Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

38-10-17

GDVNI,

LXXXIIII.

ILEGIO REGIS.

Ypo-
tius

Universidad de Deusto
Biblioteca

COMMVNIVM OPINIONVM SYNTAGMA,

SIVE,

RECEPTARVM I.V.

SENTENTIARVM.

TOMVS QVARTVS.

Jurisconsultorum nomina, ex quibus decerptus est hic Tomus, sequens pagina docebit.

LVGDVNI,

M·D·LXXXIIII.

CVM PRIVILEGIO REGIS.

Universidad de Deusto
Biblioteca

IVRISCONSVLTORVM NOMINA,

È QVORVM SCRIPTIS

QVARTVS HIC TOMVS

collectus est.

Stephanus Ranchinus.	fol.1
Iodocus Damhouderius Brugensis.	163
Antonius Maria Coratius.	231
Macagnanus Azzoguidus.	288
Io.Neuizanus.	333

VIRVM AMPLISSIMVM PETRVM A PAVISSO PRIMVM

PRAESIDEM IN SVPREMA GENERALIVM CVRIA

Monspessuli, Stephanus Ranchinus, Senator in ea Curia, & Legum publicus Professor in Academia illius ciuitatis, salutat.

CVM tot tantáque sint Dei optimi beneficia, quæ nobis omnibus conferuntur, vt ea non dicam à nobis comprehendi posse, sed neque satis dignè admirari licet. Tanta est enim nobis in reb. ipsis admirandis stupiditas, vt plane cæcutiat humanum iudicium, & tum, vel maximè in hoc vno licet illius summi Dei omnipotentiam admirari: quòd quidam mortalium, ita inter se sunt nescio quo naturæ instinctu ad omne odium prouocati, vt mutuo odio sese lacessant atque prouocēt: & inuicem mordeant: Ita vt alter alteri insidietur & noceat: cùm econtrario, alios videas ita inter se animo beneuolo, studiisque ac morib. similib. vt natura quadam suadente perpetuò sese ament, foueant & mutua beneuolentia prosequantur, etiam si inter eos cesset consuetudo, quæ certè ad ipsam amicitiam fouendam non parum momenti ac ponderis videtur habere. Quod verissimum esse, vsus, & rerum experientia satis supérque attestantur: & quod non solum hominibus, sed & brutis ipsis solet contingere. Cuius rei exemplum in promptu est Delphini erga hominem, quem mira quadam beneuolentia prosequitur: cùm econtrario videas odium apertissimum basilici erga hominem, vt primo visu & intuitu alter alterum enecet & occidat. In hominibus quidem ita esse ex quadam harmonia & complexionum consonantia quæ inest inter aliquos quidam existimant: sicuti & odiū ex inæquali proportione & complexionum dissimilitudine. Astrologorum autem ea est sententia, eam scilicet reprocam amicitiam morum & studiorum similitudinem: atque eam quæ inter aliquos est sympathiam, sideris beneficio hoc procedere, quod in eorum natiuitate correspondeat: & sic ex similitudine & proportione signorum cælestium, & planetarum, quæ in eorum natiuitate concurrebat, procedere ex eorum sentētia expeditum est. Quę quidem æqualis proportio ita eos coniungit, vt eos beneuolos efficiat sicuti & planetarum & signorum cælestium dissimilitudo improportionabilis, quosdam ita reddit dissimiles, atque disiungit, vt nusquam beneuolè sese inuideant. quorum sententiæ adstipulantur verba discipuli ad Socratem præceptorem apud Persium.

Non equidem hoc dubites, auctorum fœdere certo
Consentire dies, & ab vno sidere duci:
Nostra vel æquali suspendit tempora libra
Parcatenax veri, seu nulla fidelibus hora:
Diuidit in geminos concordia fata duorum:
Saturnumq; grauem nostro Ioue frangimus vnà.
Nescio quòd certe est, quod me tibi temperat astrum.

Vnde colligi licet, ex sideris beneficio, aut odio, nos iungi, aut odio separari, sed huiusce tantæ rei certa ratio minimè reddi potest Quare puto, hæc & cętera alia ad Dei optimi maximi prouidentiā referenda. Hæc tamen non citra rem adduxi, Præses dignissime, si quidem ab eo tempore quo licuit vti tua præsentia & familiaritate, ita erga te fui affectus, vt nihil mihi magis curæ fuerit quàm tibi inseruire, & neque spe me deceptum cognoui: me enim semper hilari vultu, & domi tuæ & vbique accepisti, vt neque me comite dedignatus fueris, & subinde tua in me beneuolentia ita creuit, vt tuo beneficio & tuis persuasionibus hac dignitate senatoria donatus fuerim: & nusquam cessasti me magis ac magis deuincire, quare & ego nusquam cessabo, tibi in omnibus inseruire. Fatebórque ingenuè, me tibi ita deuinctum, vt nullis officijs me liberari possim, & me totum tibi dedo, solum pulsu dignoscere cantus quid solidum crepet. Et cum nihil aliud sit quod tibi pro tantis beneficijs offerre possim, tibi offero gratum ac memorem animum tuorum beneficiorum: & cum nihil aliud adsit, grato animo accipies hunc libellum, primitias laborum nostrorū, quem tibi à principio dedicādum putaui in pignus & memoriam eorum quæ tibi debeo, quē tu pro tua humanitate non reijcies, sed pro tua authoritate illi addes robur: & hoc nomine vitium ingratitudinis si non in totum retundam, saltim diminuam, æqui bonique si placet, quod potui consules, & Vale.

AD LECTOREM, RANCHINVS.

Ametsi, Lector beneuole, tā multa & varia à varijs auctorib. circa ius nostrum Ciuile & Canonicū scripta sint, vt tantum absit ampliis circa ipsorum iurium interpretationem desiderari: vt certè vtiliſsimū foret, multa restringi ex his quæ scripta sunt, & resecari: & ea vel ad insulas relegare. Effecit siquidē varietas & numerus scribentium, & eorū mutua contradictio, ac digladiatio, vt multa confusa ac tumultuaria in ipsis iurib. videantur. Quæ quāuis verissima sint, non tamen ab officio me distraxerunt, quin hoc qualequale sit opusculū in medium, & in lucē mittēdum curarē, & quod spero, Lector beneuole, vtilitate illud refertum reperies. Si quidē, cum viderē tā immensa, & varia opera à multis edita fuisse circa ipsum ius, in illis q; permixtim varias decisiones & eas vtiles intermixtas fuisse, & in varijs locis, & quæ citra negotium reperiri minimè possunt: & potiue

Universidad de Deusto
Biblioteca

tius casu quàm labore sese offerunt. Videbam præterea ipsa opera in manu omnium non esse. Et quantumuis aliqui auctorum veritate donati essent, impliciti tamen vndu negotiorū, non facile illis licet libros euoluere: adeo vt tūc illis necessaria sit perquisitio, cum in promptu habēdum esset quod efflagitant. Quare vtilissimum duxi capita quædam Decisionum & Resolutionum, quasi in syluam quandā congerere ac reducere, & ex earum collectione, hocopusculum conficere: vt scilicet cuilibet liceat depromere, quod desiderat & citra negotium. Collegi etenim ex nostris auctoribus, & ex magis approbatis, quasdā decisiones, & eas quæ magis fucere videntur ad vsum forensem & ad praxim, & quæ magis approbatæ sunt ex communi doctorum opinione. Et quas operæpretium esset præ oculis semper habere: cum sint veluti capita nostrarum legum. Et quod in omni arte, obseruandum est: & hoc ex Quintiliani sententia admonendo operam dandam esse, vt in qualibet arte memoriæ commendemus copiam & sententiarum & verborum: vt sint nobis in promptu cum opus fuerit. Quod nobis qui versamur in hoc iure, quod videtur, vt mare magnum, maxime necessarium est. vt scilicet habeamus decisionum cōgeriem, vt cum res & negotiū expostulauerit, accommode illis vti valeamus. Scio certe quam laboriosum sit huic nostro iuri operam dare ob molem librorum, & factorum diuersitatem, ita vt multi retrahantur ab illius lectione: & multoties in locis vel remotissimis, optimæ decisiones reperiuntur. Eas autem decisiones simpliciter reduxi, sepositis & argumentis, & facti narratione: locosq; adduxi atq; apposui, vnde illæ adductæ & collectæ fuerunt. Hocq; plane & ingenue fatebor, ex meo cerebro prater inuentionem & dispositionem nihil aliud adduxisse: & ita credam hunc nostrum laborem gratiorem esse, & maxime cum citra omnem molestiam, quilibet vel vltro quod desiderat compertum habebit: & neque auctores euoluendi erunt, ex quibus iam collegi atque reduxi quæ magis in vsu videbantur: non quod hic libellus omnia contineat, vt alterum Cornucopiæ videatur: sed haberi poterit pro quodam promptuario. Et neque propterea inuisus erit hic noster labor quòd alij perantea, decisiones vel locupletatas ediderint: vt sunt decisiones Guidonis Papæ, & aliorum, & nouissimè sunt Boerij decisiones. nam videmus eas refertas varijs argumentis & facti narratione: ita vt etiam in hoc labor sit colligere quid tandem sentiant, & quid decidatur. Nos autem nuda capita & nudas eas decisiones adduximus, nudas quidem à facti narratione, ab argumentis & dubitandi rationibus: sed non nudas adduximus à rationibus & authoritatibus quibus fulciuntur, & neque auctores celaui à quibus desumptæ fuerunt: vt si quis de illarum veritate dubitet, poterit eos auctores euoluere, & opusculum hoc gratum (vt credo) omnibus erit, cum ad ea tempora deuen um sit, vt non ad leges, sed ad decisiones statim recurratur: tum quia iudicatur & consulitur iuxta communē opinionem ad quam semper recursus habetur. Ad hoc autem negotium coficiendum in animum induxi meum, eo tempore quo Monspessuli planè ociosi eramus, in anno Domini, 1562, circa mensem Iulium: quod otium rerum necessitas, non voluntas, adduxerat. Quo tempore omnia confusa, & inordinata videbantur, ob factum & religionis controuersiam, quæ quibusdam ansam præbuerat omnia tentandi, & audendi, & vtinam præter factum religionis, nihil aliud tentatum fuisset: res profectò facilius & felicius succesisset. At sub religionis pallio multa indigne commissa fuisse exitus demonstrauit. Inciderat profecto hæc nostra ciuitas, & illius respublica, in manus quorundā, qui vi omnia agebāt, & penes plebeculā summa rerum omnium erat, quæ & ipsis magistratibus imperitabat, & penes eam summa rerum omnium erat: magistratuum autem maiestas sine viribus, & iam oppressa silebat, & contempta tacebat: plebs autem ad summum illud licentiæ peruenerat, vt audaci quadam temeritate omnia tentaret, publicitus arma deferebantur, affluebant ex omni parte milites qui plebem ipsam audaciorem reddebant: & tunc plane cognouimus illud verissimum esse, plebem aut humiliter inseruire, aut superbè admodum imperare. Nullus dabatur locus causis agendis, leges inter arma silebant, iusticium erat in ciuitate, & maxima pars plebis intenta erat, & domibus & templis & cœnobijs & publicis ædificijs diruendis & demoliendis: & eo tempore & scholæ nostræ legales, quæ extra ciuitatē erant diruptæ fuere. & insimul turris ea Vniuersitatis nostræ (opus certe magni laboris & artificij) affabre ædificata, vbi aderat campana vniuersitatis, dirupta fuit & solo adæquata, & adhuc vestigia videntur. Inter tanta discrimina secreto domi latitabamus, dando operam nutriendis nostris mil tibus, quos ad nos mandabant nutriendos: & ibi persequebamur ocium, quale vis & temporum iniquitas veluti hostis quidam immanissimus nobis efferebat: & vi armorum à negotijs publicis & forensibus, & à nostris publicis lectionibus prohibiti, hoc nostrum institutum perfecimus, & circa illud eo tempore deploratissimo, lusimus operam, & neque eam ciuitatem deserui, sed & neque me langoribus dedi, & neque permisit summus ille rerum omnium artifex in tanto malorum discrimine, me doloribus dirumpi ac frangi: & tandem ab illis iantis malis nos pro sua bomitate liberauit. Non enim poterat tanta vis malorum diutius stare: ruit enim sua sponte vi expers cōsilij: hoc quidem plane fateor, cum maximo mœrore & luctu me auduisse ruinam & demolitionem scholarum nostrarum huiusce vniuersitatis, quarum primus instaurator fuit Petrus Placentinus, in anno Domini 1100. circa annum sexagesimum, à quo tempore illæ scholæ erectæ fuere, vsque ad illud tempus defunctusq; fuit ipse Placentinus. In ea ciuitate Monspessuli & conditus terræ in cœmiterio beati Bartholomæi, anno 198. & ibi aderat illius epitaphium, quod tamen illis diebus ablatum fuit: sum tamen memor horum versuum qui ibi erant, quorum primus hic erat.

Petra Placentini, corpus tenet hic tumulatum:
Sed petra, quæ est Christus, animam tenet in Paradiso.

Infesto Eulaliæ tollitur nobis vir iste anno 1200. minus octo, fuitq; primus omnium iura interpretatus in ea Vniuersitate, & post eum Azo, Iacobus Rebuffus Viues, cuius meminit Boer. super Dynum in principio de reg. iur. in reg. ij. & hi & alij permulti eas scholas rexerunt ib dem iura publicè profitendo. Quo tempore floruit profecto hæc Vniuersitas in ea ciuitate: & stant adhuc monumenta & argumenta quibus hoc facile deprehenditur: maxime ea tria sceptra argentea quæ adhuc videntur, & quæ gerunt tres bideli ante Rectorem dictæ Vniuersitatis. At vi & iniuria temporum hæc omnia cessarunt, seu potius intermissa sunt, quæ tamen omnia renasci speramus, quod fiet aliquando summo Deo ita volente & ordinante. Tu ergo, Lector benuole, cum conceptum animi acceperis, quæso, vt hunc nostrum laborem æqui & boni consulas: & Vale.

STEPHANI RANCHINI I. C.

CLARISSIMI, AC SENATORIS APVD MONTEMPESSVLANVM IN SVPREMA GENERALIVM Curia, Miscellanearum Decisionum, seu Conclusionum ac Resolutionum vtriusq; Iuris,

Pars prima.

Conclusio I.

COMMVNIS est hæc decisio, per oblationem pecuniæ debitę creditori à debitore, & consignationem illius factam loco congruo & tempore, debitorem à debito liberari: ita vt per eā cōsignationē factā loco cōgruo & tpe cursus vsurarū impediat, & faciat trāsire periculū casus fortuiti ad creditorē accipere recusantem. l. acceptam. C. de vsuris. l. obsignatione. C. de solu. & l. si soluturus. ff. de solu. quod procedit vbi debitū est integrè depositum. dic. l. obsignatione. Si tamen debitor consignatam & depositam pecuniam acceperit, & illam in proprios vsus cōuertat, talis cōsignatio haberetur pro nō facta. dic. l. acceptam. Bal. in dic. l. obsignatione. verbalis autē oblatio debitorem non liberat nisi in casibus sequentibus. Primus casus est, vbi debitum non est liquidum: vt est in eo qui est obligatus rationem reddere, cui sufficit offerre verbaliter, si vellet rationes reddere. l. statu liber. & l. seruus. ff. de statu libe. & in hoc casu si aliqua pars sit liquida, eam debitor offerre debet realiter: in reliquo autem quod nō est liquidum, sufficit verbalis oblatio cum oblatione fideiussoris de soluendo, vbi summa liquida erit. Ang. & Alex. in l. si mora. ff. solu. matri. Item in expēsis quæ nō sunt taxatæ sufficit eas verbaliter offere cum promissione de dando fideiussorē ad eas expensas soluendas vbi liquidæ erūt. Bal. in l. vnica, nu. 5. C. ne liceat in vna: &c. Secūdus casus in quo sufficiet verbalis oblatio est, quādo post oblationem verbalem à reo factā creditori ipse creditor recusaret, & dicat se nolle accipere: eo casu sola verbalis oblatio tantum operaretur quātū realis: & ea sola verbalis sufficeret. Pau. de Cast. & Ale. in l. qui Romę, in prin. ff. de ver. obl. Bal. in d. l. vnica. nu. 5. C. ne liceat in vna ead. cauf. vbi tenet verbalē oblationē sufficere qñ creditor declarat se nolle accipere quod sibi verbaliter offertur. l. si residuum C. de distract. pign. Idem Bal. in d. l. acceptā. Iaf. in dic l. qui Romæ. & ibi asserit hanc communē esse opinionem. & Nico. Boeri. dec. 124. nu. 16. & 28. quę tñ verbalis oblatio tolliē vbi creditor se diceret paratū accipe qđ sibi verbaliter offertur. Ale. in dic. l. si mora. Tertius casus est quādo ea verbalis oblatio fieret in iudicio: nam verbalis oblatio in iudicio facta tantum operatur quantum consignatio extra iudiciū. Bar. in d. l. si rem. §. fi. ff. de pign. act. Bal. in l. si reus paratus. ff. de procur. Ale. in d. l. si mora. Boeri in ea. deci. nu. 29. Et hoc procedit quādo illa verbalis oblatio fieret ante litem cōtestatā: secus si post, vt per Boer. in eo loco. Quartus casus erit qñ quis esset debitor rei alicuius immobilis: qa tunc sufficeret verbaliter offerre rē immobilē absque vlla reali oblatione. l. ij. C. quan. & quibus quart. pars debet. Alex. in d. l. si mora. Sal. in d. l. acceptam. nu. 16. & Iaf. in d. l. qui Romæ. in prin. nu. 11. Idē in eo qui debet animal: cū in animalibus sufficiat verbalis oblatio cum animalis depositione in aliquo loco. Roma. & Alex. ī d. l. si mora. & Sali. in d. l. acceptā. vbi vult animal deponi debere in aliquo loco. quod si demū deperdat, peribit periculo recusantis accipere. & securius est vt hoc fiat. In illis ergo casibus tantum operabitur verbalis oblatio quantum realis consignatio, ita vt post eam verbalē oblationē debitor liberādus erit à debito: & si sit debitor pecuniæ & post verbalē oblationem dicat nolle accipere creditor, si demū ea pecunia perdatur, vel debitor efficiatur nō soluēdo, liberabit debitor ope exceptionis. Sali. in d. l. acceptam. nu. 18. & neque demū ad vsuras tenebitur, & neque ad pœnę commissionem, & neque de interitu tenebitur. & plenè Chassa. consilio 41.

Conclusio II.

VEstes festiuę & precioſę quas maritus vxori curauit cōficere post mortem mariti hæredibus suis sunt restituē dę: cum ita censeantur magis vxori accommodatę propter honorem mariti quàm donatę. propterea ad hæredes mariti debēt pertinere. l. si vt certo. §. interdū ff. commo. l. ornamētorum ff. de aur. & arg. leg. vestes autem quotidianę & parui precij debent penes vxorem remanere, & ad eam pertinere. l. ex annuo. ff. de dona. inter vir. & vxo. nam sicuti cōstante matrimonio maritus vxorem suam tenetur alere. l. si cum dotem. §. finautem. ff. sol. matri. Ita etiam tenetur vestire, cum victus nomine & vestis contineatur. l. verbo victus. ff. de verbo. sign. ergo presumendum erit illas vestes quotidianas vxori traditas vt essent suę. Roma. Pau. Cast. & alij in l. in his. §. seruus. ff. solu. matri. Roma. consi. 146. dec. Cape. Tholosa 336. & ibi Aufre. & hæc vera est & cōmunis decisio quam tenet Corne. consi. 81. nu. 10. in j. volu. Chassa. in comment. in consu. Burg. in tractatu, *des enfans de plusieurs lict*. nu. 3. in verbo, *pour l'emporter*. nu. 2. post mortem verò mariti & pendente anno luctus vidua debet vestiri vestibus lugubribus, & velis, expensis hereditatis mariti secundum qualitatē personarum ac patrimonij quantitatem. Bal. & Ang. in l. decreto C. in quib. causis. & Aufrer. in ea. decisio. 336. & Alex. consil. 42. in quinto volu. inquit vestes & anulos quæ sunt in vsū quotidiano ad viduam soluto matrimonio pertinere.

Conclusio III.

VIdua intra annū luctus, & quando non habet vnde se alat, debet ali ab hæredibus mariti, qui adhuc detinet dotem ipsius viduę. gl. in l. diuortio. in verbo, facto. ff. solu. matri. & quam approbant ibi Roma. Pau. Cast. Alex. & Iaf. & ibi dicunt eam glosam obseruari. & Iaso. ibi inquit in iudicando non esse recedendum à glosæ opinione. & quam de consuetudine receptam esse asserit Ioan. Fabri, in l. vnic. C. de rei vxo. actione. & tenentur hæredes mariti viduę alimenta præstare secundum dotis quantitatem ipsius viduæ. Alberic. de Rosat. in l. cum vnus. §. fi. ff. de ali. & cibo. lega. q̄ si pendente anno luctus hæredes mariti recusarent viduā alere, ad dotem reddendam tenerētur ipsi viduę, cum aliàs non habeat vnde se alat, si dos in pecunia consistat. Alex. in d. l. diuortio. est tamen in potestate hæredum mariti post mortem illius, reddere viduæ dotem in pecunia consistentem, & viduam non alere durante anno viduitatis, aut eam alere eo anno durante & dotē nō reddere quando in pecunia consistit. l. vnica §. exactio C. de rei vxo. actio. Alex. in d. l. diuortio. Iaf. in l. stipulatio ista. §. inter certam. ff. de verbo. oblig. hæredes autem mariti eo anno durante non tenētur eam viduam alere, nec dotem restituere in pecunia consistentem, quando ea vidua habet vnde se alat. gl. & Alex. in d. l. diuortio. & Faber in d. l. vnica. de rei vxo. actio. si tamen vidua diceret se prægnantem, & quamuis tunc haberet vnde se aleret, deberet tunc ali ab hæredibus viri propter ventrem & quousque pepererit. l. curator. ff. si mulier ventris nomine. q̄ si vidua nō petierit se alimētari ab hęredib⁹ mariti pendēte anno luctus nō poterit demū petere alimenta pręteriti temporis postea quàm iam alimētata fuerit, nisi ea alimenta petiisset, & hæredes fuissent in mora. Iaf. in d. l. diuortio. nu. 21. ff. solu. matri.

Conclusio IIII.

SOluto matrimonio exactio quidem dotis in pecunia cōsistentis non competit viduę nisi post annum luctus ꝑ hæredes mariti l. vnic. §. exactio. C. de rei vxo. actio. dotis autem exactio, quæ consistit in rebus immobilibus competit viduæ statim post mortem mariti, & quæ bona immobilia statim illi viduæ reddi debent. dicto §. exactio. verum ea dos etiam quæ consistit in rebus immobilibus non illi viduę reddi debet, si pendente anno luctus ipsa vidua alat in domo ipsorum hęredū. Nā tūc fiet cōpensatio fructuum cum dictis alimentis. & si plus est in fructibus quàm ascendunt alimenta, illud plus ipsi viduæ reddendum erit. Bal. in l. diuortio. in prin. versic. sed quæro quid. ff. solu. matri. quòd si vidua rem immobilem datam in dotem voluerit statim habere, sicuti potest post mortē marti, vt dictum

Universidad de Deusto
Biblioteca

est, tunc non esset alenda ab ipsis hæredibus. Ias expressè in d.l. dilortio.nu.13.& potest dos constitui & ante matrimonium,& eo constante.l.cum multa. C. de dona. ante nup.& per confessionem numerationis sicuti & per veram numerationem, nisi opponatur exceptio dotis non solutæ intra certa tempora: aliàs elapso tempore non posset opponi. de Ancharano consi.307.

Conclusio V.

DEbitor ex contractu mutui reddendo rem debitã ante moram eiusdem bonitatis & qualitatis, liberatur: nec quæritur an æstimatio creuerit an decreuerit,vt in debitore vini,frumenti,olei, aut pecuniæ.nã tametsi æstimatio vini, frumenti, aut olei vel pecuniæ sit maior tempore quo redditur, quàm esset tempore contractus, non tamen ad plus tenebitur debitor, sed tradendo vinũ aut aliam quantitatẽ acceptã mutuo,eiusdem bonitatis & qualitatis liberabitur.l. cum quid.ff.si cert. pet.operatur autem mora debitoris, vt vltra rem debitam ad quam reddendã tenetur debitor, veniat etiam vini æstimatio,vel frumenti.Bar.in l.3.§ in hac.ff. commo.idem & in mora actoris dicemus,qui si nõ accipiat vinum oblatum, & demum vinum pluris vẽdatur, poterit debitor defalcare æstimationem quanti plurimi nunc vendi tur.Bar.in d.§. in hac.& Ias.in l.vinum. num.8.ff.si cert.pet.

Conclusio VI.

DEbitor in diem vel sub conditione,pendente die vel cõditione capi non potest.l.cedere diem.ff. de verb. signi. si tamẽ ipse debitor esset de fuga suspectus,posset tunc capi etiam die pendente & conditione.Bar.& Doct.in l. quæsitũ. ff.de pignor.per illum tex.Bal.in l.j.ad finem , C.de condi.ex leg.non requiritur autem quòd debitor sit in actu fugiendi ad hoc vt dicatur de fuga suspectus , vel q actualiter fugiat, sed satis erit q sit suspectus,vel q se præparet ad fugam.doct. in illis locis,& glo.in verbo,interest in d.l. quæsitum.vel etiã sufficit q timeatur de fuga ex coniecturis licet aliàs vere nõ probetur.Bald.in l.consentaneum.C.quomodo , & quado iudex.Ias.in l.vinum nu.345.& 6.ff si cer.petat.

Conclusio VII.

DIes solutionis appositus in instrumento interpellat p homine absque alia interpellatione. l. magnam. C. de contra.& committen.stipula.l.vinum,& ibi docto.ff. si cert. pet. quod procedit etiam si post diem certã apposita essent in instrõ hæc verba, promisit soluere in tali die , & ab inde ad beneplacitum creditoris. quæ verba nõ auferunt vim & effectum dicti expressi & nihil operantur. l. cum stipulatus sim mihi à Proculo.ff.de verbo.oblig.Bal.in l.penul.C.quã. dies leg.cedit.& ea regula etiam procedit quãmuis apposita essent ea verba,promisit soluere ad festum Paschæ,& quã docunque interpellatus fuerit.quæ verba etiam non auferunt vim & effectum dicti appositi & expressi. Bal. in c.fin.de eo qui interfecit fratrem sui domini. in vsi.feud.& hęc regula etiam procedit in die tacita à lege interposita. l. ij.C.de iure emphy.& ibi doct.& Ias.in l.vinum. ff. si cert. pet. nu.9.& procedunt superiora in debitore qui est certus de eodem die,& qui scit se eo die debitorem:secus in eo qui potest ꝓbabiliter ignorare, vt est hæres debitoris qui ducitur iusta ignorantia,cùm succedat in locum alterius,per regulã, qui in ius de reg.iur.& tunc in eo hærede requireretur interpellatio.per Bar.& Paul.Cast.in l.si quis inficiatus. ff. depositi. Ias. in d.l.vinum.incerta autem dies nusquam constituit debitorem in mora.Ias.in d.l.vinum.

Conclusio VIII.

MVlier secũdò nubens ẽt extantibus liberis primi matrimonij non tenetur præstare cautionẽ pro dotis restitutione filiis primi matrimonij, propterea q nec filij primi matrimonij, nec alij habẽt aliquod ius in dote matris ea viuẽte: & nec secundus maritus cogetur se obligare ad dotis restitutionem alij quàm ipsi vxori.Bal. cons.19.incipien.factum tale.Boeri.deci.200.per rub.C.ne fideiussores dotiũ dentur.

Conclusio IX.

SVmptus testibus fieri debent ab eo qui eos produxit in iudicio,& qui fiunt eundo,stando,& redeundo. l.quoniã. C.de testib.& debent sibi solui expensæ quas testis facit pro suo equo si qualitas personæ testis hoc patiatur.l. idemque. §. Labeo.& ibi gl.ff.mandati.& in c.statutum. §. ferẽdo.de re scriptis in 6. quos sumptus iudex ex suo officio competentes debet taxare vt dentur ipsi testi, non autem salarium, nisi esset vnus rusticus,aut alius q quotidie lucratur suas dietas: ga tunc vltra suas expensas & salariũ esset cõstituẽdũ. Guid. Papæ Deci. 68. & tales expensæ sunt dandæ antequã testis veniat.Bar.in d.l.quĩ.q si illimet testes à parte aduersa produ cuntur,tunc ab eo tempore quo à parte aduersa essent producti,cogetur soluere expensas ipsis testibus: & neque primus producens ad eas expensas amplius tenebitur à tẽpore ꝓductionis ipsorum testiũ à parte aduersa. Bald.in l. Lucius. ff.famil.ercis.Sali.in d.l.qũ.idem Sali.in l.nimis graue C.de testi.& ibi tenet q si quis testem producat quem ego produxi,quòd ille testis pro me examinabitur meis expensis,& pro parte aduersa suis expensis.

Conclusio X.

SI duo fratres aut duo socij habeant rẽ communẽ, seu domũ,fundũ,aut quid aliud pro indiuiso,& alter eorum domũ ipsam inhabitauerit, & alter nõ:ille q inhabitauit,nõ tenetur alteri consocio soluere aliquã pensionẽ pro sua parte, cùm ille iã vsus sit re cõmuni ad vsum destinatũ. Lucas de Penn.in l.in his.de prædiis & omnib.reb. nauicul.lib. 11. C. Ias.in l.serui electione:n. 17.ff. de leg.j. per l.Sabinus. ff. com. diui.Et si duo sint socij habentes syluã cæduã,& alter voluerit cedere arbores pro suo vsu,& alter non.hoc poterit facere inuito socio cùm ea re ytatur ad vsum destinatum ipsius syluæ.l.arboribus. §.nauis.ff.de vsufr. Ias.in l. iurisgentiũ. §. hodie.nu. 7.ff.de pact.

Conclusio XI.

EMens rem aliquam alteri obligatã, & quam meliorauit, & pretiosiorem & maioris valoris reddidit,contra creditorem agentem in eam rẽ audietur soluendo iuxta ipsius rei æstimationẽ.l.ij.de prædiis & omni.rebus nauic.lib. 11.C. & ibi Bar & Io.de Platea. & hoc procedit vbi ille emẽs fecit ea melioramenta:secus si debitor qui eã rẽ obligauerat.qa tũc ea melioramenta cum ipsa re essent obligata.l.si fundus.§.si rẽ.ff.de pig Ias.in l.creditor.ff.si cer.pet. q si ille qui emit, & qui fecit ea melioramenta voluerit rẽ ipsam tradere creditori,essent tunc illi emptori exsoluenda sua melioramenta. Io. de Platea,in d.l.ij.de præd.& o mnib. reb. nauicular. lib.xj.C.

Conclusio XII.

EMptor qui emit rẽ à tertio,& cuius bona sunt pro talliis & tributis obligata,non tenebitur pro talliis & tributis debitis ex aliis rebus ipsius vendẽtis:sed solùm pro talliis & tributis ipsius rei emptæ. non enim talis emptio afficit totũ patrimonium emptoris,vt scilicet fiscus possit illam rẽ emptam pro omnibus talliis debitis ex aliis bonis venditoris distrahere:tenebitur tamẽ emptor pro talliis ex ea re quã emit, & pro modo rei emptæ soluere.l.hi q.de præd. & aliis rebus. l.fi.C.de debit.ciuitatũ.li. 10.Io.de Platea in d.l.in his. Bal. in l.ij.C. sine censu vel reli.& de Platea in d.l.fi.de debito.ciui. nu.3.lib.10.C.

Conclusio XIII.

PEnsio quæ semel alicui domui vel loco fuit imposita iuxta æstimationem illius , non debet augeri quamuis domus ista amplietur vel augeatur,& solùm tenebitur possidens soluere iuxta pensionem veterem.& iuxta valorem veterem,& non tenebitur ad illud quod adiunctum fuit. Bart. & Lucas de Pen.ĩ.l.in his.de prediis & om.reb.naui.li.11.C.

Conclusio XIIII.

COmmunitas habens priuilegium exigendi vectigal ex venditione frumenti , aut vini ab aliquo emente frumẽtum,vinum aut salem,aut quid aliud,aut habens ius exigendi gabellam salis,vini aut frumenti ab emẽte vinum, salem, aut frumentum,vendens ius illud exigendi alicui tertio, aut si illud ius exigendi in firmam dederit, non poterit ille emptor,aut conductor petere ab ipsa cõmunitate quæ emit salem,vinum,aut frumentum aliquam gabellam. quia cõmunitas vendendo vendit ius illud quod habet exigendi vectigal ab aliis:nihil aũt à se petebat,neque à se habebat:ergo talis emptor aut conductor non consequetur aliquã gabellã ab ipsa cõmunitate quæ vẽdidit salem, vinum, aut frumẽti, cũ aliàs ipse emptor ab aliis vectigar aut gabellam consequi possit.Bal.& Salic.ĩ l. emptor C.de hered.vel act.vend. Boc. deci.213.

Conclusio XV.

SI concessum sit hominibus alicuius castri vel ciuitatis vt possint capere , vel scindere ligna in aliquo nemore,quis demũ multi alij eo deuenerint,& eum locũ inhabitauerint, poterunt tamẽ omnes lignũ capere.l. forma. §. quã q. ff. de censibus.Boer.deci.213.nu.12.facit. l.j. & quę ibi notat Io. de Platea,de priuileg corporator.vrb.Romæ.lib.11.C.

Conclusio XVI.

BAstardi in regno Franciæ etiamsi patrem eorum naturalem habeant , possunt de eorum bonis disponere & inter viuos,& in vltima eorum voluntate , cùm non sint in patris naturalis potestate. & hoc ex consuetudine generali regni Franciæ : cùm inter bastardos esset legitima suc

cessio:secundum Benedict.in repe.ca.Rainutius.in verb. & vxorem.nu.147.& 151.in v.decis.

Conclusio XVII.

INcarceratus vel arrestatus in carcere,vel in arresto nõ debet recedere absque licentia superioris.l.si captiuus.ff.de capt.quod procedit etiam si ostium esset apertum. glos.& ibi Bald.in l. succurritur.ff.ex quibus causis maiores.immo effugiens aperto ostio puniẽdus esset arbitrio iudicis.Boer. deci.215.num.13.non q effugiens aperto ostio habeatur pro confesso,& conuicto,nec quòd teneatur pœna effracti carceris.Ias.in l.admonendi.n.172.ff. de iureiur. sed solùm arbitrio iudicis.Boe.in ea decisione nu.15.& 30. arrestatus ergo non debet recedere sine licentia: cùm paria sint non comparere vel comparere & demum recedere sine licẽtia. Bar.in l.consentaneum.C.quo,& quando iudex.si tamẽ qs propter timorẽ ignis, pestis,aut aquæ recederet à carcere, non propterea esset puniendus.Boe.ibi n.22.& 30.& incarceratum pro debito ciuili ad instantiam creditoris non debet commentariensis relaxare absque iudicis mandato: q si fecerit ille commentariensis punietur , sed non debitor qui soluit.Boer.deci.27.in fin.

Conclusio XVIII.

DEbitor specici ante moram perẽpta specie liberatur. l.si ex legati causa. ff. de verb. oblig.& ita liberatur vt illi satis sit mortem probare, licet non probet casum. sufficit enim q testes deponant vidisse animalia mortua absque eo quòd dicant mortua fuisse casu.Cor.consi. 103.nu.6.in j.vol.aduersario autem seu ipsi creditori incumbit onus ꝓbandi culpam,vel moram ipsius debitoris.Cor.ibi : is tamẽ qui tenetur ad custodiam rei alicuius ratiõe officij publici, vt est commentariensis,& custos carceris, vel ratione officij priuati,vt in caprario, tenetur docere nõ solùm de morte,sed & de casu propterea non sufficeret caprarium , aut custodem carceris docere de morte,nisi etiam doceat & de casu,& sic non liberaretur caprarius portãdo pelles animalium nisi etiam doceat de casu , & eum probet.Bal.in l.cum ita.§. species.ff.de leg.ij.Ias.in l.quod te.nume. 11.ff. si cert. pet.Alex.consil.158.vol.2.Boer.deci.216.& per cõsequẽs qui habet officium aut publicum aut priuatum,ratione cuius tenetur ad custodiam,quãtumcunque probaret interitum rei cuius habebat custodiam , non liberaretur nisi etiã probaret casum mortalitatis.Boer.ibi. Cor.consil.136.in j. vol.& consil.28.vol.9.

Conclusio XIX.

SOcius expendens pro aliqua dignitate habenda pro suo filio,seu pro expensis quas facit eius filius in studiis,non debet expensas adscribere societati, sed suę portioni talis expensa adscribi debet.Et sic de communi talis expensa fieri non debet.Ro.consi.145.quia talis expensa non respicit vtilitatem societatis. quod procedit etiam si inter se essent socij omnium bonorum,vt ibi per Roma.

Conclusio XX.

EXimens captum pro debito ciuili ad instantiam creditoris tenetur illud debitum pro quo ille debitor erat captus,exoluere.l.si per alium.§.in eum.ff.ne quis eum qui. l.quoties.de exacto.tribu.lib.10.C.quæ lex procedit tam in eo qui eximit captum pro debito publico , quàm priuato. Ias.in l.j.§.hoc edictũ.ff.ne quis eum. Et procedit in eo qui eximit captum tam à manibus familiæ,quàm à carcere , vt ibi per Ias.& neque necesse erit creditorib⁹ probare de debito,sed solùm sufficiet probare eum qui exemptus est,fuisse captum ad mandatum se asserentis creditorem esse: & neque audietur eximens si vellet probare eum qui fuit exẽptus non esse debitorem.l.sed eximendi.§.i.ff. ne quis eum. ita capella.consi.14.versi.quia ad hoc.Ang.in d.l.sed eximẽdi.Boe.deci.217.nu.13.

Conclusio XXII.

EXimens captum de careeribus , vel de manu familiæ ꝓ debito ciuili,si eum exemptum remiserit, aut remitti fecerit in carcerem,liberatus erit à debito,ad quod alius tenebatur.Boer.deci.217.nu.14.& 15.nihil enim creditori deperit ex quo captus in carcerẽ est remissus. l. fi.C. de custo. reorũ. contra sententiam Sali. quem Ias.sequutus fuit in l. j.§.quod prætor.ff.ne quis eũ. tñ propter talem temeritatẽ qua ille eximens vsus fuit,tenetur creditori pro suo interesse quod ipse creditor fuit passus eo tempore quo debitor fuit absens.ita Boe.loco quo suprà.

Conclusio XXII.

QVis ad mortẽ condẽnatus non liberatur ad petitionẽ puellæ etiã meretricis.quod & de iure & cõsuetudine obseruari asserit Guliel.Benedict.in rep.c.Rainutius.in verb. mortuo.il j.nu.269.& Boer.deci.27.num.20.licet Masueri. teneat contrarium in titulo de pœnis.

Conclusio XXIII.

MErcator qui vendidit suas merces alteri creditori qui promisit soluere in certis terminis, & ante sententiam aufugit,non præferendus erit aliis creditoribus ipsius debitoris etiam respectu ipsarum mercium extantium. Qui creditores si sint anteriores tempore,audientur,& poterũt exe cutionem facere in illis mercibus extantibus, in quibus ille vendens nullum habet priuilegium prælationis, vt præferatur aliis creditoribus prioribus tempore.l.quidam fundum. ff.de in rem vers.Ias.in l.creditor.ff.si cert. pet.mutuans autẽ pecuniam expresse ad merces comparandas,& ex qua pecunia apparet merces fuisse comparatas , habet talis mutuans priuilegium prælationis.d.l.creditor.& ibi Ias.& tũc præferetur aliis creditoribus habentibus expressam hypothecã. Ias.in l.qui Romæ.§.j.nu.2.ff.de verb.oblig.

Conclusio XXIIII.

REs empta ex pecunia mea mutuo data,non est propter ea mihi hypothecata,nisi hoc expresse conuentum esset inter partes vt ea res remaneret hypothecata: & eo casu ille mutuans habens in eam expressam hypothecam præferetur ceteris creditoribus etiam priorem hypothecam habentibus.l.licet.C. qui potior. in pig. habe. Ias.in l. qui Romę.§.j.nu.2.ff.de verb.obl.

Conclusio XXV.

CIuitas puniri non potest ex delicto cõmisso per aliquos de ciuitate,etiam si commissum esset presentibus omnibus de ciuitate, nisi consilium committendi illud delictum præcederet. quare si homines alicuius ciuitatis facerent aliquam rebellionẽ,ciuitas ex hoc non deberet puniri , nisi appareret collegialis deliberatio sup ea rebellione: aliàs faciẽtes delictum & talem rebellionẽ deberent puniri.Bar.in l.aut facta.§.fi.ff.de pœnis.& ciuitas tunc puniri debet quãdo cõstat omnes de ciuitate consilio communicato deliquisse.Ias. ibi.& Deci.consi.221.

Conclusio XXVI.

ADministrator ciuitatis vel alicuius collegij accipiẽs pecuniam mutuo nomine ciuitatis,aut collegij , & cũ expresso mandato à ciuitate aut à collegio obligat bona ciuitatis aut collegij,licet non doceat eam pecuniã versam fuisse in vtilitatẽ ciuitatis aut collegij.l.habebat.in prĩ.ff. de inst. Bar.in l.ciuitas.& ibi Ias.n.12.ff.si cert.pet.administrator aũt ciuitatis sine speciali mandato ciuium accipiens pecuniam mutuo non obligat ciuitatem nisi imprimis doceat pecuniã fuisse versam in vtilitatẽ ciuiũ.quod ipse administrator tenetur probare quando sine mãdato accipit pecuniã.d.l.ciuitas. & ibi amplè doctores,& in hoc casu hæc praxis obseruatur, vt mutuũs pecuniã faciat conuenire administratores ciuitatis qui nunc sunt,& nihilominus cõuenietur is qui pecuniã accepit vt causæ assistat : qui si doceat se exposuisse eã pecuniã quã mutuo acceperat vt administrator, in rem ciuitatis, erit liberatus,& noui administratores qui pecuniã non acceperant,condẽnabuntur.Bar.in d.l.ciuitas.q si administrator accipiat pecuniã mutuo nomine ciuitatis præsente consilio ipsius ciuitatis nõ tenebitur & ciuitas indistinctè obligatur. Bar.& Ias.in d.l.ciuitas.& hęc quæ dicta sunt in administrato re accipiente pecunias mutuo locum habent & in aliis administratoribꝰ capituli,collegij aut ecclesię.doct.ibi.& Hippolytus de Marsi.in rep.l. de vnoquoq;.ff.de re iud.nu. 65.

Conclusio XXVII.

ATtentata post appellationem à diffinitiua etiam ante inhibitiones debẽt reparari per iudicem ad quẽ.ca.non solũ.de appella.ĩ 16.quod procedit vbi appellatio esset iusta. quòd si esset deserta vel manifestè friuola,attentata non essent reparanda. Rebu. in consti. reg. in tractatu de appella. arti.19 in glo.2.num.19.& 20.Guid. Papæ quæst. 213.in fine.idem Guid. Papæ consi. 4.num.3.& consi.69.nume.12. & domini de rota decisione j. in nouis. attentata verò facta à diffinitiua post inhibitiones debent indistinctè reparari. de Ancha.in eo capit. non solum.versi.si vero. attentata autem post appellationem ab interlocutoria, & post inhibitiones factas reparari debẽt.d.c.nõ solũ.facta aũt ante inhibitiõs post appellationẽ ab interlocutoria tũc debẽt reparari vbi appellatio esset iusta:quia si iniusta,non essent reparanda ea attentata Rebuf.in illis cõmẽtar.arti.pri.nu. 103.& in tractatu de euoca.Panor.in cap.super quæstionum. §. fin. num.26.de offi.& potest deleg.quare ea attentata quæ facta

Universidad de Deusto
Biblioteca

sunt ante inhibitiones, ab interlocutoria an sint reparanda an non, pendet à futuro euentu: quia si appellatio est iusta, reuocabuntur: si vero iniusta non reuocabuntur. ita Pan. ibi.

Conclusio XXVIII.

ATtentata post appellationem altero de duobus modis possunt reparari per iudicem ad quem: vno modo prosequendo appellationem vnà cum attētatorū reparatione: & hæc est via ordinaria, cùm in libello appellatorio simul cō eluditur malè iudicatum & ad reparationē attentatorū. Domin. de S. Gemi. in d. cap. non solū. in prin. n. 3. de appella. in 6. & eo casu sicuti insimul concluſum fuit, ita & insimul omnia terminari debent, nisi in libello dicatur & petatur q̄ ante oīa petit ius sibi fieri super attentatis. Io. And. & de sanct. Gemi. in d. c. nō solū. tutius tñ est vt seperatim petatur attentatorū reparatio antequā ad vlteriora procedatur: alioquin vtrūque vna sententia terminandū erit. Phi. Decius in c. cōsuluit. de appella. Altero modo petitur fieri reparatio attentatorum prosequendo solum per implorationem officij iudicis reuocationem ipsorum attentatorum. & hæc est via extraordinaria qua facili' expeditur & facilius appellāti succurritur. Gemi. loco quo supra. Pan. in ca. ex parte. ij. nu. 9. de resc. & licet ad iudicē appellationis pertineat cognoscere de vitibus appellationis, tamen ratione accessorij ad ipsum etiam pertinet cognoscere de attentatis quæ post appellationē superueniunt. d. c. non solum. per. l. cum ex causa. ff. de appellat. Inn. in c. dilecta. verſ. solue. de excep. & hoc modo, procedendo non discusso articulo appelli fieri debet attētatorum reparatio. Gemin. in d. c. non solùm. Decius in d. c. consuluit. & quando procedit per implorationem officij iudicis, qui petit reparationem attentorum à diffinitiua debet probare sententiam diffinitiuam & appellationem à diffinitiua, & attentata. Bald. in l. appellatione. in prin. C. de appella. & neque requiritur quòd deducatur iustitia appellationis. Ioan. And. & Gemi. in d. c. non solùm. & his tribus probatis obtinebit si ille appellans veniat per implorationem officij iudicis. Gemi. ibi in prin.

Conclusio XXIX.

DEbitor ex pluribus causis, & in diuersis summis soluēs aliquam summam potest in solutiōe declarare ex qua causa soluit: aliàs datur facultas creditori declarandi in quā causam accepit eam pecuniam, dum tamen incontinenti ille creditore hoc declaret. l. j. C. de solu. l. j. ij. & iij. ff. de solut. & dummodo etiam eam summam accipiat in duriorem seu causam grauiorem. dict. l. j. quòd si nihil dictum fuerit, in duriorem causam censetur esse facta solutio à debitore. Et si vtraque æquè dura & grauis est, tūc in causam antiquiorem. l. cum ex pluribus. ff. de solu. durior autem causa est causa famosa quàm ciuilis: hypothecaria quàm personalis. d. l. cum ex pluribus, & ea superiora sunt intelligenda in eo qui est debitor ex pluribus causis æquè principalibus: secus in eo qui est debitor ex vna causa principali, & altera causa accessoria vsurarum: quia tūc solutio facta cedit in causam vsurarum. d. l. j. C. de solutio. & ibi Bar. & Bald. & Sali. & Bar. in d. l. cum ex pluribus. de solu. Paul. Castren. in d. l. j. ff. de solu. & Corn. consi. 295. in 3. vol.

Conclusio XXX.

APpellans in causa criminali non potest sue appellationi renunciare vbi est quæstio de morte naturali vel ciuili, vel de membri mutilatione, & hoc siue appellatio ab ipso cōdemnato interposita sit, siue à tertio pro ipso condemnato. Ang. in tract. malefi. verſ. præsente dicto Caio. Rebuf. in cōmen. in constitut. regias, in tract. de appell. art. 15. in glo. j. n. 23. contra Bart. in l. qui vltimo. in fi. ff. de pœnis. per l. non tātū. ff. de appella. non enim auditur perire volens. d. l. non tātum. in ciuili autem causa ante decem dies potest appellans suæ appellationi renuntiare, etiam inuito appellato cùm appellatus de regni consuetudine nō iuuetur appellatione appellantis. Rebuff. loco quo suprà in gloſſ. 2. nu. 17. post verò decem dies non potest renunciare inuito appellato.

Conclusio XXXI.

IN alternatiuis summarum vel rerum debitoris est electio quam rem vel summam velit soluere. l. plerūque. ff. de iur. doti. reg. in alternatiuis. de reg. iur. quod procedit quando vtraque res debita est in rerum natura: verùm si cum culpa vel dolo debitoris vna ex rebus debitis periret, eo casu ea res quæ supereſſet, præcisè deberetur & esset in obligatiōe. Sed si sine dolo vel culpa debitoris altera res periret, posset debitor liberari soluendo vel æstimationem rei, quæ periit, vel tradere rem stantem. l. cum res. §. sed si Stichus. ff. de leg. j. Iaſ. in l. non vtique. numero 3. ff. de eo quod certo loco.

in alternatiuis autem locorum electio est creditoris, quare si debitor promiserit soluere Romæ, vel Tholosæ, erit in electione creditoris debitorem conuenire in altero eorum locorum. l. iij. ff. de eo quod certo loco. aliàs talis obligatio esset inutilis, cùm semper debitor vellet fugere, & reus conuentus in vno locorum posset creditorem eludere. verùm reus conuentus in vno loco poterit in altero soluere de dictis locis: & non poterit compelli soluere vbi conuenitur. Et sic poterit eligere vbi velit soluere in vno ex illis locis, dūmodo eligat ante litis cōtestationē ita vt electio loci quo ad petitionē sit creditoris in quo loco velit debitorem: quenire: electio vero erit debitoris in quo loco velit soluere. & poterit eligere vsque ad litis contestationem: post verò nō. Bar. in l. non vtique. ff. de eo quod certo loc. quòd si reus ante litis contestationē elegerit & obtulerit se soluturū in vno ex locis alternatiuis expressis, & actor vellet sibi solui in loco iudicij, tunc haberetur ratio interesse ipsius rei soluentis in loco iudicij, cùm in sua potestate esset soluere in alio loco, & hoc casu ea actio posset dici arbitraria respectu rei, & nō respectu actoris. Socinus in ca. dilecti. verſ. quartò. de foro compe.

Conclusio XXXII.

PRomittens soluere Tholosæ, Nemausi, & sic in pluribus locis expressis copulatiuè, in quolibet loco pro parte potest conueniri, & contra eum pro parte agi pōt, ita vt si duo loca copulatiuè sint posita in contractu, in quolibet p̄dimidia poterit reus soluere: & si tria loca posita sint, pro tertia parte in quolibet loco agi poterit. l. iij. §. si quis ita. ff. de eo quod cert. loc. quòd si reus in vno loco ex locis expressis, cum tria essent loca adposita, fuerit conuentus, & soluerit pro tertia parte actio non erit arbitraria, sed bene pro duabus aliis partibus quando ibi in solidum conuenitur. Si autem in alio loco non expresso reus cōueniatur, & neque opponeretur à reo fori declinatoria, tunc habebitur ratio totius interesse. Soci. in eo. c. dilecti. de foro comp. verſ. 5. principaliter.

Conclusio XXXIII.

REctor vniuersitatis debet esse cleric', & vniuersitas quoties cōuenitur vt vniuersitas debet conueniri coram iudice seculari siue illa constet ex solis clericis, siue mixtim ex clericis & laicis: quia tunc vt vnum corpus consideratur, & non considerantur vt singulares: quia si vt singulares, tūc essent conueniendi coram proprio iudice. Dec. in ca. si quis clericus. ver. decima quarta. de foro compe.

Conclusio XXXIIII.

COlonus cōputatur inter testes domesticos. l. præsenti. §. fi. C. de his qui ad eccles. confu. quod procedit impropriiſ simè. quia propriè pater & filius, maritus & vxor sunt inter se domestici, impropriè autem familiares sunt inter se domestici: improprissimè coloni & mercenarij. non tamen q̄ per hoc coloni repellantur in totum à testimonio ferendo pro his à quibus tenent, & habent res eorum: vt coloni qui tamen non sunt testes idonei: & illis colonis minus creditur. glo. & doct. in c. in literis. de testi. Alex. consil. 32. in j. volu. & consi. 47. in 6. vol. & Dec. con. 100. nu. 7.

Conclusio XXXV.

VBi aliàs veritas non potest apparere, iudex remouetur ab officio iudicandi propter necessitatem officij testificandi: & hoc si à parte petatur ante litis contestationē: quia si post, non remoueretur. Et ad hoc vt iudex remoueatur ab officio iudicandi propter officiū testificandi, requiritur summaria cognitio, & verisimilis coniectura per quā præsumatur q̄ iudex sit testis necessarius, & qui sciat veritatem de ea re super qua interrogandus est. Soci. in tracta. de testi. c. expedita. tertia parte. verſ. conclusio prima. Post dicita verò testificata, vel post latam sententiam non posset iudex produci in testem. Sali. in l. ne in arbitris. §. sinautem. C. de arbi. Autre. in deci. Cape. Tholo. deci. 142.

Conclusio XXXVI.

VNus testis deponens aliquid quod sit remotū à natura alicuius contractus, non facit semiplenam probationē ad hoc vt parti possit deferri iuramentū in defectū vberioris probationis. Bal. in tit. de consue. recti feudi. §. sacramētū. nu. 13. pacta etiā extranea non præsumuntur, & neque super eis iuramentum in supplementum est deferēdum. Bal. in tit. quid sit inuestitura. §. fi. nu. 3. Iaſ. in repe. l. admonendi. num. 186. verſi. octauò prædicta. ff. de iureiur. & est additio in verbo, idem tenet super Panor. in c. fi. de iureiur.

Con

Conclusio XXXVII.

IVdex æquitatē pre oculis debet habere. l. quòd si Ephesi. ff. de eo quod certo loc. c. fin. de transſ. l. placet. C. de iudi. quod procedit in æquitate iure informata: & sic non omnē æquitatem iudex debet habere præ oculis, sed solùm æquitatem iure informatam. c. ex parte. de offi. & potest. deleg. quia iudex ipsa lege non debet esse clementior. §. oportet. in authē. de iudi. quod facit contra illos qui dicunt se amplecti æquitatem spreta forma iuris: quia non dicitur æquitas, sed potius iniquitas. Panor. in d. cap. ex parte. num. 3. is enim qui ex æquitate procedit. non potest decidere contra casum alicuius legis, etiam si illa lex rigorem contineat, cùm debeat non secundum æquitatem sui capitis decidere, sed secundū eam quæ reperitur scripta lege. Rom. consi. 149.

Conclusio XXXVIII.

SOla præsentia & taciturnitas alicuius in aliquo actu non inducit illius consensum quando illius præsentia contradicendo non posset actum impedire quin fieret, & sic eo casu præsentia illius non posset sibi præiudicare. Vnde dato q̄ fuisset præsens fideicōmissarius in alienatione fundi legati, nō hoc sibi præiudicaret. quin eum fundū posset vendicare adueniente cōditione, & die fideicommissi. Iaſ. in l. si fundum per fideicōmissum. nu. 6. ff. de leg. ij. per cā legem. vel si quis fuerit præsens venditioni suæ rei, quam vendit quidam tertius, talis enim præsentia non sibi noceret: quia res aliena vendi potest. l. rem alienam. ff. de contra. emp. sola autē præsentia in aliquo actu alicuius tunc demū inducit cōsensum, & sibi præiudicat quando posset contradicendo actum impedire. Bar. in l. Caius. ff. de pig. actio. Iaſ. in loco quo suprà, & in l. quæ dotis. ff. solu. matri. nu. 76. & 95. quare testis descriptus in instrumentō sibi in futurum præiudicat, & nocet, quando 'poterat contradicendo impedire ne esset testis, vel si res alicuius daretur in pignus ipso præsente, sua præsentia sibi prædicaret: quia demonstrando rem suam esse, impediret talem pignorum dationem. Panor. in c. ex literis. de transact. quare si quis esset testis quando res sua datur pignori, sibi nocet: quia demonstrando rem suam esse, impediret ne res sua daretur in pignus. Sī quis autem esset testis quando res sua venditur, sua præsentia non sibi noceret, cùm contradicendo non posset impedire, quia res aliena vendi possit.

Conclusio XXXIX.

PAtronus seipsum præsentare non potest, cùm debeat esse differentia inter præsentatum & præsentātem. c. fin. de institu. poterit tamen pater patronus filium suum præsentare. ca. consuluit. vbi glo. & Panor. de iure patro. & neque obstabit quod dicitur patrem & filium esse vnam personam. l. fi. C. de impube. quia illud procedit fictione iuris: in rei aūt veritate sunt duæ personæ Panor. in d. c. consuluit, Gulielm. Bene. in repe. cap. Rainutius. in verb. mortuo itaque. ij. nu. 58. de testa. Chaſ. consi. 17. num. 12. & episcopus pater filio suo legitimo & naturali potest beneficium conferre dūmodo sit idoneus.

Conclusio XL.

NArrata in rescripto probant contra impetrantem etiā si rescriptum esset subreptitium. Felin. in ca. capitulum. circa fin. de rescrip. & in cap. examinata. de iudi. Iaſ. in l. ij. C. de instit. & substi. & resti. sub condi. Chassan. consilio 46. num. 8.

Conclusio XLI.

AD hoc vt aliquis de aliquo crimine tencatur tanquā opem præbens & auxilium illi qui vulnus aliquod alteri intulit, debet contra illum probari quòd ille ibi aderat ex proposito. nam si casu superueniſſet, sicuti in dubio præsumitur, non esset puniendus vt ferēs opem. Feli. in c. sicut dignum. num. 6. de homi. Chaſ. consi. 57. num. 11.

Conclusio XLII.

VVlneratus ex vulnere mortali si moriatur, præsumendum erit eum ex vulnere decesſisse, & vulnerās de occiso tenebitur non habita ratione temporis, siue statim moriatur, siue post certū tempus dūmodo constet illud vulnus fuisse mortale. Vulneratus autem ex vulnere nō letali si moriatur non præsumendum erit ex vulnere decesſisse: ꝓterea vulnerans non teneretur de occiso, quòd si incertum sit an vulnus sit letale vel non, & tunc si intra paucos dies vulneratus decesserit, præsumendum erit vulneratum ex vulnere decesſisse, si semper vulnus in peius abierit. si verò post multum tempus mortuus fuerit ille vulneratus, & neque conualuerit, vulnerans semper tenebitur. Si vero conualuerit per tempus & demum vulnus recruduerit, eo casu nō ex vulnere, sed potius ex malo regimine præsumendum erit vulneratum decesſisse, & neque vulnerans de occiso tenebitur. Fel. in c. presbyterum. de hom. Sali. in l. j. C. de emēd. seruo. Bce. deci. 323. Decius consi. 415. Corn. consil. 273. par. 3.

Conclusio XLIII.

NOtarius pendente falsi accusatione non debet interim priuari sui officij possessione. Panor. post alios in capit. fraternitatis. de hæreti. honestius tamen erit q̄ pendente accusatione falsi contra notarium vt interim ille abstineat ab instrumentorum receptione. Fran. Marc. Deci. 299. par. 2. & si quis producat instrumentum, & pars aduersa neget eum qui confecit illud instrumentum fuisse notarium, tunc illi qui tale instrumentum produxit, incumbet onus probandi eum qui illud instrumentum recepit, fuisse notarium, nisi in antiquis, in quibus pro instrumēto præsumeretur. de Ancharā. consi. 213.

Conclusio XLIIII.

IN his quę sunt merę facultatis non currit præscriptio: quare si à longissimo tempore turris steterit collapsa, nulla opponi poterit præscriptio reficienti eam turrim collapsam: & neque facultas turrim reficiendi per lapsum temporis tolletur. illud enim ius reficiendi est, & dependet ex mera facultate quę non potest præscribi. Felin. in capit. cōsuluit. de iud. plenè Chaſſa. consi. 11. num. 16. & consil. 4. & sic in his quę sunt merę facultatis, vel in his quę gratiosè conceduntur nulla currit præscriptio. Iaſ. in l. quominus. n. 28. ff. de fluminib.

Concluao XLV.

HAbentes villam & iurisdictionē in illis sunt immunes à collectis, & exempti à talliis: & ita multoties iudicatum asserit Chaſſa. consi. 64. nu. 6.

Conclusio XLVI.

NObiles exercentes officium villę quàm primum cessant ab exercitio eorum officiorum incipiunt gaudere priuilegiis nobilium quæ perdiderunt per exercitium eorū vi liū officiorū à quibus vilib' officiis si desiſtūt, gaudebūt eo rum antiqua nobilitate: quia exercitium eorum officiorum vilium non potest nocere nisi pro tēpore quo illa officia ab ipsis nobilibus exercentur. Chaſſa. consil. 64. n. 34. 35. & 36.

Conclusio XLVII.

PRocuratoris officium est vile: tamen procuratores exercentes officiū procurationis in curiis supremis, & in curiis seneſealium in Francia, & procuratores etiam principis dicuntur exercere officium nobile. Chaſſa. consi. 64. nu. 34. Nō possunt autem procuratores testes esse contra eorū clientulos nisi in defectum. l. fi. de testi. Franc. Marc. Deci. 383. in 2. par.

Conclusio XLVIII.

HOdie vix reperiuntur pacta nuda cùm semper in contractibus & in instrumentis solent notarij pro partibus stipulari: ita vt ea pacta per stipulationem notariorum vestiātur. & licet dubiū sit an scilicet pacta apposita in aliquo cōtractu valeant in fauorem absentis, etiam si non sit in rerum natura, tamen propter stipulationē notariorum validabuntur, qui semper stipulātur pro absentibus. Bened. in rep. cap. Rainutius. in verbo, si absque liberis. in materia de fideic. substitutione, nu. 3. Chaſſa. consi. 93. nu. 57.

Conclusio XLIX.

FIdeicommissum relictum sub conditione vel in diem, si fideicommissarius ante euentum dici vel conditionis moriatur, non transmittitur ad quoscunque hæredes nec ad suos. l. j. §. sinautem sub conditione. C. de cadu. toll. Bald. in l. j. C. de his qui ante apert. tabulas. Iaſ. in l. cum secundū. C. de fideicōm. n. 3. Chaſſa. con. 63. numer. 5. Bened. in cad. rep. c. Rainutius, in verbo, & vxorem. nume. 624. non enim transfertur fideicommissum vniuersale hęrede mortuo ante euentum cōditionis vel diei, & neque ad suos trāsfertur, vt iam dictum est, & licet in fideicommisso filio relicto de restituenda hæreditate cùm morietur, subintelligatur ea clausula, si decedat sine liberis. l. cum auus. ff. de condi. & demonst. l. cum acutissimi. C. de fideicō. tamen vbi filius grauaretur sub alia cōditione quàm sub conditione mortis, vel post mortem suā, tunc non intelligeretur ea clausula, si decedat sine liberis, quæ clausula solum subintelligitur, vbi filius post mortē suā est grauatus hęreditatem restituere, sed non vbi sub alia conditione: vel si vnus grauatus esset hęreditatem restituere. Alex. cōſ. 93. n. 3. lib. 3. Chaſſa. consil. 67. nume. 18. ergo in illis casibus vbi filius grauatus esset hæreditatem restituere sub alia conditione, q̄ sub conditiōe

Universidad de Deusto
Biblioteca

mortis, conditio prius esset adimplenda antequã fideicommissum trãsmitteretur, ita vt nec liberorũ habenda esset ratio. Iaſ. in d. l. cùm secundum. C. de fideicommiſ. Salic. in d. l. cùm acutiſſimi. nu. 2. & hæc clauſula, ſi decedat ſine liberis, non habet locum, neque ſubintelligitur in vulgari ſubſtitutione facta filio. vt Curtius Iunior teſtatur conſilio 33. in princi. & ſolùm locum habet in deſcendentibus teſtatoris, qui ſunt grauati poſt mortem, vt ibi per Curtium, & non in aliis grauatis, ita vt nec extendatur ead. l. cum auus. ad trãſuerſales grauatos. Alex. conſi. 185. num. 23. in ij. vol.

Concluſio L.

FIdeicommiſſum purè relictum tranſmittitur ad quoſcunque hæredes etiam non agnitum. l. cum filio. ff. de legat. j. & ibi Iaſo. qui aſſerit hanc communem eſſe opinionem: propterea fideicommiſſarius moriens ante fideicommiſſi reſtitutionem tranſmittit illud ad quoſcunque hæredes, ita vt hæres purè grauatus teneatur illud reſtituere hæredi ipſius fideicommiſſarij, qui iam mortuus eſt. l. vnica. §. in nouiſſimo. C. de caduc. tollen. Bened. in rep. c. Rainutius. in verbo, ſi abſque liberis. In materia fideicom. ſubſtitu. nu. 62. & Iaſ. in ea. l. cum filio.

Concluſio LI.

FIſcus non tenetur cauere cùm ſemper ille ſit ſoluendo, & ſic idoneus. l. ij. ff. de fundo dotali. propterea non tenetur cauere nec ſatiſdare. l. j. ff. vt lega. vel fidei. nomine cauea tur. ſed nec nuda cautione. Bar. ibi. Ciuitas autem ſeu reſpublica nõ tenetur ſatiſdare pro rebus publicis. Solet enim in illis caſibus remitti ſatiſdatio. tenetur tamen repromittere, id eſt, debet promittere nuda cautione. l. ſi quando. §. pia. ff. vt in poſſ. legato. & ſic notandum eſt q̃ priuatus ſatiſfat, ciuitas repromittit, fiſcus autem nihil facit. d. l. ſi quando. Iaſ. in l. inter oẽs. ff. qui ſatiſda. cogan. nu. 7.

Concluſio LII.

PAter dotando filiam ſuam ſimpliciter cẽſetur in dubio de ſuo proprio ipſius patris dotare, & non de bonis filiæ etiam ſi ea filia propria bona habeat. l. ſi. C. de dotis promiſſ. eſt enim patris officium filias dotare. l. qui filios. ff. de ritu nupt. niſi expreſsè dictum eſſet patrem tam de ſuo proprio, quàm de bonis filiæ dotare ipſam filiam: quia talis expreſſio de bonis filiæ faciat ceſſare caſum dubium. Soc. conſilio 100. volum. 3. numer. 8. Iaſo. in l. j. ff. ſolut. matri. & quãuis pater promiſerit dotem filiæ tam de bonis ſuis, quam de bonis matris ipſius, nihilominus intelligetur dotem de ſuo proprio patrem promiſiſſe. Iaſ. in d. l. j. nume. 24 d. l. ſi.

Concluſio LIII.

QVoties competunt duæ viæ, & duæ actiones ad aliquid conſequendum, vna electa altera tollitur. l. quod in hæredem. §. eligere. ff. de tribu. & ſic non licebit ad alteram conuolare cum ſemel vna fuerit electa: tamẽ quando quis poteſt agere & per viam executionis & per viam actionis, & ſic vbi competunt duæ viæ, vna per actionẽ & altera per executionem, quamuis quis viam actionis elegerit, poterit tamen eam relinquere, & illi actioni motæ renunciare facta reſtitutione expenſarum alteri parti: & demum poterit ab exequẽdo incipere. l. miles. §. qui iudicati. ff. de re iud. & l. iiij. §. ſi ex conuentione. eod. Rebuff. in cõmen. in conſt. regias in tractatu de literis obliga. arti. 6. in glo. iij. nu. 7.

Concluſio LIIII.

EXecutio literarum pro hypotheca nõ poteſt fieri in bonis hæredis qui eſt hæres ſub beneficio inuentarij pro debito defuncti debitoris, ſed inquiri debẽt bona defuncti & ſup illis fieri debet executio. q̃ ſi ille talis eſſet hæres ſimpliciter, tunc etiam in ſuis bonis fieri poſſet executio cùm per additionem hæreditatis bona defuncti & hæredis. ſint cõfuſa. Rebu. in tracta. de literis oblig. arti. 9. in glo. 2. nu. 8. in conſtit. regias. quod procedit vbi non ſunt alia bona defuncti quia illis extantibus ſuper illis imprimis fieri debet executio. Rebu. in eo. tract. de lit. obli. arti. 3. in glo. ij. nu. 3. Et ibi inquit quòd antequam fiat executio in bonis hæredis pro debito defuncti certũ debere eſſe an bona defuncti ſufficiãt: qa temerè iretur ad bona hęredis ſi bona defuncti ſufficiũt. bona enim hæredis non reperiuntur obligata creditori: quare ſuper illis bonis non poteſt fieri executio, niſi in defectũ bonorum defuncti obligati. Ioan. faber in §. ſed olim. Inſt. de lega. & Re bu. loco quo ſuprà.

Concluſio LV.

LOcans equum qui æſtimatus eſt, ſibi præiudicat. facit enim talis æſtimatio vt periculum ipſius equi trãſeat in conducentem, ita vt teneatur non ſolùm de caſu fortuito, ſed & de culpa etiam leniſſima. Bar. in l. ſi vt certo. §. nunc videndum. ff. commod. Iaſ. in l. actio. nume. 5. ff. de æſtima. act.

Concluſio LVI.

SIquis vt hæres condemnatus ſit, & neque in proceſſu dixerit ſe hæredem ſub beneficio inuentarij, poterit in executione ſententiæ opponere quòd eſt hæres cum beneficio inuentarij contra talem ſententiam: & ſi talis hæres cum beneficio inuentarij ſoluerit, & demũ cõſtat bona defuncti non ſufficere pro exſoluendis omnibus creditoribus, poterit contra eum agere cui integrè ſoluit, vt ſibi pro rata ſatisfaciat. Ioan Faber in §. extraneus. numero 7. Inſtitut. de hære. quali.

Concluſio LVII.

IN inſtrumento publico locus generalis apponi debet vbi cõtractus celebratus eſt, vt actum Tholoſæ, Nemauſi, vel in alio loco, qui ſit locus generalis. c. abbate ſanè. de re iudi. in 6. Boe. deci. 33. nu. 27. neque tamen ſufficeret locum indeterminatum, & nimium generalem apponere, vt actum in diœceſi Nemauſen. talis enim loci mentio cum ſit nimiũ locus indeterminatus, vitiaret contractum. Aufre. deci. 491. in deciſ. capel. Tholo. ſpecialis autem loci inſertio in inſtrumento non eſt neceſſaria pro validitate ipſius contractus. Boer. in ea. deci. 33. num. 27. & ibi aſſerit hanc communem eſſe opinionem, niſi de conſuetudine requiſitum eſſet, vt locus loci, & ſic locus ſpecialis apponeretur & exprimeretur. Aufre. in d. deciſio. Ioan. de Platea in l. generali. de anno. & tribu. li. 10. C. Eſt quidem verum, quòd licet locus ſpecialis non exprimatur in inſtrumento, non propterea corrueret inſtrumentum, neque per hoc inſtrumentum vitiaretur, ſed ſolùm redderetur ſuſpectum propter talem defectum loci ſpecialis, & incumberet producenti illud inſtrumentum declarare locum ſpecialem vbi factum fuit, quod procedit ſi à parte hoc peteretur. Aufre. loco quo ſuprà. Ioan. Fabr. in §. item verborum. de inutilib. ſtipu. in hoc caſu tenet ibi contrarium, quòd ſcilicet requiratur inſertio loci ſpecialis in inſtrumento: ſed Boeri. loco quo ſuprà, tenet regulam ſuperiorem, quòd locus loci non requiratur. quam inquit ibi eſſe magis veram & communem. ſcripturam autem priuatam loci defectus etiam nõ vitiaret. & neque locus eſt ibi de neceſſitate apponendus. docto. in illis locis.

Concluſio LVIII.

CVm authoritate iudicis quis poteſt ingredi domum alterius ad perquirendas res furto ſubtractas. quod tamẽ ſine iudicis licentia non liceret. §. conceptum. Inſtit. de obl. quæ ex deli. naſ. & ibi Fab. & neque propterea is cuius domũ iudex ingreditur ad partis requiſitionem ad res furto ſub tractas perquirendas poterit agere actione iniuriarum contra ingredientem. Et hoc ſeruari aſſerit Boeri. deci. 174. contra opinionem Fabri in eo loco, qui ibi videtur vti aliqua diſtinctione ſuper his, que tamẽ nõ ſeruatur, vt ibi per Boeri.

Concluſio LIX.

OMnia pacta de ſui natura ſunt realia, & ad hæredes tam actiuè quàm paſſiuè tranſitoria. l. tale pactum. ff. de pactis. Guliel. Bened. in repetit. c. Rainutius. de teſta. in verbo, duas habens. nu. 279.

Concluſio LX.

BAſtardi in regno Franciæ non ſuccedunt ſuis parẽtibus, ſed & neque parẽtes eis ſuccedunt, cùm ceſſet legitima ſucceſſio inter ipſos baſtardos, & eorum parentes. Bened. in verbo, & vxorem. num. 713. in rep. cap Rainutius. Sed fiſcus eis baſtardis ſuccedet ac ſi nullos habeant parentes: vel domini temporales quibus illi baſtardi ſunt ſubditi, tribus tamen concurrentibus. Primò q̃ ſint nati in terra eiuſdem domini. Secundò quòd ibi moram & reſidentiam faciant. Tertiò quòd ibi moriantur, aliàs fiſcus omnia occuparet. Benedict. in eo. loco. ius enim agnationis tantum reſidet in legitimis, & non competit illis qui illegitimè nati ſunt. Deci. conſilio 461. poſſunt tamen baſtardi de eorum bonis teſtari etiã patre eorum naturali viuente. vt ibi per Benedict.

Concluſio LXI.

DOs à patre naturali filiæ naturali conſtituta, & filia demum mortua eſt ſine liberis, debet ad patrem naturalem dotẽ conſtituentem, ſeu ad eius hæredes redire. Panor. conſi. 115. volum. 2. & eſt additio ſuper Bar. in l. j. in verbo, conditio. ff. ſolu. matri. quia ſicut alimenta quæ à patre naturali ſuæ filiç naturali debentur, ceſſant per mortem ipſius filiæ, ita & pater per hoc remanet liberatus à talibus alimẽtis, ſic vt dos iam conſtituta per mortem ipſius filiæ naturalis, ad ipſum patrem conſtituentem, vel eius hæredes redire debet. cùm ea dos ſuccedat in locum alimentorum. cap. cum haberet. de eo qui duxit in vxorem.

Cum

Concluſio LXII.

OMnes contractus fieri poſſunt inter virum & vxorem excepto contractu donationis, qui inter ipſos coniuges prohibitus eſt. l. iij. ff. de dona. inter vi. & vxo. Boer. deci. 183. nu. 10. quare, licet fundus dotalis alienari nõ poſſet per eum titulum de fundo dotali non alienand. ff. & C. poteſt tamen cum viro permutari. Lucas de Penna in l. i. de fid. inſt. lib. 10. C. Maſueri. in tit. de dote, §. item maritus. & ſi maritus bona ſuæ vxoris alienauerit, poterit demum eam compenſare cum aliis ſuis bonis, & ſuper illis cum ipſa vxore poterit contrahere illi alia bona remittendo. Papon idem tenet in ſuo recollector. *des arreſts* in titulo, *du droit & eſt at, arreſt der vre*. & Bal. in authen. ſi qua mulier. nu. 5. C. ad Velle. Bal. in l. j. verſ. item fallit. ff. ſolu. matri.

Concluſio LXIII.

MVlier vxorata non eſt in poteſtate mariti niſi quo ad obſequia debitum carnis, & quò ad operas: in aliis verò non. l. vxorem. C. de condit. inſert propterea poteſt vxor conuenire & conueniri ſine mariti ſui authoritate in patria quæ ſcripto iure regitur. Papõn in ſuo *recueil*, in tit. *du droit eſt at, arreſt* 15. Bald. in authen. ſi qua mul. er. nu. 5 C. ad Velleian.

Concluſio LXIIII.

TEſtis ab aliquo productus ſi à parte aduerſa fuerit demum reproductus non poterit reprobari neque reiici l. ſi quis teſtibus. C. de teſti. niſi cauſa de nouo ſuperuenerit, vel ſi ſit alia cauſa quæ nunc de nouo peruenerit ad notitiã. docto. in d. l. ſi quis teſtibus. In alia tamen cauſa poterit ille qui primò produxit eum teſtem ipſum reprobare: Papon in ſuo *recueil* in tit. *des reproches de teſmoings arreſt* 3.

Concluſio LXV.

OBiectus generaliter proponi poſſunt cõtra omnes teſtes à parte aduerſa productos: & neque requiritur quòd ſingulatim contra quemlibet producuntur, ſed ſufficit in ſumma cõtra omnes teſtes auditos eos obiectus proponere: & ita productos recipiendos eſſe aſſerit ipſe Papon. in eod. tit. *des reproches, arreſt* 9.

Concluſio LXVI.

LOcator poteſt ſuum conductorem expellere à domo cõducta, ſi ibi pro ſuo vſu velit inhabitare dũmodo etiã domum non habeat quam poſſit inhabitare, & dummodo illi conductori exoluat ipſe locator damna & intereſſe quæ ille conductor patietur. Iædem. C. locat. tamẽ ſi locator preſſus neceſſitate cogeretur domum ſuam alteri conductã recuperare, non cogeretur aliqua dãna aut intereſſe exoluere. Papon in ſuo recollector. in tit. *du louage arreſt* 3. eſt cẽ ſuccurrendum ei qui actum facit ex neceſſitate. l. ſi fideiuſſor. §. j. ff. qui ſatiſd. cogan.

Concluſio LXVII.

FIlius in dubio præſumitur eſſe in poteſtate patris. l. ſi emancipati. C. de colla. & ibi Iaſ. poſt alios, ita vt aſſerenti contrarium incumbat onus probãdi. & ibi per docto. quod tamen limitatur non procedere vbi filius per decennium ſeorſum à patre inhabitaſſet. tunc enim præſumeretur emãcipatus. Iaſ. in d. l. ſi emancipati. Soci. conſi. 23. num. 23. 14. in 4. vol. & Chaſſa. in conſuetud. Burg. in titulo, *des enfans*. §. 3. in verbo, *eſt reputé emancipé*. Et hoc procedit vbi filius hoc allegaret, vt ibi per docto. in illis locis.

Concluſio LXVIII.

MVlieri agenti hypothecaria etiam ad excludẽdos tertios poſſeſſores mariti ſufficiet oſtendere inſtrumentum confeſſionis dotis, quod fidem faciat ac ſi inſtrumentũ contineret veram numerationem ipſius dotis. Nam per cõfeſſionem factam à marito, probatur vera numeratio ac ſi verè pecunia ac dos fuiſſet numerata, dum tamen elapſum ſit tempus intra quod exceptio dotis non numeratæ opponi poſſit. ita Alex conſi. 25. nume. 6. 2. volu. & conſi. 90. in 3. vol. Iaſ. in l duobus. in prin. ff. de iureiur. n. 8. mulier enim habens inſtrumentum confeſſionatum ſuper dote habet omnia priuilegia dotis: quia per eam confeſſionem dotis receptæ factam à marito probatur pecuniæ numeratio. l. pecuniæ. C. de ſolu. Alex. ibi nu. 17.

Concluſio LXIX.

FIlius poteſt donare cauſa mortis patre conſentiente. l. rã is. §. j. ff. de dona. cauſa mortis. verum ſi filius voluerit facere donationem cauſa mortis ſuo patri, id facere debet iudice authore. patre enim authore hoc non poſſet in patris ipſius vtilitatem. non enim poteſt pater ad ſui commodum eam donationem authorari. Bal. in l. j. C. vnde vir & vxor. & in l. ſi furioſi. in fi. C. de nup. & ibi habetur q̃ quis in ſuo facto non poteſt authoritatem præſtare. l. i. ff. de autho. præſt. quare eo caſu patris conſenſus & illius authoritas non ſufficeret, vbi filius vellet patri donationẽ cauſa mortis facere: quare per iudicis authoritatem hoc ſupplendum eſſet. Bal. in d. l. ſi furioſi. Soci. conſi. 23. num. 15. in 4. vol. Iaſ. tamen in l. j. §. quæſitum. ff. ad Treb. inquit patrẽ filio conſenſum poſſe præbere vt donet cauſa mortis ſimpliciter: & tũc filius habito tali conſenſu poterit & ipſi patri donare cauſa mortis. & hanc opinionem inquit ibi teneri communiter: & quam tenuit Guliel. Benedict. in repe. cap. Raynutius in verbo, matrem. num. 46. Et ſic pater poterit ſimpliciter præbere conſenſum filio ſuo vt donet cauſa mortis, & demum filius habito tali conſenſu poterit ipſũ patri donare cauſa mortis: ſed non poterit ipſe pater præbere conſenſum filio ſuo, vt ſibi donet. Et hoc tenet Stephan. Bertrand. conſi. 166. nume. 10. in j. volum. Soc. conſi 112. in j. vol. Decius ſuperiorẽ & priorem tenet opinionem conſi. 241. num. 6. & Cor. conſi. 294. quam dicit communem. quòd ſcilicet filius patri ſuo nõ poſſit donare cauſa mortis ſine iudicis authoritate.

Concluſio LXX.

FEndum datur gratis & profeudo, & ex natura feudi debetur ſeruitium perſonale: pro emphyteuſi autem debetur cenſus annuus vel quantitas annua. Bal. in l. liberti. num. 36. C. de op. liber. Bal. in additionibus ad Speculum in titulo de emphyteu. §. nunc aliqua. Barto. & alij in l. j. C. de iure emphyteu. q̃ ſi dicatur in inſtrumento, tale caſtrum cõceſſum fuiſſe pro annua quantitate frumenti, illud nõ eſſet propriè feudum, ſed potius emphyteuſis. Non eſt enim propriè feudum dum præſtatur ſeruitium reale quod alterat naturam feudi. idem Chaſſa. in conſ. Burgund. in tit. *des ſefs* in rubrica, nu. 9. cum ſequentibus & Deci. conſi. 138.

Concluſio LXXI.

EX diuiſione facta inter fratres vel inter cohæredes nullũ debetur laudimium. Bald. in l. & ideo. ff. de condi. furti. Guid. papæ q. 411. Boe. in commen. in conſue. Bituri. in titulo, de conſuetudine feu. §. vij. in glo. & licet. ver. ex quibus. talis enim diuiſio dicitur neceſſaria ex qua nullũ debetur laudimium. Boeri. ibi.

Concluſio LXXII.

LIcet nullus inuitus cogatur vendere, nec emere. l. nec emere. C. de iure deli. tempore tamen cariſtiæ poteſt qs cogi ad vẽdendum res deſtinatas ad communẽ vſum, & ad annonam vendendum. Barto. in l. j. §. cura carnis. ff. de offic. pref. vr. & adhuc vilio ri pretio, ꝓpterea quis cogi poteſt ad carnes vẽdendas, ad frumentum vendendum etiam minus iuſto pretio. Bart. in l. annonam. ff. de extraordi. crimi. Felin. in ca. j. de Iudæis. Iaſ. in d. l. nec emere. quod procedit etiam ſi frumentum non eſſet venum expoſitum. Aufre. in deci. cap. Tholoſan. deciſ. 446. Alia autem victualia ſi expoſita ſunt venum quis cogi poteſt ad ea vendenda, aliàs non. per d. l. j. §. cura carnis. & ſicuti in caſibus illis quis cogitur vendere, ita & fauore reipublicæ quis poteſt cogi emere, nempe ſi ciuitas habeat magnam quantitatem frumenti, poteſt ciuitas cogere ciues ad emendum frumentum pro prouiſione ipſorum ciuium. Aufrer. loco quo ſuprà. per l. j. vt nemini liceat in emp. ſpeci. ſe excuſare. libr. x. C. Feli. in eod. capitul. j. de iudæis. & in ead. l. j. illud deciſum eſt quòd per ciues illud ſtatui poteſt vt quilibet ex ciuitate teneatur intra certum tempus emere certam frumenti quantitatem. Idem tenet Sali. in l. j. numer. 3. C. de epiſcop. audi. alias autem res quis non poteſt cogi emere nec vendere. d. l. nec emere.

Concluſio LXXIII.

LIcet contractus emptionis ſit de contractibus permiſſis, tamen prohiberi poteſt, ne quis vltra indigentiam emat: & hoc ne alias res cariores reddat, & ne per hoc inducat incommoditatem eas res habendi. l. j. C. de epiſco. audi. & propter hoc hi qui habent curam fori, licitè poſſunt ſtatuere vt nullus emat in foro vltra certam quantitatem, quæ ſtatuta erit. Salic. in d. l. j. de epiſc. audi.

Concluſio LXXIIII.

DEpoſitarius pro expenſis factis in cuſtodiẽdo equum, aut aliud animal, habet ius reretionis illius animalis depoſiti quo ad vſque de expenſis ſibi ſit ſatisfactum. l. actione. C. depoſi. l. in rebus. §. poſſunt. ff. commodat. Bald. & Salice. in l. ſi quis. C. depo. & ibi Placentinus hoc tenet, cuius opinio à gloſſatore approbatur in d. l. ſi quis.

Concluſio LXXV.

REceptans furem punitur ſicut & ipſe fur. l. j. ff. de recepta. dum tamen quis ſciens eius conditionem receptet. ſecus ſi quis ignorans conditionem illius eum in domo retinue-

Universidad de Deusto
Biblioteca

ri: tunc enim cessaret ea l.j. Caupo tamen vel stabularius recipiendo quem non punitur: nã ex quo publicè in suo hospitio recipit omnes venientes, non tenetur se inquirere de eorum conditione: cùm etiam inuiti teneantur omnes recipere. l.j. in fin. ff. nautę caupo. Bar. in l. omnes. de agr. & censi. lib. xj. C. Chassa. in rubri. des iustices, num. 58. in consuetud. Burgund.

Conclusio LXXVI.

QVis potest colonum suum, vel suum conductorem qui singulis annis cogitur dare certam frumenti quantitatem, compellere ad eam quantitatem dandam ex fructibus atque ex granis quæ ille colligit, & percipit ex eo fundo quẽ tenet vt colonus. Bart. in l. domini prædiorũ. per illum text. de agri. & censi. lib. 11. C. Ro. in l. ij. n. 3. ff. solu. matri. vbi etiã decidit quòd possum compellere colonum qui vult vendere suam portionem fructuum ex eo fundo prouenientium ad eam portionem mihi vendendam iusto pretio, per. l. j. de incol. lib. 10. C. vbi etiam hoc ibi tenet Bar.

Conclusio LXXVII.

IN locatione rerum fiscalium, vel in locatione prædiorum vel rerum alicuius ciuitatis vel reipublicæ, præfertur ille conductor qui prius eam rem cõduxerat, cæteris omnibus, dum tamen tantum det, quantũ reperitur ab aliis, ita vt pro simili precio quod ab aliis reperitur præferatur. l. congruit, de loca. prædi. lib. 10. C. vbi Bart. & Ioan. de Pla. & Boe. dec. 107. & erit limitatio ad. l. ne eui. C. locati. vbi quilibet dominus potest rem suam cui vult, locare: nec primus conductor potest secundum impedire. quæ regula in hoc casu fallit, in quo primus conductor potest compellere rempublicã relocare volentem ad sibi conducẽdum pro simili pretio quod alter obtulit. Roma. in d. l. ij. num. 14. quod procedit dũmodo ille primus conductor pensionem omnem exoluerit. Nã si esset debitor, & reliquator, nõ esset admittẽdus. l. licitatio. §. reliquatores. ff. de publi. & Io. de Plat. loco quo suprà. quinimo cogi etiam poterit antiquus conductor reconducere à ciuitate, si in anno præcedenti lucrum fecerit. l. corẽ. §. qui maximos. & ibi docto. ff. de publica. nisi res propter pestem aut bellum mutatæ essent. Bertachi. in suo tracta. de gabellis in 2. part.

Conclusio LXXVIII.

FIlij vxoris præmortuæ patrem dilapidantem dotem matris penes patrem existentem, poterunt eum patrem cõpellere ad eam dotem reddendam: & ex hoc ipse pater priuabitur ipsius dotis administratione, & hoc filiis permittitur eo casu contra patrem agere. arg. l. imperatores. ff. ad trebel. Bar. & Roma. in l. ij. nu. 6. ff. solu. matri. vbi hoc decidit patrem bona sua dilapidantem compelli posse à filiis ad illis constituendum aliquam possessionem pro eorum alimentis. Bal. in l. ij. C. si in frandem patron.

Conclusio LXXIX.

QVamuis propter adulterium mulier perdat dotem, ita vt ea dos cedat lucro mariti: c. plerumque. de dona. inter vir. & vxo. l. fi. C. de adul. fallit hoc vbi ex eo matrimonio extarent liberi. quia tunc dos filiis illius matrimonij cõseruanda esset. §. quia vero. in auth. vt liceat matri & auiæ. Ro. in l. si ab hostibus. nu. 8. ff. solu. matr. authen. sed hodie, C. de adul. vel nisi pater stipulatus esset dotem sibi reddi: quia tunc in præiudicium patris maritus dotem non deberet lucrari. Anto. Rubeus Alexandrinus, consi. 166. num. 3. & Ias. in l. ij. nu. 6. & ibi additio. ff. sol. matri.

Conclusio LXXX.

MAritus in vim pacti appositi in instrumento de dote lucrãda in casum superuiuen. eam lucrabitur etiam extantib. liberis ex eo matrimonio: & hoc ex pacti beneficio. authen. sed hodie. C. de adul. l. si pater. C. de pact. dota. Rom. in l. si ab hostibus. ff. solu. matri. neque enim tale pactum renocabitur per superuenientiam liberorum. Socin. consi. 57. num. 9. in 4. vol. Pau. Castr. in l. iij. nu. 7. ff. solu. matri. quòd si in vim statuti maritus dotem lucratur, cessaret statutum in præiudicium liberorum primi matrimonij: & neque tunc locum haberet. Deci. consi. 283. Bar. Bal. & Salice. in l. hac edictali. Cod. de secun. nup. & Boer. deci. 203. numer. 2. & deci. 113.

Conclusio LXXXI.

SI quis alicui pecuniam vel frumẽtum mutuo dederit, qui ex ea pecunia vel frumento filios suos aluerit, si demum ille mutuans reperiatur non soluendo, & filij reperiãtur habere aliqua bona materna aut aliunde, poterunt illi filij conueniri ab ipso mutuante & hoc ex æquitate l. si me & Titiũ. ff. si cert. pet. nam quoties res mea ad te peruenit, & neque subest causa quare apud te debeat permanere, potero ex æquitate illius legis eam rem condicere. Ias. in d. l. si me & Titium. nume. 3.

Conclusio LXXXII.

QVoties quis vendit etiam certam quantitatem terræ, vt si quis vendat decem iugera, vel decem sextaria terræ ex tali fundo, tunc venditio censetur esse facta ad mensurã: & eo casu si adsit numerus, contractus absolutus erit: si verò non adsit numerus, venditor tenebitur supplere. & si sint plura decem emptor tenebitur reliquum restituere. argu. l. si vina. ff. de peri. & commo. rei vendi. Idem dicendum est quando quis vendit fundum, quem dicit esse tot iugerum, pretio statuto pro quolibet iugere, vel pro quolibet sextario. & eo etiam casu venditio ad mensuram censetur facta. & dicendũ est vt in præcedenti casu. l. qui fundum. §. quia agrum. ff. de cõtrah. empt. & his casibus vbi mensura non reperiretur, teneretur venditor supplere talem mensuram, alias contra eum ageretur ex empto quanto minoris. l. si emptione. §. j. ff. de action. empt. Boe. deci. 50. in princip. Quando verò quis vẽdit fundum demonstratum certis finibus, & quem demum dicit esse tot iugerum vel circa, quamuis demum ea iugera non reperiantur, non tamen per hoc restringetur prima dispositio, & ille contractus, nam aliud est quando partes incipiunt à mensura, vt in primis duobus casibus. aliud verò est quando incipiunt à designatione rei per fines, & tunc valet contractus, licet quantitas iugerum non reperiatur. Socin. consil. 32. volum. 4. Bald. in rubric. C. de actio. empt. Decius consilio 500. in princ. Oldrad. consi. 197. & Boer. in cad. dec. 50. num. 5.

Conclusio LXXXIII.

POst litis contestationem vnica citatio sufficit quæ censetur esse peremptoria, ita vt citato nõ comparente iudex ad vlteriora poterit procedere, & neque requiritur alia citatio. Bart. in l. consentaneum. C. quomodo & quando iudex. Ioann. Andre. in capitul. consuluit. de offic. & potest. iudi. de leg. Soci. consil. 10. num. 8. vol. 4.

Conclusio LXXXIIII.

SEcundus creditor potest primo creditori agenti hypothecaria offerre pecuniam debitam, & per hoc bona capta auocare. l. creditor. §. si pignus. ff. qui potio. l. j. si aduer. credit. & est ius offerendi quod competit secundis creditoribus cõtra primos creditores agentes hypothecaria. Paul. Castr. 2ſi. 311. part. 2. & hoc ius offerendi proponi poterit, & in executione sententiæ, à secundo creditore etiam si illud in causa principali non deduxerit. hoc tenet Castr. in eod. consilio. & hoc ius offerendi competit etiam & contra mulieres dotem repetentes. l. cum tibi. C. qui potio. quod procedit eo casu quo mulier agit soluto matrimonio. secus si mulier ageret ad dotem repetendam marito ad inopiam vergente, contra quam hoc ius offerẽdi opponi non posset. quia tunc nõ fit dotis repetitio ad finem plenę restitutionis vt satisfiat debito dotis: sed solùm in causam alimentorum. l. si constante. ff. solu. matr. l. vbi autem. C. de iure dot. Soci. consi. 111. in 3. volumin.

Conclusio LXXXV.

PAter filium suum diuitem non tenetur alere & neque ei tenetur alimenta præstare quãdo filius habet vnde se alat. Ias. in authent. res quæ. nu. 11. C. com. de legat. Si tamen eo casu ille alimenta præstiterit censetur donasse. l. Nesennius. ff. de nego. gestis. l. alimenta. C. de nego. gestis. Soc. cõsi. 100. in 3. volu. nu. 4.

Conclusio LXXXVI.

PRobationes receptæ contra aliquem authorem & dominum rei alicuius nocent non solùm sibi ipsi, sed & singulari successori si prius receptę sint quàm res de qua agitur in aliam transferretur. Barto. in l. si mater. §. fina. ff. de excep. rei iudic. Socin. consi. 82. nu. 4. in 3. vol.

Conclusio LXXXVII.

EMentes ab eo qui vendit alièno nomine non constito de mandato, redduntur in mala fide. l. final. & ibi Bart. ff. de vsucap. pro empt. & neque ex longissimo tempore mandatum præsumetur. Bald. in l. j. C. de rebus alie. Soci. consi. 8. num. 3. in 3. volu.

Conclusio LXXXVIII.

IOcalia data vxori si sint donata à cõsanguineis ipsius vxoris, erunt ipsius, & ad ipsam vxorem pertinebunt, & hæredem ipsius. si verò sint donata vxori à consanguineis mariti, & tunc ipsi marito acquiruntur. Bart. in l. sed si plures. §. in arrogato. & ibi Ias. ff. de vulgar. Aufre. decis. 336. in deci. Capel. Tholos.

Con

Conclusio LXXXIX.

FIlius si hæres instituatur, censetur institui ab extraneo ex sui causa, & non alterius, & ex sui contemplatione & nõ alterius, nisi fieret mentio patris ipsius filij, & patriæ potestatis: quia tunc patris contemplatione censeretur institutus. in dubio ergo institutio facta de filio alicuius, vel legatum illi factum, vel donatio facta alicui filio, censetur fieri ipsi filio sui causa, dummodo non fiat mentio patriæ potestatis: & illud filio acquiretur vt quid aduentitium. Bald. in l. certum. C. de rei vendi. Roma. & Alex. in l. qui in aliena. §. interdum. ff. de acqui. hære. quod procedit etiãsi illud relictum vel donatum filio esset factũ sub patris ꝑmemoratione. Alex. in d. l. sed & si plures. ff. de vulg. quia tunc pater censetur adiectus gratia demonstrandi personam filij & non aliàs. Alex. ibi. & sic sunt duæ conclusiones: prior est quòd institutio de filio facta, vel legatum filio alicui factum, vel donatio illi facta, iudicatur illi facta ob causam ipsius filij in dubio. Barto. in l. si. C. de vsufr. & talis acquisitio illi facta censetur quid aduentitium. Alex. & Ias. in d. l. qui in aliena. §. interdum. nu. 28. ff. de acqui. hæred. Secunda regula, institutio facta de filio, vel legatum aut donatio filio facta sub patris & patriæ potestatis commemoratione, & sic sub patris contemplatione, censetur profectitium, & patri acquiritur. Ale. in d. §. in arrogato. & præsumetur facta ea institutio sub patris contemplatione quando est facta mentio de patre, & de patria potestate. Bar. in d. l. fi. Soci. consi. 72. nu. 11. in 3. vol.

Conclusio XC.

QVoties compromissum est iuratum eo pendente alter ex compromittentibus non poterit alterum conuenire: & si fecerit, obstaret exceptio litis pendentiæ coram arbitris, quæ coram ordinario poterit allegari. Pau. Cast & Ias. in l. pecuniam. ff. si cer. perat. eo enim casu tale compromissum habet efficaciam ratione iuramenti, & demum ex sententia arbitrorum orietur actio, & exceptio. l. ne in arbitris. C. de arbit. secus autem si non esset iuratum & neque esset statutum validans sententias arbitrorum: tunc enim nõ obstaret talis exceptio litis pendentiæ. Pau. Cast. vbi suprà.

Conclusio XCI.

AGens ante diem vel ante conditionis euentum potest repelli & in expensis litis condemnari: si tamen pendente iuditio condicio euenerit, illud iudicium validabitur ita vt propter puritatem conditionem creditor dicetur recte agere. l. si rem. §. fi. ff. de pigno. actio. Bald. Alex. & Ias. in l. pecuniam. ff. si cert. pet. a. idem in eo qui agit ante diem quãdo dies pendente iudicio euenit per rationem illius. §. finalis. qa ius actori superueniẽs ex causa de preterito validat iudiciũ & facit vt sequi possit condemnatio contra reum. facit & aliud quia plus delinquit qui agit ante euentum conditionis quàm ille qui agit ante euentum dici. Bald. in ea l. pecuniam. scilicet ille qui agit ante euentum conditionis sustinetur, si conditio euenerit pendente iudicio: ergo à fortiori idẽ censendum erit in eo qui agit ante diem, si dies pendente iudicio euenerit.

Conclusio XCII.

IVs alicui ex collitigantibus superueniens pendente iudicio ex causa de præterito illi prodest. l. si rem. §. fi. ff. de pig. actio. ius verò superueniens alicui ex causa noua de futuro post litem conteſtatam non prodest, neque propter illud sequi potest condemnatio ex eadem instantia. l. non potest. ff. de re iudi.

Conclusio XCIII.

PEtens decem in iudicio ab eo qui opposuit compensationẽ in simili summa, cùm tñ illi esset debitor ī maiori, sũma quam non petierat, sed solùm compensationẽ in illis decẽ eo casu debebit fieri compẽsatio pro simili summa: in alia autem non fiet condemnatio quę non fuit petita in iudicio: & sic fiet summarum compensatio: in residuo autẽ non fiet condemnatio nisi & residuum petitum fuisset per viam reconuentionis. l. in rebus. §. quod aũt. & ibi Pau. Cast. ff. commod. propterea illud reliquũ in alio iudicio petendũ erit, vt ibi per Castrensem.

Conclusio XCIIII.

CONfessio facta per aliquem præiudicat illi qui habet causã ab eo. l. si superatus. §. fi. ff. de pig. Pau. Cast. ī l. etiãsi in prin. ff. ad senatusco. Velle. num. 7. Soci. consi. 32. num. 4. in 3. vol.

Conclusio XCV.

ALicui in præiudicium tertij non est credendũ. l. iij. §. sed si sic. ff. de in rem verso. vnde non creditur, etiam si sit in extremis constitutus si dicat se vulneratum, vel occisum à tali. l. si quis in graui. §. j. ff. ad Sille. nec talis assertio faciet indicium ad torturam, sed solùm præsumptionem. glos. in l. mater. C. de calum. talis tamen declaratio ipsius vulnerati est sufficiens ad hæredes ipsius vulnerati excusandos à calumnia, & litigandi temeritate: qui hæredes propter talem assertionem ipsius vulnerati moti fuere ad accusandum eum à quo se vulneratum dixerat. Alex. consil. 14. num. 4. in 3. vol. & licet talis assertio, seu vulnerati declaratio non faciat indicium ad torturam, tamen alijs concurrentibus posset ille accusatus torqueri. Deci. consil. 363. item nec creditur testi qui in extremo vitæ exitu dixit se falsum tulisse testimoniũ. Bart. in l. generaliter. C. de non numer. pecu. & ibi etiam Bal. item & nec notario creditur qui moriturus dicit se confecisse falsum instrumentum: sed & nec iudici in præiudicium alterius creditur, qui in mortis articulo dicit se falsam sententiam protulisse, & se fuisse corruptum pecunia. & neque arbitro statur qui asserit se falsum laudum tulisse. Illis enim in præiudicium aliorum non creditur: quia vnius confessio alteri non debet præiudicare. l. Seia. & ibi Paul. de Castr. ff. ad Velleianũ. Iason in l. i. ff. de eo per quem factum erit. Cum omnis moriẽs non præsumatur Ioannes Euangelista. & per Iason. ibi.

Conclusio XCVI.

EXculpatio illius qui est mortiferè vulneratus asserentis se à tali non fuisse vulneratum, vel percussum, eum effectũ operatur vt quamuis adsint quædam indicia contra eum, tamen non poterit torqueri. l. Paulus. §. i. ff. de oper. liber. Bald. in l. j. circa finem. C. commu. de legat. & ibi Ias. & in l. j. nu. 8. ff. de eo per quem factum erit. si tamen de crimine plenè cõtra eum constaret, posset ille talis puniri, non obstante tali exculpatione facta per ipsum vulneratum. Bal. in d. l. j. C. cõmu. de legat. num. 32.

Conclusio XCVII.

SVper incidenti non est necessariò pronunciandum l. j. C. de ordi. iudi, potest tamen iudex si vellet super eo pronunciare. Castren. in l quod in diem. §. si rationem. nu. 3. ff. de cõpensa. nisi opponeretur exceptio quæ etiam si non esset opposita, redderet iudicium nullum, vt est exceptio incompetentiæ: nam tunc super ea exceptione incompetentiæ oppositа pronunciandum esset. Cor. consil. 85. in 4. vol. nume. 13. Decius consil. 107.

Conclusio XCVIII.

INterlocutoria potest reuocari, per l. quod iussit. ff. de re iudicata. quòd si non reuocetur, post decem dies transit in effectum rei iudicatæ, & parit exceptionem, sicuti diffinitiua. ca. dilecti. in fin. de elect. Cast. in l. quod in diem. §. si rationem. nu. 3. ff. de compensat.

Conclusio XCIX.

SCribẽs in aliquo libro se debitorem esse alterius, licet ille sit absens, sibi nocet & statur illius scripturę & suo libro contra se scribentem. l. nuda & ibi Bart. ff. de dona. Castr. in l. Publia. §. Titius. ff. depo. nu. 6.

C.

DEbitor mittens speciem in qua est debitor per eum per quem conuentum fuerat cum creditore expresse vel tacitè vt mitteret, mittẽdo liberaretur, quamuis demum ea species aliquo facto pereat, cùm debitor fecerit iuxta formã pacti: alioquin teneretur: quia non posset dici diligens veniẽdo contra formam iam conuentam. l. cum qui. §. fin. ff. commo. quòd si non conuentum esset de certo nũcio, tunc mittendo eam speciem per nuncium qui est notus & familiaris, & qui consueuerat esse bonus & diligens, liberaretur, si ea species aliquo casu pereat. l. argentum. ff. commo. ea enim species eo casu periret periculo domini, per eam l. argentũ. q si per alium nuncium eam speciem misisset, non esset debitor liberatus, sed ea species periret periculo mittentis. debitor autem quantitatis mittendo quantitatem debitam ad creditorem per nuncium expresse missum à creditore ad eã pecuniam accipiendam, liberabitur. quamuis ea pecunia aliquo casu perierit. quia tale periculum pertinet ad ipsum dominum, qui eum nũcium miserat. statim enim q pecuniam ipsam debitor tradit nuncio ad id misso à creditore, debitor remanet liberatus, & pecuniæ periculum ad creditorem pertinet. arg. l. quod mihi donatum. ff. de dona. aliàs debitor mittens pecuniam ad creditorem noh per nuncium ad se missum à creditore, si pecunia pereat, peribit periculo debitoris. per l. incendium. C. si certũ petat. quia genus non potest perire. Bald. in l. si is cui. C. de furt. & seruo corrup. Panorm. in capitu. significauit. de pignor. & in cap. j. nume. 8. de commodato.

Con

Universidad de Deusto
Biblioteca

Conclusio CI.

MAndarum procuratoris per testes probari potest, & hæc est opinio quam communem & receptam asserit Iaſ.in l.j. C. de procura. quia in re aliqua ꝓbanda parē vim habent testes & instrumēta.l.in exercēdis.C.de fid.instr.hęc tamen superior regula non procedit in probando mandatū ad pecuniam recipiendam.nam cum ille teneatur facere securitatem soluenti,debet imprimis ostendere suum mandatum per instrumentum publicum.Bal.in l.falsus.num.27.C. de fur.& per Cor.& Iaſon.in dict.l.j.& Boer. deci.281.nu.2.

Conclusio CII.

LIcet forma mandati debeat in forma sua adimpleri ita vt omne illud quod fit præter formam mandati sit ipso iure nullū.c.cum dilecta.de reſcri.l.illud.§.fi ita,& ibi Bart.ff. quod quisque iuris.tamen quando mandatum pinguius ad implerur,quàm sit illius tenor, non propterea censetur minus adimpletum illud mandatum.l.si quis mihi bona.§.penulti. vbi Alex. & Iaſ.in l.si procurator.nu.5.C. de procura. & satis est etiam ꝙ in effectu tenor illius seruetur,licet non in sua forma superficiali Iaſ.in d.§. penul.num.4.& in l. qui quartam.ff.de leg.j.

Conclusio CIII.

CONiūcta persona admittitur in iudicio ad agendum sine mandato.l.sed & hæ personæ.ff. de procur. & appellātur in hoc casu coniunctæ personę vsque ad quartum gradum: & etiam transuersales dicuntur vsque ad eum gradū. Alex. consil.4.nu.9.vol.2.per.l. petitionem § egredientem. C. de aduo.diuer.iudi.Bal.& Sali.in l.exigendi.C.de procu. coniūcta tamen persona non admittitur in his in quibus requiritur mandatum speciale.l.patri pro filio.& l.illud.§.j.ff.de minor.Iaſ.in d.l.exigendi.nu.9.C.de ꝓc.quare coniunctæ personæ solui non potest, cùm ad solutionen recipiendam requiratur speciale mandatū.l.vero procuratori.ff.de sol.Ale. in eo consil.non poterit etiam deferre iuramentum coniūcta persona,cum in delatione iuramenti requiratur mandatum speciale.l.nec filius.C.de reb.cred.& ibi Bal.& Iaſ.in d. l.exigendi.

Conclusio CIIII.

SEntentia per testes probari potest, vt est decisio dominorum de Rota.deci.409.in nouis,per c.Albericus. de testibus.quando scilicet allegatur sententiam latam fuisse,& instrumentum sententiæ deperditum; & sunt duo probanda nempe tenor sententiæ,& illius amissio.& licet sententia sine scriptura ferri non possit per eum titulum,de senten. ex breu.recitan.tñ nō oīa in quibus requritur scriptura ꝓ scriptura sunt probanda.Comp.in c.j.de elec.in 6.& de rota in ca. deci.alioquin sententia per testes probari non posset.acta enim iudiciaria in quibus scriptura est de substantia iudicij per testes non possunt probari,nisi probetur ꝙ scriptura facta fuit deperdita. Cor.conſ.69.nu.13.j.vol.Alex. consi.59. num.2.in 7.vol.& consi.7.in 3.vol.

Conclusio CV.

INactis scriptis per notarium in curiis nō requiritur testiū præsentia.gl.& Bar. in l.gesta.Cod.de re iudic.& consuetudo obseruat ꝙ in actis iudiciariis non requirantur testes nisi in sententiis diffinitiuis & interlocutoriis. Feli.in ca. quoniā contra falsam. nu. 12. de proba. possunt tamen acta iudicij per testes ꝓbari.l.emācipatus.C.de fide instr.Pet. de Ancha. consil.276. verum quamuis scripturis iudicum fides sit adhibenda non tamen tāta quin possint per duos testes reprobari.c.cum à nobis.& ibi de Imola.de testib.& plene Salic.in l. quoties.C.de hæreticis.

Conclusio CVI.

IN Octoratus per testes probari potest: & per quos quis potest probare ꝙ est doctor.Bal.in l.si solennibus.C.de fid instru.additio super Bald.in l.falsus.ver.scias tamen.C.de fur.& seruo corru.

Conclusio CVII.

QVoties pater dissipat bona filiorum officio iudicis auferetur sibi administratio.l.fi.C.de senten. passis. quoties enim pater dissipat bona filij subiecta restitutioni in vtilitatem filiorū post patris mortem, auferenda tunc est patri administratio,& possessio,& ea filiis danda est:vt tamen pater hinc alatur.Imperator.ff.ad Trebel.si autem pater sua propria bona dissiparet, poterūt tunc filij petere vt illis aliquid assignetur vnde viuere possint,cū pater eos alere teneatur. Bal.in l. defuncto nu.3. C.si in frau.patro.hanc opinionem veriorem & equiorem asserit Iaſo.in l.si constante.ff. solut. matri.contra Salicetum ibi contrarium tenētem.& contra Bal.qui sibi videtur contrarius,in l.non potest.ff.de adop. & opinionem ipsius Bal.in d.l.defuncto. sustinet Boer.decis.7. nu.17.& 18.

Conclusio CVIII.

DE iure fur non debet mori sed solūm fustigari de iure nouo.authent.sed nouo iure.C.de furt.verum de consuetudine generali,fur qui consuetus est furari,& qui tria furta cōmisit furca suspendi debet Chaſ.in consuetud.Burgund.in rubric.des iustices.§.quinto.in gloſſ.super verbo, pour la premiere fois.nu.19.

Conclusio CIX.

VNum furtū dicitur quando de vno loco vno contextu res plures furto subtrahuntur.l.eum qui.§.Idem respōdet.ff.de furt.Bal.in authent.sed nouo iure.C.de fur.Item & vnum furtum dicitur si plures res diuersorum insimul furatæ sint.Alex.in l.si familia.ff.de iurisd.omn.iudicum.Item & vnum furtum est si quis pluribꝰ vicibus ex dolio aliquo, vinum abstulerit continuato tempore.l.vulgaris est quæstio. ff.de furt.Chassa.in commentar.in consuet.Burg.in rub.des iustices.§.v.in verbo, simple larrecin.nu.10.Boer.deci.219. & ad hoc vt dicantur plura furta,requiritur temporis interuallum, vt ibi per Boer.probatur autem furtum per coniecturas,seu probationes verisimiles.aliàs nō possent dici sufficientes probationes: vt probando ꝙ ostium fuit ruptum, aut quia famulus aufugit,& similia. Alex.consi.53.in 2.vol.

Conclusio CX.

DElicta alibi commissa aggrauant delictum nunc commissum.Bart.in l.sicut.§ fin.ff.de accusa.quare cum pro tribus furtis quis furca sit suspēdēdus.si quis alibi duo furta commiserit, & nunc tertium furtum fecerit, propter furta alibi commissa propter hoc quod nunc commisit,ille suspēdi deberet: quia furta alibi commissa qualificāt furtum nūc cōmissum,quod procedit etiam si de alijs duobus furtis cōmissis alibi ille fuisset punitus: quia hoc fit propter frequentiam ratione cuius acrius est puniēdus. Chassan.in consuet. Burgund.in rubrica, des iustices.§.quinto.in verbo, simple larrecin.num.17.

Conclusio CXI.

FIlia nubens sine consensu sui patris etiam indigno non propterea potest exhæredari.Nō est enim illud iusta causa exhæredationis,vt quę non numeratur inter causas exhęredationis quæ describuntur in eo.§.causas.vt cùm de appel.cogno.Chaſſ.in rub.des iustices.§.iiij.in gl.mariage.nu. 19.& poterit pater cogi ad dotem filiæ assignandū iudicis officio,vt ibi per Chaſſ.

Conclusio CXII.

IVdex ponens indebitè aliquem ad torturam,si ibi moriatur, tenebitur, & debet iudex puniri pœna capitis.l.lege Cornelia.in prin.& ibi Bart.ff.ad leg.Cornel.de sicarijs.Iaſo. in l.j.ff.quod quisque iuris.

Conclusio CXIII.

PRomissio ita facta inter aliquos contendentes sibi inuicem de centum,si Rex sit mortuus, vel si tale quid fiat, valet: quia conditio ibi ponitur pro iusta causa, & valet ea conuentio quæ fit inter aliquos, si nauis in portum venerit salua, quæ est in mari onusta mercibus, dabis centū,& ego tibi promitto domum si periclitata fuerit.Pan. Castr.in l. in naue Saupheli.per illum textum.ff.loca.Iaſ.in l.cum ad præsens.num.2.ff.si cert.petat.

Conclusio CXIIII.

BOna debitoris pro tributis & talliis sunt fisco tacitè hypothecata l.ij.ff.in quib.causis.l.ij.C.eodem. tamen bona debitoris qui aliquid debet alicui ciuitati,non sunt tacitè obligata ipsi ciuitati: quia nulla ciuitas habet tacitam hypothecam nisi à principe hoc illi concessum sit.l.simile priuilegium.ff.ad muni.Bart.in rubr.de iure fisci.lib.x.C.

Conclusio CXV.

PRomittens indemnitatem alicui creditori tenetur quādomodum fideiussor.Bald.in l.si pro ea.C.man. versicul. 12.num.13.& ille qui promittit indemnitatem,& sic aliquē indemnem conseruare, non tamen poterit conueniri ante principalem,& quem oportet excussum esse.Barto.in l.j.de conuen.fisci debito.libr.x.C.Iaſ.in l.si stipulatus fuerit.§.j.ff. de verbo.obligat.num.3.& promittens alicui pro tali, habetur vt fideiussor.Alex.consi.159.vol.2.

Conclusio CXVI.

RES empta ab vxore alicuius efficitur illius & non viri.l. & si instrumenta.& ibi Barto. C.de fid. instrumen.& iure hastæ fisc.libr.x.& non obstant leges quòd quicquid acquirit vxor, censetur acquisiuisse de bonis viri.l.Quintus. ff.de donat.inter vir.& vxor.quod quidem verum est: sed il-

lud non impedit contractū gestum ab ipsa vxore. præsumitur tamen mulier eum exoluisse ex pecunia viri: quare ad eam pecuniam restituendam viro tenetur.Decius consi.237.nisi aliunde vxor probet se eam pecuniam habuisse: & interim id quod ab vxore emptum erit, ad ipsam, & non ad virum pertinebit.l.i.& l.multū.C.si quis alteri vel sibi.Bar.in d.l.j. Si tamen in eo instrumento emptionis quam facit vxor, dicatur vxorem de sua pecunia exsoluisse,& emisse viro præsente & consentiente, talis tacita viri confessio sibi præiudicaret, vt non præsumatur eam pecuniam exolutam fuisse ex re mariti Salice.in l.cum propria,per eam.l.C.de dona.inter vir.& vxo.Io.de Platea in l.j.C.de iure fisci.& Soci.consi.61. in 4.vol.& Boer.deci.81.nu.5.

Conclusio CXVII.

CLam dicitur aliquid fieri quod fit sine præsentia illius sine quo actus ille fieri non potest. l. sciant omnes. C. de his qui ex publicis rationibus pecu.mutuam acceperint. lib. 10.C. vel quando aliquid fit solemnitate omissa per consuetudinē introducta.Luc.de Penna in l.j.de iure fisci, propterea in actibus in quibus iudicis auctoritas requiritur, si talis actus fieret sine iudice, talis actus decretur fieri clā.& cùm matrimonia fiant de consuetudine in præsentia parentū, & coram multitudine, si illa fiant in eorum absentia, dicentur clam facta.Barto.& de Platea,in d.l.sciant Manifestum autē illud appellatur quando de eo per instrumentum apparet.l. non intelligitur.§. tacita.ff.de iure fisci. quod procedit vbi conficitur instrumentum de rebus, in quibus nō requiritur præsentia iudicis.de Platea ibi.

Conclusio CXVIII.

VBi quis seruire potest per substitutū semper debet substituere periculo suarum facultatum.Bar.in l.nullus. de decuri.lib.10.C.

Conclusio CXIX.

VEnditio facta per decretum iudicis & publicè, non impedit quin quis venire possit per remedium l.ii.Cod.de resci.vendi.contra Bar.opinionem in l.i.de præ.decurio.sine decreto non alie.Panor.in ca.cum causa.de emp.& vendi. & ibi additio in verbo,pro qua opinione.Io.de Platea & alij in d.l.j.de prædiis decur.

Conclusio CXX.

ISi qui vult fieri doctor,debet examinari:verum quamuis in examine non fuerit repertus sufficiens,si tamen spes est ꝙ possit proficere,debebit in doctorem recipi. Inno. in c.cùm in cūctis. de electio.Bar.in l.magistros.& ibi additio,de profess.& medi.

Conclusio CXXI.

IDebitor in præiudicium & detrimentum creditorum nihil de debito poterit disponere. l. debitorum. Cod. de pactis.

Conclusio CXXII.

QVoties quis patitur aliquem casum amissionis merciū, vel equorum conductorum, vel alium casum in partibus remotis, debet illic facere examinare testes de eo casu coram indice illius loci vbi talis casus euenit: & illæ probationes ita factæ fidem facient coram indice competenti nō obstante ꝙ pars de cuius iudicio agitur, non fuerit citata. l.ij.de naufra.lib.11 C.& ibi Bar.& Ioan.de Platea.

Conclusio CXXIII.

INhis quæ fiunt domi,vel in collegio, vel in naui,testes etiam domestici.coniuncti,& familiares admittuntur ad ea quæ facta sunt in eo loco probanda.l. consensu. C. de repu. Bart.in l.quoties.de naufr. lib.11. C. quod procedit vbi agitur de ea re probāda quæ facta fuit domi,vel in collegio,vel in naui,vbi extranei cōmuniter non intersunt. Si verò sit talis actus, qui extra domum, collegium aut nauim fieri posset,& qui per extraneos potuerit præuideri, tunc talis actus per extraneos probandus esset,vt si fiat contractus venditionis,qui aliunde fieri poterat.Ioan.de Platea in d.l.quoties.de naufra.& sic testes domestici & familiares in eo casu admittuntur.& illi dicuntur testes domestici,qui viuunt ad eundē panem & vinum.Deci.consi.133.vel etiam dicuntur domestici respectu inhabitationis cum insimul cohabitant.Soci. consi.17.j.vol.

Conclusio CXXIIII.

CVstos animalium quando vnum animal aut duo moriūtur,quæ non pascebantur in grege, debet clarè mortem probare.l.si creditor.C.de pigno actio.Si autem sit custos animalium quæ gregatim, vel in grege pascuntur, tunc sufficit mortem probare eorum animalium per præsumptionē, quod scilicet eo anno mortua sint tot animalia, vel ꝙ dimi-

dia pars aut tertia pars animaliū quę pascebātur in eo loco, vel in ea regione mortua est. durum enim esset de qualibet oue quę sit mortua,habere testes de visu. quare sufficiet ꝓbare quòd sic communiter accidit in ea regione. l. quo ad præsens.de murilegul.lib.11. C.& ibi Bar.& Ioan.de Platea, vbi idem decidunt cum est quæstio de probanda morte alicuius qui erat in exercitu & in bello: quæ mors satis ꝓbatur si probetur eum in aliquo conflictu fuisse, vel exercitu vbi decessit multitudo:& quòd ab eo tempore non fuit visus.ꝙ si de supellectilibus probandum esset,tunc sufficeret probare quòdà tanto tempore illa supellex & res ipsę potuerunt corrumpi verisimiliter.ita Bar.ibi.

Conclusio CXXV.

CONfessio facta coram iudicibus non tamen in forma iudicij,sed coram ipsis iudicibus non sedentibus pro tribunali,& sic facta illis vt priuatis, non habet vim semiplenæ probationis.l.iubemus.& ibi glo.& docto.C.de lib.causa.faciet tamen fidem ad quæstionem habendam.Ro.consi.8.

Conclusio CXXVI.

CONfessio facta coram notario seu tabellione causarum nocet confitenti,nisi ille tabellio ex commissione iudicis iuramenta,cōfessiones,& similia reciperet. Io. de Platea in l.cum scimus.de agri.& censi.lib.11.C.& ibi etiam Bar.

Conclusio CXXVII.

CONfessio quæ facta est in forma & figura iudicij præiudicat.Bar.in l.cum scimus. de agri.& censi.lib.11.C.ea tamen quæ non est facta in forma iudicij non quidem præiudicat, nisi bis illa emanauerit.nam tunc planè præiudicaret.Iaſ.in rubrica,de verbo.oblig.nu.10.quod procedit vbi illæ duæ confessiones separatim factæ fuissent, & ex interuallo,& non insimul.Iaſ.in l. qui bis idem.nu.3.ff. de verbo. oblig.

Conclusio CXXVIII.

IVdex interesse lucri cessantis ex suo officio debet æstimare.Bar.in l.j.de colo.Illyrican.li.11.Cod.&refert Iaſ.in l.iij. §.5.nu.8.ff.de eo quod cer.loco.

Conclusio CXXIX.

QVantus sit valor frumenti,vel aliarum rerum venaliū, inspici debet locus publici fori,& quanti ibi res vendūtur.l.septem.de eroga.milita.annonæ.lib.12. C. vnde si in alio loco,& extra forum illæ res plus vel minus vēditæ sint, tale pretium non debet venire in considerationē,sed solùm venditio secundum locum publici fori est cōsideranda.Bar. in dict.l.septem.& Iaſ.in §.plus autem.nu.7.de actio.

Conclusio CXXX.

EXecutio bonorum debitoris facta per vnum ex creditoribus cùm ea legitimè facta est, & per iudicem dictū fuit,legitimè factam fuisse,& ipsum debitorem non esse solūēdo,talis executio prodest & aliis creditoribus. Iaſ. in §. itē si quis.nu.82.de actio.

Conclusio CXXXI.

BOna tutorum vel curatorum qui tutelam vel curam alicuius administrant, sunt pro tali administratione tacitè hypothecata ipsi pupillo vel adulto absque eo quòd aliquod factum eorum pupillorum vel adultorum interuenerit.l.pro officio.C.de admi.tuto.Iaſ.in §.item Seruiana.num. 76.de actio.

Conclusio CXXXII.

AGens hypothecaria super re hypothecata quæ à debitore detinetur,debet probare contra ipsum debitorem solam possessionem ipsius debitoris.glo.in l.cum res.Cod.si res aliena pignori data sit.Agens autem hypothecaria contra tertium possessorem omnino extraneum, & nullam causam habentem ab ipso principali debitore, tenetur probare de dominio principalis debitoris,vel saltem de titulo & bona fide iuncta possessione l.ante omnia. ff. de proba.glo.in l.rem alienam.ff.de pigno. actio. Agens autem hypothecaria contra tertium possessorem qui habuit causam ab ipso debitore & qui se tuetur solum adminiculo sui authoris,& tunc illi sufficeret probare solam possessionem sui authoris. si autem ille vellet referre quæstionem dominij, & quòd eā rem habuerit titulo lucratiuo,teneretur solum probare authoris possessionē quòd ū rem habuerit titulo oneroso, & tunc teneretur probare ipsius debitoris dominium.

Conclusio CXXXIII.

ACtio de constituta pecunia quando oritur ex pacto nudo dicitur esse contra ius commune: cùm verò oritur ex stipulatione non dicetur contra ius commune. Iaſ. in §. in personam.nume.22.de actio. Verum quando constitutū fit per stipulationem non datur actio de constituta,sed ex ſti

pula

Universidad de Deusto
Biblioteca

pulatu.& hanc communem opinionem esse asserit Iaſ.in eo loco,nu.23.

Concluſio CXXXIIII.

LEx vel ſtatutum quantumuis loquatur generaliter,recipit tamen reſtrictionem de habilitate,& de idoneitate.l. vt gradatim.§.& ſi lege.ff.de mune.& hono.doct. in l.j. C.de ſacro.eccle.vnde quantumuis ſtatuto cautum ſit, vt quælibet probatio ſufficiat,intelligitur de ſolemni probatione & legitima.Bald.in l.j.C.de fide inſtru.Iaſ.in § in perſonam.nu. 26.de actio.verùm vbi tractatur de fauore publico verba generalia non reſtringuntur ad perſonas habiles.nam & ad inhabiles referuntur.Iaſ.in l.ſi filius.ff.ſi cert.pet.

Concluſio CXXXV.

COntra creditorem mutuantem pecuniam filiofamilias competit exceptio Macedoniani & patri & filio. gl. in l. ſi filiusfamilias.in verbo, exceptio. ff. ſi cert.peta. Iaſ. in §.actiones.nu.37.de actio.ceſſat tamen hæc exceptio in filio familias mercatore.Bart.in l.macedoniani.C.ad macedo. qui non poteſt eam exceptionem opponere, nec etiam quãdo pecunia mutuata eſt filiofamilias ſtudiorũ cauſa : poterit enim tunc ea pecunia repeti ſine ea exceptione. dict. l.Macedoniani.

Concluſio CXXXVI.

PVblicatis bonis filij qui habet peculium aduentitium, erit quidem publicatum & illud peculium aduentitium quo ad proprietatem, ſed non quo ad vſumfructum, quo pater gaudebit vita ſua durante.l.iij.C.de bonis proſcript.& ibi Bald. & ſi bona paterna publicentur,etiam vſusfructus quem ille pater habet in bonis aduentitiis ipſius filij publicaretur quandiu pater viuet.Iaſ.in §.actiones autem. nume. 62.de act.Papõ in ſuo recueil des arreſts, titulo,d'uſuffruict, arreſt 8.& Boer.deci.172.num.34.& ita multis arreſtis deciſum fuiſſe refert idem Boer.deci. 7.in fine,quamuis contrariam partem veram eſſe ibi aſſerat: nempe q̃ publicatis bonis filij tamen proprietas nec vſusfructus peculij aduentitij & profectitij non debet publicari:ſed aliter iudicatur.

Concluſio CXXXVII.

PAter pro condemnatione filij ſui non tenetur ſoluere, nec illi tradere ſuam legitimam,nec eam fiſco etiã dare: quia legitima filiis non debetur niſi poſt mortem patris.l.j. §.ſed nec impuberis.ff.de colla.bono.& neque fiſcus poteſt contra patrem agere pro filij condemnatione. docto. in l.ſi qua pœna.ff.de his qui ſunt ſui.Bar.in d.l.j.§.ſed nec impuberis.Iaſ.in §.actiones.nu.91.de actio. & ideo filio pro maleficio condemnato pater non debet moleſtari pro legitima filij.Deci.conſi.435.nu.12.

Concluſio CXXXVIII.

SVbſtitutio ſub his verbis facta,Titiũ inſtituo,& poſt mortem eius ſubſtituo Caium.dicetur talis ſubſtitutio compẽdioſa.glo.in l.in teſtamento. C. de teſta.mili. in glo. magna. Lancelotus Galiaul. in repet. l. centurio. numero 181. de vulga.ff.

Concluſio CXXXIX.

IN publicatione teſtamenti nuncupatiui debent à petente publicationẽ formari capita,& interrogatoria, & teſtes debẽt deponere totũ tenorẽ teſtamẽti. l. heredes palã. in prĩc. ff. de teſta.Bald.in l. publicati.nu.4.C. de teſta. & debet fieri examen teſtium citatis omnibus quorum intereſt:& expedit facere articulum quòd teſtes toti inſtſo interfuerunt. ita Ioannes Dilectus in ſuo libello de arte teſtand. lib.2.cautel.7.q̃ ſi quidam ex teſtibus mortui fuerint,remediũ erit q̃ ſaltem duo teſtes ex his qui interfuerint in eo teſtamento, examinentur ſuper tenore teſtamenti, & ſuper numero teſtium,& fiet etiã articulus ſuper numero teſtiũ & ſuper morte eorum teſtium qui interfuerunt in teſtamẽto:& hoc probato ſaltem per duos teſtes teſtamentũ ipſum validabitur. ita Ioan.dilectus,loco quo ſuprà. & in titulo. 2.cautel.2.

Concluſio CXL.

REgiſtrum de aliquo inſtrumento producto in iudicio & quod demum fuit regiſtratum de verbo ad verbum mandato iudicis,facit fidem ſicut originalis ſcriptura.l.ij. & ibi Pau.Caſtr.per illum textum.C.de teſta.ordinandis.

Concluſio CXLI.

POtentia adeundi hæreditatem appellatur ius, & non facultas.l.ſi mater.in verbo,ius adeundi.C.de inſti.& ſubſt. & vtilitas in hoc eſt,quia ſi eſſet facultas,nullo tẽpore præſcriberetur:cùm ea quæ ſunt facultatis nõ poſſunt præſcribi. l.viam publicam.ff.de via publi.Omne autẽ ius tollitur præſcriptione temporis.l.ſicut.C.de præſcrip.trigin. vel quadra. anno.Pau.Caſtr.in d.l.ſi mater.

Concluſio CXLII.

SI quis vxorem ſuam hæredem fecerit quouſque honeſtè & caſtè vixerit,& vitam vidualem ſeruauerit, & poſt mortem ſuam Titium hæredem fecerit, muliere ſecundo nubente perdetur hæreditas quæ ad Titium ſubſtitutum debet peruenire, & non ad alios ſuccedentes ab inteſtato ipſi teſtatori,vel ipſi mulieri.arg.l.ſi mater.Cod.de inſti.& ſubſti. ſub condi.& ibi Pau.Caſtr. Alex. & Iaſ. qui ibi aſſerit eam opinionem communem eſſe,& in practica ſeruari, cõtra Socini opinionem,conſil. 5.in 3.vol.vbi tenet contrarium.per l.vxori.iij. ff. de vſuf.lega. quæ intelligi debet vbi ad certum tempus vſusfructus alicui legatus fuiſſet, nempe vſque ad quinquennium,vel ad aliud certum tempus. Nam eo caſu quoties ad certum tempus legatus eſt vſusfructus, & poſt illud tempus voluit teſtator vſumfructum ad aliũ pertinere, tunc mortuo vſufructuario pendente eo tempore non veniret vſusfructus ad ſubſtitutũ, niſi poſt tẽpus elapſum.Sed quando tempus non eſt limitatum,vt in quæſtione propoſita,& tunc procedit prior deciſio.ita Iaſ.ibi,qui in iudicando & conſulendo aſſerit à tali opinionione non eſſe recedendum.

Concluſio CXLIII.

INter partes contrahentes per inſtrumentum locationis probatur poſſeſſio.Phil.Deci.ĩc.inter dilectos.de fid.inſtr. per l.ſi quis conductionis titulo.C.de loca.& non ſolum inter ipſos contrahentes ea poſſeſſio ꝓbatur, ſed & inter ſucceſſores eorum etiam ſingulares.Soci.conſil.111.in iij.vol.n. 5.& generaliter inquit ibi inſtrumenta probare etiam cõtra ſingulares ſucceſſores,n.j.& ibi etiam inquit per inſtrumẽta locationis cum aliis indiciis dominium rei alicuius probari etiam cõtra alios. Bar.in l.ad probationem.C.locati.per l. indicia.C. de rei vend. licèt aliàs per ſolum inſtrumentũ locationis non probetur dominium,vt per eam l.ad probationem. probatur. quia poſſeſſio per locationem contra conductores & contra tertium probabitur per receptionẽ mercedis ſibi factæ à ſuo conductore.Soci.conſi.106.in 3.vol.

Concluſio CXLIIII.

EX conſuetudine generali regni Franciæ baſtardi retinẽt nobilitatem generis,& illius retinent nomen & arma, cum tamen aliqua armorum differentia: quia non portant arma plana, ſed in tranſuerſum portant barram in ſcuto armorum:vt per Guliel.Bened.in rep.cap.Rainutius.in verbo, Rainutius.nu.31.de teſta.& aſſerit ibi eos baſtardos portare arma ac ſi eſſent legitimi:ſuperaddũt tamen eam barram per trãſuerſum quæ incipit à ſiniſtra, & ducit ad dextram:& habẽtur pro nobilibus. & hoc obſeruari aſſerit ibi & in Gallia, Britania, & in aliis partibus regni: verum quamuis baſtardi illi nobilitatem generis retineant, non tamen parentibus ſuccedere poſſunt: quia tunc in ſucceſſione non habentur vt nobiles:& iura communia ſeruari debent.Boe.deci. 127. num.21.cũ baſtardi non ſint ex domo nec familia ſeu agnatione patris.Bar.in l.ſi.Cod.de verbo.ſigni.& Benedict.loco quo ſuprà.

Concluſio CXLV.

BAſtardi nobiles portant arma prædeceſſorum cum tamen ea differentia, quia in armis eorum adeſt barra in tranſuerſum,quæ incipit à ſiniſtra & ducit ad dextrã. Sed ſi barra in armis inciperet à dextra , & ad ſiniſtram tẽderet, tunc illud demonſtraret talem ea arma deferentem ſuccedere ex linea fœminina,vel ex collaterali.ita Bened. in verbo, Rainutius.nu.31.

Concluſio CXLVI.

MEretrices prohiberi poſſunt vti veſtibus honeſtarum mulierum,vt ſit aliqua differentia inter honeſtas mulieres,& inhoneſtas,ne fiat cõfuſio honeſtatis & turpitudinis,caſtitatis & libidinis:& ne vna pro alia ſumatur:& ne honeſtæ mulieres & matronæ ſcorta exiſtimentur.l.item apud Labeonẽ.§.ſi quis virgines.ff.de iniur.Bene.in rep.ca.Rainutius.nu.61.per l.nemini.& ibi Bal.C.de epiſ.audi.

Concluſio CXLVII.

IN regno Franciæ & ibique parentes quantumuis infames etiam ſi mater eſſet meretrix, ſuis parentibus tanquam ꝓximiores ſuccedũt ab inteſtato ſi ſint in gradu proximiores. Bened.in eo.c.Rainutius.in vero,& vxorem,nu.5.& non ſolum ab inteſtato ſuccedere poſſunt,ſed & ex teſtamento ſi hæredes inſtituantur. Iaſ.in l.iiij. §. ſed quod meretrici. ff.de condict. ob turp. cauſam.neque enim hæredes hæreditate priuantur quamuis ſint infames niſi in caſibus à iure expreſſis per l.in arenam.C.de ino.teſt.Bald.in l.Caſſius.ff.de ſenat. & per conſequens turpitudo vitę non repellit quem à ſucceſſio

ceſſione.Benedi.in c.Rainutius.in verbo, duas habẽs.nu. 3.

Concluſio CXLVIII.

OFficiales formati & creati ĩ preſenti regno Francię ſunt perpetui:tametſi de iure eſſent amnui et temporales.l.ij. ff.de in ius vocan.quare eorũ officio durante poſſunt dam. vocari.Barto.& Alex.in l.de pupillo.§.ſi quis ipſi.ff.de dam. infect. poſſunt etiam cum ſubditis contrahere,poſſeſſiones acquirere,& ea liberè tenere:& matrimonia contrahere.& cum tales magiſtratus ſunt perpetui,nõ poteſt locum habere ille titulus de contractibus iudicum & l. principalibus. ff. ſi certum petatur.nec l.qui officii.ff. de contrahend. empti. quæ leges locum habent in officialibus annuis, & non in perpetuis.ita Benedictus in repetitione,c.Rainutius,in verbo,duas habens.numero,47.& pariter locum habet l. fina. C.de crimi.falſi.quę prohibet quem habere officium & ibi tenere in loco ſuę originis,aut domicilij: quia hodie quis poteſt tenere officium in loco ſuę originis & ſui domicilij cum etiam extranei ob cauſam officij quod ibi exercent cõtrahant familiaritatem & affinitatem & maiores quam hi qui ſunt ibi ordinandi.Benedictus in verbo,& vxorem. numero 1052.

Concluſio CXLIX.

QVilibet ex heredibus qui ſuccedit alicui debitori audietur exoluendo pro ſua parte creditori teſtatoris.l.ij.§. primo ff.de verbo. obliga. l. prima,C.de heredi. actio. dato q̃ ſi debitor viueret,non eſſet audiendus debitor pro parte offerendo quando illud liquidum eſſet.& hoc procedit vbi de debito nulla eſt hypotheca,vt ibi per docto.

Concluſio CL.

SI conſtitutus in diſcrimine ſuę vitę confiteatur ſe mutuũ à quodam accepiſſe vel dotem à ſua vxore habuiſſe, hæres eius non poterit opponere exceptionem non numeratę pecunię.gloſſ.ſingularis in l.pri.C.de falſa cauſa adiect. quia poſtquam erat in mortis articulo non ſperabat futuram numerationem.Baldus in titulo,de pace Conſtantiæ.§.conſules.in verbo ,quinquaginta.Benedictus,in repet.c.Rainutius. in verbo,in extremis.nu.14.

Concluſio CLI.

VNa cancellaria non poteſt concedere literas niſi in ſua prouincia vbi eſt conſtituta : & niſi in ſuo reſſortu nec poteſt Toloſanus lras impetrare à cancellaria Pariſienſi.quę libet enim cancellaria contenta eſſe debet reſſortu ſuæ prouinciæ & ſua iuriſdictione.nam ſicuti quod libet parlamentũ cõſtitutum eſt ꝓ hominibus ſuæ iuriſdictionis,& ſui reſſort' ita & cancellaria, alioquin mutuo ſeſe impedirent, & confunderentur:& ipſa iuriſdictio etiã confunderetur.Rebuf.in comment.in regias conſti.in præfatio.de reſcript.nu. 25.& in titu.de reſcrip.artic. 2 in gl.prima.

Concluſio CLII.

SI minor reſcriptum impetrauerit vbi dicit ſe minorem & leſum vel deceptum vltra dimidiam, ſi probet ſe minorem & leſum,quamuis nõ probet ſe læſum vltra. dimidiam, debebit obtinere quia minoribus deceptis etiam citra dimidiam ſuccurritur.l.j.ff.domino.& ibi coniuncta in diſiunctã reſoluitur. Rebuffus in commen.in conſti.regias in præfa. de reſcript.num.57.ſecus autem in maiore qui debet probare læſionem vltra dimidiam.l.ij.C. de reſcindenda vendi. Rebuffius ibi.neque enim requiritur enorme damnũ in reſtitut.minoris:immo leui damuo reſtituendus eſt,quod curiæ obſeruãt:ſed non pro minimo vel leui cauſa.Rebuffus in titu. de reſtitu.artic.pri.in gloſſ.prima, numero, 11.& in actibus etiam iudicialibus minor poterit petere reſtitutionem etiam ſi actus ille geſtus fuerit præſente tutore vel curatore dum tamen minor ille deceptus fuerit.Boeri. deciſ.79.nu.5.

Concluſio CLIII.

ACtus quãtumuis nullus ſuſtinetur ſi pars nõ opponat.dicetur tamẽ nullus parte opponente:q̃a parti imputãdũ eſt ſi nõ opponat de nullitate, cùm tacendo videtur actum ipſum approbare:& actus in fauorem perſonarum nullus tacendo ratificari poteſt.l.filio.ff.de iniuſt.rup.Rebuff.in commẽ.in conſti.regias in præfa.de reſti.numero, 97. propterea reſcriptum quantumuis ſurrepticium eſt demum nullum aut ſaltim reddetur nullum ſi pars de ſubreptione opponat. Panor.in c. ceterum.de reſcr.& reſcripta iuſticiæ nõ durant niſi per annum.c. plerunquæ.de reſc. quod procedit parte opponente.Rebuf.in eo loco,nu.96.

Concluſio CLIIII.

REſcriptũ ex hoc impugnari nõ poteſt q̃ ex geſtis aliqd omiſſum ſit,dum tamen factũ ſit ſimpliciter narratũ, & nõ tacuerit pars ex dolo illud quod potuiſſet concedentem mouere ad negandum.l.j.C.ſi contra ius.ca.poſtulaſti. de reſcrip. Reb.in præfat.de reſcript.nu.127.

Concluſio CLV.

DIcta teſtium ſi publicè examinentur non valent. gloſſ. in cap.quia propter.in verbo , ſecretè. de electio. quia ſecretè debent examinari vt ibi per doct. & Rebu.in titu.de reſc.art.4.in glo.3.in princip.

Concluſio. CLVI.

COntra impetrantem dilationem quinquennalem non poteſt creditor petere interim ea dilatione pendente vt debitor garniat,cũ nec teneatur garnire. Rebuf.in titul.de literis dilatoriis,& anna.& quinquen.articulo j.in gloſſ.j. numero 15.

Concluſio CLVII.

QVoties intra iuriſdictionẽ alicuius quis exequitur ſententiam iudicis alterius ſub vno parlamento, vel arreſtum illius parlamenti,ſufficit obtinere literas de pareatis à Seneſcalo,vel à balliuo vbi illę literæ exequi debent.Sed arreſtum alicuius parlamenti non poteſt exequi in territorio alterius parlamẽti niſi obtineãtur literę annexę ab illo parlamento,vbi illud arreſtum exequi debet.Rebu.in titulo,de literis requiſito. nu.6.

Concluſio CLVIII.

LIcet de iure ſit dubium coram quo iudice ſit petenda reſtitutio in integrũ ad aliquẽ cõtractum reſcindendũ:in regno tamẽ Frãciæ eſt in electione impetrantis obtinere regias literas quę dirigi poterunt vel coram iudice domicilij defenſoris, vel coram iudice in cuius territorio res ſita eſt, dummodo iudex ad quem literæ dirigũtur,ſit iudex regius. Rebu.in com.in conſti.regi. in tracta. de reſc. contract. art. 1.in glo.31.nu.13.

Concluſio CLIX.

IN reſcripto quod tendit ad reſciſſionem contractus, ſi cũ vno contractum ſit,& res quæ petitur poſſideatur ab alio, in praxi hoc obſeruatur , quòd literæ obtineri debent & contra primum venditorem cum quo fuit contractum, & ad videndum reſcindi talem contractum:& etiam cõtra poſſeſſorem ipſius rei vt reſciſſo eo contractu rem reſtituat, ita vt in vno iudicio reſcindens ac reſciſſoriũ cumulentur ad circuitum euitandum.Rebuff.in præfa.de reſtitu. nu.34. per textum in l.in cauſæ cl j.§.j. in fine, ibi & puto tutius aduerſus vtrumque.ff.de minoribus.

Concluſio CLX.

REligioſus ſi poſt factam profeſſionẽ habitum dimittat, nõ poterit ſucceſſionẽ recuperare:nam q̃d ſemel amiſſum eſt,nõ poteſt ſine aliorum facto recuperari.bona enim iam ſunt per religionis ingreſſum conſanguineis acquiſita: & quamuis demum ille fiat ſecularis,bona iam aliis acquiſita nõ recuperabit l.quòd ſi minor. §.j.Rebuf.in tract.de reſti. arti.j.in gloſſ.ij.num.2.& in procem.conſti.regiarum in glo. 5.nu.23.& ſic ſunt tales religioſi inhabiles ad ſuccedẽdum, & ſi ſemel facta profeſſione monaſterium exeũt,& de facto matrimonium contraxerint, adhuc erunt inhabiles ad ſuccedendum.Verùm ſi fuerint coacti exire monaſterium,quia facultates non erant ſufficientes , tunc ſolet illis decerni & adiudicari prouiſio quandiu viuent pro eorum alimentis, & victu, non q̃ eis tradatur proprietas, aut rei alicuius poſſeſſio, ſed ſolùm penſio. & ita pluribus arreſtis deciſum fuiſſe refert Bened.in repe.c.Rainutius.in verbo,& vxorem. num.262.

Concluſio CLXI.

SI quis reſtitutionem petat tanquam minor, debet probare quòd exiſtens minor , & intra annos viginti quinque fecit actum quem petit vt reſcindatur, & neque ſufficeret probare ſe eum actum feciſſe intra aliud tempus, nempe intra quadriennium intra quod poteſt petere reſtitutionẽ: & quod tempus minoribus datur ad eam reſtitutionem petendam.l.ſi.C.de temp.in inte.reſti. petẽ. ob id debet ille minor probare quòd minor contraxit.l.ſi minorem & l. minoribus.C.de in integr.reſti.minor.Rebuf. in titulo de reſti. arti.j.in glo.3.nu.2.Neque enim reſtituitur quis de his quę geſ ſit poſt vigintiquinque annos, licet ſit in eo quadriennio petendi reſtitutionem.Rebuf.in eo.titulo.art.2.in fin.

Concluſio CLXII.

MInor quando ſe læſum dicit, debet allegare quòd ſui facilitate ſit læſus, non quòd eam facilitatem teneatur probare cum ea reſultet ex iuris præſumptione. l.j.ff.

Universidad de Deusto
Biblioteca

mino. & ex lesione satis & dol' & facilitas re ipsa colligitur. l. si quis cum aliter. ff. de verborum obligation. & ita in curijs Francię obseruari asserit Rebuf. in eo tractatu, de restit. artic. 2. glossa 3. numero. 27.

Conclusio CLXIII

REscissio contractus propter simulationem potest peti intra triginta annos: l. sicut. C. de præscr. 30. vel. 40. an. licèt quidam voluerunt talem rescissionem contractus ratione simulationis intra decem annos petendam esse, per ordinationem Regis in hoc vulgatam: tamen contrarium cõclucit Rebuf. in contractatu de resti. articu. primo in glossa, 8. numero, 18. & hoc quia ea ordinatio non exprimit simulationem: ergo ea nõ erit extendenda. argumen. l. prætor ait. ff. de iudi.

Conclusio CLXIIII.

REstitutio in integrum est beneficium personale, & nõ reale. argum. l. quia tale. ff. solu. matri. licet illa restitutio transeat ad successores. l. non solum. ff. de resti. in integrum. nam per hoc non desinit esse personale; quia competit hæredi minoris, qui personam illius repræsentat. in authenti. de iureiur. à mori. præsti. ita Rebu. in titu. de restitu. articu. 2. in gloss. 3. nume. 4.

Conclusio CLXV.

QVando sit prohibitio à testatore ne aliqua domus alienetur, quia vult in familia remanere, si demum qui eam detinet alienauerit, proximior de familia eam poterit repetere, etiam pretio non restituto. l. vnum ex familia. §. peto. ff. de leg. ij. & Rebuf. in tracta. de rescis. contract. in præfa. num. 41. si tamen prohibitio inter viuos facta esset, alienatio demum facta post eam prohibitionem valebit, sed contra alienantem agendum esset ad id quod interest. l. si ita quis. §. ea lege. ff. de verborum obligationibus. Rebuffus eo loco, numero. 42.

Conclusio CLXVI.

NVllitas cõtractus potest deduci vsque ad triginta annos & vsque ad illud tempus de ea nullitate agi potest, vt scilicet talis contractus nullus declaretur. l. & eleganter. ff. de dolo. gl. in l. sicut. C. de præsc. 30. vel 40. ann. Rebuf. i tract. de rescis. contract. arti. viij. in gloss. 19. nu 21.

Conclusio CLXVII.

QVoties iudex procedit super aliquo delicto ex præsumptionibus debet multũ suam sententiam moderari, & nõ debet reum ad pœnã debitã cõdemnare. Ab. in c. auditis. de præsc. Bal. in l. fi. circa finem, C. de procura. Iaſ. i l. seruum. nu. 30. C. de seruis fugi. & Alex. consi. 2. vol. 7.

Conclusio CLXVIII.

HEc verba, faciã vindictam de te, possunt sumi dupliciter. primò de facto scilicet te verberando: secundò per viam iuris te accusando: & in dubio per viam iuris intelligi debẽt. lex enim potius ea verba interpretatur in bonam partem quam in malam. Iaſo. in l. seruum. nu. 26. & 27. C. de ser. fugi. hoc enim verbum vlcisci dupliciter intelligitur, de facto scilicet, item iuris via mediante accusando. & in dubio ad viam iuris refertur. glo. in l. j. C. de his qui. vt indig. per quam inferunt doctores, quòd si iniuriatus alicui minatus sit alteri q vlciscetur, & demum ille cui facta sunt illę minę reperiatur mortuus q propterea ex illis verbis non potest sumi probatio sufficiens: qa itelligitur quòd vlciscetur accusando & sic via iuris. Iaſ. in e a l. prima nu. 5. Bal. in l. rogasti. §. si cui. ff. si cert. peta. Decius consi. 189. numero 5. ea enim verba quę sunt dubia, & quę ad bonum & malum trahi possunt in dubio in bonum sumi debẽt. Deci. ibi.

Conclusio CLXIX.

TEstis ad hoc vt incidat i falsum, & adhoc vt de falso puniri possit, oportet q deponat falsum super facto principali, in quo cõsistat substantia negotij, & propter quod negotium, ille testis interrogatur & examinatur: secus si super alijs: quia tunc licèt testis mentiatur, non tamen cõmittit falsum, nec de falso puniri debet. Iac. But. in l. Lucius. ff. de his qui notã. infa. & ibi Alberic. de Roſat. ponendo exemplũ in teste qui dicit nõ se cognatũ parti, cũ tamen esset illi cognatus. vel dicit q sit pauper cũ sit diues. & hoc procedit etiam vbi illud quod deponit, esset impertinens ad causam, & nec rem ipsam tangeret: aliàs secus dicendũ esset. Iaſ. in l. bonorũ. nu. 26. C. de bono. poſſ. quia licet testis addat aliquã falsitatem in suo dicto, dũ tamen illa falsitas nõ tangat substantiam negotij super quo deponit, valebit eius dictũ. Bar. in l. eos. ff. de falſ. Iaſ. in d. l. bonorũ. & neque vitiaretur dictum testis, siilli testes in aliquo modico adinuicem se cõtradicũt: & neque per hoc dicerentur varij, & neque dictum eorum reprobaretur. Iaſ. ibi nu. 17. & neque modica varietas in facto principali nocet. Deci. consi. 342. nu. 6. sed vbi probandũ esset aliquid formaliter, puta verba formalia acta in aliquo actu vel loco, tunc non sufficeret testes in effectu concordare, sed verba, vt dicta fuere, dicenda essent. Iaſ. ibi nu. 18.

Conclusio CLXX.

QVantumcunque filia nupta sit sine dote, potest à patre petere, vt se dotet. gl. in l. obligamur. §. leg. ff. de actio. & oblig. & quamuis ibi Bar. teneat cõtrariũ, glosam tamen sequuntur Bal. & Ange. in authentica, res quæ. C. communi. de leg. & quod magis est, quamuis maritus nullam petat dotem, quia forte mulierem gratis accepit, filia tamen officio iudicis à patre dotem petere poterit. Iaſ. in authen. præterea. C. vnde vir & vxor. nu. 8.

Conclusio CLXXI.

DOnatio ob causam fieri poterit à patre filio in potestate. authen. vnde si parens. C. de inoff. testa. l. Aquilius. ff. de dona. tribus tamen concurrentibus: primum q de meritis fiat mentio in specie, & quæ in instrumento sint inferenda in specie, & demum per donatarium probari debent, & sic de illis verè debet constare: & neque in hoc staretur dicto patris, & neque illius assertioni si dicat se multa à filio recepisse: quia de his expresè debet constare. Secundò q talia merita sint æquiualentia rei donatæ, hoc est q filius tale meritum patri exhibuerit, quòd si extraneus præstitisset, tunc debuisset obtinere. c. relatum. de testa. Tertium est quòd talia merita non sint obsequialia ad q̃ filius aliàs tenetur, quæ non exigunt remunerationem, sed debent esse officialia vel artificialia procedentia ex superabundanti charitate. Sali. in l. filiæ. C. fami. erciscund. l. filia. C. de patria potest. Bal. & moder. in l. si donatione. C. de collatio. Sali. in d. l. si filiæ. C. fami. erciscund. & vide etiam in sequen. decisione. & hæc propriè procedunt in donatione remuneratoria quę fit à patre filio existenti in potestate, ad cuius vtilitatem ea tria requirũtur, & quæ largo modo donatio ob causam dici potest. nam in aliis donationibus ob causam, & maximè in donatiõe facta fauore matrimonij, quæ quamuis dicatur donatio ob causam, potest tamen fieri etiam illis tribus non interuenientibus. d. authen. vnde si parens. ea tamen donatio remuneratoria si ea tria non interueniant, & pater cum ea voluntate decesserit, morte patris confirmari poterit, si res tradita sit. est additio super Alexand. in d. l. si donatione.

Conclusio CLXXII.

IN donationibus à iure prohibitis & quæ fiũt inter personas à iure prohibitas, tunc illæ donationes quæ sunt remuneratoriæ factæ inter personas prohibitas, vt illæ quæ fiunt inter patrem & filium, maritum & vxorẽ, per l. donationes. C. de dona. inter vir. & vxo. tunc non sufficeret in genere facere mentionem meritorum, sed tunc ea tria quę dicta sunt in præcedenti decisione debent interuenire. in donationib' verò remuneratorijs quę fiũt inter personas non suspectas, sufficeret sola meritorum mentio in genere absque vlla expressione in specie. & licet de illis aliter non constet, quia tunc soli donantis assertioni statur, cùm asserit se multa seruitia à tali accepisse, & propter quæ facit talem donationẽ. Bar. in l. si forte. ff. de cõsti. pecu. Rom. in l. Aquilius. ff. de dona. Iaſ. & alij in l. si donatione. C. de collatio.

Conclusio CLXXIII.

SI pater filio suo cessionem faciat de re aliqua, & confitea tur pater pecuniam quam recepit à filio pro ea cessione esse de pecunia ipsius filij, talis patris assertio non faciet fidẽ, & neque stabitur tali assertioni. Bald. in l. iubemus. §. j. C. ad Trebel. Iaſ. in l. si donatione. nu. 5. C. de colla. Deci. consi. 96. talis tamen patris confessio iustificabitur si filius lucraretur in aliquo exercitio. Decius ibi.

Conclusio CLXXIIII.

DVo sunt fratres qui patre mortuo habent paternum patrimonium commune, & nondum diuisum: alter habet magnam familiam, vxorem scilicet & liberos, nutrices, & similes personas, & gerebat totam curam rei domesticæ: alter frater nullã familiam habebat, & nullam ẽt curam ipsius domus: tẽpore diuisionis ille frater qui nullã familiã habebat nõ poterit à suo fratre petere expensas vxoris, & liberorum quas ipse domi fecit, per l. si socius pro filia. ff. pro socio. vbi nõ attenditur q vnus habuit familiã & alter nõ: qa inter

Fratres

fratres acerbè non est agendum, & sufficit quòd ille qui habebat familiam sustinuerit onus ipsius domus, & alter nihil fecerit. Paul. Castr. in l. vt nemini. in fi. C. de colla. quem ibi sequitur Iaſ.

Conclusio CLXXV.

DVo sunt fratres qui patre mortuo stant in communione bonorum paternorum, vnus ex illis habet filios, qui tota die laborant, & lucrantur, & omne lucrum exponunt in communi vel in communi laborant: alter autem frater nullos filios habet: tempore diuisionis debet haberi ratio illarum operarũ quas filij exposuerunt, & quibus filiis imprimis exolui debet. l. fin. §. si quis. ff. de dona. inter vir. & vxo. Alex. consi. 99. nu. 2. in vol. 2. Iaſ. in l. vt nemini. nu. 6. C. de colla. idem dicendum in duobus rusticis sociis quorum alter habet familiam aptam ad laborandum, alter verò non, & interim per longum tempus ita bona ea administrata sunt: certè tempore diuisionis debet haberi ratio dictarum operarum, quas filij exposuerunt. ita Alex. ibi, nume. 2. & nu. 4. & debet ille qui habet filios plus de lucro percipere: quia etiam plus operarum ille exposuit: & hoc arbitrio boni viri iuxta verisimilem qualitatem operarum. Bal. in l. si patruus. C. cõmu. vtri. iudi. Iaſ. in l. vt nemini circa finem. C. de colla.

Conclusio CLXXVI.

COllatio nusquam locum habet nisi inter solos descendentes succedentes suis ascẽdẽtibus. l. illud. C. de colla. & tria requiruntur ad hoc, vt locum habeat illa collatio. primũ quòd descendentes veniant ex primo capite. Secundò, q sint in pari gradu, aut q succedant titulo vniuersali: & inter eos descendentes solum profectitia conferuntur. l. vlt. C. de colla. Iaſ. in l. si emancipati. C. de colla. n. 26. Boer. decis. 302. aliàs autem quando descendens cõcurrit in successione ex testamento vel ab intestato cum alio quàm cum descendente, cessat collatio. Cor. consi. 105. in j. vol.

Conclusio CLXXVII.

ANimal meum si ab armigeris à me ablatũ fuerit, & postea illud reperiatur in manibus tertij, potero ego illud recuperare licet non dicam nominatim à quo animal illud fuerit ablatum. Boer. deci. 218. nu. 5. & sufficiet q probem ablatum à me fuisse imperſonaliter. Iaſ. in §. quadrupli. num. 48. de actio.

Conclusio CLXXVIII.

QVamuis filius prohibeatur vẽdere aut alienare à patre in testamento extra familiam, tamen filius filij hæredis & sic nepos testatoris non censetur prohibitus quin possit alienare: & talis prohibitio facta filiis ne alienent extra familiam, non extenditur ad nepotes. Bal. & Sali. in l. voluntas. C. de fideic. Alex. consi. j. in j. vol. n. 17. Antonius Rubeus Alexandri. consi. j. nu. 2. nisi testator dixisset q vult bona sua semper & omni tempore remanere in familia: quia tunc talis ꝓhibitio ad nepotes extenderetur. Alex. vbi suprà.

Conclusio CLXXIX.

ANtiquum factum illud appellatur quod excedit tempus centum annorum: & tale tempus dicitur longum. Inno. in c. veniens. de verbo. signi. Bar. in l. si quidem. C. solu. matr. & hanc opinionem vt communem asserit esse Iaſ. in l. cum aliquis. C. de iure deli. & Decius consi. 13. nu. 8.

Conclusio CLXXX.

CONfinia quæ sunt, & reperiuntur descripta in aliquo instrumento per verba enuntiatiua, nõ probant nisi inter contrahentes vt si in aliquo instrumento reperiatur quẽ vendidisse talem domum confrontatam cum domo talis. illud quidem inter contrahentes bene probaret. inter alios autem talia verba non probarent. gl. in l. optimam. C. de cõtra. & commit. stipula. & hæc est communis opinio & conclusio q instrumenta probant inter personas inter quas instrumentum conficitur, & tantum quo ad eorum præiudicium cũ notarius de eorum cõsensu illud dicatur apposuisse. d. l. optimam. & quæ ibi notantur. & aliis personis quę nõ sunt ibi descriptæ ea verba non possunt præiudicare nisi essent instrumenta de antiquo quæ mentionem faciant de cõfinibus, vel de plebe, vel de territorio. probant enim instrumenta quæ sunt de antiquo. Bald. & Sali. in l. cum aliquis. C. de iure delibe. & ibi etiam Iaſ. & Feli. in c. cum causam. de ꝓba. dum tñ sint plura instrumenta antiqua q̃ faciant cõmunem opinionem, quæ in antiquis sufficerent. glo. & docto. in d. l. cum aliquis. Alex. consi. 89. nu. 2. in v. vol.

Conclusio CLXXXI.

FRatres patre mortuo retinendo patris hæreditatem iam defuncti in communi, per hoc non censentur societatẽ contraxisse. l. ex parte. §. si filius. ff. fa. her. & in l cũ duobus. §. si fratres. ff. pro socio. Iaſ. in l. quãquam. nu. 5. C. qui testa. fac. poſſ.

Conclusio CLXXXII.

SI fratres patre mortuo diu, seu longo tẽpore insimul habitauerint, & cõmunibus expensis sine cõputo vixerint, & neuter eorum negotiatus sit, vt quia sint nobiles, tunc ex his præsumendũ erit societatem inter eos fuisse contractã. l. j. in fi. cũ l. sequenti. ff. de his qui deie. vel effude. quod colligitur ex diuturnitate temporis, ex communi vsu viuendi, & sanguinis coniunctione concurrente, aliàs non præsume retur contracta societas. & ita obseruat consuetudo cũ fratres sunt maiores. Iaſ. in l. j. n. 1. C. q testſac. poſſ. Si verò alter eorum esset pupillus, non censeretur cõtracta societas quãuis non essent nobiles. l. vt in conductionibus. ff. pro socio. etiam si pupillus ille sese exerceat vt si habeant apothecam communem quã eorum pater reliquit eis filiis in qua ipse pupillus se exercet in ea apotheca, non adhuc censeretur esse contracta societas nisi pupillus tutorem haberet, qui cũ aliis fratribus & fratres cum ipso tutore inuicem cõmunicarent. d. l. vt in conductionibus. Iaſ. in d. l. j. nu. 6.

Conclusio CLXXXIII.

QVando patre mortuo alter ex fratribus tantum negotiatur & alter non, minimè dicetur inter eos contracta societas, cũ alter nihil ponat. l. j. in fi. ff. p socio. vñ ea q̃ sunt ab altero quæsita, non debent alteri fratri communicari. l. si patruus. C. cõmunia vtriusque iud. q si vterque negotietur in sua arte, & omne in eumulum reponatur, tunc censendũ esset contractam inter eos fuisse societatem. Iaſ. in l. j. C. qui testa. fac. poſſ.

Conclusio CLXXXIIII.

QVando patre mortuo oẽs fratres insimul morantur & omnes negotiantur etiã in actibus differentibus, & sic exercent diuersas negotiationes, & lucra inter se cõserãt, ex his censetur inter eos esse contracta societas. quod procedit quando post mortem patris insimul fratres negotiantur. Iaſ. in d. l. j. nu. 13.

Conclusio CLXXXV.

ADultus habens curatorem potest testari etiam sine suo curatore. l. Aurelio. §. Caius. ff. de libe. leg. & ibi gloſſ. & Bar. in l. si frater. & ibi Iaſ. C. q testa. fac. poſſ. & quãuis adult' non possit nec cõtrahere sine curatore, nec stare in iudicio, l. j. C. qui legiti. perſo. & toto titulo de authori. præstan. Iaſ. in l. senium. n. 5. C. qui testa. fac. poſſ. donare causa mortis tñ potest atque testari sine curatore. Iaſ. in l. ij. nu. 13. ff. de leg. j.

Conclusio CLXXXVI.

FIlius etiam cũ patris consensu testari non potest. l. qui in potestate. ff. de testa. poterit tamen donare causa mortis de consensu sui patris. l. tam is. §. j. ff. de dona. causa mortis. & sufficiet patrẽ consensum præstare etiam ante donationem factã. nec enim requiritur vt in ipso actu donationis præstetur ille consensus, sed & post, & ex interuallo, & ante præstari poterit. l. si filius familias. §. pari ratione. ff. de dona. & ibi Bar. & poterit talis consensus præstari per nuncium vel per epistolã: per eã l. j. q si filius consensu sui patris testamentum fecerit cum clausula codicillari, & cum clausula, si non valet iure testamenti, q valeat iure codicillorũ, vel iure cuiusc ũq; vltimæ voluntatis, tunc tale testamentum sustineretur vt donatio causa mortis. Alex. in l. senium. C. qui testa. fac. poſſ. & operatur ea clausula idẽ ac si esset facta mentio donationis mortis causa. c. qui ad agendum. de proc. in 6. cum donatio causa mortis sit vltima voluntas. q si solum in eo testamento esset adiecta sola clausula codicillaris, tunc testamẽtum illud non posset valere vt donatio causa mortis. Iaſ. in l. j. §. si quis ita, nu. 22. ff. de verbo. oblig. Sed & magis valebit illud testamentum si esset apposita ea clausula, si testamentũ non valet vt testamentum, quòd valeat vt donatio causa mortis: & eo casu illud testamentum conditum à filio cum consensu sui patris, valeret vt donatio causa mortis. Soci. consi. 125. in 3. volum. qui ibi dicit hanc opinionem esse communem.

Conclusio CLXXXVII.

ADultus habens curatorẽ non poterit res suas immobiles sine curatoris authoritate, & decreto iudicis alienare. l. lex quæ tuores. C. de adminiſt. tutorum. tamẽ adultus in testamento quod potest facere sine curatoris auctoritate, vt dictum fuit superius, deci. 185. poterit dare licentiã suis executoribus alienandi res suas immobiles sine curatore & iudicis licentia. Bal. in l. prædium. C. quando decret. opus non est. Bal. in l. j. ff. de rebus eorũ. Iaſ. in l. si frater. C. q testa. fa. poſſ.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Conclusio CLXXXVIII.

PVpillus non potest condere testamentū. l. si frater. C. qui testa. fa. poss. quod, procedit ēt si sit doli capax: sed nec ad pias causas testari poterit de Ancha. in c. ij. de testamentis. & Bald. in d. l. si frater. & nec poterit testari cum consensu sui tutoris. l. j. §. j. ff. de tute. & ratio. distra. & adde q̄ si fecerit testamentum, non reconualescet etiam si factus esset pubes. §. prætereа. insti. quibus non est per. fac. testamentum. & Ias. in ea l. si frater.

Conclusio CLXXXIX.

IN codicillis cōditis à cæco debet adesse tabellio vltra quīque testes, qui in codicillis requiruntur. l. vlt. C. de codicil. sicuti in testamento à cæco condito requiruntur septē testes, & tabellio vltra illos septem testes. l. hac consultissima. C. qui testa. face. pos. & ibi Ias. & omnes testes sese debent subscribere tam in testamento quàm in codicillis. Ias. ibi.

Conclusio CXC.

EXceptio, tua non interest, potest opponi & ante litem contestatam & post, in vim exceptionis peremptoriæ: quia talis exceptio, tua non interest, perimit actionem propositam, & sic vbique opponi potest, per l. peremptorias. C. senten. rescind. non poss. Fel. in cap. ex parte. de testib. & Dec. consi. 32. nu. 5.

Conclusio CXCI.

LIcet facta publicatione testiū alij testes produci nō possint super eisdē articulis sed & neq; in causa appellationis, per l. per hanc. C. de temp. appella. c. fraternitatis. de testi. tamen si testes examinati se nihil dicunt scire super articulis qui fuerant in causa principali producti, tūc super illismet articulis noui & alij testes poterunt produci in causa appellationis: aliàs non. Bal. in c. j. §. si is eum. in titulo, quid sit inuestitura. in vsi. feu. quem sequitur Feli. in d. c. fraternitatis. nu. 7. & ibi etiam inquit ex senten. Ioannis And. super Specu. in tit. de testi. §. nunc videndum. quòd si in causa principali fuerint facti articuli de fama & de delicto, & testes de delicto interrogati dixerint se nihil scire, poterunt postea de nouo alij produci: quia intelligitur se nihil amplius scire super interrogato.

Conclusio CXCII.

TEstis deponens extra articulum super quo producitur nulliter deponit: quia non iuratus in eo casu deponit. q̄ si testis super vno articulo producatur. & demum super alio deposuerit qui nō continebatur in primo ad necessitatem probationis illius primi articuli non facit fidem: quia extra articulata, & extra articulum super quo ille interrogatur nō debet deponere, nisi diceret de connexis vel dependentibus à primo capitulo. & hoc verum quando testis iurauit dicere veritatem super eo capitulo: secus si super tota causa. Albe. de Rosate in l. si quis libertatem. vers. & quòd testes. ff. de peti. hæred. & testis productus vt deponat super certis articulis, si deponat extra, suum dictum non faceret fidem. Alberi. ibi, vers. & glo. vltima.

Conclusio CXCIII.

QVando factum aliquod potest se habere ad delictum & ad non delictum, semper præsumetur factum illud in meliorem partem, & non ad delictum. & hoc quando illud factum indifferenter se potest habere: secus quando factum illud sui natura sonaret semper in crimen, licet aliquo casu excusari posset. Feli. in c. in præsentia. nu. 13. de proba. & Alex. consi. 52. in. 6. vol.

Conclusio CXCIIII.

ILla est communis conclusio q̄ fundans se super minori vel maiori ætate, debet eam probare. quod verum est vbi principaliter ætas allegatur. Abbas in c. vlt. de præscrip. Azo in sum. de proba. Secus si allegaretur actus includens ætatē accessoriè ad sui vtilitatem: quia tūc actu probato præsumetur ætas idonea ad ipsum actū. c. in præsentia. de proba. & ibi Pano. & quamuis aliàs ex præterito in præsens præsumatur. l. siue possideris. C. de proba. Fallit tamen in his quæ ipso tēpore variātur, prout est ætas. l. spadonem. §. qui absolutus. ff. de excus. tuto. de Anchara. in regu. semel malus. de reg. iuris. Feli. in d. c. in præsentia. num. 28. in his autem quæ tempore non mutantur, licitè arguitur de præterito in præsens. Fel. in c. scribebam. de præsum.

Conclusio CXCV.

IN interdicto retinendę & data paritate probationum, præfertur qui probat de titulo rei contentioſe. c. licet causam. de proba. Bar. per illum tex. in l. si duo. in prin. & in l. si de eo §. fi. ff. de acqui. pos. & ꝓbatio dominij nihil releuat nisi quādo vterque probauit de possessione. & semper ille dicitur melius probare qui probat possessionem cum titulo, quàm ille qui probat solam possessionem sine titulo. Feli. in d. cap. cum causam. nu. 9. de proba. cū possessio titulata sit potior, vt quæ iustificatur per viam rationis. Verùm in materia casus nouitatis curia Franciæ semper tenetur tueri illum qui reperitur possidere, quamuis de proprietate nihil apparuerit. Guid. Pap. deci. 552. probans autem de antiquiori possessione præfertur illi qui habet iuniorem tantum. sed si iunior possessio esset cum titulo, esset præferenda antiquiori possessioni. Anto. Rubeus Alex. consi. 4.

Conclusio CXCVI.

SIcut filius natus in domo mariti ex vxore presumitur filius mariti. l. si vicinis. C. de nup. quando tempore conceptionis maritus fuit presens habilis ad concipiendum. l. filium. ff. de his qui sunt sui vel alieni. Ita natus in domo alicuius ex concubina præsumitur illius esse qui cum ea concubina inhabitabat. glo. in c. Michael. de filiis presbyte. Feli. in cap. per tuas. de proba. Bald. in l. si vicinis. C. de nup. & in d. l. filium, quod procedit etiam si concubina non semper cohabitasset cum eo viro. & quamuis aliquādo diuertisset. & procedit etiam si illa fuisset sterilis per certum tempus. l. miles. §. defuncto. ff. de adul. Feli. in d. cap. per tuas, quod tamen limitatur non procedere in muliere diu sterili, & quæ aliquando à marito suo vero diuertisset. Fel. & Panor. ibi.

Conclusio CXCVII.

IN criminalibus quis non potest renuntiare suis defensionibus. glo. in l. pactum inter. ff. de pactis. nisi reus esset confessus delictum, tunc bene posset ipsis defensionibus renuntiare. additio super Fel. in ca. si diligenti. in verbo, quilibet. de foro compe. & reus se submittens misericordiæ alicuius, & vt vulgo dicitur, à la mercy, non propterea renuntiat suo iuri. c. fane. de iure. & ea verba ciuili modo, ad arbitrium boni viri sunt referenda. l. furti. §. pactus. ff. de his qui notantur infamia. Franciscus Marci. deci. 389. par. 2.

Conclusio CXCVIII.

PRiuilegium concessum vni prose & suis descendentibus tam masculis quàm fœminis trahitur ad filias si sint virgines aut viduæ, & non ad filias maritatas: quia mutant statū, & sortiuntur forum viri. l. cum quædam. ff. de iurisdom. iudi. l. fi. §. idē respōdit, & ibi Bar. ff. ad munici. & sic tale priuilegiū non trahitur ad filias nuptas, quia non sunt amplius de foro patris. Bart. in l. quoties. de priuil. schol. lib. 12. C. Fel. in capit. nouit ille. num. 2. de iudi. Et ibi inquit hoc ab omnibus teneri. Ias. in l. quod principi. nu. 18. ff de consti. prin. Deci consi. 227. quantumuis aliàs filia nupta originem & patris familiam retineat. Deci. ibi.

Conclusio CCXCIX.

CONfessio facta coram iudice incompētenti valet vt confessio extraiudicialis, ita vt operetur indicium ad torturam. Bald. in l. eos. de appella. & hanc opinionem communē esse inquit Feli. in cap. at si clerici. num. 9. de iudi. & nu. 6. nisi ille confessus coram iudice incompetenti reuocet eam cōfessionem: quod potest ita vt nō teneatur docere de errore. Bald. in l. j. C. de confess. & Fel. vbi suprà. quamuis Boe. decis. 90. videatur contrarium tenere.

Conclusio CC.

TEstes corrupti possunt produci contra corrumpentem etiam ad plenam fidem faciendam. Ias. in l. j. num. 6. ff. de condi. ob causam. Bald. in cap. venerabilis. de testi. cogen. & ibi dicit hoc notandum esse. quod procedit vbi ageretur ciuiliter: sed vbi ageretur criminaliter, facerent solum probationem ad quæstionem. Boe. deci. 319. nu. 5.

Conclusio CCI.

RAsura seu abrasio in loco non substantiali neque periculoso nusquam nocet. Bald. in l. edicto. C. de edic. diui Adri. tolle. sed si rasura reperiretur in loco substantiali vitiaret & rescriptum & instrumentum. d. l. edicto. & ibi Ias. num. 19. Felin. in cap. ex literis. num. 15. de fid. instru. quod limitatur vbi instrumentum in quo est rasura, esset penes aduersarium qui demum illud instrumentum produxit raturatum: tunc enim bene præsumendum esset aduersarium dolosè abrasisse: & talis rasura reperta in instrumento per partem aduersam producto non nocet alteri. Felin. in eo. c. ex literis. num. 15. item in falsitate dicendum est, quæ si sit in loco substantiali, non vitiat, & si sit in parte subitantiali, bene vitiat.

Feli.

Felin. in capit. fraternitatis. de hæreti. nu. 16. & 17.

Conclusio CCII.

RAsura reperta in loco suspecto in aliquo instrumēto & in vno capite instrumenti si adsint diuersa capita separata non vitiat totum instrumentum, neque per hoc totū instrumentum dicetur vitiatum, sed solùm capitulum in quo est illa rasura: secus est in dicto testis qui iurauit in omnibus dicere veritatem: qui si falsum dixerit in aliquo capite, tota illius depositio redditur falsa propter periurium testis. Bald. in l. edicto. C. de edi. diui Adri. tollen. Felin. in c. ex literis. nu. 18. de fid. instru. q̄ si in eo instro esset solum vnum caput, tunc totum instrumentū redderetur falsum. & quando sunt diuersa capita, falsitas in vno capite non vitiat reliqua capita. Bald in l. iubemus. per eum tex. C. de testa. Feli. in c. fraternitatis. nu. 16. & 17. de hæret.

Conclusio CCIII.

PRoducens instrumentum videtur illud fateri verū esse in verbis dispositiuis: sed non in verbis enuntiatiuis. Bal. in c. cum venerabilis. de exceptio Feli. in ca. si cautio. nu. 34. de fid. instru. Ias. in l. contra iuris. §. si filius. nu. 14. ff. de pact. Alex. consi. 16. num. 8. vol. 5.

Conclusio CCIIII.

QVantumcunque quis sit confessus se mutuo pecuniā recepisse, potest nihilominus infra biennium opponere exceptionem non numeratæ pecuniæ. l. in contractibus. C. de non numer. pecu. est enim talis dilatio inducta in fauorem debitoris, vt liceat ei venire contra propriam confessionem intra biennium, & per hoc grauare creditorem onere probandi numerationem. quis enim facile fatetur se pecuniam accepisse spe futurę numerationis. Fel. in cap. si cautio. num. 45. de fid. instru. quod procedit etiam si recipiens iurasset se recepisse. l. fi. C. de non numer. pecu. & neque propterea absolutio à iuramento petenda esset, vt per Bald. ibi. quia tale iuramentum habet tacitam conditionem si mihi fidem seruaueris. & etiam hoc procedit si illa confessio mutui in iudicio fuerit facta. Verum si debitor semel partem debiti exoluerit, non poterit demum opponere exceptionem non numeratæ pecuniæ. nam per hoc videtur fidem cautionis approbare. l. cum fidem. C. de non numer. pecu. & non poterit etiam debitor exceptionem non numera. pecu. opponere, si debitor renuntiasset exceptioni non numeratæ pecuniæ, & etiam si notarius in instrumēto dixerit pecuniā in sui præsentia fuisse numeratam, & receptam realiter ab ipso debitore. Fel. in d. c. si cautio. in aliis autem contractibus quàm in contractu mutui, & in confessione de dote recepta, confessio de recepto statim præiudicat. l. generaliter. C. de non nu. pec. per l. Publia. §. fin. ff. depos. & Feli. in eo loco.

Conclusio CCV.

QVando actus quem quis gerit suo proprio nomine est nullus, tunc ille non impeditur de nouo eum actū reiterare. l. qui per salutem. & ibi Ias. ff. de iureiur. vnde ordinarius qui semel iudicauit & nulliter, poterit rursus iudicare & cognoscere de nullitate suæ sententiæ. l. si vt proponis. C. quomodo, & quando iudex. quia ille iudex proprio iure iudicauit: delegatus autem si semel iudicauerit siue bene siue malè, non poterit demū cognoscere. l. iudex. ff. de re iudi. iudicat enim ille ex iure sibi commisso, & delegato. Item habentes facultatem eligendi iure proprio, si elegerint & nulliter, poterunt rursus eligere nisi scienter inhabilē elegerint. tunc enim priuarentur facultate eligendi. c. si compromissarius. de elect. li. 6. q̄ si illi habeant facultatem eligendi ex potestate eis attributa, tunc facta electione quamuis nulla, priuantur, & neque ad aliam possunt redire. Bart. in l. serui electione. ff. de leg. j. & in l. ij. ff. de optio. lega. & sequitur ex hoc quòd testes qui nulliter deposuerunt, nō obstante publicatione poterunt iteratò recipi. glo. in ca. cum causam quę est inter. de testi. & ibi docto. cle. fin. vers. rite receptis. de testi. à contrario sensu. Ias. in l. qui per salutem. de iureiur.

Conclusio CCVI.

QVamuis post publicationem testes non sunt recipiēdi, tamen si iit facta receptio nulliter, poterunt rursum recipi. quod procedit solùm in eis testibus qui iam nulliter erant recepti, ita vt sit hæc conclusio q̄ stante nulla receptiōe testiū, aut testiū depositionis publicatiōe facta, illimet testes qui iam deposuerant nulliter, poterunt rursus recipi, & solemniter deponere: sed alios testes producere non licet: quia tunc timeretur metus subornationis: qui metus cessat in testibus iam productis nulliter. Iaso. in l. qui per salutem. ff. de iureiur. si enim aliud deponerent, quàm deposuerunt, punirentur de falso tanquam varij. Bald. in l. cos. ff. de fal. Sed si alij admitterētur, possent contrarium deponere eorū quæ alij testes dixerunt, qui tamen de falso non possent puniri. Ias. ibi.

Conclusio CCVII.

IVdex in supplementum vberioris probationis non defert iuramentum parti semiplenè probanti ex suo officio, & parte non petente: quia parti petenti illud est deferēdum, & quod à parte petēdum est prius quàm illud deferatur. in his enim quæ respiciunt cōmodum partium, & non vertitur publica vtilitas, iudex non debet se impedire nisi à partibus rogatus fuerit. l. iiij. §. hoc autem. ff. de damno infect. & hāc cōmunem opinionem asserit Ias. in l. admonendi. nu. 316. ff. de iureiur. & antequam deferatur debent concurrere legalitas personæ, cui defertur, & paruitas causæ. Ioan. Andre. in cap. fi. de iureiur. Socin. consi. 155. nu. 5. in 2. vol. & illa qualitas quæ repellit testem à testificādo in facto alieno, repellit partem à tali iuramento in facto proprio. Soci. loco quo suprà. nu. 9. & in tali delatione iuramenti suppletorij pars debet citari. de Ancha. in c. Romana. num. 3. de testi. in 6. & sic debet deferri tale iuramentum parte præsente aut citata. Ias. in l. nec quicquam. ff. de offi. proconsi. & legat. nu. 51. Domi. de Rota deci. 299. in nouis. & potest peti, vt deferatur etiam in causa appellationis in defectum vberioris probationis. Cor. consi. 27. in 3. vol.

Conclusio CCVIII.

QVando actor plenè probauit intentionem suam, & debitum quod petit à suo debitore, reus autem probauit solutionem suam, vel pactum de non petēdo per vnū testē: tunc recurrendum erit ad iuramentum in supplementum: quod illi debitori semiplenè probanti deferendum erit, si illud petierit non obstante probatione facta per creditorem. Nam regula q̄ vbi actoris est perfecta probatio, & rei imperfecta probatio, quæ probationes inter se non sunt cōtrariæ, sed diuersæ, & se inuicem compatientes, tunc ad iuramentū necessarium est recurrendum, quod reo semiplenè probanti erit deferendum. d. l. admonendi. de iureiur. & hanc communem opinionem asserit Ias. ibi nu. 267. & 268.

Conclusio CCIX.

SI actor semiplenè intentionem suam probasset, & reus etiam suam exceptionem solutionis vel pacti de non petendo, in isto pari casu reo potiùs quàm actori iuramētum erit deferendum in supplemētum: cùm in dubiis reo potius quàm actori sit fauendum. reg. in pari. de reg. iuris. Ias. in d. l. admonendi. nu. 3. 4. ff. de iureiurand.

Conclusio CCX.

IN criminalibus etiam ciuiliter propositis quando causa est magna vel præiudicialis, iuramentum in supplementum nusquam locū habet nec in causis arduis, nec in famosis. Ias. in l. admonendi. num. 277. ff. de iureiur. nisi accusator vel actor esset persona honesta, & probaret plusquam semiplenè, tunc enim locus esset iuramento in supplementū. Ias. in d. l. admonendi. nu. 281. nec in causis magnis deferendum est illud iuramentum: cùm causæ magnæ ciuiles criminalibus æquiparentur. l. propter litem. ff. de excus. tuto. Soci. cōs. 155. nu. 6. vol. 2. nisi esset plusquam semiplena probatio, vt iam dictum est. & hanc limitationem notandam ibi inquit Ias. num. 281. & idem in lectura illius legis nume. 105. post Romanum ibi. & Panor. in c. mulieri. & in ca. fi. de iureiur. & Alex. consi. 185. num. 9. vol. 7. & consi. 76. in 6. vol. nu. 6. vbi autem in causa criminali ageretur de pœna pecuniaria reo semiplenè probanti iuramentum in supplementum deferri posset, actori verò non, etiam semiplenè probanti. Alex. consi. 66. nu. 1. vol. 1.

Conclusio CCXI.

QVis nusquam incidit in crimen falsi, neque in pœnam falsi, quando falsitas nulli præiudicat, & quis tunc pœna falsi puniri debet quando falsitas alicui præiudicat. glos. Bal. & Sali. in l. damus. C. ad leg. Corneliam de fal. & quando falsitas committitur circa id quod de se non probat, nō nocet. Alex. consi. 145. vol. 6. Soci. consi. 61. par. 1.

Conclusio CCXII.

IN maleficiis præsumitur prima fronte malus animus & dolus. lege prima Cod. de sica. & generaliter damnum & malum alicui illatum præsumitur illatum malo animo, nisi contrarium probetur: & purgabitur hæc præsumptio ex fortioribus præsumptionibus. l. item si. §. fin. cum l. sequen

Universidad de Deusto
Biblioteca

ff.ad lc. Aquili. & quamuis in dependentibus ab animo ſtetur iuramento alicuius.glo.in cap.ſignificaſti.in prin.de homici. fallit vbi ſtat præſumptio in contrarium. cap.j.de præſum.& hæc procedunt vbi actus ſonat omnino in delictum. vbi autem aliquis actus poſſet indifferenter ſumi in malum, & in bonum,in bonum potius preſumeretur.Bar.in l.nō ſolum.§.ſed & reprobari.ff.de noui ope.nunc.Felin.in cap.j.de præſump.

Concluſio CCXIII.

QVoties famulus aufugit à domo domini ,& certæ res reperiuntur deperditæ,quæ ad dominum pertinebant, videtur ex hoc præſumptio contra famulum qui aufugit, ꝙ ſcilicet eas res furto ſubtraxerit.glo.in §.ſi.in authen.de exhi. reis.Fel.in c.nullus.nu. 5.de præſumpt.

Concluſio CCXIIII.

LIcet in cauſa fratris alter frater pro fratre non ſit teſtis idoneus in cauſis grauioribus.Soci.conſi.130.num.10. j.vol.quia tamen vbi in cauſa duorum fratrum vnus ex illis fratribus alium fratrem adduceret in teſtem , tunc ille frater teſtis non poſſet repelli teſtificando in cauſa aliorum duorū fratrum.Bar.in l.qui teſtamento.ff.de teſta.quia par cauſa affectionis ſuſpicionem tollit.l.non ſolùm.ff.de ritu nup.Feli. in cap.literas.de præſump. nu. 4. & 13.& eo caſu quo frater contra fratrem in teſtem producitur,poterit & pro eo frater teſtificari.Salice.in l.parentes. C.de teſti. nu.2. & in cauſa ciuili frater poſſet quidem admitti in teſtem contra extraneū, non quòd ſit teſtis idoneus.l.iij.ff. de teſti. ita vt ibi requiratur teſtes idoneos admitti , & tunc frater pro fratre contra extraneum non poſſet admitti.Bal.in l.fi.C.de proba.in cauſa autem criminali non admittitur frater pro altero fratre niſi ad eius innocentiam probandam.Aufre.in tracta. de reproba.teſtium.& ad purgandum innocentiam contra fiſcū admittetur frater pro fratre. Conſtantinus articulo. 155.in ſuo comment. in conſti.regias. Alex.conſil. 119.nu. 10.in 7.vol.& in cauſis leuioribus frater pro altero fratre qui ſecum inhabitat eſt teſtis idoneus.Soci.conſi.130.nume.10.j. vol.& conſi.17.j.vol.in cauſa autem matrimoniali frater ꝓ fratre eſſet teſtis idoneus vbi conditio eorum pro quibus deponit frater,eſſet æqualis,aliàs non.Soci.ibi.

Concluſio CCXV.

QVando agitur de reprobādo errore notarij qui aliquid omiſit in teſtamento,quod eſt circa ſubſtantiam volūtatis teſtatoris,vel ſi agatur de probanda voluntate teſtatoris omiſſa per notarium , tunc requiruntur ſeptem teſtes ad hoc probandum: & oportet ꝙ ſint ſeptem illi teſtes de illis qui fuerunt rogati in eo teſtamento & neque alij teſtes in hoc ſufficerent.Bal. in l.cum proponebatur. ff. de lega.ij. Si autem ageretur de probanda aliqua qualitate in teſtamēto omiſſa errore notarij, etiam ſi eſſet circa ſubſtantiam teſtamenti,& tunc duo teſtes ſufficerent.glo.in l.hæredes palam. §.ſi quis.ff.de teſta.& ibi But.& intelligitur eſſe de ſubſtantia. teſtamenti circa limitatum ad hoc vt per ſeptem teſtes probandum ſit,quando eſt talis ſubſtantia quæ conſiſtat in voluntate defuncti teſtatoris : ſi autem eſſet aliud ſubſtantiale, vt ſi in teſtamento ſolum adſint ſex teſtes , & hæres vellet probare adfuiſſe ſeptem,& tunc hoc per duos teſtes probādum eſſet.Iaſ.in l.errore.num.7.C.de teſta. & in notario error potius quàm falſitas præſumetur.& ſemper præſumendum eſt notarium erraſſe in omittendo, vel in plus ſcribendo,potius quàm falſum ſcripſiſſe.Boer.deci. 116.

Concluſio CCXVI.

APpellatione teſti non venit contractus , nec appellatione contractus venit teſtamentum.in l. verba contraxerunt.ff.de verbo.ſigni.Bal.in l.j.Cod.de leg.fuſi.cani.tollē.& Bal.in l.teſtamento. C.de teſta.

Concluſio CCXVII.

CVm aliquis contractus coram aliquo iudice inſinuatur, non requiritur quòd iudex aliquid dicat,vel faciat:ſed & neque requiritur quòd decretum ſuum interponat in ea inſinuatione:ſed ſufficit quòd eo præſente ſcriptura fiat in actis. Bar. in l. Modeſtinus.ff.de dona.Iaſ.in l. omnium. C. de teſta.nu.4.& Soci.conſi.46.in 3.par.& vbi in ipſa donatione requiritur inſinuatio , poteſt dici ꝙ ipſa inſinuatio interuenit quando ille actus geſtus fuit coram iudice loci. & hoc ſufficit pro inſinuatione.Alex.conſi.20.in 3.vol.

Concluſio CCXVIII.

STatur confeſſioni factæ in libello ſupplicatorio porrecto principi,ſicut ſtatur confeſſioni factæ in libello conuentionali.l. cum precum. C. de libe.cauſa. dato quòd talis confeſſio facta ſit parte abſente eo ꝙ facta ſit in ſcriptura,ꝙ ſemper loquitur.Bart.in l.certum.§.ſi quis abſente.ff. de cōfeſſ.Iaſ.in l.conditioni.nu.4.Cod. de inſti.& ſubſti.& reſt.ſub condi.factis.

Concluſio CCXIX.

DIctio ſecundum,non facit conditionem,l.ſi teſtamentum.C.de inſti.& ſubſti.& reſti.ſub cond.factis.idem in dictione dummodo,quæ etiam non facit conditionem. gl. in c.non poteſt.in verbo,retinere.de præbend. in 6. vnde ſequitur quòd ſi quis receptus ſit in ciuē,dūmodo ſoluat collectas , quòd illis non ſolutis non propterea deſinet eſſe ciuis:ſed cogi poterit ad eas ſoluendas.Bar. in l. j.ff. de condi. & demonſtra. & ſequitur etiam ꝙ ſi iudex condemnauerit aliquem ad quid ſoluendum ſingulis annis ſecundum quod ſui prædeceſſores faciebant , quòd ſi demum appareat ſuos prædeceſſores nihil ſoluiſſe, ꝙ nihilomin⁹ ille cogetur ſoluere:quia talis particula ſecundum,nullam facit cōditionē. Bar.in l.eum qui.§.Iulianus.ff.de conſti.pecu.& ibi Pau.Caſt. & Iaſ.in l.penul.C.de inſti. & ſubſti.Alex.in l.Stichū qui.nu. 2.ff.de leg.j & Deci.conſ.63.punitur nōnunquam hæc particula ſecundū,limitatiuè.vt per Deci.con.195.

Concluſio CCXX.

COnceſſio alicui facta ſub nomine cōtractus emphyteuticarij, vel ſub titulo conductionis ſecundum formam anteceſſorum,ſi demum de ea forma non appareat, talis cōceſſio erit nulla propter incertitudinem penſionis , quæ nō declaratur nec per ſe,nec per relationem antiquæ formæ,de qua non conſtat.arg.l.certum.ff.ſi cert.peta.Nam ſicuti emptio & venditio non valent ſiue pretij conſtitutione. §. pretium.inſti.de emp. & vendi. ita locatio & conductio nō valent pretio non conſtituto.l.ſi merces.ff.locati.l.j.C.de contrah.empt.

Concluſio CCXXI.

SVbſtitutio ita facta , ſi filius meus liberos non habuerit, talem ſubſtituo,ceſſat ſubſtitutio liberis ſuſceptis,quamuis mortui ſint viuo eo : & ita ſubſtitutus excludetur.deficit enim conditio ſuſceptis liberis quamuis ſtatim moriantur. l.hæredibus.in prin.ff.ad Trebel.quòd ſi appoſita ſit cōditio ſub his verbis, inſtituo filium , & ſi moriatur ſine liberis, talem ſubſtituo:tunc ad hoc vt ſubſtitutus excludatur, requiritur quòd filij ſint ſuſcepti,& quòd ſtent tempore mortis hęredis inſtituti.euaneſcit enim ſubſtitutio ſtantibus liberis tēpore mortis heredis quamuis demū ſtatim poſt mortē hęredis ipſius deceſſerint.l.ex facto.§.ſi quis rogatus.ff.ad Trebe. Deci. pſ. 585.ꝙ ſi filij mortui eſſent ante inſtitutū,ita vt tēpore mortis illius nulli liberi ſtarent, ſubſtitutus admitteretur. Iaſ.in l.ſi quis.nu.2.C.de inſti.& ſubſti.& reſti.nam quamuis filius inſtitutus liberos ſuſceperit,tamen ſi illi prærmoriantur viuo inſtituto,verum erit dicere hæredem ſine liberis deceſſiſſe,& conſequenter conditionē ſubſtitutiōis eſſe impletā. d.l.ex facto §.ſi quis rogatus.ſtantibus autem liberis tempore mortis hæredis ceſſabit ſubſtitutio,& neque curatur licet filij ſtatim deceſſerint.Oldrad.conſ.21.nu.j.quia ſufficit eam conditionem momento fuiſſe adimpletam l. cum vxori.C. quando dies legati cedit.

Concluſio CCXXII.

FIlius quamuis renuntiet omni ſucceſſioni etiam generaliter,in tali generali renuntiatione non intelligitur fuiſſe legitimæ renuntiatum , nec iuri petendi ſupplementum legitimę,niſi de ipſa legitima in ipſa renuntiatione fuiſſet facta mentio l.ſi quando.§.fi.C.de inoff.teſtamento. & ibi Iaſ. infert , ſi frater alteri fratri vel ſorori aſſignet fundū pro ſua legitima,quamuis illa dicat ſe contentam,& promittat nihil amplius petere,quòd nihilominus poterit ſuæ legitimæ ſupplementum petere,niſi expreſsè dictū fuerit, quòd nec ſupplementum petet.Bal.& alij in eo.§.fi. & neque etiam filius per talem renuntiationem videtur ſubſtitutioni de ſe factæ renuntiaſſe. Deci. conſi.26.in prin.& Bertachinus in verbo, ſubſtitutio.

Concluſio CCXXIII.

SI pater aliquid filio ſuo pro ſua legitima relinquat,& pater eam clauſulam appoſuerit , per quā pater iubet eum filium eſſe contentum de ea re,quam ſibi relinquit,ita vt nihil aliud poſſit petere occaſione ſuæ legitimæ,& adhuc adiecerit pater ꝙ eo caſu quo filius plus petet , priuat eum tali legato:quamuis demum filius illud relictū acceperit,& quitationem generalem fecerit , non prohibetur quin ſemper poſſit petere ſuam integram legitimam, & illius ſupplemētū.§.& generaliter.l.ſi quando.C. de inoff.teſtamento. & ibi Iaſ.poſt Paul. Caſt. qui inquit , ibi tales clauſulas haberi pro non adpoſitis, niſi de legitima expreſsè in renuntiatione facta eſſet mentio per renuntiantem.Alexand.conſi.8.nume. 15.vol.3.

Concluſio CCXXIIII.

PRohibens vendere frumentum extra territorium , prohibetur etiam farinam vendere,& panem:quia in tali ꝓhibitione non ſonus verborum,ſed effectus attēditur.Guid. Pap.deciſ.373.Boer.deciſio.177.

Concluſio CCXXV.

TEſtator in hærede inſtituto non ſolum expreſsè poteſt Trebellianicam prohibere, per auth.ſed cum teſtator. C.ad l.fal.ſed etiam & tacitè ex verbis generalibus : quia expreſſa teſtatoris voluntas colligitur ex verbis generalibus. Bar.in l.j.ff.de vulga.Lancelotus Galiaula in repe.l.centurio. ff.de vul.nu. 353. quod ſit ſi apponantur hæc verba , grauo hæredem vt pleno iure hæreditatem reſtituat.per l.decem, iuncta ibi glo.ff.de fideicom.liberta. Bal. in d.authen. ſed cū teſtator.ff.ad l.fal.Gui.Papæ.deci. 511.& 537.& hanc opinionem communem eſſe aſſerit , & obſeruari Guid. Pap. in ea deci. vel etiam ſi apponantur ea verba , volo talem meam hæreditatem ſine vlla diminutione ad talem pertinere : vel totam integram.Lancelo.in d.l.centurio.nu.352. & 355. ꝙ ſi ſolùm dicebat teſtator , volo meam hæreditatem , vel omnia bona mea ad talem pertinere,vel peruenire,per ea verba nō cenſeretur prohibita Trebellianica,vt per Lanc.Gali. in d.l.centurio. nu.354.in filiis tamen primi gradus Trebellianica non poteſt prohiberi.l.iubemus.C. ad Trebel. Guid. Pap.deci.51.& hæc obſeruari aſſerit Iaſ.in l.Marcellus.num. 55.ff.ad Trebel.Roma.conſi.206.num.6.Alex.conſi.quinto. vol.3.Bald.& Salice.in d.l.iubemus.Et ibi inquiunt eam opinionem communem eſſe.idem Alex. conſi.201.nu.14. in 6.vol.Deci.conſi.218.nu.5.

Concluſio CCXXVI.

COmpendioſa ſubſtitutio facta à pagano per verba communia filio impuberi , valet iure directo intra tempora pubertatis: poſt verò tempus pubertatis valebit vt fideicōmiſſaria.& hæc eſt recepta & approbata doctorum opinio in l.precibus. C. de impub. & aliis ſubſtitut. quare ſi filius moriatur in pupillari ætate,ſubſtitutus admittitur ad omnē hæreditatem , & ad omnia bona ipſius pupilli. quòd ſi poſt mortem ſubſtitutus ad patris hæreditatē admitteretur in vim ſubſtitutionis fideicommiſſarię,detracta prius legitima quę illi filio debita eſt in bonis patris,& quarta trebellianica quę ei debetur:quia fuit grauatus : & hæ duæ quartæ hæredi filij debebuntur.reliquum verò bonorum paternorum ſubſtituto debebitur.vt ibi per docto.

Concluſio CCXXVII.

COmpendioſa ſubſtitutio facta à pagano filio impuberi per verba communia intra tēpora impubertatis valet iure directo etiam matre in medio exiſtente,ita vt per eam inſtitutionem ita factam mater omnino excludatur à bonis filij:poſt vero tempora impubertatis valebit iure fideicommiſſi.Iaſ.in l.precibus. nume. 15.C. de impu.Guliel.Bene.in rep.c.Rainutius. I verbo,ſi abſque liberis.in materia compē. dioſę ſubſtitutionis,nu. 45. & hanc communem opinionē comprobat per c.ſi pater.de teſtamentis in 6.& ibi doctores aſſerentes eam opinionem obſeruari.quare ſi filius moriatur in pupillari ætate,ſubſtitutus ad omnia bona in totū admittetur matre excluſa.ſi verò moriatur poſt pupillarē ætatem iure fideicommiſſi ſubſtitutus admittitur, mater verò & alij venientes ab inteſtato admittentur ad legitimam , & trebellianicā:q̄ duæ quartæ ipſi filio grauato debitæ erant, & bona ſubiecta reſtitutioni ſubſtituto dabūtur.ita Bened. ibi & Guid.Pap.deci. 521.& 533.idem Io.Fabri.in dict.l.precibus.

Concluſio CCXXVIII.

MIlitēs ad hoc vt gaudere poſſint priuilegiis datis militibus circa factionem teſtamētorum , & in aliis rebus, & ad hoc vt veri milites dicantur,debent eſſe deſtinati & obligati ad ſumenda arma pro republica:& debent eſſe ſtipēdiati à principe. gloſſ.in l. penul. ff. ex quibus cauſis maio. Lance. Galiaula in l.centurio.n.16.& 17.ff.de vulg.& habēt hoc priuilegium milites exiſtentes in diſcrimine belli, vel dū ſunt in tentoriis,vel dum pergunt ad bellum.Boer. deci. 204.num.14.

Concluſio CCXXIX.

PEr quancumque diſpoſitionem quātumuis generalem, non cenſetur derogatum priuilegiis clauſis in corpore iuris etiam ſi dicatur,non obſtantibus quibuſcunque priuilegiis glo.& Bar. in auth. qua in prouincia. C. vbi de crimi. agi oporteat.Galiaula in l.centurio.nu.78.ff.de vulg.

Concluſio CCXXX.

TEſtator videtur conſtituere vxorem ſuam tutricem ſuorum liberorum ſi ita dicat,relinquo vxori meæ , vel matri filiorum tutelam, vel curam bonorum , vel ſi iubeat matrem morari cum ſuis liberis. his enim caſibus mater videt conſtituta tutrix teſtamētaria ſuorū liberorū.Paul.Caſtr.in l.ſi vir vxori.§.cum vir.ff.de cōdi.& demonſtra.Galiaula in repe.l.centurio.nume.452.ff.de vulg.vel etiam ſi teſtator ita dixerit,relinquo filium meum in ſuæ matris poteſtate. Nam etiam per ea verba videtur teſtator matrē tutricem reliquiſſe.Galiau.ibi.

Concluſio CCXXXI.

FIlius inſtitutus & grauatus de reſtituēda hæreditate poteſt duas quartas detrahere : vnam tanquam filius , quæ eſt legitima:alteram tanquam grauatus,quæ eſt quarta trebellianica,quam detrahit vt quilibet hæres grauatus.c. Rainutius.de teſtamē.& ea eſt communis doctorum concluſio in eo.cap.Rainutius.& in l.filium quem.C.famil.herc. Et ꝓpter has duas quartas poterit filius ſextantem alienare.Iaſo. in l.j.numer. 10.C.de pac. & hæc procedunt vbi filius eſt hęres inſtitutus & grauatus ſub cōditione.ꝙ ſi purè grauatus eſſet , vnam ſolam quartam detraheret. docto.in illis locis. Guid.Pap.deci.92.vel etiam quando ſuccedit in vim clauſulæ codicillaris,vt quando eſt præteritus in teſtamento,& ſuccedit ab inteſtato : & cogitur demum in vim illius clauſulæ codicillaris reſtituere hæreditatem: quo caſu vnam ſolam quartam detrahit.Deci.conſi.320.

Concluſio CCXXXII.

FIlius in ſuam legitimam non computat officium nec beneficium illi à patre donatum:quod nec vendi,nec ad hęredes tranſmitti poteſt: ſed & neque expenſas à patre factas in proſecutione illius officij aut beneficij,& neque illud beneficium aut officium tenetur conferre cum ſuis fratribus: & nec expenſas factas in proſecutione illius officij aut beneficii.Salic.Paul.Caſtr.& Iaſ.in l.omnimodo.§.imputari.C.de inoffic.teſta.Boer.deciſ.14.num.3.

Concluſio CCXXXIII.

QVando plures vocantur ſub nomine collectiuo cum alio quo tertio,vt ſi dicat, inſtituo fratres meos & Titium, tunc illi vocati ſub nomine collectiuo reputantur pro vna perſona , & ſolùm facient vnam partem. & ita tertius vocatus alteram partē,niſi eſſet adiecta hæc particula , æqualiter, vel vt pro virili ſuccedant. quia tunc omnes pro virili ſuccederent.Soci.conſil.108.volum.3.Iaſ.in l.fi.C.de impu.ꝙ ſi plures vocarentur ſub propriis nominibus, in viriles cenſerentur inuitati.l.ſi mihi & Titio.ff.de verbor.obliga.Idem ſi vocarentur ſub proprijs nominibus & appellatiuis : quia tūc etiam in viriles vocarentur.Corn.conſi.72.volu.2.

Concluſio CCXXXIIII.

CLauſula codicillaris appoſita in teſtamento ſemper habet vim fideicommiſſi vniuerſalis quocunque modo teſtamentum irritetur,vel ex defectu ſolemnitatis,vel ex cauſa præteritionis aut exhæredationis filij teſtatoris.Bart.in l.generaliter.§.ex teſtamento.ff.de fideic.libert.Bart.in l.ex ea.ff. de teſta.Paul.Caſtr.conſi.411.j.parte.Bart.conſi.139.volu.2. & operatur etiam ea clauſula vbi teſtamentum efficeretur ea ducum : vt ſi hæres viuo teſtatore moriatur.Decius conſilio 240.& ideo ſi filius à patre prætereatur in ſuo teſtamento,in quo eſt ea clauſula codicillaris, tunc filius cenſetur in vim illius clauſulæ codicillaris grauatus reſtituere hæreditatē ſcriptis hæredibus iure fideicommiſſi:& ſic operatur vt ſuccedēs ab inteſtato cenſeatur grauatus reſtituere hæredi ſcripto in eo teſtamēto,illud in quo directè erat hæres inſtitutus.l.quę rebatur.§.vtrum.ff.de militia.teſtamento.Alex.conſi.161.nu. 3.volu.2.& operatur etiam ea clauſula vt legata quę ex teſtamento non poſſunt deberi,debeantur ab inteſtato.Deci.cōſ. 242.& plenè Alex.conſil. 50.in 6.vol.& ſic operatur ea clauſula,vt rumpens teſtamētum teneatur ſcriptis hæredibus hæreditatem reſtituere dempta ſua legitima.& hoc ſiue ſciebat teſtator vxorem ſuam grauidam , ſiue ignorabat.Alexan.ibi. numer.9.Et eo caſu filius prēteritus non detrahet niſi vnam quartam,cùm eo caſu purè cenſeatur grauatus.Iaſo.in l.ſi filius.nu. 13.de liber.& poſthu.

Concluſio CCXXXV.

CLauſula codicillaris operatur effectum in teſtamento in quo poſthumus eſt prætereritus , etiam ſi poſt teſtamentū poſthumus natus fuerit , & validabit teſtamentum per eam clauſulam codicillarem. & hanc opinionem communem & magis æquam aſſerit Iaſ.in authent.ex cauſa.C.de libe.præte. & quam veram putat Guliel.Bened.in repet.cap.Rainutius.

Universidad de Deusto
Biblioteca

in verbo, in eodem testamento. il primo. nu. 247. quod procedit vbi filius à patre scienter fuerit præteritus. q si ignoranter per testatorem fuerit præteritus, quia ignorabat vxorem suam prægnantem tempore testamenti, & eo casu talis clausula nihil posset operari, nisi ea clausula codicillaris fuisset apposita tam super verbo præsentis temporis, quàm futuri. Et si testator ita dixerit, si testamentum meum non valet, aut nõ valebit iure testamenti, valeat iure codicillorum. nam tunc propter verba futuri tẽporis videtur testator de futuro posthumo cogitasse. Bened. eo loco quo suprà. & idem si testator testamento facto, & demum nato posthumo pater superuixisset, ita vt habuerit facultatem mutandi testamẽti: quod tamen non mutauit, tunc enim si non mutauerit cum habuerit facultatem illud mutandi, videtur decedere cum eo testamento. & eo casu clausula codicillaris operabitur suum effectum in persona posthumi. Bened. loco quo suprà, etiam si non apposita sit ea clausula, si non valet iure testamenti, valeat omni alio modo quo poterit valere. Corn. consil. 133. in 3. volum.

Conclusio CCXXXVI.

FIlius habens patrem vel matrem, & filios ex suo matrimonio faciens testamentum in casu sibi permisso de iure, nõ tenetur aliquid suo patri aut matri relinquere. & quamuis in eo testamento pater testatoris sit præteritus, vel mater, nõ propterea testamentum illud rumperetur. prima enim causa semper debet esse liberorum. authen. in successione. C. de suis & legit. hæred. & non tenetur quis ascendentes instituere quãdo stant descendentes. l. si quis exhæredato. ff. de iniust. rupto. & l. pater filium, & ibi Paul. Castr. post Bart. ff. de inoffic. testa. Guid. Pap. Dec. 426. in fi. & consi. 50. in princ.

Conclusio CCXXXVII.

FIllia quæ renunciauit in fauorem alicuius ex fratribus acquirit ei suam portionem, & illius filiæ portio acquiritur illi in cuius fauorem facta fuit talis renuntiatio. Bal. in l. si defunctus. C. de suis & legi. hæred. Boer. dec. 104. nu. 9. & Bald. in l. si actionem. C. de pact.

Conclusio CCXXXVIII.

IS qui iurat, debet præcisè iurare, est, vel non est. & non satis esset iurare se credere ita esse. gloss. in l. iusiurandũ. in princ. in verbo, certiorem. ff. de iureiu. & ibi Paul. Castr.

Conclusio CCXXXIX.

IN casibus in quibus admittitur variatio, semel tantum licebit variare. Bald in authen. habita. C. ne fili. pro patre. Iason in l. edita. num. 8. C. de eden. per l. si quis iusiurandum. C. de rebus credit.

Conclusio CCXL.

ERror post litem contestatam corrigi potest probato de errore, quod procedit etiam si fuerit datus terminus ad deliberandum. quia etiam in deliberando potest quis errare. l. error. C. de iuris & facti ignor. & sic ratione erroris possum emendare libellum etiam lite contestata probando errorem. Bald. in l. iusiurandum. & ad pecunias. in princip. ff. de iureiur. ante vero litem contestatam error corrigi potest etiam non docto de errore, seu non probando errorem, possum eum reuocare. Bal. ibi & Iaſ. in l. error. nu. 38. C. de iuris & facti igno.

Conclusio CCXLI.

ACcipiens vxorem intuitu pacti facti & promissi ab aliquo quòd vxorem faciet heredem, si postea ille promittens & dotans alterum faciat heredem, non poterit ille talis qui accepit vxorem sub eo pacto, agere contra promittentẽ ad aliquod interesse: sed & neque per hoc matrimonium illud retractari posset. Bal. in l. cum Archimedorã. C. vt in possessio. legat. talia enim pacta nullam producunt obligationẽ, & consequenter nec actionem. l. pactum quod dotali. C. de pact. & ibi Alex. & Gul. Bened. in verbo, duas habens. nu. 192. in repe. c. Rainutius. de testamentis.

Conclusio CCXLII.

EX consuetudine regni Franciæ institutio & substitutio facta in contractu matrimonij sustinentur, & fieri possunt per l. quoties. C. de dona. quæ sub modo. & talis institutio & substitutio ibi facta appellatur conuentionalis, quando fit in contractu matrimonij, vel in contractu societatis omnium bonorum, per l. fi. C. de pactis, versi. item quæro. & hæc locũ habent ex ea consuetudine nõ solùm inter nobiles sed & inter non nobiles. Bened. in ea repetitione. ca. Rainutius. in verbo, duas habens. nu. 201. per Bened. ibi. & talia pacta seruanda sunt: & neque reuocari possunt. vt ibi Bened.

Conclusio CCXLIII.

REnuntiatio per filiam facta in contractu matrimonij de bonis paternis aut maternis, seu quitantia ita patri facta, & firmata iuramento, nocet non solùm sibi, sed & eius filijs non solùm natis, sed & nascituris, quando scilicet mater moritur post mortem patris, & filij veniunt ex iure materno. & ex illius persona: tunc enim filij non audirentur contra talem renuntiationem maternam. gl. in cap. quamuis pactũ de pac. in 6. Si verò venirẽt filij ex eorum persona, & stent fratres eorum matris & non possunt venire illi filij quia admittuntur fratres ad iura sororis matris filiorum per ius accrescendi: cõtra vero alios qui sunt in gradu remotiores audirentur illi filij, atq; reciperent. Quòd si mater esset mortua suo patre viuẽte, quę decessit relictis liberis, & suo patre, tũc talis renuntiatio à matre facta non noceret suis filijs quinimo suo auo patri eorum matris nepotes reperiuntur, & ex eorum persona tamquam nepotes poterũt venire ad bona aui sublata eorum matre de medio. l. Gallus. in prin. ff. de libe. & posthu. Bene. in repe. c. Rainutius. in verbo, duas habẽs vxores. nu. 280. & est additio super Bart. in verbo tangit, in l. qui superstitis. ff. de acquir. hered. & hanc communem opinionem esse asserit Alex. in l. pactum quod. versic. j. C. de colla. & Stepha. Bertrãdi. consil. 138. j. volu. & Anto. Rubeus, Alexa. cõs. 12. nu. 12.

Conclusio CCXLIIII.

FIlia quę dote mediante renũtiauit paternę successioni nõ potest demum patri succedere, & eius portio hæredi patris cui facta est renuntiatio acquiretur. Bened. in c. Rainuti. in verbo, duas habens. nu. 26. & sic portio illius penes patris heredem remanebit. Boer. decis. 104. nu. 10. nisi in tali renuntiatione interuenisset dolus, metus aut læsio enormissima. qa tunc à iuramento relaxari posset. Bened. eo loco nu. 264.

Conclusio CCXLV.

FIlia quę renunciauit successioni paternæ aut maternę excludetur à successione patris aut matris cui renũtiauit, ita vt ab intestato succedere non possit. Guido Pap. dec. 295. qd procedit quando persona super est quę ex presumpta mente patris vel matris testantis excludat renuntiantem: aliàs non excludetur illa filia renuntians. Deci. consi. 553. Alex. consi. 29. volumine 3. alias noceret filiæ talis renuntiatio. Alexan. d. consilio 29. volum. 3. poterit tamen filia renuntians à patre vel à matre heres institui, & tunc succedet ex testamento. Benedict. in verbo, duas habens. numero 288. pater enim faciendo eam filiam heredem censetur iuramentum remisisse. Guid. Pap. decis. 599, verum ea filia à petitione suæ legitimæ non excludetur per eam quitantiam. Steph. Bert. consil. 63. numero 6. j. vol.

Conclusio CCXLVI.

QVãuis renũtiatio futuræ successionis iuramẽto firmata valeat, c. quamuis pactum. de pact. in 6. ea tamen rescindi poterit si in ea dolus, metus, aut læsio enormissima interuenerit, vel per remedium legis secundæ, si læsio adfuerit, vel per actionem de dolo, si dolus interuenerit. Iuramentũ enim ciuilem & æquã recipit interpretationem, ne quis immoderatè lædatur. l. si libertus. ff. de ope. liber. Bene. in capit. Rainutius. in verbo, duas habens. nu. 264. & intelligitur enormiter lædi ipsa filia, si pro vna dote renuntiaret hæreditati patris & matris & fratrum. Dec. consi. 550. & 379. & 180. & sic si renũtiet pro vna dote pluribus hæreditatibus, poterit tali renuntiationi contrauenire: quia per hoc videtur læsa. Deci. in eo consil. 379.

Conclusio CCXLVII.

FIlius vel filia renuntians, & quitans successioni paternę vel maternę, si demum in testamẽto illius cui renunciauit prætereatur, non poterit demum dicere testamentum nullũ. Guid. Pap. Dec. 598. Bened. in verbo, duas habens. nu. 261. in repe. cap. Rainutius. neque enim pater tenebatur de ea mentionem facere postquam suæ successioni renuntiauerat, ac si fuisset mortua. Bart. in l. j. §. qui habebat. ff. de bono. possess. cõtra tabu. sed & neque filij ex ea filia poterunt conqueri contra tale testamentum ipsa viuente. Guid. Pap. ibi.

Conclusio CCXLVIII.

FIlia quæ quitauit, facit partem & numerum liberorum, licet ad partem aliquam non debeat admitti: & ea pars hæredi patris cui renuntiauit, cedit, & venit in lucrum hæredis patris aut matris, cui facta erat ea renuntiatio. Guid. Pap. dec. 599. & hanc opinionem magis communem esse, & iuxta eã fuisse iudicatum, asserit ipse Guid. Pap. dec. 295. & Boer. deci. 104. & idem de filia à successione exclusa per statutum asserit Corneus consi. 199. nu. 7. j. vol.

Conclusio CCXLIX.

SYndicus qui constituitur à consilio generali representante totum populum censetur habere mandatum cum libera, ita vt possit expedire ea in quibus requiritur mandatum cum

libera, vel in quibus requiritur mandatũ speciale. & confessio syndici in iudicio nocet domino. l. non solum. in prin. ff. de procurato. Deci. consilio 22. & 292. Alex. consi. 68. vol. 2. si verò syndicus constitutus esset ab aliis rempublicam gerentibus, non diceretur habere mandatum cum libera sed similis erit procuratori alicuius priuati. Paulus de Castro in l. iusiurand. & ad pecunias. §. primo ff. de iureiur. post Bart. ibi. & quando duo vel tres eligantur syndici quilibet ex illis censetur habere mandatum in solidum. Deci. consi. 297.

Conclusio CCL.

TVtor in causa pupilli potest conpelli ad iurandum super veritate facti quando defertur iuramentum litis decisorium, si ille tutor scit veritatem facti super quo defertur iuramentum, vel cùm est præsumptio quòd ille scit veritatem. l. cum etiam. C. de rebus credi. Bar. in l. videamus. ff. de in litem iurando. tutor etiam poterit illud iuramentum deferre deficientibus probationibus. l. tutor. ff. de iureiur. in litem. Doct. in l. iusiurandum & ad pecunias. §. primo ff. de iureiur. iuramentum autem affectionis tutor non tenetur subire. l. videamus. in princ. ff. de in lit. iur.

Conclusio CCLI.

IVdex non tenetur sequi iuramentum affectionis, quod vna pars præstitit. sed adhuc super eo potest condemnationẽ moderari. l. videamus. §. primò. ff. de in litem iuran. iuramentum autem voluntarium vel iudiciale tenetur sequi: quia dato iuramento nihil amplius quærendum est. l. non erit. §. dato. ff. de iureiur. Iaſ. in eo. §. j. nu. 5.

Conclusio CCLII.

LIcet ĩ donationibus causa mortis, & in legatis fieri possit substitutio per l. vt hęredibus. ff. de leg. 2. & etiam in donationibus inter viuos, per l. quoties. Cod. de dona. quæ sub modo. tamẽ si tempore illius donationis quæ statim valuit, non fuerit facta aliqua substitutio, non poterit demum fieri. Bart. Bald. & Alberic. de rosate in l. si mulier. in prin. ff. de leg. iij. Bened. in rep. cap. Rainutius. in verbo, si absque liberis, in materia de fideicom. nu. 20. in donationibus vero quę morte confirmantur, & quæ à principio non valent, poterit demũ fieri substitutio: vt per doctores eos in illis locis, & Bald. in l. filium quem. num. 29. C. fami ercisc.

Conclusio CCLIII.

MVlier grauida excusatur à comparendo personaliter etiam post partum vsque ad quadraginta dies. glo. in l. prægnãtis. & ibi Bald. ff. de pœn. Bald. in l. imperatorij. ff. de statu homi. neque enim tenetur ea mulier comparere siue sit prægnãs à suo viro, siue ab alio. Guid. Pap. deci. 256. Aufre. in deci. Capel. Tholo. deci. 3. nisi esset grauida paucorum dierum, vel nisi esset mulier aliàs rustica, quæ quantumuis sit grauida, portat onera in capite. Iaſ. in l. ij. §. si quis in iudicio. nu. 6. ff. si quis cautio.

Conclusio CCLIIII.

PRoponens positiones in iudicio debet iurare quòd credit eas veras esse: aliàs pars nõ teneretur super eis respõdere. l. iusiurandum & ad pecunias. §. qui ad iurandum. & ibi Iaſ. ff. de iureiur.

Conclusio CCLV.

SI pars quæ petit alteram iurare non proposuerit formam iuramenti, si non appareat qualis debeat esse forma iuramenti, & si de ea dubitetur, id iudicio & arbitrio iudicis remittitur. l. iusiurandum & ad pecunias. §. qui iusiurandum. ff. de iureiur. & ibi Iaſ.

Conclusio CCLVI.

COndemnatio capitalis aut membri aut banni perpetui, importat bonorum cõfiscationẽ, & in hoc regno quoad confiscationem bonorũ seruantur iura antiqua, de quibus in l. vlti. ff. de bonis dãmnatorum. & l. fi. C. si reus vel accus. Bened. in rep. c. Rainutius, in verbo, mortuo itaque testatore. il j. nu. 48.

Conclusio CCLVII.

HAeres alicnius ante nouem dies computandos ab obitu defuncti, nõ potest vexari pro debito ipsius defuncti. authen. sed nec ante. C. de sepul. viol. Bene. in verbo, mortuo itaque. il j. nu. 57. in rep. ca. Rainutius.

Conclusio CCLVIII.

CONsanguineus præsumitur scire facta sui consanguinei quoad ætatem, & quo ad alia quæ verisimiliter scire debet. l. octaui. ff. vnde cogn. secus quo ad alia quæ facti sunt quæ quis quantumuis consanguineus nõ scire presumitur. Iaſ. in l. si auia. C. de iur. delibe.

Conclusio CCLIX.

IVri adeũdi hæreditatẽ p̃scribitur spatio triginta annorũ qđ ius adeundi est propriè extraneorum, per Bal. in l. licet. C. de iur. delib. & illa est communis sententia, quam ibi approbat Iaſ. quia adire hæreditatem est ius, non facultas. l. si mater. Cod. de instit. & substit. iuri etiam immiscendi quod est suorum, eodem spatio temporis præscribitur, vt est communis opinio in d. l. licet. quamuis Iaſ. ibi contra communẽ contrarium tenuerit. quæ opinio Iasonis sustineri posset vbi patris hæreditas ab aliquo non possideretur: quia si ab alio possideatur, & filius per triginta annos tacuerit, sibi præiudicaret, & illud ius præscriptum esset. Corne. consi. 16. in 3. vo. & Bened. in verbo, mortuo itaque. in 2. n. 2. & 63. idem dicendum esset in iure petendi supplementum legitimæ. nã tempus illud petendi legitimam, aut illius supplementum, præscribitur spatio triginta annorum. doct. in l. omnimodo. C. de ino. testamento. idem in iure dicendi testamẽtum nullum quod spacio triginta annorum præscribitur. Bene. in eo loco nu. 64. & 65. Guid. Pap. deci. 591.

Conclusio CCLX.

CONtra eum qui iurauit aliquo deferente, nihil opponi potest: quia dato iuramento nihil amplius quæritur, nisi an iuratum sit: & iuramentum habet executionem paratam. potest tamen semper opponi de inhabilitate illius qui detulit iuramentum. l. tutor. & ibi Iaſ. per eum textũ, C. res inter alios acta.

Conclusio CCLXI.

MAritus relinquendo vxorem suam dominam, vsufructuariam & massariam suorum bonorum, si extẽt liberi qui sint hęredes instituti, videtur solum suæ vxori reliquisse alimenta & ea sola ipsa vidua consequitur. idem si vxor maritum suum vsufructuarium reliquerit. nam non habebit nisi sola alimenta. Boe. decis. 194. nu. 5. si vero extranei sunt hęredes à marito instituti, & tunc illa vxor plenum vsumfructum consequetur. authen. quod locum. C. si secundo nup. mulier. & ibi Bar. Bal. & alij. Iaſ. in l. vlti. C. de indi. viduit. tollen. quòd si insimul filius & extranei sint hęredes instituti, mater à filio solum alimenta consequetur: ab extraneo vero integrum vsumfructum respectu suæ partis. Curtius iunior consi. 33. & etiam si ascẽdẽtes testatoris aut eius fratres essent hæredes instituti, tunc vxor relicta vsufructuaria integrum consequetur vsumfructum. Alex. consi. 57. in 3. vol. cùm ergo filij sunt hæredes instituti, eo casu vxor relicta vsufructuaria tale legatum non plus operatur quàm relictum alimentorum, nisi contrarium apparet ex presumpta mente testantis. Guliel. Bened. in repe. c. Rainutius. in verbo, cętera bona. nu. 19. & Soci. consi. j. in 4. vol. & Deci. cõs. 418. & 537. & 454. vt si simpliciter testator vsumfructum reliquisset suę vxori. nam tunc illa integrum vsumfructum cõsequeretur etiam hæredibus institutis. Bal. in d. authen. hoc locum. versic. modo sequitur. & Soci. eo consi. j. nu. 13. eam tamen opinionem Bal. reiicit Franciscus de Acolitis consil. 30. & ibi tenet viduam à marito relictam vsufructuariam simpliciter filiis institutis, solum consequi alimenta. quòd si vno tempore vixerit filius, eo tempore vidua mater alimẽta cõsequetur, & eo mortuo si extraneus substitutus succedit, ea vidua integrum consequetur vsumfructum. Barto. in l. si. C. de iudi. nu. 4. Alex. consi. 29. nu. 3. in 4. vol.

Conclusio CCLXII.

VXori relictus vsusfructus certarum rerum, earum rerũ debebitur integer vsusfructus etiam si filij sint hæredes instituti. Nã tunc demum relictum vsusfructus importat solum legatum alimentorum quando integer vsusfructus omnium bonorum relictus est vxori filiis institutis: secus autem si esset legatum vsusfructus certarum rerum. Bald. in l. si pater. per illum textum, C. de vsufr. & Bene. in verbo, cęte ra bona. nu. 22.

Conclusio CCLXIII.

RElictum vsusfructus omnium bonorum factum extraneo etiam filiis hæredibus institutis valebit, & debebitur integer vsusfructus, prout sonant verba relicti, deducta tamen filiis legitima tam super proprietate quàm vsufructu. Bar. in l. vxori meę. ff. de vsufr. lega. Bene. in verbo, Cętera bona. nu. 22.

Conclusio CCLXIIII.

ADministratores qui tenentur de administratis rationẽ reddere debent inuẽtariũ bonorũ cõficere: aliquin q nõ tenẽtur ad rationẽ reddẽdã, non tenentur ad inuentariũ cõficiẽdũ. l. orphanotrophos. C. de episc. & cler. Boe. deci. 61. n. 6. est enim inuentariũ caput omniũ rationũ quod administratores tenentur conficere. l. nulli. C. de epis. & cler. Boe. in

ea

Universidad de Deusto
Biblioteca

ea decis.& administratores qui tenentur rationem reddere, tenentur & inuētarium facere, in quo sigillatim omnia describi debent,& nō in genere.& in summa si assereret se tantum expēdisse,& tantū recepisse, hoc non sufficeret & illud non esset rationem reddere. Socin. consi. 73. primo volu. nu. 6. potest etiam administrator quolibet tempore conueniri de reddenda ratione, nisi aliud conuentum sit. Corn. cōsilio 243. in 3. volumine.

Conclusio CCLXV.

FIscus adiens hereditatem alicuius,& illi succedēs ex testamento, vt quia est hęres institutus aut succedens ab intestato tanquam proximior nō confecto inuentario tenetur vltra vires hereditarias, sicuti & princeps. quia succedit ille fiscus aut princeps vt priuatus: & ob id tenetur vltra vires hereditarias. nam succedens vt priuatus tenetur sequi iuris determinationem, & secundum leges viuere. l. digna vox. C. de legi. q̄ si fiscus accipiat bona tanquam vacantia', quia defunctus nullum hæredem reliquit, quo casu fiscus ex vltimo capite succedit. gloss. in l. ex facto. §. fi. ff. ad trebel. vel si fiscus capiat bona alicuius propter suum delictū, quia sunt confiscata, tunc his sapientibus fiscus succedens non tenetur aliquod inuentarium conficere, & neque tenetur p hoc vltra vires hereditarias, si adierit non confecto inuentario. Iaſ. in l. scimus. in prin. C. de iur deli.

Conclusio CCLXVI.

CErtus de viribus hæreditariis potest adire vel repudiare ipsam hæreditatem vt illi visum fuerit. incertus autem de viribus hereditarijs ita vt nesciat an sint debita hereditaria ad quæ exoluenda ipsa hereditas non possit sufficere, poterit tunc adire hæreditatem se declarando hæredem cū beneficio inuentarij quod debet petere vt fiat intra triginta dies qui incipient currere postquam adiut hereditatem: & alij triginta dies dantur ad illud inuentarium perficiendū. l. scimus. C. de iure deliberandi. & ibi Iaſ.

Conclusio CCLXVII.

QVoties certum est nos habere certum aduersarium vel certum creditorem in aliquo actu perficiendo, eo casu ille qui certus est, debet nominatim citari,& alij q certi erūt: alij autem quos constat incertos esse per ḡhalem citationē & per proclama publicum sunt citandi. l. si eo tempore. C. de remiſ. pigno. & ibi docto. & hoc verum esse asserit Iason in l. scimus. nume. 3. C. de iure delibe. & Alexander consilio 5. in 3. volumine.

Conclusio CCLXVIII.

COntra presumptionem iuris & de iure nō admittitur probatio in contrarium nec per testes, nec per instrumenta. l. omnes. §. primo ff. quę in fraud. credi. nisi per partis confessionē. cessat enim tunc ea iuris præsumptio propter partis confessionem. gl. Bal. & Salic. in authen. sed iam necesse est. C. de dona. ante nup. & asserit ibi Salicetus illud dictum esse singulare.

Conclusio. CCLXIX.

MAtrimonium inter aliquos esse probabitur probando quod talis vir & mulier simul cohabitabant, & in eadē domo & q̄ inuicem se tractabant vt maritus & vxor, ita vt tales à vicinis & notis eorum reputarentur. his enim probatis matrimonium inter eos presumeretur esse, nisi cōtrariū probetur. Salicetus in l. si vicinis. C. de nup. & licèt de iure ciuili cohabitatio sola inter virū & mulierem faciat presumi matrimonium inter eos contractum esse, nō tamen de iure canonico. gl. in c. illud. de præsump. Deci. consi. 153. & 154.

Conclusio CCLXX.

FIliatio respectu matris probari apertè potest: cum mater semper sit certa. vt vulgatum est per l. filium definimus. ff. de his qui sunt sui. respectu verò patris probabitur quem esse filium talis probato matrimonio, & quòd ex talibus insimul cōmorantibus mulier peperit eum filium. d. l. filium. vel etiā presumptiuè probabitur probando quasi possessionem: quia scilicet talis & talis tractabant talem tanquam filium eorum legitimum, & naturalem, & q̄ ille filius eos tenebat vt patrem & matrē, & pro talibus semper habiti sunt. c. Michael. de filiis præsbyt. Salic. in l. si vicinis. C. de nupt. & matrimonij colorata opinio sufficiet ad prolem legitimandam excluſa proprietate veri matrimonij. c. ij. qui filij sint legitimi Decius consi. 154. & 155.

Conclusio CCLXXI.

QVando ex contractu gesto inter aliquos est ius quęsitū gabellario, licet partes contractui renuncient, non propterea minus ius debetur gabellario cui ius iam quęsitum est ex ipso contractu. l. fi. ff. de consti. pecu, Bald. in l. si constante, ver. q̄ si de contractu. C. de dona. ante nupt.

Conclusio CCLXXII.

IVs iam tertio quæsitum ex contractu inter aliquos inito, illud ius reuocari poterit ab ipsis contrahentibus, & per consequens donatio facta absenti poterit in præiudicium ipsius absentis reuocari, cui ex pacto, seu ex aliquo alio contractu inito inter aliquos ius illi iam fuerat quæsitum. l. iij. ff. de seruis expor. & hoc siue donatarius consentiat siue non. Boer. deci. 353. n. 15. quia licet ex pacto illo ius sit illi tertio quæsitum, non tamen irreuocabiliter. & propter hoc reuocari poterit: quia quando actio nobis quæsita est reuocabiliter, illa tolli potest etiā tertio inuito. l. sed & si quis. in prin. ff. de vsufr. Si autem irreuocabiliter res aliqua ex contractu alterius nobis quæsita esset, tunc sine facto nostro tolli non posset. d. l. iij. ff. de ser. exportandis. regula, id quod nostrum est sine facto nostro tolli non potest. & hoc est quod vult Chassa. consi. 28. nu. 6. dicendo ibi, ius illud dici insalliibiliter quæsitum esse quando de presenti acquisitum est. Si autem non sit acquisitum, sed speretur acquiri, & tunc per pactum impediri potest ne acquiratur. l. iij. §. si is à quo. ff. quod quisque iuris. nondum enim tale ius productum est, sed solum cū spe speratur, propterea remitti per acquirētē potest etiā tertio inuito. Chassa. consi. 16. nu. 10, quod procedit in ipso donante. Nam hæres eius hoc nō posset. Iaſ. in l. qui Romæ. §. Flauius. nu. 14. & 24. ff. de verbo. obli. & procedit superior regula dūmodo non fuisset facta stipulatio ab ipso cui donatur aut à notario pro absente stipulāte, vel pro non nato. Iaſ. in d. §. Flauius. quia tunc talis stipulatio impediret reuocationem, quæ si non facta fuerit, poterit per promittentem aut donantem reuocari. Boer. ibi in fine. & potest notarius etiā pro posthumis stipulari vt ibi per Boer. & hæc est cōmunis decisio ar testante Iaſ. in d. §. Flauius. & in summa quando ius de presenti est nobis quęsitū, reuocari illud minimè potest. Salic. in l quoties. C. de dona. quę sub modo. q̄ si nō de præsenti reuocari posset, nisi illud ius à notario aut ab alio nomine absentis, & non nati fuisset acceptatum. Deci. consi. 58.

Conclusio CCLXXIII.

PRohibita alienatio extra familiam adiecta causa vt familiæ relinquatur, faciet talis prohibitio vt neutro casu extra familiam res alienari possit, etiā illis de familia requisitis, & emere recusantibus. quia hæc verba, ne alienet extra familiam, videntur esse apposita in vim causæ, & sic inducunt tacitum fideicōmissum in eorum fauorē, quorū contēplatione fuit factū. Deci. consi. 425. nu. 6. quod procedit vbi ea prohibitio facta fuit ī testamēto. l. filius familias. §. diui. ff. de leg. j. Salic. & Castren. in l. quoties ab omnibus. C. de fideic. Iaſ. in l. qui Romæ. §. cohęredes. nu. 15. ff. de verbo. oblig. prohibitus autem alienare extra familiā, poterit vnū de familia hęredem instituere, sed non extraneū. Deci. consi. 422. & si ille grauatus nullum de familia instituerit hęredem, tunc proximior de familia admittitur. Deci. ibi. simpliciter autē prohibitus alienare poterit extraneū instituere. Alexā. consi. 155. par. 2. qui sibi aliàs ab intestato esset successurus, vt ibi per Decium, & Deci. consi. 23. in prin.

Conclusio CCLXXIIII.

REs pupilli immobiles sine decreto iudicis poterunt alienari ex vltima patris testantis voluntate: & si hoc pater in sua vltima voluntate mandauerit. l. j. in fi. C. quando decret. opus non est. quod procedit etiā si testamentum patris esset non solemne & inualidum. Nā tunc vltima volūtas testatoris ex testamento inualido sufficit, vt tutores possint sine decreto alienare. l. fi. ff. de rebus eorū. Iaſ. in l. qui Romę. §. cohęredes. nu. 21. ff. de verb. oblig.

Conclusio CCLXXV.

SI conuētio facta inter aliquos cōsortes adstringat cōsortē ad reachatādū consorti intelligitur vt vēdat iusto pretio. l. si fideiussor. §. fi. ff. de leg. j. & ideo licet essent duo plᵒ offerentes, illud plus non attenderetur, sed inspiciendum esset quod sit iustum pretium, quo oblato res ea cōsorti esset vēdenda. ita intelligitur glo. in l. 2. C. de resci. vendi. non enim attendi debet illud quod duo aut tres offerūt, sed illud quod communiter valet, per l. pretia rerū. ff. ad l. falcidiā. q̄ si conuentio illa vel statutum non loquantur sub illis verbis, sed disponant per conuentionem vel per statutum vt consors potius teneatur consorti vel tali vendere quàm isti, & eo casu maius pretium attenderetur, ita vt tunc demum consors præferendus esset offerendo tantum pretium quantum ab alio offertur. satis enim illi est q̄ fiat illi gratificatio. propterea si quis vellet tale ius consequi mediante oblatione debet illud plus offerre quod ab alio plus offertur. c. j. §. sed & rei, in titulo

titulo, per quos fiat inuestitura. Bald. & Salice. in l. ij. Cod. de resci. vēdi. Iaſ. in l. q Romę. §. cohęredes. in fi. ff. de verbo. obl.

Conclusio CCLXXVI.

TVnc dicitur constare de debito, quando de eo apparet per sententiam. l. res iudicata. ff. de reg. iur. vel etiā quādo de eo debito constat per probationes legitimas. l. fi. cum gl. ibi. C. de rebus credi. & quoties probatio ponitur in conditione debet ea esse plena ita vt probatio cum iuramento nō sufficiat. Iaſ. in l. qui Romæ. §. Augerius. nu. 2. & 3. ff. de verb. obligat.

Conclusio CCLXXVII.

SI quis promiserit soluere illud quod talis iudex iudicabit, si ille iudex moriatur antequam super ea re iudicauerit, nō tenebitur ad id quod demū alius iudex mutatus in locum illius iudicabit. l. cū apud Sempronium. ff. iudi. solui. talis enim promissio respicit fidem illius iudicis de quo iam conuenit quod scilicet bene iudicabit, & calculabit debitum. Et talis promittens non ita facile promisisset, si obseruasset aliā iudicaturam. Iaſ. in d. l. qui Romę. §. Augerius. num. 7. ff. de verbo. obligat.

Conclusio CCLXXVIII.

PRomittens soluere nomine Titij quicquid eum debere constiterit, non tenetur ex sua promissione nisi de debito verè constituit debitore viuente. ad hoc enim vt ille promittens teneatur ex sua promissione, debet fieri calculatio cum ipso debitore, qui de omni re certus est: & nisi hoc factum sit, & interim debitor moriatur, non tenebitur promissor ex sua promissione cum debitor iam mortuus sit ante verificatam conditionem: sed si hęres sit debitoris, eo casu vt hæres tenebitur etiā cessante promissione. d. l. qui Romę. §. Augerius. & ibi Iaſ. ff. de verbo. obli. qui ita ibi declarat cum textum.

Conclusio CCLXXIX.

IMpugnans voluntatem alicuius testatoris vt falsam, vel inofficiosam, non poterit demum ex ea se iuuare: quia per hoc se reddit indignum successione, & priuari debet omni emolumento quod ex ea vltima voluntate consequi aliàs posset. l. post legatum. ff. de his quibus vt indi. & ibi Bart.

Conclusio CCLXXX.

IMpugnans actum aliquem non poterit demum ex eo se iuuare. quod procedit in eo met iudicio in quo eum actū impugnauit. c. ex eo. de reg iur. secus in alia instantia, & in alio iudicio: tunc enim ex eo met actu se poterit iuuare etiā cum eodemmet aduersario contra quem se poterit iuuare ex eo quod iam impugnauerat in alio iudicio quantumuis in eo succubuerit. Iaſ. in l. qui Romæ. §. Seia. nu. 3. ff. de verb. oblig. toleratur enim diuersitas circa diuersa & in diuersis iudiciis admittitur variatio. Iaſ. ibi. & potest etiam quis se iuuare ex eo quod impugnauit quo ad alium effectum quàm respectu eius super quo se fundat. Iaſ. ibi nu. 5.

Conclusio CCLXXXI.

VEniens contra transactionem, vel aliam conuentionē, si ille victus fuerit in eo iudicio poterit demum ad eam redire. quare si quis aliquam scripturam impugnauerit, vel vsque ad sententiam & victus fuerit, poterit demum se ea iuuare, & commodum reportare. l. qui Romæ. §. Seia. & ibi Iaſ. ff. de verbo. oblig.

Conclusio CCLXXXII.

HAeres pendente iudicio ad conficiendum inuentarium non potest à creditoribus hæreditariis cōueniri, nec à legatariis: & si conueniatur, poterit opponere eam exceptionem quòd sit intra tempus conficiendi inuentarium. quæ exceptio processui opponitur, & impedit litis cōtestationē l. scimus. §. licentia: & ibi doct. & Iaſ. C. de iure delibe. & inquit ibi Bar. quem ibi sequitur Iaſ. quòd executio instrumēti non potest fieri contra hæredem donec pendet tempus ad inuentarium conficiendum, nisi ex tali dilatione temporis posset inferri remedium irreparabile. Pau. castr. ibi. potest tamen ipse hæres pendente termino debitores hæreditarios ad sibi soluendum conuenire: licet tamen ipse conueniri non possit. Pau. Castr. in eo. §. donec. Nicol. Boer. dec. 53. & deci. 10. Si tamen fuerit vocatus ad resumēdum processum inchoatum per suum prædecessorem, tenebitur defendere & non poterit talē exceptionē opponere. Boer. ca. dec. 53.

Conclusio CCLXXXIII.

SI filius posti mortem patris domum paternā habitauerit erit præsumendum ipsius hæreditatem adiisse, & ipsius esse hęredē, nisi probet filius quòd ex alia causa domū ipsam inhabitat. in dubio autem præsumptio erit eam hæreditatē adiisse vt hæres. l. si quis mihi bona. §. iussum. ff. de acquiren. hęred. Iaſ. in l. j. C. de repud. hered. vbi inquit quòd possidens res paternas intelligitur adiuisse hæreditatem nisi probet q̄ ex alia causa possidet: ita vt sola possessio rerum hæreditariarū faciat quem præsumi adiuisse defunctī hæreditatem.

Conclusio CCLXXXIIII.

CONfessio de dote recepta facta per maritum constante matrimonio valet, saltem in vim donationis absque alia traditione. quia illa confessio habet vim traditionis, q̄ morte mariti cōfirmatur, per l. donationes. C. de dona. inter vir. & vxo. Alex. consi. 26. in 2. vol. nu. 3.

Conclusio CCLXXXV.

EXceptio falsi opposita in iudicio possessorio contra hæredē scriptū in testamēto, & cōtra testīn reiicienda est ab ipso possessorio vt in iudicio petitorio reseruetur: & sic non poterit impedire ipsum possessoriū siue opponatur ea exceptio falsi antequam hæres adierit hæreditatem siue postea. glo. in l. quamuis. & ibi Iaſ. n. 3. C. de edicto diui Adria. tollē.

Conclusio CCLXXXVI.

IN iudicio possessorio sufficiet hæredi producere testamētum alicuius ad hoc vt mitti possit in possessionē bonorū hæreditatis non aliter constito de morte illius cuius testamentum producitur. Nam ex quo habet ille hæres testamētū, habet pro se præsumptionē q̄ testator est mortuus. quia viuo testatore notarius non est assuetus dare copiā testamēti maximè in iudicio possessorio, quod est modici preiudicij. l. vlt. & ibi Bar. & Iaſ. C. de edi. diui Adri. tollen. secus tamen vbi ageretur petitorio. Iaſ. ibi.

Conclusio CCLXXXVII.

QVoties apparent duo instrumenta eodem die cōfecta, ita vt de prioritate illorum non possit cōstare, illud instrumentum presumetur præcessisse in quo continetur ille actus qui facit vtrumque instrumentum valere. & si adsint duo instrumēta filij eiusdem diei, vnū de sua emancipatiōe, alterum de suo testamento, præsumendum erit instrumentū illud præcessisse in quo est emancipatio: quia facit alterum valere. Iaſ. in l. vlti. nu. 35. C. de edicto diui Adria. tol.

Conclusio CCLXXXVIII.

APpellatio interposita per vnum ex condēnatis, non suspendit quo ad alios. quod intelligitur nisi omnium eadem esset causa defensionis. glo. j. & ij. C. si vnus ex pluri. appella. Bal. ibi in rubri. & Iaſ. in l. minoribus. C. de his quibus vt indi.

Conclusio CCLXXXIX.

LIcet impuberes in criminalibus nō sint testes idonei ad probandum delictum, per l. in testimonium. ff. de testib. faciunt tamen indicium sufficiens ad torturam. Iaſ. in l. talis. C. de his qui. vt indi.

Conclusio CCXC.

INstrumenti appellatione venit testamentum & codicilli. l. si idem. C. de codi. vers. his instrumentis. & ibi Iaſ. licet appellatione contractus non veniat testamentum nec codicilus. l. testamentum. C. de testamentis.

Conclusio CCXCI.

IN testamentis imperfectis nusquam intelligitur ea clausula codicillaris, & ob id ea est apponenda in illis testamentis. l. si quis agere. C. de codicil. alioquin si testamentum illud non valeat vt testamentum, non valebit etiam vt codicillus licet aliàs ipsis testamētis faueatur: & maximè l. in testamētis. ff. de reg iur. in testamētis tñ cōditis à patre inter liberos ea clausula codicillaris semper subintelligitur, & ea clausula si non valet vt ago, valeat vt valere possit. gl. in l. cohęredi. §. cū filię. ff. de vulg. Iaſ. in l. fi. nu. 5. C. de codic. Boer. deci. 33. nu. 9. & Bene. in verbo, testiū j. n. 32. in repe. capit. Rainutius.

Conclusio CCXCII.

VBi alimenta debentur ex dispositione testatoris alicui legatario, tunc legatarius non tenetur præstare seruitia in domo hæredis, nec ei aliquid operari tenetur. & si ei relinquantur alimenta in domo talis, & quo ad cum eo in domo morabitur, debebitur illud legatum alimentorum etiam eo hærede mortuo. Si autem ex dispositione legis alimenta debeantur, eo casu ille cui debentur ea alimenta tenebitur operari, vt sunt alimenta quæ vxori à marito sunt præstanda & quę mulier in vtilitatem viri tenetur operari. l. sicut. ff. de operis liber. Iaſ. in l. quis. C. de leg. Pau. Castr. in l. diuortio. in prin. num. 10. ff. solu. matri. tenebitur quidem ea vxor ad æqualia seruitia, puta facere coquinam, parare mēsam, & huiusce modi seruitia. Bal. in l. j. C. de leg.

Conclusio CCXCIII.

VBi legatarius cui sunt legata alimenta in domo hęredis non posset morari in domo cum hærede propter eius malos

Universidad de Deusto
Biblioteca

malos mores, sæuitiã eius, aut propter honoris suspicionẽ tunc illi debent dari alimenta in alia domo. Bal. & Iaſ. in l. j. C. de leg. ſpectat autem onus probandi sæuitiam, aut aliã causam ad legatarium, quòd ſcilicet cum hærede non poteſt ſtare. Iaſ. ibi. Vbi autem non eſſet dictũ q̃ alimenta in domo præſtarentur, ſed illud legatum ſimpliciter relictum fuiſſet, tunc extra domum poſſent peti alimenta. Et hanc opinionẽ tenet Bar. & alij in l. libertus. j. §. j. ff. de alim. & ciba. leg. Bertrandi conſi. 183. in 2. vol. & ibi inquit hanc opinionem cõmunem eſſe. & Iaſ. in l. diuortio, in prin. nu. 24. ff. ſol. matri.

Concluſio CCXCIIII.

VIr vxorem tenetur in domo alere etiam nulla dote cõſtituta. l. ſi cum dotem. §. ſinautem. ff. ſolu. matri. Guid. Papæ deci. 439. in prin. Si tamen vxor propter viri sæuitiam aut aliàs propter aliquam iuſtam cauſam aufugerit, tenebitur etiam maritus ei præſtare alimenta & extra domũ ſumptibus ipſius mariti. quòd ſi mulier ſua culpa diſcederet à viro, non tenetur maritus ad aliqua alimẽta. Iaſ. in l. j. C. de leg. Panor. in ca. per tuas. de reſti. ſpoliato. Guid. Papæ. deci. 439. quod procedit etiam ſi dos ſoluta fuerit: quia ſi mulier & vxor ſua temeritate à domo viri recedat, tunc ei ſeorſum habitanti nulla alimenta eſſent præſtanda. Soci. conſi. 286. & eo caſu quo vxor à viro diſcedit, propter factum mariti, ſi pater, aut alius vxori alimenta præſtiterit, poterit ea à marito repetere etiam nulla facta proteſtatione. nam quoties vni præſtantur alimenta, & onus alimentandi ad aliũ pertinet, repeti poterunt contra eum qui ad ea alimenta tenebatur. Soci. conſi. 64. in 4. vol.

Concluſio CCXCV.

ALimenta relicta vxori & viduæ in teſtamento, ſi cum filiis morabitur, nec aliter expreſſerit, q̃ ſtet in habitu viduali, ſtatim & ſimulatque mulier ſecundò nupſerit, ceſſabunt ea alimenta & neque amplius debebuntur, & poterunt liberi eorum matrem & viduam vnà cum eius ſecundo marito à domo expellere: quia iam perdidit legatum alimentorum ſecundo nubendo. docto. & præcipuè Iaſ. in l. j. C. de leg. quos ſequitur de Ripa in l. fœminæ. in 21. dubio. C. de ſecũd. nup. nu. 41. glo. in l. qui concubinã. §. vxori. ff. de leg. iij. quod procedit etiam ſi vellet cum filiis morari: & quamuis ille ſecundus vir eſſet honeſtiſſimus, capit enim mater eſſe ſuſpecta filiis primi matrimonij ſecundò nubendo. l. lex quæ tutores. C. de adminiſtra. tuto. relictũ enim tale factum à marito ſuæ vxori donec ſteterit in domo cum ſuis filiis intelligitur ſi ſteterit in habitu viduali, aliàs ſecus. Iaſ. ibi. Si autem legatum vſusfructus ſimpliciter vxori relictus eſſet, per tranſitum ad ſecunda vota non perderetur. authen. quod locum. C. ſi ſecũdo nupſ. & de Ripa loco quo ſupra. Iaſ. in l. am biguitates. nu. 2. C. de indi. vidui. tolle. quod verũ eſt ſi poſt annum luctus tranſeat ad ſecunda vota: quia ſi pẽdente anno luctus ſecundo nuberet, tunc omnino priuaretur. Iaſ. ibi. Si tamen adiecta eſſent ea verba, quouſque thorum vidualẽ ſeruauerit, vel manſerit in viduitate & eo caſu ſtatim priuata eſſet ſecundò nubendo. docto. in illis locis & vide infra deci. 131. par. 2.

Concluſio CCXCVI.

TEſtator pignorando rem legatam non intelligitur per hoc legatum reuocare, & eo caſu hæres cogetur rem ipſam luere, & eam legatario reſtituere. §. ſi quis rem: inſti. de lega. l. qui poſt. C. de lega. q̃ ſi teſtator rem legatam vendidiſſet, legatum cenſeretur reuocatum. l. rem legatam. ff. de adi. lega. quia teſtator vendendo videtur velle vt res ipſa ſit perpetuò penes emptorem. quod ſecus eſt in pignorando cùm pignus fiat ad tempus. docto. in illis locis. quod procedit vbi teſtatur voluntariè rem ipſam alienaret: ſecus ſi ex neceſſitate. vt infrà deciſ. 282. parte. 3.

Concluſio CCXCVII.

FAmiliæ appellatione continentur filij qui cum patre habitant. quòd ſi ſint aliqui ex filiis qui ſeorſum habitarẽt, non venirent familiæ appellatione: quia propriè illi ſunt de familia qui inſimul habitãt. l. tria onera. ff. de excuſ. tuto. vnde promittens coquere vel molere pro ſe & ſua familia nõ teneretur coquere pro filiis ſeorſum habitãtibus: in relicto tamen quod quis facit alicui & ſuæ familiæ bene comprehẽderentur & filij ſeorſum habitantes. quia in teſtamentis familia largius capitur quàm in contractibus vbi ſtrictius ſumi debet. l. ſi. & ibi Iaſ. C. de verbo. ſigni.

Concluſio CCXCVIII.

LEgatum factum virgini ſi non nupſerit, talis conditio reiicitur & legatum remanebit purum, & debebitur illi virgini ſiue nubat, ſiue non nubat. legatũ verò factũ viduæ ſi nõ nupſerit valet, & nubẽdo perdit legatũ. & intelligitur prima concluſio quando ea conditio ſi non nupſerit, eſt perpetua, quia ſi ad certum tempus appoſita fuiſſet, tunc teneret: vel ſi legatũ factum fuiſſet virgini ſi non nupſerit certæ perſonæ. quia ex quo aliis nubere poteſt, ſi contrarium fecerit, perderet legatum. l. cui relictum. C. de indi. vidui. tollen.

Concluſio CCXCIX.

LIcet dare pecuniam mutuo ad vſuram peccatum ſit, tamen ex parte accipientis non eſt ſemper peccatum, quãdo ſcilicet hoc facit ex cauſa neceſſitatis: quia in hoc eſt diuerſa ratio inter dantem & accipientem. Anchar. in cle. j. de vſuris. in cle. Iaſ. in l. vlti. nu. 21. C. de indi. vidui. tollend.

Concluſio CCC.

DEbitor petendo minorem ſummam ex maiore ſumma quę ſibi debetur, & ſic petẽs minus quàm ſibi debitum ſit, non impedietur quin reſiduum petere poſſit quamuis debitor eam minorem ſummam petitam exoluerit. Nõ enim ſibi præiudicat creditor, qui minus petit, cum plus ſibi debitum eſſet. Ioan. Fab. in §. ſi minus. inſti. de actio. Guid. Papæ. deci. 177. niſi creditor petendo eam ſummam appoſuerit dictionem taxatiuam tantum, vel eam ſummam petierit pro reſto, ſeu pro reſiduo maioris ſummæ. Iaſ. in l. ſi quidẽ. num. 4. C. de tranſact. Guid. Pap. in ea deci. Bal. & Salice. in ea l. ſi quidem. Franciſcus marc. deci. 911. in 2. par.

Concluſio CCCI.

SI res aliqua pluribus legata fuerit, vel ſi plures hæredes ſint inſtituti, & eos grauauit teſtator, ne poſſint alienare, vel ex cauſa alienationem prohibuerit adiiciẽdo vt pars illius qui alienauerit accreſcat aliis, qui non alienauerint, tũc ſi omnes alienarent, vel ſi ij quibus pars alienantis deberet accreſcere conſentiant, valebit ea alienatio. l. quoties, & ibi Iaſ. C. de fideicom.

Concluſio CCCII.

DIctio plus, à teſte prolata nihil releuat. & hanc opinionem vt communem approbat Iaſ. in l. etſi poſt. ff. ſi quis cautio. nu. 7. & idem in dictione, & vltra, à teſte prolata, quæ etiam nihil operatur. Iaſ. ibi. quod procedit vbi aliquid certi eſſet probandum. quod ſi aliquid incerti probandum eſſet, illud poſſet plus operari. Iaſ. ibi. vt ſi in interdicto vti poſſidetis teſtes eſſent vtrinque pares, vt teſtes alterius partis dicerent de eodem tempore cũ dictione & plus, melius probarent. Iaſ. in l. j. n. 5. ff. ſolu. matri. Iaſ. in d. l. & ſi poſt tres. Felin in c. paſtoralis. verſ. ſed aduerte. de reſc.

Concluſio CCCIII.

IN fideicommiſſo vniuerſali facto verbis generalibus hærede inſtituto & cui facta fuerunt prælegata ſi ſint appoſita verba collectiua, quicquid ad heredem peruenerit ex bonis meis, vel ex mea hæreditate, volo vt ea reſtituat: vel ſi teſtator hęredem rogauerit reſtituere omnia ſua bona, & tunc hæres rogatus non ſolum hereditatem ipſam ſed & prælegata omnia cogetur reſtituere. l. cum virum. C. de fidei. & ibi Iaſ. poſt alios doctores, quòd ſi fideicommiſſum indefinitè factum eſſet vt quia teſtator dixit, rogo vt reſtituas bona, & tunc prælegata non eſſent reſtituenda ſed ſolum hæreditas. Boer. deci. 26. in prin. quòd ſi non appoſita eſſent verba vniuerſalia, & tũc aut primo rogauit, & poſtea prælegauit, & eo caſu prælegata nõ debentur. l. Titio. ff. ad le. falci. & Boer. loco quo ſupra nu. 8. quòd ſi primo ipſe teſtator prælegauit & poſtea rogauit de reſtituẽda portione ſuę hereditatis & prælegata non debentur fideicommiſſario: quia aliud eſt hæreditas & aliud eſt prælegatum. Si verò ſimpliciter hæres grauatus ſit reſtituere portionem cui iam prælegata facta fuerant, & debebantur prælegata. gloſſ. in dict. l. cum virum. Boer. eo loco num. 8. & num. 9. niſi adiectum eſſet ſignum vniuerſale, quicquid. quia tunc totum veniret reſtituendũ. vel ſi hęres eſſet grauatus filio teſtatoris reſtituere, vel ſi talia eſſent prælegata quæ totam hæreditatem abſorberent, & his caſibus tota hæreditas cum ipſis prælegatis eſſet reſtituenda. Iaſ. in d. l. cum virum.

Concluſ

Concluſio CCCIIII.

SVbſtitutus vulgaris hæredi inſtituto non accipiet prælegata relicta hæredi inſtituto, & cui datus erat ille ſubſtitutus vulgaris. quoniam prælegata in ſubſtitutione vulgari nõ veniunt l. miles. §. pro parte. ff. de lega. 2. Ioan. Fabri & Iaſ. in ea l. cum virum. C. de fideic. Boer. dec. 280. nu. 6.

Concluſio CCCV.

IN reſtitutione fideicommiſſi non veniunt bona hæredis, ſed nec bona teſtatoris quæ ad hæredem ex contractu inter viuos, & aliàs quàm ex vltima voluntate peruenerunt, ſi aliquid ad hæredem peruenifſet ex donatione quæ non ſtatim valuit, ſed morte donantis confirmata fuit. l. ſequens quæſtio. ff. de leg. j. Boeri. deci. 280. nu. 7. teſtator enim rogãdo hæredem generaliter de reſtituenda hæreditate, cenſendum eſt rogaſſe ipſum hæredem vt reſtituat alias res, & non donatas & quas res hæres capit non in vim teſtamenti.

Concluſio CCCVI.

LIberatio rationis reddẽdæ de adminiſtratione præterita à teſtatore fieri poteſt. l. cum neceſſitatẽ. C. de fideic. vnde teſtator poſſet tutoribus & curatoribus minorum relinquere liberationem reddendæ rationis à tutela vel cura iam præterita in ſuo teſtamento, licet adultus habens curatorẽ non potuiſſet inter viuos de ea re diſponere, in vltima tamẽ voluntate hoc poſſet, cùm ſolus de omnibus ſuis bonis teſtari poſſit. l. Aurelius §. Caio. ff. de lib. leg. liberatio tamẽ reddendæ rationis à futura tutela non poteſt fieri, & talis remiſſio à patre facta tutoribus & curatoribus nõ valet: quia per eam inuitarentur ipſi tutores & curatores ad delinquendũ contra l. conuenire. ff. de pact. dotal. & neque dicetur eſſe facta remiſſio ſi pater teſtator ita dixerit, facio ſeu lego remiſſionem reddendæ rationis à futura tutela: & ſi apparuerit in futurum eum tutorem aliquid debere, illud totum illi lego, adhuc per hæc verba non eſſet tutor liberatus. Salicet. in d. l. cum neceſſitatem. Operabuntur tamen ea verba vt per ea videatur eſſe remiſſa inquiſitio ſcrupuloſa rationis reddendę. glo. in l. quidam decedens. ff. de adminiſt. tuto. Iaſ. in d. l. cum neceſſitatem, ſed non q̃ propterea illi tutores liberati ſint quin ad reddendam rationẽ teneantur. Soci. conſ. 21. par. 2.

Concluſio CCCVII.

LIcet expreſsè à futura adminiſtratione non poſſit fieri neque legari liberatio, vt dictum eſt in præcedenti deciſione, tamen fieri poterit vt teſtator tutori remittat inuentarij confectionem quod facere poteſt. l. fi. C. arbitr. tute. tñ licet hoc mandauerit teſtator, iudex nihilominus pro vtilitate pupilli cogere poteſt tutorem ad inuentarij confectionem pro pupillorum vtilitate. docto. in d. l. fi. & Iaſ. in ea l. cũ neceſſitatem.

Concluſio CCCVIII.

PRomittens debitori reddere inſtrumentũ debiti cãcellatum qñ exoluet quod debet, vel promittens reddere literas excambij cum exoluentur pecuniæ debitæ, ſi demum inſtrumentũ debiti non reperiatur, vel ſi literæ excãbij nõ reperiantur, vel quia deperdite ſint, vel inſtrñ deperditum ſit, cogetur ipſe debitor pecuniã exoluere, & ſufficiet ipſi debitori q̃ ſibi fiat inſtrñ cautionis, aut liberationis à creditore pro ſua ſecuritate. l. inſtrumenta. & ibi plenè Iaſ. C. de fideic. & eſt tex. in l. huiuſmodi. §. ſi ita. ff. de leg. j.

Concluſio CCCIX.

LIcet mulier adulterãdo dotem perdat, per c. plerumque. de dona. inter vir. & vxor. l. conſenſu. C. de repud. tamen vidua propter ſtuprum commiſſum in viduitate non perdit dotem: cùm in pœnis non ſit facienda extenſio. & hæc opinio à Paul. Caſtren. ſuſtinetur in l. ſororem. C. de his qui. vt indi. & ibi Alex. & Iaſ. in l. ij. ff. ſolu. matri. & eam opinionem ſuſtinet Boe. deci. 338. ex ſententia Decij in ca. paſtoralis. de iudiciis. per l. ſi vxor. § j. ff. de adult. & ita fuiſſe iudicatum aſſerit Boer. in ea deciſ. in fine. quod procedit vbi vidua ſtuprum commiſerit poſt annum luctus: ſecus ſi pendente anno luctus: quia tũc perderet dotem. & vide infra deciſ. 414. par. 2.

Concluſio CCCX.

HÆredes mariti non poſſunt obijcere dotem repetenti viduæ, adulterium commiſſum viuente marito. Specu. in titu. de dote poſt diuort. §. j. verſi. q̃ ſi mulier agit. Bar. in l. rei iudicatæ. ff. ſolut. matri. & hanc Speculatoris opinionem, & Bartoli communem eſſe aſſerit Boer. deciſ. 338. nu. 7. arg. l. vir vſuras. ff. de dona. inter vir. & vxor. quia ſicut maritus moriens poteſt vſuras remittere, ita & pœnã adulterij. quod procedit niſi maritus ita repente deceſſerit vt illi non licuerit vxorẽ de adulterio accuſare. tunc enim hæres poſſet obijcere de adulterio. Boer. eo loco. vel niſi maritus viuus fuiſſet conqueſtus, licet eam vxorem non accuſauerit: vel ſi maritus improbaſſet delictum vxoris, ita vt eam à domo expuliſſet, Alex. in d. l. rei iudicatæ. per tex. in l. j. in fi. verſic. cõqueſtus. ad Sillei anum. & ſuperiora procedunt in ſuis hæredib. quia ſi eſſent extranei, vel ſi qs eſſet ſingularis ſucceſſor non poſſet vxori ſeu viduæ adulterium quod commiſit viuente marito obijcere. Boer. in ea deci. nu. 8. Alex. ꝙſ. 189. in 6. vol.

Concluſio CCCXI.

HAcres vniuerſalis detrahit quartam Trebellianicã, per eum titulum ad ſenatuſ. Trebel. ſecundus autẽ fideicõmiſſarius aduerſus alterum fideicõmiſſariũ poteſt detrahere eum nõ ſit hæres directus: nec alius eam Trebellianicã detrahere poteſt qui non ſit hęres directus. l. j. §. denique. & §. inde Neratius. & gl. in illis locis. ff. ad Trebel. ſed & neque legatarius qui grauatus eſt alteri legatario reſtituere, aduerſus alterum legatariũ detrahere poteſt: quia non eſt hæres directus, cui ſoli illa detractio competit. l. lex Falcidia. §. nũquam. ff. ad leg. Falci. laſ. in l. cum filio nu. 2. ff. de leg. j.

Concluſio CCCXII.

FIdeicommiſſum relictum poſt mortem grauati, cẽſetur eſſe cõditionale ſi fideicõmiſſarius ſuperuiuat ipſi grauato. vnde ſi fideicõmiſſarius pdecedat, extinguit fideicõmiſſum deficiente conditione. l. cum filio. & ibi Iaſ. nu. 24. ff. de lega. j. l. hæres meus. in prin. ff. de condi. & demonſt. nõ enim tranſmittitur fideicommiſſum vniuerſale conditionale, ſi fideicommiſſarius pendente cõditione moriatur. l. vni. §. ſinautem. C. de eadu. tollend.

Concluſio CCCXIII.

FAciens aliquid quod mihi prodeſt & alij nocet non debeo impediri, ſed ſi facio id quod mihi nõ prodeſt & alij nocet, tunc debeo impediri. l. j. §. denique. ff. de legat. j. & ibi Iaſ. nu. 18.

Concluſio CCCXIIII.

LEgans teſtator vxori ſuę domum, aut quid aliud hoc adiecto q̃ ſi domus valeat minus ducentarum librarũ, hæres ſuppleat vſque ad eam ſummam, ita vt ſit mens teſtatoris q̃ vxor habeat eam domum illius valoris: ſi fortè reperiatur eam domum pluris valere, nõ tenebitur mulier ad illud plus reſtituẽdũ: quia inducta ad augmentũ non debent operari diminutionẽ. l. legata. & ibi Iaſ. per eum tex. ff. de legat j.

Concluſio CCCXV.

SI teſtator in ſuo teſtamento reliquerit alicui quindecim ſalmas vini aut aliam quantitatem certam, & hæres mortuo teſtatore velit ex bonis teſtatoris dare legatario vnã vineã ex qua legatarius accipiat vnũ legatũ relinquendo illi curam dictę vineę audiendus erit ipſe hæres: & hoc fauore exerçentis munificentiam. l. ſi quis argentum. §. ſi vero. C. de dona. & ibi Bal. per eum tex. quem valde quotidianũ ad hoc aſſerit Iaſ. in l. non amplius. §. cum bonorum. num. 3. ff. de legat. j.

Concluſio CCCXVI.

IN legato quotę bonorum ęſtimatio eſt in ſolutione. l. generali. §. vſumfructum. ff. de vſu. legato. l. non amplius. §. cũ bonorum. ff. de lega. j. quare ſi teſtator in ſuo teſtamento legauerit Titio tertiam partem bonorum ſuorum, poterit hęres indiſtinctè ſoluere illius tertię partis Titio legatario etiã inuito quamuis bona poſſint recipere commodam diuiſionem. Ita Iaſ. in d. §. cum bonorum. quod procedit ſi legatum quotę bonorũ extraneo factũ ſit, ſecus ſi filio. ita Iaſ. ibi. n. 5.

Concluſio CCCXVII.

CONfeſſio erronea poteſt reuocari non ſolum per eum qui errauit ſed & per eius hæredem. l. non iccirco. C. de iuris & fact. igno. Iaſ. in l. ſi quis à filio. §. ſi quis plures. nu. 6. ff. de leg. j. Iaſ. in l. inter ſtipulantẽ. §. ſi Stichum. ff. de ver. obl.

Concluſio CCCXVIII.

LIcet permiſſum ſit parti in iudicio declarare ſuum libellũ obſcurum & ambiguum, per l. ſi quis intentione ambigua. ff. de iudi. tamen eius hæredi hoc non liceret. neque eiñ hoc hæredi permiſſum eſt, tametſi potuiſſet defunctus declaraſſe obſcurum libellum gl. in l. inter ſtipulantem. §. j. ff. de verb. obli. Iaſ. in l. ſi quis à filio. §. ſi quis plures. nu. 4. ff. de le. j.

Concluſio CCCXIX.

ILlud quod non põt expediri ſine licẽtia principis, cẽſet & eſt ita difficile, quod reputatur impoſſibile. l. apud Iulianũ. §. conſtat. ff. de leg. j. verũm vbi ea eſſent impetranda quę per principem ſolita eſſent conce di, & tunc ea non cenſerẽtur impoſſibilia. d. §. conſtat. verſi. cum diſtrahi non ſolent. quia beneficium & officium quod conſuetum eſt à principe cõcedi, cenſetur poſſibile atque impetrabile. l. j. §. permittitur. ff. de aqua cotidi. & æſtiua. Iaſ. in d. §. conſtat. nu. 13. & 14.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Conclusio CCCXX.

QVis nō tenetur soluere gabellam, nec pedagiū aliquod pro rebus quas quis portat ad suum propriū vsum. l. vniuersi. C. de vect. & commis. propterea nec scholares pro libris quos secum portant, non tenētur ad gabellam soluendam nec pedagium. Ias. in §. si quis ad opus. nu. 9. l. cætera. ff. de leg. j. & statur iuramento ipsius eas res portantis quod eas res portat pro suo vsu. gl. in clem. fi. in verbo, negotiandi. de decimis. Bal. in l. cùm proponas. C. de nauti. fœnor. Ias. in d. §. si quis. & vbi gabella est soluenda, debet solui ab emptore, & non à venditore, nisi aliter statutum sit. l. debet. ff. de ædil. edic. deci. Capel. Tholos. 451.

Conclusio CCCXXI.

PRo debito & publico & priuato affixa ædibus non debēt euelli: quinimo lex prohibet ipsa affixa euelli. l. apud Iul. §. hoc senatusconsul. ff. de leg. j. vnde infertur domos eorum qui non soluent gabellas, tributa, aut condemnationes publicas non debere destrui: item & officiales publici non debent facere executionem, nec accipere ꝑ executione tegulas de tectis, vel trabes, aut ostia, aut alia domib⁹ affixa, vt vē dantur pro aliquo debito vel publico vel priuato. Item & iniunēta domibus separari & vendi non debent pro debito etiam publico nec pro solutione debiti publici. d. §. hoc senatusconsultum. & ibi Ias. nu. 2. & 3.

Conclusio CCCXXII.

SI filius familias miles intestatus moriatur sine liberis, omnia quæ in castris filius acquisiuerat vsque retro à tempore acquisitionis finguntur fuisse patris. l. seruū filij. ff. de leg. j. l. hæreditatē, in prin. & l. fi. in princ. ff. de castren. pecu. nam quamuis filius familiàs sit miles, non tamen propterea liberatur à patria potestate. l. 3. ff. de castren. pecu. quare mortuo filio ab intestato pater iure ꝓprio poterit accipere omnia eius bona, quæ ipso iure ipsi patri sunt quæsita: cū quicquid acquirat filius patri acquirat. verum ex priuilegio militari ea erant ipsius filij quo priuilegio cū filius non fuit vsus testādo sicut poterat testari, ergo omnia eius bona patri debent remanere. d. l. seruum filij. vnde infertur q̄ si filius familiàs miles propter delictum deportetur, peculium eius castrēse nō publicabitur, sed patri remanebit. l. 3. C. de bonis q̄ lib. quē text. Bal. ibi notauit in hoc singularem. & Ias. in d. l. seruum filij. in prin. filius enim familias miles licet ille possit testari tam in bonis castrensibus quam in bonis quasi castrensibus, tamē si non testatus sit, non habet hæredē ab intestato, sed pater iure quodam omnia occupat. Ias. in l. post dotem. nu. 91. ff. solu. matri.

Conclusio CCCXXIII.

REs prohibitæ alienari in vltimis voluntatibus per testatorem, poterūt tū ex causa dotis aut donatiōis prōpter nuptias alienari. Anto. Rub. Alex. in auth. res quæ. C. commu. de lega. & hoc procedit non solum in tacita prohibitione quæ resultat ex causa fideicommissi, sed etiā quando expresse testator prohibuisset in testamento alienationē. nam adhuc ex causa dotis posset fieri ea alienatio. Bart. in l. filiusfamiliàs. §. diui. ff. de leg. j. Secus autem dicendū esset si in ꝺctis bus alienatio prohibita esset. tunc enim nec ex causa dotis posset fieri ea alienatio. Ias. in l. quæ de legato. ff. de lega. j. q̄ talis esset prohibitio quæ impediret translationem dominij vt ibi per Iaso. & hanc communem opinionem dicit esse, & durū ab ea recedere in iudicādo. Ias. in d. l. filius. §. diui. nu. 65.

Conclusio CCCXXIIII.

SI vendam rem aliquā cum termino vnius anni ad soluendū pretium conuentū cursus illius anni incipiet currere à tēpore traditionis ipsius rei, à quo tēpore ꝺctus habet suā perfectionē. l. tali. in prin. ff. de iure dotiū. Bart. & Ias. in l. si is cui legetur. ff. de leg. j. vbi reputat hoc singulare.

Conclusio CCCXXV.

INteresi quidem creditoris habere debitorē locupletē, tū creditor in causa sui debitoris potest esse testis, & adferre pro eo & in eius fauorem testimoniū. Ias. in l. si quis nec causam. nu. 14. ff. si cert. pet. & in l. si cui leget. §. si Titio. ff. de le. j.

Conclusio CCCXXVI.

HAeres expendens in re subiecta restitutioni, nō videtur expendere animo donandi, sed potius animo repetendi expensas factas in ea re quæ est subiecta restitutioni. & hoc adueniente die restitutionis, quātis interim res sit sua quousque dies restitutionis aduenerit. & ideo tūc eas expensas repetere & deducere poterit, & neq; cogetur cōpensare fructus quos ex ea re percepit cū illis expēsis: qa eos fructus p̄cepit tanquā hęres, & ex ea re q̄ interim erat sua. l. domos. & ibi Pau. Castr. & Ias. ff. de leg. j. quod ꝓcedit vbi illę expēsę essent necessarię factę ad ꝑpetuā rei vtilitatē, aut vtiles. vbi verò esset expēsa mediocris, cōpensaretur cū fructib. Boer. decis. 44. nu. 22.

Conclusio CCCXXVII.

AEstimatio refectionis ædificiorum quam refectionē fecit hęres grauatus in ædificijs subiectis restitutioni, debet fieri talis æstimatio habito respectu ad valorem ædificiorum, vt est de præsenti, & in eo tēpore in quo restitutio fieri debet, & non debet haberi ratio ipsius refectionis sicuti facta fuit, & illius tēporis quo facta fuit. Nā si hæres expendit centum in domo reficiēda, & postea superuixit tantū tēpus ita vt ædificiū illud penè attritum fuit, fieri debebit æstimatio quantū nunc valet non habita ratione quantū hæres expenderit: quia interim vsus fuit ea re. l. domos. & ibi Ias. ff. de leg. j. quitextus in hoc est singularis ex sententia Pau. Castr. ibi. propterea nō habetur ratio expēsarum quas fecit hæres grauatus in rebus subiectis restitutioni sed habetur ratio valoris ipsius rei prout est tempore restitutionis q̄ fieri debet.

Conclusio CCCXXVIII.

TEstator si in suo testamēto relinquat vxori suę victū & vestitum, & grauet hæredes ne vxorem molestent & si eam molestauerint priuat eos hæredes hæreditate sua & nō dixit cui eius hæreditas sit applicanda: tunc adueniente casu q̄ sit locus priuationi ea hæreditas non vxori applicanda erit, licet eius cōtemplatione sit facta priuatio sed vadet ea hęreditas ad alios hęredes non grauatos vel ad substitutum. Barto. in l. vxorem. §. hæres. per illum textum. ff. de legat. 3. & Ias. in l. seruo legato. §. si testator. ff. de lega. j.

Conclusio CCCXXIX.

TEstator legans simpliciter centum corbes frumenti, vel certam vini quātitatem, in dubio intelligitur legare de eo vino quod erat in suo patrimonio ita vt hæres inuito legatario de alio dare non possit. Bar. in l. 3. ff. de vino oleo tritico legato. & Ias. in l. si domus. ff. de leg. j.

Conclusio CCCXXX.

TEstator legans vxori habitationem domus si solū vnam domum testator habeat, illius domus habitationē cēsēt legare: si autē plures domos testator habuerit, tunc hæres vnam domū eliget quam dabit viduæ pro suia habitatione. l. si domus. ff. de lega. j. dū tamen sit in eo loco vbi degebat defunctus: quia si aliæ domus essent in alio loco, non posset hęres eligere. Ias. in d. l. si domus, nō q̄ debeatur domus in quā testator faciebat suam habitationem, sed hæres eligat quam daturus sit, non q̄ cogatur hæres ad pensionem aliam domum conducere: sed sufficiet q̄ tradat vnam ex illis quæ ad defunctum pertinebant. Ias. in d. l. si domus.

Conclusio CCCXXXI.

PEr sententiam non nouatur prima actio quę ab initio cōpetebat. Non enim nouat sententia primam actionem. l. euidenter. ff. de excep. rei iudic. & conditio eorum qui litē contestantur, non solet effici deterior. l. nō solet. de reg. iur. sicuti & per promissionē non nouatur actio ex sententia, nisi hoc actum sit. l. 4. §. si ex cōuentione. ff. de re iudi. & hoc certum est, q̄ per sententiā accumulatur noua actio nō aūt extinguitur vetus, cum ea sententia habeat vim nouationis accumulatiuè, & non extinctiuè. gl. in l. i. vbi docto. C. de iudic. Ias. in l. si domus. §. de cuictione. nu. 18. ff. de leg. j.

Conclusio CCCXXXII.

SI quis fundum vendiderit plenū fructibus saluo tū iure coloni, & demum nullus reperiatur colon⁹ præter eum-met venditorem qui suis manibus fundum ipsum laboraue rat, non poterit ille vendens aliquā partē detrahere ex ipsis fructibus, qui communiter colono sunt dandi. fuit enim facta talis exceptio ꝓpter colonū, qui cū nō reperiatur, nullū ergo ius illi debebitur: & dominus non potuit esse dominus & colonus sui fundi, licet cum coluerit suis manibus. l. si qs legauerit. & ibi Ias. post alios. ff. de leg. j. per l. si mercedē. §. fi. ff. de actio. emp. & ibi Bar. qui inquit ibi q̄ si rusticus vendiderit fundum saluo iure coloni, & demum nullus reperiatur colonus prēter dōm, q̄ nihil illi dño ex illis fructib. debebit.

Conclusio CCCXXXIII.

PRęsumptio legis nō est ꝑsumptio iuris & de iure: quare ꝺ cā admittit ꝓbatio in ꝺrium per aliam coniecturā. l. licet Imperator. & ibi Ias. ff. de leg. j. sed ꝺ ꝓsumptionem iuris & de iure nō admittitur ꝓbatio in ꝺriū. gl. in l. fi. ff. quod metus causa. nisi ꝑ partis confessionē, vt per doctores in illis locis.

Conclusio CCCXXXIIII.

VOluntas testatoris est ex cōiecturis colligēda. l. si plures. in fi. ff. de vulg. tū ille cōiecturę ex ipsomet testō colligi debent, & ex verbis ipsius testatoris politis in testamēto. Ias. in l. licet Imperator. nu. 14. ff. de leg. j. Dec. cons. 417. nu. 4.

Conclusio

Conclusio CCCXXXV.

SI testator legauit vxori suę vestimenta & iocalia quæ ęsti mauit valere ducenta, si demum appareat non tanti valere, & quantumuis minus valeant, nō poterit vxor petere vt suppleatur quod min⁹ valet, & id quod deest æstimationi factæ per testatorē, quasi voluerit testator ducenta legare: ad quod nō est aduertendū. sicuti ecꝺrio si ea iocalia vel vestimēta pluris valeāt nō poterit hæres illud plus petere, nec aliqd diminuere ex eo legato: sed vestes & iocalia vti sunt debent vxori dari nō attēta æstimatione testatoris, cū ea æstimatio testatoris nō sit attendēda. l. si fundū sub cōditione. §. si libertus. ff. de leg. j. & l. cū pater. § qui filio. ff. de legat. ij. & ibi Bart. per eos textus. Cuius opinio approbata est à Ias. in d. l. si fundum. §. si libertus. q̄ si testator mandaret rem suam vēdi pro tali pretio, tū tali æstimationi stādū esset: quia quāuis ea res plus valeat, testator videtur illud plus donare, ita vt nec in eo casu locum habeat remedium. l. 2. C. de resc. vend.

Conclusio CCCXXXVI.

TEstator filiū suum impuberē hæredē fecit, & si in ætate pupillari moriatur, Titiū substituit, si in eo testō vir simpliciter reliquerit vxorē suā dominā, & vsufructuariā: & pupillus in ętate pupillari moriatur tātūmodo alimenta ipsi viduę debebuntur à filio hærede instituto: quia vnū legatum est, & nō variatur per tempora: & cum legatū inceperit vim habere in persona filij, & sic substitutus non poterit in plus teneri. Si aūt testator dixerit filio suo hęrede instituto, & cui ea pupillaris substitutio facta est, relinquo vxorem meā dominam & vsufructuariā donec castè vixerit, vel vitā vidualem seruauerit, mortuo filio vidua habebit totum vsumfructum, & quem habitura esset extraneo hærede instituto. qa propter particulā, donec, legatū cœpit esse annuū: & sic primo anno legatum est purū, pro sequentibus vero annis erit conditionale. l. cū in annos. ff. de annu. lega. & per cōsequēs pupillo mortuo incipit tūc legatum deberi ex persona substituti qui cū sit extraneus accipiet vidua totū vsumfructū. ita Bar. in l. si fundum. §. si pater. ff. de leg. j. & ibi Ias. qui asserit hoc verum esse.

Conclusio CCCXXXVII.

CReditor debitori soluenti tenetur reddere instrumentū debiti cācellatū. per l. dissolute. C. de condi. ex lege. tenetur etiā instrumentum liberationis facere. l. huiusmodi. §. si ita. & ibi Ias. post alios. ff. de leg. j. & tutius semper est habere instrumentum liberationis, vt est ibi text.

Conclusio CCCXXXVIII.

STipulatio facta sine causa non valet in effectu: quia petēti obstat exceptio doli. l. 2. §. circa. ff. de doli except. si tū facta cōditionaliter valebit, qa ꝺditio habet ꝓ causa. l. à Titio. in prin. & ibi Bar. ff. de ver. ob. Ias. l. filiusf. §. diui. n. 7. ff. de le. j.

Conclusio CCCXXXIX.

ESt differentia inter liberos, & posteros: quia liberi vocātur vsque ad trinepotem, abhinc vero cæteri vocantur posteri. l. Iurisconsultus. §. parentes. ff. de grad. Bar. in l. liberorum. ff. de verbo. signif.

Conclusio CCCXL.

EMptor, & sic singularis successor in re aliqua quā emit, non tenetur stare colono & locationi factæ per venditorem. l. emptorē. C. locati. verùm, est vnus casus in quo tenetur stare, si in ipso contractu locationis appositum esset pactum q̄ res conducta non possit in aliū alienari: & si contra fiat q̄ alienatio sit nulla cum obligatione rei conductæ expresse pro prædictorū obseruantia: & tunc nō posset transferri dominiū in aliū in præiudiciū coloni non consentientis. Imo. & Roma. in l. qui absenti. §. j. ff. de acquir. posses. & hanc practicam bonam & vtilem inquit Ias. in d. l. filius. §. diui. num. 92. ff. de leg j. & Soc. consi. 90. in 4. volu. tenet q̄ colonus ratione hypothecę quam habet in re conducta non poterit expelli etiam si illi ab emptore offerretur interesse. & hanc opinionem communem esse, & esse de mente doctorū asserit ibi, quando scilicet colonus habet obligata bona locata.

Conclusio CCCXLI.

PRohibitio alienationis facta à testatore nuda à persona & causa non impedit dominij translationem. l. filius. §. diui. ff. de leg. j. quod ꝓcedit vbi talis prohibitio fieret dispositiuè: secus si cum conditione, quia tunc valeret talis prohibitio etiam sine expressione causæ vel personæ. l. iij. §. j. & ibi Bald. ff. de condit. insti. tunc enim conditio habetur pro causa. l. à Titio. ff. de verbo. oblig. & ibi Bart. simplex autem prohibitio alienationis habet vim consilij, quod quis nō tenetur sequi. l. 2. §. fi. ff. mand. & ad hoc vt valeat talis prohibitio, fieri debet cum causa vel intuitu certæ personę. d. §. diui.

Conclusio CCCXLII.

VAlet ꝓhibitio alienationis facta à testatore in testamēto cū causæ insertione per hęc verba, vel similia, nolo talem domū meā alienari, quia fuit mihi ab amico meo donata, vel quia fuit maiorum meorum, in qua re consistit affectio. l. si in emptione. ff. de minor. vel si dixerit, nolo alienari extra familiam. glos. in l. filius. §. diui. ff. de leg. j. & talis prohibitio facta cum causa impedit dominij translationem. d. §. diui. & talis prohibitio facta cum causæ insertione extra familiam non inducit fideicommissum, nisi secuta contrauentione. q̄ si vltra prohibitionem alienationis verba principaliter dispositiua reperiuntur, vel si ratio prohibitionis præcisè allegetur, quia semper voluit testator bona sua remanere in familia, & tūc inter eos qui sunt de familia absolutè fideicōmissum nascitur etiam absque vlla contrauentione. Dec. ꝑs. 23. nu. 5. & impedit alienationem voluntariam, non q̄ per eā creditoribus præiudicetur, quia ea prohibitione nonobstante poterunt creditores authoritate iudicis in illis bonis executionem facere. l. peto. §. prediū. ff. de leg. j. & ibi Bart. & pro legitima filiorum exoluenda ille res capi poterunt & alienari. & illa est cautela seu remedium per quod res prohibitę alienari etiam cum causa poterunt alienari. talis enim prohibitio creditoribus non nocet. Ias. in d. l. filius. §. diui. nu. 27.

Conclusio CCCXLIII.

PRohibitio alienationis facta à testatore respectu alicui⁹ personæ, vel cum adiectione certæ personæ quæ posset agere de contemptu, vel fieret ea alienatio, & quæ respiciat fauorem alicuius, impedit ipsius rei alienationem, & eā reddit nullam. l. filius. §. diui. ff. de leg. j. l. peto. ff. de leg. ij. vt si testator dixerit, prohibeo talem rem alienari, & si contrà fiat, volo vt ad talem perueniat, quæ tamen prohibitio creditoribus nō nocęt quin possint agere, & neque impedit quin pro dote alienari possint. vt iam dictum fuit in decisione superiori.

Conclusio CCCXLIIII.

SI pecunia aliena detur mutuo sine consensu domini, & per recipientem ea pecunia consumatur bona fide, tunc consumpta pecunia acquiretur actio domino ignoranti ex eo mutuo. poterit tamen dominus eam pecuniam vendicare si stet: q̄ si cōsumpta sit, agetur ex mutuo. l. rogasti. §. si seruus. ff. si cer. petat. reconciliatur enim mutuum per consumptionem, & ea consumptio pecuniæ tantū operatur quātū à principio datio mutui, per eum. §. & Ias. in l. si à furioso. ff. si cert. peta. q̄ si quis mutuo dedisset pecuniā cōmunē quo ad partē socij inuiti per cōsumptionē nō reconciliaret mutuū. §. fi. l. si à furioso. ff. si cert. pet. Ias. in d. l. si à furioso. nu. 2.

Conclusio CCCXLV.

DEbitor quantitatis vel generis nō liberatur per casum fortuitum. l. incendium. C. de rebus credi. tamen debitor quantitatis vel generis liberatur quando res pro qua debitor erat obligatus periret culpa creditoris. l. siue hæreditaria. ff. de neg. gest. per quam ea lex incendium limitatur. Bal. in ea l. incendium.

Conclusio CCCXLVI.

TEmpore belli nō licet ad hostes deferre merces licitas, nec illicitas, quod seruare inter reges asserit Boeri. dec. 178. num. 21. & hoc ne alieni regni scrutentur arcana: quia per talem modum daretur occasio explorādi secreta sui inimici: & si tunc tales merces apportarentur, confiscari deberent, licet aliàs cessante bello hoc liceret.

Conclusio CCCXLVII.

SI merces prohibitę portentur cum illicitis & prohibitis, omnes merces tam prohibitæ, quàm non prohibitæ confiscari debent tam portātis quam alterius, si ille fuerit sciēs & consentiens: aliàs merces illius qui non est consentiens non essent confiscandæ. l. cotem ferro. §. dominus. ff. de publi. & vecti. & hanc opinionem communē esse asserit Boer. deci. 178. nu. 25. Bar. & Salic. in l. cum proponas. C. de nauti. fœnore. Guid. Papæ decis. 172.

Conclusio CCCXLVIII.

MErces illius qui trāsit per locum vbi debetur pedagiū, si pedagium non soluerit, confiscantur tam merces ꝓ quibus debetur pedagium, quàm aliæ pro quibus non debebatur pedagium. Boer. dec. 178. nu. 26. vnà cum animalibus eas merces deferentibus. quæ opinio per ordinationes regias approbatur vt ibi per Boeri. Si tamen animal illud esset alicuius ignorantis, non confiscaretur. l. cotem. §. dominus. ff. de publi. & ibi glos. & Boeri. in ea decisione. nu. 28.

Conclusio CCCXLIX.

VIdua intra annum luctus nubens cui facta fuerant multa legata à suo marito liberis non stantibus ex eo matri-

Universidad de Deusto
Biblioteca

monio non perdit ea legata. Corn. consi. 308. quod de consuetudine obseruari asserit Boeri. decis. 186. nume. 3.

Conclusio CCCL.

SI lite inter aliquos pendente reus soluerit creditori summam petitam, vel si actor & creditor cum debitore conuenerit vt sibi solueretur, vel si aliter creditori soluta sit pecunia, vel res petita, quamuis de expēsis nihil dictum sit, poterit creditor expensas petere. Deci. cap. Tholosa. quinta. & ita de facto obseruari ibi asserit Aufre. & Guid. Pap. deci. 55. inquit curiam parlamenti ita obseruare. in pœnis tamen creditor recipiendo sortem principalem sibi præiudicat: quia per sortis receptionem pœna censetur remissa. Soci. consi. 8. j. vol. nisi & de pœna fuisset protestatum.

Conclusio CCCLI.

SEruo vel filiofamilias qui fecit contractum, solui potest. l. quod seruus. ff. depositi. & ibi Bart. l. seruus. ff. de solut. tamen seruus non potest dare dilationem ad soluendū sicut nec procurator, nec filius qui etiam non possunt facere pactum de non soluendo. Iaſ. in l. seruus. C. de pact.

Conclusio CCCLII.

SI alter litigantium renuntiet vel cedat liti, in expēsis erit condemnandus. Bald. in l. postquam liti. C. de pact. quod procedit nisi ex causa renuntiet, quæ de nouo superuenit. quia tunc ab expensis excusandus esset. Bald. vbi suprà. Aufre. in deci. Cape. Thol. dec. 5. vt quia videt reus instrumentū à parte aduersa productum: quo viso statim cedit liti: tunc enim ab expēsis est excusandus. docto. in l. si quis inficiatus. ff. depositi.

Conclusio CCCLIII.

NOn solum in donationibus sed & in conuentionibus liberatoriis, & in pactis de non petendo, insinuatio requiritur. & hoc tenetur ex sententia Iaſ. in l. creditori tuo. C. de pact.

Conclusio CCCLIIII.

SI post hæc verba, sub ea conditione sequatur particula, vt, tunc ea verba non facient cōditionem sed modum. l. ea conditione. & ibi Bald. C. de rescin. vendi. vnde infertur quòd si quis fundum in emphyteusim recipiat sub ea conditione, vt eum fundum teneat vt Titius tenebat, tunc ea verba, sub ea conditione, nullam denotabunt conditionem: sed intelligūtur ea verba, id est sub eo modo vel sub eiſmet modis & pactis sub quibus Titius solebat tenere. d. l. ea conditione. C. de rescin. vendi. & ibi Bald. & Salice. & Iaſ. in l. debitori. C. de pact.

Conclusio CCCLV.

QVando plures confitentur se pecuniam recepisse, & cōstat ad vnum solum pecuniam peruenisse, illi qui nihil receperunt, in nihilo tenebuntur, nisi reos debendi in solidū se constituissent, vel quod inuicem fideiussissent. Bald. in l. si non singuli. C. si cert. petat. Soc. consi. 71. in 3. vol.

Conclusio CCCLVI.

AEstimatio rei alicuius fit duobus modis: aliquando vt faciat emptionem, aliquando verò vt demonstretur valor ipsius rei. vt docet Bald. in l. quoties. C. de iure deliber. in dubio autem æstimatio rei dotalis facit emptionem. l. ex cōuentione. C. de pact. l. j. & ibi gl. C. de iure dot. & vbicumque fit mentio pretii, talis æstimatio fit vt faciat emptionem. gl. in l. si inter virum. C. de iure dotium & ibi Bald. secus autē si appareat eam æstimationem solum fieri ad cognoscendum rei valorem, vt in posterum de eo valore possit constare & probari. si res damnificetur. vt per docto. in l. si æstimatis. C. de iure dotium. & hoc etiam procedit si æstimatio in principio fieret in illa rei traditione: secus si post. quia tunc non faceret emptionem. Bald. & Salicetus in d. l. ex conuentione. & hæc regula in animalibus non procedit, quæ dantur in focidam, quæ licet æstimentur, tamen talis æstimatio non facit emptionem, ex quo emolumentum non in totum spectat ad pastorem. Bald. in l. si pascenda. C. de pact. Item & ea regula q̄ æstimatio faciat emptionem procedit in re dotali quādo maritus est soluendo: aliàs non. Bald. & Salic. in l. interest. C. de vsufr.

Conclusio CCCLVII.

QVoties animal datur à domino pastori in socidam si dominus illius dominium retinuerit, eius erit periculum si animal deperdatur. l. pignus. C. de pignor. actio. nisi dolus aut culpa pastoris interueniat. q̄ si animal æstimatum datū sit non quidem ea æstimatione quæ faciat emptionē, tunc si pereat animal, periculum commune erit. l. cum duobus. §. damna. ff. pro socio. & sic talis deperditio respicit domini & pastoris periculum. nam cum vtilitas communis sit & domini & pastoris, ergo & periculū cōmune erit. q̄ si animalia vēdita fuissent, totum periculum ad ipsum pastorem pertineret. Bald. in d. l. si pascenda. & ibi Salicet. & Paul. Castren.

Conclusio CCCLVIII.

SI quis in suo testamento de rebus Titij disposuerit, eo Titio præsente, & tacente, nihil sibi ex hoc præiudicaret nisi illi testatori in hoc consensisset expresse. aliàs sola illius præsentia non induceret consensum ad hoc vt sibi præiudicet. Iaſ. in l. cum proponas. C. de pact.

Conclusio CCCLIX.

VEndens rem subiectam restitutioni præsente & tacente fideicommissario, non sibi præiudicat ille fideicommissarius, & neque sibi nocet sua præsentia: quia præsentia illius qui contradicendo non potest impedire actum quin fiat, non sibi nocet. l. Caius. cum gloſſ. ibi. ff. de pignor. actio. Bald. in l. j. C. de bonis mater. & hanc communem opinionē esse asserit Iaſ. in l. cum proponas. C. de pact. reprobando ibi gloſam quæ contrarium tenebat. quia certum est res restitutioni subiectas alienari posse pendente cōditione: sed ea cōditione adueniente reuocabitur talis alienatio. l. iij. §. pen. C. commu. de leg. & fidei. quare ne interim ea res alienetur, nō potest impedire fideicommissarius: ergo illius præsentia in tali alienatione non debet sibi nocere. & hęc decisio procedit siue ille fuerit sciens, siue ignorās eā rem quæ venditur fuisse restitutioni sibi subiectam. Iaſ. in l. cum proponas. C. de fidei. quod tñ non procedit vbi ille vendens affirmaret rē quę venditur nulli fideicommisso subiectā eo fideicommissario præsente & tacēte: tunc enim illius præsentia illi noceret in eam rem vendicādo. arg. l. si sine. C. ad Velleia. & non procedit etiam vbi ille fideicommissarius præsens consentiret, vel vbi ille de euictione fideiuberet ipsi emptori de ea re quæ venditur quam sciebat restitutioni subiectam. his enim casibus ille fideicommissarius sibi prejudicaret, aliàs sola sui præsentia & taciturnitas non sibi noceret in venditione rei subiectę restitutioni. Iaſ. in l. cum proponas. C. de pact. vbi tamē fideicōmissarius consentiret tali alienationi rei subiectæ restitutioni in sui vtilitatem. adueniente cōditione posset tūc ad pretiū agere. Bar. in l. si fundū. ff. de leg. i. Curt. Iun. consi. 4. nu. 22. & Cor. consi. 339. in j. vol. & consi. 3. nu. 7. vol. 3.

Conclusio CCCLX.

SI sint plures rei debendi insolidum, & creditor ab vno ipsorum recipiat partem suam eum tangentem, & recipiat eum soluentem suo nomine & ex summa principali his interuenientibus creditor eam partem accipiendo videt suum debitū diuisisse inter eos debitores pro rata, ita vt nō possit nisi à quolibet partem petere. l. si creditores. C. de pac. nisi creditor eam partem accipiendo saluo iure quod non intendit sibi per hoc præiudicare. aliàs autem si partem aliquam accipiat non quæ quemlibet tangeret, non induceretur diuisio debiti. gl. in l. inter eos. ī verbo, soluit. ff. de fideiuss. vel si simpliciter creditor accipiat vnam partem ex debito, nō sibi præiudicat: quia ea solutio ita simpliciter facta, videt esse facta ad diminuendum cumulum debiti, & non ad inducendam debiti diuisionem. Iaſ. in d. l. si creditor. Inducitur ēt diuisio debiti per petitionem virilis portionis factam à creditore contra vnum ex debitoribus & correis debendi. l. libe rum. C. de fideiuss. Iaſ. in l. si ex toto. §. si ita scriptum. ff. de leg. j. diuisio etiam inducitur si creditor omnes debitores simpliciter conueniat. Alex. in d. §. si ita scriptum.

Conclusio CCCLXI.

IVs offerendi quod quis habet in re aliqua, non potest prę scribi. l. cum notissimi. §. sed cum illud. C. de præscr. trigint. anno. Anto. Rubeus Alexandr. consi. 3. nu. 3. quod procedit in eo iure offerendi quod quis habet per modum cuiusdam facultatis: nam ea quæ sunt facultatis sunt impręscriptibilia. Bart. in d. §. sed cum. in l. cum notissimi. est autem duplex ius offerendi: vnum est quod competit per modum iuris vt est illud quod habet secundus creditor quod prescribitur spatio triginta annorum: alterum est quod cōpetit per modū facultatis quod non præscribitur. Chaſſa. consi. 11. nu. 17.

Conclusio CCCLXII.

PActum de retrouendendo factum quādocunque soluat pretiū ad voluntatē vēditoris præscribitur. spatio triginta anno. non obstantibus verbis illis, quandocunque. Iaſ. in l. perens. C. de pact. nu. 10. & pactum de retro vendēdo factū sub his verbis, quoties pretiū reddatur, ēt spatio triginta annorū pscribit. Ioā. Fabri & docto. in l. cū notissimi. C. de pscr. trigint. ann. Illa enim particula, q̄ſicunq;, vel ea verba, toties quoties, recipiunt interpretationem, à iure: & præsumendū est contrahentes se velle conformare cū dispositione iuris commu

communis vt est iuris præsumptio. in l. si duo. ff. de acquirē. hæred. & ibi Paul. Castren. illa autem est iuris communis dispositio vt omnes actiones præscribantur spatio triginta annorum. l. omnes. & l. sicut. C. de præscr. triginta vel quadra. ann. Ergo inter partes ita videtur esse actum tum vt ea infinitas euitetur. ita. Antho. Rub. Alexandr. consi. 13. Iaſo. in d. l. petens. C. de pact. Boer. dec. 182. in prin. & ibi inquit quòd pacta de retrouenden. in perpetuum vel ad certum tempus non possunt præscribi minori spatio quam triginta annorum. & Chassaneus idem tenet consi. 11. in prin.

Conclusio CCCLXIII.

AD hoc vt confessio dicatur geminata & vt operetur effectum geminatæ confessionis, debet esse facta pluries & diuersis temporibus, alioquin non sufficeret sæpius fuisse reiteratam vnomet & eodem tempore. Bald. in l. j. & Iaſ. in l. si certis annis. C. de pact.

Conclusio CCCLXIIII.

SOcietas omnium bonorum non contrahitur nisi expresse & specialiter dicatur inter contrahentes, quòd contrahitur societas omnium bonorum. l. 3. §. j. & l. si societatem vniuersorum. ff. pro socio. Guid. Papæ consil. 28. numer. 10. in 4. col tacitè etiam contrahi posse asserit Corn. consi. 61. in j. vol. & neque inducitur societas omnium bonorum per ea verba, quòd debeant viuere communiter. Deci. consilio 442. tenet etiam Dec. consi. 66. societatem omnium bonorum tacitè contrahi posse. & intelligitur tacitè societatem omnium bonorum fuisse contractam, quando aliqui simul inhabitant & communiter fructus omnes in communi reponunt, & insimul sunt participes lucri & quæstus & damni. vt ibi per Decium, & consil. 68.

Conclusio CCCLXV.

IN societate omnium bonorum omnia præsentia ipsorū contrahentium efficiuntur communia ipso iure, & in illis nulla desideratur traditio, cùm ex eo contractu societatis omnium bonorum nulla traditio desideretur. transfertur enim & possessio & dominium ex eo contractu inter ipsos socios: & ea quæ acquiruntur, sunt communicanda, & in illis traditio desideratur. l. j. §. j. ff. pro socio. & ibi Bald. & ita in vim huius societatis omnium bonorum quæ est expresse facta, omnes res proprię ipsorum contrahentium efficiunt communes inter ipsos. Corne. consil. 310. num. 3. 4. volu. & Guid. Papæ. consil. 20. nume. 10. & inter ipsos socios omnia sunt conferenda. l. si fratres. §. si socium. ff. pro socio. Iaſ. in l. si socius. ff. si cert. petat. Corn. consi. 187. nu. 2. vol. 3. in ea tamen societate quantumuis generali bona emphyteuticaria acquisita ab vno ex socijs non veniunt communicanda, ne dominus habeat alium emphyteutam, aut vasallum de quo non cogitauit. ita Dec. consi. 435. num. 6. & Alex. consil. 48. in 2. volu.

Conclusio CCCLXVI.

IN societate quæ inter aliquos tacitè contrahitur, id est nō expresse, q̄ sit societas omnium bonorum, & sic in societate tacita seu simpliciter vel gñaliter cōcepta, ea solū sunt cōcāda, quæ ex q̄stu eorum veniūt, & sic lucra tñ persona lia veniunt communicanda. l. coiri societatem. & ibi Bal. ff. pro soc. & in l. si patruus. C. commu. vtriusque iud. l. sociū. §. j. ff. pro socio. Guid. Papæ consil. 20. num. 10. Corn. consil. 319. nu. 7. & 8. volu. 4. & in tali societate contracta tacitè nō venit hæreditas quæ alicui obuenit pendente societate: quæ tamen hæreditas bene veniret communicanda in societate omnium bonorum expressa. Alex. consi. 76. nu. 9. in 4. volu.

Conclusio CCCLXVII.

SI fratres insimul habitant communicantes inuicem fructus eorum bonorum, & lucra eorum negotiationū & operationum, inter eos præsumetur tacitam societatem esse conrractam respectu quæstus communis proueniētis ex dictis negotiationibus inter eos: & eorum lucra veniunt inter eos communicanda non q̄ ex dictis actibus socialibus colligatur ipsos fratres voluisse communicare eorum bona propria, sed solum lucra & damna ex eorum negotiationibus. Guid. Papæ consi. 20. nu. 10. & 11.

Conclusio CCCLXVIII.

SI vnus ex socijs inter quos non erat cōtracta expressa societas omnium bonorum, sed erat quædam societas sed non omnium bonorum cum pacto expresso, q̄ emptiones fierent communiter, rem aliquam emerit, ille eam rem emptam aliis tenet socijs communicare. l. actione. §. si in rem. ff. pro socio. & eo pacto cessante teneretur solum pecuniā cō municare pro qua communicanda datur actio ad pretium: res tamen empta remanet ipsius socij emētis. l. si vnus. §. j. ff. pro socio. Guid. Pap. consi. 29. num. 12. Si autem essent socij omnium bonorum, & sic in societate omnium bonorū vniuersali vnus ex socijs aliquid emens etiam proprio nomine, illud teneretur socijs omnibus communicare. Iaſo. in l. si socius. ff. si cert. petat. Bal. in l. si vt proponis. C. de rei vendic. & hoc in societate vniuersali contracta expresse vel tacitè. Bald. in d. l. si vt proponis. in fi. Corn. consi. 61. in fin. j. volu. & Iaſ. in ea. l. si socius.

Conclusio CCCLXIX.

QVæsita per filium sine patris substantia, & ex solo labore ipsius filij non sunt patri quæsita, nisi quo ad vsumfructum, exceptis tamen his, quæ filius acquisiuit ex re castrensi vel quasi, quæ in totum filio quæruntur. l. cum oportet. C. de bonis quæ liberis. Alia autem per filium quæsita sine patris substantia censentur aduentitia: in quibus pater habet vsumfructum, filius autem proprietatem. d. l. cum oportet. C. de bonis quæ libe. Soci. consi. 192. vol. 2.

Conclusio CCCLXX.

QVæsitum ex pecunia patris à filio est ipsius patris, excepto eo quod laboribus, & filij industriæ esset tribuendum. Bald. & docto. in l. cum oportet. C. de bonis quæ libe. Soci. consi. 62. & 192. volu. 2. Ita vt solet dici in hac conclusione, q̄ si filius ex pecunia paterna cum suo labore aliquid fuerit lucratus, medietas illius lucri quæritur patri tanquā profectitium, & eum fratribus illud esset communicandū. Altera verò medietas censebitur tanquam aduentitium, & industriæ filij attribuetur, & per consequens non esset communicandum, neque veniret in collationem cum alijs fratribus sicuti nec alia aduentitia. l. vlti. C. de colla. ita Bar. in l. j. §. nec castrense. nu. 5. ff. de colla. bonor. & in d. l. cum oportet. quem ibi sequitur Castren. & Salice. Bart. in l. j. C. pro socio. Bal. in d. l. cum oportet. dicit iudicio iudicis relinquendum. quæ in effectu conuenit cum opinione Bart. & Iaſ. in l. illud. C. de colla. nu. 7. & hoc procedit siue filius simpliciter negotietur, siue suo nomine. Chaſſa. in consuetud. Burgū. in titul. des enfans de plusieurs lictz. §. ij. nu. 10. & hanc opinionem communem esse asserit Soci. consil. 162. & 192. & eam obseruari asserit Chaſſa. in suis consuet. Burg. in titu. des enfans de plusieurs lictz §. 2. nu. 7. 8. & Cor. consi. 151. vol. 3. q̄ si filius ex pecunia patris negotietur, & patris nomine, totū lucrum ad patrem pertineret. Roma. in d. authen. ex testamento. & Iaſ. in d. l. illud.

Conclusio CCCLXXI.

SI filius lucratus aliquid fuerit cum pecunia paterna sine aliquo suo labore, & opera, totum illud lucrum erit profectitium & totum in collationem veniet. Bar. in l. j. §. nec castrense. ff. de colla. bonor. vt quia pecuniam apud campsorē tenebat. Iaſ. in l. illud. C. de collation.

Conclusio CCCLXXII.

RES empta à filio ex pecunia paterna nomine ipsius filij erit ipsius filij. tenebitur tamē fratribus eam pecuniam pro rata cuiusque communicare vel restituere. Paul. Castrē. in l. cum oportet. nu. 7. C. de bonis quæ libe. quia res empta ex pecunia mea, mea non est, sed ementis. l. si ex ea pecunia. C. de rei vendi. Soc. consil. 61. in 4. vol. idem in fratre acquirente qui si de pecunia communi rem aliquam proprio nomine emerit, talis res erit sua: pecuniam autem tenetur restituere. Soci. eo consil. 61.

Conclusio CCCLXXIII.

QVoties filius aliquid acquirit, & non constat an ex pecunia paterna, an ex sua industria id acquisitum fuerit, illud ex coniecturis decidendum erit. quia si pater & filius insimul habitant, & pater esset diues, & industriosus, filius vero non, & tunc ex substantia paterna illud censeretur acquisitum. Si verò filius esset industriosus, & diligens, pater verò pauper, & aliàs ociosus, & eo casu ex industria filij illud censeretur acquisitum. Bald. & doct. in l. cum oportet. C. de bonis quæ libe. quæ omnia iudicis arbitrio sunt relinquenda. Soci. consi. 192. in j. vol.

Conclusio CCCLXXIIII.

QVando testator in suo testamento facit mentionem de filiis eos instituendo, substituendo, permittēdo, vel relinquendo, tunc appellatione filiorum & nepotes includuntur. l. Lucius vlli ff. de hæredi. insti. Bar. in l. Gallus. §. instituēs. ff. de libe. & posthu. & Dec. consi. 301. vnde infertur q̄ relictū factū alicui, vel substitutio alicui facta, si decedat sine liberis, ēt si additū sit, suis liberis ex suo corpore natis, expirabit ea substitutio, vel legatum nepotibus susceptis, & relictis. Bart.

Universidad de Deusto
Biblioteca

in l.liberorum.ff.de verbo.signi.& hanc communẽ opinionem asserit Soci.cons. 17.vol.4. & hoc procedit vbi ea prouisio fieret ab ascendentibus in vtilitatem ipsorum descendentium: secus si fieret ab aliquo extraneo. Socin.consil. 13. part.i. q̃ si à coniuncto fieret mentio, tunc & nepotes venirent appellatione liberorum. Alex.consi.9.in 3.vol.quando verò testator prouidet dando tutores filijs suis, tunc filiorũ appellatione nepotes non continentur.l.q̃ si nepotes.ff.de testa.tutela.& Soc.consil.14.par.i.

Conclusio CCCLXXV.

VErba ambigua prolata ab vno ex litigantibus in quibus iudicium sustinetur, semper pro eo sunt interpretãda, siue sit actor siue reus, qui ea verba ꝓtulit, & cui permissum est ea verba interpretari.l.si quis intentione ambigua.ff.de iudi.Dyn.in reg.contra eum.de reg.iur.li.vi.Iaf.in 1.inter stipulantem.§.si Stichum.nu.8.ff.de verbo.oblig.

Conclusio CCCLXXVI.

EX confessione rei in causa criminali iudex potest procedere ad condemnationem contra ipsum reum etiam ex inordinato processu.gl.in l.si confessus.ff.de custo.reorum. in notoriis non requiritur iuris ordo.cap.ad nostram.il iij. de iureiu.sed confessio facit notorium.ca.fi.de cohab.cleri. ergo ex tali notorio q̃d resultat ex ea confessione quis potest condemnari.Iaf.in 1.inter.§.si Stichum.nu.11.ff.de verb. obliga.quod procedit vbi principaliter delictum confiteretur vt per Bart.ibi.dum tamen talis confessio fuerit facta coram iudice competenti, aliàs non sufficeret.Nam tunc simul litas processus procederet ex defectu iurisdictionis quis ex tali confessione facta coram iudice incompetente non posset condemnari.Hippoly.de marsi.in sua practica causarum criminalium in verbo, postquam.nu.12.& 13.& hoc etiam procedit vbi vltra confessionem constaret de crimine. & eam Bartoli opinionem sustinet Iaso.in 1.inter.§.si Stichum. ff.de verbor.obliga.& Panorm.in ca.at si clerici. de iudic.& Iaf.in l.iusiurandum.§.procurator.numero 20.ff.de iureiurando.

Conclusio CCCLXXVII.

CONfessio in iudicio facta per accusatum liberè & absq; formidine tormentorum, facit plenam probationem ita vt absque alia perseueratione sit sufficiens ad condemnãdum.l.si confessus.& in l.fi.C.de custo.reorum.& hanc opinionem communem esse asserit Guid.Pap.dec.389.Bald.in l.si quis in hoc.C.de episcop.& cleric.Bart.in l.j.C.de confe. quod procedit dummodo constet de casu.Guid.Papę in ea decisione in fi.Iaf.in l.iusiurãdum.§.procurator.nu.23.ff.de iureiur.aliàs soli confessioni ab accusato factæ non standum nisi constet de delicto,& de casu de quo quis accusatur.Frãciscus Marc.deci.92.in 2.par.

Conclusio CCCLXXVIII.

CONfessio in iudicio facta metu tormentorum non sufficit ad condemnandum,nec standum est tali confessioni sine per seueratione.sed si post tormenta perseueret in ea confessione,teneret talis confessio repetita,aliàs non.l.j.§.si quis vltro.& ibi Bartol.ff.de quæstio.Guido Papæ,quæstione.339.

Conclusio CCCLXXIX.

CONfessio facta in causa ciuili in iudicio minus legitimè instituto sufficiet ad condemnandum, ita vt sentẽtia ita lata in confessum super libello inepto teneat.& hoc obseruari asserit Guid.Pap.decis.120.per notata per glos.& Bart. in l.si confessus.ff.de custo.reorum.

Conclusio CCCLXXX.

SI testator in suo testamento vxori suę vsumfructum omnium bonorum suorum legauerit donec castè vixerit,habebit vsumfructum, si secundo anno non vixerit castè nullum vsumfructum habebit,quem non recuperabit licet ad castitatem redierit.nõ enim reassumit vsumfructum quem iam perdidit.Bald.in l.penult.ff.de excu.tutor.per eum text. & Iaso.in l.inter stipulantem.§.sacram.ff.de verbor.obligat. semel extincta non reuiuiscit,quamuis demum impedimẽtum cesset.

Conclusio CCCLXXXI.

LEgatum factum alicui loco pio, vel hospitali, aut ecclesiæ pro pauperibus alimentandis,eo loco pio destructo legatum illud non amplius debebitur.Gemini.in ca.licet.de electio.in 6.Iaso.in l.inter stipulantem.§.sacram.nu.30.ff.de verbo.oblig.

Conclusio CCCLXXXII.

MAritus vxori suę se potest ad pœnam certam obligare, si concubinam teneat,vel si repetierit consuetudinem concubinæ,l.ex ea parte.§.mulier.ff.de verbo.oblig.quia interest vxoris ꝙ maritus non teneat concubinam,ne fraudetur debito carnali: & hoc tendit ad bonos mores conseruãdos.Nam exasperantur vxores quantumuis castę per retentionem concubinarum.§.mulieres.in authentica de nupt. Iason in d.§.mulier.l.ex ea parte.ff.de verborum obligationibus.

Conclusio CCCLXXXIII.

MAritus quamuis concubinam teneat, & quamuis ille adulterium committeret cum vxore alterius, non tamen à sua vxore adulterij posset accusari.l.j.& ibi gl & doct. C.de adult.Angel.& Paul.Castren.in l.ex ea parte.§.mulier. ff.de verbo.oblig.Maritus autem vxorem suam adulterii accusare potest.& ratio datur in vtroque casu,quia maius præiudicium marito generatur ex adulterio vxoris propter dubium prolis ex vxoris adulterio, quam vxori ex adulterio mariti.Abbas in c.tua.de procurato.& Iaf.in d.§.mulier.præter autem maritum actio de adulterio non datur extraneis, per l.j.C.ad leg.Iuliam de adulter.& hodie soli marito competit accusatio adulterij contra suam vxorem,vt per Papon in suo recueil des arrestz,in titulo,qui sont receuables à accuser.arrest dernier.

Conclusio CCCLXXXIIII.

QVamuis mulier non possit maritum tenentem concubinam de adulterio accusare,potest tamen mulier implorare officium iudicis ad hoc vt iudex etiam secularis cõpellat eum maritum remedijs secularibus ad eam dimittendam:cum ad officium iudicis pertineat vt homines honestè viuant.l.iustitia.ff.de iusti.& iure.punitio autem ad iudicem ecclesiasticum spectaret & non ad iudicem secularem.Iaso. plenè in §.mulier.l.ex ea parte.ff.de verb.oblig.& Iaf.in l.iustitia.nu.11.de iusti.& iure.potest etiam vxor agere ad thori separationem,& etiam ad dotis repetitionem,& lucrum dotionis propter nuptias, si maritus concubinam teneat. Dec.cons.530.vbi etiam tenet ꝙd vxoris instantiam,& cõiunctorum posset maritus compelli concubinam relinquere.

Conclusio CCCLXXXV.

PRomissio illa valet per quam quis alteri promittit non ludere:& casu quo ludet,promisit pecuniã nomine pœnæ.quæ promissio est iusta ad bonos mores conseruandos. nam vbicunque aliquid 'sit contra bonos mores, potest qs ab eo abduci pœna indicta.l.ex ea parte.§.mulier.ff.de verb. oblig.per quem text.probatur quòd valet stipulatio pœnalis interposita ex honesta causa quamuis nullum contineat peculiare interesse, vt ibi per Iaso.

Conclusio CCCLXXXVI.

APpellatione mortis propriè venit mors naturalis, non autem mors ciuilis,nisi in casibus à iure expressis.gloss. in cap.suscepturum.de rescript.in 6.l.ex ea parte.§.in insulam. ff.de verbor.obligat.& sic mors naturalis non æquiparatur morti ciuili,nisi vbi habet eundem effectum quem habet & ipsa mors naturalis;vt plenè per Iaf.in eo.§.in insulam.& Oldradus consi.284.& ibi additio.

Conclusio CCCLXXXVII.

IS qui habet facultatem rem aliquam eligendi,si ille prędecedat priusquam eligat,talis facultas eligendi peruenit ad eius hæredes,& ad eos hæredes ea facultas eligendi transmittitur,qui poterunt eligere, sicuti poterat eorum prædecessor.l.si stipulatus fuero illud.ff.de verbor.oblig.& Iaf.in l. quidquid.ff.de verbor.obligat.facultas autem declarãdi ad hæredes non transmittitur.Iaf.in l.cum stipulatus sim mihi. ff.de verbo.oblig.

Conclusio CCCLXXXVIII.

IN casibus in quibus variatio admittitur,solum licet semel variare.l.si quis iusiurandum.C.de rebus credi.

Conclusio CCCLXXXIX.

SI citatus vt compareat infra octo dies, dicat & respondeat se nolle venire, iudex nihilominus debet expectare lapsum illius dilationis,& quòd terminus octo dierum elabatur,pendente quo termino contumacia non debet accusari nec dari: quia interim ille potest voluntatem mutare. Bald.in l.deberi.per eum text.C.de fideicom.liber.Iason in l.cum stipulatus sim.ff.de verborum obligationibus.& talis citatus

citatus qui dicit se nolle venire, non est vlterius citandus. c. ij.de dol.& ptu.in 6.gl.magna in l.fi.& ibi Bar.ff.de in integ. resti. min.Chassa.consi.41.nu.2. quãuis aliàs citandus esset. Alex.cõsi.81.in iiij.vol.dummodo per verba futuri temporis, & quæ respiciant futurum tempus ille citatus respondeat.Alex.ibi.

Conclusio CCCXC.

FAcultas arbitrandi non transit ad hæredes.l.cum stipulatus sim.& l.si quis arbitratu.ff.de ver.ob.Iaf.in d.l.cum stipulatus.

Consilio CCCCXI.

FIdeiussor potest renunciare authẽticæ, præsente. C.de fideiuss.& si renũciauerit,poterit conueniri ante principalẽ.Bal.& Sal.in d.authen.præsente.Aufre.in dec.Capel.Thol osa.dec.196.& Pano.in c.peruenit.de fideiuss.

Conclusio CCCXCII.

PEr librum compesij, siue cadastri non probatur dominium quo ad plenam probationem, sed solum quo ad præsumptionem,quæ transfert onus probandi in volẽtem dicere colonarium.Iaf.in d.l.decem.ff.de ver.obl.

Conclusio CCCXCIII.

DEbitor in mora non potest constitui quando stipulatio est omnino pura, nisi ille interpelletur, p.l.quod te. ff. si cer.pet.l.si ex legati causa.ff.de ver. obl. quod procedit ẽt si dictum fuisset quòd solueret hodie. Bal. in l.si mihi & tibi. §.j. per illum textum.ff.de leg.j. Iason in l. liber homo. §.decem.nu.5.ff.de ver.obl.

Conclusio CCCXCIIII.

SI partes in compromisso facto in arbitrium alicuius promiserint stare laudo,& sententiæ arbitri,& non petere reductionem ad boni viri arbitrium sub certa pœna, si ille arbiter iniquè fuerit arbitratus, poterunt partes nihilominus reductionẽ petere.quia semper intelligitur tacitè ea clausula,si arbiter laudum æquum tulerit: Ergo si iniquè fuerit arbitratus,reductio semper peti poterit, ne detur materia delinquendi.Bar.& docto.in l.si societatẽ.§.arbitrorum.ff.pro socio.& neque partes possent expresè compromittere, ꝙ non liceat redire ad arbitrium boni viri, & neque cum iuramento renunciari posset vt non liceat redire ad boni viri arbitrium.l.si libertus.ff.de ope.liber.& hanc opinionẽ communem esse asserit Iaf.in l.quidã cũ filium. nu. 22. ff. de verbo.obl.quod procedit vbi esset enormis læsio: aliàs bene liceret cum iuramento illi reductioni renunciare.Bal.ibi.

Conclusio CCCXCV.

APpellationi per partem renunciari potest.l.fi.in fi.C. de tempo.appella. & hoc,quia bene præsumitur de iudicibus, cum illi à superioribus deputentur ad administrandũ iustitiam partibus:& iurant illi iudices se bene iudicare.l.j. ff. de offi. præf. vrbis. propterea partes confidentes in eorũ iudicio illud poterunt approbare: & si appellauerint,poterũt illi appellationi renunciare.Iaf.in l.quidam cum filium. nu. 23.ff.de ver.obl.

Conclusio CCCXCVI.

REgulariter contractus omnes, & omnes obligationes ad hæredes trãseunt,licet de hæredibus nõ sit facta mẽtio.l.veteris.C.de contra.& committ. stipu.Bald. in l. j. C.de consti. pecunia. vnde infertur clausulam illam notariorum esse superfluam, cum in instrumẽtis faciant mentionem nõ solùm de contrahentibus, sed de hæredibus eorũ. l. eũ qui. & ibi Pau.Cast.ff.de ver. obl.quælibet enim cõuentio in dubio censetur realis, & per consequens ad hæredes transitoria, dato ꝙ persona acquirentis sit in conuentione. inserta est enim ea contrahentium intentio, vt & hæredibus prouideatur.l.si pactum.ff.de proba.quod procedit in his rebus q̃ ad hæredes sunt transitorię.Iaf.in l.quidam cum filium, nu. 13.ff.de verbo,obliga.vel nisi factã cõ hæreret personę promissoris,vel quia esset electa industria personæ.tunc eñ obligatio ad hæredes promissoris non transiret.Iaf.in eo loco. nu.19.

Conclusio CCCXCVII.

EMphyteuta quis præsumitur si pensionem alicui persoluerit per decennium, ita vt ille dominus recipiens & qui iam recepit talem pensionem non poterit eum soluentem reuocare.satis enim ꝓbatur ꝙ sit emphyteuta ex tali solutione.& habet ille soluens præsumptionem ꝙ sit emphyteuta ex tali solutione. Iaso.in lege, si certis annis. C. de pac.& si ipse emphyteuta nollet amplius soluere, & qui iam diutius soluit,contra eum esset præsumptio ꝙ sit emphyteuta,ita vt sufficiat ad ꝓbãdum directum dominium probare eã tam longam possessionem ipsius pensionis seu canonis.l.litibus. de agri.& censi.lib.11.C.Bal.& Pau.de Cast.in l.indicia.C.de rei vendi.Alex.consi.8.in 7.vol.

Conclusio CCCXCVIII.

PRomittens rem reuendere pro eodem prętio infra cẽtum terminum eo termino elapso non tenetur amplius retrouendere,nec ad id promittẽs cõpelli potest.l.2.& l.cõmissoriæ.de pactis inter emp.& vendito. pendente quidem termino promittens compelli pr, sed eo termino elapso ad id non põt teneri, alioquin frustratoria esset ea adiectio tẽporis,& nihil operaretur.quod planè absurdum esset. per l. si quando.ff.de leg.3.Iaf.in fi ita quis.§.ea.nu.10.ff.de verb. obliga.

Conclusio CCCXCIX.

SI quis in vnomet instrumento, & in eodemmet contractu alicui duo prædia locauerit, vel duas domos, & conductor in vna male versetur, poterit ille expelli ab vtraque, sicuti si vna solum locata esset, & malè versaretur in parte. nam in totum posset expelli.l.ædem.& ibi Albe.de Rosa.C. de locato.Iaso.in l.si ita quis.§.ea lege.nu.5.ff. de verborum obliga.

Conclusio CCCC.

HOdie & olim debitor modicæ quantitatis,non prohibetur quin possit esse tutor alicuius pupilli, vel curator adulti.debitor verò magnæ quantitatis non potest esse tutor nec curator per eum titulum,vt hi qui obligatas se perhibẽt habere res minorum.in authenticis, quæ autem sit magna vel parua quantitas id iudicis arbitrio relinquitur, non q̃d requiratur ꝙ sit de media parte bonorũ sicuti olim. gl.l.postlitem.ff.de excusa.tuto. quæ corrigitur vt per Ang. in princ. in eo titulo,vt hi qui.nu 5. mater autem aut auia quãuis sit debitrix,potest esse tutrix.authen. vt matri & auiæ. Ange. in d.authen.vt hi qui.

Conclusio CCCCI.

SI quis tanquã emphyteuta rẽ semel recognouerit, demũ cogi poterit adhuc recognoscere,quamuis specialiter ad id non fuerit obligatus. §. emptoribus. in authenti. de non alie.& ita in iudicando seruari asserit Guid.Papę.dec.47.

Conclusio CCCCII.

SI duo sint correi debendi,& renunciauerint diuisioni,tũc contra quemlibet eorum executio insolidum fieri poterit.authẽ.hoc ita.C.de duo.reis.Rebuffus in tractatu,de literis obligatoriis,arti.2. in glo. prima. nu.33. quòd si non renuntiarẽt,quilibet solùm pro sua parte teneretur. d.authen. hoc ita.& Rebuf.in eo loco.

Conclusio CCCCIII.

SEntentia quæ transiuit in rem iudicatam,nõ potest retractari, nec contra eam aliquid probari poterit in contrarium.tamen si pars pro qua fuit lata ea sententia, fateatur eã iniquam & iniustam, propter talem partis confessionem posset ea sententia retractari, ita vt amplius non mereatur executionem.Imola in c.plerumque.de immu.eccles.Pano. in c.is qui fidem.de sponsa.Iaso.in l.cum te.numero 8. C.de transa.

Conclusio CCCCIIII.

CONfessio de credulitate facta par partem æquè præiudicat sicuti ea quæ fit de veritate.gloss. in capitulo ex literis.de iureiuran.Iaso.in l.cum te transegisse.C.de tranfactio. & responsio facta per verbum credit,idẽ præiudicat prout confessio de veritate. Cor. consil. 108.j. volumine,numero 5.debet autem confessio per duos testes probari.Cor. cõsil. 100.nu.9.in 2.vol.

Conclusio CCCCV.

QVoties in contractibus innominatis interponitur stipulatio, tunc propter stipulationem contractus ille redditur firmior.Regulatur tamen stipulatio secundum naturam contractus super quo interponitur: contractum quidẽ innominatum reddit firmiorem.hanc communem opinionem asserit Iaf.in l.cum mota.nu. 12. C. de transact.in rubr. de verborum obliga.nu.20.& cum notarij in omnibus cõtractibus solent apponere stipulationem,propter eam stipulationem tales cõtractus amplius reddentur firmiores. Bar. ibi.& Bal.in l.explacito.C.de rer.perm.& Iaf.in d.cum mota. de transactio.

Conclusio CCCCVI.

IN contractibus innominatis locus est pœnitentiæ. l.si pecuniam. ff. de condi. ob causam. cessat tamen pœnitentia vbi adest stipulatio per quam ille firmatur.Bal.in l.quamuis. C.de transf.& Iaf.in d.l.cum mota.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Conclusio CCCCVII.

IN contractibus innominatis locum habet condictio ob causam.l.fi.C.de condi.ob causam. si tamen stipulatio apposita sit in eo contractu cessabit condictio ob causam.l.cũ precibus.C.de rer. permu.Iaſ. in ea l. cum mota. C. de transactio.

Conclusio CCCCVIII.

STipulatio interposita in aliquo contractu regulatur secundũ naturam contractus super quo interponitur non solùm in hoc vt detur efficacius, sed vt detur in plus vel in minus quàm non competebat actio ex illo contractu.Bal.in l.si fideiussor.§.qui iniuriarum.ff.si quis cautio. Alexand.in l. j.ff.de pactis.Iaſ.in d.l.cum mota.nu. 10.de transſ.& idem Iaſ. in rub.de ver.obl.nu.20.

Conclusio CCCCIX.

SI filius in potestate sit præteritus in testamento patris, & moriatur priusquam dixerit testamentum illud nullũ, ius dicendi testamentum nullum quamuis non agnitum quod sibi competebat, trãsit ad suos liberos solùm, & hoc beneficio legis vnicæ, de his qui ante apertas tabulas.sed quo ad extraneos tale ius dicendi nullum ad extraneos non transmittitur. ita Iaſ.in l.cum mota.nu. 16.C.de transact.

Conclusio CCCCX.

REuocatio donationis quæ fieri potest ex causa ingratitudinis ipsius donatarij non transmittit ad hæredes donatoris nisi donator in vita litem inchoauerit. l. i. & fi.C. de reu.donatio. c. fi.de dona.& ibi Pano.quod procedit nisi donans ignorasset talẽ causam: quia tunc donanti nihil poterat imputari vnde hæres eam causam ingratitudinis contra donatarium poterit proponere. Pano.in d.c.fi.& Iaſ.in l. cum mota.nu. 18. C. de transſ. vel etiam nisi donator in vita se preparasset ad agendum & reuocãdũ talem donationem, vel si donator causam donationis incæpisset: nam tunc hæres incæptam causam poterit perficere. ita Henricus Boich in d.c.fi.de dona.& Guido Papæ dec.214.

Conclusio CCCCXI.

SI quis iudicio fundum aliquem ex vna causa petierit, & super ea causa facta fuerit transactio, deinde agit ad eumdem fundum ex alia causa, & reus conuentus opponat de exceptione transactionis, iudex poterit interloqui, & videre an ex alia causa fundus petatur quàm super ea super qua fuit facta transactio, & tunc agentem poterit recipere: quòd si super eamet causa, repellet agentem. Iaſ. in l. fratris tui. C. de transac.nu.3.

Conclusio CCCCXII.

QVando aliquid se habet ad lucrum & ad damnum, licet demum damnum casualiter contingat, non per hoc aliquis dicetur lædi: & si sit minor, non poterit in integrum restitui tanquàm læsus.l.de fideicommisso.C.de transac.Bal. per eum textum in l.cum Archimedoram. C. vt in posse.legatorum.Iaſ.in d.l.de fideicommisso.& Rebuffus in suis cõmen.in consti.regias in tractatu de restitutionibus artic. j. in gl.2.nu.8.

Conclusio CCCCXIII.

EMens redditus aliquos cuiusdã fundi pro trecẽtis aureis pro toto tempore suæ vitæ, si contingat eum tanto tempore viuere ita vt a ceperit fructus qui ad plus ascendunt, q̃ esset illa summa pecuniæ, alter non propterea poterit conqueri: quia etiam ille in primo anno poterat mori,& cũ tale pactum se habeat ad damnum & ad lucrum, est seruandum, & iustum est censendum propter dubium euentum. d. l. de fideicommisso.& ibi Iaſ.

Conclusio CCCCXIIII.

NOn succurritur minori quando læditur ex aliquo accidenti, sed tunc demum cum læsio resultet ex solo contractu.l.nõ videtur. C. ĩ de integrum resti. l. de fideicõmisso. & ibi Iaſ.in fine.C.de transſ.

Conclusio CCCCXV.

PAter quando est legitimus administrator bonorum aduentitiorum filij sui in potestate, qui est minor, quo casu ipse pater habet vsum fructum bonorum aduẽtitiorum sui filij, per l.cũ oportet. in prin. C. de bonis quæ libe. & ibi docto.si vrgeat aliqua necessitas pro filio, vt quia fortasse æs alienum pro eo filio est soluendum,& sic adest causa alienationis, tunc alienatio dicetur necessaria, & poterit pater res filij alienare sine decreto iudicis, etiã si filius sit minor. Azo in summa, C.de bonis quæ libe. & poterit alienare etiam sine illis solẽnitatibus quæ requiruntur in alienationibus bonorum minoris, de quibus in l.magis puto. §.ne passim.ff.de rebus eorum. Bald.in l.j.ff.de rebus eorum. Bal.Pau. de Cast. Alex.& Iaſ.in l.præses prouinciæ.nu. 5.C. de trãſ.& nec tenetur pater facere inuẽtarium de bonis aduentitiis sui filij. Bal. in d.l.cum oportet. Verum licet non teneatur facere inuentarium propterea quod nõ est simplex administrator bonorum sui filij, sed vsufructuarius, cogeretur tamen facere descriptionem de bonis ipsius filij: & honestè faciet hoc faciẽdo: quia ea bona filij post mortem patris sunt filio reddẽda: Boer.deci.61.nu.7.& maximè si pater sit suspectus, vt si diſſipet bona sui filij, vel si ad secunda vota transierit: quod ,p cedit respectu bonorum mobilium aduentitiorum filij. Bal. in d. l.cum oportet.§.non solum.Boeri.in d.decis.nu. 14.sed nec eo casu quo pater est ita legitimus administrator, tenet rationem reddere.l.cum oportet. §. fi. C. de bonis quæ libe. & hoc verum esse asserit Iaſ.in d.l. præses.nu.3.& Boer.loco quo suprà nume.6.& pro illis bonis poterit pater in iudicio procuratorem cõstituere.Bart.cum gl.in l.j.C. de bonis mater.& Iaſ.in d.l.præses.Dec.consi. 209.Salic.in l.si superstite. C.de dolo.& Papon en son recueil des arrests,in titulo des inuentaires,arrest premier.

Conclusio CCCCXVI.

PAter eo casu quo non est legitimus administrator bonorum filij, nempe cũ filius est emancipatus, vel si sit in potestate, & à matre vsusfructus patri prohibitus sit, iuxta authen.excipiẽ.C.de bonis quæ liberis.potest tunc pater creari tutor vel curator sui filij,& eo casu non posset res filij alienare non obseruatis solẽnitatibus, quæ à iure requiruntur in alienationibus bonorũ minoris, de quibus in l.magis puto.§.ne passim.ff.de rebus eorũ.& in l.lex quæ tutores. C. de admini.tuto.sicuti alij tutores non possunt alienare absque obseruatione ipsarum solemnitatum, & tenẽtur partes tũc inuentarium de rebus filij facere, & rationem de administratis reddere ad instar tutoris & nõ habebit vsumfructũ in illis rebus.d.l.si superstite.vbi Bald. de dolo. Iaſ. in d. l. præses.de transactio.Boeri.deci.61.numero 6. Salic. in dict.l. si superstite.

Conclusio CCCCXVII.

PEtitio hæreditatis & rei vendicatio non possunt in vno & eodem libello proponi.Bald.in l.2.ff. de peti. hæredit. quia petitio hereditatis competit heredi ante adeptam possessionem rerum hæreditariarum: post verò adeptam possessionem quia iam hæres est effectus domin⁹, si fortè cadet à possessione rei alicuius, poterit proponere rei vendicationem. Nam petitio hæreditatis non potest amplius compere re.gl.in l.fi.in verbo,sciendum.vbi Bar.ff. de fidei.hæredi.petitio. ergo petitio hæreditatis,& rei vendicatio non possunt insimul concurrere.Iaſ.in l.vt responsum.C.de transac.

Conclusio CCCCXVIII.

REus transigendo cum accusatore suo super delictis in quibus non est licita transactio,de quibus in l.trãsigere. C.de transac. intelligitur tacitè crimen confiteri, & sic habetur pro confesso & conuicto.l.quoniam. §.qui. pacisciturff.de his qui notantur infamia: ita vt iudex posset eum reum ex transactione condemnare.l.2.C.de aboli.Iaſo.in d.l. trãsigere. nisi reus transigeret super eo crimine nõ quia crimen esset verum,sed vt euitet litis dispendiũ. Iaſo.ibi. vel nisi fieret pactum gratuitum: quia tunc gratis pacisscendo nõ intelligitur crimen cõfiteri.l.in fisci. ff.de iure fisci.nisi in casibus specialibus de quibus in d.l.quoniam.

Conclusio CCCCXIX.

SI dicant testes se agnouisse delinquentem per vocem faciunt indicium ad torturam in criminalibus. Iaſ. in l. non minorem. C.de transac.

Conclusio CCCCXX.

SImulatio contractus nõ potest liquidò probari: ideo sufficiunt coniecturæ liquidissimæ, sicuti in doli probatione.l.dolum.C.de dolo. Pau. de Castr.consi.82.& 326.Iaſ.in l.cum ea quæ. C. de transac. in his enim quæ à communiter accidentibus sunt difficilis probationis, sufficiet præsumptiua probatio,& sufficit verisimilis coniectura. arg.l. nõ oẽs. §.à Barbaris.ff.de re mili.l.consensu.C.de repud. & cũ simulatio non possit plenè probari, sufficiet ea probatio præsumpta per coniecturas. Iaſ.in l.cum ea.C.de transſ.

Conclusio CCCCXXI.

COntractus probatur vsurarius ex præsumptionibus & coniecturis ex quibus ille contractus conuincitur vsurarius.c.cum in dicœcesi.ver. si tamen argumentis, de vsuris. quare pp difficultatem probationum admittenẽ probationes quæ aliàs essent insufficientes. de Anc. in c.ad nostram, de emp.& vendi. & Iaſ.in l.cum ea.de transact.

In his

Conclusio CCCCXXII.

INhis quæ sunt difficilis probationis, sufficiet præsumptiua probatio per coniecturas verisimiles.l.consensu. C. de repu.l.non omnes.§.à Barbaris.ff.de re milita.quæ enim nõ possunt liquidè probari, sufficiet informatio ex præsumpta opinione.d.§.à Barbaris. & in clandestinis casibus sufficiet probatio per coniecturas. Iason in plenè l. cum ea. C. de transact.

Conclusio CCCCXXIII.

COmmunis sententia est q̃ notario asserenti in suo instrumento quem esse sanæ mentis, non statur, neque illius assertioni: qa nemo in facto suo est testis idoneus.l.nullus.ff. de testi.sed factum dicit proprium quando ex eo sequi põt honor, vel verecũdia vt in hoc casu in notario. Inn.in c. ex literis. de transac. quare illi notario ita asserenti non statur. Iaſ.in l.sanum.C.de transac.

Conclusio CCCCXXIIII.

DOlus dans causam contractui bonæ fidei annullat ipso iure contractum. l. & eleganter. ff. de dolo. quod procedit si ille qui dolo passus est, hoc petierit,& voluerit: quia si vellet contractum valere, teneret ille cõtractus non obstãte tali dolo. ne illud quod est inuentum meum fauorem, in eius odium torquereretur, q̃.l. quod fauore. C. de legib. ita gl.in d.l.& eleganter. cogi tamen posset declarare an vellet stare cõtractui an non. Bar.in l.Iulianus.§.si quis.ff.de actio. empti.Iaſ.in l.transactione.C. de transac.

Conclusio CCCCXXV.

CLausula generalis sequens refertur,& restringitur ad rẽ & causam prius specificatam. l. si de certa re. C. de transac.l.legatorũ. §.i.ff.de leg.2.& ibi Bar.facit,quia verba gẽralia indefinitè prolata restringuntur,& recipiunt interpretationem à verbis specialib⁹.l.quoties.& ibi Bal. C.fami.herc. quare restitutio generalis restringitur ad specialem satisdationem.l.si ex maiori. & ibi Bal. C.de excep.& renũtiatio q̃tumuis generalis restringitur ad contractum specialem sup quo interponitur.l.iubem⁹.& ibi Bal. C.ad vellei.quod ,pcedit vbi talia verba restringi possunt salua ratione recti sermonis.Iaſ.in d.l.si de certa.& etiam est hæc regula, quòd si enumeratis quibusdam indiuiduis subiiciatur clausula generalis,nõ propterea am pliat indiuiduorum enumeratio: immo stat in suis iuribus sicut prius.Oldradus consi.8.

Conclusio CCCCXXVI.

TRansactio quamtumuis generalis facta per verba generalia restringitur ad rẽ super qua litigabatur. l. si de certa.C.de trãſ.quod procedit etiam in cõpromisso.l.si cũ dies. §.plenum.ff.de arbitris. nisi id esset accessoriũ illius rei quæ petebaſ: vt puta fructⁱ vel pœna.l.2.in princ.ff.si quis cautio. vel nisi esset de appendicibus illius rei.l.si cum tibi.C.de iud. & ibi gl.vel nisi esset connexa cum re super qua facta fuit trã sactio.gl.in c.accusatus.de hæreti.in 6.& Iaſ.in d.l. si de certa re.C.de transac.

Conclusio CCCCXXVII.

LIcet actus metu gestus rescindi posset per metum reuerẽtialem.l.j.§.quæ onerandæ. ff. quar. rerum actio non datur: tamen si interuenerit amicorum vel cognatorum præsentia, talis allegatio metus reuerentialis cessabit.Bar. in l.fi. ff.si quis aliquem restari prohibuerit. quod procedit etiam si renuntiatio esset facta patri per filium, vel marito per vxorẽ. nam validabitur per præsentiam amicorum. quia patris reuerẽtia non plus potest quàm mariti. Iaſ. in l.transactione.C.de transac.

Conclusio CCCCXXVIII.

QVoties per statutum requiritur quòd in contractibus minorum vel mulierũ interueniat consensus propinquorum, sufficiet duos proximos consentire, quamuis non sint de proximioribus & hoc de cõsuetudine obseruari asserit Iaſ.in l.transactionem.C.de transac.

Conclusio CCCCXXIX.

ILle qui dat mercatoribus ad dimidiam lucri & damni nõ potest petere rationem calculi nisi in fine anni. Bartolus in l. neminem, per illum textum de suscepto. & arcariis.lib. x.C. nisi expresè actum esset quod quãdocunque peti posset ipsius calculi ratio, tunc cẽ ante finem anni peti posset ipsa ratio calculi dummodo hoc fiat sine calumnia.l.tandiu. C.pro socio.Bar.in l.Lucius.ff.pro socio.Iaſ. in l.j.C.de errore calculi.

Conclusio CCCCXXX.

ERror calculi in causa appellationis deduci potest, siue ille error deductus fuerit in causa principali siue non: nisi super eo errore deducto in prima instantia,& non obstante allegatione iudicatum fuisset, & à tali sententia non fuisset appellatum, vel nisi super eo transactum fuisset.l.j.C.de errore calculi.aliàs deduci poterit.Paul.Castr.consil.19.par.2.ex modico tamen errore calculus non vitiatur.l.quamuis.ff.de condi.& demon.& Iaſ.in l.j.C.de errore calculi.

Conclusio CCCCXXXI.

CONfessio in iudicio facta non potest reuocari prætextu erroris quando illi cõfitenti datus fuit terminus ad deliberandũ,& eum terminum acceptauerit, & deinde respõdit de veritate in facto proprio: aliàs autem confessio talis prætextu erroris reuocari poterit. Iason in l. j. C. de erro. calculi.

Conclusio CCCCXXXII.

QVando error est taliter in sententia expressus vt oculo corporis legi & inspici posset in ea sententia, tunc ea sententia redditur ipso iure nulla.Bar.in l.j.C.de errore calc. cuius opinionem Iaſ. ibi asserit communem esse,& eam tenendã.quod procedit vbi talis error non posset aliquo modo tolerari: alioquin non.Iaſ.ibi.nu. 11.

Conclusio CCCCXXXIII.

STipulatio prætextu erroris calculi bene rescinditur.l.j.C. de erro.cal.transactio autem prætextu erroris calculi nõ rescindi debet.d.l.j.& is est communis intellectus super ea l. j.& ibi per Iaſ.

Conclusio CCCCXXXXIIII.

HAec verba quæ cõmuniter ponuntur in arrestis vel sententiis, quòd quis restituatur in locis contentiosis in statu in quo erat defunctus: ponuntur causatiuè & non conditionaliter.propterea ille qui petit executionem non tenetur docere de eo statu: & si pars aduersa petat vt ante omnem executionem doceat de primo statu, non esset audienda.& ita iudicatũ fuisse refert Boer.dec. 16.propterea si quis mãdetur restitui in eo statu in quo erat tempore motæ litis, licet ille non reperiatur spoliatus,sed destitutus,erit restituendus.Pano.in c.fi.nu. 12.de restitu.spolia.

Conclusio CCCCXXXV.

EA quæ principi competunt in signum supremæ potestatis non possunt præscribi, per l.comperit.C. de præscript. trig.annorum.vt tributi solutio quæ fit in signum subiectionis.sic nec præscribi potest contra supremam principis potestatem. quædam verò sunt quæ sunt principi reseruata in signũ cuiusdam prærogatiuæ,& ea præscribi possunt. Pano. in c.cum contingat.de foro compe.

Conclusio CCCCXXXVI.

COmmunis est illa opinio, quòd actio nõ est in libello exprimenda sed factum ita narrandum est, vt ex propositione facti possit elici modus agendi. c. dilecti. de iud.& ibi docto.& Pano.in c.examinata.de iudi.

Conclusio CCCCXXXVII.

QVilibet capere potest crimino sum repertum in domo, & eum ibi per viginti horas detinere vt interim delictum iudici patefaciat.l.capite quinto.ff.ad legem Iuliam de adult.Pano.in c.cum non ab homine.de iudi.

Conclusio CCCCXXXVIII.

COlligens oliuas maturas inscio domino, tenetur eas restituere ipsi domino: & perdit expẽsas quas expo suit in colligendo illas oliuas & competit actio legis Aquiliæ ipsi domino pro damno dato. nam quamuis colligendo oliuas maturas nullum damnum dederit, ex quo eas restituit, tamẽ per hoc non tollitur quin pro malo animo alia pœna etiam furti teneatur contrectando rem alienam inuito domino. punitur enim malum quamuis inde bonum sequatur. c. relegãtes.& ibi gl.23.q.5. si autem quis oliuas immaturas colligeret, teneret ad damnum actione legis Aquilię.l.si seruus. §.oliuam.ff.ad l. Aquiliam. Pano.in c.nouit ille. de iudi. numero 29.

Conclusio CCCCXXXIX.

INterserens delictum in libello contra aduersariũ tenetur illi actione iniuriarum. l. item apud Labeonem §. si quis libellos.ff.de iniuriis, quia proponẽs libellum videtur fateri contenta in eo libello esse vera,ita vt teneatur actione iniuriarum si aliquod delictum contra aduersarium proposuerit.Pano.in c.examinata.de iudi.similiter videtur quis fateri quod proponit in articulis seu capitulis. Spe.in titulo de positio.§.10.ver.j.vbi inquit quod producens positiones videtur fateri omnia in eo contenta.

Conclusio CCCCXL.

SI vir & vxor in vno instrumento vendant rem aliquam quę sit vnius ipsorum, vel insimul,& pecuniam accipiant & fateantur se eam pecuniam accepisse, præsumendum erit totam

Universidad de Deusto
Biblioteca

totam pecuniam ad maritum peruenisse, & mulierem positam in instrumento fuisse pro cautela ipsius emptoris vt videatur colorem quendam adhibitum fuisse per præsentiã ipsius vxoris. & hoc satis experientiam docere asserit Boer. decis. 23. nu. 6. & 7. & hanc partem veriorem esse concludit ibi, quam tenuit Bal. in authen. si qua mulier. C. ad vellei. nisi expresè & verè probetur quòd realiter medietas pecuniæ peruenit ad vtilitatem vxoris, per eam authẽ. si qua mulier. idem Roma. in l. si cum dotem. §. transgrediamur. ff. soluto matri. & hoc de consuetudine obseruari asserit Boeri. in tit. de consue. su. perso. vbi inquit q̃ solu. matri. tenebitur maritus totum restituere hæredibus vxoris si fundus ille venditus fuisset ipsius vxoris.

Conclusio CCCCXLI.

SI pater & filius insimul rem vendunt, vel si insimul in instrumento fateantur se pecuniam recepisse, præsumendũ erit pro media parte ad vtrũque pecuniã peruenisse. §. cum in tabulis. l. reos. ff. de duo. reis. hanc cõem opinionem asserit esse Boe. dec. 23. nu. 10. nisi aliter probetur totã pecuniã ad gubernatorem peruenisse. Franciscus Curt. consilio 54. vt quia pater omnia regebat aut filius. Boeri. in ea decis. numero 10.

Conclusio CCCCXLII.

SI mater & filius fateantur se pecuniam recepisse in aliquo instrumento, præsumendum erit ad quemlibet eorũ pecuniam pro media parte peruenisse, nisi mater filium gubernaret, vel nisi probetur ad vnum eorum totam pecuniam peruenisse. Boer. dec. 23. nu. 11. & 12.

Conclusio CCCCXLIII.

TOt modis contractus dici potest simulatus, quibus fraus potest dici. l. emptor. ff. de aqua plu. arcen. & ibi Bar. quia vbi non est propriè fraus, ibi etiam propriè non est simulatio. Bal. in l. si sub specie. in fi. C. de postu.

Conclusio CCCCXLIIII.

ADuocatus nõ potest facere pacta cum suo clientulo de quota litis: sed nec de minima parte quotæ suo nomine. l. si qui aduocatorũ. C. de postu. & faciẽdo tale pactũ debet priuari officio aduocationis, per eam l. sed & nec paciſci potest super re litigiosa. super alia autem re nõ litigiosa, vel super pecunia posset facere pactum de ea re non litigiosa lucranda, vel de ipsa pecunia lucranda. Bald. in dicta lege si qui. & poterit fieri pactum inter aduocatum & clientulum quòd ille aduocatus mediante re certa litem vsque ad fine persequetur. l. vnica. C. de suffragio. & si causa per sententiam finiatur, vel per amicabilem compositionem, rem promissam consequi poterit ille aduocatus. Guido Papæ dec. 102.

Conclusio CCCCXLV.

ADuocatus id quod lucratur siue ex salario publico, siue aliàs, id quod habet à suis clientulis est censendum peculium quasi castrense, dum tamen ille sit aduocatus approbatus publica authoritate, & receptus in album aduocatorum. l. fori. & ibi Bal. C. de aduo. diuers. iudi. propterea de illis acquisitis factis ab ipso aduocato, poterit ille disponere, ac de illis testari, ac si esset pater familias. l. vlti. C. de inoff. testamento. & Bal. in d. l. final.

Conclusio CCCCXLVI.

HOmines sunt in collecta exequendi & taxandi secundũ facultates. l. sancimus. & ibi gl. & Bald. C. de aduo. diuer. iudi. & id fit per æs & libram & pro modo facultatũ. Lucas de Pen. in rub. de anno. & tribu. nisi esset collecta quæ imponeretur pro muris ædificandis, vel pro salariis magistratuũ, vel aliorum officialiũ: quo casu collecta imponi potest per capita, per eum titulum de annonis & capitationes administrãtium C. ita Lucas de pen. in l. fi. in questione 11. & 12. de quibus muneribus & præsta. lib. 10. C. & ibi Ioannes de platea. & in l. j. nu. 81. de apo. publi. lib. 10. C. & Bar. in l. 4. §. actor municipũ. ff. de re iudica. fiet etiam impositio per capita si cã impositionis respiciat ipsas personas. Iaſ. in d. §. j. illius l. si se non obtulit. quæ est l. iiij.

Conclusio CCCCXLVII.

STatur assertioni doctoris mediãte iuramento super scientia & peritia sui discipuli & scholaris: neque per hoc in causa sui scholaris debet suspectus reputari. l. nemini. & ibi Bald. C. de aduo. diuer. iudi. & Bar. in j. cõsti. ff. in §. omnium.

Conclusio CCCCXLVIII.

OMnes deponentes super peritia artis vel ratione artis vel peritiæ debent iurare priusquam deponant. l. nemini. C. de aduo. diuer. iudi. & ibi Bald. gloss. in l. j. ff. de ventre in posse. mittendo.

Conclusio CCCCXLIX.

NOmine suorum nõ cõtinentur transuersales, nisi vsque ad quartum gradum. l. petitionem. C. de aduo. diuer. iudi. & ibi Bal. l. fœmina. C. ad Turpi. aliquando suorum hæredum nomine continentur etiam extranei. l. sciendum. ff. de ver. sign. quod procedit etiam si dictio suis, proferatur simpliciter: vt do Titio & suis. nam ad extraneos illud trãsfertur qui sunt hæredes Titij. Iaſ. in l. Gallus. §. etiam. nu. 12. & 13. ff. de liberis & posthum. & ibi ponit quasdam limitationes in hoc.

Conclusio CCCCL.

ASsertio supplicantis vel libellantis facit transire onus probandi negatiuam in eum libellantem, vel supplicantẽ. in dubio enim statur assertioni factæ in libello, vel in supplicatione per l. cum precum. C. de libe. causa. si tamẽ demũ supplicans dicat se errasse, debet errorem probare: quia cõtra eum est præsumptio suæ assertionis quam fecit in eo libello. l. errores. C. de errore aduo. & ibi Bal.

Conclusio CCCCLI.

DIctio prout, est limitatiua. Dec. consi. 362. nu. 1. vnde infertur q̃ si quis respondendo positioni aduersarij confiteatur positionem prout in tali instrumento continetur, si demum in eo instrumento non sic contineatur, illa confessio habetur pro non facta licet ille dixerit, confiteor. quia per hoc redditur ineffi̊cax. l. j. & ibi Bald. C. de erro. aduocatorum.

Conclusio CCCCLII.

IN libellis in causa ciuili iudex non põt recedere à conclusione libelli. c. examinata. de iudic. & ibi notaẽ. in causis verò criminalibus iudex nõ habet considerare modũ concludẽdi in libello, sed qualiter lex p̃cludat secundũ delicti qualitatem. c. licet. de simonia. Bal. in l. & si seuerior. nu. 13. C. ex quibus causis irroge. infa. cum enim agitur in causa ciuili, iudex non debet in aliud cõdemnare quàm petitum sit. l. fi. C. de fidei. liber. nisi ex necessitate rei veniat quòd quis in æstimatione condemnandus sit. l. si seruum. ff. de verbo. obliga. tunc enim energit illa æstimatio cum res dari non possit. vt per Bal. ibi.

Conclusio CCCCLIII.

VXor non cogitur plorare de morte viri defuncti, sed & neque induere habitum nigrum, si non vult: quia viduitas non stat in lachrimis nec in habitu, sed in continentia viduali. l. decreto. & ibi Bal. C. ex quibus causis infa. irrogaẽ.

Conclusio CCCCLIIII.

SI quis in libello mentionem faciat de cessione, debet tũc edi copia instrumenti cessionis ante litem contestatam. Bal. in l. qui stipendia. C. de procu. Iaſ. in rubri. de edẽdo. nu. 3. nisi ille iuret se non posse edere: quia tunc procedetur ad vlteriora. Bal. ibi. Aufre. in decisione Capellæ Tholosa. dec. 294. post verò litem contestatam non est dubium quòd ad victoriam debet ille docere de illa cessione si velit obtinere. Bal. ibi.

Conclusio CCCCLV.

MAritus vxori infirmæ tenetur subuenire de alimentis, medicinis, & alijs omnibus necessarijs. & hoc ex proprio. l. quod in vxorem. C. de nego. gestis. Nam quamdiu durat matrimonium, tenetur subire onera. per l. hactenus. ff. de vsufruct. l. doce ancillam. C. de rei vẽdi. l. ab hostibus. §. si vir. ff. sol. matri. & d. l. quod in vxorem. postquã verò vxor mortua est, & sic finitum est matrimonium, non tenetur ad alia onera: & ideo non tenetur eam sepelire suis sumptibus: sed sepultura facienda est de patrimonio vxoris. tenetur quidẽ curare vt ea sepeliatur, sed hoc fiet in extenuatione doris. l. sic pro rata. ff. de religios. & sumpt. funer. Bal. ibi. & Boer. dec. 244. nu. 11.

Conclusio CCCCLVI.

SI pater aliquid expenderit in medicinis pro filia maritata, poterit id quod expendit à marito repetere, cum maritus ad id teneatur, vt iam dictum est in superiori decisione & ibi Bal.

Conclusio CCCCLVII.

SI quis alteri rem suam vendiderit, & facta venditione res illa remãserit in cataſtro vẽditoris, & tallias ratione illius rei exsoluerit, poterit demũ tallias exsolutas repetere ab ipso emptore: ea est decisio, quã ponit Bal. in l. si negotium. C. de negotiis gestis. quia ad possessorẽ rei qui fruct⁹ percipit, spectat ẽt & onuis soluendi tallias, licet alius reperiat descriptus & nominatus in æstimo alterius vbi ea res adhuc est. l. oẽs. C. sine censu vel reliquiis. & repetet inquam id quod exsoluit actione negotiorum gestorum vtili, vt ibi per Bal.

Conclusio

Conclusio CCCCLVIII.

QVis non admittitur ad testificandum quando commodum vel incommodum suæ depositionis ad cum potest spectare. vt si produco testem qui dicat se apportasse cẽ tũ Titio, quæ sibi dicat dedisse, talis testis est suspectus cùm per suam depositionem consequi deberet liberationẽ. quia si non tradidisset, remaneret obligatus ad eam pecuniã reddendam. Dominicus de sancto Geminiano in c. fin. de testi. in 6.

Conclusio CCCCLIX.

NOn solum in vi expulsiua sed & in quolibet genere violentiæ damnum & interesse probatur per iuramentum. l. si quando. C. vnde vi. Bal. in l. j. C. quod metus causa.

Conclusio CCCCLX.

ADultus habens curatorem vel pupillus habens tutorẽ non potest contrahere etiam cum decreto iudicis sine authoritate sui tutoris vel curatoris quia cum lex requirat in illis contractibus & decretum iudicis & authoritatẽ tutoris vel curatoris, alterum sine altero non debet sufficere. Bal. in l. si curatorem habens. per eam l. C. de in integ. resti. mino. quòd si ille pupillus careret tutore, aut minor curatore, tũc iudex posset defectum supplere. Bal. ibi. quod procedit in his quæ prosunt ipsis pupillis, vel minoribus, non autem in prę-iudicialibus vt ibi per Bal.

Conclusio CCCCLXI.

MInor qui est doctor in legibus, si in sua causa quædam omiserit allegare, non poterit petere se restitui in integrum, quòd fuerit læsus ex sua facilitate, & imperitia: nam tunc illi obiici posset, professio & desiderium tuum inter se discrepant. Bal. in l. j. C. qui & aduers. quod procedit vbi ille doctor se allegaret læsum in omissione allegationum iuris: tunc certè non deberet audiri: quia tunc suam turpitudinẽ allegaret: sed audiendus esset quamuis doctor si se læsum diceret in aliquo contractu & in aliquo facto: tunc læsus in facto & circa contractum esset audiendus ille doctor minor. Boer. dec. 350. fallunt enim facta etiam prudentissimos.

Conclusio CCCCLXII.

IN actibus in quibus quis est approbatus cessat restitutio in integrum & quam minor eo casu non potest obtinere: quia non est verisimile quòd ille qui est diligẽs & industriosus, fuerit læsus sua facilitate. l. j. C. qui & aduersus quos. tamen posset probari in contrarium vt recedatur ab eo verisimili vt ibi per Bal.

Conclusio CCCCLXIII.

NOtarius causę non potest recipere testes nec iuramentũ ab ipsis etiam de consensu partium sine iudicis voluntate & commissione. Bal. in titulo de pace constan. ver. secũdum. Boer. dec. 258. nu. 3.

Conclusio CCCCLXIIII.

APpellatione actorum vel processus venit sententia. c. j. de re iud. Bar. in l. actorum. in fi. ff. de re iud. Boer. dec. 258. nu. 6. Bal. in l. supplicare. vt lite penden.

Conclusio CCCCLXV.

CONsiliarij, aduocati & graphatij ex leui causa recusanẽ & recusatio contra eos proposita probari potest per solum iuramentum partis. Alex. consi. 104. versi. circa secũdum. lib. 5. Boer. dec. 258. nu. 7.

Conclusio CCCCLXVI.

ADuocatus & procurator regius non de facili recusantur nisi quando sunt de cõsilio partis aduersæ, cui possent secreta omnium productionum pãdere. Boer. dec. 258. nu. 8.

Conclusio CCCCLXVII.

VBi grapharius per iudicem constitutus est, aut per superiorem, tũc iudex tenetur ipsum accipere in causis quæ coram eo vertũtur: & non solùm ĩ causis quæ vertuntur coram eo iudice vt ordinario, sed & coram eo qui procedit vt delegatus ab alio. Bal. in l. cum scimus. C. vbi & apud quem. & hoc verum esse & obseruari asserit Boer. dec. 258. tam in iudicibus secularibus quàm ecclesiasticis.

Conclusio CCCCLXVIII.

DIlatio quæ semel data est in iudicio efficitur communis vtrique parti, ita vt per eam ius vtrique quæsitum sit, propterea vna pars in præiudicium alterius renuntiare non potest illi dilationi. Bal. in l. petendę. nu. 6. C. de tempo. in integ. resti. peten. & in dilationibus datis vterque potest vti tali dilatione, & facere suas probationes: cũ illæ dilationes efficiantur communes. Sal. ibi.

Conclusio CCCCLXIX.

MInoritas non plenè probatur probando quòd quis habuit curatorem in eo tempore. Rebuf. in commen. in consti. regias, in titu. de restitu. arti. j. in gl. 3. nu. 3. est quidem verum q̃ quis litigando cum curatore minoris iuris p̃sumptio eum reputat minorem. Si tamen probaretur maioritas, ea datio curatoris redderetur nulla. Bal. in l. principales. §. qđ obseruari. nu. 10. C. de iure iur. ,ppter calum. quare q̃s debet esse cautus ne litiget cum curatore alicuius: quia per hoc vt eum minorem approbare: ita Bal. ibi. & quamuis onus probandi ætatẽ incumbat ei qui se fundat in ætate, tamen is qui adducit decretum iudicis pro se per quod apparet ei datum fuisse curatorem vt minori, & tunc erit præsumptio quòd fuerit minor: & onus probandi in contrarium incumberet aduersario. Alex. consi. 147. in 7. vol.

Conclusio CCCCLXX.

SI plures correi obligati insolidum sint condemnati simpliciter per sententiam, censentur esse condemnati in viriles & non tenentur amplius, nisi in partes viriles, per titulũ si plures vna sententia condemnati fuerunt. quod procedit vbi contra eos ageretur actione in factum ex ea sententia. & ita procedit ille titulus, si plures vna sententia. secus si cõtra eos ageretur prima actione quæ per sententiam non est extincta, cum sententia habeat vim nouationis cumulatiuè & non extinctiuè. Iaſ. in l. j. nu. 17. C. de iudiciis.

Conclusio CCCCLXXI.

SI quis fideiusserit pro eo qui conduxerat domũ vsque ad duos annos pro mercede illius domus, & finito eo tẽpore duorum annorum eam domum ille locator eidem reloca uerit absente fideiussore, & eo inscio, ille fideiussor nõ tenebitur vltra suum tempus p̃ quo fideiusserit. finita enĩ fuit obligatio fideiussoris quare absque illius consensu non potuit rursus obligari. l. fi. ff. de pactis. l. item quæritur. §. qui impleto. ff. locati. Iaſ. in l. j. nu. 13. C. de iudi. Soc. cõsi. 21. nu. 10. in i. par. & ibi inquit fideiussorẽ non teneri ad tempus prorogatum.

Conclusio CCCCLXXII.

SI quis fuerit fideiussor constituturus in compromisso quod per certũ tempus debet durare, & hic sub pœna fideiusserit pro obseruatione contentorum in instrumento, finito tempore compromissi erit liberatus ille fideiussor, & neque amplius tenebitur quamuis tempus cõpromissi fuerit prorogatum, modo ea prorogatio fiat absque eius consensu, & eo absente. Bal. in l. si cum hermes. C. locati. Iaſ. in l. j. C. de iudi. nu. 18. Alex. consi. 72. in 6. vol. & Dec. consi. 93.

Conclusio CCCCLXXIII.

FIdeiussor pro aliquo debitore vsque ad certum tempus, puta vsque ad annum, si post illud fiat prorogatio alterius termini, nõ tenebitur ille fideiussor, nisi illi prorogationi p̃senserit. l. Labeo. & ibi Bar. ff. locati. limitata enim causa & effectum producit limitatum. q̃ si obligatio debitoris & fideiussoris sit pura, sed solutio differatur ad certum tempus, fideiussor tunc remanet obligatus quamuis eo ignorante sit facta prorogatio termini ipsi debitori à creditore. quia etiam nulla facta prorogatione termini ipsi debitori à creditore post tempus fideiussor semper tenetur: & p̃simplicem termini prorogationem accessorię nõ tolluntur. Iaſ. in d. l. j. C. de iudi. & hanc opinionem tenet Aufre. deci. 181. in dec. Capellæ Tolosanæ, vbi inquit, eam cõmuniter à doctoribus teneri. & quam tenet Pet. de Anch. & alij in c. cõstitutus. de fideiu. Iaſ. in d. l. j. de iudi. & in l. lecta. ff. si cer. peta. & Dec. consi. 93.

Conclusio CCCCLXXIIII.

IVdex semper etiam in casu dubio debet appellationẽ admittere, aliàs puniẽdus esset. l. qui. C. de appella. Bal. in l. p̃erandum. §. finautẽ. C. de iudi. quælibet enim appellatio cẽsetur permissa, nisi reperiatur prohibita. gl. in l. qui restituere. in gl. fi. ff. de rei vendi. ergo debet admitti à iudice à quo. facit & hoc vnum, quia an sit deferendum appellationi, iudex ad quem id debet cognoscere, & nõ iudex à quo. Bar. in l. j. ff. nihil nouari pen. appella. & si semel iudex appellationẽ admiserit, aut detulerit ei appellationi, non poterit amplius procedere in ea causa etiam si eam admiserit, nisi si & inquãtum. Cor. consi. 305. par. 3.

Conclusio CCCCLXXV.

COmpromissum inter aliquos factũ impedit cursum instãtiæ ĩ cã appellationis, & donec durat tẽpus cõpromissi, rẽpus instantiæ nõ currit. Iaſ. in l. properandũ. nu. 23. in prin. C. de iudi. per authen. si tñ. C. de tẽpo. appella. nusq̃ cẽ currit tempus ei qui semper litigat. Bal. in d. l. properandum. nu. 5.

Conclusio

Universidad de Deusto
Biblioteca

Conclusio CCCCLxXVI.

CONtumacia alicui non potest nocere, nisi illa in iudicio accusetur. l. properandum. §. & si quidem. vbi Bald. & Iaſ. C. de iudi. Rebuf. in cõmentariis, in constitu. reg. in tractatu de contumacia, in gl. vnica. nu. 2. nusquam enim debet cõtumacia alicui nocere, nisi eam aduersarius in termino cõparens eam accusauerit. Alex. consi. 100. in 5. vol.

Conclusio CCCCLXXVII.

INcasibus in quibus sola citatio interrumpit præscriptionem, non sufficeret quem citatum fuisse nisi etiam in termino comparens & se præsentans eam contumaciam in iudicio accusauerit in termino. Rebuf. loco quo suprà. nu. 3. & Bal. in l. j. ff. de in ius vocand.

Conclusio CCCCLXXVIII.

QVoties proceditur contra aliquem vt cõtumacem, antequam perueniatur ad sententiam diffinitiuam debet iudex pronuntiare defectus debitè fuisse obtentos, & cõtinuatos, & eum verè fuisse contumacem & deficientem ac ab omnibus suis exceptionibus cecidisse, & hoc expressim dici debere inquit Rebuffus loco quo suprà. arti. octauo. in gl. j. nu. 10. & hoc per interlocutoriam pronuntiandum est antequam ad diffinitiuam procedatur.

Conclusio CCCCLXXIX.

CONtumax si soluerit expensas ratione cõtumaciæ quãuis demum vincat in principali cum expensis, non tñ recuperabit eas expensas solutas ratione contumacię. Bart. in l. si pignore. ff. de pigno. actione. Rebuf. loco quo suprà. arti. 13. in gl. vnica. nu. 37.

Conclusio CCCCLXXX.

CReditur nũcio & seruienti, si dicat quem citasse & citatum ei respondisse nolo venire. Bar. in l. ex consensu. §. fi. ff. de appella. & in l. si. ff. de in integ. resti. mi. & in l. tres denũtiationes. C. quomodo, & quãd. iud. Pano. in c. cũ parati. de appella. Iaſ. in l. properandum. §. & si quidem. nu. 9. C. de iudi. Phi. Decius in d. c. cum parati. & ibi hanc dicit esse veram opinionẽ: quia creditur nuncio in his quæ pertinent ad suũ officium, d. c. cum parati. sed responsio citati qualiscunque sit, est de pertinentibus ad ipsam citationem, & respicit effectum citationis: quare ad talem responsionem nuncij commissio se extendi debet, vt ibi per Decium.

Conclusio CCCCLXXXI.

INferiores iudices præcisè iudicare debent secundum leges. authẽ. hodie iurant. C. de iudi. maiores autem iudices debent iudicare secundum quod eis melius, & iustius videbitur: & possunt ex causa transgredi leges. illi enim maiores iudices iurare debent iudicare secundum quod eis melius & iustius videbitur. Isti autem inferiores iurãt seruare leges & statuta. Iaſ. in d. authen. hodie. & ibi etiam Bal. & Iaſ. in §. ex maleficiis. nu. 15. de actio. & Hippo. de marsiliis in practica causarum criminalium in verbo, diligenter. nu. 176.

Conclusio CCCCLXXXII.

COmpater & patrinus repelli non possunt à testimonio tanquam suspecti in causa patrini vel compatris, nec econtrariò. Iaſ. in l. generaliter. ff. de in ius vocando ita Bald. & Salice. in l. parentes. C. de testi. vbi expresse ponit casum in eo qui aliquẽ leuauit de sacro fonte. Bald. in l. j. C. qui accuſ. poſ. & de compatre q̃ pro compatre possit esse testis, tenet Barb. super Pano. in c. in literis. 2. de testi. & tenet Iaſ. in l. apertissimi. nu. 9. C. de iudi. edictum enim de testibus est prohibitorium certarum personarum: & quilibet qui non est prohibitus, potest esse testis: & cum non reperiatur prohibitum compatrem vel patrinum à ferendo testimonio pro altero compatre vel pro suo patrino, ergo in testem poterit admitti.

Conclusio CCCCLXXXIII.

IVdex potest declarari vt suspectus si est compater alterius partis, vel si leuauerit quem à sacro fonte. nam per hoc alteri parti poterit esse suspectus. Iaſ. in l. apertissimi. C. de iudi. nu. 7. quod procedit vbi magna familiaritas, vel quid aliud accederet vnà cum cõpaternitate: alioquin hodie sola cõpaternitas si aliud non accedat, non sufficeret ad iudicẽ recusandum. Rebuf. in cõmentariis in consti. regias in, tracta. de recusatio. arti. 9. nu. 29. & asserit Stepha. Autre. in suo tractatu de recusationibus. ver. 34. se vidisse in curia parlamẽti declarati solam compaternitatem non sufficere ad recusandum. idem tenet Boer. dec. 233. & Bene. in rep. c. Rainutius. in verbo, in eodem testamento. 2. nu. 20.

Conclusio CCCCLXXXIIII.

DOctor non potest recusari vt suspectus in cã sui scholastici. Bal. in authen. habita. C. ne filius pro patre. Pano. in c. cum R. canonicus. de offi. & potestate iudic. deleg. & hoc etiam tenet Iaſ. in l. apertissimi. C. de iudi. quod procedit vbi vertitur quæstio inter duos discipulos eiusdem doctoris: aliàs secus: quia tunc posset recusari. Barb. in additionibus ad Bal. in d. authen. habita.

Conclusio CCCCLXXXV.

QVoties in aliqua ciuitate abest ille corã quo actus fieri debet, vel si ille nõ præstet sui copiam, tunc talis actus coram alio expediri poterit. l. cum specialis. & ibi Iaſo. nu. 2. C. de iudi. vnde infertur quòd si in aliquo loco non recipit alius iudex quàm spiritualis, poterit ille tẽporalem iurisdictionem exercere. Bal. in c. 2. de postula. prela. & idem dicendum erit de iudice causarum criminaliũ, qui in absentia iudicis causarum ciuilium poterit cognoscere de causis ciuilibus. Iaſ. plenè in l. cùm specialis. C. de iudi.

Conclusio CCCCLXXXVI.

MInor potest agere in iudicio possessorio etiam sine authoritate curatoris. l. j. & l. momẽtaneę. C. qui leg. perſo. habẽt in iudicio. quod introductũ est in fauorem minorum, vt possunt esse in iudicio possessorio eo casu quo ipsi agunt: Cęterũ defendẽdo etiam in causa possessoria nõ possunt esse in iudicio. possunt enim agere sed non conueniri; neque eo casu possunt stare in iudicio defendendo sine curatoris authoritate. Bal. in d. l. momentaneæ. nu. 5. ne quod inuentum est in fauorem minorum, in eorum odium retorqueatur. Bal. ibi.

Conclusio CCCCLXXXVII.

EO casu quo minor agit in iudicio possessorio sine curatore, si succumbat, poterit petere restitutionem in integrũ. Bal. in d. l. momentaneæ. C. qui legiti. perſo. & hoc verũ esse ibi asserit Bal.

Conclusio CCCCLXXXVIII.

EMergens quæstio est illa quæ concernit processum quo ordine procedatur, vel an personæ sint legitimæ, vel an sit danda dilatio, vel non. l. à ,pcedente. C. de dila. & hæ quæstiones seorsum à principali examinantur: incidentes verò quæstiones illę sunt ex quibus dependet substantia vel defectus petitionis, vel actionis intẽtatę. l. siquidem. C. de excep. Bal. in l. j. C. de ordi. cogni.

Conclusio CCCCLXXXIX.

QVando terminus assignatur alicui in sui absentia, debet illi notificari: aliàs talis terminus nõ posset sibi prę-iudicare. Bar. in l. Labeo. ff. de iureiu. Bal. in l. si quis alterius. nu. 3. C. vbi in rem actio.

Conclusio CCCCXC.

VBi testamentum est nullum venientes ab intestato censentur rogati restituere hæreditatem hæredi scripto: & hoc in vim illius clausulæ codicillaris. authen. ex causa. C. de posthu. hære. instit.

Conclusio CCCCXCI.

SVpplementum legitimæ non potest peti actione ex testamento: sed illud petendum est condictione ex leg. omnimodo. C. de inoff. testamento. & ibi Iaſ. nu. 3. Roma. in l. j. nu. 19. ff. de acquiren. hęredi. relicta vero in testamento actione ex testamento peti possunt. Bald. in authen. presbyteri. C. de epiſ. & cleric.

Conclusio CCCCXCII.

RAtio illegitimè & malè reddita iterum reddi debet. l. non putauit. §. non quæuis. ff. de bono. posſe. contra tabu. Socin. consi. 159. libr. 2. quòd si plenè & sufficienter reddita sit, non erit iterum reddenda. & dicitur verè reddita, quando data & accepta relata fuerunt. Socin. consilio 92. in 4. volu.

Conclusio CCCCXCIII.

VSufructuarius potest vsumfructum alienare ad sui libitum. l. arboribus. §. vsu fructuarius. ff. de vsufructu.

Conclusio CCCCXCIIII.

VIcarius episcopi ad hoc vt possit beneficia conferre, multa quidem requiruntur. primum est quòd sit vicarius generalis, constitutus tam in spiritualibus quàm temporalibus. c. constitutus. de concess. præbend. secundum est quòd expresè illi committatur collatio beneficiorum. cap. 2. de offi. vicarij. Soc. consi. 260. nu. 17. in 2. vol. & neque alterum sine altero sufficeret vt ibi per Soc. & Oldradus consilio 77.

Conclusio CCCCXCV.

MVlier excusatur si filijs suis egenis, & propter eorum paupertatem tutorem non petierit. l. 2. §. si mater. ff. ad Tertu.

Conclusio

Conclusio CCCCXCVI.

ALimenta relicta Titio & eius vxori futuræ censentur relicta & secundæ & tertiæ vxori. Alex. consi. 172. li. 2. de Ripa in rubri. de secun. nup. nu. 3.

Conclusio CCCCXCVII.

IVramentum præstitum scholastico de non se doctorando alibi quàm in tali vniuersitate, intelligitur rebus sic stantibus. Anto. de Butri. in ca. cũ P de renuntia. Guid. Pap in tractatu de gabellis. in 2. parte, nu. 5.

Conclusio CCCCXCVIII.

INcausa aliqua post didicita testificata, vel etiam in causa appellationis publicatis attestationibus possunt testes produci super nouis articulis etiã dependentibus ex prioribus. Speculator & ibi Ioan. Andre. in §. satis vtiliter. in tit. de testibus. verſ. & breuiter. & possunt etiam examinari super nouis articulis non directè contrariis primis articulis. l. fi. de testi. vel etiam si sint articuli, diuersi à primis in causa traditis, poterũt super illis articulis testes examinari post publicationẽ. Barto. in l. cum furti. ff. de in litem iurã. plenè Guido Papæ consi. 100.

Conclusio CCCCXCIX.

PActum de non succedendo à filio vel à filia factum patri vel matri, valet, quando ille filius vel filia renuntians tantum à patre vel matre accepisset quantum ascendit eius legitima. l. j. §. si vel parens. ff. si quis à parente fuerit manumissus. Bal. & Ange. in l. stipulatio ff. de verbo. oblig. & in æstimanda tali legitima, considerabitur tempus renuntiationis, & non tempus mortis patris vel matris. Roma. in dict. l. stipulatio. Bal. in l. quamuis. C. de fideic. Gul. Bened. in rep. c. Rainutius. in verbo, duas habens. nu. 242.

Conclusio CCCCC.

SI per viam publicã nõ possit cõmodè transiri, vicinus debet viam præstare per suum fundum. glo. & Bald. in l. per agrum. C. de serui. & aqua. glo. in c. omnis. j. distin. & facit l. si locus. §. fin. ff. quẽadmodum serui amittantur. Guid. Papæ consi. 92.

STEPHANI RANCHINI I. C.

CLARISSIMI, AC SENATORIS APVD MONTEMPESSVLANVM IN SVPREMA GENERALIVM Curia, Miscellanearum Decisionum, seu Conclusionum ac Resolutionum vtriusque Iuris,

Pars Secunda.

Conclusio I.

IPater dotem filiæ suæ promiserit, & dote promissã & non soluta decedat institutis filio, & ea filia hæredibus, nõ poterit filia ab ipso fratre coherede partem dotis constitutæ petere ,p sua parte hæreditaria. l. j. §. filiam. ff. de colla. dotis. quem textum in hoc singularem & admirabilem asserit Ludo. Ro. in l. post dotem. nu. 6. ff. sol. matri. & ibi hoc etiam notat Alex. & Iaſ. in l. auus neptis. nu. 7. ff. de pactis. quamuis ea decisio videatur contraria dispositioni iuris per quam cauetur onera hæreditaria pro parte pro qua succeditur exoluenda esse. per titulum de hęredit. actio. C. tamen est in ea l. j. §. filiam. decisio q̃ illud onus dotis soluendæ quæ per patrem promissa fuerit, non spectare ad filiam pro sua parte, sed totum erit in parte filiæ. Iaſ. ibi.

Conclusio II.

DOs data filię propter ingratitudinem non reuocatur. q̃ si promissa sit non impedietur solui prętextu ingratitudinis: & sic dos soluta non reuocatur propter ingratitudinẽ, nec promissa impedietur solui ratione ingratitudinis. l. dotem. C. de iure dotium. l. cum post diuortium. §. patrona. ff. de iure dotium. & ibi Bart. quamuis Bald. in l. fin. C. de dotis promiſ. velit contrarium vt dos promissa impediatur solui propter ingratitudinem. quem sequitur Iaſ. in l. patre furioſo. nu. 29. ff. de his qui sunt sui. sed prędecẽs opinio verior est quam sequitur Boer. dec. 27. in fi. per d. l. si cum dotem. & sicuti dos non reuocatur propter ingratitudinem, ita nec donatio facta fauore matrimonij nõ reuocatur propter ingratitudinem. Guid. Pap. deciſ. 145. & Boer. in ea decisione iam allegata.

Conclusio III.

INlegato annuo solutio fieri debet in principio cuiuslibet anni. l. qui hoc anno. vbi gloſſ. & docto. ff. de verbo. oblig. tamen si legetur frumentum & annuum ex tali fundo, tale frumentum non debebitur nisi in tempore messiũ & non in principio anni. l. Firmio. §. si pater. ff. quando dies leg. cedit. Roma. in dict. l. qui hoc anno. & Iaſ. in l. j. nu. 4. ff. de iusti. & iure.

Conclusio IIII.

DVbia probatio testis non releuat probantem. l. non hoc. C. vnde cogna. quare si testis dicat, ita est ni fallor, non probat, vel si deponat per verbum credo, quia est verbum dubitatiuum. gloſſ. & doctores in l. testium. Cod. de testibus. vel si dicat testis pro certo credere, etiam non probat. capitulo tertio loco. de probationib. nec probat etiã testis si dicat, videre meo. Bal. in l. de quibus. de leg. nec etiam probat si testis deponat suo iudicio. arg. l. sciendum. ff. de verb. oblig. non enim valet dictũ testis quando respõdet dubitatiuè. Speculator. in tit. de teste. §. j. ver. itẽ si testis. quod tamen limitatur vt non procedat vbi testis vtendo vno ex illis verbis dubitatiuis, adderet rationem sui dicti concludentem per sensum corporis. tũc enim benè probaret, aliàs non nisi testis deponat super eo de quo non potest per veritatem habere notitiam, nisi per credulitatem. Ange. in titulo de hærę. & falci. in authen. §. hinc nobis. nu. 35. vt in hoc exemplo, vidi numerari centũ ni fallor, quæ talis dedit mutuo: hoc modo bñ probaret: qa est ibi ratio dicti ex hoc verbo, vidi. sed si absq; ratiõe diceret, mutuauit centũ ni fallor, tũc nihil ,pbaret, & hoc ex regula quã ponit Bal. in l. cõuenticulã. C. de episc. & cler. vbi inquit q̃ vbi testis in dicto min⁹ ,pbat, & in ratione efficacius dicit, q̃ tũc semper in teste attẽditur ratio. Nã ratio in teste est quę dat esse rei: id est dat esse suo dicto. Bal. in l. solã. C. de testi. Iaſ. in l. j. nu. 13. vsque ad nu merũ. 27. ff. de iusti. & iure & in l. j. ff. si cert. peta.

Conclusio V.

AD ,pbandã innocentiã & defensionem alicuius accusati multa sunt ordinata in fauorẽ illi⁹. Primò quo ad ,pbandũ innocẽtiã, & rei defensionẽ admittũtur testes deponẽtes p verbũ credo. Alex. cõs. 76. j. vol. quãuis aliàs testes de credulitate non ,pbent. l. testiũ. C. de testi. itẽ & testes ẽt domesti ci & familiares & cõsanguinei admittũtur ad defensionẽ & innocentiã alicuius rei. Specula. in titulo, de inquiſit. § j. verſ. sed nunquid. vñ in hoc casu frater pro fratre admittitur ad probandũ fratris innocentiã. Bal. in l. parẽtes. C. de testibus, & licet aliàs magis creditur duobus testibus affirmantibus q̃ cẽtũ negãtib⁹. gl. in l. diẽ ,pferre. ff. de arbitris. in criminalib⁹ tñ ad probandã alicuius defensionem duobus deponentib⁹ super negatiua creditur. Ro. in l. in illa. ff. de verb. oblig. itẽ & probatur p cõiecturas q̃ reus aliquid fecit ad suã defensionẽ, & q̃ arbitrio iudicis relingtur. Bal. in l. j. C. de cõfeſ. Iaſ. in l. vt vim. n. 4. vsque ad nu. 8. ff. de iusti. & iure. itẽ & statur testibus deponẽtibus homicidium commissum fuisse ad defensionẽ alicuius, licet non deponant de aliqua ratione. Decius consi. 469.

Conclusio VI.

EO ipso q̃ qs est insultatus, p̃sumit q̃ defendẽdo id fecit ad suã licitã defensionẽ. Bal. in l. j. §. cũ arietes. ff. si quadrupes paupe. fec. dic. nec regrit q̃ qs ,pbet aliter se aduersariũ occidisse ad sui defensionẽ, dũmodo ,pbet, q̃ fuit aggressus, & q̃ aduersari⁹ tenẽs ẽsẽ, vel gladiũ veniebat cõtra ipsũ. nã si tũc ille aggrediẽs reperiat occisus ab eo q̃ fuit aggress⁹, satis ille ,pbauit q̃ fecit ad suã defensionẽ: & per hoc remanebit excusatus. Alex. cõs. 109. j. vol. Nec regritur q̃ probet aliter se nõ posse euadere. non enim debet qs expectare q̃ vulneretur, sed põt ĩcipere. Bar. & oẽs ĩl. j. C. vñ vi. Iaſ. ĩl. vt vi. ff. de iusti. & iur.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Conclusio VII.

LOcatio facta per nouem annos cum pacto renouandi de nouennio in nouennium non valet: quia est alienatio. Alex.consi.68.j.vol. quod procedit in his qui non possunt alienare, qui per consequens non possunt ita ad tam longũ tempus locare: vt in casu quando quis locat personæ adeo potenti vt nulla sit spes recuperationis. arg. l. qui habebat.ff.de leg.iij. Iaſ.in l.manumissiones.nu.79.ff.de iusti.& iure.

Conclusio VIII.

SI in area mea non possum habere ventum nisi ab vna parte ad messes triturandas, & tu in ea parte velles ædificare, potero prohibere ne hoc facias. tex. singularis in l. fi.§.fi.C.de seruit.& aqua. Ange.in §.imperatores. institut.de seruit.vrba.præd.& Iaſ.in l.ex hoc iure.n. 14.ff.de iusti.& iure.

Conclusio IX.

HOmicidium commissum in persona alicuius affinis aut consanguinei presumitur casuale & non factum ex dolo.glo.& doct.in l.j.C.ad l. Corne. de sicariis. Bal.in l.fi.C.de hæred.insti. Iaſ.in l.lex est.nu.22.ff.de legi.

Conclusio X.

REmedium.l.ij.C.de rescin.vend. locum habet non solũ in contractibus emptionum, sed & in omnibus cõtractibus bonæ fidei.l.iij.& glo.Bar.& Bal.C.commu.vtriusque iudicij.non tamen locum habet in contractibus stricti iuris. docto.in d.l.fi.Iaſ.in l.de quibus.num.29.ff.de legi.& locum etiam habet ea lex in contractibus innominatis per eam.l. iij.& locũ habet in cõtractu permutationis.Decius cõs.210.

Conclusio XI.

COnsuetudo vel præscriptio tanti temporis cuius non stat memoria in contrarium, habet vim priuilegii,& priuilegio æquiparatur expressè à principe concesso ex certa scientia.c.super quibusdam.§. præterea.& ibi glo. & doctores.de verbo.signi.l.hoc iure.§.ductus aquæ. in verbo, constituti.ff.de aqua pluuia arcen. Iaſ. in l. de quibus. nume.43. de legi.

Conclusio XII.

AD inducendam præscriptionem sufficit tempus decem annorum.glo.& docto.in l.ij.C.quæ sit long.consue. & Bald. in rubri. illius tituli. & illud tempus decem annorum incipit currere à tempore primi actus celebrati in populo. Bar.in l.de quibus.de legi.& hoc procedit siue in ducatur ea præscriptio præter ius ciuile, siue contra illud ius. Iaſ. in l.de quibus.nu.13.nisi induceretur consuetudo in his quę principi sunt reseruata in signum supremæ potestatis, tunc consuetudo nihil posset operari nisi tanta esset, cuius memoria in contrarium non staret: vt in facultate imponendi noua vectigalia.l.vectigalia. C.noua vecti.imp.non posse.Iaſ.in d. l.de quibus.nu.45. q si induceretur consuetudo præter ius canonicum, sufficeret illud tempus decem annorum: quòd si contra ius canonicum, requireretur præscriptio quadraginta annorum.ca.fi.de consuet.& ibi docto. & Iaſ.in d.l.de quibus.

Conclusio XIII.

POtestas imponẽdi noua vectigalia est de reseruatis principi.l. vectigalia.cũ lege sequenti, C.noua vecti. imponi non posse.Iaſ.in l.de quibus.nu.45.ff.de legi. quæ imponi nõ possunt nisi à principe, & p cõcessionem factam ab ipso. c.super quibusdam.§.præterea.de verbo.sign.& si sint imposita, solui non debent per eam l.vectigalia.illud ergo ius exigendi vectigal acquiritur ex concessione principis vel ex consuetudine tanti temporis cuius memoria in contrariũ non extet.d.§.præterea.ca.super quibusdam. de verbo.signi. Salice.in d.l. vectigalia.num. 4. quod tempus etiã sufficeret ad acquirendam consuetudinem inducendi vectigalia, pedagia seu salinaria & similia.d.§.præterea.& Iaſ.in d.l.de quibus.nu.45.

Conclusio XIIII.

NOtarius creatus nõ adiecto loco poterit in toto regno instrumenta conficere. Ioan.Faber in l.secundum. C.de dona. Rebuf.in tractatu de liter.obliga.art.2 in glo.j. nu. 53. q si creatus esset certo loco, in quo debet adesse certus numerus notariorum,& tunc extra locum vbi est creatus, siue constitutus non poterit ille notarius suum officium exercere. Rebuf.eo loco,nu.32.cùm creatus sit in vna prouincia in alio loco nõ erit notar⁹.Rebu.in eodẽ articulo,n. 51.& 52.

Conclusio XV.

COnsuetudo quantumuis notoria, vel factũ quãtumuis notorium debet à partibus in iudicio allegari: alioquin si partes illud factum notorium non allegent, iudex nõ posset supplere, quamuis illa consuetudo esset notoria, aut factum esset notorium. Alex.in l.j.C.vt quæ desunt aduo. non enim requiritur q factum notorium probetur, sed solum q illud allegetur.nam notoria egent sola allegatione, & non probatione,& releuat notorium ab onere probandi sed nõ ab onere allegandi & proponendi.c.cum euidentia.de accusa.& ibi docto.quod Iaſ. videtur firmare in l. de quibus.nu. 88.de legi.q si consuetudo quæ allegatur nõ esset notoria, aut stylus non esset notorius, posset iudex ex suo officio se informare de eo solo, aut consuetudine.ita. Alex.ibi.per l.iij. ff.de testi.& ibi Bar.& in notoriis non supplet iudex, neque se interponit nisi parte perente, vel allegante. Anto.Butri.in c.exceptionem.& in c.bonæ.j.de postula.præla. Alex. in d.l.j. & poterit pars demum illud notorium allegare, nisi de illo notorio constaret ex actis.c.cum olim de verbo.signi.

Conclusio XVI

VErba alicuius libelli debent non solùm sumi largè, sed & impropriari vt libellus sustineatur.Bar.in l.si olei. C. locati.Iaſ.in l.de quibus.nu.91. ff. de legi. & in l.si seruum.§. fi.nu.4.ff.de verbo.oblig.

Conclusio XVII.

DVo actus cum lapsu decennij inducunt consuetudinẽ. Iaſ.post alios in l.de quibus.nu.95.ff.de legi.

Conclusio XVIII.

TEstes dicuntur concordes,& in facto conuenire, quando conueniunt in substantia & in effectu, licet variè recitent factum.c.nihil obstat.& ibi Panor.de verbo. signi.Iaſ. in l.quæ extrinsecus.ff.de verbo.oblig.nu. 5. Cor. consi.2.in j.vol.nisi verba materialia & formalia probãda essent per testes.nam tunc nisi testes conuenirent in verbis, & in forma verborum, essent inter se contrarij, & si quis in articulis dixerit q testis dixit, facio te heredem, tunc si vnus testis dicat testatorẽ dixisse, instituitur, & alius testis dixerit, q testator dixit, talis est hæres: eo casu licet testes in effectu cõueniãt, quia tamen non conueniunt in verbis, non dicentur inter se conuenire. Iaſ. in ea.l.quæ extrinsecus.de verbo. oblig.& Pano.in c.nihil.tunc enim verborum formalitas est ꝓbada.

Conclusio XIX.

CONfessio post diffinitiuam sententiam prętextu erroris non potest reuocari.c.fi.de confess.l. error. C.de iuris & facti igno.quod procedit & in præcepto facto de soluendo quando illud fuisset factum cum cognitione causæ: q si fuisset factum præceptum de soluendo post confessionem, aut absque alia causæ cognitione, & tunc error & post deduci potest. Panor in c.ex parte.nu.7.de verbo.signi.

Conclusio XX.

PRęceptum iudicis de soluendo, quod facit iudex illi qui confessus est, est interlocutoria sententia, habens tũ vim diffinitiuæ.l.creditor.§.iussus.ff. de appella. Henricus Boich in c.in literis.de offi.delegati.Guid.Pap.deci.122.Si tamen tale præceptum de soluendo esset latum cum causæ cognitione, diceretur sententia diffinitiua.

Conclusio XXI.

PEr actus meræ facultatis etiam multo tempore cõtinuatos non inducitur aliqua consuetudo aut seruitus.doct. in l.ij. C. quæ sit long.consuet.glo.& Panor.in c. abbate.nu. 10.de verbo. signi. quare quamuis ad molẽdinum alicuius quis iuerit ad molendum, non potest in futurum cogi ad ibi molendum, cùm illud sit meræ facultatis, quæ nõ importat necessitatem in futurum, vt ibi per Panor.

Conclusio XXII.

CONsuetudo induci potest ex actibus extraiudicialibus, quamuis non fuerit obtentum in contradictorio iudicio.Panor.in c.fi.de consue.& in c.abbate.de verb. signi. Sufficit enim ad consuetudinem inducendam consensus populi etiam tacitus.l.de quibus. ff. de legi. qui consensus haberi potest non solùm in actu iudiciali, sed & in actu extraiudiciali.Pano.in eo loco.& Guid.Papæ.consi.131.nu.4.

Conclusio XXIII.

PErtinentiarũ appellatione continentur illæ res quę sunt alicui deputatæ,& antiquitus ordinatę. Bal.in l. à procuratore.versi.in contrarium.C. manda. Alexan. consi.23.nu. 7.in 5.vol.in quit q appellatione pertinentiarũ alicuius castri, veniunt omnia accessoria.& ideo quis vẽdendo, vel donando castrum cũ pertinentiis, includuntur res quæ sunt ꝓpria pertinentia ipsius castri, nõ q veniant res aquisitę extra castrũ,& aliàs acquisitę.Ale. in l.iij.in prin. ff. de acquir. possess.vers.circa istã quęstionẽ.Iaſ.in l.beneficium. nu.8.de cõstit.prin.Bald.in l.à procuratore.C.mandati.

Con

Conclusio XXIIII.

TEstator legans vxori suæ vestes, & iocalia quę dicit esse centum librarum, si forte plus valeant, non poterit hæres aliquid diminuere & sic mulier totum consequetur, etiã si essent pluris. quòd si essent minoris valoris, non poterit mulier illud minus petere: sed accipiet vestes & iocalia vt sunt.l.cum pater.§ pater qui filio. ff. de leg.ij.Guil.Bened.in repe.c. Raynutius.in verbo,& hortum.n.13.& Iaſ.l. si fundũ per fideicommissum.§.libertus.nu.7.ff.de leg.j.

Conclusio XXV.

BEneficia principum sunt quidem latissimè interpretanda,quæ motu proprio concessa sunt. reg.beneficium.de reg.iuris,lib.vj. verum si respiciant dãnum vel iniuriam tertij strictè erunt interpretanda, ne tertio iniuriam faciant.l. nec auus.& ibi Bal. C. de emanci.libe.l. impubes.ff.de admi. tuto.propterea si princeps aliquid concederet,vel daret,intelligi debet sine alterius præiudicio. Bald. in l.j.ff. de consti. prin.debent quidem ea principum beneficia amplè interpretari contra principem, & dum tanguntiura concedentium: strictissimè autem cum damnum tertij respiciunt. c.olim.de verbo.signi.nisi expresè concederetur non obstante tertij preiudicio quod potest princeps facere.l ij. §. merito.& §.si quidà principe.ff.ne quid in loco publico.& eo casu sufficeret clausula generalis, cum præiudicio tertij, licet expresè nomen tertij non exprimatur.Pau.Castr.in l.Titius,per eum tex.ff.de libe.& posthu.& quando fit mentio de tertij præiudicio intelligitur de paruo tertij præiudicio, & non de magno.gl.fin.in l.sed cum hærede. ff. ad Trebel. Iaſ.in l.beneficium nu. 19.vsque ad numerum 24.ff.de consti.prin.quòd si ea principum beneficia derogarent publicæ vtilitati, strictè intelligenda essent.l.si quando.C. de operib. publi.Iaſ.in d.l. beneficium.num.32.item & si ad partis postulationem concederetur strictè beneficium esset interpretandum. dict.l.si quando.

Conclusio XXVI.

PRiuilegium alicui personæ,vel alicui loco concessum,& per quod cõceditur facultas aliquid agendi,perditur per lapsum decennij.l.i.ff.de nun.& ibi notat Bal.quòd hoc procedit quando quis voluntariè, & cum posset vti,non fuerit vsus eo priuilegio.sed si quis non fuerit vsus,quia non affuit occasio, tunc non perderetur tale priuilegium. nulla enim culpa imputari potest cum non fuerit data facultas vtẽdi. & propter hoc non perderetur etiam si per mille annos cessatum fuisset.l.beneficium.& ibi Iaſ.nu. 53.ff.de consti.prin.

Conclusio XXVII.

EA q̃ per procuratorem fieri non possunt, si tamen fiant, & nihil opponatur à parte, valebunt. Bar.in l.post mortem.§.j.in fine.ff.de adoptio.

Conclusio XXVIII.

CONfessio patris facta in suo testamento in quo confitetur se debitorẽ alicuius,non debet filio præiudicare quo ad diminuendã suam legitimam: quia sic aperiretur via ad fraudandos filios eorum legitima.Bar.in l.quidã decedẽs.§. codicillis.ff.de leg.iij.Panor.in ca.quamuis.de re iudi. & Iaſ. in l.si arrogator.nu.25.ff.de adop.& in authen.vnde si parẽs. nu.13 C.de inof.testamento. nisi illa confessio à patre fieret parte præsente,aut notario pro absente stipulante.Chassa.in consue. Burg. in tit. des successions.§.2. in verbo, si non. nume.29.

Conclusio XXIX.

FIlius in sua legitima non potest grauari, quam debet habere absque vlla dilatione, vllo grauamine, & onere, ita vt nec onere fideicommissi grauari possit.l.omnimodo. C. de ino.testamento.per substitutionem pupillarem quam pater filio suo impuberi facit & existenti in potestate posset filius in sua legitima prægrauari onere fideicommissi.l.si fundum per fideicommissum.§.fi.ff.de leg.j.cum l.sequenti.Bar. & alij in l.ex tribus.C.de inof.testamento.potest etiam pater filio impuberi in legitima directò substituere ad tempus pubertatis.docto.in d.l.ex tribus. C. de inof.testamento. & talis substitutio fideicommissaria ita facta filio impuberi in sua legitima durat solùm quàmdiu durat tempus impubertatis & non vltrà.Iaſ.in d.l.ex tribus.& in l.si arrogator. nu.28.& 30.ff.de adopt.

Conclusio XXX.

REscriptum postquam in iudicio præsentatũ est, efficitur cõe vtrique parti, nec pars quæ illud præsentauit, poterit illud reuocare inuito alio. Inno. & alij in c.olim.de censi. Bal.in l.vnica.C.vt quæ desunt aduocatis. Iason in l.si arrogator.ff.de adop.numero 55. tamen ante præsentationem posset impetrans à tali rescripto desistere. Zabarell. in cle. constitutionem.§.insuper.de electio.

Conclusio XXXI

EXceptio dilatoria quæ non fuit opposita in causa principali,non poterit demum opponi in causa appellationis l.ita demum.C.de procur.& ibi Bal.& Alex.per quam legem limitatur l.per hanc.C.de tẽp.appel.vbi exceptio non opposita in causa principali,potest demum opponi in causa appellationis:quę lex procedit in exceptionibus peremptorijs, quę in causa appellationis opponi possunt, sed non in dilatorijs,quę opponi non possunt.Iaſ.in l.si arrogator.nu. 59.ff.de adopt.

Conclusio XXXII.

QVi se gerit pro prætore cùm non sit, vel pro milite cũ nõ sit, vel pro doctore,cùm non sit,pœna falsi puniendus est.l.eos.§.qui se.ff.ad l.corn.de fal.Bart.in l.reddatur.de profes.& medi.lib.x. C.& Iaſ.in l. Barbarius. numero, 21.ff. de offi.prẽto.

Conclusio XXXIII.

PRincipes gerentes bellum proprio nomine pro habendo pacem,& pro bono pacis, poterunt ex causa publica remittere iniurias, & damna data eorum subditis, ita vt imperpetuum ipsi subditi non possint amplius neque vltra cõqueri agendo ciuiliter aut criminaliter. Bal.& Ang.in l.cõuentionum.ff.de pact.Iaſ.in l.Barbarius numero 25. de offi. prẽto.& in l.Gallus.§.& quid si tantum. & ibi Iaſ.ff.de libe.& posthu. nu.80.

Conclusio XXXIIII.

NOtarius de falso condemnatus non potest instrumenta de nouo cõficere.antiqua autem instrumẽta quę prius fecerat,& de quibus fuerat rogatus, poterit expedire,& plenè probabunt non obstante condemnatione. Bart. in l ad testium.ff.de testa.in §.j.quod procedit vbi esset condẽnatus de falso commisso in suis instrumentis,quę demum falsa reperiuntur:sed si fuisset condemnatus de falso commisso in alijs actibus,vt quia ille notarius adductus in testẽ falsum deposuit, & tunc non priuaretur facultate conficiendi instrumenta,cum in illis conficiendis non falsum cõmiserit. Bart. in l.eadẽ.§.hac lege.ff.ad l.Iuli.repetund.& il.j.C.de testa. tenet tamen Franci. Marc.decis. 299. in 2.par. q grossatio & subscriptio instrumentorum confectorum à notario condemnato propter falsum cõmissum in instrumentis, debet cõmitti alteri notario fideli salua cõmoditate illi notario condemnato accusatus autem de falso pendẽte accusatione falsi super falsitate instrumentorum non priuatur conficere instrumenta alia.l.quæstio falsi. & ibi Bal.C.ad l.Corne. de fal.Iason in l.Barbarius.num. 58. de offi.prẽto. honestius tamen faciet si interim abstineat.Decius consi.299.

Conclusio XXXV.

SEntentia diffinitiua lata parte absente nihil valet.debet enim pars citari aut eius procurator ad audiendũ sententiam diffinitiuam.gl.in l.nec quicquam.ff.de off.proconsl.& legati.interlocutoria tamen ferri potest absente parte & ea non vocata.Bal.in l.fi.C.de senten.ex breuicul.reci.Iaſ.in d.l. nec quiquam.nu.21.& 22.quod procedit vbi interlocutoria esset parui vel modici preiudicij:aliàs autem si esset præiudicialis,proferenda esset parte presente aut citata. Barto. & docto.in d.l.nec quicquam.& hanc communem opinionem tenendam esse asserit Iaſ.in ea l.nec quicquam.nu.22.

Conclusio XXXVI.

IN reparationibus castrorum aut villarũ nullus excusatur in contributione denariorum, quę fit pro illis reparationibus,quamuis sit nobilis,ita vt ad eas reparationes omnes teneantur l.munerum.§. patrimoniorum.ff.de mune. & hono.Guido Papæ quęstio.7.& 78.

Conclusio XXXVII.

IVdex pro bono pacis si sunt duo qui inter se habeant inimicitias,& timetur ne alter alteri insidietur,põt ꝓhibere ne vnus transeat per domum alterius, vt euitetur occasio malignandi.Bart.in l.quod insist.ff.de re iudi.Iaſ.in l.curatores.numero 11.ff.de officio procura.Cesaris.non quòd possit alteri prohibere vt exeat ciuitatem cùm illud esset species seruituris.Iaſ.ibi.

Conclusio XXXVIII.

DOctor qui legit spatio v ginti annorum efficitur dnx & comes non quidem propriè,sed abusiuè. nam propriè ille comes est,q de comitatu est inuestit⁹:ergo sine comitatu

Universidad de Deusto
Biblioteca

non diceretur propriè comes, sed abusiuè. Bal. in c. j. quis dicatur dux, comes, vel marchio. & Iaſ. in l. j. ff. de offi. eius cui. nume. 12.

Concluſio XXXIX.

LIcet in geminatione actuũ, & ad hoc vt actuus dicãtur geminati, requiritur interuallum inter ipſos actus: quia non poſſet dici geminatio actuũ effectualiter, vbi nõ cadit interuallum temporis. glo. in l. ſi conuenerit. ff. de pigno. act. vbi trina interpellatio quæ debitori à creditore fieri debet, ad hoc vt liceat creditori pignus vendere, non debet inſimul fieri, ſed per interualla. facit, quia duo actus inducũt cõſuetudinem, quando ex interuallo facti ſunt. Iaſ. in l. de quibus. ff. de legi. in geminatione tamen verborum non requiritur interuallum, imo verba geminata eomet tempore prolata multum operantur. per l. Baliſta. ff. ad Trebel. Iaſ. in l. j. n. 9. & 33. ff. de offi. eius.

Concluſio XL.

EX verbis narratiuis alicuius legis ſeu ex narratione facti poſiti in aliqua lege non licet ſumere argumentum neque à contrario ſenſu neque ex ſenſu directo. glo. in l. vnica qñ non peten. par. lib. 10. C. Iaſ. in l. j. num. 38. ff. de offi. eius.

Concluſio XLI.

SIcut tutores & curatores non poſſunt tranſigere ſine decreto iudicis ita nec cõpromiſſum facere. Bald. in l. præſes. C. de tranſact. quod dictum refert & ſequitur. Iaſ. in l. mãdata. nu. 5. ff. de offi. eius. poteſt tamen tutor ſibi ipſi ſoluere. Deci. conſi. 243.

Concluſio XLII.

TVtores vel curatores non poſſunt res minorum vẽdere ſine cauſæ cognitione, & ſolennitatibus non obſeruatis, de quibus in l. magis puto. §. ne paſſim. ff. de rebus eorum. Imo nõ poſſunt res minorum obligare ſine decreto. l. ſi ad reſolutionem. C. de prædi. mino. & adde quòd ſicut res minorum à tutoribus & curatoribus nõ poſſunt alienari ſine obſeruatione ſolemnitatum, ita nec poſſunt illi tutores aut curatores ſuper illis tranſigere. gl. Bar. & Pau. Caſt. in l. j. C. ſi aduer. tranſact. quod procedit vbi per tranſactionem alienarentur, & tranſirent in aduerſarium: ſecus ſi res ipſæ apud minorem remanerent & minor in compenſationẽ daret aduerſario aliquam pecuniæ ſummam. gloſſ. in l. nulli. ff. de tranſ. Iaſ. in l. mandata. nu. 3. & 4. ff. de officio eius.

Concluſio XLIII.

IN dubio decretum præſumitur interpoſitum ex iuſtis cauſis. glo. in l. j. de fide inſtru. & iure haſtæ ſi. li. 19. C. & talis decreti interpoſitio facit vt omnia videantur eſſe rite & rectè facta. Bal. in l. cum hi. § ſi propter. ff. de tranſact. niſi ex breuitate temporis præſumeretur cauſæ cognitionem non interueniſſe, nempe ſi vno die datus eſſet curator, & eomet die venditio celebrata eſſet cum decreti interpoſitione. talis enim alienatio non valeret. Bart in l. prolatam. de ſenten. & interlo. om. iud. Iaſ. in l. mandata. numer. 3. ff. de officio eius.

Concluſio XLIIII.

QVoties cauſa aliqua ordinario committitur à ſuperiore, quæ cauſa non erat aliàs de iuriſdictione ipſius ordinarij, tunc ille ordinarius dicetur delegatus in ea cauſa, l. & ſi prætor. & ibi Iaſ. ff. de offi. eius.

Concluſio XLV.

VBi ſuperior cauſam delegat ordinario, & mutat formã iuriſdictionis ſeu potius alterat iuriſdictionem illius ordinarij in modo procedendi, & tunc talis iudex dicetur delegatus quantum ad modũ procedẽdi. Alterata eſt enim ſua iuriſdictio. erit tamen ordinarius quantum ad ſententiãdum: puta mandat princeps alicui iudici vt cognoſcat de tali cauſa quæ tamen erat de ſua iuriſdictione, verum mandat vt cognoſcat ſummariè & de plano: & ſic talis commiſſio ſolum diſcrepat in modo procedendi, cùm aliæ dãdæ eſſent dilationes: & ſic quantum ad telam proceſſus ille iudex erit delegatus: ſed in iudicando erit ordinarius: ideo ſi ab eo appellatur, appellandum erit non ad principem, ſed ad ſuperiorem mediatum. & hoc ſi appellaretur à diffinitiua ſententia ſed ſi appellaretur ab aliquo actu iuxta telam proceſſus ad concedentem appellandũ eſſet. ita Iaſ. qui hanc opinionem veram eſſe aſſerit in l. & ſi prætor. ff. de officio eius.

Concluſio XLVI.

LIbellus generalis, incertus, obſcuri⁹, & vagus ſuſtinetur ſi à parte non opponatur. l. fin. Cod. de anna. exceptio. & to. caſu obſcuritas, incertitudo, ſeu generalitas ipſius libelli ex probationibus ſupplebitur. Bald. in d. l. ſi. verſiculo, & talis exceptio. & ibi etiam Salic. quare ſi actor libellum ſuum incertum, generalem aut obſcurum proponat, & neque per reum reprobatus fuerit ille libellus, actor demum probans & declarans in proceſſu rem, quantitatem, aut cauſam deficientem in libello debebit obtinere. Salicet. ibi. q̃ ſi pars obiiciat de incertitudine aut generalitate libelli iudex eum libellum reiiciet. gloſſ. in l. prima, ff. de offi. aſſeſſor. & iudex ex ſuo officio poſſet actorem cogere ad eum libellum declarandum. Soci. in c. ſignificantibus. verſiculo, ſecundum dubium. de libelli oblatione. & hæc exceptio. q̃ libellus ſit generalis, vel incertus debet opponi ante litem contestatã, vel in ipſa conteſtatione, & etiam poſt ſi ignoratur eam poſſe competere. Bal. & Salic. in l. exceptionem. C. de exceptio. Iaſon in §. omnium. numero 125. de actionibus. quòd ſi libellus ſit ipſo iure nullus & ineptus, etiam ſi à parte non opponatur, reiici debet: vt eſt quando non concludit, vel quãdo deficit in ſubſtantia, & eo caſu talis proceſſus ipſo iure nullus ex factis probationibus non poſſet ſuppleri ſeu adiuuari. & talis exceptio ineptitudinis libelli impedit proceſſum, & litis conteſtationem. Bartol. in l. ſi præſes. de pœnis. ita Iaſ. in l. omne officium. nume. 9. ff. de officio aſſeſ. & talis exceptio etiam poſt ſententiam poteſt opponi. Iaſon in §. omnium, numero, 16. de actio. Salicetus in l. exceptionem. numero 12. de except.

Concluſio XLVII.

DOctor legens ſi moriatur in medio anni tranſmittit ad ſuos hæredes ius petendi ſalarium totius anni, ita vt heredes totum petere poſſunt. Bal. in l. prima, C. de ſolut. totius enim anni vna eſt lectura. l. diuortio. §. fi. ff. ſolu. matri. & ideo vnum erit ſalarium & indiuiſibile quo ad tranſmiſſionem. & hoc verum vbi doctor moreretur: ſi autem viueret & ceſſaret lectura, non deberetur ſalarium, niſi pro eo tempore pro quo legit & pro rata temporis quo legit. Bald. in l. prima. C. de legib. & in l. j. C. de loca. & Iaſon in l. diem functo. ff. de officio aſſeſſo. nu. 40.

Concluſio XLVIII.

SI quis in iudicio obtinuerit in vim alicuius inſtrumenti quod aliàs eſt inualidum, vt quod ab inhabili eſſet receptum & obtinuerit, propterea q̃ nihil à parte aduerſa fuerat oppoſitum: ſi tamen contra eum ſimilia inſtrumenta producantur ab eo inhabili confecta, non poterit ille ea impugnare. debet enim contra ſe ea inſtrumenta approbare quæ iam per ſe approbauerat. Bal. in l. ſi quis teſtibus. C. de teſti. Iaſ. in l. j. nume. 8. ff. quod quiſque iuris. & Iaſ. in l. j. §. editionem. numero, 17. ff. de edend.

Concluſio XLIX.

EX ſola reſcripti imploratione imò nec ex præſentatione illius quæ iudici facta fuit, nullum ius parti aduerſæ fuit. acquiſitum, niſi illa pars fuiſſet citata ad hoc. l. ſi quis iniquum. ff. quod quiſque iuris. Panormitan. in cap. ex conquestione. de reſti. ſpol. niſi aliquis reſcriptum impetraſſet, in quo ius nouum vel iniquum contineatur: ex qua impetratione ita facta & iudici præſentata ius partis aduerſæ acquiſitum eſt. etiam ſi ille impetrans dicat demum ſe nolle vti. nam ius ex his aduerſario acquiſitum eſt vt poſſit vbique retorqueri contra eum impetrantem.

Concluſio L.

PActum factum à creditore debitori principali, prodeſt & eius fideiuſſori. l. & hęredi. §. j. cum l. ſequenti. ff. de pact. ſed non e contrario pactum factum fideiuſſori prodeſt debitori. l. fideiuſſoris. in princ. ff. de pactis. Iaſon in l. ſi quis iniquum. §. ſi is. ff. quod quiſque iuris. & in l. ſi tibi decem millia. §. in his qui. ff. de pactis.

Concluſio LI.

SI ex reſcripto mandetur vt procedatur appellatione vel oppoſitione non obſtante intelligendum eſt de friuola appellatione & oppoſitione. c. ex parte. de offi. & poteſta. c. paſtoralis. de app. Iaſ. in l. ſi quis iniquum. §. ſi is. ff. quod quiſque iuris.

Concluſio LII.

LIcet reconuentiones admittantur in iudicio, tamen reconuentio reconuentionis non admittitur. l. illud. & ibi Iaſ. ff. quod quiſque iuris. gloſſ. & Bart. in authen. & conſequenter. C. quomodo & quando iudex.

Concluſio LIII

SI quis alicui dixerit hæc verba, tædet me quòd fueris de falſſo condemnatus, tenebitur illi actione iniuriarum. Angelus in l. veſtem. ff. de iniu. Iaſon in l. illud. ff. quod quiſque iuris.

Con

Concluſio LIIII.

DElegatus mulctare non poteſt. l. ij. §. fin. ff. de iudic. niſi à delegante hoc ſit ſibi conceſſum, & commiſſum quod poſſit mulctare. d. §. fi. Bart. in l. ſi qua pœna. ff. de verbotum ſigni. niſi à Principe eſſet delegatus. nã tunc bene poſſet mulctare. Iaſo. in l. omnib⁹. nu. 20. ff. ſi quis dicenti nõ obtempe.

Concluſio LV.

PArs quę intentat vnum remedium executiuum, poteſt & aliud intentare donec ſibi ſatisfiat, Bar. in l. conſentaneũ. C. quomodo & quando iudex, in fine. Bal. in l. qui legati. C. vt in poſſe. lega. & in l. vnica. C. de proh. ſequeſtra. pecu. vbi dicit q̃ contra contumaces poteſt quis vti miſſione in poſſeſſionẽ & ſimul aliis remedijs. Bal. in l. creditor. ff. ſi cert. peta. vbi inquit q̃ inhęrens pignori põt implorare pſonæ captũ ad hoc vt debitor cogatur ſatisfacere non quidem ꝓpter fugam quia iam propter pignus ſecurus eſt, ſed vt debitor preſſus citius ſatisfaciat. & licèt quis fecerit ponere debitorem in carcere. poterit adhuc implorare bonorũ miſſionem ex primo decreto & ex ſecundo. d. l. conſentaneum. Iaſ. in l. omnibus. nume. 23. ff. ſi quis ius dicenti non obtempe. & in l. nulli. nu. 8. C. de iudicijs.

Concluſio LVI.

MVlcta poteſt ꝓpter paupertatem diminui: pœna verò non remitti poteſt. Bal. in l. illicitas. §. fi. ff. de offi. præſi. Iaſon in l. omnibus. numero. 31. ff. ſi quis ius dicẽt. quod procedit vbi pœna iam eſt à iudice impoſita. ſecus verò ſi eſſet imponenda, non ante impoſitionem poterit in hoc aduerti à iudice. ita Iaſ. in eo loco.

Concluſio LVII.

VErus contumax ille dicitur qui perſonaliter repertus dicit nolo venire vel nolo comparere. fictus vero contumax ille dicitur qui citatus nihil reſpondit & repertus non comparuit. gloſſa in l. fi. ff. de in inte. reſti. numero 12. & ibi Bar. ſi tñ ex aliqua iuſta cã non comparuerit, non poſſet dici contumax. gloſſ. in l. prima. §. ſi procurator. ff. ſi quis ius dicenti. & Salicetus in c. primo de iniuriis. & contumax ille dicitur etiam qui citatus tribus edictis non cõparuit. l. contumacia. ff. de re iudi. Decius conſi. 34. nu. 2.

Concluſio LVIII.

EXimens captum pro delicto à manibus familiæ poteſtatis alicuius principis, vel eius officialis à quo eſſet condemnatus incidit in crimem lęſę maieſtatis. q̃ ſi eſſet captus à familia alicuius ducis vel ſuorum officialium tũc alia pœna puniendus eſſet. l. cuiuſque & ibi Bart. ff. ad l. Iuliam maieſta. Bal. in l. addictos. C. de epiſco. audien. Iaſ. in l. prima. §. is videtur. nu. 16. ff. ſi quis ius dicent.

Concluſio LIX.

IN expenſis quæ debẽtur officio iudicis mercenario ſi iudex in ſentẽtia in illis expen. nõ cõdemnauerit, illæ expẽſę nõ poſſunt amplius de ſe peti: quia lata ſententia ſuper principali expirat eius officium quantum ad expenſas & alia acceſſoria, quod iudicis officium eſt mercenarium. l. iiij. de depoſito. quòd ſi expenſę deberentur iure actionis, & ratione contumaciæ, ille quidem perſe bene peti poterunt, etiã poſt ſentẽtiam. Bal. in d. l. iiij. & hoc caſu tales expenſæ peti poterunt. Bartol. & Iaſon in l. omnibus. §. hoc iudicium. ff. ſi quis ius dicenti. & additio ſuper Guido. Papæ deciſi. 55. & poſt ſententiam poterunt etiam peti. Paul. de Caſtro in l. ſi mulier. §. ſi rem. ff. de lega. iij.

Concluſio LX.

SI iudex quem abſoluat ab expenſis in iudicio, vel dicat, ſine expenſis, hoc intelligitur. & referendum erit ad expenſas que debentur officio iudicis, in lite. nam quantum ad alias expenſas quę debentur iure actionis, hoc non erit referendum: nam illę ſemper peti poterunt, Sali. in l. properandum. §. ſin autem. C. de iudi. Iaſon in l. omnibus. §. hoc iudicium. ff. ſi quis ius dicenti.

Concluſio LXI.

CItatio inualida non conſtituit aduerſarium in contumaciã. gloſſ. in c. de cauſis. in verbo, venire. de offi & poteſta. iudi. deleg. Iaſon in rub. ff. de in ius vocand. & citatio inualida nihil operatur. glo. in l. ſi accuſatoribus. C. de accuſ.

Concluſio LXII

DEpoſitio teſtis non citati non valet: quia ex quo deponit non citatus redditur ſuſpectus. l. q̃ omnia. & ibi Bar. ff. de procu. niſi ille iuraret, & reciperetur pręſentibus partibus. Bald. in l. alia. ad finem. ff. de his qui. vt indignis. Iaſon in l. prima ff. de in ius vocand. Alex. tamen conſilio 68. numero 19. volumine, 2. inquit, qui vltro ſe offert ad ferendum teſtimonium, non productus à parte nec monitus à iudice eſt ſuſpectus. Sed ſi ſit productus à parte quamuis non citatus, non proterea erit ſuſpectus.

Concluſio LXIII.

ILli qui ſunt de vniuerſitate poſſunt eſſe teſtes in cauſa vniuerſitatis gl. in l. in tñ. §. vniuerſitatis. vbi Bar. & alij. ff. de rediuiſ. quod procedit vbi illa cauſa vniuerſitatis non concerneret cõmodum ſingulorum in particulari. quod ſi ita eſſet, non poſſent eſſe teſtes: puta ſi communitas dicat ſe habere nemora, vel paſcua in quibus quilibet poſſet immittere animalia ad paſcendum gratis, & abſque eo quod aliquid ſoluant, tũc quia quilibet in proprio percipere poteſt vtilitatem, in eo caſu nullus de vniuerſitate poſſet in teſtem admitti, cùm tunc vertatur intereſſe cuiuſque eorũ. l. ciuitatibus: in prin. ff. de leg. j. quã Bart. allegat. in d. §. vniuerſitatis. q̃ ſi non perciperent commodum gratis, ſed cum compoſitione & ſoluta mercede, & tunc eſſent teſtes idonei. Alex. in eo conſi. 99. in 5. vol. & ea deciſio ſuperior locum habet q̃ illi qui ſunt de vniuerſitate poſſunt eſſe teſtes, vbi non agere tur de vtilitate ſingulorum, non q̃ tunc illi teſtes eſſent integri, vt eis plenè creditur. Bald. in d. §. vniuerſitatis. nõ enim illis plenè creditur ſine aliis adminiculis. Panor. in c. inſuper de teſti. Iaſ. in l. in ius vocati. §. patronum. ff. de in ius vocan. nu. 7. vt ſcilicet duo teſtes non ſufficiant vbi plures poſſunt haberi: ſed vbi plures quàm duo depoſuerint, erunt teſtes idonei pro vniuerſitate: quia tunc numerus ſupplet fidem. Alex. eo conſi. 99. in 5. vol. & hoc etiam procedit vbi aliter veritas ſciri non poſſet, niſi per eos de vniuerſitate. admitti enim eo caſu poterũt. cap. veniens. de teſti. & non procedit ea regula vbi cauſa ſuper qua litigatur, eſſet criminalis, vel multum ardua. Barto. in d. §. vniuerſitatis. & Iaſ. in eo. §. patronum.

Concluſio LXIIII.

FIdeiuſſor de iudicio ſiſti tenetur ſucceſſiuè vſq; ad ſententiam & vltra non. l. græcè. §. & poſt litem. ff. de fideiuſſ. & ibi Bar. ergo infertur quòd talis fideiuſſor de iudicio ſiſti nõ durat in cauſa appellationis. Iaſ. in l. ij. §. in fideiuſſorẽ. ff. qui ſatiſ. cogan. nu. 9. quòd ſi eſſet fideiuſſor de iudicio ſiſti quãdocũque requiſitus fuerit, vt toties quoties iudici placuerit, & tunc per ſententiam non liberaretur. Bar. in l. iiij. ff. de cuſto. & exhibit. reorũ. contra ſenten. Angeli. in l. quod ſi nolit. §. ſi quid. ff. de ædili. edict. quem videtur ſequi Iaſ. in l. eum pro quo. in fi. ff. de in ius vocãd. tamen contra Angelum ita ſentit ipſe Iaſ. in d. l. ij. §. in fideiuſſorem. ff. qui ſatiſ. cogan. nu. 9. verſi. ij. limita. vbi tenet q̃ fideiuſſor de iudicio ſiſti toties quoties non liberatur lata ſententia, nec fideiuſſor de iudicato ſoluendo. ita Iaſ. ibi. nu. 9. fideiuſſor autem qui aliquẽ promiſit repræſentare in iudicio, ſemel repræſentando liberatur. Alex. & Pau. de caſt. in d. l. ij. §. in fideiuſſorem. & ibi Iaſ. niſi promiſerit repræſentare toties quoties. tunc enim licet ſemel repræſentauerit, non liberaretur. glo. in l. duobus. §. ſi ei. ff. de iureiur. Pau. Caſt. in l. ij. §. fi. ff. qui ſatiſ. cogan. & Iaſ. in l. j. in prin. ff. ſi quis in ius vocat.

Concluſio LXV.

QVis contrahendo in aliquo loco in quo ſolum erat adquena, ratione talis contractus ibi geſti nõ ſortitur forũ in eo loco niſi ibi fuerit repertus. c. Romana. §. contrahentes. de reſcrip. niſi ille talis renunciauerit foro, & fori priuilegio: quia tunc bene poſſet conueniri. Iaſ. in l. j. in prin. nu. 9. ff. ſi quis in ius vocatus. Si autem ibi reperiatur, bene poſſet ibi conueniri ratione contractus ibi geſti. d. §. contrahentes. & ibi glo. & Iaſ. in d. l. j. nu. 5. gl. & docto. in l. hęres abſens. ff. de iudi.

Concluſio LXVI.

VErba obſcura quæ in contractibus reperiuntur ſunt interpretanda contra eum qui ſe fundat in illis verbis, ſeu cõtra eum qui ſe fundat ſub eo pacto, vbi ſunt ea verba obſcura, quia ei eſt imputandum cur legem apertius non dixerit. l. veteribus. ff. de pact. Iaſ. in l. j. nu. 9. ff. ſi quis in ius voca. non ierit. facit, quia ille qui vult fundare intentionem ſuam ſiue agendo ſiue excipiendo, debet eam apertè probare. l. ij. ff. de proba. probatio autem dubia non releuat probantem cùm non concludat. l. non hoc. C. vnde legi. ſed proponendo ea verba ambigua non facit quis probationem certam. quare vbi probatio non concludit, contra probantem eſt facienda interpretatio. gl. in c. ĩ præſentia. de probat. Contra eum igitur qui producit inſtrumentum, vbi ſunt illa verba ambigua, vel obſcura, erit facienda interpretatio. Iaſ. in d. l. veteribus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Conclusio LXVII.

RAtione consanguinitatis iudex repelli potest.c. postremo.& ibi glo.de appella.durat autem ea cõsanguinitas vsque ad gradũ succedendi quo gradu durante quis semper recusari potest.glo.& Decius in d.c.postremo.de appel. vbi tamen iudex æqualiter esset vtrique parti consanguineus, non posset repelli, quia par affectio tollit omnem suspicionem.l.non solum.§.de vno.ff.de ritu nupt.Bar. in l. qui iurisdictioni.ff.de iurisd.omni.iudi. Iaſ.in l.ex quacunque.nume. 17.ff.si quis in ius voca.

Conclusio LXVIII.

QVotiescunque dubitatur de iurisdictione alicuius indicis,corã quo qs fuit citatus ad requisitionẽ alteri⁹ partis,& dubitat an possit de ipsa causa cognoscere,& an sua sit iurisdictio,tunc ille iudex poterit cognoscere an sua sit illa iurisdictio.& hoc siue ad eum spectet commodum sportularum siue non.l.ex quacunque causa.ff.si quis in ius voca. & hanc opinionem tenendam ibi asserit Iaſon numero 17.& eam ab omnibus teneri.quod procedit tam in ordinario quàm in delegato.capitulo,pastoralis.& c.sup literis.de rescriptis. ita Iaſon ibi.& neque præsumendum est quòd propter modicum lucrum sportularum aliter iudex iudicet quàm deceat.argumentum c.& si quæstiones.de simonia. & l. quidã consulebant.ff.de re iudi.nisi inter duos iudices esset contentio de iurisdictione, quia si essent ordinarij ad superiorem qui de ea re cognoscet negotium remittẽdum erit siautem essent delegati arbitri eligendi essent qui de ea re cognoscent. Iaſ.ibi.nu.27.

Conclusio LXIX.

SI contra iudicem opponatur exceptio incompetẽtiæ iudex antequã ad vlteriora procedat debet super ea exceptione cognoscere pronunciando super incompetentia se iudicem declarando vel non:alioqui si ad vlteriora procederet,processus esset nullus.hanc opinionem veram esse & tenendam asserit Iaſ.in d.l.ex quacunque numero,46.ff.si quis in ius vocatus,per eam l.ibi & hoc ipsum sciretur. nõ posset autem hoc sciri, nisi iudex super eo pronunciaret. & hanc opinionem communem esse tenet ibi Iaſon & talis exceptio incompetentiæ debet opponi ante litem contestatam & nõ post.Corneus consilio 209.in 2.volumine.num.22. quæ si opposita non fuerit, debet super ea ius dici ꝙ si non fuerit opposita,tenebit processus & poterit iudex in causa procedere.Decius consilio 107.

Conclusio LXX.

QVoties iudici opponitur exceptio dilatoria alia quam exceptio incõpetentiæ,tunc iudex ad vlteriora procedendo intelligitur eam exceptionem reiecisse,c.ex parte.iij. de appella.ita vt non requiratur ꝙ expresse super ea pronuntietur,vt ibi est tex.& in l.sin autem.§.fi.& ibi Bar.ff.de negotiis. quod procedit vbi super ea exceptione plene cognitum fuisset. quia tunc iudex ea non obstante procedendo ad vlteriora videtur eam plenè reiecisse & tacite super ea pronũtiasse:aliàs secus.Iaſ.in d.l.ex quacunque.nu.46.

Conclusio LXXI.

SI cuti, propria infirmitas excusat citatum à contumacia si non comparear,l.quæsitum.ff.de re iudi.ita &infirmitas suorum quem excusat, si non compareat. glosſ.in cap.communis.23.distinctione in verbo,suorum.& Iaſ. in l.prima ff. in ius vocati vt eant.nu.4.

Conclusio LXXII.

EXimens captum iniustè quãdo scilicet est citatus iniustè non tenetur aliqua pœna,quando citatio proueniret à iudice delegato, quòd si ab ordinario, quia constat de iurisdictione ipsius : ordinarij,& tũc eximens teneretur,nisi captura notorie esset iniusta:quia tunc nõ posset mulctari cum non deliquerit.l.prima §. finali vbi Baldus ff. ne quis eum. Iaſon in §.ait pretor.l prima ff.eodem.

Conclusio LXXIII.

COnfessiones seu attestationes factę in vno iudicio inter easmet partes & eorũ hꝛdes ꝓsunt dũ in alio tamẽ ꝓducant.& in summa,acta in vno iudicio facta inter easmet partes prosunt & in alio iudicio tam in prima instantia quã in secunda & tam in iudicio possessorio quam petitorio. Iaſon in l.ij.C.de edendo,Guido Papæ decis.136. quod procedit dum tamen probationes illę essent factę legitimè:alias non prodessent si non legitimè confectę fuissent.Guido Papæ ibi.& intellige de actis ipsis quę respiciunt factum ipsum & non instantiam iudicij. idem Guido Papæ decis. 198.& dummodo etiam tales probationes factę sint coram iudice competenti,aliàs non facerent fidem.Imola in c.at si clerici. de iudiciis.sunt enim illæ tales probationes factę coram iudice incompetenti.

Conclusio LXXIIII.

CONfessio per aliquem facta in vno iudicio inter certas personas non sibi ꝓiudicat in alio iudicio inter alias personas:sed solum ꝓiudicat sibi respectu interrogantis.l. fi.ff.de inter.actio.Pano.in cap.quamuis.nu.4.de re iud.Cor. consil.274.nu.8.in 3.vol.quamuis Guid.Pap.contrarium videatur asserere,quæst.254.ex tali tamen confessione ius acquireretur mulieri etiam absenti, & hoc fauoredotis.Alex. consi.99.in 7.vol.

Conclusio LXXV.

FAcultas iurandi transit ad hæredes quando iuramentũ defertur, seu proponitur per iudicem authoritate legis imponẽtis necessitatẽ, vt est in instrumẽto necessario quod defertur, & quod lex mandat deferri ei qui semiplenè probauit.l.admonendi.ff.de iureiurand.& l. in bonæ fidei. C. de rebus credi. nam eo casu si quis per vnum testem intentionem suam probauerit,si interim decedat,antequam iurauerit,eius hæredi iuramentum in supplementum poterit deferri,si modo ille sit certus de ipso facto. Bal. in tit.si de inuesti. inter domi.& vassa. lis oriatur.in prin. num. 2.idem & in iuramento quod lex mandat deferri in odium violenti illi qui passus est damnum, per l.si quis in tantam. C. vnde vi.in his enim casibus facultas iurandi ad heredes trãsmittitur, si sint ipsius facti certiores.l. si per alium.§.hoc iudicium.& ibi glo. ff.ne quis eum qui in ius.facultas autem iurandi in iuramẽto quod defertur ex sola partis voluntate,non transit ad hęredes.l.generaliter.C.de rebus credi.alia est enim conscientia eius cui succeditur qui erat ille cui delatum est iuramentum,& alia est hæredis conscientia quæ hæredem deferens non tenetur approbare. Roma. consi. 290. & Iaſ.in d.§ hoc iudicium.

Conclusio LXXVI.

QVando aliquid pro forma requiritur debet ea forma specificè impleri,quamuis videatur in aliquo casu nõ necessaria.Bald. & moderni in l.j.ff.de libe.& posthu.hinc est ꝙ scholaris notoriè peritus, si tamen vellet doctorari erit examinandus,cum examen ibi pro forma requiratur.c.consti tutus.de appella.Iaſ.in l.j.nu.18.ff.qui satis.cogan.

Conclusio LXXVII.

LIcet quis in aliquo contractu teneatur de euictione, si tamen per sententiam arbitrorum res euincatur,quibus arbitris compromissum remissum fuerat, nõ habebit locũ tunc euictio, & neque tunc promittens de euictione tenebitur.l.si dictum § si cõpromisero. ff. de arbi. Verum si promittens promiserit de euictione quomodocunque eueniẽte,tenebitur tunc de ipsa euictione propter ea verba, quomodocunque Bal.in d. §. si compromisero. & Bal. in l.cum filius.§.euictis.ff.de leg.ij.

Conclusio LXXVIII.

IS qui se fundat in diuitiis contra partem aduersam,vel paupertate,tenetur ille probare vel diuitias vel paupertatẽ: qa debet ille probare id quod est præcipuum suæ intentionis. l.ei qui.ff.de proba.quantũ enim ad facultates quis non ꝓsumitur idoneus.l.si vero.§. qui pro rei. & ibi glo.ff.qui satisf. cogan.

Conclusio LXXIX.

SI quis alienigena iter faciat per hanc ciuitatem cum equo,vel cum alia re quam quis dicit esse suam,dominus ille qui suam recognoscit rem per officium iudicis poterit facere sequestrari eam rem penes hospitem,aut alium:quia transeuntes sunt suspecti. poterit tamen ille iter faciens satisdare de iudicio sisti,vel de re reddenda, & ꝙ hospitem vel sequestrum releuabit:& hoc facto rem ipsam accipiet.Iaſ.in l.si fideiussor.§.si satisdatum.in prin.ff.qui satisf.cogan.

Conclusio LXXX.

SVspectus de fuga poterit capi & incarcerari etiam die feriata in honorem dei.l.fi.C. de feriis, & hoc propter rationem fugę, ne scilicet ob diem festum perdatur occasio eum capiendi.Iaſ.in l.si fideiussor.§.si satisdatum.num.20.ff. qui satisf.cogan.

Conclusio LXXXI.

PRopter fugæ suspicionem quis potest capi:verum prius quam ille capiatur, summariè debet probari de debito: & creditor debet probare probabilem suspicionẽ de fuga: aliàs quis capi non posset:& neque per iuramentum solũ ꝓbari illa possũt,sed summaria cognitio de his fieri debet.Iaſ. in l.si ab arbitro.n.9.& in l.si fideiuſſ.§.si satisdatũ.ff.q satisf.cog. & nu

& nisi causa noua suspicionis euenerit quę non erat tempore contractus non posset ille vt suspectus detineri.Iaſ. in d.l. si ab arbitro.nu.5.Alex.consi.241.in 6.vol. tenet quòd plenè de debito debet constare, & ꝙ probetur de suspiciõe debitoris post debitum.

Conclusio LXXXII.

FIlius pupillus & cui facta fuit pupillaris substitutio potest tutore authore & obseruatis iuris solemnitatibus alienare bona sua ita vt substitutus pupillariter adueniente substitutione & pupillo mortuo in pupillari ætate non poterit eas res alienatas reuocare:quia substitutio pupillaris dicitur filij testamentum.l.patris & filij. ff. de vulg. & sicuti testator potest sua bona alienare etiam post factum testamẽtum,ita & pupillus hoc poterit obseruatis solemnitatibus non obstante ea substitutione pupillari Alex.in l.Marcellus. §.res quæ.ff.ad Trebel.cum per pupillarem substitutionem pupillo & suis bonis succedatur.l.ij. ff. de vulg. qui pupillus dum viuit potest alienare & demum substitutus quod reliquum erit accipiet,vt ibi Iaſ.in l.inter omnes.nu.5.ff. qui satisf.cogan.

Conclusio LXXXIII.

AEstimum patris censetur ęstimũ filij & quicquid est in ęstimo patris censetur esse in ęstimo filij ita vt secũdum tale ęstimum filius fungi possit muneribus publicis:quod procedit si essent plures filij.& si statuto ciuitatis caueatur neminem ad tale munus admittendum esse nisi tantum in ęstimo habeat,si ęstimum patris ad illud ascendat & filij admitti poterunt ad illud munus cum patris æstimum omnibus filiis sufficiat,Albe.de rosa,in l.in suis ff.de libe. & posth. Iaſ.in l.sciendum,in prin.num.25.& 26.& ibi etiã Iaſ. ff. qui satisf. cogan.qui inquit ꝙ patris habitatio etiã filio prodest. & superiora procedunt quo ad hoc vt filij admittantur ad publica munera,sed non quo ad priuatam patris obligatiõ: quo casu æstimum patris non censeretur filij æstimum. Bal.& Iaſ.in d.l.sciendum.in prin.

Conclusio LXXXIIII.

NVmerus quinque filiorum excusat quem à tutela pertitu. qui numero liberorum se excusant. & excusat inquam à futura tutela ad quam nõ debet admitti,sed filij nũc mortui non excusant quem à futura tutela.l.qui spadonem. §.qui absolutus.ff.de excusa.tuto. Alex.in l.si cum dotem.§.si maritus.ff.sol.matri.Iaſ.in l.sciendum.ff.qui satis. cogan.§.si fundum.nu.3.

Conclusio LXXXV.

SI quis iurauerit nusquam iurare, vel quòd nusquam testificabitur, si demũ in testem producatur poterit cogi per iudicem & ad iurandum & ad testificandum:quia in tali primo iuramento authoritas superioris semper est reseruata.l. qui iurato.& ibi Iaſ.ff.qui satisf.cogan.

Conclusio LXXXVI.

ACrio noxalis datur contra dominum pro delicto commisso à seruo suo etiam ignorante & inscio domino.l. ij.ff.de noxa.actio.sed nõ datur cõtra dominũ ꝓ delicto cõmisso à famulo qui est liber homo & qui nobis seruit. §. fin. de noxa.actio.inIti.cum illa actio in libero homine nõ locũ habeat bona fide possesso pro seruo. Bald. & Iaſ.in l.j.ff. si ex noxali causa aga.

Conclusio LXXXVII.

QVi in se suscipit periculum casus fortuiti intelligitur suscipere periculum casuum fortuitorũ qui soliti sunt euenire:& non refertur ad casus insolitos.l.frumenta.§.fin.ff. de contra.emp.& ibi Bart.Bald.in l.falsus.C.de furt. & ibi tenet quòd suscipiens in se casum fortuitum videtur suscipere casum ordinarium,& non extraordinarium.& hanc opinionem post multa sustinet Iaſ. in l.sed & si.§. quæsitum. num. 33.ff.si quis cautio.& dicitur casus insolitus qui communiter non est solitus euenire.Iaſ.ibi nu.38.Soci.consi.123.nu. 11.vol.4.Fel.in ca.sedes.de rescrip.suscipiens autem periculum aliquorum casuum fortuitorum qui sunt expressi,& de aliis nihil dictum fuerit, solũ de expressis tenebitur,& nõ de aliis.Alex.consi.3.nu.5.vol.j.

Conclusio LXXXVIII.

SVscipiens in se rem suo risigo & fortunis, videtur in se suscepisse periculum casus fortuiti.Bar.in l.si is qui.ff.de acqui.rer.domi.Iaſ.l.sed & si quis.§. quæsitum.num.39. ff.si quis cautio.& Cor.consi 38.in 2.vol.

Conclusio LXXXIX.

SVscipere in se casum fortuitum aliud est quàm suscipere in se periculum:quia casus fortuitus præsupponit nullã culpam:periculum autem potest intelligi cum culpa, vel sine culpa.Soci.consi.123.in 4.vol.nu.3.est enim casus fortuitus quando aliquid euenit sine culpa, & quod prævideri non poterat.l.quę fortuitis.C.de pigno.actio.periculũ autẽ se habet in plus quàm sit casus fortuitus.Iaſ.in l.à diuo Pio. § si post.n.7.ff.de re iudi.quare is qui suscipit in se periculũ, nõ suscipit in se aliquem casum fortuitum in specie.l.opus quod auersione. ff. loca.& ibi Bart.& appellatione periculi simpliciter prolati non venit aliquis casus fortuitus in specie.l.j.§.sæpe.ff.depositi.& Iaſ.in d.l.à diuo Pio.§.si post additum.nu. 6.ff. de re iud.illud enim nomen potest se habere ad casum fortuitum & non fortuitum,ita vt obligatus ad periculum non videatur se ad casum fortuitum obligare quãdo illa obligatio potest aliud operari.Soci eo.consi.num.4. quamuis Iaſ.in d.§.quæsitum.videatur sustinere quòd appellatione casus fortuiti veniat periculum. Sed aliud sentit in eo.§ si post.& Soci.in eo consi.Cor.consi.38.vol.ij.nu.14.& 128.vol.2.

Conclusio XC.

SI quis quibusdam casibus fortuitis renuntiauerit, qui ex pressi sunt, & apposita sit clausula generalis de omnibus casibus fortuitis, talis clausula generalis refertur ad similes casus fortuitos qui sunt expressi,non autem ad maiores aut graviores.Bar.in l.sed & si quis.§.quæsitum.in fine,quem ibi sequitur Iaſ.ff.si quis cautio.n.32.Feli.in c.sedes.n.3.de resc.

Conclusio XCI.

INcendium in dubio præsumitur factum culpa inhabitantiũ l.si vendita. ff. de peri. & commo. rei vendi. illa tamen præsumptio purgatur si probetur inhabitantes in ea domo esse vigiles.& diligentes.talis enim diligentia probata extinguet præsumptionem culpæ:& nisi alia indicia contra inhabitantes appareant,non tenebuntur de incendio.Iaſ.in l.sed & si quis §.quæsitum.ff.si quis cautio. nu.41.dicitur autem incendium casus fortuitus, quando illud immissum est ab alio quàm ab inhabitantibus.Alex.consi.74.in 6.vol.

Conclusio XCII.

IVs petendi supplementum legitimæ durat spatio triginta annorum:quamuis de iure antiquo querela inofficiosi testamenti solùm duraret quinquennio.l.si quis filium.§. fi. ff. de inoff.testamẽto.& hęc est cõmunis & approbata opinio, vt refert Iaſ.in d.l.si quis filium.& l.si cum.§. qui iniuriarum. nu. 19. ff. si quis cautio. non enim succedit hoc ius petendi supplementum legitimæ in locum querelæ.patet, cum hoc inductum sit ad sustinendum testamentum.d.l.si quis filium. quod testamẽtum ipsa querela subuertebat.Iaſ. ibi. & in eo. §.quæsitum.

Conclusio XCIII.

SI nobilis aut alius quispiam per antea solitus erat colligere pedagia à transeuntibus per pontem aliquem, qui aliquo casu destructus est, si demum pons ille reficiatur, poterit semper peti illud pedagium sicuti consuetum fuerat per antea. Subrogatur enim ille pons in locum veteris pontis. Iaſ.in l.si cum.§.qui iniuriarum.num.20.ff.si quis cautio.

Conclusio XCIIII.

IVdex subrogatus in locũ alterius tenebitur procedere sicuti alius iudex procedebat cum subrogetur in locum alterius.Bal.in l.certum. C. vnde legitimi.Iaſ. in eo.§. qui iniuriarum nu.21.

Conclusio XCV.

PRiuilegium alicui concessum lite pendente etiam motu proprio principis non nocet causæ pendenti nec parti aduersę facit præiudicium.Panor.in c.causa.ij.de testi. Iaſ.in l.si quis quempiam. in prin.nu.4.ff.si quis cautio. & hãc partem tenendam asserit,& maximè hoc argumento, quia leges quantumuis generales non trahuntur ad lites pendentes.l.leges.C. de legi. Ergo nec tale priuilegium trahi debet, cùm priuilegium in tertij præiudicium non sit concedendũ. l.ij.§.si quis à principe.ff.ne quid in loco publi.

Conclusio XCVI.

TEstes instrumentarij non possunt reprobari, neque eis obiici potest ꝙ sint infames,aut viles, aut periuri:quia iã eos testes partes approbarunt:quare non poterunt demum eos reiicere.Bal.in l.parentes. C.de testi. dum tamen probetur ꝙ illi testes aliàs inhabiles fuerunt à partibus rogati, & hoc per duos testes idoneos:aliàs non staretur dicto eorum testium.ita Iaſ.in l.j.ff.de feriis.nu.13.

Conclusio XCVII.

POst didicita testificata testes produci minimè possunt. quod procedit parte opponẽte:aliàs si pars nõ opponat, testes produci poterunt, & talis productio valebit. capit. in

Universidad de Deusto
Biblioteca

causis.& c.vltra tertiã.de testi.& Iaſ.in l.i.nu.18.ff.de feriis.

Concluſio XCVIII.

RElaxatio incarcerati fieri poteſt die feriata in honorem dei.Iaſ.in l.ſi fideiuſſor.§.ſi ſatisdatum.nu.20.ff. qui ſatisd. cogan.Iaſ.in l.i.§.ſed excipiũtur.nu.11.ff. qui ſatisd. cogan.& Iaſ.in l.i.§.ſed excipiuntur nu. 11. ff. de feriis.& ſimiliter die feriata poteſt accipi fideiuſſor de eo repreſentando vt hoc modo à carceribus relaxetur.Bald.in l.lecta. ff. ſi cert. pet.& Iaſ.in d.§.ſed excipiuntur.

Concluſio XCIX.

TRanſactiones & alij contractus fieri poſſunt etiam die feriata etiam in honorem dei.l.actus.& l.fi.C.de feriis.& etiam arbitramentum quod cenſetur quædã tranſactio eodem die feriata fieri poterit.Bart.in l.ſi feriatis. ff. de arbi.Iaſ. in l.diuus Adrianus.ff.de feriis.

Concluſio C.

PRo incarcerato vel in cauſa ciuili vel criminali poteſt in ea cauſa procedi etiã die feriata.l. diuus. ff. de feriis.& ibi Iaſ.& eo die quilibet delinquens propter fugæ ꝓſumptionem poteſt capi obtenta licentia quæ committi poteſt ad eum capiendum.Iaſ.in d.l.diuus.

Concluſio CI.

IN cauſis ſummariis probatio ita requiritur plena ſicuti in ordinariis cauſis niſi tractaretur de ſeui præiudicio. Barto. in l.iij.§.cauſæ.ff.de car.edict.Bal.in l.j. C.vt in poſſe.leg.Bar. in extra.ad reprimendum.verſi.ſummarie.Iaſ.in l.in pecuniariis.num.4.ff.de feriis.

Concluſio CII.

IN libello non inſpicitur quid quale, & quantum narretur, ſed qualiter,& quantum ex narratione concludatur: quia modus agendi ſtat ſubſtantialiter in concluſione.Bal.in cap. j.de excep.Bal.in l.cum ſeruum. C. de ſeruis fugi. Iaſ.in l.i.n. 14.ff.de eden.Concluſio enim libelli reſtringit narrata ad ea quæ concluſiuè petuntur : quia in concluſione ſtat modus agẽdi qui ſemper attendi debet.Bal.in l.edita. C.de edendo. & Iaſ.in d.l.j.quod non procederet in criminalibus vbi procedit libellus ſine concluſione.Bar.in l. libellorum. ff. de accuſ.Iaſ.in d.l.j. nu. 23. in reſcripto etiam concluſio attenditur.Imola in cap.ſuper literis. de reſcri.& in contractu etiã. l.ſi voluntate.& ibi Bal.C.de reſcin.vend.Deci.conſi. 62.

Concluſio CIII.

IN ſententia non requiritur quòd iudex exprimat cauſam qua motus ille ita iudicauit.c.licut.de re iudi.Immo ſatuus eſt iudex qui cauſam in ſententia exprimit.nam ſi eam exprimat,& ſit inepta,vitiatur ſententia.c.cũ ſuper. de offi. & poteſt.iudi.deleg.Iaſ.in l.j.ff.de feriis.nu.4.

Concluſio CIIII.

PRoductio inſtrumentorum ſicuti & teſtamentum cõmunis eſt vtrique parti & eo ipſo quòd quis produxit inſtrumentum,intelligitur illud tam pro ſe quàm contra ſe produxiſſe.& approbaſſe ita vt aduerſarius eo ſe iuuare poterit.gl.in l.j.§.editiones,& ibi Iaſ.ff.de eden.

Concluſio CV.

SIquis ſemel inſtrumentum produxerit, non poterit demum illud reuocare, neque retrahere quaſi erronee ꝓductum:quia ſibi imputandum eſt ꝙ illud produxerit, cum per productionem ſit ius quæſitum aduerſario.Imol.in c.G. perpetuus.de fid.inſtru.Boer.deci.252.nu.3. niſi producens ſtatim re integra productioni renuntiaſſet.ita Boer.in eo loco.num 4.per l.ſi aduerſarius. C. de fid. inſtru. & Iaſ. in l.j.§. editiones.nu.20.ff.de edendo.

Concluſio CVI.

STatur contentis in libello contra producentem.l. cum precum.C.de libe.cauſa.qđ procedit in libello producto tam ex parte rei quàm actoris.Bar.in l.j.in fi.C.de his qui poten.Iaſ.in l.j.§.editiones.ff.de eden.

Concluſio CVII.

QVoniam producens inſtrumentum videtur fateri contenta in eo aſſertiue eſſe vera,& per conſequens etiam perſonam notarij:vt per Iaſ.in l.j.§.editiones.ff.de edẽ.Boer. deci. 252. cautela eſt quæ in iudiciis inualuit,vt producens inſtrumenta proteſtetur ſe ea velle producere ſolùm in capitibus pro eo facientibus,& contra partem aduerſam. Albc.in l.j.§.editiones.ff.de eden.

Concluſio CVIII.

LEgatarius petens legatum ſibi relictum in vim teſtamẽti de quo in libello mentionem fecerit, non tenetur illud teſtamentum heredi exhibere: quia præſumendum eſt hæredem habere notitiam contentorum in teſtamento. l. non eſt ferendus.ff.de tranſact. Iaſ.in l.ſi legatum, nume.3.ff. de edẽd.quod procedit qñ ageretur cõtra heredẽ extraneũ vel cõtra cũ q non põt adire hæreditatẽ niſi in vim teſtamẽti,tali eñ hæredi editio teſtamẽti nõ eſt facienda,ſed bñ hæredi q ab inteſtato hereditatẽ poſſet obtinere.Iaſ.in eo loco. nu.4.intellige tamen editionem teſtamẽti hæredi extraneo non debere fieri vt hæres deliberet, verum ille legatarius illud teſtamentum debet ꝓducere in cauſa coram iudice ad docendum de ſuo iure,aliàs poſſet legatarius ſuccumbere.

Concluſio CIX.

AGens contra fiſcum in iudicio tenetur fiſco inſtrumentum edere ad fundandam ſuam intentionem.l.nec quiquam.& ibi Iaſ.ff.de edend.non tamen tenetur edere emptoribus gabellarum ſi contra eos vellet agere:quia eſt fiſci priuilegium vt agens edat fiſco eſt perſonale quod non tranſit in aliũ.l.ſi.§.fi.ff.de contra.emp.Iaſ.in d.l.nec quicquã, & ibi Alexand.

Concluſio CX.

QVando aliquis in iudicio petit aliquid fieri, debet fieri illud expenſis petentis, qui ad hoc tenetur expenſas erogare.l.prætor.§.etiamſi is.ff.de edend.& ibi Iaſ. nu.9. vnde ſi iudex mittat notarium ad aliquem locum ad requiſitionẽ partis pro examinandis teſtibus,vel ad quid aliud, hoc fieri debebit expenſis requirẽtis.Bal.in d.l. etiam. verum ſi iudex mittat cauſam ad conſilium ſapientis, quamuis id faciat ad petitionem partis,illud tamen fieri debebit expenſis vtriuſque,quod in practica obſeruari aſſerit Iaſ.in d.§. etiam.

Concluſio CXI.

IVdex aliquid faciens ex mero ſuo officio id debet facere expenſis vtriuſque partis.l.ex parte. ff. fam. hercif. Iaſ. in l. prætor ait.§.etiam ſi is nu.9.ff.de eden.

Concluſio CXII.

HAeres alicuius notarij, & cui ſucceſſit, non poteſt expedire neque authenticare actus vel ſcripturas illius notarij iam defuncti propria ſua auctoritate, ſed requiritur vt ille hæres à iudice commiſſionem habeat quare requiritur vt prothocola illius notarij committantur ei hæredi à iudice. c.cũ P.tabellio.de fide inſtr.& ibi Per.de Ancharano,& hoc tenendum aſſerit Iaſ in l.prætor ait.§.cogentur.ff. de edẽ.do. per generalitatem illius textus.& Guid. Pap. de ſtylo ita ſeruari aſſerit quæſt.2.in fi.

Concluſio CXIII.

NOtarius condẽnatus pro quocunque delicto excepto crimine falſi commiſſi in ſuo officio quamuis efficiatur infamis poteſt tamen inſtrumenta cõficere. Bal. in l.eadem. §.hac.ff.ad l.Iuliam pecula. & Franciſ. Marc. deci.116.par.2.

Concluſio. CXIIII.

SInotarius ſemel inſtrumentum alicui expediuerit in forma publica, non poterit ille cui iam inſtrumentum datũ fuit.petere vt iterum alterum inſtrumẽtum ſibi edat, niſi cũ cauſa,& cum licentia iudicis,& parte citata de cuius præiudicio agitur.Bar.in l.fi.ad fi.ff.de bonis autho. iudi. poſſ.Bart. in l.prætor ait: & ibi per Iaſ.in §. prætor ait ff.de eden. quod non procedit in inſtrumentis productis in actis in iudicio quia ille bene poterit cuilibet dare copiam actorum,cum ea ſint facta communia per productionem.l.ij.C. de edẽ.quod tamen ibi Iaſ.videtur reprobare.

Concluſio CXV.

SCripturis eorum qui eliguntur ad recipiendas gabellas vel collectas datur plena fides:quia eligũtur publica authoritate.Bar.& Iaſ.in l.quædã.§.ne caſu. de diſcuſſo.lib.x.C.

Concluſio CXVI.

SIin prothocolo notarij reperiantur hæc verba, & renũciauerunt dictæ partes & c. poterit ſubrogatus extẽdere tales clauſulas ex cõmuniuſu notariorum, & iuxta ſubiectã materiã. Nam ſi mulier renunciet, cenſetur illa renunciare Velleiano.ita Bal.in c.cum in iure peritus de off.deleg.Iaſ.in l.quædam.§.fi.nu.5.ff. de edend. etiam ſine expreſſa cõmiſſione iudicis dũ tamen ſit ſubrogatus authoritate iudicis q poteſt extendere imbreuiaturas ſecundum conſuetudinem notariorum.Iaſ.in d.§.fi. clauſulæ enim ſolitę ſi ſint omiſſę, habentur pro appoſitis.l.fi.C.de fideiuſſ.

Concluſio CXVII.

TActus palmarum qui fit inter aliquos denotat reconciliationem,quando ſcilicet hi qui erant inimici tangunt manus.talis enim tactus ſignificat inter ipſos concordiã & pacem,& iniuriam remiſſam.Ang.&Pau.Caſt.in l.j.& ibi Iaſ. nu.15.ff.de pact.

Concluſio CXVIII.

ISquis alteri tacitè vel expreſsè remittit iniuriam, non per hoc intelligitur remiſiſſe damnum, intereſſe, vel expẽſas atque

atque poterit ille remittens agere ad damna, & intereſſe, & ad expenſas non obſtante ea remiſſione iniuriarũ expreſſa vel tacita etiam ſi ille quaſcunque iniurias remiſerit.Bald.in l.ſi tibi.§.j.ff.de pact.Iaſ.in l.j.nu.16.ff. de pactis. & ad hoc vt omnia remittantur debet fieri expreſſa mentio ꝙ remittit omnem iniuriam,omnia damna,& intereſſe.ita Iaſ.ibi.& Rebuf.in repe.l. vnicę. C. de ſenten. quæ pro eo quod intereſt profer.in prefa.nu.63.

Concluſio CXIX.

VVlneratus remittens iniuriam vulneranti accepta pecunia poterit nihilominus agere pro expenſis factis in curando vulnus.Bald.l.ſi tibi.§.j.ff.de pact.& Iaſ.in l.ſi tibi.§.j. ff.de pact.

Concluſio CXX.

COmmunis eſt hæc ſententia, ſtipulationem alicui factã pro tertio reconualidari ex ſuperueniẽti intereſſe illius: vt ſi promittis mihi per ſtipulationẽ ꝙ dabis centum Titio quãuis tempore ſtipulationis non meã tunc intereſſet, ſi tamen demum mea interſit, quia ego fui hæres illius Titij validabitur ea ſtipulatio.Bart. Bald.Caſtren & Salice.in l.pacto ſucceſſorum.C.de pact.per l.Stichum.§. aliquando.ff.de ſol. & Iaſ.in l.j.nu.12.ff.de pactis.& ibi inquit ab ea communi opinione non eſſe recedendum.

Concluſio CXXI.

SIinſtrumentum debiti penes debitorem reperiatur qui dixit ſe ſoluiſſe & debitor non ſit alias creditori familiaris preſumetur debitorẽ liberatum. l. Labeo.ff.de pactis, & ibi Bart.& Iaſ.poterit tamen creditor probare illud inſtrumentum à ſe fuiſſe ablatum,& ꝙ tale inſtrumentum peruenit ad debitorẽ ſine ſuo facto. Auſtr. in deci. Capell. Tolo. deci.239.quòd ſi debitor eſſet perſona domeſtica ipſi creditori, licet demum illud inſtrumentum penes eum debitorẽ reperiretur,nulla eſſet pro eo præſumptio, quin eo caſu ſolutionem debebit probare.deci.Cape.Tolo.239.Bar.& Iaſ. in d.l.Labeo.

Concluſio CXXII.

INuecta & illata in domum conductam ſunt domino domus tacitè affecta §.item Seruiana.de actio.l. item quia,de pactis.non tamen dominus pro ipſo debito præferetur aliis creditoribus conductoris ſui qui ſunt anteriores. Iaſ. in d.l. item quia.nu.19.neque enim ille locator pro ſua tacita hypotheca præferendus eſt aliis creditoribus ipſius conductoris qui habent expreſſam hypothecam. ita Iaſ. ibi. nu.2. niſi ea domũ eſſet conducta pro conſeruatione neceſſaria ipſius domus,& rerum inuectarum in ea. per l.interdum.ff.qui potiõ.& ibi Bar.& Iaſ.d.l.item.

Concluſio CXXIII.

PRomiſſio dotis habet in ſe tacitam conditionem ſi nuptiæ ſequantur. neque eñ ea dos aliter debebitur quin prius nuptiæ ſecutæ fuerint. l. item quia. ff. de pactis l. dotis promiſſio.& l. promittendo. ff. de iure dotium. dos eñ ſine matrimonio eſſe non poteſt.l.fin. C. de dona.ante nup.ideo ipſum matrimonium dotem debet præcẽdere,& propterea talis dotis conſtitutio dicitur habere eam tacitã conditionem ſi matrimonium ſequatur.Iaſ.in d.l.item quia.

Concluſio CXXIIII.

VAlet pactum ꝙ donec ſoluatur intereſſe ſors non petetur quod colligitur ex ea l.item quia.ff.de pactis,ex mẽte Iaſ.ibi.nu.9.ſi autem pactum non adeſſet, & quamuis debitor vellet offerre ipſum interſſe ſe ſoluturum, compelli nihilominus poſſet ad ipſam ſortem exoluendam.l.ſi. ad finem.C.de iure dotium.

Concluſio CXXV.

INuecta & illata in prædium ruſticum non ſunt ipſo iure tacitè obligata, niſi dominus prædij ſciat res eas inductas. l.certi iuris.C.locati. l. item quia. ff. de pactis.fructus autem q prouenium ex eo prędio ruſtico remanent tacitè obligati dominõ illius prædij ruſtici.l.in p̃ diis. ff. in quibus cauſis pignus vel hypothe. Iaſ.in d.litẽ quia.nu.15.& quamuis fructus iam collecti ſint,ſi tamen adhuc ſint intra fundum, poterit dominus eos fructus extãtes retinere & prohibere ne colonus exportet quin prius ſibi ſolutũ ſit. Bald.in l. ædem. C.locati.fructus vero naturales non ſunt tacite hypothecati.Iaſ.in d.l.item.

Concluſio CXXVI.

INcontractibus innominatis venit euictio tacitè, etiam ſi nihil ſit actum inter partes.& per conſequens euictio ita eſt de natura in contractibus innominatis,ſicuti & in nominatis.l.iuriſgentium.in prin.ff.de pact.gl.in.l. pacta.ff. de cõtra.emp.Iaſ.in d.l.iuriſgentium.num.3.in prin.

Concluſio CXXVII.

IN cõtractibus nominatis actio naſcitur à principio, & ſimultaque prior cõtractus perfectus eſt,exercitium vero actionis impeditur & neque datur illi qui non impleuit. per l.Iulianus §.offerri.& ibi glo.ff.de actio.emp.Deci.conſi.21. nu.11 quod procedit ſi à parte opponatur.gl. in d.§.offerri. Iaſ.in l.iuriſgentium.in prin.nu.2.ff.de pact.

Concluſio CXXVIII.

COnfeſſio facta extra iudicium ſine cauſa non inducit obligationem.l.cum de indebito §.ſinautem. ff. de prob. & ibi Bald.Guid.Papæ deci.176.vt ſi quis confiteatur ſe eſſe Titij debitorẽ in aliqua ſumma nulla cauſa expreſſa: non enim valet ad obligandum talis confeſſio,ſed nec valet ad fidem plenæ probationis: inducit tamen ſemiplenam probationem ſiue facta ſit cũ ſcriptura ſiue ſine ſcriptura.Io.Conſtantinus in cõmẽt. in cõſtitutiones regias.art.28.Alex.cõ.4. n.20.j.vol.& ad hoc vt talis cõfeſſio ꝓbet, ille cui facta fuit ea confeſſio debet allegare aliquam cauſam & ſic validaretur ea confeſſio quæ aliàs eſt indiſcreta vt ibi per Alex.

Concluſio CXXIX.

SI quis in inſtrumento confiteatur ſe eſſe debitorẽ, & ſe alicui debere aliquam ſummam pro reſto & ſoldo rationum, poteſt cogi ad ſoluendum:quia talis confeſſio habet in ſe cauſam.Sali.in l.j.nu.6. C. de confeſ. & per l.Publia ff. depoſi.& per l.cum ſeruus. ff. depoſi. Alex. in additio. ſuper Bar.in l.cum de indebito.§.fi.ff.de proba.Alex.conſi. 141.in 6.vol.& conſi.4.nu.17.vol.j.

Concluſio CXXX.

INſinuatio olim erat actus volũtariæ iuriſdictionis. gl. in §. nulla.in authẽtica de defenſo.ciuit.& fieri poterat coram quolibet habente iuriſdictionem, & dũmodo partes in ipſo conſenſiſſent.Guid.Pap.conſi.23.nu.10.hodie vero eſt iuriſdictionis contentioſæ & coram iudice regio rei ſitæ fieri debet:vt eſt ordinatio regia de qua per Rebu. in commen. in conſti.regi.in tracta.de dona.in fi.arti.j.in glo.v.in prin.n.2.

Concluſio CXXXI.

LEgatum relictum mulieri donec caſtè & honeſtè vixerit, non perditur, quamuis mulier ad ſecunda vota tranſierit, niſi teſtator dixiſſet ea verba, & vitam vidualem ſeruauerit.Bar.in l.mulier.§.cum ꝓponeretur.per eum text. ff.ad Treb.c.nicena.41.diſt.q̃ Bartoli deciſio debet intelligi i eo caſu,vbi legatũ ſit viduę ab aliquo extraneo, vel à patre viduæ,vel ab alio quàm à marito, vel à filiis maritiipſius viduæ.tunc eñ quando illud legatum ſit ab extraneo,vel à patre ipſi viduæ non perditur tale legatum ita factum donec caſtè & honeſtè vixerit per tranſitum ad ſecunda vota, niſi & ea verba adiecta eſſent, & vitam vidualem ſeruauerit.tũc eñ proprer ea verba,ſecundo nubendo perderetur legatũ. quòd ſi ad tertia vota tranſiret, perdit mulier illud legatum. Ange.in §.hæc mulier.in fin.in authen.quomo. oporteat epiſco. quia contrahere tertia vota eſt ſatis contrarium honeſtati.Fel.in c.ſi cautio.nu.40.de fid. inſtru. quòd. ſi tale legatum fiat à marito ſuæ vxori, aut à filio ſuæ marti ſcilicet donec caſtè vixerit, & perdetur legatum tranſeundo ad ſecundam vota.Angel.in § cum ita.de non eligen.ſecundò nuben.nu.6.vbi vſus fuit ea diſtinctione ſuper hac quæſtione de relicto facto viduæ donec caſtè & honeſtè vixerit. glo.in.l.ij C.de indic.vidui.tollen.& ibi Iaſ.qui ita tenet.& in l.vlt.C. de iudi.nu.4 & Oldradus.conſi.213. & hoc procedit etiam ſi teſtator ſimpliciter ita dixerit, lego victum & veſtitum vxori quandiu vixerit,vt ibi per Oldra.

Concluſio CXXXII.

SI quis alicui dicat ſimilia verba, tu dicis falſum.non per ea verba facit ei iniuriam,& neque eũm afficit aliqua iniuria illi dicendo ea verba,tu dicis falſum, Sali. in l. de tutela.C.de in integ. reſti.minor. Iaſ.in l. & ſi pepercerit. nu.6.in prin.ff.de libe.& poſthu.

Concluſio CXXXIII.

TEſtis incontinenti poteſt ſuum dictum corrigere. gloſſ. & doc.in ca.cũ clamor.de teſti.dicitur autem incontinẽti corrigere quando nondum compleuerat ſuam depoſitionem, vel cum nondum eſſet dimiſſus ab ipſa examinatione, dicit ſe velle quid deponere:ſed poſtquam diſceſſit,ſi reuertatur demum,& velit aliquid addere,vel emendare nõ poſſet.Bar.in l lecta.ff.ſi cert.peta.Immo ſi teſtis poſt depoſitionem ſuam incontinenti recurrat ad notarium vt ſibi faciat legere ſuã depoſitionem, & dicat notario ſe quid tale non depoſuiſſe,ſed alio modo,non permittetur notario aliquid corrigere ſine mãdato iudicis.Bal.in c. præterea.de teſti. cogen.Iaſ.in l.iuriſgentium.§.quinimo.ff.de pact.num.7. & eſt deci

Universidad de Deusto
Biblioteca

decisio, domino. de rota, deci. 293. in nouis. poterit autem dictum suum corrigere etiam in scriptis redactum dum tamen hoc faciat ante quam loquatur parti. Soci. cõsi. 97. nu. 15. parte 4.

Conclusio CXXXIIII.

SI instrumento caueatur ꝙ contra instrumentum guarẽ. stigiatum nihil opponi possit, & quòd habeat executionem paratam, debet intelligi quando agitur contra debitorem principalem actione personali vel hypothecaria: secus si agatur contra tertium possessorem, contra quem statutũ locum non habet. Bald. in l. j. C. de lega. Pet. de Ancha. in rep. c. canonum statuta. de consti. Ias. in l. iurisgentium. §. prætor. num. 11. ff. de pact.

Conclusio CXXXV.

DOlus qui dedit causam contractui bonefidei reddit cõtractum nullum. l. & eleganter. ff. de dolo. quod procedit contra dolosum: & si is qui passus est dolum hoc voluerit, alioquin illo tacente erit validus contractus. glo. in l. iurisgentium. §. prætor ait. ff. de pac. vbi Bar. Bal. & Alex. & per hæc ea lex, & eleganter, limitatur.

Conclusio CXXXVI.

SI statuto caueatur ꝙ nulla exceptio, vel probatio admittatur contra instrumentum, intelligitur quando quis directò vellet probare contra tenorem instrumenti: sed non prohiberetur probare contra præsumptionem vel solemnitatem instrumenti vt puta si dixerit eum qui fecit instrumẽtũ, non esse notarium. & hæc bene possent probari. Ias. in l. iurisgentium. §. quod fere. ff. de pactis.

Conclusio CXXXVII.

SI statuto caueatur quòd contra instrumentum nulla possit opponi exceptio, opponetur tamen exceptio de qua constat ex inspectione instrumenti: puta quia est factum sine causa, vel quòd est factum in diem, vel sub cõditione. Ias. in l. iurisgentium. §. quod fere. ff. de pact. num. 14. & insimul opponi poterit exceptio rei non traditæ. Deci. consi. 421.

Conclusio CXXXVIII.

DVo testes sufficiunt ad probandum contra præsumptionem instrumenti: sed si ageretur de probando contra tenorem ipsius instrumenti, plures testes requirerentur. Bar. & alij. in l. j. §. j. ff. quem ad. testa. aperiantur. Ias. in l. iurisgentium. §. quod fere. in fine ff. de pact.

Conclusio CXXXIX.

IN his quæ sunt communia pluribus vt vniuersis, & sic in his quæ sunt collegij vel vniuersitatis, quod maior pars facit minori præiudicat. l. qđ maior. ff. ad muni. vbi gl. & doct. l. nulli. ff. ꝙ cuiusq; vniuers. dũmodo res oẽs vocati fuerunt & rite appellati: aliàs maior pars non obesset minori. l. ij. de decurio. lib. 10. C. & dummodo duæ partes ex tribus adessent aliis legitimè vocatis absentibus. in his autem quę multis communia sunt, & pluribus vt singulis, omnes debent esse præsentes. nam tunc factum plurium aliis non obesset. l. per fundum. ff. de serui. rusti. prædio. nisi in eo casu in quo quis vellet vti re communi ad vsum destinatum quod potest etiã aliis inuitis. l. arboribus. §. nauis. ff. de vsufr. §. in cõmuni. insti. de rerum diui. Ias. in d. l. iurisgentium. §. hodie. ff. de pact.

Conclusio CXL.

QVando actus aliquis committitur vni nomine collectiuo, & vni personæ singulari, puta consulibus & Petro, vel episcopo & capitulo, tunc totum illud collectiuum habetur pro vna parte & ꝑ vna dimidia: & singularis persona habetur pro altera dimidia: & tantum in eo casu habebit solus episcopus quantum totum capitulum. Ang. & Imo. in l. liber homo. §. filius. in prin. ff. de hæredi. insti. vbi decidũt eam quæstionem per eum textum, ꝙ si rectori & vniuersitati scholasticorum detur facultas eligendi notarium, tantam vocem habebit solus rector quantam tota vniuersitas. & Salic. in l. quoniam. per eã. l. C. de appella. nomẽ enĩ collectiuum ponitur pro singulari persona. quod nomẽ debet verificari in maiori parte. Gemi. in c. à collatore. de appella. in 6. quare ad hoc vt ille qui est nominatus simpliciter, & singulariter possit dicere habere maiorem partem, non sufficiet ꝙ habeat secum vnum de illis qui sunt sub nomine collectiuo. Panor. in consi. 58. j. vol. Ias. in d. l. iurisgentium. §. hodie. nu. 11. 12. & 13. ff. de pact. & sic requiritur quòd maior pars illius collectiui conueniat cum alio singulari.

Conclusio CXLI.

SI rector aut potestas cõdemnetur cum suis cõsiliariis in aliqua summa, ipse potestas exoluet dimidiam, & consiliarij aliam dimidiã. l. qm. & ibi Salic. per eum tex. C. de appe.

Conclusio CXLII.

PActum factum cum vno ex correis debendi prodest aliis quando sunt socij omnium bonorum, vel sunt socij simpliciter illius debiti pro quo facta fuit ea remissio: quia tunc interest pacisc̃tis ne ab aliis petatur, ex eo quod si alter solueret, ab altero peteret actione pro socio pro sua rata, & recuperaret. Bar. in l. ex duobus in octaua quæstione. ff. de duobus reis. Bar. & ibi Ias. nu. 8. in l. si tibi decẽ. §. in his. ff. de pac.

Conclusio CXLIII.

SI sint plures mercatores socij vnius mercis, vel plurium, quilibet eorum poterit insolidum agere cõtra debitores eiusdem mercis, per l. si vnus. in prin. ff. de pactis. dum tamen is qui agit, cauere velit de rato. nec poterit illi obiici ꝙ non habeat mandatum: & ita ꝙ non possit nisi pro sua parte agere: cum id verissimum sit quemlibet ex sociis posse insolidum agere cauendo vt dictum est. Et hanc opinionem seruari asserit Rebu. in commen. in consti. regias in ritu. de mercatoribus & nego. art. vlt. in glo. vni. num. 25. videntur enim socij inter se habere tacitum mandatum ad faciendum ea q̃ sunt vtilia societati. Ias. in l. stipulationes non. nu. 9. ff. de verbo. oblig.

Conclusio CXLIIII.

SI sint plures habentes rem conductã de publico, vt sunt hi qui emunt, vel locant gabellas à cõmuni, tũc qui libet eorũ põt cõuenire & conueniri. l. j. ff. de loco publico fruen. Ias. l. si vnus. in prin. nu. 2. ff. de pact. Rebuf. in tract. de mercatoribus & nego. art. vlt. in gl. vni. nu. 25.

Conclusio CXLV.

VEndere vinum, frumentum, vel oleum quod quis habuit ex suo proprio fundo, nõ est exercere mercantiã: ideo tales vendentes non tenentur ad onera quæ imponuntur mercatoribus, vendẽtibus. & hoc ita esse Rebuffus attestatur in ritul. de mercato. & negotia. in glo. vni. nu. 23. multis arrestis iudicatum fuisse. & Decius consi. 472.

Conclusio CXLVI.

COram arbitris non est lis contestanda. l. rem non nouã. §. patroni. C. de iudi. Bald. in l. j. C. de litis contesta. Ias. in l. si vnus. in prin. nu. 5. ff. de pact.

Conclusio CXLVII.

EXecutio sententiæ diffinitiuæ, vel instrumẽti guarentigiati non potest peti contra tenẽtem aliqua bona obligata. glo. in l. ea lege. C. de condi. ob causam. Ias. in l. si vnus §. ante omnia. nu. 6. ff. de pact.

Conclusio CXLVIII.

IN mandato quocunque generali & cum libera & plena ad ministrationem nõ venit potestas donandi. l. cõtra. §. si filius. ff. de pactis. vnde tutores & curatores quamuis habeant à lege plenam administrationem non tamen poterunt donare. l. j. ff. de tutel. Ias. in d. §. si filius.

Conclusio CXLIX.

REmissio quæ fit per pactum simplex, & ex causa donationis est quædam donatio; aliàs non. vt per Ias. in l. j. nu. 16. ff. de transac. & tunc talis remissio est insinuanda. Alex. consi. 137. vol. 2. in fi. requiritur enim insinuatio in renunciatione seu in remissione debiti, sicuti in expressa donatione. Bart. in l. Modestinus. ff. de dona. & Alex. loco quo suprà. quod procedit vbi ea remissio fieret gratis, & sic ex causa donationis: vt per Ias. in ea l. j. & in l. contra. §. si filius. ff. de pact. Rebuf. in consti. regias, in tracta. de dona. & aliis dispo. arti. i. in glos. 5. nu. 7. Decius in regula, si quis obligatione. in fin. ff. de reg. iu.

Conclusio CL.

RENuntiatio seu remissio debiti, vel pactum de non petẽdo non est donatio, quando renuntians vel paciscens tãtundem vel maius commodum consequitur. tunc enim nõ esset donatio cum non fiat gratis: & talis renuntiatio nõ esset insinuanda. Ias. in l. contra iuris. §. j. nu. 8. ff. de pact.

Conclusio CLI.

IS cui ius acquiritur ex aliquo contractu, debet eum contractum acceptare cum omnibus pactis & clausulis in eo appositis. l. Caius. ff. de manu. l. contra iuris. §. si filius. & ibi Bar. & Ias. ff. de pact. nu. 11.

Conclusio CLII.

INstrumentum si penes aduersarium reperiatur maculatũ in data aut alio loco suspecto, pũmendũ erit qđ talis macula processerit facto ipsius aduersarij: quia non est verisimile quòd ille ad quem spectat instrumentum fecerit talem maculam. c. accepimus. & ibi Ioan. Andre. & de Ancha. deci. 164. par. 2.

Con

Conclusio CLIII.

EX iniuria illata filio competit patri actio iniuriarũ. §. patitur. de iniu. in insti. ita vt ea actio dicatur patri q̃sita quã filius non potest remittere: pater autem eam iniuriam filio illatam etiam inuito filio remittere potest. l. sed & si vnius. §. filio ff. de iniu. §. fi. de iniuriis insti. nisi pater esset vilis persona: quia non potest eam iniuriam filio illatam remittere. d. §. filio, & ibi Bar. & neque correctus est ille. § per iura nouissima. quia hodie pater qui non est vilis persona eam filij iniuriam remittere potest. Ias. in l. contra. §. si filius. num. 15. ff. de pact. Boe. deci. 120. competit quidem & filio iniuriato actio iniuriarũ: sed pater habet exercitium actionis filij & eo inuito potest intẽtare & remittere. Pau. Castren. in l. Papinianus in prin. ff. de ino. testa.

Conclusio CLIIII.

VBi maritus sit implicatus multis tideiussionibus, vxor potest cõstante matrimonio dotem repetere: quia tũc maritus dicitur male vti sua substantia. l. vbi adhuc. C. de iure doti. Ias. in l. contra. §. qui pecuniam. nu. 3. ff. de pact.

Conclusio CLV.

SI filia fecerit pactũ de non succedendo in hæreditate patris vni ex suis fratribus, & demum pater alios filios quos habet, instituerit hæredes cum eo fratre cui facta est renuntiatio, vel etiam alios extraneos fecerit, tale pactum solum proderit illi cui facta fuit ea renuntiatio: & neque aliis cohęredibus poterit prodesse. Ange. in l. auus neptis. ff. de pac. Bal. in l. ius autem. ff. de pact & Ias. in d. l. auus.

Conclusio CLVI.

PActum ad hoc vt dicatur personale ita vt non egrediatur personam requiritur quòd fiat alicui personę cũ particula taxatiua tantùm vel solum: vt si dictũ sit de Petro solum, vel si cum persona cui fit pactum adiicitur vnus ex hæredibus: his enim casibus pactum dicitur mere personale, & non poterit exire personam: aliàs esset pactum reale & sic ad hæredes transitoriũ, quamuis de illis nulla sit facta mentio. l. si tibi. §. pactũ. ff. de pac. & l. auus neptis. & ibi Ias. i illis locis.

Conclusio CLVII.

SI statuto caueatur vt in contractibus minorum, vel mulierum interuenire debeat auctoritas duorum cõiunctorum, debebit interuenire ea authoritas eorum coniunctorum qui sint viri: & non possint fęminę interuenire quia ꝑpriè consilium & authoritas est virorum. & non mulierum. l. quidam decedens. §. Papinianus. ff. de autho. tuto. l. j. in fi. & ibi Bald. ff. de leg. Ias. in l. tres fratres. nu. 14. ff. de pact.

Conclusio CLVIII.

CReditor in presentia debitoris confitens & declarans eum talem non esse sibi debitorem, vel obligatum, vt per hæc verba, profiteor te non teneri, liberat planè eum talem cui ea declaratio facta fuit. l. tale pactum ff. de pactis. l. Publia. §. fi. ff. de posi. ea autem cõfessio facta in absentia partis, non acquireret exceptionem liberationis ipsi debitori absenti. d. l. tale pactum. & ibi Ias. valebit tamen ea confessio in vim meræ probationis ad excludendum scilicet obligationem per huiusmodi probationẽ illius cõfessionis factæ in partis absentia. Bald. in l. generaliter. nu. 17. C. de non nume. pecu.

Conclusio CLIX.

CReditor in suo libro rationum si scribat talem non sibi esse debitorem, talis scriptura etiam priuata valet quamuis facta sit in absentia partis. poterit enim ab ipso debitore acceptari statim quod in eius notitiã peruenerit, & valebit perinde ac si ea confessio & scriptura facta fuisset parte presente. Bar. in l. nuda ratio. ff. de dona. Ias. in d. l. pactũ. de pact.

Conclusio CLX.

CONfessio facta ad liberandum non requirit causam. l. tale pactum. ff. de pactis. Facta autem ad obligandum non valet sine causa: quia diceretur indiscreta, & sic nihil valeret. l. cum de indebito. ff. de proba. Ias. in dict. l. tale pactum. num. 4. ff. de pac.

Conclusio CLXI.

SI testator instituat ventrem suæ vxoris, & post conditum testamentum ex eadem vxore plures filios ex vnomet partu, vel ex alio, & sic diuersis temporibus plures filios sustulerit, eo mortuo cum illo testamento omnes filij ita suscepti dicentur instituti. nam videtur testator instituisse non solùm eum qui tunc erat in vtero, sed & omnes alios qui nascentur ex ea vxore, & etiam ex alia, ita vt nullus eorum poterit dicere se præteritum ad rũpendũ testamentum Ioan. And. in addi. ad Speculum in tit. de testa. super rubr. p l. si quis ita dixerit. §. fi. de testa. tutel. & l. cum inter veteres. C. de fidei. liber. Alexand. in l. placet. ff. de libe. & posth. & hanc opinionem tenendam ibi asserit Ias. on. & in practica seruari. & instituere ventrem nihil aliud est quam instituere posthumum. l. ij. §. nominatim. ff. de libe. & posthum. sed instituens posthumum videtur omnem posthumum instituere quãdocunque nasciturum, d. l. placet. de libe. & posthu. ergo idem erit in eo qui instituit ventrem. Ias. on, in d. l. placet. numero 10. & hęc procedunt siue testator dicat, instituo ventrem meę vxoris, si est prẽgnans: siue etiam dicat, instituo posthumum meum. his enim casibus quotquot nascentur etiã diuersis temporibus succedent. Alex. & Ias. on in d. l. placet. nu. 12. & 22. Boer. decis. 148. & Soc. consi. 126. numero 6. volu. 3. verùm si testator dixerit, instituo posthumum qui est in vtero meę vxoris, tũc videtur se retulisse ad prẽsentem, qui est in vtero. Ias. on ibi. nu. 12. & 13.

Conclusio CLXII.

LEgatum factum posthumo simpliciter censẽt esse factũ ei qui est in vtero, siue sit vnus siue plures qui insimul nascentur, per l. boues. §. hoc sermone. ff. de verbo. signi. cessat tunc fauor conseruandi testamenti cùm sumus in legato facto & non in institutione. simplex enim posthumi appellatio in legatis comprehendit plures ex eodem ventre natos insimul, & non eos qui nascũtur diuersis temporibus & diuersis conceptionibus. per l. si quis ita. §. i. ff. de testa. tute. Bart. in l. si cognati. ff. de rebus dub. Alex. & Iason in l. placet. ff. de libe. & posthu.

Conclusio CLXIII.

QVis quamuis constitutus in mortis articulo potest contrahere matrimonium cum sua concubina: & per tale matrimonium filii ante susceptі legitimantur. c. tanta est vis matrimonij. qui filii sint legitimi. tenet enim indistinctè tale matrimonium ita contractum cum eo qui est constituturus in mortis articulo per quod matrimonium filij ante susceptі legitimãtur. ita Henricus Boic. in eo. c. tanta. Alberic. de Rosate in l. nuper. de natura. liberis, Aret. & Raphael Cuma. in l. sed est quęsitum. ff. de libe. & posthum. & ibi inquiunt hoc teneri communiter. & Ias. in d. l. sed est. & hanc opinionem communem esse asserit ibi. & sic tales legitimati excludunt substituturum, q̃ui aliàs admitteretur in casum in quem ille institutus liberos non habuisset. Iason ibi nume. 11. idem Gui. Bene. in repe. c. Raynutius. in verbo, in extremis. nume. 13. & ibi asserit hoc communiter teneri.

Conclusio CLXIIII.

DOnator non potest renunciare legi, si vnquam. C. de reuo. donatio. ex eo ꝙ ea lex respicit fauorem filiorũ, & non fauorẽ donantis. quare in præiudicium filiorum donans non potest illi renuntiare. Soc. cõsi. 126. nu. 6. in 3. vol. Franc. Curtius senior. consi. j. numero 7. vbi tenet dictę legi renuntiari per donantem non posse quin superueniente noua prole ea donatio ipso iure reuocetur, siue renunciatio sit facta cum iuramento, siue non.

Conclusio CLXV.

TEstamentum in quo filius est præteritus est ipso iure nullum etiam antequam filius præteritus illud dicat nullum. l. si filius. & in l. si à primo. & ibi Iason, numero 5. ff. de lib. & posth. quod procedit etiam si filius præteritus non conqueratur, & siue in eo testamento alij filij essent hęredes instituti, siue extranei. vtroque enim casu testamentum tale nullum est etiam filio preterito tacente, & non conquerente. & hanc opinionem communem esse asserit Guliel. Bene. in verbo, in eodem testamento. il. j. nu. 82. vsque ad numerũ 101. & ideo alij liberi testatoris poterunt dicere tale testamentum nullum: & talis nullitas testamenti procedit etiam si filius viuo testatore moriatur: quo casu etiam tale testamentum est nullum. Iason d. l. si filius. numero 14. & hęc locum habent vbi in toto testamento filius præteritus esset: quia si ab vno gradu tantum esset præteritus, ille gradus esset nullus & non alij. l. ij. §. fi. ff. de libe. & posthu. & non procedunt superiora vbi filius vel filia ex pacto cum iuramento successioni renunciasset, iuxta. c. quamuis pactũ. de pact. ĩ vj. tunc talis preteritio illius filij renunciantis non rũperet testamentum. non enim debebat institui cum iam renuntiasset. l. si quando. §. j. C. de inoffi. testamento. & Ias. in d. l. si filius. numer. 10. tustineretur autem tale testamentum per clausulam codicillarem per quam filius preteritus censetur grauatus per fideicõmissum vniuersale restituere hęreditatem scriptis hęredibus detracta sibi quarta. l. generaliter. §. ff. de fidei. liber. Bartolus in authentica, ex causa. C. de liber.

Universidad de Deusto
Biblioteca

præt. eo casu filius præteritus vnam quartam solum detraher. Bar. in l. Papinianus. §. meminisse. ff. de inoffi. test. Iaſ. in d. l. si filius. nu. 13. Rom. consi. 24. Deci. cõſ. 228. & 369. in fine.

Conclusio CLXVI.

STatutum quod non fuit receptum in obseruantia & moribus vtentium, nullas habet vires. gl. in c. j. de treu. & pace. Alex. consi. 6. j. vol. Iaſ. in l. si filius. nu. 22. ff. de libe. & posthu. & satis est ꝙ transierint decem anni à tempore conditi statuti, quibus non fuerit obseruatum tale statutum, ad hoc vt reddatur sine effectu. c. fi. de consue. in 6. & Iaſ. plenè in d. l. si filius. nu. 23.

Conclusio CLXVII.

DIctio alius, regulariter est repetitiua similium. l. si fugitiui. vbi glo. & docto. C. de seruis fugi. quæ tamen regula non semper procedit, & neque semper repetit præcedentia. l. si quis posthumos. §. si filium. & ibi Iaſ. ff. de libe. & posthu.

Conclusio CLXVIII.

QVamuis testamentũ in quo filius est præteritus sit nullum. l. si filius. ff. de libe. & posthu. tamen si filius præteritus tale testamentum approbauerit, valebit respectu illius. l. filio præterito. ff. de iniu. rupto, itri. Iaſ. in l. si qs posthumos. §. si filium. ff. de libe. & posthu nu. 13. & hoc verum est respectu ipsius filij qui approbat tale testamentum, sed nõ quo ad præiudicium aliorum filiorum qui semper poterunt dicere illud testamentum nullum. Pau. Caſt. in d. l. filio præterito. ff. de iniu. rup. Iaſ. in l. si quis posthumos. §. si filium. nu. 13. ff. de libe. & posth. & in l. in suis. n. 56. ff. de libe. & posth. & sic cõcluditur ꝙ etiam filio ꝓterito tacente vel approbante testũ, alij liberi testatoris in testamento instituti poterunt dicere illud testamentũ nullũ, & hæc est communis opinio de qua Bened. in verbo, in eod. testamento il j. nu. 100. cum aliis sequentibus.

Conclusio CLIX.

TEstator vxorem habẽs instituit vario modo posthumos tam masculos quàm fœminas sibi nascituros: & posthumis si decederẽt in pupillari ætate substituit, si demum vnus posthumus nascatur & moriatur in ætate pupillari substitutio non habebit locum: quia iste casus omissus fuit à testatore: ergo succeſſio relinquetur dispositioni iuris communis præsertim cũ ibi agatur de exclusione matris à luctuosa filij hæreditate, & ob id mater succedet filio suo vnico mortuo in pupillari ætate. Oldrad. consi. 142. & hanc decisionem notandam asserit Iaſ. in l. cõmodiſſimè. nu. 4. ff. de libe. & postu.

Conclusio CLXX.

PAter dummodo filium suum instituat in legitima, in residuo poterit extraneum instituere: & nec habet necesse in residuo eum exhæredare. l. Papinian. §. quoniã. ff. de inof. testamento. Iaſ. in l. in suis. nu. 37. ff. de libe. & posthu. Auus autem habens filium, & ex eo nepotem non tenetur nepoti aliquid relinquere. Dec. consi. 15.

Conclusio CLXXI.

IN querela inofficiosi testamenti locum habet edictũ successorium. Alex. in l. si quis posthumos. §. j. ff. de liber. & posthu. & ibi inquit in practica ab hac opinione non esse recedendum. & Iaſ. eam opinionem communẽ esse asserit in l. in suis. nu. 252. ff. de libe. & posthu. & hoc per l. iij. §. si emãcipatis. ff. de bono. possess. contra tabu. nepos enim præteritus venit ex sua persona ad querelam per successorium edictũ, & non ex persona sui patris exhæredati, ad quã querelam admittetur etiam si eius pater exhæredatus testamentũ approbaret: quia sequens in gradu ex sua persona admittetur ad eã querelam. Alex. in d. l. si quis posthumos. §. j. & Iaſ. in dict. l. in suis. nu. 55.

Conclusio CLXXII.

RElictum factum mulieri si filium peperẽrit, aut substitutio facta mulieri si filium peperẽrit, non habebit locũ si exfecto vẽtre matris filius extractus fuerit: quia tunc nõ dicetur mulierẽ peperisse: ob id cessaret legatum vel substitutio. l. anni culus. §. fi. ff. de verbo. signi. inquit enim ibi text. falsum esse eam mulierem peperisse, cui filius extractus est. Angel. & Iaſ. in l. quod dicitur. nu. 4. ff. de libe. & posthu.

Conclusio CLXXIII.

LEgatum factum mulieri aut institutio facta de mulie. re quando habebit filium, debebitur legatum illud etiam si filius extractus fuerit à ventre illius mulieris dum moreretur quia dicitur mulierem filium habere quando exciſo ventre filius ablatus fuit ab ipsa muliere dum moreretur. l. etiam ea mulier. ff. de verbo. signi. Iaſon in l. quod dicitur. numero 5. ff. de libe. & posthu.

Conclusio CLXXIIII.

ADhoc vt natiuitate posthumi rumpatur testamentum requiritur partum omnem, editum esse, & ꝙ demũ vixerit: cæterùm si seminatus esset, puta quia medietas corporis exiuerit de ventre, & hoc modo aliquo momento vixerit, non per hoc diceretur natus, neque rũperet testamentũ. l. pe. circa finem ibi, ad orbem totus processit. C. de posthu. hęre. instit. Bar. & Iaſon in l. quod dicitur. numero 12. ff. de lib. & posthu. 1

Conclusio CLXXV.

NAtus in sexto mense, & sic ante septimum non rumpit testamentum in quo fuerat ꝓteritus: quia minus properè natus decessit & nascitur etiam in tempore in quo nõ potest viuere. l. j. C. de hęre. instit. Alex. & Iaſo. in l. quod dicitur. ff. de libe. & posthu. Chaſſa. consilio 19. numero. 6.

Conclusio CLXXVI.

OCcidens existentẽ in vtero non punitur vt homicida. Bal. in l. quod dicitur. ff. de libe. & posthu. per l. cum inter veteres. C. de fidei. liber. nam quandiu est in vtero non est homo. & hanc Baldi opinionem veram putat Alexan. in d. l. quod dicitur. nisi tale homicidium per malitiam, aut dolum esset commiſſum. q. 2. c. quod verò. 92. Soc. cõsi. 16. in j. vol.

Conclusio CLXXVII.

SI pater filio suo libros legales reliquerit, si fuerit legista, & si in legibus profecerit, & libros medicinę si in arte medicina studuerit: filius consequeretur & libros legales & medicinę si in vtraque arte profecerit. Ale. i l. Titię textores. ff. de leg. j. Alex. & Iaſ. in l. si ita ſcriptum. per illum textum. ff. de liber. & posthumis. quia sub simplicibus & casus mixtus continetur.

Conclusio CLXXVIII.

SOla filij nominatio quam quis facit de aliquo eum vt filium nominando, non constituit eum in quaſi possessione filiationis, quoniam talia verba sunt incidenter & perfunctoriè emiſſa, & propter aliud. & blandiendo sępiſſimè quis dicit, fili fac illud, quãtumuis ille non sit filius, sed planè extraneus Cyn. in l. non nudis. C. de proba. Bald. in l. non epiſtolis. C. de proba. niſi huiuſmodi nomen, filius, esset prolatum in actu qui non potest conuenire, nec congruere niſi filio: vt exheredo filium. hæc enim verba filio solum congruũt, cùm extraneũ nõ exheredamus, vel bene veniat filius quem adhuc vt filium tractare volo. Bart. in l. j. §. idem. ff. de libe. agnoſ. Paulus Caſtrenſis in d. l. non nudis. per hęc enim & similia verba & per tales actus nunc poſitos filius esset in quaſi poſſeſſione filiationis. Iaſon in l. si posthumum. §. si quis ita. nu. 8. ff. de libe. & posthum.

Conclusio CLXXIX.

HAeres institui potest sub ea conditione. si nomen testatoris honeſtum & arma portauerit: & si hoc non fecerit est grauatus hęreditatem alteri restituere: tunc si ille hęres recuſet adimplere conditionem, & portare nomen & arma defuncti, debet hęreditate priuari, quę fideicommiſſario restituenda est: & si non fuiſſet rogatus restituere hęreditatem in non parendo conditioni esset tali hęreditate priuatus. l. facta. §. si sub condirione. vbi Bart. & Paul. de Caſtro ff. ad Trebe. Bened. in repeti. c. Rainutius. in verbo, si abſque. in materia de subſti. fidei. numero 90. de testa. Guid. Papæ deciſ. 251.

Conclusio CLXXX.

PAria sunt ꝙ testator ita dixerit, instituo Titium si nomen meum & arma portauerit, vel si ita citra conditionem dixerit, volo ꝙ sit hęres talis, & quòd nomen meum & arma portet. in vtroque enim casu talis hęres priusquam poſſit esse hęres, debet & nomẽ & arma portare ac si conditionaliter ea verba essent apposita, cum habeantur pro conditione. l. mulier. §. si quis seruum. ff. de condi. & demonstra. Bened. loco quo supra

Conclusio CLXXXI.

FIdeicommiſſum non ſolum purum ſed & ſub conditione relictum, pacto remitti potest nul lo euentu conditionis expectato. l. j. & l. cum proponas. C. de pact. quod pactum approbatur & de iure toleratur. l. de fideicommiſſo. C. de transac. Bened. in verbo, si abſque, de fideicommiſſaria ſubſtitutione. numero, 94.

Con

Conclusio CLXXXII.

SI testamentum sit inualidum, & imperfectum ex defectu ſolemnitatis in testamento requiſitæ, vt quia testamentũ non habet debitum numerum testium, vel deficit in alia ſolẽnitate testamenti, legata ex tali testamento imperfecto nõ debentur. l. i. C. de libe. & posthu. niſi in eo testamento esset ad poſita clauſula codicillaris. tunc enim per eam clauſulã ea legata possent ſuſtineri. Bene. in rep. c. Rainutius. in verbo, ſi abſque. de lega. & fidei. nu. 157. & 158.

Conclusio CLXXXIII.

MOrs qualitercunque contingat dicitur ſemper eaſus fortutius l. interdum. §. j. vbi gl. & doct. ff. de iudi.

Conclusio CLXXXIIII.

DEiure crimina punienda ſunt, licet caſualiter bonus effectus reipublicæ ſequatur. Pet. de Anch. in c. j. de conſuet. vt ſi quis ingreſſus domum alicuius de nocte ſcrinium illius ſurripuerit, & inuenerit in eo ſcrinio literas proditionis ciuitatis: talis enim ſurripiens erit nihilominus puniendus: quia habuit animum delinquẽdi in principio. gl. Bene. in verbo, mortuo itaque, il j. nu. 120.

Conclusio CLXXXV.

SI filius inſtitutus moriatur antequam adierit paternam hæreditatem, vel antequã illi paternę hęreditati ſe immiſcuerit, ex potentia ſuitatis tranſmittit patris hæreditatẽ ad quoſcunque hæredes. l. apud hoſtes. C. de ſuis & legi. hære. l. ſi fratris. C. de iure delibe. & l. ſi infanti. eodem. & ibi Iaſo. & in l. ſi filius hæres. ff. de libe. & posthu. quod procedit ſiue filius ſciat hæreditatem ſibi delatam ſiue ignoret: & tranſmittit inquam ad hæredes etiam extraneos. d. l. apud hoſtes. Bene. in verbo, mortuo itaque. nu. 108. & hoc communiter teneri aſſerit ibi.

Conclusio CLXXXVI.

FAcultas tranſmittendi hæreditatem ad quoſcunque hę redes beneficio ſuitatis durat ſpatio triginta annorum. l. licer. C. de iure delibe. Ale. in l. cum antiquioribus C. de iure delibe. & hanc communem eſſe opinionem aſſerit Bene. in verbo, mortuo itaque. nu. 109.

Conclusio CLXXXVII.

FIlius tranſmittit ius petendi ſupplementum legitimæ ad quoſcunque hæredes ſi filius priuſquam legitimã ſuam habuerit, vel eam petierit, aut eius ſupplementũ moriatur. competit enim illud ius petendi ſupplementum legitimę ex beneficio. l. omnimodo. C. de inof. testa. & ſic actione perſonali, quæ actio ad quoſcunque hæredes tranſmittitur ſicut & quęlibet actio perſonalis. l. j. C. ſi cert. peta. Iaſ. in l. ſcimus. C. de inoff. testa. Bene. in verbo, mortuo. nu. 110.

Conclusio CLXXXVIII.

FIlia cui à patre aliquid pro ſua dote & legitima relictum eſt cùm nupſerit, ſi moriatur antequam nubat, tranſmittit ad hæredes etiam tranſuerſales relictum ſibi factum quatenus concernit ſuam legitimã. Alex. conſi. 131. j. vol. quia in legitima non potuit grauari, & grauamen illud reiicitur, per l. quoniam in prioribus. C. de ino. teſtamento. Bene. in verbo, mortuo. nu. 110. licet alias relictum alicui mulieri cùm nupſerit non debeatur donec ea mulier nubat. l. Titio centum. §. Titio genero. ff. de conditio. & demonſtra. & ibi Barto.

Conclusio CLXXXIX.

FIlius ex beneficio ſanguinis, & ex ca. l. j. C. de his qui ante apert. tabu. moriens ante aditam hæreditatem tranſmittit ius ademdi eam hæreditatem ad quoſcunque hæredes deſcendentes. d. l. vnica. C. de his qui aſ aper. tab. & hæc trãſmiſſio locum habet in hæreditate aſcendentis, ſiue ſit pater ſiue mater teſtantis & eam hæreditatem quis ad ſuos deſcẽdentes tranſmiſit: quia in hac tranſmiſſione non curatur patria poteſtas, ſed ſolùm qualitas ſanguinis ſcilicet quòd inſtitutus ſit ex ſanguine teſtatoris, & quòd tranſmittat ad eos qui ſunt deſcendentes de ſuo ſanguine. & hæc eſt communis opinio de qua per docto. in l. vnica. & Bene. in verbo, mortuo. nu. 151. in repe. c. Rainutius.

Conclusio CXC.

IVs deliberãdi adire hæreditatem quod habet quilibet hæres intra annum tranſmittitur ad quoſcumque hæredes. l. cum antiquioribus. C. de iure delibe. nõ quòd hæredes habeant integrum animum ad deliberandum, ſed ſolùm reſiduum anni dati à lege hęredi inſtituto, qui ſi interim. eo anno ad deliberandum pendente moriatur, tranſmittet quod reſtat illius anni ad hæredes. & hæc eſt tranſmiſſio hæreditaris quæ fit ex ea lege, cum antiquioribus, quo caſu ſolũ trãſmittitur ius deliberandi: & id temporis quod ſupereſt ad deliberandum ſeu poteſtas adeundi hæreditatem, & non ipſa hæreditas. Bene. in verbo, mortuo itaque.

Conclusio CXCI.

QVando filio exiſtenti in poteſtate datur ſubſtitutus, tũc per dationem ſubſtituti tollitur ſuitas ſiue ille ſubſtitutus ſit extraneus ſiue de ſuis: & per conſequens datio vulgaris ſubſtituti tollit ſuitatem. l. ſi filius hæres. & ibi docto. & maximè ff. de libe. & posthu. & ſic pater teſtator dando ſubſtitutum filio exiſtenti in poteſtate, facit & reddit ſuum filiũ hæredem voluntarium, qui aliàs erat neceſſarius. §. j. inſti. de hęre. quali. & differen. Iaſ. in d. l. ſi filius. nu. 15. & hãc opinionem magis communem aſſerit Alex. in d. l. ſi filius. & ſubdit ibi Raphael Cuma. periculoſum eſſe ab hac opinione diſcedere, & quã tenet Guliel. Bene. in c. Rainutius. in verbo, mortuo. nu. 193. eam dicit magis communem, & quã tenet Iaſ. in d. l. ſi filius. & procedit hæc opinio vbi facta eſſet expreſſa vulgaris ſubſtitutio ipſi filio: quia per expreſſam vulgarem ſubſtitutionem factam filio in poteſtate, bene tollitur ſuitas: ſecus in tacita vulgari. Iaſ. ibi.

Conclusio CXCII

VVlgaris ſubſtitutio nõ dicitur onus filio: ideo fieri poteſt ea vulgaris ſubſtitutio Ilegitima filij. l. ſi poſthum'. §. quod vulgo. ff. de libe. & poſth. & ibi Pau. Caſt. Alex. & Iaſ. in l. ſi filio hęres. nu. 64. ff. de libe. & poſthu. quia ſi filius vult, poteſt eſſe hęres. & hoc modo faciet ceſſare ſubſtitutionem vulgarem. l. poſt aditam. C. de impu. l. cum proponas. C. de hæredi. inſti. & ſi filius decedat nõ adita hęreditate, eſt quid ſibi imputet. ita Iaſ. in d. l. ſi filius.

Conclusio CXCIII.

PAter poteſt in ſuo teſtamẽto relinquere legitimam filio ad tempus pubertatis exoluendam, quæ dilatio hoc modo facta non reiicietur ab ipſa legitima, quamuis aliàs ea ſit pure & abſque oere relinquenda, per l. quoniam in prioribus. C. de inoff. teſtamento. quæ lex procedit vbi illa dilatio ad grauamen filij eſſet ad poſita: ſecus quando reſpicit vtilitatem & commodum ipſius filii. Bar. & Bal. in l. cum ex filio. ff. de vulg. Alex. in l. multi. ff. de liber. & poſthu. & hanc opinionem veram eſſe aſſerit Iaſ. in d. l. multi. nu. 6.

Conclusio CXCIIII.

PRiuilegium conceſſum filiis propter parentes nõ durat mortuis parentibus. l. 2. & ibi gl. & Bar. C. de epiſco. & cleri. Iaſ. in l. filius à patre. §. filius. ff. de libe. & poſthu.

Conclusio CXCV.

PRiuilegium immunitatis conceſſum propter paupertatem ceſſat diuitijs ſuperuenientibus. l. cura. §. deficiẽtiũ. ff. de mune. & hono. Iaſ. in l. ſi filius à patre. §. filius. ff. de liber. & poſthu.

Conclusio CXCVI.

SI teſtator in ſuo teſtamento vxorem ſuam dominam & vſufructuariam omnium ſuorum bonorum reliquerit ꝓ toto tempore ſuæ vitæ, vel ſi teſtator vxori ſuæ reliquerit vſumfructum omnium bonorum ſuorum quouſque vixerit, & poſt mortem vxoris quendam inſtituerit hæredem in omnibus ſuis bonis, tale legatum ita factũ vxori valebit: Iaſ. poſt alios in l. filius à patre. in prin. ff. de libe. & poſthu. Alex. conſi. 58. vol. 3. & Iaſ. in d. l. filius. inquit eam opinionem cõmunem eſſe & multum æquam. & Bal. in l. id quod pauperibus. C. de epiſ. & cleri. tenet ibi de conſuetudine eam opinionem ſeruari: & neque obſtabit quòd legatum vſusfructus non debetur niſi hæreditate adita per hęredem. l. vni. §. in nouiſſimo. C. de cadu. tollen. ſed hic non poteſt adire hæreditatem niſi poſt mortem vxoris inſequendo tenorem teſtamenti: ergo videtur tale legatum non valere: quia reſponde tur quòd tale tempus mortis vxoris reiicietur de inſtitutione vt teſtamentum non vitietur: & ſic ſtatim poterit adiri hę reditas ex teſtamento non expectata morte vxoris quo ad ius adeundi hæreditatem, ſed non quo ad effectum conſequendi emolumentum ipſius hæreditatis, niſi poſt mortem vxoris. Iaſ. in d. l. filius à patre. nu. 27. poſt gl. ibi.

Conclusio CXCVII.

TVtor aut tutoris filius non poteſt matrimonium cõtrahere cum ea cuius fuit tutor, niſi prius reddita ratione tutelæ, & ea filia effecta maiore vigintiquinque annis, & ſimul tranſacto tempore ad petendum reſtitutionem quod eſt quadriennium. l. vlti. C. de tempo. in integ. reſti. peten. l. ſi patris. C. de interdi. matri. l. nõ ſolum. C. de ritu nup. qđ tñ de iure canonico non procedit, quo iure illud impedimentum non attenditur in matrimoniis contrahendis. gloſſ. in capit. primo 30. q. 3. Pano. in rubrica, de cognatione legali. & Iaſ. in l. filius à patre. §. ſi quis. ff. de libe. & poſthu.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Conclusio CXCVIII.

FIlius vel filia potest hæres instituí sub aliqua conditione matrimonij, aut sub alia ꝯditione. l.ij.C.de insti.& substi. respectu tamen legitimæ conditio reijcitur. l. quoniam in pribus.C.de inōf.testamento.sed respectu residui hæreditatis c ditio tenebit.l.j.& ij.C.de insti. & substi. Bene. in rep. c.Rainutius.in verbo,cuidam Petro. in prin.& Iaſ.in d.l.si pater.C.de insti.& substi.nu.18.

Conclusio CXCIX.

METu pœnæ quis non potest cogi ad matrimonium cōtrahendum: cum matrimonia debeant esse libera ab omni pœna.c.gemma.de sponsa. & matri.l.Titia.ff.de verb. ob.tamen spe præmij quis inuitari potest ad matrimonium contrahendum dummodo talis inuitatio fiat per tertium. l. Titio centum.ff.de condi.& demon.Bene.in verbo,cuidam Petro.nu.7.in repe.c.Rainutius.

Conclusio CC.

SI quis maritum cucurbitam appellauerit, actio iniuriarū competit non solum marito,sed & vxori illius.Ioan. Fab. in §.patitur.de iniu.Bene.in verbo,cuidam. nu. 110. in repe. c.Rainutius.

Conclusio CCI.

IN dubio præsumēdum est quemlibet intestatum decessisse vbi de testamento non apparet.l.is potest.ff.de acq. hæred.Bene.in verbo,& vxorem.nu. 3.est enim quid facti testamentum,& facta non præsumuntur,nisi probentur.l.in bello.§.factæ.ff.de captiu.& postli.reuerſ.

Conclusio CCII.

LIcet princeps solutus sit legibus, debet tamen secūdum ipsas viuere.l.digna vox.C.de legi. & quāuis deus summus imperatori & principibus leges subiecerit non tamen contractus,ligantur enim principes contractibus quos fecerunt.c.j.de proba.l.ex hoc iure.ff.de iusti.& iure.quia contractus sunt de iure gentium. d.l. ex hoc iure. Bene. in verbo, duas habens.nu.36.& 37.

Conclusio CCIII.

MAior non potest agere actione iniuriarum contra minorem si minor non cedat illi maiori.l. iniuriarum actio.§.si quis de honoribus. ff. de iniu. poterit tamen maior implorare officium iudicis vt minor illi cedat:quia minores cedere debent maioribus in via & in sede,& cæteris honoribus consuetis.l.j.& 2.C.vt dignitatum ordo seruetur.lib.xij. l.fi.ff.de albo scribend.Bene.in verbo,duas habens.nu.21.in repe.c.Rainutius.

Conclusio CCIIII.

SI mulier citetur in testem vt testimonium ferat de re aliqua propter honestatem mittetur in domum ipsius mulieris ad eam audiendam.Bal.& docto.in l.ad egregias.ff. de iureiu.Bene. in verbo,duas.nu.24.in c.Rainutius. dūmodo aliàs esset mulier honesta,vt ibi per docto.

Conclusio CCV.

FIlius primi gradus hæres institutus,& grauatus de hæreditate restituenda non computat fructus quos percepit ex hæreditate paternā in trebellianicam.l.in fideicommissaria:in prin.ff.ad Trebel.& l.iubemus.C. ad Trebel.nepos tamen ex filio hæres institutus à suo auo,& grauatus computat in detractionem Trebellianicæ fructus quos percepit ex hæreditate.d.l.Iubemus. gl.in l. quod de bonis. §. cum auus. ff.ad l.fal.& ibi Bar.in d.l.iubemus.& Iaſ. in l.Gallus.in princ. nu.45.ff.de libe.& posthu.

Conclusio CCVI.

NAtus paulo post decem menses & duos dies post mortē patris diceturposthumus legitimus, & partis legitimus.gl.in §. mulier. in authen.de restii.& ea quæ parit in vndecimo mēse.& ibi Bar.& Iaſ.in l.Gallus. in prin.ff. de libe.& posth. nu.62.Si autem post multos dies post eos decem mēses quis natus esset, non diceretur partus legitimus. l.ab intestato.§.post decem menses.ff.de suis & legi. hære. glo.in l.septimo mense.ff.de statu homi.

Conclusio CCVII.

SI hæres institutus in testamento alicuius, & cui datus est substitutus moriatur viuo testatore, testamētum per hoc non erit caducum. Nam substitutus ad hæreditatem admittitur & testamentum in vim substitutionis sustinebitur, & habebit robur à secundo gradu. l. si pater filium. ff. de vulg. & ibi gl. potest enim testamentum incipere à secūdo gradu & à substitutione vulgari,quando primus gradus est nullus & deficit.l.3.§.fi.& ibi Iaſ.ff de libe.& posthu.Iaſ.in l.Gallus. in prin.nu.75.ff.de libe.& posth.eo casu institutio respectu instituti iam mortui efficietur caduca: sed testamentum interim valebit quoad ipsum substitutum & incipiet ab ea substitutione. vulg.l.vnica.§.pro secūdo.C. de cadu. tollen. quod procedit vbi substitutus esset in natura tempore mortis testatoris: vt per Iaſ.in d.l.Gallus.nu.76.in princ.

Conclusio CCVIII.

SI quis instituatur hæres qui nondum natus est, sed speratur quòd nascetur,non poterit adiri hæreditas quoad vsque ille nascatur.l.antiqui.ff.si pars hæredi.peta.verum interim potest peti bonorū possessio nomine ventris, aut possessio bonorum in vim edicti carboniani, per eum titulum de carbo.edicto.Iaſ.in l.Gallus.in princ. nu.76.ff.de liber. & posthu.

Conclusio CCIX.

HAec verba, Titium hæredem instituo, & Sēproniū substituo,inducūt vulgarem substitutionem,& non fideicommissariam.est enim ac si dictum esset,si Titius hęres nō erit,Sēproniū substituo. d. l. Gallus.§.quidā rectè.& ibi Bar. in l.centurio.ff.de vulg.

Conclusio CCX.

QVando plures instituuntur hæredes per coniunctiuā siue per disiūctiuà, & inter eos cadit ordo charitatis respectu testatoris affectio & necessitas instituendi ex parte testatoris illi tales censentūr vocati non insimul,sed ordine successiuo: vt si testator pater instituit filium suum & nepotem hæredes suos:filius censetur primo loco vocatus, deinde filio mortuo ipse nepos ad hæreditatem admittetur ita vt copula &, non fungatur natura copulæ,idest non copulat, seu non coniungit eas personas æqualiter, vt est natura eius copulatiuæ copulare.per l.reos §.cum in tabulis.ff.de duo.reis. hic autem non copulat æqualiter, sed ordine successiuo. gl. Bar.& Iaſ.in l.Gallus.§.j.ff.de liber. & posthu. & ea est communis opinio quam cōiter teneri à doctoribus asserit Iaſ.in l.Titiæ textores.§.nihil ff.de leg.j. & in d.l. Gallus. §. j. & appellatur ordinata charitas quando sic ab intestato succesſui erant.Iaſ.in d.l.Gallus.nu.20.& hoc procedit vbi filius testatoris hæres institueretur,& filius ex eo filio qui est nepos testatoris & filius ipsius hæredis:tunc enim filius solus succedet & post cū eius filius:hoc enim ordo charitatis requirit.idem si vocati essent per disiunctiuam:vt instituo vel substituo filios meos,vel filios eorum:tūc enim disiunctiua posita inter personas inter quas cadit ordo charitatis,& necessitatis,non resoluitur in coniunctam. l. cum pater. §. penul. ff.de lega.2.& Dec.consi.95.instat enim ordo charitatis,& necessitatis vt primo filius instituatur,& post eius filij filius: quòd si esset institutus filius testatoris,& nepos ex alio filio, tunc insimul succederent. Iaſ.in d. §. quia tunc nepos de necessitate erat instituendus: vt qui subintrauit locum sui patris iammortui,quę necessitas cessat in alio casu.& vbi ab aliquo extraneo pater & filius essent hæredes instituti, intelligentur vocati pro ratis,& portionibus:quia non sunt de descēdentibus testatoris qui non tenebatur eos instituere.ita Boer.dec.185.nu.16.

Conclusio CCXI.

QVando pater dotat filiam suam,& in instrumento dotali dicit se dotare de bonis paternis & maternis,illis verbis non obstantibus dicetur pater solùm de suo proprio dotasse si idoneas habeat facultates.l.fin. C. de dotis promiſ.& hoc casu ea copula &,non diuidit pro rata iuxta suam naturam,per l.j.C.si plures vna senten.propter enim necessitatē, & propter ordinem charitatis copula &, non diuidit & non copulat æquè principaliter:sed secundùm ordinem charitatis:quia proprij patris est dotare filias. Iaſ.in l.Gallus. §.quidam rectè.nu.40.ff.de libe.& posthu.

Conclusio CCXII.

SVb dictione,& cetera,comprehenduntur ea omnia quæ sunt de natura actus,vel de natura rei super qua re ea dictio interponitur.l.si duo patroni.§.si quis.ff. de iure iuran.l. magis puto.§.si pupillus. ff. de rebus eorum. & hoc siue illa particula & cetera,sit extensa,siue abbreuiata. nā semper veniunt ea quæ sunt de natura contractus & de natura casuū iam expressorum in eo actu.l. si quis. & in l. sequenti ff. de euictio.& in summa sub ista dictione,& cetera,etiam abbreuiata virtualiter comprehenduntur ea quæ sunt de natura subiectæ materiæ.ita Ioan. de Imo. in c. significante.per illum textum,de rescrip.& etiam ea quæ sunt solita sequi.Iaſ. plenè in l.Gallus.§.idem credendum. nu.7. & 89.ff. de liber. & posthu.

Conclusio

Conclusio CCXIII.

SVbstitutio vulgaris facta in vnum casum restringitur ad omnes casus sibi similes.l.fin.C.de insti.& substi. & resti. Bar.in l.Gallus. §.& quid si tantum.& ibi Iaſ.nu. 5. qui ibi inquit hoc verissimum esse.ff.de libe. & posthu. quod tamen nō habet locum vbi substitutio in vno casu fieret cum dictione taxatiua tantum, vel sub his verbis tunc & eo casu: quia propter ea verba excludi videntur omnes alij casus, & ea substitutio restringetur in suo casu expresso: Dec. consilio 332.

Conclusio CCXIIII.

ACcipiens emphyteusim vel rem aliquam pro se & filiis masculis vsque ad annos quadraginta, si talis emphyteuta infra decem annos moriatur absque liberis, illa res nō deueniet ad dominum, sed transmittetur ad hæredes ipsius accipientis vsque ad illud tempus quadraginta annorum. Speculator in titulo de emphyteus.§.nuncaliqua. ver. 245. Iaſ.in l.Gallus.§.& quid.nu. 35.ff.de libe.& posthu.

Conclusio CCXV.

TEstamentum illud in quo pater filium emancipatum hę redem instituit,& nepotem ex eo in sua potestate retentum præterit,valet ipso iure, & hodie sustineretur. cū enim filius emancipatus præcedat filium suum nepotem testatoris in gradu,nepos ille ab intestato auo nō succederet.l. meminimus.C.de legi.heredi.& beneficiū rumpendi testamentum conceditur propter ius succedēdi ab intestato. l.si quis posthumos.§.si filius.ff.de libe.& posthu.sed nepos non potest rumpere testamentum in quo eius pater est institutus quamtumuis nepos ille prēteritus sit:quare debet ille nepos cessare.Bar.& Iaſ.in l.Gallus.§.& quid.nume. 55.ff.de libe. & posthu.

Conclusio CCXVI.

SI quis ab intestao moriatur relicto filio emancipato & nepote ex eo filio, filius quantumuis emancipatus præfertur suo filio,q erat nepos testatoris cùm sit in gradu proximior.& ob id est filius testatoris & in sua potestate,cū cesset differentia emancipationis & patriæ potestatis. l. meminimus.C. de legi.hæredi.Iaſ.in l.Gallus.§.& quid.nu. 56.ff.de liber. & posthu.

Conclusio CCXVII.

SI princeps alicui pœnam remiserit,& simpliciter ad bona eum restituerit, talis restitutio non trahetur ad bona iam in alium alienata,quæ alienata restitutus ille non poterit recuperare,sed solùm bona existentia penes fiscum. Panor.in c.j.de parro.quia princeps ita simpliciter restituendo bona, non intelligitur per hoc voluisse ius iam tertio quæsitum tollere.l.2.§.si quis à principe.ff.ne quid in loco publico.

Conclusio CCXVIII.

REstitutus à principe propter pacem habendam & publicam vtilitatem,recuperabit etiam bona alienata.eo casu restitutio trahitur & ad bona iā in alium alienata. Bald. in titu.de pace Constan.per eum textum. Bart. in l. quæcunque.C.de fid.instru.& iure hastæ fiscalis.lib. 10.C.& ibi tenet quòd illi q emerunt à communi Perusij vendente solēniter bona bannitorum cogentur reddere ipsis bannitis quando ex forma capitulorū pacis ita expresse actū est propter publicam vtilitatem.& Iaſ. in l.Gallus.§.& quid.nu. 79. ff. de libe.& posthu.

Conclusio CCXIX.

LEgitimatio facta de aliquo filio naturali trahitur retro ad tempus natiuitatis ipsius filij in his quæ sunt sibi fauorabilia,& aliis veniētibus ab intestato collateralibus præiudicat quia nondum alijs est aliquod ius formatum acquisitum & incommutabile.l.fi. C.de nata. resti.scilicet si filius naturalis à patre natutali sit hæres institutus, quo casu non valet institutio,cùm naturales non succedant de consuetudine regni vt dictum fuit superius dec. 60.parte. j. si demum ille filius legitimetur,talis legitimatio retro trahitur ad testamentum illud iam factum & sic sustinebitur talis institutio & reconualescet. Ang. & Imo. in l. si alienum. §. si in extraneis.ff.de hæredi.insti.Iaſ.in l. Gallus.§. & quid si tantum. ff. de libe.& posthu.nu.86.

Conclusio CCXX.

LEgitimatio non trahitur retro in his quæ sunt alteri prę iudicialia, & sic in iure iam alteri quæsito. §. liceat. in authen.qui.modis natura.effi.legi.& ibi Ang.& Sal. aut.item si quis.C.de natura.libe.propterea princeps non potest filium spurium & naturalē legitimare,vbi adsunt liberi legitimi & naturales quantum adhoc vt possint cum naturalibus & legitimis succedere:quia per hoc auferretur ius iam quæsitum ipsis filiis legitimis & naturalibus. Iaſ. in l. Gallus. §.& quid si tantum.nu.94.ff.de libe.& posthu.

Conclusio CCXXI.

CItatio agnatorum non requiritur in legitimatione filij naturalis quæ fit ad naturalis patris requisitionē, & neque requiritur citatio aliorum cognatorum seu consanguineorum.Bar.in l.Gallus.§.quidam rectè.ff.de libe.& posthu. cuius opinionem communiter approbari asserit Soc.consi. 226.in 2.vol.nu.3.& eo casu potest quis in legitimatione filij sui præiudicare suis agnatis, cognatis & consanguineis etiam non citatis,cùm liberum ipsi patri erat illos oēs consanguineos suos à successione sua excludere & extraneis sua bona relinquere.Soc.cōsi.251.nu.11.vol.2.nisi adessent filij legitimi & naturales:nam tunc eis inuitis non posset filius naturalis legitimari.authen.Item si quis.C.de natura. libe.Bal.in l.nam ita diuus.ff.de adop.quod Iaſ.videtur approbare in d.§.& quid si tātum.& hæc etiam procedunt in filio spurio,qui ad patris requisitionem poterit legitimari etiam cognatis,agnatis,& alijs consanguineis nō citatis, vbi nulli sunt liberi legitimi & naturales.Soc.in eo consi.

Conclusio CCXXII.

SI pater filium suum hæredem institutum grauauerit de hæreditate restituenda,si decedat sine liberis, si ille grauatus filios filij sui,& sic suos nepotes,habuerit tpe suę mortis tales nepotes sui filij grauati facient deficere conditionem substitutionis,& sic excludent substitutum.Albe.de Rosa.in l.generaliter.§.cū autem.C.de insti. & substi.& hanc opinionem communem esse asserit Soc.consi.226.nu.6.vol. 2.per l.Lucius.ff.de hæredi.insti.& Iaſ.in l.Gallus.§. instituens. nu. 22.ff.de libe.& posthu.

Conclusio CCXXIII.

IN præiudicium substituti quis nō potest legitimari ad hoc vt tandem excludat eum substitutum qui est substitutus alicui,si decedat sine liberis:sed tunc in tali legitimatione debet substitutus citari,ita vt substituti citatio requiratur in tali legitimatione,Bar.& Iaſ.in l.Gallus.§.& quid. ff. de libe. & posthu.alioquin legitimatio facta substituto non citato illi nō noceret cui iam est ius acquisitum ex tali substitutione, si hæres decedat sine liberis.ita Soc.consi.251.nu.11.vol.2. actus enim qui ab hærede celebratur non nocet substituto. l.in diem.ff. de aqua pluuia arcē. sed legitimatio filij quam facit hæres est actus voluntarius tam respectu patris quàm filij:ergo ea legitimatio substituto nō debet nocere quę eo non citato facta fuit:valebit quidem ea legitimatio quantū ad filium,sed non quòd substituto noceat.Soc.ibi.nu. 13.& Dec.consi.25.nu.9.

Conclusio CCXXIIII.

LEgitimatus excludit substitutum:quod procedit vbi ille est legitimatus per subsequens matrimonium, sicuti & superius concluſum fuit dec. 163. in hac 2. parte.& hanc communem esse opinionem asserit Alex.& Iaſ.in l.generaliter.§.cum autem.C. de insti. substi. & resti. Ioan. de Imola in c.innotuit.de electio.& Boe. dec. 159.nu. 20.vel quando ille fuit legitimatus per rescriptum principis citato substituto. Bar.& Iaſ.in l.Gallus.§.& quid si tantum. nu. 139. ff. de libe.& posthu.sed eo casu non succederet ille legitimatus per rescriptum principis citato substituto si testator dixisset, si decedat sine liberis legitimè natis:vel si testator esset nobilis & in dignitate constitutus:aliàs his cessantibus legitimatus succederet.Dec.consi.155.in fi.concludit legitimatum per subsequens matrimonium substitutum excludere etiam si in testamento dictum esset, si hæreres decedat sine liberis legitimè natis : sed non legitimatus per rescriptum principis.

Conclusio CCXXV.

SVbstitutio ita facta,si decedat sine liberis , talē substituo: expirat si hæres decedat relicto vno filio, per l. non est sine liberis.ff.de ver.sign.Bal.in l.cum acutissimi.C.de fideic. gl.in l.ex facto.§.j.ff.ad Trebe.& ibi Bar.pluralis locutio vno numero est contenta: & refertur talis substitutio non solū ad filios nascituros sed ad iam natos.Soc.consi.23.in j.volu. & Bal.in l.j.C.de condi.inser. & numerus pluralis pro singulari sumitur.l.diuus.ff.de petitione hæredi.Iaſ. in l. Gallus. §. quid si is.ff.de libe.& posthu.Soc.consi.23.in j.par.

Conclusio CCXXVI.

SI testator mādauerit bona sua distribui iter pauperes à tertio eligendos, nō potest tūc ille eligens vnū solū eligere,

Universidad de Deusto
Biblioteca

& ei omnia dare: sed pluribus ea bona sunt cõcedenda. Bar. in l.i.ff.de option.legata. Sali.in l.si quis ad declinãdam.in fi. C.de epis.& cleri.

Conclusio CCXXVII.

EA quæ nepori ab auo relinquuntur, censentur aduentitia: gl.in l.qui in aliena.§.interdum.& ibi Barto.ff.de acq. hæredi. Et eam glosam communiter approbari asserit Ias. in l.Gallus §.quid si is.nu.22.ff.de libe.& posthu.

Conclusio CCXXVIII.

NEpos legitimus ex filio naturali etiam spurio potest ab auo hæres instituil.l.si.ff.de his quibus vt indi. quod procedit etiam si ille filius esset incestuosus. nam adhuc illius filius à suo auo qui est pater illius filij incestuosi posset hæres instituil.d.l.si.& authen.ex complexu.C.de natura.liberis. qđ procedit siue certum sit siue dubiũ ꝙ ille nepos hæres instituatur à suo auo, vel contemplatione filij sui naturalis, siue ignoretur. quia in dubio fraus non censetur esse commissa. l.merito.ff.pro socio.d.l.si.de his qui. vt ind. Bar. in l. Gallus. §.quid si is.& eam communem opinionem esse, & tenendã asserit Ias. in eo §.quid si is.nu. 24. vitium enim paternũ refrenãdum est, & sufficit ipsum spurium filium puniri ex se, cum patre suo naturali non possit succedere, non quòd etiã eius filius legitimus puniatur ex delicto paterno, cũ pœnæ sint personales, & suos authores sequi debent. l. sancimus. C.de pœnis.& maximè cum ipse patur in alio puniatur, nẽpe ꝙ eo casu quo eius filius legitimus est à suo auo hæres institutus, null⁹ vsusfruct⁹ ipsi patri naturali acquiritur. Dec. consi.462.in fine. filius autem qui est legitimus, non impeditur quin possit hæres institui. propter enim odium paternum filius suo iure non debet priuari, cum non dicatur natus ex incesto coitu, licet eius pater progenitus fuerit. ita Ias. ibi.nu.25.per eam l.si.C. de natu.liberis. quæ rameu regula & superior decisio non procederet vbi auus haberet filios ex suo matrimonio, quibus extantibus tunc nepos ex alio filio naturali aut spurio seu incestuoso non posset hæres instui. dicta l. fin.C.de naturalib. liber. & in hoc omnes conueniunt, vt per Ias. in eo loco. & Corn.consilio 25. in primo volumine. ab intestato autem nepotes quantumuis legitimi nati à filio naturali auo non possunt succedere. d.l.si.de natura.liberis.Dec.consi.462.sed bene ex testamento, vt iam dictum est.Dec.consi.462.nu.15.

Conclusio CCXXIX.

QVando nepos ex filio spurio aut naturali instituitur hęres ab auo, tunc vfusfructus patri suo qui est naturalis non quæritur, ad quem nihil potest peruenire nec directò, nec per obliquum.l.quod conditionis. ff. de donatio. causa mortis.l.si is qui.ff.de vulg.Bar.& Ias.in l.Gallus. §. quid si is. in fi.ff.de libe.& posthu & ibi etiam Alex.Ange. & Sal.in l.si. C.de natura.libe.filius enim tunc nihil patri acquirit quando causa acquisitionis est iniusta.l.quod seruus.& ibi Bar.ff. de acq.posse. gl.& Bar.in l.j.ff.de his qui sunt sui. sed in hoc casu causa acquisitionis respectu ipsius filij est iniusta quantum ad bona ad quæ filius naturalis aut spurius non potest aspirare.authen.ex complexu.C.de incestis nupt. ergo nihil illi acquiri potest.quare illi nepoti qui est filius legitimus & naturalis quantumuis procreatus fuerit ex filio naturali totum acquiri debet.& hoc tenendum asserit Ias.ibi in fine. & Gui.Papæ consi.94.nu.6.

Conclusio CCXXX.

FIlius procreatus ex nephario coitu est capax omniũ quę ab extraneo illi conceduntur: sed non est capax eorum quæ à patre suo naturali proueniunt.Bal.in l.pater.ff.de hęre.instil.erit tamen capax eorum quæ à suo fratre naturali sibi relinquunt.l.si is.& ibi docto.ff.de vulg.& Bal. in authen. ex complexu.C.de incestis nup.& additio super Bar.in d.l.si. ff.de his quibus vt indignis.

Conclusio CCXXXI.

SPurio filio pater in suo testamento tenetur alimenta relinquere, vel aliquid pro alimentis quandiu viuet: immo valebit relictum fundi filio spurio pro suis alimentis quandiu viuet,& post suam mortem ad filios legitimos & naturales debet remanere quod ita fieri debet.l. si. C. de natu. libe. Bar.in l.si.C.de his qui.vt indi.nu.3.& authen.ex complexu. C.de inest. nup.c.cum haberet.de eo qui duxit in matri.Bene.in verbo,& vxorem.nu.124.in v.dec.in repe.cap.Rainutius.

Conclusio CCXXXII.

DOs à patre filię etiam spurię relinqui debet: cũ dos succedat in locum alimentorum, ad quæ præstanda & relinquenda pater tenetur. c. cum haberet.de eo qui duxit in matri.Bar.in authen. ex complexu. de incestis nup. quòd si dos sit relicta maior quàm pro suis alimentis, tunc excessus subducẽdus est,& datur hæredibus patris.illis enim filiabus spuriis tantum pro dote vel pro alimentis relinqui debet, inquantum possit sufficere ad viuendum.Bald.in l.eam quã. C.de fidei.Bene.i verbo,& vxorem. nu.126. in v.dec.in rep. c.Rainutius.& dos & legitima consideratur secundum mariti conditionem, vel filiæ deformitatem, vt ibi per Bene.

Conclusio CCXXXIII.

DOs quantumuis sit magna, si semel marito tradita fuerit, ipsius filiæ spuriæ, & quantumuis excedat valorem alimentorũ, nõ tamen excessus ille peti poterit, quamdiu ille maritus viuit: quia sine tali dote eam filiam spuriam non duxisset.sed si dos ad filiã reuertatur, excessus ille ab hæredibus mariti peti poterit.Barto.in l.si.ff.de his quibus vt indig. Bene.in verbo,& vxorem.numero 126. in v.decis.in rep.c. Rainutius.

Conclusio CCXXXIIII.

SI testator duos filios ex prima vxore habuerit, & duos ex secunda,& demum in suo testamento eos instituat, & inuicem substituat, vno eorum filiorum repudiante, alij tres filij admittentur,& neque præferetur ille qui est coniunctus ex vtroque latere.l.si.ff.ad Trebel. quia in hac substitutione breuiloqua inspicitur affectio testatoris & non eorum quibus fit ea substitutio.Bar.& Ias.in si.in l.Lucius.ff.de vulga. qui inquit ibi eam opinionem communem esse. Et Curtius iunior consi.22.nu.8.& idem dicẽdum esset vbi tractaretur de fideicommissaria substitutione.per quam ipsi testatori etiam succeditur, vt ibi Ias.& Dec.consi.186.

Conclusio CCXXXV.

QVis per procuratorem legitimari potest,& sic talis legitimatio fieri poterit si pater procuratorem constituat ad suum filium legitimandum: & hoc procedit tam ex parte patris quam filij: quia omnis actus per procuratorem exerceri potest,si non reperitur expresse prohibitus.l.i.§. vsus.ff. de procura.hanc opinionem tenet Bar.in l.Gallus. §. forsan. ff.de libe.& posthu.& Bar.in l.post mortem.§.si.ff.de adop.& ibi Bal.& Sali. & Ias.eam opinionem asserit communem in d.§.forsan.nu.5.

Conclusio CCXXXVI.

PEr procuratorem contrahi potest matrimonium, quando in hoc est expresse fundatus. l.quinta. ff. de ritu nup. c.fi.de procur.vbi gl.& Ias.in l.Gallus.§.forsan. nu. 8.ff.de libe.& posthu.

Conclusio CCXXXVII.

PArtis appellatione venit dimidia.l.nomẽ filiarum.§.portionis.ff.de verborum sign.tamen si parti adiiciatur particula aliqua,& tunc posset referri & ad aliquam particulam etiam mininam.glo.in cle.vni.in verbo,aut eorum parte.de foro compe.Bald.in l.j. C.de inoffi.dona.Soc.consi.215.vbi approbat eam glosam.

Conclusio CCXXXVIII.

APpellatione descẽdentis ex virili sexu, venit neptis fœmina ex masculo,& proneptis nata ex nepote masculo, & in summa quælibet fœmina descendens ex masculo dicitur de descendentibus ex viri sexu.gl.quę à Bar.& Bal.& Ias. approbatur in l.Gallus.§.nũc de lege.nu.9.ff.de libe.& posthu. Soc.cõsil.227.& ibi approbat eam glosam.Nam licet ea neptis non sit virilis sexus, tamen descendit ex virili sexu.l. 2.§.j.ff. de suis & legi.hære.

Conclusio CCXXXIX.

NEpos masculus proueniens ex filia non comprehendit sub nomine descendentis à sexu virili,seu per virilem sexum:sed bene neptis ex filio: quia ea verba descendentes per virilem sexum referuntur ad productos ex virili sexu:& sic denotant qualitatem inhærentem producenti, non autẽ qualitatem inhærentem ipsi descendenti.Ias.o.in l.Gallus.§. nunc.nu.9.& 10. ff.de libe. & posthu. & ibi inquit hoc esse bene tenendum.

Conclusio CCXL.

GRauatus restituere hæreditatẽ Titio & eius hæredibus masculis non intelligitur grauatus restituere hæreditatem nepoti Titij nato ex filia: quia per ea verba, hæredibus masculis,ea filia erat exclusa: vnde filius ex ea non põt venire.l.si viua matre.C.de bonis mater.Pau.Cast.& Ias.in l. Gallus.§.nunc.nu.17.ff.de libe.& posthu.

Conclusio CCXLI.

SI testator instituat aliquem hæredem, & si decedat sine liberis masculis, substituit Caium, si institutus habuerit

habuerit nepotem masculum ex filia: talis nepos masculus ex filia hæredis instituti non excludet substitutum: quia si filia quæ est in gradu proximior non excludit substitutum: multo minus eius filius excludet, qui est minus dilectus. l. si viua matre. C. de bonis mater.& eam decisionem approbat Ias.in l.Gallus.§.nunc de lege.nu.17.ff. de libe.& posthu.

Conclusio CCXLII.

APpellatione suorum hęredũ veniunt ẽt quilibet hęredes extranei.l.sciẽdum.l.hæredis appellatione.ff.de ver. sign.l.in annalibus.C.de lega.quod procedit etiam si hęc dictio suis,vel tuis, vel vestris proferaẽ simpliciter sine dictione hæredis.vt quia donatur aliquid,vel aliquod conceditur Titio & suis,vel tibi & tuis,adhuc ea verba referuntur ad hęredes etiam extraneos. Ias.ita ampliat eam regulam in l.Gallus.§.etiam si.nu.33.ff.de libe. & posthu.sequendo regulam quam ibi ponit Bar.quòd appellatione suorum etiam extranei hæredes continentur. quæ tamen regula non procedit vbi essemus in materia quæ de sui natura non esset ad extraneos hæredes transitura: tunc enim appellatione suorũ hæredum non comprehenderentur extranei: vt si concederetur feudum Titio & suis hæredibus: nam eo casu ea verba ad filios illius cui feudum conceditur,essent referenda.gl.in l.ex facto.§.fi.ff.ad Trebel.non enim transit feudum ad extraneos. c.j. de feud. success. nisi in ea feudi concessione essent adposita ea verba,& quibuscunque hæredibus. quia & extranei comprehensi essent.Alex.in d.§.etiam.& Bal.in c.imperialem de prohi.feudi alien.& Ias. in d.§. etiam.nu.19.& ab hac opinione non est recedendum,vt ibi attestaẽ,quę est communis.quòd si feudũ concederetur sub cẽsu annuo Titio & suis hæredibus, bene tunc venirent & extranei: quia tunc cessaret natura feudi quæ non datur sub censu annuo, sed sub seruitio personali.Bal.in l.& in prouinciali. C. de serui.& aqua.Bal.in titu.de pace Constant. & non procedit etiam hæc decisio vbi resultaret absurdus intellectus vt si dictum sit,si decedat sine suis hæredibus talem substituo. Nam si eo casu ea verba ad quoscunque hæredes essent referẽda,sequeretur absurdus intellectus, cùm nusquam quis decedit sine hærede cui saltim fiscus succesurus sit:ꝓpterea non venirent extranei hæredes:sed sui filij.gl.in d.l. ex facto. §.fi.ad Trebel. & adde quòd si apposita essent ea verba, puta suis hæredibus masculis.ꝓpter eam dictionem masculis, sui filij solùm comprehensi essent& nõ extranei Ias. in d.§. etiã. nu.22. & ibi Bal.& Bar.in l.liberti.C.de oper.liber.

Conclusio CCXLIII.

FEudum pro quo non præstatur seruitium personale, sed solum census annuus, non est propriè feudum,neque retinet naturam feudi.Ias.o.in l.Gallus. §.etiam. numero 19. ff. de liber. & posthum.ideo tale feudum pro quo præstatur annuus census, transit ad quoscunque hæredes etiam extraneos: qđ non transiret si esset verum feudum,& pro quo præstari debet seruitium personale.Bal.in l.liberti.C.de operis liber.& Ias.in eo §. etiam.

Conclusio CCXLIIII.

TEstator filium suum instituendo,& si decedat sine liberis substituit ei Titium,& eius hęredes,per hæc verba videtur testator vocasse hęredes extraneos sui filij hęredis instituti ad suam hæreditatẽ potius quàm hæredes extraneos ipsius Titij substituti, ita vt tunc ne sequatur absurdus intellectus,ea hæredum appellatio referenda erit ad hæredes filij instituti:& hæredes etiam extranei ipsius filij instituti excludent hæredes extraneos Titij substituti.& hęc est decisio doctorum in l.Gallus.§.etiam.ff.de libe.& posthu.& Ias.o. ibi qui inquit eam opinionem veram:& neque ab ea discedendum esse in consulendo & iudicando,cùm non sit præsumẽdum testatorem voluisse prætulisse extraneos hæredes Titij substituti extraneis hæredibus sui filij instituti quem magis dilexit testator: ob id præsumendum est magis dilexisse hæredes filij instituti etiam extraneos quàm hæredes Titij substituti quẽ solum substituit. est quidem verum quòd si Titius,qui est substitutus habuerit filios, admitterẽtur illius filij in vim substitutionis ita factæ substituo Titium & eius hæredes.filij etenim Titij substituti essent præferendi hæredibus extraneis hæredis instituti.Ias.in eo.§.etiam.nu.27.

Conclusio CCXLV.

SOlemnitas quæ requiritur in contractu principali requiritur & in ratificatione ipsius actus. l. si vt proponis. C.de nup.l.nuptiæ. ff. de ritu nuptiarum. Nam contractus ratificatio appellatur quasi contractus quo ratificans obligatur ad non contraueniendum contractui ratificato. Roma. consilio 12.numero 6. vnde ea solẽnitas quæ requiritur in minorum contractibus, requiritur etiam quando ratificatio fit ab ipsis minoribus tempore minoris ętatis. ita Roma. ibi.

Conclusio CCXLVI.

MAritus legans vxori dotem simpliciter, non videtur per hoc vxori remisisse deductionem expensarũ quas maritus fecit circa eam dotem.l.ij. vbi Barto.ff.de dote prælegata.sed si maritus legaret vxori quicquid ad eam peruenit nomine dotis,videtur remisisse suæ vxori deductionem expensarum factarum in ipsis rebus dotalibus.Ias.o. in l.post dotem.nu.36.ff.solu.matri.

Conclusio CCXLVII.

FAcultas declarandi voluntatem non transit ad hæredes, cùm illa sit personalissima. glo. in l. inter stipulantem. in prin.ff.de ver.obl.& ibi Bar. qđ procedit vbi substãtia dispositionis confertur in voluntatem alicuius:tunc enim finita illius voluntate per ipsius mortem finietur & illius dispositio:cùm ea facultas declarandi ad hæredes non transeat. Cũ vero executio seu exercitium dispositionis cõfertur in voluntatem alterius,tunc facultas declarandi voluntatẽ transit ad hæredes.Ias.in l.post dotem.nu.50.& 51.ff.soluto matrimonio.

Conclusio CCXLVIII.

VBicunque arbiter iniquè arbitratus fuerit, siue ille arbiter cum pœna aut sine pœna electus fuerit, semper reuocari poterit eius iudiciũ ad arbitriũ boni viri. & ita praxis obseruat: vt testatur Rebuf. in consti. regias in tract. de arbitris,arti.j.in gl.3.nu.7.

Conclusio CCXLIX.

REductio ad arbitrium boni viri peti potest à sententia arbitri non obstante iuramento à partibus præstito de obtemperando sententiæ arbitri, ita vt nec dispensatio petenda sit, cùm iuramentum non debeat esse vinculum iniquitatis.Rebu.in tracta.de arbi.in gl. quinta.arti. 13.cum in compromissis subintelligatur hæc clausula, si arbiter iustè arbitratur.Specula.in titu. de arbi.§.arbiter.nu.4.

Conclusio CCL.

SEcundum stylum curiæ Franciæ consuetudines non redactæ,nec in scriptis approbatæ, solent per turbas probari,in qua ad minus decem testes requiruntur. Io. Fabri in §.ex nõ scripto.de iure natu.per §.turba.l.prętor. ff. de vi bono.rapt.Rebuf.in tractatu de consuet. art.2.in gl.3.nu.10.in commen.in constitu.reg.

Conclusio CCLI.

AD probandam consuetudinem possunt produci actus iudiciales & extraiudiciales: & neque est necesse demõstrare ita fuisse iudicatum ad hoc vt consuetudo inducatur. Rebuf.in tracta.de consuetudi.art.2.in glo.3.nu.33.in commen.in constit.regias.

Conclusio CCLII.

SEruientis appellatione continetur omnis apparitor,siue sit in curia apparitor alicuius iudicis superioris,siue sit in curia inferioris:non tamẽ illi qui sunt in curia suprema qui verè, huissiers,dicuntur, qui non veniunt appellatione seruientis.Rebu.in titu.de citationibus.arti.j. in gl. j. sunt enim illi huissiers maioris authoritatis quã alij, vt ibi per Rebuf. est quidem verum illud nomen,sergens,esse nomen generale,ita vt sumpto generaliter comprehenduntur omnes apparitores,vt ibidem Rebuf.in eodem tract. arti. v. in glos.j. nu.7. propriè tamen aliud est, sergens, & aliud huissiers, vt dictum est.

Conclusio CCLIII.

QVis semp in domicilio citandus est.ordinatio regis Frãcisci,quod intelligendum est de domicilio quod quis habet ratione habitationis, non autem de domicilio quod quis potest habere ratione rei, vel ratione originis: quia si non habitet ibi non posset citari.gl.in c.statutum. §. cum verò.de resc.Rebuf.in tractatu de cita.art.2.in gl.3.nu.5.

Conclusio CCLIIII.

DOnatio, vel remissio, aut acceptilatio à minoribus ad vtilitatem curatorum, tutorum, aut aliorum administratorum facta, vel inter viuos, vel in vltima

Universidad de Deusto
Biblioteca

volũtate non valet.vt est ordinatio regis de qua per Rebuf. in consti.regias,in tractatu , des donations & autres dispositions. in arti.j.nu. 3.quod etiã procedit & in cessione quæ non valet facta ab ipsis minoribus in vtilitatem ipsorum tutorũ aut curatorum,vt ibi per Rebuf.in glosſ.2.nume.3. nisi illa donatio,remissio,accepetilatio,aut cessio fieret ab ipsis minoribꝰ finita cura.vt p Rebuf.in eo loco in gl.9.nu. 10.vel si minor qui ita fecit eam remissionem factus maior viginti quinque annis eam approbauerit.l.fi.C.si maior fac. vt ibi p Rebuf.nu.9. vel nisi talis remissio fieret post rationes redditas & reliqua prestita.Rebuf.ibi nu.2. alij tamen contractus inter eos fieri possunt,dum tamen fiant palam & in præsentia alterius tutoris l.nõ existimo.ff.de admi.tuto.l.cum ipse. ff.de contra.emp.& Rebuf.in eo loco.nu.4.

Conclusio CCLV.

AB insinuatione donationis non appellatur.non eñ pñt consanguinei donãtis à tali insinuatione appellare ,pterea ꝙ non grauãtur & sic cessat appellatio l.i.ff.de appella.Rebuf.in commen.in consti.regi.in tracta.de dona. arti.j. in gl.j.nu.11.

Conclusio CCLVI.

DOtis cõstitutio & donatio facta fauore matrimonij vel in tractatu matrimonij est insinuanda per edictum regis Hẽrici secundi. & donatio etiam propter nuptias insinuari debet per illud edictum de quo per Rebu.in tracta. de dona. insi.in gl.j.nu.19.&20.& generaliter omnes donationes insinuari debẽt etiam si sunt remuneratoriæ.vt ibi per Rebuf. nu.22.

Conclusio CCLVII.

DOnatio facta in testamento non est insinuanda & insinuatio in bonis donatis in testamento non habet locũ & pcõsequens hæres institutus non tenetur insinuare quia testamentum velut principale non est insinuandum,nec per consequens donatio ibi comprehensa.Rebuf.ibi in glosſ. j. numero 25.

Conclusio CCLVIII.

DOnatio quæ fit coram iudice , non eget insinuatione: quia ab ipso videtur insinuata.l.sancimus. C. de dona. Rebuf.in eo tractatu,de dona. insinua. nu. 34. Alex. consil. 20.nu.5.in 3.vol.

Conclusio CCLIX.

INsinuatio domi facta & nõ in iudicio non valet quia per ordinationem regiam requirit quod fiat in curia: cui ordinationi satisfieri debet.Rebuf.in tracta. de dona. arti.j. in gl. 5.nu.7.& in gl.vlti.nu.11.

Conclusio CCLX.

ACceptatio donationis quę facta fuit absenti potest fieri in absentia donantis dummodo fiat viuente donatario. Rebuf.in eo tract.de dõna.art.2.in gl.j.nu.7.

Conclusio CCLXI.

VErba præteriti temporis enũciatiua circa id quod possibile fuit de præsenti,nõ aliter edocto de præterito inducunt probationem absque dispositione præsentis temporis,vt si dictum sit in contractu quod maritus confitetur se dotem habuisse,quamuis verbum habuisse ad tempus pręteritum referatur, ita vt per illud verbum videatur dotem per antea fuisse receptam,tamen ad tempus præsens hoc erit referendum per eam regulã,l.j de fid.instr.lib. 10.C.& in l.post dotem.& ibi Roma.nu.12.ff.solu.matri. Alex.in l.si ita stipulatus.§.Chrisogonus.ff.de ver. obl. & ibi inquit eam esse cõmunem opinionem.& Iaſ.in d.l.post dotem.nu.83.

Conclusio CCLXII.

SI mater in suo testamento filium præterierit nulla cã pręteritionis expressa testamentum erit nullum:si autem causam præteritionis expresserit tunc preteritio haberetur pro exhæredatione propter causæ expressionẽ §.fi.insti.de exhę red.libe Bene.in rep.c. Rainutius. in verbo , in eodem testamento.il j.nu.252.filius autẽ præteritus sine insertione causæ à matre in suo testamento dicit testamentum nullum. d.§.fin.

Conclusio CCLXIII.

SI in testamento plures reperiãtur instituti in certis rebus, nullo hærede instituto , tunc omnes illi instituti in rebus particularibus dicentur hæredes vniuersales ex æquis portionibus:& rés illæ particulares in quibꝰ quilibet ex illis fuit institutus , censerentur esse prælegatæ illis qui in illis rebus erant instituti.l.ex facto.ff.de hære.insti.l.j.C.si cer.pet.Bene. in verbo,in eodem testamento.il j.nu.263.

Conclusio CCLXIIII.

SI testator nullo hærede instituto vnum in tertia parte instituerit,& alium in alia parte,nullo hærede vniuersali relicto,illi duo dicentur vniuersales hæredes ex æquis partibus & vterque eorum dicetur hæres pro dimidia , & nõ pro partibus assignatis , nisi aliud de voluntate testatoris appareat. l.quoties.§.si duo.ff.de hæredi.insti.glo.in c. si pater. in verbo,cętera.de testa.in 6.Bene.loco quo supra.

Conclusio CCLXV.

SI testator hęredem vniuersalem instituerit in suo testamẽto,& quendam alium in re particulari, recusante hærede vniuersali , totum accrescit hæredi in re particulari per ius accrescendi:& hoc sine sit filius,siue extraneus,qui in re particulari sit institutus.Bar.in l.ex facto,& in l.quoties.ff.de hę redi.insti.in l.j.§.si ex fundo.ff.de hæredi.insti.& ibi inquit eã esse communem opinionem & quam approbat Bened. in rep.c.Rainutius, in verbo,mortuo.j.nu.270. vbi inquit eam opinionem veriorem esse & communem. idem Iaſ.in l.quoties.nu.6.C.de hæredi. iusti. succedunt enim illi eodem iure cum sint instituti,vt per Iaſ.ibi.

Conclusio CCLXVI.

IVs accrescendi est ad hæredes transmissibile:quia plus cõpetit portioni quàm personæ:ius autem substitutionis ga competit personæ non est transmissibile. l. si ex pluribus. ff. de suis & legi.hære.

Conclusio CCLXVII.

VNa ex causis quatuordecim quæ descriptæ sunt ī §. causas , vt cum de appella. cognoſ. à patre testante debet inseri in ipso testamento , cùm filium pater exhæredat:quia illud est de forma substantiali ipsius testamenti paterni. d. §. causas hæres demum cogetur probare causam ingratitudinis à patre propositam veram esse.Sal.& Iaſ.in l.vniuersa C. de precib.impe. offe. Bened.in rep. c. Rainutius.in verbo,in eodem testamento 2.nu.11.& 26.

Conclusio CCLXVIII.

FIlius exhæredari poterit non solũm ex vna ex illis quatuordecim causis quæ posit æ sunt in eo.§. causas. vt cum de appella. cog. sed etiam ex alijs non expressis,dum tamen sit eadem ratio,vel maior,vel sit alia causa durior.& sic propter alias causas maiores vel æquales illis descriptis in eo§. causas.filius exhæredari poterit.& hæc est cõmunis opinio à qua non est recedendum vt asserit Iaſ.in authen. non licet. de libe.præte.& Bene.in rep.c.Rainutius.in verbo,in eodem testamento.2.nu.19.

Conclusio CCLXIX.

REx Franciæ in anno quatrodecimo coronari potest, & vngi,& non ante:& ab eo tempore plenam regni administrationem habebit.ita ordinatione regis Caroli quinti statutum fuisse demonstrat Bene.in rep,c. Rainutius. in verbo,Adiectæ.nu.8.legitur tamẽ Ludouicũ coronatum fuisse in anno duodecimo , & Carolum septimum in anno decimotertio.

Conclusio CCLXX.

ADultus in decimooctauo anno potest doctorari ad exemplum Neruę.qui in decimo septimo anno suę ętatis publicè respondit.l.j.§ pueritiam.ff.de postu. & hanc esse cõmunem opinionem asserit Bened. in rep.c.Rainutius.in verbo,Adiectæ.nu.16.minor autem nõ posset doctorari,vt ibi Bene.

Conclusio CCLXXI.

REges qui iure sanguinis succedunt in regno, qualis est Rex Franciæ,omnia possunt ante vigesimum quintum annum quæ alij possunt in suis priuatis patrimoniis, per l.si curatorem.C.dei inte.resti.& ante coronationẽ possunt administrare priuilegia vel rescripta dare. ita Bene. in verbo, Adiectæ. nu.52.in rep.c.Rainutius.Ea autem quæ cõcernũt administrationem regni Rex minor debet exercere cũ authoritate procerum.Barto.in l.quidam consulebant.ff. de re iudic.& ibi per Bene.

Conclusio CCLXXII.

QVi non potest testari,non potest etiam codicillari, nec donare causa mortis. l.2.ff.de leg.j.gl.& Bar.in l.tam is. ff.de dona.causa mor.

Conclusio CCLXXIII.

IVs implendi conditionem non transit ad hæredem illius qui eam implere debebat quod procedit in vltimis voluntatibus, l. vnica. §. sinautem.C. de cadu. tollen.l. à testatore. ff. de conditio. & demonstratio. In contractibus autem

autem ius implendi conditionẽ bene transit ad hæredes.§. ex conditionali de inut.stipu.docto.in l.si decem cum petierо.ff.de verbo.oblig.

Conclusio CCLXXIIII.

TEstamentum valet in quo filius instituitur sub quacunque conditione casuali,potestatiua , vel mixta , etiam si non in defectũ exhæredetur.Respectu tamen legitimę subducetur conditio,cùm legitimam debeat habere filius absque vllo grauamine & conditione.l.quoniam in prioribus. C.de inof.testamento.in residuo autem conditio erit implẽda à filio,si velit succedere.Bened.in repet.cap.Rainutius.in verbo,reliquit.nume.28.per l.sancimus.§.cum autem.C.de inoffic.testamento.olim autem de iure Digesto.filius in potestate non poterat institui nisi sub conditione potestatiua. ibi per Bene.num.26.

Conclusio CCLXXV.

MAter si filium suum sub quacumque conditione casuali, potestatiua , aut mixta hæredem instituerit , talis institutio nõ nocebit filio quoad suam legitimam, respectu cuius ea conditio pro non scripta habebitur. quantũ autem ad reliquum hæreditatis tenebit conditio, quæ erit à filio implenda vt consequi possit hæreditatem.Bar.in l.si mater.§.j.ff.de vulg.

Conclusio CCLXXVI.

PAter vel mater filium instituere potest sub ea cõditione, ne alienet vsque ad certum tempus: vel potest pater vel mater instituendo filium illi filio prohibere alienationẽ bonorum vsque quo filius triginta annos habuerit: & talis pprohibitio etiam respectu legitimæ tenebit. quia talis prohibitio videtur cõcernere filij vtilitatem,cui pater eo modo voluit prouidere.arg.l.filijs matrem.C.de inoffi.testamento.& est opinio Pauli Castrensis quam sequitur Bened.in reperi. cap.Rainutius.in verbo,reliquit.nu.32.quia pro filij vtilitate sustinetur grauamen etiam in sua legitima , vt ibi per Benedict.

Conclusio CCLXXVII.

PAter aut mater non potest filium instituere sub perpetua alienationis bonorum prohibitione,ad hoc vt talis prohibitio se extendat ad legitimam quam absque metu pœnę posset alienare:sed non reliquum,& ita fuisse iudicatum refert Gul.Bened.in rep.c.Rainutius.in verbo,reliquit.numero 32.

Conclusio CCLXXVIII.

INstituens vnum hæredem in bonis quæ habet in hac ciuitate,& alium in bonis quæ habet Nemausi,& vnus eorum præmoriatur testatori alter hæres per ius accrescendi efficitur hæres omnium bonorum.quia diuisio bonorum nõ inducit diuersitatem patrimonij in priuato homine,cuiꝰ vnũ tantum potest esse patrimonium.l.iurisperitos.§.cum autem. ff.de excusa.tuto.aliàs testator videretur pro parte testatus,& pro parte intestatus decessisse: quod ius non admittit. l.ius nostrum.ff.de regu.iur.Roma.consi.8.quem refert Bened.in verbo,cętera.nu.11.in repet.d c.Rainutius.

Conclusio CCLXXIX.

SI emptor gabellarum,vel pedagiorum,vel conductor gabellarum decesserit,relicta vxore vsufructuaria omnium suorum bonorum , debebuntur ipsi vxori redditus gabellarum quos redditus tanquam vsufructuaria ipsa vxor poterit exigere firma ipsa durante , præstita tamen cautione de restituendo id quod ex actum erit finito vsufructu.Bald.in l. j.C.de vsu.Bened.in verbo,cętera bona.nu.31.

Conclusio CCLXXX.

THesaurus si reperiatur ab emphyteuta , vel vassallo cedit perpetuò lucro ipsius emphyteutę,vel feudatarij,& non lucro domini directi , quem thesaurum si dominus directus reperiret in eo fundo dato in feudum vel in emphyteusim,ratione inuentionis dimidia thesauri erit domini inuentoris:altera vero dimidia erit ipsius domini vtilis ad quẽ pertinet ille fundus §.thesaurus.insti.de rerũ diuis.l.j.de thesau.lib.10.C.

Conclusio CCLXXXI.

THesaurus repertus in fundo in quo quis habet vsumfructum,debebitur ipsi vsufructuario quo ad vsum:tenebitur tamen vsufructuarius ille proprietario ipsius feudi restituere finito vsufructu:& sic talis vsufructuarius non faciet thesaurum suum nisi quoad vsum quandiu viuet.Bened.in repet.c.Rainutius.in verbo,cętera bona.nu.30.

Conclusio CCLXXXII.

PEcunia quam percipit vsufructuarius ex explanatione prothocolorum pertinet ad vsufructuarium quo ad potestatem vtendi & fruẽdi duntaxat,sicuti & ipsa pecunia hęreditaria ipse vtitur.l.j.C.de vsu.sed non quod ea pecunia reducta ex tali explanatione prothocolorum proprio iure ad ipsum vsufructuarium pertineat,sed interim tanquã vsufructuarius ea pecunia vtetur , & vsufructu finito reddetur proprietario.l.vsufructu legato.ff.de vsufr.lega.Benedic.in verbo,cætera.num.27.Bald.in l.diuortio.§.si fundum.ff.sol. matrimo.non enim est in vsufructu id quod non renascitur: vt dicitur infra,deci.308.

Conclusio CCLXXXIII.

VSufructuarius omnium bonorum & rerum nõ tenetur exoluere debita hæreditaria ex eo vsufructu: sed si pecunia in hæreditate reperiatur ex ea debita exoluenda erunt: quam pecuniam imprimis hæres detrahet priusquam reddat vsumfructum & ex ea pecunia æs alienum exoluetur,ꝙ si nulla sit pecunia,vendentur mobilia & tandem immobilia vsque ad satisfactionem debitorum: & sic vterque tam vsufructuarius quàm proprietarius exoluet debita:quia de reb⁹ venditis vsufructuarius perdet vsumfructum , & hæres proprietatem.& hanc opinionem firmat Bened.in verbo,cætera.nu.44.in repe.c.Rainutius.per l.vsufructu.ff.ad leg.Falci. contra Bart.opinionem.& eam opinionem vt communem approbat.Dec.consi.590.per l.fi.ff.de vsufructu lega.

Conclusio CCLXXXIIII.

VSufructuarius tenetur soluere collectas, tributa & tallias,& alia onera realia pendẽte tempore vsusfructus. l.hactenus.& l.si pendentes.§.si quid.ff.de vsufru.sunt enim huiusmodi onera fructuum,& ad quæ onera,is qui percipit fructum,tenetur:& sic,ad expensas quæ fiunt per transitum exercitus d.§.si quid.

Conclusio CCLXXXV.

DOnatarius omnium bonorum si donator non sit soluendo,vel si nullus hæres reperiatur,ex æquitate tenebitur creditoribus donatoris qui creditores agere poterũt contra ipsum donatarium omnium bonorum etiam actione personali nulla reuocatoria intentata.Guid.Papæ decisi. 105.& hoc ad circuitum euitandum.& ita tenet Benedic.in verbo,cætera.nu.46.

Conclusio CCLXXXVI.

VSufructuarius certarum rerum , & cui relictus est vsusfructus rerum aliquarum,non tenetur ad debita hæreditaria quæ hæredem sequuntur,non vsufructuarium particularem.l.j.§.si hæres.ff.ad Trebel.l.fi.in fi.ff.de vsufru.lega. Bened.in verbo,cætera.nu.43.& Bart.in d.l.fi.

Conclusio CCLXXXVII.

VSusfructus relictus sub quota bonorum,vel rerum , vt lego bonorum meorum vsumfructum tertiæ partis, vel rerum mearum vel mercium non tenetur ad aliqua onera:& neque ea onera sequuntur vsufructuarium quotæ bonorum vel rerum.l.generali.§.fin.&l.fi.ff.de vsu.leg. quia bona dicuntur deducto ære alieno.l.subsignatum.§. bona.ff.de verbor signifi.Bened.in repe.ca.Rainutius.in verbo,cætera bona.& Bar.in ea l.fi.

Conclusio CCLXXXVIII.

ADvsufructuarium omnium bonorum transeunt actiones hæreditariæ actiuę.per l.vxori meæ.ff. de vsu.lega. colligetur enim vsufructuarius interim debita tanquam procurator hæredis in rem suam.in ipsum tamen vsufructuarii actiones passiuæ non transeunt, neque exoluere ipsa debita ex solo vsufructu tenetur.contra Barto.in l.fi.ff.de vsu.lega. sed exoluentur debita de bonis hæreditariis vt dictum fuit decis.283.in hac parte.& hæc est opinio approbata & communis vt per Bened.in verbo , cætera bona.nu.44.& sic habet vsufructuarius exercitium actionum hęreditariarũ quæ sunt actiuæ.Dec.consi.418.nu.8.

Conclusio CCLXXXIX.

ADvsufructuarium omnium bonorum pertinent damna,foriscapia,pœnæ,mulctæ,condemnationes,& emolumẽtum sigilli. Sunt enim ea omnia fructus iurisdictionis. Bart.in l.fi.ff.solut.matri.per textum in cap.j.quæ sunt regalia.Bart.in l.j.C.de vsu. quæ repetit Bened.in repe.c.Rainut. in verbo,cætera.nu.36.& ad eum etiã pertinent Laudimia. Oldradus consil.24.

Conclusio CCXC.

ET refert Benedi.in verbo,, cętera.nu.33.arresto Tholosano dictum fuisse ad vsufructuarium omnium bonorũ & ad proprietarium insimul pertinere facultatem creandi officiarios,& iuramentum recipiendi à consulibus , & ab alijs officiarijs.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Conclusio CCXCI.

AD vsufructuarium pertinctius & facultas petendi feuda vel rem datam in emphyteusim,si illa res cadit in cõmissum propter deneria non soluta, vel propter delictum commissum ab eo qui eam rem tenebat:& tali re ille vsufructuarius gaudebit quamdiu durabit vsusfructus: quo finito commissum illud ad proprietarium redibit,& insimul proprietas feudorum.Bened.in d.verbo,cætera.nu.33.

Conclusio CCXCII.

SI maritus rem dotalem de facto vendiderit, vxor constante eo matrimonio non poterit eam rem vendicare: quia maritus vxore viuente est dominus rerum dotalium.l.docet ancillam.C.de rei vendi.& ob id de facto vendere potuit rẽ dotalem.Bald.in ea l.docc. & si fortè ipsa vxor agere voluerit, excludetur à rei vendicatione.ita Bald.ibi.& in l.si prædium.C.de iure dot.

Conclusio CCXCIII.

DOminium rei alicuius potest probari nõ solùm per instrumenta,sed & per testes & per indicia.l.cum super.& l.indicia.C.de rei vendi.vnde dominium probabitur per testes deponentes de fama & voce publica dumtamen illa sit de longissimo tempore,& quòd audiuerunt talem rem emptam fuisse à talibus prædecessoribus, & demum possessam fuisse per longum tempus, & quam rem illi prædecessores tenuerunt tanquam domini.Bald. in d l indicia.& ibi Paul. Castr.in fin.Non tamen sufficeret si solùm testes dicerent ꝙ talis talem rem tenebat tanquam suam,Socin.consilio 89. Abbas in c.cum ad sedẽ.de restit.spoliat.sed debent deponere de facto longinquo.Salicet.in l.proprietatis C.de probationib.

Conclusio CCXCIIII.

IS qui nondum conceptus est tempore mortis illius de cuius successione agitur,non debet illi ab intestato,neque ex propria persona sua potest venire ad illius successionẽ, nec de iure ciuili,nec de iure prætorio.l.si quis filio exhæredato. ff.de iniusto rupt.nam ille qui postea fuit genitus, nusquam fuit coniunctus mortuo,cùm nondum esset in rerum natura.l.i.§.proximior.ff.vnde cogna.l.verum est.ff.de bo.possess.secund.tabul.Bened.in verb.& si tales.nu.38.

Conclusio CCXCV.

COnceptus post mortem aui de cuius successione agitur,licet ex sua propria persona non possit venire ad illius sui aui successionem, tamen ex persona sui patris qui erat filius iam defuncti poterit venire virtute transmissionis, puta mortuo auo ante conceptionem nepotis: successio eius defuncti filio defertur,qui filius demum moritur concepto posthumo:eo enim casu ille posthumus natus ex persona sui patris venire poterit ad aui hereditatem.Nam pater eius moriendo transmittit sui patris hæreditatem ad suum filium nunc conceptum.l.i.C.de his qui ante apert.tabu.nam hæreditas non agnita, sicuti transmittitur ad suos iam natos, ita & ad eos posthumos, qui demum nascuntur.& hæc est communis opinio quam ponit Benedict.in verbo,soboles.nu.39.

Conclusio CCXCVI.

SI quis presbyteris loci suæ originis, aut alijs quolibet anno reliquerit certum quid, quamuis demum numerus p̃sbyterorum auctus fuerit,nihil tamen debebitur alijs qui erunt vltra numerum,qui erat tempore testamenti.Bald.in l. non modus.C.de seruit.& aqua.quem sequitur Benedict.in verbo,soboles.nu.54.in rep ca.Rainutius.de testa.

Conclusio CCXCVII.

SI Furnerius promiserit coquere panem Titio & eius familiæ pro certa annua pensione, & demum aucta fuerit familia, non tenebitur coquere pro eadem mercede.Iaf.in l.fin.de verbor.signif.est quidem verum, ꝙ de iure stricto teneretur ad coquẽdum familię iuxta conuenta quamtumuis aucta sit familia, cum omnes sint de familia.l.pronuntiatio, §.familiæ.ff.de verbor.signific.Officio tamen iudicis illi subueniendum esset, vt non teneatur vltra familiam quæ tunc erat:vel aucta familia teneretur dominus dare maiorẽ mercedem,quanto.de cẽsib.per l.non modus.C.de seruitut.& aqua.& ibi Albc.de Rosa.Iaso.in l.quominus.num.22.ff.de flumi.vbi tenet hanc partem quam dicit æquiorem & in iudicio seruandã.idem Boeri.deci.213.nu.9.Bened.in verbo, soboles.nu.55.in rep.ca.Rainutius.

Conclusio CCXCVIII.

QVantumuis in contractu societatis dictum & conuentum fuerit vt superuiuens succedat præmorienti, sub intelligitur tamen si ille præmoriens decedat sine liberis:qa tunc liberi succederent & excluderent superuiuentem.l.cũ acutissimi.C.de fideicom.l.generaliter.§.cum autem.C.de insti.substit.& restit.Masueri.in titulo de societate.& Boeri. decis.24.nu.2.

Conclusio CCXCIX.

PAter non obligatur pro filio qui contractum aliquem gessit etiam si fuerit præsens,& consentiens,nisi expressè se obligauerit.l.Lucius.§.idem scribit.ff.ad munic.quare ad hoc vt pater obligetur & remaneat obligatus pro tali cõtractu gesto per filium,non sufficeret ꝙ in contractu apposita sint ea verba,patre præsente & consentiente, nisi etiã apponantur ea verba, & expressè se obligante.Io.de Platea,in l.j.de decurio.lib.x. C.Soci.consi.20.Boer.deci.221.numer. 10.obligatur tamen pater de peculio,vel de in rem verso,vt ibi Boeri.

Conclusio CCC.

PAter ex cõtractu filij tenetur de peculio pro quo statim potest conueniri etiam filio non discusso.l.j.ff.de pecul. Bart.& doct.in l.cum filius.ff.de verbor.obligat.Boer.decis. 221.nu.6.

Conclusio CCCI.

SI filiusfamiliàs officium publicum authoritate & vtilitate exerceat, vt est officium decurionatus,consulatus,cõsiliarij,aduocati, aut procuratoris regij, aut alterius officij, cum tacita patris voluntate,vt quia pater scit, & non cõtradixit,& pater eo casu pro filio tenetur tãquam illius fideiussor:prius tamen excusso filio.l.ij.& ibi glos.ff.ad munic.l.j.& ibi Io.de Platea,de decu.lib.10.C.Boer.deci.221.nu.7. Obligatur enim pater pro filij administratione, qui filius illud officium exercuit patre consentiente:& inquam pater obligatur reipublicæ & non priuatis hominibus, tametsi eos filius læserit in eo officio.l.j.& ibi Bal.de filijsfamil.& quemadm. pater.lib.10.C.nisi de peculio de quo pater tenetur ipsis priuatis, quos læsit filius.& l.j.de periculo eorum qui pro.libr. 10.C.Boer.decis.22.nu.7.quod non procedit vbi filius esset emancipatus,pro quo tunc pater non teneretur,quãuis ille publicum officium exercuisset.l.j.de filijsfamil.qui offic.& procedunt superiora vbi tale officium deferretur filio de iure communi,tunc pater teneretur:secus si de iure speciali,& pater eo casu non teneretur.Boer.eo loco.num.8.

Conclusio CCCII.

PAter qui in acceptatione officij facta per filium in potestate contradixit,non teneretur de aliquo casu.l.ij.ff.ad munic.l.filius.de decur.libr.x.C.nisi de peculio.l.j.de filijsfamil.lib.x.C.Boer.deci.221.nu.9.

Conclusio CCCIII.

PAter pro filio qui exercuit officium tutelę testamentariæ & fuit tutor testamentarius,nõ tenetur pro filio quãuis fuerit sciens ipse pater nisi de periculo,aut de in rem verso l.Lucius.in princ.& ibi Barto.ff.de administr.tutor.Boer. deci.221.nu.10.

Conclusio CCCIIII.

PAter pro filio qui tutelam datiuam administrauit, & qui filius fuit tutor datiuus,si pater fuerit sciens, videtur taciturè fideiubere & pro filio indemnitatem promittere:non poterit tamen pater conueniri nisi excusso filio.l.fina.de decurio.libr.x.C.l.j.de filijsfamil.lib.x.C.& hanc opinionem cõmunẽ esse asserit Boer.deci.221.nu.10.quãuis aliqui voluerint patrẽ non teneri nisi expresè consenserit.sed superior opinio communis est.

Conclusio CCCV.

SI filius iussu aut patris mandato expresso quodcunque officium acceptauerit, vel quemcunque contractum ille filius fecerit,pater vt principalis,& legalis fideiussor tenebitur,siue filius peculium habuerit siue non.l.j.§.quid ergo. ff.quod iussu.l.j.ff.de mune.& hono.libr.x.C.ita vt pater ante filium possit conueniri.Boer.deci.221.nu.10.

Conclusio CCCVI.

PAter insolidum ex contractu filij tenetur, si iusserit, vel mandauerit talem contractum fieri ipsi filio: aut si ꝑ eo fideiusserit:aliàs non teneretur pater nisi de peculio, aut de in rem verso.l.si mandator. C.quod cum eo.vbi ea tria æquparantur: iussus scilicet, mandatum & fideiussio.Bald.Paul. Castr.& Sali.in ea l.Boer.deci.221.nume.13.aliàs pater non teneretur per eum titulum,ne filius pro patre.

Conclusio CCCVII.

CEdula à filio recognita,& ꝙ scripta sit vel sua manu, vel manu sui patris,nocet patri,ac si verè per testes illa cedula fuis

la fuisset probata,cum æquiparentur vera probatio, & spontanea filij confessio,siue recognitio,cùm deponat de suo facto.& vtrumque præiudicat patri.Bart.in l.cum filius famil. ff.de verbo.obli.Boer.decis.221.nu.17.

Conclusio CCCVIII.

QVod renascitur est in fructu:quod si non renascatur,nõ est in fructu.l.diuortio.§.si fundum.& ibi Roma.ff.solmatri.quia ille non est fructus rei qui semel recipitur, & in cursu temporis non reuoluitur.d.§.si fundum.Bart.in l.quędam.§.nihil.ff.de eden.vnde pecunia quæ percipitur ex prothocolis non dicitur in fructu:quia talis pecunia semel soluta nõ renascitur.Bart.in d.§.nihil.arbores autem cęduæ sunt in fructu cum renascantur. ꝙ si nõ renascantur,non sunt in fructu,sicuti & lapidicinę, quæ renascuntur, sunt in fructu, aliàs non.d.§.si fundum.& in summa quod semel recolligitur,& non renascitur,non dicetur in fructu.Boer.decis.224. num.44.

Conclusio CCCIX.

VEndito fundo censentur venditi fructus pendentes: cũ illi sint pars fundi.l.fructus pendentes.ff.de rei vendic. l.Iulianus.§.si fructibus.ff.de actio.empt.& ex tali venditione fundi cum fructibus debebitur laudimium exoluendum pro integro pretio.Iaco.de Arc.in l.qui cõcubinam.§.si fundum.ff.de leg.ii.Guid.Papæ sing.492.sunt enim fructus solo cohærentes vna res cum fundo, & pars ipsius fundi.d.l.fructus secus si fructus essent à solo separati,& vnà cum fundo fructus ipsi venderentur.nam laudimium ex illis fructibus separatis non deberetur, sed deducenda esset æstimatio eorũ fructuum.Boer.decis.229.num.3.

Conclusio CCCX.

VEndita domo vno pretio vnà cum vtensilibus & alijs mobilibus in ea domo existẽtibus & affixis domui, vel alijs non affixis,ibi tamen positis vt perpetuò sint,censentur vendita vnà cum ipsa domo.l.Iulianus.§.fi.ff.de actio.empt. & laudimium ex integro pretio debebitur.Boer.decis.229. num.3.

Conclusio CCCXI.

VEndita domo ea quæ non sunt affixa domui vel mobilia quæ ibi sunt,non vt ibi sint perpetuò, non cẽsentur vendita.l.cætera.§.hoc senatusconsultum.2.ff.de leg.i.ob id laudimium ex toto pretio non debebitur, sed fiet æstimatio mobilium,quæ non sunt affixa domui,vel quæ ibi non sunt apposita vt perpetuò adsint,& ex reliquo laudimium debebitur.Boeri.deci.229.& hoc vbi cũ domo ea superiora sunt vendita.

Conclusio CCCXII.

SI creditor in iudicio probet se mutuasse frumentum alicui,& non probet quantitatem,eo casu super quantitate frumenti,& habitis quibusdam indicijs vel coniecturis iuramentum ipsi creditori erit deferendũ.Cępola cautela.274. Boer.dec.245.in fi.idem de pecunia dicendum est.Alex.cõs. 69.in 2.vol.

Conclusio CCCXIII.

SI quis testes in iudicio produxerit, quamuis demum illis non vtatur,& neque examinari curauerit, si demum illi testes iam producti à parte aduersa reproducuntur, non poterunt per eum qui iam produxit reprobari neque reijci:qa testes producendo satis quis eos videtur approbare, & sufficit ꝙ illis potuerit vti.l.3.ff.quod quisque iuris.per l.si quis testibus vsus.C.de testi.& ibi latè Paul.Castren.& Salicet.& Masueri.in sua practica.in titu.de testi.versicul.item contra. nisi ex causa quæ de nouo superuenit : quia tunc possent illi testes semel producti reprobari d.l.si quis.& ibi doct.vel si adesset causa ex antiquo quæ ignorabatur tempore productionis.Boer.dec.245.nu.3.& 4.

Conclusio CCCXIIII.

IVdex non poterit repellere testem etiam infamem si pars hoc non petat,& si obiectus non proposuerit:quia hoc iudicium in Francia non datur,nisi fuerit postulatum.& ita de consuetudine seruari asserit Rebuff.in tractatu de reproba. testi.artic.v.& gl.vni.nu.10.nullus enim à testificando repellitur excepto seruo,& impubere.quare contra testes quãuis infames proponi debẽt obiectus,alioquin dictis testium est standum.ita Aug.in §.iancimus.nu.4.de testi.in authenti.& nisi testes se infames dicerent:nam tunc cum hoc iudici cõstaret talem testem infamem esse, posset eum repellere etiã absque alia propositione obiectus.Ang.in eo loco & hoc procedit in obiectibus inductis in odium testis:secus in obiectibus inductis in fauorem partium, & qui concernũt eorum fauorem: quia tunc illi obiectus proponendi essent à parte.vt si testis sit consanguineus partis aduersæ, quæ consanguinitas debet à parte proponi. ita Aufrc. in tractatu de testium reproba.§.canonicus.versi.quarto limita.

Conclusio CCCXV.

SI in licitationibus quę publicè fiunt vnus plus obtulerit, & demum illud nõ potuerit offerre aut dare fideiussores vel ille vltimus licitator renunciet suę vltimæ oblationi poterit liberari soluẽdo summam per eum superadditam quã vocamus Follenchere,vel stultam incariationem.& alius q reperietur plus obtulisse,remanebit obligatus quousque alius plus obtulerit intra præfixum terminum datum ad plus offerendum.& ita obseruari per totum regnum Francię asserit Boer.decis.288.num.2.hæc tamen Folenchera nõ habet locum nisi in rebus quæ sunt principis, vt asserit magister in tractatu,des criées,chapitre.36.

Conclusio CCCXVI.

BEllum adnumeratur inter casus fortuitos.l.ex cõducto. §.si vis tempestatis.ibi,aut si incursu hostium. ff.loca. & ibi Bal.& Salice.Boer.deci.249.nu.3.quod verum est nisi tẽpore contractus potuerit bellum præuideri:quia tunc culpę annumeraretur.Bal.in §.vassalli.in titul.de pace Constant.

Conclusio CCCXVII.

VEctigal fisci non debet locari pro minori spatio triẽnij, l.penes.C.de vectig.& com.& ibi Bald.& Sali.Boer.dec. 249.in princ.

Conclusio CCCXVIII.

FIrmarij vectigalium si tempore conductionis lucrum ali quod consequuti fuerint tenentur post tempus conductionis reconducere si tanti procuratores fisci non possent alij locare.l.cotem ferro.§.qui maximos.ff.de publi.nisi finita cõductione subesset pestis,aut bellũ,vel timor belli.Boer. deci.249.in princ.

Conclusio CCCXIX.

FIrmarij vectigalium vel pedagiorum possunt petere diminutionem mercedis, & quæ diminutio illis fieri debebit propter bellum, aut pestem, vel propter belli timorem: ex quo talis contractus est locatio quæ certo pretio facta fuit soluendo singulis annis.l.si vno.in princ.ff.loca.Bart.in l.cotem ferro.§.qui maximos.ff.de publi.& ꝙ in tali locatione vectigalia sit facienda remissio,probatur ex d.l.si vno. & ibi Bal.& Sali.Guid.Papæ deci.249.Ioan.de Ripa in tract. de peste.2.par.nu.37.

Conclusio CCCXX.

EMphyteuta si propter bellum nihil potuerit colligere ex fundo quem tenebat in emphyteusim sub censu annuo,non tenebitur ad eum censum exoluẽdum,dummodo ille census annuus esset notabilis quantitatis aut pecunię:secus autem si esset census paruæ quantitatis,qui nullo modo propter bellum remittendus esset.Bald.in l.j.versi.si propter sterilitatem.C.de iure emphy.cuius Bald.dictum refert Monachus super deci.Guid.Papæ decis.630.si tamen vno anno nulli essent fructus,altero autem anno extarent fructus abũdantes, supplenda esset pensio anni præteriti cum vbertate anni præsentis vt ibi.

Conclusio CCCXXI.

PEstis connumeratur inter casus fortuitos.Bald.& Sali.in l.quæ fortuitis. C.de pign.actio.Frãcis.de Ripa in tractatu de peste.parte.2.nu.47.

Conclusio CCCXXII.

COnducens domum vel gabellas tempore pestis,vel belli,nõ poterit demum allegare casum pestis vel belli. nã ea promissio quam quis facit de soluendo pẽsionem debet intelligi secundum statum temporis,qui status vigebat tempore eo quo conducit.Ioan.de Ripa in tracta.de peste.part. 2.Bald.in l.si ea lege.C.de vsu.neque enim fieri debet pensionis remissio propter bellum quando bellum erat tempore contractus.Deci.consi.312.

Conclusio CCCXXIII.

POst perfectum contractum emprionis periculum rei emptæ spectat ad emptorem.l.id quod. & l.necessariò. ff. de peric.& commo.rei vendit.l.j.C. de pericu.& commo.rei venditæ.

Conclusio CCCXXIIII.

QVando venditur spes, seu futurus euentus rei alicuius, periculum est emptoris etiam si nihil percipiat.l.si iactum.ff.de actio.empt.l.nomine.& l.nec emptio.ff.de contrahen.empt.emendo quis spem videtur in se suscipere omne periculum.l.si quis fundum.ff.loca.Ioan.de Ripa in tract. de peste,par.2.nu.42.

Conclu

Universidad de Deusto
Biblioteca

Conclusio CCCXXV.

VBi in contractu constituitur pretium annuum vel menstruum pro fructibus, talis contractus dicitur cõtractus locationis. Bar. post glos. in l. j. C. de iure emphy. Soci. consil. 156. vbi inquit eam esse communem opinionem. & Boeri. decis. 249. nu. 11. & hoc procedit siue contrahentes vsi fuissent verbo locationis, siue verbo venditionis, vt quia dictũ sit, talis vendidit redditus illius rei pretio tali constituto singulis annis vel singulis mensibus: talis contractus semper erit contractus locationis. magis enim natura contractus est attendenda quàm verba ipsius contractus. l. si olei. C. loca. Bart. in disputatione sua incipiente, Publicanus. quem sequitur Soci. consi. 88. lib. j. Alexã. consi. 3. lib. j. Io. de Ripa in tractaru de peste. part. 2. nu. 36. & in tali contractu fieri debet remissio mercedis aduenientecasu. Cor. consi. 23. num. 5. in 2. vol. & de Ripa in eo loco, sicuti fieri debet remissio in contractu locationis, per l. si vno. ff. loca. si casus eueniat.

Conclusio CCCXXVI.

SI quis sub vno pretio redditus rei alicuius vendiderit in plures annos, erit verus contractus emptionis ille contractus sub ea forma celebratus: & consequenter ad emptorẽ spectabit periculum. Boer. deci. 249. in fi. de Ripa in tract. de peste, par. 2. nume. 39. Alex. consi. 108. vol. 3. Bart. in l. cotem ferro §. qui maximos. nu. 4. ff. de public. & neque fiet mercedis remissio quãuis vno anno contingat sterilitas vt ibi per Bar. & Corn. consil. 23. nu. 5. in 2. vol.

Conclusio CCCXXVII.

LOcatio iudicabitur si quis redditus rei alicuius vendiderit sub vno pretio, si solutio per tempora diuisa sit: quia tales solutiones ita diuisæ reddunt talem contractum, cõtractum locationis. & hoc quando solutiones sunt vniformes: secus si solutiones essent difformes: quia tunc cõtractus emptionis esset. de Ripa in tracta. de peste. par. 2. nu. 44. est enim contractus locationis iudicandus, quando pretium constitutum est vnum quod annuatim est soluendum. erit autem contractus emptionis si sit vnum pretium exoluendum difformiter plus scilicet anno vno quam alio: & plus vna solutione quam alia. Bart. in disputatione quæ incipit, Publicanus. & de Ripa loco quo supra.

Conclusio CCCXXVIIII.

SAlarium doctoribus regentibus debebitur integraliter pro toto anno quamuis propter pestem nõ integraliter, & per totum annũ legerint. l. qui operas. ff. locat. l. j. §. diuus. ff. de varijs & extra. & ibi Bar. Inno. & Imola in cap. propter. de loca. qui ibi inquit hoc teneri communiter. quod approbat de Ripa in tracta. de peste. par. 2. nu. 87.

Conclusio CCCXXIX.

SI quis plures res insimul vendiderit, vel sub vno pretio, vel sub diuersis, dominus feudi vel alius dominus directus non poterit iure prælationis vnam ex illis rebus redimere. l. an pars. ff. pro derelicto. l. quidam elogio. C. de iure deli. Boer. decis. 251. versi. tum etiam proximo. Nam totum illud habetur pro vno contractu, quamuis plures res diuersis pretijs venditę sint: aliàs dicere posset emptor se non emisse alias res sine illa. Boeri. deci. iam dicta versicul. volens illi plus.

Conclusio CCCXXX.

SEntentia lata contra reum non nocet fideiussori, dũmodo non sit fideiussor de iudicio sisti, nec sententia lata cõtra vnum ex tutoribus nec contra vnum ex correis nocet alteri fideiussori, nec contutori, nec correo, qui non fuit citatus in ea causa. l. fi. C. de fideiu. Soc. consi. 283. num. 13. & 14. part. 2. idem in laudo quod latum contra principalem non nocet fideiussori. Dec. consil. 400. in fi. & neque nocent acta ibi facta ipsi fideiussori non citato. Corn. consi. 211. in 3. vol. num. 6.

Conclusio CCCXXXI.

MAter data tutrix filijs primi matrimonij si secundò nubat perdit tutelam, ita vt quamuis denuo efficiatur vidua, nõ poterit reassumere tutelam suorum filiorum primi matrimonij. & hoc secundum magis communem opinionem, cuius meminit Boer. deci. 256. versi. sed contrarium videtur. quod procedit etiam si illa mater relicta fuerit tutrix in testamento à suo primo marito. Nam cùm suspecta, à tutela abierit per transitum ad secunda vota, talis suspicio semper durare præsumitur, Masue. hanc opinionem tenet in titulo de tutore. §. item si mater. & ibi tenet q mater quæ iam tutelam filiorum suorum primi matrimonij perdidit per trãsitum ad secunda vota, non poterit eam recuperare etiam mortuo secundo marito. quod procedit nisi illi filij nullum alium possent reperire tutorem: quia tunc in subsidium mater nunc vidua admitteretur. Boer. decis. 266.

Conclusio CCCXXXII.

MAter quæ habet curam, seu tutelam filiorum suorum quamuis ea secundò nupserit, & neque curauerit prouidere filijs suis de tutore, sed & neque rationem reddiderit, non propterea priuatur his quæ à patre filiorum sibi donata fuere. & hoc obseruari asserit Masueri. in titul. de tutore, §. item si mater.

Conclusio CCCXXXIII.

MVlier simulatq; contrahit sponsalia cum secũdo viro, perdit tutelam filiorum suorum: quia iam est constituta in potestate sponsi. & ita de consuetudine obseruari asserit Masue. in titu. de tutore. §. item si mulier. quamuis de iure per sola sponsalia etiam per verba de præsenti nõ perdat nisi copula fuerit subsecuta. ita Boer. deci. 266. & neque perdit successionem filiorum contrahendo sponsalia per verba de præsenti nisi copula carnalis subsecuta fuerit contrahendo sponsalia per verba de præsenti. Boer. ibi, nu. 4.

Conclusio CCCXXXIIII.

MAritus vxorem suam instituens hæredem cum qua sine liberis per lõgum tempus vixerat, eam grauauit de restituẽdo hæreditatem Caio, si decedat sine liberis. si demũ mortuo marito ea mulier nupserit, & liberos ex secũdo marito habuerit, tales filij non excludent substitutum: quia præsumendum est testatorem intellexisse de liberis ex se natis, & ex suo matrimonio & non ex alio. l. sed & si hoc. & l. placet. & ibi Bart. ff. de libe. & posthum. & Paul. Castr. ibi. Boeri. dec. 276. vbi inquit ita fuisse iudicatum.

Conclusio CCCXXXV.

ACcusatione pendente super aliquo crimine, eriã si per crimine hæresis, vel læsæ maiestatis nõ interdicitur bonorum administratio ipsi accusato l. post contractum & ibi Bart ff. de dona. Bald. & Salicet. in l. res vxoris. C. de dona inter vir. & vxor. & ita concluſum fuisse asserit Boer. deci. 277. est quidem verum q in crimine hæresis vel læsæ maiestatis bona sunt ipso iure cõfiscata à die commissi delicti: non tamen fiet executio seu bonorum apprhensio nisi post latam sententiam. l. cum secundum. de hæret. l. fin. de hæret. l. quisquis. ad leg. Iuliam maiestã. Boer. deci. 277. num. 12. nisi quis accusaretur de crimine commisso in officio: quia tunc ille talis accusatus de tali crimine in officio commisso, retinet quidem officium, sed interim lite pendente interdicitur ei administratio. quare ea superior regula intelligi debet vbi quis accusaretur de crimine commisso extra officium: quia tunc talis accusatus lite pendente non debet priuari. Bart. in l. libertus §. in quæstionibus. ff ad municip. Bened. in repet. c. Rainutius. in verbo, mortuo. j. nu. 315. de testamentis.

Conclusio CCCXXXVI.

SI arbitri à partibus sine appositione diei & termini, & sic simpliciter sint electi, eorum potestas perpetuò durat, & neque triennio terminatur, nisi lis coram ipsis fuisset contestata. quia post litis contestationem instantia triennio periret. ita concludunt Alex. Soci. & Ias. in l. si quis arbitratu. ff. de verbor. oblig. & tunc consulitur partibus, vt adeant iudicem ad hoc vt præfigatur terminus ipsis arbitris ad cõpromissum dicendum. Boer. decis. 285. nu. 8.

Conclusio CCCXXXVII.

ARbitratores electi à personis sine assignatione termini possunt semper ꝓcedere: quia officiũ eorũ ꝓpetuò durat & post litem contestatam & ante. Alexã. & Ias. in l. si quis arbitratu. ff. de verbor. obligationib. posset tamen iudex ordinarius ad partium requisitionem præfigere ipsis arbitris terminum ad terminandum negotium illud intra certũ tempus. Boer. deci. 283. nu. 8. & 9.

Conclusio CCCXXXVIIII.

COmpromissum fieri potest simpliciter in totum sine appositione diei & termini. l. sed si cõpromissum sine die. ff. de arbit. c. Quintauallis. & ibi Bal. de iureiurand.

Conclusio CCCXXXIX.

VBi tractatur de commodo pecuniario, vt de commodo hæreditatis ad probandam mortem sufficiet fama, vel rumor de morte alicuius, maximè si interueniant aliæ coniecturæ: vt si consanguinei de morte illius luctum fecerint, vel eum pro mortuo habuerint: & etiam vbi talis mortuus fuisset in loco de longinquo: Alex. consi. 172. nume. 8. in 6. volu. vbi autem ageretur de præiudicio irreparabili, puta de puniendo aliquem ratione homicidij, & tunc mors plenè ꝓbanda esset. Alex. consi. 27. vol. 7.

Conclu

Conclusio CCCXL.

PRorogatio termini non solùm expresse, sed & tacitè in compromisso fieri potest intra terminum: tacitè inquã procedendo coram arbitris: cum mens partium in hoc sit attendenda. Boeri. decis. 283.

Conclusio CCCXLI.

FAlsificans instrumentum vel corrumpens testes in iudicio quod quis habet contra aliquem, non per hoc perdit causam. l. quoties. §. quoties. ff. de iure fisci. quem textum de stylo curiarum Francię approbari asserit Boer. decis. 291. nisi in causa fisci per dict. §. quoties. vel in causa beneficiali: tunc falsificans, aut corrũpens testes bene perderet causam. plene ibi Boeri.

Conclusio CCCXLIII.

DIlatio dari non debet nisi à parte petatur. l. prima, C. de dila. & ibi Bart. Bald. Salic. & Castren. nisi esset dilatio data ad abbreuiandas lites. nam tunc eam dilationem posset iudex dare, sed non ad probandum. Bar. in l. iiij. §. hoc iudicium. ff. de dam. infecto. & asserit Boer. decis. 294. eam esse communem opinionem q dilatio à iudice petenda est.

Conclusio CCCXLIIII.

LIber rationum & computi debet in se continere, & in eo nominatim scribi debet ex qua causa talis summa fuit ad posita, per l. apparitores. de exacto. tribu. lib. x. C. & specialiter cui ea pecunia data fuit. l. neminem. de suscept. & arcar. libr. x. C. & pariter diem receptionis & traditionis. l. 2. de nauic. lib. xj. C. & ibi Bart. & Lu. de Pen. quæ omnia præmissa clarè scribi debent: quia aliter bono modo comprehendi non potest an aliquid fraudis administratum sit. Boer. decis. 295. nu. 3.

Conclusio CCCXLV.

MAritus qui vxorẽ de adulterio accusauit, poterit quãdocunque ante sententiam vxorem suam adulterij ac cusatam sibi recõciliare, & accusationẽ reuocare: & per hoc ipsa vxor condemnationem euitabit. Post vero sententiam non poterit condemnationem euitare, sed fustigãda erit, & facta executione eam vxorem maritus poterit sibi reconciliare, & per hoc euitabit monasterij intrusionem. l. si vxor. §. sed & si qua. & l. quæsitum. §. j. ff. ad leg. Iul. de adult. authent. sed hodie. C. ad leg. Iul. de adult. & hoc ne arrestum sit illusorium: quod esse non debet. l. si prætor. ff. de iudi. Albe. de Rosa. in d. authen. sed hodie. & ita concluſum fuisse refert Boer. decis. 298.

Conclusio CCCXLVI.

IN muliere honesta & vxorata illi creditur asserenti se grauidam esse opera mariti, quinimo fauore matrimonij ita præsumendum est. l. filium. ff. de his qui sunt sui iuris. l. sed si mulier. §. defuncto. ff. de adult. quis enim natus ex matrimonio præsumitur filius eorum inter quos est matrimonium. & ille est modus probandi filiationem ex matrimonio. d. l. filium. & sic natus ex vxore in domo mariti, filius præsumetur ipsius mariti, quamuis cõstet ipsam vxorem ab alio fuisse cognitã. d. §. defuncto. Boer. decis. 299. nisi maritus remansisset absens, vel detentus in infirmitate per tantum tempus, vt cessanda esset talis præsumptio iuris.

Conclusio CCCXLVII.

NOn statur dicto matris asserentis filium natum in matrimonio esse alterius quam mariti. nec etiam si pater ita diceret talem non esse suum filium. l. imperatores. §. fi. ff. de proba. adde q non statur assertioni etiam iuratæ patris vel matris asserentis talẽ non esse suũ filium. l. iij. §. j. ff. de iureiur. & ibi Angel. Paul. de Castro & Ias. Panormitanus in c. pertuas. de proba. & hęc est communis opinio vt refert Boeri. decis. 299. numero 6. & quod magis est si quis vellet probare talem filium non esse filium mariti, non deberet admiti ad illud probandum, cùm ea sit iuris præsumptio, vt natus ex matrimonio sit filius eorũ inter quos est illud matrimonium. d. §. defuncto. nisi maritus fuisset vel absens vel infirmus per tam longum tempus, vt talis infirmitas vel absentia faceret cessare iuris præsumptionem, per eum §. defuncto. & Boeri. in ea decis. & Cornęus cõsilio 137. volumine 2. numero. 8.

Conclusio CCCXLVIII.

NOn statur dicto mulieris non vxoratę asserentis se ex tali grauidam esse, nisi contra eum probaretur à quo ea mulier se dicit grauidam, q ille in sua domo eam tenebat vt suam concubinam: tunc bene his probatis dicto mulieris standum esset: & talis filius natus presumeretur eiusdem patris. Panor. & Fel. in c. pertuas. de proba. Albericus de Rosat. in d. l. filium. q si illa mulier seorsum habitasset & non in domo illius ex quo se asserit prægnantem, illius dicto tunc nõ stãdum esset, nisi eo casu probaretur quòd ille talis eam tenebat extra suam domum: & quòd ille talis assiduè conuersabatur cum ea. si tamen ille vir ita accusatus probaret aliàs accessum ad illam habuisse, audiendus esset. & hęc vera sunt vt per Boerium decis. 299. nume. 12. & Franciscum Marc. decis. 457. parte 2.

Conclusio CCCXLIX.

NOn statur dicto mulieris asserentis se grauidam esse ab aliquo, qñ ea mulier esset meretrix, aut quantonaria & ad quam alij poterant accedere, & ad quã ille qui accusatur, non poterat semper pro sua voluntate accedere cùm sui copiam alijs exhiberet, licet tamen non omnibus. ita Boer. dec. 299. nu. 12.

Conclusio CCCL.

PEr vulgarem substitutionem testatori succeditur, & in suis bonis, & non hæredi instituto, & in suis bonis. Guli. Benedict. in rep. cap. Rainutius in verbo, si absque liberis. in materia vulgaris substit. nu. 4.

Conclusio CCCLI.

SI pater vxorem prægnantem habuerit, & in suo testamento ita dixerit, filium nascituram heredem instituo, & si hęres erit, & in pupillari ætate decesserit, talem substituo, si filius nascatur, viuus substitutus admittetur quamuis substitutio non fuerit facta in eo casu, si filius non nascetur. l. ab exhęredati. §. fin. ff. de leg. j. vbi substitutio pupillaris facta posthumo comprehendit etiam tacitam pupillarem posthumo non nato. l. pe. & fi. ff. de ven. inspi. Boer. dec. 38. idem si testator ita dixerit, instituo posthumum, & si moriatur in pupillari ætate talem substituo. nam si filius non nascatur, substitutꝰ admittetur. substitutio enim facta posthumo si moriatur, & sic in casu posthumi morientis habet locum etiam posthumo non nato. Soci. consi. 52. num. 3. j. vol. Dec. consi. 227. & Alex. consi. 188. vol. 2. Gul. Bened. in repe. c. Rainutius. in verbo, si absque liberis. in materia vulg. substi. nu. 29. las. in l. j. ff. de vulga. num. 28. & 59. vbi inquit eam esse communem opinionem.

Conclusio CCCLII.

SI bona rebellium sint concessa tempore rebellionis alijs personis, pace demũ facta ea bona primis dominis sunt reddenda. est textus quem Bald. in hoc facit singularem in extrauaganti, de pace Constantiæ in verbo, priuilegia. quia pax non solum habet vim simplicis indulgentiæ, sed & restitutionis in integrum. Soci. consi. 58. Boer. dec. 38. numero 7.

Conclusio CCCLIII.

SI isc ui farta fuit substitutio ꝑpẽdiosa, decedat viuo testatore, substitutus admittitur ex tacita vulgari comprehensa sub compendiosa. Corn. consil 297. numero, 11. j. vol. Boer. decis. 38. numero. 19. vnde si testator filiam suam hæredẽ vniuersalẽ fecerit, & si sine hęredibus decedat, voluit bona sua venire ad suam vxorem, si viuo patre filia decedat, substitutus admitetur ex vulgari tacita comprehensa sub compendiosa. & hoc ita esse cõfirmat multis argumentis Boer. decis. 38. nu. 17.

Conclusio CCCLIIII.

QVando prima substitutio efficitur quasi caduca per mortem substituti, qui præmoritur, vel efficitur incapax, iuxta l. vnicam §. pro secundo. C. de cadu. tollend. tunc sequens in gradu admititur, & est locus gradui sequenti. quod maximè locum habet in substitutione compendiosa. ita Masuerius in titulo, de succession. §. item notandum. & Guido Papæ decis. 335

Conclusio CCCLV.

QVando plures fuerunt vulgariter substituti, licet primus vel secundus deficiat, tertius demum admiretur. l. cohęredi. iprin. & l. si Titius. ff de vulg. Boer. decis. 38. n. 21.

Conclusio CCCLVI.

SIquis sit substitutus alteri si decedat sine liberis, & sit demum quæstio an institutus decesserit sine liberis inter substitutum & alios venientes ab intestato, pro substituto præsumendum erit, nempe institutum sine liberis decessisse. l. ex facto. §. penult. ff. ad Trebel. & ita concludunt ibi docto. per eum textum. Bar. & Ang. in l. qui duo. §. cum in bello. ff. de rebus dub. Boerius decis. 38. numero, 30. & si quis vellet contrarium dicere, incumberet onus probandi. cũ sit præsumptio pro substituto. Chassa. consilio. 19. numero, 12. & Alex. consi. 179. in fi. vol. 2.

Concl

Universidad de Deusto
Biblioteca

Conclusio CCCLVII.

SI quis sit substitutus pupillariter instituto, si decedat in ætate pupillari si non appareat an institutus decesserit pupillus vel adultus, in dubio ꝓ substituto erit præsumendum, & quòd hæres decesserit pupillus. l. ex facto. §. penult. ff. ad Trebe. Socin. consilio 89. primo volumine, verticu. accedat ad superiora. quod procedit vt si alius quàm mater peteret filij sui successionem, tunc pro substituto est ꝓsumptio contra alium petentem successionem filij. sed si mater eam successionem peteret, cessaret præsumptio pro substituto, qui vellet succedere, teneretur probare filium pupillum decessisse fauore matris, cui magis debetur filij sui hæreditas. l. nam & si. ff. de inofficioso testamento. Boerius decisione, 38. numero, 3.

Conclusio CCCLVIII.

HAec verba, si hæres erit, adiecta substitutioni compendiose si decedat sine liberis, non sunt de substantia conpēdiose substitutionis: nec ea verba, si hęres erit, requiruntur ad effectum illius compendiosę. Bartolus in l. prima, ff. de vulg. non tamen alterant substitutionem ipsam cōpendiosam. nam sicuti non sunt de substantia illius substitutionis, ita etiam si apposita sunt non alterant illius naturani. Boeri. ea decis. 38. nu. 11. & 16.

Conclusio CCCLIX.

IN rei vendicatione actor tenetur dominium probare. l. in rem. & l. officiū. ff. de rei vendi. in petitione autem hereditatis non requiritur dominij probatio, sed sufficiet probare defunctum tenuisse & possedisse tempore suæ mortis tanquam dominus, absque probatione alicuius dominij. Paul. Castren. in l. solemus. ff. de iudi. Boer. deci. 42. nu. 15.

Conclusio CCCLX.

SEntentia quidem respicit libellum, seu eius conclusionem: & libellus ipse declaratur ex capitulis seu articulis ipsius libelli. Innoc. in c. 2. de ordi. cognitionum. Felin. in ca. 2. de rescrip.

Conclusio CCCLXI.

QVando sunt diuersæ opiniones hincinde probabiles, laudatur iudex qui diuidit rem per medium, quando res est diuisibilis. Feli. in ca. j. de consti. Boer. decis. 42. numer. 59. Decius consilio 445. per l. & hoc Tiberius. ff. de hæredi. instituend.

Conclusio CCCLXII.

SI quis egerit rei vendicatione in forma communi, & in prosecutione singulariter seu particulariter est prosecutus dominium dicendo se talem rem à Titio habuisse, & victus fuerit, in causa appellationis poterit prætendere, & allegare ꝙ alio titulo, aut etiam præscriptione eam rem habuit: & est sua, vt est gl. quam ibi sequuntur Bal. & alij in l. per hāc. C. de tempo. appella. Boer. decis. 42. nu. 13. nisi actor in libello se adstrinxisset ad certam causam dominij. ita Bald. ibi. & neque ob id actor ipse est sibi contrarius. licet enim res amplius quàm semel non possit effici nostra, sæpius tamen & ex diuersis causis potest deberi. ob id in prosecutione licitū erit actori variare. quod menti tenendum asserit ibi Bald. & Boer. in eo loco.

Conclusio CCCLXIII.

AGens rei vendicatione si se dicat dominum ex pluribus causis, & quando illę sunt causæ quibus per traditionē dominium acquiritur, audiri poterit ille agens: & talis libellus admitteretur expressis illis pluribus causis: quia ex omnibus resultat vna actio rei vendicationis: & hoc quando ille agens habet diuersas causas ab vnomet: ꝙ si diceret diuersas causas dominij à diuersis esset tunc repellendus. Ioā. Fab. in §. sic itaque. nu. 4. de actio. in Insti.

Conclusio CCCLXIIII.

LIceat in actione reali admittatur libellus generalis, tamē in prosecutione debet specialiter declarari causa, vt reꝰ sit certus an habeat contendere, an cedere. non enim sufficeret in articulis demonstrare se dominum, & ꝙ sit dominus, nisi etiam dicat ex qua causa dominus sit. aliàs probationes super incerto reciperentur, quod esset absurdum. Paul. Cast. in l. si mater. §. denique. nu. 2. ff. de excepţ. rei iudic. nam quāuis in actione reali sufficiat generaliter exprimere causam ꝓximam, nempe dominium. l. & an eandem. ibi dum dicitur, non expressa causa. ff. de exceptio. rei iudic. in prosecutione tamen causa remota, vt contractus ipse est exprimendus, nēpe ꝙ talis res est mea ex causa emptionis aut alia. l. si mater. §. denique. ff. de excepţ. rei iud. Paul. Castr. in d. l. & an eandē. nu. 2. quod procedit vbi reus hoc peteret, aliàs libellus procederet sine causæ expressione, secundum Paul. Castr. ibi.

Conclusio CCCLXV.

AGens actione reali à principio non cogitur causam remotam exprimere: quia hoc rei non interest, imo potius illius interest ꝙ nulla causa exprimatur, cū actor videatur omne suum ius deduxisse nulla causa expressa. l. si mater. §. eadem. ff. de excep. rei iudic. & cum non interfit ipsius rei, nō poterit actorem compellere ad causæ expressionem: sed in processu bene poterit reus petere ꝙ actor causam remotam exprimat: quoniam rei interest vt illud exprimatur, ne actor habeat largam viam probandi dominium. Facilius eñ reus defensiones habebit contra vnam causam quàm contra omnes. ita indistinctè in proposito l. si mater. in princip. ff. de except. rei iudi.

Conclusio CCCLXVI.

SI quis simpliciter vel generaliter egerit rei vendicatione nulla causa expressa, & in prosecutione vnā causam demonstrauerit, quam fuit prosequutus, & in qua actione victus fuerit, illi demum agenti rei vendicatione ex alia causa de rigore iuris obstabit exceptio: propterea ꝙ proponendo rei vendicationem generaliter vel simpliciter actor videtur in ea omne suum ius deduxisse, ex equitate tamē erit admittendus ad aliam causam proponendam. ꝙ si à principio vltra causam dominij proximam expresserit causam remotā, scilicet alicuius contractus & in ea causa victus fuerit, illi demum agenti ex alia causa non obstabit exceptio rei iudicatæ. l. si mater. in princ. & ibi Albert. de Rosa. in princ. de excep. rei iudicatæ.

Conclusio CCCLXVII.

DOminium ex pluribus causis diuerso tempore contingentibus non potest acquiri. l. & an eadem. §. j. ff. de excepţ. rei iudi. l. iii. §. ex pluribus. ff. de acquirend. posse. l. non vt ex pluribus. ff. de regul. iuris. quod procedit vbi res perfectè & irreuocabiliter acquisita sit: secus si reuocabiliter. Bar. in l. ex sextante. §. Latinus. ff. de excep. rei iudi. res enim noua mihi acquiri potest ex noua acquisitione, quando prima causa acquisitionis est dubia, vel quando per secundam acquisitionem ius pinguius nobis acquiritur. Dom. de sancto Gemi. in c. cum personæ. §. quod si talis. de præb. in 6. reg. neque pignus. ff. de reg. iuris. & reg. non vt. de regulis iuris. inquit ꝙ si res aliqua facta sit nostra pleno iure, non potest demum nobis acquiri: aliàs secus. nam si de prima causa acquisitionis dubitatur, ex secunda causa dominium rursus acquiri posset. Iason in dicto §. ex pluribus. numero 17.

Conclusio CCCLXVIII.

ET quāuis dominium acquiri non possit ex varijs causis diuerso tempore contingentibus, tamen ex pluribus titulis quis potest se tueri & defendere, & præsertim qñ dubitari posset de validitate primi tituli. c. post electionem. de cō cess. præbend. Ioānes Monach. in c. cum personæ. de præb. in 6. Panormitanus consi. 3. in prin. part. 2. quem refert Iaſ. in §. ex pluribus. l. iij. ff. de acqui. poss. & propterea quis se poterit tueri ex testamento, & ex donatione, si quis vtrunque habeat, vt ibi per Panor.

Conclusio CCCLXIX.

DVbitans de validitate primæ collationis, seu institutionis potest & vtiliter impetrare secundum non vt possit agendo vtrunque prosequi. c. qui duas. de electio. in 6. sed vt eis possit se defendere. Panormitan. consilio 3. numero 1. part. 2.

Conclusio CCCLXX.

VSufructuarius non trāsmittit ius vsusfructus in hęredē, cum vsusfructus morte extinguatur ipsius vsufructuarij. §. fi. de vsuf. Insti. poterit tamen vsufructuarius quādiu viuit vsumfructum alij vendere: quia qui pretio vtitur, re ipsa frui videtur. l. non vtitur. cū lege sequenti ff. de vsu. Panorm. cōsi. 91. in prin. par. 2. & potest vsufructuarius vsumfructū alienare ad sui vtilitatē. l. arboribꝰ. §. vsufructuarius. ff. de vsuf.

Conclusio CCCLXXI.

REus in executione arresti aut sententię potest excipere & proponere exceptionem, quę sententiam non impugnat. l. Nesennius. §. fi. ff. de re iudi. l. si fullo. & ibi Barto. & Albe. de Rosat. Paul. de Castro. & Salicc. ff. de cōdi. sine causa. sed quando exceptio esset contraria iuri agentis, quod iam fuit ventilatum, tunc nō posset opponi: sed talis exceptio excluderet. ꝙ si esset talis exceptio, quę seorsum à principali examinari posset, & quę non elidit principale, ea demū in executione proponi posset. Iason in l. j. C. de iuris & facti igno. Boer. decis. 43. nume. 6. propterea omnis exceptio peremptoria, quæ non venit ad impugnandam sententiam, sed solum ad limitandam vel moderandam executionem

nem sententiæ potest post sententiam opponi. Iaſ. in d. l. j. C. de iuris & facti ignor. nisi tales exceptiones iam fuissent oppositæ, & per iudicem reprobatæ: illæ tunc in executione nō possent opponi, ex quo semel reprobatę & reiectę fuere. Iaſ. in d. l. j. nu. 19. Conclusio CCCLXXII.

REus qui semel in iudicio exceptionem vnā, aut plures proposuit, si de ea non fuerit in primo iudicio plenè cognitum, & disceptatum, poterit demū eammet exceptionē per viam exceptionis aut petitionis proponere, vel in executione illius sententiæ vel etiam in alia instantia. l. si mater. §. fi. & ibi Bal. & Albe. ff. de excep. rei iud. Boer. deci. 43. in prin.

Conclusio CCCLXXIII.

EXceptio quæ iam in vno iudicio ad vnum finem ꝓpposita fuit, poterit in executione vel in alia instātia ad alium & diuersum finē proponi. l. vēdicantē, cū l. sequenti. ff. de eui ctio. quia is qui excipit, non videtur omne suū ius deduxisse, sed solū ad repulsam posuit se in ea cā descendēdo. d. l. vēdicantē. ꝙ si tenderet ad eundēmet finē, nō posset in alio iudicio deduci, nec opponi. l. duob. ff. de excep. rei iudi. vel si fuisset expresse per iudicē reprobata tanquā nō vera. l. qđ ī diē. vbi Pau. Castr. §. si rōnē. ff. de cōpen. Boer. decis. 43. nu. 2. & 3.

Conclusio CCCLXXIIII.

EXceptio deductionis expensarum q̄ in re vendita factæ fuere, opponi poterit post sententiam latā in rei vendicatione, quāuis in principali opposita nō sit. Bar. in l. in fundo. & ibi Albe. de Rosa. ff. de rei vendi. Boer. deci. 43. nu. 9.

Conclusio CCCLXXV.

SI per sniam vel arrestū dictum fuerit, sine restitutione fructuū, eo casu fructus abhinc recollecti venīūt. tales enim fructus reddi debent qui colligentur post tps expressum in sententia, aut post tempus in executione moderādum ad rē reddendam. tales enim fructus percepti post lapsum terminum restitui debent, & non alij. Boer. dec. 45. num. 10.

Conclusio CCCLXXVI.

SI res aliqua in vim hypothecæ capta, demū subhastata & in incantu publico posita, & tandem per decretum adiudicata creditori fuerit, saluo iure luendi quod datur ipsi debitori ad rē ipsam recuperandā, fructus illius rei captæ & tandē decretatę sunt interim ipsius debitoris: qa durante cridarū tempore & post saisinā rerū debitor iterum gaudet: & fructus nō veniūt nisi post tps executionis. & ita obseruari asserit Boer. dec. 45. n. 11. Conclusio CCCLXXVII.

QVando fieri debet diuisio alicuius partis in aliquo fundo non determinato latere, talis diuisio proportionabiliter & ad valorē & bonitatē rei fieri debet. Bar. Bald. & alij in l. si ex falsis. C. de trāsac. nec eñ esset iustum ꝙ quis fundū haberet ab eo latere qui est fertilis, & alius ab eo latere q est infertilis: quare in omnibus ea consideratio bonitatis & valoris est habenda. Boer. deci. 46. nu. 8.

Conclusio CCCLXXVIII.

QVando sylua datur in redditū, vel in vsumfructū, tūc ille qui in ea sylua habet vsumfructū, cū non sit cædua ea sylua, poterit ea vti ad suū vsum tūm, & nihil ex ea poterit vēdere. l. arboribus. in prin. ff. de vsufr. habēs aūt vsumfructū in sylua cædua poterit ex ea sylua cædua accipere ligna & vendere. l. item fundi. & l. ex sylua. ff. de verb. sign. Boer. dec. 51.

Conclusio CCCLXXIX.

DIuisio inter fratres præsumitur si ꝓ decem annos bona diuisim possederint. gl. in l. si maior. C. comm. diui. & ibi Bal. Paul. Castr. & Sali. & eā opinionē cōem esse asserit Boer. deci. 58. nu. 3. præsumitur enim bonorum diuisio facta inter fratres & cōsortes qñ ꝙ uis portionibus possederunt bona ꝓ diuisō. verum contra talem iuris præsumptionē admittit ꝓbatio in ꝯriū. Iaſ. in l. si certis annis. nu. 15. C. de pact.

Conclusio CCCLXXX.

QVando socij separatim agere cœperint, ita vt quilibet eorū negotietur, sine dubio societas dicetur rupta inter eos, & eo modo ius societatis soluitur. l. itaque. ff. pro socio. Albe. de Rosa. in l. si maior. C. com. diui. Boer. deci. 58.

Conclusio CCCLXXXI.

TErtius opponens in executione sententiæ impediet illius executionē, si in promptu doceat de suo iure. c. veniens. ij. & ibi Pan. de testib. & hoc casu si is ꝓ quo executio fieri debet, ꝓstet cautionē ꝺ restituēdo rē illi tertio, casu quo ille vincet, fieret & cōtinuaret ea executio, & neq; impediri posset. Fel. in d. c. veniens. & adhuc ille tertius ejcietur si demō straret à parte aduersa eū sciuisse cām cā agi. tūc eñ nō audiet dꝰ esset. aliàs si ī promptu ille tertiꝰ veniat docēs de suo iure audiet, aliog sine ꝓiudicio illiꝰ tertij fiet executio ꝯ ꝺēnātē. c. cū super. de sent. & re iudi. plenè Boer. deci. 79. in princ.

Conclusio CCCLXXXII.

EA est iuris ꝓsumptio ꝙ qcquid vxor acquirit marito viuente, cēsetur illud acquisiuisse ex bonis mariti, per eam l. Quintus. ff. de don. inter vir. & vxor. & hoc siue super ea re vertat q̄stio cōstante matrimonio, siue eo soluto: verū si mulier post dissolutū matrimoniū aliquid acquisierit, cessabit ea iuris ꝓsumptio. Ale. ꝓsi. 51. nu. 16. vol. 5. ꝙ si mulier doceret se ea bona ante matrimoniū habuisse, & in dotē non fuisse assignata, faciet cessare talē iuris ꝓsumptionē. Bal. in l. fi. C. de pigno. & in l. si vxor. C. de cōdi. insertis. & incūberet marito, aut eius hæredib. probare ꝓriū, nempe ea bona acquisita fuisse cōstāte matrimonio. Salic. in l. ēt. C. de don. inter vir. & vxor. vel si mulier faciat apparere ꝙ cōstāte matrimonio ea mulier acquisiuit honestè, & ex aliqua cā iusta, audienda esset, per l. ēt. C. de don. inter vir. & vxor. & ibi Bal. vt si demonstreē eā mulierem fuisse obstetricē, lanificā, aut qd aliud exercuisse vnde pecuniā lucrari potuerit, & eo casu sibi acquiret & nō marito. Boer. deci. 81. nu. 3. & incūbit mulieri onus ꝓbandi ab alio vel ex sua industria acquisiuisse, & non à marito. Boer. ea decis. nu. 5. & de Acolitis. consi. 31.

Conclusio CCCLXXXIII.

VXor nō tenetur viro negotiari nisi in obsequialibus & reuerentialib. aliàs ad ꝑceptū viri mulier non tenetur operari. Bal. in l. si vxor. C. de cōdi. inst. propterea si mulier aliquid acquisiuerit ex aliquib. operib. & quia mulier erat obstetrix, aut chirurgica, aut lanifica, vel qd aliud exerceat vñ lucrari possit, his casib. mulier vxorata aliquid acquirens ex illis operib. sibi acquiret, & non marito: quare si mulier doceat se honestè ex aliquo titulo acquisiuisse, tale acquisitū pertinebit ad ipsam mulierē & nō ad virū. l. ēt. & ibi doct. C. de dona. inter vir. & vxor. l. fœminę. & ibi docto. ff. de edend. Boer. deci. 81. Conclusio CCCLXXXIIII.

CErti sunt casus in quib. iuramentū suppletiuū non defertur: sed in illis probatio debet esse plena, vt in causis grauioribus, & in causa matrimoniali, & in alijs de quibus per Iaſ. in l. admonendi. ff. de iureiur. tū in illis casibus si adsint vltra semiplenā probationē alia adminicula & ꝓsumptiones adiuuantes eā semiplenā probationē, deferri poterit iuramē tū in supplementū. & ita multoties iudicatum refert Boer. deci. 185. Alex. consi. 185. in fi. in 7. vol. & Stepha. Bertr. cōsi. 175. nu. 18. par. 2. & Soc. consi. 136. part. 2.

Conclusio CCCLXXXV.

IVramentum iudiciale per accusatorem reo deferri pōt. gl. in l. ait prætor. ff. de iureiurā per l. cū qui. §. in popularib. ff. de iureiur. & Iaſ. in d. l. ait prætor. quod procedit quātum ad præiudicium ipsius accusatoris, sed non quantum ad præiudicium reipublicæ. Boer. decis. 86. nu. 7.

Conclusio CCCLXXXVI.

IVramentum iudiciale à reo accusatori deferri potest: quia deferens iuramentum instiganti videtur crimen confiteri esse verum, si instigans iurauerit. l. eum qui. in prin. & in l. sed & si possessori. ff. de iureiur. & hāc cōem opinionē esse asserit Iaſ. in l. ait prætor. ff. de iureiur. quē sequitur Boer. dec. 81.

Conclusio CCCLXXXVII.

DVo testes sufficiunt ad instrumentum reprobandum si illud sit recens, seu de recenti factum. & hæc est cōmunis opinio de qua per Boerium deci. 118. quæ opinio procedit vbi tale instrumentū esset de recenti factum: secus si esset antiquum, vt si decenniū sit elapsum à tempore confecti instrumenti: quia pendente eo tempore testes numerarij mortui essent: ob id tale instrumentū non posset impugnari: debent tamen esse tales testes omni exceptione maiores. ita Boer. in ea. deci. nu. 15. ꝙ si adessent duo testes pro instrumēto, & duo contra, tunc instrumentum probaret. Boer. ibi. nu. 15. Soci. consi. 92. nu. 2. vol. 3.

Conclusio CCCLXXXVIII.

INstrumentū illud nō facit fidē, qđ reprobatur ab vno teste de necessarijs, licèt alius testis cū notario adsit ꝓ instrō. nō enim pōt facere fidē vnus testis, ꝓ instrumēto, & per ꝺictionē alterius, adeo debilitaē fides illius, quod non pōt fidē facere. & hāc opi. cōem esse asserit Boer. dec. 118. n. 12. & inquit ibi. n. 17. ꝙ si bene inspiciaē, hęc est opi. magis cōis: quia tale instrumentū ex defectu numeri testiū nō pōt fidē facere. ita Boer. nō ꝙ propter id tale instrumentū sit falsum, sed nō facit fidē. & hoc qñ sunt duo testes. Io. Fabri ¶. item verborum. uu. 13. insti. de verb. obli. quia tunc deficit numerus testium substantialis ipsius instrumenti. Boer. ibi. nu. 27.

Conclusio CCCLXXXIX.

TEstamentum nō erit falsum, si duo testes de necessarijs deponant contra testm̄, & duo pro testō. Soc. consi. 92.

Universidad de Deusto
Biblioteca

par.1.nu.1.non ꝙ tale testiū probet, sed vt defendatur à vitio falsitatis.hoc stat enī vt testiū reddatur suspectū,& nō probet, & iamē vt falsum non reprobabitur.c.inter dilectos.de fid.instr.Soci.ibi.immo si vnus ex septem testibus descriptis in testō contradixerit tāli testō, nō probaret tale testiū: quia descripti probatio cum in testamentis debeat esse septē testes numerarij.ꝙ si septem illi testes numerarij pro testō deponant, & duo alij non numerarij contrà deponerent, adhuc testamentum plenè probaret.Soci.consi.23.in 3.vol.

Conclusio CCCXC.

SI in instrumento sunt descripti quinque testes, & duo ex illis actui se dicūt interfuisse: tres verò dicūt ꝙ nusquam interfuerunt, tale instrumentum non erit falsum, si illi duo deponant secundum tenorem instrumenti: quia tres illi nō probant de directo contra instrin, licet in dubio secus, iam enim per talem contradictionem fides notarij remanet dubia.ita Boer.deci.118.nu.18.& Cor.consi.73.in 2.vol.

Conclusio CCCXCI.

OMmnes pœnę secundarum nuptiarū sunt cōes viris & vxoribus,demptis illis pœnis quæ imponūtur ob festi nationē nubendi intra annum luctus, quæ solis mulieribus imponētur: aliæ verò sunt cōes, cùm nō debeāt ad imparia iudicari maritus & vxor.authen.neque virū.C.de secū.nup. quare sicuti mater per transitū ad secunda vota priuatur luctis nuptialibus, & successionibus ab intestato filij primi matrimonij quoad ꝓprietatē: ita & pater perdit ea lucra & filiorū successionē ab intestato quoad ipsam ꝓprietatē.Soci.pſ.34.in j.part.habet enim lex suspectum tā patrē quā matrē ad secunda vota transeūtem.& hoc quo ad bona q̄ ad filios prouenerunt ex substātia materna, vt ibi per Soci.nu.7.

Conclusio CCCXCII.

COmmunis est illa opinio ꝙ mulier vidua luxuriosè viuens extantibus liberis à prædefuncto viro, incurrit omnes pœnas quas incurrit secundò nubens.Bart.& doctor. in l.his solis.C.de reuocand.donat.per illum textum.docto. in cap.fi.de secund.nupt.Panorm.in capit.vxoratus.de conuer.coniug.& sequitur Ioann.Nicolaus in l. generaliter.nu. 35.de secund.nupt.quod procedit vbi mulier vidua stuprū commisisset intra annum luctus.aliàs non.Ioan.de Garroni bus in d.authen.ijsdem pœnis.C.de secund.nupt.nu.18.nisi ipsa mater tutelam acceptasset: nam tunc omnibus pœnis plecteretur, quibus & mulier secundo nubens.de Garronibus in eo loco.num.21.

Conclusio CCCXCIII.

SI quis post contractum de cuius natura est alienare,reper tus sit eam rem possidere, quæ iam erat alienata, est iuris præsumptio ꝙ talis ℨctus est simulatus.l.sicut.§.superuacuā. ff.qui.modis pi.vel hypo.quæ regulalimitatur vt non procedat,quando ille qui alienat, possidet mutata causa possessionis: tunc enim propter mutationem causæ ipsius possessionis cessaret ea præsumpta simulatio:& sic ea regula habet locum vbi ille qui fingitur alienare rem ipsam possideret non mutata causa possessionis: ita Nicol.in l.generaliter.nu.60. C.de secund.nupt.

Conclusio CCCXCIIII.

PRohibitio alienationis facta, à contrahentibus in ℨctu non impedit regulariter dominij translationem in accipientem, licet agatur ad interesse contra alienantem ꝓpter pacta non seruata.l.si quis ita promiserit.§.ea lege.ff.de ver. oblig.& ibi Bar.& Ias.post gl.ibi.quæ dat eam regulam quæ ab omnibus approbatur,cuius meminit Ioan.Nicolaus in l. generaliter.num.46.in 2.part.verùm per prohibitionē alienationis quæ fit in vltima voluntate bene impediretur alienatio,& dominij translatio.Ias.in l.si quis ita.§.ea lege.num. 20.& 21.ff.de verbo.oblig.

Conclusio CCCXCV.

PAter luxuriosè viuens nō priuatur lucro, nec successione filiorum,& neque incurrit pœnas quas incurrit mulier luxuriosè viuens.& hęc est communis conclusio,à qua non est recedendum in iudicando & consulendo.Nicolaus in l.generaliter.C.de secund.nupt.

Conclusio CCCXCVI.

PRohibitio alienationis facta à lege impedit dñij translationem.l.generaliter.C.de secund.nupt.& ibi Nicolaus. par.2.nu.48.quia factum contra legem est ipso iure nullū.l. non dubium.C.de legibus.

Conclusio CCCXCVII.

COmmunis est ea scribentium conclusio in l.i.C.de secū. nupt.ꝙ pœnæ nubentium infra annum luctus sunt hodie correctæ per dictum Apostoli nubat in domino,de quo in eo c.fi.de secund.nupt.tamen communiter tenetur q̄ illę pœnæ non sunt correctæ in muliere quæ susceptа cura liberorum & tutela ipsorum, conuolauit ad secunda vota non petito tutore filijs suis,nec reddita ratione ipsius tutelæ.Bar. Albe.& Io.Fabri,in l.j.& in authent.eisdem pœnis.C.de sec. nupt.Innoc.& Panor.in d.c.fi.eo enim casu nō punitur mulier quia contraxit secūdo matrimoniū,sed qa nō fecit id ad quod per legē obligata erat, & quod sine impedimento sui matrimonij facere poterat.Nicolaꝰ super primo dubio.n.2.

Conclusio CCCXCVIII.

MAter quæ nupsit non petito tutore filio suo cuius tutelam gerebat,& non reddita ratione illius tutelæ,nō sue cedit illi filio si moriatur impubes.l.omnem.C.ad Tertul.§. sinautem tutelam.in auth.de nupt.in authen.eisdem pœnis. C.de sec.nupt.Ioā.de Garro.in rubr.de sec.nupt.nu.46.non succedat ergo mater filio suo in pupillari ætate defuncto, nec ab intestato, nec ex testamento iure substitutionis.d.l. omnem.& de Garro.in d.authen.eisdem pœnis.nu.5.nisi esset minor.quo casu excusaretur.d.authent.eisdem pœnis.& hoc si mater sola esset tutrix:quia si essent alij tutores, q̄ sufficerent, non teneretur alium tutorem petere,sed debet iudici notificare ꝙ vult secundò nubere,& debet in manibus iudicis renuntiare tutelæ,& reddere suę administrationis rationem.Deci.consi.246.

Conclusio CCCXCIX.

MVlier secundò nubens priuatur proprietate lucrorum nuptialium quæ habuerat à primo viro.l fœminæ.C. de sec.nupt.solo vsufructu earum rerum sibi retento extantibus liberis ex eo matrimonio.§.si vero expectet.in auth.de nupt.& ita perdit earum rerū proprietatem vt in vnum ex filijs primi mattimonij non possit ea lucra transferre, & minus in extraneos.ita Io.de Garro.in rubr.de sec.nupt.nu.44. par.2.& in summa alter ex coniugibus transeundo ad secunda vota perdit proprietatem lucrorum & donationum earū rerum,quas alter ex coniugibus ab altero habuerat.l.fœminæ.C.de secund.nupt.Boer.deci.185.num.7.

Conclusio CCCC

TAcita pupillaris non excludit matrē quātumuis ad alia vota transierit.hanc opinionem cōem esse asserit Ioā. de Garro.in rubr.de secund.nupt.nu.45.par.2.

Conclusio CCCCI.

MVlier quæ transiuit ad secunda vota nō pōt substituere filijs suis exēplariter,quos filios ex primo matrimonio habuerat.Bar.Alex.& Ias.in l.ex facto.ff.de vulg.q̄ opinio est magis cōis vt firmat Io.de Garro.in rub.de sec.nupt.nu.47.

Conclusio CCCCII.

INactione de dote nō habet locū aliqua reconuentio.§.ta ceat.l.vnicæ.C.de rei vxoriæ actio.& ita in hoc cōcludit, vt per Io.de Garro.in rubr.de secū.nupt.nu.101.nisi in casu quo mater tutrix filiorum transiuerit ad secunda vota non reddita rōne suę administrationis,nā tūc matri dotē petenti poterit opponi exceptio, & ipsa dos retineri poterit donec rō reddita fuerit.Soci.ꝓſ.189.Io.de Garro.in rub.de sec.nup. n.101.in 2.par.

Conclusio CCCCIII.

QVando mulier secūdò nubit de consensu suorū liberorum euitabit pœnas inductas ℨ mulieres secundò nubentes in fauorē filiorum primi matrimonij.gl.in §.j.in ver. copulantur.in authent.de non eligen.secund.nuben.Ioā.de Garro.in rub.de sec.nupt.in 2.part.num.4.verùm in eo casu omnes filij debent consentire:alioquin non consentientib. illis acquiretur quod perditur per mulierē secundò nubentē vt in eo loco per de Garro.cessant etiam illæ pœnę si mulier nubat de consensu sui mariti.Bald.in l.j.C.de sec.nupt.& in l.filium quem.C.famil.ercisc.& hanc Baldi opinionē seruari asserit Io.de Ripa in rubric.de sec.nupt.num.17.& quādo filij dicantur consentire,vide Dec.consi.206.

Conclusio CCCCIIII.

LIcet pœnę statutę ℨ mulieres secūdò nubentes ex l.j.C. de secund.nup.intra annum luctus sint hodie correctæ per dictū Apostoli de quo in c.fi.de sec.nup.durāt tñ illę pœnę ℨ viduas luxuriosè viuētes ītra ann.luctus, q̄ nō sunt correctę.doct.in l.sororē.C.de his q.vt indi.& plenè de Garro.ī l.j.nu.57.de sec.nup.quod ꝓcedit ēt si ipsa vidua ℨheret matrimoniū cū eo cui fecit sui copiā: qa iā p stuprū cōmissum p viduā ius acquisitū est ipsis filijs primi matrimonij, q̄d ius demū nō pōt tolli.ita est ibi decisio & illa est cōis opinio teste de Garro.in authen.eisdem pœnis.nu.16.C.de sec.nupt. ꝙ si post annum luctus illa vidua stuprum committeret, nō perderet dotem.ita de Garro.in authen.eisdē pœnis.nu.18.

Conclu

Conclusio CCCCV.

POenæ omnes quæ imponuntur viduis secundò nubentibus infra annum luctus,sunt quidem sublatę & correctę per ius canonicum,de quo in c.fi.de sec.nup.vt iam dictum fuit deci.397.superius. Aliæ verò pœnæ quæ imponūtur secundò nubentib.non quia nubunt infra annū luctus,sed qa nubunt,& sic rōne secundarū nuptiarū, & q̄ respiciūt fauorē filiorū non sunt sublatæ,sed tenent: & sic leges,fœminæ, hac edictali, & similes hodie locū habent inquantum ꝓ eas leges impositæ sunt pœnæ ex eo solo ꝙ secūdo contrahūt matrimoniū, cùm tales pœnæ respiciant fauorem filiorum primi matrimonij.Innoc.in c.penult.& fi.de sec.nupt.quem ibi sequuntur Panor.& cæteri doctores.& est cōis opinio & legistarū & canonistarum à qua in consulendo & iudicando nō est recedendū.Ioā.de Garro.in l.j.nu.231.C.de secun. nupt.

Conclusio CCCCVI.

MAter etiam creata tutrix in testamento in assumptione tutelę filiorum suorum primi matrimonij tenetur renunciare secundis nuptiis.authent.matri & atiiæ.& authen. sacramentum.C.quā.mulier tutelæ offi.fungi pōt.Bal.in ea authent.matri.& ibi Sali.Bar.in l.si quis sub.ff.de testa.tutel. & hanc esse magis communem opinionem demonstrat de Garro.in authent.eisdē pœnis.nu.32.de secun.nupt.ita vt ꝓ consequens mater tutrix aut datiua aut testamentaria in assumptione tutelæ tenetur renunciare secundis nuptijs.

Conclusio CCCCVII.

MAter tutrix etiam testamentaria secundo nubendo perdit tutelam suorum filiorum primi matrimonij. Ioan. Fab.in l.omnem.C.ad Tertul.& ibi Corneus inquit hāc opinionem vt communem tenendam.quod confirmat de Garronib.in authent.eisdem pœnis.nu.32.C.de secund.nupt.

Conclusio CCCCVIII.

POenæ omnes impositæ cōtra mulieres secundò nubentes cessant vbi nulli sunt liberi ex eo matrimonio.l. fœmin^e.& l.hac edictali.C.de secun.nup.oēs enim illæ pœnæ impositæ sunt fauore filiorū: ꝙ si nulli stent liberi,cessabunt ergo pœnæ.de Ripa in l.2.nu.4.C.de sec.nupt.& idem erit si nulli supersint liberi,vel si fuerint,& omnes decesserint ante quā mater secūdò nupserit. quare tales pœnę cessant nullis extantibus liberis tempore transitus ad secunda vota.Alex. consi.211.vol.7.de Ripa in l.fœminæ.nu.5.C.de secū.nupt. quinimo si extarent liberi tempore quo mater secundò nubit,& deinde liberi moriantur, succedet eis mater quamuis secundò nupserit.Alex.consi.63.in 5.vol.

Conclusio CCCCIX.

PActa quæ fiunt inter coniuges in ℨctu matrimonij,vt superstes tantum lucrari possit in bonis prærnorientis valent:& talia lucra erunt præcipua superstiti,ita vt nec filiis illius matrimonij sint reseruanda,si contingat eam superstitē ad secunda conuolare vota.quia ea nō acquiruntur ex vltima voluntate, sed ex contractu receiproco.l.si pater puellæ. & ibi Paul.Castr.C.de inoff.testa.arg.l.j.& l.de fideicōmisso. C.de transact.Bart.consi.175.lib.2.de Ripa in l.fœminæ.nu. 30.C.de sec.nupt.immo valet pactum inter cōiuges mutuū vt superstes succedat primo decedenti: quod pactum nō eget insinuatione.Alex.consi.83.nu.14.part.2.

Conclusio CCCCX.

VIdua si quid acquirat intra annum viduitatis,p̄sumptio erit ꝙ illud acquisiuerit ex pecunia mariti,per l.Quint^s. ff.de donat.inter vir.& vxor.& hoc vt euitetur suspicio turpis quæstus. quæ ratio militat in vidua intra annum luctus, sicuti in muliere aliquid acquirētе constante matrimonio. nam præsumendum erit eam mulierem acquisiuisse ex pecunia mariti:secus erit dicēdum in vidua post annum luctus quę si aliquid acquisiuerit erit suum absque vlla suspicione. Albe.de Rosa.& Salice.in l.etiam.C.de don.inter vir.& vxo. de Ripa in l.fœminę.nu.40.C.de secū.nupt.alioquin nisi ita distingueremus nulla vidua posset aliquid acquirere: quod esset absurdum.Dec.consi.237.& Boer.dec.81.nu.6.

Conclusio CCCCXI.

ACquisita ex causa societatis initæ inter maritum & vxorem in ℨctu matrimonij,vel postea acqsita ex causa societatis,non reseruantur filijs primi matrimonij, sed in totū ea pertinent ad ipsos coniuges, cum ea habeant titulo oneroso.plene de Ripa in l.fœminæ.nu.43.& 44.C.de secund. nup.idem tenet Steph.Bertr.consi.212.in 2.par.in fin.vbi tenet mulierē nō perdere conuolando ad secunda vota, quæ habuit à suo marito ex titulo oneroso. Contrarium tamen iudicatur vt refert Papō in suo recueil in titulo,des nopces, arrests.nempè oīa filijs primi matrimonij reseruanda esse.

Conclusio CCCCXII.

SI mulier à marito sit hæres instituta stantibus liberis, & illa ad secunda vota cōuolauerit,statim hęreditas deuoluit ad filios ipsius matrimonij.l.ij.C.de sec.nupt.& vxor desinet esse hęres:& hęreditas ad filios deuoluetur.d.l.ij.remanet tñ vsufructuaria ipsa mater,quæ tamen proprietatem iam amisit.d.l.ij.& ibi Salic.& de Ripa ibi.nu.50.omnis enim modus proprietatis eam matrem deserit.& hoc modo filijs competunt actiones hæreditariæ absque vlla cessione & restitutione cùm sint directo hæredes, & vidua nihil detrahere poterit.de Ripa in d.l.ij.nu.47.& 48.

Conclusio CCCCXIII.

MAter quæ instituitur hæres ab vno ex filijs primi matrimonij illi filio succedet ex testō & poterit disponere de tali hæreditate sicuti & quilibet alius hæres institutus. quod procedit etiā extātibus alijs liberis ex eo matrimonio. & quāuis ea mater secundò nupserit, plenā tamē ꝓprietatē eorū bonorum obtinebit.authent.ex testō.& ibi de Garro. nu.2.C.de sec.nupt.succedit enim mater suo filio ex sua voluntate cui filio liberum erat alterum hæredem instituere. & hoc verum est etiam si mater iam contraxisset secundas nuptias ante mortem sui filij.de Garronibus eo loco.nu.4. & 5.vbi asserit hanc communem esse opinionē contra Bal. opinionē in l.mater.C.ad Tertul.& ꝓedit superior decisio siue filius relinquat matri ex simplici legato,siue eam hæredem instituat.ita de Garronibus ibi nu.6.& Boer.dec.191.

Conclusio CCCCXIIII.

PAter & mater in bonis descendentiū nullis extantibus liberis ex ipsis descendentibus debent habere legitimā saltem in bonis ipsorum descēdentium: ꝙ si extent liberi ex ipsis descendentibus nulla legitima ascendētibus debita est, cùm semper prima causa sit suorū in successione.l.pater.ff. de inof.testa.& ibi Bar.& Paul.Castren.de Garro.in authen. ex testō.nu.22.C.de sec.nup.& Oldrad.consil.123.

Conclusio CCCCXV.

TRansitus ad secunda vota operatur priuationem ꝓprietatis corū tñ bonorū q̄ ad superstitem peruenerant ex titulo lucratiuo,aut ex testō,aut ex contractu ex vno ex illis coniugibus ad alterum,& nō si aliunde aliqua bona ad vnū ipsorum peruenerint:quia per talem transitum afficitur prę cipuè memoria alterius cōiugis prædefuncti,& non aliorū. §.prospeximus.in authen.de non eligē.secun.nuben.& §.soluto.in authent.de nuptijs.ideo solum priuatur mulier proprietate eorum bonorum quæ à suo marito acceperat. hāc cōclusionem tenet Aret.in §.prę feruntur.insti.ad Tertul.sequitur Io.de Garro.in authent.ex testō.nu.18.C.de sec.nup.

Conclusio CCCCXVI.

MVlier ab intestato filio suo mortuo succedens vnà cū alijs filijs primi matrimonij per transitū ad secūda vota priuatur proprietate bonorū filij prę mortui ab intestato, q̄ bona ex paterna substantia prouenerant siue secundò ante mortem filij,siue post nupserit:& in illis bonis solum vsufructū habebit.est conclusio approbata in authent.ex testō. de secūd.nupt.& ibi Ioan.de Garro.nu.32.& sic ea mater remanebit vsufructuaria,& prestita cautione gaudebit eo vsufructu.Stepha.Bertr.consi.212.in 2.vol.nu.4.& 5.in alijs autem bonis quæ filio obuenerunt aliunde quam ex substantia paterna,mater remanebit proprietaria,& pleno iure succedet.Io.de Garro.in authen.ex testamento.nu.13.

Conclusio CCCCXVII.

SI mater post mortem suorū filiorū primi matrimonij cōsuolauerit ad secūda vota,per talē transitum ad secunda vota mater non priuatur successione filiorum suorum ab intestato quantum ad bona quę filij habuerūt ex substantia paterna,nec quantum ad alia bona quę filius aliunde poterat habere:immo in omnib.mater filijs suis succedit quātūcuis transierit ad secunda vota: & hoc post mortē aliorū filiorū.& in illis bonis mater excludit oēs patruos suorū filiorū,& in illis bonis fratres cōsanguineos, & alios quoscūque cognatos.§.& quoniam infirmas. in authen.de nup. Bart.in authen.ex testamento.C.de sec.nup.cuius Bart.opi.verā esse multis argumentis comprobat de Garronibus in illa authē. ex testamento.numero,48.& Baldus ibi.

Conclusio CCCCXVIII.

SEcundò nubens non potest plus relinquere suę secundę nuptę,vel suo secundo marito quàm vni ex filiis primi matrimonij reliquerit.per l.hac edictali. C.de secund.nupt. quod ꝓcedit vt nec filio ex alio cōiuge cū quo secūdò ℨhitur matrimoniū possit plus relinquere quā ꝙ minus reliq̄rit

Universidad de Deusto
Biblioteca

vni ex filijs alterius matrimonij. Paul. Castr. in authent. vnde si parens. C. de inoff. testamento. Steph. Bertr. in d. l. hac edicta li. num. 11. & hoc ad fraudes euitandas, & vt prohibeatur color acquirendi de persona ad personam. fieret enim fraus legi, si mulier secundo nubens extantibus liberis primi matrimonij posset plus relinquere filio sui secundi coniugis, cū pater eius demum esset vsufructuarius bonorum sui filij & sic indirectè acquireret quod directè non poterat, per l. cū oportet. in prin. C. de bonis q̄ libe. ergo tale plus relictum filio secundi mariti non valet, sed est perinde ac si ipsi secūdo marito relictum esset & quasi relictū eius contemplatione in fraudē filiorū primi matrimonij. de Garro. co. loco. n. 13.

Conclusio CCCCXIX.

QVāuis mulier secūdo nubēs possit oīa sua bona in dotē cōstituere & ſtātib. liberis primi matrimonij, non tñ pōt facere pactū de dote lucrāda, vel parte dotis lucrāda cū secūdo marito: qa vigore talis pacti secūdus ꝯiunx lucraret plus, & plus haberet quā vnus ex filijs primi matrimonij in iudicio ipsorū liberorum primi matrimonij. & hęc est cōis opinio omniū vt asserit Bertr. in l. hac edicta li. num. 17. C. de sec. nup. & si tale pactū factum fuerit, non poterit maritus in vim illius pacti plus petere quā vnus ex filijs primi matrimonij, cui minus relictum fuit. Iaſ. in authent. præterea. C. vnde vir & vxor. & Boer. deci. 113.

Conclusio CCCCXX.

TEstes examinati super articulo, q̄ res valet cētū, quāuis ea attestatio testiū sit publicata, ea tñ publicatione non obſtāte ijdem vel alij testes produci poterunt ad probandū q̄ ea res valet plus vel minus. c. cum causam. q̄ inter œcono mū. de testi. Bar. in l. cū furti. & ibi Iaſ. nu. 9. ff. de in litem iurā. quia talis articulus non est contrarius, immo diuersus: quia vnum & aliud potest esse. Guid. Papæ deci. 585.

Conclusio CCCCXXI.

IN ꝯctib. nominatis nusquā est locus pœnitētiæ & re integra ad hoc vt ꝯctus resoluatur: sed bene debet agi vt actus impleat. l. sicut. C. de actio. & obli. l. in commodato. §. sicut. ff. commo. l. inciuile. C. de rei vendi. Bar. Bal. & Iaſ. in l. si pecuniam. nū. 11. ff. de condi. causa data.

Conclusio CCCCXXII.

IN ꝯctibus innominatis nō respectiuis nō habet locū pœnitentia: & sunt illi ꝯctus innominati simpliciter & nō respectiuè, vt est transactio, permutatio, pactū nudū, & similes ꝯct⁹. & hāc cōclusionē tenet gl. in l. si eū fundū. in prin. ff. de pact. Bar. & Iaſ. in l. si pecuniā. ff. de cōdi. causa data. per l. j. C. de rerum permut. Conclusio CCCCXXIII.

IN ꝯctibus innominatis respectiuis ex parte illius qui ꝯctū impleuit, licita est pœnitentia. l. si pecuniā. ff. de cōdi. causa data. nisi tales ꝯctus vallati essent aut iuramento aut stipulatione. tūc enī null⁹ loc⁹ esset pœnitētiæ. Iaſ. in d. l. si pecuniā.

Conclusio CCCCXXIIII.

QVoties dñs reuocat mandatū, procuratoris talis reuocatio debet parti aduersę intimari, & aduersari⁹ debet de tali reuocatione certiorari. c. ex parte decani. vbi Pan. & alij de rescr. docto. in cle. j. de renū. l. mandatū. C. mandati. Iaſ. in l. si pecuniā. §. si seruum. in prin. ff. de cond. causa data. & talis reuocatio debet ēt procuratori intimari: alias ea reuocatio nō valeret. l. si mādasset. ff. māda. & hoc siue talis procurator esset in iudicio, siue extra iudiciū. Fel. ī d. c. ex parte decani. de resc. & c. mādato. de pc. alioquin gesta per eū procuratorē valerēt quoadusque reuocatio mādati illi fuerit intimata. Inn. in ca. quidā. de renū. Fel. in eo. c. ex parte. n. 7. p cle. primā. de renū.

Conclusio CCCCXXV.

IN rescripto quod q̄s obtinet, ad illius validitatē debet fieri mentio de primo rescripto iā obtento: aliās secundum nō valet. quod procedit vbi primū erat validū, aliās si esset nullū, aut inualidū secūdum teneret quāuis de primo inualido nulla fuerit facta mētio. ca. bone. de confirm. vtili vel inutili. Alex. p̄s. 43. nu. 5. in 4. vol. & etiā fieri debet mētio de p̄cessu iām inchoato: & in summa de omni notabili clausula p quā princeps moueri posset & reddi difficilior ad cōcedendū. c. cæterū. & ibi Panor. & Fel. de resc. & hoc siue in eo p̄cessu sit iam cōtestatū siue nō, vt ibi per Felin. nisi p̄cessus ille fuisset inchoat⁹ eamet die qua fuit impetratio: & hoc procedit vbi alteri iudici dirigitur nouū rescriptū. q̄ si cimet iudici qui iā incepit cognoscere, & qui primo datus fuit, dirigatur fm rescriptū valeret quāuis de primo nō fecerit mentionē: nā si in eo primo aliquid fuerit omissum, ita vt fm sit obtinendū ad eundem iudicem, tunc secundum non vitiabitur quamuis in eo non fiat mentio de primo. Felin. in eo. capitu. cæterum.

Conclusio CCCCXXVI.

VBi nō est necesse aliquid exprimere, vel aliquam solemnitatem adhibere, si tñ ea solemnitas adhibeatur, & ineprè, talis actus per hoc nō vitiaretur q̄n alius actus sumit robur aliunde quām ex tali solemnitate inepta: cum attētatio solemnitatis nō debeat actū vitiare ex se aliās subsistentem. Iaſ. in l. edita. C. de eden. Feli. in c. cum ordinem. versi. sed aduerte. de rescr. per l. j. C. de rei vxorię actio. vbi actio de dote cōpetit si stipulatio non fuerit expressa, vel si fuerit expressa ac inutiliter.

Conclusio CCCCXXVII.

ABlatiui absolutè positi in ꝯctibus nō disponunt sed resoluuntur in cōditionē. l. ab emptione. versi. pstitis oīb. ff. de pact. idem in vltimis voluntatibus. l. à testatore, vbi Bar. & alij. ff. de condi. & demonst. Iaſ. in d. l. ab emptione. & tales ablatiui faciunt conditionem expressam. Bart. in l. j. ff. de cōdi. & demonst. & Iaſ. in d. l. ab emptione.

Conclusio CCCCXXVIII.

FIlius quidem quantum potest debet excusare sui patris opinionē, sicuti & discipulus sui præceptoris opinionē debet defendere. l. dicere autem. §. fi. ff. de arbit. tamen vbi ea opinio patris aut præceptoris excusari non potest, & in his quæ sunt iuris licitum est filio patrem emendare, sicuti & discipulo hoc permittitur vt suum præceptorem emendet. l. dedi. §. si liber. & ibi Iaſ. nu. 3. ff. de condi. causa data.

Conclusio CCCCXXIX.

DOs filiæ data debet ad patrem constituētem redire, si filia sine liberis moriatur. l. dos à patre. C. solu. matrim. & hoc fm opinionē cōmunem, & de iure approbatam. Guid. Papę, consi. 98. num. 3.

Conclusio CCCCXXX.

FRater maior natu qui post mortem patris administrauit bona fratris minoris, tenetur illi de administratis rōnem reddere, Roma. consil. 414. Iaſ. in l. si hęres. circa finem. ff. de cōdi. causa data. Est quidem verum q̄ si frater aliquid acquisierit post mortem patris, quāuis bona paterna adhuc sint indiuisa, & quæ tenet indiuisa cum suo fratre, tamen si aliqd acquisierit, illud erit suum, & ad eum pertinebit. tenebitur quidem de administratis rōnem reddere. Guid. Papę consil. 104. nu. 21. Soci. cōsi. 73. nu. 2. vol. j. & ibi inquit q̄ de omnibus taliter qualiter tenetur rationem reddere, & q̄ in modicis statur suo iuramento, si personæ qualitas verisimiliter & iudicis mens concurrant. Soci. consi. 40. in 4. vol.

Conclusio CCCCXXXI.

SI filius in suo testamento prohibuerit filiū res immobiles vendere, quia vult q̄ perpetuò remaneāt in familia, filius non poterit eas res vendere sed nec permutare, propter rōnis identitatem, considerando mentē testatoris & illius effectum. Bal. in l. dedi. ff. de condi. causa data. Bal. & Angel. in l. cum ij. §. si cui. ff. de transac. & Iaſo. in d. l. dedi. nu. 5.

Conclusio CCCCXXXII.

SOcius criminis non admittitur in testem contra consocium, nec pro eo nec cōtra eum. l. qm̄ liberi. C. de testi. & ibi doct. c. veniens. & ibi gl. & docto. de testib. c. j. & ibi doct. de consti. verum vbi aliàs delictum non posset probari, tunc socij in testes bene admitterentur. c. fi. de testi. cogen. & etiā vbi ageretur de interesse aliquo ciuiliter tamen: in criminibus aūt grauioribus, puta in crimine læsæ maiestatis, hæresis falsificationis monetę, & in alijs casib. enumeratis à glossa in l. fi. C. de accusa. & Iaſ. in l. 4. §. si tibi. nu. 4. ff. de cōdi. ob turpē cām. bñ admitterenē socij ī testes ꝯ cōsocios. Iaſ. ī d. §. si tibi.

Conclusio CCCCXXXIII.

QVando socius criminis ꝯ socios examinatur in illis casibus in quib. nō debet admitti in testē eo casu p̄fessio illius accusati socij ꝯ alios quos sibi asserit socios delicti nō probat, & neque est sufficiēs ad torturā, licet faciat aliquod indicium. glosſ. in l. si filium. C. de libe. causa. Salic. in l. fin. C. de accusa. Iaſ. in l. 4. §. si tibi. nume. 4. ff. de condi. ob tur. causam.

Conclusio CCCCXXXIIII.

FOemina in criminalibus non admittitur in testem. ca. forus. de verbor. sign. in subsidium tamen, & vbi delictū per viros non potest probari, eo casu in criminalibus mulieres admittuntur ad delictum probandum. Alex. consi. 166. lib. j. Iaſ. in l. j. §. si cui. nu. 4. ff. de condi. ob turpem causam. & hoc de iure canonico. secūdum verò ius ciuile posset esse testis. gl. in eo c. forus.

Conclusio CCCCXXXV.

MInor viginti annis in testem non admittitur in criminalibus. l. in testimonium. & l. inuiti. ff. de testi. ī defectū tamen

tamen probationum, & vbi aliàs delictum non posset probari, minor tunc admitteretur in testem. Anto. de Butr. in c. tertio loco. de proba. Iaſ. in l. j. §. si cui. nu. 4. ff. de cōd. ob turp. causam.

Conclusio CCCCXXXVI.

DEbitor in diem ante diei cuentum non pōt cogi ad soluendū: quia est tutus exceptione. l. ī diē. ff. de cōd. indeb. tamen debitor fisci propter necessitates imminētes pōt cogi ante diem ad soluendum. l. j. & ibi Bart. per eum tex. C. de condi. ex lege, & infert ibi Bal. q̄ emptores gabellarum pro necessitate reipublicæ possunt cogi ad soluendum ante tempus, ꝓpter repētinas necessitates publicas. Iaſ. ī d. l. ī diē. n. 4.

Conclusio CCCCXXXVII.

SI mandatarius aut procurator cui quis mandauit vt rem emat certo pretio, & procurator maiori pretio eam rem emerit quam sibi mādatū fuisset, talis procurator illud plus quod expoſuit, licet non possit repetere per viam agēdi, potest tñ per viam excipiendi per quandam æquitatem. l. naturaliter. ff. de condict. indebit. quia si plus emit, non fuit in culpa cum minoris non potuerit comparasse. Iaſ. in d. l. naturaliter. & ibi etiam Angel.

Conclusio CCCCXXXVIII.

SI iudex vel notarius examinās testes, posuerit dictum primi testis extensè, postea examinans secūdum, tertium, & alios testes dixerit q̄ secundus testis idem dixit q̄ primus, & tertius idem dixit q̄ primus, dicendum erit dicta eorum testium probare: & q̄ dictū est q̄ secundus idem dixit q̄ prim⁹ intelligitur in effectu. Bal. in titu. de pace Constantiæ in vltimo versi. illius textus. idem Bal. in l. testium. C. de testi. & in l. ampliorem. C. de appella. in §. in refutatoriis. Panor. in ca. nihil obstat. de verbor. sig. Iaſ. in l. penulti. ff. de condi. indebiti: vbi inquit hoc teneri communiter.

Conclusio CCCCXXXIX.

TEstis qui interfuit contractui super aliquo cōtractu sed nō interfuit cōclusioni nō ꝓbat cōsūmationē ꝯct⁹, seu illius actus cōsummationē super quo actu interfuit. Bal. ī c. fi. de iura. calū. in antiqui. p tex. in l. elegāter. ī prin. ff. de cōdi. indeb. gl. in l. Lucius. in gl. magna. ff. de his q̄ notātur infa. q̄ vult q̄ testes nō ꝓbant q̄n nō plenè deponūt, vel nesciūt totū factū. & refert Iaſ. in ea l. eleganter. in prin. nu. 2. & 11. sola enim cōclusio in ꝯctib. attendit. Bal. in l. ꝯctus. C. de fid. instr. multa enī dicūtur q̄ nō fiunt: quare nō sufficit ꝓbare tractatum, cùm tota vis cōsistat in conclusione. Dec. consil. 11.

Conclusio CCCCXL.

SI datio in solutū sit facta à iudice pro maiori summa quā sit ipsum debitum, talis datio in solutū in totum vitiatur. quod ꝓcedit etiā si in aliquo minimo nō sit debitū. l. si non sortē. §. si centū. ff. de condi. indeb. & ibi Bart. & Iaſ. nu. 20. & Iaſ. in l. si is ad quem. nu. 17. ff. de acquir. hæred.

Conclusio CCCCXLI.

TEstator potest ad tempus prohibere ne hæredes diuidāt bona hæreditaria, & vt stēt in cōmunione vsque ad certū tēpus. nō pōt tñ mandare cōmunionē imperpetuum, vel vt stent perpetuò in cōmunione, & sine diuisione hæreditatis: quā diuisionē perpetuò nō pōt ꝓhibere, cùm nemo inuitus cogatur stare in cōmunione. l. fi. C. com. vtriusque iud. l. si non sortem. §. si centum. ff. de condi. indeb. & ibi Iaſ. post Paul. Castr. & alios. Boer. decis. 87. concludit ita teneri communiter, & poterit tamen non obstante ea prohibitione fieri diuisio inter eos cohęredes, quæ de consensu hęredū fieri poterit, ēt si ad tēs ea ꝓhibitio mandata fuerit, & cōmunio ad tēs. Dec. consil. 547. nu. 2. & Boer. ea dec. aut ēt fieri poterit ea diuisio ex aliqua iusta causa. Dec. consi. 349.

Conclusio CCCCXLII.

CONuentio illa inita inter aliquos vt stent perpetuò in cōmunione, & vt nō possint bona cōia diuidere nō valet. l. si cōuenerit. ff. pro socio. l. in hoc iudicium. §. si cōueniat. ff. commu. diui. Iaſ. in l. si nō sortem. §. si cētum. nu. 6. ff. de cōdi. indeb. iuramento tñ talis conuentio firmari poterit, vt ibi p Iaſ. poterit tamen demum haberi absolutio à tali iuramēto, & sic discedi poterit à tali conuentione.

Conclusio CCCCXLIII.

IVdex ꝓ suo salario, sed & aduocatus, aut ꝓcurator, aut notari⁹ causę nō possunt retinere processum, vel acta causę ꝓ eorū sportulis, nec possunt retinere scripturas, vel instrumēta eis tradita ꝓ eorū mercede cū nō habeant ius retētionis. l. fi. C. cōmo. Iaſ. in l. si non sortē. §. si cētū. ff. de cōdi. indebi. Boer. deci. 15. nu. 2. & 3. poterit tñ ipse ꝓcurator instrumēta vel acta litis retinere, non quidē ꝓ sua mercede, sed bene vt dominus sibi satisfaciat de sumptibus quos fecit, non tamē pro suo salario.

Conclusio CCCCXLIIII.

NOn est licitū vti retentione alicuius rei etiā pro vero debito. l. fi. C. cōmo. nisi ꝓ expensis in ea re factis. vnde sartor potest vestem retinere pro sua mercede, donec ei soluatur. Bar. in d. l. fi. & si quis expoſuerit in funeralibus scholaris mortui, poterit enim retinere libros donec sibi exſoluatur pecunia debita quæ iam fuit expoſita. Bald. in l. j. C. etiam ob chirograp. pecu. & mulier mortuo marito potest propria authoritate remanere ī domo mariti & ī qua cū marito habitabat & quam domum poterit retinere donec actualiter dos soluatur. Bal. in l. penul. C. de nō numera. pecu. & hęc tenēda menti asserit Iaſ. in d. §. si centū. l. si nō sortē. ff. de condi. inde.

Conclusio CCCCXLV.

EA quæ ex tempore variantur nō reputantur vniformia. ob id in his quæ variantur tempore non infertur de tempore prēterito ad rēs ꝑsens: vt si quis olim fuerit pauper, nō sequitur, nūc eum esse pauperem, cùm qualitas paupertatis mutari possit. item olim diues non sequitur, nunc eum esse diuitem, sicuti & ætas quæ tēpore ipso variatur: & olim possessor hodie non præsumitur possessor. l. siue possidetis. C. de proba. & probatur hæc regula in l. si non sortem. §. libertus. & ibi Iaſ. nu. 13. ff. de condi. indeb.

Conclusio CCCCXLVI.

DOs censetur causa pia quando ea dos relinquitur pauperi: quia tunc intuitu & causa pietatis censetur esse facta, non autem q̄ causa dotis per se sit causa pia, nisi illa relicta sit intuitu pietatis & paupertatis. Bart. in l. cum is qui. §. si mulier. ff. de condi. indeb. Bar. in l. j. C. de sacros. eccles. Boeri, decis. 94. & Iaſ. in d. §. si mulier. & intelligitur facta seu relicta dos ad pias causas ex qualitate personę, nempè si sit pauper, aut mulier miserabilis: nam si aliàs sit diues mulier illa, tale legatū nō iudicabit factū ad pias causas. ita Boer. in eo loco.

Conclusio CCCCXLVII.

LEgatum alimentorum relictum pauperi, cēsetur esse ad causam pietatis relictū, & ad causas pias: aliàs si non relinqueretur pauperi non dicetur factum ad causam piam. Bart. in l. alio. ff. de optio. lega. Iaſo. in l. cum is. § mulier. ff. de condi. indeb.

Conclusio CCCCXLVIII.

PRiuilegium non soluendi decimas prædiales de possessionibus quas suis manibus colunt cōcessum, monachis nō refertur ad colonos eorum: quia siue illi sint coloni partiarij siue pensionarij, siue etiam colūt nummis siue pro certa pensione fructuum tenentur tales coloni ad integrā decimam tam pro eorum parte quam pro parte domini. & antequam dominus consequatur suam partem, quia decima est onus reale & sequitur detentatores fructuum. gl. in cle. si religiosi. de deci. in verbo, excolēdas. & ibi Zabarella. num. 22. Soci. consi. 93. vol. 3. refertur ergo ad monachos qui suis manibus colunt, aut qui eorum sumptibus faciunt colere eorum possessiones data pecunia ipsis colentibus, & laborātibus. de Anchara. in c. ex parte j. & in ca. licet. de deci. & hoc ꝓcedit vbi priuilegium de non soluendo decimas eximeret personas, ita vt per hoc tale priuilegium esset personale. q̄ si tale priuilegiū eximeret & terras, & sic esset reale, tunc tale priuilegiū non soluendi decimas eximēdo terras à tali solutione prodesset tale priuilegiū & colonis qui nō tenerentur ad eas decimas exoluendas. gl. in d. cle. si religiosi. & ibi Zabarella. nu. 2. & de Ancha. in eo c. licet.

Conclusio CCCCXLIX.

PEcunia dicitur esse de rebus quæ seruando seruari non possint. l. j. §. fuit quæsitum. & ibi Bar. & oēs, ff. ad Trebel. Iaſ. in l. interdum. nu. 2. ff. de condi. indeb. relinquit cogitandum. Boer. tamen hoc tenet decis. 209. nu. 4. & hoc propter periculum perditionis vt ibi Boer. & vide in deci. sequenti.

Conclusio CCCCL.

REs q̄ seruādo seruari nō possunt intelligūtur duob. modis, vno respectu earū rerū q̄ vltra tres ann. nō possunt seruari quin corrūpant, vt in quātitatib. vini, frumēti, olei & in fructib. gl. in l. j. C. si aduer. vſuca. altero modo dicūtur res esse q̄ seruādo seruari non possunt, q̄n eas res cōseruādo ex tali cōseruatione nulla vtilitas, vel cōmoditas nobis pōt ꝓuenire: & hoc respectu pecunia pōt dici de reb. q̄ seruādo ñ possunt seruari: q̄a ex tali cōseruatiōe pecunię nulla vtilitas oriri pōt. Iaſ. in l. interdū. nu. 3. ff. de condi. indeb. tū & ꝓpter periculum perditionis vt fuit dictū in decisione superiori.

Conclusio CCCCLI.

SI maritus magnas expēsas fecerit ī exigēdis debitis à debitoribus suę vxoris, poterit demū eas magnas expēsas ab ipa

Universidad de Deusto
Biblioteca

vxore, aut à suis hæredibus repetere: paruas autem expensas non posset repetere. Bald. in l. iij. C. de fal. cauſ. adiec. Iaſ. in l. ſi in area. num. 3. ff. de condi. indeb. item & repetet expensas neceſſarias ab eo factas in rebus dotalibus, & quæ minuant dotem l. quod dicitur. ff. de expen. in rebus dota. factis. fructus verò rerum dotalium quos maritus percipit sunt ipsius mariti, cùm sit dominus rerum dotalium. l. doce ancillam. C. de rei vendi. & neque computabuntur in sumptus factos. Alex. conſi. 162. in 7. vol.

Concluſio CCCCLII.

REus conuentus opponens exceptionem ſolutionis, vel pacti de non petendo, vel excipiens cõditionaliter, nõ per hoc videtur fateri debitum præceſſiſſe. l. non vtique. ff. de except. niſi reus ipſe in exceptione vteretur talibus verbis, quæ de neceſſitate includerent debitum: vt ſi reus diceret ſe liberatum, quia ſoluit: ea verba præſupponunt obligationem præceſſiſſe. l. decem. ff. de verbo. obliga. & ea regula non procedit in criminalibus, in quibus ſi reus dicat ſe feciſſe ad ſui defenſionem, per hæc verba ſatis approbat delictũ. Bald. in d. l. decem. Iaſon in l. Iulianus. numer. 15. ff. de condi. indeb.

Concluſio CCCCLIII.

IN contractibus vltro citroque obligatoriis poſteaquam vna pars adimpleuit contractum ex ſua parte, altera pars quæ non impleuit cum potuiſſet implere, cõſtituitur in mora, quamuis non ſit taxatum aliquod tempus ad ipſum contractum adimplendum. l. Iulianus. §. ſi ex vendito. ff. de actio. empti. l. curabit. C. de actio. emp. Bart. in l. de diuiſione. ff. ſol. matrimo. Iaſ. in l. naturalis. §. at cũ do. nu. 3. ff. de præſcri. verbis. per illum textum.

Concluſio CCCCLIIII.

SI fructus de meis arboribus cadant in tuum fundum, ſunt mihi reſtituendi, & ad quos habendos competit mihi actio in factum: q̃ ſi tu eos fructus collegeris, vel feceris eos depaſci, datur mihi actio in factum ad eorum fructuũ eſtimationem cõtra te. l. qui ſeruandarum. & ibi Iaſ. ff. de pſcr. verbis.

Concluſio CCCCLV.

VAlet conuentio ita facta inter aliquos, ſcilicet ſi quis dicat alicui artifici vt faciat tale quid., & q̃ de ptio demũ erimus concordes: & erit talis conuentio contractus innominatus, pro quo competit actio preſcriptis verbis, & ſi poſtea contrahentes non ſint concordes de pretio, actio in factum ſubſidiaria datur inquantum viſum fuerit æquum iudici: & ſic ad pretium taxandum arbitrio iudicis. Bal. in l. fin. de ꝓtrah. empt. Paul. Caſtr. & Iaſ. in l. ſi tibi. ff. de preſc. verbis.

Concluſio CCCCLVI.

PEcunia habet ſuos redditus, nempe vſuras, quæ vſurę dicuntur redditus pecuniæ. l. Titius. & ibi Iaſ. ff. de pſcr. verbis. l. alumnæ. ff. de adimen. legatis. & vſuræ dicuntur fructus pecuniæ. l. vſuræ pecuniæ. ff. de verbor. ſigni.

Concluſio CCCCLVII.

TRanſactio fieri poterit poſt latam ſententiam quando ab ea eſt appellatum: quia lata ſententia adhuc res dicitur dubia quãdiu poteſt appellari, ideo fieri poteſt trãſactio. l. eleganter. §. i. ff. de condi. indeb. & l. poſt rem. ff. de tranſact. Iaſ. in l. tale pactum. §. qui prouocauit. ff. de pactis.

Concluſio CCCCLVIII.

QVilibet etiam extraneus poteſt ſoluere ꝓ debitore etiã inuito, & eum liberare ab obligatione. l. ſoluendo. ff. de neg geſtis. l. ſolutionem. ff. de ſolu. & poteſt etiam ſoluere creditori inuito: immo extraneus offerendo creditori alicuius impedit ne creditor poſſit agere cõtra debitorem. vñ ſi debitor conuentus poſſit probare de tali oblatione facta à quodam tertio, poterit agentem creditorem repellere. l. tale pactum. §. qui prouocauit. & ibi Iaſ. in fi. ff. de pactis.

Concluſio CCCCLIX.

COmmunis eſt hęc ſententia, q̃ ſi pater, habens ſolum filios naturales, & eos legitimandos per reſcriptum principis curauerit, ſi demum ille ex ſuo matrimonio liberos legitimos & naturales procreauerit, per talem natiuitatem filiorum ex matrimonio ea iã facta legitimatio reuocabitur quoad bona, ſed non quoad ſtatum ipſorum filiorum, qui ſemper remanebunt legitimati; ſed non q̃ poſſint patri ſuccedere, cum ab aliis filiis progenitis ex vero matrimonio excludantur, & ſic quoad ſtatũ ipſorum legitimatorum tenebit legitimatio. docto ita tenent in l. ex facto. ff. de vulga. Iaſ. in l. tale pactum. §. pater. nu. 8. ff. de pact. niſi tales filij legitimati fuiſſent per ſubſequens matrimonium, vt ibi per Decium.

Concluſio CCCCLX.

TEſtis ſui dicti tenetur rationem reddere, quod procedit quando ſuper ea ratione fuit interrogatus, aliàs non. l. ſolam. C. de teſti. & ibi doct. & gl. & ſi tunc interrogatus nõ redderet cauſam ſui dicti, non probaret. quæ tamen regula non procedit, vbiille teſtis deponeret ſuper his quæ ſunt iuris: quia tunc etiam non interrogatus teſtis debet rationem ſui dicti reddere in his quæ ſunt iuris. c. cum cauſam quæ eſt. de teſti. vt ſi quis teſtis vellet dicere talem eſſe dominum rei alicuius, debet ille reddere cauſam ſui dicti. vel ſi teſtis deponat quem eſſe furioſum, quia debet dicere cauſam furoris. Bald. in l. furioſum. C. qui teſtamenta facere poſſunt. vel etiã ſi teſtis deponat quem eſſe in famem, tunc etiam debet cauſam infamiæ reddere etiam non interrogatus. Innoc. in cap. cum oporteat. de accuſ. & vide alias exceptiones ad hanc regulam, quas ponit Iaſ. in l. cum hi. ff. de tranſact in §. vlt. Aliàs autem teſtis non interrogatus de ratione dicti probat etiam ſi deponeret ſuper maleficio: nam deponens de maleficio ſimpliciter probat abſque alia ratione, ſi non de cauſa fuerit interrogatus. Decius conſi. 100. nu. 1.

Concluſio CCCCLXI.

TRanſactio quantumcunque generalis concepta verbis etiam generalibus non obſtat demum agenti ex alia re, & alia cauſa quàm ſuper ea ſuper qua ſpecialiter fuit tranſactum. l. qui cum tutoribus. & ibi Iaſ. ff. de tranſact.

Concluſio CCCCLXII.

RENũcians in vtilitatem alicuius omnibus iuribus & bonis quæ quis habet, vel ſperat habere, talis renunciatio intelligitur facta ex cauſa de præſenti: & ideo ſi haberet poſtea ius ex ſucceſſione ab inteſtato nõ noceret talis renũciatio. Barto. & Iaſ. in l. qui cum tutoribus. nu. 2. ff. de tranſact. & ſic renuntiatio facta omni iuri quod quis habet, vel ſperat habere, intelligitur de cauſa de præſenti, & ad cauſam de p̃ſenti eſt referenda, & non ad cauſam quæ poſtmodum põt ſuperuenire. idem Bart. in l. ſi poſt emancipationem. §. j. ff. de libe. lega. ſi tamen dictum ſit q̃ renũciat omni iuri quod habet, vel ſperat habere ex omni cauſa de futuro, tunc talis renunciatio & in futurum noceret. Bart. in l. j. C. de pact. Iaſ. in d. l. qui cum tutoribus. num. 3.

Concluſio CCCCLXIII.

TRanſactio generaliter facta non porrigit ad ius poſtea ſuperueniens, niſi trãſactio vel renũciatiõ expreſsè cõciperetur in tempus futurũ. l. qui cum §. fi. & ibi Iaſ. ff. de trãſ.

Concluſio CCCCLXIIII.

NOn eſt inconueniens vnum habere dominium directũ rei alicuius, & alium in ea re percipere cenſum. l. fi. §. fin. ff. de contrah. empt. quia dominium directum alicuius rei, & cẽſus qui ſuper ea re debetur, ſunt inter ſe diuerſa: & ſunt vt principale & acceſſorium. Guid. Papæ deci. 264. dominium autem directum eſt vt principale, & cenſus eſt vt acceſſoriũ, quod non ſemper ſequitur principale. §. ſi tamen. inſtitu. de rerum diuiſione.

Concluſio CCCCLXV.

LEgato cenſu annuo quem quis percipit ſingulis annis ex aliqua re, vel quis dando cenſum quem percipit ſingulis annis ex aliqua re, non propterea cenſetur legare vel donare directum dominium quod quis habet ſuper ea re ſuper qua legat vel donat cenſum annuum: cum aliud ſit dominium directum & aliud ſit cenſus, vt in ſuperiori deciſione fuit demonſtratum. & cũ inter ſe habeant ſe vt principale & acceſſorium ſequitur q̃ legato cenſu dominium directum illius rei non eſſe legatum, ex qua re cenſus debetur. Guid. Papæ deci. 264. per d. l. fin. ff. de contrahend. empt. ſunt enim ea inter ſe diuerſa: quare de vno ad alterum non infertur.

Concluſio CCCCLXVI.

AVgmentum dotis non debetur mulieri quando dos à muliere marito non fuit exoluta: q̃ ſi pars dotis ſoluta fuerit, & partis augmentum, pro rata deberetur. authen. ſed quæ nihil. C. de pact. conuentis. niſi illi authenticæ fuiſſet renunciatum. Guid. Papæ deci. 274. & Bened. in verbo, & vxorem. nu. 62. quod procedit eo caſu quo mulier ipſa dotẽ ꝓmitteret, & fuiſſet in mora eam dotẽ non ſoluendi: tũc enim dote nõ ſoluta, nec augmẽtũ deberetur. & ita intelligitur. §. penul. de nõ eligen. in authen. q̃ ſi nõ mulier dotẽ ꝓmiſerit, ſed quidã ali⁹, & tũc qa nihil mulieri imputari debet: immo ipſi marito, & eo caſu augmentum deberetur etiam dote nõ ſoluta. Boer. deci. 22. & Guid. Pap. deciſ. 274.

Concluſio CCCCLXVII.

IN hoc regno Franciæ nullus pręter regem cõtra arreſtum curiæ reſcribere poteſt. Solus enim princeps concedit literas

ſiteras contra arreſta, vel eius cãcellaria in ſuo loco, vbi ſunt præfectæ illę cancellariæ. ita Rebu. in ſuis commen. in conſtitu. regias, arti. vnico, in gl. 2. nu. 3. & 4.

Concluſio CCCCLXVIII.

CONtra arreſta ſubuenitur partibus vno de tribus modis: primò per propoſitionem erroris, quando ſcilicet pars allegat errorem facti interuenisse in eo arreſto: & q̃ per errorem facti ita fuit iudicatum, & tunc reſcriptum à principe obtineri debet, vbi error proponitur, & appellantur literæ regiæ in propoſitione erroris facti & nõ iuris: quia error iuris non poſſet allegari. vt per Rebu. in tractatu de lite. ciui. arti. j. in gl. ij. nu. 58. Altero modo per ſupplicationem ciuilẽ de qua per ipſum Rebuf. in eo loco. nume. 43. & tertiò per beneficium reſtitutionis in integrum, vt per Rebuf. in eo titulo, nu. 3. 4. 5.

Concluſio CCCCLXIX.

IN literis ciuilibus pars debet ea deducere quæ ſi deducta fuiſſent, non ſic fuiſſet iudicatum: vt ſi deducatur conſuetudo, quæ in primo iudicio non fuerat deducta & contra quam fuit iudicatum. Rebu. in eo loco, de literis ciuilibus. nu. 49. in gl. j. debet enim aliquod omiſſum allegari, quo allegato ante arreſtum, non ſic fuiſſet iudicatum. l. ſi prætor. §. Marcellus. ff. de iudi. & ibi Rebuf. nu. 19.

Concluſio CCCCLXX.

CONtra arreſtum deciſorium ſolẽt impetrari tales literæ ciuiles, vt quia illud latũ fuerit dolo aduerſarij, vel quid tale fuit omiſſum, quod ſi fuiſſet deductum, aliter fuiſſet iudicatum. Rebu. in eo loco, nu. 7. & 19. contra aũt arreſtum interlocutorium ſi ſit magni ponderis & præiudicij, ſolent etiã proponi & impetrari illæ literæ ciuiles, vt ibi per Rebu. nu. 22. ſed contra arreſtum prouiſionale non impetrãtur hæ ciuiles: & ſi fuerint impetratæ reiiciuntur: vt teſtatæ Rebu. eo loco, in gl. 6. nu. 16. & Papon in ſuo recueil des arreſts in titu. de la force des iugements, arreſt. 7.

Concluſio CCCCLXXI.

EXecutio arreſti vel ſententiæ intra annum fieri debet. c. quærenti. de offi. deleg. alias ſi poſt annum peteretur exe cutio, poterit pars ex cã noua ſe opponere, & nec fieri poſſet executio non audita partis oppoſitione ſufficiet tamen ad excludendum partem ab oppoſitione. quòd intra annum executio fuerit incepta, licet non fuerit perfecta. c. plerũque & c. ſinautem. de reſc. Rebuf. in eo loco in gloſſ. vlti. numero 104.

Concluſio CCCCLXXII.

INtra triginta annos arreſtum exequi poterit. doct. inc. plerumque. de reſc. & in l. fin. C. de preci. impe. offere. & ita in praxi obſeruari aſſerit Rebuf. in eo loco in gl. vlti. nu. 3.

Concluſio CCCCLXXIII.

EXecutor arreſti non poteſt taxare expenſas coram eo factas: quia ad hoc non fuerat datus. ita Rebu. loco quo ſuprà. nu. 6. & in tractatu de ſenten. executoria. art. 7. in gl. 9. numero 16.

Concluſio CCCCLXXIIII.

ARreſtum retractari poterit ex omni cauſa quæ ſufficiẽs eſſet ad appellandum: & in his caſibus literæ ciuiles obtineri poterunt, & neque debent denegari. Specula. in titulo de ſenten. §. fi. ver. item retractabitur. per cap. vt debitus honos. de appella. ita Rebu. in eo tractatu de lite. ciui. in fi.

Concluſio CCCCLXXV.

CONtra arreſta quis poteſt venire non ſolũ ſi lata ſint dolo aduerſarij, ſed & per inſtrumenta de nouo reperta: vel ſi lata ſint prætextu inſtrumentorum falſorum. Nico. Boer. deci. 307. vel etiam ſi lata ſint prætextu falſorum teſtium. & his caſibus arreſta poterunt retractari per beneficium reſtitutionis in intergrũ ex ea clauſula generali, ſi qua mihi iuſta cauſſa. Si quis tamen vellet venire per inſtrumẽta de nouo reperta, deberet allegare & probare quòd in primo iudicio non habuit facultatem producendi talia inſtrumenta. & hoc procedit in priuatis hominibus. Cæterum eccleſia, fiſcus, vel minor audirentur per inſtrumenta de nouo reperta non allegato nec probato quòd non potuerint ea inſtrumẽta reperiri. & ſufficiet illis dicere ea inſtrumenta de nouo nunc fuiſſe reperta. quod procedit & in actore & in reo. ita ibi Boer.

Concluſio CCCCLXXVI.

SI pars cui dilatio data fuit ad contradicendum inſtrumentis à parte aduerſa productis, nihil dixerit, videtur in non contradicẽdo ea approbaſſe quantum ad hoc vt perſonam notarij qui ea inſtrumenta confecerat, non poſſet reprobare. nempe eum non eſſe notarium, vel non deſcriptũ in matricula. Sal. in l. fi. C. de fid. inſtru. ſed non prohibetur quin poſſit oſtendere & allegare inſtrumentum illud falſum eſſe, vel aliàs erroneum, per eum titulum, ſi ex falſis inſtru. Boer. dec. 307. ver. ſed & reſpondet.

Concluſio CCCCLXXVII.

NOn concedi ſolet gratia proponendi errorem cõtra arreſtum interlocutorium: quia grauamen in diffinitiua reparari poterit. Aufrer. in dec. Cape. Tholoſ. dec. 479. Rebuf. in titu. de ſuppli. ſeu erro. propo. in præſa. quæſt. 9. & in arti. j. in glo. 12. & talis ſupplicatio à principe non conceditur, vt ibi per Rebuf.

Concluſio CCCCLXXVIII.

IN poſſeſſorio non proponitur, nec petitur ſupplicatio reſpectu erroris contra arreſta lata in poſſeſſorio: & illa obſeruari aſſerit Rebuf. in tracta. de ſuppli. articulo primo in glo. 12.

Concluſio CCCCLIXXIX.

CONſiliarij in magno conſilio præferuntur cõſiliarijs de parlamento, quãtumuis illi ſint poſteriores in receptione. Nam ſemper pferuntur conſiliarii in parlamẽto. Luc. de Pẽna. in l. 2. vt digni. ordo ſeruetur. lib. 10. C. & Boer. in tractatu magni cõſilij, nu. 141. & 142. & hoc verum eſſe tenuit ibi contra Socinum.

Concluſio CCCCLXXX.

DOmini de parlamento non poſſunt nec de iure nec de facto leges aut ordinationes vniuerſales facere ſecundum veram & communẽ ſententiam doctorum, vt refert Boer. in eo tractatu magni conſi. nu. 179. ita vt lex, non ambigitur. ff. de legi. ſit hodie correcta: quoniam hoc ad ſolum principem cum ſuo cõſilio pertinet, vel niſi illi de mandato principis ad id procederent. Boer. in eo loco, nu. 178.

Concluſio CCCCLXXXI.

ILla eſt vulgata & recepta cõcluſio, quòd ab inteſtato ſuccedunt deſcendentes aſcendentibus, ſalua tamen gradus prærogatiua milla facta differentia ſexus, nec ſuitatis, nec emancipationis. §. i. in authen. de hæredi. ab inteſta. venien. ſicuti & aſcendentes ſi ſoli ſunt ſuccedunt ſuis deſcendentibus in infinitum, ſalua tamen gradus prærogatiua. authen. defuncto. C. de ſuis & legi. hære. Bene. in rep. c. Rainutius. in verbo, & vxorem. nu. 8. & his deficientibus cognati ſicut & agnati proximiores inſimul ſublata differentia agnationis & cognationis. Boer. ibi.

Concluſio CCCCLXXXII.

MEndicantes poſſunt hærędes inſtitui in teſtamento alicuius: & tale teſtamentum valebit licet aliàs ſint incapaces proprietatum ex generali cõſuetudine: & ſic tales mẽdicantes poterunt hæredes inſtitui non vt ea bona teneãt, ſed per epiſcopum vendentur & pretium in eorum neceſſitate conuertetur. ita Bene. in verbo, & vxorem. nu. 217. & licet aliàs mendicantes & alij religioſi cuiuſcunque ordinis etiam ſi non ſint ex ordine mendicantiũ non poſſint ab inteſtato ſuccedere eorum parentibus, aut conſanguineis, ſed & neque ab inteſtato, monaſteria ſuccedere poſſunt. nam ꝓ profeſſionem bona ingrediẽtium religionem accreſcũt & acquiruntur parentibus proximioribus in gradu. & ita de generali conſuetudine obſeruari aſſerit Bene. in eo loco nu. 220. 221. & 262.

Concluſio CCCCLXXXIII.

IVs albanagij in patria linguæ Occitanæ non habet locum ex regis Ludouici vndecimi ordinatione, cuius meminit Bene. in verbo, & vxorem. nu. 1059. aliàs eſt nu. 497. in 5. deciſ. in rep. c. Rainutius. propterea extranei ibi habitantes vndecunque ſint oriundi, habilitantur ad acquirendum, & ad diſponendum de acquiſitis. Bene. in eo loco.

Concluſio CCCCLXXXIIII.

IN prouiſione non ſolet regulariter fieri condemnatio expẽſarum: quia adhuc incertum eſt de iure vtriuſque quod poſtea in proceſſu liquidatur & aperitur. Rebuf. in com. in conſti. regi. in titu. de lite. oblig. articu. primo in gloſſ. 10. nu. 22. & in tractatu de ſenten. prouiſ. arti. 3. in gl. prima numero 27.

Concluſio CCCCLXXXV.

LOcans domum vel quid aliud conductori, qui demum alteri reconduxit ſi nõ fuerit primo locatori exolutum, poterit ille locator executionem facere non ſolum in bonis conductoris primi: ſed & in bonis alterius conductoris. verum primo fieri debet executio in bonis primi. quę bona ſi non ſint ſoluendo procedetur demum & ad ſecundũ. Bar. poſt gl. in l. vectigalia. §. fi. ff. de vectig. & com. Rebuf. in tracta. de litera. oblig. arti. 4. in gl. 2. nu. 13.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Conclusio CCCCLXXXVI.

NOn sufficit quòd producatur clausula instrumenti, sed & totum instrumentum producendum est ad hoc, vt fidem faciat: aliàs ea sola clausula non faceret fidem. Barto. in rub. de noui ope. nunt. Gui. Papæ dec. 383. in fine.

Conclusio CCCCLXXXVII.

VNa pars ex litigantibus potest alteram cogere ad concludendum in causa, cùm cõclusio sit pars iudicij quod in inuitum redditur. l. inter stipulantem. §. j. ff. de verb. obl. & vbi altera pars differt concludere poterit suprema curia ordinare quòd habeatur pro cõclusõ & renũciato in causa. & ita obseruari asserit Gui. Papæ dec. 587. in fine. & ita prouisum fuisse in pœnam contumaciæ asserit Ioan. Cõstantinus in suis cõmẽtarijs in cõsti. regias. sup ordinatione. 23. & ibi inquit in pœnam contumaciæ fuisse prouisum cõtra reum in non respondendo, vt lis habeatur pro contestata.

Conclusio CCCCLXXXVIII.

SI testis in vno iudicio iuratus vnum deposuerit, & in alio iudicio ẽt iuratus aliud deposuerit, primæ depositioni & non secundæ standum erit. Bar. in l. si postulauerit. §. pe. ff. de adul. cuius Bar. opinionem sequitur Gui. Papæ dec. 593. & eam seruari ibi asserit & Papon in suo recueil des arrests in titulo, des preuues des tesmoings, arrest 14. quod procedit vbi vtraque depositio iure facta fuit. quòd si secunda depositio sit valida, prima vero inualida, tunc secundæ depositioni staretur. Ita Papon ibi. quòd si testis vnum dixerit extra iudicium, vel coram iudice extra tamen formam iudicij, vel in iudicio nullo, & post in forma iudicij validi contrarium deposuerit, secundo dicto iurato & facto validè standum erit. gl. in c. cum causam. de testi. Ausre. in dec. Capæ. Tholo. deci. 289. & 326. aliquid tamen secundo dicto detrahitur ꝓpter variationem vt ibi per Aufre. qui inquit ibi eã esse cõmunem opinionem. quòd si testis extra iudicium dixerit cõtrarium eorum quæ iam iuratus in iudicio dixerat, prima depositio non infringetur ex tali dicto. Ausre. in ea decisio 280.

Conclusio CCCCLXXXIX.

DOnatarius medietatis bonorũ poterit vnam de rebus donatis in solidum alienare, etiam inuito donatario. Et ita alienando transfert dominium in accipientem: ita tamẽ vt donator tantundem de alia medietate bonorum donatario satisfaciat. l. si quis argentum. C. de dona. Guid. Pap. dec. 602. & hoc fauore donatarij.

Conclusio CCCCXC.

SI sunt duo hæredes instituti quorum alter sit grauatus de parte sua restituenda, ille grauatus detrahet quartam Trebellianicã ex sua parte & dimidia hęreditatis. l. filium quẽ. C. fami. herciſc. l. iubemus. C. ad Trebe. vbi erãt plures instituti & vnus solus grauatus, qui demum detrahit quartã ex sua parte. quis autẽ institutus in re certa non detrahit quartam. l. lex falcidia. §. nusquam. ff. ad l. Fal. Iaſo. in d. l. filium. numero 10.

Conclusio CCCCXCI.

IN causa appellationis etiam antequam sit in causa cõclusum non potest fieri recõuẽtio cum facta non fuerit in cã principali: quia quod excluditur per litis contestationẽ in primo iudicio non potest amplius repræsentari in causa appellationis. l. ita demum. & ibi Iaſo. C. de proc. & est dec. Capellæ. Tholoſa. dec. 93. & ibi Aufre. & Bal. in l. per hanc. C. de temp o. appella.

Conclusio CCCCXCII.

OFficium tutoris & curatoris debet esse gratiutũ l. j. & 2. ff. mandati. propterea tutor vel curator non debent habere salarium aliquod. potest tamen iudex salarium constituere si æquum videatur. Bar. in l. à tutoribus. §. fi. ff. de admi. tuto. gl. & Bar. in l. j. §. j. ff. mand. Iaſo. in l. item. C. de procura. expensas autem factas petere possunt sed non salarium vt dictum est. Guid. Pap æ quæſt. 68. & Masueri. in titulo, de tuto. & cura. §. item iudex.

Conclusio CCCCXCIII.

DOnatio facta à patre filio inter viuos, quæ statim valet, vt est donatio remuneratoria & donatio facta à patre filio in præmium emãcipationis, quę donationes statim valent. l. Attilius Regulus. ff. de dona. & quæ ibi notãtur. Bar. in l. in quartam. ff. ad l. Falci. tales donationes non computantur filio in legitimam, nisi hoc à patre expresè dictum esset, vt talis res donata computetur. l. si quando. §. & genaliter. & ibi docto. C. de ino. testa. ea autem donatio quæ non statim valet, sed morte patris cõfirmatur, filio in suam legitimam erit computanda, quia habet vim relicti. ita concludunt oẽs doctores in authen. ex testamento. C. de collat. legata autẽ in legitimam computantur. l. etiam. §. si debita. ff. de bonis libert. & ita communiter tenetur per Bart. & alios docto. in l. in quartã ff. ad l. Falci. Ergo & talis donatio quæ morte confirmatur erit computanda. & procedit prima regula vbi quãtitas data non ascẽderet ad legitimam. quòd si ea quantitas data à patre filio in eo casu in quo potest valere donatio inter patrem & filium ascenderet vsque ad legitimam, bene tunc computaretur. Alex. in l. illud. C. de colla. Iaſ. in l. si quãdo. §. & generaliter. C. de ino. testamẽto.

Conclusio CCCCXCIIII.

FIlia cui à patre dos fuit assignata quæ tunc erat congrua inspectis facultatibus ipsius patris, sicuti tunc erant illius facultates, si illa filia renunciauerit successioni paternę dote mediante, quæ tunc erat competens, non poterit demũ ad legitimæ supplementum agere, quãuis facultates ipsius patris excreuerint tempore mortis ipsius patris: & sic propter lucrum superueniens, & augens facultates ipsius patris nõ propterea augeretur legitima ipsius filiæ & neque admitteretur filia ad petendum supplementum iuxta facultates bonorum patris tempore suæ mortis, sed iuxta valorem qui erat tempore renunciationis. & hoc siue iuramentum interuenerit siue non. Ang. in l. stipulatio. & ibi de Imol. Roma. Bal. & Pau. Castr. in authen. res quæ. C. com. de lega. & eam opinionem æquam esse & veram, & secundum eam fuisse iudicatum refert Boer. dec. 62. in fi. quia in tali legitima æstimanda data à patre filiæ suæ consideratur tempus renuncia tionis factæ per filiam & tempus dationis doris & legitimę, per l. si quando. §. j. C. de inof. testamento. & Boer. in ea decisione nu. 15. quo tempore si filia non læsa fuerit, & si illi eados fuerit sufficiens constituta considerato valore bonorũ, qui valor tunc erat, non poterit demum filia conqueri quãtumuis facultates patris auctæ fuerint tempore suæ mortis. quòd si dos in vltima voluntate fuisset constituta, tunc supplementum illius peti poterit iuxta valorem bonorum patris vt erat tempore suæ mortis. per l. cũ quęritur. C. de inof. testamento. Boer. eo in loco nu. 16. & superiora procedunt vbi filij testatoris essent hæredes instituti. quòd si extranei tunc ad supplementum agere poterit filia vt erit æstimatio tempore mortis. Boer. ibi nu. 18. quòd si tempore illius renunciationis factæ à filia ipsa fuisset læsa, & sic non fuisset sufficienter dotata inspectis facultatibus patris, quæ tunc erant, non obstante tali pacto iurato posset semper agere ad supplementum legitimæ. l. si quando. C. de inof. testamento. §. j. vt scilicet suppleatur legitima inspecto valore bonorũ patris qui erat tempore renunciationis, nisi tunc fuisset ei renunciatum, & supplemento legitimę quo casu excludere tur. Boer. in eo loco.

Conclusio CCCCXCV.

DE iure murorum reparatio pertinet ad incolas & non ad dominum loci, & refici debent muri expensis ciuiũ pro viribus singulorum. l. omnes prouinciarum. & l. turres. C. de operi. publ. est quidem verum quòd etiam hi qui habitant extra muros, dum tamen habitãt infra barritoria vel mandamentum illius loci, tenentur ad talem contributionem. Io. And. in addi. ad Spec. in titu. de censi. §. nunc videdum. & cum ea murorum refectio spectet ad consules, & nõ ad dominum loci, sequetur custodiam clauium villæ nõ ad dominum loci, sed ad consules ipsius villæ spectare. d. l. turres. Gui. Pap. consi. j. nu. 7.

Conclusio CCCCXCVI.

STatuto & cõsuetudine ciuitatis induci potest vt testamẽtum coram duobus vel tribus testibus confectum valeat. l. si non speciali. C. de testa. & hanc opinionem cõmunẽ esse asserit Bene. in rep. c. Rainutius. in verbo, testamentum. j. nu. 54. & si in testamentis hoc recipi possit vt duo testes sufficiant, idem erit censendum & in codicillis, & in donationibus causa mortis. Bal. in l. fin. C. de codi. & Bene. in eo loco. numero 56.

Conclusio CCCCXCVII.

TEstamentum minus solẽne factum per filium inter parentes non valet. non enim possunt liberi instituere parentes in minus solemni voluntate. l. hac consultissima. §. si quis autem. C. qui testa. facere possunt. Specula. in titu. de instrumen editione. §. compendiosè. verſicu. quid si filius. Bald. in authen. si qua illustris. C. ad Orfician. Salic. in l. fin. C. fami. herc. Bene. in verbo, testamentum. j. numero 58. in rep. c. Rainutius.

Conclusio

Conclusio CCCCXCVIII.

SCedula testamenti scripta manu patris inter liberos aut saltim manu ipsius patris subsignata quamuis scripta sit manu alterius, vel etiam si contineat diuisionem bonorum inter liberos quamuis nulli sint adhibiti testes, plene probat & tali scedulæ standum erit. Bald. in authen. ꝙ fine. C. de testa. Bar. & Pau. Cast. in l. si is qui. ff. de testa. & quando est scripta manu patris non requiruntur testes quantum ad ipsos liberos: respectu vero legatariorum aut aliorum non probaret tale testamentum sine testibus. d. authen. quòd sine: scedula vero quæ reperitur in arca patris non scripta nec subscripta manu ipsius & sine testibus, non probat nec inter liberos. Bal. & Cast. in d. authen. quod sine. quòd si sit probatũ esse scripturam patris aut illius subsignationem, & faceret fidem iuxta primam regulam. quòd si non fuerit probatum non valeret. Bene. in rep. c. Rainutius. in verbo, testamentũ. j. nu. 87.

Conclusio CCCCXCIX.

EX inueterata cosuetudine hæc opinio prævalet, quòd in iudicio familiæ herciſcũdæ antiquior debet diuidere & iunior eligere. Gui. Papæ. dec. 289. licet de iure secundum saniorem opinionem maior natu deberet eligere. Iaſ. in l. j. ff. si cer. peta. de consuetudine tamẽ iunior eligit, vt per Guliel. Bene. in verbo, in eodem testõ. nu. 211. in rep. c. Rainu.

Conclusio CCCCC.

LIcet rei datio in solutum nõ sit propriè vẽditio Decius consi. 18. tamen quando in ea datione in solutum pecunia interuenit, & fit ex voluntate, tunc erit venditio & in ea datione locum habebit retractus, & laudimium ex ea debebitur domino directo, qui dominus directus poterit petere laudimium ex tali venditione & datione in solutũ facta. Specu. in titu. de emp. & vendi. §. nunc dicendum. ver. pone statutum. Boer. in consue. Bitur. §. iij. de consue retractus. Rebuff. in repe. legis vnicę in verbo dupli. nu. 39. C. de senten. quæ pro eo quod interest.

STEPHANI RANCHINI I. C.

CLARISSIMI, AC SENATORIS APVD MONTEMPESSVLANVM IN SVPREMA GENERALIVM

Curia, Miscellanearum Decisionum, seu Conclusionum
ac Resolutionum vtriusque Iuris,

Pars Tertia.

Conclusio I.

EUdatarij qui pro feudis præstant seruitia cogi non possunt contribuere cum aliis in collectis. l. agros de fundis limitro li. 11. C. & ibi Lucas de pẽna & l. ij. & iij. de colla. fundi. patri lib. 12. C. qa illi feudatarij duplici onere grauari non debent l. eum qui ff. de iureiur. Luc. de penna in eo loco & in l. 2. de bon. vacan. lib. 10. C.

Conclusio II.

NObiles pro agris quos tenẽt & quos non habent in feudum etiam si sunt milites militantes coguntur præstare tributa pro illis & tenẽtur cum alijs contribuere & in summa tenentur contribuere pro bonis quæ tenent & pro quibus non præstant seruitia aut onera. l. priuatæ & l. penul. de excusa. munerum lib. 10. C. nobiles enim eo solo quòd sunt nobiles non sunt immunes à præstatione collectarum & fiscalium munerum. Lucas de pẽna in l. agros. de fundis limitro. lib. 10. C.

Conclusio III.

FEudatarij pro mobilibus quæ habent in feudo nẽpe pro animalibus quæ ibi tenẽt ad instructionem feudi seu rei feudalis vel ad impugnandum feudum non tenentur ad aliquas contributiones qa ea mobilia sunt feudalia & habentur tanquam feudalia & censentur pro feudalibus pro quibus sunt instructa & constituta. l. 2. C. de verbo. signifi. Luc. de pen. in l. agros. de fun. limi. li. 11. C. quod enim statui tur in re principali, & in eius accessorio locum habet. l. proinde ff. de ędi. edicto. Lucas de pen. in d. l. agros & in l. 2. de bonis vacan. lib. 10. C. per l. cum quidam ff. de fundo instr. pro alijs vero animalibus quæ ibi sunt ad commercium vel quę ibi sunt nõ ꝓ ipso fundo tenenẽ ꝓtribuere ita ibi Luc. de pẽ.

Conclusio IIII.

APpellatione pluris & totũ continet. & appellatione minus id quod nihil est continetur l. 2. C. de hęredi. insti. l. illud §. minus ff. ad trebel. Sal. in l. hac edictali. nu. 2. C. de sec. nuptiis.

Conclusio V.

EX generalitate legis omnes tenẽtur ad publicas vtilitates & functiones qui expressa lege non inueniuntur immunes l. omne territorium. de censibus. lib. 10. C. per eum titulum de immu. nemini conce. & l. omne. C. sine censu vel reli. & iuxta illud Ezechielis omnis populus tenebitur prouinciis Lucas de penna in l. agros. ver. tertio quęritur. de fundis limi.

Conclusio VI.

FEudatarij ratione feudi quod habent tenentur cum aliis habitatoribus contribuere pro reparatione murorum alicuius castri aut ciuitatis vbi inhabitant: per l. ad instructionem. C. de sacro. eccleſi. & ad pontium & itinerum refectionem l. iubemus C. eodem. & hoc de cõsuetudine receptum esse contra ipsos feudatarios asserit Masueri. in titu. de talliis §. itẽ illi qui sunt nobiles. Gui. Bene. in re. c. Rainutius in verbo & vxorem nume. 1030. Bal. in d. l. ad instructionem Gui. Papæ dec. 3. & hoc dummodo duo cõcurrant necessitas scilicet refectionis murorum vel pontium & quòd tales nobiles habeant ibi ea feuda ita Bal. in d. l. ad instructionem. & Bene. eo loco nu. 1031.

Conclusio VII.

INiuriarum actione ille tenetur qui profert in aliquem verba iniuriosa in genere: vel si quis dicat contra aliquem tu es fur vel latro gladiator vel similia verba, licet ea verba in genere proferuntur nec speciem maleficij certã contineãt: ea enim verba quantumuis prolata in genere dicuntur verba iniuriosa. Bar. in l. item apud labeonem. §. sed quod. ff. de iniu. afficitur etiam quis iniuria si illi dicatur tu mentiris. Alex. in l. & si pepercerit in prin. ff. de libe. & posthu. vel si dicatur alicui tu es spurius vel natus ex monacho vel adulterio nisi is qui improperat & profert talia verba ꝓbaret ea vera esse. nam tunc nõ teneretur actione iniuriarum: cum interſit reipublicę hoc sciri. nam proferens iniuriam alicui quæ vera est & cum interſit reipublicę eam sciri, tenetur actione iniuriarum Iaſ. in ea l. & si pepercerit in prin. secus si non interſit quia tunc proferens iniuriam quamuis veram tenere tur actione iniuriarum vt ibi per Alex. & Iaſo. & Boer. consilio primo.

Conclusio VIII.

VAlet promissio per quam quis promisit stare iuramento vel simplici dicto partis super interesse, dãnis & expensis arg. l. hæc venditio ff. de contra. emp. illa tamen promissio potest reuocari ante declarationem. arg. l. si quis iusiurandum. C. de iureiur. verũ si semel pars declarauerit stãdũ erit tali declarationi si est iusta: aliogn habebiẽ recursus ad arbitriũ boni viri l. si libertus ibi iurauerit. ff. de ope. liber. Ang. in §. non solũ insti de ver. obl. & in tali declaratione requiritur partis citatio. Ang. ibi: Dec. in c. 2. de fid. instr. Alex. consi. 130. in j. vol. & Rebu. in rubrica legis vnicę in prin. nu. 66. C. de senten. quæ pro eo quod.

Conclusio

Universidad de Deusto
Biblioteca

Conclusio IX.

SEntentia interlocutoria vltra semel & iterum non potest reparari & si bis fuerit confirmata non poterit reuocari gl.in cle.fi.de appella.in cle.Bar.in l.quod iussit. ff.de re iudi. Rebu.in l.vnic.nu.6.super primo notabili.& quamuis lata esset ea interlocutoria super incompetentia iudicis à iudice ordinario posset adhuc reparari quamuis ea interlocutoria lata super incompetentia habet vim diffinitiuę.Ro.cons. 358.& licet post decem dies quantum ad partes transeat in effectum rei iudicatę: iudex tamen eam interlocutoriam poterit reuocare etiam post decē dies ex suo officio & non ad partis requisitionem.Dec.consi.143.

Conclusio X.

PActum de retro vendendo toties quoties vel qñcūque volueris præscribitur spatio triginta annorum. & ita iudicatum fuisse refert Rebuff.in ea l.vnica in pri. notabili nu. 52.& 53.de senten.quæ pro eo.vt & eam communē & veram opinionem esse approbat ibi,eamque sequendam & in consulendo & in iudicādo asserit ibi.nu. 54. nisi contractus argueretur fœneratitius, nā in causa vsuraria nusquam currit præscriptio Alex.consi.46.vol.3.

Conclusio XI.

EX consuetudine generali regni Francię emptor non tenet reuendere nisi proximior retrahens totū ptiū obtulerit.idem dicemus in domino directo qui habet ius prælationis qui non audietur nisi totum pretium obtulerit l.fi. & ibi Ias.in septimo notabili.C.de fide instru. Chassa.in cōsue. Bur. in Rub.des retraicts.§.i.in gl.super verbo,le pris.in fine. & Rebu.in ea l.vnica in sexto notabi.nu.14.C. de sentē.quæ pro eo quod.

Conclusio XII.

IVssus construere monumentum sub tali pœna ad exemplum alterius existentis in tali loco si in eo loco illud non reperiatur ille nō incurret aliquam pœnam quia nō potest facere monumentum ad exemplum alterius si aliud non sit. l.in testamento.in prin.ff.de cōdi.& demonstra. Rebuf.in ea l.vnica.in septimo notabili.nu.3.

Conclusio XIII.

EMptor ex natura cōtractus tenetur de euictione etiam si hoc non sit expressum in contractu.l. non ambigitur. de euictio.verum si conueniat cum emptore quōd vēditor non teneatur de euictione re demum euicta:non posset quidem agi de euictione sed agetur ad pretium ad quod reddēdum venditor cogi poterit.l.emptorem.§.fi.ff.de actio. empti.& Aufre.in dec.capel.tholos.quæstio. 36.Rebuf. in ea l. vnica.C.de senten.in gl.j.nu.5.

Conclusio XIIII.

QVamuis nostra interfit non habere vicinos artifices similes nobis, vt interest bibliopolæ ne alius bibliopola erigat officinam vicinam suæ officinę & interest alterius artificis ne alia officina similis suæ sit iuxta suam non tamē propter illud interesse dabitur actio contra eum qui de nouo venit ad habitādum: & neque tales interesse peti poterit quia ille suo iure facit.l.libertus negociatorius ff. de ope. libert.l.quæro.ff.de iure patro. Rebu.in ea l.vnica in glo.j.nu. 36.C.de senten.quæ.nisi ille artifex qui de nouo venit vellet recipere signū alterius, nam illud posset prohibere. Albe. in d.l.quæro.Bal.in l.2.C.quæ res vendi nonpossunt.Rebuf. in ea l.j.in gl.j.nu.37.C.de senten.quæ pro eo.

Conclusio XV.

TEstatoris dispositio ita facta lego Titio mille & illis non solutis volo vt soluentur centum pro centenario in annos singulos,nullo modo valet.Bar.in l.3.§.fi. ff.de annu.lega.& in l.2.C.de his quæ pœnæ nomi.Guliel. Bene. in rep.c. Rai.in l.vni.in gl.j. nu. 65. & neque tenebitur hæres ad eam summam singulis annis soluendam ita vt talis conuentio non valeat etiam nomine pœnę.ita ibi Bene.ga talis conuētio sapit vsuram quæ prohibita est.ita Bene.ibi per l.j. C. de summa tri.& quæ ibi notantur.

Conclusio XVI.

INteresse conuentum seu pœna cōuentionalis adiecta facto debetur si non sit paritum conuentioni. constat enim pœnam promissam propter non factum exigi posse contra eum qui non fecit secundum partium conuentionem l.Lucius.ff.de actio.empti.Cor.consi.343.in prin.in j.vol.& potest peti quantumcunque illa sit etiam si excedat quadruplū vel si promiseris ædificare domum intra annum & si nō feceris promittis decem:vel si vendideris vasa aut quid aliud. & si ea vasa certo die non reddantur promittis decem: debitur illa pœna si intra illud tempus domus non fuerit ædificata.l.prædia ff.de actio. empti.vel si vasa non fuerint reddita.l.lucius ff.de actio. empt.Ias.& alij in l. promissis C. de trāsac.Pan.in c.dilecti de arbitris.Bene.in rep.c.Rai.in verbo,si absque liberis.in materia de leg.& fidei.nu.229. & Rebuf.in ea l.vnica in gl.j.nu. 52.& 55.C.de senten. quę pro eo quod. & super gl.in verbo dupli. nu. 3. quod procedit etiam si nihil interesset illius.§.alteri.de inut. stipula.Rebuf.ibi. nu. 54. nisi debitor positus esset in tanta angustia,vt non posset facere quod promisit. Rebu.ibi. nu.66.debetur autem totum interesse conuentum per l.vnicam C.de senten.quæ pro eo quod.& cum pœna conuentionalis succedat in locum interesse ergo talis illa summa debebitur quæ idē est cum interesse cōuento.Pyruhus in l.quatenus ff.de regu.iuris & Ias. in §.omnes nume. 12.insti.de actio. & hanc opinionem secundam asserit Rebu.veluti communem in ea l.vni. super verbo proferuntur nu.32.

Conclusio XVII.

POena apposita dationi quantitatis in cōtractu mutui nō debetur.Alex.consi.76.vol.5.nu.75.versi.dummodo nō sumus & consi.119.vol.2.nu.18.in fi quia præsumitur apposita in fraudem vsurarum Gui.Bene.in verbo si absque liberis in materia de lega.& fidei.nu.229. Rebu.in ea repe.l.vnicę in loco supra allegato.nu.57.& super verbo proferūtur. nu.46.& hoc procedit siue ea pœna excedat legitimum modum vsurarum siue non.Rebu.ibi nu. 61. nisi pœna ex interuallo esset promissa l.titius ff.de pigno.actio. Bar. in l. penul. C.de pigno.actio.Rebu.in eo loco in gl.j.nu.67.

Conclusio XVIII.

PŒna adiecta in cōtractu mixto continente quātitatem & factum valet & peti potest.Bar.in l.rogasti.§.si tibi. ff.si cert.peta.Rebu.in ea l.vni.in gl.j.nu.73.& idem si adiiciatur facto quod erat in obligatione propter quantitatem l. titiæ textores.ff.de lega.j.Rebu.in glo. in verbo proferuntur,numero 37.

Conclusio XIX.

POena conuentionalis apposita dationi quantitatis nō tamen in contractu mutui sed in alio casu sub conditione si non solueris & sic in defectū solutionis valet talis pœna conuentionalis sed restringetur vsque ad modum legitimum interesse arg.l.sancimus C.de dona. per l.cum allegas. & ibi gl.& Salice. nu.10.& ibi ita cōcludit C. de vsuris Ang. ita tenet in §.omnes nu.5.& 6.insti.de actio. Inno. in c. suā. de pœnis.Io.Fabe.& Ang.in §.alteri.nu.9.insti.de inut. stipu. & Alex.consi.76.nu.14.in 5.vol.& consi. 119.nu. 18.vol.2. Pau.Cast.in d.l.cum allegas nu. 6.Roma. in l.stipulatio ista. §.alteri.nu.22.ff.de ver.obl.& gl.in d.c.suam.& procedit hęc regula dummodo ille cui ea pœna est applicanda non sit solitus fœnerari. Archidiaconus īc.cū deuotissimum. 12.q.2. & dummodo etiam illa pœna semel committatur quia si in singulos annos mēses vel dies committeretur esset præsumptio vsuram esse. ita Archidi. qui tenet ibi eam oppinionē secure esse tenendam & etiam in contractu mutui pœna nō præsumeretur adiecta in fraudem vsurarum nisi ex qualitate creditoris hoc præsumeretur si sit solitus fœnerari. idem Roma.in d.§.alteri l.stipulatio. & Castr. in ea l. cum allegas. sed in casu nostro pœnam peti posse restrictam tamē vsque ad legitimum modum approbat Papon in suo recueil des arrests in titulo que la peine cōuentionelle ne puisse exceder lintereſt, in primo secūdo & in alijs arrestis.& quamuis vsura prohibita sit tenet tamen illa adiectio pœnę quæ petetur vt interesse & illi qui dicet pœnam excedere legitimum interesse incumbet onus probandi. Ioan.Fabe.in d.§. alteri. de inut.stipu.& hæc opinio videtur magis approbata quamuis multi contrarium teneant scilicet pœnam adiectam promissioni de dando non posse peti. inter quos est Alex. in d. §. alteri l.stipulatio.Bene.in verbo si absque liberis in materia de leg.& fidei.nu.229.& Rebuf. in d.l.vnica in verbo dupli.numero 4.

Conclusio XX.

POena adiecta dationi alicuius speciei debet si ea species non fuerit data tempore promisso.Alex.in l.stipulatio.§. alteri.ff. de ver.obl.Rebuf.in ea l.vnica in gloss.j.nu. 52. C.de senten.quæ pro eo.per l.lucius ff.de actio. empti. vt promitto tali de & si non tradam decem nomine pœnæ si nō sit paritum conditioni pœna debebitur vt ibi per Rebu.

Conclusio XXI.

QVamuis infinitū iurare liceat in litem per l.videamus. §.iurare ff. de in litem iurando. tamen iudex non debet taxare vt duplum non excedat.Bar.in d.l.vnica.C.de senten.quæ pro eo quod. quam opinionem inquit ibi conueniente

niē:em esse illi textui Rebu.ibi in ea l.vnica.in 90.j.nu.gl.in.ō,ait eā opinionē magis cōem esse & sequendā in iudicādo & consulendo: & in curiis seruari & in praxi.& sic illa infinitas quæ olim erat de iure digestorum per eam l.videamus, est restricta per constitutionē illius l.vnicæ, de senten.quæ. ita Rebuf.ibi nu.97.

Conclusio XXII.

QVando voluntarię iuramentū est delatum à parte parti & iuratum,nihil amplius quęrendum est.l. non erit. §.dato.ff.de iure. verum si lex,statutum aut cōsuetudo defert iuramentum tunc post tale iuramentum à lege aut à statuto delatum & iuratum cōtrarium probari poterit. Io. And. in c.j.de tempo.ordina. Alberi.de Rosa.in d.§.dato.l. non erit. & Ias.in l. fi.C.vnde vi.idem & si iudex iuramentum detulerit.vt quando defert iuramentū in litem contra illud potest in contrarium probari Albe.& Ias.in l.ait pretor.§.iurare. & in l.non erit.§.deferre ff.de iure.Rebuf.in rep.l.vni.in gl.j. nu.100.C.de senten.

Conclusio XXIII.

SI probauero aliquem meum debitorem,sed non in qua summa,stabitur iuramento de summa ex cōiecturis & verisimilitudinibus quibusdam l.fi.§.j.C.de bonis autho. iudi. possi.Cepola cautela.280.incipiente aliquis iurauit.& hanc opinionem tenēdam asserit Rebu.in l.vnica in gl.j.nu. 101. C.de senten.

Conclusio XXIIII.

SI domus ædificata sit in loco publico & non noceat vsui publico non debet tolli nec destrui ne vrbs ruinis deformetur: sed ꝓ solo & illius æstimatione dabit pecunias reipublicę si ille nemine prohibente ædificauerit.l.ii.§. si quis nemine.ff. ne quid in loco publico l.j.& ibi Iacob. Rebuf. de diuersis præd.lib. 12.C.& Per.Rebu.in rep.l. vnic.in gl.j. nu. 135.C. de senten.quæ pro eo quod.

Conclusio XV.

COmmodans rem vitiosam scienter vt equum, bonē aut vas aliquod vitiosum, & eam rem vitiatam commodatario vitium ignoranti tradiderit,tenebitur talis commodans ad omne interesse etiam extrinsecum & ad omne damnum illatum illi commodatario ex ea rei vitiata l.in rebus.§.item qui sciens.ff.commo.Rebu.in ea l.vnica in verbo dupli. nu. 43. & si commodatarius fuerit sciens vitij illius rei cōmodatæ commodans ad nullum interesse tenetur. l. penul. ff. commo.vt ibi per Rebu.liberaretur tamen cōmodans dando commodatario equum commodatum aut aliud animal pro noxa.d.l.penul.ff.com.& in rebus inanimatis si commodatarius tradiderat commodatario vas vitiatum non teneretur d.§.item qui sciens. ita Rebu. ibi si fuerit ignorans. secus si sciens.

Conclusio XXVI.

INteresse circa rem siue intrinsecum totum debetur. & illa est regula generalis in l.vinum.& in l.cum quid.ff.si cer.peta.Rebu.in l.vnica in verbo dupli. C. de senten. quæ pro eo. quod procedit etiam in his quæ immediate ex re obueniūt vt fructus,partus, fœtus & in his quæ obtinent vicē fructuum vt sunt pensiones domorum vecturę nauiū & simil. & hæc procedunt in contractibus bonæ fidei, & stricti iuris d.l.vinum & tota rei æstimatio debetur d.l.cum quid. Rebu. in l.vni.in gl.dupli.nu.47.& 48.50.& 51.C. de senten. quæ. & hoc est verum dum tamen non sit conuentum ne peteretur aliàs cessante cōuentione deberetur si petatur ita ibi Rebuf.nu. 55.& 56.

Conclusio XXVII.

INteresse extra rem siue extrinsecum non debetur l.si sterilis.§.cū per venditorem.ff.de actio.empt.quod procedit tā in contractibus bonæ fidei quam in cōtractibus stricti iuris. d.§.cum per venditorem & Ias.in l.si pœnam.ff. de ver.obl. Rebuf.in l. vnica in gl.in verbo dupli.nu.60. nisi quando interesse circa rem non deberetur: quia tunc interesse extra rē veniret.l.nummus.ff.de in litem iurando. & ita communiter concluditur.l.vnica. C. de senten. quæ pro eo. & ibi Rebuf. nu.67.& nisi expresse conuentum esset quōd præstarentur omnia damna & quod libet interesse etiam extra rem veniret.ita ibi Rebuf.nu.72.vna cum interesse circa rem.

Conclusio XXVIII.

TEstis deponens de valore rei alicuius vel de interesse tenetur reddere rationem sui dicti.gl.& docto.in §.& licet in authen. de testibus.gl.in l testiū.C.de testi. licet alias testis non interrogatus non tenetur rationem reddere sui dicti. gl.& docto.in l.solam.C.de testi.

Conclusio XXIX.

PAria sunt dicere promitto tale quid intra tale tēpus sub pœna tali,vel dicere promitto tale quid intra tale tēpus & si non dedero promitto decem nomine pœnæ l.ad diē.& ibi Bar.& Ias.ff.de ver.oblig.

Conclusio XXX.

VErbum promitto si reperiatur in publica scriptura notarij importat in se stipulationem, & per illud verbum promitto,præsupponēdum est partes fuisse præsentes.l.optimam.C.de contra.& com.stipu.Ias.in l.Titia.§. idem respōdit,cum Septitius.nu.6.ff.de ver.obl.Pau.Cast.in l.j.in fin. C. de vsuris.quōd si verbum illud promitto, repetiatur in priuata scriptura,quæ solet fieri inter absentes nō importabit stipulationē,& neque inferret præsentiam partiū vt in epistola, quæ inter absentes mittitur.quōd si reperiatur verbū illud promitto in priuata scriptura quæ solet fieri inter presentes vt in apodissa & tunc importabit stipulationem, & p̄sentiam partium. Ias.in eo loco nu. 6.& 7.si vero à testibus proferatur verbum promitto non importabit stipulationē. Pau.Cast.in ea l.j.de vsu.C.& Ias.vt supra.

Conclusio XXXI.

POena promissa nudo pacto iuxta contractum mutui non debetur, sicuti neque vsura promissa nudo pacto adiecta iuxta contractum mutui.Alex.in l.stipulatio. §. alteri.ver.tertia fuit opinio.ff.de ver.oblig. Sali.in l.3.in fi. C. de vsuris.quōd si apponatur & promittatur pœna nudo pacto in alio contractu quàm mutui,aut super alia re quàm super mutuo,ea pœna ita promissa debebitur,& est exigibilis si interfit creditoris.l.si seruus ea lege ff.de seruis exportandis.alias si non interesset ipsius agentis non deberetur.gl in verbo,cōueniat.in §.alteri.l.stipulatio.ff.de ver.obl.aut si ea pœna ita nudo pacto promissa respiceret odium tertij non deberetur:sed solum si creditoris agentis interesset.Alex.in eo loco.Ang.in §.alteri.nu.6.insti.de verbo.obligatio. idem in vsura est dicendum cùm pœna dicatur vsura. Alexan.ibi, & consi.76.in 5.vol.

Conclusio XXXII.

VSura consistere potest non solum in pecunia sed & in alia reæstimabili & reducibili ad pecuniam.l. cum nō. & ibi Castrē. C. de vsuris. si enim mutuatur pecunia & agatur & fiat restitutio in frumento, vel in alia quantitate mutuabili committetur vsura, si illud quod datur, excederet legitimum modum vsurarū. ita ibi textus & in l. si ea pactione, & ibi Castren.C.de vsuris.

Conclusio XXXII.

MVtuans pecuniam sub ea conditione vt mutuans gaudeat domus habitatione illius qui accipit pecuniam tandiu quandiu accipiens vtatur pecunia, committit vsurā. Pau.Cast.in l.si ea pactione.C.de vsuris.& neque valebit ea ratio,ipse gaudet meis pecuniis quare æquū est vt ego gaudeā sua domo: & quamuis in ea lege habitatio domus pro pecunia non dicatur fœnus illicitum,tamen est fœnus,ita vt de iure canonico tale pactum sit prohibitum: quia sorti accedit & lucratuè. Sal.in ea l. si ea pactione.& inquit ibi Bald. quòd ea lex non seruaretur in foro episcopi:quia ibi quantum conduceretur habitatio per habitantem intelligeretur tantum perceptum nomine vsurarum, & extenuaret sortem.

Conclusio XXXIII.

PActum appositum iuxta contractum incontinenti vestitur cohærentia contractus, & actionem producit præscriptis verbis siue sit bonæfidei contractus, per l. in bonæfidei.C.de pact.siue sit stricti iuris,per l.petens.& ibi Salic.in prin.C.de pactis.& Ias.in d.l.in bonæfidei.& ibi docto.quod procedit etiam si pœna in pacto contineatur.nam quamuis pactum sit pœnale, vestietur tamen cohærentia contractus per generalitatem illius legis, in bonæfidei. pœna enim est vsura.l.qui sine ff.de nego. gestis. sed vsura deducta in pacto incontinēti appositio debetur:quia per pactum illud in quo est vsura deducta per contractum vestitur. l. pignoribus. cum gloss. C. de vsuris. ergo & pactum pœnale vestietur. ita Bald. in l.quamuis, in j. C. de vsuris. Bald. Alexander, & Iaso.in d.l.in bonæfidei. & producet vteretur actionē, & actionem præscriptis verbis.Ias.in l.lecta.nume.24. ff. si cert. perat.

Conclusio XXXV.

EX pacto incontinenti apposito iuxta contractum semper oritur actio præscriptis verbis dato q̄ habita relationē pacti ad contractum non resultet contractus innominatus. Bal.& Alex.in l.petens.C.de pac.Iaso.in l.in bonæfidei.C.de

pactis.

Universidad de Deusto
Biblioteca

pactis.nu.25.actio enim præscriptis verbis oritur ex contractibus innominatis.l.quoties. ff. de præs. verbis. sed pactum est contractus innominatus.glo.in l.j.in verbo, figuris.ff.de actio.& oblig.& Iaſ.in d.l.in bonæfidei.

Conclusio XXXVI.

Licet in iure pœna quentionalis appelletur vsura & ecõtrario.l.lecta & ibi gl.& Iaſ.nu.4.ff.ſi cert. petat. per l. qui ſine.ff.de nego.geſtis.tamen propriè capiendo aliud eſt pœna, & aliud vsura: quia vsura poteſt per pactum expreſſum promitti vt debeatur etiam ſine mora:pœna autem etiã per pactum expreſſum promiſſa non debetur ſine mora.l.aliud. ff.de ver.& rerum ſigni.item pœna non committitur regulariter niſi ſemel:vſura autem pluries poteſt deberi.has duas differentias ponit Bar.in l.qui ſine.ff.de nego.geſtis. Roma. & Iaſ.in d.l.lecta.nu.4.

Conclusio XXXVII.

Verbum conuenit,poſitum in inſtrumẽto aliquo impor tat ſtipulationem etiam ſi non ſit reductum in ſcripturã.l.pacta.nouiſſima.C.de pactis.l.ſeruus.ff.de ſer.exportan. & hanc opinionem à multis ſuſtineri aſſerit Iaſ.in l.lecta.nu. 5.ff.ſi cer.pet.& idem in verbo,placuit, prolatum à partibus. quod intelligitur per ſtipulationem.& ita per Iaſ.

Conclusio XXXVIII.

Quando ſolutio fieri debet in pluribus terminis, ſuper hoc intelligitur actũ quod ſoluatur in fine cuiuſ. libet termini & non in principio.l. qui hoc anno.ff.de ver.ob. Iaſ. in l.lecta.nu.7.ff. ſi cer.peta.

Conclusio XXXIX.

Lex,rem maioris pretij.C.de reſcin.vendi. licet loquatur generaliter,ita vt ex verbis ipſis generalibus locum habeat & in re mobili & re immobili, tamen de conſuetudine non habet locum ea lex in re mobili,quæ quamuis vendita ſit minoris,ita vt ſit læſio vltra dimidiam iuſti pretij, non tñ reſcindi poterit ea venditio prætextu læſionis vltra dimidiũ. ita Maſuer.in titulo,de empt. & vendi. circa finem. fallit tamen in minoribus vendentibus rem etiam mobilem, qui ſi decepti ſunt, habebunt remedium illius legis ſecundæ, ita Papõ en ſon recueil des arreſts in titulo de reſti.en entier.arreſt.7.

Conclusio XL.

Gerens aliena negotia alicuius tenebitur illi rationẽ reddere de adminiſtratis.l.quædam.in prin.ff.de edendo.l. ij.C.de nego.geſtis.Cor.conſi.24.in fi.in j.vol.

Conclusio XLI.

Agens ex contractu videtur contractum approbare.Bal. conſi.12.lib.5.Decius in regul. ſemper qui non prohibet.de reg.iuris.nu.9.

Conclusio XLII.

Exigens rationem adminiſtrationis ab aliquo videtur ratificare geſta per eum qui adminiſtrauit.Decius in reg. qui non prohibet.de reg.iuris nu.9.

Conclusio XLIII.

Prohibitus ædificare non prohibetur reficere. c. conſuluit. de iudeis.quia aliud eſt facere & aliud reficere. ff. de itinere actúque priuato.& ideo prohibitus de nouo facere non prohibetur reficere, niſi res in totum fuiſſet deſtructa: quia reficere rem in totum deſtructam eſſet propriè facere de nouo,& non reficere: verum tunc facilius concederetur refectio ædificij quod in totum corruit, quàm permitteretur de nouo ædificatio. Decius in regu. domum. de regu. iuris.quòd ſi non ſunditus ædificium deſtructum eſſet,tunc reficere non eſſet de nouo facere.Iaſ.in l.j.§. ſi quis ædificiũ. nu.6.ff.de noui oper.nuntia.

Conclusio XLIIII.

Idem debet ſequi partium concordiam, quam debet approbare.l.j.§.& poſt opetis.in prin.ff.de noui ope.nun.l.ſi. ff.fami.erciſc.niſi eſſemus in materia criminali,in qua iudex non admittit partium conuentionem, nec concordiam.gl. ibi.quia tunc tractatur de fauore publico:ergo partium cõcordia nihil operari debet.gl. ibi.item & vbi ageretur de alimentis relictis in vltima voluntate in quibus etiam ſi partes ſint concordes,iudex non debet ſequi eorum concordiam, ſed defuncti iudicium.l.cũ hi.ff.de tranſ.& Iaſ.in l.j.§.& poſt. in prin.ff. de noui ope.nun.aliàs debet ſequi partium cõcordiam.c.de cauſis.de offi.& poteſt.iudi.deleg.& facit conſenſus partium vt iudex dicatur rectè procedere vbi aliàs reprehendi poſſet.Bal.in l.generaliter.C.de epiſco.& cleri.

Conclusio XLV.

Prorogatio termini cenſetur facta ſub eiſdem pignoribus, pœnis, renuntiationibus & clauſulis, quæ erant in primo termino.l.legẽ.& ibi Bal.C.de loca.Iaſ.in l.j.§. & poſt. ff.de noui ope.nun.nu.6.

Conclusio XLVII.

Fratres qui patri iurauerunt non diuidere hæreditatem intra nouem annos,poterunt patre mortuo inuicem remittere iuramentum,& hæreditatem diuidere:nam tale iuramentum ita præſtitum in eorum fauorem, poterunt ipſi iurantes remittere.Iaſo.in l.j. §. & poſt.nu.4. ff.de noui ope. nunciat.

Conclusio XLVIII.

Emphyteuta habet vtile dominium, & poteſt imponere ſeruitutem in re etiam ſine cõſenſu domini directi. gl.in l.2.ff.de ſerui.Bar.in l.j.§.fi.ff.de noui ope.nun.& durabit talis ſeruitus quamdiu res ipſa erit penes ipſum emphyteutã,& ipſa emphyteuſi durante, poſtea nõ. l. is cui.§.fi.ff.quẽad.ſerui.amitt.l.lex vectigali fundo.ff.de pigno.Bal. in l.& in prouinciali. C.de ſerui. & aqua.Guido Papę dec.461.quòd ſi res ad dominum reuertatur,ceſſabit impoſitio illius ſeruitutis quæ domino directo non poterit nocere. Guil.Bened. in rep.c.Rainutius.in verbo,& vxorem. nu. 561. dum tamẽ res ad ipſum dominum directum reuertatur iure dominii: ſecus ſi ex contractu voluntario vt ibi per Bened. & Boeri. dec.181.

Conclusio XLIX.

Quando plura remedia procedunt ex eadem lege, vel ex eodem edicto,vnum remedium alterum non tollit,ſed vtrumque locum habebit etiam ſi vnum eſſet generale,& alterũ ſpeciale.vnum eñ alterũ non tollit,nec tunc generi p ſpeciẽ derogatur. quòd ſi plura remedia ex diuerſis legibus, vel ex diuerſis edictis prouenirent,tunc alterum per alterũ tollitur.doctrina Bart. in l. in prouinciali.§. ſed ſi in loco.& ibi Iaſ.nu.6.ff.de noui ope.nun.item & vbi duo remedia tendunt ad eundem finem, cumulatiuè proponi poterunt & p electionem vnius alterum non tollitur.Dec.conſi. 460. nu. 9.quando autem plura remedia eſſent cõtraria, tunc per vnius electionem alterum tollitur.Decius ibi nu.12.

Conclusio L.

Vnum remedium extraordinariũ non tollit aliud.l. quẽadmodum.§.magiſtratus.& ibi gl.ff. ad l.aquiliam. l. de pecoribus.C.ad l.aquiliam.docto.in l.cum filius familias. ff. ſi cert.pet.vbi concurrunt duo remedia extraordinaria,ſcilicet certi condictio & officium iudicis & vtrumque ex æquitate procedit.& hęc regula locum habet etiam vbi vtrũque ad diuerſa competeret & nec origine nec electione tolleret. l.qui bona.§.ſi quis.ff.de damno infecto. niſi alterum remedium eſſet famoſum, per l.j. §. ait prætor. ff. de dolo.vel niſi vnum extraordinarium ſuccederet loco officij ordinarij.eſt opinio communis de qua per Iaſ.in l. in prouinciali. §.j.ff.de no.ope.nun.poſt Bar.ibi.

Conclusio LI.

Remedium ordinarium facit ceſſare remedium extraordinariem.l.in cauſæ.2.in prin.ff.de mino.niſi extraordinarium eſſet inuentum cauſa adiuuandi ius ciuile.l.j.§. dixerit aliquis.ff.de publi.& procedit regula vbi extraordinariũ eſſet contra ius,vt eſt in reſtitutione in integrum:ſecus ſi eſſet ſecundum ius:quia tunc vtrumque conuenire poſſet.gl. in l.j.§.per hanc.ff.de rei vendic.& non procedit etiam regula vbi ordinarium eſſet generale:tunc enim non faceret ceſſare extraordinariũ ſpeciale,quod eſt fortius.l. ſi legatarius. ff. de dolo. vel quando extraordinarium eſſet pinguius vel vlterius prouideret,tunc non faceret ceſſare ordinariũ. Bar. in l.Aemilius.ff.de mino. & non procedit vbi competerent contra diuerſas perſonas.l.etiam.vbi Bar. C.ſi tutor vel cura Iaſo.ea l.2. §.ſed ſi in loco. ff.de noui ope.nun.

Conclusio LII.

Minor non habet vocem in electione,nec in conſtitutione ſyndici. Bar.ĩl. de pupillo.in prin.ff.de nou.ope.nũ. Bal.in l.exigendi.C.de procura.Iaſ.in d l. de pupillo. vbi hãc opinionem communem eſſe aſſerit,ff.de noui ope.nun.

Conclusio LIII.

Operarij & laboratores excuſant operando in re alterius ex mandato conducentis.gl. in l.in rem.§.tignum. ff.de rei vendi.vnde quis laboratores aut alios operarios in eorũ poſſeſſione non poteſt accuſare de poſſeſſione turbata, niſi illis operarijs eſſet facta aliqua denuntiatio, vel proteſtatio: tunc enim & ſi poſt talem proteſtationem, & denuntiationem illis factam adhuc operarentur, poſſent accuſari. Roma in

ma.in l.de pupillo. §. nuntiationem & ibi Iaſ.nu.7. ff. de noui ope.nuncia.

Conclusio LIIII.

Vicini intelliguntur etiam ſtantes à remotis, dummodo vocem exclamantis poſſint exaudire.l.j. §. eodem autẽ tecto.ff.ad ſillcia.& lex vel ſtatutum mentionem faciens de vicino intelligitur etiam de mediato,& aliqualiter remoto, niſi adiectum eſſet nomen proximior:quia tunc ad vicinum immediatum referendum eſſet. Iaſ. in l.non ſolum.in prin. ff.de noui ope.nun & vicinorum appellatione continentur qui vocem audire poſſunt eorum qui loquuntur. Albe. de Roſate in l.j.§.potuiſſe.ff.ad ſille.& alias dicuntur vicini, qui habent vicina prædia.de Roſate ibi.

Conclusio LV.

Statutum requirens vt in contractibus mulierum vel minorum duo conſanguinei interueniant ſatisfactum erit ſtatuto ſi interuenerint duo conſanguinei etiam ſi non ſint proximiores. & de cõſuetudine hoc obſeruatur vt duo cõſanguinei adſint quantumuis alias non ſint de proximioribus.Iaſ.in l.non ſolum.in prin.ff.de noui ope.nun.

Conclusio LVI.

Siteſtator veſtes ſuas alicui legauerit. tale legatum refere tur ad veſtes quæ erant teſtatoris tempore teſtamenti & non ad veſtes poſtea aquiſitas.l.ſi ita.ff.de auro & argen.legato.& legatarius tenebitur probare q tales veſtes erant teſtatoris tempore teſtamenti:quia hoc eſt fundamentum ſuę intentionis.ita Bal.in l.j.§.fi.C.de appella.Iaſ.in l.non ſolum. §. ſciendum.nu.4.ff.de noui ope.nun.

Conclusio LVII.

Sententia interlocutoria per quam infertur præiudicium parti, non debet fieri niſi ea parte præſente aut legitime citata:q ſi nullum præiudicium,aut leue parti inferatur,tunc fieri poterit etiam parte abſente,& non citata,vt quando data tur terminus, vel quando prorogatur quod fieri poterit etiam in abſentia partis.Iaſ.poſt Bar.in l.ſi opus nouum.nu. 5.de noui ope.nunciat.

Conclusio LVIII.

In ſententia per quam iudex pronunciat parti iuramentũ deferẽdum eſſe in ſupplementum probationis, pars citari debet.l.in bonæ fidei.verſi. cauſa cognita.C.de rebus credi. Iaſ.in l.ſi opus nouum.nu.8.ff.de noui ope.nunciat.

Conclusio LIX.

Nuncii relationi creditur quando in ea aſſerit nulla bona eſſe debitoris,& nulla reperiſſe,ita vt abſque vlla pronunciatione iudicis creditor deuenire poterit ad tertios poſſeſſores & ad fideiuſſores: & nulla alia citatio aut iudicis pnunciatio eſt neceſſaria.& hanc opinionem in praxi de ſtylo curiarum Francię ſeruari aſſerit Boe.deci.277.nu.1.& 2. & hoc creditori conceditur viſa nuncij relatione.obſeruat enim conſuetudo q nunciis creditur de diſcuſſione debitorum.Iaſ.in l.ſtipulatio.§.habet.nu.9.ff.de noui ope.nunciat. debet tamen nuncius referre ſe eciſſe ſummariã appriſiam & inquiſitionem cum vicinis debitoris, q ſcilicet debitor nulla bona habeat,nec aliqua poſſideat:& hoc facto permitteretur ei creditori ad vlteriora procedere, nempe ad capturã perſonę debitoris vel contra tertios poſſeſſores aut fideiuſſores:quia ſufficit perquirere de bonis debitoris de quibus nuncius ſe poterit informare aut per debitorem aut per vicinos,& tali relationi ſtabitur. & hoc obſeruari aſſerit Paul. Caſtr.in l.decem.ff.de verbo.oblig.& hæc procedũt vbi creditor procedit in vim,& virtute obligationis,vel in vin ſententię & arreſti,& tunc viſa nuncij relatione iudex aut curia permittit procedere vt iam dictum eſt. ita Boer. loco quo ſuprà.

Conclusio LX.

Contra fideiuſſores iudiciales de iudicato ſoluendo procedi poteſt nulla facta perquiſitione contra debitores vt in criminalibus etiam principali non diſcuſſio,nec conſtito ipſum non eſſe ſoluẽdo. & recta via fieri poterit executio in bonis ipſorum fideiuſſorum.glo.in l.ſi.& ibi Cy. Bar. Bal. Faber,& Salice.C.de vſuris rei iudicatæ. & hoc obſeruari aſſerit Boer.deci.277.nu.3.

Conclusio LXI.

Proceſſus factus contra principalem debitorem nocet fideiuſſori & poſſeſſoribus pignorum etiam non citatis, ſi nuncius retulerit nihil reperiri de bonis debitoris. gloſſ.in l.de vnoquoque. ff. de reiudi. dum tamen ſententia iudicis in hoc interuenerit. debet enim proceſſus per ſententiam iudicis eſſe confirmatus. Iaſ. in l.ſtipulatio.§.habet autẽ.nu. 9. ff.de noui ope.nunciat.

Conclusio LXII.

Quoties bona alicuius confiſcantur pro crimine nõ priuilegiato, illa bona ſpectant ad duos in quorũ iuriſdictione bona confiſcata ſunt ſita: dato etiam q proceſſus factus fuerit coram alio iudice. l. fi.de exacto.tribu. lib. 10. C. ſecus in caſibus priuilegiatis.l.ſi finita.§.ſi de vectigalibus. ff. de damno infecto.Maſueri.in tit.de pœnis.§.item aduertendum & Rebuf.in l.fi.de debito.ciuit.lib. 10. & Oldradus cõſilio 17.

Conclusio LXIII.

Fideiuſſor qui fideiuſſit pro eo qui accuſatur de crimine. & fuit à carcere relaxatus, & demum aufugit, debet puniri ciuiliter dato q fuerit obligatus corpus pro corpore. Maſueri.in titu. de pœnis.§.ſi quis extiterit.

Conclusio LXIIII.

Remedium legis ſecundę.C.de reſcin.vend.locum habet contra emptorem non contra eum cui emptor ſecundo vendidit,vt pote ſi quis Titio fundum vendiderit minus dimidio,& Titius poſtea alteri vendiderit, primus vendens aget contra Titium remedio illius.l.ij.Bal. & Salice. in d.l.ij. Iaſ.in l.is cui opus.nu. 5.ff.de noui operis nunciat.

Conclusio LXV.

Seruitus ſi impoſita ſit alicui rei, ad quemcunque res ea tranſit,ad eum etiã & ſeruitus peruenit. res enim ad quẽcunque ſucceſſorem cum onere ſeruitutis tranſit.l. & in p uinciali.C.de ſeruitu.& aqua.& ibi Bal. l. via conſtitui. §. ſi fundus.ff.de ſerui.ruſti.prædio.Iaſ.in l.is cui opus.nu.6.ff. de noui ope.nuncia.quod procedit in ſeruitute realiter conſtituta:ſed ſi ſolum eſſet promiſſa,non tamen realiter conſtituta,non ligaretur ſingularis ſucceſſor.l.fi.in fi.ff.de contrahẽ. emp.Iaſ.in d.l.is cui opus.

Conclusio LXVI.

Cauſa criminalis appellatur quando pœna venit in corp° inferenda,vel applicanda fiſco circa bona condemnati. Bar.in l.agraria.ff.de termi.moto.glo.in l.ij.ff.de ſepul.viola to.Feli.in c.qualiter & quando.in ij.nu.22.de accuſa.

Conclusio LXVII.

Poena conuentionalis in dubio intelligitur appoſita loco intereſſe partis,non vt fiſco applicetur. Ioan. Andræ. in reg.bona fides.de reg.iuris.Feli.in c. qualiter & quando.nu. 22.de accuſa.

Conclusio LXVIII.

Per mortem epiſcopi vicarius ab eo conſtitutus cenſetur reuocatus.c.ſi gratioſe.de reſc.in 6.docto.in c. quoniam abbas.de offi.deleg. Rebu. in practica cauſarum benefi.in j.parte,in titu.forma vicariatus,nu.216.Pano.in c.j.nu. 5.ne ſede vacante.

Conclusio LXIX.

Ius dicendi teſtamentum nullũ præſcribitur ſpatio triginta annorum:quare ſi filius teſtatoris præteritus vel alij filij tacuerint,& neque intra illud tempus. teſtamẽtum illud dixerint nullum, poſt illud tempus non poterunt illud impugnare.Bart. & docto.in l.filio præterito. ff. de iniuſto rupto. Bened.in rep.c.Rainutius.in verbo,in eodem teſtamento.il j.nu. 100. & ante illud tempus triginta annorum poterunt filij preteriti tale teſtamentum dicere nullum:quod ius dicẽdi teſtamentum.nullum tranſit ad hæredes. Oldradus conſ. 171.nu.6.

Conclusio LXX.

Sede vacante ea quæ pertinẽt ad epiſcopum tantum non poſſunt per capitulum expediri,ea verò quę ad ſolum capitulum pertinent vel quæ inſimul pertinent & ad capitulũ, & ad epiſcopum,ab ipſo capitulo expediri poterunt ſede vacante.c.edoceri.de reſcr. & hanc regulam generalem tradit Hoſtienſis in rubri.ne ſede vacante verſic.ſic patet.Rebuf.in ſua praxi beneficiali.

Conclusio LXXI.

Creditor cui quis promiſit ad tempus certum bladũ vel vinum vel quid aliud,quod curſu temporis poteſt deteriorari,non cogitur illud ante tẽpus recipere.quia ſua intereſt ante tempus non recipere.Bald.in l. plures apochis.ad finem.de fide inſtru.C.Iaſ.in l.qui Romæ.in prin. num.4.ff. de verbo.oblig.

Conclusio LXXII.

Sede vacante capitulum non poteſt conferre beneficia, quorum collatio ad ſolum epiſcopum pertinet, nec

Universidad de Deusto
Biblioteca

præbendas, dignitates, nec officia. c. illa. nc sede vacãte. quod procedit etiam si talis collatio per Papã confirmatur in forma communi. Rebu. in sua praxi causa. beneficialiũ in titulo de deuolutio. nu. 101. adhuc talis collatio non esset valida quando ea confirmatio esset facta à Papa in forma cõmuni: quia nusquam capitulum fungitur vice episcopi in collationibus prædendarum aut aliorum beneficiorũ. ita Ioan. Frã. in tit. de officio & potestate capituli sede vacante. in 2. par. in j. vol.

Conclusio LXXIII.

CApitulum sede vacante non potest conferre beneficia aut prebendas quarũ collatio ab episcopo fieri deberet cum consilio vel assensu capituli. ca. j. ne sede vacante & ibi Damacenus & omnes doctores. Ioannes Franciscus in titulo, de officio & potestate capituli sede vacante. potest tamẽ facere collationes necessarias, & sic potest conferre mandatariis nominatis aut graduatis quamuis collatio eorum beneficiorum ad episcopum spectet. in his enim quæ sunt necessarię iurisdictionis, vt institutiones & collationes, quę fieri debẽt nominatis & graduatis, lex indulget capitulo vt ministret sede vacante. Rebuffus in sua practica beneficiali in titulo de nominationibus, nu. 65. dicuntur autem tales collationes quæ debentur nominatis & graduatis necessariæ: quia necessariò illis fieri debent. c. j. de insti. collationes autẽ voluntarias non confert capitulum sede vacante.

Conclusio LXXIIII.

CApitulum confert sede vacante beneficia aut prebendas quando earum collatio pertinet insimul & communiter ad episcopum & capitulum. c. j. ne sede vacãte. in 6. Collectarius in c. cum olim. versic. item Ioannes Andr. de maior. & obedientia. etiam si episcopus vt canonicus adsit illi electioni vnà cum aliis de capitulo, talia beneficia confert capitulum sede vacante. ita Ioannes Franciscus in titulo de officio & potestate capituli sede vacante, in 2. parte circa principium.

Conclusio LXXV.

COmpensatio non est recipienda de specie debita ad alteram speciem, nec de specie ad quantitatem, vel econtrariò. l. si conuenerit vt nomen. in prin. ff. de pig. actio. sed solum fit compẽsatio de quantitate ad quantitatẽ. l. si constat. C. de compensatio.

Conclusio LXXVI.

COmpensatio opponi potest & in articulo appelli etiam si illa omissa sit in primo iudicio. l. j. in fi. ff. quæ senten. sine certa quanti. profe. c. fi. de appella. in 6. Tindarus in tractatu de compensa. versi. videamus igitur. & in executione sententię etiam opponi potest quando de illa in promptu constat. Roma. consi. 76.

Conclusio LXXVII.

AGens ex aliquo contractu debet imprimis probare se contractum adimplesse: quia etiam in contractibus nominatis quis agere non potest nisi prius impleat contractum ex sua parte. l. ædiles. §. fi. & ibi glo. ff. de ædi. edicto. Soci. consi. 26. in 3. par. & Rubeus Alexandrinus, con. 30. Alex. consi. 49 par. 2. & 212. eadem. Cor. consi. 12. in 3. vol.

Conclusio LXXVIII.

SI res quæ in solutũ data fuit pro parte euincatur, durabit pristina obligatio ad totum debitum. l. si quis alium. ff. de solutio. & hoc ex eo quia non accepisset ipse creditor rem in solutum, nisi pro toto debito & nisi pro solido eius fieret. Roma. consi. 396.

Conclusio LXXIX.

SI res vendita euincatur in totum vel in parte, vel pro indiuiso vel pro diuiso, locum habebit euictio contra vẽditorem. l. j. & l. super empti. C. de euictio. sed si non rei pars sed solùm agatur de seruitute, quæ petitur ab aliquo super re vendita, non agetur tunc de euictione, sed solum actione quanto minoris. l. quoties. ff. de ædilit. edicto. quod procedit vbi quis ignorans seruitutem venderet. cp si quis sciens eam seruitutem vendiderit fundum liberum, vel dixerit vendendo, vendo fundum vti optimus & maximus est, & illis casibus vendens tenebitur ad omne interesse nomine seruitutũ. l. cum venderet. ff. de contra. emp. glo. in d. l. quoties. Azo in summa C. de euictio. gl. in l. quo ad seruitutes. in verbo, si ta cita. ff. de euictio.

Conclusio LXXX.

VEndens equũ vel aliud animal cũ omnibus suis vitiis hoc pacto adiecto cp non vult teneri de aliquo vitio, si demũ facta venditione posit modicũ tẽpus appareat de aliquo vitio, de quo nõ apparebat tẽpore venditionis, tenebitur de tali vitio eo pacto non obstante. quia vẽditor videtur fuisse in mora & in dolo non exprimendo in specie illud vitium. ita Pau. Castren. & Ias. in l. pacisci. ff. de pact. Panor. in c. iniustum. de rerum permu. nu. 3.

Conclusio LXXXI.

PActum appositum de non luendo pignus in perpetuum non valet: quia videtur in fraudem legis commissoriæ fuisse factum. glo. in l. qui Romę. in prin. ff. de verbo. oblig. & eam opinionem communem esse asserit Franciscus Aretinus in d. l. qui Romę. in prin. nu. 2 versi. & quia supra.

Conclusio LXXXII.

DOminus directus non tenetur accipere à suo emphyteuta canonem pro pluribus annis futuris insimul: quia illius interest vt fiat solutio & annuatim, vt sic ex receptiõe pecuniæ quę fit diuersis tẽporibus facilius presumatur causam debiti precessisse, quę presumptio nõ oriretur si semel fieret solutio, p pluribus annis. Cyn. in l. ij. C. de doris promis. Areti. in l. qui Romæ. in prin. versi. in eadem glo. ff. de verbo. oblig. & ibi hanc communem opinionem esse asserit.

Conclusio LXXXIII.

REus qui promisit soluere in certo loco non potest cogi soluere in alio loco quàm in loco destinato solutioni. l. vsuras. & ibi glo. C. de solu. Ias. in l. qui Romę. in prin. nu. 14. ff. de verbo. oblig.

Conclusio LXXXIIII.

QVando debitor non soluit in loco destinato solutioni & sic cum est contumax, contra eum debitorẽ cessantem soluere poterit agi veluti contra contumacem & dolo sum ad interesse quod solo iuramento creditoris probabitur. l. semper. § hoc interdicto. & ibi glo. ff. quod vi aut clam. Ias. in l. qui Romæ. in prin. nu. 15. ff. de verbo. oblig.

Conclusio LXXXV.

INcontractibus innominatis obligatus ad dandum nõ retinetur dare precisè: immo soluendo interesse liberatur. l. naturalis. § j. ff. de præs. verbis. Ias. in l. qui Romæ. in prin. nu. 32. ff. de verbo. oblig.

Conclusio LXXXVI.

SI quis vendiderit cum pacto de retro vendendo, & tẽpore messium vel vindemiarum debitor pretium obtulerit, licet de iure fructus debeant esse sui, per l. ij. de rescin. vẽd. tamen de æquitate debẽt diuidi pro rata anni & temporis. arg. l. diuortio. ff. solu. matri. & hanc opinionem sustinet Raphael Cumanus in l. qui Romę. in prin. ff. de verbo. oblig. & quam velut æquam approbat ibi Ias. nu. 38.

Conclusio LXXXVII.

PActum legis commissorię fit sub his verbis, si quantitas mutuata non fuerit soluta certo tempore, cp creditor in solutum habeat rem pignoratam, ita vt res pignorata sit creditoris propter moram debitoris in non soluendo. l. j. & fin. C. de pactis pigno. & tale pactum in pignoribus est reprobatum: quia censetur appositum in fraudem vsurarum. Ias. in l. qui Romę. in prin. nu. 25. ff. de verbo. oblig. & hoc procedit quando illud pactum fieret & prometetur incontinenti, nisi fieret sub hac conditione vt nisi pecunia soluetur intra tale tempus, qres pignorata vendi possit iusto pretio. cp si pactum illud fieret post contractum atque demum apponeretur, sustineretur tale pactum. Panor. in c. significante. de pignor. Salic. in l. fi. C. de leg. commiss. & non solum reprobatur tale pactum quando pignus datur creditori pro summa data ex causa mutui, sed & quando pignus datur creditori pro alio debito: d. l. fi. in contractu tamen emptionis non est reprobatũ pactum legis commissorię l. commissoriæ. C. de pactis inter emp. & vendi. & Alex. consi. 178. vol. 7.

Conclusio LXXXVIII.

CONtractus emptionis probatur si quis probet per testes talem contractum illius rei initum fuisse, & cõclusum, quamuis de quantitate pretij non probent. Nam licet de pretio appareat, tñ erit presumendũ quòd iusto pretio vendetur & hoc iuris presumptione. Bal. in l. j. C. de reibus alie. & tale pretiũ declarabitur considerato iuxta conditionẽ & qualitatem rei emptæ. l. pretia rerum. ff. ad l. fal. Roma. consi. 91.

Conclusio LXXXIX.

VEndens fundum quamuis cum non dicat tributarium, tñ emptor nõ potest agere actione quãto minoris quãuis demũ appareat cũ fundũ tributariũ esse & quãuis tallię petãtur ob causam illius fundi: quia is q emit, debet scire fundũ tributariũ eo ipso cp fundus est in prouincia venditus. ita Bar. in l. Iulianus. in prin. nu. 5. ff. de actio. empt.

Conclusio XC.

MAtri mortuę ab intestato q̃ bona & liberos habuit ex diuersis maritis & matrimoniis liberi primi matrimonij præ-

ferunturaliis liberis in bonis quæ ad matrem peruenerant ex primo matrimonio. & liberi ex secũdo matrimonio aliis liberis præferuntur in bonis quæ ad matrẽ peruenerant ex eo secundo marito. & idem iudicandum in aliis liberis ex aliis matrimoniis ita vt filij consequi debent bona quæ ad matrem peruenerant ex eorum patre. in aliis aũt bonis quę ad matrem peruenerant absq; facto maritorum liberi æqualiter succedunt. l. fœminæ. l. cum aliis. C. de secũ. nup. Roma. consi. 40. nu. 6.

Conclusio XCI.

VArietas temporis in testibus non reprobat testes, quãdo tempus non est de substantia actus, seu quando tẽpus non exigitur ad existentiam alicuius facti: tunc enim testes de tempore debent conuenire: vt si probandum sit testamentum vno contextu esse factum: debent enim testes de tempore conuenire & in his & similibus vbicunque per testes aliquid probandum est fuisse factum infra aliquod tempus, tunc tempus plenè probandum est: & neque sufficeret probare fuisse factum infra vel circa tale tẽpus c. fi. de despo. impu. Alex. consi. 66. nu. 5. vol. 7. aliàs autem varietas testiũ in tempore non reddit testes varios. & ad probandum quòd ego possederim talem rem, sufficeret hoc probare per testes qui dicant. me possedisse sub diuersis temporibus. non enim nocebit talis diuersitas. gl. in l. ob carmẽ. §. si testes. in verbo, assistit. ff. de testi. Rom. consi. 3. nu. 2.

Conclusio XCII.

TEmpus censetur appositum gratia creditoris & debitoris quando quis mutuauit pecuniam debitori sub vsuris soluendam tali tempore, est enim tunc tempus appositũ gratia vtriusque debitoris scilicet ne ante illud tempus cogatur soluere, & creditoris etiam propter vsuras quas debet consequi eo tempore pendente. Pau. Castr. in l. qui Romæ. in prin. nu 2. ff. de verbo. oblig. & ibi etiam Bar. per l. qui pecuniam. ff. si cert. peta.

Conclusio XCIII.

PEtens in iudicio aliquam summam ex vna causa & debitum in processu probet eam summam ex alia causa debitam esse, debebit obtinere. & sententia super ea causa debet proferri in eamet instantia: vt si quis pro resto & ex causa contenta in tali instrumento petat talem summã pecuniæ: demum appareat eam summam non sibi debitam esse ex eo instrumento, sed ex alio, nihilominus debet obtinere, & aduersarius erit sibi condemnandus glos. in d. l. admonendi. in verbo, constitutionibus. ff. de iureiur. & ibi Ias. Roma. consi. 21.

Conclusio XCIIII.

SI quis promiserit se aut alium presentare toties quoties opus fuerit, liberabitur facta vna presentatione. Angel. in l. si finita. in prin. ff. de dam. infecto. Roma. consi. 15. & Ias. in l. duobus. §. j. ff. de iureiur. & hoc vt euitetur infinitas ne contingat in vim illorum verborum fieri plurimas presentationes. ita Roma. in eo consilio. idem dicendum si quis indefinitè promiserit aliquem presentare coram aliquo iudice, & ad sui mandatum: nam per primam presentationem liberatus erit, per l. boues. §. hoc sermone. ff. de verbo. signifi. Alex. consi. 16. in v. vol.

Conclusio XCV.

POtestas de facto familiæ tenetur quãdo familia deliquit in officio sibi commisso. l. j. §. familiæ. ff. de publi. l. ij. ff. furti aduer. nau. si verò extra officiũ sibi commissum delinquat, & sic in facto alieno à suo officio nõ teneretur potestas. d. l. ij. l. quoties. in prin. ff. de noxa. hoc autem procedit vbi ciuiliter contra potestatem ageretur: secus si criminaliter: quia tunc non ipse sed delinquens obligaretur. Bal. post glos. in l. observare. §. proficisci. ff. de officio procon. Verùm si potestas exhibeat eum ex cuius facto tenebatur, liberabitur potestas. Roma. consi. 11.

Conclusio XCVI.

COmmunis est hæc conclusio cp legitima in totum tolli non potest statuto: potest tamen minui statuto vel augeri sed nõ in totum tolli. c. Rainutius. versic. secundum cõsuetudinẽ. de testa. Dyn. in regula, indultũ, de reg. iuris. Roma. consi. 16. in fi.

Conclusio XCVII.

SIstatuto caueatur cp cõtra instrumentum nulla possit opponi exceptio, opponetur tamẽ ea quę venit ex natura & inspectione ipsius instrumẽti aut cõtractus. Bal. in l. ex pdiis. C. de euictio. l. quero. §. inter locatorẽ. ff. loc. Ro. cõs. 42. n. 3.

Conclusio XCVIII.

INstrumenti publici appellationẽ nõ continetur scriptura priuata. l. prima & ibi Bald. Cod. de iura. calum. cum illud dicatur instrumentum publicum quod est rogatum per tabellionem presentibus partibus. ca est conclusio Bart. in l. si librarius. ff. de reg. iuris. approbata per Roma. cõsil. 87. in fin. & instrumentum factum à marito sine subsignatione non valet aliquo modo: scriptura tamen priuata facta ab aliquo bene probat etiam sine subsignatione. Ias. in l. cum antiquitas, numero 12. C. de testa. & Roma. consil. 303.

Conclusio XCIX.

QVando plures principaliter se obligant eadem semper firma manet obligationis qualitas, adeo vt omnes sint in obligatione vt principales licet ad vnum tantum eorum pecunia peruenerit. l. si non singuli. C. si cert. peta. est quidẽ verum cp ij ad quos pecunia peruenit, poterunt implorare, vt eorũ sumptibus actio dirigatur contra eum ad quem peruenit pecunia. Bart. in l. iij. §. vbi duo. ff. de duob⁹ reis. per tex. in l. j. §. vnde queritur. ff. commo. sunt autẽ plures rei debendi quando plures insolidum obligantur. l. reos. §. cum in tabulis. ff. de duobus reis. Ro na consi. 114. nu. 3.

Conclusio C.

HAeres qui non conficit inuentarium incidit in suspicionem furti rerum hæreditarium ita existente suspicione de iure communi. §. sancimus. in authen. de heredi. & falci. Roma. consi. 118. nu. 2.

Conclusio CI.

TVtor incidit in suspicionem furti rerum pupillarium si inuentarium non confecit. l. si tutor. C. de peri. tuto. & contra talem tutorem iurari poterit in litem per pupillum minorem factum propter res quæ deperditæ sunt. l. tutor qui repertorium. ff. de admi. tuto. Roma. consi. 118.

Conclusio CII.

DOnatio facta in testamento & in ipso actu testandi: absente parte cui fit donatio, & nemine proco acceptante, non valet in vim donationis l. mortis. C. de dona. causa mor. per l. absenti. C. de dona. attamen valebit in vim fideicõmissi. & ideo semper poterit reuocari quemadmodũ & quęlibet vltima voluntas. l. si donatio. C. de donatio. & ibi Bart. & Bald. in l. j. ff. de dona. causa mortis. & ibi Roma. & idem Roma. consi. 117. nu. 6.

Conclusio CIII.

DOnatio facta in testamento parte presente cui donatur vel eo absente & mortuo aut alio p eo cui donatur acceptante valebit. l. hæredes palam. §. fi. & ibi gl. & Bart. ff. de testa. & ea est communis omnium opinio & per Roma. cõsilio 171. licet aliàs contractus videatur quid remotũ à testamento. l. verba cõtraxerunt, gesserunt. ff. de verbo. signific. Boer. decis. 353. nu. 4.

Conclusio CIIII.

NOn solum donatio in ipso testamento fieri potest sed & quilibet alius cõtractus fieri poterit & poterit in teruenire in ipso actu testandi. l. hæredes palã. §. vno cõtextu. & ibi gl. ff. de testa. & quam glosam Bart. & Bal. ibi approbant. & eam opinionem vt magis communem approbat Guliel. Benedictus in verbo, testamentum ij. nu. 4. de testamen.

Conclusio CV.

DOnatio facta in testamento & per partem acceptata nõ reuocabitur quamuis testamentum reuocatum sit & reuocari possit. Rom. cõs. 171. nu. 7. & Oldra. cõs. 112. idem dicendum erit in alio cõtractu qui per partem presentem & acceptantem celebratus fuit in testamento cum ipso testatore. Gui. Bened. in verbo, testamentum. ij. nu. 4. in rep. c. Rainutius. de testa. cp si donatio fuisset facta in testamento parte absente cui donatur, & nemine pro eo acceptante, eo casu testamento reuocato & donatio reuocata erit. Bened. vbi supra.

Conclusio CVI.

CONfessio facta in testamento ex qua ius parti acquisitũ fuit irreuocabiliter, & quę facta fuit parte presente cui ius q̃ritur & acceptãte aut alio pro eo est irreuocabilis, quãuis testamentum ipsum reddatur & reuocetur. Bar. in l. cum quis decedens. §. codicillis. ff. de leg. iij. Bald. in l. rationes. C. de proba. Roma. cõsi. 171. nu. 7. aliàs confessio facta in testamento quę non fuit acceptata reuocato testamento & confessio erit reuocata, Bened. in repe. c. Rainutius. in verbo, testamentum. ij. nu. 4. & neque per talem confessionem debiti factam in testamento à testatore quę à nullo fuit acceptata, inducetur probatio, nisi facta fuisset parte præsente aut pro ea aliquo acceptante. Bart. in l. Lucius. §. quisquis. ff. de lega. ij. vel nisi ea confessio in absentia facta fuisset iurata. Socinus consilio 294. in 2. parte. & Oldradus consi. 291.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Conclusio CVII.

QVæcunque verba sunt scripta à tabellione præsumitur à parte prolata per prius Bar. in l. quid si nepotes. ff. de testa. tutela. Roma. consi. 179. nu. 6.

Conclusio CVIII.

VErba quæ sunt dubia in testamento possunt in codicillis declarari. l. hæredes palam. §. sed si. ff. de testamentis. Roma. consi. 179. nu. 7.

Conclusio CIX.

TEmpus appellandi nusquam currit vbi grauamen est successiuum, vt cum quis detinetur in carceribus continuè: nam semper poterit appellare cum quotidie grauetur, ex quo in carcere detinetur. Bal. in l. ij. C. de epis. audi. Ias. in l. prætor ait. §. si aliquando. nu. 9. ff. de noui ope. nun. per textū in c. ex parte. j. de appella.

Conclusio CX.

VEndens equum aut aliud animal asserens illud sanū esse, si demum appareat illud animal morbosum esse, tenebitur, quamuis dixerit se nolle teneri. nam si appareat de aliquibus vitijs per hoc nō excusabitur, & semper de dolo tenebitur: & talis protestatio eum non releuat. l. j. §. vendita. & ibi Bal. ff. de actio. empti.

Conclusio CXI.

EXceptio ordinis ab initio ante litis contestationem allegari & opponi debet. Cyn. Bal. & Sal. in authen. præsente. C. de fideiusso. docto. in c. peruenit. de fideiuss. Gui. Pap. q. 100. & si non opponatur talis exceptio, tenebit, processus contra fideiussorem. Nicol. Boer. decis. 221. nu. 6. Guid. Pap. dec. 81. & neque poterit opponi in articulo appelli. Bal. in l. j. nu. 6. de conue. fisci debi. lib. 10. C.

Conclusio CXII.

BOna cleric orum vltra triennium non possunt arrentari nec fructus beneficiorum vltra illud tēpus non possunt dari in firmam sub pœna excommunicationis, per extrauagātem quæ incipit, ambitiosæ cupiditati. de rebus eccle. nō alie. sed malè obseruari asserit Boeri. dec. 224. nu. 2.

Conclusio CXIII.

IN fructu cedunt omnia quæ ex terra nascuntur: vel ea ex quibus omnia alimentantur. l. in pecudum. & l. si fructus. ff. de vsur. Boer. dec. 224. nu. 4.

Conclusio CXIIII.

PRebendæ canonicorum non possunt capi pro executione rei iudicatæ. gl. in l. stipendia. C. de executio. rei iudicatę. nisi in subdium quia tunc posset fieri executio in ipsis præbendis. Boeri. dec. 226. nu. 3.

Conclusio CXV.

SI fundus cum fructibus vendatur, debetur laudinium atque illud est excludēdū pro integro pretio. Iac. de Arena in l. qui concubinam. §. si fundum. ff. de leg. iij. per illum textum ibi, quia idem est pretium & pertinet ad totam causam fundi. & gl. ibi exponit tam ad fundū quàm ad fructus ipsius fundi. fundo enim vendito fructus solo cohærentes veniūt in venditione cum sint vna res cum ipso fundo, & pars eiusdem fundi. l. fructus pendētes. ff. de rei vendi. Boer. dec. 229. in prin. quod quidem dominium licet debeatur ex prima vēditione non tamen debebitur ex resolutione contractus qa resolutio sit in vim pacti de retro vendendo. Boer. dec. 182. nu. 39.

Conclusio CXVI.

VEndita domo cum vtensilibus & alijs rebus mobilibus existentibus in ea vno pretio si ea mobilia sint affixa parietibus, vel si sint ibi posita, vt ibi essent perpetuò, licet affixa non sint, debebitur integrum laudimium. Alber. de Rosate. & Iaco. de Aren. in l. cetera. §. sed si parauerit. ff. de leg. j. secus autem esset pro alijs vtensilibus & mobilibus non affixis, nec perpetuò annexis: quia cū non sint pars domus, pretium eorum mobilium debet deduci, & ex reliquo soluetur laudimium sed non ex pretio illorum mobilium quod subducendum erit, & demum ex domo exoluetur laudimium. Boer. dec. 229. nu. 2.

Conclusio CXVI.

TErtius cōparens in iudicio pro suo interesse poterit iudicem recusare, si adsit cā recusationis. nam ex quo pro suo interesse audiri debet. c. veniēs. ij. de testibus. ergo in suis defensionibus erit etiam audiendus. arg. c. cum inter. de exceptio. ita est gl. in c. cum super. de officio delegati. & ibi Pano. Antonius Corsetus in verbo, recusatio.

Conclusio CXVIII.

POst conclusionem in causis ciuilibus non poterunt fieri aliquæ probationes in ipsis causis. c. pastoralis. de causa pos. & proprie. l. j. C. de rela. illa est conclusio confirmata per Hippolytum de marsi. in sua practic. causarum criminaliū in verbo, sequens. nu. 14. & 31. æquirate tamē suadente posset iudex etiam post conclusionē in cā probationes admittere. Hippolytus ibi. nu. 22. & in notorijs possunt etiam fieri probationes post cōclusionem in causa. Hippoly. ibi nu. 42. Lupus in c. iudex. de of. delegati nu. 6. vel si essent probationes de nouo repertæ illæ admitti etiā debent post conclusionem in cā. gl. & docto. in l. admonendi. ff. de iureiur. Pau. Castren. in l. oratione. ff. de feriis. ita Hipolytus ibi nu. 45.

Conclusio CXIX.

SEntentia non transit in rem iudicatam quando fertur super re quę habet grauamen successiuum: vt si feratur sententia quòd quis stet in caceribus: talis enim sententia non transit in rem iudicatā, & sic semper ab ea appellari potest, cùm grauamen semper inferatur. & ideo semper oritur ius appellandi: & dicitur quis esse intra decem dies qui dantur ad appellandum à die grauaminis ex quo quotidie grauatur. c. ex parte, de appella. & facit in arg. l. j. §. penul. ff. de vsufr. accres. Bald. in l. ij. C. de epis. audi. Hippolytus de marsi. in sua pract. causarum criminalium in §. ordine. nu. 5.

Conclusio CXX.

LIcet quis non appellet à præcepto de eo capiendo vel à captura secuta infra decem dies, & steterit per decem menses vel vltra in carcere, poterit tamē semper appellare. Bal. in l. ij. C. de episco. audien. Hippolytus de marsi. in pract. causarum criminalium in verbo, ordine. nu. 5.

Conclusio CXXI.

FIdeiussor qui promisit soluere libere & sine aliqua exceptione non per hoc intelligitur renunciare beneficio de fideiussoribus quoniam prius excuti debeat principalis debitor quàm ipse fideiussor cum illud veniat ex natura contractus & ipsius actus. l. quęro. §. inter locatorem. ff. locati. illa enim verba, sine aliqua exceptione, referuntur ad exceptionem friuolā. c. ex part. 2. de officio & potest. iudi. deleg. Roma consi. 211. Hippolytus de marsi. in sua pract. causarū criminalium in verbo, vltima. nu. 2.

Conclusio CXXII.

SI statuto caueatur quòd contra instrumētum guarētigiatum nulla opponi possit exceptio, tamen poterit opponi illa exceptio, quòd ille qui se obligauit per instrumentum, non erat habilis ad se obligādum: quia erat pupillus aut minor qui se obligauit sine authoritate curatoris. Pau. Castr. in l. j. nu. 6. ff. de const. pecu. Hippoly. de marsi. in sua pract. caus. cri. in verbo. vltima. nu. 8.

Conclusio CXXIII.

PVblicatione testium non ritè facta alij testes etiam super alijs articulis produci poterunt. cle. 2. & ibi gl. in verbo, publicatis. de testi. & est decisio dominorum de Rota. deci. 163. in nouis.

Conclusio CXXIIII.

OBiectus qui contra testes producuntur non impediunt ipsorum testium examinationem, neque per eos obiectus retardari debet examinatio illorum testium, nisi obijciens vellet statim & incontinenti eos obiectus probare. tūc enim audiendus esset, si habeat probationes in prōptu. Specula. in titu. de teste. §. j. ver. quid ego. nu. 18.

Conclusio CXXV.

EXceptio nullitatis sententiæ non impedit illius executionem, nisi in promptu sit probatio nullitatis. nam tūc nullitas bene impediret executionem, de qua in prōptu constat. l. fi. C. si ex fal. instr. Bar. & Roma. in l. si feriatis. ff. de ferijs. Hippo. de marsi. in pra. cau. cri. in verbo, vltima nu. 17. & Oldra. consi. 106. aliàs non impediret illius sententiæ executionem nullitas allegata vt ibi per Oldra.

Conclusio CXXVI.

COmmunis est hæc conclusio quòd carceratus potest eitari & debet per procuratorem legitimē comparere etiā si sit iustè carceratus. Paul. Castr. in l. ij. ff. de in ius vocando, & in l. quęsitum. ff. si quis cautio. Ias. in d. l. 2. & Hippol. de marsi. in pract. cau. cri. in verbo, attingam. nu. 20.

Conclusio CXXVII.

POena capitalis infligitur transcendentibus muros ciuitatis Romæ: sed si quis transcenderit muros alterius ciuitatis ea pœna mortis non esset infligenda: sed tales transcen

dentes vel violātes muros alterius ciuitatis quàm Romæ pœna extraordinaria sunt puniendi. Bart. Cast. & Albericus in l. fi. ff. de rerū diui. Ange. in §. sanctæ quoque res. de rerum diui. & vbi ex statuto aut cōsuetudine pœna mortis esset affligenda violatoribus, & transcendentibus muros alicuius ciuitatis talis punitio referenda esset, vbi quis violaret aut transcenderet muros tempore belli: secus si tempore pacis hoc fieret. Boer. deci. 232.

Conclusio CXXVIII.

NOn licet priuato in muris alicuius villæ fenestram facere. aut quid aliud construere sine licentia domini Guid. Papæ deci. 587. Boer. deci. 232.

Conclusio CXXIX.

INterdicto reintegrandę duo sunt probanda & allegāda possessio scilicet tēpore spoliationis & ipsa spoliatio. l. j. §. rectissimè. ff. de vi & vi armata. & ibi Bar. & Albe. de Rosa. Boer. deci. 238. nu. 3.

Conclusio CXXX.

INterdicto vti possideris siue retinēdæ sufficit, pbare possessionem tēpore turbationis vel saltim tempore litis cōtestatæ. §. hodie. de interd. Boer. deci. 238.

Conclusio CXXXI.

INterdicto adipiscendæ non obstat exceptio dominij contra agentem interdicto, nisi reus incontinenti offerat se probaturum de dominio: quia tunc obstaret agenti regula dolo facis quod petis qđ statim restituturus es. notatur in l. ij. C. de edict. diui Adriani tollendo. Boer. deci. 238. nu. 5.

Conclusio CXXXII.

INterdicto retinendæ exceptio domini, agenti possessorio retinendę obstat, si quis in prōptu doceat de dominio. glo. & docto. in l. naturaliter. §. nihil commune. ff. de acqui. posse. Dyn. in reg. qui ad agendum. de reg. iur. in 6. & hanc partem magis communem asserit ibi, & etiā sustinet ibi Ias. nu. 49. post Alexandrum. si tamen de dominio in promptu appareret, tunc ea exceptio obstare posset. vt per Dyn. in ea regula, qui ad agendum, & ibi inquit hanc veram esse opinionem, cp exceptio domin ij nō possit opponi in hoc interdicto retinendr, sicuti & nec in interdicto recuperādæ. & ad idem Pano. in c. literis. nu. 27. de testi. spoliat.

Conclusio CXX XIII.

INterdicto recuperandę non admittitur exceptio dominij etiam si in promptu de illa appareat: cum spoliatus ante oīa debeat reintegrari. ca. grauis. de testi. spoli. Pau. Castren. in l. si de vi. de iudi. Dyn. in reg. qui ad agendum. de reg. iuris. nec habet locum regula, dolo facis in possessorio recuperādæ. Pano. in c. in literis. nu. 7. de rest. spoli. & hoc inquit tenēri cōmuniter, nisi spoliator proponat, & alleget contrariam possessionē, & illa se semper dicat & alleget fuisse gauisum etiā ante tempus prętensæ spoliationis: cùm talis articulus concludat cōtrariam possessionem, & in se neget agentem possedisse tempore spoliationis, & per cōsequens sequetur eum non fuisse spoliatum. Panor. in c. j. de rest. spoli. Boer. ita deci. 238. nu. 5.

Conclusio CXXXIIII.

IN possessoriis si actor impetrans nihil probet de sua possessione, reus opponens debet absolui. Albe. de Rosa. in l. Titiæ textores. ff. de leg. j. & hoc seruari in curiis Franciæ attestatur Io. Faber in §. retinendæ. de interdictis. Boe. deci. 239. nu. 3.

Conclusio CXXXV.

TEstamentū patris inter liberos etiam si minus solemniter factum sit, valet respectu solemnitatis omissę de iure ciuili. l. hac cōsultissima. §. ex imperfecto. C. de testa. sed si cū liberis persona extranea admixta sit, respectu illius tertij nō valebit testamentū, sed solum respectu liberorū. d. §. ex imperfecto. & l. fi. C. fami. herc. Boe. deci. 240. in prin. & sic imperfecta voluntas testantis inter liberos valet, & per eū titulum de testa. imper. in authen. quod intelligitur de imperfectione solemnitatis, sed nō ad voluntatis ipsius testantis imperfectionē referendum est. nā tunc testamentū nullū esset. Ias. in eo. §. ex imperfecto. Boer. eo loco. nu. 5. & tale testamētum inter liberos factum non solum habet effectū testamēti vt ex eo succedi possit, sed habet effectum derogatorium & reuocatorium primi testamēti iā facti inter extraneos quod ipso iure per secūdum minus solemne tollitur, ēt si in primo solemni essent instituti alij successores ab intestato. ita Gul. Benod. in rep. c. Raynutius. in verbo, testamentum in j. n. 75. Cor. consi. 86. par. 3.

Conclusio CXXXVI.

COmmunis est hęc sententia, cp testamentū conditum in aliquo loco secundum consuetudinem & statuta illius loci habet vbique effectum etiam quo ad bona alibi existētia. Bar. in l. j. C. de sum. trini. & fide catho. & hanc esse cōem sententiam asserit ibi Ias. nu. 44. per l. in hac. & l. data. in fi. & ibi Bal. C. de dona. actus enim qui fortitur effectum in vno loco ex statuto illius loci habet vbique effectum ita Bal. ibi.

Conclusio CXXXVII.

QVoties vsura vt damnum petitur, seu vt interesse, potest peti licitè etiam de iure canonico. glo. in c. conquestus. & ibi docto. de vsuris. c. peruenit. & ibi gloss. in verbo, peruenit. de fideiuss. Iason in. l. j. numero 50. C. de summ. trini.

Conclusio CXXXVIII.

MAritus licitè potest petere vsuras dotis non solutę tempore promisso. quia eas petit vt tanquam damnum & interesse propter onera matrimonij quæ sustinet. capitul. salubriter. & ibi docto. de vsu. Iason in l. j. numero 51. C. de summ. trini.

Conclusio CXXXIX.

VEnditor qui rem tradidit ex qua emptor percepit fructus si pretium non illi soluatur tempore debito potest vsuras petere propter fructus perceptos ab ipso emptore qui emptor in illis vsuris est condemnandus. l. curabit. C. de actio. empti. Ias. in l. j. nu. 51. C. de summ. trinitate.

Conclusio CXL.

INfamis infamia iuris non potest esse testis. Bart. & alij in l. Cassius. ff. de senat. c. præterea. de testi. ita vt nec faciat indiciū. Bal. in rub. de summ. trini. in decretalib. Ias. in l. j. nume. 65. C. de sum. trini. nisi ille infamis ab vtraque parte produceretur, vel ab vtraque parte esset rogatus in testem: quia tunc fides illius approbata esset. Bal. in l. parentes. C. de testi. Iason in ea l. j. nu. 67. vel nisi deponeret in causis hęresis, simonię, vel sacrilegij, lęsæ maiestatis, vel in crimine fraudati census, vel simoniæ. Panor. in c. fi. de testi. & Ias. in ea l. j. de sacros. eccle. numero 65.

Conclusio CXLI.

INfamis infamia facti in causis ciuilibus admittitur in testem, licèt ei de fide diminuatur. glo. in l. ij. §. duę causę. ff. de carbo. edicto. Bar. in l. Cassi°. ff. de senato & ideo in causis, in quibus requirentur testes omni exceptione maiores, infames infamia facti non admitterētur. Bal. in l. optimam. C. de contrah. stipu. nec ad probandum ingratitudinem. c. j. & ibi Bald. qui testes sunt necessarij ad proban. cp si testis interueniat multum spectatę fide, posset admitti. cū eo testis infamis infamia facti cuius fidei supplebitur per contestem. Bald. & Iaso. in l. si quis ex argentarijs. §. cogentur. ff. de edendo.

Conclusio CXLII.

IN criminalibus testes infames infamia facti nō admittuntur per regulam, sciant. C. de probat. idem & in causis ciuilibus arduis quæ causis criminalibus equiparantur. Iason in l. admonendi. ff. de iureiu. licet tamen talis testis non probet, facit tamen indicium. Bal. Salic. & Ias. in l. j. numero, 68. C. de summa trini.

Conclusio CXLIII.

MEretrix in criminalibus non potest esse testis vt est docti na Bartoli in l. j. C. de summa trinitate, & ita teneri communiter asserit Iason in repetitione illius l. primę numero 54.

Conclusio CXLIIII.

LIcet confessio sine causa non faciat probationem vt noceat cōfitenti. per l. ij. §. j. ff. de doli excep. tamē valet quo ad semiplenam probationem: & sic quamuis non faciat plenam probationem, faciet semiplenam. Spec. in titu. de confes. §. nunc videndū. ver. sed nunquid. Roma. cōsi. 373. Alex. consi. 4. vol. j. si verò in ea priuata scripturara facta sine causa fuerit appositum iuramentum, tale iuramētum faceret valere eam scripturam. Roma. in eo consilio quem sequitur Hippo. de Marsi. in suo tractatu de proba. verticulo, scias tamen. & cùm talis priuata scriptura sit facta sine causa, faciat semiplenam probationem, poterit iudex deferre iuramentum in supplementum parti eam producenti considerata paucitate pecuniæ & qualitate petentis. ita Roman. eo loco in fine.

Conclusio CXLV.

COnfessio quę per partem non fuit acceptata non nocet cōfitenti & tanq erronea reuocari potest. Cy. in l. vnic.

Universidad de Deusto
Biblioteca

C.de confes. & ibi Sali.in 15. oppositione. idem Salicet.in l. generaliter.in quinta quæstione.C.de nõ nume. pecu. & ibi inquit se sepius consuluisse.Hippoly.in rub. de prob.vers.itẽ scias & neque sufficeret eam cõfessionem factam fuisse parte præsente nisi eam acceptaret: quare fieri debet parte presente & acceptante.Alex.cõsi.20.in 5.vol.& Curtius senior consi.77.& Bald.in l.suus.C.de repu.hæredi.in iudicio tamẽ facta cõfessio absente parte tenet & ita de consuetudine seruari asserit.Ang.in l.j.C.de confess.vt per Alex. in additionibus ad Bar.in d.l.j.C.de conf.Soci.tamen consi.228.num.6. in 2. parte tenet confessionem factam parte præsente sine acceptatione tenere.& sufficiet sola presentia absque acceptatione vt ibi per eum.

Conclusio CXLVI.

IGnorantia tanquam quid dependens ab animo, probatur per solum iuramẽtum partis.c.nulli.in fi. de electione in 6. Hippoly. de mar.in rep.rubri. de prob. vers. & vltra præmissa.Iaſ.in §.sed istæ.nu 88.de actio.& Decius consi.452.num. 25.& ibi tenet in dubio ignorantiam præsumi per l. verius. ff.de proba.

Conclusio CXLVII.

TRansiens per locum vbi soluitur gabella,si ibi gabellam non soluerit, & iurauerit se nescisse aliquam gabellã ibi solui,excusabitur,& per tale iuramentum probabit suam ignorantiam.Abbas consi.35.Hippo. de marſ.in repet.rubr. de proba.vers.& ideo dixit multum.

Conclusio CXLVIII.

EXpensæ factæ in litigãdo & quas quis fuit passus in processu per iuramentum probantur.l.sancimus. C. de iudi. Hippoly.de marſ.in repe.rub.de probatio vers.turſus.

Conclusio CXLIX.

INpetitorio ad probandum titulum non sufficeret ostende re sententiam pro se latam contra alios sed in possessorio sufficeret ad colorandum titulum, quia non est verisimile palatium pro aliquo iudicasse nisi ille de suo iure docuisset. gl.in c.eum qui.de eo qui mittitur in possessionem causa rei seruandæ.Hippol.de mar.in rubr.de proba. versi.item etiam scias quòd in petitorio.Rebuf.in commen.in consti. regias. in tractatu de causis benef.possess.articulo nono in glos.26.

Conclusio CL.

TEstes singulares in effectu non probant. sed si conueniunt in effectu rei quamuis in verbis non conueniũt, non dicerentur singulares & probarent.l.ob carmen.§. fi. ff. de testi.c.nihil.de verb.signi.Hippol. de mar. in rub.de proba. versi. pro quibus facit, nisi verba formalia probanda essent tunc enim testes in verbis deberent conuenire.d.ca.nihil.& Hippol.vbi suprà.Salice.in l.quicunque.de hæreti.

Conclusio CLI.

RElictum factum causa studij non dicitur factum ad pias causas nisi factum esset pro studio Theologiæ. Bald. in rep.l.j.ff.de leg.ij.Iaſ.in l.j.nu.35.C.de summa tri. vel nisi fieret pauperi.vt ibi per Iaſo.

Conclusio CLII.

SI prædium tributarium ad ecclesiam peruenerit,& antea erat tributarium ita vt iam onus illud rei erat iniunctum, ecclesia tunc tenetur ad illud onus & ad eam collectã exoluendam:quia res transit cum suo onere & cum sua causa. Si autem prædia libera ad ecclesiam peruenissent, eo casu ecclesia ad aliquam collectam non teneretur.l.placet. Cod.de sacrosc.eccles.c.non debet.de immu. eccles.Iaſ.in ea l.placet. nu.17.

Conclusio CLIII.

MAritus qui ex pacto aut consuetudine habet aliquod ius in dote mulieris,si mulier licentiam testandi dederit non sibi præiudicat,& neque per hoc videtur renuntiare lucro & iuri quod ille habet ex eo pacto aut consuetudine super ea dote per talem simplicem licentiam ita quòd vxor testando non poterit marito præiudicare.Bal.in l.si quã do.in prin. C. de inoff. testamento. quam Baldi opinionem sequitur Boer.deci.244.& ibi eam asserit veriorem.

Conclusio CLIIII.

EMphyteuta qui non soluit censum,vel canonẽ per quadraginta annos, est tutus.l.fi. vbi Bart. Ioan.de Platea & Rebu.& Lucas de Penna.de fun.patri.lib.10.C.& Boe.deci. 246.nu.4.

Conclusio CLV.

ADuenæ ad custodiam castri non tenẽtur, nec ad alias functiones personales.Bal.in l.non tantum.§. fin. ff.de excusa.tuto.quia collecta imponitur personæ pro rebus, & cum aduenæ non sint subditi ratione domicilij,ergo eis nõ potest imponi collecta.l.rescripto.§.fi.ff. de mune. & hono. Bar.in l.libertus.§.sola.ff.ad munici. nisi statuto aliter cautũ esset,vt etiam forensibus collectę imponi possent.quod fieri posse tenet Bald.in l.fi.C.sine censu vel reli.Boe.deci.260. nu.11.

Conclusio CLVI.

MAtrimonium quod nullum est, confirmari potest per habilitatem superuenientem ex dispensatione.quod procedit fauore matrimonij.glo. in c.non debet. de consan. & affini.quam ibi sequuntur Pet.de Ancha. & Pano. & Boe. deci.263.nu.26.vbi tenet eam opinionem habere magnam æquitatem.

Conclusio CLVII.

PRocurator qui contraxit nomine domini quamuis in obligatione non dixerit se obligare nomine procuratorio seu nomine domini, non propterea tenetur suo nomine: quia expressio causæ habetur perinde ac si dictum fuisset procuratorio nomine seu nomine domini. Bar.in l.post mortem. §. tutor vers.idem in procuratore. ff. quando ex facto tutoris.Boer.deci.274.nu.2.quòd si expresse suo & procuratorio nomine se obligauerit, tunc etiam nomine teneretur suo.Boer.ibi.

Conclusio CLVIII.

PAter habet ius capiendi filium & detinendi in domo ꝓpria:& ita detinendo non dicitur committere priuatum carcerem. Salice.in l. vnica. C. de priua. carceri. Boeri. deci. 275.in prin.

Conclusio CLIX.

MAritus habet ius detinendi vxorem suam domi, & neque per hoc dicitur committere priuatũ carcerẽ.l. generali.de decurio.lib.10.C.& ibi Ioã.de platea, & Boe.deci. 275.in prin.

Conclusio CLX.

IS qui non habet ius capiendi, si aliquem ceperit, & eum vltra viginti horas detinuerit, dicetur cõmittere priuatũ carcerem. quod procedit etiam si haberet ius capiendi. docto.in l.vni.C.de pri.carce.Boer.deci.275.nu.4.

Conclusio CLXI.

ACcusator à calumnia releuatur, si semiplenè probauerit quod proposuit contra reum, misi reus contrarium plenè probaret.Bal.in l.fi. C. de proba. vnde vnus testis excusat accusatorem à calumnia,quia per eum testem semiplenè probauit.Hippo.de mar.in practica causarum crimini. super verbo,constante.nu.97.& Panor.in ca.cum dilecti de electio.idem si quis per famam,vel per vocem & familiam ꝓbaret crimen : nam talis accusans à pœna talionis & à calũnia excusaretur.Franc.marci.deci.773.

Conclusio CLXII.

REnunciatio non nocet renuntianti, nisi per partem fuerit acceptata.Iaſ.in l.postquã liti. C.de pactis.Hippol. de marſ.in pract.causarum crimina.in verbo,postquam.nume. 28.& in l.de vno quoque.nu.157.ff.de re iudicata.

Conclusio CLXIII.

ACceptatio renuntiationis vel confessionis ad hoc vt prosit acceptanti debet fieri eodem tempore quo fit ea confessio vel renuntiatio & non fieri debet ex internallo. gloſſ.in l.consensu.ff.de actio.& oblig. Pano. in c2.di ectus. de spõsa.Hippol.de marſi in pract.causſ.crimi.in verbo,postquam.nu. 29. & Rebuf. in concordatis in rubrica, de regia acceptatione,in fine.

Conclusio CLXIIII.

VSufructuarius non facit fructus suos nisi prius cautionẽ præstiterit de vtendo arbitrio boni viri:tamen si sciente & patiente proprietario vsus fuerit vsufructu non petita cautione ab ipso proprietario faciet fructus suos.l.vxori, & ibi Bar.per illum textum.ff.de vsuf.lega.Feli.in c.sicut.de rescrip.Hippoly. de Marſ.in pract. causarum crimi. in verbo, nunc videndũ.nu.5.Ale.consi.120.nu.5.vol.6.& Soc. consi. 131.par.2.

Conclusio CLXV.

COntra mulierem prægnantem si lata fuerit sententia,per quam condemnata fuerat ad quæstionem, vel ad mortem,aut membri mutilationem,talis sententia seu executio illius differenda est donec pepererit,& adhuc post partum debent spectari quadraginta dies, in quibus se malè habet mulier propter partum : quia posset mori mulier metu suppli

supplicii, propter debilitatem.gloſſ. & Bart.in l. prægnantis. de pœnis, ff. Bald.in l.imperator. ff. de statu homi.Hippo.de marſ. in pract. caus. crimi. super verbo nunc videndum nu. 47.& 48.

Conclusio CLXVI.

TEstis vnus deponens de maleficio,scilicet q̃ viderit reũ committentem maleficium, facit indicium sufficiẽs ad torturam,dum tamen sit testis integer.Bart.in l.fi.ff. de quæstio.Bald.in l.ij.C.quorum appella non recipi.Bar.in l.fin.ff. de in litem iurando. Hippoly. de Mar.in prag.caus. crimi. in verbo,diligenter.in prin.

Conclusio CLXVII.

VBi semiplena probatio eliditur aliqua præsumptione non est locus delationi iuramenti nec torturę. Bald. in l.fi.C.qui & aduerſ. quos. Nam ad hoc vt possit deferri iuramentum in supplementum, debet esse semiplena probatio per vnum testem integrum, & omni exceptione maiorem: alioquin non faceret semiplenam probationem:sed solùm indicium,glo.in l.etiam matris.ff.de proba. & quilibet minimus defectus in teste impedit vt non possit parti deferri iuramentũ in supplementũ.Bal.in c.j.§.sacramentũ.de consuetudine recti feudi in vsib.feud.Idem in teste super tortura:nã ad hoc vt testis faciat indicium sufficiens ad torturam,debet esse testis omni exceptione maior : & debet de visu deponere.Ita plenè Hippol. de marſi. in pract. caus. crimi. in verbo, diligenter.nu.3.& 4.

Conclusio CLXVIII.

DVo testes requiruntur ad probandum indicium ad torturam, quando non deponunt de ipso maleficio immediate, & propinquo sed super remotis & mediatis ipsi maleficio.in his enim probandis saltim duo testes requirũtur, sicuti requiruntur ad probandum quodlibet indicium remotum à maleficio.glos. & docto.in l.fin. C. famil. erciſc. Bar.in l.fi.ff.de quæstio.Hipopl.de Mar.in verbo, diligenter.

Conclusio CLXIX.

PLures testes deponẽtes singulariter super diuersis factis, vel indiciis non coniunguntur ad faciendum indicium perfectum & sufficiens : quia nusquam iunguntur plures species probationum ad probandum, nisi quando vnaquæque species de per se esset perfecta in suo esse. Bal.in l.si quis ex argentariis.posſ prin.ff.de eden.Alex.cõsi.94.vol.7.Hippoly.de Marſ.in verbo,diligenter.nu. 8. vt vnus testis de fama alter de alio indicio, qui testes non probant.Hippol.ibi.

Conclusio CLXX.

INhis quæ consistunt in corde vel in animo & quæ dependent ab intellectu,vel conscientia standum dicto asserentis ita esse cum iuramento.glo.in §.sed illæ.& ibi Iaſ.n.88.de actio. quod procedit vbi alias ille talis esset persona fide digna.Iaſ. ibi.nu.96.

Conclusio CLXXI.

SI res furtiua reperiatur penes aliquem, talis inuentio q̃ res furtiua est penes talem facit indicium ad torturã cõtra illum penes quem res furtiua reperitur, quòd scilicet ille talis rem furto subtraxerit.Bar.in l.fi.ff.de quæstio.per l.ciuile.C.de furtis,& l.inciuile.C. de rei vendi. nisi ille doceat à quo ille eam rem habuerit. Ang. in l.ij. & in l.fi.C.de quæst. doct.in d.l.inciuilẽ.Hippol. de Marſ.in.pract. caus.crimin.in verbo, diligenter.n. 91.& procedit ea decisio vbi ille penes quem res furtiua reperitur, aliàs esset homo malè famatus, & malæ conditionis & vitæ:secus autem si esset vir bonæ famæ : quia contra eum cessaret omne sinistrum quamuis res furtiua penes eum inueniretur.d.l.inciuilem.Bal.in l.fi.ff.de hæredi.instit.Hippoly.in eo loco.nu.90.

Conclusio CLXXII.

QVi mortem alicuius allegat, eam tenetur probare l.si quidem, C. solut. matri. sicuti & qui in vita alicuius se fundat,debet eam probare & eum viuere:cum quis teneatur probare id quod est fundamentum & præcipuum suę intentionis.l.actor.ff.de proba.Boer.deci.288.

Conclusio CLXXIII.

SI duo deliquerunt, quorum alter sit clericus & alter laicus,& petant remitti coram iudice ecclesiastico,debebit fieri remissio ne fiat diuisio causæ.l. nulli. C. de iudi. & semper maius dignum trahit ad se minus dignum.Feli. in c. placuit.de præscript.Boer.decis.300.nu.2.

Conclusio CLXXIIII.

BLasphematores & lusores à testimonio ferendo repelluntur & non sunt testes idonei. Alex. consi. 152.libr.5. quod procedit,vt semel pro hac re fuerint pecuniariter cõdemnati.ita Boeri.decis.301.nu.13.

Conclusio CLXXV.

AVunculus seu patruus præfertur nepotibus qui sunt filij sui fratris iam defuncti in successione bonorũ alterius nepotis filii alterius fratris defuncti:vt si sunt tres fratres, vnus iã defunctus est relictis liberis q̃ illi succedunt,alter demũ frater mortuus est relicto vno filio,q̃ filius fratris defunctus est relicto suo patruo. & consobrinis ex alio patruo iã defuncto,cui filio fratris defuncto suus patruus superstes debet succedere exclusis suis ꝓsobrinis.est enim patruꝰ ꝓximior suo nepoti,quã sint filij alterius fratris qui solũ illi erãt cõsobrini.l.auunculo.C.cõmu.de successio.& ibi Bar.Bal.& Sali. & ibi Bar.asserit eam legem ad hoc singularem esse & non esse correctam.& quam opinionem approbat Boer. decis. 302.in prin.quod procedit etiam si ille patruus aut auunculus esset frater vterinus aut consanguineus, & sic iunctus ex vno latere patri illius filij defuncti & alij nepotes essent ex vtroque latere consobrini illi consobrino defuncto. ita Boe. ibi.

Conclusio CLXXVI.

SI quis moriatur relicto fratre vtrinque coniuncto illi defuncto succedit frater vtrinque coniunctus vnà cum filiis alterius fratris vtrumque coniuncti & sic in eo casu filij fratrum succedent cum auunculo aut patruo in stirpes.tamen succedent per eum titulum vt fratrum filij. Boer. decis. 302.nu.2.versi.licet aliud.

Conclusio CLXXVII.

PAtri permissum est filium in potestate castigare & eum incarcerare vt per docto.in l.j.& secunda,C.de patri.qui filios distraxerunt,& in l.si filius. C.de patria potesta. Boer. decis.304.nu.3.

Conclusio CLXXVIII.

SI quis arrestum vel sententiam pro se latam fateatur & dicat iniustè latam,pars aduersa hoc obiiciens impediet illius arresti aut sententiæ executionem petitam ab eo qui fecit talem confessionem propter quam nullum cõmodum ex ea sententia q̃ lata fuerat in sui fauorẽ, cõsequi poterit:& poterit cõpelli per iudicem ad illud restituendum quod fuit consequutus ex ea sententia.Alex.in l.si seruus plurium. §.i. ff.de leg.i.Inn.in c.quia plerique.de immuni.ecclesiarum.& ita concluſum fuisse refert Boer.decis.306.nu.3.

Conclusio CLXXIX.

ASserens iuramentum à parte sibi delatum falsum esse & se perperam iurasse:talis assertio sibi præiudicat & pars aduersa hoc probando poterit venire cõtra illud iuramentum.nam licet dato iuramento nulla admittatur probatio in contrarium.l.non erit.§.dato.ff.de,iureiurã.admittetur tñ ea probatio quę fit per confessionem partis asserentis se falso iurasse Paul.Cast.in l.qui iurasse.§.j.ff.de iureiur.& licèt prætextu periurij iuramentum delatum à parte parti non possit retractari,fallit tamen quando pars quæ iurauit fuit confessa se deierasse:quia tunc posset rettractari.Boer.decis.306.

Conclusio CLXXX.

ARestum latum prætextu falsitatis testium aut instrumentorũ retractari poterit absque erroris propositiõe. Bal.in l.j.C.de condi, indebiti.& hoc approbat Boer. decis. 307.quod procedit etiam si pars quę allegat arrestum latum fuisse ex fallis instrumentis,habuisset dilationem ad contradicendum instrumẽto quod nũc de falso impugnatur.nam adhuc non impediretur quin semper de falso possit ille talis agere:& hoc non obstante semper poterit ostendere & allegare falsitatem,& errorem.ita Boer.ibi.

Conclusio CLXXXI.

PArs cui data est dilatio ad contradicendum & impugnãdum instrumenta per partem aduersam producta, si nihil dixerit,videtur fidem instrumentorum approbasse in nõ contradicendo.quod tamen refertur atque intelligitur quã tũ ad approbationem personæ notarij:quia amplius obiicere non poterit illum non fuisse notarium,vel non fuisse in matricula descriptum.Salic.in l.fi.C.de fid.instrum. sed non quin semper possit de falsitate aut de errore instrumenti ostendere,& allegare.d.l.fi.ita Boeri.decis.302.

Conclusio CLXXXII.

PEr electionẽ specialis hypothecæ nõ tollit generalis hypotheca si ex speciali non sit plenè creditori satisfactũ,

Universidad de Deusto
Biblioteca

l.quamuis.C.de pigno.Boer.deci.309.num.2.& vbi primus creditor habet solam generalem hypothecam, secūdus vero creditor habet specialem & generalē,primus est semper potior. l.ij.ff.qui potiores in pigno.habe.& Salice.in l.ij. nu. j.& 2.de pigno.

Conclusio CLXXXIII.

SI duo testamenta reperiantur eadem die confecta & eodem tempore & non appareat de eorum prioritate neutrum illorum valebit propter incertitudinē. arg.l. duo sunt Titij.ff.de testa.tute.Cyn.in l.hac consultissima. §.si quis. C. de testa.Iaſ.in l.fi.C.de edicto diui Adria.tollendo.Boe.deci. 311.nu.3.

Conclusio CLXXXIIII.

COitus etiam violentus cum meretricibus est impunitus. glo.in l.vnica.C.de rapto.virginum.Boer.deci.311.n.8.

Conclusio CLXXXV.

QVilibet potest in proprio fundo non tamen limitropho ædificare fortalitia etiam sine licentia principis pro sui & suarum rerum tuitione,& defensione.l.per prouincias.C. de ædi.priuatis,& ibi Salice.Lopus nouum & ibi glo.& Bart. ff.de operibus publicis,quod non procedit in vasallo,subdito,censuario,aut emphyteuta, qui non potest in prejudiciū domini directi habentis ius directum ædificare castrum, vel aliud fortalitium,aut barbacanas.d.l.opus nouum. & Boer. deci.320.nu.4.& 6.

Conclusio CLXXXVI.

QVamuis obiectus contra testes non sint traditi. à parte aduersa,tamen si constat ex actis testes esse familiares, aut domesticos producentis, aut si constet de delicto ipsorū testium quod confessi sunt in eorum depositione se esse domesticos,& familiares producētis,aut infames,aut punitos, iudex non debet illis testibus fidem adhibere. Bal. in l.etiam iure.C.de testi.Boer.deci.321.nu.4. & eo casu tales testes de quorum obiectibus cōstat ex actis aut ex eorum depositione non facient fidem.ita Boer.ibi in fi.

Conclusio CLXXXVII.

SIis qui condemnatus fuit in expen. per aliquam interlocutoriam propter aliquam cōtumaciam aut aliàs, vincat demū in principali,& obtineat sententiam prosecū expensis non poterit repetere expensas contumaciales, in quibus fuit iam cōdemnatus.Bar.in l.si pignore.in prin.ff.de pigno. actio.Iaſ.in l.properandum.§.sinautem.nu.20.C.de iudi.

Conclusio CLXCXVIII.

ACtioni de dote præscribitur spatin triginta annorum à die quo agi potuit soluto matrimonio vel viro ad inopiam vergente.l.in rebus. §. omnis. C. de iure dotium. quia constante matrimonio mulier non potest agere, & non valenti agere non currit præscriptio.l.j.§.fi. C. de anna. excep. Boer.deci.328.in prin. pro dote enim constante matrimonio non potest mulier agere contra quemcunque promittentem: sed vir agere debet.l.si pro te.C. de dotis promiſ. & ibi Salicet.

Conclusio CLXXXIX.

MVlier non potest imputare marito aut eius hæredibus culpam,seu negligentiam,quare dotem non exegerit. Rapha.Cuma.in l.nupta.§.quoties.ff.soluto. matri.& ibi Alex. per l.si extraneus.§.sed si pater.ff.de iure doti.quare periculū dotis ad ipsam mulierem semper pertinet, vt ibi est text. & Boer. deci. 329. imputabitur tamen marito si non conuenerit hæredem constituentis dotem.Bal.in d.l. si extraneus.

Conclusio CXC.

EPiscopus constituendo secundum vicarium nō videtur primum reuocasse,& sic per cōstitutionem seu creationem vicarij primus non videtur reuocatus. hanc partem & opinionem veram & comminem esse asserit Boe.deci.347. nu.71.& neque habet episcopus aliquod territorium,& neque potest suam sententiam mandare executioni. Nam iudex secularis hoc debet facere. Oldradus consi.17.

Conclusio CXCI.

REgula, Qui non habet in ære,luat in corpore, de qua in l.j.ff. de pœnis,habet locum quando quis fuit condemnatus in pœna pecuniaria descendente ex delicto,tunc si nō habet in ære, & vnde soluat, erit in corpore puniendus & si ea pœna pecuniaria descendit ex debito, vel ex contractu non habet locum illa regula, qui non habet in aere,per Bald.in l.fi.ff. de in ius vocan. & non habet locum etiam illa regula in honestis personis sed solùm in vilibus personis. Boer.deci.349.nu.8.

Conclusio CCCII.

SEruitus aquæ ducendæ est quidē indiuidua.l. stipulationes,& ibi docto.& Iaſ.nu.13.ff.de verb.oblig. tamen cōmoditas talis aquæ ducendę pōt inter plures diuidi in temporibus & mensuris.l.lucio in fi.& l.sequenti.ff.de aqua pluuiali arcenda. glo.in l.si partem.ff.de serui.rusti.prædio.quia quælibet seruitus respectu cōmoditatis est diuidua. l.via. §. j. ff.de serui.Iaſ.in d.l.stipulationes nu.13.

Conclusio CCCIII.

SEruitus haustus aquæ est rustica vt per Bar.in l.non solū. num.2.ff.de noui.ope.nun.

Conclusio CCCIIII.

COncessio accipiendi ligna in nemore concedentis quæ p̄ fua callefactione & sui hospitij sufficiat,cōcessio etiā hauriēdi aquā de puteo cōcedentis quē habet in sua domo, tales concessiones sunt seruitutes.loā.Faber in.§. æquè si agat. & ibi Iaſ.nu.13.insti.de actio.vbi inquit communem vsum causarum hoc tenere.

Conclusio CCCV.

VIdua aut alius creditor potest facere executionem pro suo debito in bonis testatoris sui debitoris non obstante q̄ ille testator prohibuerit res suas alienari,vel talem rem alienari:quia mandauit ibi hospitale ædificandum.nō enim potest testator debitor impedire ius creditoris quominus facere possit executionem ipse creditor in bonis sui debitoris,& vendere rem quam vellet.l.creditoris arbitrio.ff.de distract.pigno.per eum titulum,debitorem venditionem pignoris impedire non posse. fiet tamen hospitale in aliis bonis testatoris si illæ res designatæ captæ fuerint.Bal.in l. rem quam.in fin.C.si aduer.vendi.pigno.

Conclusio CCCVI.

SI mater cupiens ad secunda vota conuolare, tutori qui in locum illius creatus fuerit rationes reddiderit etiam mandato iudicis, & quamuis tutor fateatur rationes bene redditas.tamen si ratio sit malè reddita, pupillus maior factus semper agere poterit, & talis redditio pupillo non poterit nocere.l.qui filium. ff. de mili.testamento. modicus tñ defectus in reddendis rationibus non vitiaret l.quāuis.ff.de cōdi.& demonst.Bal.in l.j.C.si aduer.solu. & cōfessio adulti q̄ ratio sit reddita nō sufficit, cùm aliud sit rationē reddere, & aliud confiteri redditam esse.Soci.consi 92.in 4.parte.

Conclusio CCCVII.

CAecus potest donare & facere omnes contractus inter viuos sicuti & quilibet alius cùm nō reperiatur iure p̄hibitum.Iaſ.in l.hac consultissima.C.de testa.Ale.consi. 12. vol.j.Boe.decis.240.nu.20.per l. cæcus.& ibi doct.ff.de iud. pōt & donare causa mortis non seruata forma. §. ex imperfecto.l.hac consultissima.C.de testamentis.ita Boerius.

Conclusio CXCVIII.

SI tutor rationes suæ administrationis curatori minoris reddiderit,liberationemque ex ea quæsierit,ex causa minor poterit contra talem liberationem restitui si ex ea se dicat læsum.l.j.& ibi Bal.C.si aduersus solutio.& neque sufficeret adultum confiteri rationem redditam fuisse: nā aliud est rationē reddere,& aliud confiteri redditam fuisse.Soci. cōs. 92.par.4.

Conclusio CXCIX.

PRobatio dubia semper interpretatur contra eum cui incumbit onus probandi qui debet rem claram reddere.c. in præsentia.de prob.Bal.in l.fi.C. si minor se maior. dixerit. ita vt si probatio sit dubia, aut æquiuoca, vt quia se possit habere ad esse & non esse, non probat.Socinus consi. 8.in j.vol.

Conclusio CC.

DIlatio non potest reo concedi plusquam actori:tamen actor ea dilatione vti poterit & probare quod sibi expediet.Bar.& Bald.in l.petendæ. C.de temporib.in integ.restit.petend.

Conclusio CCI.

FRuctus ante litem contestatam percepti sunt necessariò in libello petendi: sed percepti post contestationem incidenter veniunt sine expressa petitione.Inno. in ca. grauis, de restit.spoliat.notatur in l.si quis missum.ff. de damno infecto.Bal.in l.ij.C.de peti.hære.nu.2.per l.ædiles.§. idem sciē dum.ff.de ædi.edicto.

Conclusio CCII.

IN diuersis iudiciis possum mihi esse contrarius p̄l.Papin.§. sed nec impuberis.ff.de inoff.testamento. quando scilicet sunt talia iura quæ electione non tolluntur vt si petiero in vno iudicio hæreditatē quā peto,vt.hæres materterę in quo

iudicio succumbit non prohibebor si velim venire in alio iudicio petendo eam hereditatem vt hæres patris.l. hæreditas.& ibi Bal.C.de peritio.heredi.

Conclusio CCIII.

PRocurator ad vendendum constitutus non potest fidem habere de pretio.§.fi post.cum glosſ.ff.de re iudi. neque eīn procurator vendendo & tradendo nō habita fide transfert nisi dominium pretio re ipsa soluto. Bald. in l. in ciuile nu.2.C.de rei vendi.quod procedit in eo qui est specialiter constitutus ad vendendum:procurator autem generalis bene transfert dominium habita fide de pretio:vt ibi per Bald. quod approbat Bart.in l.à diuo pio.§.sed si emptor.& ibi Iaſ. qui inquit hoc teneri.ff.de re iudi.

Conclusio CCIIII.

HAeres granatus post mortem testatoris distribuere bona inter pauperes, nō poterit facere talem distributionē in vita ipsius testatoris:quia fieret præiudiciū illis pauperib⁹ qui erūt post mortē.vbi enim tractatur de præiudicio tertij hæres ante tempus soluere nō pōt.l.cum pater.§.à filia.ff.de leg.ij.& ibi Bart.idem Bar.& Iaſ.post alios in l.post mortem. C.de fide.Deci.in l.cum in tempus.ff.de reg.iuris.vbi inquit eam opinionem communem esse.

Conclusio CCV.

FIlius contra patrem poterit agere ad restitutionem fructuum beneficij sui quos fructus pater ipse iam percepe-rat.Bart.in l.litis.§.fi.de neg.gest.Matthens de Afflictis deci. 241.& Boer.decis.199.numero,4.

Conclusio CCVI.

SI seruitus imposita sit alicui rei ad quemcunque res ipsa deuenerit, transit ea res cum suo onere, & cum ea seruitute.l.& in prouinciali.& ibi Bald.in prin.C.de serui.& aqua. l.via constitui.§.si fundus.ff.de serui.rust.præd.sed si ea seruitus esset promissa non transiret in successorem rei. & neque talis promissio afficeret singularem successorem.l.vltima,ff. de contrahænd.emptio.Bal.in ea lege.& in d.l. & in prouinciali.& seruitus imposita sequitur prædium,Florianus d.l.cū fundo ff.de ser.rusti.prediorum.

Conclusio CCVII.

ISqui dicit seruitutem sibi debitam esse super tali re debet seruitutem probare quia fundata est intentio de iure communi illius qui dicit seruitutem non deberi siue sit actor siue reus vnde aduersario incumbit probare seruitutē debitam esse l.altius.& l.si in ędibus.& ibi Baldus C.de serui. & aqua.

Conclusio CCVIII.

INimicitia durare præsumitur nisi contrarium probetur l. in ipsius.& ibi Bal. C.famli. ercis.præsumetur tamen cessare vbi posteriora merita comprobarentur.& probabitur reconciliatio per indicia: vt si hi qui sunt inter se inimici, grata seruitia inuicem sibi faciāt,vel si vt amici inuicem cōuersentur,his casibus & similibus concordia inter aliquos præsumetur:remittitur scilicet iniuria seu offensa non solū per scripturam sed & per alia indicia.§.fi.de iniur.insti.Bal. in d.l. in ipsius.& in l.non ignorabit. C. famil. ercisc.& Petrus de Anchar.consi.246.

Conclusio CCIX.

FRuctus legitimæ filiis debentur à tempore mortis patris aut matris,& non solum fructus legitimę ab eo tempore debētur sed & fructus supplementi ipsius legitimę.auth.nouissima.& ibi docto.C.de inof.testamento.Bald.in l.non est nouum.C.fami.ercif.Boeri.decis.3.in fi.quod procedit etiā si illi fructus fuissent consumpti ab hęredē bona fide & per ipsum.Boer.in eo loco.

Conclusio CCX.

FIlius pro sua legitima petenda habet petitionem hęreditatis quia in ea habet nomen hęredis & licet per oīa non sit hæres,est tamen hæres secundum quid & respectu sue legitimę quā iure institutionis debet habere. §.aliud quoque. vt cum de appella.cogno.in authent.Baldus in l.non est.C. fami.ercif. & per eam petitionem hæreditatis consequitur & suam legitimam & fructus illius,ita Bal.ibi.

Conclusio CCXI.

LIcet agnatione posthumi rumpatur testamentū.in prin. de exhęredatiōe liberorū.insti.tamē agnatione posthumi codicilli non rumpūtur.l.penul.C.de iure codici.Bald.in l.quoties.C.famil.ercif.

Conclusio CCXII.

QVoties pater diuidit bona sua inter suos liberos in testamento ita vt sit facta bonorū diuisio per patrem in eo testamento,si demum vna res euincatur ab vno ipsorum filiorum non habebit locum euictio.l.cum pater.§.cuictis. ff. de leg.ij.Bal.in l.si familia.nu.3.C.fam.ercif. etenim quando testator diuidit nulla resultat permutatio, & nec aliquid intelligitur eo casu abesse quamuis res euincatur propterea cessat euictio.ita Bal.ibi.

Conclusio CCXIII.

QVando diuisio bonorum fit inter partes, vel à iudice, vel ab alio de illis bonis quæ bona inter aliquos erant cōmunia,si res accepta ab vno eorum euincatur, locū habebit euictio.nam tunc resultat quędā permutatio.ob id si res ab vno eorum euincatur poterit ille agere contra alios de euictione.l.si familia.& ibi Bald.numero, 3.C.fam.ercif.

Conclusio CCXIIII.

IN actione ad exhibendum sufficit summaria cognitio ad hoc vt reus cogatur rem ipsam exhibere, & summariè de hac re est cognoscendum dummodo ea summaria cognitio inducat iudicis animum ad præsumptionem.l.thesaurus.ff.ad exhibendum.sed in rei vendicatione requiritur plena probatio dominij.Bal.in l.j.C.ad exhibendum.

Conclusio CCXV.

VXor quæ habet bona mariti obligata pro sua dote marito mortuo potest propria authoritate remanere in detentione domus quam inhabitabat viuēte marito iure familiaritatis & tanquam vxor:& hoc vsque ad solutionem sue dotis.quia talis detentio peruenit ad ipsam vxorem sine vitio:ergo licite eam poterit retinere. Bal.in l.sub prętextu. C.commo.Bal.in l.pignoris.C.de pigno.actio. Decius cōsi. 400.n. 5.& licet alias creditor non possit sine pacto aut decreto iudicis hypothecam inuadere per eam l.pignoris. tamen si creditor reperiatur in bonis obligatis,poterit ea bona pro suo debito.& vsque ad debiti exsolutionē retinere. Bal.in ea l.pignoris.

Consilio. CCXVI.

QVis donando bona sua censetur donare solū suum ius quod habet in illis bonis.l.qui tabernas. ff.de contra. emp.& in l.si domus.§. fi.ff.de leg.j.& ideo si pater nullum ius in bonis habeat,donando ea bona nihil videtur donasse cum det bona ad eum nō pertinentia,quare ea donatio redditur nullius effectus.Guido Papæ consi.14.in fine.

Conclusio CCXVII.

QVis renuncians omnibus bonis paternis & maternis non censetur renunciare bonis fraternis:& talis renunciatio bonorum paternorum & maternorum non trahitur ad bona fratris. Bart.expresse in l.ij.§.illud.ff.de hæredi.vel actione vendi. nam cum alia sint bona paterna, alia bona materna,& alia bona fraterna:ergo renunciatio facta in aliquibus bonis non trahetur ad alia bona.Guido Papæ decis. 231.& consi.16.& Chassan.consi.39.nu.96.

Conclusio CCXVIII.

BOna materna quæ iam ad filios peruenerunt per mortē matris nō sunt amplius materna: sed efficiuntur propria per additionem hæreditatis,& erunt bona filiorum:quare licet in illis bonis maternis soli filij succedunt.l.j.C.de bonis mater.tamen si demum vnus ex filiis moriatur relicto patre, & alijs fratribus,in illis bonis quæ fuerant ipsius filij,& quātumuis à matre prouenissent, nihilominus pater cum alijs suis filijs qui erant fratris prædefuncti succedet æqualiter, per authent.defuncto.C.ad Tertu.Guido Papæ.consi.15.

Conclusio CCXIX.

PAter naturalis nec in testamento nec in contractu inter viuos suo filio naturali aliquid relinquere nec donare potest:sed nec emere in illius vtilitatē. & ita tenet Guido Papę consi.17.numero 3.& 5.per l.j.C.de natura.lib.& per glosſ. in §.fi.in authen.de natu.libe.vbi tenet filium naturalem ex contractu interviuos à patre suo naturali nihil posse capere. & Chassi.consil.39.nu.39.contra glossatorem,in l.qui testamentum.ff.de prob.& Speculatorem in titu.de succes.ab intestato circa finem,qui tenent contrarium.

Conclusio. CCXX.

SI dos fuerit promissa soluenda ad certum tempus,& eo tempore pendente maritus moriatur, poterit nihilominus mulier vidua consequi donationem propter nuptias: quia non stetit per eam quominus dos fuerit exoluta, & sic non habet locum authen.sed quia.C.de pactis dotali. & authen.dos.data C.de don.propter nupt.Guido Papę consi.19.

Conclusio CCXXI.

QVoties aliquis ꝓmittit dotem pro muliere,si demū nihil fuerit solutū,lucrabit nihilominꝰ mulier augmētū

Universidad de Deusto
Biblioteca

dotis,siue donationem propter nuptias, seu superuitā. non obstante q̄ dos non fuerit soluta,contra decisionem authē. sed qu r nihil. C.de pact.dotali. & authen. æqualitas.quibus contrarium videtur demonstrari quoniam illæ authenticæ non sunt in vsu, vt Ioan.Faber attestatur in l.ex mora. C. de pactis conuen.& in ea authen. sed quæ. cuius opinionē approbat Boer.deci.22.nu.5.19.& 29.& Guid. Papę deci.365. versi. præterea,nam est quod imputetur marito , si fuerit negligens in dote petenda & recipienda,quę sibi promissa.fuit per alium quàm per ipsam mulierem:& nihil est q̄ ipsi mulieri imputari possit: quare quamuis nō fuerit exsoluta dos, non impeditur mulier quin id quod sibi promissum fuit, peti possit.ita est additio super consilio Guid.Pap. consi. 19. & Boer.deci.22.nu.22.& 26.

Conclusio CCXXII.

VBi mulier sui iuris dotem promisit & illa fuerit in mora soluēdi, & interim ante solutionē factā maritus moritur,ea mulier nihil lucrabitur ex augmento dotis siue ex donatione propter nuptias aut ex superuita. §. penul.in auth. non eligen. secū.nubc. Boer.deci.22.nume. 16. Guid. Papæ de consi.19.

Conclusio CCXXIII.

HAcredes matiti non poterunt deducere expensas per maritum factas in executione dotis. Specu. in titulo, de donatio.inter virum & vxo.§.fin.versi.illud etiam quæritur. Boer.deci.22.nu.23.

Conclusio CCXXIIII.

FIdeiussor in tribus casibus potest agere cōtra debitorem ante solutionem à se factam ad consequendam liberationem suæ fideiussionis primus casus erit si diu steterit in obligatione:secundus casus est si fuerit cōdemnatus.tertius casus erit si debitor bona sua dilapidet , ita vt periculum sit in mora.l.si pro ea.C.mandati.c.fi.de fideiu.& l. Luci°.ff.mādati. relinquitur autē arbitrio iudicis ad ea verba quàm diu steterit in obligatione habito respectu ad diuersa quæ iudicē mouere possunt.Bal.in ea.l.si pro ea.numer. 12.& neque requiritur q̄ sit cōdemnatus , sed q̄ sit periculum q̄ condēnetur.Bal.ibi.nu. 8.sed si fideiussor soluerit, repetet ab ipso debitore,& poterit constare de soluto per cōfessionem creditoris,licet aliàs de solutione non appareat. Alex. consi. 25. num.3.in 2.vol.

Conclusio CCXXV.

SI aliquis pro aliquo promiserit de euictione futura, quāuis diu steterit in eo contractu,non tamen poterit agere vt liberetur,quia ille non diu stetit in obligatione,sed solum in promissione:nec dicitur cessatum fuisse per reum cū mora ei non possit imputari.Bal.in ea.l.si pro ea.C.manda.nu.6.

Conclusio CCXXVI.

LIcet statuto caueatur quòd contra instrumentum nulla possit opponi exceptio, opponi tamē poterit exceptio rei non traditæquia talis exceptio procedit ex eodem instrumento.Bar.in l.eum qui.§.qui ita.ff.de verbo. oblig. Decius consi.471.nu.2.

Conclusio CCXXVII.

TEstes inter se dicuntur varij quando variè deponunt in facto principali:& sic ea varietas cōsideratur in testibus circa negatium principale & non in accessoriis : quia tunc talis varietas quæ est in accessoriis non est cōsideranda.Bar. in l.eos.ff.de fāl. & adhuc in facto principali si sit modica cōtrarietas nō nocerer.Decius consi. 342. nu. 6. & testis etiam quamuis sit sibi varius in accessoriis,dummodo in principali conueniat,non debet repelli vt per Deciū in eo cōsilio , & consi. 100.nu.4.& ibi etiam tenet q̄ modica cōtrarietas vel diuersitas in facto principali non vitiat dictum testis, & licet vnus testis minus deponat quàm alter non propterea sunt varij,neque contrarij.Deci.consi.400. & quamuis sint presentes,& aliqui dicant se nihil scire , non propterea sunt cōtrarij:quia possunt esse presentes & tamen nihil intel.ligent ita Decius ibi.& satis est testes concordes esse in facto principali licet sint discordes in circunstantiis & quibusdā qualitatibus.Alex.consi.83.nu.11.in v.vol.

Conclusio CCXXVIII.

SEntentia lata contra hæredem preiudicat legatariis. l.Papinianus.§. si ex causa.ff.de inoff. testa. nocet etiam fideicommissario.notatur in l.si patroni.§.fi. ad trebel. & ibi Bar, Alex.& Castren.dato etiam q̄ fideicommissarius non fuerit citatus.ita Pau.Castren.ibi.Decius consi. 342.nu.7.quia solùm debuit vocari ille cuius principaliter negotiū tractabatur.l.non omnis.ff.si cert.petat.& sex presumit q̄ ille ad quē causa principaliter spectabat, erit diligens ad causam ipsam sustinendam. Decius ibi. & Alex. consi. 119.nu.35.in 6.vol. & consi. 123. i. vol.nisi in tribus casibus qui ponuntur in l.si seruus plurium.§.i.ff.de lega.j.& ibi Ias.

Conclusio CCXXIX.

SEntentia lata contra institutum nocet substituto etiam non citato.l. ex contractu. ff.de re iudi.Bar.in l.in diem.ff. de aqua pluuia arcend.Deci.consi.342.nu.7.vol.3.per rationem iam deductam in superiori decisione.

Conclusio CCXXX.

SI quis pro se & nomine fratris sui rem aliquam emerit,& pretium soluerit,licet nomine fratris facta sit emptio,tamen videtur solutum de propria pecunia ipsius soluētis ita vt à fratre possit eam pecuniam petere,& quā cogetur exoluere si velit partem habere in ea re empta : quia in dubio qs videtur soluisse de propriis pecuniis. l. cum proponas. & ibi Bal.C.pro socio.per l.& magis.ff.de solu.Bar.in l.si patris. C. commia vtriusq.iudic.Deci.consi.34.nu.4.

Conclusio CCXXXI.

CLausula codicillaris facit valere testamentū eo casu quo hæres moritur in vita testatoris. Alex.consi. 17.lib.3.Decius consi.369.in fin.

Conclusio CCXXXII.

SI ex flumine publico possum aquam ducere ad meū molendinum,potero demum eam aquā ducere quo voluero,nec tenear facere gratiam vicino meo habenti molendinum in parte inferiori.Bal.in l.aquam. in prin. C. de seruit.& aqua.Decius consi.373.

Conclusio CCXXXIII.

COmmunis est hæc conclusio,q̄ ille qui habet molendinum in parte inferiori non potest prohibere molendinum fieri in parte superiori,& hoc in priuato flumine.l. fluminum.§.fi & l.Proculus.ff.de damno infecto.Bar.in l. quominus.ff. de flumi.Salice. post glosam in l. si manifestè. C.de solu,Decius consi.373.nu.3.Ias.in ea.l.quominus.nu. 21.& ibi inquit eam opinionem communem esse.

Conclusio CCXXXIIII.

INdubio quis videtur facere id quod facit ad sui vtilitatem & ad sui commodum & non ad alterius iniuriā neque æmulationem & neque vt alteri noceat.glo.in l.fluminum.in verbo,non tenere. ff.de damno infecto.& ibi Bar.Deci.cōsi. 373.

Conclusio CCXXXV.

NAuigare in flumine publico,& piscari etiam licet:quia sunt de iure gētium.§.flumina. insti.de rerum diuis.Ias. in l.quominus nu.8.ff.de flum.

Conclusio CCXXXVI.

EX flumine nauigabili non licet aquā aliò ducere:ex flumine autem non nauigabili licet aquam ex eo aliò ducere.l.quominus.& ibi Ias.nu.j.& 13.ff.de flumi. Nam flumen non nauigabile est de iure gentium,quo iure flumina & eorum vsus sunt publica,l.Riparum ff.de rerum diui.& ideo vsus ipsius fluminis est in vsu publico cuilibet.Ias.ibi nume. 1. flumen autem nauigabile est de regalibus ergo sine licentia principis hoc non liceret.Ias.ibi nu.13.Bal.in rub.ff.de rerū diuisione.

Conclusio CCXXXVII.

NOn licet aliquid facere etiam in priuato quando illud fit principaliter vt alteri noceat & sic ad alterius æmulationem.Bal.in rub.ff.de rerum diuis.l.j.§.denique. vbi Bar. ff.de aqua plu.arcē.Ias.in l.quominus.nu.22.ff.de flumi.Vnde licet permittatur cuilibet ædificare vsque ad cælum.per l. altius.C. de seruit. & aqua.tamen si quis vellet ædificare vt alteri officiat,hoc non liceret per d.l.j.§. denique. & Ias.in d.l. quominus.nu.23.

Conclusio CCXXXVIII.

COntra impeditum impedimēto facti currit præscriptio, datur tamen restitutio in integrum contra talem præscriptionem.l.& Atti licinus.ff.de seruit.rusti prędio.nisi esset impedimentum facti hostilitatis quod quidem impedimentum impedit pscriptionem inchoari , & inchoatā facit dormire ipso tempore hostilitatis durante. Boer. deci.40. num. 3.contra autem impeditum impedimēto iuris,& qui nullo modo agere potuit,non currit præscriptio:sed si potuit agere non commodè,& tunc currit præscriptio ,& datur restitutio.l.senatus. ff. de offi.præsid.Salice.in l.j. C. de annali exceptione,in fine.

Con

Conclusio CCXXXIX.

LIcet flumina sint publica,ripæ tamen quo ad proprietatem sunt illarum personarum quarum prædiis adhęrēt: quia ripæ arte & cura hominum recipiūt incrementum:& riparum incommoda pertinent ad vicinos:ergo iustum est vt & commoda earum riparum ad vicinos pertineant. Bal. in rubri.de rerum diuisio.Ias.in l.quominus.nu.64.ff. de flumi.ita vt via publica quæ est in medio, non impediat quin ripæ sint eorum quorum prædiis adhærent. Ias. ibi.nu. 69. & venient ripæ etiam si de illis non sit facta mētio in instrumēto. nam vendito fundo, & ripæ quoque censentur venditæ. Ias.ibi.nu.70.

Conclusio CCXL.

IN fundo & in ædificio vicini possunt poni lapides & ligna ad tempus,& donec domus, vel aliud vicini ædificium reficiatur,sed non vt ibi perpetuò sint.l.refectionis.ff.commu. prędi.Ias.in d.l.quominus.de flumi.

Conclusio CCXLI.

AQua in qua priuatus ius habet non potest à solito cursu diuerti.l.ij.ad finem.C.ad l.aquiliam.& ibi Bald.& Salice.ad hoc notant eam legem. ad idem facit.l. præses. & l.si manifestè.C.de seruitu.& aqua.Ias.in l.quominus. ff. de flu. num.95.

Conclusio CCXLII.

SImolendinum cōmune vel domus cōmunis corruerit, & vnus ex socii s recuset reficere atque expensas pro sua parte exoluere , alter autem suis expēsis reficit & ille qui nō reficit,recusat pro sua parte exoluere.totum illud molendinum aut ea domus refecta expensis vnius:ad eum pertinebit quo adusque ille recusans exoluerit & expensas seu partem ipsarum expensarum vnà cum vsuris illi socio qui iam reficit suis expensis.l.cum duobus.§.idem respondet socius qui cessante.ff.pro socio.l.si vt proponis.C. de ædi.priua. Ange. in §.sequens.de actio.Ias.in l.quominus. num. 109.ff. de fluminib.& ibi ex sententia Angeli inquit eos duos textus esse ad hoc notandos & singulares contra recusantem socium reficere partem rei communis: & hoc vbi ea refectio esset necessaria:secus si solum vtilis.

Conclusio CCXLIII.

REgula cancellariæ de viginti diebus,locum habet quādo resignans suo beneficio est in infirmitate constitutus:tunc enim nisi resignans vixerit per viginti dies.non valebit collatio illius beneficij virtute illius regulę.quòd si resignans tempore resignationis esset sanus, & existens in sanitate resignauerit,quamuis demum sequatur mors intra viginti dies,tenebit talis collatio & cessabit effectus illius regulę,de viginti diebus,vt per glo.ssin ea regula. & Francisc. Marc.in secunda parte suarum decisionū deci. 548.& 431.

Conclusio CCXLIIII.

SIt testator reliqueri tali mulieri centum pro ea maritanda, debebitur legatum quamuis ea mulier esset maritata tempore testamenti. l. si iam facta.ff.de condi. & demonst.l. antepenultima. C. de senten. quæ sine certa quanti. Ias. in l. quominus.nu.135.ff.de flu.Alex.consi.146.in 5.par.

Conclusio CCXLV.

SI duo sint socij qui habeant domum communem , & alter vult eam inhabitare , alter autem vult eam locare,præferendus erit ille qui vult eam inhabitare & eam ad propriū vsum tenere:quia non debet prohiberi vti ea re ad suū ius.l. Sabinus. & ibi Bald. ff. com.diui.Ias.in l.quominus.nu. 161. ff.de flu.per l.tępe.ff.de re iud.

Conclusio CCXLVI

SI sint duo habentes fundum commmunem , & alter velit vt fundus colatur & seminetur , alter autem recuset,Si alter eum fundum coluerit, & seminauerit totum suis expensis,non tenebitur alteri respondere de fructibus. Salice. in l. iubemus.C.de sacro.eccles.& Ias.in l.quominus.nu. 162. ff. flumi.& in l.serui electione.nu.9.ff.de leg.j.

Conclusio CCXLVII.

CVm iudex appellationis confirmat primam sententiam tanquam latam legitimè,agetur ex sententia confirmāte,& iudex appellationis eam exequetur.auth.si quis litigārium. C. de episc. audi. l. tale pactum. §. qui prouocaut.ff. de pactis.& hanc sententiam communem esse inquit Ias. in l.j.nu.11.ff.de re iudic.

Conclusio CCXLVIII.

SEntentia lata pendente dilatione est ipso iure nulla & ita vt nec consensu partium ratificari possit.l.siue pars.C.de dila.quia lata sententia fuit ab eo qui carebat exercitio iurisdictionis. Ias.on in l.ij.nu.38.ff.de re iud.

Conclusio CCXLIX.

POtest & contra pupillum fieri condemnatio expensarū & executio: sed pupillus postea à tutore recuperabit.l. qui solidum. §.etiam. ff.de leg.ii.& ibi Bald. & liberatur pupillus cedendo actionem contra tutorem. l.fi.ff.de admi.tuto. & Iasonin l.si se non obtulit. in prin. numero 12.ff.de re iudi.

Conclusio CCL.

SI per sententiam diffinitiuam quis fuerit condemnatus exoluere aliquid infra aliquod tempus,& ab ea sententia fuerit appellatum,& demum per iudicem appellationis ea sententia fuerit cōfirmata,tempus soluendi incipiet currere à die latæ secundę sententiæ & non à tempore primæ sententiæ, l.ij.C.de vsuris rei iudi.agitur enim semper ex sententia confirmāte & non ex confirmata.Ias.o. in l.si se non obtulit.§.si quis.nu.4.ff.de re iudi.

Conclusio CCLI.

VBi ad solutionem tempus adiicitur gratia debitoris, poterit ipse debitor ante diem soluere.l. quod in diem.ff. de solutionibus.l.stipulatio ista §.inter certam.& ibi Roma. ff.de verbo.oblig.potest enim in hoc casu debitor suo fauori renunciare per regulam,quod fauore. ff.de reg.iuris.& l.si quis in conscribendo.C.de pact.

Conclusio CCLII.

VBi ad solutionem faciendam tempus adijcitur fauore creditoris,& in illius gratiam, debitor non poterit ante tempus soluere & neque cogere poterit creditorem ad solutionem recipiendam.l.si ita relictum §.Pegasus. ff.de le. ij. Roma.in l.stipulatio.§.inter certam.nume. 6.ff.de verbo. obliga.

Conclusio CCLIII.

VBi ad solututionem faciendam ponitur dies gratia & debitoris & creditoris solutio à debitore non ueri poterit ante euentū diei & neque creditor cogi poterit ad eā recipiendam.l.qui Romæ. §.j.de verbo. obli. Roma.in l.stipulatio ista.§.inter.nu.7.ff.de verb.obl.

Conclusio CCLIIII.

IN dubio dies adiecta solutioni censetur appositа in fauorem & gratiam debitoris.l.quod in diem. ff. de solutio.l. cum in tempus.ff.de regu. iuris.& ibi Dinus.l. eum qui calendis.§. quoties.ff. de verbo. obliga. Roma. in l. stipulatio ista.§.inrer certam.numero. 8.ff.de ver.obl.& ideo ille debitor ante diem soluere poterit.

Conclusio CCLV.

MErces emptæ ex pecunia quæ datę erāt mutuo non cēsentur mihi ex hoc tacitè hypothecatę nisi hoc expresse dictum esset in contractu.& ideo cautela est & quam debent obseruare hi qui dant pecuniam mutuo,& faciunt adponere specialem hypothecam in ipsis mercibus , per quam tunc ille mutuans præferendus esset aliis creditoribꝰ habentibus anteriorē hypothecā quantuncunque expressam.l.licet.C.qui potio.in pig.habe.aliàs ex hoc solo quod merces essent emptę ex mea pecunia , quam illi mercatori dederam mutuo,nō constitueretur hypotheca in ipsis mercibus,nisi mutuans esset minor.l.interdum. & ibi Bartol. ff. qui potio.Bartol.Baldus & Angel. in l.si cum dotem §.fi.ff. soluto matri.vbi tenet,quòd si quis mutuauerit alicui pecuniam qui demum ex ea pecunia merces emerit, quamuis illę merces stent, quòdille mutuans non esset præferendus in ipsis mercibus ceteris creditoribus, nisi pecunia expresse fuisset data,& mutuata ad eas merces emendas . Iason in l. qui Romæ.§.Callimachus.numero 2.ff.de verborum obli. & ibi Aret.numero 4.

Conclusio CCLVI.

IN generali obligatione veniunt merces venales.l.cum tabernam.ff.de pigno.in prin.Bar.in l.generali.§.vxori. ff. de vsuf.lega.etiam si non exprimatur expresse de mercibus.& ita cōmuniter tenetur,vt inquit Ias. in l.qui Romæ.§.Callimachus.n. 5.ff.de ver. obl.quòd in generali obligatione veniunt etiam meres venales. Bal.in rub.de verbo. obliga.& hoc per generalitatem legis finalis. C.quæres pignor. obligari possunt.

Conclu

Universidad de Deusto
Biblioteca

Conclusio CCLVII.

VErba quæ in sententiis ponuntur à iudice, scilicet, visa citatione, viso libello, & cetera quæ ibi inserta sunt, nõ probant libellum vel citationem fuisse nisi de illis aliter appareat. Bar. in l. fin. ff. quando appelland. sit. & in l. j. C. de fide instru. Hippol. de Marsi. in pract. caus. crimi. in verbo, quoniam. nu. 19.

Conclusio CCLVIII.

TAxatio expensarum quam facit iudex non est interlocutoria, sed est quædam declaratio cõdemnationis expensarum: verum si iudex excedat modum in taxando talis executio erit quoddã grauamen à quo poterit quis appellare tamquam ab excessu. Bald. in l. terminato. num. 8. C. de fructib. & litium expens.

Conclusio CCLIX.

LIcet per l. iubemus. C. de testa. requiratur vt testator exprimat nomen heredis in testamento, sufficiet tamen q̃ alio interrogante an velit talem instituere, testatorem dicere q̃ sic. Nam paria sunt q̃ tales nominet, vel quòd consentiat nominationi facte per alium. l. si ita scripserit. & ibi Bart. ff. de condi. & demonstra. Alex. consi. 12. nu. 8. j. vol sufficit enim quòd notarius vel alius in præsentia testatoris exprimat, vel legat nomina hæredum, vel quòd testator talem nominationem confirmet, vel approbet. nam est ac si testator expressisset. Iaf. in d. l. iubemus. nu. 10. & ibi inquit eam esse communem opinionem approbatã & in iudiciis & in schoiis. idem Cor. consi. 73. in j. vol. num. 7. quod tamen procedit vbi ille testator reperiretur loqui articulatæ, id est intelligibiliter, aliàs non, vt ibi per Iaf. & sufficit q̃ testator vel nomẽ hæredis palam exprimat, vel quòd illud scribat in testamẽto, authen. & non obseruato. C. de testam. vel quod ad interrogationem respondeat. Boer. deci. j. nu. 22.

Conclusio CCLX.

PRomissio facta sine causa, seu de eo ad quod quis non tenebatur, præsumitur in dubio facta per errorẽ & non ex certa scientia nec animo liberali cũ detur exceptio promissori, & sic is qui vult repellere dictam exceptionem habet necesse replicare de certa scientia: aliàs sucumberet, cũ nemo præsumatur iactare suum. l. cum de indebito. ff. de p̃ba. l. si cum aurum. ff. de solut. c. super hoc. de renun. Bal. in l. generaliter. C. de non numer. pecu. Alex. consi. 13. nu. 3. in j. vol. Salic. in d. l. generaliter, vbi hãc opinionem communẽ esse firmat. & Alex. ibi.

Conclusio CCLXI.

VBi quis ex certa scientia sciens se non teneri promittit rem aliquam, & constat q̃ ex certa scientia ille promittit sciens se non obligatum, eo casu talis promittẽs videtur hoc promittere animo donandi. l. campanus. ff. de ope. liber. aliàs autem in dubio quando non constat an animo donãdi, an vero ex certa scientia, est magis communis opinio q̃ non præsumitur ex certa scientia nec animo donandi. Alex. consi. 13. nu. 3. j. vol.

Conclusio CCLXII.

SCripturis tabellionum sine testibus non creditur. in auth. de tabel. in j. §. si instrumen. de instr. cautela & fide. in auth. gl. & docto. in l. iurisgentium §. quod fere. in gl. j. ff. de pactis. in iudiciis tamen valent acta iudicij sine testibus. docto. in c. quoniam contra falsam. de proba. Alex. consi. 13. nume. 10. in j. vol.

Conclusio CCLXIII.

COnfessio facta coram iudice incompetenti non valet ad hoc vt ex ea sequi posset condẽnatio coram iudice cõpetenti. c. at si clerici. de iudi. & ibi docto. maximè Pan. Alex. consi. 13. j. vol.

Conclusio CCLXIIII.

DOnatio illa quæ ita facta fuit, donauit purè, liberè, & simpliciter talia sua bona: quamuis demum in ea donatione apposita sint alia verba scilicet, sciens & attendens se recepisse plura seruitia, quæ talis mihi fecit, & quæ faciet in posterum, volens remunerare purè & simpliciter, talia bona donat: talis inquã donatio ita confecta, & in qua est facta ea generalis mentio meritorum absque eo q̃ donatio descenderit ad aliquam speciem seruitij, erit donatio simplex, & pura, & non ob causam. & hoc propter ea verba purè, liberè, & simpliciter per l. fi. C. de dona. ante nupt. & ad hoc proposito eam legem citat Oldradus consil. 5. & Alex. consil. 14. numero 2. j. volumine & Socinus consil. 53. num. 2. j. volum. Chass. consi. 70. nu. 14.

Conclusio CCLXV.

SI quis agat ex aliquo contractu debet probare formatũ fuisse contractum certo modo, & non sufficeret probare tractatum: quia talis probatio tractatus non releuat nisi probetur de certa conclusione, cùm multa tractentur quæ non perficiuntur. l. Titia. §. j. ff. de verb. obli. l. si ex causa. §. nunc videndum. in fin. ff. de minorib. Alexand. consil. 18. numero 3. j. volumi.

Conclusio CCLXVI.

VBicumque testimonium alicuius est suspectum, tunc non facit talis testis semiplenã probationẽ, nec eius testimonium dicetur integrum. l. 3. in princ. ff. de testi. Alexan. consi. 18. nu. 7. j. volu.

Conclusio CCLXVII.

TEstis consanguineus, vel parti multum amicus, non dicitur testis omni exceptione maior: ideo non facit semiplenam probationem. Bar. in l. admonendi. in 7. columna. ff. de iureiur. Alex. consi. 18. nu. 5. j. vol.

Conclusio CCLXVIII.

TEstis affinis non est integer testis, & neque testimonium affinis pro suo affine est integrum. glos. in l. 4. ff. de testi. Alex. consi. 18. nu. 7. j. vol. non quidem, repellitur à testimonio affinis pro affine verum non erit integrum eius testimonium propter affinitatem. Alex. in eo consil. nu. 8. non enim sunt testes omni exceptione maiores affines inter se. Decius consil. 463. nu. 13. & sic iuramentum in supplementum nõ esset deferendum si quis cum teste affine probasset rem suã. Alex. consi. 122. vol. 2. affinitate tamen cessante per mortem mariti; aut vxoris bene possent afferre testimonium hi qui p̃ antea essent affines: quia iam est dissoluta ipsa affinitas. Alex. consi. 207. in 6. volu. nu. 12.

Conclusio CCLXIX.

TEstis ille dicitur omni exceptione maior, contra quem nulla exceptio opponi potest. glos. in §. item verborum. in verbo, idoneus. in tit. de inu. ti. pul. & hoc siue opponatur exceptio per quem testis repellatur à testimonio, siue fides illius diminuatur: & per consequens talis testis qui non est omni exceptione maior, non faciet semiplenam probationem ad hoc vt parti iuranti iuramentum in supplementum deferri possit. Alex. consi. 18. num. 9. j. vol. & oportet q̃ testis superet omnem friuolam exceptionem, & propter solam fãi infamiam testis non diceretur omni exceptione maior. Alex. consi. 103. in 6. volu.

Conclusio CCLXX.

SImilitudo causæ in persona testis repellit testem. Bald. in l. dictãtibus. C. de testa. vt si quis vellet probare Titium esse vsurarium, & producat testem qui probet Titium sibi mutuasse sub vsuris, talis testis non erit testis idoneus. Alexand. consi. 107. nu. 5. j. vol.

Conclusio CCLXXI.

QVoties actus aliquis est nullus, licet cuilibet venire contrà: & illemet qui gessit actium nullum. poterit venire contra actum à se gestum quando ille actus est nullus: & cõtra sententiam etiã pro se latam, quando illa est nulla. l. quẽadmodum. de agric. & censi. lib. xj. C. Alex. consi. 123. num. 4. j. volu. & faciens actum nullum non debet puniri. Fel. in cap. fraternitatis. nu. 5. de testi.

Conclusio CCLXXV.

SI iudex in sententia expresse habet relationem ad acta, & ex actis ad quæ fit relatio apparet de errore iudicis in sententia, talis sentẽtia redditur ipso iure nulla: quia fuit expressus error in sententia per l. si expressim. ff. de appella. & debet reddi nulla si error deprehẽdatur ex actis ad quæ fit relatio. Bar. in l. j. C. de erro. calculi. Alex. consi. 123. nu. 7. in j. volu. & ibi eam opinionem communem esse asserit.

Conclusio CCLXXIII.

QVando reperitur discordia inter dictum testis & dictũ partis ipsum testem producentis nusquam dictum testis debet concordari cum dicto partis etiam ad falsitatem euitandã. c. in p̃sentia. §. p̃terea. de prob. Inn. in ea. cum cõtingat. de offic. delegat. Paul. Castr. & Iaf. in l. 2. §. creditum. num. 11. ff. si cert. petat. & ibi inquit Iaf. in practica hoc commendandum.

Conclusio CCLXXIIII.

TRabes & ligna quæ per alluuionem sunt portata in fundum alterius non acquiruntur illi cuius est fundus sed remanent in potestate illius ad quem pertinent ipsæ trabes & ligna. Bal. in rub. de rerum diui. Iaf. in l. si quis nec. §. res pignori. nu. 4. ff. si cert. petat.

Conc

Conclusio CCLXXV.

QVoties aliquis est debitor sub cõditione, per euentũ cõditionis non potest ipse debitor in mora constitui, & euentus ipsius conditionis non constituit debitorem in mora quia idem actus nõ habet inducere obligationẽ & cõstituere in mora. Bar. in l. quoties in diem. ff. de verb. oblig. Iaf. in l. si quis nec causam. §. res. num. 13. ff. si cert. petat.

Conclusio CCLXXVI.

QVoties quis numerauit pecuniã alteri, & dubium sit an talis numeratio sit facta nomine ipsius, an nomine alterius, in hoc datur hæc regula q̃ semper numeratio præsumitur facta nomine numerantis & non nomine tertij. per l. & magis. ff. de solu. Iaf. in l. certi p̃dictio. §. qñ. n. 2. ff. si cer. pe.

Conclusio CCLXXVII.

CItatio facta non expresso loco non vitiatur per hoc quia intelligitur facta vt citatus compareat in loco consueto per l. penul. ff. de iusti. & iure. Pet. de Anch. in c. cũ eps. de off. ordi. in 6. l. magistratus. & ibi Bar. per illum text. ff. ad munic. Iaf. in l. certi condictio §. si nũmos. nu. 10. ff. si cert. pet.

Conclusio CCLXXVIII.

COntractus principalis quamuis sit inualidus & innutilis tamen si in illo p̃actu sit aliqua confessio, illa tenebit: quia nullitas contractus non habet annullare cõfessionem in eo contentam. l. si ita stipulatus. §. Chrysogonus. & ita Bar. hoc notat per eum text. ff. de verb. obli. Iaf. in l. certi. & ibi inquit in iudiciãdo nõ esse recedendũ ab hac opinione, ff. si cer. pe. nu. 35.

Conclusio CCLXXIX.

QVando tutor est creditor pupilli ex quocũq; titulo vel causa. solus tutor põt p̃pria authoritate sibi soluere & satisfacere. l. fistulas. §. j. ff. de p̃h. emp. Iaf. in l. singularia. n. 18. ff. si cer. pet.

Conclusio CCLXXX.

LEgans domũ cum omnib. reb. quę in ea sunt, nulla re excepta, non videtur per hoc legare pecuniam numeratã quæ ibi reperietur. Frumentum tñ & aliæ res quæ ibi sunt in ipso legato bene comprehẽdentur non tamen pecunia. l. si Mæuia. §. fi. ff. de leg. 3. quem text. singularẽ ad hoc proposito inquit Iaf. in l. singularia. nu. 28. ff. si cert. pet. ratio est quia pecunia nõ circũscribit loco. l. si fideicõ. §. tractatũ. ff. de iud.

Conclusio CCLXXXI.

DVo fratres patre mortuo remãserint in hæreditate paterna cõmuniter: vnus eorũ ibat ad emẽdũ merces ad partes remotas, alter aũt domi stabat: ille aũt frater qui foras ibat, pecuniã retinuerat, & ex ea nomine p̃prio emit quasdã res, & p̃miscuè cũ fratre alio vtebatur. fratre mortuo qui nihil agebat domi relicta filia in diuisione bonorum oĩa bona diuidẽda erũt & tenebitur ille patruus oĩa bona cõicare suę nepti q̃ habebit medietatẽ bonorũ eorũ. Bal. in l. cũ oportet. in prin. C. de bonis q̃ liberis. Bal. in l. cũ duob. §. si fratres. ff. p̃ socio. Iaf. in l. si socius. ff. si cert. pet. nu. 2. quod p̃edit vbi essent socij omnium bonorum, aliàs secus si essent socij vnius negotiationis. nam solum pecunia veniret cõicanda. Iaf. ibi.

Conclusio CCLXXXII.

LEgatum rei alicuius factum à testatore cuidam Titio, si demũ testator rẽ ipsam legatã voluntariè alienauerit eo casu testator alienando rem legatã voluntariè censet legatũ reuocasse. l. fideicõmissa. §. si rẽ. ff. de leg. 3. l. rem legatã. ff. de adimend. lega. Iaf. in l. nõ omnis. nu. 3. ff. si cert. pet. secus si ex necessitate testator rem ipsam alienasset: quia tũc legatũ nõ cẽseretur reuocatum. Iaf. in l. Stichum, qui. nu. 27. ff. de leg. j.

Conclusio CCLXXXIII.

DOnator causa mortis rem quã donauerat causa mortis voluntariè alienãdo censetur per talẽ alienationẽ voluntariè factã rẽ eã donationem reuocasse. quia tunc donãs videtur pœnitere alienando talem rem donatam. l. cum hic status. §. si maritus. ff. de donat. inter vir. & vxor. Iaso. in l. non omnis. nu. 4. ff. si cert. pet. q̃ si ex necessitate fieret ea alienatio, tũc per talẽ alienationẽ ex necessitate factã, non cẽseret talis alienatio reuocata. Iaf. in l. Stichũ qui. nu. 28. ff. de leg. j.

Conclusio CCLXXXIIII.

SI in donatione causa mortis sit facta mentio hæredũ, vt si donator dicat se dare causa mortis Titio & eius hæredibus, talis donatio cẽsenda erit donatio inter viuos & non causa mortis cũ donatio causa mortis ad hæredes nõ transmittatur ipsius donatarij. l. nõ omnis. ff. si cert. pet. Bald. in l. quoniam. C. de iure deliberan. & ibi etiam Salic. & Iaf. in d. l. non omnis. nu. 5. nisi per quasdam coniecturas posset constare de contrario vt per Decium consi. 470.

Conclusio CCLXXXV.

SI in societate vnus ex socijs centum posuerit pro capitali, & alter operam posuerit in fine anni, vel in fine societatis, is qui posuit centum ea centum recuperabit pro suo capitali, & id quod inuenietur vltra ea centum, diuidetur inter eos & ille q̃ posuerat operã nihil p̃ sua sorte & capitali obtinebit, vnde si in societate reperiantur trecenta & vnus eorũ cẽtum posuerit p̃ suo capitali, ille talis ea centũ recuperabit & ducenta.

Conclusio CCLXXXVI.

RAtio à quocunque reddenda est: quia qui gessit alteri⁹ administrationem, siue ille vt tutor gesserit, vel vt curator, aut ali⁹ gerẽs illius negotia. l. ij. in fi. ff. de neg. gest. Procurator ẽt ad id tenet. l. idẽ quod. §. j. & l. in mãdato. ff. mãd. siue ẽt sit filius, siue socius. l. q̃dã. de edendo. Soc. p̃. 24. n. 37. j. vo.

Conclusio CCLXXXVII.

SI cõis pecunia sociorũ ad vnũ peruenerit, p̃ eũ prius agi debet ab eo, cui aliquid deest, & postea fieri debet diuisio societatis pro rata: & sic ante reuisam rationẽ, socius qui pecuniam habuit, debitor est partis aliorum, & id exigi põt. ita Socin. consi. 24. nu. 42. j. vol. per l. actione. §. si communis pecunia. ff. pro socio: & Socin. in eod. consi. nu. 15.

Conclusio CCLXXXVIII.

VBicunque alicui competunt plura remedia, & plura iura: vni iuri, & vni remedio renunciando, nõ sibi in alio præiudicat. l. si seruo meo. ff. de leg. j. l. si domus. ff. de seruitu. vrb. præd. Soci. consi. 24. nu. 7. j. vol. item renunciatio facta sup̃ vno remedio nõ tollit ius cõpetẽs in altero. Soci. ibid. n. 8.

Conclusio CCLXXXIX.

REnuntiatio quãtumuis generalis, & quamuis ad plura possit se habere: tamẽ si causa in ea exprimatur, talis cã regulat causatum, & eam qualitatem restringit. ca. cum cessante, de appel. & ibi Inn. l. adigere. §. quamuis, ff. de iure pat. cum effectus rerum ex causis colligantur. l. voluntas. C. de fideic. Soc. consi. 24. nu. 11. in j. vol.

Conclusio CCXC.

DOnatio à marito facta suæ vxori, etiam si illa iuramento firmata fuerit, in se tamen habet eam tacitam conditionem, si vxor donataria superuixerit. nam quamuis per iuramentum donatio confirmetur, illud tamen iuramentum non tollit illam tacitam conditionem, si vxor superuixerit, cùm iuramentũ intelligatur secundũ naturam actus. l. fin. C. de non nume. pecu. Dec. consi. 240. & consi. 536. per l. à marito. C. de dona. inter vir. & vxor.

Conclusio CCXCI.

QVando procurator accipiendo pecuniam expresse fidẽ suã astrinxit ad eam reddendã, tenetur etiam finito officio ad eã pecuniã exoluendã, cùm ad id se obligauerit. l. si pupilli. §. j. ff. de neg. gest. & ibi Bar. & hãc opin. cõem esse asserit p̃. 144. n. 6. vol. j.

Conclusio CCXCII.

QVando procurator p̃xit procuratorio nomine, sed ad obseruationem se obligat p̃prio nomine, tenet semp: quia ad id vt suã fidẽ astrinxisse. l. p̃curator. ff. de p̃c. Soc. p̃. 154. n. 7. vol. ij.

Conclusio CCXCIII.

QVando procurator obligat se, suos hęredes, & bona, tenetur proprio nomine: nã ex quo fecit mentionẽ hæredum, excedit fines sui officij. Soc. consi. 154. vol. 2. nu. 9.

Conclusio CCXCIIII.

QVoties cõtẽplatione p̃curatoris p̃actus celebratur, tunc procurator p̃hendo obligatur ẽt proprio noĩe: vel ẽt si p̃actus celebratus sit Domini cõtemplatione, & p̃curatoris, eo casu procurator ẽt proprio noĩe obligat. glo. & Bal. in l. si pupilli. §. j. ff. de neg. ge. l. ei q̃. si cer. pe. Soc. p̃. 154. n. 11. vol. ij.

Conclusio CCXCV.

QVando procurator actum gerit procuratorio nomine, qui actus conuenit sibi procuratori, & ipsum solũ tangit, tunc tenetur: quia videtur suam fidem astrinxisse, prout promissio rati, & iudicatum solui, & sic tenetur ipse procurator. l. si procurator meus, §. fina. l. sed & hę. §. prętor. ff. de procur. Socin. consil. 154. nu. 15. part. 2.

Conclusio CCXCVI.

ILla qualitas quæ repellit testem à testificando in facto alieno furtiuè, repellit partem à iuramento in supplementum in facto proprio. theorica Doct. in l. amonendi. ff. de iureiu. & Socin. consi. 155. nu. 9. in 2. vol.

Conclusio CCXCVII.

PRo sententia est semper iuris præsumptio, quando illa trãsiuit in rem iudicatam, quod scilicet iustè & benè fuerit lata. capit. semper, de re iudica. reg. res iudicata, de regul. iur. quod procedit quo ad eas personas inter quas fuerat lata sententia, sed non quo ad tertium: quia is comparere poterit, & impedire eius executionem, & requiritur noua causæ cognitio. l. à diuo Pio. §. si super rebus. §. si post. ff. de re iudic. Socin. consi. 158. num. 12. vol. 2.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Conclusio CCXCVIII.

ACtio quædam personalis inter hæredes, diuiditur & datur contra omnes hæredes pro rata, per l.j.C.si certum petatur: & per eum titulum de hære.actio.hypothecaria verò datur contra quemlibet ex hæredibus & contra quamlibet rem hypothecariam insolidum.l.1.& 2.C.si vnus ex pluribus.Socin.consi.158.num.29.vol.2.

Conclusio CCXCIX.

IN libro rationum sigillatim omnia describi debent, & nō sufficeret in genere, vel in summa describere: quia singulis specificatis veritas melius constare potest.Soc.consi.159.n.4.in 2.volu.

Conclusio CCC.

REs semel in dotem constituta, non potest alienari: sed si semel possessio illius rei dotalis sit ei mulieri restituta, pdit demum nomen & priuilegium dotis, & erit alienabilis. Ideo soluto matrimonio, & quousque restitutio ea mulieri facta fuerit, semper remanet dotalis.l.j.C.sine censu vel reli. & ibi Bald.sed si semel fuerit restituta, efficitur proprium patrimoniū ipsi' mulieris, & cessabit lex Iulia de fundo dotali. Iaſ.plenè in rubric.ff.solut.matri.nu.10.& ita hoc ibi tenet.

Conclusio CCCI.

QVando aliquis dat terram colendam ad tertium vel ad quartum, & pro certa cotta fructuum, debet ille talis habere suam cottam conuentam nullis deductis expensis factis in cultura terræ, & nec colonus aliquod semen, aut alias expensas deducere poterit: sed ex omnibus fructibus collectis, illud tertium aut quartum exolui debet absque alia deductione, nisi pactum aliud conuentum fuisset.capi.tua nobis, de decim.& ibi Innoc.& Panorm.in iij.notabili.& Iaſ.in l.fructus, num.13.ff.solut.matrimo.

Conclusio CCCII.

RVsticus qui accipit fundum colendum pro certa cotta fructuum, tenetur ad semen, & ad similes expensas de proprio, nisi per pactum aliud conuentum fuerit, Innoc.in c.tua nobis, de decim.Iaſ.in l.fructus. numer.13.ff.sol.matr.

Conclusio CCCIII.

VSufructuarius lucratur omnes fructus quos iam collegit, licet modico tempore vsusfructus durasset, & eos iam perceptos lucratur. l.si vsufructuarius messem.ff.quib. mod.vsusfruct.amitta.l.defuncta.ff.de vsufruct.in vsufructu enim durat dominium vtile, quamdiu vsufructuarius viuit. Iaſ.in l.diuortio.num.5.ff.solut.matrimo.

Conclusio CCCIIII.

SI testator vxori suæ singulis annis decem saccos frumenti legauerit donec in viduitate permanserit, & demum vidua infra duos menses moriatur, vel secundò vxorata fuerit, totum legatum consequetur, & neque fiet illi aliqua diminutio temporis quo vixerit, vel quod non permanserit in viduitate.l.à vobis.ff.de annuis legatis.Iaſo.in l.diuortio, numer.6.ff.solut.matr.

Conclusio CCCV.

VBi res locata in aliquem transfertur ex necessitate, ille, in quem ea res transfertur, debet stare tali locationi factæ per suum locatorem.l.diuortio,& ibi glos.& Iaſo.num.32.ff.solut.matrimo.vt quando mulier vult recuperare bona sua dotalia post mortem mariti, qui constante matrimonio ea bona locauerat, tenebitur vidua stare locationi factę per suum maritum.d.l.diuortio.fit enim talis translatio rei locatæ in viduam post mortem mariti ex necessitate. Iaſ.ibi nume.35.& cùm ex necessitate succedat tenebitur stare tali locationi factæ per suum maritum.

Conclusio CCCVI.

VBi res locata ad aliquem peruenit ex voluntate, & sic vbi translatio rei locatæ fit ex voluntate locantis, tunc singularis successor nō tenetur stare tali locationi factæ per suum prædecessorem.l.emptore.C.loca.Iaſ.in l.diuortio.numero 35.ff.solut.matrimo.

Conclusio CCCVII.

OMnis qui succedit alicui rei per decretum iudicis aut aliàs, tenetur stare locationi factæ per eum qui erat illius rei dominus: quia talis translatio fit ex necessitate, & eo casu semper successor tenetur stare colono & conductori.l. in venditione.§.j.ff.de bon.auth.iud.possid.Iaſ.in l.diuortio, nu.35.ff.solut.matrimo.nisi ea bona locata venirent ad fiscum per confiscationem: quia fiscus non tenetur stare colono, nec locationi factæ ab eo cuius bona sunt confiscata.l.si fundus, in princ.ff.locati.Iaſ.in l.diuortio,nu.36.

Conclusio CCCVIII.

TEstator si in suo testamento mandauerit bona sua distribui in mulieribus maritandis pauperibus, & ad id ordinauerit suum executorem: eo casu ea bona erunt distribuēda inter virgines maritandas, & non inter viduas, quamuis illæ essent pauperes: quia talis dispositio refertur ad primas nuptias.Bald.in procemio Decretal.& Iaſo.in l.diuortio.§. quod in anno.nu.13.ff.solut.matri.

Conclusio CCCIX.

IVdex coram quo petitur vt cōtractus donationis insinuetur, poterit insinuationem recusare, si viderit donantem dolo inductum fuisse ad donandum, & blanditijs spoliatum, & debet iudex donantem interrogare de causa, & quare donat, Bald.in l.si constat.ff.de adoptio.alioquin frustra præsentia iudicis requireretur in insinuationibus, si ex causa non posset donationem recusare.Rebuff.in commen.in constit. reg.in tract.de donat.art j.in gl.vlti.nu.12.

Conclusio CCCX.

SI in contractu dictum fuerit, vt summa debita singulis annis exoluatur, ita vt solutiones non possint cumulari, valebit tale pactum, & intelligitur si solutio nō petita fuerit à creditore, sed post petitionem summæ factam ab ipso creditore poterunt cumulari.l.lecta, & l.eius.ff.si cert.petat. Rebuf.in commen.in const.reg.in tractatu.de constit.redituum, art.j.in gl.5.in prin.

Conclusio CCCXI.

BOna debitorum qui litigant in iudicio non sunt per sententiam, seu per arestum creditori agenti obligata: quia per sententiam non inducitur hypotheca ante executionē. Ad hoc ergo vt obtinens arrestum aut sententiam possit dicere bona debitoris sibi esse hypothecata, debet ille executionem facere in bonis debitoris, & ita habebit hypothecā, l.non est mirum.ff.de pignor.actio.in l.à Diuo Pio, ff.de re iudic.Rebuff.in commen.in consti.reg.in tract.de constitu. redi.arti.j.in gl.14.nu.48.

Conclusio CCCXII.

PRæconijs pendentibus debitor poterit rem incantatā vēdere: quod tñ facere debet ex permissu curię, & debet pretium rei venditę tradere cōmissario, vel deponere penes gphariū, ad hoc vt creditori exoluatur, & ita obseruari asserit Rebuff.in commen.in const.reg.in tractatu de Præconijs & licitationib.art.j.in gl.ij nu.16.

Conclusio CCCXIII.

REs nō dicitur litigiosa tametsi ea capta sit per executorē authoritate iudicis ad instantiam creditoris: & quia præconia pendēt ad eam rē vendendam, l.2.de distra.pigno. Rebuf.in com.in const.reg.in tractatu de præco.art.j.in gl.ij. nu.16. hypothecaria enim in iudicio intentata nō reddit rē litigiosam: verùm si postquam actum est hypothecaria, debitor rem incantatā vēdat, creditor semper suam hypothecā persequi ꝑ quemcumq; poterit.Guid.Pap.dec.432.& res dici pōt litigiosa non solū quoad proprietatem sed ēt quoad possessionem, si fuerit pcessum super possessorio: ita Franciscus Marci dec.538.in secunda parte suarum decisionum.

Conclusio CCCXIIII.

CEssio debitl per regē, & ex ordinationibus regijs, phibita est, sed nō cessio alicuius rei, alterius tñ quàm debiti: quare si domus, fundus, vel quid aliud cedatur, vel si fiat cessio domus vel fundi, talis cessio bene admitteretur: quia tūc non ceditur debitū, sed res quæ non est debitū, cùm debita sint tertia species bonorum, per l.à Diuo Pio.§.in vēditione, ff.de re iud.& iura loquētia de debito nō extenduntur ad rē. §.j.de actio.instit.ita Rebuf.in commen.in constit.reg.in tractatu de cessione actionum, arti.j.in glo.quinta, in prin.

Conclusio CCCXV.

CEssio post litem contestatam fieri non potest: ante enim litem contestatam fieri debet ea cessio: & ita decisum refert fuisse multis arrestis Rebuf.in commen.in constit.reg. in tractatu de cessio.actio.in gl.4.in fi.

Conclusio CCCXVI.

SI pater & filius in expensis sint condemnati, pater non potest teneri in omnibus expensis, sed solum pro sua parte: quia expensæ sunt personales & respiciunt quemlibet pro sua parte: & si in sententia non sit dictum, insolidum, in executione hoc dici non poterit.Rebuff.in commen.in consti. reg.in tractatu de cessio.actio.in gloss.xiij. Papon in suo recueil, in titulo, des despens, arrest premier.

Conclusio CCCXVII.

COmpensatio contra cedentem opponi potest, quæ admitti potest, sicuti illa admittenda esset & contra cessionarium.Bart.in l.procurator,§.fi.ff.rem ratam haberi.Guid. Pap.decis.767.Rebuf.in tractatu de cessio.actio.in glos.7.& Alex.cons.54.in fi.in 2.vol.

Conclu

Conclusio CCCXVIII.

IN locationibus rerum publicarum non requiritur subhastatio, l.penes.C.de vectigalib.& comm.glo.in l.quamuis. C.de vend.comm. libr.10.Rebuf.in commen.in const.reg. in tractatu de præco.artic.j.in gl.vnica,num.32.

Conclusio CCCXIX.

ALlegans consuetudinem eam tenetur probare, per l. qui accusare.C.de edendo. nam consuetudines antequàm sint redactę in scriptis, & cōfirmatę sunt qd facti & cō sistunt in facto: & facta non præsumuntur, nisi probentur.l. in bello,§.facte.de cap.& Rebuf.in comment.in constit.reg. in tit.de consuet.art.2.in glo.3.

Conclusio CCCXX.

CONsuetudo fori iudicialis nō redacta in scripturam potest probari per aduocatos, procuratores, & notarios, de qua ipse iudex ex suo officio se potest informare.l.iij.in fin.ff.de testa.Rebuf.in com.in const.reg.in tracta.de cōsue. artic.2.in gl.3.num.11.

Conclusio CCCXXI.

EX stylo curiarum Franciæ consuetudines non redactæ in scriptis, solent per turbam probari: in qua probanda ad minus decem testes requirūtur.l.prætor.§.turba.ff.de vi bo. rapt.Faber in §.ex non scripto.de iure natura.Rebuf.in commen.in constit.reg.in tractatu de consuet.in glo.3.num.20. in 2.articul.adde quod probatur per testes etiam singulares. Alex.consil.41.in 4.volu.& nec requiritur quòd probetur ita fuisse obtentum in contradictorio iudicio, vt per Corn. consil.73.num.9.in 2.volu.

Conclusio CCCXXII.

CONtumacia non datur ipso iure nec officio iudicis: sed datur ad partis requisitionem in iudicio.l. properandū. §.& si quidē.C.de iudic.Rebuf.in com.in const.reg.in tractatu de contumacia, arti.j.in gl.vnic.numer.2.& Socin.consil. 41.num.3.j.volum.

Conclusio CCCXXIII.

IN casibus in quibus sola citatio interrumpit citationem, non sufficeret reum fuisse citatum per actorem, nisi ipse actor in termino se præsentauerit, & contumaciam contra reum accusauerit, Bald.in l.j.ff.de in ius vocand.& in l.fin.ff. de eo per quem fac.erit.Rebuf.in com.in consti.reg.in titul. de cōtumacia ī gl.vnic.n.3.& ibi inquit q̄ nusquam reus cēsetur contumax, nisi actor contumaciam accusauerit tam in causis ciuilibus quàm criminalibus.ita Rebuf.nume.4.& 5.& est text.in c.olim.de accusa.

Conclusio CCCXXIIII.

VErus contumax ille appellatur qui apprehensus à seruiente,& cum citatus fuisset in persona nō comparuit. fictus autem contumax ille appellatur, qui non apprehēsus in persona, sed in domicilio citatus non comparuit.Rebuf. in tract.de contumacia not.10.in gloss.vnic.num.7.& 8.per l.litigatores.ff.de arbitr.l.vnic.ff.si quis in ius vocat.& Constantinus in constit.regias.artic.29.

Conclusio CCCXXV.

IVdex à parte recusari debet,& non à procuratore, nisi ille procurator speciale mādatum ad hoc habuerit.l. nō solū. §.final.ff.de procurat.Bart.in l.si procurator.ff.de condi.indeb.Rebuf.in commen.in constit.reg.in tract.de recusa.art. j.in gloss.j.

Conclusio CCCXXVI.

CAusa recusationis conscientię recusati relinqui non debet, vt est ordinatio regis Caroli septimi, cuius meminit Rebuf.in com.in const.reg.in tract.de recus.artic.j.in glo.3. est enim causa suspicionis allleganda,& à parte probanda.l. suspicionis.de offic. & potest. potest tamen iudex interrogari super illis recusationibus, vt ibi per Rebuf.

Conclusio CCCXXVII.

SI pars dicat causam recusationis ad suam notitiam de nouo peruenisse, erit iuramento partis recusantis standum, per capi.pastoralis,de exceptio.& est ordinatio regis Caroli septimi, de qua per Rebuf.in suis commen.in tracta.de recusa.artic.j.in gloss.6.nu.2.

Conclusio CCCXXVIII.

SI pars recusans, & post propositas recusationes comparuerit coram iudice recusato, & neque protestatus fuerit de causis recusationum iam propositis, videtur ipsis causis renunciasse.capit.ex parte Martini.& c.cum speciali, de appellat.Bartol.in l.à procedente,C.de dilatio.Rebuff.in commen.in tracta.de recusat.artic.6.in gl.vnic.nu.4.

Coucluſio CCCXXIX.

CAusæ recusationum quæ à partibus proponuntur, debent ab ipsis partibus probari, & nō sufficeret in hoc casu partis iuramentum, quia tali iuramento non standum esset, vt est ordinatio regis de qua per Rebuf.in comment.in constitu.regias, in tract.de recusat.articulo 14.in gloss.numero 4.

Conclusio CCCXXX.

IVdex inimicus quamuis fuerit recōciliatus, poterit nihilominus recusari.Roman.sing.315.in no.in capi.per tuas. de simonia.Rebuf.in tract.de recusa.artic.9.numer.19.non enim fidendum est inimico reconciliato.

Conclusio CCCXXXI.

IVdex à parte recusari potest, si cum eo litem habeat pro alia re.capitul.cum super.vbi gl.& docto.de offic.delegat. quod procedit etiam si lis finita esset, & iudex fuisset victus: quia odium censetur durare, & inimicitia causata ex lite pręterita durare præsumitur diutius, in cap.ad hęc, de appella.& adhuc dici posset aduersarius.l.cum posteaquam.C.de pact. ibi, aduersarius tuus malus victus.Bald.in l.in ipsius.C.famil. erciscund.Rebuff.in tract.de recusat.articul.9.numero 22. & non solum iudex ex hoc recusari potest, sed & illi, qui sunt ex sua cognatione, Iaſon'in l.apertissimi.C.de iudic.

Conclusio CCCXXXII.

EXcusator seu exoniator qui vult citatum excusare, debet tria facere & allegare, quòd qui eū misit est infirmus, aut detentus aliquo impedimento, & quod se offert iuraturum ita esse.item quod ille nūcius dicat ad hoc missum fuisse ad eum excusandum qui ipsum miserat.Masuerí.in titulo de contumacia.verſicu.item contra.Tertium est vt dicat se ad hoc expresè missum vt eum excusaret, & nisi hæc tria deducta & allegata fuerint, iudex non debet admittere eum excusantem, & hæc in practica obseruari asserit Rebuff.in commen.in constit.regias, in rubrica de excusa.numero 9. & 10.

Conclusio CCCXXXIII.

SIà sententia arbitri appelletur, appellandum erit ad eum iudicem, qui sine compromisso fuisset iudex ad cognoscendum de ea causa, & per consequens si de processu pendē te in curia suprema negotium ad arbitrum remittatur, & ab eo pro sententia appelletur, ad ipsam curiam supremam appellandum erit.ita Rebuf.in com.in const.reg.in rubric.de arbitris, artic.j.in gloss.10.num.4.5.& 6.

Conclusio CCCXXXIIII.

SI clericus se dicat læsum ex sententia arbitri erit ei appellandum ad Episcopum de iure communi: sed in Francia iudex ordinarius secularis adeundus est etiam ab ipsis clericis de consuetudine, cùm illi petant reductionem à sententia arbitri.Rebuf.in rubric.de arbitr.articul.10.num.10.12. & 13.

Conclusio CCCXXXV.

REsponsiones super articulis fieri possunt inter partes post litem contestatam vsque ad conclusionem in causa, cùm succedant in locum probationum, quæ fieri debent post litem contestatam vsque ad cōclusionem in causa. Speculat.de positio.§.secundò videndum est.Panormit.in capit. cum dilectus, de fide instrument. Rebuff.in rubr.de responsis per verbum credit.artic.3.nu.5.

Conclusio CCCXXXVI.

QVamuis Grapharius, vel scriba dicat talē citatū & iuratum ita deposuisse, nō probat propterea eum testem iuratum fuisse, & citatum fuisse, nisi appareat coram iudice eum fuisse citatum & iurasse.cap.quoniam contra, de prob. Bal.in sua practica, in tit.quæstio circa probationes, verſicu. vtrum videatur.Rebuff.in tract.de inquisitionib.& commi. artic.12.in gl.j.nu.6.

Conclusio CCCXXXVII.

SI testes auditi fuerint parte non citata ad videndū eos testes iurare, talis auditio testiū non valet, & pars quæ eos produxit, poterit petere vt citata parte iterū reproducātur, & repetātur: quod fieri poterit ēt post conclusionē in causa.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Soc.in c.fraternitatis,de testib.Rebu.in cõm.in const.reg.in tract.de inquis.art. 12.in gl.2.nu.10.

Conclusio CCCXXXVIII.

QVando testes producuntur eo loci vbi procurator est litem contestatus, sufficit quod procurator citetur ad videndum recipi testes. quod si testes extra locum producuntur,tunc ipsamet pars erit citanda,& non sufficeret pro curatorem assignare.Est ordinatio regis,de qua per Rebuf. in com.in tract.de inquis.art. 13.nu. 5.& 6.

Conclusio CCCXXXIX.

CVm decem testes auditi fuerint super quolibet facto ex regia ordinatione,per quã plures testes recipi non pos. sunt, de qua per Rebuf.in suis com.in tract.de testib.si demũ vltra eum numerum alij testes auditi fuerint,illi qui vltra numerum recepti fuerint,reiicientur,& decem testes primi auditi fidem facient:at illi qui vltra decem audientur, & quãuis melius probent,erunt reiiciendi.Quare pars quæ produxit testes debet aduertere vt primo loco producat eos quos putat melius deponere:cũ alij vltra numerum auditi nõ faciunt fidẽ.Ias.in l.eleganter.ff.de cõd.indeb.Reb. in eo loco de testibus.art.vnico,in gl.8.& neque ibi vtile per inutile vitiatur,quia cum hæc sint separabilia, valebit numerus decẽ testium,& vltra eum numerum non valebit.

Conclusio CCCXL.

TEstes auditi officio iudicis, reiici & reprobari poterũt si auditi illi fuerint super factum secretum extractũ ex processu. & ita conclusum fuisse refert in camera inquisitionũ & attestatur Rebuf.in com.in trac.de repro.test.art.j.nu. 12.

Conclusio CCCXLI.

SI post didicita testificata oẽs testes pp obiectus apparet repellẽdos,& ob id ille qui,pbauerat per testes obiectatos victus fuerit, poterit propter eos obiectus appellare à tali sententia,& demum coram iudice appellationis poterit eamet facta deducere.ad quæ probanda debet admitti coram iudice appellationis,per l.per hanc.C. de rẽp.appell.ita Reb. in com.in const.rect.in trag. de repro.testium,art.3. in gl. vnica.in fine.

Conclusio CCCXLII.

PLuralitas factorum non presumitur.l.j.C.de proba.tamẽ ratione diuersitatis actuum.personarum,locorum,& tẽporum præsumetur factorum diuersitas. Soc.consil. 24.nu. 27.par.j.

Conclusio CCCXLIII.

MAndatum quidem procuratoris per mortẽ cõstituentis lite non cõtestata reuocatur.l.mandatum.C.mand. l.& quia.ff.de iurisd.om.iud.Post litem verò contestatam si dominus moriatur,non reuocatur ipse procurator: quia iã factus est dominus per litis contestationem,& sic per mortẽ domini non reuocaretur mandatum. l. nulla dubitatio. C. mand. verùm tutius erit vt ab hæredibus mandatum exigatur.Et ideo in Francia nouum mandatum ab heredibus obtineri solet,vt testatur Rebuf.in com. in cõst. reg. in tract.de senten.art.vlt.nu.78.& 79.de iure quidem per mortem mãdantis expirat mandatum re integra, res autem non videtur integra,quando iam inchoata est,& facta est contestatio,vt per Dec.consi.404.

Conclusio CCCXLIIII.

QVoties quis obtinet sententiam ex iuramento delato, quod in supplementum delatum fuit , tunc nul.la fieri debet expensarum condemnatio.Bald.in auth. generaliter, C.de episc.& cler. secus autem si quis vinceret ex iuramẽto iudiciali:quia tunc omnes expensas consequi deberet. Rebuf.in com in cõst.reg.in tract.de expen.art.j.nu.28.sed hoc non seruari in curiis,ita inquit Rebuf. quia qui victus est etiam in vim iuramenti supletorij,in expensis est condemnãdus, vt ibi per Rebuf.

Conclusio CCCXLV.

LIcet iusta causa excusẽt quem ab expensis,non tñ à condemnatione restitutionis fructuum, quia quis non debet cum iactura alrerius locupletari.l. nam hoc. ff. de cond. indeb.quare postquam ille percepit fructus,& factus fuit locupletior ex illis , ergo ad eos restituendos tenetur , & sic in illis restituendis condemnari,etiã si ille esset hæres, & ignorantiam rei alienæ protruderet.Rebuf.in com.in const.reg. in tract.de expen.art.vnico,nu.60.

Conclusio CCCXLVI.

SI pronuncietur pro parte bene iudicatum, & pro parte malè iudicatum,tunc expensæ apellationis essent compensandæ.c.cum Ioannes,de fid.instrum.c.Raynutius.de testam.& ibi doctor.Bar.in auth.sed nouo iure. C. de iudic.nõ enim solent improbari appellationes eorum qui vel vnam causam appellandi probabilem habuerunt.l.appellanti.ff.de appel. & neque etiã aliqua mulcta debebitur.Rebu. in com. in const.reg.in tract.de appel.art.9.nu. 17.

Conclusio CCCXLVII.

APpellatus ab expensis excusatur,quando appellans obtinet ex nouis productis quæ fecit in articulo apponere: quia iam absque nouis illis productis habebat iustam cãm litigandi.Bal.in l,eos.§.cautione.C.de appellat.Bart. in l.fin. ff.de re iud.Rebuf.in com.in const.reg.in trac.de appell.art. 9.nu.36.Idem in appellato,qui si ex nouis obtineat , appellans ab expensis excusabitur.quare si ex nouis sententia aut confirmetur,aut infirmetur,debet fieri expensarum cõpensatio.quod si ex met actis reuocetur,aut confirmetur,& tũc reuocabitur aut confirmabitur cum expensis. ita Lud. Gomez in reg.cancellariæ,in tit.de annali possess.q.j.

Conclusio CCCXLVIII.

APpellans intra octo dies debet suæ appellationi renunciare,ex ordinatione regia: qua dilatione pendente,appellatus non poterit appellantem anticipare: quod si anticiparet ea dilatoria pendẽte,diceretur male anticipasse, & ipse appellans nihilominus semper posset suæ appellationi renuntiare pendente eo termino octo dierum:quia indultum à iure beneficium nemini est auferendum.reg.indultum,de reg.iur.Rebuf.in com.in const.reg. in tract. de appella. art. 15.nu.20.

Conclusio CCCXLIX.

REnuntiatio,quam facit appellans renuntiando suæ appellationi,non debet parti intimari: quia ordinatio regis solum mandat licere appellantibus infra octo dies renũciare eorum appellationi,& non mandat vt parti intimetur. ita Rebuf.in com.in const.reg.in tract.de appella.arti.15. in gl.2.nu.8.& 9.

Conclusio CCCL.

QVamuis aliàs iudex non sit iudex competens respectu alicuius tertij,& quo ad ipsum tertium: tamen ratione oppositionis, quã tertius proposuit cum ea incidat in processu,efficietur competens per c.super eod. de offi.deleg.l.à diuo Pio.§.si super ff.de re iud.l.quoties.C.de iud.Reb.in cõ. in tit.de arrest. & oppositio.art. j.in gl.j.nu. 10.

Conclusio CCCLI.

ACta gesta inter aliquos tertio præiudicant, si ipse sciuit causam agi inter alios.l.sæpe.ff.de re iud.secus si ignoraret:quia tunc etiam post dilationem poterit testes producere,& omnia agere quæ ad suum commodum spectant Bar. in l.si per luforio.§.j.de appella.quinimo etiam post publicatas attestationes poterit testes producere.Bar. in d.l.si perluforio.§ j.nam sicuti ignoranti acta nõ preiudicant,ita & nec testium publicatio : quæ quo ad tertium non censetur esse facta.Panor.& Fel.in c.veniens.2.de testib. & sic poterit tertius omnia agere pro sua vtilitate. Rebuf.in com.in tract de arrest.& opposi.art.j.in gl.j.nu.14.15.& 16.

Conclusio CCCLII.

AFfinitas per mortem alterius ex coniugibus durat saltim quo ad effectum impediendi matrimonium inter virum superstitem,& consanguineos vxoris præmortuę vsque ad quartum gradum.§.affinitatis,de nupt.quo ad alia autem effectus affinitatis finitus est.Iaso. in l. sicut mulier. ff. de re iud.

Conclusio CCCLIII.

DEbitor incarceratus pro debito ciuili,si non habeat vnde se alat, debet ali ab eo qui eum fecit incarcerari. gloss.in l.fin.in verb. agnoscere, de erog.mil.anno.libro 12. C. quam glosam ibi approbat Barto. & in l. sanctum. ff. de rer. diuis. & si creditor eum recusset alere, & neque ei præbeat alimenta , iudex debet eum de carcere relaxare.Ang.& Fab. in §.fin.de actio.Iason in l.si victum.numero 2.& 3.ff.de re iud.

Conclusio CCCLIIII.

SI filius hæres institutus,& cui facta est substitutio sub cõditiõe , si decedat sine liberis.patre mortuo ille hęres fuerit effectus religiosus,& ,pfessus, faciet locũ substitutioni & fideicõmisso,nec mors ipsius expectanda erit. Bal.ĩ c.ĩ pśentia,de probat.& ibi ẽt Fel.idem Bal.in l.cum acutissimi.C.de fideic. Socin. in l. cùm auus.ff.de cond. & demon.non enim succedunt monachi,nec alij religiosi ab intestato suis parẽtibus,vt per Masu.in tit.de succession.ver.item per consuetudinem

tudinem,& perdunt successionem per ingressum monasterij,quod verum est,vbi ille filius ingressus est regulam mendicantium,qui sunt omnino incapaces bonorum ad ea bona tenenda.secus si tales religiosi essent capaces: quia tunc mors instituti hæredis esset exspectanda. Alex.consi.113.in 3. vol.Boer.dec.354.nu. 11. per simplex autem sacerdotiũ nõ perditur ius substitutionis.Cor.in auth.nisi rogati.C. ad trebel.Anchar.in c.in præsentia,& ibi Imola,de probat.Ad hęc est cõ is conclusio secundùm Boer.in dec.354.nu.3.& 12.

Conclusio CCCLV.

DEbitor in diem ante diei euentum potest schedulam suam recognoscere.ita arresto Parisiensi decisum fuisse refert Constantinus in com.in const.reg.art. 92.& ibi inquit,clericum cogi posse suam schedulã recognoscere coram iudice laico.& demum pro cõtentis in ea schedula,poterit agere hypothecaria in bonis debitoris.

Conclusio CCCLVI.

SI quis fuerit substitutus alicui , si decedat sine liberis , qui demum hæres effectus fuit sacerdos,si substitutus moriatur ante hæredem grauatum , qui iam presbyter erat,perdit suum ius substitutionis , quod ad suos non transmittet.l.à substituto.ff.de acquir.rer.dom.& ibi Alberi. conditionalia enim non transmittuntur.l.vni.§. sinautem. C. de cad. toll. Boer.dec.354.

Conclusio CCCLVII.

VNa citatio,& vnus defectus sufficit in condemnatione expensarum.Bal.in c.cum olim,de rescript.& ista seruari asserit de stylo curiarum Boer.dec. 52.nu.2.

Conclusio CCCLVIII.

EXecutio arresti tam de iure,quàm ex ordinationibus regiis fieri debet realiter & de facto,non obstante propositione erroris,quem errorem pars aduersa proposuit.Barto. Bal.& Sal.in auth.quæ supplicatio.C.de precib.imp.offer.& ibi etiam Io.Faber.& Boer.dec. 52.nu.4.

Conclusio CCCLIX.

OLim omnes clerici & omnes ecclesiæ suberant Romano imperatori,per eum tit. vt ecclesia Romana centum gaud.anno.spacio.in contrarium Inn. in c.ij. de maior. & obed. voluntate demum imperatoris ipsi clerici fuerunt exempti,vt ibi per Inno.& Boer.dec.69.in prin.

Conclusio CCCLX.

DOs matris mortuæ ad filios matris redire & venire debet,auo materno superstite excluso.gl.in l.dos à patre. C.sol.matri.cuius glosæ opinionem generalis consuetudo approbauit,vt per Soc.consi.9.par. j. filiis autem deficientibus ad patrem defunctæ redire debet.Ancha. consil. 349.& Rubeus Alex.consi.79.& 166.consi.42.in septimo vol.

Conclusio CCCLXI.

CONfessio facta in causa criminali parte præsente facit in diciũ sufficiens ad torturam.Sal. in l.in bonę fidei.C.de iureiu.quod si coram testibus extra iudicium non probaret in causa criminali,Ancha.consi.3.nu. 5.

Conclusio CCCLXII.

MVtuum si factum fuerit tutori aut curatori alicuius pupilli,aut minoris,ille pupillus aut minor non erit obligatus propter tale mutuum, nisi illud probetur versum in vtilitatem pupilli,vel minoris:& sic ad hoc vt mutuans possit agere contra pupillum aut minorem, debet probare pecuniam versam fuisse in ipsius pupilli , aut minoris vtilitatẽ. Soc.consi.15.nu.23.1.vol.

Conclusio CCCLXIII.

HAeredes mariti non possunt deducere viduæ dotẽ repetenti expensas à marito factas in defensione, & exactione rerum dotalium,quia maritus est dominus rerũ dotaliũ, & facit fructus suos , qui ex rebus dotalibus colliguntur , & vt dominus tenetur tueri & defendere suis expẽsis res ipsas dotales.Spe.in tit.de dote post diuort.restit.§.formata, vers. illud etiam quæritur,nu.25.

Conclusio CCCLXIIII.

PRomissio facta per filiam cp dos reddatur patri filia præmoriente , intelligitur talis promissio , si filia sine liberis moriatur.Liberi enim suscepti facient cessare effectũ ipsius promissionis.Bal.in l.2.C.de succes.edic.Soc.cõsi. 9.nu.17. l.par.Bal.in l.2.C.de bonis quę liber.quod procedit etiam si pater fuisset stipulatus in omnem euẽtum dotem sibi reddi: quia semper intelligitur vt dos patri reddatur si filia decedat sine liberis.Bal.in d.l.2.& Soc.ibi.nu.20.

Conclusio CCCLXV.

SI filiofamilias sit relictus vsusfructus quamdiu aget in humanis,& ille ingressus fuerit religionem & monasterium, per talem ingressum non perditur vsusfructus', sed transibit in ipsum monasterium,& durabit quàmdui filius aget in humanis.Henc.Boic.in c.fi. de pign.per l.corruptionem,C.de vsufruct.& hanc communem opinionem firmat Soc. cõsi. 10.nu.20.par.j.

Conclusio CCCLXVI.

MAritus legans aliquid suæ vxori non videtur illud legasse animo dotem compẽsandi.& hoc in casu dubio. arg.l.creditorem.ff.de leg.ij.& l.si compensandi.& ibi Ias. C. de hæred. instit.propterea ipsa vxor seu vidua post mortem sui mariti consequi poterit dotem ac legatum.Soc. cõsi. 10. nu.24. vol.j.quod procedit quamuis dos & legatum consistant in pecunia.vt ibi per Soc.

Conclusio CCCLXVII.

SI testator mandauerit bona sua distribui inter pauperes, & ad hoc quosdam elegerit ad eam distributionem faciẽdam,illi quibus data fuit ea facultas eligendi, poterunt vnũ ex ipsis met eligere,dum tamen sit pauper, & qualitatis requisitæ, gl.Bar.& Bal.in l.plane.ff. quod cuiusque vniuer. & in l.si tibi.ff. mand.Soc.consi.12.nu.6.par.j.

Conclusio CCCLXVIII.

AD hoc vt res ecclesiastica alienari possit , & ad vtilitatẽ alienationis rerum ecclesiasticarum,duo exiguntur,veritas causæ,& solemnitas formæ. 12.q. 2.§. his omnibus. vñ existentia alterius causæ non sufficeret. Archi. in c. hoc ius porrectum. 10.q.2.doct.in c. 1.de reb.eccle.non alien.causa autem potest esse duplex,necessaria scilicet & vtilis: vnde si non adsit causa necessaria, aut saltem vtilis, non sustineretur alienatio,quamuis aliæ solẽnitates interuenirent.Soc. consi. 15.in prin.j.vol.

Conclusio CCCLXIX.

QVamuis in alienatione rerum ecclesiasticarum adsit ẽlati confessio & capituli qđ res talis alienatur ad exoluendum mutuũ, ad quod ecclesia tenebatur,ea tamen confessio non sufficeret:quia debet aperte constare de mutuo, & de debito: quare talis confessio non sufficeret: quia confessio de mutuo recepto facto per ipsum episcopum & capitulum non posset dare robur alienationi vt per eum videatur tale mutuum factum esse pro necessitate vel vtilitate ecclesiæ.Archid. 10.q.2.c.hoc ius porrectum.& c.1.de reb.eccle.non alie.lib.6. Ancha.in c.j.depositi.Soc.consi. 15.nu.3. art. 1.quare de mutuo est probandum,& quod illud fuerit versum in ecclesiæ vtilitatem. doct.in auth. hoc ius porrectum.C.de epis.& cle.& Soc.in eo loco.

Conclusio CCCLXX.

LIcèt litis pendentia non videatur induci nisi per litis cõtestationem.l.amplius non peti. ff. rem rat. haberi. c. ex parte, de verborum significatio. tamen hodie quo ad effectum tituli , vt lite pendente , expeditum est per libellum & citationem,quæ peruenit ad partem,inducilitis pendentiã, ita vt eo casu per solam citationem dicatur induci litis pendentia coram iudice coram quo quis iam fuit citatus.clc. 2. vt lite pend.Soc.consi.38.nu.3.j.vol.Ad hoc tamen vt inducatur litis pendentia per citationem,debet ea citatio peruenire ad notitiam citati.Dec.consilio 460.non potest tamen quis litis pendẽtiam allegare, quin primò ille qui eam vult allegare,comprobauerit coram primo iudice, & contumaciam allegauerit.Bal.in l.nulli.C.de iudic.Socin. consil. 2.de mut.petitio.

Conclusio CCCLXXI.

SEntentia quæ nulla est,semper est nulla:ita vt nec per partes ratificari possit quo ad ipsius sententiæ validitatem,ad hoc scilicet vt valeat vt sententia,possunt tamen partes eam sententiam quæ nulla est ratificare,vt valeat in vim pacti: & valebit vt pactũ,gl.approbata in l.2.C.com.vtriusiud. Bart. in l.licet,C.de iudi.& oportet quod de consensu,ratificatione,& illius sententiæ approbatione facta per partes,constet per contractum.Cor.consi.125.par.2.

Conclusio CCCLXXII.

MInor vbi contraxit cum aliquo , si demum velit contra contractum venire, & appareat contractum nullum,tunc aduersarius debet probare pecuniam versam fuisse in vtilitatem minoris. vbi verò contractus ex se esset nullus , sed minor petit vt rescindatur fauore minoris ætatis, tunc minor debet probare se non fuisse factum locupletiorem , & pretium non fuisse versum in sui vtilitatem , l. penul. C. si aduer. cred. debet enim quisque probare fundamentum suæ intentionis . Salicet in lege prædiorum, C.de præd.mino. Soc.consi. 115.nu.13.parte i.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Conclusio CCCLXXIII.

SI filius patre viuente paterna bona administrauerit, patre demum mortuo fratribus suis tenebitur reddere rationē de his quæ viuo patre administrauit, licet pater eam rationē non petierit, arg. l. cùm opertet. C. de bon. quæ lib. sed nō ꝙ exigatur ratio stricta, sicuti in extraneo. Socin. consi. 46. par. j. & consil. 192. nu. 5. ver. 2. Iaso. in l. si hæres. ff. de cond. causa data. Bertran. consi. 39. nu. 19. par. 2.

Conclusio CCCLXXIIII.

TVtor, & quilibet alius administrator, tenetur librum rationum conficere, & demum administratione facta rationem reddere. l. Lucius. §. tutela. ff. de admi. tuto. l. fi. §. inter cætera. ff. de lib. leg. alias si hoc non faceret, ille administrator tenetur ad interesse declarādum in litem. arg. l. tutor qui repertorium. ff. de admi. tut. & idem contra eum præsumetur qui non conficit librum rationum, sicuti & contra eum qui non fecit inuentarium. Soc. consi. 46. nu. 4. vol. j.

Conclusio CCCLXXV.

QVoties cōcurreret difficultas probationis, & detur respectu partis aduersæ, tunc datur iuramentum in litem veritatis respectu dolosi. gl. in l. in actionibus. ff. de in litem iuran. Soc. consi. 46. nu. 5. j. vol. præsumitur autem dolus in eo qui facit id, ad quod scit, aut scire debet, se teneri ratione officij. l. carceri. ff. de cust. reor. l. si procurator. §. dolo. ff. mād. & contra dolosos iuratur in litem. l. si quando. C. vnde vi. & Alex. consi. 69. nu. 3. in 4. vol.

Conclusio CCCLXXVI.

ACtus insinuationis requirit cōsensum donatoris, & iudicis præsentiam recipientis ipsam donationem. l. secūdum. C. de dona. sicuti enim donatio fit per donatorem, ita & ipsa insinuatio fieri debet coram iudice & requiri per ipsum donatorem. Socin. consilio 48. numero 10. j. volumine Rebuf in suis com. in const. reg. in tract. de dona. insi. articu. j. gloss. 4. videtur velle, donatarium debere etiam petere ipsam insinuationem, cùm illius interfit, alioquin nihil consequi poterit.

Conclusio CCCLXXVII.

INstrumentum guarentigiatum tunc demum est executoriale, si sit liquidum, & post factam liquidationem, & non ante, Bald. in l. ij. C. de execu. rei iud. Soci. consi. 51. numero 5. j. volu. instrumenta tamen quæ incerta sunt, possunt executioni demandari, dummodo in processu liquidentur. Bar. in l. pen. ff. de leg. 2. instrumentum conditionale non potest demandari executioni, nisi prius facta fuerit liquidatio. Bal. in eo loco, & Soc. vbi suprà. & quantumuis instrumentum guarentigiatum habeat executionem paratam, non tamen instrumentum conditionale. quod non meretur executionem ante purificatam conditionem. Cor. consi. 112. nu. 4. in j. vol. & consi. 223. nu. 4. vol. 2.

Conclusio CCCLXXVIII.

REdditus ecclesię etiam laicis possunt locari. cap. in nostra. de loca. c. querelā, ne præla. vices suas. Dec. in c. decernimus, ver. extra glossam, de iud. quia eo casu non agitur de præiudicio ecclesiæ.

Conclusio CCCLXXIX.

DAmnum datum à quadrupede resarciri debet à domino animalis & ipsius quadrupedis. non quadru pes dānum dare cogetur, nec emendam, sed dominus ipse cogetur damnum emendare. l. 1. per totum. ff. si quadrupes paup. fec. dicatur. non quod dominus præcisè ad illud damnum teneatur, sed liberatur præstando animal quod damnum intulit, d. l. j. & in prin. tit. si quadru. paup. fecisse dicatur, in Institutio.

Conclusio CCCLXXX.

SOluto matrimonio, dominium quod erat penes maritū, ipso iure transfertur in viduam. l. in rebus. C. de iure dot. & ibi gl. doct. & Bar. in l. j. ff. solut. matr. vnde cum statim mulier effecta fuerit vidua. dominium suarum rerum dotalium datur sibi, & cōpetit sibi rei vendicatio contra hæredes mariti. d. l. in rebus. Soc. consi. 56. nu. 2. j. vol.

Conclusio CCCLXXXI.

FAlsum committitur & in priuata scriptura. & committens falsum in priuata scriptura venit puniendus pœna falsi. l. damnum, ad leg. Cor. de fal. vbi gl. & Bald. in rub. C. de fide instru. nu. 36. Et licet priuata scriptura fidem non faciat, per l. rationes. C. de fide instru. facit tamē adminiculum nisi reprobetur. ita Bal. ibi. & satis est quod scribens, in quantum potuit, perduxit crimen ad effectum, arg. l. j. ff. de variis & extra. cognit. Socin. consi. 62. nume. 3. j. volu. & Alex. consilio 145. vol. 6.

Conclusio CCCLXXXII.

LIcèt ex auth. & qui iurat. C. de bon. auth. iud. possid. non debeat fieri executio, nec missio in bonis debitoris, nisi pari mensura debiti declarati, tamen vbi bona debitoris expresse vel tacite reperiuntur hypothecata creditori, tūc creditore instante poterit fieri executio in omnibus bonis ipsius debitoris obligatis, & poterit fieri missio in possessionem omnium bonorum. Specul. in tit. de contumacia. §. sequitur, in verbo, venditor. & ibi Ioan. Andre. additio super Bal. in auth. & qui. super verbo, si vero. & Constantinus in com. in const. reg. art. 74.

Conclusio CCCLXXXIII.

LEgatum factum & relictum sub conditione morandi cum filijs, debetur etiam post mortem filiorum: mortuis enim filiis legatum quidem manet, sed non conditio, & ideo ea simplex dispositio locum habebit. Bal. in l. j. C. de leg. Socin. consi. 68. numero 5. j. vol. Dec. consi. 60. 1. & ibi plene vide.

Conclusio CCCLXXXIIII.

QVando omnes testes descripti in instrumento contradicunt instrumento, vel quando vnus solus ex necessarijs contradixit instrumento, tale instrumentum nō probat. Barto. Bald. & Imo. in l. j. §. si quis neget. ff. quemadmodum test. aper. Bald. & Salic. in l. in exercendis. C. de fide instru. & hanc communem opinionem asserit Soc. consi. 143. nu. 5. vol. 2. & consi. 20. vol. 3.

Conclusio CCCLXXXV.

QVis soluendo partē debiti, videtur debitum ipsum approbare & agnoscere: præiudicat enim solutio, ita vt non possit demum allegare pecuniam non fuisse numeratam. l. cum fidem. C. de non num. pec. & ibi Bald. & Sali. cùm nemo præsumatur iactare suum. l. cū de indebito. ff. de probat. quod procedit in dubio, verùm posset admitti pars ad probandum solutionem iam factam, fuisse factam per errorem. interim tamen ea solutio præiudicat, donec error probetur. Admittitur tamen probatio in contrarium ad eum errorem probandum. Bal. in d. l. cum fidem. Soc. consi. 143. nu. 12. j. vol. probato interim errore, non poterit cogi ad residuum probandū, & adhuc repetere poterit per condictionem indebiti, quod indebitè solvit. Soc. ibid.

Conclusio CCCLXXXVI.

SVbstitutio pupillaris facta filio legitimo & naturali trahit ad omnia bona ipsius pupilli. l. sed & si plures. § ad substitutos. ff. de vulga. Bar. in l. 2. in 5. quæst. in princ. ff. de vulg. & in tali substitutione venit etiam legitima ipsius filij. l. extribus. C. de inoffic. testa. cum talis substitutio sit filio fauorabilis. d. l. ex tribus. Quare mortuo filio ab intestato, proximiores excludentur à legitima filio debita, & substitutus ad omnia bona admittetur: & si substitutus sit grauatus alteri restituere. hæreditatem, nihil ex persona filij pupilli poterit retinere: detrahet tamen solam trebellianicam tanquam grauatus: reliquum autem restituet. Socin. consi. 144. nu. 6. par. j. nam licet filius in sua legitima non possit grauari. l. quoniā in prioribus. C. de inof. test. tamē substitutus pupillariter potest in legitima grauari. Bal. & Pau. Cast. in d. l. extribus.

Conclusio CCCLXXXVII.

COmmunis est hæc conclusio, quod si donans tempore donationis quam fecit, de filiis cogitauerit, tunc per filios per superuenientiam non reuocatur donatio iam facta virtute l. si vnquam. C. de reuoc. donat. Soc. consil. 147. nu. 13. par. j. & ita inquit hanc opinionem communem esse, & ita concluditur in d. l. si vnquam. quæ lex est fundata in verisimili mente donantis, quòd scilicet non donasset si de liberis cogitasset. Quod si tunc cogitasse probetur ex quibusdā coniecturis, non haberet locum ea lex. ita Soc. ibi. & illi legi à patre donante non potest renunciari: cum sit inuenta in filiorum nascentium fauorem, & non donantis. Oldra. consilio 173.

Conclusio CCCLXXXVIII.

VEndens rē cōem cū socio nō ꝓiudicat suo cōsocio quin de sua parte possit disponere pro sua voluntate, & quin suam partem possit vindicare si forte consocius rem omnē communem vendidisset: nisi forte secuta fuisset prescriptio. quo casu contra socium vendentem ad partem pretij agendum esset. l. j. C. de commu. rer. alie.

Conclusio CCCLXXXIX.

REs subiecta restitutioni poterit p hęredē alienari quatenus testator erat obligatus, & sic pro exoluēdis debitis res subiecta

res subiecta restitutioni poterit alienari. authent. res quæ. C. com. de leg. & fideic. Socin. consi. 23. numer. 2. volu. 3. & pro dote filiæ exoluenda poterit alienari res subiecta restitutioni. d. auth. res quæ.

Conclusio CCCXC.

QVoties collecta imponitur hominibus vnius villæ, vt vni ex ciuibus debitum exoluatur, cui ciuitas tenebatur, ea collecta debet imponi omnib. ciuibus, etiam illi cui debitum exoluendum est, vt etiam ille pro sua parte teneatur ad contribuendum, & sita parte collectæ deducta, reliquum illi exoluendum erit. l. ab omnibus. §. si aliæ, & ibi Pau. Castren. ff. de lega. 1.

Conclusio CCCXCI.

QVando ciuitas aliqua, aut villa tenetur emendare damnum datum vni ex ciuibus, seu habitatoribus ex ea villa pro tali damno dato resarciendo, collecta imponenda erit omnibus ciuibus, ad quam ille tenebitur pro sua parte, ꝑ qua cum alijs contribuet & sibi tandem damnum resarcietur. l. ab omnibus § si à Titio & ibi Castr. ff. de leg. 1.

Conclusio CCCXCII.

DEmens qui nullo modo habet vsum rationis non potest matrimonium contrahere sicuti nec furiosus, cùm vterque sensu careat. Quod si nō omnino careat sensu nec intellectu, poterit matrimonium contrahere. Henric. Boic. in capitu. dilectus, de sponsalib. Socin. consilio 47. numer. 2. part. 3.

Conclusio CCCXCIII.

TEstator non potest in præiudicium creditorum confectionem inuentarij remittere hæredi, tutori verò pōt. l. fin. C. arb. tutel. Paul. Castr. in l. fi. §. j. C. de iur. delib. quia non potest testator creditoribus suis præiudicare quominus hæredem possint in solidum compellere ad exoluēdum quod illis debetur, eo casu quo hæres non faceret inuentarium. Soc. consi. 51. num. 2. vol. 3.

Conclusio CCCXCIIII.

SI allegetur erratum fuisse in testamento per notarium in ipsa dispositione, & sic in substantia dispositionis, talis error per septem testes debet probari: quia tunc agitur de probanda voluntate defuncti, quę per septem testes probari debet. l. hæredes palam. ff. de testamen. Quòd si allegetur erratum fuisse in aliqua qualitate seu quantitate testamenti, & tunc talis error per duos testes probādus esset. Bart. in l. cùm proponeretur. ff. de legat. ij. & ibi gloss. & Bart. in d. l. hæredes palam. §. sed si notā. ff. de testament. Paul. Cast. in l. quoties. ff. de testament. & Socin. consil. 51. in fin. volumin. 3. Decius consil. 105.

Conclusio CCCXCV.

QVamuis possessorium recuperandæ sit maximè priuilegiatum, tamē multæ exceptiones opponi possunt cōtra agentem eo possessorio, vt exceptio renuntiationis suorum iurium post spoliationem præsentibus iudicibus: quorum præsentia operatur, vt talis renūciatio non dicatur metu facta, arg. l. transactione. C. de transa. Abbas in ca. solicite. de restitut. spol. Item exceptio pacti transactionis factæ post spoliationem, glos. in cap. ex insinuatione, de procurat. & licet exceptio dominii opponi non possit ex eo iudicio per l. si quis ad se fundum. C. ad leg. Iul. de vi publ. tamen si de dominio constaret per publicum instrumentum, tunc iure opponi posset exceptio dominii, Imol. & Ioann. Andr. in capit. cùm dilectus, de causa possessio. Socin. consil. 59. in princip. volum. 3.

Conclusio CCCXCVI.

LOcator tenetur curare vt conductori liceat vti frui re cōducta, aliàs teneretur ad remissionē mercedis, & ad interesse: & maximè vbi ille conductor impediretur vti re conducta culpa locatoris: at vbi absque culpa ipsius locatoris impediretur vti re conducta, fieret solum remissio mercedis. Socin. consil. 156. num. 4. part. 2. & vbi conductor vti re conducta impediretur ab eo quem locator poterat impedire, & cui poterat prohibere, teneretur tunc locator & ad remissionem mercedis, & ad interesse. Aliàs si impediatur vti re conducta conductor ab eo quem locator non poterat ꝑhibere, teneretur solum locator ad mercedis remissionem pro rata. Socin. eo loco. si tamen suo facto impediatur ipse conductor vti re conducta, locator non teneretur, Soc. cōs. 71. part. 3.

Conclusio CCCXCVII.

QVantumcunque quis alteri indemnitatem promiserit, ipsumque defendere, tamen si ille talis turbetur suo facto, & sua culpa, cessaret indemnitas: quia non debet conqueri de his quæ ipse patitur sua culpa, & suo facto. l. quidā cum filium. ff. de verbor. obligat. Promittens enim indemnitatem tunc demum tenetur, si ille cui fit promissio vexetur sine sua culpa, per reg. damnum, de regul. iuris. Socin. consil. 70. in princ. in 3. vol.

Conclusio CCCXCVIII.

VErba hæc quæ ponuntur in contractu societatis inter aliquos, quod habeant viuere communiter, & stare in communione, significant quod omnes fructus communiter & æqualiter percipiantur, ita vt nec attendatur quod alter habeat maiorem familiam quàm alter. l. fina. §. Lucius. ff. pro socio. Socin. consi. 73. num. 14. vol. 3. Bart. in l. Quintus. ff. de annuis lega.

Conclusio CCCXCIX.

QVoties res venditur cum pacto recobrij de retrouendendo, si demum emptor alteri vendiderit, nihilomin' contractus ille poterit resolui, ita vt competat primo vendi tori vtilis rei vendicatio Paul. Castr. in l. cum venderet. ff. de pignoratitia act. Socin. consi. 80. in princ. 3. vol. poterit enim ille primus venditor agere in vim pacti non solum contra primum emptorem, sed & contra quemcumque: & à quocumque poterit rem ipsam vendicare oblato pretio. Boeri. deci. 181.

Conclusio CCCC.

PAter qui semel dotauit filiam, ita demum tenetur iterū dotem constituere, si dos sine culpa filiæ deperdita fuerit. Quod si culpa filiæ dos deperdatur, pater non tenetur iterum eam dotare. doct. in l. si cum dotem. §. j. ff. solut. matrim. & in auth. quod locum. C. de collat. & ita communiter tenent asserit Socin. consi. 100. nu. 2. in 3. vol.

Conclusio CCCCI.

QVando pater legat centum filiæ pro sua dote, & postea pater in contractu sui matrimonij ipsi filiæ constituit eandem summam in dotem, pater hoc censetur fecisse animo compensandi cum legato, ita vt demum filia non possit petere legatum. l. Titia § qui inuita. ff. de legat. ij. l. filiæ. C. de legat. & ibi doctores. Soci. consilio 100. numero 7. in 3. volumine.

Conclusio CCCCII.

TEstator instituens Titium & Meuium: & post eorū mortem, si decedant sine liberis substituit Caium: si demum Titius cohæres moriatur sine liberis, Caius substitutus vindicabit illius portionem non expectata morte alterius cohæredis. l. Lucius §. Caius. ff. ad Trebell. & hanc opinionem communem esse inquit Ioannes Dilectus in suo tractatu de modo testandi, libro 5. numero 10. Quod si testator dixerit, si omnes hæredes decesserint, talem substituo, & sic vtatur ea distinctione vniuersali: vel si substitutio fiat vltimo morienti: vel si copulatiuè verba substitutionis concipiantur, vel si dixerit, si ambo moriantur, his casibus substitutus non admittetur nisi post mortem omniū, ita Dilectus vbi suprà.

Conclusio CCCCIII.

ACtio ex stipulatu quæ competit extraneo ad dotem repetendam, quā ipse dederat alicui mulieri in cōtractu sui matrimonij, est stricti iuris: quia nō competit extraneo à lege. prout est illa, quæ datur viro ad antè dotem sibi constitutam petendam, aut mulieri ad dotem repetendam: nam tunc his casibus ea actio ex stipulatu est bonæ fidei. §. fuerat. de actio. Quare opus erit vt extraneus constituens dotem alicui mulieri, actionem eam sibi acquirat ex perpetua stipulatione, quæ erit stricti iuris. l. auia. C. de iur. dot. Bartolus & doctores, in l. de diuisione. ff. solu. matrimo. & Iaſ. in §. fuera, de actio. nu. 15.

Conclusio CCCCIIII.

ACtio ex stipulatu, quæ datur mulieri ad dotem repetēdam contra hæredes mariti, est semper bonæ fidei, & sic ex parte mulieris agentis erit hæc actio ex stipulatu bonæ fidei. Item & ea actio quę datur marito. tam contra vxorem quàm eius patrem aut alium cōstituentem dotem erit semper bonæ fidei. gloss. & Bart. in l. de diuisione. ff. solu. matri. Iaſ. in §. fuerat, nu. 14. de actio.

Conclusio CCCCV.

IN donatione quam facit pater filiæ, quamuis res donata à filio euincatur, non tamen locum habet euictio. Bald. in authen. ex testamento. C. de colla. Iaſ. in §. fuerat, numero, 35. de actio.

Conclusio CCCCVI.

SI reperiantur duo instrumenta, vnum mulieris, alterum fisci eo met die confecta, instrumentum mulieris super constitutione suæ dotis præsumetur prius confectū. l. non

Universidad de Deusto
Biblioteca

puto.ff.de iure fisci à fortiori idem censendum erit & in instrumento mulieris & alicuius priuati: nam semper ipsum instrumentum mulieris præsumetur prius factum quàm priuati instrumentum.Iaso.in §.fuerat,de actio.nu.7.

Conclusio CCCCVII.

MVlier in repetitione suæ dotis præfertur creditoribus mariti habentibus tacitas hypothecas,non autem præfertur habentibus expressas.gloss.& Ang.in §.fuerat, de act. glo.in l.assiduis.C.qui potior.in pig.habean.& ibi Bart.Bal. & Salicet.& inquit ibi Bart.hanc opinionem consuetudine approbari: & quam vt communem sequitur Iaso.in d.§.fuerat,num.73.& hoc procedit in dote realiter marito exsoluta,& in dote etiam à marito confessata, vt ibi per Iaf.nu.74. quando est renuntiatum exceptioni dotis non numeratæ: vel lapsum est tempus ad eam exceptionem proponendam. l.fin.cum auth.ibi posita.C.de dote cau.his enim casibus mulier habet intentionem fundatam quantum ad dotis petitionem,vt sibi competat priuilegium tacitæ hypothecę.Bar.in d.l.assiduis.quod procedit respectu mariti & hæredum eius, quibus nocebit ea mariti facta confessio de dote recepta, quando exceptioni dotis receptæ est renuntiatum,vel tempus est elapsum ad eam proponendam: talis autem confessio de dote recepta bene nocet marito aut eius hæredibus, sed non nocet creditoribus mariti,quibus nocet vera dotis numeratio.Iaf.in §.fuerat nu.86.& glo.in d.l.assiduis.& hoc verum est cum mulier conuenerit cum creditoribus mariti probatibus actualem numerationem factam fuisse marito: secus si illi creditores solum habeant confessionem mariti de recepto,sicut & ipsa mulier.nam tunc illis mulier esset præferenda,vt ibi per Iaf.num.91.verùm licèt ea simplex mariti confessio de dote recepta non præiudicet creditoribus,nec ille habeat priuilegium tacitæ hypothecæ veræ dotis: tamè si vltra simplicem eam confessionem apparerent aliqua alia indicia,seu coniecturæ dotis datæ & solutæ ex talibus indiciis confessio ea adiuuaretur.Curtius Iunior consilio 69.numero 3.

Conclusio CCCCVIII.

PRiuilegium prælationis quod habet mulier,vt præferatur creditoribus habētibus tacitam hypothecam in bonis sui mariti pro sua dote recuperanda, competit etiam & filijs ipsius mulieris ex ipso marrimonio, & non alijs ipsi mulieri succedentibus.auth.si quod.C.qui pot.in pig.habean. & hoc approbat Iaso.in §.fuerat,nu.94.de actio.

Conclusio CCCCIX.

SI pater fecerit expensas pro suo filio studenti,est præsumēdum patrem eas expensas fecisse de suo in casu dubio.l. quæ pater.ff.famil.erciscun.tamen si filius peculium castrense, aut quasi, aut aduentitium haberet, & quando habet ea bona penes patrem,tunc censendum esset patrem eas expēsas fecisse de bonis filij,& non de suo.Iaf.in §.fuerat,nu.111. de actio.

Conclusio CCCCX.

PAter filiam dotare tenetur quamuis ea nupserit sine ipsius patris consensu.gl.in c.hoc sacramentum,36.qō.2. gl.in ca.de raptoribus,36.q.1.quia de iure canonico potest filia nubere sine patris consensu c.gemina,de spon.& matri. ergo nubendo non perdit dotem.Iaso.in §.fuerat,de action. nu.119.

Conclusio CCCCXI.

ACtio petitionis hæreditatis,est quidem realis actio.l.sed & si lege.§.petitio.ff.de petit.hæred.& ibi Bar.& l.sinautem.§.sed etsi.ff.eo.d.Est etiam & bonæ fidei.§.actionum, de action.instit.& ibi Iaso.nume.24.quamuis aliæ actiones reales non sint bonæ fidei,sed stricti iuris.Illa tamen petitio hæreditatis,quamuis realis,erit bonæ fidei,vt ibi per Iaso.est etiam ea petitio hæreditatis & personalis, vt ibi per Iason.& alios.

Conclusio CCCCXII.

FIscus si intra annum non annotauerit bona alicuius condemnati,& intra viginti annos ea bona non occupauerit, exceptione præscriptionis reijci poterit.l.ij.& iij.de requi.reis.

Conclusio CCCCXIII.

LIcet actus & contractus gestus cum Ecclesia non obseruatis solemnibus sit nullus,authent.hoc ius porrectum, C.de sacrosc.eccles.tamen si ecclesia vellet illi contractui stare,tenebit ille contractus: quia cōtractus quidem est nullus ecclesia de nullitate opponendo,aliàs non.glo.in c.j.ne sede vacante.Innoc.in ea.j.de his quę fi.à præl.sine conf.cap.Bal. in l.j.C.plus val.quod agit.Iaso.in §.actionum.numero 43. de actio.

Conclusio CCCCXIIII.

QVamuis in obligatione facti succedat obligatio ad interesse,ita vt quis præcisè ad factum non teneatur,sed dando interesse liberetur.l.si quis ab alio.ff.de re iudic.tamè si quis per sentētiam fuerit condemnatus ad aliquod factū, teneretur tunc præcisè ad illud factum,& neque liberaretur soluendo interesse.gloss.in l.qui restituere. de rei vendicat. quam gloss.approbat ibi Bald.& Iaf.in §.actionum.numero 48.de actio.

Conclusio CCCCXV.

EQuo vendito debetur & sella,& frenum,& alia ornamēta ipsius equi: & quæ ornamenta erāt iam pro ipso equo parata tempore contractus:ad quæ ornamenta habenda potest ipse emptor agere contra venditorem, Lædiles.§.vendē di.ff.de ædil.edicto.Illud venit in contractu, quod tempore contractus demonstratur, & ad ea præstanda cogetur venditor infra sexaginta dies.Bald.in l.ij.C.de ędi.actio.numero 4.& Iaf.in §.actionum.numero 53.de actio.

Conclusio CCCCXVI.

TVtor potest vendere frumentum pupilli non expectata caristia,nec tutor tenetur mittere frumētum ad alia loca, sed in loco vbi est, debet vendere.l.sancimus.§.omnem. C.de admi.tut.vbi Bar.& Bal.

Conclusio CCCCXVII.

MVlier in secundo matrimonio censetur constituisse eammet dotem,quam primo viro constituerat.censetur enim ea dos repetita in secundo matrimonio.l.dinus.ff. solut.matrimon.Socin.consilio 69.in 4.volumi.& Corne. consil.254.in j.volumi.& hæc sunt vera vbi secundum matrimonium est simpliciter contractum. Corne.consil.157. j.volumin.

Conclusio CCCCXVIII.

MInor qui vendidit fundum non seruatis solemnitatib. si tamen appareat pretium quod recepit conuersum fuisse in ipsius minoris vtilitatem, vt quia ipse minor debita aut alia onera exoluit, & tūc minor non poterit rem ipsam recuperare, nisi pretium quod iam recepit, & quod in suam rem expositum est,restituat, quamuis contractus aliàs nullus posset dici,vt qui factus fuerit non seruatis solemnitatibus.l.si pretium,& ibi Bald.C.de prædiis minor.In dubio tamen non præsumitur pretium fuisse versum in minoris vtilitatem.Ancha.cons.338.

Conclusio CCCCXIX.

FVndus dotalis, vel quæcunque res dotales datæ æstimatæ in dotem,faciunt emptionem & transitum dominij in maritum:ita vt maritus possit demum libere res eas æstimatas in dotem datas alienare, non obstante lege Iulia de fundo dotali non alienando: iuxta l.quoties.l.cum dotem,& l. cum inter virum.C.de iure dot. Bartol. in l.si æstimatis ff. solut.matrimo.& hoc est verum vbi maritus est soluendo: aliàs autem vbi maritus non esset soluendo, mulier semper ad ipsas res posset in subsidium agere marito non existente soluendo.l.in rebus.C.de iure dotium.& ibi gloss.quam ibi approbant Bar.& Bal.& Iaf.in §.actionum,num.84.de actio. instit.

Conclusio CCCCXX.

PErmutatio sit inter partes quādo ab vtraque parte datur certa species quæ ab ipsis partibus est præstanda, & hoc pacto darentur partibus actio præscriptis verbis, quæ tūc est bonæ fidei.§.actionum & ibi Iaf.nu.93.de actio.vt do tibi librum talem,vt des mihi quid aliud, l.naturalis.§.penul.ff.de præscr.verb.sed quando ab vtraque parte, vel ab altera solū genus esset præstandum, dicetur talis actus contractus innominatus,do vt des,& non esset permutatio, & ideo actione præscriptis verbis, quæ tunc est stricti iuris, agendum esset, glo.Bart.& alij in l.j.C.de rerum permut.Iaso.in §.actionum, nu.92.de actio.vt si dicatur,do tibi Digestum meum vetus, vt des mihi vnum Infortiatum competens: non enim tunc esset permutatio,quæ solum fit de specie certa ad aliam speciem certam.Iaf.ibid.nu.93.

Conclusio CCCCXXI.

SI venditor agat ad rem venditam sibi tradendam,non oblato pretio,poterit obtinere si à parte non sibi opponatur de pretio non soluto.Bald.in l.j.C.ne liceat tertiò prouo. per tex.cum gloss.in l.si soror.C.de colla.nam lex, Iulianus. §.offerri.ff.de actio.empti.locum habet & procedit parte petente, si opponatur de pretio non soluto.quòd si nihil opponatur, poterit emptor obtinere.Bald.in l.j.C.de fruct.& lit.expen.gloss.& docto.in d.§.offerri,& Iaso.in §.actionum,

numeri

nu.134.de actio.Celebrato enim contractu emptionis, statim nata est actio etiam pretio non soluto, dum tamen de eo conuentum sit: repelletur tamen emptor petendo rem emptam, si illi opponatur pretium non fuisse solutum,aliàs non.Bal.in l.si traditio.C.de actio.empti.& Iaf.in ar.§.actionum.

Conclusio CCCCXXII.

QVamuis emptor agere possit etiam pretio non soluto, vt dictum est,tamen si iudex videat pretium non solutum,ex suo officio,etiam parte non opponente poterit mādare emptori agenti quod pretium soluat & per suam sententiam hoc poterit dicere,etiam si non sit actum in iudicio de hac re.l.si pater, in fin.& ibi Bald. qui hoc ibi notat.C.de actio.empti.cùm ea exceptio sit nata cū ipsa actione, vt plenius dicetur in decisione sequenti.Iaf.in §.actionum, nume. 137.138.& 139.de actio.

Conclusio CCCCXXIII.

OMnis exceptio quæ vna cum ipsa actione nascitur, & sic quæ inest ipsi obligationi, potest à iudice suppleri, etiam si à parte non opponatur:nam eo ipso quod actor ponit actionem,videtur eam cum sua proponere, & consequenter videtur ipsam exceptionem proposuisse.quæ inest sui natura in ipsa obligatione.vt in pactis incontinenti appositis in aliquo contractu,qui contractus à parte producitur,vt per Iaf.in l.eum qui.§.qui ita.ff.de verbor.obligation. numer.12.secus autem si exceptio veniret extrinsecus.Bar. in l.lecta.ff.si certū petat.& in l.si vnus.§.pactus.ff.de pactis. idem Bart.in d.l.eum qui.& Iaso.in §.actionum.nume.138. de actio.

Conclusio CCCCXXIIII.

DEbitor in diem si conuentus ante diem non oppositurit exceptionem quod ante diem cōuenitur,iudex per suam sententiam poterit eum debitorem cōdemnare ad soluendum die aduenientę:quia ea exceptio dilationis quę inest obligationi,quamuis non insit quo ad differendum iudicium parte non opponente, tamen bene inerat quo ad differendam solutionem in tempus debitum.Bar.in l.eum qui, in princ.§.qui ita.ff.de verbor.oblig.& Iaf.in §.actionum,nu. 140.de actio.

Conclusio CCCCXXV.

EXceptio petij non soluti, vel nō adimpleti contractus, est vna ex exceptionibus quæ possunt opponi ad processum,& quæ impediunt litis ingressum, seu contestationem, l.Iulianus.§.offerri,& ibi Paul.Castr.ff.de actio.empti.quem sequitur Angel.& Iason.in eo.§.actionum.numero 141.de actio.quod procedit vbi à parte opponitur, vt iam superius dictum est.

Conclusio CCCCXXVI.

EXceptiones de quibus in actis non apparet, neque in instrumento,debent à partibus proponi: quia cùm de illis iudici non possit constare,ergo ad eas non tenetur aduertere,ob id debent à parte proponi:cùm de illis ex instrumentis non appareat.Iaf.in l.eum qui ita.de verbo.obliga.

Conclusio CCCCXXVII.

QVādo aliquis promittit aliquid dare vel facere sub pœna,ad hoc vt pœna committatur contra eum,debet in mora constitui per interpellationem ad illud dandum, vel faciendum.l.si pœnæ.ff.quando dies leg.ced.Bart.in l.ita stipulatus.ff.de verb.oblig.l.si duo.§.ait prætor.ff.de const.pec. Dec.cons.2.nu.3.& cons.313.

Conclusio CCCCXXVIII.

PRomittens se facturum aut curaturnm quod talis ratificabit talem actum sub tali pœna, non cōmittetur ea pœna contra eum,nisi fuerit interpellatus.Dec.consi.2 num.3. nisi enim quis fuerit intetpellatus, non dicetur stare per eū quominus illud faciat,Decius ibid.

Conclusio CCCCXXIX.

FIdeiussor qui promittit aliquem præsentare infra octo dies,post eos octo dies elapsos non dicetur in mora, nisi fuerit ad id requisitus.Paul.Castr.in l.si decesserit.ff.qui satisd. cog.Dec.cons.2.num.7.

Conclusio CCCCXXX.

OBligatus sub conditione ad aliquid dandum vel faciendum,non potest dici in mora per aduentum conditionis,nisi fuerit ad id interpellatus.Euentus enim conditionis non cōstituit quem in mora.Bar.in l.ita stipulatus.ff.de verb. oblig.& in l.quoties.eod.& hæc est communis opinio secūdum Decium cons.2.nu.5.

Conclusio CCCCXXXI.

TRiennalis solutio operatur eum effectum, vt qui tribus annis proximis, & quolibet ex illis tribus se demonstrauerit soluisse,erit ab hinc præsumptio quod retroactis tēporibus iam elapsis integre soluerit.l.quicunque,de apoc.pub. libro x.C.quæ lex locum habet & extenditur vt procedat in quocumque qui debet singulis annis siue sit emphyteuta, siue vasallus, aut censualis, vel quicunque sit alius debitor, qui debet soluere anno quolibet,Ang.in §.scimꝰ.in auth.de non eligendo.Iaf.in l.j.num.3.C.de fidei.quod procedit vbi quolibet anno de tribus annis elapsis fuerit facta solutio: secus si debitor soluisset vnica solutione pro tribus annis.Ioā. Faber in ea l.j.quia plures actus separatim facti magis ligant. auth.siue ante.C.ad Velle.Gemin.in c.Raynutius,in verbo, si absque liberis,in materia de leg.& fideic.nu.182.Bald.in l. ij.C.de dotis pro.& Iaf.in ea l.j.

Conclusio CCCCXXXII.

DOminus nō tenetur de delicto commisso per suū famulum,Barto.in l.nec id.ff.de incend.ruin.& Bald.in l.j.C. de episcop.& cleric. Iason in rubric.de seruis fugitiuis. numero 15.

Conclusio CCCCXXXIII.

HOspes qui tenet hospitium non tenetur de vulnere illato per suam familiam alicui hospitanti in suo hospitio,nec criminaliter, nec ciuiliter, nec ad aliquas expensas, nec ad aliquod interesse. Iason in rubri.de seru.fugit.nu.15.

Conclusio CCCCXXXIIII.

REs empta ex pecunia mea, & non nomine meo, non est mea,& ne que talis res ex eo efficitur mea, sed erit ipsius ementis.l.j.C.si quis alt.vel sibi.l.si vt proponis.& ibi docto. & l.si ex ea pecunia.C.de rei vendic.Iaf.in l.si ex ea pecunia, numer.3.C.de ser.fugit.competit tamen mihi actio ad pecuniam condicēdam:quia pro consumpta habetur.Paul.Cast. in d.l.si ex ea.

Conclusio CCCCXXXV.

REs empta ex pecunia vxoris à marito, non est vxoris, nisi in subsidium vbi maritus non esset soluendo dotē. l.vxor marito suo.ff.de dona.inter vir.& vxor.aliàs non.Salicet.in d.l.si vt proponis.num.3.& ibi etiam Paul.Cast.in fi. C.de rei vendicat.& in summa res empta ex pecunia dotali nomine alterius quàm vxoris non est dotalis, neque subrogatur in locum dotis.d.l.si ex ea pecunia.C.de rei vendic.& neque illi vxori actio acquiritur,nisi in subsidium. Quod si ex pecunia vxoris res empta esset nomine ipsius vxoris, talis res empta in locum dotis succederet, & vt res dotalis reputaretur.l.res quæ.ff.de iure dotium. Roma. consilio 201. in princi.& res empta ex propria pecunia ipsius mulieris ab ipsa muliere, vel etiam ex pecunia viri, nomine ipsius mulieris,erit mulieris ementis.Stephan.Bertrand.consilio 54.j. volumin.

Conclusio CCCCXXXVI.

REs empta ex pecunia militis, est ipsius militis, & quam ipse miles potest vindicare tanquam dominus.l.si vt,p ponis.C.de rei vend.& ibi doct.dummodo sit miles armatæ militiæ.Salic.ibid in princ.

Conclusio CCCCXXXVII.

REs empta ex pecunia minoris à suo administratore, vel ex pecunia pupilli à suo tutore est ipsius pupilli, vel minoris & eā vt dominus poterit minor vindicare.l.ij.ff.quādo ex facto tutor.Habet tamen ipse pupillus vel minor electionem vt rem emptam ex pecunia minoris vel pupilli,ipse pupillus aut minor vindicet, vel vt agat ad ipsam pecuniam repetendam:cùm ea res pro pecunia ipsius pupilli, aut minoris obligata sit.l.si tutor.C.de ser.pign.dato.& ibi Bal.& Sali. in l.si vt proponis,num.2.C.de rei vendica.& ibi etiam Paul. Castr.

Conclusio CCCCXXXVIII.

REs empta ex pecunia pupilli aut minoris ab alio quàm à tutore vel administratore eorum,nō est minoris, sed eis pupillo,aut minori acquiritur hypotheca super ea re,l.si tutor,vbi Bald.C.de seru.pign.da.manumi.nisi in subsidium vbi emptor non esset soluendo: nam tunc eam rem posset vindicare. l.filia, in fi.ff.de solu.Bart.& Salic.in d.l.si vt proponis.nu.2.& ibi Castren.

Conclusio CCCCXXXIX.

REs empta ab administrare ecclesiæ, & ex pecunia ipsius ecclesiæ,est ipsius ecclesiæ.secus si empta fuisset ab alio quā ab ipso administratore. Bal.in l.si tutor.C.de seruo pig. dato manumiss. Salicet.& Castr.in l.si vt proponis.C.de rei vendi.

Con

Universidad de Deusto
Biblioteca

Conclusio CCCCXL.

QVamuis citatus dixerit se nolle venire, est tamen expectandus vsque dies citationis aduenerit, & ante dilationem positam in citatione non debet contumacia accusari contra eum: quia interim poterit suum propositum mutare, & adesse in die assignato, cum sit mutabile hominis ꝓpositum. l. deberi, & ibi Bal. C. de fidei. liber.

Conclusio CCCCXLI.

TVtor vel curator minoris sicuti non potest rem minoris alienare sine decreto iudicis, ita nec locare pro vno anno aut pro duobus, cum hoc pacto quod finientibus illis duobus annis teneatur ille tutor relocare illimet conducto ri: cùm illud in se videatur continere speciem alienationis. §. neque. in auth. de non alienan. reb. eccles. vbi autem esset persona quæ posset alienare, posset etiam cũ eo pacto locare, & teneret tale pactum. Angel. in eo. §. neque. Alex. consil. 165. j. volum.

Conclusio CCCCXLII.

FIliusfamilias ex omni contractu obligatur præterquàm ex mutuo & voto. &, inquam, efficaciter obligatur. l. tã ex contractibus. ff. de iud. l. filiusfamilias. ff. de actio. & oblig. & fiet executio contra filiumfamilias etiam per capturam. l. iii. §. si vtrum, & ibi Bal. ff. de mino. Ias. in l. bonorum, num. 2. C. qui admit. ad bono. poss.

Conclusio CCCCXLIII.

DIuturnitas temporis facit præsumi mandatum quod erat necessarium ad ipsum actum præcessisse. l. filiusfamilias. C. de pet. hære. Ias. hoc asserit in l. bonorum, num. 15. C. qui admitt. ad bon. possess. & hoc procedit vbi essemus in tali actu ad quem quis verisimiliter sine mandato non susciperet. Dec. consi. 356. nu. 8. & præsumptio mandati inducitur ex diuturnitate temporis triginta annorum. sicuti & alia q̃libet solennitas extrinseca, quæ ex cursu illius temporis inducitur. Curt. senior consil. 76. nume. 3. & Boer. decis. 28. & Dec. consi. 409. & 341.

Conclusio CCCCXLIIII.

EX diuturnitate temporis omnia præsumuntur acta solẽniter. l. si filius. C. de pet. hæred. l. sciendum. ff. de verbor. obligat. quod procedit in casu dubio. Sed quando ex inspectione instrumenti apparet solemnia requisita non interuenisse, cessaret ea præsumptio, quæ alias insurgit ex diuturnitate temporis. Alex. consi. 1. in 4. vol. Ias. in l. bonorum, num. 15. C. qui admit. Decius tamen consi. 598. n. 7. inquit talem præsumptionem, quæ est, q̃ non reperitur in instrumento, tolli ex cõtraria præsumptione, quæ oritur ratione antiquitatis, vt per Feli. in c. sicut. de re iud. in versic. ita vt hoc sit verissimum, q̃ ratione antiquitatis omnia semper præsumuntur acta solemniter.

Conclusio CCCCXLV.

SI testator, hæredem suum instituat, vt si casus accidat suũ hæredem decedere sine liberis, voluit bona sua ad vxorẽ suam, aut aliũ peruenire: decedẽte ipso hærede in vita testatoris illi testatori mortuo in hac voluntate, substitutus admitteretur ad hęreditatem ex vulgari comprehensa generaliter sub ea compendiosa. Boer. dec. 38. nu. 162.

Conclusio CCCCXLVI.

QVis non probatur quod sit hæres alicuius, quamuis ille res hęreditarias possideat: neque eũ per hoc probatur eũ hæredem esse. l. non hoc. C. vnde cogna. & ibi hoc notat Ias. potest enim esse quod eas res possideat alio titulo, vt quia per antea eas res emerat. Ias. ibi. & quamuis filius fateatur quod possidet res paternas, nõ sequitur quod sit hæres, nisi hoc fateatur, aut probetur quod possidet vt hæres. ita Ias. ibi.

Conclusio CCCCXLVII.

SI quis denuntiauerit alicui, qui rem aliquam erat emptu rus à quodam tertio, quòd ea res est sua, protestando illi quod non emat, quia est sua, & quod non est illius qui eam rem vult vendere, si ille emat non obstante tali protestatione, redditur in mala fide. si demum aliter protestans probet rem suam esse, & hoc si talis protestatio facta fuerit re integra. l. si fundum, & ibi Paul. Castr. C. de rei vendi.

Conclusio CCCCXLVIII.

PEr simplicem denuntiationem de non emendo factã illi qui iam emisset, non cõstituitur ille emens in mala fide. l. si fundum, & ibi Paul. Cast. C. de rei vendic. Quod si ante contractum, talis emens redderetur in mala fide.

Conclusio CCCCXLIX.

AD vsufructuarium pertinent omnes fructus, omnes redditus, & omnes commoditates rei, cuius vsus fructus legatus est, l. 5. & 6. ff. de vsufruct. & ad quem vsufructuarium etiam pertinent omnes fructus pendentes. Recollecti verò ad hæredem pertinent. l. si pendentes, & l. si vsus fructus. ff. de vsufr. Cor. consi. 187. num. 2. j. vol. vtetur tamen ipse vsufructuarius illis fructibus data cautione: nam in tali legato vsus fructus comprehenduntur res omnes quæ reperiuntur, vt sunt grana, vinum, fructus omnes, vestimenta, & etiam pecunia, & cætera quæ vsu consumũtur. Habebit etiam vsumfructum animalium quæ ibi reperientur. Stepha. Bertrand. consi. 57. j. volu. & hoc data cautione, per eum titulum, vsufructuarius quẽadmo. caueat. Ad ipsum etiam pertinet colere fundos, & soluere onera realia. l. fundi. ff. de vsufru. lega. Ad vsuarium vero non pertinent omnes fructus, nec reditus, sed quantum sufficit ad vsum suum, & suæ familiæ. l. plenum, in princ. ff. de vsu & habit. & neque ad vsuarium pertinet colere fundum, sed ad proprietarium, Paul. Cast. in rubr. de vsu & habit.

Conclusio CCCCL.

ACtor potest repelli à iudicio illi opponendo de iure tertij, quod est exclusiuum iuris agentis: nam si actori opponatur de iure tertij, per quod ius agentis excluditur, ipse agens repellitur, cùm constet ipsum agentem nullum ius habere, quamuis etiam reus nullum ius habeat, quia non curamus de iure rei, si non constet de iure actoris, l. fina. vbi Paul. Castr. C. de rei vendic.

Conclusio CCCCLI.

QVis potest fodere in suo fundo & auertere venã aquæ quæ decurrebat & erat in fundo vicini, in fundum prius, dummmodo hoc faciat vt sibi proficiat, & nõ vt noceat suo vicino. Potest enim vicinus in suo opus facere ex quo auferat commoditatem quę ad vicinum pertinet, dum tamen nõ faciat in fundo alieno: possum enim facere quod mihi prodest, quamuis vicino noceat. l. si tibi. C. de ser. & aqua, & ibi Paul. Castr. l. j. §. denique. ff. de aqua plu. arcend.

Conclusio CCCCLII.

VErba enuntiatiua prolata propter se, & principaliter, hoc est, ad hunc solum finem, vt enuntient illud quod proferunt partes, ea verba disponunt. l. ex hac scriptura. ff. de dona. l. tale pactum. ff. de pactis. & Ias. in l. ex his verbis, C. de test. milit.

Conclusio CCCCLIII.

VErba enuntiatiua propter aliud prolata non disponũt, & nihil operantur, vt quando proferuntur à pagano incidenter. l. ex his verbis, & ibi Ias. C. de mili. testa. nisi in aliquibus in quibus ea verba enuntiatiua disponunt. Barto. & Salic. in l. cùm aliquis. C. de iure deliberan. & in matrimonio probant: vnde si quis in instrumento faciat mentionẽ quod talis promisit centum nomine dotis pro matrimonio inter eos contracto, ea verba probant matrimonium inter eos contractum, non autem in præiudicium aliorum. capit. per tuas, de probat. item si ea verba enuntiatiua essent geminata, probarent. Barto. & Angel. in l. cum scimus, de agricol. & cens. libr. xj. C. verum quamuis ea verba enuntiatiua nõ plenè probent, faciunt tamen semiplenam probationem ad fauorem tertij. Barto. in l. admonendi. ff. de iureiurand. & Iaso. in l. ex his verbis. C. de miiit. test. ea tamen verba enuntiatiua inter partes contrahentes bene probant, quo ad effectum validitatis, de his de quibus principaliter in instrumento cõtinetur, vt per Socin consi. 39. nu. 5. tertia part.

Conclusio CCCCLIIII.

PErmutans suum beneficiũ cum alio quod non erat permutantis, nõ perdit suum beneficium, & neque valebit ea permutatio: quia antequam valeat permutatio beneficiorum, oportet permutãtes habere ius in beneficijs. Rebu. in practica causarum beneficialium, in tit. de permut. nume. 9. non potest tamen permutans ad suum redire beneficium sine noua collatione, Panormi. in capit. cum venerabilis, de except. & ibi Felin. nume. 11. de consuet. non petitur tamen noua collatio quando quis redit ad suum beneficium, vt de stylo Franciæ ita obseruatur, licèt de iure secus, ideo quod agere poterit possessorio is qui redijt ad suum beneficium, ita Rebu. in eo loco, numero 12. quod etiam tenet Boer. decisio. 97.

Conclusio CCCCLV.

QVi ita dixit nego me occidisse hominem, sed si occidi, dico me fecisse ad meam defensionem, vel si appareat me illud fecisse, id feci me defendendo: talis ita dicens non habetur pro confesso, nec propter hoc puniri debet. Bald. in l. si quidem, C. de except. Felin. in c. pastoralis, & in c. cum venerabilis, nu. 15. de except.

Con

Conclusio CCCCLVI.

COnfitens positiones, vt in tali instrumento continentur, si demum in tali instrumẽto nihil contineatur, non dicetur confessus positiones. Bal. in l. ij. C. de erro. aduo. Felin. in c. cum venerabilis, num. 24. de except. quod si quis simpliciter respondeat alicui positioni eam confitendo, videtur omnes qualitates & cohærentius confiteri secundum præcedentem interrogationem. Alexand. consil. 8. numer. 13. in 3. vol.

Conclusio CCCCLVII.

ACtio iniuriarum datur etiam pro iniuria illata ex repentino calore iracundiæ, quæ præsumitur dicta animo iniuriandi, & neque in præiudicium iniuriati reuocari posset. l. si non conuitij. C. de iniur. & ibi Salicet. Est quidem verum quod iniuria dicta per iram punitur pro iniuria simplici, nõ autem pro delicto, vel calumnia, quia nec reus dicitur. l. quid calore. ff. de regul. iur. Calor enim iracundiæ inconsultus caret vitio, vt per Felinum in c. cum te, post gl. ibi, de sentent. & re iudi. ad hoc vt puniatur pro delicto, quando ex eo calore nullum fuit subsequutum detrimentum. quòd si fuisset subsecutum aliquod detrimentum, puniretur talis calor iracundiæ, decisi. Tholosana. 409. non quidem ex toto, sed pœna esset mitigãda, Deci. in ea reg. quod calore, numero 7. Datur etiam actio iniuriarum & pro modica iniuria quæ semper infamat, Felin. in eo c. cùm te. Et potest quis agere actione iniuriarum, si contra eum obijciatur aliquod delictum in genere, vel in specie: nam talis improperans dicitur iniuriam committere. Bart. & Bald. in l. turpia, ff. de leg. 1. Iniuria tamen quæ in specie dicta est, redditur atrocior quàm ea quæ in genere maledictionis profertur. Bart. in d. l. turpia.

Conclusio CCCCLVIII.

PAter legando filiæ suæ centum cùm erit vidua, si semel fuerit effecta vidua, consequetur legatum, quod demũ non perdit quamuis postea nubat. l. si quis, & ibi Ias. C. de insti. & substitu. sufficit enim conditionem semel fuisse adimpletam, quamuis non duret implementum. l. cum vxori. C. quan. dies legat. ced. Ias. in d. l. si quis. nisi pater dixisset, lego filiæ viduæ, & quàm diu stabit vidua: nam tunc secundò nubendo perderet legatum, vt plenius per Ias. in ead. l. si quis.

Conclusio CCCCLIX.

SI princeps causam delegauerit alicui existenti in dignitate: ille qui est in tali dignitate tempore commissionis cognoscet, licet postea priuetur ea dignitate. cap. statutum, in princ. de rescrip. in 6. non enim est necesse qualitatem ad actum requisitam semper durare: sed sufficit quod fuerit in principio actus. glos. & Panormit. in capi. essi principalis. de rescript. Iason. in l. si quis. numero 3. C. de institu. substitut. & restitut.

Conclusio CCCCLX.

SI testator dixerit, instituo talem sub nomine appellatiuo in tertia parte, talem in quarta parte, & talem in reliquo, & per consequens: vbi hæredes sunt diuersimodè instituti & demum substituti hoc modo, vt si contingat aliquem ex hæredibus non esse hæredem, alios hæredes substituo: vno demum eorum non existente hærede, alij admittẽtur in vim substitutionis in similibus partibus in quibus erant instituti, quia ibi facta fuit substitutio, cùm dictio, hæres, sit nomẽ appellatiuum. l. j. C. de impu. & ibi Iaso. & cùm sint instituti sub assignatione partium, in eis partibus censentur etiã substituti, sub quibus erant instituti: & partes adiectę in institutionibus censentur repetitæ in substitutionibus, quando illa substitutio facta fuit sub nominibus appellatiuis, & in diuersis partibus erat facta institutio. d. l. j. & ibi Ias. nisi testator ex illis aliquos instituisset in vna parte, qui in ea essent conjuncti re & verbis, & alij in diuersis partibus: quia tunc si alter ex illis coniunctis decedat, alter coniunctus admitteretur. l. cohæredi. §. qui discretas. ff. de vulg.

Conclusio CCCCLXI.

SI plures diuersimode instituti substituti fuerint sub proprijs nominibus, illi veniũt æqualiter in substitutione nõ attentis portionibus hęreditarijs. l. nonnunquam. ff. ad Trebel. cùm enim substitutio fit per propria nomina, tunc personis partes, seu portiones annumerantur, & sic habetur respectus personarum, & non portionum, propterea succedent æqualiter: quæ ratio cessat, vbi substitutio fuit facta sub nominibus appellatiuis. Ias. in l. j. C. de impub.

Conclusio CCCCLXII.

SI pluribus legatarijs res aliquæ fuerint diuersimodè & in diuersis partibus relictæ, & demum legatarij ipsi fuerint adinuicem substituti siue per propria nomina, siue per nomina appellatiua, tunc illi legatarij inuicem substituti semper in viriles admittẽtur in parte & portione illius qui iam defunctus est. l. vnica. §. sed vt manifestetur. & ibi gl. C. de caduc. tollen. Ias. in l. j. C. de impub.

Conclusio CCCCLXIII.

INstituti in diuersis partibus, & substituti sub proprijs nominibus, quæ præcedunt nomen appellatiuum, hæredes æqualiter succedunt vni ex hæredibus mortuo ab intestato, vt si testator institutis quibusdam hęredibus in diuersis partibus, dixerit Titium, Caium & Sempronium hęredes meos substituo: eo casu succedent illi substituti æqualiter, quia ibi propria nomina ipsorum hæredum præcedunt: quòd si nomen appellatiuum præcederet, tunc succederent substituti pro portionibus hæreditarijs. vt si institutis hæredibus in diuersis partibus, dixerit testator, hæredes meos Titium, Caium, & Sempronium substituo, attẽdenda enim in his sunt verba quę præcedunt. l. si seruus communis. ff. de stipul. seruor. Bal. in l. j. C. de impub. & ibi Ias. versic. 3.

Conclusio CCCCLXIIII.

INstituti in diuersis partibus, & substituti sub nominibus indiscretis, puta filios, fratres, vel nepotes meos instituos, eos in quam substituo: tales ita substituti censentur substituti sub portionibus hæreditarijs, ac si fuissent substituti sub nominibus appellatiuis, cùm comprehendantur sub vna vnitate. l. Lucius. §. Mæuia, & ibi hoc notat Bart. ff. ad Trebel. & Ias. in l. j. nu. 4. C. de impub.

Conclusio CCCCLXV.

SIcuti pater in suo testamento benedicendo filium nõ censetur eum hæredem instituisse: ita maledicendo censendum non est eum exhæredasse, vt quia dixit, maledico filio meo, quia me verbetauit, per hoc non videtur eum filium exhæredasse: quia verba indignationis non disponunt. Iaso. in auth. non licet. nu. 2. C. de libe. præteritis.

Conclusio CCCCLXVI.

SI filius causam ingratitudinis in patrem commiserit, per quam posset à patre exhæredari, si pater eam iniuriã per pactum remiserit, non poteri filius ex ea causa exhæredari. Paul. Castr. in l. fi. C. de pact. post Bart. ibi. & Ias. in auth. non licet. C. de liber. præter. num. 3.

Conclusio CCCCLXVII.

SI clericus passus fuerit se condemnari à iudice laico, & post condemnationem clericus in executione allegauerit priuilegium clericale, erit ille clericus in expensis condẽnandus, cùm in illis partem aduersam fatigarit. Felin. in c. exceptionem, de exceptio.

Conclusio CCCCLXVIII.

REus qui rem possidebat petitam ab actore tempore citationis, vel cõtestationis litis, si demum rem ipsam petitam alienauerit, vel desierit possidere, præsumendum erit quòd dolo desierit possidere. Bart. in l. qui petitorio. ff. de rei vendic. l. quod Celsus, in princi. & ibi doctor. ff. de exceptio. Felin. in capitul. aduersario. de exceptio. numer. 2. per l. qua dote, & l. semper. de regul. iur. Iason in §. omnium. nume. 73. de actio.

Conclusio CCCCLXIX.

TEmpus ad appellandum decem dierum, currit à die quo lata fuit sententia & prolata, ita vt dies in qua fuit prolata ea sententia, computetur in termino decem dierum. Pan. in ca. super, arti. ij. de appel.

Conclusio CCCCLXX.

SEntentia lata contra habitatores alicuius ciuitatis, aut castri, nocet non solum his contra quos lata fuit, sed & his qui nunc reperiuntur in ea ciuitate & loco: nam licèt prædecessores decesserint, successores, & qui nunc reperiuntur in eo loco repræsentant defunctos, & faciunt eundem populum, sic quòd populus qui nunc est censetur idem populus, l. proponebatur. ff. de iudi. l. sicut municipũ. §. in decuriones. ff. quod cuiusque vniuers. nom. Guid. Papæ dec. 279.

Conclusio CCCCLXXI.

SOlutio legatorum spectat ad onus fideicommissarij. l. ij. & ibi glo. C. ad Trebel. l. j. & ibi docto. ff. ad Trebel. debita autem hæreditaria & funeris impensa spectat ad hæredem pro sua parte quartæ Trebellianicæ, & pro alijs tribus partibus restantibus, quę sunt nouem vncię, onus resoluendi spectat ad ipsum fideicommissarium: præstatio vero alimentorum anni luctus respectu viduæ spectat ad hęredem: nam eo anno pendente, vidua in vtilitatem hęredis tenetur operari. l. sicut, & ibi Bart. ff. de oper. libert. tum quod illo anno durã te hæres lucratur fructus omnium bonorum, quos non tenetur

Universidad de Deusto
Biblioteca

netur reddere.l.j.§.exactio C.de rei vxor.actio.Guid.Pap.de cisione 296.

Conclusio CCCCLXXII.

PRæscriptio non currit in his quæ sunt de se licita,& debentur iure communi absque partium cõuentione, nisi à tempore quo quis est prohibitus,vel iure cõtrario.l.quoties.ff.de seruit.gloss.& Bart.in l.i.& ij.C.de seruit.& aqua.& ideo quilibet in sua domo potest habere furnum ad suum panem coquendum, non obstante quòd dominus ibi per prius habeat furnum.Io.Faber in §.æquè. de actio.nisi aliàs fuisser prohibitum ne furnus esset. Faber ibi & Guido Papæ decis.393.vel nisi ille dominus ius haben di furnum ex præscriptionę aut Principis concessione hoc habuisset. Guido Papæ ibid.

Conclusio CCCCLXXIII.

QVilibet possessor bonæ fidei cõpensat expensas factas causa culturæ & fructuum,quemadmodum & expensas factas causa custodiæ cum ipsis fructibus.l.fundus. ff.famil.ercis. & ibi docto.tales enim expensæ factæ causa custodiæ,& aliæ factæ causa fructuum conseruandorum siunt ad vtilitatem ipsorum fructuum, & ad ipsos cõseruandos. l. si ita.§.fin.& l.quæsitum.§.salinarum. ff.de fund.instr. Bart.in l. cùm quæritur.§.predijs, & ibi additio super verbo,non dicũtur.ff.de leg.iij.contra opinionem Bart.in d.§.ptædijs.

Conclusio CCCCLXXIIII.

SI testator in suo testamento confiteatur se debere nõ capaci, talis cõfessio nihil operabitur: quia cẽsetur facta in fraudem,& hoc in dubio præsumitur,l.quidam decedens.§. Titia.& ibi Bart.ff.de leg.ij.quare debitum erit probandum ab eo qui illud petit non obstante tali confessione, Alber. in d.§.Titia.quod etiam procedit etiam si talis confessio esset iurata,vt ibi per Bart.quia tale iuramentum non tollit fraudis suspicionem & Bal.in d.§.Titia,& in l.non dubium, C.de legib.Salicet.in l.generaliter,numer.16.C.de non nu. pecun.ita vt nec etiam in vim legati valeat talis confessio. Alber.in d.§. Titia. & Paulus Castrensis in d.l.generaliter, numero 11.

Conclusio CCCCLXXV.

SI maritus in suo testamẽto confiteatur se habuisse à sua secunda vxore aliquam summam pecuniæ, & quamuis iurauerit ita esse, non tamen standum erit tali confessioni, neque in vim illius ea vidua poterit eam summam petere, cùm talis confessio etiam iurata facta ad vtilitatem suæ secundæ vxoris non probat debitum:l.cùm quis decedens,§. Titia.ff.de leg.iij.& ibi Bar.si tamen in ea voluntate maritus moriatur,hæres ad eam summam confessatam cogi posset, cùm morte mariti confirmata fuerit.Bart.in d.l.cũ quis decedens.§. Titia.

Conclusio CCCCLXXVI.

QVando est quæstio inter aliquos de beneficio, si aduersarius confiteatur beneficium ad partẽ aduersam pertinere,talis confessio alteri non proderit.cum sit quæstio de titulo beneficij:sed titulus est probandus, per quem constet eum habere ius in beneficio.glo.in c. ij.de rescript.quia beneficia ecclesiastica non possunt possideri sine canonica institutione.c.beneficium,de regu.iur.quod procedit vbi ille vult ex toto inducere probationem tituli ad illud beneficium ex sola confessione aduersarij. sed vbi quis de suo titulo docuisset, qui redditur dubius ex productis factis per aduersarium: tunc si talis aduersarius fateatur partem aduersam melius ius habere,& tunc bene prodesset aduersarij confessio seu declaratio,cùm per eam confirmetur titulus. decis.capel.Tholos.473.& Boer.decis.39,nu.2.

Conclusio CCCCLXXVII.

IVs superueniens actori ex causa de præterito sibi prodest ita vt sequi debeat sententia in suam vtilitatem, & condemnatio contra reum, & hoc quando superuenit illud ius post litem contestatam.c. Abbate sane.de re iud.in 6. Alex. consi. 176.volu.2. Ias.in §. omnium.de actio.nu.63. secus si ius superueniat ex causa de præsenti,d.c. Abbate sane, & Ias. in d.§.omnium.

Conclusio CCCCLXXVIII.

ACtor qui tempore porrecti libelli, & litis contestatæ, erat dominus. postea desiit esse dominus, & tandem dominium illius rei recuperauit,poterit obtinere in rei vendicatione.tempus enim medium non debet in quoquam obesse.l.ij.C.de litigio.l.tigni. §. fin. ad exhiben. Ias.in §.omnium,nu.69.de actio.& Boer.decis.39.nu.3.

Conclusio CCCCLXXIX.

SI quis post datas dilationes ad probandum velit aduersarium iurare, & illi deferre iuramentum iudiciale, erit audiendus,& cogetur iurare aduersarius,nisi habuerit iustã causam recusandi iuramentum. Bart.in l. contractus, §. illo, per eum textum.C. de non num. pecu. & l. manifestę. ff.de iureiur.& ibi Ias.& iuxta hanc opinionem iudicatum fuisse refert Boer.decis.96.nu.6.

Conclusio CCCCLXXX.

QVis statim in principio litis super intentione partis aduersæ tenetur aut iurare,si requisit⁹ fuerit: aut referre. quamuis is,cui defertur,dicat se velle probare suam intentionem vel exceptionem per testes.& ita concluſum fuisse refert Boer.decis.95.nu.2.per eam l,manifestę.ff.de iureiu.

Conclusio CCCCLXXXI.

AD probandum contractum vsurarium tria debent concurrere.pactum de retrouendendo, vilitas pretij, & qđ emptor sit solitus fœnerari. & illa tria probata reddunt cõtractum fœneratitiũ.Bart.in c.ad nostram,de emp.& vend. & ibi Henri.Boich.& Alber.de Rosate in l.emptione. C.pl⁹ valere quod agitur.de Anchar.in d.c.ad nostram. quod si vnum ex illis tribus deficiat,contractus non diceretur fœneratitius.Masuer.in sua practica de præscript.& Corn. consil. 224.vol.j.& ibi inquit eam esse cõmunem opinionem, quã confirmat Boerius decis.102.nu.3.& Soc.consi.155.nu.13. vol.2.& illa vilitas precij nõ consideratur in hoc casu circa dimidium precij, sed etiam si minor illa vilitas dimidio illius precij,& quamuis sit citra dimidium.Boer.ibidem nu.5.

Conclusio CCCCLXXXII.

VBi in aliquo contractu duo solum concurrunt,vilitas scilicet precij, & pactum de retrouendendo,non erit agendum contra contractum vt fœneratitium.sed solum remedio l.ij.C.de rescind.vend.Bart.consilio, 89.Boer. decis 102.Inno.& omnes in c.ad nostram,de emp.& vend.

Conclusio CCCCLXXXIII.

PEriuro nusquam defertur iuramentum in supplementũ probationis:quia qualitas ea que testem reppellit à ferendo testimonio, etiam repellit partem à tali iuramento. atqui periurium repellit testem, ergo & partem à tali iuramento.Soci.consi.255.nu.9.par.2.

Conclusio CCCCLXXXIIII.

VIlitas pretij maxima facit vt contractus præsumatur simulatus,vt si res quæ valet mille,vendatur pro centũ: talis vilitas immoderata reddit contractum simulatum.c.1. qual.feu.amit.Soc.consi.304.in j.vol.& Boer.dec.102.nu.4. quòd si paucitas precij tantummodo intercederet quæ excederet dimidium,& tunc legitimus præsumeretur, & non simulatus,vt ibi per Soci.

Conclusio CCCCLXXXV.

QVando actum est rei vendicatione contra reum,qui interrogatus in iudicio dicit se possidere, cùm tamẽ nõ possideret, & tandem per sententiam fuit condemnatus, & sic pro actore fuit iudicatum: si demum possessio quæ petebatur ab actore ad reum peruenerit ex noua causa, mittetur ea sententia executioni contra ipsum reum.l.si ante hæreditatem.§.si quis fundum.ff.de excep rei iudic.& ibi Bartol.in l.qui se obtulit.ff.de rei vendicat.Ias.in §.omnium.num.23. de actio.

Conclusio CCCCLXXXVI.

SEntentia in casu falsi lata inter partes non ncet notario non vocato.& qui adhuc in ius non fuit vocatus nec auditus in ea falsitate.Felin.in c.cùm Ioannes Eremita, de fide instru.Boer.decis.117.num.17.

Conclusio CCCCLXXXVII.

CVm agitur super falso,fiunt informationes: quibus demũ visis, & parte super illis audita,& causa allegata, curia debet ordinare,quòd pars quæ agit, curabit testem venire & notarium ad certum diem, in qua tenebitur secum adferre schedam & suum prothocolum. & hoc receptum esse in curia asserit Boer.decis.118.nu.17.

Conclusio CCCCLXXXVIII.

VEnditor habens scientiam valoris rei venditæ,vendendo etiam si expressè non docuerit quod plus valet res ipsa,& maiorem rei valorem,non poterit vti remedio legis secundæ.C.de rescind.vendi.quia ille illi valori sicut expresse,ita & tacitè videtur renuntiare.Bart.& doct.in l.si quis cũ aliter.ff.de verbo oblig.& Boer.decis.142.n.6.

Conclu

Conclusio CCCCLXXXIX.

VEnditor ignorans rei valorẽ,& cũ dubium sit & incertum an venditor sciat,an verò ignoret rei valorem qñ vendit,donando in contractu maiorẽ rei valorem,audietur nihilominus,si demum veniat remedio legis secundæ.l.C.de rescind.venditio. Nam quamuis in dubio quis præsumatur scire rei valorem,& vires suarum rerum,per l.quisquis.C.de rescinden.vend. & ibi Salic.tamen talis præsumptio tollitur per aliam presumptionem,quæ habet,quòd nemo presumitur iactare suum.l.cùm de indebito.ff.de probat.& in dubio donatio non presumitur.l.fi cum aurum.ff.de solut.& quòd fortior presumptio tollat aliam, & minus fortem præsumptionem.c.literis,de præsumpt.Et procedit hæc regula atque decisio vbi vendens simpliciter maiorem rei valorem donaret.Bart.in l.si quis cum aliter.ff.de verb.oblig.Boe. decis. 142.nu.6.

Conclusio CCCCXC.

VEnditor ignorans valorem rei quam vendit,in dubio si donet maiorem rei valorem,& id quod plus valet, etiã si excedat dimidiũ, poterit nihilominus ille venditor agere remedio legis secundę,de rescind.vend. quia talis donatio pluris valentię debet se referre ad modicum, nõ aũt vbi esset deceptio vltra dimidium.l.hęc adiectio.ff.de verb.obl.& quam opinionem Boer.asserit veriorem decis. 142.nu.9.& 10.per l.si.§.idem quęsit. ff. de cond. indeb. & ibi Ias.post alios.Et hæc procedunt, nisi in eo instrumento venditionis dictum esset,quòd illud plus quantumcunque esset magnũ venditor donat,tunc bene cessarent omnia remedia.Bartol. in l.si quis cùm aliter,& ibi Ias.& Boer. in ea decis. num.10. quare vtile erit in huiusmodi contractibus,quòd hæc verba apponãtur,scilicet quòd venditor sciens valorem rei vendi tæ,& plus valere quàm vendatur,totum illud quod plus valet,quantumcunque sit siue magnum, siue paruum, ex sua certa scientia,illud in quam totum dat ipsi emptori:ita Barb. & alij in l.si quis cum aliter,& Boer.in ea decis.nume.11.& quam partem vt veriorem ibi appeobat.

Conclusio CCCCXI.

QVando filius vel filia agit ad supplementum legitimæ poterit agere contra heredem & legatarios, quibus aliquid hereditarium legatum est à testatore, argum.l.lineam margaritarum.ff.ad l. falcid. vt scilicet pro rata illi teneãtur, & insimul contra eos poterit agere, Bart.in l.in quartam, in vlt.quæst.ff.ad l.falcid. Alberic.in l.si ex paternis. ff.de bon. libert.Bald.in l.omnimodo.C.de ino.test.& hoc vbi filij vellent habere legitimam in corporibus hereditariis:nam tunc & hæredes & legatarij vocandi sunt: secus autem vbi filius petit legitimam in pecunia:quia tunc contra solos heredes agendum esset cõdictione l.omnimodo.C.de inof.test.Cor. consi.143.in 4.vol. & ibi inqui hanc opinionem communem esse.Et hęc etiã procedunt vbi per legata relicta in testamento legitima filio eum posset esse diminuta: nam eo casu & contra hæredem & legatarios agendum esset:aliàs nõ Alexand.in l.in quartam.& Boer.in ea decis.145.circa finem. & Deci.consi.235.

Conclusio CCCCXII.

PEr transactionem seu solã diuisionem bonorum quæ fit inter aliquos,non videtur renunciatum esse substitutioni nec iuri fideicõmissi, quod alicui in futurum competere põt.l.cum pater. §. hereditatem,in ij.& ibi Barto.& alij.ff.de leg.ij. l. qui cum tutoribus.ff.de transac. Boer. decis. 147.in prin.& num.10.& ibi ex plurium sententia asserit hanc opinionem communem esse.Paul.Cast.idem tenet in l.tres fratres.ff.de pact.etiam si esset facta diuisio cum pacto de non veniendo contra talem diuisionem. Boer. ibi. quia ius illud fideicommissi seu substitutionis depender de futuro, & iuri de futuro non videtur per diuisionem renunciatum: nisi in ipsa diuisione specialis mentio facta esset ipsius iuris de futuro,plenè Boer,in eo loco,nu.12.& 13.

Conclusio CCCCXCIII.

QVis potest in officio confirmari,modo fiat talis confirmatio nemine discrepante ex illis ad quos pertinet nominatio,aut electio.l.maiorem.ff.de pact. quare vniuersitas põt rectorem cõfirmare pro sequenti anno, si nemo discrepet.Deci.in c.cùm omnes, de constit.Boer.decis. 149.nu.5.

Conclusio CCCCXCIIII.

DOnatio alicui facta in contractu sui matrimonij ab eo qui nullos liberos habet,reuocatur per superuenientiã liberorũ. de Ripa in l.si vnquam.C. de reuoc.donat.per eam l.si vnquam.Alex.consil.71 lib.4.& ibi inquit, eum qui dotem constituit, & donauit alicui mulieri, cùm ille donans nullos liberos haberet,eam dotem repeti posse, & reuocari per natiuitatem liberorum,etiam si ea dos soluta fuerit. secus autem si donans in contractu sui matrimonij, aliquid alteri daret:nam tunc donando in contractu sui matrimonij non posset reuocare,cùm præsumendum sit de liberis cogitasse:quæ ratio cessat in eo qui donauit alteri causa matrimonij contrahendi,nam ea donatio bene reuocatur per superuenientiam liberorum. ita declarat Steph.Bertrand. consi.157.& consi.333.volu.2.& Boer.decis.159.nu.10.& ita iudicatum fuisse refert Papõ in suo recueil des arrests.in tit.de donations,arrest.21.

Conclusio CCCCXCV.

FRatres coniuncti ex vno latere nõ succedunt fratri mortuo coniuncto ex vtroque latere cum patre & matre defuncti, idem de sororibus, §. consequenter. §.si igitur.in authen.vt fratrum filii,licèt alij fratres & sorores ex vno latere tantum coniuncti succederent fratri defuncto ex vno latere vnà cum patre & matre,per l.fin.C. ad Tertul.& l.de emancipatis.C.de leg.hęred. quæ iura per authẽ. defuncto, ad Tertul.corriguntur, vt ibi per Bald.& Boer. decis.125.& tunc demum frater ex vno latere succedit fratri ex vtroque latere deficientibus fratrib.ex vtroque latere,& patre & matre ipsius defuncti.d.authen.defuncto.

Conclusio CCCCXCVI.

FRater coniunctus ex latere matris tantũ præfertur fratri coniuncto ex latere patris tantum in bonis quæ à defuncta matre peruenerant ad ipsum fratrem ex latere matris,vel ex linea materna,& econtrario frater ex latere patris tantùm præfertur in successione sui fratris ex latere patris in bonis, quæ à patremet ex linea paterna peruenerant illi fratri sibi coniuncto ex latere patris.l.de emancipatis. C. de suis & leg.hęred.& in authen.itaque,de legit.hæredibus. Corne.consi.7.vol.3.Boer. decis.135.numero 3.& in summa, soli fratres cõsanguinei fratri consanguineo ab intestato succedunt in bonis à patre, aut linea paterna prouenientibus, & quæ peruenerant ad ipsum fratrem consanguineum tantum,& in bonis à matre quæsitis soli vterini fratres,fratri vterino succedunt,d.l.de emancipatis,glo.Bene.in c.Raynutius,in verbo,& vxorem,nu.663.in bonis autem neutralibus,& per defunctum fratrem acquisitis aliunde quàm à patre,vel à matre,insimul & æqualiter succedũt fratres tam consanguinei, quàm vterini:& hoc deficientibus patre & matre,& fratribus vtrinque coniunctis,authen. itaque,C.commu.de success.authen.defuncto.C.ad Tertul. & Roma.consi.40.nu.6 & Rubeus Alex.consi.40.nu.6.

Conclusio CCCCXCVII.

FRatrem coniunctum ex vno latere excludit frater coniunctus ex vtroque latere in successione fratris mortui ab intestato coniuncti ex vtroque latere,& nepos ex fratre vtrinque coniuncto seu eius filius succedit patruo suo,excluso fratre consanguineo sui patris. Corn.consil. 140.nu. 15.in j.volum.quando enim nullus fratrum coniunctorum superest,tunc filij eorum fratrum vtrinque coniunctorum vocantur ad successionem eorum auun culi,aũt patrui,qui erat frater vtrinque coniunctus patri eorum filiorum, & excludunt patruos ex vno latere,Corn.consi.140.nu.15.in j.vol.per auth.cessante.C.de leg.hæred. Guliel. Benedict.in rep.c.Rainutius in verbo,& vxorem. nu.663.alias est nu. 12.in 5.decis.d.verbi,& vxorem.

Conclusio CCCCXCVIII.

QVoties soli nepotes ex diuersis fratribus, vel pronepotes soli,vel nepotes & pronepotes mixtim cõcurrũt nullo superstite auunculo,aut patruo,in successione aui aut paui mortui ab intestato,succedũt in stirpes ipsi auo,& nõ in capita,ac si cũ patruis & auunculis succederẽt. gl.in authẽ. cessante.C.de leg.hær.& ibi Bart.idem Bar.in l.post consanguineos,§.j.ff.de suis & leg.hæredi. Ioan.Faber in §.nos autem,de leg.agn.succes.& Bart.consi.176.& hanc partem tenendam asserit Guid.Pap.decis.134.& secundum eam opinionem iudicatum refert,& quam tenet Gul.Bened.in repe. c.Rainutius.in verbo,& vxorem,nu.631.& Bal.in tit.de natur.succes.feudi.c.j.inquit eam esse communem opinionẽ, & sequendam: & ideo auo ab intestato mortuo, si duo sui nepotes ipsi auo ex vno filio prę̃mortuo, & tres nepotes ex alio filio prę̃mortuo,duo nepotes habebunt vnam partem & alij tres nepotes aliam partem habebunt, & sic in stirpes fiet successio in bonis eorum aui,vel auiæ ab intestato mortuis:ita etiam Angelus in §.cùm filius,de hæred.quæ ab intestato defer.Papon in suo recueil des arrests,in tit.des successions, Arrest. 10. & Stephanus Bertrandi consilio, 2 j.

Universidad de Deusto
Biblioteca

parte. Et hoc casu nepotes inter se succedendo, non tenẽtur inter se conferre, cum veniant ex persona propria, secus si vnus ex nepotibus succederet cum suo auunculo: quia tunc teneretur conferre, cùm veniat referendo personam patris iam defuncti: Ale. cons. 50. nu. 16. vol 6. & Corne. cons. 195. part. 2. Idem censendum erit in successione patrui auunculi, aut amitæ ab intestato relictis nepotibus & filiis ex diuersis fratribus, qui succedunt in stirpes, & non in capita. Iacob. de Bellouis. in §. reliquum, de hæred. ab intestato venien.

Conclusio CCCCXCIX.

SI ex duobus substitutis datis alicui hæredi, alter eorum viuo testatore decesserit, & tandem mortuo testatore hæres institutus decesserit, alter substitutus admittetur ad omnem hæreditatem & in totũ in vim substitutionis succedet, & hoc siue illi duo substituti essent cõiuncti re & verbis, siue verbis tãtum, & nec portio alterius substituti defuncti viuo testatore cedet lucro ipsius hæredis: imò tota hæreditas ad substitutũ, qui est superstes, pertinebit. l. vnic. §. in primo, & in §. his itaque. C. de cad. tollend. vbi Bart. plene, & Guid. Pap. decis. 335.

Conclusio CCCCC.

REmedium l. ij. C. de rescin. vend. non habet locum in contractu emphyteuticario, vt dominus directus tanquã deceptus vltra dimidium possit contractum rescindere, vel censum annuum augere cõtra emphyteutã: qđ nõ licet, & neque datur illi domino directo tale remedium: & neque potest se læsum dicere in concessione rei feudalis. l. si quis authoritate, prope finem, de om. agro deser. lib. 10. C. quod locum habet & in contractu dato in feudum, & in emphyteusi, in quibus contractibus cessat tale remediũ d. legis ij. secũdum communem opinionem, de qua per Bened. in repet. c. Rainutius, in verb. & vxorem, nu. 932. & 935.

STEPHANI RANCHINI IC.

CLARISSIMI, AC SENATORIS APVD MONTEMPESSVLANVM IN SVPREMA GENERALIVM Curia, Miscellanearum Decisionum, seu Conclusionum ac Resolutionum vtriusque Iuris,

Pars Quarta.

Conclusio I.

LIcèt res subiecta restitutioni nõ possit alienari, auth. res quę. C. commu. de legat. tñ vbi alienatio fieret ob imminẽtem necessitatem, puta propter famẽ, vel propter redemptionem personæ hæredis, ea bona his casibus possent alienari, quantumuis sint ea bona restitutioni subiecta. Bart. & Ioan. de Platea in l. quemadmodum, de agric. & cens. lib. 10. C. Iaſ. in ea authen. res quæ. C. commu. de leg. & fidei. nu. 2. & 32.

Conclusio II.

FIlius tenetur alere patrem inopem, senem, & impotentẽ, si filius sit dives, & hoc de iure gentiũ, & de iure positiuo l. si quis à liberis, in princ. ff. de lib. agnosc. nam sicuti pater filium suum tenetur alere, ita & filius patrem, Bart. in authen. licet. C. de natur. lib. Paul. Cast. in l. j. §. ius autem. ff. de iust. & iur. Tenetur etiam & filius matrem alere, Alber. de Rosate in l. si quis à liberis, in princ. ff. de lib. agnosc. & superiora pcedunt, vbi pater & mater non haberent aliàs vnde se alere possent. Iaſ. in authen. res quæ, nu. 9. C. commu. de leg. & fideic. & hæc probantur in l. j. & ij. C. de alendis liberis à parentibus.

Conclusio III.

FRater tenetur alere suum fratrem, aut sororem pauperẽ, quando frater est dives, & alter pauper. Barto. in l. j. C. de alen. lib. & Bart. in l. si quis à liberis, n. 13. ff. de lib. agnosc. & Salic. in d. l. j. Iaſ. in authen. res quæ. nu. 10. C. commu. de leg. & fideic. Boer. decis. 129.

Conclusio IIII.

QVoties quis petit à iudice quod sibi soli profuturũ est, iudex id debet facere expensis petentis. l. prætor, in fin. ff. de eden. Quòd si petit quis à iudice, quod sibi & aduersario profuturũ est, iudex id debet facere expensis vtriusque. l. sed & loci. §. j. ff. fin. regund. propterea si pars petat à iudice vt super negotio sibi commisso cõsulat doctos, id debet iudex facere expensis partium: cùm illud sit vtrique parti profuturum. Specul. in tit. de assesso. §. salarium. nu. 4.

Conclusio V.

SEntentię arbitri paretur metu pœnæ. l. j. C. de arbit. l. non distinguemus, §. j. ff. de arbit. vel metu iuramenti, si illud interuenerit. c. ij. & c. per tuas, de arbit. non quòd iuramentum sit de necessitate: sed si illud interpositum sit ad actus confirmationem, valebit arbitramentum etiam sine pœna, si partes se subscripserint sententiæ, vel si non appellauerint post decem dies, quia tacite tũc videntur sententiam homologare. Spec. in tit. de arbit. §. arbiter.

Conclusio VI.

ARbitrium est sententia vel laudum latum ab ipsis arbitris: cõpromissum verò est cõuentio partium remittẽtiũ aliquibus arbitris eorum negotium. Ioan. And. in Speculatore in tit. de arbit. §. arbiter, in verb. quosdam.

Conclusio VII.

SI pendente compromisso vnus ex compromissariis, vel vna ex partibus moriatur, acta iam facta coram arbitris, valebunt etiam contra hæredes ipsarum partium, ita vt ad ea quæ iam facta sunt teneat compromissum, non quòd extendatur vt in eo compromisso ab hinc teneantur amplius procedere. c. præsente, de arbit. l. penul. C. de arbit. non enim extenditur compromissum ad hæredes compromittentium, nisi hoc in eo exprimatur. c. fin. de arbit. l. diem proferre, §. j. de arbit. Specul. in tit. de arbit. §. deferre, nu. 1. & Panor. in c. fi. nu. 5. de arbit.

Conclusio VIII.

ACta facta coram arbitris faciunt fidem coram iudice inter easmet partes, qualitercunque finiatur compromissum. l. j. C. de arbit. c. præsentata, de testibus. & hoc de actis causæ est intelligendum: quæ acta causæ in sua validitate debent stare vt fidem faciant, & dicuntur acta causæ attestationes testium, confessiones partium, & similia quæ habent instruere causam ipsam, Panor. in c. fi. nu. 6. de arbit. Bald. in l. pen. C. de arbit. in his enim quę tempore variantur, & cursu temporis mutantur, talia acta super his facta nõ probant. l. j. §. j. & ibi Bart. ff. de vacat. mune. & in gl. in l. j. §. j. ff. de muner. & honrib.

Conclusio IX.

PActum siue conuentio de non diuidendo rem communem de iure non valet, l. in hoc iudicium. §. si conueniat. ff. com. diuid. si verò ad certum tempus fieret talis cõuentio, bene sustineretur. Alex. cons. 13. num. 1. in ij. vol. Bar. & Ale. in d. §. si conueniat. & iuramentũ interpositum de non contraueniendo tali pacto in perpetuum non valet. c. fi. de pact. in 6. Alex. in d. §. si conueniat.

Conclusio X.

FAciens testamentum, & promittens illud non reuocare etiam cum iuramento, poterit nihilominus eo iuramento non obstante, illud testamentum reuocare: hoc tamen faciendo est periurus: & hanc opinionem vt magis communem asserit Ioã. And. in reg. quod semel, de reg. iur. in 6. Ale. cons. 13. in ij. vol. & Oldrad. cons. 180.

Con

Conclusio XI.

LIcèt conuentio de viuendo in communi, & de non diuidendo bona vsque ad certum tempus valeat, per l. in hoc iudicium. §. si conueniat. ff. commu. diuid. tamẽ si vnus ex sociis ceperit esse rixosus, & molestus alteri socio, poterit ille socius etiam ante tempus contrauenire ipsi pacto, & petere diuisionem ante tempus, l. si conuenerit, & ibi Bart. ff. pro socio. & Bal. in l. iubemus. C. de sacrosc. eccle. Alexan. cons. 13. nu. 4. in 2. vol.

Conclusio XII.

PActum, per quod quis promittit stare simplici dicto alterius, non valet: quia si ille non bene arbitraretur, semper ad arbitrium boni viri recurrendum esset. Specul. in tit. de probat. § nunc videndum, versi. quid si tibi. quinimo ex sententia Bartoli, tale pactum nullius esset momenti, & neque qs cogetur stare tali assertioni. Bar. in 2si. 193. in fi.

Conclusio XIII.

LIbri qui donati sunt à patre filio doctori, vel filio studẽti, qui est effectus doctor in vita patris, non veniunt in bonorum collationem cũ aliis fratribus, sed efficiuntur proprii ipsius filij cui iam traditi fuerant, & sic efficiuntur vt peculium quasi castrense. Bart. in l. j. §. sed nec castrense. ff. de collat. dotis. Iaſ. in l. filiæ. ij. nu. 2. C. de colla.

Conclusio XIIII.

LIbri donati à patre filio studenti, & illi traditi, non veniũt in collationẽ: quia talis donatio facta à patre filio in potestate licèt non valeat à principio, tamen confirmatur per patris mortem, si pater in ea voluntate perseueret. l. donationes. C. de donat. inter vir. & vxor. propterea talis donatio non confertur, sicuti nec alia donatio quæ morte confirmatur, cùm habeat vim legati, & legata non conferũtur. auth. ex testamẽto. C. de coll. Iaſ. in l. filia licèt. C. de coll. n. 3.

Conclusio XV.

SI in aliquo loco sint plures domini iurisdictionales, verũ in diuersis partibus, ille qui maior est in imperio, & qui habet maiorem partem quàm alij, bello imminente, aut alia necessitate præponendus est in administratione & custodia illius loci & castri. Boer. decis. 5. nu. 4.

Conclusio XVI.

MOrtuo filio sine liberis relicto solo patre, aut sola matre, legitima ipsius patris aut mattis in bonis sui filij mortui cum testamento, in casu in quo potest testari, erit triens, qui totus ad solum patrem aut solam matrem pertinebit: & hanc opinionem vt magis cõmunem tenent Paul. Castren. Alex. & Imola in l. plane. §. duo. ff. de leg. j. & Iason in auth. nouissima, nume. 36. C. de inof. test. & nouissime eã tenet Steph. Bertran. cons. 315. in 1. vol. cons. & resolu. & ibi inquit eam opinionem in causarum definitionibus, & in disputationibus seruari. & cons. 137. in 3. vol. quòd si filius facto testamento sine liberis moriatur relicto patre & matre, ille triens inter patrem & matrem diuiditur. quod si ab intestato moriatur filius, succedent illi pater & mater, fratres & sorores vtrinque coniuncti, authen. defuncto. C. ad Tertul. quòd si filios ille filius habuerit, nulla legitima patri aut matri deberetur in filij testamento. Boerius decis. 69. & Bart. & Paul. Castren. in l. pater filiam. ff. de inof. test.

Conclusio XVII.

DOs quando alicui debetur non iure naturæ sed vel ex testamento tertij, vel aliàs, non potest peti ea dos vt legitima, sed solum peti poterit vt dos filiæ constituatur, & vt taxetur arbitrio boni viri, & hoc inspecta qualitate patrimonij ex quo dos debetur, & inspecta conditione personæ mariti & ipsius mulieris cui dos debetur. l. si filius. ff. de legatis, iij. Ang. in §. j. nu. 6. in auth. de restitutione, & ea quę parit in vndec. mense. Alexand. consilio 7. numer. 8. in 2. volumine per l. quæro. ff. de iur. dot.

Conclusio XVIII.

NOmina debitorum sunt tertium ger. us. l. à diuo P o §. in venditione. ff. de re iud. Alex. cons. 12. nu. 7. in 2. vol. ita vt non comprehendãtur appellatione rerum mobilium & immobilium, & non sunt res mobiles, nec immobiles, d. §. in venditione. & l. quam Tuberonis. §. penult. ff. de peculio. Bart. in l. mouentium. ff. verb. signi. & Iaſ. in d. §. in venditione, nu. 7. Oldra. cons. 219. & Decius cons. 237.

Conclusio XIX.

TEstator instituendo quem hæredem in omnibus suis bonis mobilibus & immobilibus, & demum aliquem substituat, talis substitutus die substitutionis aduenientę nõ habebit debita: quia debita non sunt bona mobilia, nec immobilia: ergo in illis non succedet, cùm non succedat vniuersaliter. Bart. in d. §. in venditione, & ibi Iaſ. nu. 7. & Bart. in l. centurio. ff. de vulg.

Conclusio XX.

ILlud quod venit officio iudicis, non dicitur debitum: quia officium iudicis nullam præsupponit obligationem: l. qui per collusionem, ad finem, ff. de actio. empti. glosſ. quam ibi sequitur Iaſ. in l. si seruum. §. effectus, numero. 48. ff. dę verb. oblig.

Conclusio XXI.

COmmunis est hæc opinio, quod si promittens soluere in aliquo loco, & non soluerit, poterit demum conueniri in alio loco idoneo, & in quo aliàs fortitur forum, glosſ. & ibi docto. qui ita tenent in l. j. ff. de eo quod certo loco. Iaſ. in §. plus aũt. n. 27. de actio. & ibi inquit hoc obseruari.

Conclusio XXII.

ACtor si plenè intentionem suam probauerit, ita vt sit in casu obtinendi sententiam, non poterit cogi ad iurandum si reus illi iuramentum detulerit. potest enim tunc actor iuramentum recusare, propterea quòd iam probauit quod debebat, & neque valet consuetudo in contrarium. c. ij. de probat. & Iaſ. in l. manifestę, nu. 3. de iureiu.

Conclusio XXIII.

IVra & actiones possunt comprehendi appellatione mobilium, & immobilium, sed diuersimode. quia quoties id quod debetur est mobile, & actio etiam quæ competit ad illud persequendum erit etiam mobilis. vbi vero id quod petitur est immobile, & actio quæ daſ ad illud immobile persequendum erit etiã immobilis, & veniet appellatione immobilium. vt si testaror quem instituerit hæredem in rebus mobilibus, & quem in rebus immobilibus, eo casu quia subest necessitas iudicandi an actiones veniant sub noie mobilium aut immobilium, ne hęres decedat pro parte testatus, & pro parte inteſtatus, locum habebunt superiora. glo. in l. mouentium. ff. de verb. signif. gl. in l. iubemus. §. sane. C. de sacrosan. eccleſ. Guido Papæ consil. 52. nu. 2. vbi verò nulla necessitas subest iudicandi an actiones veniant appellatione mobilium aut immobilium, dicendum erit quod faciant tertium genus. cum enim subest necessitas iudicandi, tunc comprehendantur appellatione mobilium, aliàs non. Bart. in l. j. C. si aduerſ. transac. & legatis mobilibus non veniunt iura nec nomina debitorum. Oldrad. consi. 291. & in legato rerum mobilium & immobilium non veniunt iura, nec actiones. Guid. Pap. loco quo suprà, & Bart. 2ſ. 50. par. j.

Conclusio XXIIII.

SI quis in suo testamento alicui legauerit res suas mobiles & alteri res suas immobiles, neuter eorum habebit iura, nec actiones, nec nomina debitorum, sed ea remanebunt penes hæredem: quia ibi nulla est iudicandi necessitas, vt iura & actiones comprehendantur. & ideo dicendum est in donatione facta de bonis mobilibus & immobilibus, vt nomina debitorũ nõ censeantur donata. Guid. Pap. cõſ. 52. n. 2.

Conclusio XXV.

TRansactio, nec arbitramentũ, nec quælibet alia pactio gratuita, vel cõuentio fieri potest nõ visis nec inſpectis verbis testamenti. iuxta l. de his, ff. de transac. quæ locũ habet in casibus superioribus. Guido Papæ cons. 52. nu. 5.

Conclusio XXVI.

EXactio pedagij vel vectigalis quæ competit priuato ex Principis concessione, vel priuilegio, vel consuetudine tollitur ſpacio decem annorum, argu. l. j. C. de nundinis. glo. & Bart. in l. falſo. C. de diuerſ. reſcript. Guido Pap. cõſ. 56. i fi.

Conclusio XXVII.

CONfeſſio inter perſonas inter quas est prohibita donatio, est ſuſpecta de fraude. l. cum quis. §. Titia. ff. de leg. iij. ob id ꝑfeſſio facta ꝑ patrẽ cõfitentem ſe pecuniã à ſuo filio habuiſſe, & quã pecuniã dicat ad ipſum filiũ pertinere, non valet, & reddit ſuſpecta: quia ꝓhibita est donatio inter patrẽ & filiũ in poteſtate exiſtẽtẽ, l. donatiões. C. de don. inter vir. & vxor. niſi tpe ipſius cõfeſſionis filius ille eſſet ī aliquo exercitio, vt veriſimile ſit eũ filiũ eam pecuniã habuiſſe quã pater fuit cõfeſſus: & hoc edocto talis ꝑfeſſio teneret & probaret. Bart. in l. cũ oportet. C. de bon. quę libe. in prin. Alex. 2ſ. 18. n. 4. & 8. ī 2. vo. idẽ in cõfeſſione facta per ſacerdotẽ ꝑfitẽtẽ ſe debitorẽ ſuę ꝓcubinæ nõ ꝓbaret. matris verò ꝑfeſſiõ in fauorem filij, in caſu in quo poteſt diſponere, valet: aliàs non. Decius conſilio 184.

Conclusio XXVIII.

INſtrumentum non reprobatur, quamuis teſtes in eo deſcripti dicant ſe non recordari, & neſcire an interfuerint vel nõ, qñ ſcilicet ſuper hoc interrogãtur. Inn. in c. cum Io. de fid. inſtr. Bar. in l. ſi quis neget. ff. quemadm. teſta. aperian.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Conclusio XXIX.

Licet sententia tacitè intelligatur se referri adacta, l.iij.C. de senten.quæ sine certa quanti.tamen si in sententia nõ fit expressus error iuris, sed tacite ex tacita relatione, quæ fit ad acta, propterea ipsa sententia non vitiabitur, secundum communem conclusionem, per l. præses.ff. de re iud. glo.& doctor.in l.ij.C.quan.prouoc.non sit necess.Ale. cõsi. 59.nu. 11.in 3.vol.

Conclusio XXX.

Si emptori res empta ab eo fuerit euicta nulla facta denũciatione venditori, poterit nihilominus contra venditorem agere, vbi notorie constat de veritate & iusticia euincẽtis:sed vbi non cõstaret de iusticia ipsius euincentis, tũc emptor cõtra venditorẽ non posset de euictione agere, cùm sit contra eũ presumptio quòd sua culpa causam perdiderit.l.si ideo.§.j.de euict.Alex.consi.67.in 3.vol.

Conclusio XXXI.

Terror armorum dicitur iustus metus, etiam absque eo q̃ habentes arma nõ fuerint vsi illis armis,& sic absque percussione,vel cõminatione: sufficit enim terror armorũ. l.iij.§.qui armati. ff. de vi & vi armata. & ibi hoc notant doctor.non enim requiritur ad hoc vt dicatur iustus metus vt quis expectet se primo vulnerari, aut cruciari, quia tunc nõ esset metus,sed cruciatus.Alex.consi.98.nu.3.in 3. vol. item iustus metus inducitur ex ordinationibus & præcepto pœnali.Deci.consi.463.nu.22.

Conclusio XXXII.

Presentia mariti,vel alterius cui debetur reuerentia non inducit suspicionem, quo ad impediendam liberam testandi facultatem,vel similem actum,nisi minæ præcessissent vel verbera.l.si patre cogente.ff.de ritu,nuptia. l. ad inuidiã, & ibi Bart.C.de eo quod me.causa.Alex. consi.101.in.3.vol.

Conclusio XXXIII.

Contractus emphyteuticarius nõ potest probari nisi per instrumenta & per recognitiones,& sic per scripturam probandus est talis contractus.l.j.ibi,scriptura interueniente.C.de iure emphyt.Sed nec etiam census alio modo quàm per scripturam probãdus est,cùm census sit pars rei emphyteuticariæ.Guido Papæ.consi.118.nu.5.

Conclusio XXXIIII.

Sententia interlocutoria non potest ex nouis actis confirmari,sed nec impugnari..clem. appellanti, de appellat.in cle.Guid.Pap.consi.119.est quidem verum quod ex nouis non potest validari, in quibus producendis culpa litigatoris ascribi potest vt qui non produxit quod sibi videbat expedire: sed vbi culpa non posset ascribi, tunc de nouo ea produci poterunt,& ex nouis ea sententia confirmari,vel infirmari poterit.Oldrad.consi.130.nu.13.

Conclusio XXXV.

In cessione bonorum quam quis facit,sufficiet eos creditores vocari,qui iam litigant contra cedentem, & cum quibus causa iam pendet in iudicio, & nihilominus talis cessio aliis creditoribus etiam non vocatis nocebit, dummodo cedens eisdem non vocatis debitum fateatur.Salic.in l.j.C.qui bon.cedere poss.Guid.Pap.consi.124.nu.8.

Conclusio XXXVI.

Vxor poterit probare res suas esse per priuatam scripturã à suo marito factam.Roma.in l.qui iure.ff. de acqui. poss.Socin.consi.123.j.parte.& consi.123.par.2.

Conclusio XXXVII.

Pater gesta per filiam in iudicio non potest ratificare post litis contestationem, quæ iam litigabat sine patris consensu, cùm iudicium non sit gestum nomine ipsius patris, qui non potest habere ratum,quod suo nomine gestum nõ est.c.ratum,de reg.iur.Guid.Pap.consi.130.nu.3.

Conclusio XXXVIII.

Iniuriarum actio siue criminaliter, siue ciuiliter proponatur,semper infamat,ita vt condemnatus in actione iniuriarũ infamis efficiatur.l.athletas.§.fi. ff. de his qui not. infa. Iaf.in §.ex quibusdam,inst.de iniur.Gui.Pap.consi.142.nu.2.

Conclusio XXXIX.

Dominus directus qui vult vti iure prælationis,& rem in emphyteusim venditam retinere, debet pretiũ reiempt emptori soluere iuxta terminos conuentos inter emptorem & venditorem in ipso contractu.& vtilissimum erit q̃ domin⁹ direct⁹ sæpe offerat obligaturũ, & dare fideiussores de soluẽdo pretiũ terminis cõuentis.Guid.Pa.cõsi.161.n.35

Conclusio XL.

Testis qui deponit in aliquo negotio non sibi præiudicat in futurũ,quia qui præsens est causa ferendi testimonii, cõsentire non videtur.l.Titia.§.Lucia.ff.de leg.ij.& sic testis officium non debet sibi præiudicare.l.si quis. ff. quemad.testam.aper.ita Franciscus Marci decis.593.in 2.par.

Conclusio XLI.

Quoties appellatur ab interlocutoria,iudex ad quem nõ debet cognoscere de nullitate ipsi⁹ interlocutoriæ, sed solũ de iustitia ipsius. Inn.in ca. dilecto.de appell.Guid.Pap. consi.178.nu.4. Conclusio XLII.

Executio sententiæ fieri põt die feriata in honorem Dei. Vincen.in c.fi.de iud.& pignoratio etiã,dum tamen vox præconis non interueniat. Et etiam die feriata potest interponi appellatio coram iudice.l.j.& ibi glo.C.de feriis.& citatio per executorem fieri etiã põt die feriata in honorẽ Dei, ad diem non feriatã.Ioan.And.in c.fin.de feriis, & etiam do nationis insinuatio,quia nulla causæ cognitio ibi requiritur. Guid.Pap.consi.178.nu.7.8.& 9.& consi.205.nu.6.

Conclusio XLIII.

Testes in dubio dicuntur concordes,& deponere de eodem facto.licèt vnus non deponat pro conteste.Inn.in c.qualiter & quãdo,de accusa.Ale.consi.156.nu.13.in 5.vo.

Conclusio XLIIII.

Non omnis metus sufficit ad matrimoniũ inualidãdũ, veluti metu factum, sed requiritur quod sit metus mortis,vel corporis cruciatus, cap.consultationi, & cap.quod locũ,de spõsal.nõ tñ requiritur quod qs fuerit coactus, sed q̃ id fecerit timore coactionis:paria em̃ sunt,q̃ quis fuerit coactus aliqd facere,vel qd̃ metu coactionis id fecerit,l.nouissime.ff.qd̃ falsò tuto.& ibi Bal.& Alex.cõsi.156.n.16.i 5.vol.

Conclusio XLV.

Quoties sunt duo fratres aut sorores ex vtroque latere,& alius ex vno latere,& quilibet eorum fratrũ ex vtroque latere mortuus fuerit relicto vno filio ex eorũ matrimonio, & vnus ex illis filiis ex fratribus vtrinque cõiunctis mortu⁹ fuerit relicto auunculo, qui erat frater patris ex vno latere, & relicto etiã filio ex alio fratre vtrinque cõiuncto, qui erat consobrinus illi filio defuncto,ad illius filij defuncti hæreditatem admittetur auunculus,quamuis fuisset patri suo ex vno latere coniunctus,excluso suo consobrino, nã auũculus est in gradu proximior quàm consobrinus.Ale.consi.166.in 5.vol.& idẽ in patruo magno dicendum est.Dec. consi.334.

Conclusio XLVI.

Testator relinquens fundũ Titio quo ad viuet,post mortem ipsius Titij fundus ille reuertetur ad heredẽ ipsius testatoris,& ad hæredem hered⁹ ipsius testatoris.l. sciendũ. ff. de verb.obl.Alex.consi.173.in j. vol.& ideo si hæres moriatur viuente legatario,demum mortuo legatario, tale legatum ad hęredem hæredis pertinebit.Alex.co loco.

Conclusio XLVII.

Vendens rosas aut vuas alicuius viridarij, quę vuę & rosę bis in anno fructificant, censetur solum vẽdidisse rosas aut vuas primas,& non fructus secundò prouenientes, not. in l.boues.§.hoc sermone.ff.de verb.signif.Bal.in l.diuortio. §.quod in anno.ff.sol.matrim.Alex.consi.16.vol.4.

Conclusio XLVIII.

Testes qui deponũt de confessione facta p aliquẽ,ad hoc vt ea cõfessio noceat cõfitẽti, debẽt deponere eã cõfessionẽ factã fuisse parte præsente,& acceptãte, & neque sufficeret dicere factam fuisse parte præsente, nisi dicatur & acceptante.Salic.in l.iubemus.C.de libe.causa.Alex. consi.20. in 4.vol.nu.3. Conclusio XLIX.

Mentio pupillaris ætatis facta in testamento demonstratiuè,non arguit pupillarem substitutionem, vt si dictũ fuerit,substituo filio meo pupillo.requiritur enim quod fiat mentio ipsius substitutionis conditionaliter,scilicet si filius meus in pupillari ætate moriatur, talẽ substituo: talia enim verba ita conditionaliter prolata, reddunt eam substitutionem pupillarem.Bald.in l.precibus,in fi.C.de impub.Iaf.in l. in testamento.C.de impub.

Conclusio L.

Fama per testes probari quidem põt,dũ tñ illi reddant rationem dicti,quod facere debent etiam non interrogati; aliter nisi testes de fama deponentes non reddant dicti rationem nõ probarent etiam non interrogati de ea. Rom.in l.j. ff.de noui oper.nunc.Inno.in c.cum oporteat,de accus.Ale. consi.25.nu.5.& 6.in 4. vol. & hæc fama in antiquis sufficiet pro plena probatione.Alex.consi.139.nu.10. in 6.vol.

Conclusio LI.

Collecta est soluenda in loco in cuius est iurisdictiõe:qa p impositionẽ & exactionẽ collectarũ dęphendit soluẽtẽ esse de eo territorio seu iurisdõe illi⁹ ciuitatis cui solui ipsas collectas.§.si quis ex qualibet, in auth. quib. mod. natu. effi. sui.& Alex.consi.35.nu.3.in 4.vol.

Conclusio LII.

Ad collectas soluendas tenentẽ illi qui possidẽt pro suo & faciunt fructus suos,vt maritus, qui ad ea onera teneẽ pro rebus dotalibus,cùm ille fructus percipiat.l.neque.ff. de impẽ.in reb.dota.fact.& neque poterit maritus id quod solvit nomine collectarũ recipere ab vxore,nec à suis hęredib⁹ soluto matrim.Ale.consi.4.nu.2.in 5.vol. Emphyteuta ẽt & vsufructuarius,& similes pro suo possidentes,& q̃ possidendo faciũt fructus suos, tenentur ad eas collectas soluẽdas.l. si pẽdentes.§.si quis cloacã.ff.de vsuf.l.ij C.de iur.emphyt.l. quęro.ff.de vsufr.legat.Colonus aũt qui non possidet,nõ tenetur ad collectas,& si eas solucrit,repetet quod soluit à domino.d.§.si quis cloacam.Alex.consi.35.nu.11.in 4.vol.

Conclusio LIII.

Appellatus inuito appellante põt vti appellatione ipsius appellantis,& eã prosequi.c.1.de appel. in 6.l.fi. C.quãdo prouoc.non est necess.Bart.in l.si quis libellum. C. de appella.Alex.consi.36.nu.15.in 4.vol.

Conclusio LIIII.

Fructus cẽsentur de rebus quæ seruando seruari nõ possunt,& neque censentur post trienniũ posse cõseruari:& ideo minor viginti annis de illis fructibus sine aliqua solennitate vt maior poterit disponere.gl.in l.j.C. si aduer.vsuca. Alex.cõsi.37.nu.3.in 4.vol. Conclusio LV.

Testis censetur idoneus qñ negotium principale ad eum nõ spectat principaliter, & qa nõ deponit in causa ꝓprij cõmodi principaliter: & non attendi debet q̃ in quandam consequentiam ad eum testem aliquid commodi possit peruenire.§.legatarijs.de testa.instit. Iaf.in l.si quis nec causam. num.12.ff.ii cer.petat.Alex.consi.41.num.6.vol.3.

Conclusio LVI.

Dicta testium ita sunt interpretanda,vt illi testes non sint singulares,sed potius vt conueniant,& vt sint cõcordes & q̃ conueniant,licet in dictis videatur esse quędã singularitas.Inno.in c.qualiter & qñ.de accusa.Ale.consi.41.n. 3.in 4. vo.dicta tñ testiũ cum dicto partis non debent ad cõcordiã reduci.Alex.in l.scire debemus,in prin.ff.de verb.oblig.

Conclusio LVII.

Hæres in vsufructu instítutus,nullo alio dato hærede, in proprietate censetur hęres insolidum.l.j.§.si hęres.ff. ad trebel.& l.ex facto proponebatur,eod.idẽ dic si sint duo hæredes in vsufructu,nullo alio dato hęrede in ꝓprietate:nã illi duo censentur hæredes vniuersales in tota hęreditate,d.l. ex facto,Bart.in l.si ita quis.ff.de hęred.instit.Ale.consi.45.in 4.vo.Quòd si quis in vsufructu fuisset institutus,& post eius mortẽ quidam alius fuerit substitutus, talis substitutus post mortẽ hęredis accipiet hęreditatem iure fideicõmissi. Deci. consi.278.& Alex.consi.111.vol.2.& Iaf.in l. extraneum. C. de hęred.instit.

Conclusio LVIII.

Instrumenti copia,expedita ab eomet notario qui confecit originale,plenę probat,& neque requiritur alia solemnitas in expeditiõe illius copię.Bal.in auth.si quis in aliquo. C.de eden.& ibi Iaf.& Bald.in l.si quis ex argentariis. §. prętor ait.ff.de eden.Alex.consi. 52.nu.29.in 4.vol.

Conclusio LIX.

Omnis probatio per testes fieri potest. l. in exercendis. C. de fide instr.nisi in casibus expressis per gl.in c. 1.de cõsib.in 6.& per Alex.consi.55.in 4.vol.

Conclusio LX.

Socieras sicuti tacito consensu iniri potest. l. qui admitti, & l.plane.ff. ꝓ socio.ita & tacito consensu quælibet societas dissolui põt.l.itaque.ff.pro socio.Alex.consi.77.in 4.vol.

Conclusio LXI.

Testis examinatus in aliqua causa, & deponat quod Titi⁹ erat secum,cùm tale quid aut dictũ,aut factum fuerit, licèt hoc non debuisset dixisse: si demum Titius super eo negotio examinatus dixerit se non fuisse cum eo teste, seu quod nõ interfuit in eo actu,ea depositio illius testis,qui dixit Titium fuisse præsentem,redditur suspecta, & inualida.l. j.ff.quemad.testa.aper.Alex.consi.91.nu.11.in 4.vol.

Conclusio LXII.

Legatum factum vxori aut viduæ de aliqua summa pecuniæ, vt illa vti possit donec honeste vixerit, & post eius mortẽ voluit talem summam ad Titium spectare, si ea mulier secundò nubat,legatum expirabit,& pertinebit ea pecunia ad Titiũ,ẽt ea vidua viuente,quia iam matrimoniũ contraxit:& neque ea pecunia pertinebit ad hęredes testatoris: quia paria sunt,legatũ finitum esse per mortẽ ipsius viduę, vel per transitum ad secunda vota, quamuis testator alterũ casum expresserit.l.iij.C.de instit.substit.& restit.authẽ. hoc locum.C.de secund.nupt.Paul.Cast.in d.l.iij.Ale.consi. 100. nu.10.in 4.vol.& Deci.consi.489.& 227.nu.10.

Conclusio LXIII.

Vbi aliqua promissio facta fuerit metu,& ex aliquo interuallo solutio facta fuerit,per talem solutionem ille metus non præcedens non purgatur,dummodo tempore solutionis sit eadem causa metus, quę erat tempore promissionis:nã si libere facta fuisset talis solutio,purgatus esset præcedens metus per l.ij C.de eo quod met.cau.Alex.consi.1.nu. 75.in 3.vol.& consi.16.nu.3.eod.vol.

Conclusio LXIIII.

Respondens positionibus aduersarij simpliciter, videtur confiteri oẽs qualitates,& coherentias secundũ præcedentẽ interrogationem factam.l.si defensor.§.qui interrogatus.ff.de interrog.act.§.preterea, inst.de inut.stipul.Bar.in l.si quis intentione.ff.de iud.Bal.in l.j.C.de interrog.act. vbi inquit,q̃ quis respondens simpliciter positionibus aduersarij, videt simpliciter respõdẽdo cõfiteri.& Ale.loco quo suprà.

Conclusio LXV.

Respõdens positionibus aduersarij,fatendo eas esse veras, addens tñ,prout in tali instrumento continetur:si demũ appareat nihil tale contineri in eo instrumento, talis respõsio & confessio erit inefficax.l.ij.C.de erro.aduoc. & ibi Bar. Alex.consi.8.nu.13.in 3.vol. talis em̃ confitens confitendo non videtur aliter confiteri,nisi quatenus in tali instrumento continetur, & talis relatio videtur facta cum omnibus qualitatibus ipsius instrumenti Deci.consi.278.in fin.

Conclusio LXVI.

Cum quis testator de offensa sibi illata aliquẽ exculpaueri t,contra quem stabant quędã indicia,ita vt per talẽ declarationem reus habeat indicium innocentię, tamen si cõtra eum liquidò de ipso crimine appareat, esset ipse puniendus.l.ij.ff.ad silla.Bal.in l.j.C.commu.de legat.& fideic.Alex. consi.14.nu.2.in 3.vol.

Conclusio LXVII.

Exminis de occidẽdo presumitur odium capitale, & capitalis inimicitia.glo.in l.licet.ff.de arbit.Bald.in l.metũ. C.de eo quod met.cau.Alex.consi.14.nu.11.in 3.vol.

Conclusio LXVIII.

Ad validitatem electionis nõ requiritur de necessitate q̃ corpus sit datũ sepulturę, in cuius locum alter sit eligẽdus,quare corpore adhuc super terrã stante,& nondum illo tradito sepulturę,,pedi potest ad electionẽ alterius. Est qdẽ honestius vt prius quàm fiat electio de aliquo,vt in primis corpus sepulturę traditũ sit.c.obedientibus, 60. dist. & in c. postquàm, 50 dist.nõ q̃ sit de necessitate vt expectetur sepultura,& est glo.quam ibi sequuntur Paul. & alij in c. bonæ, ij. de elect.quod approbat Guid. Papæ consi.206.

Conclusio LXIX.

Contrahens matrimonium cum ea muliere quã putabat virginẽ ꝓ verba de ꝓsenti,cùm tñ iam esset corrupta, nõ ꝓpterea poterit à matrimonio resilire, & tenebit tale matrimoniũ ita contractum per verba de præsenti,cùm sit solum erratũ in conditione,seu in qualitate personę:q̃ error in qualitate personæ nõ dissoluit matrimoniũ.c. quod aũt,in prin. & fi.29.q.j.c.quemadmodum,& ibi Pet.de Anch.de iureiur. gl.in l.à diuo Pio.ff.de ritu nuptiar. & in ca. cum dilectus,de his quę vi met.cau.Iaf.in §.actionum, n.27.de actio.non em̃ in sexu,nec in persona est erratũ,sed solum in qualitate personæ:qui error in qualitate personæ nõ vitiat actum. l. aliquin,§.j.ff.de contrah.empt.Hosti.in summa tituli de matrimoniis,§.qualiter impediatur.Imò si mulier,seu si ipsa spõsa assereret se virginem,cùm tñ iã corrupta esset, adhuc teneret matrimoniũ,& nec propterea vitiaretur, vt ibi per Host. Adde ẽt,q̃ si vir dicat contrahere sub cõditione,si te virginẽ reperero,adhuc teneret matrimoniũ, & talis cõditio reiceretur,quãuis demum reperiatur eam nõ fuisse virginẽ. Collect.in ca.penul. de condi.appo. & ibi de Anch. & Imola in c.de illis,de condi.appo.Henr.Boich in ca.fi.eod.Hostien. in summa illius tituli,versi.quæ cõditio.nu.12.Est quidem verum q̃ per dispensationem pontificis ex consensu partiũ potest discedi à tali matrimonio non secuta copula carnali ab ipso sponso.Panor.in c.ex iniuncto,de conuer.coniu.

Conclusio LXX.

Vbicũq; simpliciter debenẽ alimenta,ea prestãda sunt arbitrio boni viri,id est,ꝓ modo facultatũ, l.penul.ff.de alim.& cib.leg.& erunt prestanda secundũ redditus patrimo-

Universidad de Deusto
Biblioteca

nii,& non secundum valorem proprietatis rerum. Boer.decis.19.nu.3. & debebunt ea alimenta limitari & taxari pro modo redditus, id est, secundum quantitatem fructuū ipsius patrimonij. & nec propterea debet vendi proprietas, p ipsis alimentis præstandis, etiam si in patrimonio esset proprietas alicuius rei pauci valoris, & modici redditus. Imperator. ff. ad Treb. Bar. in d. l. penul. Alex. cons. 72. vol. 5. & cōs. 70. vol. 4. quod si facultates non supperterent, non teneretur quis præstare alimenta. Corn. consi. 128. in 3. vol. at si ad certam quantitatem alimenta essent taxata, tunc ea quantitate soluenda essent. d. l. penult. & ibi de Rosate.

Conclusio LXXI.

DEcisio §. qui impleto, l. item quæritur. ff. locati, non habet locum in eo qui emit fructus rei alicuius, & solū locū habet in contractu locationis, & nō in cōtractu emptionis: vt scilicet locatio censeatur esse reconducta, si post finitum tempus locationis ipse conductor in re conducta permanserit. Bal. in eo §. qui impleto, nec etiam locum habet in alijs contractibus. Alex. consi. 76. nu. 2. 4. & 7. vol. 4.

Conclusio LXXII.

PAter relinquens aliquid filiæ suæ, p ea maritanda, si illud quod sibi relinquetur nō excedat legitimam, statim debebitur, & neque expectandum erit quod nubat, cùm tale legatum dotis cedat in legitimam ipsi filiæ, in qua legitima nullum grauamen imponi potest. l. quoniam. C. de inof. test. Bald. in l. sancimus. C. de nupt. Bart. in l. Titio centū. §. Titio genero. ff. de condi. & demōstra. Alex. cōs. 71. in v. vol. & dicitur mulier nubilis ætatis, cū attingit annum duodecimum: vir autem cùm attingit quartumdecimum, l. sancimus. C. de nupt.

Conclusio LXXIII.

LEgatum relictū mulieri pro se maritanda, vel ad eā maritandā, debebitur mulieri simul atque erit nubilis ætatis: & statim cū ad nubilem ætatē peruenerit, legatū erit debitū, præstando tamen cautionem de nubendo. l. qui habebat. cū ibi notatis, ff. de vulg. & neque requiritur q̄ nuptiæ ꝓhantur & sic tale legatū nō habebit conditionem matrimonij. Bar. in l. Titio centū. §. Titio genero, i fine. ff. de condi. & demōstra. Alex. cōs. 71. in v. vol. & dicitur mulier nubilis ætatis, cū attingit annum duodecimum: vir autem cùm attingit quartumdecimum, l. sancimus. C. de nupt.

Conclusio LXXIIII.

LEgatum relictū mulieri tempore nuptiarū vel cū nubat, vel in tempus nuptiarū, vel pro dote, nō debebit tale legatū nisi die festiuitatis nuptiarū, & sic duo requirunt antequā tale legatū debeatur. primū, q̄ ille cui relinquitur, perueniat ad ætatem adultā. secundū erit q̄ nuptiæ cōtrahātur, & q̄ re ipsū matrimoniū celebret. l. sancimus. C. de nup. & intelligitur q̄ re ipsa matrimonium celebretur per verba de præsenti, posito quod ad domū nō sit traducta ipsa mulier. Bar. ī d. l. Titio. §. Titio genero. ff. de cōd. & demō. Alex. 2ſ. 77. i 5. vol. vel si relinquitur mulieri qū maritabit, ea verba verificantur in matrimonio per verba de præsenti contracto. Alex. consi. 20. in prin. in 2. vol.

Conclusio LXXV.

OMnes contractu inter virum & vxorem fieri possunt & sunt permissi sicuti & inter cæteros contrahentes. ob id & contractus depositi inter eos fieri potest, l. fi. ver. item quæro. ff. vt lega. vel fideicom. no. caucat. contractus etiam societatis fieri potest etiam omniū bonorū. l. alimenta. §. fi. ff. de alim. & cib. lega. item & cōtractus emptionis. l. si nō virum. C. de dona. inter vir. & vxor. & ibi gl. & docto. idem in contractu mutui, & pignoris. l. qd autem. §. si tibi. ff. de dona. inter vir. & vxor. & ibi Bal. hoc not. q̄ cōtractus initi inter virū & vxorem, præsumūtur veri, & nō simulati, & maxime quod de iure tales cōtractus nō sunt prohibiti, excepto cōtractu donationis, qui inter eos prohibitus est, per eum titulum, de donat. inter vir & vxor. Alex. consi. 86. in. 5. vol.

Conclusio LXXVI.

AD hoc vt supplicās principi ex sua supplicatiõe aut rescripto puniri possit, vel ad hoc vt ille dicatur venire cōtrā actū præcedentem, vel ad hoc vt ille talis incidat in aliquam pœnā, vel ad hoc vt rescriptū illud sibi possit nocere, oportet eum supplicantem vsum fuisse eo rescripto, alioquin nisi ille impetrās eo vsus fuerit, non posset reus illud allegare, nec poterit eo vti actore inuito: & sic nō sufficeret sola impetratio, nisi illud rescriptum iudici traditum fuerit, quia impetratio debet esse cum effectu. l. iij. ff. quod quisque iuris. Pau Castren. in l. si quis maior. C. de transl. Bald. in l. j. C. vt lit. pend. Alex. consi. 87 in 5. vol. n u. 4.

Conclusio LXXVII.

SVbditus ratiõe iurisdictionis alicui domino nō prohibetur esse testis in causa ipsius domini, & neque ꝓpter hoc poterit haberi suspectus, aliàs sequeretur absurdum, quod tales domini non possent de eorum iure docere: subditi tamen ratione dominicæ aut patriæ potestatis repelluntur à testimonio ferendo. l. idonei. ff. de testi. ratione autem iurisdictionis subditi nō repelluntur. Cy. in l. eos. C. de testi. Alex. consi. 88. nu. 10. in v. vol. dum tamen dominus non sit sæuus aut crudelis, ita vt præsumendum esset subditum ob mętū depositū esse Bart. in d. l. eos.

Conclusio LXXVIII.

VNitas corporis præsumitur, nisi pluralitas probetur. c. cum Ioanes, de fide instru. Bald. in l. ij. C. de erro. aduoc. Alex. consi. 88. nu. 17. in 5. volu. corporum autem diuersitas præsumitur ex nominum diuersitate & confinium. l. in testamento. ff. de cond. & demonst. Alex. consi. 96. in 5. vol.

Conclusio LXXIX.

VErbum ambiguum testis interpretādum est contra producentem. c. in præsentia, de probat. l. inter stipulātem. §. j. & ibi Ias. ff. de verb. oblig.

Conclusio LXXX.

REus conuentus possessorio pro causa spoliationis, non potest actorem reconuenire nisi pro simili causa spoliationis. c. fi. de ord. cogni. & c. cum dilectus, eod. Alex. consil. 94. num. 11. in 5. vol.

Conclusio LXXXI.

INterdictum vnde vi datur contra spoliatorem, non cōtra tertium qui non spoliauit, licèt ad eum tertium possessio illa peruenerit. l. cùm à te. ff. de vi & vi arma. nisi ipse tertius ad quem ea violenta possessio peruenerit, sciēter in vitiū successisset. c. sæpe. de resti. spol. Ale. consi. 94. nu. 11. in 5. vol. in dubio autem ignorantia præsumitur. docto. in d. c. sæpe, & Alex. in eo loco. nisi inuasio fuisset facta notoriè. Panor. in d. c sæpe. & Alex. ibid. nu. 13.

Conclusio LXXXII.

EMphyteuta donans rem emphyteuticam alteri, non potest rēddere nec facere censum minorem quàm sit: quia si ille census creseret, & demum contingeret rē ipsam alienare, dñs directus læderetur propter censum auctum, qa haberet minus laudimium, & hoc per eum titulum probatur de lege Corrad. in vsib. feud. per c. 1. §. profecto. & Guid. Pa. consi. 72. nu. 3. Bal. in tit. de inuest. de re alie. facta.

Conclusio LXXXIII.

INstrumētum si deperditum fuerit, tenor illius poterit per testes probari, dum tñ testes illi sint literati, qui sciāt bene deponere de tenore illius instrumenti, & qui sciant cognoscere defectus instrumenti, vt sunt aduocati, notarij, & alij q̄ de facili possint deponere de vitio falsitatis circa illud instrumentum deperditum. Et debent illi testes deponere se illud instrumentum vidisse, & quod non erat falsum, & demū deponent de his quæ in eo instrumento contenta erant. Bar. in authen. si quis in aliquo. C. de eden. Panor. in c. cùm olim, de priui. Guid. Pap. consi. 75. nu. 4. & in summa tales testes debēt tria deponere, nempe q̄ tale instrumentum est deperditum, q̄ erat originale, quod tales testes sint periti, & q̄ viderūt illud instrumentum & sciunt contenta illius, & demum vt super contentis in eo deponant. Ias. in d. authenti. si quis in aliquo.

Conclusio LXXXIIII.

TEstes, qui examinantur ad futurā rei memoriā debent esse senes & valitudinarij, vel absfuturi, & de his pri⁹ debet ꝓstare corā iudice antequā ꝓcedatur ad examinationē eorū testiū. ita Speculator in tit. de offi. om. iud. §. postremo, ver. itē testes. & q̄ plus est, iudex, anteq̄ ꝓcedat ad examinationē illorū testiū, debet super his interloqui, nempe quod sunt senes aut valetudinarij, aut absfuturi. & ob id debet dicere eos testes examinandos ad perpetuam rei memoriam. glosſ. & ibi Bart. in l. in lege Aquilia, & in glosſ. magna. ff. ad leg. Aquil. Guido Papæ consi. 75. nu. 7. & si fiat tale examen, antequam lis sit intentata, debet fieri examen per literas regias, quæ dirigūntur iudicibus regijs ordinarijs. & si fiat tale examen lite cœpta, fiet tunc sine literis Regis coram eo iudice, coram quo lis iā cœpta est. Rebuf. in cōment. in consti. reg. in titul. de causis benefic. articul. 2. in glosſ. vnic. numero 8.

Conclusio LXXXV.

QVāis sententia lata in executione sentētiæ diffinitiue est interlocutoria, Petrus Iacobi. in tit. de actio. infactū ex re

ex re indicata §. si quid erit. Guid. Pap. consi. 76. in omni enim negotio non est nisi bona sententia diffinitiua, quæ cōtinet vel absolutionem, vel condemnationem: & aliæ quæ præcedunt, vel quæ subsequuntur sunt interlocutoriæ. Bart. in l. ij. ff. de appellat. recipien. Guid. Pap. vbi suprà.

Conclusio LXXXVI.

PRocessus agitatus cum filiofamilias minore sine suo patre super rebus in quibus pater habet vsumfructum est nullus. l. fi. §. necessitatem. C. de bon. quæ liber. exigitur enim patris consensus ad solennitatem: qua deficiente iudicium redditur nullum. Guid. Pap. consil. 78. Quòd si filiusfamilias esset maior, non curaretur patria potestas, & sine eo patre filiusfamilias posset procedere: ita de stylo & generali observātia in patria iuris scripti obseruari asserit Papon in suo recueil, in rubri. du droit & estat des personnes, arrest premier. Quòd si sit minor, & agatur de re in qua pater nullum habet vsumfructum, & tūc minor posset agere cum curatore, aliàs non, & posset pater cogi dare filio suo authoritatē stan di in iudicio super re super qua habet vsumfructum, ita Pa. in eo loco.

Conclusio LXXXVII.

PActum legis commissoriæ in pignoribꝰ reprobatum est toto titulo de lege commissoria. C. fustinetur tamē illud pactum si fiat sub hac forma, si pecunia non fuerit exolura infra tale tempus, talis res erit creditoris sub iusto prerio, sicuti per aliquos erit æstimatum. l. si fundus. §. fi. ff. de pignor. Guid. Pap. consilio 79. in princip. Alexandr. consil. 178. volumin 7.

Conclusio LXXXVIII.

QVando appellatur à diffinitiua, iudex appellationis debet quærere de omni causa, ex qua potest dici sententia iniusta. l. eos. C. de appel. Innoc. in c. dilecto filio, de appellat. & potest appellans dicere sententiam iniustam, & nullam, & poterit quibuscumque modis defendere suam appellationem. l. scio, in fin. de appel. Inno. in eo cap. dilecto quinimo & discuti poterit de grauamine illato ex iam lata interlocutoria, licet ab ea non fuerit appellatum. Sali. in l. generaliter, num. 5. C. de rebus cred. post Bart. ibi.

Conclusio LXXXIX.

CONfessio in iudicio facta statim reuocari poterit, etiam non edocto de errore c. præterea. de testib. cog. quælibet enim confessio etiam iudicialis incontinenti reuocari pōt absque eo quòd probetur de aliquo errore. Bald. in l. edita. C. de edend. Ias. in l. error, nume. 9. C. de iur. & fact. igno. Pan. in d. ca. præterea. & incontinenti dicitur reuocari ea confessio, si eam reuocet antequam ad alia diuertat, quod procedit etiam si illa confessio redacta esset in scriptis. In iudicis tamē arbitrio relinquitur quando quid dicatur fieri incontinenti, vt per doctores in illis locis. quòd si ex post quis vellet cōfessionem reuocare, id quidē poterit, sed prius probato de errore, & vsque ad sententiam talis confessio reuocari potest probando errorem. d. l. error, & c. fin. de confes. glosſ. in l. quoniam. ff. de his qui not. infa. Ias. in d. l. error, numero 24. & quamuis ea confessio esset iurata, posset adhuc reuocari constito de errore. Socin. consilio 97. numero 16. in 4. vol.

Conclusio XC.

CONfessio aduocati circa merita causæ intra triduum potest reuocari à parte, etiam non edocto de errore, capit. fin. de confess. Paul. Castren. in l. final. C. de erro. aduoca. post tridiuum verò non posset ipsa pars sui aduocati errorem reuocare nisi edocto de errore, & tunc vsque ad sententiam posset pars eum errorem reuocare, & etiam in causa appellationis. Panomit. in cap. cùm causam, ntimer. 8. de appellat. alioquin si clientulus aduocati confessionem vt erroneā non reuocet, sibi noceret. Panormitan. ibi. numer. 2. & hoc procedit sine ea aduocati confessio sit circa merita causæ, sive circa processum.

Conclusio XCI.

HAbens castrum & villam præsumitur habere & territorium & iurisdictionem. Barto. in l. j. ff. de offic. præs. vrb. Guido Papæ consilio 88, in princip. quia villa & castrum in se continet iurisdictionem. Innocen. in capi. ex literis, de iure patronat.

Conclusio XCII.

CONfines probantur per scripturam impressam in columna, vel in aliquo lapide. capit. fanè, 24. quæst. 2. l. j. & ij. de albo scribēn. & probantur etiam confines per testes de audi tu alieno in antiquis & ab antiquis, per l. in summa. §. item Tubero, ff. de aqua plu. arcen. & ibi glosſ. & Bart. Guid. Papæ. consi. 88. in princ. item & per publicum instrumentum, si de

hac re confectum fuerit. l. optimam. C. de cōtrahen. & commit. stipula. item & per famam publicam. capit. cùm causam. de probat. & per libros antiquos. d. cap. cùm causam. Guido Pap. deci. 193. non tamen probantur confines per instrumē ta inter alios confecta, vt ti dicatur, talis domus confrontatur iuxta confines talis mandamenti. Guid. Pap. ibi, & Bar. in l. cum aliquis. C. de iur. delibe.

Conclusio XCIII.

FIlius in testamento patris aut matris institui saltim debet in legitima. §. aliud quoque. vt eum de appel. cogno. & ne que sufficeret ei relinquere iure substitutionis, aut fideicommissi, cùm ille expressè institui debeat. d. §. aliud. gl. in l. sancimus. §. cùm autem. C. de inof. test. Guid. Pap. consi. 96. nume. 2. censetur autem filius prætcritus qui non est institutus nec exhæredatus quamuis de eo esset facta mentio in aliqua parte testamenti. l. quidam, & ibi Iaſo. C. de fideicommiſſ. Deius consil. 478.

Conclusio XCIIII.

FIlia cui in contractu sui matrimonij dos fuit constituta, poterit demum à patre in ea dote hæres institui, & hanc opinionem communem asserit Salic. in l. quoniam nouella. C. de inof. test. & Guid. Pap. cōs. 98. Bal. & Castr. in l. testator, §. filio. ff. de leg. 2. quod procedit etiam in dote à matre constituta ante mortem parris: quia cùm dos filiæ computetur in legitimam, consequenter poterit in ea dote institui sicuti in sua legitima. d. l. quoniam nouella. Consuluit tamen Accursius in hoc casu, q̄ pater vltra dotem iam constituram filiæ aliquid adhuc ei relinquat in quo eam instituat ad omne dubium tollendum, in l. i. §. denique. ff. de minor. & Guid. Papæ in eo consilio. non poterit tamen pater filiæ substituere, nisi in eo in quo excedit legitimam, d. l. quoniam. & Guido Pap. ibi.

Conclusio XCV.

SI res data in emphyteusim reuertatur ad dominum directum per cōsolidationem, nullatenus dominus directus tenebitur ad talliarum solutionem, ad quam emphyteuta tenebatur, quia iure emptoris resoluto, resoluitur & ius alterius. l. lex vectigali fundo. ff. de pig. quoties enim res data in emphyteusim redit ad dominum directum iure directi dominij, dominus directus eam rem eo casu recipiendo non tenetur ad aliqua onera, ad quę perantea emphyteuta tenebatur, & si iure commissi, vel iure prælationis dominus directꝰ rem ipsam receperit. Quòd si dominus directus eam rem data tam in emphyteusim habuerit alio titulo quàm iure dominij directi, vt quia eam rem emit, aut alio titulo habuerit, & tunc teneret seruitus semel imposita, & ad eam exoluendā dominus directus teneretur. l. traditio. § j. ff. de acquirend. rerum domi. Guil. Bene. in repet. capitul. Rainutius, in verbo, & vxorem, num. 561. & Guid. Pap. decis. 575.

Conclusio XCVI.

ACquisita ab vno ex fratribus patre viuente, qui in familia residebat ipsius patris, & qui frater bona ipsius patris gubernabat, cum iam pater esset senex, & qui hoc permittebat, præsumuntur esse acquisita ex bonis paternis. glosſ. in l. cum oportet, super verbo, ex eius substantia. C. de bon. quæ lib. quam ibi sequitur Faber. & idem Faber in §. i. institut. per quas person. nob. acquir. nisi contrarium probetur, vt per Ioan. Fab. in illis locis. & eo casu incumberet onus probandi ipsi fratri, quòd scilicet illud acquisiuit ex sua industria, & non ex patris substantia. Bart. in l. Titium & Mæuium. §. alterò. ff. de administr. tut. Guid. Pap. consil. 104. propterea ea acquisita erunt ponenda in communione, non quidem acquisita si filius nollet, sed bene pretia rerum acquisitarum, quia ea acquisita & si sint acquisita nomine ipsius filij, erūt quidem sua, sed pretium erit communicandum. l. si patruus. C. com. vtriusque iudi. & Guid. Pap. vbi suprà.

Conclusio XCVII.

ACquisita ab vno ex fratribus patre mortuo, & qui post mortem patris tenuit bona paterna cum altero fratre indiuisa, præsumuntur esse acquisita & empta ex pecunia ipsius fratris acquirentis, & non ex bonis patris, hoc tamen præsupposito quòd ipse frater acquirens post mortem patris fuerit industriosus, & qui ex sua industria potuerit acquirere aliūde, quàm ex bonis patris, licèt ipse acquirens ea bona paterna cum aliis fratribus indiuisa habuerit, per l. si defunctus. C. arbit. tutelę. quare ea acquisita non venient cum aliis fratribus communicanda. tenebitur tamen ille frater acquirēs de bonis paternis per eum administratis rationem reddere. Guid. Pap. consil. 104. num. 2. Alexand. consil. 137. in 5. volumi.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Conclusio XCVIII.

OFficium iudicis mercenarium potest cum alia actione concurrere, ita vt vbi competit actio possit etiam ei iudicis officium. mercenarium competere, vt actio in factū, quæ datur ex sententia, poterit cū officio iudicis mercenario concurrere, cum vtrunque horum remediorum competat ex effectu sententiæ, & electo vno remedio non tollitur alterum. officium autē iudicis nobile, quod datur secūdum ius commune, illud continuando, & vtrunque cōcurrere potest. c. conquerente. & ibi Inno. de off. iud. ordin. officium autem iudicis, quod datur contra ius commune, non concurrit cum actione, & non datur vbi competit actio de iure communi. Inno. in eo loco, & Guido Pap. consi. 105. & 114. nu. 4.

Conclusio XCIX.

REmedium ordinarium vbi cōcurrit cum extraordinario vnum per aliud non roliitur: nam si quis semel extraordinarium intentauerit, poterit demum ad extraordinarium redire, & econtrario. Cyn. in l. etiam. C. si tut. vel curat. interuen. Guid. Papæ consi. 105. nu. 5.

Conclusio C.

VBicunque venditor sciens non certiorauerit emptorē de rei quantitate, propter quam res ea minoris vendita fuisset, tenebitur venditor ipsi emptori ignoranti ad omne interesse. l. Iulian. in prin. & l. quæro. ff. de actio. empt. quòd si venditor ignorasset, tenetur tūm quāto minoris emptor fuisset empturus. l. quoties. ff. de ædil. edicto. & d. l. Iulianus. in prin. & l. Labeo. ff. de contra. emptio.

Conclusio CI.

VEnditor in dubio censetur vendere ius quod habet in re. l. qui tabernas. ff. de contra. empt. quòd procedit vbi emptor sciebat rei qualitatem, & ius quod venditor habebat, vt si locus qui venditur sit publicus, & id emptori notū fuisset, secus autem si emptor ignorasset, quod in dubio præsumitur. l. fi. ff. pro socio. l. verius. ff. de proba. l. Iulianus, in prin. ff. de actio. empt. Bart. in l. qui tabernam. in prin. ff. de pigno. & Alex. consi. 95. in 5. vol.

Conclusio CII.

NOn statur dicto notarij, in cuius scriptura enuotiatiuè dicit testiū examinationem sibi fuisse cōmissam, nisi aliter cōster de ipsa cōmissione. aut. si qs in aliquo. C. de eden. doct. i. c. qm̄ de ꝓbat. & scriptū ipsiusmet notarij nō sufficeret ad hoc ꝓbandū. Panor. i. d. c. qm̄. Alex. 2ꝯ. 106. n. 6. i. 5. vo.

Conclusio CIII.

INstrumentum producens non confitetur simpliciter ola in eo contenta & scripta: sed eatenus quatenus instrumētum probat. Bar. in l. post legatum, ver. item contra. ff. de his quib. vt indig. & ideo si scriptura non erat authentica, seu solemnis ad probandū, non videretur producens fateri cōtenta in eo vera esse. Innoc. in c. venerabilis. de excep. Alex. consi. 109. nu. 3. in 5. vol.

Conclusio CIIII.

MOrte quidem vuius socij finitur societas, §. morte. de societ. instit. qđ procedit etiam si societas esset ad certū tempus. Alex. consi. 34. nu. 5. vol. 2. quod procedit etiam si inter ipsos contrahentes dictum fuerit, quòd illi contrahūt societatem pro se & eorum hæredibus, nō adhuc societas i vim illius pacti ad hŕdes transiret. Curtius sen. ꝯ. 52. & Dec. cōs. 213. per mortem enim vnius ex sociis finit societas, & nec in hæredem transit quantumcūque de illis facta fuerit mētio. l. nemo. §. adeo. ff. ꝓ socio. etiam si hoc pacto expressum esset. d. §. adeo. & quamuis essent plures socij semper morte vnius ex illis finitur societas etiam respectu omniū l. actione. §. morte. ff. pro socio. verū si filius socij mortui ytatur cum socio patris ijsdem institoribus & eadem societate, sicuti prius eius pater vtebatur, ea societas tacitè intelligitur renouata: quia accedente patientia & perseuerantia vtriusque in ea societate intelligitur renouata. argu l. item quæritur §. qui impleto. ff. locati. Alex. consi. 132. in 5. volu. in societate tamen vectigalium ex pacto transit societas ad hæredes, dum tamē ad id sunt idonei. d. §. adeo. ff. pro socio. & il i glo. quæ ponit tria que in casu isto requiruntur & quę recenset Fran. Mar. in 2. parte decis. 211.

Conclusio CV.

SOcietas præsumi tur renouata inter auiculū, & filios fratris præmortui cōtinuādo in eadē societate, vt si duo fratres insimul societatē inierint & vno eorū mortuo alter superstes cōtinuat cū filijs fratris societatē, eo casu censet renouata ea societas, ac si pater eorū filiorū viueret. Bal. i. l. si patru⁹. C. com. vtriusque iudi. Ale. consi. 132. in v. vol. circa principiū, quod procedit vbi patruus eandem solitam negotiationem continuasset, aliàs non, vt ibi per Alex.

Conclusio CVI.

EMens rem aliquam pro se & pro alio, si in instrumento sit dictum, ementem tam pro se quàm pro alio pecuniam soluisse conuentam, & nec dictum sit, de qua pecunia soluta sit, præsumendum erit in dubio soluentem soluisse de sua pecunia: ita quòd ab alio cuius nomine emit, poterit partem pecuniæ petere, si ille velit habere partem rei emptæ. Bald. in l. penul. C. si quis alteri vel sibi. Ale. con. 132. in v. vol.

Conclusio CVII

IS qui emit rem aliquam & soluit, præsumendum erit soluentem de sua pecunia soluere, & non ex communi. l. si defunctus, C. arbi. tute. Bald. & alij in l. ij. C. pro socio. & ita communiter teneri asserit Alex. consi. 134. in fin. in v. vo. & ea acquisita erunt acquirentis. Alex. ibid.

Conclusio CVIII.

LIcet exceptio dilatoria ante litem contestatam opponi debeat. l. ita demum. C. de procura. l. fi. C. de excep. & licet exceptio ea, quòd tu non es procurator, sit dilatoria, d. l. ita demum, tamen talis exceptio poterit quandocūque opponi etiam post sentētiam. l. licet. C. de procura. ob id quòd talis exceptio falsi procuratoris reddit iudicium retroactū nullum, ob id quandocunque opponi debet, quod non habet locum in aliis exceptionibus dilatoriis quæ non reddūt iudicium retroactum nullum. glo. & ibi laſ. in d. l. licet. C. de procura. Guid. Pap. consi. 61. nu. 2.

Conclusio CIX.

FRater fratrem simpliciter instituendo, non videtur vocare filios eiusdem instituti, nisi eos nominatim vocauerit, vel saltim sub nomine appellatiuo liberorum. Ita Cæpola consi. 54.

Conclusio CX.

DEcretum ex falsa causa interpositum à iudice est ipso iure nullum. l. i. §. hæc verba. ff. ne vis fiat. Guid. Pap. consi. 61. idem si fuerit interpositum ex causa falsa & vera: nā adhuc in totum vitiabitur. Dec. consi. 403.

Conclusio CXI.

RECipiens pedagia tenetur ad reparationem viarum & pontium & tenetur saluare soluētem in persona & bonis intra suum territoriū: ex his enim causis introducta sunt pedagia. Hostien. in summa in tit. de censi. Guid. Papę. cons. 65. in prin.

Conclusio CXII.

QVoties Baro, aut alius potens vsus est aliquo iure prætenso super non potentem & maximè quando ille arrestabat aut gagiabat, aut arrestari, aut gagiari faciebat sine causæ cognitione, tale factum ipsius Baronis aut alterius potentis præsumitur violentum & factum per vim. l. fin. §. penult. ff. quod met. caus. Guid. Pap. cons. 65. nu. 4.

Conclusio CXIII.

CONdemnatio expensarum in sententia diffinitiua, erit etiam ea condemnatio expensarum, & sententia diffinitiua, sicuti & condemnatio expensarum in interlocutoria erit etiam & interlocutoria. Guid. Pap. cons. 69. nu. 3.

Conclusio CXIIII.

PHarmacopolæ non debent aliquibus vendere venenū propter periculum vitæ hominum. l. iij. ff. de falſ. cōsilio tamen & consensu medici poterūt ipsum venenum vēdere, & dispōnere vt misceatur. Reb. in cōsil. reg. in tract. de mercatoribus minutatim vendentib. in glo. 4.

Conclusio CXV.

SCripturæ fieri debent expensis eius cuius sunt negotia, & alia etiam quæ pertinēt ad officium administratoris, quæ omnia fieri debent expensis eius cuius sunt negotia. l. idemque §. si ad vecturas. ff. pro socio. ita Constantinus in cōmēt. in const. regias arti. 176.

Conclusio CXVI.

NOtarij poterunt instrumenta confecta ad partium requisitionem retinere, donec eis satisfiat, arg. l. vēditor. §. si cōstat. ff. commu. prēd. Constāt. in com. in const. reg. art. 176. in prin.

Conclusio CXVII.

NOtarius poterit cogere partem ad suscipiendum instrumentum grossatum. Boer. in com. in consuet. Bal. in tit. de iurisd. om. iud. §. 6. in verbo, varia. & Cōstant. in loco quo suprà in superiori decisione.

Conclusio CXVIII.

ELigentes scienter indignum priuantur ipso iure electione. c. cum in cunctis, in fin. de elect. quod intelligendum est pro illa vice pro qua indignum elegerūt. c. inter dilectos. de except. vnde episcopus eligendo, vel instituendo quem indignum, est priuatus iure instituendi pro ea vice in eo beneficio in quo indignum instituerat, & nec videtur quòd episcopus instituendo velit cum eo dispensare, quia hoc ad solum Papam pertinet. Et patronus clericus præsentans minus idoneū priuatur facultate præsentādi pro ea vice. Guid. Pap. consi. 71. in print. Electio tamen facta vno ex electorib⁹ contempto, si ille contemptus non contradixerit, tenebit talis electio. erit cūm nulla talis electio ipso conquerente: aliàs tenet. Oldra. consi. 64. & Corne. consi. 181. volu. 2.

Conclusio CXIX.

SEcundum communem opinionem per testes singulares non probatur consuetudo: quare testes inducti ad eam probandam, si sint singulares circa actus consuetos, nō probant, debent enim conuenire circa aliquos actus. Cyn. in l. ij. C. quæ sit longa consuet. Io. And. in c. fi. de consue. Alexā. consi. 104. num. 113. vol.

Conclusio CXX.

EXceptio litis pendentiæ cum sit dilatoria, debet opponi in initio litis: aliàs non poterit obstare. Bal. in l. peremptorias, in fi. C. senten. rescind. non poss. Alex. consil. 106. nume. 21. 3. vol. & nisi in initio opponatur, non impedietur demū iudicium. Alex. ibid. num. 22.

Conclusio CXXI.

AD cognoscendum cuius naturæ sit aliquis contractus, attendi debet id de quo magis participat ille contract⁹, vt si fundum do pro centum aureis & pro vno equo, & quæratur nunc an talis contractus sit venditio, an verò permutatio? & concludi debet attendendum esse id quod plus valet, an equus, an illi centum aurei plus valeant quàm equus: nā si equus plus valeat, erit permutatio, aliàs erit emptio. ca. ad quæstiones, & quod ibi notatur, de rer. permut. Bal. in l. Aristo. §. j. ff. de donatio. Alexand. consilio 119. numero 5. in 3. volumin.

Conclusio CXXII.

MVlier etiam quæ transiuit ad secunda vota in successione filij sui mortui ab intestato, deficientibus aliis filiis illius matrimonii, qui erant fratres illius defuncti, præfertur omnibus alijs, etiam si essent fratres patrueles illius filij defuncti, & sic eo casu sola admitteretur ad sui filij successionem. Auth. defuncto, C. ad Tertul. Alexan. consil. 3. nume. 4. in 7. volum.

Conclusio CXXIII.

POena stupri in virgine commissi erit respectu ipsius virginis, quòd in monasterium detrudetur. olim quidem erat maior pœna, per §. item lex. de publ. iudic. institu. verum contra adulterum nō imponatur maior pœna. auth. sed hodie. C. ad leg. Iul. de adult. & adulterium maius est quàm stuprum, sequeretur maiorem pœnam imponi non debere viri gini quam adulteræ quæ passa est stuprum. Salic. in l. conuēticulam, circa fin. C. de episcop. & cler. Alexan. consi. 13. nu. 9. volu. 3.

Conclusio CXXIIII.

VBi quis probaverit se mutuo dedisse pecuniam alicui, non tamen certam summā mutuatam fuisse, hoc casu ille probans mutuam pecuniam, non tamen de certa pecunia, poterit petere quod sibi deferatur iuramentum suppletiuum super ea certa quantitate, quod illi erit deferendum, & suo iuramento standum erit super certa pecuniæ quantitate. Cepola cautela. 210. Iudex tamē poterit tale iuramentum refrenare iuxta illud quod sibi videbitur verisimile con currentibus quibusdam coniecturis. Constant. in constitut. reg. articulo 28. qui allegat. Rainer. de Forli. in l. j. ff. de in lit. iuran.

Conclusio CXXV.

IN causa appellat. in curiis supremis, vbi appellans est contumax, & appellatus comparet accusans contumaciam, illi appellato datur congedium à appellantem contumacem, sauf li compareat intra tempus statutum. quo elapso si non cōparuerit, expedietur ipsum cōgediū per grapharium, per quod congediū declarabitur appellans cōtumax, & dicetur bene iudicatum, & malè appellatum, ipsum appellantem in expensis condemnando erga appellatum, & in emenda erga regem. Audietur tamen ipse appellans si compareat antequam congedium expeditum fuerit & parti traditum, refutis expensis. ita Ioan. Imbertus in sua practica causarum forensium in 2. libr. in ca. comme on pourra proceder à contumacier le defaillant és causes d'appel.

Conclusio CXXVI.

VBi verò appellans cōparet, & appellatus est contumax, vel vbi appellatus qui est anticipans comparet, & appellans qui est citatus in vim literarum anticipationis non comparet in die assignationis, dabitur congé & default, & ille appellatus & anticipans proponet suam petitionem super vtilitate defectus, qui si demum non compareat in secūdo defectu, dabitur tunc contra appellantem non comparē tem secundus defectus cum ipsa, sauf quo pendente si non compariuerit penes grapharium, ea acta proponentur vnà cum expletibus, & cum ipsis literis appellationis, vel anticipationis, & per curiam cunctis visis, & ea sententia visa, adiudicabitur vtilitas illorum defectuum. ita Imbertus in eo loco iam allegato in decisione superiori, & in c. contre l'intimé ou appellant. alioqui idem dicendum in eo appellante qui comparet contra appellatum qui non comparet.

Conclusio CXXVII.

IN curijs autem inferioribus tam cōtra appellatum, quàm contra appellantem contumacem semper dandi sunt duo defectus, quibus elapsis, si appellans non se præsentauerit, dicetur eum contumacem, & bene iudicatum. quod si appellatus non se præsentauerit, dicetur bene appellatum & malè iudicatum, & neque his casibus aduertendum erit ad merita causæ ipsius appellationis, & hoc in odium contumacis. ita Imbertus in loco iam citato in superiori decisione in ea. és cours infericurs.

Conclusio CXXVIIII.

LIcet confessio facta sine causa non valeat, neque præiudicet, tamen confessio solutionis facta etiam in absentia aduersarij probat ipsam solutionem, licèt ea confessio facta sine causa non probet ipsam obligationem, per l. Aurelio. §. fin. de lib. legata. Constant. in commen. in constitu. reg. articu. 28.

Conclusio CXXIX.

DIuitiarum augmentum vel diminutio de facili obuenit, quare nō sequetur, quòd licèt probatum sit quem semel fuisse diuitem vel pauperem, quòd hodie talis præsumatur: quia in his quæ tempore variantur, de præterito non infertur ad præsens. l. spadonem, §. qui absolutus, & ibi notatur. ff. de excuſ. tutor. Alex. consi. 27. numer. 4. in 7. vol. Secus tamen in his quæ cursu temporis non variantur: tunc enim ex præterito benè infertur in futurum, vel ad præsens. laſ. in l. prætor ait, §. prætor ait, nu. 12. ff. de edendo.

Conclusio CXXX.

VBi probare aliquem viuere, vel vinum fuisse certo & limitato tempore, est à principio fundamentum intentionis alicuius, oportet eum probare de vita illius temporis: nec sufficeret probare quod antea viuus fuerit. l. spadonem, §. qui absolutus. ff. de excuſ. tuto. vbi autem à principio motum est fundamentum intentionis alicuius, & alter etiam à principio habeat necesse se fundare in vita, tunc aduersarius non dicetur probasse de morte illius, licèt probauerit quòd longissimum tempus est quo ille fuit nat⁹, nisi probet quòd est vltra centum annos. l. fin. C. de sacroſ. eccleſ. l. an vſusfructus. ff. de vſufru. Alex. consilio 27. circa finem in 7. vol. & sic qui mortem allegat, eam tenetur probare: sicuti & qui vitā allegat, eam tenetur probare. Boer. decis. 288.

Conclusio CXXXI.

SI testis deponens de ætate, reddendo causam sui dicti: vel si interrogatus de causa scientiæ, dicat se scire per aspectū corporis, non dicetur probare ætatem sufficienter: quia est potius iudicium quàm testimonium. Bald. in l. solam. C. de testi. nam sicut sententia lata ex aspectu non probat. l. minor 25. ff. de minor. ita nec testimonium ex aspectu probat. Ale. consi. 29. nu. 4. in 7. vol.

Conclusio CXXXII.

PRæsens in aliquo actu non sequitur quod fuerit intelligens eorum quæ ibi aguntur: quare si testis dicat aliquē fuisse præsentem in aliquo actu, non per hoc probaretur ꝙ fuerit intelligens. l. j. in fin. & ibi hoc notat Bart. ff. de author. præstan. Saly. in l. testium. C. de testib. Alexand. consil. 29. nu. 20. in 7. vol. & hæc procedunt in teste, qui attestatur de præsentia alicuius. Cæterum si de sui præsentia, & tunc præsentia propria deponentis bene includit intelligentiam. l. diem. §. si coram. ff. de arbitr. laſ. in l. ij. §. fi. nu. 20. 21. ff. solut. matri. quòd si notarius in aliquo actu dicat quem fuisse præsentē,

Universidad de Deusto
Biblioteca

vel si scriptura attestetur de presentia alicuius, tunc præsens dicetur & intelligens. Socin. consi. 114. in 1. vol.

Conclusio CXXXIII.

INstrumentum productum in iudicio & deperditum, si fuerit iudicis authoritate registratum, tale instrumentum registratum bene probat. Ange. in authent. vt fratrum filij. nu. 3. Iaſ. in authent. si quis in aliquo. ver. sexto fallit. C. de eden. & illa est communis opinio quod exemplo instrumenti registrato authoritate iudicis fides est adhibenda. Deci. consi. 36. nu. 2. quod Alex. consi. 108. in 3. volu. videtur limitare vt probet contra eum qui fuerat citatus ad videndum produci illud instrumentum, & registrari, & non contra alium.

Conclusio CXXXIIII.

COntra furem qui furto subſtraxit aliquod instrumentũ originale, probato furto contra ipſum, tenor instrumẽti per ſolum iuramentum probabitur. per l. ſi quando. C. vnde vi. Alex. & Iaſ. in authent. ſi quis in aliquo, verſic. in quantum. C. de eden.

Conclusio CXXXV.

REſignatio beneficij cum aſſignatione penſionis ſpectat ad ſolum pōtificem tam in beneficijs collatiuis quàm electiuis. Feli. in cap. ad audientiam, de reſcript. Boer. deciſ. 2. in ſuis deciſ.

Conclusio CXXXVI.

PRomittere vendere, renuntiare, aut donare, ſeu promiſſio de vendendo, donãdo, aut renũtiando, aliud eſt quàipſa venditio, donatio, ſeu reſignatio. l. j. C. de pact. pig. Boer. deciſ. 3. in prin. & talis promittens vendere, non tenetur præciſè vendere, etiam ſi habeat facultatem tradendi, ſed præſtando intereſſe liberatur. Deci. conſil. 503. & 138.

Conclusio CXXXVII.

IVriſdictionis poſſeſſio etiam per vnicum actum exercitij iuriſdictionis quæri ſolet. Bar. in l. j. §. hoc interdictum. ff. de act. itin. priu. Chaſſa. in com. in conſuet. Burg. in tit. des iuſtices, in rub. num. 104.

Conclusio CXXXVIII.

SI mulier multa bona mobilia in dotem dederit Inuentori zata, ſi illa conſumpta fuerint cõſtante matrimonio, non tenebitur ipſe vir, nec hæredes eius ad æſtimationem eorũ bonorum. Bal. in l. de his. C. de dona. inter vir. & vxor. Chaſ. in tit. des droictz & appartenances. §. ij. in gl. & acqueſts. nu. 18. & in §. 24. in gl. nu. 9. poterit tamen mulier quod ſupererit petere, & ea habere, vt ibi per Chaſſa.

Conclusio CXXXIX.

DE iure communi relationi, ſeu denuntiationi factæ per æſtimatores æſtimarum ſuper damno dato non debet ſtari quoad plenam fidem faciendam, iuxta notata per Bart. in l. diuus. de cuſtod. reor. verum ex conſuetudinibus & ſtatutis locorum communiter eſt prouiſum, quòd ſuper damno dato per accuſatos, & ſuper æſtimatione ipſius damni ſtatur relationi ipſius officialis in illis cauſis damnorum datorum. Alex. conſ. 137. 7. volu.

Conclusio CXL.

VErba hæc, pleno iure, important, ac ſi dictum eſſet, abſque vlla diminutione. Bal. in l. precib. C. de impu. Alex. conſ. 140. nu. 2. in 3. volu.

Conclusio CXLI.

CONiunctorum appellatione non veniunt ſpurij. l. ſi ſpurius. ff. vnde cogna. & ſic ſpurij, aut aliij inceſtuoſi non dicuntur habere coniunctionem ratione agnationis vel cognationis, niſi quoad matrimonium impediendum. l. nõ facilè. §. affines. ff. de grad. cog. reſpectu verò ſucceſſionis nulla eſt coniunctio. Alex. conſ. 144. in 7. volumin. & conſilio 60. volum. 2. ita vt nec frater ſpurius ſuccedat fratri ſpurio. Ale. ibid. nu. 17.

Conclusio CXLII.

VBi verba poſita in aliqua diſpoſitione ſunt clara, inſpecta propria ſignificatione, nullus eſt locus interpretationi. l. ille aut ille. §. cum in verbis. ff. de leg. iij. l. continuus. §. cũ ita. ff. de verbor. oblig. vbi autem in aliqua diſpoſitione ſunt verba quę duplicem habeãt ſenſum, tunc ea verba ex ſequẽtibus & præcedentibus declarabuntur. l. ſi ſeruus plurium. §. final. & l. qui filiabus, in prin. ff. de leg. j. Bart. in l. ſi. ff. ad Treb. Alex. conſ. 167. in 7. volu.

Conclusio CXLIII.

QVis poteſt interpretari ſuam confeſſionem. Bald. in additio. ſuper Specula. in tit. de poſitio. verſ. poteſt quis. quod procedit vbi cadere poteſt interpretatio, nempe vbi verba eſſent dubia: ſed vbi eſſent clara, tunc nulla poſſet cadere interpretatio. Alexand. conſil. 307. numero 5. in 7. volumine.

Conclusio CXLIIII.

AEtas probari poteſt per parentes, non quod parentes ſu per ætate plenam fidem faciant ipſi iudici. gl. in l. etiam. ff. de probat. Conſtan. in ordinationes regias. artic. 54.

Conclusio CXLV.

APpellans excuſatur ab expenſis & emenda, vbi pronuntiatur in parte bene iudicatum, & in parte maſe iudicatum, tunc enim hinc inde fieri debet expenſarum compenſatio. cap. Rainutius, & capit. Rainaldus, de teſta. ca. cùm Ioannes, de fide inſtru. Bar. in authent. hodie. C. de iudi. Conſtan. in ordinat. reg. art. 118.

Conclusio CXLVI.

EXecutio ſententiæ nõ poteſt fieri ſine citatione, ſiue fiat in bonis, ſiue in perſona, quia vbicumque abſenti poteſt competere aliqua defenſio, ſemper ille citari debet etiam in notorijs. cap. fi. de offi. deleg. in 6. Inn. in c. tua. de cohab. cle. Conſtan. in ordi. reg. arti. 120.

Conclusio CXLVII.

VErba prolata ad complacentiam non inducunt diſpoſitionem, puta ſi dicatur, de omnibus rebus meis faciam ad tuum libitũ, vel ſi quis dicat alicui, omnia bona ſunt tua, ea enim verba, & ſimilia nihil diſponunt. gloſ. in l. ij. verſ. ipſi ſunt. in quib. cauſ. coloni, cenſiti, libr. xj. C. Iaſo. in l. j. §. ſi quis ita. num. 11. ff. de verbo. obliga.

Conclusio CXLVIII.

TEſtes qui ſunt producti ad probandum certam ſummã pecuniæ, ſi anditi depoſuerint de diuerſis ſummis, non probant, imo varij reputantur: oportet enim quod appareat eos deponere de eadem quantitate & ſumma, ita vt tunc locum nõ poſſit habere regula, in maiori ſumma minor inest, quia in teſtibus de diuerſis ſummis deponentibus, quando vna ſumma eſt probanda, non habet locum ea reguia. Iaſ. in l. j. §. ſi ſtipulanti, num. 9. ff. de verbor. obligat. Alexan. conſil. 50. numer. 10. in 5. volumin. & hoc procedit in probando mutuo: in quo probando ſaltim duo teſtes debent conuenire de ſumma quæ petitur. Alexand. conſil. 64. nume. 10. in 2. volumin.

Conclusio CXLIX.

PAter & mater expendens aliquid iu rem filij non videtur impendere animo donandi, ſed animo gerendi negotiũ filij: quòd ſi pater aut mater aliquid impenderit in perſona filij, hoc tunc videtur feciſſe animo donandi. l. alimẽta. C. de nego. geſt. Paul. Caſtr. in l. donationes. §. ſpecies. ff. de donat. nu. 2. non enim circa rem videtur pietas, ſed bene circa perſonas. Bald. in d. l. alimenta.

Conclusio CL.

DOnans vel legãs alicui vſumfructum ex tali fundo, vel talis fundi vſumfructum, vel donans aut legans alimenta ex tali fundo, videtur ſolum vſumfructum abſque ꝓprietate legaſſe, toto tit. de vſufr. leg. Bart. in l. donationes. §. ſpecies. ff. de dona. & in l. iiij. ff. de alimen. lega.

Conclusio CLI.

OFficialis remotus ab officio propter ſuam culpam debet habere ſalarium pro tempore quo ſeruiuit, non pro futuro tempore quo non ſeruiuit. Bart. & Iaſ. in l. diem functo. num. 45. ff. de offic. aſſeſſo.

Conclusio CLII.

ASſeſſor remotus ab officio ſua culpa, perdit quidem ſalarium pro futuro tempore, ſed non pro præterito tempore, quoniam ratione ſeruitij debet cõſequi ſalarium. nec enim debuit gratis ſeruire poſtquam fuit toleratus, & ſic cõſequetur quidem ſalarium pro eo tempore quo ſeruiuit, & computabitur tempus à die remotionis, & non à die culpæ commiſſæ. Iaſo. in l. diem functo. numero 78. ff. de offic. aſſeſſor.

Conclusio CLIII.

MAter dãs filio ſuo res aliquas in peculium, videtur pleno iure eas res concedere, ita vt talis conceſſio videatur eſſe vera donatio. l. donationes. §. ſpecies. ff. de donatio. & ibi docto.

Conclusio CLIIII.

PEculiũ à patre filio cõceſſum, ſi in emancipatione ipſius filij non fuerit a demptum per emancipationem, videtur confirmatum, ita vt valeat titulo donationis. l. donationes, §. pater, & ibi Roma. & alij. ff. de dona. idem dicendum de donatione facta filio in poteſtate: quæ licèt non valeat, validabitur tamen per emancipationem. Roman. ibi in ea lege. & ſicuti

ſicuti donatio à patre facta filio in poteſtate cõfirmatur per mortem patris donantis, ita & per emancipationem cõfirmabitur ea donatio inualida per l. donationes, C. dona. inter vir. & vxor. ita Roma. & Caſtren. in d. §. pater.

Conclusio CLV.

VIcarius Epiſcopi vt ſuſpectus recuſari poteſt ex perſona ipſius Epiſcopi: vnde ſi Epiſcopus eſt ſuſpectus, poterit ſtatim eius vicarius vt ſuſpectus recuſari, & hoc ſiue ille vicarius procedat vt vicarius, ſiue vt delegatus, c. inſinuante. & ibi Panorm. nu. 2. de offi. & poteſtate delega.

Conclusio CLVI.

HOdie de iure nouiſſimo tutor teſtamento datus, & cui aliquod legatũ relictum fuit in eo teſtamento, perdit illud legatũ ſi filij ſui tutelã nõ aſſumpſerit, & hoc nulla habita differentia ſeu diſtinctione an contẽplatione compenſationis, ſeu compenſandi oneris ipſius tutelæ hoc reliquerit, an verò aliàs ipſe teſtator tale legatũ eſſet facturus. Bart. Bal. Sal. & Caſt. & Iaſ. poſt Alex. ibi in l. ſi legatarius. C. de leg. §. his autem. in authen. de hæred. & falci. & in auth. hoc amplius. C. de fidei. & hãc cõmunem opi. ſequendã eſſe inquit Rom. cõſ. 235. ver. eſt videndum, niſi tutor electus impediretur ab exercitio aliquo iure prohibente eum à tutela, vt ſi milite, qui nõ poteſt eſſe tutor. l. ab adminiſtratione. C. de le. tametſi ille tutor eligatur, & fiat illi legatũ in eo teſtamento in quo eſt electus tutor: ſi demũ propter militiã excuſetur, obtinebit nihilominus illud legatũ, & neque cogetur tutelã aſſumere, à qua iam excuſatur. Idem & in minore cenſendũ erit. glo. & doct. d. l. ſi legatarius. & Deci. conſi. 178.

Conclusio CLVII.

TVtor datus in teſtamento, & qui fuit datus ſubſtitutus pupillariter pupillo inſtituto, nõ perdit ſubſtitutionẽ, tametſi à tutela excuſetur. l. amiciſſimos, in prin. ff. de excuſ. tuto. Bart. in l. poſt legatũ. §. amittere, ff. de his quib. vt indig.

Conclusio CLVIII.

NAtura copulæ eſt diuidere copulata, & pariter & æqualiter coniungere. l. ij. C. ſi plures vna ſenten. quare ſi aliquid legetur Epiſcopo & capitulo, Epiſcopus dimidium habebit, & capitulum alterum dimidium. Ioan. Andre. in c. requiſiuiſti. de teſtam. Cepola conſi. 52. nu. 4.

Conclusio CLIX.

DEiure antiquo creatus tutor in teſtamento, in quo illi eſt factũ legatũ cum iniunctione oneris tutelę, perdebat tutelã, ſi tutelam nõ aſſumebat, cꝙ legatum veniebat in vtilitatem pupilli. l. ſi legatarius. C. de lega. quæ regula nõ ꝓcedebat in eo qui non poterat eſſe tutor iure prohibente ꝙ l. ab adminiſtratione. C. de leg. vt in milite & minore, vt iam fuit declaratum in deciſione 156. in hac parte, vel niſi is cui legatum factum eſt, eſſet conſanguineus teſtatori, per l. tutor. §. qui tutores. ff. de excuſa. tut. verùm ſi legatum tutori relictum eſſet contemplatione ipſius legatarij & non propter onus tutelæ, eo caſu relicta tutela poſſet legatum petere. l. Neſennius. ff. de excuſ. tuto. in dubio autem legatum relictum tutori, cenſetur relictum contemplatione oneris tutelæ, & hoc vt facilius ille inuitetur ad ipſam tutelam ſubeundam. Alexã. in d. l. ſi legatarius, in ſi. Rom. conſi. 235. in prin. de iure autem quo vtimur ſecus eſt, vt iam fuit declaratum in ea deciſione 156.

Conclusio CLX.

LEgitima filijs debetur deducto ære alieno & funeris expenſa, l. Papinianus. §. quarta. ff. de inof. teſta. debetur tamen ea legitima ante legatorum ſolutionem, & quæ legata minimè diminuunt ipſam legitimam, ſed ea deducta legata demum exoluuntur. §. quamobrem, in authen. de reſti. & ea quæ parit. & Iaſ. in l. ſcimus. nu. 8. de inof. teſt. Boer. dec. 145. numero 3. Solui enim debent legata poſtæs alienum deductum, & poſt filij legitimam. Salycet. in l. omnimodo. C. de inof. teſt. nu. 5.

Conclusio CLXI.

DElegatio propriè fit, quando quis per ſtipulationem tanquam debitor delegantis aliquid promittit credito ri ipſius delegãtis, & cum ab eo creditore acceptatur, & hoc præcedente iuſſu ipſius debitoris: & ſic ad hoc vt ſit delegatio, oportet ꝙ præcedat iuſſus debitoris delegantis. Secũdò quòd ille qui delegatur ſit debitor delegantis principalis. Tertiò quòd hoc fiat per ſtipulationem: alioquin ſi quis ꝓmittat non præcedente iuſſione debitoris principalis: aut ſi ille qui delegatur non eſt debitor ipſius debitoris delegãtis: aut ſi abeſſet ſtipulatio, nulla diceretur delegatio. l. delegare, j. & ij. & ibi Bart. & Caſtren. ff. de noua. Iaſ. in l. ſingularia. nume. 36. ff. ſi cert. petat. Alexand. conſ. 10. in 2. vol. nu. 8.

Conclusio CLXII.

QVi promittit pro alio, vel qui promittit illud quod aliius debet, non liberat debitorem: quia videtur acceſſoriè obligari. reg. l. ſi pro te. ff. manda. Alexand. conſilio 10. numero 6. in ij. volumine, & neque hic poteſt dici delegatio, cum non interuenerint ea quæ in delegatione requiruntur, de quibus in præcedenti deciſione. Et propterea vbi non eſt delegatio, non erit liberatio: & quòd neque liberabitur debitor principalis. Alex. in eo conſilio.

Conclusio CLXIII.

VBi verò actor plene probauit ſuam intentionem, & reus ſuam exceptionẽ, nec clare nec concludenter probauerit, debet reus ſuccumbere, & actor obtinet. l. matrẽ. C. de ꝓba. cap. auditis, de ꝓſc. Bar. in l. non ſolum. §. ſed vt probari. ff. de noui oper. nun. Alex. in l. ex facto. §. ſi quis rogatus, in fi. ff. ad trebell. Quod procedit etiã vbi reus ſemiplene probauerit. Alex. conſ. 58. in prin. in 5. vol.

Conclusio CLXIIII.

FIlij poſiti in conditione non cenſentur poſiti in diſpoſitione, & faciunt tales filij deficere fideicommiſſum, & venient ad defuncti hereditatem ab inteſtato tanquam proximiores. Deci. conſi. 545. & ideo ſi quis pater filium inſtituerit, & quem grauauerit reſtituere hereditatem ſi decedat ſine liberis, eo caſu liberi ſuſcepti excludent ſubſtitutum: & hoc operatur ea conditio, ſi decedat ſine liberis: & hoc procedit ſiue illa conditio apposita ſit in teſtamento, ſiue in contractu matrimonij: nam ſemper filij ſuſcepti excludent ſubſtitutũ, & ſuccedent patri mortuo ab inteſtato. l. Lucius, & ibi glo. ff. de hæred. inſti. & Boer. deciſ. 155. nume. 15. non quòd filij ſuſcepti dicantur ſuccedere ex teſtamento in vim illius clauſulæ tanquam ſubſtituti, ſed ſolum ab inteſtato ſuccedent, ſi eorum pater nullum fecerit teſtamentum. gloſ. in d. l. Lucius. de hered. inſti. & ibi Bal. & Ale. in l. ex facto. §. ſi quis rogatus. ff. ad trebell. Ioan. de Imola, in d. l. Lucius, poſt Barto. vbi inquit eam opinionem cõmunem eſſe. propterea filij ſi patri ſuccedunt ab inteſtato, cùm non ſuccedant tanquam qſubſtituti in vim illius clauſulę, nõ poterunt reuocare alienata per patrem, ſi forte pater ipſe aliqua bona ex ea hereditate alienaſſet. Bar. in dict. l. Lucius. & neque impediet talis conditio quin pater inſtitutus, & ita grauatus poſſit aliquem inſtituere in illis bonis, & neque impediẽt filij. ſi forte eorum pater ita grauatus aliquod delictum commiſerit, quin ea bona fiſco acquirantur. Guid. Pap. deciſ. 39. & ibi poſt multa inquit gloſſ. & Bart. opinionem in ea l. Lucius. ff. de hæred. inſtit. ſeruari, & ab ea in iudicãdo non eſſe recedẽdũ. Quę tñ regula fallit, vbi de filiis maſculis facta fuiſſet mẽtio: vt ſi teſtator dixiſſet, ſi filius meus filiis ſine maſculis deceſſerit, talẽ ſubſtituo, tunc filij maſculi ſuſcepti cenſenẽ tacitè vocati, & venient ad hæreditatem tanquam ſubſtituti ex ea diſpoſitione teſtatoris. Habent enim ea verba duo capita in ſe. Vnum eſt maſculorum incluſiuum, & alterum fœminarum excluſiuum, propterea excluſis fœminis maſculi reperiuntur vocati. Guid. Papæ deciſ. 184. & ſic eo caſu filij maſculi poſiti in conditione cenſentur vocati in diſpoſitione. Fallit & ſecundò, vbi teſtator ſub duplici conditione alternatiua ita dixiſſet, ſi talis filius meus hæres inſtitutus moriatur ſine liberis, aut eius liberi ſine liberis: vel etiam ſi copulatiuè ita dicat teſtator, ſi filius hæres meus decedat ſine liberis, & eius liberi ſine liberis, talẽ ſubſtituo: his caſibus propter talem duplicem conditionem filij cenſentur vocati tãquã ſubſtituti ex illis verbis: & ſic cẽſenẽ eſſe poſiti in diſpoſitione. Bart. in l. centurio. ff. de vulg. Guid. Pap. dec. 184. Iaſ. in ea l. centurio. in hoc caſu poſteriori tenet cõtrarium, quem ſecutus eſt Curtius ſenior conſi. 63. nu. 5. & ibi inquit etiam eo caſu filios ſemper poſitos eſſe in conditione ſicuti in primo caſu, & eam opinionem communem eſſe aſſerit ibi.

Conclusio CLXV.

TEſtator in præiudicium creditoris non poteſt prohibere ſuorum bonorum alienationem, & neque poteſt impedire ius creditoris quo minus bona vendantur. l. creditoris arbitrio. ff. de diſtra. pigno. & ideo nõ poterit impedire teſtator quin creditores exactionẽ faciant in bonis ipſius teſtatoris. Bal. in l. rem quam, in fi. C. ſi aduer. vend.

Conclu

Universidad de Deusto
Biblioteca

Conclusio CLXVI.

SCriptura in iudicio producta,& in actis registrata, faciet fidem, licèt demum nō reperiatur originalis scriptura. Bal. in l.fin.C.de fide instru.Rebuf.in comment.in const.regias, in tracta.de chirogra.& cedula.recog.in præfa.nu.70.

Conclusio CLXVII.

PRiuilegiatus qui certat de damno vitando præfertur priuilegiato qui certat de lucro captando,atque contra talem priuilegiatum certantem de lucro captando, alter vretur suo priuilegio, cùm certet de damno vitando.l.fin.ff.ex quibus causis.Bald.in authent.perpetua, C. de sacrosc.eccles. Deci.in reg.in re obscura.ff.de regul. iuris.

Conclusio CLXVIII.

FEudum de sui natura nobilitat possessorem.ita Anto.de Isernia,in vsib.feudo.in tit.de Capitaneo qui curiam vendidit.quare tenentes feudum, & dummodo illo sint inuestiti,& de ipso fecerint homagium, non tenentur ad contribucionem talliarum.Guid.Pap.decis.385.nisi tale esset feudum pro quo daretur annuus census: nam tunc magis accederet ad naturam emphyteusis, quàm ad naturam feudi. Decius consil.138.

Conclusio CLXIX.

FIlia cui pater secundò nubenti dotem constituit non facta mentione de prima dotis constitutione quam pater fecerat in primo matrimonio, non poterit petere præter eā dotem in secundo matrimonio constitutam.l.dotem.ff.de iure dotium.Guid.Pap.decis.315.& sic non ambas dotes petet filia, sed erit contenta ea quæ secundo marito fuit constituta.

Conclusio CLXX.

PVpillo carente tutore poterit interim dari curator ad negotia & ad lites.l.si impuberi,& l.curator.ff.de tuto.& curator.datis ab his Bald.in l.contra iuris ciuilis regulas.ff.de pactis.

Conclusio CLXXI.

AD hoc vt testamentum patris teneat, debet filius in eo institui,aut exhæredari:ita vt non sufficiat ei aliquid relictum fuisse per fideicommissum,vel quod ille substituatur per fideicommissum.Bart.contra glos.in l.scimus.§.cùm autem.C.de inoffic.test. & hoc obseruari in iudicando,asserit Guid.Pap.decis.421.

Conclusio CLXXII.

EXcēptionis præscriptio à parte opponi debet contra actionem à parte aduersa propositam.Bald.& Sali.in l.sicut.C.de iud.Bal.in l.j.C.si aduer.credi.& quòd semper à parte opponi debeat ad hoc vt illius habeatur ratio tenet Boer. decis.344.nu.8.& ibi hoc tenet,& hanc esse communem opinionem ibi asserit. Præscriptio enim non tollit actionem ipso iure,sed ope exceptionis.Bal.in rubr.C.si aduersus credi.de Anchar.& Fely.in cap.ad aures.de præscr.& Boer.in ea decis.nu.3.& sic iudex licèt videat ex actis præscriptionem inesse, si tamen illa exceptio à parte non fuerit opposita, iudex illius rationem nō habebit, quia à parte opponi debet: posset tamen iudex ex se ad eam præscriptionem aduertere, si velit,sed non quod ad hoc teneatur,si nolit,per l.nō quicquid.ff.de iudi.ita Boer.in eo loco.

Conclusio CLXXIII.

REmedium.l.ij.C.de rescin.vend.non habet locum in cōtractu locationis & conductionis ad modicum tempus. Masuer.in tit.de emptio.versi. item pro re mobili.& hoc de consuetudine receptum esse asserit Rebuf.in constit.reg.in tit.de rescis.contractuum,artic.vnico in gl.15.nu.5.qui inquit ibi Masuerij opinionem in praxi seruari.& ea lex etiam in rebus mobilibus non habet locum, nisi qui deceptus est esset minor: nam tunc minor deceptus posset agere eo remedio.l.ij. vt per Rebuffum in eo loco,n.34.limitatur tamē hæc regula quòd in rebus mobilibus non habet locum.l.ij. quando illa res mobilis esset pretiosa,& magni valoris:nam tunc decepto competeret illud remedium.l.ij.vt ibi per Rebuf.nu.36.& adde quod dominus directus ad cētum perpetuum rem aliquam transferendo, non poterit agere eo remedio illius l.ij.tanquam deceptus vltra dimidium, & neq; emphyteuta audietur ad petendam diminutionem census tanquam deceptus vltra dimidium.Masuer.in tit.de loca.§. item si dominus tradendo.

Conclusio CLXXIIII.

QVamuis donatio simpliciter facta à patre filio in potestate non valeat, tamen morte patris donantis confirmatur,dummodo traditio saltim ficta interueniat.Dec.cōs. 296.quòd si interim res donata à patre fuerit alienata, tenebit ea alienatio,vt ibi per Decium: & sicuti morte patris ea donatio confirmatur,ita & emancipatione subsecuta. Corne. cons.42.in prin.in 3.volu.Donatio tamen à patre filio facta propter benemerita non confirmatur morte patris donantis,si benemerita non fuerint expressa ab ipso patre donante in ipso cōtractu donationis: ita vt propter talem defectū insertionis benemeritorū corruat talis donatio, & corruat, inquam,in toū,ita vt nec morte patris confirmetur. Chassa. consi.7.num.9.cum sequentibus.& Ang.in l.si donatione, & ibi Roma.C.de collat.& Constant.in constit.reg.art.133. quare quis debet esse cautus quando facit talem donationē propter benemerita,vt scilicet nō faciat eam propter benemerita:nam si ea apposita sint,& de eis non appareat, nō cō firmabitur talis donatio per mortem patris donantis, vt ibi per Constantinum.

Conclusio CLXXV.

EX generali consuetudine regni Franciæ fructus ecclesiastici,qui iam acquisiti sunt, transmittuntur ad hæredes. ita glossator pragmaticæ sanctionis in tit.de Annatis.§.item q̄ si ecclesia.in verbo videlicet.

Conclusio CLXXVI.

CAstrum in se habet iurisdictionem, & quam in se continet.Innoc.in cap.ex literis,nu.2.de iur.patr.& ibi Panor. qui inquit ibi castrum in se continere districtum & iurisdictionem ex consuetudine seu statutis hominum, & non de iure communi:& inquit Innoc.in cap.cum ad sedem, de restit.spoliat.quòd Castro certum territorium consuetum est assignari,quod sibi in iurisdictione debeat respōdere,& vult Ludou.Roma.quod castrum, villa, & similia in se continēt iurisdictionem.

Conclusio CLXXVII.

CAstro vendito simpliciter,censetur venditum cū omni suo iure.scilicet iurisdictionis & imperij.l.i.in fin. & ibi Bald.& alij.ff.de offic.eius.Boer.decis.50.nu.11.Roma.cōs. 444.nu.6.

Conclusio CLXXVIII.

VErba testium etiam latissima quandoque ciuiliter intelligi debent,atque ad moderationem reduci, ne in falsum incidant:vbi si iuxta verborum corticem intelligerent, impossibilis foret euitatio falsitatis. Hāc regulam dat Rom. cons.390.in princ.quare si testis dixerit, non præteribit dies quo tale quid factū nō fuerit, licèt demum probetur quod aliquibus diebus id non actum fuit, non per hoc falsum inducitur:quia ad ciuilitatem verba reduci debēt.text.cum gl. in c.tenor.31.dist.cap.proposuisti.32.dist.& Rom in eo cōsilio.Idem si testis dixerit,quòd assidue,quotidie,vel semper quid factum fuisse, non propterea incidet in falsum ille testis, quamuis probetur aliquo momento temporis id non fuisse factum.Felyn.in proœm.Decreta.sunt enim verba testis ciuiliter intelligenda ne incidant in falsum.Roman.eo loco.

Conclusio CLXXIX.

SI quis alicui donet castrum, videtur etiam & territorium ipsius Castri donare,cum iurisdictio sit indiuisibilis, & cū sit castro concessa,ergo & territoria.Bald. in l.j.§.in initio.ff. de offic.præf.vrbis.per l si aquæductus. ff. de contrahend. empt.

Conclusio CLXXX.

ADministrator qui pecuniam domini credidit, liberatur cedendo actionem ipsi domino.l.si cum.§.j.ff.de exercito. & ita pro illis nominibus non tenetur soluere domino creditam pecuniam, sed solum tenetur cedere ipsi domino actiones sibi competentes.gloss.in l.j.in verbo, poterit.ff.de instit.acquirit enim sibi ille administrator qui pecuniam credidit actiones.l.si maritus, vbi Bald.C.de distra.pigno.& demum eas ipsi domino tenetur cedere & sic liberatur. Quod procedit,dummodo illi debitores essent soluēdo, & idonei eo tempore quo credita fuit pecunia. Quod si demum effecti essent non soluendo illi debitores,non teneretur ipse administrator: sufficit enim ad hoc vt administrator sit liberatus quod tempore contractus debitores erant soluendo,& fecit tales contractus vt bonus paterfamilias.l. negotium alienum.C.de nego.gest Decius in consilio 533.numer.3.in 4.part.

Conclusio CLXXXI.

PAter vni ex filijs plus quàm alteri potest relinquere, dū tamen quod relinquitur vni ex filijs non sit minus legitima.

tima.l.parentibus.Cod.de inof.test.& ibi Bar.Deci.con.547. in 4.volum.

Conclusio CLXXXII.

TEstator si centum Titio legauerit vt emeret fundum, non cogitur ille Titius ad eum fundum emendum.l.Titio centum,in prin.ff.de condi.& demon. & poterit ille Titius recedere à tali dispositione testatoris, vt quæ facta sit in sui fauorem: cui potest renuntiare.l.si quis in conscribēdo. C.de pact.Deci.consi.547.nu.2.

Conclusio CLXXXIII.

HOstium incursus dicitur vis maior,& computatur inter casus fortuitos.l.j.& ibi Salyc.C.de commo.

Conclusio CLXXXIIII.

IVdex qui aliàs est incompetens, potest tamen dicendo ius super ea incompetentia condemnare in expensis partem, per l.enim quem temere.ff.de iud.c.vt debitus honor. de appel.& ibi etiam Panor.idem Panor.in c.ex tenore, & ibi glo. de rescrip.de Aticha.in cle.j.versi.si primo.de rese.non potest tamen iudex incompetens partem mulctare. Spec. in tit. de expen §.fin autem.nu.10 & ita Ioan. And.in verbo,significationibus.Iaf.tamen in l.ex quacūque.nu.13.ff. si quis in ius voca.non ierit.tenet secundum communem sensum, quod citatus coram iudice incompetenti potest mulctari.quod etiam videtur tenere Ioan. And. in eo loco iam citato, q̄ de iure canonico id quidem non licet, quāuis ex hoc cōcedat.

Conclusio CLXXXV.

IN contractibus in quibus dominium non transfertur,æstimatio ibi posita non facit emptionem ex natura contractus,vt in commodato,locato, deposito, & similibus contractibus:tunc æstimatio ibi facta non faciet emptionem,& neque faciet recipientem plus teneri quàm exponat natura illius contractus, & operabitur ea æstimatio hūc effectū, vt ex illa sciatur valor,& precium ipsius rei, eo casu quo ea res commodata aut locata esset deperdita, vel deteriorata. In contractibus verò in quibus transfertur dominium, & in quibus ex natura ipsius contractus æstimatio facit emptionem,vt in cōtractu emptionis:sicuti ibi æstimatio facit emptionem,ita & faciet transire periculum in accipientem.l. plerumque.ff.commo.l.quoties de iur. dot.l. cum duobus. §.damna.ff.pro socio.& hanc distinctionē ponit Ioan. And. in c.vnico.commo.& quam approbat ibi Panor.num.23.& inquit eam opinionem sibi placere. æstimatio enim quę facit venditionem,facit etiam transire periculum casus fortuiti in accipientem, quia est emptio. Alia verò æstimatio quæ non est emptio,non facit transire periculum in accipientē, quia ibi nulla est emptio. & hanc sententiam inquit Henri. Boich in d.c.vnico.commo.expresse probari in d.§. damna. & eam Pet. de bella pertica approbat in l. si pascenda. C. de pactis.& hæc procedunt respectu ipsius contractus principalis,& in re principali locata:secus in accessorio rei locatę, vt si in contractu locationis instrumentum æstimatum tradatur colono, talis æstimatio facta in eo instrumento æstimato, quod est accessorium ipsius locationis,facit emptionem.l.cum fundus, & ibi glo.ff.loca.Boich & de Ancha. in eo cap.vnico.commo.

Conclusio CLXXXVI.

LAtrocinium cadit inter casus fortuitos, & inter eos cōputatur.l.j.C. depos.l.q̄ fortuitis.C. de pigno. actio. Furtum autem nō cadit.glo.in l.iij.§.hoc edicto,in verbo,si quę. ff.naut.caupo.& gl.in §.sed istę.de actio.nisi quādo illud furtum fieret à coniuncta persona, tunc bene cōputaretur ille casus fortuitus.Pet.de Anch.& Boich in c.vnico. de cōmo. vel verius ex Iaf.sententia, aut culpa potest imputari illi qui fuit passus furtum quia præcessit talis actus,qui potest culpæ ascribi,& tunc furtum non est casus fortuitus:aut nulla culpa præcessit,ita vt culpa nō possit imputari illi qui passus est furtū,& tunc furtū cōputabitur inter casus fortuitos. Ang. & Iaf.in eo §.sed istę.nu.46.de actio.& Deci.cons.473.nu.6.

Conclusio CLXXXVII.

CReditor prorogādo terminū suo debitori, censetur eū prorogare vnà cum vsuris, seu ipso interesse.Socin.in l. lecta.ff.si certum peta.& Boer.decis.284.nu.9.

Conclusio CLXXXVIII.

SI quis heres institutus sit, & ei datus substitutus si decedat sine liberis,& interim viuente substituto effectus fuerit presbyter,nō idcirco statim erit locus substitutioni:quia per simplex sacerdotium non perditur ius substitutionis. de Ancha in c.in presentia.de proba. & sic quamuis institutus efficiatur presbyter, nō propterea facier deficere ius substitutionis, seu fideicommissi, nisi ille institutus ingrederetur monasterium animo non exeundi & illi se deuoueret. Boer. decis.354.nu.3.& 12.& ibi inquit omnes ita tenere, & eam opinionem communem esse. & quod magis est, si interim moriatur substitutus superstite instituto,qui iam factus erat presbyter, ille substitutus nō transmittet ad suos spem illius substitutionis,& perdit ius ipsius substitutionis, per l. substitutio & ibi Alberi.de Rosate.ff.de acqui.rer. domi. Boer. eō loco nu.12.& 13. Quod si institutus monasterium ingrediatur,quod in communi non sit capax bonorum, & tūc instituto ingrediente monasterium, statim substitutus admittetur.Alex.consi.13.in 3.vol.nu.4.

Conclusio CLXXXIX.

PRohibitus alienare,non propterea prohibetur quin possit heredem instituere,siue illa prohibitio fiat à lege, vel à testatore,vel à contrahente.Alex.consi.55.in 3.vol.nu.5.

Conclusio CXC.

RECognoscens castrum in feudum, non per hoc talis recognoscens videtur territorium recognoscere, nisi obseruantia,vel vsus communis loquendi,vel actus aliquis interior aliam interpretationem induceret.Oldradus cō.121. Recognoscens tamen castrum videtur & iurisdictionem recognoscere,Oldrad.ibi.

Conclusio CXCI.

HAeredum ex suo corpore descendentium appellatio refertur ad omnes hæredes in infinitum, dummodo sint de descendentibus,vt sunt filij,nepotes,pronepotes, qui omnes dicūtur descēdere ex corpore ipsius aui.Chassan.cōsi. 62.nu.13.

Conclusio CXCII.

SI testator duos heredes instituerit, alterum alteri substituendo,& si vtrumque cōtingat decedere, substituit Titium,& Titio Caium substituit, & contingat demum adita hereditate Titium decedere, & post Titium eos duos heredes institutos, eo casu Caius vltimò substitutus succeder: quia substitutus substituti est substitutus instituti.l.coheredi.in prin.ff.de vulg.& ibi docto.& ita iudicatum refert Papon in suo recueil des arrests, in tit.des substitutiōs,arrest.2. & Decius cons.138.& 421.nu.5.peremptoenim primo gradu substitutionis sequens admittitur.

Conclusio CXCIII.

LIcet aliàs res iudicata tertio non noceat, sed solum illis inter quos fuit lata per eum titulum, res inter alios acta. l.j.& ij.C.tamen sententia lata in causa alicuius pedagij inter certos mercatores & mulliones,& exactorem seu dominum alicuius pedagij in vtilitatem exactoris nocebit non solum illis mulionibus qui sunt in causa, sed & aliis qui non erant in iudicio:nā vbi semel cōstitit de institutiōe pedagij,aliquo iusto titulo, tunc talis sententia semel lata faciet ius quo ad omnes alios transeuntes. Ita concluſum fuisse refert Guid. Pap.decis.549 dum tamen non appareat collusum fuisse inter partes.ita Guid.Pap.decis. iam dicta.

Conclusio CXCIIII.

INstrumenta publica non probant sine subscriptione notarij,verum scripturę quę repertæ sunt in archiuo publico,& retētæ sub publica custodia faciunt fidem sine subscriptione,& illis scripturis fides adhibetur etiam si non sint sub scripte, quando scilicet prepositus ad custodiam ipsius archiui fatetur tales scripturas ibidem contineri.tex.cum glo. in c.ad audientiam,de præscrip.Domi. de S.Gemin.cōs.62.

Conclusio CXCV.

MAtrimonium per consensum partium dissolui nō potest,& quantumuis in hoc consensum prestent, non propterea dissolutum erit matrimonium.cap.ij. de transla. prela.Dom.de S.Geminiano cons.63.

Conclusio CXCVI.

DIstributiones quotidianæ non continentur appellatione beneficiorum: quia illæ quotidianę distributiones sunt potius quędam salaria,quę dantur seruientibus ob seruitia pro labore diurno,& diuino, sicuti sunt stipendia quę dantur militibus ob laborem & seruitium. c. licet,de prebē. in 6.Geminia. cons.55.nu.2.

Conclusio CXCVII.

CLausula motus proprij operatur solum remotionem subreptionis.ca.si motu proprio, de prebend. in 6. non tamē inducit remotionē inhabilitatis,vel defectus remotionē cōcurrentis in persona,p̄ qua scribit, & neq; per eā clausulam concedens intelligitur velle prejudicare iuri alterius

Universidad de Deusto
Biblioteca

Decius in d.c.si motu.Geminia.cons.195.in princ.

Conclusio CXCVIII.

SVccessor in beneficio tenetur exoluere debita quæ debentur ratione ipsius beneficij, vt sunt debita realia tallia rum, decimarum aut aliorum onerum, quæ respiciunt res ipsas,& ipsum beneficium & quę debentur ratione & intuitu rerum ipsius ecclesiæ,& ad ea successor in beneficio tenetur.cap.j.de solut.& Ioan.Andr.in cap.j.de immun. eccles.in 6.& cle. j. de cens.tamen si successor ea onera & debita soluerit, & quæ iam debita erant per suum prędecessorem poterit demum ille agere contra eius hæredes, aut bona tenẽtes: nam licet dicatur successorem posse conueniri pro illis oneribus realibus à suo prędecessore debitis, nõ tamen negatur quin successor soluendo possit ea onera repetere ab hæredibus sui prędecessoris, si quę sint:aliàs de suo tenebitur.Geminia.cons.3.pro debitis verò personalibus non tenetur successor.c.j.de solu.

Conclusio CXCIX.

MVlier potest accusare occisorem sui mariti etiã si non sit hæres illius.ita Iaco.de Rom.in l.qui crimen, C.qui accus.non pos.quem ibi sequitur Bal.& Ioan.Fab.idem Bal. in l.j.eod.& idem inquit in sponsa.& Boe.decis.233.

Conclusio CC.

COmmunis & vera est hęc conclusio, ꝙ vni testi de consensu & voluntate vtriusqùe partis assumpto creditur propter partium voluntatem.ita Speculator cõcludit in tit. de test.§.restat.quod procedit,vbi partes concordarent & in dicto,& in persona vnius,Salic.in l.in bonæfidei.C.de rebus cred.plene Ias.in l.j.§.ead.nu.8.ff.de verb.oblig.& ibi asserit eam esse cõmunẽ opinionem,& seruari, quia hoc fit de voluntate partium,& possunt sibi in hoc ꝓiudicare. hoc quidẽ indiscrete & generaliter fieri nõ posset vt vni testi credatur: quia esset contra publicã formã probationis,sed ꝙ vni testi in specie credatur,bene fieri potest. Ias.in eo loco, & Chas. consil.54.nu.36.

Conclusio CCI.

TEstis affidatus, & productus ab vtraque parte non probat: quia licèt non possit opponi aliquid contra personam illius testis,vt quia sit approbatus à partibus, potest cõtra eius dicta opponi ita vt per consequens non probabit,& ad hoc vt vni soli testi credatur, debet ille esse approbatus, & in persona,& in dicto:secus autem vbi solum esset affidatus,& in persona approbatus, cùm adhuc eius dictũ reprobari possit.ita Chasa.cons.54.nu.36.

Conclusio CCII.

QVis quamuis notoric & manifeste fuerit prodigus, potest tamen adhuc contrahere antequã sibi à iudice interdicatur, & sic ante inhibitiones factas, ne quis cum illo contrahat,quis poterit contrahere, Bar.Bal.& alij in l.is cui bonis.ff. de verb. oblig. & eam conclusionem communem esse asserit ibi Ias.nu. 9. nisi ille talis prodigus actum feciſſet, siue contractum in vsum manifestæ prodigalitatis:quia tũc ille contractus non teneret,quamuis factus fuerit ante inhibitiones factas à iudice.l si quis cùm sciret. ff. de vsuc.,p empto. & ibi Bar.& alij.& Ias.in ea l.is cui.nu. 10. & Boer. decis. 23.nu.79.

Conclusio CCIII.

SOcietas tacite præsumetur contracta ex diutina cohabitatione, & ex ratione adinuicem non reddita.Barto.in l. Titium & Mæuium.§.altero.ff.de admi.tuto. Deci.cons. 21. quod procedit dummodo tria concurrant,nempe quod insimul cum hæreditate indiuisa post patris mortem vixerint, & quòd omnia lucra inter se communicauerint, eo quòd superlucrantur ad inuicem rationem non reddiderint,& ex his probatis sufficienter,sequetur tacitam societatem inter aliquos contractam fuisse.Bald.in d.l.Titiũ.§.altero. Bald.in l. si patruus. commu. vtriusque iudi. Cod. bonorum enim communicatio & continuatio in communione, communisque habitatio vtriusque familiæ & fructuum ex possessionibus communicatio, & expensarum circa res & personas,& ratio nusquam reddita inter eos, communicatioque lucrorum, ex his omnibus videtur societas contracta. de Ancha.cons.303.hęc enim non possunt fieri citra ius & nomen societatis. & hæc declarant animum eius contrahendæ.

Conclusio CCIIII.

SOcietas non contrahitur inter fratres quamuis insimul habitent,& habeant hęreditatem communem, nisi lucra inter se communicata fuerint: quia quando vnus negotiatur, & alter non, societas contrahi non potest,ex quo alter nihil ponit.Bart.in l.Titiũ.§.altero.ff.de admi. tuto. Iacobus in titulo de fratribus de nouo beneficio inuestitis, in vsibus feudorum.

Conclusio CCV.

PEr prohibitionem alienationis simpliciter factam à testatore extra familiam non inducitur fideicõmissum in vtilitatẽ venientium ab intestato, quo minus ille prohibitus alienare non possit habere hæredem ab intestato: non enim per talem prohibitionem alienationis inducitur fideicommissum,sed tunc demum secuta contrauentione,videlicet si prohibitus alienare, bona ipsa venderet aut alienaret extra familiam, tunc enim ad ipsam familiam deberent redire, & reuerti.l.peto.§.cum pater libertus.ff.de leg.ii.Sed non facta alienatione,ius ipsum fideicommissi non acquiritur aliis de familia superstitibus; & ideo ille talis hæres prohibitus alienare, poterit habere hęredem etiam extraneum in illis bonis.Non enim videtur facere contra prohibitionem qui aliquem sibi hæredem relinquit.l.cùm pater.§.cum inter. ff.de leg.ij.& ibi Bar.idem Bar.in d.l.peto.§.fratre.ff.de leg.ij.Bart. & docto.in l.si quis ita.§.ea.ff.de verb.oblig.Deci.consil. 23. & consil.513.& Alexand.consil.155.volum.ii. dummodo eum instituat hęredem,qui aliàs ab intestato esset sibi successurus,Deci.cons.2.

Conclusio CCVI.

PRohibitio alienationis extra familiam facta non simpliciter, sed per modum causæ & rationis, vel quando illi prohibitioni verba dispositiua testatoris adduntur, inducit talis prohibitio ita facta fideicommissum in vtilitatem venientium ab intestato,qui non sunt de familia testatoris, licèt tamen sint proximiores ipsi hęredi grauato, qui est prohibitus alienare, censentur esse exclusi. Deci.cons.231.nu.2. vt si testator vltra prohibitionẽ alienationis expresse disposuerit ipsa sua sua bona in sua domo remanere,& in illis qui sunt de sua parẽtela.Ex his enim verbis & similibus inductũ videtur fideicommissum,cùm ita expresse testator disposuerit.Bar.in l.centurio,vers.quęro vlterius.ff.de vulg.vel etiam si testator vltra prohibitionem alienationis extra familiam disposuerit quòd sua bona deberent remanere apud suos filios,vel nepotes in perpetuum,quia tunc vltra prohibitionẽ alienationis adest testatoris dispositio,& sic inducitur fideicommissum. l. codicillis. §. instituto. ff. de leg. ij. Deci.in eo cons. nu. 24. vel si testator vltra prohibitionem vltra familiam voluerit & iusserit bona sua perpetuo in familia remanere,quia verbum iussit,vel voluit, importat fideicommissum.l.ij.C.commu.de leg.vel fideicom. vel si insimul ea verba apponerentur,quia tunc ex illis verbis reiteratis & geminatis,voluntas testatoris magis deliberata ac explorata demõstratur,per notata in l.Balista.ff.ad Trebe. Quare his casibus & similibus,licet aliàs prohibitio alienationis simpliciter facta extra familiam non excludat alios venientes ab intestato ipsius hæredis qui est prohibitus alienare, d.l.cũ pater.§.cum inter.ff.de leg.ij. hoc tamen fallit in casibus prædictis,& quando ea verba prohibitionis sunt generalia, vel geminata.Aret.in l.ventre.ff.de acqui.hęredit.vel etiam si testator ita dixerit,volo quòd bona mea in familia remaneãt, nam adhuc induceretur fideicommissum, Deci.eo cons.nu. 4.Hęc enim testatoris dispositio, quòd bona remaneant in familia,inducunt fideicomissum inter eos qui sunt de familia testatoris.& in summa quando vltra prohibitionem alienationis extra familiam,verba principaliter dispositiua reperiuntur:vel quãdo ratio prohibitionis pręcessisse allegatur, voluit testator sua bona in familia remanere, fideicommissum nascitur inter eos qui sunt de familia testatoris. ita notatur in l qui Romæ.§.cohæredes.ff.de verb. oblig.secus quãdo simpliciter extra familiam prohibitio alienationis interuenisset:quia tunc nisi secuta contrauentione per hęredem non oriretur fideicommissum.Decius eo consi.nu. 5.& cõs. 425.& eo casu posset ille hęres grauatus habere hęredem ab intestato, & ex testamento eum qui aliàs ab intestato esset successurus.Deci.cons.23.in prin.

Conclusio CCVII.

EXemplum instrumenti probat, quando illud exemplum ab aduersario traditum & productum fuit: tunc

tunc enim sine dubio tale exemplum faciet fidem, etiam si nulla solemnitas interuenisset.Bar.in l.in fraudem.§.neque. ff.de iure fisci.& Deci.cons.36.nu.2.

Conclusio CCVIII.

TEstes qui deponunt aliquem commisisse homicidium, sed ad sui defensionem,probant ipsam defensionẽ:quia licet hoc percipiatur iudicio intellectus, tamen per visum talis mens bene comprehenditur, Bart.cons.57.in fine.quem refert & sequitur Bal.in l.solam.C. de testi. & Deci.cons.54. in fin.& consi.459.quod procedit etiam si testis ille nullam rationem reddat,Deci.ibid. nume.6.& Corneus consi.162. primo vol.

Conclusio CCIX.

COllatio beneficij facta sub his verbis, confero tibi tale beneficium si vacet per mortẽ talis,vel alio quouis modo,valet & tenet,glo.in c.susceptum,de reser.in 6. & ibi docto.& Lapus allegatione sexta,& valebit talis collatio,etiam si illa facta fuerit ignoranti vacationem, & impetranti, dum tamen in veritate vacet illud beneficium,ita Lapus ibi.

Conclusio CCX.

SI laudum latum ab arbitris fuerit iniquum propter enormem læsionem, cõtra illud potest agi ad boni viri recursum data magna illa læsione,non obstante pacto & iuramẽto de non petendo recursum ad boni viri arbitrium.Panor. In c.quintauallis,de iureiu.Bar.in l. societatem. §. arbitrorũ. ff.pro socio.per nullam enim cautelam verbo rum fieri potest,quo minus petatur reductio, si laudum iniquum fuerit propter enormem læsionem. & hanc opinionem communem esse asserit Deci.con.60.nu.2.& hoc procedit,siue ante laudum quis promiserit seruare quod dicetur ab arbitris, & demum laudum illud latum ratificauerit, siue post, Deci.in eo cons Quòd si læsio dimidium nõ excederet, cessaret recursus, vt ibi per Deci. & si laudum excedat fines compromissi,erit nullum,adeo quòd nõ poterit ratificari,Deci. cõs. 11.nu.2.& Soci.cons.87.in 3.vol.sed licèt non possit ratificari vt valeat in vim laudi, quando illud est nullum, poterit tamẽ ratificari vt valeat in vim transactionis,Soci.con.105. in 4.vol.& Rom.cons.175.& Corne.cons.125.par.2.Quòd si tale laudum non esset nullum, & fuerit ratificatum à partibus dicetur res iudicata.Soci.cons.101.in 3.par.

Conclusio CCXI.

PAter qui nulla habet bona, & qui reperitur vsufructuarius bonorum suæ filiæ,quam nullus vult ducere in vxorem cum ea nuda proprietate,poterit cogi dare ipsi filiæ proprietarię tantum de vsufructu, quantum daret in sua domo alendo eam filiam,vel cogetur dare vsumfructum,dum tamen de eo tantum patri relinquatur vnde se & alios filios alere possit.Boer.decis.7.nu.9.

Conclusio CCXII.

INiuria facta seruienti in exercendo suum officium, vel si ille in eo exercendo fecerit excessum aliquem, iudex ille actiue & passiue cognoscet de tali iniuria & excessu tam cõtra ipsum seruientem, quàm contra alios iniuriãtes ipsi seruienti:& inquam ille iudex,cuius autoritate ille seruiens ,procedebat,cognoscet de illis casibus.Quòd si seruiẽs aliter, & extra suum officium delinquat, tunc iudex, in cuius iurisdictione degit ille seruiens, cognoscet de tali delicto contra cum seruientem. Faber in l. quod promulgatis. C. de offic. præf.vrb.Boer.decis.9.nu.15.

Conclusio CCXIII.

TEstamentum à patre conditum inter liberos signatum manu ipsius patris testantis valet etiam sine testibus, & nec requiritur quod illud notario tradatur, & ita de cõsuetudine seruari asserit Boer.decis.14.in fine.& neque alia solẽnitas requiritur, sed sufficit quòd sit manu patris signatũ. Quòd si negetur eam scripturam esse patris, sufficiet hoc probare per duos testes, nempe quod tale testamentum est scriptum manu patris testantis. Ias. in authen. quod sine. C.de testam.Boer.in ea decis.nu.12.

Conclusio CCXIIII.

PVpillus nõ potest esse testis.l.iij.§. lex Iulia. ff. de testibus. verum maior factus potest testificari de his quæ vidit in pupillari ætate.glo.in d.l.iij.§. lex Iulia. quod procedit dummodo deponat de his quæ vidit dum esset proximus pubertati.Bart.in l.ad testium, in prin. ff.de testa.& hanc communem opinionem asserũt Moder.in d.l.ad testiũ.& in §. testes. instit.de testamen.& Felin.in c.cum nobis.de præscr.Deci.in l.fœminę.§.item impuberes,de reg.iur.& ibi additio.

Conclusio CCXV.

REnuntiatio non numeratæ pecuniæ, vel dotis factæ statim in eodem instrumento, in quo fit dotis cõfessio, non valet nec tenet:quia ea facilitate qua quis inducitur ad confitendum id quod non accepit, eadem facilitate inducitur ad statim renuntiandum:quare talis renunciatio nõ habet nocere.Quòd si ex interuallo facta esset ea renunciatio, bene noceret renuncianti.Bar. in l. si ex cautione.C. de non nu.pecu.& ibi Bal.& hanc communem theoricam asserit esse Ias.in §.fuerat,nu.80.de actio.

Conclusio CCXVI.

COnsiliarij canonici non possunt in absentia distributiones quotidianas percipere:percipient tamen in absentia grossos fructus.Boer.deci.17.nu.16.quia tunc cẽsentur absentes ex licentia principis.Boer.ibi.

Conclusio CCXVII.

IVdex expensarum taxationem potest in sententia reseruare,condemnationem tamen earum expensarum non potest sibi reseruare.l terminato. C. de fruct.& lit.expen.quia per condemnationem rei principalis, functus est iudex suo officio, & ideo non potest postea ad eas expensas condemnare.l.Paulus.ff.de re iud.Rebuf.in com.in constit.regias in tract. de expen. damn. & interesse, art.5.in gl.vnica. nu.11. ideo praxis inuenit vt iudex sibi reseruet eã expẽsarũ taxationẽ, & nisi reseruet eas expensas taxandas nõ posset demum eas taxare,cùm esset functus suo officio. Lucas de pen. in l. iij.de sum.recupe.lib. 10. & Rebuf.in eo loco, & Papon in suo recueil,in tit.des despens,arrest dernier.

Conclusio CCXVIII.

QVoties plures emphyteutæ rem aliquam, locum, aut mansum acceperunt in emphyteusim sub vno & eodẽ censu,non poterunt rem ipsam aut locum ipsum inter se diuidere,& nec ipsum censum.l.in communi.ff.com.diuid.cũ sua glo.& dato quòd inter se fecerint partes, & possideant locum per partes, nihilominus dominus petet, & ius suum prosequetur insolidum contra singulos, & contra vnum quemque, quia semper ius suum integrum remanet super totalitate.alteri enim per alterum non debet iniqua conditio adferri.reg.alteri.de reg.iuris. Si tamẽ dominus directus in casu iam dicto particulares solutiones receperit, in futurum sibi præiudicaret: non enim patitur iuris ratio petitionem iam diuisam reintegrari.l.liberam.C.de fidei.Masuer.in tit.de loca.nu.12.

Conclusio CCXIX.

DEbitor alicuius census, vel annuæ pensionis probans se exoluisse pro tribus annis proxime præteritis,præsumitur quòd pro aliis iam elapsis soluerit, l.quicunque.de apoch.publi.lib.10. C. quia non est verisimile quòd creditor aceeptilationem nouissimorum annorum dedisset, si non fuisset antea illi exolutum pro aliis annis.Ias.in l.ij.n.135.C. de iure emphy.quod procedit si probet se soluisse pro tribus annis separatis,secus si acceptatio fuisset simul facta pro tribus annis.Bal. in l.j. C. de dot. promis. Rebuf. in constit. regias,in tract.de consti.reditu,art.j.in glo.15.quæ lex quã doque locum habet & in solutione tributorum: nam solutio præcedentium annorum per factam triennalem solutionẽ quolibet anno soluitur,& præsumitur facta.Guliel.Bene. in repet. c.Rainutius, in verbo, si absque liberis, in materia de leg.& fidei.num.182.& 186.& in omni debitore annuo habet locum ea lex,siue sit vasallus aut emphyteuta, aut colonus.Bene.in eo loco.

Conclusio CCXX.

GRauatus à testatore de restituenda hæreditate alicui ex filiis quem ipse elegerit, instituendo demum vnum

Universidad de Deusto
Biblioteca

ex filijs, videtur eum elegisse. l. vnũ ex familia. §. si duos. ff. de leg. ij. & ibi Bar. & Bal. & Boer. deci. 204. nu. 32. quinimo habens facultatem eligendi vnum ex pluribus, vel restituendi bona vni ex pluribus, poterit ille grauat⁹ plures eligere. Bar. & Bal. in eo §. & Boër. in ea decis. Quod si hæres nullum eligat, omnes filij admittendi essent in tali hæreditate. Deci. cons. 573. nu. 10. per l. cum pater. § hæreditatem, & §. rogo. ff. de leg. ij. & hoc ꝓcedit vbi dictum esset simpliciter quòd hæres eligat vnum ex filijs: quia si nullum eligat, omnes admittendi essent.

Conclusio CCXXI.

TEstis etiam in extremis potest interrogari & examinari vt testis, cùm ille possit facere testamentum etiam si sit cõstitutus in extremis. l. Pamphilo. §. ꝓpositũ. ff. de le. iij. ergo poterit & vt testis examinari. Bal. in tit. de pace Constan. §. vasalli. in fine. in vsib. feudo. Docto. in ca. pastoralis, de causa possess. & propriet. vbi tenent quòd constitutus in extremis, & in mortis articulo, potest in testem examinari, & est additio super Bal. in eo §. vasalli. poterit tamen eius dictum reprobari: quia non omnis moriens præsumitur Ioannes Euãgelista. Bal. in eo loco.

Conclusio CCXXII.

SI sponsa & vxor futura dotem promiserit, & neque eam soluerit, poterit à marito expelli à domo sua: non enim tenetur maritus vxorem suam alere, si dos illi non soluatur. l. fi. C. ad Velleia. Bal. & Salic. in l. quod in vxorem. C. de neg. gest. Boër. decis. 22. in princ. & nu. 3. quòd si alius pro muliere dotem promiserit, quamuis ei nõ exoluatur dos, nõ poterit tamen maritus vxorem expellere: quia tunc nihil est quod mulieri imputetur, vt quæ dotem non promiserit, sed id marito imputandum est, quòd dotem sibi promissam nõ exegerit. Boër. in ea decis.

Conclusio CCXXIII.

REus non prohibetur vti pluribus defensionibus etiam contrarijs: quod procedit vbi conditionaliter proponũtur, vt si reus dicat. Nego me debere, & si appareat allego pactum de non petendo, aut solutionem, vel si dicat, Nego me hominem occidisse, & si appareat, dico me id fecisse ad meam defensionem, & ea cautela vtuntur hodie aduocati. Deci. in reg. nemo pluribus ff. de reg. iur. & reus potest etiã se tueri ex pluribus collationibus, vel electionibus. Deci. in d. l. nemo. §. quoties. de reg. iur.

Conclusio CCXXIIII.

TVtor qui emit rem nomine pupilli, potest facere pactũ de retro vendendo, & tale pactũ pupillo nocebit. Boër. decis. 182. nu. 35.

Conclusio CCXXV.

PRo debito ciuili quis non debet in carcerem detrudi: & minus detineri, cum illius bona sunt soluendo. gl. in l. iij. §. tutores. de suspec. tutor. Ang. in l. nemo carcerem, de exacto. trib. lib. 10. C. Rom. cõs. 320. Quinimo & quod magis est ad carcerationem, contra debitorem non potest peruenire, nisi prius facta executione super bonis ipsius debitoris, & patrimonio fideiussoris. Roma. in l. filio. ij. n. 17. ff. sol. matrim. Hippol. de Marsil. sing. iij.

Conclusio CCXXVI.

TEstimonium impuberis aut serui est nullum, etiam si cõtra eorum personas nihil opponatur. §. sancimus, in authen. de testib. & ex hoc sequitur, quòd si quis nõ fuerit protestatus ante aperturam testiũ ꝑ personas ipsorũ impuberũ qui iam deposuerant, quòd semper etiam publicatis attestationibus contra personas & dicta ipsorum impuberum, aut semper poterit opponi: quia ipsorum testimoniũ est ipso iure nullum. Ang. in eo. §. sancimus, nu. 3.

Conclusio CCXXVII.

COmmunis est hęc doctorum cõclusio, quòd filiusfamilias non potest testari, nec donare causa mortis in bonis aduentitijs sine ipsius patris cõsensu, in quibus bonis aduentitijs filij nec testari, nec codicillari, nec legare aliquid possint. l. nemo. C. qui testa. face. poss. Anton. Rubeus Alexandrinus cons. 46. nu. 2. 3. & 4. & cons. 127.

Conclusio CCXXVIII.

PRohibitio alienationis facta extra familiam, non se extendit vltra quartum gradum. §. nos autem, & ibi Ang. nu. 3. de restitutio. fide. Rube. Alex. cõs. 1. nu. 3. Decius cons. 23. nu. 4. tenet quod quando fit prohibitio per verba præcisa, & vniuersalia: vel quia dicit testator, quòd vult bona sua perpetuo apud suos remanere, tunc in infinitum prohibitio extenditur. Quòd si simpliciter facta fuerit prohibitio, & tunc solum vsque ad quartum gradum, & si in perpetuum facta fuerit, tunc durat in infinitum. Deci. cons. 516. nu. 16.

Conclusio CCXXIX.

RE nuntiatio facta à filio vel à filia in manibus patris, aut matris, tam de bonis patris adhuc viuentis, quàm de bonis matris iam defunctæ, & quæ bona iam fuerant filijs quæ sita tempore illius renunciationis poterit rescindi respectu bonorum maternorum, & nõ quo ad bona paterna: & hoc quia ea filia in bonis paternis tempore illius renunciationis nullum ius habebat. l. j. §. si impuberis. ff. de colla. bono. Quare iuri quærendo potuit ea filia renuntiare etiam sine solemnitate. in repudiatione enim & renunciatione iuris quærendi solemnitates non sunt requisitæ. l. fi. §. fi. de rep. hære. facit lex, ait prætor. §. sed si hęreditatem. ff. de mino. vbi minori in iure iam quæsito succurritur: sed non in lucro captando. Facit quia vbi vitiatur alienatio, non tamen vitiatur repudiatio iuris quærendi. l. qui autem. ff. de his quæ in fraudem crediror. & Rube. Alex. consi. 12. nu. 6. & cum in bonis maternis iam ea filia ius habebat, & quod illi iam erat quæsitũ, quare non debet tenere talis renunciatio, & hac læsione probata. Alexand. in eo cons. n. 7. 8. & 9. nisi tamen in ea renunciatione facta de bonis paternis nondum quæsitis, dolus, metus, & læsio enormissima interuenisset: tunc enim metu probato, aut dolo, aut læsione, rescindi posset ea renunciatio, vt ibi per Rubeum Alexandri. & fuit dictum de his decis. 246. in prima parte.

Conclusio CCXXX.

SOla concessio literarum inhibitoriarum nihil debet operari. nisi à tempore executionis earũ, quia verba sunt cum effectu accipienda. l. i. §. fi. ff. quod quisque iuris. Guid. Pa. consi. 66. nu. 9. & sic inhibitio intelligitur cõcessa, si exequantur illæ literæ, tunc enim habebunt effectum, aliàs nõ. Guid. Pa. cons. 69. nu. 10. in appellatione autem per solam præsentationem literarum constat quòd pars vult vti illis literis impetratis. Deci. cons. 295. nu. 5.

Conclusio CCXXXI.

FRuctus leuati à terra, vel solo, quamuis non sint recondi ti, pertinent ad vsufructuarium: sufficit enim quod eos fructus à terra leuauerit, aut alius eius nomine. Ioan. Faber in §. is verò. instit. de rer. diuis.

Conclusio CCXXXII.

COnductor impeditus vti re conducta facto tertij, quod factum à locatore non potuit præuideri, poterit petere remissionem mercedis, & sic pro rata solum tenetur ad solutionem pensionis, vt Rubeus Alex. consi. 153. in fi. quod si potuerit præuideri ab ipso locatore, & non fecerit, tunc tenetur ad totale interesse. l. si merces. ff. loca. Bart. in l. si vno. §. item. ff. loca.

Conclusio CCXXXIII.

EXceptio non numeratæ pecuniæ opponi potest contra creditorem non solum ab ipso debitore principali, vel eius hærede, sed & ab eius debitoris fideiussore, & etiã à creditore ipsius debitoris, qui contra alium creditorem se poterit tueri ea exceptione l. si cui. C. de non numerata pecunia, & ibi Bal. & Salic. quod procedit etiam si debitor eam exceptionem nusquã opposuisset, vel non potuisset eam exceptionem opponere ob lapsum temporis, aut aliter. Roma. cons. 449. nu. 10. & sic quamuis debitor eam exceptionem tacuisset: tamen creditores ipsius debitoris poterunt vti ea exceptione omni tempore Soci. in l. j. ff. sol. mat. Rube. Alexandri. in cons. 78. nu. 5. & hæc exceptio non numeratæ pecuniæ solum locum habet in contractu matrimonij, & in dote, & non in alijs contractibus. Confessio de recepto statim præiudicat, nisi opponatur error, aut simulatio. Feli. in c. si cautio. nu. 54. de fide instru.

Conclusio CCXXXIIII.

EXceptio non numeratæ pecuniæ intra biennium à debitore oppositæ, facit vt creditor agens contra debitorem

confessio seu declaratio in vim meræ probationis ad libeandum, quo ad excludendam obligationem per huiusmodi probationem. ita Bald. in eo loco, & ibi inquit eam opinionem communem esse, & sic valebit in probationem solutionis illius debiti. Bald. in l. fi. C. de confessis. Alexand. consi. 245. nu. 5. in 6. vol. & consi. 115. in 7. vol.

Conclusio CCLX.

INsocietate quæ inter aliquos cõtracta fuit, vt in rebus inter eos communibus, non potest aliquis sociorum alijs inuitis aliquid facere, nisi quando ille vteretur re communi ad vsum destinatum. l. Sabinus. ff. cõmuni diuid. Iaf. in l. si vnus ex argentarijs, in prin. nu. 8. ff. de pactis.

Conclusio CCLXI.

PActum de nõ petendo debitũ liquidum nõ valet, nisi illud sit insinuatũ. Bar. & Pau. Castrẽ. in l. cõtra iuris. §. fi. ff. de pactis. Ang. in l. tale pactum. ff. de pactis, & est additio super Alberic. de Ros. in d. l. si vnus. §. pactus. nu. 9. ff. de pactis.

Conclusio CCLXII.

SI quis volens ꝓbare se Titio dedisse mutuo centũ, & adducat duos testes, quorũ alter dicat ꝙ ille mutuauit Titio centũ & ꝙ illi eam summam numerauit, & quòd alter dicat quod ille eam summam numerauit Caio præsente & volẽte Titio, dicendum erit talem probationem valere & eos testes cõtestes esse. non enim refert an numeratũ sit Titio, an alteri volente Titio eo præsente. Roma. in l. singularia, in vlti. colum. ff. si certum petatur, & Hippoly. de Marsi. in l. de vnoquoque. nu. 163. ff. de re iudicata.

Conclusio CCLXIII.

ABsolutio à iuramento prestanda est & obtinenda antequã qs veniat cõtra iuramentũ, aliàs nõ esset talis absolutio cõcedenda ei qui venit ꝫ iuramẽtũ. frustra enim legis implorat auxiliũ, qui in legem cõmittit. c. frustra. de reg. iur. Hyp. de Marsi. in l. de vnoquoque. nu. 209. ff. de re iudi.

Conclusio CCLXIIII.

CItatio non probatur, & neque quis præsumetur citatus ex eo quòd notarius causæ in actis scripserit quòd talis citatus fuerit, nisi appareat aliter, & nisi constet de tali citatione. Bal. in l. fi. C. de re iud. Hypp. de Marsi. in l. de vnoquoque. nu. 239. ff. de re iudicata.

Conclusio CCLXV.

HAeres grauatus qui de fructibus hæreditatis soluit creditori hæreditatis vsuras, siue eas soluerit sponte siue coactẽ, in restitutiõe fideicõmissi eas vsuras non poterit à substituto repetere, nec aliquid ꝓpter id retinere: sed si soluisset in extenuationem & ad extinctionem sortis principalis, in restitutione fideicommissi bene posset id quod soluit pro sorte principali deducere & repetere. l. si quid possessori. ff. de pet. hæred. Rubeus Alexandri. consi 157.

Conclusio CCLXVI.

CONfessio incidenter facta, & nõ principaliter nõ nocet confitenti. vt in hoc exemplo, aliquis petit à me decem mutuo, & ego dico, nõ habeo, imo ille talis dedit mihi mutuo decem à quo petieram eã summam, quia egebam, talis cõfessio ita facta censetur facta incidenter, & ideo nõ præiudicat confitenti, & neque per eam confessionem ille talis à quo dixi me pecuniam habuisse, poterit contra me habere actionem. Salic. in l. j. C. de confes. Hyppo. de Marsi. in rubrica de probat. ver. & adeo est verum.

Conclusio CCLXVII.

REus cõfitens se plura furta cõmisisse diuersis tem poribus à diuersis personis, nõ per hoc debet comdemnari, quia talis cõfessio est nimis generalis, cũ non constet de reb⁹ abstractis. Ang. in suo tractatu maleficiorũ, in verbo, & vestem, versi. quid si aliquis. & refert Hip. de Marsi. in rub. de probat. ver. & per exemplum. Idem dicendum est in eo qui confitetur se hominem occidisse, si non constet de corpore illius, talis enim confessio non nocet confitenti. debet ergo in primis constare de occiso corpore, & de re furto subtracta, antequam reus puniri possit. Hipp. de Marsi. vbi suprà. & notandũ est, ꝙ si agatur de violentia quæ per testes sit ꝓbata cõtra violentum, vel de furto probato cõtra furem super rebus ablatis vel per violentum, vel per furem, ſtatur iuramento illius q passus est vim, vel ipsum furtũ, & hoc vbi per testes non potest probari, quod res fuerint ablatæ vel asportatę, per l. si quando. C. vnde vi. c. fin. quod met. cau. & Hippol. de Marsi. in rub. de probatio. ver. item iure.

Conclusio CCLXVIII.

EX indubitatis indicijs, vel ex violentis præsumptionib⁹ in causis criminalibus, & in causa capitali ferri põt sententia nõ quo ad cõdemnationem ad mortẽ, sed bene quo ad pœnam pecuniariam, & hãc oponionem cõmunem esse iustiorem & equiorem asserit Hipp. de Marsi. in rub. de probatio. ver. & sic ista videtur cõmunior. in delictis autem quę de sui natura secreto cõmittuntur, vt adulterium, simonia & sodomia, & similia, quæ vix directè probari possunt, & in quibus delictis vix haberi possunt probationes, & in illis delictis peruenire poterit ad condemnationem ex violentis probationibus. c. ex literis, & c. illud. de præsump. & Hippo. de Marsil. loco quo supra.

Conclusio CCLXIX.

IN iuramentò quod deferẽ illi qui passus est vim vel furtũ pars aduersa nõ est citanda, quia violentus nõ põt contradicere tali iuramento quod defertur vim passo super reb⁹ ablatis, c. fin. quod met. cau. Hip. de Marsil. in tracta. de proba. in ver. dicit etiam quod. & Iaf. d. l. si quando.

Conclusio CCLXX.

DOminium directũ probatur per solutionem census, vt si quis soluat alicui pensionẽ, vel censum annuũ pro aliquo fundo', talis solutio erit indicium ꝙ ille talis soluendo eum censum habeat eam rem ab eo qui iam soluit & ꝙ est dominus directus, ex eo qa iam ei fuit facta solutio illius census. Bald. in l. indicia. C. de rei vendi. Hip. de Marsi. in rub. de ꝓbatio. ver. fit etiã ꝓbatio alio modo. nã qualis apparet solutio, talis apparet ꝙ precesserit cõcessio. vt inquit Hypp. quod notandum est pro dominis directis qui perdunt instrumenta emphyteutica.

Conclusio CCLXXI.

FAmulus si ausugiat à suo domino qui demũ reperit res suas deperditas, est iuris præsumptio quod famulus ille res sui domini furto subtraxerit, & in hoc casu fuga famuli faciet probationem contra eum seruum, quod scilicèt ausugiendo res sui domini subtraxerit. glo. in §. si verò. in verbo, factam & ibi Ang. de exhib. reis. in authenticis. Hipp. de Masil. in rub. de probatio. ver. item alius est casus in quo fuga facit probationem in famulo fugiente. Bart. in l. si quis ex argentarijs. §. penult. ff. de edend. Alex. consi. 146. vol. 6.

Conclusio CCLXXII.

SCriptura priuata in qua fit mentio de tertio incidenter, vt pura, si ita scriptum sit in epistola quam mitto ad aliquem sub his verbis, mitto ad te librũ quem habui à tertio, talis scriptura pro eo tertio faciet semiplenam probationẽ, Bart. in l. admonendi. ff. de iureiu. Hippol. de Marsil. in rubr. de probat. ver. item scias quòd.

Conclusio CCLXXIII.

SCripturæ priuatæ alicuius scriptoris non creditur qui scripsit ꝙ de mandato talis se tale quid scripsisse, non enim fidem facit talis scriptura nec probat mandatum: quia est dictum vnius solius, quod nõ probat. Io. de Imo. cõsi. 91. Hyp. de Marsil. in rub. de proba. ver. sed quæri potest.

Conclusio CCLXXIIII.

SCriptura quę reperitur in archiuio publico probat, ita vt ea quæ sunt in eo publico archiuio intelligãtur de actis cuiusque causæ esse. Bal. in l. vni. de confes. & reperta in archiuio publico dicũtur publica. Bal. in §. l. ij. §. postea. ff. de orig. iur. & inquit Bal. & Ioan. de Imo. in l. j. C. quomodo & quando iudex. & in l. exitus controuersiæ. ff. acqu. posse. ꝙ illud quod est in archiuio publico dicitur notorium. & adde ꝙ quælibet scriptura posita in archiuio publico dicitur scriptura publica, Rom. consi. 350. & talis scriptura quæ est in archiuio dicitur solennis & publica, licèt nõ fuerit à notario publicara. Bart. in authen. fi quis in aliquo, C. de eden. & in authen. & si contractus, C. de fide instrumen. & plenè probat, licèt in tali scriptura non fuerit annus quo edita fuit editio: nec aliæ solemnitates, & plenè probabit talis scriptura, & habebit vim publici instrumenti, & alteri scripturæ præfertur. Roma. consi. 319. & vbicunque faciet plenam fidem, etiam si non habeat nec annum nec diem. Roma. cõsilio 260. nec alias solemnitates, dum tamen habeat testimonium illius qui præest archiuio. Bart. in authent. de his qui ingrediuntur ad appella. §. illud. & Hippol. de Marsil. in rubric. de probatio. versi. & vltra prædicta posset debitor. & non solum scripturę de archiuio probant, sed & scripturę quæ sumptæ sunt in domo officialis qui erat præfectus illi archiuio, licet hodie ille non sit amplius præfectus. Cassa. consilio. 15. nu. 4. & intellige quòd tales scripturæ in archiuio publico fidem faciunt dummodo tales scripturę essent authenticæ quæ ibi reperiri solent. ꝙ si aliæ nõ authenticæ ibi reperiantur, nõ facerent fidem. Dec. consi. 458. nec propter locum non dicerentur authenticæ. Cor. cõs. 142. vol. 3.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Conclusio CCLXXV.

EXceptio, seu ius excipiendi transit in singularem successorem illorum iurium. l. fluminum. §. adiicitur. ff. de dam. infecto. Bar. in l. si tertius. § si prius. ff. de aqua plu. arcen. Soc. consi. 274. in 2. vol. & ius petendi renunciationem privilegij competit singulari successori. Dec. consi. 78. vol. j. Quoties enim priuilegium ratione loci est concessum, omnes successores gaudent priuilegio antecessorum, & in dubio præsumendum est concessum esse ratione loci & non personæ. Bal. in l. omnia. C. de episco. & cler. & singularis successor ratione loci priuilegium prædecessorum consequitur. l. si aquæductus. ff. de contrahen. emp. & Deci. consi. 78.

Conclusio CCLXXVI.

EMptor ille, qui est inuestitus à domino directo, præfert alteri emptori, qui nõ est inuestitus, quãtumuis ille qui non est inuestitus sit posterior, & quantumuis in eo qui nõ est inuestitus sit clausula constituti adposita in suo cõtractu: semper enim præfertur ille qui prius per dominum est inuestitus. Guid. Pap. decis. 81. ver. quod verum dici posset. & Chassa. in consuet. Burg. in tit. des successions. §. j. in glossa, Saisit. nu. 4.

Conclusio CCLXXVII.

INimicitia capitalis oritur ex iniurijs verbalibus. Bal. in c. veniens, de iniur. quem refert Iaf. in l. procuratoribus. C. de procurator.

Conclusio CCLXXVIII.

FIlius suam legitimam debet consequi & in proprietate, & in vsufructu simul. & si adiiceretur grauamen in vsufructu, reiiceretur quo ad legitimam per l. omnimodo. C. de inof. testamẽ. nisi facta detractione vsufructus ascenderet vsque ad legitimã filij. Iaf. in auth. nouissima. C. de inof. testamen. nu. 44.

Conclusio CCLXXIX.

FIlius hæres institutus in vsufructu, si etiam extraneus in proprietate instituatur, poterit filius petere legitimam tã in vsufructu, quã in proprietate, & in reliquo solũ vsum fructũ cõsequetur. Iaf. in auth. nouissima. C. de inof. testam. n. 45. & neque tenebitur cõputare eum vsumfructum ĩ sua legitima. Gui. Bene. in repet. c. Rainutius, in verbo, cętera. n. 23. & Iaf. il. extraneũ. C. de hęred. inst. Boer. decis. 147. n. 15.

Conclusio CCLXXX.

EXceptio inhabilitatis potest opponi contra instrumentũ, quamuis statuto caueatur, quod cõtra instrumentũ nulla exceptio opponi possit: nihilominus tamen opponi semper poterit, q̃ agens est persona inhabilis ad agendũ & cõtrahendũ: talis enim exceptio inhabilitatis personę nusquam tollitur, quin semper opponi debeat. Fel. ĩ c. ex part. ij. de officio deleg. Chassa. in consuet. Burg. in tit. des successions. §. 3. in verbo. habita

Conclusio CCLXXXI.

DOnatio inter aliquos facta adinuicem omniũ bonorũ, eo pacto q̃ præmoriẽs dat superstiti tale quid, dicit donatio causa mortis. Io. Fab. in l. j. n. 4. C. de inof. test. Chassa. in 2sue. Burg. in tit. des successions. §. 5. in verbo ordõnãce. n. 9.

Conclusio CCLXXXII.

COnductor cessans soluere pensionem debitã, si in contractu factum fuerit pactum de nõ expellendo, & cessauerit per triẽnium, poterit nihilominus expelli & pacto nõ obstante. l. quæro. §. inter. ff. locati. q̃ si non sit factum pactũ de non expellendo, & per biẽnium fuerit absens, lapso biẽnio poterit expelli. l. cũ dominus. ff. locati. quod si fuerit præsens, & cessauerit soluere terminis statutis, statim poterit expelli. l. ædem. C. locati. Bar. in l. quæro. §. inter. ff. locati. quem sequitur Iaf. in l. qui rem, nu. 12. & 13. C. de sacrosanct. eccles.

Conclusio CCLXXXIII.

QVoties duobus est res vendita, & prius ea res secundo emptori fuerit tradita, quamuis de iure ille secundus emptor, cui iam res tradita est, sit primo emptori præferendus, tamen si secundus sciebat quod ea res esset alteri vendita, & adhuc sciens eam rem emerit, ille prius emptor poterit rem eam venditam ab ipso secundo emptore vendicare. Bald. in rub. de reuocãn. his quæ in fraud. cred. Iason in l. fin. nu. 28. C. de sacrosanct. eccle.

Conclusio CCLXXXIIII.

CItatio vnica sufficit quando citantur hi quorũ interest ad confectionem inuentarij, ta lis enim citatio nõ fit, priè ad lites sed ad intereſſendum certo actui quasi extraiudiciali. glo. in cle. j. de iudi. & regulariter in actibus extraiudicialibus sufficit vna citatio, monitio, seu interpellatio extraiudicialis. Panor. in cap. ex literis de constit. & ibi Felin. in vers. in glo. 1. in fine. & in vers. pro ista opinione.

Conclusio CCLXXXV.

ALternatiua electio soluendi est debitoris: in alternatiua autem exigendi, creditoris est electio. Paul. Castren. in l. cum proponas. C. de transac. Felin. in ca. inter cæteras. versi. fallit. de resc ri. & vbi reus plures habet iudices, electio est actoris coram quo reum conueniat. Salic. in l. cum clericis, C. de episcop. audien. quod fallit in scholaribus. authen. habita. C. ne filius pro patre.

Conclusio CCLXXXVI.

APpellatio non dicitur deserta si appellatus intra tempora data ad appellandum, & ad appellationem prosequẽdam impetrauerit in termino, dicitur enim deserta appellatio si tam appellans quam appellatus vel alter eorum in termino non obtinuerit literas, cle. appellationem, de appella. & diligentia appellati prodest appellanti. Felin. in c. ex parte. versi. clementina appellationem, de rescript. & ita communiter teneri asserit ibi glossa.

Conclusio CCLXXXVII.

HOmicida qui habet gratiam à principe de homicidio quod iam commisit, si iterum alterum homicidium cõmiserit, & ei sit iterum habenda gratia, debet in secũda grata de primo iam obtenta fieri mentio: alioquin secunda nõ faciens mentionem de prima iam obtenta esset subreptitia. Bart. in l. iij. C. de episco. audien. Felin. in ca. postulasti. vers. & per illum textum de rescriptis.

Conclusio CCLXXXVIII.

PActum appositum in pacto de retrouendendo de lucrã, dis fructibus illius anni in quo venditor rem ipsam voluerit recuperare, & q̃ fructus illius anni pertinebũt ad ipsũ emptorem valet & neque erit cõtra ius tale pactum: quod procedit vbi quolibet anno venditor agere potest vsque ad tempus recobrij ad reuenditionem: quòd si venditor non posset agere ad reuenditionem ante certum tempus, tunc tale tempus de lucrandis fructibus vltimi anni non valeret. c. ad nostram, de emptio. & vend. Boer. deci. 23. nu. 34.

Conclusio CCLXXXIX.

TEstes singulares super aliquo actu particulari non probant quando actus in specie probandus est. ad probandum tamen quid in genere scilicet quem esse infamem, furiosum, aut hæreticum, admitterentur testes singulares qui tunc plene probarent, Inno. in c. qualiter & quando, de accusat. quem ibi sequuntur omnes doctores, & in c. cũ oporteat. eod. & Boer. decis. 23. n. 44. quod si quid in specie probandum esset, testes singulares non sufficerent. Boer. ibid.

Conclusio CCXC.

BEneficium ab aliquo obtentum potest resignari etiam bullis non leuatis, & nondum confectis. notatur in c. institutionis. 25. q. 2. quod procedit etiam, si nondum ille resignans possessionem fuerit adeptus sui beneficij: cùm in beneficiis ecclesiasticis non attendatur principaliter possessio, sed titulus beneficij. c. ex frequentibus, de insti. reg. beneficium, de reg. iur. Boer. decis. 24. nu. 6.

Conclusio CCXCI.

SI pater aut mater rem filij vendiderit, & demum filius illi patri qui vendidit succedat, non poterit demũ filius hæres patris vendentis rem suam à patre vẽditam recuperare, nec cõtra talem contractum poterit venire à suo patre gestum, cuius est hæres. l. si pater. C. de donatio. l. cùm vir. ff. de vsuc. l. cum à matre. C. de rei vendic. per regulam. l. vendicãtem. ff. de euict. Boer. deci. 23. nu. 19. & 21. Et hoc vbi filius esset patris hęres insolidum. q̃ si pro parte, pro ea parte pro qua erit hæres non poterit agere, sed bene pro ea pro qua non erit hæres. dict. l. cùm à matre. & Boer. ibid. n. 21. & hæc etiam procedunt vbi filius simpliciter esset hætes, secus si esset hæres sub beneficio inuentarij: quia tunc si tantùm de substantia testatoris non remaneret quantum est ea portio, quam hæres vult vendicare, & tunc posset agere, aliàs non posset agere. Boer. ibid. nume. 20. Et non poterit etiam filius hæres patris vendicare rem sibi subiectam restitutioni à suo patre venditam. Paulus de Castro consil. 370. par. secunda.

Con

debitorem in vim alterius scripturæ grauetur onere probãdi pecuniam petitam realiter traditam fuisse, & numeratam. Quod si post biennium opponatur ea exceptio ab ipso debitore, debitor ipse grauaretur eo onere probandi pecuniam non fuisse numeratam, neque traditã. Ioan. de Platea in tit. de liter. oblig. nu. 8. & est notandum quod debitor ante biennium potest dicere pecuniam nõ fuisse numeratam. post verò biennium potest excipere de pecunia non numerata, & sic hæc querela pecuniam nõ fuisse numeratam defertur ante biennium per modum agendi: post vero biennium competit solum per viam excipiendi, & excipiens debet probare pecuniam non fuisse numeratam. Sali. in l. si ex cautione. nu. 21. C. de non nu. pecun.

Conclusio CCXXXV.

CONfessio facta in vltima voluntate per quam quis se fatetur debitorem alicuius qui est incapax in certa summa pecuniæ, non probat contractum præcedentem, nisi talis cõfessio præsenti facta fuerit per l. Lucius. §. quisquis in 2. ff. de leg. 2. & ibi Bal. verum si absente aduersario facta fuerit, induceret ea confessio fideicommissum, ita vt talis summa confessata, quæ fuit certa, poterit peti vt legata, aut fideicommissum, d. §. quisquis. & ibi Alber. de Rosa. inducit enim fideicommissum talis confessio facta de certa pecunia in vltima voluntate alio absente cui fit, & non probationẽ: facta autem ea confessio aduersario presente inducit probationem. Pau. cast. in l. generaliter, nu. 10. C. de non nu. pecu. & ibi Salic. nu. 15. induceret tamen probationem confessio facta in absentia, quando esset iurata. l. cum quis decedens, §. codicillis. ff. de leg. iij. & ibi Bar. vel si notarius pro eo absente stipularetur. Bar. in eo. §. codicillis. Facta autem ea confessione in vtilitatem incapacis non valet. Deci. consi. 474.

Conclusio CCXXXVI.

DOs confessata post lapsum tempus, habet omnia & quęcunque priuilegia quę habet vera dos & numerata, & ea est vera & communis opinio quam tenet Barto. in l. assiduis. C. qui potio. Feli. in ca. si cautio. de fide instru. Rubc. Alexandri. consi. 78. nu. 9. & est ita communis opinio quod confessio dotis de recepto probat numerationem. Bar. in l. si ita stipulatus. §. Chrisogonus. ff. de verb. oblig. Alexandri. in eo consi. Et hoc dum tamen sit elapsum tempus intra quod exceptio dotis non numeratę possit opponi. Cępola consil. 12. nu. 5. ita vt mulier quæ habet instrumentum dotis confessatę poterit agere contra tertios possessores bonorũ mariti, sicuti si instrumentum contineret veram numerationẽ. Iaf. in l. duobus. in prin. nu. 8. ff. de iureiur. per confessionem enim dotis receptæ post lapsum tempus ad opponendam eam exceptionem dotis non numeratę probatur vera dotis numeratio. Iaf. ibi.

Conclusio CCXXXVII.

PAter qui filię suæ dotem constituit, & stipulatus est pro filia dotem sibi reddi & restitui, ea demũ mortua sine liberis, pater solum admittetur ad eam dotem petẽdam, & solus pater succederet in ea dote quam suę filię constituerat, & neque fratres filię succedent cum patre constituente eã dotem, sed exclusis & fratribus & sororibus pater integrã dotem, quam constituerat, recipiet. l. quod si sine. §. sin autem. C. de bon. quę libe. Bar. in l. post dotem, in fin. ff. solu. mat. & eam dotem pater repetet iure patris, ac non iure illius stipulationis. ita Alber. de Rosa. in d. l. post dotem, nu. 10. & Bart. ibi inquit eam opinionem communem esse. & Rubeus Alexandrinus consi. 79. Quòd si filia cum liberis moreretur, liberi eum auum constituentem dotem excluderent. Boer. decis. 192. nu. 5.

Conclusio CCXXXVIII.

QVamuis mater à filij sui successione priuetur qui est mortuus in ætate pupillari, ex eo quòd non petiit illi tutorem, sicut tenetur per l. sciant. C. de legit. hæred. non tamẽ per hoc excludetur auia, sed & nec alij proximiores pupillo excludentur ab illius successione, & sic mater propter hoc exclusa à filij sui pupilli mortui successione, aliàs tamen proximior non excluderetur: & hanc communem opinionem esse asserit Soci. consi. 153. & eam comprobat Salic. in l. nepotibus. C. qui pet. tuto. donec enim mater viuit pendẽte anno non currit tempus aliis proximioribus. Quare si interim pupillus moriatur, mater quidem exclusa est, alij tamen proximiores non sunt exclusi. ita Rube. Alexandri. consi. 81. verum vbi mater ante elapsum annum moreretur, & proximior patereturelabi annum, excludẽdus etiam esset, si tutorem non petierit. Rubeus ibi.

Conclusio CCXXXIX.

FIlius fratris non succedit in locum sui patris cum auũculo, nec cum patruo, nisi in casibus specialibus, scilicet vbi agitur de successione aui, aut alterius alicuius ascendentis, aut vbi agitur de successione patrui, auunculi, aut amitæ, aut materterę: his enim casibus filius fratris succedet cũ suis patruis, aut auunculis: authen. cessante. C. de legi. hęred. & in tit. vt fratrum filij, in authen. & hoc locũ habet vbi agitur de successione legali: secus si agatur de successione ex testatoris dispositione, vt contingit in fideicommissis: quia tunc filius non subintrat in locum sui patris. Deci. consi. 571. nu. 9. Alex. consi. 227. nu. 5. in 6. vol. Corne. con. 131. vol. 2. nu. 2. & Deci. consi. 408. Quantum aũt pertinet ad alios transuersales, talis filius non succedit in locum sui patris prę mortui, immo per patruos excluditur. Auth. post fratres. C. de legi. hęredi. Ioan. Faber in §. cum filius. instit. de hęred. qualit. & differen. Iaf. in l. si auię frater. C. de successo. edicto, nu. 4. & 5. & Deci. consi. 444. nu. 2. & 3. & consi. 1. in illis duobus casibus filius succedendo cum patruo aut auunculo subrogatur in locum sui patruis iam defuncti. Deci. consi. 1. in patruo autẽ magno, aut in aliis transuersalibus nõ habet locum ea subrogatio.

Conclusio CCXL.

LEgatum omnium bonorum mobilium comprehendit & libros, aurum, argentum, pecuniam numeratam, fructus à solo separatos, & omnia quę de loco ad locum mouẽtur, insimul & animalia. Deci. consi. 472. Veniunt etiam fructus pendentes non separati à solo. Deci. ibid. nummi tamen repositi vt mutuo darentur non comprehenduntur sub eo legato. Deci ibid. per l. si chorus. §. j. ff. de leg. iij. & Deci. consi. 382. nomina tamen debitorum sub eo legato mobilium nõ comprehendũtur. Alex. consi. 68. vol. 6. vel quę sunt fixa domui, vel solo. Chassa. in consuetud. Burgun. in tit. des droitz & appartenances. §. ij. in verbo, tous meubles num. 25. Pressorium etiam paruũ quod ibi reperitur venit in legato mobilium, vt ibi Chassa. & etiam venit supellex domus. de Rosate in l. mouentium. ff. de verb. signif.

Conclusio CCXLI.

SI debitor principalis post renouatam principalem obligationem nouos fideiussores dederit, primi iam dati fideiussores liberati cẽsentur saltim ope exceptionis l. Valerius. ff. de fideiu. si verò nulla facta mentione primę obligationis, & post primos datos fideiussores debitor alios fideiussores dederit, & iterum alios, eo casu primi dati fideiussores non cẽsentur liberati, sed secũdi accedant primis. l. si Titius. ff. de fideiuss. & ibi Bar. & Soci. consilio 18. numero decimoquinto in 1. vol.

Conclusio CCXLII.

FIliafamilias quæ dotem habet à patre non potest in sua dote testari, nec eã potest donare donatione causa mortis sine sui patris consensu. Bal. in l. penul. Cod. de falsa causa adic. & in l. quod scitis. C. de bon. quę lib. Alexandri. consil. 166. in prin. sed & neque ea filia eam dotem profectitiã donare poterit donatione inter viuos, quando pater fuisset stipulatus dotem sibi reddi aut filię. quia cum eo casu actio de dote cõmunis sit & patri & filię, nõ poterit ipsa filia in patris prejudicium dotem donare. quòd si pater solum disposuisset dotem reddi filię, tunc filia bene posset dotem alienare, ita Alexandi. in eo consi. nu. 3.

Conclusio CCXLIII.

MAtrimonium per hęc verba non inducitur, promitto non accipere in maritum, vel in vxorem alium vel aliam quàm te, vel nisi te: & illa verba non probant neque inducunt matrimoniũ de presenti, sed bene de futuro. Anto. de Butri. in c. ex parte, de sponsa. & matri. & alij docto. hoc ibi tenent, à quorum opinione non esse recedendũ asserit Cepola consil. 1. nu. 14. & 15.

Conclusio CCXLIIII.

SPonsalia contracta inter aliquos per verba de futuro per osculum subsequens, non transeunt in matrimonium. Verum si post ipsa sponsalia de futuro subsecuta fuerit copula carnalis, tunc ea sponsalia transeũt in matri-

Universidad de Deusto
Biblioteca

monium de præsenti per secutam copulam carnalem.cap.si quis fidem,de sponsa.Bald.in l.si à sponso.C.de dona.propt. nupt.Cæpola cons.1.nu.16.

Conclusio CCXLV.

CONfessio facta per creditorem qui fatetur se pecuniam à debitore recepisse,& sic confessio de recepto facta per creditorem,& qui renunciat exceptioni non numeratæ pecuniæ:vel si transactum sit tempus intra quod talis exceptio opponi debuisset, talis confessio de recepto est vera probatio solutionis quę fit per talem confessionem ipsius creditoris,quę probatio non minus probat quàm ea confessio quę fit per testes,vel per instrumẽta.l.Publia.in fi.ff.depositi.hoc tenet Cæpola ex sententia multorum consi.12.nisi post talẽ confessionem de recepto ad esset acceptilatio,quæ ostenderet numerationem non interuenisse.Ias.in l.duobus,nu.9.ff. de iurein.

Conclusio CCXLVI.

IVramentum præstitum ab vno ex correis credendi alicui debitori, qui creditor correus defert iuramentum alicui debitori,tale iuramentum si ab ipso debitore præstitum fuerit,nocebit non solum ipsi creditori qui detulit iuramentũ, sed & alteri creditori qui est correus. Alber. de Rosa. & Ias. in l.duobus,in prin.ff.de iureiu.& idem in duob⁹ correis debendi,quia semper in iudicialibus iuramẽtum vnius ex correis nocet aut prodest aliteri,quod procedit in ciuilibus,secus in criminalibus.Ias.in d.l.duobus.nu.4.

Conclusio CCXLVII.

PRothocollo notarii standum est,vbi sua scriptura transcripta habet aliquid dubij, nam quoties est varietas inter instrumentũ datũ & iam traditum parti,& librum notarij,standum est potius libro quàm transcripto.Bart.in l. si qs ex argentarijs,§.pen.ff.de edendo.glo.in verbo, prothocollum,in authen.de tabellio.Bar.in l.si librarius. ff. de reg. iur. & quoties est dubium de instrumento releuato, semper ad prothocollum recurritur gl.in d.§.illud. & Cæpola cõsi.23.

Conclusio CCXLVIII.

SIcuti donatio facta à patre filio in potestate,morte ipsius patris confirmatur,per l.donationes.C.de dona.inter vi. & vxo.l.ij.& ibi gl.C.de iur.dot.ita & per emancipationem factam ipso filio confirmatur talis donatio.l.siue emancipatis.C.de dona.& hæc vera sunt in vtroque casu,quando donatio facta fuit traditione interueniente, tunc enim in vtroque casu cõfirmatur talis donatio:sec⁹ vbi nulla interuenisset traditio. talis enim donatio nulla interueniente traditione non cõfirmaretur.gl.approbata in l.Papinianus.ff. de dona.inter vir.& vxo.& Ias.in l.frater à fratre, in repet.nu.45. ff.de condi.indeb.

Conclusio CCXLIX.

MAritus fructus quos percepit ex rebus parafernis suæ vxoris,si extẽt, debet mulieri restituere. l.si stipulatus. ff.de dona.inter virum & vxo. Consumptos autem, & qui percepti sunt contra voluntatẽ vxoris, maritus tenetur ad æstimationem ipsorum fructuum, si non extent. l. de his. C. de dona.inter vir. & vxo. perceptos autem & consumptos de voluntate vxoris, si sint fructus industriales, vt frumentum & linum, & lucretur ipse maritus. Naturales autem tenetur restituere,inquãtum est ipse factus locupletior, si sint magni fructus,aliàs non.Bar.in l.maritus vxoris, in princ.ff. ad leg.Falcid.& secundum eam opinionem refert fuisse iudicatum Boer.decis.448.in dubio autem si maritus dicat consumptos fuisse voluntate suæ vxoris, & hoc debet probare: quia nõ præsumeretur donatio, quòd si essent tales fructus à marito consumpti in vsus promiscuos, ad eos non teneretur: teneretur tamen hoc probare quòd sunt consumpti de voluntate suæ vxoris.ita Soci.consilio 82.in 4.volum.numero 13.

Conclusio CCL.

SI vnus ex fratribus socijs qui inter se communem habẽt hæreditatem,vel bona communia,dotem à sua vxore acceperit tempore diuisionis, nõ potest ex bonis communib⁹ dotem ipsam habere, nisi prius probauerit eam dotem versam fuisse in rebus communibus.Specula.in tit.de iudi.§.sequitur videre.nu.8.& hanc opinionẽ communem esse,& secundum eam se consuluisse refert Cæpola.cons.40.num.7. quod si ea dos à patre suisset recepta nomine filij,esset in primis ea dos detrahenda de bonis communibus,vt per Speculatorem vbi supra.

Conclusio CCLI.

SI reus confiteatur promissionem de soluendo sub conditione simul & semel factam,actor non poterit de tali confessione partem approbare, & partem reprobare, & hoc ea ratione, quia est vna sola responsio sub vnica verborũ conceptione, quæ in totum est ab ipso actore aut acceptanda, aut in totum neganda. quòd si reus confiteatur promisisse, sed postea soluisse, vel dicat sibi factum fuisse pactum de nõ petendo,eo casu actor poterit partem approbare,& partem reprobare: quia talis confessio in se cõtinet duos articulos, ideo vnus poterit acceptari & alter reprobari.l.perfecta.C. de dona.ea est opinio glos.in l.siquidem.C.de except.quam sequuntur Bar.Ang.& Sali.ibi,per l.Publia.§.fi.ff.depositi, & ibi dicunt eam opinionem communem esse, & Boer.decis. 243.num.3.& 7.

Conclusio CCLII.

HAbens tres tutelas aut tres curas, aut duas tutelas & vnã curam,& econtrario,excusatur ab alia tutela aut cura.l. iij.§.amplius,& ibi Bart.expresè.ff.de excusa.tuto.& ibi Alberi.de Rosa.non excusaretur tamen si vocetur ad aliquod munus publicum authoritate & vtilitate, per l.tutela,de excusa.mune.lib.10.

Conclusio CCLIII.

PActum factum inter coniuges quòd maritus lucrabitur totam dotem,vel partem dotis,valet,& maritus eã partem dotis lucrabitur etiam si mulier decedat cum liberis:nõ enim facient cessare tale pactum suscepti liberi,nisi in tali pacto de liberis facta fuisset mentio,quòd scilicet maritus eam dotem lucrabitur, si mulier decedat sine liberis.Paul.Castr. in l.soluto.nu.7.ff.solut.matrimo. Roman.in l.si ab hostib⁹. nu.8.ff.solut.matri.per tex.in §.dotes, de nupt.in authent.& Soci.cons.53.in 4.vol.num.9.

Conclusio CCLIIII.

DOnator debet citari quando donatarius vult facere insinuare eam donationem, quamuis ille actus insinuationis sit actus extraiudicialis.Hippoly.de Marsil.in repet.l. de vnoquoque,nu.34.de re iud.

Conclusio CCLV.

QVis poterit per pactum renunciare sententiæ etiam si illa trãsierit in effectum rei iudicatæ, quamuis post rem iudicatam transactio non valeat.l.iurisgẽtium.§.si paciscar, & ibi Alex.& Ias.ff.de pactis,& sic valet pactum super re iudicata, sed non valet transactio: quia ea transactio fieri debet super redubia.Res autem iudicata non est res dubia, cũ ea pro veritate accipi debeat.l.res iudicata.ff.de reg.iur. sec⁹ in pacto.Ias.in eo loco,& in l.eleganter.§.post rem.ff.de cõdict.indeb.

Conclusio CCLVI.

IN electionibus quæ fiunt in capitulo, aut in aliquo collegio,aut aliàs,quis per se ipsum potest eligere,& nõ per ꝓcuratorem, qui procurator in casu electionis non debet interuenire, cùm quis per se eligere debeat. In alio autem negotio quis potest procuratorem constituere:in casu tamen impedimenti,& vbi iustum esset impedimentum, tunc quis per procuratorem posset eligere: & in alijs collegialibus, is qui vult procuratorem constituere, debet ille constituere vnum de Collegio,& non alium.c.quapropter.§.illud,& ibi Panormit.de electione: & talis procurator non poterit plures eligere,nempe vnum pro se,& alterum tanquam procurator,sed vnum solum,& pro se,& vt procurator non debet eligere,nisi hoc expresè illi mandatum fuisset.ca.si quis iustè.§.j.de elect.in 6.de Anchar.cons.214.nu.8.

Conclusio CCLVII.

INactibus vniuersitatum pupillus non habet vocem,cùm non habeat perfectum sensum: & neque tutor pro pupillo posset admitti.ita Bald.in l.si plures, in secunda lectura.ff. de pactis.

Conclusio CCLVIII.

PRocurator habens mandatum generale cum libera, æquiparatur habenti speciale mandatum.l.rescriptum.§. plerumque,& ibi Bal.& Alex.& Ias.ff.de pactis.ita vt equiparentur mandatum speciale & mandatum generale.Iaso.ibi. & potest procurator generalis cũ libera expedire ea in quibus requiritur speciale mandatum. Alex.consi.133.6.volu. Francis.Marci.decis.693.

Conclusio CCLIX.

CONfessio facta ad liberandum inter absentes non valet in vim pacti liberatorij, vt si creditor dicat ĩ absentia sui debitoris,& in præsentia testium dico talem non esse meum debitorem. ex tali enim declaratione nulla acquiritur exceptio illi debitori, qui eo tempore erat absens.Iaso.in l.tale pactum, numero secundo. ff. de pactis. valebit tamen talis confes

Conclusio CCXCII.

VIr vendens rem suæ vxoris, quæ demùm suo viro vendenti succedit,non poterit vendicare nec ècontrario.l. si adulta.C.de hęredi.vel actio.vend.l.si vxor.C.de bonis authori.iudi.possi.l.cùm vir ff.de vsuc.Boer.decis.23.nu.10.& hoc per regulam.l.vendicantem.de vsucap.

Conclusio CCXCIII.

QVantumuis in aliquibus casibus priuatio alicuius beneficij ipso iure admittatur,non propterea beneficium illud de facto vacat, quinimò sententia declaratoria requiritur,& amotio à possessione.cap.cùm secundum.de hære.in vi.c.Episcopus: de præbẽ.in sexto.ita Ludouicus Gomes,in regula cancellariæ,de subrogandis collitigatoribus, in septima quæstione.in eo tamen casu, vbi quis suo beneficio est ipso iure priuatus,impetrari poterit beneficium ante aliquã sententiam declaratoriam.Rebuf.in sua pract.causar.beneficialium,in tit.de modis amittendi beneficium, nu.43.& idẽ est quòd quis sit priuatus ipso iure, vel ipso facto.vt ibi per Rebuff.

Conclusio CCXCIIII.

VIcarius Episcopi aut alterius potest conferre beneficia & recipere insinuationes etiam extra dioecesim. Dom. de sancto Gemi.in ca.cùm in generali.de officio vicari.in 6. per notata in cap.nouit.de offic.legati.ita Gomes glossator in pragmatica sanctione, in tit.de colla.§.ordinarius.in verbo: iurisdictio.& Papon in suo recueil des arrestz.in titulo des vicaires arrest.3.

Conclusio CCXCV.

VBi colonus etiam ad longum tempus impediretur laborare rem conductam,& per hoc propter bellum impediretur fructus percipere, vel propter alium casum fortuitum: debet tunc fieri remissio mercedis.l.si merces.§.vis maior.ff.loca.Ias.in l.j.num.88.C.de iure emphyteu.quia incursus lattonum & bellum numerantur inter casus fortuitos.§. item is cui.instit.quib.mod re contr.oblig.

Conclusio CCXCVI.

IVramentum in litem locum habet non solum in odiũ vlenti,sed & in odium furis,cum eadem sit ratio. Conuenitur enim fur de suo furto, sicuti & violentus de sua violẽtia, & difficile est probare res furto subtractas.probato ergo fur to stabitur iuramento illius super rebus amissis, qui furtum illud passus fuit, & hoc vt probationibus subueniatur & vt maleficium puniatur.Innoc.in capit.fina.de eo quod metus causa.& Ias.in l.si quando.C.vnde vi.

Conclusio CCXCVII.

REus in causa criminali, respondendo accusationi, siue eam neget,siue eam confiteatur, semper admitti debet ad aliquid probandum pro sua excusatione, & illi licebit etiam contrarium dicere propter suam salutem.l.nemo.ff.de regul.iur.Constantinus in ordinationes regias.arti.149.

Conclusio CCXCVIII.

MErcenarius qui à domino recipit mercedem non potest pro eo adferre testimonium quamdiu erit in eius seruitio,quòd si gratis seruiat, poterit pro eo domino testimonium adferre.ita Hipp.de Marsi.singulari quinto, in suis singularibus.

Conclusio CCXCIX.

RAtificatio facta per dominum validat gesta per falsum procuratorem,etiam si lata sit sententia pro se: vel si sit talis casus in quo requiritur speciale mandatum.Bald.& Sal. in l.si maritus.C.mand.& ita communiter teneri asserit Feli. in cap.nonnulli.§.sunt & alij..versic.amplia quintò.de rescr. & ita additio. habet enim locum ratificatio in his, in quib⁹ requiritur speciale mandatum.Alexã.consil.133.nu.8.in 6. volum.& Dec.consi.281.

Conclusio CCC.

DOnans rem aliquam Titio ad suum vsum,vt fundũ,domum,vel quid aliud, videtur & proprietatẽ donasse: & hoc tàm in contractibus locum habet per l.donationiones. §.species.& ita ibi Docto.ff.de don.quã in vltimis voluntatibus,ita vt legans domum alicui ad illius vsum videtur & proprietatem legasse.Bar.in d.§.species.& ibi etiam Paul.de Castro.

Conclusio CCCI.

NOminatus & graduatus debet esse capax saltem tempore quo vacat beneficium, aliàs non posset beneficium obtinere: & ideò si is habeat beneficium curatum vel aliud incomparibile cum alio quod vult petere cum sit ad illud inhabilis, non poterit requirere simile beneficium vel acceptare sine dispensatione, & nec posset postea obtineri dispensatio.ita Rebuf.in Concordatis.in rubric.de collat.§.volumus.super verbo: per istum textum. Is enim qui habet vnum beneficium, non potest esse idoneus ad aliud petendum nec obtinendum.c.is cui.de præb.in 6.

Conclusio CCCII.

PEr adeptionem pacificam secundi beneficij vacat quidem primum.c.de multa.de præben.& Oldrad.consil.1. & ibi inquit quòd beneficia promotorum non vacant, nisi cùm plenam & pacificam quis fuerit adeptus possessionẽ, quod procedit vbi Episcopus alicui habenti beneficium, alterum contulerit,nam tunc collatio illa,non est nulla,& nõ vacabit primum beneficium, quin prius ille pacificam possessionem fuerit adeptus. Rebuf.in Concordatis.in §.volumus.in verbo,per istum.

Conclusio CCCIII.

BEneficium tertio collatum poterit cum alio permutari etiam ante leuationem bullarum, etiam si sit collatum per simplicem signaturam.Rebuf.in com.in concordatis in tit.de mandatis apostoli.§.i.in verbo literas.mandata autem cum alijs literis,nec ècontrario non possunt permutari.nec beneficium,cum literis mandati apostoli.ita Rebuf.ibi.

Conclusio CCCIIII.

METus aut iustitiæ denegatio non probatur per iuramentum partis, sed legitimè ea sunt probanda. Rebuf.in concordatis.in titul.de friuolis appella.§.si quis vero.in verbo quis.versic.derogatur.

Conclusio CCCV.

IVrisdictiones sunt in Frãcia patrimoniales Guliel.Bened. in repet.cap.Raynutius.in verbo, duas.de testa.& ita sunt in nostro patrimonio ipsæ iurisdictiones, sicuti asinus est in nostro patrimonio.vt scilicet vendi & transferri possint de vno in alium.Reb.in concordatis.in tit.de causis.in princip. & potest superior subditis suis præcipere ne litigent coram alio iudice, & potest impedire prorogationem iurisdictionis.c.ex tenore. & ibi Pan.de foro compe. & hoc ne tollatur seu minuatur iurisdictio ordinariorum.ita ibi Rebuf.

Conclusio CCCVI.

RENunciatio non nocet renuncianti si per partem non fuerit acceptata:is enim qui verba aduersarij non acceptat,non potest se ex illis iuuare.Bal.in l.ij.C.de repud.hær. Rebu.in concordatis.in ti.de reg.acceptatione.in gl.vnica.

Conclusio CCCVII.

CONfessio confitenti non nocet, quando illa per partem non fuit acceptata. Imò contra eam licitum est venire postquam non fuit acceptata.Bald.in auth.nouo iure.C.de pœna iudicis qui malè iudicauit.Rebuff.in concordatis.in rubr.de Regia acceptatione.

Conclusio CCCVIII.

SEquestratio in omni possessorio retinendę in beneficijs intra annum fieri debet:& sequestrabitur res seu beneficium de cuius possessione agitur: ne partes ad arma veniãt, nulla tamen fieri debet sequestratio post triennalem possessionem.Rebuf.in concorda.in tit.de annatis.versic.3.

Conclusio CCCIX.

SOla nominatio quam quis facit de aliquo eum nominãs filium aut compatrem,non reddit eum talem neque sequitur quod ex eo quòd quis aliquem suum filium nominat, quòd propterea sit eius filius.l.non nudis.C.de probat. Rebuf.in tracta.nominationum.num.2.

Conclusio CCCX.

NOminationes ex recepta consuetudine concedi debẽt tantum tempore quadragesimæ:& si alio tempore concederentur,non valerent, & concessio illarum nominationum non teneret.Rebuf.in tracta.nomi.in septima quæstione.in princ.

Conclusio CCCXI.

NOminationes etiam diebus festis & diemet dominico concedi possunt.Cum ea quæ sunt meræ voluntatis & voluntariæ iurisdictionis etiam diebus feriatis exerceri possint.Rebuf.in tracta.nomi.in vij.q.nu.3.

Conclusio CCCXII.

NOminationes etiam in Ecclesia concedi possunt: tutius tamen erit vt extra Ecclesiam & diebus profestis concedantur.Rebuff.in tracta.nomi.in vii.q.nu.4.

Conclusio CCCXIII.

NOminationes in quocunque loco concedi possunt, & non vitiabuntur propter locum.Rebuf.in tracta. nomi. in vij.q.num.5.

Conclu

Universidad de Deusto
Biblioteca

Conclusio CCCXIIII.

Legatum rei alicuius factum Titio cum hoc onere quòd legatarius eam rem non alienet: si demum ea res ad alterum peruenerit per ius accrescendi, ille talis eam rem non poterit alienare. l. vnic. §. finautem. C. de cadu. tollend. Rebuf. in tracta. nominat. in octaua quæstione nu. 13.

Conclusio CCCXV.

Fisc⁹ alicui succedēs debebit vti eo iure quo is vti debuisset cui succedit. l. non intelligitur. §. si posteriori. ff. de iure fisci. Rebu. in tracta. nomi. in octaua quæst. nu. 14.

Conclusio CCCXVI.

Colligitur pedagium supra pontem qui corruit, & demū est refectus: poterit semper idemmet vectigal exigere quod perantea colligebatur: refectus est enim pons cum eadem qualitate & iure vt perantea. Bal. in l. si plures. C. de cōd. insertis.

Conclusio CCCXVII.

Si patronus propter suam negligentiam perdat potestatē presentandi, superior qui succedit, & ad quē ius presentā di deuoluitur, nō poterit conferre: quod requirit natura illius beneficij, vt si debeat dari vni ex familia fundatoris, superior vni ex illa familia tenebitur conferre. ita Rebu. in tracta. nomi. in octaua quæst. nu. 16.

Conclusio CCCXVIII.

Substitutus à vicario habente potestatem substituendi poterit ipse vicario conferre, quia substitutus capit potestatem ab episcopo & non à vicario, qui eum substituit in vim potestatis sibi ab episcopo concessę. Rebu. in tracta. nomi. in octaua quęst. nu. 23.

Conclusio CCCXIX.

Licet capitulum sede vacante non posset beneficia cōferre ad episcopum pertinentia: poterit tamen creare vicarium qui demum poterit prouidere super beneficiis, quorū collatio erit necessaria, ne contingat diuturna vacatio. Pan. in cap. cùm nobis. de maior. & obedien. Rebu. in tracta. nomi. in octaua quęst. nu. 30. & illi vicario infinuatio fieri potest. vt ibi per Rebu. pōt etiā instituere ad presentationem patroni ipsum capitulum sede vacante. Dec. con. 224. nu. 3.

Conclusio CCCXX.

Capitulum sede vacante poterit beneficia vacantia commendare & œconomum creare donec per superiorem prouisum fuerit: quod est singulare secundum Pan. in c. bonę. de appella. & Rebu. in tracta. nomin. in octaua quæst. nu. 30. & potest etiam ipsum capitulum sede vacante instituere ad præsentationem patroni. Deci. consi. 224. nu. 3.

Conclusio CCCXXI.

Insinuatio nominationum debet fieri tempore quadragesimæ & literę gradus, nomina, cognomina illorum qui se volunt insinuari, debent eo tempore quadragesimę insinuari: & ita de de consuetudine receptum esse refert Rebu. in tracta. nomi. in decimaquarta quæst. nu. 5.

Conclusio CCCXXII.

Bona fides in dubio præsumitur. c. cum olim. c. auditis. de præsumpt. & maximè in eo præsumitur quem constat fuisse vsum aliqua re spatio decem annorum. Inno. in c. ij. de in integ. restit. mino. & Hyp. de Mars. in rub. de proba. vers. etiam contra. & Boer. Decis. 42. nu. 35.

Conclusio CCCXXIII.

Insinuatio nominationum fieri debet singulis annis, & si in aliquo anno quis omiserit insinuationem, non poterit pro illo anno petere beneficium in vim gradus aut nominationis, ij enim qui cessant insinuare in aliquibus annis, pro illis annis priuantur. non q̄ propterea pereunt eorum nominationes. ita Rebu. in tracta. nomi. in 14. q. nu. 20.

Conclusio CCCXXIIII.

Animal venditum si moriatur infra triduum presumitur quòd tempore venditionis fuisset morbosum, & teneretur venditor reddere pretium quod iam recepit. Ias. in l. lecta. nu. 20. ff. si cert. peta.

Conclusio CCCXXV.

Iudex potest supplere etiam parte non opponente vbicūque ex actis aliquid fieri constat. glo. in l. j. C. qui & aduers. quos. Ias. in l. lecta. nu. 22. ff. si cert. peta.

Conclusio CCCXXVI.

Dictio vterque est nomen collectiuum seu vniuersale & sic requirit concursum vtriusque, & est etiam nomen distributiuum, & tunc attribuit actum cuilibet in solidum. §. ne autem. & ibi gloss. in verbo, vtraque. in auth. de iudi. & sic illa dictio vterque, est dictio collectiua & distributiua: dictio vero vter & alter sunt dictiones meræ distributiuæ, & nullo modo collectiuæ. Alexand. in l. cùm quidam. C. de impuberum.

Conclusio CCCXXVII.

Instrumenta antiqua probant, & eis creditur propter antiquitatem: etiam si in ea sint verba enunciatiua. Bald. in l. cū aliquis. C. de iure delibe. Dec. consi. 428.

Conclusio CCCXXVIII.

Comparatio, ad hoc vt rectè fieri possit, debet fieri cum peritis in arte qui sunt iurati, & quòd examinentur præsente iudice: & debent literæ esse similes, quod si in aliqua parte esset dissimilitudo non faceret fidem talis comparatio: vt habetur in §. si quis igitur. in authent. de fide instrumen. secundum Alber. in l. comparationes. C. de fide instrumentorum, & talis comparatio ita facta, facit plenam fidem & probationem. Alexand. consil. 88. in 7. volum. nisi quò ad fidem apodissæ quæ datur à parte parti. in qua apodissa comparatio facit semiplenam probationem: in alijs autem scripturis sola comparatio facit plenam fidem. Alexand. consil. 114. in 7. volumin. numer. 4. & consil. 58. eodem volumi. & de consuetudine ita seruari asserit Alb. in eodem loco, cuius dictū in practica seruari asserit Constantinus in commen. in cōsti. regias. articul. 93. & testes de tali scriptura deponentes, quāuis dicant eam scripturam esse Caij, semiplene solum probant: si autem dicant de veritate contentorum in scriptura, videlicet quòd viderunt mutuare pecuniam, tunc plenè, probabunt, dum tamen sint contestes & sufficientes ad actum. Rebuf. in constitutiones regias in tractat. de chirogra. in prę farione. numer. 33. vel si testes dicant illam scripturam scriptam esse manu talis ex eo quod fuerunt præsentes & eum scribi viderunt. his enim casibus tales testes plenè probant sine alia comparatione scripturæ. Alexand. consil. 239. in 6. volumin. num. 6.

Conclusio CCCXXIX.

Rescriptum obtentum appellatione remota valet & refertur solum ad friuolam appellationem. sed si expresse appellatio remoueatur, & sic rescriptum à principe concessum per quod remoueatur appellatio etiam à diffinitiua, valeret adhuc tale rescriptum. Bartol. in l. j. §. fin. ff. à quibus appellar. non lic. Dec. consil. 339.

Conclusio CCCXXX.

Iudex ordinarius probata recusatione, contra eum poterit de consensu partium alteri causam committere, aliàs hoc non posset, quod si solum propofita esset recusatio, & antequam ius diceretur super ea, sine partium consensu, posset iudex alteri causam committere, & hanc opinionem communem esse asserūt Pan. & Feli. & de Anchar. in c. si quis contra. de foro compet. & ibi etiam Collectarius. numer. 4. & 5. delegatus autem post propositam recusationem nusquā potest alteri causam committere etiam de partium consensu. c. iudex. de offic. delegat. & Pan. in capitul. si quis.

Conclusio CCCXXXI.

Exceptio solutionis dilatoria post sentētiam opponi nō potest: quia ante litem contestatam vel saltem post opponi potest. Bald. in l. peremptorias. numer. 21. C. senten. rescindi non posse, & est exceptio litis finitæ, quia per solutionem eius quod debetur tollitur omnis obligatio. Barto. in l. cum quærebatur. nume. 3. ff. iudi. solui. Ang. in §. æque. num. 9. insti. de actioni. & est decisio Capellę Tholosan. deci. 335. & ibi Aufre.

Conclusio CCCXXXII.

Si socius itinerando causa societatis damnum aliquod fuerit passus, vt quia à latronibus fuit spoliatus, vel aliud damnum passus est: tale damnum societati est imputandum, & non sibi soli. l. cum duobus. §. damna. ff. pro socio. Roman. in l. si pecuniam. §. si seruum. nume. 19. ff. de cond. causa data. & sic non tenetur socius de rapina sibi facta in itinere: tenetur tamen de furto sibi facto: quod iuris præsumptione contingit propter malam custodiam. Bald. in §. damna. vel si exercēdo negotia societatis fuerit vulneratus, nam expensis societatis expensæ omnes exolui debent quæ fient circa curam illius. l. socium. §. final. cum l. sequent. ff. pro socio. sed si extra causam societatis socius fuerit passus damnum, vel si agēdo negotia societatis in culpa fuerit eundo per loca suspecta, & tunc socius nihil petere posset: quia fuit in culpa quæ non venit in contractu societatis, Alex. consi. 133. in fin. in 2. vol. Roma. consil. 145.

Conclusio CCCXXXIII.

Vlier transiens ad secunda vota qua erat hæres mariti perdit hæreditatem quò ad filios primi mariti iure di-

recto

recto deuoluitur, & non iure fideicommissi, & sic tota ea hæreditas ad filios primi matrimonij transmittitur. l. fœminę. C. de secundis nup. ita vt statim filiis competant actiones hæreditariæ, absque vlla restitutione. cum sint directo iure hæredes, & nihil poterit eis mater detrahere. Ioa. de Ripa in d. l. fœminæ, nu. 44. 48.

Conclusio CCCXXXIIII.

Quoties creditor & debitor sint diuersorū territoriorū: non debet ire debitor ad creditorem pro solutione facienda: sed creditor debet ire aut mittere ad domum debitoris pro ipsa solutione recipienda & ad interpellandum ipsum debitorem. Bart. in Litem illa. §. j. de consti. pecu. & debet peti pecunia in domo & loco domicilij ipsius debitoris: & in dubio locus domicilij debitoris censetur destinatus ad solutionem faciendam: & ideo si forensis, contrahat in aliquo loco, & sic ex contractu efficiatur debitor absque alia loci insertione vbi fieri debeat solutio, & eo casu, censetur actum quod fiet solutio in domicilio debitoris. arg. l. exigere dotem. ff. de iudi. Cor. consi. 70. nu. 9. & 10. in 2. vol. Ias. in l quod si Ephesi. ff. de eo quod cer. lo. nu. 2.

Conclusio CCCXXXV.

Licet pro legatis præstandis tres competant actiones, rei vendicatio, actio ex testamento & hypothecaria. l. vl. C. commu. de lega. & fidei. iudicium tamen ordinarium requiritur, & neque est ab executione incipiendum. Bene. super verbo: si absque liberis. de leg. & fidei. nu. 191. & neque legata habent executionem paratam.

Conclusio CCCXXXVI.

Haeres monitus à iudice si post annum non adimpleuerit voluntatem defuncti in eo quod respicit commodū pecuniarium alicuius, priuatur non solum hæreditate, sed & legatis & prælegatis sibi factis in eo testamento, & hoc quando testator non dedisset specialem executionem. authen. hoc amplius. C. de fidei. & hanc opinionem vt magis communem quòd perdat prelegata tenet Ias. in d. auth. hoc amplius. & sequitur Bened. in ca. Raynutius. in verbo, si absque liberis. de lega. & fidei. nu. 204. & debet iudex personaliter hæredem admonere, ita vt non sufficeret præceptum illi factum, in absentia de satisfaciendo voluntati defuncti. Angel. in §. si quis. nu. 14. in authen. de hęred. & falci.

Conclusio CCCXXXVII.

Vendens rem aliquam eam tenetur tradere si vendens eam habeat: aliàs succedit obligatio ad interesse. §. pretium. de emp. & vend. insti. & hanc opinionem esse communem asserit Roma. in l. dedi tibi. nu. 9. ff. de condi. causa data.

Conclusio CCCXXXVIII.

Translatio dominij nō est de natura obligationis ex parte venditoris in contractu venditionis. l. rem alienam. ff. de contrah. emp. verū de natura illius contractus est, q̄ res ipsa quæ traditur, tradat aīo transferendi dominium, si tradens sit dominus, quòd si nō sit dominus quod eam animo transferendi conditionem vsucapiendi. l. ex empto. ff. de actio. emp. quod non procedit vbi quid in genere venderetur. Roma. in d. l. dedi. nu. 10. ff. de condic. causa data.

Conclusio CCCXXXIX.

Non solum debitor liberatur per oblationem, consignationem & pecunię depositionem à se factam vbi creditor recusat pecuniam recipere: sed & liberatur per oblationem, consignationem & depositionem à tertio factam pro ipso debitore. l. qui decem. §. j. & ibi Bart. ff. de sol. & hoc esse verum asserit Paul. Castren. in l. solutionem. nu. 3. ff. de sol.

Conclusio CCCXL.

Denunciatio fieri debet hæredibus venditoris qui tenebatur de euictio. vt scilicet illi hæredes veniant ad defendendum: & omnibus hæredibus ea denunciatio fieri debet, aliàs contra eos non posset haberi regressus. Pau. Castrē. in l. in executione. in prin. nu. 9. ff. de verbo. oblig. aut saltem contra eum cui denunciatio non fuit facta non haberetur regressus.

Conclusio CCCXLI.

Vs seruitutis tam actiuè quàm passiuè transit in singularē successorem. l. via. §. si fundus. & §. quæcunque. ff. de seruit. rusti. præd. quare si fundus alienetur ad cuius vtilitatem seruitus fuit constituta, talis ius seruitutis transit in singularem successorem, & hoc qñ talis seruitus constituta fuit iure meræ seruitutis: secus vbi esset constituta iure meræ cuiusdam facultatis, tunc enim ea facultas non transiret. l. apud Iuliau. §. si quis. ff. de leg. j. Item & hoc procedit vbi pro tali iure seruitutis esset annua pensio solvenda, nam si successor eam annuam pensionem soluat, vtetur quidem eo iure seruitutis, secus si eam pensionem non soluat. l. in venditione. ff. de actionibus emp. & Roma. in l. stipulationes. num. 27. ff. de verbor. obligat.

Conclusio CCCXLII.

Ludi in quibus vires corporis exercentur sunt liciti. l. soleant. & ibi glos. ff. de alea. hoc enim expedit reipublicę, vt homines in talibus ludis se exerceant, & vt se reddant aptos ad rempub. defendendam. Lusus autem alearum, & alij ludi in quibus vires corporis non exercentur, sunt illiciti. Castren. in l. Papinianus. §. si quis. ff. de præs. verb.

Conclusio CCCXLIII.

Habens exemptionem à tallijs & collectis, si per triginta annos soluerit ipsas tallias aut collectas, perdit suam immunitatem: quia contra formam suæ immunitatis & contra sua priuilegia per si longum tempus soluerit: per tale enim tempus videtur præscriptum tali immunitati. Guid. Pap. dec. 387. Io. de Platea, & Lucas de Penna, in l. ij. de his qui sponte munera subierunt.

Conclusio CCCXLIIII.

Habēs immunitatem à tallijs seu collectis seu exemptionem, si patiatur se describi in libris cōpesij & soluat cū alijs descriptis in eo libro, si intra tempus debitum postquā id soluit, non appellauerit, non poterit demum se iuuare tali exceptione & immunitate cui per hoc videtur renunciatū. Li. §. si quis. ff. quemadmod. appellan. sit. Ioan. de Platea in l. ij. de his qui sponte munera subier.

Conclusio CCCXLV.

Iudex simul & semel non potest procedere super declinatoria fori & meritis causæ, talis enim repugnantia reddit actum & processum nullum. l. vbi repugnantia. ff. de regul. iuris. Aretinus in Inaturaliter. §. nihil commune. num. 21. ff. de acquir. poss.

Conclusio CCCXLVI.

Pater si dissiperet bona suorum filiorum debet ab illo auferri eorum bonorum administratio. l. fi. C. de sentent. pass. quod si propria bona dissiparet non subiecta restitutioni, tunc filij possent petere sibi assignari tot bona vnde viuere possent: cùm pater suos filios teneatur alere: quod si pater dissiperet bona subiecta restitutioni in vtilitatem filiorū post mortem ipsius patris: & tunc auferenda etiam erit ab illo patre ea bonorum administratio, & bonorum possessio filiis dāda erit: ita tamen vt pater inde à filijs alatur. l. Imperatores. ff. ad Trebel. Bald. in l. defuncto. C. si in fraudem patroni aliena. facta fuerit. & quamuis ipsemet Bal. sibi cōtrarius in hoc fuerit, in l. non potest. ff. de adopt. tamen superiorem Bal. opinionem in d. l. defuncto. tenet & sequitur Ias. in l. si constante. in princip. ff. solu. matrimo. num. 198. & 199. & Boer. dec. 61. num. 18.

Conclusio CCCXLVII.

Legitima filijs titulo institutionis à patre testante relinqui debet in suo testamento, & quamuis aliàs cessent iuris solemnitates à iure requisitæ in testamentis quæ à patribus conduntur inter liberos. l. hac consultissima. §. ex imperfecto. C. de testa. tñ ea legitima titulo institutionis filijs relin qui debet. §. aliud quoque capitulum. in auth. vt. cū de appell. cogno. & hęc est communis opinio legistarum & canonistarum. vt per Ias. in authent. nouissima. de inof. testamen. num. 16. & à tali communi opinione in iudicando non esse recedendum, attestatur ibi Ias. idem Stephanus Bertrandi consil. 130. in 3. volumin. numero 2. verum si in illo testamento patris, sub alio titulo legitima relicta esset: tale testamentum sustineretur per clausulam codicillarem, si posita sit in testamento, per quam clausulam venientes ab intestato censerentur rogati de restituendo hæreditatem filijs eorum quotas & portiones cuilibet ex filijs. ita Bart. ibi.

Conc

Universidad de Deusto
Biblioteca

Conclusio CCCXLVIII.

APpellatione domus de qua est facta mentio in aliquo testamento venit agnatio seu familia: ita vt si quis aliquem instituat hæredem sub conditione, aut sub alio grauamine, vt post suam mortem hæreditas pertineat ad suam domum: vel quod reuertatur ad domum paternam: intelligendum erit quod bona seu hæreditas redeat ad eos qui sunt de sua agnatione, cognatione seu sua familia. Ale. consi. 213. nu. 3. in 6. vol. & Alber. de Rosate in l. pronunciatio. §. familie. ff. de verb. signific. gl. l. cum vnius. ff. de alim. leg. tis. & ibi gl. in verbo domum. Corneus consi. 88. in j. vol. omnes enim q sunt ex aliqua progenie dicuntur esse de eadē domo: præferuntur tamen filij testatoris etiam si essent fœminæ & cēsentur vocati ordine succeſſiuo, & prior ī gradu posteriores excludit. Cor. in eodem loco, nu. 6.

Conclusio CCCXLIX.

PActum factum in cōtractu societatis q̄ superuiuens succedat præmorienti, intelligitur si ille decedat sine liberis, & liberi suscepti facient deficere & cessare tale pactum: per l. cum accutissimi. C. de fidei. Boc. in suis decisionibus, decis. 214. nu. 2. & similiter habetur, in titulo de societate. Aliàs cessantibus liberis valet tale pactum, & est obseruandum: & neque eget aliqua insinuatione. Alex. consi. 83. nu. 14. vol. 2.

Conclusio CCCL.

PAter quantumuis acquirat pro se & suis filiis poterit nihilominus vni ex liberis illud aut legare aut donare. Bal. in auihen. si quas. vers. in contrarium. C. de sacrosanct. eccl. Chassa. consi. 28. nu. 9. & consi. 57. potest enim ab vno reuocare & in alterum transferre, & expresse & tacite hoc pater facere potest.

Conclusio CCCLI.

QVando pater stipulatur pro se & suis filiis ad hoc vt filius illud obtinere possit, vel in ea re succedere: sufficit quod sit filius, & nec aliud requiritur, & hoc procedit in casu in quo pater stipulatur pro se & sub nomine sui filij: & sufficit eam qualitatem inesse, de qua inter contrahentes actū fuit. l. quod dicitur. ff. de verb. oblig. quando vero sub nomine hæredis contracta fuit stipulatio, & tunc ad hoc vt filius succedere possit, debet esse hæres patris, & non sufficeret eū fuisse filium. l. etiam. ff. solu. matri. Bal. in auth. si quas. C. de sacrosanct. eccle. nu. 4. vers. in contrarium.

Conclusio CCCLII.

SEcundum iuris dispositionem non est permissum omnibus infeudare & dare res in feudum: sed hoc quibusdam personis concessum est, vt per eorum nobilitatem, dignitatem vel per aliquam consuetudinem possint dare in feudū, vt in eo titulo qui feudum dare possunt, hodie tamen tam maiores quàm minores & minimi valuasores possunt infeudare & dare in feudum seu retrofeudum: vt in eo titulo de natura feudi. quinimò & rustici possunt infeudare. ita Iacobus Aluarotus in titulo, de his qui fendum dare possunt. §. marchio. nu. 8. & ibi etiam Bal. & vasallus alterius vasallo suū feudum potest infeudare, ita Bald. in eodem loco.

Conclusio CCCLIII.

PRohibitio alienationis in testamento in vtilitatem alicuius facta alienatio ea fieri poterit cōsentiente eo in cuius fauorem facta fuerat ea prohibitio, ea prohibitione non obstante. l. quoties. & ibi doct. C. de fidei. quod intellige, vbi alienatio cum causa facta fuisset, aliàs si simpliciter à testatore fuisset facta ea prohibitio esset nudum præceptum quod non impedit alienationem. Iaſ. in ea l. quoties. post glossam ibi. cùm verò prohibitio facta est cum causa, tunc bene teneret, vt ibi in ea l. quoties.

Conclusio CCCLIIII.

FRater in testamento fratris poterit agere querela inofficiosi testamenti conditi à suo fratre, si in eo spurius aut alius natus ex adulterio vel illegitimo coitu esset hæres institutus, cùm tunc reperiatur turpis persona hæres instituta. quo casu & in odium illius datur huic fratri ea querela contra fratris testamentum, quæ querela solū datur fratri vtrinque coniuncto contra testamentum fratris vtrinque coniuncti instituentis turpem personam. l. fratris. & l. fratres. C. de inoffic. testa. Alex. consi. 38. in 4. volumin. gloss. Benedict. in repet. capitu. Rainutius. in verbo: Rainutius. numer. 58. & hæc procedunt etiam si ille filius esset solus filius naturalis: quoniam & hic dicitur turpis persona. Curt. Iunior consilio 37. & datur etiam hæc querela fratri contra fratris testamentum in quo instituit eum qui habet concubinam cùm sit vxoratus, nam talis dicitur infamis infamia facti tenendo cōcubinam. & hæc querela datur cōtra hæredem infamem infamia facti. Deci. consi. 530.

Conclusio CCCLV.

HAeres institutus si grauatus sit in testamento restituere hæreditatem vni ex filijs quem ipse hæres elegerit, quātumdemum ille hæres vnum ex illis filijs hæredem instituerit, ita vt eum instituendo videatur eum elegisse, poterit nihilominus ipse hæres variare & alterum hæredem eligere seu instituere in alio testamento: quod procedit vbi electio ante tempus facta fuisset à testatore statutum: nam si post tempus facta fuisset electio, non permissa esset variatio. l. vnū ex familia. in prin. & ibi Pau. de Cast. post Bar. ff. de le. ij. quod si grauatus nullum ex filijs elegerit, omnes filij testatoris admitterentur. Alexand. consil. 12. in iij. volu. poterit etiam talis grauatus plures eligere. Boer. decis. 204. num. 32.

Conclusio CCCLVI.

ALter ex coniugibus per transitum ad secunda vota nō perdit ea quæ obtinuit à prædefuncto coniuge ex contractu oneroso: & ex contractu societatis initæ inter ipsos coniuges vt superueniēs lucretur mediam partem: eo enim casu is qui superuiuet eam mediam partē lucrabitur, & quā non perdet transeundo ad secunda vota: imò suam eam partem faciet, & quam minimè tenebitur reseruare filijs primi matrimonij. Bald. post glossi. in l. hac edictali. & in authentic. ex donatione. Boer. dec. 285. numer. 10. Papon tamen in suo recueil des arrestz au tiltre des nopces arresto 5. videtur ibi contrarium tenere.

Conclusio CCCLVII.

SI recredentia alicui fuerit adiudicata & pars aduersa passa fuerit eam recredentiam per triennium vt ille recredētiarius vsus fuerit ea recredentia per illud triennium, non potest demum ille recredentiarius molestari ab eo cōtra quem lata fuit illa recredentia super eo beneficio, cuius iam obtinuit recredentiam. & ita fuisse iudicatum refert Rebuff. in ti. de pacificis possessoribus pagina 24. num. 167. & Papon in suo recueil des arrestz au tiltre du triennal possesseur, arrest second. & dernier & proderit talis recredentia etiam contra tertium agentem vt per Papon in eo arresto: quem refert Boer. dec. 24. in princ.

Conclusio CCCLVIII.

NAturales liberi effecti legitimi per subsequens matrimonium reuocare poterūt donationem factam ab eorum patre quantumuis donationis tempore illi fuerint iam nati, nondum tamen legitimati, nam talis donatio sicuti per superuenientiam liberorum reuocatur, ita & per subsequentem legitimationem ex matrimonio subsequenti per eam l. si vnquam. C. de reuoc. dona. & ita Papon refert fuisse iudicatum: in titulo des donations. arrest. 21. Boer. tamē de hoc dubitat dec. 149. in fin.

Conclusio CCCLIX.

PRinceps si conferat aliquod officium alicui minori, nō propterea censetur cum eo dispensare: neque per hoc præsumitur certa scientia principis. quare tales literæ continentes concessionem illius officij poterunt impugnari. Bal. in vsibus feudorum. in titulo per quos fiat inuestitura in princip.

Conclusio CCCLX.

TEstis infamis infamia facti, quæ infamia prouenit ex accusatione propter aliquod delictum, non repellitur per hoc à testimonio ferendo. & talis infamia proueniens ex ea accusatione delicti nō repellit quem ab ipso testimonio, quod procedit in causa ciuili, in criminali vero repelli posset testis infamis infamia facti. Bald. in l. j. C. de summa Trinit. & Corn. consilio 91. numero 33. in j. volumi. illi tamen testi exami

examinato in causa ciuili fides omnino adhibetur. Testis vero infamis in famia iuris quæ infertur per sentētiam iudicis vt quia fuit condemnatus propter aliquod delictum repellitur à testimonio ferendo: & talis infamia repellit quem vt nō possit esse testis: ita Bal. in titulo, an remoueri debeant testes qui pares esse desierunt, in vsibus feudorum nume. 2.

Conclusio CCCLXI.

IVramentum in suplementum vlterioris probationis ad hoc vt deferri possit: debet esse facta probatio per vnum testem qui deponat de negotio principali: alioquin nisi deponeret de ipso negotio, quamuis deponat super eo quod est remotū ab ipso principali & à natura illius negotij principalis, tale iuramentum nō esset deferendum in supplemētum, Bartolus in titulo de consuetudine recti feud. §. sacramentum. numero, 3. in vsib. feudo. & neque deferri potest illud iuramentum quando vterq; semiplene probauit: quia vna semiplena probatio alteram tollit. Boer. decis. 95. nu. 7.

Conclusio CCCLXII.

ACtio seu accusatio iniuriarum nō est publicum sed priuatum crimen, & priuata accusatio & non publica. Baldus in titu. de pac. iura. firmanda. §. iniurię numero, 4. in vsibus feud.

Conclusio CCCLXIII.

FEudum acquisitum per vnum ex fratribus insimul habitantibus non efficitur commune: etiam si esset acquisitum ex pecunia communi, erit quidem commune quo ad fructus durante communione: expensa tamen facta in acquirendo ex re communi debet pro parte restitui & pro rata competenti: ita Iacobus Aluarotus in titulo de fratribus de nouo beneficio inuestitis. §. si duo fratres. in princip. in vsib. feud. & ad hoc vt feudum ab vno ex fratribus acquisitū dicatur & sit commune, tria requiruntur: primum, quòd insimul illi fratres habitant: secundum, quod sit acquisitum ex bonis communibus & communi nomine. tertium, quod dominus qui inuestiuit hoc sciat. aliàs non efficeretur commune. Aluarotus in eodem loco, nu. 2.

Conclusio CCCLXIIII.

TEstis qui extra iudicium dixerit se nihil scire super eo, super quo interrogandus est: si postea in iudicio tanquā sciens deposuerit, valebit eius depositio & eius declaratio. Bald. in §. j. in tit. quid sit inuestitura. in vsibus feudor. ex quo infertur quod ipse testis non inciderit in falsum, quamuis primo ipsam veritatem celauerit extra iudicium, dum tamē ille testis nondum iurasset, alioquin si cum iuramento vnū extra iudicium affirmauerit non posset demum cum iuramento cōtrarium in iudicio affirmare, quia in falsum ille in cideret. l. Lucius. & quæ ibi notantur. ff. de his qui notantur infamia. & Iaco. Aluarotus in tit. de notis feud. §. notandum. nu. 2. in vsib. feud.

Conclusio CCCLXV.

PAter quantumuis ad secunda vota transierit, & si habeat liberos ex primo matrimonio, non propterea desinit esse administrator bonorum filiorum suorum ex primo matrimonio. l. generaliter. C. de sec. nup. licèt mulier cōuolādo ad secūda vota priuari debeat tutela. ita Ang. in §. qa vero. in auth. de non eligen. secun. nuben. sed & neque pater perdit vsumfructum bonorum aduētitiorum filiorum suorum ex primo matrimonio quamuis filius vnus moriatur. gloss. 2. & ibi Bald. C. de bonis mater.

Conclusio CCCLXVI.

POsthumus qui præteritus est in testamento patris & demum viuo patre testante posthumus ipse mortuus fuerit, non rumpit testamentum, & sustinebitur illud testamentum & conualescet de iure prætorio: licet de iure ciuili nullum posset dici: quia natiuitate posthumi rumpitur testamentum, si in eo nulla fuerit facta mentio de ipso posthumo. quod procedit si filius natus post patris testamentum viueret: sed vbi filius natus moritur viuo patre testamentum illud sustinetur. gl. in l. posthumus. ff. de iniust. rupto. & Gul. Bened. in repetitione ca. Rainutius. in verbo in eodem testamento, in prin. nu. 226.

Conclusio CCCLXVII.

LEgata relicta in testamento quod est nullum, propter filij præteritionem, quando scilicet filius preteritus est à patre debentur, & sola hæredis institutio irritatur. authen. ex causa. C. de liber. præter. quòd si filius à patre ignoranter fuerit preteritus: tunc legata non deberentur, & in totum corruet illud testamentum. & hanc conclusionem vt communē ponit Gulielmus Bened. in verbo, in eodem testamento. j. numero 232. 233. & 234. in repet. capit. Rainutius. & eam opinionem, que est Barto. vt magis equiorem & approbatam tenet Iaſ. in ea auth. ex causa. nu. 4. & ibi inquit in iudicando non esse ab ea recedendum. nisi essent legata necessaria facta pro male ablatis, vel nisi alter filius esset ignoranter preteritus, & alter institutus. nam tunc legata deberentur. vt ibi per Iason. in ea authen. ex causa. nu. 6.

Conclusio CCCLXVIII.

FIdeicommissum vniuersale conseruatur per authenticam, ex causa. C. de liberis præteri. sicuti & cetera legata conseruantur relicta in testamento in quo filius est scienter præteritus, tunc enim eo testamento nullo declarato ob filij præteritionem filius præteritus eam hereditatem accipiet, & demum eam reddet fideicommissario cui per testamentum illud erat ea hæreditas restituenda. & hoc secundum communem opinionem quam eam asserit esse Iason in ea authen. ex causa. nume. 6. & Bene. in verbo, in eodem testamento j. numero 237. in repe. c. Rainutius.

Conclusio CCCLXIX.

CLausula codicillaris semper operatur effectum vt habeat vim fideicōmissi vniuersalis quoquo modo fideicommissum irritetur siue ratione omisse solemnitatis siue exhæredatione vel prætēritione: ita vt venientes ab intestato teneantur restituere. Iaſ. in authen. ex causa. nu. 23. C. de lib. præte.

Conclusio CCCLXX.

CItatio facta ad certum diem vel ad certam horam, si ille actus fieret alia hora vel alio modo quam fuit deductū in citatione, nō valebit ea citatio, nec ille actus aliter factus tenebit. l. aut qui aliter. in prin. & ibi Bar. ff. quod vi aut clam. Corn. consi. 65. in j. vol. nu. 3. nisi iudex eam sessionem in aliam horam continuasset: vt ibi per Corneum.

Conclusio CCCLXXI.

PVpillus habet priuilegium personale prælationis in bonis sui tutoris, protutoris, curatoris & gestoris negotiorum', & hoc aduersus tutorem, protutorem, curatorem & negotiorum gestorem. ratione cuius priuilegij præfertur pupillus alijs creditoribus ipsius tutoris, protutoris aut curatoris. per l. dabimus. gl. si negotiorum. ff. de priui. creditor. & hoc priuilegium ipsis pupillis competit & non eorū hæredibus. d. l. dabimus. Contra autem alias personas quæ non obligantur ratione alicuius administrationis non habent pupilli tale priuilegium. Corn. consi. 67. in j. vol.

Conclusio CCCLXXII.

MAior & minor quis non præsumetur: quare illi qui se fundat in ętate alicuius incumbit onus probandi eam ętatem. l. si minorem. C. de in inte. resti. mino. Corn. consil. 68. nu. 13. j. volu. si quis tamen tutorem vel curatorem habuerit præsumendum erit eum minorem esse. Corn. consi. 98. nu. 2. in prin.

Conclusio CCCLXXIII.

MAter filio suo mortuo ab intestato succedit & cōcurrit vnà cum fratribus & sororibus vtrinque coniunctis ipsi defuncto. authen. defuncto. C. ad tertu. excludit tamen ipsa mater fratres aut sorores defuncti, ex altero latere solum coniunctos. Corneus consi. 75. in j. vol.

Conclusio CCCLXXIIII.

MOra licet purgari possit ante litem cotestatam. l. si ex legati causa. ff. de verbor. oblig. tamen vbi contractus est iuratus, non poterit mora purgari. l. si quis maior. C. de transi. item & non potest mora purgari vbi quis venit contra factum, & illud tractat aliter quam actum est. eo enim casu morę purgatio est: cum facta pro infectis haberi nō possint. Corn. consi. 101. nu. 6. j. vol.

Conclusio CCCLXXV.

ACtus gestus cōtra tenorem alicuius prouisionis iuratę tenet, licèt cōtra faciens sit periurus, & ideò si quis iurauerit aliquid non facere, & demum illud fecerit tenebit

Universidad de Deusto
Biblioteca

quidem actus & factum illud, non obstante eo iuramento, contra faciens autem est periurus. Pan. in c. dilecti. de præbe. vbi approbat hanc opinionem. & Corneus consi. 102. j. Vol. num. 11.

Conclusio CCCLXXVI.

OBligatus ad aliquid dandum vel faciendum, sub pœna tenebitur probare se impleuisse id ad quod tenebatur: & creditor minimè tenetur probare negatiuum licet videatur esse fundamentum suæ intentionis. doct. in l. ij. C. de iure emphy. & hæc est communis sententia & opinio inhabitata teste Corn. consil. 113. numer. 8. & consil. 110. in j. vol.

Conclusio CCCLXXVII.

COntractus innominatus reuocari potest propter nō obseruantiam pactorum, & contra non obseruantem agi potest cōdictione ob causam ad resolutionem contractus. l. fin. ff. de condi. ob causam. Contractus verò nominatus propter non obseruantiam pactorum non rescinditur, sed agi potest contra non obseruantem pacta ad eorum pactorum & contractus obseruationem. Cor. consi. 208. num. 2. j. volu. seu ad interesse vel ad pœnam. nisi in casu. l. cùm te. C. de pac. inter empt. & vendi. vbi est casus specialis quòd contractus nominatus rescindi potest propter non obseruantiam pactorum: & cùm ibi sit casus specialis, suis commune erit in cōtrarium. ita Corn. consilio 121. numero 2. in j. volumin. verum licet contractus nominatus nō retractetur propter nō obseruantiam pactorum & contractus, hoc procedit quò ad actionem consequendam, ad repetendum data. d. l. finial. secus autem quo ad exceptionem opponendam contra nō obseruantem agentem tamen ex eo contractu quem nō obseruat: contra quem exceptio bene potest opponi. Corneus loco quo supra. nu. 18.

Conclusio CCCLXXVIII.

SI mulier dotem alicui mulieri constituerit videtur eam animo donandi constituisse ipsi mulieri & non animo repetendi: ni. stipulata esset eam dotem sibi reddi. l. j. vni. §. accedit. C. de rei vxo. actio. Cor. consil. 124. nume. 2. volu. j. & ille dicitur extraneus qui non habet filiam vel filias in potestate. d. §. accedit. & ibi Bald.

Conclusio CCCLXXIX.

DOminium in antiquis per famam probari poterit, ita vt agentis intentio virtute dominij de præsenti sit fundata ex probatione antiqui dominij probati per famam. & hac communem opinionem seruari asserit Dec. consilio 428. & Boer. decis. 42. nu. 32.

Conclusio CCCLXXX.

TEstes licet se non allegent contestes, non ex hoc censeri debent singulares, quia de iure non probatur: & sæpè contingit quòd vnus testis recordetur & notitiam habeat de facto, de quo probando agitur: & tamen non recordabitur de testibus qui tunc erant præsentes, quia fortè eos non nouerat, vel eos non vidit, vel de illis non recordatur, & propterea iniquum esset quod propter hoc quod non se allegat contestes, repellerentur vt singulares. ita Corn. consil. 134. num. 3. in j. volumi. & in dubio testes præsumuntur cōtestes nisi appareat quòd sint singulares ratione loci vel temporis. Innoc. in c. qualiter. 2. de accus. & Alex. consil. 4. num. 8. in 6. volu.

Conclusio CCCLXXXI.

FAma quæ semper est coniuncta cum communi opinione non plenè probat, sed solùm semiplenè secundū quosdam: & secundum alios, non probat, sed adiuuat alias probationes l. iij. §. eiusdem. ff. de testi. Corn. consil. 151. numer. 11. j. vol.

Conclusio CCCLXXXII.

SOcius si rem emerit communi nomine & pretium soluerit, censetur illud de suo soluisse: ita vt soluens poterit demum partem pretij à suo socio repetere. l. ij. & ibi Bar. & Bal. C. pro socio. & ibi inquit hoc bene notandum esse. Cor. cōs. 277. j. vol. semper enim præsumendum est quem negotiari cum propria pecunia, si non aliud appareat. per l. & magis. ff. de solu. Dec. consi. 21. nu. 10.

Conclusio CCCLXXXIII.

REmedium l. ij. C. de rescind. vendi. non habet locum in transactione: vt deceptus vltra dimidium possit vti eo remedio, quod remedium cessat in eo contractu transactionis, & ita iudicatum fuisse refert Rebuf. in consti. regias. in tit. de rescis. contract. art. vnic. num. 18. & 19. & iuxta eam iudicari inquit.

Conclusio CCCLXXXIIII.

INsententia, si fiat mētio seu summaria recitatio actorum, talis summaria recitatio ita facta partibus præsentibus & non contradicentibus probat ea acta sic interuenisse saltem donec probetur contrarium. Rebuff. in titulo de præconijs & licita. artic. vlti. glos. vlti. numer. 28. quod fuerit facta ea summaria actorum recitatio in absentia partis, non probaret, nisi lata esset ex antiquo, & esset sententia antiqua: quia tunc præsumeretur ea acta interuenisse. Bald. in l. emancipatione. C. de fide instrumen. Dec. consi. 538. nume. 6. & Corn. consi. 125. in 2. volu.

Conclusio CCCLXXXV.

AScendentes eiusdem gradus nulla habita distinctione lineæ vel sexus, succedunt æqualiter descendentib⁹ nulla habita distinctione vnde bona prouenerint siue ex parte patris aut matris. itaque auus paternus & maternus admittūtur pariter ad bona nepotis mortui ab intestato vndecūque ea bona prouenerint, siue à patre siue à matre. & hoc ex generalitate authenticæ defuncto. C. ad Tertul. contra Bartoli opinionem in l. quod scitis. C. de bonis quæ liberis. vbi tenet auum paternum nepoti mortuo ab intestato & sine liberis succedere in bona quæ à patre prouenerant ad ipsum nepotem: & auum maternum nepoti mortuo succedere ad bona quæ à matre ad ipsum nepotem prouenerant. Cuius Bartoli opinione reprobata, dicendū est indistinctè ascendentes qui reperiuntur proximiores succedere descendentibus nulla habita distinctione vnde bona prouenerint. Corneus consilio 94. numero 11. & consilio 238. numero 7. in j. volumi. vbi ex multorum sententia tenet ascendentes eiusdem gradus nulla habita distinctione, vnde bona ad ipsos descendentes prouenerint succedere ipsis descendentibus. sequitur Guliel. Benedict. in repeti. capitul. Rainutius. in verbo, & vxorem. numero 637. licet Iaso. in l. post dotem. ff. solut. matrimon. numer. 10. Bartoli opinionem tenuerit: Cornei tamen & aliorum opinio est verior, ex textu & generalitate illius authenticæ defuncto. C. ad Tertul. & idem Corn. consil. 7. in 3. volu.

Conclusio CCCLXXXVI.

FRatres consanguinei præferuntur vterinis in bonis quæ à patre ipsi fratri prouenerant. vterini verò fratres præferuntur consanguineis in bonis quæ à matre ad ipsos filios prouenerant. per l. de emancipatis. C. de legi. hæred. & per l. quòd scitis. C. de bonis quæ liberis. Corne. consil. 94. nume. 10. & consi. 286. in j. volu. Boer. dec. 185. numer. 3. quæ distinctio bene seruatur in fratribus vterinis & consanguineis: licet in alijs non seruetur talis distinctio: puta cum auus pater nus & maternus succedunt alicui eorum nepoti, qui nulla habita distinctione succedunt æqualiter. ita Corn. consi. 286. num. 8. vsque ad finem.

Conclusio CCCLXXXVII.

AVrum de palliola licitum est vnicuique perquirere in ripa fluminis & neque per hoc tenetur ille perquirens ali quid dare principi, dum tamen illud aurum portet in monetam propinquorum, vt ibi cudatur, non licet tamen illud extra deportare. ita Do. Franciscus Marc. decis. 583. in secunda parte.

Conclusio CCCLXXXVIII.

PAter filio suo pupillo potest substituere pupillariter per vitra vulgata, talis tamen substitutus si fuerit grauatus restituere alteri quod habuit à pupillo, non detrahet legitimā nec Trebellianicam de portione quæ ad ipsum impuberem spectabat. Bald. in l. ex tribus. C. de inoffic. testamento. & in l. cùm virum. numer. 18. C. de fidei. Corn. consil. 291. numero 11. & 12. in j. volum. & Soci. consi. 144. in j. vol. & Cor. consi. 49. in 4. vol. nu. 7. & 8.

Conclusio CCCLXXXIX.

DEbitum contractum ex contractu vel quasi censetur esse contractum ex causa voluntaria & ex causa necessaria. at vero debitum contractum à lege, non facto seu voluntate præambula debitoris dicitur esse debitum ex causa necessaria. Cor. consi. 292. nu. 5. in j. vol.

Conclusio CCCXC.

TRia requiruntur ad probandum consuetudinem, nempè actus frequentia, tacitus populi consensus, & temporis diuturnitas: quemadmodum in l. ij. C. quæ sit longa consue. Corn. consi. 293. nu. 22. in j. volu.

Con

Conclusio CCCXCI.

COmpendiosa substitutio facta filio impuberi in se continet vulgarem expressam verbis generalibus: & pupillarem etiam expressam verbis generalibus, & ideò si filius impubes moriatur viuo testatore siue ipsi mortē parificatur conditio compendiosæ substitutionis quo casu militabit vulgaris: in vim cuius substitutus admittetur ad patris testātis hereditatem vt plenè liquet per Corneum consi. 297. n. 9. 10. & 11. j. vol. & sic testamentum illud accipiet vires ab illa vulgari substitutione quæ dicitur expressa verbis generalibus: quod si esset omnino tacita vt est illa vulgaris quę est comprehensa sub pupillari, & filius in pupillari ętate moreretur viuo patre tunc substitutus pupillaris nō posset succedere, quia testamentum non posset sumere vires à tacita vulgari, vt plenius per Corneum in eodem consilio.

Conclusio CCCXCII.

TEstamentum valet de quo testes deponentes conueniunt in substantia licèt aliqui adiiciant plura verba & alij testes adiiciant pauciora, qui per hoc non dicuntur singulares cum in effectu & in fine conueniant. l. qui sententiā. C. de pœnis. quinimò si omnes testes proferrent eundem sermonem & eadem verba, & neq; plus vel minus adiicerēt, redderentur suspecti. l. 3. §. verba. ff. de test. Cor. ꝯsi. 298. vol. j.

Conclusio CCCXCIII.

NOn solū hęres sed & legatarius poterit petere vt testamentum publicetur, & petere vt testes auditi in eo testō examinent, & illud demū publicari super eo legato. Bal. in l. publicati. C. de testa. & idem in fideicommissario vniuersali qui aliàs suum fideicommissum non posset consequi nisi adeatur hæreditas. Corn. consi. 298. nu. 7. & 8. in j. vol.

Conclusio CCCXCIIII.

HAeres rogatus hæreditatem restituere compelli potest à fideicommissario, quod caueat de restituenda hęreditate casu restitutionis aduenięte. l. cum Archimedoram. C. vt in posse legat. & per totū titulum vt legatorum seu fideicommissorum nomine caueatur. nisi essent filij primi gradus qui non tenētur cauere. per l. iubemus. C. ad Trebe. item & hæres grauatus potest cogi vt faciat inuentarium ex quo tenetur rationem reddere. l. cum tale. §. Titius. ff. de condi. & demon. & sufficiet illud facere ad instar tutoris, & neque requiritur ea solemnitas de qua in l. fin. §. fin autem. C. de iure deliber. sed sufficiet descriptionem facere. ita Corne. in consi. 303. nu. 22. j. vol.

Conclusio CCCXCV.

COdicilli ante & post testamentum fieri possunt. l. si quis nullum. §. fi. ff. de iure codici. & fieri etiam possunt nullo condito testamento. d. l. si quis. in princ. & l. conficiuntur. ff. eodem. & in quibus codicillis licet nequeat dari vel adimi hereditas. l. 2. C. de codicil. tamen possunt adimi iure legati vel fideicommissi non solum res singulares sed etiam ipsa hæreditas per l. Scęuola. ff. ad Trebe. Corn. consi. 305. in ptin. in j. vol. & facta institutio in codicillis resoluitur in fidei commissum. Cor. consi. 324. nu. 5. vol. j.

Conclusio CCCXCVI.

FActum quod fit ab aliquo, & quod potest se habere ad causam necessariam & voluntariam, in dubio ascribet factum illud causę necessarię. argu. l. rem legatam. ff. de adi. leg. & Cor. consi. 316. nu. 30. vol. j.

Conclusio CCCXCVII.

VBi debitor aliquid legat suo creditori, non censetur illud legatum factum animo cōpēsandi nisi aliter hoc probabitur per l. creditorem. ff. de leg. 2. & l. si non compensandi. C. de heredi. insti. Corn. consi. 316. nu. 29. vol. j. & ideo si debitor in decem, leget suo creditori centum, consequetur & decem debita & centum legata. Socinus consilio 18. in 4. volumine.

Conclusio CCCXCVIII.

STatutum prohibens mulierem testari vel contrahere sine consanguineorum cōsensu vel sine eorum præsentia, debet intelligi in mulieribus quę habent consanguineos qui possunt adesse & consensum præstare. Bart. in l. j. C. vnde vir & vxor. quod si non essent presentes in loco vbi actus celebratur, adeo quod non possunt de facili haberi, vel si alias sint inhabiles: poterit mulier tunc contrahere & testari, & talis contractus seu testamentum ita factum sine presentia consanguineorum qui sunt absentes vel inhabiles sustinebitur. ita Corn. consi. 316. nu. 32. in j. volu. quod si quis demum istum contractum impugnaret, debebit ille impugnans articulare & probare, quod mulier eo tempore quo contraxit aut testata est, habebat in eo loco cōsanguineos, qui enim actum impugnat debet probare ea quæ sunt causa impugnationis. ita Corn. eodem loco, nu. 34.

Conclusio CCCXCIX.

IVra quę volunt collationem fieri debere, locum habent in collatione dotis & aliarum donationum inter viuos & in his locum habet ea collatio. authen. ex testamento. C. de collationibus. & non locum habet collatio in partibus inęqualibus, in quibus hæredes sunt instituti diuersimodè. quia portiones inęquales in quib. hęredes sunt instituti diuersimodè nō veniunt in collationem, in quibus portionibus inęqualibus cessat collatio, Decius. consi. 58.

Conclusio CCCC.

PRobatio non dicitur plena quando vnus testis deponit de vero actu, cum idonea causa scientiæ: & alter testis deponit de partis confessione facta ab aduersario parte præsente siper eadem re: tales enim depositiones non plene probant, cùm tales testes censeantur esse singulares. Bal. in l. si ex cautione. C. de non numer. pecu. Corn. consi. 341. in fine in j. vol.

Conclusio CCCCI.

POena ab aliquo petinon potest nisi prius constet quod ille qui ad pœnam vult agere impleuerit contractum ex sua parte eo quod impleuerit ea quę sunt contenta in eo contractu, aliàs quis pœnam etiam couentionalem non posset petere: quia nitens ex aliquo contractu debet ex sua parte imprimis contractum adimplere. l. Iulianus. §. offerri. ff. de actio. empt. Bart. in l. quęro. §. inter. ff. loca. Corn. consi. 343. nu. 6. j. vol. & consi. 246. in 3. vol.

Conclusio CCCCII.

FIlia in sua dote potest hæres instituì: & procedit nō solū in sua dote iam constituta, sed & in dote constituenda, & hoc propter ius accrescendi. Bal. in authen. nouissima. C. de inoffi. testamen. Guido Papæ consi. 98. in prin. inquit ibi ramen securius esse quod vltra dotem iam constitutam aliud sibi relinquatur.

Conclusio CCCCIII.

SI cui vsusfructus omnium bonorum legatus fuerit ab aliquo qui fundum ex illis bonis alteri legauerat: non habebit ille vsufructuarius vsumfructum illius fundi qui in specie alteri legatus fuerat. generi enim per speciem derogatur per regulam generi. de regulis iuris. & Decius consilio 590. num. 6.

Conclusio CCCCIIII.

BOna secundi mariti sunt pro sua vxore quæ illi nubit secundo, non reddita ratione tutelæ liberorum suorū primi matrimonij, tacitè hypothecata pro ipsa redditiōe tutelæ & pro eo quod debetur ex ratione tutelæ administratæ ab ipsa vidua, quæ nunc est secunda vxor: & quæ nunc nupsit non reddita ratione, & antequam alium tutorem ordinari fecerit, & antequam soluerit quod debet ex ratione illius tutelæ. l. 2. C. quando mulier offi. tute. fungi. & l. pe. C. in quibus causis. & hæc locum habent si mater verè vt tutrix administrauerit: nam si de facto tutelam gesserit, cessabit dispositio earum legum, & bona mariti secundi non erunt tacitè hypothecata pro ipsa muliere quæ de facto tutelam gessit. dispositio enim quæ de tutore loquitur, non se extendit, & neque locum habet in eo nec contra eum qui de facto administrauit se gerendo pro tutore. Decius consi. 591.

Conclusio CCCCV.

IVramentum in odium violenti datur contra eum qui deliquit in casu. l. si quando. C. vnde vi. sed non datur contra tertium qui conuenitur ex delicto alterius. Bart. in d. l. si quādo. talis enim probatio per iuramentum in odium violenti est priuilegiata. & sic restringi debet vt solum locum habeat contra violentum. Dec. consil. 591. in fin. & Iason in ea l. si quando.

Conclusio CCCCVI.

SI res alicuius in solutum data fuerit, cum authoritate iudicis, nō poterit illa datio in solutum reuocari: etiam si debitor pretium obtulerit. Alexan. in l. si finita. §. Iulianus. ff. de damn. infect. quamuis Bart. ibi contrarium voluerit, debitorem scilicet audiendum esse: si infra biennium debitum obtulerit creditori. per l. fin. C. de iure dominij impetran. quia ea lex final. procedit in pignore conuentionali, & non in pignore prætorio: quod pignus prætorium semel alicui adiudicatum non reuocabitur per oblationem pretij

Universidad de Deusto
Biblioteca

& hæc est communis opinio contra Bart. vt per Deciũ cons. 592. & habet etiam illa datio in solutum vim secundi decreti: quod nõ reuocatur nec reuocari potest: cum habeat vim sententiæ diffinitiuę vt ibi per Decium.

Conclusio CCCCVII.

HAec verba, instituo Titium hæredem, & si moriatur sine hærede substituo talem, referũtur ad filios hæredis & ita restituuntur ac, si testator dixisset si moriatur sine liberis talem substituo. per l. ex facto. §. fina. ff. ad Trebel. & Franciscus Curtius Senior. cons. 44. num. 5. & Alex. consi. 10. nu. 9. in 3. volumi. aliàs si ea verba, si moriatur sine hærede, deberent se referre ad omnem hæredem: nusquã esset locus substitutioni. Bart. in l. fin. & Decius cons. 544. nomen enim hæredis appositum in substitutione non comprehendit alios quam descendentes. in contractibus autem & in legibus comprehendit omnem directò succedentem. Bald. in titulo de natura successionis feudi. & Alex. consi. 44. in 6. vol.

Conclusio CCCCVIII.

SVbstitutio duobus facta per nomina collectiua non habebit locum, nisi cõditio impleta fuerit in persona vtriusq;. l. penult. C. de impu. & ideo oportebit vtrumque ex institutis mortuum esse ad hoc vt substitutus admittatur. idem si duobus copulatiuè facta fuerit, vt instituo Titium & Męuiũ heredes: & si moriãtur talem substituo: nam ad hoc antequã substitutus admittatur requiritur vtrumque ex hæredibus decessisse, & conditio debet esse adimpleta in persona vtriusque. per d. l. penult. Deci. consi. 194. Alex cons. 11. in 3. volu. & hoc quando adest persona quæ ex præsumpta mente defuncti excludit substitutum, alias non. Alex. consilio 157. in 5. volumin.

Conclusio CCCCIX.

COnsanguinitas probatur per testes deponentes de auditu dici. & hoc est speciale in probanda consanguinitate: & in probatione illius consanguinitatis admittuntur testes de auditu dici: nam cùm consanguinitatis probatio sit difficilis, sufficiet eam probare ex indicijs & præsumptionibus. ita Decius cõs. 595. sola autem nominatio fraternitatis vel consanguinitatis non probat consanguinitatem. l. nemo. ff. de hæredi. instit. & per testes debent probari gradus qui in facto consistunt, & ex quibus iudex possit consanguinitatem colligere. Decius consil. 524. & 531. & intellige quod testes de auditu sufficiant ad probandam consanguinitatem dummodo sint testes graues, & fide digni. aliàs non probarent. Decius in illis locis. & potest etiam probari per famam publicam. Alex. cons. 181. volu. 7. & Corneus consil. 78. in 3. volu.

Conclusio CCCCX.

IMbreuiatura notarij seu nota originalis notarij prædefuncti erit efficax, dum tamen reperta sit inter alias notas illius notarij, etiam si ea reperiatur sine subscriptione & signo ipsius notarij. Cyn. in l. contractus in fi. C. de fid. instru. & ex ea nota poterit alius notarius ad hoc commissus conficere instrumentum publicum & authẽticum, & cui commisse sunt rogationes notarij iam defuncti. Sali. in ea l. cõtractus. quod procedit vbi ea scriptura habet omnes proprietates instrumenti publici Alex. consil. 14. in 6. volu. nu. 8. & 25. & ibi inquit quod satis est, quod imbreuiatura sit inter rogationes notarij, vt habeat ea verba: actum in tali loco, coram talibus testibus, & sufficiet quod instrumentum sumptum ex ea imbreuiatura sit manu notarij scriptum qui sumpsit eas imbreuiaturas, licet in ea nota originali nõ requiratur aliqua subscriptio. Alexand. ibi & Boer. decis. 37. numer. 10. & Decius consil. 447.

Conclusio CCCCXI.

MAndatarius ad hoc vt tanquam talis possit aliquid agere tenetur ostendere se mandatum habere vel habuisse ad illud faciendum. aliàs ipse nomine proprio obligaretur. l. j. & ibi doct. C. credi. euict. pig. non debere. Idem in eo qui vẽdit vt procurator qui de mãdato docere debet & neque demum esset testis legitimus si vellet dicere se ad hoc fuisse procuratorem & mandatum habuisse, quia videtur testis in sua propria causa. Alex. cons. 32. in vj. vol.

Conclusio CCCCXII.

VBi alimenta debentur iure obligationis ex cõtractu vel testamento, si non fuerint exoluta ea alimenta peti poterunt etiam pro tempore præterito. vbi autem deberentur ea alimenta solui officio iudicis: vt sunt ea quæ à patre filio debentur: vel econtra, & tunc præterita alimenta peti nõ poterunt l. si quis à liberis. §. si vt paratus. ff. de ali. præstan. Alex. consi. 88. num. 20. volu. 6. & Corneus consil. 1834. vol. num. 5. & cons. 212. in 3. vol. Roma. consi. 458.

Conclusio CCCCXIII.

FIlia quantumuis sine patris cõsensu nupserit, poterit adhuc iudicis officium contra patrem implorare vt ei dotẽ constituat, & ad quam dotandam pater compelli poterit. gl. in c. semel 32. quæstio. 2. Alexand. consilio 88. numero 3. in 6. volu.

Conclusio CCCCXIIII.

LEgatarius vel fideicommissarius particularis potest esse testis de contentis in testamẽto. §. legatarijs. de test. instit. sed non fideicommissarius vniuersalis, qui testis esse non potest. Bald. in l. dictantibus. C. de testa. Alex, consil. 118. nu. 32. in 6. vol. & quamuis omnes testes essent legatarij non propter hoc reijcerentur. Ias. in d. l. dictantibus. vbi autem hæres ageret contra eos qui sunt successuri ab intestato, soli legatarij non haberentur pro idoneis testibus: licet aliud sit quando contra alios ageretur, ita vt in omnem euentum habituri essent legatum: quia tunc essent testes idonei, nisi ageretur inter hæredem & legatarios, quia tunc non essent testes idonei. Pan. in cap. insuper. n. 9. de test. & Ioãnes Dilectus in suo libro de arte testandi. tit. 2. num. 9.

Conclusio CCCCXV.

VSufructuarius si res percipiat quæ vsu statim consumi possunt, vt sunt res quæ functionem in suo genere recipiant, cuiusmodi sunt pecunia, frumentum, oleum & similes res, debet cauere de illis rebus restituendis in eodem genere sicuti eas vsufructuarius recipiet, & in eadem qualitate: vel pretium earum rerum, si istæ res æstimatæ datæ fuerint. l. si olei. ff. de vsufr. earum rerum quæ vsu. Alex. cons. 120. in 6. vol. & idem censendum erit de rebus quę ipso vsu consumũtur. d. l. si olei. vt sunt res tenues quæ ipso tempore consumũtur. §. constituitur. de vsu & hab. instit. Soci. consi. 9. in fine. in 4. volu. Idem enim censendum est de rebus quæ vsu ipso & tempore minuuntur quo ad formalem cautionem. Socin. consil. 9. in 4. volum. Alexan. consi. 120. in 6. volum. & est in potestate ipsius vsufructuarij cauere de restituendo res similes in eadem quantitate, qualitate vel in earum æstimatione. Alex. eodem loco. vsufructuarius autem qui percipit res immobiles aut res mobiles pretiosas, quæ vsu ipso non facilè consumuntur, tenetur cauere de illis rebus vtendo arbitrio boni viri. Soci. eo loco. per l. si vasorum. ff. vsufruct. quemad. caueat. Stepha. Ber. cons. 57. in j. vol. Alex. consi. 58. in 3. vol. & talis cautio à testatore remitti non potest: vt per Alex. ibi. & plenè Angel. in d. §. constituitur.

Conclusio CCCCXVI.

PRocurator quantumuis generalis & habens mandatum generale non potest tamen interuenire in casibus in quibus requiritur mandatum speciale. glos. in l. si quis mihi bona. in verbo: specialiter. ff. de acquir. hæred. Alexã. cons. 133. nu. 2. vol. 6. procurator autem generalis cum libera bene potest interuenire in actibus in quibus requiritur mandatum speciale. Domi. de Sancto Geminiano in c. qui ad agendum. §. procurator. de procura. in 6. Bal. in l. & nocere. ff. de pact. & in l. illud. §. j. in fin. de minor. in quibus locis ita concluditur, quod in casibus in quibus requiritur speciale mãdatum, sufficit mandatum generale cum libera.

Conclusio CCCCXVII.

QVis potest ratificare actum nomine suo gestum, in quo requiritur speciale mãdatum: quoniam ratificatio potest locum habere in actibus in quibus requiritur mãdatum speciale. Ias. in l. si quis mihi. §. iussum. nu. 36. ff. de acquirend. hæred. Alexan. consil. 133. nume. 8. volumine 6. vbi autem præcedit mandatum, ratificatio non est necessaria. Cor. cõsi. 190. j. vol. & potest fieri ratificatio etiam absente parte. Bart. in l. Pomponius. ff. de neg. gest. Alex. cons. 136. volu. 6. & põt quis ratificare gesta per falsum procuratorem etiam inuito aduersario. Steph. Ber. cons. 189. par. 2.

Conclusio CCCCXVIII.

TEstis si dicat se consanguineum talis cum à iudice interrogatur non faciet semiplenam probationem, & nõ dicetur omni exceptione maior. Bart. in l. admonendi. ff. de iureiur. Alex. cõsi. 180. n. 5. vol. 6. propterea iudex propter talẽ declarationem sibi factam ab eo teste non debebit deferre iuramentum in supplementum illi, qui ita probauit per eum testem sibi consanguineum. Alex. loco quo supra.

Conclusio CCCCXIX.

MVlier propter adulterium perdit dotem, etiã maritus ꝫ eam agat ciuiliter ad dotis perditionem, & neque requiritur accusatio de adulterio. l. cum mulier. ff. sol. matr. l. fi. cum ibi notatis. de adul. & hanc opinionem cõmunem esse asserit Alexand. & in iudicando ab ea non esse recedendum. consil. 189. nu. 8. in 6. volu. quare iura quæ volunt maritum lucrari dotem propter mulieris adulterium procedunt etiã vbi maritus ageret ciuiliter dummodo ea mulier adulterij fuerit conuicta. Alex. vbi supra.

Conclusio CCCCXX.

PRocurator constitutus ad sideiubendum potest renunciare beneficio ordinis cedendarum actionum & beneficio ordinis: & hoc, quia ita fieri assuetum est, & in generali mandato venit id quod est de consuetudine. l. si prius. §. placuit. vbi Bart. ff. de aqua plu. arcen. & Pan. in cap. j. vt lite non contest. & Ioannes Nicolaus in l. generaliter. numer. 67. de secund. nupt.

Conclusio CCCCXXI.

INteresse per coniecturas probari potest & iudex ex illis cõiecturis poterit taxare ipsum interesse. Bart. in l. non ignorat. C. de fructi. & liti. expensis. Alex. consi. 189. nume. 11. vol. 6. & hoc quando directo probari non posset: quia tunc per cõiecturas & præsumptiones probari posset, & iudex ex suo officio potest illud interesse æstimare. Ang. in §. non solum. insti. de verbor. oblig. & Rebuf. in repe. l. vnicæ. C. de sententijs quæ pro eo quod interest. in verbo: subtilitatem. numer. 16. & 79.

Conclusio CCCCXXII.

FAlsi suspicione non caret qui adfert vel præsentat literas falsas: & quantumuis non aliter conster eum portantem istas falsas literas, non aliter falsum commisisse poterit nihilominus ille capi & detineri, cùm sit cõtra eum iuris præsumptio. ca. in memoria, in d. cap. super eo. de crim. fal. & qui vtitur falso rescripto. in tantum est de falso suspectus quod scilicet falsum illud commiserit, vt puniri possit nisi doceat de suo authore & purget suam innocentiam. l. iubemus. C. de probatio. Alex. consil. 205. volu. 6. & si alleget se illud rescriptum falsum ab alio recepisse & non probet: credẽdum erit illud rescriptum fabricasse falsum & tanquam falsarius puniri poterit. l. maiorẽ. & ibi Sal. C. ad l. Cor. de fal. quod si probat se ab alio falsum rescriptum recepisse, adhuc puniendus erit tanquam vtens scienter falso rescripto, nisi ille ab vsu falsi desistat. Sal. in d. l. maiorem. C. ad leg. Corn. de falsis. idem dicendum est & contra eum qui producit scripturam rasam in loco suspecto: nam contra eum est suspicio falsi. Decius consil. 175.

Conclusio CCCCXXIII.

ATtentatorum reuocatio in causa appella. fieri poterit etiã secuta victoria in ipsa causa appell. l. chirographis. §. adeò. ff. de administ. tut. & ibi Bart. & reuocari debent omnia facta tam per eum qui appellauit si ipse succumbat quã facta per iudicem post appellationem, si illius sententia itretur, & facta pendente appellatione reuocantur in pristinũ statum per officium iudicis appellationis. vt per Bart. in eo loco.

Conclusio CCCCXXIIII.

SI statuto caueatur quod mulier non possit contrahere sine cõsensu suorum propinquorum, & illa mulier nullos propinquos habeat, poterit tunc liberè contrahere. Bal. in l. in coniunctione. C. de nupt. Alex. consi. 206. in 6. volu.

Conclusio CCCCXXV.

FIdeicommissum non censetur remissum per diuisionem factam inter aliquos virtute compromissi & arbitramẽti quæ quidem diuisio non inducit fideicommissi reciproci remissionem. l. qui Romæ. §. duo fratres. ff. de verbo. obligat. l. cùm pater. §. hæreditatem 2. ff. de lega. ij. & hanc opinionem communem esse asserit Alexan. consi. 208. nu. 4. vol. 6. & hoc quando illa diuisio est simplex, & hoc etiam procedit vbi in ipsa diuisione seu compromisso esset generaliter prouisum à diuidentibus se nihil contra diuisionem facturos, nam adhuc nõ dicetur discessum à tali fideicommisso & neque per hoc induceretur remissio illius fideicommissi vt per Bart. in §. duo fratres. & Alex. in eo. cons. quod si in tali diuisione facta per partes adiectæ fuissent clausulæ latissimę: vt si dictum fuisset standum diuisioni & super reb. dubijs nihil petet alter ab altero in perpetuum aliqua ratione vel alio iure vel de facto, si diuidentes essent certiores futuri fideicommissi illud tunc videretur remissum, aliàs non: & in dubio ignorantia præsumitur. l. verius. ff. de prob. Ale. loco quo supra. & Boer. decis. 143. nu. 10. neque enim videtur transactum super futuro iure, nisi de iure futuro in ipsa transactione specialis fieret mentio. Boer. ibi nu. 11. & Dec. cons. 495.

Conclusio CCCCXXVI.

FIlia quæ nupsit indigno vel sine consensu sui patris non meretur tantam dotem sicuti si digno nupsisset, & quamuis pater posset cogi dotare filiã. l. qui liberos. ff. de rit. nupt. tamen hoc casu pater non cogeretur ad tantam dotem & tam amplam constituendam. glos. & ibi Archi. in c. de raptoribus 36. qõ. 1. non quod ea filia sit propterea exhæredanda nec priuanda dote, sed solum poterit diminui & constitui secundùm viri qualitatem. l. siue generalis. ff. de iure dotium. Alex. cons. 209. in 6. vol.

Conclusio CCCCXXVII.

LIcet bona pupillorum non possint sine decreto alienari & absque obseruatione solemnitatum de quib⁹ in l. magis puto. §. nec passim. ff. de rebus eorum. tamẽ si testator mãdans bona sua vendi: dando potestatem ea bona alienandi: poterunt tunc ea bona alienari & vendi sine decreto etiam si testator adultus fuerit & pupillos habuerit. l. j. & l. prædiũ. C. quando decreto opus non sit. Bald. in l. j. in princ. ff. de bonis damna. Alex. cons. 255. in 6. volu. patris enim authoritas facere potest rem pupilli alienabilem vt per Bald. in eo loco.

Conclusio CCCCXXVIII.

INstitoris confessio probat contra dominum. l. fi. ff. de insti. action. & creditoris confessio de recepto probat verã numerationem sibi fuisse factam, ita vt si ille creditor confiteatur summam debitam habuisse à fideiussore, talis confessio fideiussori proderit vt ille fideiussor contra debitorem agere possit. ita Dec. cons. 493. nu. 5. & 6.

Conclusio CCCCXXIX.

TEstis vnus si deponat de certo actu celebrato certo die & certo loco. & alter testis deponat de illo actu non tamen quod precisè deponat de eodem die vel loco, de quo fortasse non recordatur: tamen tales testes dicentur concordes & cõuenire de tali actu. satis est enim quod taliter in genere deponant ita vt concordari possint cum illo teste deponente de certo loco vel tempore. Alex. cons. 236. nu. 3. volu. 6. nisi probatio illius diei esset de substantia. Loptimam. C. de contr. stipu. cap. ex tenore. de testibus. Alexã. eodem loco. & cons. 171. in 7. volu.

Conclusio CCCCXXX.

LIbro alicuius creditoris in quo continetur debiti facta solutio per debitorem suũ, statur, & tali libro creditoris & illi datur plena fides contra ipsum creditorem. l. quædam. §. nummularios. cum glo. magna. ff. de edendo. Bar. in l. nuda ratio. ff. de dona. Alex. cons. 245. in 6. volu. & sic si in eo libro mercatoris aliquid reperiatur scriptum contra eum erit stãdum tali libro quamuis ille mercator neget scriptum sua manu vel sua voluntate, & contra eum tali libro erit standum: satis est enim quod in libro quem tenebat ipse mercator, ita scriptum reperiatur & per consequens sua voluntate præsumetur scriptum, dum tamen probetur suum esse librum: nisi ille mercator aliter probaret. Bald. in rubr. de fide instru. vers. sed hic quæro. & Alex. vbi supra.

Conclusio CCCCXXXI.

CONfessio ab vno ex cohæredibus facta alteri non nocet, neque nocebit aliis cohæredibus. l. j. & 2. C. quibus res iudi. non nocet, licet confessio vnius ex pluribus reis debendi facta aliis noceat, quando plures sunt obligati insolidum: sed si essent obligati pro hæreditarijs portionibus, confessio per vnum facta alteri non noceret. Alexand. consilio 176. in 6. volumin.

Conclusio CCCCXXXII.

TVtor nomine pupilli & pro pupillo vel de rebus pupilli potest compromittere vbi per statutum vel ex forma legis municipalis cautum esset quod causæ pupillorum compromitterẽtur. eo enim casu tutor poterit compromittere. Alex. cons. 254. in 6. volu. Confessio autem voluntaria tutoris non probat contra tutorem: confessiones enim administratorum voluntarię non præiudicant minoribus vel pupillis. de Ancha. cons. 330. nu. 7.

Conclusio CCCCXXXIII.

VBicunque particula seu, quę est aduerbium, reperitur in aliqua dispositione redit eam dispositionem conditionalem. l. cum vir. ff. de condi. & demonstrationibus. Bart. in l. j. ff. de condi. & demonstr. Alex. cons. 9. in 7. volu.

Conclusio CCCCXXXIIII.

REus qui conuentus fuit actione rei vendicationis si post litem contestatam per eum steterit vt non possit rem petitam restituere, dicetur dolo facere, & tenetur ac si rem petitam posset restituere, prout poterat tempore litis conteit. l. qui petitorio. ff. de rei vend. & ibi Bar. & Ale. 2ũ. 12. in 7. vol.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Conclusio CCCCXXXV.

SOcij debent librum rationum inter se conficere de his q̃ iunt inter eos,& de his quæ dant & accipiunt.l.quædam. in prin.ff.de eden.Bal.in rubr.de fide instru. versi.sequitur de scripturis,& tenẽtur ipsi socij rationem reddere de ipsis fructib⁹:& debet reddi ratio arbitrio boni viri.per l.Thais sororem.ff.de fidei.liber.Cur.consi.196.in 3.vol.& quilibet soci⁹ administrans tenetur rationem reddere de administratis per actionem pro socio,quæ est actio generalis.Alex.consi.132. in 5.vol.Bar.consi.39.nu.18.vol.2.& consi.180.

Conclusio CCCCXXXVI.

NVncius vel procurator non possunt esse testes circa negotium illis demandatum.l.fi.ff.de testi.dato quod commodum vel incommodum ad eum procuratorem vel nuncium non pertineat nisi tamen ille nuncius vel procurator vtraque parte volente deponeret.Bart.in l.deferre.ff.de iure fisci.Alex.consi.43.nu.2.in 7.volu.in subsidium tamen bene admitti posset etiam ad deponendum in negotio sibi demãdato.vt per Alex.in eod.consil.

Conclusio CCCCXXXVII.

PRoxeneta nõ potest compelli in testem nisi vtraque parte volente: tamen si vellet testificari pro altera parte, poterit admitti.§.penult.in authent.de testi.Alex.consi.43.in 7. vol.nu.3.& consi.186.nu.2.vol.7.& consi.13.nu.17.j.volu.& ibi tenet quod repelli poterit etiam si nullum commodum sentiat,nisi producatur ex consensu vtriusque partis:tunc enim propter talem approbationem ipsarum partium posset admitti ipse proxeneta tanquam testis legitimus.Alex.consi. 128.volu.2.& idem in mediatore dicendum est cui soli non creditur.Dec.consi.463.

Conclusio CCCCXXXVIII.

VEnditor qui rem vendidit præcedente subhastatione poterit adhuc se læsum dicere in pretio, & minus vendidisse quam res valeat.l.j.cum ibi notatis, de prædijs curia.& ita communiter teneri asserit Alex consi.117.num.4.vol.7.

Conclusio CCCCXXXIX.

TEstis minor vigintiquinque annis in criminalibus licet non possit admitti in testem ab accusatore ad probandam aliquam accusationem:tamen à reo produci poterit ad suam innocentiam probãdam: & hoc casu minor in testem admitti poterit.Alex.consi.119.nu.6.in 7.volu.

Conclusio CCCCXL.

CReditor qui in iudicio petit aliquam summam vel simpliciter facit petitionem de aliqua summa absque tamẽ particula taxatiua tantum: nõ impedietur quin & reliquum petere posset, & aliam summam sibi debitã: quod si peteret aliquam summam sibi debitam,cum ea particula taxatiua tãtum, non posset aliud petere.l.cum furti.& ibi Iaf.nu.7.ff.de in lit.iura.Bald.& Iaf.in l.si quidem.C.de transf.sed si creditor pro reliduo aliquam summam peteret, tunc hoc modo petendo pro resto, vel petendo cum particula tantum,ille creditor nihil aliud posset petere,nã per hoc videtur fateri hanc vltimam esse solutionem.Iaf.in d.l.siquidem.

Conclusio CCCCXLI.

TEstis interrogatus de præsentia testium qui aderant tẽpore actus,quosdã nominauit quos dicit fuisse præsentes in eo actu,& nõ nominat Titiũ qui iã super eo facto deposuerat, non per hoc dictum illius Titij testis deponentis reijcietur,neque etiam sequetur quin ille Titius sit cõtestis, etenim licet ille testis non nominet Titium, non tamen negat eum fuisse præsentem.Alexan.consil.185.nu.6.in 7.vol. possunt enim testes dici concordes & contestes,& dicuntur de eodem facto deponere licet alius testis non nominet aliũ in contestem.Alexan.consi.156.num.13.vol.5.quod si testis dicat Titium fuisse presentem, qui Titius demũ hoc neget, testimonium illius Titij erit suspectum & inualidum.Alexã. consi.91.in 4.volu.nu.11.

Conclusio CCCCXLII.

TEstis qui interrogatus dicit se non recordari,& demum secundò interrogatus deponit tanquam certior factus, non per hoc reijci poterit.Bald.in capi.1.quæ sit inuestitura in vsib.feudo.& Alex.consi.191.in 5.vol.nu.4.

Conclusio CCCCXLIII.

VEnditor qui tenetur de euictione emptori non tenetur illi lite pendente contribuere ad sumptus litis super ea euictione: quia non est certum eos debitos esse adhuc.l.petitor.ff.de libe.lega.Bal.in l.cum testamento.C.de testamen. manu.

Conclusio CCCCXLIIII.

NEptis quæ summam pecuniæ pro sua dote à suo auo receperat suo patre viuente:patre suo mortuo ab intestato illam dotem à suo auo acceptam tenebitur conferre succedendo suo patri cum aliis suis fratribus si istam dotem habuerit sui patris contemplatione: quod si auus suæ nepti eã dotem constituerit contemplatione ipsiusmet neptis,nõ teneretur eam dotem conferre succedẽdo suo patri cum aliis suis fratribus:quod si dubium & incertum sit an sui patris an intuitu ipsius neptis dos à suo auo constituta sit, in hoc dubio teneretur conferre eam dotem: idem censendum erit si ea neptis à suo auó dotem habuerit,& si quæratur an teneatur eam imputare in sua legitima in successione sui patris,nã si eam dotem habuerit contemplatione sui patris, eam sibi in sua legitima delata,in bonis paternis computabit:quod si intuitu ipsius neptis, non imputabit:sed suam integram dotem in bonis paternis habebit.in casu autem dubio eam dotem imputabit.Alex.consi.31.num.4.in 4.volum. & Decius consi.81.num.5.

Conclusio CCCCXLV.

EMphyteuta poterit probare solutionem canonis factam fuisse etiam per testes.Bald.in l.testium.C.de testi.nu.2.& Cor.consi.315.volu.4.

Conclusio CCCCXLVI.

MAritus si rem dotalem vendiderit poterit demum,eum fundum dotalem vendicare,& ei datur rei vendicatio, & hoc scilicet mulieris contemplatione,& per consequens ex sua persona vt scilicet fruatur re dotali in supportatione onerum matrimonij.l.pro oneribus.C.de iure dot.Alexand. consi.109.in 4.vol.tenebitur tamen maritus precium quod recepit reddere,& ita communiter teneri asserit Alex.in eo. consi.nu.2.ea tamen mulier non posset agere pendente matrimonio.Bald.in l.doce ancillam.C.de rei vendic.& Alexã. eodem loco.

Conclusio CCCCXLVII.

IUdex coram quo reus conuentus in actione reali opponit quod res quæ petitur non est in suo territorio:vel si reus actione personali conuentus dicat quod non est suus iudex, & quia non cõtraxit in eo loco debebit ipse iudex imprimis summariè cognoscere de tali exceptione ante litis contestationem,& cognoscet de sua iurisdictione. Bart.in l.præscriptione.nu.7.C.si contra ius.& Alex.consi.1.in 5.vol.

Conclusio CCCCXLVIII.

FIlius id quod lucratur propterea quod alter ex suis parentibus transijt ad secunda vota non sibi debet imputare in suam legitimam. Bald. in l. hac edictali. C. de secundis nupt.in fi.princip.& Alexand.consi.27.in princ.in 5.volum. quoniam id filio obuenit non ex iudicio patris aut matris, sed ex legis dispositione propter offensam ipsis filijs illatam transeundo ad secunda vota.Alex.eodem loco.vers. secũdo respondetur. Item etiam filius in suam legitimam nõ debet imputare id quod pater eius acquisiuit ex renũciatione quã filia sibi fecit accipiendo suam dotem ab ipso patre, qui pater si demum contraxerit secundum matrimonium,id quod acquisiuit ex renunciatione facta per filiam, acquititur omnib⁹ filijs primi matrimonij:& nihil ad filias primi matrimonij debet peruenire.Ita Papon in suo recueil des arrestx,in tides nopces.arrest.9.& id omne filij primi matrimonij habẽt inter se commune.ita Francisc.Marci decis.85.in 2.part.

Conclusio CCCCXLIX.

HAbẽs exceptionem à soluendis tallijs vel collectis si per aliquot annos illas soluerit,ꝓciudicat sibi soluẽs,in eo quod soluit,sed non in futurum.l.ij.& ibi gl.& dd.ff.de priui. veter.l.ij.& iij.de his qui sponte publi. mu.subeunt.& ibi Sali. C.de excus.turo.nisi ille per triginta annos soluisset.Alexan. consi.33.num.2.in 5.volu.

Conclusio CCCCL.

PAter si in suo testamento confiteatur etiam cũ iuramento Titium penes se deposuisse aliquam summã pecuniæ, non faciet filio suo præiudicium per talem confessionem respectu suę legitimæ in qua pater suo filio non potest præiudicare.Alex.consi.57.nu.2.in 5.volu.

Conclusio CCCCLI.

PRocurator qui sine mandato domini causam & litem in iudicio fuit prosecutus,si demum cõstituerit eum dominus etiam absq; ratificatione gestorum non poterit postea à dño accusari quod fuerit falsus ꝓcurator: operaẽ enim illud mandatũ superueniens confirmationẽ superiorũ quæ acta fuerunt siue ante litem contestatã siue post,Iaf.in l.Iul.num. 3.ff.qui satisda.cogan.Alexan.consil.112.in 5.volum.& sic consti

constitutio procuratoris superueniens, operatur ratificationem eorum quæ gesta fuére per eundem procuratorem vt ibi per Alexandrum.

Conclusio CCCCLII.

MVlier habens libros ex primo matrimonio nõ potest aliquem contractum facere cum suo secundo viro per quem consequi posset ille secundus vir plus quàm vnus ex filijs primi matrimonij.per l. hac edictali. C.de secund. nup. Alex.consi.158.in 5.vol.

Conclusio CCCCLIII.

TVtor datus in testamento & qui exoneratus fuit ab onere rationum reddendarum& cui etiam liberatio legata fuit legando illi quod posset ab eo exigi ex causa talis tutelæ poterit nihilominus ille tutor conueniri de his quæ gessit dolo malo, & in ipsa administratione omisit,& ꝓ resti tuendis rebus pupilli quæ apud eum esse reperientur. l. quidam decedens.& ibi Bar.ff.de admi.tut.Alex.consi. 164.in 5. vol.Istud etiã legatũ liberationis nõ impedit quo minus ipse tutor teneatur rationes reddere ratione doli & reliquorũ, sed totum illud in quo apparebit eum debitorem esse remit tendum erit.Decius consi.192.& hæc locum habẽt in dolo, qui cõsistit in faciẽdo, & in reliquis quę apud ipsum tutorẽ reperiuntur à quibus non videtur liberatus.Decius ibidem. & consil.349.& si forte in assumenda tutela promiserit reddere integram administrationem nõ propterea videtur illi legato renuntiasse. Alex ibidem.& Deci.consi.178.& quam uis eo casu non impediri possit quamuis rationes teneatur reddere,tam ratione doli quam reliquorum: tamen totum illud in quo apparebit debitor remittetur. & ibi per Decius à dolo tamen non erit liberatus.

Conclusio CCCCLIIII.

FIlius naturalis tantum qui suum patrem naturalem tantum habet si ex suo legitimo matrimonio filios habuerit legitimos & naturales: tales filij legitimi ac naturales ex ipso filio naturali non dicentur ipsi auo legitimi successores, quamuis sint ipsi auo nepotes ex filio naturali.l. fi.C. de natura.liberis.Alex.consi.174.in 5.vol. & qui nepotes ipsi auo ab intestato succedent. Alex.consi.74.in 3.vol.

Conclusio CCCCLV.

FIlia quantumuis successioni paternæ renunciauerit nõ propterea ꝓhibeẽ quin possit petere quod pater pdidit per transitum ad secunda vota iure ita disponente:quod ius petendi id quod pater perdidit per transitum ad secunda vota,defertur liberis primi matrimonij.l.fœminæ.C.de secun. nup.Guil Ben.in rep.c.Rainutius.in verbo,duas.nu. 288.& Dec.consi.346.in 3.vol.& consi.205.

Conclusio CCCCLVI.

INterruptio præscriptionis facta per vnum non prodest alijs ita vt si quis litem mouerit contra aliquem,& litem fuerit contestatus,talis motio litis & cõtestatio prodest solùm mouenti litem & per consequens talis interruptio præscriptionis prodest actum exercenti & quò ad ipsum operatur suum effectum,& non contra alios ita vt ille actus restringi debeat ad illam personã.l.inter quatuor. ff.diuer.& tempo.præscr.& quo ad alios obiiciet ille possidẽs se liberas ędes habere.l.loci corpus.§. competit.ff.quem.seru.amitta. glos.prag.sanc.in verbo,termino rem.in tit.de paci. poss.& Boer.decis.24.nu.2.fiet etiam ipsa interruptio præscriptionis per libellum oblatum coram arbitris, & missionem executionis.Oldra.consi. 176.interruptio tamen facta ab vno ex correis credendi,prodest alteri.Alex.consi.98.in 7.vol.

Conclusio CCCCLVII.

PRothocolum seu imbreuiatura quę non reperitur conglutinata cum aliis imbreuiaturis in codicibus vel protocolis notarij: sed per se reperitur in alio loco, nõ facit fidem nisi tenor illius probaretur per duos testes etiam non numerarios.Boer.deci.36.ex quo enim non reperitur in loco non authentico, seu in loco vbi sunt aliæ scripturæ publicæ illius notarij non præsumetur vera.Boer.ibidem.

Conclusio CCCCLVIII.

SVbstituto loctus erit & admittetur substitutus si hæres institutus viuo testatore decesserit,& hoc ex vulgari tacita specialiter & expressa, tamen generaliter contenta in compendiosa Boer.decis.38.nu.16.

Conclusio CCCCLIX.

INbeneficialibus is qui obtinuit beneficiũ vel per resignationem vel ex causa permutationis aut aliàs, non tenetur docere de titulo sui prædecessoris, sed illi sufficit demonstrare suum prædecessorem fuisse reputatum pro tali beneficiato, nisi quis veniret per viam subrogationis in locum alterius,qa subrogatus in beneficio qui venit in ius alterius tenetur docere de iure alterius, in cuius locum subrogatur, Boer.deci.42.nu.3.

Conclusio CCCCLX.

PRæscribens rem aliquam per tempus longissimum non tenetur docere de suo titulo,quia in præscriptione longissimi temporis titulus non requiritur de iure ciuili,quod ius ciuile attenditur de consuetudine & stylo Curiarũ Regni Francię.Boer.decis.82.nu.35.

Conclusio CCCCLXI.

NEpos patre suo mortuo cui eius pater auus ipsius nepotis donationem fauore matrimonij fecerat, aut matre mortua cui eius pater dotem cõstituerat:& demùm suo auo mortuo condito testamento in quo vnum ex suis filijs hæredẽ fecit,& in quo eidẽ nepoti aliquid pro sua legitima reliquerat, si velit ille nepos petere suæ legitimæ supplementum:tenebitur imputare donationem factam suo patri,aut dotem suæ matri cõstitutam & quam eius pater aut mater acceperat.l.illam.C.de colla.& ibi Pau.de Cast.in fi.qui aliàs contrarium consuluerat consi.29.& 109.in j.part.& inquit in illa l.illam.quod id quod ibi tenet verum est,& quod ipse nepos imputat in suam legitimam dotem aut donationem quam eius pater aut mater acceperat quãdo ille nepos succedit suo auo patre suo iam mortuo, aut matre iam mortua repræsentando suum patrem aut matrem: & hæc est Bar. opinio in l.in quartam.ff.ad l.Fal.quoniã ea dos aut donatio originaliter processerat ab ipso auo, propterea nepos illud acceptum à suo patre aut matre tenebitur imputare. Secus aũt vbi nepos aliquid à suo patre aut matre habuisset quod non originaliter ab ipso auo processisset, quia tunc ille nepos illud non imputaret succedendo suo auo post mortem sui patris aut matris,& ita tenet Roma.in d.l.illam.

Conclusio CCCCLXII.

ACtor licet in rei vendicatione aliquam causam fuerit prosecutus in forma communi, & in prosecutione singulariter seu particulariter fuerit prosecutus se dominium habuisse à Titio,si in hoc fuerit victus & appellauerit,in causa appelli poterit allegare quod ab alio illam rem habuerit alio titulo,aut per præscriptionem, aut aliàs. gl.in l. per hãc. in verbo: ad nouam.C.de tẽp.app. Boer.dec.42.nu.13. quia in prosecutione est licitum actori variare, nisi actor se altin xerit in conclusione libelli ad aliquam causam.Boer. eod. loco.nu.14.

Conclusio CCCCLXIII.

ACtor in iudicio possessorio si vnam causam deduxerit & illam probauerit debet obtinere & in illius vtilitatẽ sequi debet sententia contra reum.Inno.in c.querelam.de elect.Boer.decis.43.nu.23.

Conclusio CCCCLXIIII.

MAritus in dotis restitutione non tenet sumptus factos per eum ad perpetuam rei dotalis vtilitatẽ vel necessitatem,cum fructibus compensare ab ipso marito perceptis. quia maritus eos fructus percepit vt suos.l.doce ancillã.C. de rei vend.Boerius decisione,44. numero 25.nisi esset lucis expensa quæ cum fructibus esset communicanda.Boer. eodem loco.

Conclusio CCCCLXV.

EMptor qui rem aliquam emit in' diem vel sub conditione, nõ debet facere reparationes vtiles in re quam emit. potest autem necessarias facere,sed moderatè & quas demùm poterit repetere.l.creditor 2.C.de pig.actio. Boerius decis.47.

Conclusio CCCCLXVI.

DEbitor ex delicto siue sit debitor fisci vel priuati ex causa quę descendit ex delicto non potest cedere bonis sed tunc locum habet regula,qui non habet in ęre luat in corpore.Sali.in l.j.C.qui bonis cedere pos. & hãc cõmunẽ opi. esse sequendam asserit Cæpol.in suis cõsilijs.cõsi.9.

Conclusio CCCCLXVII.

TEstis qui aliàs repellendus esset à testimonio, ex eo qđ est coniunctus illi pro quo vult adferre testimonii, nõ poterit propter hoc repelli vbi pariter ille testis esset cõiunctus vtrique parti: quia tunc cessat suspitio & causa affectionis par,facit cessare omnẽ affectionem & nõ repellit testẽ.l. nõ solum.§.de vno.ff.de rit.nup.& Alex. cõs.156.in 5.vol.

Conclusio CCCCLXVIII.

SVbstitutio facta posthumo hoc mõ,si posthum⁹ moriat̃ in pupillari ętate aut aliàs,talem subs̃tituo:si posthumus nõ nascatur viuus locum etiam habebit ea substitutio, quia talis substitutio facta posthumo in casu posthumi moriẽtis

Universidad de Deusto
Biblioteca

deficiet etiam eo posthumo non nato. Soci. consi. 52. nu. 3. in j. vol. Iaso. in l. j. nu. 28. ff. de vulg. & Boer. decis. 28.

Conclusio CCCCLXIX.

SI duo fratres sunt insimul inhabitantes aut duo socij quorum vnus habet filios qui multum operantur & alter nō, in diuisione bonorum aut aliàs, ratio operarum ipsorum filiorum erit habenda. Alex. consil. 99. nu. 2. in 2. vol. propter ea ille qui habet plures filios ad operandum plus debet consequi. Alex. ibidem nu. 4. & si quis habeat plures filios non laborantes poterit compelli ad hoc vt deducatur expensa: & quæ expensa eorum filiorum qui non laborant debet deduci, vt per Cor. consi. 122. in 2. vol.

Conclusio CCCCLXX.

PAter qui est legitimus administrator bonorum filij sui poterit pro ære alieno exoluendo & pro exoluendis debitis sui filij, vendere res aduentitias ipsius filij: & eo casu & ob necessitatem sui filij licèt patri vendere ea bona. Bald. in l. fi. C. de bonis quę liberis. & hoc potest pater etiam sine decreto & absque alia obseruatione solemnitatum. Bald. in ca. l. fi. § sin autem. & Ioā. Nicolaus in l. generaliter. C. de secun. nupt. nu. 50. & 51. & Decius consi. 209.

Conclusio CCCCLXXI.

LEgitimatio alicuius filij quę fit per rescriptum Principis tunc demùm valet, si in eo rescripto qualitas aut defectus eius qui debet legitimari exprimatur: nępe si sit aut tantum naturalis aut spurius, aut aliàs incestuosus, aut natus ex adulterio. ita Anto. de Butrio, in c. per venerabilem: qui filij sint legi. Dec. consilio 462. in 4. vol. nu. 4. & 5. & si plures adsint defectus omnes exprimi debent, & non sufficeret quod vnus exprimeretur. Decius ibidem suprà nu. 6.

Conclusio CCCCLXXII.

SOla nominatio quæ fit inter aliquos qui se nominant compatres aut parentes: aut si quis aliquem vocet suum filium, talis nominatio nullam facit probationem. gio. in c. per tuas. de probat. neque faciet præsumptionem vt faciat transire onus probandi in contrarium in aduersarium. Paul. de Castr. in l. non nudis. C. de probat. & Decius consi. 462. num. 9. vsque ad nu. 14. & consi. 529. qui inquit ibi quod ea nominatio in fratrem aut consanguineum nō probat eam fraternitatem aut consanguinitatem.

Conclusio CCCCLXXIII.

NEpotes nati ex filio spurio quamuis illi sint legitimi, ab intestato tamen auo non succedunt. Bal. in l. fi. C. de natura. lib. & Decius consi. 462. num. 16. ex testamento tamen auo suo possunt succedere, si illi ab ipso auo fuerint hæredes instituti, & sic ei ab intestato poterunt succedere: quod procedit non existente legitima sobole ipsi auo. per illam l. fi. & hanc cōmunem opinionem esse asserit Paul. de Castr. consi. 306. Dec. consi. 365. Bar. in glos. l. vlti. nu. 7. ff. de his qui. vt indig. & Alex. consi. 74. in 3. vol.

Conclusio CCCCLXXIIII.

METus semel illatus mulieri per maritum aut alteri per alterum non videtur purgari quandiu manet ille metus & causa illius ex qua metus ille subsistebat: ita vt nec ex interuallo censeatur purgatus. Bart. in l. fi ob turpē causam, ff. de cōdi. ob turp. caus. ob id talis metus vxori illatus à suo marito pendente ipso matrimonio nusquam videtur purgatus. Bal. in l. 2. C. de eo quod metus causa. vbi inquit quod metus semel illatus nusquam purgatur ex interuallo durante eadem causa metus. & Panormit. in c. j. de eo quod met. cau. & Corn. consi. 41. part. 2. & Decius consi. 219. nu. 7.

Conclusio CCCCLXXV.

RAtificatio quæ sequitur actum inualidum cōfirmat actum ipsum quando validitas actus pendet à nudo consensu ratificantis. ita Ioānes de Imol. in c. j. nu. 3. de eo quod metus causa, quinimò & actus nullus per tacitum consensum potest ratificari. Panor. in eodem c. j.

Conclusio CCCCLXXVI.

SVbstitutio semel extincta non potest reuiuiscere, ob id si substitutio alicui facta fuerit si decedat sine liberis extinguitur ea substitutio existentibus liberis tempore mortis: quamuis demùm liberi moriantur. sufficit enim quod filij reperiantur tempore mortis hęredis instituti ad hoc vt deficiat ea substitutio, & quamuis postea deficiant liberi non reuiuiscit ea iam extincta substitutio. l. ex facto. §. penult. ff. ad Trebel. Decius consi. 477. & consi. 511.

Conclusio CCCCLXXVII.

SI quis se asserat scribere manu aut voluntate aut mandato alterius, non starur suo dicto, & neque probat ita esse neque ei creditur. Imo. consi. 91. & Dec. consi. 510. num. 2. in his tamen quę sunt verisimilia talis scriptura pro scribēte facit fidem. Decius ibidem.

Conclusio CCCCLXXVIII.

DIspositio facta ab homine restringitur ad primum actū & in primo actu cōsumitur, etiamsi ille actus effectum non habeat. Bald. in l. j. C. de his quę pœnę nomine. l. boues. §. hoc sermone. ff. de verb. signi. Decius consil. 512. numero 7. Soc. consi. 91. in 4. vol. secus autem in dispositione facta à lege quę non restringitur ad primum actum, licèt bene dispositio hominis, vt iam dictum est, & hæc est cōmunis decisio probata per eam legem, & hoc procedit in dispositione affirmatiua, secus in negatiua vel prohibitiua, quia illa dispositio negatiua habet tractum successiuum. Iason in l. si sic stipulatus. nu. 3. ff. de verb. oblig.

Conclusio CCCCLXXIX.

SI iudex articulos impertinentes admiserit tāquam pertinentes poterit demùm eos reiicere etiam factis probationibus super illis impertinentibus articulis non obstante quod prius eos admiserit, quia talis admissio est sententia interlocutoria quę reparari potest: propterea quod quantum ad ipsum iudicem nusquam interlocutoria transiit in effectū rei iudicatę. Iaso. in l. quod iussit. ff. de re iudi. Dec. consi. 517. nu. 2. & cōsi. 84. in fi. Zabarella in cle. sæpè. §. & qa. in 2. nota. de verb. signi. dicuntur autem impertinentes articuli qui ad causam non faciunt directè nec indirectè, & pertinentes dicuntur qui faciūt ad causam directè vel indirectè. Bal. & Iaso. in l. si duo patroni. §. idem Iulianus. ff. de iureiu. & etiam dicuntur pertinentes qualitercumque adiminiculentur negotio principali. in dubio autem articuli admitti debent. Pau. de Cast. in l. j. ff. si quis cautio. Dec. in eodem consi. iam allegato. & Iaso. in authen. j. n. 18. debent admitti omnes articuli saluo iure impertinentiū, Guid. Papæ decis. 347. & Dec. consi. 162.

Conclusio CCCCLXXX.

SVbstitutio tam breuiloqua quàm compendiosa facta per sonis imparibus nempe vni pupillo & puberi dicetur solum fideicommissaria etiam respectu pupilli, & sic solum continebit obliquas substitutiones & non directas. Paul. de Cast. Sal. & Iaso. in l. in testamento. C. de mili. testa. Cor. consi. 180. j. vol. & consi. 197. nu. 3. in j. vol.

Conclusio CCCCLXXXI.

SVbstitutus admitti debet ad hęreditatem testatoris vbi institutus recusat adire eam hæreditatem, & sic si hæres nolit esse hęres admittetur substitutus per l. iam dubitari. ff. de hæred. instit. & l. cum proponas. C. de hæredi. insti. vel si hæres propter incapacitatem non possit adire hæreditatē, admittetur etiam substitutus. l. 2. C. de hęredi. insti. vel si substitutio ex postfacto annulletur, & hoc siue institutus mortuus sit viuēte testatore: quo casu res rediit ad eaudam cadu ci. l. j. §. pro secundo. C. de cadu. tollend. his enim casibus in quibus ipsa institutio non potest locum habere vulgariter substitutus semper admitteretur, & testamentum incipiet vires habere à substitutione vulgari. l. iij. §. fi. ff. de lib. & posthu. Decius consi. 529.

Conclusio CCCCLXXXII.

PEr querelam inofficiosi testamenti quę datur fratri cōtra testamentum fratris instituendo turpem personam in suo testamento impugnatur insolidum illud testamentū non solum quò ad legitimam, sed & in totum impugnatur & totum rumpitur. Bar. in l. fratris. C. de inof. testa. & ibi Sal. qui hoc ibi tenet. & hanc opinionem communem esse asserit Deci. consi. 530. & Iaso. in ead. l. fratris. nu. 8. & neque correcta est ea lex, & nec aliæ leges quę hoc volunt.

Conclusio CCCCLXXXIII.

SI testes deponūt de aliqua quātitate sed nō de certa, tūc ea quantitas certa declarari poterit per iuramētum eius qui dicit se certam quantitatem tradidisse, & ideò si creditor certam pecuniam se mutuasse probauerit, & testes quidem deponant de eo mutuo, sed non de certa quantitate, iudex deferre poterit iuramētum super ea certa pecunia. Dec. consi. 539. nu. 11. & 22.

Conclusio CCCCLXXXIIII.

DAtio in solutum similis est venditioni. l. fi. ff. ex quibus caus. in poss. eatur. quæ datio in solutum reuocari potest de iure communi. l. successores. C. de solu. etiam si quis pretium duplicatum emptori inuito obtulerit. l. non est. C. de rescin. ven. Decius consi. 558. quamuis Bart. contrarium teneat in l. si finita. §. Iulianus. ff. de dam. infect. vbi inquit debitorem audiēdum esse offerentem pretium creditori, cui res vel in solutum data fuit: sed contra Bar. est communis opinio in

nio in contrariū. vt plene per Alexā. in d. §. Iulianus. & Deci. vbi supra, & consi. 592.

Conclusio CCCCLXXXV.

CLausula codicillaris hunc effectum operatur vt venientes ab intestato censeātur esse grauati restituere hæreditatē hæredibus institutis, retenta prius Trebellianica. Oldra. con. 171. nu. 18. Lex testō. vbi gl. & Bar. & Doct. C. de fidei. Dec. consi. 561. quod tamen fallit vbi testamentum rumpitur in casu in quo frater instituit turpem personam hæredē in suo testamento, quia tūc prosequente altero fratre & eo agente querelam, testamentū adeo rumperetur vt nec fidei commissum quidem debeatur. Cum enim testamentum frātris per querelam rumpitur instante altero fratre omnia dispositā in eo testamento nulla sunt. l. Titia. ff. de inof. testa. & ea clausula validat quidem testamenta quæ deficiunt ex defectu solemnitatis: secus si deficiāt propter defectum testantis. Oldra. consi. 171. nu. 18.

Conclusio CCCCLXXXVI.

DEbitor qui in certo loco tenetur aliquid dare suo creditori, si demùm creditor ibi non reperiatur, debitor non poterit dici in mora constituturus, etiam si ibi debitor nō fuerit repertus. Bar. in l. item illa. ff. de consti. pecu. Dec. consi. 566. nam quoties præcedit dispositio de dando aliquid vel faciendo, aliàs pœna venit committenda, hoc intelligendū est, si ille fuerit in mora dandi vel faciendi: alias sine mora non teneretur ad aliquam pœnam, quia non esset in mora q̄ reddit quē morosum. ita Bart. in l. si duo. §. hæc verba. ff. de cōsti. pecu. & Decius in eodem con. quod si creditor ibi non reperiatur, non tenebitur debita alibi deponere: quia ex quo nullus comparet creditor primus est effectus in mora, in non comparendo, & in pari culpa substituetur. l. si seruum. §. sequitur. ff. de verb. oblig. licet Bar. in l. si reus paratus. ff. de procurat. vbi vult debitorem teneri pecuniam deponere penes tertium, vbi creditor nō reperiatur. quod tamen ex alio per sententiam non est necessariū, licet ad maiorem cautelam hoc fieri posset. Decius in eo consi. & Alexan. consi. 92. lib. j.

Conclusio CCCCLXXXVII.

COmpendiosa substitutio his verbis fieri potest: cum sit filio impuberi, si filius meus sine liberis decedat talem substituo. Pau. de Cast. consi. 410. nu. 1. part. nu. 2. & Dec. cōsi. 572. in prin. & sic fieri potest sub illis verbis: etiā si nō apponantur illę dictiones quādocunque decesserit, quæ verba nō sunt de compendiosa substitutione saltim de substātia illius. Ioānes Andreas in capit. si pater. per illum textum de testa. in 6. Pan. in c. Rainut. de testa. & est casus ibi in eod. c. Rainutius. Conditio enim illa mortis, si moriatur sine liberis, dicitur habere tractū successiuū cū quis mori possit & in pupillari ætate & extra pubertatem. l. pri. ff. de cōdi. & demonstra.

Conclusio CCCCLXXXVIII.

PRobatio illa dicitur plena quæ fit per vnum testem deponentem de rei veritate. & per testes deponētes de cōfessione extraiudiciali facta per partem etiam altera absente. Bar. in l. admonendi. ff. de iureiur. Decius consi. 196. nu. 6.

Conclusio CCCCLXXXIX.

CONfessio patris qui in testamento inquit bona per suū filium empta nomine ipsius filij fuisse empta de pecunia ipsius patris, non nocet filio, & neque tali cōfessioni seu declarationi statur in prejudicium filij ad suam legitimam. ita Cor. consi. 174. nu. 7. vol. j.

Conclusio CCCCXC.

REscriptum ad hoc vt nō sit subreptitium vel obreptitiū debet mentionem de primo facere & primis literis iam impetratis. c. postulasti. de rescrip. Fel. in c. super literis. versi. exprimenda. de ref. & de processu etiam fieri debet mentio. Imol. in cap. j. nu. 7. de rescrip. sunt enim & omnia in rescripto exprimenda quæ possunt mouere principem ad concedendum difficilem. d. c. super literis. fallit tamen quando secundum rescriptum tenderet ad eundem effectum cū primo, & eo casu quamuis de primo rescripto in secundo non fieret mentio secundum non vitiaretur eo, quia princeps facile secundum concederet tendens ad eundem effectum cum primo. Cor. consi. 107. in j. vol. de actu etiam qui nullus est in rescripto non debet fieri mentio. Socinus consi. 120. nu. 3. in 4. vol.

Conclusio CCCCXCI.

INcomputatione legitimę & quartę Trebellianicæ q̄dunquartę filio instituto & grauato debentur per. c. Rainut. de testa. ita est aduertendum quòd si sint quinque filij legitima quæ est dimidia inter filios est imprimis auferenda & demùm trebellianica erit quarta residui. ita Cor. consi. 331. nu. 22. in pri. vol.

Conclusio CCCCXCII.

INstrumentum quantumuis propter aliquem defectū vitietur & nullum vel inualidum reddatur, actus tamen de quo instrumentum est confectum nō propter hoc vitiabitur dummodo per testes possit probari, & quia substantia actus non dependet ex instrumento, sed solum probatio, dū tamen sit talis actus qui de se non requirat scripturam. Pau. de Cast. consi. 44. part. j. & sufficit talis probatio ipsius actus, dummodo fiat ea probatio per testes descriptos in eodem instrumento inualido, vt ibi per Pau. de Cast.

Conclusio CCCCXCIII.

TRansactio facta super viribus testamenti seu super eo quod dependet ex testamento, valebit etiam si in ea trāsactione non sint apposita hæc verba: viso testamento. vel lectis verbis testamenti. dummodo aliàs cōstet transigentes habuisse cognitionem eorum quæ sunt contenta in illo testamento. Bar. in l. de his. ff. de transact. & ab ea opinione quam Iaso. ibi asserit magis communem & obseruari in iudicando ab ea quę non esse recedendum inquit ibi.

Conclusio CCCCXCIIII.

ARbitri qui protulerunt sententiam cōtra formam eorum commissionis & quam non obseruauerunt, partes eam non tenentur obseruare, & neque valebit talis sententia neque id quod egerunt ipsi arbitri. quare iterum agere poterunt, cùm non dicuntur functi eorum officio. l. quid tamen. de arbi. Pau. Cast. consi. 103. j par. & Bart. in l. si vt proponis. in prin. nu. 11. C. quo. & quan iudex. & hoc procedit vbi arbitri non obseruarunt formam commissam, quo casu non expiraret eorum mandatum: quia non sunt eo vsi, & res censetur integra. quod si formam iuris non seruassent in decidendo & tūc appellandū esset. Bal. ibidē. neque possunt arbitri interpretari obscuritatem si qua sit in eorum sententijs nisi à partib⁹ illis data fuerit hæc potestas in compromisso. Alex. consi. 18. in 7. vol.

Conclusio CCCCXCV.

DEbitoris confessio seu illius recognitio non potest nocere alteri etiam habenti per prius causam ab ipso debitore & neque alteri potest præiudicare etiamsi talis debitoris confessio esset iurata: vt per Pau. de Cast. consi. 134. j. part. vt si debitor fuerit cōfessus se per prius pecuniam ab altero accepisse, & sic se fuisse per prius alteri obligatum quod talē rem vendidisset. vt ibi per Pau. Cast.

Conclusio CCCCXCVI.

FIlius quātumuis sit iuste exhæredatus & per consequens à sua legitima sibi debita in bonis paternis, illud tamē ius petendi legitimam transferetur ad suos filios qui sunt nepotes ipsius aui qui est pater eorum patris ex hæredati: & debebitur ea legitima ipsis nepotibus talis & tanta, quanta debita fuit ipsi filio ex hæredato ex cuius persona ipsi nepotes veniūt. per l. si is qui. & l. pater filium. ff. de inof. testa. cum ibi notatis. non enim debent attendi demerita filij, sed potius merita ipsorum nepotum. l. 3 §. si emancipatus. ff. de bono. posse. contra tabu. & hoc communiter teneri inquit Pau. Cast. cōs. 171. in pri. vol. nu. 3. quod si filius & sic pater nepotum esset à suo patre qui est auus nepotum, hęres institutus, aut ei sua legitima fuisset relicta, tunc ipsis nepotibus testatoris qui sunt filij hęredis instituti, nihil deberetur. Pau. Cast. vbi supra.

Conclusio CCCCXCVII.

FIlius vel filia non tenetur matrem suam quę iam conuolauit ad secunda vota instituere in suo testamēto: nec ei aliquid relinquere: neque matris eo casu prætereritio vitiaret filij testamentum: is enim qui excluſus est ab intestato, si demùm in ipso testamento prætereitus fuerit, non poterit dicere testamentum nullum. Bald. in l. maximum vitium. C. de lib. præt. atqui mater quæ conuolauit ad secunda vota est exclusa à filii successione ab intestato, ergo pterita in testamento filij non poterit dicere illud testamentum nullū, quamuis in eo fuerit præterita. Pau. Cast. consi. 215. j. par.

Conclusio CCCCXCVIII.

DEbitor qui reperitur alicui obligatus ex plurib. causis, & pro quibusdā debitis pro quib. fideiussores dederat & pro alijs nō: si soluerit quandā summam pecuniæ creditori, non expresso in solutione pro quo debito soluerit, censetur soluisse pro illis debitis pro quibus dederat iam fideiussores, & in dubio censetur habuisse respectum ad obligationem fideiussoriam, & principaliter voluisse vt ea obligatio

Universidad de Deusto
Biblioteca

obligatio fideiussoria tolleretur, quia ea obligatio pro qua interuenit fideiussor censetur durior aliis obligationibus quæ sunt sine fideiussione. l. & magis. ff. de sol. Paul. Cast. cōs. 238. & cons. 331. in 3. vol.

Conclusio CCCCXCIX.

CONfessio de soluto & solutio sunt diuersa, & ideo si quis in prima instantia proposuerit aliquos articulos in quibus articulatum fuerat de solutione, & peque per testes probauerit, & sic victus fuerit; poterit denuo à tali sententia appellari, & in articulo appelli poterit proponere per facta noua & diuersa à primis, confessionem de recepto factam ab aduersario: cùm talia facta sunt inter se diuersa, ita vt vnum sine altero possit stare, & ideò non obstante publicatione testium facta in prima instantia super eo soluto admittetur ad probandam eam confessionem de recepto tanquam factum nouum & diuersum à primo iam deducto. Paulus Cast. consi. 258. part. 1.

Conclusio CCCCC.

NEpos ex fratre vtrinque cōiuncto succedit suo patruo vtrinque suo patri prędefuncto cōiuncto, excluso suo patruo consanguineo vel vterino suo patri tantum qui solū erat suo patri cōiunctus ex vno latere. authen. cessante. & in authen. post fratres de legi. hære. Corn. consi. 140. n. 15. j. vol. Cur. Iun. cons. 46. Guil. Bene. in rep. c. Rainu. in verbo ex vxorem. nu. 663. & Corn. consi. 219. in 3. vol. & sic non attenditur.

Conclusio CCCCCI.

FIlius matrem suam quantumuis stuprum commiserit in viduitate, per hoc eam exhæredare non poterit: nec etiā si transierit ad secunda vota, quia tales causæ non sunt de illis ex quibus parentes possunt exhęredari, de quibus in §. aliud quoque capitulū. in authen. vt cū de appella. cognos. Pau. de Cast. consi. 416. in 4. vol. quamuis non teneatur cā instituere, nec aliquid ei relinquere si illa mater ad secunda vota transierit, vt dictum fuit decisione 496. in hac parte.

FINIS.

STEPHANI RANCHINI I. C.

CLARISSIMI, AC SENATORIS APVD MONTEMPESSVLANVM IN SVPREMA GENERALIVM

Curia, Miscellanearum Decisionum, seu Conclusionum ac Resolutionum vtriusque Iuris,

Pars Quinta.

Conclusio I.

CREDITOR qui egit contra vnum ex correis debendi insolidum & qui inter se habent beneficium diuisionis partē debiti recepit ab vno eorum: non prohibetur propterea agere contra alium correum pro eo quod nō recepit, etiā primo contra quem egerat non discusso, & etiam eo non reperto non soluendo. l. si ex toto. §. j. ff. de leg. j. & l. fi. C. de fidei. & Paul. de Castr. consil. 391. j. part. & quando sunt duo correi credendi vnus ex illis habet actionem insolidum contra quemlibet ex correis. Ang. in princ. de duob. reis, insti.

Conclusio II.

SI quis maritus recognouerit se recepisse à sua vxore decem & demum in suo testamento recognouerit se recepisse decem & octo: dicendum erit ea decem & octo recognita à marito inclusa esse in illis decem priùs recognitis in testamento ab ipso marito: & ita solum decem & octo debebuntur recognita in testamento, & si tam summa decem quam summa decem & octo de quibus facta est mentio in testamento soluta essent, decem repeti poterunt per condictionem indebiti tanquam indebitè soluta fuerit ea summa decem librarum. l. j. ff. de condict. indebit. & probatur hæc superior regula per l. diuortio. ff. de verborum obligat. & in l. Titia. j §. q inuita. ff. de leg. 2. Paul. Castr. consil. 405. j. volum. tantummodo ea summa decem & octo debet peti & non summa decem, quæ in maiori summa decem & octo videtur inclusa.

Conclusio III.

HAeres grauatus de restituendo hæreditatē sub conditione, si interim pendente conditione hęres grauatus rem venditam à testatore sub pacto de retrouendendo recuperauerit, ea quidem res recuperata debet pertinere ad fideicommissarium qui tenebitur pretium illi hęredi restituere, & sic hæres pretium quod exoluit recuperabit. Dec. consil. 238. in fine.

Conclusio IIII.

PRincipalis debitoris confessio nocet fideiussori & etiam instrumentum cum principali confessione nocet fideiussori. c. 2. de fideiuss. Pau. Cast. cons. 443. j. vol. nu. 2.

Conclusio V.

CONfessio facta in aliquo instrumento in vtilitatem alicuius tertii in quo confitetur se tradere Titio cōtrahenti summam talem, quam ille contrahens & confitens dicit se eam mutuo accepisse à Caio non probat illud mutuum fuisse factum ab ipso Caio qui est tertius. Bar. in l. adimonē, di. vers. item quæro quid si instrumentum ff. de iureir. Pau. Cast. cons. 92. in 2. vol. & talis confessio respectu illius Caij qui est tertius non facit fidem ad hoc vt ille tertius se possit super ea fundare ad mutuum repetendum: faciet tamen semiplenam probationem sicuti & confessio facta absente parte. c. fi. de succes. ab intesta. ita vt si ea quantitas sit parua poterit illi tertio deferri iuramētum in supplementum probationis, si vero ea summa esset magna tale mutuum esset aliter probandum. Cast. eod. loco. nisi talis confessio à marito fieret propter dotem, nam tunc fauore dotis teneret ea confessio. Cast. ibidem.

Conclusio VI.

SVbstitutio facta si filius decedat sine liberis expirat, si filius decedat relictis nepotibus, & sic relictis filijs ex eo filio hęrede instituto quamuis filius mortuus fuerit. Pau. Cast. cons. 131. part. 2. Bald. in l. j. C. de condi. inser. Boer. Deci. 13. nu. 9. Dec. cons. 577. & Oldra. consi. 267.

Conclusio VII.

LEgitimę supplementum petitur contra hæredem & nō contra legatarios, quando legata consistunt in pecunia numerata vel in quantitatibus, quia tunc legatarij nihil hæreditarium possident, quod si legata consistant in speciebus hæreditarijs & tunc si filius in illis rebus legatam vellet habere partē suæ legitimæ poterit ab illis legatarijs partē suā legitimam tangentem pro rata vendicare, & eo casu agendum esset & contra hęredem & contra legatarios possidentes res hæreditarias, qui legatarij demum regressum habebunt contra hęredem vt ab eo recuperent æstimationem partium cuictarum. verum si filius non curet habere partē in singulis rebus, sed contentus sit habere suam legitimam in æstimatione, poterit contra solum hęredem agere: ita Cast. cons. 204. par. 2.

Conclusio VIII.

VXor cui maritus in testamento alimenta reliquit poterit ea vxor insimul & dotem suam & alimēta petere, nisi per

per testatorē hoc expresse illi fuisset prohibitum: alioquin nisi vtrumq; petere posset, tale legatum alimentorum esset sibi inutile. Pau. Ca. 224. par. 2. quare ne tale legatū ipsi vxori reddatur inutile præsumēdum erit testatorem voluisse suum hæredem grauare duplici onere; quod alias non præsumeretur. l. Titia. §. q. inuita. ff. de leg. 2. Pau. Cast. vbi supra. & Soci. cons. 10. nu. 24. j. par. & in c. officij. de testa.

Conclusio IX.

LEgatum efficitur caducum si legatarius moriatur ante testatorē, & eo casu legatum remanet penes hęredem, testator si legatarium substitutum vel cohæredem non habuerit. l. vni. §. pro secundo. C. de cadu. tollen & neque ad hęredem legatarij tale legatum caducum transmittitur. Pau. Cast. cons. 402. in 2. vol.

Conclusio X.

POsthumi institutio facta sub his verbis, si vxor mea sit prægnans, instituo posthumum hæredem: refertur non solum ad posthumum qui est in vtero, sed & alios omnes qui nascentur in aliud tempus cōprehendit talis institutio. & ea verba si prægnans sit, erunt & ad aliud tempus referenda in quo filius nascetur. Pau. Cast. cons. 409. par. 2. referentur ea verba non solum ad filium qui est in vtero, sed & ad concipiendum. l. placet. & ibi Iaf. ff. de lib. & posthu.

Conclusio XI.

DOnatio causa mortis facta à filiofamilias sine sui patris consensu poterit validari si pater postea suum consensum præstiterit, dum tamen eum præstet viuente filio: quia post mortem filij si pater præstaret consensum non valeret talis cōsensus neque validaret eam donationē & sic patris consensus subit qui potest eam donationem, & neque propterea infirmaretur talis donatio quamuis tempore factæ donationis consensus ille non interuenisset dummodò viuente filio interuenerit. Paul. Cast. cons. 438. nu. 2.

Conclusio XII.

SVbstitutio compendiosa facta alicui post mortem hæredis, si interim ille institutus recusset eam hæreditatem adire, substitutus ille admitti poterit ad eā hæreditatem in vim vulgaris comprehense sub ea compendiosa, quæ vulgaris facta in vno casu in aliū extenditur. Pau. Cast. cons. 36. j. vol. continet enim talis compendiosa & vulgarem ante aditam hæreditatē & post aditā cōtinebit fideicom. Paul. Cast. ibid.

Conclusio XIII.

CONsuetudo hoc obseruat principem non vti iure prælationis de re feudali aut emphyteutica vendita, & tenetur princeps inuestire emptorem. Guil. Ben. in ca. Rainutius in verbo, & vxorem. n. 857. & illud ius prælationis in donatione non habet locum. Gui. Papæ deci. 47. & Chas. in cōsti. Burg. in tit. des censes §. 12. in verbo, retenue. num. 2. & non habet etiam locum in contractu permutationis. Gui. Papæ deci. 508. & Boer. deci. 9. nu. 6. Cessat etiam ius prelationis in eo casu in quo quis emit vnum tenemētū terrarum quæ detinentur sub directo dominio plurium dominorum: nam tunc vnus ex illis dominis directis nō poterit vnam ex illis rebus iure prælationis retinere, quia omnium rerum vnica est venditio insimul de rebus omnibus & sub vnico precio. Ideire debemus. ff. de verb. oblig. nam si vnus ex dominis directis vellet vnam ex illis rebꝰ retinere iure prelationis quæ detinetur sub sua directitate, emptor posset alias res recuperare, neque teneretur reliquas res recipere. Guid. Papæ deci. 48. Ecclesia etiam vbi habet directum dominium non pōt vti iure prælationis ex generali consuetudine. Boer. in consuet. Biturig. in titu. de consuet. recti. feud. §. j. in glo. hæc consuetudo. Cessat etiā hoc ius prelationis, si res vendatur cum pacto de retrouēdēdo. eo cīn casu & in superioribus cessat hoc ius prælationis vt per retrouenditionē in eo loco aliàs ius prelationis locum habeat in feudo. Francif. Marc. dec. 2. in 2. parte.

Conclusio XIIII.

SI post sponsalia facta inter aliquos contracta per verba de præsenti sponsa fornicata fuerit, vel incidat in aliquā deformitatem non propterea sponsa dimitti poterit. c. quē admodum. & ibi Pan. num. 13. de iure. & Francif. Marc. deci. 739. in 2. par. facit gl. in c. raptor. 27. q. 2. & Soci. cons. 28. in 1. par. quod si essent sponsalia per verba de futuro posset qui dem tunc sponsus eam relinquere. gl. in d. c. raptor. propter enim modicam causam sponsa per verba de futuro dimitti potest. si autem essent celebrata sponsalia per verba de præsenti non posset sponsam spōsus dimittere, nisi quò ad thorum separari. Pan. in eod. c. quemadmodum. de consensu tamen tam sponsi quàm sponsę possit à Papa obtineri dispensatio dummodo non fuerit secuta copula carnalis inter ipsum sponsum & sponsam. Pan. in c. cum ex iniuncto. de cōuer. coniuga. & Soc. eo cons.

Conclusio XV.

SPes fideicommissi conditionalis mortuo fideicommissario ante euentum conditionis non transmittitur ad suos hæredes & posteros. l. vnica. §. sinautem. C. de cadu. tollen. Guil. Ben. in rep. c. Rai in verbo, si absque liberis, in materia fideicommissarię substitutionis num. 70. quod procedit vbi tale fideicommissum fieret in testamento vel in alia vltima voluntate. nam tunc illud fideicommissum minimè transmitteretur, secus vbi fideicōmissum esset relictum in contractu vel in alia dispositione inter viuos: quia tūc bene ad suos hæredes transmitteretur. §. ex cōditionali. insti. de verb. obli. & Ben. eo. loco. nu. 11. & Chas. consi. 63. nu. 5.

Conclusio XVI.

QVis potest onerare suum hęredē onere fideicōmissi vel in testamento vel in codicillis, & quis etiā cū cui donat donatione causa mortis pōt grauare vt sua bona aut partē eorum restituat alteri. l. cum pater. §. eorum. ff. de leg. 2. & ēt quis grauare potest eū cui inter viuos aliquid donat vt bona donata aut partē eorū alteri restituat. l. quoties. C. de do. quę sub mod. & sic & in vltima voluntate, & in contractu inter viuos quis grauare potest eum cui aliquid relinquit aut donauit vt illud alteri restituat. Ben. in verbo: si absque liberis. de fidei. substi. nu. 20.

Conclusio XVII.

CReditor qui semel rem aliquam in fideiussorem accepit à suo debitore, inuitus non potest cogi alterum fideiussorem accipere, & neque fideiussor extrahi poterit ab ipsa obligatione inuito eo creditore cui iam fideiussit. ita Bald. in l. si pater. C. de coll.

Conclusio XVIII.

QVis vocari debet ad onera personalia in ea ciuitate vbi est ciuis, à quibus muneribus personalibus is qui non est ciuis debet eximi & excusari. l. cum neq; de incolis. li. x. & l. vni. de mulie. & in quo loco. & ibi Bart. & Ioā. de Platea nu. 5. eodem libro: & propter solam domum & possessionē quā qs habet in aliquo loco nō est, pter id eē sendus ciuis, nisi ibi inhabitaret. d. l. cū neq;. & ibi gl. & de Plat. eod. loco.

Conclusio XIX.

DEbitor pro suo creditore non potest testificari nec tutores, curatores, negotium gestores, procuratores, p eorum dominis testificari minimè possunt. Bar. in suo tract. de testibus. in c. testium. ver. venditio. nec venditor pro emptore testificatur nisi onus cuictionis remissum esset. nec procurator aut mandatarius in eo quod concernit effectū mandati. Alex. consi. 32. in 6. vol. & quamuis procurator reuocatus fuerit, adhuc non posset esse testis. Domi. de Rota decis. 126. in nouis. nec creditor pro suo debitore posset adferre testimonium in causa pignoris vt ibi per Bart. alias autem creditor pro suo creditore posset adferre testimonium Iaf. in l. stipulatio ista. §. si stipuler. nu. 3. ff. de verbo. oblig. Iaf. in l. si cui legetur. §. j. ff. de le. j. fideiussor pro eo pro quo fideiussit testificari potest, vbi non est causa propria ipsius fideiussoris, alias reiicietur. Bart. in eod. loco. quod procedit vbi non esset soluendo, vel vbi fideiussor non renunciasset authenticæ. presente. C. de fideiuss. aliàs vbi debitor est solutus vel fideiussor non renunciasset beneficio de fideiussoribus bene tunc posset esse testis. Iaf. in eadem l. si cui. item & testis abiici potest à parte, si habeat cum eo litem criminalem: vel ciuilem omnium bonorum vel maioris partis bonorum. gloss. & Doctores in ca. cum oporteat. de accusa. & in c. penult. & Bart. consi. 122. vol. 2. nu. 1. fideicommissarius vniuersalis non potest esse testis & testificari pro testamento, quia habetur pro hærede. Aufrc. in tractat. de repro. testi. §. falsitas. Iaf. in l. dictantibus. C. de testa. Affines & consanguinei in causa criminali, non admittuntur, Dec. consi. 133. excommunicatus etiam non potest esse testis, etiam in iudicio seculari. Salic. in l. placet. C. de sacrof. eccle. nec illi etiam qui sunt salariati. Decius consi. 94. Aduocatus in causa in qua est Aduocatus non potest esse testis pro aliquo. in aliis autem causis in quibus non est Aduocatus bene potest esse testis. Corn. consi. 309. nu. 15. part. 4. item & vasallus & pro domino, & contra dominum potest esse testis. & subditus etiam ratione iurisdictionis potest pro domino ferre testimonium. Franc. Marcus decis. 383. part. 2.

Conclusio XX.

VBi ad probandum aliquod interesse adducuntur testes qui super æstimatione ipsius interesse varie deponunt,

non

Universidad de Deusto
Biblioteca

nam aliquis existimat interesse in decem, alius in viginti, & duo sunt qui conueniant in vna summa & sint cõtestes: & tunc depositioni eorum qui sunt contestes standum erit, nec dictis eorum derogatur per testes alios qui deponunt de minori summa. Alex.cons.64.nu.8.in 2.vol.per tex.in ci j.de arbi.in 6.

Conclusio XXI.

SI testes varij sint ad probandum valorem rei alicuius ita vt vnus deponat rem esse valoris quinque, alter dicat rẽ esse valoris decem, & alius quindecim: valebit eorum depositio respectu minoris summæ, quia in maiori summa & minor continetur. & in qua illi videntur contestes. Sali.in l. 2. C.de resc.ven. Alex.cons.64.nu.9.vol.2.

Conclusio XXII.

FEudatarius siue vasallus rem acceptam in feudũ põt dare in emphyteusim. Io.Fab.in §.adeo.de loca.& cond.in institu. Chassa.in consuet.Bur.in titul.des fiefz §.8. in verb.en alienant.num.25.& ibi tenet hoc de consuetudine seruari, per quam cõsuetudinẽ feuda redacta sunt ad instar patrimoniorum. licet de iure secus, & poterit etiam feudatarius imponere seruitutem ipsi feudo §. quid ergo. de inuesti. in re aliena facta. & Bal.in l.& in prouinciali. C.de serui. & durabit ea seruitus quamdiu res ipsa penes eum aut eius hæredem permanebit: & neque propterea feudo erit priuandus sed solum sibi præiudicat quantũ ad illam seruitutem. ita Iacob. Aluar.in eod.§.quid ergo.in vsibus feudor.

Conclusio XXIII.

DEscriptio rerum semper fieri potest vbi subest causa vt illæ res quæ sunt probari possint, vt scilicet non diminuãtur, quę alias facilè possent diminui & tolli. l.j.§.eligitur. & in §.item ait.& ibi Bar.ff.de ventre in possess.mitten. Cor. cons.261.par.4.

Conclusio XXIIII.

QVando vnus testis solus fuit à notario causæ examinatus q testis demũ dixit se non ita deposuisse vti à notario scriptum reperitur: tũc magis notario quam testi credi debet dumodo notarius sit legalis vir & bonæ famę. quod si omnes testes examinati ab ipso notario dicerent se non ita deposuisse prout à notario scriptum est: tunc scripturę notarij non staretur. Angel.in l.j.§.si quis neget.ff.quem.testa. aper. Alex.consil.65.nu.7.volu.2.

Conclusio XXV.

REnunciatio facta per aliquem de omnibus casibus fortuitis generaliter non valet etiamsi dictum esset in renũciatione generali de omnibus casibus fortuitis quos partes voluerant habere pro expressis & specificatis comprehendendo omnes casus qui accidere possent. Alex. in l. sed & si quis §.quæsitum.nu.8.& 12.& Ias.n.2.& 6.ff.si quis cautio. Renunciatio vero specialiter facta de quibusdam casibus deductis in specie ea renunciatione generali secuta de cæteris omnibus casibus fortuitis valet & talis renunciatio generalis refertur solum ad alios casus similes expressis vel minoribus, & non refertur ad casus grauiores. Bart.in eodem §.quæsitum.in fine.& ibi Ias.nu.15. Felin.in ca.fedes.num.3. de rescri.

Conclusio XXVI.

NEpos habens patruum fratrem sui patris ex vtroque latere & alterum patruum fratrem ex altero latere tãtũ: si demùm nepos ille moriatur relictis illis patruis illi nepoti defuncto succedent tam patruus ex vtroque latere quam patruus ex altero latere equaliter. ita Curt.Iun.cons.46.ga tunc non curatur de pluralitate vinculorũ quæ solum consideratur cum tractatur de succedẽdo fratri vel patruo aut ascendentibus aut descendentibus, secus quando plures ne potes ex diuersis fratribus vel quando duo patrui tractant inter se de succedendo nepotibus. Bart.in l.post consanguineos §.legitimam.ff de suis & leg.hære. Curt.vbi supra.

Conclusio XXVII.

DOnatarius medię partis bonorum mobilium & immobilium non creditoribus hæreditarijs, & illi donatario debetur integra dimidia ipsorum bonorũ, quę dimidia non poterit diminui ratione æris alieni, & quod æs alienum ab hęrede donatoris in altera dimidia extendendum erit. l.æris alieni. C.de dona. & in hoc casu non veniunt iura & actiones actiuę nec passiuę. Dec.cons.237.nu.4. verbum enim bonorum nõ est verbum iuris, sed corporum. & ideo in tali donatione non veniunt iura nec actiones quæ remanẽt penes hæredem cum alia parte hæreditatis. ergo talis donatarius non conuenietur à creditoribus hæreditarijs ipsius donatoris, quod procedit in actione personali: sed si fuissent bona obligata tempore donationis tunc essent trãslata cum onere obligationis prius contracto, & isto respectu donatarius possessor medię partis illorum bonorum posset molestari p actionem hypothecariam. l. si fundus. §. in venditione. ff. de pigno. Dec. in eodem cons. idem erit dicendum quamuis donatarius medię partis esset donatarius medię partis bonorum mobilium & immobilium & actionum qui adhuc non reneretur ad debita. Decius in eodem cons. licet bona dicantur deducto ære alieno: quod locum habet in vniuersali bonorum dispositione vt per Decium in eodem loco.

Conclusio XXVIII.

SI quis cum suis filijs hæres institutus sit & alius etiam sub suo proprio nomine: vt si dictum sit in instituo Titiũ cũ suis filijs & Semproniam hęredes, eo casu Titius cum suis filiis habebunt vnam dimidiam & Sempronia aliam dimidiã. l.vlt.C.de impu.quod procedit etiã si filij ipsius filij propriis nominibus vocati fuerint, nã tunc nomina propria filiorũ censentur expressa declaratiuè, & non per viam principalis dispositionis. quod si dispositiuè propriis nominibus nominati fuissent, admitterentur pro virili. Dec consi. 382. sicuti & alij hæredes nominati propriis nominibus admittuntur pro virili per d.l.vlt. quod si plures sub nomine appellatiuo instituantur, tunc illi plures pro vno haberentur, vt si dictum sit instituo Titium & filios fratris, nã filij fratris pro vno haberentur & hæreditas in duas partes dividenda esset. l. si communis. ff. de stipula. seruo. quod si esset apposita hæc dictio æquè, æqualiter omnes admitterẽtur, nam ea dictio equè facit eos pro nominatis haberi. idem si cum pluribus institutis tertius substituatur cum adiectione nominis distributiui, nam adhuc & pro virili admitterentur ex natura illius distributiui quæ facit singula haberi pro nominatis & expressis. d.l.vlt. & Dec. in eodem cons.

Conclusio XXIX.

EX transactione non debetur laudimium vbi ex ea transactione contracta inter contendentes actorem scilicet & reum, res ipsa super qua transigebatur penes reũ remaneret & ipsum possessorem quia tunc ipsius rei nulla fit alienatio. Stepha.Ber.cons.321.j.vol.cons.& resol. quod si res ipsa relaxetur alteri & tradatur, laudimium debebitur ex tali trãsactione per quam res ipsa ad alium quã ad ipsum possessorem perueniat. Alexã. & alij in l. si pro fundo. C. de transac. ille qui dimittit rem & transfert ad alium videtur eam rem alienare & sic debetur laudimium. Bal. in tit. de controuer. inter vassal. ex relaxatione autem quã quis facit de re existẽte penes alium, nullum nouum titulum illi tribuit, & tũc ea transactio non est species alienationis. Alex. & Ias.in ead.l.si pro fundo. & Alex.cons.95.in 6.vol.& Roma.cons.166.

Conclusio XXX.

HAbens dilationem à lege vel principe tenetur interim sa tisdare. l. vniuersa. C. de prec. imper. offeren. habens autem dilationem ex suo contractu & ex prouidentia non tenetur satisdare pendente ea dilatione nisi mutaret suam conditionẽ & fieret pauper. l. si creditores. ff. de priuile. credito. l.in omnibus. ff. de iudi. Bald.in l.si constante. §. quoties. ff. sol.matri.

Conclusio XXXI.

MAritus obligans vel locans omnia sua bona non videtur nec obligare nec locare bona dotalia. Bal.in l.si cõstante. §. si maritus. ff. solut.matri. Soci.cons.29.nume. 11.in 4.vol.

Conclusio XXXII.

EMptor qui possessionẽ rei emptę est adeptus, pfertur alteri emptori etiã si pri⁹ rẽ ipsam emisset. l. quoties. C. de rei vendica. in ꝑactu autem locationis hoc non obseruatur, sed secundus conductor cui facta fuit traditio si teneat rem conductam poterit se defendere contra primũ conductorẽ agentem ꝑ eũ, vt sic per viã exceptionis erit potior, proponẽdo exceptionẽ retẽtionis & receptionis, neq; tenebit illi primo cõductori rem ipsam restituere quia ille primus cõductor nullum ius habet reale in re conducta & nec secundus conductor aliqua obligatione tenetur illi primo cõductori, cum quo nullo modo contraxit. quod si secundus cõductor nullam possessionem nec detentionem haberet rei ipsius conductæ non esset potior, sed agere posset ad interesse, contra locatorem si impediatur vti re conducta. l. in operis. ff. locati. de Rota dec.j.in titu. de locato. Soci.ꝑs.29. nu.7.in 4.vol.

Conclusio

Conclusio XXXIII.

PRomittens indemnitatem iudici & eum indemnem conseruare in promissionibus legalibus: vt de præsentando aliquem ad iudicis requisitionem, nõ intelligitur iudicem corrumpere, & valent huiusmodi promissiones legales, etiamsi pertineant ad ipsius iudicis securitatem, qui alias conueniri posset per titulum de magistratibus conueniendis. sed promittens eam securitatem aut indemnitatem iudici ad hoc vt ferat sententiam: tunc faciẽs tales promissiones insolitas intelligitur corrumpere iudicem, & turpiter cũ iudice pepigisse, & talis promissio non valet. Bal.in l.vt puta. §. sed & si dedi. ff. de condi. ob turp. caus. Ias.in l.j.ff. de condi. ob turp. cau. quod si contra iudicem protestatur accipiendo eum in partem formatam posset tunc iudex indemnitatem accipere. Franc.Marcus Deci.602.

Conclusio XXXIIII.

TEstis qui pecuniam accipit etiam vt verum deponat, tenetur pœna falsi: si enim quis dederit pecuniam alicui vt testificetur etiam in bonam causam: quamuis ille deponat secundum veritatem nihilominus dicetur corruptus & falsarius, & perinde punitur ac si falsum dixisset. gl.in j.j.& ibi Bar.ff. de falsis. Pau.Cast.& Ias.in l.j.ff. de condi.ob turp. caus. Franc.Marc.deci.602.in 2.par.

Conclusio XXXV.

IN restitutione fideicommissi vniuersalis quod relictum fuit verbis generalibus & vniuersalibus, vel per verba collectiua aut per verba futurum significantia veniũt prælegata facta vni ex hæredibus grauato, quæ prelegata ab ipso hę rede grauato sunt restituenda fideicommissario, vna cũ ipsa hæreditate. l.cum virum. C.de fidei.& ibi Doct.& Boer.deci. 280.in prin.vt per hæc verba, grauo te vt restituas quicquid ad te peruenit ex bonis meis: nam verbũ quicquid, est collectiuum vniuersaliter. Ias.in d.l. cum virum. & Boer. in eodẽ loco. idem si testator dixerit: grauo te vt restituas omnia bona mea, quia qui totum dixit nihil excludit. idem si dixerit: rogo te vt restituas omne quod inuenies in bonis meis, his enim casibus & hęreditas & prelegata ipsa veniunt restituẽda, siue illa prelegata relicta sint ante grauamen fideicommissi, siue post. Boer.in eadem decis.nu.1. vbi verò fideicõmissum nõ esset relictum sub verbis generalibus aut vniuersali bus, nec sub verbis collectiuis, & recurrẽdum esset ad distinctionemque habet, nẽpe quod aut testator primò rogauit hæredem. & postea illi prælegauit, & tunc non veniunt prælegata in restitutione fideicommissi. l. Titia. ff. ad l.falci. & ista est communis opinio. Aut e contrario quia primo prelegauit & postea rogauit ipse testator, & tunc prelegata veniunt in restitutione ipsius fideicommissi, quando testator mentionem fecit hæreditatis, vt quia dixit quod restitueret portionem hęreditatis, alias non, nisi prælegata tota essent distributa, vt ibi Boer.nu.8. & in summa quando prelegata ꝑmittuntur & fideicommissum sequitur absque verbis vniuersalibus, & prelegata in fideicomisso comprehenduntur: quod si fideicommissum præcedit & prelegata sequantur, & non veniunt in restitutione. Boe.ibidem. & Deci. cons. 254. Soci.consi.31.in 4.vol.

Conclusio XXXVI.

IN restitutione fideicommissi non veniunt legata quæ facta sunt hęredi instituto que legata quamuis non valeant quia à se ipso legari non potest. l. planè. §. si duobus. ff. de leg. j. tamen ea legata non veniunt in restitutione fideicõmissi, nec bona testatoris quę ad hæredem ex contractu inter vivos peruenerunt. Boer.deci.280.nu.7.

Conclusio XXXVII.

TVtor tenetur exigere debita à debitoribus pupilli alias nomine proprio teneretur. l.ij.C. arbi. tut. tamen si debitum esset tale vt plus expenderetur in eo exiguendo quã esset debitum ipsum, excutiandus esset ipse tutor. per l. mediterrancę. de annonis. & ibi Bar. & Ioannes de platea.

Conclusio XXXVIII.

TEstamentum secreto factum, vt cũ aliquis adduxerit testes secreto in domum alicuius coram quibus ille testatus fuit non per hoc rumperetur illud testamentum dum tamen hæres scriptus sit capax hęreditatis, nec per hoc hæres quamuis adduxerit testes suos amicos vel parentes absentibus consanguineis ipsius testatoris puniendus esset. l. quod si dubiter. ff. de acq. hęred. Bar. in l. si ei qui. de delato.

Conclusio XXXIX.

QVando bona tacite relinquuntur non capaci & bona fisco applicantur. l.nõ intelligitur. ff. de jure fisci. & hoc in pœnã eius qui accommodauit tacitam fidem nõ capaci. quando verò bona palã relinquuntur incapaci in testamẽto, tale relictum non valet, & remanet penes eum qui reliquit. l.non ambigitur. §.j. ff. de iure fisci. & qñ bona indigno relinquuntur siue tacite siue expresse ea bona fisco applicãtur. toto titulo, de his qui. vt indig. Bar. in l.j. de delat. & spurij computantur inter incapaces & non inter eos qui sunt indigni. Bar. ibi.

Conclusio XL.

IN societate partes æquales esse debent. l. si non fuerint. ff. pro socio. nec debet vnus plus lucri percipere quàm alter, nec valet pactum q̃ partes sint inequales in his qui in societate innituntur. d.l. si non fuerint. & sic partes lucri & damni debent esse equales. qđ procedit vbi capitale est æquale, quod si capitale esset inequale, & partes lucri & damni poterunt etiam esse inequales, & proportionabiles ad portiones capitales. Bal.in l.j.in 4.questione. & ibi Sali.in 7.queſt. C. p socio. Cor.cons.98.nu.4.in 4.vol. habenda est enim consideratio, quod qui plus contulit in societate, plus consequi debet. Soci.cons.265.nu.6.par.2.& Cor.consi.24.in j.vol.

Conclusio XLI.

VBi creditor accipit pign⁹ à suo debitore & actũ est inter eos vt pignus nõ vendatur, eo pacto nõ obstante creditor poterit pignus ipsum vendere, dum tamen prius precedat trina monitio contra debitorem. l.si cõuenerit. ff. de pig. actio. quod si nihil dictum sit quod non vẽdatur, licebit creditori pignus ipsum vendere facta prius semel denũciatione ipsi debitori. d.l.si conuenerit. & vbi actum est, seu dictũ, quod licebit creditori pignus ipsum vendere, & tunc illi licebit vendere absque vlla denunciatione. gl.in l.creditor. C. de dist.pig. Ias.in l.fi.nu.1.C.de iure emphy.

Conclusio XLII.

CONfessio facta per creditorem quod pecuniã recepit à fideiussore probat veram numerationem respectu ipsius fideiussoris: ita quod ille fideiussor agere possit cõtra ipsum debitorem pro quo fideiussit. Deci.cons.493.nu.6. confessio enim de soluto post triginta dies, & vera solutio æquiparantur. l.in contractibus. §. sed quoniam. C. de non numera. pecu. quin etiam talis cõfessio de soluto, vel illa scriptura in qua fit ea confessio prodest debitori cõtra creditorem. Alexcons.123.in 6.vol.

Conclusio XLIII.

LEgatum alimentorum non est reiterabile. l. libertis. ff. de alimen. lega. & ibi Bar. & ideò si vir vxori legatum alimẽtorum fecerit, deinde filiis vel aliis alimenta relinquat in eis bonis: illud secũdum legatum erit modicę vtilitatis. ita Ioa. dilectus in suo lib. de arte testã. in tit. sexto: cautela 23. duæ enim causę lucratiuę ex diuersis testamentis non possunt cõcurrere. & Alex.cons.134.nu.9.in 6.vol.

Conclusio XLIIII.

DOnatio per natiuitatem liberorum reuocari potest, siue illa sit donatio omnium bonorum, siue partis bonorum, quòd si res certa donetur quæ saltem ascendat ad quartam partem bonorũ poterit etiam reuocari per l.si vnquam. C. de reuoca. dona. Soci.cons.22.par.3. minima autem donatio non reuocatur per eam. l. & hęc est cõmunis opinio vt per Deci.cons.581.nu.3. Cur.Iun. consil.j.nu.18.

Conclusio XLV.

QVoties annuatim à testatore legatur certa quãtitas frumenti alicui legatario: non debetur ſtatim ea frumenti quantitas: sed erit soluenda eo tempore quo frumentũ colligitur. l. Firmio. §. pater. ff. quãdo dies legati cedit. & ibi Bar. in l. legatarius. ff. de leg. 3. Soci.cons.4. nu. 10. in 4.vol. idem erit dicendum in legato aliorum fructuum, qui debentur eo tempore quo fructus colligentur annuatim, & non in principio cuiuslibet anni. quod si legetur insimul certa quantitas fructuum & certa summa pecuniæ, vtrunq; debebitur tẽpore quo fructus colligũtur, cum simul vtrũque legatũ sit. Ias.in l.qui hoc anno. ff. de verb.oblig. quod si vestitus legatus sit, tradentur vestes quando legatarius egebit. Soci. cõsi. 11.in fi.in j.vol.& consi.10.eodem vol. quod si legata sint alimenta ea debebuntur de mense in mensem. & in principio cuiuslibet mensis. l. si pecunia. ff. de ali. & ciba. lega. Soci in eodem ciõsi. quod si victus legatus fuerit, in principio cuiuslibet ann debebitur. Soci. ibid.

Conclusio XLVI.

CONfessio facta absente parte licet non faciat plenam ꝑbationem, facit tamẽ semiplenam probationem. Bar. in l. admonendi. ff. de iureiur. Cor. consil. 63. in j. volum. & ibi inquit hoc communiter teneri. & cons. 113.nu.16. in j.vol. & cons. 123.nu.3. eod.vol. dum tamẽ illa confessio per duos

Universidad de Deusto
Biblioteca

testes probetur, qui licet non deponũt de confessione facta eamet die probabunt tamen. Stepha. Ber. cons. 175. vol. 2. Alex. cons. 68. vol. 3. quod si per duos testes probaretur tam confessionem fictam fuisse parte præsente plene probarent Ale. ibidem. verum si vnus deponat de vna confessione, alter vero de alia facta diuersis temporibus tales testes non ꝓbarent, vt ibidem per Ale. quia sunt testes singulares qui nõ probant. & vnus testis deponens de vera confessione facta ab ipso creditore parte præsente semiplene probaret. Alex. cons. 36. vol. 5. & vnus testis de ipso actu deponens & confessio extraiudicialis probata per duos testes facta etiam parta absente plene probant. Deci. con. 596. nu. 6.

Conclusio XLVII.

TEstis dictum seu illius depositio quæ partim cõtinet verum & partim falsum, redderur in totum nulla talis depositio: & hoc siue articuli sint separati siue coniuncti: cum censeatur vnica depositio ratione iuramenti, quod vnicum est. l. iurisiurandi. C. de testi. quare si vna pars illius depositionis sit falsa, & tota depositio erit falsa: & hoc verũ vbi falsitas reperitur, super substantialibus facti, aliàs secus. ita Oldr. cõs. 37. Sali. in l. si ex falsis in fin. C. de transac.

Conclusio XLVIII.

QVasi possessio per vnum actum acquiritur dummodo ille actus fuerit sortitus effectum. ca. cum olim. de caus. poss. & ibi Pan. & Alex. cons. 74. nu. 11. in 4. vol.

Conclusio XLIX.

MVlier quæ habet patrimonium si nubendo illud in dotem non constituerit, non dicetur constitutum in dotem, nec in totum nec in partem. gloss. in l. mulier bona. ff. de iure dotium. & Cor. con. 272. numer. 4. in j. volum. nisi ea mulier in primo matrimonio aliquid sibi constituisset, quia demum in secundo & secundo nubendo videtur eandẽ dotem cõstituisse & assignasse. Bart. in suis quæstionibus quæst. 7. cum distinctione de qua ibi & plene Deci. cons. 221.

Conclusio L.

FRatres naturales ex eodem patre & matre inter se possunt succedere, & sunt inter se successibiles. l. in hac parte. ff. vnde cog. & inter eos est ius agnationis. Ale. cons. 174. in 5. vol. inter spurios autem cessat omne ius agnationis & non succedunt inuicem. Alex. ibidem. verum de consuetudine nulla legitima successio est inter eos fratres naturales seu bastardos, & nullus parentum bastardo potest succedere qui mortuus est sine liberis. Ben. in rep. c. Rai. in verbo, & vxorem. nu. 713. fiscus autem bene succedit. vt ibi per Ben.

Conclusio LI.

FRuctus cum expensis factis causa querendorum, colligendorum & conseruandorũ fructuum regulariter cõpensantur. Pau. Cast. in l. domos. ff. de leg. j. & compensantur etiam cum melioramentis quæ facta fuere ad perpetuam vtilitatem ipsius rei. l. emptor. & l. sumptus. ff. de rei vend. Bal. in l. in fundo. ff. eodem. Boer. decis. 44. nu. 13. & eo casu habendus erit respectus reparationum & melioratiorum secundum tempus quo res restituitur, & ad id quod valet de præsenti. Boer. in eo loco. & fiet ea compensatio cũ illis fructibus vsque ad concurrentem quantitatem. Bal. in d. l. sumptus & pro rata fructuum compensantur cum melioramẽtis. Alex. cons. 104. in 6. vol. & hæc procedunt vbi quis fructus lucraretur iure possessionis, & quia est possessor bonæ fidei: secus in eo qui est hæres grauatus, restituere hæreditatem aut quid aliud, & in quem iam translatum dominium quod erat resolubile, eo enim fructus cum melioramentis non compensantur. glo. in d. l. emptor. & Boer. in ead. decis. 44. n. 20. Paul. Castr. & Ias. in d l. domos. & reperet hęres meliorameta vti erunt eo tempore quo fiet restitutio.

Conclusio LII.

SVbstitutio fideicõmissaria facta duob⁹ etiã sine expressio ne nominis collectiui non vendicat sibi locum in persona primi moriẽtis, vbi conditio substitutionis existet quando scilicet super est persona quæ ex præsumpta mente testatoris substituum excludit: quod contingit quando duobus filiis institutis facta fuit substitutio inter eos. l. si is qui ducenta. §. si pater. ff. de rebus dubiis. l. cùm acutissimi. C. de fideicõ. Castr. cons. 344. vol. 2. & eo casu si vnus ipsorum ex filiis institutis nominatur relictis liberis, & alter demum decedat sine liberis, tunc liberi illius qui primò mortuus est excludẽt substitutum. Paulus Castr. consilio 449. par. 2. aliàs autem duobus extraneis institutis & substituris sine expressiõe nominis collectini, talis substitutio vendicat sibi locum in persona alterius decedentis, quod secus esset vbi substitutio facta fuisset cum expressione nominis collectiui vt sub his verbis, si ambo, vel si vterque decesserit: quia tunc requireretur vt conditio existeret in persona vtriusque. l. quamuis. C. de impu. & ibi doct. quod locum habet in vulgari & pupillari substitutione: vt per Pau. Castr. cons. 344. par. 2. Socin. tamẽ cons. 94. par. 4. variè tractat hanc quæstionem. & ibi videtur concludere quod tunc demum superest persona quæ excludat substitutum quando superest aliquis ex descendentibus testatoris, secus si supereset aliquis ex transuersalibus.

Conclusio LIII.

IN successione ab intestato vocãtur hi qui sunt proximiores defuncto & qui cõcepti erant tempore mortis illius de cuius successione agitur. At vbi de successione ex testamento collata in euentum cuiusdam incertæ conditionis, & tũc attenderetur tempus euenientis conditionis. Alex. cons. 26. in fine in 3. vol.

Conclusio LIIII.

SOcius acquirens feudum aut rem emphyteuticariam nõ tenetur eam cõmunicare sociis ne dominus directus habeat alium vassallum aut emphyteutam de quo nõ cogitauit c. j. §. si duo fratres. de fratribus de nouo bene. inuest. Decius cons. 435.

Conclusio LV.

COlonus qui promisit terras laborare arbitrio boni viri: si demum hoc vertatur in dubium, tenebitur ꝓbare se laborasse. & hoc quia ita promisit laborari. Alex. consi. 129. num. 3. in 2. vol.

Conclusio LVI.

FIdeiussor creditori contra se agenti potest compensatiõnẽ opponere de his quæ ille creditor debet debitori principali etiã ex alia causa & de his quæ ille creditor debet ipsi fideiussori vt scilicet fiat inter ipsos compensatio. l. verum, cum. l. sequenti. ff. de compen. Alex. cons. 149. nu. 2. in ij. vol.

Conclusio LVII.

FIdeiussoris censendus est qui dicit creditori alicuius ꝓmitto tibi pro tali: talis enim ita promittens videtur in dubio fideiubere. Quare sequetur ex hoc quod sicuti cõtra fideiussorẽ non potest fieri executio nisi prius debitori principali excusso ita nec contra talem ita fideiussorem seu promittentem poterit fieri executio nisi prius debitore principali excusso Alex. cons. 156. nu. 3. in ij. vol.

Conclusio LVIII.

SI vnus ex hæredibus institutis moriatur viuente testatore & post testamentum ab ipso conditũ, demum eo testatori mortuo substitutus admittetur ad illius portionem exclusis aliis cohæredibus. §. pro secũdo l. vni. C. de cad. tollẽ. Azo in summa illius tituli, inquit quod illud seruatur in cohæredibus ex collegatariis vt substitutus coniuncto præferatur. & Sal. in. §. his autem in fine in auth. vnic. quod ille. §. ꝓ secundo vendicat sibi locum nõ solùm in legato caduco: sed & in hęreditate caduca & hoc quia substitutus semper præfertur coniuncto. doct. in l. re coniuncti. ff. de leg. 3.

Conclusio LIX.

RElictum pro anima dicitur relictum ad pias causas, & tale relictam ad pias causas tractari potest tam coram iudice laico quàm coram iudice ecclesiastico. Bal. in l. hęreditas. §. si defuncto. ff. de petit. hered. & Ale. cons. 270. in vo. 2.

Conclusio LX.

QVis recusari potest propter inimicitias siue ille sit iudex siue arbiter siue testis quamuis inimicitiæ prouenerint ex parte illius qui est causa inimicitiarum seu ex parte illius contra quem testis deponit. Ias. in l. si filiã. in prin. C. de inof. test. & in l. hæreditas nu. 4. C. de his qui vt indignis.

Conclusio LXI.

TEstes quantumuis in quandam consequentiam referãt cõmodum ex eorũ depositionibus dũmodo nõ principaliter consequantur commodum, dicẽtur testes idonei. §. legatarijs. inst. de testa. l. dictantibus. C. de testa. Alex. consi. 172. nu. 6. in ij. vol. Vnde si episcopus petit contra vnam ecclesiam & eius rectorem quartam decimarum, & rector ecclesiæ contrariam consuetudinem allegaret quam vult probare per alios rectores, quòd scilicet nõ soluerint, hoc potet rit & erunt testes idonei alij rectores: vt ibi per Alex.

Conclusio LXII.

FIlia renuntians successioni paternæ cum iuramento nõ reuocatur talis renunciatio per natiuitatẽ liberorũ quos demũ habuit ea filia quia. l. si vnquã. C. de reuo. dona. nõ habet locum in renuntiatione facta per filiam in manibus sui patris pro sua dote, nec filij demum susceptiꝑ poterunt venire contra talem renunciationem quando filij veniunt vt hęredes matris quæ renuntiauit, Alex. cons. 29. nu. 10. in ij. vo.

Conclusio LXIII.

VErbum hæres, positũ in testamento circa substitutionẽ cõprehendit solùm descendentes vt si testator dicat, si hęres decedat sine hęrede: nã solùm refertur ad descẽdẽtes: si autem in contractibus nomen hæres positũ sit cõprehendit omnẽ directe succedentẽ in vniuersum ius quod defunctus habuit. Bal. in capit. j. de natura succes. feud. Alex. consi. 36. in iij. vol. nu. 9.

Conclusio LXIIII.

LEgatũ relictum vxori quo relinquit vxorem suã dominã & vsufructuariã omniũ suorum bonorum donec vitam vidualẽ seruauerit, & casu quo nõ posset pacifice stare & viuere cum suis filiis hęredibus institutis reliquit illi quinquaginta libras singulis annis & vnum lectum, tale legatum valebit quantum ad quinquaginta legata, & ad lectum legatum quãuis vidua secundò nupserit: quia ea qualitas posita in primo legato respectu viduitatis non censetur repetitia in secũdo legato. est quidem verũ quod ea vidua q̃ ita secundò nupsit tenebitur reseruare filiis primi matrimonij eã summã legatã & lectũ legatum. quod si filij primi matrimonij decedãt sine liberis matre superstite ea mater succedet ab intestato. §. si vero spectet. in auth. de non eligen. secund. nuben. & Ale. cons. 66.

Conclusio LXV.

QVando plures instit. vel substituti sunt inter quos ordo charitatis seu ordo necessariæ vocatiõis cadit, ga eis deberetur legitima successio, tũc videẽt inuitati ordine successiuo. gl. & doct. in l. Gallus. §. qdã rectè. de liberis & posthumis & hãc cõmunẽ opinionẽ tenẽt Ale. cõ. 14. in 4. vo. n. 12.

Conclusio LXVI.

QVando plures sunt inuitati per nomen collectiuũ, puta familię, domus, agnationis, liberorũ, vel filiorũ, & inter quos est ordo charitatis naturalis & affectionis ab intestato & illi tales videntur vocati gradatim & ordine successiuo secundum gradus proximitatem. l. fi. C. de verb. sign. Alex. cõs. 14. in 4. vol. & cons. 25. eod. lib.

Conclusio LXVII.

QVãdo plures sũt substituti copulatiuè & nominatim inter quos cadit sola ratio ordinis successionis ab ĩtestato videẽt simul vocati & cõcurrent puta instituo fratrem meũ & Ioannem Anthoniũ & eius filios d. l. fi. C. de impu. & idem fortius vbi charitas non causaretur à natura ordinata: Alex. cons. 14. in 4. vol. vbi hãc tenet communiter obseruari in l. Gallus. §. quidam rectè. ff. de libe. & posth.

Conclusio LXVIII.

QVoties lex vel statutum prohibet aliquid fieri, & sic ꝓcedit prohibitiuè licet aliter atque aliter & non expressè procedat ad actus annullationem, tũ actus factus contra legis vel statuti ꝓhibitionẽ nõ valet & est nullus. Si verò lex vel statutum nõ loquatur ꝓhibitiuè sed solùm dispõat & vltra nõ procedat & tunc actus in contrarium factus tenebit. Dec. cõs. 17. nu. j. vel etiam si lex simpliciter mandat aliquid fieri sub certo modo nõ procedẽdo ad nullitatẽ actus & talis actus valebit, l. non dubiũ. C. de leg. l. statutis. C. de sentẽ. ex breuiculo recitan. Quod si vltra procedat annullando & actus in contrarium factus nullus esset d. l. nõ dubiũ, Dec. cons. 10. & quando lex vetat intelligitur imponere pœnam licet non exprimat, si illud vetitum est delictum. Quod si nõ sit delictum non imponeretur pœna: sed actus nullus erit. Chass. cons. 39. nu. 35. Alex. & Ias. in l. j. ff. de lib. & posth.

Conclusio LXIX.

PRotestatio alicui facta non nocet, neque quis illi debet parere nisi veritas illius causæ sibi ostendatur. l. nomen. C. quæ res pignori oblig. pos. vel nisi protestatio fieret cum commissione & authoritate iudicis: quia tunc absque eo ꝙ verificetur causa protestationis, ille talis cui fit illa protestatio tenetur protestationi parere. Alex. consi. 78. in 5. volum.

Conclusio LXX.

DOminus potest ratificare gesta per suũ procuratorẽ generalem etiã in causis requirentibus speciale mandatũ. Archidia. in c. qui ad agendum. de procurat. in 6. Alex. consi. 78. nu. 16. in 5. vol.

Conclusio LXXI.

QVilibet potest allegare & proponere innocentiam alicuius rei qui est preuentus & accusatus & est absens etiam sine mandato: & talis proponens eam innocentiam admitti debet & probatione facta super ea innocentia prosunt inquisito accusato & absenti. l. seruum quoque. §. publicè & ibi Bart. ff. de procur. & l. etsi nõ defendantur. ff. de poen. & debet iudex pro absente supplere. d. l. etsi non defendantur Deci. cons. 429.

Conclusio LXXII.

DE iure canonico causæ suspicionum propositæ contra iudices debent plenè probari. ca. suspicionis. de officio delega. tamen causæ suspicionum quę contra naturam ꝓponuntur sufficiet quòd per solum iuramentũ recusantis probentur & neque requiritur causæ expressio neque plena ꝓbatio. Alex. cons. 104. in 5. vol.

Conclusio LXXIII.

CONstitutio procuratoris facta ad causam iam cœptã operatur ratificationem eorum quę gesta fuerant per ipsum procuratorem priusquã mandatum susciperet. Alex. consil. 112. in 5. vol. Ias. in l. Iulianus. ff. qui satisf. cogan.

Conclusio LXXIIII.

ID quod ab auo datur nepoti censetur aduentitium & illi datũ ipsius nepotis contemplatione, & nõ patris sui qui est filius ipsius nepotis. l. quęsitũ, & ibi Bar. ff. de leg. j. Ias. post alios in l. Gallus. §. quod si is. nu. 22. ff. de lib. & posth. nisi auus daret nepoti vel nepti id ad quod de iure tenebatur. nempe si auus nepoti suo dotem constituerit ad quã dandam aliàs posset teneri vt quia filius est pauper & auus diues, & hoc casu talis dotis cõstituitio esset profectitia: aut si auus filij sui contemplatione daret aliquid suo nepoti. His casibus illud tale quod donatum est censeretur profectitium, l. dedit dotem. ff. de colla. bono. Quod si filius esset diues & auus non cogeretur eum dotare. Bal. in auth. res quę. C. com. de leg. & Alex. cons. 138. vol. 5.

Conclusio LXXV.

QVod filius seorsum habitans à patre acquirit, acquirit sibi quantum ad proprietatem & quo ad vsumfructũ acqrit patri. l. cũ oportet. de bonis q̃ liberis. Ale. cõ. 138. vo. 5.

Conclusio LXXVI.

QVis non prę sumitur natus ex illo quem constat rem habuisse cũ ea muliere ex qua demum ille natus est & neque propterea præsumendum erit ex eo viro eam fuisse mulierem grauidam. Alex. con. 157. in 5. vol.

Conclusio LXXVII.

INstrumentum quod habet rasuras seu cancellationes circa ea in quibus vis instrumenti nõ consistit, & sic quando cancellatio seu rasura est circa id ꝙ non est de substantia totius instrumenti, nõ vitiat ipsum instrumentum. cancellatio aũt seu rasura quę est circa id ꝙ nõ est de substãtia ipsius instrumenti, vel circa annum vel nomen tabellionis vel nomẽ partium vitiat ipsum instrumentum & non valet in aliquo. l. iubemus. C. de probation. Rasura autem q̃ est in eo ꝙ est de substantia vnius capituli tantùm vitiat solùm illud capitulũ ꝙ est rasum seu suspectũ. l. filius. §. sequens. ff. ad leg. Cor. de fal. vbi autem nõ esset suspicio sed esset manifesta falsitas in vno c. substantiali totum instrumentum vitiatur. secus si sit in vno capitulo nõ substãtiali: quia eo casu illud solum capitulum vitiabitur. Ias. in l. si ex falsis. nu. 9. de transac. & Ale. cons. 14. in 6. vol.

Conclusio LXXVIII.

VErba generalia habent in se supponere & se referre ad ea q̃ sunt de natura cõtractus. Bal. in l. à procuratore. C. manda. & hic terminus omnis positus in aliquo cõtractu restringitur ad ea quæ sunt de contractu ipso. l. si stipulatus. de vsuris. & Bal. in d. l. à procuratore.

Conclusio LXXIX.

SVbstitutio ita facta, instituo fratrẽ, & si moriatur sine liberis ex se natis, Caium substituo: cessabit nõ solùm si extẽt filij ex ipso hærede: sed etsi stent nepotes ex filiis ipsius fratris. l. Lucius. ff. de hæredi. instit. & Alex. cons. 37. nu. 12.

Conclusio LXXX.

SVbstitutus in vim pupillaris admittitur nõ solùm si sit pupillo substitutus, vt in hoc exẽplo, testator dixit, instituo filium pupillum, & si moriatur in pupillari ætate Caium substituo. & quandocunque Caius decedat substituo Sempronium. Caius mortuus est, demum pupillus decessit quare illi pupillo Sempronius succedet. Ias. in l. j. nu. 29. ff. de vulg.

Conclusio LXXXI.

HAeres institutus & cui datus est substitutus nõ potest ab intestato succedere: sed repudiando hæreditatem aut eã nolens adire facit locum substituto. l. filium. ff. de acqui. hęr. Lancelotus Politus in tractatu substitutionum in materia vulgaris nu. 31.

Conclusio LXXXII.

FIlius familias sine voluntate sui patris de aduentitiis suis rebus in quibus pater habet vsumfructũ non potest disponere etiam quo ad suum præiudicium: nec valeret alienatio nec alia dispositio, etiam quoad proprietatem ipsorum bonorum ita vt ipse nec filius qui fecit talem alienationem posset contra eam venire & eam reprobare atque factum suum circa talem alienationem per l. quemadmodum C. de agric. & censitis lib. 10. & hoc per. l. fi. §. filiis. C. de bonis quæ

Universidad de Deusto
Biblioteca

liberis. & ibi Bald. & alij & Paulus Castren. in l. & hæredi. §. filius. ff. de pactis nu. 4.

Conclusio LXXXIII.

SPurij appellatione coniunctorum non veniunt de linea cõsanguinitatis. l. si spurius. ff. vnde cogna. propterea inter eos spurios nulla cadit successio, & neque inter se succedere possunt. gl. in l. in hac parte. ff. vnde cogna idem de filiis naturalibus qui inter se etiam non succedunt vt ibi per glo. & inquit Bal. in l. id quod pauperibus. C. de episc. & cler. quã appellatione coniunctorũ non veniũt spurij quare si sit statutũ q̃ coniuncti teneantur ad cõpromittendũ &c. sunt tamen quo ad matrimoniũ coniuncti: sed nõ quoad alia d. l. si spurius. Alex. cons. 144.

Conclusio LXXXIIII.

SI duo testes pro aliquo deposuerint in aliquo negotio & alij⁹ testis dicit contrariũ vnus testis nõ elidet dicta aliorũ Bar. in l. 1. ff. de ventre inspic. Conclusio LXXXV.

TEstes quorum vnus deponit de solutione census vnius anni, alter de solutione alterius anni, & alius de solutiõe facta in alio anno non sunt singulares, & ideo probant cum in effectu conueniant. ita Chass. cons. 16. nu. 19.

Conclusio LXXXVI.

DOmin⁹ iurisdictionalis habet intẽtionẽ fundatã quoad dominiũ territorij q̃ est eius iurisdictionis contra aliquem particularem, qui aliquam rem possideat existentem intra fines sui territorij sed non quoad hoc vt sit sibi tributaria Chassa. cons. 18. nu. 22.

Conclusio LXXXVII.

EXequutores dati in testamento ad hoc vt illi constituantur in negligentia requiritur vt moneantur intra certum tempus exequi voluntatem defuncti & demum executoribus negligentibus permissum erit episcopo exequi id quod ille testator mandauerat. ca. nos quidem. c. si hæredes de testamentis. quod si interea executores moriãt executio respectu suæ causæ deuoluetur ad ipsum episcopũ. l. nulli & l. si quis ad declinandam. C. de episc. & cler. & Pet. de ancha. cons. 45. & sic deuolutio fit ad episcopum aut per negligẽtiam aut per mortem executorum.

Conclusio LXXXVIII.

SVbstitutio ita facta à patre pluribus filiis quorum aliqui erant puberes & alij impuberes, instituo filios meos hæredes & si quis eorum in pupillari ætate vel postea quandocunque sine liberis decesserit substituo superstites, talis substitutio erit omni tempore fideicommissaria etiam respectu pupilli. & hoc vt seruetur æqualitas inter ipsos. Bald. & Sali. in l. in testamento, in princ. C. de testam. militari. ita vt si pupillus moriatur in pupillari ætate & mater & alij veniẽtes ab intestato succedent exclusis sororibus pupilli ex vno latere. auth. defuncto. C. ad Tertull. cum tamen onere restituendi hereditatem & partẽ pupilli substitutis retenta quarta trebellianica & legitima, quę ipsi filio pupillo debita erãt ita Cor. cons. 197. in j. vol. nu. 3. 4.

Conclusio LXXXIX.

PRocurator qui accipit à domino mandatum vt aliquid agat extra locum: si ille procurator eundo inciderit in latrones à q̃bus fuit spoliatus vel in via fuerit infirmitate oppressus non poterit à domino petere damna passa seu sumptus factos illi non poterit imputare. l. inter causas. §. non omnia. ff. mandati. Panor. in cap. cùm pro causa nume. 4. de procu. Hæc enim sunt à mandato extrinseca: socius tamen socio imputat damna quę fuit passus ratione societatis. l. cum duobus. §. damna fatalia. ff. pro socio & Panor. in eo c. cùm pro causa.

Conclusio XC.

BOna illius qui seipsum occidit cõscientia perpetrati sceleris de quo iã postulatus est ad fiscum debent spectare, l. 3. §. j. ff. de bonis eorum qui sibi mortem consci. l. in fraudẽ. §. eius bona. ij. ff. de iure fisci. Bona vero illius qui se occidit tædio vitæ vel doloris impatientia propter mortem sui filij vel pudore æris alieni nõ erunt publicanda. sed ad successores debebunt spectare fisco excluso d. l. 3. §. si quis autem. ff. de bonis eorum. & cùm variis modis quis sibi mortem inferre possit in dubio nõ videtur quod quis sibi mortẽ intulerit ob crimẽ mortis quare hoc, pbandũ esset. Dec. cõ. 438. maximẽ in eo q̃ accusatus vel inquisitus est de aliquo crimine.

Conclusio XCI.

FAcultas alienãdi alicui concessa per testatorem, put sibi placuerit non significat absolutam voluntatem alienãdi concessam esse: sed debet ea referri ad arbitriũ boni viri ita scilicet vt sine causa ille nõ possit alienare. l. Thais. §. soci⁹. ff. de fidei. libert. Cor. consi. 173. nu. 5. in 3. vol.

Conclusio XCII.

MAter in testamento sui filij relicta vsufructuaria & cui minus legitima relictum est poterit consequi integrã legitimam quę erit triẽs in substantia & nihilominus vsumfructum consequetur. Cor. cõs. 176. in 3. par. tales enim fructus qui post mortem filij percipiuntur nõ sunt de substantia bonorum filij defuncti vt ibi per Cor.

Conclusio XCIII.

VXor licet cogi non possit ferre testimonium cõtra maritum tamen propter inopiam probationum cogi poterit ad testificandum contra ipsum maritum, & sic in subsidium cogetur, aliàs non. Alex. cons. 102. nu. 8. in 7. vol. Ro. singulari. 393. Hipp. de Marsi. in sua practica causarum criminalium in verbo diligenter nu. 121.

Conclusio XCIIII.

INsuccessione nepotis ab intestato mortui succedunt æqualiter auus maternus seu auia materna cum auo paterno vel auia paterna in omnibus bonis ipsius nepotis, nulla habita differentia vndecunque bona prouenerint siue à matre vel eorum contemplatione: sed sufficiet probare q̃ nepos tẽpore suæ mortis ea bona possidebat & q̃ est eius nepotis hæreditas. ita Cor. cons. 265. contra Bartoli opinionẽ qui putabat in bonis à patre ipsi nepoti prouentis auum paternum succedere, in l. quod scitis. C. de bonis q̃ liberis: sed superior opinio est vera.

Conclusio XCV.

DOnator qui donauit omnia sua bona retento sibi vsufructu nõ tenetur cauere vt alij vsufructuarij ad hoc vt possint vti eo vsufructu per eum titulum, vsufructuarius quemadmodum caueat. suadet enim ratio vt talis donator subleuetur à tali cautione & ne vexetur à suo donatario cui iam sua bona donauit. ita Cor. consi. 267. par. 4.

Conclusio XCVI.

BEneficium ecclesiasticum per contractum matrimonij dicitur vacare si probetur matrimonium contractum fuisse per verba de præsenti: licet non fuerit cõsummatum, & neque requiritur consummatio ipsius matrimonij, sed solùm quòd sit contractum per verba de præsenti ad hoc vt beneficium dicatur vacare, per sponsalia tamen contracta per verba de futuro non diceretur vacare. est decisio dominorum de Rota dec. 26. in antiquis. Deci⁹ tamen tenet consi. 166. clericum matrimonium contrahentem non priuari beneficio quamuis de facto contraxerit: sed debere priuari.

Conclusio XCVII.

HAeredes donantis qui volunt reuocare donationem factam per eorum patrem beneficio. l. si vnquam. C. de reuo. donat. non habẽt necesse eã reuocare quia iam ipso iure est reuocata per natiuitatem liberorum. Alber. de Rosat. in d. l. si vnquam, Guid. Papę dec. 214. requiritur tamen q̃ per iudicem fiat reuocatio: interim tamẽ ipso iure est reuocata. & hoc tenet Ioan. Nicolaus in reper. l. generaliter num. 8.

Conclusio XCVIII.

MAtrimonium quod per puberem & impuberem contractum est, licet respectu impuberis dicatur claudicare, tamen si interim pubes matrimonium cum alio contraxerit antequam impubes ad ætatem legitimam peruenerit ita vt iam per carnalẽ copulã matrimonium perfecerit, tenebit illud matrimonium non obstante quòd prius matrimonium contractum fuerit etiam per verba de præsenti cum impubere: dũ tñ ille pubes prius secundò illud matrimoniũ perfecerit ante inhibitiones sibi factas. c. si inter. de spõsa. & matrim. & ibi Hostien. & Inno. Est quidem verum quòd pubes qui contraxit cum impubere tenetur spectare impuberem, donec peruenerit ad ætatem legitimam: sed hoc procedit ratione promissionis iam factæ, & non respectu matrimonij quod nullum est propter defectum ætatis ipsius impuberis, per cum titutum de desponsa. impu. & quamuis demũ ille pubes non spectato tempore contraxerit, tenebit illud secundum quia vinculum fortius rumpit debilius, c. si inter. de sponsa. & matr. item licet inter puberem & impuberem fuerit matrimonium contractum per verba de præsenti tamen fictione iuris fuerunt reuera sponsalia de futuro. c. vni. de despõsa. impub. in 6. illa est decisio dominorum de Rota dec. 450. in nouis. in rubri. de sponsa.

Con

Conclusio XCIX.

MAritus relictus ab vxore dominus vsufructuarius & massarius suorum bonorum institutis filiis hæredibus solùm debet habere alimenta sicuti & econtrario vxore relicta vsufructuaria à suo marito filiis hæredibus institutis quo casu vxor & demum vidua nihil aliud præter alimentũ consequi potest. Bald. in auth. quod locum. C. si secun. nupt. mulier. Ioan. N. colaus in l. generaliter. num. 32. C. de secun. nupt.

Conclusio C.

MAter vidua quæ nõ gerebat tutelam suorum liberorũ, si tamen ea secundò nubat non petito tutore filiis suis impuberibus priuabitur successione filij sui si ille decedat in pupillari ætate. aliàs nõ. & alias pœnas minime patitur q̃ uis filius impubes moriatur, sola tamen successione filij sui priuatur. Ioan. de Garro. in auth. eisdem pœnis. num. 8. C. de secun. nup.

Conclusio CI.

REstitutio in integrum contra tres sententias siue interlocutorias siue diffinitiuas nõ datur, quin prius doceatur de aliqua causa noua propter quam verisimile sit ipsum petentem restitutionem fuisse lęsum. l. minor. cum sua glo. ff. de mino. decisio dominorum de rota. 2. in nouis.

Conclusio CII.

PAter connolando ad secunda vota non perdit ea quæ à filio acquisierat ex filij sui testamento in quo fuerat ab ipso filio institutus. idem de matre quæ non perdit ea quæ à filio acquisierat ex filij testamento siue id sit ante transitũ ad secunda vota siue id sit post ea. auth. ex testamento. C. de secund. nup. Neque perdit pater secundo matrimoniũ contrahendo ea quæ filius habuerat & ab auo vel à suo fratre sed & nec bona profectitia perdit ipse pater. perdit quidem proprietatem bonorum maternorum quę ad filium peruenerunt. Papon in suo recueil des arrests in tit. des nopces tãt premieres, arrest vij. & Socinus cons. 34. in j. par. nu. 4.

Conclusio CIII.

TVtor pendente tempore quo reddit rationes suę tutelæ non tenetur interim dare aliquam summã pecunię suo pupillo pro prouisione, sed expectare debet ille pupillus exitum causę idem Papõ refert iudicatum in suo recueil des arrests in tit. des inuentaires arrest premier.

Conclusio CIIII.

SI aliquis moriatur relictis ascendentibus in gradu dispari vt si habeat patrem suum & auiam maternam eo casu pater in solidum suo filio succedet excluso auo materno aut auia materna & succedet inquam pater in omnibus bonis filij sui etiamsi ea bona ad filiũ peruenerint ex matris successione & sic ex linea materna aut alias. Item si quis moriatur matre & auo paterno sola mater succeder & tanquam proximior ab intestato excluso auo paterno etiã de bonis quæ ex linea paterna prouenerint. authẽ. defuncto. C. ad Tertul. Gul. Bene. in c. Rai. in verbo & vxorem nu. 637. & hoc procedit vbi nulli adsunt filij defuncti aut collaterales ex vtroque latere, aliàs locum haberet auth. defuncto.

Conclusio CV.

GRauatus de restituenda hereditate per viam contractus non detrahit quartam Trebellianicam sed solum quando quis grauatur per viam illius voluntatis. laf. in l. post mortem. nu. 5. C. de fidei.

Conclusio CVI.

PAter promittens dotẽ pro sua fila & demum legans in suo testamento ille filius videtur hoc feciſſe animo cõpensandi illud q̃ promiserat. quod procedit etiamsi legãdo simpliciter dixerit, lego filio meo: etiamsi non adiecisset pro dote hoc intelligitur per l. si cum dotem. §. si patri. ff. soluto matr. Alexan. in l. huiusmodi. §. cùm pater. in pri. ff. de leg. j. & ibi inquit hanc communem esse opinionem. & procedit sive summa promissa sit æqualis vel inæqualis summæ relictę. Alex. ibi nu. 3. & procedit etiam siue prius præcedat legatũ siue subsequatur & econtrario. Alex. ibi. hoc tamen non procedit vbi promissio consisteret in quantitate & id quod legatum est consisteret in specie: quia tunc vtrumque deberetur. Ale. ibi in prin. & nu. 5. & econtrario Soci. cons. 100. in 4. par. nu. 9. quod si pater filio pro sua dote legauerit & demum eam filiam matrimonio collocauerit, & centum pro sua dote constituisset patre mortuo poterit filia reliquũ petere bonorum. in l. Lucius. j. ff. de leg. ij. Ale. con. 134. in 6. vo.

Conclusio CVII.

IVdex in preparatoriis & ordinatoriis iudicij debet seruare statuta seu consuetudines loci vbi proceditur seu vbi lis exercetur. l. iij. ff. de testi. dum tamen illa statuta sint rationabilia. in decisoriis autem seu circa decisoria ipsius negotij debet insequi & obseruare statuta seu consuetudinem loci contractus. l. si fundus. ff. de euict. de Imola in rubrica de consue. nu. 5. & 6.

Conclusio CVIII.

PAter pro dote quam filius eius recepit à sua vxore de mãdato vel iussu ipsius patris tenetur etiam in solidum: & ad ueniente die restitutionis poterit cogi ad illius restitutionẽ. l. si cum dotẽ. §. transgrediamur, & ibi doct. ff. sol. matri. Cor. consi. 303. in 4. vol. numero quinto. filius etiam in solidũ tenetur & sic tam pater quam filius in solidum conueniri poterunt vt ibi per Cor. & nu. 6. non distinguendo ad quem pecunia peruenerit ex quo iussu patris dos soluta fuit. Quod si filius sine consensu patris aut sine eius iussu aut mandato dotem à sua vxore acceperit, & tũc solus filius teneretur & nõ pater. d. §. transgrediamur & Cor. in eo consi.

Conclusio CIX.

QVoties duo sunt rei seu correi debendi & vni eorũ creditor succedit, quia creditor succedit debitori, correus ope exceptionis de equitate in totum liberandus est, si in toto locus fuisset repetitioni contra correum: si vero ,p parte fuisset locus repetitioni contra correum, & solùm pro ea parte liberabitur contra eum creditorem qui correo succedit, & hoc propter confessionem actionis resultantẽ ex eo q̃ creditor debitori succedit: Quo casu actio confusa est. l. debitor. ff. de pactis. l. Vranius. & ibi Bar. ff. de fideiu. Cor. cõs. 303. parte 4. nu. 8.

Conclusio CX.

TEstamentum ad hoc vt valeat, testes qui super eo deponunt, debent deponere de toto tenore testamenti, adeo q̃ si aliqui plus probent alij minus, non valeret eorum depositio, & tales testes obiici possent. Cor. con. 309. part. 4. nu. 9.

Conclusio CXI.

QVando sunt duo correi debendi si causa propter quam se obligat pertinet ad vtrumque, censentur inter se fideiubere & quilibet pro sua rata tenetur. q̃ si causa propter quam se obligarunt spectaret ad alterum eorum tantum, alter ad quem negotium nõ pertinet dicetur fideiubere ,p eo ad quem negotium pertinet in solidum. Bart. in l. reos ff. de duo. reis. Cor. con. 316. 4. vol. nu. 2. Quare si plures rei debẽdi constituantur, & in rei veritate ad vnum eorum pecunia mutuo data peruenerit, alij qui pecuniam non acceperunt sunt loco fideiussorum habendi, ita Romanus cons. 114. Est quidem verum q̃ respectu conditionis omnes dicẽtur principales in obligatione: licet ad vnum pecunia peruenerit. & hi ad quos pecunia non peruenit, poterunt implorare vt eorum sumptibus actio dirigatur contra eum ad quem peruenit pecunia. Roma. ibi. & hoc quando principaliter & in solidum simul sunt obligati ob id si causa obligationis sit cõmunis & alter eorum totum soluisset, repetet ab aliis ,p cotta. Quod si causa obligationis ad vnum tantum spectaret, & alter ad quem causa non spectat totum soluisset, repetet totum quod soluit ab altero. Cor. in eo cons. nu. 2. & consil. 12. 4. par. vel si vnus ex eis correis conuentus fuerit in vno iudicio eo pendente siue in causa principali siue in causa appelli, poterit & alter correus etiam cõueniri. Ang. in. §. duo, nu. 12. insti. de duobus reis.

Conclusio CXII.

SI pater & frater patris dotem promiserit pro filia ipsius patris solus pater tenebitur: quoniam onus dotandi filiam pertinet ad ipsum patrem. l. qui liberos. ff. de ritu nup. & frater vt fideiussor censetur interuenisse. Cor. consil. 316. in iiij. vol. nu. 3.

Conclusio CXIII.

MVtuum non probatur si testes adducti ad probandum mutuum deponunt solùm de confessione mutui recepti & nihil de numeratione dixerint. Socin. cons. 3. num. 6. j. vol. nisi & de confessione mutui recepti articulatum fuisset quia tunc per confessionẽ probaretur numeratio. l. Publia. ff. depositi. & Soc. ibidem nu. 10.

Conclusio CXIIII.

ADmortem damnatis non est denegandum sacramentum eucharistiæ si illud petant: verum die illa qua de-

Universidad de Deusto
Biblioteca

fertur & dat sacramentum & tribus diebus post illi damnati debent esse immunes à pœna mortis. cap. quæsitū. 13. quæst. 2. c. super eo. de hære. i sexto. cle. 1. de pœnit. & remiss. & hoc in terminis tenet Franciscus Marc. dec. 10. secunda parte. & ibi asserit illud sacramentum etiam ad mortem damnatis concedendum esse.

Conclusio CXV.

QVoties vinū venditur ad mensuram seu in genere & vinum deperditur, periculum vini deperditi post mensurationem & degustat. & mensurationem factā si vinum deperditur periculum illius vini pertinebit ad venditorem, & sic duo requiruntur ad hoc vt periculum vini deperditi, & q̄ ad mensuram venditum fuit sit emptoris, degustatio scilicet & mensuratio. si vero vinū in specie vendatur, post degustationem periculum vini pertinebit ad emptorem, si vero ante degustationem vinum acuerit, periculum erit venditoris & dicitur vēditio in specie quando venditur vinum quod est in dolio. prima decisio probatur in l. quod sæpè. §. in his. ff. de cōtra. empt. & in l. si vina. ff. de per. & com. rei vēditæ. ita Franciscus Marc. decis. 58. in 2. part.

Conclusio CXVI.

DOnatio facta à milite vel à doctore aut ab aduocato vel à clerico suæ cōcubinæ aut mulieri coniugatæ aut viduæ de qua erat aliqua sinistra suspicio nō valet & reprobata est talis donatio l. 2. C. de donat. inter vir. & vxor. & ibi doct. l. milites. §. mulier. ff. de testa. mili. & ibi Ang. & reuocāda erit talis donatio in fauorem fisci & fisco ea bona donata essent applicanda. l. mulierem. ff. de his quibus. vt indign. & per consequens nullū ius quereretur nec ipsi mulieri nec eius hæred. firmaretur tamen iuramento donantis Bald. in l. milites. C. de testa. mili. ita Franc. Marc. dec. 127. in sec. par.

Conclusio CXVII.

QVoties vacat dignitas in aliqua ecclesia & canonicatus est annexus aut prebenda, quis potest eam dignitatem vacantem impetrare siue vacet per mortem siue per renunciationem & valebit talis impetratio etiamsi de canonicatu aut prædenda nulla facta fuerit mentio: quia ille canonicatus & prædenda veniunt accessorie ad ipsam dignitatem, & maximè si ille impetrans eam dignitatem impetrauerit cum suis iuribus & pertinentijs, & valebit etiam procuratoris constitutio ad aliquam dignitatem resignandā nō facta mentione de canonicatu & prebenda: quia talis constitutio procuratoris solùm se extendit ad annexa & inannexis ad vnius acquisitionem venit & alterius acquisitio. l. ad rem legatam. ff. de procu. & maius dignū trahit ad se minus dignū. e. quod in dubijs de consec. eccles. Franciscus Marcus decis. 134. in ij. par.

Conclusio CXVIII.

EXceptio criminis opposita in possessorio reintegrandæ vel retinendę in materia beneficiali & contra impetrātem interdictum reintegrandæ vel retinendæ in ea materia beneficiali. talis exceptio criminis reiici debet & non est admittenda nisi esset talis exceptio criminis quę inficeret ipsum possessorem vt est crimen hæresis. gl. in cap. quo iure octaua dist. & licèt exceptio criminis impediat ordinis executionē, non tamen habet obstare in possessorio nisi producerent sententia super crimine quod induceret priuationē beneficij. ita ponit Innoc. decis. 397. in 2. parte.

Conclusio CXIX.

QVando à curia suprema datur commissarius ad testes audiendos qui est vnus ex consiliarijs curiæ, poterit ille recipere interrogatoria quæ dantur à parte aduersa & poterit resecare superflua: quòd si detur cōmissarius alius quā vnus ex consiliarijs curię nō, poterit illa interrogatoria recipere: eo casu interrogatoria in curia erunt producenda quæ demum remittet cum articulis ad commissarium & quando dātur illa interrogatoria testes super illis sunt audiendi expensis producentis. Ioan. Andr. apud Speculatorem in tract. de testibus. §. qualiter de interrogatorijs. Franciscus Marc. dec. 427. in 2. part.

Conclusio CXX.

ARrestum quod fertur super desertione alicuius appellationis ab interlocutoria à qua appellatum fuerat erit etiam inrerlocutorium: si vero feratur super desertione appellationis à diffinitiua, illud arrestum esset etiam diffinitiuum. Guido Papæ decisione. 11. & Franciscus Marc. decis. 461. in 2. part.

Conclusio CXXI.

MAior pars dicetur etiam respectu vnius. quare si in aliquo processu sint opiniones pares in opinione data hac paritate opinionum, ille qui præest in consilio poterit opinari & cōcludere in alteram partem, & illa pars respectu illius concludentis erit & dicetur maior pars. Francis. Marc. decis. 469. in 2. parte. & tenet Speculator in tit. de senten. §. iuxta.

Conclusio CXXII.

SI pater bona filij sui vendiderit, poterit nihilominus ea bona vendicare tāquam administrator legitimus bonorum filij & sic contra proprium factum venire: quia hoc facit nomine filij sui cùm officium suum sit necessarium. & si pater in eo cōtractu iurasset se non contrauenire tali vēditioni quia tunc sua sponte non posset agere, remedium erit q̄ filius agat & q̄ petat patrem cogi ad consentiendum. Bald. in l. fina. §. in computatione. C. de iure deliberan. vel dic q̄ pater quantumuis in venditione bonorum filij sui iurasset non contrauenire, poterit nihilominus ex persona filij sui alienata reuocare etiam veniendo contra factum suum. gloss. in l. cùm à matre. C. de rei vendicatione. neque obstabit iuramentum appositum in contractu quia pater venit non ex persona sua: sed tanquam administrator bonorum filij sui. idem in marito vendente rem suæ vxoris qui demum poterit alienata reuocare non obstante iuramento à se pstito, quia venit ex persona suæ vxoris & nō ex sua propria. gl. l. cùm vir. ff. de vsuca. hæc Franci. Marc. dec. 503. in 2. parte. & Ioan. de Imola in cap. cùm contingat, de iureiur.

Conclusio CXXIII.

PRinceps committens causam iudici inferiori, si causa quę illi delegatur sit inter subditos ipsius iudicis & non sit alterata natura causæ talis commissio cēsetur potius ordinaria excitata quam delegata. c. licet. de offi. iud. quod si esset alterata natura causæ. vt quia adponeretur clausula q̄d procedatur summariè, & de plano & dicetur delegata. d. c. licet. & quę ibi notantur. Ias. in l. & si prætor. ff. de officio ei⁹. quod si committatur causa, inter aliquos qui non sunt de sua iurisdictione, erit causa delegata. & in his casibus in quibus causa committitur ordinario inter extraneos vel inter suos, cum alteratione iurisdictionis ordinariæ iudex ille cognoscet vt delegatus & ad superiorem appellandum erit, nempè ad committentem, cuius authoritate ille cognoscit. cum alias inter ipsas extraneus nullam habeat iurisdictionē alias cognoscet ordinarius iure proprio & ad superiorem appellandum erit. Si vero curiæ supremę committatur aliqua causa etiam inter extraneos non apellandum erit quia cōpetit iurisdictio vt vniuersis de collegio. videtur etenim seruata prærogatiua & dignitas iudicum quibus committitur, & quibus facta fuit cōmissio sub nomine dignitatis. ita Franc. Marc. dec. 535. in 2. parte.

Conclusio CXXIIII.

LEgatum vsusfructus factum alicui non perditur quamuis ille legatarius effectus fuerit monachus, quia ius ipsum vtendi cohæret personę: remanet apud ipsum vsufructuariū, vtilitas quidem ipsius vsusfructus pertinebit ad monasterium quamdiu viuet vsufructuarius qui non perdit ipsum vsumfructum per ingressum monasterij. Soc. cōs. 10. & ibi tenet hanc esse communem opinionem. nu. 22. & quam tenent doct. in cap. cùm constet. de pigno. & neque etiā perdetur legatum alimentorum victus vel vestitus per ingressum monasterij.

Conclusio CXXV.

PEnsio in principio cuiusque anni dicitur debita l. si seruꝰ communis Titij. §. fin. ff. de stipul. seruorum, & ibi Barto. vbi tradit hanc regulam, quod obligatio in multos annos multiplicatiua, in principio anni dicet cedere. Ias. in l. q hoc anno. in fin. ff. de ver. obli. & sic in principio anni debet fieri solutio. quod tamen nō procedit vbi pensio ex fructibus esset soluēda: quia tunc fructibus receptis esset soluenda. l. Firmio. §. pater. ff. quando dies legati cedit. R. beuf. in tract. de pacif. poss. Conclusio CXXVI.

SI is cui debetur pensio annua moriatur post principium anni, cum pensio iam sit debita, transit ad hæredē ea pensio integra pro illo anno. l. à vobis. ff. de annuis legat. quod si respectu seruitij debeatur, tunc pro rata seruitij erit soluenda Rebuf. in tract. de pacif. nu. 130.

Conclusio CXXVII.

QVoties dati sunt plures exequutores in testamento vnꝰ sine alio nihil potest nisi in tribus casibus scilicet si alius, vel si alij duo defuncti sint & vnus tantū supersit qui

solus poterit exequi defuncti voluntatem: vel si alij recusent vel si alij sint absentes vel impediti impedimento non modici temporis: nam his casibus ille qui solus recipietur potest solus exequi defuncti voluntatem, & hoc speciali fauore vltimarum voluntatum, nisi testator aliter expresserit. cap. fi. & ibi gloss. & doct. de testa. in 6. & Socin. consil. 11. in 1. volumine.

Conclusio CXXVIII.

REus qui in iudicio in quo fuit citatus nō comparuit, demum in alio iudicio conueniatur, non poterit allegare litis pendentiam in alio iudicio in quo non comparuerit: & non poterit vti beneficio primę instantiæ ex quo eam non approbauit propter suam cōtumaciam. Soc. consi. 41. n. 2. in 1. volum. dum tamen actor coram primo iudice comparuisset & contumaciam accusasset. Bald. in l. properandum. C. de iudi. & Soci. ibi.

Conclusio CXXIX.

ACtor qui partem debiti petit coram aliquo iudice suum debitorem non poterit pro alia parte debiti etiam ea instantia finita coram alio iudice eundem actorem conuenire gl. in §. si minus. de actio. Soc. in ca. 2. vers. 11. fallit de mutuis petit. & cons. 41. nu. 4. in 1. vol.

Conclusio CXXX.

SI pater filiæ suæ fundum in dotem constituerit & demum ab intestato mortuus fuerit relictis alijs liberis cum filia, qui omnes patri ab intestato succedunt tenebitur filia eundem fundum sibi in dotem constitutum conferre & in medium apponere: expensas tamen in eo fundo factas, vt quia fortasse eundem fundum in vineam reduxit cū fundum plantando, poterit deducere. l. j. & ij. ff. de impensis in reb. dotal. factis. quod si ille fundus effectus fuerit pretiosior nō propter plantationem: sed propter mutationem temporis illud plus in quo est factus pretiosior quod esset eo tempore quo habuit illud plus, erit tanquam aduentitium & nō tenebitur cōferre, quòd si esset plus valoris ex sola temporis mutatione, tunc vt est erit conferendus. Soc. consilio 64. in primo volumine.

Conclusio CXXXI.

DOnatio à patre filio facta qui est in potestate & quæ nō statim valet: sed morte patris confirmatur nō venit in collationem bonorum cum aliis fratribus, quia ea donatio habet vim legati & legata non conferuntur. l. illam. C. de collatio. ergo nec ea donatio erit conferenda: donatio autem quæ statim valet, vt est ea quæ est iuramēto firmata bene valet & venit in collationem. Soci. consil. 91. in 1. volu. auth. ex testamento. C. de colla. & ibi doct. in legitima tamen talis donatio quæ non statim valet filio non imputatur. l. si quando §. generaliter. C. de inof. test. Soci. consi. 93. nu. 21. in 1. vol. & donatio facta filio emancipato & q̄ statim valet bene cōfertur. doc. in auth. ex testamento. C. de colla. hanc opinionem cōmunem esse asserit Decius consi. 59. & procedit etiamsi illa simplex donatio esset facta post emancipationem quæ semper cum filijs in potestate est conferenda, & ibi per Decium: emancipatus autem succedendo cum emancipatis nō confert, vt ibi per Decium.

Conclusio CXXXII.

TEstis non iuratus qui falsum deposuit non debet puniri de falso. Nam testis de falso nō aliter puniendus est, nisi q̄n falsitas est alicui nociua, sed depositio testis qui nō est iuratus, nō nocet: ergo siue verum siue falsum deposuerit, nō erit puniendus. Soc. cons. 103. in j. vol. & neque etiā testis de falso puniēdus esset quāuis à parte instructus deponat: cum parti permissum sit testem instruere. Bal. in l. fi. nu. 17. C. si ex falsis inst. Soci. consi. 103. parte. 2.

Conclusio CXXXIII.

VXor maritum suum non potest criminaliter adulterij accusare sed solū ciuiliter hoc poterit ad thori separationem & ad dotis repetitionem. Sali. in l. 1. C. de adult. Soci. cōs. 148. in 1. parte. & neque potest dicere mulier quòd maritus adulterium commiserit: sed solùm quòd impudicè vixit & luxuriosè. Sali. ibi numero secundo, quoniā propriè adulteriū committitur respectu vtriusque cognoscentis. s. & cognitæ. & quando quis tēdit ad thorum alterius & cū vtergue est coniugatus: & quandoque tātùm respectu mulieris cognitæ & cum solutus ad vxoratam tendit, cùm is vadat ad thorum alterius d. l. j. de adulter. & Socin. consil. 148. part. 1. & Franciscus Marc. deci. 742. & Panor. capi. 1. vt lite non conteſt. Decius consi. 212.

Conclusio CXXXIIII.

CVm sunt duo tutores dati aliquibus pupillis vnus ex illis poterit cum pupillis palam & bona fide contrahere altero tutore authorante, nec enim inconueniens est cùm sint duo tutores vt alter gerat negotium & alter alteri gerē ti præstet authoritatē. l. si is hæres. ff. de acquirenda hęred. & ibi Bal. Socin. consi. 160. in ij. vol. & l. nō exiſtimo. ff. de admi. tuto. & l. cum ipsa. C. de contra. empti.

Conclusio CXXXV.

DOminus quamuis tempore donationis filium haberet si adhuc post factam donationē alios ex suo matrimonio susceperit, talis donatio reuocata erit per natiuitatem aliorum filiorum: nam quamuis filium haberet tempore donationis non cogitauit tamen de aliis nascituris, & hęc possint simul stare quòd filium habeat tempore donationis & quòd de aliis non cogitauit. l. is qui. ff. de iure codicill. Soci. consi. 22. nu. 10. in 4. vol. & consi. 216. in ij. vol. num. 5. quæ tamen lex si vnquam. non habet locum in filio qui renuntiauit paternæ successioni quia talis renuntiatio non est donatio & ideo filij susceptі ab ipsa matre non poterunt reuocare talem renuntiationem in vim illius l. si vnquam. Socin. consi. 39. parte 3.

Conclusio CXXXVI.

SCriptura antiqua reperta in antiqua ecclesia non probat nisi illa esset reseruata sub publica custodia inter alias publicas scripturas, facit tamen admiculum. Innoc. & alij in c. 2. de fide inst. Socin. consi. 258. nu. 5. par. 2. & scriptura reperta in archiuis publicis & quę posita est sub publica custodia probat quidem quando inter subditos producitur, alias non. Bal. in l. exemplo. C. de proba. & in rubr. de fide instr. & Socin. eod. consi.

Conclusio CXXXVII.

IN societate non vniuersali socius si aliquas expēsas faciat quæ non fiant contemplatione societatis illę expense societati non erunt imputandæ: in societate vero vniuersali omnes expense quę fiūt cēsentur fieri causa societatis quia tunc non possent fieri expense quæ non sunt cōtractę causa societatis propterea societati sunt imputandæ nisi illę, peuenirent ex delicto vel culpa socij. l. cum duobus. §. socium. ff. pro socio. Soc. consi. 291. num. 1. par. 2.

Conclusio CXXXVIII.

POssessio probatur ex eo quòd quis colit agrum aliquem & fructus percipit, per hos enim actus colligēdo fructus & laborādo possessio probatur. Bar. in l. Titia. ff. de solu. Bal. in l. ij. C. finium regun. & quasi possessio iuris depascendi, probatur probando quòd pecora in eo loco depascebant vel ea vendendo & recipiendo pretium aut pensiones. Bar. in l. qui vniuersas. §. quod per. ff. de acq. pos. & Soc. ibi. 15. in 3. vol. itē & ex receptione mercedis probatur possessio Barto. in l. qui vniuersas. §. quod per colonum. ff. de acqui. possi.

Conclusio CXXXIX.

LEgatum vsusfructus factum vxori quandiu vixerit & vitam vidualem seruauerit & si ad secunda vota transierit cum vsumfructum legat suis filiabus quę non nuptę fuerint vxore mortua reperiretur filia, quę non est nupta, cui vsusfructus ille debebitur & non hęredi. ideo dicendum est si testator dixerit lego vsufructum vxori donec vitam vidualem seruauerit, & post eius mortem eum vsumfructum filiabus quę non nuptę erunt relinquit: Si demum vidua nubat & filia reperiatur non nupta illi vsusfructus debebitur: quia casus mortis & transitus ad secunda vota equiparantur: sed casus mortis extenditur ad casum transitus ad secunda vota plenè Soci. con. 30. part. 3. & Ias. in l. si mater. C. de inst. substit. & restit. sub condi. factis.

Conclusio CXL.

DOs quā pater ꝑactu matrimonii filij sui habuit ab vxore filij sui patre mortuo frater cohæres cuius vxor iam dotē patri tradiderat, eam dotem vt propriā habebit & quā ipse pater imprimis recuperabit & ei veniet restituēda & de mum dote recepta fiet inter eos fratres bonoꝝ diuisio, nā eam dotem ipse frater vt maritus recipiet & demum vt cohæres partem hæreditatis consequitur. l. 2. C. fam. ercis. cōs. 42. parte 3.

Conclusio CXLI.

PActum de retrouendendo habet locum si vēditor primo emptori pecuniam obtulerit quantumuis ille ven-

Universidad de Deusto
Biblioteca

ditor alteri rem ipsam vendidisset. sufficit enim quòd primo emptori pecunia oblata fuerit ad hoc vt rem ipsam possit vendicare. Pau. Cast. in l. si cum venderet. ff. de pignor. actione. Soci. consil. 30. in 3. vol.

Conclusio CXLII.

DOtis constitutio & instrumentum confessionis dotis potest fieri etiam constante matrimonio. Socin. consi. 82. in 3. vol.

Conclusio CXLIII.

SVbstitutio fideicommissaria facta simpliciter post mortē plurium licet non ab vltimo sed simpliciter illi inter se videntur substituti. Soci. consi. 104. in 3. vol.

Conclusio CXLIIII.

PEcunia quoties ad aliquem vsum in aliqua ciuitate deputata est, vt si ad emptionem frumenti pecunia certa sit deputata pro habenda frumenti abundantia, officiales publici non possunt eam pecuniam minuere nec conuertere ad alium vsum. l. ij. & ibi Ioā. de Platea. & Iac. Rebuff. de frumento vrbis Romæ. lib. 11. C.

Conclusio CXLV.

IVs accrescendi in contractibus diuiduis nō habet locum. quare si pactum de retrouendendo tribus factum fuerit & vnus eorum sit exclusus aliquo modo, alij duo nō possunt agere quare ille emptor non potest cogi reuendere, nisi omnibus consentientibus. & neque est locus iuri accrescendi. Soc. consi. 16. nu. 9. & 10. in 4. parte. Ias. in l. si Titio & Mœuio. ff. de verbor. oblig. nu. 5. in cōtractibus autem ac iuribus indiuiduis ius non decrescendi locū habet. Soci. ibi. nu. 27. ob id cùm quis pluribus scit rē tradi, cùm talis obligatio sit indiuidua, si vnus ex illis sit exclusus à iure reemendi, tale ius accrescit cæteris. Soci. ibi. nume. 26.

Conclusio CXLVI.

PAciens pactum de retrouendendo quē ille emptor emerat à duobus quibus demum fecit illud pactum de retrouendendo si vnus eorum velit reemere & alter non, tenebitur ille qui vult reemere offerre totum pretium emptori alioquin non tenetur ille emptor reuendere nisi prius totum pretium illi oblatum fuerit: sed si totum pretium illi offeratur tenetur reuendere. Bart. in l. cùm vsumfructū. ff. de vsufr. leg. Soci. consi. 16. nu. 54. in 4. vol.

Conclusio CXLVII.

FIdeiussor soluens pro eo, p quo fideiussit pōt contra partem principalem agere etiam sine cessione actionis, & quatumuis creditor qui pecuniam accepit non cesserit actionem fideiussori, poterit inquam agere vt sibi satisfiat & de pecunia soluta, & de omnibus damnis & interesse quę ratione fideiussionis perdidit. cap. 2. de fideiuss. & ibi Panorm. secus autem est in fideiussore contra fideiussorē. Nā si vnus ex fideiussoribus totum debitū soluerit nō pōt cōtra alterū cōfideiussorem agere, nisi illi pars à creditore sit cessa actio. l. cum aliter. C. de fideiuss. Collecta. in d. c. 2. nu. 12.

Conclusio CXLVIII.

FIdeiussor qui se obligauit sub nomine sortis & ad omne interesse alicui creditori pro debitore, si demum soluerit & vsuras & principale ipsum à suo debitore repetet. c. 2. de fideiu. Ioan. Andr. in c. damnum de reg. iur. Henric. Boich in d. c. 2. nu. 3. vel etiam si soluerit vsuras promissas à debitore pro quo fideiussit eas repetere poterit. Boich i eo loco. vel etiamsi fideiussor promisisset soluere & vsuras & sortem & demum ad id coactus soluerit poterit omne repetere: aliàs autem vbi fideiussor sponte soluit vel sua culpa aut per errorem non posset à debitore repetere. l. exceptione. & ibi gl. ff. de fideiuss. l. si per impressionem. ff. de cuict. Boich in illis locis & Ioan. de Imola in eo. c. 2.

Conclusio CXLIX.

MAritus qui fideiussit & se obligauit pro sua vxore quod habebit ratam eam donationem quam fecit, non per hoc illa vxor obligabitur quin possit venire contra eam donationem legis, si vnquam, beneficio, de reuo. donationib. cum enim principale non teneat nec accessorium. Soc. cōsi. 22. in 4. vol. nu. 15. quelibet enim conuentio de non contraueniendo debet intelligi nisi ex iustis causis quis contraueniat & lege permittente vt ibi per Soc.

Conclusio CL.

FIdeiussor qui promisit obseruantiam contractus gesti ab aliquo minore non tenebitur si demum contractus minoris irriterur ex aliqua causa promissa: quia potest vti cad. defensiōe qua minor vti poterat. l. 3. ff. de fideiuss. tut. annul. lata enim prima causa & secunda annullatur. Soc. consi. 22. in 4. vol.

Conclusio CLI.

SI pater filiis suis præceperit simul stare & habitare in cōmunione, non per hoc filij stare cogūtur in communione: sed ea verba solùm important quod fructus æqualiter colligantur & æqualiter expendantur, adeo q licet vnus ex illis habeat maiorem familiam quam alter nō propterea tenebitur plus conferre. & verbum illud communiter debet intelligi pro æqualiter. l. fi. §. Lucius. ff. de leg. 2. Bar. in l. Quintus. ff. de an. legatis. & sic solùm ad talem effectum ea verba sunt referenda & sic dotes de communi non debent statui. Alex. consi. 76. in 4. vol.

Conclusio CLII.

DEbitor soluendo creditori sui creditoris liberabitur demum ope exceptionis à suo creditore quando ea solutio facta fuerit ignorante ipso suo creditore & dummodo ipsius creditoris interesset eam pecuniam solutam fuisse. l. cum pecunia. ff. de neg. gestis, & l. si opera. ff. de except. doli. alioquin si illius non interesset talis solutio eum debitorem non liberaret, Soc. consi. 65. in iiij. vol. liberaretur autem si eo creditore volente aut ratum habente ille debitor soluisset creditori sui creditoris. Bar. in l. solutum. §. solutam. ff. de pigno. actione.

Conclusio CLIII.

LIcentiatus qui demum doctor factus fuit præfertur illi doctori qui gradum doctoratus obtinuit posteaquam ille iam licentiam obtinuisset, & sic licentiatus & post certū tempus doctor creatus præfertur illi qui gradum doctorat⁹ assumpsit post gradum licētiæ quem ipse alter assumperat: nam vbi finis habet necessariam consequentiam ad principium, tunc finis ad principium retrotrahitur. l. dāni infecti. §. Sabini. ff. de damno infecto. & hoc ita esse tenuit Soc. cōsi. 70. in 4. vol.

Conclusio CLIIII.

CReditor qui habet pro vno debito generalem & specialem hypothecam in vna re & alius creditor qui sit posterior habeat solùm specialem in alia re, Primus creditor qui habet generalem hypothecam non poterit in vim illius generalis hypothecę facere executionem super re quæ est alteri specialiter hypothecata. l. 2. C. de pig. quod, ecdit vbi per talem generalem hypothecā satisfieri possit illi primo creditori: quia tunc ad alia bona etiā specialiter hypothecata alteri creditori esset recurrendum aliàs nō, vbi ea generalis hypotheca in aliis bonis posset sufficere. Sal. in ea. l. 2. & Soc. consi. 15. in 4. vol.

Conclusio CLV.

MInor qui in contractu sui matrimonij dotem à sua vxore recepit si eam vt vir discretus receperit bona suapro dotis restitutione erunt obligata: quia cùm ille sit vsus iure communi non debet haberi loco minoris: aliàs autem non est obligata. Soc. consi. 81. nu. 17. in 4. vol.

Conclusio CLVI.

EXecutor alicuius sententiæ superioris si illi opponatur exceptio quæ in executione opponi possit, non tamen debebit ille de ea cognoscere sed ad superiorem remittere debet & interim supersedebit super ea executione. Si tamen videat eam exceptionem non obstare poterit super ea executione procedere Bart. in l. à diuo Pio. ff. de reiud. & Soci. consi. 83. nu. 20. & 21. in 4. volu.

Conclusio CLVII.

EXecutor sententiæ incidenter per viam exceptionis potest de nullitate sententiæ cognoscere: sed non principaliter: ratione enim incidētium augetur iurisdictio. l. quoties. C. de iudic. Bald. in l. aduersus. C. si aduer. rem iudicat. & Socin. consilio 83. in 4. volumin. & vbi patens est nullitas & quæ ex actis facilè ostenditur, inferior poterit cognoscere de tali nullitate. Salicet. ibi & Socin. in eo consilio, numero 23.

Conclusio CLVIII.

FIlius spurius licèt à patre suo institui non possit, tamē ab hærede sui patris institui potest etiā in bonis quæ à patre peruenerunt ad ipsum hæredem & sic talis hæres à patre poterit filium spurium instituere etiam in bonis habitis ab ipso testatore. Bar. Paul. de Cast. & alij in l. si is qui hęres. ff. de vulg.

vulga. nisi appareat institutum hæredem grauatum fuisse à testatore de restituenda hæreditate filio spurio. Ias. ibi per l. non intelligitur. §. j. ff. de iure fisci. Soci. consi. 84. in 4. vol.

Conclusio CLIX.

CLausula, si sine liberis moriatur subintelligitur in substitutione fideicommissaria facta filio simpliciter. l. cum auus. ff. de condi. & demon. verum si cum filiis institutis sit insimul extraneus institutus vnà cum filiis ipsis & insimul fuerint grauati non subintelligetur ea clausula: nam cum in persona extranei non subintelligatur nec etiam in persona filij. l. iam hoc iure. ff. de vulg. Soc. con. 94. nu. 10. in 4. vol.

Conclusio CLX.

RAtificatio quidem in absentia partis fieri potest & neque requirit partis præsentiam, quando scilicet talis declaratio & ratificatio tendit ad declarationem voluntatis actum gerētis. l. Pomponius. ff. de neg. gestis. Sed quando actus tendit principaliter ad obligādum facientem actum & tunc talis ratificatio fieri debet in præsentia eius cui acquiritur. Soc. consi. 105. in iiij. vol. neque enim possum declarare nec ratificare aliquid parte absente, vt ex mea declaratione aut ratificatione alteri parti ius quęratur. & in ratificatione requiritur illa forma quæ requiritur in actu principali. Dec. consi. 532.

Conclusio CLXI.

SI minor petat restitutionem in integrū in negotio quod habet ille commune cum maiore etsi negotium illis sit commune restitutio in integrum minoris proderit & maiori & in eo negotio quod commune & maiori & minori post publicatas attestationes minor petat restitutionem in integrum, & eo casu restitutio concesso minori ad probandum proderit & maiori. quòd si negotium inter eos esset separatum & nō prodesset restitutio cōcessa minori non proderit in quam maiori. l. j. C. si vnus ex pluribus Soc. con. 110. in iiij. vol. nu. 6. item & restituto minore super vno capitulo probationis & maior restitui debet Soci. ibi. nu. 2.

Conclusio CLXII.

DOnatio facta à patre filio in potestate quæ excedit summam quinquaginta aureorum si non fuerit insinuata non confirmatur morte patris etiamsi perseuerauerit in eadem voluntate etiam infra quinquaginta aureos & hoc ratione rei & personæ & ne duo singularia in vna re concurrant. Soc. cōsi. 115. nu. 5. in ij. vol.

Conclusio CLXIII.

OBlatio verbalis sufficit ad pœnam euitandam & ne quis incidat in commissum & sic ad euitationem pœnæ sufficiet. l. acceptam & ibi notatur. C. de vsu. Soci. consi. 119. in fi. in iiij. vol.

Conclusio CLXIIII.

FIdeiussores plures qui pro aliquo debitore fideiusserunt tenentur in solidum & quilibet eorum in totum & insolidum potest conueniri. l. non rectè. C. de fideiuss. §. si plures & ibi glo. & doct. qui dicunt hæc obseruari insti. de fideiuss. verum si vnus ex illis fuerit cōuentus poterit opponere beneficium diui Adriani vt scilicet non teneatur nisi pro sua parte. d. §. si plures. & talis exceptio vsque ad sententiam & etiam in art. appell. opponi potest. Ioā. de platea in d. §. si plures. & ibi etiam Ang. & tali beneficio diuisionis inter ipsos fideiussores potest renuntiari & talis diuisio inter eos confideiussores diuiditur si sint soluendo alias non. d. Lnō recte.

Conclusio CLXV.

PRomittens factum alienum videtur promittere se facturum & curaturum q illud quod promiserint fiet, ita vt videatur ille promittens liberatus si fecerit quod potuit. l. quoties & ibi Ias. ff. de verb. oblig. & hoc quando quis simpliciter promisit: secus si promittens obligaretur de suo, p rio obseruare: quia tunc ad interesse teneretur licet fecerit quicquid potuit. Deci. consi. 345.

Conclusio CLXVI.

AGens in iudicio cōtra alium debet prius implere quod illi incumbit priusquam agat. l. Iulianus. §. offerri. ff. de act. empt. quia is qui non facit quod debet, non potest petere quod sibi debetur. Deci. consi. 361. & Rubeus Alexandrinus consi. 30. & Deci. consi. 380.

Conclusio CLXVII.

VBicunque consensus alicuius requiritur ad aliquem actum faciendum sufficiet quod ille consensus interueniat ante vel post ipsum. arg. in l. per fundum. ff. de seruitu. rustic. præd. Dec. consi. 367. nu. 4.

Conclusio CLXVIII.

TEstator habens tres fratres A, B, & C, eos hæredes instituit & illis institutis sic substituit, si quis meorum hæredū sine filijs moriatur portio eius ad cohęredes perueniat. moritur A relicto vno filio: moriuntur demum B, & C, sine liberis: & quoniam filius dicti A, mortuus est, descendentes ipsorum B, & C, petunt portionem quæ debita erat ipsi A, qui poterunt excludi ex eo quia iam respectu ipsius A, defecerat substitutio quia iā habuit liberos, & nec curatur quid demum de illis filiis fiat, sufficit enim eum A, liberos habuisse tempore suæ mortis. Dec. consi. 377. circa prin. Paul. Cast. in l. ex facto. §. penult. ff. ad Trebel. & Dec. consi. 511.

Conclusio CLXIX.

AGens ad pœnam debet probare se ex sua parte impleuisse id ad quod tenebatur alioquin repellēdus esset & hoc procedit siue sit pœna legalis vel conuentionalis. Alex. cōsi. 212. in 2. vol. vel quia liquida debet esse causa vt pœna petatur. Bald. in cap. 1. in tit. qui. domi. pro feu. per l. in testamēto in prī. ff. de condit. & demonstr. & is qui obseruat contractū ex sua parte potest ad pœnam agere contra eum qui nō obseruauit: verum contraueniendo non potest ille ad pœnam agere quia non debet vtrumque consequi scilicet & agere ad pœnam: & contrauenire, poterit quidem vel contraueni re vel pœnam petere. l. rescriptū. §. si pacto. ff. de pact. Decius consi. 380. Alex. in l. semel mora. ff. solut. matrim. & vbi pœnæ petitio admittitur liquidissima probatio eorum quæ adducuntur fieri debet, & neque per coniecturas sufficeret probare. Alex. consi. 33. in 2. vol.

Conclusio CLXX.

TEstator si filium instituit hæredem & si moriatur sine liberis Titium substituit si hæres non filium sed nepotē & sic filium ex suo filio reliquerit, cessabit ea substitutio, atque per nepotem excludetur substitutus: nam quoties testator dispositiuè de filijs loquitur, appellatione filiorum & nepotes continentur. l. Lucius. ff. de hæred. inst. Bar. in l. Gallus. §. instituens. ff. de liberis & posthu. Dec. consi. 391.

Conclusio CLXXI.

LEgatum sub conditione relictum etiam à patre filio factum non trāsmittitur etiā ad liberos ipsius filij si filius decedat pendente conditione. Alex. in l. cùm quidam. C. de impu. vnde est q si testator relinquat aliquid suo nepoti, & adijciat q si decesserit sine liberis q reuertatur ad suum hęredem, si interim hæres moriatur non fiet trāsmissio ad hæredem ipsius hæredis vniuersalis: non enim fiet transmissio ad hęredē si decedat pendente conditione. Bald. in l. in causa ij. §. Pomponius. ff. de minor. Ias. in l. j. nu. 94. ff. de leg. j. Item & legatum relictū sub die mortis non trāsmittitur ad hęredē legatarij si legatarius interim decedat ante purificatam conditionem legati. l. j. §. dies. ff. de cond. & demon. Decius cōsi. 417. Pendentia enim conditionis etiam in filio impedit trāsmissionem vt per Ias. in eo loco. nu. 93.

Conclusio CLXXII.

SI in vno instrumento plures res vendantur & cuiq; rei est pretium constitutum, videntur plures vēditiones ex quo cuique rei pretium est constitutum. l. cùm eiusdem. §. si plura. ff. de ędilitio edicto. Non tamen posset habere locū remedium. l. ij. C. de resc. vend. si emptor dicat se læsum circa vnā rem quia dicet venditor se eam rem non vendidisse, nisi cū alijs. Ias. in l. scire debemus. ff. de verb. obl. Quod si plures res vnico pretio venditę essent, & tunc vnus contractus iudicaretur. Dec. consi. 344. & consi. 421. Boer. decis. 253.

Conclusio CLXXIII.

SOcietas ex communicatione fructuum non præsumitur. fructuum enim communicatio non facit q propterea sit communicata proprietas ipsorum bonorum. Salic. in l. si patruus. C. com. vtriusque iudi. Deci. consi. 425. & neque inducitur societas bonorum ex eo q debeant viuere communiter. Dec. consi. 442. nu. 25. & 32.

Conclusio CLXXIIII.

QVi non potest alienare non potest pati q præscriptio in prę iudicium alterius sequatur quia præscriptio est alienatio. l. alienationis. ff. de verbor. signif. Iac. Aluar. in cap. 1. §. hoc quoq;. de succes. feud. & sicuti expressa alienatio alteri nō nocet, ita nec tacita quę resultat ex præscriptione & q causatur ex negligentia alterius. Dec. consi. 445. nu. 28.

Con:lu

Universidad de Deusto
Biblioteca

Conclusio CLXXV.

TEstes deponentes de confessione facta à creditore cùm tamen articulatum fuisset de vera numeratione de qua testes non deponunt dicuntur deponere extra articulata & non probant. Quod si articulatum fuisset de confessione & de qua testes etiam deponunt bene probarent. Alex. cõs. 25. nu. 1. in 2. parte & cons. 179. parte 2.

Conclusio CLXXVI.

HOmicidiũ perpetratũ ab aliquo & quod incontinẽti factum fuit, & cum debita proportione armorum intelligitur factũ ad defensionem, & nõ ad vindictam nisi de cõtrario constaret. & ratio est, quia id quod fit incontinenti debet præsumi factum licitè & ad repellendum offendentem. l. merito. ff. pro socio Ang. in §. ius autem vers. quartum inst. de iure natural. Deci. con. 459. & 469.

Conclusio CLXXVII.

EXactores publici q exigũt pecunias à debitorib. dñt eã in florenos redigere, nec florenos in pecuniã p l. vnicã de auri publici pſectutorib. lib. 10. C. & ibi Bar. & alij ex quo datur intelligi q pecuniam quã illi exactores recipiunt debent eã reddere in ſpecie in qua eam pecuniam receperunt. cùm tantummodo eius pecunię cuſtodiam habeãt & in depoſitum eã ſuſcipiant & neque poſſunt officiales talem pecuniam publicam mutuo dare nec etiam eam pecuniam in eorum vtilitatem conuertere. l. 1 & ibi Bar. & alij. de his qui ex publi. ratio. & in l. 2. d. lib. 11. C. & Deci. conſ. 477. nu. 9. & hæc procedunt vbi exactor ille incontinenti tenetur pecuniam fiſco reſtituere: tunc enim non poteſt pecuniam dare mutuo cùm eam teneatur ad votum principis reddere. & ita ea l. 1. de auri publici. intelligitur. & ſic ad eam pecuniã exactam reddẽdam in ſpecie videntur obligari: ſecus ſi ad tempus illis permiſſum ſit eam cuſtodire & reddere ad tempus: quia tunc poſſunt eam pecuniam dare mutuo. Deci. conſ. 6. & j. dec. 393.

Conclusio CLXXVIII.

FIdeicommiſſum quoties familiæ relinquitur ſi ſuperſint defuncto frater & filius alterius fratris præmortui frater ſolus ſuccedet excluſo nepote filio fratris & ſic non inſimul concurrunt frater & alterius fratris filius. Bal. in l. cum filio. §. in fideicõmiſſo. ff. de leg. 2. & hanc opinionem de iure aſſerit in l. ſi auia. nu. 6. C. de ædilitio edict. in hoc enim fideicõmiſſo vocantur proximiores teſtatori & non concurrũt auunculi cum filiis fratrum ga auunculus proximior eſt quã nepos & filius alteri⁹ fratris. l. auũculo. C. de ſuis & leg. hær. & cùm agitur de ſucceſſione legali bene verum eſt quod auunculus cum filio fratris præmortui ſuccedit vna cũ auunculo per authen. ceſſante. C. de ſuis & leg. her. & per eum titulum vt fratrum filij. ſed quando agitur de ſucceſſione ex diſpoſitiõe teſtatoris & ſic de titulo hęreditario proximior debet admitti Deci. conſ. 478. & 480. & j. conſil. in legato enim quod familiæ relinquitur, qui ſunt proximiores ſuccedunt gradatim. Deci. eo conſ. 1.

Conclusio CLXXIX.

DOnatio facta de omnibus bonis ſimpliciter refertur ſolum ad bona præſentia & ſolùm intelligitur de omnib⁹ bonis. l. fi. §. 1. ff. de leg. 2. Decius conſ. 488.

Conclusio CLXXX.

SI teſtator quatuor filios habens eos hęredes inſtituit ſubſtituendo hoc modo vt ſi aliqui moriãtur ſine liberis vult quod alij ſuccedant & ſic ſucceſſiue de vno ad alterum & ad vltimum teſtatore mortuo tres filij mortui ſunt cũ liberis nouiſſime vltimus mortuus eſt ſine liberis: dicendũ erit ſubſtitutionem ceſſare & defeciſſe & neque nepotes qui ſunt filij fratrum iam defunctorum ſuccedent in vim ſubſtitutiõis quæ iam expirauit eo tẽpore quo ille vltimus mortuus eſt, cùm iam alij præmortui eſſent & ſic tẽpore ſuæ mortis nullum fratrem habebat: quare illi nepotes ſuccedent illi patruo ab inteſtato: ſi ille nullum teſtamentum fecerit: quantũ autem pertinet ad fratres alios iam defunctos res clara eſt quod defecerit conditio vt qui liberos haberent.

Conclusio CLXXXI.

MAritus ſi nomine vxoris rem emerit marito tamen eſt tradita poſſeſſio rei emptæ & non vxori, ipſe maritus dicetur verus dominus & emptor & nomen vxoris cẽſetur ibi appoſitum ſimulatè. l. multum intereſt. C. ſi quis alteri vel ſibi. Deci. conſ. 545. nu. 16.

Conclusio CLXXXII.

TEſtator quendam inſtituit hæredem & eum grauauit vt fratribus teſtatoris hęreditatem reſtituat quos ſubſtituit, & erãt tres fratres eo tempore: demum vnus ex fratrib⁹ moritur relicto filio ex ſe: heres tandẽ moritur relictis duobus fratribus ipſius teſtatoris & filio alterius fratris qui iam mortuus erat ſi quæratur nunc an filius defuncti fratris teſtatoris admittatur ad ipſam ſubſtitutionem vnà cũ patruis, dicendum erit quod non: & ſoli fratres qui nunc reperiũtur admittẽtur ad eam ſubſtitutionem excluſo filio alterius fratris iam premortui. Iaſ. in l. qui liberis. §. hæc verba. num. 4. ff. de vulga. & in hoc fideicommiſſo vbi agitur de ſucceſſione ex diſpoſitione teſtatoris filius fratris non ſubintrat locum ſui patris, ſed ſolùm in legali ſucceſſione. Dec. conſ. 481. nu. 9. & conſ. 1.

Conclusio CLXXXIII.

ATtentata non reparantur quando ſententia executioni demandatur poſt tempus datũ ad appellandum ẽtſi demum impetratæ fuerint literæ reſtitutionis in integrũ aduerſus lapſum fatalij, nam q̃s petitur reſtitutio in integrum poſt executionem iam factam illa impediet quidem in poſterum ne fiat: ſed nõ quòd reuocet iam factam. Fran. Marc. dec. 53. in 2. parte.

Conclusio CLXXXIIII.

COniunx conuolando ad ſecunda vota non ſolam tenet reſeruare filijs primi matrimonij ea q̃ accepit & habuit à ſuo p̃defuncto coniuge ſed & ea quæ illi ſunt donata ab extraneo in contractu ipſius matrimonij qui extraneus ſi ambobus coniungibus donationes alicuius rei fecerit vno demum mortuo relictis liberis illa res donata reſeruanda erit. l. generaliter. C. de ſecund. nupt. Franc. Marc. deciſ. 76. & Io. Nicol. in d. l. generaliter. nu. 50. Quod ſi extraneus dederit aliquid vxori viri contemplatione aut è contrario: tale lucrum eſt illius cuius contemplatione illa res donata erit. Io. Nicol. in d. l. generaliter. nu. 51. cum aliis.

Conclusio CLXXXV.

POſſeſſio probari poterit per vnum actum collationis vel preſentationis & ſufficiet vnus actus collationis vel præſentationis ad acquirendam quaſi poſſeſſionem, dum tamẽ talis collatio vel preſentatio fuerit immediata. c. cùm de beneficio de prębendis in 6. Franc. Marc. dec. 109. & ille qui vltimo loco preſentauit dicitur eſſe in poſſeſſione, dum tamẽ illa preſentatio ſit facta bona fide & quod admiſſa fuerit & preſentatus fuerit in poſſeſſione. Decius conſ. 124.

Conclusio CLXXXVI.

FRater inſtituens fratrem ſuum & filios fratris ad hæreditatem illius teſtatoris admittẽtur & fratres & eius filij inſimul & non ordine ſucceſſiuo. frater tamen habebit dimidiam hæreditatis, & eius filij etiam dimidiam. de Anch. in c. Rainaldus de teſtamentis. Iaſ. in l. Gallus. §. quidam rectè. nu. 22. 23. & 24. ff. de libe. & poſthu. Idem ſi teſtator hęredi inſtituto ſubſtituat ſuum fratrem & filios eius. d. fratris & ſuccedet frater ex vna parte & eius filij ex alia. Alex. conſ. 22. num. 6. part. 3. & Soc. conſ. 51. nu. 14. par. 5.

Conclusio CLXXXVII.

VXor relicta domina & vſufructuaria filio hęrede inſtituto extraneo quãtum ad partem filij conſequetur ſolùm alimenta: quantum verò ad extraneum habebit integrum vſumfructum. Barto. in l. Titia. §. Titia. ff. de lega. 2. Socin. in l. cùm auus. ff. de condition. & demonſtratio. verſiculo 7. infertur.

Conclusio CLXXXVIII.

SI plures ſint domini directi à quibus aliquis tenet rem in emphytheoſim & illa res vendatur & alter ex dominis conſenſerit venditioni petieritque ius ſuum & laudimium pro ſua parte: alter verò ex dominis directis vult rem retinere iure prælationis & petit partem æſtimari quæ ab alio tenetur, talis dominus debebit audiri & iure prælationis poterit eam partem retinere quam venditor habet pro indiuiſo & alter conſors non poterit impedire quo minus iure retẽtionis vtatur quo ad ſuam partem quam habet pro indiuiſo cum alio domino. eſt deciſio quam ponit Oldrad. conſ. 34.

Conclusio CLXXXIX.

SIauus moriatur relictis quinque nepotibus ex filio premortuo, legitima omnium eorum erit ſemis: quia illi veniunt

veniunt in eorum perſona propterea quilibet debet ſuam partem habere quando ſcilicet nulli alij extant liberi nec alij nepotes ipſi auo. Sali. & Iaſ. in authẽ. nouiſſima. C. de inof. teſta. nu. 51. & Alex. conſ. 63. in ij. vol.

Conclusio CXC.

SI quis moriatur relictis duobus filiis ex ſe & nepotibus ex alio filio premortuo, legitima eorum erit triens & illi nepotes pro vno habentur repræſentando perſonam eorum patris, & in ſtirpes ſuccedent illi nepotes. §. cùm filius. inſti. de hæred. quæ ab inteſta. in Iaſ. in d. auth. nouiſſima.

Conclusio CXCI.

SI quis moriatur nullis relictis liberis ſed ſolum nepotibus ex vno filio & nepotibus ex alio filio eorum legitima erit triens & ſuccedunt in ſtirpes & non in capita. Iaſ. in ea auth. nouiſſima. & ſic medietas illius trientis pertinebit ad nepotes ex vno filio & ad alios nepotes ex alio filio. Iaſ. in eo loco.

Conclusio CXCII.

PAter in cõtractu ſui filij, illi dedit donatiõ e propter nuptias certam partem bonorum ſuorum Hic filius ex ſuo matrimonio filiã habuit demum moritur filius relicta filia quę illi ſuccedit excluſo ſuo auo, cùm prima cauſa ſit ſuorũ, ſi demũ filia moriatur relicta ſua matre & auo, mater ei ſuccedet auo excluſo cùm ſit proximior, authẽ. defuncto. C. ad Tertul. Oldradus conſil. 110.

Conclusio CXCIII.

PRocurator qui conſtitutus eſt cum poteſtate ſubſtituẽdi ſi ſemel ſubſtituerit finita erit illius poteſtas ſubſtituendi & reuocandi ſubſtitutum: nam tunc bene poſſet reuocare dummodo fiat talis reuocatio ante litem conteſtatam. Oldradus conſ. 130. nu. 2. quia poſt litem conteſtatam nõ poſſet ſubſtituens ſubſtitutum reuocare.

Conclusio CXCIIII.

PRocurator ſemel conſtitutus, & qui in vim mandati iam in iudicio eſt litem conteſtatus per mortem domini cõſtituentis qui demũ mortuus eſt non cẽſetur reuocatus nec propterea expirat illius poteſtas. l. nulla. C. de procur. Oldra. con. 130. nu. 3. Si tamen procurator alterũ ſubſtituens moriatur pec mortem illius ſubſtituentis expirat poteſtas ſubſtituti. Oldradus ibi. Verum ea. l. nulla, ex ſtylo curia. nõ habet locum quia hæres defuncti vocandus eſt Boe. deci. 285. n. 7.

Conclusio CXCV.

PRocuratores plures ſi dati ſint etiã ſine clauſula quod vnus ſine altero agere poſſit, vn⁹ ſolus poterit agere: nã quando plures procuratores ſimpliciter conſtituuntur quilibet inſolidum videtur conſtitui. c. non iniuſtè & ibi. glo. de procurat. Oldrad. conſ. 130. & occupantis fit melior conditio gl. in d. c. non iniuſtè.

Conclusio CXCVI.

IVdex admittendo appellationem etiam ab interlocutoria non põt ampliius de cauſa cognoſcere. c. cum appellationibus. de appella. in 6. etiam quamuis vellet procedere de cõſenſu partium Soci. conſ. 21. nu. 1. in 4. vol. vel ſi iudex detulerit appellationi non poterit demum etiã de conſenſu partium in ea cauſa cognoſcere niſi per iudicem appellationis cauſa illi remittatur. eſt additio ſuper Panor. in c. ſuper eo in j. de appella.

Conclusio CXCVII.

TEſtamentum illud corruit & efficitur caducũ quod ſub hac forma verborum conceptũ eſt, nempe ſi teſtator aliquem fecerit hæredem & ſi moriatur ſine liberis Titiũ ſubſtituit, & Titio Caiũ: euenit viuente teſtatore hæres moritur relictis liberis primus ſubſtitutus etiam moritur & tandem teſtator liberis: ab ipſo hęrede ſuperſtitibus & relicto alio ſubſtituto. hoc enim caſu tale teſtamentum caducũ reddet & neq; liberi ex ipſo hærede ſuccedent quia cùm pater eorũ mortuus eſt vt qui mortuus ſit viuente teſtatore nondũ erat hęres: ſed nec ſecundo ſubſtitutus ſuccedet quia hæres non eſt mortuus ſine liberis: quare venientes ab inteſtato illi ſuccedent. ita Oldrad. conſ. 141.

Conclusio CXCVIII.

CLauſula codicillaris operatur hunc effectũ vt venientes ab inteſtato cogantur reſtituere hæreditatem hæredi ſcripto qui tanquã grauati poterunt detrahere quartã Trebelliã. Oldrad. conſ. 171. nu. 18. Decius conſ. 279. nu. 2. Iaſ. in l. ſi filius qui in poteſtate nu. 13. ff. de liber. & poſth.

Conclusio CXCIX.

FIlius ſi aliquid ſibi debeatur à patre occaſione maternæ ſucceſſionis id ab hæredibus patris poterit petere quantumuis pater in ſuo teſtamento illo filio relinquendo legitimã dixerit quòd nihil aliud ille filius poſſit petere: eo enim non obſtante petet quod ſibi debetur ex bonis maternis. Oldrad. conſ. 297.

Conclusio CC.

IVdex recuſatus quantum ad cognitionem negotij principalis eſt ligatus poſteaquã illi recuſatio propoſita fuit: ſed non eſt ligata eius iuriſdictio quantum ad coactionem arbitrorum. Oldrad. conſ. 303.

Conclusio CCI.

TEſtibus duobus deponẽtibus ſuper negatiua in delictis ad defenſionem, plus creditur quam duobus affirmatiua in delictis deponentibus ad ea delicta probanda. gloſſ. in c. clericum. 81. diſt. Franc. Marc. deci. 286. in 2. part.

Conclusio CCII.

TErtius comparẽs in iudicio & qui petit ſe iungi proceſſui qui agit inter aliquos debet iungi in eo ſtatu in quo eſt proceſſus & ſic poterit proſequi inſtantiam inchoatam in eo ſtatu in quo ipſum proceſſum inuenit, & ſi tum ſit iã conteſtata non debebit de nouo conteſtari & ſi teſtes ſint publicati ſuper eiſdem articulis aut directè contrarijs non debebit admitti. Innoc. in c. cùm ſuper. de re iudica. & Franc. Marc. queſt. 318. omnes enim quorum intereſt durãte cauſa debent venire ad cauſam & admittuntur in ſtatu in quo eam inueniunt. Oldrad. conſ. 255.

Conclusio CCIII.

CApitalis inimicitia oritur quoties crimẽ capitale vel grue deducitur contra aliquem per viam accuſationis. l. q cum natu maior. ff. de bonis dam. l. 3. §. fin. de adi. lega. Franc. Marc. quæſtione 324. & etiam cùm crimen deducitur per viam exceptionis in ſpecie c. preſentium. de teſt. in 6. Mar. in eo loco.

Conclusio CCIIII.

INimicitia leuis repellit iudicem vt ſuſpectum quæ inimicitia per coniecturas probari poteſt. Bald. & Paul. Caſtr. in l. liberi. C. de inof. teſt. Si tamen proponãtur recuſationes contra iudices & non probentur licet illi iudices ſint prenotati propter eas recuſationes: tamen non propterea abſtinebunt: ſed cognoſcent de cauſa. Franc. Marc. q. 324.

Conclusio CCV.

FIdeiuſſor qui pro aliquo fideiuſſit de iudicato ſoluendo lata ſententia, & ſi ab ea fuerit appellatum expirabit cautio illius fideiuſſoris: non enim tenetur fideiuſſor qui acceptus fuit in prima inſtantia, de eo quod iudicabitur in cauſa appellationis: poſt enim ſentẽtiam latam expirat ea cautio. l. cùm apud. ff. iud. ſolui. & hoc procedit ſiue prima ſententia fuerit abſolutoria ſiue cõdẽnatoria. Bart. & alij ĩd. l. cũ apud, niſi dictũ eſſet q̃ ille fideiuſſor ſemper teneretur vel ſe obligaret in omnem cauſam. Franc. Marc. dec. 357.

Conclusio CCVI.

SI is qui in teſtem productus eſt in ſua depoſitione aliquid confiteatur productus non poteſt petere talem teſtem cõdemnari ex tali confeſſione facta in ipſa depoſitione: quia ille vt teſtis depoſuit & non vt pars: & ſic talis teſtis ex confeſſione facta in ſua depoſitione non poteſt condemnari. c. cùm dilectus. de ordi. cog. Franc. Marc. dec. 439.

Conclusio CCVII.

QVoties partus aditus eſt extra domum mariti, & ab alia muliere quam ab vxore, tunc probatio q̃ eſt filius eſt difficilis, & neque dicto mulieris ſtandum erit quæ aſſerit talem filium fuiſſe ab eo progenitum & licet probetur quod quis fecit lactare talem partum, non per hoc ille videtur talẽ partum vt ſuum cognoſcere, & ſic alia erunt probanda. ita Franc. Marc. dec. 457.

Conclusio CCVIII.

MErcatores dum ſunt in loco nundinarum non poſſunt capi pro repreſalijs: ſed bene dum ſunt in itinere eũdo & redeundo. Franc. Marc. dec. 415.

Conclusio CCIX.

RENunciatio hæreditatis iam quæſitę facta etiam in contractu matrimonij, & ẽt à maiore 25. annis reuocatur p ſuperuenientiam liberorum per l. ſi vnquam. C. de reuoca. donationib. quæ res locum habet in donatione hæreditatis iã quæſitę. ita Moderni in tract. de donationib. factis. numer.

Universidad de Deusto
Biblioteca

41. illa tamen lex non habet locum in renunciatione quam mater facit secundum dispositionem c. quamuis pactum. de pactis. libr. 6. quia videtur facta ex causa, & propter dotem constitutam: & nō habet etiam locum in donatione ob causam. Decius consil. 181. & Alexand. consilio 29. numero 9. part. 3.

Conclusio CCXX.

TVtor cogitur respondere positionibus traditis contra pupillum & respondendo si aliquid fateatur, talis confessio pupillo præiudicat. ita Franc. Marc. decis. 520.

Conclusio CCXXI.

DOnatio reuocari potest vbi modus in ea positus nō seruatur, vel etiam si conditio in ea donatione posita nō seruetur, ea donatio reuocari etiam potest. l. j. C. de dona. quę sub modo. capi. verum de condi. oppos. Petr. de Anch. consilio 197.

Conclusio CCXXII.

LIber rationum thesaurariorum & aliorum qui habent officium de publico facit plenam fidem tam pro quàm contra: cum illi habeant officium de publico l. quædam §. nūmularios. & ibi doct. ff. de eden. Franc. Marcus decis. 520.

Conclusio CCXXIII.

QVoties petitur vt quis edat librum suum rationum, potest ille petens interrogari an velit stare illo libro tam pro quam contra: & talis petens illi interrogationi tenetur respondere. ita Franc. Marc. decis. 520.

Conclusio CCXXIIII.

SIcausa aliqua committatur curiæ alicui supremę quæ aliàs non poterat de tali causa cognoscere, vt quæ non esset de sua cognitione ea curia cognoscet vt delegata à principe: & licet ea procedat vt delegata non tamen ab eius arrestis licebit appellare licèt alias à delegato ad delegantem permissa sit appellatio. Nam eo casu quo aliqua cognitio datur curiæ supremę competit ea iurisdictio vt vniuersis & vt collegio, & non vt singulis: propterea appellatio prohibita est vt curia reseruat semper suā authoritatem quam princeps delegando & committendo non censetur infringere. l. j. ff. à quo appell. non sit. Fran. Marc. dec. 535.

Conclusio CCXXV.

ALueus fluminis si mutetur de vno loco in quo quis habet ius aliquod & mutetur ille alueus in alium locum, ius illud quod habebat ille perditur: quia alueo mutato & sic loco mutato mutatur & sic perditur ius illud. Bal. in rubr. de rerum diui. ff. verum si alueus in suum locum redeat & reuertatur, ille dominus suum ius recuperabit. Franc. Marc. dec. 341.

Conclusio CCXXVI.

PRocurator constitutus ad negotia etiam extraiudicialia potest cogi rationem reddere de administratis per eum cùm actio mandati sit generalis & sic ad reddēdum computum potest cogi ille procurator. Franc. Marc. dec. 572.

Conclusio CCXXVII.

ATtentata non habent locum in causa matrimoniali & ideo si lite pendente in causa matrimoniali cōtrahatur matrimonium cum alio vel cum alia non contrahitur vitiū litigiosi, nec locum habet remedium attentati: sed totum dependet ex futuro euentu. Franc. Marc. dec. 713. & 749.

Conclusio CCXXVIII.

MAtrimonialis causa non potest tractari coram arbitris, nec in ea causa matrimoniali transigi potest. nec compromitti. capitu. final. & ibi gloss. de transact. per iudicem discretum discuti debet. d. c. fi. & ibi gl. & hoc propter causæ arduitatem Franc. Marc. deci. 753.

Conclusio CCXXIX.

INterrogatoria quæ sapiunt negotium principale fieri non debent, nam ea quæ tangunt negotium principale, debent fieri per modum positionum & non per modum interrogatoriorum. Panormit. in capitul. penulti. de iurament. calumniæ. Franc. Marc. dec. 739. & nec copia earum parti debet dari. Iaſ. in l. j. nu. 16. ff. si cert. pet.

Conclusio CCXXX.

QVis non tenetur respondere positioni criminosæ per quam delictū aut periurium aut turpitudo detegi possit. gloss. Bar. & Alexan. in l. qui iurasse. §. si pater. ff. de iureiu. sed nec positioni captiosæ quis tenetur respondere ne quis respondendo in laqueum incidat. Iaſ. in l. penultim. C. de pactis. & nec etiam positioni criminosæ de delicto tertij: sed & nec articulis obiectionalibus respondēdum est. Verum pars producens debet admitti ad probandum absque eo quòd quis illis teneatur respondere. Franc. Marc. decis. 789.

Conclusio CCXXXI.

FIdeiussor de representando aliquem rei m si ille reus aufugerit & demum ex eodem crimine captus fuerit & in carcerē remissus, talis fideiussor liberatus erit: si vero ex alio crimine quod cōmisit, fuerit captus & in carcerem missus, non liberatus erit fideiussor, sed tunc ille fideiussor debet coram iudice protestari q̄ ipse debet haberi actū verè reum ipsum præsentaret ex eo q̄ iam detentus est: hoc enim facto, & ita facta declaratione nō amplius tenebitur quamuis demum reus ipse aufugerit & si reus principalis ante moram mortuus fuerit, liberabitur etiā fideiussor. l. si decesserit. ff. qui satisd. cogantur. Franc. Marc. decis. 797. & talis fideiussor de representando si simpliciter fideiusserit liberabitur semel facta presentatione. Quod si fideiusserit de representando quoties curiæ placuerit, tunc post sententiam tenebitur: verum post secundam præsentationem liberaretur & hæc fuit opinio Ioann. Andr. super Speculatorem in titul. de accusa. §. sequitur, super verbo, exceptionem. & Roma. in l. ij. §. in fideiussorem. ff. qui satisdar. cogantur. & Franc. Marcus in ea decis.

Conclusio CCXXXII.

REconuentio in causa criminali locum habet quando cō uentus reaccusat de maiori crimine vel quādo persequitur suam iniuriam vel suorum. l. j. l. negando. C. qui accusa. non possunt. & hoc ante litem contestatam, nam post non licet. l. adulterium. C. ad l. Iuliam de adult. & in illis casibus in quibus conceditur reconuentio ex causa criminali debet ea fieri coram iudice ordinario vtriusque causæ & vtriusque partis & qui sit iudex competens aliàs secus. Franc. Marcus decis. 903.

Conclusio CCXXXIII.

MAtrimoniū non contrahitur ex his verbis, accipitis, vos pro vero sponso ac sponsa, quamuis alter alteri respondeat quod sic: & quamuis demum sese deosculentur & bibāt nomine matrimonij: vel quamuis ꝫhentes ita dicūt bibamus in nomine matrimonij. ꝓpter enim hęc verba nō completur matrimonium, ita Collectarius in c. ex parte, circa finem. de sponſ. & matrimon. illud enim bibere non inducit matrimonium vbi non est, Bart. Cæpola consil. 4. numer. 5. & consil. 6. in fine. & ibi inquit ea verba, bibamus pro matrimonio, solùm veniunt ad declarationem præcedentium sponsaliorum, idem tenet Franc. Marcus dec. 757. contrahitur enim matrimonium per consensum partium. & ad declarandum eum cōsensum verba sunt necessaria ex quibus verbis conceptis de præsenti demonstrat talis consensus. c. tuæ & c. penult. de sponſa. & matr.

Conclusio CCXXXIIII.

VBi donatio est perfecta donans postea non potest pacta aliqua vel conditiones super ea adponere. l. perfecta. C. de dona. quæ sub modo. de Anchar. conſ. 197.

Conclusio CCXXXV.

LEgatum relictum ad aliquam piam causam si non potest impleri vt est relictum, debet conuerti in aliam piam causam & neque debet cedere in vtilitatem hæredis. l. legatum ciuitati. ff. de vſu & vſufruct. lega. nam quoties legatum non potest impleri eo modo quo testator instit, debet illud conuerti in aliam piā causam. Iaſ. in Lapud Iulianum. §. constat. ff. de leg. 1. nu. 19. de Anch. conſ. 197. in fi.

Conclusio CCXXXVI.

ALienatione prohibita venit ea quæ est voluntaria & nō ea quæ fit ex necessitate & quæ fit necessario seu quę est necessaria. l. penultim. §. j. ff. de legat. ij. de Ancharano consilio 371.

Conclusio CCXXXVII.

SIsocietas inter aliquos contracta fuerit per triennium dato quòd fuerit pecunia & conuentum vt durāte triennio repeti non possit: si eo triennio pendente alter ex socijs moriatur, hæredes illius eam pecuniam quę ad defunctum pertinebat poterunt repetere: quia cessante causa dilationis, & ea dilatio debet cessare. l. à filia. §. final. ff. ad Trebel. de Anch. conſ. 344. & Decius conſ. 213.

Conclusio CCXXXVIII.

PActum de non alienando posito in aliquo contractu à contrahentibus non impedit dominij trāslationem. §. si ita stipulatus. ff. de verbo. obligatio. l. si sterilis. §. si tibi. ff. de actio. empti. competit tamen actio ad interesse. quod procedit etiamsi à contrahentibus bona adhuc essent expresse obligata.

obligata. Sal. in l. ea lege. C. de condi. ob causam. nu. 7. & ampliatur etiamsi pœna esset apposita in prohibitione alienationis ꝓtra alienātē. Bal. in l. vnica, C. de his q̄ pœnæ nomine: nisi in ꝓtractu & per pactū expressum diceretur quod nullo modo res alienari posset: q̄a impediretur dominij translatio. Ita Chaſſ. in consuet. Burgund. in ti. des censes, in §. 3. in prin. & si aduient. nu. 9. & ibi ponit aliàs limitationes & eam conclusionem dicit esse veritatem.

Conclusio CCXXXIX.

MInor qui iureiurando se asserit maiorem in aliquo contractu, non potest petere rescissionem contractus beneficio restitutionis in integrum: & suo mendacio puniendus est. l. si alterius. C. si minor se maiorem dixerit: quæ lex excludit eum iurantem se maiorem à beneficio restitutionis, vt non possit allegare nullitatem contractus. poterit quidem allegare contractum nullum ratione solemnitatis omissæ, si fortè ex statuto aliqua requiratur, vel ex alio iure quod maioribus potest competere. d. l. si alterius. Ludoui. Roman. consilio 12.

Conclusio CCXL.

ACtus qui nullus est propter defectum alterius solemnitatis requisitæ in fauorem certæ & determinatæ personæ, & quæ illius fauorem respicit, poterit de eiusdem cōsensu superuenienti ratificari & confirmari, secundum doctrinam Bart. in l. j. §. sed si filius. ff. de legat. 3. vel etiam actus qui de se nullus est propter aliquod impedimentum quod non durat perpetuò, cessante impedimento per nouum consensum poterit ratificari & approbari. l. j. & ij. C. si maior factus. Actus verò nullus propter defectum formæ vel solemnitatis, quæ non respicit fauorem certæ personæ, non poterit validari ex consensu superuenienti. Inno. in c. dudum. de rebus eccles. non alienan. vel etiam actus qui nullus est propter aliquod impedimentum quod continuò durat, non potest per nouum consensum ratificari. Roma. consil. 54. Actus tamen qui nullus est, potest ratificari vt valeat prout nunc à tempore ratificationis. Decius consi. 367. nu. 4.

Conclusio CCXLI.

ADultus potest ratificare venditionem suorum bonorum factam à suo tutore sine decreto, quamuis ea alienatio sit de se nulla, vt quæ sine decreto facta fuerit, eam tamen ipse maior factus potest approbare & ratificare. l. ij. C. si maior factus rem. Roma. consi. 54.

Conclusio CCXLII.

HAeredes plures instituti & grauati restituere hæreditatem quilibet eorum hæredum (si sint plures) poterit detrahere Trebellianicam die restitutionis adueniente ex ea parte quæ ad quemlibet peruenit. Chaſſan. consil. 681. Dec. consilio 135. num. 2. Alex. consil. 43. num 4. volumin. 2. & si sint tres hæredes quilibet ex illis detrahet suam Trebellianicam. Ludoui. Roman. consilio 18. & Decius consilio 452. in princip.

Conclusio CCXLIII.

CReditor si apud plures possessores reperiat bona sibi obligata extare, poterit agere cōtra quemlibet insolidū: & quemlibet eligere poterit, nec habet ille qui cōuentus est facultatem aliquid opponendi. l. creditoris arbitrio. C. de distra. pigno. Roma. consil. 128. Quod procedit vbi ille agit ex expressa hypotheca: secus si ex tacita: quia tunc solùm pro rata bonorum quæ possident possessores agendum esset. Io. de Platea in L fin. de debito. ciui. libr. 11. C. & ibi etiam Rebuf.

Conclusio CCXLIIII.

SVbstitutus per fideicommissum alicui pupillo non priuatur substitutione, quamuis illi pupillo tutorem non petierit. l. credendum. §. hoc autem. ff. qui petant tutores. Roman. consilio 221. quòd si intra annum, vel paulò post annum pupillo viuenti substitutus tutorem non petierit, priuandus esset sicuti & ipsa mater esset priuanda. l. sciant. C. de legitim. hæred. Roma. in illis locis.

Conclusio CCXLV.

LIcet mulier transiens ad secunda vota teneatur reseruare filijs primi matrimonij omnia ea q̄ habuit à suo prædefuncto viro: priuata est enim ea mulier proprietate omnis largitatis quæ à viro ad eam peruenerat, siue ex donatione propter nuptias, vel ex testamento, mortis causa donatione, vel alio quolibet titulo. §. si verò expectet. in authent. de non eligen. secund. nuben. non tamen priuabitur mulier pertrā situm ad secunda vota proprietate earum rerum quæ sibi donatæ fuere contemplatione suii viri. ea enim remanebunt penes ipsam mulierem, & neque filijs primi matrimonij sunt reseruanda. Ludouicus Roman. consilio 405. & Ioan. de Ripa. in l. fœminæ. num. 26. C. de secund. nupt. & Boer. decisio. 250. num. 3.

Conclusio CCXLVI.

PRomissio seu obligatio à muliere vxorata pro suo marito facta in causam publicam, vel pro fisco, non valet: & contra talem obligationem mulier ipsa iuuabitur Velleiano. authent. si qua mulier. C. ad Velleianum. Cœpola. consilib. 27.

Conclusio CCXLVII.

MVlier quæ aliquid soluit pro suo marito vt eum à carceribus liberet, etiamsi de sua dote soluerit, non poterit demum illud repetere, nam licet mulier pro suo marito non possit se obligare etiam erga filium, vt dictum fuit, tamen si iam soluerit, non repetet contra eum cui iam soluit, sed nec contra maritum. l. quamuis. ff. soluto matr.

Conclusio CCXLVIII.

TEstator pater instituens filium sum hęredem, & eius filios, videtur eos instituisse ordine successiuo, vt primò scilicet filius admittatur ad eius patris hæreditatem, & demum post illius mortem sui filij admittentur, & hæc operatur ordo necessitatis, & charitatis. doct. in l. Gallus. §. quidam rectè. ff. de liberis & posthum. vbi autem testator instituisset suum fratrem, aut alium extraneum instituisset hæredem, & eius filios, & tunc insimul vocarentur & non ordine successiuo, quia hic cessat ordo charitatis & necessitatis, quæ necessitas facit vt prius filius testatoris admittatur quàm ipsius filij qui sunt nepotes ipsi testatori, cùm ergo in posteriori casu cesset ordo necessitatis, quantumuis ordo charitatis videatur hoc suadere in fratre instituto, & eius filiis institutis, tamen omnes vocantur ad hæreditatem, & hanc opinionem verissimam esse testatur Cœpola consil. 52. fiétque inter fratrem cohęredem institutum à fratre, & eius filios insimul cohæredes institutos, diuisio hæreditatis, vt frater cohæres vnam partem habeat, & eius filij cohęredes alteram partem, quia natura copulæ ea est, vt diuidat. ita Cœpola vbi suprà, & eam communem esse opinionem asserit Decius consi. 205. & consilio 243. & Bocrius deci. 165. numero sexto, Alexand. consil. vigesimosecundo part. tertia & Socinus, consilio quadragesimonono, pri. volum. & eo casu filij fratris qui tunc sunt in rerum natura, succedent: alij verò qui nondum sunt nati, non succedunt, cùm ea institutio sit pura. Decius consilio 153. in fin.

Conclusio CCXLIX.

TEstator filias quas habet instituendo, & casu quo contigerit aliquam earum sine liberis masculis decedere, eas inuicem substituit, eueniente casu quòd vna earum decedat relictis filiabus, & nepotibus masculis ex illis filiabus, cessābit ea substitutio, & tales nepotes masculi nati ex ipsis filiabas vnius filiæ cohęredis facient cessare talem substitutionē. Rubeus Alexand. consilio 22. Socinus consilio 94. numer. 3. par. 1.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Conclusio CCL.

TEstator instituendo fratrem suum, & si decedat sine liberis masculis substituit filias ipsius testatoris, si ille frater institutus moriatur relicto sibi filio ex vna filia, non cessabit substitutio, sed filiæ testatoris substitutæ admittentur. Rubeus Alex. consi. 22.

Conclusio CCLI.

SVbstitutio illa facta alicui si hæres decedat sine liberis, ex spirat si hæres liberos habuerit, etiam si hæres mortuus fuerit viuo testatore: nam liberi ex hærede extantes facient deficere substitutionem etiam vulgariter conceptã, & sic siue hæres mortuus fuerit viuo testatore, siue post illius mortem, dummodo adsint liberi ex eo hærede, semper illi liberi excludent substitutum. Rubeus Alex. consi. 26.

Conclusio CCLII.

PRohibitio de non alienando facta à patre filio minori vsque ad certam ætatem valet, ita vt eo termino pendente nihil poterit alienare: & cùm talis prohibitio respiciat filij fauorem, non debet reiici nec ratione legitimæ vel quartæ Trebellianicæ, per l. filiis matrem. C. de inoffic. test. Alexan. consi. 27. & l. 2. C. de vsucap. pro empt.

Conclusio CCLIII.

NOtarius vbi stipulatur pro absente, acquirit illi absenti etiam absque cessione aut ratihabitione, & per notarii etiam absenti acquiritur: & actio personalis acquiritur etiã absque vlla cessione. Bart. in l. 2. ff. rem ratam habe., vbi nomine absentis notarius stipuletur, illi absenti acquiritur & possessio & dominum. Ita Alexandrinus consi. 117. intelligitur, tamen quòd habebit effectum talis stipulatio secuta ratificatione. Decius consi. 226.

Conclusio CCLIIII

PRomissio facta per conductorem de reddendo rem conductam in eomet statu, forma & modo vt sunt eo tempore quo conduxit, non ligat eum permittentem quantum ad casum fortuitum: qui si superueniat, non tenebitur conductor, & semper casus fortuitus intelligitur reseruatus, l. opus. ff. de loca. Bar. in l. stipulatio ista. ff. de verborum oblig. Alex. consi. 154.

Conclusio CCLV.

PActum in contractu matrimonij factum, quòd primogenitus succedat, valet hodie ex recepta consuetudine per Nicol. Boer. decis. 204. Quod procedit vbi promittens, seu contrahens in eamet voluntate vsque ad mortem perseuerauerit: alioquin pactum illud est mutabile, & promittẽs poterit illud pactum mutare, & poterit in suo testamento hæredem instituere, & eum grauare de ea hæreditate restituenda non obstãte eo pacto. Illa est decisio capellæ Tolosanæ, 453. & Boer. in ea decision. 204. nu. 11. 14. & 32.

Conclusio CCLVI.

FEudalis res probatur per vnam solam recognitionem, seu fidelitatem factam per vasallum, alio in contrarium non apparente, Boer. dec. 211. nu. 24.

Conclusio CCLVII.

FRatres qui post patris mortem simul remanent, non per hoc dicuntur facere vnam familiam: quinimo plures faciunt & diuisim collectæ ipsis imponi debent. Alber. de Rosa. in l. cùm ratio. §. si plures. ff. de bonis damna. Boe. dec. 212. nume. 4.

Conclusio CCLVIII.

FIdeiussor potest esse vnus ex malefactoribus pro alio, & pro aliis sociis. Bar. in l. Romanus. ff. de tuto. & curatoribus datis ab his. Boer. dec. 215. nu. 31, & hoc tam in causa ciuili quàm criminali. Bald. in l. omnes. C. de episc. & clericis.

Conclusio CCLIX.

PRinceps minimè potest tollere citationem nec defensionem cap. pastoralis. §. cæterum. de re iudi. & eam esse communem sententiam asserit Boer. decisio. 247. numero 5. & 6.

Conclusio CCLX.

SIplures testes pro aliquo deposuerint, quorum vnus deponit contra aliorum depositionem, talis depositio non detrahet fidem aliorum: quæ potius duobus, adhibenda est, & vno contradicente statur maiori parti, & vnius contradictio non detrahit fidem duorum testium. c. præsentiam, & c. in nostra. & ibi gl. de testi. & Franciscus de Curte in suo trac. de test. vers. 58.

Conclusio CCLXI.

TEstis quem ego produxi, licet à me non possit obiici, tamen in dicta illius potero obiicere, si videam quòd cõtradixit sibiipsi, vel cum aliis testibus meis, vel si faciat pro aduersario meo. Ita glo. in cap. præsentium. in verbo, si quis, de testam.

Conclusio CCLXII.

IVs patronatus acquiri potest etiam à laicis ex præscriptione. Ioan. Andr. in c. quærelam. de elect. contra Panor. qui ibi tenet contrarium. Sed Decius consi. 124. asserit Ioannis Andreæ opinionem magis communem, & in practica seruari, & possunt patroni ipsum ius patronatus acquirere, vel ex dotatione fundatione, vel ex præscriptione, & Decius consi. 126. & ex vno actu præsentationis facto à patrono acquiritur quasi possessio iuris patronatus. Cor. consi. 47. vol. 3. & probatur ius patronatus per famam sine titulo in antiquis. Boer. dec. 42. nu. 32.

Conclusio CCLXIII.

PAtroni possunt alterare & remittere testatoris ordinationem factam in fundatione alicuius beneficij. Panor. in ca. cùm accessissent. de const. Bald. in l. si quis presbyter. C. de episc. & cler. Decius consi. 121. & talis alteratio de consensu ipsorum patronorum fieri poterit, vt ibi per Decium.

Conclusio CCLXIIII.

VArietas vbi interuenit in aliquibus actibus debẽt inspici posteriora tempora, & sic fama posterior elidit priorem l. si mater. C. ne de statu defun. & ibi Bal.

Conclusio CCLXV.

CAusæ matrimoniales dicuntur graues, & ob id solis episcopis committi solent communiter. Panor. in ca. si pro debilitate. num. 4. de offic. & potest. & ideo cùm quis asserit aliquam mulierem esse suam vxorem, aut è contrario, id plenè debet probare, cùm iuramentum in supplementum in hoc casu deferre non posset, quamuis per vnum testem quis hoc probasset. Decius consi. 133. & testes in hac causa obiici poterunt si sint familiares aut domestici. Decius ibid. & neq; in hoc casu locum habet iuramentum decisiuum, quod quis non tenetur suscipere in causa matrimoniali: quamuis cogi possit iurare de veritate. Franc. Marc. dec. 685.

Conclusio CCLXVI.

LIcet appareat sententiam scriptam esse manu publici notarij, si tamen non appareat eam prolatã fuisse, & lectam, & sententialiter promulgatam, non valet, neque probat, & ideo in fine alicuius sentẽtiæ illa verba solent apponi, lata fuit & promulgata. Bal. in l. fideicommissa. §. quoties. ff. de leg. 3. & nisi de his appareat, dicetur talis sententia imperfecta si non appareat quòd fuerit lata & lecta. Decius consi. 458.

Conclusio CCLXVII.

NOtariorum imperfectis scripturis non statur, nec fidẽ faciunt, ob id scriptura quę reperitur imperfecta in libris notariorum nihil probat, vt si reperiatur scriptum in libris notarij, talis vendidit rem Titio sub talibus pactis, & nihil aliud reperiatur scriptum, illud non faciet fidem. Bald. in l. si is qui testamentum. ff. de test.

Con

Conclusio CCLXVIII.

TEstator si suam voluntatem in quadam scedula confecerit, quam tamen non publicauit, & interim moriatur, talis voluntas testatoris quæ ita reperitur, erit testamentum, perfectum quidem ratione voluntatis, imperfectum autem ratione solennitatis, & ideo inter liberos valebit, sed non inter extraneos. Alex. in l. hac consultissima. §. ex imperfecto. C. de testa. Dec. consi. 159.

Conclusio CCLXIX.

MVlier etiam meretrix non prohibetur succedere defuncto, si ei sit persona coniuncta in gradu proximiori, ab intestato, & excludit omnes alios existentes in gradu vlteriori, nec propterea quòd est meretrix, excludetur à successione, & coniunctus poterit relinquere alicui meretrici. §. sed & aliud, & ibi Ang. quibus modis natur. effi. leg. in authenticis.

Conclusio CCLXX.

VXor hæres instituta à suo marito, aut relicta legataria si post mortem mariti stuprum commiserit, vt indigna repelli poterit à tali hæreditate aut legato, licet maritus non adiicerit, donec honestè & castè vixerit. Sali. in l. fideicommissium. C. de fideic. ex delicto enim commisso per hæredem aut legatarium post mortem testatoris, quis se reddit indignum. l. 1. de secun. nup. & eo casu debetur quidem legatũ, sed fiscus illud auferet velut ab indigno. Sali. ibi.

Conclusio CCLXXI.

PRotestationes clandestinæ ex causa fieri possunt. cap. 1. de eo quod metus causa: tamen in præiudicium tertij tales protestationes clandestinæ nihil operantur. Bar. in l. clari. C. de fideic. Decius consi. 219.

Conclusio CCLXXII.

DOminus alicuius rei potest propria authoritate destruere ædificiũ quod quis fecit in suo solo, & quod ab ipso domino possidebatur l. quemadmodum. §. 1. ff. ad l. Aquil. Quod procedit dummodo ille solus in solidum possideret, nam si ab alio, qui pariter possideat, constructum esset ędificium, tunc ille dominus non posset illud propria authoritate destruere. Bar. in l. 1. §. nunciatio. ff. de operis noui nunciat. Florianus in d. l. quemadmodum. & Decius consi. 221.

Conclusio CCLXXIII.

TEstator habens vxorem prægnantem, vel putans eam prægnantẽ esse, filium nascturum, hæredem instituit, & si hæres non erit, & in pupillari ætate decesserit, talem substituit, si filius demum nõ nascatur, ille substitutus admittetur, l. fi. C. de inst. & substit. Decius consi. 227. nume. 11. & Soci. consi. 52. nu. 3.

Conclusio CCLXXIIII.

MOlendinum æquiparatur prædio rustico potius quàm vrbano. Bald. in l. certi iuris. numer. 7. C. loca. Decius consilio 262.

Conclusio CCLXXV.

LEgatum alicui factum à testatore vt possit cædere in suo nemore decem plaustra lignorũ, vel si testator concedat alicui facultatem vt possit cædere decem plaustra lignorum ex suo nemore, si interim legatarius moriatur, tale legatum, & talis facultas cædendi ligna vsque ad eam quantitatem trãsibit ad hæredes ipsius legatarij. arg. l. si necessarias. §. de vendendo. ff. de pigno. actio. Alex. & Iaf. in l. apud Iulianum. §. si quis alicui. nu. 5. ff. de leg. 1.

Conclusio CCLXXVI

ALienare quis non dicitur qui non vtitur occasione cùm possit, vt si quis hæres institutus sit, & cùm possit hæreditatem acquirere, recuset eam hæreditatem, certè non dicitur alienare ipsam hæreditatem. l. alienationis verbo. ff. de verborum significatione, & is verè dicitur alienare non qui amittit lucrum, cum possit illud acquirere, sed cùm diminuit suum patrimonium. l. qui autem. ff. de his quæ in fraud. cred.

Conclusio CCLXXVII.

IVdex à quo appellatum est post præsentationem literarũ appellationis non potest ad vlteriora procedere: quia per solam præsentationem literarum superioris constat quòd pars vult illis vti. Decius consi. 292.

Conclusio CCLXXVIII.

LIcet lis contra plures fuerit contestata, tamen sententia lata contra vnum tenet, & si vnus cõparuerit, & causam fuerit prosecutus, tenebit sententia lata vel pro eo, vel contra eum, & hoc tam in actione ciuili, quàm criminali. Bar. & Castr. in l. non idcirco. ff. de iudic. Decius consi. 295.

Conclusio CCLXXIX.

PEnsionis remissio fit propter bellum in contractu locationis. l. ex conducto. §. 1. ff. loca. nisi locationis tempore bellum esset, quia tunc nulla deberet fieri remissio pensionis, nam cogitare tunc potuit, quòd propter bellum non facilè erit fructus colligere. Bald. in tit. de pace Constantiæ. Alex. in l. interdum. §. quòd ex naufragio. ff. de acquiren. posse. Decius consi. 312.

Conclusio CCLXXX.

PRomittens quod talis ratificabit talem contractum sub tali pœna, liberatur promittens à pœna, si fecerit quod potuit, ea enim pœna committitur, si ille promittẽs esset in mora faciendi. Bart. in l. si duo. §. hæc verba. ff. de consti. pecu. sed faciendo quod potuit ita vt viterius nihil possit, nõ potest dici in mora, ergo non tenetur. Quod procedit etiam si ille fuerit interpellatus. & hanc opinionẽ cõmunem esse asserit Decius consi. 313. impedit enim talis difficultas pœnã committi, & hoc habet locum vbi à principio non potuit præuideri, & nisi probet quòd fecit quod potuit, teneretur ad interesse. Decius ibi, & consi. 345.

Conclusio CCLXXXI.

APprobans librum rationum in vno capitulo, non intelligitur in alio capite separato approbare. Bar. in l. quędã. §. nummularios. ff. de edend. sicuti & qui approbat scripturã in vno capitulo, ita in aliis non videtur approbare. Decius consi. 217.

Conclusio CCLXXXII.

TEstator legans Titio centum quæ sibi solui voluit ex reditu talis prędij, si reditus non sufficiat ad eam summam exoluendam, hæres residuum cogetur exoluere, quia talis reditus videtur appositus gratia demonstrationis: quare si reditus non sit ad residuum, hæres tenebitur. l. quidam testamẽto. in princ. ff. de leg. 1. l. Paulo Calimacho. §. fi. ff. de leg. 3. sunt enim illæ duæ orationes, nempe demonstratio ipsius legati, & demum designatio vbi solui debeat. Quòd si testator ita dixerit, volo ex fructibus talis fundi solui Titio centum, & tunc fructus videntur appositi gratia taxationis: quare fructibus non extantibus ex eo fundo, hæres ad amplius nõ teneretur, cùm sit ibi vnica oratio. l. nomen debitoris §. vni. ff. de leg. 2. Decius consi. 324.

Conclusio CCLXXXIII.

MAtrimonium ad tempus prohiberi potest, vt respectu certę personę sed non in perpetuum, quia tunc viduitas induceretur, quę prohibita est. l. sed si hac. §. fi. ff. de cond. & demonst. & hoc in filia procedit, sed respectu viduæ bene valeret legatum factum ne nubat vt prohibẽs matrimoniũ. d. §. fi. & per eum tit. de indic. viduitate tollen.

Conclusio CCLXXXIIII.

TEstator si in vna parte testamenti mentionem fecerit de filiis masculis, licet in alia parte testamenti simpliciter de filiis mẽtionem fecerit, intelligi debet de masculis, & ad eos referri debet ea dictio, quia vna pars testamenti per aliam declaratur. Decius consi. 370.

Conclusio CCLXXXV.

FIlius adoptiuus non excludit substitutum, nec fideicommissarium. l. si ita quis. §. is cui. ff. de leg. 3. & adoptiuus filius appellatur legitimus. Legitimatus autem filius dicitur ille, qui rescripto principis, aut per subsequens matrimonium legitimatus est. Salic. in l. etiã C. de appella. Legitimatus aũt per subsequens matrimonium bene excludit substitutum. Imola in l. ex facto. §. si quis. ff. ad Trebel. Decius consi. 399.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Conclusio CCLXXXVI.

NOuatio hodie non sit nisi expressè à partibus dicatur. l. fi C. de noua. quod procedit ipso iure, fiet tamen ope exceptionis. ita cõcludit Decius consi. 399. & cons. 400. & ibi inquit, q̃ secundum magis communem opinionem fit nouatio ope exceptionis, fiet etiam nouatio licet à partibus nõ dicatur, ex contractibus incõpatibilibus, & quando insimul stare nõ possunt, cùm vltima derogẽt prioribus. Decius cõs. 564. inducitur etiam nouatio per delegationem. l. delegare, ff. de noua. ita vt locũ nõ habeat l. fi. C. de noua. in nouatiõe, quæ fit per delegationem: quia nihil immutatur in nouatione quæ fit per delegationem, & fit etiamsi nõ dicatur à partibus. Decius cons. 107.

Conclusio CCLXXXVII.

LEgatum alicui factum cum onere non petendi quod sibi debetur, valet & acceptando legatum sibi ille legatarius præiudicat. l. si ab vno. ff. de leg. 2. Decius consi. 425. c. officij. de testamentis, & illud intelligi potest scilicet q̃ sibi debetur in bonis testatoris, & sic acceptando legatum nihil in bonis testatoris petere potest, secus si aliunde sibi debeatur, vt ibi per Decium, & Decius consi. 133. nu. 2.

Conclusio CCLXXXVIII.

TVtor qui non conuertit pecuniam pupilli in emptionẽ prediorum, non potest dici in culpa, si non emerit, nisi contra eum ostendatur quòd multa prædia fuerunt venalia, & quæ ille tutor poterat emere. §. penul. in authen. vt hi qui oblig. Decius consi. 562. aliàs nisi cõtra eum hoc probetur, tutor non potest dici in culpa, nec in aliqua negligentia: quando culpa alicui obiicitur siue agendo siue defendendo, certa & limitata debet opponi. c. vt circa. de elect. & Decius consi. 430.

Conclusio CCLXXXIX.

TEstator reliquit fundum alicui, & si decedat sine liberis, mandat quòd ille fundus legatus ad suum hæredem reuertatur, si interim viuente legatario hæres moriatur, remanebit ille fundus penes legatariũ, & neq; ad hæredẽ hęredis reuertetur cum fideicõmissum sub conditione legatum nõ transmittatur. l. vni. §. sub conditione. C. de cad. toll. Iaf. in l. cum filio. num. 24. ff. de leg. 1 Decius cons. 427. & cons. 347.

Conclusio CCXC.

GAbella in loco contractus, & vbi contractus fuit celebratus, solui debet, cùm Gabella sit onus consecutiuum ipsius contractus, & ideo in loco contractus solui debet, & non in loco ibi res tradi debet, per Alex. consil. 51. in 3. vol. Propterea si quis vendat rem in ciuitate Florentiæ, vbi Gabella debebit solui. Bald. in l. 1. vers. 5. quæro C. de contrahẽ. empti. & in l. magis puto. §. illud. ff. de rebus eorũ. Decius cõs. 457. & modò soluta sit in loco contractus, nõ debet solui in alio loco, vt ibi per Decium, & quæ Gabella per emptionem solui debet. Roma. singulari 582. & Alexand. consil. 51. in 3. volum.

Conclusio CCXCI.

BEneficium ex pluribus titulis non potest haberi. Sed si quis habeat titulum inualidum, debet curare vt habeat validum. de Imola in ca. ex parte, de concess. præbendæ: ad cautelam autem potest quis vti pluribus titulis in beneficialibus. Franc. Marcus deci. 141. in 2. part.

Conclusio CCXCII.

EBrius si delinquat puniendus est mitius: tamen venit puniendus. l. omne delictũ. §. per vinũ. ff. de re milit. l. respiciẽdũ. §. delinquunt, & ibi Bart. ff. de pœnis. Florianus in l. sed etsi. §. iniuriam, nume. 5. ff. ad l. Aquiliam. Ange. de maleficiis in verbo, scienter. nu. 17.

Conclusio CCXCIII.

DEpositarius solùm tenetur de dolo & lata culpa. l. contractus. ff. de reg. iuris, quod procedit vbi depositum fit gratia deponentis. §. præterea. Inst. quibus modis re contra. oblig. quòd si depositum fiat gratia depositarij, vel quando depositarius accipit pecuniam, vel mercedẽ, vel quid aliud pro custodia, & tunc depositarius tenetur de dolo, lata culpa ac leui. Bart. o. in l. quod nerua. ff. depos. Decius con. 473.

Conclusio CCXCIIII.

TEstator filium masculum instituit hæredem, & si moritur sine liberis masculis, substituit suas filias: si demum filius moriatur relictis filiabus fideicommissum locum habebit in ipsis filiabus testatoris, quæ hæreditatem paternam consequentur ex eo quòd filius hæres mortuus est sine filiis masculis, quare filiç censentur vocatæ. Decius cons. 431. & ipsius filiç excludentur, quæ non sunt vocatæ, sed solùm filij masculi.

Conclusio CCXCV.

COnditio illa apposita in testamento, si hæres decedat sine liberis, ex mente testatoris coniecturata, intelligitur de masculis, quæ mens ex eo colligitur, cùm ille masculos hæredes instituerit, & filiabus quædam reliquerit, nã ex hoc videtur rationẽ habuisse agnationis, quæ per masculos cõseruatur. Decius cons. 495. & 514.

Conclusio CCXCVI.

COnditio illa, si decedat sine liberis, intelligitur tacita in filiis testatoris, & in aliis descẽdentibus ipsius testatoris, qui sunt hæredes instituti & grauati simpliciter de restituenda hereditate. l. cùm auus. ff. de condi. & demon, non autem locum habet, & neque subintelligitur in fratribus testatoris institutis. nec in aliis consanguineis institutis & grauatis. Decius consi. 437. nam si fratrem suum instituat hæredem, & grauet de restituenda hæreditate, nõ subintelligetur ea clausula, si decedat sine liberis. Decius cõsi. 529. & ea l. cùm auus. solùm locum habet in descendentibus, & non in collateralibus, decis. 435.

Conclusio CCXCVII.

TEsti asserenti se scripsisse de mandato & voluntate Titij non creditur, & neque talis testis probat ita deponẽdo. Decius cons. 510. nu. 2.

Conclusio CCXCVIII.

SIprohibitio alienationis facta sit extrà familiam, tũc vltimus de familia non prohibetur alienare, quia non supereſt persona ex substitutis qui alienationem reuocare possit. Decius cons. 182. & 511. nu. 6.

Conclusio CCXCIX.

SIaliquis sit excommunicatus maiori excommunicatiõe, ante denunciationem non habetur pro excommunicato, debet enim esse denunciatus ad hoc vt habeatur pro excommunicato. Decius consi. 522. & Felin. in ca. Rodulphus. versi. aduerte tamen. de senten. excom.

Conclusio CCC.

EPiscopus excommunicatus non potest beneficia conferre, sed nec eius vicarius, & collatio facta à vicario episcopi, qui est excommunicatus non valet. Rebuffus in sua praxi beneficiorum in illo tit. forma vicariatus, nu. 217. Quod procedit etiamsi vicarius innouet talem excommunicationem, dummodo notificatum fuerit eum esse excommunicatum. Ita Rebuffus.

Conclusio CCCI.

FAmulus non potest petere salarium à domino suo pro tempore suæ infirmitatis, nam cùm ille tractet de lucro, meritò illud perdit propter infirmitatem. Bar. in l. operæ, ff. de vsufr. legato.

Conclusio CCCII.

INstitutio facta in testamento de aliquo cui facta fuit vulgaris substitutio, si hæres non sit hæres, vt quia mortuus sit testatore viuente, vel si hæres sit incapax, aut aliàs non possit adire hæreditatem, tunc ille qui est substitutus admitteretur, & testamentum sumet vires à secundo gradu. l. vni. §. p secundo. C. de cadu. toll. Decius cons. 529. vbi tenet hanc esse communem opinionem.

Conclusio CCCIII.

SImaritus aliquid suæ vxori in suo testamento reliquerit, poterit demum vidua post mortem mariti & legatum, & dotem suam petere, & neque videtur factum tale legatum animo compensandi. glo. in verbo, vẽdicare. in c. officij. & ibi Panor. & alij, de testamentis.

Con

Conclusio CCCIIII.

INfamis infamia facti ille est, qui habet duas concubinas, aut qui habet cum sua vxore concubinam. Is etiam est infamis infamia facti, cuius opinio læsa est apud bonos & graues. Dec. consi. 530.

Conclusio CCCV.

DEpositarius si efficiatur non soluendo, tunc periculum rei depositæ est ipsius deponentis, quando creditor ex iusta causa recusat rem depositam recipere, quia tunc est in potestate deponentis depositum repetere, quod non fuit à creditore acceptatum: q̃ si sine iusta causa creditor illud depositum acceptare recusasset, & tunc ipsius creditoris erit periculum, si demum depositum deperdatur. l. qui decem. ff. de solution. l. obsignatione. C. de sol. Decius cons. 543.

Conclusio CCCVI.

DVobus filiis instituris si à patre facta fuerit substitutio, si vterque, vel si ambo, vel si omnes decedant sine liberis talem substituit, cessat substitutio si alter eorum liberos habuerit, & quamuis cohæres qui habet liberos, decedat, tales liberi succedent cohæredi, quamuis ille moriatur post mortem sui cohæredis, qui liberos habuit. quia tales liberi suscepti à suo cohærede iam defuncto succedent in parte cohæredis, quam ille habuit, & in totum facient deficere talem substitutionem. Decius cons. 594. nu. 67.

Conclusio CCCVII.

DOnatio facta absenti, notario pro eo absente stipulãte & acceptante, non valet plenè, & neque illi absenti ius plenè quæsitum erit ante illius ratificationẽ, quæ est necessaria pro validitate ipsius donationis, quare si interim ille absens ante ratificationem moriatur, talis res donata poterit alteri donari, & talis secunda donatio tenebit, cùm per donationem absenti factam illi non sit ius quæsitum ante ratificationem. Deci. cons. 598. & Chass. consi. 7. nu. 11.

Conclusio CCCVIII.

RENũciatio facta p filiã de omnibus bonis paternis & maternis iuramẽto firmata, valet extãtib⁹ masculis. c. quãuis pactum. de pactis in 6. non extãtibus autem filiis masc. nõ excluderetur filia à successione, quamuis renunciauerit: q̃ non est verisimile, & neque præsumendum est patrem propter filias aliam voluisse deiicere, quare succedet ea filia vnà cũ aliis sororibus conferendo q̃ accepit. Chas. con. 3. in fine.

Conclusio CCCIX.

QVoties substitutio facta fuit pluribus filiis institutis hoc modo, Instituo quatuor meos filios hæredes, & eorum quemlibet æquis portionibus cum hac conditione, quòd si aliquis eorum quandocunque decesserit sine liberis, q̃ alij superstites succedant, & casu quo omnes decedant sine liberis, talem substituo. Ad hoc, vt locum habeat substitutio, oportet omnes sine liberis decedere, ita vt si vnus fratrum decedat cum liberis, illi liberi facient cessare fideicommissum, & ipsam substitutionem, etiamsi alij ex institutis moriantur post vel antè sine liberis, & licet conditio apposita in persona institutorum non fuerit adimpleta ipsis viuis in persona omnium, si tamen demum impleatur, aliquibus ex illis mortuis, debebit ea cõditio retrotrahi, ita vt tribus filiis mortuis sine liberis, si vnus eorum & dummodo vnus eorum liberos habuerit, ad eos liberos filij iam defuncti pertinebit hæreditas. Chass. consi. 14. & sic filij susceptí ex vno ex illis filiis institutis excludent vltimum substitutum. Chass. ibi. num. 6.

Conclusio CCCX.

DOnatio à patre facta filio primogenito reuocari potest propter ingratitudinem filij primogen. & hoc donatore in vita conquerente. Bened. in c. Raynutius, in verbo, in eo d. testamento. il primo. nu. 208.

Conclusio CCCXI.

CEnsus & pensionis solutio diuturna patens per liberos ecclesiæ, probatur ius ipsius ecclesiæ in leuandis & petẽdis illis pensionibus. Chass. consi. 15. nu. 4.

Conclusio CCCXII.

SEruientis quidem relationi standum est in his quæ sunt de sua commissione, non tamen creditur eum habuisse commissionem de citando, nisi de ea commissione constet, quantumuis in relatione seruiens dicat notario scribenti, quòd talis seruiens de mandato iudicis citauit talem. l. neminem. C. de exhib. reis. De Imola in ca. quod sicut. nu. 11. de electio.

Conclusio CCCXIII.

CRimen per modum exceptionis non potest opponi cõtra eum, cui iam beneficium collatum est, ad impediendam possessionem illius beneficij: nam ad tollẽdum ius illud quæsitum non sufficit sola criminis exceptio cùm sit necessaria accusatio, seu denuntiatio: nemo enim cadit ab honore sine accusatore. l. rescripto. §. si quis. ff. de muneribus & honor. Quod si quis plenum ius non haberet in aliquo beneficio, ita vt petat se recipi per literas, & tunc exceptio criminis bene admitteretur contra eum. c. per inquisitionem. de electio. composte. in c. quod sicut. vers. alia vero crimina. de election. nisi publicè esset diffamatus de aliquo crimine, & excipiens ante collationem non habuerit facultatem excipiendi, & eo casu excipiens bene admittendus esset ad effectum prouisionis, & propter publicam infamiam impediretur donec facta purgatione. Ita ibi Composte.

Conclusio CCCXIIII.

COllatio aut prouisio alicui facta, non potest peti cassari neque peti vt irritetur propter aliquod crimen quo ille accusatur, sed tunc à tali prouisione est appellandum, quòd si non fuerit appellatum, quis non admittendus esset contra talem prouisionem, & neque potest admitti nisi per accusationem, aut denunciationem, vel inquisitionem. ca. qualiter & quando. de accusatione. Compostelanus in c. quod sicut. de electio.

Conclusio CCCXV.

QVoties consensus alicuius requiritur in aliquo actu, si ille non reperiatur, tunc in illius absentia sufficiet habere consensum illius vicarij vel locum tenentis. Iaf. in l. cùm filius fam. ff. si certum petatur, & Chass. cons. 17.

Conclusio CCCXVI.

HAbilitas alicuius personę tunc demũ requiritur in ipso actu, quando actus talis est, qui statim perficiatur, & assumit suũ effectum, cùm sit ita, vt habilitas superueniens nõ sufficeret. Quare si quis sit inhabilis suæ electionis tempore quæ fit è sua persona nõ poterit iuuari habilitate superuenięte. Bar. in l. vsusfructus. ff. de stipul. seruo, q̃ si sit talis actus ad cuius perfectionem tempus successiuum ad eum actum agẽdum requiratur, & eo casu sufficeret q̃ quis esset habilis eo tempore quo actus ille fit, & perficitur, & propterea si aliqui canonici sint inhabiles ad eligendum tẽpore quo quis moritur, si tamen pendente termino qui datur ad eligendũ, & pro eo tempore quo fit ea electio reperiãtur habiles, poterunt eligere, & admittentur ad eligendũ. Zabarella in cle. 2. de ætate & qualitate. & cons. 25. nu. 15.

Conclusio CCCXVII.

CLausula quouis modo valet, & ex quauis persona, ex quo eis modus vacãdi cõprehendit, est solita apponi etiam in prouisionibus quæ fiunt per ordinarium, qui ordinarius eas clausulas potest apponere in suis prouisionibus. Chass. consi. 30. nu. 11.

Conclusio CCCXVIII.

POssessio vniuscuiusque rei qualiscunque sit, perditur per spacium vnius anni, ita vt amplius post annum non sit recursus ad ipsam possessionem. Chass. con. 30. nu. 18.

Conclusio CCCXIX.

ARbiter, qui electus est ad audiẽdum cõputa aliquorum, si demũ in testem producatur ab vno ipsorum, standum erit dicto illius, & demũ cum iuramento suppletiuo poterit ferri sententia in vtilitatem illius pro quo ille arbiter deputatus fuit. Chass. consi. 37. nu. 4.

Conclusio CCCXX.

DVo testes non integri, & quorũ fides diminuta est, æquipollent vno testi integro, & erũt illi duo testes loco vnius, ita vt sicuti p̃bati per vnũ testẽ, iuramẽtũ in supplemẽtũ est deferẽdũ, ita nec probanti per duo testes non integros iuramentũ in supplementũ est deferẽdũ. Chass. q̃s. 36. & 37.

Conclusio CCCXXI.

SOlutio tributorum per testes non potest probari: tamen amissio instrumenti solutionis per testes bene poterit p̃bari. Bal. in l. ne casu. nu. 3. de discus. lib. 10. C.

Conclusio CCCXXII.

COmmunis est hæc conclusio, q̃ si statuto caueatur, q̃ mulier nõ possit contrahere sine consensu propinquorũ, q̃ tunc non poterit etiam donare donationem causa mortis. docto. in l. 2. ff. de leg. 1. licet ibi Iaf. contrarium teneat.

Conclusio CCCXXIII.

CVstos carceris pro expensis factis ab incarcerato debet agere contra eum incarceratum: qui si demum non reperiatur soluendo, & non habeat vnde se alat, poterit cõtra creditorem agere, qui eum fecit incarcerare, & ab eo erit alẽdus ipse incarceratus: aliàs vbi debitor incarceratus nõ reperiretur soluendo, & creditor eũ alere recusaret, iudex posset eum incarceratum à curia liberare, & à carcere. Iaf. in l. fi victum. ff. de re iud. & Boer. dec. 303.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Conclusio CCCXXIIII.

ERror nominis proprij in rescripto in quo impetrans vnum nomen proprium pro alio apposuit, vitiat rescriptum. Vnde si quis rescriptum impetrauerit contra aliquem presbyterum super tali ecclesia, & sit erratū in nomine proprio illius presbyteri, tale rescriptum vitiatum erit: quia rescripta sunt stricti iuris. Iaſ. in l. ſi quis in fundi vocabulo. ff. de leg. i. num. 8. & hoc intelligitur in rescriptis ad beneficia quæ sunt ambitiosa. & in l. ſi in nomine. C. de resta. vbi Iaſ. tenet hoc etiam locum habere & in aliis rescriptis cum etiam & illa sint stricti iuris, & ob id restringēda. Error vero in nomine proprio alicuius rei non vitiat legatum, dummodo constet de corpore. Iaſ. in d. l. ſi quis in fundi. nu. 8. Error autem in nomine appellatiuo inuento à iure gentium, vitiat. d. l. ſi quis. niſi conſtet de corpore, & de rei præſentia, & error in nominibus appellatiuis inuentis à iure ciuili non vitiat. Lācelotus Galiaula in l. Centurio. nu. 109. ff. de vulg. Error autem in ſubſtantia vitiat actum. l. in venditionibus. ff. de contrah. emp. Iaſ. in d. l. ſi quis in fundi: non tamen vitiat ſtipulationem, nec etiam cōtractum lucratiuum, nec legatum. Iaſ. in d. l. ſi quis. num. 31. & in ſumma error in nomine proprio, vel prænomine vel cognomine non vitiat, dummodo conſtet de corpore, & hoc in omni materia procedit, vt per Iaſ. ibidem.

Conclusio CCCXXV.

CVſtodia ciuitatis eſt munus perſonale. l. fi. §. hi quoque. ff. de mune. & honor. propterea à tali cuſtodia ſenes excuſantur. Lucas de penna in l. ſi vltra. de decurio. libr. 10. C. fœminæ excuſantur, Albe. de Roſa. in l. j. verſi. fœmina. ff. de mune. & hono. verum ſi eligantur certi homines pro cuſtodia ciuitatis & illis ſtatueretur certum ſalarium, quod demū ciuibus imponendum eſſet, tunc illud ſalarium & per ſenes & per mulieres exoluendum eſſet pro quota. vt ibi per Alb.

Conclusio CCCXXVI.

INimicitiæ graues ſeu capitales ſuperuenientes poſt teſtamentum inter teſtatorem & legatarium faciunt reuocare illud legatum factum illi legatario cum quo tales inimicitiæ graues ſuperuenerūt: Ita vt propter eas ſuperuenientes inimicitias tale legatum tacitè cēſeatur reuocatum. l. ex parte. & l. 3. §. non ſolùm. ff. de adi. lega. l. ſi inimicitiæ. ff. de his quibus vt indig. & hoc procedit vbi ille legatarius eſſet cauſa earum inimicitiarum. Inſtitutio verò hæredis non reuocatur per ſubſequentes inimicitias: & ſic quamuis hæres inſtitutus commiſerit aliquam iniuriam contrà teſtatorem, non propterea reuocaretur ea hæredis inſtitutio. d. l. ex parte, & multo minus reuocaretur, ſi mortuo teſtatore hæres eius contra ipſum teſtatorem aliquid egerit, vt quia eius viduā carnaliter cognouerit. Iaſ. in l. ſororē. C. de his quibus vt ind.

Conclusio CCCXXVII.

LIc et liberi nati in concubinatu legitimentur per ſubſequens matrimonium, ca. tanta. qui filij ſunt legit. tamen filij nati à clerico in minoribus ordinibus conſtituto, & qui eſt beneficiatus eo tempore quo tenet concubinam, ex qua eos liberos habuit, non poterunt legitimari per ſubſequens matrimonium: quia rebus tunc ſtantibus ille talis beneficiatus non poterat contrahere matrimonium, & ſic tales filij, nati non poterunt legitimari quamuis ille talis beneficiatus clericus renunciando beneficio matrimonium cōtraxerit cum ea concubina ſua, per regulā legis, & ſi cōtra. C. de nup. nam cùm nati ſint tempore prohibito non poterunt legitimari. Quòd ſi ille talis clericus non fuiſſet beneficiatus, contrahendo matrimonium cum ea concubina, tunc filij ex ea ſuſcepti bene legitimarentur. Sed & filij legitimari poterūt, ſi nati ſint ex crimine adulterij, aut concepti: quia tunc vir contrahendo matrimonium cum ea muliere ex qua pendēte & conſtante ſuo matrimonio filios habuerit, non ex hoc legitim r:ntur illi filij antea ſuſcepti. Roma. cōſ. 367. & Bal. in l. nuper legem. C. de naturalibus liber.

Conclusio CCCXXVIII.

VIcarius ab epiſcopo conſtitutus non poteſt illi epiſcopo beneficia conferre: quia cùm conferat iure ipſius epiſcopi, non poterit eodem conferre, ca. per veſtras. de iure patro. Rebuff. in tract nominationum, nu. 28.

Conclusio CCCXXIX.

CVbſtitutus à vicario epiſcopi habente poteſtatem ſubſtituēdi, poterit eimet vicario beneficia conferre: quia ſubſtitutus capit poteſtatem ab ipſo epiſcopo, qui conſtituerat vicarium cum poteſtate ſubſtituendi. Rebuff. in tract. nominationum, nu. 28.

Conclusio CCCXXX.

IVdex eo ipſo quòd recipit articulos, tacitè videtur eos admittere etiam non admittenda, & etiam captioſa & ſuperflua. Felin. in c. per tuas, de teſt. nu. 2. & quamuis eos vt pertinentes admiſerit, poterit demū etiam factis probationibus reiicere, non obſtante quòd iam prius admiſerit. quia talis admiſſio eſt ſententia interlocutoria, quæ ab ipſo iudice poteſt reuocari. Decius conſi. 517.

Conclusio CCCXXXI.

COmmiſſarius cui commiſſum fuit audire teſtes, ſi coram ipſo obiiciatur quod articuli ſunt nimium generales, nō debet audire partem illud obiicientē, cùm illud fieri debeat coram committente. ita Collectarius in ca. per tuas. de teſti.

Conclusio CCCXXXII.

DOnatio omnium bonorum, vel maioris partis bonorum, ſicuti reuocatur per natiuitatem liberorum, qui naſcuntur ipſo donanti, per l. ſi vnquam. C. de reuoc. dona. Ita etiam & reuocabitur per legitimationem liberorū, quæ fit per ſubſequens matrimonium, & talis legitimatus poterit perere donationem reuocari. Iaſ. in l. 1. num. 4. ff. de lib. & poſthum.

Conclusio CCCXXXIII.

FIlius familias quo ad vnum actum non poteſt emancipari. In totum eſt enim emancipandus, aut in totum eſt in poteſtate retinendus, & hæc eſt commu. opin. quam tenent Alex. & Iaſ. in l. 1. §. hoc autē. ff. ad Treb. quia patria poteſtas eſt indiuiſibilis, & ſic pro parte diuidi non debet. docto. ibid.

Conclusio CCCXXXIIII.

ET, particula, quamuis ſoleat attribuere actum verbi vnicuique æqualiter. l. reos §. cum in tabulis. ff. de duo. reis: tamen vbi ponitur inter aliqua vbi poteſt cadere affectio, vel charitas, tūc non diuidit: ſed ſignat ordinē charitatis. Iaſ. in l. 1. nu. 24. ff. ſolut. matrim.

Conclusio CCCXXXV.

PAter licet ſit vſufructuarius bonorū filij ſui. l. cùm oportet. C. de bonis quæ liberis, tamē nō erit vſufructuarius dotis aduentitiæ, & ſic in ea non erit legitimus adminiſtrator. l. Caius. ff. ſolut. matr. Iaſ. in l. 2. §. quod ſi, nu. 17. ff ſolut. matr. & ibi tenet hanc eſſe communem opinionē. & ſic lex, cùm oportet, quantum ad hoc non habet locum in dote aduentitia.

Conclusio CCCXXXVI.

LEgatum habitationis alicuius domus, & legatum alicuius vſus intelligitur factum cauſa ipſius legatarij. Bald. in authen. habita. C. ne filius pro patre. nu. 6. Alex. ſuper Bart. in l. cum antiquioribus. C. de vſufr. & Felin in c. quam ſit, de vſuris.

Conclusio CCCXXXVII.

CReditor cui fundus ſui debitoris per decretū iudicis fuit adiudicatus & venditus, per decretum iudicis non poterit colonū expellere, cui ab ipſo debitore domino talis fundus fuerat conductus, & ſic tenebitur ſtare colono vel inquilino, eo quia talis venditio ita facta à iudice eſt neceſſaria, & ſucceſſor neceſſarius teneē ſtare colono. l. filio. §. ſi vir. ff. ſol. matr. Bart. in l. in venditione. §. 1. ff. de bonis autho. iudi. poſſi. Iaſ. in l. diuortio, in 1. nu. 34. & 35. ff. ſol. matr.

Conclusio CCCXXXVIII.

ALimenta duobus relicta ex quibuſdam prædiis vno eorum moriente vel recuſante accipere partem ſuam, media pars eorum alimentorū reſpectu illius qui eſt mortuus, vel qui recuſat ſuam partem, venit ad proprietarium, & ceſſat ius accreſcendi. l. dominus. §. per fideicommiſſum. ff. de vſufr. Iaſ. in l. ſi mora. ff. de ſol. matr. nu. 7.

Conclusio CCCXXXIX.

IDquod ab auo nepoti relinquitur, cenſetur aduentitium, & ſic ſolùm patri acquiritur, quantum ad vſufructum: proprietas rei donatæ pertinet ad ipſum nepotem. l. fin. C. de bonis quæ liberis. & in dubio præſumendum eſt relinqui nepoti ſui cauſa & contemplatione. q. ſi conſtaret & cauſa patris & ſui etiam intuitu tale relictum fuiſſe factum, & tunc ad patrem tale legatum pertineret. Iaſ. in l. qui in aliena. §. interdū. num. 26. ff. de acquir. hæred. vbi aſſerit hanc communem eſſe opinionem. & Alex. conſi. 185. in 2. vol. nume. 17. & conſ. 42. in 7. vol.

Conclusio CCCXL.

PAter filium ſuum bannitum propter delictum ab eo cōmiſſum, & qui iam bannitus eſt, non tenetur eum hæredem inſtituere, nec exhęredare, quia talis filius habetur pro mortuo: & nec fiſcus nomine ipſius filij poterit illud teſtamentum rumpere, ſi vellet allegare filium à patre fuiſſe præteritum. Iaſ. in l. ſi filius. nu. 12. ff. de liber. & poſth. Talis enim filius bannitus vel deportatus habetur pro mortuo. l. actione. §. publicatione. ff. pro ſocio.

Conclusio CCCXLI.

SIpater rem aliquam nomine filij ſui emerit, qui eſt in ſua poteſtate & ipſi filio eam rem tradiderit, & in eadē voluntate pater vſque ad mortem perſeueraverit, talis emptio & donatio ipſius patris ipſius more confirmabitur, habebitque vim donationis l. 1. & ibi Ioan. de Platea poſt Bart. de caſtrenſi peculio, lib. 12. C. & Iaſ. in l. ſi donatione. C. de collationibus.

Conclusio CCCXLII.

IN ſucceſſione aſcendentium filij ſemper referunt perſonā eorum patris prædefuncti, in ſucceſſione verò tranſuerſali agnatorum & cognatorum nuſquam filij referunt perſonam eorum patris, niſi quando tractatur de ſucceſſione patrui, aut auunculi, aut materteræ, aut auiæ. auth. ceſſante. C. de legi. hære. vltra autem patruos, auunculos, amitas, aut materteras liberi non aſſumunt perſonam eorum patris iam defuncti. Immo tunc qui eſt in gradu proximior, erit potior in ſucceſſiōe. Decius conſ. 1. num. 2 Ang. in §. cum filio, inſt. de hæred. quæ ab inteſtato. Iaſ. in l. is poteſt. num. 26. ff. de acqui rend. hered.

Conclusio CCCXLIII.

CONſanguineus qui tanquam proximior vult ſuccedere alicui mortuo ab inteſtato contra aliquem tenentē bona illius defuncti, tenetur probare ſe fuiſſe defuncto conſanguineum, & hoc ſufficit probare, tametſi non probet ſe fuiſſe, & eſſe in gradu proximiorem. Iaſ. in l. is poteſt, nu. 83. ff. de acq hære. & ibi inquit hoc tenendum, & Corneus con. 195. nu. 10. vol. 1.

Conclusio CCCXLIIII.

CReditores hereditarij idem ius habent in bonis heredis debitoris defuncti quod ius habent in bonis ipſius defuncti debitoris, cùm hæres cenſeatur eſſe vna perſona cum defuncto, vt in authen. de iureiur. à morien præſti. Quare tenetur hęres ſatisfacere ipſis creditoribus non ſolùm de bonis ipſius hæreditatis, ſed & de bonis ſuis propriis, niſi inuētarium confecerit, quia tunc fauore inuentarij non tenerētur de ſuis bonis. l. fin. §. & ſi prelatam. C. de iure delib. Iaſ. in l. gerit. §. ſi quid tamen. ff. de acquir. hæred. nu. 11. Bona tamen hæredis non erunt hypothecata creditoribus, cùm obligatio bonorum debitoris teſtatoris non trahatur ad bona hæredis. l. Paulus. ff. de pigno. Alex. conſi. 140. 7. vol. nu. 5.

Conclusio CCCXLV.

MVlier ſuccedens ei pro quo fideiuſſit, non iuuatur Velleiano. l. quāuis. §. plane. ff. ad Velleia. Bertachin. in ſuo repertorio, verſ. ſi mulier contrahens. Mulier etiam accipiēs aliquid vt pro alio fideiubeat, ſiue ab initio, ſiue ex poſt, non iuuatur Veliciano.

Conclusio CCCXLVI.

QVoties teſtator aliquem inſtituit hæredē, & proximiores hæredi ſubſtituit, ſi poſt mortem hæredis reperiantur fratres & ſorores ipſius hæredis, & filij alterius fratris prædefuncti, illi hæredi mortuo ſuccedent fratres, ſorores, & inſimul filij fratris iam prædefuncti, qui filij fratris ſuccedent in ſtirpes cum auunculis. Alex. expreſsè in conſi. 88. 1. vol. & 124. nu. 2. in 7. vol.

Conclusio CCCXLVII.

MOrte quidem vſufructuarij finitur vſusfructus. §. fi. de vſufr. ita vt hæredes eius nullū ius habeant infructibus qui nō ſunt collecti, & neque eos tranſmittit ad ſuos hæredes, etiam ſi tales fructus eſſent maturi. l. in ſingulos. in fin. ff. de annuis legatis. Albe. de Roſa. in l. defuncta. ff. de vſufr. Ille enim vſufructuarius in fructibus qui non ſunt collecti, nullum ius habet, collectos tamē percipit, vt ibidem per Alber. & ideo ad ſuum hæredem non poteſt tranſmittere eos fructus non collectos. hoc verum eſſe atteſtatur Ioā. Petrus de Ferrariis in ſua practica ſuper verbo, forma libelli quo vxor agit ad dotem, in glo. dedit, legauit, in fine: verum expenſas quas ille vſufructuarius fecit gratia fructuum percipiendorum, ſi ille interim moriatur, priuſquam fructus perceperit, eius hæredes eas expenſas iam factas poterunt recuperare, Bal. in l. ſi pater. in fine, C. de vſufr. quòd ſi ille vſufructuarius vſum fructum locaſſet alicui colono, & ante recollectionē fructuum vſufructuarius moriatur, hæres ipſius poterit petere integram penſionem, aut diuidentur fructus inter hæredes vſufructuarij Ita Albericus ibi.

Conclusio CCCXLVIII.

CRaduum computatio fit ſecūdum ius canonicum quātum ad matrimonia, & in concernētibus ipſa matrimonia, & hoc reſpectu, ius canonicū ſeruandum erit circa graduum computationem, vt ſciatur an matrimonium inter aliquos ſit contrahendum iuxta diſpoſitionem iuris canonicę. In ſucceſſionibus verò ab inteſtato, & quantum pertinet adhoc vt ſciatur quomodo ab inteſtato ſuccedi poſſit inter agnatos & cognatos, ius ciuile ſeruādum erit circa computationem ipſorū graduum vt ſciri poſſit quis ſit proximior alicui defuncto ab inteſtato & ad illi ſuccedendū. gl. in verbo, generalia, & ibi Angelus, de gradib. cogna. & Decius cōſi. 334. & 444. per textū in c. ad noſtras. 35. q. 5. & ſic in ſucceſſionibus ab inteſtato fit graduum computatio per ius ciuile, quod in hoc caſu eſt attendendum. In matrimoniis verò graduum computatio, quæ fit ſecundum ius canonicum eſt attendenda, vt Corneus conſ. 92. in 3. col.

Conclusio CCCXLIX.

HAeres grauatus vni certo, ſeu vni certæ perſonę reſtituere hereditatem, poterit ſtatim eam hereditatem illi certæ perſonæ reſtituere. l. poſt mortē. C. de fidei grauatus autem reſtituere hæreditatem vni ex certis, vt vni ex liberis, cùm ſint plures, poterit vſque ad mortem variare in tali electione: & ſi ante mortem vnum elegerit, ipſe hæres grauatus, & in tali electione vſque ad mortem perſeuerauerit, & ille electus reperiatur in rerum natura tempore mortis grauati, valida erit talis electio, & tenebit. l. cùm pater. §. à filia, & ibi Bar. ff. de leg. ij. Iaſ. in d. l. poſt mortem. Quòd ſi teſtator hæredem ipſum grauauerit vni hæreditatem reſtituere, & ſi non elegerit, & teſtator talē elegit, & ſi ille electus moriatur alium elegit ipſe teſtator, & tunc hæres grauatus nō poterit in præiudicium ſecundi primum nec alium eligere, niſi moriendo, & non ante, vt ibi per Iaſ.

Conclusio CCCL.

TEſtator ſi in ſuo teſtamento dicat talem non eſſe ſuū debitorem, poterit nihilominus hæres inſtitutus probare eum debitorem, & ſic hęres non cogetur ſtare tali aſſertioni teſtatoris, niſi teſtator cum aſſertione & iuramēto hoc aſſeruiſſet. l. rationes, cum auth. ibi poſita C. de prob. & Alex. in l. ſi donatione. nu. 5. C. de colla.

Conclusio CCCLI.

DOnatio remuneratoria per ſuperuenientiam liberorū non reuocatur: & ſic l. ſi vnquam. C. de reuo. dona. non habet locum in donatione remuneratoria, & hāc communem Opinionem firmat Decius conſ. 366. nu. 10. debent tamen eo caſu merita in ſpecie probare, & de ipſis meritis debet cōſtare, & non ſufficeret meritorum aſſertio in genere, vt ibi per Decium.

Conclusio CCCLII.

TEſtator inſtituē. do ſuos filios, & ſi deceſſerint ſine filiis, ſubſtituit ſuas filias: ſi demū vnus ex filiis inſtitutis moriatur ſine liberis maiculis relictā tamen filia, talis filia progenita ex filio cohęrede facit ceſſare ſubſtitutionem, & excludet filias teſtatoris ſubſtituentis. arg. l. cùm auus. ff. de cōdi. & demon. Decius conſi. 370.

Conclusio CCCLIII.

FRater inſtituens ſuum fratrem hæredem, & ſi decedat ſine liberis ex ſe natis, talem ſubſtituit, ſi demum frater hęres moriatur ſine filiis, relictis tamen nepotibus ex ſuo filio iam præmortuo, tales nepotes excludent ſubſtitutū. Iaſ. poſt alios in l. Gallus. §. inſtituens. nu. 22. ff. de lib. & poſth. Decius conſi. 391. nu. 3. & Alex. conſi. 5. in 3. col.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Conclusio CCCLIIII.

LIcet per mortem Papæ expiret mandatum vicarij, licentia tamen quam vicarius iam dederat ad aliquid faciendum non expirat: vnde licentia data ab episcopo de nō residente ad tempus non expirat per mortem episcopi. Roch. in c. licet. de elect. in 6. & Decius consil. 404. nu. 3.

Conclusio CCCLV.

TEstis depositio, ad hoc vt valeat, debet apparere in actis Curiæ, q talis testis comparuit, & iurauit: alioquin nisi in actis de his appareat q talis testis productus iurauit, non valebit talis depositio, etiam si demum in examine dicatur, q talis testis receptus & iuratus deposuit: quia sunt verba notarij quæ non probant. Ita decisio Bellameræ. 61.

Conclusio CCCLVI.

PRohibitio alienationis facta de re aliqua extra familiā, illis de familia cōsentientibus, res ipsa poterit alienari, & illi qui consenserint non poterint demum contrauenire. l. quoties. C. de fidei. verum alij descendentes postea nati, quibus fideicommissum debebitur, poterūt ex eorum persona alienationem reuocare, per notata in l. peto. §. fi. ff. de lega. 2. Decius consil. 468. nu. 29. & consil. 498. nu. 20. & consil. 37.

Conclusio CCCLVII.

DOnatio licet ipso iure per natiuitatem filij reuocata fuerit, si tamen filius moriatur, & pater superuiuat, qui habuit tempus mutandi talem dōnationem, quam tamen non mutauit, & interim mortuus est, valebit & tenebit talis donatio: præsumendum est enim patrem eam donationē confirmasse, quam non mutauit, cùm posset. Ias. in l. si mater. nu. 4. C. de inoffic. testa.

Conclusio CCCLVIIII.

CReditoris confessio de recepto veram probat numerationem, ita vt ex ea fideiussor contra debitorem possit agere, pro quo ille fideiusserat: vera enim numeratio de recepto probatur per confessionem de recepto. Alex. consil. 25. nu. 3. par. 2. & consil. 90. parte 3.

Conclusio CCCLIX.

PAtrinus seu pater spiritualis qui aliquem de sacro fonte leuauit, poterit pro eo filio spirituali esse testis quem leuauit de sacro fonte, & nec propterea poterit repelli nec obiectari: imò erit testis idoneus. Alex. consil. 125. in 4. vol.

Conclusio CCCLX.

PRomittens pecuniam mutuare, si nō demum mutauerit, tenetur ad interesse, siue talis promissio fuerit facta p stipulationem, siue pacto nudo, dummodo interfit illius cui facta fuit ea promissio. l. si pœnam ff. de verb. oblig. Ibi Ias. & Decius consil. 502. nu. 7.

Conclusio CCCLXI.

FActores seu institores licèt se scribāt debitores in aliqua summa pecuniæ, non propterea conueniri poterunt nomine proprio: quia videntur scribere vt factores seu institores, etiamsi simpliciter se debitores dixerint. l. fin. ff. de instit. actio. quantumuis in absentia domini contraxerint. l. hæres absens. §. apud Labeonem. ff. de iudi. Decius consil. 510. num. 5. nisi nomine proprio se obligauerint, per l. procurator qui pro. ff. de procuratoribus.

Conclusio CCCLXII.

ACtor quod proponit, debet probare. l. actor C. de probat. quod procedit etiamsi reus in se susceperit onus p̄bandi, qui non debet cōdemnari si nō probauerit ipse reus: nam semper retinet prærogatiuā quæ debetur reo, vt actore non probante reus absoluatur. Ias. in l. qui accusare C. de edend. Decius consil. 507. numer. 1. l. circa. ff. de probat. & ibi glossa.

Conclusio CCCLXIII.

SI castrum alicui concedatur cum omnibus suis pertinentiis, omnia quæ sunt in territorio illius castri cēsentur esse comprēhensa, nisi sint exempta. Decius consil. 517. nu. 9.

Conclusio CCCLXIIII.

EMphyteuta si cadat à re sibi data in emphyteosim sua culpa, vel quia non soluit canonem, perdendo rem ipsam perdit & sua melioramenta quæ ibi fecerat: si autem finita esset emphyteosis per generationem finitam, aut per tempus præfinitum positum in ipso contractu emphyteosis, & quia ipse emphyteota non reperitur in aliqua culpa, poterit sua melioramenta petere, quæ per hoc non perduntur propter culpam illius emphyteotæ, vel defectū solutionis canonius, quæ solutio dño facta non fuit, & eo casu ea melioramenta domino acquiruntur, aliàs non. Ias. in l. 2. nu. 27. C. de iure emphy. Decius consil. 518. Idem in feudo censendum est quando ad dominum reuertitur propter generationē finitam, quòd si culpa vassalli erunt domini, & vassallus ea perdit. Decius ibi.

Conclusio CCCLXV.

DOnans causa mortis, & promittens nō reuocare, potest nihilominus eam donationē reuocare: quia illa donatio de non reuocando intelligitur rebus sic stantibus: secus si ipsum donantem pœnituerit eam donationem reuocando, iuxta naturam donationis causa mortis, quę per pœnitentiam reuocari potest. l. non omnis. ff. si certum pet. Bal. in l. cùm quis. ff. de cōdict. ob causam. Decius consil. 521. nu. 13. Quinimò quamuis donans causa mortis permiserit attendere, & non reuocare eam donationem, & in nullo contrauenire, poterit adhuc ille donans per pœnitentiam eam donationem reuocare. d. l. non omnis. & Decius in eo. consil. Et neque per hoc efficitur reuocabilis, etiamsi iuramento id permissum fuerit: nam licet eam reuocando inciderit in periurium, tamen reuocatio quę facta erit, tenebit. Decius consilio 305.

Conclusio CCCLXVII.

IVdex proposita sibi recusatione non potest demum procedere: nam semel proposita recusatione, priuatus est omni sua iurisdictione: & sic ,pcessus factus ab ipso iudice post propositam recusationem erit nullus, etiamsi ab illo nō fuerit appellatum. l. j. per illum textum, C. si quacūque præditus potestate. & Ale. in l. quia poterat, ad Trebell. ff. Et ibi inquit hoc verum esse & de iure canonico & ciuili. Et si iudex demum processerit post propositam recusationem per exceptionem doli, repelli poterit ille qui se fundat ex tali processu, cum non sit necesse appellare à tali iudice, & actu ab ipso gesto. Ita Alex. ibi.

Conclusio CCCLXVII.

IVdex qui aliàs vt suspectus recusari potest, si tū non fuerit accusatus, potest procedere validè, & processus coram eodē iudice factus valebit, quoadusque fuerit suspectus declaratus. Dom. de sancto Gem. in c. iudex. nu. 10. per eum textū de offic. deleg. in 6.

Conclusio CCCLXVIII.

SI quis cancellationem instrumenti petierit, interim pēdente iudicio super cancellatione instrumēti poterit fieri executio contra istum impetrantem. & condemnari poterit ad garniendum per modum prouisionis ad requisitionem partis aduersæ. Ita Rebuffus in suis comment. in consit. Regias. in tit. de literis obligato, artī. vndecimo, in glossa 3. num. 31.

Conclusio CCCLXIX.

VIdua in dote sibi potest præiudicare donando, vel faciēdo pactum super ea dote licet constante matrimonio hoc non posset gl. in authen. dos data. C. de dona. ante nupt. Pau. Cast. in l. 2. §. Item si voluntate. nu. 4. ff. sol. ma. & Decius consil. 536. nu. 5.

Conclusio CCCLXX.

RAtificatio alicuius actus ad hoc vt valeat, debet in ea ratificatione interuenire ea solemnitas quæ in actu & cōtractu requiritur. Est enim ea solemnitas in ratificatione necessaria, quæ in ipso actu requiritur. l. nuptiæ. ff. de ritu nupt. Decius consil. 536. si tamen iuramentum adponeretur, ratione iuramenti validaretur ea ratificatio, vt ibi per Decium.

Conclusio CCCLXXI.

QVis seipsum potest eligere vbi pluribus cōpetit electio: nam tunc vnus ex illis seipsum poterit eligere vnà cum aliis. Quòd si vni tantum aut duobus electio competeret, & tunc quis seipsum non posset eligere. Ioan. de Imola in cā. cùm in iure, de electione. nu. 4. Bart. in l. si consul. in fine. ff. de adopt. & Bertachinus in suo Repertorio in verbo, electio. Bart. in l. planè. ff. quod cuiusque vniuer. Soci. consil. 11. in 1. vol. & Ias. in l. cum filio. ff. de leg. 1.

Conclusio CCCLXXII.

FIlia quæ renunciauit paternæ successioni nō excluditur à successione paterna, nisi supersit persona quæ ex præsumpta mēte ipsius defuncti excludat filiam renunciantem. & ideo non excluderetur filia quæ renunciauit ab aliis sororibus suis, quia cessat ratio exclusionis, quæ consideratur respectu masculorum. Quare soli masculi fratres excludēt sorores, quæ renunciauit, & non eius sorores. Bal. consil. 372. lib. 3. Decius consil. 553. quia vna fœmina aliam nō debet excludere. Decius ibi, & consil. 569. nu. 5. Boer. dec. 304. nu. 21. & Alex. consil. 29. col. 3.

Conclusio CCCLXXIII.

PRæscriptio quadraginta annorū, adeo est efficax, vt per eam quis efficaciter excludetur, vt etiam restitutio in integrum

tegrum contra talem præscriptionem nō videatur competere. Decius consil. 554. & Alexan. consil. 163. nume. 2. & 3. in 2. vol.

Conclusio CCCLXXIIII.

SOcius censetur habere mandatum à consocio in his in quibus societas est contracta, puta circa res venales. Tūc enim vnus sine altero vendere potest: quia ad hoc videtur contracta societas, & vnus alterum videtur præposuisse. l. j. §. fi. ff. de exerci. actione, sed quo ad alia non videtur, q vnus ab alio mandatum habuerit. propterea socius res immobiles societatis non potest vendere, & neque teneret talis venditio, nisi respectu partis ipsius vendentis. l. si socius. in fi. ff. si certum pet. Decius consil. 555. & consil. 98. & Bal. in l. nemo. ff. pro socio.

Conclusio CCCLXXV.

DOminium non transfertur per sententiam non secuta traditione. Bart. in l. ea hoc iure. ff. de iusti. & iure. quare licet iudex adiudicet alicui fundum aliquem per suam sententiam non ex hoc transferetur in eum illius fundi dominium, nisi sequatur traditio. Idem erit dicendum si per sententiam arbitri res adiudicaretur: nam non transfertur dominium nisi secuta sit traditio. c. Rainaldus. de testamentis. Bal. in l. fi. §. fi. C. com. de leg. Sed & neque transfertur dominium si cōfiteor rem meam esse tuam, nisi secuta fuerit traditio. Bal. in l. cùm falsa. C. de iuris & fact. igno. Dec. cōs. 504.

Conclusio CCCLXXVI.

TEstator cautionē quā debet præstare vsufructuarius nō pōt remittere, neq; prohibere quin ea cautio p̄stetur de vtēdo illis rebus arbitrio boni viri. Bal. in l. j. C. de vsur. Dec. consil. 565. & hoc locum habet siue vsufructus constituatur in rebus, quæ vsu consumuntur, siue in aliis. Decius ita.

Conclusio CCCLXXVII.

SI socer genero suo dotem promiserit exoluendam intra tale tempus, & quousq; dos exoluta fuerit, promisit certā quantitatem vini vel frumenti singulis annis, si demum gener maritus per aliquot annos cessauerit petere, poterit demum petere reddum grani, vel vini quod debitum est ex annis præteritis & si interim maritus moriatur, hæredes mariti poterūt illud reliquum petere: quod procedit dummodo per decennium nō fuerit cessatum: quia tunc elapsus decennij excluderet petentem. l. vir vsuras. ff. de dona. inter vir. & vxo. Decius consil. 571. & Boer. dec. 196. vsuræ enim dotis constitutæ à socero suo genero vsque ad dotis solutionem possunt peti. c. salubriter, de vsur. Corn. cōs. 19. 1. vol. & Ale. consil. 221. in 2. vol. & 31. in 5. vol.

Conclusio CCCLXXVIII.

LEgatus à latere non potest patrono inuito ecclesiam cōferre, quando ius patronatus ad ipsos patronos pertinet ex dotatione quam ille patronus, aut eius antecessores fundarunt, q si ex priuilegio concesso ipsis patronis competeret ipsum ius patronatus, & tunc legatus à latere posset ecclesiam conferre etiam inuito patrono. Decius consil. 573.

Conclusio CCCLXXIX.

CVrator dari debet bonis alicuius absentis. Bart. in l. cùm cognatos. C. de postliminio reuerſis: cùm enim dubitatur an aliquis sit viuens vel mortuus, interim absenti datur curator bonis. glo. in l. ab hostibus. in prin. ex quibus causis maio. & debet dari talis curator à iudice, & eius arbitrio. Bart. in l. ij. in prin. ff. de cura. bonis dan. & peti potest vt detur curator absenti à quolibet coniuncto illius absentis, & hoc ne bona illius absentis dissipentur. & hoc fit in illius fauorem & hoc siue talis absens sit captus ab hostibus, aut aliàs absens, ita vt ignoretur an sit viuus aut mortuus, & talis curator ita datus tenetur satisdare. l. cùm cognatos. de postlimi. reuerſis. poterit tamen ille curator se excusare aut propter dignitatem suæ personæ, aut propter sexum, aut propter infirmitatem. l. cui bonis. ff. de curato. furiosi. Decius consil. 575.

Conclusio CCCLXXX.

PRomittens aliquem non molestare, intelligitur de molestatione facti, & de ea quæ fit de facto: non autē de molestatione quæ fit de iure, & iure permittente, quare ille talis agendo in iudicio non dicetur contrauenire suæ promissioni. Decius consil. 581. nu. 10. Non enim dicitur aliūm molestare qui suo iure vtitur. regula, nullus videtur. de reg. iur.

Conclusio CCCLXXXI.

TEstamētum reuocatur si testator coram septem testibus dicat, nolo testamentum meum valere, quod à me iam factum est: quia volo decedere intestatus: tunc enim videtur instituere venientem ab intestato; quorum additione reuocatio testamenti confirmabitur. l. si quis ita. ff. de hæred. inst. secus si testator simpliciter dixerit, volo testamentum, quod iam feci, valere. Per hæc enim verba testamentum iam prius factum non reuocaretur, nisi cum lapsu decem annorum. l. sancimus. C. de testamentis. & ibi Bald. & eam opinionem vt magis communem asserit Decius consil. 582. & Alex. consil. 104. vol. 2.

Conclusio CCCLXXXII.

LAicus potest constitui procurator ad acceptandum beneficium ecclesiasticum & etiam ad renūtiandum: & ille talis constitutus constituendo eum procuratorem ad acceptandum, videtur illud beneficium acceptare. Io. de Imo. in c. accedens. nu. 18. & 19. de præbendis. & potest constitui specialiter ad acceptandum certum beneficium seu generaliter ad acceptandum beneficium, de Imola ibid. & nu. 13.

Conclusio CCCLXXXIII.

SI quis instrumentum produxerit, & aduersarius illud de falso alleget, & petat vt originale producatur, verū si ille producens dicat se non habere originale, & ita iurauerit se nō habere, aduersarius qui allegat falsum instrumentum productum debebit originale producere, ita cōcludit Corneus consil. 203. in 2. vol.

Conclusio CCCLXXXIIII.

INstrumentum confectum à notario alterius territorij ad hoc vt probet in alio territorio, debet fieri fides q̄ ille notarius q illud instrumentum confecit, est notarius, quare inualuit practica, q̄ quando producitur instrumentum quod confectum est à notario in longinquis partibus, vt in simul apportentur litere testimoniales potestatis illius loci habētes sigillum publicum, in quibus fiet attestatio q̄ ille est notarius, & quòd ad eum tanquam ad notarium recurritur. ita Imo. in c. 1. nu. 7. de fide instr. & Corneus consil. 35. num. 21. Quod tamen fallit vbi instrumentum illud esset antiquissimum, vt ibi per Decium.

Conclusio CCCLXXXV.

TEstes consanguinei distantes saltem in tertio vel 4. gradu, non omnino repelluntur: sed minor fides est illis adhibenda, Bartol. in l. lege Iulia. ff. de testib. Corn. consil. 51. primo volu.

Conclusio CCCLXXXVI.

NOtarius cùm pro aliquo stipulatur, statim acquirit actionem illi pro quo stipulabatur, etiam sine cessione, & est speciale in notario q̄ eo stipulante pro alio non requiratur cessio. Cor. consil. 50. nu. 17. in 1. volu. & licet in hoc casu ab initio quæratur obligatio, & actio illi pro quo notarius stipulatur, tamen requiritur q̄ ille ratificet: alioquin eo nō ratificante id quod notarius fecit sua causa, euanescit ea actio, & obligatio, vt ibi Cor. nu. 18. debet enim ille talis ratificare acta gesta ab ipso notario, alioquin corruet ille contractus. Cor. ibi nu. 12.

Conclusio CCCLXXXVII.

NEpoti mortuo ab intestato succedunt auus maternus & auia paterna si supersint, & soli sint, q̄ualiter: & nepotis hereditas diuidetur in duas partes inter eos nulla habita differentia vnde bona prouenerint. Corn. consil. 94. 1. volu. nu. 10. 11. 12. & 13.

Conclusio CCCLXXXVIII.

DEbitor pecuniæ ex pluribus causis dando pecuniā suo creditori, cēsetur soluisse in causam duriorem. l. j. cum aliis sequentibus. ff. de solut. q̄ si sit ei debitor solùm ex vna causa, dando pecuniam ei creditori censetur soluisse in ea causa, pro qua est debitor, quod procedit etiam si creditor

simplici-

Universidad de Deusto
Biblioteca

simpliciter pecuniam acceperit. Cor. consi. 92. in prim. volu. nume. 25.

Conclusio CCCLXXXIX.

QVoties duo notarij assumpti sunt ad recipiẽdum vnum instrumentũ, vnus quidem debet scribere, sed vterque se debet subscribere: & neque sufficeret q̃ vnus solus se subscribat. Bal. in l. iurisiurandi. C. de testi. & Decius cons. 36. circa princip.

Conclusio CCCXC.

COntractus nominati nõ rescinduntur propter causam non subsecutam, nec ex nõ implemento ex parte alterius ex partibus contrahentibus. l. ea cõditione. C. de rescin. vendi. Cor. consi. 25. in 2. vol. nõ enim reuocatur contractus nominatus propter non obseruantiam: sed tunc ad implementum agendum est. l. fi. ff. de condi. ob causam. Cor. consi. 102. nu. 22 in 2. vol. sed nec ex pœnitentia reuocatur cõtractus nominatus, vt ibi per Cor. & consi. 121. 1. volu. & ibi inquit, q̃ contra non obseruantem pacta seu contractum agi possit ad obseruantiam contractus, seu ad interesse: vnde ibi infert, q̃ contractus societatis non debet rescindi quamuis alter ex sociis non impleuerit contractum ex sua parte, cùm ad id possit cogi. Verum contra agentem ex contractu poterit opponi, q̃ agens non obseruauerit contractum ex sua parte. Ita Corneus ibi, & sic in contractibus nominatis cessat condictio ob causam: sed causa non secuta agitur actione ex eo contractu ad pacti obseruantiam. Corn. consi. 208. in 1. vol. nu. 2.

Conclusio CCCXCI.

ARbiter qui recipit compromissum, & cœpit audire causam, poterit demum cogi ipsam causam diffinire. Bar. in l. prætor. §. fi post. de vacatione munerum. Idem in arbitratore, & hi intuiti non coguntur causam accipere, sed acceptam bene coguntur expedire. l. 3. §. nam etsi, & ibi docto. ff. de arbit.

Conclusio CCCXCII.

COnsules alicuius ciuitatis dicuntur habere dignitatem. & est dignitas consularis. l. nemini, de consulibus lib. 12. C. & textus in tit. de consu. in auth. versũ. sextum agens annũ, ex quo deponunt hũc honorem annalem, & ad eam dignitatem consularem admittuntur viri vxorati & non vxorati. §. hoc itaque. de cons. propterea cùm sit dignitas ipsa consulatus, minores 25. annis admitti non debent ad eam dignitatem. l. ad remp. ff. de mune. & hon. maiores autem admittũtur, & neque propter maiorem ætatem quis excusatur. nam ætas etiam 70. annorum non excusat quem ab honoribus suscipiendis. l. in honoribus, & l. his honoribus. ff. de vacat. mune. Administratio enim reip. est honor municipalis. l. honor. ff. de mune. & hono.

Conclusio CCCXCIII.

EXactores denariorum fisci aut reip. qui habẽt terminum ad soluendum, & qui infrà certum tempus tenentur eas pecunias quas exegerunt paulatim reddere fisco, aut reip. videtur obligati in genere ad earum pecuniarum restitutionem. l. in naue. ff. locati. & hoc ita esse expedit reip. quia si aliquo casu ea pecunia perierit, esset periculum exactoris: nam cùm reperiatur obligatus in genere, & genus nõ possit perire, ergo semper tenetur. Lincendium. C. si cer. pet. & propterea poterunt tales exactores interea dare pecunias mutuo, & lucrum quod interim percipient, erit ipsorum, & sufficiet dum tamen eas pecunias reddant in termino. Exactores autẽ qui pro domino aut rep. exigunt pecunias, quas licet non debeant incontinenti restituere, tamen eas tenentur expendere in rebus occurentib⁹, pro necessitate reip. & nõ debẽt illi exactores dare eas pecunias mutuo: quia debent semper esse parat. ad vsum reip. l. j. de auri pub. percu. lib. 10. C. Decius consi. 6. & tales pecuniæ vt species seruari debent, ita vt tales exactores sint debitores specici, & non generis. Decius consi. 473. & consi. 6.

Conclusio CCCXCIIII.

TEstium dicta per alios testes non possunt reprobari: sed bene per instrumenta aut per dicta suorũmmet testium. c. si quis testibus. 4. q. 3. Domini. de sancto Gemi. in c. 2. §. fi. in fine, de testi. in 6. & quamuis prohibitum sit reprobare testes publicatis inquæstis: tamen illa reprobatio quæ insurgit ex contrarietate testium non est prohibita. Decius consi. 8. nu. 8. & sic dicta testium hoc casu bene poterũt reprobari. Domi. de sanct. Gemi. in eo loco.

Conclusio CCCXCV.

TVrpitudinem suam quis excipiẽdo allegare potest, sicut & actor replicãdo cùm exceptio & replicatio à pari procedant. l. ii. ff. de exceptio. Bald. in l. 2. C. de condict. ob causam. l. fi. C. de actio. & oblig. & actor etiam adiuuando suam intentionem potest allegare suam turpitudinem. Deci. consi. 14. nu. 7. & in aliis casibus in quibus quis audiendus est allegans propriam turpitudinem, vide Ias. in l. iusiurandum. §. procurator. nu. 3. ff. de iurciu.

Conclusio CCCXCVI.

DEbitor quantitatis qui in iniuriã sui creditoris coactus fuit per vim soluere alicui petenti, liberatur monstrando & ostendendo præceptum sibi factum de soluendo sub aliqua pœna. l. fina. §. 1. quod metus causa. & talis debitor ita soluens ex præcepto superioris excusatur, & liberationem plenam consequi debet. & ab hac communi opinione in judicando non esse recedendũ, asserit Decius consi. 25. & cùm debitor hoc modo liberatus sit, per consequens & fideiussores ipsius debitoris erunt liberati: cùm exceptio quæ eo cõpetit, competit etiam eius fideiussori. l. omnes exceptiones. ff. de exceptio. & Decius in d. loco. Bart. in l. creditor. ff. de solut. Debet tamen ipse debitor aliquid pati antequam soluat: & debet cogere quicquid potest salua salute sua. Ita Decius ibi. & consi. 407.

Conclusio CCCXCVII.

QVoties sunt duo rei credendi, vnus creditor ex illis potest in solidum petere à debitore id quod ille debet, ita vt ille debitor nihil possit opponere de parte alterius creditoris. l. ij. ff. de duo. reis. l. si vnus. in prin. ff. de pactis & ibid. Ias. & neque hoc correctum est in correis credendi. Bar. in d. l. ij. & in iudicio vnus ex correis credendi põt agere contra debitorem. Alex. in d. l. si vnus.

Conclusio CCCXCVIII.

CLausula posita in testamento, si testamentum non valet vt testamentum, volo vt valeat omni modo & via quibus melius poterit valere, tantùm operatur sicuti clausula codicillaris: & tantum operabitur q̃ expressa repetitio ab intestato. Bal. in l. cùm pater. §. filius matrem. ff. de leg. ij. & Dec. consi. 77. nu. 4.

Conclusio CCCXCIX.

HAeres grauatus de restituenda hæredit. si fortasse in ipsa hæreditate reperiantur animalia quæ demum mortua sunt sine culpa hæredis, non tenebitur hæres ad restitutionem ipsorum animalium, neque ad æstimationem eorũdẽ, l. deducta. §. ante diem. ff. ad Treb. Decius consi. 81.

Conclusio CCCC.

SI pater filiæ legauerit certam quantitatẽ pecuniæ pro sua dote, & demum in vita minorem summam pro sua dote constituerit ipsi filiæ, dos quidem data in legato computabitur, & demum reliquum poterit petere ea filia. Ita omnes tenere asserit Decius consi. 81. nu. 6.

Conclusio CCCCI.

LEgatum appellatur conditionale quando expressum est conditionaliter, & dispositio incipit à cõditione expressa. Ias. in l. huiusmodi. in prima, nu. 12. ff. de leg. 1. & tunc cõditio impedit natiuitatem actionis, & legati trãsmissionem. Ias. ibi, num. 13. Legatum autem modale non impedit transmissionem legati: nam si legatarius interim moriatur ante modum impletum, transmittet ad suos hæredes legatum illud, vt ibi per Ias. nu. 12. & licet modus non impediat natiuitatem actionis, impedit tñ effectum illius & executionem. l. ii. C. de his quæ pœnæ nomine. & ibi Ias. nu. 4. vnde legatum factum vt caueat, nõ obtinebit legatarius legatum nisi prius cauerit. l. huiusmodi. in prin. ff. de leg. 1. & in dubio vbi non apparet an sit modus an cõditio, præsumitur potius modus quàm conditio, vt ibi per Ias. differt etiam modus à conditione: quia actus factus sub modo, dicitur perfectus, & modus postea est implendus: sed actus conditionalis non dicitur perfectus nisi prius conditio fuerit adimpleta. Cor. cõsi. 102. nu. 19. in 2. vol.

Conclusio CCCCII.

NEpotes ex filio præmortuo aut filia præmortua habent partem, & succedunt in lucro quo priuatur auia secundò nubens: & succedunt in eo lucro vnà cum auunculis aut patruis, in stirpes tamen: & illud lucrum inter eos diuidi debet. l. in quibus. C. de secun. nup. Dec. consi. 87. nu. 4.

Conclusio CCCCIII.

CLericus contrahendo matrimonium per verba de præsenti, perdit beneficium quod habet, quod nõ potest recuperare etiamsi sponsa per verba de præsenti moriatur: & quod beneficium eo casu dicetur ipso facto & iure vacare, ex sententia Panor. in ca. 1. de clericis coniug. & hoc locum habet in clerico beneficiato, qui existens in minoribus contrahit matrimonium, ita Ioan. de Imo. in eo c. 1. nu. 4. Quòd si per verba de futuro contraxerit matrimonium, nõ perdit beneficium. doct. ibi. & Ias. in l. si stipuler. in prin. num. 5. ff. de verb. oblig. & procedit superior regula etiam si illud matrimonium contractum per verba de præsenti nulliter fuisset contractum, vt quia contraxit cum sua cõsanguinea, Rom. consil. 483. nu. 6. Clericus autem in minoribus constitutus ordinibus de facto contrahens matrimonium nõ priuatur ipso iure: quia tunc matrimonium nõ tenet, & cum eo episcopus dispensare poterit ad suum beneficium redeundum. Panor. in eo. c. primo, & vide Dec. consi. 166.

Conclusio CCCCIIII.

POssessio iuris Patronatus acquiritur etiam ex vnica præsentatione, secuta institutione, & ille Patronus qui vltimo loco præsentauit, dicitur esse in possessione præsentandi. c. cùm in ecclesia. de causa possessionis & propriet. & talis possessio ex tribus acquiritur. primò quòd ea præsentatio fuerit facta bona fide. Secũdò q̃ admissa fuerit. Tertiò quòd præsentatus & institutus fuerit in possessione tanquam rector in ea ecclesia. Decius consi. 117. & 124.

Conclusio CCCCV.

INstrumentum aliud est, & aliud contractus qui in instrumento cõtinetur: nam instrumentum est ipsa charta quæ continet id quod partes faciunt: & contractus est id quod partes faciunt, vt emptio & locatio. Instrumentum verò cõtinet quædam quæ pertinent ad ipsum notarium: quædam verò sunt quæ ad partes pertinent. Quare si instrumentum reddatur nullum propter defectum notarij, vt quia notarius non erat matriculatus, & tunc annullato instrumento, contractus qui in eo est per testes descriptos in eo instru. probari poterit, nec propterea contractus esset nullus. Bart. in l. si quis legatum. nu. 2. ff. de falsis. & Dec. consi. 17. & 169.

Conclusio CCCCVI.

DOnatio quæ aliàs nõ valet, si demum res donata reperiatur confirmata in testamento, valebit & debebitur ex eo testamento: quia qui cõfirmat actum nullum, videtur donare, & debebitur tanquam legatum. Decius consil. 184. nu. 8. per l. si donatio. C. de dona.

Conclusio CCCCVII.

GEneralis renunciatio non sufficit vbi requiritur specialis, & vbi aliquid fieri debet specialiter, non sufficit illud fieri verbis generalibus. Ias. in l. si quando. §. & generaliter, nu. 5. C. de inoffic. testam.

Conclusio CCCCVIII.

QVamuis bona prohibita sint alienari extrà familiã, poterit tamen fieri alienatio filiæ prohibentis, quamuis ea iam nupta sit, ita Dec. consi. 223. nu. 4.

Conclusio CCCCIX.

REnunciatio beneficij patronati debet fieri cũ consensu patroni, & cuius patroni cõsensus requiritur in tali renunciatione, & facta tali renunciatione cum cõsensu illius, est aperta via ipsi patrono ad præsentandum, cùm iam beneficium vacet. Dec. consi. 229.

Conclusio CCCCX.

IN iudiciis possessoriis probatio fieri põt, & sufficiet probatio per vnum testem, cum iuramẽto suppletiuo, vel per formam: quia causa possessoria est leuis, Dec. consi. 252.

Conclusio CCCCXI.

TEstator in suo testamento non potest tollere ea quæ per viam contractus iam donauerat: quia iura q̃ tractus per vltimam voluntatem tolli non possunt nec minui. Bald. in auth. hoc locum. C. si secun. nupt. mulier.

Conclusio CCCCXII.

FIdeicommissum relictum sub aliqua conditione, ad hoc vt debeatur, inspici debet an conditio euenerit, & sufficiet quem esse capacem eo tempore quo conditio euenit, & eo tempore quo debetur fideicommissum. nam in fideicommissis acquirendis inspici debet tempus quo cadit cõditio. l. si vxorem C. de condit. insertis. l. si legati. ff. de pigno. Alex. consi. 26. in 3. vol. in fi. & quantumuis quis medio tempore fuerit incapax, illud medium tempus non debet nocere, dummodo reperiatur capax eo tempore quo euenit cõditio. l. eum qui post. & ibi gl. ff. de condi. & demonst. & dies legati conditionalis cedit à die aduenientis conditionis. l. in personam. C. de fidei. Alex. consi. 71. vol. 2.

Conclusio CCCCXIII.

QVoties in aliqua dispositione allegatur qualitas, ea est probanda: aliàs agens succumberet. l. iij. §. docere. ff. de vi bono. rap. Dec. consi. iij. Et neque sufficeret actum probare sine illa qualitate. Rebuf. in cõcordatis, in tit. de colla. §. cùm vero. in gl. in verbo, deponentes, & Alex. consi. 172. in ij. vol.

Conclusio CCCCXIIII.

FIlia quamuis nupserit, non propterea desinit esse de descẽdentibus sui patris, & de sua agnatione. l. si vxorem. C. de condit. insertis. nuptiæ enim non sunt modi ad faciendum desinere quem esse suum hæredem. Alex. consi. xxiij. in ij. vol. nu. 87.

Conclusio CCCCXV.

FIdeiussor qui in cõtractu societatis fideiussit pro vno ex ipsis sociis, qui ꝓmiserat hinc ad sex annos reddere summam pecuniæ, quam alter socius in societate adportauerat, si interim eo tempore pendente vnus ex sociis mortuus sit, & sic soluta sit societas morte vnius ex sociis, poterit ille fideiussor statim cogi ad eam pecuniam reddẽdam, licet tempus illud sex annorum nondum aduenerit, cùm iam sit soluta ipsa societas. l. adeo. ff. pro socio. & finita causa dilationis, ea dilatio etiam finiri debet. ita Alexand. consil. 54. in secundo volu.

Conclusio CCCCXVI.

CReditor agere potest contra duos correos debendi insimul conueniendo quemlibet in solidum, cum protestatione tamen quod vnica solutio sufficiet. Alex. consi. 37. nu. 8. vol. ij. & quamuis non apposita fuerit, subiungetur tamen ex natura contractus, & ex natura causæ. Ang. in §. duo. de duo. reis, q̃ si contra vnum solum egerit, poterit etiam eo iudicio pendente alterum conuenire. Ang. ibi.

Conclusio CCCCXVII.

SEntentia iam lata inter aliquos non est suspensa nec per compromissum rescissa, nisi expresè illi sententiæ fuisset renunciatum. Alex. consi. 94. vol. ij. nu. iiij.

Conclusio CCCCXVIII.

NOtarius qui solus ex iudicis commissione audiuit testẽ, qui demum negat se ita deposuisse, standum erit dicto notarij asserentis testem ita deposuisse, & potius illi creditur quàm testi: licèt de iure magis stetur viua voce testis, qui se non ita deposuisse dicit, quàm scripturæ notarij. q̃ si iudex vnà cum notario testem audierit, tunc de iure potius ipsi iudici & notario standum erit quàm testi contrarium asserenti. Alex. cõsi. 65. in ij. vol. Sed si omnes testes à notario examinati affirment non ita deposuisse prout scriptum est, & tunc non standum erit scripturæ notarij. Alex. ibi. nu. 7.

Conclusio CCCCXIX.

DOctor in examine sui scholaris poterit vt suspectus recusari ab ipso scholastico, vt tanquam suspectus nõ assistat examini, ita Panor. & Fel. in c. causam quę, de officio ac potestate iudic. deleg.

Conclusio CCCCXX.

IVdex qui est vassallus impetrãtis, vt suspectus recusari potest. arg. c. de forma. xxij. q. v. gl. in c. causam quæ. de offic. & potestate iudi. deleg.

Conclusio CCCCXXI.

BEneficia causa resignationis vacantia non debẽtur graduatis aut nominatis. §. volumus autem, de colla. in concordatis, & ibi summarium, & hoc siue resignatio fuerit facta causa permutationis, siue simpliciter. Rebuf. in gl. in verbo, vacare. in §. præfatique ordinarij. in concordatis, & in tract. nominati. in quæstione 15. nu. 48. vers. 39. vbi expresè tenet

Universidad de Deusto
Biblioteca

tenet beneficia vacantia per simplicem resignationem non deberi graduatis nec nominatis, sed ea per ordinarium sunt conferenda, eáque beneficia ita vacantia ex causa resignationis aut permutationis non esse affecta nominatis etiamsi vacent in mensibus debitis nominatis. ita Rebuff. in cod. §. volumus. in prin.

Conclusio CCCCXXII.

GRaduati & nominati sunt capaces beneficiorum quæ vacant in mense graduatorum quia sunt graduati. Item possunt obtinere beneficia vacantia in mense assignato graduatis & nominatis, cùm sint graduati. Habent enim ius duplex, nempe gradum & nominationes. ita Rebu. in concordatis, in tit. de colla. §. præterea, in verbo, graduatis, & è contrario si in mense Ianuario qui debetur graduatis & nominatis nullus reperiatur graduatus, nec nominatus qui insinuauerit, & reperiatur vnus graduatus simplex qui insinuasset, tale beneficium illi deberetur vacans in mense debito graduato & nominato. Rebu. in eo loco de colla. §. teneantur. super verbo, irrita.

Conclusio CCCCXXIII.

OBligatus ad speciem tradendam sufficiet illi, adhoc vt possit liberari à tali obligatione, probare interitum illius speciei debitæ, licèt non probet casum fortuitum: nam satis illi erit probare, quòd res est perempta: & si alius alleget dolum vel culpam, eũ tenetur probare. l. quoties. ff. de proba. Is tamen qui tenetur ad custodiam rei alicuius ratione officij publici vel priuati tenetur probare interitum & casum fortuitum: vt in custode carceris, in caprario, & in argentario. Bald. in l. cùm ita. §. species. ff. de leg. 2. & Alex. consi. 158. vol. 2. verum si is qui obligatus est ad aliquam speciẽ, promiserit etiam de custodia, ad eam teneretur ratione conuentionis, onúsque probandi illi incumberet probare quòd non sua culpa, sed casu res perierit, vt ibi Alex.

Conclusio CCCCXXIIII.

SI testator filium suum hæredem instituerit, & si decederet sine liberis, substituerit duos suos fratres testatoris, & eorum filios in stirpes, & viuẽte hærede vnus ex fratribus substitutis moriatur relictis nepotib. ex suo filio iam prædefuncto, & demum alter frater moriatur relictis liberis ex se, & tandem hæres institutus moriatur relictis filiis ex fratre testatoris, & nepotibus, ex altero fratre ipsius testatoris, dicendum erit ad hæreditatem ipsius testatoris & ex vi substitutionis admitti & filios ex fratre & nepotes ex altero fratre, qui duo fratres erãt, substituti: cùm appellatione filiorum & nepores contineantur in testamentis. Alexandr. consilio 5. in 3. volu.

Conclusio CCCCXXV.

QVando testator mentionem fecit de suo hærede, tunc hæredis appellatione tantùm primus hæres cõtinetur. l. qui liberis. §. hęc verba. ff. de vulg. vbi verò testator mentionem facit de hærede alterius, & in quem verba dirigantur, & tunc non statim intelligitur de primo hærede, sed & de aliis in infinitum. l. hæredis. & l. sciendum. ff. de verb. sig. vt in hoc exemplo. testator instituit suam filiam, & si moriatur sine liberis, substituit Titiũ, & si Titius ꝑmoriatur voluit ꝙ bona sua deueniant ad hæredes ipsius Titij: euenit, ꝙ Titius mortuus est relictis duobus filiis, vnus ex illis moritur relictis filiis ex se, & tandem filius testatoris hæres moritur relicto filio Titij, qui Titius erat substitutus, & relictis filiis ex altero filio ipsius Titij: & si quæratur nunc quis succedet tanquam substitutus illi filio testatoris instituto: & dicẽdum erit & filium Titij vt filios alterius filij ipsius Titij admittendos ad hęreditatem testatoris: quia ea verba testamenti, ꝙ bona deueniant ad hæredes Titij, referuntur non solùm ad primum hæredem, sed & ad alios. Alex. consi. 36. in 3. vol. Bald. in l. fi. nu. 4. C. de heredi. instit. & Ias. in eo. §. hęc verba. l. qui liberis. ff. de vulg. & sic ea verba verificantur, & in hærede hæredis, vt ibi per Alex.

Conclusio CCCCXXVI.

IVra volunt, vt si quis rem possideat per longum tempus, id est per spatium decem annorum, quod est tempus longum. l. si cum fideicommissario. §. aristo. ff. qui & à quibus, ꝙ talis possidens præsumatur in bona fide: & ideo non teneretur ad fructuum restitutionem quos percepit. Ange. in l. pri. C. quibus non obstat longi temp. præscriptio. & Alex. consi. 44. in 3. volu.

Conclusio CCCCXXVII.

FIliifamilias qui sunt aduocati, id quod percipiunt à suis clientulis reputatur quasi castrẽse: & succedit loco illius publici salarij quod olim ex publico percipiebant aduocati: Ideo tale lucrum sapere debet eandem naturam. Item & id quod illi aduocati lucrantur ex eorum consiliis, dicitur etiã quasi castrense peculium. Idem etiam id quod acquirunt filiifamilias procuratores & tabelliones etiam in causam peculij quasi castrensis. Alex. consi. 2. in 6. vol.

Conclusio CCCCXXVIII.

COnducens domum tẽpore pacis animo ibi tenendi hospitium, non tamen ꝙ in contractu expressum sit, & demum propter bellum quod superuenit, mercatores & alij non potuerunt accedere ad eum locum vbi est domus conducta, si illa domus esset assueta ad ibi tenendum hospitium, vel etiam ipse conductor consuescet esse hospitator, debebit fieri remissio mercedis illi cõductori propter bellũ quod superuenit: quia ad eum vsum censetur conduxisse eam domũ. Bal. in l. j. C. pro socio. Bart. in l. cùm in plures. circa prin. ff. loca. Alex. cons. 8. in 6. vol. nisi tempore belli ille talis eam domum conduxisset. Bald. in l. si ea lege. C. de vsuris. Ioan. de Ripa in suo trac. de peste, in 2. parte, nu. 29. quia tunc nullam remissionem posset petere. Bal. in ea l. si ea lege.

Conclusio CCCCXXIX.

SEntentia quæ nulla est, si ab ea fuerit appellatum, & iudex appellationis ex actis videat eam fuisse æquam, debet eã confirmare: vt quia lata esset extra tempus, aut aliàs constaret de nullitate illius. Alex. consi. 73. in 6. volu. nu. 10.

Conclusio CCCCXXX.

FLumen publicum illud appellatur quod perpetuò fluit. Priuatum verò quod nõ omni tempore fluit, maximè in æstate. l. j. §. j. & ij. ff. de flum. & flumina priuata, quę & torrentia dicuntur, pertinẽt ad illos, qui prope & ab vtraque parte prædia possident. & quilibet intelligitur habere ius vsque ad medium versus suam ripam, si aliter non appareat ex cuius prædio factus fuerit alueus illius torrentis. Alex. consi. 203.

Conclusio CCCCXXXI.

TEstis qui in sua depositione adiecit dictionem circa, reddit suam depositionem vanam, & dubiam circa tẽpus, vt possit dici ꝙ non probet de aliquo certo tempore, & idem si vtatur ea particula plus aut minus: nam tũc etiam nihil probat. Alex. cõsi. 25. nu. 5. in 6. vol. & ibi inquit Alex. ꝙ quoties per testes aliquod factum est probandum infra aliquod tẽpus, si testis deponẽs de illo tempore addat ea verba, vel circa, quod non probat certum illud & limitandum tempus.

Conclusio CCCCXXXII.

IVs patronatus transit ad quoscũque hęredes etiam extraneos. cle. plures, & ibi doct. de iure patronatus. in Clementinis, nisi aliter in fundatione esset dictũ, scilicet ꝙ non transiret ad hęredes extraneos. Bal. in l. ij. C. de in ius vocan. In fideicommissarium quidem nõ transit, sed illud ius patronatus penes hęredem remanet. Bal. in l. cum virum. C. de fideic. Ale. consi. 73. in 7. vol. & Rochus de Curte in trac. de iure patro. §. ipse vel is. nume. 17. & 20. & ibi tenet hanc esse Cõem Opinio. Item quia ad fideicommissarium transeunt ea quæ cõcernunt commodum pecuniarium: & cùm ius patronatus & iura sepulchrorum non sunt huiusmodi, ergo non transeunt ad ipsum fideicommissarium, neque ius patronatus neque iura sepulchrorum. l. quia proinde. ff. ad Treb.

Conclusio CCCCXXXIII.

VBstitutio facta hoc modo, & sub his terminis, instituo tres filios meos: & si quis corũ decedat sine liberis, mandauit ꝙ sua portio eum cõtingens sit & esse debeat reliquorum superstitum, & eius hæredum: & demum mortuo testatore vnus ex illis moritur, eius portio ad duos superstites pertinebit: ꝙ si demum alter ex duobus moriatur, eius portio ad fratrem qui est superstes, pertinebit: quia pluralis numerus etiam in vno potest verificari. l. non est. ff. de verb. sig. & ibi concludit Alex. consi. 109. in 7. vol.

Conclusio CCCCXXXIIII.

PRopinquorũ appellatione continentur omnes, siue sint agnati, siue cognati, affines tamen nõ veniunt. Ias. in l. fi. nu. 21. & 22. de verb. sign. nec etiam veniunt affines appellatione proximorum. Ias. in l. j C. vnde vir. & vxor.

Conclu-

Conclusio CCCCXXXV.

APostillæ quæ in margine alicuius instrumenti aut testamenti reperiuntur, continentes aliqua circunferentia ad ipsum testamentum, aut instrumentum, de quibus apostillis ab ipso notario qui recepit illud instrumentum nulla sit facta mentio, non vitiant illud instrumentum aut testamentum: sed illud sumi debet prout est in ipso corpore receptũ ab ipso notario. Paul. Cast. in l. si vnus, & ibi Alex. C. de test. & ibi Ias. nisi appareret tales apostillas aut additiones scriptas fuisse manu ipsiusmet notarij: nam tunc facerent fidem. Bal. in rub. de fide instr. quem sequitur Alex. in ea l. si vnus: aliàs si non constaret factas fuisse ab ipsomet notario, non vitiant instrumentũ, sed reiiciunt eo instrumento remanẽte. Ale. ꝙ. 14. nu. 5. in 6. vol. Ias. tamen in d. l. si vnus. C. de testa. tenet indistinctè, ꝙ si notarius non fecerit mentionem de talibus additionibus quæ reperiuntur in margine in sua superscriptione, ꝙ non probant: quod procedit vbi tales apostillę spectarent ad factum ipsorum contrahentium: aliàs si ad factũ notarij, bene probarent. Ita Ias. ibi.

Conclusio CCCCXXXVI.

INstrumentum non vitiatur propter aliquas clausulas impertinentes ibi positas. Bald. in l. eo quod à multis. C. si cer. pet. & potest instrumentum pro parte approbari. l. sub specie. C. de postu. Bald. in l. si cùm exiguam. C. de condi. ob causam, vt interlineatio quæ reperitur in aliquo instrumento, aut literarum dissimilitudo reddit instrumentum suspectũ, nisi notarius de his mentionem fecerit. Soci. cons. 24. parte 1. nu. 26. maximè quando reperiuntur illæ interlineaturæ in loco suspecto. de Ancha. consi. 431.

Conclusio CCCCXXXVII.

LIcet legatum alicui factum sit de florenis aureis, tamẽ hęres auditur volens soluere in moneta vsque ad valorem florenorum, qui valor erat tempore mortis testatoris, aut testamenti, nisi hæres esset in mora: nam tũc ad plus teneretur. Soci. consi. 6. in 1. vol.

Conclusio CCCCXXXVIII.

MVlier potest relinqui executrix testamenti in testamento alicuius, & potest esse executrix in negotiis, & in iudiciis ad pias causas: quia potest suo nomine actionem mouere, vel implorare officium iudicis, & quoties habet actionem suo nomine, potest esse in iudicio, & non excluditur ex eo quòd est mulier: secus quando mulier suo nomine non possit agere. quia tũc à limine excluderetur. Bal. in l. id quod C. de episc. & cler. Panor. in c. tua. de testamentis, & Soci. cõs. 11. 1. vol. & Deci. consi. 91. quod procedit etiamsi transierit ad secunda vota, vt ibi per Decium.

Conclusio CCCCXXXIX.

HAeres alicuius prælati tenetur ad debita sui prædecessoris, quæ non fuerunt facta pro ecclesiæ necessitate: nam si pro ecclesiæ necessitate facta essent ea debita, hæres ad ea non teneretur: vel etiamsi essent facta pro ecclesiæ vtilitate, ad quæ debita facta vel pro necessitate, aut vtilitate ecclesię, is qui succedit in beneficio, tenetur. c. 1. de solu. Soci. consil. 3. in 1. vol.

Conclusio CCCCXL.

COnductor seu colonus, qui rem aliquam conduxit, & in re conducta fecit reparationes vtiles, non poterit hinc expelli à successore vel emptore rei conductæ, nisi prius ille conductor, expensas vtiles, quas ibi fecit, recuperauerit. l. colonus. & ibi glo. ff. de vi & vi arm. quamuis aliàs emptor nõ teneatur stare locationi factæ per suum prædecessorem. per l. emptorem. C. locat. tamen in hoc casu expensæ vtiles iam factæ prius erunt soluendæ: quas expensas factas ille colonus seu conductor recuperabit, etiãsi ab ea re esset expulsus. Soc. consi. 15. nu. 20. in 1. par.

Conclusio CCCCXLI.

PRocurator qui de mandato domini negotia gessit, & qñ interuenit mandatum à domino, habet ille procurator actionem mandati, etiamsi causa ipsa non habuerit bonum exitum, dum tamen cesset culpa in ipso procuratore. l. sed an vltro, & ibi gl. in verbo, non habuerit. ff. de negot. gestis. l. per ea. & ibi gl. C. commo. c. cùm pro causa, & ibi glo. de procura. & Soci. consi. 26. nu. 7. in pri. vol.

Conclusio CCCCXLII.

PRocurator tũc demũ habet actionẽ mandati cõtra dñm, si ab eo habuerit mandatũ, aut si domino præsente & tacente res illius agat: nam dominus tacendo dum res sua agitur, vtiliter videtur dare mandatũ, l. si remunerandi. §. qui pas sim. ff. manda. & in l. si ꝑ te. Actio verò negotiorum gestorũ competit quando quis absentis negotia gerit. toto tit. de nego. gestis. Panor. in c. cùm pro causa. in fi. de procura.

Conclusio CCCCXLIII.

PAter habens filios ex prima vxore conuolans ad secũda vota, succedit filio defuncto cum aliis filiis qui erant fratres & sorores filij iam defuncti: verum in vsufructu solùm respectu bonorum, quæ filio obuenerant ex successione materna: in proprietate verò & vsufructu quantum ad alia bona quæ obuenerãt aliũde quàm ex successione materna. Idẽ in matre quæ si secundò matrimonium contraxerit, priuatur proprietate respectu bonorum quæ filio defuncto obuenerant ex patris successione: in aliis autem bonis quæ filius habebat aliunde quàm ex patris successione, succederet mater in proprietate & vsufructu vnà cum aliis filiis ab intestato. Soci. con. 34. in 1. parte.

Conclusio CCCCXLIIII.

DAtæ tempus est inspiciendum in literis & rescriptis ad beneficium. c. capitulum, de rescriptis, sed in literis & rescriptis ad lites, tempus præsentationis literarum est respiciendum. Ioan. de Imo. in c. 1. de resc. num. 7. & 8. & sic in mãdatis à diuersis impetratis tempus datę est inspiciendum. ea. eam te, de resc. c. si eo tempore, de resc. in 6. & plenè Rebuf. in concord. in tit. de manda. apostoli. in fi. in verbo, datum, & Oldradus.

Conclusio CCCCXLV.

ACtor quamuis plura proponat in suo libello, & plura capitula, non tamen grauatur ad probanda omnia quæ in libello proposita sunt: sed sufficiet probare ea quæ sufficient ad victoriam obtinendam, ita vt superflua reddatur cautela aduocatorum, qui in libello ponunt protestationem ꝙ non se adstringunt ad superflua probanda: quæ verba licèt nõ posita sint, non tamen grauatur actor ad omnia probanda, & sufficiet illi probare quod ad causam faciat. Pano. & de Imo. in capit. inter cæteras. de resc. quod procedit vbi disiunctiuè aliqua narrantur: sed vbi copulatiuè aliqua narrantur, vel qualificatiuè, tum tutũ esset apponere ea verba, & vti ea cautela aduocatorum de Imo. ibi.

Conclusio CCCCXLVI

DEbitor alternatiuè potest eligere quid soluat, quia in alternatiuis electio est debitoris. Reg. in alternatiuis, de reg. iuris. ꝙ si debitor vtrumque per errorem soluerit, erit etiam in sua electione repetere alterum, & sic in repetendo erit sua electio. de Imo. in c. inter cęteras. de resc.

Conclusio CCCCXLVII.

COnductor qui tempore belli conducit prędia, non poterit petere remissionem mercedis, si quod damnum ille passus fuerit propter bellum, quia est ꝙ imputetur ipsi cõductori, seu colono, vt qui sciens & videns impedimentum belli adhuc conduxerit. Quare damnum quod sua culpa sentit, sibi debet imputare. ita Bald. in l. si ea lege. nu. 3. C. de vsuris. Franciscus de Ripa in tract. de peste, in prin. nu. 29. aliàs autẽ si tempore conductionis nullum esset bellum, demum tamẽ superuenit, & tunc remissio peti poterit. Bal. ibi.

Conclusio CCCCXLVIII.

TEstator qui habet sua bona communia cum alio pro indiuiso, relinquit suæ vxori alimenta de bonis cõmunib⁹, vxor pro suis alimentis habendis habebit actionem contra hæredes testatoris, à quo totum illud exoluendum erit. Ias. post alios in l. si duobus. §. hęres. nu. 3. ff. de leg. 1.

Conclusio CCCCXLIX.

HAeres pro parte institutus, & qdã alius pro alia parte cui prælegatũ factũ fuit, in diuisione hæreditatis habebit ille cohæres partem prælegati iure proprio, alteram verò partẽ consequetur à suo cohærede iudicio familiæ ercisc. & poterit in totũ hæreditatẽ repudiare, & nihilominus suum prælegatum consequetur non obstante tali repudiatione. l. qui filiabus. §. si vnus, & ibi plenè docto. ff. de leg. 1.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Conclusio CCCCL.

SI testator certam vini quãtitatem alicui legauerit singulis annis, audietur hæres si illi legatario vellet dare vnam vineam ex qua ille legatarius vinum legatum consequi posset: & illi legatario etiã inuito curam illius vineæ relinquere poterit, & hoc fauore exercentis liberalitatem, Bald. in l. si quis argentum. C. de dona. Iaſ. in l. non amplius. §. cùm bonorũ. ff. de leg. 1.

Conclusio CCCCLI.

DEbitor minimè liberatur offerendo suo creditori soluere interesse, & non obstante sua oblatione poterit ad sortem condemnari. l. fi. in fin. C. de iure dot. Iaſ. in l. itẽ quia, num. 9. ff. de pactis.

Conclusio CCCCLII.

TEstes auditi ex mero officio iudicis non probant in causa ciuili, quia non potest iudex in causis ciuilibus inquirere de facto ex suo mero officio. c. ad nostram. in 2. de iureiur. & ibi Imo. sed in causa criminali potest ex suo officio testes recipere etiam post processus publicationem. Imo. in c. cùm clamor. de testi. Bal. in l. præsbyteri. nu. 8. de epiſ. & cler.

Conclusio CCCCLIII.

REus qui de iure communi habet diuersa fora, & qui potest coram diuersis iudicibus conueniri, actor poterit eligere iudicem coram quo reum conueniat, & sic eritactoris electio, l. cum clericis. C. de epiſ. & cler. l. 3. §. 1. ff. de eo quod certo loco. Sed vbi reus ex priuilegio potest coram diuersis iudicibus conueniri, tunc rei erit electio coram quo velit cõueniri. auth. habita. C. ne filius pro patre: ne scilicet quòd in eorum fauorem introductum est, in eorum odium retorqueatur.

Conclusio CCCCLIIII.

POena quæ episcopo & canonicis imponitur, episcopus ad dimidiam tenebitur & canonicis ad aliud dimidium. Illi enim plures vocati sunt per nomen collectiuum, & tenent locum vnius. ita Bal. in authen. causa quæ. C. de episc. & cler. & illi plures cùm sensentur vnum corpus habẽtur pro vno. Bald. ibi.

Conclusio CCCCLV.

TEstator si aliquid mandauerit erogari in causam piam, non potest episcopus aut executores testamenti in aliã causam piam transmutare: quia ex quo testatoris dispositio est certa ratione causæ, vel personæ, vel loci, non poterit alterari ab ipso episc. aut executore. l. si quis ad declinandam. & ibi Sali. in fi. C. de episc. & cler.

Conclusio CCCCLVI.

SVbdelegatus si in causa sibi commissa à delegato aliquã partem grauauerit, & ille delegatus sit à principe, & eo casu à sententia subdelegati ad ipsum delegatum appellandum erit, quando est à principe delegatus. Quòd si ille delegatus esset ab alio delegato, & ille subdelegauerit, & eo casu à tali subdelegato ad primum subdelegantem appellandum esset, & non ad delegãtem qui subdelegauerat. l. 1. ff. quis & à quo. ita Sali. in l. si quis litigantium. in fin. C. de episc. audientia.

Conclusio CCCCLVII.

LEgatum factum pauperibus, & id quod pauperibus relictum est, poterit dari & erogari carceratis, & his qui in carcere detinentur. Salicet in l. iudices C. de episc. audien. & relictum factum pro dotandis mulieribus pauperibus nõ debetur viduis. Iaſ. in l. duobus. §. si ei qui. ff. de iureiur. Boe. dec. 131. num. 3.

Conclusio CCCCLVIII.

PRæsbyter qui in suo testamento instituit laicum quendã hæredem, & qui tacitè accommodauit fidem testatori de ipsa hæreditate testatoris restituenda spurio ipsius testatoris, & sic non capaci, si demum hoc appareat, talis hæreditas ab eo hærede erit auferenda, & fisco regis erit applicanda: q si hæres esset clericus, qui fide accommodata promiserit tacitè eam hæreditatem reddere, & demum hæreditas ab eo erit auferenda, & fisco ecclesiæ applicanda. Bald. in l. si quis præsbyter. nu. 3. de epiſ. & cler.

Conclusio CCCCLIX.

SEntẽtia lata ab arbitris, aut ab his qui præsunt territorio, vt sunt arbitri, aut doctores, & rectores vniuersitatũ, mittetur executioni per eum qui præest territorio. Bald. in l. episcopale. C. de epiſ. audien.

Conclusio CCCCLX.

HAeredes duo instituti, alter purè, alter sub cõditione, qua pendente interim ille qui purè institutus est, habebit totam hæreditatem & illius administrationem in totum. glo. Bar. & Iaſ. in l. pianè. §. si coniunctim. nu. 13. & 19. ff. de leg. 1. & quæ opinio ibi placet Alexandro, versq; quamuis tamen. Licet demum Iaſ. in fi. videatur reprobare. q. si tantùm vnus esset hæres sub conditione, tunc dandus esset curator hæreditati vt bona interim administret. l. si quis instituatur hæres. ff. de hæred. instit. Ita Iaſ. in eo §. si coniunctim.

Conclusio CCCCLXI.

AEstimatio rei alicuius fieri debet secundum emolumentum & redditum ipsius rei, & non secundum valorem ipsius rei, vt si sit prædiũ magni valoris, sed modici redditus, debet fieri æstimatio iuxta redditus, & non secundum valorem. l. si quis. C. de rescin. vendi. Ioan. de Platea in l. in his, de prædiis & aliis rebus nauicular.

Conclusio CCCCLXII.

FIdeiussor qui fideiussit pro aliquo debitore qui est debitor alicuius pupilli, habet excusationem vt excusetur à tutela illius pupilli, & est excusand⁹ sicut & debitor ipse excusa retur. Ange. in prin. tituli, vt hi qui obliga. se perh. habere res minorum, nu. 12. in auth. & Iaſ. in l. si fideiussor. in princ. nu. 3. & 4. ff. de leg. 1. dummodo non sit fideiussor pro aliquo debitore in aliqua parua quantitate: nam sicuti debitor ille paruæ quantitatis non esset excusandus, ita nec fideiussor. l. Blanditus. C. de fideiuſ. & Iaſ. in l. j in fi. ff. si cer. pet.

Conclusio CCCCLXIII

TEstator legando suæ vxori victum & vestitum in sua domo, & grauauerit hæredem de exoluendo eo legato, & vt ne molestarent ipsam vxorem: & si eam molestauerint, priuat eos hæredes hæreditate, sed non dicit cui hæreditas sit applicanda in casu contrauentionis: quare est hæc decisio, q. in casu contrauentionis hæreditas ea ad cohæredes debebit pertinere si qui alij sint, aut ad substitutos, aut verò ad veniẽtes ab intestato, & non ad ipsam viduam, licet contemplatione ipsius viduæ ipsius hæredes priuati sint. Iaſ. in l. seruo legato, §. si testator. nu. 5. ff. de leg. 1. & hoc per l. vxorẽ. §. hæres, & Bar. ff. de leg. 3.

Conclusio CCCCLXIIII.

TEstator legando alicui certam quantitatem vini vel frumenti, censetur eã legare de eo vino aut frumẽto quod est in patrimonio defuncti, & hæres de alio non potest dare inuito legatario: nec legatarius hæredem cogere potest dare de alio l. 3. ff. de vino & oleo leg. & ibi Bar. & Iaſ. in l. si dom⁹. in prin. ff. de leg. 1.

Conclusio CCCCLXV.

CReditor qui habet aliquem debitorem non potest cogi inuitus mutare suum debitorem & alium accipere etiamsi esset idoneus. l. si mandato meo. §. 1. ff. mand. Bal. in l. si pater. C. de colla. Iaſ. in l. si dom⁹. §. si fundus. n. 31. ff. de leg. 1.

Conclusio CCCCLXVI.

DEbitor quamuis inuitus potest cogi, & cogitur suscipere alium creditorem. l. 2. ff. sol. matr. & Bald. in l. si pater. C. de fideic.

Conclusio CCCCLXVII.

SVbstitutus cui aliqua hæreditas debetur sub aliqua conditione, si hæres moriatur sine liberis, aut sub alia: si interim pendente conditione ille substitutus rem aliquam ex ea hæreditate emerit ab ipso hærede, conditione adueniẽte per quam hæreditas illa est ei restituenda, poterit ille substitutus pretium quod iam exoluit, emendo eam rẽ ab ipso hærede, repetere ab ipso hærede, aut ab hærede hæredis. ita Iaſ. in l. hu iusmodi. §. qui seruum. nu. 3. ff. de leg. 1. & Alexand. consil. 100. in 7. volum.

Conclusio CCCCLXVIII.

TEstator instituendo filias suas in centum pro qualibet, vel legando suis filiabus centum pro qualibet, videtur ea centum singulis & cuilibet legare, & eo modo cessabit ius accrescendi inter eas, & ideo si vna earum moriatur, pars sua aliis non accresset propter eam particulã pro qualibet quia partes pro diuiso sunt separatæ & cuilibet ea summa relicta est. l. huiusmodi. §. quibus ita, & ibi Iaſ. nu. 3. ff. de leg. primo.

Conclusio CCCCLXIX.

PRetium iustum rei alicuius illud est quantum capiunt eius rei redditus in 20. annis, & si multiplicando redditus per viginti annos, illud quod in illis 20. annis percipietur, dicetur iustum pretium, & est textus in §. si vero aliquis, & ibi glo. in auth. de non alienan. & Iaſ. in l. si fundum. num. 5. ff. de leg. 1.

Conclusio CCCCLXX.

CVrator ad lites dari põt pupillo ẽt à iudice delegato ad eã causam q. corã eo tractanda cõmissa fuit, quia ex quo illa causa est illi commissa, & omnia cẽsentur commissa, sine quibus eius commissio exerceri non potest. c. fi. & ibi Guid. de monte Laudano, de iud. in 6. quòd si curator simpliciter ad omnes lites dandus esset, à suo iudice talis curator dãdus esset etiam ad ea quæ fient extra prouinciam, d. c. fi. & Oldr. consi. 59.

Conclusio CCCCLXXI.

MAter non poterit agere actione iniuriarum pro iniuria illata suo filio, cùm illum non habeat in sua potestate, §. fœminæ. de adop. Inſt. Patri vero bene datur actio iniuriarũ pro iniuria illata filio: cùm eum habeat in sua potestate. §. patitur. Inſtit. de iniuriis: & Oldrad. consi. 66.

Conclusio CCCCLXXII.

EMptor qui emit ab hærede grauato de restituenda hæreditate rem aliquam, si demum vexetur à fideicommissario qui vult eam rem recuperare veluti subiectam restitutio ni ab ipso emptore, poterit ille emptor opponere illi fideicõmissario exceptionem quartarum, quas quartas venditor hæres grauatus poterat detrahere: quia exceptio quæ competit venditori, competit & emptori. l. dolia. §. 1. de contrahen. emp. & emptori competit ius excipiendi. l. si tibi decem milia. §. pactum. ff. de pactis. Oldrad. consi. 107.

Conclusio CCCCLXXIII.

TEstamentum solemne & perfectum non reuocatur per posterius testamentum factum sine scriptis coram testibus, coram quibus testator dicit se tales hæredes instituere: quia cùm primum perfectum sit, non poterit reuocari per alterum imperfectum, etiamsi producatur charta in qua testator eam voluntatem declarauit: quia ea charta non facit fidem, & testes illi publicandi sunt, & interim apparet de vero & perfecto testamento, hoc asserit Oldrad. consi. 119.

Conclusio CCCCLXXIIII.

HAeres institutus est, & cui datus fuit substitutus, si decedat sine liberis, & illi primo instituto datus fuit secundus substitutus, hæres mortuus est viuo testatore relictis liberis, primus etiam substitutus decessit sine liberis, tandem testator mortuus est relictis liberis hæredis instituti & secũdo substituto, dicendum erit ad hæreditatem testatoris venientes ab intestato succedere exclusis liberis hæredis instituti, & substituto etiam excluso, nam ista institutio respectu hæredis instituti fuit facta quasi caduca, cùm hæres mortuus sit viuo testatore, & per consequens filij hæredis non succedent ex testamento, sed & neque Sempronius substitutus, & ob id ab intestato illi defuncto succedetur, ita decidit Oldra. consi. 141. vtraque enim substitutio defecit, cùm hæres liberos habuerit. Liberi autem nõ admittentur cùm hæres mortuus sit viuo testatore, sed & neque testamentum illud confirmabitur per clausulam codicillarem positam in eo testamento, vt ibi per Oldrad.

Conclusio CCCCLXXV.

LIcet aliàs filij fratrum admittantur ad hæreditatem auũculi aut patrui vnà cum eorum auunculis aut patruis, tamen filij filiorum alicuius fratris aut sororis non admittentur ad hæreditatem fratris aut sororis, sed soli fratres aut sorores admittentur ad hæreditatem fratris aut sororis excluſis filiis filiorum, ita tenet Oldrad. consi. 141. in fin. per textũ in §. huiusmodi. versi. nulli. de hæredi. ab intestato venien.

Conclusio CCCCLXXVI

FIdeicommissum familiæ simpliciter relictum censetur relictum illis qui reperiẽtur in familia tempore mortis testatoris, & sic illis qui sunt de familia mortis tempore. l. cùm ita. §. in fideicommisso. ff. de leg. 2. q. si fideicommissum conditionaliter fuisset relictum familiæ, & requiritur quòd sit de familia tempore existentis conditionis. Deci. consi. 364.

Conclusio CCCCLXXVII.

CONfirmatio facta à superiore de aliquo actu nullum ius tribuit, si ille actus de se nullus sit: quia confirmatio nihil de nouo addit, sed cõfirmat id quod reperit. c. inter dilectos. de fide instru. & per ea verba, confirmamus, nihil iuris confe remus, nisi quatenus ostendetur competere. Oldrad. consil. 164. Fallit tamen vbi confirmatio penderet à potestate confirmantis, & appareat eum velle de nouo dare. Iaſ. in l. more. nu. 32. ff. de iurisd. omnium iud. Decius consi. 184.

Conclusio CCCCLXXVIII.

LEgatum relictum cognatis, aut illis qui sunt de familia, quando illud legatum factum est purè, refertur ad cognatos, & ad eos qui sunt de familia testatoris tempore mortis ipsius, aut saltem eo tempore concepti: quia qui conceptus est tempore mortis testatoris, dicitur iam esse in rerum natura, vt succedere debeat. l. Titius. ff. de suis & leg. hæred. & ita tale legatum purè factum cognatis, vel his qui sunt de familia, sufficiet q. sint concepti tempore mortis testatoris. d. l. Titius. & Socinus in l. si cognatis. ff. de rebus dubiis. versi. tertia conclusio.

Conclusio CCCCLXXIX.

LEgatum sub conditione relictum familiæ, vel cognatis, sufficiet q. reperiantur cognati, vel de familia tẽpore existentis conditionis, quo tempore illa qualitas obseruanda erit. l. interuenit. ff. de leg. prestan. Soci. in l. si cognatis. ff. de rebus dubiis. versi. tertia conclusio.

Conclusio CCCCLXXX.

EMptor qui in prima instantia omisit vocare in ius suum venditorem, poterit demum in secunda instantia eũ vocare: quoniam pendente appellatione emptor semper sibi seruat ingressum de euictione, l. in rem. §. vlt. ff. de euict. Oldr. consi. 255.

Conclusio CCCCLXXXI.

IVdex delegatus qui in causa sibi commissa processit nulliter contra tenorem suæ commissionis aut aliàs, poterit iterum de causa cognoscere, & nec videtur perfunctus sua potestate procedendo nulliter, verũ si sententia diffinitiua fuisset lata, nõ posset amplius ille delegatus procedere, nec posset cognoscere de nullitate sui processus, sed bene ante diffinitiuam. plenè Oldrad. consi. 295.

Conclusio CCCCLXXXII.

PAter tenetur ex maleficio filij de peculio solùm: quia actiones ex maleficio descendentes dantur cõtra patrem de peculio. l. 3. §. idem scribit. ff. de peculio. & Bar. in l. stichus, ff. de peculio legato. & pater soluendo pro delicto filij aliquã summam pecuniæ, si eam soluat ex necessitate, vt quia fideiusserat pro filio, nec statuto ciuitatis ad id pater poterat cogi, & pater computabit filio in partem suã: quòd si pater volens, & ex propria voluntate soluat, & quia ex causa pietatis id videtur fecisse, & non poterit à filio repetere. arg. l. 1. C. de nego. gest. Idem si pater soluat aliquam summam pecuniæ, p filio, vt pro eo redimendo, quia fortè captus est ab hostibus, aut à latronibus, & non repetet pater, cùm id officio pietatis videatur fecisse. l. liber captus. C. de capti. & post. reuersis, & Bart. in d. l. stichus.

Conclusio CCCCLXXXIII.

VEnditor qui sub verborum inuolucro vel sub generalitate verborum emptorem circumuenerit, tenebitur de eo vitio, etiamsi expressẽ cauerit se nolle teneri de aliquo vitio. l. ea quæ commendandi. §. fi. ff. de contrah. emp. Cor. cõs. 12. in 3. vol. nu. 5.

Conclusio CCCCLXXXIIII.

DOnatio facta vni extraneo reuocatur in totum per natiuitatem liberorum: facta verò vni ex liberis, reuocatur vsque ad legitimam per liberorum susceptionem ex vero matrimonio. l. si vnquam. C. de reuo. dona. & l. si totus. C. de inoffi. donatio. Cor. consi. 111. num. 26. in 3. vol. & ita teneri communiter asserit ibi Corneus.

Conclusio CCCCLXXXV.

PActa extranea quæ ponuntur in contractu emptionis cõtra vel extra naturam illius cõtractus, inducunt præsumptionem simulationis, vel fraudis. glo. in l. cùm allegas. C. de vsu. ficuti & pacta insolita seu extranea in eo contractu inducunt præsumptionem fraudis & vsurarum. Cor. consi. 23. in 3. vol. nu. 8.

Conclusio CCCCLXXXVI.

IVs patronatus pertinet ad patronos qui debent præsentare ordinario, & si ordinarius sine consensu patronorum aliquem instituerit, talis institutio facta ab ordinario absque præsentatione patronorum est nulla. Pano. in c. illud. de iure patro. nisi contulerit post tẽpus datũ ad præsentandum. Pano. ibi.

Conclusio CCCCLXXXVII.

INstrumentum producens in iudicio nõ videtur fateri ea q. ibi enunciatiuè dicta sunt, sed bene ea q. dispositiuè. l. Aurelius. §. fi. ff. de libe. leg. vbi est decisio, q. is qui profert testamẽtum, videtur fateri testamentum verum quantum ad ea

Universidad de Deusto
Biblioteca

quæ dispositiuè ibi reperiuntur sed non quo ad ea quæ enũciatiuè ibi in eo testamento per testatorem proferuntur. Iaſ. in l. contra. §. fin. nu. 14. ff. de pactis, & tenetur acceptare omnia quæ dispositiuè posita sunt in testamento, sed non ea quæ enunciatiuè dicuntur. Iaſ. ibi.

Conclusio CCCCLXXXVIII.

COntractus tam nominati quàm innominati concepti sub modo non vitiantur ex causa modi non impleti, nisi interuenerit culpa implere debentis, & indubio modus censetur esse causa impulsiua, & ideo eius defectus non vitiat, plenè Corneus consi. 102. in 3. volum. Si tamen quis recusaret modum adimplere, reuocaretur contractus. l. 1 C. de dona quæ sub modo, & sic si per quem steterit quominus modus adimpleatur, contractus reuocari posset: aliàs si modus alio casu deficiat, non reuocatur contractus. corneus ibi.

Conclusio CCCCLXXXIX.

VXor relicta vsufructuaria & domina relictis extraneis hæredibus, tanquam vsufructuaria tenetur cauere, sicuti & quilibet alius vsufructuarius debet cauere de vtendo arbitrio boni viri: quamuis testator dixerit quòd non teneatur rationem reddere. Cor. consi. 173. vol. 3.

Conclusio CCCCXC.

DOnatio facta inter viuos cum clausula, si non valet iure donationis, quòd valeat iure codicillorũ, sustinebitur quantumuis non fuerit insinuata, & valebit iure fideicommissi, prætextu illius clausulæ codicillaris, quæ sonat perinde acsi fideicommissum esset factum in codicillis. Cor. consil. 195. in 3. vol.

Conclusio CCCCXCI.

NEpoti alicui defuncto superstitibus patruo vtrinque cõiuncto patri illius defuncti, & altero patruo qui erat frater coniunctus tantùm ex altero latere patri illius defuncti, æqualiter succedent patruus qui erat frater coniunctus ex vtroque latere patri illius defuncti, & alter patruus qui solùm erat frater coniunctus ex altero latere patri illius defuncti: quia tunc post fratres, & filios fratrum non consideratur vinculorum pluralitas. authen. post fratres. C. communi. de succeſſ. plenè Cor. consi. 219. in 3. vol. nu. 5. & sic illi duo patrui succedent eorum nepoti iam defuncto.

Conclusio CCCCXCII.

TEstator ita dixit, filios hæredes instituo, & si omnes decesserint sine liberis, post mortem eorum voluit hæreditatem ad talem spectare, illi filij instituti non censentur in nicem substituti, sed testator eis censetur reseruasse ius succedendi ab intestato. l. qui duos. ff. de vulg. ita Iaſ. in l. potest. nu. 12. ff. de vulg.

Conclusio CCCCXCIII.

TEstator pater instituens filios suos hæredes, & post mortem eorum substituit Caium, talis substitutus non succedit nisi post mortem omniũ, quia supereſt persona quæ ex verisimili mente patris testantis excludere debet substitutũ, & ideo quia hic filij testatoris sunt hæredes instituti, quamuis vnus eorum decedat, substitutus tamen non admittetur nisi post mortem omnium: q; si à testatore plures extranei eſſent instituti, & post mortem eorum Caium substituit, cuilibet decedenti succedet substitutus. l. Lucius. §. Caio. ff. ad Trebel. tunc enim non supereſt persona quæ ex verisimili mente testantis excludat substitutum. Ita Corneus consi. 229. in 3. vol. Huiusmodi enim conditio relata ad plures substitutos, si decedant sine liberis, qui hæredes sunt filij aut nepotes testatoris, vno decedente nõ succedet substitutus, quia supereſt persona quæ ex verisimili mente testantis excludit substitutũ & sic conditio intelligitur defecta. si verò non supereſt persona quæ ex verisimili mente defuncti excludat substitutum, & tum vno defuncto substitutus admittetur ad partẽ illius. Corneus consi. 24. in 2. vol.

Conclusio CCCCXCIIII.

VEnditor qui tenetur de euictione, non tenetur ad sumptus in lite factos nisi à die motæ litis contra eum venditorem: tenetur enim emptor notificare litem motam ipsi vẽditori, & eum interpellare vt defendat. l. cùm succeſſores. C. de euictionib. & quamuis ille venditor sit certus de lite iã mota, adhuc requiritur denunciatio, & hanc communem opinionem esse asserit Corneus consi. 255. in 3. vol. & vbi aliàs venditor per pactum non teneretur de euict. teneretur tamen ad pretij restitutionem. Cor. consi. 226. vol. 2. & Deci. consi. 64. nu. 2.

Conclusio CCCCXCV.

CLerici super rebus eccleſiæ, & super spiritualibus nõ possunt compromittere in laicum, sed in clericum debet fieri compromissum. capit. contingit. de arbit. mixtim autem in clericum, & laicum posset fieri compromissum de episcopi licentia, aliàs non. d. c. cõtingit: super rebus autem temporalibus ipsius clerici in laicum bene fieri posset compromiſſum, Salic. in l. si qui ex consensu C. de epiſ. audien.

Conclusio CCCCXCVI.

TEstes singulares admittuntur ad probandum quid in genere, nempe ad probandum quem esse furiosum, vel adulterum, ad quæ probanda sufficient testes singulares. Innocen. in c. qualiter & quando, in 2. de accuſa. & hoc modo inducuntur testes ad hæresim probandã in genere, & in summa ad probandum aliquid vniuerſale continens plura individua non requiriẽ quòd testes sint contestes in suo vniuerſali probando, sed sufficit quòd sint singulares in actibus, super quibus deponunt, & ad probandum iuriſdictionem sufficiet si vnus testis deponat super vna specie iuriſdictionis, & alter super altera specie iuriſdictionis, & super alio actu, & ad probandum quem poſſeſſorem esse, satis erit quòd testes dicant eum actorem poſſedisse, & vnus dicat, quia vidit fructus colligere, & alius dicat de tempore, nam ex his satis probabitur poſſeſſio, & sufficiet quòd in principali negotio, de quo agitur, conueniant. Inno. in dict. capit. qualiter. Corneus consi. 286. in 3. volum. & Boer. deci. 23. numer. 24. quòd si in specie aliquid probandum esset, testes singulares non sufficerent, & sufficient testes singulares ad probandum aliquam mulierem meretricem esse, vt ibi Boer. & Corneus consi. 34. in 2. vol.

Conclusio CCCCXCVII.

STipulatio interposita in contractu innominato non impedit quin in ea sit locus condictioni ob causam, prout ea condictio ob causam locum habet in contractu nominato. l. si pecuniam. ff. de condict. ob causam q̃ quidẽ ꝯdictio ob causam, ceſſat in contractibus nominatis. l. ea conditione. C. de reſcin. vendi. Habet tamen locũ in contractibus innominatis, in quibus quãuis ſtipulatio interuenerit, non tamẽ immutabit naturã cõtractus innominati. l. si quis accepto. ff. de condict. ob causam. Corneus consi. 25. num. 16. part. 2. quæ ſtipulatio interposita super contractu nominato assumit illius naturã. Iaſ. in rubr. de verb. oblig.

Conclusio CCCCXCVIII.

FIliusfamiliàs si soluat ex sua pecunia paternis creditoribꝰ datur demum ei filio actio negotiorum gestorum, non quidem contra patrem, & durante patria potestate, sed contra hæredes patris, nisi filius soluerit animo donandi, quod tamen in dubio non præsumitur. Cor. consilio 79. num. 18. in 2. vol. & sic cõtra hæredes patris dabitur ea actio negotiorum gestorum. Cor. ibi per l. ii filius. C. de nego. geſt.

Conclusio CCCCXCIX.

CLausula illa posita in aliquo instrumento, sub pactis & conditionibus infrà ſcriptis, non reddit contractum cõditionalem, sed bene modalem, & illa dictio, sub conditionibus, significat modos & non conditiones. Cor. consi. 102. in 2. vol. nu. 18.

Conclusio CCCCC.

SI donans contra donatarium agat, quòd non obſeruauerit pacta conuenta, & quòd non alimentauerit ipsum donantem, iuxta cõuenta, si donatarius asſeruerit se obſeruaſſe conuenta, incumbet illi onus probandi. Ita esse Corneus consi. 119. part. 2. asſerit.

FINIS.

STE

STEPHANI RANCHINI I. C.

CLARISSIMI, AC SENATORIS APVD MONTEMPESSVLANVM IN SVPREMA GENERALIVM

Curia, Miſcellanearum Deciſionum, ſeu Concluſionum ac Reſolutionum vtriuſque Iuris,

Pars Sexta.

Conclusio I.

SVbstitutio facta vltimo morienti, pluribus institutis, videtur facta post mortem omnium, & vendicat sibi locum post mortem institutorum: & sic vltimus moriẽs bona poterit petere. l. qui duos. ff. de vul. & pupil. quia tunc talis substitutio facta vltimo morienti, est facta in tota hæreditate seu in omnibus bonis: & tales instituti censentur inuicem substituti, aliàs vltimo moriens non posset totam hæreditatem restituere, quin aliorum portiones accipiat: ita Corn. conſ. 136. in 2. volu. nu. 3. & hoc procedit in substitutione fideicommiſſaria: vt ibi per Corneum.

Conclusio II.

ADvsufructuarium pertinent fructus non recollecti tẽpore quo cadit dies legati qui dies cedit à die aditæ hæreditatis. l. j. ff. quando dies legati, cedit. fructus autem recollecti tempore quo dies legati cedit, pertinent ad hæredem. l. fructus. ff. de rei vend. verum licet tales fructus ad hæredem pertineant, vtetur tamen illis fructibus vsufructuarius sicuti vtetur aliis bonis hæreditariis: & finito vsufructu eos fructus iam recollectos ante diem legati cedentem, tenebitur hæredi restituere, sicuti tenetur ad restitutionem aliorũ bonorum ipsius hereditatis, quę suscipiet sub cautione de reddenda tanta quantitate frumenti in genere, quantam ille reperit in hæreditate. Corn. conſ. 187. in 2. vol.

Conclusio III.

TEstator permittendo vxori suæ, aut alij vẽdere quædam ex suis bonis pro suis neceſſitatibus, non poterit vendere nisi adsit causa neceſſitatis: quia ea verba, pro suis neceſſitatibus, interpretantur existente causa neceſſitatis & non aliàs. Ita Rebuff. in l. vni. in gl. 2. nu. 14. in repeti. l. vnicæ. C. de sent. quæ pro eo quod intereſt. vbi reprehendit Corneum tenentem contrarium conſ. 187. nu. 8. & 9. in 2. volu. vbi tenet q; ex tali cõceſſione alicui facta vendendi sua bona pro suis neceſſitatibus liberum illi esse vendere bona, nõ edocto de aliqua neceſſitate.

Conclusio IIII.

MIlites cœleſtis militiæ & terrestris licèt eorum concubinæ non possint donare simplici donatione & pura, poterunt tamen donare causa remunerationis, & propter benemerita, dummodo de meritis & seruitiis factis ab illa cõcubina ipsi militi aut clerico verè appareat, & eo casu poterit eam concubinam hæredem instituere. Petr. de Ancha. cõſ. 247. & neque sufficeret ea merita exprimere: sed ea probanda erunt. De Ancha. ibi.

Conclusio V.

NEpti mortuæ ab intestato succedunt æqualiter auus paternus, qui erat pater patris ipsius neptis, & patruus, qui erat frater vtrinque cõiunctus patri illius neptis. De Ancharano conſ. 347. quia hic non attenditur graduum vicinitas, cùm tractetur de succeſſione defuncti extantibus aſcendentibus, & fratribus, vel filiis fratris vtrinque cõiunctis, per authen. defuncto. C. ad Tertullian. succedunt enim pariter. Ita de Ancha. ibi.

Conclusio VI.

HAeres donantis poterit reuocare donationem factam à suo prædeceſſore sub quibuſdam pactis, vt quia donans donauerat res suas sub certis pactis, quæ pacta demum ille donans non obſeruauerat, & poterit ipse hæres eam donationem reuocare, ex eo quod donans non obſeruauerit ipsa pacta: & sic propter non obſeruationem pactorum donatio iam facta ab ipso hærede reuocari poterit, cùm ius reuocandi donationem ob pacta non obſeruata transeat ad hæredes donantis. Bal. in l. fi. nu. 2. C. de reuo. dona. & quamuis donatio sit contractus nominatus, potest tamen reuocari in non obſeruando pacta. l. j. C. de dona. quæ sub modo. Collectarius & de Ancha. in ca. fi. de donatione. nu. 4.

Conclusio VII.

PAtronus si eccleſiam alicuius viuentis contulerit, quam tamen vacantem putabat, talis collatio seu præſentatio non valet: sed neque talis patronus priuatur propterea iure præſentandi alterum clericum adueniente vacatione. ca. illud. & ibi de Anch. de iure Patro. Romanus consi. 465.

Conclusio VIII.

SOllicitator qui pecuniam pro sua ſollicitatione non recepit, potest esse teſtis idoneus pro eo pro quo ſollicitat: & neque ob id repellitur à teſtimonio, dummodo aliàs sit honeſtæ vitæ, & in se habeat honeſtatem: aliàs autem si pro sua ſollicitatione pecuniam recipiat, repelletur à teſtimonio. Ita Roma. conſ. 420 & Dec. conſ. 94.

Conclusio IX.

QVoties duo sunt tutores dati alicui pupillo, & alter eorum mouet causam pro pupillo, alter tutor qui non est in iudicio, poterit esse teſtis, & adferre teſtimonium pro ipso pupillo. Roma. conſil. 420. Bart. in l. qui teſtamento. ff. de admi. tuto.

Conclusio X.

NObiles quamuis pro eorum bonis nobilibus sint exempti à contributione quæ fit pro reparatione pontium & viarum: & pro illis reparationibus debent nobiles & clerici cum plebeiis contribuere, & inſimul pro expenſis quæ fiunt pro patriæ defenſione aduerſus hoſtium incurſus. l. nullus. de curſu pub. lib. 12. C. primum probatur per l. ad inſtructiones C. de ſacroſ. eccleſ. Ita vt nec longa conſuetudine eximi poſſint. Franc. Marc. deciſione 101. in 2. parte.

Conclusio XI.

IVdex ter monitus adminiſtrare iuſtitiam, si adhuc differat pronuntiare, pars poterit à tali grauamine appellare. Ita Franc. Marc. deci. 375. in 2. parte.

Conclusio XII.

CLericus adhoc vt dicatur debitè ordinatus, & vt poſſit fori priuilegio gaudere, & persona, debet saltem obtinere primam tonſuram à suo epiſcopo: & sine licentia sui epiſcopi non teneret, seu non prodeſſet ea tonſura. Ita Francis. Marc. deciſ. 637. & Rebuff. in tracta. nominationum, in 14. quæſtione, nu. 42.

Conclusio XIII.

LEgitimatio quæ facta fuit de filiis naturalibus non rumpitur, quamuis pater qui habet eos filios naturales tantum, & quos curauit legitimari, habuerit demum filios legitimos & naturales ex sua vera vxore, qui filij legitimi & naturales succedent cũ legitimatis, siue illi sint legitimati per

Universidad de Deusto
Biblioteca

subsequens matrimonium, aut per rescriptum principis: & neque excludent eos iam legitimatos, cùm iam legitimati sint ante natiuitatem eorum legitimorum & naturaliũ. Bar. in l. ex facto, nu. 3. & Ias. nu. 19. ff. de vulg. qui hanc opinionẽ approbat. Panor. in c. suggestum. de decimis. Ro. consi. 194. & Bal. in l. eam quam. C. de fideic.

Conclusio XIIII.

CReditor qui dedit semen ad seminandũ, & est causa fructuum percipiendorum, erit præferendus cæteris creditoribus in ipsis fructibus excipiendis, creditoribus inquam etiam anterioribus tempore, ad scilicet semen ipsum percipiendum. l. procuratoris. §. in tributum. versi. quid tamen. de tributo. Ita Petrus de Ferrariis in tit. de forma libelli. §. sub ea obligatione. versi. quid autem dices.

Conclusio XV.

VSurę vsurarum nõ debentur, nec in sortem sunt computandæ. l. fi. C. de vsuris, ita nec fructus fructuum, nisi quis rẽ petierit cum omni causa: quia tunc non solùm fructus debentur, sed & fructus fructuum. ꝙ si quis simpliciter rem petat cum fructibus, fructus fructuum non deberentur, nec partes partium, nisi quis rem cum omni causa petierit. Ias. post Alexan. & Rom. in l. cùm fundus. in fine princip. ff. si cert. peta.

Conclusio XVI.

DOnatio facta ob causam futuri matrimonij cẽsetur esse facta ob causam finalem: facta verò ob causam iam cõtracti matrimonij censetur facta ob causam impulsiuam. Boer. dec. 353. nu. 10.

Conclusio XVII.

IVrisdictio si alicui iudici tribuatur virtute prærogationis, intelligitur cõcessa & prærogatiua secundum qualitatem illius iudicis, cuius iurisdictio prꝛogatur: vnde si à sententia ab ipso iudice lata appellaretur, neque demum in tali causa appellari poterit. Bal. in l. episcopale. C. de episc. audien. Dec. consi. 3. nu. 8.

Conclusio XVIII.

MOnachi vel mendicantes si præsententur à patrono, episcopus cui sit præsentatio de ipsis tenebitur eos instituere, & neque eos reiicere poterit. ca. in parrochia. & ibi glo. magna, 16. quæst. 1. Panor. in c. quod dei. num. 7. de statu monach. Zabarella in cle. j. nu. 13. de Regulari. Ioan. de Selua in tract. de beneficio in 3. parte. quæst. 2. nu. 3.

Conclusio XIX.

COnductor potest ex causa à contractu conductionis recedere: & colonus culturam fundi cũ iusta causa potest deserere: sine causa autem non posset ante tempus rem conductam relinquere, sed cum causa potest. gl. Bar. Bal. & Cast. in l. si in lege. §. si domus. ff. locati. vbi inquit Bal. ꝙ si inquilinus habet iustam causam recedendi à re cõducta, quòd potest migrare: nam sicut dominus potest expellere colonum à re conducta, ita ex eismet causis colonus potest exire à re conducta. & Bart. in l. j. §. j. ff. de migran. & ibi inquit ꝙ si colonus discedat de necessitate à re cõducta, quòd nõ tenetur pensionem soluere nisi pro præterito tempore, & si propter pestem discedat, vt est ibi additio, & Panorm. in c. propter. de locato & cond. & ibi tenet, ꝙ inquilinus ex causa inuito domino potest domum dimittere. & Boer. dec. 299. nu. 3. & 9. est additio super Bartolum in l. si vno. §. Item cùm quidam. super verbo, item cùm quidam. ff. locati. qui inquit in praxi hoc vix obseruari, quamuis hoc sit satis rationabile.

Conclusio XX.

QVoties tempus certę ętatis heredis grauati adiicitur legato alicui facto per dictionẽ, quousque, denotat diẽ & non ꝯditionem, vt si dicatur, lego tibi vsumfructum quousq; filius meus peruenerit ad decimumquintum annum, quare licèt interim filius grauatus moriatur, non propterea legatum extinguetur, sed durabit vsque ad illud tempus ad quod peruenisset si ad illud tempus vixisset. l. ambiguitatem. C. de vsu. Pau. Cast. in l. si cui legetur. §. hoc autem. nu. 4. ff. de leg. j. & Castr. in d. l. ambiguitatem, propterea ꝙ tale legatum non continet conditionem, sed diem tantummodo.

Conclusio XXI.

COnfessio cõsulum vel syndicorum alicuius vniuersitatis nocet vniuersitati & iuxta talem cõfessionem communitas potest condemnari. Dec. consi. 221. nu. 2. 3. & 4.

Conclusio XXII.

QVoties filius est hæres institutus in testamento, & alius in vsufructu omnium bonorum paternorũ ab ipso patre, filius suam legitimam cõsequi poterit etiam in ipso vsufructu: nam talis censetur vsufructuarius reseruata legitima filio. Dec. consi. 418. & Boer. dec. 194. num. 2. Pau. Castr. in l. Papinianus. §. quarta. nu. 8. ff. de inoffi. test.

Conclusio XXIII.

INcõtractibus nominatis actio statim nascitur propter solum consensum ipsarum partium reciprocorum, etiã absque eo ꝙ agens impleat contractum ex sua parte, per l. iuris gentium. in princi. ff. de pactis. Verum licet actio à principio nata sit: exercitiũ tamen actionis impedietur quousque adimpletus sit cõtractus ab ipsis contrahentibus. l. Iulianus. §. offerri. ff. de actio. empt. Dec. consi. 421. nu. 8. & 11.

Conclusio XXIIII.

FIlii ex pluribus fratribus aut sororibus iam defunctis qui habent patruum, qui erat vtrinque coniunctus patribus eorum filiorum, illi patruo mortuo ab intestato succedent in stirpes: & hoc modo succedent filij ex diuersis fratribus, quando succedunt eorum patribus, auunculis, aut amitis ab intestato. Ioan. Faber in §. cæterum. Insti. de legi. agnato. succes. Vbi inquit eam esse Communem Opinionem. Idem tenet Iacobus de Bello Visu in §. reliquum. in fine, in auth. de hæredi. ab intestato venientibus. & ibi inquit hanc esse veritatem Guido Papæ deci. 134. & Guliel. Bened. in repe. c. Rainutius. in verbo, & vxorem. nu. 631.

Conclusio XXV.

TEstator filiis suis institutis substituit Titium, & illi decedenti substituit Sempronium: si in vita testatoris Titius primò substitutus moriatur, & sic ea substitutio effecta est caduca: demum filiis defunctis qui erant hæredes testatoris, Sempronius secundò substitutus admittetur: quia deficiente primò substituto ante hæredem institutum, vel in vita testatoris, remanet fideicommissum penes vltimum hęredem cum onere restituendi secundo substituto, l. vni. §. pro secũdo. C. de cad. tollen. Dec. consi. 427. nu. 9. & 10.

Conclusio XXVI.

QVoties in instrumento dotis pater & filius confessi sunt se dotem, seu aliquam summam pro dote vxoris filij recepisse, presumendum erit eam pecuniam ad patrem peruenisse, quod procedit vbi pater omnia administrat, & gubernat & ipsummet filium: ꝙ si filius bona administraret, presumendum esset ad filium eam pecuniam peruenisse, & eam habuisse. Boer. in consue. Biturig. in ti. de consuetudine iuris status personarum. §. 5. in verbo, hæc consuetudo. circa finẽ. & sic aduertendum erit pro decisione præsentis quæstionis ad illum qui administrat, vt ille teneatur. & hãc opinionem vt veriorem Boer. secutus est deci. 23. nu. 8. & 10. & hęc procedunt vbi esset quęstio inter fratres patri succedentes, & sic patre mortuo: nam tũc ea distinctio esset obseruanda. Quãtum verò pertinet ad viduam volentem dotem repetere soluto matrimonio, illi liberum erit pro suæ dotis repetitione agere contra quemlibet pro dimidia, nisi ꝙ vterque eorum insolidum obligatus esset: nam tunc contra quemlibet agere potest. Curtius Iunior consi. 53. vbi superiorem conclusionem approbat, & quam inquit seruari in iudicando.

Conclusio XXVII.

FIlia ex primo matrimonio quę patri, qui iam ad secunda vota cõuolauit, renunciauerat, dote contenta, materne successioni, non sibi præiudicat: & talis renunciatio cedit in vtilitatem filiorum primi matrimonij & nõ in vtilitatem filiorum secundi matrimonij: quia ea bona materna solis filiis ex primo matrimonio debẽt reseruari, quando pater secundò contraxisset matrimonium. Boer. dec. 184.

Conclusio XXVIII.

PArentes, scilicet pater & mater, etiamsi ad secunda vota transierunt, filio vnico iam defuncto succedũt pleno iure, etiam quoad proprietatem, siue parentes filio adhuc viuo, vel eo mortuo ad secunda vota transierint, & hoc dummodo

modo ille filius esset vnicus & solus. l. fœminæ. §. fin. C. de secund. nupt. Boer. deci. 185. num. 17. Quod procedit etiamsi essent fratres ipsi defuncto vterini tantùm, aut cõsanguinei tantùm: nam adhuc parentes illis præferuntur, auth. defuncto. C. ad Tertullia. Boer. in ea decisione nu. 18. & decis. 191.

Conclusio XXIX.

PAtęr transiens ad secũda vota priuatur sui filii successione quãtum ad proprietatem in bonis quæ à matre ad filium peruenerant, aut ex matris substantia: sicuti & mater priuatur filij sui successione, quantum ad bona quæ ad filiũ peruenerant & ex patris substantia, quando illa iam transisset ad secunda vota: & quãdo ab intestato filio succeditur. In aliis autem bonis quæ filius habebat vltra ea bona paterna aut materna succedit pater aut mater pleno iure, etiam si secunda contraxisset vota. auth. ex testamento. C. de secund. nup. & Boer. dec. 192. & etiam non perdit pater aut mater id quod filius prædefunctus habuerat ex sui fratris successione iam prædefuncti. non originem bonorum considerandam esse asserit Bal. in auth. ex testamento. C. de secũ. nup. & cùm ea bona à fratre peruenerint, ergo ad patrem vel matrem filio succedẽtem, qui filius iam alteri filio, & suo fratri successerat, debent spectare. Ita Boer. in ea deci. nu. 2. & 3.

Conclusio XXX.

FIlio alicuius fratris defuncto ab intestato, superstitibus auũculo, fratre patris illius filij ex vtroque latere, & amita quæ erat soror matris illius filij ex vno latere, illi duo scilicet auũculus & amita succedent illi filio fratris qui erat eorum nepos, vtpote filius eorum fratris: & neque hic curatur vinculorũ pluralitas, quia solùm in fratribus & filiis fratrũ consideranda est, & nõ in aliis collateralibus succedentibus ab intestato. Bar. in l. post consanguineos. §. legitima. ff. de legi. hære. Iac. de Bello Visu in §. si verò. in auth. de hæredibus & Falci. Pau. Castr. in l. post fratres. C. de legi. hæredi. & Corneus in propriis terminis consi. 119. nu. 5. in 3. vol.

Conclusio XXXI.

COnductor qui impeditur vti re cõducta propter bellum aut pestem non potest propterea à contractu discedere pendente suæ cõductionis tempore: sed bene poterit petere remissionem mercedis pro eo tempore quo nõ fuit vsus re conducta propter illud bellum, aut propter pestem. l. si merces. §. si vis maior. ff. locat. Boer. decis. 249. nume. 8. vsque ad numerum. 10.

Conclusio XXXII.

PRocurator ad vendendum cõstitutus, vel ad donandum, poterit pro obseruatione contentorum in instrumento bona domini obligare, licet hoc nõ habeat in mandatis specialiter. Bal. in l. fi. nu. 3. C. de quadrien. præscr. & est additio super Bart. in l. solutum. §. fi. in verbo, quòd in mandato. ff. de pigno. actio.

Conclusio XXXIII.

SI pater in contractibus aut in actibus inter viuos, aliquem nominet, vel appellet hæredem suum, videtur in eum nominatum suum supremum iudicium contulisse, & sic eum fecisse hæredem videtur. Quod in patre procedit, qui vnum ex suis filiis nominat hæredem in aliquo actu inter viuos, aut in pia causa hoc locum habet, & non in aliis personis. l. tale pactum. §. fi. ff. de pactis. & ibi Ias. nu. 10. per l. fi. C. famil. erciscun. & Socinus consi. 49. nu. 6. in 4. vol.

Conclusio XXXIIII.

QVis vendendo censum super re aliqua, videtur etiam & vendere directum dominium, cùm per cõtractum alicuius census transferatur directum dominium in accipientem. Inno. in c. constitutus. in fi. de relig. domi. & Soci. consi. 50. nu. 6. in 4. vol.

Conclusio XXXV.

COntractus emphyteuticarius, aut feudatarius, seu liuellarius censentur & præsumuntur perpetui, si non appareat quòd sint concessi & facti ad tempus, & sic concessio in emphyteusim seu in libellum censetur perpetua. Soci. plenè consi. 50. nu. 15. in 4. vol.

Conclusio XXXVI.

IVdex in sua sententia non potest sibi reseruare cõdemnationem expensarum: taxationem quidem earum expensarum bene potest sibi reseruare: sed non condemnationem. Lanfrancus in c. 2. nu. 6. de expensis.

Conclusio XXXVII.

AGens in iudicio possessorio debet probare se possidere tẽpore turbationis, & litis motæ, ad hoc vt obtineat in eo iudicio. Bart. in l. j. §. fin. ff. vti possi. Socin. consil. 54. parte 4. nu. 15.

Conclusio XXXVIII.

DOs in primo matrimonio constituta, in secundo matrimonio censetur repetita. Quod in dubio procedit. l. diuus. & l. dotem. ff. solu. matr. Socinus consi. 59. nu. 14. in 4. vol. & consi. 30. eo.

Conclusio XXXIX.

MAritus potest cum suo socero conuenire quòd donec dos sibi integrè exoluatur, & sic ratione dotis non solutæ, quòd vsuræ debeantur, iuxta notata in l. de diuisione. ff. solut. matr. vel quòd donec soluatur dos recipiat certam pecuniam singulis annis. arg. c. falubriter, de vsur. qui textus indistinctè loquitur, quòd lucratur fructus possessionis datę vsque ad doris solutionem: talis enim conuentio ita facta valet: quia nõ est donatio, sed promissio propter onera matrimonij supportanda. Panor. in d. cap. falubriter, & Socinus consi. 88. in 4. vol. num. 4. Illa tamen quantitas promissa non debet esse excessiua fructuum, aliàs vsura iudicaretur, vt ibi Corn. nu. 18.

Conclusio XL.

FIlius qui patre viuo illius bona gubernat, & administrat patre mortuo ab intestato, tenetur de administratis rationem reddere suis fratribus, non quod sit ab eo exigenda stricta ratio, sicuti fieret ab extraneo, sed satis erit, quòd generaliter ostendat quantum potuerit verisimiliter expendere, nec tenetur specificè ostendere quantum ille frater expendebat in die pro carnibus vel pro aliis rebus, nec oportet producere testes, sed sufficiet quòd verisimiliter sumptus fecerit. Ita Panorm. consi. 12. in j. par. & Socinus consil. 92. parte 4.

Conclusio XLI.

DOnatio immensa vel inofficiosa facta à patre vni ex filiis reuocatur vsque ad legitimam debitam aliis filiis, vel si fiat vni filio iam nato, & alij postea nascãtur, reuocabitur ea donatio vsque ad legitimam. l. si totas. C. de inoffic. dona. Socin. consi. 92. nu. 17. in 4. parte.

Conclusio XLII.

NOtarius censetur rogatus apponere clausulas assuetas, & hoc etiam videtur fieri ex voluntate testantis qui videtur velle quòd circa validitatem testamenti notarius apponat clausulas consuetas. arg. l. quod si nolit. §. quia assidua. ff. de ædil. edicto. Socin. consi. 93. nu. 27. par. 4.

Conclusio XLIII.

LAudum latum præsentibus partibus, & non contradicentibus valet, etiamsi non appareat de compromisso, dum tamen appareat illud fuisse latum ipsis partibus præsentibus: nam sustentatur ipsum Laudum in vim cuiusdam taciti compromissi. Ita Socin. consi. 104. nu. 4. parte 4.

Conclusio XLIIII.

RAtihabitio non trahitur retro in præiudicium iuris iam quæsiti alicui tertio. Bart. & Pau. Castr. in l. bonorum. ff. rem ratam haberi. Dec. consi. 226.

Conclusio XLV.

TEstis qui est sibi contrarius, debet, si fieri possit se saluare à contrarietate, ne incidat in periurium: non autẽ quantum ad hoc vt probet aliquo modo. Barto. in l. prima §. nunciatio. ff. de noui oper. nuncia. Ias. in l. prima, numero 14. ff. si cert. peta.

Conclu-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Conclusio XLVI.

ADministratores seu officiales qui aliquid acquirunt, pẽdente eorum administratione aut officio, in dubio non præsumuntur acquisiuisse ex pecunia domini, quam administrabãt: sed potius ex eorum labore & industria, nisi contra eos probetur cõtrarium. tenentur tamen ad reddendam rationem administrationis quam gesserunt. Bart. in l. defensionis facultas. de iure fisci lib. 10. C. Decius consi. 6. & sic tales administratores non præsumuntur lucrari ex bonis domini: sed ad eam redditionem rationis tenentur, vt ibi per Decium.

Conclusio XLVII.

IVdex qui dedit tutorem aliquibus pupillis, & qui erat bene soluendo tempore eo quo dedit eum tutorem, quamuis demum ille tutor efficiatur pauper propter aliquos casus fortuitos, non tenebitur magistratus: sufficiet enim illi demonstrare quòd eo tempore quo tutorem eum constituit, erat bene soluendo. l. j. §. si magistratus. ff. de magi. conue. l. litis. §. pecuniæ. ff. de neg. gest. Dec. consi. 7.

Conclusio XLVIII.

CONductor qui conduxit fundum, aut quid aliud, & promisit certam quãtitatem fructuum in genere, si demum fructus non sint percepti ex ea re conducta, non debebitur pẽsio promissa, quæ videtur fieri respectu fructuum, qui demum si non nascantur, non debebitur pensio promissa: & talis promissio seu obligatio habet tacitam conditionem si fructus nascantur. Ita Dec. consi. 7. nu. 4. & 7.

Conclusio XLIX.

DEpositarius non debet vti re deposita: & vtendo committit furtũ. §. furtum. Insti. de obli. quę ex delict. nascũtur, tamen si depositarius solueret mercedem pro rei custodia in pecunia, non tenetur furti vtẽdo ea pecunia: nam tũc tenetur furti si res gratis dimittatur apud depositarium. Ita videtur concludere Ias. à contrario sensu in l. secunda, num. 6. ff. si cer. pet.

Conclusio L.

FIlia si pro dote quę sibi debetur in bonis paternis aut maternis, renunciauerit bonis paternis aut maternis, & sic si filia pro vna dote renuntiauerit successioni plurium, talis filia dicetur lædi, & poterit obtinere rescriptum ad eam renunciationem rescindendam. Decius consilio 379. nume. 14. excepta enim hæreditate paterna, ex cuius bonis filia habuit dotem, nulla suberat causa renunciandi aliis successionibus, vt ibi per Decium. & Petrus de Ancha. consi. 39. & Dec. consi. 181.

Conclusio LI.

REstitutio, quæ fieri debet sub conditione, non transmittitur ad hæredes cõditione pendente, & ideo si testator aliquid suo nepoti reliquerit, & adiicit, q̃ si decedat sine liberis, illud relictum ad hæredem suum reuertatur: si interim hæres moriatur, restitutio non debetur. Bald. in l. in causę. §. Pomponius. ff. de mino. Dec. consi. 417.

Conclusio LII.

CLausula, si decedat sine liberis, subintelligitur quidem in filio gratuato sub conditione mortis: q̃ si filius sub alia conditione quàm sub conditione mortis grauatus esset, nõ subintelligeretur illa clausula, si sine liberis decedat: & in illis casibus in quibus filius esset grauatus restituere sub alia conditione quàm sub mortis conditione, ea conditio prius esset verificanda antequàm fideicommissum ad hæredes hæredis transmitti posset, & fauor filiorum qui susceptí erunt, nihil operaretur. Salic. in l. cùm acutissimi. C. de fideic. Ias. in l. cum secundum. C. de fideic. Chass. consi. 67. nu. 17.

Conclusio LIII.

VSuræ licet vt interesse peti possint, l. curabit C. de actio. empti. non tamẽ taxari possunt, & licet taxatæ fuerint, tamen minimè illa quantitas taxata peti poterit: sed illud interesse per testes aut per alias legitimas probationes probanda erit. Albe. in l. prima, C. de sacros. eccle. & Decius consi. 183. in fine.

FINIS.

ENCHIRIDION

PARIVM AVT SIMILIVM QVÆ IN IVRE PASSIM REPERIVNTVR, OMNIBVS STVDIOSIS ET IN FORO VERSANTIBVS ADMODVM VTILE AC NECESEARIVM,

Jodoco Damhouderio Brugense Equite Aurato, I. V. Doct. Hispaniarum Regis Consiliario, Belgicarumq; Financiarum commissario Authore, Alphabetico ordine Digestum.

De Similibus semper idem est iudicium, idque iure
- Diuino, Genesis 2.
- Canonico, c. inter cætera. extra de rescriptis.
- Naturali, Cic. lib. 3. de Oratore, & l. prima. §. ius autem. ff. de iustit. & iure.
- Gentium, l. 1. & 2. ff. locati. iuncta l. ex hoc. ff. de iusti. & iure.
- Ciuili, l. non possunt. ff. de legib. & l. leges. 1. C. eod. ti.

Similia sunt, quorum vna est qualitas. Zasius, consil. 9. lib. 1. num. 5. Alberic. in l. non possunt, de legib.

Similibus sunt similia ritè applicanda. l. prima §. sicut autem. C. de veter. iur. enuclean.

Similis æquitatis ratio similia iura suadere debet. l. illud. ff. ad legem Aquil.

Paritas / Diuersitas } rerum, arguit { Paritatem / Diuersitatem } iuris.

Abbatissa.

ABBATISSA, in rerum abbatialium administratione, meritò Abbati æquiparatur, vt not. Bal. in ca. j. in princi. qui feudum dare possunt. Abb. in ca. ij. in princi. de his, quæ fiunt à prælat. sine cõsen. cap. Qui ex eotex. colligit, quod Abbatissa habeat sui monasterij liberã administrationẽ, sicut & Abbas, quodque ad validitatem concessionis fiendę per eam, debeat sui capituli consensus interuenire. Ex quo & ipse subcolligit, q̃ per Abbatissam & Moniales, non obstante sexu fœmineo, etiam disponuntur res monasterij. Abbatissa præterea cum Abbatis iure æquiparatur, cum in iurisdictione seculari, tũ in iurisdictione ecclesiastica, quum & illa officia quoque cõferat secularia, simul & beneficia ecclesiastica, nõ secus quã Abbas ipse. cap. cum dilecta. extra de confirmat. vtili vel inutili. Vide Abb. in j. notabili. in gl. ij. Plura vide in Regula, fœminæ. ff. de reg. iur. per Philippum Decium, nu. 10. Nõ potest tamẽ Abbatissa excommunicare, ab officio suspendere, aut interdicere, quia hæc pertinent ad claues Ecclesiæ. Potest tñ monachos & clericos suspendere, & prohibere ne celebrẽt in ipsius ecclesijs. Cæterum, talis suspensio non est verè suspensio, quia quãuis celebrarent, non propterea fierent ij, dẽ clerici celebrantes irregulares. Præterea non potest prædicare, nec confessiones audire, nec moniales benedicere, nec aliud facere, quod ad ordinem sacrum propriè pertinet, vt patet in ca. Noua. extra de pœnit. & remiss. Potest tamen in matutinis Euangelium legere: vnde & diaconissa appellatur. ca. Diaconissa. xxvij. q. j. & etiam moniales seu subditas monere & exhortari.

Abesse.

Abesse & inefficaciter adesse, paria sunt. Item, Paria sunt: si qs à principio nõ adfuerit, & si sine debita potestate adfuerit: sine hac enim meritò repudiari nõ secus quã absens, potest. l. Si quis sub conditione. ff. de test. tute. l. Si quis in senatorio ordine. l. Eos qui. ff. de ritu nupt. Facit tex. ĩ l. j. §. Sed & si sint sui. ff. de suis & legit. hære. l. j. §. penult. incip. Cũ autem. C. de cadu. toll. Ias. in l. Quoties. in iij. C. de hæredibus instituendis. Bart. à Chassanęo in consi. xxxix. incip. Nobilis quõdam vir Cyprianus & c. n. 2. Sic à simili. Religiosus qui corpore quidem matutinis intereſt, in quibus tamen nec canit, nec legit nec quicquam officij in iis præstat, sed toto illo tpe stertit, ac dormit, is à suo Prælato merito negligentiæ, ac veluti absentiæ incusatur, & corripitur. Idẽque videtur cẽsendum de illis, qui tempore diuini officij, aut Missæ. nihil aliud quàm de rebus vanis garriẽtes, templum obãbulãt. Iudicãtur enim hi, vel Missæ, vel diuino officio prorsus abfuisse: q̃a in iis veluti præsentes, nihil pietatis exercuerunt, nec ex iis vllum salutarem fructum, aut effectum consecuti sunt.

Item.

Abesse vel inhabiliter adesse: & prorsus nõ esse, ĩ idẽ recidũt, per tex. in l. j. §. Et quidem. ff. Quod cuiusq; vniuersi. nomi. vbi ait, & quidem nõ esse actorẽ vel syndicũ, tunc quoq; intellimus, cũ is absit, aut valetudine impediatur, aut inhabilis ad agendũ adsit, quia qui valetudine impeditus adesse nequit, aut qui inhabilis ad agendũ adest, is perinde est ac si omnino nõ esset, aut nõ adesset. Atque hanc sentẽtiam comprobat Andreas Tiraquellus in legib⁹ cõnubial. & iure maritali. Glossa septima ibi. De son mari, numero vigesimo.

Abortus.

Abortus procurat⁹, æquipollet homicidio. Quod potissimũ intelligendum est, si abortus talis procuretur post animam corpori infusam: aliàs verò secus. Non enim is censendus est homicida, qui qualemcunq; abortum procurat, antequam

Universidad de Deusto
Biblioteca

aïa corpori sit infusa, q̄ is fœtus actu nondū fuerat homo: licet per infusionem aïæ postea homo fieri potuisset. c. Aliquando & c. sequen. & c. Moyses. xxxi. q. i. & c. Homicidiū. de pœniten. distinct. i. & plenè dixit Albericus in l. q in vtero. ff. de statu hominū. Ex his itaque paucis colligi pōt, q̄ q fœtū animatum & qui fœtum non animatū abortiri curāt. diuersimode puniri debeant. Nā si aliqs per abortum interficiat animatum fœtum, is summo supplicio puniri, afficique debet. Si verò nōdū animatum fœtum abortiri curet distinctio tūc habenda est ista. Si is sit nobilis, tunc parte bonorū amissa in insulam est relegandus. Si verò est ignobilis, damnatur in metallū. l. si qs aliquid, §. qui abortionis. ff. de pœnis. Huic ēt satis quadrat. l. tertia. §. legis Corneliæ. ff. ad l. Corn. de sicar. & veneſi. Et ibi Hippoltus de Marsiliis. Hic enim inanimē fœtū abortum p̄curans enormiter peccat: & licet homicidiū propriè nō committat, homicidio tñ, eoq; nefandissimo proximus est. Hāc autē abortus materiā latius discussimus in nostra rerū criminaliū Praxi. in editione postrema cap. lxxiiij. De homicidio per venenum. per totum.

Absens.

Absens quatenus par sit cum pupillo vel infante. Vide infrà, Infans.

Absentia longa.

Absentia longa æquiparat morti, eademque cēsēt, quātùm ad hereditatē cōsequendā vel ad bñficia cōsequēda, vel ad similes dispositiones ecclesiasticas obtinēdas. l. Mulcta. in principio. ff. de ꝓdit. & demonstra. quod ait esse notabile Bal. in l. Mater tua. n. 18. C. de rei vēdi. Istud quoque ꝓfirmat D. Nicolaus Boerius, qō. lxxviij. n. 2. vbi mulcta nō incurritur, si hīs ex mādato Titij aliq̄d facere iussus fuisset: & is Titius interim mortuus esset, vel longo tpe absuisset. Sic ēt excusatur episcopus, si contulisset bñficiū alicuius absentis, q̄ tā longo tpe absuisset, vt nō temerè ignorantiā episcop' prę texere posset, an is tā diū absens viu' esset, an mortuus. gl. in c. Cùm nō oportet. primo de ꝓbenda. distinct. v. & Corset' in singulari, incipiente Vagabundus. Nihilominus si is absens tandem reuertatur, non est priuandus suo beneficio, etiam alteri collato: sed idipsum absque vlla alia collatione aut solennitate recipit & recuperat. Rebuff. in suā Praxi benefi. tit. de reprob. benefi. viuen. collat. glo. in nu. 2 1. ver. excusatur. Sic quoque capitulū episcopo diu absente oña potest, quæ potest eodem mortuo. Inno. in c. Ad abolendā in fine glossm. magnæ. extra de hæreticis. facit c. Præsentata. extra de testibus, & q̄ dicit Io. And. in c. Contra vnā. de offi. deleg. in vj. Card. in cle. i. xviij. q. in fi. de offi. vicar. Sed hæc quidem vera sunt, & solūmodo locū habent, q̄n ratio absentiæ & mortis æquiparatur: & nō quādo rationis incidit diuersitas: qualis accidit in cōiugio, in quo ob diuturnā mariti absentiam, vxor nō pōt prętexere mortē mariti, & ob id statim alteri nubere, sed requirit vt de absentis mariti morte certa testimonia proferat: Nam tunc demum à lege mariti soluta habet, & alteri tunc nubere in Domino potest: teste Paulo. i. Cor. vii. Et vt habeē. c. In pręsentia. de sponsal. Vide D. Fran. Ming. in consuetudine Aureli. art. cclxix. tit. Des successions.

Accusatio sacerdotis.

Accusatio, testimoniū, ecclesiasticus ordo, pari ratione procedunt: sic vt quicunque nō admittitur ad vnum, nec is admittantur ad reliquū. c. Beati. in fine. ibi. Quicūque sacerdotes nō sunt, vel esse sacerdotes nō possunt. ibi ꝫ sacerdotem nec accusationem, nec testificationem vllā, ꝓferre possunt, nec cōtra. sic D. Paul. Apostolus, Timotheū instruit ne aduersus presbyterū accusationem vllā recipiat nisi sub duobus, aut trib' testibus. j. Timo. v. c. Et Apostolorū successores statuerūt, ne sacerdotes Domini aliquos accusārēt & ne cōtra eos testimoniū ferrēt, qui sui ordinis nō essent, aut esse nō possent. c. ipsi Apostoli. & ibi gl. ī verbo nec esse. c. testes. ī prin. & c. ꝓsumūt. cū gl. ī verb. Testimoniū. ij. q. vij.

Actio inualida.

Non habere actionem, & habere actionē prorsus inutilē, aut prorsus inefficacē: paria sunt. c. ad aures. & ibi Panor. n. 5. ad finē, extra de præscriptionib. Arg. c. ij. extra, de translatio. episco. vbi sic dicitur, Paria sunt nō habere quidē actionē: & habere, sed eam quæ exceptione elidi atque subuerti possit. Quocirca sicut iudex potest repellere illū, cui nulla cōpetit actio: ita & nullū reiicere potest, cui actio cōpetit, sed inefficax secundū Feli. ibi ver. Strabimus istis: & qui agit ad debitū in diem, nondū adueniente illo die, ob id succūbit: q̄ paria sunt non habere actionem, & non posse agere efficaciter, vnde qui ante efficaciter agere cœpit, is adueniēte eo die de nuo agere poterit. l. Grege. §. Si sub cōdi. & ibi doct. ff. de ædil. edi. & l. Si mater. §. eandem. ver. Et ideo. ff. de excep. rei iudi. Accurs. in l. j. ff. Si mens. falsm. mod. dixer. l. Sed & si pupillus. §. Si institoria. & ibi glo. Bald. Albe. & Sal. ff. de instito. & in l. Bebius. ff. de pact. dotali.

Actio repulsa.

Actionem ipso iure nō competere, & actionē iure cōpetere, sed exceptione repelli effectu inter se nihil differunt: ideoq; & paria esse, quò ad effectū cēsentur. l. Nihil interest. ff. de reg. iur. vbi Paulus I. C. Nihil interest an ipso iure aliqs actionem nō habeat, an eius actio per exceptionem infirmetur. Cui regulæ siue legi cōformis est regula, siue lex, Nō videtur cœpisse, ff. eo. ti. de Reg. iur. Et ad hanc facit alia regula, quæ habetur in l. si quis obligatione. § Nō pōt videri cœpisse, qui stipulatus potest exceptiōe submoueri. ff. eo. tit. Specu. in §. Nunc videndū. nu. 19. ti. de excep. & replica. Et per hæc cōfirmatur, quod notat Bart. in l. Quòd si maritus. §. Si quis autē. ff. de consti. pecu. vbi dicit: nō deberi illud, q̄ perpetua exceptione defendi pōt. Facit ad hæc quoque tex. ī l. Debitor, & in l. Creditor. ff. de verbo. sig. Et latius Decius, in d. l. Non videtur cœpisse. quem per occasionem videte. Sed hæc quoque ad titulū, de exceptio. referri possunt.

Actio ex Contractu.

Actionem oriri ex cōtractu, & actionē oriri ex pacto q̄ inest, aut ineſſe censetur cōtractui, æquipollēt. quod claro exemplo ita declarari potest. Si vendo tibi fundū precio cētū, ex mea venditione ibi datur actio ad fundū, & ex tua emptione mihi datur actio ad precium, & vtraque harū actionū oritur ex contractu eodē. Verū si adiiciatur tale pactū: Ego vēdo tibi agrū meū p̄cio centū, vt tu vadas p̄me Burgas, ex illo pacto, siue ex illa adiecta particula pacti nascitur mihi actio ad cōtractū, & ad pactū, id est ad poscēdū precium & itionem ad Burgas. Hæc autem latius & pleni' explicantur apud D. Ioa. Bapt. Caccialup. in tract. de pact. nu. 23. vbi multa quæ huic loco accōmodari possent citat. exēplis (vt inquit) satis crassis & iuculētis, quæ cōpendij gratia inserere nolui, sed ad ea quādo vacabit, lectorē remitto.

Actio ex sententia.

Actio in factū orta ex sententia, similis est actioni in factū ex sententia ortæ. l. Actori. C. de reb. cred. & iureiur. quæ sic habet: Actori delato, vel relato iureiurando, si iurauerit, vel ei remissum sit sacramentum, ad similitudinem iudicati. in factum actio competit. & ibi Bald. in ij. suo notabili. Vbi, inquit, Similitudinem consistere & esse in parata executione: nempe in tempore, quod datur iudicaris, forte decem dierum, per l. Promissor. i. §. Si sine die. ff. de constit. pecu. Cuius Baldi verba apertius ibidem perquirere licebit. Eadem quo que post eundem Bal. refert D. Ioan. Berthach. in suo Reper torio, sub litera A.

Actus purus & purificatus.

Actus hic purus est, & Actus hic conditionalis est, sed purificatus: paria sunt. secundum Bal. in l. cum testamento. in fin. C. de testam. manumiss. vbi ait, liquidationem idem ope rari, quod purum ab initio. Et quòd instrumenta, si habeant conditionem reuera purificatam, habeantur pro instrumentis puris. Idem quoque comprobatur in l. fin. §. Titius. ff. de vulg. & pupil. substit. cum gl. in verb. Duę puræ. Quin & idē probatur per Angel. qui idem ibi in effectu tenet, quòd Bal. idē quoque confirmatur per Alex. in l. hoc iure. ff. de verb. obliga. Et per Carol. Ruin. in consi. cxxxix. incip. De duob'. nu. 7. volum. ij. qui ibidem paria esse declarat, si actus sit purus, vel si sit actus conditionalis conditione purificata.

Actus conditio.

Ad Actum quæ necessaria est conditio, eadem & necessaria est ad actus effectum. Vide infra sub titulo Conditio.

Actui

Actui consentire.

Actui consentire & actum celebrare, paria sunt. Sic quoque paria sunt (vt & infra monstrabitur sub titulo, Consentire) Consentire iudicanti, & consentire actui, siue iudicato, vel sententiæ. l. Iubemus. & ibi Bar. nu. 6. & Alber. in fine. C. ad S. C. Velleia. & l. In ędib'. §. q̄d filiusfamilias. ff. de don. Vbi dicitur quòd si filiusfamilias, patris iussu, aut cum voluntate patris aliquid dedit (inquit Pomponius) id perinde æstimandum est, ac si pater ipse donasset. Item si quis suo nomine rem meā Titio dedisset cū meo cōsensu & voluntate, id par esse ac si ipse rē meā Titio dedisset. Sic & Paulus l. C. de eo cui manumissionē donare licet: Is quodāmodo manumissionē donare dicitur, si in manumissione cōsentiat, eāque cū libera voluntate permittat. l. Et sic. ff. sol. mat. De quo plura per Tiraquellū, de vtroque retractu. §. j. gl. ix. nume. 106. & n. 137. Sic ꝫ, sicut minor nō pōt alienare rē immobilē, sine decreto: ita nec potest alteri hoc facienti cōsentire, aut permittere. Philippus Decius ad l. Aliud est vendere. nu. 4. ff. de reg. iur. Iaf. in l. Tūc aūt. iuncta gl. ibi vel etiam iudicato. nu. 2. ff. de re iudic. Sic etiam paria sunt Consentire personæ faciēti actum, & consentire actui. Nihilominus tutius est secundum Bart. exprimere vtrumque copulatiuē. Sic, cōsentire iudicanti, & etiam consentire iudicato, paria sunt: quod ita etiam tenūt Bald. in c. fin. extra eodem tit. Quod itidē ꝓbat Iaso. loco supra alleg. & Soci. in consi. xliij. nu. 18. lib. iiij.

In Actu esse.

Aliquid esse in Actu, & esse in via deductionis ad actum: in iure paria sunt. l. diuortio. §. non solum. ff. sol. matrim. per quem text. ita decidit Bal. in l. qui subꝭ prętextu. C. de sacrosanct. eccles. & Barth. Soci. in consi. lxx. n. 8. lib. iiij. l. si impuberi. & ibi Bart. nu. 2. ff. de tuto. & curato. dat. ab his. & in l. xij. tabula. si qua pluuia nocet, id est, nocere poterit. Et apud Labeonem. si rationes tractasse videbitur, id est, videri poterit. l. Labeo. ff. de statuli. & quę actui propinqua sunt ſm ipsius naturā requiritur. l. penult. ff. de milit. testam. l. Oratio. ff. de sponsalib. Rursum Pomponius. Quid ergo si cœptum sit argentum fabricari, nondum tñ perfectū, vtrum facti. aut in facti appellatione contineatur. Sed puto magis facti. f. & si. §. infecti. ff. de aur. & arg. legat. Sic & nouit. imonachi ab Episcopo ordinari possunt, in cuius diœcesi ipsorū monasteriū situ est, idque post solā ipsorū ingressionē, & ante omnē aliā ꝓfessionē, ad quā primo anno rēderēt, dūmodo constet, id monasteriū esse sub diœcesi illius episcopi. c. Cum nullus. & ibi gl. adver. Religio. de tēpori. ordi. lib. vj. quos videte. Quia eiusmodi sunt in actu ad ꝓfessionē, & ad eā paulatim tēdunt, ideo & pro professis habendi atque ordinandi sunt.

Actus validus.

Actus est validus, & Actui nihil opponi pōt. Vel, Actui, nullitatis nihil opponi pōt: paria sunt. Quocirca fideiussor, qui cogitur soluere vsuras, is easdem vsuras à debitore principali repetere pōt, nō secus quàm si de iure indebitè soluisset, vt notanter concludit Alber. in l. j. in ver. Ego hāc q. de facto habui. C. de summa Trinit. & fid. cath. Vide Bar. ī l. j ff. quod quisque iur. & Ioan. Monach. ad c. licet Episcopus. & ibi in additione Philippi Probi. num. 9. de præb. & dignita. lib. vj.

Adesse.

Adesse, & per cōtumaciam abesse, in iure sunt paria: nempe quantum spectat ad restitutionē minoris in integrū, vel ad fidem ferēdā, in qua tum reū tū actorē cēsem' interesse, q̄n vocatus per cōtumaciā abest. Vlpia. l. in causæ prima. §. causa autem. ff. de minori. xxv. annis. & ibi Bart. & Bal. q textus semper ad hoc idē per eundē Bald. allegatur. f. q̄ in his q̄ fiūt cā cognita requiratur semper partem adesse prędictę, vel per cōtumaciam absentem. Vide infrà, Præsentem esse.

Adoptio, Adoptiuus filius.

De adoptione, Vide mox, infra sub titulo, Arrogatio. Et inferius sub titulo, Filius.

Adulterium.

Hi duo reperti sunt simul in vno concubantes lecto. Et hi duo cōmiserunt adulterium: paria sunt, vt inquit Bal. in c. j. circa finē. Quib. mod. feu. amit. versi. Quero, nūquid sit idē dicere, Talis in lecto iacuit cū vxore domini sui, & talis cū vxore domini mœchatus est. Et respōdeo sic, q̄d idem censeri debeant, vt notatur per gl. j. in verbo, Delictum. in l. Gaij Cæsarij. ff. de fideicommissar. libert. Et hoc dictū Bal. refert & sequitur Alex. consi. lxxvij. incipien. In causa & lite. n. 2. vij. vol. Vbi dicit, q̄ idē sit dicere, Talis iacuit cū tali muliere, & dicere, talis cum eā muliere adulteriū cōmisit. Atque huius sniæ fuisse reperitur Barth. Cępolla ꝫ. iiij. nu. 10. dicens quo que paria esse. lacere in lecto cum vxore alterius, & cum eadē vxore adulteriū perpetrare. Quin & huic sniæ nō absimilis est snia Soci. minoris, in sua ij. parte ꝫ. xxxiij. n. 15. Eadē quoque sniā cōfirmatur per sacram scripturā in qua quotiescunque adulteriū aut fornicatio notatur, eadē per verba dormire exprimitur, vt in Genes. c. xxxv. de Ruben dī, quòd dormiuit cū Bala ꝫcubina patris sui. Et vxor Putipharis dicebat ad Ioseph, Dormi mecū: Genesis ca. xxxix. Quibus locis verbū dormire accipitur pro coire: nempe q̄ per consequētiā eidē effectu æquiualeat. Nō em̄ vir & mulier ad simul ꝫdormiendū in vno lecto nudi cōueniunt, & consentiunt, vt psalmos legant, aut vt precibus coniunctim insistant, aut solummodo sacra colloquia tractent: sed potius, vt quod is locus, & oblata occasio poscit, perficiant.

Aduocatus & Miles.

Aduocatos aūt, & Cōsiliarios iura ipsa ac ratio æquparāt militibus stipēdiarijs, patriāque periculis capitū strenuè defendētibus. l. Aduocati. C. de aduoca. diuerso. iudic. Sunt em̄ Aduocati, itē & Principū, & Rerumpu. consiliarij, Reipubl. nō min', imo multò magis vtiles, & necessarij, quā strenuissimi quique armorū milites. Impe. Leo, & Ant. Quia Aduocati ambigua quæque facta causarum suis ꝫsiliis dirimunt, prudentiaque & suis defensionis viribus in rebus tū publicis, tū priuatis, sæpe prudenter lapsa erigunt, fatigata reparant, atque ideo minus humano generi prouident, quàm si prędictis strenuisque factis, ac propriis vulneribus, suoque sanguine patriā, parētesque seruarent. Et (vt iidē inquiunt) nō solos nostro imperio militare credimus illos, qui gladiis, clipeis, & thoracibus nituntur, sed ēt Aduocatos. Quod illi de Aduocatis efferunt, id de consiliariis quoque, & de similib' causarū patronis cēsendū esse puto. Militāt em̄ tā hi quā illi pro patria. Imò veri', atque ēt prędarius patrię militare dicūtur, quicūque causarū sunt patroni, quā ignaui quidā milites. Quia illi nō minus, quā isti gloriosæ vocis cōfisi munimine, laborātiū spē, vitā, & posteros defendūt, quā q armis, & corporalibus viribus patriā se tueri iactātāt, sicut ibidē & Bal. & Sali. & alij ipsorū sequaces apertè testātur. Et quāquā hæc lex nequaquā videatur lata aut cōdita, aut edita à prędictis Impera. Leon. & Ant. sed ab ipsis Aduocatis: eadē tamē est verissima, & rationi & æquitati maximè cōsentanea, atque ideo taliū aduocatorū, & ꝑsiliariorū prudēs vita, actio, & cordata cōsultatio optimo iure tutissimaque militia appellāda est. tū ob varias, & euidētissimas causas cū ratione & æquitate cōsentaneas. tū ob insignes, & claros honorū titulos. in eadē lege cōrētos, & aduocatis, & cōsiliariis huiusmodi meritò attributos. Castrēses enim milites per sæpe periculosam suo Principi nauāt operā, patriāque suam non rarò sua temeritate, & incōsultè hostiū deprędationibus, expositā tradunt, si prudētibus aduocatorū, & cōsiliariorū cōsiliis nō regātur, nec si ipsorū temeraria audacia, & militādi aut furor aut imperitia sanis cōsiliariorū cōpescatur monitis, aut firmis, cōtrariisque tēperetur rationibus. sicuti rerū euentus, & exēpla certius quā scripta perdocēt. Quod agnoscēs Pirrhus Epirotarū Rex victoriosissimus, nō immeritò in summis deliciis suū Cyneā habuit, adeò vt nō raro apud suos gloriari & prædicare cōsuerit quòd vnius Cyneæ dulcissimo eloquio, & prudēti cōsilio plures expugnauerit ciuitates, quàm cū multis militū turmis, alioqui ēt instructissimis. Cęterum quæ hic de aduocatis & consiliariis, iure ac ratione militibus stipendiariis æquiparandis dixi, ea solum modo intelligēda sunt in iis, quæ ad protectionē, ac defensionē patriæ faciūt. In genere enim, atque in vniuersum, vel in omnibus, cōsiliarios, & aduocatos cōferre cū militibus, aut cū militum viuendi ratione, & moribus, id nemo cordatus vnquam cōcesserit. Horum enim mores, viuendi ratio, fides, studia, & moriendi terminus, tam ab ipsorū moribus, & vita dissidet, vt id nulla probatione indigeat: quū id cōi, quotidianaque experientia conspiciamus. Imò quod & vulgus ipsum, atque adeo aduocati ipsi, & ipsimet etiam milites verissimo testimonio (si verum fateri velint) satis comprobant. De aduocatis paucula quædam etiam comperies infra sub titulo, Postulare.

Aduocare, Postulare.

Aduocare, & Postulare, sic Aduocati & Postulātes in iure

Universidad de Deusto
Biblioteca

sunt pares. vt aliqñ lati⁹ dicetur infrà sub verbo, Postulare.

Allegare, Allegatio.

Allegare aliquid,& nõ ꝓbare,& nihil allegare,paria sunt & in idẽ recidunt. Allegare eñ in iudicio nõ sufficit, nisi ea dẽ allegata ritè probentur. l. si manumissus. C. de libert. & eorum libe. Vbi etiam dr, ꝙ nõ sufficiat patronum allegare in gratitudinem liberti, ob quã eũ in seruitutem retrahere conatur, nisi eandẽ & probet. Sic & Specul. idem asserit in tit. de interrog. quæ fiũt ante litẽ ꝯtestatã. §. j. ver. sciendũ. Quocirca quoties iura aliquid ꝓcedunt alleganti aliquod factũ, id potissimum intelliguntur cõcedere, si illud factum quod allegant ab ipsis sit probatũ. Alex. in consi. lxxviij. lib. v. Ideo dicit Archidia. ad cap. noli timere. xj. q. iij. Quocirca doctori quãtumuis magno, si quid alleget, non tenetur credere, nisi opinionẽ suã, & quod allegat, ratione, & auctoritate cõprobet, vti notatur ca. ego solis. ix. distin. Idẽ notauit Nicolaus Euerard. in loco ab auctoritate. & l. siue possidetis. C. de probat. Vulgata eñ iuris est regula, q̃ dicit, Non sufficit dicere, vel allegare aliquid, sed requiritur, vt dictũ & allegatũ legitimè probẽtur. l. si prius. iuncta gl. in verbo egisset. ff. de oper. no. nuncia. Et in l. j. in princip. & ibi gl. in verbo, dicatur. ff. si quadrup. pau. fecit. dicatur. & tex. in c. dilecti. ibi, Oppositã & ꝓbata. extra de except. & l. j. in princip. iuncta gl. in verbo, dicetur. ff. de dolo. Et Petr. Paulus Parisius consi. x. nu. 35. & in ꝙsi. cxij. in j. part. Quare in quacunque causa, siue ciuili siue criminali, cũ allegata nõ sunt ꝓbata, sed solumodo simpliciter allegata, talis quidẽ nuda allegatio nihil prodest, nec quã ad condemnationis effectũ operari põt, vulgata & ad multa applicanda l. ij. quam frequẽter allegant Aduocati. ff. de ꝓbat. l. actor. C. eo. tit. §. quod autẽ diximus. Instit. de legat. l. qui accusare. C. de eden. & l. res. C. de rei vendi. quæ postrema lex omniũ scriptorum iudicio, & singularis est, & aurea. & cũ lege Mosaica planè cõformis, qua iubet Dñs per Moysen, Iudicibus Israël, vt in ore duorũ, vel triũ testiũ tũs qs pereat, & interficiatur: nemo verò occidatur vno cõtra se testimoniũ dicẽte, Deutero. xvij. Et Paul. ad Timoth. v. Aduersus presbyterũ accusationẽ noli recipere, nisi sub duobus, aut tribus testibus. Hac de causa quoque Paulus ipse refutauit quæcunque Tertullus orator Iudæorũ, aduersus ipsum coram iudice Fœlice allegauerat: q̃ scilicet allegata nõ probabat. Act. xxiiij. c.

Aliena seruare, & corrumpere.

Aliena sibi seruare iniustè, & aliena inuadere, aut aliena corrũpere corã Deo, sunt paria. vt est textus in c. Sçpe. extra de restitu. spoliat. & in c. decimę. xvj. q. j. & ibi gl. in verbo, Inuadunt. Atque hinc verũ est, quod dici solet: si quisquã rem alterius inuenerit, & eandem nõ restituerit, is de furto tenetur: non secus quàm si rem eandem aut vi, aut fraudulenter ab alio subtraxisset. l. falsus. §. qui alienum. ff. de furt. in ca. si quid. xxiiij. quæst. v. si qd inueniſti, dicit text. & non reddidisti, rapuisti. & quantum potuisti fecisti, quia plus non inueniſti. Atque ad huius similitudinem, qui alienã rẽ petenti denegat quã reddere, si vellet, posset, is idẽ corã Deo cõmittit, ac si rem eandẽ violẽter eriperet. Deus eiñ (vt scrutator est cordis) ita & cor intertogat. hoc est, ſm cordis affectum magis iudicat, quàm ſm opera manuum. Ita tenet eximius & insignis doctor D. Ludouicus Montalti Biracusiũ, in tractatu super reprobatione sententiæ Pilati. num. 72.

Alienatio, Alienare.

Allienatio omnis habẽs titulũ onerosum, venditiõi similis est, p. l. statuliberi. §. qntus. ff. de statulib. vbi trãslatio à scripto hꝛde, ĩ legitimũ, venditio dicit. ad huius similitudinẽ & is, q rẽ alterius permutatã accepit, emptori similis est. Itẽ qui rẽ in solutionem accepit: vel q̃ lite ætimata rẽ tenuit, is tãq̃ rem emptã accepit. l. fi. ff. ex quib. caus. ĩ posses. eaꝫ. l. litis ætimatio. ff. de vsucap. ꝓ empto. Et latè Fabian. de mõte sancto Seuer. in tract. de empt. & vend. q. ij. in princ. Et Zasi. ĩ l. apud Celsum. §. auctoris autem. nu. 9. ff. de dol. mal. & met. except.

Alienatio bonorum.

De alienatione bonorum facienda. vide infra sub capitibus Furiosus & Pupillus.

Alimenta, & Dos.

Alimenta, & Dos in iure æquiparãt. Priuilegia enim alimentorũ, quæ tractanẽ ĩ l. Mela. in prin. ff. de ali. & cibar. leg. eadẽ quoq; ad materiã dotis iure similitudinis trahi possunt hoc modo. Quemamodũ enim causa alimentorũ, nullã agnoscit cõpensationẽ, nullamq; admittit appellationẽ. sed in iudicio celerẽ mereꝫ expeditionẽ, ita & causa dotis semp & vbiq; ꝑcipua est, & omnib⁹ cautis est preferẽda. l. j. ff. fol. mat. quocirca sicut mater diues teneꝫ alere filiã inopem, qã pater est egẽs. §. illud. ĩ auth. vt lic. matr. & auiæ. & l. pen. ff. de lib. agnoscen. ita etiã hoc casu teneꝫ filiã dotare. l. neq; mater. C. de iure dot. & ibi Sal. Bal. Cy. & alij. Et Nico. Euerard. in loco ab alimẽtis ad dotẽ, vbi ista pulchrè declarat. Item ꝫ. Sicut filiis ingratis alimẽta rectè deneganꝫ. l. si quis à liberis. §. idem Iudex. ff. de lib. agnoscen. l. vlt. C. de alend. lib. Sic pater filiæ ingratæ dotẽ non iniuria denegat. l. j vl. C. de dot. ꝓmiſ.

Alimenta, & pia causa.

Alimenta & pia causa in iure sunt similia. quare sicut alimẽta egẽtib⁹ dare per seipsum est, & ex fõte pietatis manat. l. Nesennius, ĩ prin. ff. de alim. & cib. leg. l. alimẽ. C. eo. ti. ita & piũ est, & Deo gratũ, si iudex dieb⁹ festis de causa cogoscat. l. ij. ff. de feriis. vtq; eodẽ modo de ꝗbusuis causis ad necessitatem, & cõmoditatẽ proximi, festis dieb⁹ iudicãdis censendũ est teste Matthęo Euangelista xij. Quę tñ ola intelligẽda sunt, cũ ineſt maxima necessitas, sicut optimè Theologi docuerunt: quoniã violare festũ sine necessitate semper peccatum est. Omnibus causis, & feriis præferenda est gloria Dei, & necessaria causa proximi, in qua prima Dei gloria & legis impletio cõsistit, iuxta illud, Qui chariratem habet, legẽ impleuit. Sabbathũ enim propter hominem, & nõ homo propter sabbathum factus est. Mar. ij. Et quia Christ⁹ se sabbathi dominum vocat, optimo iure, qui quę Christi sunt quærit, & iudicat, is tantũ abest, vt sabbathum violet, vt illud magis sanctificet, & ad gloriã Dei, qui sabbathi Domin⁹ est, verius transigat. Quocirca & Christus Pharisæorum superstitionẽ apertè redarguit, quòd pium suum miraculum de curata in sabbatho muliere incuriata. & de curato hydropico incusarent, & incesserent, quum ipsi interim bouem, aut asinum in fossam delapsum ex fossa extrahere non metuerent. Lucæ xiij. cap. & xiiij.

Amatorius.

Artis amatoriæ magistri, & Veneficæ, in iure ciuili æquiparantur, non minus in facto, quàm in pœnis. Ideóque pari supplicio in ambos animaduertitur. l. eorum. in princ. C. de malefic. & math. perinde ac legibus exosi esse dicuntur, qui magicis accincti artibus contra salutem hominum aliquid attentant, atque hi qui pudicos animos ad libidinẽ deflexisse conuincuntur. Quod & cõfirmatur per l. si quis aliquid. §. q abortionis. ff. de pœn. Verùm an idem fiat de iure canonico, hoc est, an eadem in vtroque pœna canonicè constituta, an diuersa, hic breuitatis causa prætereo, quòd de eo nonnihil meminerimus nostra Praxi rerum criminalium, cap. lxj. de crimine læsæ maiestatis diuinæ. num. 108. in postrema editione.

Amor, furor.

Amor cõparatur furori, & amans cõparatur ebrio & etiã furioso. gl. in §. fi. ĩ verb. bacchata. instit. de succeſ. sublat. vt enim vino quis capitur, vel Baccho: ita & amore. itẽ furore amoris nil vehemẽtius inuenit, vt ĩ auth. Quib. mod. natu. effic. legi. §. Illud. colla. vj. vt maximè ĩ iuuenib⁹. vnde versus:

Multa tur in teneris annis amor hospes amœnus,
Est in canicie ridiculosa Venus.

Et illud.

Exultat leuitate puer grauitate senectus:
Inter utrunque manens stat iuuenile decus.

Facit c. cũ in iuuentute. extra de præsump. & D. Io. Bertachi. in suo repertorio primæ partis, sub verbis Amãs & Amor.

Annus.

Annus in instrumẽto expressus. Vide infra, instrumentũ.

Non apparens.

De nõ apparentibus, & de nõ existentib⁹, idem in iure est iudiciũ. ff. de cõtrahẽda empt. l. ſlege. quę dicit, neminẽ nec vendere, nec ad possessionẽ accipere posse, qã ĩ rerũ natura, aut nõ est, aut nõ apparet. atq; hinc dicit Lapidicinas nullas esse, nisi quæ apparẽt, aut q̃ actu excidũtur, vel effodiunt. si qs enim cæcus de occultis, & nõ manifestis adstruere vellet, is eadẽ opera, sed cæcè, totũ fundũ lapidicinã adstruere, & ꝓ lapidicina vẽdere posset, si vel ĩ vlla fundi parte lapis appareret. iuxta gl. ibi, ĩ verb. quod nõ sit. vbi not. huiusmodi pacta re

pacta referri ad ea quę apparent, & non ad futura, aut occulta, quę apparere poterunt, allegans ad hoc nonnullas alias leges, quas ibidem videre licet. Vnde non esse, & non apparere non immeritò paria esse diximus. Quod tñ locũ nõ habet in rebus incorporeis, & diuinis, quę quamuis omnino non apparent, eadem tñ non esse nemo vnquam censuerit, qualia sunt aĩa, Deus, ſpiritus, virtutes cœlestes, & cũ his omniã ea quæ sunt fidei, & ſpei. Quare quicunque credimus, aut ſperamus eadem extent, sed sensibus nostris non vſqueadeo apparent, quod in iis sensus nostri, & humana ratio citiſſimè fallantur, vt de iam dictis fide, & ſpe. Itẽ de Trinitate, & vnitate. & de reali existentia corporis Christi in Eucharistia, de inferno, vel de loco damnatorũ, de Paradiso vel loco beatorũ clariſſimè patet. Atque hinc est, ꝙ Paulus, loquens de fide, ait ꝙ ſit ſubstantia rerum ſperandarum, argumentũ non apparentium, ad Hebræos. xi. cap. Nihilominus si apparentia pro his, quę vel intellectui, vel certis scripturarũ testimoniis, vel per propriã confeſſionem fidei nobis apparent, vel manifeſta sunt, hoc sensu etiã quæ religionis sunt ac fidei, nobis longè certius apparere debent, quam quæ sensibus nostris apparere videntur. Sensus enim nostri citò fallunt, sed q̃ Dei omnipotẽtis eloquio (q nec fallit, nec falli potest) enuntiata sunt, quęque diuinis scripturis, signis, & miraculis diuinis (& denique oĩa quę nobis credenda proponit ecclesia) comprobata sunt, ea nobis debent esse indubitatiſſima, & certius existere, quàm quæ sensibus obiecta sunt. Atque hoc est, ꝙ Paulus scribens ad Hebrẽos, cap. ij. de certitudine veritatis euangelicæ dicit. Quę ſalus nostra (scilicet fides euangelica) cum initium accepiſſet enarrandi per Dominum ab eis, qui audierunt in nos confirmata est, contestante Deo ſignis, & portentis, ac variis virtutibus, & Spiritus ſancti distributionib. Huic quoque conforme est illud Marci vltimo cap. vbi loquitur, de ſignis fidem prædicatam confirmantibus. Illi (inquit) abierũt & prædicauerunt vbiq; Domino cooperante, & ſermonem confirmante ſequentibus ſignis. De his ſuperioribus vide etiam infrà ſub capite, Non esse, ſeu non apparere.

Amentes.

In amẽtes nulla ferẽda est ſnia, vt ĩ mortuos ꝫ. Furiosus.

Amicitia, coniunctio.

Amicitia, & coniunctio æquiparantur, dicit textus celebris in l. ſucceſſori. ff. de neg. geſt. ꝙ amicus potest agere ſine mandato pro amico: cum cautione de rato habita: sicut cõiunctus pro coniuncto. Glo. in verb. Non erat rectum, ſuper articulo tertio, tertij tractatus Ioannis de terra Rubea cõtra rebelles ſuorum regum. Et idem operatur coniunctio amicitię, quod ſanguinis.

Amici, Affines.

Amici, & Affines equiparantur, vt est bonus textus, & q̃ à quocũque bono ſcholari obliuiſci nõ debet, inc. Petrus. in vet. Cognati & amici de homicidio. & in cap. Subdiacon⁹. in ver. cognati & amici. eodem titulo. Vide plura per gl. ſuper verb. Non erat rectũ, ſuper artic. iij. tertij tractatus Ioannis de terra Rubea contra rebelles ſuorum regum.

Amicus fictus, Hirundo.

Amicus fictus hirũdini æquiparatur. Ioannes de terra rubea contra rebelles ſuorum regum, in glo. ſuper verbo, Nõ erat rectũ. De quo loquitur Cicero ad Heren, lib. iiij. retho. vbi dicit. Ita vt hirundines ęſtiuo tempore adſunt, frigore pulſæ recedũt: ita ficti amici ſereno vitę tempore ꝑsto ſunt, ſimulac hyemem fortunæ viderint: euolant omnes. Iſid. de ſummo bono. lib. iij. In ꝓſperitate iuncta est amicitia: neſciatur vtrum perſona, an fœlicitas diligatur: Ita verbaliter recitat Gregorius, morali. vij. Eccleſ. vj. cap. dicitur. Verè est amicus menſæ, & nõ permanet in die neceſſitatis. Diog. Laert. de vi. & moribus philoſ. Vis experiri amicum, calamitoſus fias: Aurum, in igne probamus: Amicos autem in aduerſitatibus decernimus. Ouid. libr. j. triſt. ele. vij. Donec eris fœlix multos numerabis amicos, Tempora ſi fuerint nubila, ſol⁹ eris. Aſpicis vt veniunt ad candida tecta columbæ. Accipiet nullas ſordida turris aues. Horrea formicæ veniunt ad inania nunquam. Nullus ad amiſſas ibit amicus opes. Sed quid, nõne cum fortuna ſtat, caditque fides? In ſumma diligitur nemo, niſi cui fortuna ſecunda. lib. ij. Ouid. de Ponto.

Item.

Amicus fictus, & verus amicus æquiparãtur. gloſſa ſuper verbo, Nihil mentiatur. In tractatu Ioannis de terra rubea ꝫ rebelles ſuorũ regũ. Adde Ariſtot. libr. ix. Ethi. vbi de teſtatione fictionis perniciosæ dicit: Qui fingit ſe amicum, & nõ est, peior est eo, qui facit aut cudit falſam monetam. Seueri. Boetius de conſola. philoſo. lib. iij. proſa v. relatus à gl. ſuper verbo. Hoſtis. in cap. ij. xciij. diſtinct. Quæ vero (inquit) peſtis efficacior est ad nocẽdum quàm familiaris inimicus? quaſi dicat nulla. arg. l. lata. C. de dolo. Vnde nõ est deterior hoſtis quàm fictus amicus, non odium grauius, quàm ſimulatus amor. Vnde il ud etiam, Mus in pera. & c. arg. §. itẽ præcepit, ſi est. xiij. q. j. & c. certè. xij. quæſt. j. Aug. ad Vinc. Donatiſtam & Rogatiſtam & habetur v. quęſt. v. cap. noꝝ oĩs qui parcit amicus est: nec omnis qui verberat inimicus. Meliora enim ſunt verbera amici veri, q̃ voluntaria oſcula inimici ficti, q ſe pro amico gerat. Diogen. Laert. de vita & moribus philoſophorum. Magis amicorũ fictorum inuidiam, quàm inimicorum patentes inſidias cauere debemus: illud enim celatũ, hoc verò apertum malum est, nocendique fraus, cui (quum non ſperatur) ad nocendum potentior est. In amicitia enim & fidelitate vera nihil fictum, nihil denique ſimulatum, & quicquid in ea est verum, non fictum: voluntarium, & non coactum est.

Amittere conſpectum rei.

Amiſiſſe conſpectum rei quæ facile recuperari poterit, & non amiſiſſe eiuſdem conſpectũ, in iure sunt paria. argumento l. Clauibus ff. de contrah. empt. & §. item ſi quis merces. Inſtitut. de rerum diuiſio. & lege prima, §. ſi iuſſerim. circa fi. ff. de acquirenda vel amittenda poſſeſſione, Vbi dicitur, Si animal quoduis ſemel captum ita prioris domini cuſtodia effugiſſet, & in priorem naturaĩem libertatem rẽdiiſſet, hoc est, ſi ſic euaſiſſet, vt vel ex prioris cuſtodientis, vel occupatoris oculis effugiſſet, vt ipſi difficilis eſſet eiuſdem animalis aut perſecutio, aut receptio. tunc idem animal cenſeretur amiſiſſe, & nihil iuris ĩ idipſum ſibi competere. Sed ſi capientis oculos aut non effugiſſet, aut ſi effugiſſet quidẽ ipſius oculos, ſic tamen vt ipſius perſecutio, aut receptio non vſqueadeo eſſet difficilis, remanet idem animal receptum in eiuſdem primi occupantis poteſtate. §. Ferę. & §. Apum. & ibi docto. Inſtitu. de rerum diuiſ. l. naturalem. & l. Pomponius. ff. de acquir. rerum domi.

Appellatio, Appellare.

Appellare, & ſententiam recuſare sunt paria: aut æquiparantur, teſtante glo. ĩ verbo, videatur, in fin. in cap. ij. de cõſuet. lib. vj. Quia ſicut in appellatione requiritur appellandi cauſa rationabilis, ita & in recuſatione. Vnde D. Paulus iuſtè recuſauit iudicium, & ſententiam Preſidis Feſti, coram Iudæis, ad Cęſarem appellauit. Act. xxv. cap. item ſicut appellatio ex debita cauſa conceditur, ſic & ſententiæ recuſatio. c. ſuper eo. ij. iuncta gloſſ. in verbo, ſicut appellationi. extrà de appell. Quod tamen verum est per omnia, vti recitari ſolet in dicto cap. ſuper eo. vbi videte.

Appellare fruſtra, indebitè.

Appellare fruſta, ſiue temerè, & non appellare, paria ſunt. c. non ſolum, & c. Romana. de appel. vbi dicitur, quòd ſicut Iudex, qui de cauſa cognouit, & de cauſa iudicat, ſuam ſententiam exequitur, ſi ab eadem appellatũ nõ fuerit: ita quoque facit quando appellationem comperit eſſe temerariã, & in iure non eſſe fundatam, ſed ad ſolam contumaciæ notam euadendã, & ad ſuam nequitiam tegendam ſolummõ eſſe æſſumptam. Quare non immeritò paria eſſe diximus, quantum ad executionem ſententiæ, Omnino non appellare, & appellare fruſtra, indebitè, vel temerè. Card. in Clem. j. in vj. notab. de dolo & contuma. Nam ſicut ſententia executioni committitur, ſi ab eadem appellatum non fuerit, ita quoque ſi ab eadem temerè appellatum fuiſſet, hoc eſt, ob cauſam quæ in iure appellationem non admitteret. l. ij. C. à quib. prouoc. non licet. Atque vera ſunt, & applicanda ad omnes cauſas, quæ paratam executionem habent, & de quibus, ſic temerè pertinaces quidam appellare conſueuerunt. Sicuti latè Rebuffus, ad conſtitutiones Regias, tomo ij. in tract. De ſentẽtiæ executiõe ſiue executore, commonſtrat. Et Pan. in c. cum veniſſent. numero 10. extrà de eo qui mitti. in poſſ. cau. rei ſeruandæ. A quibus appellari non licet, & in quib. cauſ. infrà, Senatus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Appellare, & non prosequi.

Nō appellare, & appellare, sed appellationē nō prosequi, siue ab appellatiōe desistere, vel appellationi renunciare, paria sunt, vt est decisio Rotæ prima, ī nouis, sub tit. de appella. Ita tenet Nicolaus Euerard. cōs. cxxvij. n. 40. Idem quoque latè cōprobatur per Carolū Ruinū cōs. iiij. nu. 38. incip. Visis omnib'. in v. vol. cōsiliorū vbi aperte explicat, q̄ prædicta sint paria, quem ibidē te cōsulere velim. Atque hinc euenit, q̄ quoties aliquis appellauit, & appellationis apostolos (vt vocant) intra triginta dies nō petiit, id perinde est, atque si nō appellasset, c. ab eo. de appell. lib. vj. Clem. ij. eo tit. Quare sicut sententia verā habet executionē, à qua nō est ꝓuocatū, ita quoque illa sententia, à qua est prouocatū, sed appellās suam appellationē debito tempore nō persequitur, veræ executioni fit obnoxia. Auth. Eiqui. C. de tēporib. appel. c. cū sit Romana. de appellat. q etsi serò, qd agere tentat, is nihil agere intelligitur, & ipsius appellandi ius retrahitur, & prorsus extinguit. iuxta arg. l. Neratius. ff. de manumiss. testa. Atque ideo talis seræ appellationis processus nō valet, nec sententia, quæ in eo ꝓcessu fertur, quia ob indebitā, & serā appellationem, appellationis Iudex censetur incōpetens, & nullus. clemen. si appellationē. de appel. & Alex. cōs. lxiij. incip. viso ꝓcessu. lib. vj. & cōs. lxxxij. ibidē. & Ancha. 2ſ. ccclv. incip. Iam deserta. neque ad hæc valet vlla sententia confirmatoria, vel infirmatoria ad excipiendū. Bal. ī d. auth. Ei qui. Et ideo sicut iudex qui sniam tulit (vt ita dicam) nulliter', is non facit litem suam. vt est gl. j. in l. finali in prin. ff. de var. & extraord. cognit. Et Ange. & alij ad l. primā. §. hæc autem ver ba. ff. Quod quisque iuris. Ita quoque nec arbiter facit litem suam, si laudum est nullum, hoc est, si arbitrium suum protulerit nulliter. Quemadmodum contrà, Arbiter litem facit suā, si sua sententia valeat: idémque casus emergat quo iudex litem suam facere soleat. vt not. Marc. Ant. Patau. in tractatu de compromiss. quæstione ix. numer. 89. Specul. in tit. de arbit. §. j.

Appellationis tempus.

Appellatū esse, & esse infra appellādi tempora, paria sunt. teste Philippo Franco in c. j. nu. 20. de testa. lib. vj. idem cōfirmat gl. in l. vnica. ff. nil noua. appel. interpos. pro qua glo. est tex. in ca. non solū. in versic. Innouata, codē libro sexto, de appel. Et Anto. Corsetus singu. in verbo, terminus nu. 1. Ex quibus notandū est, q̄ sicut post appellationem interpositā, (siue ea recepta sit, siue nō recepta) nihil innouari potest, & si quid fortasis tunc innouatū vel atrentatum esset, id iure rescinditur & reuocatur, sic quoque pari ratione, si quid esset tempore appellationis adhuc interponēdę innouatū, id quoq; prorsus inualidū esset & rescindēdū. nā sicut post appellationem à definitiua nil innouari, aut attentari debet, vt supra in d. c. nō solum. j. responso. sic ne quiquam eadem lite, aut iure pendēte, q̄ cōdemnato ad appellandū cōpetit, innouari aut attentari debet. Sed hoc appellationis ius intra decimū diem terminari debet: intra quē diē appellaturo suū appellationis ius manet integrū. indultū enim à iure beneficiū nemini auferendū est, c. indultū. de regulīur. lib. vj. & c. de his. in fi. xxviij. dist. & p cōsequēs sicut ius ipsum nulli debet auferri, ita nec spes ad idē ius alicui præripi debet. l. si v-susfructus mihi, ī princi. ff. vsufruct. quemadmodū cauea. & l. si vxor. §. j. ff. de adult. Porrò si appellatiōis tēpus expirasset, tūc demū censet iudicatū suū debere sortiri effectū. c. qđ ad cōsultationem. de re iud. de hoc dicit Io. de Ana. esse textū singulare de iure ciuili, ī l. à sententia. §. hæres. ī fi. ff. de appel. vbi dicit, si per hæredē transactū fuisset, sed nō appellatū, ea hæredis sine appellatiōe trāsactio legatariis nō obesset, sed prodesset: & appellandi ius omnino tolleret, quia si voluisset, appellare potuisset. Quod non fecit, sed per transactionem appellandi ius suum perdidit. Eundem igitur effectum sortiri debent, appellatum esse, & tempus appellationi concessum nondum expiratum esse. Quod etiam placuit Ang. Aretino in d. l. vnica. Quin & hæc etiam confirmat præfatus D. Antonius Corsetus supradicto singulari,

Approbo.

Dicere, Ego approbo, & dicere ego non contradico, & econtra, paria sunt. Facit ad hæc. l. quo enim. §. j. ff. rem tat. haber. & quod notatur. l. si absentis. C. si cert. pet. Bald. in l. ne in arbitris. C. de recept. arbi. Et ideo si quis ad obiectionem vel interrogationem alterius diceret, Non contradico, vel non nego, is idipsum consentire ac fateri videretur. Vt notant doct. ad c. per tuas. ad verbum negare. de condit. appos. Et Hieronymus Cagnolus ad l. qui tacet. ff. de reg. iur.

Arbitrari Malè.

Arbitrari perperā, vel nulliter, & non arbitrari, censenda sunt paria. l. iiij. §. condemnatum. ff. de re iudica. & l. non putauit. §. non quæuis. ff. de bon. posses. contra tabul. Et Carolus Ruinus in cōs. cxlij. incip. Circa quæstionē. nu. 4. in iiij. volu.

Arbiter, Arbitrium.

Arbitria, & Iudicia in iure sunt similia, vel (vt aliis placet) Arbitria in omnibus sunt instar, vel ad similitudinē iudiciorū redacta, nisi speciale statutum reperiatur contrarium. l. j. cū ibi notatis per glo. Odofred. & Doctor. ff. de recept. arbit. Hæc quoq; iudicis & arbitri conuenientia probatur per illud Lucæ xij. Vbi quidam à turba, in suis cōtrouersiis Christum requirebat arbitrum, cùm diceret: Magister dic fratri meo, vt diui dat mecum hæreditatem. Cui Christus respondit: Quis (inquit) homo me cōstituit iudicē, aut diuisorem super vos? Vtique per hoc responsum satis adstruere visus eandem esse arbitri cū iudice paritatem, & certè nullum aut admodum exiguum inter iudicem, & arbitrum esse debere discrimen. Nihilominus tametsi hi in quibusdam tum in principio, tum in medio, tū in fine pares reperiantur, eosdem tamen in quibusdam tum inprincipio, tum in medio, tū in fine differre monstrabimus. Conueniunt quidem in principio in hoc, q̄ sicut libellus debet offerri coram iudice Authen. Offeratur. C. de lit. contest. ita etiā corā arbitro. l. Generaliter. C. de episco. & cleri. Sed differunt in principiis, qa iudicium datur & fertur in inuirum. l. inter stipulātem. §. j. ff. de verbo. obliga. Arbitrium verò in inuitum nunquam fertur, quia nullū est arbitrium sine compromisso: & regulariter nemo cogitur inuitus compromittere, ergo per consequens, Nullum arbitrium in inuitum ferri dicendum est. Itē cōueniunt in medio, quia sicut iudex debet probationes recipere, & testes examinare, ita & arbiter. l. penult. C. de recep. arbit, Sed differūt in medio, aut in progressu, quia corā iudice contrahitur eremodicium. l. properandū. §. sinautē re⁹. C. de iudi. Coram arbitro verò non contrahitur eremodicium, quia coram ipso deseri videtur iudiciū. l. ij. C. eod. de recep. arbit. Item cōueniunt in fine, quia sicut iudex debet iudicare de toto, ita & arbiter. l. Quid tū. ff. de recept. arbit. Et iudex sententiā ex scripto recitare debet. l. j. C. de sent. ex breuic. (vel rectius, authoribus Alciato & Budæo, ex scripto) recitand. c. vltim. de re iudic. lib. vj. Sic & arbiter. d. l. j. & ca. cum ab vno. de re iudic. in vj. Et sicut iudex sententiam in tenebris aut noctu ferre non debet, vt in auth. de iudi. §. sedebunt. col la. vj. & c. consuluit. de offic. deleg. ita nec arbiter. Nulla enim hic ratio diuersitatis adduci potest, sed sunt arbitria ad iudiciorum similitudinem redacta. d. l. j. ff. de recept. arbit. & l. à Titio. ff. de verb. oblig. Deinde huc pertinet. l. Paulus. j. ff. de re iud. Quemadmodum enim ibidem iudici permittitur vt eodem die, quo sententiam tulit, circa accessoria aliquid pronūciet, idē etiā permittitur & arbitro: vt docet gl. in l. quia arbiter. ff. de recep. arbit. quā glo. dicit Ang. Are. in §. j. Inst. de actio. esse singularē. Præterea vt iudex victū victori in expēsas condēnat. l. Eū, quē temere. ff. de iudic. l. Propere andū. §. siue aūt altetrutra. C. eod. titu. c. Calumniā. de pœn. Ita & arbiter victū in expēsas ꝓdemnat vt not. Ias. in d. §. siue aūt. in ij. ampliatione, vbi ad hoc nō pauca allegat. Sed differuntin his, qa ex snīa iudicis nascitur actio. l. Actori. C. de iureiu. Nō aūt nascitur actio ex snīa arbitri. l. j. C. de recept. arbit. Itē, In fine cōueniunt, q̄ sicut iudex reus fit, & obnoxius culpæ tenetur, si ex dolo iniustā dederit snīam, ita & arbiter. Sed differūt in hoc, q̄ arbiter possit festo die in causā procedere, & snīam ꝓnunciare, quia amicus cōciliator est concordiæ, & pacis mediator æquissimus. Iudex verò festis diebus id nō pōt. De iudicis aūt & arbitri tū quenientia, tū differētia, abūdē meminit Hostiensis in summa, de arbitr. §. Qualiter ad effectum, & Panom. in capitulo, Quintauallis. de iureiuran. Angel. in §. j. Institu. de actionib. Peru. in tractatu. de arbitr. & Claudius Canciuncula in suo lib. Topicorū sub loco, A iudice ad arbitrū. & ante eum Nicol. Euerard. à Middelburgo, in suo Topicorum libro, sub loco, A simili. Quin & hāc materiā ēt abūdāter discussit, Anno Domini 1527. vel 1528. (si bñ memini) cùm Louanij disciplinæ ciuili nauarem operam, vir egregiè doctus, ac memoriæ fidelis

D. Nicol.

D. Nicol. Heems à Bruxella. cùm titul. de recept. arbitr. C. iuris studiosis singulis diebus manè hora septima prælegeret, & ī interpretaretur, cuius scripta adhuc apud plures seruantur. Reliqua igitur, quæ huic materiæ conueniunt, apud ipsum videbitis, in locis iamiam hoc themate allegatis.

Arbitria, & Contractus.

Arbitraria iudicia, etiam similia sunt contractibus, imò vt nonnullis placet, ipsa arbitramenta sunt instar ꝯctuū, vt vult Inno. in c. Quintauallis. extra de iureiur. & Bal. in l. j. circa fin. C. de recept. arbitr. & Baptista à S. Blasio in tractatu de arbitro & arbitratore. in v. quęsito. nu. 13. Ex quibus locis, & ibidem disputatis inferri quamoptimè potest, Arbitramentum plus sapere de cōtractu, quàm de iudiciis, vt clarissimè commonstrat Tyndarus I. V. Doctor in suo tractatu de testib. ca. iiij. de teste variante corā arbitratore, nu. 2. & ideo res quę in commercio nostro esse non possunt, Imò quę prohibentur alienari, ea quoque non veniūt, & ꝯ. cap. Cū tempore. & ibi Anto de Butr. & Abbas de arbitr. Nā de quibus quis cōpromittere nō potest, is & eadem nec alienare potest. Ad quod facit, quod ponit Lap. alleg. cij. incip. nec potest clericus. vbi dicit, q̄ sicut clericus non potest cōpromittere, quoad perpetuum ecclesiæ præiudiciū, ita nec potest alienare. Atque hinc est, quod qui iurauit non alienare Romano Pontifice inconsulto, nō potest etiam compromittere. Quibus accedit. quod ponit Card. cons. xcv. ad primum. vbi quęritur, an compromissum factum à prælato sine licentia superioris valeat: Et respondet distinctè quod valeat, sed solummodo ad ea quæ sunt in potestate ipsius Prelati: ad reliqua verò quæ sunt extra auctoritatem Prelati nō valet, quod & Romanus consil. cclxxv. & cons. cccl xix probat cum Soc. cons. xviij. & Decio, consil. xliij. incip. Et diligenter, & plura per Marcum Anton. Patauinum, in tractatu de compromissis. q. iiij. num. 14. ad verbum, Compensationis.

Argentarius.

Argentarius, Bācarius, Nūmularius, Mēsarius, Campsor, Trapezita, Collybista, Collectarius, paria sunt, eadémque re vi significant, versantes in re nummaria, dantésque pauro vel argento vicissim monetam, quæ desideraretur. Attamen argentarii olim aliquāto maiores negociatores fuerāt, nec solū permutādis nūmis, aut suis aut alienis, sed etā sub fœnore iisdem collocandis tabernam publicè exercebant, quorū rōnes & schedulæ pro publico, & authentico instrumento habebantur. Atque ideo non nisi homines integræ fidei, & etiam nisi cum publica auctoritate ad hoc minus cō stituebantur. Hos itaque vocat Vlpianus sm prætorē, argentariæ mensæ exercitores, in l. iiij. in princip. ff. de edendo. Ab aliis verò vocantur collectarij, quorum passim frequens fit mentio, vt in l. Quisquis. C. si cert. petat. vel si quis (inquiunt Honor. & Theodos.) collectarius, honoris precium dederit ambienti. De hac etiam materia videte Guliel. Bud. in Pand. l. si hominem. §. quotiens, depositi.

Arma.

Arma militaria diuendere. Vide infra delictum.

Arrestatio.

Varia sunt hominum genera, résq; hominum variæ, quæ in eo quod non possunt arrestari, sunt pares. Sic vt ab vno quod arrestari non potest, facilè ducatur argumentum ad aliud, quod simili quoque ratione arrestari non poterit. Huiusmodi personæ & res sunt quæ ordine sequuntur.

1 Primo, Studentes, & corum bona.
2 Studentium parentes, ipsōsque visitantes.
3 Milites inauthorati, & militum ad bellum properantium arma, veluti equi, asturcones, phaleræ, lanceæ, hastæ, scuta, galeæ, loricæ, thoraces, sicæ, gladij, balistæ, tela, arcus, ferentā. & reliqua similia ad bellum necessaria.
4 Commeatum ferentes ad castra, aut ad exercitum.
5 Fructus beneficiorum.
6 Legati Principum.
7 Conciliarij & Aduocati Principum.
8 Aduocati, & Medici ciuitatum iurati.
9 Mulieres debitrices.
10 Cadauera hominum mortuorum.
11 Boues aratorij, equi rusticorum, ligones, aratra, & similia tum animalia, tum instrumenta ad agriculturam necessaria.
12 Debitores, qui tēpore contractus non fuerunt soluēdo.
13 Debitores, summæ exiguæ.

Quod autem nihil enarratorum arrestari potest, sequētibus legib. & auctoritatib. qb. singula singulis rñdeāt, cōprobabiē.

1 De primo itaq; est text. insignis, in auth. Habita. C. ne fil. ꝓ pat. Quis enim, inquit ibi Federicus Imperator, corū nō misereatur, qui amore scientiæ facti exules, de diuitib. pauperes, semetipsos exinaniūt, vitā suā multis periculis exponūt, & à vilissimis hominib. sæpe, quod grauiter ferendū est, corporales iniurias, sine causa, perferunt. Et istud quidem asserit Rebuffus, Tomo j. ad ordin. Regias. art. vj. glos. iij. numer. 68. & in tractatu de priuileg. scholarium. capit. lxxxiij. Ioan. de Platea ad l. Colonos. C. de agricol. libr. xj.

2 De 2. est gl. ad leg. ij. §. legatis. ad verbū, ob aliam causam. ff. de iudic. Expedit enim parentibus proprios liberos, quos plus quàm se diligunt. l. isti quidem. ff. quod met. caus. visitare, ipsorúmque vitam & mores perquirere.

3 De 3. est glossa ad l. nepos Proculo. & ibi Doct. ff. de verb. signif. l. Stipendia. C. de execu. rei iudi. & Rebuff. d. arti. vj. gl. iij. nu. 68. Ias. ad §. item Seruiana. Instī. de action. Docto. ad l. Commodis. ff. de re iudic. Hi enim milites fauorem omnem merentur, q̄ armis suis, & plerunque sanguine rutilantibus, rempublicam defendunt. l. j. ff. de milit. testa. Quare, quantū ad forum attinet, etiam priuilegium habent, ne alibi, quam coram suo duce, aut magistro militum conueniantur. l. Magisteria. C. de iurisdict. omn. iudic. & ratio est, ne si arrestaren tur, aut alibi conuenirētur, à militia distracti & remorati: necessariæ militiæ opem suam ferre non possent. Atque hanc ob causam ipsis militibus, etiam administratio rerum aliena rum, interdicitur. l. milites, & l. vlt. C. locat.

4 De 4. est text. in l. semp. ff. de iure immu. & l. j. C. de naucu.

5 De 5. Vide Barto. Alexā. & alios ad d. l. Commodis. & ad legem, à diuo Pio. §. in vendit. ff. de re iudicata. & ad capitulū Peruenit. de fideiussorib.

6 De 6. est l. ij. §. legatis. ff. de iudic. & capit. vlt. de foro cōpe.

7 De 7. est textus in l. iubem⁹. & in l. petitionē. C. de aduoc. diuers. iudic. & Rebuff. in comment. concord. rubr. de elect. derog. ad verbum, Regium aduocatum. Et Guido Papę qō. ccccxxiij. circa med. Multa quoque de priuilegiis Consiliariorū, & Aduocatorū Principis, vel Regis cumulauit Boer. in tractatu de auctori. Parlamenti, vel magni consilij.

8 De 8. est l. medicos. C. de professū. & medi. Docto. ad l. j. C. qui bonis cedere poss. & ad l. miles. ff. de re iudic. Quas tamē leges Iaso. Castr. Alberic. & alij hoc tempore non obseruari optima cum ratione conqueruntur. Tam enim necessarius est doctus, & peritus medicus suæ reipublicæ, quàm est miles suis castris. quare quidquid priuilegij, milib⁹ militiæ causa conceditur, id iure & merito concedēdum esse colligitur.

9 De 9. dicendū est quod nouo, miti, humanoque iure priuilegium hoc mulieribus, & sexu infirmiorib. cōcessum sit, ne scilicet pro ciuili debito carceri mancipentur. Authenti. Hodie. C. de custod. reor. sed istud in honesta muliere tantū locum habet, non in meretrice, aut in alia turpiter & cū scādalo viuente. Hæc enim ob vitæ vilitatem dignæ non sunt, in quas legum priuilegia exerceantur. l. quæ adulterium. C. de adult. & Romanus ad l. si vero. §. de viro. ff. solut. matrim. l. si vxor. j. ff. de adulteriis.

10 De 10. Natura ipsa, humanitas, honestatis ratio, & Reipublicæ salus docēt, & poscūt, vt mortui cadauer terræ mādet, & honestè sepeliatur. Et quāuis dici solet, q̄ facilis sit iactura sepulchri: Natura tñ humana vetat, ne q̄ sunt superstites, tā barbara habeāt pectora, & ab omni humanitatis rōne aliena, vt mortuorū corporib. sepulturę iura denegent. Hæc diui Imperat. cōsiderātes merito cauerunt, ne mortui debitoris corp⁹ sisti, aut arrestari possit, sub pœna amissionis debiti, & aliis pœnis in diuali cōstitutione comprehensis. l. cū sit. C. de sepult. viol. & Boer. deci. cclxxxvij. & quia nō minus expedit Reip. mortuos humari, quàm viuos cōseruari, vt ait Bal. in l. fi. C. de neg. gest. & latè Guliel. Bened. ad c. Raynu. ad verbum, Mortuo itaque. j. n. 56. de testa. certè cadauera sine vllo obstaculo, ob memoriā humanæ conditionis sunt sepelienda, l. quidam in suo. ff. de cōd. insti. Quare ob hanc quoque causam non immeritò interdicta est omnis appellatio, quæ cadaueris sepelitionem impedire posset. l. fina. ff. de appel. recip. c. ex parte. j. de sepult. Certum est itaque sepulturā omnem debere esse liberam, quodq; solus locus sepulturæ destinatus tantū inspiciendus sit, nō aūt is locus, per quē cadauer ex euentu trāsuehitur, aut deportatur. l. Quæsitum. §. fin. ff. de leg. iij. Ideoque sicut is qui natus est, in aliqua ciuitate, per quam mater ipsius grauida, casu transiens ipsum peperit, ciuis illius ciuitatis dici nō pōt. l. j. C. de capti. Doct. ad l. huiusmodi. §. legatū. ff. de leg. j. & sicut gabellā (vt nostri loquūtur) nō debet aliquis soluere, qui casu fortuito ad eū lo-

Universidad de Deusto
Biblioteca

cum peruenit, vbi talis gabella ciuib. soluenda imponitur. l. interdum §. si propter. ff. de publ. & vectigal. Fel. ad c. Rodulphus. de reseri. Sic quoque cadauera mortuorū nō vbilibet locorum iura funeralia persoluere debent. Quum enim ea cadauera sepelienda nō raro ad lōginqua loca per varias parochias (dū per aërem cōuehi nō possint) perferri necessium sit, sequeretur, ꝙ iuxta eorū inhumanitatē in singulis parochiis funeralia iura ꝓsoluere deberēt, quod vt est longè absurdissimū, ita est & multò inhumanissimum. Ratio cīn funeralium, solum domiciliū defuncti, laboréssque pastorum propriorū, & administrationē sacramentorū, aut certè locū sepulturæ electū respicit, nō aūt loca alia, sicuti doctores, ad c. j. & alia de sepul. apertè cōmostrāt. Et quia libera est sepulturæ electio, certū est, ꝙ nulla rōne talis sepultura impediri aut remoueri possit. c. de vxore, de sepult. Impediretur aūt p dictorū indignas arrestationes, quibus nullo iure parēdum est: ideoq; nec ob tales arrestationes heredes defuncti funeralium petitos sumptus vllo modo ferre, aut persoluere debent. Quod aūt hic cadauera mortuorū arrestādi, exequiásque poscēdi vsus, imò potius abusus apud quasdā nationes inoleuerit, cū certè ex pietate primo ortū esse suspicor. Sed sicut in reb. humanis nihil est stabile, sed omnīū rerū vicissitudo cōspicitur, qua ēt optima quęque nō raro à primitiua institutione degenerāt, & ad deteriora paulatim labūtur: ita etiā operib. pietatis sepe abusus, & abrogandę cōsuetudines irrepunt, sicuti & in hac indigna cadauerū arrestandorū cōsuetudine euenisse meritò dolemus. Nā quum olim homines hac religione, atque pietate deducti, in singulis pagorū ecclesijs, per quas defunctorū cadauera, ad locū sepelitionis deferebantur, mortuos deposuissent, vt pastores illic cū clero preces suas, ad Dominum pro defunctorum salute effunderent, cœpit hęc consuetudo volūtaria ita inolere, vt ex eatandem necessariam legem constituerent, & ad necessitatē, atque adeo ad iura eam consuetudinem violenter pertrahe rent: quum tamen paucorum volūtaria pietas, nullis legem prescribere aut possit, aut debeat.

11 De 11. est in arg. l. executores. C. quę res pig. obl. pos. cū auth. seq. Bertach. in tract. de gabell. ij. part. viij. par. v. q. Atq; hęc largè intelligenda sunt, sicut non solū pro debito priuato arrestari non possint, cū ne pro tributis quidē, imò ne ꝓ Regis quidem denariis ea arrestari debeāt: teste Rebuffo ad Constit. regias Tomo j. art. ij. gl. j. nu. 10. Ne abductis ex agro aratris ipsa arua squalere contingat, iuxta hunc versum,

Arua ne linquantur proiectis squalida aratris,

Et quamuis leges ea de re loquentes, de pignorib. & executionibus loquantur, paritas tñ rōnis efficit, vt etiā de arrestis, quę illam executionis formā continent, intelligantē. Per eas cīn arrestationes ꝑdicta rusticorū arua arrestari nō possunt, ēt si tales rustici nihil aliud possiderent: testib. Pet. & Alber. ad d. l. executores. Quare audiendi hic nō sunt, q ꝫrium opinantur, & male asserūt. Primo, Hippol. sibi ꝫrius, ad rubr. ff. de fideiussorib. qō. xxvij. nu. 202. deinde Gomesius ad §. itē Seruiana, Institut. de actionib. Nam hi non tam quid ex iure fieri conueniat, quàm quid vsu obseruatum est, considerāt. Sed quia hic vsus, imo potius abusus, pessimus est & iuribus contrarius, & Reipubl. pernicioſissimus, ideo nulla quoque ratione seruandus. Reipublicæ enim salus, vigor & floreſcētia potiſſimum ex agricultura depēdet, adeo vt hac cessante, non solum agri, verum etiam ciuitates omnes, adeo totū etiam regnum langueat, & pereat necessium sit. Quare talis arrestandorum animalium, aut armorum rusticorum abusus, planè tollendus est, iuxta tex. in ca. fin. de treuga & pace. vbi text. ait: Rustici euntes & redeuntes, vel in agricultura existentes, & animalia quibus arant, & semina portant ad agrum, congrua securitate lætentur. Qua de re multa etiam extant apud Matthæum de Afflict. ad consti. Neapol. constit. incip. ab officialibus.

12 De 12. est textus in l. qui cum alio. ff. de reg. iur. Bald. ad l. si is à quo. §. si semel. ff. vt in possess. lega. & l. creditores. ff. de priuilegiis credito.

13 De 13. Indecorum, imò inhumanum videtur, quod aliquis pro minimo debito arrestari posset, qui ne pro debito quidem minimo suspectus dici potest. Roma. singu. xcvj. incip. Dic mihi quod non potest, &c. Bald. in authenti. sed iam necesse. C. de donat. ante nuptias.

Hanc quoque sistēdi, siue arrestandi materiam nō minus clarè quàm succinctè tractat, & resoluit dñs Petr⁹ Peckrius Ziricęus I. C. & ordinarius iuris professor Louaniēsis in sua succincta explicatione, de iure sistendi, & manuum iniectione, quam vulgo arrestationem vocant. c. v. nu. 1. 3. 4. cū seq.

Arrogatio, Legitimatio.

Arrogatio legitimationi æquiparat, sic vt de vna ad alterā rectè argumētari liceat, vt patet p Bar. ī l. Gallus. §. nūc de lege. ff. de liberis & posthu. quia sicut legitim⁹, aut legitimatus cōditionē patris sequitur. l. cū legitime. ff. de statu homi. gl. ī l. j. ad verbū, Parentib⁹. ff. ad municipales. ita quoq; adoptiuus, & arrogatus, vt patet per l. Ordine, eodem tit. Idem, sicut pater suo testamento aliquid legitimatis relinquere potest. l. iubemus. C. de natura. libe. Iason plura ad Rub. ff. de liberis & posthu. nu. vii. Attamen Bal. in l. ū te. C. de suis & legi. videtur tenere ꝙ hoc argumentū in iure nostro non satis sit validū. Quem etiam sequitur Alexand. consi. secundo, libro primo, & consi. cvij. libro ij. Et Soc. consi. ccxcvj. Quod etiam argumentū latius distinguitur & disputatur, per Ludouicum Romanū consilio cxciij. incip. In proposita conclusione, &c. in quarto dubio. Quin & eādem sententiam tenet D. Carol. Ruinus consilio lxvj. numero tertio in iij. vol.

Arrogatio, & Adoptio,

Arrogatio, & Adoptio fere sunt paria, nisi quod arrogetur is, qui sui iuris est, adoptetur verò qui in aliena potestate existit. Hanc tamen differentiā D. Paulus confundit, & adoptionem legitimationi, quantū ad hereditatem vitæ æternæ, æquiparat, cum ait, Non accepistis spiritum seruitutis iterum in timore: sed accepistis spiritum adoptionis filiorum Dei, in quo clamamus, Abb⁹, pater. Ipse enim spiritus testimonium reddit spiritui nostro, quod sumus filij Dei. Si autem filij & hæredes quidem Dei, cohæredes autem Christi, Roma. viij. Idem ferè inquit ad Galatas quarto. Misit Deus inquit, filium suum factum ex muliere, factum sub lege, vt eos qui sub lege erant redimeret, vt adoptionem filiorum reciperemus. Quoniam autem estis filij Dei, misit Deus spiritum filij sui in corda vestra clamantem: Abba pater. Itaque iam non est seruus, sed filius, quod si filius & hæres per Deum, &c. Ex his Pauli verbis apertè monstratur, quòd Christus sit naturalis & legitimus Dei filius, nos verò adoptionis filii. Deinde quod Dei mira bonitas adoptiuos habeat pro legitimis, nempe quo ad consequendam vitæ æternæ hæreditatem nos adoptiuos, cum Christo filio suo legitimo, verè cohæredes & pares faciat.

Auia.

Auia, mater, soror & nutrix æquiparantur, quo ad accusandum tutorem de suspecto. Ad hoc enim ex pietate mouētur l. prima. §. consequens. ff. de suspect. tut. Quin & omnibus patet accusatio suspecti tutoris. Imo & mulieres ad accusationem suspecti tutoris admittuntur, sed hæ potissimum solæ, quæ pietate necessitudinis ductæ ad hoc procedunt, quales sunt, vt dixi, mater, nutrix, auia, soror, & si qua alia sit mulier, cuius propensam pietatem prætor intelligat. Item pares sunt, quoad testimonium ferendum. Nam sicut mater, auia, & soror, non sunt idoneę testes pro filio, nepote aut fratre, vt est in l. Parentibus. C. de testib. capitulo super. & in capitulo in literis, extra eodem. ita quoque & nutricis testimonium est suspectum, vt habet Baldus ad d. l. Parentibus. Et Lanfrancus ad cap. quoniam contra. de probat. Ad ætatis autem comprobationem validum est nutricis testimonium, Bart. in l. de tutela. C. de restitutione in integrum. Item, sicut frater non potest vxorem ducere sororem suam, ita quoque nutritor non potest de iure ciuili accipere vxorem suam alumnam, quam pro filia adoptauit, educauit, & semper pro filia habuit. Nam qui talem intentione ac pietate vt germanam filiam semper habuit, ideo nec eam magis quàm veram ac naturalem filiam sibi in matrimonium adiungere potuit. de naturali enim filia & adoptiua quantum ad matrimonium, iura ciuilia paria censent. l. si quis alumna. & ibi Bald. cum aliis. C. de nupt. Verùm an hæc obseruentur, an non: deinde quid ratio, quid vsus, quid ius canonicum hic permittat, non disputo: sed quid ius ciuile statuat explico.

Bannitus.

Banniti æquiparantur relegatis: vti placuit Vldarico Zasio ī l. ad cognitionē, iuncta gl. vltima, ī verbo, Bona veniūt, quę hoc ipsum pulchrè ibidē explicat. ff. gbus ex caus. ī pos. eaſ. Quā glo. notāt Barto. & Angel. alibi ad §. relegati. Instit. quibus

quib. mod. ius patr. potes. soluitur. Quod aūt exilio tēporario banniti dicātur relegati, vel ex eo patet, ꝙ cū effectu conueniri nō possunt, sicuti veri relegati: qa ambo sunt exules. Atq; ideo ꝫ ambos petitur, & decernitur immissio bonorū, nisi sit, qui eos absentes defendat. Bart. tñ in tractatu de bānitis. nu. 5. & 6. multis argumentis ostēdit, bānitos neq; deportatis neq; relegatis per oīa æquiparādos, ob id quod relegato nō detur reuertendi licētia, nisi à Principe. l. relegati. ff. de pœn. in fi. banniti verò ēt à ciuitate sua restitui possunt. Item relegatus habetur infamis, bānitus aūt non item. vbi latius p cum. Aequiparantur banniti deportatis, id est, perpetuo exilio mulctatis, de quo multa scripsit Bart. in quæstione sua q̄ incipit: Lucanę ciuitatis statuto cauetur, &c. Ad quā q̄stionē iuris studiosos prolixitatis cuitandę cā, remitto. Necnon. D. Bartholomæus à Chassanco in Consuetud. Duca. Burgund. des confiscations. Rubrica, Qui confisque le corps. §. j. nu. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. & 14. vbi admodum abundè tractat & examinat materiā exulū, siue bānitorū: videlicet, Banniti qui dicantur? Bannū quid, & quotuplex? quid sit bānum siue exiliū: quod deportationi comparatur. Bānum vnde dictū? Qui dicantur banniti nostri tēporis? Bānitorum differentia? Banniti similes deportatis? Bānitus imperij equiparaē deportato? Banniti galliæ nō possunt impunè offendi? Exules ęqui paranē deportatis? An bānit⁹ mortu⁹, possit sepeliri in sepulchro maiorum suorum? Quem per ocium & occasionem etiam videre poteritis.

Basilica.

De priuilegiis consecrandæ Basilicæ, vide infrà sub titulo Ecclesia, per totum.

Beneficium.

Nullum beneficiū habere, & habere beneficiū, sed minus sufficiens, paria sunt. cap. cū super q̄stione. & ibi Panor. nu. 5. extrà, de conces. præb. & in c. fecūdo. extra de transl. episc. & ideo quamuis regulariter nulli cōcessum sit habere plura beneficia: adeo, vt si qs adipiscatur alterū, aut ſm beneficiū, per eā impetrationē mox censeatur vacare primū, vt not. in clem. gratię. de rescr. cap. de mulcta. de prębend. Tamen hæc regula fallit, qñ vnū aut primū beneficium tam est tenue, vt hoc ipsum possidenti ad victus rōnem non sufficiat, tūc em tale primū beneficiū nō obstabit, quominus & alterum, aut plura beneficia cōsequatur & possideat. c. ſ. cui. de pb. lib. vj. capitu. cum adeo. de reser. sed hac in re considerāda est personarum qualitas. Nam nobiles pastores vrbani, Prelatique ecclesię, & q maiori auctoritate sunt ꝑditi, plurib egent, quā alij inferioris conditionis homines. capitulo, Sanctorū. lxx. dist. vide glos. in d. capit. cum adeo. dicitur, ꝙ tunc beneficiū dicitur sufficiēs, quādo ipsi possessori, omnibus suis, quosq; secū necessariò habere debet ad honestā alimoniā sufficit.

Beneficialis gratia.

Gratia beneficialis, æquiparatur vltimæ voluntati. c. auctoritate. de consec. præb. lib. vj. sicut enim in successionibus hæreditariis defertur hęreditas ei, qui propinquitatis gradu alterū vincit, licet ex persona alterius, ita & in beneficiis, qñ plures ex diuersis capitib. veniūt, aut vocātur ex persona tertii, ille præfertur, qui ex persona sua beneficiū obtinere pōt. Et ideo Philip. Franc. dicit simpliciter, quod licitū est decide re casum in materia beneficiali, per leges loquentes in materia vltimarum voluntatum, vt probatur per gl. & Doctores ad ca. j. §. j. c contra. eod. tit. & per Bal. in l. ij. §. sed & si quis. nu. 17. C. communia de lega. Vide etiam notata in capitulo, quia cunctis. de consec. præben. lib. vj. & sic per consequēs, gratia omnis, quia est fauorabilis, equiparatur magis vltimę voluntati, quàm ꝫctui, teste Baldo in d. l. ij §. sed & si quis, nu. 17. Bart. in l. si quis arbitraru. ff. de verb. obli. quam similitudinem etiam probat Ioan. Monach. & Ioan. Andr. ibi, vt refert Geminianus in capitulo, si tibi absenti. versiculo, sed quęro. de præb. in sexto. atque ita tenet Petr. Paul. Parisius, cōs. cxix. in iij. parte. Sed in beneficialib. istud hoc loco notandū est, quod si gratia beneficialis sumatur pro ipsa beneficij cōcessione, seu pro indulgentię, vel auctoritatis largitione, tunc si ea semel concessa fuerit alicui per summum Pontificem. videtur quod post talis Pontificis mortem, ea gratia expirare non debeat. Nam si cui summus Pontifex beneficium istud gratuitum contulisset, vt vel cōtrahere, vel ordinare posset, etiam si neutrum viuente eodem Pontifice feciſſet: gratia tñ eiusdem beneficij semel cōcessa, aut eiusdem gratiæ vigor, adeo nou expirauit, quin gratię, & beneficij eiusdem vigore postea vel cōtrahere, vel ordinare, cum velit possit. Vide de his etiam infrà, Gratia papalis.

Bona Pupillorum, & Ecclesiæ.

Pauperum Pupillorum, Minorum, & Ecclesiæ bona æqui parantur, potissimū quoad subhastationis requisitionē. l. fi. & auth. Hoc ius porrectum. C. de sacrosc. eccl. Aym. Crauetta cons. cccxxv. & ideo sicut vni ex his conceditur restitutio in integrum per actionē lęsionis in bonis, ita & alteri, vti testat Ioann. And. in cap. ij. de restit. in integr. Secundò, sicut bona vnius sine certa solennitate distrahi & vendi nō possunt: ita quoq; neque alterius bona. Vtrobique enim cadē est ratio, & fauor idem. Tertiò, sicut præscriptio ipso iure ꝫ vnum nō est valida: ita nec valida est ꝫ alterū. Card. in clem. vnica. in x. q. de restī. ini integ. Quartò, sicut sententia lata pro vno, vel ꝫ vnum scilicet pupillū, per procuratorem nō legitimè cōstitutum, est nulla. l. non eo minus. C. de proc. ita quoque ſnīa lata pro altera, vel ꝫ alterā scilicet ecclesiam, etiā cēsenda est nulla, teste Abbate, & aliis, in c. causam. de ludi. Nic. Euerad. in loco à minorib. ad ecclesiam, cū aliis locis ibidē sequētib. & l. Orphanotrophos. C. de episc. & cler. & crebro citata l. & si sine. ff. de minor. 25. ann. De his etiā memini in mea Subhastationū cōpendiosa exegesi recēns recognita anno 1564. cap. 3. nu. 29. vti ibidē hęc videre licebit. Quantū vero ad ꝓprietatem, sciendū est, quod ecclesiæ bona, bona quidē sint pauperū, non tñ sic, vt quidquid ecclesia possidet, id ꝓtinus ad pauperes pertineat, ipsíque mox id impartiri debeat, nisi fortassis in extrema, & deplorata necessitate, sed tñ ob id, quod sola tertia bonorū ecclesiæ pars pauperib. cedere debeat. Trifariā cīn ecclesiæ bona dinidi solent. Nā prima pars eaque pręcipua, cessit ecclesię ministris, vt ad Galat. vj. Communicet aūt is qui catechizatur ei, qui se catechizat verbo, in omnib. Secūda fabricæ. Tertia demū portio, eiusdē ecclesię pauperib. in necessitate relinquebaē. Porro si pauperū tāta esset necessitas, vt inedia perirent, cēseo diuitū omniū oculos ad extremū esse laxandos, qui si non sufficerent, tū ēt ministrorū, & fabricæ portiones esse cōcidendas, ne perirēt fideles pauperes, pro quibus & Christus suum fudit sanguinem, quique cum diuitibus eiusdem corporis sunt membra, & eiusdem hæreditatis cœlestis ex æquo participes.

Bona ciuitatum, Ecclesiarum.

Bona ciuitatum, æquiparantur bonis ecclesiarū. l. vt inter diuinum. C. de sacrosc. eccles. ex qua quidē lege, in principio ſm Iaſ. nota quod ecclesia & ciuitas æquiparātur, & ad hoc quotidie allegaē ille textus, & intellige verū, quantū ad tres casus positos ibidem in illo textu, alias æquiparatio nō procedit. Et sic nota, quod idem ius datur rebus ciuitatū, quod rebus ecclesiarum, vt ibidem per glossam, in verbo, Priuata cōmoda, in fi. ibidē allegationib. Huius æquiparationis etiam meminit Nicolaus Euerard à Middelburgo, cōsi. lxxj

Bona sua donare.

Bona sua donare, & bona sua pro modico vendere, paria sunt, & venditio rei magnæ facta pro paruo precio habetur pro donatione, nec parui precij habetur aliqua cōsideratio. l. apud Celsum. §. si quis autem. ff. de except. doli. Et Cyn. in l. j. in vlt. q. C. de pact. & propterea talis vēditio reuocatur per superuenientiam liberorum sicut alia donatio. Bald. in l. j. & ext. de pact. in rub. ver. quęro an venditio, & Tiraq. in lib. de iudic. in reb. exig. ferend. vers. l. xxxiij.

Bona damnatorum.

In dānati bonis non esse, & esse in bonis dānati, sed de eis quæstionē moueri propemodū sunt paria. l. si in causa. & ibi Rapha. Fulg. nu. 2. C. quādo fisc. vel priu. debit. fui debit. exigere possit. vbi textus, Si in causa iudicati, quem tibi cōdemnatum esse proponis nihil est, qđ sine quæstione pignoris loco capi & distrahi possit, tūc debitores ipsius cōueniri & ad solutionem auctoritate iudicis vel præsidis compelli debēt. Et quamuis generalis est regula, ꝙ potest & debeat fieri excussio in bonis principalis, hoc locum tamen non habet, qñ non sunt alia bona, quæ sine controuersia excuti possunt, quia in his excussio prius fieri debet, teste Angelo in authentic. de fideiusso. §. sed neque. Sed sciendum est, quòd horum causa processus contra tertium possessorem retardari non debeant, vt asserit Guido Papæ, quæstione ccccxxxij. & Negus. in tractatu de pigno. j. membro viij. part. nu. 44.

Bona

Universidad de Deusto
Biblioteca

Bona immobilia.

Bona immobilia,& mobilia preciosa, q̃ seruari possunt, qualia gemmæ, vel lapides preciosi,æquiparantur. n empe quo ad solennitatẽ adhibendam, & ad eorũ alienationẽ faciendã. Teste glo. ĩ verb. Tractatu.in c.Tua.& ibi Pan.extra de his,quę fi.à prælat.sine consen.cap.vide glo.in c.j. de reb. eccles.nõ alie.lib.vj.in c.Is,cui.de ele.lib.vj.

Bona vniuersa.

De vniuersis bonis in lite tractare,& tractare de maiori parte bonorũ,paria sunt.quia vterque casus dicitur causa grauis.Et sic censet Aym.consi.xxxj.nu.2.

Bancarij.

Bancarij q̃ sunt,& quo aliter vocent, vide s Argentarius.

Cancellare.

Cancellare verbo,& cancellare facto paria ĩ iure sunt.Sic ẽt eadẽ sunt,Scribere,aut dicere sibi satisfactũ esse,& schedulã obligatoriã cãcellare.l.nihil interest.ff.de adim.lega.& ibi pater veritatis Bar.& eius sequaces.vbi dicit, q̃ sicut per verbalẽ ademptionẽ rei legatæ vtilitas perit,ita etiã perit si reipsa p̃ cancellationẽ,aut scripti p̃fessionẽ adimat. Idẽ ĩ.l.j.& ij. ff.de his,q̃ in testa.delẽ.Et sicut realis cancellatio instrumẽti sufficit,ita etiã sufficit,si creditor sibi satisfactũ esse sciebat, aut verbis corã testib⁹ cõfiteatur.Bar.& alij,ad d.l.nihil.& ad l.emptor. §.Lucius.ff.de pac.sic quoq; sicut testator verbis cancellado & reuocãdo extinguit vim testamẽti,ita quoq; cãcellãdo realiter vim testamẽti extinguit.l.nostrã.C.de test.

Canonica Portio.

Canonica episcopalis,& canonica parochialis ĩ legitima, quæ iure naturæ debetur,q̃ quiparantur cum ea legitima ,q̃ debetur filijs,teste gl.in ca.officij.de testa. Præterea teste Pet. de Vbaldis in iiij.vol.suorũ tractatuum de canonicali , epali , & parochiali.c.viij.summario xvj. vbi hãc canonicã singulis distincte distribuit, nẽpe cpo quartã canonicã, alterã quartã canonicã, ecclesię parochiali, reliquas duas canonicas,'ec clesię legatarię. quo circa sicut omne grauamen à legitima reiicit,ita quoq; reiicit à dicta quarta epali,vl̃ parochiali.itẽ sicut filí⁹ agere põt ad supplemẽtũ legitimę,q̃n legitimã suã nõ habet ex supplemẽto testamenti ita quoq; põt ecclesia vel Episcop⁹ agere ad supplemẽtũ legitimę q̃n legitimã suã ex testamẽto nõ habuit. Imo ecclesia,vel Episcop⁹ ad supplemẽtũ quarte sibi debite agere põt,vti opinatur Hostien.ibi ĩ c.Consultationi.& Ant.de But.circa fin. ver.gl.oppono, q̃ quidque modicũ. Ad hęc,sicut quarta iure nature debita,debetur quasi nomine alimentorum,ita quoque quarta parochialis debetur Ecclesię ministris,ne ecclesia defraudet debitis obsequiis,clement.dudũ. §.verũ.de sepult. Postremò, sicut legitima per testatorem filio adimi nõ potest, nisi sit in causa exhæredationis:ita etiã quarta episcopalis per testatorẽ prohiberi nõ potest,d.c. Officij,& c.requisiti.de testa.

Capere restituendum.

Non capere,vel accipere.& capere, q̃dalteri mox restituẽdũ erit,in iure patia sunt.l.nõ videt quisquã.ff.de reg.iu. & l.si pars.§.fina.ff.de inoff.testam.& l.sed si mortis.§.item si mortis.§.item si quis.ver. sed si opponas.ff.de legat.prestan. & in l.Sulpitius.ff.de do.inter virũ & vxorẽ. & in l.fin. C.de bon.que liberis,quib⁹ cõcinit textus in l.si qs mãdato.& ibi Bart.ff.de negotiis gestis.huc spectat,q̃d ponit Philip.Deci. in d.l.nõ videtur quisquã.ad exordiũ.ff.de regu. iuris.Vnde & nõ capere, vel nõ accipere dicitur,qui q̃d capit,mox restituere debet , q̃a is idipsum capiens,quasi nõ capere cẽsetur, quod acceptũ seruare nõ põt,vt habet l.cogi.§.hi , qui solldũ.ff.ad S.C.Trebell.Quia verba capere & accipere,cũ effectu intelligi debent,vt scilicet quis habeat & retineat ad vtilitatẽ suã.nõ ad restituendũ,vel ad cõmodũ alteri⁹.l.aliud est capere.ff.de verbo.signifi.Et ideo is nõ videt quicquã capere, vel accipere,qui tantũ restituit, aut erogat quantũ prius accepit.t. ciuitatibus.§.fi.ff.de legatis primo.& qui in testamento exheredatus est: vbi dicit,licet quisquã legatũ vt alteri restituereret accepisset , inofficiosi tamẽ ꝛ se querelã faltã haberet, quod legatũ tale nõ sibi,nec vt sibi cõmodaret, accepisset,sed magis vt ipsi traderet, cui ex legato tradere iussus fuerat.l.si pars.§.illud.ff.de inof.test.atq; hĩc est q̃d aliqs iurare poterit,eã se nõ habere,aut nõ habuisse pecuniã,q̃ restituere debet,aut ĩã restituit,teste Anr.de Bu.ĩ c.j.de mut. pet.& Hipp.sing.clxxvij.& Rebuff.de nomina.q.xvij.nume. 30.ver.j.vt obuietur fraudibus.

Capere,pro aliquem iuridicè apprehendere.

Capere quoque pro apprehendere,quẽ necessario debes indemnem restituere,est nõ capere,quod & lege diuina cõfirmatur.Dñs enim Deus Nume. 35.precipit, vt qui absque odio,& inimicitiis,sed fortuito aliquẽ occiderat, issque per occisi propinquos & per prefectum ex vrbib⁹ perfugij ereptus fuerat,vt is,inquam,profugus & indignè extractus per sinlam reducatur denuo ad eã vrbem inquam defensionis cã confugerat. Nulla enim in eo extracto fuit æqua , aut digna causa, ob quam iuxta prescriptũ legis caperetur , potissimũ quando audiente , testante que populo comprobatũ fuerat quod absq; odio & inimicitiis,hoc homicidiũ perpetrasset.

Capere,pro furari.

Qui quod alterius est capit,is perinde facit ac si non caperet,hoc est acciperet.Furtim enim ac fraudulẽter capere, est non capere,aut accipere,sed potius furari, quod cũ q̃quo iure q̃squis ille sit restituere tenet, idq; Dño iubente sæpe maximo cũ fœnore.Lege enim Moysi Exod.xxij.Furib.cõstituta fuit hęc pœna,vt si quis furatus fuisset ouem, aut bouem, quem vel occidisset,vel vendidisset,is fur pro vno boue,qnque boues: & p̃ vna oue quatuor oues restituere cogebat. Porro si is fur nõ habuerat,quod p̃ furto redderet , ipsemet publicè venũdabatur. Ceterũ si apud furem inuentũ fuisset, quod prius furatus erat,siue bos,siue asinus,siue ouis,tũc p̃ eo reperto furto duplũ restituere tenebatur. Ex quib⁹ nunc cõcludendũ est,quod is qui sic ceperat,id est furatus fuerat, quod mox restituere debebat,is,inquam , oĩno nõ ceperat, vel acceperat.Atq; hoc ipsum satis innuere & approbare visus est Zacheus ille Euãgelicus Lucę xix,cũ diceret: Ecce dimidium bonorum meorũ Domine do pauperib.& si quid aliquem defraudaui reddo quadruplum.Capere ergo vel accipere,quod aliqñ debemus reddere,est omnino nõ capere.

Capitulum.

Capitulũ æquiparatur Minori,in hoc,vt possit in integrũ restitui.testib.Abb.Philip.Franc.& alijs per tex.in c.significauit.extra de appel.cum similib.quibus additur,latur Pet.Paul. Parisius consi.xcij.nu.28.quia sicut si minor vult litigare cõtra curatorem suum,vel ꝛ, iudex dat minori actorem , quoties hic minor ꝛ curatorem suum agere debet, aut contra, §. vlt.insti.de author.tur.& §.vlti,insti.de cura.ita quoq; si Capitulum agere volet ꝛ Prælatum suum vel contra, si Capitulum cõueniatur à suo Prelato,tũc ipsi cap.per authoritatem iudicis dari debet actor ad litẽ,sicuti & minori in simili casu datur actor ad litem.gl.in d.ca.significauit.in verbo,Constituebat , quia enim Ecclesia quæuis æquiparatur minori , & omne capitulũ est Ecclesia, vel representat ipsam.c.registi. de testam.ergo per cõsequens omne capitulũ æquiparandũ est minori,precipuè in casib.predictis. Item sicut minor potest restitui in integrum,ita quoque ipsum Capitulum in integrum restitui potest,secundum Philip.Franc.ibi circa finẽ.

Carcer,incarceratus.

Cõdemnatio ad carceres perpetuos,& mors ciuilis in iure æquiparantur.vt not.Inn.in c.qualiter.ij.de accusat.quãdoquidem pœna perpetui carceris,æquiparatur damnationi in metallũ,quę morti ciuili par est,vt vult Bart.in l.ij.ff.de publi.iudic.& Bal.in l.reos.C.de accus.idem dicit Imol.in c. j.de colluf.deregen.quinimo damnatus ad perpetuum carcerẽ,vel in perpetuis vinculis,dr quodãmodo cõdemnatus pœna capitali,vel mortis naturalis.l.capitaliũ.ff.de pœ.Bart. & Imo.ad l.ij.ff.de publi.iud.qua de re vide Iati⁹ Io.de Anan. ad c.j.de colluf.deteg.vers.cum aũt,vbi venit imponẽda pœna perpetui carceris.vbi dicit, q̃ ista perpetui carceris pœna succedat in locũ,ac par sit cũ pœna mortis, aut certè cũ pœna morti ,p̃xima.Et rursum in c.fi.de homic.vbi disputat, an dãnatus ad pœnã carceris perpetui , in iure cẽsend⁹ sit mori naturaliter. Et ꝛcludit quod sic. Nã sicut naturaliter mortu⁹ testari nemo põt,ita quoq; dãnati ad perpetuos carceres de iure canonico fiũt intestabiles,& actiuè & passiuè. Idẽ cõfirmat Phi.Frãc.in rub.de testa.Imo quod maius est,ẽt ipsa vẽditio Ioseph,Ge.xxxvij.à doctoribꝰ mors ciuilis iudicatur, ẽt priusquã conficeretur in carcerẽ , quãto magis ad carceres perpetuos cõdẽnatio morti ciuili merito ęquiparanda erit. Reliqua huius materię vide ĩ sub tit.deportatus. Itẽ sub capite esse.In esse aliquid consistere,item sub titulo, Mors ciuilis,Exilium,& Relegatio.

Carnes.

Comedere carnes, & comedere olera cocta cum carnib. quodammodo habentur paria.secundum D.Præpositi opinionem,quę tunc mundo in hac re magis placuit,quàm nostro tempore qui hæc eo suo seculo paria esse censuit in ca. vlt.incip.Si qui presbyter.xxx.distinc.Attamen hęc non habentur paria in regula Carmelitarum, quã dedit illis Albertus Patriarcha Hierosolymitan⁹,anno Dñi 1122. vbi sic habetur,ab esu carniũ abstineatis,vel debilitatis remedio sumãtur & q̃a vos oportet frequẽti⁹ mẽdicare , ne itinerãtes sitis hospitib.onerosi,extra domos vestras sumere poteritis pulmenta cocta cũ carnib.Olus eñ siue pulmentũ, & caro ipsa valde inter se differunt, quia quãuis olus coctũ sit cũ carne, ipsum tñ nihilo secius semper olus est,ac olus manet minùs que quàm caro ipsa nutrit.Quod cõsiderãs Eugenius Papa, eandẽ concessionẽ adhuc satis durã,eandẽ anno Dñi 1431. clementius scilicet mitigauit,& concessit, vt tunc trib.dieb. in hebdomada extra aduentum & quadragesimam , nõ tantum olera cocta cum carnibus , verũ etiam ipsas carnes gustare,& manducare ipsis liceat.

Causa ciuilis ardua.

Causa criminalis,& causa ciuilis ardua æquiparãtur, & ꝛ. Causa magna,siue ardua ciuilis,æquiparatur causæ criminali.Sic causæ pecuniariæ graues, similes sunt causis capitalib. siue criminalib,Vtcunq; aũt hęc efferantur,in idem recidũt, & in eundẽ sensum oña conueniunt teste Bar.in l.admonendi.nu.53.Vbi etiã probat Ias.nu.100.ff.de iureiur.quin & eõ probatur hoc dictũ per doctrinã Bal.in l.parentes.C.de testi. quem refert,& sequitur Andr.Barb.in repet.c.Testimoniũ, extra de testib.& in c.querelam.extra de procur.& per eundem Bal.in c.veniens.j.extra de testib.Item quoq; approbat D.Pet.de Anch.cõs.xxviij.incip.Rationes inductæ &c.circa fin.& in cõ.lxiij.incip.in causa, quæ vertitur.&c.ad fi.nu.2. Idem præterea comprobat.D.Hippolytus de Marsiliis in l.j. in §.seruum municipum.ff.de quæstionib.& in l.j.§.præterea.& in l.diuus Pius.eo.tit. Horũ ẽt ipse memini in meo Pupillorum patrocinio.tit.de tuto.& cura.liberat.c.ij.nu.26.in postrema editione.Quapropter,sicut delatori ĩ causis criminalib.non satis efficax est eiusdem delatoris per iuramentũ p̃batio,sed requiruntur ampliores p̃bationes luce meridiana clariores,vt notãt Hipp.& alij ad l.fi.C.de accus.ita quoque nõ satis est efficax iuramentũ alicuius in causis ciuilib⁹ magnis,ob quod etiã ipsi iuramentũ in ijs causis deferri nõ debet,qa hoc ipsum esset inualidũ in causis ciuilib. magnis, q̃ criminalib.iure ęquiparantur.Atq; ideo ẽt ad horũ imitationem nonnulli in ea opinione fuerũt,q̃ ne in causa quidẽ matrimoniali in supplementum probationis, vllũ iuramentũ deferri posset,ob aliã cãm,quã quod & istęc causa ciuilis sit grauis & ardua, & criminali causæ oĩno etiã æquiparãda, de qua re videre licet apud Doct.in c.fi.de iureiu.& apud Bar.ad l.iij.ff.de iureiur.& ibi Alex.& Bald.nihilominus, q̃quid his ex causa asserere placuit, ꝛria tamen opinio verior est,quã tenet Didacus in iiij.decretalium.c.iiij.par.j.Io. Corras.lib.iij.Miscell.c.iiij.& Hipp.singulari xxij.& Panorm.in c. mulieri.de iureiur. Teste item Cur.& alijs ad d.l.admonẽdi. Huc etiam facit,quod capitales inimici dicuntur,inter quos est de magna causa ciuili cõtentio ſm Hippo.ad l.j.§.i.nu.54. ff.de quæstioni. ad quæ loca lectorem breuitatis causa remitto.Istęc preterea cõfirmãtur per ij.Regum. xij.vbi Nathan Propheta cũ sub parabola & inuolucro verborũ ipsum Dauid reprehendere statueret,sermonẽ proferens de quodam paupere,peregrino & diuite,qui diues pauperis vnicã ouicu lã peregrino amico apponendã sustulerat , suis ipsius innumeris ouib.seruatis , & parcitis , quo sermone iniuriarum à Nathan audito:Dauid mox iratus respõdit. Viuit dominus, q̃n fili⁹ est mortis,id est,dignus est morte , vir qui fecit hoc. Quem reddet in quadruplum , eo q̃ fecerit verbum istud,& non pepercerit.Ecce hic causam ciuilem arduam ęquiparat causæ criminali,& morte dignæ.

Causa Matrimonialis.

Causa matrimonialis æquiparat causæ criminali.teste Vlda. Zasio lib.ij.consi.3.nu.28.sequitur Alex.in consi.j.cxliij.incip. q̃n abundè in principio in ij.vol.vbi per hoc infert,quod in causa matrimoniali necessariæ sint probationes,quæ in causa criminali requiruntur.Vnde infert,Quod sicut in criminalib.nõ sufficit p̃batio facta per famã cum vno teste vt per gl.in c.veniẽs.j.de testib.vbi Ant.de But.& alij , & per Doct. latè in l.si quis ex argentarijs.§.j.ff.de edend.cũ similib.vt ibi per eum:ita dicẽdũ in causa matrimoniali. Vnde ꝛcludẽdũ, q̃ sicut in criminalib.clariores p̃bationes luce meridiana requiruntur.l.fi.C.de prob.ita & in causa matrimoniali.Causa matrimonij quare ęquiparetur causis criminalib.vide breuitatis causa Vldar.Zas.lib.2.consi.xix.nu.19.

Causa noua.

Causam de nouo oriri,& de nouo peruenire ad notitiam creditoris,paria sunt.Bar.in l.quęsitũ.ff.de pignori.vbi dicit, Si debitor creditori fiat post ꝛctũ suspectus ante diẽ, vel ante cõditionis cõstitutæ tps , tũc creditori cõpetit actio ,ipsequẽdi sui pignoris,potissimũ si talis suspitionis causa de nouo,ac recẽter superueniat,q̃ prius tẽpore ꝛctus orta nõ fuerat.Vel si tũc tpis apud alios ea suspitio fortasiis innotuisset, talis tñ nõ fuit, quę tũc tpis ad notitiam creditoris peruenisset.Quare paria sunt:Causam aliquã de nouo oriri,& diu ortã tũc demũ ad notitiã alicuius peruenire , & ideo quamuis regulariter id quod post litẽ contest.accidit,nõ veniat in iudiciũ:tñ si id iam demũ,& quasi de nouo ad notitiã litigatoris perueniat,tũc is litigator nõ habet rõnem,aut respectum de preterito sibi ignoto, sed id preteritũ tãquã recens ortũ, & recẽter sibi cognitũ in iudiciũ pferre põt,quia tũc demũ sibi id ortũ esse existimat,teste Baldo & alijs,ad l.nõ põt videri.ff.de iudi.Secundũ hãc itaq; notitiã,aut preteritam,aut recẽter notã,& cognitã,sæpe libelli iudiciarij auctiores redduntur.l.edita.& ibi doct.C.de eden.& Bal.in l.fi.C.de spõs.& in c.pastoralis.extra de except.& meminit ẽt Pet.Paul.Parisius consi.xcix.nu.26.27.28.& sequentibus,in ij.parte.

Causa nulla.

Nullam causam exprimere,& exprimere causam friuolã, paria sunt.Friuola enim, & indigna causa habentur ,p̃ nulla. Gl.magna in verbo Eatenus.circa principiũ.in l.fi.& ibi Bal. eã ad hoc not.ff.de oper.no.nunc.vbi paria esse dicit,In nunciatione noui operis cãm nõ adiecisse,& adiecisse cãm , sed nõ satis idoneã.Sic & causa friuola appellationi ab interlocutoria adiecta,perinde haberi solet,atq; si omnino appellatum nõ fuisset.teste Io.And.in c.Cordi.de appel.in vj.an aũt aliqua causa habenda sit aut friuola,aut p̃babilis, id nõ est à partib.iudicãdũ, sed huius iudiciũ à solo iudicis arbitrio dependet,vt habet Bal.in l.ante sententię.C.quorum appellat. &c.Sic etiã & in iuridica confessione,nisi in ea causa sit apta sat efficax,& conueniens,ea non valet.Bald.in l.generaliter. in iiij. q.C.de non nu.pec.Ias.in l.quotiens.ff.qui satisd.cog.

Causa extincta.

Non esse cãm,& esse causam,sed finitam & extinctã,paria sunt.l.nihil interest.ff.de naut.fœno.& l.j.ff.de cõd.sine caus. vbi Vlpian.siue aũt ab initio sine causa ,p̃missum est,siue causa fuit ,p̃mittendi,q̃ finita est, vel secuta nõ est,dicendum est cõdictioni locũ fore.Et,vt ibi not.Ias.n.3. Causa reducta ad non causam,non parit ius retinendi , quia paria sunt,ab initio non fuisse , & postea de facto ad talem finem peruenisse, glo.in constit.Siciliæ,incipien.si quem nostrum,& ibi quoque Matthæus de Afflict.versicul.iij.nota ex textu.& Tiraq. in lib.cessante causa,parte.j.num.15.

Cautum esse vitiosè.

Non cautum esse,& nõ satisdatũ esse.Vel sic, Vitiosè cautũ esse,& nõ satisdatũ esse , in iure sunt paria.l.quoties.& ibi Ias.ff.qui satisd.cog.& l.j.vbi etiã idem comprobat Ias.o.ff.si quis in ius vocat.non ierit.Pro his autem sciẽdum est,q̃ tũc vitiosè cautum esse intelligitur , quando cauetur ab eo,qui ob facultatis inopiam soluendo esse non põt, vt l.ij. in principio,& l.si fideiussor.ff.eo.tit.qui satisd.cog.aut quando fideiussor habet fori priuilegium,vt in d.l.si fideiussor.& in l.j. ff.si quis in ius voc.non ierit. Quisquis enim fori priuilegiũ habet,is non est habẽdus idoneus fideiussor, nisi fortassis in subsidium cũ alijs adiunctus fuerit , aut nisi cũ priuilegij sui renunciatione fideiubere velit.Item vitiosa est cautio, quãdo aliquis est in loco munitissimo , ad quem ipsi cauendo non facilis admitteretur accessus, iuxta glos.in d.l.ij.in princip.In his itaque tribus casibus pari ratione censebis quoque vitiosè satisdatum esse,vt inquit gloss.in d.l.ij. Secus tamen iudicandũ erit de satisdatione, quæ præstatur ex ipsarũ partium conuentione,& consensu. Si enim alterutra partiũ in eam qualemcunque.satisdationem consenserit,is cõsensus legem facit,adeo vt etiã si ea satisdatio nõ sit sufficiẽs aut idonea

Universidad de Deusto
Biblioteca

idonea ipsũ tñ obcõsensum partis repeti nõ possit, vt denuo satisfiat, sed interim tñ parti per propriũ cõsensum sic læsæ, tunc remanet actio ad repetendũ interesse. vt habet text. in l. si quis stipulatus fuerit Stichum, §. final. secundum verum intellectum. ff. de verb. obl. & secundum Bar. in l. iij. ff. de fide iusso. & per Angel. & Paul. de Cast. in d. l. Quotiens. Cæterũ quando satisfactio propter solam facultatis inopiam est idonea, eaq; nihilominus à parte satisfanda scienter recipit, tũc is recipiẽs sibi ipsi ꝓiudicat. Secus verò censendũ esset, si qs alterius satisfacturi inidoneitatẽ nõ præsciuisset, cãmque tanquam idoneam & sufficientem per ignorantiam accepta sset. Tunc enim talis satisfactio recusari, & rescindi poterit. Quando autem non est idonea præstita satisfactio propter obligationis defectum, vel propter obligantis ætatem, quod is obligans manifestè erat talis, qui se obligare non poterat, tunc nulla habẽda est differentia scientiæ aut ignorantiæ. sed ea indigna satisfactio rescindi potest, & denuo satisfaciendum erit ab alio idoneo. d. l. 2. ff. de fideiuss. Et tunc à priori inidoneo intelligitur nihil fuisse satisfactum, postquã noua persona idonea effectualiter obligatione se deuinxit. secundum Ang. & Paul. de Cast. in d. l. quotiens. & ibi Bald. quem ibidem late opponentem, & distinguentẽ curiosi consulere poterunt. Et ideo qui promisit fideiussorem dare aut cauere, suæ promissioni non satisfacit, si vitiosè cauet, aut talem fideiussorem dat qui non potest conueniri coram eodem iudice. Iaſ. ad l. j. nu. 2. ff. si quis in ius voca. non ierit. Atque ideo si quisquam offeret alteri pro satisfactione, aut militem castrensem, aut aliquem in vinculis constitutum, ipse tales fideiussores veluti vitiosos, & inidoneos non acceptaret: certe hic recusans nullo modo teneretur iniuriarum, ga nullus tenetur cum suo incommodo acceptare cautionẽ vitiosam, aut insufficientem, teste Baldo ad l. sed & is. ff. de in ius vocan. Idem asserit Iason. nu. 4. Ange. & Fulgos. d. l. Si verò. §. qui pro rei. ff. qui satisda. cogan. Nam quando is, qui se obligauit pro aliquo nõ fuit idonea persona ad se obligãdũ, tũc denuo alius dãd⁹ est q se obliget. l. iij. ff. de fideiussor.

Cedere.

Cedere. & Cedere velle, post obtentam licentiam, nequaquam disparia cẽsentur: teste Petro de Anchar. in c. Quidã. nu. 1. extra, de renuncia.

Cedere & Tradere.

Cedere, & tradere paria sunt. vt probat Bart. in l. Labeo. in fine. ff. de pact. vbi per exemplum dicit, quòd si tradidi tibi instrumentum, per quod & tu, & alius quispiam mihi simul obligati fueritis, certè per eam instrumenti traditionem videor tibi & liberationẽ debiti facere, quod in eo instrumento complexum fuerat, tibique simul cedere actionẽ illam, quam in eodem instrumento contra alterũ habueram, argumento l. Si is, qui duos. in fine. ff. de libera. leg. Et quamuis dicitur quod tradere sit de reb. corporalibus, & cedere de incorporalibus, hæc tamen differentia non est vniuersalis, vt meminit Vdalricus Zasius in l. j. §. Si vir. numero 7. & l. Possideri. nume. 13. ff. de acquiren. vel amitten. possessio. allegans gl. in l. j. C. deactio. ad quod facit l. Seia. in prin. ff. de don. caus. mort. vbi tex. dicit: Seia cessit vsumfructũ cognatis: vsusfructꝰ est ius incorporale, ergo ĩ d. §. si vir. (teste. D. Zasio ibidẽ) cedere accipiẽ pro traditione rei corporalis, & per consequens non est mirũ (inquit Zas. si etiam loquendo de iuribus incorporalib. cedere accipiatur pro tradere. sunt enim hæc verba non raro synonyma. & differentia prædicta plerũque confunditur, teste etiam Baldo, & Doctor. in l. ij. C. ne fis. vel priuat.

Certum esse per relationem.

Aliquid esse certũ, siue expressum per se, & aliquid esse certum siue expressum per relationẽ ad idẽ certũ, paria sunt. Vsi in ipsa scriptura referẽte idipsum cõtineri dicitur quod continetur in scriptura ad quã fit relatio. l. Certum. ff. si certum petatur, & l. ait prætor. §. si iudex, & ibi Iason. & in l. summa. ff. de re iudic. & l. vbi autem non apparet. §. illud dubitationem. ff. de verb. obli. & ibi Iason. nu. 1. & 4. Et diffusius idẽ Iaſo. in d. §. Si iudex, numeris 2. 3. 8. ac 25. Et per Socin. cõsil. iiij. numero 4. & consilio lxij. numero 8. volumin. iiij. Certum enim dicitur id, de quo ex proprio nomine, vel ex indubitata circunscriptione hoc idipsum esse, vel tale esse cõstat. Quod hoc crasso exemplo clarius euadet. Si quis pater vnicum solum filium habeat, nempe Ioannem. isque pater dicat: Ego exhæredo Ioannem filium meum. Aut si dicat simpliciter, Ego exhæredo filium meũ, in idem recidunt ambæ locutiones & ꝓ eodẽ ambæ propositiones verificanẽ. Nã facile secũda ꝓpositio de Ioãne verificatur, q̃ dicit, Exhęredo filiũ meũ, quum tñ vnicũ filium Ioannẽ habeat. Atq; hinc est, quod dici solet, quando requiritur aliquid expresse fieri, sufficit quod ea expressio ex mente alterius, & ex apparẽti ratione & certitudine satis intelligatur, & certò colligatur per relationem ad ipsum certum, in quo illud apparẽter certum certissimè demonstratur, & declaraſ: vt habet tex. & iuncta gl. in l. prætor. ait in princip. ff. de oper. no. nunc. & ibi Barto. & alij notant & maximè Iason. numeris 3. 4. & 5. vbi multas concordantes decisiones profert. de hoc etiam plenè meminit Fely. in c. Translato, extra de constit. Sic itaque aliquid certò fieri, & quasi nominatim fieri imò & expresse fieri, vel exprimi dicitur, quando id ipsum certitudinariè fit, & per relationem ad aliquod certum, vt probatur in l. j. & ij. ff. de lib. & posthu. & ibi scribentes maximè Soci. in d. l. ij. in j. notabili. Et concordat textus in §. j. Insti. de exhæred. libe. & bonus textus, in l. si nominatim. ff. de condit. & demon. vbi nominatim fieri dicitur certum, quando illud per aliquas demonstrationes seu qualitates certiores demonstratur, & certum redditur. & in d. l. Certum, & ibi plenè moderni. ff. Si cert. pet. Hæc etiam cõprobat Pet. Paul. Parisius, cõsi. ij. nu. 54. 55. 56. & 57. in iij. parte Et D. Hip. de Marsi. cõs. ccxx iiij. nu. 6. in ij. vol. l. hæc sententia. C. de sentent. quæ sine certa quantitate pro. & Socin. cons. lxij. num. 8. & 9. in iiij. vol. Plura quoque ad huius comprobationem allegat Francisc⁹ Niconit. in Repet. c. Quoniam contra falsam. in glo. fina. n. 76. extra de probat. Et Bartho. à Chassaneo consi. lv. nu. 13. vide de his etiam infrà sub titulo, Sententia.

Certum fieri posse.

Sic quoque paria sunt, certũ esse, & facile certificari, aut certum fieri posse. secundum glossam in l. Locus. ff. de acquir. pos. quæ vult, q̃ hęres, qui scit hęreditatem sibi esse delatam ex testamento, is eandem adire poterit, etiam si incertus sit ex qua parte, vel ex qua occasione sit ad eam hęreditatem institutus. l. Si quis extraneus §. fciendum est. ff. de acquiren. hæredita. & ratio est, quia talis de ea testamentaria hæreditate per ipsum testamentum facilè poterit fieri certior, vnde perinde certus est habendus, ac si prius de eo certus fuisset, argumento l. Quod meo. §. fi. ff. de acqui. pos. Atque hæc quidem nõ solum locum habent si ad commodũ talis hęredis, qui certificari potuit, pertineant, sed etiam in iis quæ ad eiusdem incommodum pertinere possent, secundum Pet. de Ancha. & Dominicum, in c. fi. de elect. in vj. Vbi vult, quod imputãdum sit illi qui potuit certificari, perinde ac si certus fuisset, allegans ad hoc notata in Authentica, Si omnes. C. Si minor ab hæredita. se absti. Quem etiam citat, & sequitur Alexã. consilio v. incip. In causa & lite vertente. numeris 3. 4. & sequen. ij. vo. & Carolus Ruinus cons. xlij. incip. Proponitur. nu. 22. Et cons. cxxxj. inci. Visis, & ponderatis. nu. 12. j. vol.

Ciuis habitus.

Ciuẽ esse, & haberi pro ciue, paria sunt. Zasius ad l. sed si hac lege. §. Patronum. ff. de in ius vocan. Atq; hinc est, quod statuta queuis & municipalia iura, quæ loquuntur de ciuib⁹ defendendis, ea etiam intelligenda sunt de iis, qui habentur pro ciuibus, quamuis reuera ciues non sint, teste Baldo in d. §. Patronum, quod probat de scholasticis, ac studentibus, q licet non sint apud exteros veri ciues, sed inquilini potius: tamẽ quia in fauorabilibus & priuilegiatis causis habentur pro ciuibus, eodẽ iure vtuntur, si ve lint, quo ipsi ciues, teste Zasio ibi nu. 4. Sic & in l. Barbarius Philippus. ff. de offic. præto. dicitur, Paria sunt aliquẽ fuisse verè Prætorem, & aliquẽ iuxta communem existimationem hominum habitũ fuisse pro ciue. Communis enim ista opin. facit ius. Simile autem istud etiam latius tractabitur ĩ. sub tit. Patronus.

Comparere non perseueranter.

Comparere, & ad finem vsque non perseuerare, est veluti non comparere. Vide infra, Venire,

Com-

Comparere insufficienter.

Non comparere & comparere in sufficienter, hoc est, cũ non sufficienti facultate, paria sunt. ca. Si quis iusto de elect. lib. vj. cũ vulgarib. similibus iurib. Ad hũc modũ paria quoque sunt. Non constituere procuratorem, & constituere ꝓcuratorẽ in forma à iure prohibita. Ideoque is q̃, cũ tali procuratorio minus legitimo cõparet censetur vt nõ comparẽs, & cõtumax, cui seruit. c. Nicolao extra de appel, Si quis iusto impedimẽto detentus in electionis negocio nequeat commodè interesse, is non solùm vni, sed & pluribus cõmittere vices suas poterit, quum tamen quilibet ipsorum compareat rectè, & sufficienter informatus & instructus: aliàs paria erunt, Ipsum, vel ipsos nõ comparuisse, & eosdem insufficienter comparuisse. Vnde & talis canonicus ad electionẽ citatus de nouo citari non debet: sed vt contumax in electione negligitur, & deseritur. De qua desertiõe, si is postea conqueritur, eam sibi imputet oportet, qui per procuratorẽ non satis sufficientem cõparuit. Idem enim est omnino nõ venire & insufficienter venire, adeo vt qui sic, aut per se aut per alium insufficienter comparet, censeatur non comparere, sed reiiciatur veluti insufficiens, & contumax, secundum glossam ibi, ad verbum Admitti.

Comparere non legitimè.

Sic non comparere, & minus legitimè siue inidoneè cõparere, paria sunt, c. Nicolao. & ibi notat Bal. de appellat. Vnde quoque paria sunt, procuratorem non habere mandatũ, vel absque mandato cõparere, & habere mandatum illegitimum. Quocirca nisi procurator comparẽs à domino suo mandatum habeat legitimum, aut sufficiens, dominus qui illum sic constituit & misit, eo ipso censetur contumax. Quia vbi fit mentio de procuratore, debet intelligi in dubio de legitimo procuratore habente mandatum. Et ideo si statutum diceret, quod non valeat processus, nisi producto instrumento mandati procuratoris intelligitur de mandato sufficiẽti. L. Aediles. §. Procuratoris. ff. de ædil. edic. Quis aũt dicatur legitimè comparere, vel illegitimè, apud Ioan. Ferrariũ in sua practic. Papiens. in forma libelli act. real. ad verbum, legitimè cõparentem, & apud Iasonem in l. Quotiens. ff. Qui satisda. cogan. Item apud Neuizanum in cons. 18. nu. 19. Verùm hæc intelligenda sunt quoad declarandum aliquem contumacem. ad hæc etiam facit c. ij. versi. Sed neque extra de trãsact. & l. j. in fi. ff. Quod cuiusque vniuersi. nomi. vti & recte refert Pet. de Anch. in c. Veniens, extra de renũc.

Compelli.

Compelli, & ex rationabili causa timere compelli aliquãdo paria sunt. Videlicet, ad rescindẽdas ꝓmissiões factas ex maximo metu. Veluti, si vxor vehemẽti timore emariti quippiam spondere, aut renunciare fuisset coacta, vel si clericus ex nimio metu sui superioris aliquid promisisset, aut transegisset, talis inquam ex metu profecta, ideoque coacta promissio, cessio, renunciatio aut trãsactio esset inualida, & nulla potissimum si is prætensus metus rationi & veritati inniteretur, sic vt per atroces minas, aut per verbera comprobatus claresceret, sicut affirmat Alex. consi. 100. in iij. vol. multa ibidem de hoc metu coacto allegans. & in puncto est decisio Bartoli per textum in l. j. §. quæ onerãdæ. ff. quarum rerum actio non datur. Vbi vult, quod non solum maritorum verbera vxoribus metum incutiant, sed etiam coniugalis sine erga maritos immodica vxorum reuerentia, hũc de quo loquimur aliquando metum indebitum ingerit, vt idem Alex. ibidem in apostillis asserit, allegans ad hoc multas quæstiones, & casus pertinentes quos etiã probat, per Ab. in ca. fin. in fine, extra, qui clerici, vel vouentes matri. cõtrah. pos. Ad quę etiã faciunt notata per Fel. post alios in ca. Ecclesia. extra de consti. Ita etiam tenuit Pet. Pau. Parisius consi. 239. nu. 14. & 21. in iiij. part.

Concedere.

Expresse concessit, & nõ negauit, paria sunt. Ange. in l. generaliter, in fine principij. C. de secun. nup. & D. Ioannes de Neuizanis, in sua sylua nuptiali, post medium in libro meo. Huic accedit vulgatum istud dictum, qui tacet, consentire videtur. Vide de hoc quoque mox infrà, consensus.

Conclusio in causa.

Conclusum in causa, Confessio solemnis in iudicio, & sententia iudicis æquiparantur in hoc, vt aliquis hæres teneatur ex delicto defuncti. Bal. in l. j. ver. Sed hic dubitatur. C. ex delict. defuncto. inquantum hæred. cõueniãtur. Anto. de Butr. in c. cum speciali. §. j. extra de appel. meminit etiã huius æquiparationis D. Berta. in suo Repertorio, sub litera. C. Vide infrà, Sententia lata.

Conditio actus.

Conditio necessaria ad actum, & cõditio necessaria est ad actus effectum, paria sunt in iure secũdum notata Bartoli & aliorum in l. Gallus. §. & quid si tantum. ff. de lib. & posth. Ita quoque tenet Carolus Ruinus consi. 123. nu. 8. incip. Quãuis. in iiij. vol. consiliorum. Quia (vt ibi dicunt) in necessaria conditione etiam de effectu cogitare debent, sicut in cõditione voluntaria de modo & forma. Et quia nõ sufficit ab initio interesse, vel aliquid ab initio in teruenire, nisi perueniat ad effectũ vel nisi effectũ suũ tandẽ in fine cõsequatur. l. si. ff. ad l. Rhod. de iactu. Alber. Salice. & alij ad l. ad cõparãdas. C. Mandati. Iaſ. ad l. si quis. §. illũ. ff. si quis cautio. Qñ autem in aliis conditionis perseuerantia, quoad effectum requiruntur, videre licebit in iis quæ notant doctores ad l. cum vxor. C. quando dies lega. ced. & Decius cons. 177.

Confessio.

Confessio, & sententia, siue res iudicata in effectu sunt paria. l. post rẽ. ff. de re iudic. l. j. & iij. ff. de confes. l. j. C. eo. tit. de confes. concord. c. cum super. extra eod. de confes. Vide bonã glo. de hac materia, in c. fin. extra eod. tit. & l. certum. §. sed an & ipsos. & ibi Bar. ff. eod. tit. de confes. Ista per hoc apertũ exemplum sic commonstrẽtur. Si ego abs te petiissem decẽ libras, & tu à iudice interrogatus fuisses an tantundem mihi deberes, túque respondens fatereris te mihi tantundem deberc: certe tua confessio omnem litem vlteriorem finiret, & pro re iudicata habenda foret, sic vt amplius in ea causa procedendum non esset. Cõfessus enim in iure habetur pro iudicato siue pro cõdemnato. atque ideo quemadmodum iudicatum, sententia, aut condemnatio habet executionem paratam, ita & confessio, quę secum condemnationem cõfert, iuxta iura prę allegata.

Confessio iterata.

Confessio geminata, iudiciali confessioni æquiparatur. Bal. in l. cũ scimus. C. de agri. & cens. lib. 11. Vdalricus Zasius in l. quibus. iuncta l. si dari. nu. 5. & 36. ff. de verb. oblig. Talis enim iterata confessio habetur pro magis deliberata, & pro ea quæ magis voluntariè procedat. de ista geminata confessione Fran. Cur. in consi. 63. de hac quoque confessionis gemination elegantem tractatum edidit Antonius Corsetus: qui dicunt, q̃ sicut confessio iudicialis facta post deliberationis terminum prætextu erroris reuocari non potest, glos. in c. ex literis, de diuor. & Archidia. in cap. j. de accusat. lib. 6. Ita nec confessio geminata prætextu erroris vllo modo reuocari potest, vti comprobat Lud. Rom. cons. 316. incip. in hac causa. & Hipp. de Marsi. ad l. j. §. qui quæstionem. nu. 33. ff. de quæst. quia vbi interuenit geminatio ibi præsumitur plena deliberatio, vt in Auth. vt nulli iudic. §. & hoc vero iubem⁹. vbi dicitur, quòd in iure tantum operetur geminata confessio, vel geminatus consensus, quantum iuramentum iudiciale, secundũ doct. ad c. si cautio. de fide instru. & in Authẽ. si à me. C. ad Velleia. de hoc etiam latius consule Nicolaum Euerar. in loco à geminatione.

Confessio nulla quæ.

Confessio { 1 Furiosorum & amentium } Sunt nullæ, & in hoc æquiparãtur.
{ 2 Non coram Iudice factæ }
{ 3 Extra iudicium factæ }
{ 4 Per procuratorem factæ }

1 De 1. est l. in negotiis. ff. de reg. iur. & l. ij. §. Furiosus. ff. de iure codic & c. fin. extra de suc. ab inte.
2 De 2. est tex. ĩ c. At si clerici. cũ ibidẽ notatis, extra de iud.
3 De 3. est tex. in d. c. At si clerici. & in l. ij. C. de custod. reor.
4 De 4. certum est confessionẽ per procuratorem factam in rebus criminalibus capitalibus, vbi procuratori occupare nõ licet, nulli dãnũ prestituere posse, vti copiosius meminimus in nostra Praxi rerum criminaliũ, c. 54. de processus visitatiõe, & examine. n. 36. 37. 38. & 39. ĩ postrema editiõe.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Confessio in tormentis.

Confessionem factam in ipsis tormentis & Confessionē extortam formidine pœnę } Lex equiparat.

Bar.in l.j.§.diuus Seuerus.ff.de quęstio Cui adde quod voluit idem Bar.in l nouissimè.per illum tex.ff.quod falsò tut. autho. ita etiam tenuit D.Guido à Susaria, in tractatu de indic.& tortu.nu.82.& Ludo.Bolog.ibidem in additione D. Guidonis, nu.73.hæc etiam confirmat D.Francisc.Brun.de indic.& tortu.q.ij.secundæ partis,numeris 3.4.& 5.& D.Bal. de Periglis tractatu de quæstionibus, & tormen.sub.iij.capi. circa confessiones in tormentis, nu. 1.hanc materiam quoque & nos tetigimus in nostra praxi criminali,cap. 54.de ,processus visitatione , & examine.nu.20.in postrema editione, quam explicationem per occasionem ibidem(si placet)per lege.

Confessio sub spe.

Confessio,vel cautio facta sub spe futuræ causæ , æquiparatur cōfessioni factæ spe futurę numerationis.vt refert Bal. in l.si sub specie.C.de postulan.eo q exceptio infra tempus constitutum opponi, & cautio condici possit. Quinimò, & infrà tempus constitutum exceptio de vtroque opponi potest,tam bene scilicet,si quis verbo confessus esset se mutuū recepisse , quàm si scripsisset se mutuum recepisse.de qua re plura notantur per Doct.ad l.generaliter , & l.in contractib. C.de non nume.pecu.

Confiteri nihil.

Nihil prorsus confiteri & Confiteri sine perfœuerationę } paria sunt.

Horum quoque meminimus in nostra Praxi criminali.c. 54.de processus visitatione & examine.nume. 16.in postrema editione quæ breuitatis studiosus ibidem clarissimè asserta videbit.

Consensus tacitus.

Consensus tacitus, & consensus expressus,in iure æquiparantur,vt notat Bar.in l.de quib.nu.4.ff.de legib.Vnde sicut consensus expressus parit obligationem,ita etiam & cōsensus tacitus.De quo Spec.in tit.de cauf.poss.& propriet.§.iij. circa principium. Et quemadmodum nominationes ad beneficia perduntur per expressam renunciationem,vt in cap. audita.de restit.spoliat.ita etiam perduntur per renunciationem tacitam,veluti,si quis tempore nominationis fieret miles,vel si cum aliqua muliere matrimonium cōtraheret, vel aliquid aliud simile faceret,quod per se tacitam renūciationē includeret,is haud dubiè się denominationi censeretur cedere,non secus quàm is qui expressis verbis suæ denominationi cessisset.de qua re videlR.ebuffum in tract.de nominat.quæstione vlti.nu.17.& 18. Non enim minus factis voluntas alicuius declaratur,quàm verbis.d.l.de quibus,& l.recusari.ff.de acquirend.hæredit. Vnde etiam contractus , qui per consensum siunt,verba non exigunt,sed vel nutibus,vel aliis actibus consensum exprimentibus tacitè conficiuntur. l.si pater naturalis.ff.de adopt.l.item quia.ff.de pact.& si is, cuius consensus requiritur,præsens adesset, Isque taceret, ipsius certè tacitus consensus nudè colligitur,& perinde valet,atque si expressis verbis consensisset.l.qui patitur.ff.mādati.& latè Felin.in capitul.nonne.de prescript.& latè quoque Tiraquel.de retractu §.j.glos.ix.numer.113.cum sequētibus. Hic tamen consensus tacitus non sufficit, neque locum habet in matrimonio. In eo enim requiritur cōsensus, potissimum si res agatur coram tribunali Ecclesiastico.

Consensus non negando.

Consensus item tacitus est, quando quis non negat,& pro consensu expresso habetur.capitul.nonne.extra,de presumptionib. vbi Dominus,vt est in Euangelio, accusatus à Iudeis his verbis: Nonne bene dicimus , quia Samaritanus es tu,& dæmonium habes, Respondit Iesus,Ego dæmoniū non habeo. Duo quippe illata fuerunt ei,vnum negauit, alterum tacendo concessit.Et huic facit,quòd notat Ange.in l.generaliter.in fine.C.de secundis nupt.si quis in præsentia testium non irato animo,neque per iniuriam reprehendit aliquem de delicto,& ille tacet,& non negat, nec excusat se, consentire videtur, & concedere verum esse, quod ipsi imponitur. adeo , vt ita tacendo de se déque facto obiecto, indicium prębeat ad torturam sufficiens,vti etiam testatur Hipp.à Marsiliis in sua Praxi criminali.§.diligēter.ver. quæro etiam de notabilidubio.& Ludo.Carrerius,etiam in sua Praxi criminali Rub.de indicijs.n.28.sic & is qui se simulat,aut fingit verba aduersarij non audire, habetur pro expresse consentiente , ob id quod obiecta statim non negat. Bal.ad l.ij.C.de bo.quę liber.Idem in eo qui non tacet,sed dicit,non contradico,vel non nego.vt habetur in glo.& doct. ad ca.per tuas.ad verbum,Non negaret.extra, de condit.appos.& Cagnolus ad l.qui tacet.ff.de regu.iur.

Consentire facto:

Sic quoq; consentire facto,& cōsentire verbo paria sunt vti testatur Ioann.Anton.de S.Georgio,aliàs Præpositus in ca.ad nostram.num. 1.extra de coniugio seruorum,per hoc quod notatur in c.dilecti.in gl.j.extra.de appell.sicut itaque verbis,vt hoc exempli gratia primo dicam,contrahitur matrimonium,ita etiam contrahitur factis.vti habetur in d.ca. ad nostrā.in glo.in verbo,nec facto,& c.honorantur.xxxiij. q.ij.& l.sed ea, quæ.ff.de sponsalib. Secūdò sicut ratihabitio fit expressis verbis,ita etiam & tacitè fit factis.l.Paul.respondit.ff.rem ratā haberi. Tertiò sicut Dominus dicitur approbare contractum falsi procuratoris , expresse hoc dicendo. ita etiam eundem cōtractum approbat,si nil quod in illo cōtractu per talem procuratorem promissum fuerat , de facto soluat l.Indebitum.C.de condictio.indebiti.glos.in l.recusari.ff.de acquirend.hæredit.vbi dicit nihil interesse , an verbis , an reb.vel facto quid fiat. Imol.in l.si tamen.§.ci qui.ff. de ędili.edicto. dicit , quod multo maius est facere, quàm pronunciare.Et re vera facta certius, ac fortius voluntatem alicuius explicant, quam verba.In verbis enim fictio sæpius vsuenit,quàm in factis.de qua re Anchara.conf.cccij.glos. in c.dilecti.per illum text.de appel.& Tiraq.de retractu conuentio.ad finem tituli.nu.75.

Consentire iudicanti.

Consentire iudicāti,& cōsentire actui , id est iudicato seu sentētiæ(vt supra diximus,Actui cōsentire)paria sunt, iuxta glossam notabilem,in l.tunc autem.ff.de re iudic.& ibi Iaso. sic itidem(inquit)paria sunt, Consentire personæ facienti actum,& consentire ipsi actui. Quocirca sicut in Magistratu, in quo omnes sunt iudices, si quidam ipsorum , aut reliqui omnes sententiam, aut dicta priorum magistratuū vel dicēdo,vel tacendo approbent.aut certè reiiciant, ea sententia ab omnibus prolata esse censetur , ita quoque omnes iudicasse,& in priorum sententiam cōsensisse intelliguntur , qñ tēpore iudicati sententiæ non contradicunt, aut reclamare nō possunt.Et sic legi quæ omnium consensum requirit,cōsentiri,& ab omnib.satisfieri intelligitur.Quod tanquam cādido lapillo notandū,atque obseruandū esse monet Zasius, ad l.Pomponius.nu.7.ff.de re iudic.Atque ideo sicut à sentētia iudicis appellare non potest,qui in eam sententiā cōsensit,ita quoque appellare à sententia non potest is qui tacitè eandem sententiam approbat , nempè si iudicatum mox soluat,vel si terminum soluēdi à iudice,aut à parte petat,aut exigat.l.ab eo.C.quomodo & quando iudex.

Consiliarius.

Consiliarij & aduocati comparantur militibus stipendiariis.Vide supra,Aduocatus.

Consilium petere.

Nullum requisiuisse cōsiliū,& requisiuisse consilium, sed tempore incompetenti, paria sunt.Item nullum in sua causa petiisse ab aduocatis consiliū,& à magistratu petere consensum pro consilio habendo,sed serò, & tēpore incōpetēti,paria sunt.Simile dicit lex in renunciatione,quā facit emptor venditori: nō eñ debet nimis serò denūciare,vt l.si rē. §.quolibet.ff.de euictionib.vbi assistentię petitio, & denunciatio ab emptore apud venditorē facta,tūc demū rata,& firma existit,qñ ipsa competēti tēpore ante, & non sub ipsam condemnationem exhibetur.Sic vbicunque consensus,vel consilium requiritur,& is requirēs serius petit,atq; ob id nil impetrat,ipsi omnino imputandū videtur quominus impetrarit,

trarit,qui scilicet competenti tempore consilium captandū non petiit, Vide Baldum ad d.l.primam, versic. Extra quęritur.Cod.Qui admit.ad bo.poss.possunt. Et huc pertinet. quod tutoris auctoritas nisi suo tēpore interueniat, nihil operetur.§.Tutor autē. Institut.de autho.tuto. latè de his Bart.cū laso.ad l. Si qs mihi. §. iussum.ff.de acquir.hæred. Horum copiosius meminit D.Pet.de Anc.in c. cum in veteri.extra de election.

A Concilio recedere.

Ante dissolutum Concilium recedere , & ad Concilium non venire,paria sunt.Itē paria sunt,Nō venire in Conciliū, & à Concilio sine licentia recedere.Ex quibus notandum est,Quod qui vocatus est ad Cōcilium prouinciale , is non satisfacit vocationi si ad Cōcilium veniat,nisi in eodem cōstanter duret,& perseueret.c.Si quis autem, & ibi Præposit' notat.xviij.distinct.Sed hoc intelligēdum esse puto , quādo nulla à Concilio recedendi necessitas vrget. Atque ideo ibidem ita scribitur.Si quis autem synodo adesse neglexerit,vel cœtū fratrum antequam Cōcilium dissoluatur, crediderit esse derelinquendū,alienum se à fratrum communione agnoscat,nec se recipiendum esse putet.priusquā in sequenti synodo absolutus existat.Vnde & à simili , Si canonicus vocaretur ad electionē faciendā cōstituto tempore , eaque electio interim die præfixo ex causa non celebraretur,quod fortasis canonici pśentes malint ad huc expectare aliquē absentem, tunc eo tempore durante , non licebit alicui de canonicis presentibus recedere. Nam si eo tēpore recederet ,id pinde esset, atque si nō adfuisset.aut si se absentasset, teste Inno.in c.Consuluit.de offic.deleg.Simile quoque est in iudicio. Nam si reus esset citatus ad aliquem actum die certo peragēdum ,& actor interim qui ipsum citari fecit,die præfixo non compareret,ipse reus comparens, nō debet ēt absque licētia recedere à iudicio , nisi & ipse veluti in ōcom parens haberi voluerit.cap.Certum.xj.quæ.iiij. Quādo eñ aliquis in iudicium vocatus recedit sine licentia , is dicitur cōtumax.& videtur protestari,quod de cætero nō vult sub illo iudice litigare. cap.finali.de dolo & cōtu.lib.vj.Clemēti. vnica. eodem titul. Ideoque nec amplius est vocandus, quia tunc perinde censendus est ,atque si nō comparuisset, & veluti contumax,qui in non comparendo adesse noluisset,vti testatur Boer.in Rep.l. Consentaneū. C. Quomodo & quando iud.& ibi Bal.& alij.

Constare.

Constare per partium subscriptionem,& constare per testium depositionem,paria sunt.Vel sic. Paria debent censeri,de partium voluntate constare,per ipsorum subscriptionē,& cōstare per testiū depositionē.l. in exercendis C.de fide instrument.De quo ēt in l.Scripturas.C.qui potio. in pigno.habeant.Et per Bart.in l.Nuda.ff.de donat.,& in c.ij. de fide instrument.Vbi dē,q in execēdis litibus parem vim obtinent,& testiū depositiones,& instrumēta aut publica aut priuata,dummodo per partes,vel per alios cōfecta,aut subscripta fuerint.Item constat de pacto quando id cum bona fide interpositū docetur,scilicet aut per scripturam, aut per alias probationes per quas rei gestæ veritas aliquo mō cōprobari pōt.l.Pactū,quod bona fide.C.de pact.Vnde etiā fit vt subscriptio ipsa vocetur testimonium, nempe quod is q subscribit, ēt testificari videatur.l.fina.& ibi Bald.in ij. notabili.C.si cert.petatur,& habet vim depositionis.Idem Bald. ad l.fina.in viij.oppo.C.de edict.diui Adria. tollen. Et sicut testiū pōt probari per instrumentū à testatore subscriptū.l. Hāc cōsultissima.C.de testa,ita quoq; & testiū per testiū depositiones cōfirmari pōt.l.j.C.eo.tit.& c.cū esses.de testa.& amisso testō illo proditū est posse testatoris voluntatē solis testibus probari.l.Testiū.C.de testibus.Doct.in l.ij. C.de bonor.poss.fm tabul.Et sicut testibus cōuictus nō auditur.l. ij. C.Quorū appel.nō recipiuntur, ita quoque nec audiendus est is,qui per propriā subscriptionē aliquid est cōfessus.l.Generaliter.C. de non numera.pecunia. Et teste Matthæo de Afflictis decision.ciiij.nu.3.

Directò constare.

Directò cōstare de actu,vel p media,q̄ ad hoc tēdūt, paria sunt.argumento.l.Si qs seu liber.in fine ibi, qd cūm interest. C.de natura.liber.l.Si verò nō remunerandi.§.filiofam.j. ff. mandati,& Vdalricus Zasius.lib.consil.ij.nu.24.

Non constare.

Non cōstat esse,& nō est,sunt paria.l.In lege.ff.de cōtrah. empt.D.Vdalr.Zasius.l.Inter stipulantem. §.si Stichum.ff.de verb.obliga.Vbi dicit Iabolenus,quod paria sunt in fundo vendito non esse lapidicinas:& esse, sed eas non apparere. Ad hūc quoq; modū paria sunt nō esse cōstare,teste Ioan.Neuiz.qsi.xij.n. 5.similiter & paria sunt,Tutorē testamento non esse datum , & datum quidem esse,sed non apparere quis sit: veluti si dicat, Titius tutor esto:& sint duo eiusdem nominis,nec apparet de quo Titio senserit.l. duo sunt Titij.ff.de testament.tutel. Sic etiā paria sunt:Non esse datum,& esse datum,sed de mandato intra tempus legitimum non constare, de quo latè Tiraquellus,de retractu.§.j.gl.x.nu.90.glo.in Clementina causam,de electio.Vide quoque de his infra,non esse & esse,sed nō apparere.

Consuetudo inueterata.

Consuetudo hominum memoriam superans , & Principis priuilegiū,paria sunt. Nam sicuti Principum priuilegia stant pro legibus & moribus,ita quoque consuetudines illę diutissimæ,de quibus nulla extat memoria in contrarium, vim obtinēt cessionis Principū , cōstitutionum , & legum: imò & priuilegiū inducunt, adeo vt iuri quodāmodo derogēt, vt habetur i l.hoc iure vtimur.§.Ductū aquæ.ff.de aqua quoti d.& cesti.c.Super qbusdā.§.Preterea.iuncta gl. in ver. Non extat memoria. extra de verb.signi.ca.Hæc quippe.iij. q.j.vj.Etad hoc semp allegatur text' in l.Viros.C.de diuers.of. apparitoribus iudicum.li.xij.Et Cin.in l.j.C.de emancip.libero.Bart.& Paul.de Cast. in l. Imperium. in fine.ff. de iurisdi. omnium iudic.Hæc etiam confirmat D. Franci.Mingon in commentariis super consuet. ducat. Andegau. titu. *Des seigneurs temporelz, & iustices, & mans d'icelle.* versi.nu.2.

Consuetudo.

Vel sic breuius,Cōsuetudo , & præscriptio tanti temporis cuius initij memoria non extat in contrarium,æquiparātur priuilegio à Principe expresse ex certa sciētia concesso. Ita tenet Iason in l.de quibus.nu.43.ff.de legi. & D. Bald. in c.j.in tit.Quæ sunt rega.Et Io.Mon.in c.ij.de prescr.lib.vj.cū cæteris iuribus in prædicto themate allegatis.

Contractus purus,& conditionalis.

Contractus purus,& contractus cōditionalis postea purificatus,paria sunt.Conditionalis eñ contractus postea purificatus eiusdem censetur esse efficaciæ ac si purè ab initio fuisset celebratus.vt probatur in l.finali.§.Titius.& ibi Ang. & alij notant.ff.de vulg.& pupil.substitu.l.si pupillus,in fine. ff.de cōditionibus institu.l.sed & si de sua.§.fina.ff.de acquir. hæredit.Et Iaſ.in d.§.Titius.nu.3.& in l.Pro hærede.§. Papinianus,nu.34.ff.de acquir.hæred.Ita quoque comprobauit D.Petr.Paul.Paris.consilio xj.numeris 64.65.84.& sequē.in j.parte. quem tempore & loco opportunis, iuris studiosi, & à rebus publicis vacui consulere poterunt. Vide quoque in fra:Esse,& esse debere. Quia euenrus conditionis trahitur retro,& habetur perinde ac si à principio dispositio fuisset pura.Vnde si pēdēte cōditione emptor mortē obiret,qa tū contracta,& constituta est conditio,moriens tamen hæredes suos per eam cōditionē obligatos relinquit,nō secus,q̄ si iam demum ipso viuente contracta obligatio in præteritum fuisset.l.necessario.§.quod si pendēte.ff.de peric. & cōmod.rei vendit.Sic,si aliquis sub certa conditione debitor esset,eaque conditio nondū cōpleta aut expirata esset, sed adhuc penderet,certē quandiu ea conditio pender, & nondum completa est,is debitor nondū censeri debet, sed à cōditionali debitor liber existere videtur.Vel sic,si ei accepto feratur,qui sub conditione debitor erat,existente conditione iam olim liberatus videtur.l.sub conditione.ff.de solu.sic si filius fam.sub conditione stipulatus quid esset,isque ea conditione pendente condemnaretur,& post hanc condemnationem conditio demum compleretur , tunc non filio , sed patri actio acquisita esse videtur,quia in hoc casu spectatur tempus quo contrahitur:& ad hoc idem attribuenda est cōditio.l.si filius familias.ff.de verbo.oblig.

Contractus,& delicta.

Cōtractus & delicta ad inducendam obligationem,sunt

Universidad de Deusto
Biblioteca

paria l.omnem. ff. de iudic.vbi Paulus quoque ait, omnem obligationem pro contractu esse habendam, licet non ex crediti causa sit. Et ideo quemadmodum iudex in decidendo tenetur sequi consuetudinem loci, vbi celebratus est cõtractus.l.si fundus.ff.de euictio.ita etiam debet seruare consuetudinem loci in delictis, scilicet, vt non poenam de iure communi cõstitutam,& tali delicto impositam, sed solummodo vt poenam per cõsuetudinem imponi solitam,sequatur.Et ita tenet Gandin.in tract.maleficiorum,titu.de pœnis reorum. & Iatius Cin. & Salic.ad l. cunctos populos. C. de summa Trini.& fid.Cathol.Et sicut in contractibus inspicitur initium temporis. l. Pomponius.secunda. ff. de negotiis gestis,& l.j.ff.de origine iuris,ita quoque in delictis inspicitur tempus admissi delicti,adeo vt si tempore delicti cõmissi alia pœna sit imposita per statutum pro delicto,quàm erat tempore inquisitionis, vel sententiæ prolatę, imponenda prorsus esset illa pœna, quę pro tempore commissi delicti constituta fuerat,quod pluribus exemplis explicat. Et hanc similitudinem explicat Nicolaus Euerard. in loco, à contractibus ad delicta,quem ibidem cõsule. Et(vt inquit Paulus) omnem obligationem pro contractu habendam esse,existimandum est. Atque hinc etiam sequitur, quod sicut iudex in decisoriis tenetur seruare consuetudinem loci, in quo celebratus est contractus.l.si fundus.ff.de euict. Ita etiam in delictis attendenda est pœna consuetudinaria loci: etiã si de iure communi constituta esset alia pœna diuersa:& ecõtrario, ciuitas interdum vt ex delicto obligatur,ita & ex contractu. l.metum autem præsentem.§.animaduertẽdũ.ff.de eo quod met. causs. Item sicut contrahendo fortitur quis certum forum,ita & delinquendo certo foro subijcitur. vt in l. Hæres absens.§.si quis tutelam.ff.de iudic.

Crimen scire,& non obsistere.

Crimen postea cognitum non prohibere,nec prodere,& idem crimen ab initio scisse,paria sunt.teste Bald.in l.cum ancillis.num. 1.& 2. C. de incest.nupt.vnde dicit ibi glossa in verb. Cognitum celauit. quod paria sunt siue quid sciam ab initio,siue id postea sciam,& tamen id cognitum patiar. Eui dens enim indicium est, quod Prætor, aut priuatus quispiã criminis patrati ab initio conscius fuerit, si postea idipsum euidenter cognoscere perhibetur,& tamen nec prodat, nec prohibeat,vnde etiam dicit Bald. per d.l. cum ancillis. quod paria sunt, Syndicus hoc maleficiũ a principio sciuit,& idipsum postea peruenit,sed tũc cognitum nõ prohibuit, nec reuelauit,vt patet ex verbo, vel compertum facinus prodere noluit.Nam non denuncians quod debet denunciare,celare videtur quod prius cognouerat,vt d.l.cum ancillis.in d. verb.cognitum celauit.

Crimen militare.

Crimen militare quod sit, Vide infra, Delictum militare.

Crimen non prohibere.

Crimen non prohibere,aut non reuelare.Vide supra Crimen scire,& non obsistere.

Culpa lata.

Culpa lata par est cum versutia,& equiparatur dolo ita vt à dolo nunquam seperatur.l.j.§.j.ff.si mensor falsmod.dixe. Vlpian.sed & si negligenter æquè mensor securus erit, lata culpa plane dolo cõparabitur. l. quod Nerua.ff.depositi.Celsus.Quod Nertua diceret latiorem culpam dolum esse, Proculo displicebat,mihi quoque verissimum videtur. Nam & si quis ad eum modum quem hominũ natura desiderat non tam diligens esset,hoc est,nisi ad suum modum omnem curam debitam in deposito prestaret, minorémque curam alienis rebus,quam suis propriis impenderet,is certè fraudis suspitione nõ careret. refert Philippus Dec. in regula iuris, in initio.Et idem notatur per gl.& Bart.in l.quod te.in verb. Venio ad vlt.ff.si cert.pet.aliqui porrò existimant latam culpam propriè non esse dolũ, nisi suspectum:quod dolus sit ex proposito, culpa non item. Attamen in hoc æquiparantur & cõuenire dicuntur,quod quicquid in ꝓposito potest esse lata culpa, id etiam sine dolo esse non potest.Nã nemo ex proposito aliquid faciet mali sine culpa,quantũ ad istud negociũ pertinet. Quocirca vt superiora melius intelligãtur, operę preciũ est scire quid sit lata culpa.est itaque lata culpa cũ aliquis aut verbis,aut officij ratione bonã alicui fidem ac diligentiã pollicetur,in rebus prestandis,aut seruandis quę fidei integritatẽ,ac summã diligentiã promissam,aut officio adiuncta non præstat,sed meritissimè negligit, ob quã negligentiã, alius plerunque in maximum dãnum incidit. Hęc inquã ignauissima,imo indebita negligentia,lata culpa versutię dicit.Hãc aũt plerique quadrifariã excusare nituntur, aut per nõ consuetudinem,aut per ignorantiã, aut per non certam intelligentiã,aut per non premeditationem.Que tñ adeo nõ excusant,vt quispiã huiusmodi dãnum per negligentem causam ꝑbuisset,is eiusdem damni,aut dati,aut non inhibiti ex lata culpa reus censendus esset:non secus:q̃ si dolo malo idem damnum simulanter perfecisset, aut cõiuẽter euenire curasset.l.latæ culpę.ff.de verb.signifi.l.regu.§.si filius.ff.de iur.& fact.igno.Idẽ probat gl.in l. quod Nerua.ff. depos. Ideòque Principes duces suos,ac Ciuitatum,Castrorumque capitaneos,qui negligenter, parumque fideliter commissa loca tutantur,non rarò sic de lata culpa puniunt, ac si eadem loca dolosè hostibus prodissent.Videte Vdalric. Zasi.in l.in illa stip.per te.nu. 12. ff.de verb. oblig. & idem in l.ex depositi.nu. 5.ff.de act.& oblig.

Curator.

Curatoris auctoritas nõ interceßit in actu minoris,& Curatoris auctoritas interceßit in actu minoris, sed minus legitimè,paria sunt.§.tutor autem. institut. de auctori. tutor. & in l.si quis mihi bona.§.iussum.ff. de acquir. hæred. Nã sicut nulla auctoritas excusat nisi iuris forma interueniat, Abb.ad c.Consulationib.de iure patron.at.sic nihil quoque eadem operatur,cum iure auctoritas, vbi expressa eiusdem iuris abutendi interuenit temeritas.l.qui testamẽto.ff.de excusa.tuto.Bal.in l.falsus.C.de furt.Sic quoque paria sũt,Auctoritatem Prelati,vel Episcopi non interuenire:& eandem interuenire,sed minus legitimè. Bal. in l.fin.§.necessitatem. C. de bo. quæ liber. Imò etiam talis auctoritas per curatorẽ minus legitimè præstita, non impedit quo minus ipse qui auctoritatẽ dedit,teneatur ad id quod interest,l.i.& ibi Bart. ff.de tutel,& ratio.distrahen.& l.scire oportet.§.sufficit.ff. de excusat.tuto.l.non putauit.in §.non quæuis. ff. de bon. poss. contra tabu.& l.quarta.§.condẽnatũ.ff.de re iud.cum similibus iuribus infinitis.Huic quoque sententiæ adstipulatur D. Hippo.de marr.consili. xlix.nu.47.in j.vol.His itẽ superioribus auctoritatibus iuridicis etiam istud Pauli consentit.ij.ad Timot.ij.non coronabitur,inquit,nisi qui legitimè certauerit.Quisquis enim rem aliquam facit:eamque nõ legitimè, id perinde est,ac si eam rem omnino non faceret.

Damno alterius locupletari.

Cum damno alterius locupletari, est expressum dolum cõmittere.vide infra,dolus expressus.

Dare,soluere legata.

Dare vel soluere legata,& promittere legata soluere,Hęredem pariter ligant. Hæres enim si quispiam constituatur, qui testatori legata insolidum soluere promisit, is certè ex promisso soluere tenetur in solidum, & de soluẽdo cautionem prestare debet.Porro si is hæres soluisset in solidum, is postea per legẽ falcidiã non poterit quartam reposcere partẽ,ob id q̃ in promissione solutionis legatorum cũ cautiõe eiusdem solutionis faciendę,& in solutione ipsa, eadẽ omnino sit ratio & vbi ratio est eadem ibi quoque & ius constituendũ est idem,vt loquitur tex.in l.fina.C.ad leg. Falci. Et Philip.Decius cons. 280.nu. 5. eadem quoque infra videre licebit in capite,Soluere.atque hęc etiam in foro conscientiæ non minus, quàm in foro fori vera esse comperiuntur. Nemo enim quicquam(iure actiuo)promittit, qui idipsum dare ac soluere debeat,tam Deo,quam hominibus. Vnde & spiritus Dei,per Paul.i.Timot. v. damnat viduas, quæ Deo castitatem vouerunt & nihilominus interim fornicantur,& lasciuiunt,& postquam fornicatæ satis fuerint, ad onus Ecclesiæ nupturæ veniunt.Has inquam viduas post votum fornicatrices Paulus vitandas suadet,eo quòd factam Deo pollicitationem fecissent irritam, & vidualem castitatem nõ fideliter seruassent,quam Deo ex voto debuerant.

Dare,& Acceptum ferre.

Dare vel soluere,& acceptũ ferre,vel fateri accepisse,paria sunt.l.si fundũ.§.titio.iuncta glos.in verbo Potest.ff.de leg.i.

Vb

Vbi ait Iul. Titio fundum do & lego sub hæc conditione,si hæredi meo decem dederit.Iam si contingeret quod hæres Titio decem debuisset,& hæc decem Titius ab hærede accepta feciſſet, fundum eum tunc Titius sibi optimo iure liberum vẽdicare posset:quia tunc Titius per eam cõfessionem hæredis libera cõ ditione testamẽti existit.Cõfessio enim acceptationis à solutione facienda liberat & quò ad cõditionẽ implendã pro solutione habetur,teste Bart.ibi Et Iabole.in l.si mulier.ff.de cõdi.ob causam. dicit, q̃ nihil ad solutionẽ referat,siue ea presenti,ac numerata pecu. fiat, siue ad eam acceptilatio pecuniæ interueniat.Vnde & Paulus perinde esse ait,siue qs alicui ob calumnia faciendam pecuniam dederit,siue illi promissam pecuniam acceptã tulerit. l.ij.ff.de calumniato.Et ideo generaliter in l.si quis obligatione.ff.de reg. iur.dicitur, Quod si quis ab obligatione alicuius summæ numerãdæ liberatur,is quodammodo eam summam accepisse.sibique numerată esse censebitur. Nam secundum hanc considerationem sibi retinere, & alteri dare, vel persoluere promissum inter se conueniunt. vide ibi Doctor.& Feli in c.veniens,de testib.l.Iulianus ait.ff.de cõd. & demõstrat.l.si mulier.ff.de cõd.ob causam.l.ij.ff. de calũni.Et Albericus de Rosate in d.l.si fundũ.§. Titio. Quid autem propriè sit dare,& quomodo in cõtractib⁹ & quomodo in liberis ponatur,vide plenius per Barto.& alios in l.vbi autem non apparet.§.fina.ff.de verbo.obliga.& Alexã.in l.si quis nec causam.ff.si cert.petat.

Dare inuitè.

Non dare,& inuitè seu coactè dare,quoad vitiũ,seu peccatũ vsurarum.paria sunt.vt not.Laurentius de Rodulphis in tract.suo de vsuris.nu. 37.Paria quoque hæc sunt quo ad ciuitatem humanam:sicuti probat hoc cõmune prouerbiũ cõtrarium scilicèt,Bis dat,qui cirò dat:hoc est,qui libenter & ex liberali animo dat,bis dedisse censetur.Igitur à contrario qui illiberaliter,& inuitè dat,is omnino nõ dare dicitur. Quocirca & in sacris huic conforme dicitur.Hilarem datorem diligit Deus.Vnde & Christ⁹ mulierculæ pauperis duo minuta prætulit magnificis diuitum donariis in gazophilacium missis,Matt. xij.nempe quòd ea hilariter,& non tristi animo contulerat.

Datum in Instrumento.

De datis instrumentorũ,vide infra sub tit.Instrumentũ.

Debitor impeditus.

Debitor qui impeditur soluere.vide inferius titulum,Impeditur.

Decedere.

Decessit sine liberis,aliquãdo par est cũ eo, Decessit sine hærede.l.ex facto.§.fi.ff.ad Senat. Con. Trebel. vbi dicit Vlpianus.Si quis ita fideicõmissum reliquerit,fidei tuæ fili cõmitto,vt si sine hærede decesserit,restituas Scio hęreditatẽ. In eo enim casu D.Pius rescripsit hoc fideicõmissum sentiẽdum esse de liberis,& non de aliis hæredibus.Cuius sententiam imitatus est Bertrandus consilio clxxvj.nume.9.lij. Et post hũc Castrẽ.qui dicit,Si illud fidei.intelligendũ esset de quibusuis hæredib⁹,id nunquã ad Seiũ peruenire,imò nũquã suum sortiret effectũ quia is filius aut nunquã aut certe vix sine vlla hæreditate mori potuisset,sed de his omnib⁹ hæredibus,& quibuscuq; hæredibus nõ videtur fuisse mẽtem patris eam fidem cõmittẽtis:sed tantũ de suis filiis futuris liberis,& nõ de aliis,ea namque liberorũ appellatio aliquando tam latè extenditur,vt etiam extraneos quosque hæredes in se cõprehendat.teste l.libertum.§.j.ff.de rit.nupt. Teste quoque S.C.quod prohibet ne tutores, aut turorum liberi in vxorẽ ducãt suas pupillas:certè nõ ob aliã causam quã quod hi tutores, aut tutorum liberi,sub titulo hæredũ plerunque censẽatur.Sed quo pacto accipienda &'intelligẽda sit ista hæc hæreditas,latè notat.Ioan.de Imola ad l.quod dicitur.ff.de verbo.obli.Castren.& Rom.ad d.l.ex facto.§. fi.

Decretum Judicis.

Decretũ iudicis æquiparat sententiæ iudicis.teste Bal.ĩ l. j.C.de contrahend. empt. cuius mentionem copiosius feci in mea Subhastationum compendiosa exegesi. c. j. numero 23.& 32.in postrema editione:quò lectorẽ prolixitatis euitandæ causa remitto,De iudicis autẽ decreto hoc obseruandũ est.Si Paduanus quispiã vẽditorẽ suũ existẽtẽ ĩ territorio Parmẽsi citasset ad suũ iudicẽ Paduanũ,& venditor cõparere nollet,nisi coram suo iudice Parmẽsi, hic oritur quæstio vter iudicum suum decretum interponere debeat,an Paduanus an Parmensis?Certè(inquiũt) vter libet iudicum per se poterit interponere suum decretum,tam iudex loci vbi cõtrahitur,quàm iudex loci vbi res sita est:quia coram vtrolibet emptor conueniri potest.Nam habet vterque iudex iurisdictionem in ipsum citatum emptorem, vnde & decretũ alterutrius iudicis interpositum pro ipsa sententia, siue pro iudicato æquiparanda erit.Atque hinc etiam fit, quod decretum in praxi vocetur senten tia interlocutoria. De quo latè Fel.in c.Consultationem. De offic.dele.& Adiudicatio. Doct.in l.fin.§.si plures.ff.de damno infe.Sed hac de re quo modo scilicet decretum,& sententia inter se conueniant,& quomodo inter se discrepent,latius videbis apud Baldum, Mantua.& alios.Item apud Iaso. ad l. Nec quicquam. §. vbi decretum.ff. de offi. procõsul.Et apud Speculatorẽ,de resti. in integ.§.ij.in fine.

Defectus euenientes.

Defectus ab initio,& defectus qui postea superuenit, parificantur.Sed in stipulationibus conditionalibus quia vtro bique ad tempus euentus cõditionis inspicitur, sicuti tenet Vdalricus Zasi.in l.Existimo,nu. 17.ff.de verb. obli.Ad hunc quoque modum videmus, quod superueniens defectus in titulo,sæpissimè interrumpit vsucapionem,vt in l. quæsitũ. ff.de acquir.re.domi.Vbi hæres non potest præscribere rem legatam,quia in re titulus pro hærede extinguitur cum dominium ipso iure transeat in legatarium.De qua re latius vide apud Bar.ad l.naturaliter.nu.6.ff.de vsucap.& facit l.ea,q̃. §.fin.C.de temporib.in in integr.restitu.Et certè casus superueniens si esset talis,qui ab initio impediuisset actum,is quoque & nunc actum impedire debet,nisi potior ratio obsteT. De quo multa eleganter Tiraquellus,in lib. Cessante causa, in xiij.limitatione.Sic & contra.Si vxor videns mariti prodigalitatem, aut infortunium,dotem petat suam, aut exigat à suo marito vnde viuat,propter ipsius mariti quam videt futuram,aut præsentem inopiam,isque maritus à paupertate postea emergat,& diues fiat, totam dotem cum.retrodebitis resoluat oportet,teste Pet.Ferra.ĩ forma libelli.quo vxor agit ad dotem,in verbo Vxor quædam.licet alij contra sentiant,sicuti Tiraquellus prędicto loco,commonstrat.

Defensus illegitimè.

Nullo modo esse defensum,& nõ legitimè esse defensum, sunt paria l.quia absente. C. de procura. vnde & vxor, quæ absentẽ maritum defendit,tanquam non defendens habebitur,ita tenet Bald.& Iaſ.in prædicta.l.quia absente.vbi dicũt:Ab vxore esse defensum,sed nõ legitimè defensum.Vbi tamen notandum est,Quod sicut vxor in rem suam procuratrix esse potest,sic etiam mariti legitimè absentis causam defendere potest:imò etiam ipsius mariti cessionẽ.Baldo & Iaſ.in præallegato loco testibus.Dico legitimè absentis, qa si maritus ex iusta causa abfuisset(licet ab vxore non fat legitimè in quibusdã causis defendi deberet)& ab vxore in causa cessionis desertus fuisset,restituitur tamẽ,& nõ dicitur legitimè defensus,etiam si vxor pro eo defendendo comparuisset.exores etiam à viris defendi debent,nõ contra.§.patitur.Institu.de iniuriis.vbi dicit,Defendi enim vxores à viris, non viros ab vxoribus,æquum est.& l.ij.ff.eo.titu.

Delictum militare.

Quos suos,puluerẽ,globos,aliáque militaria arma diuẽ dere,par est cum delictis militaribus. vide Baldum, in l.in testamento ij.C.de testam milit.ac hunc modum libros suos, idque genus reliqua Ecclesiæ ornamẽta diuendere, delictũ est clericale. Et multa huc adduci possent ex Nicol.Euerard. in loco à milite armatæ militiæ ad militem cælestis militiæ. & ex Rebuf.in tractatu De priuile.scholarium.

Delictum & Contractus.

De delicti,& ꝯctus æquiualentia.Vide supra, Contractus.

Deportatus.

Deportati mortuorum loco habendi sunt. Vlpianus in l.j.§.qui habebat filium , ibi deportatos enim mortuorum loco habendos. ff. de bono. possessio.contra tabu.& ibi Bartolus l.actione.§.publicatione.ibi,Nam cum in eius locũ aliꝰ succedit, ꝑ mortuo habetur. ff. pro socio. & l.

Universidad de Deusto
Biblioteca

si necẽ domini.§. si deportatus. ibi, qui mortui loco habetur.ff.de bonis libertõ.Filius non capax,instar habendus est mortui. Hæc autem deportati & mortui æquiparantia intel ligenda est sanè,scilicet,quantum ad multa,non autem quo ad omnia,iuxta allegata per glossam in verbo,Pro mortuo habetur.ff.eodem titu.Pro socio,& §. publicatione, Institu. de societ. & notatur in l.j.C.de hæred.instituen. & ibi Bart.l. Gallus.§.& quid si tantùm.ff.de libe.& posthu.& D. Bald. de vbaldis in suo tractatu,super pace Cõstantiæ, in princip.nu. 3,vide J. verb. Mors, & suprà, Carcer. Reliqua vide suprà Bannitus.

Depositum.

Spontè alicuius depositum in domũ recipere, & simulanter permittere,vt aliquis rem suam in domũ ipsius deponat, paria sunt.de quo tex.est in l.j.§.fina.ff.de iure dot. in ver.qd enim interest,an res inferantur cũ alicuius permittente voluntate in domũ suam,an eidẽ ipsi seruandæ tradantur.Pro quo facit l.pecuniam.ff.de solut. Sed hic casus nõ est vniuersaliter verus:sed tantum in casibus ibidem expressis, & similibus,scilicet, in quibus oritur quæstio, An is qui videt aliquem rem suam in domum suam reponere, & simulanter id permittendo videatur tali repositioni consentire, & per consequens tali repositioni furtiuæ esse obnoxius. Ad quã quæstionem quidam affirmatiuè respondent,quòd sic, per dictas leges. Sed alij tenent cõtrarium,& hoc non esse vniuersale,nec locum habere in natura,cauponæ, & stabulario, in quorum ædes,aut nauim vr quiuis posse importare ad eu stodia q̃ volũt quæque ipsi nautæ, stabularij, aut cauponæ, importare permittunt,absque eo quod per hoc in damno venire debeant.Nam hi citra vllam personarum considerationem omnibus citra delectum ad custodiendas res ipsorũ seruiunt,omniumque rebus seruandis & custodiendis sese ex officio impendunt,eaque saluas fore promittunt.l.j.§.recepit.ff. nau. caupo, stabula.in aliis verò ciuium domibus est commune ius in contrarium,vt dicit Ludo. Roma. ad l. quæ dotis.in fine.ff.solu.matri.Et Cyn.& alij ad l.inuitus.C. de procurato.Et hoc quoque tenet Spec.per illum textum, in titu.de Furtis.§.j.ver. quid si res. Et Alber. de Rosate in ij. par.statutorũ,q.clxxiiij.incip.Talis q̃stio,&c.circa medium. versi.vltimo.Huic item subscribit D.Hippol. de Marsiliis 2. silio xxiij.num.4.j.volumine.

Depositarius.

Depositarius,& cõmodatarius in iure parificantur, quoad nõ possessionem.§.possidere autẽ. Instit. de interdic. possidere autẽ aliquid,inquit Institianus, quisque videtur,nõ solum si per se suosque iure possideat sed etiam si alicuius alterius nomine eam possessionem habeat,quocunque id titulo fiat,& quamuis is eius iuri subiectus non sit, qualis est colonus & inquilinus.Sic illi quoque apud quos aliquis quam de posuit,aut quibus aliquid commodauit, idipsum depositum, aut cõmodatũ suo nomine possidere videntur.

Dicere obscurè.

Aliquid nõ dicere,& dicere,sed id obscurè,paria sunt. Vt testatur Frãciscus Arer.in l.q ex plurib⁹.ff. de veb.obligat. l. de ætate.§.nihil interest.ff.de interroga.act. Vbi textus dicit, quòd nihil interest, an interrogatus,obscurum vel dubium respondeat,ad hoc scilicet vt incertũ & dubium relinquat interrogatorem. Ar ideo quidam putant non esse admittendam illius responsionem, qui se dicit de inter rogato dubitare,de quo per glossam ibi. Et ita etiam dicit Ioannes de Neuizanis,consilio viij.nu.6.Imo contra tales præsumitur, quòd per ignorantiam nõ audeant dicere veritatem certã, teste Anch.q.cccxc.incip.Charissime Et latè Bar.in disputatione suæ xiij Versi Secundum hoc.Vnde etiam obscura stipulatio habetur pro non facta,respectu articu.obscuri.l. veteribus.ff.de pact.Sic quoque paria cẽsenda sunt,Citationẽ non esse factam,teste Baldo in l.hac consultissima.C.qui testament. facere poss. Obscurum autem dicitur quod ex se non bene potest intelligi hoc est quod per apertam naturã verborum, vel per vsitatam loquendi consuetudinem non satis intelligitur,vt ibi secundum eundem.

Difficile.

Difficile,& Impossibile:& sic difficultas & impossibilitas equiparantur.l.nepos Proculo.ff.de verbo.signific.cap.Breui.de iureiur.& Feli.in c.Ecclesia sanctæ Maritæ.ver. fm notabile, de consti.Impossibilia enim vel nimis difficilia, sunt extra naturã humanã,vt inquit Baldus in c. cũ accessissent, de constitut.Hæc etiam comprobauit Ioan.Neuizan.in sylua nuptiali. & l.si familiæ erciscũdæ.ff.famil.erciscund. Vbi VIpianus,inquit, Si familię erciscundæ,vel communi dividundo iudicium agatur,& diuisio tã difficilis sit,vt penè impossibilis esse videatur.Huius mentionem facit Ioan. Oldẽdorp.de copia verborum & rerum,sub verbo, Impossibile. Et infra Impossibile.verb.

Difficulter.

Rem cum difficultate prosequi,& rem perdidisse, vel nõ habere,paria sunt.Vide infrà,habere.

Diligi vt frater.

Diligi vel haberi vt frater, vel nominari frater & fratrem esse,in iure quantum ad hæredis institutionẽ, sunt paria. vt notatur in l.nemo versic.qui frater non est.ff. de hære. instituen.vbi dicit q̃ paria sint,Si quis frater nõ est, sed tñ frater vulgò vocetur,& fraterna simul charitate diligatur, is rectè cum suo nomine,sub appellatione fratris hæres instituitur, iuncta glossa ibidem in ver.Instituitur.Et gl.in l. ij. C. in qb. cau.coloni.lib.xj.versꝰ.quin & istud de singulari amico quo que intelligẽdũ est.Singularis enim & familiaris amicus appellatione suorum,in hæreditatem hoc nomine venire potest,vt tenent Cy.& Salyc.in l.maritus.C.de procur. Et Barthol.à Cassanæo in suis Cõmẽtariis ad cõsue.Burgũ.qui ibi dẽ eiusdẽ est sententiæ, in tit. *Des droicz & appartenances a gens mariez.*§.v.nu.25. ipse quoque idem re., & exemplo in celebertima ciuitate Brugensi comperi,vbi quidam Petrus Hansmanus consecutus est hereditatem cuiusdam Georgij myo Heere,solum ex eo q̃ is Petrus,& Georgius,iocõne,an sẽtiò nescio,sese mutuo cognaros compellare consuerant. Atque his conforme est,quod ĩ sacris Dauid Ionathan,quẽ intimè dilexerat,fratrem vocat,secundi Regum primo. dicens:Doleo super te,frater mi Ionatha,sicut mater vnicũ amat filium suum,ita ego te diligebam.Vide de his infra,face re difficulter.

Diploma.

De bullis,ac Põtificum Diplomatibus,Vide infra, Gratiæ Papales.

Disponere.

Disponere limitatè:& disponere perfectè.in eodem contextu verborũ limitato:paria sunt.vel breuiꝰ sic, paria sunt, limitatè disponere,& pfectè disponere.l,Lucius.§.q̃ habeat. ff.ad S.C.Treb.&l.si certarũ.ff.de testa.tutel.Et Paul. de Cast. consilio cccxiij.incip.Postremo res ista satis clara videtur. n.1.vbi paria sunt,Si vxor disponat distinctè,& sic de bonis suis ad vtilitatem vel mariti,vel filij,vel nepotis disponat limitatè,hoc est si vno eodẽque testamento,& pro cuiusque qualitate, & secundum præcedentia & sequentia limitatè disponat.Verbi gratia.Si vxor sub hoc contextu verborum locuta sit,Peto vt quicquid ex hereditate mea ad maritum peruenerit,id restituat Gaio filio nostro,ita tñ vt decem vncias Gaius habeat,duas autem vncias Seius nepos habeat. Hæc vxoris verba perinde habenda sunt ac si limitatè & distinctè dixisset,Volo decem vncias filio meo & duas nepoti restitui. vbi etiam notat Bart. quod paria sunt ab initio per partes relinquere,& relictũ simpliciter p partes modificãdo tribuere.Quod per hoc exemplum manifestius fiet:Si quispiam pro diuersis delictis per vnam sentẽtiam cõdemnatur in summã centũ & quinquaginta aureorũ, isque id cõdemnatus pro vno maleficio soluat nonaginta, pro alio verò sexaginta,&c.Id perinde esset, & æque sententiæ satisfaceret,si sic particulatim & limitatè singulis quasi delictis persolueret,ac si generali sententiæ simul satisfaceret,aut si sententia particulatim singulis delictis sua limitata pœna persententiam imposita fuisset.

Diuinum, Publicum.

Diuinum & publicum æquiparantur. Vide infra, in verbo,Publicum.

Dispositio.

Dispositio { Legis / Statuti / & / Testatoris } paribus passibus ambulant:

Vt dicit Francisc.Curtius, consil.xliiij. qui allegat Bal.d.in l.pen.C.de verbo.signif.Bart.in l.si quando.§.j.ff.de leg.a.j.& Vdaln.Zas consi.xviij.nu.30.cum similibus.

Diuortium.

Diuortium, & separatio thori æquiparantur, vt testatur Jas.in l.j.versꝰ.iiij.fallit, & versꝰ.seq.C.vnde vir & vxor.Hoc ẽt confirmat D.Io.de Neuiza.in sua sylua nuptiali.Et ideo quãuis hodie secundum ius canonicum non permittatur diuortium, quia tamen separatio thori succedit in locum diuortij,iudicant Ecclesiastici quod sicut vxor amittit priuilegiũ in bonis succedendi marito diuiti,quando inter ipsos nullitatis diuortium ante mortem mariti interuenit,ita etiam ea vxor successionis priuilegium amittit,quando ex mala gratia interuenit solà thori separatio,iuxta textum in l.j.ff.vnde vir & vxor,qui text.apert.requirit,Quòd sicut matrimoniũ per separationem thori non tollitur,ita nec successio bonorum extinguitur,sed ea vxori vsque ad mortem mariti manet integra,ità vt quãuis à mariti thoro separata fuerit,post mortem tamen mariti in domum hereditariam atque adeo in bonis mariti succedit, non secus quàm eidem suo mariti in thoro maritali perpetuò coniuncta fuisset, vti testatur gl.in cap.licitè.xxxij.quæst.vij.& Doct.in capi.fraternitatis. de frigid.& maleficｩ. Et ideo secundum Romanum in d.l.j. num.6.quamuis statutum esset,quod mater teneretur relinquere dotem suam æqualiter filiis tam primi, quàm secundi matrimonij,id statutum deberet intelligi, si ea vxor tempore mortis suæ adhuc cum marito suo in matrimonio iuncta fuisset,& ab ipso nec per diuortium, nec per thorum separata fuisset.

Diuisio.

Diuisio iudicis comparanda est diuisioni patris fam.testatoris.l.solent.ff.de alimen.& cibaria.legat.vbi VIpianus.Solent iudices ex causa alimẽtorum libertos diuidere,quoties plures sunt hæredes,ne à singulis hæredibus minutatim alimẽta petentes distinguantur, quam diuisionem perinde habere oportet arq; si paterfamilias ipse ipsos libertos diuisisset, & in l.seruus hac lege.ff.de manumiss.equiparantur.Paria enim sunt administrationem tutelæ esse diuisam à testatore, & esse diuisam à iudice.l.iij.ff.de administra.tutor.Ex quo recte argumentari licet à iudiciis ad vltimas voluntates: sicut contrà ab vltima voluntate ad iudicia. Vnde sicut seruus à domino suo prohibitus manumitti per testamentum eiusdem domini sui ad libertatem perduci non potest,ita quoq; nec seruus à præside,vel præfecto ob aliquod crimen manumitti prohibitus,in libertatem restitui potest.

Doctrina.

Doctrina siue Scientia comparanda est cum nobilitate: imo quanis nobilitate est potior.Vide infra,nobilitas.

Dolus expressus.

Dolum expressum committere, & cum aliena iactura locupletari,paria sunt.Ita Laur.Calcea.consi.lxxiij.& post eum D.Vdal.Zas.consi.v.nu.22.lib.j.& ideo sicut quisque dolo in futurum committendo, & actioni ipsius doli constituendi renunciare non potest.l.iurisgentium.§.si cum nulla.& §.adeo.ff.de pactis, ita quoque renunciare quisque potest iuæ actioni quæ instituit & qua cum iniuria alterius locupleta ri studuit,vbi nemo se purgare potest contra regulam, quæ habet, quod nemo cum alterius iactura locupletari potest, quod ad futurum tempus attinet, vti cõprobat Petr.Lotius ad l.si me & Titium, nu.5.ff.si cert.petat.& ideo sicut iudex subuenire non debet illi, quem cognoscit agere cũ expresso dolo: sic insistuire non debet illi, qui cum alterius iactura locupletari cupit, aut cum aliena iactura iam locupletatus factus cognoscitur,vt dicit Laur.Calcea.d.consil.lxxiij. num.44.per textum in l.j.§.an in pupillum.ff.depositi.vbi dicit,& confirmat text.q̃ sicut contra doli capacem intentari potest actio,si quis apud ipsum aliquid deposuerit, ita quoque intentari potest actio contra eum qui cum iactura alterius locupletior factus esset, non secus quàm si apertus dolus interc essisset.Reliqua de dolo,vide supra,culpa lata.

Dolus ex proposito.

Dolus ex proposito cõceptus, præmeditatus, tentatus,& dolus facto cõmissus, vel dolus reipsa æquiparantur,vr habetur in l.si quis cũ aliter.ff.de verbo.obligat.& in l.ij.ff.de doli mali excepti.Pet.de Ancha.consi.lxxxij. incip.visis diligenter,cum concord.& consi.ccxxx.incip.visis facta narratione.& in repeti.cap.Canonum statuta.in xj.quæst. principali.& Boer.consi.xxxiiij.nu.4.Et quemadmodum dolus ex proposito nõ obligat iurantem,vt in c.quamuis.de pact.lib. vj.& in authen.Sacramenta puberum. C.si aduersꝰ.vendi.Ita nec dolus,qui re ipsa propter enormissimam læsionem collectus interuenit,iurantem obligat:sed in hoc omnimode æquiparatur dolo ex proposito,sicuti tenet Petr.Paul. Paris. consi.xij.nu.28.in prima parte.& in cõsi.lxxv.numeris 19.& 20.in iij.parte.Hæc vt certius intelligantur,scire prius oportet quid sit dolus ex proposito,& quid dolus ex re ipsa.Est itaque dolus ex proposito,cum aliquis præmeditatè & studio proponit quibuscunque technis velle alterũ decipere. Dolus autẽ re ipsa est,qñ aliquis in facto suo quod intendit, fraudẽ nullã præmeditatur, sed ipsius tamen factũ interim tale est,vt propter enormem læsionem,dolũ in se contineat & dolo commisso accusari meritò debeat.veluti quãdo aliquis in contractu emptionis & vẽditionis,aut in simili vltra dimidiũ valorem exoluere promittit.In hoc inquã contractu,& venditor iustè vendere videtur,& emptor iustè emere vulgò dicitur & vtrinque omnia sincerè acta putantur, quia decipiendi propositũ neutrobique apparet, nihilominus quia enormis lesio,scilicet vltra dimidium iusti pretij ibidem cõtingit,certus dolus interuenisse præsumitur.Atque ideo secundũ Zasiũ ibidem nu.3.sicut tam cõtra stipulationem in qua fuit ex proposito dolus exhibitus, datur exceptio doli,ita etiam datur exceptio cõtra stipulationem in qua res ipsa per se dolum habet.Qui quidem dolus in facto vel tunc apparere incipit,qñ altera pars ex illo cõtractu promissum petere & exigere pergit.tunc demũ enim dolus cõmissus,& natus apparet,& pro dolo reipsa cognoscitur. idẽ etiam confirmatur per exemplũ in l.Lucius.in fi.ff.ad Treb. Exemplum sic habet.Hæres quidã grauatus fuit Titio restituere hæreditatem,hic credebat eam hæreditatẽ fuisse exiguã & Titius hoc idem credebat(quia nõ semper patẽt vires hæreditariæ)& hi duo ita simul inter se sub hac cõditione cõuenerunt,quod Titius reciperet centũ florenos pro suo iure.Hic cõtractus vtrique gratus,& ab vtroque receptus videtur debere esse ratus,quia nullus prima fronte apparuit dolus,nec dolus ab alterutro etiã præmeditatus fuit, re ipsa tamẽ cõtingeret,quod Titius per aliquam occasionem perſentiſceret se enormissimè fuisse in eo ꝺcto læsum, imò fere ad quadruplũ deceptum,poterit profectò de ea deceptione postea cõqueri & dolum ex re ipsa prætendere potest.Et ob hunc prætensum, probatum dolum cõtractus rescinditur,& Titius in integrum restituetur, sicut hæres nisi supplere cogatur,ne nimis enormẽ læsionem contra æquitatis rationem sustineat,iuxta l.ij.C.de rescind.vend.

Dominus inhabilis.

Dominus inhabilis,& nõ Dominus,in iure æquiparandi sunt.Sic vt quod à domino inhabili fiat,à nõ domino fieri cẽseatur,nihilominus si is dominus inhabilis postea efficiatur dominꝰ habilis,depositio semper æquè bene suum sortitur effectum,ac si prius à domino habili facta fuisset.l.rem alienam.ff.de pigno.actio. vbi Paulus sic inquit,Si rem alienam pignori dedisses,ac postea eiusdem rei dominus esse cœperis, valida permanet oppignoratio alienæ rei prius facta, & creditori,cui res oppignorata fuit relinquit actio pignoratitia.vti probatur per textum in l.cum res.C.si aliena res pigno.da.est. Hic enim sic ait.Si res quæ necdũ in bonis debitoris esset,pignori data esset ab aliquo,eaque postea in bonis eius esse incipiret,ordinaria quidem tunc actio super eo pignore ipsi non competeret,sed tamen æquitas hoc requiret, vt tunc actio vere oppignorationis contra ipsum cõcedatur,tum quia rem alienam,vt suam oppignorauit,tũ quia debitor bona fide eadem rem vt verè ipsius pignori accepit. postremò, quia is debitor sub titulo bonæ fidei contra eundem oppignoratorem contraque ipsius pignus fidem & p-

Universidad de Deusto
Biblioteca

missum ipsius diligẽter procedit, vti notatur in l. qui balneũ. C. Titia ff. qui potior. in pignor. habeant. & l. si quis alienam. ff. de act. empt. & l. j. in principio, & l. ij. ff. de except. rei iudica. & l. si à Titio. ff. de rei vend. & l. apud Celsum §. si à Titio. ff. de doli mali except. & l. filiam fratribus. ff. ad S. C. Trebell. & l. quod in rerum. §. j. ff. de legat. j. Præterea huic seruit, quod vulgò apud iurisperitos dici consueuit, Cùm aliquid venit ad eum casum, à quo incipere potuit, illud in se reconualescit, hoc est, eandem virtutem induit, ac si eodem tempore eandem rem confecisset. l. si rem. ff. de verbo. oblig. & l. minorem. ff. de ritu nupt. & l. interuenit. ff. de legat. præstan. & l. cognatis. ff. de reb. dub. & l. j. §. j. & §. si quis. ff. de lega. iij. Idem quoque tenuit D. Andreas Tiraq. in legi. connubialib. & iure maritali. gl. vj. ibi, *De son mary*. nu. 97.

Domus.

Domus passim vsurpatur pro familia. Vide titulum infra, familia.

Donare.

Bona sua donare, & bona sua pro modico vendere, paria sunt. Quia qui pro modico siue vilissimè rem suam vendit, is quasi eandẽ rem donare vel dare præsumitur. l. apud Celsum. §. si quis autem. ff. de doli except. Cyn. in l. j. C. de pact. in vj. ppo. s. in vlt. quæsito.

Donare Filio Peculium.

Filio prodigo donare liberam peculij sui administrationem, & idem peculium perdere, in iure similia sunt. l. filiusfamil. ff. de dona. in sui exordio. Donare enim quicquam filio, qui illud vtiliter administrare, & expendere non valebit, id prorsus est hoc ipsum perdere, teste l. contra iuris. §. si filius. ff. de pact. & l. si filiusfami. ff. ad S. C. Maced. & l. j. §. j. ff. quę res pignor. obligar. non poss. & l. sicut. §. an pacisci. ff. quib. mod. pign. vel hypoth. soluitur. Vide quoque glossin ver. vt perdat, plura allegantem, in d. l. filiusfa. vbi Vlpianus quidem dicit, quod talis filius fam. cui scilicet pater liberam rerũ suarũ vel peculij sui administrationem concessit, omnino donare non possit, nempè vt ipsius peculij perdendi licentia coerceatur, & non perdat quod pater ipsi ad bonum duntaxat finem concessit. Non enim ad hoc ei conceditur libera peculij administratio, vt ipsum perdat, sed vt ad lucrũ vtiliter expẽdat. verum hic occurrit quæstio. Si pater iusta ratione motus tale peculium donasset filio an hoc casu valida censeri debeat donatio. Ad quam ibidem respondetur, quod eo casu locum habeat donatio, & valeat. Item quæritur, Si quis pater filio familias liberam peculij administrationem cõcessisset, imóque etiam nominatim adiecisset, sic se ipsi eam liberam administrationem concessisse, vt & ipse quoq; idem peculium donare possit, quæritur in quam, an hoc casu locũ habeat donatio? Ad quod indubitanter quoque respondendum est, quòd locum habeat, quodque tunc id peculium alteri donare poterit, & per hoc nõ censebitur mox suum peculium perdere. Sunt enim multæ occasiones quando donare non est perdere, sed potius contra, est parcere & maximè seruare. Veluti si quis aliquid donaret pauperibus aut pp. pinquis, aut amicis, vel pro quadam eleemosyna, vel ex exoneratione conscientiæ, vel ob quædam officia ipsi præstita, certè hoc donare non esset perdere, sed potius acquirere, lucrari seruare ac etiam soluere. Et ideo hęc donatio etiam est à Prælato permissa fieri de rebus ecclesiarum, dummodo ea meras æquitatis non nimis excedat. capi. cæterum. de donat. Quin & si filiꝰ donaret pauperibus quicquam eleemosynæ causa, suęque salutis studio, valet quidem ea donatio, modo nimis non sit excessiua, & non dicetur hęc donatio perditio, sed potius eleemosyna, & lucrum animæ teste Roma. ad d. l. filiusfamil. nu. 6.

Donata & Legata.

Donata, & Legata in iure sunt paria. l. Marcellus. §. Paulus. & ibi Barto. iuncta ibi gloss. in verbo reuocatæ sunt. ff. de donatio. causa mortis. quæ tamen glossa ibidem aliquot exceptiones, ac distinctiones, seu potius differentias ponit. Similes differentiæ annotantur ad §. primum. Institut. eodem titulo. quas causa breuitatis hic omittimus studiosis ibi obseruandæ.

Donatio in articulo mortis.

Donationes mortis causa, seu in mortis articulo, legatis comparantur. per expressam l. illud generaliter. ff. de donat. caus. mort. quæ dicit, quod donationes causa mortis factæ, æquiparantur legatis. Ergo à contrario, quicquid iuris est in legatis, id quoque iuris est in donationibus in articulo mortis factis. vti habetur in §. primo, Insti. de donat. qui textus id ipsum expressè cõtinet: ibi Hæ mortis causa donationes ad exemplum legatorum redactæ sunt per omnia, &c. Idem cõfirmat D. Vdalricus Zasius, in l. j. §. si quis. numero 4. ff. quorum legato.

Dormiens.

Comparantur dormientes furiosis atque etiam mortuis. capitulo, maiores. §. finali. extra, de Baptismo. Hanc quoque sententiam Ouidius poeta confirmat, cum inquit,

Stultè quid est somnus gelida nisi mortis imago?

Vnde tales dormientes si quid facto perpetrent, quamuis etiam idipsum sit nefarium, pro fortuito tamen habetur, & tanquam ab insciis factum censetur, & per consequens peccasse non dicentur, teste gl. in ca. testamentũ. vj. distinct. Teste etiã vel ipso Augustino, qui dicit, Peccatum adeo debet esse voluntarium, vt si non sit voluntarium, omnino non sit peccatũ. Cùm igitur liberum arbitrium non magis in dormiente quàm in furioso suum, vt oportet agat officiũ, prorsus fatẽdum est, vt nec furiosum, ita nec dormientem peccare posse, quantumuis etiam aliquid mali, aut per casum fortuitum, aut per solum naturæ impulsum perpetrasse cõuincatur. Vnde etiam fit, quod sicut furiosus nõ potest alicuius rei possessionem capere, ita etiam nec dormiens. l. j. §. adipiscimur. ff. de acq. poss. De his etiã meminimus in nostra Praxi criminali recognita. cap. lxxxiij. titulo, qui excusandi sint ab homicidio, charta ccxxix. nu. 10. & num. 11. Et ideo sicut furiosus non punitur si hominem occidat, vel si iniuria aliquẽ afficiat. l. sed si vnius. §. si filiofamil. ff. de iniurijs, & quia per omnia absentis & quiescentis loco habetur l. ij. §. furiosus. ff. de iure codicillorum. ita etiam nec puniendus est dormiẽs, si quicquam faciat, quod delicti speciem habeat, aut si fortè dormiendo hominẽ aliquem occideret, vti habetur in Clementina vnica, de homicidio. Dormiẽs enim omni facto furioso & amenti comparandus est, teste d. cap. Maiores. & teste Iasone & Romano & Alberic. & aliis ad d. §. adipiscimur. Deinde quum dormientes (vt ante diximus) parum à mortuis distent, & quũ mortui (vt palàm est omnibus) delinquere non possint, apertè conuincitur nihil culpæ esse adscribẽ dum dormientibus, si quid dormiendo peccauerint, aut si quid mali dormientes peregerint. Hæc tamen intelligenda sunt sanius, scilicet, si ipse dormiens esset talis, qui ante dormitionẽ sciret se eo periculoso morbo laborare, vt aliis vim aut mortem inferre posset, id que periculum ante mortẽ nõ præcauerit, haud dubiè ipsius prescientia, & nõ custoditi periculi negligentia, ipsi dormienti, & negligẽti in culpa esset, quoniam s. sciebat se eo vitio laborare, & debitam interim diligentiam adhibuit, vt omne malum & ipsam etiam occasionem mali prudenter euitaret: sicuti cum multis aliis pulchrè, & latissimè demonstrat Tiraq. in libr. de pœnis temperã. causa. v. vbi de excusando delicto à dormiente commisso plurima recenset, & explicat. De his quoque vide infra, furiosus.

Dos, Donatio, Alimenta.

Dos & alimenta æquiparantur, eiusdémq; iuris esse censentur. Nam quum aliud dos non sit, quam donatio quædã pro oneribus matrimonij sustinendis, & præcipuũ onus matrimonij sit alere familiam, apparet alimentationem cũ dote omnino esse conferendam, vt vult gl. ordinaria in l. ob es. C. de præd. & aliis reb. minorum, quæ quidem glossa istorũ duorum æquiparationem apertè conformem esse testatur, & eandem quoque confirmat & ad hoc allegat Sali. in l. qui liberos. ff. de ritu nupt. & Alexan. de Imol. in l. cum is §. si mulier. ff. de condict. indeb. & idem Alex. in d. l. ob æs. in apostil. ad Bar. & Bal. in l. neque mater. C. de iure dot. huius & memini in meo Pupillorum patrocinio, titulo, de tutorum & curatorum munere, cap. ix. ver. in postrema editione. nu. 27. & cod. c. nu. 82. Quod tamen distinctè sanè, & cum iudicio intelligendum esse censeo, scilicet quando vtrobique eadem mihtat ratio, & quoties contrariũ non reperitur in iure expresse

presse decisum, si cuti mecum antè aperte testati sunt D. Nicolaus Euerard. & post eũ D. Claudius Cancicula. I. V. Doctores insignes, in loco ab alimentis ad dotem. Poterũt itaque priuilegia alimentorũ (quę colligit Bart. in l. Mela. ff. de alimen. & cib. leg.) ad dotis materiam iure similitudinis pertrahi, & è contra, tam affirmatiua, quã negatiua. sic vt quẽadmodum filius ingratus alimenta iure denegantur. l. si quis à liberis. §. Idem iudex. ff. de lib. agn. l. fin. C. de alend. libe. sic quoque filię ingratę pater dotem denegare potest. Bal. in l. fi. C. de dotis promissione, & econtra.

Dos, pia causa.

Dos & pia causa, quantũ ad fauorẽ, in iure equiparantur. Vt enim pietatis causę cum primis fauendũ est, ita & fauendum est doti, & cõtrà. vt habetur in c. j. §. donare. quali. olim feud. poter. aliena. in vsib. feud. ad instar alimentorum. Quin & ipsa dos omnimodam pietatis causam in se cõplectitur. l. cum is. §. si mulier. ff. de condict. indebit. Quocirca sicut omnia priuilegia, quę in pietatis causis sunt cõcessa, eadẽ quoque & in dote cõcedenda sunt, & contra, cõprobante Baldo in l. sicut. C. de action. & oblig. Et contra, sicut in fauorẽ dotis in contractu innominato, & re integra nõ admittitur pœnitentia, quum hæres cogitur adimplere votũ defuncti. l. si ego. j. ff. de iure dot. ita etiam in fauorem piæ causæ in contractu innominato & re integra ob eãdem causam non admittitur pœnitentia teste Romano in Repet. authent. similiter, in xviij. speciali piæ causæ. Item sicut fauore dotis mandatum re integra non finitur. d. l. si ego. ita nec in fauorem pię causæ, & re integra mandatum non finitur, vt habet Bald. in l. mandatum. C. manda. & Roman. d. loco. Tertiò, sicut i causa dotis põt ꝓcedi summariè, & sine strepitu iudiciorũ, vt habetur in Clemen. Dispendiosam. de iudi. ita quoque in causa pia summariè ꝓcedi potest, vti latè disputauit Nicolaus Euerard. in loco. A dote, ad piã causam.

Dos exigua.

Dotem habere modicam, & dotem habere nullam, paria sunt. testibꝰ Baldo & Saliceto in authent. Præterea. C. vnde vir & vxor & Tiraquell. in lib. de indic. in caus. exigu. ferenver. ix. & Bald. in d. auth. Præterea. in fine. & post illum Salic. Paul. Castren. Roma. Alex. & Aret. qui dicunt authen. illam loqui de vxore indotata, scilicet, quòd sicut mortuo diuite marito vxor indotata succedit in aliquam partem bonorũ eiusdem mariti, ita etiam vxor paruã habens dotẽ, optima cũ ratione succedere debet in aliquam partem bonorũ sui mariti, qui nimis cõcisè suam vxorẽ dotauerat, sicuti testantur & Cyn. & Bal. in l. licèt. C. de iure dot. Roma. ad l. diuortio. ff. sol. mat. & latè Corneus, consi. cclix. lib. tertio, vbi dicit, quod statutũ loquẽs de marito qui cogit aliquid relinquere vxori inopi, & nullam dotem habenti, etiam locum habere debeat in vxore paruam dotem habente, teste Barb. consi. lxxiiij. lib. iiij. Soci. consi. cxxj. lib. quarto. Quia parum habere, & nihil habere in huiusmodi causis æquiparãtur, vt asserit Corneus cõsi. lxiiij, libro j. cap. licet causam. de senten. & re iudica. quæ autem sit paruа dos habenda, ea in æstimatione iudicis tota cõsistit, vti testatur Hipp. ad l. Quęstionis. numero 29. ff. de quæstionibus. Et Docto. in authen. qd locũ. C. de collationib. sunt tamen alij qui limitatiuè paruã dotem vocent, quæ ad alimentationem vxoris relictæ, aut relinquendæ nõ sufficit, vt notat Io. Dilectus in lib. de arte testandi. Rubrica de legatis, titu. vj. c. xx. Barba. dict. consilio lxxiiij. vnde & generaliter respondet Soc. cõsi. xxx. nu. 3. lib. iiij. parum habere. & nihil habere esse paria, qđ & cõfirmat Ludouicus Romanus in l. diuortio. in principio. ff. solu. matri. & ad hoc similiter facit quod ꝓ paruo debito non debet aliquis haberi & æstimari suspectus de fuga testibus Cino & Baldo, in authenti. sed iam necesse. per glossam ibi. C. de donat. ante nup. & teste Ludouico Romano in consi. ccexx. incip. ha c istorũ quinque, &c. & in notabili suo xcvj. incip. dic mihi, &c. Ad hæc quoque facit gl. in l. sciendũ. ff. qui satisdare cogantur, quæ dicit ꝙ possessor paruæ rei immobilis, nõ reseruatur à satisdatione. Facit præterea hue etiã: Quod statutum loquens de vulnere cũ sanguinis effusione nõ habet locum in vulnere ex quo modicũ sanguinis effunditur, vti gl. est notabilis in c. cum illorũ, in verbo, sanguinis effusione. & ibi canonistæ, de sent. excom. Et Ioann. Andr. in addit. Specul. in tit. de accus. super rub. in fi. Et Abb. in c. Propositũ. in ij. not. de consecratio. eccles. vel altar. Et Lud. Rom. in l. ũ vero. in §. de vito. in iiij. fal. ff. solu. matrim. Facit ad hęc etiã ꝙ parua, modica, seu leuis tortura, pro nulla tortura habenda est, & parũ tortus dicendus est, secundũ Bald. in l. obseruare. C. qñ appellare nõ est necess. ad horũ similitudinem etiã modica rasura in instrumento, nõ vitiat instrumentum secundũ Ioan. Andr. in c. ex literis. in fine, extra de fide instru. Quin ad horum similitu dinem leuis inobedientia, nulla est inobedientia. Ideoque pro leui seu modica inobedientia, nõ debet vasallus suo feudo priuari, secundũ Bal. in l. Solo. C. de lib. caus. Postremo, iuxta hos dictos modos, leuis diuersitas censeri debet. Ideoque exigua testium contrarietas eorundem testium dicta vitiare nõ potest, teste Io. Andr. in c. j. de reg. iur. per gl. ij. ibid. De quo latius per Iaſ. in d. l. sciendum. ff. qui satisdare cogant. & Hipp. de Marsiliis, consi. lxxx. incip. In hac causa ingressionis formatæ, numeris 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. & 30. ij. volum.

Dos, & donatio nuptialis.

Dos, & donatio nuptialis, vel propter nuptias facta, paribus siue æquis passibus ambulant. hoc est, vtriusque pacta pari iure accipienda sunt. l. cũ multæ. §. sinautem donatio. & finali. C. de dona. ante nupt. leges Iustiniano tandem adeo visę sunt iustæ, vt nõ solum pactorũ confirmationem sed etiam in pactis æqualem quantitatem obseruari, & introduci voluerit, vti habetur in Authentic. de æqualit. do. §. j. colla. vij. Quam tamẽ quantitatis æqualitatem postea cõsuetudo non admisit, nempe sola iuris interpretandi æqualitate contenta. Quum enim & sine dote & sine donatione propter nuptias sępe fœliciter contrahantur matrimonia, quorsum quęso in contrahendis nuptiis vrgetur, & vtrinque requiritur dotis, ac bonorũ in re ipsa æqualitas? & quomodo ea æqualitas obseruari poterit iuxta. d. l. Cũ multæ. §. j. potest igit minor esse dos, quam donatio propter nuptias, possunt & pacta nuptialia esse disparia: interpretatio tamen iuris parerit. De hac iuris paritate citat exemplum D. Ioan. Odendorpius in lib. de copia verb. & rerum iur. sub verbo dos circa medium. quem vide, si libet.

Dotatio.

Dotatio Ecclesiæ, Dotationi mulieris æquiparatur. est enim vtrobique similitudo, & affinitas maxima, scilicet inter dotem quę datur mulieri, & quæ datur Ecclesiæ vt Roff. in tit. de iure patronatus, ver. Sequitur de secunda causa. Et Paul. de Citadinis, in suo tractatu de iure patronatus, nu. 9. Quemamodum enim dos mulieris datur absque Episcopi consensu, secũdum arbitrium & voluntatem dotem, seu dinitias dantis, & voluntatem accipiẽtis. l. cum post diuortiũ. §. gener. ff. de iure dot. l. fi. C. de dot. pmiss. & l. cũ plures. ff. de administr. tuto. in quà datione nullius requiritur cõsensus, aut consilium, ita nec in dotatione Ecclesiæ debet requiri vllus Episcopi, aut alterius cõsensus, aut alicuius consilium, cùm hæc inter se sint similia. Et quia de similib. semp idẽ est iudicium, commodè ab vno simillium argumentũ ducit ad alterum. iuxta. l. non possunt. cum ibi notatis. ff. de legib. & c. inter cęteras. cũ gl. super verb. In similibus. extra de rescript. Atque hinc fit, ꝙ sicut negligentia mariti non exigentis dotem vxori sibi debitam, ac debitam ipsi marito damnosa est, ipsiq; damnum tale imputari debet, id quoq; Episcopo, aut alteri Ecclesię Prælato, imputandum erit omne damnũ, si dotẽ Ecclesię delegatã nõ iure depposceret, & exigeret, vt latè patet per Azonẽ, de hoc in tit. C. de iure dot. Sed dũ hic doti mulierũ comparamus dotationẽ Ecclesię poterit non inepta moueri quæstio, scilicet, An dos Ecclesiæ, quia doti mulieris similis est, ẽt gaudeat omnib. illis priuilegiis, quib⁹ & dos mulieris. propter omnimodam similitudinem (vt prędictum est) quę inter vtranq; dotẽ constituitur. Ad quã quę stionem dico, & respondendum censeo, ꝙ eadem priuilegia omnia proculdubio Ecclesię competant, imò & plura priuilegia competant doti Ecclesiæ, quàm cõpetunt doti mulierum, ob id quod in omnib. magis sit religioni, siue Ecclesiæ fauendum, quàm rebus prophanis, & secularibus. l. sunt per sonæ. ff. de relig & sumpt. fun. ca. Iuuenis. extra de sponsa. cle. Exiui. de verb. sign. vt etiã ad satietatem comprobat D. Paul. de Citadinis in tractatu de iure patronatus, numeris 9. 12. 16. & 17. Dotis autem priuilegia (de quibus agimus) multa sunt, & varia, quorum abundè meminit Spec. in tit. de dote restituenda post diuortium. Et quare eadẽ concedantur habetur in l. assiduis. C. qui potio. in pigno. habean. ad quæ omnia iuris studiosos, in locis supra allegatis perquirenda remitto.

Dubius

Universidad de Deusto
Biblioteca

Dubius.

Dubi⁹, Errās. Ignorans, Nescius, & Insci⁹, & per ꝫsequens Dubitare, Ignorare, Nescire, & Errare, in iure æquiparantur. vti volunt Docto in l. finali, & ibi glossa, in verbo Pro dubietate. C. de condic. indeb. vbi dicunt quòd sicut is, qui indebitum ex errore soluit, eandem solutionis pecuniā repetere potest, ita etiam qui dubitādo soluit, eandē solutionem indebitam repetere potest: vti habet tex. & Bar. & Bald. ibi in l. fi. §. Sin autem nescius, & dubitans & ibi scribent. C. de furt. vbi dicitur, Si aliquis dubitet an sibi competat actio cōmodati, per id dubium certe ad actionē furti redire poterit, nō ob aliam causam, quàm quod de ea causa commodati dubitauerat. In hoc tñ differunt, errans & dubitans, quod erranti facili⁹ quā dubitanti possit subueniri. errāti em̄ facilimè post agnitū errorem succurritur, dubitās verò egerrimè certior fieri potest quia quādiu dubitat errorem agnoscere nescit, sed quodammodo inter mendacium & veritatē dubius cōstāter persistit. Atque hæc notatu sunt dignissima, vt quibus sonat gl. in l. Locus. ff. de acquir. possess. Sicuti etiam confirmat Vdalricus, Zasius in l. Si per errorem. ff. de iurisdic. omnium iudicum, nu. 30. ad finem. Horum meminit etiam Bar. consilio 90. circa medium, & Paul. de Castro in d. l. finali. §. Sed quærebatur, C. de furt. Et ibi Bart. qui ibidem clarissimè explicat, quomodo intelligi debeāt, Dubitatio, Ignorātia, & Error, & in quibus locum habeat, & quando non: quem iuris studiosis per ocium consulere suaserim.

Ecclesia.

Ecclesia militans assimilatur Ecclesiæ triumphanti, vt legitur in c. Fundamenta. de electio. lib. 6. Vnde Ioannes in Apocalypsi 21. in principio. Ego Ioan. vidi sanctam ciuitatem Hierusalem nouam, & c. Quod Hierusalem terrestris, id est, Ecclesia militans assimiletur cōcelesti Hierusalem, id est, Ecclesiæ triumphāti. Et sic, sicut in superiore triumphante Ecclesia vnus est Deus ita in militante Ecclesia vnus est Dei vicarius Pontifex Maximus, Clem. ad nostram. & ibi gl. haud spernenda in verbo ecclesiæ, de hæret. atque hic vicarius nō Cesari, aut alicui Regi, sed Petro & eius in Romana ecclesia successoribus à Christo traditus reperitur. c. vt nostrum. extra vt eccle. benef. & c. Quanto. de trāslat. episco. cùm ipsius Dei sacerdos personam gerat in ecclesia. c. Sceleratior. §. his authoritatibus. vers. Sed quem sacerdos. de pœnit. distinct. iii. Ergo ipse summus Pontifex, vt Petri successor solus est Dei vicari⁹ à Christo constitutus in ecclesia militante, non Imperator, aut alius quiuis. Quin potius ipsi Imperatores & reges statim vbi facti sunt Christiani, & membra corporis Christi, Ecclesiæ scilicet militanti, Pontifici Romano, vt vicario Christi, & capiti ecclesiæ, in omnibus parere debēt: cùm Petro & eius successoribus à Christo commissum sit, vt ouile suū, hoc est, Ecclesiam hanc militantem regant atque gubernent. Adeo vt ex sententia Christi, omnis omnino homo, etiam Princeps, de necessitate salutis teneatur subesse Romano Pontifici, tanquam vicario Christi & capiti ecclesiæ, potissimum in rebus spiritualibus, & in his quæ fidē orthodoxam, & bonorum morum disciplinam concernunt. Nam quamuis actu subsit nemo, nisi qui iam in ouili Christi continetur, quia tamen extra illud nulli salus est, sed debent omnes qui saluari voluerint, intra ouille Christi contineri, ideo quoque & pastori rectorique eiusdem omnes subesse tenentur, & eius præceptis obedire, & hoc est de necessitate salutis, vt in extrauagan. Bonifacius, Vnam sanctam. & fortius in his qui sunt perfecti. ca. Ne quis 22. q. ii. Inde prædictū fuit Iohel. c. j. Congregabūtur filij Iuda, & filij Israel pariter, & ponēt sibi caput vnum, & Io. 10. Fiet vnum ouile, & vnus pastor. c. Licet. de Baptismo. c. j. de sentē. excōmunī. in Clem. cum concord. Hanc obedientiam probat naturalis ratio. sicut enim operationes rerum naturalium procedunt ex naturalibus potentiis, ita operationes humanæ procedunt ex humana voluntate. oportuit enim in naturalibus vt superiora mouerent inferiora ad suas actiones, per excellentiam naturālis virtutis, collatæ diuinitus. Sic oportet in rebus humanis, vt superiores moueant inferiores per suam voluntatem, ex vi authoritatis diuinitus ordinatæ. Et rectè probat & dicit S. Thomas secunda secundæ. q. 103 art. j. Istorum aūt superiorum mouētium vnus est supremus, vt prædixi. Omnes igitur sunt subiecti motui illius, & sunt in illo quasi mēbra de membro. ca. significasti. de elect. Et hanc opinionem nequaquā veritus est sequi D. Ant. de Rosel. in suo tract. de potestate Imp. ac Papæ. §. iij. Quin est commune axioma a, pud Philosophos, Quod inferiora regi & regulari debent, ad amussim & ad regulam superiorum, vt docet Arist. in lib. de cœlo, & octauo Physicorum. Item, primo lib. Metaphysicorum. Nec alud videtur nobis velle innuire sacra scriptura. Gen. j. cap. cum dicit: Creauit Deus hominem ad imaginem & similitudinem suam, vt c. Hæc imago. xxxiij. q. v. in ij. parte, & c. Principium, de pœnit. distin. ij. Id intellexisse videtur Boetius, de consolatione Philosophię, dum exclamat. O felix hominum genus, si vestros animos, amor quo cœlū regitur, regat. declarās illos solos fœlices ac beatos, qui ea animi alacritate Deo, amori illi, motori nimirū primo, Deo omnipotenti, in omnib⁹ actionibus obsequūtur, qua cœli omnes, primo illi motori obediūt, & eius motū sequūtur, Porro in superiorib⁹ cla rū est vnicū esse principium & motorem Deum, vt extra de summa trini. c. j. & c. Damnamus. li. vj. & c. Notari⁹. vj. q. j. sicut & istud pulcherrimè demōstrat Lactantius, in libro de falsa religione, circa principiū, Imò nec posse esse plura principia, aut plures motores, siue Deos & naturali ratione euidentissimè demonstrari potest. Nam si poneres plura principia, siue Deos, quod hæreticum & Ethicū est, vt c. quidā. ver. Cerdoniani. xxiiij. q. ſi deberes. indubiè ista principia ponere aut concordia, aut cōtraria. Quod si ponas cōtraria, tūc actione vnius alterū dissolui ac destrui necessum erit, & erūt operationes frequenter in principiis contrariæ. Quod si ponas principia, siue deos concordes, aut ponis æquales aut inæquales. Si inæquales, tūc q esset mi⁹ pfect⁹, facere opera imperfecta, quod dicere nefas est, cū opus imperfectionis nō velit agnoscere, is qui perfectus est vt Epistola Victor. C. de sum. Trin. & fide catholica, & c. Maiores, extra de Bapti. & eius effectu. Si ponis p omnia æquales, ergo alter Deus superfluus erit, cōtra §. Quibus in l. j. C. de nouo codice faciendo. quod de Deo dici nō debet, quia in positiuis & naturalibus superfluitas resecatur, vt in c. ij. de prob. & l. Ampliorem. §. In refutatoriis. C. de app. Quare sicut nec sunt, nec esse possunt in cœlestibus plura principia sed vnicum est à quo omnia mouentur, reguntur, gubernātur, & dependent. Ita quoque à Christo vnicum est cōstitutum caput, in domo sua quę est ecclesia, per quod placuit ei omnes qui in domo sua sunt regere, gubernare, & dirigere, in viam salutis æternæ, vt sint hic omnes vnum, sicuti futuri sumus omnes vnum in vita æterna, iuxta petitionem Christi. Io. xvij. Pater (ingt) sancte (pnobis credntib. rogans) serua eos in nomine tuo, quos dedisti mihi, vt sint vnum, sicut & nos. Iterum in eadem oratione: Non pro eis autem rogo tantū, sed & pro eis, qui crediturі sunt per verbum eorū in me, vt omnes vnū sint, sicut tu pater in me, & ego in te, vt & ipsi in nobis vnū sint, ego in eis, & tu in me, sint vt cōsummati in vnum. Et hoc est q D. Aug. dic. re vult. in quæstionibus noui & veteris testamēti, & habetur in d. c. Hæc imago. xxxiij. q. v. Nec certè posset aliàs vnquam in ecclesia Dei, cōseruari pax & vnio illa fidei, quam in sua domo requirit Christus: nisi vnicum esset caput, cui omnes obedire tenerētur, & nisi eis potestas etiā ciuilis, subiecta esset authoritati Ecclesiasticæ hierarchię capitis. Sunt em̄ in domo Dei, q est ecclesia, principantes multi ciuilisque magistratus gerētes, quorū nemo subditur alteri, nec alium supra se recognoscunt principantem ciuiliter, vt Imperator, Rex Galliæ, Rex Hispaniarū, Angliæ, Scotiæ, & alij plurimi, inter quos si qñ surgit quæstio, aut cōtrouersia, ob quam domum Dei vehementer turbari, & in diuersas sectas scindi, contra voluntatem & præceptum Christi, necessum est, vt experiētia, proh dolor, plus æquo sentimus, quomodo hæc controuersię cōponi poterūt, nisi authoritate capitis totius cōmunis Ecclesiæ: cuius est membra omnia in officio continere, & in pace & concordia, cui tanquam capiti obedire debēt omnes qui Christiano censentur nomine. Porro hunc Principatū siue primatū, Christum Petro designasse tradunt orthodoxi patres, primum cum Christus nomen Petro immutaret, ac de suo illud Petræ saxique nomen imponeret, dicens. Tu es Simon filius Iona, tu vocaberis Cephas: q interpretatur Petrus. Petra autem erat Christus (inquit Apost. Pau. 1. ad Corint. c. x) Ac proinde à Christo petra dictus est Petrus, vt hac ipsa sui nominis communicatione, suas quoq; vices gesturum ipsum in ecclesia, atque eius pro se caput futurum significaret, vnde vniuersa Ecclesia dependeret. haud secus, quam à fundamento ædificium, hoc enim illius ex multis conueniētibus sibi electi singularis nominis mysterio, clara significauit, vt super ipsum velut super saxum aliquod, totius ecclesiasticæ hierarchiæ structurę construenda foret ędificatio. Sic hunc locum interpretatur Cyrillus in Io. lib. ij. c. xij.

c. xij. & Chrysostomus in Io. homil. xj. idem significare voluit Christus Matth. xiiij. c. cùm ipse ambulās super mare soli Petro dedit potestatē ad se veniēdi sup mare. Quid enim aliud sibi voluit Christ⁹ ambulādo sup mare, quā nobis significare ipsum per fidem imperaturū toti orbi, per mare significato. Quum verò Petrum huius potestatis super mare ambulandi participem fecit, quid aliud innuere vult quàm quòd Petrum, ipso ascendente ad cœlos, in hoc suo regno & imperio vicarium suum constituere decreuerat, qui nomine suo in hoc regno visibili, quòd est ecclesia, imperaret. Eundē Principatum Petro trāditurum Christus clare commonstrat. Luc. c. xxij. dum Petro dicit, Simon, ecce Sathanas expetiuit vos vt cribraret sicut triticum, ego autem rogaui pro te, vt non deficiat fides tua, & tu aliquando conuersus, confirma fratres tuos: quo loco Christus pro Petro rogat præ cæteris, & duo ei impetrat indefectibilitatē fidei, & ptātem ꝫfirmādi fratres, q̃ei necessaria erāt, q domui Dei tāquā caput pesset, & omnia mēbra ecclesiæ in recta fide cōtineret, & perpetuò cōfirmaret ac solidaret. Hūc locū sic interpretatur Cyrillus, in Io. lib. ij. cap. xiij. & Chrysostomus homil. lxiij in Io. Primatum autem hunc Petro promissum affirmant Principes fidei nostrę, Matth. xvj. c. Cum Christus Petro cōfitenti se esse Christū filium Dei viui, respōderet, Beatus es Simon Bar-iona, quia caro & sanguis non reuelauit tibi, sed pater meus, qui est in cœlis, & ego dico tibi, quia tu es Petrus & super hāc Petram ædificabo ecclesiam meam, & portæ inferi nō prealebūt aduersus eā. Et tibi dabo claues regni cœlorū, & quodcūq; ligaueris sup terrā erit ligatū & in cœlis: & quodcūq; soluueris sup terrā, erit solutū & in cœlis. Sic interpretatur Cyprianus lib. iiij. epistola ad Papinianum, & lib. ij. ad Cornelium. Origenes homil. vi. super Matth. Hier. libro j. contra Pelagianos & super hunc locū Matt. Ambr. sermone xlvij. Augu. contra epi. Donati. Chrysostomus & Hilar. super Matt. Cyrillus lib. ij. c. xij. Petro quoque eundē primatum per Christum trāditū cum ei iam omnis potestas esset data in cœlo & in terra à patre, testatur Io. Euang. ca. xxj. & vlt. sui Euangelij, cum Petrū post resurrectionem suam percunctatus esset in præsentia reliquorum Apostolorum, nū se diligeret præ illis præsentibus? Petro respondenti: etiam Domine, tu scis, quia amo te, tertiò mandarit vt oues suas pasceret. Cōstituerat ante & cæteros apostolos suos, velut legatos in vniuersum orbem, dicens eis: Euntes in mundū vniuersum, prædicate Euangelium omni creaturæ, dederat & illis ptātē vt quorū dimitterent peccata dimitterētur, & quorū retinerēt, retinerētur. Ne gs itaque p hæc derogasse q̃quā ei quē dispoſuerat, & cuius iamdudū caput toties designauerat Ecclesiasticæ hierarchię forte arbitraretur, aut Apostolorum omnium imaginaretur æqualitatem, iterum designat eum ad quem tanquam legationis caput, & principem vniuersę ecclesiæ suæ curam præcipuè referri vellet, in aliorum præsentia, vnum singulariter appellans Petrum, nō quidem illo pleno misterij nomine Petri, ne quis in eo, & hic figuram vllam posset conſingere, sed illo suo proprio & à parentibus indito, Simonis (inquam) etiā patris adiecto cognomine, quo manifestius vnius personæ, cius singularitatem ex primeret. neque hoc cōtentus, sed ab aliis ipsum Apostolis vna præsentibus etiam comparatione seiungit, atque illos è diuerso cōstituit, dicens, Simon Ioannis diligis me plus his? perinde ac si diceret, diligunt quidē & isti, sed à te plus est quod exigo, te iis plus amare conuenit, quē præ iis, & super hos pastorem ouilis mei constitui. Et D. Chryso. hunc locum explicans homil. lxxxvij. in Io. Quid tandē est (inquit) quod omissis aliis duntaxat affatur Petrum: Os erat Apostolorum, & princeps, & vertex ipsius cœtus, propterea & Paulus cum præter alios visurus ascendit simul, vt ei offenderet iām sibi fiduciam habendam, tanquam enim negationis obliuiſceretur, fratrum curam ei committit, neque negationis meminit, neque exprobrat, tantum dicit, Si amas me, fratrum curam suscipias & quam in omnibus dilectionem ostendisti, & qua delector, nunc ostende: & animā, quam pro me posturum dixisti, hanc pro ouibus meis trade. Et Theophylactus D. hryso. compilator, in eundem locum scribens, hoc pacto, hunc locum explicat: Postquam (inquit) finitum est illis prandium, Petro præpositurum omnium orbis terrarum tradidit, nec alij, sed isti, ipsum dedit: primus quidem omnium electus, & ostotius chori, dicit autem, Quod si amas me, pasce oues meas, hoc est, præsis fratribus & feruentem amorem quem dicebas habere erga me, vt & mori mea causa velles, amodo ostende. & Petro per illa verba traditum primatum testatur Cyprianus, de simplicitate Prælatorū. Item D. Hierony. in sermone de Petro ad Eustachium. D. Ambr. in sermone de pœnit. & fide Petri. Item D. Augu. in q. noui & veteris testamenti, q. lxxv. Et diuus Gregor. in epistola ad Cyprianū, & in homil. quā scripsit in Euāgeliū Marc. c. xvj. Itē diuus Bernar. sermone xxxij. de septem panibus. Possent & alia multa ad hanc rem adduci, quæ tamen hoc capite non sine graui causa prætereunda putaui. Primum quòd sicut hæc materia potius ad theologos, quā ad iurisperitū spectare videatur, ita eadē per theologos abundè tractata sit. Deinde quòd hoc argumentum hoc exulcerato tempore subiectum sit multis calumniis, & contradictionibus hæreticorū, quorū argumentis diluēdis, vt opus esset multis verbis, ita frustra à me id laboris sumeretur: quū theologi qui hoc tempore hanc rem pro merito tractarunt, hæreticorum argumentis dilucidè & disertè satisfecerunt. Nā frivolū est, & ridiculum prorsus, hoc eorū argumentū, quod in ore semper habent, Christus teste D. Paulo ad Ephes. v. c. est caput ecclesiæ, ergo nec Petrus, nec Pontifex Romanus, potest dici caput ecclesiæ: quin eodem genere argumentandi probari posſit, nullum posse dici Regem alicuius regni, qa teste scriptura, Christus⁹ dicitur Rex regnorum, & Rex regum terræ, & per Christum teste Salomone Prouerb. viij. c. Reges regnant. Per me, inquit, Reges regnant, & legum conditores iusta decernunt, per me Principes imperāt, & c. Nullus autem est, qui nō facile intelligat, si ratione & sensu communi vti velit. Et si Christus dicatur Rex regum, & Rex regnorum, & per Christū qui est sapientia Patris, reges terræ regnare dicantur, ob hoc tamen nullum mereri nomen Regis in terra, qui propriè Rex alicuius regni vocari posſit. Quinimo rectè nos vocamus Philippū regem Catholicum, Regem Hispaniæ, Arragonię, Castillię, &c. quia Christo placuit per eum tanquam vicarium suum regere Hispaniam, Arragoniam, regnū Castilliæ, & regnare in Hispania, Arragonia, &c. Eadem ratione rectè vocamus Pontificem caput ecclesiæ, quia Christo placuit per Pōtificem tanquam vicarium suum regere ecclesiam suam militantem, & regnare in ea, quæ cum constet ex membris corporalibus & mortalibus, hominibus scilicet necessum est, & caput ei constituere corporale & mortale, hominē nimirum, vt caput si eiusdem naturæ cū reliquis membris, quod necessum est fieri vt corpus aliquod rectè & concinnè compōnatur. Porro vt reliqua membra huius corporis militantis, suum influxum habent, & virtutem viuendi & vegetandi in hoc corpore à Christo capite, adeo vt quicquid agitur per Pontificem, tanquam caput corporis, ad conseruationē & vegetationem totius corporis Christo adscribendum sit, qui ita per vicariū suum, & caput hoc simile reliquis membris operatur. & hoc sibi vult D. Paul. cum dicit Christū caput ecclesiæ, nam quicquid virtutis, quicquid gratiæ, quicqd authoritatis est in capite corporis militantis, aut in membris à Christo, tanquam primo capite, qui est fons bonorūomniū profluit. Si velimus penitus eodem loco inspicere textū diui Pauli, inueniemus clarissimè Paulum loqui de ecclesia triūphante, cum dicit, Christum esse caput ecclesiæ, nam dicit ecclesiam illam, cuius caput Christum asserit eodem loco, esse gloriosam, nō habētē maculam aut rugā, aut aliqd huiusmodi, quod de ecclesia militante intelligi nō pōt: nunquā enim illa est sic gloriosa, vt non habeat rugam aut maculā, nam quādiu membra corporis ecclesiæ militātis sunt in hoc mortali corpore, fieri non potest, quin contrahant maculas, nec tam potest vita hæc præsens purgari, quin habeat semper quippiam relictū cōtagij. Quia si dixerimus (inquit Io. j. c.) quoniā peccatū non habemus, ipsi nos seducimus, & veritas non est in nobis. Ideo teste Salomone, Prouerb. xviij. cap. Iustus semper in prin. accusator est sui: nemo enim tam est iustus in hac mortali vita, nemo tā mūdus, quin in diem iustior mundiorque fieri possit, vt non citius mēbra huius Ecclesiæ militantis sint sine omni macula & ruga, quàm exuto & depositio hoc corruptibili corpore fiant membra cœlestis Hierusalem, Ecclesiæ nimirū triūphantis. Et cùm Christus totius sanctitatis & iustitię fons, & origo, membra sua omnia vult habere sui similia in Ecclesia illa triumphante, quæ cum capite pulchrè consentiant, in quibus nulla sit peccati fœditas, quæ reliquum corpus dehonestet, hortatur nos in Euangelio Matth. v. cap. vt sim' perfecti, sicut & pater noster cœlestis perfectus est, & cuius sumus insigniti imagine eius per imitationem expressam in nobis geramus similitudinem. hinc quoque Paulus, ad Ephe. iiij. vult vt renouemur spiritu mentis nostrę, id est, ad eam nos iustitiæ, & integritatis formā componamus, quā

Universidad de Deusto
Biblioteca

in Christo vitæ,& nouitatis authore didicimus.Nam quos, inquit idem Apostol.ad Romanos 8.cap.præsciuit, hos & prædestinauit cõformes fieri imaginis filij sui, vt sit ipse primogenitus in multis fratribus à peccati vetustate in iustitię & gratiæ nouitate translatis.Ad quam perfectam trãslationem nouitatis,non prius deueniunt membra Ecclesiæ militantis, quàm ab hoc corpore liberati fuerint. nec alia est differentia inter Ecclesiam cœlestem,& terrenam,cùm vna sit, quàm q hæc adhuc militet, certet & laboret, vt quàm proximè possit accedat in hac mortali vita, ad perfectam illam renouationem mentis,& conformitatem imaginis filij Dei, que consistit in sanctitate & iustitia. Ex quo certamine fieri non potest propter corruptionem naturæ, quin contrahat in membris maculas & rugas.Illa vero gloriosa est in omnib.membris suis,sine macula sine ruga,cùm nihil coinquinatum(vt testatur Ioannes in Apocal. 21. cap.) aut abominationem faciens, aut mendacium intrabit in eam, nec iam amplius illis certandum aut laborãdum est: sed amodo iam dicit Spiritus, vt idem Ioan.eodem libro scribit cap.24. vt requiescant à laborib.suis,& sedeant, testante Esaia propheta,ca.32.in pulchritudine pacis, & in tabernaculis fiduciæ,& in requie opulenta. Quod verò adferunt & pro confirmatione suæ sententiæ adducunt D.Gregorium, Cyprianum & Augustinum, si diligenter discutiantur eorum scripta,inueniemus perspicuè illos nunquam docuisse aut sentiuisse,quòd Pontifex non esset caput Ecclesiæ,quin contrà semper eos statuisse penes Pontificẽ, tanquam caput Ecclesiæ, esse primam authoritatem in Ecclesia, vt in locis supra citatis, & aliis variis abundè scripta eorum testantur. Nam Cyprianus libro de simplicitate Prælatorũ, causam reddẽs, cur se alióque decipiant hæretici,subuertentes fidei veritatem & corporis Christi vnitatem corrumpentes,docet hoc inde prouenire: quia non respiciunt, non assurgunt ad Ecclesiasticæ vnitatis originem,nec caput quærũt,quod tamẽ clarissimè docet doctrina cœlestis Euangelij,cuique obuia, eam hanc tandem profert,loquitur,inquit,Dominus ad Petrum.Ego dico tibi, quia tu es Petrus & super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam,& portæ inferorum non vincẽt eam,tibi dabo claues regni cœlorum,& quæ ligaueris super terram, erunt ligata & in cœlis, & quæcũque solueris super terram,erunt soluta & in cœlis,Et eidem post resurrectionẽ suam dixit: Pasce oues meas Ex quib. verbis Euãgelij D.Cyprianus ostendit caput Ecclesiæ Petrũ, & Petri successores, & vnitatis eiusdem originem.Atque istud ipsum in Epist.ad Iubaianũ clarius adhuc explicat. Et Diuus Gregorius lib. 6. Epistola 37. ad Eulogiũ scribit hæc verba. Quis(inquit)neſciat sanctam Ecclesiam in Apostolorum Principis soliditate firmatam? qui firmitatem traxit in nomine vt Petrus à petra vocaretur cui veritatis voce dicitur, tibi dabo claues regni cœlorum qui rursus, Et tu aliquãdo conuersus, confirma fratres tuos.Iterúmque Simon Ioannis amas me? pasce oues meas Itaque cum multi sint apostoli, pro ipso tamen principatu sola apostolorum principis sedes,in authoritate conualuit. Rursus in altera epist.lib.4.epist.31. Cunctis Euãgelium,inquit,scientibus liquet,quòd voce dominica, sancto,& omnium apostolorũ Principi, Petro apostolo,totius Ecclesiæ cura commissa est. Ipsi quippe dicitur, Petre amas me? pasce oues meas. Ipsi dicitur, Ecce Sathanas petiit cribrare vos sicut triticum, & ego rogaui pro te Petre, vt non deficiat fides tua,& tu aliquando cõuersus confirma fratres tuos. Ipsi dicitur,Tu es Petrus,& super hanc petrã ędificabo Ecclesiam meã, &c.hæc ille. Atque ex his intelligim⁹ quod Diui Gregorij etiam sententia nulli Euãgeliũ scienti dubiũ esse possit,quin Petro omnium apostolorũ Principi, & eius successoribus totius Ecclesiæ cura tanquam capiti cõmissa sit:Eiusdem sententiæ fuit diuus Augustinus cum multis locis,tũ præcipuè in suis enarrationibus in Psalmos,vt in psalmum 30.in psalmos quoque 33.& 39. Item in epistolis suis frequenter,lib. quoque 11. quæstionum ad Simplicianum, Rursus aduersus epistolã Donati & aliis locis plerisque.Sed quod videtur præscripti authores negasse, nullum esse vniuersalem Episcopum, hoc sic inteliexerunt,quod nullus sic esset vniuersalis episcopus,quòd esset cuiusque Ecclesiæ ꝓprius rector, nam sic nullus esset alius episcopus præter Põtificẽ, adeo vt omnis honor episcopalis ab omnibus auferretur, & vni soli tribueretur, quod nunquam admittendum est: quia hoc hierarchicum ordinem Ecclesiæ imminueret, immò prorsus destrueret.Hoc improbarunt præscripti patres.authoritatem autem hierarchiæ ecclesiasticæ nũquam reiecerunt,neque minuerunt. Sed de his satis Nam nec hæc similitudo terrestrium cũ cœlestibus,videtur satis ęqua,nec res ipsæ inrer se collatæ sunt eiusdẽ fori iudicialis & terreni, in quo foro de similibus idem esset iudicium,quæ similia in meo hoc libro sumpsi explicanda. Ad alia ergo accingar.

Ecclesia.

Ecclesia æquiparatur minorẽnibus & pupillis,& de illa sicut de istis pariter iudicandum est vt habet gl. notabilis in l. R respublica,in verbo,Solet,& ibi notãt Bal. & alij scribẽtes. C.Quibus ex caus.ma. Ideoque sicut minorennes,& pupilli auxilium restitutionis in integrũ implorare possunt, ita idẽ auxiliũ implorare põt ecclesia, vt habet textus expressus & notabilis cũ glo.in c.Auditis,in fine in verbo,Minoris,& ibi Canonistæ,extra de in integ.restitu.Quia enim ecclesia fungitur iure minoris, ideo omnia iura de restitutione minorũ loquentia, eadẽ quoque possunt & debent referri ad ecclesiam,& contrà,vt habet c.1.& d.c. Auditis de in integr. rest. Et doct.in l.Orphanotrophos C.de episco.& cler.Et Panor. in d.c.Auditis. Exempla autem hæc passim habẽtur.Quum vsque hæc ita se habeant, sequitur à simili, q ecclesiarũ prælati etiam tutoribus & curatoribus comparari debẽt.§.Orphanotrophi.in Authentico,de eccles.tit.gl.in d.c. Auditis. in verbo,ecclesia.extra de in integrum restit.Quod autẽ ecclesia æquiparetur pupillo,id manifestè ostenditur in gl.notabili,& etiam expressa,in l.libertos. in verbo administrauerit.C.de excusa.tuto. Et quamuis hæc comparatio rectè fiat de minorenni,eadem nihilominus etiam intelligitur de pupillis,quamtũuis gl.in d.ca Auditis.dicat, q ecclesia rectè æquiparetur minorenni 25.annorũ,non autẽ pupillo. Quod enim ecclesia omnino æquiparãda sit pupillo, locóque pupilli habeatur,id apertè ostendunt glossæ iuris ciuilis prælegatæ.Idémque cõfirmant Ioan.Fab.Angel.Aret.& Iason, in §.ex maleficiis.vbi latè de hoc tractãt, Institutio.de actionibus.de his quoque meminit Io.Frã.Balb.ibi.Quintò quæro.nu.4.in suo perutili tractatu, De præscriptio.Et Andræas Tiraquellus de legibus connubialibus & iure maritali,gl.6. ibi *le jeune mary*. num.70.ad quem consulendũ studiosos mitto. Huius ipse etiam memini in mea subhastationum compendiosa exegesi, capitulo 1.nu.9.in postrema editione.

Ecclesia,& pia causa.

Sic ecclesia, & quæuis pia causa in iure æquiparantur, & sunt paria.l.fi.C.de sacrosanct.eccles.& §. Scimus,in Authẽtico,de non alienandis rebus eccles.colla.2.& notat glo.ordinaria,in l.Rẽpu.in fi.C.de iure Reipub.lib. 11.Hanc æquipollentiam confirmat etiam D.Nicolaus Euerard.de Midelburgo,in suo lib.Topicorum,in loco à pupillo ad rẽpub.ad finem,vbi dicit, q sicut bona ecclesiæ sine certa solennitate vel alienari,vel in perpetuã emphyteusim dari non possunt. c.Sine.12.q.2.Authentica,Hoc ius porrectum. C. de sacrosanctis ecclesiis,ita quoque nec ad piam cãm, veluti ad subsidium pauperũ relicta, sine ea solẽnitate aut alienari,aut in emphyteusim dari possunt, vt latè confirmat Felin. in c.de quarta,circa principium,de præscript. Item sicut ecclesiæ in integrum restituuntur, ita quoque piarum causarũ ratio,in restitutione in integrum par habetur & similis.Teste Ludo. Romano,consi.446.Panor.in c.1.de restit.in integrum.Tertiò,sicut in acquisitione ecclesiæ, aut beneficij ecclesiastici, simonia committitur,ita etiã in acquisitione hospitalis,vel rei ad pium vsum destinatæ,vt habet Calderinus in tit.de religios.domibus.consi.1.Quartò,sicut de relictis ecclesiæ nõ soluitur falcidia,nec Trebellianica, ita neque eadem soluũtur de rebus ad piã causam relictis.Teste Castrẽ.consi.195. Postremò,sicut Iudex secularis nõ immiscet se rebus ecclesiæ,ita etiam non intermiscet se rebus ad piam ecclesiæ causam pertinentibus:potissimùm si eæ cum præiudicio iudicis ecclesiastici cõtingerent.Nam si quis se intermisceret rebus iis piis adminiculatiuè,& non priuatiuè,hoc est, ad subsidiũ piæ causæ,vel ecclesiæ, potius quàm ad detrimentum eiusdem causæ, probanda omnino foret ipsius opitulatio, teste Anch.consi.343.

Ecclesia,loca sacra.

Ecclesia, & alia pia loca in iure æquiparantur, & sunt similia l. Illud. iuncta glossa. C. de sacrosanctis ecclesiis.Et ideo generaliter omnia priuilegia ecclesiis competentia, competunt etiam & aliis piis locis, iuxta textum admodum notabilem, in lege omnia priuilegia. & vt ibidem Bartolus notat. C. de episcopis & clericis. textus in §. pro temporalibus, in Authentico, de ecclesiastic. titul. collatione nona. Et Ioann. Andr. in capitulo secundo, de in integ.restitu.Et hinc est,quòd sicut contra ecclesiam non præscribitur, nisi spacio quadraginta annorum. cap. de quarta extra de præscrip.& notabiliter Bald. in authentica, Quas actiones.C.de sacrosanct.eccles.vbi ait,hoc esse notabile mẽteque tenendum, itaque quoque nec contra alia pia loca cadit vlla præscriptio.vt habet d.§.Pro temporalibus, vbi & expressus de hoc casus enarratur. Plura exẽpla, pluréve de hac re casus,si quis desideret,legat D.Felin.in d.c.de quarta. vbi nouendecim similitudinis,siue æquiparationis casus cõnumerat,& describit.Vide etiam dominũ Nicolaũ Euerard. à Middelburgo,in suo libro Topicorum in loco,ab ecclesia ad pia loca, qui de hac similitudine quædam expresse ibidẽ explicuit,& reliqua ad D.Feli.loco iamiam allegato, & citato,breuitatis gratia remisit.

Ecclesia & senatus.

Ecclesia comparatur Senatui,vt tenet Ioan.Monachi,in iuris defensorio.§. Quomodo contra, sub nu.1. de ecclesiæ imperio & priuilegio.Vide titulum,Fiscus.

Ecclesia & Respublica.

Ecclesia,& respublica à pari procedunt, & in iure æquiparantur.Imò bona ecclesiæ verè dicenda sunt esse bona publica.cap.Quid ergo.23.quæst.4.& ibi est textus, cum glos in verbo,de re publica. quæ continet, q ecclesia appelletur respublica,& in l.fi.C.de sacrosanctis ecclesiis. Quod confirmat Fel.in c.Nonnulli.extra de rescript.dicens, quòd bona ecclesiæ appellentur esse bona reipublicæ, & q fauor qui reipublicæ debetur,idem quoque & maior debeatur ecclesiæ,vt testatur Ioan.Fran.Balbus.ibi.Quintò quæro,nu.3.in suo tractatu de præscriptionib.Et Spec.lib.2.partic.iij. de restit.in integr.nu.3.cap.quid ergo.23.q.iiij. ad hęc notanda est.l.iij.C.ex quib.caus.in integr.restitutio non sit necessaria.

Ecclesia,& causa publica.

Ex iam dicta similitudine colligitur & alia similitudo ex ipsa dependens, scilicet q sicut ecclesia comparatur reipublicę,ita à simili,ecclesię causę etiam æquiparandę sunt causis publicis.l.vt inter diuinum.C.de sacrosanct. eccles. vbi sicut in quibusdam casibus,non nisi longissimi temporis præscriptio currit aduersus ecclesiam, ita nec aduersus rempublicam.Secundò sicut dominium absque traditione acquiritur ecclesię ex speciali fauore, ita & reipublicę. Tertiò sicut ecclesia acquirit tacitam hypothecam,ita & respublica. Quartò sicut in causis ciuitatis proceditur diebus festis, ita etiam in causis ecclesiæ.Specul.in tit de feriis.§. sequitur. Et Romanus in authẽ.similiter.C.ad l.Fal.Quintò, sicut fiscus vel ciuitas superueniens ad defensionem emptoris trahit actorem ad suum iudicem.l.si minori.C.de iure fisc.ita quoque & ecclesia.glo.in c.Clericum.11.quæst.j.sed de veritate istius æquiparationis,vide Iasonem in d.l. vt inter diuinum. nume.2.& presidem Mechlinien sem Nicol.Euerad.in loco à fisco ad ecclesiam. Ecclesia enim & ciuitas æquiparantur. Vnde idem ius quod rebus ciuitatum tribuitur, id quoque & rebus ecclesiarum concessum censetur,teste D.Iasone,in d.l.Vt inter diuinum, iuncta gl.ibi.in verb. priuata commoda.Sextò,per eandem legem ecclesia fungitur iure reipublicę,sicuti ad hoc quotidię predicta lex allegatur. Quę tamen lex duntaxat vera esse comperitur in tribus potissimum casibus,in eodem dicto textu expressis, quos casus ibidem videre licebit.

Ecclesia, & Pupillus.

Ecclesiæ ius par est cum iure minoris,aut pupilli,vti habetur in ca.auditis, & iuncta ibidem glo,in verbo, Ecclesia,extra de in integ.restit.

Ecclesia prælatus.

Ecclesiam non habere prælatum, & habere prælatum,sed inhabilem, aut inutilẽ paria sunt.capitulo inter corporalia, & ibi Panor.extra de trãslat.episcopi, quę decretalis ad hoc sępe allegatur.ad hujus comprobationem facit quod habetur in l.quotiens, & ibi Iaſ.ff.qui satisdare cogãtur. Itẽ quod habetur in l.j.§.quib⁹.ff.quod cuiusque vniuersita.nomine. Idem quoque confirmat Iason in d.l. quotiens. ff. qui satisdare cogantur.vbi dicit q sicut paria sunt, Non habere maritum,& habere maritum inhabilem, aut inutilem, glossa in verbo Orbitates,in l.fi.C.ad l.Falui.de plagia.ita quoque pares sunt,ecclesię prælatus inutilis,& prælatus nullus. Imò talis prelatus inutilis æstimãdus est veluti mortu⁹, aut saltẽ miser & inidoneus, qui illuminare præsumit alios qui per se tenebricosus est,& ad prelationẽ assumptã indignus,vti habetur de Pœnit.dist.ij §.opponitur. Quin mortalis magis dicẽdus est canis impudicus,quàm prælatus.c.Qui nec.ij.q.vij.Atta men si quis in episcopatu suo, vel in prælatura sua ante dignissimè prefuisset,idemque postea prę senio,vel prę alia corporis infirmitate paulatim euaderet min⁹ dignus,imò prorsus ea prælatura indignus tãdem fieret,& inidoneus,aut delirus:ob id naturæ vitium profectò non esset statim remouẽdus officio,sed ipsi adiungendus coadiutor,vti habetur in c. Scripsit vij.quæst.j.

Ecclesia parochialis.

Ecclesia parochialis respectu ecclesiæ vniuersalis æquiparatur filiofamilias.capitu.In præsentia,extra de probatio. & §. Si alia,ad finem.xiiij.quæstio.ij.&ca.finali,& ibi per glo. xv.quęstione iiij.vbi dicitur. Si quispiam compromisisset se restituere totam hæreditatem, si sine liberis decederet, isq; postea monasterium aliquod ingrederetur, profectò is idẽ videtur hoc ipsum fideicommissum per ingressum in monasterium effecisse inualidum: quia monasterium in iure filij loco haberi consueuit.Authentic.Si qua mulier.& ibi Bald. Fulgo.Ias.& alij moderni.C.de sacr.sanct.eccles.cap.In præsentia.extra de probat.& in §.Sed & hoc presenti,in Authẽtica.de sanctiſ.episco.colla.ix.Cuius ratio nõ est alia, quàm quòd is qui monasteriũ ingreditur, is & se & sua omnia eidẽ monasterio offerre,deuouere,& dedicare soleat. Authẽtic.Ingressi.C.de sac.sanct.Eccles.quę canonizata reperitur in capitu.Quia ingredientibus.xix.q.iij. & præterea, qui sic monasterium ingrediens,eidem monasterio omnia sua offert,is certè omnia ea monasterio tanquam filio suo offerre videtur,quòd idipsum monasterium loco filij habuisse credatur, quia sicut maxima dilectio parentum ostenditur in donationibus,quibus filiis suis sese, & omnia sua ex naturali amore resignant, ita & filiorum loco habendum videtur monasterium,in quod quis seipsum, & sua oía dedit. & vti dicitur,Nulla maior esse potest alicuius dilectio,quàm quando ipse donator venit in donum,vel quando datũ,vel deditũ ipsum idem est cum donante,hoc est, quando aliquis seipsum,& sua omnia donat. §. j. & §. Vna. de summa Trinitat.Quocirca mirum non est, si monasterium vel Ecclesia filij loco habenda esse dicatur. Ita quoque tenet Tiraquellus ad l.si vnquam.C. de reuocan.donat.ad verbum,libertis. num.68. Atque ista confirmant leges, & plebiscita à maiori, quòd is qui iure prohibetur alienare emphyteusim: is tamen in fauorem monasterij non prohibetur eandem emphyteusim alienare,sed potius in eiusdem monasterij fauorem eandem alienare posse, tãquàm id monasteriũ in ea re pro suo hærede instituere & sui hæredis loco haberi vellet,vt habet glo.in l.Si ita quis promiserit. § ea lege,ad verbum Interest.ff.de verborum obligat. & certè monasteriũ habendum est,tanquam posthumus,vt ait Bal.in l.filius à patre.ff.de hæred.instit.& testamentum prius factum rumpit, & annihilat.iuxta Authen.si qua mulier.C.de sacrosanc.Eccles.Hanc quoque paritatem confirmat D.Petrus de Vbald. de Perusio,in suo nobilissimo tract.super Canonica epali,& parochiali.huius paritatis hęc naturalis poterit assignari ratio,quòd sicut filius parentibus subest,veluti à quib⁹ primã duxit originem à quibus suum corpus esse, subsistatiámque corporis,& membrorum contraxit:ita & parochialis Ecclesia,Ecclesiæ generali subest eiusque membrum est particulare,& quodammodo ipsius est proles,ipsi subiecta, ipsi vnita,ipsique debita ac quasi naturali origine cohærẽs,& cõiuncta.Hanc tamen dictam paritatem monasterij cum filio, praxis,& principum edicta publica postea limitarũt, sic monasterium non amplius habendum esset pro filijs nisi in solis casibus in iure expressis,& nõ in alijs:quia in petenda dote viduæ,quæ monasterium ingressa est,vel in iuribus feudalibus,vel in similibus casibus aliis in iure non expressis,monasterium pro filiis haberi non potest:sed soli filij,aut filiæ, qui ex parentum suorum lumbis,aut corpore ꝓcreati sunt: Teste Iaſ.in d.authen.si qua mulier.in quinta addi.num.19. 30.& Tiraq.ad d.l.si vnquam.ad verbum,Susceperit liberos numero 36.& seq.& ad d.verbũ,libertis,nu.70.cum seq.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ecclesia & patronus.

Ecclesia æquiparatur patrono: vt enim Patronorum est patrocinari suis respectu quorum dicitur patronus, ita & Ecclesia tam particularis, quam catholica defendere, non perdere debet suos, quos per Baptismum pro veris membris in corpus suũ vniuersale sub capite Christo assumptos, insertos & incorporatos accepit: defendere inquam omnibus modis, viis & mediis, per tolerantiam, per longanimitatem per resipiscentiæ expectationem, ne humana temeritate in mortem incidãt æternam, nevè quisquam ex iis præpropere pereat quo seruando mortuus est Christus, qui in hunc mundum venit seruare, non perdere. Matt. 9. Lucæ. 5. 1. Timo. 2. sed potius vt ipsam errantem ouiculã exemplo Christi diligẽter q̃rat, inuentam non occidat, sed clemẽter humeris suis imponat, & in ouile, à quo deuiauit, studiosè reportet, in priorem libertatem filiorum Dei asserat, & de ipsius salute, & restitutione gaudeat, & ab amicis & vicinis de reperta ouicula congratulationem exposcat. Quum igitur omnes ante Baptismũ fueramus filij iræ, æternæ gehennæ addicti, & per Baptismum cognoscimur incorporati corpori Christi, ipsiúsque corporis effecti membra, quod corpus est Ecclesia illa vniuersalis, supereset vt eadem Ecclesia sibi per diuinam gratiam, & per Baptismatis sacramentũ insitos, vnitos, & incorporatos misericorditer etiam agnoscat, agnitos benignè recipiat, foueat, & fortissimè defendat, errantibus prudẽter ignoscat, & ad errata quantum Reip. Christianæ salus permittit, dissimulet: ad ipsorũ salutis spẽ oculos intendat, iuxta voluntatem Dei, qui vult omnes homines saluos fieri, & ad agnitionem veritatis suæ venire. Huius itaque diuinam naturam imitatur Ecclesia, & in conseruandis, patrocinandis, & defendendis suis filiis, tam errãtibus, quàm non errantibus, se totam clementer impendit, ne quis suorum pereat, sed vt omnes pariter retineat, seruet sibi, suóque capiti, & sponso Christo vnitos, & incorporatos asserat, ab æterna morte defendat, & in cohæreditatem, regni cælestis cũ Christo ascribat. Est enim Ecclesia Christi nempe vniuersalis, siue catholica, domus Dei columna & firmamentum veritatis, teste Paulo 1. Timo. 3. & per consequens in sola domo Dei salus nostra est, vt quæ sola nos defendit, & seruat per Christum dominũ nostrum, qui eiusdem est caput. 1. Cor. 12. & Ephe. 1. 4. & 5. & Col. 1. & 2. à quo capite omnis nostra salus in sua membra defluit, sicut succus vitis in omnes suos differtur palmites. Sed hæc obiter theologicè. Ad meam cõfessionem redeo, imitatus hãc Pauli sententiam. Idem etiam cõfirmauit D. Petrus de Vbal. à Perusio, in trac. super Episcopali, Canonica & parochiali.

Edere.

Quicquam edere, exhibere, & restituere, cũ grãmaticis, tũ iurisperitis, paria sunt. l. & quę à Diuo. & ibi Bal. nu. 5. ver. & vt clari°. C. de edẽ. de editione loquitur d. l. & quæ, de exhibitione. l. iij. §. pen. ff. ad exhibendum. de redditione siue restitutione loquitur. l. dissolutæ. C. de condict. ex lege sine caus. l. si Chirographum. ff. de probat. l. Labeo. ff. de pact. cũ similibus iurib. nam quemamodum ex causã ad editionem rationũ quis compellitur, d. l. & quæ, ita quoque ad exhibitionem instrumentorum compelli potest, d. l. iij. §. penult. & ad restitutionem, quia creditor cui est satisfactum, tenetur ad restituendum debitori Chirographum, d. l. dissolutæ. & ideo pulchrè respondit Zasius, singu. responsorum, lib. ij. ca. xxi. quod non sufficit dare cautionem vel quietantiam de soluto, ac satisfacto, vel redẽpto annuo redditu: sed præter hanc quietantiam etiam restituendæ sunt ipsæ obligatoriæ literæ. Primò, quia quisque cogitur præcisè restituere oẽm obligationem, quam restituere potest. l. qui restituere. ff. de rei vendi. Secundò, quia cautio seu quietantia est res fragilis, & perditu facilis: ideóque nõ satis efficaciter obligationem liberat, nisi creditor ipsissimas literas reddituales restituat. l. cogi. §. si pater. ff. ad S. C. Treb. & quamuis hic amissionis futuræ euentus ex rerum præsenti statu non appareat, propter culpam tamen restituere volentis, eędem literæ periisse presumuntur, vel pereundæ, arg. l. diuortio, in principio. ff. de negot. gest.

Edere imperfectè.

Imperfectè edere, & ꝑsus nõ edere paria sunt. expressa l. j. §. pe. iuncta glo. ibi. in verbo Edere. ff. de edendo, quod ibidẽ not. Alber. de Rosa. nu. 1. Veluti si quis edat instrumentũ in quo contineatur stipulatio facta sub ꝑdõne, ꝑdõnem tñ nõ edit: vel edit stipulationẽ, sed non pœnã quæ in ea continet: is profectò instrumentũ edit imperfectũ, & ita tanquã nullũ instrumentũ edere censetur: & per conseq̃s quia pars eã expressam conditionẽ & pœnã ignorauit etiã in pœnã incidere non debuit. l. Hæredes. §. Idẽ iuris. ff. Famil. her. Atque hinc Bar. in d. l. j. §. pen. not. Quod parti debeat fieri copia de oĩbus q̃ in iudicio producuntur, & instrumentũ tradi perfectum cũ expressis ꝑdõnibus & pœnis vt pars eas ꝑdõnes obseruare & pœnas euitare possit. Quod ẽt ꝑfirmat Vlpia, qui ibidẽ dicit ꝙ in stipulationibus edenda omnia sint q̃ edẽda sunt: quodq; is nullã stipulationẽ edere videat q̃ stipulationẽ totã non edit. De hac re quoque pulchrè loquit Lu. Roma. ff. de ope. no. nun. nu. 23. Quędã inquit est editio q̃ fit iudici per pãrtẽ ad intentionẽ fundandã, q̃ fieri tñ debet integraliter, & in qua nõ sufficit particulã edere. l. In ciuile. ff. de legi. Quædã verò editio fit iudici ad hoc vt ex ea ipse ꝑsideret quid debeatur parti, & hoc casu idẽ est an particularis an integra fiat. c. Contingit. de fi. instru. Quædã ꝓterea editio fit Principi ad hoc tũ, vt declaret verbũ aliquod: in hac sufficit particulã exhibere. l. fi. C. de precib. Imper. offerend. Quædã aũt editio fieri dẽt parti, sed in parte, hoc est, ad eũ solũmodo finẽ, vt pars per eã expressam partẽ instruatur, & admoneatur an velit liti cedere, an in ea vlterius cõtendere, & tũc sufficit eam particulã clare exprimere per quam pars ad cedendũ, vel ad procedendũ informari possit. l. Argentarius. §. edi aũt. ff. de edẽdo. Aliqñ fit editio parti, vt ex ea pars exhibens intentionẽ suã parti exhibitæ cõprobet, & tunc debet ita edi, vt ex ea fieri possit probatio, cũ omnibus suis solennitatibus. l. Veluti. ff. de eden. Postremò aliqñ editio fit parti, vt ex ea editione pars aduersa videat quid in ea tanquã falsum reprobare, aut vt verũ admittere debeat, & tunc debet plena ac integra fieri, & exhiberi editio, d. l. j. §. editiones.

Edicta.

De edictis, mandatis, aut legibus ciuilibus. Vide infrà sub titulo, Statuta.

Error improbabilis.

Error improbabilis (q̃ error ſupinus dr̃) æquiparaẽ errori iuris. l. Reg. ff. de iu. & fact. igno. & l. Quanquã. ff. Ad S. C. velle. cũ aliis iuribus. Vbi dr̃, quod sicut hi qui per iuris ignorãtiã l. Fal. beneficio vſi nõ sunt, nõ possunt repetere, ita quoque qui per errorẽ improbabilẽ fideicõmissum soluerũt, id ipsum solutũ tanquã indebitũ repetere non possunt. Et ꝙ, sicut error iuris impliciti seu intricati dr̃ error probabilis, sic quoque error facti dr̃ error probabilis, vt est text. quem ad hoc citat Ant. in c. cũ dilectus. & ibi quoque Imo. de regula. & Cle. j. §. sanc. in 3. opposi. de vſur. Et quẽadmodum præsumitur esse in dolo is qui errat in iure naturali vel quasi, vel q̃ errat in iure ciuili notorio & indubitato, testib. Angelo, Cuma. & aliis ad l. ex cõsensu. §. fi. ff. de appel. Et Alcia. regula. 3. præsumptio. 30. ita quoque & is præsumitur esse in dolo, qui allegat errorẽ facti improbabilẽ, iuxta gl. in c. vlt. §. vt aũt. ad verbum, Scienter. de offic. deleg. libr. 6. Titaquellus latius in tractatu De pœnis tempe. causa 15. nu. 22. cum seq.

Error iuris dubius.

Error iuris dubius æquiparatur errori facti, qñ de eo constat vel probatur, secundum Anto. de Butrio, & Abb. in c. de quarta. extrà de præscri. nu. 12. cum concord. De quibus ibi quoque latè per Felin disputatur. Atque ita etiam tenet Carolus Ruinus, consi. 28. post nu. 21. in 2. vol. consilio. & con. 27. nu. 183. vol. Vbi dicit, ꝙ error dubius inducat bonam fidẽ, & præbeat iustam causam præscribendi. c. cũ dilectus. extrà de consuetud. Quod etiam notat Ant. de But. & per Im. in c. si diligẽti. de præscri. Et per Abb. in d. c. de quarta. eo. tit. cũ aliis ꝛcordantius, de quibus ibi recẽtiores cõsule. Et ideo vbi sumus in casu, in quo est dubiũ de iure, an solus Episcopus actũ facere possit, tũc in eo casu titul° ex illo actu oriẽs, quamuis minus iustus sit, tñ propter dubium iuris, occasionẽ, & causam præscribendi præber, non minus quàm si errore facti contigisset, teste Imol. & Card. in c. cũ dilectus. de consuetu. Quia qñ ius, in quo erratur, est ius dubiũ, is error iuris æquipollet errori facti. Imò ipse error iuris dicitur probabilis error, qñ ius ipsum est obscurũ. l. cum prolatis. ff. de re iudic. vel res in apicibus iuris consistit, sic Bald. in l. venditioni. C. de vſucap. pro empto. Atque hæc ipsa etiam dici, & allegari solent de extraordinaria seu extrauaganti constitutione, quæ non est publicè nota, quia talis non præsumitur peruenisse ad notitiam cuiuslibet, vt dicunt Doct. in c. j. de constitutio. libr. vj. & Bald. in l. Leges. C. de legib. Vnde & Corneus consil. cxlviij. num. 10. dicit quæstionem illam esse dubiam. An res enormissimæ læsionis possit teneri contra transactionem iuratam, & an ideo de illa compromitti possit: sic vt quæstio facti est dubia, quæ de interpretatione consuetudinis nascitur, vt ibidem latiº videre licet cum reliquis ad hanc quæstionem pertinentibus, vt & ibi latius explicãt Doctores, ad d. cap. cum dilectus. Et Imol. in c. si diligenti. de præscriptioni.

Esse.

Esse in prouincia, & esse circa prouinciam, paria sunt. Vide infrà, sub Themate, Prouincia.

Esse in via ad actum.

Esse in via ad actum, & esse in actu, paria sunt. Vide suprà, in actu esse, sub titu. Actus.

Esse talem, & haberi pro tali.

Esse patronum, ciuem &c. & haberi ꝓ patrono, ciue &c. paria sunt. Vide infrà, Patronus.

Esse indebitè.

Non esse, & nec debitè, nec legitimè esse, paria sunt, capit. ei cui. de prebend. in vj. Vbi dicitur, quod si mandetur simpliciter, vt Ioanni prouideatur de præbẽda proximè vacatura, tunc si ea sit sacerdotalis præbenda, ea certè ipsi conferri nõ poterit, si nondum in tali ætate existat, qua ad sacerdotium promoueri possit: quia paria sunt, Ioannem simpliciter non esse habilem ad præbendam & Ioannem ad præbendam talem nondum esse habilem. Nam eo casu & qualitas personæ, & qualitas præbendæ inspici debent, iuxta tempus præsens, & qualitas adiecta verbo debet intelligi sm tempus verbi. §. proximus. Institut. de legit. agna. tutel. ad similitudinem quoque superiorum etiam paria sunt, Non facere, & nõ sic facere, vel alio indebito, vel insufficienti modo facere. capit. final. de restitut. spoliat. Ioannes Nevizanus. consil. 50. num. 29. Item ad hunc quoque modum paria sunt, Omnino non esse iudicem, & esse indicem, sed non ad illum actum de quo agitur, teste Ioann. Monach. in capit. ea quæ. de regul. iur. De hac re etiam meminit Petrus à Braxio, in suo directorio lectionum, numer. 4.

Esse non de iure.

Non esse, & esse, sed non de iure, paria sunt. leg. quotiens. ff. qui satisdare cogantur. Atque à simili paria sunt, Non esse factam excussionem, & excussionem esse factam, sed non de iure, Roland. à Valle, consil. ix. nume. 7. Tertiò, paria sunt, Non esse factam oblationem, & oblationem esse factam: sed non de iure, l. nulla. ff. de auctorit. tutorum. Idem Rolandus, consil. xiiij. nume. 25. l. acceptam. C. de vſur. & ibi Doctores. Nam quod incautè vel contra ius factum est, id nullum est, habeturque pro infecto. l. non dubium. C. de legib. capi. quæ contra ius. de regul. iur. & l. j. ff. de his, quæ in testament. delen. Atque hinc etiam consequitur, quòd malè respondere, peius sit, quàm nullo modo respondere, gloss. in l. si sterilis. §. cùm per venditorem. ff. de action. empti. & latè de his Iason in l. j. ff. quod quisque iuris. Item, paria sunt: Non existere aliquem, & existere, sed de iure non posse succedere. Parisius consi. lxix. nu. 64. lib. iij. & d. Anto. de Rosellis in suo tractatu de potestate Imperatoris ac Papæ. num. 20.

Esse, & non posse disponere.

Sic quoque paria sunt, Non esse, & esse, sed non posse disponere. l. nec emere. ff. de contrahend. emptio. cum vulgarib. De quo etiam Petrus Paulus Parisius consi. cxliij. nume. 25. in iiij. parte.

Esse inutiliter.

Non esse, & esse, sed inutiliter esse, paria sunt. Sic ẽt paria sunt vt paulò antè meminimus, Ecclesiã nõ habere platũ, & habere platũ, seu patronum, sed inutilem. ca. inter corporalia. & ibi Panormi. extrà de translatio. episco. quod quidem decretum ad hoc sæpissimè allegatur. facit etiam ad hæc q̃ habetur in vulgata l. quotiens. ff. qui satisda. cogan. & in l. j. §. quibus. ff. quod cuiusque vniuersita. nomine. Quin & istud confirmatur per gl. in l. fi. C. ad leg. Flauiam de plagiariis. vbi notanter dicitur quòd paria sunt: Non habere filiũ & habere filium inutilem. Similiter & paria sunt, Vxorem nõ habere maritum, & vxorem habere maritum inutilem, sicuti Iaſ. refert in d. l. quotiens. ff. qui satisda. cog. vbi ponit multo plura similia huic proposito seruientia. Hæc eadem refert etiã Alex. in l. filij. §. vidua. ff. ad municip. dicens quòd non solũ vidua dicatur quę est priuata marito, sed etiam quæ maritũ habet inutilẽ, de quo gl. est singularis in d. l. fi. ff. ad le. Flauiã. de plag. & ibi Salic. in fin. vbi eandem sententiã probat, quã idcirco summopere pro statutis eodem loco notandum puto, vbi peculiarem mentionem de viduis facit. Huc quoque adferenda est gl. cum adiuncto textu. in l. non putauit. §. nõ quęuis. ff. de bono. possess. contra tabul. & ibi Bald. Statuto, inquit cauetur, quòd Bãnitus siue exul possit impunè offendi: quod si est bannitus banno inualido, nõ poterit offendi. Quod etiam confirmat Dominicus in ca. Pia. de except. lib. vj. vbi etiam dicit quod paria sunt, Aliquid non esse & esse, sed non posse probari esse, l. duo sunt Titij. ff. de testam. tute. & Raph. Fulg. in l. Temporalibus. nu. 2. de vxorib. militũ. Vide etiã tex. in c. Alius. xv. q. vj. Vbi narratur, quod Rex Frãcorũ Chilpericus aliàs Childericus tertius ſtupidus anno Christi 741. aut secũdum nonnullos. 742. regno fuerat exactus & depositus proprer ipsius in gubernando inutilitatẽ. & facit ad hæc etiam textus in c. fi. de ętate & qualitate. Vbi similiter narratur, quidã Episcopus Calinẽsis fuerat suo Episcopatu priuatus, tãtũ ob id quod ignorabat Donatũ grammaticum. & ad hoc facit vulgatus text. in l. quotiens. ff. qui satisda. cogan. Vbi etiam paria referuntur, Non cauere, & in utiliter cauere, teste D. Ias. in d. l. quotiens. Paria quoque vel similia sunt sicuti ante diximus, Non esse, sed non apparere, vt est textus in l. in lege. ff. de cont rah. emptio. & l. duo sunt Titij. ff. de testam. ture. Item, Paria sunt, Nihil habere, & aliqd habere, quod nõ sufficiat: vel nullum habere beneficium, & habere beneficium, quod vite sustentationi non sufficiat, vt inquit Archidi. in c. Pisceis. lv. distin. per illum tex. Facit materia l. eleganter. §. qui reprobos. ff. de pign. actio.

Esse inualidum.

Nihil esse, & inualidum esse æquiparantur. l. si autem nullũ, & ibi Baldus notat. C. de legi. hęredibus. Vbi & paria sunt, Nullum facere testm̃, & facere quidẽ, sed intra tempus illegitimũ ante pubertatẽ. Sicut etiã paria sunt, nihil probare, & inualidè probare. Barth. Chass. consi. xliiij. nu. 15. & sic paria sunt, Nullo modo venire, & non legitimè venire. Archidia. in c. veniens, de renunciat. Item, Paria sunt, Vitiosè aliqd fieri, & id omnino nõ fieri. D. Zasius, cõs. vij. nu. 26. Sic & paria sunt, Non esse iudicatum, & sententiam iudicatam esse nullam. l. iiij. §. condemnatum ff. de re iudic. Sic & paria sunt, Nullam esse interpositam cautionem & cautionem esse interpositam, sed de iure inualidam. l. quotiens. ff. qui satisd. cog. Item, Paria sunt, Si nulla causa exprimatur, & si causa exprimatur inualida. gl. magna in l. j. ff. de ope. noui nun. Et Ias. in d. l. quotiens. ff. qui satisd. cogan. Item, Vitiosa citatio, & nulla citatio æquiparantur. Similiter, Vitiosa seu illegitima executio, & nulla executio assimilantur. Horũ meminit latius D. Vdalr. Zasius dicto consilio vij. nume. 26. lib. ij. quẽ per ocium videre poteritis.

Esse nullum.

Nõ esse, & esse, sed esse nullũ, paria sunt. Pro quo faciunt allegata Andreæ de Yser. in c. j. §. Præterea. Quæ sit prima causa benef. ami. dum allegat. l. j. §. qđ sine mo. ff. quod cuiusque vniuersi. nomine, & alia iura, & ibi per eum. Sic & paria sunt, exhæredationem non esse factã, sed ipso iure esse nullam: nẽpe quando aliquis filium suũ à paternorum bonorũ successione ꝑ exhæredationẽ sine legitima causa excludit. l. non putauit. §. non quæuis. ff. de bon. poss. contra tab. Ad horum quoque similitudinem, nemo dicendus est tutor testamentarius, si testamentum ipsum nullum sit, in quo is tutor constitutus fuit. l. iij. ff. de testamenta. tutel. Et testamentum dicitur nullum, quando nec testator, nec testes testamento subscripserunt, idque suis chirographis non consignarunt. l. ad testium. §. penult. ff. de testamen. Sic etiam res dicitur esse non transacta, vel finita, si ea transactio sit

Universidad de Deusto
Biblioteca

nulla,aut si in ea inualidè,vel nulliter sit processum. l. j.ff.ad S.C.Trebellian.quia in omni transactione verba sunt cum effectu intelligẽda.l j.ff.quod quisque iur.ad quam multa al legauit Matthæus ab Afflictis. in d.§.præterea.Item, & Alex. consi 77.incip.visis dubitatio.in jij.vol.

Esse sine probatione.

Aliquid non esse, & esse. sed non posse probari esse: vt & paulò ante diximus paria sunt.d.l. duo sunt Titij. ff. de testa. tutel.Casum ponit,Si duo essent Titij,scilicet pater,& filius, & si præterea datus esset tutor Titius sine ampliori additamento vel expressione, ita vt per circunstantias nõ appareat de quo Titio testator sensisset,aut quem Titium tutorẽ esse voluisset, quæritur ergo quid iuris in eo casu cẽsendum sit. Ad hanc quæstione respõdendũ esse dicit, q; is Titius tutor esse debeat,de quo se testator sensisse verbis, vel scriptis declarauit, quod si nec verbo nec iure, nec scripto appareat, aut probari possit,ius quidem ipsum non deficit,sed sola ꝓbatio,quia id ius scilicet ꝓbari,& manifestari nõ põt: ideoque ius tale occultum,& incertũ pro nullo iure censetur:& per consequens nullus tutor datus declarabitur: quia in testamentis nõ põt dari tutor incertus.l.tutor.ij.cod.tit. de testa.tutel.ad huius similitudinem Modestinus quoque dicit, quod quotiens nõ apparet, quis heres institutus est,institutio non valet,quippe euenire potest, si testator quãplures amicos eodem nomine habeat,& ad designationẽ nominis, singulari nomine vtatur, nisi ex aliis apertissimis probationibus fuerit reuelatũ, pro qua persona testator senserit.l.in tempus.§.j.ff.de hæred.instituen. Ad huius casus similitudi- Vlpi. aliũ casum ponit,scilicet,si legatum relictum fuisset vni ex cognatis,meis,qui primus capitolium ascenderet,& si duo simul in capitolium venisse dicantur, nec apparet vter prior venerit.Item,si ex pluribus seruis eiusdẽ nominis, vni vel pluribus libertas relicta esset,& non certò constaret, cui particulariter ea libertas attribuenda foret: profectò in his casibus propter probationis incertitudinem,tũ legata, tum libertas impediuntur.l.si fuerit.ff.de reb. dub.sic idem Vlpi. ad l.idẽ Põponius.§.fi.ff.de rei vẽdica. Si, inquit, plures sint eiusdem nominis serui,puta plures Erotes,nec appareat de quo actũ sit,Pomponius dicit nullã debere fieri condemnationem,propter rei actę incertitudinem. Idem quoque cõfirmat Philj.Dec.consi.271.incip.viso processu causæ vertẽtis.nu. 5.in ij.par.vide infrà,Facta sine probttione.

Esse certum,& debere esse certum.

Esse certum,& debere esse certum,Item,Scire,& scire debere,in iure paria sunt,vt notatur in verbis legis, qui cum alio contrahit.Nam is qui cum alio contrahit, vel est certus, vel debet esse certus de conditione, & contrahentis qualitate.ff.de regul.iur.l.ij.§.si à pupillo.ff.pro emptore.Vnde si qs cũ pupi.vel prodigo contrahat,is que cõtrahens postea sentiat se per eum contractũ in aliquod incidisse dãnũ contra pupillum,aut minorem agere cœperit,& contra eũ contrahentem pupillus,aut minor,certè in ea actione longè fauorabilior ac potentior ad excusationem est causa pupilli, vel minoris,vt pote quos vel ætas, vel gubernationis insciția excuset,argumento l.quod infans.ff. de rei vendica. Atque ideo is contrahens in dãmno,& in culpa erit, qui taliter pupillo,aut minori soluit,quia scire debuerat quis & qualis is fuerat,cũ quo tractauit.§.sed econtrario. Institut. quibus aliena.licet.nihilominus, si quis contrahens verè ignorasset eũ verè fuisse pupillum,minorem,aut prodigum,certè is nõ deberet soluere,aut in dãno esse,nisi certò ꝓbari postea posset ipsum certo præsciuisse,aut saltè dubitasse de eius conditione,scilicet an fuerat pupillus,minor,aut prodigus,an nõ. & hoc potissimum,quando is pupillus,minor,aut prodigus diues fuit,& pro diuite habitus, sic vt ea pecunia numerata plurimum incommodaret contrahenti pupillo,minori,vel prodigo parum: certe tunc contrahens liberatur per exceptionem l.apud.§.si quis pupillo. ff. de except. doli. Philipp. Decius,vir certè magni cõsilij,in d.l.siue regula, qui cum alio contrahit. Sic si quisquã mutuasset pecuniã alicui filiofamilias,is non posset idipsum mutuũ iure reposcere,aut tecipere obstãte scilicet S.C. Macedoniano,quia scire potuit, aut debuit illum esse filiũfamiliàs.l. penul.ff.ad S.C.Macedo. & idẽ in minore,vt notatur per gl.in l.si Titius.in verbo, ætatis.ff.de fideiussorib.præsumiẽ eiũ semper, quod is q cum aliquo contrahit,notitiam eius habeat, aut habere debeat, cum quo mercatur,aut contrahit,vt notat Bal.per illũ text. in l.inciuilẽ.C.de furt.Vñ si qs sua culpa in aliquod dãnũ per contractũ inciderit,is siue ciuis sit,siue forẽsis,ab eo damno excusari non põt,ob id quod cum boni ciuis liberis contraxit,quiin paterna potestate adhuc extiterant,quique talium liberorũ,ac filiorum qualitatem vel sciuit,vel certè scire debuerat.Et si eandem ignorauerat, profecto inuestigare debuerat,qualis is fuerat,cum quo ignoto cõtrahere præsumpsit,vt notat Cumanus consi.26.inci.cũ statutũ Paduæ.simili quoque ratione ille qui contrahit, in materia societatis contrahere cupit, is etiã qualitatem eiusdem societatis inuestigare debet:quod si nõ fecerit,sed per hui⁹ nõ inuestigationis occasionẽ in dãnum inciderit,id dãnũ sua culpa ferat oportet ad horũ quoque similitudinẽ. quod hic dicitur de cõtrahente,idem & censendum est de eligente:quẽ etiã prę sumitur habere,vel debere habere notitiam electi. Quocirca non excusantur canonici,patroni,aut reliqui collatores, qui ad beneficia Ecclesiastica obtinenda, ob commendationes amicorum,indignos quosque cũ maximo ecclesiæ scãdalo sæpe eligunt,vt notat.Bar.in l.si patronus.ff.de cõfirmi. tutor.& ibi Bar.allegat præscriptum tex.l.qui cum alio contrahit.Vide de hoc etiam infrà,Scire.

In esse consistere.

In esse consistere,& aliquid cõsistere in eo statu, qui rem iam iam producet in esse,in iure sunt paria. l. Fulcinius & ibi Bar.ff.quibus ad liber. ꝓgredi nõ licet.& in l.Nõ tãtũ.in principio.ff.de excusatio. tutorũ.sic Christus apostolis post cœnã nouissimã loquẽs de sua morte & valedictiõe,capitibus 13. 14.15. sic sermonẽ contexit, & protulit,quasi præteritam fuisse mortẽ pronunciasset,quæ tamen tũ demum imminebat.Odio habuerunt,inquit,me gratis,Io.15.Item, nũc clarificatus est filius hominis,& Deus clarificatus est in eo.Ioã. 13.Item,venit hora,vt omnis qui interficit vos, arbitretur se obsequium præstare Deo.Ioan. 17. Pari quoque ratione sancti Prophetæ propter prophetiæ & rei futuræ certitudinem,sic de futura Christi passione locuti sunt,ac si ea tũc tẽporis cõpleta fuisset:vt, Astiterunt reges terræ, & principes conuenerũt in vnum aduersus dominũ,& aduersus Christũ eius,Psalm. ij. verè languores nostros ipse tulit, & dolores nostros ipse portauit. & nos putauimus eũ quasi leprosum, & percussum à Deo, & humiliatum. Ipse aũt vulneratus est propter iniquitates nostras, & attritus est ꝓpter scelera nostra.Esa. 53.atque ita in pluribus aliis scripturæ locis,sed hec obiter: Pergamus nunc ad iura. Ad prædictũ, itaque modũ (Alberico teste) similia sunt,aliquid ià factum esse, & iã iam proximè factum iri,vel faciendum esse. l. rẽ legato.ff.de leg. iij.vbi pro dato habetur,quod dari paratũ fuit, & in l.si quis cum sciret.ff.de vsucap.pro emp.vbi perditũ censetur,quod statim perdẽdũ eit.& l.qui pœnæ.§.Diuus.ff.de manumissionib.ex quo notat benedict.Plũb. q; licet is, qui captus est in causa capitali,non sit fideiussoribus relaxandus,vt not. Bar. in l.j.ff.de custo.reorũ.tũ si certò conster de ipsius innocentia,& si cõclusum esset in causa,vt proximè absolui debeat, certè is omnino,& statim relaxari debebit. quod dictũ pro singulari citat Ias.in l.naturaliter.§.nihil commune.ver.ego vltra scrib.ff.de acquirend.possess.quod quidẽ singulare etiã hoc nostro æuo diligenter obseruandum est contra quorũdã supercilioſam seueritatem, qui tametsi alicuius incarcerati probitatẽ,fideique integritatem certissimè cognoscãt, ipsiusque innocentiam, tum omniũ iudicio testatissimam, tũ propriis oculis perspectissimã habeant, atque is interdum clarissimorũ virorum piis responsionibus,maximisque cautionibus oblatis relaxari desideretur,tã mordaci tamen pertinacia eosdem nõ raro exæstuare cõperias, vt nullis pactis, nullisque cautionibus sese placari sinant,vt talẽ alioqui probatissimũ,insontẽ ac fortassis etiã valetudinarium, ac penè moribundum è carceris duritia vllo modo relaxẽt,pristinisque muneribus fungi permittant, quin potius eundem innocentem,carceris squaloribus mordicus comprimant,ac propemodum enecent: quippe vnius aut alterius maleuoli atque etiam sæpe infamis maledicentissimis linguis potius obsecundãtes, q̃ publicę honestęque famæ, q̃ clarissimorũ virorũ lætis pconiis,q̃ denique ipũ innocẽtiæ candidissimę auscultantes. Atque hinc fit vt fælicem illum iudicẽ,qui detinetur apud iudicem aliquem prudentem & Christianę pietatis amantem, affectibus humanis non ita addictum, quin plus veritati compertæ quàm delatoribus tribuat. Contingit enim aliquando vt delatores ex priuato quodam odio, aut ex nimio iudicibus adulandi studio plura sæpe ad iudicem deferant, quàm rei veritas habet, & ea culpent grauius,& atrocius,quàm crimen ipsum meretur,ex quibus incauto iudici citius imponitur,& insons contra æquum,& bonum miserius affligitur.Sed nunc ad intermissa, eandem Iasonis sententiam sequitur quoque Iacob.Butrig.& post eum Bald.in l.sed etsi is,ff.de in ius vocan.per text.quem Bal. dicit singularem in l.nullus.ibi, donec repetierit.C.de exhiben.reis.Idem quoque cõfirmat Bal.in l.ij.C.de custo.reor. Quem deinde sequitur Franciscus Aret.in l.iij.§.si seruus.ff. de acquir.possess. Quin & per text.in d.§.diuus.dicit Paulus Elea.in Clementina Pastoralis.de re iudicat. quod pro condemnato esse debeat,qui statim cõdẽnandus erit. Ad quod etiam est tex.in d.l.qui pœnæ.§.j.ff.de manumissio.& text.in alia notabili.l. quamuis indubitati.C.de adulte.per quẽ decidit notabiliter Bald.ibi,& in l.si pro ea.in vi.q.C.mandati. Vbi dicitur,quod sicut fideiussor condemnatus agit contra reum principalem,vt ipsum eximat, & liberet.l.Lucius.in fi. ff.cod.ita & is, qui de proximo condemnãdus est. Ad quod etiam allegat textum in authent.vt cũ de appell.cognosci. in prin.Hunc quoque sequitur Ale.in d.l.iij.§.si seruus quẽ. ff.de acquir.possess.& Iaso.in l.admonendi.in lectura. Et ibi quoque Francisc.Purpur.vers. Quintò infertur.ff.de iureiu. Item Ias.in authen.si qua mulier.in fi.C.de sacrosc.eccle.& in l.diuortio.§.interdum.ff.solu.matr.& in l.naturaliter.§.nihil cõmune.ff.de acquir.pos.in j.lectu.& iterũ in ij.lectura,vers. Ad idem bene facit. Horum postremò profusè etiam meminit D.Andr.Tiraq.in suis commentariis de legib.connubialib.& iure maritali.xv.lege connubiali,numeris 7.& 8.

Esse inapparenter.

Non esse,& esse,sed non apparere,vt & ante diximus per regulam antiqui iuris similia, & equiparata sunt.Vnde sequitur,quod statutũ corrigens vbi nihil sit factũ,corrigit etiam vbi factum sit,& quod sit factum nõ apparet.Hinc videmus etiã quod quãdo duo sunt casus à iure antiquo per viam regulæ æquiparati,quod tunc id quod lex noua corrigeret in vno,eadem quoque censeretur id ipsum corrigere in alio,vt est glossa in authenti.& nõ obseruata. C.de testamen.quam ad hoc pro singulari allegat Imol.in l.si verò.§. de viro.in v.fallent quam ponit circa extentionem, quæ fit in correctoriis,ff.solut.matrimonio. cùm ergo illa duo, nihil esse,& esse,sed non apparere sint per viã regulæ æquiparata,vulgata l.duo sunt Titij.& ibi Bal.ff.de testament.tute. & Ias.in l.Titiæ tex.nu.2.ff.de l.j.& Nicola.Euerard.in consi. xiij.ad finem paginæ lv.nume.30.& c. solemnitates j.de cõfecrat.dist.j.l.si fuerit.ff.de reb. dubiis.& in l.cũ ex plurib.ff. de manumiss. testamẽt. & tex.in l.quotiens,ff. qui satisdar. cogant.Igitur statutũ corrigens ius commune,eo casu,quo nihil est pronunciatũ,idem dicitur etiam corrigere ius,vbi quod pronunciatum fuit non apparet. ita Carolus Ruinus consi.cxliij.nu.19.iiij.vol.consi.Alex.in suo cõsi.xlij. incip. Viso processu.&c.in vij.vol.Idem notatur in l.nõ hoc.C.vnde legiti.& in l.neque natale 5.& in l.ad probationem. C.de probationib.& in ca.in ꝓsentia,vbi plenissimè Can.extrà eodem titu.de probatio.& Petrus Paulus Parisius consi.ciiij. nu.2.in j.parte.Huc facit l.cum res.§.item si res,de legat.primo.& l.si cõstante.§.si vxores.ff.solut.matrimonio Alex. de Imo.in suis consiliis consi.clxxxj.nu.j. lib.vij.Sic & idem est iudicium de his quæ non sunt,& quæ no apparent,teste D.Hipp.de Marsi.consil.cxxxiij.incip.In ꝓsenti causa inquisitionis,&c.nu.22.in ij.vol.Et ita constat paria esse,Nullam fieri prouisionem,aut de certa non apparere.l.in lege.& ibi Bart.ff.de contrahenda.empt.& d.l.quotiens.ff.qui satisda. cogantur.Vdal. Zas.consi.v.nu.64.Accedit quod vulgò dicitur paria censeri,rem non esse,& non apparere,d.l.in lege. & l.Rutilia Polla.ff.de contrahend.empti.Ita D. Vdalri.Zas. consi.xij.nu. 51.& idem Zas.consi.xx.nu.30.vbi ait paria esse,Non apparere,& non esse.Item non esse in tempore, & non apparere in tempore,vt Andr.Tiraq.in libro de vtroq; retract.numero, 93.de retraictz lignagiers.§.j.Dedans l'an. gl.x.de his plura videbitis supra,sub lite.A.tit. Nõ apparere. de his quoque vide supra themate non constare.

Esse euidenter.

Aliquid euidens esse,& approbari, sunt paria. Caius in l. si verò.§.j.ff.qui satisda.cogan.vbi paria narrantur:Is euidẽtissimè dicitur fideiussor esse,& pro tali ab omnibus euidenter habetur,& is dicitur fideiussor approbatus est.Simili quoque

ratione Paulus in l.si ab arbitro eod.tit.dicit.Quòd qui prolocupletibus fideiussoribus habentur,hi quoque apud arbitrum pro locupletib⁹ fideiussoribus probati habentur. & q sic ab arbitro probati sunt locupletes fideiussores, hi etiam pro locupletibus fideiussoribus habendi sunt apud competentem iudicem,si quando ad ipsum causæ quærela foret deferenda.Item paria sunt testes euidenter esse tales, & pro talibus approbari.Speculator in titu.de teste. §. j. & Iason. in l. arbitro.in princi.ff.illo eo.titu.Vnde etiam dicitur, quòd de cretum,vel sentẽtia iudicis approbans aliquid,& omne notorium æquiparantur.c.fin.de cohabita.clerico.& mulierũ. Huc quoque facit l.emptorem.in princip. cũ gl.ff.de actio. empt.non solùm ad probandam, sed etiam ad producendã actionem,vti testatur Ias.in d.§.j. nu. 3. De quo etiam latius vide apud Bar.in l.is cui bonis.ff.de ver.obli.

Esse impossibiliter.

Non esse,& nõ posse fieri,paria sunt.l.Mulcta. in princip. ff.de condit.& demonstrat.l.Naturalem.in exordio.ff.de acqui.rerum domi.l.Gallus.§. videndum. ff. de liber. & posth. Alex.in l.si constante.§ si vxor.ff.solut.matri. Vbi Pomponi⁹ in d.l.mulcta.dicit,quòd mulcta de non impleto testamento non incurritur ab hęrede,vel à legatario,vel ab alio quo uis qui ex testamento aliquid legatum consequi debet, dũmodo tale impedimentum,eáque non impletio testamenti per dictũ hæredẽ,aut legatariũ non steterit,sed aut per arbitrum,aut per alium quemuis, cuius dictũ aut decretum ad eam testamenti completionem necessariò requiritur. Veluti,si testator alicui legasset quippiam ea lege, vt ipsi monumentum aliquod erigeret ad arbitriũ cuiusdã Ioannis,& si interim is arbiter,ad cuius arbitriũ ea designatio spectat,aut nõ viuat,aut adesse nõ possit,certè is hęres aut legatarius ꝓ absentiã arbitri,ob nõ cõpletũ testamẽti legatũ, in dãno,& mulcta esse non poterit.Deinde sicut mulcta non committitur propter talem arbitri absentiam, si is qui arbitrari debuit omnino in rerũ natura nõ existat: ita quoque mulcta nõ incurritur propter eũ arbitrũ absentẽ,qui quãuis in rerũ natura existat,tamẽ ad designandũ suũ arbitrium non adest, aut adesse non potest.Ideóque quamuis in tali casu hæres, legati conditionẽ nõ impleuit, in mulctam tamen incidere non potuit,quia à persona eius qui arbitrari iussus fuit,non recessit.l.si quis arbitratu.ff.de ver. obl. Huc quoque pertinẽt ea quæ in vniuersum respondet Marian⁹, scilicet quod conditiones omnes quæ contra Imperatorum edicta, aut contra leges statuũtur,eas omnes(quia cõtra bonos mores constituuntur)esse deriforias, & planè nullas. Has enim cõditiones Prætor statim improbat,& pro non scriptis conditionibus habendas censet. Ideóque tales hæredes, aut legatarios,quibus adscriptæ sunt tales cõditiones, debere suam hæreditatem,aut legatum statim accipere non obstantibus cõditionibus non completis,ac si omnino tales cõditiones adscriptæ non fuissent.l.conditiones.ff.de conditionibus institutionum, quia paria sunt, Non esse adiectam conditionem,vel eam esse adiectam,q̃ de iure adiecta esse nõ potuit.

Excipere sine probatione.

Excipere & non probare, par est cum non excipere. Vti habetur capit. cum super quæstione. & ibi Panorm. num.3. extrà,de concess.præbend.& ad hoc solet allegari iste text⁹, vbi contra eum,qui in Canonicum Ecclesiæ Tridentinæ receptus fuerat,excipiebatur ob id quod illa receptio fuerat contra concilium Lateranense: sed quia eã exceptionem pars non probauit,Pontifex mandauit receptionẽ esse validam & defendẽdã.Rursum in l.cum precibus.C.de probat. dicitur,quod standũ sit instrumento,nisi is qui excipit contra instrumentũ redocuerit, & probauerit id ipsum instrumentum esse falsum,& falsa in eo contineri.Sic & in l. si scriptum.eodem titulo. Nepotes contra reum quendam agebant petitione hæreditatis ab intestato, reus contra ipsos obiiciebat de testamento facto: sed quia id testiũ exhibere & probare non potuit,actores vincebant: & ideo Imperator in l.si quidẽ.C.de exceptio.dicit, q̃ si te exceptione munitum asseueras,de hoc(id est de huius exceptionis probatione)tantùm agi conuenit.Vnde & I.C.dicit,scilicet in l.in exceptionibus.& in l.quinquaginta.ff.de probationib.& in l.prima.ff.de exceptionib.quod reus in excipiendo, quo ad probandi onus,actor fiat.Nam sicut actor suã intentionem probare debet,alioquin reus absoluitur: ita quoque reus si excepit suam exceptionem,probare debet siue eã exceptionem facto contrario affirmare promittat, siue eadem per

Universidad de Deusto
Biblioteca

reiectionē intentionis actoris iam propositæ,aut per infractionem factorū parti iam probare voluerit, alioqui & ipse sic excipiens & non probans condēmnatur. Bal. in l.frustra. C.de prob.ad hūc quoque modū(vti paulò ante in,Esse inapparēter,diximus)paria sunt:nō apparere,& non esse, quo ad iuris effectum.l.duo sunt Titij.ff.de testam.tutela.Idem aſserunt Bar.& alij in l.fundi.ff.de contrah.empt.& Iason post alios in l.cū res.in princip.in 14. notab.ff.de lega.j.& D.Cardinalis de Zabarellis in c.cum super.extrà de concess. præb. nu. 1.de his quoque infrà videbis sub capite,Probare.

Excipere contra sententiam.

Excipere contra sententiam iudicis, sed eam exceptionē appellando non prosequi,est omnino non excipere, vt habetur in c.cæterum,& ibi Panor.nu.9.extrà de rescrip. in ca. cum dilecti,extrà de elect.& in c.ex parte. 2. extrà de appell. vide etiam glo.in Clem.vnica.de dolo & contumacia.

Exceptio.

Exceptio actionis.Vide suprà sub tit.Actio.

Executores.

De executoribus testamentariis.Vide infrà,Testamētarij.

Exilium.

Exilium perpetuum cū bonorum cōfiscatiōe in iure par & æquale habendum cū morte ciuili: & talis quoque mors ciuilis par est, aut proxima morti naturali siue corporali. §. cum autē iuncta glo.in verbo mortuo.& ibi D.Ange.Areti. Instit.quib.mod.ius patr.potest.soluitur.& l.j.§.quidam filiū, in fi.ff.de bono.poſſ.contra tabul.Item Cyn.& Bal. in l. Deo nobis.C.de episco.& cler. de hoc exilio etiam ipsi meminimus in nostra praxi rerum criminalium, c. 58. de exiliis siue bannis,nu.3.& 4.in postrema editione. Plura item de hoc vi debitis infrà,sub tit.Deportatus.

Exules, Exilium.

Exules cum relegatis, & deportatis & bannitis comparādi sunt. Vide suprà, bannitus.

Exprimere rebus,& verbis.

Aliquid exprimere rebus aut factis, & aliquid exprimere verbis.paria sunt.vt l.de quib.in fi.& iuncta ibidem gloſſ.in verbo,factis.ff.de legib.vbi Iulianus ait, Nam cū ipsæ leges nulla alia ex causa nos teneant,quàm q̄ iudicio populi receptæ sunt,meritò & ea quæ sine vllo scripto populus probauit, tenebunt omnes. Nam quid interest suffragio populus voluntatem suam declaret,an rebus ipsis & factis? Et Pomponius,Et qui seruum vinctum vendiderit,ædilitium edictū remitti æquum est,multò enim amplius est id facere,quā p̄nunciare in vinculis fuisse. l. si tamen.ff.de ædili.edict. sic & Vlp.ad l.ij.ff.de his qui not.infam.§.ignominiosa autem missio.Sed & si eum exauctorauerit,id est, insignia militaria illi detraxerit,infamem efficit,licèt non addidisset, ignominiæ causa se eum exauctorasse,quia paria sunt, aliquem grauari facto, & grauari per sententiam.l.si quis prouoca. C. de appell.l.Paulus.ff.rem ratam habe.l.coiri.ff.pro socio.& est gl. in l.ij §.ignominiæ.ff.de his qui notāt.infam.Hæc Bart.q. 11. incip.habeo filiam.in contra.videtur vers.ij.sic.

Exprimere circumlocutiuè.

Exprimere aliquid nomine proprio, & exprimere per demonstrationem, vel circumlocutionem, vel per indubitatas circumscriptiones, paria sunt. Ad quod facit l.certum.ff.si certum pet.& c.tuam.extrà de consang.& affinit.& Panor.i cap.licet ex quadam.extrà de testib. Vbi paria esse dicuntur, gradus consanguinitatis distinguere nominibus propriis,& eosdem gradus distinguere demonstrationibus personarū, vel aliis externis,certis, & æquipolentibus indiciis,sic institutio hæredis certa dicetur,cùm testator nominatim vel indubitatio signo ipsum hæredem expressit. l. iubemus. C. de testam.l.quotiens.§.si quis nomen.ff.de hæred. instituē. Idē etiam confirmatur in ca.quanto.& ibi Panor.nu.7.extrà de his,quæ fiūt à præla.sine consensu cap.& ad hoc §.nominatim.Instit.de exhæred.liber.& quod dixit D.Panorm.in cap. in Lateranensi.extrà de præbend.Vnde nominatim (inquit Iustinianus)quis exhæredari videtur,siue is ita exheredetur, Titius filius meus exhæres esto,siue his verbis dicat, Filius meus exhæres esto,non adiecto proprio nomine, dummodo alius filius non extet. Sic enim rectè facta exhæredatio dicetur Fit enim vt in exhæredando filio pater ipsum filium prę dolore,aut præ naturali alio affectu nominare non possit,aut vt filium suum cum adiectis conuiciis ac probris per odium in filium conceptum,ipsum omnino nominare nolit. Vnde tantum dicit,Filius meus exhæres esto,vel, ex Seia natum,quem vt non filium ex causa agnosco, exhæredo.l. iij.ff.de libe.& posthum.Item agrorum limites certi designātur,quando ipsorum fines distinguūtur specificatione aliorum agrorum,qui ipsis sunt contermini.l. Forma.ff.de censib.& Barto.in l.demonstratio.q.vij.ff.de condi.& demonst. sed & testis, qui iuramento affirmauit se certò rem scire, tā certus haberi potest,quàm si distincta expressione eam rem expressisset. Atque ipsius ita affirmantis probatio præsumptiua probatio dicitur, quia iura intelligunt eum affirmare per talem certitudinem, quæ ex ipsius natura rei debitæ haberi potuit,teste Barto.in l.filium.ff.de his, qui sunt sui, vel alie.iur.quin & ea demonstratio quæ per digitum fit, certior haberi debet,quam quæ à nomine sumitur.gl.in l.quæ extrinsecus.ff.de verb.oblig.siue id nomen proprium sit, siue appellatiuum. Quorsum enim sunt nomina, nisi vt res demonstrent,aut nominatim indicent.l.labeo. ff. de suppellect.legat.quæ si per oculorum sensum res demonstrata sit, & in notitiam veniat,nil opus est nomine,cum de re ipsa nō sit amplius ambigendum:teste Alci.ad dictam legem,certū. nume.9. quare quamuis contingat aliquando error in nomine, vel cognomine, vel pronomine, si tamen ex verbis, aut ex circumlocutione verborum constet de quo senserit, is nominis aut cognominis,vel prenominis error, nihil veritati officere,aut rem impedire poterit.l.si quis in nomine. ff.de testam.Ex quo enim habemus certitudinem rei, non curandum est de modo,Iaſ.ad l.ij.nu.6.ff.de lib.& posth.

Exprimere per relationem ad verbum.

Verbo id expressum est, & id per relationem ad aliud dictum est,paria sunt in iure.l.asse toto,& ibi Bart.ff.de hæred. instit.u. Vbi dicitur,quòd in hac scriptura certò contineri cēsetur illud quod continetur in ea scriptura ad quam fit relatio.Ideòque Paulus dicit,si ita scripsero,quantum codicillis Titio legauero,licet codicillis legatum explicetur, tamē ex testamento valet sola quantitas,quæ in codicillis legata est. l.si ita scripsero,& ibi Bart.ff.de condit.& demonstr. quasi dicat,quod ex testamento debetur, quòd ibi expresè relinquitur, vel quod per relationem ad aliud deberi cognoscitur,quod confirmant Bald. Ange.& Imo.in d.l.asse. dicētes, si aliquis instituisset illum hæredem cuius nomen appareret scriptum, seu cuius nomen descriptum esset in schedula, quam dedit Priori fratrum prędicatorum, vel Guardiano fratrum minorum,valet quidem ea institutio,& tenet, iuxta relationem ad schedulam illam datam. l. in testamēto. & ibi Barto ff.de condit.& demonstrat.sic idem docet Socin.cōs. 4.incipi.quantum ad primum.nume.4.& consilio 62.incip. visis. numero 8.vol.4.Petrus Paulus Parisius cons.97. num. 96.in i.part.sic quoque quādo iudex dicit in sententia, Cōdemno te ad summam,quæ continetur in testamento.Prior huius sententiæ pars,scilicet condemno te ad summam,per se est incerta,sed cum dicitur,condemno te ad summā, quæ est in testamento,certa & plena est hæc sententia.Certitudo enim eius per relationem ad testamentum ipsum colligitur, dummodo ea summa in testamento certa exprimitur. l. ait prætor.§.si iudex.ff.de re iudica.atque hinc etiam est, quòd dicitur certa & vera tradi possessio, quæ per circumlocutiones designatur.l.quod meo.ff.de acq.poſſ.

Expressio tacita.

Expressio virtualis & tacita,par est cū expressione actuali.lege,cum quid,& ibi habetur plenè de hoc per. Bal. Ang. Salic. & Doctores. ff. si certum peta.sic & Pomponius,cùm quid mutuum dederimus,& si non cauerimus vt æquè bonum nobis redderetur: non licet debitori deteriorem rem, quæ ex eodem genere sit reddere:veluti vinum nouum pro veteri. Nam in contrahendo quod agitur, pro cauto habendum est.Id autem agi intelligitur,vt eiusdem generis,& eadem

eadem bonitate soluatur quod datum sit. Sic & nominatio perditur,siue quis expresè illi renunciauerit, siue tacitè, vt latè notat Rebuffus in tractatu de nominatio.q.vlti. nu. 18. Vnde etiam dicitur, q̄ expressio eorum quæ tacitè insunt, nihil operatur,ga talis est superuacanea, cùm tacita expressio sufficiat, & pro expresso habēda videatur.l. conditiones extrinsecus.ff.de condi.& demon. Ob quod ea nō expressa, sed tacitè subintellecta,à lege suppleri solēt.l.fi.ff. de petitio. hæredi.& l.Triticum.cum ibi not.ff. de verbo.obliga.& l.de quibus.in fi.ff.de legib.Vide infrà, Tacitum.

Pro expresso habetur à Papa.

Istud sufficienter exprimitur,& istud Papa vult haberi ,pro expresso,paria sunt.l.omnes.C.de præscrip.30.vel 40.annorum, vbi Angel. dicit esse meliorem textū de corpore iuris. Vbi Imperator dicit præscriptionem tot annorum obstare omnib⁹ actionibus, siue illic expressæ sint,siue nō sint:quia quæ non sunt expressę,eas vult haberi pro expressis:& quādo petitum est aliquid pro expresso haberi.Et quando in signaturis dicitur,fiat,valet gratia, non minus quàm si Pontificis gratia multis & clarioribus verbis expressa fuisset: quia per hoc verbū constat de mente Pontificis, vt latè Felin.in c.super literis.num.9.de rescrip.Et D.Anto.consi.2.& cōsi.49.quia per expressionem nihil de nouo datur,sed iam datum,& habitum refertur.Ista verò clausula,habentes pro expressis,non tollit inhabilitatem personæ, sed solùm taciturnitatem,& surreptionem remouet. Felin.in ca.in nostra. de rescript.Rota decisio. 112.in nouis, gl.in clem. si Romanus,de præbē. Anch.consi.20.Sic quoque hæc eadem clausula non tollit defectum intentionis, nec etiam inducit dispensationem,vt testatur Io.Andr.in c.cum adeo. de rescrip. Et Petrus Paulus Parisius consil. 1.nu.96.libr.1.Et idem vult Bald.in titulo de pace Constantiæ, in versi.non obstantib.& in l.Diuus §.licet.ff.de iure codicillorum.& in l.sed & si quis. §.quæsitum,§.si quis cautio.& probatur in ca. 1.extrà de trāsa.& ibi notatur,& in c.illa. extrà de electionib.Huius quoque meminit D.Carolus Ruinus consi. 128.incip.Circa casum.nu.7.1.volu.

Extare.

Non extare,id est non viuere,& extare,sed non posse succedere, quantum ad hæreditatis rationem sunt paria. §. sed nostra.Instit.de succeſſ.liberto.l.si necem.§. si deportatus. ff. de bon.libe.& l.3.ff. de bono.possess.contra tabu. in princip. Et Bald.in l.quicunque.C.de seruis fugit.& l.j.§.fi.ff. de bon. possess.contra tabu.l.vnica C.quando non peten. partes parentib.accresc.& l.3.in fine.& l.4.ff.de bon.possess.& l.2.§. sed & si. & ibi Bartol.ff.ad S.C.Tertul.Philippus Probus,& Ioā. Monach.ad cap.ea quæ.de regu.iur.lib.6.per d.Ludouicum Romanum cōsilio 43.incipiē.Ad primum quæsitum.in tertio dubio,vbi dicitur, quod tunc potissimum extans succedere non potest,quando ab ipso renunciatio facta est, & q̄si in ea renunciatione verba sua expresse dixerit in ipsam hæreditatem,& ad ipsa iura,considerando scilicet in ea renunciatione ius futurum,quod sibi aliquando posset competere.Propter eiusmodi enim renunciationis verba, omnibus iuribus,& capitibus quibus succedere potuisset, cessisse,& renunciasse certū est,ita vt tunc nullo modo succedere possit,secundum Bald. & Angel.in l.suum. C.de iure deliberan. & in l.pactum.C. de collationib. quæstio. 16. Et Alexand.de Imol.consil. 111.incip.viso processu. volumi. 2. Et Philippus Decius consilio 226.incip. Ad exclusionem.ver. sed tamen. num.4.Et Ludouicus Romanus consilio 22. Et Socin.consilio 33.numero 5.volum.4 Ita quoque tenet Petrus Paulus Parisius consilio 69.numero 64.incip.in facto,in tertia parte.Et D.Carolus Ruinus consilio 107.incip.ex omni capite. nu.8.volu.3.& in consi.87.incip.In facto proponitur.nu.2. vol.2.Plura de his videbis infrà,sub tit.Successio.Et qui plura desiderabit, videat D. Philip.Probum in additionibus ad D.Ioannem Monachum.c. priuilegium.nu. 10.de verbo.significa.lib.6.& c.ea quæ.de reg.iur.iu.in 6.

Extare incognitè.

Rem non extare,& rem extare,sed inueniri non posse paria sunt.Bart.in l.cum res.nu.8.ff.de leg.1.

Faceré contra legem.

Facere contra legem, & loqui contra legem. Vidé infrà sub tit. Lex.

Facere difficulter.

Aliquid facilè non facere posse,& non posse facere,in iure & per se,sunt paria.Gl.est in c.quāuis.in verbo,continuatis.de offi.ord.lib.6.Ad quod facit gl.in c.faciat.22.q.2. quæ vult,q̄ illud dicitur non posse fieri,quod commodè fieri nō potest,vti testatur D.Hyppol. de Marsil.consil. 56.nu.2.& 3. in 1.vol.consiliorum criminalium. Dixit autem prius per se & in iure isthæc esse paria. Nam in foro conscientiæ, atque in virtutibus hæc locum non habent. Multa enim sunt,quæ nō admodum facile facere possumus, quæ tñ aliquo modo facere possumus:nēpe adiuti gratia Dei.Vnde & Paulus volens nos solis nostris nō debere inniti viribus, sed etiam debere pendere ab ope diuina,iuxta illud: Sine me nihil potestis facere,ait, hoc Christi dictum confirmans: Non sumus sufficiētes aliquid cogitare ex nobis,quasi ex nobis,sed omnis sufficientia ex Deo est.2.Corint.3.

Facere insufficienter.

Non facere,aut minus sufficiēter facere intra tempus statutum,paria sunt.c. si quis iusto. versi.si autem nullus,iuncta gl.in verbo, admitti.de elect.libr. 1. Vbi etiam dicitur,quod paria sunt,Non cōstituere procuratorem,& cōstituere procuratorem,sed non legitimè,nec intra tempus debitum,neque secundum modum à lege præscriptum. Sic etiam paria sunt,Non appellare intrà tempus statutum, & minus legitimè appellare intra tempus statutum.Bal.in addit.ad Spec.de appella.ver.sed pone,dicit statutum, Iaſ.in authen. qui rem. C.de sacrosan.Eccles.Item paria sunt,Non comparere infra tempus legitimum,& intra legitimum tempus comparere, sed nō legitimè, fm modum & qualitatem debitam. Et ideo sicut is contumax est, qui ad iudicium tempore statuto non venit,ita quoque & ille habendus est contumax, qui cū debito modo, forma, & qualitate legitimè non venit, vel qui procuratorem legitimè constitutum non mittit.gl.in dicto c.si quis. Quocirca vt debita sufficiētia explicetur in libellis actorum,vel responsionibus eorum,adiici solent huiusmodi clausulæ,aut similes(contra se,aduersus Titium,& ꝺ quācumque personam, pro se & eius nomine legitimè in iudicio comparentem,&c.)vt notat Ioa. Pet. Ferra.in forma lib. in actio.real.ad verbum,legitimè cōparentem,cuius meminit D.Andr. Tiraquellus in suis cōmentariis de vtroque retractu.tit. *De retract lignagier.§.j.d. dans l'an*,glo. 10.nu. 90.

Facere indebitè.

Aliquid nō facere,& aliquid facere non tñ debito modo, hoc est omissis aut oībus, aut quibusdā ad actū necessariis, in iure paria sunt.l.j.§.quod ait Prætor.2.ff.qđ legatorū.cum similibus aliis iuribus. Exempli gratia:ponatur legatario nō esse interdictū ne rem legatam ante consensum iudicis præripiat,atque is legatarius sic ex ꝺsensu hæredis, vel eorū qui hæredi succedere debebant rē legatam in toto vel parte occupauerit, postquàm ab eis adita fuerit hæreditas, valida quidem est hæc occupatio:verùm si legatarius voluntatē hęredis,& ipsius consensum ad occupandū rem legatam exquirat,& eundem ꝺsensum priusquam ipse hæres hæreditatem adierit, hisce verbis impetret: frater, scis q̄ isthæc hæreditas tibi delata sit, quodq; hæc res mihi sit legata, rogo te vt per tuū ꝺsensum, licèt hęreditatem nondū adieris,hanc rē mihi legatam præoccupare, & habere liceat. Certè hoc casu,si is hæres qui hꝺitatem nondū adiit, id legatario ꝺsentiat,irrita est & inualida ea præoccupatio, vt ibi explicat Zasius, qa scilicet,ꝺsentire,& non cōsentire debito modo,& ante aditionē à l.requisitā,paria sunt.Quò pertinet,quod in c.fin.de resti.spo.scribitur,scilicet, quod non videtur restituere possessionē,vel libertatem,qui nō debito modo restituit. Et qa modus à l.cōstitutus dicitur esse de forma legis. l.cùm eorū. C.de sen.& interlo.omnium iudi. Ideo quicquid alio modo sit quàm debito modo,& qui à iure constituitur,nihil est,& pro nullo modo factum censetur. Specul. de fructib.& interesse.§. 5.ver. hoc autem. Quod videre licet in executioni-

Universidad de Deusto
Biblioteca

bus modo debito non seruato factis.l.à diuo Pio.§.in venditione.ff.de re iudic.l.ii.C.de excep.rei iud.c.in actionib.de exceptio.In.in c.dudũ.de elect.in mandatis.l.diligenter.ff. mãdati.Inno.in c.super.de offi.deleg.& in aliis ferè omnibus.de hoc & ipse memini in meo pupillorũ patrocinio, titulo de tutorum & curatorũ munere.c.9.num. 59.in postrema edit. His iuridicis etiam cõformia sunt, quę diuinos cultus, atque adeo etiam ipsa sacrificia concernunt. Sic enim & in veteri testamento præceptum fuit, vt Deo offerrent sua sacrificia. Sed quando ea nõ debito modo, neque cum debitis circũstantiis à lege p̃scriptis offerebant, tũc quasi nõ obtulissent, habebantur. Vnde Prouerb. 21. Hostiæ impiorum abominabiles, quæ offeruntur ex scelere. & Hierem. vj. vt quid mihi thus & saba offertis, & calamũ suauè olentem de terra longinqua? holocaustomata vestra non sunt accepta mihi, & victimæ vestræ non placuerunt mihi. Item Amos v. Odi & ꝓiecí festiuitates vestras, & non capiam odorem fœtuum vestrorum. Si obtuleritis mihi holocaustomata, & munera vestra non suscipiam, & vota pinguium vestrorum non respiciam. Sic Esa. 58. inuehens in impia Iudæorum ieiunia, ait: ecce ad lites & contentiones ieiunatis, & percutitis pugno impiè. Nolite ieiunare sicut vsque ad hanc diem, vt audiatur in excelso clamor vester. Nunquid tale est ieiunium quod elegi? &c. Et Hierem. 14. noli orare pro populo isto in bonũ. Cum ieiunauerint non exaudiam pręces eorum, & si obtulerint holocaustomata & victimas non suscipiam ea, quoniã gladio, & fame, & peste consumam eos, &c.

Facere ineptè, vel impertinenter.

Nullo modo facere, & ineptè facere. Item nullo modo agnoscere, & impertinenter, vel indebitè agnoscere, etiam iuxta præcedens caput, paria sunt. testib. Alex. Bal. & Salic. in l. si auiæ. C. de succeſſ. edict. vbi dicitur, ꝙ si primus nõ agnouit bon. poſſ. vel si agnouit, non tñ agnouit vt debuit, tũc ſequẽs admittitur: secus aũt si primus agnouit, vt debuit: quia paria sunt, nullo modo facere & ineptè & facere. Item nullo modo agnoscere, & ex nulla causa, vel ex capite nullo, vel ex impertinenti agnoscere. Sic quoque paria sunt nullo modo iudicare, & ineptè vel indignè iudicare. l. iiij. §. condemnatũ. ff. de re iud. Matth. de Afflictis decis. Neapol. 182. nu. 4. item paria sunt, Non adire hæreditatem, & non legitimè aut indebitè adire. l. actus legitimi. ff. de reg. iur. vide infra sub tit. Hæreditas. & rursum paria sunt libellũ nullum exhibere, & exhibere libellũ ineptum, vagum, incertum, incorrectum, generalem, obscurum, contrarietatem ac repugnantiam cõtinentem, aut talem quem iudex dentibus lacerare põt l. j. & ibi notatur. ff. de offi. assessо. & ob id dicitur, quòd libelli inepti exhibitio non magis interrumpat præscriptionem in iure coram arbitro, quàm si prosus nullus libellus vnquã exhibitus fuisset, teste Bapt. de S. Blasio in suo tractatu, de arbi. q. 44. Neque etiam talis ineptus libellus vnquam actionem, vel accusationem perpetuare potest, Bal. in l. edita. C. de edẽ. Imò ex positionibus vel probationibus aptis iuuari nõ potest, teste Spec. de offi. iud. ver. si iudex. Item paria sunt, non facere probationem indebitam, & ineptam: vel indebitè aut ineptè, scilicet per falsas literas, aut per falsos testes. Barto. Chass. conſ. 44. nu. 15. parte non citata. l. de vno quoque. ff. de re iud. post publicationem testium, & eorum depositionem. c. intimauit. & cap. fraternitatis. de testib. & l. per hanc. C. de appel.

Factum esse malè aut indebitè.

Similiter aliquid non esse factum, & perperã, siue non debitè esse factum, paria sunt. ad quod facit textus in l. nulla. ff. de aucto. tutor. & in l. quamuis, §. si conuenerit. & ibi Bart. ff. ad S. C. Velleï. item nulla differentia est (inquit Vlpi.) an non interueniat auctoritas tutoris, an eadem perperàm & indebitè adhibeatur. & idẽ in d. §. si cõuenerit, ait, Quid enim interest, non det, an talẽ det, hoc est, quid interest, an debitor nõ det fideiussorem, an det insufficientem, vel inutilem. Quia scilicet verba semper cum effectu sunt accipiẽda. l. de die. §. j. ff. qui satisd. cog. l. si per alium. §. docere. ff. ne quis eum, qui in ius voc. est, vi eximat. Item, paria sunt, tutor inuitus, vel mẽte captus, vel interualla passus aliquid consensit & tutor omni no non consensit, nec vllam suam auctoritatem ad hoc cõcessit, vt habetur in l. j. §. Tutor. l. obligari, §. Tutor. ff. de auct. & consen. tuto. & paria sunt, nõ interuenisse iussum, vel mãdatum nõ debitè esse factum. l. si quis mihi bona. §. iussum. & ibi Iaſ. ff. de acq. hær. sic & paria sunt, non respondere, & perperàm, vel non debitè respõdere. l. de ætate. §. nihil interest. ff. de interrog. act. Et vt ait Vlpia. Dolo malo non edit, & qui malitiosè edidit, & qui in totũ non edidit. l. vbi. ff. de edend. Itẽ paria sunt, non dedisse fideiussorẽ iudicio sistendum, & dedisse fideiussorem qui certo priuilegio à foro exẽptus est, & tutus. l. j. ff. si quis in ius vocat. &c. & in l. non putauit. §. nõ quæuis. ff. de ẽ tabu. Et Iaſ. in l. quotiens. ff. qui satisd. cogan. cum aliis similib. iurib. vulgarib. Huius etiã recordatus sum, in meo pupillorum patrocinio. in tit. de tut. & cura. munere. c. 9. nu. 60. in mea postrema editione. Sic etiam asserit Ioan. de Neuizanis, vt ibi latius consi. 7. nu. 15. De his & paulò infrà, Facere malè, indebitè, illegitimè.

Facta purè, & conditionaliter.

Aliquid factum esse purè & factum esse sub conditione purificata paria sunt. l. fina. §. Titius. vbi Ange. ff. de vulga. & pupilla. substitut. l. si pupillus. ff. de condit. instit. Vbi dicitur hæreditatis conditionẽ purificatam habendam esse pro ea, qua purè hæreditas defertur. Et in l. sed & si. §. fin. ff. de acqui. hæredita. dicitur, quòd qui credit se purè instituturn, licèt sit institutus sub conditione, quę sit purificata, potest tamen eandem hæreditatem adire, quia ista duo inter se non sunt diuersa, vti docet Barto. in l. hæres institutus. eod. tit. & in l. fina. §. fina. ff. de verbo. obliga. Quin etiam obligatio pura, & obligatio conditionalis purificata adæquantur tam in stipulatione quàm in contractu strictiuris. Item si esset statutum aliquod, vt instrumentum purum & liquidum mandetur executioni absque aliqua exceptione, & vt persona ipsa capi possit: profectò idem tale statutum etiam vendicat sibi locũ in instrumento continente debitum conditionale, atque si ea conditio iam euenerit, & per hunc euentum purificata fuerit. Per hanc enim sic purificatam conditionem poterit & tale instrumentum mandari executioni ex eadem forma statuti, ac si à principio debitum fuisset purum. Ange. in d. l. fi. §. Titius. Atque hinc etiam dicimus, quod in cõtractibus conditio retrotrahitur ad tẽpus contractus celebrati, ita vt in eo ſpectandum sit contractus initium, & non tempus quo conditio statuta fuit. l. qui balneum. ff. qui potio. in pigno. habe. Secuta enim & adimpleta conditione contractus habetur perinde ac si ab initio fuisset purè, & sine conditione celebratus, vti docet Decius consi. 279. incip. placet. nu. 2. per tex. in l. potior. §. videamus. d. tit. & Pau. Pe. Parisius allegans plura consi. 11. nu. 64. lib. 1.

Facere malè, vel indebitè.

Facere malè & non facere, paria sunt. Vel facere ita vt factum tale sit nullum, & omnino non facere æquiparantur in c. j. & ibi Panor. nu. 27. extrà de senten. & re iudic. ca. 2. de translatio. & ca. tuæ. extra de cleri. non resident. Vnde etiam in d. cap. dicitur, quòd in effectu paria sint, nullam proferre sententiam, & proferre sententiam, sed contra leges, vel canones: quia sicut ex sententia, quæ est nulla, non potest fieri executio. l. à diuo Pio. ff. de re iudica. l. ordo. C. de execu. rei iudic. Ita quoque executio fieri non potest ex ea sententia quæ aduersus leges, vel canones lata est, vt habetur in d. c. 2. cum gloſ. ad verbum, Inutilem, vbi dicitur, quòd paria sunt, Non facere, & inutiliter facere, & ita multò magis, malè facere, par est cum non facere, Et in d. ca. tuæ. dicitur quò ad hoc vt aliquis absens nõ habeat fructus beneficiorum suorum, paria sint, non esse in studio, & esse in studio, sed non in loco priuilegiato, vel in quo nullum aut non cõperens studiũ est. Sic item paria sunt, Nõ satisdare & nulliter satisdare. l. quotiens. ff. qui satisdare cogantur. Itẽ, Non cauere, & non idoneè cauere. l. j. ff. vt legat. no. caueat. Item, Non offerre, & offerre, sed non secundum dispositionem legum, adeóque & nulliter offerre. l. acceptam. C. de vsur. l. qui decem. ff. de solutionibus. Appellare & nulliter appellare paria sunt. c. 2. de appellationib.

Facere, & mandare facere.

Faciens, & iubens, vel ratum habens, pares sunt. l. Prætor ait. §. restituas prætor inquit. ff. ne quid in lo. pu. fiat. & ibi D. Alb. de Rosa. nu. 1. vbi tex. Nã si ipse cũ quo quis interdixerit, fecerit, vel iussu eius alius, aut ratũ habitũ sit ꝙ fecit, ipse suis sumptibus debet restituere. Vel sic, Nã si quis quod interdictum est per se fecerit, aut si idipsum alteri faciendum mandasset, idque ita factum ratũ habuisset, certè ipse vel faciens, vel iubens omne damnũ suis sumptibus restituere tenetur, l. j. §. quotiens. ff. de vi & vi arma. vbi Vlpianus. Non enim

enim magis excusatus est qui iussu alicuius aliquẽ deiecit, quàm qui iussu alicuius occidit. Et paulò ante apertius ait, Defecisse is aũt vt qui mandauit, vel iussit, vt aliquis desisceretur. Paruí enim referre visum est suis manib. quis deiiciat, an verò per aliũ. Ad hunc modum sicut pater familias tenetur, & ob id cõueniri põt, si iussit vt filio suo quis pecuniam mutuum daret, vel si aliquod mutuum filio suo datum approbaret, vel ratum haberet: non secus quàm si ipse pater id mutuum ipse per se accepisset. Nam tale patris mandatum, vel ipsius ratihabitio excludit & irritat illud S. C. Macedoniũ. l. fi. C. ad Macedo. Item paria sunt, Literę impetratæ sunt ad lites, cũ speciali mandato impetratæ sunt, attñ approbatæ. Roma. 25340. incí. Circa primũ. Et Feli. in c. nonnulli. §. sunt alicui. de reſcri. Paria sunt rẽ propriam per se vendere, & rẽ propriam ab alio venditam ratificare. l. mater. C. de rei vendic. Quod aũt faciens & iubens sint paria, certũ est per regulam iuris, quæ habet, Quod qui per alium facit, id per se ipsum facere videtur. cap. qui facit. de regulis iuris.

Facere scienter, & prænoniè.

Aliquid ab initio scienter facere, & ab initio iusto errore deceptum, prænonitum tamen in re illicita scienter perseuerare, paria sunt, Raph. Ful. in l. qui contra legũ præcepta, nu. 1. C. de incest. nup. Vbi quoque dicitur quod paria sunt, Ab initio scienter incestas nuptias contrahere, & postea ab illicitis nuptiis contractis non abstinere, potissimum quando de illicita coniunctione quis monitus, & edoctus fuerit. Et cum hoc concordat Clementina vnica, de consangui. & affin. c. inquisitioni. de senten. excom. c. 1. de don. inter vir. & vxor. Item in l. pen. ff. de vsucap. Similiter paria sunt, Ab initio habere malam fidem, & ab initio habere bonam fidem, sed postea superueniente scientia rei alienæ, in possessione rei alienę permanere. Et secundũ ius canonicum paria sunt, Ab initio habere malam fidem, & ab initio habere bonam fidem, quam per præscriptionem aut impedimentum quis amittit. c. de præscript.

Facere coactè, timidè.

Aliquid facere coactè, & aliquid facere ex coactionis metu, paria sunt. D. Philip. Decius consi. 690. nu. 10. Bartol. in l. nouissimè. per illum textum ff. quod falsò author. tuto. vbi dicit Vlpianus, quòd paria sunt, si tutor compulsus authoritatem suam interposuit metu ne ad hoc compellatur. Et idem tradit Barba. conſ. 60. etiam lib. 1. vbi dicit, quòd paria sunt, Soluere coactè vel soluere metu coactionis pœnalis. Item, quòd paria sunt: Vxorem coactè facere, & facere metu coactionis. Sic & paria sunt, Facere compulsum per iudicem, & facere vt quis per iudicem compelli posset, secundum Zasium ad l. 2. §. sed an ipsos. nu. 4. ff. de confeſſ. Atque ideo quando procurator respondet libello, vel petitionibus actoris, dicitur ea responsio esse coacta, quia necessitas inertes cogit procuratores, vt libello respondeant. Et licèt iudices non semper cogant procuratores, imò quamuis procuratores vltro respondeant, adhuc tamen iidẽ dicuntur inuiti facere, aut respondere, quia sciunt se cõpelli posse per iussum iudicis. Vnde ex hoc oritur cautela & prudentia quædam bonorum procuratorum, secundum Zasium ibi, qui cum respondendum est positionibus, non respondent etiam si iudex id iusserit, vel decreuerit, donec iudex eos moneat, & eis ad respondendum præcipiat sub pœna excommunicationis. Tunc enim tandem respondere coguntur his verbis, Ego procurator metu censurarum compulsus respondeo ad positiones, aliàs non respõsurus, nisi essem cõpulsus, &c. Et ita præmuniẽdo sese ipsis prouident, ne vlla futura afflictio ipsi noceat Sed si quid nocumenti ex sua confeſſione oriatur, ea non sibi, sed suo domino cedit & obest.

Facere alicuius nomine.

Dicere, fac istud meo nomine, & fac istud procuratoris mei nomine, paria sunt. Itẽ dicere, Fac illud, vel solue istud, p me, & dicere, Solue istud meo nomine, tum in iure, tũ apud grammaticos paria sunt. l. fideicommissa. §. interdum. ff. de leg. 3. Nam si ipse procurator meus nomine meo quid facit, & mandat, eo casu quod sic mandat, videtur id meo nomine mandare, & facere, à me ad hoc faciendum substitutum esse, vt notare videntur Doctores ibi & alibi, & ibi idẽ quoque not. Bart. & per notata eiusdem Bart. idem docetur, in l. j. §. nunciatio. Et ad hoc facit l. 2. ff. mandati. Et D. Carolus Ruinus consi. 143. incip. Viso instrumento. nu. 6. volu. 4. cõsiliorum. Et D. Pet. Paul. Parisius consi. 107. incip. Quæritur primo. nu. 12. in 3. parte. Scriptura quoque sacra hanc paritatem apertè confirmat, sic enim apud Matthæum c. 8. Centurio, præclara erga diuinam potentiam insignitus fide puero suo paralitico & male affecto, ad Christum rogaturus accesſit, quem cum instantius atque confidentius rogaret, hoc benignum à Christo responsum accepit: Ego inquit veniam & curabo eum. Ad quod responsum Centurio modestissimè ac humilimè de se sentiens, & de diuina Christi potentia peraríssimè fidens, mox aliud magnificum responsum intulit dicens, Domine non sum dignus vt intres sub tectum meum, sed tantùm dic verbo, & sanabitur puer meus. Certò vtique credens nihil referre, an Christus corporali præsentia suum curet puerum, an per alium, aut solo verbo tanquam per alium, quod ipsi æquè possibile factu credidit.

Facere illegitimè.

Non facere, & minus legitimè facere, vel sic passiue (vti paulò antè meminimus) aliquid non esse factum & aliquid esse factum, sed indebitè vel illegitimè, paria sunt. l. quotiès. ff. qui satisd. cogan. l. scire oportet. in §. sufficit. ff. de excu. tut. l. Non putauit. in §. non quæuis. ff. de bon. poſſ. contra tab. l. 4. §. condemnatum. ff. de re iud. l. si accusaturus. ff. de adulter. c. proposuisti. in verſ. legitimè. extra de fo. compe. glo. in l. si pater. C. de statu. defunct. cum multis similib. Huius quoque meminit D. Hippol. de Marsil. in suis consiliis criminalibus, consilio 18. nu. 10. in 1. vol. & in consi. 51. nu. 63. & in consilio 64. nu. 48. in eo. volu. & in consi. 128. numero 14. in secundo volum.

Facere obliquè.

Facere obliquè, vide infrà, Fieri obliquè.

Facere non consueuit.

Non consueuit facere, & non poterit facere quantum ad iuris præsumptionem, paria sunt. Vel non consueuit facere, idem est ac si diceret, non potest facere: capitulo, Bonæ memoriæ, primo, & ibi Panor. numero 12. extrà de postulat. prælato. vbi dicitur, quòd sedes Apostolica non consueuit postulationes prælatorum in magna diuisione & contradictione recipere. & ex eo colligitur quòd id commodè facere non potuit, quia contra talem postulationem est iuris præsumptio, scilicet, quòd non tam ex iustitia, quàm ex gratia procedat: Atque hinc est quod videmus, Si Papa scribat pro aliquo beneficiando, etiam motu proprio, non præsumitur tamen eum velle aliter facere, quam sit consuetus facere, & ideo si clericus secularis impetrasset beneficium non solitum dari secularibus, non valet talis impetratio, etiam si in bulla sit clausula, motu proprio, vt docet Baldus & alij in d. l. fideicommissa. §. si seruo. ff. de legat. tertio. Et est bonus textus, in capitulo, cum de beneficio. de præbend. libro sexto, & in capit. possessiones. iuncta gloſ. de reb. Eccleſ. non alienan. Quia quando Papa hoc non consueuit facere, id habetur insolitum, & iuris præsumptio est de subreptione, & obreptione contra ipsum impetrantem. Nam vulgò dicimus, Quod omnia insolita, noua, & inconsueta habent iuris præsumptionem contra se. Doctor. latè ad l. post contractum. ff. de donatio. Et omnis dispositio mundi siue ea legalis, siue vltimarum voluntatum, siue contractuũ fuerit, recipit omnem sui interpretationem à consuetudine, & ab eo quod communiter fieri consueuit, vt testatur Panor. numero 12. extrà de postu. prælat. facit in simili textus in l. idem Iulianus. §. fina. in fine, in verb. Distrahi non solent. ff. de leg. 1.

Facta per Magistratum.

Facta per ciuitatũ rectores, & facta per ciuitatem, vel cõitatem ipsam, paria censentur. Quocirca contra ciuitatẽ totam, aut contra eiusdẽ ciuitatis Rempublicam vniuersam, & contra eiusdem ciuitatis ciues quoslibet concedi possunt Repræsaliæ illi qui propter eiusdem ciuitatis rectores, nempe propter ipsorum delicta passus est incõmoda, & iniqua. Nam ex rectorum delictis colligitur deliquisse tota ciuitas, imò & ciues singuli. Verùm in hoc casu notandum ꝙ tum ciues, tum tota ciuitas actionem habet, & recurſum ? ipsos rectores,

Universidad de Deusto
Biblioteca

rectores,ita vt actionis litem contra tales rectores intentare possint.Ita dicit Ange.de Perusio,in l.metum autem.§.animaduertendū.ff.quod met.caus.allegat.l.j.ff. de magistra. cōuenien.& l.Lucius.§. Imperator.ff.ad municip.Vbi Vlpianus,animaduertendum est, q̄ prætor generaliter & in rem loquitur,nec adiicit à quo gestū sit,& ideo siue singularis sit persona ea quæ metū intulit, vel populus, vel curia,vel collegium,vel corpus huic adiecto locus est:atque hinc est,q̄ si quis velit vniuersam ciuitatē conuenire, huic non est opus vt omnia suppositorum vel ciuium nomina in libello comprehendat,& cosdē nominatim citet,sed sufficit q̄ prætidētium vel magistratuum officia exprimat,hoc modo,Magnifice domine iudex, ego Sempronius exhibeo hunc libellū aduersus consules,totúmque decurionū seu Senatus ordinem talis ciuitatis,&c.Ita Bart.in l.j.C.de iure reip.lib.11.sic quoque & Syndicus cundē libellum totius ciuitatis nomine sub tit.officiorū vel rectorum eiusdem ciuitatis cōcipit, vt notatur in auth.sed hodie.C.de episc.& cler.Sic etiā si prę fectus ciuitatis,aut cōsul,vel totus Senatus qui totius Reip. administrator est,aliquid totius ciuitatis nomine acceperit mutuum,déq;eo mutuo confectum sit instrumentum obligatorium,in quo nemo nominatim expressus habetur , sed sola officiorum nomina,eadémque pecunia sit conuersa in rem ciuitatis,profectò tota ipsa Ciuitas tenetur de mutuo.l. ciuitas.& ibi doctores.ff.si cert.pet.& Bal.in tit.de pace Cōstantiæ.§.damna,vers.ab vniuersitate. dicit , quod factū per potestates, & cōsiliarios & ancianos,id videtur esse factum à tota vniuersitate Hæc tamen secundum quosdam locum non habent, quando ipsa vniuersitas probaret se id delictū neq; sciuisse,neque post cognitionem ratum habuisse,teste Oldra.cons.66.Idem allegat etiam Ang.vbi supra.gl. in rub. C.quæ sit longa consuet.quod illud quod fecit consiliū populi,intelligitur factum esse à toto populo.quam gloss.dicit non esse alibi.Item, quod consilium facit pulsata campana, vel quod maior pars facit,id omnes fecisse videntur, secundum gl.in l.sed si ex dolo.super verb.facere possint.ff. de do lo.Variè itaque in hac materia loquūtur Doctores, vt licet prolixius videre per D. Fredericū Schenchck à Tautēberg in suo viridario conclusionum iuridicarum, Tomo primo, cōclusionibus 79. 80. 81. vbi hāc materiam fusissime tract.

Facta sine probatione.

Factū non fuisse,& factum fuisse, sed id nō posse probari, paria sunt.l.duo sunt.ff.de testam.tute.vbi dicitur(vt & supra sub esse sine probatiōe,diximus)Si duo sunt Titij,pater & filius,& datus est tutor Titius,nec apparet de quo sensit testator,is tunc tutor datus fuisse creditur,quem dare se testator sensit:si id nō apparet,nō ius deficit,sed probatio,igitur eo casu neuter debet esse tutor. & Iabolenus ait in legem vendidionis non venire illud,de quo non apparet, l.in lege.ff.de contrah.empt.& paria sunt,non esse consuetudinem, & illā quidem esse,sed non probari posse , vt notat Io.Neuizanus consi.12.nu.5.doctores ad l.de quibus.ff.de legib. vnde maxima iuris est,quod actore multa allegante , & nihil eorum probante reus absoluitur.c.fi. de iureiur.& l.actor.C.de probat.item paria sunt inuestituram non esse petitam,& inuestituram esse petitā,sed ipsius petitionē nō esse probatā. Alcia. responso 190.nu.13. Imò qē magis est, nō sufficit rem esse probatam,nisi eadem quoque probetur euidēter,aut (vt ita dicam)concludenter:quia per probationē dubiam,nihil adhuc apparere dicitur.l.si fuerit.ff.de reb.dub.l.nō hoc. C.vnde legit.l.neque natales.l.ad probationem.C.de proba.& in c.in presentia.de probat.Petr.Paul.Parisius cons.104.nu.2. lib.j.vide suprà,esse sine probatione.

Factum reuocatum.

Factum nō esse,& factum esse,sed reuocatum esse , paria sunt. Aymo. consi,80.nu.4.vbi dicit esse paria, testamentū & substitutionem non factum esse , & testamentum factum esse,sed postea esse reuocatum , vt probatur in l. item eorū, §.q̄ si.ff.quod cuiusque vniuersi.nomine, vbi etiam dicitur, quòd paria sunt,non fuisse datum actorem, & datum quidē esse, sed postea reuocatum esse. Sicuti etiam in rem versum esse non dicitur,nisi id duret versum,l.si pro patre.§.versum. ff.de in rem verso.Sic quoque non dicitur tradita via , quæ nō durat,teste Specul.de dolo & contumacia.§.6.ver.130. & non dicitur satisdatum,nisi duret satisdatum,vt habet idē Specul.in tit. de fideiuss.§.j.versic.sed qualiter. & vt in gene-re loquamur:Id quod non durat , fingitur non esse factum, vt dicit idem Specul.tit.de arbi.§.fi.versi sed pone arbitrum. Item paria sunt: Non impugnasse testamentum , & in accusatione,vel impugnatione nō perseuerasse, l.alia.l. Polla. C. de his,quib.vt indig.& plura alia exempla sunt in gl. ad verbum.versum,d.§.versum.

Fama.

Fama æquiparatur vitæ & Personæ.Vide infra sub titulis, Honor,persona.

Familia & domus.

Familiæ alicuius relinquere & relinquere domui alicuius,paria sunt,per.l.j.in prin.cum ibi no.per Iac.de Are.ff.ad S.C.Syllan.Idem dicit D.Carolus Ruin.consi.203. incip.de duobus.nu.7.2.vol.Pro quo facit l.pronunciatio.§.cōmuni iure.ff.de verb.signifi.vbi domum, & gentē, & familiam lex æquiparat.Idem no.Alcia.ad l.j.nu.5.eo.tit.domum scilicet pro familia accipi. Atque hinc est , q̄ domesticos , hæredes suos appellauit Imperator Iustinianus , in §. sed sui quidem. Instit.de hæredum quali.& different. id est,filios familias. Et hinc quoque fit,vt cui vsus domus relinquitur,eidem & totius familiæ gubernandæ vsus relictus censeatur, siue is maritus sit,siue vxor,vti notatur in l.2.ff.de vsu & habita. Sic & in sacris literis,& in Euangelio Lucæ,2. Ioseph dicitur fuisse de domo , & familia Dauid : q̄ domus eius ex domo successiuè à Dauid deriuata fuerat. Sic quoque & Aristoteles lib.Polit.dicit,quòd Stalones,qui ex vno veluti stipite enati ac producti sunt,vnum corpus , vnam familiam , vnámque tribum efficiant. Quod autē domus pro familia vsurpetur, id tum passim, tum in sacris scripturis obuium est. Cū enim Paulus ait: Neminē baptizaui nisi domum Stephanæ, id est familiam Stephanæ. 1.Cor.1.cap.6.

Fideicommissum.

De fideicommisso,vide infra titulum,Legatum.

Fideicommissarius.

De fideicommissario,Vide infra sub titu. Testamentarij.

Fideiussio,pignus.

Fideiussio & pignus æquo iure procedunt. l. fideiussor.§. vlti.vbi hoc notat Ang.ff. de constitut.pec.Et D. And. Tiraquel.de legib.connubialib.& iure maritali. Glossa 3.in text. *Contracter*.charta 148.nu.102.vbi dicit,quod sicut mulier sine consensu mariti sui prohibetur fideiubere , ita quoque prohibetur res suas pignori dare.Quò pertinet etiam quod Paulus sub titulo de pignorib. scribit,Si legati(inquit)cōditionalis nomine relicti filiofamilias pater ab hærede rē propriam eius pignori acceperit,& mortuo patre , vel emancipato filio conditio legati extiterit, incipit filio legatum deberi:& neque pater potest pignus vēdicare,neque filius qui nunc habere cœpisset actionem,nec ex præcedenti tempore potest quicquam iuris habere in pignore,sicut & in fideiussore dicitur.l. si legati.ff. de pignoribus & hypothe. Rursum & Iason,in l.j.in fi.ff.de legatis primo,argumētatur à fideiussione ad hypothecam seu pignus , hoc modo: Officio iudicis , vel ei quod debetur per iudicis officium, potest accedere fideiussor,vt habet glossa,& Bartolus in l.Cum quis. §.Si quis pro co.ff.de solutionib. Ergo & pignus seu hypotheca officio iudicis accedere potest , quia bonum est argumentum,à fideiussione ad hypothecam, intelligendo tamē de expressa hypotheca , non de ea quæ à lege tacitè inducitur,vt ibidem declaratur.

Fideiussio vitiosa.

De fideiussione vitiosa , vide supra sub titulo , Cautio vitiosa.

Fides.

Par est in se , à fide exorbitate, & alios vel exēplo,vel verbo à fide deiicere,iuxta expressum c.Testes.circa fi.2.quæst. 7.vbi tex.ita habet, Paulus Petrum reprehēdit,qui Princeps Apostolorū fuerat. Vnde datur intelligi, quod subditi possunt reprehendere Prælatos suos,si vel exēplo,vel moribus, vel doctrina reprehensibiles fuerint . Sed hæc reprehensio in simili causa existere debet,non in quauis causa,sed q̄ fidei incremēta cōcernere putabitur,quæque eiusdē incremēta impedire

impedire videbitur.Vnde & paria sunt, Malū facere, & aliis occasionem mali verbo , aut exemplo præstare.c.Nolo.xij. quæst.i.c.Cauendum.x.quæst.iij. Vnde & omnium malorū, quæ sequuntur rei sunt,qui aut verbo, aut exemplo scandalizant aut perimunt alios , & à recta viuendi norma alios deiiciunt,vt habetur cap.si quoscunque.j.quæstione j.Imò tot mortib. iidem digni sunt , quot vitiosa exempla ad alios transmittunt.capit.Qualis.viij.quæst.j.cap.Præsumunt,in fi. ij.quæst.vij.

Fides mala.

Mala fides subsuit à principio, & mala fides postea suborta est,paria sunt.secūdum D.Albericum de Rosate in l.item si rem distr.axit.§.de eo autem.ff.de petit.hæred.Quam tamē paritatem glossa ait veram esse,quo ad fructus , non quo ad fatalitatem,vt latius ibi videre poteritis.

Fieri malè.

Nihil interest an aliquid non fiat, an malè fiat, præsertim in cautionibus , & satisdationibus.c.Notificasti.xxxiij.q.v.l. quotiens.ff.qui satisd.cog.vbi dicitur, nullo modo esse cautum,aut satisdatum , quod vitiosè cautum est,vel satisdatū: veluti si fideiussorem quis constituat aut caueat per fœminam.militem,minorem,seruum,&c.talis cautio aut satisdatio esset nulla, per glossam eiusdem legis.in,verbo,Quotiēs. & l.de die.§.Qui mulierē.C.de libera.caus. Vide supra, Cautum esse facerē,vel factum esse malè.

Fieri indebitè.

Non fieri,& fieri, sed non ritè fieri, siue indebitè fieri, paria sunt.Panor.in c.Venetus.num.1.de presby.non baptiza. vbi dicitur, quòd is qui de facto ordinatur non baptizatus, non recipit ordinis characterem,etiam si credatur fuisse baptizatus.Nam ob solam opinionē susceptī baptismatis non est aliquis admittendus ad ordinem,siue ad ministerium Ecclesiasticum , sed requiritur vt certò constet de accepto baptismate , priusquam legitimè ad Ecclesiasticum ministeriū ordinetur. Nemo enim Ecclesiæ ministrandæ designari potest,qui Ecclesiæ membrum non existit,nec per baptismum Ecclesiæ incorporatus est,sed qui adhuc ab Ecclesia alienus est. Quare si quis antè baptismum ad munia Ecclesiastica ordinatus esset , is pro non ordinato haberi deberet, quia paria sunt,Non ordinatum esse,& esse ordinatū,sed indebitè, illegitimè,& non secundum formam Euangelij,aut traditionem Apostolicam.Sic quoque paria sunt: Non baptizatum esse,& esse baptizatum , sed non ritè , non debitè, non secundum institutionem,formam,& elemētum,& verba à Christo instituta , & secundum consuetudinem à SS. Apostolis vsurpatam.Sic etiam paria sunt: Nullo modo denunciare,& denunciare,sed persunctorie atque obscure denunciare.l.aut qui qualiter.§.j.ff.quod vi aut clam.Et Alex. consil.lxxxix.incip.excellentissimi.lib.v.& Aret.consi.lxviij. sic & paria sunt, Non edere stipulationem , & edere stipulationem,sed nō totam, vt habet.l.j.§.edere.ff.de edendo.Vbi notat Bald.q̄ qui tenetur edere instrumentum, is nō solùm tenetur edere quod principale est , sed etiam stipulationem ipsam & renunciationes,& alias clausulas adiacētes omnes. Sic & paria sunt,Non accedere ad iudicem, & accedere quidem , sed omnia quæ ad negocium pertinent non exprimere.l.scire oporter.§.scire autē.ff.de excusa.tut.& paria sunt, Ignorare vel nescire,& scire absq; cognitione eorum , quæ sunt de substantia eiusdem scientiæ.l.multum.ff.de condi.& demonstrat.sic quoque paria sunt, Omnino non proscribere,& non ritè, nec legitimè proscribere , hoc est, proscribere,clam, obscurè, & non in propatulo, l.sed & si pupillus.§. Proscribere.ff.de institu.actio.Nullum enim, nihil,& inutile in iudicijs semper paria iudicantur, vt notat in ca.inter corporalia,de translat.episc.Ad quòd facit textus,in l.j.ff.Quod cuiusque vniuersi.nomi.& notatur per illum tex.& per tex. d.cap.veniens.Ex quibus colligi potest, q̄ si procurator nō facit fidem de suo mandato,id est, si non fideliter iuxta acceptum à clientulo mandatum compareat, & respondeat, p̄fectò istud comparere perinde habendum est ac si omnino nō comparuisset,adeo , vt ob talem indebitam comparitionem is procurator posset puniri tanquam contumax & nō comparens,vti notat Bart.ibi.Quod diligenter notandum, & memoriæ mandandum est. Plura item ad horum confirmationem allegat Iason in trita & vulgata l. Quotiēs.ff.qui satisda.cogant.Vide etiam de his infra,Probatum,Tempus: & supra,Dominus.

Fieri obliquè.

Obliquè fieri,& directè fieri , paria sunt.l.iij.§.in rem.ff.de in rem verso.vbi dicitur , quòd nihil referat an per aliquem res in rem vertatur directè,an eadem res vertatur in rem indirectè aut obliquè:veluti in rem domini directè versum cē sebitur , si quis seruus acceptam à domino suo pecuniā impenderit in emendo triticum,vestes , carnes,aliáque cibaria in vsum familiæ domini sui. Sic quoque in rem domini sui conuersum censebitur , si quis filiofamilias in studiis mutuasset pecuniam pro emendis libris,vestibus,aliísque necessarijs,licet id indirectè impensum videatur. Imò hæc paritas est tanta, vt is qui sic filiofamilias pecuniam mutuasset,patri actionem intendere posset de re in rem ipsius familiæ versa. Verum hæc sanè quoque omnia intelligenda sunt , scilicet de impensis necessarijs , & honestis,non autem de impensis ad luxum aut pompam : nisi eadem facta quoque essent ex mandato domini,aut patris , vel certè cum ipsorum amborum consensu.

Fieri relatiuè ad tempus permissum.

Aliquid fieri tempore permisso, & aliquid fieri tempore prohibito,sed conferri in tempus permissum, paria sunt.ca. final.& ibi Panorm.nu.20.extra.de ferijs.vbi abundè satis videre licebit,quo modo præfatum thema intelligatur.

Fieri statim quando dicatur.

Aliqua fieri statim, & eadem fieri intra duos menses, paria sunt: quia non est ius præscriptum tempore teste D.Io.de S.Georgio,vulgò Preposito,in c.accepisti.nume.3.extra de frigid.& malefic.& idem notabat ex hoc Abbas, quòd emphyteota, qui per biennium canonem non soluit post illos duos menses,potest sibi cōsulere,& soluere. Et quamuis gl. in ca.potuit.extra de loca.censeat quod tempus sit arbitrarium,est tamen dicta opinio communis, secundum Card.in d.cap.accepisti.per dicta in c.potuit.vbi etiam dicitur, quòd paria sunt,Si vxor ab initio statim allegat frigiditatem mariti,& si eam allegat intra duos menses. Sed hoc loco notandum est,quod ista æquiparatio vel paritas non sit vniuersalis,sed particularis,& tantum in casu iam dicto,vel in alio simili.Nam in aliis causis æquiparantur,Statim soluere, & intra decem dies soluere.l.promissor.ff.de const.pec.& in quibusdam causis modicum spacium æquiparatur tēpori presenti.l.si debitori.ff.de iudic.& hæc consideranda sunt secūdum qualitatem causæ,temporum,rei,vel personarum.

Fieri statim post actum.

Fieri in actu,vel post actum:vide titulum,Incontinenter. item vide titulum infrà,Mandatum.

Fieri ante,& post litem contestatam.

Aliquid fieri ante litem contestatam , & fieri incontinēti post litem contestatam,in iure paria sunt,glo.in verbo, cōtestationem,in l.Pomponius. §. ratihabitionis.de procurat. & dicitur aliquid fieri ante litis contestationem , si idem incontinenti fiat post litis contestationem.l.petens.C.de pact. & l.modestinus.ff.de solut.& liber.& gl.in l.2.ff.de iurā.calū. & gloss.in l. j. C. de oper.libert. & gloss.in verbo , incontinenti.in l.vltima.ff.de liber.cau.verbi gratia : si emēdatio libelli statim & incontinenter post litem contestatam fiat, ea habetur talis ac si fuisset facta ante litem contestatam , & in iure æqualiter admittitur & recipitur,vti tenet Ang.de Perusio,& Alexand.post eum in l.edita.C.de edendo , ea enim q̄ incōtinenter fiūt,& adesse,& iā inesse videntur.l.lecta.verb. dicebam. ff. si cert.pet. & potissimum in rebus , aut actionibus momentaneis & transcuntibus.l. Thais.ff. de fidei. liberta.

Fieri post factum.

Aliquid fieri ab initio , & aliquid fieri post factum:sic tamen,vt ab initio præesserit aliquod pactum de faciendo,paria sunt.l.modestinus,& ibi Bart.nume. 2.ff.de sol.& liberat.

Universidad de Deusto
Biblioteca

qui sic habet: Si post solutionem sine vllo pacto, in omne quod ex causa tutelæ debebatur, actiones post aliquod interuallum cessæ sunt, nihil per eam cessionem actum esset, quum nulla actio superfuerit. Si verò ante solutionem hoc factum esset, vel si conuenissent, vt mandarentur actiones, tunc solutio facta esset, quia cõuentio & mandatum subsecuta sunt, quæ mandatas actiones faciunt esse saluas, cũ nouissimo quoque casu precium magis mandatarum actionũ solutum, quàm actio, quæ fuerit perẽpta videatur. Et sic intelligitur, quod dici solet: q̃ præscriptio in principali trahitur ad accessorium, quando illa inerat principali ab initio: secus si postea eadẽ interuenisset, quando noua præscriptione opus fuerat, vt habet Romanus singulari 577. Et Docto. ad l. qui fundum possidebat. §. j. ff. de vsucap. pro empto. Sed hæc etiam ad debitam causam trahenda, & in paritate rationis limitanda sic sunt, vt ex his generalis thesis non constituatur: quia quãuis paria dicantur, Ab initio fieri, & postea fieri, & confirmari, (quia ratihabitio retrotrahitur) si tamen ibi eiusmodi pactum antecedat, quale iam meminimus, ea paritas locum habere non poterit.

Fieri serò.

Aliquid non fieri, & serò fieri, paria sunt. l. 2. §. Si simul. ff. de adulter. Vbi Vlpianus, ¶Si simul eodem tempore ad accusationem veniant maritus & pater mulieris, quæritur vter horum in ea accusatione præferri debeat. & respondet ibidẽ q̃ maritus in ea accusatione præferendus sit. Hunc enim propensiore iure, & maiore cum dolore eam accusationem prosecuturum credendum est, quàm pater: adeo vt etiam si pater maritũ filiæ in accusatione præuenisset, & libellos inscriptionũ deposuisset, mariti tamẽ accusatio, licet tardius, & negligẽtius succederet, haberetur potior: dummodo accusationem pararet. & probationibus instaret atque imminneret, vt facilius iudicibus de adulterio commisso probaret. Ex quo præuentionis, & negligentiæ responso colligimus, q̃ paria sunt: Maritum ad accusationem vxoris non cõcurrere cum patre, & concurrere quidem, sed serius: scilicet q̃n pater excusationem filiæ præmittit & generũ accusat, & horũ probationibus strenuè imminet, & interim ipse maritus in sua accusatione negligẽter agit, & omnia retardat, vti habetur in l. 2. ff. de custod. & exhibit. reorũ. Vbi dicitur: Quòd si dominus, vel alius quispiam vellet defendere seruũ de crimine capitali accusatũ, is deberet mox de eo seruo iudicio sistendo satisdare, alioquin coniiciendus esset in carcerem. Si seruus de crimine capitali accusaretur, & suus dominus tũc abesset, vel si præsens adesset, sed insufficienter nempè talis, qui propter inopiam satisdare non posset, certè tunc seruus cõiicitur in carcerem. Porro si postea dominus eundẽ seruũ incarceratum optaret eximere ex carcere, & pro ipso satisdare, atque his modis quidẽ defendere, prõfecto in ea p̃sentatione dñs iste audiẽdus est: & seruus sub præstita cautione relaxãdus, & liberandus, si in hac satisdatione nõ nimis diu tardauerit. Nam qui nimis diu eam satisdationis oblationẽ offert, is pro non offerente habebitur: quia nõ fieri, & serò, vel tardè fieri, paria sunt. Et hoc potissimum quando ex ea tardatione iam incipit alterius oriri interesse, vt est textus in l. Si ita quis promiserit decem. §. Scia. ff. de verbo. obliga. Vbi ait respondẽri posse, si nõ multò post obtulisset, nec mulieris quicquam propter eam moram interesset, q̃ tũc omnia ad iudicis cognitionẽ remittenda essent. Sic & in l. Non omnes. §. à barbaris. ff. de re milita. dicente, q̃ paria sunt, Non redire ad militiam, & redire quidem, sed serò, & post multum temporis. Et Vlpianus in l. Si tenetur. §. fi. ff. de priuile. credit. dixit paria esse: Aliquid non esse factum, & esse factum, sed post longum interuallum, & l. 3. C. de excusa. tuto. sic notat Alberi. de Rosate. ad l. Si diuisio. C. de diuiden. tutel.

Fieri ex iussu.

Quod ex iussu vel ex mandato alterius fit, id per se, & proprio motu factum intelligitur. Ideóque quãtum ad obligandum maleficiantem hæc paria sunt, teste Baldo, in l. j. §. Si præses. ff. de magistra. conuenien. Vide etiam infrà, ex mandato fieri.

Fieri per negligentiam.

Quod per meã negligentiã fieri cognoscitur, id tãquam ex mea voluntate fieri cõuincitur. & hoc nomine paria cẽsentur l. Si pupillus. ff. de admi. & pericu. tut. & cura. Vbi paria sunt: Si quis tutor re ac voluntate pupilli post pubertatẽ liberetur, & si idem tutor per negligentiam pupilli post pubertatem liberetur. Sic item dicimus, quod paria sunt: Rem suam alienare vltro, & per negligentiã efficere, aut permittere, vt res sua vsucapiatur aut præscribatur. l. Alienationis. ff. de verb. signi. Sic & nullus fideiussor pro persona principalis debitoris conueniri debet, quando is principalis debitor per negligentiam creditoris liberatus fuit: non secus, quam si idem debitor per puram ac liberam creditoris voluntatem liberatus fuisset.

Fieri contra Prætorem.

Aliquid fieri prætore vetãte, & aliquid fieri aduersus prætoris edictum, paria sunt. Teste Philippo Decio, in regula, q̃ vetante. ff. de reg. iur. ad idem facit l. aduersus. ff. de arbit. vbi dicitur, quod aduersus sententiam arbitri fieri dicitur, si petatur ab eo, à quo arbiter peti vetuit. Et ideo à maiori, perinde, imò grauius peccat, qui Prætore vetãte quid facit, atque is qui edictum seu album prætoris violat. l. si quis id, quod. ff. de iurisdict. omnium iudic. & sicut dicitur, q̃ aliquis iudicem cõtemnat, qui aduersus vocationem eius in iudicium facit. l. j. ij. & aliis. ff. si quis in ius voc. nõ ierit. Quia in ipsa vocatione in ius sic quoque, quia in ipso edicto prætor ipse repræsentatur, si indubiè quid faciat, aut scienter cõtra ius faciat, profectò is videtur legislatorem contemnere, testibus glo. & doctoribus in c. cum illorum. de senten. excõmunic. è contrario autem aliquid videtur fieri secũdum legem & legitimè, quod fit iuridicè, aut iudice vel prætore mãdante. vnde dicit Iurisconsultus: quòd iustè possidet, qui prætore authore possidet. l. iustè. ff. de acq. poss. & ideo mandatum seu iussus iudicis semper excusat. l. furti. §. qui iussu. ff. de his, qui not. infamia. & l. Non videtur. §. qui iussu. ff. de reg. iur.

Fieri difficulter.

Quod difficillimè fieri potest, id tanquam non posse fieri, censendum est. l. nepos. ff. de verb. signific. istud idẽ quoque comprobatur cũ eo, quod sequitur infrà loco secũdo. sed hoc loco interim notandũ est, quod ista paritas nõ semper, nec in omnibus locũ habeat: alia enim est ratio impossibiliũ, & alia difficiliũ: ga impossibilium nulla est obligatio, l. non solum. ff. de actio. & obligatio. & tamen de re difficillima fit obligatio. l. cõtinuus. ff. de verb. obli. licet differatur aliquãtulum exactio ex humanitate quæ fundatur ibid. & l. quod dicimus. ff. de sol. manet itaque hæc paritas intra terminos suæ paritatis & adequiparationis, sicuti refert Raphael Cumanus, in l. quid ergo. §. si heres. nu. 2. ff. de legatis j. vide suprà Facere difficulter, esse impossibiliter.

Fieri per stipulat. & litis contest.

Aliqua fieri per stipulationem, & fieri per litis cõtestationem, paria sunt. l. delegare. ff. de nouat. vbi ait Vlpia. delegare est vice sua alium dare reũ creditori vel cui creditor iusserit. fit autem isthæc delegatio vel per stipulationẽ, vel per litis cõtestationẽ. & quia per stipulationem contrahimus, ideo quoq; per litis contestationẽ contrahere videmur, teste Alberico de Rosate, in l. Solutionem. nu. 4. ff. de solu. & liberat.

Fieri secundum verba.

Fieri secundum verba, & secundum sententiã, in iure paria sunt. sic contra negatiuè, paria sunt, fieri contra verba, & fieri contra sententiam, vel contra sententiam tantum, vt habetur in l. non dubium, C. de legib. & idem confirmat Albericus de Rosate, in l. nominis. §. verbum ex legibus. ff. de verbo. significa.

Fieri posse, sed indebitè.

Fieri nõ posse, & posse fieri, sed non cõgruè aut indignè, paria sunt. l. Nepos. ff. de verbo. significa. vbi dicitur: si quis his verbis dotem promisisset: ego cùm potero in dotem tibi lego, aut promitto centum. cum hoc dicto videtur tantũ promisisse centum, si tantumdem posset deducto ære alieno, & cùm salua dignitate sua, id posset, quia nõ posse dotẽ præstare, & posse, sed non salua dignitate: paria sunt. cum quo etiam cõcordat textus in cap. faciat. xj. questo. j. vbi dicitur, quod illud solũmodo dicimur posse, qđ cõmode, & cõueniẽter possumus. & ad hoc etiã pertinet, qđ glossa ad. l. primam §. si Præses. ad verbum prodesse: dicit, quod paria sunt, non dare, & malè, seu inconuenienter dare, vt l. ij. ff. ad municipa. atque hinc etiam disputatum fuit an idem esset, aut in idem redderet: hic conditionẽ aliquam de facto adimpleuit, quã de iure adimplere non debuit, nec potuit, & conditionem non impleuit. & videbatur quod non, quia non adimplere conditionem, & adimplere, sed non debitè, nec congruè, paria videntur. Aliis verò contra videbatur, quòd sic: idq̃ue probant per l. Meuius, in princip. ff. de cõdirio. & demostratio. l. mulier. §. si quis hæreditatem. & ibi Bart. ff. de condi. insti. Sed soluitur hæc disputatio per doctores ad l. j. ff. qui sãtisda. cogan. & ad. l. cum auum. C. de instit. & substitu. Et per Raphaelem Cumanum, in l. quid ergo. §. si hæres, num. 2. ff. de lega. j. Reliqua vide paulò antè, sub themate, Fieri in debitum.

Filius adoptiuus.

Filius adoptiuus æquiparatur filio naturali & legitimo simul. vt est textus, in §. In plurimis, institu. de adoptionibus. & l. penult. C. eodem. titu. de adoptionibus. Quemamodum enim filius naturalis transit in potestatem patris naturalis, ita & filius adoptiuus transit in potestatem patris adoptantis: & quẽamodũ filius legitimus succeditab intestato patri naturali & legitimo, ita & filiꝰ adoptiuus succedit ab intestato patri adoptãti. Præterea sicut filius naturalis & legitimus in testamento præteritus, potest testamentũ patris (vt ita dicam) querelare de inofficioso, ita ẽt filius adoptiuus quantumuis non sit verus, sed solum fictitius filius adoptantis testamentum querelare potest, si sit in testamento præteritus, l. Gallus Aquilius. ff. de liber. præteriti. vel exhereda.

Fiscus, Ecclesia, Imperium.

Fiscus in iure æquiparatur Ecclesiæ, & cõtrà: si quidẽ iuridicas non theologicas spectemus rõnes. vt habet gl. reputata singularis, & in leg. Si procurator. §. finali. in verbo, Soluto. ff. de iure fisci. Idem notat D. Iason. in §. ex maleficiis. institutio. de actionibus. Quin & ipsa Ecclesia quadammodo gaudet, & vti iure imperii potest, teste gloss. in c. auditis. in verbo, iure minoris, extrà de in integr. resti. Quocirca omnia priuilegia attributa imperio, extendi quoque & attribui possunt ad Ecclesiam, secundum Panor. ibi circa finem. ver. Secundò nota. idem quoque asserit D. Ioan. Franc. Balb. ibi, Quintò quero. nu. 5. in suo tractatu præscriptionum. Item, quod Ecclesia fungatur iure imperij id probatur in authen. de non alienand. vel permutantandis rebus Ecclesiæ. §. Sancimus, colla. ij. Sunt porrò quibus Ecclesiæ ratio ita commendatur, vt ipsam verum imperium esse dicant, imo imperio quouis superiorem. & dignioré, c. duo, & c. Si imperator. xcvj. distin. atque hi ex eo dicunt tantum esse differentiam inter imperium, & noui testamenti sacerdotium, quãta consideratur inter solem, & lunam: Ideóque imperium quouis ipso sacerdotio longè esse indignius, & inferius. ca. solita. extra de maiori. & obedientia. vt inquit glossa in verbo, Ecclesia. in d. c. Auditis. Vide D. Bartho. Chassa. titu. Des censes. §. ij. in prin. nu. 22. Vide suprà, Ecclesia.

Fiscus, & Mulier.

Fiscus & Mulier in plurimis iuris articulis paribus passibus ambulant, præcipuè in tacitis hypotheeis. l. ij. & ibi glo. in verbo, Cessat, & ibi etiam Bart. Pau. de Cast. & alij Doct. C. de priuile. fisci. quæ semper ad hoc allegatur. & l. dotis tuæ. C. de iure doti. & facit l. finalis. ff. ex quibus caus. maio. & l. iiij. ff. qui potio. in pigno. habean.

Fiscus, Pupillus, & Respub.

Fiscus, Pupillus & Respublica æquiparantur. Vide infrà Respublica.

Forum.

Forum cosscientiæ, Forum æqui & boni, & tribunal veritatis, siue veræ iusticię, & non fictionis æquiparantur, ita vt in his nulli iuris apices locum habere debeant, ad forum enim conscientiæ, ad forũ æqui & boni, & ad forũ veritatis, & iusticiæ omnes iurium regulæ seruire debent, nõ contrà. Ita tenet Bald. in l. vnic. C. de confess. & idẽ Bald. in c. j. in tit. quæ sint regalia. & Iason in Rubric. ff. de aqui. heredi. in fin. & Ioanes de Neuiza in Silua nuptiali. post principium.

Fori alicuius esse.

Fori alicuius esse, & esse alicuius territorij, & legibus vel statutis alicuius subiici, paria sunt, vt notat gl. viij. distinct. c. quæ contra mores, & xij. distinct. c. illud. & notant Doctores in Rubr. de consuetud. & Ioa. Calder. in disputat. incip. quidã Florentinus. &c. Et D. Carolus Ruinus consilio xlix. incip. Viso, numeris 6. & 10. in tertio volumine. Vide etiam infrà, Territorium.

Furtum, Rapina.

Furtum & rapina æquiparantur, quo ad priuationẽ possessionis, licèt sint aliis dissimilia, teste Vdalrico Zasio, in l. rem quæ nobis. nu. 8. & 9. ff. de acquir. vel amit. possess. Pro re enim immobili cõpetit nobis possessorium recuperãdę, seu possessionis recuperandæ actio: sed pro re mobili, furto vel rapina ablata, nulla nobis possessionis recuperãdę actio competit: seu (vt dici solet) nullum possessorium recuperandæ nobis competit, l. j. §. si fundus. vbi hoc ex obliquo habetur. ff. de vi & vi arma. &c. De his plura vide superius sub titulo, Capere pro furari.

Furiosus, Mortuus.

Furiosus & mortuus, ad subeundam iudicis sententiam, à pari pro cedunt. vt dicit Bal. in l. Humanitatis. C. de impub. & alijs substitut. & quia mortuus regulariter non debet suspendi. l. defuncto. ff. de pub. iudic. ergo pariter nec furiosus. ad quæ facit l. Diuus. ff. de offic. Præsid. quandoquidem non debeat addi afflictio afflicto. l. tam dementis. C. de Episcop. audien. c. Cùm percussio. vij. quæstio. j. cum multis concordantiis allegatis. ad d. l. Diuus. attamen in casibus enormibus, in exemplum, & opprobrium aliorum, aliquando contra mortuum fertur sententia, & executio, vt similia facinora cautius vitentur, verũ ex praxi potius, quàm ex miti humanitate.

Furiosus, Pupillus &c.

Furiosus vel mẽte captus & pupillus, minor, vel Prodigus bonorum suorum liberam dispositioñem non habendam, æquiparãtur Quia enim hi omnes rebus suis adesse, aut verius vtiliter sufficere nõ possunt, ob quòd in tutelam, & ad curationem constituuntur, meritò in non dispositionem rerum suarum æquiparantur, vt est textus notabilis. in l. Fulcinius. §. adeo, & sequenti. & ibi Ale. de Imol. & Vlda. Zasius colligũt & notãt. ff. Ex quibus caus. in possessoratur. & est gl. ordinaria in verbo, Earumdem rerum, in l. si quis in tantam. C. vnde vi. & gl. celebris, maximè hoc tẽpore infelicissimo in verbo, Prodigalitatis, in ca. Ex parte. de consuetudine. & textus & glo. in l. his, qui. §. Diuus. ff. de tuto. & curato. dat ab his. concordat cum his etiam glossa in c. quia contingit. in verbo, Tutorum & curatorum, de religio. domibus. in clementinis, & l. fina. C. de curato. furios. Quæ quidem glo. sanè intelligi debet, scilicet quantum spectat ad effectus iuris, & obligationis: vt habet textus nõ aspernandus in l. quinque. & ibi glos. & Bal. ff. de rebus corũ, qui sub tutela, vel cura sunt. & de hoc etiam est textus in l. properandum, ad finem. C. de iudic. & l. j. C. de curat. furios. glossa in l. ij. C. eodẽ. & Panormi. in c. cum liceat. versiculo Secundò quæro. de præscript. Ducta enim argumentatio ab vno, eadem facilè accommodabitur ad reliqua, vt si dixerimus, Non valet bonorum immobilium alienatio per minores sine iudicis decreto facta, l. Magis puto. §. non passim. ff. de reb. eorum. qui sub tute. vel cura sunt: ergo nec valere potest. alienatio per furiosos, aut prodigos, sine iudicis decreto facta. Quę quidem consequentia probatur, per argumentandi locum à simili, scilicet, quòd furiosi & prodigi minoribus iure æquiparentur, legibus præallegatis. & de similibus idem est iudicandum. Potest quoque hoc illatum ostendi verum, ex l. Is cui bonis. & ibi per Doctores. ff. de verbo. obli. Is enim (inquit Iulianus) cui bonis interdictum est, nec ad promittendum, nec ad tradendum sese obligare poterit. Imo ne fideiussor quidem pro eo interuenire poterit, sicut nec pro furioso. Plura si quis de hac re desideret, videat eximios dominos Nicolaum Euerardi à Middelburgo, & Claudium Cantiunculam in ipsorum Topicis, in loco à minoribus ad furiosos, et mente captos. Videat etiam Ioannem Oldendorpium, de copia verborum, ac rerum in iure ciuili, &c. eodem loco. De hac re etiam memini in meo Pupillorũ patrocinio, titulo, de tutorum & curatorũ munere, capitulo,

Universidad de Deusto
Biblioteca

ix.numero tertio in postrema editione. & idem confirmat D.Vldaricus Zasius in l.Fulcinius.§.Adeo,numeris 9. & 10. ff.quibus ex caus.in posse.eatur.

Furiosi, Absentes, ignorantes, Infames.

Furiosi,Phrenetici,Absentes,& Ignorates,Infames,& Minorennes in iure æquiparãtur,maximè ad hoc, vt nõ admittantur ad testimonij fidem.Vel sic, Furiosi & Phrenetici in testimonio ferẽdo p absentibus & ignorantibus habentur, l.j.§.si furiosus.ff.de acqui.posse.& l.ij.§.Furiosus. ff.de iure codicillo. & l. nec codillos.C.eod.ti.de codicillis.vbi furiosus loco absentis est.Idem ipse memini in mea Praxi criminali recognita.capitulo xlix,titulo,de plena probatione in materia criminali,nu. 15.

Furiosus, Infans, Dormiens.

Furiosus & infans æquiparantur dormienti. Nã sicut furiosus & infans nõ punirentur vlla pœna, si per naturalem furiã,aut per infantiã aliquẽ occiderent,l.Diuus.ff. de offic. præsid.& l.infans.ff.de sicar.Sic etiã si dormiens interficiat aliquem,non tenebitur homicidij,vt habetur in Clementina j.& ibi Petr.de Anchar.de homici.quod tñ verũ esse arbitror,si is dormiens præmonuisset,& in cubiculo existentib⁹ indicasset hoc suũ naturale esse vitiũ,s.quod haberet tale vitium quo noctẽ in somno ex lecto surgeret,per cubiculum discurreret,& gladiis dimicaturus quosuis inuaderet: & si eosdem in suo cubiculo præmonuisset,vt sibi de hoc suo futuro vitio,& malo p̃cauerẽt.Si eñ talis dormiens taliq; vitio laborãs id nõ p̃monuisset,nec aliis indicasset,& interim in suo furore aliquem inter dormiendũ aut discurrendũ occideret,p̃fectò is de homicidio teneretur, & puniendus esset vt homicida:non quidem ob homicidium,sed propter culpam,vt pulchrè Bart.in l.penultima.§. finali. ff. de paricid. q exempli causa nominat quendam Pisanum, qui solitus fuit in somno de nocte ex lecto surgere, sese armare, atque ita armatus per ciuitatem cantando discurrere. & citat D.Vdalric.Zas.in l.Possessio. §. adipscimur,numeris.8.& 9. de acquiren.vel amittenda possessio.se quendam hominem nobilem nouisse q de nocte surgebat,& sese armabat,insternebat equum,tanquam equitaturus, quod vbi uxor ipsius intellexit,adeo fuit exterrita & exanimata,vt hæc conspiciens pauculos intra dies mortem obierit.Simile quoque exemplũ & ipse audiui ab hinc paucis annis contigisse Gandaui in Flandria.Vide reliqua suprà,Dormiens.

Futura statim.

Iam iam futura,pro re ipsa præsenti habẽda sunt.Vide infrà sub titulo,Proxima,& Senientia lata.

Gratiæ papales.

Gratiæ papales siue rescripta motu proprio concessa, & vltimę voluntates æquiparantur. Quia æqualem, & æquè fauorabilem ac plenissimam interpretationem accipiunt. cap.Si motu proprio. &c.Si pluribus. de præbend. libro vj. De quibus.D.Nicolaus Euerard.à Middelburgo, in loco, A dispositione vltimarum voluntatum, ad rescriptum motu proprio concessum.& D.Claudius Cãtiuncula, in eodẽ loco,Ab vltimis voluntatibus ad rescriptum motu proprio concessum.Hac autem similitudine vtitur Papa in c.Authoritate.de concess.præbend.lib.vi.De his quoque vide suprà sub titulo,Beneficium,vel Beneficialis gratia.

Habere debere.

Habere,& habere,debere sunt paria, vt notat Bart.in pulchra quæstione,in l.pen.§.Cùm ita.ff.de aur. & argen.leg. Si enim quispiã testator legasset Ioanni omne argentum suũ quod habuit,isque testator prius commodasset Petro aliquot scutellas argẽteas,aut pocula argentea, isque testator interim moriatur ante dictum argentũ sibi redditũ:idẽ hoc argentũ cõmodatum etiam competit post mortẽ testatoris Ioanni legatario:ga quamuis hoc argentũ nõ fuerat in domo testatoris,vel quamuis testator idem argentum actu non habuit,idem tñ habere tenetur, quia hoc ipsum suum fuerat,idque omnino habere debuit,lege,& loco,vt ante.

Habere,& Habere posse.

Habere,& facilè habere posse,paria sunt. vt notat Angel. in quæst.quam ponit in lege,Item veniunt. §. Petitam. ff. de petit.hæredit.De hoc & in iam proximo.

Habere non posse.

Rem istam habere non potest,'& rem istam cum magna difficultate prosequitur,paria sunt.Bald.in l.Mater tua, nu. 17.C.de rei vẽdica.l.Naturalem.ff.de acq.rerum domin.cũ pluribus allegationib.ibi per eum allegatis. Rem autẽ cum difficultate aliquis prosequitur,quando eadẽ ex conspectu euanuit:aut quando de impetrãda ea re etiã si in conspectu sit,nihil spei est reliquum.& contrà,eam rẽ habere, aut obtinere dicimus,quando eam facile consequi possumus, & quando in eam persequendo diligẽter insistimus. Ideóque si quispiam interuenerit qui eam rem quam persequor, & quam facile obtinere potero,mihi præripiat, furtum committit,ob id quod rẽ meam quámque facile consequi poterã præripuit: vt manifestè ostẽditur l.& §. suprà allegatis. Vide etiam suprà,Amittere conspectum.

Habere parum, nihil.

Habere nihil & admodum parum habere, paria sunt.Socinus in suis consiliis,consil.xxx.num.3.lib.iiij.

Habere maritum inutilem.

Non habere maritum,& habere maritum inutilem, paria sunt.Vide infrà titulum,Maritus.

Hæres.

Hæredem esse,& hæredẽ facere, vel fieri,vel factum esse, paria sunt. Ita sustinet Raphael Cumanus, in l. In substitutione,nume. 3.ff.de vulg. & pupill.substit.

Hæres indebitus.

Hic indebitus datur hæres,aut cohæres,& hic non datur hæres, aut coheres, paria sunt.l.Cohæredi.§.fin.ff.de vulg. & pupilla.substit.vbi dicitur,quòd sicut qui certæ rei hæres instituitur,cohærede non dato,bonorum omnium hęreditatem obtinet:ita quoque cui cohęres datur,sed non verus, nec legitimus.

Hæres & liberi.

Sine liberis decedere,est sine hærede decedere.Vide ẽ.De cedere.

Hæreditatem adire.

Adiri hæreditatem per filium patre iubente,& adiri hæreditatem per patrem filio consentiente, paria sunt.l.Filiofamilias,& ibi Bald.& Alex.C.de iure deliberan.

Hæreditatem adire indebitè.

Adire hęreditatẽ indebitè vel incompetenter, & hæreditatẽ non adire,in iure sunt paria.l.ij.& ibi Alex.Bald.Salicet. Fulgo.& alij ad hoc notant.C.de succesõ.edict.l.fin.ff. de liber.& posthum.& l.Filius emancipatus.ff.de collat.dot.

Hæresis.

Crimẽ hęreseos simile est crimini læsę maiestatis.Ad hoc, vt vtrũque possit post mortẽ accusare.l.Manichæos, iuncta glossa in verbo,subire.C.de hæretic.& Manichæ.l.fi.in fi. C. ad l.Iuliam maiesta.& Specula. lib. iiij. particu.iiij. De hęretici.numero 5. Cuius allegationes ibidem videre poteris.

Ad

Ad hæc videte D.Vdalri.Zas.cõsil.xxiij. quod hac tempestate scitu plusquam necessarium.lib.j.

Homicida.

De homicidis ad locum perfugij concurrentibus. Vide superius ad cap,Capere pro apprehendere.

Homines, Arborum folia.

Homines arborũ foliis æquiparãtur.Homer⁹ in lib. Iliad. quale foliorum genus, tale & hominũ: folia quidem fundit vẽtus humi:alia verò sylua pullulans gignit,qũ veris venit tempus,sic hominum quidem genus, aliud quidam nascitur,aliud autem moritur.Sopho.in Aiace furẽte, Vlyssis verba:Vides,inquit, nos nihil aliud esse præter simulachra quicunque viuimus, vel leuem vmbram. Ioannes de terra rubea contra rebelles suorum regum, in glossa procem. in verbo,Derelictam.

Honestum.

Honestum,necessariũ, & possibile æquiparantur. l. in eadem,& l.Nec non §.fi.ff.Ex quibus causis maior. &; nouella de referendariis sacri palatij, in principio Cõsit.xi. & Ioannes Oldẽdorp.in suis locis iuris communibus, sub litera N.

Honor.

Honor vitę comparatur, & grauissima infamia, morti. l. Iusta.iuncta glossa j.& l.etiam.§.j.ff.de manu. vindic. Et l.Isti quidem,§.fina.ff.de eo quod met. cau. Has ob causas multi in religione Christiana viripij,gloriosam mortẽ infami vitę prætulerunt,vitámque virtutibus, ac honestati posthabuerunt,nempe confortati illo verissimo dicto, Sap. iiij. Quod gratia,& misericordia Dei semper sit in sanctos eius, & respectus in electos ipsius:adeo vt etiam si iustus morte præoccupatus fuerit, in refrigetio tamen constituatur. Atque hinc fit vt iuuentus celerius consummata,condemnet longam vitam iniusti.& iustus mortuus condemnet vitã iniusti viuentis:sicuti serò tandem cũ admiratione ipsi iniusti quoque post mortem iustorum testabuntur,déque ipsorũ morte,& miserando (vt videbatur)temporalis vitæ interitu dolenter exclamabunt, & dicent: Hi sunt, quos aliquando habuimus in derisum,& in similitudinẽ improperij.Nos insensati,vitã illorũ ęstimabamus insaniam,& finẽ illorũ sine honore, ecce qũo computati sunt inter filios Dei, & inter sanctos sors illorum est.Sic & Eleazarus nonagenarius maluit gloriosam eligere mortem,quàm cõtra conscie ntiam, contráque legem diuinam aliquid illicitum committere.ij. Macchab.vj.vide & infrà,Persona.

Hospitalia.

Hospitalia in iure priuilegiorum,paria cũ iuribus Ecclesiarum sunt:vti signanter notat in xix.casibus D.Felin. in ca. de quarta,extra de præscriptionib. Eandem quoque paritatem confirmat D.Nicolaus Euerar. à Middelburgo,in loco. ab Ecclesia ad pia loca.Sunt nihilominus Hospitalia quædã non consecrata,nempe secularia prorsus,& nequaquam religiosa vocata.In his Episcopus nullum ius habet, sicut in religiosis hospitalibus,neque eadem Ecclesiasticis priuilegiis gaudent,nec in iis missæ ex priuilegij consuetudine celebrari,aut alia sacra tractari possunt, nisi cum consensu Episcopi,nempe quòd loca sint planè prophana,vt aliæ domus seculares.

Hospitalarij.

Hospitalarij similes sunt tutorib. & curatoribus, tam in bonis hospitaliũ,quàm in bonis hospitantiũ. vide inferius, Orphanatrophi.

Hostes.

Hostes fidei,æquiparantur piratis.Sicut eñ piratę passim per maria volitant,vt incautos mercatores (qui reipublicæ commodis prosunt)opprimãt,& spolient:sic & hostes fidei nostræ(quales sunt Turcæ,veri hæretici,& quinis alij à fide alieni,)qui nostrę orthodoxorum saluti per instinctum Satanæ & Antichristi, & per infideles Principes insidiantur, nostrámque fidem & veritatem Euangelicam variis opinionibus,dissidiis,bellis,& tormentorum tandem machinis oppugnant,vt fideles quosque à salutari fide, & æterna salute priuẽt,quod quotannis per Turcarũ incursiones,& per nõ sanè fideles Principes licet cernere.Atque ideo ab his fidei hostibus nõ secùs,quàm à violentis piratis vnicuique cauẽdũ esse censeo,vt clam,vel violenter ipsorum potentiam liberi effugiãt.de his est textus in auth.Nauigia.C.de furt. ibi, nisi talia sint nauigia,quæ piraticã exercent prauitatẽ, siue nobis,siue Christiano nomini inimica.Nã cũ piratæ contra legẽ faciant,legis auxilio vti non debent.l.auxiliũ,in fine. ff. de minorib.xxv.annis.ca.Bonæ memoriæ.j.cũ glossã. super verbo,Exceptione,extrà de elect.cap.an sit deferendum. & cap.constitutis.extrà de appellat. & c. de viro. xij. q.ij. idem annotauit Bald.in d.auth.Nauigia.differunt tamẽ in hoc, q piratæ vbique & à quibuslibet reprædari, capi, viribũsq; suis & minui,& prorsus exui possint,imo & capitaliter puniri debeant,quia sunt ipso iure vt hostes patrię passim condẽnati, & vt loquuntur desidati,hoc est,ab omni bona fide alieni & reiecti,vt habet authent.Cassa.C.de sacrosanc.Eccles. & idẽ notatur in c.j.de mili.vasal.qui contu.est,in x.collat.& in tit. Hic finitur lex Conradi domino guerram faciẽte, collat. x. idem etiam post Bald.notauit Iason.in §.rursus. Instit. de actionib.nu.46.hostes verò fidei, si sint exteri, nõ sic vbilibet locorũ capi & puniri debẽt,quia nõ omnib. territoriis subsunt,nec ad quasuis nationes spectãt,neque omnium Principum edictis parere coguntur.Verum enimuero,si hi exteri nostræque Euangelicę fidei hostes nostros fines inuaderent,nostrámque rempublicam nefariè turbarent,profectò vt seditiosi,& reipublicæ perturbatores capi & punìri tunc possent.Quin & hæreticos seditiosos(qui etiam sunt hostes fidei) non autem quietos, tacentes & modestos Iustinian⁹ puniri voluit,nec quidem ab omnibus morte,sed tantum à magistratu:Modestos enim tolerandos censuit,& in hoc deceptus est,quia nõ sunt tolerandi.Seditiosos verò non tam ob religionem,quàm ob seditionem & reipublicæ turbationem plectendos esse statuit.Crescẽtibus autem hæresibus aliud Carolus Quintus fœlicis memorię Imperator pro temporis exigentia(& bene)statuit,edicto anni 1550. dato Bruxellæ xxix.Aprilis, quo quidem edicto rigorosiorẽ legem dedit,qua ẽt hæticos resipiscẽtes ac pœnitẽtes plectẽdos eẽ mori naturali tam viros,q̃ mulieres seu fœminas edixit.Viros q gladio,fœminas autẽ puteo censuit.& si,textus nullus canonici,nec ciuilis, nec ex probatis scriptoribus Doctor vllus,qui his qui sponte & in tempore reuertuntur & recõciliati sunt,pœnã mortis imponat teste ẽt D. Vdalr. Zas. in suo consi.xxiij.libri primi.Illud tamen subiungere volui,qđ tandiu in pace ac tranquilitate viximus, quandiu Iustitiarij & Officiarij harũ regionũ illud edictum ad amussim obseruarunt,& postquã conniuere inceperũt,in infœlicia hæc tẽpora incidimus,quod quidem edictũ tenebantur & obligabantur obseruare æquè bene atque edicta Iustiniani Imperatoris.C.de hæret.& manichæ.vsque ad edicta Caroli quinti Imperatoris.Lex enim semper loquitur. Bart.in l.Arriani. C.de hæret.& Manich.& schisma.pro quo facit textus in c. cum Matthæ.ĩ ver.Mosaica lex clamat.de celeb. missar. quẽ admodum enim leges & edicta edita fuerunt per Iustinianũ Imperatorem,cum maturo consilio ac deliberatione,ita & edicta Caroli Quinti Imperatoris:quare etiam exactè obseruãda sunt,& erũt donec maturo ꝯsilio ac deliberatiõe reuocata fuerint.Nec inferiorũ iudicũ est disputare aut in dubiũ reuocare,num istiusmodi edicta valida sint,nécne: sed secũdũ ea sine aliqua difficultate aut scrupulo dũtaxat iudicare, & sententiã executioni mandare. Nihilominus interim & Iason,& Barto.de hac materia hanc similẽ mouent quæstionem.Si ciuitas imperij resistat officiali Imperatoris, an per hoc dicatur illa ciuitas esse hostis imperij,ita vt ei bellum indici possit?& respondet Bart.in l.hostes.nu.13.14.15.versũ. circa prædicta quęro.cum hac distinctione scilicet, Si ciuitas officiali resistat,vt ipsi personę officiali, vel ꝓpter ipsum officialem,nõ propter Principem vel Imperatorem, tũc ob eam rebellionem illi ciuitati sic in priuata causa rebellanti bellum indici non debet.Si verò ciuitas Imperatoris officiali rebellet vti Principis officiali,nempe in suo officio,& propter Principem,tunc ea ciuitas censenda est esse hostis imperij,& ipsi ab Imperatore bellum indici poterit, vt habet Bar.ind.l.& loco iam allegatis,& in l.qui à latronib.in principio.ff.de testamen.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ignorans.

Ingnorans quantum ad culpam comparandus est cum infante,& contrà,neuter enim in dolo,aut culpa haberi debet.c.inebriauerunt cum glossa xxv.q.j.& c.vnum orarium. §.criminis appellatio.xxv.dist.

Immatriculatus.

Iā immatriculatus, & statim immatriculādus,paria sunt. vel statim immatriculandus censetur pro iam immatriculato,hinc ait Ang.in l.ex eo ff. de milit.testamen.quod statutum puniens offendentem scholarem immatriculatū, etiā locum habeat in offendente scholarem statim immatriculandum,quem scilicet iussit rector immatriculari,licet nondum sit immatriculatus: quia proximè immatriculandus habetur pro immatriculato, quod etiam voluisse apparet Iacob.Butr.in l.si quis id,quod.§.cū proponitur. Cuius sententiam etiam sequitur Alex.in principio eius legis,ff.de iurisd.omnium iudic.quin & horum sententias approbat etiā Iason in l.admonendi.ff.de iurciurand.ad idem facit quod notat Angel.in Litem veniunt.§.præter hæc.& per textum ibi & glossam in verbo,Cōsules.ff.de petit.hæred. quòd qui destinatus est ad magistratum,vt illū proximè ineat,iam & iniuisse videtur, ipsiusque nomine appellatur.huic multo propius accedit quod ait Salicet.in l.cum te ,in fi.C.de donā.ante nupt.quod mulier pro coniuncta & carnaliter copulata à viro habetur,quæ de proximo est copulanda,quòd dictum sequitur Alexander consilio cxxix.incip.Super.ver. Istis sic præmissis.lib. vij. & pro singulari refert Felin.in c. tertio loco.versic.& retenta.de præsump.& in Rub.de spōsalib.& Hippolli.de Marsil.in l.j.ff. de sicar.& singulari cvj. incip.qui de proximo.& D.Andre.Tiraq.de legib.cōnubialib.& iure maritali.xv.lege, numeris 15.16.17.& sequētib⁹.

Impedimentum solutionis.

Debitor impeditur soluere facto vel aduersarij,vel iudicis,quo ad morā:& debitor impeditur soluere facto aduersarij vel iudicis,quoad pœnam euitandam,paria sunt.l.arbiter Calendis.& l.fin.C.de recept.arbi.& D.Carolus Ruinus cōsilio cl.nu.16.incip.satis clarum,in ptimo volumine.

Imperium,Ecclesia.

Imperio quomodo Ecclesiasticum sacerdotium compararetur.Vide supra,Fiscus.

Impossibilia.

Impossibilitas naturæ,& impossibilitas iuris, equiparantur.l. vltim. ff.quæ senten. sine appellat.rescind. vbi Paulus respondet,impossibile præceptum iudicis nullius esse momenti.item respondet,quòd ab ea sententia cui parere per rerum naturam nemo poterit,sine causa appellari non debeat,ob id quod talis sententia impletu impossibilis neminem liget,& ibi glossa finalis citat l. filius,& l. conditiones quæ egregiè idem tenēt,de condit.instituend. ad hūc quoque modum paria censenda sunt , non posse,& inhonestè posse:quæ enim inhonesta sunt,etiam si posset,tamen propter decorum,& honesti debitam rationem, ea se omnino non posse dicet vir probus,teste Cicerone lib.j. offic.de his vide etiam titulum,Difficile.

Incantatrix.

Incantatrix & venefica,pares sunt,vide supra Amatorius, & infra venefica.

Incontinenti.

Fieri in actu,& fieri incontinenti post actum, paria sunt. secūdum glossam in l.Pomponius.in §.Rati.ff. de procurat. quam dicit singularem Ioan.de Imola,in l.ex consensu.§.fi. ff.de appellat.& in l.ij.in §.ptius.ff.de vulg.& pupill. substi. cuius quidem glossæ etiam meminit D.Hyppolit.de Marsil. in l.j.in §.diu⁹ Antonius.ff.de quæstionibus.& idem dixit gl. in l.ij.in verb.numerationem. C. de iuramento calum.nec dissimile dicit Speculator in titu.de satisda.in §.viso.in versiculo,debent autem præstari, &c.& Inno.in c.pastoralis.de except.ideóque ait Bart.in l.si quis mihi bona, in §.iussum. ff.de acquir.hæred.quod quamuis auctoritas curatoris in actu pupilli debeat interuenire ante ipsum actum , vt habetur in l.obligari.in §.tutor.ff.de auctorita.tuto.tamen sufficit si illico,& in continenti post actum interueniat,& idem voluit glossain §.tutor.in verbo post tempus.instit.de auctoritato.& glossa & Bart.in d.l.obligari.in §.tutor.His etiam seruit notabile verbum Bal.in l.fi.ff.de feriis.Vbi ait,quòd post terminum peremptorium,datum ad probandū, admittitur nihilomin⁹ ad probandum, qui incontinenter probare, & suā morā purgare offert , siue eā probationē pinstra siue p testes exhibere præsentet. Quod quidem dictū, cū pluribus aliis ad hanc materiam facientibus , refert & sequitur Iason in l.edita.nu.29.C.de edendo, quem vide. Vide etiam D.Hippolitum de Marsiliis,consilio cxxxvij.incip. Inspecto tenore inquisitionis.numeris 32.33.34.cum ibidem sequātibus numeris.

Inconueniens.

Incōueniens aliquid esse in principio,& esse cōueniens, sic tamen vt ad inconueniens mox redigēdum fuerit,paria sunt.Teste Baldo in l.j. In testamento. nume. 15.C.de testament.militar.allegante ibidem Gulielm. de Cuneo, quem ibi consule.

Indebitè.

Indebitè facere, factū esse,fieri &c. Vide supra hisce suis locis.

Infamia.

Grauissima infamia morti, & honor vitæ comparantur. l.iusta,iuncta ibi glossa prima,in verbo Infamiæ ve,& l.etiā. §.i.ff.de manu.vendi.& l.isti quidem.§.fi.ff.de eo quod met. cauſ.Exempla sacra huc repete ex titulo paulò ante habito, Honor.

Infans.

Infans,& ignorans.Vide ante,Ignorans.

Infans,pupillus,absens.

Infans,pupillus,& absens equiparātur. Bald.in l.sancim⁹. in principio.C.ad Trebel. S. C. quæ paritas intelligenda est quantum ad restitutionem,quæ quidem restitutio ex Trebelliano fieri debet solitutori infantis,vel curatori absentis, vel curatori furiosi.& tūc is restituens re & verbo consequitur plenissimam liberationem suæ tutelæ , vel curatelæ , & sic restituens nomine pupilli, vel furiosi totā hæreditatem ex Trebelliano restituit,quòd Bald.ait notandum esse.

Inhabilis.

Inhabilis & nullus æquiparantur,l.j.§.pen.ff. quod cuiusque vniuersita.nomine.Ita quoque tenet.D.And.Tiraq. de legib.connubialib.& iure maritali,glossa. vj. ibi. *de jure marg.* num.61.Vbi dicit,Maritum habere inhabilem , & maritum habere nullum,prorsus esse paria.

Inhonestè posse.

Inhonestè posse , est non posse,Vide paulò antè, Impossibilia.

Iniustitia manifesta.

Iniustitia manifesta par est cum iustitia nulla.Secundum plenè notata in c.j.& in c.Inter cæteras.extra de senten. & re iudica.& ibi Panor.Feli.aliique Canonistæ aequaquam incelebres.

Instrumentum.

Instrumentum liquidum esse, & breui liquidandum, paria sunt.Capicius decis. Neapol.xlviij.nu.2.

Instrumentum sine data.

Annos Domini non esse in instrumento , & esse , sed ita obscurè

obscurè, vt intelligi nō possit,paria sunt.Ita sustinet D.Alex. de Imola consilio xc.nume. 1.libr.vj.allegans.l.iij.ff. de his q̄ pro non script.haben.& l.j.in versi.cōstitutiones verò,Cod. de emēdatione Iusti.codicis.& l.quicquid adstringendæ. secundum vnam lecturā. & idem notat ibidem Bartolus, ff.de verborū obligation.& Speculat. in titulo, De instrumento rum editione.§. ostenso. versi. quid si abbreuiatura , quem ibi videre licebit.

Instrumentum,testes.

Instrumenta & testes in iure , parem vim seu efficaciam obtinent.l.in exercēdis. C. de fide instrumēt. vbi Imperator Constantinus,eleganter,succinctè his verbis ait: In exercēdis litibus eandem vim obtinent, tam fides instrumentorū, quàm depositiones testium.& ibi Paulus de Castro,& Ioan. Monachi in suo defensorio iuris. Cōcordat cum his glossa in cap.cum à nobis,super verbo , testimonia , extra de testibus. circa principium. Si quis plura huius materię desideret,is videat tractata doctorum tam legum quàm canonū, in c.cum Ioannes.extra de fid.instrumen.

Interesse.

Interesse,siue damnū passum, vel quāti res est, paria sunt. Quia ista verba,quanti ea res est,aut valeat,significant verā rei æstimationem,ac precium, aut communem valorem, & per consequens commune interesse.Ita sustinuit D. Vdalricus Zasius in l.vnica,in §.hoc iudicium.ff. si quis ius dicenti non obtempe.nu.10.alios vos ipsi videte.

Intrusus.

Intrusus in beneficium,& possidens beneficiū,quo canonicè priuandus,vel effectu priuatus est, paria sunt. cap. cum dilectus.de purga.canon.D.Bartholomeus à Chassaneo cōsilio xx.numero trigesimnono.

Inuentu difficile.

Res inuentu difficilis,res nulla,censetur. Vide infra , Res.

Inundatum,& perditum.

Inundatum aliquid esse, & aliquid ab hostibus captū seu occuparum esse,paria esse dicit D.Albericus de Rosate.Qui se tuetur argumento.l.cum vnus. §. si propter naturam.nu. 1.de bon.auctori.iudic.possiden.Nam sicut illud reuera dicimus esse deperditi,quod inūdatum est.l.iij. §. Labeo. ff. de acquir.possef.& l.interdum.& l. qui vniuersas , §. Itē quod à mari,eod.tit.sic & illud quoque quod ab hostibus occupatū est,dicitur esse deperditum: ob id quod hoc in possessione nostra esse desiit. vnde & satis patere dicit, quod si hoū alterum aliquando eueniat,tūc ea res dicitur emphyteotica seu emphyteutica , id est perpetuaria,& quasi possessoriè insita,scilicet,quod ea quæ aut ab hostibus sunt occupata, aut quę à mari sunt inūdata,censeantur à primo possessore esse alienata.Et ideo huiusmodi deperdita à pensionis pstatione iure sunt libera,quia per eos & similes casus res deperditę esse,& non possideri dicuntur.l.j.C. de iure emphyteuti.vti is Alberic.loco vt supra plenissimè disputauit.

Inutilis,Inidoneus.

Inutilis Prælatus,vel rector,&c.Vide infrà,Rector, Maritus.& supra,cautū esse vitiose,Comparere insufficiēter,&c.

Iudex impertinens.

Non iudicem esse,& esse iudicem,non in causa de qua agitur,paria sunt.l.intestato.ff.de legit.tutorib.& l.j. C. si à nō compet.iudic.argumento.l.si duo,ff. de administra. tutor.& sicut primo casu nihil efficaciter agitur:ita nec secundo. argumento d.l.intestato.ff.de legi.tuto.l.loci.§.competit. ff. si seruit.vendic.de quo plura allegat D.Ioann.Monachi.Card. in c.ea quæ.nu. 1.de regul.iur.in vj.in c.priuilegium.nu.7.de verbo.significa.lib sexto.vbi dicit idem esse non habere aliquid simpliciter:& habere,sed nō ad id de quo agitur.Quod cōfirmat Philipp.Probus in additione ad Ioan. Monachi. c. si tibi. nu. 23. de præ-ben.& digni.lib.vj.

Iudicatum malè.

Non esse iudicatum,& nulliter vel perperam esse iudicatum,paria sunt.l.iiij.§.cōdemnatū.ff.de re iudica. & ibi glos. in verbo,cōdemnatum.ff.de re iudica.Ad hæc faciūt multa similia allegata per Andræam de Ysernia in cap.primo.§. preterea.& quæ ibi dixit D.Matthæus de Afflictis,quæ fuit prima causa beneficii amittēdi.& idem ponit. D.Matthæus de Afflictis,decisione clxxij.nu. 4.

Iudicia

Iudicia & arbitria in multis sunt similia. l. prima. ff. de recept.arbit. vbi Paulus,Compromissum ad similitudinem iudiciorū redigitur & ad finiendas lites pertinet.Et ideo regulariter bonum est argumentum de iudiciis ad arbitria.Plura videre poteritis ad caput siue thema, Arbitria.& ī Praxi nostra ciuili capite ccij.de cadendo in submissione, & arbitria.

Iudicium.

Iudiciū Officialis,& iudiciū Episcopi eiusdē sunt effect⁹. Quia vtrobique idē est cōsistoriū,scilicet Episcopi & pristoriū ipsius Officialis.Atque hæc est causa cur nō appelletur ab Officiali Episcopi ad eundē Episcopum.cap.ij.de consuetudine lib.vj.vbi reprobatur consuetudo,qua ab Officiali Episcopi,ad ipsum Episcopū appellari psueuit. nempe quod sic ab eodē ad seipsum appelletur. Nā quū sit idē auditoriū vtriusque,ea appellatio interposita videtur habenda nulla. Sed si quis ab officiali appellare voluerit, is ad Archiepiscopum appellet oportet. cap. Romana. in principio de appella.lib.vj.Nihilominus quanquā hoc loco dixerim par esse Cōsistorium Officialis,& Consistorium Episcopi , non habet tamen hæc paritas locum in omnibus generaliter,teste c.Si contra vnum.§.vltimo,de offi.delega.& c.ij.& iij. de offic.vica.lib.vj. vnde Episcopus prohibere potest officiali ne iudicet:non autem contrà Officialis prohibere non pōt, vt Episcopus non iudicet, vt habet glossa in d. capi. Romana.ad verbum idem.Præterea,quod hic dicitur de officiali,id non intelligendum est de officiali vniuersali , aut de foraneo,vel delegato:sed tantum de officiali ordinario,secundum Petrum de Anchara.& Philipp.Franeum in dict.c.Romana, quia ab officialibus vicariis immediatè appellandū est ad eos,quorum sunt vicarij,vt habetur in clementina,& si principalis,&ibi doctores,de rescript.l.pcipimus.C.de appellat. & ibidem gl.verbo.videatur.Idem enim auditorium est(vt dixi)vtriusque , scilicet & Officialis , & Episcopi.Sed hæc sanè intelligēda sunt,nēpe de officiali gnali vel ordinario,& nō de officiali delegato. qa si ab Episcopo delegatus esset quispiam officialis ad causam specialem , tūc ad ipsum Episcopum appellari posset.c.super quæstionum,de officio delegati.& c.dilecti.de appellat.

Iurare per Deum.

Iurare per Deum,& iurare per Principem, aut per salutē Principis in quibusdam causis,mundus censet esse paria.l.si quis maior annis.& ibi Bar.Paul.& communiter Doctores. C.de transa.& l.si duo.§.finali. & ibi gl.& Bart. ff. de iureiur. Sed hæc in foro aulico(vt dixi) & mundano potius, quàm cōscientia intelligenda sunt esse similia : tametsi in veteri lege varia fuerant Iudæis in vsu iuramenta,huic iuramento per Principem,nō admodum dissimilia, quæ tamen Christ⁹ non approbat,sed confutat Matth.v.Iurabant enim per cœlum,per terram,per caput, per Hierosolymam &c. Matt. v. Ioseph item fratribus suis iurabat per salutem Pharaonis,& auctorem & conseruatorem.Iurabant & Iudęi per templū, & per altare templi:quę ipsi leuia & nihili esse putabant.Iurabant item per aurum templi,& per donū altaris, quæ grādia piacula ducebant si non seruaretur.Sed horum superstitionem acriter redarguit Christus.Matth.xxiij.

Iuramentum,& fides.

Iuramētū & fides,ī iure sunt paria vt habet ī c. ad aures. extra de his q̄ vi met.causſa fiunt. Quemadmodū crū vnum seruandū est,ita & seruādū est alterū,si quidē id sine interitu

Universidad de Deusto
Biblioteca

salutis æternę seruari poterit. vt habeturin c. cum dilectus. extra co. de his quæ vi met. caussa fiunt. & c. si verò extra de iureiurand. vbi latè Doctores. & horum ratio est, quia quod in æquiparatis legum statuitur in vno, id censetur statui & in altero, vt habent gl. & Doct. in l. si quis seruo alieno persuaserit. C. de furt. & l. quod vero contra. ff. de legib. de istis nequaquam inutile erit videre addition. apud Philipp. De ciumsuper regula, & l. ea est natura. ff. de regu. iur.

Iuramentum, & Sententia.

Iuramentũ & Sententia paribus passibus ambulant. Vide infra, sub capite, Sententia.

Inuadere.

Inuadere aliquem in domo, & in domus vestibulo, & petere aliquem gladio in domo & pro foribus, in crimine sunt paria. Declarẽtur hęc per exempla, quo melius intelligãtur. Si edicto publico cõstitutũ esset, vt qsquis aliquẽ inuaderet in domo sua is duplo puniretur. & si me q̃ quã tunc assiliret in domus meę vestibulo, seu in porticu domus meę, is certè me sic assilirẽs eiusdẽ mulctę statim reus fieret, q̃ vestibulũ, seu porticus pars domus meæ habeatur. c. si quis cõtumax. xvij. q. iiij. & Bartolus Baldus & Doctores, in l. cætera. §. hoc Senatus. ij. ff. de legat. j. argumento. l. qui ædes. in fin. ff. de incend. rui. naufrag. Neque etiam hoc in facto vlla est faciendа distinctio, an domus hæc conductitia, an gratis data, seu concessa, an emptione vel hęreditate mihi propria. Huic sentiunt. l. lex Cornelia. §. domũ, & ibi scribentes. ff. de iniuriis. l. j. §. de liber. agnoscend. & l. j. §. Habitare. ff. de his qui deiece. vel effud. & Bart. in l. qui domum. & in l. nec in ea. ff. ad l. Iuliam de adulter. Item Barto. Alberi. Bal. Pau. de Cast. Iasон & reliqui in vulgata l. plerique. ff. de in ius vocan. dicũt. Si etiam statutis ordinatum esset, vt qui alterum in domo sua inuaderet, is duplo damnaretur, ac deinde quispiam te sedentem pro foribus peteret gladio aut baculo, is similiter eiusdem latę pœnæ reus teneretur, non secus quàm si te in domo tali modo fuisset adortus. Nam is maleuolum atque lædendi cupidum suum animum, hoc modo foris per facta edocuit, quod idem patrare fuisset ausus, etiam in domo si ibi dem fuisset. Atque certè is in domo fuisse censendus est, qui pro foribus domus alicuius fuisse cognoscitur. vti etiã paulò antèdiximus. horum etiam ipse memini in mea Praxi rerum criminalium, Capit. lxxxij. de Inuasione, num. 6. & 7. in postrema editione.

Legare, Legata.

Legare Ecclesiæ, & legare Ecclesiæ alicui⁹ collegio, paria sunt. l. annua. §. j. ff. de annu. legat. & colligitur ex notatis per Inno. in c. nouerit. extra de senten. excommu. & per Bald. in Rub. C. de sacrosanct. Eccles. & in authentic. Ingressi. versic. Iuxta hoc quæro. &c. eodem tit. Carolus Ruinus consilio clx. incip. Circa primũ quæsitum, nu. 13. in tertio volumine.

Legare pro dote.

Dicere, Iego hoc pro dote, & lego hoc animo compensandi cum dote, aut pro dote, paria sunt. Vt probatur in lege vnica. §. primum. C. de rei vxo. action. & ibi Baldus & sequitur Alexan in lege huiusmodi. §. cum pater. ff. de legatis primo. & prohoc allegat etiam l. Titia. §. qui inuita. ff. de leg. ij. Ita tenet D. Carolus Ruinus consi cxlvj. incip. Circa. num. 8. volum. iij.

Legata, Fideicommissa.

Legata & fideicommissa, in iure æquiparantur. est enim inter hęc tam indiscreta similitudo, vt planè eiusdem farinę esse videantur. Per omnia (inquit Vlpianus) exequata sunt legata fideicommissis. l. j. ff. de legat. j. §. sed non vsque. Institit. de legat. Proinde ex vno ad alterum sic inferas licebit. Quicunque legare potest, idem & fideicommissum relinquere nõ prohibetur. l. ij. ff. de legat. j. eodem modo, Quibus legari potest, illis & fideic ommissum relinqui. permittitur. Porrò sicut aliqui neque testari, neque legare possunt, vt tractatur in l. si quęramus. ff. de testamen. Ita rursus sunt quibus nõ potest aliquid in testamento relinqui. §. legari. Institu. de legat. Ex prędictis sunt etiã istæ illationes: Quæ res legari potest, eandem fidei licet committere. Item quibus actionibus legatum, eisdem & fideicommissum petitur. l. j. & ij. C. comm. de leg. Huius meminit D. Ioan. Oldend. libro de copia verborum & rerum in iure ciuili, sub loco, A legatis ad fideicommissa. Quod tamẽ intelligẽdum est, de legatis, & fideicommissis particularibus & quæ pecuniarium cõmodum tribuũt. Nam inter legata & fideicommissa vniuersalia magnum reperitur esse discrimen, vt declarat idem Oldendorpius loco prænarrato.

Legatum, Donatum.

Legatum & Donatum, sunt paria. Vide supra, Donata.

Legatum, lex.

Legati ratio, & legis ratio. paria sunt. Bart. in l. demonstratio. §. quod autem. nu. 18. ff. de conditio. & demonstrat.

Legitimatio.

Legitimatio par est cum arrogatione. Vide supra: Arrogatio.

Legitimatus.

Legitimat⁹ æquiparatur filio legitimo, hoc est, legitimè nato Idẽtidem, Legitimata filia, legitimæ filiæ iure æquiparanda est. Verũ hæc intelligenda sunt de filiis siue filiabus solenniter legitimatis, & vti iura de iis loquuntur, secũdũ q̃ à verè legitimis ĩ nullo differunt pręcipuè respectu successionis. Hinc verum erit quod dicitur appellatione, siue nomine filij legitimi & naturalis, venire legitimatum, id est, iure legitimatum gaudere appellatione filij legitimi, & frui iisdem legitimorum priuilegiis, vt habetur in §. & quoniam variè. ibi: Nihil dissimilis legitimis. & in §. illud. & in §. adoptionis. in authentico. Quib. mod. natu. effic. sui. Et Decius, consil. cclviij. incip. in cãsu domini Francisci. vbi examinat verba posita in l. finali. C. de natural. liber. Quæ quidem verba, quæ dicũtur de legitima sobole, eadẽ etiã de legitimatis verificantur. legitima enim soboles ea dicitur, quæ à lege approbatur legitima. l. legitima. ff. de pac. l. j. C. quando non petent. part. petent. accrescunt, ibi: Cessante legitima successione. & ibi Salicet. ĩ prin. dicit, quòd legitimũ dicitur id, quod à lege vel à iure ciuili dictum, & approbatum est legitimum. Nam hoc verbum (legitimum) semper sonat, & intelligendẽ est, de lege, atque actu ciuili legitimis vel legitimatis vt notat Pet. de Ancharano, consilio ccxxv. incip. videtur prima facie. Et non videtur dubitãdum, quin ea successio quæ defertur filiis legitimatis, etiam per rescriptum dicatur legitima, quia ea à lege ciuili defertur, & comprobatur. §. & quoniam variè & in §. reliqui igitur, in authent. Quib. mod. natur. effic. sui. ibi, Semel enim eos efficientes legitimos, dam' habere etiã successiones illas, quas habent hi q̃ ab initio legitimi sunt.

Læna.

Lęna & meretrix, sine ea quæ corpore palam quæstum facit, æqui parantur. l. palam quæstum facere. ff. de ritu nupt. quo textu, quid potest esse clarius? Quàm latè autem pateat lænocinij verbum exponit Vlpia. in l. Athletas. §. j. ff. de his qui notan. infamia. Huic nec e dissentit D. Franciscus Balduinus, in suo tractatu ad l. Iuli ãm Papiam Poppæã. & gl. in verbo, vxorem. in c. apud misericordem. xxxj. q. j. & D. Ioan. Oldendorp. de copia verborum & rerum, sub verbo Lænocinium. quos ibidem suis iam dictis locis consulere licebit.

Lex.

Legem non esse, & esse, sed obscuram, paria sunt in iure. l. de ætate. §. nihil. ff. de interroga. actionib.

Contra legem facere.

Contra legem facere, & fraudem legi facere, sunt paria. Quod sanè tamen intelligendum est, scilicet quãtum ad pœnas legales, l. non dubium. & ibi Iacob. Butrig. C. de legib. c. certum est. & ibi Dinus. de reg. iur. lib. vj. nã sicuti punitur ille, qui directè facit contra legem, aut contra verba legis: ita

ita quoque puniendus est is, qui facit contra mentem legis, siue in fraudẽ legis quid facit. Et ratio est, quòd omnis virtus legis principaliter in mente legis consistat, adeo vt mens legis idem quod ipsa lex, siue ipsa ratio legis esse dicatur, sicuti notat Dinus, in d. c. certum est.

Contra legem faciens, aut loquens.

Sicut is, qui sine lege, vel contra legem quid facit, audiendus non est, ita nec & is qui sine lege loquitur, audiẽdus est. Et ita sustinuit Bald. in c. in Genesi, de electio. quem refert & sequitur Iason. in l. vinum. ff. si cert. pet. & in l. illam. C. de collat. Et Hippol. de Marsiliis consi. liij. numeris 23. & 28. in j. vol. Atque hinc ortum illud vulgare iuristarum axioma, Quod lex non dicit, id nos nec dicere debemus, argumeto §. cum igitur. alias incipit, Optimum, in auth. de non eligend. secundo nubent. vbi tex. dicit, nec quælibet lex tale quid dicẽs. ex quo textu probatur, quòd illud legis dispositionem non inducat, quod lege cautum non est, de quo text. aliqua dixit Bal. in authen. ex testamento, C. de secund. nupt. & facit ad hæc etiam lex, Prævaricationis. §. fin. ff. de prævaricat. in vers. quia neque lege aliqua de hac re cautum est. &c. & facit etiã l. si seruum quis. versi. non dixit prætor. ff. de acq. hæred. & l. si quis stipuletur Stichum, aut Pãphilum. in verbo respiciẽdus est sermo stipulationis. ff. de verbo. obli. & l. fideiussores magistratuũ. in §. pro Aurelio. in verb. Lecta subscriptione, ff. de fideiussor. & l. ad probationem. in verbo, quẽ tenor designat. C. de probat. plures confirmationes harum legum adducit, & allegat Barbat. consilio suo incip. Circa hanc dubitationem, quod consilium est insertum inter consilia Alexandri, nu. 396. secundum ordinem libri mei.

Contra legem fieri.

Ea quę fiunt contra leges, & q̃ non fiunt, parificantur in iure, & pro non factis habentur. l. non dubium. C. de legib. l. iubemus. ij. §. predia autem. C. de sacrosanct. Eccle. & ita nec dissimilia sunt, Factũ illegitimè & non iure. de quo supra, fieri indigne, & fieri indebitè. Reliqua vide suprà, sub tit. Lex, aut facere contra legem.

Liberatio.

Liberatio, Quietatio, Apocha, siue Quietantia, signãter in materia Pupillorum, Minorum, Prodigorum, & similium satis inter se conueniunt, quę quidem quietantiæ nonnunquam generales & aliquando speciales sunt, quemadmodum sufficienter monstraui in meo Pupillorum patrocinio, sub tit. de tutorum & curatorum libera. c. j. numero 6. in postrema editiõe, vbi per occasionẽ videre isthæc poteritis.

Liberi.

Liberi soli aliquando intelligendi sunt pro hæredib. Vide. s. decedere.

Ex mandato fieri.

Aliquid fieri per dominum, & aliquid fieri ex domini mãdato, paria sunt. Ang. in §. venditę. nu. 2. Insti. de rerum diuis. nec refert an res tradantur per ipsum dominum, an per alium de volũtate domini. d. §. venditę. & ibi D. Nicasius in lectura super Insti. eod. tit. & §. vide infrà, solutio vel per se. De hoc & supra, fieri ex iussu.

In Mandato esse proximum.

Aliqua esse in mandato, vel iuxta mandatum, vel mandato vicina, paria sunt. pro hoc textus in l. ad rem. l. ad legatũ. ff. de procura. & Alberic. de Rosate in l. iam tamen. §. in hac. nu. 1. ff. iudicat. solui.

Mandatum reuocatum.

Non habere mandatum, & habere, vel habuisse mandatum, sed reuocatum, paria sunt. l. cùm pater. §. Mœuio. ff. de leg. ij. & ita D. Albericus de Rosate in l. cum quis. §. si debitori. ff. de solu. & libera.

Mandatum inefficax.

Non habere mandatum, & habere mandatum vitiosum, insufficiens, inefficax, paria sunt. ca. ij. versi. sed neque. & ibi Hostien. de translat. & Card. Zabarel. super j. Decretalium, in cap. veniens. numero secundo. de renunciat. & l. quotiens. ff. qui satisd. cogantur, cum similibus iuribus vulgaribus.

Manus inutilis.

Non habere manum, & habere, sed inutilem, paria sunt, sic Iaso. in l. de quibus. numero 37. ff. de legib. quem ibidem videre poteris.

Manum mutilare.

Manum tollere, & manum inutilem aut debilitatam reddere, iuxta iam dicta, paria censet D. Philippus Probus in additione ad Ioan. Monachũ, in cap. si tibi, nu. 24. de præbend. & dignita. lib. vj. ad hoc allegans glossam j. in l. de quibus. ff. de legib. vbi Ang. vnde sic merito dici potest & hæc statui regula, quòd statutum loquens de punitione membri alicuius, aut de tollendo membro, etiam consistat & locum habere debeat, de eiusdem mẽbri debilitatione. Membrum enim inutile redditum, ac prosus debilitatum id tanquam sublatum creditur, vt in supradictis narratur, vti notat Iason, & alia, quæ huic proposito conducunt, subdens, consilio xlvj. pro fisco. volum. iij.

Maritus inutilis.

Non habere maritum, & habere, sed inutilem. item non habere rectorem, & habere inutilem. item non habere spõsum, & habere sponsum prorsus inutilẽ, omnino paria sunt. c. ij. de trãslat. Episco. l. j. §. & quidem. ff. quod cuiusque vniuersi. nomine. & Io. Monach. in c. si tibi concesso. nu. 10. de præbend. & dignita. lib. vj. Vide etiam Abb. in cap. Bonæ. j. in iij. notab. extra de postula. prælato. & est textus singularis, in l. si iuncta glo. C. ad l. Fla. de Plagia. & Roland. à Valle cõsilio ix. numero, 33. & ideo Salic. ad d. l. finalem, in fine dicit, quòd vxor quæ habet maritum inutilem potest dicere se esse orbatam viro: quia nihil, & inualidum, & inutile æquiparatur. l. si aut nullum. & ibi Bald. C. de legit. hæred. & propterea in c. ex literis. de frigid. & malefic. dicitur, si mulier sit ex natura viro inutilis: nec talis sit quæ ope medicorum iuuari possit, à marito separari potest, ita vt eidem marito concedatur licentia ducendi vxorem alteram. Vide Alex. consi. ciiij. in j. volu., p hoc facit textus, in l. quotiens. ff. qui satisd. cogant. & glo. in l. si pater. C. ne de stat. defuncto. & textus aureus, in l. si accusatus. ff. de adult. & textus, & ibi Bal. in l. ij. C. de eunuchis. tex. in c. ij. de crim. falsi. & Bal. in l. si vt proponis j. C. quomodo & quando iud. & Doctores in c. pia. de except. lib. vj. glo. singularis, & ibi Salic. in d. l. fi. C. ad l. Flaui. de plagia. & text. in l. non putauit. §. non quæuis. iuncta glos. & ibi Bald. ff. de bono. possi. contra tab. Salic. in Rubri. C. de probat. & glo. in c. vera. xlviij. distinct. & glo. in l. ij. C. de hæretic. & l. iiij. §. condemnatum. ff. de re iudic. cum similibus. Plura de maritis vide infra, vxor.

Matrimonium contractum.

Matrimonium ab initio in facie Ecclesiæ contractũ esse, & matrimonium postea de facto ab Ecclesia esse approbatum, paria sunt, quo ad legitimationem. & sic paria sunt esse tale, & postea redire ad tale: vti testatur D. Io. Anto. de S. Georgio, alias Præpositus in c. quod nobis. nu. 1 extra qui filij sint legitimi. atque hinc fit, quòd ad prolis legitimationem, non exigitur ipsa veritas vinculi matrimonialis, dummodo adsit possessio & opinio colorata matrimonij. & coloratum dicitur matrimonium, quando est cum teste, & authoritate Ecclesiæ cõtractum: vel quando postea per Ecclesiam approbatum est.

Medicus imperitus.

Non adhibere medicum, & adhibere medicum imperitũ paria sunt. Imò istud quodammodo peius censendum est. Medicus enim imperitus (vt est in vulgato prouerbio) plura gibbosa facit cœmiteria quàm sanet corpora. Probatur autem dicta paritas l. quod si nolit. §. si mancipium. versiculo, culpam, & ibi etiam si non adhibuerit medicum, vel si malũ adhibuerit, & ibi Bal. Ang. & amplè Cepolla. ff. de ædil. edict. Tunc mors est vulnerãti, aut ei qui bonum medicum adhibere debuit, & non adhibuit, imputanda: quem textum

Universidad de Deusto
Biblioteca

Angel.ibidem,& Alexand.in l.si ab hostibus.ff.sol.ma.reputant optimũ esse de corpore iuris. Et huic proposito seruit, quod quemadmodum maritus priuatur bonis vxoris suæ, propter remedium vxori ægrotanti non adhibitum,ita etiã priuandus est, si ipsi malum adhibuit medicũ, sicuti sustinet D.Nicolaus Boerius,q.323.num.23.& 24.Quin & quoque fundata sunt in ratione,& in doctrina Apostolica.Nam si vt asserit Paul.ad Ephe. 5.Qui diligit vxorem,diligit & carnem suam,& nemo carnem suam vnquam odio habuit, sed eam nutrit ac fouet: quomodo per contrariũ non dicendus erit vxorem odisse ipsiúsque mortem studio exoptasse, qui ipsi medicum accersiuit imperitũ? cuius imperitia vxorem certius quàm toxico perdidit.Et per consequens,cur etiam ob hanc causam vxoris bonis nõ merito priuaretur?præsertim etiam cum Paul.1.ad Timo. 5.cum fidem habere negauerit, & infideli deteriorẽ eum iudicauerit: qui ne domesticorum quidem suorum curam habuerit:multò magis qui impudẽter,atque adeo impiè vxoris suæ curam debitam,& salutem optatam neglexerit. Quare ex his nunc manifestè, & facilè colligitur, paria esse: Nullum adhibere medicũ, aut chirurgũ:& quosiibet adhibere medicos aut chirurgos indoctos, & imperitos,quemadmodum prolixius tractauimus,in nostra Praxi rerum criminaliũ,capit.78.de Inuasione.nume. 15.in postrema editione.

Medicus,& obstetrix.

Medicus obstetrici equiparatur teste Andrea Barbatia,in suo tract.de præstantia Cardinalium lib.6.num.40.vt inquit text.in l.2.C. cõmunia de lega. Quia sicut obstetrix tenetur de imperitia,ita & medicus,vt dicit textus in l. Item si obstetrix.ff.ad l.Aquil. Et medicus agit pro salario,eodem modo quo agit obstetrix,secundum Speculato.in tit.de magistrat. Et sicut medico credendum est,de pertinentibus ad medicinam,secundum eũdem Speculato.in tit.de probat.§.3. vers. hoc quoque. ita & obstetricibus in peritia obstetricatoria credendum est.vt habetur in c.causam. de probat.& sicut si medicus iniquè iudicet, vel referat, potest ab eius relatione appellari, & eius iudicium potest corrigi. testibus Angelo, Imola,Bart.& aliis ad l.si ab arbitrio.ff.qui satisfd.cogan.Imò sicut potest,sentẽtia medici ab ipsius relatione lata retractari,si contrarium appareat, tanquam lata ex falsis attestationibus,vti testatur Ang. in l. Marcellus.§.mancipium.in fine. ff.de ædil. edict.ita quoque dicendũ est de relatione & iudicio obstetricum,quarũ manus,& oculus sæpe falluntur.d.c. causam.Ita tenet etiam D.Ioannes de terra rubea contra rebelles suorum regum.In glossa, super verbo officia.

Merces.

Mercedes magistrorum æquiparantur expensis alimentorum.l.j. C.de infant.exposi. & ibi Bald.& l.qui filium.ff.vbi pupil.educ. debe. Nam sicut id quod sub alimẽtorum titulo alicui impẽsum est,reddi,atque resolui debet:sic & id quod doctrinæ causa, vel fortè quod artificij discendi gratia iustè insumptum fuit,omnino restituendum, & refundendũ erit. Et vt dixit textus,in d.l. qui filium,vbi Sempronius constitutus tutor cuiusdam pupillæ, fratrẽ eiusdem puellæ, & hæredem paternum per magistratũ compulit ad soluẽdum sumptus,alimenta, & mercedes præceptorum,vt eadem pupilla liberalibus artibus instrueretur.Quod autem mulieres possint addiscere grammaticam,id defenditur per eand.l.qui filium.& per gl.ibid.in verbo, instruxerit.

Merx.

Merces non esse aduectas in portum aliquem, & merces esse aduectas,sed vi tempestatis aduersæ, in iure paria sunt.l. Cæsar.l.interdum.§.ferui.& §.si propter.ff.de publi. & vectigalib.adde l.penul.§.fi.& ibi Bar.ff.locati.Merces enim vi tẽpestatis aut persecutione piratarum in portum adactæ eam libertatem meritò obtinent,ac si in eum non fuissent aduectæ,nempe ad hoc vt vel eadant in commissum, seu in confiscationem,vel vt obligentur ad teloneorum,vectigalium, tributorum,aut similium onerum exolutionem.Quia sicut non aduectæ merces:aut sicut is qui nõ aduehit merces, nõ dicitur edicto prohibitorio cõtrauenire: ita nec is qui vi tẽpestatis eas in portum aduehit.Sed in hoc casu legitimè cõsitare debet, q̃ nec dolus,nec fraus vlla subsit, quin eæ merces,ad alium portum destinatę fuerint,& quòd vi tempestatis ad euadendum naufragij certum periculum,talem portũ eligere debuerint.Sunt tamen nonnulli nostri temporis,qui aiunt hanc causam in vtramque partem esse disputabilem. Inter quos sunt aliqui qui sustinent,vt suprà. Alij mordicus contrarium tuentur, sicuti abundè disputatum fuit in Consilio priuato quod habitum fuit in causa Antuerpiẽsium,& Middelburgẽsium in Zelandia. Sed in his omnibus & similibus,circunstantiæ rerum ad veritatis sententiam certam aperiunt viam. Verum an confiscatio habeat locum in rebus quæ nondum ad locum prohibitum peruenerunt, vide 1. volumine tractatuum, post num. 12. quòd iuris Occanus intitulatur.

Meum esse.

Hoc meũ est,& hoc mihi debetur,paria sunt, quoad hoc ne fiat fraus legi:quia si aliquid in re mea non possem,quod tamen possem in re mihi debita,iam fieret fraus legi de persona ad personam.l.fraus.& ibi glossa.ff.de legib..Huius meminit D.Vdalri.Zasius,in l.si minor.ff.de verb.oblig.num.4. ex quo ibidem notat: Quod sicut vasallus nõ potest alienare feudum suum,ita non posse stipulari ab alio qui alienaret feudum ipsi debitum,quod nondum attigerat.Alienationis enim omnis auctoritas ab ipso vasallo(cuius est feudũ)prouenire debet. Exempli gratia, Sint duo fratres habentes cõmune feudum,sic vt vnus ex his fratribus nõ posset tale feudum alienare,tũc is idem frater non poterit stipulari ab alio fratre,vt ius ipsi debitũ alienaret.Nam hic concurrit regula vulgaris,quãuis perplexa,Quod per me non possum,id nec possum per aliũ.quam regulam late tractat glossa in l.2.§.j.ff. de administra. rer.ad ciuita. pertinent. Et Batt in l.Aristo.ff. q̃ res pign.obl. possint.Habetur porro his cõformis doctrina vulgaris, & tritissima in iure canonico. Is qui non habet potestatem dispensandi,is etiam non poterit alteri dare potestatem dispensandi,textus in c. 1.§.fi.de tempor. ord.lib.6.

Meretrix.

Meretrix & læna æquiparantur in iure.Vide prolixius supra,Læna.

Metus tormentorum.

Ex metu tormentorum confessa,aut gesta.Vide supra sub titulo,Confessio in tormentis,& infra sub titulo,Minari.

Miles.

Miles armatæ militiæ,& miles cœlestis militiæ(qualis est sacerdos) & quiuis alius ecclesiæ minister,æquiparatur. Vel sic. Miles ciuilis militiæ, & miles Christianæ militiæ assimilatur.Nam ita P.M. in cap. degradatio. de pœnis lib. 6.interpretatur. Omnia enim priuilegia concessa in iure militibus armatæ militiæ(ex quibus multa recitantur per Bart.in l.neque.ff.de milita.testament.& per Bal.in l.miles.C.eod. tit.& per D.Alex.ab Imo.in l. Centurio.ff.de vulg.& pupil.subst.) eadem etiam priuilegia competunt militibus cœlestis militiæ,cui omnes clerici,ac ecclesiæ ministri addicti sunt, iuxta d.c.degradatio.Neque ea priuilegia solummodo competũt clericis,aut sacerdotibus, sed etiã militibus togatæ militiæ, & iustitiæ, quales sunt Doctores & aduocati. Togata enim militia adscribitur Aduocatis.l.aduocati.C.de Aduo.diuers. iud.Militant enim(in quiunt Imperat.) causarũ patroni, qui glorioſæ vocis consilij munimine, laborantium spem, vitã, & posteros defendunt,sicuti de his etiam latius memini supra sub titulo, Aduocatus. Et idem glossa ordinaria notabiliter notat,in l.miles.& ibi Bart.Ange.& Doct.ff.de re iudic. Et idem probatur in l.Sacrosanctæ. & in authent. Presbyteros.C.de epise.& cle.& in d.l.aduocati.ibi: Militant nanque causarum patroni,&c.Et d.c. degradatio.& glo.in l. milites. C. Locati. Hi enim vsque adeò in priuilegiis, & natura sunt pares vt glo.& Doct.in prælegata l.miles.omnes script.reliquerint. Quod omnia priuilegia prioribus illis militibus indulta,etiam clericis,& togatæ militiæ militibus competere debeãt,vti prædiximus.Quocirca sicut armati milites catenus ad soluendũ cogendi sunt, quatenus satisfacere possunt,deducto ne egeant d.l.miles. ff.de re iudi.ita nec alij dicti milites vltra facultates ad solutionem vrgendi sunt, quũ nulla disparitatis ratio in iis omnibus appareat.Item vt concubina militis ex testamento ipsius nihil capere potest.l.milites ita.§.mulier.ff.de milit.testa.& l. Mulier.ff. de his quib. vt indi.Sic quoque & irritum est legatum, quod clericus concubinę reliquerit.l. Claudius.ff.eo.tit. Item non magis valet donatio à sacerdote concubinæ facta, quàm à milite laico,

quæ ipso iure nulla est.l.2.C.de donatio.inter virum & vxorem.Item sicut militẽ armatum non oportet vagari, neque ociosum esse,alioqui nulla habet priuilegia,sed explodẽdus & exauthorandus est,ita clerici bonarum literarum ignari, neque Christum prædicantes, neque docentes, sed qui vagabundi aut ociosi sunt,hi Ecclesiæ beneficijs prorsus indigni sunt. Item quemadmodum milites strenui esse debent, ac mortem obire pro patria:sic clerici nullis planè deliciis à prædicando Dei verbo possunt sine infamia distrahi. Atque huiusmodi à simili argumento necessariò concludunt. Quod autem Ecclesiæ doctores appellantur milites apertè conuincit ipse D. Paulus 2.ad Timothæum, vt militem esse cupit: Labora,inquit,sicut bonus miles Christi Iesu. Nemo militans Deo implicat se negotiis secularibus, vt ei placeat, cui se ꝓbauit. Hinc & mater ecclesia omnes verbi Dei prædicatores,qui pro fide ad mortem vsque decertãt,eámque libenter(si lucrum fidei id postulet, oppetũt, milites Christi vocat,quorum curam nõ minorem habet Christus, quàm Reges terreni suorum militum curam habẽt. Sed fusius super hac militum similitudine ac æquiparatione si quid desideratur,petere licet ex Panor. in c. 1.de cleri.ægro, Et ex Fel. c.cùm ex officij.circa exordium.de præscriptio. atque ex D. Nicolao Euerard. à Middelburgo, loco à milite armatæ militiæ,ad militem cœlestis militiæ,necnon ex D.Claudio Cãtiũcula,loco à milite ciuilis militiæ, ad militem Christianæ militiæ.Et ex D.Ioanne Oldendorpio in lib.de copia verborum & rerũ in iure ciuili, & loco, Ab armata militia,ad cœlestem & togatam militiam.Et suprà,sub titulo,Aduocatus.

Militaria arma.

Arma militaria diuendere, par est cum delicto militari. Vide suprà,Delictum.

Minor.

Minor æquiparatur pupillo, quando habet curatorem.l. si curatorem habens.C.de in integ.rest. min.qui tex.est notab.& l.cùm & minores, C. si aduer. rem iudi. vbi de hoc est tex.D.Vdalr.Zas.in l.contra pupillum nu. 5.ff. de re iudi.quẽ lector ibidem consulere poterit.De hac æquiparatione alio loco explicatius dicendum erit,hoc in præsentia dixisse sufficiat.Vide infrà,Pupillus.

Minari.

Minari alicui cædem stricto gladio,& ferire aliquem stricto gladio, paria sunt,aut certè admodũ affinia.l.j.§. Diuus. ff.ad leg.Cornel.de sicar.l.3.ff.ex quibus caus.maio.& l. metũ.ff.de his,quę vi met.cau.gest.sunt.Et ad hunc modum lex confessionem in ipsis tormentis extortam æquiparat cum confessione per tormentorum metum facta, vt docet Bart. in l.j.§.Diuus Seuerus.ff.de quæstionib. De qua confessione copiosius memini in mea praxi rerum criminaliũ recognita,De processuum visitatione & examine.c.54.numeris 19. 20.&c.Vide etiam hoc lib.suprà,Confessio in tormentis.

Missio anuli,matrimonium.

Missio anuli, & Matrimonium symbolizant. facit quod voluit Hyppolit.de Marsil. in suis singularib. patiẽtiam cum taciturnitate consensum importare,qui allegat Bal.& Ang. in l.si filij.C.de pet.hæred.& in l.qui in aliena. §. sed & si non adierit.de acquirenda hæred.cum multis concordantiis.Huc accedant quæ eleganter sensit Matth.Matthesil.not.22.qui mirabilem modum extorquendi confessionem vel consensum docuit,vt ibidem latius scripsit: volens inter alia, quòd qui simpliciter literas accepit, nõ protestãdo aliquid in oppositum,quòd is videtur fateri, & in contractum assentiri, allegat l.filius familias,2.ff.ad Macedonia.S.C. clement. 1.de procuratorib.Bartolus in l. Quo enim.§. 1.ff. rem ratã habe. cum multis concord. Cum alter anulum matrimonialẽ tacens acceperit,iure exigẽte etiam matrimonium recognouisse videtur, quæ certè est non modica præsumptio, cùm missio anuli signum esse soleat desponsatorium,& hęc præsumptio iuri cõsonat. Qui enim signum acceprat, etiam signatum amplectitur,argumento l.stigmata.C.de fabric.lib. 11.l.Sed si accepto.ff.de iure fisci.Bald.in titu. Quid sit inuestitura.versi. Quæsiuit Oldr. Et in habentibus symbolum facilior est transitus.Bald.in titu.Quali.feud.alie. pot.§.si verò. & Angel.in consiliis.consi.68.qui dicit, in habentibus similitudinem, facilem esse dationem consequentiæ: huius meminit D.Vdal.Zas.consilio secundo, numeris 67.68.69.70. libro secundo.

Monachus.

Monachus,quod pace ipsius dixerim,in iure cũ filio, vel cum seruo æquiparatur. Quare sicut potest solui seruo, vel filio,quando obligatio contracta est cum eis,vt est textus in l.si vnus.in princi.ff.de pact. ita etiam solui potest monacho si quando obligatio aliqua cum eo contracta est,secundum Bart.Paul.de Castro,& alios in d.l.si vnus. Et idẽ voluit Bart. in l.filius paciscendo. C.de pact. & in l.quod seruus.ff. depositi. Idémque sentit per verba generalia in l.quod seruus.vbi bonus tex.ff.de solut.Est etiam glo. in verbo, Possidere,post medium,æquiparans monachum seruo, in ca. Non dicatis. 12.q.1.Huius quoque equiparationis meminit Nic.Euerar. à Middelburgo,in loco à seruo ad monachum. Et post eum Clau. Cantiuncula eodem loco, à seruo ad monachum.De hac ꝓtereà similitudinis ratione scribit Iason in l. cùm fundus §.seruum.ff.si cer.pet. & in l.j.§.per seruum.ff.de acquir. posses. post Bart.in d.§.seruum.& eundem in l.j. ff. de vulg.& pupil.subst.& doctores in cap.in præsentia.extrà, de probationibus.Et gl.ordinaria in l.Pedius. & ibi tangitur per Bart. ff.de recept.arbi.Et gl.ordinaria in fine,in l. Ex pœnalibus.ff. de reg.iur.Et gl.j.in l.cùm hæredes.§. fi. & ibi idem comprobatur per Alex.ab Imol.ff.de acq.hære. & plenius per eundẽ Alexandrum in l.j.§.item acquirimus.& in §.per seruum qui in fuga.illo eod. tit.Necnon D.Vdalric. Zas.in l.j.§.hæc,quæ de seruis.ff.de acq.vel amit. possessio. Et D.Andræas Alci.in l.cùm fundus,§. seruum tuum.nu.23.ff.si cert.pet. Quæ prędicta omnia potissimum intelliguntur habere locum in cõtractibus respectu acquisitionis, vel præiudicij. & in iudiciis quo ad acquisitionem intentandam. Non autem in priuilegiis, atque in ordinibus consequendis. Monachus enim in clericum ordinari potest, seruus autem minimè, nisi suæ libertati planè restitutus fuerit. Attamẽ si ordinaretur domino suo consicio, & non contradicente, tunc nihilominus ipsos per ordines liber esset, & ingenuus, ad quoscunque etiam ordines promotus fuisset.Verùm si ignorante domino ordinatus fuisset, ipsúmque ordinatũ suus dominus repeteret,tunc ab iisdem ordinibus deponendus esset,quia ita subiectus & reiectus nõ gauderet clericali priuilegio: cùm tamen monachus contrà semper clericali priuilegio gaudere debeat.

Item.

Monachus etiam filiofamiliàs nonnunquam æquiparatur in subiectione & in vltimis voluntatibus.In his enim casibus monachus magis filiofamiliàs quàm seruo æquiparatur, propter suitatem & legitimam. Ita singulariter voluit Ioannes de Imola & Alexander. in l.j. ff. de vulgar. & pupil. substitut. Istius quoque proprietatis meminit etiã insignis D.Nicol. Euerard. in loco,à seruo ad monachũ. Et D.Vdalricus Zasius in l.j. item acquirimus.& §.hæc quę de seruis.ff. de acquirend. vel amittend. posset.vbi ait Monachos potius æquiparari filio, in profectum monasterij, quàm seruo, vt ita non curetur animus monachi etiam nolentis, vel malignari volentis.

Monasterium.

Monasterium æquiparatur cum filio, vel hæred. vide suprà,Ecclesia parochialis.

Morosus.

Morosus & fur assimilantur.l.inter stipulantem,§.Stichũ, iuncta ibidem glo.in verbo facta,cum suis allegationibus.ff. de verb.obli.& D.Vdalric.Zas.in l.si in insulam.ff. eo.titu.de verb.obli.nu. 29. Atque ista similitudo consistit in hoc, Primò,quantum ad periculũ casus fortuiti, vt notatur in l.cùm filius.§.fi.ff.de verb.oblig. facit l. Eum qui.§.i.& quod ibi notatur.ff.de iureiur.& l. non moriturum.C. de contrahen.stipula.Et secundò,quantum ad interponendam stipulationẽ, quemadmodum enim à fure stipulari possum rem quæ est, ita & à morosо. Bonum est ergo argumentũ à fure ad morosum,id est,qui est in mora,Bar.in l.Nemo.in §.j.ff.de verb. obli.qui ad hoc sæpe allegatur, & idẽ Bar.in l. Quod te mihi dare oportet.ff.si cer.pe.& horum meminit D.Pet. Stella insignis Doctor Aurelianensis in suis Lecturis super d.l. inter stipulantem.§.Stichum.ff.de verb. oblig.

Monachatus,Exilium.

Mors ciuilis voluntaria, hoc est, Monachatus, & similiter Exilium perpetuũ,in quibusdam casibus, & effectibus mor-

Universidad de Deusto
Biblioteca

ti naturali æquiparatur.l.Res vxoris, in fine.C.de donat. inter vir.& vxo.& Bartol.Cy.& Ioa.Fab.in l.Deo nobis.C.de Episco.aud.l.si decesserit.& ibi Alex.ff.qui satisd. cogant.& l.actione.§.publicatione. ff.pro socio.l.in insulâ.& ibi Doct. ff.solu.matr.cap.si Episcopus.& ibi Petr.de Anchar.num.2. de supplen.neglig.prælat.Cuius etiam meminit in cap.suscептum,extrà de consuetud.coniu.& per glossam & Doctores in cap.susceptum,de rescript.libr.vi.& glos.fina.in cap.placuit. xvj.q.j.quæ dicit quod ingressus in religionem æquiparetur morti naturali. Vnde quicquid iuris est circa dotem vel donationem propter nuptias in morte naturali, idem quoque ius erit in hac morte ciuili,id est,in ingressu religionis.l.vlti. & ibi Bart.C.de Episc.& clericis.Et sicut donatio causa mortis firmatur morte naturali,ita quoque confirmatur morte ciuili,id est,per ingressum in religionem.d.l.res vxoris.C.de donatio.inter vir.& vxor. Quódque mors ciuilis morti naturali sit similis,vide suprà,Bānitus,Exilium.Idem ipse quoque exposui capi.lviij.de exilijs siue bannis.numer.3.in mea praxi criminali, editionis vltimæ. Et etiā huius meminit D. Bartholomæus à Chassaneo,in suis commentariis consuet. ducat.Burgun.sub titulo, Des cōfiscations.§.j. in versiculo, Qui confisque le corps.nu.3. Sed hoc loco obseruādum est pro regula, quod in solis his iam dictis casibus ciuilis mors æquiparanda sit morti naturali, & in iis casibus qui in iure expressi & constituti reperiuntur, secundum Rotam in dec. cclxxxvj.incip.fuit dubitatum,vtrum clem.fina.de procuratoribus,habeat locum in procuratore Abbatis translati ad aliud monasterium, & notatur in capitulo,susceptum. de rescrip.libr.vj.& in ca.si Episcopus à Paganis.de supplen. negligent.prælato.eodem libro vj.iuncta ibidem gloss.consideratione digna,in verbo,Sed capitulum.& ibi Pet.de Ancharan.Sed hoc isto loco lectorem admoneri velim, quòd suprà non temerè dixerim, in quibusdam casibus & effectibus. Nam secundum verum effectum hęc ab inuicem multùm differunt. Ideóque hæc aliqui sic distinguunt, & inter hos D.Andr.Alci.de verbor.signif.in prin.libro secundo.numeris 25.& 26. Vbicunque mors ciuilis eundem effectum habet,quē mors naturalis, quo ad id de quo agitur, ibi quidem mors ciuilis cōparatur morti naturali. Vbi verò mors ciuilis per omnia non habet eundem effectum,quantum ad id de quo agitur, quem habet mors naturalis, tunc in illis mors ciuilis morti naturali nequaquam comparanda erit. Item si hæc dictio, Mors, proferatur ab homine,tunc mors ciuilis in se nullo modo æquiparabitur morti naturali,quia hæc dictio, Mors, quatenus ab aliquo homine pronunciatur,statim & iuxta communem intelligendi modum, semper intelligitur de morte naturali. Quocirca vt prædicta rectius intelligātur, de vtraq; morte binas has accipe tabulas.

Mors naturalis est triplex.
- Acerba infantibus.
- Matura in senibus, quam afferre solent tres nuncij. — Casus qui semper / Morbus ille qui / Senectus quæ semper
- Immatura in iuuenibus.

est
- Dubius.
- Acutus & grauis.
- certa,& morbus continuus.

Huius diuisionis meminit Card.in Clem.j.vt lite pendente.

Mors ciuilis triplex.
- Respectu pœnalitatis,vt deportatio,vel relegatio in metallū, & dānatio ad perpetuos carceres.
- Casualis,vt seruitus,nempe cùm quis capitur ab hostibus.
- Voluntaria,vt cùm quis in monasterium se dedit.

Huius tabulæ,atque diuisionis meminerunt Bal.& Imol. in l.j.ff.de testib. Potuissem hæc multo longius ac latius explicare, verùm ea studiosis, & in rebus publicis non admodum occupatis indaganda relinquo.

Mors ciuilis perpetui carceris.

Mors ciuilis,& pœna perpetui carceris, seu cōdemnatio ad perpetuos carceres,in iure æquiparantur, vt notat Inno. in c.qualiter ij.extra de accusationib. Panorm.in cap.tuæ discretionis.extra de pœnis. De hac quoque morte ciuili & ipse memini in mea rerum criminalium Praxi recognita, titulo de Carceribus.nu.2.ca.xvj.quandoquidem pœna perpetui carceris æquiparatur damnationi in metallum, quæ passim in iure cum morte naturali confertur,vt vult Bart.in l.ij.ff.de publi. iudic.& Bal.in l.reos.C.de accusa.habet Imol. in c.j.de collusio.detegen.

Mors connubialis.

Sicut vita monastica,morti ciuili comparatur,vti dictum est paulò antè, & ita matrimonium aliquando æquiparatur morti,nempe post certam conditionem violatam, veluti si maritus quispiam moriturus ,vxori suæ relinquendæ testamento relinqueret omnium bonorum suorum vsumfructū sub hac conditione,vt illa in viduitate permaneret,& ad secunda vota nuptiarum nō accederet. Et si hæc vidua postea hac conditione neglecta sese vltro ad secundas nuptias trāsferret, tunc illiud matrimonium morti omnino æquiparandum esset, nempè ad consequendum prædictum legatum, quia tali vsufructu testato conditionaliter se voluntariè per secunda vota priuauit,teste Bartholomæo Socin.j.vol.cōsil. v.& xxx.& ,Bart.in l.Gallus.§.& quid si tantum.ff.de liber.& posthu.& sic totum ius vsusfructus cedit meritò hęredib.

Mors, tortura.

Mors & tortura siue tormenta æquiparantur. Quocirca nemo ad torturam applicari debet ,nisi capitalis criminis reus,aut de capitali facto certo conuictus, & contra affirmatiuè. Quisquis ob sua ipsius maleficia morte capitali punien dus censebitur,is quoque,atque adeo solus ad torturam applicari potest,nisi alia interueniat causa torturæ dilationem requirens. quòd addimus propter mulieres grauidas, quæ tametsi mortis reæ ob sua maleficia habeantur,torqueri tamen non debent.propter fœtum quem in vtero gestāt, qui non peccauit, nec matris iniquitatem portare potest. Quare talis mulieris & tortura, & mortis executio differenda erit vsque ad tempus liberationis vteri, & mulier caute seruanda ne vterum lædat,aut ne nouum vterum acquirat:hęc appertè docētur l.prægnantis.ff.de pœnis .Vlpian. Prægnātis mulieris consumendæ damnata pœna differtur, quoad pariat.& ego quidē,& ne quæstio de ea muliere habeatur, censeo eam deberi obseruari,quandiu prægnans est, & ibi Bartol.& Franc.Accur.& Bald.in l.interpositas,ad finem. C. de transac.ad hæc vide ea quæ scripsi in Praxi mea rerum criminalium, sub titulo,qui sunt à tortura excusand. vide supra Carcer,Deportatus.

Mors,Voluntas, Neglectus.

Mors,Voluntas,& Negligentia æquiparantur,scilicet ad effectum deuoluendi,seu ad subleuationem obstaculi prioris habentis aliàs melius ius,vt notatur in l.vnica.C.quando non peten.part.peten. accrescunt,in l.meminimus.in §.fin. C.de legiti.hęredib.& in §.penulti.instit.de bono.possess.& Petrus Paulus Parisius consilio cxix.numero 27.in sua iiij. parte.

Mortuus sine hærede.

Mortuus sine liberis,& mortuus sine hærede, aliquando sunt paria. Vide suprà sub titulo,Decedere.

Mortuus & Furiosus.

Mortuus & furiosus à pari procedunt.teste Baldo in l.humani

manitatis.C.de Impu.& aliis subsit.Quemadmodum enim mortuus regulariter nō debet suspendi,nec contrà vlla sententia pronunciari,l.defuncto.ff.de publi.iudic.ergo pariter nec furiosus,pro quo facit tex.in l.diuus.ff.de offic.præsi.nā quia afflicto non est addenda afflictio,& quia mortuus satis sua morte,& furiosus satis suo furore afflictus est, non est contra illum ferenda sententia,qui iam suam sententiam à supremo iudice habuit,neque hic mortis atque suspendij pœna damnandus,qui furore percitus ignorat quid faciat, & per consequens contra legem non peccat. Peccatum enim omne debet esse voluntarium,& ex dolo malo profectum,adeo vt si non sit voluntarium.omnino non sit peccatum.quod autem afflicto non sit addenda afflictio, docetur per l.tam dementis.C.de Episc.audien.c.cùm percussio.vij. q.j.cum multis cōcordantiis allegatis ad d.l.Diuus hæc etiā confirmat D.Franc.Ming.in consue. Ducatus Andegauen. titulo *De la punition des crimes*.articulo cxliiij.numero,15.vide suprà,Furiosus.

Mortuus, Mortaliter vulneratus.

Mortuus, & ad mortem vulneratus æquiparantur. quod Baldus in c.j.in principio tituli.Quib.mod.feud.amitta.notat ex illo textu, qui ad hoc est optimus.quod & idē voluit ipse Bal.in l.j.C.de nūdi.& in l.bello.in fi.ff.de excus.tut.& in l.damni.in §.Sabini.per textum ibi. ff.de dam.inf.de quo etiā est textus in l.Huic scripturæ ff.ad l.Aquil.quem ad hoc pōderat Pet.de Ancha. consi.cccexxx.incip.fuisset expediens, & alius textus in l.ita vulneratus,cod.titulo, quem Bartol. notat,& hinc occasione sumpta quærit an possit statim homicidij accusari,qui aliumi lethaliter vulnerauit.& de hac re est etiam textus in l.in hac.ff.de condit.triti.per quem dicit Baldus in l.dos data.C.de donat.ante nupti. quòd qui est in articulo mortis,mortuo æquiparatur,& bene etiam facit ad hæc quod dicit glossa in l.qui stichum.ff.de confes.& in §.j. in verbo.Morientibus.institu.de lege fus.Can.tollen. Plura de hac materia leges apud D.Andræam Tiraquellum in legib.connubialib.& iure marit.xv.lege.numer.18.

Mulier accusatrix.

Mulieres quæ tutores de suspectu accusare possunt.Vide suprà,Auia.

Mulier,Fiscus.

Mulier seu fœmina,& fiscus in non admodum paucis iuris articulis paribus passibus ambulant, in taciti s maximè hypothecis.l.ij.& ibi glossa in verb.Cessat.& Bart. Paul. de Castro,& communiter alij Doctores.C.de priuil.fisci. quæ semper ad illud citat.& l.dotis tuę.C.de iure dot.& ad hoc facit l.finalis.ff.ex quib.caus.maio.& l.iiij.ff.qui potiores in pignore habeantur.

Mulier,Philosopha.

Mulieres bonæ philosophis hodiernis possunt comparari,quia raræ sunt.l.sed & reprobari, ad exordium.ff.de excusatio.tuto.sic obstetrices Aegyptiorum dicebant Pharaoni Regi Aegyptorum de mulieribus Hebræorū.Non sunt Hebrææ sicut Aegyptiæ mulieres, ipsæ enim obstetricandi habent scientiam,& priusquam veniamus ad ipsas pariūt,hoc est,in rerum naturalium cognitione,nempe in Philosophia naturali nobis multò sunt superiores & peritiores.Exodi.j. Sed priusquam hunc locum absoluam,vnum addam,quòd præterire non possum,quòd cùm nuper incidissem in hanc materiam,percurri omnes iuris ciuilis textus,quò aliquid inuenirem,quòd hoc loco possem in fauorem, & laudem mulierum inferre,& probare aliquam mulierem existere bonam,& tandem se obtulit.l.mulier bona. ff.de iure doti. quam cum diligentius inspexissem,inueni legem sic habere,mulier sua bona omnia in dotem dedit,&c.& deprehendi bona non esse hoc loco nominatiui casus, vt sit epitheton mulieris:sed accusatiui casus,vt in toto corpore iuris ciuilis mulierem bonam inuenire non potuerim. plura de mulieribus,vide infrà sub titulo,Vxor.

Mulier,Herba mala.

Mulier malæ herbæ æquiparatur,vt tenet gloss.in verbo, De ætate volentis contrahere matrimonium,super tractatu Ioannis de terra Rubea,cōtra rebelles suorū regū, articulo iiij.primi tractatus.idem confirmat Philip.Franc.in repet.c. si pater.De testa.lib.vj.vbi quærit, quænam sit causa cur fœmina citius pubescat viro , citiúsque nubilis , aptáque viro fiat,quàm vir aptus fœminę euadat,& causam reddit.Quòd fœmina natura sit viro sagacior,& ingenij dexteritate maturior,glossa in l.qua ætate.ff.de testam.in c.puberes.& in c.fi. extrà de despons.impu.& ga mulier citius viro adolescit,ita etiam ad coitus potentiam & actum viro citius perficitur. Vide Philip.Fran.in d.repet.c.si pater. Vide etiā Bal.& alios Doctor.in d.l.qua ætate.gl.in verbo, octauū.in l.ij.C.de his, qui ven.æta.impetra dicit,quòd autem mulieres citius viro perficiantur,causa efficiens est,quia herba mala citius quā bona crescit.causa verò finalis est,vt citius coniugio aptentur,& soboli propagandæ citius destinentur:ad quam non tantus annorum numerus, quantus in maribus, nec tanta potentia,quanta in viris requiritur,sicuti non requiritur tā ta potentia in materia,quanta in forma:nec tanta vis in patiēte,quanta in agente,vt habet c.puberes,extrà de despō. impu.& bonā gl.in c.de illis,ij.super verb. copula, eodem ti. sed hoc de mulierum præcocitate obseruandum est,q̄ sicut citius quā mares gignuntur,& adolescunt, teste Plinio natur.histo.cap.iiij.ita ēt citius quā mares senescunt, & cōsumuntur,quod & Hostiensis testatur c.tertio, cod.tit.nam vt in plantis,quę omnium citissimè floreſcunt,& matureſcūt, eæ quoque omnium citissimè marceſcunt,& concidunt,& contrà,& sic in omnibus,& in brutis animantibus quæ citissimè adoleſcunt , ea & citissimè languescunt & pereunt iuxta ēt illud:quod cito fit,cito perit.Illud interim,& obiter de natura mulierū notandum est,quod Plin.natu.histor.lib. vij.c.lij.refert,quòd scilicet mulieres præcipuè iuuenes, ita concubitu virorum gaudeant,vt si pene suffocatione vulvæ emortuæ essent,si ipsarum vulua corrigatur, atque fricetur,spiritus earum tanquam in aurā exalatus,ad alacriorem vitam restituitur. Vide Plinium loco citato , de his qui elati reuixerunt.Cuius verba hæc sunt : Feminarum sexus huic malo videtur maximè opportunus,conuersione vulvę,quę,si corrigatur,spiritus restituitur.

Mutilare.

Mutilare aliquem membris quoad irregularitatis casum, aut irregularitatē incurrēdam, par est cum occidere.ca.is, qui mandat.& ibi glossa, & Petrus de Anchar. de vsur. libr. sexto,& ad hoc clem.j.eodem titulo de vsuris, & ibi glossa, quę allegat concordantias.

Non nasci,& statim mori.

Non nasci & nasci,sed statim mori, quantum ad hæreditatis successionem,paria sunt.§.dubitatū, & in authentico, de incestis nupt. maximè si quis moriatur viuo adhuc eo de cuius successione agitur:nam viuentis hęreditas non cēsetur,nec viuens habet hęreditaten,l.j.ff.de hæredi.& actio. vendita.& l.j.ff.pro hęrede.& l.qui hęreditatem.& l.neminem.& l.qui superstitis.ff.de acquiren.hęred. Hęc etiam ita visa sunt D.Andreæ Tiraquello,in lib.De nobilitate primogeniorum iiij.q.numero 197.Sed an id semper procedat vide eundem ibi.numero sequenti.

Negligentia crassa,& Dolus.

Negligentia crassa & supina dolo ac fraudi de iure æquiparatur.vulgata l.quod Nerua.& ibi eleganter & copiosè scribentes.ff.depositi.cum similibus iuribus.de hac negligentia ipse etiam memini in meo Pupillorum patrocinio, titulo de tutorum & curat.munere. capit.quarto, numero 37. in postrema editione.

Negligentia & Delictum.

Negligentia & Delictum æquiparantur.iuxta cap. finale, iuncta ibidem glossa in verbo,aut perperam.de supleēda negligentia prælat.lib.iij.ipsa quoque naturalis ratio hoc indicat,vt quisquis per negligentiam aliquid committit,aut omittit,ex quo aliquid damni cuipiam accrescit,vt is per eā negligentiam idipsum damnum dedisse censeatur,qui hoc ipsum damnum per diligentiam impedire potuisset, si vo-

Universidad de Deusto
Biblioteca

iuisset vnde & damnì reus censetur, qui damni occasionem dedisse videtur.

Nobilitas, & Scientia.

Nobilitas & scientia, quantum ad promotionum facultatem, in iure æquiparantur. Barbat. in c. Postulasti. de rescr. & idem Barba. in c. accedens. ij. vt lite non contest. Scientia cũ nobilitat. l. prouidendum. in glosia in verb. nobilissimos. C. de postulando. Nobilitas tamen stercus est, nisi habeat virtutis concomitantiam, vti testatur Hostiensis in ca. Venerabilis. de præbẽd. quin & idem Hostiensis nobilitatem sine virtute comparat cum stercore, scilicet in c. tua. de consangui. & affinit. vbi dicit: Quod qui de nobilitate, aut nobiliori sanguine superbit, is de nobiliori stercore intumescit. Quocirca nobilitas per se considerata, ipsa doctrina, atque virtute longe est inferior.

Nolle.

Nolle, & non posse, quantũ ad effectus declarationem, in iure sunt paria. §. vsus. ff. de ꝓcura. l. mulier. ff. ad S. C. Trebellia. Et notat Bart. in l. i. ff. de vulga. & pupil. substit. in ij. q. huius mentionẽ etiam facit Ioannes Petr. de Ferrariis, in practica, forma libelli quo agitur ex substitut. ver. substituit vulgariter. n. 4. Ita ẽt affirmat, Carolus Ruinus 2si. cxxvj. nu. 5. Secundo vol. Dixi suprà hæc ad effectus exhibitionem, in iure esse paria. Nam iuxta facultatem humanam (non excluſa diuina) sæpe multa possumus, quæ nolumus & contrà, sæpe multa nolumus quæ possumus, vti ratio, & experientia perdocent.

Notorium, & Sententia.

Notorium & sententia æquiparantur. Nam quando res facta est notoria, tũc ea virtualiter talis est, ac si de ea lata esset sententia, quia simul atque certa innotuit, de ea sententia ferri potest. l. emptorem. ff. de actionib. empt. Ideòque qui manifestè & notoriè ab omnibus prodigus esse conspicitur, is quoque habebitur prodigus, nõ secus quàm si per sententiam fuisset declaratus prodigus. Atque hoc casu non est dubium, quin de iure ipsi bonorũ vsus sit interdictus, etiãsi verbis expressus & iuridicè ipsi non interdicatur. l. j. §. ff. ad Turpilli. Vbi etiam dicitur: Si quis manifestè cognoscatur alicui calumniam fecisse, is perinde habendus est ac si condemnatus esset de calumnia. Quia igitur manifestum & sententia æquiparantur, rectè neganda & prorsus interdicẽda erit ipsi bonorum administratio, quisquis fuerit notorius prodigꝰ. Nonnulli allegant pro hoc. l. is cui. ff. de testamen. His tamen omnibus non obstantibus D. Vdalric. Zasi. in l. is cui bonis interdictum. numero 16. ff. de verb. oblig. contrariam amplectitur opinionem, & tanquam saniorem, & veriorem, iuxta sententiã glossę ibidem, quam sequitur Bar. ibi, & aliis locis, communiter Doctores, secundũ quam opinionem ponitur hæc conclusio, Zasio teste. Manifestè & notoriè Prodigus rectè bona sua administrat, etiam si decoquat, antequam ei administratio interdicatur. Quæ quidem opinio (inquit) ꝓbatur per valdè multa iura, quorum meminit in d. l. is cui bonis interdictũ, per l. Iulianus. ff. de curato. furiosi. vbi dicitur, Si prętor interdicturꝰ est administrationem: Item per dictũ textum, Is cui bonis interdictum. qui est apertissimus, dum inquit, Is cui bonis interdictum est. Ego quoque certè hanc D. Zasij sententiam, tanquam meliorem ac tutiorem libenter amplector, quia nõ censetur prodigalitas, prius quàm iustitia eam publicè denunciauerit. & quamuis multi eam censeant in animo esse prodigalitatem, ea tamen omnibus nõ in notuit, nec ad omnium notitiam peruenit, & pro prodigalitate ea habenda non erit, priusquam publice per forẽsem proclamationem denunciata fuerit.

Nouum, & Innouatum.

Aliquid superuenire de nouo, & vetus iam demum innotescere, vel in, notitiam venire, paria sunt. Vel sic. Hoc nouũ est, vel iam recens ortum, & hoc vetus est, sed iam demum innotuit, vel in notitiã venit, paria sunt. Ad quod facit c. pastoralis. de excep. &c. vt circa. de electt. lib. vj. lic Raphael Fulgos. ad l. mulier nume. 5. C. de sponsalib. & arris sponsal. Sic & multæ antiquæ hæreses nostro hoc infœlici æuo sparsæ, non tam nouæ sunt, quàm hæreses renouatæ. Nobis tamen apparent & dicuntur nouæ, quia hactenus nobis fuerunt incognitæ, quamuis olim à mille annis, & amplius à Patribus, & Conciliis, per auctoritatem scripturæ canonicæ fuerunt explosæ, & damnatæ: quales potissimum sunt, quę sunt de Trinitate, &c.

Item.

Res isthæc iam noua est, & res isthæc iam demum emersit, aut oriri cepit, paria, sunt, vt habet Raphael Cumanus in l. in confirmando. num. 3. ff. de confirmand. tuto. & curato.

Nullus & inhabilis.

Nullus & inhabilis æquiparãtur. l. j. §. penultimo. ff. quod cuiusque vniuersi. nomi. ita quoque tenet D. Andreas Tiraquellus de legib. cõnubialib. & iure maritali, gloss. vj. ibi, De son mary. nu. 61.

Nullus & inefficax.

Nullus & inefficax paria sunt. Et ideo notandum, quòd quamuis ea quæ prima fronte aliquid esse videntur, si tamẽ absque effectu esse comperiantur, tũc ea possunt dici quasi nulla. l. dari. ff. de verbo. obli. Carere effectu, & esse nullum intelliguntur ęquiualere. Sed hoc intelligẽdum largo modo, quia stricto iure longe differunt, ea quæ sunt inefficacia, ꝓpter exceptionem ab iis quæ sunt ipso iure nulla, vt probat D. Vdalricus Zasius in l. qui bis, iuncta. l. si dari. nu. 37. ff. de verbo. obligat.

Nullum esse & non esse.

Nullum & nihil æquiparantur. Vide Vdalric. Zas. in l. cũ quærebatur. num. 3. ff. de re iudica. Si sententia est nulla, perinde debet haberi, ac si nondum lata esset, quia (vt diximus) nullum & nihil æquiparantur.

Nunciandi facultas.

Non habere facultatem nunciandi, & habere nunciandi, facultatẽ quæ postea per nõ effectũ extinguitur, paria sunt. Sicut scripsit D. Alberi. de Rosate in l. sciendum, numero primo, ff. de oper. no. nuncia. vel sic, Nunciandi facultatem non habuisse dicitur, cuius potestas sine effectu postea extinguitur. Vel sic, Nunciatio nulla, & nunciatio extincta, paria sunt: Vel sic, Potestas nulla, & Potestas extincta, paria sunt.

Nunquam, & rarum.

Nunquam & rarum in iure æquiparantur, & paria sunt. cap. coram. extrà de offic. delega. & quòd rarò contingit miraculum est, vt dicit textus in au rhent. de cõsulib. collat. quarta. & D. Philipp. Decius in regula, ea quæ rarò. ff. de regul. iur. ad exordium. ex quibus notandum, quòd de his quę rarò accidunt, regulariter nulla ratio habetur apud legislatorem, sicuti id confirmat idem textus in l. nam ad ea. ff. de legib. cum nequaquam dissimilibus iurib. quæ notantur in glo. in c. litera. extrà de desponsat. impube.

Nuptiarum tempus, & mentio nuptiarum.

Id factum est nuptiarum tempore, & id factum est tempore mẽtionis nuptiarum, paria sunt teste Raphaele Fulgosio in l. sancimus. numer. 1. C. de incest. nupt.

Nutrix.

Nutrix, Soror, Mater, Auia, & similes personæ aut mulieres cognatæ, in iure æquiparantur. l. j. §. consequens. ff. de suspect. tuto. & §. consequens. Iustitu. eod. titu. de suspect. tuto. & ibi Ang. Aret. & Nicasius in insigni sua lectura super quatuor libros Institutionum, eodem. §. & titu. Hanc quoque suam sententiam confirmauit eodem loco meus nuper collega D. Iacobus Curtius Brugensis Iurisconsultus, in suis Institutionum iuris ciuilis libris quatuor, ex Græco in latinũ per

per ipsum translatis. Quæ quidem paritas potissimum intelligenda est, quoad accusandum tutorem de suspecto: accusatio enim de suspecto, est tanquam actio, seu accusatio publica: q̃ qui cuiuis homini permissa est vt ipsam moueat, etiã permissa est & competit omnibus mulieribus, quibus vel ex iure, vel ex naturę vrgentis ratione, de suspicione fraudis dolere, & conqueri competit, hoc est quas ex rescripto diuorum Seueri & Antonini naturalis affectus, & pietas mouet, vt scilicet ex ea pietate, & ex singulari pupillorum fauore ad eam accusationem excitentur, dummodo ea pietas sit talis quæ sexus verecundiã nõ egrediatur, sicut fecit Calphurnia, vt l. j. §. Sexum. ff. de postulando. Hanc itaque restrictionem in muliere accusatrice non temerè adieci, ob id quod aliæ mulieres ad talem accusationem non admittantur, nisi quãdo vel suam. vel suorum iniuriam prosequuntur. l. de crimine. C. qui accusare nõ possl. qui accusare. ff. de accusat. & ad hoc facit. l. fœminas alienis. ff. de procur. dicitur autem ista actio quasi publica, vt in d. §. consequens. Imò verè publica, q̃ cõpetat (vt iam dixi) non solum mulieribus cognatione, affinitate, aut naturali ratione alicui affectis, aut coniunctis: sed quod cuiuis etiam ex populo, si modo dignus sit, & nõ refutabilis, competat, vt habet. §. j. Insti. de publ. iudic. Atque ideo dicitur ea accusatio quasi publica. propterea quod non quiuis indigni, & quiuis confutabiles accusare de prædicto suspecto possunt, quales sunt infames, impuberes, &c. Vti habetur §. Impuberes, & ibi scribẽtes, Insti. eod. de suspec. tuto.

Obligatio generalis.

Obligatio generalis, & obligatio alternatiua, sunt pares, vt habetur in l. ij. §. & harum. ff. de verb. obli. & Iac. de Arena. per l. in executione, §. pro parte. ff. de verb. obl. Exẽpli gratia, si tibi promisissem equum sine vlla specificatione, & si ad liberandum fidem meam tibi obtulissem equum nigrum, quẽ ob eum colorem accipere nolles, & si is equus niger oblatus interim moreretur, profectò ipso iure ab vllo alio equo dãdo liberatus essem, quantũuis D. Vdalric. Zasi. in l. stipulatus sum damam. ff. de verb. obl. sustineat veriorem opinionẽ esse in contrarium, scilicet deteriorem dando debitorem non liberari ipso iure, sed solũmodo ope exceptionis: hoc ipsum quoque meminit idem Vdalricus Zas. in l. si stichum. nu. 5. & in l. stipulationum, in principio, nu. 53. ff. eod. de verb oblig.

Obligatio iuridica.

Obligatio, siue dispositio legalis, siue statutaria, magis ęqui paratur vltimæ voluntati, quàm contractibus. Secundũ Bar. per glo. ibi in l. j. C. de his, quib. vt indigni. & per eundẽ Bart. in l. nõ solũ. §. morte. & ibi per Imol. ff. de nou. oper. nunci. & per Bart. in l. in cognitione. ff. ad Syllania. Et de hoc quoque Bald. in l. & si post tres. ff. si quis caut. & in titulo, de pace Cõstãtiæ, verb. in criminalibus. & Alex. in l. ea demum. C. de col lat. horum latius etiam meminit Carolus Ruinus con. 117. incip. videtur prima facie. iiij. vol.

Obligatione quis adstringatur.

In præsentia obligatum esse, & promisisse se obligare, paria sunt, vt notabiliter tradidit Ioã. And. in additione ad Speculato. in rub. de actionib. & obligat. & ad hoc facit notabilis textus in l. ex parte. ff. de verb. oblig. & D. Vdal. Zas. sic retulit in consi. x. nu. 36. lib. 2.

Obligatione quis liberetur.

Obligatione liberatur, qui pecuniam numerat, aut obligationem cancellat. Vide paulò inferius, Pecunia. & suprà Cancellare.

Obligatio nulla quæ.

Oligationem nullam subesse, & obligationem esse, sed ꝓbari non posse, paria sunt. l. in lege. ff. de contrahend. emp. & l. duo sunt Titij. ff. de testam. tur. & Raphael Fulgo. in l. in potestate. C. de solut. & libera. nu. 2.

Occidere.

Occidere, & ad maleficium seu delictum inducere, quo quis occidat, paria sunt. Sic notat Raphael Cumanus ad l. quid ergo, §. si Hæres, nu. 3. ff. de leg. j. quem videte. Sic quoque apud Deum paria sunt, aliquem actu, vel facto occidere, & aliquem instigatione, cõsilio, mandato, ac voluntate occidere, tametsi prius sit actu grauius. Sicut enim is quimulierem videt, eámque concupiscit, eam mœchatus cẽsetur in corde suo, Matt. 5. sic quoque & corã Deo homicida cẽsebitur, nõ solùm, q̃ actu, ferro, aut alio quouis materiali instrũmento aliquẽ occidit, sed ẽt q̃ maleuolo animo, barbarico spũ, nefario cõsilio, furioso mandato alium ad occidendũ instigat, consulit, mandat, aut occasionem homicidij patrandi præbet: imò qui animo consentiente, gaudente & applaudẽte de alterius cæde, & homicidio lætatur, iuxta illud quoque Pauli Roma. 1. non solùm qui ea faciunt culpabiles & morte digni sunt, sed etiam qui facientibus consentiunt.

Officialis.

Officialis (siue ecclesiasticus, siue secularis) qui ab electo pecuniã vllam accipit, Et eiusdem officialis superior qui eã acceptationẽ permittit, & non punit, postquam hęc ipsi denunciata fuit, pari pœna plectendi sunt. Iuxta illud Pau. Ro. 1. nõ solùm qui talia faciunt, sed ẽt faciẽtibus ꝓsentiunt, &c. & vetus dictum est, q̃ faciẽtes & ꝓsentientes pari pœna plectantur. Quibus consentit Bar. in §. si igitur. nu. 1. in authẽ. vt iudi. sine quoquo suffragio fiant. Et in eo. authẽ. de consulibus. vbi apertè dicitur, Quemadmodum punitur officialis accipiẽs pecuniam ab electo ad aliquod officiũ, ita quoque superior illius officialis, si hoc sciens eũ nõ puniat. Paria eũ sunt, si ipsemet superior illam pecuniam accepit, & si cõniuenter officialẽ inferiorẽ, qui eam pecuniã accepit, non puniat. Ad huius rationẽ & similitudinem in l. iubemus. C. de sacrof. Eccl. Iudices, vel superiores qui non puniunt, sed approbant vetitas alienationes, hi sicut ipsi alienatores puniũtur, vt & Bal. in l. 2. ff. de nox. actionibus, ꝓ illum text. dicit, q̃ qui maleficium, quod ex suo officio impedire dẽt, nõ impedit, sed ad id dissimulat, aut impedire negligit, is habẽdus est ac si hoc ipsum maleficium perpetrasset. Sic ẽt Præsecto ciuitatis imputanda sunt omnia maleficia, q̃ per cõitatem ciuitatis committuntur, si sua vigilantia ea ipsa maleficia impedire potuisset, & eadem per negligentiam nõ impediuit, teste Castr. consi. 422. Et videtur is non impedire, aut impedire negligere, qui maleficia punienda non curat, quia per hoc occasionem licentius peccandi omnibus permittit, vt dicunt Docto. ad l. culpa caret. ff. de reg. iur. & D. Ant. c. cùm secundum. De præb. & c. 2. de dolo & cont.

Officialis iudicium.

Iudicium Officialis, & iudicium Episcopi, paria sunt. vide suprà, Iudicium.

Omne, Totum.

Omne & totum æquipollent. Vide infrà, sub tit. Totum.

Orphanotrophi.

Orphanotrophi, & quiuis hospitalarij similes sunt tutor. & curato. tam in bonis hospitalium quàm in bonis hospitantium. l. Orphanotrophos. & ibi Bar. C. de epis. & cle. & in auth. de eccles. tit. §. fi. colla. 9. & ibi etiam Bar. & Specula. tit. de instru. edi. §. fi. versi. sunt etiam Orphanotrophi. nu. 12. in cle. quia contingit. §. illi etiam. de religios. domib. Possunt ẽt Orphanotrophi, & hospitalarij quiuis nõ secus quam tutores, vel curatores de hospitalium suorum bonis inuentaria conficere, iuramenta præstare: imò debent, vt horum tutores, suis ordinariis, seu aliis præfectis vel deputatis, quibus ratione bonorum hospitaliũ subsunt, singulis annis de eorundem bonorum administratione rationem reddere, sicuti ipsi tutores rationem tenẽtur reddere de administratione bonorum Pupillarium, aut curatelarium suarum.

Pactum.

De actione ad pactum. Vide suprà, sub titulo, Actio.

Papa.

Papa de aliquo in specie cogitauit, & Papa de aliquo cogitauit in genere, paria sunt, quod ita determinat D. Alex. ab Imola consi. 111. nu. 13. lib. 6. quem ibidem videre licebit.

Papalis gratia.

De Papali gratia, & motu proprio. Vide suprà, Gratia.

Partialitas.

Partialitas, & realis seditio, idem sunt. Nicolaus Boerius in tractatu, De seditiosis. vide Ioannem de Neuiz. in sua sylua nuptiali.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Parum.

Parum, Modicum, & nihil ferè æquiparantur. c. licèt causam, §. quanquam. in verbo, Nulla vel modica. extrà de ꝓba. & Insti. de leg. fal. in prin. in verbo, pro nullo aut minimo. & Balbus in auth. præterea. C. vnde vir & vxor. & Philip. Corn. consi. 63. lib. 1. & consi. 77. lib. 2. & Soci. consi. 108. & ad hęc bene facit ea. licèt causam. in verbo, nulla vel modica. extrà de ꝓba. Et in l. 2. ff. quod cum eo, æquiparantur: Qui omnino nõ succesſit, & is qui in minima parte succesſit. Et pro his facit glo. in authen. de instru. caute. & fide. in §. penult. in verbo, Inter quos, &c. quæ dicit, Quod parum scire, & nihil scire æquiparantur, & ꝙ nihil scientis & parũ scientis æquales est conditio. Sic & precium quod durat momento temporis, non inspicitur, & pro nullo æstimatur, l. precia rerum. §. vl. ff. ad l. fal. Et sicut citra simoniam beneficium põt alicui donari & conferri, ita etiam modica res pro beneficio data, nullam simoniam causari, aut prætendere potest. c. & si quęstiones. extrà de simonia. Et c. iudices. 1. quæst. 1. idéoque D. Lud. Rom. singulari 331. inci. Hodie quidam, &c. ait, Quod statutum prohibens alienare domum, fundum, aut aliquam quamuis rem immobilẽ alienare, aut alicui iuridicè tradere, id statutum locum non habet in domicilio, vel parua domuncula, sicut hoc confirmatur per tex. quem idem Roma. dicit esse singularem. in l. Senatus. in §. Marcellus. ff. de leg. 1. vbi hoc idem etiam sentit Ang. Bald. quoque in c. cum te. de re iudic. dicit, ꝙ officialis pro modico non debet syndicari, ad hoc allegans l. quãuis. ff. de condi. & demon. & l. cui dens. ff. de ædil. edict. Pro quo etiam facit. l. Seio. ff. de in integrum restit. & l. omnino. ff. de impens. in rebus dotalib. fact. Et l. res bona fide. ff. de contrah. empt. Et huc quoque facit, ꝙ parũ vulnus, siue leue vulnuſculum, non est in consideratione, siue æstimatione ponendũ, adeo vt vix pro vulnere sit habendum, vt est tex. in l. j. §. proinde. ff. de ædil. edict. Quocirca statutum loquens de punitione vulnerãtis, id intelligi non debet de leuiter vulnerante, aut de eo qui paruum vulnuſculũ infligit, seu paruam cutis scissũram facit, teste Bal. in l. fi. C. de ædilit. actionib. vbi etiam subdit, ꝙ si statutum dicit, ꝙ syndici teneantur denũciare percussiones sanguinolentas, per id statutum non tenentur denunciare percussiones, vbi est leuis cutis scissũra, & allegat d. l. cui dens, & d. §. proinde. Pro quibus etiam facit gl. no. in c. cum illorum. in verbo, sanguis. de sen. excom. & in clc. ne Romani, §. fin. in verbo, effundendis. extrà de elect. & in c. placuit. 2. 18. distin. & glo. in c. si proponente. de reſcriptis in 1. gl. in fi. Et facit pro his. l. quæsitum. ff. de re iudi. vbi etiam dicitur, ꝙ appellatione febris non venit leuis febricula. Et ad horum similitudinem dixit Bal. in l. si quis hoc genus. in fi. C. de Epiſ. & cle. ꝙ si statutum, vel lex puniat offendentem clericum, id statutum cõprehendit sõlum inferentem grauem & atrocem iniuriam, non autem leuem. De his etiam meminit D. Hippolitus de Marsiliis, cõsi. 80. nu. 11. & 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. & 19. cũ sequentibus, vsque ad nu. 30. inclusiuè in 1. vol. consiliorum criminaliũ, & in consi. 103. nu. 12. & 13. in 2. vol.

Patronus.

Esse patronũ, & haberi pro patrono, in quibusdam paria sunt. Vdalric. Zasius, in l. in ius vocari §. patronũ. ff. de in ius vocand. vbi Bal. dicit, ꝙ statuta nostra de ciuibus defendẽdis loquentia, vel simpliciter loquentia de ciuibus, etiam complectantur eos, qui habentur pro ciuibus, etiam si veri ciues non existant. Vnde dicit scholares nostros cõcludi sub hoc statuto, vt habeantur pro ciuibus: verùm hæc intelligenda esse dicit, quantum ad ipsorum commoda id statutũ faciat, hoc est, quatenus id pro eis ad communem cum veris ciuibus defensionem, & patrocinium faciet, non autem quatenus ad quæuis publica, communiáque ciuium onera æqualiter cum veris ciuibus ferenda ligabit. In commodis enim pro veris ciuibus habendi sunt, non aũt in oneribus, quantumuis verum sit, & idem esse censeatur, verè ciuem esse, & haberi pro ciue. Quod autem nos habemur pro ciuibus, ac si verè ciues essemus, est insigne priuilegiũ nostrũ iuris cõis, vt diffusè tractat Bal. in vulgata authentica, Habita. C. ne filius pro patre. Quamuis autem inter se paria esse diximus, esse verè ciuem, & haberi pro ciue, multum tñ inter se differunt, esse nobilem, & haberi pro nobili: differunt enim non secus, quàm genuinum germanum & fictitium, vt eleganter id explicauit dominus Bartolom. Socin. in consil. 1. per totum.

Pecunia.

Pecuniam accipere, & obligatione liberari, in iure paria sunt: sed per accidens potius, & obliquo quodammodo. Nã simpliciter loquẽdo, Numerare pecuniã, & obligatione liberari, apertius dicenda sunt paria. Sed quia is, qui aliqua obligatione (quæ est æs alienũ) liberatur, ſi soluat, quodámodo eius obligationis (qua obuinct⁹ fuerat) lucrũ facere, eiusdémque precium quadantenus accipere vſ; ideo & ex hac consideratione hic dicimus, Pecuniã accipere & obligatione liberari in iure esse similia. Vel clarius: Pecuniam accipit, qui ab obligatione se liberat. l. si quis obligatione. ff. de reg. iur. & ibi Philip. Dec. & est gl. in l. Qui ẽt. ff. de calum. Cũ his quoque congruit tex. in c. Veniens. 1. extrà de testib. Vbi dicitur, ꝙ symonia ẽt committatur in datione. Et idem habetur in c. Talia. 8. q. 3. Et ad hunc modũ etiam paria esse dicimus, darẽ & remittere, vti habetur apud eundem text. in l. si fundum. §. Titio fundum. ff. de leg. 1. & in l. si mulier. ff. de cõdict. ob causam. notat Bart. per illum textum, in l. Peculium. 1. in prin. ff. de pecul.

pecunia, & Anima.

Pecunias tam vsu, quàm sui abusu alij æquiparãt animæ, alij easdem cum amore parẽ faciunt, aut potius eundẽ superare contendunt. Verùm hęc comparatio altius hic mihi tñ perquirenda videtur: nempe vt pernoscatur quæ sit pecunię etymologia, qũo, & quot modis in iure accipiatur, & postremo quis ipsius sit vſus, vis, & abusus. Pro quibus primò notandum est, pecuniam cum ab ipsa deriuato peculio non tam dictam, quàm ductam esse à pecubus, sic vt pecunia dicatur quasi pecuina substantia, cáque ferè tribus modis, vtpote quæ verè erat pecorea substantia, aut quæ ex pecorum permutatione ꝛstabat, aut quæ pecorũ imaginẽ ac figuram referebat. Pro primo sciendũ est priscis illis seculis (qñ agricultura vrbica vita habebatur potior, & nobilior, & qñ vrbes vix dũ extiterãt) pecuniam acceptam fuisse pro ipsa pecorũ substantia. Quicquid enim olim maiores nostri possederant, id ferè oẽ in pecoribus, in agris, siue locis cõsistebat, quod patet ex Bibliis, in quibus oẽs Iob, Abraham, Isaac, & Iacob diuitiæ connumerantur in pecoribus, & agrorũ siue locorũ possessionibus. Et habiti dictique sunt tunc locupletes, qui plurima agrorũ loca cum pecorũ multitudine possederant. Vide Panor. in Rub. de pecu. cleric. Card. in cle. Exiui de Paradiso. Sic & apud Græcos tunc inclitissimus quisq; pastor erat. Atque hinc ipsorũ alios polyornas, alios polymelas, alios polybutas appellabant, nempe eos qui multos agnos, oues, aut boues possidebãt. Posteris verò seculis pecunia accepta est, & vsitata bifariam, scilicet gñaliter & spãliter. Generaliter pro quacunque rerũ possessione, quæ appellatione pecuniæ veniunt. l. secunda, & ibi Bal. C. de constitu. pec. Idem confirmat diuus Augu. in lib. de doctri. Christi. asserens quod quicquid homines in terris possidẽt, quorũmque sunt dñi, siue ea sint serui, siue vasa, agri, arbores, pecudes, aut quicquid horũ est simile, id oẽ ipsis pecunia habebatur. Idẽ habetur in c. Totam. 1. q. 3. Bart. in l. prima. §. an potest. ff. de constit. pec. & in l. quisquis. ff. de lega. 3. ad hunc quoque modũ, Pecunia generaliter olim accipi solet in testatoribus (dum testamenta proferebant) pro oĩ re quę consistebat in pondere, vel mensura, vti habetur in l. Talis. ff. de leg. j. & ibi Bar. Spãliter verò & strictè, ſm consuetũ loquendi modũ, tum ẽt in testatoribus accipitur tñ pro nummo, siue pro denario, teste Bart. ibidem. & in l. j. ff. Ad Macedo. Et sicut pecunia accipitur pro denario, sic quoque denari⁹ accipitur pro pecunia, vt habet tex. in d. Cle. Exiui de Paradiso. vbi Denarius pro pecunia exponitur. Et simul hoc additur, ꝙ quamuis denarius, & pecunia inter se differant (quia denarius erat qui pro decẽ nũmis olim cõputabatur, pecunia verò erat quod de pecorũ substantia prouenerat) tñ hodie cõiter pro eodem accipiuntur, & ideo ibidẽ exponit in tex. coniunctionẽ (vel) expositiuè, pro, id, est, hoc modo, Denarios, vel pecuniã, hoc est, pecuniam. Vbi quoque notãdum denariorũ voce ꝓtineri & accipi oẽm monetã, siue pecuniã, tam paruam, quàm magnam, tam argenteã, aut æreã, quàm auream. De hac quoque gñali, ac strícta pecuniæ acceptione, vide gl. super verbo, Pecuniæ. in l. 2. C. de constit. pecu. Et iura quæ in d. gl. allegantur. Vide ẽt gl. in l. 2. ff. Si cert. pet. In qua gl. interim hoc notãdum est, ꝙ ea pecuniæ strícta acceptio ẽt locum habeat in reſcriptis, ꝙ singulariter notandũ esse censet Inno. in c. fedes. de reſcrip. Idq́ue pro singulari ẽt notandum esse iubet Lud. Ro. singulari 219. Secundo dicta

fuit

fuit olim pecunia, siue pecuina substãtia, oĩs res quæ ex pecorũ permutationibus conquirebatur, seeũdũ quã acceptationẽ pecunię vocabulo cẽlebatur quicquid homines olim in terris sibi possederant, iuxta allegationem D. Aug. & Bart. iam paulò ante præmissam, vt enim mortales olim sibi mutuo in rebus necessariis cõmodarent, omnino necesse habebant pecora, aliásque res rebus cõmutare. Ad quã cõmoditatem posterior ætas magis industria, nummorũ (quos pecuniam vocabant) vsum excogitauit. Vnde tertio pecunia siue pecuina tunc dicta fuit nummus coriaceus, nẽpe qui ex pecorũ corio confectus, ad valorem certi pretij cõstituebatur. Vide Lucam de Penna. in Linter. de conueni. fisc. debito. lib. 10. C. vel pecunia dicebatur nummus æreus, quẽ Saturnus postea inuenit, cuíque tum pecudis cuiuspiã notã ad certũ valorem impressit, eiúsque vsum populo ad necessariam rerum commutationem designauit. Huiusmodi nummos cũ certa bouis, aut bubuli capitis nota postea magis affabre excudi curauit Ro. Rex Seruius Tullius. Quin & Thesęus quoque apud Græcos nũmos suos bouis nota insigniuit, vt vel hac nũmorum nota Atticos suos ad promptiorem agriculturam excitãdo prouocaret. Vnde Decabium, hæcatombiũ tunc nummiũ appellabant, qui decem aut centum nũmorũ valore constabat, nempe qui cũ bouis effigie decem aut cẽtum nũmos, aut aliud simile expressum precium designabat, quale preciũ in Hispanicis hodie realibus expressum esse cernimus. Qui de his plura, eáque certiora desiderabit, is legat Orationem Philip. Beroaldi habitã ante enarrationẽ carminis Georgici, atque Caij Suetonij Tranquilli, in qua oratiõe inclitã rei rusticæ laudem explicauit. Cæterũ quãuis Eutrop. lib. j. facie j. & plures alij asserant nummorũ inuentorem primũ fuisse Saturnũ, idẽ tamen Eutrop. lib. 2. cap. 3. ait postea à Ro. nũmos argenteos in vrbe excogitatos, & figuratos fuisse anno ab vrbe condita 477. Marco Aemilio, & Paulo Seruio Fuluio consulibus, nempe post magnã Afrorũ classem à Ro. nauali prælio captam. Pro his itẽ certiora cõperies apud D. Albe. de Ros. in dictionario suo, in litera, Moneta, & ibi in additionib⁹ Speculatoris in repertorio, ti. de sum. expẽ. & Decis. Parla. Delph. q. 412. & in Decis. 493. & apud D. Nicol. Boerũ in addit. ad Io. Mũtaig. in tract. de authoritate & peminẽtia sacri magni cõci. & apud cũdẽ in addi. ad Dynũ in Regula, in obscuris, ī additiõe prima. Porrò qd̃ eodẽ loco diciẽ triginta illos argẽteos Iudę ob Christi seruatoris nr̃i traditionẽ numeratos, fuisse illos eosdẽ quos Thare pater Abrahæ ad peritionẽ Ninifilij Beli, & Niniuitarũ regis fabricauerat, qũ; ꝓ multorũ man⁹ peruenisset in Põtificũ Iudęorũ corbonã, mihi certè nimis fabulosum, & authoritate caisũ videt, vt id hoc loco explicare ꝓtra D. Alb. de Ros. pigeat. Quocirca hoc incerto omisso ad pecunię vsum, & abusũ explicãdũ pergo. Vsus itaq; pecunię qs & quãt⁹ sit, quãuis experiẽtia verius q̃ scripto aut Pœtarũ testimoniis cognoscam⁹, ipsi⁹ tñ vsus potissimũ Principib⁹ ab bella gerẽda est pernecessari⁹, vt eã suis elargiãt militib⁹. Nulli cñ milites vnquã de suo, aut ex propriis militare debuerũt, per iura vulgaria. Nõ decet, vt alicui militũ suũ dãnosũ sit officiũ, c. cũ nõ decedat, de elect. in vj. §. itẽ in criminali. iiij. q. iij. c. statutũ. in fi. de reſcr. li. vi. l. seruus ꝓmunis. ff. de furt. & l. cũ qdã. C. de adminst. tut. & cura. Atq; hoc ĩa dictũ militũ officiũ quod nõ debet esse militib⁹ dãnosum, itelligẽdũ est tã de publico q̃ de priuato, sicuti exponũt D. Io. And. in Nouella. & Domi. de S. Geminiano ibidẽ. Miles pariter vt ali⁹ q libet, pecunię, & ꝓmiis spe certat. & Bal. ĩ plud. tit. de iudiciis. Similes videritse digno præmio priuatum, is mox oĩa de populari pergit. Quod & Robertus Gaguinus, in Chronica Caroli Franc. Regis sexti, facie 2. apertè narrat, de militib⁹, quibus ꝓ regẽ de stipẽdio militari nõ satisfactũ fuerat: Quietis (inqt) ꝙpositisque regni primorib⁹, cũ stipendia militib⁹ nulla soluerentur, tũ nõ secus q̃ hostes, pdis, stupris que populũ milites vexebãt, quã ob rẽ agricolę rura vicosque dẽserẽtes, in oppida, arcésque fortunas suas ꝓferebãt, &c. Quocirca nõ temerè vulgo dicit pecuniã esse nerũ belli, vt ipsa potius iuxta primã hanc nostrã æquiparationẽ dicenda sit esse anima belli, nẽpe per quã milites strenuè animentur, per quã necessaria q̃que tũ victualia, tũ bellorũ munimenta suo congruo tẽpore, & loco expediuntur, & per quã tota belli militia quodãmodo viuit, & triũphat adeo, vt sine ipsa vniuersa militaris turma, ꝓsus lãgueat, ẽcidat, soluat, & pereat. Quin vt in militia, ita & in reliqs vitæ nostræ vsibus, & cõtractibus cõspicimus pecuniam tam esse necessariam, vt sine ea plerique tanquam exanimes, ac veluti semiui platcatim incedant: pecuniosi verò animosi, ac viuaciores vbique sese ostẽtẽt. Certè sine pecuina (vt nũc sũt abusus, & mores hominũ) nihil efficiẽ, vti nec corp⁹ qcquã sine aĩa efficere põt. Verissimè itaq; dixit Hora. Regina pecunia donat & gen⁹ & formã, &c. Itẽ ille: Sine re (id est pecunia) nulli⁹ eris. Hinc quoque Lucas de Penna in l. Dñi, de agri. & cẽsi. li. xj. C. ille. n. cui nullæ sunt pecuniæ, oĩ vẽ destitut⁹ auxilio, & ꝙ qsquis pecuniã hẽt, is oĩa habere censẽt. Vide Bar. in l. cogi. ff. Ad Treb. in l. Talis, in prin. ff. de le. j. & Bal. in l. Si tuis C. de ope. libe. dicit pecuniã vitã esse hominis, ꝓ notata in l. Adnocati. & ibi ꝓ bonã gl. sũp verbo, Vitã. C. de aduoc. diuersi. iud. Panor. quoque p illã l. Aduocati, iũcta gl. suã in c. cũ oporteat, de accusationib⁹, dicit bona isthęc rpalia esse vitã hoĩs. Q̃d eĩm corpori ad operationes suas estaĩa, hoc ipsũ ad res quãuis gerendas mortalib⁹ est pecunia, & Bal. in l. receptitia. C. de ꝓsti. pe. dicit ẽt, qd̃ qsqs pecuniã hẽt, is rẽ oẽm quã cupit habere cẽsetur, vbi & subnectit pecuniã optimũ esse futuræ necessitatis fideiussorẽ. D. itẽ Ambr. de pecuniæ abusu loquẽs ĵb. officiorũ 2. c. 21. hoc pecunię tribuit, ꝙ pecuniarũ possessores (sed corruptè poti⁹ q̃ verè) honore afficiat. Hoc malũ ingtiãdudũ humanis influxit mentib⁹, vt pecunia honori sit, vtq; soli diuites admiratione digni habeanẽ. Nã hodie vix ali⁹ vl⁹ q̃ diues honore dign⁹ esse putatur. Alan⁹ quoq; hanc humanæ nãæ corruptionẽ obseruãs hisce ferè verbis ꝙqueritur: Si quis, inquit, pecunia tanquam loricis argenteis armatur, is Tullijani torrentis impetum non metuit, is Hectorei incursus nec fulgura, nec impetus formidat, neq; ad virtutis Herculeæ robur trepidat, neque per versipellis Vlyssis astutias, quas vilipendit, decipitur. Tantam enim vim, atque efficaciam nunc apud mortales obtinet pecunia, vt præ ipsa Dialectica cernatur muta, vtque Rhetoricæ subtilis facundia lãgueſcat, vbi perorare cœperit nummorum pluralitas. Quin & si in aurẽ iudicis, inquit, aut aduocati tinniat, susurrent que pecuniæ, mox obsurdescit Orphei lyra, Amphionis carmen, Virgilianáque musa pecuniæ voce suffocantur. Quid plura? Vbi pecuina logtur Tulliani eloquij tuba raucescit. Vbi nummus militat, Hectoreæ militiæ compescuntur fulgura. Vbicũque pugnat pecuina, illic virtus expugnatur Herculea. In summa Nummus vincit, nummus regnat, nummus imperat vniuersis, adeo vt frustra olim Virgilius cecinisse videatur cum Amorem extollendo diceret: Omnia vincit amor. Istud enim dictum retractans pecunia, mox Virgilio his verbis occinuit.

Non amor amplius hic: sed ego ipsa pecunia, vincam.

Quod & multis seculis antè quoque notatum fuerat ab Ecclesiaste c. 10. cum diceret: Pecuniæ obediunt omnia. Sed hæc pecuniæ vis quæ nunc omnium criminum mater est, c. his igitur. 23. distinct. quæque veram iustitiam strangulat. c. Si rectè, &c. Qui pauper est. 11. quæst. 3. non tam ex sua natura quàm ex abusu & ex præpostero corruptóque hominum iudicio nascitur. Nihilominus quum tam quotidianis experimentis, quàm certis authoritatibus perdiscamus pecuniam tanti fieri, tam esse necessariam, sui que tum vsu, tũ abusu tanta moliri, vt rerum gerendarum anima meritò esse dicatur, profectò ille cum odoro, doctóque cane venatus est, quisquis pecuinarũ thesauros in suos casses retinuit. De quo cane D. Florianus in l. Statua. ff. de vsufruct. sic loquitur, Pecunia inuenta per canem, ad inueniendum pecunias latentes doctum, ea ad dominum canis pertinet. De eodem cane etiam loquitur Bertachin⁹ in suo repertorio, super verbo, Pecunia, versi. 54. Hic canis inquit, si hodie haberi posset, is re vera & meritò pluris fieret quibusuis aliis canibus, quos venatores ad aucupia, aut ad peruestigandas feras, perdices, aut coturnices multis studiis perdocere cõsueuerunt. Cæterum quamquam hic multa de pecunia locuti simus, nolim tamen ob id mihi calumniam de pecuniarum auiditate strui. Nam quamuis dicitur quòd nihil boni de eo præsumitur, qui semper & crebrò de pecunia loquitur, teste Luca de Penna in l. vnica. tit. de præscriptio. libr. 12. C. quod & confirmat text. in ca. Si cupis! ver. quem senseris. 16. q. 1. nolim tamen id mihi impingi temerè, quum hic de pecunia non locutus sim tanquam pecuniarum auaritia captus, aut quasi ex pecuniarũ cupiditatis abundantia os meum locutum fuisset, ad quod prędictas authoritates reſpexisse puto, sed tantum, vt cum animi dolore commonstrem quantum in rebus mortalium ipsa pecunia valet: vnde & quis ipsius fuerit vsus, quis abusus, & quotuplex ipsius in iure fuerit acceptio. de quibus hic dicta nunc sufficiunt.

Persona, Fama.

Personam conseruat qui famam personæ conseruat, hæc

Universidad de Deusto
Biblioteca

enim in iure æquiparantur. l. Iusta. ff. de manu. vindica. Vnde quia honor & fama cuilibet pecuniario commodo præferuntur. l. Iulianus. ff. Si quis omiſ. cau. teſta. Cinus in l. j. C. vnde vi. Non videtur eſſe aliud cui dignius famæ integritatem æquiparare poſſumus, quàm ipſi perſonæ, aut vitæ perſonę, quæ aliquando mallet vitam perdere, quam famæ iacturam facere. De hac itaque famæ præſtantia & ipſe quoque memini in mea praxi rerum criminalium recognita, cap. 79. de neceſſaria proprij honoris defenſione, nu. 5. vide etiam ſuprà, Honor.

Perſona læſa.

Iſtud contra perſonam meam committitur, & iſtud contrà conſanguineos meos committitur, paria æſtimantur. l. Iex Cornelia, in princ. vbi Bart. ff. de iniuriis. Et idem in l. 3. §. Si tutor inimicus. ff. de ſuſpect. tuto. Et hinc eſt, quòd ait Gulielmus Benedicti in 3. part. repetitionis cap. Raynutius, ibi, Qui cum alia matrimonium contrahens, nu. 99. extrà de teſtamen. parem eſſe metum qui infligitur contrà me, & qui infligitur contrà amicum, ac conſanguineum meum. l. iſti quidem. ff. quod met. cauſ.

Peſtis.

Peſtis æquiparatur hoſtilitati. Butr. in c. cùm dilecti. C. de dol. & contu. Et tempus guerræ vigentis inter homines, & tempus mortalitatis ſeu peſtis æquiparantur. cùm tunc cenſeatur bellum inter Deum & homines, vt notat Bartol. in l. Naturaliter. ff. de vſucap. Et Canoniſtæ in capitulo, Ex tranſmiſſa, de præſcriptio. Videtur idem ſeruandũ in vno, quod in alio, argumento l. Illud. ff. ad l. Aqui. cum vulgaribus. Adde Bald. in l. fina. C. de teſtament. vbi tenet quòd ſi teſtamentum fiat tempore peſtis, quo tempore non poſſunt teſtes faciliter haberi, valet teſtamentum cum minore numero ſeptem teſtium, propter neceſſitatem, argumento d. l. fin. pro his etiam facit l. caſus. C. de teſtam. vbi propter neceſſitatem aliquid relaxatur de ſolemnitate, inducendo illam, prout eã inducit D. Iaſ. in præalle. l. fin. C. de teſta. item facit: quia propter imminentiam peſtis receditur à iure communi. l. de ætate, iuncta l. precedenti. cum ibi notatis ff. ad Trebellia. c. ad ſupplicationem, cum ibi notatis per glo. de renunciat. & c. cum dilecti. de dolo & cont. Item facit illud vulgatum: quia neceſſitas non habet legem, nec ſubiacet legib. c. quod non eſt licitum, & ibi glo. bona, de regu. iur. & l. j. & ibi Bald. C. de operis liber. Item facit: quòd neceſſitas facit probabile illud, quod aliàs non eſſet probabile, vt dicit Bal. in l. Si teſtamentum. C. de teſta. Pro his facit etiam illa communis theorica Doctorum, quæ habet, Quod vbi aliquid etiam pro forma & ſolemnitate actus requiritur, tamen propter caſum neceſſitatis valet actus geſtus non ſeruata illa ſolemnitate, vnde videmus: Quod licet pro ſolemnitate ſententiæ requiratur, quod feratur iudice ſedente in loco maiorum, & aliter lata non valet, l. ſi vt proponis, 2. C. quomodo & quando iud. & l. pen. ff. de iuſtitia & iure, tamen alibi lata metu periculi vitæ, tempore guerræ ſeu belli aut peſtis ſiue mortalitatis, puta ſuper turri, valet & tenet, vt eſt glo. ordin. in l. j. & ibi Bal. & Doct. C. de ſenten. ex breui. recitan. & idem tenet glo. in c. fin. in verſo, Sedendo. de re iudi. lib. 6. Præterea his ſeruit deciſio Ang. in §. quod autem, in authentico, de nõ alienan. colla. 2. per illum text. in verbo, aut etiam vno: ſi vnum ſolùm ciuitas habeat, vbi determinat, quòd ſtante ſtatuto, q̃ nullus contractus minorum vel mulierum valeat, niſi intercueniant duo notarij: tamen ſi tempore peſtis, aut guerræ ſeu belli non poſſet haberi niſi vnus notarius, valeret illo ſolo interueniente, & deciſio eiuſdem Ang. in l. ſi vacantia, C. de bon. vacan. lib. 10. vbi determinat: Quod ſi ſit ſtatutum in ciuitate, quòd non poſſit fieri teſtamentum, niſi ſcribatur per notariũ matriculatum, ſi tempore peſtis non reperiatur aliquis notarius matriculatus, poterit fieri teſtamentum per alium notarium non matriculatum. His etiam ſeruit: quia in dubiis opinionibus tenenda eſt illa, quæ fauet teſtamento. l. ſi pars. ff. de inoffi. teſta. & ca. fi. de re iudi. quia cauſa conſeruationis teſtamẽti concernit publicam vtilitatem. l. vel negare. ff. quemadmo. teſta. aper. Videte latius per D. Nicolaũ Euerardi à Middelburgo conſi. 61.

Petere.

Petere ſed non impetrare, in iure par eſt cum non petere. l. ij. & iij. C. de in ius vocan. Et ad hæc facit tex. in Clementi. vnica, de teſtamen. vbi etiam dicitur, quòd non ſufficiat petiuiſſe licentiam, niſi eadem fuiſſet obtenta.

Pietatis cauſa.

Pietatis cauſa, par eſt cum cauſa dotis. Vide ſuprà, Dos.

Pignus.

Pignus & fideiuſſio æquo iure procedunt. l. fideiuſſor. §. vltim. vbi hoc notat Ange. ff. de conſtituta pecu. & Andræas Tiraquellus, de legibus connubial. & iure maritali, gloſſa tertia, in text. *Contractter.* charta 147. numero 102. Vide ſuprà, Fideiuſſio.

Pirata.

Piratæ æquiparantur hoſtibus fidei. Vide ſuprà, ſub verbo, Hoſtes.

Poſſeſſio ſecundi beneficij.

Habet poſſeſſionem ſecundi beneficij, & per eũ ſtat, quominus ſecundi beneficij poſſeſſionem habeat, paria ſunt. ca. licet epiſcopus, & ibi Petr. de Anchara. no. nu. 1. de præben. & dignitatib. li. 6. Idem enim iudicatur de eo quod eſt in potentia, quod de eo quod eſt in actu. vt c. fi. de reſtitu. ſpolia. & l. Labeo. ff. de ſtatu liber. Multa enim ſunt quæ nõ ad actum, ſed ad aptitudinem ſolummodo referuntur, vt c. Maiores. §. Cæterùm, De baptiſ.

Pronunciare vti poſſidebatis.
Vel
Poſſeſſio, vt prius.

Pronunciare vti poſſidebatis, & iubere reſtitui poſſeſſionem talem, qualem habebatis ante litem conteſtatam, paria ſunt. Gloſſa in vltima ſui parte, in verbo, Ex teſtamento. in l. ait prætor. §. ſi iudex. ff. de re iudi. quam glo. reputat ſingularem ibidem Bald. quam tamen gloſſam intelligę ſecundum Bartol. & alios, quando in aliqua parte actorum probatorum apparebat, qualem poſſeſſionem antè habuerat, vt eſt in c. Piſanis, quòd eſt c. fina. de reſtitut. ſpolia. Extra hunc verò caſum ſecus obſeruatur, vt habet glo. in cap. licet cauſam, in verbo, Ita poſſideatis, de probat. Et Bartol. in l. j. per gloſſam ibi in verbo, Prohibeat, & in l. ſi duo, in principio, ff. vti poſſidetis.

Poſſeſſio per ſe, aut per alium.

Suo corpore poſſidere, & poſſidere corpore alieno, paria ſunt, vt l. quod meo. ff. de acquirend. poſſeſſion. Et hoc eſt generale, & regulare, in quocunque alieno nomine poſſidente, ſiue ſit ſeruus, ſiue filiusfamiliàs, ſiue extraneus, vt l. generaliter, & l. prima. §. item acquirimus, cum ſequen. ff. de acquirend. poſſeſſio. Et quod habetur in l. quædam mulier. ff. de rei vendica. & in l. qui vniuerſas. §. quod per colonum. Et l. quanuis. §. ſi conductor. ff. de acquirend. poſſeſſ. cum ſimilibus. Sic etiam iiſdem modis retinetur poſſeſſio ſeruitutis, vt in l. vſu retinetur. ff. quemadmodum ſeruit. amitt. his ſeſe confirmauit Ioã. Petrus de Ferrariis in practica, forma action. & real. in glo. per ſe ſeu alios, nu. 1.

Poſſeſſio iniqua.

Poſſeſſionem habere iniuſtam, & poſſeſſionem habere nullam, in iure paria ſunt. l. tertia. §. ait Prætor. ff. de itin. actúque priua. argumento capitu. inter corporalia. §. ſed neque, extrà de tranſlat. Epiſcopi. Atque ideo iniuſtam poſſeſſionem non tuetur prętor. l. cum ſponſus. §. ſi res. ff. de publicia. in rem actio. Huc quoque facit quod notatur in capit. quia cognouimus. 10. quæſtion. 4. & c. Iam nunc. 28. queſtio. prima, & Henric. Boic in capit. peruenit. de cenſibus. & cap. ad decimas, de reſtitutio. ſpoliato. in 6. ita quoque tenet Franciſcus Mingon ſuper conſuetud. duca. Andegauen. in titulo, *De la punition des crimes*, articulo 186. numero quinto. hęc paria velim omnibus Chriſtianis eſſe perſuaſiſſima, potiſſimum illis qui ſcienter & violenter aliena poſſident. Imo & ea que optimo iure ad alios pertinere certò norunt. Hæc enim, quia ab ipſis erepta, aut occupata non ſunt, ſed quia à ſuis maioribus ad ipſos deriuata eſſe dicunt, an per fas, an per nefas ab ipſis ea conquiſita ſint, nihil curant, ideóque de eorundem reſtitutione, ne per ſomnium quidem etiam cogitant, prætexentes (vti dixi) ad ſe per iuſtam ac veram hæreditatem ea bona eſſe deriuata, non curantes,

rãtes quomodo patres, aut aui ea occuparint. Ipſi (inquiũt) viderint, ego me à culpa per hęreditatẽ libero. Sed an per hoc ab iniqua poſſeſſione ſint futuri liberi coram Deo, iudicabit Deus omnium iudex veraciſſimus.

Poſſeſſio violenta.

Poſſeſſio violenta, & poſſeſſio clãdeſtina ſecundũ nõnullos equipollẽt. atque hinc eſt q̃ ſicut nõ licet habẽti violẽtã poſſeſſionẽ excipere de dominio, ita nec licet excipere habenti poſſeſſionem clandeſtinã. l. j. §. j. ff. quod vi aut clam. & l. eum qui fugitiuum. ff. ad l. Flauia. de Plagia. licèt ſecus videatur ſentire Dinus in regula, qui ad agendum admittitur, eſt ad excipiendum multò magis admittendus.

Poſſeſſionem amittere.

Poſſeſſionem amittere, & amittere actionẽ cõpetentẽ ad poſſeſſionem recuperandã, paria ſunt per l. qui actionẽ. ff. de regul. iur. & idẽ p̃batur ex notatis per glo. in l. fin. C. vnde vi. in verſ. quod nõ ſuum eſt, vt notat per Bart. in l. Gallus. §. videndũ, in fine. ff. de liber. & poſth. & Carolus Ruinus conſi. clxj. incip. præmittendum eſt, nu. 14. primò volumine.

Poſthumus.

Poſthumus naſcitur mortuus, & poſthumus iam iã certo certius eſt moriturus, paria ſunt. Ita tenet D. Hip. de Marſi. conſi. x. nu. 36. j. vol. quia, vt inquit, talis poſthumus nõ rumpit teſtamentũ. atque hũc caſum dicit fuiſſe de facto Bononiæ ita iudicatũ. Ideóque hoc dictũ pro notabili refert, & ſequitur D. Fel. in c. ſicut ex tua. circa finem, extrà de homicid. & p̃ eo facit etiã quod dixit Paulus de Leaza. ĩ cle. Paſto. de re iud. vbi dixit, q̃ paria ſunt: Aliquem eſſe iã condenatũ, & eſſe proximè cõdenandũ, etiã refert & ſequitur D. Fel. in c. fin. in princ. extrà de iudic. Item pro iſtis optimè facit, q̃ ille qui eſt lethaliter vulneratus, iam habeatur pro mortuo, ſecundũ Bal. ĩ l. j. C. de nundi. Vbi etiam dicit, quòd ſi quiſpiã alterum lethaliter vulneraſſet bono die Veneris, aut in die Paſchæ, ſic vt ex eo vulnere poſt aliquot dies mors ſequatur, profecto ob illud homicidium æquè grauiter vulnerãs a puniendus eſſet, ac ſi is lethaliter læſus eodem die Veneris aut Paſchæ ſtatim ex eodem vulnere expiraſſet. nempe propter dici religioſam obſeruantiam aggrauantem, quo die lethale vulnus in flictũ fuerat. Reliqua huic materiæ conuenientia videte apud D. Hippoly. loco ſuprà allegato.

Poſtulare.

Poſtulare, & Aduocare: Poſtulãtes, & Aduocati in iure dicuntur eſſe pares. l. j. §. Poſtulare. ff. de poſtulando. Huic accedit ca non infames. verſic. Eſt autem poſtulare. iij. q. vj. qui ea non, prædictis Gregorij nouam conſtitutionem ſubiũgit in canone, cum ſacerdotis, extrà de poſtulan. de his etiã ipſe memini in meo Pupillorum patrocino, tit. de tutorũ & curatorum munere, c. ij. nu. 21. in poſtrema editione. cætera repete ſuperius, Aduocatus.

Poſtulare ſine impetratione.

Non poſtulare, & poſtulare, ſed non impetrare, in iure ęquiparãtur. l. ſed ſi hac lege. §. prætor ait. ff. de in ius vocãdo.

Potentia ante actum.

Potentia antequam deducatur in actum, æquiparatur cõditioni. Bal. con. 105. incip. laudare, verſ. ſed quicquid. lib. ij. Vnde interim non naſcitur obligatio l. j. in fi. ff. de conditionib. & demonſtra. & l. interdum. ff. de verb. obli. & l. Arethuſa. ff. de ſta. hom. ſic à ſimili, licèt ſponſalia non ob aliud fiãt, quàm vt poſtea ipſum matrimonium perficiatur: dicuntur enim ſponſalia, quaſi ſpes matrimonij, quæ in ſpõſione cõſiſtit. l. ſi vxor. ff. de adult. nondum tamen conſummatũ matrimonium dicitur. Præterea licèt ſponſa ad id ſit deſtinata, deuotáque, vt vxor ſtatim fiat, ſuóque tradatur marito, nondum tamen vxor eſt, nec matrimonium cõſummauit: nã, vt inter os, & offam multa intercidere ſolẽt, ita quoque multa intercidere poſſunt ne deſpõſata vxor fiat. matrimoniumque perficiat, ſcilicet, aut matrimonium cũ alio prius contractum, aut mors alterius, ſcilicet, aut ſpõſus aut. ſponſa, aut alia impedimenta penè infinita, quæ ſubinde non tãtum matrimonium contrahendum prohibent, verum etiã ſæpenumero contractum dirimunt.

Preces.

Preces & precium æquiparantur. Quia vt dici ſolet, cariſſimò conſtat quod precibus emptũ eſt. Quiſquis enim precariò aliquid conſequi debet, is illud ſatis magno precio emiſſe credendus eſt, vti confirmat Apuleius lib. iij. Floridorũ, car. ij. & Seneca epiſtola 47. incip. Libenter. & Egid. de regimi. princip. lib. j. parte ij. c. 23. & Cornaſanus in prœemio ſuorum prouerbiorum, circa finem, & Eraſmus in ſuis Chiliadibus j. parte prouerbiorum 218. ibi, Emere malo quàm rogare, & Aeſopus, Emptũ longa prece ſorte magiſtrum. Refert idem Barbat. in c. cum dilecta, de reſcript. vnde & tritum hoc carmen,

Gratius eſt donum quod tulit ante preces.

Gloſſa in cap. & ſi quotiens, verſi. Non petẽti, de ſimonia. atque hinc etiam eſt, quod dicimus, quòd is, qui per longas aſſiduasque preces beneficium ſolummodo conſequitur, plerumque ſimoniam committat: ſed hæc certiora veriorá- que eueniunt in precibus ſuperiorum, quas Adrianus Papa ob dignitatis, atque prælaturæ authoritatem vocat preces armatas, in quodlibeticis, quæſtio 9. cap. quod ad ſecundũ, litera o. Plura quoque de his meminit Io. Neuiza. in ſua ſylua nuptiali, lib. 4.

Prædicare, Sacrificare.

Predicare & ſacrificare parificantur. ca. presbyteros qui, 50. diſtinct. Sed infamis à ſacrificando repellitur. Nam indigno ſancta committenda non veniunt. ca. ſi quis verò non obediat. xj. q. iij. ad idẽ c. j. 25. diſt. ergo & à p̃dicãdo, ſeu docẽdo. Proferẽs enim memorandi criminis ſabẽ non habet lucidam magiſterij dignitatem. c. Sacerdotibus, in fi. 61 diſtin. cuius etiã vita deſpicitur, neceſſe eſt vt eius prædicatio cõtemnatur. §. idem teſtantur, in fi. iij. q. 7. vide glo. in verbo officia, ſuper art. 10. tertij tract. Ioã. de Terra rubea contra rebelles ſuorum regum.

Prælatus & vſufructuarius.

Prælatus, & rector eccleſiæ comparantur vſufructuariis, vti colligit Vdalri. Zaſ. in l. hoc edicto. §. vſufructuarius, nu. 8. ff. de oper. no. nuncia. Sed iſtud hoc loco notandum eſt, quod ibidem addit, & dicit, quòd prælatus, & rector eccleſiæ, poſſunt nunciare nouum opus & agere nomine eccleſiæ, idque cum expenſis eccleſię. Ita tenet Bar. in l. in prouinciali, in fi. ff. eodem, de oper. no. nuncia. & allegat Inno. in c. conquerente, de offi. ord. c. præſentium, de teſtib. lib. 6. & ca. Abbate ſane. de re iud. Dixi nomine eccleſiæ, quia nomine ſuo cum expenſis eccleſię non poſſunt nunciare nouum opus, vel agere, niſi res illæ principaliter concernerent factũ, vel officium rectoris, vel prælati, quod nunc mediatè etiam totam eccleſiam concerneret, ſi membrum eccleſiæ cõcerneret. Verùm hic oriri poſſet quæſtio, quibus expenſis nunciabit vſufructuarius: In qua quæſtione vtendum eſt hac diſtinctione, quod ſi ſint impenſæ exiguæ, tunc vſufructuarius ad eas expenſas ferendas teneretur. Si verò eſſet lis magna, & ſumptus enormes, tunc dominus proprietatis pateretur expenſas. l. Hactenus, in fine, cum l. ſeq. ff. de vſufructu. & vt tutior ſit ab immenſo damno, fructuarius poterit à domino petere expenſas, aut de expenſis certificare velle, antequam litem ingrediatur. l. ſi vero non remunerandi. §. fi. ff. Mandati. & latius per Vdalr. Zaſ. loco ſuprà allegato, quem videte. Vide etiam infrà, Rector.

Prælatus, Vſufructuarius, Vſuarius.

Prelatus ſecundum quoſdam in fructibus immaturis, & nondum collectis æquiparatur vſuario, ſecundum quoſdã verò vſufructuario. Horum autem opinio, qui prelatum cũ vſufructuario comparant, firmatur per gloſſam ca. duo ſunt genera. 12. quę j. glo. ſimilis in ca. cum eſſes, de teſtam. gloſſa in c. preſente, de offic. ordina. in antiquis. Illorum verò opinio melior eſt & ſanior, qua prælatus æquiparatur vſuario, & nõ vſufructuario, nam ſicut vſuarius viuit, & alitur ex vſu fructuũ, ita & prælatus ex ſolis Abbatiæ vel eccleſiæ fructib*, & bonis ali, viuere, & veſtiri ſolũmodo debet, vt habetur & firmatur p̃ gloſſam ſolemnem, in c. quia nos, extrà de teſta. gl. in c. vltimo. de pignoribus. vide de hac diſtinctione etiam latè Panor. in repetit. c. cum eſſes. extrà de teſtamen. quo circa ſi prælatus moriatur fructibus immaturis, is coſdẽ nõ ſuos facit, ſed coſdem ſucceſſori relinquit.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Præsentem esse.

Præsentem esse, sed cũ difficultate posse adiri, & non præsentem esse, paria sunt. Ita Barto. in l. In contractibus, nu. 14. C. de non numera. pecu. vide suprà, Adesse.

Præter.

Præter & contra, vel Citra, vel siue æquiparantur, præsertim vbi aliquid pro forma datum est glos. in verbo, præter, in c. si cui, de elect. in 6. Abbas in c. causam quæ, nume. 7. extrà de senten. & re iud. Sic quoque dicimus: præter bonũ & æquum, præter bonos mores, præter animi sententiam, præter meritum &c. id est contra bonum & æquum, animi sententiam meritum, contráque bonos mores, &c. Sed ista grãmaticis relinquo.

Princeps, & senatus.

Princeps, & Senatus parificantur. Vt latius infrà breuitatis causa videre poteritis, sub c. Senatus, &c.

Princeps, & Fluminum impetus.

Princeps, vel Principis animus, cum Fluminũ, vel mariũ impetu comparandus est. Nam sicut Fluminum, vel marium impetuosi impetus, exundationes & violentæ diuisiones, sæpe tota dominia nobis eripiunt, & cõtra, sicut Nilus sua debita inundatione adiacentes agros rigando fœcundat, & quasi dominia tribuit, ita quoque iudices, ac principes dominia, agros, possessiones, aut priuilegia donãt, & eripiũt. §. quod si naturali, iuncta glo. in verbo, incipit Instit. de rerũ diuis. & l. ergo. §. Alluuio. ff. eod. de rerum diuis.

Priuilegium, Consuetudo vetustissima.

Priuilegium & cosuetudo vetustissima paribus passibus ambulant, teste Oldra. cõsil. clxxij. vt ita quod per priuilegiũ cnn cedi possit, hoc & consuetudine introduci. l. j. §. fin. L. in summa. §. item Varus, de aqua plu. arc. l. hoc iure. §. Ductus, de acq. quoti. & æsti. l. vsu aquæ. C. de aquæductu. l. fina. C. de vsu rei pri. lib. x. ca. nouit. ibi Inno. de iudic. Et idem Oldr. ꝙs. cclxxiiij. vbi dicit, Cõsuetudine præscripta ius introduci, per quod vni tantundem queratur contra quemcunque, quantum alij. & hoc esse proprium consuetudini, vt vniformiter omnibus quæratur prout fortuna dederit. & pro hoc etiam Bal. consuluit cõsilio xlix. incip. in facto Abbatis, iij. par. Vbi dicit standũ esse tali consuetudini sicut priuilegio, cum vtraque dent & assignent iurisdictionem & territorium, vulgato c. super quibusdam. §. Præterea, de verb. significa. per l. iros. C. de diuers. offi. lib. xij. & quia consuetudo potentior sit præscriptione, vt voluit Bald. consilio clxxxv. ante finẽ, vers. ex quo tex. j. parte. & ad æquiparata extendatur. Soci. in suis consiliis, consilio cclij. versiculo, Quinimo nihil igitur oberit, si minera nõ sit tam vetusto tempore vsus. Cum eĩs consuetudine vetustissima obtinuerit quis alia regalia, huiusmodi consuetudinem etiam ad mineram extendi. Facit glo. & Doct. inl. De quibus ff. de legib, maximè ꝙ regalia sint eiusdem conditionis vel speciei, vt ita quod de vno iudicatur, & de alio iudicari. Horum meminit D. Vdal. Zas. lib. ij. consi. xvj. nu. 13.

Primatus.

De Primatu Petri, & ecclesiæ Romanæ. vide ℣. sub verb. Ecclesia.

Probatio illegitima.

Non esse probatum, & esse probatum, sed illegitimè, paria sunt. l. quotiens. ff. qui satisda. cogantur, cum aliis cõcordãtiis ibi per modernos allegatis, & ibi Bar. qui eundem textum dicit continere vnum vulgatum, nempe: Non refert an quid non fiat, an, male fiat, exempla videte in glossa, in verbo, quotiens, in d. l. quotiens. & de hoc Paulus Parisius cons. lxvij. nu. 46. in iij. par. Vide suprà, Non esse, sed non probare.

Probatio insufficiens.

Non probare, & probare, sed minus sufficienter, paria sunt. c. cum Bertoldus, & ibi Panor. nu. 28. extrà de senten. & re iud. in c. tam literis, extrà de iureiu. & optimè c. causam. extrà de sent. & re iudi. sic quoq; nõ probare, & inutiliter ꝓbare, vel insufficiẽter, paria sunt, vt habet bonus textus, in l. quotiens. ff. qui satisf. cog. in l. nulla. ff. de autori. tuto. & in l. iiij. §. condemnatum. ff. de re iudica. & ad hoc facit quod in notabili casu dicit Bal. in l. iij. C. de Episc. audien. & Barto. in l. filium. §. si quis. ff. de legib. & D. de Rota. in decis. ij. in ti. de appella. in nouis. & D. Bartholomens à Chassaneo, consilio xliij. incipien. Adiudicatio possessionis sacristiæ. &c. nu. 16.

Probatio obscura.

Probatio obscura, & ꝓbatio nulla, paria sunt, præsertim ad effectum condemnationis. c. in præsentia. coniuncta memorabili glo. in verb. dubium, circa medium, extrà de probat. Qui enim vult probare, is clarè & apertè probare debet, quòd si non faciat, non prodest ipsi obscura probatio, capit. cum tu, extrà de testib. quia eiusdem sunt effectus, Non probare, & ꝓbare, sed obscurè. Vide etiã de his suprà, Excipere.

Probatio incontinenti.

De probatione incontinenti. vide suprà, Incontinenti.

Procurator.

De ꝓcuratore illegitimo & insufficienti. vide suprà. Cõparere.

Prodigus.

Prodigi æquiparantur pupillis, & Furiosis. vide suprà. Furiosus.

Promittere, & Dare.

Promittere & dare paria sunt, quod verum est, vbi est eadem ratio pro vt loquitur tex. in l. fina. C. ad l. Falc. Philippus Decius consilio clxxx. numero. 5. in ij. parte. Eadem videre licebit in capite, Soluere.

Promittere, & Soluere

Promittere & soluere, paria sunt. l. fin. ff. ad Sylleia. & notabili. l. fin. C. ad l. Falci. facit textus vbi Decius, in ca. veniẽs. j. de testib. & d. l. final. l. quamuis. §. interdum. ff. ad Velleia. & D. Vdalri. Zas. in l. Iulia. ait. ff. de dol. mal. & metus except. nu. 5. Itaque agnoscit legatum qui solidum promittit, sicut qui integraliter soluit, teste Bald. in d. l. fin. Vel sic, Si hæres promisit soluere integra legata, tenetur adimplere sine Falcidię derractione, secundũ Salicetum, eadem l. fi. Atque hinc notandum est diligenter, quòd is qui promisit, tenetur soluere & de soluendo præstare cautionem, vt ait Viuianus post casum d. l. fi. Sed si soluisset sciens, & scienti videtur donare. l. cuius per errorem. ff. de regul. iur. & ibi Philippus Decius. Vide etiam infrà sub titu. Soluere, & suprà sub titulis, Dare, & Mandatum.

Promittere. { Precium. Vendere. Alienare. Dotem.

Precium promissum, & precium datum quantũ ad obligationem in viro bono in iure sunt paria, vt voluit glossa in l. Iubemus nulli. §. j. in verbo, acquirantur. C. de sacrosanct. Eccles. qui textus. loquens de precio dato, etiam locum habet de precio solummodo promisso, quasi nihil intersit, an des aliquid, an promittas dare. Huic conforme est illud Leuit. xxiij. vbi iubetur homini, vt quicquid Deo vouerit, aut promiserit, bona fide reddat. Quod si animam spopondisset, dabat pro anima sua precium sub æstimatione. Sic de, pmissione animalium, domorum, & agrorum, quæ æstimatiõe & redemptione soluebãtur: sed hæc de votis religiosis potissimum dicta sint. Nihilominus & eam legem etiam sequuntur Petr. Cyn. Bart. & alij ibi. Huic etiam cõsonat quod alibi dicitur, scilicet paria esse, realiter soluere, & promittere de soluendo, in l. vltim. C. ad leg. Falcid. & l. fuit quæstionis, & ibi Alex. in vltimò notabili. ff. de aquiren. hæredita. & l. si patronus. §. de illo. ff. de donat. & l. si quis testibus, ibi, donatione vel promissiõe. C. de testib. & l. & generaliter. iij. §. hoc edicto. ff. de calum. vbi hæc quoque paritas probatur etiam locũ habere in pœnalib. ex hoc quod Bal. in d. l. vlti. not. scilicet: esse prohibitũ alicui ne vendat, & idẽ esse ꝓhibitũ ne ꝓmittat vẽdere. Atque hunc Bal. videtur sequi Alex. qui dictũ Bal. simpliciter allegat con. xvij. incipi. Viso instrumẽto, vers. confirmãtur predicta, lib. iiij. & expressius consilio cvj. incip. super alio. libr. vij. & Iason. in l. ij. vers. Secundo modo. ff. de iurisdic. omnium iudic. & in l. vltima, charta vltima, nu. 134. per prædicta plenè. C. de iure emphyt. Et hoc optimè probatur in l. fi. ad resoluendã. C. de prædi. minor. ex quo notant Bart. & Salycet, quòd qui alienare nõ potest rem quãpiam, is nec eandem potest promittere alienare. Si quis autem de his copiosiorem declarationem affectet, legat Andream Tiraquellum, de vtroque retractu, titulo, de retraict conuentionel. §. vij. numeris 30 31. 32. 33. 34. 35. 45. & 52. vbi

vbi de iisdem rebus multa, nẽpe dos data, & dos promissa à pari procedunt. Statutum, & pactum deferens lucrum dotis, habet locum in promisso. Constitutio loquens de dote data habet locum in promissa. Authenti. sed quamuis. C. de rei vxor. actio. procedit etiam in dote promissa tantum. Similiter, statutum aut pactum repellens fœminas dotatas, etiam obtinet locum, cùm dos est promissa.

Promittere æstimationem rei.

Promittere tantum quanti ea res est, & promittere pœnã, paria sunt. Vel sic melius, qui promittit tantum quanti ea res sit, is ad æstimationis pœnam sese diuincit: nam iuxta æstimationem rei quicquam promittere, & pœnam æstimationis promittere, paria sunt, teste Zasio in l. stipulatio ista, §. si quis dolum. nu. 5. ff. de verborũ obl. nisi quòd pœna est certa, at quanti ea res sit est promissio incerta: propterea cõsuluit. l. C. in l. fi. ff. de prætor. stipular. quod debeat pœna exprimi, ne cogatur iudex facere æstimationẽ super eo, quod excessum est.

Promittere sub certa pœna.

Promittere sub certa pœna hoc debitum soluere, & dicere, nisi mihi soluas, promittis pœnã, paria sunt. vdalric. Zas. in l. ad diem. nu. 12. ff. de verb. obli. sufficiũt enim ista verba, promittis hanc summam sub pœna, ita eleganter glo. in l. rescripto. §. si pacto. ff. de pact. & facit l. hæredes mei. §. idem iuris. ff. famil. herciscun. & tex. in l. fi. C. quæ res pigno. obligar. possunt.

Promittere quicquam ad tempus.

Is qui promittit antè calendas Ianuarii se aliquid daturũ, & qui calendis Ianuarij id præstiterit, promissum seruat, & sic illa paria sunt. Vdalri. Zas. in l. qui ante. nu. 3. ff. de verb. obligat. vel sic, Qui promittit aliquid ante calendas Ianuarias, & qui promittit ipsis calendis Ianuariis, nihil differunt.

Protestari de non apparenti.

Non protestari, & protestari super eo quod non apparet, paria sunt l. apud eos. & ibi Bald. C. de fide instrumen.

Prouincia.

Esse in prouincia, & esse circa prouinciã, olim Romanis fuerũt paria. c. Romana, & ibi Pet. de Anch. n. 5. de offi. ordinarij. & sic est argumentum quod æquè citandus sit ille qui est circa prouinciam, atque ille qui est in prouincia, vt habetur in c. cum olim, ad finem, extrà de dol. & contuma. & c. ex tuæ, extrà de cleric. non residentibus.

Proxima, vel proximè futura.

Quæ sunt in fieri, vel mox futura, ea pro iam factis censentur, iuxta text. notabil. singularem & vnicum, in l. vestimẽtum. ff. de auro & argent. legat. illud enim quod fieri debet de proximo, habetur ac si iam factũ esset. l. j. §. sed in eo quẽ. ff. ad S. C. Sylleianum. sic quoque quod feliciter cœptũ est, id quasi pro completo habendum est, teste Bartolo in l. quo minus. in v. q. in princip. ff. de fluminib. Item ad hunc modũ, & iuxta eandem rationem, præscriptio infrà proximos dies perficienda, ea pro completa habetur. l. si fundum. §. vltim. ff. de fund. dota. & in l. non tantum, in principio. ff. de excusat. tutor. Vbi etiã pupillus proximus pubertati, pro pubere habetur, quantum ad id vt non prestet excusationem suo tutori: nam à contrario simili, tutela illius habenda est pro finita, quæ statim est finienda. Vũ per illum ẽt textũ in l. si qs. §. vltimo. ff. quod met. caus. Bart. dicit paria esse, aliquid esse proximè futurum, & iam esse productũ in esse. Sic quoque Basilica nondum consecrata, proximè tamen consecranda, gaudet priuilegiis ecclesiarum, ac si iam esset consecrata, potissimum, si ea basilica authoritate summi pontificis, aut Episcopi ædificata iam esset, quia quod de proximo faciendũ est, habetur pro iam facto: deinde à maiori: Si Episcopi palatium immunitate gaudeat, multo magis Ecclesia aut Ecclesiæ basilica, tex. in c. Ecclesiæ. de immu. Eccles. per quem not. Panor. ibi in iij. not. & in c. vlt. extrà de Iudæ. Vbi baptizatus & mox baptizandus eodẽ vtuntur priuilegio. Ex quo not. ibi Panor. & Fel. quod idẽ priuilegium debetur rei, quę est in fieri, & rei iam factæ, vti habetur in cap. Pisanis, extrà de rest. spolia. Ex quo etiam notat Panor. ibi. & consi. 85. incipiẽte, postulatio. lib. j. ꝙ potẽtia, quæ est facilè reducibilis ad actũ, habeatur pro ipso actu. Item iuxta tex. in cap. religioso, de sentent. & excõmunica. lib. vj. dicitur, quod is qui religionẽ ingreditur, licet nondum sit religiosus, dum tamen tacitè, aut expresè religionem fuerit professus, pro vero religioso habendus erit, adeo vt si quis in eum violentas manus iniecerit, excommunicationem non euadat, perinde enim is inuadens & percutiens peccat, ac si religiosum percussisset, nimirum quod is iam proximè religiosus sit futurus, & ad cã iam iam amplectendam destinatus sit. De qua re vide quæ Andræas Tiraquellus amplius dixit, in tractatu retractuũ, tit. j §. j. in glo. viij. in verbo, Le parent. nu. 30. ad hanc quoque rationis similitudinẽ nihil interest, an res sit in conspectu, an verò proxima, vt statim cõspici possit, sed paria sunt, iuxta gl. notabilem quam approbant omnes in l. j. in prin. & gl. 2. ad medium, ver. Sed si non est in conspectu. ff. de acquirend. possess. Cum quibus consentit, ꝙ dicit Bald. in d. l. non tantum, in princi. ff. de excusat. tut. scilicet, ꝙ id ꝙ propè est, nihil distare videatur ab eo ꝙ iam præsens est, ꝙ sumptum est ab Aristo. lib. 2. Physicorum. & ex text. in l. præsens. ff. de procura. vbi causæ suæ præsens adesse censetur, qui in hortis suis est, aut qui in foro, aut qui in vrbe, aut qui in continentibus ædificiis adest. Poterit enim is, vel per minimam citatiunculam ad causæ suæ defensionem adesse, si opus esset. &c. Ad hunc quoque modum pro cãcellato habendus est, qui de proximo est cancellandus, l. pen. & ibi Bar. Bald. & alij scribentes. ff. de mil. testa. & Bal. etiam in consi. 21. incip. processus. lib. 5. Item fructus proximè seu statim colligendi habendi sunt pro collectis, Bal. in l. diuortio. §. interdum, per glo. ibi. ff. solu. matr. Quod enim de proximo futurum est, id vtique pro iam facto habendum est iuxta text. in d. l. pen. & vt ibi Bart. & alij annotarunt. ff. de militari testa. vbi pro cincto habetur, qui proximè cingendus est, sicut etiam ibi notat glo. Et ideo Bald. illum tex. ad hunc modum explicat, Potentia actui proxima, pro ipso actu habenda est. Atque id ex eo tex. etiam confirmat idem Bald. in l. si impuberi. in fi. ff. de tut. & curat. dat. ab his Sic & idem Bald. in ea ipsa l. pe. notat, quod qui proximè debet consecrari, habeatur pro cõsecrato. Et qui proximè licentiandus, habeatur pro licentiato. Et qui iam proximè doctorandus est, habeatur pro doctore, maximè in fauorabilibus, quia quisquis est in proxima actꝰ potẽtia, is quoque in ipso actu inesse videtur. De actus propinquitate abundè meminit D. Andræas Tiraquellus de legib. connubial. & iure maritali. 15. l. connubiali, numeris 5. 9 10. 11. 12. 13. & 14. cum sequentibus, quẽ ibidem studiosis iuris consulere licebit.

Publicum, Diuinum.

Publicum & diuinum æquiparantur. l. fi. C. de sacrosanct. Eccl. sed diuinus actus, sicut & natura, mutari non potest. Bal. in l. in adoptionem. C. de adoptio. Igitur & quæ ad ius & vtilitatem publicam pertinent, præcisè sunt sine commutatione explẽda. Huius æquiparationis meminit D. Vdalr. Zas. lib. 1. consi. 8. nu. 22.

Pupillus.

Pupillus, Minor, & Prodigus, & generaliter omnes, qui curatorum adminiculo patrocinióque reguntur, in iure æquiparantur, ipsorúmque in non alienando, in non ferendo testimonio, & in non vendendo, eadem est ratio. Imo in plerisque nõ solùm Iurisconsultorum, sed etiam & Imperatorum testimonio germani sunt, quemadmodum ad oculum cernere est apud Vlpia. in l. Fulcinius. §. adeo. & seq. vbi Alexander Imolensis. ff. quib. ex caus. in poss. eatur. Et idem in l. qui neque, ibi & D. Bald. ff. de reb. eor. qui sub tutel. vel cura sunt. Quibus accõmodabitur Imperatoris Iustiniani l. properandum. §. fi. C. de iudic. atque apertè & pulchrè in authẽ. minoris debitor, ad fi. C. qui dare tut. vel cura. possunt. Necnon in corpore vnde dicta authen. deprompta est, in authẽtico, vt hi qui oblig. se habe. per hib. res minor. §. Sed & si qs. constit. 2. Horum ipse quoque memini in meo Pupillorum patrocinio, tit. de tutorum & curatorum munere. c. 8. in postrema editione. Vide infra, Respub.

Qualitas.

Qualitatem inesse alicui ex priuilegio, & qualitatem inesse per naturam, paria censentur. Ita eleganter Bald. in l. cum ex oratione. ff. de excusat. tuto. sic refert D. Vdalri. Zas. cons. 1. lib. 2. nu. 10.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Quietantia.

Quietantia, siue Apocha, & obligationis cancellatio sunt paria. Vide supra, Cancellare, & infrà, Scribere.

Rapina.

De Rapina, & furto, vide suprà, Capere pro furari, & Furtum.

Rarum.

Ratum & nunquam, quantum ad rerum probabilitatem in iure æquiparãtur. c. coram, extrà de offi. deleg. Et hinc est, quòd dici solet, quòd rarò contingit, id pro miraculo est æstimandum, vt dicit text. in authen. de consulib. collat. quarta, & Philippus Decius in regula, ea quæ rara. ff. de regul. iur. ad exordium. Ex quo notandum est, quod de his quæ rarò accidunt, regulariter nulla ratio habeatur apud legislatorem. ad quod valet idem text. in l. nam ad ea. ff. de legib. cum nequaquam dissimilibus iuribus, vt per glossam in ca. literas, extrà de despons. impub.

Rata.

Pro omni rata & portione legitimæ aliquid dicere & aliquid dicere animo compensandi cum rata, & portione legitimæ, in iure sunt paria, vt est tex. notandus in l. prima. §. primum. C. de rei vxor. actio. secundum Baldum ibi. Et Alexan. in l. huiusmodi. §. cum pater. ff. de legat. primo. Carolus Ruinus, consi. 118. incip. videndum est 1. nu. 253. vol.

Ratihabitio.

Ratihabitio comparatur mandato. c. ratihabitio. de regulis iuris. lib. 6. & ibi Dinus, & Vdalri. Zas. in l. de accessionib⁹. numero 16. ff. de diuers. & temporalib. præscriptio. Et istius exempla multa patent, non solum in cõtractibus, sed etiam in delictis. In contractibus, vt si aliquis emisset rem sine meo mandato, nomine tamen meo, & eandem rem mihi tradi posceret, & ego postea ratam habeam huiusmodi emptionem: perinde competeret mihi in eam rem dominium, & possessio per ratihabitionem, sicut competeret mihi ius dominij per procuratorem, qui talem emptionem meo nomine in mandatis habuisset: quia talis ratihabitio retrotrahitur, & omnino comparatur mandato, argumento l. si ego. ff. de negot gest. Et l. Communis. §. procurator. ff. de acquirend. possess. Et idem confirmatur l. si quis offerenti. Et l. vero procuratori. §. fin. Et l. qui cum decem. §. fi. de solutionib. In delictis autem quæ possunt per alium committi, hæc similitudo sic patet. Si quis vulnerasset clericũ nomine meo, & ego id ratum habeam, non minus ego excommunicatus existerem, quàm si vulneratori id in mandatis dedissem, vt talem clericum meo nomine vulneraret, ca. cũ quis. de senten. excommunica. libr. 7. Similiter si quispiam seruitor vel amicus, clericum, qui mihi iniuriam realem vel verbalem intulerat, meam ob gratiam percussisset, & ego id factũ ratihabitione, vel percussoris receptione cõprobassem, & hoc nomine is percussor mihi gratior esset, & esse cœperit, eo casu etiam excommunicatus existerẽ, non secus, quàm si hoc percussori in mandatis dedissem: Verùm si ego amicum vel seruitorem talem in ædes meas nõ recepissem, sed illum potius expulissem, sic vt per nulla indicia externa posset certò constare, vel apparere, quod tale factum ratum habuerim, tamen in rei veritate, & mente interna, id factum ratum habuerim: in eo casu sustinuit Hostiens. in c. mulieres. extrà de senten. excommunicat. me quò ad Deum in foro conscientiæ esse ligatum, non autem in Ecclesia militante, quæ non iudicat de occultis, c. sicut. de simonia, & ca. à nobis. 2. extrà de sententia excommunic. & d. c. cum quis, iuncta glo. ibid. in verb. tuo nomine. de senten. excom. lib. 6. Ego hæc latius non tracto, sufficiant remissiones, nempe ad locos & passus prælleg. & ad Bald. post glo. in l. si pupilli. §. fi. de neg. gest. & ad le. Pomponius, eo. tit. Et Pau. de Castr. cons. 415. in antiq. Et Bal. in consi. 152. lib. 1. Et Bar. in leg. j. §. sed & si cum quis. ff. de vi & vi arma. l. non ideo minus. C. de accusationib. Et Bal. in l. fi. ad fi. C. ad Macedo. Inno. & Doc. in c. 2. de ordi. cognitionum.

Recusatio.

Recusatio & Appellatio in iure æquiparantur. Vide suprà, Appellatio.

Rector inutilis.

Non habere rectorem, & habere inutilẽ, paria sunt. c. 2. de translat. Epis. vbi ecclesia dicitur viduata, quæ habet Episcopum, sed inutilẽ. Nam & alibi Prælatus inutilis reputatur pro mortuo secũdum glossam, ibi adverbũ, inutilem. Et Episcopus inutilis non meretur nomẽ Episc. c. non omnes, secunda quæstion. 7. Sic quoque vitiosa cautio, nulla est cautio, l. quotiens, ff. qui satisda. cogan. l. quamuis. ff. ad Velleia. Et vitiosa authoritas, nulla est authoritas, l. nulla. ff. de auth. tuto. Et reproba solutio, est nulla solutio, l. si pignore. §. q reprobos. ff. de pignora. action. Et ideo dicit Hostiens. ad dict. ca. 2. §. sed neque, quod sic quoque & eccles. quæ prælatum habet inutilem, ea censetur semper vacare. Alia vide suprà in c. Maritus.

Reddere deterius.

Rem nõ reddere, & reddere, sed deteriorem, vel reddere ita vt haberi non possit, paria sunt, expressa l. 3. §. 1. ff. cõmodati. l. Iulia. §. si quis. ff. ad exhibend. ibi, Sed & si quis, in l. j. §. si res. ff. de solu. cum iuribus aliis vulgaribus.

Relaxatio ex carcere.

Quomodo aliquis ea apparenti innocentiæ causa relaxandus sit è carcere, vide suprà sub capite, In esse aliquid consistere.

Relegatio.

Relegatio ad ergastula, seu ad vincula nautica, & pœna perpetua, aut perpetui carceris, morti ciuili proculdubio comparantur, Innocentio & aliis testibus in cap. qualiter & quando, extrà de accusat. Et Panor. in c. tuæ discretionis, extrà de pœnis. De his & ipse abundè memini in praxi mea rerum criminalium, titulo de carceribus. nu. 2. & titulo, de relegatione ad ergastula seu vincula nautica, numeris 37. & 45. Quæ vincula nautica, errabundi, siue vagabundi nebulones & similes, & mendici, non secus, quàm mortẽ habent exosa, adeo vt plerunque decollationem ergastulis nauticis præferant. Ratio & causa hæc assignari potest, quòd multis leuior videatur ob moriendi necessitatem mors quæuis subita, quàm illa nautica, tam diuturna, totque supplicis assiduis hominem excarnificans, adeo vt hæc mors ciuilis nulla non morte naturali sit multo terribilior. Cum enim hi in singulas horas mori videantur, nunquam tamen ipsis sæpe sperata atque implorata morte frui contingit, sed pro vna, eáque perbreui morte optata gladij moriuntur millies. Qđ quidem mortis genus tam sæpe repetitæ propter pœnarum assiduitatem improbos quosque & facinorosos homines maximo atq; extremo metu territat & exanimat. Maximas atque adeo intolerabiles esse triremium miserias, & calamitates, satis superque indicat vetus hoc prouerbiũ, Qui vitæ triremicę desiderio tenetur, eius voto Deus aspiret meliora. Quo vti consueuerunt, qui ex vinculis seu ergastulis nauticis euaserunt. Plura alia videte locis iamiam præcitatis, & suprà, Exilium, Deportatus.

Relinquere post mortem.

Relinquere simpliciter post mortẽ, & relinquere post vitã, paria sunt. l. Titia. §. fi. & ibi Bar. ff. de le. 2. & Caro. Ruinus consi. 3. incip. de pluribus quæritur, nu. 9. 2. volu.

Relinquere per partes.

Ab initio per partes relinquere & relictũ simpliciter per partes modificare, paria sunt. Ita habet Bar. in l. Lucius §. qui habebat. nu. 1. ff. ad S. C. Trebel. Vide Bal. in l. j. in 9. q. C. quãdo non petent. partes petentib. accresc.

Remittere, donare.

Remittere, & donare eadem sunt, per ea quæ notantur à Barto. d. l. Aurelio. §. Gaius, vers. Ideo pro declaratione. ff. de libera. legat. Ad hoc facit quod notat idem Bar. in l. sub prætextu. 2. in prin. C. de transact. & ibi Fulg.

Renuntiare.

Facto renuntiare, & verbo renũciare paria sunt. l. non dubium. C. de legib. c. intelligentia, extrà de verb. signi. cum sine numero similibus iuribus.

Res in-

Res inuentu difficilis.

Rẽ non extare, & extare, sed inueniri non posse paria sunt. Bar. ita notanter in l. cum res. nu. 8. ff. de leg. j. Ad hunc quoque modum paria sunt: Rem aliquam inuenire nõ posse, & rem possideri non posse. l. cum vnus. §. fin. ff. de bo. autor. iudic. possidend. Vide et iam suprà, amittere conspectum.

Res subhastata.

Rem esse subhastatam, & rem esse præconizatam, in iure sunt paria. sicuti latius memini infrà, sub titulo, Subhastatio.

Respondere obscurè.

Respondere obscurè & prorsus nihil respondere, paria sunt. l. de ætate. §. nihil interest. & ibi Bar. & Alex. ff. de interroga. actio. vbi Vlp. sic ait: Nihil interest neget quis an taceat interrogatus, an obscurè respondeat, vt incertum dimittat interrogatorem, & l. Sacrilegiis. §. fi. ff. ad l. Iul. repetunda. Ad prædicta quoque faciunt c. j. & ij. & quòd ibi notatur, de cõfess. lib. vij. & ita tenuit Io. Pet. de Ferrariis, in practica, sub forma interroga. fiend. reali actione, in glo. Compellatis respõdere, nu. 3.

Respondere impertinenter.

Nihil respondere, & respondere impertinenter, vel respõdere ad non interrogata, in iure censentur esse paria. l. de ætate. § quod autẽ, ff. de interrogat. act. vbi ait Vlp. Quod aũt ait prætor, omninò non respondisse posteriores sic acceperunt, vt omninò nihil respondisse videatur, qui ad interrogatum non respondit, id est, pro se poscit, scilicet responsione, & ibi Bart.

Respublica.

Respublica, Fiscus, Pupillus, & Minor, in iure æquiparantur. Rem publicam enim inquit Imperator vt Pupillam extra ordinem iuuari moris est. l. rem publicam. C. de iure reip. lib. 11. Concordat l. publicam. C. quib. ex caus. maior. & l. qui solidum. §. etiam, in fi. ff. de legat. ij. Quemadmodum enim sententia aduersus Pupillum seu minorem indefensum lata, est ipso iure nulla, l. acta. §. vlt. ff. de re iudicat. & l. cum & minores. C. si aduersus rem iudicat. sic quoque nulla censenda est sententia, si ea lata fuerit aduersus rempub. alicuius ciuitatis indefensam, l. j. C. de iure reipublic. li. 11. Item sicut minoris debitor à tutela eiusdẽ minoris arcetur, auth. minoris. C. qui dare tuto. pos. ita debitores rerum publicarũ, donec soluerint, ab honoribus, hoc est, à gubernatione eiusdem reip. arcentur. l. rescripto. §. debitores. ff. de munerib. & honorib. Sic & contra. Sicut transactio à republ. facta contra cõmunem iuris regulam, sub prætextu alicuius instrumenti postea reperti rescindi potest: ita etiam rescindi potest talis transactio à minori facta, l. rem publicam. C. de iure reip. lib. 11. in l. Imperatores, vbi ita infert gl. in verb. negotio. & in verbo, ex causa. ff. de re iudicat. cui concordat gl. in l. sub prætextu. C. de transactionib. & iunctis traditis per Bar. in rubr. C. de iu re fisci. & per eundem Bar. & latius Bal. in l. constit. C. de pœna iudic. qui male iudicat. dum ponunt, An respublica & fiscus sint idem.

Restituere.

Restituuntur in integrum Pauperes, Pupilli, Respublicæ, Minores, & Ecclesia. vide suprà, Bona.

Rex, Imperator.

Rex nulli subditus, & sui, per omnia Imperatori & suis æquiparantur, quum Rex non recognoscens superiorem in regno suo habeat eandem prærogatiuam, quam habet Imperator in terris Imperij, vt voluit Bald. in ca. cum venissent, de eo qui mitt. in poss. caus. rei seruan. Idem Andr. Barbat. in c. Possessionem, de probat. Huius & meminit gl. super verb. officia, super libello Ioannis de Terra rubea contra rebelles suorum regum, artic. 10. iij. tractat.

Sacrificare, Prædicare.

Sacrificare & Prædicare parificãtur. Vide suprà, sub thema te, Prædicare.

Satisdatum esse.

Satisdatum esse vitiosè, & cautum esse vitiosè sunt paria. Vide suprà, Cautum esse vitiosè.

Satisfacere de crimine.

Satisfactum esse de crimine, & pœnam criminis esse solutam vel præscriptum esse cognitioni criminis, paria sunt, vt est casus in l. sed si vnius. in §. sed si ante, ff. de iniur. Item D. Franciscus Aretinus, in c. cum P. Manconella. de accusat. qui Aretinus inter alios alibi adducit etiam Bald. in l. si eum, in principio. ff. si quis caut. & in l. non dubium, in fi. C. de legib. vbi dixit, quod si constet ex actis, quòd sit præscriptum cognitioni maleficij, iudicium ipso iure est nullum, & sententia inde sequuta, pro quo præter D. Franc. Aretinum, etiam facit quòd D. Hipollyt. de Marsiliis refert consilio quadragesimosexto. numeris 22. & 23. in primo vol. Vbi adducit etiam Baldum in l. si pœnæ, in fin. ff. de condi. indeb. vbi dixit, quod licet lapsus præfixi temporis à iure non tollit naturalem obligationem, hoc est verum in ciuilibus, sed secus est in criminalibus, & in delictis, vbi præscriptio cognitionis criminis ipso iure interimit obligationem, quia lex dicit eam obligationem per talem præscriptionem aboleri in totum, vt in d. l. sed si vnius. §. si ante. ff. de iniuriis. Et subdit etiã quod in criminalibus exceptio præscriptionis, est exceptio intentionis & facti. Cæterum hoc loco notandum est, quod quæuis satisfactio pro ciuili debito fieri soleat, aut solutione debiti, quietantia, remissione: aut fideiussione condigna. In criminali verò debito satisfit aut solutione pœnæ debitæ, aut criminis præscriptione, aut clementi Principis remissiõe, de quibus iura loquuntur. Fit nihilominus & criminis satisfactio per legitimam sui purgationem, quam criminis absolutio iustè consequitur. De hac purgatione legimus Genesis 38. cap. vbi Thamar in biuio soceri sui furtiuum rapuit cõcubitum, quæ postea crescente vtero, stupri accusata, & ad incendium postulata, sese apud socerum iudicem purgauit per annulum, per baculum, & per armillam suo socero ostẽsa, vt qui eius concubitus causa fuerat, eiusdem quoque cõcubitus absolutionem meritò pronunciare deberet. Similiter Dauid j. Regum 24. & 26. sese purgauit apud Saulem de suspitione inuasionis regni, ipsique reconciliabatur: primò ostensa ipsi parte chlamydis suę in spelunca (in quam alui exonerãdæ causa esserat) præscissę. Deinde ostensa Sauli hasta & aquæ schypho, quę à capite ipsius dormientis abstulerat. quibus inquam locis Dauid commodissimè ipsum Saulem interimere absque teste potuisset, sed Deum reueritus tantum scelus committere noluit. ob quas causas Dauid sese apud Saulem abundè purgauit, & sic per impertrationem gratiæ de suspecto, & de delato crimine satisfecit.

Scire parum.

Scire parum, & scire nihil, æquiparantur. pro quo facit et. licet causam. in §. quanquam. in verb. nulla vel modic. de probat. Et textus institu. de l. falcid. circa principium, in verbo, pro nullo aut minimo lucro. Huic scruit glossa in §. penultimo, in authentic. de instrumento caut. & fide. in verb. Inter quos, ad finem, quod nihil scientis, & parum scientis æqualis sit conditio &c. Huius etiam meminit Hippolit. de Marsiliis in practica in §. & quia. nume. 6. In huiusmodi quoque parum vel potius nihil intelligentes pastores acriter inuehit ipse propheta Esaias. 56. ca. Speculatores, inquit, eius cæci omnes, canes muti non valentes latrare. Et post pauca subiungit, Ipsi pastores ignorauerunt intelligentiam &c. Cęterùm quando dicimus parum scire, & nihil scire esse paria his seriis aptari quoque poterit nõ infestiuus iocus, de quo dã clerico mẽdico & paupere, qui cùm ab Episcopo quodã eleemosinã peteret, miserãdũ sese pauperẽ clericũ esse asseruit. Cui⁹ Episcop⁹ miser⁹ ipsũ pellare cœpit, cuias esset, vbi studuisset, cuius fortunę haberet parẽtes, & similia plura: tũ hic simulatus cleric⁹ pudefact⁹ & Episcopi lõga oratiõe & p cunctatione attonitus, nihil ad Episcopi interrogata respõdere potuit. Episcopus admirans tam audacis & effrontis silentiũ, rogat cur non respõderit, & an interrogata nõ intellexerit, quod vbi Gallica lingua cõprobasset, eundẽ effrõtẽ

Epi

Universidad de Deusto
Biblioteca

Episcopus obiurgat,& qua fronte sese pro paupere clerico venditaret, qui nec latinè quidem fari potuisset,interrogat: Ad quod is,scilicet clericus,Episcopo facetè materno suo idiomate respondit,Dixi,inquit,mi Domine me pauperem esse clericũ,quod verum est, nam tantò sum clericus pauperior, quantò clericus sum imperitior & indoctior. quo lepido dicto Episcopus placatus suo clerico stipem largiebatur,ipsumque cum risu dimisit.

Scire Debere.

Scire,& scire debere, quantum ad obligationem in iure sunt paria.l. quod te, in fi.& ibi glo.Alberic.de Rosat. Bart. Bald.Angel.Salic.& propè omnes.ff.si cert.pet.& l.si duo.& ibi Alberic.& Ang.ff.de acquir.hered.Ex quibus ipse Ang. dicit paria esse, Scire, & facilè scire posse, l.si Titius & Seia, in princip.ff.de fideiussor.& l.Iulianus,quæ est penul.ibi,qui scire potuisset, & ibi Alberic.ff.ad S.C.Macedon.& l. quisquis.& ibi glo.vlti.ff.de rescin.vend.& l.idem.§.ibi, Intelligit,vel intelligere debet.ff.ad l.aquil. & l.qui fundum.§.Seruius,& ibi Dyn.& Alberic.ff.pro emptore.& l.j.C. de pericu. tuto.& l.prohibere.§.vlt.& ibi Alberic.ff.quod vi aut clam. & gloss.in l.mora.in verbo,difficilè, post principium, & ibi Salicetus versiculo, prosequor alia verba.ff.de vsur.Huic sententiæ addendus est text. quem non ignorant aduocati practici:quoniam eo quotidie vtũtur,in l.si quis inficiatus, ff.depositi.& Philip.Decius eandem.l. quod te. notatur idẽ etiam per glo.in d.l.qui cum alio contrahit.ff.de regu.iur.in fi.in verb.eius, dũ dicit patrem esse culpã, Scire se obligatum esse,& scire debere se obligatum esse.Vnde sicut denũciari potest ille qui scit se debitorem, vt notant Bald.in authen. ad hæc.C.de vsur,& Pert.Iacob.tit. de actio.ex empto. melior & æquior.in princ.& Bald.in l.qui contra. C.de incest. nuptiis.vbi dicit eum haberi pro sciente qui non vult scire. Plura apud D.Andræ. Tiraquellum,in suis cõmentariis de vtroque retractu.titul.de retraict lignagier, §.xij.Transporter la chose à autre, glo.j.nu.9. De hac quoque necessario requisita scientia & ipse memini in meo Pupillorum patrocinio,tit.de tut.& curato.munere.ca. ix.nu. 100.222.in postrema editione.Cætera require ex superiori capite incipiẽte,Esse,& esse debere.Porro de isto titulo Theologi à Iurisperitis nonnihil variant,& de eo secus sentiunt.Theologis enim scire debere & nescire,prosus idem est cum ignorantia,quam crassam vocant & supinam, quæ adeo à delicto non excusat,vt id magis aggrauet,nempe quòd id scire aut præuidere potuisset,si aut voluisset,aut si non obstante inertia omnino libuisset.De huiusmodi loquitur propheta Dauid Psal.xxxv.Noluit intelligere,vt bene ageret. Vnde timendum est quod nos apud Christum iudicem non excusabit ignorantia voluntatis Dei, legis diuinæ,preceptorum Ecclesiæ,& omnium eorum,quæ salutem nostram directè concernũt:nam ea Christianus omnis meritò scire tenetur, nisi à sua professione prosus alienus existere malit.

Scire posse.

Scire & scire posse sunt in iure paria l.penulti.ff.ad Macedo.notat.Bald.per illum text. in l.qui contra. vbi Bald. C.de incest.nup.in capi.ij.de tempo.ordi.in vj. Philippus Decius in l.qui cum alio contrahit.ff.de regu.iur.

Scire posse facile.

Iam scire & facile scire posse,paria sunt.Angel.in l.si duo. ff.de aquir.hæred.cum dicit paria esse, Scire rem & rem facile scire posse.Ita Vdalri.Zas.in.l.si per errorem,ff.de iurisd. omnium iudicum,numero.30.

Scribere appocham.

Scribere sibi satisfactum esse,& obligatoriam schedulam cancellare,paria sunt, argumento l.nihil interest,& ibi Bart. numero 1.ff.de alimen.legat. vide etiam suprà, Cancellare.

Subscribere.

Scribere totum manu propria.& alterius scripturę manu propria subscribere,paria sunt. Vel sic,Schedula hęc tua manu tua scripta est, & schedula hęc scripta manu alterius tua ipsius manu subscripta est,paria sunt.l.antiquitas.C.de testament.& Raphael Fulgosius in l. scripturas. numero 2.C. qui potio.in piguo.habeãt. Vide etiam paulò inferius, Subscribere.

Scriptura de facto.

Reperitur scriptum quoddam te hoc fecisse,& tu hoc ipsum scripsisti,vel scribi fecisti te hoc fecisse, in iure sunt paria.vt est text.notabilis & ibi notant Barto.& Bald.in l.ne in arbitris.C.de recep.arbit.quod paria sunt,quod sit scriptum quod quis iurauit vel quòd scripserit, aut scribi fecerit se iurasse.Atque idem quoque probat Carolus Ruinus consi. xv.incipiente,Circa illud,numero 6.vol.v.

Scriptura obscura.

Non scribere,& scribere obscurè. Item,non exprimere, & exprimere confusè aut dubiè, paria sunt.l. non intelligitur,in principio.& l.ita fidei.ff.de iure fisci. vbi id palam relictum & datum non intelligitur,hoc est,quod ita relinquitur & datur vt ex tam obscuris verbis sciri non possit, ex testamento quid quantúmue relictum sit & datum. Huius rei latius meminit D.Andreas Tiraquellus in suis commentariis, De vtroque retractu, titulo De retraict lignagier. §. xxxvj.Notifier au greffe, glo.ij.nu.35.

Seditio.

Realis seditio par est cum partialitate.Vide suprà, Partialitas.

Semper.

Semper & Perpetuò, vt apud grammaticos habentur synonyma, ita quoque in iure habẽtur paria, idemque importare censentur,vt habet glo.in verb.semp,in ,pœnio Institutionum.& quę habentur in l.i.ff.solu.matrim.& in l.semper, ff. de iure immun.ita tenuit Petr.Paul.Parisius consi.liij, nu. 33.in ij.parte.

Senatus supremus.

Senatus supremus æquiparatur Principi,& contrà,potissimum in concedendo,& in non appellando, vt notat Angel.in §.cum autem.nunc.4. institut. quib. mod. ius patriæ potestã.soluitur.& l.j.§.sciendum est.iuncta ibidem glo.ff.de quib.appell.non licet. A neutris enim istorum sententiis appellari licet Hi etiam æquiparantur in l.quod principis,ff. de aqua plu.arcen. Item in l.quominus,& ibi notatur in glossa, Non permittitur.ff.de fluminib.& etiam in l.j.§.de qua autẽ, & ibi notatur.ff.de postu.eadem etiam comparatio notatur per gl.& Docto.in l.non ambigitur.ff.de legib.vbi Princeps & Senatus rectè parificantur Quinimo & quiuis Magistratus in summis periculis,veluti si hostis repentinus ingruat, si fluminis,aut maris exũdatio cõtingat, si famis aut pestis necessitas premat &c.sub pœna præcipere, & mandare necessaria ex tempore potest,nec est qui tunc horum iussis parere non debeat,nec poterit quisquam in eo discrimine per appellationem tergiuersari, reluctari aut non obedire, non secus quàm si eadem iussa fuissent à Principe.Nã talis appellatio prorsus esset inualida &temeraria.Reliqua vide suprà, Appellare frustrà vel indebitè.

Senectus,Sterilitas.

Senectus vel ætas maior,& Sterilitas, quantum ad generationis effectus & impedimenta, sunt paria:ita probatur in l.sed est quæsitum.ibi,quoniam nec ætas, nec sterilitas &c. circa med.ff.de lib.& posth.& melius in l.si sterilis, in princ. ff.de actio.emp.Sed hoc de sterilitate sanè intelligẽdum est, nempe de vera certáque sterilitate,scilicet,quę vel ex valde grandæua ætate,vel ex aliquo accidente prouenit, quod nec cessariò sterilitatem procreare solet,nõ quæ ex morbo, aut alio quopiam naturæ vitio corrigibili consurgit, vt declarant ibi Salycetus,& scribentes in d l.sed est q̃situm. Sed procul dubio,sicut verè sterilis procreare non potest,ita nec admodum senex, & in ætate constitutus, in qua is iuris præsumptione ad generandum est inhabilis.Et aduertendum q̃ isthæc quoque æquiparatio à lege tantum sit lata, vt prius dixi, ad generationis effectus & impedimenta, in quibus solis eam similitudinẽ valere statuitur.In aliis enim ætas maior,& sterilitas sæpe inter se multum differunt, vt plenè traditur per Canonistas in ca.translato, extrà de constit. Et volunt etiam leges in supradictis causis valetudinem vel impotẽtiam,& ætatẽ à pari procedere, vt in iurib. suprà allegatis, & habetur in l.inuiti.ff.de testib.& in c.quoniam frequenter. §.j.vbi latè Canonistæ,extrà vt lite non contesta.Et textus in c.j.vers.j.de eler. egrotan.lib. vj. vult seniũ & infirmitatem à pari procedere,& ibi scriben. maxime Frãch.in ij notabili,dicunt æquiparationem procedere in his quæ corporale exercitium requirunt,& probatur in l.si pater. §.in arrogationibus. ff. de adop. & in d.l.si quis posthumos.in prin.& ita quò ad actum gerendi lex æquiparat ætatem senilem sterilitati,& naturali impotentiæ,vt probatur d.l.sed est quæsitũ.& in d.l. si quis posthumos,in princ.& in d.l.si sterilis. & i d.l.si inuiti. & in c.j.§.j.de cler.ægrotan.lib.6.Horum latè meminit Petr. Paul.Parisius consi.29.numeris 51.52.68.78.& 79 in secunda part.ad quem iuris studiosos confugere licebit.Cæterum hactenus dicta omnia tantum secundum naturalem generationis effectum intelligenda sunt. Supernaturaliter enim & ope diuina senes generare possunt,quod patuit in Abraham & Sara sterilibus, qui naturali potentiæ diffisi, diuinis verò promissis fortiter confisi,genérunt promissum semen Isaac. De quo genesis 15.Suspice cœlũ, ait Dominus ad Abrahã, & numera stellas si potes,sic inquit erit semen tuum. Credidit Abraham Deo,& reputatum est illi ad iustitiã. Rursum c. 17.Putas ne,inquit Abrahã,centenario nascetur filius,& Sara nonagenaria pariet? Ad quem Deus,Sara,inquit, vxor tua pariet tibi filium,vocabísque nomen eius Isaac,&c.& c.18. habebit filium Sara vxor tua,&c.Hęc de promissione. Audi nunc completam promissionem: Concepit Sara, & peperit filium in senectute sua,tempore quo prędixerat ei Deus,vocauitque Abraham nomen filij sui quẽ genuit ei Sara, Isaac. Rursum de supernaturali generatione exẽplũ habemus Lucæ j.de Zacharia & Elizabet sterilibus,Nõ erat,inqt,eis filꝰ, eo quòd esset Elizabeth sterilis,& ambo processissent in diebus suis.Peperit tamen filium,cui ex mandato Angeli inditũ fuit nomen Ioannes, Lucæ i. Porrò quod dicitur Gene. 17. & 18.& ad Romanos iiij. Abraham esse patrẽ multarum gẽtium,& esse patrem omnium nostrum, de fidei propagatiõe intelligendum est,sic vt quotquot Abrahę fidem sequimur, de tunc nascendo, & nunc nato semine Christo, omnes hoc nomine Abrahæ filij sumus. Quę quidem fides nobis teste Paulo, loco vt suprà reputatur ad iustitiam.verùm de his qui alterius professionis sunt, plus satis.

Senectus,Hiems.

Senectus Hyemi comparatur, vt enim Hyems suo intẽso frigore æstiuum aut certe autumnalem calorem dispellit,virentia queq; cõstringit,folia discutit,succũ retrahit,herbas, graminą́que viridia, aut necat, aut certe veluti enecta reddit,& exhibet:ita quoque Senectus calorem iuuenilem aut virilem multum distemperat,restringit,ac tandẽ penitus tollit,hominem exsiccat,exanguem reddit, ad silices incuruat, capillicium pellit,totumque hominem moribundum relinquit, aut morti tradit. Hinc Aristo. in problematibus ait,Senes exacta vita,ad initium pueritię recurrere, nempe quod ipsis capillorum raritas contingat,quod gingiuę dentibus exarmentur,quod balbuties,quod ipsis denique concoquẽdi annascatur imbecillitas, adeo vt hinc ortũ sit prouerbiũ, Bis pueri senes. Et vt hyems tempestates,pericula, & quæuis incommoda secum trahit, ita quoque & senectus(teste Plinio,imo teste ipso quotidiano experimento) multis periculis,morbis,motibus, curis,multisque incommoditatibus aliis obnoxia cognoscitur.In ea enim hebescunt sensus, torquentur variis cruciatibus membra,prę moritur visus, auditus,incessus, dentésque ciborum instrumenta labũtur,vt ob hęc sapientissimus Bion senectutẽ omnium malorum portũ meritò appelliet, quę annorum vetustate hominem cõficit, non secus quàm serpens hedera quę vires enecat arboreas. De hac autem senectutis & hyemis affinitate meminerũt Eratosthenes & Patrocles apud Stobeum, sermõe 112. Ita ẽt cõperies apud Andręam Tiraquellũ,de legibus connubialibus,& iure maritali,vj.l.connubial.nu.7.Senectutis quoque rationẽ nobis imprimis apertè describit Ecclesiastes ca.12. Memento inquit Creatoris tui in diebus iuuenturis tuę, antequam veniat tempus afflictionis tuę, & appropinquẽt anni de quibus dicas:Non mihi placẽt antequam tenebrescat Sol, & lumen & Luna, & stellę, & reuertãtur nubes post pluuiam,quando commouebuntur custodes domus, & mutabuntur viri fortissimi, & ociosæ erunt molentes in minuto numero,& tenebrescent videntes per foramina,&c.& antequam reuertatur puluis in terram suam, & spiritus redeat ad Deum qui fecit illum.

Senectus, Autumnus.

Senectus Autũno æquiparatur, sic Lucas de Penna in l.j. C.de primi.lib.12.& Domi.in prooemio lib. 6.in §.quem librum.vbi ex auctoritate physicorum senectutem comparat autumno qui frigidus est & siccus, huícque respondet & illud Virgilij libro 5.Aeneid.

-Sed enim gelidus tardante senecta
Sanguis hebet frigéntque effœta in corpore vires.
Sed mihi tarda gelu, seclisque effœta senectus
Inuidit imperium.

Atque ita D.Andrę.Tiraquel.de legib.connubialibus,& iure marit.vj.lege connubialib.in 4.

Sententia.

Sententia definitiua,& sententia definitiuę sententię vim habens,pares existũt, vt notat glo.in c.fi.in verbo,Inanes,de elect.in vj.& Specul.de appo. §.in quibus.vers. sed nunquid, in fi.Ita quoque Andreas & Doctores in ca. peruenit,de appo.Bald.in l.Iunioribus.C.de his quibus vt indig.Angel.in l. stipulationum alię.ff.de verb.oblig.Huius meminit D.Ioan. ab Imol.consi.182.nu.1.lib.6.

Sententia mala.

Sententia malà,sententia est nulla.Vide suprà,Iudicatum malè.

Sententia,Iuramentum.

Sententia & iuramentum parem quoque efficaciam obtinent.l.Doctori.C.de reb.cred.& iureiur.Specul.lib.ij. parti. iij.tit. de restit. integrum. Nam sicut sententia iudicis aliquẽ constringit ad obediendum iudicatis, ita & iuramentum iurantem constringit ad prestãdum quæ iurauit, sic vt post iuramentum prestitum contra ipsum quiuis agere posset:non secus quàm si contra ipsum sententia lata fuisset. Zas.in l.ait prętor.ij.§.si damnetur,de iureiurando.

Sententia cum quantitate.

In sententia certam quantitatem exprimere, & sententiæ verba ad acta certam quantitatem exprimentia referre, paria sunt.l.ait prętor.§.si iudex.ff.de re iudi. & ibi Barto. & Iaf. qui ex illo textu etiam colligit sententiam dicendã esse certam,siue expresse contineat certum in seipsa, siue implicite certitudinem in se contineat per relationem ad aliud certũ expressum:quare in hoc vtroque casu sententia ad executionem mandari potest. Nam generaliter sententia dicitur esse certa,quæ certum continet, vel quæ ad certum se refert.Ità à simili:Illud dicitur constare ex tenore sentẽtiæ, seu esse expressum in sentẽtia,quod cõstat ex attestationibus, ad quas iudex in sententia se retulit,textus est in c.cum Bertoldus, in verbo,ex tenore sententiæ,& ibi Abbas ad hoc notat, extrà eodẽ,de re iudicata:& sic corolariè notat ex præscripto.§.si iudex,tres regulas,quas hic Abbas frequenter allegat, quæ tamen tres regulæ in effectu quasi conformes sunt, & in idẽ tendere videntur.Prima est,quòd paria sunt, Aliquid est certum per se,vel per relationem ad aliud.d. §. si iudex. & l. vbi autem non aparet.§.illud,in vers.sed qui vnum, & ibi Bart. & vt recentiores ad hoc notant.ff.de verborum obligat.& l. hæc venditio. §. huiusmodi.ff. de contrahẽ. empt. Secunda regula est,paria sunt aliquid esse expressum per se,& per relationem ad aliud.d.§.si iudex.& l.in summa,in princ.in secundo respõso,eo.tit.& l.penul.C.de sentent.quę sine certa quãtita.& in c.preterea,& ibi notat Gem. in iij. notab. 23.distin. Tertia regula est,qua dicitur certò contineri in scriptura referente quicquid continetur in alia scriptura ad quam fit relatio,iuxta præfatum §.si iudex & l.asse toto, ff.de hæredibus instituen.& l.si ita scripsero.ff.de cond.& demõst. & l. institutio.talis.ff.de cond.insti.Huc quoque spectat, quod decidit Bartolus in dict.l.si ita scripsero,per illum text. quòd si testator in testamento dicat; Grauo hęredem meum, vt det totum

Universidad de Deusto
Biblioteca

totum illud,quod cõtinetur,in schedula manu mea scripta, quam reliqui apud Guardianum fratrum minorũ. Nam ex hac relatiua testatione perinde peti poterunt omnia cõtenta in dicta schedula per testatorẽ scripta,& per ipsum Guardianum exhibita,ac si ea ipsa specificata fuissent in ipso testamento, iuxta regulam d.§.si iudex, & iuxta reliquas allegationes prædictas,dũmodo constet illam schedulam esse scriptam aut subscriptam ipsius testatoris manu propria,idque vel per legitimam comparationem literarum ad inuicem, vel per alia legitima & certa indicia: quia licet in testamẽto nuncupatiuo voluntas testatoris debeat exaudiri à testib.vt l.heredes palàm,in prin.ff.de testament. satis tamen est,si testes testamentarij eam testatoris voluntatem audiant, & cognoscant vel explicitè vel implicitè per relationem ad aliã scripturam certam,ad quam testator se expresè retulit. Idẽ etiam confirmat Bartol.in l.fin.ad finem.Et idem Salic.C.de fideicommiss.& in l.quem hæredi.ff.de rebus dub.& Baldus in authentica,quod sine.C.de testament.& in l.captatorias. in v.quæst.C.de testament.milit.& Petr.de Anchar.in capit. cum tibi,de testament.& Imol.in l.institut.ff.de hæredib.instituen.& Nicolaus de Neapoli,in l his verbis, in principio, per illum textum ff.de legat.iij.& Paulus de Castr.in l.vbi autem non apparet.§.sed qui vinum,per illum textum,& ibidẽ Alexand.in §.illud.Et idem Paulus de Castro in l.hac consultissima in §.per nuncupationem.C.de testament.& in d.l.hæredes palam,in princip.& dicit Alexan.in d.§.si iudex, quod ista decisio est satis cõmunis.Reliqua videre licet in ijs quæ abundè allegat Iason in d.l.ait prætor.§.si iudex.nume.3.circa medium.De his reliqua vide suprà titulo,Certum.

Sententia lata.

Sententia lata est,& conclusum est in causa, vt sententia mox feratur,paria sunt, vt voluit Cyn.in l.alia.C.de his quibus vt indig.& Ioan.And.in c.ij de in integr.restit.libr.vj.& Barto.in l.si mater.§.eandem,in fine.ff.de except.rei iudicat. per text.& gloss.in l.si rem.§.vltimo.ff.de euictio. Item Bart. & Bald.in l.quamuis indubitati,in fi.C.de adult.&in l. error. in ii.& iiij.questionib.C.de iuris & facti ignoran.& in l.certi.C.de interd.& in l.j.C.ne ex delict.defuncto.& Panormit. in ca.Pastoralis de except.& Roma.in repetitione legis admonendi.& ibi Paul.de Castr.& Ias.ver.sum.in secund solu. ff.de iureiurando.& idem Romanus in l.si Titius.ff.de verb. oblig.& Alex.in l.mulier.ff.solut.matrimo.& Fel.in ca.cum dilectus.in primo,extrà de matrim.& Philip.Deci.in l.edita. versi.& licet.C.de edend.Vide supra titulo,Proxima.

Sero facere.

De ijs quę in iudicio serò fiunt,Vide suprà fieri serò.

Seruitus, Mors.

Seruitus morti equiparatur.l.seruitutem,& ibi Philippus Deius,& l.quod attinet.ff.de regul.iur.& habere vel in modi eo conditionem ciuilem, ad mortis ciuilis accedit vestigia. quod certè inter detrimenta numerari conuenier, quum libertas sit res inæstimabilis.l.non est, in fine.& l.libertas,de regul.iuris.cum concordan.in gloss.ibi Zas.consilio xix.numero 15.

Si, Cum.

Si & cùm inter se conueniunt, atque inter ea verba non debet esse aliqua differentia, cùm apponuntur actui extrinseco. Vel sic, Quando si & cũ actui qui necessariò inest adijciuntur,eo casu conditionẽ nõ faciunt, sed sine dubio parificantur,quia in fine in vnam metam currunt,nẽpè in metã, text.in l.iii.ff.de leg.i.vbi sic testator legat Titio fundũ,si hæres adeat hereditatẽ, vel cùm heres adierit hereditatẽ, hoc legatum non est conditionale.Nam si legarius moriatur, legatũ trãsmittitur ad heredes reliquos, per dictã.l.iij.& ratio est,quia ista verba,si heres adierit,vel cũ heres adierit, tacitè insunt in cuiusuis heredis institutione.l.quodcũque.§. nõ solum,& ibi Bar.necnõ Vdalri.Zasius, & idem Zasius in l.stipulatio ista.§.inter certam.num.12.& l.huiusmodi.ff.de verb.oblig.l.ex his.C.quando dies legati ced.& l.quib.diebus ff.de cond.& demonst.l.nã si cùm.& l.cùm primùm.& ibi Bar. ff.de cond.indeb.& l.qui duos.ff.de manu.testam. Et melior textus in l.si Titio.ff.quando dies legat.cedit. De quo latius in l.Centesimis.§.fi.ff.de verb.oblig.

Soluere.

Soluere & obligationem cancellare paria sunt. Vide suprà,Cancellare,& Dare.

Soluere per cautionem.

Realiter soluere,& promittere solutionem cum cautione de soluẽdo,paria sunt,l.vltim.C.ad legem Falcid. & l.fuit quæstionis,& ibi Alex.in vltimo notabili. ff. de acquirend. hæredit. Audræ.Tiraquell. in libro de vtroque retractu, ad finem tituli, *De Retract conuentionel.* num.30.Qui ibidẽ post Baldum notat,quòd prohibitum vendere,& prohibitũ ne quis promittat vendere, censeantur esse paria. Atque hunc videtur sequi Alexãder consilio cvj.incip.super alio.lib. vij. & Iason in lege secunda.ver.Secũdo modo.ff. de iurisdictione omnium iudicum. & in l. vltima, numero 134. per prædicta plenè.C.de iure emphyteutic.& optimè in l.si ad resolũendam.C.de prædi.minor. Ex quibus colligunt Doctores, quòd is qui alienare rem quampiam non potest,is quoque eandem promittere alienare non potest.Sic quoque simpliciter verum est,& paria sunt: Promittere deferendo, & soluere: satis declarat Andreas Tiraquellus, titulo quo suprà nume.56.allegans illud Ouidianum ex lib.j.de arte amandi.

Promitt as facile, quid enim promittere ledit?
Pollicitis dines quilibet esse potest.

Item.

Tãquam solutum habetur,quod per cautionem est promissum,Vt habet l.finalis.C.ad legem Falcid. veluti si hæres promisit soluere integra legata, eam promissionẽ expresse & sine vlla detractione,ad promissam solutionẽ tenebitur, vtroque enim casu dicit l. siue soluturus iam hoc cautionẽ fecerit,æquitatis ratio suadere videtur. Item tenet glossa in l.fin.& post eum D.Philippus Decius, consilio xxxiiij. num. 4.idque habet rationẽ.Vbi enim eadẽ est ratio,ius quoque idem existat oportet,& qui actionem habet, rem ipsam habere videtur l.qui actionem.ff.de reg.iur. Vide suprà, Dare, & promittere.

Soluere per alium.

Soluere creditori, & soluere creditori eius, vel aliteri ex eiusdem creditoris necessariis, paria sunt l. nihil interest, & ibi Bald.nam is mihi soluere videtur, qui alicui mea voluntate soluit, & l.inuito.C.eodem titul.§.final.& l.solutum.§. solutam,& ibi plene per Barto.ff.de pignorat.actio & l.vero pcuratori,in prin.& ibi Paul.& scribẽtes.ff.de sol. & liberat. Sed hic oriri põt dubium:An debita erit solutio, si soluã creditoris mei pcuratori,qui me inscio paucis ante dieb.reuocat' fuisset. Ad quod dubiũ rñdendũ esse videtur, solutionẽ hanc debere esse inualidam,vt quæ facta sit iam procuratorium non habenti,attamen Bald.dicta l.inuito.censet talem meam solutionem esse debitam & ratam,potissimum si mihi de reuocatione procuratorij non constitisset, cuius reuocationis ignorãtia facilè prætexi posset, & ratificari solutio, propter prioris mandati reliquias quæ talis reuocationis ignorantiam facilè astruere possint.Ideóque licet tunc fuerit reuocatum,durant tñ semper prioris mandati reliquię, & eiusdem æstimata cognitio, per quam iure prætenditur reuocationis factæ ignorantia. De his quoque vide suprà, Dare Mandatum.

Soluere sine pecunia.

Soluere cum numerata pecunia,& quocunque alio modo satisfacere,paria sunt.Angel.in §.venditæ,in exordio, institut.de rerum diuisio.& ibi D.Nicasius eodem titulo,& §. Hic enim alius soluendi modus variè fieri potest,nempe traditione fundi alicuius,aut domus, aut reddituum, aut mercium,aut commutatione rerum, aut libera remissione vel cõdonatione debiti,aut cãcellatione vel laceratione obligatoriæ schedulæ,qui modi omnes, & similes cum solutione pecuniaria pares habentur.

Soluere non posse.

Aliquem nõ esse soluẽdo,& ab eo nõ facile solutionem impetrare

impetrare posse,paria sunt.l.ij.in prin.& ibidẽ & Doctores. ff.qui satisdare cogantur.Iason in l.pro hærede.§.i.nu.20.ff. de acquir. heredi. Quid enim interest an quispiam tam sit tenax,vt ab eo nullam solutionem impetrare possis,an prorsus soluendo non existat,dummodo à neutro solutionem recipere valeam?

Soluere cum adulterina pecunia.

Non soluere,& soluere per adulterinos vel reprobos nũmos,paria sunt.Reproba enim,iniqua, aut indebita solutio debitorem nequaquam liberat. vel sic, Reproba enim pecunia non liberat soluentem l.eleganter.§.qui reprobos,& ibi glossa in verbo, non liberat. & Bart. & eius sequaces.ff. de pig.action.& l.Paulus,ij.& ibi Bart.ff.de solut.

Soluere non debitum.

Soluere rem non debitam,& dare mutuum, effectu quidem sunt paria. Vnde bonum argumentum ducitur à mutuo ad indebitum solutum, & eduerso ab indebito soluto, ad mutuũ,vt licet videre per D.Vdalr.Zasium in l.ex maleficiis.§.is quoque,numero quinto.ff.de actio.& obligat.

Spoliatus.

Spoliatus omnibus bonis, is cum perdito, atque adeo cum ipso mortuo est comparandus. Barth.Chassa. in consu.Burgund.De main morte. Rub. l'homme de main morte.nu.2.ad medium.Hæc inquã comparatio in hoc cõsistit, quod sicut is qui mortuus est,ab omni humano subsidio alteri prestãdo subtractus est,ita & is qui bonis omnibus exuitur, & spoliatur, ad naturam & conditionem non solum serui,sed & mortui quodãmodo redigitur, sic vt re nec sibi ipsi,nec suis vllo modo prodesse queat. Dico re, quia quãuis consiliis,& solatiis spoliati suis prodesse possunt, re tamen ipsa à qua spoliati sunt, nulli suorum patrocinari pñt. Vnde & hoc solo nomine spoliati tanquam mortui censendi sunt,non autem ratione personarum, quia spoliati à loco relictis bonis recedere possunt, quod seruis non licet.l. iij.C.de donatio. Quæ quidem perdit.

Sponsus inutilis, Sponsalia irrita.

Non habere sponsum,& habere,sed prorsus inutilem,paria sunt,cap.ij.de frigid.& malefi. vbi paria sunt, Non habere sponsum,vel habere sponsum,vel habere puerum ad matrimonium inhabilem.Quia sicut puer qui non potest reddere debitum,non est aptus coniugio,cũ ad eam matrimonij legem prorsus inutilis sit,ita quoque ad ipsum matrimonium cõtrahendũ inidoneus reputatur qui aut ętate puer est,aut qui naturali impotentia coniugij legibus satisfacere non potest. Quocirca si cum tali mulier contraxisset sponsalia,ea iure dirimi, atque dissolui possent. Si quoq; mulier contraxisset sponsalia cum aliquo, & ille post sponsalia leprosus,aut paralyticus,aut ad matrimonium impotens fieret,aut fœtidum anhelitum contraheret, talis vir vt maritus futurus cogendus esset,vt ab iis vitiis sese curãdum traderet,& vbi curatus conspiceretur,tunc ad matrimonij cõsummationem pergere posset.Si verò incurabilis denuncia retur,ipsa inita sponsalia resoluenda forent. & hæc tam de muliere quàm viro intelligi debent:quia paria sunt, habere sponsum aut sponsam inutilẽ,& nullũ habere sponsum vel sponsam,sicuti & de marito suprà diximus,& vt habet cap. quemadmodum,de iureiurando.

Sponsalia.

Sponsalia tantùm sunt matrimonia conditionalia. Vide suprà titulo,Potentia.

Statuta.

Episcopi, Cardinales,Duces, Marchiones, Comites & similes alij,q superioribus subsunt,& parent,(siue hi superiores sint,vel Papa,vel Imperator,vel Rex,vel ciuitas vel Respublica)in iure cõstituẽdo Prętoribus cõparãtur, & ipsorũ statuta cum statutis iuris Prætorij habenda sunt.Horum verò statuta,qui superiorem de iure,vel de facto nesciũt,quorũmque statuta vel ad iudicandum,vel ad decernendũ sunt ædita, & ius ciuile constituunt, quales sunt ipsi Reges, vel potius Imperatores ipsi,horum inquam statuta, ac mandata de iure Præsidum sunt edita, & ius ciuile constituunt, & publica edicta in eo regno habentur,vti testatur Zasius in l. stipulationum aliæ,numeris 7.8.& 9.ff.de verborum obligationib. vbi explicat differentiam effectus Prætoriæ cautiõis & iudicialis,quòd cautio iudicialis sit perpetua,vt habetur Institut. de perpet. & temp. actio. deinde quod in ea nuda promissio sufficiat,nisi iudicis potestas aliud faciendũ senserit.Prætoria verò cautio, quæ anno finitur (anno eũ durabat potestas Prętoris)pignora requirat, vel fideiussores,quibus solis satisdetur, vt habet Zasius loco suprà narrato,quem per ocium videre licebit.

In Statuto contineri.

In statutis paria sunt,Hoc expresè continetur in statuto, & hoc virtualiter vel æquipollenter continetur in statuto, l.Iul.de conditio.& demonstration.iuncta.l.in cuius,& l.cui fundum,eodem titul.Paulus de Castro consilio xliiij. incip. videtur dicendum dictũ promissum,in prima parte,num. 4.

Stipulari inutiliter.

Non stipulari, & stipulari, sed inutiliter paria sunt.l. cum enim.ff.de nouat.& ibi Alberi.de Rosate, nu. 1. & C. de rei vxor.actio.in prin.

Stipulatio, Judicium.

Stipulationes & iudicia æquiparantur.Barto.in l. licet.§. idem.ff.de peculio.Vbi Vlpianus,sicut in stipulatione contrahitur cum filio,ita & in iudicio cũ filio contrahitur:Proinde in iudiciis contractuum non originem iudicij,sed ipsa iudicia veluti obligationem spectare debemus, vnde dicimus,quòd ex sententia aliquis obligetur,sicut ex cõtractu. l.quoties, ff.de noxalib. glos.in dicto §.idem,quem textum etiam ad hanc æquiparationem inducit Fulgosius consilio clxxxiij.incip.circa primum.

Studiorum sumptus.

Studiorum sumptus & dos æquiparantur,per Barto.in l. dotis causa,in fine post glossam.ff. solut. matrimon. quem sequitur eodem loco Iason.Idem etiam cõfirmant Bald. & Alexand.in dicta l.dotis causa.Vel sic,studiorum cautæ dotis causis in iure pares habentur, testante Andræa Alciato, in lege prima,incipiente,dotis causa,num. 8.ff.solut. matrimon.& omnibus est notissimum, quod studiorum causa multa in iure nostro indulgeantur.Authenica,habita.C.ne filius pro patre.Vnde sicut dos prælationis priuilegium habet,ita & studiosi videntur habere priuilegium in iis quę causa studiorum sibi debẽtur quod Bartol.in dicta l.j.sentit. quem cæteri sequuntur argumento l.assiduis.C.qui potiores in pignor. habeantur. & instrumentum continens Doctoris honorarium,pfumitur prius celebratum,sicut de dotali dicitur,quod in dicta l.j.Alexand. tradidit,& sicut incertitudo legatum dotis non vitiat,ita nec legatum disciplinę causa factum.l.Stichus.ff.de legat.iij.& sicut petenti dotem nõ obstat exceptio cõpensationis.l.j.§.taceat.C.de rei vxor. actione.ita nec doctori sua stipendia petenti.l. iij. vbi Alberi.C.de compensa,& sicut donatio filiæfamilias facta à patre causa dotis valet,l. Pomponius.ff.famil. herciscund.ita valet donatio si facta sit causa studij, ꝙ Bal. Raphael. & Ias. in dicta l. j. tradiderunt. Si quis tamẽ desideret qualescunque inter dotem & causam studij differentias,is videat d.l.j. ff.soluto matrimo.

Subhastatio, Subhastare.

Subhastatã rem esse & præconizatam, paria sunt in iure, l. ordo, coniuncta glossa, in verbo, subhastatas.C.de execut.rei iudica.& l.edicto.C.si aduersꝰ fiscꝰ restitu.postula.cum aliquot aliis iuribus similibus. De hac similitudine ipse ẽt memini in mea Subhastationum cõpẽdiosa exegesi,t, in prima editione.num.11.& in postrema mea editione, eodem numero.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Subscribere.

Subscribere per se, siue manu propria, & subscribere per alium ipsius nomine, vel alterius scripturę subscribere, in iure sunt paria, sunt & eiusdē effect⁹. l. donatricis. C. de donat. & ibi Bald, Salic. & Fulgo. in secūda parte. & l. scripturas n. 2. qui potiores in pigno. habean. Ex his itaque notandum, quod cuiuis liceat, & per se, & per alium posse subscribere.

Successio ex substitutione.

Portionem ad fratrem ex legitimæ successionis conseruatione peruenire, & ex successione adūci, paria sunt, vel sic, Portio venit ad fratrem ex legitimæ successionis conseruatione, & ex substitutione, paria sunt: vt l. si fundū per fidei commissum. §. fina. cū l. seq ff. de legat. j. hoc pacto Raphael Cumanus ad l. qui duos. numero. 3. ff. de vulgar. & pupillari substitu.

Successionis exclusio.

In materia successionum, Non esse in rerum natura, & esse, sed non succedere posse, siue à successione excludi, in iure sunt paria, vt locū faciat filio excluso. Vel breuius sic. Non esse & esse, sed excludi, paria sunt. l. j. §. vltimo. ff. de bonor. possess. contra tabu. & l. si necem. §. si deportatus. ff. de bonis liberto. vbi dicitur, si filius quispiam deportatus sit, atq; ob id inhabilis effectus, nec plures sint legitimi filij, tunc ad successionem admitti debet, non filius deportatus, quia is mortui loco habetur, sed filius ipsius deportati, vel exclusi, nempe nepos aui sui morientis ad bonorum successionē & possessionem recipi, & suo patruo, si quis tunc esset, preferri debet. Hic enim nepos, quia patrem suum exclusum, ac veluti ciuiliter mortuum repræsentat, certè in hæreditarium ius sui patris mortui succedere debet, nec ipsi suus pater impedire potest, quod adhuc extet, & viuat, quia viuens, p mortuo in iure habetur. Vide Andream Tiraquellum, in suo lib. de Nobilitate, & iure primigeniorum, xxiij. quęstione, num. 15. de his quoque vide suprà, Extare.

Tacere.

Tacere & contra se respondere, in iure paria eadémque sunt, Fulgo ad l. quotiens. §. interrogationis. num. 2. ff. de probationib. Vide de hoc etiam suprà, Confiteri nihil, & Consensus.

Tale esse post euentum.

Esse tale ab initio, & esse tale post euentum rei, vel peruenire ad talem, vel fieri tale⁹ post factum rei, in iure paria sunt, & eadem prorsus, l. nihil refert, & ibi Bartolus, Angel. & Iaff. de cōditione sine causa, & similis est textus, Iasone teste, in l. j. versi. penultimo & finali, suprà eodem. ff. de condict. ſi causa. Atque à simili huius colligitur, quòd etiam nihil refe rat, an ab initio aliquid sit tale, an idipsum postea fiat tale. l. iuri sgētium. §. siue autem. ff. de pact. l. si mihi. & Alber. de Rosate ad hanc rub. num. 4. ff. de seruitut. rustico. prædio. & l. final. ff. rerum amota. & l. sed Iulianus. §. proinde. ff. ad Marcedo. & l. final. C. eodem titul. cuius etiam meminit Anto. de Rosellis in tractatu de successionibus ab intestato, num. 69.

Talem esse ex opinione.

Esse talē &, haberi pro tali, in iure paria sunt. l. Item apud Labeonem. §. Si quis virgines, & ibi Barto. ff. de iniur. & famos. libel. Talis enim quis esse præsumitur, qualis in habitu reperitur, vt si fœmina in nō matronali habitu, sed in mere tricia veste reperiatur, præsumitur meretrix, non autem honesta matrona. Item si domina ancillari veste vestita reperiatur, præsumitur ancilla, nequaquam domina. Sic Thamar, vt suffuraretur conebitum soceri sui Iudę, mutauit habitū, assumens vestem scorti, & p scorto habita est à socero suo, illámque cognouit, non vt nurum suam, sed vt scortum, Genesis ca. xxxviij. Item si clericus, præsbyter, aut religiosus in habitu militari reperiatur, præsumitur miles, non clericus, non presbyter, aut religiosus, & ita de infinitis similibus exemplis breuitatis causa hic omissis, præsumendum est & dicendum. Hoc loco tamen aduertendum, & expendendum est, quod ex rationabili causa liceat aliquando dominæ sumere vestem aucille, aut religioso siue presbytero alium habitum, vel simulare se talem esse, vt puta ob vitandum periculum captionis vel insidiarum, sicuti legimus, inj. lib. Regū cap. xx. in fine, de Dauide, quod tum moribus, tum habitu simularit se furiosum & insanum apud Achim regem Gethquum tamen esset sanæ mentis: eum enim furorem simulauit. tārùm, vt mortem euaderet. Prefatus etiam §. si quis virgines, magnopere seruit ad hoc, teste eodem Barto. ibidem. Quod si quis clericum in laico habitu incedentem, siue deambulantem verberet aut puniat, is talem clericum non cōtemnit, nec per talem verberationem iniuriarum tenetur, vt notatur in l. si ignorans, & ibi etiam glossa, in verbo contemnit. ff. loca. & cōduc. Habemus præterea ad huius confirmationem, textum hanc legem allegantem, in ca. audientia, extrà de sentent. excōmuni. Idem quoque tenet Dyn. in l. gerit, ff. de acquir. hæred. & argumento l. generaliter. C. de episcop. & cleri. Neque etiam excommunicatus censebitur, q clericum verberat, qui eo habitu, & modo seculari incedit, & sese gerit. Quę tamen solummodo vera sunt, quando per talem habitum verisimiliter ignorauit ipsum esse clericum, quem vt secularem verberauit. Nam si is verberans non obstante seculari habitu certò sciuisset ipsum fuisse clericum, tunc habitus secularis ipsum verberantem non excusaret, sed ipse iniuriarum teneretur, & doli, quia tunc dolus culpę præponderat, vt est in l. itē si obstetrix, & ibi in glo. fin. ff. ad l. Aquil. Sed hic ex cōtrario euentu quæri posset, Si quis vet berasset indutum habitu clericali, & cum tonsura clericali incedentem, qui tamen non erat clericus, an is inquam verberans teneatur? Ad hanc quæstionem respondet Dyn. ind. l. Gerit. ff. de acquir. hered. & tenet negatiuam partem. arg. l. finalis, de crim. expila. hæred. l. Eum qui §. Si iniuria. ff. de iniuriis. Ideóque dicitur in cap. 1. Quibus mod. feud. amittat. & ibi Baldus post gloss. dicit, Quod si quis insultat dominū, quem nescit esse dominum suum, is ob id non perdit feudū suum, nisi in eo facto prætenderetur ignorantia crassa, & supina, quia paria sunt scire & scire debere. l. Quod te. ff. si certet. Idem similiter dicit ibi in eadem gl. Quod si quis concubuisset cum vxore domini sui, nesciens eam fuisse vxorem, quod nō perdat feudum suum. Item quòd cognoscens monialem, nesciens tamen fuisse monialem, non puniatur tanquam de stupro monialis. Quæ gl. in hoc casu memoriæ est inscribenda, vt ait idem Bald. & ad hanc facit d. l. Si quis ignorās. ff. loc. & l. pen. ff. ad l. Iul. de adult. Hinc notate, vt resumamus, talis enim vt dixi, aliquis esse præsumitur prima facie qualem ipsum indicant esse vestes, aut qualis ex habitu, & ornatu vestimentorum pro statu, iuxta vulgarem existimationem, esse presumitur. De hac re vide Speculat. in titulo de aduocatis. §. secundo & in adiuncta gloss. in c. primo in titulo, Quomodo diui. offic. sit cele. in pragma. sanc. & Philippum Decium consilio cclxxv. numero octauo. qui ibidem iuxta prædicta sic infert, Quod si statutum decernat, vt filia nupta habeatur sui iuris, quod tunc nupta iuxta hoc statutum verè erit sui iuris. Item si statutum esset, vt legitimatus habeatur pro legitimo, tunc is legitimatus verè dicē dus esset legitimus, & hoc ipsum tenet Bald. in l. nuper. in fi. C. de natural. liber. & Alex. in consi. ij. incipiente, Visis codicillis. lib. j. & Paul. de Cast. in consi. clxxx. secundum nouam formā. incip. Super eo quod primo loco quæritur, in antiquis, & in consil. xxxiiij. incipi. super primo dubio, in nouis, vnde licèt statutum debeat propriè intelligi. l. iij. §. hæc verba, vbi Bar. ff. de nego. gest. hoc tamen statutum de agnatis videtur habere locum etiam in legitimatis, qui iuxta idem statutū verè & propriè sunt æstimandi legitimi. Ad quod optimè facit, quod de legitimatis idem iudicatur, quod de legitimè natis respectu agnatorum & familiæ. Nam legitimatus aliis agnatis succedit vt sentiunt Bart. & Bal. in l. communium. C. de natura. liber. & idem confirmat Alex. consi. ij. lib. j. suprà allegato, in versi. ad prædicta quoque confirmanda faciunt, quæ allegat. Io. And. in titu. de successio. ab in testat. §. fin. Et quę annotauit Ant. de Butrio. in c. per venerabilem. qui filij sint legiti. & hanc eandem sententiam tenent Paul. de Cast. in d. consi. xxxiiij. & Alex. in consilio prędallegato, dicentes, quod etiā per legitimatos cōseruatur agnatio, sicut per legitimos & naturales. Vnde succedunt nāles legitimati iure agnationis in hæreditate agnatorū, sicut faciunt legitimi & naturales. Idem quoque disputat latè. D. Philippus Decius in præcitato cōsil. cclxxv. n. 7. Hæc autem hactenus dicta suaserim diligenter notari, qa frequenter vsueniūt, & in quotidianis consultationibus propositis admodum seruiunt.

Tempore

Tempore prohibito aut permisso fieri.

Tempore prohibito aliquid fieri: & fieri tēpore permisso, sic vt eius effectus in tempus prohibitum cōferatur, in iure sunt paria. Item contrà, tempore permisso, vel non prohibito aliquid facere, & aliquid facere tempore prohibito, cuius tamen effectus confertur in tempus permissum, vel non prohibitum, paria quoque in iure censentur, l. quod sponsæ. C. de donat. ante nupt. l. in tempus. ff. de hæred. instituēd. & c. de vxore, & ibi D. Panor. idem notat. n. 2. extrà de sepultu. & l. si sponsus. §. si vxor. ff. de donat. inter vir. & vxor. & ibi Bar. in l. si constante. §. quotiens. ff. solu. matri. & in l. j. §. nunciatio. ff. de oper. noui nunciat. & in l. alia. §. eleganter. ff. sol. matri. vide etiam & Bal. in d. l. quod sponsæ. Quam legem Abb. Panor. limitauit loco prædallegato, nu. 4. in capi. de vxore, extrà, de sepultu. Quam limitationem hic breuitatis causa omittimus.

Tempore habili vel permisso fieii.

Fieri tempore habili, & conferri ad tempus habile, paria sunt, vt notat Bar. in l. alia. §. eleganter, versi. nō obstat quod dicit. Sunt item paria: aliquid fieri certo tempore, & aliqd conferri in certum tempus. ff. sol. mat. & Fulgo. ad l. verum est. §. Labeo autem, nu. 2. pro socio, potissimum quando nō requiritur certa habilitas in tēpore quo fit actus: si enim tēpore quo fit actus requiratur certa habilitas, tunc ipsa eo interuenire debet tempore, quo requiritur, & fieri debet. Nec sufficit quod confertur ad tempus habile: nā sicut is qui alienare cupit, debet eo alienationis tempore esse habilis (ea eīn habilitas nō pro futuro tempore sed pro præsenti alienādi tēpore cōsideranda est) ita quoque necessaria est ad quēuis actū habilitas in pīsenti tēpore q pīsentē habilitatē requirit, vt l. si alienū seruū. §. in extraneis. ff. de hīdi. instituend. & l. si minor. ff. de seruis expor. & Carolus Ruinus 2ſ. xc. incipien. Ad ea quæ. nu. 6. volu. iiij. & idem in consi. cxcij. incipiente, Quæritur quis succedat. nu. 16. ij. volumi. & Parisius con. cx. numeris 35. 36. & 37. in iiij. parte. vbi reperies quomodo, & in quibus casibus procedat præfata paritas.

Territorium.

Extrà territoriū esse, & esse in territorio, sed in loco exempto, paria sunt. Qui eīn est ī loco territorii, sed exempto, is & extrà territorii. m esse censetur, capi. cum Episcopus, & ibi glossa, de offi. ordina. in vj. & Ioā. And. in c. j. & ibi Gemi. de constitu. lib. vj. vbi dicunt, quòd statutum Episcopi nō ligat delinquentem extrà territorium, ita nec delinquentem in territorio in loco exempto. Idem quoque tenet Petrus de Ancha. in repetitione c. si propter tua debita, de rescript. lib. vj. & Calderi. in consi. xiij. in titu. de foro competen. quem refert Geminia. in c. j. de priuileg. in vj. vbi æquiparat existentem in loco exempto & existētem extra diœcesim. & idem confirmat Iason in l. extra territorium. nu. 5. ff. de iurisdict. omnium iudic. & Gaspar Calderinus, in consilio xiij. de foro competenti. Reliqua vide suprà, Forum.

Testari.

Testarí falsum, & veritatem supprimere, paria sunt. Bal. in l. presbyteri, C. de Episco. & cleri. gl. & Angel. in Authen. de testibus, in princi. Ideóque qui' recusat apertā dicere veritatem, sed eā malitiosè, vel obscurè deponit, is tenetur vt falsarius, Bald. in l. ea quæ cōmendandi. ff. de cōtrahen. emp. in l. præscriptione. in fin. C. si contra ius & c. Officium enim testis est deponere super integro supérque toto facto, & non super aliqua rei parte, sed plenam rei veritatē sine fuco deponere, glossa & Doctores in l. Lucius. ff. de infa. quam glossam allegat Bal. in l. peremptorias, circa finē. C. sent. rescind. non pos. Ita tenet Francis. Curtius in tractatu, de testibus. xv. conclusione.

Testes, Instrumenta.

Testes & instrumenta æquiparantur in exercēdis litibus. vide suprà in verbo, Instrumenta.

Testes impedire.

Notarium vel testes impedire ne testatorem testamentarium adeant, & notarium vel testes coram testatore existentes reuocare, & pcipere ne ad ipsum reuertātur, paria sunt. Vel aliter, Prohibere testes ad testatorem accedere, & testes ad testatorem adductos, aut reuocare, aut ostium ipsis claudere, ne introire ad testatorem possint, paria sunt, vti notatur in l. j. & ij. ff. Si quis aliq. testa. prohibuerit. in l. Marcellus. §. fin. ff. ad Trebellia. & idem habet Parisius cons. lxvij. num. 46. in iij. parte. & quod hic probatur de testibus impeditis accedere ad testatorem, idem quoque de quibusuis aliis testibus impeditis intelligi potest.

Testamentarij.

Testamentarius & Tutor in cautione præstanda, & in quibusdam aliis, æquiparantur. Argumento eius quod notatur in l. diuus. ff. si cui plus quàm per leg. falcid. vbi dicitur, quòd sicut executor testamento designatus (quem Accursius ibi fideicommissarium esse putat) non cauet, nec tutor qui testamento datus, vel constitutus est, cauere debet. & quibus casibus tutor non potest emere res pupilli, quas ipse cum decreto vendit, iisdem casibus executores nō possunt emere res, quas ex officio vendunt. lege, si in emptione. §. tutor, & ibi Barto. ff. de contrahen. emptio. & Bal. ad legem, cum ipse. C. eodem titulo. & sicut tutor pōt se excusare propter numerum liberorum, propter administrationem fisci, propter absentiam futurā, propter prestatē publicā &c. ita & executor testamenti, secūdum Io. à Canibus in tractatu de Execut. vlt. volunt. §. quæro, num. 14 & sicut morte tutoris finitur officium ipsius tutoris, & etiā officium ab ipso tutore constituti, iuxta l. si per epistolam, ff. de acqui hæred. ita quoque mortuo executore finitur officium ipsius executoris, & etiam officium subexecutoris ab executore constituti, excepto executore ad pias causas designato, vti confirmat Io. à Canibus loco iam citato, num. 16. & l. si quis pro redemptione. C. de donat. coniuncta glossa in l. vxori. ff. ad l. Cor. de. falf. quæ quidem glossa apertè fideicommissarium & tutorem æquiparat. Quam æquiparantiam, & ipse tenui in meo Pupillorum patrocinio, titulo, de tutorū & curatorum rationis iuisticatione, ca. j. nu. 38. in postrema editione.

Testamentum vi codicillorum.

Dicere, Si non valet iure testamenti, valeat iure codicillorum, & dicere, Habeat hoc pro donatione inter viuos, vel habeat tanquam ab intestato, paria sunt. Vt notatur in l. ex testamento, C. de fideicommis. & l. qui autem, in principio, ff. si quis omis. caus. testa. & per Dinum in l. codicillis, in fin. ff. de leg. ij. & Bar. ad l. j. nu. 9. ff. de iure codicil.

Testamentum inualidum.

Testamentum inualidum, & testamentum nullum pariā sunt, vel sic, Testamentum nullum fuit factum, & testamentum fuit factum, sed ipsum est inualidū, paria sunt, teste Capra, consi. lxiiij. nu. 3. Testamentum autem vocamus inualidum, quod non est legitimum, hoc est, quod non est factum à debita ac legitima persona, quæ testari posset, aut pro ea persona cui testari liceat, aut pro tali re cui vtiliter testari nō debeat: nempe reclamantibus iuribus aut naturæ legibus. l. non putauit. §. non quæuis. ff. de bono possessio contra tabulas, & ibi Bar. & in l. ij. ff. quemadmo. testa. aperi. & l. iiij. §. cōdemnatum. ff. de re iudi. Sic tenet Philippus Probus in addit. ad Ioannem Monachi in ca. si tibi concesso. nu. 22. de præben. & dignita. lib. vj.

Testamentum relatiuum.

De testamēto expresso, & relatiuo, vide suprà, sub titulo, Sententia cum quantitate, circa medium.

Testatoris mors dubia.

Testatorem viuere, & dubitare de eius morte, sunt paria: Glossa magna in l. j. C. de pact. Atque paritas isthæc in hoc consistit, vt quod de neutrius bonis pacisci liceat, sicut enim de bonis viuentis pacisci non licet, ita neque de bonis illius, cuius mors nondum certo constat, quia is viuere adhuc creditur cui⁹ mors certò probata non fuerit, l. sed si mors. ff. de donat. inter vir. & vxor. ibi. Quia & mors eius expectāda est. l.

Universidad de Deusto
Biblioteca

nec nos præterit, C. de postlimi. & l. vxor quæ. C. de repud. Nouel. de diuers. c. 6. cæterum, & in constitutio cxvij. quod autem de bonis adhuc superstitis pacisci non liceat, ratio est, quia tale pactum contra bonos esset mores, odiosum, & plenum tristissimi & periculosi euentus, l. finali. C. eo titu. de pact. & quia eadem ratio concurrit in pacto de bonis eius de cuius morte dubitatur, ideo nec de huius bonis pacisci licet, donec certa mors ipsius probata fuerit, quod diligenter est notandum. & hanc opinionem quoque sustinuit Louanij insignis ac præclarus vir. I. V. Doctor D. Nicolaus de Cappella, alias Heems, à Bruxella, quondam meus obseruandus præceptor, in suis lecturis, d. l. fina. C. de pact. & in d. l. j. C. eo titu. de pactis.

Testimonij data ratio.

Exprimere causam impertinentem, & nō satis dignam, & exprimere causam nullam, paria sunt, vt habetur in c. præterea, extra de testibus, ar. in c. ij. extra de transact. vbi in d. c. præterea, dicitur: si testes dicant se esse conscios carnalis copulæ, quam tamen non viderunt, neque sic testādo certa vla signa copulæ vicina designant; quia causam nō satis iustā testantur, videntur nullam causam expressisse, vt ibidem ēt notat Antonius. & ratio est, quod istæc iam dicta causa in tali testimonio prorsus est necessaria: nempe quæ sit talis q̄ limitet & constringat vniuersum testimonium, adeo vt in hoc testimonio magis attendatur causa, quàm dictū ipsum, vt plenè notatur per doctores. in l. folam. C. de testibus. & in l. cum hi. §. nihil. ff. de transact. in ca. cum causam. de testibus. vnde si testis interrogatus, qui sciat de contentis in tali articulo, respondeat vera esse in eo contenta: & si mox interrogatus, quomodo & qualiter ea sciat, respondeat, quia sic audiui dici à pluribus personis, ista cā, & responsio insufficiens confundit, & annullat dictū præcedens, quia est causa non iusta, insufficiens, & perinde habenda, ac si nullam suę scientiæ causam deposuisset, vt notatur in c. licet ex quadam, extrà de testibus. & ad l. testium. C. de testibus. Sic quoque paria sunt, nullam causam exprimere, & impertinentem vel iniustam declarare, teste Ioan. Petr. Ferra. in forma oppo. contra testes post publica. ad verbum, Reddunt rationem, circa medium. & idem notatur in c. ij. depositi, prorsus debet esse talis, quæ necessariò concludat dictum suum esse verū, alioqui testimonium esset nullum.

Titulus possessionis.

Non habere titulum, & habere titulum, sed eum nō posse ostendere, aut probare eum esse legitimū, paria sunt. Ita vult expresse gl. in verbo, prętor enim. in fi. ibi. §. quidam probat bene est, si verò non probat, præsumitur quòd pro possessore possideat, in l. cogi. C. de petitio. hæredita.

Tortura.

Totura siue tormenta, & mors in iure æquiparantur. prout latius meminimus, s. sub litera, M. & themate. Mors & Tortura &c. vbi vide.

Totum, Omne.

Totum & omne æquipollēt, per glossam, Institu. de societa. in prin. Bar. in l. serui electione. §. fina. ff. de lega. j. cā que tota haberi dicuntur, q̄ integra habētur. l. decē, in verb. tota decē, de fideicommissa. libert. vbi tota decē p integris decē accipiunt. Spe. in tit. de loca. §. nūc aliqua, ver. Ixix. & pfectū & plenum id dicitur cui nihil deest. l. j. in princ. vbi gl. de origi. iur. glo. Clement. j. ibi Cardi. de re iudic. gl. in l. Iulianus, in fi. & ibi Bal. cum concor. & Barbat. in addit. l. Mater. C. de rei vendica. vide latius per Vdalr. Zas. consi. xviij. nu. 6. lib. ij.

Tradere.

Tradere & cedere, quam inter se affinitatem habeant, vide s. Cedere.

Transactio.

Transactio cum sententia parem effectum obtinet: quæ quidem paritas intelligenda est, quantum ad decidendas lites & ad parandas exceptiones, argumento l. post rem. ff. de transact. & l. non minorem. C. illo titu. & ibi Cynus, Alexander, & Iason. Nam sicut sententia retractari non potest, ita nec transactio. l. j. C. de condict. indeb. Vdalricus Zasius in l. diuus Adrianus. ff. de re iudica. Ad hæc facit, quòd sicut per sententiam receditur à lite, & lis ipsa finitur, ita & per transactionem receditur à lite, & lis ipsa finitur: sic vt ob nullam allegandam deceptionem ea litis transactio rescindi debeat. Parem enim hanc cum sententia efficaciā transactionibus iura tribuunt propter odium litium, quas iura ita exosa habent vt iis quoque iusto modo finem constitutum velint, & optent. l. Fratris, C. de transactio. Idem tenet gl. in c. cum causa, extra de empt. & vendit. & allegat pro argumēto optimū textum in c. constitutus, de religios. domib. ibi enim Episcopus per transactionem remisit omnia iura sua pro solis octo denariis pro pensione sibi reseruatis, & valida fuit trāsactio, & optima cum hac ratione confirmatur, quia quamuis exiguum per eam transactionem consecutus fuit commodū, eo ipso tamen & respectu eius quòd per eam transactionē à lite recessit, & à litis molestiis liberatus fuerat, permagnū censebatur consecutus commodum, quamuis prima facie enormiter deceptus videbatur. Quare is q̄ p externo damno commutat, & consequitur gratum commodum, internum, scilicet aut corporale aut spirituale, is de deceptione sibi facta conqueri non debet, sed potius de accessione ingētis lucri ex animo ipsi gaudendum est. Vnde nec ipsius transactio, quæ cum molestę litis liberatione contingit, rescindi debet, neque transactor ob id incommodum prætensum deceptus dici potest, quòd à lite recesserit, quum pro eo lon gè maius consecutus sit commodum, nempe quietum animum, & à vexatrice lite liberationē fœlicissimam. l. ij. C. de transact. & l. in summa. ff. de condict. indeb. quæ ad hoc allegatur. Vnde ex horum consideratione dici vulgo solet trissimo prouerbio, Si quis à me peteret pallium & tunicam litis redimendæ gratia, dimitterem ipsi potius pallium, & tenerem tunciam: & in Gallico dicitur, Il gaigne assez qui se met hors procez. Atque ita in l. ij. C. de rescinden. venditio. tenent Dinus, Iacobus de Aretio, Rei. Cy. & Bal. ita etiā sustinuit Nicolaus Nicolai I. C. in sua insigni repetitione. d. l. ii. Louanij me præsente & audiente, anno (si bene memini) 1527.

Tutela diuisa.

Tutelam non esse diuisam per aliquem, & esse diuisam à solis tutoribus inter se, sunt paria: quia hæc tutelæ diuisio, & etiam in alium trāslatio, per solum magistratum fieri debet. & hanc paritatem notat Barto. ad l. j. §. vsque adeo, n. 1. ff. de tute. & rationibus distrahend. & hanc legem explicat & confirmat glossa ipsa: quę duobus modis dictum textum intelligit: ex quibus etiā apertè colligitur: quod pares sint & eædem habeantur, Tutela diuisa, & tutela indiuisa, eo quod contutores, in quos translata est tutelæ diuisio, siue eiusdē tutelæ administrationē habeāt, siue nō habeāt, semp ad oīa tutelæ onera & ad debitas rationes reddendas per leges non minus obligati teneantur, quàm primi tutores. Nec his obstat, quod ibidem textus disputet, & asserere videatur quod quamuis tutelæ actio prius in ipsum magistratum (ne in contutorem non gerentem vertenda videatur) est tamē nihilominus eadem actio contra vtrumque, scilicet tutorē & contutorem vertenda, siue hic gerat, sine non gerat, quia expressē lex ambos simul teneri voluit. l. j. §. plane si. ff. de tute. & ratio distrahend. Vnde satis apparet (vt dictū est) nihil differre diuisam, siue indiuisam esse tutelam.

Tutor vltra commissionem agens.

Aliquid fieri per verum tutorem, in rebus quarum ad ministratio non est commissa, & illud fieri per surreptitium, vel falsum tutorem, in iure sunt paria. l. si duo. ff. de administra. & pericu. tuto. & curat. Raphael Cumanus, in l. huius edicti. §. verbis, numero 1. ff. quod falso tuto. autore. gest. est.

Tutoribus

Tutoribus qui sint comparandi.

Tutores, Curatores, Reipublicæ rectores, Hospitalium rectores, Ecclesię Prelati, Fabricę magistri, Prouisores bonorū pauperū (quales in primis Ecclesiis fuerūt diaconi) & similes piorū locorū administrationē habētes, in iure æquparanē similitudinémq; inter se habent. Vti latius memini in meo Pupillorū patrocinio, titulo, de tutorū & cura. munere. c. vij. nume. 55. & 56. ad quē locū breuitatis gratia lectorem remitto, vbi abūde multas allegatiōes comperiet. Vide de his etiam suprà: fideicommissarius, & etiam, Testamentarij.

Vacare.

Sedem, vel dignitatē aliquam vacare, & habere Prelatum qui impediatur, vel occupetur in fede adipiscenda paria sunt. per textum in c. cum venissent, extrà de in integ. restitu. qui textus est notatu dignissimus, secundū Ioan. And. in ca. olim, & in c. j. de reb. Eccles. non alienan. in vj. & idem etiam citatur ibi per Domi. & per Butr. in c. cum deportati, extrà de iudic. & per Carolum Ruinum consi. lxiij. incip. Videndum est, nume. 2. volumi. v.

Vendere iniquo precio.

Non vendere, & immodico precio vendere, in iure paria sunt. l. non dubiū, in fi. ff. de legat. iij. sed si cui (inquit Gaius) legatum relictū est, vt alienam rem redimat, vel præstet, si redimere nō possit, quòd dominus non venderet, vel immodico pretio vendat, iustam æstimationem inferat, iuncta gl. in verbo, Immodico: quæ notat, quòd non vendere vel immoderato precio vendere æquipollent, vel vendere precio minimo, iniquo, & infra, vel supra iustum precium, & non vendere æquipollent, & ibi Bart. etiam notat paria esse: Nolle vendere, & non iusto precio velle vendere, vnde de eo q̄ rem suam nimio indicat, vulgò dicimus, hic rem suam vendere non vult, quia ipsam nimio licetur, quod indicium est se nolle vendere, nisi excessiuū, & nō condignum precium p̄ea habeat. Iusta enim, & regularis quæuis venditio omnē deceptionem excludit, æquo, ac condigno precio contenta esse debet, quod precium si vēditio aut excedat, aut sit inferius, ea venditio iniqua, & nulla censeri debet.

Venefica, Incantatrix.

Veneficæ, & artis amatoriæ magistri, in iure ciuili æquiparantur, vt & videre licet suprà, in litera. A, sub capite, Amatorius.

Venire ad iudicium.

Non venire ad iudicium, & venire, sed non perseuerare vsque ad finem, paria sunt. c. cum nobis, & ibi Panor. nu. 10. extrà de electio. & in c. j. de iudic.

Veritas, Fictio.

Veritas & fictio, quantum ad obligationem æquiparantur. vt notatur in l. si filius. ff. si certum petat. Nam sicut vera voluntas, & verus consensus inducunt obligationem, ita & ficta voluntas debet inducere obligationem, dummodo ipsa apertis verbis est expressa, tunc enim non tam internus cōsensus, quàm verba ligare dicuntur, Bart. in l. licet. §. idem scribit. nu. 12. in vers. Et si tu dicis, Veritas & fictio æquiparā tur. ff. de peculio. & Bertachi. in suo repertorio, in verbo Veritas.

Veritatem celans.

Veritatem celans falsidico comparādus est. De qua comparatione videte in mea Praxi rerum ciuilium, c. clxxij. nu. 4. vide item in hoc libro suprà, sub titulo, Testari.

Vincula carcerum.

Sub vinculis esse, & esse sub custodia cum datis fideiussoribus, in iure paria sunt. Lucas de Pen. in l. si grauius. C. de dignita. lib. xij. & in l. seq. eo lib. de hac paritate ipse quoque memini in Praxi mea rerum criminalium recognita, titulo, de priuatis carceribus faciendis, nu. 3.

Viduus.

Viduus quando vxoris bonis priuandus fuerit. vide superius, Medicus.

Violentia.

Violentia, Clandestinitas, & Precaria possessio, sub vnam copulatiuam æquiparantur. Ita Zas. in l. Pomponius. §. cū qs. nu. 18. ff. de acqui. vel amitten. possess. quia dicit ibidem textus, Denique addimus, &c. quem videre poteritis.

Vita humana.

Vita nostra humana similis est nauigāti. Qua sicut is qui nauigat, siue stet, siue sedeat, siue iaceat, siue incedat, nauis ductu, impulsúque semper regitur, ita & nos miseri mortales, siue vigilemus, siue dormiamus, siue iaceamus, siue ambulemus, siue edamus, aut bibamus, coacti, volentes, nolentés que per momenta temporum quotidie ad finem vitæ rapimur, vt non temerè dixerit Seneca, nos mori quotidie, quia quotidie nobis aliqua pars vitæ clam succiditur, vti & Horatius testatur, cum ait, Tacitis senescimus annis. Porrò vitam humanam, tum in multis locis, tum præcipuè cap. ix. graphicè depingit diuinus ille propheta Iob, Dies mei (inquit) velociores fuerunt cursore, fugerunt, & non viderūt bonum, pertransierunt quasi naues pomia portātes, & sicut Aquila volans ad escā. Plura eadémque clariora videre licet apud eundem prophetam. c. xiij. Homo natus (inquit) de muliere breui viuēs tempore, repletur multis miseriis, qui quasi flos egreditur, & conteritur, & fugit velut vmbra, & nunquam in eodem statu permanet. & c. Similiter Sapientię ca. v. impij sic loquuntur: quid nobis profuit superbia, aut diuitiarum iactantia quid contulit nobis? transierūt omnia illa tanquam vmbra, & tanquā nuncius pręcurrens, & tanquam nauis quę transit fluctuantem aquam, cuius cùm pertransit non est vestigium inuenire, neque semitam carinæ illius in fluctibus, aut tanquam auis quæ transuolat in aēre, cuius nullum inuenitur argumentum itineris illius, sed rantū sonitus alarum verberans leuem ventum, & c. sic & nos nati continuò desinimus esse, & virtutis quidem nullum signū valuimus ostendere. In malignitate autem nostra consumpti sumus. Quin & D. Iacob. c. iiij. vitam nostrā comparat vapori vel fumo, Vita (inquit) nostra vapor est, ad modicum apparens, & deinceps exterminabitur.

Vitiosa cautio.

De cautionibus vitiosis. vide suprà, Rector inutilis.

Vocatus non auditus.

Vocari sed non audiri. Item. Audiri, sed nō vocari, & nō admitti, hæc tria in iure paria sunt. l. qui crimen. & ibi Bal. nu. 21. C. de his qui accusa. non possunt. ca. obeuntibus. lxiij. distinct. iuncta glo. ibidem in verbo, Excludant.

Voluntas.

Voluntas, negligentia & mors æquiparantur, quantum ad effectum deuolutionis, seu ad subleuationem obstaculi prioris, habentis aliàs melius ius vt notatur in l. vnica. C. q̄n non peten. par petentib. accrescunt. In l. Meminimus §. fi. C. de legiti. hæredibus. & in §. penul. institut. de bono. possess. & per Paul. Paris. consi. cxix. nu. 27. in quarta parte. De voluntate vera & ficta, vide paulò antè, Veritas.

Vsurarius.

Vsurarius similis est vermiculo ligni. Sicuti enim vermiculi lignorum, aut fructuum totum lignum totúsque fructus paulatim corrumpunt, exedunt, emolunt, & carie sua tandem absumunt, ita & vsurarij, & fœneratores vniuersam Rempublicam sua edacitate paulatim absumunt, & tādem deuorāt, quòd quibusuis per exempla, & euentus rerum notius esse doleo, quā vt multis authoritatibus cōfirmetur. Si eū quis roget quo multi ciues, quo multi mercatores, multi Principes ad egestatem redacti sint, imò quomodo multę Respublicæ, atque adeo quomodo multæ ditiones corruerint, ac planè collapsæ sint, in promptu erit vera responsio, in causa fuisse harum miseriarum vnicam ac fere solā vsu-

Universidad de Deusto
Biblioteca

rariam illam edacitatem, quę veluti vermis nunquam moritur, sed assiduè priuatas quasque personas & etiam Respublicas permolendo exedit, & absumit, sic vt tandē ex iis nihil relinquat reliquū. Quocirca optarem quibusuis Principib. acutiorem esse mentem, & oculum in istos fœneratores & vsurarios (vulgo finantiarios) esse intentiorem, vt certius cognoscerent quid agant, quomodo suis finantiis, & voraginibus Respublicas perdant, & absorbendo deglutiant, ne scilicet iis malis cognitis diutius habenas laxent, sed vt ipsorum edacibus (vt ita loquar) charybdibus fortè excogitent, & adhibeant remedium, sic vt ipsorum vorandi libidinem, aut cohibeant, aut ipsos vsurarios planè aut exterminent, aut tollant, qui tam licenter hactenus contra omnia iura, tam diuina, quàm humana plus æquo liberius omnes hominum status perdiderunt, & adhuc quantum in ipsis est, annihilare pergunt. Deinde optarē vt Principes passim in suis ciuitatibus curent habere doctos & cordatos pastores, qui diuitibus ex verbo Dei persuadeant suas opes nō tā esse suas, quàm Dei, vtpote cuius est terra, & plenitudo eius, & præterea ipsos non tā esse bonorum Dei possessores, quàm dispensatores, qui in necessitate suis copiis fraternæ inopiæ succurrere debeant, mutuent & opem præstent necessariam non tam spe lucri temporalis, quàm spe lucri æterni, & præcipuè quia Christus hoc ipsum ita iussit & hoc vni cum mandatum nobis pridiè passionis reliquit, & commēdauit dicens, *Mandatum nouum do vobis, & in hoc cognoscent omnes quod mei estis discipuli si charitatem habueritis ad inuicem. &c.* Hæc charitas Christiana quid exigat, nemo non nouit, qui fidei veritatem nō tā verbis, quàm gustu persentit. Hęc charitas si in ter Christianos solidè inculcaretur, vt diuites opē benignam præstarent miseris, & miseri vicissim sine fraude grati essent benefactoribus, profectò non opus esset in Republica vsurarij, fœneratores aut finantiarij, qui ob defectum Christianæ charitatis cum magno multorum incommodo, ac pauperum multorum pernicie in Republica tunc tolerantur, ob qualēcunque opem expetitam, & præstitam: nempe postquam mandata charitas non tantum inter Christianos refrixit, sed prorsus emortua cōspicitur, sic vt omnes quæ sua sunt quærant, & ex omnium mentibus erasum sit illud Pauli, Vnicuique mandauit Deus de proximo. Si quis certiorem similitudinem vsurarij cum tinea, aut alio ligni vermiculo cognoscere velit: is legat Bal. consi. cccclix. in iij. part. vbi etiam comparatur scorpioni. Item videat repertorium Bartachini in 3. parte sub litera. V. Legat postremò huius materiæ studiosus D. Carolum Molinæum in tractatu commerciorum & vsurarum, vbi latissimè quid vsura sit, definit: eandem diuidit & naturam ipsius per comparationes ad belluam argentiparam, ad morsum aspidis, ad ignem & ad latronem legalem explicat, & quomodo iure tum humano, tum diuino sit prohibita mōstrat. quantúmque dispendium in Rempublicam inferat multis documentis exponit. Lege quęso lector hunc librum: in eo enim & varia & grauia comperies.

Vti malè propriis.

Malè vti rebus propriis, & aliena possidere paria sunt, vt habet vulgare axioma iuridicorum c. Ius dictum, & ibi Pet. de Anchara. extrà, de verbo. signific. Sed istud axioma videtur tantùm habere locum in prodigis, alieno ære multum grauatis, qui sua profundunt, & creditoribus nō persoluūt. Sicut enim illud male possidetur, quod possessum alienum est: ita is quoque male sua possidet, qui alieno prægrauis, suis interim malè vtitur, & nulli exoluere curat. Idem enim est ac si aliena inuaderet, alienáque sibi vsurparet: & verè talis aliena possidet. Aliena enim sunt, non sua, quæ quis alteri iustè debet. Ideóque is aliena possidet, & alienis verius abutitur quā suis, quę enim quis debet, ea propriè non sua, sed verius aliena esse censentur. Atque in hoc duntaxat sensu locum habet predicta paritas, non autem simpliciter in omnibus. Quisquis enim nulli debens, sua tantum profundit, is nec aliena possidere, nec aliena profundere putandus est. Si ēm aliena possideret, ea alteri restitueret teneretur, quod in malè suis vtente, nullique debēte locū habere nō pōt. Quo circa ex istorum consideratione notandum est, quòd duobus modis male possidemus. Primò habito respectu ad iniustam causam possidendi, & tunc propriissimè dicimur malè possidere, quia detinemus alienum. Secundò respecti uè, habito scilicet respectu ad ipsam rem quam tractamus, & qua vtimur, nempe si eam tractemus, & vtamur non vt oportet, & sicuti debemus, tunc enim eam rē quodam mō vt alienam, & ob id etiam malè possidere dicimur. Et ad hūc sensum, si auarus non expendat propria, quando & vbi debet, tunc is dicitur malè possidere sua, & eo modo & sensu detinet aliena, nempe aliis debita. Et pro hoc facit c. sicut hi. xlvij. distinct. & ideo glos. in verbo, Malè autem, in d. c. ius' dictum. vbi allegantur hi versus.

Qui sunt qui rebus nunquam potiuntur? Auari.
Qui sunt Qui suum sua non patiuntur? Auari.

Quin & hæc quoque intelligenda sunt non tantum de auaro, sed etiam de prodigo. c. penul. iuncta glos. in verbo, Prodigalitatis vitio, &c. extrà de cōsuetudine, de quo prodigo ibidem habentur hi versus.

Prodigus est animi vitio retinenda profundens,
Quiretinet cupidè quod & as deposcit auarus.
Largus qui sumptum facit ex ratione libenter.

Vulnerans lethaliter die festo.

De vulnerato vsque ad mortem. Vide titulum, Mortuus. de vulnerāte sacro die, vide superius, sub titulo, Posthumus.

Vxor mala.

Vxor māla diabolo est conferenda, & ideo dicit glo. singularis in c. Iesus. 50. distinctione, ibi diabolus stet à dextris eius, id est, vxor, pro quo optimè facit textus Eccle. xxv. vbi de muliere sic loquitur, Non est caput nequius super caput colubri: & non est ira super iram mulieris. Atque hæc confirmat Chrysost. ī sermone de decollatione Ioānis Baptistę, vbi inquit, Ego quidem existimo nullā esse in hoc mundo bestiam malieri malæ comparabilem. Inter quadrupedia enim animantia leone nihil est sæuius: eius tamen seuiriam & ferociam mala mulier superat. Inter serpētes nihil est dracone acrius: sed huius virus cum muliere mala conferri nō potest. Quocirca leo & draco in malo, muliere mala inferiores sunt. Quæ his exemplis apertiora fient. Danielem enim in lacu leonēs sunt reueriti: iustum verò illum Naboth pessima Iezabel interfectū curauit. Cœtus Ionam prophetam in ventre conseruauit, verū Dalida Samsonem illecebris & fucis circunuētum, & capite raso deformatum, alienigenis capiendum & occidendū tradidit. Ioannem Baptistam viuentē in deserto dracones & aspides cornutæ subdita ferita te extimuerunt, vna Herodias verò, eidem caput abscidit, & tāti viri mortem pro precio saltationis accepit: ô malum summum, acutissimum telum diaboli, &c. Sed hic candide Lector, nolo putes nos de bonis mulieribus isthæc loqui, sed de malis tantum. Vt enim mala muliere nihil nocenti?, nihilque pernicioſius, ita bona muliere nihil beatius, adeò vt mulieris bonæ vir ipse etiam dicatur beatus, & numerus annorum ipsius duplex censeatur, Eccles. xxvi. Has tamen bonas mulieres raras esse dicit glos. in l. ex his. ff. de legibus. imò tam raras vt pro bonis mulieribus nulla lex ferri possit: & ideo bonas mulieres veris Philosophis comparare solemus, qui vt rari sunt, iuxta l. sed & reprobari. ff. de excusatio. tuto. ita & bonæ mulieres multo sunt rariores. Imò phœnice rariores, teste Diuo Hieronymo, in epistola centesima vigesima quinta ad Ruffinum, ne vxorem ducat, dissuasoria, ante medium. & siquis horum plura huic materię cōuenientia desideret ad satietatem, videre poterit Ioannem de Terra rubea, contra rebelles suorū regum, in amplissima glos. super verbo, Meretricibus: neque enim cōstitui oīa omnū scriptorum loca huc transferre, ne in immensum hic liber abeat.

Vxoratus.

Vxorem habens, aut matrimonium contrahens cum eo, qui in periculis nauigat, comparari solet. Nam qui matrimonium init, aut contrahit, is tanquam iaciens aleam fortunæ dubio euentui se subiicit, ignarus qualem tandem sortietur vxorem, rixosámne, an morigeram, mœcham, an pudicam, frugi an decoctricem, &c. Vel is, vt nauigaturus, variis fortunæ euentibus & periculis se subiicit, nec proprio arbitrio se stabilire valet, sed vt nauigans, qui ventorum impulsibus regitur, vxorius æstubus sępenumero quassatur, & ipsius virulentiis, ac tempestatibus quoquo versum velit, nolit, impellitur, de qua paritate est glossa in verbo, nauigasti, in c. nos nouimus. xvij. quæstio. ij. Quin vel ipsa experientia perdocet, quàm varij, quàm felices alij, quámque infausti sint coniugiorum euentus alij. Videmus enim ob culos quosdā vxores habere ex animi sui sententia, sibi morigeras, castas, moribus cultúque pudicas, sermone blādulas, foris incessu graues, nunquā nō pietate, facilitate, humanitate, cæterisq; amicissimis gratiarum dotibus clarissimas, coniugis honoris amantes, liberorum curæ sedulò insistentes, rem familiarem prudenter, parcéque regentes, habentes seruos & ancillas per suam benè consulendi, dissimulandique prudentiam omnes ex æquo obedientes, cuncta citra domesticas lites singulari cum dexteritate administrantes, maritorum vitia obsequio, cōmitate, lepore, aut patientia, vel vincentes, vel certè mitigantes, quæ naturæ aut prudentiæ, dotibus suis maritis honori sunt, & solatio admirabili quæque toti familiæ ornamento sunt maximo liberis & domesticis, virtutum exemplo sunt certissimo & amabili quales fuerunt, Sara, Rebecca, Bersabea, item Fabitria, Cornelia Gracchi. &c. & de quibus Solomon in prouerbiis xxx. Mulierem fortem quis inueniet? Procul & de vltimis finibus precium eius &c. Contrà verò pro huiusmodi coniugiis tam raris, centena fortassis offerentur coniugia infaustissima, in quibus vxores suis maritis sunt difficillimæ, immorigeræ, rixosæ, aspernabundæ, imperiosæ, libidinosæ, clam & apertè infidæ, impudicę verbis, moribúsque lasciuę, liberorum totiúsque familiæ negligentes, effrenes, volutatis causa quocunque diuagantes, domi forísque sumptuosissimæ. Quid plura? Maritorum hostes perpetuæ, & maledictio cōiugalis pessima. De quibus Symonides, Vxor (inquit) aut mulier mala naufragium est viri, domus tępestas, quietis impedimētum, vitæ captiuitas, pœna quotidiana, pugna sumptuosa, bestia contubernalis, canis ornata, animal malitiosum, ac tandem (vt concludit) necessarium malum. Hinc Philosophus quidam rogatus cur paruam duxisset vxorem, respondit: quia ex malis eligendum est minimum. Sed hic quæri posset vnde tanta coniugiorum nascatur diuersitas? dicam: Ea mihi contingere videtur, aliàs ab vxoribus innata ingeniorum vel bonitate, vel malitia: aliàs ab ipsorum maritorum vel imperitia, vel sapientia. Illæ enim aliquando naturā tam sunt bonæ, faciles, constantes, & prudentes, vt maritōs bonos reddant meliores, Nactæ verò malos, obsequio & patientia frangant, constātique prudentia vincant, ac meliores reddāt. Sed de talibus vxoribus verè dici posset, rara auis in terris, Aliæ ꝑ ingeniis præditæ sunt tam morosis, vt etiam si ipsis mariti contingant benigni, placidi & prudentes, sitam felicitatem non agnoscant, quin potius eosdē pro caciter spernunt: eisdem insultant contraque ipsorum lene imperium, contra dulcem maritalem commonitionem cōtráque sanum omne consiliū, malè sanè & nequiter se quoquouersum efferunt, mæchantur, lasciuiúntque vt libet. Altera verò tantæ diuersitatis ratio, eáque potissima, ab ipsis maritis proficiscitur, qui in contrahendis matrimoniis, mihi bifariam peccare videntur: nempe in electione, & maritādi imperitia. Electione quidem (quæ prima habenda fuerat) peccatur plurimum, dum alij solam formam, alij diuitias, alij sanguinis nobilitatem spectant, & quid non. Quidam verò tam corrupto iudicio dementantur, vt compositos gressus, morum aulicam gratiositatem, garrulitatem petulantem, dissertam facundiam, fastum ac superbiam, magnanimitatem iudicent: imò vt incompositos mores, ipsam etiam lasciuiā, festiuos, lepidósque mores prędicent, vt nō mirum sit, si ex hisce maritorum corruptis iudiciis, perfæpe infausta nascantur coniugia: cùm qui dignum inire cuperent coniugium, hi vxorem in connubium asciscēdam, prius deligerent, quā diligerēt, spectarēntque paritatem & virtutem internam potius, quàm dotes illas externas longè fugacissimas, quibus tamen interim vxores plerumque ita efferuntur, vt ex illarum inani gloria, & fallaci fiducia, aut maritos spernant, aut pro fungis habeant: & si quis has pro iure maritali ad morum suorum commoditatem placidè perducere conabitur, is adeò nihil efficiet, vt eas magis efferatiores redditur[e] fuerit. Porrò in regendi peritia, à maritis quoque peccatur plurimum, dum quidam mariti imprudentes nacti vxores prudentes, gnaras, & pudicas vxores, non eis præsunt vt mariti, vt coniugalis thori socij, vt vna caro, sed tales pro abiectis & contemptis mancipiis habent domi, tonant, vxorculásque tales festiuis moribus tractandas, lepidis dictis potius fallendas, & dexteritate quadam obsequiorum sibi coniugaliter associandas, tyrannicè premunt, prępsentibus aliis obiurgant, domi verberant, dehonestant, & ita coarctant, vt cædē tandem omni pudore excusso desperabundę in omnem malitiā exardescant. Alij verò mariti, qui malas sortiti sunt vxores, tales sunt, vt talium vxorum suarum iurgia, conuitia, ac reliquas molestias dissimulanter, non dico exemplo Socratis viri omnium patientissimi, aut prudenter ferre, aut suo tempore commodè mitigare, vel corrigere non norint, sed tales potius sint, qui malitiam malitiæ statim hostiliter opponunt, quique verberibus potius, quàm obsequiis obluctā tur, hi profectò domesticum bellum magis irritant & accendunt dum vxoris gubernandæ vera peritia vacant, quia vxoris, quam malū necessarium esse diximus, malitiam reliquáque vitia, si non prorsus tollere, saltem mitigare potuissent. Sed de hoc laberintico negotio concluſurus, hoc tantùm addere placuit. Eum térque quatérque beatum, cui contigit vxor benigna, facilis, blanda, commoda, vtilis, casta, prudēs, apta, dignáque suis moribus. Eum verò multis nominibus infœlicissimum, qui ex cęco iudicio nactus est vxorem immorigeram, rixosam, procacē, dominatricem, imperiosam, & moribus impudicam, in qua ferenda si quis Socraticam patientiam exhibere poterit, eum recta post hanc vitam ad superos peruolare crediderim, vtpote qui satis duro in hac vita excarnificatus fuerit purgatorio. Hinc fit, vt tria mala sint quæ hominibus imprecari soleant, nempè vxor rixosa, lis perpetua, & extructio assidua. Processus scu lis hic purgatorij cuiusdam vim obtinet, purgat enim animam ab impatientia, corpus à torpore, & burſamà pecuniis. Et hæc pro breuitate temporis sufficiant, alia deducturus cum se necessitas latior, & commoditas maior ingesserit.

Auctor ad lectorem.

SED nunc tandem sit explicitus nobis, vt Martialis ait, vsque ad sua cornua liber, & vtcunque suis sibi numeris, ac partibus constans, absolutus: quod nimirum vocabulum, vtcunque addendum esse putaui non temerè: Teretē enim ac totum rotundum, imò omnibus numeris prorsus absolutum libellum edere in quo nihil redundet, desideretur nihil, non iactito mearum esse virium, quum id prestare summorum sit artificum, quorum in numerum memet arrogāter non ingero. Non enim ignoro, & conscius mihi sum, quàm curta, quámque pertenuis mihi in iuris eminentissima cognitione supellex fuerit. Dein quàm graue hoc similium argumentum, atque ob id vel maximè gloriosum, si (vt Plautus ait) probum dignúmque nanciscatur artificem, qui id ipsum ritè perpolliat, digniſſimè tractet, & modis omnibus quibusuis spectaturis cum gratia exponat. Quod tametsi planè persecutus non fuero, neque me hoc præstitisse arrogantius existimem, hoc ipsum tamen argumētum, pro mea tenuitate excolendum, multis ex causis libenter assumpsi. Primùm, vt rudiori viam qualemcunque ad diiudicationes per similia prestruerem, ad absolutioria in eodem similium argumento excitarem, & vt nonnullis amiculis, meam hac in re operam suo quodam iure flagitantibus facerem satis. Deinde vt meorum qualiumcunque studiorum rationem ipse exposcēs, ea candidè cuiuis alteri communicarem potius quàm supprimerem. Ad hæc, vt ne vllo ocio planè torpescerem, in hoc præclaro argumento ingenij vires subinde excolerem, fatius esse ducens in re clara ociosum esse, quàm nihil agere, in iure præclaros musicos, aut strenuos imitans milites. Illi enim assiduo cantandi vsu ad summam musices artem feliciter perueniunt, hi quotidianis luctis ac pręliis gnari strenuique euadunt milites. Itidem in iure me quoque consecuturum speraui, vt longa assiduáque iuris excultione, meipsum ab ocio vendicarem, meipsum exercerem, alijsque prodesse studerem. Nam vt in omni disciplina, ita quoque in iure assiduo exercitio, non minus opus esse putaui, si quæ longo labore didiceris, tenere, augerē que voleris. Vt enim ferrum si non vtaris obducitur rubigine, sic & ingenij vigor, quod nisi studijs tractandis exerceas, aut perit, aut planè flaccescit. Et certè (vt Plinius ait libr. viij.) quotusquisque laboris tam est patiens, vt multis cum sudoribus discere velit, quod aliquando in vsu, & assiduo exercitio ad commodum Reipubl. non sit habiturus? Postremò eo libentius hoc similium argumentum, exponendum assumpsi, quod id plurimum vtilitatis iurium candidatis allaturum esse confiderem in quo certè longè plura potuissem similium congerere themata, nisi breuitatis ratio me eohibuisset, ne quę uis extra delectum in hunc libellum infarcirem, sed tantum quę prępipua visa sunt, in hoc albo pro meo instituto nunc referenda putarem. Hęc igitur quę nostro marte themata, qualicunque ordine, & forma ꝓpoſuimus,

Universidad de Deusto
Biblioteca

pro se quisque aeriter obseruet, inque ea diligentem intendat animum, & quæ cuiusque sit vis ac proprietas, quóque pacto iis quotidie vtendum, & ex iis similia iudicia colligenda erunt, exactè & diligenter exploret, & profectò non mediocrem, imò certissimam, ex vno alteram iudicandi rationem sibi comparauerit. Attamen si lectorum votis hic per omnia minus satisfecerimus, cogitandum erit iis, nemini vnquam vitio vertendum esse, si in re præclara studiosè quippiã audebit, & quadãtenus prodeat, si non datur vltra. Idcóque hac in parte optarem mihi posse contingere, quòd & mecum (vt autor est Cicero, lib. de Oratore secundo) C. Lucilius sibi optare solebat, nempe vt ea quæ scriberet, neque ab indoctissimis, neque à doctissimis legerentur, quod hi plus fortassis, illi prorsus nihil intelligerent. Hæc itaque quæ de Paribus ac Similibus in iure, déque ipsorum vtilitate hactenus collegimus, velim vt cãdidus Lector boni consulat, & suopte marte ad præscriptam formam adiiciat, quicquid ad Similium rationem rectè pertinere censebit: factum ipsius exosculabor, & mihi in hoc argumento etiam præuolantem, candidissime amplectar.

Enchiridij Parium aut Similium Iuris, Iodoci Damhouderij,

FINIS.

TRACTATVS DE COMMVNI V.I. DOCTORVM OPINIONE

Constituenda, attendenda, & pœnis recedentium ab ea:

Autore Antonio Maria Coratio Cortonensi.

PRAEFATIO.

Summa Notabilium.

1 VERITAS disputando reperitur.
2 Communis opinio, ergo falsa.
3 Communes opiniones efficiuntur per adhæsionem cõplurium Doctorũ, diuersis temporibus.
4 Doctores quandoque tanquam Aues, aut Ouos, sequũtur aliorum dicta.
5 Opinio vna hodie est communis, mox contraria est magis communis.
6 Communes opinio. in scholis nasci, crescere & interire.
7 Lectores hodie acquirere laudem ex impugnatione cõmunis opi.
8 Ius tam latè patet, vt vnusquisque in eo aliquid noui possit inuenire.
9 Disciplinam omnem indies perfici, vel peruerti.
10 Collectores communium opinionum nulla laude dignos esse.
11 Autores potius numerare, quàm sententias ponderare, sæpe decipit ignorantes Iudices.
12 In iudiciis veritas simplex quomodolibet reperta amplectenda.
13 Vera potius, quàm noua sequi debemus.
14 Leges non possunt complecti singulos casus.
15 De similibus ad similia procedendum, & id Iurisprudẽtum interpretatione, & nu. 16.
17 Quot capita, tot sententiæ.
18 Opinionum diuersitas reddit Ius dubium, & obscurum.
19 Obscuritas peruertit ius.
20 Claritas propria legis, & lex obscura, non allegatur ad decisionem causarum.
21 Autoritas Doctorum probabilis est, non necessaria.
22 Opinio nulla tam iusta, & æqua, quę subuerti non possit rationib.
23 Iudices interdũ moueri potius ex ratione subtili, quàm vera.
24 Iudex iniustè iudicãs, facit litẽ suã, & alias pœnas subit.
25 Ex duobus malis, minus malum eligendum.
26 Quod omnes, vel maior pars credit, pro veritate habetur, & communis opinio dicitur.
27 Communis opinio cõsulendo, & iudicãdo seruãda est.
28 Iudex sequẽs cõmunem opinionẽ excusat̃ i syndicatu.
29 Iudicans contra communem, facit litem suam.
30 Communis opinio æquiparatur legi, & eius vim sortit̃.
31 Communis opinio tanquam ius seruanda.
32 Communis opinio venit in statuto de lege loquente.
33 Communis opinio habet vim consuetudinis.
34 Communem tanquam legem imperare, vetare, permittere, ac punire.
35 Comminis opinio non est adeò æquiparata legi, quin sit inferior lege. & 36. & 37.
36 Communis superueniens tanquam posterior, non tollit priorem communem contrariam. Nec prior ex eo ꝙ non tollatur, attenditur. & 37.
38 Communis, & magis communis in nihilo differunt, nisi quod magis communis seruatur.
39 Magis communis superueniens non annullat penitus communem contrariam, & quomodo id procedat, nu. 40. & quare, nu. 41. & seq.
42 Communis opinio præsumitur vera.
43 Præsumptio veritatis, quæ est pro communi, oritur ex autoritate Doctorum.
44 Magis communis opinio, maiori numero, & autoritate Doctorum fulcitur, quàm communis.
45 Præsumptio efficacior tollit aliam minus efficacem.
46 Magis communis non tollit gesta tempore communis contrariæ.
47 Lectori multa subtilia etiam falsa asserere licet.
48 Iudex, & aduocatus veritatem semper ante oculos habere tenentur.
49 Tradita in scholis sunt discutienda in camera, & postea in iudiciis practicanda.
50 Leges, in Scholis diglutiuntur, in Palatiis digeruntur.
51 Practica est vera legum intellectrix.
52 Leges sapiunt, cùm practicantur.
53 Communis opinio plura affert commoda.
54 Diuisio animum legentis incitat, mentem intelligentis præparat, &c.
55 Ex ordine facilius disciplina percipitur, & retinetur.

COMMVNIS OPINIO (hoc quidem verbo à nostris Doctoribus frequẽtius recepto, quo facilius res intelligat̃, vti nobis placet, arg. l. insula. in fi. ff. de acq. re. domi.) quàm sit in scholis contempta, quámq; in iudiciis culta, nemo est, qui nesciat.

Nam iuris interpretes ingenij tantum viribus confisi, omnium rerũ veritatẽ sola disputatione consequi volẽtes, Communẽ maledicis dentibus
1 nunquam desinunt lacerare, cum enim veritas † disputãdo reperiatur, l. fi. in §. mista. & ibi Bar. nu. 1. ff. de mune. & hono. c. graue. & ibi gl. in verbo, veritas. 35. q. 9. & tradũt Martin. Laud. inter cõsi. crim. diuers. in cõsi. 59. in facto præsupponitur, col. 1. n. 2. lib. 1. pulchrè Matth. Gribal. de method. stud. lib. 1. c. 6. latissimè Neuiza. in sua syl. nupt. lib. 1 nu. 1. cum seq. Cagnol. in l. 2. nu. 235. in fi. C. de pac. int. emp. & vend. Crauet. in consi. 135. verba decreti principalis. nu. 18. Marc. Mantu. in consi. 67. viso processu inquisitionis. col. 2. n. 43. lib. 1. Benincas. in præfat. tit. inst. de actio. n. 90. & alij passim, quoties aliquid cõmuniter receptũ occurrit, statim cõfugiunt ad dictũ illud emanatũ ex mente Zas. lib. 2. resp. c. 1. ppè fin. sub nu. 26. quod ha-
2 bet, Communis opinio, † ergo falsa.
3 Nec mirum, nam communes opi. † plerunq; efficiuntur per adhęsionẽ cõpluriũ Docto. qui diuersis temporibus non cõmunicato inuicem cõsilio, diligenti aliqua veritatis indagatione adhibita, hanc vel illam opinionem amplectunt̃, vt pluribus ostendit Ludo. Gomes. in cõmu. & ad Regu. Cancel. in Prooe. in 2. q. 14. fundamẽto partis affirmati. ver. præsertim quia Doctores.
4 Sed vel prout rei ꝓpriæ expedit, vel quasi † Aues, aut Oues imitari, quarũ vna qñ volat, aut quò cursum dirigit, omnes aliæ sequuntur, quod ab vno Doctore firmatur, id tanquã veritatẽ ipsam approbãt, & insectãtur, c. cũ in iuuentute, §. vnde nos. ibi, scientes, ꝙ dictum vnius facilè sequitur multitudo. extrà de purgat. cano. & ita respondit Decius cõsi. 494. quæ suprà maturè. ppè fin. sub nu. 15. ver. nõ obstat ꝙ dictũ Federici. quem referunt, & sequuntur Ludo. Gomes. in d. ver. præsertim quia Doctores. Nico. Bellon. in consi. 59. ingeniosè admodum, sub nu. 11. Neuiza. in d. syl. nupt. lib. 5. sub nu. 9. post med. vers. ideò quandoq; errabant. Zas. in l. 2. §. post hunc maximæ autoritatis, in verbo, innouare instituit. circa med. versi. Iaffredus Passerius. ff. de orig. iur. Io. Bap. à Villaloh. in trac.

commu.

Universidad de Deusto
Biblioteca

cõmu.opi.ĩ litera C.ĩ verb.cõmunis opi.n.107.post prin. latè deducit Cæsar Conrard.ĩ l.diffamari.q.18.n.113.C. deinge.& manu.Grauat.ĩ add.ad vestr.in prax.lib.4.c.5.in verbo,ꝙ si sub.n.23. Rolan.à Valle.in cõs.vlt. reuocatur in dubiũ,ꝑpè fi.n.50.lib.2.Nico.Moro.ĩ trac.de fid.treug. & pac.par.2.q12.n.3.

Quamobrẽ ipsi ꝫ cõmunes traditiones semper ferè no-
5 uas sentẽtias approbare ꝓsitent, ex quo oritur, ꝙ illa † opinio, quæ modò habebat ꝫ se cõmnẽ opinionem, mox magis cõis efficiat, vt aduertũt Ias.in l.sciẽdũ. col.x.n.33. post prin.ff.de ver.obl.latè Purp.in l.cũ qd.col.x.sub n.33. ver.& videmus.ff.si cer.pet.Neuiza.ĩ d.lib.5.sub n.4.ver.& sic cõtingit.& n.9.post prin Maria.iun.in cõs.158.abũdè, & multũ subtiliter.col.13.n.70.lib.2.Hierony. Gratus ꝑs. 8.teneo,ꝙ hęres.col.1 n.4.lib.2.Ioã.Imol.cõs.42.iuri,& æquitati consonum.numero,2.Fran.Hercul.in tracta.de proban.nega.nu.302.propè fi.cum si.

Et experientia,ac naturalis ratio clarè demonstrant: At cũ opi. ista magis cõmunis est effecta, more venatorũ, qui feras,donec capiãt,insectantur, captas verò parũ curãt,& aspernantur,atq; ad alias fugientes se cõuertũt, receptas à plurib⁹ sententias nouis argumẽtis, & quãdoq; cauillationibus improbare,ac omninò prosternere conã
6 tur: Ex quo illud emanatũ est,Cõmunes † opi.in scholis nasci,crescere,& interire,vt post Salo.tradit Neui.d.nu.4.
7 Itaq; hodie verè affirmari põt,ꝙ iuris Interpretes † ex impugnatiõe cõmunis opi.laudẽ, & gloriã sibi cõparãt, vel potius cõparare videantur,cũ ex hoc ingenio præstantes, & Doctos se hominibus præbeant,vt de Andre.Barba. dicebat Neuiza.in dicta syl.nupt.lib.5.nu.28.post.princip.

8 Et hæc omnia his facile succedũt,cũ ius nostrũ † tã latè pateat,vt ĩ eo Bos herbam,Canis leporem, & Ciconia lacertã inuenire valeat,vt post Caccial.in trac.de arte studẽ. in 5.documẽ. circa med.trãdit Neuiz.ibid.n.12.cica fin.

Quò fit,vt nihil tam clarũ in iure reperiatur, quin his temporibus in dubiũ reuocatũ sit,vt experientia ipsa vi-
9 demus,adeò ꝙ dici possit,aut omnẽ † doctrinã, omnẽq; disciplinã indies perfici, vt post Philosophos, & Isidor. tradit Neuiz.ibi n.8.circa med.ver sequitur ergo. aut potius à nimia ista veritatis inuestigatione totũ ius peruerti:sed hoc istis parũ est curæ. Nã dummodo aliquam gloriolam ex alicuius rei nouitate nãciscantur, in reliquis & ipsam communem opinionem negligunt.

10 Et etiam Doct.† curates,& colligentes ipsas cõmunes cõtempnũt tanq; studentes operi laborioso magis,q; subtili, vnde nulla laude digni existimãtur,vt voluit Dec. in fi. cõmẽ.tit.ff.de reg.iur.ĩ epilog.Cagno.in l.vinũ.sub.n.40. post prin ff.si cer.pe.quẽ refert.& sequitur Baliha. Quin. inter cõl.vlt.volũ.diuer.in cõs. 177.species facti talis est. nu.123.& seq.li.1.& Neui.in cõs.67.dixit Deci.in prin.

11 Nam mos † iste hodiernus numerandi potius autores sententiarũ, quã sententias ipsas põderandi, sæpe decipit ignorantes,& iniquos iudices,vt asserit Ari.Pinel.in l.1.ĩ 3.par.n.93.circa med.vers.ne q̃ quã incuset.C.de bo.ma. qd malũ euitaretur,si relictis authoritatibus veritatẽ ipsam iuribus,& rationibus perquirere vellemus,cùm veritas sæpius exagitata magis splendescat in lucem, vt inquit tex.in dicto c.grauẽ.35.quæst.9.

Cęterũ Iudices,& Aduocati,ĩ Palatiis assiduè versantes,
12 quorũ potius interest, simplicẽ † veritatem quomodolibet reperta amplecti, quàm per subtiles deceptationes eam exquirere,vt tradit Paris de Put.ĩ tract. de synd.in tit. de excess.aduo.in prin.n.1.& seq.Aret.cõs.85. cõsiderata diligenter cõsultatione. col.2.sub.nu.3.versi.circa aliud dubiũ. quos refert, & sequitur Io.Bertach. vel Adentes ad eum,in suo Repertorio, ĩ verbo, Aduocatus debet studere breuitati.cum concord.& qui potius vera, quã no-
13 ua † attendere debent, vt asserit Franc. Niconi.in repet. rubri.ff.sol.matri.in fi.profitentur se omninò Communis opinionis cultores & seruatores.

14 Nam cũ leges † singulos casus complecti nequeant, l. neq; leges.& l.nõ possunt, in prin.ff.de legi.l.2.§.sed quia diuinè.C.de ve.iu.enu.

Imò maior pars eorũ, quę accidũt, à legib⁹ nõ reperiantur decisa, sancitum extat, vt in casibus de nouo euenien-
15 tibus † seruetur ius quod in similibus reperitur, d.l.non possunt. in fi.cum duab.ll.seq.

Et hæc extensio de similibus ad similia Iurisprudentum
16 interpretatione † fieri debeat, l.& ideò.& l.nam vt ait. ff.eodem tit.u.de legib.

Sed vbi noui casus euenerũt, qui huiusmodi extensione indiguerũt, variæ inter Doctores ortæ sunt altercationes: Alij namq; vnã, alij aliam legem inuicem cõtrarias ĩ eodẽ casu induxere,& sæpenumero candẽ legem huc,atque illuc secundũ vniuscuiusq; opinionẽ,& aliquãdo affectionem propriam distraxerũt, iuxta Terentianũ illud: quot
17 † capita, tot sententiæ.l.quia poterat,propè finem, ff.ad Trebel.Alberic.in tracta.de statu.lib.1.q.135.nu.7.
18 Itaq; cũ diuersitas opinionũ † reddat ius dubiũ, & obscurũ,l.1.ꝑpè fi.§.nostrã autẽ consummatiõe, C.de vet. iur.enu.& firmat Bar.in l.qui Romæ, in §.duo fratres, sub nu.9.& ibi Marian.iu.n.75.ff. de ver.obl.Paris de Put.in d. trac.de syndi.in ver.iudicare.c.3.incip.an si iudex,qui dedit.n.6.Abb.in c. at si clerici,col.8.extrà de iud.Io.de Imo. ꝑ illũ tex.ĩ cle.ne Romani.ĩ prin.in 1.no.n.1.& ibi sequũt Adden.de elect.Alex.ꝑs.142.viso processu inter.n.12.lib. 5.Soc.cõs.115.circa primã quæstionem col.4.n.8.lib.1. Neuiz.in cõs.73. Titius nullos habẽs filios.nu.11.Marc. Ant.Natta in cõs.478.ex facto tractatũ.nu.15.in 3.Tom. Fernan.Vasq.in trac.de succes.creat.in prin.num.2.& nouissimè Octauia.Cachera.in decis.Pedemon.decis.54.pater graui infirmitate.numer.8.

Et est receptissimũ,ex hac opinionũ diuersitate emana ta est obscuritas q̃dã, & dubitatio, quæ non modò leges
19 non est interpretata, sed potius † eas destruxit,& ius totũ perturbauit,secundũ Io.Fab.ĩ prin.cõmenta.Insti.col. 2.sub n.2.ver.cęterũ cùm per cõtrarias.& Deci.in l.1.sub n.4.ff.de reg.iur.cũ leges claritate ac facilitate priuauerit,
20 quæ † adeò legũ sunt proprię, vt si sint obscurę, tanquã inutiles ad decisionem causarũ allegari nõ debeant,ar.l.2. in prin.C.de indi.viduit.tollen.& latè explicat Neuiz.in d. syl.nup.lib.5.num.34.

Quapropter ius nostrũ his tenebris inuolutũ inutile penè redditũ erat,& lites in longum protractæ,non sine maximò partium dispendio,& iudicis periculo, aut nullum,aut pessimum exitum sortiebantur.Nam iudices tan to opinionũ conflictu obtusi,quo se verterẽt,vt tuti à periculo animæ, & rei sententiam ferre valerent, penitus ignorabant.

Cùm enim hinc inde Doctorũ autoritates haberent, si opinioni,quæ sibi in cõscientia tutior videretur, adhæsissent,nõ per hoc pœnas malè iudicantibus iudicibus impositas euitabant.

Nam neque Doctorũ autoritas excusabat,cũ ea ꝓbabi-
21 lis solũ sit, † nõ necessaria, vt vno ore cõcludũt Doctores in l.1.ff.si cer.pe.& fusè per Nico.Euerard.in suis locis legal.in loc.ab auctoritate, neque cõscientia tuebatur,cũ
22 nulla † reperiri possit opinio tã bona,& æqua, quæ subtilibus rationib⁹ & cauillationibus conuinci nequeat, vt iuribus & autoritatibus comprobat Neuiz. dicto libr.5. in tertia limit.nu.67.ante med.ver.non tamen propterea.

Quibus rationbus sententia iam lata ab alio iudice, tãquam iniusta retractari possit, cùm iudices interdum mo
24 ueãtur facilius ex arguta,& subtili ratione,quã ex vulgari vera:ita vno ore concludunt Hosti.Ioa.Andre.Ancha. Ant.de But.Abb.& cæteri in c.per tuas,extrà qui.fi.sint legi.quos referũt,& sequuntur Cæpol.in tract.cautel.ĩ cautela.67.sunt multi procuratores,per totum.Catel.Cot.in suis Memorial.in verb.ignorantes.post prin.ver.ex prædictis inferri potest. Andre.ad Exe.in c.1.n.469.extrà de cõst.latè Maria.iunior in cõs.143.elapsis mensibus,col.fi.n. 6.libr.3.& excellentiss.& acutissi.dominus meus Tobias Noni,in prin.Insti.de testa.sub nu.50.in tertio fundamen. vers.stringitur, quia multoties.

Et sic Iudex cuius sententia retractabatur tanquam iniu
14 sta † faciebat litem suam, & alias pœnas subibat, de quib⁹ in toto ti.C.de pœna iud.qui malè iudi.in l.fi quis in conscribendo.C.de pact.per Bart.in l.j.col.2.nu.6.C.quomodo & quando iudex.Corne.conf.270.licet in hac consultatione.in fi.lib.3.cum similib.

Quamobrem sæpe sæpius miseri litigantes quotidianis sumptib.defatigati post multos labores, & incommodalites indecisas relinquere cogebantur.

Istud quidẽ vulnus humano generi quàm atrocissimũ eandẽ exposcebat medelam,quam noua iuris ciuilis compilatione prioribus illis tẽporib⁹ Iustinianus attulit: verũ, cũ Cæsares hodierni sub propria iuga barbaras gẽtes hominũ malitia nimis potentes deducere adhuc nequiuerint,vt post victorias armis quæsitas pacifico huic morbo consulerent, Doctores ea qua sunguntur auctoritate ex

duo

25 duob.malis † minus malum eligẽtes, iuxta l.si procurator. & ibi glos.ff.de excep.do.& l.quoties.vbi post alios Deci. in fin.& Cagno.nu.3.id notant,ff.de regu.iur.c.si quod verius. vbi glo.in verbo,adulterium concord.congerit 32.q.2.con siderantes,ꝙ quoties de veritate alicuius facti dubitare cõtingit, quæ in specie à singulis personis haberi nequeat, ad id recurrimus,quod vniuersaliter,vel cõmuniter creditꝫ
26 Idq; † pro veritate habetꝫ, ꝙ vel omnes, vel maior pars hominum loci,vbi factum illud venit communiter credunt, quæ veritas,seu credulitas,aut fama, aut communis error, aut communis opinio nuncupatur,vt tradunt Doctores in l.Barbarius.ff.de.offic.prætо.& latè per Andre. Tiraquel.in tract.de legib.connub.in glo.8.q.17.nu.144.vsq; ad n.162.

Doctores (inquam)exiitimarũt, quòd in tanta opinionũ contrarietate,ac confusione, cùm aliter veritas haberi non
27 possit,opinio illa † iudicando,& consulendo,sit attendenda,quæ vel ab omnibus,vel à plerisque Doctoribus,qui super casu,de quo dubitare contingit,scripserunt,esset recepta & approbata,& hanc speciali,& penè proprio nomine, Communem nuncuparunt,vt concludunt Hostien.Io.Andre.& alij omnes,in c.1.extrà de constitu.

28 Et voluerunt hanc Communem opinionem † ab omni pœna iudicem excusare in syndicatu, vt in specie tradunt Abb.in c.1.col.7.n.24.de postu.præla.Paris de Puteo ĩ tract. de syndi.in verbo,iudicare.ca.3.incip.an si iudex, qui dedit. nu.2.Neuiz.in dicta syl.nupt.lib.5 nu.63.Guliel.Mayne.in l. in totum.nu.33.ff.de reg.iur.cum aliis si.

Quemamodum communis in facto cõsistens excusat,l.si quis patrem familiàs.& ibi notat Barto.in princ.& Cardina. Alban.in lucubra.nu.1.& alij,ff.ad Senatusc.on.Macedo.

29 Et econtrà, iudicem contra † cõmunem iudicantem facere litem suam,secundùm Bart.in l.fi.propè fi.sub nu.5.C. de pœ.iud.qui ma.iu.

30 Et aliis cõplurib⁹ pœnis subiici,& demũ decreuerũt † cõmunem ipsi legi esse æquiparandam, & eius virtutẽ, ac vim sortiri,vt concludunt Lancel.Galiau.in repe.l. Centurio.n. 291.ff.de vul.& pup.& Aug.Bero.in consi.91.viso diligenterq;.col.7.nu.17.lib.2.

31 Et communem † seruandam esse tanquã ipsum ius, vt respondit Grat.in consi.77.duo principaliter obiiciuntur. col. 1.nu.4.lib.2.

Quinimò quo ad hoc,vt seruari debeat,communem opi-
32 nionẽ venire † appellatione legis in statuto de lege loquẽte,vt voluit Augustt.Bero.dicto consi.91.n.16.& seq.

33 Et postremò,communem vim,† & efficaciam consuetudinis obtinere,vt tradit Bal.ĩ c.ne innitaris.col.2. circa med. versi.& dicit Ioan.Andre.nu.6.extrà de consti.quem referunt & sequuntur.Ioan.Bapt.à Villalob.in dicto tracta.cõmu.opi.in verbo,communis opinio.sub nu.107.post med. & nouissimè Sebasti. Med.in tract.de legib. & statut. parte 2.quæst.16.& vlti.nu.7.

34 Et consequenter communem † iudicibus,aduocatis,& litigãtibus imperare,vetare,permittere, ac punire.argu.l. legis virtus.ff.de legib.

35 Sed non ex hoc adeo Communis † est æquiparata ipsi legi,& consuetudini,quin in multis sit inferior ipsis, nam lex, & consuetudo semper, & vbique inuiolabiliter seruandæ sunt,l.leges vt generales, C.de legib.insti.de off.iud.in prin. l.de quib,& ibi Doc.ff.de legib.c.1.& ibi Canonist. extrà de const.cum concord.Cõmunis opinio autẽ sæpe & in multis casibus non debet attendi,vt latè infrà tit.9.per tot.

Prętерea in aliis differt Comunis opi.à lege,& cõsuetudi-
36 ne. Nam opinio superueniẽs æquè cõmunis † non tollit cõmunem priorem cõtrariam ad instar legum,quarũ posteriores contrarias priores abrogãt,l.sed & posteriores ff.de legib.adeo ꝙ cõmuni priore nihil obstante æquè cõmunis posterior seruãda sit,neque prior cõmunis ex eo, ꝙ nõ tol-
37 latur ab opinione æquè cõmuni posteriore † est attẽdẽda, quemadmodũ leges,quarũ priores,si nõ tollãtur per posteriores,sunt omninò seruandæ,d.l.sed & posteriores.ff.de legib.Sed neutra,hoc est neque prior cõmunis, neque posterior æquè cõmunis attenditur,& vlla in consideratione habetur,ita tradit Ripa.in resp.1.n.10.in tit.de subst. quem refert,& sequitur Lancel.Corrad.in lib.de prætor.§.2.in tit.de senten.n.25.ꝑpè fi.idẽ amplectitꝫ Nicol.Mor.ĩ d.trac.de fid. treug.& pac.par.2.q.12.ver.cõtrariam opi.nu.4.cum sim.

38 Eodẽ modo magis cõmunis(non enim cõmunis opin.† à magis cõmuni in aliquo differt,nisi,ꝙ quoties cõmunis, & magis cõmunis concurrũt, seruatur magis cõmunis, ita vt in cõmuni disposita habeãt locũ ĩ magis cõmuni,& ecõtrà, & quoties loquimur de cõmuni ẽt de magis cõmuni loqui intelligimur)superueniens tanquã lex, quæ posterior penitus tollit,& delet disposita per priorem legẽ cõtrariã, ita vt illa lex nunquã vires recuperet,

39 Abrogat,& tollit † cõmunem,vt autoritates,quę sunt ꝓ cõmuni,nõ possint facere numerum pro eadem opinione, si quando, vt sępius accidit,ea tractu temporis magis communis efficeret per adhęsionẽ aliorũ Autorũ: sed solũmodo magis communis superueniens prędicat:quod donec permanet magis communis attendenda, ac seruanda est.

40 Et id † quomodo procedat,ostenditur naturali exemplo, nã lumen,& splendor syderum per aduentũ solis non amplius nobis apparet,ac si penitus sydera lumine essent orbata, idq; procedit,nõ ꝙ sol abstulerit splendorem syderibus, quæ tam diurno,quã nocturno tempore illũ retinet, sed ꝙ proprio lumine ac splendore lõgè maiori occupat, & adeo superat splendorẽ syderũ, vt nullus oĩno nobis ostẽdat: ita in proposito magis communis seruatur,& præfertur communi cotrariæ non auferendo vim, & efficaciam ipsi cõmuni,sed solũmodo eam superando maioritate vis, & roboris.

41 Nam cõmunis, vel magis cõmunis † seruatur nõ ex eo quòd cotineat certam, & claram veritatem,sed solùm quia præsumitur,quòd sit vera seu verior.

42 Communis enim,vel magis cõmunis † vera prędsumitur, vt concludit Abb.in c.prudentiam col.1.in 3.nota. nu.4.de off.deleg. quem sequuntur And.Barba.in consi.1.magnus scripsit psalmista.col.14.ver.item dicit quòd est,nu.47.lib. 3.Ferd.Loaz.in rep.§.diui.l.filiusfam. col.67. versi.tamen à cõi opi.nu.171.ff.de leg.1.And.Alcia.in trac.ꝑsumpt.reg.1. ꝑsump.51.n.2.Chassa.in cõment.ad consuet.Burgund.rub. 9.post.§.9.in quodam consi.ibi inserto,versi.item & quod plus est,in fi.sub n.34.Catell.Cort.in Memoral.in verb.nuptiarum causa,post.med.ver.sed quia verisimile non est, & alij passim.

43 Quæ præsumptio veritatis † orit ex auctoritate Doctorũ, nam Doctor & bonus,& peritus præsumitur,vnde tanquã bonus velle,& tanquã peritus posse dicere veritatem cẽsetur,itaque ista prędsumptio tam æquè viget pro opinione paruo Doct.numero fulsita,quã ꝓ ea q̃ maximo iuuatur,cũ in vnaquaq; interueniat authoritas, sed maior numerus & consequenter maior auctoritas maiorem præsumptionem veritatis inducit,minor verò minorẽ præsumptionem.

44 Vnde cum magis communis opinio † maiori numero,& auctoritate Doctorũ roborata sit, vt post alios tradit Neuizanus in d.Sylu.nupt.lib.5.n.4.in fi.& seq.cum simil.

Sequitur,vt maiorem habeat veritatis præsumptionem,
45 cumq́ue vna præsumptio maior † tollat aliã præsumptionẽ minorẽ,l.diuus.ff.de in integ.rest.Alciat.in d.tract. præsum. reg.1.præsump.9.in fi.cum fuse congestis per Franc.Niconit.in rep.rub.C.de eden.nu.47.sequitur,vt magis communis præferenda sit ipsi Communi,& id solũ ratione maioris præsumptionis,nõ verò ratione certitudinis veritatis, quæ in contraria communi probaret certam falsitatem.

46 Et hinc est,ꝙ magis communis superueniens † non tollit gesta tempore communis contrariæ, vt post Imol. tradit Mari.Salom.in §.responsa prudẽtum, Insti.de iur.na.gen. & ciuil.quem refert,& sequitur Neuiz.sub d.n.4.ver.nõ tamen ꝓpterea,& ratio est quoniã,cum esset prędsumptio,quę pro communi vigebat tẽpore quo ipsa seruabatur,nõ possumus dicere eam falsam detegi per superuenientiam magis communis contrarię,cùm ea solum verior prędsumatur, quæ maior veritatis ꝑsumptio cũ postea superuenerit, non debet ad prędterita extendi,iuxta l.leges.la.2.C.degib.cũ vul.

Commu.opi.igitur deridentinterpretes in scholis, colunt verò,& obseruant Iudices,& Aduocatiin iudiciis,& vtrunque,quod mirũ fortasse alicui videbitur,benè factum existi-
47 mam⁹: nã licet,imò spectat ad Iuris interpretes multa † subtilia etiam falsa effundere ad acuenda scholarium ingenia, cum in modum studendi,& (vt dicitur)intelligentiam solũ docere debeant scholæ, non est:dubitandũ,quod etiam vera in dubium reuocare necesse est nam aliàs non esset locus disputatiõni,& per consequens omnis penitus discendi via esset prædusa. Interpretes enim non multa,sed multum declarare tenẽtur,vt subtiliter,clarè,& ordinatè exprimerè valeant, vt pulchrè deducit Matth.Gribald.de meth. studendi libr.1.c.9.

Vnde merito legendo tantũ extollitur Fran.ille Aret.Doctor subtilis nuncupatus, & his tẽporibus inter Doct.iuuenes vnica spes Perusinæ Academiæ D.meus Franc. Cantutius cãdor linguæ, & pater subtilitatum iure optimo appellatus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

lat.is:nõ mirum ergo,si interpretes communem negligũt, & totis viribus ad disputationem se conferunt, nam illud est proprium eorum munus: Sed Iudices,& Aduocati, qui
41 † solam veritatem ante oculos habere debent,l.iudices, C. de iudic.cap.veritate,& cap.qui contempta. 8.distin.Glossa, finalis, in capitulo, quicunque. 81.distinct. alios congerens Socin.consi. 150.dominus labia nostra,in princ.nu.1. libr.1.cùm concord.cum eius exquisitio adeo difficilis sit propter opinionum diuersitatem, vt penè impossibile sit asserere in iure aliquid verum esse, si non certam & claram, saltem præsumptam sequi veritatem renentur,& per consequens Commu.opi.quæ vera præsumuntur.

Quamobrem cùm diuersi sint fines interpretum, & iudicum,non debet mirum videri, quòd diuersis mediis vtantur,nec ex hoc varij,& contrarij dicendi sint,cum vtraque opinio in suis terminis subsistere possit, nec vnius receptio alterius vim,& robur impediat aut minuat.

49 Itaque dicere solemus,quòd ea † quæ in scholis traduntur,sunt prius discutienda in camera, & postea in iudiciis practicanda, vt post Baldum tradit Neuiza.in d.Syl.nuptia. lib.5.numero 45.

50 Quoniam leges † in scholis diglutiuntur,in palatiis verò digeruntˉ,practica enim est scientia digestiua, & vbi Theoricus desinit,ibi incipit practicus,ita hæc omnia tradit Bald. in rep.l.Aemilius, col.8.num.11.versi.leges in scholis,ff.de minor.Lancel.Dec.in l.lecta,col.2.versic. nam vt inquit,ff. si cert.pet.quos refert,& sequitur Catell. Cott.in d.Memoral.in verbo,practica,versiculo,propterea vulgatum,Hiero. Cagnol.in l.2.numero,1.C.de rescind.vend.cum simil.

51 Nam Practica † est vera legum intellectrix, vt tradit Bald. in c.1.in princ.ver.& ideo quando capiuntur,in titu. de feu. si.qui.non amitt.quod repetit Decius in consi.131.reuocatur,in fi.ver.& Cot.in d.ver.practica,in prin.

52 Et leges † sapiunt cum practicantur,& tunc fructus ex arbore colliguntur,vt inquit idem Bald.in c.ex tenore, circa med.extrà de testi.refert & sequitur idem Cott.ibid. versa.libi etiam pulchrè.

Ex quibus clarè constat,quàm amica,& vtilis sit omnibus communis opinio,quámque merito sit colenda,& seruanda,quando tantorum malorum vnicum fuit remedium, & tam rationabili, & æqua causa introductum, vt per eam
53 † labor sit diminutus. Doctorũ discordiæ sint se datæ,& via patefacta sit,quæ & scrupulum conscientiæ sustulit, & fortunarum securitatem ostendit.

Huius igitur Communis opinionis argumentum à paucis,& meo iudicio nimis breuiter,& satis confusè tractatũ, si aliquando latius,& distinctius traderetur, opus non ingratum iuris studiosis fore mihi persuasi, præsertim cum sparsim pluribus in locis,& nullibi plenè habeatur. Verum tamen est,tractatum hunc & ob vtilitatem, & etiam ob difficultatem,cum multa in se contineat, quorum resolutio & longum rerum vsum,& summam iuris experientiam exposceret,ingenium,& doctrinam iurisconsulti benè docti desiderasse, quæ quidem omnia & propter ætatem 23. annorum,& propter breue tempus quinque annorum in hac legali Philosophia nondum consumptorum in me penitus desunt: vnde satius fortasse esset, opus hoc aliis perficiendum relinquere, quàm id ineptè & cum minimo aliorum commodo peragere.

Verum tractatum hunc aggredi constitui confisus,quòd si in alio non proderit,iuuabit fortasse ad excitandum aliculus viri eximij animum ad supplendum, in quo ipse in hoc meo defeci, & ideo enitar, vt vbi ingenium, & doctrina deerit, labore in cumulando simul aliorum dicta id totum reficiam.

54 Et quoniam diuisio † in aliquo opere magis incitat animum legentium,præparat mentem intelligentium, memoriámque artificiosè reformat, vt tradit Glosse.in §.igitur, in verb.eastdem institutiones, propè fi. versi. nam partitio, in proœm.Inst.quam post alios, quos allegat,sequitur Marc. Ant.Bard.in tract.de emp.vtil.& contin.c.16.nu.4.

Totum hunc tractatum in tres partes principales diuidam: In prima erit, quę sit Communis opi. perfecta, in secunda an & quando sit attendenda: in tertia, & vltima de pœna discidentium ab ipsa Cõmuni, & has quò dilucidius & ordinatius potero,vt tota materia facilius percipiatur.

55 Ex ordine enim † facilius disciplina percipitur, & retinetur.l.2.in prin.ff.de orig.iur.& tradit post Card.Alex.vbi per eum Cagnol.in rub.C.de edend.sub.nu.2.ver.& quia ordo in suis partibus subdiuidam.

FINIS.

TRACTATVS
ANTO. MARIAE CORATII DE COMMVNI OPINIONE, V. I. Doctorum,

Liber Primus.

Quid sit Communis opinio.

TITVLVS I.

Summa Notabilium.

1 COMMVNIS opinio quid sit ? prima descriptio.
2 Verbum(sententia) plura significare.
3 Communis opinio procedit tantum in q. dubia. Sed contrarium nu.11.cum seqq.
4 Opinari dicimur de rebus dubijs. Contrarium nu.15.
5 Impugnatio primæ descriptionis Communis opinio.
6 Communis opinionis secunda descriptio. Et Communem dari probatam à pluribus,vel peritioribˢ.
7 Factum à maiori parte,ab omnibus factum censeri.
8 Habens maiorem partem pro se non minus obtinere debet ac si omnes haberet.
9 Defensio in vna parte primę descriptionis Communis opi. Communis datur,quæ ab omnibus probatur.
10 Impugnationes primæ,& secundæ discretionis Communis opin.
12 Communem constare ex numero,& auctoritate Doc.
13 Auctoritas doct. nulla lege,vel ratione munita nihil operatur.
14 Auctoritas,id est,confirmatio.
15 Opinari non est de re dubia,sed sub dubio respondere.
16 Dubitare in iure etiam claro,sapientis esse.
17 Opinari in iure dicitur etiam de re clara.
18 Sententiam Iudicis dici opinionem.
19 Sententiæ verbum significare firmam,& indubitatam responsionem.
20 Communis opin.tertia descriptio.

COMMVNI Sopiniones argumẽtum tractaturi exemplo Imperat. in princ. Instit.de iust.& iur.videbimus primo loco,Quid sit Communis ista, ne id ignoremus, de quo verba facturi sumˀ. & in hac indagatione imprimis præsciendum est nullam reperiri traditam in iure nostro Communis opinionis definitionem,sed omnium primus definiuit, seu descripsit Mari.Salomon.in §.responsa prudentum, Instit.de iur.nat.gen.& ciui.quem refert,& sequitur Neuiz.in sua syl.nupt.lib. 5.n.3.in fi.qui in hunc modum descripsit,
1 Communis † opi.est probata sententia de iure non aperto ab omnibus,vel à peritioribus.

In hac definitione ponitur sententia loco generis,verbũ
2 enim sentẽtia, † generale est,& plura significat,nam quandoque sententia capitur pro consensu,vt in l.fi.& ibi Glo. in verbo,sententia.C.de app.

Interdum accipitur pro simplici scientia, vt in l.viduæ,& ibi Gloss.in verbo, sentẽtia.C.de nupt. Aliquando ponitur pro decisione à iudice facta,vt in totis titulis de Sentẽtiis,& hæc acceptio huius verbi, Sententia, frequentior est in iure nostro,vt per se clarè apparet.

Quandoque sumitur pro firma,& indubitata responsione seu animi deliberatione secũdũ Gl.in d.§.responsa, in verb. Sententia.& ibi post alios multos Balduin.idem firmat Instit. de iu.nat gen.& ciuil.& hæc est propria verbi huius, Sententia,significatio.

Aliquando ponitur pro consilio, interdum pro ratione, sæpe pro voluntate: quandoque pro iudicio,& tandẽ multoties,,put accipitur in hac nostra descriptione,capitur pro

opi

opinione ; hoc est expresso de aliqua re iudicio liberi arbitrij alicuius, quid sit,vel esse debeat, vt in l.fin. in fin.ff.de senat. & ista est vniuersalis significatio, & has omnes verbi huius,sententia,significationes,& acceptiones ponunt latè Luc.de Pen.in l.2.in verb.sententia.C.de iur.fisci,lib.10.& in rub.C.de sentent.aduers.fisc.lat.retract.in verbo, sententiis, eod.lib.10. & eximius,& nouus Antecessor Dominus meus Io.Pau.Lãcelot.in quadam sua pulchra, & docta disputatione manuscripta, An,& quando Communis opinio attendẽda sit,post princ.

Secundò in hac descriptione ponitur verbum, de iure,loco differentiæ, vt excludantur aliæ Communes opiniones extra ius,vt puta Communis in facto consistens, aliàs cõmunis error nuncupata,Communis in facto cõsistens, aliàs cõmunis error nuncupata,Communis Theologorum, Philosophorum,& aliæ similes.

Tertio loco fuit appositum verbum,non aperto, vt pro
3 prium,nam Communis opi. † solummodo habet locum in casibus dubijs,in quibus lex clara non reperitur,& id cõpro-
4 bat Domi.Lancelot.ibidem, ex hoc,quia opinari † contingit circa ea, de quibus veritas multipliciter põt haberi, ad quod allegat.c.2.&c.à nobis, extrà de sentent.excom. quæ iura mihi nihil probant. Itaque secundum istos,Communis non dicitur de iis,quæ clara sunt, vt puta, quòd pacta seruẽtur,qp vim vi repellere liceat,quòd testamentum debeat fieri coram septem testibus,& simil.quæ sunt in iure clarissima.

Quartò in hac descriptione habetur verbum ab omnibˢ, vel à peritioribus:nam datur cõmunis,quę nõ habet Cõtradictorem,& sic quæ ab omnibus probatur, & datur etiã magis communis nitens autoritate Doctorum maioris autoritatis,& sic peritiorum,nam autoritas ex doctrina,seu peritia
5 oritur.Hanc definitionem, seu potius descriptionem † corrigendã existimat D.Io.Pau.Lancellot.vbi suprà in eo,quod habet,ab omnibus,vel à peritioribus,ex duobus.

Primò quia datur Communis,quæ fundatur in opinione plurium,qui neque omnes sunt,neque peritiores.Secundò, quia Cõmunis dicitur, quæ plurium, vel peritiorum autoritate iuuatur,vt post alios tradit Neuiz. in d. fil.nup.li. 5.num. 4.in fi.& seq.cum concord. non autem quæ ab omnibus tenetur.

Quamobrem ipse ita Communem opi.describit, Cõmu-
6 nis opinio † est de iure controuerso à plerisque,vel illustrio ribus probata sententia,Ista correctio D. Lãcelot.in primo capite mihi summopere placet:in secundo verò non satisfacit.nam dum dicit primam illam descriptionem non comprehendere communem, quæ constat numero pluriũ Doctorum,qui neque omnes sunt, neque peritiores,rectè loquitur:nam non est dubium,quin adsit Communis quæ nitatur autoritate plurium,qui neque omnes,neque peritiores sũt, vt Doct.omnes admittunt,& dicemus infrà tit.4.

7 Nam à maiori parte probatũ, † ab omnibus probatũ censetur,arg.l.aliud,in §.refertur,& not. ibi Doct. ff. de reg.iur.l.
8 maiorem.ff.de pact.& maiorem partem pro se habens † nõ minus obtinere debet, quàm si omnes haberet, vt respondit Hyeron.Grat.in cons.64.profectò casus est.col.3.in prin. num.34.lib.2.& sic descriptio ista, cùm non comprehendat omnes Communes,meritò in hoc reprehenditur, arg.l.1.§. dolum.ff.de dol.mal.

Sed in eo qp D.Lancel. vult reiiciendum esse verbũ, ab omnibus,quia solummodo Communis sit plurium, vel peri-
9 tiorum,nõ autem omnium sententia, cius opinio † non est recipienda,nam meo iudicio clarum est,posse dari cõmunẽ, quę non habeat contradictorem, & sic ab omnibus sit probata secundum opi.Mar.Salo.& Neuiza.

Quinimo propriè Communis dicitur quæ ab omnibus recipitur, nam quæ à pluribus, vel à peritioribus approbatur, non communis,sed magis communis propriè dicitur, licèt Communis passim nũcupetur, nam si reperiatur opinio,probata à 15.vel 20.Doctoribus nemine contradicente,cur cõmunis dici non debeat,ipse non video.

10 Supradictę verò descriptiones † ex tribus mihi nõ satisfaciunt.Et imprimis dum habetur in eis, ab omnibus, simpliciter:quoniam datur opinio, quæ ab omnibus probatur, & tamen non est communis, vt puta si sit recepta ab vno, vel duobus,vel tribus nullo alio discrepante, & sic ab omnibus quæ non est communis,cum vnus,duo,vel tres non faciant Communem opi.vt infrà tit. 3. itaque in hoc egent supplectione.Secundò non placent,dum solum dicitur in eis, ab omnibus,vel plerisque,vel peritioribus.nam potest esse opinio,quæ vel ab omnibus,vel à plerisque,vel doctioribus approbetur,& tamen non sit communis,vel alicuius momẽti,nempe si autores non sint Iuris periti,vt apparet infrà tit. 9.Cas.12.vnde,& in ista parte sunt supplendæ prædictæ descriptiones.

Tertiò,& vltimò non satisfaciunt, dum habent, de iure controuerso,sat enim est dicere,de iure,absque verbo,controuerso, vel non aperto.

Nam licet ego fatear, Cõmunem plerunque esse in casibus dubiis, tamen sum eius sententiæ, vt Communis opin.
11 † locum habere possit etiam in casu habente leges claras, dummodo adsint cętera requisita,contra Salomo.Neuiz.& D.Lancell.& moueor ex duobus potissimum.

12 Primò,quia Communis † conficitur ex duobus solis,videlicet ex numero & auctoritate Doctorum,vt infra tit.2.& vbi est numerus,& auctoritas Doctorum necessaria, ibi absque alio est communis opi. At tam opinio,quæ lege expressa nititur, quàm quæ nullo iure fulcitur, põt amplecti à pluribus,& grauibus Doctoribus, imo multo magis. Ergo &c. Nec dicatur,qp vbi est lex aperta,non auctoritas Doc.sed lex ipsa æstimatur. Qũ saltem hodie leges sine auctoritatibus parũ prosunt,vel melius: qp si esset verum, sequeretur,quòd nunquam locum haberet Communis, quia auctoritas Do-
13 ctoris † nulla lege,aut ratione fulcita nihil operatur, cũ doctori nihil alleganti non credatur,vt per Doct.communiter in l.illam C.de collat.nec mirum, cùm verbum istud, auctoritas,significet non alicuius rei inductionem,sed solũ † cõ-
14 firmationẽ rei iã inductæ, vt in alio proposito tradit Chassan.in commen.ad consuet.Burgund.rub.4.§.7.in verb. *je ce n'est consentement*, nu. 17.& latius deducit Fran. Baldui.in præfat.titu.Instit.de auctor. tuto. vnde dicemus Doctorum auctoritatem non aliquid noui disponentem, sed à iure dispositæ approbantem,& confirmantem in hoc, vel illo casu speciali.

Secundò & vltimò moueor, quia non video rationem, cur Opinio,quæ in aliqua lege clara fundata sit, non possit dici Communis: Nec quicquam facit ponderatio facta de verbo, opinio, quod de sui natura videtur versari circa ius dubium.

Quoniam tripliciter respondetur,& imprimis inegando
15 quòd opinari † contingat in casibus dubijs. nam id nullibi probatur:sed benè verum est,quòd qui opinatur,dicitur cũ dubitatione respondere, vt voluit Glossa in d.§.responsa,in verb.opinio,& ibi alij Doct. refert,& sequitur Ioan. Bellon. in tract. exposit. ethimol. definit.& diuiti.in verb.opinio,& sic dubitatio emanans ex vi verbi, opinari, non procedit,qp versetur circa casus dubios,sed ex persona opinantis,qui dicitur cum dubitatione respondere, & quis potest dubitare tam super re dubia quam super clara, quam ipse ignoret.

16 Quinimò in iure † iudicatur sapientia dubitare de re etiam clara,cum nihil in eo adeo verum sit, quod in dubium reuocari nequeat, vel potius reuocatum non sit. secundò resp.quòd licet ea esset vis verbi,opinari, vt versaretur circa
17 casus dubios,In iure tñ † refertur etiã ad casum indubitabilem,nam sñia iudicis in iure sæpius appellatur Opinio, vt in l.pen.& ibi glo. in verb.opinio.ff.de appell.recip. in l.eos, in §.superiis vero,& ibi glo.in verb.opiniones,& in l.à procõsulibus,cum glo.in verb. opinionis.C. de appel.& alibi passim,& sentẽtia fertur à iudice tam super re dubia, quàm super clara,vt per se patet.

Tertiò,& vltimò respon. quòd Docto. nostri istius opin.
18 nomine in casu nostro voluerunt † significare quicquid Iurisperiti siue simpliciter, siue rationibus, siue legibus expressis,& claris approbassent:quòd ex eo,vel facile apparet quòd non omnes Doctores, & semper ad demonstrandam communem vtuntur verbo,opinio,sed sępe,sententia,cum Communis nũcupetur & recepta, seu probata sentẽtia,vel traditio,& etiam aliis nominibus honestetur,inter quę sen-
19 tentia † dicitur firma, & indubitata responsio, secundùm glo.in d.§.responsa,in verb. sententiæ. & ibi sequuntur reliqui,ex quibus potest apparere, quòd non in propria,& stricta significatione vsi sunt Doc. nostri hoc verbo,Opinio.& per consequens Communem tam in casu dubio, quàm in habente legem expressam locum sibi posse vendicare.

Quamobrem ipse ita Communem opinionem describe-
20 rẽ,vt sit † de iure à multis iurisperitis,vel omnibus, vel plerisque, vel grauioribus probata sententia.

Communis opinio ex quibus constituatur.

Universidad de Deusto
Biblioteca

TITVLVS II.

Summa Notabilium.

1 COMMVNEM opi.constare,& perfici exnume-
ro & auctoritate Doctorum simul, & nu.7.
2 Verb. probata, communis, vel recepta, verificari
in opinione plurium.
3 Communis est introducta ad supplendum defectum orien-
tem ex eo,quòd auctoritas Doctorum nō est necessaria.
4 Testes plures adhibentur in re difficilioris probationis.
5 Doctori creditur propter auctoritatem.
Doctor præsumitur peritus.
6 Auctoritas Doctoris quid sit.
8 Communis perficitur ex numero plurium Doctorum se-
paratorum, non qui habentur loco vnius, vt in Rota,&
Collegio.

VIDIMVS quid sit Cōmunis opinio,modò in-
piciendum est, ex quibus ipsa constituatur, &
conficiatur.In qua quidem inuestigatione con-
clusiuè procedendo ex mente omnium Doctō-
rum,& in specie Thom.Ferra. in tract. cautel.
in caut 31. manifestum est, quòd iudex,colum.2.versicu.&
illa dicitur communis,nu.2.& D. Ioan. Paul. Lancelot. in d.
sua disp.an,& quando Com.opin.sit attendenda,dicendum
1 est,Communem opinionem † ex duobus constare, seu cō-
stitui, & perfici, nempe ex numero,& auctoritate Doctorū,
quod quidem verissimum, & clarissimum nō caret ratione:
nam quòd numerus Doctorū, hoc est, plures Doctores re-
quirantur ad constituendam commu.ostendit primò vis,&
significatio istorum verborum, Cōmunis, recepta, proba-
ta,quibus vtuntur Doctor. ad commun. opin. istam signifi-
2 candam,quę † non possunt verificari in opinione vnius,sed
in opinione omnium, vel maioris partis, vt iuribus, & au-
ctoritatibus latè comprobat And. Tiraq. de legibus cōnub.
glo.8.nu.160.& 161.
3 Secundò quia,cum cōmunis † sit introducta ad supplen-
dum defectum, qui oriebatur ex eo, quòd auctoritas vnius
Doctoris non est necessaria,sed solū probabilis,iuxta tradi-
ta à Docto.communiter in l.j.ff.si cert.pet. meritò in ea plu-
res Doctores adhibentur:quia singula quæ nō prosunt,col-
lecta simul valent.l. Titia Seio.§. Scia libertis.ff.de leg.ij.iun-
cta l.hæredes mei.§.cum ita.ff.ad Trebel.
Postremò, quia vbi difficultas consistit in probatione fa-
4 cienda per testes,† maior testium numerus adhibetur.text.
est clarus in l. fi. C.de fideic. Vnde cùm veritas in profundo
sita sit,adeo quòd maximè difficilis sit eius inuentio,nō mi-
rum, si plures Docto. concurrere debeant ad conficiendam
communem, quæ pro veritate habeatur.
Quòd verò auctoritas docto.requiratur in constituenda
5 communi opi.facilè suadetur ex eo:quia doctori † creditur
solùm propter auctoritatem. quod manifestè demōstratur,
nam doctor præsumitur peritus,l.vnic.§.ideóque, C.de nou.
cod.fac.l.vnic. C.de profess. quæ in vrb. Constant. lib.12.&
tradit Alciat.in trac.præsump.reg.3.præsump.19.nu.2.quæ
præsumptio trahit homines in opinionē, vt quicquid à do-
ctore proficiscitur, bonum,& æquum, & consequenter at-
tentatione ac imitatione dignum cēseant, & sic sola aucto-
6 ritate ad credendum impellunt. auctoritas enim † nihil
aliud est, quàm opinio,qua quis putatur imitatione dignus,
vt tradit D.Io.Paul.Lanc.vbi suprà in secundo requisito cō-
munis,in prin.per c.sana quippe,circa prin.9.distinct.
Stat igitur, quòd communis opin. constat ex numero &
7 auctoritate doct.& non singulis,sed vtrisque † coniunctim,
& copulatiuè,nam quiuis numerus etiam maximus absque
auctoritate non sufficeret ad constituendam communem
opin.cùm doctoribus sola auctoritate credatur, neque ecō-
trà quæuis maxima auctoritas vniustantum absque nume-
ro plurium quicquam iuuaret,cùm neque opinio glossę so-
lius dicatur communis.
Vltimò pro complemento istius disquisitionis sciendum
8 est,quòd numerus † in communi debet esse plurium doctō-
rum,qui non habeantur loco vnius,vt sunt doctores Colle-
gij, Cōsilij, Senatus, Rotæ,vel alterius ordinis,vel magistra-
tus in actibus Collegij & similium, sed qui singuli per se se-
paratim numerum faciant: quia plures, qui habentur loco
vnius,non faciunt communem,vt post Bart.tradit Io.Crot.
in consi.34.viso,& diligenter examinato-col.3.nu.18.quod
verissimum credo, vt latius infra tit.9.caſ.9.& 10.sed his co-
gnitis succedit inspectio, nempe qui numerus, & quæ au-
ctoritas doct.constituat ipsam communem opinionem.

Qui Numerus,& Auctoritas Doctorum faciat Communem opinionem.

TITVLVS III.

Summa Notabilium.

1 OPINIO Glossæ à Bart. recepta dicitur Cōmunis.
2 Opinio Glossæ ab vno quouis alio doctore recepta Communis dicitur.
3 Opinio duorum doctorum maximæ auctoritatis communis est.
4 Communis præsumitur vera,& pro veritate habetur.
5 In ore duorum,vel trium stat ipsa veritas.Fall.nu.9.
6 Testes duo regulariter requiruntur in omni negocio. Fall. numero 9.
7 Doctores dicuntur testes iuris.
8 Generalia veluti minus stringentia omittenda.
10 Testis debet deponere de his quæ sensu percipiuntur.
11 Opinio Glossæ amplexa ab aliquibus antiquis dicitur communis.
12 Opinio Glossæ approbata à tribus aliis doctoribus communis dicitur.
13 Quatuor doctores inter quos sit Glossa,Communem constituunt.
14 Sequens opinionem Glossæ dicitur veritati inherere.
15 Opinio solius Glossæ,vel Archidiaconi sup. 6. dicitur cōis.
16 Communem opi. hodie esse maximi præiudicij.
17 Iudices hodierni inherent communi opi. tanquam securo carrotio.
18 Verba,communis,probata,& recepta, quid significēt apud doctores.
19 Communem constitui à septem doctoribus, inter quos sit vnus antiquus.
20 Numerus septenarius habetur in maxima veneratione, & est perfectissimus.
21 In eo,quod plus est,continetur quod est minus.
22 Argumentum à testamento ad Communem Opinio. valid um esse.
23 In quolibet actu requiritur potestas,& voluntas agentis.
24 Septem testes requiri in re maximi momenti.
25 Ad approbandum scholarem requirūtur ad minus septem doctores.

QVI Numerus, & auctoritas Doctorū requiratur ad Communem Opinionē constituendam, scribentes in eandem sententiam non conuenere, & in hac quæstione quinque diuersas reperio opiniones,quę ad tres tantum reduci possunt.
1 Prima fuit opinio,quòd Glossa † approbata à Bartolo facit Communem Opinionem, & huius sentē-
tiæ fuere quidā Papienses in l.j.in prin.ff.de offi.eius &c.quos tacito nomine refert,& sequitur Catell.Cott.in suis Memoral.in verb.Opinio Communis in iudicando.propè fin.versi. & ideo secundum aliquos, vbi testatur ita seruari per collegium Iudicum Mediolani.
2 Secunda est opinio, quòd Glossa † approbata nō solùm à Bartolo,sed etiam ab vno quouis alio Doctore constituat Opi.Communem. & hanc tenet Iaſ. in l.vt vim, colu.pen.in fin.sub num.34.ff.de iust.& iur.Thom.Ferrat.in trac. cautel. in caut.17.magna est quæstio,num.2.& Valentin.Forster.in tracta.de successo.ab inteſt.in titu.de successi.nou.iur. ascenden.in 4.conclus.in 4.fundamen.versi.Bartoli verò auctoritas, fol. 276.& huius sententiæ auctorem adducunt Iacob. Butrig.in l.j.in fin. C.qui pro sua iurisd. qui re vera hoc non dicit, sed solùm inquit, ego non recederem à Glossa, quia vsus non est contra eam: vbicunque ergo glossa firmat pedes,seruo eam,nisi vsus sit in contrarium.& hæc sunt formalia eius verba.& sic hæ duæ opiniones volunt,vt duo doctō-
3 res † maximæ auctoritatis, vt est glossa,& Bartolus,faciant Communem Opinionem.
Pro confirmatione harum opinionum supponendum
4 imprimis est,quòd Communis Opin.† præsumitur vera,& pro veritate habetur,vt per Alciat. in dict. tracta.præsumpt. regu. 1.præsumpt. 51.numero secundo, cum simil.
Modo faciunt pro istis Opinionibus: Primò quia in ore duorum,

5 duorum,vel trium † stat omne verbū, hoc est veritas, vt in 2.q.5.per tot.c. cum esses,extrà de testam. cum adductis per Excell.Dominum Ludo.Alfer. conciucm meum inter consi.crim.diuersor.in cons.143.quàm sit detestabile, col.1.nu. 7.lib.1.cum concord.
Postremò,quia regulariter in quocunque negocio ad ve-
6 ritatem probandam † duo testes requiruntur, l. vbi numerus,& ibi gl.vni.propè fin.ff. de testib. cum congestis per Ia-co.nouell.in tract.regu.ad reliq.Reg.Pet.Duen.in reg.213. Testes duo in omni,Tom.2.
At in proposito in probanda veritate ex Cōi Opin. emanata,adsunt duo Doctores,qui sunt testes iuris,Ergo &c.
7 Quòd verò Docto.† dicantur testes iuris, ꝓbatur in l.ij. propè fi.in §.post hunc maximę auctoritatis,versi. & vt obiter sciamus,vbi post alios tradit Zasi.in fi.in verb.testabātur, nu.36.ff.de ori.iur.in l.fi.in fi.C.de his,qui in eccl.manumit. in l.pe. ibi, & huius sententiæ subtilissimum testem adducit, C.de cond.indeb.tradunt.Specul.in tit.de requis.consi.versi. item fac eos,nu.8.10.Fab.in prin. Comment.ad Insti. col.3. in prin.sub nu.2.versi.& vt hæc scriptura, Bal.in l.fi.in 2.no. nu.2.& ibi Adden.C.si cer.pet.Alci.in l.j. in verb. Celsus.nu. 44.& ibi post alios tradit D.meꝰ Thob.Noni.ff.si cert.pe.idē Alc.in consi.22.licet in istis causis.nu.1.lib.7.Tom.2.& ne-
minem ꝺdicentem inueni.Sed volentes has opi.tanquā minus veras impugnare,facile rationes istas euitare poterimᵉ.
8 Nam præterquàm ꝙ sunt nimis generales, & sic † veluti parum stringentes,omittendæ sunt, sīn Aret.in consi.6.viso instrumento diuisionis,in prin. quem refert, & sequuntur Neuiz.in consi.67.dixit Decius,in prin.sub nu.1.& Roland. à Vall.in consi.1.viso themate ex iuribus.nu.4.lib.1.
Supradicta etiam pronunciata,quę habent,ꝙ in ore duorum, vel trium stat omne verbum,& quòd duo testes regulariter in quocunque negocio requiruntur, locum ha-
9 bent † in iis quæ sensu corporis percipiuntur, secus vero in iis, quæ consistunt in intellectu, vt in casu nostro. Et ratio diuersitatis potest esse,quia in rebus, quæ sensu extrinseco percipiūtur,cadit optima,& plena probatio per duos testes,cum adsit vtrumque requisitum, nempe potestas vera, cùm vnusquisque possit affirmare, quod aliquo sensu corporeo percipit: & voluntas saltem præsumpta, cùm nemo præsumatur dicere mendacium ex eo,ꝙ censetur bonus. at secus est in aliis,quæ non apprehenduntur sensibus,quia licet adsit voluntas, deficit tamen potestas, cùm nemo, quæ non videt,vel audit,vel tangit,vera dicere valeat,& hinc est,
10 ꝙ testis † ad hoc vt probet, debet deponere de his, quæ aliquo sensu corporis percipiuntur,l.testium,& ibi Doct.C.de testib.doct.in l.j.ff.si cert.pet.& alibi passim.
Et hoc præcipuè in iure procedit,in quo difficillimum est aliquid pro vero affirmare, vnde cùm sit diuersa ratio, non est inferēdum de vno ad aliud,vulg.l.Papi exuli.ff.de mino.
11 Quamobrem Tertia succesſit opinio, quòd glossa † approbata ab aliquibus doct. antiquis faciat communem opi. & hæc fuit sententia Hier.Grat.in consi.131.nobilis vir Scipio,in fi.nu.20.lib.1.
12 Quarta suborta est opinio, quòd gl.† eum qua pertranseunt tres alii doctores,constituat ipsam Cōmunem,& hāc tenuit idem Grat.in consi.75.quamuis si prius, col.4.nu.22. lib.2.quem sequuntur Franc.Cosci.in cap.1.nu.26.extrà de const.& Coscium referens Fran.Viui.in tract.Commu.Opi. lib.1.Opin.182.iudex in iudicando.ante fi.ver.ideo non est credendum,& alij,& in summa istæ duæ opiniones,coniungēdo eas tanquàm ab eodem fonte, videlicet à Grato ema-
13 natas,volunt,quòd quatuor doctores,† inter quos sit Glossa, quæ auctoritate omnes alios antecellit,vt tradit Barto.& sequuntur reliqui in l.vt vim ff.de iust.& iur.faciant Communem Opin.quæ conclusio iuuatur ex eo,quia talis est aucto-
14 ritas gl. vt qui eam sequitur,† veritati inhærere dicatur, & in perpetuum non erret,vt voluit Bald.in l.fin.§.necessitate, col.3.in prin.sub nu.9.post med.versi.& ideo loquitur,C.de bon.quæ lib.quem refert, & sequitur Iaſ.in l.vt vim, col.pe. sub.nu.34.ff.de iust.& iu.quæ veritas præsumpta,si amplexa sit à tribus aliis doct.videtur effici certa, vnde non mirum si dicatur Communis,& pro ea præsumatur.
Verùm & istæ Opiniones parum subsistunt. nam hæc ratio laborat eodem morbo, quo superiores, & non attingit tem ipsam.
15 Quinta & vltima extat opinio, quòd sententia † ipsius Glossæ solius,& Archidiaconi super.6.Decre.adeò sit communis, vt præferatur alteri Communi, de qua Opinione agemus infrà tit.9.in caſ.6.& 7.
Sed ista est peior priorib⁹ vt ex ibi dicendis apparebit. Ex
quibus patet,quòd istorū sententia in aëre fundate sunt, cùm nihil habeant,quo substineri possint. Itaque ipse nulli istarum opinionum facile adhæreo.
16 Nam quanti sit præiudicij † his temporibus Communis opinio, vnusquisque per se clarè potest ex eo intelligere,
17 ꝙ iudices hodierni † inhærent Communibus opinionibus tanquàm securo carrotio, licet interdum non parum errēt, vt inquit Maria.iun.in consi.131.quæstio proposita, col.1. num.3.lib.1.Vnde cum,vbi maius inest periculum, ibi cautius sit agendū,l.3.§.duę caufæ ff.de Carb.edic.c.vbi periculum, de elect.in 6.diligentius, & accuratius est in hac re aduertendum,& non ita facilè ex tam exiguo Doctorū numero, & autoritate communis opinio constituenda est, cùm nulla lex,vel ratio ad ita tenendum nos impellat.
Quinimo autores supradictarum opinionum omnes per functoriè,incidēter,& nulla diligentia adhibita loquuntur; vnde si rationes in contrarium adducantur, facilè submouebuntur.
Et imprimis in huius difficultatis resolutione inspiciendū est ad vim, & efficaciam horum verborum communis, recepta,& probata,quibus vtuntur Docto.nostri a l Communem ipsam significādam,& non singulorum,sed simul om-
18 nium, ex quo intelligemus,quòd Doctores † communis istius opinionis nomine nihil aliud demonstrare voluerūt, quàm sententiam illā,quę ab iis doctoribus esset recepta,& approbata,quorū numerus, & autoritas ea sit, vt quod ipsi asserunt à reliquis omnibus pro indubitato,vero, bono, æquo, & per consequens inuiolabiliter seruando habeatur, non verò quod à duobus,tribus, vel quatuor traditum reperitur,quorum numerus inter tot, & tātos scriptores tam antiquos quàm modernos exiguus,& parum curandus verè possit nuncupari.
Nam quemadmodum in aliqua facti dubitatione,si ad fa
mam,& communem opinionem sit recurrendū, non quod duo,tres,vel quatuor,sed quòd omnes, vel maior pars hominum loci,vbi factum contigit,affirmat,Communis opin. dicitur,vt per And.Tiraq in tract.de legib.cōnub.glo.8.nu. 160.& seq.ita in proposito nostro habito respectu ingentis numeri auctorū,& scriptorū in hac legali scientia,nō quod duo,tres,vel quatuor opinantur,sed quod magna pars eorū tradit,commune, receptum, probatum verè dici poterit.
Quid ergo statuendū in hac difficili quæstione? Equidem
19 diu considerando in eam incidi sententiā,vt Cōis opi † cō-stituatur numero septem Doctorum ad minus: si inter eos sit Glossa,Innocentius,Hostiensis, Speculator, Bartolus vel alius doctor eximiæ autoritatis, sīa minus maiori numero secundum pondus & autoritatem eorum.
Et ad ita tenendum motus fui ex pluribus: & Primò,quia
20 numerus septenarius per se † dicitur esse perfectiſs. & maxima habetur in consideratione, vt plenè alios congerens tradit Ioan.Franc.Far. in tract. de essent.infan. proxi. infant. & prox. puber.capit.1.in fin.nume.9.& clarè ostenditur ex frequentissimo eius vsu in Diuinis,Naturalibus & Humanis: & in Diuinis habemus complura exempla.
Nam Deus post creationem mundi septima die quieuit, quæ appellatur Sabbatum,hoc est dies quietis, & benedixit diei septimo:in Cœlo sunt septem ordines spirituum beatorum,ante Deum sunt septem intelligentię, & data sunt illis septem tubę:nomen Dei ab Hebreis scribitur septem literis, septem sunt Dona Spiritus sancti,per quæ numerus iste septennarius Spirituisancto consecratus dicitur, quæ septem dona apud Zachariam dicuntur,septem oculi ipsius Dei,septem lampades ardebant ante tronum Dei,& septem candelabra aurea,& in medio eorum similis filio hominis, & habebat in dextera sua stellas septem, vt legitur ī Apocalypsi, vidit quoque Agnum habentem septem cornua,& septem oculos,& vidit librum obsignatum septem sigillis, & cùm apertum fuisset septimum, factum est silentium in Cœlo: septem sunt Sacramenta Ecclesiæ, septem Psalmi pœnitentiales, sepries salutē dicit sacerdos astātibus Missæ, cū aliis pluribus,quæ passim occurrunt in sacra scriptura.
In Naturalibus complura occurunt exempla,nam semen genitale in Matrice septem horis conuertitur in humanam naturam,septem mensibus partus perfectus est,& post partum septem horis dignoscetur an natus sit victurus,septem horis homo absque respiratione viuere potest,septem fenestras habet corpus,quib⁹ alitur,videlicet,oculi,nares,aures, & os, septem horis sit bona digestio,septem horis est necesse dormire, vt fiat bonum nutrimentum, septem diebus

Universidad de Deusto
Biblioteca

potest quis viuere absque cibo,vt de Comite Vgolino legitur apud Dantem in inferno:summus humani corporis crescendi modus est septem pedum,septem cellulæ sunt in Matrice,vnde secundum Medicos septem filij eodem partu edi possunt,septem modis potest moueri homo,videlicet,ante, retro, sursum, deorsum, dextrorsum, sinistrorsum,& in circulo:cum aliis innumeris,quæ possent facilè adduci.

In Humanis etiam non desunt exempla,cum septem fuerint Reges Romani, septem bella ciuilia, septem sapientes tempore Hieremiæ Prophetæ, septem sapientes in Græcia, septem diebus arsit Roma sub Nerone, septem Mõtes,& septẽ ecclesiæ principales in Vrbe, septem sunt Electores Imperij,septẽ actus solemnes requiruntur in coronatione Imperatoris, cũ sexcentis,q̃ quotidiè in actibus hominũ occurrunt.Et iste numerus septenarij à Pythagoricis dr numerus Virginitatis ex eo,q̃ non producatur aliquo numero duplicato,vnde ab antiqs Palladi p̃secratus est, vel ſm Plutarchũ Apollini:Præterea dr numer⁹ beatitudinis iuxta illud Poetę,

O terque quaterque beati.

Deinde dicitur numerus purificationis, vnde Apuleius, Neque protinus purificandi studio marino lauacro trado, septies submergo fluctibus &c.& legitur 4.Regum,q̃ Heliseus Propheta inquit leproso, ingredere Iordanũ,& septies te laua,& purificaberis.Est numerus pœnitẽtię,& remissionis,vnde sapiẽs,& super peccatorem septuplum.& septimo anno fiebant remissiones,est numerus libertatis ex quo serui Hæbrei in septem annis libertatem consequebantur. Dicitur numerus laudis,vnde Propheta, septies in die laudem dixi tibi,& tãdem dictus est numerus vindictæ, vnde legitur in sacra scriptura, septuplum vltio dabitur de Cain.& apud Psalmistam, redde vicinis nostris septuplum de sinu eorum: Ex quibus apparet, quàm frequens sit vsus istius numeri septenarij,& etiam quàm sit perfectus. vnde cùm nullum habeamus determinatum numerum doctorum Communem constituentium,meritò ad perfectum recurrimus.

Secundò adductus sum ad hanc opinionem firmandam, quoniam hæc sententia non solùm nõ discrepat ab opinionibus suprà relatis,sed potius cum omnibus cõuenit & cõcordat,imò est eadem cum ipsis, quod clarè ostẽditur: nam
2 in eo,quod plus est,† continetur & minus,I.in eo, vbi post alios pulchrè id explicat Ioan.Ferrar.ff.de reg.iur. cum simi. At hæc nostra opinio cõtinet plura, sub quibus possunt cõtineri omnia contenta pauciora in suprà relatis omnibus opinionibus,cum numerus septenarius contineat numerũ singularum sententiarum, nempe numerum duorum secũdum priores duas opin.& numerum quatuor secundũ duas posteriores opi.& numerum vnius secundum vltimam opi. suprà relatam.Meritò &c.

Tertiò motus fui ex eo, nam, cum innumeri ferè, & præsertim hodie reperiantur libri, & auctores, quãdo quotidiè in magnam quantitatem exerescunt, adeo, quòd numerus eorũ qui in hac,vel illa q.scripserint,certus haberi nequeat, vt facto calculo maior pars eligi possit, quæ Communẽ cõstituat,sic in genere,& in cõfuso,cum in specie, & ad amussim fieri nequeat,eligendus est numerus, qui mediam viam insectetur,hoc est,vt adsint, & reperiantur quæstiones, quæ & maiori,& minori numero, quàm sit electus, nitantur,ac iuuẽtur. At numerus septem est huiusmodi, nam plura sunt in iure, in qua pauciores, & in qua longè plures, quàm septem scripserunt, & sic numerus ille mediam viam tenere videtur,Ergo &c.

Quarto loco principaliter, & vrgẽtissimè mihi hanc sen-
22 tentiam suasit exemplum Testamenti: nam † quemadmodum in testamento requiruntur septem testes, l. hac consultissima,& l.fina.C.de testamen. & Instit. eod.in princip.cum simil. ita eadem, imò maiori ratione in Cõi Opi.constituẽda debent interuenire septẽ Doctores, qui sunt testes Iuris.

Quod verò maior,vel eadem sit ratio in Cõmuni, quàm in testamento,clarè deducitur ex eo: nam ideo in testamento non duo,vel tres testes,prout in cæteris negociis regulariter interuenire solent.I.vbi numerus,& ibi gl.prope fi.ff.de testib.sed septem requiruntur, quoniam cùm maximè interfit, vt volũtas testantium impleatur,ne quid falsitatis incurrat per duos testes, lex maiorem numerum testium exposcitulauit, vt per ampliores homines perfectissima veritas reueletur.ita ad literam dicit tex.in l.fi.circa fi.versi. cum enim res,C.de fidejcom.

Ar ista ratio multo maior viget in Communi, quæ negari non potest,quin sit maximi momenti, & præiudicij,vt suprà diximus, & multò maior suspicio falsitatis insit in constituenda Communi, quàm in testamento,propterea quòd
23 cùm in quocunque actu † duo cumulatiuè requirantur, potentia videlicet,& voluntas. capitulo cum super,de offic. delega.l.secunda,vbi Bald.C. de donat.ant.nupt. cum adductis per Andr. Barbat.in consil.10.animaduerso puncto,colum.8.versiculo,& clarum est quòd omnis actus, nume.25. lib.2 & Dec.in consilio 231.viso casu proposito, sub nume. 2.cum concord.

In testamento non potest interuenire falsitas, nisi in vno requisito,nempe in voluntate,cùm clarum sit, quòd in potestate falsum committi nequeat,cum sensibus percipiatur quod restator disponit:in Communi verò falsitas potest interuenire ex vtroque requisito, vt videlicet ex voluntate & etiam ex potestate,cùm ius,& iustitia non percipiantur aliquo sensu extrinseco,sed in intellectu consistent:vnde facilis in falsitatem est lapsus propter humani ingenij imbecillitatem. Et sic ratio, quæ mouit legislatores ad ita disponendum in testamento,æquè & magis viget in Communi, quæ pro veritate habetur,& per consequens quod in testamento est dispositum, in Cõmuni etiam est disponendum, arg. l.à Titio.cum vulg.ff. de verb.oblig.

Quintò motus fui, quoniã vbi agitur de re maximi mo-
24 menti, & præiudicij, septem testes † adhiberi solent,quòd probatur auctoritate Sacræ scripturæ, vbi legitur, quòd Abraham, quando contraxit pacem cum Abimelech, statuit septem Agnos in testimonium, cùm promissio pacis Deo facta sit maximi momenti. Præterea probatur in capit. præsul.2.quæst.5.vbi propter reuerentiam sacrorum Ordinum & seruitij Ecclesiastici, Subdiaconus, Acolytus, & alij de quibus ibi,nisi conuicti septem testibus condemnari nequeũt, At Communis Opin. vt sæpius diximus, maximi est præiudicii:Ergo &c.

Sextò,& vltimò, adductus sum, nam quemadmodum in
25 approbando scholari † requiruntur septem doct. l. si quis, C.de professi.& med. libro 10. & tradit Glossa.fina. in l. magistros.quam sequuntur ibi Bartol.sub numero secundo,versiculo,secundò examinatio,Ioan.de Plate.colum.prima. in fin.versiculo, tertiò requiritur doctorum, & cætera, C. eod. titul.de professi.& med.libr.10.quos refert, & sequitur Abb. in capit.proposuisti.colum.3.numero 8.& seq.extrà de probat.vbi etiam subdit; quòd si non adsint tot Doctores in loco, vbi fit approbatio, debent vocari exteri. Et Perusiæ,vbi quatuor tantum Doctores sunt deputati ad approbandum, concessum est ex priuilegio,vt asserit Bart. in d.l.magistros, & sequuntur alij passim: Ita in cõstituenda Communi,quæ constat ex auctoritate doctorum debẽt interuenire septem doctores,nam approbatio scholaris fit ad cognoscendam eius peritiam,& scientiam:item & Cõmunis eget comprobatione circa scientiam,& doctrinã, cùm auctoritas,ex qua constat Cõmunis,oriatur ex doctrina, vt infrà tit.5.in prin. Et ex his satis clarè,& vrgẽter suaderi potest hæc opinio,vt septem Doctores ad minus constituant Communem.

Magis Communis Opinio quo excessu Numeri, & Auctoritatis Doctorum constituatur.

TITVLVS IIII.

Summa Notabilium.

1 COMMVNIS Opinio potest habere contrà se magis Communem.
2 Doctores in eadem q.de Communi pro vtraque parte attestantes possunt veritatem dicere; & ideo non sunt reprehendendi.
3 Magis Communis Opin.cognoscitur per ponderationem, & numerationem auctorum.
4 Magis Communis est Opinio, quæ à pluribus Doctoribus recipitur.
5 Magis communis dicitur quæ approbatur à Docto.maioris auctoritatis.
6 Magis Communis Opin.quo excessu numeri, & auctoritatis Docto.cõstituatur,repositum est arbitrio iudicis. Datur tamen quædam Theorica.nu.seq.
7 Magis Communis sit excessu vnius tantum in quæstione sterili data paritate auctoritatis. Declar.nu.9.
8 Minima non habentur in consideratione, & quomodo.

10 Magis

10 Magis communis in quæstione ampla data paritate autoritatis sit excessu numeri duorum.Declar.nu.12.
11 Dictio,multa,seu plura,verificatur in duobus.
13 Magis comm.data paritate Autor. effici excessu vnius numeri pro singulis decem.
14 Magis com.data paritate numeri fieri per omnẽ excessum autoritatis,Declar.nu.15.& 16.
17 Quando vna opinio habet doct.plures,contraria verò graviores,Magis com.est,quæ tenetur à doct.grauioribus.
18 Verius esse id reponendum arbitrio iudicis.
19 Numerum posse reduci ad autoritatem,& econtrà. & quo modo.numero 22.
20 Doctor quisque licèt infimus suam habet autoritatem.
21 Numerus doct.in Communi quare requiratur.
23 Magis comm.dici,cuius excessus numeri est maior excessu autoritatis.
24 Et econtrà,cuius excessus autoritatis est maior excessu numeri.
25 Quando excessus numer.& autor.sunt æquales,neuter facit magis commu.& nu.seqq.

1 EX Iam dictis clarè constat, ex quibus cõstituatur Communis opin.nunc verò ad uertẽdum est,complures reperiri casus, qui de iure adeo controuersi sunt, vt adsit ex vtraque parte Cõmunis opi. doct. & plerunque alia † sit magis com. vt experientia videmus,& tradit Neuiz.in sua Sylu.nup.lib.5.sub nu.4.versic. & sic contingit,& nume.9. post princ.

2 Ex quo defenditur † doctores, qui in eadem q. testantur pro vtraque parte de Communi opi.,nã omnes benedicũt, cùm hinc inde possit esse Communis,vt patet ad sensum,& tradit Do.meus Io.Pau.Lancell.in d.sua disput.An, & quando attend.sit com.opin.in primo requisito.

3 Ista verò magis comm.opi.† cognoscitur per ponderationem,& numerationem autorum vtriusque partis, vt in specie tradunt Cagno.in l.2.col.16.nume.50.in fi.versi.& quãquis in primo,C.de pact.int.empt. & vend. & Antol Grauat. in addit.ad Vest.in sua prax.lib.4.c.5.nu.23.circa med.versi sed certe prior opinio,& id in facto seruat Soc.in con.150. Dominus labia &c.vt in questione,in fi.lib.1. quem refert, & sequitur Boer.in deci.209.& illam, quã ibi tenuimus, in fi.& vtrunque facit istos referens Dom.meus Franc.Cantutius verè vas ingenij,& maturi iudicij plenum, & accerrim⁹ Communis opinionis cultor in pluribus eius responsis nõ minori doctrina,quàm elegãtia redditis, clarius apparebit, cum impressa circunferentur,& præcipuè in resp.incip.tota huius controuersiæ,vbi id seruat in prima inspect.& pro vero tradit in 2.inspect.in primo fund. & est de mente omniũ doct.

4 Et ea opin.† est magis com.quæ maiori doct.numero fulcitur,vt tradit Abb.in c.1.col.fi.sub num.15.& ibi Felin.col. pen.sub nu.54.versic.& illa dicitur comm.& August.Bero. nu.268.extrà de constit.Thom.Ferrar.in tract.cautel.caut. 31.manifestum est,quòd iudex,nu.2.Ant.Corsi.in trac. Trebell.§.1.in fi.sub nu.10.Ant.de Prat.ver.inter consi.Alex.in consi.videtur prima fronte,column.3.in fin.sub numer.10. verf.& si variæ sint opin.lib.4.Iaf.in l.2.sub numer.3.versic. nam illa censetur,& ibi Purpur.in addit.C.de inst.& substit.& in auth.si qua mulier,nu.15.C.de sacro.eccles.Alcia. in l.1. in verb.cessus ait,sub nu.44.ff.si cert.pet.Neuiz.d.nu.4.prope fi.versi.& dicitur Communis. Lancell. Corrad.in lib.de prætor.§.2.in ti.de senten.nu.25.Benincas.in §.actionum.n. 344.inst.de act.Hipp.Riminal.in l.precibus,n.475.C.de impu.& al.subs.& inter consi.vltim.vol.diuer.in cõs.166.mag. Domine Ioan.column.5.in fi.numer.9.lib.1.Nicol.Moron. in tract.de fid.treug.& pac.par.2.q.12.nu.2.Dom.meus Frã. Cant.in d.resp.in 2.inspect.in prin.& alij passim adeo, quòd ista sit ab omnibus recepta sententia.

Eodẽ modo, & ea opinio, quæ habet Doct.maioris auto-
5 ritatis † est magis Communis,vt concludunt Mathes.in tra. de elect.versi.opi.in fi.Alex.consi.202.viso themate, & dubiis,col.fi.sub nu.7.versic.& dicunt doct.& ibi Adden.lib.7. Franc.Turza.in tract.com.opi.in opi.160.,bationes,in fi. Alc.in tract. pſump. reg.1.pſumpt.51.n.3. Neuiz. vbi suprà nu.5.Gozad.in consi.39.prima facie videtur,col.3.nu.17.& consil.59.prima facie dicendũ, col.4.in fi.nu.21.Gomesi.in cõm.ad Regu.cãcel.in ,poem.q.2.in 4.funda.partis.affirmat. Petr.Iorio.in d.l.1.in verb.Celsus ait,nu.3.ff.si cert.pet. Lancell.Corrad.vbi suprà nu.25.Grat.in cõsilio,75.quamuis si prius,col.3.sub nu.20.lib.2.Marc.Anto.Natt.in consi.130. superioribus annis consului,col.5.num.5.Aug.Bero.cõsi. 99.nõ recedendo ab iis,col.3.nu.5.lib.1.& consi.15.pro respõsione,propè fi.nu.13.libr.2.Grauat.sub d.nu.23.D.meus Franc.Cant.in d.resp.2.Inspe.in 2.funda.cum sim.& est receptissima opinio, nemine aduersante. & ista adeo pspicua sunt,vt nulla prorsus egeant comprobatione.Sed difficultas consistit in dignoscendo,Qui excessus numeri, & autoritatis doc.constituat magis communem opi.

6 Et licèt resolutio istius indagationis reposita sit † in arbitrio ipsius iudicis, qui ex qualitate autorũ omnem controuersiam potest dirimere,cum non possit tradi certa regula super hoc,vt tamen res eò dilucidior reddatur, tres inspectiones adhibendas esse cẽseo, quarũ Prima erit,data paritate auctoritatis qui excessu numeri faciat magis cõmunem. Secũda,data paritate numeri qui excessus auctoritatis: Tertia, & vltim.quando ex vna parte est maior excessus numeri,ex alia maior excessus auctoritatis,quid dicendum?

INSPECTIO I.

Redeundo modo ad primam, duo sunt in ea distinguendi casus,Quorum primus est, quando sumus in qõne sterili,q̃ paucos habeat auctores, vt puta octo, vel decẽ. Et hoc
7 casu concludendum est omnem excessum etiam vnius numeri † facere magis communem opi.exemplum, decem docto.tenẽt,legitimam filiæ dotatæ à patre augeri per auctionem facultatum paternarũ: Vndecim verò doct.opinantur contrarium,hoc casu magis com.dicitur,quòd legitima nõ augeatur,& ita firmat Dom.Io.Paul.Lancell.in d.sua disput. in primo requi.in 2.lim.& ratio huius conclusionis est,quia magis cõmu.opinio constituitur ex maiori numero doct. &negari non potest, quin excessus vnius faciat numerum in hoc casu.

8 Nec dicatur, † quòd excessus vnius numeri est modicus,& ideo non curandus,argu.l.scio,cum ibi nota. ff.de in integ. rest.cum concord.

Quoniam resp.q̃ istud haberet locum in qõne magna,& à pluribus pertractata, quia tunc habito respectu ad rem, de qua agitur,diceretur iste numerus minimus, nec curandus: nam maximum,& minimum consideratur secundũ magnitudinem rei de qua agitur, vt tradunt Bartol.& cæteri in d.l. scio,secus verò in quæstione sterili,prout est in casu nostro.

9 Ista tamen conclusio † est intelligenda,quoties doct. oẽs tenent hoc clarè,& expressè, secus si presumptiuè, vel alio modo non expressè.

Secundò quando bene fuerũt reuoluti libri,adeo quòd si non clarè,nam id fieri vix potest propter innumeros libros, & auctores,saltẽ verisimiliter alius reperiri non possit,secus aliàs.

Tertiò,& vltimò, nisi pro opi.habente minorem numerũ adessent plures attestationes de Com.opinione:nã licèt attestatio non faciat opnionem Com.tamen quoniã ,pter illas plures attestationes esse facile põt, q̃ alij eam secuti sint consulendo,& iudicando:quorum scripta non reperiantur, ideo talis excessus hoc casu non attenderetur.

Secundus est Casus,quãdo sumus in qõne ampla,in qua plures scripserunt Doctores,& tunc concluderem, q̃ si sint
10 15.vel 20.excessus duorũ ad minus † cõstituat magis Com. opinionem.Exempli gratia, viginti Doct.tenẽt possessionẽ esse quid facti:22.verò doct.tenent ,rium, hoc casu magis Commu.opin.erit,vt possessio sit iuris, & hoc est de mente D.Io.Pau.Lancel.in d.primo requisit.& comprobatur,quia numerus 20.non est adeò ingens, vt per duos non dicatur augeri:& præsertim quia,cum magis Communis constituatur numero plurium.

11 Ista dictio,plura,seu multa,verificatur † in duob.tex.est clarus in §.fi.vbi latè alias auctoritates adducit Sylu.Aldobran. in fi.n.26.Inst.de iur.perso.& tex.etiã in §.singulorũ.Inst.de rer.diuis.firmat Glo.in l.i.§.hoc rescriptum.in verb.multa ff. ad Syllania.& sequuntur alij doct.passim,quicquid dicat Gl. in d.§.fi.& malè,cũ videat velle arguere Imper.de defectu.

12 Hæc tamen conclusio † intelligenda est cum qualitatibus suprà relatis in primo casu, vt videlicet hi Doct.clarè firment suam opin.quod diligenter fuerunt reuoluti libri,& q̃ non adsint plures attestationes de Com.opi.,p ,ria parte.

In cæteris verò quæst.habẽtibus maiorem numerum au-
13 torum,vt puta 30.40.vel alterius,ipsè † augerem vnũ pro singulis decẽ,ita vt si ,p vna parte,adsint 30.doct.ad hoc vt cõtraria efficiatur magis commu.necesse sit quòd habeat 33.doct.ad minus,& si ex vna sint 40.ex alia 44.doct.adesse

Universidad de Deusto
Biblioteca

debeant, vt faciant eam magis commun. & sic de singulis per ea quæ suprà dicta sunt.

Et ista dicta sint de veritate, & rigore: sed quoniam is hodie est Scriptorum numerus, vt omnes haberi nequeant, & quos habemus singulos Ita videre non possimus, vt certi efficiamur, alium, vel plures doct. non reperiri, qui huic, vel illi opinioni accedant.

Ideo iudex nõ ita facile per excessus ita paruos magis cõmunem hanc, vel istam sententiam declarabit, sed potius in huiusmodi casibus quæstionem dubiã, & neutrã opi. magis com. pronunciabit.

INSPECTIO II.

Subsequitur modò 2. Inspect. quæ habet data paritate Numeri doct. qui excessus auctoritatis constituat magis commu. In hac difficultate etiam si firma, & certa resolutio fieri nequeat propter incertam auctoritatis quantitatem, quę velut vmbra, & imago quædam coniecturis, & præsumptionibus excerpta nobis ostenditur, tamen vnà cum Alci. in l. 1. in vers. Celsus ait, nu. 44. ff. si cer. pet.

Firma facienda est cõclusio, vt omnis excessus auctoritatis
14 †faciat magis commu. opi. quod suadent lex, & ratio, & primò l. maiorem, in versiculo, in numero autẽ pari, ff. de pact. deinde ratio, quoniam excessus auctoritatis apparens non potest esse, nisi magnus, cum modicus facilè non discernatur, & in pari numero doct. maioris auctoritatis sunt præferendi.

15 Et hęc cõclusio† procedit, siue excessus iste sit in persona vnius, vt puta si pro altera cõmuni adesset auctoritas glossę. doct. verò alterius com. sint auctoritate pares tenentibus cũ glo. nam cum ea sit glo. auctoritas, vt per se sola satis extollat verticem suprà alios, vt tradit Bart. & cæteri in l. vt vim. ff. de iust. & iur. sufficit ad efficiendam magis com.

16 Siue ecõtrà † excessus sit in pluribus, vt puta si pro altera communi adesset gl. pro altera Innocentius, & Bart. reliquis doctoribus auctoritate paribus, nam cum auctoritas Innocentij, & Barto. superet auctoritatem solius glossæ, iste excessus in pluribus facit magis com. Concludamus ergo quòd omnis excessus considerabilis in auctor. facit magis com. data paritate numeri.

INSPECTIO III.

Circa tertiam Inspect. quando videlicet ex vna parte est maior doctorum numerus, ex alia maior auctoritas, qui excessus constituat magis commu. opi. numeri ne, an Auctoritatis: Matth. Mathesil. in d. tract. de elect. ver. opi. propè fi. sub
17 nu. 10. ver. si vero, vt suprà, existimat, quòd in dubio † ea opinio sit eligenda, quam tenuerunt doct. maioris auctoritatis, etiam si sint numero pauciores, arg. d. l. maiorem. ff. de pact. nisi forte pro alia parte esset numerus duplo maior, quia ea tenenda esset. arg. c. si quando, de elect. in 6. & sic præsupponit, quòd excessus auctoritatis faciat magis com. nisi excessus numeri sit in duplo: Sed hæc resolutio nullo modo satisfacit: nam in primo membro sic indistinctè non est tuta: in secundo verò est omnino falsa, nam potest dari casus quo excessus numeri etiam duorum constituat magis commu. licèt pro alia sit excessus in auctoritate, vt ex infrà dicendis clarè apparebit.

Quamobrem verissima est opinio Alcia. in d. l. 1. in verb.
18 Celsus ait, nu. 44. in fi. ff. si cert. pet. qui vult hoc casu † id omne relinquendum esse arbitrio iudicis. nam fatendum omninò est, certã, & claram Theoricam super hac re tradi, impossibile esse cùm auctoritatis quantitas haberi nequeat, sed eius qualis qualis cognitio vix potest apprehendi ex qualitate doct. particularium, quando sumus in aliqua facti specie, vnde non mirum, si iudicis arbitrio relinquatur, qui facto cuncta rectè perpendere potest.

Verumtamen, quando specificam doctrinam in hac dubitatione constituere non licet, generalem regulam ad faciliorem cognitionem firmare non ab re esse duxi: & antequam vlterius progrediamur, vnum necessariò præmittendum est.
19 Nẽpe † ꝙ numerus, & auctoritas doct. possunt perpẽdi & calculari, & numerus potest reduci ad quantitatẽ auctoritatis, & auctoritas ad quantitatem numeri: in quo aduertendum est, quòd licet vnus doctor habeat maiorem auctorita-
20 tem altero, vnusquisque tamen, licet infimus, † suam habet auctoritatem, nam, cum pro Doctore præsumatur, quòd sit peritus, & bonus, ista præsumptio excitat quandam opinionem in pectore hominum, qua ipse censetur imitandus, & per consequens gignit auctoritatem, quæ est opinio, qua ꝙs putatur imitatione dignus, d. c. sana quippe, 9. distinct.

Et cum talis Doctoris infimi auctoritas minima sit, quæ vnius tantum in constituenda Communi nihil operaretur,
21 iste defectus suppletur † numero plurium doct. quorum singulorum auctoritate minimæ simul iunctæ faciunt auctoritatem maiorem, seu maximam, cùm plura modica, vt dici solet, faciant vnum satis.

22 Ista igitur † reductio numeri ad auctoritatẽ, & econtrà, fit per solam ponderationem auctoritatis maioris, & minoris hoc pacto. quoties in questione sunt diuersæ scribentiũ sentiæ, ita vt dubitari contingat, quæ sit magis com. opi. singulorum doct. auctoritates sunt perpendendæ, & considerandæ post infra tit. seq. & deinde duorum, vel plurium auctoritates simul comparandæ, & si vnus superet auctoritate alterũ in duplo, adeo quòd eius auctoritas sit par, & æqualis auctoritati duorum: ille solus dicetur facere numerum istorum duorum, isti verò duo auctoritatem eius solius. item econtrà vnus dicetur facere auctoritatem illorum duorum, & isti duo numerum eius vnius: Idem est si auctoritas duorum ea sit, vt æquiparetur auctoritati trium inferiorum Doctorum. Nam duo facient numerum illorum trium: tres verò auctoritatem eorum duorum, & econtrà duo facient auctoritatem istorum trium, & tres numerum illorum duorum, & idem faciendum est in aliis Doctoribus maioris, vel minoris auctoritatis, Tãdem comparatione ista facta. & reductione fit calculus numeri, & auctoritatis omnium doct. vtriusque partis, & ea opinio, quæ maiori vel numero, vel auctoritate Doct. iuuabitur, erit magis communis.

Et vt hæc omnia facilius percipi possint, pono exemplũ. Fingamus, quòd auctoritas vnius antiqui sit par auctoritati trium Modernorum.

Modò tres Antiqui tenent, & hoc exempli gratia, non verè. causas meri imperij non posse subdelegari, sed nouẽ Moderni tenent contrarium. reductio fit hoc pacto, cum auctoritas vnius Antiqui æquiparetur auctoritati trium Modernorum simul tres antiqui facient numerum nouẽ Modernorum, & nouem Moderni auctoritatem trium Antiquorũ, & econtrà, tres Antiqui facient auctoritatem nouem Modernorum & nouem Moderni numerum triũ antiquorum, itaque hoc casu par erit numerus, auctoritas vtriusq; partis & neutra opinio erit magis communis.

Pono aliud exemplum in eadem specie persistendo, quinque antiqui tenent, causas meri imperi non posse subdelegari, contrarium tenent 12. Moderni, & hoc exemplum deseruiet pro reprobanda opinione Mathes. suprà relata, facta reductione, vt modo suprà, quinque antiqui facient numerum & auctoritatem 15. Modernorum, & 12. Moderni numerum & auctoritatem quatuor antiquorum. ita opinio antiquorum, quòd causæ meri imperij non possint subdelegari, erit magis communis, quia fulcitur maiori auctoritate, & numero trium Modernorum, & vnius antiqui, quàm contraria. adduco & tertium exemplum in eademmet specie, vt facilius res intelligatur: quatuor antiqui opinantur causas meri imperij non posse subdelegari, sed in contrariam sententiam iuerunt 18. Moderni: quatuor antiqui faciunt numerum, & auctoritatem 12. Modernorum, 18. Moderni verò faciunt numerum, & auctoritatem sex antiquorum, & consequenter opinio Modernorum, quòd causæ meri imperij possint subdelegari, erit magis com. cum excedat opinionẽ contrariam numero, & auctoritate sed Modernorum, & duorum antiquorũ. Et hęc satis sint, cùm idem in similibus dici debeat.

Quamobrem concludendo, quando dicimus, aliquẽ maioris authoritatis, perinde est, ac si diceremus plures esse numero, & econtrà. & ratio est, quia de Doctore maioris auctoritatis ea est opinio apud oẽs eius scientiæ, & doctrinæ, quæ habetur de duobus, vel pluribus simul, ad quod cõfert illud, Nam quoties occurrit vir aliqua armorum experientia fortis, sępe dicere solemus, hunc duos, vel tres alios facilè victurum, & superaturum, & hoc, non quia habeat plures oculos, manus, & crura, quàm singuli illi duo, vel plures, sed qm̃ opinamur, duos eius oculos, manus & crura operatura longè maiorem effectum, quàm plures oculi, manus, & crura aliorum. His sic premissis in hac inspectione pro omni dubitatione tollenda, tres sunt distinguendi Casus, quorum,

Primus est, quando excessus numeri superat excessum au-
23 ctoritatis, & hoc casu clarũ est, excessum numeri † consti-

tuere magis communis, vt suprà in 3. exemplo, ea ratione, quia vbi facto calculo numeri, & auctoritas singulorũ doct. fi erit maior excessus, num. erit & maior pro eadem opi. excessus auctoritatis, cùm numerus ex auctoritate, & auctoritas ex numero procedat.

Secũdus casus est, & hic quoque clarus, quãdo excessus
24 auctoritatis est maior excessu numeri, vt suprà in 2. exemplo. & concludendũ est, excessum auctoritatis † facere magis Commu. Opinionem eadem ratione, quia vbi auctoritas excedit numerum, excedit non solum in auctoritate, sed etiam in numero.

Tertius, & vlt. Casus est, quãdo vel constat, excessum auctoritatis esse æqualem excessui numeri, vel non dignoscitur maioritas excessus, & sic sumus in dubio. Hoc casu dicẽ-
25 dum videtur, quòd excessus auctoritatis † constituat magis Com. & id videtur velle Alex. in d. cõsi. 202. propè fi. sub nu. 7. versi. & accipitur magis Com. lib. 7. & idem sentit Mathesil. vbi suprà. suadetur autem hæc Opinio ex eo, nam numerus doctor. adhiberur in Communi propter auctoritatẽ, & sic auctoritas tanquam finis est dignior, cum omne agens agat propter finem: Ergo maioris debet esse roboris ad cõstituendam magis Communem Opinionem.

Verum ista ratio haberet locum, quando ex alia parte nõ adesset auctoritas, secus verò est in casu nostro in quo cùm ex altera parte sit excessus in numero, inest & in auctoritate. Nec obst. auctoritas Alex. quia, dum dicit non debere attendi numerum, intelligitur, quando maior est excessus auctoritatis, & sic in 2. casu.

26 Itaque cõtrarium videtur verius ꝙ excessus numeri † faciat magis Com. nam certi iuris est, vbi habemus duo iura contraria, vnum clarum & alterum dubium, clarum seruandum esse. At in casu isto est excessus numeri clarus, cum ad sensum pateat, excessus verò auctoritatis subdubius, cũ auctoritas nõ ita facilè possit calculari, & põderari, Merito &c.

Ista quoque ratio nihil facit, quia habet locum in dubio, secus, quando constat excessum auctoritatis esse æqualem excessui numeri, vel nõ discernitur, quis sit maior excessus, prout in casu isto.

Itaque hoc casu, prout supra in primo exemplo, conclu-
27 dendum est, neutrum excessum † constituere magis Commu. Opinionem, sed vtramque esse æquè cõmunem, & ratio est in promptu, quia, cùm vterque excessus sit par, & æqualis, non potest facere magis Com. quæ constituitur ex maiori numero, vel maiori auctoritate Doct. Et hæc potius dicta sint pro maiori enucleatione istius materiæ, quàm pro aliqua regula, seu præcepto tradẽdo, cùm id facere fere impossibile sit, sed Iudex in facto poterit decernere quid sit agendum, & secundum qualitatem doctorum hãc, vel illam Opinionem magis Com. declarare. sed quoniam suprà sæpius de maiori, vel minori auctoritate doctorum mentionẽ fecimus, non ab re erit modo perquirere, quomodo auctoritas maior, & minor cõsideretur, & qui doctor dicatur maioris, & minoris auctoritatis.

Auctoritas Doctorum maior, & minor quomodo consideretur, & cognoscatur.

TITVLVS V.

Summa Notabilium.

1 AVCTORITAS Doctoris oritur ex doctrina,
2 & bonitate simul iunctis. & nu. 5.
Reperiri auctoritatem docto. absque doctrina, & quomodo procedat, nu. seq.
3 Papa ex eo, quòd est Papa, efficitur doct. V.I.
4 Iudices, & aduocati propter peccata non vident veritatem.
6 Auctoritas maior in vno doctore, quàm in alio.
7 Doctores, qui maioris, & minoris auctoritatis sint relinqui arbitrio iudicis.
8 Doctrinam eo maiorem argui, quò longius transactum est tempus.
9 Veritas filia temporis.
10 Quo Antiquiores, eò maioris sunt Auctoritatis.
11 Antiquos præstatiores Modernis pondere, numero, & mẽsura, & cur. nu. 13. Fall. nu. 18.
12 Antiquos doctiores modernis, & quare inuidia oritur ex doctrina, & locum habet inter pares. ibid.
14 Opinio Antiquorum præfertur sententiæ Modernorum, Fall. num. 15.
16 Antiquos non potuisse omnia videre.
17 A iunioribus omnis Doctrina in dies perficitur.
19 Antiquum illud appellatur, quod venerabilius est.
20 Antiquus in Auctor. æquiparatur multitudini Modernorum: Quod verò Modernis in specie, relinquitur Arbitrio iudicis, & nu. 21. traditur tamen quædam reg.
22 Doctorum tres gradus nouiter distinguuntur, & qui in istis contineantur, & nu. 23.
24 Primus Glossator fuit Irnerius Lucerna iuris nuncupatus.
25 Antiquum æquiparari tribus Modernis, & duobus mediis, medios verò duobus modernis. Intell. vt nu. 27. 28. 29. & 30.
26 Dictio (multũ, seu multa) Cortonæ propriè significare tria.
31 Sententia Senis præfertur Opinioni Iuuenis. Fall. vt nu. 37.
32 Senex est maioris auctoritatis Iuuene.
33 Senem magis peritum esse Iuuene. Fall. vt nu. 35.
34 Consilium senis est sanius consilio Iuuenis.
36 Leges debent addisci in Iuuentute, & earum vsus semper continuandus est.
38 Iuuenibus vtile, & decorum, quòd in dubio pro senibus præsumatur.
39 Doctor, qui plura scripsit, est peritior, & maioris auctoritatis, & nu. 41. & quis plura scripsisse dicatur, nu. 43.
40 Assiduitas reddit ingenia grossa acuta.
42 Accursius cur sit adeo ingentis Auctoritatis.
43 Doctor plenè tractãs aliquam materiam dicitur plura scribere, & in ea maximæ est auctoritatis.
44 Doctor, cuius scripta sunt approbatiora, maioris est auctoritatis.
45 Exercitatio arguit maximam doctrinam, vnde Doct. qui se exercuit, peritus censetur.
46 Sapientia filia vsus, & memoriæ.
47 Doctores actu legentes, vel aduocantes maioris esse auctoritatis, quam sint otiosi.
48 Doctor ordinatus peritus præsumitur.
49 Ex ordine facilius disciplina percipitur, & retinetur.
50 Doct. ordinatus, & clarus maioris est auctoritatis.
51 Doctor habens bonos scholares, & defendẽs magnas causas, dicitur excellens & maioris auctoritatis. nu. 54.
52 Scholares docti, ostendũt se habuisse præceptorem & præceptor malus non potest facere bonum scholarem.
53 Doctorem nobilitari per scholares, & clientes.
55 Doctori valde prodesse laborare in docendo scholares, & defendendo clientes.
56 Doctor habens multos scholares, & causas, præsumitur valde peritus, & est maximæ auctoritatis. nume. 57. Fall. nu. 58. & 59.
60 Doctor habens magnum salarium præsumitur maximè sapiens, & maximæ est Auctoritatis, & nu. 64. De eo largè nu. 65. & 66.
61 Doctor habens maius salarium præfertur.
62 Ex pœnæ qualitate arguitur qualitas delicti, & ex præmio arguuntur merita.
63 Aduocati non curant de his, quæ non faciunt bursam hydropicam.
67 Sapientis est facere, quod nunquam mutandum sit.
68 Doctor non varius præsumitur valde bonus & peritus, & & econtrà. nu. 69.
70 Doctoris contrarietas arguit nequitiam quandam.
71 Contrarietas in doct. quò crebrior est, eò magis reprehenditur.
72 Doctor contrarius minimæ est auctoritatis, & econtrà.
73 Qui effectus ex suprà relatis arguat maiorem doctrinam, & numero 74. 75. & 76.

1 AVCTORITAS doctorum quæ sit maior, & minor, cognoscere volẽtes, prius nosse oportet, ex quibus fontibus, seu locis ipsa proficiscatur, cum à cãæ cognitione facilè deueniatur ad cognitionem effectus. Auctoritas igitur † ex duobus fontibus emanare dicitur, nẽpe ex scientia, seu peritia, seu Doctrinæ excellentia, & ex Morũ honestate, ac animi probitate. & Primũ, ꝙ auctoritas oriatur ex Doctrina ꝓbatur legibus, & ratione ꝑm D. meũ lo. Pau. Lãcel. in d. sua dispu. An & quand. attend. sit Com. Opi. in 2. resit. legibus ꝓbatur in l. septimo mẽse, ibi, ꝓp auctoritatẽ doctissimi viri Hypocratis, ff. de stat. hom. Vbi dum I.C. loquẽs de Auctoritate annectit verbũ, doctissimi, apertè innuit, au-

Universidad de Deusto
Biblioteca

toritatem ex doctrina oriri, idem probatur in l. diui, ibi, & in-
ris ciuilis præter veterem, & bene fundatam peritiam, ff. de
iur. patr. in l. cum acutissimi, ibi, & ante alios excellens Papi-
nianus, C. de fideicom. in l. pen. propè. fi. ibi, & huius senten-
tiæ subtilissimum, C. de cond. indeb. & alibi passim.

Ratione demum probatur, nam cum auctoritas doct. nihil
aliud sit, quàm opinio, qua quis putatur imitatione dignus,
vt tradit Dom. Io. Paul. Lancell. vbi suprà, statim atque appa-
ret scientia vel doctrina in aliquo, rapimur, & trahimur quo-
dam naturæ instinctu ad illum amandum, colendum. ac imi-
tandum, iuxta dictum Platonis relatum à Cice. li. 1. Off.

Sed huic conclusioni obstare videtur, quia datur Casus
2 in quo † reperitur auctoritas doct. absque scientia, seu peri-
tia aliqua iuris, nam Papa ex eo solo, quod est Papa, efficitur
3 † doctor V. I. auctoritate, non scientia: istud est solenne dic-
tum Bald. in ca. 1. in fin. numero 6. extrà de confess. approba
tum à Felin. in cap. nonnulli, col. 34. sub num. 19. versic. præ-
terea si esset verum, extrà de rescr. quod non minus elegàs
quàm verum dicit Catellian. Cot. in suis Memo. in verb. Pa-
pa licet sit doct. Cæterũ istud obiectum licet in se verũ sit, ni-
hil tamen repugnat conclusioni suprà factæ, nam hoc est
speciale in Papa, quòd habeat auctoritatem doct. sine scien-
tia, quemadmodum etiam est speciale, quòd efficiatur doct.
I. V. ob solam dignitatem Pontificatus, vnde id nõ est exten-
dendum ad alias personas.

Secundum, quòd Auctoritas Doct. ex morum honestate,
ac animi probitate oriatur, deducitur primò, quia absque
istis doctrina non percipitur, Initium enim sapientiæ est ti-
mor domini, & in maleuolam animam non introit sapien-
tia: secundò, quia doctrina etiam percepta non parit auc-
toritatem, cum non concitet desiderium imitandi, tum quia
non potest apparere, cùm iudices, & reliqui iuris professo-
4 res † propter peccata nõ videant veritatem, vt post Bal. tra-
dit Afflict. in decis. vlt. in fin. tum quia licèt doctrinæ excellẽ-
tia eluceat, si deest animi probitas, non modo concitat desi-
derium, & amorem imitationis, sed potius odium, & abie-
ctionem quandam: scientia enim in homine malo est tan-
quam gladius in manu furiosi.

Auctoritas igitur proficiscitur ex doctrina, & morum ho
nestate, ac animi probitate, & non ex altera earum tantùm,
5 † sed ex ambabus simul, nam si cessaret scientia, deficeret
fundamentum auctoritatis: si verò abesset animi probitas,
non oriretur opinio, vnde vtroque casu sequeretur auctori-
tatis destructio.

Verum quoniam maior, & minor doctrina, & probitas
esse, vel apparere potest in vno doctore, quàm in alio, ideo
6 maior quoque, & minor † est auctoritas vnius doctoris, quã
alterius, & hoc clarissimum est: sed cognoscere, qui docto-
res sint maioris, & qui minoris auctoritatis, hoc opus, hic
labor est: quoniam cùm doctrina, & probitas recõditæ sint,
nec sensũ aliquo extrinseco percipi valeãt, solum per quos-
dam effectus ex eis productos partim veras, & partim præ-
sumptas istas indicantes, illarum qualisqualis cognitio ha-
beri potest: quinimo, quia effectus isti multiplices, & varij
admodum sunt, quamplurimæ ex eis dubitationes, inculca-
tiones, & contrarietates suboriuntur.

Quapropter, cùm clara resolutio, & certa doctrina in
7 hac difficultate tradi nequeat, id totum † relinquem⁹ arbitrio
ipsius iudicis, qui diligẽti habita disquisitione qualitatis
doctor. particularium, quod sibi satius visum fuerit, termi-
nabit.

Cæterum nos ad faciliorem decisionem istius cõtrouer-
siæ quando non vt volumus, concessum est, eam explanare,
vt poterimus dilucidius, & clarius, nõnulla generalia in me-
dium afferemus circa effectus doctrinam, & probitatem ar-
guentes: quorum nonnullorum, multis omissis, explanatio-
nem habituri, vt omnium distincta habeatur cognitio, plu-
res adhibebimus inspectiones.

INSPECTIO I.

Tempus in omnibus rebus permagni est roboris, maxi-
mum verò producit effectum in arguenda doctrina, & pro-
bitate doct. qua de re nos modo tractaturi, vt res facilius per
cipiatur, duos principales distinguimus casus. Quorũ pri-
mus est circa effectum temporis decursi post firmatam opi.
vel mortem Doctor. Alter casus erit de effectu temporis,
quo opinio firmatur.

CASVS I.

Quo ad primum concludendum est, quòd longius transa-
8 ctũ est tempus, eò maiorem doctrinam, & probitatem † argui, nam tempus vorax omnia diluit, & posternit, nihilque tam durũ est, quin temporis tractu molliatur, ac minuatur.

Sed sola veritas tempore non labefactatur, ex quo eius fi-
9 lia † nuncupata est, vt ex quodam Poeta refert Aul. Gelli. lib. 12. Nocti. Atti. c. 12. in fine.

Et econtrà mendacium, vt dicitur, non senescit. Vnde si
nomen, & sinas alicuius doctoris, lõgo tempore perdurare
videmus, absque dubio credere possumus singularẽ doctri-
nam in eo viguisse, ac eius dicta sola, puráque veritate niti.

Quamobrem antiqui maximæ sunt Auctoritatis, & quò
10 sunt antiquiores, eò † sunt maioris auctoritatis, vt tradunt
plures fusè congesti per Neuiz. in d. sua Syl. nupt. lib. 5. sub
num. 5. & seq. Port. Imol. in consi. 70. senectutem imprimis,
nu. 10. cum seqq. & nouissimè per D. meum Franc. Cant. in
pleno, & subtili respon. incip. tota huius controuersiæ, in 2.
Insp. in 2. fund.

11 Et ideo antiq † maioris sunt auctoritatis, & præstantio-
res Modernis pondere, numero, & mensura, vt inquit Bald.
in l. fi. col. pe. nu. 47. in fi. versi. aduerte antiqui, C. de edic. diu.
Adr. tol. Alci. in d. tract. præsump. reg. presump. 45. sub. nu. 3.
Luci. Pau. Rose. in repet. ad com. Franc. Aret. in verb. Doctor
antiquus, late alios refert Neuiz. vbi suprà num. 4 in fi. idem
sequuntur Cott. in Memoral. in verb. nuptiarum causa, pro-
pe fi. vers. perinde in proposito, Port. Imo. in d. consi. 70. sub
nu. 10. & D. D. mei Ioan. Paul. Lancel. & Franc. Cantut. in su-
prà citatis locis, cum simil. & probatur in §. illud, in princ. in
authen. de appella. & int. quæ temp. cum concord. collectis
per Andr. Tiraq. in tract. de Iur. primig. in præfat. num. 187.
cum seqq. & in tract. de vtroq. retract. Titu. 1. §. 9. glos. 2. nu-
mero 52.

Et Antiqui non solùm sunt eximiæ auctoritatis propter
12 effectũ temporis decursi, sed etiam quia verè † erant Do-
ctissimi, nam ipsi vsi sunt bonis libris, cum tantummodo vi-
derent textus, & Glossas, vel textus solum, & sic omnia in
fonte: hodie verò cum sit tanta copia librorum, vt labori
parcatur, datur opera libris facillimis, in quorum lectura ni-
hil addiscitur.

Vnde quemadmodũ ex bonis cibis fit bona digestio, ita
ex bonis libris fit optima intelligẽtia: cui⁹ rei habemus insi-
gne exemplum Alciati, quem ferunt per septennium non
13 vidisse nisi Glossam, & Bartol. Et istorum Doctrina † magis
apparet, quàm scientia modernorum, nam non offuscatur
per linguas detractatorũ, quo minus in lucem exeat. cum e-
nim antiqui sint mortui, eorum excellentia non parit æmu-
lis inuidiam, qua nunquam desinunt inuehi contrà eximios
viros viuentes: secus verò in mortuis, nam inuidia inter pa-
res locum habet, ex quo multi vituperantur viuentes, qui
laudantur mortui. & istæ sunt rationes eximij D. mei Io. Pau.
Lancel. pulchrius, & vrgentius ab eo inductæ quàm à me
fuerint relatæ.

14 Et hinc est, q⁹ Opinio Antiquorum † præfertur opinioni
modernorum, vt post Guil. Holti. Ioan. And. & alios conclu-
dit Paris de Put. in trac. de Syndic. in verb. iudicare, c. 3. incip.
an si iudex, qui dedit, nu. 7. in fi. & seq. & nu. 12. post princip.
Rom. in l. si verò, §. de viro, col. 42. num. 302. ff. fol. mat. Pur-
pur. in l. si idem cum eodem. §. fin. nu. 13. ff. de iurisd. omn. iud.
Alcia. in d. præsump. 45. nu. 1. & 3. cum concord. quod pro-
batur iuribus, & ratione, & primò iuribus in c. relatum, circa
med. versi. & ideo, 37. dist. in c. domino sancto, propè fi. vers.
in fine aũt huiꝰ epist. 50. dist. & in can. hoc ipsum, circa med.
vers. in fine aũt. 33. q. 2. cũ simil. Ratione demum probatur,
quoniam ex eo, quòd Opinio antiquorum fuit visa semel,
ac pluries, & à posterioribus diutius ruminata, steterit q; ad
supplicium impugnationum eorũdem tanquam aurum in
fornace, vrgens, & clara elicitur cõiectura, vt vera, bona, &
æqua sit, & meritò præferenda.

15 Id tamen locũ habet quoties sumus in dubio, secus † ve-
rò quando constaret Opinionem recentiorum esse veriorẽ,
puta ex melioribus rationibus, ita Ioã. ab Ana. in c. tua nos,
col. 3. in prin. sub nu. 4. extrà de vsur. Rom. in d. §. de viro, col.
42. nu. 301. Purpur. in d. §. fi. nu. 13. & Neuiz. vbi suprà nu. 8.
post prin. versi. sed quando Doctorum.

Et est de mente omnium, & probatur expresè in l. quis-
que. versi. sed Caius Cassius. ff. de in ius voc. in l. potioris. C.
de off. rect. prouin. in l. 3. §. si qs quasi. C. de ꝺ. cau. dat. cũ si-
mi. & ratio est in promptu, nam Opin. Antiquorũ præfertur
propter

prõpter præsumptionem veritatis, quam habet pro se, sed in
claris, prout sumus in casu nostro, in quo ꝓpter meliores ra-
tiones opinio Modernorum apparet vera, seu verior, cessat
præsumptio, Meritò &c.

16 Et huc spectat illud, Antiquos † non potuisse omnia vide-
re, iuxta not. per Glo. magnam in c. de spiritu, in verb. ex Deo
patre, de consecrat. distinct. 5.

17 Item & illud, à Iunioribus † omnem doctrinam in dies per-
fici, & alia sexcenta pronunciata, & exempla quæ contra an-
tiquos congerit Neuiz. d. num. 8. cum seqq.

Nam quoties dicimus, Antiquum maioris auctoritatis, &
18 præferendum Moderno, intelligimus quando † contrarium
ex maiori doctrina, & probitate Moderni, vel alia quacũque
causa non constat, & sic quãdõ sumus in dubio, quo casu iu-
re optimo debetur ista præminentia ipsi Antiquitati, quæ
semper in iure nostro maxima fuit in veneratione, vt patet
in d. §. illud, in auth. de appel. & alibi passim.

19 Immo adeo æstimatur, vt nomine Antiquitatis † illud ho-
nestetur, quod potius, & venerabilius est. l. postliminium. §. fi-
lius quoque, & ibi not. Aegid. Perot. & Guliel. Bud. ff. de capt.
& postli. And. Tiraq. in d. tractat. de Iur. primig. in præfat. nu.
86. Vnde non tantum ægrè ferre debet. Neuiz. ibidem, si ali-
quid in dubio antiquitati deferatur, quando Modernis mini-
mè auferrur, quod suum est, in casu, quo ipsi reperiuntur an-
tiquis præstantiores. Et hęc omnia generaliter, & verè proce
dunt.

Sed ad specialiora descendendo, ardua, & egregia cadit du
bitatio, nempè. Quot modernis æquiparetur antiquus, in au
ctoritate? Et quidem neminem reperi, qui difficultatem hanc
20 in d. Syl. nup. lib. 5. n. 4. in fi. asserit, antiquum † propter aucto-
ritatem æquiparari saltẽ multitudini modernorũ, imò quod
peius est, nulla videtur posse fieri in hac difficultate rationa-
21 sita fit, & ideò eius resolutionẽ † relinquemus arbitrio ipsius
iudicis, qui prout iustius, & æquius opinatus fuerit, obserua-
bit.

Ipse autem, non q̃ aliquid seruãdum proponere velim, sed
vt excitem potius sublime ingenium, & rectũ iudicium alio-
rum, quid super hac re sentiam, non silebo.

Pro hujus igitur nodi dissolutione, & faciliori cognitione,
22 imprimis tres gradus Doctorum † constituo, primus sit anti-
quiorum, secũdus mediorum. tertius modernorum: medios
autem appello, qui sunt inter antiquos, & modernos.

23 Qui verò antiqui, medij, & moderni Doct. dicantur, con-
stituendum est ex quantitate temporis decursi à primo Glos-
satore post compilationem iuris ciuilis vsque in hæc tẽpora.

24 Igitur ab Irnerio, qui fuit † primus iuris glossator, & lucer-
na iuris nũcupatus, vt tradit Odofre. in l. ius ciuile, post prin.
ver. signori D. Irner. ff. de iusti. & iur. quem refert, & sequitur
Caccia. in tract. de mo. stud. in §. docum. post prin. ver. quid si
omninò voluerit, & ex aliis tradunt Alc. lib. 1. dispun. c. 23. &
Franc. Hotom. in suo com. verb. iur. in ver. Irnerius, & qui flo
ruit Bonon. anno salutis 1080. vt tradit Hoto. ibid. vsque in
diem hunc decursi sunt anni 490. vel circiter.

Qui numerus æqualiter tripartitus est annorũ 160. vel cir
citer. Itaque antiqui dicentur omnes Doct. qui floruerunt vs
que ad annum salutis. 1240. & isti erunt ante Dy. de Mux. qui
floruit circa an. 1300. secundùm Hot. in d. com. in ver. Dyn⁹:
medij Doct. erunt omnes, qui floruerũt ab ann. 1240. vsque
ad ann. 1400. & in isto gradu includentur omnes incipiẽdo
à Dyno, & antè vsque ad Paul. de Castr. qui floruit circa illud
tempus, licèt decesserit anno 1437. secũdùm Hotom. vbi su-
prà in verb. Paul. Castren. & tandem Moderni dicentur om-
nes florentes ab anno 1400. vel circiter, vsque in hodiernũ
diem, & in isto gradu comprehendenter omnes à Paulo in-
frà, & hic calculus deseruiet vsque in hodierna tempora.

Alij pòstea aliud etiam super hac re sentientes ex propria
voluntate calculum renouabunt. Modo ad rem ipsam acce-
25 dendo opinarer, Antiquum † æquiparari tribus modernis, &
duobus mediis. Medium verò Doctorem æquiparari duobus
mediis. Medium verò Doctorem æquiparari duobus Moder
nis, & sic isti erunt Medij re, & nomine, nam vincũtur ab an-
tiquis & vincũt modernos numero vnius. Hæc opinio in to-
tum probata erit, si probabimus primum membrum, videli-
cet antiquum æquiparari tribus modernis: nam reliqua mẽ-
bra per se probata erunt solo ordine istius telæ.

Adductus igitur fui ad hanc opin. firmandam ex tribus po
tissimum.

Primò, quia omne Trinum est perfectum, ergo, cùm non
habeam⁹ determinatum numerum, ad perfectum debemus
recurrere. Secundò, quia licèt antiqui maximę sint auctori-
tatis, non tamen adeò aliorum auctoritatẽ excedere debent,
quin tres simul Moderni vnum antiquum in auctoritate adę
quare valeant, cum nec Hercules contra duos. Vltimò, quia
Neuiz. ex aliorum intentione asseuerat, antiquum æquipara-
ri multitudini Modernorum. At verb. Multitudo, seu Multũ,
absque dubio verificatur in tribus, cum etiam duo dicantur
multa. §. fi. cum simil. Inst. de iur. person.

Quinimò Cortonæ patriæ meæ per verb. Multa, quod vul
26 go dicimus, parecchi, ex propria ferè vi illius verbi † intelligi
mus de tribus, seu numerum trium volumus significare, me-
ritò, &c. ex quibus, cum meliora non haberem, fui motus ad
ita tenendum.

27 Ista autẽ omnia † moderanda sunt, quoties essemus in Do
ctoribus vltimis primi gradus, & primis tertij gradus, nã sin-
guli vltimi antiq. qui non facient numerũ trium primorum
Modernorum, sed solum tales antiqui æquiparantur duob⁹
modernis.

28 Item econtrà, valdè antiquus † non faciet numerum, & au-
ctoritatem trium tantum nouissimorum Modernorum, sed
quatuor, vel vltra, quia pro antiquissimo maior, pro nouissi-
mo verò minor est præsumptio, & auctoritas.

29 Præterea non procederẽt supradicta, quoties essemus † in
Doctoribus vltimis primi, vel secundi gradus, & in Doctori-
bus primis secundi, vel tertij gradus: nam singuli Doctores
gradus anterioris nõ æquiparãtur duobus gradibus inferio
ris, sed solũ vltimi antiqui: vel medij præferentur primis Me-
dijs, vel Modernis existente numero. Si verò maior sit nu
merus Doct. gradus inferioris, nulla erit prælatio, nisi ista ma
ioritas esset valdè ingens.

Item econtrà, si simus in valde antiquis, vel primis secundi
30 gradus, & in vltimis Medijs, vel Modernis, nam tunc † anti-
quus faciet numerum trium Mediorum, Medius verò trium
nouissimorum, & vltra, & sic de singulis: nam prout erũt an
tiquiores, plures vincent: & prout recentiores à paucioribus
vincentur, quod vnusquisque per se in facto colligere pote-
rit. Et hæc sufficiant, quo ad primum casum.

CASVS II.

In secũdo casu, de effectu videlicet temporis, quo opinio
firmatur, concludendum est, maximè interesse quo tempo-
re doct. opi. suam constituerit, nam si in senectute aliquid as-
31 seuerat, opinio † in eo firmata præfertur sententiæ iuuenis, vt
tenet gl. in § læsos. in ver. graues, ĩ auth. de quæst. Luc. de Pen.
in l j. post prin. in verb. prior. C. de cõf. li. 12. Ias. in l. cũ quid, in
prima lect. nu. 11. & in 2. in fi. nu. 44. & seq. ff. si cer. pet. Cępo.
latè in tract. de imp. milit. cli. g. in prin. Alc. in d. reg. 1. præsum.
45. numero 4. in fin. & post alios D. Lanc. in dict. sua disp. circa med.

32 Et ratio est, quia doctor senex † est multò maioris auctori
tatis, quàm iuuenis, vt iuribus, & auctoritatibus latè cõpro-
bant Tiraq. in d. tract. de iur. primog. in præfa. nu. 105. Chass.
in comm. ad consue. Burg. in procè. in ver. ordõne que fix de
noz conseilliers, nu. 3. Por. Imol. in dict. cons. 70. num. 1. cum
seq.

33 Et est de mente omniũ, & id tum quia doctor senex † est
magis peritus, vt asserunt Imo. in cap. alia verò causa, nu. 3. de
renunt. Gram. in decis. 1. orta lite, & controuersia, nu. 8. Por.
Imo. vbi sup. & alij passim, cùm senex habeat ea, q̃ sunt iuue-
num propria. dum enim iuuenis ipse extitit, & perspicacia
& ingenij acumine, & memoria apprimè abundauit, & præ-
ter iuuenes habet maturitatem, vsum, & experientiam, qui-
bus, quod iuuentute apprehendit, melius concoxit & digeꝛ-
sit: quoniam vt inquit Cic. in suo Caton. maior. & refert Por.
Imol. in d. con. 70. n. 3. consilio, & scia non orbari, sed augeri
solet senectus, & legitur Ecclesiast. c. 25. quam speciosum ca-
niciei iudicium, quàm speciosa veteranis sapientia, & gloria
illorum timor Dei, capitu. fi. 84. distin.

34 Et hinc est, q̃ consilium senis propter maturitatem † sa-
nius esse dicitur. c. ex mulcta. §. 1. in fi. extra de vot. & tradunt
Ias. in d. l. cum quid, in 2. lect. nu. 44. Chassan. ibi. Io. Igneus in
l. 3. §. ignoscitur, n. 9. ff. ad Syllan. Iul. Ferret. in tract. de medel.
conseruand. exercit. sub num. 12. Port. Imol. d. nu. 3. & seqq.
cum concord. Tum etiam quia, cum Autoritas sit opinio, ſe-
nex propter longius tempus in hoc studio consumptum,
multo maiorem potuit concitare de se opinionem, quàm
iuuenis, qui in tam breui tempore nec multis, nec

mul

Universidad de Deusto
Biblioteca

mulcam doctrinam,& probitatem ostendere potuit.

Ista,& multò plura,quæ passim leguntur in fauorem senũ,
35 habẽt locum, quoties † senex studuit in iuuentute, secus aliàs.

Nam cum desit fundamentum, totum corruit necesse est:
36 leges enim † iubent addisci in iuuentute, & per totũ vitæ tẽpus eorum vsus continuandus est,arg.l.vni.& not.ibi per gl. in verb.per omnem.C.de athlet libr.10.pluribus ostendunt Caccialup.in tract.de mod.stud.in 4.docum.& Catell.Cott. in suis Memoral.in verb.leges debent,per tot.

37 Item hæc omnia † procedunt in dubio, secus quando constaret cõtrarium: nempè opinionem iuuenis melioribus rationibus innixam esse, quæ præfertur sententiæ senis, vt cõcludit Galiaul.in rep.l.Gallus,in §.item credendum.col.2.nu. 8.ff.de libe.& posthu.quod facilè esse potest:nam Deus sæpe reuelat paruulis, quod sapientibus est absconditum, vt post alios refert Franc.de præscript.in procem.nu. 5.vel constaret de maiori scientia iuuenis, vel alio modo appareret maior auctoritas iuuenis.

Et huc spectant, quæ tam latè,& copiosè contrà senes pro iuuenibus inducit Neuiz.in d.Sylua nup.lib. 5.nu. 5.cũ seqq. & Luci.Paul.Rosell.in d.repert.ad commen.Franc. Areti.in verb.Doctor,& alij passim: nam locũ habent, quoties de melioribus rationibus, vel maiori iuuenum doctrina apparet. in dubio verò plurimum senectuti deferimus, quæ semper venerabilis fuit apud Romanos, l.semper.ff.de iur.immu.& latè testatum reliquit Cice.in suo Caton.cum latè congestis per Port.Imol.in d.consil.70.in princip.

38 Neque id ægrè ferre debẽt iuuenes, † cum non modo nullum eis afferat præiudicium, nõ.n. iuuenũ peritiæ ac doctrinæ aliquid detrahitur,sed potius vtilitatem,cum iuuenis bene,& doctè aliquid firmans commendetur,& minus rectè, & comptè tradita ab eo propter ætatem excusentur, quod nec indecens, aut turpe iis esse dicitur, vt cæteris omissis habemus exemplum in Mariano Iuniore,qui,cum in consil.35. quatenus dubitatur,col.pen.nu.16.lib.1.responderit, cõsuetudinem Martini in l.dos à patre.C.solu.mat.procedere etiã in dote promissa nondum soluta,& demum in consil.124.nõ est dubium, col.secunda & seq.numero decimoseptimo cũ plurib.seqq.lib.tertio,contrarium responderet,consuetudinem videlicet prædictam non habere locum in Dote nondũ soluta,non erubuit dicere in d.consil.124.nu.22.se in priori consilio lapsum esse propter iuuentutem,& in altero effectũ iam senem rectius sensisse.Illud tamen prætermittendũ non est, q tradita suprà in fauorem senum possent pluribus modis coarctari,quos ponunt passim Doct.in illa q.An, & quãdo senex debeat præcedere iuniorem,in quibus me remitto ad copiosè congesta per Petr.Duen.in trac.reg. in reg.208. Doctor antiquior,part.1.

INSPECTIO II.

Cum Ius nostrum verlétur præcipuè circa moderationẽ, & coactionem omnium humanorum actuum intra certos limites,& actus isti plures admodũ sint,& iusti,ac iniusti,sciẽtia plerunque percipiatur vsu,& experientia, non est dubiũ eum, qui plurium cognitionem consecutus est,maiorẽ scie-
39 tiam & doctrinam præ se ferre, vnde doctor † cuius scripta sunt frequentiora,magis peritus,& doctus arguetur, nã qui plura scripsit,multo plura vidisse supponitur. vnde cùm vna res deceret aliam, is absque dubio perfectam doctrinã adeptus censebitur: præterea cùm scribendi munus longissimũ tempus exposcat,qui plura conscripsit, ostendit se fuisse apprimè assiduum in studiis.

40 Assiduitas verò † ingenia etiam grossa reddit acuta, & efficacissima ad omnem capacitatem intellectus, vt inquit Bal. in præfat.comm.ad Decretal.propè fi.sub nu.3.versi.aliquãdo tamen ingenia grossa, cum aliis collectis per Neuiz.in d. Sylua nup lib. 5.nu.44.

41 Itaque doctor plura scribens † maximè erit auctoritatis, vt concludit Alcia.in tract.præsump.reg.1.presumpt.51.in fin. præsertim quia, cum in plurib.scriptis cõplures casus decisi reperiantur,quotidie & à multis,ac variis personis talia scripta videã,& relicta erunt, ex quo nomen istius immortale, & æternum facilè redditur. Quod nõ accidit in eo qui aut nulla,aut perpauca edidit scripta, nam cùm rarò videnda occurrant,& adsint aliorum frequentiora de eo,aut nulla, aut parua opinio concitatur.

42 Et hanc credo potissimam esse rationẽ, q Accursius † adeò insignis & excellẽ fuerit Auctoritatis.cùm enim totum corpus ciuile interpretatus sit, qs dubitat, quin ipse quæstiones, & dubia ex mente iuris rationabilius, ac facilius decidere potuerit, & ingentem de se expectationem concitauerit? Quæ tamen intelligenda sunt, dummodo scripta non sint pleraq; improbata,vel modicam doctrinam præ se ferant.

43 Et aduertendum est q plura conscribere † etiam is dicitur, qui plenè pertractat materiam particularem, vnde in ea talis doctor maximè dicetur esse auctoritatis, quia de ea valde peritus censebitur per suprà dicta, ex quo fatendum est in materia pignorum maximæ esse auctoritatis Ant.Negus.in materia Reuocationis donationis per susceptionem liberorũ And.Tiraq.& sic de singulis.

INSPECTIO III.

Agere,quod à nemine reprehendi possit,sapientis esse,ne mo dubitat, itaque doctor cuius scripta sunt approbatora,
44 maioris auctoritatis † esse dicetur,vt voluit Alcias.in d.tract. præsumpt.reg.1.præsumpt.51.in fi.& clarissimũ est, nã quoties videmus dicta vnius doctoris à cæteris approbata, non possumus aliter conijcere,nisi q ipsa veritate nitantur, cùm enim homines natura ferè ad cõtradicendum proni nascantur,si dictis aliorum acquiescant,& approbent,necesse est,q insit in iis species aliqua pulchri,cuius desiderio animi hominum ad secum conformandum alliciantur, idque in cognitione,& scientia veritatis versari fatendum est.

Ex quo sequitur, q Innoc.Bart.& alij plures, quorum opiniones pleræque approbatæ sunt,eximiæ sint auctoritatis.& econtrà Martinus,& alij simil.modicæ,vel nullius,ex quo eorum pleraque dicta reprobata fuere.

INSPECTIO IIII.

Tria necessaria sunt ad faciendum vnumquodque artis peritum artificem,Ingenium,Ratio artis,&Exercitatio,vt ex aliis tradit Anton.Gallesi.lib.1.de exercit.Iurisp.nu.3.

45 Exercitatio † verò cũ sine ratione,& ingenio fieri nequeat, arguit singularem doctrinam eius, qui in aliqua scientia se exercet: nam omne artificium cõtinua exercitatione recipit incrementum,l.legatis §.ornatricibus ff.de lega.3.tradit Maria.Socin.in c.si diligenti,in prin.nu.1.& ibi Adden.sequuntur,extrà de for.competen.latius Matthe.Gribal.de Method. stud.lib.1.cap.12.

46 Vnde sapientia † filia vsus,& memoriæ dicitur,nã qui sapiẽs rerũ humanarũ esse velit,nõ libris solis neque disciplinis,sed oportere eum versari quoque, exerceriq; in rebus cominus noscendis,& periclitandis,eaque omnia acta,& cuenta firmiter meminisse, & proinde sapere ex his quæ pericula ipsa rerum docuerunt,non quæ libri tantum,aut magistri per quasdam inanitates verborum,& imaginum tanquam in mimo, aut in somnio delectauerint.ita hæc omnia ex Afranio poëta tradit Aul.Gell.lib.14.Noct.Attic.c.8.& refert Ant.Gallesi. ibidem nu.2.ex quibus possumus concludere,Doctores legẽtes,aduocantes, vel alio modo in legali Philosophia se exer-
47 centes † maximæ esse Auctoritatis, & multò maioris quàm ocios, vel domestico, priuatoque tantum studio contenti: & hoc,tum quia sunt peritiores per suprà dicta, & alia plura nõ minori doctrina,quam elegantia tradita ab insigni Ant. Gallesi.in toto illo opere,quod inscripsit,de Exercita.Iurisp.& habent naturale iudicium,quæsitum ex assidua communicatione opinionum cum scholaribus,iudicibus,& causarũ patronis, per quod scientia iam apprehensa vsui hominũ adaptat.

Et contra verò,priuato,proprioque studio operam nauantes,& parum in libros incumbũt,ex quo parum sciunt, nam cùm bonarum artium & præsertim legalis apprehẽsio apprimè sit laboriosa,si stimulus aliqs honoris,vel lucri nõ impellit,facilè à studio auertimur:Et si student,parũ,pficiunt,cùm studium illud carẽs collatione,quasi mortuum, & inutile sit.

Tum etiã quia se exercens scientiam suam hominibus patefacit,eorumque opinionẽ captat:sed priuato studio se oblectans, licet veluti alter Bald.omnia sciret, nihilque penitus ignoraret, tamen nullius esset auctoritatis, cum eius peritia lateat,vnde nulla oritur præsumptio, qua allecti homines eũ imitatione dignum opinentur.

INSPECTIO V.

Scriptorum ordo,& claritas in omnib. precipuè tamen in Iure maximè desideratæ:confusio verò, & obscuritas penitus respuitur,vt latè deducit Neuiz.in d.Syl.nup.lib.1.in prin.nu.
48 9.& seqq.Vnde Doctor ordinatus,& clarus † censebitur magis peritus:obscurus aũt & difficilis indoctus,& ignarus.nam vt

vt ex Iaf.tradit Neuiz.in d.fil.nup.lib.5.nu.38.in fin.

Signum bene intelligẽtis est,scire bene docere,nec mirũ, quoniam,qui tractat argumentum aliquod confusè, & obscurè,aut nihil,aut inutiliter scit,neque enim discendo aliqd
49 præstat,cum ex ordine † disciplina facilius percipiatur,& retineatur.l.2.in prin.ff.de orig.iur.§.cũ nos, in procem.ff.& tradit post Card.Alex.Cagnol.in rub. C. de eden.sub n.2.ver.& quia ordo,cum traditis à Nicol.Euerard. in suis loc. legal. in loc.ab ordine,neque practicos iuuat, cùm nedum dicta doctorum,sed etiam leges obscuræ ad decisionem causarũ adduci nequeant,vt per Neuiz.post alios ibidem nu.34.

Quod comprobatur ex eo, nam ordo, & claritas emanat à iudicio naturali,quod in assequenda, & vtenda iurisprudẽtia principem sibi locũ obtinet, & econtrà confusio, & obscuritas ab eiusdem iudicij defectu proficiscitur.

Quamobrem doctores,quorum scripta,& clara, & ordi-
50 nata sunt,maximę erũt † autoritatis, & maioris quàm si q obscurè scripsit,quod iuuatur ex eo:quia scripta clara à pluribus,& libentius leguntur,obscura verò perpauci legũt,& pauciores intelligunt,ex quo fit, vt doctor clarus continuo volitet per ora virorum,obscurus verò silentio inuoluatur, & per consequens ille ingentem,hic nullam de se opinionẽ concitet.

INSPECTIO VI.

Si arbor mala bonos fructus producere nequit, & effect⁹ sunt similes suæ causæ,possumus firmiter cõcludere, Doctorem habentẽ bonos,& peritos scholares, & magnas causas
51 defendentem, † excellentem præsumi,& peritum, vt tradit Bar.in auth.de defens.ciuit.in prin.col.1.nu.4. quẽ refert,&
52 sequitur Cagnol.in ,pœ.ff.in §.fi.nu.293. Nã scholares † cũ credere debeãt suo Præceptori,iuxta illud, discentẽ oportet credere,& alia,quæ adducit Caccial.de mod.stud.in 3.docu.

Et præceptor indoctus non possit facere bonum,& doctũ scholarem,vt inquit gl.fi.in l nullus,& ibi Bal.C. de decur.li. 10.refert,& sequitur Iaf.in l. qui in aliena,§.interdum,in vlt. not.sub nu.19.ver.nec doctum facit. ff. de acq. hær.idem sequitur Neuiz.in d.fil.nup.li.3.nu.46.si iurisprudentiam nacti sunt, à Præceptore discerpisse omnino fatendum est, & causæ magni momenti sola doctrina, & diligentia patroni defenduntur.

53 Ex quo Præceptor est particeps glorię sui scholaris,cũ † nobilitetur per eum.d.§.fin.in pœ.ff.vbi post alios not. hoc ibi Cagn.in 2.not.nu.292.tradit glo.in §.generaliter autem, in verb.& nobiliores,in auth.consti.quæ de digni.nam scholaris doctus præterquam q scientiam habuisse à Præceptoris excellẽtia significat,in alio ẽt nobilitat præceptorem,defendendo videlicet eius sententias,vt tenetur facere,arg.l. dicere.ff. de arbi. Eodem modo magni clientes experientia ipsa aduocati sui doctrinam vsque ad cœlum extollunt.

Itaque doctor habẽs bonos scholares, & causas magnas
54 defendens † dicitur esse maximæ autoritatis, cum ex hoc apprimè doctus censeatur, nemẽque eius vndique clarũ
55 vagetur,quod tamẽ esse deberet † stimulus doctoribus ad hortandum scholares ad studium, & pro eisdem & clientibus valde laborandum,nam & officio suo funguntur,& sibimet autoritatem comparant, ad quã pariẽdam effectus iste est potens,& efficax.

INSPECTIO VII.

Lector excell.iure optimo magnum Auditorum numerũ acquirit:& Aduocatus peritus maximam habet clientulorũ
56 copiam:qui igitur habet plures scholares,& causas,is † dicitur peritior.

Primò,quia cum scholares cupiant discere, & clientes litẽ vincere,cùmque plura discãtur à peritiori, nemo eũ dat, quod nõ habet.Item causę facilius, & melius à doct.excell. defendãtur,si scholares & clientes vnum eligant, oritur cõcludens præsumptio,vt is doctior censeatur.

Præterea,quia doctor habens multos scholares,& causas, licet ab initio non sit admodum peritus,tamen temporis tractu doctissimus efficiatur,quia & libentius, & frequẽtius la-
57 borat.vnde doctor iste † maioris autoritatis esse dicetur,præsertim cum per plures latius fama diuulgetur,& maior oriatur opinio.

Hæc tamen conclusio limitatur, vt non procedat, quãdo
58 scholares † non spontè,sed prece, vel precio Doctorem aliquem audiunt, vt faciunt quidam Doct.diuitiis potius, quã doctrina abundantes,nam cum grossi, & subrudes existant, scholares vino,& pecuniis obcæcare conantur,qui à Doctis humani,à vulgo verò,dum sunt in progressu, periti appellantur.

59 Postremò non procedit d.conclusio † inter Doctores iusdiuersò modo profitentes: nam si Doctor legens habet maximum numerum scholarium,non dicetur peritior doctore non legente,sed aduocante, neque econtrà aduocatus plurimis causis patrocinans dicetur peritior doctore legente, nam alter interpretando, alter aduocando excellit, & tamẽ ambo possunt esse sapientes, & fortè peritiores, non tamen ratione maioris numeri scholarium vel causarum.

INSPECTIO VIII.

Cum prẽmium secundùm labores, & merita vnicuique persoluatur,mirum videri non debet,quod Doct.habẽs magnum salarium legendo,& maxima prœmia cõsulendo,ma-
60 ximam præ se ferat † scientiam, & doctrinam:nam prælatio inter Doctores arguit maiorem doctrinam & scientiam in eo,qui p̃fert,sed Doctor habẽs maius salariũ,& prœmium de
61 bet † præferri,vt post Bal.tradit Alex.in l.2.in §. prius.col.2. sub num.10.ver.& tradit Bal. ff. de vulg.& pup.Meritò, &c. Præterea arguendo à contrariis,seu oppositis iuxta l.& si cõtra,in fi.ff.de vulg.& pupil.cum simil.

62 Quemadmodum pœna † debet eum delicto commensurari,& ex maioritate pœnæ arguitur maioritas delicti l.2.& ibi Io.de Imo.& alij.ff.de pub.iud. c. non afferamus, & ibi gl. fi.Arch.& cęteri.34.q.1.tradit Bar.in l.Ieuia, circa prin ff.de accus.Doct.i c.at si clerici,ext.de iud.& est cõmunis,& regularis Theorica,vt testatur.Soci.in consi.157.præsens cõsultatio.col.2.nu.5.lib.2.Ita econtrà ex quantitate,& maioritate prẽmij argui debet qualitas,& maioritas maritorum.

63 Idque maximè procedit in aduocatis,qui † parum curãtes de his,quæ non faciunt Bursam hydropicam, vt dicebat Io. de Blanas.in tit.Inst.de act.in materia actio. de pecul.in fina. verbis,quoties magnum recipiunt præmium, maiorem adhibent diligentiã & efficiuntur doctiores, ex qui bus faciẽda est conclusio,Doctorem habentem maiora stipendia tũ
64 legendo,tum aduocando † esse maioris autoritatis. Vnde adhuc remanet celebre nomen Iasonis, Decij, Maria.Iun.& aliorum propter maxima stipendia, quæ tam legendo, quã consulendo receperunt.

65 ¶ Hęc tamen omnia sunt intelligẽda † inter Doctores eodẽ modo ius profitentes,secus verò in aliis: nam si interpres aliquis haberet maximum salarium, non diceretur peritior Doctore non legente,neque econtrà,nam poterit esse,quòd vtrique æquè vel magis docti sint aliis respectibus.

66 ¶ Item non procedit d.conclusio, † quando quis fauore,vel gratia consecutus fuerit magnum salarium, tunc enim non argueret magnam,seu maiorem doctrinam, cum eius ratio non habeatur in concedendo salarium,& id sæpius contingit in Doct.interpretantibus, qui propter aliquod beneficiũ in superiores collatum condonantur maioritate salarij.

INSPECTIO IX.

Et si optimus sit portus pœnitenti mutare consilium, sa-
67 pientis tamen † proprium est,nihil facere, quod pœnitentia infectum reddi debeat, vt verè dixit excel. cõciuis meus D.Bened.Bon.lib.1.de censib.arti.99.in prin.

68 Quamobrẽ Doctor constans in suis opinionibus † verè doctus,& in legali scientia versatus apparet, cùm enim humanum sit errare,& per consequens sibimet contradicere,quia errantinecesse est se corrigere, cap. qualiter & quando, vbi post alios not.Maria.n.3.de accusat,qui nihil agit,quod pœnitentiam inducat, quasi humanam fragilitatem superauerit,ad cumulum perfectæ iuris prudentię ascendisse meritò dici poterit.

Et econtrà Doctor,qui solitus est contrarius, & variusesse,parum † peritus censebitur, nam qui vnum dicit, quod
69 mox ipsemet reprehendit, indicat se parum scire, & minus sciturum,cùm etiam negligentiam ostendat, quæ in iure est malum omnium atrocissimum: nam augmentum doctrinę non solum impedit,sed iam partam scientiam minuit,ac penitus destruit.

70 Quinimò contrarietas in doctore † arguit,quod omniũ est pessimum,malignitatem,& nequitiam quandã, cùm errare, & falsũ dicere sit malũ, licèt se corrigere,optimi,& sapientis

esse

Universidad de Deusto
Biblioteca

esse dicatur, quę suspicio præcipuè locū habet, quādo quis sibi contradicit consulendo, nā propter occasionem illam affectionis, vel precij facilè suboritur suspicio fraudis.

71 Et variatio ista † cò magis reprehēditur, quò est crebrior, nā maior oritur insciriæ & malignitatis præsumptio, & ista crebritas cōsideratur sm quātitatē scriptorū: nam si, exēpli gratia, Lancel. Politus in suo Tract. subsitu. bis cōtrarius extitisset, Bal. verò in omnibus locis, in quibus materiā subsitionū pertractauit, quater variauerit, quoniā lōgè plurib⁹ materia ista pertractata fuit à Baldo, quā à Polito cū solū cō sulēdo Bal. in ea superlucratus fuerit quindecim mille secuta, vt post alios refert Paul. Leon. ī suo tract. subsitit. ī prin. dicemus crebriorē fuisse variationem Politi, quā Bal. habito respectu ad quantitatem scriptorum, & sic de singulis.

Ex quibus indubitata facienda est conclusio, q̄ doctor cō
72 stans in suis opinionib⁹, maximæ, seu maioris † sit authoritatis, contrarius verò, & varius parū authoritatis habeat, vt cōcludit Ari. Pinel. in auth. nisi tricēnalis. sub n. 58. post med. ver. cū autē Alex. & Soc. C. de bon. mater. quod verissimū est, cū desit vtrunq; requisitū autoritatis, doctrina vidēlicet & probitas, & hoc maximè procedit in casu, in quo contrarius extitit.

INSPECTIO X. ET VLT.

Ad sunt & alij plures effectus, ex quibus ad qualemqualē Doctrinæ, & probitatis cognitionem peruenīri posset. Verū quia res in infinitū iret, ex suprà relatis alij percipi possunt, idcirco supradictorum relatione contentus fui.

Pro expeditione igitur præsentis Tituli restat videre, qui effectus ex suprà relatis sint efficaciores, & maiorē arguant Doctrinam & Bonitatem, quod quidem arbitrio ipsius iudicis relinquendum est, qui consideratis omnibus qualitatibus Doctorum poterit decernere, qui effectus maiorem vel minorem præ se ferat Doctrinam.

Ipse verò nonnulla in mediū afferam ad maiorem huius inspectionis facilitatem. Et in primis est aduertendū q̄ horū effectuū aliqui veram, aliqui præsumptā præ se ferūt scientiā: vnde q verā ostēdūt, multo maiorē arguere credēdū est.

Quamobrē ad singulos descendendo, existimarem scripta
73 approbatiora † præ se ferre maiorem doctrinam omnibus aliis effectibus, nā huius approbationis ratio alia esse nequit, nisi q̄ talia scripta cōtineant veritatē, quæ à perfecta Iuris prudētia proficiscitur. & ex hoc Accursius, Innocētius Bart. & alij simil. sunt adeo insignis auctoritatis, quia plerąque eorū dicta pro lege seruantur, imo in Hispania omnia dicta Bart. licèt ab aliis reprobata, tanquā leges seruantur, vt testatur Lanc. Conrad. in lib. de prætor. §. 2. in tit. de sentent. sub nu. 24. in 7. limi. & id decreto Regio iubente, vt restatur Calcialup. de Mod. stud. in 5. docum. in fi. quem referunt, & approbant Goza. in consi. 39. prima facie videtur, col. 3. nu. 15. & Bernard. Alfa. in Collecta. iur. ciuil. ad l. 1. in fin. ff. de off. quęst.

Secundo loco cogitarem scriptorū multitudinē & copiā
74 † maiorem operari effectum in ostendendo Doctrinam: nam & ex istis vera apparet scribentis peritia, cùm saltem ex his summa diligentia, & assiduitas arguatur, quæ eximiā producunt doctrinam.

75 Tertio loco crederem exercitationē, & vsum maiorem † autoritatem tribuere, nam nō est dubiū, q̄ ex diuturno vsu, & exercitatione solida doctrina arguatur. & hæc forte est p̄cipua ratio autoritatis Speculator. nam eius scripta continent meram Praxim, quę vsu, & experientia percipitur,

In reliquis effectibus, qui præsumptam potius, quàm veram scientiā præ se ferunt, temporis effectus potentior. Vin-
76 de absque dubio antiquior, & senex † maioris sunt autoritatis: temporis enim longitudo omnia caduca & fragilia, ac firma conseruat. & iste effectus temporis est adeo ingens, vt hodie principem locum inter omnes habere videatur, & Antiquitas in doctore magnū operatur effectum.

In reliquis non potest certa constitui differentia: sed si plures effectus apparent in vno, quā in alio, cius autoritas augmentum recipiet, vt puta in Glossa, in qua cōcurrūt Antiquitas, scripta pura, & approbatoria, & alij, in Bartolo, & simil. nā isti erūt maiores auctoritatis, quàm alij, qui habent effectū Antiquitatis tātùm, vel simil. Quæ singula Iudex accuratè conuderabit.

Qui doctores faciant Opinionem, & Numerum in Communi Opinione.

TITVLVS VI.

Summa Notabilium.

1 DOCTORES omnes in eo, quod firmāt, faciūt opinionem, & numerū in cōmuni Opinione.
2 Doctorem aliquid firmantem nō disputando nō facere opinionem, & numerum. Contrarium nu. 6 Resolutio nu. 10. cum seqq.
3 Doctor errans in obiter dictis excusatur, & quomodo.
4 Veritatem in omnibus principalem locum habere, & seruā dam esse.
5 Veritas est mater iustitię.
7 Opinionem facere consistit in sola voluntate Doctoris.
8 Actus non vitiatur ex defectu eorum, quę in eo apponuntur ad bene esse.
9 Officio suo fungi quisque præsumitur. Declarat ibi.
15 Opinio doctoris corruit sublato fundamento.
18 Doctorem contrarium non facere opinionem. Contrarium nu. seqq. & præcipue nu. 20. 33. & 43.
19 Doctori in lectura, tractatu, & simil. licet variare.
21 Doctori in consiliis non licere variare. Imo debet cauere vt abigne, nume. 22. Contrarium nu. 23. Conclusio nu. 30. 31. & seq.
24 Mutare consilium in melius laudabile, imò necessarium. & nu. 25.
26 Opinio hominum non est semper eadem.
27 Nouę meditationes quotidie in nobis generantur.
28 Mutare sententiam in consiliis nemini immediatum prę iudicium afferre.
29 Doctor diuersis temporibus sententiam mutans, non dicitur sibi contrariari.
32 Vox vulgi non habetur in consideratione, Declar.
34 Doctor non potest in eadem causa pro vtraque parte consulere. Imò est infamis, & quomodo nu. 35. Contrarium n. 36. Resolusio nu. 40. 41. & seqq.
37 Aduocati parti impediri non debent.
38 Doctor potest cogi consulere pro Iustitia.
39 Aduocatus iniustā causam defendens peccat mortaliter, & tenetur ad restitutionem.
42 Non omne, quod licet, honestum est.
44 Opinio doctoris contrarij firmata in lectura præfertur firmatę in consilio. Contrarium nu. 54. cum seq q. Amp. num. 58. Fall. 3. modis nu. 59. 60. & 61.
45 Opinio verior est amplectenda.
46 Lectores non tantum veritati, quàm nouitati studere.
47 Doctores cōsulentes corrūpi facilè posse precio, vt p̄cib.
48 Non solum fraude, sed etiam fraudis suspicione carere debemus.
49 Bonus in dubio vnusquisque præsumitur.
50 Aduocatus potest esse illiteratus. Contrarium num. 51.
52 In Consiliis licet adducere doctrinas reprobatas.
53 Aduocatus fouens iustam causam potest decipere aduersarium.
55 Opinio illa attendenda, quæ maiori diligentia firmatur.
56 Opinio legendo firmata continet incertam iuris determinationem.
57 Opinio ea Doct. varij tenenda est, quæ verè apparet ab eo approbata.
62 Opinio Doct. varij in consilio firmata videtur præferenda retentæ in tractatu. Contrarium nu. 64. Fall. 3. modis nu. 65. 66. & 67.
63 Tractatus, & eorum Autores laudantur.
68 Opinio doct. varij in consilio firmata prefertur sententiæ Singul. Addit. vel simil.
69 Opinio Doct. varij firmata in tractatu præfertur retentę legendo.
70 Opinio doct. varij tenenda ne sit firmata legendo, an firmata in Sing. Addit. vel simil.
71 Opin. doct. varij retenta in lectura præfertur firmatę in Add. ad memorandum.
72 Opinio doctor. varij in tract. firmata præfertur sententiæ Sing. Addit. vel sim.
73 Opinio Doct. varij firmata in singulari præfertur firmatę in Addit.
74 Opinio Doct. varij in consilio decisiuo firmata præfertur.
Item latius disputando firmata nu. 76.
Item firmata pluribus in locis nu. 77.
Item firmata in loco, vbi de ea principaliter agitur nu. 78.
Item vltimo loco, & tempore retenta nu. 79.
Item opinio distinguens nu. 80.

Item

Item æquior, & benignior nu. 85.
Item habens pro se regulam aliquam iuris. nu. 86.
Si vna habeat hanc qualitatem, altera illam, quid agendum, nu. 87.
Si vna plures, quam alia, quid agendum nu. 88.
75 Consilium decisiuum æquiparatur sententiæ & rei iudicatę.
81 Opinio distinguens præsumitur verior.
82 Benè distinguens proximus est veritati.
83 Opiniones diuersas concordandas esse.
84 Opinio distinguens concordat opiniones contrarias.
89 Doctor ab alio allegatus, cuius scripta non reperiuntur, nō facit opi.
Contrarium est verius nu. 90. Fall. nu. 92.
91 Testis vnicus valde fide dignus, & in rebus modici præiudicij plenè probat.
93 Doctor ita concludens, Et ita disputando tenerem, vos autem consulendo, & iudicando non recedatis à Communi, approbat sententiam contra Commun. Contrarium nu. 94. Fall. 95.
96 Doctor concludens per verb. (cogita) si reprobat argum. vtriusque partis, non facit opinionem: Sed si neutrius partis arg. reprobet, facit opin. pro vltim. parte, & nu. 98.
97 Opinio doctoris corruit sublato eius fundamento.
106 Doctor referens duas opiniones, & neutram expresè approbans, censetur vltimam firmare. Fallit quinque modis nu. 100. vsque ad 105. Sed an faciat nu. in communi, nu. 105. vsque ad 109.
107 Præsumptio iuris, & de iure non admittit probationem in contrarium.
109 Doctores aliquid firmantes quandoque allegant auctorē, qui illud non dicit, & iste si mouetur sola auctoritate ill̄ius, non facit opin. nu. 110. secus aliàs, nu. 111.
112 Dispositio fundata duabus rationibus altera sublata non corruit.
113 Doctores opinionem negatiuam generalem approbantes, facere numerum pro limitatione opinionis affirmatiuæ. Contrarium nu. 115.
114 Generalis disp. includit omnes casus, licet maior ratio sit in vno, quam in alio.
116 Doctores subscribentes simpliciter alterius Con. non facere opinionem, & numerum in communi. Contrarium nu. 117. Fall. nu. 120.
118 Doctor subscribens censetur approbare omnia contenta in consi.
119 Doctor signans solummodo alterius consi. suo sigillo, dicitur illud approbare.
121 Licentiatus solum non facit numerum in Communi. Cōtrarium nu. 122.
123 Proximè doctorandus habetur pro doctorato.
124 Licentiatus in fauorabilibus habetur pro doctore.
125 Licentiati retinent dignitates Ecclesiasticas vt doctores.
126 Scholaris simplex non facit numerum pro communi. Cō trarium nu. 127. Contra. nu. 130.
128 Opinio periti, licet non doctoris, attenditur in Medicina.
129 Scholaris aliquid scribens, est, & præsumitur peritus.
131 Doctoratus Laurea non considcratur, vbi ratio solius doctrinæ habetur. Et scholaris peritus debet præcedere doctorem ignorantem.
132 Doctor per solam attestationem de Commu. opin. si sit extra propositam materiam non censetur illam approbare. secus si sit de proposita materia, nu. 133.
134 Iurisconsultus formans Quæ. & non resoluens cēsetur decidere, prout proponit.
135 Doctor proponens q. & non resoluens, neutram partem dicitur approbare.
136 Doctor dicens opin. veriorem, & æquiorem, innuit, quod contraria seruatur in praxi. Contrarium num. 137. Contra num. 138. facit tamē opinionem pro ea parte, quam dicit veriorem, & æquiorem. nu. 139.
140 Dicta doctorum intelligenda secundum leges allegatas, & Doctor facit opi. nu. 141.
142 Doctor firmans opinionem, & postea dicens se contrariū vidisse seruari, recedit ab opinione firmata. Contrarium num. 143.
144 Corrigere se incontinenti nemo præsumitur.
145 Doct. scribens super aliqua l. si omittit aliqua ab antiquioribus ibi tradita, in iis censetur transire cum aliorum opi. Contrarium nu. 146.
147 Doctor patronus alicuius causæ in ea non facit numerum in constituenda commu. Intel. vt nu. 150.
148 Aduocatus dicitur Aduersarius noster, qui contra nos aduocat.
149 Aduocatus in vna causa non potest in ea Iudex esse.
150 Aduocando contra eum, cum quo est facta pax, aliquando pax rumpitur.
151 Aduocatos plures, & excellentiores habere maxime partium interesse.
152 Doctor in consilio inserto inter Cons. alterius & non repetitum inter propria consilia, tanquam suspectus non facit numerum in Commu. Distinguitur. nu. 153.
154 Auctor incertus alicuius operis facit numerum in cōmuni, sed eius auctoritas modica erit, nu. 155.
156 Doctor aliquid asserens in Indice, seu Tabula quod nō reperiatur in opere, an faciat opinionem & numerum in communi, distinguitur.
157 Doctor defendens vnā opi. in genere, si postea subdat, & ista sententia saltem procedit in tali casu, non dicitur recedere ab opi. generali.

1 ABSOLVTA difficultate, Qui Doctores sint maioris & minoris Auctoritatis modo videndū est, An omnes Doctores, & qui faciant opinionem, & numerū in Communi opi. & in hac dubitatione firma facienda est conclusio, omnes † Doct. in eo quod dicunt, & firmant, opinionem & numerum in communi facere, & hoc est ex intentione omnium scriben. & verissimum, nam constituere opinionem consistit in sola voluntate doctoris, sed Doctor aliquid dicens, illud velle, & sentire censetur, cùm nemo dicat, quod nō velit, vt patet ad sensum, & probatur clarè in l. Labeo ff. de supellec. legat. ergo, &c. & id est indubitatum in se. Verum quia aliquid dicere, vel firmare pluribus modis quis potest, vnde sæpius dubitare contingat an opinio firmata sit, ideo vt omnium vera habeatur resolutio, plures adhibendæ sunt inspectiones.

INSPECTIO I.

Primò loco inspiciendum est, An doctores disputādo solummodò sententiam aliquam firmantes, vel etiā quid simpliciter, & perfunctoriè dicentes, opinionem faciant, & numerum in communi.

Et ī hac difficultate duæ sunt Doctorū opiniones, quarū
2 prima est, vt Doctor † non faciat opinionē, nisi in eo, quod disputando firmauit, & huius sententię auriga fuit Abb. in c. bonæ. n. 2. col. fi. propè fi. n. 30. ver. sed mihi plus placet. de postul. prela. Fulgo. in consi. 101. præsuppositio statuto. col. 4. cir ca med. sub nu. 5. vers. namque, vt notabiliter inquit Lauren. Calcan. in con. 29. & prius per me col. 3. in fi. nu. 9. circa prin. ver. nec obstant allegata. Ias. in consi. 161. contra consultationem quam superioribus. col. 3. in fi. vers. dicitur etiā per Dominum motiuantem. lib. 4. Neuiz. in sua Syl. nup. li. 5. sub nu. 29. Alciat. in tract. præsump. reg. 1. præsum. 51. nu. 4. & lib. 4. Parerg. c. 17. per totum. Maria. Iun. consi. 1. præsentis consultationis resolutio. col. fin. nu. 143. & in consi. 119. viso testamento. nu. 30. lib. 1. & consi. 42. abundè satis. nu. 25. li. 2. Hippo. Rimi. in l. vt vim. nu. 398. ff. de iust. & iure. Benuenut. Stracch. in tract. de sponsion. in 4. part. §. quæro igitur facta. nu. 6. & nouissimè hoc idem approbat subtilis. & elegantis. D. meus Franc. Cantutius in suo resp. incip. donationem factā, circa med. vers. ex prædictis apparet. & hæc est cōmunis opi. vt ex numero, & auctoritate istorum clarè apparet.

Mouentur autem isti ad hanc opinionem tenendā ex pluribus.

Et primò ex l. fin. in §. mista. ff. de muner. & honor. vbi I. C. sequitur opinionem Modestini, quia eam disputādo tenuit. Hic text. contrarium sustinendo facilè summouetur, tū quia text non dicit, so as opiniones disputantium esse attendendas, sed solum innuit disputantium sententiam esse seruandam, & fortè præferendam opinioni simpliciter firmatæ, q̄d non negatur. Tum etiam quia I. C. ibi non se fundat in eo, quòd Modestinus disputando ita tenuerit, sed ex eo, quod bene, & optima ratione decreuerit, vbi clare constat.

Secundò mouentur isti, nam si verum esset, Doctores per
3 functoriè aliquid asserentes facere opinionem, sequeretur, quòd complures manifesto errore arguerentur, cum multa obiter dicantur, quæ omninò sunt falsa: At consequens nō est dicendum, cum hoc casu † excusentur, quanquam ea simpliciter, & incidenter protulerint. Ergo, &c.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Hæc quoq; ratio iudicio meo non concludit, nã licet fortè verum sit, doctorem perfunctoriè aliquid falsũ asserentem excusationem recipere, tamen id procedit ad minuendam, non verò ad euitandam pœnam, quoniam mitius cum eo agetur, cùm minor culpa appareat, adeo quòd etiam obiter quid asserens dicitur errare, licet leuius.

Tertiò, & vlti. nititur supradicta opinio ex eo, quia veritas
4 † in omnibus principalem locum habere debet, capitulo, quæritur, secunda quæst. 7. cum adductis per Neuiz. vbi suprà, numero 112. & inuiolabiliter est seruanda, secundùm glo. in cap. 2. in verb. multitudo, extrà de tempo. ordin. quã refert, & sequitur Cuman. in consilio 139. hoc maximè. in prin. nu. 1.

5 Veritas enim † est mater iustitiæ, vt inquit Bald. in l. libertini. ff. de sta. hom. Corne. consi. 197. licet in hac consultatione. in fin. sub numero 4. libro quarto. At doctor disputando veritatem inuenire dicitur, vt tradit Barto. in dicto §. mista. nu. 1. & sequuntur alij passim. Meritò disputando dicetur facere opinionem.

Sed nec ista ratio subsistit, nam verum est, opinionem disputando firmatam verã, vel magis veram dici posse, non tamen ex hoc sequitur, quòd dicta simpliciter, & obiter à Doctor. non debeant haberi in consideratione, ita vt doctor nõ faciat opin. nam incidenter dicta si non ita verã dici poterunt, tamen nec falsa penitus, sed fortè minus verisimilia censebuntur.

Ex quibus apparet, opinionem istam communem nulla niti lege, vel ratione, cui probabiliter responderi non possit.

Quamobrem superiori contraria est opinio, vt etiam do
6 ctor aliquid perfunctoriè, & obiter asserens † faciat opinionem & numerum in communi, & hanc amplexi sunt nonnulli tacito nomine relati ab Alciat. in dict. lib. 4. parerg. cap. 17 circa princ. hanc eadem sententiam approbat expressè Soc. in consi. 73. capiendo primum consultationis. num. 15. & consi. 84. visa conuentione facta. numer. 2. prope fin. lib. 4. Hierony. Butig. inter consi. vlt. vol. diuersor. in consi. 154. copiosè, & subtiliter, nu. 40. lib. 1. hoc idem sentit D. meus Thobias Noni. in §. posthumorum, sub num. 111. vers. & ita voluit hic. Inst. de exhered. lib. & ita credo seruari: nam videmus tã in lecturis, repetitionibus, & tractatibus, quàm etiam in consiliis passim, & sæpissime allegari auctoritates in eo, quod dictum est obiter, & perfunctorie.

Potest autem istorum opinio iuuari ex infrascriptis. Pri-
7 mò, quia opinionem † facere consistit in sola voluntate Doctoris, qui, si vult hoc, vel illud, licet falsum, in eo opinionem constituit, quod verissimum est, vt etiã suprà diximus. At Doctor, licet simpliciter aliquid dicens id velle censetur. d. l. Labeo. ff. de supel. le. Meritò, &c.

Huic rationi contrarium sustinentes possumus respondere, negando consequentiam, nam licet verum sit, quòd facere opinionem constitat in sola voluntate Doctoris, & quòd verba deseruiant intentioni, tamen non sequitur, Doctorem simpliciter quid asserentem facere opinionem, quæ constituitur ex voluntate enixa, & expressa, quæ nõ apparet ex simplici aliqua assertione.

Secundò igitur fulciri potest opinio ista, nam ea, quæ fiunt ad benè, vel melius esse alicuius actus, si absint, non vi-
8 tiãt † actũ ipsum, gbatur hoc exẽplo emptionis, & vẽditiõis qui perfectus dicitur, statim atq; de precio conuentũ est, vt in princ. Inst. eodem. & tamen ad benè esse ipsius conficitur publicum instrumentum, quòd si desit, non vitiatur contractus emptionis. At disputatio fit ad benè esse ipsius opinionis, vt probetur diligentia adhibita in perquirenda veritate, non verò est de substantia cius, quæ sola voluntate doctoris perficitur. Ergo, &c.

Huic rationi resp. negando minorem, nam disputatio ad ostẽdendam enixam voluntatem est necessaria, & de substãtia opinionis

Tertiò, & vltimò potest comprobari hæc sententia, nam dato, quòd disputatio sit de substantia opinionis, tamen quando doctor sententiam aliquam simpliciter refert, præsumitur adhibuisse disputationem, licet eam non apposuerit.

Nam doctor, qui veritatem dicere profitetur, nihil incon
9 siderate dicere censetur, cum vnusquisque præsumatur † functus officio suo iux. latè tradita per Alcia. in dict. tract. præsump. reg. 3. fere per tot. & comprobatur exemplo sententiæ iudicis, in qua simplex decisio ponitur, & tamen præsumitur interuenisse diligentissima disquisitio, per quam iudex ad ita pronunciandum sit adductus.

Hanc quoque rationem euitare possumus negando, q præsumatur adhibita disputatio: nam præsumptio Alc. procedit in præsumendo aliquid hoc, vel alio modo factum, nõ verò aliquid factum, vel non factum esse, vt exempla ibi per Alc. posita apertè demonstrant, nam facta non præsumuntur. iux. l. in bello. §. factæ. cũ vulg. ff. de cap. & postlim. reuer. vnde non procedit in proposito, nam adhibitam, vel nõ adhibitam esse disputationem, est facti, tam quo ad reuolutionem librorum, quàm quo ad cogitationẽ, iux. l. bonę fidei. §. pe. ff. de acq. rer. do.

Item quod diximus de sententia iudicis nihil obst. quia id est speciale in iudice, qui non præsumitur pronunciasse absque causæ cognitione, c. Abbate. de verb. sig. tradit Alci. in d. reg. 3. præsump. 9. nu. 4. cum simi. Et sic apparet, quòd in hac quæstione vtraque opinio disputando impugnari potest. Quid dicendum?

Equidem tres casus distinguendos esse censeo, quorum
10 Primus est, quando † sumus in doctoribus, qui non sunt soliti disputare, vt est glossa, & alij docto. antiqui, item isti Communum Opinio. collectores, qui faciunt additiones, & simil. qui aut nunquam, aut raro disputant, & in hoc casu concluderem pro Opinione Soc. quòd etiam nõ disputantes doctores faciant Opin. & numerum in Communi, nam isti simplici assertione ostendunt enixam voluntatem: aliàs sequeretur, quòd nunquam facerent opinionem, quod est absurdissimum.

11 Fall. tamẽ hæc cõclusio, quando prædicti doctores † aliquid dicerent non ad disponendum, sed solùm ad indicandũ, vt puta, quando dicunt, sed de hac re videas Doc. in hoc, vel illo loco, quia tunc cessat voluntas. Secundus Casus est,
12 qñ sumus † in Doctoribus, qui semper disputant, vt sunt interpretes in lecturis, & alij huius generis, & tunc credo sententiam Abb. & Communem verissimam, vt doctor faciat Opinionem, & numerũ in communi solùm quando disputat, vel examinat, & ratio est, quia cum isti doct. semper omnia disputando resoluant, si quid simpliciter, & perfunctoriè proferunt, illud approbare non censentur, sed potius ad ornatum apposuisse arguendo à consueto eorum more, iux. l. si quis donaturus. ff. de vsufr. cum simil.

13 Hæc conclusio Fallit, quando † cõstat talem doct. approbare id, quod obiter dixit, vt quia dicat, & id verum puto, vel placet, vel aliis simi. verbis vtatur enixam voluntatem significantibus, quia tunc & in iis faciet Opinionem.

14 Fallit secundò quando † in eo, quod absque disputatione asserit, fundatur resolutio, & decisio quæstionis, & quo sublato decisio ipsa corrueret, quia dicitur facere & in eo Opinionem. & ratio est, quoniam qui vult consequens, & vult etiam omne necessarium antecedens ad illud, l. ad rem mobilem cum vulg. ff. de procur.

Ad id, in quo fundatur resolutio quæstionis est necessa-
15 rium antecedens, quia sublato fundamento † corruit Doctoris Opinio, vt tradit Curt. in consi. 56. super eo, quod ab ordine. col. 4. circa med. ver. 3. cõclusio, & est de mente omnium, Merito &c.

16 Fallit tertiò quando id, † quod obiter traditur, pro claro habebatur, quia nunquam de eo antea dubitatum fuerit, vt sunt multa pronunciata Bart. & aliorum, quia tunc Doctor facit opinionem, quia in dubio non censetur velle recedere ab eo, de quo nunquam fuit dubitatum.

17 Tertius casus, quando † loquimur de doctoribus, qui quandoque disputant, quandoque non, vt sunt multi Repetentes Iuniores, Consulentes, Tractatus conficientes, & simil. & in hoc casu ita distinguerem, Aut absque disputatione aliquid firmant, de quo principaliter pertractant, & tunc concluderem facere Opinionem. ratio est, quia licet de eo non disputent, ex quò tamen materiam illam pertractant, censentur omnia considerate proferre, & ita omnino velle, ac sentire. Aut de eo principaliter non agunt, sed illud est extra principalem materiam, & tunc dicerem, non facere Opinionem, & sic habere locum Communem Opi. & ratio est, quia multa dicũtur ad vbertatem, & ornamentũ potius, quàm ad necessitatem materiæ, vnde cũ talis doc. aliud principaliter agat, si quid simpliciter extra materiam proferat, non præsumitur adhibita diligentia tradidisse, & consequẽter illud verè sensisse. Hæc tamen conclusio intelligenda est, vt suprà in secundò casu.

INSPECTIO II.

Sæpius dubitare contingit, Nunquid doctores varij, & con-

& contrarij faciant opi. & numerum in communi? in hac q. Franc. Zoanner. in rep. l. vt vim, in pri. par. sub nu. 106. vers. nec obst. si obiiceres. ff. de iust. & iur. indistinctè vult, q talis
18 doctor † non præstet autoritatem, & sic nõ faciat opinionem.

Cæterum pro huius difficultatis explanatione sciendum est, resolutionem istius dubitationis pendere à decisione alterius cõtrouersiæ: An liceat doctori variare? in qua plures Autoritates congerit Amplissi. & eximius Car. Alb. in lucubrat. ad Bar. in l. serui electione, in prin. n. 2. ff. de leg. 1. hanc igitur prius examinabimus, & postea in vtraque concludemus.

Pro huius igitur quæst. terminatione duo sunt distinguẽ-
19 di casus. Primus casus est, & hic clarus, quando † sumus in lecturis, tractatibus, singularibus, additionibus, & aliis actib⁹ simil. in quibus nõ versatur præiudiciũ tertij, & propriæ animæ, & in hoc concludẽdum est, licere doctoribus variare, & sententiam mutare, nam vnusquisque potest mutare sententiam suam sine alterius iniuria, vt à contrario sensu probat expressè text. in l. nemo potest mutare, & ibi tradũt Doc. ff. de reg. iur. & hoc casu doctores licet varij, & contra-
20 rij † faciunt opi. & numerum in communi, quia cũ quis vnam opinionem tenens, quã postea reperit falsam, debeat mutare, arg. auth. de nupt. in prin. cap. magnæ, extra de vot. & e. qualiter, & quando, vbi id post alios not. Mari. de accus. idem Mari. in c. si diligenti, n. 2. de for. comp. dicendum est, eum facere opi. quia aliàs mutatio frustratoria esset, quod non est dicendum.

Secundus Casus est, quando sumus in Consiliis, in quibus adest præiudicium tertij, & animæ, & ideo diligentius debemus insistere. & in hoc casu duæ sunt Doct. opiniones,
21 quarum prima est, vt Doctor in Consiliis † non possit mutare opinionem, & sic variare, & pro hac sententia adducitur Abb. in c. extirpãdæ, in §. qui vero, in repet. extrà de præben. quem locum ipse non potuit reperire, hoc idem in effectu vult Soc. in consi. 5. suprascriptus insignis doct. n. 19. in fi. li. 4. & alij.

Pro istorum opin. faciunt ista, imprimis reg. d. l. nemo potest mutare, & reg. mutare consilium, de reg. iur. in 6.

Nã doctor consulens in vno casu pro parte affirmatiua, si in alio casu consulat pro negatiua, & istud consilium publicetur, plurimũ nocebit ei, pro quo prius affirmatiuè fuit responsum: nam abstulit autoritatem, qua tuebatur ab expẽsis, vt tradit Corne. consi. 148. in præsenti cõsultatione presupposita, col. fi. nu. 30. li. 2. & qua sperabat litem vincere, & etiam in aliis præiudicium affert.

Secundò, & vltimò facit pro ista opinione, nam Doctor
22 debet † cauere, vt ab igne, à mutatione opin. in consiliis, quia ob malignitatem linguarum non trahitur ad bonam fidem, sed potius in falsitatem, ita tradit Ang. in l. labeo, in fin. ff. de seruit. rust. prædi. quem referunt, & sequuntur Dec. in d. l. nemo potest mutare, sub nu. 1. propè fin. versũ. cauendum est. & ibi Adden. & Cagnol. nu. 8. ff. de reg. iur. Pet. de Mõcad. in addit. ad Crot in tract. de testib. in 7. part. in verb. vnum credere, num. 210. cũ aliis per eos adductis. At quod honestum non est, licere, aut posse non debet. Ergo &c.

23 Contrariam sententiam, quòd liceat Doctori † etiam in consiliis variare, & opinionem mutare, tenent Doct. communiter, ita nãque voluit Ioann. And. in add. ad Specul. in tit. de requis. consi. verf. porrò auditis, sub nu. 11. in verb. similia, in add. incip. occurrit hic, per tot. Bald. in l. fi. §. sed cũ in secundam. in fin. sub nu. 6. & ibi Adden. C. de furt. Ang. in d. l. labeo, propè si. ff. de seruit. rust. præd. Roman. in l. 1. §. qui præsens, col. fi. n. 10. ff. de verb. obli. And. de Iser. in Comẽ. ad Cõst. reg. lib. 1. tit. 23. in verb. ꝓiudiciũ, copiosè Iaf. in l. si ex toto. §. si ita legatum, col. fin. ver. quarto adde, n. 27 & seqq. ff. de leg. 1. Bologni. in repet. authen. habita, num. 153. C. ne fil. pro pat. Dec. in dict. l. nemo potest mutare, sub num. 1. & ibi latè Cagnol. nu. 4. & seqq. Gabriel Saray. in Annot. ad Matheſil. in sing. 158. nota, quod si pater, nu. 2. Pet. de Moncad. vbi suprà num. 209. in fin. cum latissimè congestis per Pomat. in addit. ad Bart. in l. si pater, sub num. 2. C. de institit. & substit. & Chassan. in Commen. ad consuet. Burgund. rub. 4. §. 23. in verb. de le terme. num. 3. & seqq. & est receptissima opinio, vt per se patet.

Probatur autem ex pluribus, Imprimis, nam quando in
24 aliquo est erratũ, nõ solùm nõ est turpe, sed reputatur laudabile mutare sententiam, & sic variare, iux. illud Salomonis, sapientis est mutare consilium, lege, nunquam, in prin. & ibi gloss. 1. ff. de colla. bonor. capitulo, nõ debet, in princ. de cõsang. & affin. cũ collectis per Iaf. in l. ex toto. §. si ita legatũ, nu. 29. ff. de leg. 1. vt vim, in pri. par. sub nu. 106. vers. nec obst. si obiiceres. ff. de iust. & iur. indistinctè vult, q talis
25 est laudabile, sed etiam † necessarium, vt tradit Maria. in ca. si diligenti, nume. 2. de for. compet. & suprà diximus, & cla-
26 rè deducitur, quoniam volũtas & opinio † hominum non est semper eadẽ, lege, qui bona, §. si quis stipulaturus, in fi. & ibi Glo. fin. & cæteri. ff. de damn. infec. Bald. consi. 89. D. Thomas Asmarius, col. 2. post princi. sub nume. 5. ver. opinio autem, lib. 1. Gomes in comment. ad reg. cancell. in reg. de anna. possi. q. 67. ver. tamen istis non obst. in fin. Nicol. Moro. in tract. de fid. treug. & pac. parte. 2. q. 12. numero 37. & 39.

27 Sed quotidie † nouæ meditatiões, & Phãta smata in nobis generãtur, vt tradit Bal. ſl. 1. sub n. 5. ver. sed hodie. C. de his qui ant. apert. tab. And. Barba. in ca. nisi specialis, col. 14. nu. 45. de off. deleg. Gomes in §. omnium, col. antep. numero 29. inst. de act. Cur. in l. admonendi, col. 52. in fi. sub nu. 225. vers. 34. fallit. ff. de iureiur. Chassa. vbi supra, numero 4. & 5. Iaso. in d. §. si ita legatum, num. 27. in fin. & alij passim, vnde cũ illud sequi debeamus cõsulẽdo, quod verius opinamur, ad variandum, & opinionem mutandam compellimur.

28 Tertiò comprobatur sententia ista, Nam mutare † opinionem in consiliis verè nemini præiudicium affert, vnde hoc casu reg. d. l. nemo potest mutare, nõ solùm nõ est cõtra istã opin. sed pro ea, si quidem regula illa haberi locũ in præiudicio, & iniuria certa, & immediata, secus in mediata, prout est illa, quæ oritur ex mutatione consilij ipsius doctoris, & ita in specie eam limitant Dec. ibi sub numero 1. & alij.

Quartò, & vltimò, quia doctor diuersis temporibus mutans opinionem, cum id efficiatur tractu temporis generan
29 tis in diem nouas hominũ Phantasias, nõ dicitur † sibi cõtrarius, & varius, ita dixit Bald. in l. de tutela. col. 2. sub num. 4. in princip. ver. & hoc facit. C. de in integ. rest. minor. quẽ refert, & sequitur Gomes in d. §. omnium, sub numero 29. circa princ. versũ. imò fortius, Inst. de action. Ergo si non cõtrariatur potest variare, & sentẽtiam etiam in cõsiliis mutare. Et hæc sunt, quæ magis videntur vrgere pro vtraque parte. Quid dicendum?

Et quidem in hac difficultate exemplo summi Pontificis in c. magnæ. §. 1. extrà de vot. ita concluderem, Aut considera-
30 mus an doctori in consiliis liceat variare secundum iuris dispositionem, & tunc † opinionem communem verisimã credo, vt liceat variare, & sententiam mutare, per suprà dicta, & etiam quia cùm variatio ista non reperiatur prohibita, tenetur quis errorem suum emendare. d. c. qualiter, & quando, & ibi Maria. & alij de accus. cum simil. Limitat hoc Car. Alba. in lucubrat. ad Bart. in d. l. serui electione, in princ. sub nu. 2 in fi. ff. de lega. 1. vt nõ procedat nisi semel, quia variatio permissa intelligitur de prima vice, l. si quis iusiurandum, C. de reb. cred. & post Bald. & & alios tradit Iaso. in l. quicquid astringendæ, col. fi. num. 9. ff. de verb. oblig. cum simil.

Verũ ista limi. mihi nullo modo satisfacit, nam d. l. si quis iusiurandum, & dictum Bald. & Iaf. procedunt quando varians prima vice renunciauit ei, à quo semel discesit, vt expressè cauetur in dict. l. si quis, secus verò est in proposito, nam recedens ab opinione affirmatiua, nõ ei renunciat, sed sequitur negatiuam tanquam veriorem, vnde si iterum affirmatiua sibi verior videatur, non debet prohiberi redire ad eam: quia aduocatus tenetur ipsam veritatẽ amplecti, vt post Bald. tradit Soc. in consilio, 150. dominus labia &c. vt in quæst. in prin. numero primo, libr. primo. idem sequitur Rol. à Vall. in consilio sexto, quoniam viam, numero primo, & seqq. & numero 8. & 49. lib. 1. cum simil.

Aut consideramus quod deceat ac honestũ sit, & quòd
31 fieri debeat, & tunc † dicerem veram esse sententiam, quòd doctor consulendo non debeat variare, nam nõ potest euitari falsitatis suspicio ob lingarum malignitatem, vt inquit Ang. in d. l. labeo, in fi.

Nec dicatur, malignitatem linguarum tanquam à vulgo
32 emanatam † in considerationc habendam non esse, l. decurionũ, C. de pœn. c. 2. & ibi gl. 1. extrà de elect. & in propriis terminis ita tradit Corn. in consi. 244. menini superioribus, in prin. lib. 3.

Quoniam id verum est, quo ad impediẽdum iuris dispositionem, quę non debet impediri tumultu ipsius populi

Universidad de Deusto
Biblioteca

secus verò si consideramus quod honestum est, vt nos loquimur, quia non solùm fraude, sed & fraudis suspicione carere quis debet.

Et ideo à tali mutatione in consiliis cauendum esse tanquam ab igne, docet Angelus ibidem. Si quis autem doctor
33 variauerit consulendo, cum id iure possit, faciet † opinionẽ, qa apparet de eius volũtate, & numerũ in cõmuni, & id clarũ est de mente omniũ, qequid dixerit Fran. Zoannet. in d.l. vt vim, & Bart. Bertazol. inter consi. crim. diuers. Tom. 2. in consil. 95. difficultas huius quæst. num. 6 qui nihil stringens allegant, & ita absque dubio seruatur, vt videmus passim in monumentis diuersorum autorum, in quibus sæpius allegantur doctores contrarij.

Sed hic cadit discutienda pulchra dubitatio, nempe, an liceat doctori in vna, eadémque causa ex facti, vel opinionis mutatione pro vtraque parte consulere. Et in hac difficultate doctores in eandem sententiam non conuenerunt.

34 Alij namque voluerunt, id † doctori non licere, ita tradit Ioan. And. in addit. ad Specul. in tit. de aduoc. in §. nunc tractemus. col. 3. versi. sed nunquid priusquam. sub. num. 11. in verb. prius quàm. in addi. incip. suspicor, quod dicere, per totum. & Ioan. Berta. in suo reper. in versi. doctor consulẽs vtrique parti. vbi inquit talem Doct. esse infamem, motus per l. Athletas. §. pen. ff. de his qui no. infam.

35 Sed hic tex. dupliciter † summouetur, primò, qp procedit, quando quis relicta priori parte absque aliqua causa, ad cõtrariam partem tuendam se confert, secus verò, quando adesset causa, vt in casu nostro, in quo præsupponimus facti, vel opinionis mutationem.

Secundò, respon. procedere tex. illum, quando quis defendit vtramque partem neutra relicta, cùm enim proditor sit, bene infamis dicitur, & id verè vult ille tex. ibi, prodita causa sua, & ibi, ex vtraque parte consistit, secus si verò quando vnam relinquit, & iusta causa ad aliam se cõuertit, vt nos præsupponimus. Adducitur autem Io. And. ad ita tenẽdum hac ratione, nam talis doctor aut priorem partem iustè defendebat, aut iniustè.

Primò casu non debet illam deserere, nam quod dicitur sapientis esse mutare sententiam, intelligitur in sanioriẽ, & meliorem, non deteriorem, vt esset hic.

Secundo verò casu non debet errorem suũ detegere mutando opinionem, sed honori proprio parcere, cum turpissimum sit, iniustam causam defendisse.

Hæc ratio in vtroque membro facilè subuertitur. Et quò ad primum, quia licet ab initio iustam causam defendamus, tamen ex post facto potest fieri iniusta, aut facti, aut opinionis mutatione, ex quibus licitum est, imò necessarium causam relinquere, cùm enim ex facto ius oriatur. l. si ex plagis. §. in cliuo. ff. ad legem Aquil. ex facti mutatione mutatur etiã ius quod semper est seruandum, & cùm mutatur opinio, quod verius opinamur, amplecti debemus.

Secundo membro respon. duplicem esse honorem, alterum mundi, & hic spectat ad corpus: alterum Dei, & hic ad animam pertinet, modo errorem suum corrigere mutando opinionẽ obest honori corporis, & prodest honori animę, vnde non est dubitandum, quòd potius huic, quàm illi consulendũ est, quia hic eo est dignior illo, quò Deus, & anima est dignior, & nobilior mundo, & corpore.

Quamobrem alij in contrariam iuerunt sententiam, vt li-
36 ceat Doctori † ex facti vel opinionis mutatione in eadẽ causa pro vtraque parte consulere, & huius opinionis auctor fuit gl. in l. fi. in glo. magna post prin. ver. ex his ergo patet. ff. de postul. Spec. in dict. tit. de aduoc. §. nunc tractemus, versic. sed nunquid prius. num. 11. & hanc sententiam approbarũt omnes Docto. Bononienses illius temporis, vt refert Ioan. Andr. in addi. ad Spe. vbi suprà. Bald. in l. quos prohibet. in fi. nume. 1. ff. de postul. Corn. in consi. 244. memini superioribus, in prin. lib. 3. & in consilio 7. reperio me consuluisse in princ. libro quarto. Bologni. in dict. repe. authen. habita. nu. 154. C. ne fil. pro pat. Dec. in l. precibus. nume. 4. C. de impub. & al. subst. Chassan. in dd. Commen. ad consue. Burgund. d. rubri. 4. §. 23. in verb. de le terme. sub. nu. 5. circa med. ver. & Philip. Cõne. Petr. de Moncad. in dd. Addit. ad Crot. in tract. de testib. nu. 7. par. 211. & hæc absque dubio est cõmunis, & recepta sententia, & pro qua fuit iudicatũ, vt testatur glo. in d. l. fi. de postul. imò, & in foro conscientiæ admittitur, vt per Sum. Ang. in tit. de aduo. §. 17. & latè distinguens Sum. Armi. eod. tit. de aduoc. §. 20. per totum. & huius sententiæ tanquã veriori de iure & ipse accedo ex infrascriptis.

Primò, secundùm Specul. quia si Doctori non liceret pro vtraque parte consulere, sequeretur, quòd aduocati impedirentur parti contrariæ, nam sæpè ab aliquibus petitur cõsilium, non vt acceptetur, sed vt doctores illi erubescant pro alia parte consulere.

37 At hoc est absurdum, cum parti contrariæ non possint † impediri aduocati. l. j. post prin. §. ait prætor. ff. de postul. tradit Spec. ibidem, & alij passim. Meritò &c.

Secũdò, nam quis puniri non debet de eo, quod coactus, & inuitus facit, arguendo à fortiori à regul. l. Gracchus. C. de adulter. At in casu nostro præsupponimus, diuersis tem-
38 poribus pro vtraque parte vigere ius, & iustitiã, & doctor † pro iustitia potest cogi consulere, vt tradit gloss. in l. secunda. in verb. concessum, & ibi Barto. numero primo, & alij. C. de proxim. sacr. scrin. libro duodecimo, & est receptissimum, vt patet ex pluribus auctoritatibus congestis infrà tit. 11. nu. 2. Ergo &c.

Tertiò, & vlti. Nam doctor alteram partem defendens, si ex mutatione Opinionis, vel facti videt eam iniustam, dese-
39 rere omninò cogitur, nam aliàs † iniustam causam defendens peccaret mortaliter, & teneretur parti contrariæ ad restitutionem, vt vtrunque firmant Sum. Ang. in ti. de aduoc. §. 33. Summ. Thabien. in eod. tit. de aduoc. §. 13. nume. 15. & Summ. Armil. eo. tit. §. 11. per tot. & sic omnino liberatur, & nihil amplius interesse in ea habet. Ergo nulla causa, vel iure impediri debet, quo minus pro altera parte iustitiam fouente consulere possit.

40 Et ita de iure cum Communi Opi. pertranseo. Quæ † nõ habet locum, quoties doctor consuleret pro vtraque parte neutrius defensione omissa, quia tunc esset præuaricator, & infamis, d. §. pen. l. athletas. ff. de his qui not. infam. & ita vult Spec. in d. §. nunc tractemus, sub. nu. 11.

Et hæc omnia procedunt secundum iuris dispositionem.
41 De honestate tamen † hoc fieri nullo modo permittitur, & ideo tanquam ab igne à tali consultatione cauere debent doct. nam malignitatem vulgi non possent euitare maximã fraudis, auaritiæ, & voracitatis ad lucrũ suspicionem. vt tradit Dec. in d. l. precibus, sub nu. 4. C. de impub. quem refert, & sequitur Cagnol. in d. l. nemo potest mutare, sub nu. 8. ff. de reg. iur. & tradit sum. Armil. in d. tit. de Aduoc. §. 20. propè fi. ver. sed in eadem instantia, & Dec. refert sub d. nu. 4. se interrogato à Socino pro qua parte consilium reddidisset super quadam causa, in qua Socin. pro vtraque parte consuluerat, respondente pro ea parte se reddidisse, pro qua excellentia sua consuluerat, Socinum risisse, & aliqualiter erubuisse.

42 Nec mirum, quia non omne quod licet, † honestum est, arg. l. semper in contractibus, & ibi not. per doc. ff. de reg. iur. & ideo dici solet non semper & omne agendum, quod fieri
43 potest. Sed si doctor † pro vtraque parte consuleret, & faceret Opinionem, & numerum in Communi, quia cum possit, & velit ita facere, non est dubitandum, eum opinionem facere.

Verũ vtilis, & necessatia cadit hic indagatio, quæ opinio doctoris varij & cõtrarij sit attendenda? Et est difficilis, & satis ꝓfunda quæstio. Pro eius tñ dilucidiori explanatione, duos casus principales distinguo, vnus erit, quando Doctor fuit contrarius, & varius in diuersis actibus, puta legendo tenuit vnam, consulendo tenuit aliam opinionem, & sic de singulis. Alter casus erit, quando fuit contrarius eodem actu diuersis in locis, puta in vno consilio tenuit affirmatiuam, in alio partem negatiuam, & sic de similibus.

In primo casu principali alij plures sunt subdistinguendi Casus: quorum Primus est, quãdo doctor tenuit vnam Opinionem legendo, & contrariam consulendo, quæ opinio sit attendenda. Et in hoc casu duæ sunt scriben. Opiniones. Al-
44 tera quidem est, vt Opinio firmata legendo † seruanda sit, & huius sententiæ auctor adducitur Abb. in capit. bonor, lib. 2. ext. de postul. prælat. qui re vera hoc non dicit, sed hanc partem amplexa sunt Andr. Barbat. in cap. 1. col. 14. extrà de cõstit. Soci. in consil. 35. punctu super quo, col. 1. sub numer. 1. versi. tamen in 2. casu, lib. 3. Alexan. de Neuo in consi. 29. reuerende D. Vicari. col. 2. nu. 3. Grat. consil. 134. viso puncto mihi transmisso, col. fi. nu. 64. li. 1. Nicol. Euerar. in cõsi. 105. casus mihi ad super, propè fi. ver. tum secũdo, Paris. 2si. 110. col. 3. in fi. lib. 1 Marian. iun. consi. 168. præsentis cõsultationis resolutio, col. pen. nu. 95. lib. 2. Crauet. in tract. de Antiq. temp. part. 1. sect. propositum nostrum, nu. 48. & part. 4. sect. materia ista, nu. 48. hãc eandem opinionẽ vr amplecti Port. Imo. in cõsi. 92. mag. & excel. V. I. doctor, nu. 46. cum 2cord. adeo quod istorum opinio inspecto numero, & põdere Au-

ctorum

torum communis videatur, sulcitur autem ex pluribus, &
45 imprimis, quia opinio illa † tenenda est, quæ præsumitur, vel apparet verior, cum veritas omnibus sit preponenda, ca. veritate. 8. distinc. l. pen. §. mulier, ff. de probat. tradit lac. Mãdel. in consi. 9. ex his, quæ iam bis, nu. 39. cum simi.

At opinio legendo firmata verior præsumitur, cum veritas disputando reperiatur. l. fi. §. mista, & ibi Bart. ff. de mun. & hon. & lectoris proprium sit disputare, consulentis verò saltem plerunque conclusiuè procedere, Meritò, &c.

Hæc ratio non concludit, nam licet verum sit, veritatem
46 magis disputando reperiri, Tamen lectores † non disputant tantum ad veritatem reperiendam, sed ad acuendum ingenia scholaribus, vnde possunt, & sæpius dicunt multa subtilia potius, quàm vera, imò nec imaginem veritatis habentia, vt hæc, & alia plura his similia de lectoribus tradit Neuiz. in sua Syl. nup. lib. 5. nu. 26. propè fi. ver. & in lectura doctores, & subtiliter disputando aduertit, & monet suos scholares Fului. Constanti. in §. fi. sub. nu. 2. ver. not. nisi dixeris, in fi. instit. de inter. & ego audiui quendam volentem attentos reddere scholares pulsantes in scholis dicere, Attendite ad hunc intellectum, quia si non erit verus, erit nouus, quasi inuenret, quòd eo loco nouitas veritati æquiparetur.

Præterea potest responderi quòd etiam consulentes, & rationabiliter disputant, vt per se patet.

Secundo igitur loco mouentur supradicti doct. ex eo, quia lectores nullam habent occasionem, quæ à veritate eos
47 amouere possit, consulentes verò † facilè à veritate deuia re valent precij, vel affinium, & familiarium precum occasione, iux. illud, Munera crede mihi, &c. & aliud, Quid nõ mortalia pectora cogis, &c.

At non est dubium, quòd potius debemus adhærere illi sententiæ, quæ caret suspicione, cum nõ solum à fraude, sed
48 etiam à † fraudis suspicione abesse debeamus, quoniam in aliquibus casibus suspicio pro veritate, & sic falso ipso habetur, vt plenè per Anto. Gab. lib. 7. comm. conclus. in 6. conclus. Ergo &c.

Hæc quoque ratio facilè tollitur, nam licet fortè nimis verum sit, consulentes ob pecunias, & affectionem à via veritatis declinare, quod vtinam falsum esset, non enim tantæ iuris ambages, & extorsiones ortæ essent, quibus veritas adeo obtecta est, vt penè impossibile sit dignoscere, quid bonum, & æquum sit: tamen cum hoc sit atrox, & nefandum
49 scelus, in dubio non præsumitur, cum vnusquisque † præsumatur bonus. l. cum pater. § rogo. ff. de leg. 2. c. dudum ex. de præsump. & latè tradũt Alc. in tract. præsump. reg. 3. præsum. 2. & Pet Duen. in tract. reg. par. 1. reg. 75. bonus, & sic argum. non subsistit.

50 Tertio facit pro istorum opin. nam Aduocatus † potest esse illiteratus, & ignorans secundum Glo. in l. 1. §. postulare, in verbo, exponere. ff. de postul. idem voluit glo. in l. 2. & ibi Bald. & Salic. C. eodẽ sequitur Io. de Plate. in lege, expertes, circa med. versi. similiter aduocatus, & ibi alios allegans Nicol. Super. in Add. in verb. aduocatus. C. de decur. lib. 10. & alij passim.

Interpretes verò sunt Iuris periti. At opinio periti magis attendenda est, quàm opinio rudis, & expertis Merito &c.

Sed facilis est responsio, nam dictum glo. in d. §. postula-
51 re, est reprobatum. Aduocatus † enim, Iuris peritus esse non potest, nisi saltẽ legibus per quinquennium operam derit §. sed quia solitum est, in prooem. ff. l. j. §. aduocatos. ff. de var. & extraord. cog. l. iubemus pro tempore §. nec de cætero, cum glo. in verb. per statuta. C. de aduoc. diuers. Iudicum, tradit Spec. in tit. de aduoc. §. j. col. fin. in dict. §. postulare, numero secundo. vbi etiam Ang. numero secundo, & ibi Nico. de Lacu in Addi. in verb. literarum peritus. alios cumulans, Alb. sub numero primo & seq. Pau. de Castro col. 2. numero 11. & reliqui, eandem opin. sequuntur Roffred. in libell. de aduoc. & Odofred. in dict. lege. 2. C. de postul. quos refert Alberi. ibidem, huius quoque sententiæ in effectu fuit Ioan. de Plat. in dict. lege, expertes, in fin. versi. vel dic ibi, dum excipit à dicto glossæ aduocatum causarum, & ibi latè hoc idem sequitur Luc. de Pen. post prin. in verb. prohibent, Abb. in rub. extrà de postul. numer. 2. quem refert, & sequitur Sum. Arm. in tit. de aduo. §. 2. & alij passim, adeo quod absque dubio ista sit communis & recepta sententia.

Quarto igitẽ & vlt. loc. adduci põt, p hac sentẽtia huiusmodi ratio, nã ea quæ possunt esse vera, & falsa multo minorem habent fidẽ, quàm quæ semper vera esse debent, arg. l. non hoc. C. vnd. legit. cũ vulg. & consequenter minus sunt attẽdẽda. At opinio in ꝓfiliis firmata põt esse vera, & falsa, ergo &c.

52 Minor probatur, quia doctor † in cõsiliis licet adduceret doctrinas reprobatas, ita respondent Cor. in consi. 7. reperio me consuluisse, col. j. lib. 4. Gozadin. consi. 97. circa primã difficultatem, col. 3. n. 8. & alibi, qp istos referens Marian. iun. consi. 143. elapsis mensibus, in fin. sub numero 6. lib. 3. idem sequitur And. ab Exe. in capitulo, cũ omnes. nu. 75. extrà de const. cum simil.

Et plura etiam leuia, & minus stringentia allegare, ita tradit Spec. in tit. de disp. §. nũc videndum. col. 2. versi. studeat autem multa, nu. 6. Host. Io. And. Anto. Butr. Abb. & alij in capitulo. per tuas, ex. qui fil. sint legit. Alber. in l. Licinius, & ibi Benedict. de plumbi. ff. quib. ad liber. procla. non lic. Afflic. in comment. ad Constit. reg. in Constit. hac edictali, colum. 2. quæst. 2. numero 3. in tit. de sala. aduo. rub. 82. libro primo, quos referunt, & sequuntur Cæpol. in cautel. 67. sunt multi procuratores, vbi id pro cautela tradit, & Neui. d. li. 5. sub nu. 26. cum concor.

Huic rationi resp. qp supradicta propositio quę habet, licere doctori in consiliis afferre doctrinas reprobatas, & plura alia leuia, procedit quo ad copiam, & ornatum consilij, si in principali capite iustitia adsit, ad eam iuuandam: nam iudices ignorantes mouentur quandoque magis ex ratione parum stringenti, quàm ex vera, vt tradunt Host. Io. And. But. Abb. & alij in d. cap. per tuas, secus verò quo ad decisionem principalem, & substantialia causæ, super qua redditur consilium, quod ex eo comprobatur, quia Aduocatus fouens iustam
53 causam † potest aduersarium suum decipere, ita voluit glo. in cap. dominus noster, in verb. ex insidiis. 23. q. 2. Marsi. in sing. 177. malitiis hominũ, & post Anchar. sequitur Ioach. Minsing. in suis sing. obseruat. cent. 3. obser. 6. aduocatus fouens, latè alios allegantes Dec. num. 3. & Cagnol. nu. 12. in l. ea est natura. ff. de reg. iur. nouissimè post glo. & Abb. vbi per eum. Car. Abb. in lucubr. ad Bart. in l. 1. §. ait prætor. sub nu. 6. versi. an autem. ff. de postu. Mar. Iu. in d. consi. 143. sub. nu. 5. li. 3. & alij passim, quod & in foro conscientiæ procedit, quia idem admittit Sum. Arm. in tit. de Aduocat. §. 19. & est communis opi. vt ex numero & auctoritate supra relatorũ apparet. Ex quibus constat, opinionem istorum de iure nõ subsistere.

Quamobrem contraria huic priori insurrexit senten-
54 tia, vt doctoris varij opi. retenta cõsulẽdo † præferatur opi. quam legendo defendit, & hanc opi. firmauit primus. Bart. in Efi pater. col. 2. sub nu. 2. post med. versi. ego iam in concursu lectionum. & ibi sequitur Paris. in addi. in verb. volens melius. C. de inst. & sub. idem Bar. in authen. cessante, per totum, C. de legi. hære. quem referunt, & sequuntur Cuma. in consi. 86. in prin. Alex. consi. 185. viso tit. quæst. col. 9. in prin. sub nu. 25. ver. 10. non obst. & col. 11. circa med. sub nu. 27. in fi. ver. quædam alia. lib. 2. And Barba. sibi contrarius in ca. cùm contingat. nu. 28. de foro compe. Cor. consi. 272. in hac cõsulratione. in pri. facie. co. 5. sub num. 5. ver. & maximè, quia potuit. lib. 4. Purp. in l. edita. nu. 14. C. de eden. Cur. in consi. 76. super motiuis, in fi. Neuiz. latè alios allegãs in d. Syl. nup. lib. 5. nu. 26. & inter alios Bernard. de Landria. in Annot. ad Ange. de malefi. in prin. & ad Gemi. super 6. quem ipse non potui reperire, hanc eandem opinionem amplectitur Paris. sibi contrarius in consil. 91. in fi. lib. 3. Maria. Iun. sibi etiam contrarius in consi. 23. casus iste si iuris com. col. 3. nu. 10. fi. 1. Cagno. in d. l. nemo potest mutare. nu. 9. ff. de reg. iur. Iaco. de S. Georg. in d. l. si pater, num. 15. latè idem sequitur Boer. in decis. 155. & quo ad primum dubium. n. 24. & 25. hoc idẽ videtur sequi Port. Imo. in d. ꝓf. 92. n. 52. D. meus Io. Paul. Lãcel. in d. sua disp. an, & quando seruanda sit commu. opi. in versi. quid si doctor variauerit, & nouissimè Card. Alban. in dd. Lucubrat. ad Bar. in l. si alienam. §. Marcellus, nu. 7. ff. de dona. cau. mor. & hæc absque dubio est magis communis, & approbata sententia, vt ex numero, & auctoritate istorũ clarè constat, quæ pluribus mediis fulcitur.

Primò, quia illa opinio, q̃ maiori diligẽtia adhibita firma-
55 tur † est attendenda, vt probatur in l. Diui. ff. de iur. pat. in §. optimis, Inst. de leg. & qa veritas maiori diligẽtia facilius repe rif, q̃ semper est seruanda, sed opinio firmata in conciliis maiorem prę se fert diligentiã, q̃ quæ firmatur legẽdo. Ergo &c.

Minor reprobatur, nam Doctor quicquid dicat legendo nec sibi, nec alteri præiudicium affert, consulendo verò, si falsum defendat, peccat mortaliter, Sum. Ang. in tit. de aduo. §. 13. & facit litem suam, vt per Franc. Marc. in deci. Delphi. quæst. 469. queritur an aduocatus. nu. 1. par. 1. vbi verò maius est periculum, ibi cautius est agendum. ca. vbi periculum. de electio. in 6. cũ vulg. & præsertim, vbi est periculũ animæ

Universidad de Deusto
Biblioteca

cũ nemo censeatur immemor salutis æternæ.ca.sancimus, post med.1.q.7.

56 Secundò nititur opinio ista, quia opiniones in scholis firmatæ † sunt confusæ, & nihil certi cõtinẽt, nam cũ ex facto ius oriatur, d.§. in cliuo.l.si ex plagis. ff. ad l. Aquil. & ipsæ in nulla fácti specie, cui applicentur, fundatæ sint, non habent claram, & certam iuris determinationem, contrà verò opiniones consulendo retentæ propter scopum casus propositi magis legitimæ, & iuridicæ censentur, ex quo emanatum meritò est, quòd in scholis leges diglutiuntur, in palatijs digerunt, vnde in scholis tradita sunt prius discutienda in camera, & postea in iudicijs practicanda.

Tertiò, & vlt. alijs omissis iuuatur ista communis, nã doctoris varij ea opinio † tenenda est, quam voluit verè tenere eius autor, nam alia non est opinio: constituere enim opinionem in sola voluntate Doctoris consistit. At ea opinio verè probata est, quę consulendo tenetur, cũ illud Doctor verè opinari credatur, quod melius, & iustiꝰ existimat, & meliorem iudicat opi. quam consulendo defendit, cum in hoc insit periculum animæ, & fortunarum, vt modò dixi mus. Meritò &c.

57 Ex quibus ipse pertranseo cum hac opinione communi, seu magis cõmuni, vt debeat attendi opi. doctoris varij, quã consulendo tenuit, omissa ea, quam legendo defendit.

58 Et hæc conclusio procedit, † etiam si lectura sit facta post consilium, ita And. Barb. in c. nullus, col. 17. ext. de foro cõpet. quem refert, & sequitur Neuiz. vbi sup. sub nu. 26. circa med. ver. plus dicit idem Barba. & verum credo, quoniam rationes suprà allegatæ habent locum, tam si consilium sit factum ante lecturam, quàm si post, vt per se patet.

59 Fallit tamen conclusio ista † quando sumus in eo, quod consulendo appositum fuit ad ornatum, & copiam consilij incidenter, & ad corroborationem, in lectura verò est plenè, & principaliter discussum, quia tunc attenditur opi. legendo firmata, vt tradit Cagno. in d.l. nemo potest mutare. nu. 10. ff. de reg. iur. & ratio est, qa ex quo est adhibita maior diligentia in ista, præsumitur verior, & magis attendenda. d. l. Diui, Et vt diximus ad iuuandam iustitiam multa etiã falsa consulendo adduci possunt, & debeant.

60 Fallit secundò, quãdo opinio lecturæ † melioribus niteretur rationibus, quia tunc ea attendenda esset secundũ eundem Cagn. ibidem, nu. 11. & ratio est in prõptu, quia ex melioribus rationibus opinio illa apparet verior.

61 Fallit tertiò, & vlti. quando ex aliquo apparet, † Doctorẽ verè fuisse eius opinionis, quam tenuit legendo, putà quòd expressè reprobauerit sententiam à se aliàs approbatam, vel alio modo constet de eius voluntate, quia tũc esset attendẽda opinio legendo defensa, quia ea est opinio Doctoris cõtrarij.

Secundus casus est, quando Doctor vnam opinionem tenuit consulendo, contrariã verò in tractatu, & hunc casum in specie à nemine tactum reperio, in eo tamen cõclu-

62 dendum videbatur, opinionẽ in consilio firmatam † esse attendendam ea ratione, quia Doctor censetur maiorem diligentiam adhibuisse in consilio, ex quo maius inest periculum, & per cõsequens ita voluisse. præterea quia melius potuit de iure respondere propter casum propositum, quæ omnia in tractatu non ita bene concurrunt.

Verum hæc facilè summouentur considerando, quòd Doctor tractatum conficiens est anxiè diligens in perquirendis, & vnà colligendis simul omnibus, quæ in materia, quam pertractat, ab alijs dicta, & scripta fuere, vnde multa reperit singularia pronunciata, quæ non ita facilè occurrũt ei, q respondet in casu particulari, & postea reperta multò melius disponit, & applicat ad casus singulares, q si non omnes in tractatu considerari possunt, sat est, qꝰ ij considerãtur, ex quorum decisione omnes alij facilè terminari possunt, quia omnia facile eis succedunt, cùm sint in possessione omnium terminorum, & totius etiam materiæ, quæ tractatur.

63 Ex quib. oĩb. tractatus, & Doctores eos conficientes, † insignibus laudibus decorantur per scribentes passim, & præcipuè per Fran. Balb. in suo tract. de præscr. in procem. sub num. 2.

64 Quamobrẽ ipse sum in contraria sniã, vt opinio † preferẽda, & attendẽda sit, quæ in tractatu firmatur, & hoc sentit ẽt Neuiz. d. nu. 26. in prin. dum q̃rens, quæ opinio Doct. varij sit attẽdẽda, Respõdit primo loco amplectẽdã firmatã i tractatu, & sic, licet q̃riũ firmatũ sit cõsulendo, & moueor ea potissimũ ratione, qa doctor in tractatu nõ põt moueri ad hanc, vel illam opinionem tenendam aliqua affectione, prout in consiliis, itẽ nec studio gloriolæ captandæ ex aliqua opinionum nouitate, cum in tract. plerunque procedatur concluſiuè rationes tantum fundamentales allegando, sed solum mera, puráque veritate motus cẽsetur, quam etiã in tract. facilius inuenire poterit, cũ, vt diximus, totã materiam habeat præ manibus, & vna res aliam declaret, quòd cessat in responso in casu particulari. ex quibus ita cõcludo.

65 Fallit hoc primò † in eo, quod dictum est simpliciter in tractatu extra propositã materiam, quia tunc attenderetur dictum in consilio, cum cesset ratio diligentiæ, & multa dicuntur simpliciter ad ornatum tractatus.

66 Fallit secundò, † quando idem repetijsset Doctor in pluribus consilijs, quia & hoc casu attenderetur opinio consilij, & ratio est, quia ex ista repetitione arguitur mutatio opinionis, cùm geminatio, & repetitio ostendat enixam voluntatẽ agentis. vulg. l. Balista. ff. ad Treb.

67 Fallit tertiò, quando † ex aliquo appareret Doctorem verè fuisse opinionis consulendo retentæ, quia tanquam eius opinio illa attenderetur.

Tertius casus est, qñ Doctor tenuit vnam opin. in consil. aliã verò in singularibus, additionibus, regulis, vel simili. ga inter ista nõ facio differentiam, & hunc quoque casum nemo, quem viderim, in specie tangit, in eo tamen omissa di-

68 putatione concluderem † opinionem in consilio firmatã seruandam esse, quia maior censetur adhibita diligentia in consilio, ex quo de maiori tractatur prejudicio per suprædicta, & in singularibus, additionibus, & simil. non censetur Doct. magis esse in possessione materiæ cum æquè, ac consilia, ista singularia, & simil. particulares casus contineãt. Fallit hoc duobus modis, vt in secunda, & tertia Fallen. precedentis casus.

Quartus casus est, quando Doctor tenuit opi. affirmatiuã legẽdo, negatiuam verò in tractatu. Hoc quoque casu breuiter concludendum est, opinionem in tractatibus retentã

69 † attendi debere, ita tradit Bart. in l. prouinciales, nu. 1. in fi. ff. de verb. sig. Claud. de Seisel. in l. si idem cũ eodem. in §. fi. col. 1. nu 4. & 5. ff. de iurisd. om. iud. Neuiz. d. nu. 26. in princi. & est de mente omnium & verissimum, tum quia vt inquit Bart. ibidem, in discursu lectionum multa dicuntur inaduertenter, in tract. verò considerate, & maturè, ergo attendenda. d. §. optionis, instit. de lega. Tum etiã, quia legendo multa dicuntur à veritate prorsus aliena quòd concessum est acuẽdi ingenii gratia ipsis scholaribus, at in tract. pura veritas inspicitur, & attenditur: vnde meritò illa opinio obseruatur, quicquid forte in contrarium senserit Ant. Gabriel. lib. 1. com. concluſ. tit. de testib. concluſ. 4. propè fi. in 34. illat. nu. 86. referens vltimo loco contrariam opinionem.

Fallit tamen ista conclusio in omnibus, in quibus nõ procedunt 1. & 2. casus suprà relati.

Quintus casus est, quando Doctor fuit contrarius tenendo vnam opinionem in legendo, aliam in singularibus, additionib. Regulis vel simil.

Hunc quoque casum, nemo attigit, quem viderim, & vi-

70 detur satis dubius, † nam sententiã legendo defensam seruandam esse, suadetur, quia disputando, & speculando, in lecturis resoluuntur quæstiones, vnde opinio legentis maximam habet veritatis præsumptionem.

Contrarium verò quòd opinio in singularibus, & alijs attendi debeat, probabile ex eo apparet, nam Doctor in istis non videtur posse moueri alia ratione ad tenendam hanc vel illam opinionem, nisi quia vera nisi videatur: in lecturis verò potest defendere illam partem, quę non tam vera, quã noua sit, & cuius defensio aliquam subtilitatis laudem pariat, in quam valde incumbunt lectores.

Equidem in hoc casu existimarem neutram alteri preferẽdam esse ex eo, qꝰ sit firmata legendo, vel in singularibus, & alijs id genus, & sic æquè bonas vtrasque censeri per suprà dicta, sed solum alteram, alia omissa, seruandam esse, si in ea interuenient aliquæ qualitates, quas recensebimus infrà in 2. casu principali.

71 Fallit hoc † quando additiones, vel similes tenderent nõ ad disponendum, sed ad memorandum, quo casu opinio legentis præfertur, ita tradit Rui. in consi. 83. deueniendo ad rem. col. 3. nu. 6. lib. 1. quem refert, & sequitur Ant. Gabriel. lib. 1. com. concluſ. in tit. de testib. concluſ. 4. illat. 40. nu. 92.

Sextus casus est, quando doctor in tractatu tenuit partem affirmatiuam in singularibus, Additionibus, Communibus opi. & aliis id genus tenuit negatiuam. In hoc casu ex intensione omnium concludendum est, opinionem in tractatu

firmatam

72 firmatam † esse attendendam, nam tractatum conficiens est diligens, & totam materiam habet præ manibus, vnde melius & rationabilius opinionem constituit, quę desunt in cogerẽte singularia, vel simil. particulares casus complectentia, & id meo iudicio verissimũ est. Fallit tamen iisdem modis, quibus 1. & 2. Casus suprà positi.

Septimus, & vlt. casus est, quando doctor firmauit vnam opinionem in singulari, aliam verò in additione, vel simili.

73 Hoc quoque casu cõcluderem, eam opinionem † esse attendendam, quę firmata fuit in singulari, nam licet par sit ratio vtriusque quo ad diligentiam, & maiorem cognitionem materię, nulla enim est præsumptio maioris diligẽtię, & possessionis materiæ in vno, quàm in alio, cum tã singul. quàm add. vel sim. contineant casus separatos, tñ apparet magis enixa voluntas doctoris in singulari, quia singularia continent solũ casus peregrinos, pulchros, & verè notabiles, quorum decisiones, ppter prędictas qualitates alacriori, & ardẽtiori voluntate amplectimur, & id credo verissimum. Hæc conclusio potest limitari pluribus modis suprà positis in 1. & 2. casu.

In secundo casu principali, quando doctor fuit varius diuersis in locis, in eodem tamen actu, vt putà in vno consilio tenet vnam, in alio aliam opinionem, vel in vna parte tractatus tenet affirmatiuam, in alia negatiuam, & sic de singulis: vel etiam quando fuit contrarius diuersis in actibus: vt in primò casu prin. præter qualitates suprà in eo relatas, quæ opinio attendi debeat? Alij plures sunt subdistinguendi casus.

Primus casus est, quando vna opinio firmatur in consilio decisiuo, alia in consilio ad petitionem partis facto, & tunc

74 cõcludendum est, opinionẽ consilij decisiui prealere † debere, ita concludit Barb. in consi. 6. illud in medium adducam. col. 3. sub nu. 4. lib. 4. Cor. con. 27. viso suprascripto themate. col. 2. circa me. sub nu. 1. vers. & cõstat maiorem fidem. lib. 1. cum simi. & est verissimum hac ratione, nã maior censetur adhibita diligentia, & enixior voluntas in consilio decisiuo, ex quo de maiori agitur præiudicio, cum doctor consilium decisiuum reddens æquiparetur iudici, & consilium

75 † sententiæ, & rei iudicatæ, vt concludit Abb. in consi. 2. cõsilium, quod index deberet. in prin. lib. 2. quẽ sequitur Cor. consi. 137. visis scripturis ad me. in princ. vers. assimilatur eñ consilium. & consi. 179. visis scripturis sub sigillo. in prin. vers. assimilatur. lib. 1. & referunt alij passim. Ergo opi. in eo firmata est attendenda. l. diui. ff. de iur. pat.

Secundus est casus, quando doctor in vno loco latius, & plenius disputauit, quàm in alio, & tunc dicendum est, opi.

76 latius firmatam † obseruãdam esse, ita verè voluit Abb. in ca. bonæ. nu. 2. col. fi. nu. 30. propè fi. versic. sed mihi plus placet. ext. de postu. præla. idem sequuntur Barba. consi. 64. scribitur. col. 9. lib. 1. & alibi Rimi. in consi. 64. dubium prima. col. pe. nu. 20. lib. 1. Claud. in l. si idem cum eodẽ. §. fi. col. 1. nu. 4. ff. de iurisd. om. iud. Paris. consi. 91. col. fi. lib. 3. Grat. consi. 20. postquam consului in presenti causa, in fi. nu. 35. & consi. 55. super contentis in allegatione. col. 5. nu. 36. lib. 1. latè post alios Neuiz. in d. Syl. nup. lib. 5. num. 29. Gomes. in §. omnium, col. antepe. n. 29. & ibi post alios Benincas. n. 403. Inst. de act. Cagnol. in d. l. nemo potest mutare. nu. 10. ff. de regul. iur. Anto. Gabriel. li. 1. Com. concluſ. in tit. de testib. conclu. 4. propè fi. in 33. illat. nu. 86. D. Io. Paul. Lancel. in d. sua disp. circa med. & alij passim, & est communis, & recepta sententia, vt auctoritate, & numero istorum clarè apparet, & verissimam credo, quia vbi plenior adhibetur disquisitio, & diligentia, ibi melius veritas inuenitur, & enixior scribentis voluntas ostenditur.

Tertius casus est, quando doctor varius tenuit vnã opi. nio. pluribus in locis, aliam paucioribus, & tunc concluden-

77 dum est, opinionem pluribus in locis amplexam † attendendam, ita tradit Bal. in l. precibus. col. 12. in fi. sub nu. 42. prope fi. ver. item non obst. gl. C. de imp. & al. subst. Iaſ. in consi. 136. in præsenti consultatione dubium. col. 6. in fi. sub nu. 2. prope fi. ver. non quoque est curandum. lib. 4. & in l. re coniuncti. col. 4. sub nu. 19. ff. de leg. 3. Neuiz. ibi nu. 32. ante fin. Roland. à Vall. consi. 60. penderatis diligenter verbis. col. 9. nu. 45. & consi. 67. primo quidem aspectu. col. 10. nu. 33. lib. 1. & est ex intentione omnium, & verissimum, nam geminatio, & multiplicatio ostendit enixam voluntatem agentis & loquentis. l. Balista, cum vulga. ff. ad Treb.

Quartus casus est quando doctor vno in loco principaliter materiam pertractat, in alio incidenter, & tunc opinio fit

78 mata in loco, vbi principaliter de ea agitur, † seruanda est, ita voluit Io. Cephal. in cõs. 278. decessit Comes Io. Franc. col. 2. nu. 10. Tom. 2. & credo verum ratione sæpius allegata. nã quod principaliter tractamus, in eo maiori vtimur diligentia, secus in iis, quæ incidenter occurrunt.

Quintus casus est, quando doctor tenuit contrarias opiniones diuersis temporibus, & constat de tempore, & tunc

79 concludendum est, Opinionem posterius firmatam † attendendam esse, ita tradit Glo. vlti. in l. qui filium. §. fi. circa med. ver. resp. principis. ff. ad Treb. Roma. in cõs. 327. istæ sunt rationes. col. 4. sub nu. 8. circa med. ver. primò, quia ipse idem. & ibi alios allegãs sequitur Hora. Mãdos. in addi. in ver. posterius. Neuiz. alios etiam cõgerens, vbi sup. nu. 32. post me. ver. si verò vtrobique. cum concord. & est verùm iure, & ratione. Iure per l. fi. §. fed cum in secundam, ibi, Papinianus licet variauerit. C. de furt. ratione demum, quia, cum vltima derogent prioribus. l. sed & posteriores. in fi. ff. de legibus. si doctor hodie teneat contrarium ei, quod heri sentiebat, vtique apparet eum Opinionem mutasse, & à priori omninò recessisse.

Sextus casus est, quando doctor in vno loco distinguit, in alio simpliciter concludit, & in hoc casu firma facienda est

80 conclusio, vt Opinio distinguens † attendenda sit, nam in dubio Opinio distinguens tenenda est, ita tradunt gl. vlti. in fi. in c. scientes, extr. de censib. Imo. in c. super literis. nu. 2. de rescrip. Alex. in cõsi. 50. in causa, & lite. col. 3. nu. 7. lib. 7. Soc. consi. 67. consiliis nostris. nu. 28. libr. 2. Rimi. consi. 50. visis quæ copiosissimè. col. 1. nu 2. & ibi Rimi. Iun. in addi. libr. 1. Rip. in l. ita stipulatus. nu. 6. ff. de verb. obl. Fran. Marc. in deci. Parlamen. Delphi. q. 817. quæritur redeũdo. propè fi. nu. 10. par. 2. Iaco. Aemi. consil. 16. in causa præcedenti, col. 2. nu. 3. Neuiz. latè alios allegans d. nu. 32. Lancell. Corrad. lib. 1. de prætor. §. 2. in tit. de sen. nu. 31. Maria. Iun. in consi 39. perspectis his, quæ accuratè. nu. 78. libr. 2. Grat. consi. 64. profectò casus iste. col. 3. nu. 36. li. b. 2. Andr. ab Exe. in c. cũ omnes. nu. 220. ext. de const. Aug. Bero. consi. 100. viso puncto exhibito. nu. 3. lib. 1. Io. Hiero. Alb. consi. 38. item statuerunt. nu. 4. Io. Ceph. consi. 195. Vincentius Bost. colu. fi. num. 27. & alibi sæpe, Por. Imo. in consi. 106. Do. Constantinus. nu. 26. Octa. Cacher. in deci. Pedem. dec. 21. domina Angela. nu. 16. nouissimè D. meus Fran. Cantutius, in quodam suo pulchro, & copioso resp. incip. in præsenti themate triplicè inspec. post med. ver. tertiò considerandum est. Cur. Iu. in consi. 10. visa, ac diligenter. col. 1. nu. 1. propè fin. ver. in tanta enim doctorum. & alij passim adeo, vt ista sit omnium receptissima opi. & verissima.

Primò, per l. adeo in §. 1. ibi, & tamen media sentẽtia. ff. de acq. rer. do. cum simil.

81 Secundò, quia Opinio distinguens † præsumitur verior, vt iuribus, & auctoritatibus comprobat Cæsar Contar. in repet. l. diffamari. in q. 18. nume. 114. C. de ingen. & manu.

82 nam, qui benè distinguit, proximus † est veritati, vt post Senecam tradit Salic. in l. filiæ, cuius pater. col. 3. versiculo, expeditis glossis. C. fa. ercisc. quod cæteri passim repetunt.

Tertiò comprobatur, quia opinio distinguens est valde

83 iuridica, cum opiniones diuersas † concordare debeamus. l. ita stipulatus. vbi post alios no. & concor. congerit Rip. nu. 6. ff. de verb. oblig. l. vni. C. de inof. doc. c. cum expediat. de elect. in 6. Pau. de Cast. in consi. 6. quæritur viso dicto. col. pe. nu. 2 5. lib. 3. cum simi.

84 Et Opinio † distinguens concordat Opiniones, nam distingue tempora, & concordabis scripturas, secundùm Glo. in l. apud antiquos, in ver. omnibus discretis. & ibi sequuntur Sal. col. 2. in prin. ver. item no. tex. ibi, & reliqui. C. de fur. & etiam per se patet.

Septimus casus est, qñ vna Opinio est æqua, & benigna, contraria verò dura, & rigida, & tunc etiam absque dubio

85 Opinio æquior, & benignior † est eligenda, vt tradit Abb. in c. 2. nu. 3. extr. de cogna. spiri. Tyndar. in trac. de testib. c. 2. col. 1. ver. item quia eligenda. num. 3. Iaco. Aemil. consi. 50. in causa ista equina. in fi. nu. 16. Excel. D. Andr. de Alpher. inter consi. cri. diuer. in consi. 26. in causa vertẽte. col. 3. nu. 17. & ibidem. Ioan. Anton. Conca. consi. 148. quia verè sunt, & communes, colum. 2. num. 11. lib. 1. Lancellot. Polit. in trac. Substitu. in materia vulgar. numero 92. de malc. in tract. de testib. capit. 9. col. 3. numero 7. cum pluribus similibus. & ratio est, quia ius est ars boni, & æqui, & in omnibus præsertim in iure æquitas spectanda est. l. in omnibus, & ibi Doct. ff. de reg. iur. & anteponenda. l. placuit, & ibi no. scriben. C. de iud. cum concord.

Octauus casus est, quando nulla suprà dictarum qualita-

86 tum adest, & tunc ea Opinio attenditur † quæ concinit cũ

Universidad de Deusto
Biblioteca

aliqua iuris regula, vtputà, quæ est pro possessore, pro reo, pro dote, & simili. pro quibus in dubio pronũciandum est, nã in casibus ambiguis debemus sequi Opinio. concordantes iuris regulis, vt innumeras in specie colligit Neuiz. in d. Syl.nup.lib.6. ferè per totum.

Nonus casus est, quãdo pro vna Opinione adest vna qualitas, vt putà, ꝙ nitatur distinctione, vel similis. pro contraria est alia qualitas, ꝙ latius disputando firmata sit, vel alia. Di-
87 cerẽ † qualitates esse efficaciores, vel minus efficaces, prout suprà prius, & posterius fuerunt dispositæ, ita vt imprimis si contrarietas est in diuersis consiliis, & alterum sit deciſiuũ, Opinio in eo firmata attendatur.

Secundò, hac qualitate cessante opi. latius disputando firmata seruetur.

Tertiò, his deficiẽtibus sententia pluribus in locis retenta obseruetur.

Quartò, si hæc omnia desint, Opinio defensa in loco, vbi de ea principaliter tractatur, attenditur.

Quintò, nulla alia existente qualitate, ea sententia obseruetur, quæ posterius firmata est.

Sextò, istis cessantibus opin. distinguens amplectatur.

Septimò, oĩbus supradictis deficientibus, & sic coniecturis voluntatis doctoris opin. æquior attendatur. Postremò omni iuris præsidio cessante ad regulas iuris recurritur. Et hæc per rationes suprà in singulis casibus adductas.

Decimus casus est, quando pro vna opi. adesset vna qualitas primi casus principalis: vtputà, ꝙ esset firmata in cõsilio, vel tractatu pro alia firmata legendo esset alia qualitas secũdi casus principalis, putà, ꝙ sit æqua, vel ꝙ distinctione nitatur, quæ Opinio erit tenenda? In hoc casu non potest tradi certus modus, sed index poterit in casu occurrẽte terminare habendo semper ante oculos, quid verisimilius doctor contrarius verè opinatus fuerit, quæ verisimilitudo facilè elicietur ex rationibus suprà adductis.

Vndecimus, & vlt. casus est, quando vna opi. haberet plu-
88 res qualitates, quam alia, & tunc cõsiderandum † est, simul iunctis qualitatibus, quæ maiorem præsumptionẽ veritatis, & voluntatis doctoris pariat, & opinio illis qualitatibus iunata seruanda erit: Quæ verò qualitates & singulæ, & simul iunctæ maiorem efficaciam producant, relinquendum est arbitrio boni, & docti iudicis, cũ certa regula tradi nequeat.

INSPECTIO III.

Videmus sæpius in scriptis doctorum allegatos auctores, quorum scripta aut temporis iniuria amissa sunt, vt hodie sunt multa scripta antiquorum, aut nũquam in lucem prodiere, vt sunt scripta Ioan. Petrucij de Monteſperel. cuius dicta passim adducũtur à scribentibus, vnde dubitare contingit, an auctores isti, quorum monumenta non habemus, faciant Opi. & nu. in Communi. Et in hac quæst. Dec. in consi.
259. visis his, quæ nouissimè. col. 3. sub nu. 4. post med. ver. præterea, vt suprà dixi. quem referunt, & sequuntur Cagno. in l.ij. col. 17. nu. 53. circa med. ver. & accumulata per Fel. C. de pac. inter empt. & vendi. & Hippo. R imin. in l. vt vim, sub num. 398. ver. secundum est. ff. de iusti. & iur. respondet, tales
89 Doc. † non facere Opinionem, & numerũ, & mouetur arg. auth. si quis in aliquo. C. de eden.

Cæterùm ille tex. nihil facit ad rem nostram. Primò, quia quando in vno instrumento fit mentio alterius, nõ fit affirmatiuè, sed relatiuè, & remissiuè, nam ita dici solet, vt dicũt de hoc esse publicum instrumentũ, vel apparere in publi. instrumento per manum talis Notarij, & sic non asserit, & firmat Notarius, verè adesse tale instrumentum, sed solùm ex verbis partium se remittit, & refert ad aliud instrumentum.

Vnde non mirum, si non statur assertioni illius Notarij, si aliter instrumentum, de quo ipse mentionem fecit, non appareat, secus verò est in casu nostro, quia doctor alium ad suum propositum adducens affirmat eum ita tenere.

Secundò, & vlti. resp. ꝙ longè diuersi sunt termini auth. si quis in aliquo, à terminis quẽst. nostrę, nam ibi quis volebat probare intentionem suam per instrumentũ: quod ad hoc, vt faciat fidem, omninò est edendum, nec aliter probari potest, vt per Doct. in l.1. & passim C. de edend. Secus verò est in casu nostro, in quo nõ est opus ostendere omnes Auctores, sed facile creditur Doctori alleganti propter præsumptionem, quam pro se habet, ob quã creditur etiam attestanti de consuetudine, & communi opin.

90 Quamobrem ipse † contrarium verius existimo, & obseruari credo, nam videmus passim allegari hunc, vel illum, & nisi contrarium appareat, ei fidem haberi, & ego vidi qñque discuti quandam causam in Rota Perusina, in qua dubitabatur, An clausula, sine præiudicio venientiũ ab intestato, in legitimatione apposita, excluderet legitimatũ per rescriptum principis ab intestato, existentibus solùmodò venientibus ab intest. vsque ad quartum gradum, vel etiam vlterius in infinitum. Et in ea allegabantur quædã concilia Ioan. Pe. de Monteſperel. Dionis. de Barig. & Ang. de Perig. citata per alios Doct. tantum, nec vnquam producta, quia non reperiuntur, & nunquam fuit dubitatum, an isti facerent numerum in Communi, sed fuerunt admissi absque controuersia aliqua.

Probatur autem veritas istius Opinionis ex duobus, Primò, quia quemadmodum creditur Doctori attestanti de Communi Opin. vt voluit Ferdi. Loaz. in rep. §. diui. col. 12. nu. 37. & in seq. tit. latius dicemus, ita & multò magis, cũ minus sit præiudiciũ auctoritatis vnius Doct. quàm Communis Opinionis, credendum est doctori allegantiali quem autorem, cuius scripta non reperiuntur.

Secundò, & vlt. nam Doc. qui est testis iuris. l. ij. propè fin. ver. & vt obiter sciamus. ff. de orig. iur. cum simil. dicens, seu allegans aliquem doctorẽ, dicto suo nemini nocet, res modici, aut nullius est præiudicij, cum licet fortè tractu temporis possit eius dictum alicui obesse, tamen tanquam incertum, & mediatum non habeatur in cõsideratione, & doctor est testis valde dignus, vt per se patet. sed testis vnicus in iis, quæ nemini nocent, item quando est testis valde dignus, itẽ
91 in causis modici præiudicij plenè † probat, vt iuribus, & auctoritatibus comprobat Ant. Gabr. d. lib. 1. com. concl. in tit. de testib. concl. j. in lim. 1. nu. 16. lim. 4. nu. 23. & limi. 21. nu. 43. Meritò &c.

Et ex his teneo, quòd etiam doctor, cuius scripta non reperiuntur, ab alio allegatus faciat Opin. & numerum in cõmuni. Id tamen intelligendum est, donec contrarium non
92 ostendatur, sed † si scripta eius, qui allegatur vllo tempore in lucem prodirent, vel alio modo possent videri, & reperiretur talem doctorem nõ id, ad quod adducitur, firmare, vel contrarium tenere, tunc nec opinionem, nec num. in Communi faceret, & ratio est, quia creditur illi doctori alleganti præsumptiuè, vnde cum appareat veritas, non est amplius opus præsumptionibus.

INSPECTIO IIII.

Interpretes clari, qñ nouas aliquas opi. defendũt disputando, solẽt in resolutione q. his, vel simi. verbis ꝛcludere, & ꝓ hæc ita disputando tenere, vos aũt ꝛsulendo, & iudicando non recedatis à ꝛria, quæ est cõis, ex qua conclusione oritur dubitatio. cui sententiæ, cõi ne, an ꝛriæ tales Doct. adhæsisse dicantur? Hanc difficultatem nemo tangit, quem viderim.

In ea tñ prima fronte dicendũ videbatur, doctorem ita ꝛ-
93 cludentẽ † tenere ꝛ cõem, & pro ea numerum facere. Nam cum disputando eã tenuerit, & disputando veritas reperiat, tanquam veram approbare censetur, neque per illam adiectionem, vos aũt, debet præsumi ſtatim ſe correxisse ꝛ. l. non ad ea. ff. de cond. & demon. quam apposuit doctor, vt moneret iuuenes, ne præceptoris auctoritate moti consulendo, & iudicando contra Com. Opinio. inciderent in pœnam.

Verum ista ratio nihil vrget, nam licet disputando veritas reperiatur, tñ doctores in scholis non tñ disputant, vt veritatem rerum nanciscantur, sed vt iuuenum ingenia obtusa reddant clara, & acuta, vnde qñ disputando concludũt non ex veritate id faciunt, sed ex subtilitate, & ideò subdunt, vos autem &c. vt moneant scholares, ne subtilitate illa allecti iudicando incidant in periculũ cuiusdam scholaris Aretini, cuius meminit Neuiz. in d. Syl. nup. lib. 5. nu. 61. propè fi.

94 Quapropter ipse sum eius sententię, vt iste doctor † approbet cõem, & pro ea Opinionem, & numerum faciat, nã aut dicimus, primam Opinionem contra cõem disputando eũ approbasse, & fatendum est pro Communi numerũ facere, nam consulendo, & iudicando approbat cõem, cum dicat, vos autem &c. Opinio enim consulendo firmata prævalet sententiæ in scholis defensæ, vt latè suprà dictum est. Aut Opinionem ꝛ Communem non approbat, vel ab ea recedit per illam adiectionem, vos autẽ &c. & tunc sumus in claris.

Et quidẽ omninò fatendum est, talẽ doctorẽ recessisse ab Opinione ꝛ cõem, quia aliàs malè feciſſet apponendo illa verba, vos aũt &c. quia si primam Opinionẽ credebat verã, vtique debebat monere scholares, ꝙ omitterẽt cõem Opi. quæ non est attendenda etiam consulendo, qñ contraria est vera, seu verior, vnde vt dicamus, eum omnia rectè affirmauisse, fatendũ est, Communem tanquam veram approbasse.

Fallit

95 Fallit tamen ista † conclusio, quãdo expresè apparet Doctorem verè opinionem cõtra communem tenuisse, putà, quòd dicat, & hanc sententiam verissimam puto, vel alijs verbis idem significantibus vtatur, nam tũc illa verba, vos autem &c. censebuntur apposita modestiæ gratia, ne nimis arrogans videretur, si propriam opinionem complurium clarissimorum Iurisconsultorum communem constituentium sententiæ præponere vellet.

INSPECTIO V.

Superiori proxima oritur difficultas, nũquid doctor quæstionem aliquam ad partes disputans, & pro neutra opinione cõcludens, sed solùm dicens, cogita, dicatur facere opinionem, & pro qua parte? Hanc quoque controuersiam à nemine tactam reperio.

In ea tamen cõclusiuè procedẽdo duos casus distinguo. Primus est, quando doctor refert argumenta vtriusque
96 partis, & singula reprobat, & tunc cõcluderẽ, hunc † neutram opi. approbasse, & pro neutra numerum facere, nam si vtriusque opinionis fundamenta reprobat, dicitur etiam tollere vtramque opinionem, sublato enim fundamento
97 doctoris † tollitur eius opi. vt tradit Cur. in cõsi. 56. super ver. ꝙ ab ordine. col. 4. circa med. ver. tertia conclusio. nu. 7. quod etiam clarè ostenditur per illud verbum, cogita, quo denotatur, nondum statuisse, cui opinioni adhærere velit.

Secundus casus est, quando doctor refert solummodò
98 omnia fundamenta, & nulla reprobat, & tunc crederẽ † eũ facere opi. & numerum pro ea parte, cuius fundamenta vltimo loco retulit: nam doctor referens plures opin. & neutram expresè approbans, vel reprobans, vltimo loco relatam approbasse censetur, secundum gl. fi. in d. l. qui filium. §. fi. ff. ad Treb. communiter approbatam, vt ex mox dicendis in prin. seq. Inspec. apparebit. vbi me remitto, sed doctor referens opiniones. & eorum argumenta non reprobans, sed concludens per verbum, cogita, neutram approbat, vel reprobat, vt per se patet. Ergo &c. Sed hoc intel. vt in seq. Inspect. in fin.

INSPECTIO VI.

Doctor referens duas opi. & neutrã expresè appro-
99 bans † censetur vltimo loco relatam approbare, ita concludit gl. fi. in l. qui filium. §. fi. & ibi Imol. nu. 3. ff. ad Treb. quam referunt, & sequuntur Hosti. & Io. And. in c. 1. de sen. excom. in 6. Dy. in sing. 271. incip. l. si filiũ. Bar. l. bona fides. nu. 2. ff. depos. Bal. in auth. ex testamento. col. 2. in prin. antè n. 1. & vera est opinio Marti. C. de coll. Nico. de Milis in suo reper. in l. 3. §. Neratius. nu. 3. ff. de acqui. pos. in sing. 92. quæ ro à te. nu. 3. & ibi latè Nico. Pignol. in addi. in fi. & in consil. 327. istæ sunt rationes. co. 4. sub nu. 8. circa med. ver. primò quòd ipse idem, & ibi alios allegans Hora. Mandos. in add. in versic. posterius. Anton. Corset. in suis sing. in verb. opinio, in sing. inci. quando Iurisconsultus. Ang. Aret. in §. item precium. col. 1. nu. 3. propè fi. insti. de emp. & vend. Fel. alios allegans in c. 1. col. fi. sub n. 55. ver. 4 no. & ibi Dec. in lectu. 1. in fi. extrà de consti. Ias. per illum tex. in l. si idem cũ eodem. §. fi. nu. 3. & ibi Purp. col. 2. n. 10. Claud. de Seis. n. 2. cũ seqq. ff. de iurisd. om. iud. Hubert. Zuchar. in rep. rub. ff. si cer. pe. n. 53. & ibi Iaco. Nig. nu. 22. Io. Crot. in repe. l. filius familiàs, in §. diui. nu. 160. in fi. ff. de leg. 1. Marsi. in sing. 631. vltima opinio. per totũ. Do. de Portu. in repe. l. si alij. nu. 19. ff. de vsu & vsuf. leg. Gomes, i rep. c. si pater. n. 11. de testa. in 6. Io. Cirier. in trac. de primoge. concluſ. 3. q. 11. post prin. Matth. Brun. in trac. de cess. bonor. in 20. q. 4. q. prin. num. 21. Quintil. Mã dos. in comment. ad reg. cancel. in reg. 24. q. 1. ante nu. 9. cõ fusè congestis per Neuiz. in d. Syl. nup. lib. 5. num. 32. in fin. Bernar. Diaz in trac. reg. in reg. 514. opinio vltima. & nouissimè per Cardin. Alb. in Lucubrat. ad Bar. in d. l. bona fides. nu. 2. ff. depos. & in summa est omnium receptissima opinio, & nullum habet contradictorem.

Fallit tamen cõclusio ista pluribus modis, & Fallit primò
100 † quando prima opinio saperet æquitatẽ, secunda rigorem, quia prima approbata censetur, ſsecundùm Francisc. Aretin. in consi. 162. diligenter, & maturè discussis. colum. 4. n. 8. circa med. ver. subdit tñ ꝙ ista ratio: quẽ referunt, & sequũtur Ias. in d. l. si idem cũ eodẽ in §. fi. sub n. 3. in 2. limit. & ibi Claud. in 2. limit. n. 6. & Purp. nu. 12. in 2. limi. idẽ Ias. in l. pacta nouissima. col. 2. nu. 3. in fi. ver. istud limi. D. Franc. C. de pac. & in l. placuit. in med. ver. itẽ ad istã reg. C. de iud. & alibi Neuiz. ibidẽ sub n. 33. in 3. limi, Marsil. in d. sing. 631. n. 2. & generaliter Diaz. in d. reg. 514. idẽ alios allegans Cardi. Alba. vbi suprà, & alij passim adeo, vt ista sit recepta sententia.

101 Fallit secundò, † quãdo pro prima opinione, meliores, & efficaciores essent adductæ rationes, quia prima censetur approbata, ita voluit Glo. in d. l. qui filium. §. fi. Io. And. in d. c. 1. de senten. excom. in 6. quem refert, & sequitur Ias. in d. l. si idem cum eodem. §. fi. sub nu. 3. in limit. 1. & ibi Purpu. nu. 11. & Claud. nu. 3. ambo in limit. 1. Præposit. in c. 1. §. sed vasallus col. 2. in tit. hic fi. lex, de in consue. quem refert, & sequitur Neuiz. d. nu. 33. in prin. Restaur. Castal. in §. sed ea om nia. col. 3. numero 15. Inst. de hæred. que ab intest. Ioa. Crot. in §. diui. numero 160. in fi. sequitur Dias ibidem, & est communis opinio, vt ex numero & auctoritate Doc. clarè constat.

102 Fallit tertiò, † quando doctor refert vnam opinionem simp'iciter, aliam verò per dict. aduersatiuam, licet; vel quãuis: quia prima opinio approbata intelligitur. ita clarè probat tex. in l. 1. in princ. in ver. dolum autem. & ibi tradit Glo. in verb. quãuis. ff. de eo per. quem fac. erit, per quẽ tex. ita limi. Clau. in d. §. fin. in 4. limit. numero. 8. & Neuiz. sub d. nu. 33. ante med. in 5. limit.

103 Fallit quartò, † quando doctor refert vnam opinionem, simpliciter, & postea dicit, Alij tamen dicũt, vel quidam cõtrarium volunt, vel similibus vtitur verbis, nam & hoc casu primam opinionem approbasse dicitur, ita tradit Iaso. in d. §. fi. sub nu. 3. & Purp. nu. 13. & Claud. nu. 7. omnes in 3 limi. Math. Brun. in d. tract. de cess. bon. in 20. q. 4. q. in princ. num. 23. Corn. in l. cum antiquitas, propè fin. versicu. quę etiam videtur de mente, C. de testam. idem Purp. in d. rub. ff. si cert. pet. sub. nu. 24. post princ. vers. ex hac gloss. & ibi sequitur Iaco. de Nig. sub nu. 22. Dec. in d. c. 1. in fi. de const. alios allegans, Neuiz. numer. 33. post prin. vers. in 2. limi. & Diaz. in d. reg. 514. & alij. ita vt ista sit communis opinio.

104 Fallit quintò, & vlt, † quãdo opponeretur ĩ diuersis Glos sis, seu locis, quia tunc non statur vltimæ, ita post And. Barb. vbi per eum tradit idem Neuiz. sub d. num. 33. in 4. limit. Dubitatur modo, nunquid talis doctor, qui quandoque primã, & quandoque vltimam opinionem censetur approbasse, faciat opin. & numerum in eis.

105 Et ꝙ non faciat † numerum, suadetur arguendo à fortiori, nam si Doct. simpliciter absq; disputatione aliquid firmãs expresè, nõ dicitur facere opi. vt tradit Fulgos. in cons. 101. sub nu. 3. quem Doct. communiter sequuntur, vt latè ostendimus suprà in prima Inspe. multò minus faciet in proposito, vbi non solum absque disputatione, sed nec etiam clarè suam sententiam exprimit.

106 Sed in ꝛrium, ꝙ talis doctor † faciat opinionem, & num. in communi fortè videtur stringere, nam licet iste Doct. expresè, vel verè neutrã opi. approbet, tñ presumitur vltimã, & quãdoque primam approbasse, & ista ꝓsumptio est adeo vehemens propter vim communis opin. vt tanquã sit iuris,

107 & de iure † non admittit probationẽ in contrariũ, vt post gl. Alex. Fel. & alios concludit Alciat. in trac. præsumpt. in 2. par. nu. 3. in fi. & reddit eam certam non minus, ac si verè esset verbis expressã. Quid dicendum?

108 Equidem pro resolutione distinguerem † illos tres casus, quos suprà considerauiin d. prima Inspect. Nam, aut sumus in doctoribus, qui non solent disputare: & tunc dicerem, talem doctorem facere opinio. & numerum, quia perinde est, ac si expresè hoc simpliciter traderet. Aut loquimur de Do ctoribus, qui semper disputant, & tunc concludendum est, non facere numerum: quia licet hoc sentire videantur, tamen verè non sentiunt arguendo à consueto eorum more. Aut tractamus de Doctor. qui quãdoq; disputant, quandoque nõ, & tunc, si de ea materia principaliter agunt, faciunt opinionem, & numerum: si verò de eo incidenter aliquid afferunt, & non faciũt numerum in cõmuni per suprædicta.

INSPECTIO VII.

Aliquando Doctores tenentes vnam opinionem alle-
109 gant † auctorem, qui aliam non tenet, & ipsi eius auctoritate mouentur, vt facit Ias. in §. fuerat. col. 26. num. 89. Insti. de action. allegans ibi Sal. qui, ad quod allegatur, non dicit, Dubitatur modò, an isti Doctores, vtputa Iaso. & similes, faciãt opinionem, & numerum pro ista sententia.

In hac quoque dubitatione neminem scribẽtem inueni, pro eius tamẽ resolutione duos casus distinguẽdos esse cen-
110 seo, quorũ Primus est, qñ doctor † tenens illam opinionẽ, mouetur solummodò auctoritate illius auctoris, quẽ allegat, & hoc casu cõcluderẽ, nõ facere opinionẽ, & numerum

pro ea,

Universidad de Deusto
Biblioteca

pro ea, nam clari iuris est, sublato fundamẽto doctoris corrucre eius opinionem, vt suprà aliàs diximus, & congruit regul. capit. cum cessante, extrà de appellationi. cũ similibus.

111 Secundus casus est, quado doctor † ad tenendam illam opin. non adducitur simplici auctoritate illius, quẽ allegat, sed vnà legibus, vel rationibus mouetur, ex quib⁹ appareat, illum veram iudicare opinionem ex alio, quàm auctoritate illius primi doctoris: & tunc dicerem istum facere opinionem, & numerum pro communi, & ratio est, quia licet tollatur fundamentum auctoritatis, non corruit ista opinio, cùm remaneat fundamentum rationis, vel legis.

112 Nam dispositio fundata duabus rationibus † nõ corruit per remotionem alterius dummodò altera firma maneat. l. si non lex, & ibi not. Bart. & alij. ff. de hæred. inst. §. affinitatis, & ibi no. doct. inst. de nupt. tradit Iaſ. in l. vt liberis. n. 16. antè fi. C. de colla. & post Salic. & Alex. Alcia. in d. tract. præsump. reg. 1. præsumpt. 24. numero 3. & ibi Nico. Arela. in addit. alios congerit.

Vnde bona est cautela inspicere an primus Doc. qui allegatur, pro aliqua opinione illam verè teneat, quia si non ita veller, vt accidit in compluribus opinionibus, quorum auctorigæ allegantur antiqui, qui vel nunquam, vel rarò dicunt, ad quod allegantur, facilè communes subuertentur.

INSPECTIO VIII.

Antiqui fuerunt contrarij in aliqua quæst. Moderni ponunt vnam opinio. pro regula, contrariam pro limitatione, Exemplum,

Dubium erat, an citatio nulla induceret perpetuitatem iurisdictionis: & partem affirmatiuam tenent Host. Anto. de But. Gomes & alij, contrarium firmarunt Card. Archid. Ancha. & alij. Rom. & Felin. postea approbantes partem negatiuam limitant, quando citatus aliunde habuit plenam notitiam. Dubitatur, nunquid doctores tenentes partem affirmatiuam, puta Host. Bu. & Gomes, faciant numerum in hac limit. quando citatus habuit notitiam aliundè.

113 Et primò aspectu videbatur dicendum † q⁹ sic, nam cum isti teneant opi. affirmatiuam in genere, videntur etiam in isto casu particulari idem tenere, imò multò magis, cum in hoc sit minor difficultas.

114 Nam generalis dispositio † complectitur quoscunque casus particulares, licet maior sit ratio in vno, quàm in alio, vt iuribus & auctoritatibus latè more suo comprobat Tiraq. in trac. de vtroq. retrac. tit. 1. §. 1. glo. 14. nu. 101. in repe. l. si vnquam, in prefat. nu. 108. de reuo. don.

115 Contrarium tamen † credo verum, q⁹ isti Doctores non possint allegari pro limitatione, ea potissimum ratiõe, quia auctoritates Doctorũ debent allegari in indiuiduo casus, in quo loquuntur, nec aliàs, iuxta dictũ Are. in consi. 6. in prin. quem alij sequuntur.

Nec obstat dicere, q⁹ si loquũtur in genere, ergo multò magis sentiunt in casu, in quo maior est ratio, quia põt dici, vel istud fortè locũ habere, quando opinio generalis non esset reprobata, & non adessent alij in indiuiduo tenentes, vel fortius, non valere, doctor ita tenuit hoc casu, ergo multò magis idem sentit in isto, qui habet maiorẽ rationem, nam nõ sufficit, q⁹ aliqua opinio propter veritatem sit digna approbatione omnium, sed necesse est, q⁹ eam Doctores in actu expresè approbent ad hoc, vt faciant numerum. Et ita credo seruari.

INSPECTIO IX.

Quoniam hodie cuncta reguntur hominum opinione, videmus quotidie miseros litigantes, vt quo ad ficri potest, sumptibus parcant, & voti sui compotes facilius efficiãtur, petere ab Excell. viro consilium, & illud postea simplicibus plurium Doctorum subscriptionibus comprobandum curare, vt suadeant iudici, se bonum ius fouere.

Vnde sæpius dubitare contingit, nunquid isti Doctores simpliciter se alterius consilio subscribentes faciant opinonem, & numerum in communi.

116 Et dubium † facit, quia Doctores plerumque ad aliorum preces absque lectione consilij, vel si legunt, matura consideratione iustitiæ ipsius non adhibita faciunt istas subscriptiones, præterquam quòd neque disputant, neque vllam diligentiam in perquirenda veritate ostendunt.

Verum ista parum vrgent, quia doctor præsumitur vidisse, diu cõsiderasse, & etiã iura, & rationes pro opinione consilij perpendisse, & pſertim quia ipsimet asserunt in prin. ista tum subscriptionum, q̃ pleræque initium habent, Visis, & mature, vel diligenter ponderatis, vel perpẽsis, vel simil. qui non censentur dicere mendacium.

Quamobrem contrarium, q⁹ doctores subscribentes se
117 simpliciter alterius consilio † faciant opinionem, & numerum in communi tenuerunt expresè Thom. Gram. post Rub. procem. Insti. in positione casus cum verborum contextu, sub nu. 13. dicens subscribentem haberi, ac si ipse cõsilium fecisset, & in eo præstare auctoritatem, & latius eximius D. meus Franc. Cantutius interpretando. d. l. Centurio. ff. de vulga. & pupil. in illa quæst. An fideicommissaria sit propriè substitutio? in qua pro parte affirmatiua adest conf. Maria. Iun. 128. lib. 1. subscriptum à plusquã 20. Doct. hoc idem in necessariam consequentiã voluerunt D. meus Thob. Noni. in ead. l. & q. & Excel. D. meus Sfort. Odd. 1 suo copioso, & subtili Trac. Compen. substi. in prælud. par. 1. q. 5. post med. in illa eadem quæst. versi. contrariam igitur sententiam dum volũt propter illas simplices subscriptiones d. consi. Maria. Iu. opinionem, q⁹ fideicom. fit proprie substitutio, esse magis com. & istud idem in effectu volũt doctores, qui aliorum consiliis se subscribunt, propriis subscribi ab aliis curant, & subscripta in lucem emittunt, vt plures, & innumeras tam antiquorum, quàm modernorum subscriptiones impressas videmus, adeo q⁹ ista opinio apparet ab omnibus recepta, & etiam verissima ex duobus.

Primò, quia in dubio debet fieri interpretatio, vt actus aliquid operetur, non vt reddatur inanis. l. quoties, cũ vulg. ff. de reb. dub. At si diceremus, doctores subscribẽtes non facere opinionem, subscriptiones inanes essent, cum ad alium finem non addantur consilio, nisi vt auctoritas Doc. subscribentium habeatur. Ergo &c.

Secundò, & vlti. quia Doc. subscribens se simpliciter con-
118 silio alterius, † in totum illud approbare censetur. l. si ita stipulatus. la 6. §. Crysogonus, & ibi not. Ang. nu. 1. Castren. nu. 2. Imol. col. 3. ver. item not. q⁹ ille. nu. 10. Aret. nu. 5. Alex. nu. 2. Iaſ. nu. 2. & alij communiter. ff. de verbo. oblig. istud idem voluit Bald. in l. fi. per totum. & præcipuè in fin. & ibi Andr. Barba. in addit. C. plus val. quod agit &c. quem referunt, & sequũtur Barth. Bologni. in rep. auth. habita. n. 164. C. ne fil. pro pat. Thom. Gramma. dict. nume. 13. & alij passim, & est communis, & recepta opinio, vt ex nu. & authoritate istorum clarè apparet.

Quinimò si doctor signet tatummodò sigillo suo consi-
119 lium alterius absque alia subscriptione. dicitur † illud approbare, ita inquit Bald. in l. tribunus. §. 1. per illum tex. versi. item not. hic arg. ff. de testam. milit. quem refert, & sequitur Bologni. sub dict. nu. 164. q⁹ est intelligendum, si appareat sigilli dominum illud appoſuisse, secus aliàs, arg. l. pen. ff. de testament. cum adductis per Inno. in c. 2. circa prin. in verb. sigillum. nu. 2. extrà de fide instrum. cum simil.

120 Fallit tamen †, hæc conclusio, quando doctor non legisset consilium, quia tunc non facit opinionem, ex quo nõ censetur illud approbare, cum ignoret contenta in eo, d. l. Tribunus. §. 1. & ibi no. Bald. idem tradunt Ang. & cæteri in d. §. Crysogonus. In hoc autem creditur Doctori subscribẽti, qui asserit in subscriptione, Visis, & consideratis, &c.

INSPECTIO X.

Reperiuntur quandoque nonnulli, qui nondũ doctorati, sed solum licenciati, seu approbati aliqua & dicunt & scribunt. Vnde dubitatur, an isti faciant numerum, & auctoritatem pro communi. Et hanc quæstionem nemo examinat, quem viderim.

121 In ea tamen prima fronte dicendũ videtur, licetiatũ † nõ facere opinionem, & numerum, nam cum ad constituendã communem duo coniunctim requirantur, videlicet, numerus & authoritas doctorum, vt diximus suprà tit. 2. nu. 1. cũ seqq. ille, in quo deest alterum requisitum, non poterit facere numerum in communi. sed in licentiato deest auctoritas. Meritò &c.

Minor deducitur, nam auctoritas nihil aliud est, quàm opinio, quæ emanat ex præsumptione illa iuris, quia doctor pſimitur peritus: Vnde cum licentiatus non sit doctor, cessat præsumptio, & consequenter opinio, & auctoritas.

122 Contrarium tamẽ credo verum, nempe licentiatum † in eo, q⁹ asserit, vel scribit, facere opin. & numerũ in communi, Tum quia licentiatus est proximè doctorandus actu vel saltem potentia, vt per se patet, Sed proximè Doctorandus
123 † habetur pro doctorato, iuxta reg. l. pen. & ibi not. per gl. & cæteros. ff. de testam. mil. de qua plenè per Tiraq. in tract. de legib. connub. glo. 2. nu. 2. cum pluribus seqq.

Quinimo

124 Quinimò in indiuiduo casus nostri, approbatus, vel licẽtiatus † in fauorabilibus habetur, p⁹ doctore, vt voluit Bal. in l. 1. col. pen. sub nu. 9. propè fi. ver. quid si filius. ff. sol. ma. Soc. in consi. 70. vtrum primo licentiatus. col. fi. sub num. 6. ver. v. principaliter. lib. 4. quos refert, & sequitur Tiraq. sub d. nu. 2. Ergo &c.

At Doctor absque dubio facit numerum in communi. Meritò &c. Tũ etiam quia Laurea doctoratus, licet tribuat pſumptionẽ, & autoritatẽ, q⁹ pbat doctrinã & peritiam doctoris, tñ nõ sequitur, q⁹ licentiatus habeat autoritatem, q⁹ doctrina, & scientia potest ex alio, quam doctoratu probari, vt putà per scripta. & alios actus simil. At nos præsupponimus, licentiatum aliqua in iure scripsisse, vel dixisse, & approbatum ad doctorandũ esse, per quæ eius peritia cognosci valet. Ergo &c.

125 Et videmus, quòd licentiati † retinent, & admittuntur ad dignitates Ecclesiasticas, ad quas solũ doctores assumũtur, vt sancitum extat in Sinod. Trid. in 22. sessione in decret. de reformat. c. 2. quia non consideratur, nisi peritia.

INSPECTIO XI.

Scholares quoque simplicet etiam non licentiati in iure dicunt, & scribunt, vt fuerunt Horat. Lucius, qui scholaris fecit tractatum de priuil. scholar. Restaur. Castal. qui in lucem misit quædam singularia, Franc. Herc. qui conscripsit tract. de proban. negat. & alij plures, qui varia monumenta in iure etiam scholares reliquere. Quæritur, an talis scholaris faciat opin. & numerum in communi.

Hæc quoque difficultas à nemine tangitur, & fatius fortasse esset eã indecisam relinquere, ne ipse etiam scholaris propriam causam agere videar, Lectorum tamen humanitate, & integritate confisus, quid super hac re sentiam, nõ silebo.

126 In hac quæst. pro parte negatiua, quòd scholaris † non faciat opi. & numerum in communi, faciunt ista.

Primò, quia is facit numerum in cõmuni, qui & scit, & scire præsumitur, vt mox dicemus: At scholaris non scit, q⁹ scholares profitentur se velle addiscere, item licet esset peritus, tamen non præsumitur, quia scholares non periti, sed scientiæ cupidi censentur Ergo &c.

Secundò, & vlti. vrget contra scholares, nam doctores iuenes, certi iuris est, modicæ admodum esse autoritatis, & tamen habent præsumptionem ortam ex doctoratu. Ergo scholaris, qui & iuuenis, & non solum pręsumptione caret, sed etiam habet pręsumptionem contrariam, videlicet non sciendi, cum, si sciret, non esset scholaris, nullius erit autoritatis.

127 Sed pro parte affirmatiua, q⁹ scholaris † faciat opi. & numerum in communi, videtur vrgere infrascripta, & primò, quia, quem admodum vbi dubitatur, an vulnus sit mortale
128 nec ne, attenditur † non solum opinio Medicinæ doctorum, sed etiam peritorum, qui doctores non sunt, vt respõdet Alex. in consi. 14. viso processu inquisitionis. col. fi. nu. 11. lib. 1. quem referunt, & sequuntur Iaſ. in l. 2. propè fi. nu. 5. ff. quod quisque iur. & Alciat. in l. 1. in §. eadem, sub nu. 34. versi. sed in contrarium facit. ff. de ver. obli. per l. 1. §. ne autẽ quantitas. C. de com. seruo manu. cum simi.

Ita in proposito in communi constituenda opinio scholaris attẽdi debet, qui aliquo scriptorum genere, vel disputatione, vel alio modo peritum se ostendit.

Secundò, quia facere numerum in communi is potest, q⁹ habet autoritatẽ, cum cõis constituatur numero & autoritate Iurisperitorũ, & is habet autoritatẽ, q⁹ est, & pſumitur
129 doctus, & peritus: sed scholaris † est huiusmodi, nã scholaris est peritus, cum diu, noctúque versatus sit in legali philosophia, nam qui scholaris aliqua vel dicit, vel in iure con scribit, semper proximus Laureæ existit, imò istius eadem est doctrina, quæ in doctore, cum Doctoratus non det, nec peritiã, nec scientiã, sed solummodò, vt diximus, eã probet.

Item & præsumitur, tum quia vnusquisque censetur callere artẽ, in qua versatur, iuxta illud vulgare, quam quisque norit artem, in hac se exerceat. Tum etiam quia scripta, disputationes, & alia hoc genus non minus, quam Laurea doctoratus probant, & attestãtur de doctrina, & peritia scribentis, vel disputantis. Quid concludendum?

130 Equidẽ † distinguerẽ duos casus: Quorum primus est, in opinione scholaris, qui eam firmauit iuribus, vel rationibus, vel autoritatibus, & tunc censerem eum facere numerum in cõmuni: primò autoritate Bar. qui licet iuris Lucerna, tñ in suis qq. in q. 2. Pisanæ Ciuitatis. in princ. in q. 6. Lapus. in solu. in princi. in quæst. 7. mulier habens. in solu. prin. in q. 9. iudex. in solu. in ſprincip. & in q. 14. iudex maleficiorum. in solu. in prin. se remittit iudicio doctoris, & scholaris melius sentientis.

Secũdò, quia in tali scholari cessat præsumptio contraria, cum simus in claris.

Tertio, & vlti. quia in actibus, in quibus habetur ratio do-
131 ctrinæ non consideratur † Laurea doctorarus, q⁹ ex eo deducitur, quia scholaris peritus præfertur doctori ignoranti, vt probatur in l. 1. iuncta gl. 1. C. de ann. ciuil. lib. 11. tradit Quintil. Mandoſ. in comment. ad Regul. Cancel. in reg. 16. q. 17. nu. 2. Ant. Taſar. in Compẽ. error. notar. capi. 25. nu. 2. cũ simi. At in casu nostro habet ratio doctrinæ, Merito &c.

Alter casus est, quãdo sumus in aliquo dicto scholaris, ad q⁹ probandum nihil allegauit, & tunc non faciet numerum, & opi. quia viget præsumptio imperitiæ.

Fallit tamen hoc quando istud pronunciatum esset in tractatu, in quo reliqua contenta & conscripta ostenderent cum peritum, & doctum, quia etiam in eo faceret numerũ in communi, talis enim scholaris eiusdem est doctrinę, ac si esset doctoratus, cum isti tractatus, & reliqua fiant non à Tironibus, sed à scholaribus diu in iure versatis.

INSPECTIO XII.

Doctores interdum tractãtes aliquam materiam, veniunt ad aliquod caput, & dicunt, de materia istius casus pertractant doctores in l. &c. vbi Iason partem affirmatiuam cõmunem asseuerat.

Dubitatur, an isti Doct. per solam attestationem, vel relationem attestationis de communi opin. censeantur cõmunem illam approbare. adeò quòd faciant in ea numerũ: & nemo hanc difficultatem dissoluit. pro eius itaque resolutione concluſiuè procedendo, duos distinguendos esse casus existimo.

Alter est, quando doctor loquitur de questione ex. argumentum, quod ipse principaliter pertractat, & tũc cõclude-
132 † rem, non censeri eum approbasse, & non facere opinionem, & nume. pro ea. Nam cum de ea principaliter nõ agat, si se remittit ad alios de ea tractãtes, dare apparet, q⁹ nõ vult opinionem suam constituere, & quando dicit talis opinio est communis, vult tantummodò ostendere quid sentiant alij, quemadmodum in allegatione aliarum auctoritatum.

Alter casus est, quando quæstio est de materia propria
133 sui tractatus, & tunc dicerẽ pro ea facere † opi. & numerũ, quia sunt multa in vno tractatu, quæ adeo clara sunt, vt nulla indigeant discutione, & ideò doctores breuitati consulentes ad alios remittunt, ample ctentes commmunem opinionem, & tanquam veram, & claram.

Præterea cum rem illam principaliter agant, & totã habeant præ manibus, si sententiam aliquam dicunt cõmunẽ, fatentur etiam veram, cum communis vera præsumatur, & tanquam veram, & de materia ab iis principaliter tractatã, velle omninò amplecti censentur.

INSPECTIO XIII.

Iurisconsultus formans, seu proponens quæstionẽ, nec
134 aliter eam decidens præsumitur † decidere, & resoluere, prout proponit, vnde si proponit affirmatiuè, putà, An princeps legibus solutus sit, dicitur approbare partem affirmatiuam, q⁹ princeps sit legibus solutus, & si ꝑponit negatiuè, putà an princeps legibus nõ sit solutus, partem negatiuã q⁹ princeps non sit solutus legibus, approbare dicitur.

Istud pronunciatum probatur in l. in rebus, in fi. prin. ver. sed videndum, cum glo. ff. commod. in fi. ver. videamus ne ea pecunia. & ibi no. Fulgo. ff. de eo, q⁹ cer. loc. in l. fi. ff. de ser. rust. præd. in l. si indebitum. in princ. ff. rem rat. habe. & ita tradit Irner. in gl. pe. in l. sed & si quemcũque, in verb. dubitat. ff. ad l. Aqui. Soc. in trac. reg. in posterior. in re. 51. Iurisconsultus, qui format. Iaſ. in l. cum fundus. §. seruum tuum. col. 4. nu. 6. ff. si cer. pet. refert. & sequitur Nico. Euerard. in suis loc. lega. in loc. ab auctorit. circa med. versi. si autem Iurisconsulus. cum simi. Modo dubitatur, an si doctor proponeret quęst. & nõ resolueret, præsumeretur decidere pro ea parte, secundum quam proposuit quęstionem, & in ea faceret opinionem, & numerum.

Equidem, licet neminem inuenerim hunc casum in specie tangentem tamen indistinctè concluderem, talem do-
145 ctorem † neutram censeri approbasse opinionem, & per consequens non facere neutrum in communi. nam neutram expresè firmauit, vt clarum est, ergo nõ potest facere numerum.

Nec

Universidad de Deusto
Biblioteca

Nec obst.q dictum est de Iurisconsultis: quia eorum dicta hodie pro lege custodiuntur, & in legibus nullum verbum debet esse superfluum, sed aliquid operari.l.j.cum ibi no.per Doct.ff.quod met.causa.cum similib.

Secus est in dictis doctorum, quia non est absurdum, vt nihil operentur, vel quòd non faciant opinionem, quia deseruient saltem ad memorandum.

INSPECTIO XIIII.

Doctor asserens vnam Opinionem veriorem, & æquio-
136 rem,† innuit contrariam seruari in practica, istud fuit dictum Lancel. Dec.in l.hæres absens. ff. de iudic. vt refert, & sequitur Cæsar Contar.in repe.l.diffamari. in quæst. 11.propè fi.nu.84.C.de inge.& manum.

Quæritur modò pro qua Opinion faciat numerũ iste doctor pro ea, quam dicit veriorem, & æquiorem, an pro ea, quam innuit seruari in practica? In hac difficultate ego imprimis valde dubito de isto dicto Lancel. & sic indistinctè
137 intellectum falsum† omninò existimo, nam clarissimum est, in practica attendi Opinionem veriorem, & æquiorem, licet contraria esset Cõmunis, vnde absurdum est, quòd doctor dicẽs opinionem aliquam veriorem, & æquiorem, innuat contrariam in praxi seruari.

138 Quamobrem ipse in hoc primo† dubio ita distinguerẽ, Aut talis doctor prius, vel posterius dixit contrariam Opinionem esse Communem, & tunc benè potest esse verum, q innuat istam seruari in practica, dicendo cõtrariam veriorem, & æquiorem: tum quia si non de iure, saltem de facto iudices hodierni inhærent Communibus Opinio. tanquam securo carrotio, licet interdum non parum errent, vt inquit Maria.Iun.consi.131.quæstio proposita.col.1.nu.3.lib.1.tũ etiam, quia Opinio contra Communem potest esse verior per iura, & rationes, quæ, & quas viderint tenẽtes Communẽ Opinio. quo casu licet opinio contraria sit verior, tamen seruanda est cõmunis, vt infrà suo loco dicemus, & hoc casu iudicio meo potest saluari dictum Lancel. Decij. Aut doctor simpliciter dicit hanc, vel illam sententiam veriorẽ, & æquiorem nulla habita mentione communis contrariæ, & tunc falsum credo, quòd innuat cõtrariam seruari in praxi, in qua verior, & æquior Opinio attenditur.

Redeundo modò ad principalem dubitationem omis-
139 sa disputatione concludo, Doctorem talem† in casu, quo innuit, contrariam seruari in praxi, approbare sententiam veriorem, & æquiorẽ, & pro ea opinionem, & numerum facere ex duobus.

Primò, quia potius adhærere debemus expresso tãquam certo, quàm tacito, seu præsumpto incerto.l. continuus.§. cùm ita.ff.de verb.obliga.l.qui ad certum.ff. locat. cum vulga. Sed talis doctor expresè dicit hanc opinionem veriorem, & præsumptiuè, ac tacitè innuit ꝓriam seruari in praxi.

Ergo Secũdò, & vlti. quia veritas in omnibus debet principalem locum habere, c.quæritur. 2.quæst.7.& æquitas in omnibus spectanda est, & anteponenda.l.in omnibus. ff. de reg.iur.l.placuit. C.de iudi.cum simil. Ergo, licet essemus in dubio, tamen debemus credere, talem doctorem approbare Opinionem veriorem, & æquiorem.

INSPECTIO XV.

Glossatores quandoque & etiã alij Doctores, vel propter altitudinem intellectus, vt post Ang.& alios, quos fusè ad id congerit, voluit Neuiz.in d.Syl nupt.lib.5.nu.33. ante med. vel propter aliud, adeò obscurè, & perplexè loquuntur, vt non intelligatur, quid ipsi sentiant.

140 Vnde huic malo remedium datũ est, vt tales doctores† seu eorũ obscura pronunciata intelligantur secundũ leges, quas allegant.doctri.est Bart. in l. non solùm.§. liberationis. col.j.nu.7.in fi.ver.& gl.ista.& ibi alios latè allegant Pomat. in addi.& Card.Alba.in lucubr.nu.3.ff.de libe.leg.& Bar.sequuntur Roma.consi.211.allegationes doctoris, in vlti.dubio.col.fi.nu.5.vbi latè alios cumulat.Horat.Mandos.in addi.in verb.allegat.Alex.in l.sæpè.col.8.nu.27.in fi.ff.de re iudic.Sal.in l.si ex cautione.col.6.ver.quero 2.succes.C.de nõ num.pec.Steph.Bertr.in consi.128.pro pleniori.nu.5.lib.1. Cæsar Lamberti.in tract.de iur.pat.in 2.lib.par.1.q.9.art.18. nu.7.latè Iaf.in l.cum filio familiàs, col.21.nu.129.ff.de leg. 1.Restaur. Castald.post alios in §.cum filius, in glo.1.col.3. nu.7.Inst.de hære.quæ ab intest.Pau.Leon.in tract.subst.in prælud.nu.77.Iaco.Meno.in tract.de retin.poss.in 3.remed. nu.270.Horma.Det.in rep.l.hoc edicto.in §. hoc autem ædictum, col.8.nu.22.ff.de noui oper.nun.Cor.in consi.124. arduà primo aspectu. col.pe.nu.25.li.2. Soc.in l.à Diuo Pio. in princ.nu.47.ff.de re iud.Marsil.in rub.ff. de fideiuss.nu.45. Gul. de Bened.in rep.cap.Raynutius. in verb.testamentum. col.1.nu.62.ext.de testa.Io.Igne.in l.necessarios.§.non alias. nu.118.ff.ad Syl.Nico.Bellon.consi.16.stat statutum, propè fi.nu.10.Hiero.Butig.in rep.l.edita.nu.101.C.de edend.Cagnol.in l.diem functo.nu.22.ff.de offi.assessor. Maria.Iun.in l.j.num.432.ff.de acquir.poss.Anto. à Leut.inter consil.crimin.diuers.To.2. in consilio 18.viso suprascripto.nu.25.& & nouissimè Gasp.Cabal.in tracta.de cuict.§.4.nu.28. & est receptissimum apud omnes.

Modo dubitatur, an doctores isti faciant numerum in cõ-
141 muni. Et omissa longiori disquisitione cõcludo, istos† facere Opinionem, & numerum, tum quia est receptum pro indubitato, vt doctores eam partem approbasse censeantur, pro qua faciũt iura, & rationes adductæ ita, vt perinde sit, ac expresis firmassent, tum etiam quia quemadmodum sublato fundamento doctoris corruit eius Opinio, ita econtrà posito fundamento debet constitui opinio.

INSPECTIO XVI.

Doctor super aliquo casu firmat opinionem suam, & postea dicit, se cõtrarium vidisse iudicari, vtrum iste censeatur à sua opinione recessisse per illa verba, q contrarium vidit iudicari, & pro qua parte faciet opin. & numerum.

142 Et videbatur eum† censeri recessisse, & facere numerum pro opi. pro qua vidit iudicare, nam cũ pro iudice, & sententia præsumatur, vt latè per Alcia.in d.tract.præsump.in regu. 3.præsump.9.opinio, pro qua iudicatur, verior censebitur, & eam tanquam veriorem approbasse intelligetur.

143 Contrarium tamen, q iste Doct.† nõ censeatur recessisse à sua opinione, & per consequens pro ea facere numerum tenuit Pe.Calesa.inter consi.crim.diuers.in consi.cv. spectabilissimi domini.propè fi.nu.xv. Tom.xij. impress.quod verum credo ex infrascriptis, licet ipse nihil alleget.

Primò, quia cum Opinionem suam firmauerit, si ab ea expresè non recedat, in dubio per illa verba, quod vidit con-
144 trarium iudicari, non præsumitur† incontinenti se corrigere.l.non ad ea, vbi gl.& Doc.ff.de cond.& demon. Bart.in l.i.§.& parui.col.2.sub nu.5.versi.non est enim verisimile.ff. quod vi, aut clam.cum adductis per Alc.in d.trac.presumpt. reg.2.præsump.28.nu.j. cum seqq.

Præterea, & vlti. quia licet pro iudice, & sententia præsumatur, non tamen clarum est, opinionem, contra quam iudicatum est, esse falsam, quia potest etiam esse, vt iudex secutus sit sententiam deteriorem. Vnde ex ista præsumptione non est dicendum doctorem recessisse ab opin.iam firmata, cum id, si voluisset, exprimere potuisset.

INSPECTIO XVII.

Videmus sępissimè, q Doctores scribẽtes super l.dotata, pluribus, & diuersis materiis, alij vnã, & alij aliam præcipuã materiam pertractandam assumũt, reliquis omissis, dubitatur, an Doct.in materiis omissis dicantur approbare dicta aliorum, putà.gl.Bart.& sim.& in iis facere opinionem.& nu-
145 merum: & partem† affirmatiuam tenet D. meus Thob. Noni.in §.Posthumorũ.col.xvij.sub nu.xj. ver. ita voluit hic Accur.in inst.de exhere.lib. & nihil allegat.

Sed ipse omissa disputatione contrarium cõcludo, nem-
146 pè doctorem istum† non censeri approbasse, neque numerum pro iis facere, tum quia nulla ratio ad id dicendum nos impellit, tum etiam quia hoc non voluit: quia quemadmodũ Opinionem suam expressit in materiis, quas ibi pertractauit, ita, si voluisset, & in aliis expressisset, nõ fecit, ergo noluit, arg.l.vnic.§.sin autem ad defic.C. de cadu.tol.

INSPECTIO XVIII.

Dubitari posset, nunquid consulentes in aliqua causa faciant numerum pro constituenda communi in illo casu ad vtilitatem sui clientuli. Et breuitati consulendo concludo,
147 Doctorem scribentem in vno casu† non debere vllo pacto numerari in constituenda communi in illo casu in vtilitatem sui clientis, ex duobus:

Primò, quia aduocatus est suspectus propter affectionẽ,
148 quam habet, causæ, propter quam affectionem dicitur† aduersarius eius, contra quem consuluit.l.j.§.fin.cum glo.in verb.aduersario.ff.de calum.Doct.omnes.& præcipuè alios allegantes Aug.Bero.col.xij.nu.xxxviij.& Marc.Mant.col.x. nu.xj.in c.j.extrà de iud. cum concord.

Vnde

Vnde aduocatus in vna causa, si in ea sit datus iudex po-
149 test† tanquam suspectus recusari.c.postremo, & ibi gl.in verb.aduocati, Abb.& alij extrà, de app.Doct.in d.c.1. de iudic.& est receptissimum.

Quinimò Doctor aducando contra eum, cum quo fecit
150 pacem, in multis casibus dicitur† pacem rupisse, vt latè per Iul.Ferret.in tract.de feri.seu induc.milit.treg.& pac. n. 185.vsque ad 190.cum simi. At absurdum est dicere, docto rem suspectum facere mentionem in communi. Ergo, &c.

Secundò, & vlt. quia si aduocati facerent numerum pro communi in causa cuius patrocinium susceperunt, sequerentur duo maxima absurda, vnum est occasio maximorũ sumptuum, tot enim consulerentur Doctores, quousque communis, & magis com efficeretur. alterum est absurdũ, quia vincerent causas saltem dubias, non qui iustitiam fouerent, sed qui maiorem pecuniarum quantitatem haberent, quibus plura consilia peterentur, at consequens non est admittendum.

Meritò Intel hoc quo ad consilium redditum in illa causa, secus si eandem opi. prius vel consulendo, vel tractando, vel alio modo firmasset, quia in aliis locis faceret numer. in commu. etiam in illa causa.

151 Sed non propter hoc litigantes† debent aspernari habere plures & principaliores aduocatos, quia & maximum est indicium eius boni iuris: &, quia bona capita, & rationes facilius excogitant plures, & excellentiores, quàm pauci, & minus docti.

INSPECTIO. XIX.

Quandoque reperitur inter consilia vnius insertum cõsilium alterius Doc. qui & ipse habet propriorum consiliorum libros separatos, inter quæ non reperitur consilium in sertum inter alterius consi. exemplum habemus de quodã consi.Bal.inserto inter consi.Ang.consi.265. verba, autẽ suc cedere valeas. quod inter consi.Bald. non inuenitur.

Quæritur, an talis doctor in eo consi. faciat nume. & opi. in communi. & D. meus Fran. Cant. in suo quodam pleno, & docto resp. incip. tota vis præsentis ꝓtrouersiæ. in 2. inspe. in 2. fund. in fi. loquẽs de d.ꝙ Bal. voluit, tãquã suspectũ
152 non debere† attendi, nec Bal. numerũ facere ob illud cõsi. ea vrgenti ratione, quia aut illud consi. non fuit Bal. ex quo non reperitur inter eius consilia, aut si fuit, vtique Bald. videtur illud reiecisse, & consequenter recessisse ab illa opin. ex quo non numerauit inter sua consilia. Ego tamen pace tanti viri in casu d.cõsi.Bal.nõ credo veram opinio. eius per infrascripta.

Pro resolutione tamen præsentis dubitationis distinguo
153 † duos casus. Quorum primus est, quando doctor inter cuius consilia reperitur consilium alterius, habet cum eo vel affinitatem, vt Ang.cũ Bal. vel consuetudinem, vt scholaris cum præceptore, vel sim. vel amicitia vel amicitiæ præsumptionem, vt inter Doct. eiusdẽ ciuitatis, vel simil. & tũc credo talem Doctorem facere opi. & numerũ in Cõmuni.

Nam facilè potest esse vt aliquis istorum potuerit habere consilium alterius, & propter affinitatem, & amicitiam traditũ originale consilij spe recuperandi, vnde copia apud autorem non remanserit, & id melius est dicere, quàm ꝙ consilium non sit autoris. nam cur doctor inter propria consilia interseruet it consilium sub nomine alterius, alia ratio esse non potest, nisi consideretur fraus, quæ nõ debet præsumi, præsertim quando alia legitima interpretatio potest adaptari. Item hanc opinionem tenẽdo euitatur, doctorem censeri opinionem mutasse, quod est contra reg.l.Lucius in fi.ff.de leg.2.

Secundus casus est, quando consilium reperitur inter consilia doctoris, cum quo autor verè, vel verisimiliter nulla familiaritate.affinitate, vel necessitudine fuit cõiunct°, putà ꝙ vnus ut Italus, alter Gallus, & sic de simil. & tunc habet locum opinio D.mei, quia potest esse consilium fictum in aliqua causa ad obtinendum, & postea sic impressum: vel si verè fuit proprij autoris, ab eo improbatum censebitur, cũ copiam non retinuerit.

INSPECTIO XX.

Reperiuntur in iure opuscula & libelli, quibus nullus est inscriptus autor, vnde istos incerti autoris libros appellare solemus.

Dubitatur, an isti incerti autores faciant numerum
154 in cõmunni. Equidem arbitror, istos† facere numerum, tum quia videò, eos passim à Doctoribus allegari, tum etiã quia negari non potest, iurisperitum allquẽ opus illud confecisse, & prout ibi opiniones protulit, voluisse, & sensisse, neq; nominis autoris incertitudo debet reddere illud opus inane, & frustratorium, vt esset, si allegari nequiret.

155 Verum tamen est, huius incerti autoris† modicam, & exiguam esse autoritatem.

Primò, ga nõ potest cognosci, an autor iste sit antiquus, scripserit in senecture, maximi nominis viuens extiterit, & simi. & licèt liber posset testari de singulari eius doctrina, cũ tamen malus, & iniquus esse potuerit, quod posset argui ex illa incerti autoris inscriptione, autoritas non probatur, qa deficit autorum requisitũ, videlicet vitæ probitas.

Secundò, quia credo, istos libros plerunque non excedere in bonitate, & elegantia, quia si aliàs esset, vel veri autoris, vel alterius, qui librum in lucem emiserit, nomen esset appositum.

Tertiò, quia quãdo in aliqua quæst. iste allegatur, potest esse, sit idem cum altero in illa quest. citato.

Quartò, & vlti. quia potest esse, quod opus illud fuerit ab autore penitus reiectum, vel saltem, q manifestè colligitur, neglectum.

INSPECTIO XXI.

Proposita mihi fuit dubitatio à D. Octauio Simoncello Callieti iuuene, & ingenij acumine, & legali scientia valde prædito, & mihi semper honorando, vtrum doctor, qui in Indice, seu tabula, seu repertorio, seu summario alicui° operis aliquid asserat, vel testetur de cõi opi. vel aliud agat, q in opere isto non reperitur, faciat opi. & numerum in communi, vel eius attestatio attendenda sit.

Et in hac difficultate sanè pulchra, conclusiuè proceden
156 do, ita† distinguendo concluderem, Aut iste Index est locupletatus ab eius autore iuribus, autoritatibus, & rationibus præter contenta in opere prout est Index Innocentij, pro quo est apposita Margarit.Baldi, Index Abbatis Panor. Felin.Sand.Franc.Aret.& aliorum, & tunc concludendum est, istos facere numerum & opinionem, & ratio est, quia isti Indices non solum indicis, sed additionis vicem gerunt. Aut iste Index est simplex, prout sunt regulariter indices & tunc nec opinionem, nec numerum faciet nec attestatio de com.quicquam reuelabit. Si quidem index per se nihil disponit, sed indicat solum vbi res in opere pertractetur.

INSPECTIO XXII. & vlt.

Doctores quandoque defendunt, & firmant aliquã opi. in genere, & postea dicunt: quæ sententia, saltem locum habet in tali casu. Vnde dubitare contingit, An isti per illam adiectionem, quæ sententia saltẽ, &c. censeantur recessisse ab opinione in genere firmata, & an pro ea numerum faciant? Et omissa disputatione vnà cum D.meo. Franc. Cantutio in pulchro respon.incip, donationem, de qua agitur reuocandam.circa med.in 5.c.post prin.ver. & licet Didac. Duen.& Forster.

157 Concludo, talem Doct.† nõ censeri recessisse ab opinione in genere firmata, & pro ea numerum facere, nam cum expresè tenuerit eam in genere non censetur incõtinenti se corrigere velle. Nec quicquã facit adiectio illa, quæ sententia saltem, &c. quoniam animaduertere debemus, quòd constituere opinionem, consistit in sola voluntate Doctoris, quæ hoc casu clara apparet, cũ expresè firmauerit opinionem in genere, vnde, quando subdit quæ sententia saltẽ, &c. quo ad voluntarem propriam non recedit ab opin. generali, sed quo ad alios ostendit, opinionem illam in eo casu particularieſſe clarissimã, & omninò seruãdã, ita ſſimili probat clarè tex.in l.vnic.C.de emen.propin. Vbi vellet Imper.domestica laudis exempla seniorum prouocare propin quos minores ad vitæ decora, sed quoniam ex parte istorũ id non perficitur, iubet saltem correctionis medicinam cõpellere, sed non per hoc negat, quin exempla in bonis sufficiant.

Et de his hactenus. plures alias difficultates suboriri posse, qui Doctores faciant numerum, & opinionem in Communi, non ignoro, sed ex his aliarum resolutionem facilè esse, mihi persuadeo.

Doctori attestanti de Communi Opinione an, & quomodo sic credendum.

TITVLVS VII.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Summa Notabilium.

1 DOCTORI attestanti de Communi opin. non creditur. Contrariũ n. 3. Ampliat. n. 7. limit. n. 8. cum seqq.
2 Doctori attestanti de consuetudine nõ creditur. Contrarium nu. 4. Declar. nu. 5. Fal. nu. 6.
9 Veritatem non immutari ex nostro affirmare, vel negare.
10 Quid, quando in eadem quæst. sunt attestationes hinc inde, Primo creditur Doctori recentiori. Fall. nu. 11. & 12.
13 Postea Doctori principaliter de ea pertractanti. Fal. nu. 14.
15 Deinde Doctori plures authoritates adducenti.
16 Postmodum pluribus attestationibus.
17 Tandem si nullæ adsint qualitates supradictæ nulla attendi tur.

COGNITIS satis superque ex quibus cõstituatur vera, & perfecta cõmunis opi. Reliquum est pro complemento huius primæ partis discutere, & videre, nunquid attestatio de communi opi. ab hoc, vel illo Doct. facta ipsam communem plenè probet, & 9sequenter an, & quomodo credatur doctori attestanti de communi opinione.

Et in hac difficultate duę sunt scriben. sententiæ, quarum
1 prima est negatiua, vt Doctori de communi attestanti † nõ sit credendum, & hanc tenuit solus Cagn. in l. 1. nu. 265. ff. si cer. pet. & mouetur ea potissimum ratione, quia quemad modum non creditur Doctori excellenti attestanti de con suetudine, ita eadem ratione nõ est fides habenda Doctori de communi attestanti.
2 Quòd verò non credatur Doctori † de consuetudine attestanti est recepta sentẽtia, & ne singulas autoritates enumerem, hanc esse communem opin. testantur Pe. de Rauen. in tit. de consue. sect. 5. num. 16. Roch. Cur. in c. fi. sect. 8. q. 5. n. 9. post med. extrà co. tit. de consue. vbi testatur, per relationem, & numerationem autorũ, quæ est validior attestatio, Cagnol. in l. vni. in prin. nu. 20. ff. si quis ius dicen. nõ obtem. Dec. in consi. 402. in causa illustris principis. col. fi. n. 15. ꝓpè fi. ver. ex quibus patet. vbi dicit communem recentiorũ, Stepha. Bertr. in consi. 181. circa processum causę. col. 6. nu. 15. ver. & licet Bar. lib. 3. vbi dicit magis communem, cum aliis allegatis per Anto. Gabriel. lib. 1. comm. conclus. tit. de prob. conclus. 4. ver. contraria Bal.

Sed hæc ratio fragilis est, vt ex infrà dicendis apparebit. Contraria igitur est sententia, quòd Doctori attestanti de
3 communi opin. † credendum sit, & hanc tenẽt Ferd. Loaz. in repet. §. diui. l. filius famil. col. 12. fi. ver. & Doctori appro bato. nu. 37. ff. de leg. 1. Rim. in consi. 98. viso processu agita to. col. pen. sub nu. 75. & consi. 120. disputabilis sane est ma teria. col. 2. n. 5. lib. 1. Neuiz. in d. Syl. nup. lib. 5. nume. 2. Iac. de Leonar. in ꝑsi. Maria. Iun. in ꝑsi. 121. elegãter, & nõ min⁹. n. 17. lib. 2. Hier. Grat. in ꝑsi. 88. teneo ꝙ hæres. col. 1. n. 2. lib. 2. Lancel. Conrad. in li. de prætor. §. 2. 1. tit. de sen. n. 26. Aug. Bero. in consi. 99. non recedendo ab iis. nu. 4. lib. 1. Io. Fran. Vicei. inter consi. cri. diuer. in consi. 146. veris præsuppositis. in fi. nu. 4. li. 1. 2. impreſſ. Io. Hiero. Alban. modo Car. amplis. in consi. 5. si quis aut hodie est. num. 46. Franc. Herc. in trac. de prob. nega. n. 302. ante fi. ver. hæc eadem trahi possunt. D. meus Io. Pau. Lancel. in d. sua disput. an, & quãdo attẽd. sit commu. opin. in fi. cum similibus, & hæc est communis, & recepta sententia, vt ex numero eam tenentium clarè ap paret, & etiam meo iudicio verisima.

Pro qua imprimis retorqueo rationem in cõtrarium ad-
4 ductam. Nam quemadmodum creditur doctori excell. † de consuetudne attestanti, vt voluit Bar. in rep. l. de quibus. nu. 21. ff. de legib. cuius opinio est communiter à doctoribus approbata, vt testantur Alex. in l. post dotem. col. 10. nu. 29. in prin. ff. sol. ma Christ. Port. in §. apum. col. 3. n. 10. Inst. de rer. diuis. Dec. in cõsi. 420. quæritur an ad Archidiaconum. in fi. & consi. 692. pro resolutione eorum. col. 1. sub n. 3. vbi per numerationẽ plurium de com. testatur Io. Bap. Ferret. in consi. 102. super casu decimarum. col. 2. nu. 6. Rol. à Vall. in consi. 71. viso processu. col. 4. num. 21. cum seq. & consi. 87. non insistendo. col. 2. nu. 12. lib. 1. & hæc opinio Bar. est magis communis, vt asserunt Dec. in l. 2. §. mutui dario. nu. 12. & 13. ff. si cer. pe. Lud. Gozad. in consi. 59. prima facie dicen dum. col. 4. in prin. sub nu. 18. Cur. Iun. in consi. 60. casus in facto ita se habet. col. 4. sub num. 5. Grat. in consi. 12. contra quam plures, col. 7. nu. 58. & 59. lib. 1. Mari. iun. consi. 60. vi-
debitur fortasse. col. 3. per totum nu. 10. vbi per relationem complurium hanc magis com. dicit libr. 2. Franc. Herc. in d. tract. de proba. neg. nu. 301. Craue. in consi. 166. licet plurimi. col. 3. nu. 9. nouissimè, & plenissimè alios cumulans Nico. Festas. in trac. de collec. par. 2. in tit. an, & quand. foren. in dic. nu. 33. vsque ad 42. vbi habito respectu ad numerum, & autoritatem Doc. hanc tenentium dicit eam magis comm. cum relatis per Ant. Gabr. in d. cõclu. 4. in prin. item ista Bar. opin. est verior, vt testantur ferè omnes isti, & ꝑcipuè Maria. Iun. Nic. Festas. & Io. Dilect. in trac. de art. testan. in tit. de sub. caut. 35. hæres cui alius. sub nu. 3. ver. & licet secundum quosdam cum concord.

Et absque dubio, hæc est verè communis, & magis communis, vera, & verior opinio tam ex numero, & authoritate eam tenentium, & rationibus ab illis adductis, quam per tot attestationes de communi, magis com. vera, & veriori opi. factis non fortuito, sed per relationem, numerationem & ponderationem autorum, & non ab antiquis, sed à nouissimis prout sunt Rol. & Nic. Festa. qui cum indies commu nes nascantur, crescant, & intereãt, melius veritatem huius rei reperire possunt.

5 Hæc tamen opinio intelligenda est, vt doctori † credatur præsumptiuè, hoc est, donec cõtrarium probatũ nõ fuerit, non autem verè, vt intelligatur facta plena probatio, sed so lum, vt transferatur onus probandi contrarium in aduersa rium, ita verè voluit Barto. in d. l. de quibus, & in his termi nis est magis com. opinio, & vera, vt per Dec. Cur. Gozad. Grat. Maria. Crauet. Festa. in locis suprà adductis, & ꝑ Gasp. Gabal. in trac. de euictio. §. 3. sub nu. 39. ver. vel resp. & intel lige. cum adductis per Ant. Gabriel. d. conclus. 4. post med.
6 Secundò hæc Bar. opinio ꝓcedit, vt credatur Doctori † de consuetudine loci in quo doctor diu est versatus, ita declarat Paris de put. in trac. de sindicat. in verb. doctor. c. 2. inci. an doctor, seu aduocatus. ver. consuetudo enim contra ius, in col. pen. nu. 10. Alex. in consi. 5. circa primum dubium. col. pen. sub nu. 11. in fi. ver. item respõdeo. li. 3. & post alios ita tradit Io. Dilect. d. nu. 3. per totũ, vbi testatur se ita in pra xi seruasse & sequitur Ant. Gabriel. in d. conclus. 4. propè fi. ver. concorda istas. nume. 3.

Et credo verissimum. Quemadmodum, inquã, creditur Doctori testanti de consuetudine, ita debet credi Doctori attestanti de com. opin. de qua ipse cognitionem habet.

Secundò iuuatur hæc commu. opi. nam hãc, vel illã opi. esse, vel non esse communem, quæstio est facti, cuius cogni tio consistit in iure: non enim alius, quam iurisperitus co gnoscere potest. At Doctor præsumitur posse, & velle co gnoscere ea, quæ sunt iuris, & secundum ius affirmare, vel negare, cum doctus & bonus censeatur iuxta tradita per Al cia. in trac. præsump. reg. 3, præsumpt. 2. & 19. per tot. Ergo, &c.

Vlt roboratur opinio ista, nam si diceremus, quod non credatur Doctori attestanti de communi, sequeretur, vel impossibile, vel valde difficile esse, cognoscere in casibus occurrentibus comm. opi. At hoc est quàm absurdissimũ, meritò &c.

Maior deducitur, nam communis in casu particulari, aut cognoscitur per numerationem, & ponderationem singu lorum Doct. super illo casu scribentium:

Aut per testes, cognoscere communem per numeratio nem, & ponderationem autorum est adeo difficilè propter innumeros, & diuersos scriptores, & præsertim hodie, quãdo libri in diem excrescunt in diuersis partibus orbis in eã quantitatẽ, vt qua facilitate sydera cœli numerari possunt, eadem libri, & librorũ loca, vt certè possit dici impossibile.

Per testes verò communis probari non potest, nisi per iu ris peritos, alij enim, quæ sit communis, vel non, cognosce re nequeunt, cum id in iure consistat, si ergo nec Doctoribus credendum esset, improbata remanet ipsa communis, & inanis penitus efficeretur.

Concludamus ergo pro communi opinione, quòd Doctori de communi attestanti credendum est. Quæ conclu-
7 sio † procedit etiam, licet doctor attestans de communi nullum, aut paucos omninò autores eam tenentes allegaret: & ratio est, nam si aliter diceremus, vtique doctori non crederetur.

Si enim doctori adducẽti tot autoritates, quibus cõmunis, & magis comm. conficeretur, esset solum credendum, non diceretur credi doctori, sed ipsi veritati crederetur, & sic inanis redderetur communis opinio suprà firmata.

Hæc

Hæc autem conclusio recipit veram, notabilem, & omni
8 nõ menti tenendam declarationẽ, vt † habeat locum solũmodò præsumptiuè, & quo ad transferendum onus probãdi contrarium dicenti, non autem verè: nam si contrarium, hoc est magis communem in cõtrarium esse si demonstratum fuerit per maiorem numerum, & autoritatem Doctorum contrariam sententiam amplectentium, tunc non credetur, neque illa attestatio vllius erit momenti, ita defendit in causa maximi momẽti D. meus Fran. Cantutius, & postea reperi ita in specie tenere Fran. Hercu. in d. trac. de proband. nequ. nu. 302. ante fi. versic. hæc eadem trahi possunt. & est de mente omnium, & verissimum.

Primò, quia quemadmodum Doctori attestanti de consuetudine creditur solum præsumptiuè secundum magis commu. sententiam suprà relatam, ita præsumptiuè debet credi doctori de com. attestanti.
9 Secundò, quia ex nostro affirmare, vel negare † nõ immutatur veritas. l. illicitas. §. veritas. ff. de off. præsid. l. cum falsa, & ibi no. Doct. C. de iur. & fac. igno. tradit Luc. de pen. in l. origine propria, post princ. C. de munic. & orig. lib. 10. Iaco. Menoch. in tract. de arbi. iud. quæst. lib. 2. centur. 4. cas. 336. nume. 29. cum simi. & talis Doct., non facit, sed solum dicit hanc, vel illam opinionem communem, sed nos præsuppo nimus verè magis communẽ esse in contrariũ, Meritò &c.

Tertiò, & vlt. quia doctor de communi attestans non solum nõ facit communem, sed neque etiam vult facere, sed solum reddere de ea testimonium, vnde si constat, in cõtrarium esse magis communem, & per cõsequens eius attesta tio non seruetur, non contrafit eius voluntati, præsertim quia id nullius sit ei præiuidicij, cum per hoc non arguatur mendax, nam potest esse, quòd tempore, quo doctor de cõmuni testatus fuit, vere esset communis, tractu verò tempo ris contraria magis communis effecta sit.

Vnde iudices, quãdo inueniunt aliquã attestationem de comm. nõ debent quiescere, sed quærere an orta sit magis com. contraria. Et quando aduocatus deducit opinionem contra attestationem esse magis communem per cumula tionem plurium, & grauiorum doctorum, debet attende re, neque pertinaciter, vt multi faciunt, inhærere attestatio nibus, quæ pleræque fiunt incõsideratè, & præsertim si sit attestatio Doctoris non Moderni.

Sed hic insurgit pulchra dubitatio, quid agendũ sit, quan do in eadem quæst. sunt plures attestationes de communi opi. hincinde, vt hodiè videmus accidisse in compluribus qq. cui Doctori attestanti magis credendum erit? Equidem breuitati consulendo,
10 Imprimis credẽ Doctori Iuniori, vel † ancientiori † magis habẽdam esse fidem, ita Grat. in d. consi. 88. n. 2. lib. 2. & Fran. Herc. sub d. nu. 302. ante fi. ver. hæc autem trahi. & ratio est, quia cum non omnes communes opi. indies nascãtur, crescant, & intereant, vt post Salo. tradit Neuiz. in d. Syl. nup. lib. 5. n. 4. & experientia docet, debemus credere Iunio ri, qui de vltima communi, quæ seruanda est, verisimiliter testatur: & præsertim quia hoc pacto sustinentur singulorũ attestationes veræ secundum diuersitatem temporum.
11 Fallit hoc, quando † alius Doc. antiquior testaretur per allegationem plurium, & eorundem numerationem, & põderationem, modernus verò paucis autoritatibus allegatis simpliciter testaretur per mox dicenda.
12 Fallit 2. quando † modernus testaretur de communi extra materiam quam pertractat, antiquior verò principaliter tractaret, quia magis credetur antiquiori per infrà dicenda.

Secundò hæc deficiente qualitate censerem magis cre-
13 dendum † doctori principaliter pertractanti materiam, de qua est illa communis, & ratio est, quia iste præsumitur vsus maiori diligentia in reperiendis autoritatibus.
14 Fallit hoc, quando † Doctor de communi opi. contraria testans etiam incidẽter longe plures autoritates reperisset, quia tunc in isto viget maior ratio diligentiæ, & consequẽter eius attestatio est magis attendenda.
15 Tertiò istis cessantibus crederem esse attendendam † attestationem eius qui plures Doct. pro sua communi cumulat, ita Fran. Herc. ibid. & ratio est eadem cum superiori, quia constat de maiori diligentia, & per consequens est magis attendenda §. optionis. cum simi. inst. de leg.
16 Quartò, si ista omnia desint, ea communis † est attendẽda pro qua plures sunt attestationes de communi, hoc est, pro qua plures Doct. de illa com. testantur, in quo est aduertẽdum quod etiã plurium attestatio diceretur, si collegium Doct. vel Rota testarẽtur, quia licet singulorum ratio non habeatur, tamen plures sunt, quàm vnus. & huius cõclusionis ratio est, quia veritas facilius per plures, quàm per pauciores reperitur. l. fi. C. de fideicom. c. extrà, 64. dist. cũ simil.
17 Tandem si nulla istarum qualitatum adsit, nullæ attestationes † sunt attendendæ, sed recurrendum est ad ponderationem, & numerationẽ Doctorum vtriusque partis, & ea opinio erit magis commu. & attendenda, quæ maiori numero, & autoritate Doctorum fulcita erit. Et per hæc sit explicita prima pars huius tractatus.

FINIS LIBRI PRIMI.

TRACTATVS
DE COMMVNI OPI.
V. I. DOCTORVM,
Liber Secundus.

POSTQVAM ad satietatem vsque cognouimus, quæ nam sit communis opinio Doctorum, & quę pro sui perfectione requirantur, reliquum nunc est, vt ad secundam partẽ huius tractatus transeamus, videlicet, an, & quando ipsa communis sit seruanda. Et quoniam nonnullis durum videtur, communem opinio. attendendam esse, ideò imprimis videbimus, an id de iure subsistat.

An Communis Opinio sit attendenda.

TITVLVS VIII.

Summa Notabilium.

1 COMMVNEM opinionem legendo, in tractati bus, & simil. non attendendam esse. Lim. num. 2. sublimit. numero 3.
4 Communẽ consulendo & iudicando nõ attendendã esse. Contrariũ. nu. 16. amplia. 2. modis. nu. 17. & 19.
5 Legum puritas omninò amplectenda.
6 Declaratio. §. sed neque. l. 1. C. de ver. iur. enuclea.
7 Veritas semper eadem, & semel verum, semper verum. Fal. num. 8. & 9.
8 Ius non semper idem, sed indies mutatur.
10 Opiniones humanam conditionem imitantes nascuntur, pubescunt, & senescunt.
11 Ius ciuile non potest glossari Sed contrarium seruatur, & quomodo, nu. 12. & 13.
14 Opinionum diuersitatem repellendam.
15 Multitudo arguit imperfectionem.
18 A communi recedere nefas. Et communis non debet reddi elusoria.
20 Veritas perfecta facilius potest haberi à pluribus, quam à paucioribus.
21 Opinionem omnium, vel maioris partis attendendam.
22 Opinioni Doc. adhęrere, vbi non est ius clarum, dedignari non debemus.
23 Doctoris splendor, & lucerna iuris.
24 Opinio Doct. vbi non est lex, pro lege seruanda.
25 Opinio à multis approbata dicitur quotidie conualescere.
26 Iudicio populi vnus non debet contrauenire.

COMMVNIS Opinio Doct. an si attendenda, discussuri, ne confusè procedamus, duplex adhibenda est inspectio. Prima, quid in actibus, qui tertio præiudicium nullum afferunt, vtputà legendo, in tract. singu. & simi. Altera quid in actibus tẽdentibus ad ter tij præiudicium, vt consulendo, & iudicando.

Universidad de Deusto
Biblioteca

INSPECTIO I.

In hac prima Inspectione absque alia disputatione concludẽdũ est, vnà cũ Frã. Turzã. in trac. com. opi. in opi. 160. ꝓbationes, circa prin. vers. si pimãtueri volueris. Io. Bolognet. in l. 1. sub n. 43. in 3. limit. ff. si cer. pe. & ex mẽte omniũ
1 Doct. cõem opi. † non esse attẽdendã, & pro hac sententia adducitur semper. l. si ita vulneratus propè fi. ver. multa autem. ff. ad l. Aquil. & comprobatur optima ratione, nam legendo, disputando, & in alijs sim. actibus, iuribus & rationibus, non autoritatibus quæritur, quid verius sit, vñ necessario recepte traditiones in dubium reuocande sunt.

2 Et hinc est, ꝙ videmus ab interpretibus dubitari, & † cõtrouerti diffinitiones in legibus etiam expressas, vt faciunt Doc. in rub. C. qui admit. de definitione bonorum possessio nistradita à I. C. in l. 3. §. bonorum igitur. ff. eod. & sic de alijs pluribus. Et hoc nullam habet difficultatem.

Hæc conclusio Fallit, quando disputando adducitur ali qua communis extrà quæstionem, de qua disputatur, quia tunc etiam disputando est seruãda, ita tradit Hippo. Rimin. in rubr. inst. de dona. nu. 59. & est in ore omnium, & verissimum, tum quia aliàs totum ius confunderetur, tum quia disputatio iret in infinitum. Sed hæc Fallentia nõ procedit,
3 quando † decisio quæst. de qua disputatur, omninò dependeret ab illa cõi allegata, ita subtiliter more suo declarant in Circulis D. meus Fran. Cantutius, & verũ credo, quoniam in ista viget eadem ratio, quæ est in cõi, de qua principaliter disputatur, hoc est, quia aliàs tolleretur disputatio.

INSPECTIO II.

Altera modò subsequitur Inspectio an communis opin. Doct. iudicando, & consulendo sit attẽdenda. Et in hac difficultate duæ sunt principales Doctorum sententiæ, quarũ
4 prima est negativa, vt nullo pacto † attendi debeat communis, & huius opinionis reperi solum Vlderi. Zas. in l. 2. §. post hunc, maximè in verb. innouare. circa med. sub nu. 78. ver. nec communes opiniones sequimur. ff. de orig. iur. & li. 2. sing. respon. c. 1. in fi. nu. 27.

Et complures in voce audiui huius esse opinionis, quæ
5 fulcitur ex pluribus, & primò, nam legum † scita, legalisq; sapientiæ puritatem, vt Zasij verbis vtar, sequi omninò nos debere, nemini dubium est. At communes opiniones non modo legum puritatem non insectantur, sed potius in ambiguum detrudunt, cũ sæpè in cadẽ quæst. hinc inde adsint attestationes de communi, & receptæ sententiæ nõ pro veritate, sed pro quæstu huc, & illuc mẽtitis fortè testimonijs fingantur, & refingantur. Mertiò &c.

Hæc ratio contrarium sustinendo facilè diluitur. Primò, quia opiniones pro quæstu firmari in dubio non præsumitur, & qui hoc dicit, num potius detigit, quàm aliorũ ostendat defectum. Præterea cum veritas oculis cerni nequeat, non est absurdum in eadem quæst. esse communes hincinde, cum quot capita, tot sentẽtiæ, nec quis sibi tantum arrogare debet, vt suadeatur melius solus veritatem reperisse, quam tot viri illustres communem opin. constituentes fecerint, cum facilius esse possit, vt quemadmodum plures falli videntur, solus multò magis fallatur, vnde cũ certa veritas reperiri nequeat meritò sequimur præsumptam.

Secundò igitur pro hac sentẽtia negativa adducitur tex. qui hãc quæstionem in terminis dirimere videtur in l. 1. circa med. ver. sed neq;. C. de ver. iur. enucl. Sed neque ex multitudine autorum, inquit ibi Imperat. ꝙ melius, & æquius est, iudicatore, cum possit vnius forsan, & deterioris sententia multos, & maiores aliqua in parte superare, at communis est sententia multitudinis autorũ, Ergo &c. Stringitur ille contex. quia in vim rationis ibi dicitur, quòd vnius sententia potest esse melior.

6 Huic tex. dupliciter respon. Et primò, ꝙ decisio † illius nõ põt habere locũ in casu nostro. nam ibi ea verba proferuntur de eis, q debebãt cõpilare ius ciuile, & potestatẽ habebãt addendi, & minuẽdi nõ secũdũ id, ꝙ scriptũ reperiebãt, sed illud debebãt statuere, ꝙ magis humano generi, ꝓdesse sentirent, vt apertè cauetur in ea. l. infrà, §. sed & in hoc studiũ vobis, & in l. 2. §. tãta aũt. C. co. nos verò loquimur de Doctoribus nostri temporis, q nõ id, ꝙ magis hominibus ꝓdesse sentiunt, sed illud solum, quod in iure scriptum reperiunt, amplecti debent.

Secundò resp. tex. illũ nõ dicere, ꝙ multorũ opinio sit cõtemnenda, & vnius seruãda, sed velle ꝙ omissa multorũ sententia attẽdat opinio vni⁹, qñ illa opinio est melior, æquior, & verior, cũ possit sententia vnius forsan multorũ opinionẽ superare, & hoc est, ꝙ vult dicere ille tex. quod nos non negamus, quando sententia vnius est verior ipsa communi.

7 Tertiò iuuatur opinio ista hac ratione, nã veritas † semper est vna, & eadem, & semel verũ semper est verũ, vt patet ad sensum, & tradit Bal. in c. 1. col. 4. in prin. nu. 16. in fi. ext. vt lit. non contest. & in cons. 89. D. Thomas Asmarius, col. 2. post prin. sub nu. 5. ver. nã veritas semper, lib. 1. Neuiz. in d. Syl. nup. li. 5. sub nu. 9. circa med. ver. & tamẽ dicit Bal. pulchre Fran. Conna. in suis cõmen. iur. ciui. li. 1. c. 1. nu. 3. circa med. ver. at de natura q cquid. cũ simi. & veritas omninò attendenda est. c. quæritur. 2. q. 7. sed cõis nõ est semper eadẽ, nã in vna q. modo affirmatiua, modo negatiua est communis, vt latè suprà in præf. nu. 5. Meritò, &c.

Hæc quoque ratio cuitatur duobus modis, primò quia
8 veritas est semper eadem † secundũ naturã, secus verò de iure, nã ius indies mutatur, secũdũ tpa, & personas. l. 2. §. sed quia diuinæ. C. de ve. iur. enuc. facit. l. exigẽdi, cum ibi no. C. de proc. cum simil. & tradit latè Conna. ibid. n. 3. per totum.

9 Secundò resp. ꝙ veritas est semper eadem, quando † sumus in veritate certa, & clara, secus in præsumpta, quæ mutatur ex mutatione præsumptionis. at cõmunis opi. nõ est, sed solum præsumitur vera, vt latè diximus suprà in præfat. nu. 42. cum seqq.

Neque ista præsumptionis mutatio afferre debet admira
10 tionem, cum oriatur ex opinionibus, quæ † ab hominibus procedentes humanam conditionem imitari debent, & sic tãquam homines nasci, pubescere, & senescere, vt egregiè tradit Gomes in commẽ. ad reg. cancel. in reg. de trien. pos. q. 5. post prin. ver. itaque ex supradictis.

Quartò sustinetur Zasij opinio, quoniam communes opi. pierunque cõstituuntur autoritate doctorum interpretantium, & Glossantium: & Cõmentarij, seu interpretatio-
11 nes ad ius ciuile prohibitæ † sunt, vt expressè sancitum extat in l. 1. §. nostram autem consummationẽ. & in l. 2. §. hoc autem, quod ab initio. C. de vet. iur. enucl.

Sed contrariam sententiam tuentes possumus respondere
12 re pluribus modis: & primò, quia decisio † istorum iurium est sublata, per potestatem, & licẽtiã interpretandi, & Glossandi, quæ conceditur Doctoribus in Doctoratu, ita tradit Alcia. lib. 1. disp. un. c. 23. per totum. quem sequitur, licet nõ referat, Cagnol. in l. 1. n. 159. ff. si cer. pet. Niti fortè dicatur, ꝙ ista licentia interpretãdi, & Glossandi nõ intelligatur trahi, quo ad extendendas leges ad nouos casus, & commentarios cõscribẽdos, sed solum quo ad exponendũ, & declarandum verba, & sensus legũ obscuros Tironibus, & alijs non intelligẽtibus in scholis, quæ interpretatio conuenit cũ dispositione dictarum legum, in quibus conceditur potestas transformandi latinas voces in Græcas, & hoc, vt Greci ignari linguæ latinæ possint intelligere qd iure cautũ sit.

13 Secundò igitur, & melius meo iudicio resp. decisionem illam † esse abrogatam per consuetudinem, seu vsum contrariũ ab Imerio ceptum, & ab Accursio, & alijs auctum, & huius opinionis fuit idem Alciat. in d. c. 23. in prin. & in d. l. 1. in verb. Celsus. n. 42. quem ibi refert. & sequitur Io. Bolognet. sub n. 43. in 3. limi. ff. si cert. pet. quicquid dicat Cagno. ibi, nu. 158. nam non est dubium, ꝙ consuetudo potest tollere etiam leges scriptas. l. de quibus. & ibi Doct. ff. de legib.

Quintò facit pro Zasi. nam rata est communis opin. quę
14 non habeat contradictores, & sic nõ insit diuersitas opinionũ. † At opinionum diuersitas penitus est repellenda, cum reddat ius dubium, & obscurum. d. l. 1. §. nostram autem cõsummationem. C. de vet. iu. enuc & tradit post alios Roderi. Suarez in alle. 25. quidam miles habens, circa fi. n. 6. cum sim. Meritò &c.

Sed hæc ratio retorquetur, nã communis non parit obscuritatem in iure, sed contrarietates, & obscuritates remouet, si in dubio ei accedamus, quæ vera præsumitur.

Sextò igitur loco contra communem adducitur text. in
in l. ꝙ dicitur, in §. fi. ff. de impen. in reb. dotal. fac. vbi I. C. recipit opinionẽ Marcelli, licet plerique cõtrarium tenerent.

Sed facilis est responsio, tum quia opinio Marcelli erat
ęqua, quo casu secundum quosdam communis non attenditur, tum quia contra Marcellum non erat com. opinio, nec tex. ille hoc dicit, sed solũ asserit, habere plerosque contradictores: sed dictio, plerique, verificatur etiã in duobus, arg. §. singulorum, instit. de rerum diuis. & duo non faciũt communem. Ergo, &c.

Septimò iuuatur negatiua hæc sententia ex l. Plautius, in prin. ff. ad l. Fal. vbi opinio solius Cassij præfertur sententiæ Atticilini, Neruæ, & Sabini, & sic communi.

Hic quoque tex. facilè potest euitari, Primò, quia decisio illius

illius tex. non est contra communem. Et quia illa tria nomina, Atilicinus, Nerua, Sabinus, possunt esse vnius Iurisc. cuius sit nomen, cognomẽ, & nomen regionis, in quo esset oriundus, ꝙ suadetur, quia illa tria nomina sunt simplici ter absque vlla copula apposita, q̃ ea possit separare, vt plerũque solet fieri, & qa licet essent tres, non faciunt comm. opin.

Secundò resp. ꝙ licet communis contra Cassium, tamen non est mirum, si ibi nõ attenditur, quia pro contraria interuenit rescriptum principis, vt apparet clarè in fi. prin. ibi, nã & Diuus Pius, ꝙ rescriptum non solum communem, sed & legem, & consuetudinem potest tollere.

15 Octauò facit pro Zasij sniã, quia multitudo arguit † imperfectionem, & imperitorum infinitus est numerus, arg. c. multi. 40. dist. & tradit D. meus Io. Pau. Lancel. in d. ¡sua disp. an, & quãd. attend. sit com. opi. in prin. sed cõmunis sit multitudine Doct. Ergo &c.

Sed facilis est solutio, quia communis constituitur multitudine Iurisperitorum, non imperitorum.

Nonò, & vlt. contra communem adducitur, nam sequi communem opi. videtur repugnare menti, seu dispositioni ipsius iuris, quoniam si legislatores voluissent seruari cõmunem opi. vtique statuissent, quemadmodum statuerũt, in dubio attendendum, ꝙ est verisimilius, quod æquum, & simi. sed non fecerunt, ergo noluerunt, argu. l. vnic. §. sin autem ad deficientis. C. de cad. tol. Sed neque ratio ista admodũ vrget, vel quia negatur, id expressum non esse in iure, vt infrà videbimus: vel quia si non expresè saltem in necessariam consequẽtiam, id iure cautum est, nã ꝙ cõmuniter approbatur, & verisimilius est, & magis æquum, & fauorabile censetur, quàm quod à paucis tenetur.

Plura alia possent induci pro hac opinione, verum quia parũ, aut nihil vrgent, & facilè ex his tolli possunt, consultò prætermitto: & ex his patet, ꝙ ista Zasij opinio nulla nititur lege, vel ratione, cui non possit facilè, & concludẽter respõderi.

Quamobrem altera superiori contraria est opinio affir-
16 matiua, vt scilicet consulendo, & iudicando † communis sententia sit attendenda. & hanc amplexus est Hosti. in c. 1. de consti. quem ibi secuti sunt Ioan. And. Ant. Bu. Abb. col. fi. n. 15. & ibi Add. latè alios allegantes, Io. de Im. col. 7. post prin. sub nu. 16. circa med. ver. si verò licet ius Feli. col. pen. sub nu. 54. Fran. Cosci, in vlt. quæsi. nu. 23. Dec. in 1. lect. col. pen. ver. 6. & vlt. conclusio. nu. 28. & in 2. lect. nu. 11. & ibi la tè duo Adden. Aug. Bero. col. pen. ver. 7. conclusio. nu. 268. Marc. Mant. nu. 109. & reliqui omnes hanc eandẽ sententiam sequũtur. Bar. in l. fi. ꝓpè fi. sub nu. 5. C. de pœn. iud. mal. iudi. Bal. in c. ne innitaris. col. 2. nu. 6. ext. de consti. & in c. iudices. col. 3. ver. sed adhuc reuoco in dubium. nume. 4. tit. de pac. iura. firm. in vsib. feud. & ibi late And. Barb. in add. Io. Fab. in præfat. commen. ad Insti. col. 2. sub nume. 2. versi. hoc hortor, ꝙ non sis, & ibi Io. de Garro. alios cogerens in Addi. in verb. communes opi. Dom. Gemi. in c. 1. col. 1. in 6. no. ver. no. argumentũ. de sum. Trin. in 6. Guido Papæ sing. 512. communis opi. Roman. cõsi. 179. amplissime Doctor. col. 5. in prin. sub nu. 12. ver. primò, quia cõmunis. & ibi Horat. Mandos. alios congerens in. addi. in verb. recedendum. Io. de Imo. in l. filio præterito. n. 27. ff. de iniust. rup. &c. & in ele. ne Romani. col. 1. sub nu. 2. & sequenti, de elect. & ibi etiam And. Barb. coll. 1. sub n. 1. & seq. Paris de put. in tact. de sindic. in verb. iudicare, c. 3. incip. an si iudex qui dedit. sub n. 1. & ibi Gabri. Sarain. in add. Ant. Corset. in suis sing. in verb. opinio, in sing. incip. vbi Doctores. Thom. Ferra. in trac. cautel. in cautel. 31. manifestũ est, ꝙ iudex. nu. 1. Horman. Det. in rep. l. 4. §. Cato. nu. 283. & ibi alios congerens Aldobrandi. addit. ff. de verb. obli. Ale. in. ꝙ. 7. vr prima fronte. co. 3. n. 10. lib. 4. in l. cũ ꝓtris. col. 1. n. 4. vol. 2. nu. 11. & col. 4. n. 23. & ibi alios latè allegans Vinc. Herc. col. 4. sub nu. 10. vers. & quia suprà aliquid tactum. ff. de re iud. Ang. Barba. in consil. 10. animaduerso puncto. col. 6. sub nu. 21. lib. 2. Corn. in ꝙ. 173. in præsenti stipulatione. col. 2. nu. 17. libr. 2. Bend. Capra in tract. reg. in regu. 18. vidimus quomodo. num. 16. consil. 2. cum viso & considerato. numero 25. Dionysius de Barisia. inter consi. crimi. diuer. in consi. 39. ex dubijs elicitis. consi. 1. num. 5. & ibid. Excel. D. Lud. de Alpher. in cõsi. 145. in præsenti casu. col. 5. nu. 21. Tom. 1. 2. impress. & ibid. Tom. 2. Ant. Corset. in consi. 25. difficile admodũ. nu. 115. Io. Bap. de Ros. in consi. 34. viso processu formato. n. 17. Gabr. Casat. Hiero. Crot. Fran. Ant. Crisp. & Ant. de Sanson. in consi. 59. quo ad fundamentũ. n. 28. & seq. & Mar. Asini. in consi. 111. casus in facto ita proponitur. nu. 7. hoc idem amplectũtur, Ant. Negus. in trac. de pigno. in 3. par. in 2. memb. sub nu. 10. post med. ver. & est communis. Vinc. Saluiol. in rep. rub. ff. fol. ma. col. 16. sub nu. 89. versi. & profectò à communi. Iaco. Aemil. in consi. 13. an fructus percepti. in fi. n. 5. Ant. Nicel. in trac. de concor. gl. n. 33. quem refert, & sequitur Io. Fran. Vicei inter dd. consi. crim. diuer. in consi. 146. veris præsuppositis. col. fi. nu. 3. & ibidem Rol. de Cur. in consi. 75. relatis duabus querelis. col. 4. n. 18. To. 1. 2. impress. Arti. Pinel. in l. 1. in 3. par. nu. 100. ante me. ver. ob æquitatem eiñ huius. C. de bonis. mat. Io. Crot. in 2si. 4. casus ꝓsuppositi. col. 2. n. 2. Rober. Marãt. in suis disp. in disp. 10. filia q̃dã. n. 48. Frã. Balb. in tract. de ꝓscr. in proœ. sub nu. 2. vers. & noui tirones. Hiero. Butri. in rep. l. 1. num. 19. C. de pact. Rimin. in consi. 120. disputabilis sanè materia. in prin. n. 1. lib. 1. Io. de Amic. in consi. 150. præstantissimi domini. col. 4. n. 19. Stepha. Bertr. in consi. 236. consultationis thema. num. 1. lib. 3. Cur. 2si. 45. sæpè reuoluta narratione. col. 5. in fine. ver. trãsitũ faciamus ad secu. n. 11. Cur. Iun. cõsil. 56. super eo. col. 3. per totum. nu. 4. & 5. Balilo. de nobilib. in rep. auth. ex causa. col. 6. nu. 12. C. de libe. præte. Nico Arelat. in repe. l. generaliter. co. 8. ver. si iñ velles. n. 28. C. de sec. nup. Io. Pyr. i trac. de suis & hære. per fict. trãsm. ꝓpe fin. ver. & breuiter opin. nu. 17. Luci. Pau. Rosel. in reper. cõmen. Fran. Aret. in verb. communis opi. & in ver. iudicando, & consulendo. Pe. Rebuff. in rep. l. vnic. in 1. gl. nu. 115. C. de sen. quæ pro eo, ꝙ inter. laf. in l. 2. col. 3. nu. 16. & alij passim. ff. de iureiu. Grat. in consi. 77. duo principaliter. col. 2. nu. 4. libr. 2. Alciat. in trac. præsump. reg. 1. præsum. 51. nu. 2. & ibi copiosè Nic. Arela. alios cumulat in addi. idem Alcia. in consi. 104. non obstan tib⁹ subtilib⁹ in. 2. lib. 5. Purp. in l. 1. co. 17. ver. & adeo ꝓbabilis est. nu. 136. & ibi Alcia. in verb. Celsus. n. 42. in fi. Cagnol. nu. 157. Io. Bologne. num. 41. versi. quod debet intelligi. Pe. Loriot. in verb. Celsus ait. D. meus Thob. & alij. ff. si cer. pet. Sigismun. Lofre. in cõsi. 14. in causa mag. D. Marellæ. col. 2. nu. 5. hoc idem plenissimè ꝓsequitur Neuiz. in sua Syl. nup. li. 5. in prin. & per totum. latè etiam Lancel. Conrad. in li. de prætor. §. 2. in tit. de senten. nu. 21. cum seqq. Nico. Euerard. in suis loc. legal. in loc. à contrario sensu, prope fi. versi. hoc tamen arbitrio boni vni. & in loc. ab autori. circa med. vers. & quia hæc est commu. Capic. deci. 176. in causa D. Domitij. nu. 20. Maria. Iun. in l. stipulationes non diuiduntur. nu. 361. ff. de verb. obli. & in consil. 76. stantibus pluribus, inst. col. 2. nu. 2. lib. 3. & alibi fæpissimè. Chassane. in Commen. ad consue. Burg. rubr. 9. post. § 9. in quodam consil. ibi, in 6. incip. antequam ad articulũ. vers. item, & ꝙ plus est. nu. 34. And. Tiraq. in trac. de pœn. temp. cau. 51. sub nu. 64. Aug. Bero. in consi. 17. testamento Vincentij. consi. fi. nu. 29. lib. 2. Io. Bap. à Villalob. in tract. com. opi. in litera C. in verb. communis opi. nu. 107. Fran. Turza. pariter in tract. com. opi. in opi. 160. probationes. post prin. ver. à cõmuni tamen Catt. Cott. in suis Memoral. in verb. opi. cõmunis. Matth. Matthesi. in tract. de elect. ver. opin. col. 1. in fi. ver. & vna pars clara nõ probatur. nu. 2. in fi. & seq. latè Camil. Plaut. in rub. ff. de verb. obl. li. 1. c. 1. nu. 81. cum seq. Dec. in consi. 30. & pro tenui facultate. col. 2. num. 2. in fi. Io. Cephal. consi. 244. testator vxoris suæ. col. pen. nu. 20. Laur. Syl. in consil. 3. quo ad primum dubium. col. 30. nu. 52. Iacob. Henric. in consi. 1. ar dua, subtilis, & difficilis, in 20. funda. numero 441. lib. 1. Catald. de bon. comp. in tract. de sind. q. 61. nume. 35. Ant. Tassar. in com pen. error. notar. c. 65. n. 4. Nic. Boer. in consi. 40. viso processu moto. nu. 33. Nic. Bello. in cõsi. 59. ingenio sa admodum. sub num. 11. Io. Bap. de Scaramp. inter consil. feudal. diuers. consi. 112. casus super quo. in fi. nu. 8. & ibidẽ Iaco. de Leonar. consi. 114. in causa. & causis. nu. 467. idem approbat consi. Sacrati. Imper. inter resp. reddita in causa Finarien. inserta post tracta. Iaco. Meno. de recup. poss. in resp. 1. cum lis, quæ coram. col. 5. versi. nam cum in hac sententia. nu. 10. Io. de Deo, in sua doctri. aduoc. lib. 5. c. 2 1. num. 4. Fran. viui. in suo tract. com. opi. lib. 1. opin. 182. Iudex in iudicando. Quint. Mandos. in commen. ad Reg. cancel. in suis quæst. famil. lib. 1. q. 6. pulchra ea est. nu. 8. & lib. 2. q. 20. testator qdã. n. 10. fusè alias allegans Valent. Forster. in tract. de succes. ab in test. in tit. de succes. noui iuris ascen. in 4. conclus. in 4. fin. ver. à communi. fol. 278. Sebast. Medi. in tract. de legib. & statut. par. 2. q. 12. n. 2. Port. Imo. i 2si. 8. Ihac facti specie. co. 15. ver. quo circa 2ſtat, n. 44. Emã. Zuar. i rhesau. recep. sent. i verb. opinionib. receptis. Nic. Festa. i ver. i trac. de ætti. & collect. par. 2. in tit. ꝙ coll. indi. sub n. 37. Bernar. Alphan. in collecta. iur. ciuil. ad l. 1. ff. de off questor. hanc ean-

Universidad de Deusto
Biblioteca

dem sententiam subtiliter disputãdo, more suo descendit cla rissi. D. meus Io. Pan. Laucel. in d. sua dispu. an, & quãdo attẽd. sit cõmu. opi. in prin. & alij ferè oẽs Doc. passim, & suprà re lati non semel, sed in pluribus locis, idem repetunt, quę brevitatis causa nolui referre, imò sententia ista nullũ videtur habere, contradictorem, cũ & ipse Zas. sibi contrarius eam approbet in consi. 3. casus talis nobilis. nu. 23. lib. 2. adeo ꝙ nõ sit dubitandũ, quin ista sit receptissima, & verissima opi. ꝙ præter innumeras suprà reletas auctoritates testantur li bri receptarum sententiarum Iulij. Pauli Iurisconsulti, alte rius Iulij; cognomento Clari, & aliorũ plurium, quos quoti die præ manibus habemus.

17 Quinimò etiam in foro conscientiæ, † communis opin. seruanda est, nam hanc sententiam etiam Summistæ approbant, vt per Sum. Ang. in tit. de opi. §. 1. post prin. ver. si verò non possunt. & per Sum. Thabien. in tit. pariter, de opin. §. 4. post. prin.

18 Vnde nefas esset à cõmuni † recedere, inquit Por. Imol. in d. consi. 8. nu. 23. & communis debet ita interpretari ne red datur elusoria secundùm Fran. Rip. in tract. de pest. sub nu mero, 263.

19 Et eadem † communis opinio etiã in negotiis fidei ser natur, vt est tex. in cap. in canonicis. 19. distinct. & post Phi lipp. Franc. vbi per eũ tradit Lancel. Conrad. in d. lib. de præ tor. §. 2. in titu. de sent. sub. nu. 23. in 6. Ampliat.

Nititur autem hæc recepta sentẽtia ex plurib⁹. Imprimis,

20 nam à multis, vel pluribus † veritas perfecta haberi potest, ꝙ non est in paucis. l. fi. post med. ver. lex etenim. C. de fidei com. & quia integrum est iudicium ꝙ plurimorum senten tia comprobatur, ca. extrà, 64. dist. & c. prudentiã. in fi. princ. vbi id tradit Abb. in 3. no. nu. 4. extr. de of. delega. & quia facilius inuenitur, ꝙ à pluribus quæritur, c. vlti. & ibi glo. vlti. 20. dist. refert Abb. sub d. nu. 4. Cur. in consi. 56. super eo ꝙ, co. 3. in fi. sub nu. 4. circa med. Card. Alban. in lucrubrat. ad Bart. in l. 1. nu. 7. & 19. ff. de neg. gest. & alij passim. Vnde me rito communis vera præsumitur at veritas, & opinio verior seruanda est, Ergo.

Nec dicatur, prædicta locum habere, vbi veritas aliter ha beri non potest, nisi per testes, secus verò in casu nostro, in quo rationibus potest reperiri.

Quoniam facilè resp. Tum quia plerunque rationibus ve ritas potius offuscatur, quàm aperiatur: tum quia non at tenditur communis, quando conuincitur rationibus.

Secundò iuuatur hæc opinio, quoniã vbi de aliquo dubi

21 tare contingit, & adsint opiniones hinc inde, ea † sententia est attendenda, quæ à maiori parte, vel ab omnibus est ap probata, text. est in terminis in c. in canonicis. 19. dist. quem ad id passim allegant Doct. At communis dicitur omnium, vel maioris partis opinio. Ergo &c.

Sed dicet quis, decisionem illius tex. procedere in senten tia eorum, quorum dictis omnino standum est, vt sunt dicta Sanctorum roborata autoritate Veteris, vel noui testamẽti, secus verò in opinione Docto. quorum auctoritas testantur li bris receptarum sententiarum Iulij. Pauli Iurisconsulti, alte rius Iulij; cognomento Clari, & aliorũ plurium, quos quoti die præ manibus habemus.

Sed facilis est responsio, Primò, quia vbi habemus iura cla

22 ra † non debemus indignari adhærere opinioni Iurisperi torũ, arg. l. 1. ff. si cert. pe. l. Diui. ff. de iur. pat. cum simi. nec qs sibi tantũ tribuere debet, vt solus credat melius sentire, quã

23 plures simul Doct. celeberrimi, qui sunt † splẽdor, & lucer na totius iuris, & quasi radij solis, quib⁹ multa iuris obscura loca illuminantur, & illustrantur, secundum Gram. in no. 1. per totum, & præcipuè nu. 9. & seqq.

24 Præterea, & secundò, quia opinionib⁹ Doct. † standũ est, vbi lex nõ reperitur. c. 1. vbi id no. Ant. de Bu. Abb. & cæteri ext. de decim. Arch. ĩ c. nolite. xj. q. j. Doc. vbi post alios quos allegat Fe. in c. j. ver. 9. faliit. nu. 54. ext. de cõsti. Purp. in l. cũ quid. col. x. nu. lxxxiiij. in fi. ff. si cer. pe. Neuiz. in consi. ij. viso testamen. Fran. n. xvj. vbi complures ad id congerit. Ferran. Gorgia. inter consi. crimi. diuersõ. in consi. cxx vj. suasus fui. col. xij. nu. xlij. lib. j. Euerard. in loco. à leg. cess. post med. ver. hinc etiam est: & alij passim, quibus constat text. hunc in ter minis decidere hanc quæstionem.

Tertiò adducitur pro hac opinione affirmatiua. l. athletas, in prin. ff. de his, qui not. infam. Vbi I. C. sequitur opinionẽ Sabini, & Cassij tanquã generaliter ab omnibus approbatã.

Nec obstat si diceretur, Iurisconsultũ ibi moueri nõ ex au toritate, sed ex ratione per eum allegata, ibi, & vtile videtur.

Quoniã potest respõderi, quod Vlpianus mouetur ex au ctoritate clara, ex eo, quia ab omnibus confirmatur, & qũ

dicit, & vtile videtur, non fundat se in eo, sed cõprobat, qã deducitur per copulã illã, &, quasi velit dicere I. C. præter quã quod ista opi. est clara, & seruanda, ex quo ab omnibus est cõprobata, accedit etiam, ꝙ est vtilis, & sic illa verba ad exaggerationẽ, & cõfirmationem sunt apposita, potius quã ad probationem.

Quartò sulcitur hæc opi. in l. quæsitũ. in §. sed si fundus. ff.

25 de fund. instr. vbi sententia à plurib⁹ approbata † quotidie increscere, & conualescere dicitur, vnde meritò debet præ ualere. l. cum quidam §. quod dicitur, nu. ij. ff. de acqui. hære. per quem text. tradit Diony. s. de Barisia, inter cõsi. cri. diuer. in consi. xxix. ex dubiis elicitis. col. j. nu. iiij. lib. j. At communis est à pluribus approbata, Meritò &c.

Quintò adducitur, ꝑ hac opinione huiusmodi ratio, quẽ admodũ consuetudo, quæ inducitur sola iudicis auctorita te, & populi cõsensu, inuiolabiliter seruãda est. l. de quibus, & ibi tradũt Doct. ff. de legib. ita, imò multò magis cõmunis attendi debet, quæ nõ ab vno, sed à pluribus & non à popu lo rudi, & imperito, sed à viris Illustribus, & sapientissimis cõstituitur, præsertim cũ populus hodie nullã potestatẽ le gis cõdendæ habeat: quia in principem translata est. §. sed & quod principi. Insti. de iur. nat. gen. & ciuil.

Et ꝙ sit maior ratio seruãdi cõmunem opi. deducitur etiã ex eo, quia consuetudo, quæ cõtra legẽ quoque expressam introducitur, habet principia iniusta, & iniqua. nam cõsue tudo inducitur per tres sententias iudicis, & spacio decẽ annorũ, vt volunt cõmuniter Doct. in d. l. de quibus, vnde prima sententia, cũ sit cõtra legẽ, negarinõ põt, quin sit nulla, nedum iniqua. l. si expressim. ff. de appel. Cõis verò & prin cipiũ, & mediũ, & finis legitimus est, & iustus, nam plerum quẽ cõstituitur, vbi ius est dubium, si ergo consuetudo attẽ ditur multo magis communis attendi debet.

26 Sextò facit pro hac opinione vulgatũ illud, † Iudicium populi nunquam cõtempseris vnus: quod ad id allegat Ti raq. in d. tract. de pœ. temp. causs. 51. sub nu. 64. nec mirum: quia, vt sepè diximus, nemo sibi tantũ arrogare debet, vt pl⁹ sapere præsumatur, quam plures simul fecerint.

Septimò expresè probari videtur hæc sententia affirmati ua in ca. nouimus. in §. j. extrà, de verb. sig. cui concord. c. de inducijs, circa med. 3. q. 3. & Insti. de hæred. insti. in prin. nã ĩ d. §. j. traditur, ꝙ ex diuersis Pontificũ rescriptis ea recipiũ tur, quæ à pluribus Pontificib⁹ fuerint approbata, & plurĩ opinio attenditur, sed communis est huiusmodi, ergo &c.

Sed posset opponi, longè diuersos esse terminos d. c. no uimus, à terminis quæst. nostræ, cum ibi simus in rescriptis summorum Pontificum, quæ necessario sunt seruanda, nos verò loquimur de opinionibus Doctorum, quę solum sunt probabiles: verũ solutio est in promptu, nam diuersa quoq; ratio est inter summum Pontificem, & iudicẽ: nam Papa põt reprobare rescripta, & tollere leges, vnde nõ erat opus ꝙ adhęreret rescripto à plurib⁹ approbato, sed summus Põ tifex facit vim in hoc, & ex eo mouetur, ergo apparet, ꝙ ha betur ratio opinionis à pluribus firmatæ, & si Papa eam ap probat, iudex non debet improbare.

Octauò cõprobatur ista opi. ex l. scire oportet. in §. aliud. ff. de excusa. tu. vbi legislator cõtra verba expressa legis sequitur sententiã Ceruidij, Sceuolæ, Pauli, & Domitij Vlpiani. & sic pluriũ, & stringitur ille contextus, quia I. C. fundat de cisionem in autoritate istorum, nam dicitur ibi ita enim & Ceruidius, ponderando dict. enim, quæ est redditiua ratio nis, l. fi. §. pe. ff. de excep. dol. apparet, ꝙ illa est ratio: præterea non refert eos simpliciter, sed addit, quòd sunt Choryphei Iurisprudentium, quòd clarè ostendit I. C. moueri eorum autoritate.

Nonò iuuatur hæc sententia ex tex. satis pulchro in l. Di ui. ff. de iur. pat. Vbi Imp. relatus ibi, à I. C. mouetur ad mutã dam sententiam, quia contraria à Saluio Iuliano, & plurib⁹ aliis erat comprobata.

Decimò, & vlt. pro cõmuni induci potest hꝛe ratio. Nam si communis non attenderetur, suborirentur plura incom moda, & absurda, at ista fugienda sunt. Ergo &c.

Maior ex pluribus deduci potest, & præcipuè ex tribus, Primò, quia oriretur tanta confusio, vt nulla vnquam lis vel rarò ad finem perduceretur.

Nã aut causa decidẽda est legib⁹, & vtiq; cũ rar⁹ accidat casus, qui lege expressa decidatur, leges à simili hinc inde velut corium extorquentur, adeo quod incerta remanebit resolutio. aut causa terminanda est rationibus, & quidẽ tot, & tantæ ex vtraque parte afferuntur rationes, quibus veri tas potius obruitur, quàm ostendatur.

Secundò

Secũdò deducitur, quia facilius veritas reperiretur à pau cioribus quàm à pluribus, quod est contra rationem natu ralem, l. fi. C. de fideicommiss.

Tertiò, & vlt. quia potius standũ esset phantasijs vnius, quàm vigilijs, & laboribus tot Excellentiss. viorum, quorũ autoritate constituitur ipsa cõis contra. c. 1. & seqq. 65. dist.

Et ex his satis clarè apparet, etiam in puncto iuris, com munem iudicando, & consulendo esse attendendam, quod alijs pluribus iuribus, & rationibus posset comprobari, sed omitto, cum per hæc clarissima appareat veritas huius opi nionis. Cõcludo ergo, in iudicando, & consulendo cõmu nem opinionem Doctorum esse attendendam.

Communis Opinio quando atten denda sit, vel non.

TITVLVS IX.

Summa Notabilium

1 COMMVNIS opi. de qua dubitatur, an sit com munis non attenditur.
2 Communis opi. in conflictu communium non attenditur.
3 Magis communis præfertur communi.
4 Præsumptio vna tollit aliam minus efficacem.
5 Generalia, vbi desunt indiuidua, possunt allegari ad decisio nem causarum, secus aliàs, nu. 7.
6 Communem opin. à remotis non attendi.
8 Specialia potius attendenda, quàm generalia.
9 Magis commu. generalem videri præferendam communi in limitatione. contrarium, nu. 11.
10 Doctor generaliter loquens debet generaliter intelligi.
12 Magis commu. potest limitari per communem contrariã.
13 Cõis in limitation e non cõtrariatur magis com. generali.
14 Exceptio præsupponit regulam in contrarium. Etiam spe cificè. nu. 15.
16 Communis attenditur, licet contra eam tenuerit Innocen. vel Bartol. vel Bartol. vel sim.
17 Communis non attenditur, si habeat in contrarium Ar chidiaconum super 6. contrarium, nu. 20.
18 Opinio Archidiaco. super 6. præfertur cæterorum senten tiæ. Declar. numero 19.
21 Communis non attenditur, si contra eam teneat gloss. Cõ trarium numero 28.
22 Glossa autoritate omnes alios Doct. antecellit. Declar. nu. 23.
24 Opinio Glossæ omninò est seruanda Fall. nu. 25.
26 Autoritas Glossæ probabilis est, non necessaria.
27 Glossa Idolus aduocatorum.
29 Communem contra opinionem præceptoris non attẽdi. Contrarium, num. 33.
30 Opinio præceptoris est defendenda.
31 Præceptor tanquàm pater amandus, & colendus.
32 Præceptori esse credendum.
34 Veritas anteponenda amicitiæ, & affinitati.
35 Communis, contra quàm cõsuluit collegium Doctor. nõ attenditur. Contrarium. num. 36. lim. numero 52. Sublmi. num. 53.
37 Collegium potest constitui per tres tantum personas.
38 Collegium remanet, & conseruatur in vno solo.
39 Doctorellorum infinitus est numerus.
40 Omnes de collegio censentur vna persona ficta.
41 Collegium dicitur vnum corpus.
42 Collegium venit appellatione personæ.
43 Collegium potest contrahere cum vno de collegio.
44 Vnusquisque de collegio duplicis personæ vice fungitur.
45 Collegium aliud, aliud singuli de collegio.
46 Aduocatus collegij non dicitur singulorum aduocatus.
47 Res collegij non sunt singulorum de collegio.
48 Libertus à collegio manumissus nõ tenetur habere hono rem singulis de collegio.
49 Collegium remanet mortuis singulis de collegio.
50 Consilium collegij habet maiorem præsumptionem con silio particularis Doct.
51 Autoritas collegij Doct. æquiparatur autoritati antiqui.
54 Communis habens in contrarium decisionem Rotæ, non attenditur. contrarium, nu. 60. Limit. nu. 65. Sublimit. num. 67. Quid in ipsa Rota. nu. 68.
55 Decisio Rotę facit communem, & magis com. Contrariũ nu. 63.
56 Auditores Rotæ singuli Excellentiss.
57 Auditorum Rotæ laudes.
58 Rota quandoque rotat.
59 Decisiones Rotæ contrariæ.
61 Decisiones Rotæ non sunt approbatæ à Pontifice, vnde sunt solum probabiles.
62 Rota non est maioris autoritatis, quàm Bar.
64 Rotam autoritate æquiparari Doct. antiquo Excel.
66 Decisiones Neap. habere vim legis.
69 Communis habens contra se autoritatem sancti non attẽ ditur, Intel. nu. 71. & 73.
70 Sanctorum dictis omninò standum, Intel. numero 72. & 73.
74 Legistis magis creditur, quàm canonistis in materia legali.
75 Canonistis magis creditur, ꝙ Thologis in materia vsurę vel sim.
76 Communis constituta à non peritis non attenditur.
77 Communem non attendi, contra quam tenuit Papa magi straliter loquendo, contrarium. nu. 78.
79 Dicta à principe animo non condendi legem non seruan tur pro lege.
80 Communis non seruatur, quoties cõtraria videtur verior. Contrarium nu. 81.
82 Communis attenditur, licèt contra eam fuerit iudicatum. fall. numero 84.
83 Exemplis iudicare non debemus.
85 Communis non seruatur, quando contraria fauet pote stati clauium.
86 Cõmunis conuicta viua, & vrgenti ratine oadhuc videtur attendenda. contrarium n. 87. Fall. numero 88. 91. & 92. Quid de facto. numero 95.
89 Leges ante omnia seruandas esse.
90 Rationem frustra quærimus, vbi habemus legem.
93 Rationes vrgentes ad conuincendam communem quæ sint, repositum est in arbitrio iudicis.
94 Iudex in sindicatu debet defendere, rationes fuisse aptas ad conuincendum communem.
96 Nihil tam clarum in iure, quin aliquam possit recipere du bitationem.
97 Communis non attenditur, quoties contraria est robora ta consuetudine. lim. nu. 99.
98 Consuetudo etiam praua excusat à pœna.
100 Communis dura, & rigorosa non seruatur. contrarium, n. 104. Prima opin. limit. pluribus modis, n. 106. & 108.
101 Doctores esse speculatores boni, & æqui.
102 Aequitas præfertur rigori, & ob æquitatem receditur à reg. iur. Declar. nu. 103. Fal. nu. 107.
105 Regulæ debemus stare, donec non probetur. limit.
109 Communis non seruatur, quando contraria fauet causæ apprimè fauorabili, putà matrimonio, & simil. cõtrariũ nu. 110. Prima opi. lim. nu. 113. 114. 115. & 116.
111 Frauorabilibus non est adeo indulgendum, vt cæteris fiat iniuria.
112 Priuilegia in tertij præiudicium non sunt multiplicanda.
117 Error facit ius. Fal. nu. 119.
118 Communis opi. euidenter erronea non attenditur.
120 Communis nulla lege, sed ratione tantum munita non attenditur. concontrarium nu. 124.
121 Erubescimus sine lege loqui.
122 Rationem adducens non dicitur loqui sine lege.
123 Lex vbi non reperitur, ad principem pro decisione recur rendum.
125 Ratio naturalis pro lege allegatur, vbi deficit lex.
126 Consistens in ratione lex esse dicitur.
127 Ratio viua vbi viget, frustrà quæritur lex.
128 Communem nulla lege, & ratione munitam non seruan dam. contrarium nu. 130.
129 Doctori Excel. nihil alleganti nõ creditur, & quomodo.
131 Communis habens contra se regulam à remoris seruan da est, secus si sit in terminis. nu. 134. fal. nu. 133.
132 Regula idem est, quod ius.
135 Communes opi. contra legem.
136 Communis contra. tex. in terminis visum à tenentibus com. seruanda est, secus si non sit visus textus. nu. 137.
138 Communis contra autoritatem Theophili super Insti. at tenditur, contrarium. nu. 139. conclusio 140.
141 Communis in vno ex æquiparatis habet locũ, & in alio. Fallit. numero 142.

Universidad de Deusto
Biblioteca

143 Communem non ſeruari, quãdo in caſu æquiparato contrarium fuit iudicatum. contrarium n. 144. Fallit, nu. 145.
146 Communis quando adeſt iuſta cauſa non attenditur. Fallit num. 149.
147 Ex cauſa recedit ur à lege, & à regulis iuris.
148 Conſuetudo ex cauſa poteſt auferre ius ab vno, & dare alteri.
150 Iuſta cauſa recedendi à com. quæ ſit, remiſſiuè.
151 Com. canoniſtarum quando præferatur communi legiſtarum, & econtra. Primò in materia peccati, poſtea in alia, num. 154. 156. 157. 159. & 160.
152 Ius Can. contrarium iuri ciuili in materia peccati, & in terris imperij pẽrtur iuri ciuili, etiã in foro ſeculari. nu. 153.
155 Ius cano. ſeruatur in diſtinctè in terris Eccleſiæ. Et vtroque foro. numero 156.
158 Ius ciuile ſeruatur in terris imperii extra materiã peccati.
161 Communem tempore litis conteſt. præferri cõmuni ſuperuenienti. contrarium nu. 163.
162 Ius ſuperueniens poſt litem conteſtatam non prodeſt.
154 Quando ſunt cõmunes hinc inde nec datur magis com. difficilè eſt iudicare. Et quæ opinio ſit attendenda.
165 Prima opinio verior in conſcientia amplectenda.
166 Iudex in cauſis dubiis debet recurrere ad orationẽ, & ſpoliare ſe peccatis, q̃ impediũt, ne veritas reperiat, & n. 167.
168 Deinde opinio, quæ fauet habenti pro ſe aliquam iuris regulam, vt pro reo, vel ſim.
169 Poſtea conſulitur princeps.
170 Præterea iudex debet hortari, & cogere partes ad concordiam. numero, 171.
172 Poſtmodum eſſe bonum habere amicum iudicẽ, qui poteſt pro amico iudicare, contrarium nu. 174. & 175.
173 Aduocati debent ſtudere facere ſibi iudices benevolos.
176 Iudicans amicitia, vel odio, peruertit iuſtitiam Chriſti, & damnatur.
177 Poſtremò Iudux debet diuidere per medium.

VIDIMVS, q̃ iudicando, & conſulendo cõmunis opi. ſeruanda eſt, tam autoritate Doctorum, quàm etiam de veritate, ſed quoniã ſemper verum non eſt, & multi reperiuntur caſus, in quibus abſque dubio communis non attenditur, & multi etiam, qui non modi eam continent difficultatem, ideò modo ſinguli referendi, & explanandi ſunt.

CASVS I.

Primus caſus eſt, quãdo dubitatur, an opinio, quæ dicitur communis, ſit verè communis, putà, q̃ ſint plures auctoritates contra eam, nec conſtet de magis communi, & tunc
1 concludendum eſt, communem iſtam † non eſſe attendendam, ita Neuiz. in ſua Syl. nup. lib. 5 nu. 74. & Lancel. Cõrad. in lib. de prætor §. 2. tit. de ſenten. nu. 25. in 14. limit. poſt Deci. in cap. 1. in 1. lect. nu. 32. extr. de cõſti. & credo veriſſimũ, nam ſi non apparet communis, non poſſumus dicere, ſeruandam eſſe, vel non eſſe, cum non entis nullæ ſint partes. l. cum qui ædes. cum vulg. ff. de vſucap.
2 Præterea in conflictu communium opi. † non attenditur communis, vt tradit Nico. Moron. in tract. de fid. treg. & pa. part. 2. q. 12. nume. 4. nam perinde eſt, ac ſi nulla daretur cõmunis. Rip. in reſpon. 1. nu. 10. in tit. de ſubſtit. quem refert, & ſequitur Lancel. Corrad. d. nu. 25. propè fin.

CASVS II.

Secundus caſus eſt, quando contra communem opin. eſt magis com. & hoc quoque caſu abſque vlla dubitatiõe cõ-
3 cludendum eſt, communem † non eſſe attendendam, ſed magis com. ita vult. in ſpecie Gemi. in ca. 1. in 6. no. de ſum. Tri. in 6. Neguſan. in tract. de pigno. par. 2. in 1. memb. nu. 5. poſt med. ver. tamen indubitanter. Laſ. in authen. ſi qua mulier. nu. 14. C. de ſacroſ. eccl. Purp. in l. ſi idem, §. ſi vna actio, col. fin. nu. 14. ff. de iuriſd. om. iud. Alci. in l. 1. in verb. Celſus ait. nu. 44. ff. ſi cer. pet. & cum hac concluſione pertranſeunt Doct. omnes, probatur iuribus, & ratione, Iurib⁹ per l. 1. ibi, & ſanè crebrior. ff. de of. queſtor. l. Diui. ff. de iur. pat. l. 1. in prin. ff. de vent. inſpic. c. 1. cum ſeq. 65. diſt. c. nouimus, extrà de verb. ſig. cum ſim.
Rationem denum probatur, quia communis ſeruatur, quoniam præſumitur verior, cum maiori numero, & autoritate
4 Docto. ſulcitur, ſed præſumptio efficaciorꝛ tollit præſumptionem minus efficacem, l. Diuus. ff. de in integ. reſti. cum adductis per Alciat. in tract. præſumpt. reg. 1. præſump. 9. in ſi. Ergo &c.
Et hæc eſt ſola differentia inter communem, & magis cõmunem opinionem, in reliquis ſimul conueniunt, & in vna diſpoſitum habet locum, & in altera.

CASVS III.

Tertius eſt caſus, quando habemus communem in genere, & à remotis, & in ſpecie, vel in indiuiduo habemus aliquam autoritatem. Et hoc caſu videbatur dicendum, communem eſſe attendendam, nam quoties nõ habemus iura,
5 rationes, vel auctoritates in ſpecie, ſat eſt † generalia allegare, ſecundum Præpoſit. in c. 1. in 1. no. extr. de frig. & maleſi. quem ad id paſſim Doct. allegant. Contrarium tamen, q̃ cõ-
6 munis à remotis † attendi non debeat, concludunt Neuiz. in d. Syl nupt. li. 5. in 8. limit. nu. 72. Lancel. Conrad. d. lib. de prætor. §. 2. in tit. de ſen. n. 25. in 15. limit. & D. meus Io. Pau. Lancel. in d. ſua diſpu. an, & quando atten. ſit commu. opin. in 10. limit. cum concord.
Et huic ſententiæ ipſe quoque accedo, tũ quia, licet permittatur allegare generalia, tamen non conceditur per ea
7 iudicare, & ideò Generalia † ſunt omittenda ſecundũ Aret. in conſi. 6. viſo inſtrumento diuiſionis. in prin. quem refertur, & ſequitur Neuiz. in conſi. 67. dicit Decius. in prin. ſub nu. 1. Roland. à Val. in conſi. 1. viſo themate ex iuribus. nu.
8 4. lib. 1. Tum etiam quia potius ſtandum eſt † iuribus in ſpecie quàm in genere, vt concludit Alex. in l. ſed & ſi quis. §. q̃ſitum. col. ſi. nu. 15. in fi. ff. ſi quis caut. cum alijs iurib⁹, & autoritatibus copioſè adductis per Neuiz. d. nu. 72. per totũ.
Hoc tamen eſt aduertendum, q̃ licet dicamus communẽ iſtam non eſſe attendendam, non per hoc fatemur eſſe attẽdendas autoritates ſingulares, niſi quantum apparebit earũ ſententiam verã eſſe iuribus, vel rationibus: quia compertũ eſt, autoritatẽ Doctoris non neceſſariam, ſed probabilẽ eſſe.

CASVS IIII.

Quartus caſus eſt, quando communis eſt in limitatione, magis communis eſt in regula, ſeu in pronunciato generali, verbi graria, Doctores 20. tenent extraiudicialem cõfeſſionem parte præſente plenè probare: Doctores 10. tenent id non procedere, q̃n confeſſio facta eſt calore iracundiæ.
9 Nemo caſum hunc in ſpecie tangit. Imprimis tamen † magis communis attendenda videtur, nam indubitati iuris eſt, q̃ vbi habemus communes contrarias, magis cõmunis eſt attendenda: at magis communis generalis videtur contraria communi in limitatione, ergo &c.
Minor deducitur, nam doctor indiſtinctè, & generaliter
10 loquens † debet indiſtinctè, & generaliter intelligi, argu. l. 2. §. generaliter, cum vulg. ff. de leg. præſtand. & tradit in proprijs terminis Doctorum, & communis opin. Socin. in cõſi. 55. præſtantiſſimè Doctor. col. 3. nu. 7. li. 2. & generalis diſpoſitio comprehendit ſingulos caſus, licet ſit maior ratio in vno, quã in alio, vt latè per Tiraq. in tract. de vtro. retrac. ti. 1. §. 1. glo. 14. nu. 101. & alibi. Sed magis com. generalis affirmat, communis verò in limi. negat. quæ ſunt contraria, Meritò &c.
11 Contrariũ credo verius, cõmunem videlicet in limit. † ſer uari debere: Primò quia, vt reſpondit Grat. in conſi. 105. videtur treguam col. 1. nu. 7. lib. 1. communis opin. pluribus, &
12 inſignibus autoritatibus fulcita † poteſt limitari per Docto, pauciores, & minoris autoritatis, & limitatio erit attenda, dummodò Doctores limitantes tot, & ij ſint, vt faciant communem, & ego credo verum per infraſcripta.
Secundò moueor retorquendo rationem in contrarium
13 adductam, quia communis in limitatione † non diſcordat nec contrariatur magis communi generali, quia limitatio non modo non negat regulam, ſed potius eam probat, &
14 omnino † præſupponit. cap. dominus, & ibi gloſſ. 32. quæſt. 7. l. quæſitum. §. denique. vbi gloſſ. Barto. & cæteri. ff. de fund. inſtruc.
Quinimò adeo præſupponit, vt inducat expreſſionem
5 contrariam † etiam ſpecificè, vt poſt alios, quos allegat, tradit Excellen. Dominus meus Cæſar Fiumag. in repet. l. in quartam, numero 186. ff. ad legem Falcid. ſi ergo hoc caſu communis non eſt cõtraria magis communi, nihil obſtat quin attendi debeat.

CASVS

CASVS V.

Quintus eſt caſus, quando contra communem tenuit In. vel Spec. vel Bar. vel alius Illuſtris Doctor, & hoc caſu abſq; alia diſputatione vnà cum Neuiz. in d. Syl. nupt. libr. 5. in 2. ampl. nu. 25. per totũ, vbi omnes ferè celebres Doct. tam antiquos, quã mod. & tam in iure Pontificio, quam Cæſareo,
16 recenſet, firma facienda eſt concluſio, vt cõmunis † omninò ſit attẽdenda, & ratio eſt in prõptu, quia auctoritas, licet ſuprema Doctoris ſolius non poteſt adæquare, vel ſuperare auctoritatem omnium Doctorum ſimul communem conſtituentium, vnde maior eſt præſumptio veritatis pro communi, quàm pro ſententia vnius cuiuſuis Doctoris.

CASVS VI.

Sextus caſus eſt, quando contra communem eſt auctoritas Arch. ſuper 6. Et hoc caſu Doct. nõ fuerũt cõcordes, alij
17 enim voluerunt, vt non † communis, ſed opinio Archidiaconi attendẽda ſit, ita voluit Felin. in c. 1. col. pen. ſub nu. 54. in 4. limit. & ibi poſt alios Coſc. in vlti. queſito, nu. 25. extr. de conſt. quem referunt, & ſequuntur Lancel. Cõrad. d. lib. de prætor. §. 2. in tit. de ſen. ſub nu. 24. in 4. lim. Caſſan. in conſi. 10. viſo proceſſu moto. in fi. verbis, nu. 31. Euerar. in ſuis locis leg. in loco ab auctor. poſt med. verſi. quartò occurrit, Guido. & D. meus Thobias in l. 1. in 4. limitat. ff. ſi cer. pet.
Mouetur Fel. ad id dicendum, quoniam opinio Archi. ſu-
18 per 6. † prævalet cæterorum ſententiæ, vt ipſe ibidem tradit, quẽ ſequitur Thom. Ferra. in trac. cautel. in caut. 19. ſnia ſcriben. in fi. & Io. Thier. in addi. ad Bertach. in repert. in ver. Archidiaconus, in vlt. ver. & iſti ad id comprobandum allegant Rot. in deciſ. 348. in antiq. credo Fel. voluiſſe adducere dec. 1. in no. q̃ pater poteſt. in tit. de do. aliàs deci. 248. in antiq. vbi Rota approbat opinionem Archid. licet contrariũ videatur diſpoſitum de iure communi. Sed huic rationi volentes contrarium tueri, facilè poſſumus reſpondere, & primò, q̃ Rota non mouetur auctoritate Archid. ſed per text. ibi allegatum, & æquitatem iuris canonici.
Secundò dato, q̃ moueatur auctoritate Archidia. dico, q̃ non præfert eam cæterorum auctoritati, cum Rota neminẽ in contrarium adducat.
Tertiò, & vlti. reſp. dato, verum eſſe, q̃ opinio Archid. præ-
19 feratur ſententiæ aliorum, tamen hoc † intelligitur de opinione ſingulorum, non cæterorum plurium ſimul tenentiũ, prout ſunt in communi, cũ ne Hercules contra duos.
Quamobrem contrarium, vt ſcilicet non obſt. contraria
20 auctoritate Archi. ſuper 6. communis opinio † ſeruari debeat, concludit Neuiz. d. nu. 25. poſt prin. ver. etiam ſi eſſet Archid. ſuper 6.
Et huic opinioni tanquàm veriori, & ipſe accedo, nam ea opinio tenenda eſt, q̃ vel eſt vel præſumitur verior. at cõmunis opi. multò verior præſumittur ſententia Archi. quia cõmunis fulcitur auctoritate plurium, inter quos debet adeſſe ſaltem vnus maximæ auctoritatis, & ſic æquandus ipſo Archidiacono. Meritò, &c.

CASVS VII.

Septimus eſt caſus, quando contra cõmunem tenuit Glo. & hoc quoque caſu duæ ſunt ſcriben. opiniones, quarũ pri-
21 ma eſt negatiua, vt communis opi. † non ſit attẽdenda, ſed opinio Gloſſæ, & hanc tenuerunt Fel. in c. 1. co. fi. ſub nu. 54. in 2. lim. & ibi Fran. Coſci. in vl. q. in 2. limi. nu. 25. apoſtil. ad Abb. & alij extr. de conſtit. Dec. in conſi. 23. & pro tenui facultate mea, & temporis. propè ſi. ver. nõ obſt. ſi dicatur, ibi ſimpliciter opi. gloſſæ. hoc idem amplexi ſunt Purpur. in l. ſi idem cum eodem. §. ſi vna actio. co. fi. nu. 13. ff. de iuriſd. om. iud. Cur. Iun. in conſi. 160. præſupponitur in fac. fuiſſe. in fi. nu. 12. quẽ refert, & ſequitur Laur. ab Occa. inter conſi. criduer. To. 2. conſi. 66. in caſu occurrenti. col. fi. ſub num. 21. Lancel. Conrad. vbi ſuprà ſub nu. 24. in 2. limit. Ioan. Bap. Ferret. in cõſi. 48. in cauſa matrimoniali. col. 1. nu. 3. Iac. Nouel. ad reliq. regu. Pet. Duen. in regu. 6. gloſſæ opinio, verſic. fallit etiam, quando contra com. nu. 6. cum ſimil. & huius ſententiæ autor allegatur ab iſtis Iac. Butrig. in l. j. in fi. C. qui. p̃ ſua iuriſd. ſed But. ibi hoc non dicit, vt aduertunt Dec. & Io. Bologne. vbi infrà, & nos ſuprà titu. 3. ſub num. 2. cius formalia verba retulimus, & iſta videtur recepta opinio.
Mouenturiſti ad opinionem iſtam tenendam ex pluribus,
22 ſed duo ſunt, quę magis vrgent, & primò, quia Gloſſa aucto ritate † ceteros omnes Doctores antecellit, vt tradunt Bar. Bald. Alex. Laſ. & reliqui oẽs vno ore in l. vt vim. ff. de iuſti. & iur. latè Ant. Corſet. in tract. de auctor. gl. per totũ. cũ latè cõ geſtis per Thom. Ferrat. in tract. cau. in caut. 17. magna eſt quæſtio. num. 1. in fi. & nu. 2. 3. & 4. Neuiz. in d. Syl. nupt. lib. 5. ſub nu. 25. in prin. Iac. Nouel. d. reg. 6. in prin. Franc. Viui. in tract. commun. opi. lib. 5. opi. 182. iudex in iudicando, ante fi. verſ. nec recedendum eſt. Rolan. à Val. in conſil. 14. & ſi ambigui iuris. nu. 39. & 40. lib. 3. & nouiſſimè per Cardi. Alban. in Lucubrat. ad Bar. in l. certi condictio, num. 5. ff. ſi cer. pet. Lauren. ab Occa d. nu. 21. cum ſimi. at communis cõſtat numero, & auctoritate Doctorum, Ergo &c.
Sed huius rationis diſſolutio facilis eſt, nam vt diximus ẽt de Archi. quando dicimus, Gloſſam antecellere omnibus,
23 intelligitur † de omnibus ſingulis, non omnibus, ſeu pluribus ſimul iunctis, & ita debent intelligi dicta Doct. ſuprà relatorum, ſed ad conſtituendam communem plures Doct. concurrunt, Meritò, &c.
24 Vlt. mouentur, nam opi Glo. † eſt omninò attendenda, niſi vſus ſit in contrariũ. But. in d. l. 1. in fi. C. qui pro ſua iuriſd. quem ſequũtur Doct. in d. l. vt vim, Bal. in l. fi. nu. 9. & ibi Adden. C. de pœn. iud. qui mal. iud. latè alios cumulans Paris de put. in tract. de ſindi. in verb. iudicare. c. 3. incip. an ſi iudex qui dedit. nu. 11. Curt. in conſi. 49. memoriæ recolendę. nu. 32. Alex. in l. quæ dotis, nu. 4. ff. ſol. matrim. & in l. 2. §. harum omnium, nu. 19. ff. de verborum obliga. in conſi. 92. viſo. & diſcuſſo laborioſo. colum. 2. nu. 4. & ibi Adden. lib. 2. & alibi ſæpè, copioſè Deci. in conſi. 146. & pro tenui facultate mea examinatis, colum. 4. nu. 7. Bertrand. in conſi. 113. fateor tamẽ, & eſt veriſſimũ, col. 1. in prin. nu. 1. li. 3. Chriſt. de Caſtel. in conſi. 37. poſt quoddam cõſiliũ, n. 35 & 40. plenè Neuiz. ſub d. nu. 25. in prin. Grat. conſi. 75. quamuis ſi prius, colũ. 4. nu. 21. lib. 2. Ioan. Bapt. Ferret. d. conſi. 48. col. 1. n. 3. Euerad. in d. loc. ab auctori. circa med. verſ. verum tamẽ eſt. Roland. à Valle conſi. 94. præſupoſita Communi ſententia pro vera, n. 25. lib. 1. Marc. Mant. conſi. 2. viſis ſcripturis præſentis cauſæ, col. fi. nu. 79. lib. 1. Hipol. Riminald. in §. hoc quoque, nu. 18. Inſti. per quas perſon. nob. acq. Guliel. Mayn. in l. in totũ, nu. 35. ff. de regul. iur. & alij plures paſſim, & eſt receptiſſima opinio: ſi ergo contra communem eſt Gloſſæ opinio & omno ſeruanda, Communis attendi non poterit.
Huic quoque rationi facilè poſſumus reſpondere, Tum quia dictum Butrig. & aliorum nõ procedit de neceſſitate, ſed profertur in modum conſilij, nam cum veritas non facilè poſſit reperiri, vtile eſt accedere opinioni Gloſſę, cuius au ctoritate defendimur, & excuſamur: non autem cogimur eã
25 ſequi, quia auctoritas Gloſſæ † probabilis eſt nõ neceſſaria, ita tradũt in ſpecie Bal. ĩ l. cõuenticulã, co. 2. ſub. n. 3. poſt prin. ver. alio modo à probabili, C. de epiſ. & cler. Auguſ. Bero. in d. c. 1. col. fi. n. 272. extr. de conſt. Maria. Iu. ĩ l. cẽturio, col. 10. in fi. nu. 36. ff. de vulg. & pupil. alios allegãs Hypol. Riminal. in §. fin. nu. 68. & ſeq. Inſti. quib. alien. lic. vel nõ, Gaſp. Cabal. in tract. de euict. §. 3. nu. 113. & generaliter de opibuſcũque doctoquentes tradũt communiter doct. in l. 1. ff. ſi cer. pet.
26 Tum etiam quia ſupradicta propoſitio † habet locum in dubio, vt in ſpecie aduertunt Alex. in conſi. 51. cum dicatur, col. 2. nu. 4. lib. 4. & Euerard. in d. verſi. verum tamen eſt, Laurent. ab Occa. d. conſil. 66. nu. 21. in fi. poſt alios, & ſentiunt ferè oẽs ſuprà allegati Doct. ſecus vero q̃n ſumus in claris exiſtente cõmuni opi. ꝫria. q̃ clarè deducitur, ga omnes ſupradicti fatentur Gloſſæ ſententiã nõ eſſe ſeruãdã, quoties lex, vel conſuetudo eſt cõtra eam. At cõmunis habet vim legis, & conſuetudinis, & legi æquiparatur, quo ad hoc, vt attẽdi debeat, vt latè ſupra dixim⁹ ĩ pſat. n. 30. cũ ſeq. ergo &c.
Præterea nõ eſt dubiũ, maiorẽ veritatis præſumptionẽ habere Cõem, quã habeat opinio glo. Ex quib⁹ concludendũ eſt, Gloſſam ſolũ in caſu dubio nos ſequi debere exẽplo anti quorũ, qui recurrebant ad reſponſa ſuorũ Idolorũ, q̃n de ali
27 quo dubitabãt, nã gl. † dicitur Idolum aduocatoru ſecundũ Cyn. quẽ referũt & ſequũtur Alex. d. 2ſ. 51. n. 4. lib. 4. Io. Bologn. Rimi. & Recentiores oẽs ĩd. l. vt vim. ff. de iuſt. & iur.
28 Itaque altera ſuperiori cõtraria eſt opin. vt cõmunis, † nõ opin. Gloſæ attendenda ſit, huius ſentẽtiæ fuit Pet. de Lenadier. in tract. de Doctor. in 4. par. q. 47. Caſſador. in deciſ. 1. cõ tractus meo tempore, propè ſi. nu. 3. in tit. de vſur. Afflict. deciſ. 21. dubitatur apud regiã, col. 2. nu. 4. idem ſequitur Dec. ſibi cõtrarius in d. c. 1. col. fi. n. 30. in 1. lect. & ibi Addẽ. ĩ ver. aduertendum, nu. 34. Augu. Bero. nu. 71. & ſeq. Marc. Mant. 113. per tot. & alij extr. de conſtit. idem Deci. in l. vt vim, ſub n. 34. circa prin. ver. & ĩtãrũ hoc ꝓcedit, & ibi Claud. de Seiſel. ĩ lect. circa fi. ſub n. 89. ver. aut verò ſum⁹ ĩ actu iudicãdi, Io. Bolog. n. 86. circa med. ver. in tãtũ hoc ꝓcedit, Hip. Rimi. n. 95. & alij. ff. de Iuſt. & iur. hãc eandẽ ſententiam amplectũ

tur

Universidad de Deusto
Biblioteca

tur Neuiz.sub d.n.25.circa princ.ver.etiam si esset opi.Glos.æ,Rolan.à Val.d.consi.94.nu.25.lib.1.Franc.Viui.de opin.
182.ante si.versi.nec recedendum est,D.Io.Paul.Lancel.in d.sua disput.in 2.ampliat.& alij passim,adeo quod nō sit dubitandum, quin hæc sit magis communis, & recepta opin. vt ex numero,& auctoritate Docto.clarè apparet,& verissima.

Primò quia,vt dicit Neuiz.ibidem,Doctores non præsumuntur tenere contra Glossam, cuius nouerunt quanta sit auctoritas,nisi habeant legem vel rationem

Secundò,& vltim.quia magis præsumitur pro communi opi.cum maiori numero & auctoritate Doct.nitatur.

CASVS VIII.

Octauus Casus est, quando contra communem est opi. Præceptoris.Fingas,quòd iudex, vel aduocatus habeat præ manibus casum,cuius pars affirmatiua communiter à doct. recepta sit,negatiuam verò tenuerit eius præceptor.

Et hoc casu primo aspectu videbatur dicendum, com-
29 munem † non esse seruandam,sed sententiam Præceptoris,
30 nam vulgatissimum est,vnūquēque teneri,† opinionē Præceptoris sui sequi,ac defendere,l.dicere,in §.1.ff.de arbit.l.5.ff.de manu.vindic.tradit Aluis.de Alber.in sing.177.debemus saluare,Bar.& ibi post alios Ias.in l.interdum.§.1.in fi.ff. de verbo.obli.puchrè Rainer.contra Signorol.inter consi. eiusdē Signorol.in con.vlt.in prin. Caccia.in trac.de mod. stud.in 3.documēto,in fi.Cagnol.in præm.ff.in §.fi.in prin. nu.292.Camil.Plaut.in tract.de not.Crauet.lib.1.c.1.nu.12. Io.franc.Far.in tract de essent.infant. &c.c.4.in fi.nu.8.cum latè adductis per Neuiz.in d.Syl.nup.lib.2.nu.37.propè fi.&
31 ratio est duplex:prima , quia p̄ceptor † æquè,ac pater amādus,& colēdus est,l.liberto,iuncta gl.vlt.ff.de obseq.à liber. & libert.quam referūt,& sequuntur Calcialu. Plaut.& Fera. vbi suprà,& alios latè congerens Neuiz.ibidem nu.38.

32 Secunda est ratio , quia discentem † oportet credere suo præceptori,vt post phylosophos tradit Zasius.in l.2.§.post hunc maximæ auctoritatis,in verb.perseuerabant,nu.71.ff. de orig. iur.& consonat rationi naturali, nam aliàs nihil, aut parum proficeretur.

33 Cæterum contrarium,quòd communis,& hoc casu † tenēda sit,firmat Neuiz.in d.Syl.nupt.libr.5.in 2.ampl.d.n.37. propè fin.ver.etiam si esset opin.præcept.quem secuti sunt Plaut.in rub.ff.de verb.obl.lib.1.cap.1.in fin.nu.13.Lancel. Conrad.in d.lib.de prætor.§.2.in tit.de senten.nu.23.propè fi.in 7.ampliat.& D.Io. Paul.Lancel.in d.dispu.in 5.amplia.

Et est verissimum,nam,aut respicimus personam Præceptoris,& tunc nemo dubitat,attendendam esse communem opin.cum propter maiorem numerum eam tenentium maiorem habeat auctoritatem & præsumptionem. Aut habemus rationem personæ Iudicis , vel Aduocati,& tunc idem est dicēdum:nam licet vnusquisque teneatur defendere opinionem Præceptoris,tamen cum communis vera cēseatur, communis est attendēda,nam amicus Socrates,amicus Pla-
34 to,sed magis amica † veritas secundum Philosophum , quē adducit Neuizan.sub d.nu.38.post Alber.Abb.Io.de Anan. Caccialup. Cæpol. Deci.Petr. Gerard. Paul.Pic.& alios per cum collectos , & post Cor.Cagnol.& alios approbat Plautius ibidem num.10.vbi enim de veritate agitur , nemini est parcendum, sed posthabita parentum , & amicorum obseruantia,omnino veritas est amplectenda,vt alios referēs tradit Garz.in repet.l.Gallus,in §.item credendum , column.4. numer.9.ff.de liber.& posthum.& qui affectione motus cōtrarium faceret,peruerteret Iudicium Christi,capit.quicunque, 11.quæstio.3.

CASVS IX.

Nonus Casus est , quando contra communem opin.est auctoritas Collegij Doct.puta,quòd Collegium Bononien se,Patauinum,Perusinum,vel simi.cōsuluerit in casu aliquo contra communem.

Et hoc casu intrepidè concludendum videtur communē
35 † non esse attendendam,nam consi.Collegij parem, & forte maiorem præfert veritatem tam ratione numeri Doct.in Collegijs enim plerunque maximus est Iurisperitorum numerus , & ratione auctoritatis quia adsunt Senes , qui propter maturitatē insignis sunt auctoritatis, quàm ratione diligentiæ,nam ista consilia fiunt habita prius diligenti discussione iurium, & rationum vtriusque partis, & communicato inuicem consilio inter omnes de Collegio , communis verò efficitur per adhæsionem complurium Docto.diuersis temporibus,vnde Doctor. isti tāquam singulares veritatem ipsius communis non omnimodam arguunt.

36 Sed contrarium , quòd etiam hoc casu communis † sit attendenda concludunt Neuiz.in d.2.ampl.sub num.35.circa med.vers.etiam si esset auctoritas vnius collegij , & D.Ioan. Paul.Lancel.in d.sua disput.in 4.ampliat.quam sententiā & ipse approbo,quia communis verior præsumitur, cùm pro ea interueniat maior numerus & auctoritas Doctorum,

Primò quia in Collegijs à communiter accidentibus nō est præfinitus certus Doct.numerus, vnde perpauci possunt
37 in eo adesse.Collegium enim † potest constitui à tribus tantum personis,l.Neratius.ff.de verbo.signif.Imò in vno solo
38 † remanet,& cōseruatur Collegium,arg.l.sicut,§.fi.ff.quod cuiusque vniuers.c.2.de postul.prælat.tradit Innoc.in c.postulasti.sub num.1.versi.item si in collegiata,extrà de iu.pat. Bal.in sua Magarit.in verb.collegium,vel eius ius,Franc.Niconit.in rep.rub.ff.solut.matrim.col.30.nu.212.Dec.in cōs. 151.maximi ponderis,col.19.nu.18.& fuit decisum in Parla.Delphin,vt per Francis.Marc.in q.1341.quæritur an Ius, per tot.par.1.

Præterea in istis Collegiis plerique doct.sunt rudes,& ingnari,vt ipsa experientia docemur.Vnde ferunt,Alexandrū
39 sæpè solitum dicere, Doctorelorū infinitum † esse numerum,& confirmat Purpur.in l.1.nu.455.ff.de offi.eius &c. Sed Doctores constituentes communes complures sunt,& singuli excellenres saltem respectu doctorū Collegii.Merito &c.

Secundò,& vlt.dato,in Collegio adesse multos Doctores, & singulos benè doctos,tamen in cōsilio Collegij non cō-
40 siderantur † singulæ personæ per se , sed omnes simul censentur vna persona ficta.l.mortuo reo,& ibi Bal. in 2.not.n.
41 2.ff.fideiussor.& vnum corpus † vt voluit Bart.in l.1.nu. 2.C.de re vxor.action.nam collegium constituitur ex pluribus personis,quæ tāquam membra iuris fictione conficiūt vnum corpus , vt post complures , quos ad hoc congerit, tradit And.ab.Exe.in cap.cum omnes,numero, 130.ext.de
42 constit.vnde personę † appellatione venit Collegium, & vniuersitas secundum Bald.in l.quicunque,col.3.nu.9.propè fi.ver.itera vniuersitas,C.de seru.fugi.cum cumulatis per Alexand.in l.si quis mihi.§.seruus.nu.9.ff.de acq.hæred.

Et quòd nullo pacto in actu Collegii considerentur singu-
43 læ personæ clarè apparet ex istis.Nam Collegium † potest contrahere cum vno de Collegio l.1.§.si autem collegium, & ibi tradunt Bart.& Ang.in fi.Roman.sub nu.1.in vlt.not. Alex.nu.4.Soc.in 3.not.nu.2.Ias.circa fin.nu.8.Rip.nu.4.& alij ff.ad trebel.& est communis opi.vt per se patet. At contractus fiunt inter diuersas personas:ergo.&c.

44 Secundò,quia vnusquisque de Collegio † duplicis personæ vice fungitur,vt tradit Roma.in d.§.si autem collegium, num.3.arg.l.si consul.ff.de adopt.& c.pen.§.nisi fortè,de cō cess.præbend.

45 Et hinc est,q̄ aliud est † collegiū, aliud singuli de collegio, vt tradit Ias.in d.§.si autem collegium,nu.2.& alij passim.

46 Tertiò,q̄a Aduocat⁹ Collegij,vel vniuersitatis nō est † aduocatus singulorum de collegio,vt ex alijs tradit D.Bened. Boni.lib.1.de post.princ.vers.aduocatus etiam.

47 Quartò quia res collegij † non dicuntur esse singulorum, l.ita.§.vniuersitatis ff.de rerum diuisio.§.vniuersitatis , Insti. cod.

Quintò quia manumissus à collegio honorem , qui à li-
48 berto patrono debetur,collegio † non singulis debet habere,vnde eos non prohibetur vocare in ius,l.fed si hæc.§.manumittitur,ff.de in ius voc.

Sextò,& vlt.cōprobatur,nā mortuis singulis dē collegio
49 remanet † ipsum Collegiū,ita post gl.Inn.Bart.Abb.& alios respondet Alex.in cōs.74.viso puncto,& diligēter, col.1.n. 2.in fin.& seq.lib.4.cū concord.Si ergo in actib⁹ collegij nō cōsiderantur singuli de collegio,siue sint multi, siue pauci, siuè docti,siue ignari,nullum producent effectum , cùm nō entis nullæ sint partes,l.eum qui ędes.ff.de vsucap.

Ex quib⁹ omnibus cōcludendū est,cōem maiori numero, & auctoritate doct.niti,quā consiliū collegij,& cōsequēter maiorē habere veritatis præsumptionē,præsertim qa in istis consilijs saltē de facto nō laborant oēs de collegio,sed eliguntur,vt audiui,tres,vel ad summum quatuor,qui faciunt consilium,& factum est reliquis de Collegio cōmunicāt.

50 Beatè verum est,consilium Collegij † multo maiorem habere

bere præsumptionem consilio simpliciū Doct.vt aduertit Abb.in c.prudentiam,col.2.in 3.not.nu.4.in fi.extrà de offi. deleg.Dec.in consi.400.viso eleganti consil.lib.1.col.1.quē refert,& sequit Ant.Gabri.lib.1.cōium cōclusi.iti.de test.cō clus.4.propè fi.in 39.illat.nu.91.hoc idē voluit Curt.in cōs. 56.super eo,col.3.nu.5.circa med.versi.& magis est præsumendum,Lancell.Galia.in repe.l.centurio nu.459.& ibi sequitur Ferdin.Loaz.in addit.ff.de vulg.& pup.& nouissimè refert,& sequitur Bernard. Alphan.in collect.Iur.ciuil.ad l. 1.ff.de offic.quæst.propè fi.& est communis opi.vt ex nu.& auctoritate Docto.apparet.Vnde magis creditur consilio Collegij,vt inquit Gabriel vbi suprà,quicquid in contrariū & malè dicat Hier.Lanch.inter cōsi.vlti.vol.diuers.in cōsi. 169.maturè,ac diligenter,nu.17.& seq.lib.1.

Ergo crederem Collegium maximæ auctoritatis,'vt
51 Bononiēse,vel simil.æquiparari † auctoritati vnius antiq Doctor.& celebris,licet de hoc non possit tradi certa regula,cum vnum collegium Doct.est maioris auctoritatis altero,& idem Collegium sit maioris auctoritatis vno tēpore, puta qñ sunt in eo Doctores plures,& illustriores,quàm alio tempore,& ideo id arbitrio Iudicis relinquimus.

52 Supradicta tamen conclusio Fall.† secundum Do.meum Io.Pau.Lancell.in loco ipsius Collegij, nam ibi nō seruaretur communis,sed opinio Collegij, argum.l.de interpretatione,ff.de legib.& mihi probabile videtur, nam cū ciuitas vtatur interpretatione suorum Iuris prudentum , si omnes tenent illam opinionem,videtur inducere quandam cōmunem particularem illius loci.

53 Hoc † tamen intelligerem in loco, vbi omnes Doct.sunt de Collegio, secus verò, vbi aliter sit , prout Bononiæ, vbi 12.tantū Doctores sunt in Collegio,nam cū remaneat maior pars extra collegium,quæ contrariū sentire potest, cessat ratio cōsuetudinis, & communis in eo loco introductæ.

Secundò & vlt.intelligerem in causis,in quibus non cōsuluit Collegium:secus in ipsa causa,in qua pro altera parte consuluit, nam propter affectionem tanquā suspectū Collegium non faceret opinionē pro ea,vt suprà titu.6.Inspect. 18.nu.147.cum seqq.

CASVS X.

Decimus est casus,quando contra communem est Deci-
sio Rotæ Romanæ:Et hoc casu duæ sunt Doc.sententriæ.Al
54 tera,vt communis † non attendantur,sed Decisio,& hanc amplexi sunt Io.de Imo.in c.olim,propè fi.sub nu.13.post med.ver.non obstat,etiam quod dicatur, & ibi And.Barba. col.12.in prin.ext.de lit.contestat.quos refert, & sequitur Hyeron.Chucal.in addit.ad decis.in l.iura sanguinis,sub n. 7.in verb.contrarium tamen concludit, ante fi. Additionis. versi.& vbi est decisio Rotæ,ff.de regul.iur.& latissimè Gomez.in comment,ad Regu.Cancel.in præm.q.2.in 4.fund. partis affirmat.ver.4.pro ista parte non desunt,per tot.

55 Mouētur isti primò,quia Decisio Rotæ † facit communē & magis communem opi.ita tradit Gomez.ibidem , & sequitur Sebasti.Vant.in tractat.de nullit.in tit. de nullit.sentē.ex defect.Iurisd.deleg.nu.20.& Ant.Grauat.in addit.ad Vest.in pract.lib.6.c.1.in verb.æque omnibus,nu.18.quod ex eo deducitur,nam Decisio.rotæ habet plures Doctores , cùm auditores sint 12.& admodum graues.

56 Nam in Rota Romanā † eliguntur viri vndequaque excellentiss.qui per rigidas examinationes in ea,velut aurum in fornace deputantur, vt inquit Gaiaul.in rep.l. centurio, col.10.propè fi.nu.49.versi.& Auditores sacri palatii, ff.de vulg.& pupil.Purpur.in l.1.col.35.n.292.ff.de offi.eius &c. & quotidie ex multiplici Iurisprudentū de causis differentium concursu peritiores,& excellentiores efficiuntur.

Mutuæ enim,& frequētes disputationes, & opinionū cō municationes singularem producūt scientiam & perpicax reddunt iudicium,& aptum ad omnium rerum cognitionē
57 & perceptionem.ex quo horum auctoritas † adeo in excelso reposita est,vt nullus iudex ab ea audeat recedere,& eorū virtutes tanquam stellæ in firmamento splendēt,& eluceant, aliisque complurib⁹ laudibus decorātur,de quibus latè possumus videre per Gomez.vbi suprà,per Vant.ibidem nu.17. & 20.per Marc. Mant lib.40.observat.Iur ciuil.in obseruat. 38.Auditorum rotæ,Gratus in consi.21.in causa Illustrium Comitum,in fi.libr.1.Dec.in consi.218.in casu ad me trāsmisso,in prin. Neuiz.in d.syl.nup.lib.5.sub nu.26.Ant. Gallesius.de vsu iudi.palat.apost.circa med.vsque ad fin.Fran. Vi-

ui.in tract.com.opi.lib.1.opin.182.Iudex in iudicando,post prin.Crot in consi.114.commissio facta fuit, consi.4.nu.19. Iacob.Menochi.in tract.de arbit.iud. quæst.lib.2. centur.1. cas.70.nu.7.& 8.Nicol.Ant.Grauat.in addit.ad Vest.ī prax. lib.2.c.7.nu.3.Franc.Marzar.in Epit.mater. fideicomis.in 2. part.q.4.post.med.& per alios passim: Sed Docto.cōmunē constituentes sunt tantummodo septem, & parum graues, cum vnusquisque licet minimus faciat numerum in cōmuni.Meritò,&c.

Verùm hæc ratio euitatur negando, Decisionem Rotæ facere opinionem communem,vt infrà deducemus.

Secundò,& vlti.mouetur illi,nam cōmunis opi.constituitur per opiniones firmatas legendo , consulendo , tractando,attendendo,vel alio simili actu,& per adhæsionē pluriū Doctorum variis,& diuersis temporibus, nec aliter cōmunicato simul consilio,quo casu nō potest argui omnimoda veritas opinionis,cum Doct.faciant,sicut aues,quæ quando vna volat,omnes sequuntur,vt tradit Dec.in consi.494. quòd suprà maturè,propè fi.sub.nu.15.cum simil.

Econtrà verò Decisio Rotæ fit iudicando, in quo maius inest periculum , & firmatur maturo consilio prius inter Auditores,& inter causarū patronos verbis & scriptis plures exagitata causa,ex quibus veritas facilius elici potest,& magis præsumitur

Cæterum si volumus contrariā partem tueri , possumus respōdere, quòd quamuis istud verum sit regulariter , tamē sæpius fallit ,nam vt solebat dicere Cafarellus aduocatus
58 Romanus,quandoque Rota † rotat,vt post alios referunt, & sequuntur Neuiz.sub d.nu.62.circa med.& Mant.in d.ob seruat.38.ver.& plus,quod plerunque:nam quādoque bonus dormitat Homerus,& hinc oritur, quod reperiūtur de-
59 cisiones Rotæ † contrariæ & inuicem pugnantes,vt in quibusdam casibus eas adducunt Anto.Gallesi.in tract.ad formul.camera.oblig.in tit. de processu ipso,sub.nu.4.per Iac. Monoch.in tract.de arbit.Iud.quæst.lib.1.q.52.nu.14.& alibi passim per alios allegantur.

Et econtrà præsumitur quoque pro cōmuni opini.quæ licet per adhesionem Docto.diuer.temporibus fiat,non tamen per hoc priuatur sua præsumptione.

60 Quamobrem contraria superiori est opinio,vt communis † attendatur,licet in contrarium sit Decisio Rotæ,& ita voluit Corn.in con.332.licet plerunque,col.2.sub n.1.ver. tamen his non obst.lib.1.& sequuntur Neuiz.sub d.nu.62. post princi.vbi refert idem sequi Barbā.in ca.1.co.12.de p̄bat.Grat.consi.141.in causa Francisci de Gambo, colum.2. nume.7.lib.2.Franc.Viu.in opin.182.post prin.ver.hinc est, quod Iudex,& nouissimè D.meus Ioan.Paul.Lancel.in d.disputat.in 4.ampliat.& mihi placet ex pluribus.

Primò,quia communis omnino seruāda est, sed Decisio-
61 nem Rotæ non cogimur sequi , nam Decis. istæ † sunt ,pbabiles tantum,non necessariæ, ex quo à Potifice non sunt approbatæ,ita concludit Card.Zabar.in c.pastoralis circa med.versi.not.ex hoc.ext.de fid.instr.quem referunt , & sequuntur Gemi.in c.duobus,co.6.circa med.ver.sed domini de rota,de reseri.in 6.And.Barbat.super Clement.in rub.de summ.trini.col.fi.ver.& si esset dicendum, nu.18.Felin.in c. ex parte.nu.26.versic.decisio,& ibi Rip.nu.83.ex. de reseri. omnes ferè Moderni in l.1.vt ibi præcipuè Ias.col.5.nu.30. & ibi Purpur.in Addit.in ver.D.de Rota, Dec.in lectura 1.n. 25.& in 2.nu.75.Iacob.Nig.nu.62.circa princ.Rip. nu.64. Io.bolognet.nu.38.post prin.versi.& contra decisiones Rotæ,& reliqui, ff.cer.pet.Bapt. de.S.Blasi.in repeti.rub.præm. Decret.in 8.q.Nicol.Euerad.in suis loc.leg.in loc. ab Autoritate,circa med.versiculo,ex quo sequitur, quod argumētum ab actoritate,Cagnol.in rub.ff.de regulis iuris,propè fi. nu.26.& ita fuit decisum per ipsam Rotam,vt per Chassan. decis.17.erant in eccles.Aquensi,propè fi.versic. nec iudex cogitur, nu.7.in tit.de præbend.Marc.Anto.in dicta obser. §8.circa med.versi.imò est semper.vbi id memoriæ tenēdū inquit Franc.Viui.vbi suprà, & alii: & est receptissimum, vt per se patet, & testatur Viuia.ibidē,si ergo cōis de necessitate attēdi debet,decisio verò Rotæ minus , q̄ absurdissimū esset dicere omittēdū esse cōem, & decisi.Rot.amplectēdā.

62 Secūdò Rota nō est † maioris auctoritatis,q̄ sit Bar.vt tradit Cor.Iu.2.cs.332.sub nu.i.ver.his tñ nō obst.li.1.quē refert,& sequūtur Neuiz.sub dicto.n.62.post prin.ver.& dicit Cor.& Franc.Viuia.dicta opi.182.ante med.ver.de hoc nō est mirandū.ar cōis præferr opi.Bar.vt ẽ.15.casu.Meritò,&c.

Tertiò,& vlt.quia quicquid dicāt Gomez.Vant.& Grauat.
63 Decisio Rotæ non † constituit cōmunem opinionē. Tum

qui-

Universidad de Deusto
Biblioteca

quia licet auditores sint 12. tamen sex tãtum, & pauciores possunt facere decisionem, vt est clarissimũ, & deducit pulchrè Anto. Galle, de vsu iudic. Pala. A post. post med. ver, peractis informationibus cum versi. seq. qui numerus non facit cõmunem opi. & maior auditorum numerus, cùm possit abesse, nõ debet haberi in cõsideratione, iuxtà reg. 1. nõ hoc. C. vnde legi.

Tum etiam, quia licet auditores omnes adessent, tamẽ nõ facerent communem, cùm non singuli auditores considerentur, sed omnes simul iuris fictione faciãt vnum corpus, & personam, per ea, quę suprà dixi in præcedẽti casu de collegio: & communis non constituitur numero plurium, qui habentur loquo vnius, & post alios tradit Ioan. Crot. in cõsi. 34. viso, col. 3. numero 18.

64 Rota autem †propter auctoritatem æquiparabitur Doct. antiquo excellentissi. vt fuit Barto. & similiter iuxta dictum Cornei, Neuiza. & Viuia. suprà relatum. Ex quibus concludo, communem esse attendendam, licet contrarium tenuerit Rota Romana.

65 Id tamen non procedit, †quando contra communem est decisio Neapolitana, vel alia simil. & ratio est, quoniam de-
66 cisiones Neapolitanæ † habet vim legis, ita per illud consilium decisum fuit, vt per Affli. in decis. 96. fuit in sacro sub nu. 11. versic. sed quia in hoc. & decisio. 169. in dicta causa, post sententiam. in fi. nu. 9. post alios quos allegat, quem referunt, & sequuntur Ioan. Bolognet. in d. l. 1. sub nu. 38. post princ. versi. sed decisio sacri, ff. si cert. peta. Robert. Marant. de ordi. iudi. parte 2. 6. partis princip. acti. 2. sub. nu. 4. & in 3. parte, in 2. acti. sub. nu. 24. 1. eiusdem 6. partis princip. Anton. Graua. in additio. ad Vest. in prax. lib. 6. ca. 1. nume. 17. Fran. Viuia. in dicta opinio. 182. circa. med. versic. sed. reuertendo ad institutum. Prospe. Carauit. super Rit. mag. Curi. in Rit. 190. nume. 6. cum similib. at non est dubium communem ommittendam, quando in contrarium est lex. Ergo, &c.

67 Hoc tamen procedit † solum in locis ad quæ iurisdictio consi. Neapoli. extenditur: secus verò alibi, iuxtà l. extrà territorium. & ibi tradita à scribentib. ff. de iurisd. om. iudi.

68 An verò supra firmata conclusio † habeat locum in ipsa Rota, vt recedat à decisione propter communem, de iure videtur, quòd sic.

Nam rationes suprà allegatę, militant etiam in ipsa Rota, præsertim cùm non sit nouum, vt rota recedat ab eo, quod aliàs fuit decisum, vt suprà aduertimus. In hoc tamen standum est consuetudini, & stylo ipsius Rotæ.

CASVS XI.

Vndecimus Casus est, quando cõtra communem opinio-
69 nem † est auctoritas alicuius sancti: & in hoc omissa disputatione concludendum est, communem nõ esse attendendã, ita Neuiza. in dicta sylua nupt. lib. 5. in 2. limita. numero, 66. quẽ referunt, & sequuntur Lancel. Conra. in dicto libro, de Præto. §. 2. in tit. de senten. nu. 25. in 8. limita. Do. Io. Paul. Lancel. in dicta sua disput. An, & quando attenden. sit com. opi. in 2. limita. & alij passim, & huic sententiæ ipse quoque adhęreo.

Nam vbi habemus ius clarum, non debemus inniti præsumptionibus. l. si pater. §. quoties cum vulgar. ff. de manumiss. vindict.

70 At communis nõ est, sed præsumit̃ vera: Dicta verò † sanctorũ taquam lex verè, & certè sunt attendenda, ca. sunt nõnulli, circa me. 16. q. 1. ca. 2. circa fi. de cler. non baptiz. tradit Abb. in cap. cum sint. in primo notab. nu. 2. extrà de decim. Doct. communiter in l. 1. ff. si cer. pet. vt post alios testatur de communi ibi Cagno. num. 163. Rober. Mara. de ord. iudic. par. 3. nu. 78. & seq. cum adductis per Euerard. in dicto loco ab authoritate, pag 4. vers. hinc etiam est, quod validũ. Meritò, &c.

71 Hæc conclusio † intelligenda est, si dicta sanctorum sint
72 roborata auctoritate Veteris vel Noui testamenti, secus a-liàs, ita Neuiz. & reliqui vbi suprà. Nã ita demũ statur † dictis sanctorum si sint roborata auctoritate Veteris vel Noui testamẽti, Glo. est singu. in ca. de libellis. in verbo, illorũ. 25. dist. quam referunt, & sequuntur Doct. communiter in d. l. 1. ff. si cer. pet. Maran. vbi s. & alij adducti p Euerard. ibidẽ.

73 Secundò ipse † intelligerem hanc conclusionem in materia spirituali vel concernente peccatum, vt est materia iurãmenti, vsurarum, vel simil. Secus verò in mareria merè legali, quia tunc crederẽ seruandam esse communẽ ea ratione, quia doctores sunt periti de materia legali, Sanctі verò nõ.

74 Ex qua ratione videm⁹, q̃ in his, quæ spectãt ad leges, † magis credit Legistis, quã Canonistis, ita post Ant. de Bu. in c. at si clerici, extrà de iudi. tradit Nicol. Mil. ī suo Repertorio. in verbo, Doctores Decretorum, sub n. 28, cica. princip. Neuiz. ibidẽ sub. n. 69. post prī. ver. ideo ī materia legali, cũ sim.

Et eadẽ ratione maioris peritię in materiã morali de iure
75 Diuino vt vsurarum, & similib † magis credit Canonistis, quã Theologis, quorũ studiũ pertinet ad interpretandũ ius Diuinũ quo ad opera D. N. Iesu Christi, ita cõcludit Petr. de Ancha. in quæst. sua, incip. antiquis & modernis temporib⁹. quem referunt, & sequuntur, alios etiam ad id cumulantes Neuiz. sub dicto nu. 69. circa med. versic. vbi quòd quando Canonistæ. & Euerard. in dicto loco ab Auctoritate, circa med. ver. sed circa istud cadit pulchrum. cum alijs concord.

CASVS XII.

Duodecimus Casus est, quando auctores communis opinõ sunt periti de materia, super qua est cõmunis. fingamus Doctores Decretorum tantum vt erant multi ex antiquis tenere aliquid communiter, quod sit de materia merè legali, vel contra, Doctores Legum tantum communiter firmare, quod peculiare est Canonistis.

76 Et hoc quoque casu firma est facienda conclusio, † communem non debere attendi, ita tenent Neuiz. dicto n. 69. in 5. limita. Io. Bologne. in dicta l. 1. nu. 43. in fi. in 6. limita. ff. si cer. pet. & Do. Io. Pau. Lancel. in dicta disput. in 6 limita. & mihi verissimum videtur ea potissimum ratione, omissis iuribus, auctoritatibus, & exemplis fusè per Neuiz. collect. dicto nu. 69. quia cessat alterum requisitum communis: nempe auctoritas, cum enim pro rudibus & ignaris non præsumatur, cessat opinio, & auctoritas, iuxtà tradita suprà tit. 2. per tot. & faciunt tradita per Ful. Constant. in princip. Instit. de donationib. in 4. notab.

CASVS XIII.

Tertiusdecimus est Casus, quando contra communẽ opinionem tenuit Papa magistraliter loquendo, non legem cõdendo. Exemplum erit historia Anton. de Rosellis posita à Bertrachi. in tract. de Episco. in 4. lib. & relata per do. Io. Pau. Lancel. in dicta disput. in amplia. 1. quæ est,

Papa promisit Antonio quædam sua scripta edenti creare eum Cardinalem: & cum Antonius in lucem misisset scripta illa, & dignitatẽ petiisset, Pontifex repellit eum tanquã bigamum, qui ad Cardinalatus dignitatem promoueri nequit, cui replicauit Antonius, communem esse in cõtrariũ: at Papa subdit, se non teneri seruare communem, & sic magistraliter locutus est.

77 In hoc casu videbatur omninò respondendum, † cõmunem nõ esse seruandam: Nã si summus Pontifex, qui omnia iura in scrinio pectoris habere dicitur, aliquid firmat, illud omninò est seruandum §. sed & quod Principi. Instit. de iure nat. gen. & ciui. cap. nouimus. cum gloss. in verbo, pluribus. de verbo. significa.

78 In contrariũ tamen est veritas, vt scilicet cõmunis † etiã isto casu amplectenda sit, vt voluit Hostien. in cap. pastoralis, extrà de decimis. quem referũt, & sequũtur Io. Bertrachi. in dicto tract. de Episco. Neuiz, in dicta sylua nupt. lib. 5. nu. 25. in 2. amplia. Conrad. in dicto lib. de Præto. in tit. de senten. nu. 23. in 2. amplia. Mant. in ca. 1. nu. 110. in fin. extrà de constitu. Viuia. dicta opi. 182. post princ. versi. nec est curandum si Papa. Io. Bolognet. in l. 1. sub. nu. 42. versic. item procedit. ff. si cer. pet. & Do. meus Io. Pau. Lancel. vbi suprà eum concord. & est communis opin. vt testatur Neuiz. dicto nu. 25. & per se patet, atque etiam vera.

Nam si Princeps non disponat animo condendi legem, vt rescribendo, vel aliter statuendo, prout facit in dicto cap. nouimus.

79 Cætera ab eo prolata † non seruantur pro lege, nec attenduntur. argum. l. ex stipulatione. in fi. ff. de senten. & interlo. om. iudic. §. sed & quod Principi. & ibi gl. 1. Aren. Port. & alij Instit. de nat. gen. & ciui. At hic Papa magistraliter loquitur non condendo legem. Merito, &c.

Vnde dixit Claud. Seisel. in repe. l. vim. nu. 177. ff. de iusti. & iure: quòd opinio Papæ magistraliter loquentis, non habet plus roboris, quàm dictũ alterius viri. & sic Ant. de Rosel. poterat se tueri hac conclusione, secundum. Do. Lancel.

CASVS XIIII.

Quartusdecimus est Casus, quando opinio contraria communi vi-

muni videtur verior. fingamus, opinionem contra communem nemi tibi boni rationibus, sed non talibus vt eam penitus ve-
80 ram ostendant: & hoc casu videtur communem † non esse seruandam: nam si opinio contra communem videtur verior, sumus in claris, vnde non est opus præsumptionibus, vulg. l. continuus. §, cum ita. ff. de verbo. obliga. & ita sentit Ripa in resp. 1. nu. 10. in tit. de substi. & pact. in mat. adiec. vbi dicit communem non attendendam, quoties habet aliquã coniecturam in contrarium.

81 Verùm opinionem contrariam, vt etiam hoc casu † attenденda sit communis opinio, tenet Fulgo. in cõsi. 33. Titius in testamento suo. circa med. sub nu. 1. ver. ego autem cum stricta. quem referunt, & sequuntur Neuiz. in dicta syl. nup. lib. 5. in 3. amplia. nu. 61 Conrad. ibidem nume. 23. in 4. amplia. Io. Bolognet. in d. l. 1. num. 42. in fine, in 4. amplia. ff. si cert. peta. Franc. Viui. in dicta opi. 182. post prin. versi. nec est curandum. & alij passim, & mihi veravidetur.

Nam cùm non constet de certa veritate contrariæ opinionis, non possumus dicere esse in claris, sed in dubio: quo casu opinionem, quæ vera præsumitur, sequi debemus. At communis opinio est vera, ergo &c.

CASVS XV.

Quintusdecimus Casus est, quando contra comumnem fuit iudicatum: & hoc casu concludendum est communem
82 † esse attendendam, autoritatibus, & ratione. Primò quia ita tradunt Neuiz. vbi suprà, in 4. amplia. nu. 62. Lancel. Conrad. in dicto libro de Præto. §. 2. in tit. de senten. sub nu. 23. in 5. amplia. Do. Io. Pau. Lancel. in dicta sua disputa. an, & quando attendenda sit communis opinio, in 3. amplia. cum si.

Ratione demum, Quoniam iudicando, & consulendo ve-
82 ritatem ante oculos habere debemus, non † verò moueri exemplis, l. nemo. C. de sentẽ. & interloc. om. iud. cum fusè adductis per Neuiz. in dict. nu. 62. sed communis habet præsumptionem veritatis pro se, Merito, &c.

84 Hæc tamen conclusio † non habet locum, quoties contra communem toties esset iudicatum, vt consuetudo contra eam fuerit inducta, quia tunc in loco consuetudinis nõ communis, sed consuetudo est seruanda, vt infrà Casu. 18.

CASVS XVI.

Sextusdecimus est casus, quando opinio contraria communi fauet Potestati Clauium, & in hoc Felin. post Hostien. & Ioan. Andre. ab eo relatos, in c. 1. col. fina. sub nume. 54. in 5. limitatio. & ibi Franc. Cosc. in vltimo quæsito, sub nume. 25. extrà de constitutionib. & Conrad. vbi supra, sub nume-
85 ro 24. in 5. limita. cõcludunt communem † non esse attendendam, quod luce Meridiana clarius est, cum absolutè Papa omnia possit, vnde cessat præsumptio veritatis, quæ est pro communi, l. cõtinuus. §. cum ita. ff. de verbo. obliga.

CASVS XVII.

Decimus septimus Casus est, quando communis opinio conuincitur viua, & vrgenti ratione, vel contraria meliori-bus, & efficacioribus nititur rationibus.

Et hoc casu videbatur communem esse attendendam.
86 Nam † indubitati iuris est, ante omnia leges, & consuetudines esse attendendas, c. 1. & ibi Docto. extrà de consti. l. de quibus, cum ibi not. ff. de legib. Instit. de offi. iud. in prin. eũ similib. sed communis habet vim legis, & consuetudiuis, vt suprà pluries diximus. ergo, &c.

Cæterum facilis est responsio, quod communis habet vim legis, & consuetudinis, quando per rationes non detegitur falsa.

Itaque, contrarium sequi, absque dubio, satius est, vt vide-
87 licet, † communis non sit attendenda, ita namque tradunt Hostien. Ioan. Andre. Anto. Butri. Abb. col. fina. sub. nume. 15. versi. vel posset conuinci. Felinus col. fina. sub nume. 54. in prima limita. Franc. Cosci. in vltimo quæsito, sub nume. 23. Deci. in prima lectu. nume. 29. August. Bero. n. 270. Mar. Mantua. nume. 111. & cæteri, in dicto ca. 1. de constitu.

Idem Abb. in consi. 85. in præsenti quæstione. col. 1. num. 1. lib. 1. Ioan. Fab. in procem. Commen. ad Instit. col. 2. sub nume. 2. versi. benè tamen placet. Ioan. de Ana. in c. tua nos. col. 2. in fi. & seq. sub nu. 4. versic. & istud etiã extrà de vsur. Pet. de Lenaudier in tract. de dot. part. 2. priuile. 7. Curtius in consi. 66. super eo, quod ab ordine. col. 3. sub. nume. 5. Alex. in l. cum prolatis, propè finem, sub nu. 23. versic. tamen hoc limita verum. & ibi post alios Zas. post me. in 7. decla. propè fi. ff. de. re iud, Mari. Salo. in §. respõsa. Instit. de iure nat. gen. & ci. quem refert, & latè sequitur Neuiz. in d. syl. nup. lib. 5. in 3. limita. nu. 67. Ias. in auth. nouissima. co. 5. sub nu. 22. C. de inoffi. test. Deci. in cõsi. 23. & pro tenui facultate mea. col. fi. sub nu. 6. versic. nec obstat si dicatur. Tyndar. in tract. de testib. part. 2. c. 10. n. 21. Mathesila. in trac. de elect. ver. opinio, col. 1. nu. 2. circa med. versi. primo casu, aut aliqua. Purpura. in l. si idem cum eodem. §. si vna actio. col. fina. nu. 13. ff. de iurisd. om. iud. Catel. Cotta in suis Memorialib. in verbo, opinio communis in iudicando. circa med. versicu. ista omnia quæ dicunt. Mayner. in l. in totum. numero 34. ff. de regu. iuris. Ioan. Coraf. in l. qui liberos. numero 121. in fin. & sequen. ff. de ritu nuptia. Claud. Seisel. in repeti. l. vt vim. col. fina. num. 180. ff. de iusti. & iure. Euerard. in dicto loco, ab autoritate, circa me. versi. sed hoc dictum impugnar. Maria. iunior in consilio 89. magna profectò est quæstio. colum. 3. nu. 7. lib. 4. Ioan. Baptista Ferret. in consi. 176. circa primum quæsitum, in fine, nume. 6. Gratus in cõsilio 88. teneo, quòd hæres. colum. 2. nu. 5. libro 2. Marc. Anto. Natta in consilio 358. contra fratres de Massa. col. penulti. nu. 10. Curtius iunior in consi. 63. presupponitur in facto. col. 3. n. 3. Nicol. Arelata. in additio. ad Alcia. in tracta. præsump. reg. 1. præsump. 5 1. sub nume. 3. in additio. incip. & inter cęteras olim. Stepha. de Feder. in tracta. de interpreta. iur. parte vlti. propè finem, quem refert & sequitur Ioan. Baptista à Villalob. in tracta. com. opinio. in litera. C. in verbo, cõis opinio. nu. 107. in princip. Camil. Plau. in rubri. ff. de verbo obliga. lib. 1. c. 1. n. 8. Guiliel. Põta. in l. diuortio. col. 3. in fine, nu. 14. circa med. versi. tu considera. ff. solu. matri. Roland. à Valle in consi. vltimò reuocatur in dubium, in fine, n. 49. lib. 2. Valenti. Forster. in tract. de succes. ab intesta. versi. non obstat postremò. fol. 278. in fine, & sequen. Gramma. consilio ciuili 4. in causa eadem mag. col. 4. nume. 13. Conrad. dicto libro de Præto. §. 2. in tit. sub nu. 24. in primâ limi. Port. Imo. in consilio 85. pro dicti facta clara. column. 4. numer. 21. Io. Cephal. cõsi. 166. testator primo legauit. col. 4. num. 16. Iaco. Henri. in consilio primo, ardua, subtilis, & per difficilis. in 15. respon. nu. 380. libro primo. Et pro hac opinione fuit decisum per Parlamentum Delphina. vt per Franc. Marc. in quæst. 692. quæritur de modo præstandi. nu. 5. parte prima. Hanc eandem sententiam amplectuntur Ari. Pine. in l. 1. in 3. parte, nume. 75. circa med. versi. qua in re nũquã. C. de bonis mater. late alios allegans Ant. de Matth. in trac. de editione, in princi. nu. 1. Ferrant. Gargiare. inter consilia crimina. diuer. in consilio 126. suasus fui. col. 7. n. 19. Tom. 1. secundò impress. & ibidem To. 2. Hercul. de Sylvestra in consilio 97. sequendo ordinem. col. 2. nume. 3. Alciatus in l. 1. in verbo, Celsus ait. n. 43. & ibi post alios Do. meus Thobias, ff. si cer. peta. Iaco. Nouel. in tract. regula. ad reliq. regu. Pet. Duen. in regu. 6. glossæ opinio. nu. 7. Cęsar Conrad. in l. diffamari, in quæstio. 18. nu. 113. C. de inge. & manumiss. Quintilia. Mandos. in commentar. ad regu. Cancel. in regu. de subrogatio. quæst. 10. in fine, nume. 7. Grauat, in addi. ad prax. Vest. libro 4. cap. 5. sub num. 28. circa med. Eman. Suar. in Thesau. recept. senten. in verbo, opinio. numero 18. Bernard. Alpha. in Collecta. iuris ciuil. ad l. 1. ff. de offic. quæsto. post princ. Do. meus Io. Pau. Lancel. in dicta sua disputatione, in 4. limita. Nouissimè, & latè Io. Baptista Asin. in prax. iu dic. §. 32. cap. 35. propè fin. & alij plures passim, & isti non sẽ mel, sed pluries repetierunt, & est omnium receptissima cõclusio, vt per se patet, & testãtur Curt. iunior, Quintilia. Mãdos. Grauat. & Emanu. Suar. in suprà citatis locis, & nullum habet contradictorẽ, & verissimã credo iuribus, & ratione.

Iuribus, Primò probatur expressè in l. 1. §. sed neque. C. de vete. iure enucle. vbi Imperator sanciuit, non ex multitudine autorum, quòd iustius & æquius sit, iudicandum fore, cùm possit vnius, & deterioris sententia multos, & maiores superare, & sic vult consequentiam, Opinionem etiã vnius melioribus rationibus roboratam præferri ipsi communi. Deinde probatur in l. potioris. in princ. C. de offic. rect. prouin. in l. quique. ff. de iu voc. in l. item si verberatum. §. fi. ff. de rei vendi. in §. item precium. versi. sed Proculi sentẽtia. Instit. de empt. & vendi. c. 1. de his quæ fiunt à maio. par. cap. & alibi passim.

Retione demum probatur, nam hoc casu cessat ratio, propter quam seruatur communis, si quidẽ præsumptione veritatis, quam pro se habet, attenditur communis: sed cùm hic simus in claris, veritatem propter viuam & vrgentem rationem esse contra communem, meritò cessat præsumptio, & consequenter communis non attenditur, vulgari. l. continuus. in §. cùm ita. ff. de verbo. obliga.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ex quibus patet, communem esse attendendam, si cõuincatur viua & vrgenti ratione, vel contraria melioribus nitatur rationibus.

Ex qua conclusione admonebat Dom. meus Thobias in dicta l. 1. ff. si cer. pet. scholasticos illos, qui relicta subtilitate sola exquisitione communis opi. contenti sunt, nam sola commu. non sufficit absque subtilitate, sine qua nec cõmu.. potest cõuinci melioribus, & efficatioribus rationibus, nec rationes ipsas repellere, quod & turpe, & maximi est detrimenti.

88 Fallit tamen hæc conclusio, † quando pro communi esset aliqua lex, nam tunc, licet pro contraria esset viua ratio, tamen communis seruaretur.

89 Et ratio est, nam ante omnia † lex seruanda est. l. leges vt generales. C. de legi. cap. 1. & ibi tradunt Doct. omnes extrà de cõsti. & insti. de off. iud. in prin. etiam si dura, & iniqua esset. l. prosp exit. ff. qui, & à quib.

90 Et vbi habemus legem, † frustrà quærimus rationem. arg. l. nõ omniũ. ff. de legib. & probatur in l. Gallus. §. si eius. & ibi not. Docto. omnes, Imol. in 3. not. sub nu. 49. Alex. in 2. nota. sub nu. 2. Ias. in 5. notab. nu. 16. vbi id verum dicit, licet neget probari in illo rex. ff. de lib. & posthu. latè, doctè, & pulchrè pluribus id cõprobat Anto. Gallef. lib. 2. de exerci. Iurisperi. nu. 72. cum seq. & ibi passim.

91 Fallit secundò ista conclusio, † quando communis esset consuetudine approbata, ita in specie tradit Ant. de Math. in tract. de editio. in princ. nu. 1. in fi. & ratio est eadem cum superiori, quia consuetudo ante omnia etiam ante legem seruanda est. l. de quibus. ff. de legi. & ibi tradunt Doctor. omnes.

92 Fallit tertiò & vlti. † quando rationes vrgentes contra cõmunem fuerunt consideratæ à Docto. tenentibus communem, & fuit eis, licet malè, responsum: nam seruaretur communis: & ratio est, quia cum ea sit factorũ diuersitas, vt nunquam possit affirmari hanc, vel illam rationem plenè, & clarè decidere quæstionem, si ratio etiam vrgentissima à pluribus fuit reiecta, oritur præsumptio, vt illa ratio vel non probet opinionem, pro qua inducitur, vel quòd iusta causa reprobetur: præterea comprobatur id ex his, quę dicentur infrà in 25. casu.

Sed iuxta hoc occurrit dubitatio, quis debeat cognoscere, & decernere, an, & quæ rationes allatæ adeò vrgentes, & viuæ sint, vt per eas à communi recedere liceat: & in hac q̃-

93 stione breuiter concludendum est, † id repositum esse arbitrio iudicis casus occurrentis, ita concludunt Ant. de Butr. Abb. Io. de Ana col. 3. in princ. sub nu. 4. & reliqui in cap. tua nos, extrà, de vsur. idem Abb. in c. 1. col. fin. sub num. 15. ver. posset cõuinci, & ibi post alios Marc. Mant. nu. 111. in princ. extrà de constit. idem Abb. in cons. 85. in præsenti q. nu. 1. Ji. 1. Alex. in d. l. cũ prolatis, sub nu. 23. ff. de re iudi. Ias. in auth. nouissima, col. 5. sub nu. 22. C. de inof. test. & in l. vt vim. col. vlt. in prin. nu. 34. in fi. ff. de iust. & iur. Purpur. in l. cum quid, col. 10. sub nu. 84. circa med. vers. & ab hoc pẽdent. ff. si cert. pet. Grãmat. cons. ciuil. 157. interrogatus, vt de iure, col. 1. numer. 4. & 5. Cott. in dd. Memora. in verb. opinio communis in iudicando, circa med. in j. limitat. Roland. à Vall. in d. cons. i. vlti. in fi. libr. 2. & alij plures de hac materia tractantes, adeo, q̃ ista sit communis, & recepta sententia, imò nullum, quem viderim, habet contradictorem, & verissimam credo hac ratione.

Nam quemadmodum repositum est arbitrio iudicis credere, vel non credere dictis testium aliquid probantium, l. 3. §. 1. & ibi tradunt Bart. & alij. ff. de testib. cum concord. ita reponi debet iudicis arbitrio, an standum sit rationibus per Doctores iuris testes adductis.

Cęterum est aduertendum, quòd non adeo creditur Iudici dicenti communem viua, & vrgenti ratione conuinci,

94 quin possit in sindicatu † conueniri, ita vt opus sit, Iudicem sustinere, & defendere, q̃ rationes, quibus ipse ad pronunciandum cõtra communem motus fuit, sint adeo efficaces, & vrgentes, vt per eas licitum fuerit à communi recedere, aliàs in sindicatu damnaretur, ita tradit Maria. Iun. in l. qui Romæ, in §. duo fratres, sub num. 78. circa princ. ver. caue tamẽ. ff. de verbo. oblig. & verum credo, ex quo ego existimo,

95 quòd hoc casu † licet ab omnibus receptum sit, tamen difficile, imò impossibile esset contra communem obtinere saltem apud minores Iudices, qui tenẽtur in syndicatu, quoniam isti malunt cum multis insanientes tuti à periculo sindicatus cum communi pertransire, quã plus sapientes, quã sapere oporteat, rationibus, quid verius sit, perquirere, cum

96 in iure nostro nihil tam clarum sit, quin † possit capere aliquam subtilem dubitationẽ, vt iuribus, & auctoritatibus latè comprobant Purpur. in d. l. cum quid, colum. 10. sub n. 84. circa med. vers. non tamen, & Neuiz. d. nume. 67. ante med. vers. non tamen propterea ad conuincendum.

Vnde per subtiles aduocatos Iudicis rationes facilè possent conuinci, & ipse in sindicatu condemnari.

CASVS XVIII.

Decimus octauus est Casus quando opin. contraria communi est consuetudine approbata, & hoc casu omissa di-

97 sputatione concludendum est, communem † non esse attẽdendam: sed contrariam consuetudine receptam.

Ita voluerunt Paris de put. in tract. de sindic. in verb. iudicare, ca. 3. incip. an si iudex qui dedit, nu. 7. Matt. feisel. in d. tract. de elect. veri. opi. in prin. nu. 1. qui licet expresè id nõ asserat, quãdo in contrarium est cõmunis, tamen in effectu ita voluit, cum ante omnes concludat, attendendam sententiam consuetudine approbatam, quem refert, & sequitur Alciat. in tract. præsumpt. reg. 2. præsumpt. 30. nu. 3. hoc idẽ sequuntur Adden. ad Abb. in d. c. 1. sub nu. 15. in fi. in Add. incip. limita finaliter, ext. de const. Dec. in c. at si clerici. col. 16. sub nu. 25. circa fi. vers. & ista conclusio videtur etiam, & d. c. interpretando sequebatur Excell. D. meus Marc. Ant. Eugenius extrà de iudic. Claud. Seis. in l. post dotem, col. penul. sub nu. 26. versicul. nam ista regula. ff. solut. matr. Neuiz. in d. Syl. nupt. libr. 5. in j. limit. nu. 64. vbi alios plures allegat. Grat. cons. 111. casus talis est, col. penult. num. 51. lib. 2. Adden. ad Dec. in c. 1. de const. sub num. 30. in verbo aduertendum, nu. 34. Lancell. Conra. in d. lib. de prętor. §. 2. in tit. de senten. sub numer. 24. in 7. limit. Port. Imol. in cons. 42. iuri & æquitati, nu. 4. Io. Bologn. in l. j. sub n. 43. in 2. limit. ff. si cer. pet. Eman. Zuar. in thesaur. recept. sentent. in verb. opinio, nu. 19. Curt. & alios referentes Gabr. Cęsar. & alij tres doct. in consil. 59. quo ad fundamentum, col. 6. num. 29. inter con. crim. diuer. Tom. 2. D. meus Io. Paul. Lancell. in d. disput. in 1. limit. cum simil. Et hæc receptissima opinio, vt per se patet, & testantur Neuiz. sub d. num. 64. & Eman. Zuar. vbi sup. post Remig. in tract. de charita. subsid. in q. an Ecclesia, vel cler. sint immun. reg. 240. per eum relatum. & verissima, nam in claris non est opus præsumptionibus. l. si Pater. §. quoties. ff. de manumiss. vindic.

Sed in casu nostro communis seruatur, quia præsumitur vera, consuetudo autem clarè & non propter præsumptionem est seruanda, l. minimè. l. de quibus, & l. si de interpreta-

98 tione. ff. de legibus. & adeo verum est, vt cõsuetudo † etiam praua seruanda sit, & excuset à pœna secundum gloss. 1. in fi. in cap. cum venerabilis, & ibi Abb. & cæteri extrà de consuetud. cum relatis à Ias. in d. l. de quibus, column. 2. nume. 8. Merito, &c.

Præterea si vinco vincentem te, multo magis vinco te. l. de accessionibus. ff. de diuer. & temp. præscrip. sed cõsuetudo tollit legẽ scriptam. l. de quibus, in fi. & ibi firmãt Bar. & & reliqui. lex verò tollit communem, vt per se patet, & dicemus infra in 25. cas. ergo &c. Hæc tamen conclusio intelligenda est procedere in loco vbi viget consuetudo, secus

99 vero † alibi, nam ibi seruari debet communis, & ratio est, quia consuetudo vnius loci non extẽditur extra territoriũ in quo populus consuetudinem constituens habet iurisdictionem, vt planè iuribus, & auctoritatibus comprobat Petrus Duen. in tract. reg. in reg. 146. & 149. incip. cõsuetudo.

CASVS XIX.

Decimus nonus Casus est, quando cõmunis est dura, & sapit rigorem, contraria vero sententia est æqua, & benigna.

100 & hoc casu communem † non esse attendendã, sed sententiam æquam & benignam amplectendam concludunt Purpur. in l. admonendi, column. 9. propè fi. sub nu. 55. vers. & à communi opin. ff. de iureiur. & in l. cum quid, col. 10. n. 84. ff. si cert. pet. latè Vincen. Hercul. in l. cum prolatis. colũ. fin. in vlt. limit. nu. 13. ff. de re iud. Neuiz. in d. Sylu. nupt. lib. 5. in 4. limi. nume. 68. Grat. in cons. 2. rursus in causa, co. 8. nu. 68. lib. 1. Lancel. Conrad. in d. lib. de prætor. §. 2. in ti. de sent. sub nu. 25. in 9 limi. Quintil. Mãdos. in cõment. ad reg. cãcel. ĩ reg. 29. de subrogat. q. 10. in fi. ver. & signatura, Port. Imol. cons. 42. iuri, & æquitati consonũ, col. 2. nu. 3. Io. Bologn. et in l. 1. sub num. 43. in 5. limit. & ibi post alios D. meus Thobias in 3. limit. ff. si cert. pet. Io. Cephal. in conf. 93. cũ in tes-

mento. col. 3. num. 6. & in consi. 166. testator primo leganit, colum. 4. nu. 17. & 18. Marc. Mant. conf. 121. Quamuis communis opin. numer. 3. libr. 2. & D. Ioann. Paul. Lancell. vbi sup. & in 5. limi.

Mouentur isti ad hanc opi. tenendam. Primò quia ea opi. seruari debet, quæ propius accedit iuris dispositioni, & hoc clarum est, at opi. æqua est magis iuridica, quia ius nihil

101 aliud est, quam ars boni & æqui. vnde Docto. † dicuntur speculatores boni & æqui, vt post Bald. tradit Neuiz. in consilio 67. dixit Deci. in princ. ergo &c.

Hæc ratio parum vrget, nam si opin. ista est æqua, cõmunis & bona, ex quo enim à tot viris Illustribus amplexa est, absque dubio communis bona præsumitur, vnde si contraria est æqua, communis verò est bona, & ius est ars tam boni, quàm æqui, communis non erit minus iuridica quàm sit contraria æqua, & per consequens non minus seruanda.

102 Secundò mouẽtur isti, nam æquitas † præfertur rigori. l. placuit, & ibi notant Doct. oẽs. C. de iudi. & propter æquitatem receditur à iure cõi. l. fœuola. ff. ad Treb. l. si tibi, ff. si cer. petat. l. 2. § item Varus. ff. de aqua plu. arcen. l. si tibi. ff. de donat. cum similib. adductis per Nico. Vigel. in suo metho. iur. lib. 1. ca. 1. tit. 11. sub num. 2. quoniam in omnibus, præcipuè in iure æquitas spectanda est. l. in omnibus, & ibi glo. & doc. concordantias congerunt. ff. de reg. iur.

Verum & hæc ratio nullius est momenti, nam quando di-

103 cimus æquitatem præferri rigori, intelligitur † quãdo termini sunt pares, & sic sumus in dubio, vt puta quando essent duæ leges contrariæ, vna rigorem, alia æquitatem continẽs, vel quando adessent duæ opin. diuersæ, nec adest cõmunis vel magis commu. tunc enim bene verum esset attendendã esse legem, vel opin. æquiorem, & sic rigori præferendã esse æquitatem: secus verò si pro rigore adsit lex, vel cõsuetudo, vel cõis opin. pro æquitate autem esset opinio vnius, quia tunc seruaretur communis consuetudo, vel lex licèt dura, arg. l. prospexit. ff. qui, & à quibus. & ita specie respõdet Alexand. in d. l. cum prolatis, colum. fi. num. 23. in fi. ff. de re iud. Nec dicatur id esse contra. l. si tibi, cum aliis suprà adductis, in quibus apparet q̃ receditur à iure propter æquitatẽ, quoniam respondeo, id fieri licuisse ibi à iurisconsult. qui legis cõdendæ autoritatẽ habebãt. §. responsa. Inst. de iur. nat. & c.

Secus verò in Doctoribus, tam aduocatis, quã Iudicibus nostri temporis, qui secundum ius, quod scriptum reperiũt licèt durum, & respondere, & iudicare tenentur.

Tertiò igitur, & vltim. facit pro istorum sententia, nam vbi non habemus iura clara, & sic quæstio reducitur ad opiniones Docto. negari non potest, quin simus in dubio. at quæstio dubia de bono & æquo terminanda est, & si æquitas omittatur, non parum erratur à volentibus vti iuris autoritate, vt ad literam inquit text. in l. si seruum §. sequitur, ff. de verborum obligat. & facit illud Tullij libro primo Offic. quòd existunt sæpè iniuriæ calumnia quadam & nimis calida iuris interpretatione, & per hæc ita tradit Io. Sapor. in tracta. de mora. c. 1. nu. 4. & c.

Cæterum & ista ratio non admodum stringit, tum quia in d. §. sequitur. sumus in iuris cons. habenti potestatem recedendi à summo iure, tũ quia dicemus quando adest cõmunis, per eam ius dubium, & obscurum effici clarum, & certũ, cum hodie pro comperto habeatur communem omnino tanquam ius seruandam esse.

Quamobrem ipse hoc casu contrarium omninò tenerẽ vna cum Alex. in d. l. cum prolatis, nu. 23. in fi. quem postea

104 reperi, nẽpe communem † esse attendendã licet duram habentẽ contrariam opi. æquiorem, ea potissimũ ratione, quia cum habeamus regulam, quod communis est attendẽda, neque probetur ista limi. vt hoc non procedat, quando

105 contraria opin. est æqua, regulæ † stare debemus. l. 2. ff. si quis in ius voc. no. ier. ca. fi. de restitut. spoliat. in 6. & post alios tradit Dec. in c. præsentia. nu. 55. extrà de probat. habẽs enim regulam pro se, rem certam, & intẽsionem fundatam habere dicitur, vt tradit Barto. in l. quoties, num. 1. ff. si quis caut. cum adductis per Dec. sub nu. 6. ver. & ideo dicit Bart. & Cagnol. nume. 2 1. in l. 1. ff. de reg. iur.

Qui autem vult priori sententiæ adherere, eam pluribus

106 modis declarare debet: & Primò quãdo † ægtas est scripta in iure: secus aliàs. Ita Neuiz. sub. d. nu. 68. circa med. & ra-

107 tio est, quia tum æquitas præfertur rigori, † si sit scripta in iure. Secus aliàs vt post alios tradit Ias. in d. l. placuit, in 1. limit. nume. 3. C. de iud. Alex. consi. 12 1. si quis veras, col. fi. n. 8. lib. 5. Cagnol. in d. l. in omnibus, nu. 9. ff. de reg. iur. & est opinio omnium secundum Neuiz. ibidem.

Secundò non procedit opi. primà, quando æquitas fuit considerata à tenentibus communem, quia tunc commu-

108 nis † absque dubio seruaretur per ea, quæ diximus suprà in casu 17. numero 92.

CASVS XX.

Vigesimus Casus est, quando opin. contraria communi fauet causæ apprimè fauorabili, vt puta matrimonio, piæ causę, libertati, testamẽto, Doti, vel simil. & hoc casu duę sunt principales Docto. sententiæ, quarum prima est, vt nõ

109 communis, † sed contraria opinio fauens causę fauorabili sit attendenda, & omnes in specie distinguendo hanc sententiam, in matrimonio tenuit Hosti. in c. 2. & ibi sequuntur Abb. nu. 3. & alij extrà de cogna. spirit. idem Abb. in cap. fin. col. 1. nume. 3. extrà de re iudic. Anto. Corset. in suis sing. in ver. opinio, in sing. incip. vbi Doctores, n. 2. And. Barb. in 2s. 6. scriptum est præclarè. co. 1. sub nu. 2. ver. præmitto etiam, lib. 1. & cõs. 40. ab Ioue principiũ, col. 4. in fi. versi. ex quo infertur mirabile, nume. 11. lib. 3. Curt. in consi. 55. super processu inquisitionis, col. penul. sub. nu. 25. versi. sed pondera an ista vltima Fel. in capit. 1. col. pen. sub. nu. 54. in 3. limit. & ibi Franc. Cosci. in vltim. quęst. in 3. limit. sub. num. 25. Marc. Mant. nu. 114. de cõst. Vincent. Hercul. in l. cũ prolatis, colũ. fi. in 2. limit. nu. 12. ff. de re iud. Ias. in l. 2. col. 1. sub. nu. 8. & ibi latè Maria Iun. num. 71. cum seqq. ff. solut. mat. Deci. in cõsilio. 501. in Ciuitate Alexandriæ, in fi. Thom. Gram. in cõsi. ciuil. 50. in causa Nicolai. Franciſci, in fi. nu. 46. Purpur. in l. si idem. § fi vna actio. col. fi. nu. 13. ff. de iurisd. omn. iud. Rube. Alex. inter cons. matrim. diuers. in consil. 73. in causa matrimoniali, nu. 9. & ibi Tho. memo. in cons. 62. coram vobis Reueren. col. 2. nu. 1. lib. 1. Vldari. Zasi. in consi. 3. casus talis nobilis, nu. 22. lib. 2. Neuiz. in d. Sylu. nupt. libr. 5. in 9. limitat. nu. 73. Euerard. in suis loc. legalib. in loc. à contrario sensu. in fi. ver. quandoque tamen singularis opinio, Nicol. Boer. in consi. 40. viso processu moto, nu. 89. Lancell. Conrad. d. lib. de prætor. §. 2. in tit. de senten. sub. nu. 24. in 3. limit. idem Fel. in rub. extrà de sponsal. col. 7. sub nume. 6. in 9. priuil. Iacob. Nouel. ad reliq. regul. Petr. Duen. in regu. 6. glossæ opinio, in fin. num. 8. Marc. Mant. in consi. 121. quamuis communis opinio, nu. 3. lib. 2. D. meus Thobi. in d. l. 1. in 3. limit. ff. si cert. pet. & alij passim. In testamento idem tenent And. Barba. in d. consi. 6. colum. 2. nu. 3 & seq. Ias. in d. l. Gallus. §. quod si is, col. 3. sub. nu. 14. versi. imò fortius opinio vnius. ff. de lib. & posthu. Curt. in d. consil. 55. col. penult. sub nu. 25. Zachar. in addit. ad Abb. in d. capit. 1. sub. nu. 15. in addi. incip. limita finaliter, vbi etiam Franc. Cosci. in vlt. quæst. sub nu. 25. de constit. In causa pia hoc tradit Purpu. in l. si idem. § fi vna actio. nu. 17. ff. de iurisdict. omn. iud. & post Mathesil. si vna actio. nu. 17. ff. de iurisdict. omn. iud. & post Mathesil. vult Do. Io. Paul. Lancel. in d. disput. sub. 11. limit. In Dote tenet Ias. in d. l. 1. colum. 3. sub num. 8. ff. solut. matri. & nouissimè Bernard. Alphan. in colle. iur. ciuil. ad l. 1. ff. de offic. quæstor. circa med. versi. nam opinio vnius, vbi allegat Fely. sed loquitur in matrimonio. In libertate hoc idem in specie voluit Zachar. in d. Addit. Abb.

Et eandem pro omnibus causis fauorabilibus tenent oẽs supra relati in genere, & vt apparet, est communis, & receptissima opinio, quæ nititur ex duobus. Imprimis, quia vbi agitur de causis fauorabilibus receditur à regulis iuris, quia aliàs nullus esset fauor, Ergo communis, quæ regulariter attendi debet, fauore matrimonij & simil. omittenda erit.

Hęc ratio nihil efficit: nam tunc recedimus à regulis Iuris fauore huius, vel illius, quãdo id expressum est in iure, secus aliàs. nam priuilegia non sunt multiplicanda. l. quod verò contra. ff. de legib. cum concord. Sed in casu nostro id iure non est expressum, Meritò & cætera.

Secundo & vlti. fulcitur hæc opinio huiusmodi ratione: nam quemadmodum ex duabus sententiis contrariis à duobus Iudicibus ordinariis latis sustinetur sentẽtia pro actore lata, quando actor habet causam fauorabilem matrimonij, vel testamenti, licèt aliàs regulariter sustineatur sententia lata pro reo, vt probatur in dicto capitulo fin. de sentent. & re iudica. ita in proposito debet attendi opinio singularis Doctoris pro matrimonio, testamento, & simili. habens contra se communem opinionem, licèt aliàs regulariter seruetur ipsa communis.

Ista quoque ratio, seu text. in quo se fundant potissimum tenentes hanc opinionem clarissimè tollitur tribus modis: & primò, quia in d. ca. fin. termini erant pares, cum non esset nisi vna sententia pro parte, & vtraque seruari posset, vnde

Universidad de Deusto
Biblioteca

non mirũ si in pari,& in dubio præfertur sententia pro causa fauorabili lata:secus verò est in casu nostro,vbi non vtraque opinio, sed communis tantum attendenda erat, vnde cum non sit par ratio,non est inferendum à terminis, dicto capitulo,finaI.ad quæstionem nostram.l.Papianus exuli. ff. de minor.

Secundò respon.quia sententia pro eo lata regulariter sustinetur ex eo ,quoniam eius causa fauorabilior est causa actoris,& sic ratione fauoris,ergo cessante causa per accessionẽ maioris fauoris matrimonij, & testamẽti, debet quoque cessare effectus prælationis sententiæ rei:sed in casu nostro communis non sustinetur aliquo fauore , sed veritatis præsumptione , vnde non debet remoueri adueniente fauore matrimonij, & testamenti,cum veritas, & fauor nihil habeant commune.

Tertiò , & vltim.respon.huic text.nam sententia pro reo lata ex eo regulariter sustinetur , quia non constat de bono iure actoris,& sic in eius pœnam,quia omnia petita regulariter probare tenetur , quod verisimiliter non fecit actor, quando latæ sunt duæ sententiæ contrariæ:at hæc ratio nõ est in communi,quæ non ex eo attenditur,quod contraria nõ probetur vera,sed quia cõmunis ipsa vera præsumitur.

Ex quibus prior ista opinio penitus reprobata , & indefensa ostenditur.

Quapropter altera superiori contraria est opinio, vt cõ-
110 munis,† etiam habẽs contrariam fauentem causæ priuilegiatæ,& fauorabili seruanda sit,& hanc sententiam in matrimonio,tenet And.Barba.sibi contrarius in consi.3. stat dubitatio,vtrum d.possessio,colum.penulti. sub numero 9. versic.nec obstat,quod in dubio. libr.1.vbi inquit, primam opinionem non attendi,quando sententia verior,& approbatior esset in contrariũ,& sic omittit rationem fauoris, & destruit communem opinionem,cum opinio cõmun.semper verior præsumatur,& approbatior sit,quem ad hoc refert, & sequitur Catell.Cott.in Memoral. in verb. nuptiarũ causa,circa med.versi.& vltra eos benè.hoc idem voluerũt Deci.in dicto cap.1.in 1.lectur.nume. 31.& ibi Aug.Bero. nume.271.extrà,de constitu.& ibi quoque Adden.ad Deci. in verb. matrimonium.dũ volentes limitare destruant pœnitus superiorem sententiam. Alciat.in tract.præsump.reg. 1.præsumpt.40.nume.2,latè disputando sequitur Ioan.Coras.in l.qui liberos,propè fin.nume.121.& seq.ff.de rit.nup. Cagnol.in genere in l.libertas,nu.2.ff.de reg.iur.D.Io.Paul. Lancel.in disp.in 11.limit.cum concord.

Item contra testamentum volunt Alciat.lib.3. Paradox. capitu.7.post medium.Marian.Iun.in dicta l.1.nu.74.ff.sol. matrimonio.& in consi.179.aliquantisper subsistebam.colum.penult.versicu.nec placet.numero, 5.lib.2. refert,& sequitur D.meus Thob.in dicta l.1.in 5.limit.ff. si cert. petat. cum concord. Hanc eandem opinionẽ,in pia causa in specie tenet Aug.Bero.in d.cap.1.sub numero,271.de constitut.In dote idem asserunt Ioa.Imol.in d.l.1.colum.penult. circa medium.nume.11.in fin.sub versiculo, in eadem glos. in fin.& adde.& ibi Marian. Iun.nu.73.ff. soluto matrimonio.Alciat.in d.præsumpt.40.nu.2.&alij.

In libertate,istud idem voluit Alciat.sub d.num. 2.& tandem pro alijs simil.causis in genere tenent omnes suprà relati,& hanc opinionem etiam in matrimonio,quod est omninò menti tenendum,in praxi seruari, testatur Io.Coras.vbi suprà.& eã verissimam credo,& sequor ex pluribus.

111 Primò,quia non debemus tantum indulgere† causis fauorabilibus,vt cæteris iniuriam faciamus,cap.ex tenore, cũ simili.extrà,de foro compet.Bald.in consi.5.quæritur vtrũ viduæ,in prin.numer.1.lib.1.& tradunt omnes hanc sententiam amplectẽtes,at si hoc casu omitteretur communis,fieret iniuria habenti pro se communem,quia hodie communis est tanquam lex.ergo &c.

Secundò probatur hæc sententia: nam fauores,& priui-
112 legia † in præiudicium tertii non sunt multiplicanda, sed restringenda.l.quòd verò contra,& ibi Doct.ff.de legib.cũ latè traditis per Felin.in c.causam,quæ,per tot.ext.de rescr. At fauor istorũ nõ reperitur hoc casu expressus.Meritò,&c.

Tertiò,quia clarum est hodie, communem opinionem, esse seruandam,vnde legi,& consuetudini æquiparatur,vt latè suprà in præfat.nu.30.cum seqq.At nemo dubitat legẽ contrariam causæ fauorabili seruandam esse. ergo, &c.

Quartò probatur ista opinio,in §.vnum siquidem,in ver. mulier.in auth.de resti.& ea,quæ per.iunctis traditis per Alciat.in d.præsum.40.nu.2.

Quintò,& vltim.quia nos habemus regulam,cõmunem esse seruandam, vnde donec, contrarium non probetur in hoc casu, ab ea recedere non debemus.l.2.ff.ii quis in ius voc.non ier.cum simil.

Et per ista cum hac.2.opinione pertrãseo.Si quis autem priori sententiæ,quæ est magis communis , accedere vellet, quod tamen non ita facile est faciẽdum propter attestationem de obseruantia in praxi contrariæ opin.à Ioan.Coras. factam,& etiam quia hęc secunda absque dubio verior est. & tenentes primam mouentur solummodo per d.capitul. finaI. quod verè nihil facit , debet eam pluribus modis declarare.

113 Et primo non procedit, quando communis † fulciretur aliquo textu , nam tunc seruanda est communis , ita limitat Anton.Corset.in d.sing.in verb.opinio, sub nu.2.& clarum est,quia lex scripta etiam durè seruanda est.

114 Secundò fall.quãdo† matrimonium,vel alia causa fauorabilis non est de iure valida , puta q̃ matrimonium non sit legitimum , ita Neuiz.sub d.nu.73.circa med.versi.intellige nisi esset,quia non adesse,vel nulliter adesse paria sunt.

115 Tertiò fall.quãdo† dubium non habuit principium in causa fauorabili , vt puta quòd ipsa successerit in locũ non priuilegiati pendẽte lite,ità Mathesil.in tracta.de elect.versi. opin.col.2.vers.prędicta autem intelligo,nu.6.quem sequitur D.Lancellot.in d.11.limit.quia subrogatum sapit naturam eius,in cuius locum subrogatur.

116 Quarto & vltim fall.† quando communis esset meliori-bus rationibus fulcita, ita Abb.Corset.Neuiz.& alij in suprà citatis locis.

Verum si ista limitatio subsistit,vt ipse existimo, tota corruit ista magis communis opinio , quia si non inspicitur fauor,quando meliores adsunt rationes pro communi , vtiq; nunquam attendetur opinio contra communem pro causa fauorabili,quoniam communis semper aut verè,aut præsumptiuè melioribus nititur rationibus,& sic istorũ auctoritas posset induci pro secũda opinione,meo iudicio,veriori.

CASVS XXI.

Vigesimus primus Casus est,quando communis opi.est euidenter erronea,& falsa,& hoc casu dubiũ facit,qa quemadmodum communis error,& sic communis opin.de facto
117 aliquo etiam falsa † facit ius, vulg. l.Barbarius,& ibi not. Doct.ff.de offi.prætor.cũ adductis per Pileum in suis qq.in q.77.Henricus de Guarda,in 2.opi.in princ. ver.2. quia putatiuus,nu.4.Federic.de Sen.in cõs.112.amice carissime,co. 2.versi.& si dicatur,nu 5.Alex.in consi.138.opportunè cõsideratis,ferè per tot.libr.1.latè Cott. in memoral. in verbo, opin.com.quamuis falsa,& latissimè per Ant.Gabriel.lib.1. comm.conclu.in tit.de probat.conclus.8.per tot.Ita & cõmunis Doct.in iure consistens licet falsa,ius facit, & attendi debet.

118 Contrarium tamen,quòd communis opin.† euidenter falsa nõ sit attendenda, tenuerunt Hostien.& Io.And.in d.c. 1.vbi eos referunt,& sequuntur Abb.col.fi.sub nu. 15. ver. hoc verum secundum Hosti.& ibi Adden.alios congerunt, Aug.Bero.nu.269.Mant.nu.111.& alij de const.idem Abb. in c.vt debitus,colũ.8.nu.29.de appel.& in consi.85.in præsenti q. nu.1.lib.1.Ioã.de Anan.in c.tua nos,col.2.sub.nu.4. ver.& istud etiam,ex.de vsur.Tyndar.in tract.de testib.lib.2. ca.10.col.pe.ver.& pro hoc optimè facit,nu.21.And.Barb. inter cons.crim.diuers.in cons.93.scribitur sapientiæ,col.8. nu.29.lib.1.2.impref.Benedict.Capra in tract.reg.in reg.18. vidimus quando Iudex,nu.17.Ioan.de Garo.in rep.auth.ex testamento,nu.35.C.de secun.nupt.Vincent.Hercul.in l.cũ prolatis col.pen.in 1.limit.nu.11.post.Alex.ibidem. col.fin. sub nu.23.ver.tamen hoc limita verum,ff.de re iud.Roland. à Vall.consi.vlt reuocatur in dubium,in fi.numero.56.libr. 2.Quintil.Mandol.in cõmẽt.ad reg.cancel.in re.29.de subrog.q.10.in fi.cum aliis,& est,vt patet,cõmunis opin.& etiã vera.nam Communis, vt sępius diximus , seruatur propter præsumptionem veritatis. At hoc casu cessat præsumptio, quia sumus in claris,communem esse falsam.Ergo,&c.

Nec quicquam obst.quod cõtrarium de communi erro-
119 re dictum fuit,quoniam illud † habet locum in errore vero in se,sed non tamen aperto, & manifesto,quod etiam in communi Doct.locum sibi vendicat,quæ licet falsa, donec non constet de falsitate,propter præsumptionem attẽditur, secus verò post quando error detectus est , & veritas venit in lucem,ita loquitur text.in d.l.Barbarius , & concord.& Doct.de materia tractantes.

CASVS

CASVS XXII.

Vigesimus secundus est casus, quando communis nulla lege fulcitur,sed tantũ ratione:& in hoc casu duæ sunt sen-
120 tentiæ Doctorum,quarum prima est,vt Communis † nõ sit attendenda,& huius opinionis auriga fuit Archid.in canolite,il 2.ante fi.ver.hoc contra Scholares,qui dicunt,11. q.3.& ibi Nicol.Superant.in addit.quem referunt,& sequũtur Anton.de But.in cap.tua nos,colum.2.de vsur.Fel.in ca. 1.colum.penult.sub nu.54.propè fin.versic.& in hac fall.& ibi sentit Mant.numero 111.in fi.& seq.licet videatur dubitare,extrà,de const.Iaso.in l.illam,nu.9.C.de collat.Gomes. in comment.ad reg.cancel.in reg.de anna.possess.q.52.circa med.versi.videndum est igitur,in fi. Benicas.in §.actionum, num.342.Inst.de actio.Cephal.cons.166.testator primo legauit,colum.4.numero 19.hoc idem voluit Incert.'Autor in quodã Tract.de crim.læs.maiest.inserto inter tract.crim. diuersor.q.1.sub nu.8.Hipol.Riminal.in l.vt vim, numero, 398.in fi.ff.de iust.& iur.cum concord.& est cõmunis opi. vt ex numero, & auctoritate Docto.eam tenẽtium clarè apparet: nititur autem hęc opinio ex pluribus, sed duo sunt, quæ videntur vrgere.

121 Primò quia erubescimus † sine lege loqui.l.illam. & ibi not.omnes,C.de collat.§.consideremus,in authen.de trien. & semiss.confusè congestis per Euerard.in loc.à leg.cessante,in princ.

Hæc ratio contrarium defendendo facilè diluitur, negãdo in casu nostro, nos sine lege loqui, quoniam rationem
122 adducẽs nõ dicitur † sine lege loqui,ita respondit Corn. in consi.256.viso puncto,& allegationibus,colum. 4. nu.4. lib.1.& post plures Iaso.in d.l.illam,nu. 10.cum adductis per Euerard.ibidem circa med.versi.hoc autem volo te scire,& est receptissimum.

Secundò igitur & vltimò,nã vbi nõ habemus legem, nõ nostro ingenio quæstiones resoluere debemus,sed ad Prin-
123 cipem † pro decisione recurrendum est,l.2.§.sed quia diuinæ,cum simil.C.de vet.iur.enucle.

Sed ista quoque ratio facilè summouetur,Tum quia nõ possumus semper Principem adire, vel ob distantiam loco-rum,vel aliam similem causam: Tum etiam quia vbi viget ratio, ibi lex esse dicatur,cùm rationibus licitum sit leges extendere ad casus in lege non comprehensos,l.non possunt, in fi.de legib.

Contraria igitur est opinio,vt cõmunis nulla lege,sed ra-
124 tione tantum roborata † attendi debeat,& hanc sententiam amplexi sunt Ant.Corset.in suis sing.in verb.opinio , in sing.incip.vbi Doctores,num.2.Neuiz.in d.Syl.nup. libr. 5.numero 20.cum seqq.Lancel.Conrad.dict.lib.de prætor, §.2.in tit.de sent.in 1.amp.nume.23.Purpur.in dicta l.1.nu. 137.in fin.& seq.& ibi post alios Io.Bolognet.sub numero, 42.versiculo,quod procedit.ff.si cert.pet.& hoc idem verè volunt Fel.sub d.numero 54.in fi.& Iaso.in dicta.l.illam, nu. 10.dum limitant omnia suprædicta , & ita credo seruari in praxi,quia alias aut nulla , aut rara Cõmunis seruaretur , cũ paucæ omnino sint communes quæ habeant leges expressas,& etiam verissimum credo.

125 Imprimis quia vbi deficit lex, ratio naturalis † pro lege adducitur.c.consuetudo,& ibi gl.in verb.ratione.1.distinct. c.frustra.8.distinc.ca.si romanorum.19. distinc.l.cum ratio, in prin.ff.de bon.damnat.cũ adductis ad hoc per gloss.in ca. ex eo,in verbo,rationis.de elect.in 6.per Corset.vbi supra d. nume.2.Guid.Pap.sing.653. præscriptio non currit.ver.no. quod sufficit,Roma.sing.781.reconuentio in causa,nume. 2.latè alios congerentes Felin.in ca.tua nos.colum.2.circa med.sub.nume.3.post princ.extrà de iureiur.Iaso.in d.l.illam. num.10.Cagnol.in l.qui in alterius,num.1.ff.de regul.iur.& post alios plures Euerard.in d.loco,cess.rat.circa.med. versi. hinc etiã notabiliter dicunt,& est receptissimũ apud omnes.

126 Secundò quia,quod in naturali ratione † constitit,lex est de cui-re,d.c.cõsuetudo,in §.porrò si ratione,distin.1.quia ratio est anima legis iux.tradita à Bald.in l.si quis seruo. C. de furt.quem sequitur Iaso.in l.de quibus,n.5.ff.de legib.

Tertiò quia vbi habemus viuam rationem, frustra queri
127 mus † legem,imò quærere,est infirmitas intellectus,l.scire oportet.§.sufficit.ff.de excus.tutor.& post Aristot.& Philosophos tradit Bal.in l.testium.co.fi.circa med.nu.21.in fi. C.de testib.Angel consi.275.thema,super quo consilium, colum.fin.circa med.sub numero,8.post princ.versiculo,& eodem modo resp.refert & sequitur Iaso in d.l.illam,colũ.3. sub nu.10.ver.Alibi dicit Ang.Claud.Seisel.in rub.ff.fol.ma. in prin.& post alios Neuiz.vbi suprà,sub nu.21.& Euerard. ibid.propè fi.vers.imo quærere rationẽ. Quartò & vltimò, faciunt ea,quæ diximus in seq.casu.

CASVS XXIII.

Vigesimus tertius Casus est,quando communis nulla lege,vel ratione nititur. Et hoc casu omnes relati in superiori casu pro vtraque parte partim expresse asserunt , partim
128 sentiunt Commmunem † non esse attendendam, & præter istos idem in specie tenent Grãmat.consi. ciuil.4.in causa eadem mag.numero.12.& Iacob. Henric.in cõsi.1.ardua subtilis,in resp.ad desimum sextum obiectum , numero,437. lib.1.cum simil.& facit pro ista opin.alijs pluribus omissis, reg.d.l.illam, cum ibi traditis à Docto.de collat.quæ omnino verificatur in quo pro communi neque lex, neque ratio vlla adest.

Sed ratio ista in proposito non vrget,nam fatemur singulos Doctores non posse absque lege quicquam agere. Sed si simul idem dicerent,secus esset,nam singula,quæ nõ prosunt collecta simul iuuant,præsertim in Doctoribus habentibus autoritatem ex præsumptione iuris, quæ habet Doctorem,& bonum & peritum censeri.

Imo ego non credo omnino verum, quod passim effun-
129 dunt Doctori,nempe Doctori etiã Excell.nihil allegãti † nõ credi,vt tradit Bal.loquens de Glo.in l.republica C.ex quib. caus.maior. Curt.in consi.66. super motiuis traditis , col.2. sub nu.2.post med.versi.& sic directo,Grat.in consi.105.videtur treugam,colum.1.nu.4.& consi.131.nobilis vir,col. fin.numero 19.lib.1.Grammat.consi. ciuil.32.in eadẽ causa.nu.12.& seqq.Siluan.consi.25.viso puncto,& facto,nu. 28.Roland.à Vall.in consi. 1.in præsenti consultatione,nu. 187.lib.2.& alij passim adeo quod ista sit communis opi.

Nam ego credo,quod Doctori Excell.nihil alleganti credatur,sed minus,quàm si allegaret,nam tales Doct. censentur moueri iure & ratione,licèt non adducant, prout videmus in sententia Iudicis,& consiliis decisiuis, quæ possunt fieri absque iurium allegatione,vt cõpertum est , & ita credo seruari:quia videmus passim Doct.plura asserere nihil allegando,& tamen non respuuntur,sed minus eis creditur, & si seruatur opinio Baldi, vtique nec ipsi fides haberetur, qui & consulendo,& legendo multa effudit nihil allegãdo.

Quamobrem ipse hoc casu contrariam sententiam , vt
130 communis † omnino sit attendenda , semper veriorem iudicaui,& nunc quã maximè,qui reperi idem tenere Purp. in d.l.1.nu.138.ff.si cert.pet.hac ratione:

Nam aut Doct.volunt , hoc casu non seruari communẽ, quia habeat contra se iura, & rationes: & tunc dico eorum sentẽtiam verã esse, sed non quia communis non fulciatur aliqua lege,vel ratione,sed quia cõtraria opinio habet meliores rationes,& sic sumus in casu 17.suprà relato.Aut volunt non seruari communem , quia non habeat legem, & tunc dico hoc falsum esse,nam si hoc verum esset, sequeretur, quod communis nunquam esset seruanda.At hoc est absurdum,Meritò,&c.

Maior probatur , quoniam Cõmunis seruatur ob solam presumptionem veritatis, non autem tanquam habens legem,vel rationem:quia si ob istas seruaretur Communis,sequeretur,quòd non tanquam habens iura & rationes, quæ singula per se seruantur absque communi, attenderetur, & sic non differret ab opinione vnius, & ita etiam reperi considerasse Purpur.in d.l.1.nu.137.in fi.Et sic nihil esset habere Communem,quod est ridiculum.

Præterea si hoc esset,sequeretur aliud, videlicet,quod cõmunis seruaretur,quia præsumeretur verè contra receptã, & veram opin.suprà relatam in præfat.nu.41.& 42.

CASVS XXIIII.

Vigesimus quartus Casus est quando contra communẽ opin.est Regula aliqua iuris.In quo conclusiuè procedendo tres sunt subdistinguendi Casus:quorum Primus, quando regula iuris est in genere, & à remotis,& tunc commu-
131 nis † seruanda est, ea ratione, quia licèt regula ex Iure sit
132 emanata,l.i.ff.de reg.iur.& idem † sit, quod ius,& de illa argumentetur sicut de iure, c.canon , casu seq.3.distin.not. Bald.in l.si quis seruo,column.fin.numero 6.propè fin.ver. nec mireris. C.de furt.Franc.Pauin.in tract.de offic.& potest.capitulo,sed vacant,in quæst.j.column. fin.quos refert,

Universidad de Deusto
Biblioteca

& sequitur Gomes.alios etiam adducens in cõment.ad reg. cãcel.in procœm.in 2.q.in 3.fundam. partis affirmat. versi.3. pro ista parte,cum simil.tamen regula est ius fragile,cum facilè limiteturꝫ & restringatur,vnde quoties habemus legẽ, vel auctoritates Docto.in specie à regula generali,& à remotis recedere debemus,vt tradit Aretinus in consilio.6.in principio,sepius adducto.

133 Secundus casus est,quando † sumus in regula in specie contraria ipsi cõmuni,& ista fuit visa,& considerata à Doc. tenentibus Communem,& tunc quoque Communis non attenditur per ea,quæ dicemus infrà in seq. Casu.

134 Tertius,& vlt.Casus est,quando † regula est in specie cõmuni contraria,neque visa,vel considerata à tenentibus Communem,& tunc concludimus Communem non esse attendendam,ita Grat.in consi. 113.præsens casus prima fronte,col.1.nu.3.lib.2.qui licèt generaliter loquatur,tamẽ in his terminis est intelligendus.

Et ratio est duplex.prima regula tanquam Ius a seruanda omnino est,vt tradunt Doct.in d.l.1.ff.de reg.iur.

Secunda,quia præsumitur,quòd si Doctores tenẽtes cõmunem vidissent d.regulam,vtique aliter sensissent,argu.l. si in tres.ff.de arbit.

a ADDITIO. Regula est ius. Nota tñ q regula non facit ius,sed ipsa colligitur ex iure quod est. Et illud verũ quo ad illos casus qui regulam præcedunt,ex quibus ipsa regula cõstituitur & formatur: & hoc modo dicitur regula iuris trãsitiuè:quia de regula fit transitus ad ius: ita q ius est separatũ & distinctum ab ipsa regula.Secus est quo ad alios casus qui ante regulam determinati non reperiuntur,in quibus regula facit ius: vt patet in regula Catoniana,quæ dicitur regula iuris.l.cum legato.ff.quando dies legat.ced.Item sępenume ro fit decisio casus occurrentis per regulam iuris.c.inter dilectos.in fi.de fid.instr.c.si diligenti.de for.compet.cũ simil. Et isto casu dicitur regula iuris intransitiuè: quia ipsa regula immediatè est ius,& non fit transitus:quia tali casu ius nõ est distinctum & separatum ab ipsa regula.

CASVS XXV.

Vigesimus quintus Casus est,quando contra communẽ est textus legis in terminis,& plura afferunt exempla.in hoc
135 casu.ergo aliis omissis pono † duo,quorum alterũ est de opinione Martini cõmuniter à cæteris approbata in l.dos à patre.C.sol.mat.quæ verè est contra illum tex. Alterum est exemp'um,§.præterea.Inst.de fideicom.hære.vbi clarè probatur,legata non posse relinqui ab intestato.& tamen contrarium concludunt Doct.ibi.& in l.1.ff.de leg 1.

Modo in hoc casu concluſiuè procedendo duos subdistinguendo casus,Primus est quando communem tenẽtes, viderunt illum text.& ei licet malè respondérunt,& tunc est
136 concludendum communem opi.† esse attendendam,ita tradunt à contrario sensu.Io.de Garro.in rep.auth.ex testamento.nu.34.post med.versic.& cum tex.sint clari. C.de secun.nupt.& Ari.Pinel.in l.1.in 3 part.nu.104.propè fi.vers. & reiecta cõmuni. C.de bo.mater.& ex intẽtione omnium latè,& expresè,D.Io.Pau.Lancel.in d.vlt.amp.& verissimũ credo ea ratione, nam cùm nihil sit tam clarũ in iure, quin in dubiũ reuocari possit, cùmque tot viri Illustres viderint illum text.& contra eum tenuerunt, oritur vrgens præsumptio, vt vel text.ille non probet in terminis, vel si probet, iusta aliqua causa, vel ratione ab eo recesserint, quod fieri potest,vt infrà in 29.casu.& ista est ratio,fortè, q opi.Martini in d.l.dos à patre,à cæteris sit approbata , quoniam videbatur iniquum , vt mortua muliere cum filiis , eius dos non deberet apud eos remanere.

Fallit tamen ista conclusio, secundum Pinel. quando vidissent tex.sed non respondissent: verum hoc falsum est, nã si vidissent tex.& contra eum terminant, signum est, quod reprobant inductionem illius textus,ac si expresè respondissent.

Secundus casus est, quando tenentes communem non viderunt,aut cognitionem nullam habuerunt illius tex.&
137 tunc communis † non attenditur,ita Io.de Garron. Ari. Pinel.& D.Lancel.vbi suprà in 3.limit.Mathesila. in d tract. de elect.veb.opin.circa prin.sub nu.1.ver.aut de hac cõsuetudine non apparet.qui licet generaliter loquatur, tamen in his terminis intelligi debet, prout etiam Augustꝰ. Bero.in suis qq.famil.in q.62.an tempus inchoandi.num. 1.Crot.in consi.127.vidi,& maturè.colum.2.nume. 11.cum seq.Ioã. Bolognet.in d.l.1.sub nu.43.ff.si cert.pet.Borgnin.Caualca. in tract.de tutor.& curat.numero 246.circa fi.versi.& ista opinio est sequẽda.& est de mente omnium , & clarissimũ, tum quia hic cessat præsumptio veritatis, propter quam attenditur communis,cum simus in claris habẽtes tex.in terminis,qui antè omnia attendi debet.d.c.1.& ibi Docto.ext. de consti.Tum etiam quia,si Doct.communem tenentes illum vidissent, præsumitur, q aliter sensissent iuxta d.l.si in tres.ff.de arbi.

Fallit hoc modò, vt infrà in casu 30.nu.159.

CASVS XXVI.

Vigesimus sextus casus est, quando communis opin.est contra autoritatem Theophili super intellectu alicuius rex. istud exemplum habemus.§.præterea,Insti.de fideicom.hæred.vbi Theophilus tenet,ibi probari,legata non posse relinqui ab intestato,& contrarium tenent Doct.communiter ibi,& in l.1.ff.de leg.1.

Hanc difficultatem excitauit Excell.D.meus Franc.Can-
138 turius,in qua in primis communem † esse attendendam suadetur ex eo.quia nullibi reperitur auctoritatem Theophili esse necessariam,quo ad interpretationẽ Instit.in Græca lingua ab eo cõscriptam, econtra verò cõmunis est omninò seruãda,ergo Communis ob auctoritatem Theophili omittinon debet.

139 Sed in contrarium q opi.Theophili sit præferenda † cõmuni vrget plurimum,quia communis attenditur propter solam præsumptionem veritatis: vnde si pro contraria adsit præsumptio efficacior,communis non debet attendi,sed efficacior videtur præsumptio veritatis pro opinione Theophili:quia cum ille fuerit vnus ex tribus compilatoribus Instit.quis dubitat eum melius scire sensum rex.à se compositi,quam alij Doctores?imò auctoritas Theophili, est quasi necessaria propter vrgentem præsumptionem.

In hoc tamen casu ex intentione eiusdem D. mei pro re-
140 solutione distinguerem † duos casus positos etiam in superiori casu,aut Doctores contra intellectum Theophili viderunt interpretationem ipsius,& tunc communis erit attendenda,aut non viderunt, & tunc opinio Theophili præferri debebit,per ea, quæ suprà diximus in casu præcedenti.

CASVS XXVII.

Vigesimus septimus casus est , quando communis est in vno ex æquiparatis,an seruetur, & in altero?breuiter distinguendum est.

Aut sumus in casu æquiparato, putà, quòd æquiparatio sit facta per modum regulæ, vel in illo casu particulari , in quo est communis,& tunc concludendum est,omninò cõ-
141 munem,† & in altero æquiparato attendã esse,nam dispositum in vno ex æquiparatis,in alio etiam dispositum intelligitur.l. Sticus seruus meus.ff.de manumiſ.testament. cum vulg.

Aut sumus in casu , in quo non est facta æquiparatio , &
142 tunc communis † non seruatur in aliis casibus ,nam ex separatis, & diuersis non fit relatio.l.papinianus exuli.ff.de minor.cum vulg.

CASVS XXVIII.

Vigesimus octauus est Casus , quando in altero æquiparato est contra communem iudicatum , an in altero æqui-
143 parato attendẽda sit cõmunis.Et partem negatiuam † tenet Dominus Ioan.Paul.Lancellot.in dicta sua disputatione,an & quando attendenda sit communis opinio, in 9.limitatione , & mouetur per l.Plautius in fin. princip. ff.ad l. Ealcid . Verum hic textus nihil facit , Tum quia ibi nulla adest communis , tum quia non fuit iudicatum , sed decisum per rescriptum Principis, quod non solum communem , sed & legem , consuetudinem tollere potest.

144 Quamobrem existimo , communem † hoc casu esse seruandam , nam si attenditur communis , quando expresse contra eam fuit iudicatum,vt suprà in casu 15.Ergo multò magis attendi debet,si contra communem in casu æquiparato est iudicatum.

145 Posset tamen sententia † D.Lancel.sustineri,quando toties esset iudicatum,quòd consuetudo introducta esset: nã tunc consuetudo & in æquiparato attenderetur per ea,quę suprà diximus in 18.casu.

CASVS

CASVS XXIX.

Vigesimus nonus casus est, quando adesset aliqua causa per quã Iudex potest adduci ad non seruãdam Communẽ.
146 Et hoc casu indistinctè concludendum est, cõem † non debere attendi.ita tenent Neuiz.in d.sylu.nup.lib.5.nu.70. Lancel.Conrad.in d.lib.de,præt.or.§.2.in tit.de sent. nu.15. in 11.lim. D.Io.Pau.Lancel.in d.dispu.in 7.lim. cũ aliis sim.
147 & est verisimum:nã ex causa † recedit à lege, & à reg. iur.l.si hominem ff manda.tradũt Fel.& cæteri in cap.1.ext. de constit.Thom.Parpal.in rep.l.1.C.de præcib.Imp.offer. Franc.Cremen.in sing.151.mãdatum fuit actum, in fi.Ant. strig.in sing.32.Deci & Cagnol. in l. in ambiguis, in § quoties,num.1 ff.de reg.iur.Ari.Pinel.in rub.C. de bon. mater. in 1.part nu.35.Didac.latissimè in lect.c.peccatũ, in 1.part. circa med.de reg.iur.in 6.cum adductis per Neuiz.d.nume.
148 70.q consuetudo ex causa † potest auferre ius vnius , & dare alteri,vt post Bart.& alios tradit Pet.de Rauenna in tit. de consuet.in prin.sect.1.nu.11.& non habet difficultatem. Ista tamen conclusio habet locum in iudicibus maioribus,
149 secus verò † in iudicibus minoribus,vt puta Potestatibus certarum,vel similium,vt post Deci.tradit D.Lancel. in d.7. lim.Nã à lege quoque ex causa receditur,per Iudices maiores,nõ verò minores vtp Ant. Columb.in suis sing.pœnal. in sing.12. iudex ex offi.nu.2.cum simil.
150 Quæ verò sit iusta causa † recedẽdi à cõmuni, & à lege, non insisto,quia non est præsentis indagationis , & partim apponunt Doct.in suprà citatis locis , partim etiam residet in arbitrio ipsius Iudicis.

CASVS XXX.

Trigesimus Casus est quando in eadẽ q̃stione sunt duæ communes contrariæ,altera Legistarum,altera Canonistarum,& in hoc casu distinctè procedendo , plures sunt subdistinguendi casus:

Primus est.quãdo sumus in materia spirituali,vel alia cõcernẽte peccatum,vt in materia iuramenti,v furarum,vel si
151 mili.& tunc concludendum est,cõem canonistarũ † vbique,& in vtroque foro seruandam esse.

Ita respondet Socin.in consi.77.In præsenti consultatione plura.colum.fi.nu.20.lib.1.& ita est intelligẽdum, quod tradit Hieron.Cuccal. in add. ad Deci. in Liura sanguinis, sub nu.7. in verb contrarium tamen concludit , propè fin. vers & sic vides.ff.de reg.iur.& est verisimum.

Nam in his materijs , quando ius ciuile est contrarium
152 canonico tã in terris Ecclesiæ,quã Imperij,seruatur † Ius cano.& opinio canonist.c. fin. & ibi doct. ext. de præscrip. tradit Abb.in c.ecclesia Sanctæ Marię,colum.7.in 2.cas.nu. 11.& ibi post alios Felyn. columun. 11. vers. limita.2. dicta regula,n.41. & Marc. Mant.nu.17.extra de consti.Io.And. & alij in capitu. possessor,de regul. iur.Bartol. in l. priuilegia,col.2.sub nu.2 & alij,C.de sacrosanct.Eccl.Geminian. in cõs. 114.si Procurator Episcopi,col.fi.n.5.Ferrat.in tract. cautel.caut.38 explorati iuris est,per tot.Afflict.deci.322. D.Ciccus Ab.colum.2.nu.5.Deci.in consi.412. cũ sit quod Almerigus,colum.2. nu. 19. Robert. Marãt. de ordin.iud. in 3.part sub num.73.Port.Immol. in consi.36. Contingit D Baptistam,colum.7.nu. 28.& consi. 154. Quo ad primũ attinet,col.4.numero 18.Io.Cephal.in conf.40.Mag.communitas Nouarum,colum.4.nu.16.latè Aug.Bero.in cõsi. 81.Viso.instrumento depositi,nu.1.& ferè per tot. lib.3.& post Alex.& alios tradit Io. Bapt.boui.in tracta. de stat. vrb. præscrip.gloss.1.nu. 16.cum aliis latè congestis per Felyn. in causis , column. prima sub numero primo, ext.de testib. & est omnium receptissima sententia ,quæ procedit etiam
153 in foro † seculari,vt in specie post Anto. de Butrio,Abb. Immol.& Fel.vbi per eum tradit Corne. Benincas. in tract. de pauper.in 5.q. nu.31.& Rober.Marant.ibid.cum simil.

Secundus casus est quando sumus in materia nõ cõcernente peccatum,& in terris ecclesiæ , & hoc quoque casu
154 concludendũ est communem Canonistarum † esse attendendam.& ratio est in promptu , quia in terris ecclesiæ ser-
155 uandum est † ius Cano.& opinio Canonistarum,quia Põtifici , canonum conditori terræ subiectę sunt,cap.11.& ibi Doct.ext.de cõst.Ab.in d.c.Ecclesiæ Marię,co.8.in 4.causa. nume.14.& ibi Fely.post plures quos congerit colum.22. ver.limi.3.de reg.numero 43.& Mant.nu. 24.Barto. in d.l. priuilegia,sub numero 2. & ibi cæteri. C. de iacr. sanct. ecl. Corne.in consi. 169. In hac consultatione,column.2. sub numero 4.versicu. his tamen non obstan.libro 3. quem sequitur And.ab Exea.in d.c.1.nume.195.ext.de constit.Rober.Marant.sub d.num.73.& est communis opi. & in vtro
156 que foro † seruatur † ius cano.vt post Inno.Fulg. Lanfran. & alios concludit Foller.in sua practic.cens.in verb.iur. mo de.rigorem,numero 22.& antè eum hos omnes congessit, licet ipse non alleget,Ioan.Bert.in suo repert. in verb. opinio Canonistarum prævalet, Marant. vbi suprà cum simil.

Tertius & vltim.casus est quando sumus in materia nõ concernente peccatum,& in terris Imperij,& tunc conclu-
157 dendum est,Communem Legistarum † esse attẽdendam in vtroque foro:& ratio est eadem:nam in terris Imp.quando sumus in materia non concernente peccatum , seruan-
158 tur † leges,non verò canones.Ita tradunt Abb. d. nu. 14. Felyn.d.numero 43.Mant.d.numero 24.in d.ca. Ecclesia S. Mariæ,de const.Bart.in d.l.priui legia,sub d.n.2. Cor.Andr. ab Exea. & alij in locis modo suprà relatis , & alij passim.

Nam cũ Imperator sit Dominus totius Orbis , eius leges seruari debent,l.leges sacratissimę,C.de legib.& ista cõclusio adeo est vera,vt etiam si cõtra communem Legistarum
159 esset tex. de iure canon. tamen in terris Imperij † seruanda est communis ista , vt in indiuiduo tradit Marian. in capit.significantibus , column. 36. numero 60. circa princip. versicu. sed ad hoc potest respon. extrà, de libell.oblat. vbi dicit se plura ad hoc induxisse in capitulo primo, de noui. oper.nunc.quem ipse nõ potui videre,& id suadetur ex eo, quia quando Doctores firmant communiter aliquam opi. præsumuntur mortiex dispositione si non expressa,saltem tacita,vel præsumpta iuris ciuilis.

160 Fallit tamen supradicta conclusio † quando ageretur de rebus ecclesiasticis,quia tunc debet seruari ius cano. etiam in terris Imperij,Ita tradunt Abb. Guliel. Ancha. & reliqui in d.capitu.primo,vbi post alios late hoc defendit Deci in 2.lect.colum.2.in 3.not.nume. 3. & alios allegans And.ab Exea.numero 82.de const.& post alios Ange.Bero.in consilio 195.In causa illorum de Velis,col.fi. numero 23.libro primo,Rober.Marant.in dict.3.parte,nume. 76.

CASVS XXXI.

Trigesimus primus est casus quando tempore litis contestatæ opinio affirmatiua erat cõis , tempore verò ferendæ sententię.opinio negatiua est magis Cõis quod facile posset hodie accidere,quando lit es efficiuntur penè perpetuæ,& libri in dies maximè excrescunt.

Hunc casum neminem attingentem reperi , & sanè pulcher est.In eo tamen primo aspectu dicendum videtur opi-
161 nionem affirmatiuam † attendendam forè ex duobus, Primò quia magis communis negatiua superueniens operabitur in alijs in futurũ,nõ autẽ ad præterita extẽdi debet, arg.l.leges & constitutiones.C.de legib.c.fi. ext. de constit. cum vulg.

Sed hæc ratio facilè submouetur ex eo, quia ius superueniens non trahitur ad præterita,quando de nouo conditur, secus si iam conditum diu latens deregitur :quia licet antè lateret,non per hoc amisit vires suas,at ita est in magis cõmuni,quæ non ius nouum inducit , sed antiquum obscurũ ostendit,Ergo,&c.

Secundo,& vlt.facit.Nam debet esse par ratio commodi,& incommodi,l.scio,in prin.cum vulg.ff.de annu. legat.
162 sed ius superueniens post litẽ cõtestata,nõ pdest † Actori,vel Reo,l.non potest.ff.de iudic.ca.fin.& ibi Doct. tradũt ext.vt lite pendente,cum si mil.Sed ius,quod quis habet tẽpore litis contest.attenditur,l.more.C.de rei vend.& in eius materia tradunt Docto.in l.in contractibus C.de non num. pec.Ergo,&c.

Hæc quoque ratio tollitur,tum quia prædicta procedũt in iure superueniente ex facto hominis , tum etiam & melius,q̃ loquũtur de iure nouo:magis Cõis verò nõ immutat ius,sed solum antiquum patefacit,vt modo suprà.

Quamobrem ipse cõtrarium credo verum, vt magis cõmunis negatiua superueniens inter tempus litis contest.&
163 ferendæ sententia † seruanda sit.

Nã quoties oriẽ aliqua atrouersia,super qua adsint opiniones Doct.ius in rei veritate est semp idẽ:Sed cũ sit dubiũ , & obscurũ,modo vł esse pro vna,& mõ pro altera parte, put,ali-

Universidad de Deusto
Biblioteca

qua præsumptio magis ꝑ vna, quàm pro altera vrget, itaque quando communis erat pro affirmatiua, videbatur ius esse pro ea, quãdo verò magis communis contraria supernenit, ius pro negatiua esse vr, & non diuersum, sed idem.

Vnde cum habeamus ius, nec id certum est, & clarum, debemus sequi pro ea parte, pro qua magis ostenditur, aut magis communis verior, & iuri magis propinqua censetur. Merito, &c.

CASVS XXXII.

Trigesimus secundus, & vlt. casus est, quando sunt communes hincinde, nec discernitur magis communis, & hoc
164 opus, hic labor est: nam vbi est conflictus opinio. † perdifficile est munus iudicandi, vt tradit Abb. in c. cum sint, in 2. not. nu. 3. ext. de decim.

Et quidem valde periculosum, in hoc tamen casu plura successiua dantur remedia quæ singula suo loco reponen-
165 da sunt. Primum est remedium, quod ea opin. † sit amplectenda, quę verior in conscientia Iudici & Aduocato videtur, hoc est, quæ magis iuris dispositioni accedit, vel melioribus nititur rationibus, ita fuit decisum per Parlamen. Delphin. vt per Franc. Marc. in q. 5. quæritur quando, sub numero. 3. part. 1. Lancel. Conrad. in d. lib. de Prætor. §. 2. in titu. de sent. nu. 28. latè per And. ab Exe. in ca. 1. num. 367. cũ seqq. ext. de const. & omnium latissimè iuribus, rationibus & autoritatibus comprobat Neuiz. in d. sylu. n. lib. 6. in prin. nu. 2. cum seqq. & est verisimum, vt per se patet.

Sed cum valde difficilè sit asserere hanc vel illam opinionem veram esse, diligenter isti omni prorsus affectione remota animaduertere debent, ne propriam conscientiam lædant, & ideo huic aliud adiungitur remedium, vt Iudices,
166 & Aduocati † in casu dubio recurrant ad Deum media oratione quæ impetrat lumen intellectui, scriptum est enim, quòd Diuus Thomas faciebat orationem, quando veritatem reperire cupiebat, nam à Spiritu Sancto veritas, & bona omnia proficiscuntur, quibus addi potest, optimum esse spoliare se peccatis per confessionem. nam sæpe propter
167 peccata † nescimus dubia causæ resoluere, vt inquit Bald. in cap. quia procurator, colum. 6. de elect. quem refert, & sequuntur Affl. in decis. vlt. in fin. latius Neuiz. alios allegans d. lib. 6. nu. 5. Crauet. in cons. 15. factum ita pronitur, nume. 1. & D. Ioan. paul. Lancel. in d. sua disputa. & quando com. opin. sit attend. propè fin.

Secundum est remedium quando causa est adeo dubia
168 quod quæ sit verior opinio discerni nequeat, vt illa † amplectenda sit, quæ fauet parti habẽti pro se regulam aliquã iuris, vt puta reo, possessori, & simil. pro quibus in dubio ꝓnunciatur, ita tradit Mathesil. in d. tracta. de elect. veri. opin. col. 2. post. princ. versi. aut sumus in materia, nu. 4. & 5. & fusissimè vsque ad 41.

Casus numerans, in quibus in dubio pronunciãdum est. Neuiz. d. lib. 6. numero 20. propè fin. vsque ad nume. 87. & id quoque optimum & verissimum est, nam in dubio pro reo, pro possessore, vel simil. iuribus vulg.

Tertium est remedium supradictis deficientibus quòd
169 princeps † consulatur iux. præceptum Imper. in l. 2. §. si quid igitur. C. de vet. iur. enucle. & in propriis terminis tradit Lancel. Conrad. vbi suprà, n. 30. & est de intẽtione omnium, & verum. Sed qm̃ sæpius id iusta causa fieri nequit,
170 Quartum † est inuentum remedium, vt Iudex vel aduocatus hortetur partes ad concordiam, proponẽdo eis sumptus ingẽtes, inimicitias, rixarum pericula, victoriam incertã & alia plura id genus ex litibus emanantia, quæ penè, & pulchrè recenset Neuiz. in dict. sylu. nup. lib. 6. n. 8. cum pluribus seqq. Oct. Vest. in sua prax. lib. 3. cap. 1. in fi. nu. 4. & ibi latius Nicol. Grauat. in addit. nu. 11. cum seq.

Et si præces, & orationes non sufficiunt, debet Iudex eas
171 † ad concordiam compellere, quod potest, arg. c. placuit, 90. distinct. per quem text. ita posit Ant. de But. Abb. & alios tradit Iason. in l. quidam existimauerunt, col. 3. sub. n. 4. circa med. versi. 2. principaliter limit. ff. si cert. pet. Fel. post complures, quos ad id congerit in rub. ext. de treg. & pac. col. 3. ver. 3. fallit. num. 5. Nicola. Boer. in decisione 155. & quo ad primum dubium, sub num. 28. Summ Ange. in tit. de Iudic. §. 4. incip. vtrum iudex possit. D. Io. Pau. Lanc. in d. disput. ꝑpè fin. in 2. gradu, cum simil. quod & mihi in quibusdã causis, & personis satisfacit, sed quoniam in pluribus id non facile potest proceder,
172 Quintum datur remediũ, quod Index † possit iudicare pro qua parte velit, & sic bonum sit habere Iudicem amicũ, qui in dubio pro amico potest iudicare, ita posit Io. And. tradit Bal. in c. ne innitaris. co. 2. circa me. vers. item Io. And. nu. 7 de const. Abb. in c. 1. col. fi. sub nu. 15. in fi. versi. si vero non est dare, & ibi Dec. in 1. lect. num. 12. Bero. num. 255. & alij ext. de const. Iaſ. in l. post dotem, col. pen. nu. 105. ff. soluma. Neuiz. in d. syl. nupt. lib. 5. nu. 74. post prin. versi. igitur talis casus. Conrad. in d. lib. de prætor. §. 2. tit. de sent. nu. 28. in princi. & ira tradit Fran. Mar. in d. q. 5. propè fin. sub num. 3. part. 1. & in propriis terminis nostris sequitur Purpur. in l. admonendi. col. 25. num. 155. ff. de iurciur, & est communis, & probata sentẽtia, vt per se patet, ex quo debemus eli-
173 cere rectè agere † aduocatos, & procuratores, qui in suis allegationibus, & informationibus reddũt sibi iudicem beneuolum, vocando eum Doctiss. Excellentiss. celeber. acutissim. aliisq; similibus nominibus honestãdo, vt ex Tull. & Quintil. deducit Abb. in c. consuluit, col. 2. in 3. not. nu. 2. extrà, de offi. delega. & latissimè titulos istos singulorum iudicum recensendo hortatur potius ad excessum, quàm defectum laudis Marian. in c. 1. col. 48. per totũ. in vlt. memb. 8. artic. princ. nu. 146. extr. de libe. oblat. quia, vt ipse inquit, homines Lodolæ carnis esu, vt plurimum delectantur, idẽ monent Purpur. in l. 1. numer. 313. ff. de offic. eius, &c. Octa. Vest. in sua prax. libr. 7. c. 3. sub numero 31. Andr. ab Exe. in dicto cap. 1. num. 463. de constitu. cum similibus.

174 Et e contrà quàm male † facere eos, qui verbis tumidis contemptu dubiorum datorum credentes reddere ius suũ clarum exasperant iudices, ita vt vix legant eorum scripta, nedum credant, & totum damnum redit in miseros Clientes, qui debent esse cauti in eligendo patronos non tam iuris, q̃ morum peritos, vt etiam aduertũt omnes suprà relati.

Cæterum quicquid dicant communiter Doct. licet ipse non diffitear, optimum esse habere iudicem propitiũ, quoniam facilius audit, & credit, tamen quoad, vt iudex † pro
175 amico iudicet, tanquam falsissimum id omnino respuendum mihi videtur, & non solum de honestate, sed etiam de veritate, & in conscientia, ex duobus,

176 Primò, quia iudex, qui † iudicando ducitur aut consanguinitate, aut amicitia, vel hostili odio, peruertit iudicium Christi, qui est iustitia, & fructum illius vertit in amaritudinem damnationis, ita ad literam dicit text. in ca. quicunque 11. q. 3. Nec dicatur istud procedere, quando iudicatur contra iustitiam claram, secus, quando sumus in dubio, vt in casu nostro: quoniam resp. dupliciter. primò q̃ eriam hoc casu iudicatur contra iustitiam apparentem, vt in alio fundamen. constabit.

Secundò ille tex. loquitur generaliter fundans se in sola affectionis ratione, qua omninò iudex carere debet, vt ibi.

Præterea, & vlt. quia quoties duo litigant de aliqua re, vterque pro parte bonũ ius fouet, donec de iustitia alterius non constat, saltem respectu Iudicis, qui secundum allegata debet iudicare: vnde si nunquam constet, quis verè rem, de qua agitur, obtinere debeat, vt sic simus in dubio, vtiq; si Iudex pro amico iudicat, aufert alteri litigãti partẽ, in qua bonum ius fouebat, & per consequens iniustitiam facit.

Quamobrẽ sextũ, & vlt. est remediũ, & hoc meo iudicio
177 tutum, æquum, & bonum, q̃ hoc casu iudex † diuidat per medium, ita tradit Bar. in l. si duo, col. vlt. antè fi. versic. & sic mihi videtur. ff. vti possid. sentit Bald. in l. si pater, col. 1. in 2. no. ff. de hær. inst. late Pe. de Anch. in cons. 210. inter cõtraria varia, per totũ. Fel. in d. c. 1. co. fi. n. 55. & ibi Dec. in 1. lect. sub nu. 32. versi. talis casus. latè Mant. nu. 117. & alij, de consti. Alex. in l. Titius, col. 1. in 3. not. nume. 3. ff. ad Treb. idem Dec. in cons. 176. viso themate. col. penul. in prin. ver. & omnibus diligenter. nu. 6. & in propriis terminis Purpur. in d. l. admonendi. nu. 155. circa med. Conrad. ibidem, nu. 29. latè alios allegans Boer. in deci. 42. dico quòd glossa propè fin. colum. penul. nume. 49. D. Ioan. Pau. Lancel. in d. disp. in fin. in 4. gradu, nouissimè plures ad id congerens Borgn. Caual can. in tracta. de tutor. & curator. propè fin. numer. 338. & alij plures passim, ita vt absque dubio ista sit receptissima opinio, quæ probatur iuribus, & ratione. Iuribus imprimis in terminis, quãdo opi. sunt hincinde in §. cum ex aliena, circa med. ibi post multã Sabinianorum, & Proculianorum ambiguitatem placuit media. Insti. de rerum diui. cui concord. l. antiqui. C. si pars hered. pet. §. fi. Inst. quib. ex cau. manu. nõ lic. cum simil.

Ratione demum probatur, nã cum simus in dubio, vterque litigans fouet pro se bonum ius, vnde iudex diuidens ꝑ medium facit iustitiã, reddẽs vnicuiq; qd̃ suũ est, vel esse vf.

Et ex his sit explicitũ, an, & qñ communis opinio, attẽdi debeat, & per cõsequens ista secũda pars ꝓsentis tractatus.

FINIS LIBRI SECVNDI.

TRACTATVS DE COMMVNI OPI. V. I. DOCTORVM, Liber Tertius.

VAE sit communis opin. & quando seruãda, ex suprà dictis clarè apparet.

Reliquum nunc est pro complemento huius Tractatus, vt ad vlt. eius partem accedamus, quæ habet. Quæ pœna imposita sit recedentibus à Cõmuni opin. in Casibus, in quibus ipsa est attendenda. Et quoniã plures sunt possunt, vt res facilius percipi possit, de singulis in specie tractabimus. Et imprimis de pœna imposita litigantibus, q̃ habent communem contrariam.

De pœna contra Communem litigantium,

TITVLVS X.

Summa Notabilium.

1 Litigans contra communem amittit causam.
2 Et condemnatur in expensis. Fall. nu. 10.
3 Victus victori regulariter in expensis condemnatur.
4 Communem habens, dicitur habere iustam causam litigandi, & econtra.
Litigans temerè condemnatur in expensis.
5 Autoritas doctoris excusat ab expensis. Ampl. nu. 6. Lim. num. 8. & 9.
7 Consilium doct. excel. excusat partem ab expensis. Intell. n. 8. & 9.

1 LITIGANTEM, siue actorem siue reum, cõtra communẽ opin. Doctor. duabus pœnis subiici reperio. quarũ

Prima est, vt amittat † causam, & litem, quod & verissimum, & receptissimum est apud omnes, nam si communis iudicando seruanda est, qui cõtra se communem habet, procul dubio sententiam contra se reportabit, & causam perdet, & est clarissimum.

2 Secunda est pœna, qua afficiuntur litigantes contra cõmunem, vt condementur † in expensis, ita tradit Ant. de But. in c. fi. col. 7. in prin. nu. 21. in fi. quem ibi sequitur Abb. col. 10. nu. 25. in fin. & sequenti, extr. de dol. & contum. & Ant. referunt, & sequuntur Ale. in l. properandum, in §. siue autem in alterutra, colum. 2. nu. 12. propè fin. versicu. quod intell. nisi communis. C. de Iud. & Marc. Ant. Natt. in consi. 149. verissima fuit conclusio, col. 4. nu. 7. in 1. Tom. cui sententiæ & ipse me subscribo.

Fulcitur autem opinio ista ex tribus, & primò secundum Anto. ex not. per Bar. in l. quod Nerua, col. 6. sub n. 19. ff. de Posit. vbi dicit Bart. ignorantem, & cõtrauenientem iuri, in quo sunt opiniones Doct. esse i lata, & leuissima culpa, put in ignorantia facti: non verò in lata tantũ, & sic sentit Bart. q̃ si adesset communis, talis dicetur esse in lata culpa, & per consequens debebit in expensis condemnari secundum Ant.

Præterea quia victus habens iniustam causam litigandi,
3 † debet regulariter in expensis condemnari ipsi victori. ca. 1. de do. & contum. lib. 6. vbi id tradit Inn. circa med. quod c. in commentariis Innoc. est positum, pro c. finẽ. extrà eod. & ibi alij, auth. qui semel C. quom. & quãd. Iud. Doctor. omnes in d. §. siue autem in alterutra. l. properandum C. de Iudic. Ant. Abb. & reliqui in d. c. finẽ, ext. de dol. & cõtu. Guid. pap. in q. 436. in materia appellationum, in 48. concl. n. 56. Cap. Tho. in q. 111. item fuit quæsitum an victus, & ibi latè Steph. Aufr. cũ concord. per istos, per Didac, Couar. in suis pract. qq. §. 2. ca. 27. in princ. & nouissime, ac plenissime per Io. Bap. Asini. in prax. Iud. §. 32. c. 2. per tot. congestis. & est receptissimum, quòd absque dubio obtinet, quando litigans est improbus. §. hæc autem, Inst. de pœn. temer. litig. Sed litigans contra communem opi. item habet iniustam causam litigandi arguendo à contrariis.

4 Nam quemadmodum communem opi. habens † iustam causam litigandi habere dicitur, vt volunt Ant. de But. sub nu. 21. circa med. & Abb. ibi num. 23. & 26. in d. c. finẽ, Alex. in §. siue autem in alterutra. nu. 12. & alij passim, ita econtra communem contra se habens iniustam litigãdi causam habere dicetur, & consequenter est improbus, Merito, &c.

Tertiò, & vlt. probatur hæc opinio, quia recedens à communi opinione dicitur temerarius, vt infrà tit. 12. nu. 36. At temerè litigans condemnatur in expensis. l. eum quem temerè. ff. de iud. l. prõperãdum. §. sin autem alterutra. C. eod. & post Bar. Abb. Lanfr. & alios vbi per eum tradit Didac. Couar. d. c. 27. in prima declar. nu. 1. post prin. versic. etiam vbi quis. Ergo &c.

Et per ista ità concludo. Cæterum contra hanc cõclusionem duo videntur quamplurimum obstare. altera est, q̃ communis plerunque, & ferè semper aliquos habet contra dictores, vt experientia docet, sed autoritas Doctor. † excusat ab expensis, vt firmat Angel. in l. terminato, col. 1. sub n. 2. versi. fiant talia consilia. C. de fruc. & lit. expen. & post Fel. sequitur Alciat. in tracta. præsump. reg. 1. præsump. 51. in fi. nu. 8. vbi id comprobat Nico. Arelat. in addi. autoritate Bal. Cardina. Alex. Barb. Corn. Ang. Aret. Iaſ. Marsil. & aliorum, quos ibi allegat, & est receptissimum.

6 Quinimò † secundum Alcia. d. n. 8. id locum habet etiam si contra autoritatem Doctor. sit communis opin. & sic in terminis contra d. conclusionem.

Alterum, q̃ obstat suprà firmatæ cõclusioni, est, quia nemo est adeo rudis, & ignarus, qui antequam incipiat litiga-
7 re, non consulat peritiores, sed consilium Excel. Doct. † excusat ab expensis, vt concludunt Henrich. Boic. in suis sing. in verb. interesse. nu. 2. Corn. in consi. 148. in præsenti consultatione. col. fi. nu. 30. lib. 2. Mathesil. in singu. 81. nota regulam, nu. 2. & ibi latè Adden. Deci. in ca. vt debitus, col. 8. nu. 21. extr. de appel. Marsil. in l. patre, vel marito, nu. 32. ff. de quæstio. Alex. post alios in d. l. properandum. §. siue autẽ alterutra, co. 2. n. 10. & seq. C. de iudi. Alciat. i l. 1. i verb. Celsus ait. nu. 46. ff. si cer. pe. cũ adductis per And. Tiraq. in trac. de pœn. tempo. cauſ. 51. nu. 108. per Io. Bapt. à Villalob. in tract. com. opi. in litera C. in verb. consilium doctissimi. nu. 168. Eman. zua. in Thesau. recep. sen. in litera C. nu. 273. in verb. consilium. Card. Alban. in Lucubrat. ad Bar. in Lin bonorum. nu. 1. ff. de bo. pos. & est com. opi. vt per se patet, & post Cur. Iun. testatur Villalob. & zuarez. ibidem.

Ista tamen, quę plurimum videntur obstare, in proposito
8 nihil vrgent, siquidem † procedunt, quãdo sumus in dubio, vt putà quando sunt opiniones hinc inde, nec datur communis, vel magis, vel quãdo sumus in casu adeò sterili, vt nulla autoritas reperiatur, vel alio modo, tunc enim benè verum est, autoritatem Doctor. & consilium Excel. Viri excusare quem ab expensis.

9 Secus verò † quando sumus in claris, vel per legem, aut consuetudinem, aut communem opin. quæ vtiusque vim habet: nam cùm per communẽ aduersarius ius clarum habere dicatur, non est dubium, quòd ei debent refici impensæ, vt tradunt Ant. de Bu. & Abb. in d. c. finem, per quæ redditur omninò falsa opinio Alcia. quando contra autoritatẽ Doct. est communis.

Ex quibus omnibus remanet firma cõclusio, vt litigans contra communem sit condemnandus in expensis. Limit.
10 cam † tamen Abb. in d. c. finem, col. 10. ver. sed ego puto. nu. 26. ext. de dolo, & contu. quando sumus in 2. instantia, & sic in causa appellationis: & in prima fuit iudicatum contra communem per iudicem magnæ, vt ipse inquit, reputationis, nam tunc litigans contra communem excusaretur. & ratio est, quia fortè communis poterat conuinci melioribus rationibus, & per consequens non seruari, & quidem est rationibilis, & æqua restrictio, & ideò ipse quoque cum ea pertranseo.

Hæc ita resoluta conscripseram, & maior pars huius tractatus erat impressa, qñ peruenit ad manus Praxis quædam Iudiciorũ Eximij viri Io. Bapt. Asinij nuperrimè typis mãdata, vbi ipse in fi. §. 32. c. 35. & vlt. ꝓrium tenet, videlicet litigantem contra cõm opinionem non esse condemnandum in ex-

Universidad de Deusto
Biblioteca

in expensis, licet contrarium videatur firmare suprà d.§. 32. c.2. in 4. limit. per totum.

Mouetur autem in d.c. 35. ex pluribus: Primò, quia quælibet causa, vbi variæ sunt opiniones, excusat à cõdemnatione expensarum, iuxta tradita ab eodem in d. 4. limit. Communis verò plerumque habet contradictores, Ergo &c.

Secundò, quia communis non semper attendenda est, vt suprà latè titu. 9. per totum.

Tertiò, quia communes opi. non ex veritate, sed affectione potius conficiuntur.

Quartò, & vlt. quia communes constituuntur ex negligentia, & sic ex crimine: nam Doctores tanquam aues absque alia veritatis indagatione sequuntur aliorum dicta, & ista sunt, quibus mouetur in effectu Asini.

Quibus tamen non obst. contrariam opi. suprà firmatam veriorem esse credo, & approbo per supradicta.

Nec obst. in contrariũ adducta, quia facilis est responsio.

Ad primum enim respondetur, illud procedere, quando inter varias Doct. opin. non datur communis, vel magis communis, secus aliàs, vt in casu nostro, quia tunc sumus in claris, vt diximus modò suprà, nu. 8. & 9. & ita intelligit idẽ Asini. in d. 4. limit.

Ad secundum resp. quod litigans condemnari debet in expensis in casibus, in quibus debet attendi communis, secus aliàs: vt diximus suprà in princ. huius 3. lib.

Ad tertium resp. non præsumi doctores moueri affectione, sed veritate ad tenendam hanc, vel illam opi.

Ad vlt. resp. negligentiam, & incuriam in doctoribus nõ præsumi, sed potius diligentiam, cum ad eos spectet perquirere, quæ opinio sit verior, & vnusquisque censeatur fungi officio suo. Per quæ remanet firma, & vera conclusio, vt litigans contra communem in expensis cõdemnari debeat.

De pœna contra Communem patrocinantium, vel aduocantium.

TITVLVS XI.

Summa Notabilium

1 DOCTOR consulens contra Communem, pœnam non meretur. Contrarium nu. 4.
2 Doctor potest cogi consulere.
3 Ex consilio nemo obligatur.
5 Contra communem consulens malum facere dicitur.
6 Consulens contra communem tenetur parti, pro qua consuluit ad interesse.
Tenetur reficere omnia damna parti contrariæ. nu. 11. Fall. nu. 13.
Facit litem suam, nu. 14.
Idem sequi debet in causa propria, nu. 16.
Tenetur ad restitutionem in foro conscientiæ, nu. 18.
7 Doctor dolo iniustam causam defendens tenetur ad interesse parti læsæ.
Idem si ex imperitia, nu. 8. & facit litem suam, nu. 151.
9 Imperitia culpæ ascribitur.
10 Doctor etiam de culpa tenetur.
12 Doctor iniquam causam defendens tenetur reficere damna parti contrariæ. Fall. nu. 13.
17 Consulens in aliena causa, idem sequi debet in propria.
19 Aduocatus ex ignorantia tenetur in foro conscientiæ.

VIDIMVS qua pœna plectantur litigãtes cõtra Communem, Nunc videamus ad quid teneantur eorum patroni, vel aduocati. In qua quidem inuestigatione, vt omniũ plena habeatur resolutio, duplicem adhibebimus inspectionem. Prima erit an tales Doctores sint aliqua pœna afficiendi. Altera dato quod debeant puniri, qua pœna plectendi sint.

INSPECTIO I.

Circa primam videtur concludendum Doctorem consu
1 lentem, vel aduocantem contra communẽ non esse † puniendum ex duobus.

Primò quia quod lege permittente fit, pœna non meretur. l. Graccus, cum vulg. ff. de Adulter. Sed Doctoribus permittitur generaliter consulere in assumptione gradus Do
2 ctoratus, vt clarum est, quinimò etiã inuiti consulere † cogi possunt. l. 2. & ibi glo. in verb. concessum. Bar. circa med. versi. nota quem cogi. num. 1. & cæteri. C. de prox. sacr. scri. lib. 12. Idem Bar. in l. proximè, in fi. princ. nu. 3. & ibi Bal. pro pè fi. ver. cum aliis autem potest, & alij. ff. de his, qui in testament. delent. Io. Fabr. in prin. Instit. de obligat. quæ ex quasi delic. numero 4. Salic. in l. sancimus, in fin. & ibi Addentes C. de aduoc. diuers. iudi. Anto: de Butr. in cap. si pro debilitate, col. 4. de offi. deleg. Abb. & ibi post alios Fel. in c. 1. in princip. nu. 1. extrà de offic. iudi. Corn. in consi. 238. reperio superiori anno, in princip. num. 1. lib. 4. Ias. in l. eum qui res, n. 13. C. de procurator. Rip. in l. fi. num. 32. C. de reuoc. donat. Addent. ad Bertach. in suo repertor. in verb. Doctor cõsultantibus. Aug. Bero. in c. quoniam contra, n. 44. extrà de ꝓbat. & alij passim, & est communis, & recepta sententia, vt per se patet, & post Fel. Ias. & Rip. testatur Fran. Viui. in trac. comm. opin. libr. 2. opi. 8. Aduocatus potest compelli, circa prin. Ergo &c.

Sed huic rationi põt facilè respõderi, Doctori permissum esse generaliter consulere, & etiam cõgi posse, quando causa est iusta, secus aliàs: & ita declarat Corn. in d. consi. 238. n. 1. & est de intentione omnium, & verissimum: sed in casu nostro adest iniustitia, cum communis consulendo omni nò fit attendenda. Meritò &c.

Secundò, & vlti. pro hac opin. videtur vrgere, quoniam
3 ex † consilio nemo tenetur, seu obligatur, ex quo nemo compellitur alterius cõsilium sequi. l. 2. ff. mandat. l. ob hæc verba, in fi. ff. de his qui not. infam. l. consilia. & ibi Doctores, ff. de reg. iur. c. cum olim. & ibi not. Bellam. col. 3. vers. & propter hoc nullus tenetur, nume. 2. de arbit. c. nullus, & ibi Din. & alij, de reg. iur. in 6. cum concordant.

Hæc quoque ratio euitatur, nam ex consilio nemo tenetur, quando is cui datur cõsilium, etiam sine eo idẽ fecisset, secus verò quando impellit ad aliquid faciendum: quia tũc consilium benè obligat. Vel possumus dicere, id non procedere, quando consilium est dolosum, & criminis, seu peccati inductiuum, vt videmus in his, qui dant consilium ad faci nus aliquod perpetrandum qui puniuntur perinde, ac si ipsi deliquissent, vt latè per Egid. Boss. in sua pract. crimi. in titu. de mand. ad homicid. propè fi. versiculo, quæro quid iuris sit in consulente, nume. 59. & post alios nouits. Iul. Clar. lib. 5. recept. sent. §. fi. in pract. crimi. q. 88. per tot.

Sed Clientes mouentur ad litigandum solo cõsilio suorum peritorum, & consiliũ est dolosum, cùm sit contra iuris dispositionem. ergo &c.

Quamobrem contrarium, ꝙ imò Doctor contra com
4 mun. consulens, vel aduocans † puniri debeat, ex omniũ intentione concludendum est, ea ratione, quia cum communis ꝓ lege seruãda sit, vt late suprà tit. 8. per totum, qui
5 ꝟriũ facit, malè facere † dicitur vt post Bal. vbi per eũ tradit Lauren. Siluan. in cons. 10. Punctus super quo consilium, n. 37. & per cõsequens puniendus est. & præsertim quia istud consilium est inductiuum criminis, & peccati, per supradicta.

INSPECTIO II.

Cum igitur Doctor contra commun. consulens, seu aduocans puniendus sit, secunda succedit indagatio, qua pœna videlicet puniri debeat: & reperio quinque pœnas iunctas esse tali Doctori, quas coniunctim recensent Lancel. Conra. in lib. de prætor. §. 2. in tit. de sent. sub nu. 32. in 2. am plat. in fi. Quamobrem singulas separatim referendo.

6 Prima est. quod Aduocatus † teneatur ad interesse parti læsæ, pro qua ipse contra comm. consuluit, vel aduocauit, & id manifestè deducitur. Nam aut Doctor contra commu. consuluit dolo, aut ignorantia, ꝙ in dubio præsumitur iux. dictum Bal. in l. fi. nu. 9. C. de pœn. Iud. qui mal. iud. & vtro
7 que casu tenetur ad interesse. si quidem Doctor dolo † iniustam causam defendens, tenetur parti læsæ, cuius causam tuetur ad interesse. l. 2. vbi id not. Bar. ff. mand. referens Spe. in tit. de requisit. consi. col. 3. sub nume. 5. versicu. & contra iniquè consulentem, sed Specul. ibi loquitur in consultore. sed verè id voluit Specul. in titu. de Aduoc. §. fi. col. vlt. versi. illud autem certius. numero 18. & licet specul. & Bartolus non loquantur expressè de interesse, tamen ita intelliguntur à cæteris doctoribus.

Hoc idem vult expressè Abb. in ca. si culpa, n. 3. de iniur.

in ca. tua nos, num. 3. de homicid. & in cap. pastoralis. §. quia verò, nu. 7. & ibi post alios Fel. sub num. 22. circa med. extrà de offic. deleg. vbi refert Ange. in repet. leg. si vacantia. C. de bon. vacantib. lib. x. Dec. in l. consilij. n. 3. ff. de reg. iur. Sebastian. Sap. in repet. leg. 1. col. 3. nu. 11. ff. quod quisque iur. & alij passim, & est communis opinio, vt ex numero, & autoritate eam tenentium apparet.

8 Eodẽ modo, Doctor malè cõsulens ex imperitia † tenetur ad interesse, vt post Hostien. vbi per eum tradit Thom. Grammat. in §. fi. propè fin. numer. 11. Institut. quib. ex caus. manum non lic. Dec. in l. 2. nu. 2. ff. quod quisq. iur. idẽ Dec. & Cagnol. in d. l. consilij, nume. 3. cum concord.

9 Et ratio huius dicti est, quoniam ignorantia † ascribitur culpæ. l. imperitia, & ibi post alios declarãt Deci. & Cagnol. ff. de regu. iur. Io. de Anan. in capit. excõmunicamus. §. moneantur, col. 3. ver. est enim regulare, num. 8. extrà de hæret. & post Alexã. contra Bal. Catell. Cott. in memoral. in verb. Doctor malè iudicans, cum similib.

10 At Doctor † non solum de dolo, sed etiam de culpa tenetur iuxta latè tradita per Alex. in rubr. C. de procur. nu. 2. qa culpa dolo æquiparatur, vt tradunt Doctor. in l. quod Nerua. ff. de pot. cum locis concord. Ergo &c.

Secunda est pœna, quę Doctoribus contra communem
11 respondentibus est imposita, vt teneantur † reficere omne damnum parti, contra quam cõsuluerunt, & ratio est, quia
12 Doctor inique, & iniuste causam defendens † ad omne præiudicium tenetur, quod proprio patrocinio parti contrariç attulit, ita concludit Dec. in dict. l. consilij, nu. 3. de regn. iur. quod aduertendum dicit Chassan. in commentar. ad consuetud. Burgund. rub. 4. §. 7. in verbo, si ce n'est cõsentemẽt. in versi. adde an quando in ferenda, in fin. nume. 37. & credo verissimum, nam pœna debet sequi autorem delicti, l. sancimus. C. de pœn. capit. 2. de constit. cum vulg. & aduocatus est causa præcipua, vt pars aduersa damnum patiatur: siquidem Cliens eius consilio litem aggressus, & prosecutus est.

13 Fall. tamen † hoc, quando Clientulus esset Iuris peritus, quia tunc nõ aduocatus, sed ipse teneretur parti contrariç, ad damna. ita post Ange. sequitur Soci. in l. si quis iniquum in §. si procurator, column. 2. sub num. 10. versicu. & hoc sequitur Ang. ff. quod quisque iur. nam tunc cliens non consilio aduocati, sed ꝓpria malitia, vel dolo iniustam causam defendere creditur.

Tertia est pœna imposita Doct. contra communem ad
14 uocantibus vt faciant † litem suam, cum iniustitiam defendere dicantur, vt suprà fuit cõclusum. & huius dicti ratio est, quia Doct. consulens contra communem, censetur per imperitiam consulere, vt suprà diximus.

15 At Doctor † per imperitiam defendens iniustam causam, facit litem suam, vt tradit Specul. in tit. de aduocat. in §. fi. colum. penul. ver. quid si per imprudentiam, nume. 17. & ita fuit decisum per Parlam. Delph. vt per Franc. Marc. in q. 649. quæritur an aduocatus, in princ. num. 1. partic. 1. cum simil.

Quarta est imposita pœna contra commun. respon-
16 tibus, & forte omnium durissima, vt † illud idem consiliũ sequi debeant in causa propria, si idem casus ipsis contingat, & sic siue communis sit pro eis, siue contra, semper causam amittent, nam communis non proderit cũ ipsi contrarium sequi debeant, & communis contraria nocebit, cum pro ea sit iudicandum.

Et ratio est, quoniam receptissimum est pronunciatum,
17 vt doctor † consulens in aliquo casu, siue benè, siue malè, illo eodem consilio in causa propria vti debeat, & id probatur naturali illa ratione, quod quisque iuris in alterum statuerit, ipse eodem iure vtatur, & in propriis terminis tradit Angel. in l. 1. §. 1. circa princip. versi. & est argum. quòd Doctor, quem ibi sequuntur Pau. de Castr. num. 7. Alex. num. 1. Soc. nu. 11. & 12. Ias. nu. 10. Sebast. Sap. n. 10. & seqq. Claud. de Seisel. num. 3. & alij vno ore. ff. quod quisque iur.

Hoc idem in specie concludũt Andr. Barbat. in Clemen. 1. col. 2. num. 5. de testibus. Zas. in l. 2. in §. primus diuus Augustus, circa princi. in verb. pro beneficio, in fin. ff. de orig. iur. Andr. ab Exea. in ca. cum omnes, numer. 70. de constit. cum concor. & est communis opi. vt per se patet, nec vllũ habet contradictorem.

Nec dicatur id solum habere locum in consultore, non verò in aduocato, quoniam id est falsum, vt suprà relati omnes asserunt, & in specie Sap. d. numero 12. & Claud. d. numero 3.

Quinta, & vltim. est pœna, quæ imponitur Doctori contra communem aduocanti, & consulenti, vt teneatur etiã
18 † in foro conscientiæ ad restitutionem, si quidem si communis omninò attendenda est etiam in foro Poli, vt suo loco dictum fuit, non est dubium, quod consulens contra cõmu. etiã in foro cõscientiæ malè facit, quia id propter ignorantiam agere dicitur.

19 At doctor consulens iniquè † ex ignorantia, tenetur in foro conscientiæ ad restitutionem, & resarcienda damna, vt tradit Abb. in capit. ad aures, col. 1. in 4. not. num. 3. ext. de ætat. & qualit. Fely. in d. c. pastoralis. §. quia verò. sub nu. 22. ver. item dicas, extrà de offi. deleg. & post Anton. de Butr. in c. tua nos, in 1. not. versi. ex quo infert Ant. de homic. Card. Alban. in lucubr. ad Bart. in l. 1. §. a it prætor, sub num. 5. ver. & aduocatus. ff. de postulã. & tradit sum. Angel. in tit. de Aduocat. §. 12. incip. vtrum Aduocatus teneatur, & summ. Armil. eodem titulo de Aduocat. §. 11.

Et istæ omnes pœnæ rationabili causa inductæ, sunt contra Doct. iniustas causas defendentes, quæ vtinam seruarentur, quia in primis valdè prodesset ipsis Aduocatis, qui faltẽ timore pœnæ ab huiusmodi excessibus se abstinentes pœnam ignis æterni euitarent. Deinde iuuaret ipsos litigantes, qui iustitiam fouentes, quod suum est, absque tot impensis, curis, & laboribus consequerentur, & econtra ius non habentes etiam inuiti ab initio liti cederent, si ab omnibus essent repulsi, & superfluis impensis parcerent: & demum id omnibus apprime vtile esset, quando ius nostrum non esset obumbratum innumeris cauillationibus, quibus pro maiori parte repleta sunt responsa doctorum, quæ impressa circunferuntur.

De pœna contra Communem iudicantium.

TITVLVS XII.

Summa Notabilium.

1 ARBITER, & arbitrator cõtra communem laudantes in quo puniantur.
2 Arbitria sunt redacta ad instar iudiciorum.
3 Consultor contra communem respõdens tenetur parti læsæ ad interesse.
Idem sequi debet in causa propria nu. 4.
Item facit litem suam nu. 5.
Eius consilium contra communem rescindetur nu. 7.
Et ad plura alia tenetur nu. 8.
6 Consultor iniquè consulens facit litem suam.
9 Sententia lata contra cõem tanquam iniqua retractatur.
10 Sententiam latam contra comm. esse ipso iure nullam. Contrarium nu. 13. Fall. nu. 18.
11 Sententia lata contra legem, vel consuetudinem est nulla.
12 Iniquitas manifesta æquiparatur nullitati.
14 Sententia nulla dicitur, quæ est lata contra leges, Senatusconsi. vel constit. principis.
Item lata contra expressam iuris formam, & nu. 15. Fal. 17.
16 Præsumptio efficacior non adeo elidit contrariam, vt pœnitus annullet.
19 Sententia notoriè iniqua non exequenda, sed retractanda, num. 20.
21 Sententia lata contra communem est notoriè iniqua. Cõtrarium, numero 22.
23 Notorium quid sit.
24 Sententia notoriè iniqua est nulla.
25 Iudex iudicans contra communem tenetur in sindicatu.
Fallit primo modo, nu. 28. & 2. modo, nu. 29.
Contrarium, nu. 33.
Tenetur ad interesse partibus, nu. 34.
Præsumitur ex ignorantia iudicare, nu. 35.
Facit litem suam, nu. 28. Fall. nu. 44.
Contrarium nu. 45. Amp. nu. 46.
Fallit 2. nu. 47. & 48.
Omnes supradictæ pœnæ ampliantur, nu. 50.
Peccat, & tenetur in foro conscientiæ. nu. 51.
Non verò tenetur actione iniuriarum nu. 53.
26 Iudex malè iudicans tenetur in sindicatu. Ampl. nu. 27.
Ex ignorantia ad interesse. nu. 37.
Facit litem suam nu. 39. Ampl. etiam ex ignorantia. nu. 40.
Peccat, & tenetur in conscientiam, nu. 52.
30 Iudex sequens opinionẽ præceptoris excusatur. Fal. n. 31.

Universidad de Deusto
Biblioteca

32 Scholares debere eligere præceptores peritos.
36 A communi opinione recedere temerarium.
41 Iudex ferens sententiam nullam non facit litem suam.
Et quare nu. 43.
42 Pœna maior arguit malus delictū, quia imponitur ex eius qualitate. Fallit nu. 43.
49 Litem suam facere, quid.
54 Iudex condemnatus in sindic. potest repetere quod soluit ab eo, pro quo malè iudicauit.
Contrarium nu. 55. Fal. nu. 56. reprob. nu. 58. Fal. nu. 59.
57 Iudex potest paciſci cum parte de cōseruādo se indemnē.

DICTVM est suprà qua pœna plectātur litigantes contra communem, & eorum aduocati, seu patroni: modo videndum est de pœnis contra eam iudicantium, & quoniam plures sunt qui iudicāt, ideò vt omnium clara habeatur resolutio, triplex adhibenda est inspectio.

Prima erit: qua pœna afficiatur arbiter, seu arbitrator: secunda qua consultor: tertia, & vlt. qua ipse iudex, contra communem iudicans.

INSPECTIO I.

Quo ad primam, breuitati consulendo, concludendum est, arbitrū, & arbitratorē in casibus, in quibus de iure pro-
1 nunciare tenetur omnem pœnā † subire, qua & ipse iudex. ita tradit Lancel. Conrad. in lib. de prætor. §. 2. in tit. de sen. sub nume. 32. in 2. Ampl. & credo esse verum. Nam hodie
2 arbitria † sunt redacta ad instar iudiciorum. l. 1. & ibi gloss. & cæteri concord. congerunt. ff. de arb. & tradunt Doct. vbi post alios Guil. de Tural. num. 31. in §. arbitrorum. l. societatem. ff. pro soc. cum similibus.

INSPECTIO II.

Circa secūdam inspectionem, qua pœna, videlicet afficiatur cōsultor contra communem respōdens, vnà cum Lancel. Conra. in d. c. 2. Amp. dicendum est, plures pœnas subire: nos singulas separatim referemus, licet ipse coniunctas apponat.

3 Prima est pœna vt consultor † teneatur in quantum alterā pars læsa fuerit, & id per ea, quæ suprà diximus tit. præceden. de aduo. & infrà de iudice dicemus.

4 Secunda est pœna, vt † idem consilium in propria causa amplecti teneatur, & ratio est, quia consultor tenetur sequi id, quod decidit etiam pro se iuxta dictum Ange. communiter receptum in l. 1. ff. quod quisque iuris.

5 Tertia est pœna, quod consultor † faciat litem suam ea ratione, quia iste dicitur iniquum, & iniustum consilium
6 reddere, at consultor † inique consulens facit litem suam, vt post alios tradit Frā. Marc. in deci. Delphi. in 1. part. quæstio. 649. quæritur, an auuocatus. numero 2. Ergo &c.

7 Quarta est pœna ꝙ eius consilium decisiuum † tanquā iniustū, & iniquum rescindetur de iure, per ea quę dicemus infrà de Iudice in 1. pœna.

Quinta, & vlt. est pœna consultoris contra communem cōsulētis, ne singulos casus frustrà enumerem, vt teneatur
8 ad omnia, † quibus punitur consultor iniustè, & iniquè respondens, congesta per Spe. in ti. de requisit. consi. col. 3. & seq. nu. 5. cum seqq.

INSPECTIO III.

Quantum ad tertiam & vlt. Inspectionem, nempe qua pœna afficiatur iudex iudicans contra communem opi. ad plura teneri concludendum est, &

Prima est pœna quod sententia tanquam iniqua, & in-
9 iusta † rescindetur, quod graue, & molestum est ipsi Iudici, siquidem si per appellationem arguitur imperitia, & iniquitas iudicantis. l. 1. & ibi gloss. & cæteri tradunt, ff. de appell. per rescisionem, & retractationē sententiæ ab alio Iudice faciendam apertè, & clarè manifestabitur eius nequitia, & ignorantia: & quod sententia lata contra comm. sit iniusta. & iniqua, & per consequens retractanda nemo dubitat.

Quinimò quā maxima est dubitatio, nūquid sententia lata contra commu. sit solum iniqua, & iniusta, an potius etiā ipso iure nulla? & in hac quæstio. duæ sunt scribentium opiniones: Quarum

10 Prima est, vt sentētia lata ꝑ cōem † sit ipso iure nulla, & huius opi. Autor allegatur Bar. in l. cū prolatis. ff. de re iudicat. qui re vera hoc non dicit, sed solum asserit, talem iudicē esse puniendum, sed mitius, sed hanc opi. verè sequitur Abb. in cap. 1. extr. de re iudic. Ang. in l. qui Romæ, in §. duo fratres, col. 4. in princip. sub nu. 6. circa med. ver. vltimò hanc lectu-
ram Hugol & in l. 4. §. hoc autem indicium. col. 1. nu. 3. in fi. versic. & si fertur sententia, quem ibi sequuntur Imol. colū. 1. nume. 20. in fi. versi. quod tamē intelligit hic Ang. & Rip. propè fin. sub versic. quid tenendum, Bart. hic, nu. 107. ff. de damn. infect. Neuiz. late in d. Syl. nup. lib. 5. nu. 71. Franc. Cosci. in c. 1. in vlt. quæst. nu. 27. ext. de constit. quem refert & sequitur Francis. Viui. in tract. commu. opin. lib. 1. opi. 182. Iudex iudicando, in fi. cum simil. & ista est communis opin. vt ex pondere & numero Doctorū eam tenentium apparet.

Fulcitur autem ex pluribus, & primò quia communis pro lege, & tanquam ius seruatur, vt diximus supra in præfat. n. 30. & seqq. At sentetia lata contra legem, vel ex iuris erro-
11 re, † est ipso iure nulla l. si expresim. ff. de appel. l. 2. C. quād. prouoc. non est necess. tradunt communiter Docto. in d. l. cum prolatis. ff. de re iud. & in d. §. duo fratres, l. qui Romę ff. de verb. obl. Merito, &c.

Hæc ratio contrariam opin. sustinēdo facilè subuertitur: Nam quando dicimus communem pro lege seruari, debet intelligi in iis, in quibus nō est diuersa ratio: sed in casu nostro non est eadem ratio, nam sententia lata cōtra legem est contra meram, & certam veritatem: sententia verò lata cōtra communem, est contra veritatem præsumptam, quæ facilè euaneſcit per contrariam præsumptionem. ergo &c.

Secundò igitur adducūt pro hac opinione prefati scriben.
12 nam manifesta iniquitas † æquiparatur nullitati, vt tradit In. in ca. cū Bertoldus, col. 2. sub nu. 4. in verb. concessimus, circa prin. & ibi Paul. Rosell. in addit. ext. de senten. & re iud. Abb. in c. si quando, col. 1. in 2. not. nu. 2. extrà de offi. deleg. & alibi Card. Zabarell. in consi. 55. in casu d. Christophori, propè fin. sub. nu. 2. versi. item subest, Curt. post complures per eum relatos in consi. 65. super præmissa narratione, col. 3. sub nume. 3. propè fin. versi. faciunt, quæ not. d. Card. latè etiam alios congerens Neuiz. sub dict. nume. 71. propè fin. versi. præterea manifesta, & est receptissimū, vt per se patet: Sed sententia lata contra communem, dicitur notoriè iniqua, & iniusta. Merito &c.

Hæc quoque ratio facilè tollitur negando, sententiam latam contra cōmunem esse notoriè iniquam, vt infrà latius.

Tertiò, & vlt. pro hac opinionē addo hanc rationē. Si vinco vincentem te, multo magis vinco te. l. de accessionibus, cum vulg. ff. de diuer. & tempor. præscript. At sententia lata contra legem est ipso iure nulla. d. l. si expresim. ff. de appellat. Communis verò vincit legem iux. tradita suprà tit. 9. cas. 25. nu. 136. Meritò &c.

Huic etiam rationi facilè respondetur, nam Doct. quando communiter tenent contra aliquam legem, dant ipsi legi intellectum diuersum, & contrarium à vero, adeo quòd sex illa diuersos habeat intellectus, verum videlicet, & falsum: sed sententia lata contra legem habentem varios intellectus nō dī ipso iure nulla, vt mox infrà dicemus, Ergo &c. Et sic ista opinio penitus corruit, subiatis eius fundamentis.

Quammobrem altera superiori cōtraria est opinio, vt sen-
13 tentia lata contra communem † sit iniqua, & iniusta, non autem ipso iure nulla, & hanc tenuit Anto. de But. in cap. 1. quem ibi secuti sunt Imol. sibi cōtrarius col. 7. post princ. sub num. 16. circa med. versic. & tamen aduertendum, Felin. col. fi. nu. 56. in fi. & alij, extrà de consti. hoc idem verè voluit Bart. in d. l. cum prolatis, in fin. & ibi eum referunt & sequūtur Alexand. col. 1. num. 4. & 5. & col. 2. nu. 10. & 11. Iason. col. 3. sub num. 12. latissimè Vinc. Hercul. col. 3. & 4. num. 8. cum seqq. Zasi. post med. in 7. declar. & alij. ff. de re iud. Paul. Castren. in d. l. qui Romæ, in §. duo fratres. propè fin. sub nu. 9. versi. vel dic secundum Barto. & ibi Imola col. 1. ver. item nota, quod licet, n. 25. Rip. sibi contrarius nu. 33. latè Maria. Iunior, numero 74. & seqq. Ioann. Bolognet. sub numero 94. versic. vnde sententia cōtra commu. & cæteri. ff. de verbo. oblig. Benedict. Capra in tract. regul. in reg. 18. videmus, quando iudex, colum. 3. num. 19. Grat. in consi. 77. duo principaliter obiiciuntur, col. 3. numer. 14. libr. 2. Lancel. Conrad. in d. lib. de prætor. §. 2. in titu. de senten. n. 25. in 12. lim. Sebast. Vant. in tract. de nullit. in tit. de null. ex defect. proces. nu. 120. Cagnol. in l. 1. nu. 157. ff. si cert. pet. & D. Ioan. Paul. Lancel. in d. disput. an, & quando seruanda sit com. opi. in 8. limit. cum concord.

Et hæc absque dubio est magis communis opinio, vt ex numero, & auctoritate eam tenentium apparet, & meo iudicio verissima ex pluribus

Primò

14 Primò, quia sententia nulla † illa dicitur, quæ specialiter contra leges, vel Senatusconsul. vel Principum constitutiones profertur, vt ad literam dicit text. in l. si expressim. ff. de appella. At sententia lata contra communem non est huiusmodi, quia communis nō est specialiter lex vel Senatusconsul. vel constitutio Principis, vt per se patet, & aliàs supra pluries deduximus, Merito, &c.

Secundò quia communis opinio non facit Ius clarum, certum, & firmum, adeo quod si contra eam sententia feratur, debeat dici contrauentum formæ ipsius iuris, cū plura possint adesse, quæ eius robur tollere valent vt suprà titu.
15 9. per totum. Sed ea † est sententia nulla, quæ contra manifestam, certam, & claram iuris formā profertur, l. 2. C. quādo prouoc. non est necess. Ergo, &c.

Tertiò vbi duæ sunt præsumptiones contrariæ, licèt efficacior tollat præsumptionem minus efficacem, l. diuus. ff.
16 de rest. in integ. tamen nō adeo † elidit, vt annullet penitus præsumptionem contrariam, nam cum præsumptio fiat in dubio, quo casu veritas potest esse contra præsumptionē, non debet in totum tollere actum contrarium, sed satis est quod eo suspenso contrarius actus præsumptione fulcitus præferatur, & seruetur. At in casu nostro sunt duæ præsumptiones contrariæ: altera pro communi, & ista reuera efficacior, ex quo per eam attenditur communis: altera pro iudice, & sententia iuxta tradita per Alciat. in tract. præsumpt. reg. 3. præsump. 9. Merito, &c.

Quartò & vltim. iuuatur hæc opin. quia communis à cō muniter accidentibus habet contradictores, adeo quod ius illo casu diuersimode intelligatur, & sententia cōtra com. dicatur lata contra ius varios habens intellectus. At sentē-
17 tia † etiam contra legem habētem varios intellectus, plata non dicitur nulla. l. cū prolatis, & ibi vno ore tradūt Doct. ff. de re iud. Doct. etiā in §. duo fratres. l. q Romæ. ff. de verb. oblig. & est clarissimum, Ergo, &c.

Ex quibus omnibus remanet clara ista magis Commun. opinio, vt sententia lata contra communem sit iniusta, & iniqua, non autem nulla. Hanc tamen conclusionem limi-
18 tarem, quando † communis nullum haberet contradictorem, & plurimos haberet auctores, prout est consuetudo Martin in l. dos à patre. C. sol. matr. & plures doctr. Bart. & aliorum, quæ nunquam in dubium refricatæ fuerunt, & tāquam leges custodiuntur, nam cum nemo dubitet de his si sententia cōtra feratur, erit ipso iure nulla, arg. d. l. si expressim, & d. l. 2. C. quand. prouo. non est necess. & maximè quia talis iniquitas videtur manifesta, & ita postea reperi in fortioribus terminis limitare Vinc. Hercul. in d. l. cum prolatis, nu. 10. circa princ.

Sed iuxta hanc conclus. dubitatur, nunquid sententia lata contra comm. sit simpliciter iniusta, & iniqua, vel etiam notoriam iniquitatem contineat, & ista indagatio nō caret vtilitate, nam si esset iniqua, & iniusta notoriè non mandaretur executioni, secus aliàs: quia sententia notoriè iniqua
19 † non est exequēda, ita tradit Lanfran. de Oria. in ca. quoniam contra, in princ. sub nu. 36. vers. item fall. reg. supradicta, de probat. And. Barbat. in consi. 1. præclarè scribitur, col. 1. nu. 4. lib. 2. Afflict. decis. 89. per binas relationes, nu. 5. Io. Cephal. consi. 263. D. Marcus Antoni. col. 4. nume. 18. cum simil.

20 Sed omnino † est retractāda, c. inter cæteras, & ibi Doct. not. ex. de re iud. & post Host. Inn. Io. de ligna. & alios vbi pcum, tradit Imo. in consi. 347. in causa inter Franciscum. co. 6. ver. & pro hac parte, nu. 14 Barbat. d. pśil. 1. nu. 4. & 5. cum simil.

Hanc tamen q. à nemine tactam reperi, sed solum audiui
21 in voce quendam volentem, talem sententiam † esse notoriè iniquā, pro qua opinione videtur vrgere infrà scripta.

Imprimis quia hodie compertum est, quod communis iudicando est attendenda. Vnde qui contra communē iudicat, manifestam iniustitiam facere dicitur, & eius sententiam claram iniquitatem continere.

Secundo & vlt. quia statim atque videmus sententiam contra communem prolatam esse, fatemur iniquam, & qui contrariū dicit, defectū cōmunis probare tenetur: ergo iniquitas ista per se apparens notoria, & manifesta dici debet.

Cæterum contrarium sustinendo his rationibus possumus respondere, quod communis seruatur, & attēditur, nō quia sit, sed quia præsumitur vera, ex quo sit, vt in multis casibus communis non attendatur. Vñ cū veritas sit præsumpta in communi, iniquitas etiam ex ea proueniens nō certa & clara, sed præsumpta esse dicetur. Quāobrem ipse sum
22 in contraria opi. vt sententia lata contra cōm. non sit † notoriè iniqua. Primo quia effectus debet esse eiusdē qualitatis, cuius est ipsa causa: Sed causa iniustitiæ, & iniquitatis talis sententiæ est veritas præsumpta. ergo, &c.

23 Secundò, quia notoria ea † dicuntur, quæ omnibus cōsta re possunt, colore nullo offuscantur & probatione nulla indigent, vt palatiū in vrbe esse, vel simil. Ita ex aliis tradit Iacob. Spiegel. in suo Lexic. iur. ciuil. in verb. notorium. at iniquitas ex sententia lata contra cōmunē emanans non est huiusmodi, quia non omnibus patet, cum non ex certa, & clara veritate oriatur, & offuscatur quàm maximè præsumptione, quæ est pro iudice, & sententia. Ergo, &c.

Tertio, & vltim. quiasi verum esset, quod hæc sententia esset notoriè iniqua, sequeretur, quod esset nulla. At consequēs est falsum, vt modò supra latè ostēdimus. merito &c.

Maior probatur, quia receptissima est Doctorū conclu-
24 sio, vt sentētia notoriè iniqua † sit ipso iure nulla. Ita Inno. in c. fraternitatis, col. 1. nu. 5. circa princip. in verb. dicimus, in fi. ext. de frig. & malefic. Anto. de Butr. Abb. & alij in c. inter cæteras, extrà de senten. & re iud. Gemi. in consi. 48. pro examinatione clariori, col. 4. vers. patet ergo quod licētia, nu. nono, Ro. sing. 46. iudex pronūciat dico, n. 2. & ibi Adden. alios allegant, Alexand. consi. 77. visis dubitationibus, col. 1. sub nu. 3. vers. item cum contineat, & ibi latè Adden. alios congerunt lib. tertio, Ioann. Bertach. in suo repert. in verb. sententia notoriè iniqua, Lanfranc. Barbat. & Afflict. in supra relatis locis, fusè Curt. in cōsilio 65. super præmissa narratione, co. 3. circa med. nu. 3. propè fi. vers. & aperti⁹, Dec. in consi. 8. viso puncto, & diligenter, col. 4. versi. & manifesta, & notoria, nu. 5. Alex. de nouo in consi. septuagesimo secundo, lata fuit sententia, circa med. nu. 3. Nicol. Euerar. in consi. 93. stante sententia lata, propè fi. vers. cum ergo ex ipso, Guliel. Mayn. in l. qui vetāre. §. eius est, co. 2. nu. 3. ff. de reg. iur. & est receptissima opinio.

Ex quibus concludo, sententiam latam contra communem opin. non esse notoriè iniquam, & iniustam, sed solum simpliciter, & præsumptiuè, sed nihilominus retractandā, quod, vt diximus, valde est permolestū iudici, & hæc quo ad primam pœnam.

Secunda est pœna, & hæc generalis, vt iudex iudicans cō
25 tra communem † teneatur in sindicatu, ita concludit Ang. in d. l. cū prolatis, sub nu. 3. & ibi sequuntur Imol. post med. sub nume. 2. ver. nam hoc est verum, Alex. col. fi. sub nu. 22. Iaf. in fi. nu. 18. Vincent. Hercul. col. 4. nume. post. 9. par. & alij. ff. de re iud. Paris. de Put. in tract. de sindic. in verb. iudicare. cap. 3. incipien. an si iudex qui dedit, numer. 2. cum seqq. Antoninus Rondin. in tract. de sindica. off. in 7. q. princ. ver. quid si iudex male iudicat, n. 152. & 157. Fel. in c. 1. co. pen. nume. 54. post princ. vers. & ideo iudicans, & ibi post alios Mant. sub nu. 109. extrà de constit. Dec. in c. ad hęc, nu. 43. extrà de postul. prælat. Iaffred. Balb. in suis decis. centuria. 1. deci. 15. iudex qui iudicauit, per tot. Neuiz. in d. Sylu. nupt. lib. 5. nu. 63. Iacob. Aemil. in consi. 13. an fructus percepti, in fin. Lancel. Conrad. in d. lib. de prætor. §. 2. in tit. de senten. t. num. 23. in 7. ampl. Maria. iun. in l. qui Romæ, in §. duo fratres. sub nu. 78. ff. de verb. obl.

Et est communis opinio, & vera, nam iudex faciens iniu
26 stitiam † tenetur in sindicatu, qui alia de causa non est introductus, nisi in pœnam iudicum iniquè iudicantium, & in laudem, & gratiam bene se gerentium, vt pulchrè deducit Amed. Iustinianus in tractatu de sindic. in princ. num. 1. cum 2. seqq.

27 Imo vera est † conclusio ista, etiam si pars contra quam male iudicatum fuit, appellauerit, & postea appellationem deseruerit, nam non per hoc Iudex excusatur in sindicatu, ista est communis opin. Doct. de qua testatur, & sequitur Abb. in c. sæpe contingit, col. 6. nu. 17. vbi id pluribus comprobat, extrà de appell.

28 Quod verò dictum est, Iudicem † cōtra communē iudicantem teneri in sindicatu, restringitur, vt quando opinio contra communem habet complures & graues autores, mitius Iudex puniatur, ita dictum Barto. in d. l. cum prolatis in fin. nu. 3. ff. de re iudicat. intelligit ibi Angel. circa med. versi. subdens, quod Iudex, nu. 3. quem ibidem referunt, & sequuntur Alex. col. fi. nu. 22. Iaf. in fi. nu. 17. in fi. & seq. Vincent. Hercul. col. 4. sub nume. 9. & cæteri vno ore quod cōprobatur coniungendo dicta Bart. ibi, & in l. fin. nu. 5. C. de pœn. iudi. qui mal. iudi. vbi declarat in quo debeat puniri.

29 Ad hanc tamen pœnam euitandā Doctores dant † cau-

Universidad de Deusto
Biblioteca

telam vt iudex, qui vult contra communem iudicare, & nõ teneri in sindicatu, reperiat aliquem suum præceptorem contra ipsam cõmunem tenentem, quia tunc secutus opinionem præceptoris contra communem non tenebitur in sindicatu. ita tradunt Ias. in l. interdum. §. 1. in fin. & ibi Purp. in addit. ff. de verbo. oblig. Thom. Ferrat. in tract. cautel. in cautel. 31. manifestum est quod iudex, per tot. Neuiz. in d. tyl. nupt. lib. 5. numero 38. post prin. versiculo, & propterea opinio præcep. & in 5. amplia. sub numero, 63. in fi. versicu. secundò moderant. Marc. Mant. in dicto. cap. primo, numero. 110. ext. de consti. cum simil.

Mouẽtur isti ex celebri dicto Oldrad. quòd qui sequitur
30 opinionem sui præceptoris † excusatur, ita Oldr. in l. quæsitum. §. 1. ff. de fun. instruc. quem referunt, & sequũtur Abb. in ca. 1. col. 7. in fi. ver. sed vide not. dictum Oldra. nu. 25. de postul. præla. And. Barb. in procem. cle. in 2. lect. in §. salutem col. 11. in priuil. 49. nu. 73. Vincen. Paleot. in l. 1. ver. adde, q̃ iudex. ff. si cert. pe. quem refert & Ferrat. ibid. nu. 3. Fel. alios allegãs in d. c. 1. col. fi. ver. 5. no. n. 56. de consti. & ibi Benedi. Vaden. in addi. Soc. in consi. 44. in præsenti consultatione lo quar. col. 3. versi. nam dicebat Oldra. nu. 7. li. 1. cum adductis per Neuiz. vbi suprà nu. 73. in fi. & alij passim vno ore, & est approbatum, & verum, tum quia debemus defendere opinionem præceptoris, tum etiam quia discentem oportet credere.

31 Quod dictum intell. † quando præceptor est excellens, secus aliàs, quia omittẽs communem teneretur in syndicatu: ita Purpura. Neuiz. & alij ijsdem locis, quia opinio imperiti non censetur bona.

32 Ex quo scholares aduertere † deberent, quẽ sibi in præceptorem eligant, & sola doctrina, & scientia Doct. non verò precibus, & precio moueri deberent, vt multi faciunt, & malè, vt pluribus aduertit Caccialup. de mod. studend. in 3. docum. nam præterquàm quòd à perito meliorem, & sanio rem haurient doctrinam, tuebuntur etiam eius præsidio in syndicatu.

Cæterum quicquid isti dicant, videlicet, Iudicem opi. pre
33 ceptoris secutum † excusari in syndicatu, si contra commu em iudi ca uerit, id mihi nullo pacto satisfacit, cuius etiam opi. est apostil. ad d. caut. Ferra. & hoc in effectu volunt Camil. Plaut. Neuiz. & Conrad. relati suprà tit. 9. cas. 8. num. 33. volentes communem esse attendendam, licèt contra eam tenuerit præceptor.

Et id ex duobus, Imprimis, quia præceptor est solus, & modernus, Doctores verò tenentes communem sunt plures, & grauiores, vnde maior est veritatis præsumptio pro communi.

Postremò, quia sequeretur, quòd non secundum veritatem, sed solam affectionem esset iudicandum, quod est peruertere iudicium Christi, c. quicũque. 11. q. 3. Nec quicquã obst. dictum Oldra. quoniam illud procedit in dubio, secus verò quando apparet de contraria veritate certa, vel præsumpta, quia tunc amicus Socrates, amicus Plato, sed magis amica veritas, & est clarissimum, vnde indistinctè cõcludendum est, iudicantem contra cõem teneri in syndicatu.

Tertia est imposita pœna contra communem iudicanti-
34 bus. & hæc specialis, vt in syndicatu † teneantur ad interesse partibus. ita post alios tradit Lancell. Conrad. vbi suprà nu. 38. & Roland. à Val. in consi. 46. quia in quacunque materia. sub nu. 2. lib. 2.

36 Et verum est, nam iudex contra cõmunem iudicans † cẽsetur ignarus, & propter ignorantiam iudicare, ita tradit Bald. in l. fin. colum. 2. versi. quæro nunquid imperitia. nu. 9. C. de pœn. iud. qui mal. iud. quẽ ad id referunt. & sequũtur Alex. in consi. 95. visis processibus. col. 2. in fin. lib. 2. Ias. in l. sciendum. § fin. col. penult. sub nu. 7. vers. imò iudex dicitur, ff. qui satisda. cogant. Ferdin. Loaz. in repetit. l. filius familiàs. §. diui. colum. 67. in prin. ver. quia vt inquit Ang. n. 171. ff. de legat. 1. Thom. Ferra. post alios in d. caut. 31. nu. 1. in fi. & ibi Adden. Curt. in consi. 42. quia inquit Bal. col. 4. in fi. n. 14. circa prin. Neuiz ibidem nu. 3. Catel. Cot. in Memoral. in verb. opinio communis in iudicãdo. post prin. ver. hinc no. Bald. Nico. Arelat. in addit. ad Alciat. in tracta. præsumpt. in regu. 1. præsumpt. 51. sub nu. 2. in addit. incip. adde no. textũ. post med. ver. & inquit Ang. Lancel. Conrad. vbi suprà. nu. 22. Valent. Forster. in tract. de succes. ab intesta. in 4. conclu. sub 4. fundamen. versi. & Alex. consi. fol. 278. Marc. Mant. in d. c. 1. sub nu. 109. post Franc. Cosci. in vlt. quæsit. sub nu. 23. in Addit. in litera B. de consti. idem Mant. consi. 134. cum his proximis exactis, col. 2. nu. 11. lib. 1. Roland. à Val. consi. 60. ponderatis diligenter. nu. 39. lib. 1. & consi. 16. viso themate. col. 4. nu. 23. lib. 3. & alij plures passim.

Et ista est commu. & recepta senten. nullum. quem viderim, habens contradictorem, quinimò iudicans contra cõ-
36 munem † temerarius dicitur secundum Ioanem Igne. in l. 3 §. si quisquam. colũ. 7. versiculo, quare cum hæc opinio. numero 20. ff. ad Syllan. quẽ refert, & sequitur Franc. Cosci. in dicto. capitulo, 1. in vltim. quæst. sub numero vigesimotertio, de constitution.

37 Sed iudex ferens sententiam iustam ex ignorantia † tenetur ad interesse, vt tradit Io. Fab. in §. fi. sub. nu. 2. & ibi Ange. Aret. in fi. Gramma. propè fi. nu. 9. & alij Inst. quibus ex caus. manu. nõ lic. & post alios Card. Alban. in Lucubra. ad Bart. in l. qa etiã. §. ex quib⁹. n. 1. ff. de alie. iud. mut. cau. fact. Ergo &c.

Quarta est specialis pœna, vt iudex iudicans contra com-
38 munem † facit litem suam, ita tradit Bartolus in dicta l. fin. propè fi. sub numero 5. C. de pœn. iud. qui mal. iudic. Angel. Aretin. in princip. Instit. de obligation. quæ ex quas. delict. sub numero 7. Thom. Ferratius in dicta cautel. 31. sub num. 1. circa medium, versiculo, aliàs si iudex. Felinus alios allegans in dicto cap. 1. colum. penult. sub nu. 54. versic. & ideo iudicans, & ibi Mant. sub numero centesimo nono, de cõsti. Alciat. in dict. reg. 1. præsumpt. 51. nume. 6. Franc. Rip. in responsi. primo, numero octauo, in titulo de resti. spoliat. & remed. can. reint. Lãcell. Conrad. in d. lib. de prætor. §. 2. tit. de sentent. numero, 32. vbi plures cumulat. Aug. Bero. in cõsi. 153. an locatio ad affictum, column. 3. sub numero 19. lib. 1. & in consi. 78. in præsenti causa super, colum. 3. sub num. 3. lib. 2. Cagnol. in l. 1. numero, 157. ff. si cert. pet. Rober. Marant. in suis disput. insertis post Specul. de ord. Iud. in disput. 10. filia quædam à patre, sub nu. 48. Camil. Plaut. in rubric. ff. de verb. obli. libr. 1. nu. 10. & seq. Rolan. à Vall. dict. cõsi. 46. nu. 9. lib. 2. Franc. Viui. in tracta. cõm. opin. lib. 3. in d. opi. 182. circa princ. Card. Alban. in Lucubrat. ad Barto. in l. si Iudex. numero, 1. ff. de var. & extraord. cog. Ioã. Bap. Asin. in prax. iudicior. §. 32. capitulo 35. post. princ. ver. & ideo dicitur, & alij passim, & est communis, & recepta opi. vt ex numero, & auctoritate eam tenentium apparet, cui & ipse adhæreo.

Tum quia contra comm. iudicans iniquè, & iniustè pro-
39 nunciat, & iniquè iudicans † facit litem suam, l. si filius fam. & ibi Docto. ff. de iudic. d. l. fina. C. de pœn. iud. qui mal. iud. Inst. de oblig. quæ ex quasi delic. in prin. Bart. in lege 1. nu. 6. & ibi alij. C. quomo. & quand. iud. Corn. in cõsi. centesimo vigesimo, licèt in hac consul. in fi. lib. 3. Claud. de. Battand. in sua pract. crimin. in reg. 42. Iudex in criminalibus, numero. 1. cum simil.

40 Tum etiam quia Iudex per imperitiam malè iudicãs † facit litem suã. text. clarus in l. fin. ff. de var. & extraord cog. in d. prin. Insti. de oblig. quæ ex quas. delic. Glos. Barto. & cæteri communiter per illum text. in dict. l. si filius fa. ff. de iudic. Corn. in consi. 315. videtur prima facie dicendum, colum. fin. nu. 6. lib. 3. Claud. de Battan. in d. pract. crimin. in reg. 42. numero. 2. cum condord. & iudicans contra com. per imperitiam iudicare dicitur, vt suprà.

Cæterum contra hanc receptam traditionem videtur ob
41 stare q̃ Iudex ferens sententiam nullam † non facit litem suam, vt tradit Gloss. in d. l. fin. & ibi Bart. remittens se ad ea, quæ tradidit in suis qq. in 9. q. Iudex per imperitiã, in 1. part. numero, 5. & cæteri. ff. de var. & extraor. cog. Ang. in l. 1. §. hæc verba, numero, 2. & ibi Alex. nume. 3. Rip. column. 1. nume. 4. & reliqui. ff. quod quisq; iu. Imol. in l. 1. column. 3. sub nu. 4. versi. sed iux. prædicta occurit. ff. de appell. & in cap. si venditori, column. 5 numero 12. versi. & pro prædictis etiã, ext. de emp. & vend. Paris de Put. in tract. de syndi. in verb. lis sua, capitulo, 4. incip. an Iudex qui facit, numero 2. & alij passim, & est communis opinio, cui non inueni contradictorem, & tamen Iudex ferens sententiam nullam, magis delinquit quàm qui profert iniustam, cum maior excessus requiratur in annullãdo actũ, quã in reddendo iniustũ, vt in snia tradũt vno ore Doc. ĩ d. l. q Romæ. §. duo fratres & patet ad sensum.

42 At vbi maius † est delictum, ibi quoque maior debet esse pœna. l. respiciendum, cum simil. ff. de pœn. meritò &c.

Verum facilis est solutio, nam reg. d. l. respiciendũ, proce-
43 dit † quando pœna infligitur ratione delicti, secus verò aliàs, quia non entis nullæ sunt partes, sed iudex ferens sententiã iniquam facit litem suam nõ ratione maioris, vel minoris iniustitiæ, sed solum ad refarciendum damnum parti læsæ, quæ ratio non militat in iudice nullam sententiã proferẽte, quæ nullo pacto obest parti, cõtra quã est lata, cũ nõ transeat in rẽ iudicatã, nec excusationẽ mereatur Ergo, &c.

Stat

Stat igitur firma conclusio, iudicantem contra Commu nem opi. facere litem suam.

44 Quæ conclusio est vera † secundũ Alcia. in d. præsump. 51. nu. 6. quãdo interuenit dolus ipsius iudicis, secus aliàs, motum per d. l. fi. C. de pœn. iud. qui mal. iudi. & melius videtur facere ad hoc d. l. si filius fa. ff. de iud.

45 Sed ista restrictio † mihi non placet, nam ex culpa etiam Iudex iniquam sententiam ferens facit litem suam, cũ propter ignorantiam iniquè iudicans faciat litem suam secũdum gl. communiter approbatã in d. l. si filius fam. & ignorantia culpæ ascribitur, non dolo. l. imperitia ff. de regulis iur.

Nec obst. d. l. fi. & d. l. si filius fam. pro Alciat. inductæ, q̃n d. l. fin. continet rescriptum reddituũ ab Imperatore in quodam casu occurenti, in quo Iudex precio, vel gratia corruptus male iudicauit, & interuenit dolus, sed non negat ibi text. neque tacite, neque expresè, quia iudex malè iudicãs ex culpa faciat litem suam. Ad d. l. si filius fam. quæ valde vrget, resp. quòd ille text. non procedit, quo ad hoc, vt iudex faciat litem suam, se l vt teneatur ad veram litis æstimationem, ita Glo. ibi in verb. intelligitur, & cæteri, qui intellect⁹ saltem admittendus est pro cõcordia dict. legis, si filius fam. eum dict. l. fi. ff. de var. & extraord. cog. quæ aliàs essent contrariæ, & sic conclusio ista est ampl. licet iudex sit in culpa
46 tantùm. Ampl. secundò † etiam si iudex, qui contra cõmunem iudicauit, secutus sit consilium sapientis, quod vigore stat. vel alterius dispositionis sequi tenebatur, nã & hoc casu Iudex ferens sententiam iniquam facit litem suam, ita tradit Bart. in l. si conuenerit, circa med. versiculo, quæro quidam iudex, numero quarto, & ibi sequũtur Paulus de Cast. post prin. vers. quid autem si fuisset dictum, Alexand. col. pen. versiculo, item in quantum Barto. Ias. col. pen. versiculo, extra gloss. quærit, numero decimooctauo, & reliqui communiter. ff. de re iudi. Abb. in capitulo tertio, colum. finali, numero octauo, & ibi post alios Felin. columna penultima, numero quinto, in fin. versiculo, vtrum autem is, extrà de offic. deleg. Socin. in consilio vigesimoquarto, visis, ac diligenter, columna secunda, in princip. versiculo vlterius etiam posito, numero tertio, & quarto, libro primo. Bologuin. in repet. authen. habita. numero centesimo quadragesimo tertio. C. ne fil. pro patr. & alij passim, & est communis, vt per se patet.

47 Fall. tamen prædicta † conclusio, quando iudex ferret sententiam ex consilio sapientis, cui stat. vel alia dispositio stari omnino iubet, ita tradit Bartol. in l. si conuenerit, numero quarto. Felin. in d. capitulo tertio, sub numero sexto, & sequuntur Doctor. communiter vt testatur Paul. de Castro ibidem versiculo, & per istam legem. Vnde Barto. ibi tradit pro cautela, vt iudex in tali casu curet apponendã talem clausulam.

48 Fall. † etiam, si potest dari casus in proposito, quando iudex ipse neque in dolo, neque in lata culpa, sed solũ esset in leui, vel leuissima, vt puta quãdo Iudex erraret in aliqua iuris subtilitate, quia tunc non faceret litem suam iudicãdo contra communem, & id tradunt Doct. passim, & est clarũ, ideo non insisto.

Pro complemento istius pœnæ sciendum est, q̃ litem
49 suam facere † est partes eius, qui iniuria absolutus est, sui scipere, ipsiusque causam pro sua coactum defendere, ita explicat doctus, & elegans Francis. Hotom. in commen. verb. iur. in ver. litem suam facere.

50 Et ad omnes supradictas pœnas tenetur † iudicans cõtra communem, etiam si pars læsa non appellauerit, vel nõ potuerit appellare, vel si appellauerit etiam si succubuerit, vel appellationem deseruerit, vel appellationi expresè renunciauerit, ita post alios tradit Lancell. Conrad. in d. titu. de sentẽ. sub nu. 32. & seq. in 3. & 4. 5. & 6. ampliat. & credo verum, nam ista omnia parti contrariæ prosunt, non autẽ Iudici, vt dixit Castren. in d. l. si filius famil. col. j. sub nume. 7. ff. de iud.

Quinta, & vltim. imponitur pœna Iudici contra cõmu-
51 nem † iudicanti, vt teneatur in cõscientia, & sic in foro poli. ita à contrario sensu voluit Marian. Iun. in consi. 131. q. proposita, col. j. nu. 2. lib. 1.

52 Et verũ credo, nã iudex per imperitiã malè iudicãs † peccat, & tenetur in conscientia, vt post Innocen. & Petrus de bellaper. concludit Cyn. in authen. hodie, post med. C. de iud. & clarè patet. quia admittunt etia summistæ, communem attendi debere, vt per Sũm. Ang. in tit. de opi. §. 1. post princi. versi. si verò non possunt concordari, & Summ. Tabien. eo. tit. de opi. §. 4. post prin.

Præterea posset dubitari, an iudicans cõtra communem teneatur actione iniuriarum, & Conrad. ibidem sub nu. 27.
53 in 15. limit. respondet † non teneri, & est verissimum, quia factum Iudicis nõ inducit actionẽ iniuriarum, etiam quod iniustam sententiam proferat, vt est text. clarus in l. iniuriarum. §. si quis in honoribus, ver. ergo si quis, & ibi glossa in verb. idem, & reliqui. ff. de iniur.

Et hæ sunt pœnæ quæ iudicibus contra communem iudicantibus sunt impositæ in sindicatu.

Sed non parua est hæsitatio inter doctores, an iste Iudex in sindicatu cõdemnatus possit repetere, quod pœnę ratione soluit, ab eo, in cuius fauorem tulit sentẽtiam iniquam?

Et in hac q. duæ sunt principales doct. sententiæ, quarum
54 Prima est affirmatiua, vt † possit repetere, ita tradit Specu. in tit. de expen. §. postremo, col. ij. ver. & si iudex, nu. 5. quem refert, & sequitur Luc. de pen. in l. missi opinatores, col pen. in verb. seruata, vers. ex hoc colligitur. C. de exact. tribut. li. 10. Amed. Iusti. in tract. de sindic. sub nu. 126. licet cum moderamine, idẽ videtur sequi Catald. de Bon. comp. in tract. pariter de sindic. q. 46. nu. 29. in fin. pro hac etiam sententia adducitur Ang. in l. Sticum. §. si mandato, post med. nu. 1. ff. de solu. Sed Ang. tenet contrarium in casu nostro, & vbi videtur facere contra, loquitur in longe diuersis terminis, vt declarat ipsemet in l. mancipia, in prin. nu. 2. & 3. C. de seru. fugit. & infra latius ostendemus.

Mouentur autem isti præcipuè ex dict. lege, missi opinatores. C. de exact. tribut. li. 10. vbi iudicibus, qui per annum non exigentes, quod militibus debetur, de proprio exoluere coguntur, reseruata est repetitio aduersus obnoxios, à quibus exigi pecunia non potuit.

Huic tex. resp. imprimis Bal. in §. iudices, & Ang. in l. mancipia, infra allegandis, procedere decisionem illius text. in executore simplici, qui facit litem suam ex negligẽtia meræ executionis, secus in iudice, qui ex sententia iniqua facit litem suam, vnde non tantum debet puniri negligentia in faciendo, quantum culpa, seu dolus iniquè iudicantis.

Secundò, & melius iudicio meo respon. Ang. Imo. & Roma. in locis mox allegandis, quòd iudex ibi soluit illud, ad quod hi, contra quos reseruata est actio, debitè tenebantur fisco iure actionis: vnde cùm iudex istorum negotia vtiliter gerat liberando eos à debito propria solutione, iuxtà l. soluendo. ff. de neg. gest.

Non mirum, si habeat contra ipsos actionem repetendi. sed secus est in proposita quæstione in qua iudex soluit, nõ quod pars victrix, sed ad quod ipsemet propria culpa, vel dolo obligatus erat: vnde cum pœna suos tenere debet auctores. Non mirum, si non est reseruata actio ipsi iudici cõtra partem victricem innocentem.

Quamobrẽ altera huic superiori contraria est opinio, vt
55 † iudex in syndicatu condemnatus non habeat actionem ad repetẽdum, quod soluit parti, pro qua malè iudicauit, & huius sententiæ auriga fuit Bal. in l. sancimus. in fi. C. de iud. & in ca. 1. §. iudices. col. 2. sub nu. 2. versi. sed nunquid iudex qui, in tit. de pace iura. fir. in vsib. feud. Ang. in l. si quis dolo. §. si quis post med. vers. in gl. accepit. quem ibi sequitur Ale. post med. nu. 2. & 3. ff. de re iudica. idem Ang. in l. Sticho §. si mandato. in fi. ff. de solutionib. & in l. mancipia. in princ. nu. 2. & seq. C. de seruis fugiti. hoc idem voluit Io. de Platea in dicta l. missi opinatores. col. pen. in fi. in 4. notab. post princ. versi. & per hoc allegat hanc. C. de exact. tribu. lib. 10. Imola in l. si tertius. §. fin. post med. versi. & propter illam legem. & ibi Ro. propè fi. nu. 7. ff. de aqua plu. arcen. latè Paris de Puteo in tract. de syndic. in verbo, lis sua. dicto c. 4. incip. an iudex qui facit. in prin. & nu. 1. per totum idem Alex. in l. properandum. §. siue autem alter utra. col. pen. versic. quærit hic Sali. nu. 30. & ibi Ias. col. fi. versi. 4. & vltimò nu. 33. & 34. C. de iudi. hanc quoque opi. verè tenent ataldi. in dicto trac. de syndic. q. 46. nu. 29. per totum, & præcipuè in fine, quia eius dicta debent intelligi secũdum Ruge. in dicta. l. mancipia. cum quo ibi concludit, licet eum malè referat, & Lanc. Conrad. dicto libro de præto. §. 2. in ti. de senten. nu. 36. cum hanc vltimo loco referat, & plures pro ea alleger, iuxta gl. communiter approbatam in l. qui filium. §. fina. ff. ad Treb. & hanc eandem sententiam sequuntur alij passim, adeò quòd non sit dubitandum, quin ista sit recepta, & communis opinio.

Mouentur isti, in primis ex dicta l. mancipia. iuncta gl. fin. in prin. Bald. col. fina. num. 6. & aliis, C. de seruis fugiti. vbi si

Universidad de Deusto
Biblioteca

defensor ciuitatis fuerit negligens in requirendo solicitatore, & reuocando seruo solicitato, tenetur reddere dños seruos, & pœnam soluere, & id secundùm glo. Bald. & alios ibi, in pœniam quasi litis æstimationem præstando, nullúmque ius acquirit contra solicitatorem, cui ipse negligentia propria fauit. At hoc idem euenit in casu nostro; quia iudex condemnatur in syndicatu, propter negligẽtiam, vel ignorantiam, vel malitiam commissam in ferendo sententiam iniquam. Ergo, &c.

Secundò condemnatur in syndicatu ob delictum à se perpetratum, proferendo sententiam iniq̃m, & sic quo ad iudicem: ista condemnatio est mera pœna, vt tradit Bal. in d. l. mancipia. nu. 6. & alij.

Pars verò victrix ex iniusta sententia in nulla est culpa, cùm iudex secundùm propriam conscientiam, non secundùm partis voluntatem sententiã proferat: at pœna debet sequi autorem delicti, l. sancimus. C. de pœnis. cum similib. Ergo, &c.

Tertiò, & vltimò aliis omissis, comprobatur opinio ista ex eo, Nam Reip. interest, ne delicta remaneant impunita, l. ita vulneratus. §. quod si quis absurdè. ff. ad leg. Aquil. vbi glo. concordantia congerit, ca. vt famæ. extrà de senten. excommu. cum vulg. At si iudex in syndicatu condemnatus haberet regressum contra eum, in cuius fauorem iniquam tulit sententiam, eius delictum remaneret impunitum. Ergo, &c.

Ex quibus ipse pertranseo cum hac posteriori sentẽtia, & communi, tanquam de iure veriori.

56 Fallit† tamẽ ista conclusio secundùm Lancel. Cõrad. sub dicto nu. 36. in fi. quando fuisset facta conuentio inter iudicem, & partem de conseruando ipso iudice indemni, quod asserit se vidisse seruari in quodam iudice condemnato in syndicatu, cui pars indemnitatem promiserat.

57 Nam iudex † antequam sententiam ferat, potest à parte cautionem recipere de indemnitate, l. si quis vxori. in §. si fugitiuum, vbi not. Barto. sub nume. 2. & ibi sequitur Alex. in additio. in verbo, de conseruando. Angel. circa med. versic. item allegatur. nume. 3. & alij, ff. de furt. & Bart. refert, & sequitur Hippoly. Marsi. in rubri. ff. de fideiuss. col. 62. in prin. in q. 44. nu. 316. Conrad. ibid. nu. 37.

58 Cæterùm istam fallẽtiam † ipse penitus falsam existimo, Nam doctrina Barto. in dicto §. si fugitiuum, non procedit in terminis quæstionis nostræ, in qua iudex recepit cautionem de indemnitate ex turpi causa, videlicet, vt pro se iniquam sententiam proferat, quod est prohibitum l. 1. & ibi Docto. de fals.

Nam ex cautione facta ob turpem causam, nihil potest peti. l. 1. & ibi latè Bal. & cæteri, C. de condi. ob turp. caus. & ita in propriis terminis restringit Alexand. in dicta Additio. per dictam l. 1. & not. ibi Bald. quæ limitatio clarè deducitur ex dicto §. fi fugitiuum. vbi iudex recipit fideiussores de indemnitate, non propter damnum proueniens ex errore iuris, & sic ob turpem causam. putà q̃ ille fugitiuus sit iuitè, an iniustè relaxandus, sed propter damnum proficiscens ex errore facti, videlicet, an ille, qui curat relaxandũ fugitiuũ sit verus creditor, necne: cùm error facti excusẽt: non mirũ si iudex potest recipere cautionem indemnitatis.

Itaque conclusio suprà facta est ampla meo iudicio, etiã si pars promisisset iudici de conseruando indemne, aliàs delictum remanerent inpunitum in iudice. verè tamen limitatur suprà dicta conclusio, quando sumus in pœna earum rerum, ad quas pars iniustè absoluta, iure actionis tenebatur, vt putà quando iudex est cõdemnatus in syndicatu in reficiendis expensis, ad quas altera pars iure actionis tenebatur ex dispositiõe statuti, vel alio modo, & iudex nõ condemnauit, nam tunc reus habebit regressum contra partem iniustè ab his absolutã, ita Imo. in dicta l. si tertius. §. fi. in fi. & ibi Roma. in fi. Alex. in dicta l. si quis docto. in fi. sub nu. 3. & alij, & ratio est, quia cùm pars ad ea teneretur, iudex soluendo eã liberauit, & sic eius negotia vtiliter gessit, vnde meritò egressum pro illarum restitutione contra partem absolutam habere dicitur per supradicta.

Ignorantia Communis opinionis, an excusẽt à pœna recedentes ab ea.

TITVLVS XIII.

Summa Notabilium.

1 IGnorantia cõmunis non excusat. Cõrariũ nu. 5. Resolutio per distinctionem triũ casuum. nu. 12. 13. 18.

2 Communis habetur tanquam ius, & eius ignorantia dicitur iuris. Contrarium num. 5. cum seq.

3 Communem opinionem scire vnusquisque tenetur. Fallit nu. 18.

4 Ignorantia facti, quòd ignorans inuestigare tenebatur ratione officij, vel alio modo, non excusat.
Item facti manifesti. nu. 14.

6 Differentia inter legem, & communem opinionem.

7 Lex debet publicari ad hoc vt effectum suum operetur.

8 Ignorantia iuris dubij, & obscuri excusat.

9 Difficultas excusat à pœna legali. Fallit nu. 19.

10 Difficultas maxima æquiparatur impossibilitati.

11 Communes opiniones reperire, est valdè difficile.

15 Doctores colligentes communes opiniones, maxima laude digni.

16 Libros Communium opinionum esse emendos.

17 Moderni antiquos referentes, magis sunt allegandi.

20 Libros plures habere vtile, & studendum esse.

21 Cautela pro litigantibus locorũ, vbi nõ est copia librorũ.

SATIS supérque explanauimus, qua pœna afficiãtur recedentes à Communi opinione Doctorum, nunc pro cõplemento huius tractatus quęro de pulchro & vtili dubio, à nemine, quem viderim, ad huc explicito, An ignorantia communis opinionis excusẽt à pœna partem, Aduocatum, & Iudicem ab ea recedẽtes? Fingamus, aliquem in casu proposito ignorare, quæ opinio sit communis, & adhęrere opinioni contrariæ ipsi communi, quam ignorabat, quòd pluries potest contingere saltem ob penuriam librorum.

1 Et in hac quæstione pro parte negatiua, vt † ignorãtia nõ excusẽt, videntur vrgere plura, & in primis, quia ignoran-
2 tia communis est ignorantia iuris, siquidem cõmunis † ex quo habet præsumptionem pro se, tanquam ius seruatur, vt latè suprà in Præfa. nu. 30. cum seq. & sic ius ipsum dici-
3 tur, vnde † vnusquisque cõmunem scire tenetur, vt voluit Aldobr. in addi. ad Horman. Dec. in repe. l. 4. §. Cato. sub nu. 284. in verbo, iudicando circa me. ver. & si quis. ff. de ver. obli. sed ignorantia iuris non excusat. l. 1. l. regula. & ferè per tot. ff. de iur. & fa. igno Ergo &c.

Secundò, ga licet ignorantia cõmunis non diceret iuris, sed facti, adhuc nõ excusaret. Nã tenemur omninò per re-
4 re, q̃ sit Cõmunis opin. cũ ea seruãda sit. Sed † ignorãtia facti, q̃ qs inuestigare tenet ratiõe sui officij, vel alio vinculo, nõ excusat. c. innotuit. & ibi Anto. de Butr. Abb. Imo. & alij, de elect. l. regula. §. & facti, ver. diligẽter inq̃rẽdo. ff. de iur. & fac. igno. l. error. C. eo. cũ si & post alios ita cõcludũt Pau. Castren. in 2l. 168. viso pũcto suprascripto. ppe fi. ver. similiter nec prensa. li. 2. Soc. in trac. regu. in reg. 176. ignorãtia circa factũ alienũ. in 1. fallẽ. n. 1. Crauet. in 2l. 225. de tribus pricipaliter. col. 3. n. 4. Natta in 2l. 59. circa pśentem casum. co. 3. n. 9. circa prin. ver. in istud fallit. in 1. To. Iaco. Mãdel. in 2sil. 18. si tutor iste. co. 2. ver. 2. modo n. 4. Io. Cephal. in 2l. 218. Valẽtię magnifica. co. 3. n. 15. in 2. To. Rolan. à Valle in 2sil. 72. istãte statuto inclitę. co. 4. n. 21. & 22. li. 3. & est receptissima opinio, vt per se patet, & verissima propter negligentiam. l. si pupillus. in fin. ff. de his quæ in frau. cred. & tradit Rolan. dicto consilio 72. nume. 22. Merito, &c.

Tertiò & vltimò iuuat hanc partem negatiuam, quia si verum esset ignorantiam cõmunis excusare debere, sequeretur, q̃ nihil interesset attendere, vel non Cõmunem opi. cùm vnusquisque posset dicere se eam ignorasse, & sciẽtia esset probanda. At cõsequens est quàm absurdũ. ergo, &c.

5 Pro contraria verò parte, q̃ † ignorantia cõmunis debeat excusare à pœna, suadẽt ista. Primò, quia hæc nõ est ignorãtia iuris, sed facti: nam licèt verum sit, q̃ quando constat de aliqua Communi opi. de ea iudicetur tãquam de iure propter præsumptionem, quæ est pro communi, tamen hanc vel illam opi. esse vel nõ esse Cõmunẽ est quid facti, cùm cõstituatur dictis pluriũ Doctor. item & scire quæ sit cõmunis ex duabus, vel pluribꝰ opin. pariter est facti, cùm cõmunis cognoscatur per exquisitionem, numerationem, & ponderationem autorum. Nec dicatur, si hoc pacto considerarẽtur ignorantia facti, sequeretur, q̃ ẽt ignorãtia legis diceretur facti: qa in condendo legem interuenit animus, sed & volũtas & verba Principis ꝑdẽtis, q̃ sunt facti, & codẽ modo in scięndo, quid velit lex, ꝙcurrũt legis inuẽtio, inspectio, & lectio, q̃ pariter sunt facti, quod est quàm absurdissimũ.

6 Quoniã respon. † diuersam hoc casu esse rationẽ in lege, & Cõmuni opi. nã lex in suis terminis semp idẽ decidit, sed in vna quæstione hodie vna opinio põt esse cõmunis, cras ve-

rò contraria magis Communis, vnde freqnẽtius factũ interuenit in communi, quàm in lege.

Præterea factum quod in lege consideratur est noto-
7 rium, & manifestũ: nam lex ad hoc † vt suum effectũ operetur, debet publicari, aliàs eã non seruans non debet puniri, vt post Bal. Dec. Cępol. & alios respõdit Rolan. à Valle in cõsi. 99. viso statuto. nu. 4. lib. 2. quem refert & sequitur excellen. D. meus Fran. Cantutius in quodam suo pleno respon. inci. quatuor videtur esse dubia. in 2. dub. vers. tertiò principaliter non obst. Communis verò nõ solùm nõ publicatur, postquàm est inducta, sed etiam vix potest reperiri maximo labore, & diligentia, sed ignorantia facti notorij non excusat, vt infrà, ergo, &c.

Ex quibus apparet ignorantiam cõmunis esse facti, nõ iuris: at facti ignorantia excusat, dicta. l. regula. ergo, &c.

Secundò facit, quia dato, quòd ignorantia communis opi. diceretur esse iuris, tamen talis ignorantia diceretur esse iuris dubij & obscuri. Tum quia cõmunis plerunque habet contradictores, & sic propter diuersitatem opinionum ius dubium efficitur. Tum etiam quia cõmunis nititur præsumptione, quæ solum in dubio locum sibi vendi-
8 cat, sed ignorantia iuris dubij, & obscuri † excusat, quia æquiparatur ignorantiæ facti. c. 1. cum ibi no. per Io. And. de postu. præla. in 6. Ant. de But. Abb. Card. Imol. & alij in c. cũ dilectus. de consue. Abb. & post plures, quos ibi 2ge-
rit Feli. 1 c. de quarta col. 12. vers. limita vtiliter hãc doctri. nu. 27. de præscri. Corn. in consi. 307. in hac consultatione dicendum. col. pen. sub nu. 11. versi. & ignorantia iuris. lib. 4. Fran. Balb. in repe. l. Celsus. sub 4. not. sub nu. 17. versic. primò limita. ff. de vsucap. facit quod tradit Luc. Crass. inter consi. vlti. volunt. diuers. in consi. 126. idem videtur mihi. in fi. nu. 8. lib. 1. cum similib. Merito, &c.

Tertiò, & vltimò vrget pro ista sententia affirmatiua,
9 nam † difficultas excusat à pœna legali. l. 1. §. si frater. ff. de colla. bo. per quem tex. ita in specie tradit Ripa in l. quod te. col. 10. sub nu. 38. ver. itẽ loquitur de obligato. ff. si certum petet. & id pro claro admittere videntur omnes Doct. in dicta l. quod te. & in l. continuus. §. illud. ff. de verb. oblig. Tiraq. in tract. de vtroq. retract. tit. j §. j gl. 10. prope fi. sub nu. 120. & tit. 2. §. 1. glo. 2. sub nu. 56. versi. & quod difficultas. cum congestis per Pe. Duen. in tracta regu. par. j. reg. 199. difficultas non excusat, dum solummodo quærunt, an, & quando difficultas excusẽt à pœna conuentionali.

10 Quinimò magna † difficultas æquiparatur impossibilitati ad effectum, vt quis excusẽtur, l. ii. §. ex quo. & dicta. l. continuus, in §. cum quis. & ibi doct. ff. de verb. obli. Aug. Bero. in consi. 88. in causa mota. col. penul. versi. præterea magna difficultas. nu. 35. lib. j. cum similib.

11 At Communes † opin. reperire est valdè difficile, tum quia omnes libri haberi nequeunt propter ingẽtes sumptus, tum etiam quia tempus non sufficit ad quærendum in singulis casibus, quæ sit Communis Opin. per reuolutionem omnium librorum, cũ tot & tanti sint, vt qui omnes videre vellet, non expediret vnam causam in anno. Ergo, &c.

Quid concludendum? Equidem in hac quęstione satis dubia æquitatem ante oculos præcipuè habeas, pro resolutione plures distinguerem Casus, quorum Primus est,
12 quando † ignorantia communis proficiscitur à mera negligentia ignorãtis, quia communis de qua agitur, possit facilè reperiri, & ignorans non quærat, cum possit & debeat, vel aliter de negligentia constet, & tunc concludendum est, ignorantiam non excusare. Nam ignorantia etiam meri facti, quòd quis ex officio explorare tenetur, & absque difficultate potest, & sic à negligentia orta non excusat, vt suprà nu. 4.

13 Secundus Casus est, quando † communis, quę ignoratur, absque difficultate possit reperiri, & sit ferè nota, & manifesta, vt putà, quod sit de materiis, quæ in scholis ordinariè tractantur, vel eius complures sint attestationes diuersorum Doctor. & pluribus in locis, & ferè notis, vt putà in istis libris Receptar. senten. Iulij Clari, Antonij Gabrielij, & similium: & ignorantia istius communis nõ est emanata à negligentia ignorantis, sed potius ab eius imperitia, & paruo rerum vsu: vel quia non sit copia istorum librorum ordinariorum, vt euenit in compluribus oppidis, in quibus vix reperiuntur Commentarij Bartoli, & nonnullorum antiquorum: vel aliàs ignorantia absque negligentia orta sit, & hoc casu cõcludendum ignorantiam Communis Opinionis non excusare. Nam igno-
14 rantia etiam facti † manifesti & ferè notorij non excusat, c. qui & diuinis. 12. quæst. 2. gl. 1. in fi. Abb. & ibi post alios Feli. in c. quosdam. col. 2. versi. in glo. j. in fin. nu. 5. extrà de prę sump. Maria. Iunior in con. 39. in casu ad me transmisso. col. 2. nu. 3. lib. 3. Io. Cephal. in consi. 242. D. Ioan. Fran. col. fi. vers. quæ conclusio licet. nu. 18. in 2. Tomo, cum simili. & præsertim, cùm nulla, vel modica adsit difficultas, cùm tales libri propter modicos sumptus emi possint, neque multum temporis consumatur in his reuoluẽdis, vnde crassa, & supina ignorantia ista dici poterit.

15 Ex quibus noto duo, Primum contra nõnullos, q̃ † isti collectores Cõmiunum opin. hodie sunt maxima laude digni, nam licet incumbant operi magis laborioso, quàm subtili, tamen studentes hominum vtilitati, commodo, & saluti, cùm ingentes labores subleuent, maximis librorum sumptibus consulant, & veritatem saltem præsumptã patefaciant, adeò quòd proprio labore innumera curẽt mala, quæ ex librorum multitudine prouenire videbantur.

16 Alterum notandum est, libros istos † Receptarum sentẽtiarum omninò esse emendos, nam horum maxima est vtilitas, & fructus, & modicus sumptus, & incommodum. In his enim præter attestationes de communi opi. habẽtur etiam infinita loca autorum recondita, vnde istorum vnũ allegans cõplures adducit: in hoc moderni sunt multioris conditionis, quàm antiqui: quia illi hoc referentes
17 † magis allegandi sunt, quàm antiqui, vt tradit Iaco. Aemil. in consi. 101. & si veritas. in fin. nu. 12. & ita audio seruari in vrbe, & præcipuè in Rota, vbi Aduocati in suis alleg. breuitati consulentes allegant auctoritatẽ vnius antiqui, & vnius moderni alios congerentis, vt etiam innuit Ant. Gallef. in libello, de vsu Iudic. Pala. Aposto. post med. versic. spectat etiam ad officium Aduocati.

18 Tertius & vltimus casus est, quando † communis, q̃ ignoratur, debet colligi ex inuentione plurium auctorũ sparsim diuersis in libris de illa scribentium, neque vlla adest attestatio, vel si adest, non est in locis ordinariis, sed recõditis & sparsim, vt putà in aliquo consilio, Singulari, Additione, vel simil. ita vt non nisi longo tempore maximo labore, & ingenti librorum quantitate reperiri, & colligi possit Communis ista: & tũc concluderem, ignorantiam omninò excusare.

Nam licet cõmunis opinio sit factum, quod vnusquisque inuestigare, & scire teneatur, tamen, cùm inuestigatio contineat difficultatem adeò ingentẽ, vt fortè impossibilitati possit æquiparari, ignorãtia ex difficultate orta excusare debet, iuxtà dictum Ripæ in dicta l. quod te. suprà relatũ, per quę hoc casu existimo nõ procedere dictũ Aldobrand. de quo suprà nume. 3.

19 Nec dicatur † difficultatẽ tunc excusare, quando remoueri non potest, secus aliàs, l. qui commeatus, & ibi Barto. & cæteri, ff. de re mili. & à cõtrario sensu, l. quibus diebus. in prin. & ibi Bart. nu. 3. & alij, ff. de condi. & demonst. & post alios tradit Ripa in d. l. quod te, col. 12. sub nu. 47. ver. quartò declaratur. ff. si cer. pet. cum simil.

Et hoc casu difficultas potest remoueri diligentia, labore, & emptione omniumvel plurimorum librorum,
20 quorum † copiam habere apprimè est vtile, & vnusquisq; debet studere plures libros habere, vt cũ opus fuerit, eos consulat, vt docet Luc. de Pen. in Proœ. Commen. trium lib. Cod. propè fi. vers. & nota quòd Doctor. & latè defendunt Oldra. in consi. 84. an expediat habere. per totũ. Caccialup. de modo studen. in 5. documen. in prin. Neuiz. in q. an oporteat habere plures libros. impressa in fi. Indic. lib. Io. Bapti. Zile. cum concor.

Quoniam respond. negando, difficultatem istam posse remoueri, si quidem in emendis libris fiunt impensæ, quæ à paucis omninò fieri valent, & præter sumptum adest difficultas laboris & temporis.

Nam impossibile est in quocunque casu reuoluere omnes libros, quia aliàs lites fierent immortales, quod oẽs leges abhorrent, & qui libros habent, vel habere possunt, sunt minima pars eorum, qui librorum copia carent, vnde per eos solos non possunt expediri causæ.

21 Itaque litigantes locorum, vbi non sunt libri, † debent esse cauti consulere Doctores forenses libros habentes, ne beneficio Communis fraudentur, & Iudex ignorãtia prætensa possit excusari.

ET EX his ad laudẽ, & gloriã indiuiduæ Trinitatis, & gloriosæ Virginis Mariæ sit explicitus præsens Tractatus.

FINIS.

Universidad de Deusto
Biblioteca

MACHAGNANI AZZOGVIDI

BONONIENSIS I. V. D. DE COMMVNI OPINIONE

TRACTATVS IN TRES LIBROS PARTITVS.

LIBRI PRIMI

Summæ Capitum.

QVOD opinio mortalibus irrepſit ob prioris hominis lapſum, quódque dum quiſque propriam plus æquo diligit opinionem, ad communis opinionis remedium deuentum fuit, ac de præſentis operis diuiſione. Caput I.
Nonnulla de definitione in genere. Cap.II.
Quid ſit Opinio, vbi opinionis definitiones ſeu deſcriptiones ſex & viginti ex probatiſſimis Auctoribus. Cap.III.
De cauſa opinionis, & quòd ignorantia illam pariat. Cap. IIII.
Opinionis nomina quindecim. Cap.V.
Eiuſdem ſignificata ſeptem: & nonnulla de fama aduerſus communem ſententiam. Cap.VI.
Eiuſdem Epiteta, ſeu qualitates ſeptem & viginti. Cap.VII.
An eadem cuilibet homini ſit Opinio, & Opinionum varietates, & contrarietates ferè inter omnis ſcientiæ Auctores, ac etiam quodammodo inter ea quæ ſenſu & ratione carent: de nonnullisq; bonis ex contrarietatibus huiuſmodi prouenientibus, præſertim in caſibus quindecim ex Doctoribus. Cap.VIII.
An plus ſit in veritate quam in Opinione: multaq; de diuina, humanaq; veritate: & caſus multi quibus inſpimus Opinionem: ac alia. Cap.IX.
An liceat mutare Opinionem: & de mutatione legum, cum confutatione improbandi cuiuſdam noui dogmatis. Cap.X.

LIBRI SECVNDI

Capitum Summæ.

COMMVNE ſeu Communis quid ſit, & quid dicatur, & quod à proprio differat. Cap.I.
De his quæ ideo Communia dicuntur, quia non ſunt vnius tantum. Cap.II.
Ea quæ vniuerſitati, & Populo multitudinique competunt, non ideo minus communia vocantur. Cap.III.
Multis modis quid appellatur commune metaphoricè ac improprie. Cap.IIII.
Quod à verbo commune, nonnulla alia formantur vocabula et elocutiones, valet communitas, communio, communicatio, communicare, communicator, communiter, de communi, in communi, habere commune, eſſe commune. Cap.V.
Concluſiones plurimæ traduntur de communibus verbis, legibus, negotiis, fructibus, veſtibus & aliis. Cap.VI.
Regula, quod quis non cogitur permanere in communione. Cap.VII.
Aliqua de communitate prout ſumitur in ſignificatu populi & vniuerſitatis. Cap.VIII.
An Communio & ſocietas ſint idem. Cap.IX.

LIBRI TERTII

Capitum Summæ.

COMMVNIS opinio quare inuenta. Cap.I. Neque in lege Naturæ, neque in lege ſcripta, ſed tempore humanarum legum tantum fuit vſus communis opinionis. Cap.II.
Quare id in quo maior pars conuenit, dicatur communis opinio. Cap.III.
Quando inniti debeamus communi opinioni. Cap.IIII.
An cenſenda ſit communis illa quæ eſt maior numero, an quæ eſt maior auctoritate, quæ ſanior vocatur: an vero quæ & numero & auctoritate, an quæ meliore ſuffulta eſt ratione. cap.V.
Solutio quæſtionis, & de modo & effectu dandi voces, & eundi in ſuffragium palam vel occulte. Cap.VI.
Ampliationes triginta ad Regulam, quòd ſequenda ſit communis opinio, & id quod ſit per maiorem partem: in vltima quarum, ſola Imperialium legum auctoritate refelluntur omnes ferè errores vetuſtiſſimi, ſæpius damnati ab hoſtibus Romanæ Eccleſiæ excitati: & quo pacto Romanus Pontifex eſt Caput Eccleſiæ. Cap.VII.
Limitationes ſeptuagintaduæ ad Regulam. Cap.VIII.
Declarationes viginti duæ. Cap.IX.
Effectus eiuſdem Regulæ ſexdecim. Cap.X.
Quanta omnis generis homines anxietate bonam communemque de ſe appetant opinionem. Cap.XI.
Quid ſit communis opinio. cap.XII.
Quam ex multis opinionibus Gloſ. vel alicuius Doctor. nullam illarum probantis ſequi debeamus. cap.XIII.
Quid agendum ſi oriatur dubitatio de aliquo nouo facto ſuper quo non reperiatur lex edita, nec adſit communis opinio. cap.XIIII.
Si Doctor ſequatur vnam Opinionem legendo, contrariam conſulendo, cui ſit magis inhærendum. cap.XV.
Quomodo vocetur communis opinio. cap.XVI.
An ſubiaceat mutationi. cap.XVII.
An ſit inſcriptis redigenda. cap.XVIII.

DE COMMVNI

OPINIONE

Auctore MACAGNANO *Azzoguidi*
Bononienſi. J. V. D.

LIBER PRIMVS.

SVMMARIA.

1 HOmo abutens potentiis intellectualibus comparatus eſt iumentis.
2 Scientes pauci, ſed magis opinantes reperiuntur.
3 Nemo eſt qui quemquam meliorem ſe arbitretur.
4 Communis opinionis auctoritas & vis.
5 Diuiſio in partes facilius nos ad cognitionem totius inducit.

Quod opinio mortalibus irrepſit, ob prioris hominis lapſum: quódque dum quiſque propriam plus æquò diligit opinionem, ad communis opinionis remedium deuentum fuit, ac de præſentis diuiſione.

CAPVT I.

HOMO cum in honore eſſet, non intellexit, comparatus eſt iumentis insipientibus & ſimilis factus eſt illis. Pſal.48.

Homo ille, inquam, omnium parens cum eſſet honoratiſsimus, nēpe immortalis omnium virtutum, omnium rerum ſcientia diues: non
1 intellexit, cum abutendo † potentiis intellectualibus, & peccando comparatus eſt iumentis, ac pro immortalitate Mortem, pro virtutibus vitia; pro ſcientia Ignorantiā, ſibi poſterisque comparauit. Quibus ignorantiæ tenebris obrutus fortè non iniuriam Empedocles exclamare potuit, abſtruſa eſſe omnia, ſe nihil ſentire, nihil cernere, nihil omninò quale ſit poſſe reperire, hominēſque à veritate ab eis naturaliter expetita plurimum aberrare, ſæpiſſimeque pro illa eius imagines, atque vmbras, cōiecturam, ſcilicet, ſuſpicionem, præſumptionem, credulitatem, præſertim verò opinionem amplexari, vt merito opinan-
2 tes † magis quàm ſcientes inueniantur. Quoniam autem ob philautiam, naturalémque hominum facilitatē ad diſſentiendum, quilibet propriam opinionē, veram veri germanum eſſe contenderet: iuxta illud,

Quot capita, tot ſententiæ: & ſuum cuique pulchrum,

& adhuc neminem cognoui Poetam, qui ſibi non optimus videretur. Item ſic enim ſe res habet, te tua, me delectant mea, nemo vnquam neque Poeta, neque Orator
3 fuit q quenquā † meliorem ſe arbitraretur: Satis conſtat idcirco paſſim receptum, vt in legali ſcientia & (ni fallor) in quacúque arte, ac diſciplina id ſectari teneamur, quod & ſi non ab omnibus crebrius tamen & frequētius, atque per maiorem partem opinari videamus. Noſtri communem opinionem appellant, cuius apud eoſdem tanta eſt
4 authoritas † vt veritatis Sedem inuaſiſſe, illíque pellicem quodammodo ſuperinuectam arbitreris, qui enim iudicando, conſulendo, interpretando, communi opinioni inhæret, optatā metā cōmuni omniū opinione cōtigiſſe reputabitur. Ad hanc communem opinionem totus hic noſter ſpectat tractatus à nobis in tres partitus libros. hoc enim anteriore & ſequenti ſeparatim de ipſa opinione, ac de illius verbi communi, ſeu communi ſignificatione & poteſtate, poſteriore verò coniunctim de communi opinione tractabimus, more Iuriſcōſulti, qui leges 12. tabul. Prętorum ædicta, Reſcriptáque Principum, per ſingula
5 verba interpretari conſueuit, cum facilius per partes † in cognitionē totius adducamur arg. §. ſed non vſque, verſi. ſed in primis. vbi egregius text. Inſtit. de leg.

SVMMARIA.

1 Doctores ſi in explicando aliquando non reperiant definitionem in iure traditam, ſibi ipſis aliquam componunt.
2 Amans periculum, in illo perire ſolet.

De deffinitione in genere.

CAPVT II.

QVAMVIS apud Iureconſultos traditum reperiatur definitionem omnem in iure noſtro eſſe periculoſam, hominis definitio, de re. iur. ideóque facilem ad ſubuertēdum, deſtruendúmq;, de qua etiam Tiraquel. lib. ſuo Primogen. q. 1. vbi allegat Galen. ab ea nos arcentem. rari tamen eorum tractatus apparent abſque aliqua definitione, aut deſcriptione. Multi
1 quoque ex interpretibus, vbi definitionem † in iure ſcriptam non habent, aliquam ipſi ſibi componunt: nōnulli nihil commune cum re tam periculoſa habere volunt
2 memores eius Sacri eloquij, qui amat † periculum, peribit in illo. Quis autē rectius ſenſerit, non eſt mei iudicij. Statuere enim quis eorum ſit ſapientior, vel maximè videtur eſſe ſapiētiſſim⁹. Nobis ſat erit eas opiniones, definitiōes, deſcriptionéſque hic apponere, quas apud multos probatos Autores inuenimus. Eruditus autem lector vel omnes, vel vnā, vel nullam, prout magis placuerit, ſequetur: quid ergo ſit opinio videamus.

SVMMARIA.

1 Opinio variis modis definitur. & ſeq.
2 Definitio ab effectu tolleratur apud legiſtas.
12 Fides quid ſit.
14 Oculus ſæpe fallitur. ideo dicuntur potius opinari, quàm ſcire.
15 Fides tenet medium inter ſcientiam & opinionem ſciētiæ & fidei effectus.
20 Scire id dicimur quod vehementer opinamur. Mulier ſolita parere maſculos & fœminas, an prægnans poſſit eſſe, certa an ſit paritura marem vel fœminam.
21 Inter credere & opinari quæ ſit differentia.
29 Opinio cur diuerſimode diffiniatur.

Quid ſit opinio.

CAPVT III.

NVLLA lex aperte hoc aperit. ſed tex. in l. fin. C. de impub. dicit quod ſuper facto, de quo in
1 illa l. dubitabatur, quid iuris, ideo † ibi Papinianus opinabatur, & glo. exponit, non pro certo dicebat. Sed ibi non definitur ſubſtantia opinionis, licet Iuriſc. opinetur ſuper eo, quod eſt dubium in iure. Simili
2 modo † tex. in l. 3. §. eiuſdem, de teſti. ibi, ex ſententia animi tui te exiſtimare oportet: quid aut credas, aut parùm probatum tibi opineris: præbuit occaſionem Bart. in l. ad-

Universidad de Deusto
Biblioteca

monendi,de iureiur.tractandi de ipsa opinione, in cuius doctrina videntur virtualiter contineri infrascriptæ diffi-
3 nitiones,seu descriptiones.Opinio† est inclinatio animi iudicis ad aliquam partium vitra suspicionem per fortia argumenta,remanente aliquo modico dubio de contrario eius,quod opinatur.cum tamen reprehendit Card.in c.literas.de præsump.dicens quod opinio importat notitiam magis communem,& generalem.
4 Secundò,opinio† dici potest vehemens suspicio seu informis credulitas.
5 Tertiò,multum†propinqua credulitati,& plenæ probationi.
6 Quartò,†inherendo etiam literæ dicti §.eiusdem.probatio insufficiens facta Iudici.Hæ ex Bartolo in citato loco:sequuntur aliæ,ex ipso etiam & aliis.
7 Quintò,definiendo ab effectu† quod nõ est peccatum mortale apud legistas,dic quòd est illa quæ rem dubiam efficit.Bartol.l. qui Romæ.§.duo fratres.ff de verb. obl.
8 Sextò,† est cum dubitatione responsio glos.§. responsa prudentum.Inst.de iu.nat.gen.& ci.
9 Septimò†est pro certo non habere, seu pro certo non dicere.glo.d.l.fi.verb.opinabatur.C.de impub.
10 Octauò,est aliqualiter dubitare† nisi opinioni subiungatur ratio è visu Bald.l.fin. C.de edic.di. Ad. tol. op.15. quintò item contin.
11 Nonò,†est credere ex verisimilibus coniecturis id,qđ verum est. Bal.l.cum antiquioribus, C.de iur.delib.
12 Decimò,† est habitus probabilis cum formidine ad oppositum & per hoc differt à fide,quæ est adhæsio,licèt nõ certa.idest non per demõstrationem,& scientiam,tamen certissima,qua sine dubitatione, Card.in Clemẽ. ne Romani.de elect.
13 Undecimò,† est de his, quæ vere non sciuntur, Card. in c.literas de præsumpt.allegat.c.à nobis,cl secundò, de sent. exc.vbi quod opinio fallit,& fallitur.
14 Duodecimò,†de his,quæ opinantur,quandoq; opinio est cum quadam certitudine, vt in his quę percipimus sensu, in quibus potest esse error,cum sæpe fallatur oculus,ideo dicuntur potius opinari quàm sciri: talis tamen opinio certo respectu vocatur scientia, quandoque talis opinio non est cum tanta certitudine, & hanc generali vocabulo possumus vocare præsumptionẽ.Cardi. d.c.literas.de præsump.
15 Tertiodecimò,† est dubia particularis arbitratio, quæ à doctoribus scientiæ auctoritatem assumit,Imol in clem. Romana.de elec.& ibi per eũ,quod fides tenet medium inter scientiam,& opinionem.Scientia enim facit nos scire per causam,fides inclinat animum nostrum ad vnam partem cum certitudine, Opinio inclinat cum dubitatione,vt ex supràdictis colligitur.
16 Quartodecimò,† est illa, quæ causatur in re dubia ex probabilibus argumentis. Ab.c.1.de constit.nu.13.
17 Quintodecimò,† est putamen, vel suspicio nihil certi significans,sed per veriimilia potius quærit quod apprehendit.
18 Sextodecimò,† est quasi pro vero aliquid tenere quod quis ignorat an sit falsum.Marian.Socin. in c. qualiter & quando.de accus.n.126.vbi refert antiquos.
19 Decimoseptimò,† dicitur illa,quę non persensum.sed per probationes, & media concludendi acquiritur, Mat. de Afflic.in Trac.de iur.protho.§.2.n.6.vbi subiungit vocari vehementem opinionem,seu credulitatem.
20 Decimooctauò,† opinio consona veritati est idẽ quod certitudo,& id scire dicimur, quod vehementer opinamur. glo.l.in repudianda.de aqui. hæred.glo.l.in summa. §.idem labeo. de acqua plu.arcen. Anth. consi.255.visis, & 292. visis. in quibus duobus consiliis respondit super eodem casu pulcherrimo quidem,& notabili, vbi tenuit quod mulier prægnans solita parere masculos, & fœminas.possit esse certa an sit paritura marem, vel fœminã.
21 Decimononò,† dicit Aug.in li.de mẽd.c.2.quod inter credere atq; opinari hoc distat quòd aliquando ille, qui credit, sentit se ignorare quod credit. quãuis de re, quã ignorare nouit, omnino non dubitet,si eam firmissime credat. Qui opinatur autem putat se scire quod nescit.
22 Vigesimò,† secundum S. Thomam.2.2.q.1.ar.4.est assensus intellectus alicui non sufficienter noti ab obiecto proprio per quandam electionem voluntaris declinantis in vnam partem magis quàm in aliam cum dubitatione, & formidine alterius partis. Si autem deerit formido,& aderit certitudo,erit fides,& paulò infra. vnde manifestum est,quod nec fides, nec opinio potest esse de ipsis visis aut secundum sensum, aut secundum intellectũ, seu hæc doctrina discordat ab his,quę dicta sunt p Card. suprà in 12. definitione,potest solui quod S.Thomas loquitur proprie.Card.secundum improprietatem & largius.
23 Vigesimo primo,†Arist.primo Poster. tex.44.Opinio est circa verum,& falsum, sed contingens est, & aliter se habere.
24 Vigesimo secundo,† ex eodem opinio incerta est, & natura huiusmodi est.
25 Vigesimo tertio,† ex eodem nemo propterea tamen opinari quippiam arbitratur,cum illud putat aliter se habere non posse,sed scire, sed cum esse quidem sic putat, existimat autem & aliter se habere posse, nihil prohibet illud opinari,propterea quod rei quidẽ talis opinio est,nõ cessariè verò scientia.
26 Vigesimo quarto,† est imbecilla, & cum falso incognito quoque communi,vt infrà scripta Ciceronis verba indicant in Academicis.Et si id erat comprehensum, vt cõuelli ratione non posset scientiam, sin aliter inscientiam nominabat,ex qua existeret etiã opinio,quæ esset imbecilla,& cum falso incognitóque communis.
27 Vigesimo quinto,† imbecilla assensio,secundum eundem quarto Tusculan. vbi ait, opinationem autem (sic enim ibi opinionem vocat) volunt esse imbecillã assensionem.
28 Vigesimosexto,† potest dici mixta cum errore, propter eiusdem Cice.verba.libro secundo Academic. videlicet,Nam qui voluit erroribus obuiare Epicurus iis, qui videbantur conturbare veri cognitionem, dixitque sapientis esse opinionem à perspicuitate seiungere,nihil fecit.ipsius enim opinionis errorem nullo modo sustulit, si forte opinionis error ibi non iacet,p erronea opinione. Reliqua de opinione videantur in libro secũdo Peri hermenias,&in primo Posteriorum.Recte autem intuẽti facile erit dignoscere suprà scriptarum definitionũ di-
29 uersitatem prouenire à diuersitate † authorum, quorũ aliqui opinionis naturam in communi, aliqui in specie, & suæ propriæ facultati congruentẽ,nec semper tã oftendentes quid ea sit propriè, quàm in quo significatu ibi sumatur, confingere visi sunt. Item diuersitas potest esse respectu diuersitatis causarum,vel efficientium, vel materialis,vel formalis,vel finalis: nunc videamus de causa eiusdem opinionis.

SVMMRIA.

1 Opinio,à quâ re ortum habuerit.
2 Inscientia est mater opinionis.
3 Ignorantia rerum non solum est opinionum causa,verũ etiam & falsitatum.
4 Virtus in profundo opinionibus locata dicitur, & institutis omnia teneri,nihil veritati relinqui, deinceps omnia tenebris confusa esse,dixerunt aliqui.
5 Philosophi potius plura opinantes,quàm scientes dicũtur.
6 Opinio,quid operetur in homine.
7 Cognitio rerum, cur multis sit obstructa difficultatibus.
8 Opinio ex ignorantia procreatur.
9 Ignorantia veri nos in fabulosas opiniones inducit.

De causa opinionis.

Caput IIII.

QVONIAM nihil sine causa esse potest,videnda est nobis causa efficiens ipsius opinionis.Diximus autem in initio præsentis operis,& quidem transitoriè. Sed hic plenius attingemus
1 eam † ab ignoratia ortum ducere,in quam prior homo ob eius inobedientiam præcipitatus fuit: effectus ob id ex homine illud animal quod non percipit ea quæ Dei sunt,& in quo vt ait Psalm.non est intellectus.Quod etiã Cic.non vno in loco nos docuit, opinionem scilicet ex inscientia duci. Nam in Acad.quæst. ait, & si id ita erat comprehensum,vt conuelli ratione non posset, scientiã, sin aliter inscientiam nominabat: ex qua existeret etiam opinio,

2 opinio.Vide inscientiam † opinionis matrem. Sed melius in 3.Tuscul.Nunc autem simul atque editi in lucem, & suscepti sumus,in omni cõtinua prauitate, & in summa opinionum peruersitate versamur,vt penè cum lacte,nutricis errorẽ suxisse videamur. Vide quomodo prius errore imbuimur, postea in opinionibus versamur. Idem primo de fini. Nam cum ignoratione rerum bonarum, & malarum, maximè hominum vita vexetur,ob eumque errorẽ & voluptatibus maximis sæpe priuẽtur,& prauissimis animi doloribus torqueantur,sapientia est adhibenda, quæ & erroribus cupiditatibusque detractis, & omnium falsarum opinionum temeritate direpta certissimam se nobis præbeat ad voluptatem. Vides ex rerum ignoratione nos non opinionibus solũ, verùm etiam falsis opinionibus teneri, quibus medendum est sapientia.Idem in Lucullo, cum Zenone Arcesilas sibi omne certamen instituit, non pertinacia, aut studio vincendi, sed earum rerum obscuritate, quæ ad confessionem ignorationis adduxerunt Socratem, Democritum,Anaxagoram,Empedoclem, omnes penè veteres, qui nihil sciri posse dixerunt, angustos sensus, imbecillos animos,breuia curricula vitæ,& (vt Democritus ait) in profundo virtutem esse locatam opinionibus,& institutis omnia teneri nihil veritati relinqui deinceps omnia tenebris confusa esse dixerunt.

Vt iure diuus Augu.in quodam loco appellauerit Philosophos plura opinantes potius quàm scientes. Sed ipse præstantissimus Pater in epistola.174.cont.Arian. piè explicauit ignorantiam diuinarum scripturarum gignere opinio-
3 nes † inquiens,homines autem minus intelligentes, quid propter quid dicatur potentes volunt habere sententias, & scripturis non diligenter perscrutatis,cum arripiunt defensionem cuiusque opinionis,& ab ea vel nunquam,vel difficile deflectantur, dum docti atque sapientes magis putari, quàm esse concupiscunt, ea quæ propter formam serui dicta sunt,volunt transferre ad formam Dei.&c.

De ignoratia verò nobis innata quæritur, & Cic.in Lu-
4 cul.inquit,Si enim omnis cognitio † multis est obstructa difficultatibus, eáque est & in ipsis rebus, & in iudiciis nostris obscuritas,vt non sine causa,& doctissimi, & antiquissimi inuenire se posse quid cuperent, diffisi sint.
5 Et Bart.noster nõ ignorauit ex ignorantia † opinionem procreari.Nam in d.l.admonendi. quantò magis remouet ignorationem ex iudice,eo magis,& opinionem.Sed Paul. Iureconsi.in l.antiqui.si pars hered.pe.longe elegantius,ipsum audi.Antiqui libero ventri ea prospexerunt,vt in tempus nascendi omnia ei iure integra reseruarent, sicut apparet in iure hæreditatum, in quibus qui post eum gradum agnationis sunt,quo est id,quod in vtero est,non admittuntur,dum incertum est,an nasci possit: vbi autem eodẽ gradu sunt cæteri,quo & venter, tunc quæ portio in suspenso esse debeat,quæsierunt,ideo quia non poterant scire quot nasci possent,ideo multa de huiusmodi re,tam varia, & incredibilia tradiderunt,vt fabulis annumerentur.nam traditũ est,& quatuor pariter puellas à matre familias natas esse. Alioquin tradidere non leues Auctores,quinquies quaternos enixam Peloponnesiam, & multas Aegypti vno vtero septenos.Sed & tergeminos Senatores cũcti vidimus Orationes,& Lelius scribit se vidisse in Palatio liberam mulierem, quæ ab Alexandria perducta esset,vt Adriano ostenderetur cum quinque liberis, ex quibus quatuor eodem tempore enixa(inquit) dicebatur, quintũ post quadragesimum diẽ, ex quibus non solum deprehendimus viros prudentes ob veri ignorationem in opiniones incidisse.Sed & in fabulo-
9 sas † opiniones & quod nos magis mouere debet i; fuere ex Iureconsultis nostris. vt testatur etiã Imperator in Proœm.Insti.in § cumque vers.non antiquis fabulis:Alias causas opinionis à Philosophis mutuatus videtur adducere Pe. Andr.Gammarus,in suo tracta.de veritate,& Excell.legalis scientiæ:quæ tamen suprascriptis non contradicunt: vt beneintuenti facile apparebit.Hæc enim ille. Cum homines tor Mundi pulcherrima Cœlum,Sõlem,& clarissima ætheris lumina conspicerent: admirati sunt:ex admiratione, rerum illarum causas naturámque dignoscẽdi natum est desiderium, quod vt adimplerent philosophari cœperunt, hinc Opiniones, & sententiæ diuersæ: hinc volumina excreuere multiplicia.

SVM MARIA.

1 Opinio quot modis nuncupetur,& nu.sequen.
2 Responsa prudentum, qualia sint.
3 Opinio vehemens,qualis sit.
4 Verba, quæ potius sunt magistralia; quàm iuris minimè sunt habenda in consideratione.
5 Opinio dicitur medium,quo deducimur ad cognitionem, & scientiam incognitorum.
6 In habentibus symbolum,facilis est transitus.

De opinionis nominibus.

Caput V.

MVLTIS quidem nominibus vtuntur Auctores in ea designanda.
1 Primo dicitur sententia: † vt est videre passim apud Iurisconsultos, & doct.qui indifferenter de opinionibus,& sententiis aliorum loquuntur.præsertim in §.illud.Inst.de rer. diuis.in l.diuus.de Iur. patr.in l.quæro,de vsucap. ibi abolita: est enim quorundam veterum sententia,
2 & tex.in §.Responsa Inst.de iur.na.gent.& ciui.Responsa † prudẽtum sunt sententiæ & opiniones eorum, quibus erat permissum iura condere.Abb.ca.prudentiam de off.dele.& in c.literas.de restit.spol.promiscue recensẽt,& loquitur de sententiis, & opinionibus doct.

Secundo existimatio.l.3.§.quod obseruari.C.de iur.calu. ibi tum quod quisque credit,& existimat,hoc est iurãdum. in l.fi.in fi.de Crim.expil.hær.ibi & nihil mutat existimatio furripientis,in l.si à Pupillo pro emp.ibi vt plus sit in re,quã in existimatione,tex.est ad literam in l.qui rem de fur. & gl. magistra in l.flumen de flumi.in verbo existimatione, quæ exponit 1.opinione.

Tertiò credulitas d.l.3.quod obseruari.vbi Bar.C. de iur. cal.ibi & licèt vera causæ natura alia forsitan est,tamẽ quod quisque credit,& existimat, hoc iurandum est, & per Paul. de Cast.consi.19.in 2.col.Quartò,scientia.l.in summa.§.itẽ Labeo,de aq.plu. arc. ibi si quis sciat factũ esse,hoc est si fãctum esse non ambigitur, vbi gloss. exponit. illa tamen erit,
3 quæ potest falli,quæ † alio modo dicitur opinio vehemẽs.

Quintò,sensus ca.relatum 37.distin. vbi sensus proprius pro opinione propria, & illud Apost. Quilibet abundet in suo sensu.

Sexto consensus.l.i.C.de testa.ibi si communi cõsensu liberorum loco habitus sit.exponitur.nu.1. communi opin.

Septimo,præsumptio l.cum quidam de acq.hære. ibi toties,ergo & sua præsumptio proficiet. &c.

Octauò,error vt multoties legitur,sed notabiliter in l.assumptio ad munic.quia illa l.fuit extracta ex lib.opi.Vlp.loquens igitur de errore,exponi debet pro opinione, vt congruat titulo.l.Imperatores.de in di.adiec.cum aliis.

Nonò consilium.l.Fulcinius.§.qui si aduersus,quibus ex caus.in poss.eat.secundum inductionem glos.in l.eum qui. §.fi.verb.putet me,de iniur.

Decimò,voluntas.l.quia poterat ad Treb. vbi postquam loquutus est Iurisconsul.de opinione eius,qui noluit adire, subiungit,Variæ sunt hominum voluntates,& l.2.verb.mirabile.de vet.iur.enuc.ibi, & voluntate iudicũ magis quàm legitima lites dirimebantur.glo.c. iudicium.3.q.7.

Undecimo,putatio.l.cum qui.§.fi.de iniu.ibi,nec trãsferri personæ putatio ex persona filiorum ad eos potest.

Duodecimò,coniectura.Cice.2. Academic.ego vero ipse & magnus quidem sum opinator, & meas cogitationes sic dirigo,&c. Tertiodecimò,opinatio.Cic.lib.2. Acad.credóque Clitomano ita scribenti Herculis quondam laborẽ antelatum à Carneade,quod vt feram, & immanẽ beluam, sic ex animis nostris assensionẽ.i.opinationẽ extraxisset.idẽ in 4.Tusc.postquam tradidit plures definitiones subiungit. Opinationem autem,quam in oẽs definitiones inclusimus.

Quartodecimò,consuetudo,vt in 8.dist.per tot.ad differentiam veritatis. Sciendum est tũ, quòd opinio,suspicio, præsumptio,arbitrium,iudicium,credulitas,immo & certitudo,& scientia,præsertim in materia subiecta, aliáque huiusmodi nomina, & vocabula sunt potius magistralia, † qã
4 iuris:ideo super illis non est facienda vis magna, nec de illis pertinaciter disputandũ,vt per Abb.in c.quãto.de præsumptio.in 2.col.vero ego,& in col.fi.& per Pau.de Cast. consi. 2.vol.j.Visis oẽbus,vbi de credulitate,& opinione,pmiscuè loquitur,& pariformiter determinat. & Bald.in l.cum antiquioribus.C.de iu.deli.quæst.3.dicit,qđ certitudo,& vehemens opi.æquiparantur,& Cic.in 3.Tusc. sæpissime iungit tanquã Synonima,opi.iudicium,& cogitationem.sunt eñ

opinio,

Universidad de Deusto
Biblioteca

5 pinio,& †alia supradicta gradus,& media, quę deducũt ad cognitionem,& scientiam incognitorum, vt docet Barto. in l.admonendi,de iureiuran. quę cum sint multum propin qua ad inuicem,non est mirum,si secundum accidentia, & facti contingentias,vnum pro altero vsurpatur.in habentibus enim similitudinem † facile,& vsitatum hoc esse solet. l.Centurio,de vulg.& pupil.cum aliis,sed videnda sunt opinionis significata.

SVMMARIA.

1 Verbum opinio quas significationes habeat.& quod accipiatur pro Iudicis sententia,& eius voluntate ,pro ritu & consuetudine,pro effectione, pro fama , pro rumore , & pro peccato.
2 Fama dupliciter considerati solet.
3 Et auctoris opi.refertur.
4 Diuersitas nominum facit diuersificare speciem.

De Opinionis significatibus.

Caput VI.

1 PRIMO denotat sententiam † iudicis in scriptis latam,vt in l.eos §. super iis,iuncta glo. C. de appel.ibi:opinionésque suas iudices, & exempla ad scrinia transmittant. & in l. à proconsulibus eo.tit.ibi:ita vt appellãti iudex præbeat opinionis exemplũ. in l.sciendum C.de appel.rec.ibi : eum qui appellationem non recipit , opinionem suam confestim per relationem manifestare. Secundò: voluntatẽ iudicis l.decertationibus C.de epis.Aud.ibi,& eos secundum eius opinionem disponat.& per Bart.in l. de minore.§.pluriũ de quæ.dũ inducit l. de quibus de legibus. Tertiò , p ritu,vel cõsuetudine ponitur in c.fi.qui fil.sint legi. Quartò:affectionem,& cõstitutionem l.locus de verb.sig.vb.dicitur, cæterũ adeo opinio nostra,& constitutio nostra locum à fundo separat , vt & modicus locus possit fundus dici , non enim magnitudo locũ separat,sed affectio nostra. Quintò,famam, vt volunt glos. in lege. 1.C.ex quibus caus.inf.am.irrog.in leg.penul. §. existimatio.C.de var. & extraord. cogn. & in aliis locis , quod Bart.in leg.de minore §.pluriũ de quæst. & Bald. in dict.l. 1.C.ex quibus caus.inf.irrog.& Bal.in l.ea quidem C.de accu.intelligunt de fama quæ est in homine , non de ea , quæ
2 est inter homines.& sic duplex † reperitur fama,prima quæ est in homine quę semper est in bona parte & quę appellatur illę sæ dignitatis status d.§ existimatio , alia quæ est inter homines de aliquo genere bonitatis vel malitiæ,& quæ appella tur communis opinio. Sed obiter volo hic dixisse , qđ nunquã satis percepihanc differentiam mihi enim videtur,
3 quod vna † tantum sit fama,illa scilicet.quæ est inter homines de aliquo homine,vel de aliqua re,quæ sic dicitur à fando iux.illud,fando aliquid si forte tuas puenit ad aures Beli dę nomen Palamedis,& inclyta fama,gloria, vult Bart.in d. §.plurium.illa vero,quam dicunt esse in homine non vocatur fama ab aliqua lege.nec quidem vocari debet , quia ille homo,qui habet eam non loquitur seu non fatur de se , & quia vocatur status & dignitas illæsa,vnde mihi videtur dicendum in effectu quòd non sit fama, sed illa bonitas , quæ ex iuris præsumptione censetur esse communiter in omnibus l. merito,ipro soc. & donec non committunt aliquod scelus,omnes homines tenentur ita credere,& opinari vn' de alio l.non omnes.§ à Barbaris de re milit. opinio ergo significabit eam,quæ est in mente vnius,vel eã, quę est apud omnes.quæ tunc vocatur communis opinio,'& si proferatur est fama,vt suo loco videbimus. vnica ergo est fama nõ duplex,& ea est inter homines.quæ verò est in homine dici
4 tur æstimatio.cum ergo diuersa nomina, † & diuersas desinitiones habeant. cur non etiam quid diuersum censenda sunt?l.si idem.C.de Codicil.Hæc dicta sint dubitandi gratia, pro vt vere semper dubitaui,non animo recedendi à communi doctrina.præsertim cum Moderni non dissentiant ab antiquis,Marian.in c.qualiter,& quando de accus. Marsil. in l.de minore §.plurium.Paul.Gril.in suo tract.de fama.Sextò,Rumorẽ denotat Liuius libr.3.loquẽs de decẽ viris.opinio etiam sine Authore exierat,eos non in prę sentis modo temporis iniuriã conspirasse &c.Rumor enim est qui caret Authore.non opinio. Septimo , peccatum. Nam opinari pro peccare legitur apud Cic.lib.2. Acad. Carneadem autẽ etiam heri audiebamus solitum esse delabi , interdum vt diceret,opinaturum,idest peccaturum esse sapientem.sequũtur opinionis qualitates.

SVMMARIA.

1 Opinio vera an dicatur cum leges particulares non habeantur decisiue.
2 Opiniones vere quales sint ex mente auctoris.
3 Opinio quę discrepat à vero vel verosimili falsa dicitur.
4 Opinio an possit se habere & ad verum & ad falsum.
5 Opinio euidenter falsa potest appellari temeritas & præsumpito.
6 Credens vehementer adhuc falli potest.
7 Opinio bona ex quibus fundari dicatur.

De opinionis qualitatibus.

Caput VII.

QVANDO non habemus legem particularem de aliqua re, sed tantum opinionem alicuius doctoris,quæ adeo propè est veritatem,vt nihil amplius desideretur,nec quæratur, illa dicitur vera
1 † opinio, seu verior quando comparatiuum stat pro suo positiuo.l.dedi.§.si quis quasi,de cond. cau.dat.cum simil. hinc dicitur opinio glo.est vera,opinio Bar.est vera,& alio-
2 rum,& Cic.2.de fin. Mihi quidem eæ veræ † videntur opiniones,quæ honestæ,quæ laudabiles,quæ gloriosæ, quæ in senatu, quæ apud Populum , quæ in omni cœtu consilióq; proferendæ sunt, vt id nos pudeat sentire , quod pudeat dicere,vbi habes etiam discriptam ipsam veram opinionem.
3 Si opinio † discrepat à vero,aut à verosimili dicitur falsa,d. l.dedi.§.siquis,ibi,opinione falsa deceptum,& l. interdum.§. fi.de fur.ibi,si vere siue falso putet,ca.hæreticus 33.q.3.Hæreticus est,qui falsas opiniones vel gignit , vel sequitur , & Aug.lib.3.con.Acad.c.13.in falsas autem opiniones huiusmodi turba præsertim est ruere parata.& Cic.primo de fi.sapientia est adhibenda , quæ & terroribus , & cupiditatibus detractis,& omnium falsarum opinionum temeritate decepta,certissima se nobis præbeat ad voluptatẽ.Sed Abb. in c.
4 à nobis,de sent.excõ.appertè dicit, quod opinio † potest se habere ad verum & falsum,& id per illum tex.vbi quod opinio fallit,& fallitur.& idem Abb.in c.quantę,de sent.exc.di-
5 cit quod opinio † euidenter falsa potest appellari temeritas, & præsumptio quædam per illum tex.Vehemẽs,de qua per glo.in l.2.§.idem labeo.de aq.plu.arc.& aliam gl.in l.scire de legib.Differt aũt hæc à vera opinione, quia vera dr illa quæ videtur non posse falli,& quando non videtur amplius ali-
6 quid ignorari.qui vero vehementer opinatur † adhuc falli potest.vt dicit glossi.in d.l.scire,item dicitur ignorari id de quo habetur vehemens opinio, Bart.l.si quis extraneus.§. sciendum,de aq.hęr.Bona l.2.§.quibus C.de vet.iur.enucl. ibi Constantinus , qui semper nobis ex bona opinione & gloria sese commendauit , nec refert quoad propositũ nostrum quòd ibi intelligatur de opinione , quæ est communis,& idem quod fama:Hæc autem bona opinio formatur
7 † ex bonis moribus vt vult.glo. in Auth.de hæred. & fal.§. hinc nobis.verb.si vero.Potior id est melior in cap.Capellanus.de fer.Electa,in leg. tres tantummodo,C. de Epis. aud. Fortis,idest potens,Bar.l.fi. C.de pœn.iud. qui mal.iud. Nepharia,in c.in quadam de celeb. miss.ibi fuisse nepharium opinari.Noua in cap.hæreticus 33.quæst.3.hæreticus est qui nouas opiniones,vel gignit vel sequitur.Vetus à Cic.lib.1. de diuina. in primis verbis.Mendax. Cicer.Mendacium esse opiniones, non oculorum Timagoras, inquit,cum duæ videntur ex lucerna nasci flãmulę.Insolita,arg.l.1.de senat. ibi,quòd nec vsquam relatum,est,nec vsquam receptum vt l.1.§.quia autem , de vet.iur.enuc.ibi quorum scrip.à nullis Auctoribus receptę nec vsitatæ sunt.

Incerta,in §.incertis,Inst.de leg.ibi quam incerta opinione animo suo testator subijciat.] imminuta,in l.quisquis.C. de postul.ibi:opinionis tuæ imminutionem patiatur,in cap. infames.3.q.7.verb.item si quis ibi opinionis suæ immunitionem patietur.Integra & summa,in l.testium C.de test.ibi, testes summæ atque integrę opinionis.Eximia,Cæsar, lib.2. de bello Gal.primò & propter multitudinem Hostium & propter eximiam opin.virtutis prelio supersedere statuit, de Belgis loquẽs Publica,in l.2.C.si fer.aut lib.ad decur.ibi, si verò cũ opi.pub.mater eius pro libera haberetur. Erubescenda.Bal.in quodam suo consilio inserto inter consi.Paul. de Cast.

de Cast.nu.244.vol.1.Noxia.Ang.lib. de quantit.animæ,& in varias noxiásque opinio.ita labuntur,vt inde liberari nequeant.Grauis.Cic.libr.4. Tuscul. scientia quædã & opin. grauis non temere assentiens.'vnde dicitur è contra leuis, quæ temere assentitur.vt infra.Probata in c.lite. de test.ibi, probatæ vitæ & opi.

Leuis in ca. licet de probat. vbi Ab. ponit aliqua de leui opinione,supra nu.24.Deprauata.Cic.lib.3. Tuscul.natura paruulos nobis dedit igniculos, quos celeriter malis moribus opinionibúsque deprauatis sic restinguimus , vt nusq̃ naturæ locus appareat.Sinistra.in cle.1.verb. nos autem,de relig.dom.Incerta in §.in optionis verf.rerr.Instit.de leg.Errans.Cic.2.de fin.præcipitis vt nostram stabilem conscientiam conseruemus,aliorum errantem opi aucupemur.Carnalis,c.sicut in sacramentis de consec.distin.4. Singularis l. labeo §.neque enim de supel.leg.neque enim ex opinionib. singulorũ,an verò eadem sit vnicuique opinio videamus.

SMMARIA.

1 Homines plures quomodo vnus tantum dici possit.
2 Quot homines tot sententiæ ibid. nu. & rationem vide infrà nu.7.
3 Diuersitas corporum diuersificat animos.
4 Anima creatur post creationem corporis.
5 Contrarius sibi ipsi aliquando dicitur homo.
6 Diuisio populi circa electiones votis faciendas non est reprobata.
7 Homo perspicere nequit ea quæ sunt spiritus Dei.
8 Homines sicut sunt diuersi facie ita & animo , voluntate, moribus,& opinionibus.
9 Negocia humana variis de causis pertractantur , alij dolore,alij cupiditate,alij iracundia.& alij similibus.
10 Naturæ hominum dissimilitudo.
11 Bella ex diuersitate opinionum orta dicuntur.
12 Discordia etiam reperitur inter exteriora & interiora hominum.
13 Discordia inter ciuitates,& prouincias.
14 Discordia seu disparitas voluntatis dicitur fuisse eriam in origine rerum.
15 Angeli inter se fuerunt contrarij & discordes.
16 Discordia posita à Deo inter nos & Draconem Diabolum.
17 Contradictiones & pugnæ rerum omnium vniuersalium non sunt admisse absque supremi motoris prouidentia.
18 Antiqui virtutibus & operationibus contrarijs gloriam assecuti dicuntur.
19 Tempora diuersa,quę nobis inseruiunt.
20 Operationes,quæ in Deo sunt quomodo sint inter se contrariæ propter eius maximam omnipotentiam.
21 Contrarietas Philosophorum circa cognitionem rerum, & varia dicta secundum eorum varias opinionum resolutiones referuntur.Et primo de vana aliquorũ præsumptione de se ipso.
22 De optima præsumptione aliorum de se ipso.
23 De initio rerum & mundi creatione.
24 De anima quid sit,& vbi sit,de eius intelligentia, & quotuplex.
25 De summo bono quid sit.
26 De fortuna:an sit vel non sit,& quales sint eius partes.
27 De Dijs:an variæ naturæ.
28 De veritate quid dicatur.
29 Insipientes varias habere opiniones.
30 Opiniones secundum ætatem regulari.
31 Opiniones diuersas Iuris peritorum extitisse tam Ciuilium quam canonistarum.
32 Martinus I. C.fuit solus in opinionibus suis contra quoscunque.
33 De baptismi effectu variæ opiniones inter Theologos.
34 De aqua & vino an in sanguinem conuertantur ca.8. nu.33.& num.seq.
35 Accidentia quandoque mutãt subiectum,sicut subiectum accidentia mutare dicitur.
36 Corpus humanum,ex quibus rebus componatur.
37 Vnusquisque potest habere suam opinionem in obscuris ac indeterminatis dubijs.
38 Io.And.propter opinionem separauit se ab amicitia præceptoris sui.
39 Augustinus & Hieronymus Ecclesiæ columnæ sibi inuicem contrariarunt , adeo vt vnum ab alio,discedere necessarium fuit.& rationem vide infrà.
40 Dissensio absque odio esse potest.
41 Ex malo plerunque oritur bonum.
42 Veritas ex contrarietatibus prouenire dicitur.
43 Varietates opinionum aliquando bonæ sunt,& in Iure pronuntur quatuordecim casus,quos recensetauctor. Varietas opinio.facit quòd quælibet pars dicitur iustam causam litigandi habuisse.
44 Opinio doctoris reddit rem dubiam c.8.n.44.& n.47.
45 Fundans se super tex.habente varios intellectus,dicitur habuisse iustam causam litigandi.
46 Iudex videns diuersitatẽ opinionum in aliquo facto , vnã eligere debet,& secundum illã iudicare. dicitúrque punctus pro amico.
47 Iudex videns super vno articulo plures opiniones doctorum,si eligat peiorem,& secundum ipsam iudicet an sententia erit valida.
48 Iudex errans in iudicando propter opiniones fortes & potentes hinc & inde,an dignus sit ex cusatione. Limitatio ad istos tres casus.
49 Error Iuris excusat Iudicem à syndicatu.
50 Iudex an faciat litem suam,si eius sententia fuerit reuocata per Iudicem appellationis.
51 Iudex secutus opi.magistri sui,si errauerit an excusetur.
52 Scholaris debet tueri opi.præceptoris sui. Etan de necessitate.
53 Credendum an magis sit in dubijs Papæ & ecclesiæ, vel dictis sanctorum.
54 Non seruans præceptum circa quod reperiuntur plures opi an excusetur.
55 Hæreticus an ille dicatur qui elegit in disputationibus doctorum vnam opi.sibi æquiorem.

An eadem sit opinio vnicuique.

Caput VIII.

SICVT quilibet habet eandem animam specie,
1 vnde Porph.lib.predica. 1. participatione speciei plures homines † sunt vnus homo,ita & eandem opinionem,idest consimilem modum aliqua cognoscendi.

SED quo ad iudicium de eadem re vel scientia vel
2 facto quisque habet † suam propriam opinionem. leg.labeo verb. non ex opinionibus singulo. &c. de suppel.l. eo modo,quo dicitur habere suam propriam animam numero diuersam ab alijs,eo quia diuersum & corpus habet cũ
3 diuersitatem corporum sequatur † diuersitas animorum. c.quia diuersitatem.de concess.præb.quomodo autem hoc
4 contingat,si non contingit quia anima creatur † post creatum corpus illíque infunditur ac illud informat & implet, tale quale inuenit,sed potiꝰ ac veriꝰ,vel qa creatura Deo & ordinatur ad hoc corpus perficiendum, discutiendum Philosophis relinquamus.nobis sufficit testimonium Pontificis in d.ca.quia diuersitatẽ.item & Iurisc. in l.ob quæ vitia. de edilic.edic.ibi.sed vitium corporis vsque ad animum penetrat forte si propter febrem loquantur aliena,vbi apparet corpus afficere animam,& experientia docet homines
5 laborare † opinionibus diuersis & ad inuicem contrarijs, vt multoties etiam quis opinando à se ipso dissideat,& secum pugnare videatur,vt videbimus suo loco Cic.2.de leg. nõ enim recte existimamus quæ pœna diuina sit,& opinionibus vulgi rapimur in errorem, nec vera cernimus morte aut dolore corporis,aut luctu animi,aut offensione iudicii, hominum miserias ponderamus,& in 1.lib. Sed perturbat nos opinionũ varietas hominúmque dissensio , facit illud Virgilianum.

Scindunt incertum studia in contraria vulgus.

Hinc dictum est nec nouum nec reprehensibile esse populi vota in faciendis electionibus se in duas partes diuidere c.non est nouum 8.q.1.propter quod minus mirandum si ijqui præficiuntur non semper cæteris meliores intelligũtur,vt dixit Aug.cuius verba inuenies in ca. sunt in ecclesia in fin. 8.q.1.Aug.in c.sicut in sacramentis de consec.distinct. 4.si posset fieri vt singuli diligẽter interrogarẽtur,tot diuersitates opinionũ forsitan inuenirẽtur,quot hoies numerã-
6 tur,vbi p ratione allegat,quia animal homo † nõ pcipit,ea, q̃ sunt spiritus Dei. ex quo ẽt patet ignorãtia ipsam nõ solũ genuisse opinionem,vt superiori capite demonstrauimus. Sed & opinionum diuersitatem , de qua hic. diuersa enim sunt,

Universidad de Deusto
Biblioteca

sunt hominũ studia, & suo quisq; studio maximè ducitur, & alibi dicitur, quot capita tot sententiæ glo. c. quia diuersitatem de cõcess. præben. Cic. 1. de fi. sed quot homines tot sententiæ. falsi igitur possumus, & alibi sicut sumus differẽtes facie † & moribus, ita & animo, voluntate & opinione, & primo de nat. Deo. &c. non est vna omniũ facies. Ad Brutum quoque ait, in omni re difficillimũ est formam exprimere optimi. quod aliud aliis videtur optimum. varia enim
8 sunt iudicia, nec † facilis explicatio quæ forma maximè ex-
9 cellat & 5. de fini. Alij dolore † mouentur, alij cupiditate. iracundia etiam multi afficiuntur, & cum in mala scientes irruunt, tum se optime consulere arbitrantur, itaque dicũt nec dubitant, mihi sic vsus est tibi vt opus est facto, face. &
10 in lib. de fat. Multæ in naturis hominum dissimilitudines † sunt, vt alios dulcia, alios subamara delectent, alij libidinosi, alij iracundi, aut crudeles aut superbi sint, alij à talibus abhorreant. Et 5. Tusc. alij gloriæ seruiunt, alij pecuniæ, non enim vt ideo mait pro Rosc. in omnes omnia conueniunt, & alibi, suus cuique modus est, quod etiam cecinerũt Poetæ. vnde Ouidius.

Pectoribus mores tot sunt, quot in orbe figura.

Et Pers.

Mille hominum species, & rerum discolor vsus,
Velle suum cuique est, nec voto viuitur vno.

Et egregius Poeta Thuscus de discordia philosophantium miratus dixit,

Hora ch'è questo,
Ch'ogni vn del suo voler perche s'appaghi?

11 Sed nec fratres † ex vno vtero editi eandem referunt opinionem. vnde illud Fratrũ quoque gratia rara, & alius, Fraterno primi maduerunt sanguine muri. de Romulo & Remo loquẽs, vt refert gl. in l. fi. de rer. diuis. Item Hieronymus. Roma autem condita duos fratres simul reges habere non potuit. & parricidio dedicatur. in Rebecchæ verò vtero Esau & Iacob bella gesserũt c. in apibus 7. q. 1. Caim fratrem Abel interemit. Hanc eandem pugnam nedũ in mentibus sed etiam in membris humanis eiusdem corporis quique fuisse finxit Menemmius Agrippia concionabundus, ad plebemque in montem sacrum secessserat, vt habetur apud Liuium libro secundo, cuius oratio est hæc.

Tempore quo in homine non vt nunc omnia in vnum consentirent, sed singulis membris suum cuique consilium suus sermo fuerit, indignatus reliquas partes sua cura suo labore ac ministerio ventri omnia quæri, ventrem in medio quietum nihil aliud quam datis voluptatibus frui conspirasse manus ad os cibum ferrent, nec os acciperet datum, nec dentes conficerent, hac ira dum ventrem fame domare vellent.

Sed quis est, qui nesciat, aut potius, qui non sentiat hanc
12 contrarietatem † in vno eodemque homine reperiri videlicet inter exteriorem, interiorémque hominem: inter legem membrorum, & legem mentis. inter carnem & spiritum: audi quæso Paulum dicentem non est colluctatio nobis aduersus carnem & sanguinem tantum, & eũdem ad Roma. 2. video aliam legem in membris meis repugnãtem legi mentis meæ, & ad Galat. 5. Caro concupiscit aduersus spiritum, spiritus autem aduersus carnem, hæc enim sibi inuicem aduersantur. Immo q̃ plus est hæc eadem proprietas & singularitas, & vt ita dicam suitas opinionis & volũtatis nõ modo in singulis hominibus reperitur, sed & quodammodo in animantibus quoq; (hæc & multa sequentia sint per prosopopeiam dicta) qui rationis sunt expertes, ob eam enim causam sæpe dissentiunt vsque ad pugnam & cædem, quemadmodum egregie docet Vlpianus in lege prima §. cum Arietes. ff. si pauper. fec. dic. vbi quærit quis arietum vel taurorum commiscentium primus aggressor & prouocator fuerit, quasi inferat iuriscõsultus, etiam in brutis habendam rationem eius qui iure opinionem suam tueatur.
13 Idem affirmandum in mysticis corporibus † puta ciuitatibus & prouinciis, vnde illud quamlibet ciuitatẽ & prouinciam in sensu suo abundante capit. vtinam 76. distin. & Cato maior cuique ciuitati sua religio est nostra nobis. Huiusmodi quoque voluntatis disparitas fingitur fuisse ab initio
14 vt ita dixerim, etiam in ipsis rerum † principiis procul dubio inanimatis iuxta illud Ouidianum de primo chaos, obstabárq; aliis aliud quia corpore in vno frigida pugnabant calidis humentia siccis Mollia cum duris sine pondere ha-
15 bentia põdus. item & intelligentiæ diuinæ hoc est angeli † ipsi contrarias opiniones & voluntates vsque ad extiale bellum habuerunt. Factum est enim inquit Apocal. cap. 12. prælium magnum in cœlo, Michael & Angeli eius præliabantur cum Dracone, & Draco pugnabat, & Angeli eius. Certũ est autem quod pugna illa fuit non aliis armis quam mentis voluntatibus & opinionibus: statim autem creato mundo, & primis hominibus peccatoribus constitutis, dis-
16 seminat Deus † (cum omni pietate semper loquendo) hostilitatem inter humanum genus & diabolum, dicens Genesis tertio ad serpẽtem, inimicitias ponam inter te & mulierem, & semen tuum, & semen illius, ipsum conteret caput tuum, & tu insidiaberis calcaneo eius, quod confirmat Petrus inquiens: aduersarius vester Diabolus tanquam leo rugiens circuit quærens quem deuoret. Et ecclesiastici 33. habetur, hanc vniuersalem omnium rerum contradictio-
17 nem & pugnam non esse absque Dei † prouidentia, dum ibi legitur contra malum bonum est, & cõtra vitam mors: sic & contra virum iustum peccator, & sic intuere in omnia opera Altissimi: Duo contra duo, & vnum contra vnum. & August. libro quarto, de ciuitate Dei capit. 18. dicit, Deũ ordinem seculorum, támq; pulcherrimum carmen ex quibusdam quasi antithetis hoc est contrariis, & contra appositis honestasse, & sicut contraria contrariis opposita sermonis pulchritudinem reddunt, ita quadam non verborum, sed rerum eloquentia contrariorũ oppositione seculi pulchritudo componitur. Et in præceptis Rhetoricis lib. quarto, ad Herenn. in capite de contentione sic legitur, quod si hoc genere contrariorum distinguemus orationem, & ornati & graues esse poterimus. exempla sunt hæc. Habet assentatio iocunda principia: eadem exitus amœnissimos affert, inimicis te placabilem, amicis inexorabilem præbes. in ocio tumultuaris, in tumultu solus es otiosus, in re frigidissima cales, in feruentissima friges, tacito cum opus est, clamas, cum loqui conuenit, obmutescis, Ades, abesse vis, abes, reuerti cupis, in pace bellum quæritas, in bello pacem desideras, in concione de virtute loqueris, in prælio per ignauiam tubæ sonitum perferre non potes. Item Quintil. libro nono, vicit pudorem libido, timorem audacia. nõ nostri ingenij, vestri auxilij est, dominetur in concionibus, ia-
18 ceat in iudiciis. Apud Salust. in comparatione Catonis † & Cæsaris Cæsar beneficiis ac munificentia magnus habebatur, integritate vitæ Cato, ille mansuetudine, & misericordia clarus factus est, huic seueritas dignitatẽ addiderat, Cæsar dando, subleuando, ignoscendo, Cato nihil largiendo gloriam adeptus est, in altero miseris perfugium erat, in altero malis pernicies, illiu facilitas, huius constantia laudabatur. Hæc autem figura legitur suauiter explicata à D. Paulo, secundo ad Corint. capit. sexto cuius verba quoniam D. Augustinus recitat in suprà citato loco, nos quoque transcribemus. sunt enim hæc. Per arma iustitiæ à dextris, & à sinistris, per gloriam, & ignobilitatem, per infamiam, & bonam famam, vt seductores, & veraces, vt qui ignoramur, & cognoscimur, quasi morientes, & ecce viuimus, vt coerciti, & non mortificati, vt tristes, semper autem gaudentes, sicut egeni, multos autem ditantes, tanquam nihil habentes, & omnia possidentes. Hic duxi non prætermittenda diuina Antiteta quę leguntur Ecclesia. 3. vbi tractatur tempori inseruiendum à nobis, pro vt omnia fere tempori ipsi inser-
19 uiunt, Tempus † nascendi, Tempus moriendi, Tempus plantandi, & Tempus euellendi quod plantatum est. Tempus occidendi, & Tempus sanandi, Tempus destruendi, & Tempus ædificandi, Tempus flendi, & Tempus ridẽdi, Tẽpus plangendi, & Tempus saltandi, Tempus spargendi lapides, & Tempus colligendi, Tempus amplexandi, & Tempus longe fieri ab amplexibus. Tempus acquirẽdi, & Tempus perdendi, Tempus custodiendi, & Tempus abiiciendi, Tempus scindendi, & Tempus consuendi. Tempus tacendi, & Tempus loquendi, Tempus dilectionis, Tempus odii, Tempus belli, & Tempus pacis. Nulli verò dubium, quod si mundus & elementa omnésq; suprà narratæ creaturæ possent fari, responderent se in huiusmodi contrarietatibus non ob aliud versari quam ob propriæ naturæ conditionẽ, & quodammodo opinionis defensionem. Sed & ipse Augustinus ingenij sui diuinitate fretus Antiteta ipsa in Dei operationibus constituit non quidem vt contrarietatem in Summo Opifice detegat, sed vt illius omnipotentiam, magnificet. Ille enim libro primo Confes. capitulo quarto,
20 ait loquens ad Dominum Deũ, immutabilis † mutans omnia, nunquam nouus, nunquam vetus, innouans omnia, & in vetustatem perducens superbos, semper agens, semper quietus, colligens, & non egẽs, portans & implens, & protegens: creans, & nutriens, ac perficiens, quęrens cum nihil desit tibi, amas, nec æstuas, zelas, & securus es, pœnitet te, & non do-

nõ doles, irasceris & tranquillus es, opera mutas, nec mutas consilium, recipis quod inuenis, & nunquam amisisti, nunquam inops, & gaudes lucris, nunquã auarus, & vsuras exigis, & super re rogatur tibi vt debeas, reddis debita, nulli debens, donas debita nihil perdens. Ex quibus satis constat vnicam eandemque opinionem nõ inesse omnibus. Sed quẽ libet hominem, immo quamlibet etiã rem creatam, suam propriam, vt ita dixerim, possidere opinionẽ. Philosopho-
21 rum autem monumenta † hanc pluralitatem, contrarietatemque opinionum indicant, ea potissimum ratione q̃ nullam aliã philosophiæ vel alterius cuiuscunque scientiæ disciplinam quisque eorum probat, præter eam quam sequitẽ. Academici, Peripatetici, Stoici, Epicurei, Cyrenaici, Cinici, & alij. Academici nihil affirmãt, & quasi desperata cognitione certi, id sequi volũt, quodcunque verisimile videatur. Socrates id vnum tantum se scire, nihil scire, nihil amplius. Metrodorus autem negat scire nos, sciamus ne aliquid, an
22 nihil sciamus, ne id ipsum quidẽ nescire, aut scire, nos, nec
23 omnino sit ne aliquid, an nihil sit. Empedocles, abstrusa esse omnia, nihil nos sentire, nihil cernere, nihil omnino quale sit posse reperire. Alij nihil posse comprehendi, sciri, nosci, percipi, nõ differre vera à falsis, omnia incerta reddi. Econ-
22 tra † Hippias gloriatus est, nihil esse vlla in arte rerum om-
23 nium, quod ipse nesciret. De initijs rerũ † & creatione Mũdi acriter litigãt. Democritus voluit innumerabiles esse mũdos, omniaque ex corpusculorum, seu atomorum concursione, idque fortuitò gigni. Thales ex aqua dicit constare omnia. Anaximander infinitatem naturæ esse dixit, à qua omnia gignerentur. Anaximenes infinitum aëra, sed ea q̃ ex eo orirentur, definita: gigni autem Terram, Aquam, Ignem tum ex his omnia. Anaxagoras materiam infinitam, sed eas particulas similes inter se, minutas eas primũ confusas. postea in ordinem adductas mẽte diuina. Xenophanes vnum esse omnia, neque id esse mutabile, & id esse Deũ, neque notum vnquam, & sempiternum, & conglobata figura. Parmenides, ignem qui moueat, terram, quæ ab eo formetur. Leucippus plenum & inane.
Empedocles hæc peruulgata & nota quatuor scilicet elementa.
Hæraclitus ignem.
Melissus hoc, quod esset infinitum, & immutabile, & fuisse semper, & fore.
Plato ex materia in se omnia accipiente Mundum esse factũ censet à Deo sempiternum.
Aristoteles, quintam essentiam vocat.
Pythagorei ex numeris & mathematicorum initijs proficisci volunt omnia.
Aristoteles nunquam ortum esse mundum, quod nulla fuerit tam præclari operis inceptio, Stoici fore aliquando vt
24 omnis hic mundus ardore flagret. interim vero esse sapientem, habere mentem, omnia moderari, mouere & regere, Solem, Lunam, Stellas, mare, Deos esse. De anima † nõ mi-
25 nus inter eosdem cerramen, An sit, Quid sit, vbi sit. An habeat tres partes rationabilem, irascibilem, concupiscibilem. An sit vna & simplex, mortalis an immortalis. An sit ignis, An sit sanguis, An quid aliud. De summo † bono etiam obstinate contendunt.
Aliqui virtutem.
Epicurei voluptatem.
Calipho voluptatem, & honestatem.
Hieronymus vacare molestia.
Carneades, frui his rebus, quas primas natura conciliauisset.
Alij indolentiam, seu vacuitatem doloris, seu non dolere.
Aristoteles, virtutis vsum cum vitę prosperitate coniunxit.
Pugnant Stoici cum Peripaticis. Alteri negant quicquam esse bonum, nisi quod honestũ sit. Alteri, plurimũ se, & longe, longeque plurimũ tribuere honestati, sed tamen in corpore, & extra corpus esse quædam bona.
Rursus qui voluptatem summum bonum esse consentiunt, in statuendo quid sit voluptas non parum inter se dissentiunt.
Alij enim iucundum motum in sensu, seu eam quæ maxima dulcedine sensum mouet.
Alij vacuitate doloris, seu eam quę dolore caret.
Vt in summa concludi posse videatur, nihil bonum nisi honestum, vt Stoici. Nihil bonum nisi voluptatem, vt Epicurei.
Nihil bonum nisi vacuitatem doloris vt Hieronymus. Nihil bonum, nisi naturæ primis bonis, aut omnibus, aut maximis frui, vt Carneades contra Stoicos disserebat.

Vides, omnes sapientes cum dissident de definitione summi boni, de omni vitæ ratione dissidere. ratio enim vitæ definitione summi boni continetur.
De officio consolantis sunt qui putent, malum illud omnino non esse, vt Cleãthi placet. sunt qui non magnum malum, vt Peripatetici. Sunt qui adducunt à malis ad bona vt Epicurus. Sunt qui satis putant ostendere nihil inopinati accidisse, nihil mali. Crisippus autem caput esse censet in consolando: detrahere illam opinionem mœrenti si se officio fungi putet iusto, atque debito. Præterea non solum circa vniuersalia, ac rerum principia, sed de rebus particularibus habuere ipsi Philosophi opiniones proprias, & particulares & non tantum ab inuicem, sed à communi consensu omnium discordantes. Primum dissentiunt in statuendo sit, vel
26 nõ sit fortuna: † quæ tamen eorũ omnium fuit præcipuũ numẽ, vnde Pacuuius. Fortunã insanam esse & cæcã & brutam perhibent philosphi, Saxoq. insistere globoso prædicant volubili. Ideo quo saxũ impulerit fors, eo cadere fortunam autumant. Cæcam ob eam rem esse iterant, quia nihil cernat, quo sese applicet. Insanam autẽ aiũt, quia atrox, incerta, instabilisq. sit. Brutam, quia dignum atque indignũ nequeat internoscere. Sunt autem alij philosophi, qui contra fortunam, negant Misteriam esse vllam, sed temeritate omnia regi, id magis. Verisimile autem quod vsus reipsa experiundo edocet. Vnde Orestes modo fuit rex, modo medicus factus est. h. re de fortuna.
27 De cæteris dijs eorumq. natura † variæ sunt Doctissimorum hominum discrepantesque sententiæ. plerique Deos esse dixerunt, dubitare se Protagoras, nullos esse omnino, Diagoras melius, & Theodorus Cyrenaicus putauerunt, qui vero Deos esse dixerunt, tanta sunt in varietate, ac dissensione constituti, vt eorum molestum sit omnium numerare sententias. Quemadmodum d. Paulus in Epis. ad Rom. c. 1. melius cęteris hoc explicat ibi, cùm cognouissent Deũ non sicut Deum glorificauerunt, aut gratias egerunt, sed euanuerunt in cogitationibus suis, & obscuratum est insipiens cor eorum, dicentes enim se esse sapientes, stulti facti sunt, & mutauerunt gloriam incorruptibilis Dei in similitudinem imaginis corruptibilis hominis, & volucrum & quadrupedum, & serpentium.
28 Circa veritatem † autem Protagoras, id cuique verum esse putauit, quod cuique videretur. Cyrenaici solas per motiones intimas. Epicurei, in sensibus & in rerum initijs & in voluptate constituerunt. Plato, omne iudicium veritatis, veritatemque ipsam abductam ab opinionibus, & à sensibus cognitionis ipsius, & mentis esse voluit. Aliqui dixerunt non esse sapientis opinari. Alij similitudines tollunt. Xenophanes habitari in Luna, eamque esse terram multarum vrbium, & montium. Nicetas Syracusanus, Cælum, Solem, Lunam, Stellas, supera denique omnia, stare censet, neque præter terram rem vllam in mũdo moueri, quæ cum circum axem se summa celeritate cõuertat, & torqueat, eadẽ effici omnia, quæ si stante terra cœlum moueretur. Anaxagoras niuem nigram dixit esse, quia sciret aquam vnde illa concreta esset, nigram esse. Stoici omnia peccata esse paria tradiderunt, quos Horatius in his carminibus reprobat.

Quòs paria esse fere placuit peccata laborant:
Quorum nutum ad verum est sensus moresq; repugnant,
Atque ipsa vtilitas iustis prope mater & æqui & infra.
Nec vincet ratio hoc tantundem, vt peccet idemque,
Qui teneros caules alieni fregerit horti,
Et qui nocturnus diuum sacra legerit, an sit
Regula peccati, quæ pœnas irroget æquas.
Nec sutorius dignum horribili sectere flagello.

Huiusmodi igitur chaos opinionum iustam causam præbuisse videtur Gellio illi, Athenis philosophos qui tum erant in locum vnum conuocandi, ipsiúque magnopere authorem fuisse vt aliquando controuersiarum aliquem facerent modum. Et non ignoro quòd Petrus And. Gammar. in suo tractat. de veritate ac excell. leg. scientiæ. numero, 8, recenset ferè omnes suprascriptas diuersas opiniones, sed vtrumque legisse non pigebit.
Non solum autem philosophi, sed & grãmatici certant, & adhuc sub iudice lis est.
29 Quinimo & insipientes † licet careant sanitate intellectus, & fermè opinionibus, opiniones tamen suas quodam-

Universidad de Deusto
Biblioteca

modo habere ipsi quoque dicũtur inanes quidem puta cũ dicunt in cordibus suis non esse Deum Psal. 13. Et quidem
30 sicut officia non eadem disparibus ætatibus † tribuuntur, aliáque sunt iuuenum alia seniorum, alia constantis ætatis, & sunt extrema quædam studia senectutis, ita non eædẽ opiniones cuique ætati, iuxta illud Terentianum. Nunc hæc ætas aliam vitã affert, alios mores postulat, vt explicat Horat. in arte poetica.

Aetatis cuiusque notandi sunt tibi mores.
Mobilibusque decor naturis dandus & annis
Reddere qui voces iam scit puer & pede certo
Signat humum gestit paribus colludere, & iram
Colligit, & ponit temere, & mutatur in horas.
Imberbis iuuenis tandem custode remoto,
Gaudet equis canibusque & aprici gramine campi.
Cacus in vitium flecti, monitoribus asper.
Vtilium tardus prouisor prodigus eris.
Sublimis cupidus & amata relinquere pernix.
Conuersis studiis ætas animusque virilis
Quærit opes: & amicitias inseruit honori.
Commisisse cauet quod mox mutasse laboret.
Multa senem circumueniunt incommoda, vel quod
Quærit & inuentis miser abstinet ac timet vti:
Vel quod res omnes timide gelideque ministrat.
Dilator spe longus iners, auidusque futuri,
Difficilis, querulus, laudator temporis acti
Se puero censor castigatorque minorum.

De quarum ætatum morũmque diuersitate Arist. method. in Rotulo ad Theodec. vt non dubites etiam eundem hominem à se ipso opinando dissentire, quemadmodum dixi mus in initio præsentis capitis, & habes de hoc apud Cic. exemplum de Antiocho Philosopho, qui nõ actius ea accusauit in senectute, quam antea defensauerat. vnde subiunxit ibi Cic. quamuis igitur fuerit acutus vt fuit, tamẽ inconstantia leuatur authoritas. Quid tandem dicemus de primis illis authoribus & sacerdotibus huius nostræ legiti-
31 me philosophiæ: non ne prius vt ita dixerim in sectas † diui si quam in lucem editi leguntur? & quidem non aliam ob causam, quam quod non vna omnibus fuit opinio.

Scribit Põponius in l. 2. ff. de origine iu. loquens de Capitone, & Labeone: Hi duo primum veluti diuersas sectas fecerunt.

Nam Atteius Capito in iis quæ ei tradita fuerant, perseuerauit: Labeo ingenij qualitate & fiducia doctrinæ fretus, quod præ cæteris sapientiæ operam dederat, plura innouare instituit, & ita Atteio Capitoni, Massurius Sabinus successit, Labeoni Nerua, qui adhuc eas dissensiones auxerũt. & paulo infra loquens de Sabino. Huic successit. C. Cassius, Neruæ successit Proculus, appellatique sunt partim Cassiani, partim Proculiani, quæ origo à Capitone & Labeone eę perat. Cassio Cælius Sabinus succesit, Proculo Pegasus, Cælio Sabino, Priscus Iabolenus. Pegaso Celsus pater, Celso, Celsus filius. & Priscus Neratius. Iabolenο Priscο, Aburnus, Valens & Tuscianu, item Saluius Iulianus. Hæc Pomponius. Licet autem ibi terminet lex Pomponij, non tamẽ opinionum sectarũmque ardor, & studium terminatũ fuit, nam in l. diui. ff. de Iur. patr. dicit Vlpianus. Cõperimus à peritioribus dubitatum aliquando, an nepos contra tabulas auiti liberti bonorum possess. petere possit, si eum libertum pater patris cum annorum viginti quinque esset capitis accusasset, & Proculum sanè non leuem Iuris authorẽ in hac opinione fuisse, vt nepoti in huiusmodi causa non putaret dandam bonorum possessionem, cuius sententiã nos quoque secuti sumus, cum rescriberemus ad libellum Copidæ Longinæ, sed & Volusius Metianus amicus noster, vt & iuris ciuilis præter veterem, & bene fundatam peritiam anxiè diligens religione rescripti nostri ductus sicut coram nobis affirmauit, non arbitratum se aliter respondere debere. sed & cum ipso Metiano & aliis Amicis nostris iuris peritis adhibitis plenius tractaremus, magis visum est nepotẽ neque verbis, neque sententia legis aut edicti prætoris ex persona vel nota patris sui excludi à bonis Auiti liberti. pluriũ etiam iuris Authorum, sed & Saluij Iuliani Amici nostri clarissimi viri hanc sentẽtiam fuisse. Item quæsitũ est si patroni filius capitis accusauerit libertum, an hoc noceat liberis ipsius. & Proculus quidem in hac fuit opinione, notam aspersam patroni filio, liberis eius nocere, Iulianus autẽ negauit. Sed hic idem quod Iulianus dicendũ est. Simile duellum opinionum habetur in l. adeo §. cum quis. de acquiren. rer. domin.

De Proculianorum quoque Sabinianorũmque præliis meminit in particulari Imperator in § cũ ex aliena. Instit. de rer. diuis. nec discordat ille locus à superioribus, dum loco Cassianorũ hẽt. Sabinianorũ, quia Sabinus fuit successor, & assecla Cassii. Peruentũmque est ad nostra vsque tẽpora cum huiusmodi opinionum ꝓtrarietatibus, nec enim amissis illis veteribus, defecerunt recẽtes duces & satellites cuilibet opinioni. Est enim plusquam notum, quod quam primum cæptum est interpretari leges Iustiniani, statim quilibet Glossator propriam opinionem edidit, sequaces comparauit. Deinde citramontani ab vltramontanis suas sentẽtias habuere dispertitas, omnesque, & singuli successores defensoréque, vsque in præsentem diem reliquerunt.

32 Quid vobis videtur de Martino † illo singularium opinionum turbiditimo fonte? à quo ortum est adagium cõtra nouarum opinionum inuentores, & sectatores, vt Martini opinionum vocentur, qui semper solus erat in opinionibus suis, vt refert gl. Reg. cãcel. super Reg. de annal. Quid illis qui hodie cum sequi imitarique gestiunt? qui dum sibi ipsis solis placent, cæteris omnibus displicent.

Hic Martinus legum humanarum, profecto fuit vmbra & typus Martini legum diuinarum, immundissimi scilicet Lutheri, quiab hoc saltim deterreri potuit à suis sacrilegis opinionibus, quod in illis inuenitur solus, solus enim iure dicitur, quod eius opiniones Romana & sacrosancta Mater vniuersalis ecclesia, aut semper damnauit aut nũquã acceptauit. Sed ad inceptũ reuertamur ab ipsis Pontificij iuris auctoribus in Cle. i. de sum. trin. vbi hęc habentur de baptismo paruulorum, verũm quia quantum ad effectũ baptismi
33 in paruulis reperiuntur doctores quidam theologi † opiniones contrarias habuisse, quibus dam ex ipsis dicentibus per virtutem baptismi paruuli quidem culpam remitti, sed gratiam non conferri, aliis contrà asserẽtibus, quod & culpa eisdem in baptismo remittitur, & virtutes, & informans gratia infunditur, quo ad habitum & si non pro illo tẽpore quo ad vsum. Nos attendentes generalem efficaciam mortis Christi, quę per baptisma applicatur pariter omnibus baptizatis, opinionem secundam quæ dicit tã paruulis, quàm adultis confetri in baptismo informantem gratiam, & virtutes, tanquam probabiliorem & dictis sanctorũ & doctorum modernorũ Theologiæ magis consonam, & concordem, sacri approbatione concilij duximus eligendam.

Item in capitulo, cum Marthæ, de celebra. miss. Quæ sui-
34 sti etiam vtrum aqua † cum vino in sanguinem conuertatur, super hoc autẽ opiniones apud scholasticos variãtur. Aliquibus enim videtur, quod cum de latere Christi duo præcipua fluxerint Sacramenta redemptionis in sanguine, ac regenerationis, in aqua, in illa duo, vinum & aqua, quum commiscentur in calice diuina virtute mutantur, vt in hoc Sacramento plene sit veritas & figura. Alij verò tenent, quod aqua cum vino transubstantiantur in sanguinem, cum in vinum transeat mixta vino licet physici contrarium asseuerent, qui aquam à vino per artificium posse asserunt separari: præterea potest dici quod aqua non transeat in sanguinẽ, sed remanet prioris vini accidentibus circumfusa, ita quod vini saporem assumit, quod inde cõuincitur, quia si post calicis consecrationem aliud vinum immittatur in calicem, illud quidem non trãsit in sanguinem nec sanguini commiscetur, sed accidentibus, prioris vini commistum, quod sub eis latet vndique circunfunditur, non madidans circunfusum, ipsa tamen accidentia vinum appositum videntur afficere: quia si aqua fuerit apposita vini saporem assumit.

35 Contingit igitur accidentia † mutare subiectum, sicut & ꝓtingit subiectũ accidentia permutare: credit quippe natura miraculo, & virtus supra consuetudinem operatur: sed inconueniens creditur aut absurdũ, si aqua in corpore Christi esse credatur, cũ legatur de eius corpore processisse, verũ inter opiniones prędictas illa probabilior iudicatur, quę asserit aquam cum vino in sanguinem trãsmutari, vt expressius eluceat proprietas sacramenti, & quæ sequuntur. Et in c. in quadã co. tit. in quadam nostra decretali epistola asseris te legisse illud fuisse nepharium opinari, quod quidam dicere præsumpserũt, in sacramento videlicet eucharistiæ, aquam in flegma conuerti, nam & de latere Christi non aquam, sed humorem aquaticum mentiuntur exisse. & inferius soluendo in ver. cęterũ, dicitur, sicut fuit verus spiritus, & verus sanguis, ita procul dubio, vera aqua, nam si non fuisset aqua, sed flegma quod de latere Saluatoris exiuit, ille qui vidit & testimonium veritati perhibuit, profecto nõ

aquam

aquam sed flegma dixisset, nec in hoc verum regenerationis Sacramentum fuisset ostensum, cum per Sacramentũ baptismi non regeneremur in flegmate, sed in aqua: neque per hoc posset vero argumento probari, quod in Sacramẽto eucaristiæ miscenda sit aqua vino, si de latere Christi nõ aqua sed flegma cum sanguine profluxisset. sed nec vera fuisset figura, quæ super hac re præcesserit in veteri testamento, quoniam Moyses virga percussit silicem, & ex ea non flegma, sed aqua emanauit. Restat igitur vt qualiscunque fuit illa aqua, siue naturalis siue miraculosa sit de nouo, diuina virtute creata, siue de componentibus ex parte aliqua resoluta procludubio vera fuit, cũ naturaliter possit & cõpositum in componentia & elementatum in elementa re-
36 solui. Cum autem ad compositionem † humani corporis quatuor elementa concurrant, videlicet terra aqua aer & ignis, & ad vegetationem eiusdem corporis quatuor humores consimiles illis conueniant, videlicet sanguis colera flegma & melancolia, vt veritatem humani corporis expressius demonstraret vnum ex illis, & vnum ex istis Ioannes expressit, illa quę potius ex illis, & ex istis quæ magis misterio congruebat, ex elementis aquam, & ex humoribus sanguinem, in quibus duobus duo maxima Sacramẽta redemptionis videlicet & regenerationis elucent.

Et in eodem c. nos igitur ad tuæ supplicationis instantiã respondemus, quod quidam dixerunt, sed errauerunt, Christum non fuisse verum Deum, sed adoptiuum vt miseri Arriani. Alij Christum non fuisse verum hominem, sed fantasticum vt Impij Manichei, sed aduersus huiusmodi hæreses Ioannes Apostolus in epistola sua loquitur dicens, tres sunt qui testimonium dant in cælo, pater verbum & spiritus sanctus, & hi tres vnum sunt, in Clem. ne Romani, de elect. Ne Romani pontificis electioni, indeterminata opinionũ diuersitas aliquod possit obstaculum vel dilationem afferre, &c. In c. Capellanus, de fer. in fi. Quia ergo consulti fuimus vtra istarum opinionum potior videatur. In cap. literas, de restit. spol. ver. fine. Sane circa solutionem propositæ quæstionis, diuersæ sunt sententiæ diuersorum, &c. Et postea re citatis singulis opinionibus subiungit Pont. Rom. Nos autem ad præsens nullam de prædictis sentẽtiis reprobamus. Ex quo apparet, diuersitatem opinionum esse quandoque adeo magnam vt nullam eligere sciamus. Tolerabile tamẽ
37 esse forsan videretur, quod quisque † suam propriam opinionem, in obscuris ac indeterminatis negotiis haberet, iuxta illud, quilibet in suo sensu abundat, vt demonstratum esse credo, dummodò in illius amore non insaniret. Quis autem crederet quod Ioannes And. lumen iuris Canonici
38 separasset se ab † amicitia magistri sui, vt reor Archidiaconi, ob opinionis propriæ defensionem, nisi ipse hoc diceret in Reg. quod alicui gratiose. in Merc.

Præterea fuit necessarium promulgari specialem legem per Ro. Pont. contra nonnullos, qui autumabant, hæreticũ esse celebrare officium conceptionis gloriosissimæ Dei genitricis vt in extrauag. Six. 4. incip. graue. de reliq. & vener. sanc. tanto illi propriæ opinionis stultitio ducebantur, Au-
39 gustinus † & Hieronymus columnæ ecclesiæ, alter in Africa, in Illirio alter, adeo propriis opinionibus tribuunt, vt Italia media præliũ inter eos prohibere nõ ꝓtuerit: quod eorũ epistolæ ad inuicem conscriptæ demonstrant. Legitur actuum quintodecimo, quod dixit ad Barnabam Paulus, reuertentes visitemus fratres per vniuersas ciuitates. Barnabas autem volebat secum assumere & Ioannem, qui cognominabatur Marcus, Paulus autem rogabat eum (vt qui discessisset ab eis de Pamphilia, & non esset cum eis in opus) non debere accipi. facta est autem dissensio ita vt di-
40 scederent ab inuicem. huiusmodi tamen dissensio † fuit sine odio, & tanquam ipse homo secum tanquam rarissima dissensione condiens cõsensiones plurimas, vt in alio proposito dicit August. lib. 4. confes. cap. 8. & non fuit ambitio ea, nec circa dogmata vel articulos fidei, sed contingit ob defectum ignorantiámque humanam. Non enim fecerat Apostolus, vt desinerent esse homines, & vterque intendebat bonum, sed vni videbatur esse bonum, alij aliud, secundum S. Thom. & Chrisost. vult in Paulo fuisse seueritatem, in Barnaba lenitatem prospicientẽ saluti Marci. Ex quib. hucusque deductis cõtare vt non posse dici, quẽlibet vna eadẽq; opi. duci, sed potius propria, & diuersa, ab aliisq; cõtraria, adeoq; illa nõnunquã colere, vt ad sectas aliasq; res maiora incommoda vt plurimũ deducta fuerit. Sed quia ex ma-
41 lo, vt plurimũ oritur † aliquẽ bonũ, ideo quodãmodo per circulũ quẽdã, & rerũ vicissitudinẽ ex præmiss. opin. varietatib.

42 & cõtrarietatib. rursus quãdoq; deuenitur † ad expetitã veritatem in pri. parẽte obtenebratã, quẽ admodum ait Plat. omne iudicium veritatis, veritasque ipsa ab opi. deducitur, & scriptura inquit. Post in dustriam, sequetur sapien. id. n. qđ à plurib. quæritur facilius inuenitur, & per exercita. & multi pl. magistrorum dubia in iure clarescunt. Abb. ca. de multa. de præben. Item resultant quoque nonnulli boni effect. ex cõtrarictatib. opi. huiusmodi, vt ex dissensione Pauli, & Barnab. opera. n. est illud bonũ, quod secedẽdo ad regiões plures, magis latè peruulgata fuit veritas Euangelica, quod nõ euenisset, si vterq; eod. ꝓfectus fuisset. Augustini quoq; & Hieron. altercatio profuit ad dilucidationẽ aliquarũ difficultatũ noui testamen. Quare, & à nostris Doct not. nõnul
43 li casus quib. opi. discordia est ꝓficua. Primꝰ, quod † vbi est varietas opi. quælibet pars dici põt habuisse iustã causam litigãdi, & excusarẽ ab expen. Cast. pl. 308. Dec. ad cap. 1. de cõst. in fi. & post eũ alij ibi. Secundus, quod idẽ procederet si haberet cõsultũ alicuius Doc. tm̃, ꝓ se, qa exinde appare-
44 ret illã causam esse dubiã in iure. opi. † n. Doct. reddit rem dubiã, & ipse habuit iustã causam credẽdi approbato viro. Videatur Marsil. qui post oẽs refert iura, & rõnes ad hoc in l. patre vel marito, de q. n. 35. Tertius, quod idẽ erit si iudex appel. reuocaret 1. senten. per aliã opi. approbatã, vt per eũ dẽ Marsil. ibi. nu. 36. Quar. quod idem esset si pars fundasset
45 † intentionẽ suã super rex. habente varias lecturas. Abb. c. calũniã. de pœ. quia eius, quod multipl. exponitur veritas ignoraꝯ, vt per eundẽ Marsi. vbi sup. n. 38. Quintus, qñ est di
46 uersitas opi. in aliquo facto † iudex põt eligere vnam, & fm illã iudicare, & vocatur punctus ꝓ amico. Rot. in antiq. de reseri. decisi. 774. dic quod aliquoties, & secun. nouiss. impress. 55. per Doct. in c. ne innitaris. de const. & Ab. in c. 1. in fi. de const. Sextus quando super aliquo passu, sunt opiniones doct. tũc si iudex eligat vnã, licet malã, non erit sentẽtia
47 † nulla. Bar. l. qui Romę. §. duo fratres de verb. obl. vbi dicit quod opi. Doc. faciunt rem ambiguã. & ad hoc gl. in versi. certa, in §. quib. in pri. const. Septimus, quod qñ in casu iudi
48 cãdo sunt opi. ita fortes † quod quandoq; sernaꝫ vna, quãdoq; alia, tunc iudex excusatur, quia errauit errore ꝓbabili. Bar. in l. pen. C. de pœn. iud. qui mal. iud. in fi. Limita supradic. tres casus per ea q̃ ponit Fel. referẽs aliosin c. fi. in 2. fal. in 2. limit. ver. resp. põt. in fi. de const. quod nõ tenet actus gestus ante l. declaratoriã vigore opin. vnius Doct. pro qua nõ esset cõsuet. in illo loco, & ideò de acquisitis ex tali opi. tenetur quis ad restit. licet aliam pœ. non incurrat. Octauus
49 error † iuris excusat iudicem in synd. qñ est prob. propter var. opi. Mil. i ver. error iuris, Ab. c. 1. i fi. de cõst. Non⁹, Iudex
50 † nõ facit litem suam qñ iud. appel. reuocat pri. sen. sequens al. opi ex mente Bal. vt refert Marsil. in d. l. pat. vel mar. n. 36.
51 Decimus, si iudex † seq. opi. magistri sui, qñ tamen est Doc. appro. & doctiss. & nõ solitus, ꝑsumitur. n. imperitia in eo q seq. tales op. per eundẽ Marsi. vbi s̃ n. 37. Et intellige supradic. seruata th̃ veritate Ab. c. 1. postul. præl. n. 25. Quilibet. n.
52 deber † defen. opi. magistri sui. l. dicere. §. quãuis. de arb. ita fecerũt discipuli Seruij Sulpitij, q̃ secuti sunt opi. magistri sui in l. queſitũ, in prin. de fun. instr. l. an manumit. de manu. vin. ego quidẽ inquit memini Iabolenũ præcep. meũ in Aphrica, & in Siria ser. suos manumisisse cũ con. præberet, exẽp. eius sequutus, & in prætura, & ĩ consulatu meo quosdã ex seruis meis vindicta liberaui, & quibusdã prætorib. cõsulentib. me, idem resp. & dix. Old. in d. l. quæsitũ, quod probabil. seq. quis opi. sui Doct. & ab. in d. c. 1. de post. præl. quod discipulus in practica debet sequi Doct. suũ, & defen. eius opi. seruata th̃ veritate, vt dictũ est. & est gl. in c. cũ beatiss. 24. q. 1. reliq. vide in syl. nup. lib. 5. n. 38. supra scripta tamen nõ intelligas de necessitate, iure. n. potuit Horat. dicere. Nullius addictus iurare in verba magist. nec cuiquã, ꝑatur Pythagorici, quos ferunt si quid affirmarent in disputã. cũ ex eis quę reretur: quare ita esset, respõdere solitos, Ipse dixit, de pœp.
53 intelligentes. Vndecimus, quod in ambiguitate † opi. magis creditur Pap. & leg. Canon. quã dictis sactorũ, Mar. Lau. in tract. de Prin. cõcl. c. 5. alleg. Io. an in ca. per venerab. q fil.
54 sunt legi. Duodecim⁹, nõ seruãs † præceptũ, circa quod reperiunt plures opi. excusatur à peccato. Abb. ca. capellanus
55 de fer. n. 6. Tertius decimus, qñ est disputatio † inter Doc. eligens vnã opi. q̃ sibi magis placet, nõ est hæreticus. in apostil. vbi alleg. Bal. Quartus decimus, multiplicitas opi. quæ deuenerat ad sectas, & schismata fuit causa vt res deduceretur ad vnitatem, & vnius pastoris electionẽ. arg. c. leg. 93. dist. vbi sunt hæc Hierony. verba. Quod aũt postea vnus electus est, qui cæteris præponeretur, in schismatis remediũ factũ,

Universidad de Deusto
Biblioteca

ne vnusquisque ad se trahens Ecclesiã Christi rumperet: licet. n. ibi loquatur in particularib. Ecclesiis & Episcopis: militat tamen ratio eadem in vniuersali quoque.

SVMMARIA.

1 Verum differt à veritate,& quomodo & qualis præstãtior.
2 Veritas diuina quid sit.
3 Pium vnde dictum.
4 Pulcher quomodo differat à pulchritudine.
5 Castitas à casto.
6 Mendax fuit primus Diabolus.
7 Iesus non solum veritas dicitur,sed est plenus veritate.
8 Iesus cur dicatur via,veritas,& vita.
9 Veritas est incommutabilis,super omnia vincit, arctátque nos supra naturam ad credendum.
10 Veritas diuersimode consideratur.
11 Veritatis laudes,diffusius.
12 Iudex dicitur minister Dei.
13 Bonorum ingeniorum insignis est indoles in verbis verũ amare,non verba.
14 Veritas reuelata debet opinionibus præualere.
15 Veritas concurrens cum fictione quando vincat.
16 Scriptura ĩ cõtractib.nõ magis quã veritas spectari debet.
17 Veritas disputationibus, & oppositionibus magis elucescit & melius inuenitur.
18 Veritas magis oculata fide quàm per aures in aures hominum infigitur.
19 Simplicitas contrahentium abutens vocabulis non inficit veritatem.
20 Occultans veritatem,& mendax pari passu ambulant.
21 Iesus interro.à Pilato quid esset veritas,cur nihil respon.
22 Veritas humana est triplex.
23 Filius pro veritate potest patrem corrigere.
24 Veritas sensus plerunque amittitur, dum proprietas verborum attenditur.
25 Qui adulatur decipit,qui verò affectione postposita secũdum veritatem dicit:consulit.
26 Melius est pro veritate pati supplicium, quàm pro adulatione beneficium.
27 Iudex tenetur iudicare secundũ veritatem, quæ sibi cõstat ex actis coram eo factis, non secundum conscientiam.
28 Prædicator non tantũ nõ dicitur,qui pro veritatemendacium loquitur,sed etiam ille qui liberè veritatem non pronunciat vt debet.
29 Sacerdos debitor est pdicare veritatẽ, quã à Deo audiuit.
30 Natura cupiditatem ingenuit homini veri inueniendi.
31 Veritas alio modo diuiditur.
32 Veritas facit veritatem & fiat in veritate.
33 veritas aliqua an in diabolo existat.
34 Veritas,quid significet.
35 Veritas licet in aliquo obscuretur non tũ in totũ tollitur.
36 Veritas odium parit, quomodo hoc dictum intelligatur.
37 Veritas cũ omnia superemineat,ideo præfertur opinioni.
38 Error aliquando pro opinione sumitur.
39 Possidet pro emptore,qui re vera emit.
40 Existimatio furripientis nihil mutat. (ex opi.
41 Clã fieri cõtra eũ dicitur ad quẽ negociũ verè pertinet nõ
42 Ius & bonum à natura non ex opin.constitutum est.
43 Natura propensi sumus ad diligendos homines.
44 Bonum an consistat in opin vel in natura.
45 Aditio hæreditatis in animo consistit.
46 Furtum ad hoc vt propriè dicatur,quid requiratur.
47 Deus respicere dicitur animos hominum.
48 Iurans licitum, quod credit illicitum, & iurans verum quod credit falsum,est periurus. (bere debet.
49 Præiudiciũ ei generari nõ dicitur, qui de iure aliquid habet.
50 Bigamus quando dicatur. (teri parti.
51 Aduocatus vnius partis quando,& quo dicatur nocere alteri.
52 Sacerdotes cur aduocare non possint.
53 Titulus putatiuus præbet causam præscribendi. (esset.
54 Vxor putatiua cõmittẽs adulteriũ punitur verè,ac si vxor
55 Vsurarius in loco in quo putabatur licita an sit vsurarius.
56 Vsura est delictum mere Ecclesiasticum.
57 Homo debet considerare quid Deus sit opin.nõ definitio.
58 Veritas an opin.in criminalibus attendatur.
59 Et quòd opin.præferatur secundum opin.Philos.
60 Mos,& consuetudo nunquam vincit natura.
61 Ira & amor in opin.dicuntur,& 65.
62 Perturbatio animi in opinione dicitur.
63 Aegrotationes & dolores,an sint in opin.vel in natura.
64 Virtus moralis requirit verũ subiectum circa quod agat, non autem opinabilem.
65 Veritas,& opin.quandoque simul attenduntur.

An sit plus in opinione quàm in veritate.

Caput IX.

VLGARIS est quæstio apud doct. an magis attendatur veritas,an opi.de quibus videbimus, sed opere pretiũ duxi, aliqua prius de veritate ponere.Sciendũ ergo est,quod verum† & veritas sunt
1 duo verba,& duas res significant,sicut duæ res sunt castum & castitas,& vero veritas est præstãtior, cum si quid verum est, veritate vtique verum est, & cum interit aliquid quod verum est,non interit veritas,illa enim est immortalis,hæc Aug.libr.1.Soliloquij, quæ tñ nostri non ita exactè, vt qui rebꝰ ipsis principaliter intẽti sunt.l.scire leges, delegi.ideo veri,& veritatis significatum passim confundũt.Deinde gl. nostræ in Auth.de fi.instr.in prin.& in extraua. sedes Io.22. ponunt duas veritates, vnam diuinam, alteram humanam.
2 Veritas diuina est† cognitio diuinitus tradita supra facultatem intellectus creati siue in sacris literis explicata. Item & multo præstantius: veritas diuina est ipse Deus. Hinc dictum est,qui veritatem sequitur Deum seq.11.q.3.ca.quisquis,& Io.14.Iesus Christus de se loquens,ait,ego sum via, veritas,& vita,& pater,qui me misit verax est. super quibus verbis audi Aug.in trac.39.Et hæc est illa veritas,quã idem Aug.incommutabilem vocat super Io.Tract.41. Hæc eadẽ dicitur super omnia vincere 3.Esdr.c.3.glo.c. frustra 8.dist. pater verax,filius veritas, quid putamus esse amplius? cogitemus si possumus,quid sit amplius verax an veritas? de qbusdam quærimus, pius homo, an pietas? Sed plus est ipsa
3 pietas,pius enim† à pietate,non pietas à pio.põ enim esse pietas,& si ille, qui pius erat,factus est impius,ipse perdidit pietatem,pietati nihil abstulit. Quid itẽ pulcher,& pulchritudo? plus est pulchritudo† quam pulcher. pulchritudo enim facit pulchrum,non pulcher facit pulchritudinem,ca-
5 stus & castitas planè plus† est quam castus, si enim castitas non esset vnde esset iste castus non haberet: si autẽ noluerit esse castus,castitas integra persẽuerat. Si ergo plus pietas q̃ pius,plus pulchritudo, quam pulcher, plus castitas quã castus,nunquid dicturi sumus plus veritas quam verax? si hoc dixerimus, filium incipiemus dicere patre maiorem, filius veritas,pater verax,quid plus sit quæro, sed æqualitatẽ inuenio. Verax enim pater,non ab ea veritate verax est,quam genuit,cuius partem cœpit,sed quam totam genuit veritatẽ.Hæc ille,& alibi tñ.D.Iesus Pilato dixit, ego ad hoc veni in mundum,vt testimo.perhibeam veritati. quod ita expo. Aug.in trac.155.super Euang.Io. Cum itaque Christus testimo.perhibeat veritati,profectò testimo. phibet sibi, eius quippè vox est,ego sum veritas,& dixit alio loco, ego testimoniũ perhibeo de me,& sicut Deus est solus verax, vt dicit Psal.& omnis homo mẽdax, ea ratione quia solus Deus est,ipsa veritas essentialiter.omnis autẽ veritas creaturæ est participata ex prima,& sic solus Deus dicit veritatẽ ex propriis,omnis aũt creatura ex propriis loquitur mendacium, item loqui mendaciũ ex propriis attribuitur diabolo principaliter.Ideò euangelista dixit de diabolo loquẽs,cum loquitur mendacium ex propriis loquitur, quia mẽdax est,&
6 pr̃ mendacij,quia fuit primus† mendax,oẽs aũt alij loquũtur mẽdaciũ, vel eius suggestione,vel eius imitatione,licet aũt hõ cum loquitur ex propriis semper dicat mẽdacium, non tñ econuerso cũ dicit mendaciũ,loquitur ex propriis, sed aliqñ hoc ab alio accipit.i. ex diaboli suggestione. Et si iudæi fuerunt illi,qui protulerũt verba illa,malos male perdet,de quib.in parabola vineæ,circa qđ me remitto ad sanctos expositores,propter qđ vt quod dixerint verum, cum tñ essent membra diaboli. Rñdetur quod dixerũt verum ꝑ se,non ex se sicut,Cayphas dixit.necesse est quod vnus moriatur pro populo,vel dixerũt veritatẽ,quia veritas illis violẽtiam fecit.Idem quoque D.Iesus non solũ est ipsa veritas,
7 sed ẽt plenus† veritate,Ioã.i.quod exponitur, quod habuit
8 oẽm,& primã veritatẽ† in se.Itẽ quia ipse nouit oẽm veritatem,iuxta illud Pauli,in ipso sunt oẽs thesauri scientiæ,& sapientiæ Dei abscõditi.& paulo post,in ipso inhabitat plenitudo diuinitatis corporaliter.qũo aũt exponi debeãt verba D.Iesu. Spũs Sanctus docebit vos oẽm veritatẽ, an videlicet in hac vita,an in alia te remitto ad Aug. super Ioã. tra-
9 ctat.96.Veritas† est incommutabilis teste Aug.super Ioan. Veritas sup oĩa vincit. 3.Esd.c.3.glo.c.frustra 8.dist.Articulus fidei est indiuidualis veritas,suprà naturam, nos arctans ad credendum,Ab.in Rub.de sum.Tri.col.3.vers.2.quia gl. & hæc

10 & hæc de veritate diuina.Veritas humana† in genere dici potest,quæ naturali vigore intellect.humani de rebus habetur,potest.Item veritas apud philos.signifi. conformitatẽ intellect.ad rem cognitam.Et veritas humana potest dici notitia certæ rei,max. per visum.glo.in Auth.de Instr.caut.in prin.vel indubitata rei certitudo maxime per visum.glo.in extraua.Ioan.22.de concess.preb.Veritas est sola, & iuxta illud c.2.Acad.Nostra inquies sola vera sunt.certè sola si vera.plura enim vera discrepantia esse non possunt. & in fi.lib. plus vno verum esse non potest.Veritas est,quę ost.id quod est.Aug.lib.de vera relig.c.36.& ibi quod est forma verorũ. verum non vincendi,sed inueniendi gratia quærendum est. Aug.de error.Manic.lib.12.c.3.& suprà relatę fuerunt opin.
11 phil.cir.veri defi.Tãtam semper poten.† veritas habuit, vt nullis machinis,aut cuiusquam hominis ingenio,aut arte subuerti potuerit,& licet in cau.nullum patrocinium defensorẽ obtinuerit,tamen per se ipsam defenditur.Idem,ô magna vis veritatis,quę contra hominum ingenia calliditatem solertiam cõtraquæ fictas omnium insidias facile se per se ipsam defendat.

Magnus Cæsar est,sed maior est veritas.
Bald.l.Aemilius.de minoribus.
Veritas filia temporis.
Sanctorum est præhonorare veritatem dicit philosop.
Veritas non habet angulos.
Veritas nõ quærit fucum,non pigmenta,non cincinos.
Veritas dicitur illud quod est actum inter partes secundũ Bart.in l.1.C.plus valere quod agit.in ad.

Non declinabit iudex à veritate propter coniudices votant.contra veritatem.

Veritas est semper erroris correctiua.Io.An.in Reg.possessor.in Merc.

Veritas nec quadrata est,nec rotunda,nec longa, vbique præsens est, si cordis oculus ad eam pateat.Aug. super psal. 30.hoc autem forte congruit diuinę veritati.

Veritati semper locus esse debet.l.pen.de probat.Et ne Veritas occultetur,non intelligit Papa excludi citationem & iuramẽtum, per suam commissionem alicui factam simpliciter sine strepitu,& figura iudicij.Clem.sæpe.verbo citationem,de verb.sign.Veritas rerum,erroribus gestorum nõ vitiatur.l.illicitas §.veritas.de off.præsid. Veritas est mater
12 Iusticiæ Paul.de Castr.consi.38.vbi etiam dicit iudex† est minister Dei in terris, & honorificentissime loquitur de veritate,cuius omnes rationes,& auctoritates refert Marsi.cõsili.49.addens multa alia omnino videnda, & semper male offenditur veritas, & si potest defensari, iudex defensor veritatis esse debet.Paul.de Castr.consi.233.in causa.vol.2.veritas lenocinio verborum non indiget.Veritas fides verborum adminicula non desiderat.l.1.C.si min.ab hæred.se abstin.veritas non consistit in verbis scripturarum,sed in eorũ sententia,non in superficie sed in medulla,non in folijs,sed in radice rationis:vt post alios refert Marsil.consi.16.nume. 46.& sunt verba Hieronymi posita in ca.Marchion.1.q.1.
13 Bonorum ingeniorum insignis† est indoles in verbis, verũ amare,non verba.Aug.de doctr.Christ.lib.4 cap.xj.vnde Cic.primo de Orat.verbi controuersia iamdiu torquet homines græculos, contentionis cupidiores,quàm veritatis Veritas sæpenumero mortaliter vulneratur, sed finaliter mori non potest,vt per Mar.consi.40.

Multorum improbitate depressa veritas emergit,& innocentiæ defensio intercluſa respirat: Cic.pro Cluen.

14 Veritas† reuelata debet opinionibus prævalere.Ioã.And. in Reg.non præstat.in Merc.ver.ad hunc casum. & est casus in c.veritati.8.distinct.qui vtitur ver.consuetudo,& Paul.de Cast.consilio 199.dicit quod huic Veritati cedit etiam ipsa
15 communis opinio.Veritas† tendens ad eundem finem cũ fictione vincit.Bar.l.filio.de lib.& posth.per illa verba ibi,ne imagine naturæ veritas obumbretur.
16 Veritas† rei potius,quam scriptura,deber in contractibus perspici.l.1.C.plus valere quod agitur.

Veritas sæpius exagitata,magis splendescit in lucem.ca. graucm.35.quæst.9.

Veritas per ampliores homines perfectissime reuelatur. l.penult C.de fidei.

17 Veritas notando† & disputando melius inuenitur.Bart.l. munerum § missa,per illum tex.de mun.& hon.Alias n.veritatẽ sine disputatione perquirentes similes sunt nescientibus quò ire debeant,secundum Philos.

Veritas nec fallere,nec falli potest. c.à nobis.de sent.excom.Veritas à quocunque prolata à Spiritu sancto est. Veritas à quocũque prodita, semper est præferenda.gl.c.ego 9.distinct.

Veritas à quocunque prolata amplectenda est.gloss.c.quæritur 2.q.4.

18 Veritas magis† oculata fide quàm per aures,in aures hominũ infigitur,inquit Imperator in §.fin.inst.de grad.cogn. in iudicando cordi magis esse debet custodia veritatis quã obedientia volũtatis.c.iudices in fi.3.q.7.sunt verba Ambr. Hinc illud peruulgatum Arist.amicus Plato, amicus Socra-
19 tes,magis amica Veritas. Simplicitas† cõtrahentium abutens vocabulis non inficit veritatem,Felyn.in prooem.Gregor.col.prima.

Interdum expediẽtius est in totum veritatem tacere,quã non perfecte dicere.glo.in clem. constitutionem,in verbo
20 de nouo,in fi.de elect.vterque reus est,& qui veritatẽ† occultat,& qui mendacium dicit,quia & ille prodesse nõ vult, & iste nocere desiderat.verba sunt Augustini registrata in c. quisquis.xj.q.3.an autem in teste & an semper sit peccatum tacere veritatem,vide per Abb.c.1.de test.cog.qui ponit rationes canonistarum,& theologorum & in c.1.de crim.fal. & not.quod D.Iesus interrogatus à Pilato, quid esset veri-
21 tas,non respondit.† vnde nonnulli dicunt,quod ratio fuit, quia Pilatus statim exiuit ad clamorem populi non expectato responso.vide glos.in c.quisquis 22.q.2.quæ mouit hoc dubium,& non soluit.

Verum aliquando tacere,falsum autem dicere non inuenitur sanctis concessum.cap.neque.in fi.22.q.2.& sunt verba Augustini.A veritate omnis fallacia est aliena.c.in quadam.de celeb.mis.Et recedant verba quæ veritatem inflant, & claritatẽ vulnerant,d.c.in quadam.de celebr.mis.

Veritas est communis omnibus, non est mea, nec tua, non est illius,aut illius,omnibus communis est.Aug.in præfat.psal.75.

Quid admirabilius,quid speciosius ipsa veritate,ad quam omnis spectator peruenire se cupere confitetur? & infra. Ita omnis palma cognitioni datur & artificio, & cõprehẽ-
22 sioni veritatis.hęc Aug.Hæc veritas† humana, de qua agimus est triplex. prima bonæ vitæ, quæ nunquã omittenda est, propter scandalum.& ad quemlibet pertinet.alia iusticiæ,hæc ad iudicem pertinet.alia disciplinę,& hæc pertinet ad prælatum.In his duobus vltimis quãdoque aliqua omittuntur propter scandalum euitandum.in alia verò non.ca. qui scandalizauerit,de reg.iur.in ant.vbi dicitur,vtilius scãdalum nasci permittitur,quam veritas relinquatur. & ibi in glo.de hac triplici veritate,in his versibus.

Est verum vitæ doctrinæ iusticiæque Primũ semper habe, duo propter scandala linque. In rescriptis intelligitur semper clausula seu conditio si preces veritate nitantur.c. 2.de rescript. Non æquamus filium patri in honore, sed præponimus filium patri in Veritate. cap.queritur.2.q.7.
23 Et prouerate† filius corrigit patrem.l.dedi.§.si quis.de cond.caus.dat. vbi gl.& gl.d.c.queritur.non ob.§.sed quod sanctum,in auth.de nup ibi, erubescit lex genitoribꝰ filios castigatores statuere,quia non loquitur de scientiis & veritate eorum quæ continẽt publicam vtilitatẽ.sed de administratione bonorum,& sic de priuatis rebus.
24 Veritas† sensus plerunque amittitur,dum proprietas ver-
25 borũ attenditur.c.propt.de.verb.signif.Qui adulatur† decipit, qui verò affectione postposita secundum veritatem dicit,consulit.
26 Melius est pro veritate† pati supplicium,quam pro adulatione beneficium.c.nemo peritorum. xj.q.3. Diuturnitas temporis sine veritate est vetustas erroris.Ioann.And.in regu.qui contra.in Merc.
27 Iudex tenetur iudicare† secundum veritatem quæ sibi cõstat ex actis coram eo factis,non autem secundum eam veritatem,quam sibi dictat propria conscientia,& ista fit Reg. per l.illicitas.§.veritas.de of.præsid.& ponit Fel in c.pastoralis §.qui verò.col.fi.de off.dele.& Syl.nupt.lib.5.ampl.x.fol. 131.vide quæ de hoc differat Dida.Couar. Doctor Hispan. in primis grauis.in primo li.variar. reso.capit.1.Non solum
28 proditor est veritatis† qui transgrediẽs veritatẽ,palam pro veritate mendacium loquitur,sed etiam ille, qui non libere veritatẽ pronunciat, quam libere pronunciare oportet.aut non libere libertatẽ defendit,quam libere defendere cõue-
29 nit,proditor est veritatis.Nam sicut Sacerdos† debitor est, vt veritatem,quam audiuit à Deo,libere prædicet,sic laicus debitor est, vt veritatem quã audiuit à Sacerdote defendat fiducialiter.quod si non fecerit prodit veritatem.ca.nolite. 2.10.q.1.& hæc ad diuinam veritatem attinẽt.Et adeo dili

Universidad de Deusto
Biblioteca

genda est veritas,& abhorrenda falsitas, quod perhorrendum est de Deo,ne aliquid falsi dicatur, licet ad eius laudē pertinere videatur,quia,nō minori,sed maiori fortassis scelere in Deo laudatur falsitas,quàm vituperetur veritas,secūdum Aug. expon. verba illa Pau. Corint. xv. multi sunt falsi testes. Insuperabilis & immensa veritas,etiam inuitis pectoribus violentiam facit teste Chrisost. Et melius est veriores quàm deteriores audire sermones.c.sedulo. 38.distinc. Natura cupiditatem†ingenuit homini veri inueniendi,quod facillimę apparet, cum vacui curis etiam quid in cœlo fiat scire auemus,his initiis inducti omnia vera diligimus, idest fidelia,simplicia,constantia. Cic. lib. 2. de fin. ex quibus verbis colligūtur etiā aliquę qualitates veri,fidele,scilicet simplex,& constans. Alia succedit diuisio†veritatis humanæ seu creatæ,quia est duplex,oris scilicet,& operis. Id circo in euangelio sæpe legimus dicere veritatem,†facere veritatem,& stare in veritate. Io. 3. habetur, quod diabolus non stetit in veritate,ibi intelligēdum scilicet oris, quia mētitus est dicens primis parentibus, eritis sicut Dij. Nō stetit in veritate,quia nō seruauit ordinem naturæ suæ à Deo præfixū, vt esset per humilitatem & reuerentiā subditus Deo, sed in superbiam elatus peccauit. An autem diabolus vnquā fuerit in veritate oris,aut operis,vel fuerit semper malus natura,aut voluntate,relinquendum est theologis.

Ratio autē quare nō steterit in veritate,ea est,ga veritas in eo non est,idest vt quidam,nec inerudite exponūt, quia non est in eo amor veritatis, quia. n. non amauit veritatem fidei,sibi diuinitus ostensam,nō stetit in ea. est tamen in eo aliqua† veritas,sicut & aliqua natura,sed non est in eo veritas oris,quantum ad intentionem suam,quia & si aliquādo veritatem dicat,tamen intendit tandem fallere:nec veritas operis,quia omne opus eius est malum, ad malum finē ordinatum. omne inquā opus quod ex voluntate determinata facit,non ex instinctu naturæ bonæ.

Sed quæro,qd significat† veritas,apud Paul. Phil. primo ibi,siue per occasionem,siue per veritatem Christus annuncietur in vobis. Respondeo,quod veritas potest ibi stare,p vera causa,& vero fine,& bono zelo,& occasio stabit pro causa non vera. iux. illud sapientis, occasionem quærit, qui discedere vult ab amico. vel pro causa insufficiēti,do. Card. in Clem. causam. de elec. op. i. vel iniusta, vel remota, vel falsa,vel fortuita,vel accidentali,vel captata, vt recit. Tiraquel. in suo trac. de Cess. causa,limit. 53. & verba Pauli antecedentia aperte declarant mentem eius.

Item quæro quomodo respondetur ad c. longinquitate. 12. q. 2. vbi dicitur,longinquitate sæpe fit temporis, vt non pateat conditio orignis,adeo quod ibi veritas obscurari dicitur, vt est etiam de mente Io. An. in Reg. nemo potest, in Merc. & tñ vidimus quod est incōmutabilis, dicas† quod & si obscuretur non tamen in totum tollitur,vel quod obscuratur quo ad nos,idest nos efficimur obscuri nō quo ad se ipsam. vel dic quod ideo ibi fuit obscurata, quia non habebat secum manifestationem,& rationem. iux. c. si consuetudinem,&c. veritati. 8. distinct.'

Item quæro,cū veritas sit res tam excellens, tam rara & vere diuina,quomodo intelliguntur†illę authoritates,veritas odium parit, & inimicus ego vobis factus sum verum dicens. Respondet Aug. lib. x. confess. c. 23. quia sic amatur veritas,vt quicunque aliud amant,hoc quod amant velint esse veritatem,& quia falli nollent,nolunt conuinci, quod falsi sint. itaque propter eam rē oderūt veritatem,quam ,p veritate amant, amant eam lucentem, oderunt eam redarguentem, quia enim falli nolunt & fallere volunt, amant eam cum se ipsam indicat, & oderunt eam cū seipsos indicat. Reliqua de veritate, vide ī Syl. nup. lib. 5. ver. amplia x. nu. 112. cum multis sequen. Nō erit ergo absonum, vt ad propositum redeamus, si veritas cum omnia † superemineat,regulariter anteibit opinionē,prout tradit Ab. pro reg. in c. nuper. de big. in secundo not. & sunt iura aperta de hoc,nam in c. veritate. 8. distinct. cum sua gl. habetur quod veritati manifestatæ,quando veritas & opinio simul cōcurrentes tendunt ad eundem finem,omnis opinio cedere debet. & gl. in extrauag. fedes,Io. 22. de consess. præb. dicit, qđ veritati omnis opinio habet succumbere, & in l. si mihi & Titio. §. fi. de verb. oblig. dicitur quid in re sit æstimari debet, non quid senserit promissor, & gl. ibi exponit in re, idest in veritate,& in l. cum quidā. §. quod dicitur, de acqui. her. Toties ergo ei sua pſumptio idest opinio,pficit,quoties ꝛcurrit cum veritate,& ibi gl. requirit, quod cum veritate concurrat opinio propria,& communis. in l. cū is. §. si in ea. de cōd. in d. sublata enim falsa opinione relinquitur pietatis causa. in l. prima. ad municip.

Assumptio originis,quæ non est, veritatem naturæ non perimit,errore enim veritas originis non amittitur, & in fi. neque mētiendo de patria quam non habet veritatem mutare potest. Et notandum † quod error ibi ponitur pro Opinione, vt lex illa cōgrueret libro opinionum Vlpiani, de quo extracta fuit in l. 2. pro empt. Pro emptore † possidet, qui re vera emit, nec sufficit tantum in ea opinione esse eum, vt putet se pro emptore possidere, sed etiam subesset debet causa emptionis, & in §. sub conditione, secnu dum Sabinum, qui potius substantiam intuetur, quàm opinionem, & substantia ibi exponitur à glossa. pro veritate in §. si à pupillo, vt hic plus sit in re, quàm in existimatione, in l. fi. de crim. expil. hæred. existimatio † furripientis nihil mutat in §. si quis rem suam. instit. de leg. plus valet quod in veritate est quam quod in opinione. in l. eū qui. §. si iniuria. de iniur. prævalet quod principale est. l. si pater. C. de hæred. inst. in l. regula. §. qui ignorauit. de iur. & fac. ignor. plus in re, quàm in existimatione mentis. in l. si pater §. primo. de manumis. vindic. plus enim in re est, quàm in existimatione. gl. l. & hoc Tiberius. de hæred. instit. ibi testātis opinio est veritati contraria, in c. nuper. debig. quod opinioni sit veritas præferenda. in capi. cum Bertoldus. de re iud. ne tamen præiudicet opinio veritati. Item dicitur † clā fieri contra eum, ad quem negotium vere pertinet, non ex opinione. Bart. l. aut qui aliter. §. si quis dum putat, per illum tex. quod vi, aut clam. & Cic. primo de leg. voluit, nō opinio ne † sed natura constitutum esse ius & bonum, inquiens. At qui si natura confirmatum ius non erit, virtutes omnes tollātur, vbi enim liberalitas, vbi patriæ charitas, vbi pietas, vbi aut bene merēdi de altero, aut de referēde gratię voluntas poterit existē tenā hęc nascunt ex eo, qđ natura ,ppēsi † sum ad diligēdos hoīes, qđ fundamētū iuris est, neq; solū in hoīes obsequia, sed ēt in Deos cærimoniæ, religionesque tollantur quas non metu, sed ea coniunctione, quæ est homini cum Deo cōseruandas puto. Quod si populorum iussis, si principū decretis si sentētijs iudicū, iura ꝓstituerent, ius esset latrocinari, ius adulterare, ius testamenta falsa supponere, si hæc suffragijs aut scitis multitudinis probarētur, quæ si tanta potentia est stultorum sententijs, atque iussis, vt eorum suffragiis rerum natura vertatur, cur nō faciunt, vt quę mala pernicioſaqu e sunt habeantur pro bonis, ac salutaribus, aut cur cum ius ex iniuria lex facere possit bonū, eandem facere non possit ex malo? At qui nos legem bonā à mala nulla alia nisi naturali norma diuidere possumus, nec solum ius à natura diiudicatur, sed omnino omnia honesta ac turpia. Nam & communis intelligentia nobis notas res efficit, easque in animis nostris inchoauit, vt honesta in virtute ponantur, in vitijs turpia. Hæc autē in opinione existimare, non in natura ponere dementis est, nam nec arboris, nec æqui virtus quę dicitur, in quo abutimur nomine, in opinione sita est, sed in natura, quod si ita est, honesta quoque, & turpia natura diiudicāda sunt. Nam si opinione vniuersa virtus eadem, eius etiam partes probarētur. Quis igitur prudentem, & vt ita dicam castum non ex ipsius habitu, sed ex aliqua re externa iudicet? est enim virtus perfecta ratio, quod certè in natura est: igitur omnis honestas eodem modo, nam vt vera & falsa, vt consequentia & cōtraria sua sponte non aliena iudicantur, sic constans & perpetua ratio vitæ quæ est virtus, itemque inconstantia, quod est vitium, sua natura probatur. Nos ingenia iuuenum non ratione ab ingēri naturæ virtute, sed vitia quę existūt ab ingenijs iudicamus, an ea non aliter quam honesta & turpia non ad naturam referri necesse erit? Quod laudabile bonum est in se habeat quòd laudetur necesse est. ipsum enim † bonum, nō est, in opinionibus, sed in natura, nā ni ita esset, beati quo que opinione essent, quo quid dici potest stultius? Quare cum & bonum & malum natura iudicetur, & ea sint principia naturę. certe honesta quoque & turpia simili ratione diiudicanda & ad naturam referenda sunt. Sed perturbat nos opinionum varietas, hominumque dissensio, & quia non idem cōtingit in sensibus hos natura certos putamus illa quę alijs sic, alijs secus, nec iisdē semper vno modo videntur ficta esse dicimus, quod est longe aliter, nam sensus nostros, nō parens, nō nutrix, nō magister, nō poeta, nō scena deprauat, nō multitudinis cōsensus abducit á vero animi oēs tenduntur insidię, vel ab his quos mō enumerauí, q teneros & rudes cū acceperunt, inficiunt, & inflectūt, vt volunt, vel ab ea quę penitus in omni sensu implicata insidet

imitatrix

Imitatrix boni voluptas, malorum autem mater omnium, cuius blanditiis corrupti quæ natura bona sunt, quia dulcedine hac & scabie carent non cernimus satis. Et 2. de Inuen. Ac naturæ quidem ius est, quod nobis non opinio, sed quę dam innata vis afferat, vt religionem, pietatem, gratiam, vindicationem, obseruantiam, veritatem. Item Naturæ ius est quod non opinio genuit, sed quædam innata in seruit, vt religionem, & reliqua. Et de Nat. Deo. 1. Opinionum commēta delet dies naturæ indicia, confirmat. Regula fallit primò † in l. is qui putat. de acq. hæred. ibi, nam plus est in opinione, quam in veritate, & ea ratio redditur per glo. quia aditio † hæreditaris, de qua in illa l. consistit in animo, & eandem rationem reddit & glo. in §. si quis rem suam, inst. de leg. tamen ipse Bart. ibi dicit glost. nō dedisse solutionem ad contraria. eādem rationem afferunt Imol. Iason & alij dicentes, quod contraria loquuntur in his, quæ in solo animo non consistunt.

Hæc tamen solutio visa est aliquantulum ieiuna Angel. & Imol. Ideo se plus dilatando dicunt, quod vbi ad essentiam actus requiruntnr veritas & opinio, tunc requiritur vtrumque adesse, aliàs deficiet actus, vt patet in furto, vbi requiritur † & quod res sit aliena, & quod intentio sit dolosa, ideo si alterum prędictorum deficit, nō committitur furtum. l. interdū. §. rectè. de furt. si verò ad essentiam actus sufficiat alterum prædict. tūc si verba dispositiua sint relata ad factum, prævalet veritas. exemplum. Sufficit seruum occisum esse, vt imponatur pœna ratione culpæ, licet occidens non fuerit opinatus occidere, & sic non fuerit in dolo. l. si putator. ad l. Aquil. si autem sint relata ad voluntatem, inspicitur opinio. Exemplum, dicit. l. quod ille vsucapit, qui habet bonam fidem. facit quod habetur in §. aliç. instit. de acti. ideo tunc vsucapiet, licet credat eam suam, hæc illi. Et hæc ratio, quod in dependentib. ab animo inspiciatur potius opinio, quàm veritas, procedit etiam multoties quo ad Deum † qui respicit animum hominis, homines non vident ea quæ parent, Dominus autem intuetur cor. 1. Regum. 16. vnde iurans † licitum quod credit illicitum, & iurans verū quod credit falsum, nihilominus est periurus. Ab. c. quanto. vlt. not. de iureiur.

Secundò fallit regula in l. eum qui. §. fi. de iureiurād. quia iniuria ibi infertur per consequentiam, & non principaliter.

Tertiò fallit in c. consultationibus. de iur. patron. cum gl. & illud euenit, quia præsentans erat bonæ fidei possessor, & non generabatur perpetuum præiudicium patrono vero, vt sonant illa verba. Cum hoc ei † qui de iure debet habere nullum in posterum præiudicium generetur.

Quartò in c. ex tenore. qui fil. sint' legit. fauore matrimonii. Quintò fallit in c. nuper in fi. de big. ibi, licet in veritate bigami non existant, & hoc propter affectum † cum opere subsecuto, quod lex cōsiderat in delictis, vnde ille tex. est tā quam cothurnus, qui vtrunque pedi adaptatur: in prima enim sui parte præponit veritatem opinioni, in secunda opinionem veritati. Sextò fallit in l. at si quis. §. si quis dum se hæredem. de relig. quia ille qui funerauit habuit animum gerendi negotium proprium & dabat operam rei nedum licitæ sed etiam piæ.

Septimò fallit in l. de ærate. §. si cum esset. de interrog. ac. ibi, interdum tamen iusta ratione potest opinari.

Octauò fallit in l. hęres institutus. de acqui. hær. ratio redditur à glo. ibi, in ver. restat. quam sequitur Bart. quia sumus in acquisitione hęreditatis, quæ consistit in animo.

Nonò fallit in l. si quis extraneus. §. sciendum. de acqui. hær. vbi Bart. & ibi de totali ignorantia', de nescientia, & de vehementi opinione. Decimò fallit in l. illud. §. fi. de iniur. vbi Bart. assignat duas rationes, prima quia ille non habuit animum percutiendi, quem percussit, secunda, quia dabat operam rei licitæ, volebat enim percutere seruum propriū. Vndecimò fallit quando veritas etiam manifestata quæ haberet contra se communem opinionem, esset prędicialis tertio, vt recitat Ioan. An. in reg. quod ob gratiam. in Merc. quam dom. Ioan. An. ita declarat. Paul. de Cast. consilio 199.

Duodecimò fallit propter publicam vtilitatem in casu l. Barbarius. de of. prętor. sed aduerte quod glo. intelligit illā l. circa factum tantum.

Tertiodecimò fallit in l. 3. in fin. de supel. leg. in l. 3. ad maced. in l. 1. C. de testa. in quibus iuribus error communis facit ius contra veritatem. Quartodecimò in casu. §. sed cū aliquis. Inst. de testam. ibi. Cum eo tempore quo testamentum signaretur omnium consensu hic testis liberi loco fuerit. Quintodecimò in l. interdum. §. fi. de furt. ob euitandū † delictum.

Sextodecimò in l. qui rem. de fur. similiter ob euitandū delictum.

Decimoseptimò quod aduocatus † vnius partis, dicitur nocere alteri parti, intelligitur non quo ad veritatem, sed quo ad opinionem. Abb. in cap. cum Sacerdotis. in princ. de postul. ex quo notat idem Abb. ibi in 2. not. quod officium aduocati est odiosum in opinione, item quod ille tex. ideo prohibet aduocationem Sacerdotibus, † quia non debent alteri nocere, nec in veritate, nec in opinione. Decimooćta vò titulus † putatiuus, & opinabilis præbet causam prescribendi, vt per Paul. de Castr. consi. 406. num. 6.

Decimononò in casu. c. plerunque. de don. inter vir. vbi mulier, quę non erat in veritate vxor, sed in opinione tantum, dicitur nihilominus adulterari, † & pœnis adulterij subijci, sequitur Paul. de Cast. consi. 147. reuocatur. volum. 2. sed ibi opinio non habet concursum veritatis.

Vigesimò in traditis per Bart. in l. quis sit fugitiuus. de ędi. edic. per illum tex. ibi, ego puto non esse eum fugitiuum. vbi dixit quod qui facit actum, qui communiter æstimabatur licitus, & tamen contrarium est in veritate, quod attenditur opinio. & infert ad facientem † vsuram in loco, in quo cōmuniter tenetur esse licita, quòd non sit vsurarius, vbi vide concordantias in Apostilla, ego tamen semper habui talem pro vsurario, & pro tali in contingentia facti condemnaui propter peccatum, quia vsura † est delictum mere Ecclesiasticum. Abb. c. cum sit generale. de fo. com.

Vigesimoprimò in his quæ tradit Aug. q. 17. versic. & no. test. vbi dicit quod homines † quantum possunt aciē mentis extendere aspiciunt quid Deus sit opinione non definitione. Hoc idem ferè explicauit Cic. pro Planco. Nulla est ergo Deum pietas nisi honesta de numine Deorum ac mente opinio. & clarius primo Tusc. ul. nemo omnium tam immanis cuius mentem non imbuerit Deorum opinio.

Sed pulchrum esset videre quid in criminalibus † an inspiciatur Veritas vel opinio, & aliqui casus habentur in suprascriptis fallentiis. sed quia longum requirit discursum, te remitto ad Bar. & Ang. in l. diuus de sic. ad Cy. & Sal. & Ang. in l. quoniā multa. C. ad l. Iul. de vi. ad Bal. in l. si quis seruo. C. de fur. ad Io. An. in Mer. in reg. cum quis. Bal. in ca. j. quibus mo. feu. amit. post glo. ibi. in quibus locis videbis de illo, qui cogitauit delinquere in vna re, & deliquit vltra, & pręter cogitatum, & quando opinio versatur circa delicti productionem, aut circa delicti specificationem, vt quia putauit delinquere, sed in delicti specie errauit, & quando circa ea quæ sunt de genere permissorum, vel prohibitorum, puta in attētatione meretricis quæ est permissa, vel virginis quæ est prohibita, & de eo qui credebat verberare laicū, & verberauit Clericum, & verberare seruum, & verberauit liberū: & facere iniuriam virgini, & erat Meretrix, & percutere Titium, sed occidit Seium, & furripere vnam rem, sed furripuit duas, & verberare vnum, & verberauit duos, & de illo qui captus amore virginis vel solutę à Lęna, quę maritum habebat deceptus fuit, quia se ipsam submisit illius loco, si per illius Lęnę maritum de adulterio accusetur, an sit vt adulter puniendus, qui casus accidit Ouidio. Et de Clerico cognoscente mulierem solutam, quę ab ipso, & omnibus communiter habebatur pro maritata, vel econuerso, maritatam quę modo prędicto habebatur pro soluta, an veritate detecta sit puniendus vt adulter pœna iuris communis, vel synodalis statuti quo cauetur adulterātem cum alterius vxore, beneficio fore priuatum. Item de Vasallo qui iacuit cum vxore domini, non credens eam esse dominam suam: & de vasallo qui interficit vnum, & delinquit in plus, quia ille fuit postea repertus dominus suus. Item quando Veritas & opinio habent se vt excędentia, & excessa, aut tanquam contraria, aut vnum alteri compātitur per omnia. & in delictis, in quibus animus est, vel non est de substantia delicti, & quando veritas sola, vel Opinio sola, vel vtraque est causa delicti, quando attendatur opinio aut veritas circa qualitatem rei vel personę, quando circa eas delinquitur, quę omnia videbis apud Ang. Arct. in suo tract. malefi. in ver. & appētatè. §. quero quid si aliquis cogitauit. cum addit. Arimin. ibi, & vide Bart. in l. de iur. §. fi. ad municip. de illo qui adulterauit vxorem Titii, vt omnino teneatur siue crediderit, & sciuerit eam vxorem esse Titij, an reputauerit pro tali. Cic. in 3. Tusc. secutus nostram opinionem nonnullorum' antiquorum † philosophorum dicentium inspici opinionē

Universidad de Deusto
Biblioteca

nō veritatem circa dolorem, ægritudinem, iram, & amorē, aliasque animi ægritudines, & molestias, dum vbique asserit huiusmodi affectus, & passiones nō in re, nec in natura, nec in veritate, sed in opinione esse.

Cum vero parentibus redditi (inquit ille) deinde magistris traditi sumus, tum ita varijs imbuimur erroribus, vt vanitati veritas, & opinioni confirmatæ natura ipsa cedat. Deinde, est igitur causa omnis in opinione, nec vero ægritudinis solum, sed etiam reliquarum omnium perturbationū. Item quare accipio equidem à Cyrenaicis hæc arma cōtra casus, & euentus. Quibus earum aduenientes impetus diuturna præmeditatione frangantur, simulque iudico malum illud opinionis esse, non naturæ, si enim in re essent, cur fierent præuisa leuiora? Itē ita fit sensim cogitantibus, vt quātum sit ementis opinio appareat. Item hi omnes cogitātes de rebus humanis, intelligebant eas nequaquàm pro opinione vulgi esse extimescendas. Item loquens de causa ægritudinis, est enim nisi opinio, & iudicium magni præsentis, atque vrgentis mali, itaque dolor corporis cuius est morsus acerrimus, præfertur spe propositæ boni. Sed ad hāc opinionem cum illa etiam opinio accessit, oportere, rectum esse ad officium pertinere, ferre illud ægrè quod accideret, tum denique efficitur illa grauis ægritudinis perturbatio. Ex hac opinione sunt illa varia, & obtrectabilia genera lugendi pudores muliebres, lacerationes genarum, pectoris, femorum, capitis percussiones. Item, vides ergo opinionis esse, non naturæ malum. Item, quid est autem, quod plus vale at ad ponendum dolorem, quàm cum est intellectum nihil profici, & frustra esse susceptū. Si igitur, deponi potest, etiā nō suscipi pōt. volūtate igitur, & iudicio suscipi ægritudinē, cōpitēdū est, idque indicatur eorū patientia, qui cū multa sint sæpe ppessi, facilius ferūt q̄cquid acciderit, obduruisseq; sese contra fortunā arbitrātur. defatigatio igitur miseriarū ægritudines cū faciat leuiores, itelligi necesse est, nō rē ipsam, cām atque fontē esse mœroris. Philosophi summi, nec dū tamen sapientiā consecuti, nonne intelligunt in summo se malo esse? sunt. n. insipientes, neque insipientia vllū malum est, neque tū lugent. quid ita? quia huic generi malorū nō affingitur vlla opinio, rectū esse, & æquū & ad officiū ptinere, ægre ferre quod sapiens nō sis, quod idē affingimus huic ægritudini in qua luctus inest, quæ omnium maxima est. Item, ex quo intelligitur, non in natura, sed in ægritudine esse dolorem. item cogitatio igitur diuturna nihil esse in re mali, dolori medetur, non ipsa diuturnitas. Item satis dictum esse arbitror ægritudinem esse opinionem mali præsentis, in qua opinione illud insit, vt ægritudinem suscipere oporteat.

Item, quicquid esset in ægritudine mali, id non naturale esse, sed voluntatis iudicio, & opinionis errore cōtractum. Et concludendo finem dicti tertij libri.

Sed ad eundem finem reuertēdum est, ægritudinem omnem procul abesse à sapiente, quod inanis sit, quod frustra suscipiatur, sed opinione, sed quadā inuitatione ad dolendum, cum id decreuerimus, ita fieri oportere: hoc detracto, quod totum est volūtarium, ęgritudo erit sublata illa mœroris, morsus tamen, & contractiuncułæ quædam animi re linquentur. hanc dicant sanè naturalem, dum ægritudinis nomē absit graue, tetrū, funestū, q̄d cū sapiente esse, atque vt ita dicam habitare, nullo modo possit. Et in quarto libro. tem, sed & ægritudinis, & reliquorum animi morborum, vna sanatio est, omnes opinabiles esse, & voluntarios esse, eáque re suscipi, quod ita rectum esse videatur. Itē nunquā
64 naturam † mos vinceret. est. n. ea semper inuicta, sed nos vmbris, deliitijs, otio, languore, desidia, animum infecimus opinionibus, malóque more delinitum molliumª. & lib. 3. de finib. etenim si dolores eosdem tolerabilius patiantur, qui excipiunt eos pro patria, quàm qui leuiore de causa, opinio facit, non natura vim doloris, aut maiorem, autmino
5 rem. & 2. libr. Tusc. voluit iram † & amorem esse in opinione, vbi ait, Alexan. rex cum interemisset Clytum, fami liarem suum, vix à se manus abstinuit, tanta vis fuit pœnitēdi. De amore autem si naturalis amor esset, & amarent omnes, & amarentur, & semper amarent, & idem amarent, neque alium pudor, alium cogitatio, alium facietas deterreret, amorem autē esse in opinione clarius, & petulātia satyrica explicat Hor. dicens. Hæc vbi supposuit dextro corpus mihi, Læuum illa, & Aegeria est, do nomen quod libet illi. quibus cognitis (sequitur Cic.) quis est qui dubitet, quin hic quoque motus animi sit totus opinabilis, ac voluntarius? Idem de auaritia, & ambitione. quis. n. dubitarit, quin ægrotationes animi, qualis est auaritia, gloriæ cupiditas, ex eo, quod magni æstimetur ea res, ex qua animus
66 ægrotat, oriatur? Vnde intelligi debet † perturbationem quoque animi esse in opinione. Sed cognita iam causa perturbationum, quæ omnes oriuntur ex iudicijs opinionum, & voluntatibus, sit iam huius disputationis modus. Sed dicant Philosophi isti quantum velint, ægrotationes omnes, & dolorem precipue esse in opinione. nos. n. tenemus illū
67 esse in re, † & in natura, & in veritate. alioquin varia, quod absit, fuisset diuina sniа contra primā parētē data, in dolore paries filios. non. n. necessario subijcerentur veris doloribus mulieres, sed ex opinione earum. Et aliud diuinum oraculum, oportet nos p multas tribulationes, & angustias introire in regnum cœlorum. & quæ beatitudo, quod meritum esset fidelibus patientibus persecutionem propter iustitiam, si illa esset in opinione, non in veritate. & in re? nunquid dixerimus glorioſos martyres, & eorum principem D. nostrū Iesum nō sustinuisse veros dolores, sed opinabiles, absit. vere cū nō opinabiliter languores nostros ipse tulit, & dolores nostros ipse portauit, vere fact, est in agonia. vere tristis fuit eius anima, vere in die carnis, ideſt passionis suæ cum clamore valido, & lachrymis preces, & supplicationes obtulit Deo. & verissime dixit propheta in eiusdem D. persona ad nos loquēs: inspicite si est dolor similis huic. ad quid enim diuinus vates extolleret istum dolorem super alios, si esset in opinione, & imaginatione, non in veritate? Quomodo satisfieri potuisset diuinæ iustitiæ, placari diuina ira, reconciliari genus humanum æterno patri, doloribus, & cruciatibus eiusdem dilectissimi filij non veris? Præterea rationes, & exempla contraria videntur elidi per elegantissima verba Vlpiani in l. 1. de quæst. Quæstioni fidem non semper, nec tamen nunquam habendam constitutionibus declaratur: etenim res est fragilis, & periculosa, & quæ veritatem fallat. Nam plerique patientia, siue duritia tormentorum, ita tormenta contemnunt, vt exprimi ab eis veritas nullo modo possit. Alij tanta sunt impatientia vt in quouis mentiri, quàm pati tormenta velint. Si ergo virtute patientię, & fortitudinis dolores tolerantur, non sunt in opinio-
68 ne, sed in veritate. Virtus enim moralis † requirit verum subiectū circa quod agat, & se exerceat, nō aūt opinabilē, alioquin virt⁹, nō esset virt⁹, & vbi esset illa fortitudo, illa tolerātia, illa patientia, ab ipso Cicerone passim laudata in Mario, & alijs: de qua etiā ipse v. Tuscul. dicit, Quæ est enim alia fortitudo nisi animi affectio cum in adeundo periculo, & in labore ac dolore patiens tum procul ab omni metu. In eandem sententiā sonant carmina poetæ Hetrusci de dolore loquentis.

Non è minore il duol, perch' altri il prema.
Ne per gir si mai sempre lamentando,
Per fittion non cresce il duol, ne scema.

Alia deducit Beroaldus noster in comment. dicti tertij libri Tusc. ad probandum dolorem esse in veritate, & natura,
79 quæ videri poterunt. Quo ad irā, † an sit in opinione, vel in natura, declarant verba August. super Psal. 4. ibi, iraſcimini, & nolite peccare, vbi ita distinxit. Si loqmur de ira. i. de motu animi, qui iam propter pœnam peccati non est in potestate: vnde à Paulo dicimur seruire legi peccati, eo casu ira dicitur esse in natura, & impunibilis. tu subiunge etiam de iure ciuili. l. quicquid calore. de regu. iur. Si loquimur de cōsensu rationis, & mentis liberæ voluntatis, quæ intus regenerata est secundum Deum, vt mente seruiamus legi Dei, eo casu ira est in opinione, & voluntate, & est peccatum, &
80 pro tanto peccatum, quia voluntarium. Quandoque † vtra que veritas videlicet, & opinio attenduntur, vt innuit Cicero in partitionibus de narratione loquens. Probabilis autem, si personis, si temporibus, si locis ea quæ narrabuntur, conuenient, si cuiusque facti, & euenti causa ponetur, si testata dici videbuntur, si cum hominum opinione, aut, si cū lege, cum more, cum religione coniuncta.

Item in eodem libro, & clarius, & quoniam non ad veritatem solum, sed etiam ad opinionem eorum, qui audiunt, accommodanda est oratio, & c. Idem secundo de inuentione, vbi de ratiocinatione, & hoc eum magnopere considerare oportebit, non quid in veritate modo, verum etiam vehementius quid in opinione eius, quem arguit, fuerit: sed huius est ratio, quia in his authoritatibus instruitur orator, qui nihil intentatum debet relinquere, vt finem suum consequatur, qui est persuadere. Nolo tamen omittere, quòd hic articulus est forte in iure problematicus, seu

seu vt nostri dicūt Brocardicus. nam si opinio vincit in his, q̄ in solo animo consistunt, vt diximus, tam multi reperiuntur casus in iure, consistentes in animo, quod forsan aliam regulam per se constituere videbuntur. Item gl. in d. l. is, qui putat. vbi dicitur plus esse in opinione, dicit illud esse generale. verba autem huiusmodi sonant in regulam non in fallētiam. Et Io. An. in Reg. quod ob gratiam. in Merc. verbo scie
71 dum, dicit quòd opinio † est potens facere de inualido validum, & sic prævalet veritati, nec distinguit in his, quæ cōsistunt vel non consistunt in animo, & sic sub emendatione peritiorū videtur quod generaliter præualeat opinio, videtur ergo vtraque firmare regulam suam. Solutio tamen potest colligi ex discursu prædictorum. De veritate autē quatenus est virtus moralis vide Arist. 4. ethic. & S. Thomam secunda secundæ. q. 109. sed hanc opinionem de qua tā multa explicauimus, licet ne homini mutare, sequenti capite tractabo.

SVMMARIA.

1 Opinio an mutari possit.
2 Disputatio est multorum opinionum concursus.
3 Ius constare non potest nisi adsint iuris prudentes illud publicantes.
4 Prædia precio augeri, & minui dicuntur, secundum curam maiorem vel minorem, quæ adhibetur.
5 Lex diuina, & lex naturalis an aliquo pacto mutari contingant.
6 Lex diuina nunquam fuit mutata quoad sensum mysticū, licet aliquando quoad superficiē literę, & quoad ea, quæ non tangunt substantialia literæ.
7 Ius naturale, seu lex semper immutabilis.
8 Lex humana an mutabilis sit, & quomodo.
9 Immutabilitas in homine consideratur.
10 Lex humana cur sæpissimè solet mutari.
11 Iudicia non debent esse reprehensibilia.
12 Temporis conuenientia omnino est consideranda, & plura discussa sunt.
13 Natura cur, & quomodo multas formas rerum fecerit, & nouas quotidie.
14 Varietas casuum facit leges mutare.
15 Imperia cur à Deo opt. max. è cœlo constituta sint.
16 Coniectura per futurum ostendit, & experientia nociuum.
17 Effectus à iudicio discordare non debet.
18 Certum, & clarum, in cuta que obseruatione nihil tam dicitur, quin plerumque ob casuum emergentium varietates mutari possit.
19 Plura sunt negocia quàm vocabula iuxta dictum naturæ.
20 Diuinæ res perfectissimæ sunt, humani vero iuris conditio semper in infinitum decurrit.
21 Posterioribus nō est auferenda facultas vlterius cogitandi.
22 Aduocatus hodie potest per se vnam legē allegare, & cras in alia causa dicere, quod nihil facit.
23 Doctor vel testis hodie pūt vnum credere, cras autē aliud.
24 Deus sępissimè in sacris literis, mutauit promissa sua.
25 Lex humana cur mutari contingat.
26 Leges naturales dicuntur. 1. Mosaica. 2. Prophetica. 3. Euangelica. 4. Apostolica. 5. Canonica, quæ successiuo ordine successerunt.
27 Mutatio legum ciuilium an peruenerit ex varietate locorum & temporum, vel potius ex varijs iuris peritorū opinionibus.
28 Remota lege, remota dicitur & eius interpretatio.
29 Mutare consilium in melius laudatur: non tamen in alterius præiudicium.
30 Opinio crescere, & recipere augmentum dicitur.
31 Rustici solent p mediū quæstiones diuidere, & terminare.
32 Opinio dicitur fidem adhortari.
33 Ab opinione fit opiniosus & opiniosissimus.
34 Homines opinati, opiniatores, vel opiniosissimi qui dicantur.
35 Scientia legalis cum mutatur, & scientia fit de incorruptibilibus, an sit scientia.
36 Finis legis semper est inuariabilis, licet lex mutetur.
37 Constitutiones cur variabiles sint.
38 Leges quomodo claræ efficiantur cum obscurissimæ sint conditæ ab Imp. & compilatoribus.
39 Constitutiones Ecclesiæ secundum prauas hæreticorum opiniones sunt superuacuæ.
40 Casus omnes sicut non eueniunt vno eodémque tempore, ita neque leges eodem tempore confici possunt.
41 Testamento nouo an aliquid additum sit.
42 Leges factæ sunt, vt earum metu humana coerceatur audacia, & tuta sit inter improbos innocentia, & alijs rationibus.
43 Constitutiones Ecclesiæ an superfluæ aliquo modo dici possint.
44 Lex noua inducit præsumptionem, vt veteri aliquid deficeret.
45 Omnis lex quoad se ipsam est perfecta, licet ex necessitate temporis alia de nouo fiat.
46 Lex Mosayca superflua dici non potest.
47 Lex omnis natura perfecta, & necessaria fuit, & est.
48 Christianus Catholicus quid iudicare, & opinari debeat circa ordinationes, & canones ecclesiasticos.
49 Violatores sacrorum canonum in Spiritu sancto peccant.
50 Lex de sui natura debet futuris prouidere, non præteritis.

An liceat mutare opinionem.

Caput X.

1 RESOLVTIO pendet ex eo, an liceat mutare & variare legem, cum qua opinio † nascitur, & eam semper sequitur vt vmbra corpus.

Eique semper est annexa, vt probatur in l. 2. de orig. iur. §. his legibus. vbi dicitur, His legibus latis cæpit (vt naturaliter euenire solet) vt interpretatio desideraret prudentum auctoritatem, necessariamque disputationem
2 fori. quid enim est huiusmodi disput. † nisi opinionum concursus? facit. §. post originem ead. l. ibi non enim cōstare potest ius, † nisi sit aliquis iurisperitus, per quem possit quotidie in melius produci, sed dum iurisperiti ius in melius producunt, nonne eodem tempore opiniones disseminant? & glo. in dict. §. post orig. illud euenire exemplificat ad instar
4 prædiorum, † quorum pretia sicut diligenti cura ampliantur, ita si negligentius habita sint, minui ea necesse est. l. non intelligitur. §. diui. de iur. fis. Cum. n. cōnexorum idem sit iudicium. l. quid ergo. §. sufficit. de aut. tut. Si lex erit mutabilis, vtique & opinio, seu interpretatio legi cōnexa, naturalis que, & necessaria, & sine qua ius constare non posset per supra dicta. Videamus ergo de mutabilitate legis. Vnde di-
5 cas quod diuina, & naturalis † sunt aliquo pacto immutabiles. De diuina vbique legitur in sacra pagina, vt est illud, statuit ei Dominus testamentum æternum, & fidelia omnia mandata eius confirmata in seculum seculi, & vnum iota, & vnus apex non præteribit de lege. & alibi, non potest solui scriptura. & cœlum, & terra transibunt: verba autem mea non transibunt. & verbum Domini manet in æternum. cū similibus. licet enim ius diuinum in aliquibus non videatur immutabile permanere vt colligitur ex c. 1. v. distinct. solutio tamen habetur in c. fi. vj. distin. iuncta magistrali gl. ibi.
6 moralia † enim, & sacramentalia, & ceremonialia quo ad sensum mysticum nunquam fuerunt immutata, licet aliqua quo ad superficiem literæ, dicantur esse mutata, & in l. tanta. §. fed quia. de vet. iur. enucl. dicitur, fed ga diuine quidem res perfectissimę sunt. & in auth. neque virum quod ex dor. est, dicitur, ea quidem quæ sempiterna se habent, legib⁹ non egent variis, simplicitatem, & quod sine vllius diuersitatis mixtura est continue possidentia, & vtentia legib⁹ sempiternis ac sacris nulla correctione egentibus. hæc quo ad diuinam cuius immutabilē intelligere deb es quo ad ipsum Deum in his quæ tangunt substantiam legis, ea. n. quæ substantiam non tangunt, quādoque ab eo mutata fuere, vt infra'nu. 32. De naturali habetur in § fina. inst. de leg. agn. tut. ibi ciuilis ratio ciuilia quidem iura corrumpere potest. naturalia vero non vtique. & in §. fi. instit. de iur. nat. gen. & ci. le-
7 gitur, sed naturalia † quidem iura diuina quadam prouidētia constituta semper firma, atque immutabilia permanēt. His proxima sunt quæ apud Liu. lib. 44. inquit Valerius in fauorem legis Oppiæ. ego. n. ait ille, quemadmodum ex his legibus, quę nō tempus aliquod, sed perpetuæ vtilitatis causa in æternum latæ sunt nullam abrogari debere fateor &c.
8 Humanæ † vero leges, & hęq̄ vnaquęq; ciuitas sibi constituit, dicuntur esse mutabiles, quia sępe mutari solent vel tacito consensu populi, vel alia postea lege lata. d. §. fi. instit. de iur. nat. gen. & ci. l. quod semel. ad municip. & hoc docet ex-
9 perientia. Quid enim est stabile inter homines † & ita immutabile, vt nullam patiatur mutationem, cum omnis noster status sub perpetuo motu cōsistat? inquit Iustin. loquēs de hu

Universidad de Deusto
Biblioteca

de huiusmodi mutatione legis. in auth. de non alie. §. vt autem. volubile enim hoc est humanum, & quod manere nũquam valet, sed fit quidem semper: manet autem nũquam. in Auth. de his qui ingr. ad appellat. Multæ vero sunt causæ
10 prædictarum humanarum legum mutationis † quas insertas inuenies in infrascriptis iuribus probantibus ipsam mutationem.

Primo in ca. non debet. de consanguinit. & aff. dicitur nõ
11 debet † reprehẽsibile iudicari si secũdum varietatem temporum, statuta quoque varientur humana, præsertim cum vrgens necessitas, vel euidens vtilitas id exposcat. Nam in-
12 ter conditiones requisitas in lege, debet esse † tempori cõueniens. ca. erit. 4. distinctio. vnde Hierony. de Abraham loquens, seruiuit ille legi, & tempori suo, seruiamus & nos legi, & tẽpori nostro. c. quis ignorat. trigesima secunda, quæstio. 4. & Ambrosius, quãdo mos erat, crimen non erat ducere plures vxores, quia ex dispensatione diuina. c. obiiciũtur. trigesima secunda, quæst. 4.

Et Chrisost. non solũm igitur respiciamus ad opera, sed ad tempus. c. occidit. 23. quæst. 8. Interdum enim consideraris locorum, & temporũ qualitatibus, seueritati aliquid est detrahendum. cap. super eo. de sent. excommunic. Defectus enim nostri temporis, quibus non solũm merita, sed corpora ipsa hominum defecerunt, districtionis illius antiquæ non patitur manere censuram. ca. fraternitatis. trigesima quarta distinct. Et humani iuris conditio semper in infinitum decurrit, & nihil est in eo quod perpetuo stare possit.
13 multas † enim formas edere natura nouas deproperat. l. tãta. §. sed quia. de veteri iur. enu. q̃ũ nulla iuris sanctio quantumcũque propensio digesta consil. ad humanæ naturę varietatẽ, & machinationes eius inopinabiles sufficit, nec ad decisionem lucidam suæ nodosæ ambiguitatis attingit, vt haberur in proœm. Clem. quæ natura multis vndique nouitatibus vtitur, in Auth. de consanguini. & affin. & in proœm. 6. Amplectimur quippe voluntarios pro subditorum quiete labores, vt scãdala remoueamus ab ipsis, & quas humana natura nouas semper deproperans edere formas, lites quotidie inuenire conatur, nunc antiquorum declaratione, nunc vero nouorum editione iurium, reprimamus. Et dicit Imperator in Authentica de tri. & semis. in princip. nitimur aliquid adinuenire semper, & naturæ consequens, & quod possit priora corrigere.
14 Varietas † autẽ causarum, & natura eas frequenter mutans, egere leges illas emẽdatione nostra pręparauit, in Authentic. de testamen. in principio.

Et decursio ac varietas humanæ naturę paulatim egens curatione, non aliter ad bene se habendam reuocatur, nisi etiam quod particulariter ei resistit corrigatur. in Authentica de restitutione & ea quæ par.

Rectéque dictum est à prudentibus, quia nulla lex, neque senatusconsultum prolatum in Republ. Romanorum videtur ad omnia sufficienter promulgatum, sed multa indigere correctione, vt ad naturæ varietatem, & eius machinationes, sufficiat. in Authentica, quibus modis natu. effician. leg.

Nec inuenitur dicere, quanta natura generans innouat.
15 Imperium † enim propterea Deus de cælo constituit, vt leges aptet, secundum naturæ varietatem. in Auth. de instrumen. caut. & fide.

Et in futurorum euentibus sic humana fallitur incertitudo iudicij, vt quod coniectura probabili ex nunc interdum attenta consideratio vtile pollicetur, reperiri damnosum quandoque contingat, nonnunquam enim, quod consulte statuitur, ex fatuioris inspectione iudicij consultius reuocetur, in extrauag. Ioan. 22. de torneam.
16 Et quia nonnunquam, quod coniectura † profuturum credidit, subsequens experientia nociuum ostendit, nõ debet reprehensibile iudicari, si canonum conditor canones à se, vel suis prædecessoribus conditos, vel aliqua in eisdem contenta canonibus reuocare, modificare, vel suspendere studeat, si ea obesse potius viderit, quàm prodesse. in extrauagan. Ioan. vigesimisecundi: quia nonnunquam. de verborum significatione. Et quod medicina morbis, hoc exhibent iura negociis, vnde consequitur, vt nonnunquam à
17 iudicio discordet effectus, † & quod credebat coniectura prodesse, experimento inueniatur inutile. in Authenti. hæc constitutio innouat. vnde sumpta fuere, quæ in suprà pro-
18 ximis extraua. Præsertim quod vix aliquid adeo certum, † clarúmque statuitur, quin ex causis emergentibus, quibus iura iam posita mederi non possunt, in dubium reuocetur, nostras leges emendari non piget vbique vtilitatem subiectis inueniri volentes, quod enim secundũ nos est in redũdationis comprehensum tumultũ, gubernatiua indiget sapientia ex legibus superueniente negociis. inquit idem Impera. in Authen. neque iur. quod ex dote. Sed & ea, quę subtili obseruatione cauta sunt, plerunque turbauit emergentium varietas rerum. in auth. de his, qui ingr. ad appell. Et in Authen. de non alie. in prin. inquit. Vnam intentionem hãc semper proponimus, omne quicquid prius imperfectum, aut confusum videbatur, hoc & expurgare, & perfectum ex imperfecto declarare. quod etiam in omni legislatione facientes, credimus oportere & in alienationibus, &c. Et ipsum quod perfectius datũ est, à maioribus existimauimus oportere adiectionibus ampliare. subiungit. in auth. vt libe. de cætero. Natura enim inductum est, vt plura sint negotia,
19 † q̃ vocabula. l. naturalis. de præs. ver. Vnde idem Impera. in Auth. vt defunct. seu fun. eor. quosdam nanque verisimile est multitudinem legum, quæ per singula à nobis adiiciuntur culpare non considerantes, quia opere semper vacante cõsonas causis ponere leges compellimur, cũ semper inopinabile emergat aliquid, quod ab iis quæ iam posita sunt
20 mederi non valeat. Et diuina † quidem res perfectissimæ sunt, humani vero iuris conditio semper in infinitũ decurrit, &c. dicto §. sed qa. l. 2. C. de vet. iur. enu. hinc dixit Bal. in l. j. C. de his, qui ant. apert. tabul. Non est mirandum, si ex varietate temporum, generentur etiam noua phantasmata, &
21 nouę speculationes. nõ enim posterioribus † auferri debet facultas vlterius cogitandi. Et per hanc rationem dixit Ant. de Butr. in c. cum venerabilis. de exc. quod Aduocatus citra notam cõtrarietatis potest hodie vnam legem allegare ad vnum propositum, & cras in alia causa melius cogitãdo di-
22 cere quod nihil facit. Item doctor & testis † possunt hodie credere vnum, & cras mutare propositum, & dicere se aliud credere citra prejudicium periurij. Bal. l. de tute. C. de in int. rest. min. Cuius quidem mutationis tanta est vis, & necessitatis, vt ipse & Deus ex his quę in veteri testa. statuerat, nõnulla mutauit in nouo. d. c. non debet. de consang. & affinit. intellige necessitatem ex parte nostra, & mutationẽ quo-
23 que; & in his quę substantiam non tangunt legis, vt sup. num. 5. Nam in ca. vnusquisque. in fin. 22. q. 4. dicitur, denique ipse Dominus sicut scriptura indicat frequenter suam mutare sententiam, intellige citra vllam ipsius Dei mutationem, & de sentẽtia comminatoria, & huiusmodi. Et in cap. incommutabilis. incommutabilis Deus, idémque semper existẽs, denique summa natura sępe sua † in sacris literis legitur mutasse promissa. quotiẽs enim protestatur se daturum legem nouam, conditurum testamentum nouum, percussurum pactum nouum, nil aliud quàm legis mutationẽ annũciat. Adę conceditur vesci fructibus, & pomis. Noe autem omne quod mouetur, & viuit permittitur in cibũ excepto sanguine. Sed per Moysen coarctat legem prohibẽs multa animalia, & multas aues, multosque pisces vt habes Leuit. 11. & Deut. 14. oracula vero nouę legis personãt, oẽ quod intrat in os non coinquinat hominem, comedite quę apponuntur vobis. omnia munda mundis. lex vero noua non tantum mutat quę in veteri fuerant ordinata testam. sed & aliq. ex his quę in eadem lege noua. Nam Do. Iesus mittens Apost. ad prędicandum, præcepit eis ne haberẽt sacculum, aut peram. postea idem D. iisdem Apostо. dicit, portate sacculum, & peram, & gladium. & in concilio Hierosolymis per Apostо. celebrato prohibentur immolata idolis, & suffocata: cum tamen Apost. iam tradidissent nihil esse reiiciẽdum, quod cum gratiarũ actione sumatur. Nulla ergo ma-
24 net dubitatio quod propter humani † iudicij imbecillitatẽ, propter naturę nouas machinationes, & rerũ formas editas, propter temporum, locorum & personarum varietatẽ, propter infinitatem emergentium negotiorũ, aliásque rationes deductas, nedũ licẽt, sed necessarium est in dies mutare, corrigere, ampliare, & tollere leges, & vna lex semper & omni tempore nõ est satis, quare Gellius in quodam loco dixit, leges pro temporum moribus, & pro rerum publicarum generibus, & pro vtilitatum presentium rationibus, próque vitiorum, quibus medendum est, mutari atque flecti, neque vno statu consistere quin vt facies Cœli & Maris, ita rerum atque fortunę tempestatibus variari. Vt ẽt Liuius egregie libro 44. ait, quas tempora aliqua desiderant leges morales, vt ita dicam, & temporibus ipsis mutabiles esse video, quę in pace lętę sunt, plerumque bellum, quę in bello, pax abrogauit, vt in nauis administratione, alia in secunda, alia in aduersa nauigatione vsui sunt. & Claudian. Prisćamque

camq; resumũt cãitiẽ leges, emẽdãturq; vetustę, accedũtq; nouæ. vt id etiã explicat Spec. & ad practicã deducit in proœ.
26 ponens de lege naturali † Mosaica, prophetica, euangelica, Apostolica, & Canonica, quæ successiuis temporibus ob causas supra narratas alia post aliã promulgatæ fuerunt. & D. Cardinalis copiosius ponit seriem omnium diuinarũ, & humanarum legum in proœ. Greg. ver. sanc. in fi. vltima quę semper addidit, aut abstulit priori, aut illã penitus abrogauit, quod inspicimus etiam in ipsis ciuilibus, & municipalibus cuiusque ciuitatis, & oppidi legib. quas quotidie alterari, mutari, & reformari constat. Veruntamen Pet. And. Gammatus in tract. de excel. ac verit. legalis scientiæ ad scri-
27 bit huiusmodi legum mutationem † nõ temporibus, locis, negotijs & causis, sed Authorum opinio. sub his verbis, & si aliud Mosis, aliud Licurgi, aliud aliorum videantur dogmata, & traditiones iniungere, hoc factum est non ex scientiæ huius defectu, sed ex diuersis legislatorum opinionibus, qui hoc naturali diuinęque æquitati congruum magis arbitrati sunt, quã illud, qđ per Antecessores fuerat institutum, mihi vero hæc non probantur, sicut nec forte nullis alijs, quod etiam probatur in casu cõtrario insl. l. 2. dẽ orig. iur. vbi fit bis mentio populum sine lege vixisse, & nulla tũc dicitur fuisse interpretatio, vel opinio. ex quo sequitur q
28 posita † vel remota lege, ponitur vel remouetur interpretatio, & opinio.

Nec id quidem malum est, sed tãto est maioris sapientiæ
29 reuocare † hominem, quod male locutus est. cap. magnæ. 22. q. 4. ex Aug. & nonnunquam prætor varietatem non repellit, & consilium mutantis non aspernatur. l. non nũquã, de col. bon. & habemus hoc pro expedito in iure ciuili, & canonico, licitum esse mutare consilium, & opinionem, non tamen in alterius iniuriam, vel detrimẽtum. c. nemo potest mutare. de reg. iur. in sexto. idque admittunt libentius, cum in melius mutatur. adducentes exemplum Diui Augustini, qui scripsit libros retractationum, qui quidem in proœm. dicti operis sic loquitur. Neque n. quisquã nisi imprudens, ideo quia mea errata reprehendo, me reprehendere audebit: sed si dicit non debuisse à me dici, quæ postea etiam mihi displicẽt, verum dicit, & mecum facit, eorum quippe reprehensor, quorum & ego. neque n. ea reprehendere debe-
rem, si dicere debuissem, sed qui primas non potuit habere sapientiæ, secundas habet partes modestię, vt qui nõ valuit omnia impœnitẽda dicere, saltim pœniteat, quæ cognouit dicenda non fuisse. Idem Aug. in c. ecce. 12. quæ. 1. dicit, ec
ce in conspectu Dei. & vestro muto consilium. & hæc satis sint ad ostendendum licere opinionem mutare. reliqua de
mutatione opinionis vide in Sil. nup. lib. v. versi. etiãsi cõsi.
communem tenet Bal. in fi. Opinio quoque dicitur crese-
30 re † & recipere augmentum, vt vult gloss. in l. milites. 2. C. de re milit. lib. xij. & tex. ad literam in l. quæsitum. §. si fundus de fun. instr. ibi, quam Sabini sententiam quotidie incresce-
31 re & inualescere videmus. Opinio rusticorum † est quæstio
nes per medium diuidere. gl. fi. in l. Nesennius. de neg. gest. Et
32 opinio dicitur † ad hortari fidem ab Aug. in serm. de S. Laurentio. vbi ait, maiorem enim effectum ibi debeo vbi credulitatem meam cogit cõtemplatio, quam vbi fidem meam hortatur opinio.

Cum verbo hoc opinio iungũtur multa quæ innumerabiles conficiunt formas, & figuras loquendi, quæ videre po
33 teris per te in thesauris. Ab opinione fit opiniosus, † & opinionissimus, Cic. in Acad. Duo vel principes dialecticorum Antipater, & Archidemus opiniosissimi homines non ne multis in rebus dissentiũt? D. Alc. lib. 8. parerg. c. 12.
34 vocat opinatos homines existimatos † & magnæ authoritatis. itẽ opiniosissimos idest omni exceptione maiores. Opinatores autem secundum eundem in eod. loco, qui po
nuntur pro exactoribus, in l. opinatoribus. C. de erog. milit. an. & in l. opinatores. C. de exac. & trãslat. milit. lib. 12. dicti sunt ab eo quod opinabanbur, idest existimabant quanti spẽies existimandæ essent.

Quia vero conclusum fuit leges positas esse sub continua mutatione & variatione, videbitur forte aliquibus
35 posse dici scientiam nostram legalem esse incertam, & consequenter non esse scientiam, cum scientia † sit de incorruptibilibus & de impossibilibus aliter se habere, vt habetur primo poster. Sed respondetur, quod licet mutentur constitutiones particulares, non tamen mutatur ipsum dictamen, causa finalis iuris, nam semper lex proditur vt honeste viuatur, alter nõ lędatur, ius suũ vnicuique tribuatur, & vt appetitus noxius sub iuris regula termine
36 tur. finis † ergo iuris est in uariabilis, sed p̃stitutiões, variabiles deseruientes tantum fini, semper enim debet esse rationabilis & sic fundata super ratione naturali, & immutabili, alias non esset lex. c. erit. 4. distinct. & ponit omnia hęc Abb. in c. nõ debet. de consang. & affin. ratio aũt quare constitu-
37 tiones sunt incertæ † & immutabiles est, quia fiũt super particularibus factis emergentibus de tempore in tempus, quę sunt infinita, & ideo inscibilia, & de quibus non est scientia secundum philos. 2. poster. vt etiam sapientissimos fallant. l. 2. cum glo. de iur. & fac. ignor. & dictum est suprà.

Stante autem præmissa naturali, & necessaria variatione legum, & per consequens necessaria etiam interpretatione Doct. vt ex Iustiniani authoritatibus apparet, posset nõ immerito quæri à tanto principe, quanã fretus ratione edictũ illud suum cõtra interpretes ediderit, quod D. Alciatus indignabundus, forte non iniuria vocat iniquissimum. lib. 4. de verb. sign. in fi. & Syl. nupt. li. 5. n. 24. refert Docto. dicẽtes quod Iustianus nos malè tractauit, & quod malefacerimus
38 sine Doctoribus, & cum etiam ea, quę à pluribus † quærũtur, facilius inueniuntur, & per exercitationem, & multiplicationem magistorum dubia in iure clarescant. Abb. cap. de multa. in prin. de præb. Et mihi nunquam placuit vlli maledicere, maximè vero principi, propter eorum prohibitionẽ. C. si quis Princ. maledix. modo propter l. diuinam, dicẽtem qui maledixerit Principi morte moriatur, & præcipue Principi de iuris prudentia tantum benemerito, nec eius cõsultissimos cõsiliarios eiusdeque iuris cõditores tã eęcutæ negligentiæ reos habere vt credendum sent. ignorare, quod constat eos deseruisse. inseruerunt. n. in digestorum compilatione. l. 2. de orig. iur. vbi ponunt quod nõ possit consistere ius nisi sit aliquis Iuris peritus per quem quotidie dubia in iudiciis elucidari possint.

Sed pro solutione satisfacit vnica responsio, quod Iustinianus ad arcendam multitudinem interpretum, & (vt nostri dicunt) ad terrorem tam seuerè contra interpretes locutus fuerit, arg. c. si quis episcopum. 2. qõ. 3. & eorum quæ dicit Host. in sum. de pœ. & remiss. vt dicit Bal. de bãnis per potestates terrarum latis, quæ potius ad terrorem quàm ad valorem fieri dicuntur, relinquens tamen peritioribus alias rationabiliores solutiones. Vltimò ex supradictare solutiõe quod leges humanæ ob infinitatem emergentiũ negotiorũ, temporúque instabilitatem, aliasque ob causas. naturaliter, & necessariò subiaceant perpetuæ variationi, videlicet quo ad particulares constitutiones nõ quo ad finem & sub stantiam legis, ac etiam quod ipsæ diuinæ leges, varia pro temporum aut personarum conditione præcepta contineant, vt supra dictum est.

Euertitur funditus modernorum hæreticorum impiissima opinio. Inquiunt ipsi: cõstitutiones ecclesiæ † & con-
39 cilia sunt superuacaneæ, nec illis modo aliquo parendum est pro consequenda salute: alias sequeretur quod nouũ testamentum esset imperfectum, & quod fideles, qui ante huiusmodi ecclesiasticas sanctiones obijssent, tanquam non habentes perfectam legem, damnati essent. Nam respondetur quod, vt supradictum est, leges fiunt super emergentibus casibus, iuxta illud Apostol. lex propter transgress. posita est. &
40 sicut † omnes casus non eueniunt vno eodẽq; tẽpore, sed successiuis temporibus, sic leges nõ possunt oẽs poni vno tempore, sed hodie vna, cras alia emanat, vnde traditiones
41 patrum emanauerunt † non quia testamentum nouum esset imperfectum, quod apparet ex eo quia huiusmodi constitutiones nihil addiderunt euangelicæ perfectioni consistẽti in cognitione veri Dei, ieiusque vnigeniti filij D. nostri, & sanctissimæ ac indiuiduę trinitatis, & in articulis fidei, diuinisque sacramen. sed ideo factæ sunt huiusmodi leges post promulgatum euangelium, quia effrenata cupiditas sui prodiga, pacis æmula, mater litium, materia iurgiorũ, tot quotidie noua litigia, & scandala generauit, vt nisi iustitia conatus eius sua virtute repressisset, & quæstiones ipsius implicatas explicasset, ius humani fœderis litigatorũ & delinquẽtium abusus extinxisset, ac etiam factæ sunt, vt earum metu
42 humana coerceatur audacia, tutaq; sit inter improbos innocẽtia, & in ipsis improbis formidato supplicio refrenet audacia, & nocẽdi facultas. c. 1. 4. distinct. Item factæ sunt, propter nouas rerum formas, quas natura ac humana malicia in dies nititur edere & machinari, ac propter insolitos inopinabilesque euentus, propter continuas mutationes in stabilitatesque temporum, ac varietates emergentium negotiorum tempore euangelij penitus incognitorum, & quia etiam vt inquit Seneca quotidie aliquid subtilius, aliquid

elegantius

Universidad de Deusto
Biblioteca

elegantius excogitat luxurię furor. Ităque ne ob prædicta incōmoda dato libello repudij cōcordia extra mundi terminos exulasset,& denique vt apperit⁹ noxius sub iuris regula terminetur,& homines honestè viuant, alterum non lædant, ius suum vnicuique tribuant, vt dicitur in proœm. Gregoriano, quibus particularibus nouitatibus noui testamenti veritas ideo prouidere nō debeat, ga aliqua ex eis tūc tēporis non accidcrat. Quare licet constitutiones † ecclesię nō sint necessariæ pro perficiendo nouo testamento quo ad illius finem & substantiam, circa quæ est perfectissimum vt dixi, dici possunt nihilominus necessariæ etiam ad salutem, ex eo, quia nos necessitamur ad eas tenendum, eisque credendum si salutem consequi volumus. Quia editæ sunt ab habentibus potestatem clauium, quæ potestas semper fuit, & semper erit in ecclesia Dei catholica Apostolis. s. & eorū successoribus Episcopis concessa. Ita ergo nos necessitant ad eis parendū, sicut necessitati fuere patres ad eas promulgandum, &hęc quo ad primam partem oppositionis aduersariorum. Quo ad secundam dicimus, quod testamento nouo seruato, ij qui decesserunt, salui credendi sunt, (nec.n. legem imperfectam, sed perfectissimam habuerunt) tametsi ecclesiasticas leges ipsi non seruauerunt. ideo. n. non seruauerunt, quia eis datæ non fuerunt. datæ autem non fuerunt, quia eorum tempora talibus legibus non indigebant. nec procedit absolute † consequentia si editur lex noua, ergo antiqua erat imperfecta. si. n. intelligas imperfectionē quoad ipsam legem, non est vera consequentia. quælibet n. lex quo ad sę ipsam † est perfecta: quo vero ad necessitatem temporis non est inconueniens, vt quæ vno tempore fuit perfecta, succedēte alio tempore efficiatur imperfecta, ēt in legibus diuinis multis ex causis sæpius dictis, qdē accidentaliter. Tollitur etiam de medio prædicta consequentia aduersariorum alia euidentissima ratione.

Nam indubitatum est, quod patres, qui sub lege naturæ fuerunt credentes in Christum dominum venturum, & sanctū Deū ambulantes beatitud. cōseq potuerūt, nūquid † ergo dicemus legem Mosaicā fuisse superfluam, eo quia lex naturæ sufficiebat ad salutem, modo suprādicto? nequaquā cum habuerit authorem Deum, qui nihil agit frustra. sed si non fuit superflua, reputāda ne ideo lex naturæ imperfecta? non quidem ex quo potens erat ad saluandum, eo modo quo diximus, & cum Deus illius quo author, opus imperfectionis nō nouerit. c. maiores. de baptis. ver. ad hęc. vnaquæque ergo lex † naturæ, & scripta fuit suo tempore, & perfecta, & necessaria. Sed, bone Deus, si illæ antiquæ, & adumbratæ, & figuratæ leges dici non merentur defectiuę, nec otiosæ pro temporibus earum. quis erit tam impius, qui hoc audeat affirmare de sacrosanctis ecclesiasticis dogmatib. tēpore gratiæ reuelatæ publicatis? alioquin sequeretur quod summus Deus ecclesiæ suæ vnigeniti eius filij sanguine cōsecratæ prætulisset antiquam synagogam, si illa secundum temporum exigentiam successiuis legibus nunquam imperfectis, nec superfluis abundasset hæc sponsa sua dilectissima, aut imperfectas, aut nō necessarias habuisset. Sit ergo resolutio, quòd concilia, & statuta ecclesiastica, & canonica sunt necessaria, non autem superuacanea, necessaria inquam ad politicum regimē populi Christiani in ordine ad cultum Dei, ac beatitudinem ad conseruandas in moribus, & ritibus Patrum traditiones, quę per temporum longitudinē abijssent, nisi pastorū solicitudo addidisset ad depellendos Hæreticorum errores, q scripturas deprauātes hæreses suscitarūt ad explicādā ī multis veritatē, q̄ nō ita clare, & aperte in scripturis apparebat, & p̄ obseruatione legis euangelicæ, cōstituēdo pœnas tēporarias transgressoribus. Ităque qui ante illa obierunt parēdo euangelio tanquam legi perfectissimæ gloriam ęternam possidebunt.

Non tamen est permittendum, quod verus † & catholicus Christianus æstimare debet præcepta maiorum, ordinationes, & canones ecclesiasticos non tanquam humanas, sed diuinas, vt pote per manus ab Apostolicis tēporibus ad nos deriuatas. c. vtinam. 36. dist. c. illa. 12. dist. facti. n. sunt in stinctu Spiritus sancti, vnde & violatores † peccant in Spiritū sanctū. quare præsumptuosum est asserere, quod statutis sacrorum canonum in sua firmitate manentibus per sōlā Bibliā regi possit ecclesia sancta Dei, put cōsueuerūt asserere ius canonicum ignorantes, vt est doctrina Hostien. in sum. de pœn. & remiss. verbo, cui Episcopus. num. 30. Item firmiter credimus nobis imminere necessitatem ad vngue eas obseruandi, vt pote nobis conscriptas. non. n. qui post huiusmodi sanctionum publicationem nascimur sub illarū etiam potestate constituti reperimur. id autem non est dicēdum de illis, qui tales antecesserunt leges, cum natura legis † sit non prouidere præteritis, sed futuris. c. cognoscentes. & c. fi. de constit. cum simil.

FINIS PRIMI LIBRI.

DE COMMVNI OPINIONE

Auctore MACAGNANO Azoguido Bononiensi, J. V. D.

LIBER SECVNDVS.

SVMMARIA.

1 COMMVNE quid dicatur, & quot modis.
2 Aequitatis vis duplex.
3 Omne commune est in medio.
4 Commune quid dicatur secundum Cic.
5 Commune, quod est meum, dici non debet.
6 Proprium quod est, commune an quid dici possit.
7 Iustitiæ quid proprium dicatur.
8 Commune id dicitur, in quo habeo aliquam partem dominij.

Commune quid sit.

CAPVT I.

1 COMMVNIS, seu commune dicitur, † quod non vni soli, sed pluribus conuenit, quod non est proprium alicuius. cap. sicut. 47. dist. ibi, proprium nemo dicat, quod est commune. Item, quod cum esset singulorum ex eorum voluntate communicatum est. §. si duorum. instit. de rerum diuis. & ibi de metallis, liquoribus, frumento, & grege communicato. Item, quod est quodammodo oppositum ipsi proprio, vt in l. 2. §. his legibus. de orig. iur. ibi. Hoc ius, quod sine scripto venit, propria parte aliqua non appellatur, vt cæteræ partes suis nominibus designantur, sed communi nomine appellatur ius ciuile. & Cicc. 1. de Orat. sub persona Scæuolæ aduersus Crassum. Hoc amplius si quid poteris, non id mihi videbitur orator, sed Crassus sua quadam propria non communi oratorum facultate posse. idem & in Bruto, loquens de arte oratoria. Hoc autem studium non erat cōmune Græcis, sed propriū Athenarum. & in Partitionibus loquens de iure diuino, humano, ac de æquitate inquit. Aequitatis autem † vis est duplex, cuius altera directi, & veri, & iusti, & vt dicitur æqui, & boni ratione defenditur, altera ad vicissitudinem referēdæ gratię pertinet, quod in beneficio gratia, in iniuria vltio nominatur. atque hæc cōmunia sunt naturæ, atque legis, sed ꝓpria legis, & ea quæ scripta sunt, & ea quæ sine literis aut gentium iure, aut malorum more retinentur. Et compilatores Iustinianei Codicis, & Pandectarū, in eo hanc nobis cōmunis à proprio diuersitatem indicauerūt, dum ipsi de eisdem rebus, & proprios, & communes tractatus separatim dictarunt. exempli causa. Manumissionum, plura sunt genera, de vnoquoque genere singulares titulos posuerunt, in quibus pertractarunt ea, quæ vnicuique manumissionū generi propriè competunt, deinde quia remanebāt aliqua omnibus manumissionibus cōmunia, de illis quoque particulares titulos subiunxerunt, vt videre est in vsucapionibus, successionibus, & quamplurimis aliis: extant. n. rubricæ, communia de leg. & fideicom. communia de vsucapionibus, communia de manumissionibus, communia præd. tam vrb. quàm rustic. communia de success. Item communi diuid. communi serū. manumiss. si in communi, eadémque causa in integ. rest. pet. communia vtriusl. iud. communium rerum aliena. si communis res pign. dat. sit. vend. rerū. cum fisc. com. Item gloss. in l. quid tamen. de arb. exponit commune i. connexum. Item secundum D. August. in præfat. psalm 75. quic quid † omnibus commune est, in medio est, quare i medio dicit, vt tū diuiset ab omnibus, & tū ꝓpīque tomnibus, qd nō in medio est, quasi priuatū sit, quod publicum est, in medio ponitur, vt omnes qui veniunt percipiant, ne modicat meum est, ne in parte sua velit facere, quod in medio est omnibus, & glo. in cap. 1. de sum. trin. in verbo, communem naturam hominis, exponit. i. mediam inter angelicam, & mundanam, vel communem. i. conformem vtrique, quia in pluribus conformat se cum Angelis scz. in ratione, & in multis cum inferioribus creatur, quia sentit cum illis Cic. 1. de inuentione. commune est, quod
4 † nihilominus in hanc, quàm in contrariam partem causæ potest conuenire. & 5. Tusc. nam & obscœnas voluptates, de quibus multa ab eis. s. epicureis, habetur oratio faciles
5 communes, & immedio sitas esse dicūt. Ex his † ergo facile apparet communia, non vni soli conuenire, nō esse propria, vel singularia vnius, immo tanquam propriis opposita, & contraria censeri, vt merito dictum fuerit ab illo in arte Poetica. Difficile est propriè communia dicere, quod si acciderit aliquid, quandoque simul dici proprium & com-
6 mune, id erit diuersis † respectibus. ius. n. ciuile vocatur cōmune, & proprium. propriū respectu iuris naturalis, & gentium. commune respectu iuris municipalis, vel singulariū partium iuris ciuilis. §. ius autem ciuile. inst. de iur. nat. gentium & ciuil. l. ius ciuile. & l. omnes populi. de iust. & iure. l. 2. §. his legibus. de orig. iur. ibi communi nomine appellatur ius ciuile. & Cic. lib. 5. de finib. pietas, bonitas, liberalitas,
7 benignitas, comitas, ita iustitiæ propria † sunt, vt sint reliquarum virtutum communia, pietas. n. & alia ibi dicuntur simul propria, & communia, quia respectu iustitiæ consideratur proprietas. respectu aliarum virtutum communitas.
8 Intelligendum tamen erit, quod etiam illud † recte, & propriè dicitur commune alicui, quando in eo habet aliquā partem dominij, vt est elegans tex. in l. rectè. de verb. sig. Recte dicimus eum fundum totum nostrum esse, etiam cuius vsusfructus alienus est, qui vsusfructus non dominij pars, sed seruitus sit, vt via, & iter. & ponit Soc. consi. 107. vol. 3. Sed videamus de aliis multis, quæ vocātur communia plurium, eo quia non sunt propria vnius.

SVMMARIA.

1 Pater communis quis dicatur.
2 Filius communis, quis dicatur.
Communia, quæ non sunt vnius, qualia sint.
3 Stipulationum, quot sunt species.
4 Scripturæ exhibitæ in iudicio ab actore, & reo efficiuntur communes vtrique.
5 Paries communis, quomodo dicatur communis pro diuiso, & pro indiuiso.
6 Nomen commune vtrunque sexum significat.
7 Seruis legatis, an ancillæ debeantur.
8 Commune, & vulgare, an differant.
9 Spiritus sanctus dicitur communis inter patrem, & filium.
10 Homo dicitur creatura communis, constans ex corpore, & spiritu.

De his, quæ dicuntur communia, quia non sunt vnius.

CAPVT II.

1 QVIS dicitur pater † communis filiorum, quia nō est vnius, quin sit alterius. Pau. de Cast. consi. 283. de vtroque. vol. 2. Econtra quis dicitur filius † cōmunis, quia & patris, & matris non alterius tan-

Universidad de Deusto
Biblioteca

tum. l. Sulpitius. de donat. inter vir. l. iure nostro. de testa. tut. Paul. de Cast. consi. 348. viso. vol. 2. Idque etiam in filio mistico, & spirituali locum sibi vendicat. c. communis filius. 23. dist. ille n. Diaconus erat spiritualis filius, & proprij Episcopi, & summi Pontificis merito appellatur à Papa cōmunis filius. Fortuna communis plurium, qui pariter damnificatur ab ea. l. filiusfam. §. diui. de lega. 1. Lucrum commune, & damnum commune. in l. cum duobus. §. damna. pro soc. Detrimentum cōmune. in l. si laborante. ad l. Rhod. de Iac.

3 Stipulationum aliæ iudiciales† sunt, aliæ prætoriæ, aliæ cōuentionales, aliæ communes prætoriæ, & iudiciales. præmittit iurisconsti. tria genera stipulationum, posteà subiungit communes, quæ tamen respiciunt tantum duo genera. l. 5. de verb. oblig. licet Alc. præceptor meus. lib. 1. parad. ca. 1. interpretando. l. illam ponat tres tantum species stipulationum, omittit enim conuentionales. Scripturæ† exhibite in iudicio ab actore, & reo efficiuntur communes vtrig; Specu. de resc. præsen. §. dicto. Paries communis. in l. inter

4 5 quos. de dam. infect. vbi Barto. declarat, quomodo† dicatur cōmunis pro diuiso, & pro indiuiso, & Paul. de Cast. consi. 134. incipiendo volum. 2. & idem consil. 21. declarat quomodo quis dicatur habere murum communem. Negotiū commune gerere. in l. cum duobus. in prin. pro soc. Instrumenta communia in l. procur. C. de eden. Arbor communis. in §. si Titius. instit. de rerum diuis. l. adeo. in fin. de acq. rer. dom. Lapis communis. l. arbor. communi diuid. Aqua communis. in l. qui aliena. §. fin. de neg. est. Bona com-

6 munia. in l. duo fratres. de acquir. hær. Nomen† commune quod vtrunque sexum significat. in l. inter stuprū. de verb.

7 signifi. vbi Modestinus ait, seruis legatis etiam ancillas† deberi quidam putant, quasi commune nomen vtrunque sexum contineat. Verum commune. Aug. 2. de lib. arb. c. 10. quod ergo vnum verum videmus ambo singulis, nonne vtrisque nostrum commune est. Veritas communis est omnibus. Aug. in Præf. Psal. 75. Actio communis plurium, in l. si idem. de iurisd. omn. iudic. Aedes communes. in l. si communes. cōmuni diuid. Seruus cōis in l. si fundū. §. si seruo. de leg. 1. vbi dicitur communis seruus, quasi duo sunt. Vasallus communis. de vasal. qui consti. loth. in prin. Libertas communis. l. illud, de rit. nup. Causa communis duorum, puta Episcopi, & capituli, vt per Spec. in titu. de Acto. versi. item nunquid prælato agenti. Platea communis. in Clem. dudum. §. nos autem. de Sepul. Prædium commune tā pro diuiso, quàm pro indiuiso. in l. magis puto. §. fi. de reb. corū. Vinea communis. in l. 2. C. communi diuid. Arca communis in l. 1. quod cuiusque vniuers. nomine. Pactum commune. in l. si socius pro filia. pro socio. Argumentum commune, quod nihilomagis ab aduersario, quàm à nobis stat. Argumentum vulgare, quod in aliam quoque rem non probabilem, si nunc concessum sit, transferri potest. Hic

8 vides commune† non differre à vulgari, vide in 1. de oratore, & in 2. in loco de exordio. dicitur enim, nam si quando id primum inuenire volui, nullum mihi occurrit, nisi aut exile, aut nugatorium, aut vulgare, atque commune.

9 sunt. n. tria verbalia, seu synonyma. Spiritus sanctus† dicitur communis patri, & filio ab Augustin. de ciuit. Dei. lib. 11. c. 24. (intelligere ratione processionis, quia ab vtroque procedit) Verba Aug. vtrum autem boni patris, & boni filij, Spiritus sanctus, quia communis ambobus est, rectè bonitas dici possit amborum, non audeo temerariam præcipitare sen-

10 tentiam. Homo† dicitur Creatura communis ex corpore, & sui spiritu constituta, in c. 1. de sum. trin. vbi vide gl. Poeta quoque loquens de Helena dixit Troiæ, & patriæ communis cryinis. Vsus communis pro vtilitate cōmuni duorum in c. pernenit. de emp. & vend. Ne aūt ob superius dicta quispiam existimet communionē cadere solū inter duos vel paulo plures, & eos vt singulos apponemus nonnulla, quæ vniuersitati, generalitati, collegio, corpori, populo, humanóque generi toto communia dicuntur, & communiter cōpetunt, idque vt corpori, & vt pluribus, & vt vniuersis: & ēt vt singulis dicunt. iuxta gl. in c. quod nostrū. de reg. iur. in vj. & glo. in cap. in re communi. de reg. iur. in 6.

5 Ius commune pro naturali aliquando interpretatur.
6 Ius commune opponitur iuri proprio tanquam ius generale iuri non generali.
7 Ius commune in terris Ecclesiæ dicitur ius canonum: in terris autem Imperii ius ciuile.
8 Lex omnibus est communis.
9 Lex communis pluribus nominibus vocatur.
10 Roma est communis patria.
11 Oratio communis, & publica, qualis dicatur.
12 Iustitia communis, virtus vocatur.
13 Appellatio nuncupatur remedium commune.
14 Infirmitas communis hominum dicitur ignorantia.
15 Benedictio communis, qualis sit.
16 Mors filij ante patrem, dicitur contra cursum naturæ.
17 Mundus, quasi vrbs communis vocatur.
18 Commune exponitur in quotidianum.
19 Vsus artis cōmunis, & vulgaris promiscuè vocatur à Cic.
20 Vsus communis loquendi, in omnibus attendi debet.

SVMMARIA.

1 Communia vniuersis, qualia sint.
2 Ius piscandi commune est.
3 Coniuges communes quales.
4 Bona, & facultates Ecclesiæ non propriæ dicuntur, sed omnibus communicandæ.

Caput III.

De his, quæ sunt communia vniuersis.

1 ET quidem communia sunt omnium, Aer,† Aqua profluēs, mare, & littora maris. §. & quidem. instit. de rerum diuis. l. quędam. de rerum diuis. intelligendo tamen quo ad vsum, non quo ad proprietatem. vnde non poterit agi communi diuid. nisi postquam facta fuerint occupantium. glos. in ver. communia. d. §. & quidem.

2 Ius piscandi† omnibus commune est. §. flumina. insti. de rerum diuis.
Vniuersitatum sunt non singulorū, quæ in ciuitatibus sunt Theatra, stadia, & his similia. & si qua alia communia sunt ciuitatum. §. vniuersitatis. eo. tit.
Vsus omnium quæ sunt in hoc mundo communis omnibus esse hominibus debuit facultatum, l. & possessionū in statu innocentiæ, non tamen vxorum, & filiorum. id enim absurdum fuisset secūdum S. Thom. 1. q. 98. art. ad tertium. licet Britanni tempore Cæsaris Dict. vxores haberēt deni, duo denique inter se communes, vt ipse refert lib. 5. de bel. Gal. sed per iniquitatem alius hoc dixit esse suum, & alius istud, & sic inter mortales facta est diuisio. Denique quidā

3 grecorum sapientissimus, hæc ita scies esse cōmunia omnia debere, ait, Amicorum esse communia, in omnibus autem sunt sine dubio, & coniuges, & sicut inquit, non potest diuidi aer, & splendor solis, ita nec reliqua, quæ communiter omnibus data sunt ad habendum diuidi debere, sed habenda esse communia. c. dilectissimis. 12. q. 1. vbi glo. in ver. coniugibus. interpretatur coniuges† communes, non quo ad vsum carnis, sed quo ad vsum obsequij, vel quo ad dilectionem. Græcorum autem illum sapientissimum siue eius sententiam, refert quoque Aristo. 2. Polit. c. 3. vbi ait, oportet enim omnino, vt res sint propriæ, sed quodammodo communes. & paulo infrà. at vero ob virtutem erunt ad vsum, vt est in prouerbio, amicorum communia. facultates

4 ecclesiæ† non sunt propriæ, sed communes. c. expedit. 12. q. 1. hoc est omnibus communicādæ, maxime in necessitatibus fm Paul. de Ca. consi. 414. vol. 1. Ius† cōmune de quo

5 in c. quæ à iure. de reg. iur. in 6 ponitur, p naturali, ad differentiam iuris proprij, idest ciuilis. l. ius aūt ciuile. cum gl. de iust. & iur. quæ dicit esse commune omnibus animantibus.

6 Ius commune † quoque opponitur iuri proprio tanquam ius generale iuri non generali. gl. l. omnes populi. de Iustit. & iur. & ibi non solum dicitur ius commune, sed ius commune omnium hominum sub his verbis, omnes populi, partim suo proprio, partim cōi omniū hominum iure vtuntur secundum Paul. de Cast. consi. 421. vol. 1. quod ista

7 mulier, in terris ecclesiæ. ius commune† est ius canonum in terris Imperij est ius ciuile. Item ius commune ad differentiam iuris specialis in corpore iuris clauso. l. Centurio. de vulg. & pupil. ibi iure communi capiet, post eam autem ætatem ex priuilegio militum.
Iurisdictio communis pro iure communi. in ca. cum venissent. de iudic.

8 Lex communis† in Auth. de nup. in prin. hoc aūt quod à nobis fit lex quidem cōis est omnibus. Et in Auth. vt nullus mutuan. agri. lex cōmunis prouincialibus, & militibus, & in Auth. de depos. communi, & generali lege definire.

Et in

Et in Authen. nullum creden. agric. lege saluberrima sancire, & communem omnibus deponere medicinam. Et in Authen. de exhib. reis. §. si vero simul. optimum quoque est etiam hoc propter dubitationum quæstionem lege communi determinare.
Et secundum communem vsum loquendi vocamus ius commune id quod non est ius municipale, licet quandoq; Ius commune, & lex communis appelletur statutum vt in lib. feud. c. primo. de statut. con. libert. eccles. refert. Fel. in c. 1. de const. col. 1.

9 Vocatur etiam lex† communis aliis nominibus. in l. 1. & 2. de leg. videlicet,
Præceptum commune virorum prudentum. vbi Barto. per illum text. dicit non admitti mulieres in legum compositione.
Sponsio communis Reip.
Compositio communis ciuitatis secundum quam omnes decet viuere qui sunt in ciuitate. Quæ verba manifestant communem legem esse legem generalem, & vniuersalem, prout etiam superius adducta aperiunt. Cōsiderabis an ius commune, & lex communis sint idem vel ne, ex infrascriptis, quæ habentur in lib. secundo ad Heren. deinde contrariam sententiam, aut nullam esse, aut stultam, aut iniustam, aut non posse fieri, aut non constare cum superioribus, & inferioribus sentētiis, aut cum iure communi, aut cum aliis legibus communibus, aut cum rebus iudicatis dissentire. Idem Cic. lib. 2. de inuen. vocat legem communē commune præscriptum ciuitatis dicēs, nam & iudices neque quid sequantur habituros si ab eo quod scriptum sit recedant, neque quo pacto alios improbare possint, quod contra legem iudicarint, & cæteros ciues quid agant ignoraturos si ex suo quisque consilio, & ex ea ratione, q̄ in mētem aut in libidinem venerit non ex communi præscripto ciuitatis vnamquamque rem administrabit. extrauagantes communes diuersorum Pontificum, & singulares alicuius pontificis, vt Ioan. 22. de quibus alio loco. Vox cōmunis pro lingua communi. in §. alienationis. in auth. de nup. forum commune omnibus est curia Papæ, ad capit. fin. de for. compe. & secundum Mart. laud. in tract. de princip.

10 conclu. 80. Roma,† communis patria. l. Roma. ad munic. & commune forum, & tribunal. cap. fin. de for. comp. vide omnino D. Alc. lib. 2. dispunc. cap. 21. & hic intellige de vniuersalissima communione. Mars communis belli, & cōmunes casus belli multoties apud Authores probatos. Exercitatio communis. Cic. 3. de Orat. hic noster vulgaris orator si minus erit doctus, attamen in dicendo exercitatus hac ipsa exercitatione communi, istos quidem nostros verberabit. Prudētia communis, quam omnes qui cuique artificio præsunt, debent habere. Cic. 3. de fin.
Tempus dicitur esse commune omnibus, per Ioannem Andr. in Reg. peccatum, in Mercur. Natura est communis

11 omnium. 5. de finib. Oratio† cōmunis vel publica dicitur illa quæ fit à ministris Dei pro vniuerso populo. alia est priuata, quæ debet fieri secreto saltem quo ad animum, & de hac loquitur dominus in euangelio, tu autem cum oraueris intra in cubiculum tuum, & clauso ostio ora patrem in abscondito.

12 Iustitia† vocatur communis virtus a D. Ambrosio, & ex ponentes verbum illud Domini. Beati qui persecutionem patiuntur propter iustitiam, intelligunt pro iustitia virtutes omnes. Arist. 5. etic. dixit illam Reginam omniū virtutum. & Cic. in partitionibus loquens de ea, in communione autem, quæ posita pars est iustitia dicitur. Consilium commune in cap. olim. 95. distinct. Vbi quod olim ecclesiæ, communi consilio clericorum regebantur. Cultus vitæ communis, & vsitatus in 3. Tuscul. vbi loquitur de furoris stultitiæque differentia. Vbi etiam quod communis, & vsitatus sunt idem.
Nomen commune id est generale, in l. 2. §. his legibus de orig. iur. vbi pars illa iuris quæ carebat specifico nomine assumpsit nomen commune, quod ibi exponendum est generale, quia omnibus iuris partibus nomine carētibus cōuenire potest.

13 Appellatio † nuncupatur remedium commune à Ioan. Andrea in reg. nullus ex consilio, in Marc. Vtilitas communis. in capit. Abbate. in fin. de re iud. in 6. præsertim cum nonnulla pro vtilitate communi contra iuris asperitatem ex æquitatis mansuetudine tolerari noscuntur. Mensura communis. in cap. ex parte. de censi. Honor communis. i. sepultura seu pompa funeralis mortuis debita. Cic. lib. primo de Orat. in fin. inimicorum in manibus mortuus est hostili, in terra turpiter iacuit insepultus à feris diu vexatus, communique honore in morte caruit. Laus communis. Cic. in Brut. loquens de Cæsare, hanc cum habeant præcipuam laudem in communibus. Infirmitas communis ho-

14 minum, idest, ignorantia. † Cic. secundo de inuen. nō enim parum cognosse, sed in parum cognito stulte, & diu perseuerasse turpe est, propterea quod alterum communi hominum infirmitati, alterum singulari vniuscuiusque vitio est attributum. Materia communis, & propria. communis dicitur quæ tenet rationem generis, sicut aqua dicitur communis materia omnium liquidorum.
Propria quæ consideratur secundum speciem specialissimam, sicut stannum fit ex ære tanquam ex materia. Card.

15 in procem. Decret. versi. quoniam. q. 4. Benedictio† communis quæ fit cum simplici signo crucis à presbyteris omnibus, & abbatibus celebrantibus ad differentiam benedictionis solennis quæ fit cum verbis, fit nomen domini, quę conceditur solis episcopis prohibetur aliis. cap. ministrare. 26. q. 6 ea venialia peccata expiat. Decima communis est, quæ debetur de iure diuino ad differentiam eius, quæ debetur ex pacto per Ioan. And. in Clem. dispendiosam. ver. decimis. de iud. Conditio communis omnium, id est status. Cic. 3. Tuscu. itaque dicuntur nonnulli in mœrore, cum de hac communi omnium conditione audissent, ea lege nos esse natos, vt nemo in perpetuum esse posset expers mali. Vorum commune quod est necessitatis sine quo quis non saluatur diuersum à singulari, & voluntario. Siluestris. in vers. totum primo. §. 7. Stylus communis notariorum. Paul. de Cast. consi. 279. super ver. 3. vol. 1. Cursus communis naturæ magis quàm artis, attendi debet. Paul. de Cast. consi. 277.

16 volum. 1. Cursus† communis naturæ nō habet filium mori ante patrem, nec hoc est appetibile, vnde illud, ordine turbato succedis Bulgare nato. Cursus communis causarum per Barto. in l. fundum titianum. de præscript. Eruditio cōmunis in c. relatum. 38. distinct. absurdum nō erit si aliquid etiam ex eruditione communi ac liberalibus studiis, quæ forte etiam in puericia attigit ad assertionem veri dogmatis conferat, omnes enim scientiæ profanæ vocantur communes, hoc est immundæ, & viles in comparatione sacræ scripturæ diuinarúmque disciplinarum, prout veræ sunt, quia iuxta illud Pau. scientia inflat. Tacitus vero in alio sensu intellexit communem eruditionem de Apro loquens. At Aper communi eruditione imbutus, magis contemnebatur, quàm nesciebatur. de eruditione enim vulgari intel-

lexit. Locus communis seu loci communes oratorum omnibus patent in lib. ad Herenn. de inuentione, de oratore, & aliis, qui de arte illa tractant. Hæc ergo argumenta inquit Cic. quæ transferri in multas causas possent, locos communes nominamus. nos quoque habemus authores, qui de locis communibus legalibus pertractarunt. Literæ communes quæ idem quod eruditio cōmunis. Cic. 2. de Orat. omnium ceterarum rerum oratio mihi crede ludus est homini non hebeti, neque inexercitato, neque communium literarum, & politioris humanitatis experti. Mensa cōmunis canonicorum in c. cum M. Ferrar. de constit. Interesse commune, singulare, & conuentum. in l. 1. C. de senten. quę pro eo quod int. Forma cōmunis idest generalis, consueta, & ordinaria, qua vtitur curia in eius literis, ad differentiam formæ pauperum, ac aliarum formarum. in c. quia diuersitatem. de concess. præbend. vbi de confirmatione à sed. ap. obtenta sub forma cōmuni. Ordinatio commsnis ecclesiæ per vnum cuius non interest non debet impediri. ca. ex ore. de his quæ fi. à mai. par. Gaudium commune, & cōmunis lętitia, t. vniuersalis. in l. 3. C. de epis. audient. vita cōmunis. Apostoli, eorúmque discipuli, vnam nobiscum, & vobiscum communem vitam duxerunt. capi. dilectis. 12. quæst. prima. & habetur sermo D. Augustini de vita communi ad fratres in Heremo. Cicer. lib. 2. Academic. quæst. Socrates mihi videtur primus à rebus occultis auocasse philosophiam, & ad vitam communem adduxisse. ibi perpende quam intelligat vitam communem. si enim philosophia significabat contemplatiuam vitam, ergo communis actiuam. Idem primo de Orat. Aliud est enim esse artificem cuiusdam generis atque artis, aliud in communi vita, & vulgari hominum consuetudine non hebetem, nec rudem. Item, cumque multa colligeres, & ex legibus & ex Senatusconsultis, & ex vita, ac sermone communi. Commendatio communis inter homines. Cicero lib. 3. de fin. ex hoc nascitur, vt etiam communis hominum inter

Universidad de Deusto
Biblioteca

homines naturalis sit commendatio, vt oporteat hominem ab homine ob id ipsum quod homo sit, non alienum
17 videri. & in eodem libro appellat Mundum † quasi vrbem communem. Mundum autem regi censent numine Deorum, eumque esse quasi communem vrbem, & ciuitatem hominum, & Deorum. & primo de legi. Vnde etiam vniuersus hic mundus vna ciuitas communis Deorum, atque hominum existimanda. Vsus communis loquẽdi. l. labeo. & neque enim. de supel. leg. neque enim ex opinionibus singulorũ, sed ex cõmuni vsu nomina exaudiri debent. vbi
18 aliqui exponunt commune † pro quotidiano, alibi vocatur cõmunis modus. in c. 2. §. sicut iuxta de trãs. epis. & alibi communis intelligentia. in c. ex literis. de sponsi. infra scripta vero verba Cic. in particionibus alia nomina imponunt cõmuni verborum, intelligentia ait ille, & vter ad communẽ verbi vim propius accesserit, his vincat necesse est, & paulo inferius, ad communem sensum, vimque verbi suam definitionem, sententiamque cõfirmet. Itẽ, sit ergo hæc contentio prima verborum, in qua etiam si propius accedat ad consuetudinem mentemque sermonis, defensoris definitio, tamen accusator sententia legis nititur.

19 Vsum artis † communem, & vulgarem promiscue vocauit Cic. lib. 3. de fin. in prin. Stoicorũ autem, inquit, nõ ignoras quam sit subtile vel spinosum potius differendi genus, idque tum Græcis, tum magis nobis, quibus etiã verba parienda sunt, imponẽdaque noua nouis reb⁹ nomina, quod quidem nemo mediocriter doctus mirabitur, cogitans in omni arte, cuius vsus vulgaris, cõmunisque non sit, multã nouitatẽ nominũ esse, cũ constituantur earum rerum vocabula, quæ in quaq; arte versentur. Fely. post alios in ꝓœm.
20 Gregor. tradit pro regula, quod cõmunis † vsus loquendi semper, & in quibuscunque dispositionibus attendi debet, nisi esset nimium insensatus, vel contra honestatem, vel iustitiã, vel vocabulum, quod interpretamur, non haberet vocabulum in vulgari. quia tunc statur cõmuni vsui loquendi peritorũ, puta si tractaretur de hoc verba liberi, quod non habet vulgare.

Aeruscus Poeta vocauit cõmunem dolorẽ, vniuersalẽ, quo affecti fuere credentes in die dominicæ passionis.

Onde i miei guai, pel commune dolor s'incominc'aro.

Sermo communis. Cic. primo de Orat. cumque multa colligeres, & ex legibus, & ex Senatus consultis, & ex vi-
21 ta ac sermone communi. Mens † communis Cic. 3. de Orat. definitionis autem quatuor sunt disceptationes, aut cum quæritur, quid in communi mente quasi impressum sit. Substitutio communis idem quod vulgaris substitutio. vt vult Accur. instit. de vulg. & pupil. substi. dicit enim ibi quod vulgaris est magis communis, quia cuilli-
22 bet, & à quolibet heri potest. Purgatio † vulgaris de qua in titulo de purg. vulg. poterit dici communis, idest vniuersalis. cum gl. in rub. ibi dicat quod fuit inuenta à vulgo, & sic ab vniuersitate, & communitate hominum. supra enim ostendimus ex sententia Cic. commune, & vulgare æqualiter sumi. Cic. lib. 3. de fin. vt vero conseruetur, omnis hominis circa hominem comitas, coniunctio, charitas, & emolumenta, & detrimenta communia esse voluerunt, quorum altera prosunt, nocent altera, non solum ea communia, verum etiam paria esse dixerunt, incommoda autem, & commoda communia esse voluerunt, paria noluerunt, illa enim quæ prosunt aut quæ nocent, aut bona sunt, aut mala, quæ sint paria necesse est, commoda autem, aut incommoda in eo genere sunt quæ proposita, & reiecta dicimus, ea possunt paria non esse, sed emolumenta communia esse dicuntur, recte autem facta, & peccata non habentur communia: vbi videmus aliqua non solum esse communia, sed etiam paria, vt pore bona & mala, quæ non solum participanda sunt cum amicis, id enim reor esse habere ea communia, sed etiam omnia habenda vt propria, & id est ea esse paria. nec memini alibi legisse differentiam hanc inter par, & commune.

Vide quid dicat Rebuf. circa crimen commune in pract. beneficiali, informa vicariatus numero 158. Bona hęc tẽ-
23 poralia † communia sunt bonis & malis vt deprehenditur ex aureis verbis D. Augustini libro. 1. de Ciuitate Dei cap. 8. ista vero temporalia inquit, bona & mala vtrisque voluit esse communia, vt nec bona cupidius appetantur, quæ mali quoque habere cernuntur, nec mala turpiter eui tentur, quibus & boni plerumque afficiuntur. Bonum commune idest vniuersale de quo per Feli in c. cum omnes. de constit. col. 3. post Bal. in Auth. habita. C. ne fil. pro pat. vbi quot modis dicatur ordinari aliquid ad bonum commune. Augustinus autem alibi dicit, quod in omnibus sanctis est vnum commune donum gratuitũ, quod est charitas. Item quod in singulis membris corporis est vnus communis sensus: idest tactus, in capite vero sunt omnes. & in commendatione libri Psal. appellat illum communem quendam bonæ doctrinæ Thesaurum. Et lib. 12. de ciuit. Dei. c. 1. loquens de angelis bonis appellat Deum ipsum commune bonum, dũ alij, scilicet boni, consistentes in communi omnium bono,
24 quod ipse illis Deus est &c. Iugum † cõmune philosophorum seu sapientum quid sibi velit indicant illa Cic. verba. 3. de Orat. Hæc autem vt ex Apenino fluminum, sic ex communi sapientum iugo sunt doctrinarum facta diuortia, & philosophi tanquam in superum mare Ionium defluerent græcum quidem & portuosum: oratores autem inferunt hoc Tuscum, & barbarum scopulosum atque infestum laberentur.

25 Legatio communis Cæs. lib. 3. de bel. gal. de coniuratione quadam Populorum eorum loquens, omni ora maritima celeriter ad suam sententiã perducta, communem legationem ad P. Crassum mittunt.

Item opinio communis de qua libr. sequenti. Habet autẽ hoc nomen varios apud Iuris consultos & doctores vsus de quibus videamus.

SVMMARIA.

1 Verba aliquando ponuntur figuratè metaphoricè, trãslatiuè siue impropriè.
2 Stylus communis obseruari debet.
3 Commune interpretatur pro immundo: & quot modis commune quid dicatur.

Casus aliqui in quibus quid dicitur commune impropriè, & figuratè.

Caput IIII.

1 PONITVR vox nostra nonnunquam figuratè. † arg. glo. in l. non solum. versiculo, neque enim de lib. leg. videlicet metaphoricè seu translatiuè ac impropriè in l. quid tamen. de arb. ibi si de pluribus controuersijs nihil sibi communibus, idest nihil se cõtingentibus.

2 Et communis † forma seu stylus curiæ, idest consuetus & generalis de quo suprà prox. c. & Bar. in l. Quintus. de an. leg. dicit quod communiter significat idem quod æqualiter. Et apud Paul. de Cast. consi. 1. factum equũ & equale inter duos vocatur pactum commune. Et Bar. in l. 2. C. de rescind. vend. vbi habetur de pretio communi, exponit de pretio iusto. Horat. lib. 2. carm. ode. xij. Priuatis illis census erat breuis, cõmune magnum, sume vt libet. vel pro republica vel pro publico bono, vel provt nos Itali passim vocamus commune ciuitatis vel oppidi, quod mihi videtur reincidere in primã expositionem, de quo in sequenti capit. & Imper. in Authẽ. hæc constitutio. in prin. vocat conuersationem mundanam conuersationem communem. Cic. primo de Orat. nã principio illud quod est homine ingenuo liberaliterque educato dignum, non negabo me ista omnium communia, & cõtrita præcepta didicisse. ponitur, & improprijssimè in secũda consti. C. glo. enim in verbo, communibus interpretatur proprijs. i. singulorum. Paul. Rom. 14. loquens de cibis, scio & confido in domino Iesu, quia nihil commune per ipsum, idest per se ipsum nisi ei qui existimat quid commune esse
3 illi commune est, vbi commune pro immundo † ab omnibus exponitur, quam expositionem habuerunt ab Aug. lib. 2. de errorib. Manich. vbi ait, cui autem dubium est commune illum immundum, & inquinatum vocasse, idem in libr. quæst. ver. & not. test. q. ix. aliquãdo cõmune dicimus quod indiuisum est, aliquãdo quod immudum est: duobus enim modis appellatur cõmune. Denique Petrus Apostolus act. x. cõmune, & immundũ non intrauit in os meũ. Et alia huiusmodi multa inuenire licet. quę ex industria omittuntur.

SVMMARIA.

1 Communitas quas habeat interpretationes.
2 Communio quid sit.
3 Socius nemo cõpellitur in societate, & cõione permanere.

4 Ciuitas vocatur cõmunio quædam ab Arist.
5 Communio Ecclesiastica. quæ sit.
6 Communio laica, quæ dicatur, & quæ peregrina.
7 Communicatio quid sit.
8 Communicare. l. consentire.
9 Pretia rerum non ex affectione, nec vtilitate singulorum, sed communiter fungi.
10 Monachi communiter comedere debent.
11 Socius an possit communiter agere citrà societatem.
12 Verbum communiter qualiter interpretetur.
13 Vota in communi publicari debent.
14 Proprietas nihil commune dicitur habere cum possessiõe.
15 Nomen commune quale sit.

Alia quæ à verbo communi formantur.

CAPVT V.

TRACTENVS quid sit cõmune, & de illius significatibus. Nunc videndum de multis quæ ex illo verbo descendunt, & quodammodo formari videntur vt communitas, cõmunio, cõmunicatio,
1 cõmunicare, communicator, cõmuniter, de cõmuni, in cõmuni, habere cõmune, esse commune. Cõmunitas † Cic. in Lucul. & curid potius contendis, quod rerum natura nõ patitur, vt non suo quidẽ genere sit tale quale est, nec sit in duabus aut pluribus nulla re differentibus vlla cõmunitas? Idem v. de finibus, nam cum sic hominis natura generata sit, vt habeat quiddã innatum, quasi ciuile atque populare, quicquid ager quæque virtus id cõmunitate, & ea quã exposui charitate, & societate humana non abhorret. Idem latius intellexit lib. 3. de finib. ex hac animorum affectione testamenta commendationésque morientium natæ sunt, quódque nemo in solitudine vitã agere velit, ne cum in, finita quidem voluptatum abundantia facile intelligatur, nos ad coniunctionem, congregationémque hominum & ad naturalem communitatem esse natos. Iura etiam Imperialia, & Pontificia vocauere communitatem. populum siue vniuersitatẽ vnius ciuitatis vel prouinciæ. l. si duas. §. est autem. de excu. tut. ibi, manifestum est ex epistola Antonini Pij, quæ scripta est communitati Asiæ, & in Authen. Item nulla communitas. C. de epis. & cler. in cap. fi. de proc. & apud Doct. passim legitur cõmune, & communitas Genuæ, Florentiæ, Perusij, & Barto. l. 1. C. de Metropolit. Berit. lib. 10. in l. 1. nequid in loco pub. in l. fin. C. de exact. tribut. lib. 10.

2 Communio † in. l. cum pater. §. dulcissimis. de leg. 2. inquit Papinianus, cum discordiis propinquorum sedandis prospexerit, quos natura communionis solet excitare. & in. l. qui neque. de reb. eorum in fin. dicitur, nã quod excipit oratio ad hoc tantum pertinet vt perimatur communio, non vt augeatur difficultas communionis. in l. quæ autem pro Soc. Delictorum turpis atque fœda communio est. in l. cum duobus, in fin. pro Soc. quod quisque tamen socius non ex argentariæ causa quæsiuit, id ad communionẽ non pertinere explorati iuris est. in l. in hoc iudicium, communi diuid. manente rei communione in. l. 1. famil. hercis. nãque cohæredious volentibus à communione discedere necessarium videbatur aliquam actionem constitui, quia inter eos res hæreditariæ distribuerentur. In communio-
3 ne vel societate † nemo compellitur inuitus detineri. l. fin. C. communi diuid. in l. sancimus. §. ne autem. C. de donat. Ne autem communione adiecta donatori, & ei qui liberalitatem suscepit aliqua oriatur contentio &c. Generalius vsurpatur cõmunio à Cic. in partitionibus sub his verbis, in communione autem, quæ posita pars est iustitia dicitur,
4 &c. Et Arist. primo politic. ait, ciuitas † est communio quędam, &c. Communionem quoque sanctorum vnum ex nostræ fidei articulis legim⁹ in symbolo Apostolico, quod sic interpretatur Augustin. de temp. in vigil. pentecostes serm. primo, Sanctorũ communione, id est cum illis sanctis qui in hac quam suscepimus fide defuncti sunt societate, & spes cõmunione teneantur. si igitur cum sanctis in æterna vita communionem habere volumus, de imitatione eorũ cogitemus. debent enim in nobis aliquid recognoscere de suis virtutibus, vt pro nobis dignẽtur domino supplicare. ecce vt id obiter dicã quæ hic sanctissimus Doctor sentiat de intercessionibus sanctorũ, tã impudenter ab aduersarijs ecclesiæ catholicæ repudiatis. Iustin. Imperator statuens contra Apolinaristas, & Eutychianistas hæreticos in l. quicunque. C. de hæret. ait, militari cingulo soluti, honestorũ hominum, & palatij cõmunione priuentur, & in cap. de commune. 24. q. 2. dicitur, quibus viuentibus non communicamus, mortuis, communicare non possumus. Reddere communionem, restituere communionem in c. cum desideres. de senten. excom. Communio ecclesiastica † id est
5 participatio corporis, & sanguinis Christi. ca. 1. de concess. præb. cum glo.

6 Communio laica † in ca. Osius. de elect. & in ca. quisquis. 84. distinct. quæ est communis laicis, & clericis. Communio peregrina. c. hæc huius placiti. 12. q. 2. Et Hieronymus scribens ad Aug. vsurpauit hanc vocem, ni fallor, pro religione, & fide, epist. xv. vbi ait. Non enim conuenit vt ab adolescentia vsque ad hanc ætatem in monasteriolo cum sanctis fratribus labore desudans aliquid contra Episcopum communionis meæ scribere audeam &c. Communicatio
7 † in l. 1. de rit. nup. Nuptiæ sunt coniunctio maris, & fœminæ, & consortium omnis vitæ, diuini & humani iuris communicatio. Cic. 3. de Orat. cõmunicatio in oratore est quasi cum ipsis apud quos dicas deliberatio, morum ac vitæ imitatio. D. Paulus. 1. Corin. c. 10. calix benedictionis cui benedicimus, nonne communicatio sanguinis Christi est? & panis quem frangimus, nonne participatio corporis Domini est? vbi participatio, & communicatio idem.

Communicare. in l. cum duobus. in fi. princ. pro Soc. hoc solum actum sit, vt fundum Lucij Titij vicinus emeret, & mecum communicaret. in l. 1. si in cõmuni eadémque cau. ibi. Vobis tamen ad communicandũ edicti perpetui beneficium. & in c. cum desideres. de senten. excom. vbi cõmunicare alicui, & cõmunicare cum aliquo, & in c. à nobis. eod. tit. ibi, nec obstat quod legitur non cõmunicatur mortuo, cui non communicatum est, & viuo, cum, & si cõmunicatũ non fuerit, cõmunicandum illi fuisset. Paul. 1. ad Timot. c. vltim. diuitibus huius seculi præcipe, facile tribuere, cõmunicare. Idem in exquisitiori sensu assumpsit cõmunicationem scribens ad eundem. cap. 5. dum ait, nemini cito manũ imponas, neque communicaueris peccatis alienis, & ad Ephes. v. & nolite communicare operibus infructuosis tene-
8 brarum. sancti. n. Interpretes exponunt communicare † p consentire, & omnes habuerunt ab August. lib. 2. con. epis. Prama. c. 20. & 21.

Cõmuniter, in Auth. iusiur. quod præstatur, & communicaror sum sanctissimæ Dei catholicæ, & Apostolicæ ecclesiæ. Cõmuniter. Pædius ait † ptia rerũ non ex affectio-
9 ne nec vtilitate singulorum, sed cõmuniter fungi. l. si seruũ meum. ad l. aquil. pretia rerum non ex affectu, nec vtilitate singulorum, sed communiter funguntur. l. pretia rerum, ad l. fal. Cõmuniter definire in capit. cõmuniter definimus. 33. distinct. Et filius eius nominatus cõmuniter fuit, & habitus ab ambobus. c. per tuas. de proba. Tractatum communiter habere in c. ex parte. de his quæ fi. à maio. par. Arbitros cõmuniter eligere, in cap. pastoralis. de Rescrip. Communiter
10 comedere † præcipitur monachis. in Auth. de monach. §.
11 sancimus. Communiter † autẽ res agi potest citra societatẽ. l. vt sit. pro Soc. & in fi. aut si hæreditas vel donatio cõmu-
12 niter nobis obueniat. Cõmuniter † id est vt plurimũ. in cle. causam. de elect. ibi, in domo quam habitare communiter consueuit. Cõmuniter agere. Cic. 3. de fin. sic equidem diligentius fæpiúsque ista loquemur inter nos, agemúsque cõmuniter. in. c. à collatione. de appel. lib. vi. Oportet eũ ea quæ cõmuniter, & generaliter in omnium vtilitatem sanciuntur potius valere, quàm ea quæ circa aliquos studentur agi ad corruptionem cõmunium legum. in Authen. de non alien. §. quia vero. l. vltima. De loco à communiter accidentibus, alibi opportunius. De cõmuni reddere, Saufeius vni ex his frumentũ reddiderat de cõmuni. leg. in naue Saufeij. loc. vbi glo. exponit dictum verbum de communi.

Si forte conuenissent inter socios, vt de cõmuni dos constitueretur. l. si socius pro filia. pro soc. In comune conferre. in l. 2. §. cum in ead. in fi. ad l. rhod. de iac. & in l. fi. §. lucius. de leg. 2. ibi, si modo vxor parata sit in commune bona sua
13 conferre. In cõmuni vota † publicari debent. c. quia ꝓpter de elect. quod Ab. ibi in nono substantiali exponit, id est in capitulo. Nouerint episcopi debere cum aliis presbyteris in communi ecclesiam regere. cap. olim. 95. distinct. Veluti cum in commune pascendum aut agrum pollicitatori damus in cõmune quærendis fructibus. l. cum duobus. §. si

Universidad de Deusto
Biblioteca

in cocunda pro soc. In communi redigere. in l. si fratres pro soc. In cõmuni dormire. in §. cogitandũ. in Auth. de mo
14 nach. Habere cõmune. nihil cõmune habet proprietas † eũ possessione. l. naturaliter. §. nihil commune. de acquiren. possess. l. quid tamen. de arb. cum vulg. placet vt nihil commune Clerici cum publicis actionibus habeant. l. placet. C. de episc. & cler. Omnes artes que ad humanitatem pertinẽt habent commune quoddam inter se continentur Cic. pro Arch. Esse commune. Huic itaque hominum generi idest hæreticis, nihil ex moribus, nihil ex legibus commune est, cum cæteris. l. manichæos. C. de Hæret. & in l. procurator. C. de eden instrumentorum, quæ sibi esse communia cum fisco dicit, &c. Rogo vt quicquid ego reliquero, aut vos ipsi habetis, commune vobis sit. l. fi. §. lucius. de leg. 2. & in l. in hoc iud. at si putarem mihi esse cõmune cum alio. Cic. in Acade. & id quidem commune omnium fere est artium, aut enim noua sunt rerum nouarum facienda nomina, aut ex aliis transferenda. Item lib. 4. de fin. quæ sunt igitur cõmunia nobis cum antiquis, his sic vtamur, quasi concessis, quæ in controuersia veniunt de his si placet disseramus. & in top. tantum est dicendum qui sit diffinitionis modus. sic igitur veteres præcipiunt, cum sumpseris ea quę sunt ei, & ei quam diffinire velis cum alio communia, &c. & inferius hoc differendi genus attingit omnino vestras quoque in respondendo disputationes, sed philosophorũ magis quibus est cum oratoribus illa ex repugnantibus sententiis cõmunis conclusio, idem in Orat. nolo enim mihi commune
15 esse crimen. Communi nomine, † in l. cum duobus. §. damna. pro soc. nisi socius ad merces communi nomine comparandas proficisceretur.

SVMMARIA.

1 Statuta sunt intelligenda secundum ius commune.
2 Acquisitum iure communi, fortius est, quàm acquisitum iure speciali.
3 Redire ad ius commune quando exiit per viam specialem, quando quis possit.
4 Verba communia in legibus, qualia sint.
5 Lex loquens per verba cõmunia, non obligat cõtrahentẽ.
6 Verba cõmunia, qualia dicantur in substitutionibus.
7 Lex secundum eius naturã, & proprietatem debet esse cõscripta ad communem vtilitatem.
8 Lex, seu decretum Principis sunt interpretanda secundum communem sensum, non particularem legislatoris, vel Principis.
9 Extrauagantes quales in iure dicantur.
10 Iniuria vni de agnatione facta omnibus facta censetur.
11 Victualia communia dicuntur.
12 Appellatio vnius partis communis est alteri.
13 Vita actiua magis fructifera dicitur, quàm contẽplatiua.
14 Communiora dicuntur meliora.
15 Commune quod est, proprie meum non est.
16 Et quomodo hoc procedat.
17 Iurans aliquid suũ non esse debet addere, neque cõmune.
18 Iurans suum non esse, si probetur commune, an sit puniendus.
19 Commune meum dicitur in indiuiduis.
20 Legatum si sit factum de re sua, quæ postea est reperta cõmunis, an tota debeatur, vel pars.
21 Obligatus reddere rationem Titio, si potest reddere de negociis particularibus, & communibus, de quibus intelligatur obligatus.
22 Legatum de re communi cum hærede, an tota, vel pars legata dicatur.
23 Comunis cursus, quando actu, & habitu attendatur.
24 Regnum, an commune esse possit.
25 Bona communia capituli non possunt distingui per præbendas absque Episcopo, vel vicario, habente ad hoc speciale mandatum.
26 Princeps habens rem communem cum priuato, an totam possit vendere etiam sine causa, & quomodo intelligat.
27 Aditio hæreditatis, an intelligatur per habitationem cõmunem.
28 Statutum loquens de delicto facto ad domum, an intelligi debeat, loqui etiam de facto in domo communi.
29 Vasallus diuidens emphyteusim cum aliis vasallis, irrequisito domino, an cadat à iure suo.
30 Valor fructuum beneficiorum est exprimendus in supplicationibus secundum communem æstimationem.
31 Communia, & publica, an inter se differant.
32 Socius, an possit filiam dotare de bonis cõibus cum alio.
33 Frater quibus casibus præsumatur dotare filiam de communi.
34 Frater habens territorium commune cum alio fratre, an inuito fratre possit castrum ædificare.
35 Pater faciens expensas pro filio in studio, vel pro nuptiis, an præsumatur facere de communi fratrum.
36 Socius negocians nomine proprio de pecunia communi post societatem finitam, non tamen diuisum lucrum, an si acquisiuerit aliquid, commune dicatur.
37 Fructus pendentes post societatẽ verbotenus finitam, an communes dicantur.
38 Socius expẽdens in causa rei communis, quomodo recuperet expensas à socio.
39 Socius vendens rem communem ob iustam, & necessariã causam socio, an dicatur facta diuisio.
40 Empta per socium de re communi, an propria sint, vel cõmunia.
41 Res communis ab vno socio possessa, ab omnibus possessa censetur.
42 Empta per tutorem, quando cum pupillo sunt communicanda.
43 Testator si disponat vt simul habitet, an præsumatur societas omnium bonorum.
44 Testator potest ordinare, quod bona propria hæredum communicentur.
45 Vestes quotidianæ repertæ in hæreditate, an sint communicandæ, & quid de festiuis, & pretiosis.
46 Socius iubens fieri per hæredem ecclesiam, vel hospitale in re communi, socius alter cogitur vendere partem suam, ne impediatur constructio Ecclesiæ.
47 Socius quid si faciat in re cõmuni pluiquam exigat ratio.
48 Communicatio omnium bonorũ, tam respectu fructuũ, & lucrorum, quàm proprietatis, quando præsumatur.

Conclusiones aliquæ de communibus verbis, rebus, & aliis.

Caput VI.

Licet hactenus dicta, circa vocem ipsam tantũ, lectoribus ingrata penitus esse non debeant, sequuntur tamen aliquæ conclusiones pro illis, qui ex vnaquaque re nihil præter compendium
1 quæruit. Statuta † intelliguntur secundum ius cõe. l. vt grada-
2 tim. §. & si lege. de mun. & hon. Fortius † acquisitum est illud, quod competit iure communi, quam quod competit iure speciali. l. eius militis. §. militia missus de milit. test. §. quia vero verisimile in Authen. de non alien. Ad hoc vt aliquid † redeat ad ius cõe, à quo per specialem viam exierat,
3 potest per inferiorem iti contra dispositionem superioris, quod alias non liceret, vt refert Fel. in c. cum omnes. de cõstit. col. 4. & in c. cum accessissent. eo. titu. per illum textum. vbi cumulat alios casus quibus reditur ad ius commune, quos dicit aliquem etiam modernissimum ante eum non
4 posuisse. Verba communia † in legibus sunt statuo, decerno & ciusmodi. Abb. ca. nam concupiscentiam. de constit.
5 Lex loquens † per similia verba communia non obligat contrauenientem saltem quo ad mortale, vt per Fel. in d. c. nam concupiscentiam. vbi allegat. S. Thomam.
6 Verba † cõia in substitutionibus dicuntur illa quæ possunt habere vtranque significationem directam scilicet & obliquam, vt quis vel de manu sua accipiat vel alterius, & sunt huiusmodi, perueniat, pertineat, habeat, remaneat, fuc cedat, reuertatur, idest deuoluatur & similia. directa enim vnam tantum habent significationem. vt ille scilicet cui relinquitur de sua manu accipiat nõ alterius, vt est verbũ, hçres esto. simili modo verba obliqua vnicam habent significationem, vt quis capiat de manu alterius nõ sua. illa sunt, detur, restituatur, reddatur, de quibus ommibus per Bart. in
7 l. Centurio. de vulg. & pupil. De proprietate † legis est vt pro cõi vtilitate conscripta sit. capit. erit. 4. distinct. Ideo lex quæ non est ad communem vtilitatem dicitur iniusta. per do-
8 cto. in ca. 1. de constit. vbi Felin. nu. 20. Lex & constitutio † principis est dictanda non secundum linguam propriam, sed communem secundum Mar. Lauden. in tract. de princ. conclu. 251. allegat. §. alienationis. in Authen. de non alien.

vbi dici-

vbi dicitur propterea hanc proposuimus & protulimus, & non paterna voce legem conscripsimus, sed hac communi græca vt omnibus sit nota propter facilem interpretationẽ. vbi glosa quærit quare lingua græca dicatur communis.
9 cogita. Constitutiones † particulares Romanorum pontificum non inclusæ in corpore iuris. i. non promulgatæ in generali compilatione iuris, sed quæ extra illud vagantur dictæ sunt extrauagãtes. c. pastoralis. de fi. instr. Harum duo leguntur libri. primus extrauagãtium communium, quod constitutiones plurimorum pontificũ contineat. secundus extrauagantium Papæ Ioannis vigesmi secundi, quod ex illius pontificis tantum propriis constitutionibus constet, & in dicto capit. pastoraiis, huiusmodi constitutio extraua-
10 gans opponitur iuri communi. Iniuria † facta vni de agnatione dicitur communis omnibus de illa agnatione. Bald.
11 in l. prim. C. de rap. virg. Omnia victualia † sunt communia tempore necessitatis, & caristiæ. Abb. capi. 1. de emp. & vend. numero 6. Appellatio vnius partis est communis al-
12 teri †. l. ampliorem. C. de appell. in princ. vbi Bald. ideo licet quis non possit tertio appellare, poterit tamen postquã bis appellauerit adhærere appellationi aduersarij. Fran. ca.
13 directe. de appel. numer. 7. Vita † communis, seu actiua est magis fructifera, & magis vtilis, quàm contemplatiua. licet illa magis suauis, & secura. cap. nisi. in fi. de renunc. Ioan. And. in reg. quæ à iure in Mercur. & vita cemmunis plus valet, quàm heremitica. glo. ca. si clericatus. xvj. quæsi. vide
14 Boer. in tracta. mag. consi. nume. 14. Communiora † sunt meliora, quia Deus plus lætatur in bono populi, quàm in bono sacerdotes, ita dicit Chrysost. exponens parabolam vineæ. multitudo. n. facilius exauditur à Deo, quia amat quod multi pro vno rogent. capit. fieant. de pœnit. distin. 1.
15 Quod † commune est non est nostrum, proprie loquendo. glo. l. id quod nostrum. de reg. iur. glo. l. pupillus. in fi. de verb. sig. l. serui electione. §. labeo. de leg. 1. videtur tamen negari non posse quin sit nostrum. l. illud. de rit. nup. dici-
16 tur autem nostrum proprie quoad dispositionem † partis non quoad dispositionem totius. Alex. consi. 86. ponderatis. volu. 6. post Bart. in l. 1. de leg. 1. ideo qui iurat † suum
17 non esse, debet adiicere, neque sibi commune. l. pupillus. in fi. de verb. sign. & hoc dicitur fieri gratia tollendæ dubitationis, vt ibi exponit gl. in versic. commune. vide Ioan. An. in cap. fi de verb. sig. in nouel. & Pau. de cast. consi. 221. in hoc passu. & tradit Dec. consi. 282. lib. 2. numero 4. & ple
18 nius post omnes in l. quod nostrum. de reg. iur. & in c. ratio nulla. de præb. An autem, qui iurauit † quid suum non esse, & deinde illud probetur commune, puniendus sit tanquam periurus? videtur dicendum, quòd sic, vt refert D. Alc. in d. l. pupillus. post Doc. in l. 1. § si stipulanti. de verb. oblig. Arct. tamen, & Soc. aduersantur huic sententiæ, & volunt commune esse proprie meum, vt refert plene idem Soc. consil. 240. volumi. 2. materia examinatur à Doct. in d.
19 §. labeo. qa Barto. ibi posuit Theori. vide ergo ibi præcipue Iaso. post alios & signa quod in indiuiduis † commune dicitur nostrum proprie, puta in his, quæ ad honorem, & salutem domini pertinent. l. communis. de in ius vocando. l. illud. de rit. nup. quæ l. ita intelligitur, vt per Iason. in d. §. labeo. col. 4. ver. sexta, & vlt. conc. & per Barto. & D. Alc. in
20 d. l. pupillus. de verb. sig. Item si quis legat † seruum, qui suus erit, & reperiatur habere eum communem cum alio debetur pars non totus. d. l. serui electione. §. labeo. de leg. 1. Et dixit Pau. de cast. consilio 148. viso. quod si Bindus
21 † conuenit reddere rationem Guidoni de gestis per eum de quibuscunque negotiis d. Guidonis, & duplex fuerit gestio facta per dictum Bindum vna de negotiis communibus Guidonis, & Nicolai, altera de negotiis solius Guidonis, quod tenebitur solum de gestione facta nomine Guidonis tantum, non de facta nomine Guidonis, & alterius communiter, per illam rationem, quod nostrum non est id,
22 quod est nobis cum alio commune, idem tamen Paul. consil. 413. præmittendum, vult quod legans † rem quam habet communem cum hærede suo, videtur totam legare. Prædictis autem videntur conuenire verba Cic. 3. de fin. sed quemadmodum Theatrum cum commune sit, recte tamen dici potest eius esse eum locum, quem quisque occupauerit, sic in vrbe, Mundoue communionem nõ aduersatur ius quominus suum quidque commune sit. Quan-
23 do communis cursus † rerum attendatur actu, & habitu ponit Bertach. in tracta. de episcopo in quinta parte quarti libri. q. 47. nume. tertio fallit, vbi refert alios. Commune plurium vt corpus neutri prodest, vel nocet contra alterum, quia cum illi plures sint vnum quis videretur sibi ipsi nocere, si autem sit cõmune plurium non vt corpus, sed vt singulorum, erit secus propter diuersam rationẽ lo. And, in reg. in iudicijs. in Merc. ibi vide iura, & rationes. Regnum
24 † non potest esse cõmune pluribus. iuxta illud Philos. non capit Regnum duos, & ob hoc fraterno primi maduerunt sanguine muri. l. fi. de rerum diui. intellige quo ad dominiũ, secus quoad administrationẽ, & exercitium, vt per Felin. ca. quæ in ecclesiarũ. col. ante pe. de const. post Bart. in l. tres tutores. de administr. tut. & in d. l. fi. de rerum diuis. Bona com-
25 munia capituli † non possunt distingui per prebendas absque episcopo, vel eius vicario habente ad hoc speciale mãdatum, vt per Fel. post Io. de Lign. & Anch. in c. cum omnes.
26 de consti. col. 4. Princeps † habens rem cõmunem cũ priuato, sicut potest partem suam pro libito vendere, ita, & cum illa parte consortis etiã sine causa, soluto tamẽ ei pretio suæ partis etiam quo ad principem, vel eius fiscum minima portio pertinere in dicta re. est tamẽ æquum quod princeps vẽditurus dictam rem communem prius requirat consortem quàm alium, si tamen consors vult dare quantũ daret alius. Fel. in c. quæ in ecclesiarum. de consti. col. 21. versi. sextodecimò. & ibi etiam quod si princeps destrueret rem communem ob delictum alterius ex consortibus, tenetur reddere pretium partis suæ consorti insonti. Sola habitatio domus
27 † communis nõ inducit additionem hæred. l. duo fratres. de acquirend. hæredit. Paul. de Cast. consili. 114. procedendo.
28 Statutum † puniens magis insultum factum ad domum alicuius, an habeat locum si insultatus habet domum communem cum alio. ponunt Ang. & Aug. in Trac. Malefi. verb. in platea communi. §. an autem si domus sit communis, & decidunt ex mente Bal. quòd sic quando c̃ communis cum
29 alio quàm cũ insultante. Vnus ex emphyteutis † seu vasallis diuidens cum alio conuasallo vel coemphyteuta feudũ vel rem emphyteuticã irrequisito Domino non cadit à iure suo, quia dicitur potius quædam renuntiatio, quàm alienatio, vt refert Felin. in cap. quæ in ecclesiarum. de const. colũ. antepenult. versic. octaua declaratio. & tradit Bartol. in l. & ideo. in fi. de cond. furt. per l. imperialem. §. præterea duca-
30 tus. de proh. feud. alien. per Fede. Valor fructuum † beneficiorum est exprimẽdus in supplicationibus secũdum communem æstimationem, vt iubet Regul. cancel. 61. & ita vidimus obseruari.
31 Communis † & publica in quo differant, ponit glossa in l. 2. §. si quis. in ver. vtile. nequid in loc. pub. & glossa in §. littorum. instit. de rerum diuisione. & in l. item lapilli. ff. de rerum diuisione. vbi habes quod communia cum sint in communi omnium vsu occupanti conceduntur, publica vero cum itidem sint in communi omnium vsu occupanti tamẽ non conceduntur. & hanc glossam Bartoli ibi summopere cõmendat Paul. de Castro consilio 369. consuluit quod so-
32 cius non potest dotare † filiam de bonis communibus. per l. si socius pro filia. ibi pro socio, immo quod plus est Soc. consilio 46. volumine, 1. dixit hoc procedere in socio omnium bonorum. & ibi attestatur de communi opinione, sed in suo consilio 291. volumine, 2. videtur terminasse contrariũ & latius in consilio, 4. volumine 5. vbi facit quatuordecim fundamenta pro 1. parte. postea concludit, quod de cõmuni videtur dotata. & nullibi facit mentionem de consi. Pauli.
33 Quibus casibus frater † vel patruus præsumatur dotare filiam de communi ponit Paulus de Castro, consilio, 211. ad primum. volumine, 2. & 358. ad primum, & 366. omnipotentis. numero, 2. in fine, & melius in consilio, 304. super 1. volumine secundo, vbi & de expensis factis pro nuptijs & quando alter ex fratribus habet plures filias quam alius, & an debeant conferri in communi dotes nuruum, & an priuigni & alij huiusmodi sint alendi de communi. Si duo fra-
34 tres habẽt † territorium cõmune, alter potest altero inuito Castrum ædificare. l. sed si inter te, & me. §. si in communi. de seruitu. vrbano. prædio. Roman. consilio 52. vide Boer.
35 Dec. 320. Licet pater faciat expensas † nuptiarum vel studij pro vno ex filijs, nõ tamen per hoc videtur voluisse, quod pro alio post eius mortem fiant de communi, secundum Paul. de Cast. consilio 211. ad primum. vol. 2. Si vnus ex socijs negotiatur nomine proprio de pecunia communi post
36 societatem finitam † non tamen diuisam lucrum erit illius tantũ, & sic hoc casu acquisitum ex re communi, non erit commune. Paul. de Cast. consi. 415. ista fuit. Fructus pendentes post societatem verbotenus † finitam non sunt cõmunes, sed vnius. Angel. filius Paul. de Cast. in quodã suo consi. inserto inter cõsilia patris. nu. 266. & dicendum. volu. 2. So-

Universidad de Deusto
Biblioteca

38 cius† expendens in causa rei communis quo modo recu-
perer expensas à socio, habetur in l. qui aliena. §. fin. vbi Bar-
to. de neg. gest. Et expendens in refectione domus nomine
communi ad sumptus pro rata agere potest. l. si vt propo-
nis. C. de ædifi. priuat. secus si expenderit scienter nomine
proprio in re communi, quia ædificatum solo cedit. l. si is
39 contra quē. de ædif. priuat. Quando† alter ex sociis habē-
tibus rem communem pro indiuiso non prouocat ad diui-
sionem, sed adiudicat vel vendit eam socio ex causa neces-
saria, censetur facta diuisio, vt consuluit Paul. de Castr. con-
40 sil. 144. dubium. An empta† de bonis communibus per
socium sint eius propria, an communicanda cum socio. vi-
41 de per Alexand. consi. 37. lib. 4. Res communis† ab vno ex
sociis possessa ab omnibus possideri censetur. l. communis.
de acq. possess. vbi Bart. infert ad vnum ex hæredibus admi-
nistrantē hæreditatem, & percipiētē fructus, quod per hoc
dicuntur alij hæredes possidere, & Roch. in tract. de iur. pat.
infert ad vnum ex patronis præsentantem, quod per illum
actum conseruetur quasi possessio aliorum. vid. illū in ver.
42 cōpetens. quæst. 17. fo. 40. in paruis. Empta per tutorem†
quando sint communicanda cum pupillo, & quæ requirā-
tur, vt pecunia dicatur communis. ponit Paul. de Cast. con-
43 si. 18. in causa. volu. 2. Si ad iussum testatoris filij habitant†
& viuunt in communione, an censeantur inire societatem
omnium bonorum, decidit Alexan. consi. 76. & 77. volu. 4.
44 Testator potest ordinare† quod bona propria hæredum
communicentur. Paul. de Cast. consi. 396. promittenda. vbi
alia de cōmunione, & videatur omnino Soc. cons. 4. vol. 4.
45 Vestes quotidianæ† repertæ in hæreditate non sunt com-
municandæ, preciosæ vero & festiuæ sic. Pau. de Cast. consi.
46 358. ad primū. & 366. omnipotentis. volu. 2. Si socius† ius-
sit fieri per hæredem ecclesiam vel hospitale in domo cō-
muni, cogitur alter socius vendere partem suam, ne impe-
diatur constructio eccles. vel hospitalis secundum Bal. in l.
fi. C. de communi ser. manumis. & Bertach. in tract. de epis.
quarta parte quarti libri. nu. 61. vers. addo hoc aliud fuo-
re piæ causæ. refert Las. in l. 5. §. labeo de lega. 1. & est vna fal-
47 lentia ad l. nec emere. C. de iure delib. Quando socius† in
re communi facit vltra, quàm facere ei licet iure communi-
tatis, & si se interponit vltra quam exigat ratio partis suę,
non præsumitur facere pro iure suo, sed iure cōmunionis,
nec potest vti re communi ad alium vsum. Alex. consi. 104.
48 vol. 1. Quando intelligatur facta communicatio† omniū
bonorum tam respectu fructuum & lucrorum, quàm pro-
prietatis. videatur per Alexan. consi. 48. diligenter. vol. 2. &
cons. 37. consideratis. vol. 4. vbi de pupillo fratre cohærede,
& socio quando dicantur communicasse omnia bona. Li-
cèt onera imposita habentibus bona in communi non ex-
tendantur ad Mendicantes, quia ea non habent, tamē si de
facto ea tenent, extenduntur ad eos, nec possunt prærogari-
uam Mendicantium allegare, cui per abusum renunciaue-
runt, dicit Fel. in c. cum accessissent. col. 13. in fi. de consti. al-
leg. consi. Ancha. quod est nu. 109. contra fratres.

SVMMARIA

1 Nemo cogitur in communione stare, & an testator id iu-
bere possit.
2 Ignorans propriam possessionem dicitur in vitio naturali.
3 Conuentio seu pactum, de semper stando in communione
an valeat.
4 Communio quomodo super aquis, pascuis, herbis, & li-
gnis inter duo castra contrahatur.
5 Spoliatus communione bonorum cūo adiuuari possit.
6 Communio bonorum, quos pariat effectus.
7 Frater habens domum communem cum fratre, si se absen-
tauerit, & reuersus petat pensionem fratri, quid iuris.
8 Verberans seruum communem an dicatur id facere causa
iniuriæ.

Nemo cogitur stare in communione.

Caput VII.

1 REGVLA est, quod nemo† cogitur stare in cō-
munione. l. fi. C. com. diui. cum simil. & per Mar-
sil. sing. 9. etiā quod testator id iusserit, puta pro-
hibēdo diuisionem saltem ad tempus, quod po-
test. Bar. in l. Quintus. de an. leg. Bald. l. si quis ita.
quæ est. l. 4. per illū tex. de cond. insti. Pau. de Cast. in l. si non
sortem. §. si centum. de cond. indeb. etiam si iurasset stare se-
cundum Old. consi. 241. factum tale est, paterfa. vel quis ita
conuenerit. l. in hoc iudicium. §. si conuenerit. communi diui-
uid. immo etiam infra tempus prohibitum à testatore licet
à communione ex causa recedere, vt consuluit Dec. consi.
349. & consuluit Gram. deci. 7. ratione illa, quia cōio solet
2 excitare discordias inter propinquos. l. cū pater. §. dulcissi-
mis de le. 2. Et quia naturale vitium† est negligi quod cōiter
possidetur, vt se nihil habere arbitretur qui totum non ha-
bet, denique suam partem quis corrumpi patiatur dum in-
uidet alienæ. l. secunda. C. quando, & quib. quar. pars debe-
tur. lib. 10. segnius enim expediunt commissa negotia plu-
res. gl. l. si plures. in prin. ver. facilius. de admini. tur. & voluit
3 Paul. de Cast. cons. 108. videtur dicendū, quod conuentio†
de semper stando in cōione non valeat. per. d. §. si conuene-
rit. l. in hoc iudicium. communi diuid. ex quo etiam infert
non valere laudum quod præcipit aliquos manere semper
in communione, etiam quod statutum arctet ad parendum
laudo, quia potestas arbitrorum restringitur ad id quod li-
cet de iure communi, sed contrarium scilicet quod possint
conuenire partes de stando in perpetua communione, te-
nuit D. c. in suo consi. 266. in instrumento. vol. 2. vbi respō-
det ad §. si conuenerit. Rationes aūt quare cōio sit damnā-
da vltra iam dictas videtur copiosus expendisse Aristo. libr.
2. polit. qui improbans soc. rempubl. in qua omnia consti-
tuebantur communia inquit, ca. 2. Quod enim multorum
commune est, in eo minima adhibetur diligentia. nam de
propriis maxime curant homines, de communibus autem
minus, quàm de eo, quod singuli, competit. tanquam enim
alio curante ab aliis negliguntur, quemadmodum in serui-
libus ministeriis famulantes. multi interdum deterius inser-
uiunt quàm pauci. & ca. 3. omnino autem conuictus, & cō-
munitas rerum humanarum difficilis est. Probant autem
eorum, qui vna peregrinantur societates, quorū plerique
fere inter se dissident de paruis vilibúsque rebus offensis,
nos quoque ministris illis plurimum aduersamur, quibus
maxime vtimur ad circulari famulatum. cōes igitur ha-
bere res has, & alias huiusmodi constituet difficultates. &
paulo inferius. oportet enim omnino, vt res sint propriæ;
sed quodammodo cōes curę enim diuersę incusationes ad
inuicem non parient, immo proficient, vtpote ad propriū
vnoquoque sedulo incumbente. At vero ob virtutē erunt
ad vsum, vt est in prouerbio amicorum communia, & po-
stea est sane inenarrabile quantum intersit ad voluptatem
considerare aliquid esse propriū sui. non enim frustra quis-
que ad se ipsum amicitiam habet, est vero id naturale. & in-
fra. etenim, & largiri, & opē ferre amicis, vt hospitibus, aut
sodalibus dulcissimum est, quod sit si propriæ sint facul-
tates hoc autem non contingit illis, qui nimis vnam efficiūt
ciuitatem, & præter hæc duarum virtutum opera manife-
ste tollunt. temperantiæ erga mulieres alienas (ab ea enim
quæ aliena est honestatis opus est ob temperantiam se ab-
stinere) & liberalitatis circa res possessas, neque enim dis-
cerni potest liberalis, neque liberalem operationem faciet
vllam, nam in vsu earum rerum, quas ipsi possidemus libe-
ralitatis est opus. & concludit ipse Aristo. eos errare, qui ar-
bitrantur incommoda rerum publicarum, seu litigia ex cō-
tractibus, falsorum testium iudicationes, diuitum adulatio-
nes, prouenire eo, quia non sunt cōmunes omnium facul-
tates. horum enim inquit, nihil fit propter proprietatem,
sed propter improbitatem, cum etiam res in communi ha-
bentes, vtentésque communione, multo magis inter se dis-
fidere videamus, quàm eos, qui separatim possident. hęc il-
le. Excipiuntur autem à Reg. prædicta casus multi, quorum
quindecim ponit Iacob. de Belu. in sua pract. titu. de iureiur.
nu. 47. vers. & sic regulariter. alios vide in locis communi-
4 bus. Et quando contrahitur communio† super aquis, pas-
cuis, herbis, & lignis inter duo castra, vel duas ciuitates, qui-
bus casibus tenentur perseuerare in cōione etiam altero
recusante, refert Afflict. decis. 254. sæpe fuit. Communione
5 bonorum spoliato† datur possessorium recuperandæ, vt
reintegretur ad statum personæ, & vsus milit. in ver. posses-
sorium recuperandæ. vbi alleg. Butr. vide eum. Communio
6 bonorum parit plures effectus, nam vnus ex sociis† eis vi-
tens non præsumitur velle interuertere ius alterius, sed sim-
pliciter vti iure suo, & propterea contra talem non pos-
set agi furti act. l. merio, pro soc. Alciat. 3. regul. præsumpt.
præsumptio. 1. Item non iudicatur inferre violentiam al-
teri, vel illum spoliare, si illis bonis communibus vtatur ad
libitum

libitum suum, etiā contradicente altero socio. Paul. de cast.
7 consi. 195. in causa, vol. 2. Item si sunt duo† fratres haben-
tes domum communem, & vnus se absentat, alter inhabi-
tat totam domum, si postea reuertitur alter, & petit pensio-
nem à fratre pro parte sua, quod non tenetur ille, qui inha-
bitauit. Cepol. consi. 4. vbi etiam de superioribus casibus. &
Iason l. 5. §. labeo. col. 4. de leg. 1. vbi ponit alios casus pul-
8 cherrimos. Et verberans† seruum communem, non præsu
mitur id facere causa iniuriæ. l. item apud Labeonē. §. si cō-
munem. de iniur. sed iure dominij. & glo. ibi dicit, quod hęc
est notabilis ꝓsumptio. ponit D. Alex. 1. reg. 3. prę sum. 24. Et si placet videre alios notabiles effectus cōmunionis,
eos refert Marsil. in sing. 180. & 501. illud quoque non o-
mittendum censeo, de quo per Soc. consi. 4. vol. 4. num. 21.
quod stare in communione, & diuisionem non petere, sunt
diuersa.

SVMMARIA.

1 Communitas an & quando possit reuocare immunitatem
cōcessam certis ciuibus quando est facta per contractū cū
promissione de non reuocando, & habet confirmationes re-
quisitas & conuersas.
2 Communitas quibus casibus possit concedere immunita-
tem.
3 Communitas si dat pecuniam ad vsuram intelligendi sunt
vsurarij, illi de communitate, quorum auctoritate & cō-
sensu id fit.
4 Communitas quæ propter iussum metum commisit rebel
lionem contra Dominum an incidat in pœnam.
5 Commune Mediolani, & homines Mediolani differunt.

De communitate, prout est vniuersitas, seu populus.

CAPVT VIII.

QVIA vero superius visum fuit communitatem
& commune sumi à nostris pro vniuersitate, seu
populo ciuitatis, nolui omittere pauca quædam
circa huiusmodi communitatem & commune.
1 Communitas† non potest reuocare immunitatem cōces-
sam certis ciui bus quando est facta per contractum cū pro
missione de non reuocando, & habet confirmationes re-
quisitas, & cōuentas. Alex. con. 40 pōderatis. vo. 4. n. 7. Cō-
2 munitas† quibus casibus possit concedere immunitatem.
vide per Alex. cons. 101. visis. vol. 1. Si communitas vendat
Gabellam salis alicui priuato, & postea ipsamet emat sal, nō
tenebitur soluere gabellā, quia ipsa cōmunitas non cense-
tur transtulisse in emptorē ius exigendi gabellā ab ipsamet
vendente, vt per Alex. consi. 149. viso. vol. 2. nu. 7. cū nemo
censeatur cedere actiones contra seipsum. Si communitas
3 dat pecuniam ad vsuram† intelligendi sunt vsurarij illi de
cōmunitate, quorum authoritate, & consensu id fit. Car. in
4 cle. pri. de vsu. nu. 7. Cōmunitas, † quæ propter iussum me-
tum commisit rebellionem contra dominum suum, non
incidit in pœnam, vt voluit Imol. consi. 34. visis, & ponde-
ratis, & latius Deci. consil. 690. visis, & ponderatis. consu-
lens pro Illustr. Duce Grauaminum. Vt commune possit
aliqua vendere vtatur caurelā tradita per Bartol. in l. pri. ne
quid in loc. pub. Vide etiam Alex. consi. 27. in causa. volu. 6.
5 dicentem quod aliud est dicere† commune Mediolani,
aliud homines Mediolani.

SVMMARIA.

1 Communio & societas an inter se differant.
2 Actio pro socio non habet locum quando nulla adest so-
cietas, licet in communi sint bona.
3 Communio an absque societate esse possit.

An societas, & communio sint idem.

Caput IX.

1 QVAERO pro complemento huius libri, an so-
cietas† & communio sint idem. & videretur di-
cēdum, quòd sic per superius dicta, vbi promis-
cue de vtraque habetur, maxime per l. fin. C. cō-
muni diuid. in qua dicitur, in cōmunione, vel societate ne-
mo compellitur inuitus detineri. & Cic. 3. de fin. probare e-
nim Chrisippus cætera nata esse hominum causa, & Deo-
rum. eos autem communitatis, & societatis suæ. videntur
enim nomina verbalia, hoc est nomine tantum differentia,
non autem re ipsa, vt cætera synonyma, tamē veritas est in
contrarium. nam si idem essent, cur diuersis nominibus nū-
cuparentur? argu. l. si idem. C. de codi. Præterea in illa l. si so-
cietas, stat pro cōmunione, quod dignoscitur ex situatione
titu. arg. l. Imperatores. de in diem adiec. sicut econtrà com-
munio appellari potest societas incidēter. gl. l. vt sit. ver. so-
cietatē. ff. pro soc. accedit ad prædicta, quod quęlibet actio
nem propriam producit, societas actionem pro soc. com-
munio act. communi diuid. quæ omnia elegantissimè ape-
ruit nobis Vlp. in l. vt sit. & in l. seq. pro soc. cujus eruditissi-
ma verba non te pigeat hic legere. Vlp. lib. 30. ad Sabin. Vt
2 sit pro soc. act.† societatem intercedere oportet. nec enim
sufficit rem esse communem, nisi societas intercedat. com-
muniter autem res agi potest etiam citra societatem, puta
cum non affectione societatis incidimus in communionē,
vt euenit in re duobus legata, sed & si à duobus simul em-
pta res sit, aut si hæreditas, vel donatio communiter nobis
obuenit, aut si à duobus separatim emimus partem eorum
non socij futuri. Idem libr. 2. ad edic. Nam cum tractatu ha-
bito societas coita est, pro soc. actio est, cum sine tractatu in
re ipsa negotium communiter gestum videtur. & pro hoc
dicit Romanus in consil. 168. circa prædic. quod commu-
3 nio† sine societate esse potest, vnde probata communione
societas non censetur inducta, nisi manifestentur illæ con-
iecturæ, aut præsumptiones, quæ ponuntur per Bar. in l. Ti-
tium, & Mæuisi. §. altero. de admin. tut. & Bal. in l. si patruus.
C. communia vtriusque iud.

FINIS LIBRI SECVNDI.

Universidad de Deusto
Biblioteca

DE COMMVNI OPINIONE.

Auctore MACAGNANO Azoguido Bononiensi, J. V. D.

LIBER TERTIVS.

SVMMARIA.

1 Omines ob varias opiniones eorum faciliores sunt ad dissentiendum, quàm consentiendum.
2 Vniuersitas consentire non potest vbicunque singuli semper volunt propriam opinionem præualere.
3 Decisiones causarum quomodo fieri soleant ob varias opiniones.
4 Conformitas consiliorum parit salutem.
5 Iudicium integrum quale dicatur.
6 Quæsitum à pluribus facilius inuenitur.
7 Præsumitur facilius pro consilio collegij, quàm consiliis particularibus.

Communis opinio, quare inuenta.

Caput I.

POST QVAM ergo veritas rerum multarũ lõge abest à nobis, vt prio-
1 re libro visum est, & ea de causa satis cõstat (fidem nostram sanctissimam semper excipio) omnia fere opinionibus teneri, quodque ob nimium ergo opiniones † nostras studium naturalemque hominum ad dissentiendum facilitatem. l. item si vnus. §. principaliter. de arb. propter quam dicitur per hiperbolen quidem in l. j. in fi. de acq. pos. vniuersitatem consentire nõ
2 posse, † dum singuli semper vellent propriam opinionem præualere, nunquam conuenire possent omnes ad decidẽdum, statuendumve quid in vnaquaque re sequendum esset, & id quidem quasi in omnibus scientiis, & artibus. præsertim vero in iuris prudentia, quæ in decidendis casibus particularibus, qui infiniti sunt, consistit. Idcirco fuit huic
3 malo adhibitum remedium, vt. s. non ex opinionibus † singulorum, sed ex communi vsu (ea est communis opin.) nomina exaudirentur, & cũcta terminarentur. l. labeo. de suppe. leg. hoc est, vt in hac controuersia, in hoc conflictu opinionum, saltem quod à multis, & pluribus, seu maiori parte fieret, ab omnibus factum diceretur, iuxta illud Salomo-
4 nis in prouerbiis, ibi salus † vbi multa consilia, scilicet conformia. & est tex. in l. aliud. §. refertur. de reg. iur. & in l. quod maior. ad municip. in l. vbi. de tut. & curat. dat. ab his, ibi dũmodo maior pars conueniat. in l. Pomponius. de re iud. ibi, sententia plurium obtinebit. Hinc dictum est in ca. prudentiam. de off. dele. integrum † esse iudicium, quod plurimo-
6 rum sententiis cõfirmatur. facilius enim inuenitur † quod à pluribus quæritur. c. fi. 20. dist. & dixit Abb. in d. c. prudentiam. num. 4. quod magis præsumendum † est, pro consilio
7 alicuius collegij Docto. quàm pro consiliis particularibus. facit lex prima, C. de profess. qui in vrbe Constantinopo. lib. 12. ibi. & cœtu amplissimo digni fuerint existimati, & in l. diui. de iure patr. ibi plurium etiam iuris authorũ. & instit. de hæredi. instit. in princip. dicitur proprios autem seruos secundum plurium sententiam non aliter, quàm cum libertate instituere licebat. & videatur capitu. 1. 2. 3. & 4. 64. distinct.

SVMMARIA.

1 Opinio communis. an in lege naturæ nota esset.
2 Deus optim. maxi. sicut per se omnia fecit, ita & per multos annos rexit.
3 Cœpit postea tempore Noe per ministros, & creaturas regere.
4 Iudex in ambiguis, quid in lege veteri facere tenebatur.
5 Dissensus vt plurimum præcedit consensum.
6 Iason fuit primus relator opinionum diuersorum, secundum Alciat.

An hæc communis opinio nota esset in lege Naturæ, & Mosaica.

Caput II.

SVB lege tamen naturæ, & Mosaica quãtum scriptura sacra indicat, habita non fuit ratio huius
1 nostræ communis opinionis. Circa legem naturæ potest esse causa, quia lex † illa scripta non erat, & cum non adesset scriptura, per consequens nec interpretatio, nec interpretes, nec eorum contrariæ opiniones, quibus haberent prius discordare, postea conuenire omnes vel maior pars ad conflandũ communem opinionem. argumen. legis secundæ. §. his legibus. de orig. iur. & eorum quæ posuimus suprà libro primo, capit. decimo. in princip. sed Deus benedictus creator cœli, & terræ, & omnium quæ
2 in eis sunt angelicæ humanæque naturæ, spiritualium, & temporalium sicut ipsa per se ipsum fecit, ita & rexit † per multos annos, & iurisdictionem exercuit, sicut factor solet suam rem gubernare, & homini dedit præcepta, & prohibitiones, & ipsis transgredientibus, & peccantibus pœnam imposuit per se ipsum, scilicet Adæ & Euæ, Cayn, & La-
3 mech, & quibusdam aliis vsque ad tempus Noe. per illũ † enim cœpit creaturas suas regere per ministros, dicunt Innocen. Hostien. & Ioan. Andr. in cap. licet. de for. compet. & sunt verba Old. in consi. suo 69. cõsueuit dubitari. Ideo cessabant ambiguitates, & contrariæ sententiæ quæ ducunt ad communem opinionem, vt sup. dictum est. Circa legem Mosaicã potest esse ratio, quia licet ea esset scripta, & ideo verosimiliter eam statim consecuti sint interpretatio, & iudices ex quibus oriri solent opiniones, vt de iudicibus habetur Deute. 16. ibi. iudices, & magistros constitues in omnibus portis tuis. tamen placuit ipsi D. Deo benedicto sedare discordantium opinionum conflictum per alium mo-
4 dum, † quo mediante non fuerit adhuc tunc necessarium fabricare communem opi. dicitur enim, c. 17. Deuter. si difficile, & ambiguum apud te iudiciũ esse prospexeris inter sanguinẽ & sanguinem, & causam, & cãm, & iudicium intra portas tuas videris verba variare, surge & ascẽde ad locum, quem elegerit dominus Deus tuus, veniéque ad sacerdotes Leuitici generis, & ad iudicem, qui fuerit illo tẽpore, quæréque ab eis, qui indicabunt tibi iudicij veritatẽ, ecce quòd in discordia iudicum populus Dei aliò, quã ad communem opinio. iuxt. l. Pompon. de re iud. reficitur. Volumus tamen certiorem facere, quod per hæc nõ negamus tem-

mus temporibus vtriusque legis naturæ & Mosaicæ, fuisse in homine opinionẽ, & cuique suam propriam. iux. tradita in 1. lib. cap. 8. non. n. dubitamus illis quoque tempestatib. viguisse naturalem illam facilitatem hominum ad dissentiẽdum, de qua sæpius à nobis dictum est, in. mo arbitramur tẽpore legum prædictarum fuisse sectas, & diuisiones. Verisi-
5 mileque est † illarum fautores super vnaquaque re prius dissensisse, postea conuenisse vel omnes, vel, maiorem partem, & sic opinionem communem confecisse, idque per traducem, & per manus descendisse vsque ad ea tempora, q̃ bus huiusmodi non scriptæ sententiæ (ab authoribus nouis testamenti traditiones nuncupatæ) fuere à sanctis patribus in scriptis redactæ, illudque ius non scriptum (vt ita dicam) effectum fuit scriptum, quo & circa mores, & circa dogmata, augmentumque, ac perfectionẽ religionis semper libenter vsa fuit, & vtetur sancta ecclesia Dei, hodieque nobis licet patrum scriptas sententias, & numerando, & põderando communem inuenire opinionem. In nostris vero legibus nihil æque notum habemus, quàm hanc communem opin. nedum apud cuiusuis ætatis doctores, sed & apud iurisconsiptos, legumque, & canonum authores, & recentiores interpretes semper laborant inuenire, ac nobis in suis chartis præsentare in quauis conclusione hãc com-
6 munem opin. Hinc D. Alc. lib. 5. Parerg. c 26. dixit † Iasonẽ temporibus nostris præstitisse nobis hoc commodum, videlicet q̃ veterum sententias in vnum secundum ordinem congestas communem opin. mira facilitate explicauit. Sed profecto dubitarem (si tamen de tanto præceptore mihi id permittitur) an omnes conuenirent in hoc, quod Iason, & non potius alij summi viri, præsertim Alex. id nobis præstiterint. Cum etiam ipse idem D. Alc. videatur hoc tribuere Alex. li. 2. eiusdẽ operis. c. 42. in carmine de iudicio interpretum legum, vbi ait: opinionum totius symplegadas superabis Alex. duce. quid. n. aliud est superare difficultates, & ambiguitates opinionum, & vt ipse appellat cõfusiones interpretum, quàm inuenire veritatem, aut eius loco communem opin. quod quidem Alex. ipsum & affectasse, & consecutum fuisse eius scripta testantur, simulque cõmunis omnium cõsensus, qui eum veritatis interpretem appellat, vt cogamur, ni fallor, credere tantum præceptorem nostræ ætatis decus ita sensisse ob præceptoris charitatem, quam tamen in iudicando se posthabere protestatur. & si quis respondeat, q̃ Alex. inuentor, Iason ordinator fuerit, videat quonammodo vnum magis, quàm alterum Alex. concedat: nisi forte vellet intelligere D. Alciat. sensisse, quod Iason. præstitit hoc nostris temporibus, non excludendo, quòd Alex. & alij id præstare potuerint eorum temporibus.

SVMMARIA.

1 Ratio earum rerum, quæ à maioribus nostris tradita sunt, reddi non potest.
2 Opinio cõmunis vocatur crebrior, & pluribus alijs modis.

Quare sit dicta communis opinio ea, in quam maior pars consentit.

Caput III.

QVÆRE autem à doctoribus nostris dicta sit communis opinio, omnis resolutio, in quã multi, & plures, & maior pars eorum, in quauis iuris parte interpretãdo, inclinat, alia mihi ad præsens ratio
1 non adest, nisi quod omnium † quæ à maioribus nostris tradita sunt, ratio reddi non potest.

Certum est. n. illam non communem opin. sed crebrio-
2 rem † opi. dictam fuisse. in l. 1. de off. quæst. ibi, & sane crebrior apud veteres opinio est, Tullum Hostilium primum in Rẽp. induxisse quæstores. & in c. per tuas. qui fil. sint legi. dicitur opinio maioris partis. ibi, quam mulierem secundũ opin. maioris partis viciniæ in concubinam habebat. & in ca. nouit. de verb. sig. Vocatur opinio à plurib⁹ approbata. in ca. de inducijs. 3. q. 3. dicitur id, in quo plurimi concordant. & in l. Athletas. in prin. de his qui not. infa. dicitur id, q̃ generaliter omnes opinantur. in cle. 1. in §. nos igitur authorum, & instit. de her. inst. in prin. dicitur, proprios ãt seruos secundum plurium sententias non aliter, quam cũ libertate instituere licebat. & videatur ca. 1. 2. 3. & 4. 65. dist.

SVMMARIA.

1 Verum quid in iure dicatur.
2 Quando leges non habemus recurrimus ad communes opiniones.
3 Opiniones varias doctorum indicant maximas dubitationes illius rei, de qua agitur.

Quando sequi debeamus communem opin.

Caput IIII.

IN primis ergo, & ante oĩa inspicere debemus, & sequi veritatem, si adest, & in iure illud dicitur es-
1 se verũ † super quo habentur casus legis, aut canonis. l. Ancillę. cum gloss. C. de furtis. si vero nõ habemus legem, nec canonem, nec rationem, nec authen-
2 ticam scripturam, tunc recurrimus † ad dicta, & opiniones doctorum. cap. 1. de decim. ibi, traditionem quoque accipimus hæbreorum non lege præceptam, sed arbitrio magistrorum inolitam. & in c. sunt nonnulli. 16. q. 1. ibi, tantorum igitur patrum instituti exemplis, quibus periculosissimum est refragari. & in c. 2. de presbyt. non baptiz. ibi, suppositis igitur quæstionibus doctorum, tantorum patrum sententias teneas, & facit pulcher tex. in l. si idem cum eodẽ. de iurisd. om. iud. vbi recitantur dicta maiorum pro vtraque parte. & simili modo in l. diui. de iur. pat. vt refert post alios Felin. in c. 1. col. pen. de constit. & est pulcher tex. in clem. 1. in fi. de sum. trin. ibi opi. secundam dictis sanctorum, & doctorum modernorum theologiæ magis consonam, & cõcordem. Huiusmodi autem sententiæ, & opiniones necessa-
3 riò trahunt secum dubitationem † & formidinem, præsertim quãdo sunt discrepantes ad inuicem, & cõtrariæ. quod quidem sæpissime accidit, & eo casu illã opi. elegimus, pro qua plures doctores existunt, hoc est illam, quæ à maiori parte approbatur communem, vt dicit vocatam, intelligendo tamen iuxta infra dicenda, vt tradit Sylu. nuptia. libro 5. numero, 24.

SVMMARIA.

1 Communis opi. an absolute illa dicatur, quæ pro se plures Doctores habet. & ponuntur quatuor opiniones.
2 Appellatio interposita coram maiori parte iudicum, valet.
3 Mortua maiori parte aliquorum, an remaneat in officio judicis.
4 Factum à maiori parte, ab aliis seruari debet.
5 Auctoritas sola Doctorum, an faciat communem opinionem.
6 Et quomodo procedat.
7 Dignior, seu sanior pars dicitur respectu subiectæ materiæ.
8 Electio capituli generalis, quomodo intelligatur facta.
9 Personæ non sunt solum numerandę, sed potius sententiæ ad videndum communem opin.
10 Opinio communis illa dicitur, quæ melioribus fundamentis, & rationibus est fundata.
11 Vnus de vniuersitate potest contradicere toti vniuersitati, si iustam causam habeat.

An melioris, sanioris ve partis, aut quæ meliori nititur rationi, dicatur communis opinio.

Caput V.

SED quæro, an absolute dicatur communis opin.
1 † illa, quæ solum habet pro se plures doctores, an vero alię requirantur, hoc est, an attendi debeat numerus auctorum tantummodo, an etiam simul eorum zelus, & sanioritas, & authoritas, & grauitas, & dignitas. & simili modo melioritas rationum, vt monet gl. in l. si vni ex pluribus. alias, Pomp. de re iud. & glo. si. in c. ecclesia. 2. de elect. Et circa hoc recitabo quatuor opi. prima est, quæ videtur dicere sufficere numerum solum authorũ ad faciendũ cõmunem opi. adeo quod illa, q̃ est maior num. dicatur etiam sanior, vt de clarãt iura superius alleg. & habetur ẽt in d. c. ecclesia. 2. de elec. ibi, maiorẽ capituli partẽ habebat, per hoc debebat pars sanior reputari: cum vbi maior nu. est, zelus melior præsumatur. & in l. fi. C. qui bo. ced. posibi, pari autẽ quantitate debiti inuenta, dispari vero credito rum numero, tunc amplior pars creditorum obtineat, ita vt quod pluribus placet, hoc statuatur, & in l. & suum. de pac.

Universidad de Deusto
Biblioteca

pac ibi.& sequatur maioris partis voluntatem, & in l.non distinguemus.§.cum in plur.de arb.facit tex.in l.2. de decre. ab ordi.fac.ibi,non legitimo nu. decurionũ coacto, & §.ex testamento,instit.de satisd.tut.ibi, quæ maior pars elegerit. & tex.in ca.Romana. §.ex quorum.de cens.libr.6 ibi,vel de omnium,aut maioris partis episcoporum eiusdem prouinciæ processerit consilio,& assensu. Hinc est,quòd corã maiori parte † iudicum appellari potest.clem. 1.de appel. Hinc
2 3 quærit Pau.de Ca.pr.2 18.ad primũ.vol.2.an mortua † maiori parte aliquorum remaneant in officio superstites. Hinc & Hora. Nimirũ insanus paucis videatur,eo quod maxima pars hominum morbo iactatur eodem,& D. Hiero.in c.legimus. 93.dist. Quid mihi profers vnius vrbis consuetudinem,quid paucitatem,de qua natum est supercilium in ecclesiam iudicas? illa enim auctoritas probat à contrario, &
4 dicit gl.in c.ex parte.ver. 1.dicens. Quod maior † pars facit, alij seruare tenentur,facit c.scriptum.de ele. ibi, nisi forsan omnes,aut maior pars postulantium,& in c.ea enim. §.hoc ius. 10.q.2. dicitur maiori parte ibidem seruientiũ consentiente.& in c.per tuas,qui fil.sint legi.secundum communẽ opi.maioris partis viciniæ. & in c.nec episcopi.de temp.ordi.maiori numero metropolitanus assentiat,& in ca. dudũ. de elec.est casus,vbi attenditur nu.exclusa expressa sanioritate.sed dic,q̃ nu.habebat adiunctum zelum. & per gl.j.l.3. §.eiusdem. de test.Bart.d.l.de minore.§.tormenta.de quæst. Soc.cons. 59.volu. 1.& est pulcher tex.in cle exiui.§.demũ. de ver.sig.ibi illa,quæ à maiori parte capituli nu.(nulla zeli, vel meriti cõsideratione habita) fuerit celebrata, exceptione, seu contradictione alterius partis non obstante confirmetur.tandem hoc traditum habemus pro reg.in d.l.quod maior.ad munic. in d.l.aliud.§.refertur.de reg.iur. Secunda
5 opinio est quod videtur contra sufficere solam dignitatẽ † authoritatem & sanioritatem ad constituendum opi.communem.l. maiorem.de pac. d.c.ecclesia. 2.iunct.gl.de elect. vbi aperte dicitur quod illa est maior pars,quæ non numero, sed zelo & pietate nititur. quam conclusionem volunt procedere quãdo ab vna parte est auctoritas,ab alia numerus par,quod tamen vix accidere posse,dicit Augu. in ca.in
6 canonicis.19.distinc.& nota † quod sanior & dignior pars dicitur respectu subiectæ materiæ.Abb.ca.1.de his quæ fi.à ma.par. Tertia opinio est quod nec num.solus,nec sanioritas sola sufficiat,sed quod vtrunque requiratur copulatiuè,vt probatur expresse in d.c. ecclesia.2.ibi cũ ex Lateran. conci.in ordinationibus ecclesiarum maior, & sanior pars capituli exigatur, & statutum concilij generalis continet
7 inter cætera vt is eligatur † in quem omnes,vel maior,& sanior pars capituli consentit.& facit tex. in cap.j. de his quæ fi.à maiori parte capituli.ibi prævaleat semper,& suum sortiatur effectum quod à maiori,& saniori parte capituli fuerit constitutum.vbi Abb.nu.8.& in c.ex ore.co. ti.ibi,intelligẽtes etiam te à maiori parte tam dignitate,quam numero eorum,quos eligendi ius constabat habere,electũ fuisse, & in c.quia propter.de elec.ibi,in quem omnes vel maior, & sanior pars consenserit,& in c.ea.de his quæ fi.à præl.ibi. si constiterit contrẽtus,vel melioris,& sanioris partis affuisse cõsensum.& vide ibi gl.Et huic tertiæ opinioni additipulatur
8 sententia illa Pliniana,non debere solũ numerari † personæ,sed ponderari sententiæ nil enim est ita inæquale,quã vbi impar est prudentia, sit par ius.& Thom.Ferrat.cau.31. dicit quod Communis dicitur illa quã plures & grauiores complectuntur.& Alex.consil.202.vol.7.dicit quod communis opinio est illa pro qua sunt doc.maioris ponderis,& auctoritatis,& quod non attenditur numerus.

Quarta est opinio, quod nec numerus, nec dignitas attendatur,sed illa maior pars dicatur, & seu communis opi-
9 nio † quę meliori nititur ratione.verba formalia glo.in c.si testis.ver.multitudine.4.quæst.3.elegantiss.in l.j.C.de vete. iur.enuclea. ibi. sed neque ex multitudine auctorum, quid melius,& equius iudicatote,cum possit vnius forsan,& deteterioris sententia multos,& maiores aliqua in parte superare. & tex.in c.1.de his,quæ fi.à maio.par.c.ibi. nisi à paucioribus,& inferioribus aliquid rationabiliter obiectũ fuerit, & ostensum.& l.ob carmen.in fin.de testib.ibi,non enim ad multitudinem respici oportet,sed ad sinceram testimoniorũ fidem, & testimonia,quibus potius lux veritatis assistit, quæ verba reperiuntur registrata in ca.si testis.4.quæst.3.& c.nicena.31.distinct.vbi quod tota synodus laudauit sententiam vnius Paphnutij,vbi gl.dicit,quòd vnus † potest con-
10 tradicere toti vniuersitati,si haber rationabilem causam & glo.in versi.rationabiliter.in c.1.de his,quę fi.à maio.par.c.

dicit,quod melior pars est illa,quę maiori rationi.& pietati nititur,quæ omnia videntur concludere illam dici debere maiorem partem,& illam esse opinionem communẽ,quæ fulcitur maiori ratione.

SVMMARIA.

1 Communis opinio secundum auctorem quomodo intelligi debeat.
2 Dignitas non consideratur in rebus prophanis ad dicendum Communem Opinionem, sed numerus non attenditur.
3 Maior pars quæ propriè dicatur.
4 Vniuersitas seu capitulum in dirimendis suis actibus quomodo voces dare debent.
5 Summus Pontifex an eligatur ab Illustrissimis Cardinalibus per lupinos.
6 Suffragia in vniuersitatibus an melius sit dare palam, vel clam.
7 Electiones antiquitus solebãt fieri per voces,scedulas,bullettas,paleas,& cartellas.
8 Communis opinio,an constet ex solo numero.
9 Sententia lata per eos de collegio singulariter non valet, sed oportet quod collegialiter consentiant.
10 Voces non ponderantur,sed numerantur.
11 Præsumitur minus pro toto populo, quàm pro aliquibus prudentibus de populo.
12 Doctores grauiores an sint illi,quorum frequẽtiores sunt lecturæ, & approbatiores in scholis.
13 Intellectus ad c.in canonicis. 19. dist.
14 Iurisconsul.an differant inter se auctoritate, & grauitate.

Solutio præcedentis quæstionis.

Caput VI.

ANTEQVAM declarem, quæ sit verior opinio ex prædictis quatuor,scias, quod cõmunis opinio intelligitur eorum qui scire debẽt,& ad quos pertinet id,de quo agitur. & sic secundum materiam subiectam. nam cum loquimur de aliquo artificio, requiri-
mus opinionem illorum artificum,si de aliquo articulo iuris ſtamus communi opinioni iurisconsultorum. Si de statu,dignitate,& prudentia alicuius viri,vel de approbatione alicuius, vel negotij, recurrimus ad communem opinionẽ vniuersitatis,& populi:ideo lectoris erit accommodare casus per nos adductos ad materiam subiectam,secũdum eorum diuersitatem: non enim semper de communi sententia doctorum,noster est sermo, sed & de communi opinio. cõiudicum,priuatorum,vniuersitatum, & ipsius etiam populi,ac vulgi.ideo nec mirãdum erit si ex huiusmodi diuersitate diuersi resultabunt effectus, siq̃ communẽ opinionem,quandoque etiam cum saniori iura coniungant. Hoc præmisso,& intellecto dicas pro solutione, quod numerus
1 solus † non sufficit,sed requiruntur simul,& copulatiuè dignitas, auctoritas, & sanioritas in collegiis, & capitulis ecclesiasticis,& etiam in vniuersitatibus secularibus, per gl.& Bart.& alios in l.Pomponius.de re iud.vt refert Abb.in d.c. ecclesia vestra.2. qui dicit hanc rem esse communem opinionem, licet text. iuris ciuilis loquantur de solo numero.
2 vnde forte propter id Fel.in c.cum omnes. col.14.ver.modo ad intellectũ.de const.dicit quod in actibus † mere prophanis,attendatur numerus solus,quare cogitabis. Quando vero legitur aliquando illam censeri maiorem partem, quæ habet pro se numerum solum,vel sanioritatem solam, vel meliorem rationem,sunt casus particulares,vt suo loco videbimus.& idem Abb.in d.c.1.de his,quæ fi.reprehendit
3 gl.ibi.in ver. rationabiliter,quæ dixit, quod illa est maior † pars.quæ sanior est,vide cũ ibi; & in effectu dici potius debet contrarium, q̃ maior pars vtique est, & sanior. vt affirmant Doct.in suprà citatis locis. Ex hac communi conclusione,quod requiratur copulatiuè maior pars,& sanior,sequitur,quod in disponendis per vniuersitatem, seu capitu-
4 lum,non deberent † dari voces per lupinos,quia tunc non potest apparere,quæ pars sit sanior, sed solũ quæ maior respectu numeri,vt animaduertit Abb.in d.ca.ecclesia.2.vltinot. & tamen habetur in quadam Apostil.ad Abb.in loco præalle.quod per totum mũdum practicatur, quod dentur

voces siue per fabas,siue per lupinos.ita patet ad sensum & sic cum per huiusmodi vniuersalem practicam non possit apparere de aliqua sanioritate, sequitur attendendũ numerum solum,immo in electione summi † pontificis, quæ est tantæ importantiæ,amplissimus ordo Cardinalium, nõ dat voces per lupinos,tamen nunquam auditum quod de alio curetur,quàm de numero ipso.cum etiam in effectu nihil aliud requirat.c.licet. de elect.Cic tamen 3.de leg.non omnino subscribit huic consuetudini, dum disserit, an melius
6 sit ferre suffragia † clam aut palam in voce,ait enim:Nam ego in ista sum sentẽtia,qua te fuisse semper scio,nihil vt fuerit in suffragiis voce melius, & deinde sub persona Quint. bona tua venia dixerim ista tua sententia maxime & fallit imperitos,& obest sæpissime Reipublic.cum aliquid verũ, & rectum esse dicitur.& paulo post,Quis aurẽ non sentit authoritatem omnem optimatũ tabellariam legem abstulisse quam populus liber nunquam desiderauit idem oppressus, dominatu, de potestatu principum flagitauerit? Itaque grauiora iudicia de potentissimis extant voce, quam ob rẽ suffragandi nimia libido in non bonis causis eripienda fuit
7 petentibus,non latebra danda populo, in qua bonis ignorantibus,quod quisque sentiret tabella vitiorum occurret suffragium.Si vis videre † quod etiã in electionibus prelatorum,& officialium secularium processum fuerit per voces,scedulas,bullettas,paleas,& cartellas.lege Boer.in sua 1.
8 deci.Videtur ergo concludendum q̃ † cõmunis opi.& maior pars constet ex numero solo inspectis generali consuetudine.& dum videtur,quòd doct.vtriusque censuræ communiter concludãt requiri numerũ, & sanioritatem copulatiuè,id debet intelligi habuisse locum ante introductionẽ generalis consuetudinis de dando voces per lupinos,fabas & calculos,vel quando recederet ab aula vniuersalis cõsuetudo prædicta. Siue autem dicamus requiri numerum solũ, siue sanioritatem quoque,scire debes quod neutro casu suf
9 ficeret sententias eorum de collegio singulariter † præstari,puta, quòd quilibet consentiret in camera sua,sed oportet quod collegialiter consentiret.Abb.d.cap.quia propter. col.v.ver.vlterius quæritur. Sed quicquid sit in superioribꝰ casibus,videtur posse indubitate statui, quod in conficienda communi opinione doc.de qua principaliter noster hic Tractatus loquitur,numerus solus, vt supra dictũ est,attendatur,quia illi non congregantur collegialiter ad huiusmodi eorum sententias, & opiniones dicendas, nec tanquam collegium.nec tanquam singuli,quibus casibus iura requirunt etiam sanioritatẽ,sed eas proferunt singulariter,& seorsum quilibet in sua camera,& in sua cathedra,& in suis scriptis successiuis quoque temporibꝰ.Item,& alia ratione numerus solus considerandus est in cõmuni opinione doctorum,quia si in gestis per collegium vt à singulis inspicitur solus numerus, saltem secundum legistas.d.l.põponius. de re iud.quanto magis in casu nostro,vbi doctores quidem tanquam singuli,absque vlla tamen forma collegij vel vniuersitatis,vel mistice,ac repræsentati corporis in eorum opinionibus considerantur,similiter videtur habere minorẽ difficultatem quod solus numerus attendatur, quando su-
10 mus in communi opinione populi,& vulgi,vbi voces † nõ ponderantur,sed numerantur. vnde remanebit firma resolutio communem opinionem,& maiorem partem generaliter dici illam, pro qua maior sit numerus licet non maius pondus.& D.Alc.in reg.prim. præsumptionum. præsumpt. 51.non dissentit ab hoc,dum ait,vbi maior est numerus eligentium,ibi etiam præsumitur maior zelus. postea subiungit quod est verum,maximè in electione facta per viros prudentes, quia naturaliter in eis melior opinio præualet, alias in electione in qua interueniũt vulgares,videtur secus, per
11 id quod notat Abb.in c.2.de elec.vbi dicit quod † præsumẽ minus pro toto populo q̃ pro aliquib. prudẽtib.de populo: qa in toto populo reperiuntur multi viles nõ habentes certum iudicium rationis,sed corruptibiles, & propterea præsumitur in toto populo aliquis qui non habeat syncerã fidem. Hæc ille.sed tenendo quòd reddantur suffragia per calculos,videtur cessare hęc differẽtia eo magis, quod ipse D.præceptor libro.4.pareg.cap.17.dixit,apud nostrates doctores semper sacrosancta fuit communis opinio, & in cõsilijs publicis necesse fuit numerare potius quàm ponderare sententias.nec illud dictum Ab.multum obst.quia stant simul,quòd minus præsumatur pro toto populo,propter illos qui non habent synceram fidem,& tamen q̃ eius sentẽtia sit sequenda, quia magis communis, cum maior pars
populi repræsentat totum populum, etiam q̃ erret, non illi aliqui,q̃ præsumũtur non habere syncerã fidem.concluden do tamen postea ipse D.Alc in d.loco subiungit,& intellige cõmunem opinionem illam esse,nõ quæ plures habeat authoritates simpliciter,sed quæ plures grauiores habeat authores.allegat capit.in cano.19.distinct.l.diui.de iur. patr.l. penul.C.de cond.indeb.& sunt verba Fel.in c.1.de consti.in vltima colũna,& sic in his verbis videtur subscribere tertiæ opinioni,maxime quoad opi.doctorum.declarat etiam ibi requiri,vt communis opinio sit approbata à doct.non incidenter,& vide ibi reliqua per eum,& alijetiam voluerunt il la m esse communem,quę constat etiam ex grauioribus docto.allegat Tom.Ferrat.caute.31.Alexã.consi.202.volu.7. Iasl.2.C.de inst.& substit.& alios de quibus supra in tertia opinione.sed tenendo, quod cõmunis opinio doc.constitui debeat ex solo num.Respondebreuiter omnibus cõtrarijs,primo ad l.diui.dicas quod illi, quorum opinio fuit approbata ibi non erant grauiores alijs habentibus diuersam opin.sed consideratus fuit numerus,vbi ait pluriũ etiã iuris authorũ &c.ad l.penul.C.de cõd.indeb.responde quod Imperator non sequitur ibi cõmunem,& sic numerũ non respicit,sed forte veriorẽ, vel habentem pro se meliorẽ rationem.approbat.n.sententiã duorũ,Pap.scilicet & Iuliani,reiicit sententiam trium. Vlp.s.Marcelli,& Celsi.Item dũ præ-
12 supponit,quod dicantur grauiores † illi doctores quorum frequentiores sunt lecturæ, & approbatiores in scholis.arg. d.cap.in canon.19.distinct.& eorũ quæ ponit Barto.in l.1.si
13 certũ petatur,est aduertendum † quod.c.in canonicis.19. distinct.loquitur in negotio fidei, in quo casu cõmunis error non facit ius,prout facit in interpretatione iuris ciuilis & canonici,nimirũ si ibi non attenditur solus numerus. Itẽ approbatio ibi à pluribus,& grauioribus facienda intelligitur à pluribus,& grauioribus ecclesiis nõ à personis singularibꝰ,& sic illud.c.loquitur in casu diuerso à nostro, & probat contrariũ. Ad Barto.in l.j.si cer.pet.responde quod si inducitur in illa parte,vbi loquitur de Iurisc.cõs.certũ est quod illi habebant authoritatẽ,& grauitatẽ parem à principe, vt est notissimũ,& approbauit infra statim,si adducitur vbi loquitur de doct.nostris,quorũ scripta vocat magistrales probationes,dico quod in illis nullã requirit grauitatẽ. ad id au tẽ quod frequentiores lecturæ, & approbatiores reddant doct.grauiores,dico quod innumerabiles sunt doct.lecturæ quorũ sunt æqualiter approbatæ, & frequentes in scholis.quonammodo ergo inueniemus inter nos communem opinionem,si ex authoritate,& grauitate pẽdebit quod au-
14 tem Iurisconsul. † non differant authoritate,nec grauitate, probat text.in l.tanta.§.has itaque leges.in fin.C.de vet.iur. enuc.ibi,legislatores autem vel commentatores elegimus, qui digni tanto opere fuerant, & quos anteriores pijssimi principes admittere nõ sunt dedignati,omnibus vno dignitatis apice impartito,nec sibi quoque aliquam prærogatiuã vendicante.& paulo infra.Quid amplius,aut minus in quibusdam esse intelligatur,cum vna dignitas,vna potestas omnibus est indulta? & si dicatur ille tex.loquitur de Iuris cons æqualiter approbatis ab Imperatore,sed inter doct.nostros vnus est grauior altero, concedam quidem in alijs,non autem in formando communem opinionem,quia iura & cõsuetudo contentantur de numero. singe reperiri duas opiniones contrarias habentes parem numerum doc.pro qualibet de his,scilicet grauioribus.vna tamen superet alteram vno tantum doctore,quis negabit illam dici debere cõmunem,que excedit in numero,quamuis contraria haberet se cum etiam ipsum Bartolum? vnde sub correctione tantorũ patrum & præceptorum crederem opin. com. Doctorum & maiorem partem ex nume.simpliciter constare,vt experientia docet.Ferra.in d.caut.31.& Alex.d.consi.202.loquẽtes de grauitate nihil allegãt.Imola & Iasl.in l.2.C.de inst.& subst.de num.solo loquuntur.

SVMMARIA.

1 Maior pars attendi debet.
Extenditur pluribus modis.
2 Maior pars si est feudalis,omnia præsumuntur feudalia.
3 Fideicommissum ibi petendum,vbi maior pars hæreditatis adest.
4 Tutor quomodo possit se excusare à tutela, dicens, quod habet litem cum pupillo.
5 Tutor si non fuerit electus à testatore, is gerat, cui maior

Universidad de Deusto
Biblioteca

pars tutorum tutelam decreuerit.
6 Exceptio spolij facti à tertio quãdo admittatur.
7 Fideicommissarius,in quo loco sit conueniendus.
8 Socij debent habere vnum sigillum societatis,& penes maiorem partem extare debet.
9 Alienans maiorem partem rerum præsumitur facere in fraudem,ac si omnia alienasset.
10 Inimicitia quando dicatur capitalis.
11 Domini duo in solidum vnius castri,an ambo debeant ponere officiales,vel qualis.
12 Donans duobus pro indiuiso,ille qui habet maiorem partem potest offerre æstimationem ei qui habet minorem partem.
13 Vniuersitas scholarium,quomodo dicatur Ecclesiastica.
14 Accidens quomodo denominet subiectum.
15 Possidens maiorem partem bonorum beneficij dicitur pacificus possessor.
16 Domicilium,in quo loco dicatur.
17 Ecclesia consecrata non debet amplius consecrari,nisi pro maiori parte fuerit combusta.
18 Ieiunus quo ad celebrandam missam, quomodo quis dicatur.
19 Vniuersitas si promiserit soluere,quando aliæ vniuersitates soluerent,quomodo intelligatur.
20 Decretum factum à maiori parte confœderatorum Principis valet,non obstante contradictione minoris partis.
21 Deliberatio in exercitu à maiori parte valet.
22 Error ex parte maiori plus attenditur,quàm benedictio ex parte pauciori.
23 Error communis,quando facit ius.
24 Adducens communem opinionem pro se,debet scire veritatem esse contra se,& quomodo procedat.
25 Gesta secundum communem opinionem, non firmãt officium,quia detecta veritate,est amouendus.
26 Opinio,& credulitas iniusta non firmat gesta.
27 Lex non fingit iniustè erratum validum.
28 Beatum id non dicitur,in quo quid mali reperitur.
29 Medici interrogati de vulnere mortali, & sint discordes, statur maiori parti.
30 Senatores in quo loco respondere debeant.
31 Habens plures habitationes,vbi citari debeat.
32 Iustinian⁹ imperator noster, quo tẽpore fuerit humanis, Titulus C.de summ.trin. & fid. cath.& omnia iura sub illo contenta, quas contineant decisiones & casus, & numero,seq.
33 Apostolica disciplina,quænam dicatur.
34 Mandata à maioribus nostris tradita à nobis obseruanda.
35 Sedes Romana est caput omnium ecclesiarum.
36 Episcopi omnes beatissimi vocantur.
37 Reliquiæ, & corpora Sanctorum, quomodo sint custodienda.
38 Tit.de Episcopis & Clericis, cum omnibus iuribus declarantur.
39 Solennitates martyrum quales sint.
40 Episcopi sub nomine beatitudinis, & gloriositatis nuncupantur.
41 Muri ciuitatum,sancti dicuntur.
42 Caput Ecclesiæ à Petro Apostolo sumpsit originem.
43 Pontifex semper præesse debet Ecclesiæ in remedium schismatum.
44 Homines nisi cogerentur parere vni,se continuè in diuersas sectas diuiderent.
45 Gentiles Barbari fuerũt prudẽtiores istis euãgelistis nouis.
46 Hæretici nõ negant Ecclesiam vocari corpus Christi, & significari per Arcam Noe.
47 Christus dicitur caput vniuersale,& militãtis,& triumphãtis Ecclesiæ.
48 Et secundum interiorem in fluxum gratiæ.
49 Caput orbis dicitur vbi est Ecclesia.
50 Pontifex dicitur caput Ecclesiæ eo modo, quo Princeps terrenus se mundi dominum.
51 Christus parabolicè,& similitudinariè,quomodo caput Ecclesiæ vocetur.
52 Cristus,vt homo dicitur caput Ecclesiæ,& quomodo.
53 Anima quomodo insita sit in corpore humano.
54 Sensus omnes in capite sunt.
55 Pontifices successores Petri quomodo dicantur caput Ecclesiæ,
56 Christus quomodo plures nos per parabolas varijs nominibus nuncupauit.
57 In Pontifice tria sunt verba idem significantia, videlicet, summus Põtificatus,apex põtificatus, & fons sacerdotij.
58 Summum,ideſt,quo nihil est superius.
59 Apex quid sit.
60 Factum ex æquipollentibus,vti verè factum dicitur.
61 Pontifex (vt probatur) dicitur caput Ecclesiæ.
62 Petrus Apostolus,ex quibus verbis fuerit rector generalis constitutus, & Dux suorum fidelium.
63 Petrus an dicatur pastor omniũ Christianorũ,an gubernator,& caput,nihil refert.
64 Christus vocauit se pastorem,& caput Ecclesiæ.
65 Petrus fuit deputatus pastor necessaria causa.
66 Ecclesia semper fuit, & erit exposita insidijs Satanæ vsque ad consummationem seculi.
67 Auctoritas cælestis nõ fuit data soli Petrõ,sed omnibus successoribus.
68 Oues Christi quales sint.
69 Quilibet quamuis vilis prouidet non tantum filijs natis, sed & nascituris.
70 Caput Ecclesiæ,tam dicitur Petrus,quàm Christus.
71 Vicarius,& successor Christi dicitur caput mysticũ visibile,assistens,& gubernans visibilem Ecclesiam.
72 Ecclesia habens duos pastores, non propterea dicitur monstruosa.
73 Duo capita diuersa in vna,eademque re admittuntur.
74 Vasallus an quis esse possit duorum dominorum.
75 Vasallus iurans fidelitatem domino, excipere debet Imperatorem.
76 Christianus subiiciendo se Pontifici,semper excipit subiectionem,& fidem in Christum.
77 Res emphyteutica duos dominos habet,alterum directũ, alterum vtilem.
78 Subiectus alterius potest pluribus rationibus dici.
79 Ecclesiasticæ personæ,quomodo fuerunt Imperatori subiectæ.
80 Palatium Imperiale factum dicitur voluntate diuina.
81 Statuta laicorum,& leges Imperiales,licet comprehendant clericos, & Ecclesias, non tamen id procedit in legibus specificè disponentibus super Ecclesijs,& Ecclesiasticis personis.
82 Statuta facta à iudice incompetenti,non sunt seruanda.
83 Obseruãtia legum denotat superioritatẽ erga cõstituentẽ.
84 Non subditus potest priuilegiari.
85 Leges,vel statuta cõcernẽtia peccatũ non sunt obseruãda.

Ampliationes.

Caput VII.

1 CONCLVSIO siue regula prædicta quod attendi debeat communis opinio,& maior † pars, & pluralitas,ampliatur multis modis,extenditurque ad plures alios casus quàm ad numerum. Primo in casu.l.quæritur.de stat.hom.vbi Hermaphrodit⁹ æstimatur eius sexus qui in eo præualet. Secundò in traditis à doct.in c.& si perfodiẽs.de homicid.vbi iudicatur esse dies, vel nox,vel delictum commissum de die vel de nocte,secũdum quod hora inclinat magis ad vnũ quã ad alterum. Ter-
2 tiò in c.fi.de controuer.inter mas.† & fœm.ibi cum maior pars est feudalis, omnia præsumũtur feudalia. Quartò in l. fideicommissum.in prin.de iudi.ibi,vt ibi petatur fideicom-
3 missum † vbi maior pars hæreditatis est. Quintò propter litem quam quis cũ pupillo habet excusare se à tutela non
4 potest,nisi forte de omnibus bonis,aut plurima parte † eorum controuersia sit. Sextò si non erit à testatore electus tu-
5 tor, aut tutelã gerere nolit, tunc is gerat, cui maior † pars tutorũ tutelã decreuerit.l.3.§.fina.de admin.tut.Septimò in casu.c.1.de rest.spol.lib.6.vbi exceptio spolij facti à tertio
6 admittitur quando † criminaliter agitur,& expoliatio fuit secuta de tota substãtia,vel maiori parte. Octauò erit maior numerus hominum qui damnabitur, quã qui saluabitur:vt videtur concludere Card.in clem.1.de sum.trinit.q.12.per illa verba euangelij,multi sunt vocati, pauci vero electi. & memini vidisse Ros.aut.super illis verb.innixa cuidam dicto D.Thomę in 4.disserentẽ, quod erit maior numerus christianorũ,qui saluabũtur,quã qui dãnabuntur.eo quia illud verbũ pauci ; nõ est intelligendũ cõparatiuè ad christianos dãnandos,sed ad totũ mundũ qui vocatur ad fidẽ, nõ tamẽ ad gloriã nec ad gratiam.Nonò oportet ibi fideicommissari. in

7 rium conueniri,† vbi vel domicilium habet, vel maior pars restitutæ hæreditatis habetur.l.qui ita.§.fi.ad Trebel.
8 Decimò vt sigillum † quo vsi sunt plures socij remaneat penes maiorem partem eorum.Bal.in rub.C.pro soc.
9 Vndecimò alienans † maiorem partem rerum,præsumitur facere in fraudem ac si omnia alienasset.Bartol.l.nomen.§. filio.in fin.de leg.3.post glos.ibi in ver.omnia,& ibi Alex.in
10 apostill.Duodecimò, inimicitia † dicitur capitalis quando est causata à lite vertente super omnibus bonis vel maiore parte eorum,glossa in Authen.si testis producẽs.in ver.pecuniaria.de test.Alexand.consilio.99.primo volumine,Ab.
11 c.1.de iud.Tertiodecimò quando duo † domini possident iurisdictionem certi castri pro indiuiso,& vnus habet maiorem partem alio,qui habebit maiorem partem,habebit ponere officiarios.l.sancimus.§.ne autem communione inducti,& ibi Bald.versicul.si habeamus commune hospicium, tu & ego.C.de donat.
12 Quartodecimò si donatur † res duobus pro indiuiso, ille qui habet in ea maiorem partem,potestatem habet offerendi æstimationem ei,qui habet minorem partem.dict.l.sancimus.§ ne aũt.C.de don Quintodecimò,q vniuersitas scho-
13 larium † dicatur Ecclesiastica si maior pars sunt Clerici videtur tenere Fel.in ca.ex literis.de const.post alios quem vi-
14 de.Sextodecimò ad hoc vt accidens † denominet subiectũ, oportet quod ipsi subiecto cõueniat in totum, vel pro maiori parte,secundum Ioan.And.in c.sicut.de verb.sig.in Nouel.per.l.legatis.§.si vnus.de leg.3.vbi legatis seruis diuersorum artificiorum ille qui sciebat plura artificia ceditur legato
15 eius artificij, in quo plurimum versabatur.Decimoseptimò qui maiorem † partem bonorum beneficij possidet,dicitur pacificus possessor.glo.in Reg.Cancel.33 & ponit Cassiad.
16 in suis Decis.Decimooctauò domicilium † sortitur quis in loco,in quo maiorem partem rerum suarum possidet.Felic.dilectus.2.de reser.in ver.domicilium.vbi de alijs requisi-
17 tis ad sortiendũ domicilium.Decimononò,vt ecclesia † cõsecrata iterum nõ consecretur nisi tota,vel pro maiori parte cõbusta fuerit.c.ecclesiis.cum glo.de consecr.dist.1.Vige-
18 simò quòd ieiunus dicitur † quoad celebrandam missam, qui maiore parte noctis fuerit ieiunus.i.qui comedit ante mediam noctem, ita dicit Bertach.in suo trac. de episcopo. 2.parte quarti lib.nu.68.allegat glo.in c.nihil.vij.q.1.Vige-
19 simoprimò quod communitas promittens † soluere in terminis in quibus aliæ communitates soluerent, intelligitur quando omnes communitates vel maior pars solueret, & si maior pars non soluit totum,tenetur promittens ad illam
20 ratam,quam soluit maior pars per Paul.de Cast.consi.153. vbi vide quãdo aduenit tempus quo maior pars soluere debebat,an promissor teneatur, seu expectetur tempus solutionis.Vigesimosecundò quod facit maior pars cõfœdera-
21 torum Principum, vel communitatum † debet haberi ratum,licet minor pars cõfœderatorum contradicat,quia reguntur ad instar vnius corporis.Mart.Laud.in tract.de confœderat.Princip.44.conclu.
21 Vigesimotertiò etiam in exercitu, † & in castris statur sententiæ maioris partis.Cæsar.lib.3.de bel.gal.loquẽs de Gal-
22 ba legato obsesso ab Heluetiis, dicit quod concilio celeriter conuocato sententias exqutrere cepit,& recitatis aliquibus sententijs postea subiungit,maiori tamen parti placuit. Vigesimoquartò in casu legis,domum.de contrahẽ.empt. ibi,vt si quidem amplior domus pars exusta sit non compel-
23 latur emptor perficere emptionem. Vigesimoquintò ampliatur etiam † regula,vt procedat in his quæ maior pars facit,& credit etiam errando.iuxta illud tritum,melius est errare cum multis,quam benedicere cum paucis.vnde etiam dictum est errorem communem ius facere.l.3.in fi.de supel
24 le.leg.glo.l.Barbarius.per illũ tex.de off.præt. & vide omnino Bart.per totã illam legem.c.inferius.in fi.cum sua glo.3. q.7.quæ glo.dicit,ecce quantum operatur communis opinio,& glo.in §.cum aliquis.inst.de testam.que dicit not.errorem probare,& communis error facit ius,vt patet de his
25 versibus.Error † communis ius efficit, vt manifestat. Testificans seruus, qui liber credit esse, intellige tamen semper prędicta in his quę sunt iuris publici, & in publica persona, puta in iudice ordinario,secus in Delegato, quia non sufficit probatio communis reputationis,vt per Nicol.Milis.in verb.error communis.intellige etiam quãdo ille iudex, circa quem erratur est in possessione iuris,quod putatur habere.c.cõsultationib.vbi Abb.nu.7.de iur.pat.vide dec.14.de iur patr.in ant.& glo.in c.ad probandum.de re iud.quæ dicit,vnde cum communi opinione liber,& absolutus habeatur,& credatur quicquid interim facit,valet.& dixit Bal.in l. non mutat.de lib.cau.quod communis error, de quo in l. Barbarius.operatur tantum in temporaliter facto,non autẽ in spiritualiter factis.allegat Inn.in c.nihil.ext.de elect.Non habet tamen locum præsens ampliatio,quãdo ille qui vult
26 se † ex communi opinione iuuare,debet scire veritatem esse contra communem opinionem.Nicol.Mil.in verbo,error cõmunis.Itẽ non habebet locum præsens ampliatio in tutoribus,& alijs administratoribus.Bal.in l.non omnis.§.si pupillus.si cert.pet.Item non habet locum in eo,qui sciebat illum cõmunem errorẽ,& tacuit.Marsi.plene in pract.crim. §.aggredior.nu.33.& Baldus in l.2.C.de seruitu & aqu.dicit quod in d.l.Barbarius.concurrunt tria, videlicet superioris authoritas,communis error,& publica vtilitas.alleg.not.in auth.de Tabellion.§.penul.subdit tamẽ quod licet cõmunis
27 opinio firmet † gesta,non tamen firmat officiũ, quia detecta veritate est amouendus.alleg.not.per Inn.in d.c.nihil.& ad hoc,vt cõmunis error faciat ius,necesse est quod cõcurrat cõmunis opinio saltẽ maioris partis,vt tenet Specula.in tit.de testa.§.1.versiculo,itẽ quod est seruus.ver.qui se à ma-
28 iori.Et opinio,& credulitas † non validat gesta,quando nõ esset iusta,sed supina,qua lex † non fingit erratum huiusmodi pro vero,sed pro errato vult haberi, cũ supina ignorantia noceat.l.nec supina.de iur.& fac.ignor.& pro hoc videtur tex.secundum vnã lect.in l.Actuarios.C.de actuar.lib. xij.& quod voluit Saly.in l.Zenodorus.C.ad Maced.& hæc omnia ponit Soc.in consi.60.nume.8.versi.circa quartum, vol.1.Vigesimosextò amplia in his,quæ ponit Cic.in 5.Tuscu.vbi dicit,non enim licet his,qui laudẽ cũ dolore petentiã esse dicũt, negare eos esse beatos,qui illã adepti sunt.quamquã enim sint in quibusdã malis, tamen hoc nomen beati, longe,& late patet.nam vt quæstuosa mercatura, fructuosa oratio dicitur,non si altera semper omni dãno, altera omni tempestatis calamitate semper vacet, sed si multo maiore ex parte extet in vtroque felicitas. sic vita non solum si vndique referta bonis est, sed si multo maiore, & grauiore ex parte bona perpendens,bona recte dici potest.

Vigesimoseptimò, & in aliis quæ idẽ libro, v.de finibus.
29 ait enim si qua in vita † est aliquid mali, ea esse beata non potest,ne seges quidẽ igitur spicis vberibus, & crebris,si auenã vspiã videris,nec mercatura quæstuosa si in maximis lucris parum aliquid damni contraxerit.An vsquequaque aliter in vita,& non ex maxima parte de tota iudicabit? an dubium est, quin virtus ita maximam partem obtineat in rebus humanis,vt reliqua obtinent? & infra.semper enim ex eo,quod maximas partes continent,latissimeque funditus tota res appellatur, dicimus aliquẽ hilarẽ viuere, igitur si semel tristior effectus est,hilaris vita amissa est? Vigesimooctauo,& ad ea etiam quæ Horatius in arte poetica,Verum vbi plura nitent in carmine non ego paucis Offendar maculis,quos aut incuria fudit,Aut humana parum cauit natura. & infra .quandoque bonus dormitat Homerus. Verum opere in longo fas est obrepere somnum.Vigesimonono ampliatur quod ea videntur esse in fundo quæ maiore parte anni ibi sunt.l.cum de lanionis.§.fabinus.de fundo instructo,ibi quę que ibi maiore parte anni morari &c.

Trigesimo si eligantur Medici qui videant, & referant
29 an vulnus sit mortale † vel cicatrix sit remansura,& sint discordes,statur dicto maioris partis.vt referunt post alios Angelus & Arim.in tractat.maleficiorum in versiculo, vna alia percussione,per discursum totius illius capitis, & idem debet posse dici de aliis artibus,& artificibus.
30 Trigesimoprimò quod senatores † in pecuniarijs causis, & prouinciis vbi larem fouent,aut vbi maiorem bonorum partem possident,& assidue versantur,respondebunt.l.senatores.vbi senat.vel clarif.

Trigesimosecundò in casu.l.maiorem.de verb.signi.vbi de maiori parte temporis.

Trigesimotertiò item amplia ad maiorem partem temporis non solum quoad tempus ipsum, puta quo ad annum, sed etiam quo ad alia loca, vt vult Ioan.An.in clem.causam vero communiter.de elec.
31 Trigesimoquartò † qui habet plures habitationes debet citari ad eam, in qua pro maiori parte anni habitat.argument.eorum quæ tradit Bar.in dict.l.cum de lanionis.§.fabinus.de fund.instruct.& in l.2.§.prætor.de no.oper.nuncia. in ij.colum. Ex his vltimis ampliationibus satis constare videtur attendenda, & sequenda esse ea quæ pro maiori par-

Universidad de Deusto
Biblioteca

te temporis obseruata fuere. Quo stante non parum est mirandum, vnde sit quod moderni hostes Sacrosanctæ Romanæ ecclesiæ nolunt acquiescere his, quæ circa religionem pro maiori parte temporis, quo Christus natus colitur, credita, & absque vlla temporis interruptione vsque in præsentem diem ab vniuersis Christianis intacta illibataque custodita fuere. Id certè repugnat cõmuni sensui hominum, repugnat naturali rationi, repugnat sacris literis, quemadmodum innumerabiles nostra tempestate Theologi in eruditissimis piissimisque eorum scriptis docuerũt, vt mihi non sit opus rem tam arduam, & iam actam agere, ac nequaquam meæ profes. meive propositi. Illud tantum modo ad me pertinere arbitror ex Iustiniani Sacratissimi Principis sanctione probare ipsam Pontificis ecclesiæque Romanæ potestatem, dignitatem, illiusque dogmata, traditiones, instituta, quę hostes nostri in sensum reprobum traditi dum pro nihilo habent, ac penitus tollunt, ecclesiastica ordinem omnem conturbant & subuertunt, & quidem nostra hæc machinatio (aut ego fallor) tanto magis eos confundet cum nõ diuinarum scripturarum oraculis, non Theologorum testimoniis, non conciliorum inuincibili auctoritate, quę omnia ipsi inuerecunde negare solent, sed solis Imperialibus prophanisque vt ita dicam, legibus (neque enim alia arma nobis subministrat armamentariũ) debellatos, sed videbunt. Non aliis igitur armis quam Imperatoriæ legis voce ab vniuerso Christiano orbe, & ab ipsismet aduersariis eorúmque maioribus plusquam per mille annos, & sic pro maiori temporis parte christianę veritatis obseruatæ, bellum nobis parandum est de victoria non dubij nisi forte ipsam quoque sacratum legum venerand.
32 potestatem & locum à maiori parte temporis, penè ex naturæ fontibus hausturn negare sint ausuri. Prohibet† Iustinianus princeps, qui fuit circa annum Christi nati quingẽtesimum, nequis priuatus publicè audeat de summa Trinitate, fidéque catholica contendere Rubr. C. de sum. Trinit. & fid. cat. quo ergo ausu isti per plateas, & Tonstrinas ab indoctissimis quotidie legi tam Sanctæ contraueniri permittunt? In l. j. iubet omnes populos versari in ea religione & fide, quam Petrus Apostolus tradidit, & vsque ad sua tempora credebatur & docebatur, & appellat ibi Apostolicam disciplinam id quod suo tempore credebatur, cum tamen Apostoli per quadringentos annos ante mortui es-
33 sent. ad ostendendum, vt id obiter dicam, apostolicam† disciplinam esse quoque illam, quæ non in libro Euangeliorum tantum, sed & quæ in sanctis quoque patrum institutis obseruan. traditur iuxt. capitu. illa autem. 3. quæst. 7. vbi
34 sunt verba Augustini. in l. secunda, mandat† obtineri tradita à maioribus. In epistola, nos reddentes, scribens ad Papam dicit. Nos reddentes honorem Apostolicæ sedi, & vestræ sanctitati. & paulo infra dicit, honorantes vestram beatitudinem, appellatque ipsum Papam patrem, séque subiicit sedi Apostolicæ, dicítque eidẽ subiecisse Sacerdotes & ecclesias orientis. ibi quoque habetur quod Sedes Roma-
35 na† est caput omnium ecclesiarum, acceptat quatuor cõcilia: Hipotium, & Demetrium Episcopos vocat beatissimos, Patriarcham Constantinopolitanum sanctissimum. & aperte dicit quod sequitur sedem Apostolicam. Quare inferior ei dici debet, vt not. ibi glo. & tandem omnes epis-
36 copos † vocat beatissimos. in vltimáque parte eius epistolæ vbicunque incidit sermo Apostolicæ doctrinæ, fit quoque mentio Sanctorum Patrum, & tandem ibi dicit: in hac veneratione Apostolicæ sedis cuius principatum conseruatis in omnibus, vocat ecclesias sacro sanctas. in Rubri. de sacr. sanct. eccle. magnóque cum zelo, pertractat tam anxiè
37 de rebus priuilegiisque earum. in l. 2. & 3. tam piam gerit† curam de reliquiis corporibúsque sanctorum martyrum, isti autem quomodo illa conculcant? In l. placet, tractat de immunitate ecclesiarum, quo colore isti eas spoliant? In l. omni, mandat seruari canones ecclesiasticos antiquorum. in l. priuilegia. abrogat leges Imperiales factas contra canones. In lege generali, tam curiosa habetur cura Sãctimonialium, & in l. si quis tit. sequentis iniungitur capitalis pœna eas, nedum violanti, sed tantummodo attentanti. idem in l. raptores Titul. sequentis. isti autem eas prostituere præsumunt. In l. iubemus, prohibetur alienatio rerum ecclesiasticarum, & in l. sancimus, prohibetur etiam earum pignoratio, illa vero isti in priuatos vsus manu sacrilega conuertere. In lege sancimus. 2. habetur immunitas ecclesiarum, vt sit diuersitas inter diuinas res, & humanas, isti nullo ha-
38 bito discrimine, omnia confundunt. Tractat deinde † particulariter de episcopis & clericis, eorúmque priuilegiis. In lege prima, eximuntur à muneribus extraordinariis, & ab hospitandis militibus. In le. 2. eximuntur à sordidis muneribus. In l. sed neque, detestantur clerici, & monachi, qui vxores ducunt, & in l. eum qui. eis interdicitur etiam cohabitatio mulierum affinium. qua fronte ergo dicunt christianos omnes esse sacerdotes, quaue impudentia sacerdotibus vxores adiungunt? in l. presbyteros, describuntur singuli ordines ecclesiastici, quos Sancta Ecclesia semper habuit, & hodie habet: presbyteratus, diaconatus, subdiaconatus, exorcistatus, lecturatus, hostiariatus, & Acolitatus, quid est quod illos isti nihil faciunt? In lege si quis in hoc genus, cũ Auth. supposita, mandat vindicari sententia capitali iniurias importatas ecclesiis, sacerdotibus, & cultui, & turbatoribus sacrorum mysteriorum, & celebrare prohibentibus. Dij boni nonne isti omnes rei capitis sunt? In lege, decernimus, maxima habetur cura de cruce, & reliquiis sancto-
39 rum. Item in le. secunda, C. de fer. habetur † de solemnitatibus martyrum. Adest rubrica prohibitiua nemini licere signum Saluatoris humi scribere, vel pingere, in cęteris ergo locis licebat, vt exceptio firmet regu. in contrarium. l. nam quod liquidæ. de pen. leg. sed quis istos docuit sanctorum imagines, præcipuè autem ipsius sancti sanctorum passim abradere? In authenticis tractat de monachis, vbi, & de Monasteriis, & quod monachi abstineant à nuptiis etiam in minoribus constituti: illi vero dissipauerunt monasteria. In Authen. de non elig. 2. nub. arcentur Bigami ab altari. Item de ordinatione clericorum, in titulo quomodo oporteat episcopos, & cæteros clericos ordinari, illi reiiciunt ordinationem volentes omnes esse sacerdotes. Prohibet alienationem & permutationem rerum ecclesiasticarum. In Authen. iusiurandum quod præst. ab his qui admini. accip. ponitur forma iuramenti iudicis, in qua non solum per Deum, sed etiam per Virginem Beatissimam Mariam, per Sancta Euangelia, & per Archangelos iuratur. quid ergo ipsam virginem cum aliis beatis in honorarũt, cultúmque debitum illis subtraxerunt? Item in Rubr. vt ecclesia Romana centenaria gaudeat præscriptione, concessum videmus Roman. ecclesiæ amplius priuilegium quàm aliis ecclesiis. quod quidem non feciſſet Impera. si illa non esset eminentior & excellentior, sed æqualis cæteris ecclesiis, vt falso prædicant aduersarij. Et in nigro ita exorditur, vt legum originem anterior Roma sortita est, ita & summi Põtificatus apicem apud eam esse nemo est qui dubitet. quid ad hæc dicunt? Si inspicimus interesse, cuius magis interest apud Romam non esse summi Pontificatus apicem, quàm Imperatoris? Si dignitatem testis, quis Cæsare dignior? Si possessionis longitudinem, iam & ante per mille annos hæc de summo Pontificatu tradita reperiuntur. In authen. vt nullus fabricet oratorij domos sine episcopo, tractat de cultu ecclesiæ & de luminaribus, & ibi eruditissima episcoporum præeminentia. In authen. hæc constitutio interpretatur. piissime de monasteriis disponit, & moniales appellat mulieres Reueren. In Authen. de Monachis appellat Abbates reuerendissimos. Quid ergo est, quod tã delicatas aduersarij habeant aures, vt audire non queant sanctæ Romanæ Ecclesiæ summos prælatos à nobis vocari reuerendissimos, cum idem Iustinianus sacratissi. Imperator, ipsos etiam Archimandritas, immo, & synodum, Abbates, & Monachos, & Monachas, ac inferiores clericos tali nomine honoret, vt per discursum supra allegatarum legum, & constitutionum facile est inuenire. præsertim in epistola inter claras, & in lege, cum clerici. C. de episcop. & clericis. quos tandem se ipsos faciunt, nunquid maiores ipsi sunt Imperatore? Sed magis mirandum est quomodo isti scandalizentur audiendo nos vocare pontificem Romanum sanctissimum, & beatissimum, cum idem met Iustinianus eundem his encomiis exornet in Authen. vt Eccles. Roman. cen. an. gaud. præscript. quin, & his, & dignioribus, nedum Pontificem ipsum, sed, & episcopos particularium ecclesiarum vocet nominibus, vt iam dixi. nunquam enim eorum quemquam alloquitur vel salutat, ni-
40 si sub nomine Beatitudinis † vel sanctitatis, immo etiam gloriosissimos episcopos dicit l. nemo. C. de episcop. aud. Vel dicant isti quæso, quare etiam non offenduntur quod huiusmodi epithetaattribuuntur rebus inanimatis? nam in lege tertia. C. de sum. trinita. & vrbs Constantinopolitana
41 vocatur sacratissima, & sacrosancta, & legati, † & Muri ciuitatum sancti dicuntur. in l. sanctum. cum sequen. de rerũ diuis. & statua principis vocatur sacra. tot. titulo. C. de his qui ad

qui ad stat. conſug. & Vlpi. ff. de obseq. à liber. præst. dicit liberto, & filio semper honesta, & sancta persona patris ac patroni videri debet. Sed vltra Iustinianum nonne Hieronymus scribens ad Augustinum episcopum appellat eum Papam sanctum, & beatissimum? & scriptura dicit, ego dixi quia Dij estis, & filij excelsi omnes. Item quo ad primatũ
42 † Petri & eius successorum ab eis tam audenter negatũ quando nullam ex prædictis authoritatibus haberemus. præcipuæ in l. 1. & in epist Nos reddentes. C. de sum. Trinit. & in Authen. vt eccl. Rom. cent. gaud. in princ. nobis quasi sufficeret ratio præsentis ampliationis, quod scilicet pro maiore parte temporis, immo pro toto tempore ex quo fundata est ecclesia à Christo in humanis agente Romanus pontifex eiusdem ecclesiæ caput prædicatur, nec aduersarij probare valent cõtrarium. facit item & alia ratio, Ro-
43 manum pontificem † præfuisse semper, & præesse debere ecclesiæ in remedium, videlicet Schismatum, capite. n. constituto schismatis tollitur occasio, ait Hier. lib. primo con. Iouin. quæ schismata propter naturalem facilitatem hominum ad dissentiendum quotidie pullularent. dict. l. si
44 vnus. 6. principaliter. de arb. nisi enim cogerẽtur † homines subesse, & parere vni, se continue in diuersas sectas diuiderent, & sic ad se vnusquisque trahens ecclesiam Christi rumperet. cap. legimus. 93. distinct. de quo supra lib. primo. cap. 8. in fin. & experientia hoc manifestat, quia ecclesia etiam cum capite non est immunis à scissuris, non tamen etiam caret remediis: sed nonne etiam gentiles Barbari habuerunt inter sacerdotes suos Principem? certe sic, vnde
45 fuerunt † prudentiores istis euangelistis nouis, lege Cæsarem lib. 6. de bel. gal. vbi loquens de Druidibus. i. sacerdotibus qui rebus diuinis intererant, qui sacrificia publica ac priuata procurabant religiones interpretabantur. His aũt (inquit) omnibus Druidibus præst vnus qui summam inter eos habet authoritatem. hoc mortuo si quis ex reliquis excellit dignitate, succedit, at si sunt plures pares suffragio Druidum eligitur. apud Romanos quoque erat Rex sacrificulus, & in collegio Pontificum, Pontifex maximus.
46 Item facit † alia ratio, quia nullus quantumuis hereticus negat (neque enim potest) ecclesiam vocari corpus Christi, significari per arcam Noe, & per nauim, sed quomodo stare potest corpus illud sine capite? arca sine principe Noe? nauis sine gubernatore? Nec dicatur quod ecclesia habet quidem caput, sed solum Christum, ne alias appareat biceps, si asseramus Petrum, Petrique successores esse caput eiusdem, quia respondetur quod Christus est caput, & Papa est caput, exclusa omni absurditate, & monstruositate, vt ex infra dicendis. Sciendum est igitur quod Chri-
47 stus dicitur † caput vniuersale, & militatis, & triumphantis ecclesiæ, iuxta illud, & ipsum dedit caput super omnem ecclesiam, & ipse est ante omnes, & est principium, & primatum tenens. Colos. 1. & Dominus, fundator, & funda-
48 mentum eiusdem ecclesiæ, dicitur etiam † caput ecclesiæ secundum interiorem influxum gratiæ, inquantum Deus quidem per authoritatem, inquantum homo vero instrumentaliter, si quidem eius humanitas est instrumentum
49 deitati coniunctum. Item quia est caput † orbis in quo continetur ecclesia, & quia ex viuorum & mortuorũ, quia est principium & finis portans omnia verbo virtutis suæ, per quem omnia facta sunt. vtique & ecclesia ex quo omnia, in quo omnia, qui est omnia in omnibus cui data est
50 omnibus potestas in cœlo & in terra, item † est caput ecclesiæ eo modo (si tamen licet cælestia cõponere terrenis) quo princeps terrenus vocat se mundi dominũ in l. deprecatio. ad l. rhod. de iac. illud enim intelligitur quoad generalem protectionem & principaliter, non tamen destruens
51 dominia particularia. Et in hoc sensu satis constat Christũ † dici caput ecclesiæ parabolice & similitudinarie (vt dicit scriptura de libro quod habeat capur: psal. 39. in capite libri scriptũ est de me. sicut ecclesia eadem ratione vocatur cor-
52 pus. Magis autem apposite Christus † vt est homo & secundum formam serui dicitur caput ecclesiæ, & ecclesia dicitur esse illius corpus, quàm secundum naturam diuinam ratione conformitatis nature (oportebat enim illum prr omnia assimilari fratribus) vt sic vni* naturæ sint caput & cor-
53 pus. sicuti enim † anima totum corpus nostrorum animat, & viuificat, sed in capite sentit, & videndo, & audiendo, & odorando, & gustando, & tangendo, in cæteris autem membris tangendo tantum, & ideo capiti cuncta subsunt ad operandum, caput autem supra collocatũ est ad cõsulendum, sic vniuerso populo sanctorum, tanquam vni eorpori caput est mediator Dei & hominum homo Christus Iesus. ipse igitur est caput, cæteri verò membra, quia in
54 ipso est omnis gratiarũ plenitudo sicut in capite † omnes sensus, in cæteris vero quædam partes gratiarum distributæ sunt iuxta mẽsuram vniuscuiusque membri, & ipsa vniuersa regit, omnia vero membra illi adhęrẽt. Sed successor
55 Petri † non est hoc modo caput, sed membrũ ecclesiæ sub capite Christo, est tamen caput ecclesiæ militãtis alio quodã modo, hoc est dux, rector, & gubernator illius. ea enim ratione qua ecclesia, & vniuersitas fidelium vocatur mystice corpus, cõueniens videtur illum, qui huic præest corpori, vocari quoque caput, vt sermo habeat cõsonantiam & decorem. huiusmodi enim concinnitatem ipse quoque
56 D. Iesus seruare solitus est † in parabolis, nam dum vocat suos fideles sub nomine ouiũ, vocat & se pastorem, si dicit illos palmites, dicit se vitem. Sed aduersarij negant vsquam probari Petrum & eius successores esse caput ecclesiæ, nos vero profitemur id maxime probari vltra iam dicta infrascriptis auctoritatibus, rationibus, & exemplis. Primo in Authen. vt eccles. Roma. cen. an. gaud. præscript. in princip. sic enim ibi exorditur Iustinianus, vt legum originem anterior Roma sortita est, ita & summi Pontificatus apicem apud eam esse nemo est qui dubitet, vnde & nos necessariũ duximus patriam legem, fontem sacerdotij spirituali nostri muniminis lege illustrare. Animaduertenda enim sunt
57 hæc tria verba † summum Pontificatum, apicem Pontificatus, fontem sacerdotij, quæ quidem æquiualent & æquipollent verbo caput, & idem omnino metaphoricè significant. summũ enim † vt inquit Cic. id dicitur quo nihil est superius. quod etiam declarat eius antithetõ quod est infi-
59 mum. sic Iupiter summus dicitur. similiter apex † designat cuiusque rei summitatem & excelsiorem partem. Cic. apex senectutis est auctoritas. fons etiam per metaphoram denotat cãm, originem & principium rei alicuius, sed cũ hęc verba vt dixi, æquiualeant & æquipolleant verbo illi caput, succedit regula trita quòd non refert quid ex æquipollenti-
60 bus † fiat vel dicatur. l. si sub vna. cum gl. de verb. obli. si sub vna, inquit ibi Pau. significatione diuersis nominibus ea res quæ in stipulatione deducitur, appellatur, non infirmat obligationem si alter altero verbo vtatur. & glo. exemplificat ibi in eo qui stipulabatur ab aliquo tres solidos, & ille respondit se daturum denarios triginta sex, quod non vitiatur stipulatio, & Florentinus in l. quæ extrinsecus. eo. tit. stipulanti denarios, eiusdem quantitatis aureos sponden do obligaberis. vide quæso de qua magna re litigamus, nempe an Roma sit vrbs à Romulo condita, vel fœnũ sit herba ficca, ex quo in controuersiam ponitur, an ille sit caput ecclesiæ, qui est summus pontifex, qui habet apicem pontificatus, qui est fons sacerdotij. Secundo probatur Põtificem
61 Romanũ † esse caput ecclesiæ in Epist. nos reddentes. C. de sum. trinit. vbi Imperator scribit ad Papam ibi, vt vestræ innotescat sanctitati, quæ (referendo secundum gloss. ibi, ad Roman. ecclesiam) caput est omnium sanctarum ecclesiarum, certè si nihil aliud quęrunt aduersarij quàm locum facientem mentionẽ de capite in specie, vicimus. Tertio probatur Io. 20. cum dominus Iesus dixit ter Petro, pasce oues & agnos meos, negari enim non potest quin tunc constí-
62 tuerit † Petrum gñalem rectorem & ducem suorũ fideliũ. (nũquid enim Deo est cura de bobus, & pari rõne de ouibus, vt ait Paulus) sicut ergo oues ibi sumũtur pro ecclesia, ita cogimur dicere quod pascere stet pro gubernare, & is ad
63 quem dicitur pasce, constituatur rector. Nil † ergo diffatan dicas Petrum cõstitutum pastorem ouiũ Christi, an gubernatorem & caput fideliũ, nisi quantum distat sermo figuratus à sermone proprio per Regulam æquipol. de qua supra.

Quarto probatur sic, in lege euãgalica ille qui est pastor ouium, est etiam caput ecclesiæ, exemplũ habetur de Chri-
64 sto † qui dixit se pastorem, & Paul. vocat eum caput ecclesię. Petrus ergo qui ordinatus fuit pastor ouium, est eriã dicendus caput ecclesiæ, est tamen notandum quod sicut Christus est alio modo caput quam sit Petrus vt visum est, ita & nullo modo pastor, ipse enim est pastor qui ponit animam suam pro ouibus, & illis vitam donat ęternam, Petrus vero est pastor qui tantummodo pascit.

Et quando hæc inficiari non queant, nemo tamen audeat dicere quod Petrus fuit quidem caput & pastor, sed ipse solus & non eius successores, quia respondebo quod hoc dictum est nimis periculosum, cum Iustinianus in supra citatis locis testimonium reddat, Petri successores fuisse paris potestatis, & à Iustiniano vsque in præsentem ho-

Universidad de Deusto
Biblioteca

ram id veriſſimum vidcamus. Præterea non eſt dubitandũ
65 quin D.Ieſus deputauerit †Petrum paſtorem ex magna &
neceſſaria cauſa,vt.ſ.eius oues protegerentur à lupis.incũ-
beret ergo neceſſitas aduerſariis probandi, quod poſt obi-
tum Petri huiuſmodi cauſa ceſſaſſet ſi vellent obtinere po-
teſtatem finitã cum Petro,vt ſic ceſſante cauſa inſtitutionis
66 paſtoris,ceſſaret quoque inſtitutio.ſed cum eccleſia †ſem-
per futura ſit expoſita inſidiis ſatanæ vſq;ad conſummatio
nem ſeculi, (aduerſarius enim ille noſter diabolus ſemper
circuit quæ rens quem deuoret) non poſſumus dicere eam
vnquam vacare paſtore,qui licet hodie ſit Pius,eras Grego
rius,vnus tamen pontificatus eſt.arg.l. meminiſſe. de offic.
procon.vbi ait Vlpia. Meminiſſe oportebit vſque in aduẽ-
tum ſucceſſoris, omnia debere proconſulẽ agere cum ſit
vnus proconſulatus, & vtilitas prouinciæ exigat eſſe ali-
quem negotia ſua prouinciales explicent, ſed ſi prouin-
cia vna terrena exigit aliquem per quem prouinciales ne-
gocia ſua expediant, iudicent infantes & aniculæ, an vni-
67 uerſalis eccleſia Chriſti id exigat. Corroboratur etiam a-
lia ratione,non ſolũ †Petro, ſed ſucceſſoribus quoque tri-
butam poteſtatem. Certum eſt, quod Chriſtus commen-
dauit Petro oues ſuas. i. fideles in illis verbis: paſce, &c. vt
68 ſæpius dixi. Sed oues †Chriſti non intelliguntur eſſe illi ſo
li fideles quibus ipſe coram loquebatur, ſed omnes qui cre
dituri erant vſque ad diem iudicij,vt probatur Ioan. 10.vbi
Dominus loquens de ouibus ſuis dicit,animam meam po-
no pro ouibus meis,vitam æternã do illis. clarum eſt. n. D.
Ieſum non poſuiſſe vitam pro illis ſolis credentibus:qui cũ
audierunt,nec illis ſolis dare vitam æternam, ſed omnibus
fidelibus qui futuri erant vſque ad conſummationem ſecu
li quantum eſt ex parte ſua,& quo ad ſufficiẽtiam, & valo-
rem meriti,& ſatisfactionis ſuæ,ergo commendando oues
ſuas Petro inſtituit officium perpetui paſtoratus & vniuer-
ſalis,& ordinarium quendam paſtorem, adeo vt per totum
labentis ſeculi ſpacium aliquis ſemper eſſet, qui fideles cõ-
mendatos haberet, &c. Sed quia Petrus non poterat ſem-
per viuere, & quia commendatio non fiebat intuitu Petri,
& non erat perſonalis,ſed fiebat intuitu rei cõmendatæ ec-
cleſiæ,ſcilicet quæ eſt perpetua in hoc ſeculo,neceſſe eſt fa-
teri illam commendationem non præſentia tantum, ſed
futura quoque reſpexiſſe, & conſequenter tranſiuiſſe ad
69 Petri ſucceſſores. Vlterius cum quilibet faber †& ruſticus,
& negotiando & teſtando prouideat nedum ſuis iam na-
tis,ſed etiã deſcendentibus & naſcituris in infinitum cũ tu-
toribus cum fideicõmiſſ. & ſubſtitutionibus, & aliis huiuſ-
modi: quis audebit credere quod D.Ieſus non geſſerit curã
de credentibus ſuis, qui ſucceſſuri erant illis quibus præfe-
cerat Petrũ?cum in horas pro illis etiam oraret? iuxta illud,
non ſolum oro pro eis, ſed pro illis etiã qui crediturí ſunt.
70 Vterque †ergo eſt caput eccleſiæ militantis & Chriſtus, &
Petri ſucceſſor ſicut dictum eſt in initio,nec tamen ipſa de-
formitate vlla afficitur ob hæc duo capita:quia Chriſtus eſt
caput nedum eccleſiæ, ſed & viſibilium, & inuiſibilium.ca.
inquam ſpiritualem vitã, ac ſenſum interne influens, con-
ſeruans, & informans terrenam, & cœleſtem Hieruſalem
ſecundum omnem locum tempus, & ſtatum, toti eccleſiæ
71 propria virtute præſidens,eius vero vicarius †& ſucceſſor
eſt caput myſticum, viſibile aſſiſtens, & gubernans ſolã vi-
ſibilem eccleſiam ſecundum determinatum tempus ſui põ
tificatus,vti Chriſti vices in terris gerens ſub ipſo paſtorum
paſtore D.Ieſu Chriſto. Quemadmodum eadem eccleſia
72 non eſt monſtruoſa †duos habens paſtores, Chriſtum qui
dixit,ego ſum paſtor bonus,& Petrum cui dictum eſt,paſce
oues meas,nec monſtruoſus eſt exercitus qui habet duo ca
pita, Regem, & Ducem, neque grex qui habet etiam duo
capita,dominum,& paſtorem. Nec mulier cui Chriſtus, &
vir caput eſt, vt in epiſtolis Paul. ad Corint. ad Epheſ. & ad
Coloſ. vbi toties incultat virum eſſe caput mulieris, quia
73 huiuſmodi duo capita † ſunt diuerſa, & compaſſibilia, di-
uerſaque habentia officia,& vnum eſt principale,aliud ſub-
alternum,vnum independens, aliud vero dependens. poſ-
ſunt namque omnia prænarrata in genere ſuo vtrique ca-
piti ſubeſſe abſque vlla iuris,vel facti repugnantia. Ad exẽ-
74 plum eius qui eſt vaſallus †duorum dominorum, de quo
per Specu.in titu.de feud.q. 11.& 12. & aduocati, & medi-
ci qui duobus obligant eorum operam,de quibus per Ioã.
Andr.in Reg.contractus,in mercuriali.& obiter dicendum
75 videtur quod quemadmodum † quis conſtituendo ſe va-
ſallum alicuius domini, & in omni ſacramento fidelitatis,
ſemper Imperator nominatim excipitur. l. imperialem. in
fin.de prohib.feud.alien.per Feder. ita etiam quilibet chri-
76 ſtianus † ſubiiciendo ſe,vt tenetur, domino Papæ ſemper
excipit ſubiectionem,& fidem in Chriſtum, cui ea debetur
cum tota Trinitate.vt continet ſymbolũ, & qua ratione in
77 † re emphyteotica, & feudo adeſt vnus directus dominus,
adeſt & alter vtilis, ſic videtur poſſe dici quod dominus le-
ſius habeat in eccleſia directum dominium, paſtor Rom.pa
ſtoralem curam, exteriorémque gubernationem pro vſu
habeat.Poteſt quoque adduci exemplum de illo qui ſubii-
78 citur †nõ ſolum duobus, ſed etiam pluribus,puta ratione
originis,incolatus,ſtudij,militiæ, mercaturæ, beneficij ec-
cleſiaſtici,maioris partis bonorum,delicti,contractus, & ſi
Romæ reperiatur, & ſimilium de quibus Doc. loquuntur
ad ſatietatem extra,de for.comp.per totũ. Nec plura nobis
nunc concurrunt denotantia non Chriſtum, & Petrum ſo
los, ſed etiam quemlibet eorum ſucceſſorem pontificem
Rom.fuiſſe, & eſſe caput militatis eccleſiæ. Cætera petãtur
ex theſauris Echij,Roſſenſis,Caſtrẽſis,Pighij,Verati.Dried.
Illuſt.Cardinalis Varmien.& aliorum.Quanuis ergo aduer-
ſarij ſeipſos, temere quidem, exemptos à canonicis,& ec-
cleſiaſticis conſtitutionibus iactent,& ob id pœnis illarum
rum obnoxios ſe negent fateri, tamen coguntur humana
rum legum vltionem eos expectare, quibus velint nolint
(niſi tanquam bruta ſine lege volunt eſſe) ſubiici noſcuntur
nec deſperandum eſt quãdoque Imperatorem chriſtianũ,
qui ſanctæ Romanæ eccleſiæ miles,defenſor,& aduocatus
exiſtit,de eis dignum ſumpturum ſupplicium,poſtquam tã
impudenter abiecerunt poſt eccleſiaſticas, Cæſareas quo-
que leges, conſuetudinémque optimam legũ interpretẽ,
& ea quæ pro maiori parte temporis.immo quæ toto tem-
pore chriſtianæ religionis vniuerſaliter recepta fuerũt. Ne
autem rudibus lectoribus ſcrupulũ iniecíſſe videamur ob
ſupra citatas Imperiales leges, propter quarum promulga
tionem, & in quibus Imperatores exercuiſſe videntur po-
teſtatem in clericos, & eccleſias, vt probatur præcipue in
Authen.vt eccleſia Romana centum annorũ gaudeat pri-
uilegiis circa principium, & in c.Conſtantinus 96. diſtinct.
ſcire debent cp non per hoc probatur vlla ſubiectio, quia
reſpondet Innoc.in c.2.de maior.& obedien.eos hodie eſ-
ſe exemptos,& hoc fuiſſe factum volũtate Imperatoris, vt
in c.ego Ludouicus.63.diſtinct. vel potuerunt etiãper con-
ſtitutiones ſuper hoc factas eximi, tanquam res ſpirituales,
quibus ipſe Papa præeſt,vt ibi latius per eũ. vel dicas quod
79 omnes eccleſiæ,& eccleſiaſticæ perſonæ fuerunt † ſubditæ
imperatori,quo ad defenſionem,& protectionem.iuxta gl.
in ver.noſtras.in d.auth.vt eccleſia Romana, & in c.conue-
nior.23.q.8. vel proceſſit ex donatione per ipſum Conſtã-
tinum Silueſtro facta,nam illam faciendo donauit fere om-
nem Imperialem poteſtatem,& multas ciuitates,& prouin
80 cias,ac Imperiale etiam palatium † quod factum fuiſſe etiã
putandum eſt inſtinctu, & voluntate diuina, vt per Alb.de
Roſa.in Lbene à Zenone.C.de quadri præſcrip.& dicit Fel.
in c.eccleſia ſanctæ Mariæ.de conſtitutio.col.16.verſi.reci-
81 pit autem,quod licet ſtatuta † laicorum, & leges Imperia-
les,puta quæ habentur in C.& authen.comprehendant cle
ricos,& eccleſias,non tamen id procedit in legibus ſpecifi-
ce diſponentibus ſuper eccleſiis, & eccleſiaſticis perſonis,
licet non ſint in damnum eccleſiarum, nec repugnent ca-
82 noni. Non enim † ſunt ſeruandæ etiam de honeſtate,quia
adeſt defectus poteſtatis in ſtatuẽte ſcilicet in Imperatore,
83 quia eſt inferior clericis,& quia obſeruantia † illarum legũ
denotaret ſuperioritatem,vide Alex.con.8. primo volum.
non enim potuit Imperator circa huiuſmodi diſponere po
nendo falcem in meſſem alienam, etiam quod tales leges
ſint incorporatę in decretis, quia niſi aliqui canones faciãt
de ipſis mentionem,non dicuntur canonizatæ ex eo ſolo,
quod Gratianus eas inſeruit niſi eſſent merè priuilegiatiuę
huiuſmodi leges,quia tunc ceſſat ratio ſuperioritatis,cum
84 non ſubditus † poſſit priuilegiari.cap.nouit.de iudiciis. vel
niſi huiuſmodi lex eſſet fundata ſuper ratione naturali,quia
illa poterit allegari,non ratione legis, ſed ratione naturali.
85 Item † non ſunt ſeruandæ quando concernerent peccatũ,
& videatur deciſ.Boer.69.

SVMMARIA.

1 Opinio vnius Doctoris quando magis attendatur quàm communis.
2 Authoritas gio.prætualet communi opi.
3 Opinio vniº Doctoris pro matrimonio concurrens cũ cõi opinio

opin.prætualet opinioni illius Doctoris.
4 Archidiaconi opin.ſuper vj.omnibus prætualet.
5 Opinio quæ fauet poteſtati clauium attenditur,licet ſit cõ-
tra communem.
6 Sententia Papæ prætualet communi opinioni.
7 Opinio vnius ſancti comprobata auctoritate ſacręſcriptu-
ræ prætualet com.opin.
8 Opinio communis vigoroſa concurrens cum ſingulari æ-
quiori qualis attendatur.
9 Peritis in arte creditur, & plus vnico perito, quàm centum
imperitis.
10 Iudex poteſt ex cauſa recedere à communi opin.
11 Opinio ſingularis ſecundum veritatem attenditur reiecta
communi in contrarium.
12 Phariſęi quo præſtabant conſenſum in vniuerſitatibus.
13 Grauatus relinquere fundũ in familia ſatisfacit relinquẽ-
do vni ex familia.
14 Miſſa non debet audiri pro maiori parte,ſed tota cum be-
nedictione incluſiuè.
15 Contradictio vnius ſufficit ad vitiandum vnionem factam
ſine cauſa.
16 Conſenſus omnium requiritur ſi illi qui conſentire debẽt
ſint eiuſdem gradus.
17 Feudum an diuidi poſſit cum conſenſu omnium, vel ma-
ioris partis.
18 Res minima quando potius attendatur quàm maior pars.
19 Factum à maiori an omnibus præiudicet.
20 Princeps ingrediens principaliorem ciuitatem prouinciæ
acquirit poſſeſſionem totius prouinciæ.
21 Appellatum quando fuit à pluribus delegatis apoſtolicis,
& maior pars nõ deferat,prætualet dilatio minoris par-
tis propter reuerentiam ſummi Pontificis.
22 Collegium an poſſit reſidere in vno, & quomodo.
23 Delictum factũ à maiori parte non dicitur factũ ab oĩbus.
24 Collegium ſi aliquid fecerit cum minori parte, an & quo-
modo poſſit à maiori parte extra collegium ratificari.
25 Hæretici an poſſint eligere Epiſcopum.
26 Electio an poſſit fieri à maiori parte collegii,vel ab omni-
bus,quando vnus receſſit ex neceſſitate cum licentia.
27 Electio per inſpirationem nõ poteſt fieri etiam per maio-
rem partem.
28 Extraneus eligendus in capitulo,collegio,vel vniuerſitate
quibus ſuffragiis acceptari poſſit.
29 Minor numerus teſtium prætualet maiori ex cauſa.
30 Pœnitentiarij ſede vacante an ab omnibus vel parte maio-
ri Cardinalium augeantur.
31 Collegium volens condere ſtatutum nõ generale, ſed de-
rogans iuri ſingularium perſonarum debet adeſſe con-
ſenſus omnium non maioris partis.
32 Ordinatio maioris partis ab vno impediri poteſt.
33 Pontifex an à maiori parte vel ab omnibus Cardinalibus
eligatur.
34 Capitulum quomodo poſſit committere vices ſuas in cer-
to actu aliquibus de capitulo.
35 Contradictio minoris partis impedit id quod faciendum
eſt à maiori parte eiuſdem.
36 Officialis, quomodo in ciuitate debeat reformari.
37 Ordinatum ab oĩbus non poteſt reuocari à maiori parte.
38 Actus factus à maiori parte expulſa propter partialitatem,
vel ſectam non valet.
39 Remiſſio vindictæ à quibus poſſit fieri.
40 Vniuerſitas quomodo citari debeat.
41 Sapientia ſæpe ſordido paliolo latet.
42 Communis opinio non attenditur in ſpiritualibus,& quo
ad ordines ſuſcipiendos.
43 Melior pars licet minor prætualet maiori.
44 Iudex qui aſſumpſit tres conſultores ſuper diffinitiua,quo-
rum duo conſuluerunt reum condemnandum eſſe, &
tertius abſoluendum, attenditur abſolutio.
45 Teſtes duo affirmantes plus probant,quàm mille negãtes.

Limitationes.

Caput VIII.

IMITATVR quoque concluſio noſtra ſequen-
dã eſſe opinionem cõm, & id quod ſit per ma-
iorem partem in pluribus caſibus,ſed antequam
illos enumerẽ pono quod in iure habemus duas
regulas oppoſitas.& quæ ſunt altera alteri fallentia,vna eſt
in c.quod oẽs tangit,ab omnibus debet approbari. de reg.
iur.in vj.& hæc habet locum in his,quæ comperũt vniuer-
ſis vt ſingulis, altera in d. §. refertur ad vniuerſos, qd ſit per
maiorem partem, & hæc habet locũ in his quæ competunt
vniuerſis,vt collegio.& ambas recitat gl.& doct.in ca.cum
omnes. de conſtitut.vbi ponunt ſuas fallentias vtrique, &
ideo aliqui caſus pertinentes ad dictam regulam, qui om-
nes adducentur hic pro limitationibus ad noſtram conclu-
1 ſionem. Primo ergo non procedit concluſio quando † o-
pinio pauciorum doctorum vel vnius fundaretur ſubtiliori
& meliori ratione, quia illa præponitur communi opinio-
ni.capit.capellanus.de fer.l.ſecunda §.ſi quis.C.de vete. iur.
enu.per doct.omnes in cap.1.de conſtit.relat.ibi per Feli.in
prima limit.

Secundo quando contra communem opin. ſtat autho-
2 ritas gl.illa † enim quantum ad veritatem prætualet,ſecun-
dum Felin.ibi,& Corſ.in ſing.ver.compromiſſum(licet Sil.
nupt.lib.5.nu.25.tenear contrarium)ab opin. enim gl.faci-
le non eſt recedendum,vbi firmat pedes ſecundum Iac.Bu.
in l.j.C.qui pro ſua iuriſd.melius enim teſtimonium haberi
non poteſt teſtimonio Accurſij ex mente Bal. qui aſſerit ſe
in cõſulendo auſum non fuiſſe recedere ab eius opinione,
vt refert Alex conſ.43.vol.4.& Imo.in l.j.de vul.dicit quod
gl.ſufficit pro tex.quando text.non reperitur.reliqua de gl.
vide per Iaſ.in l.vt vim.in fi.de iuſt.& iur.cum ſua apoſtil.vi-
de Archiepiſ.Flo.4.parte ti.11.§.fi.ponentem errores gloſ-
ſarum iuris canonici. Tertio quando opinio ſingularis &
3 vnius doctoris vel minoris partis eſſet pro matrimonio: †
quia illi ſtatur contra communem, ſecundum Hoſtien.&
Ab.in c.ſi vir.de cognati.ſpirit.& Fel.d.c.1.in 3.limi. Quar-
4 to niſi eſſet opinio Archidiaconi ſuper vj.quia † illa præua-
let aliis ſecundum Rotam in antiq.deciſ.348.& per Felin.d.
c.1.in 4.limit.

Quinto † quando opinio fauet poteſtati clauium, quia
5 prætualet non fauenti etiam communi. Sexto quando con-
tra communem opinionem, & etiam contra totum mun-
6 dum eſſet ſententia Papę,illi † enim ſtari debet. Marti. Laud.
tract. de princip.conclu. 135. Septimo quando contra cõ-
munem eſſet opinio vnius ſancti munita auctoritate noui
7 vel veteris teſtamenti: talis enim † opinio præfertur com-
muni.Sil.nup.lib.5.nu.66.al leg. gl.in c.de libellis.20.diſtin.
Iaſ.in l.j.colũ.7.ſi cert.pet Panormit.in ca.qualiter & quan-
8 do.2.de accuſ. Octauo niſi communis † eſſet rigoroſa, cõ-
traria eſſet æquior.Sil.nupt.lib.5.num.68.alleg. Dec.in l.ea
quæ in partes.de reg.iur. Nono niſi illi qui tenent commu-
9 nem opin.determinarent de eo † in quo non habent peri-
tiam,& tenens cõtrarium eſſet in illa facultate peritior. Sil.
10 nupt.ibid.nu.69. Decimo niſi iudex † ex cauſa recederet à
cõi opinione,qui iudex tenetur facere in actis mentionem
de cauſa per quam receſſit. Sil.ibi.nu.70. Vndecimo in caſu
ca.in præſentia.de ſpon.non ſufficit communis opinio, ſed
11 requiritur certus nuntius. Duodecimo cõmunis † opinio
non curatur quando opinio ſingularis habet ſecum verita-
tem.Imol.in l.cum quidam.§.quod dicitur.de acq.hered.in
fin.qui id probat quando ſcilicet illa communis opinio nõ
eſt pro,nec contra.ita intelligi debet Bart.in d.§.quod dici-
tur. Tertiodecimo opinio quæ habet pro ſe rationes, & ar-
gumenta talia quòd ſufficienter illis reſpõderi non poteſt,
prætualet communi,vt dixit Matthęſil.in tracta.de elec. opi.
quod tamen dicit raro inueniri.argu. l.non poſſunt.cum l.
ſeq.de legib.& l.illud.ad l. aquil. & l.illud.§.quod autem. de
ali.& cib.leg.l.11.§.1.de offi.eius, & ibi ſubiungit quod Bart.
in l.1.C.de ſacroſanct.eccleſ.tenuit vnam opinionem, quæ
approbatur per Italiam,licèt ſit contra communem.Quar-
todecimo iuxta ea quæ vult Dec.conſil.23. videlicet quod
quando communis opinio eſt rigoroſa, eſt conſonans, vt
reſtringi poſſit. Quintodecimo in quadam ſecta Eſſeorum
12 quæ fuit tempore Phariſæorum,quę inter alia eorum in-
ſtituta hoc habebat,vt cum decem ex eis ſimul ſederẽt,nul-
lus loquebatur,niſi omnes ſimul conſenſiſſent. Sextodeci-
mo in regu. quod omnes. de regu. iur.libr. 6. quia ibi tra-
ctatur de re communi vt ſingulis.Decimoſeptimo non ha-
bet locum in indiuiduis, quia in partes diuidi non poſſunt,
ideo totum requiritur non ſola maior pars. l. per fundum.
cum gloſ.de ſeru. ruſtic.præd.l.j.in fin.de acquir. poſſeſ. ibi,
quia vniuerſi conuenire non poſſunt. Decimooctauo non
habet locum in l.ſi finita.§.ſi plures. de damn. infect.vbi ſi
plures ſunt qui poſtulant, vt caueatur,omnes tuitri in poſ-
ſeſſionem ſolent,non maior pars tantum. idem in §.ex hoc

Universidad de Deusto
Biblioteca

edicto.& §.si iam.per rationem d. Regulæ quod omnes.
Decimonono in casu. l. de pupillo. §. si pluribus. de no. operis nunc. vbi si opus nouum fiat in pluribus locis non sufficit facere nunciationem in maiori parte locorum.
Vigesimo si accusauerim aliquem de pluribus delictis omnium petenda est abolitio.l.1.§.si plures.ad turpil. Vi-
13 gesimoprimo grauatus † relinquere fundum in familia, satisfacit, relinquendo vni ex familia.l.filiusfami. §. cum pater filio.de leg. 1. ibi verum est enim in familia relinqui licet vni relinquatur. Vigesimosecundo in casu. l. 3. §. fin.in fin.de administratio.tutor.vbi si tutores dati à testato re non consentiant deputationi vnius ex ipsis factæ à præ tore, sed velint omnes gerere, prætor permittet eis omnibus morem gerere. Vigesimo tertio vbi tractatur de re uocando libertatem ad seruitutem.l. si quis hæc §. quoties.qui,& à qui.ibi,sed omnium cõsensum necessarium.& ponit Felin.in 5. fal. Vigesimoquarto vbi tractatur de auferendo alicui ius suum,vt in l.venditor.§. si constat.com munia præd. & ponit Felin. in x. fall.& Dec. in vij. Vige-
14 simo quinto non sufficit audire missam † pro maiori parte,sed necesse est audire totam cum benedictione inclusiue. cap.omnes fideles.cap.missas.cap.cum ad celebrandum.de consecr.distin.1.est.n. indiuisibilis. Vigesimo sexto con-
15 tradictio † vnius sufficit ad vitiandum vnionem factam sine causa Rebuf.de vni.glo.xi.num.4.in Pract. benef. Vigesimoseptimo non procedit in casu.l.si plures.de arb.
Vigesimooctauo item in cap. cum sicut. de eo qui mitt. in poss. rei ser. vbi vnus ex tribus iudicibus aliquid facit & valet. Vigesimonono in casu capit. sancta xv. distinct. vbi scripta catholica in omnibus acceptantur, nec licet omittere vnum iota, nedum minorem partem. Trigesimo
16 omnium consensus † est necessarius si illi qui consentire debent sint eiusdem gradus. l. si quis hac. §. quotiens. qui
17 satisd.cog. Trigesimoprimo ad diuidendum † feudum requiritur assensus omnium non maioris partis. Felin. post alios in cap. quæ in ecclesiarum.de const. col. penul. Tri-
18 gesimo secundo non attenditur maior pars rei † sed minima.in l.1.C.de vend. re.fisc.li. x.ibi. quotiens ad fiscum vel minima pars rei pertinet,vbi quotiens ad fiscum, vel minima pars rei communis cum alio pertinet, potest totam vendere.Felin.cap.quæ in ecclesiarum.col.21. versic. sexta
19 declaratio. Trigesimotertio factum † à maiori parte non præiudicat omnibus.in l. quod autem. §. fin. cum duabus legibus seq.de in di.adiec.propter præiudicium tertij quod resultaret,vide Tiraquel de Retrac.consang.§. 23. gloss. 1.
20 numero 1. Trigesimoquarto princeps † ingrediens principaliorem ciuitatem,puinciæ acquirit possessionem totius prouinciæ.Mar.laud.in tracta.de princip.concl.177. & sic non requiritur ingressus omnium ciuitatum, nec maioris partis earum.arg. tex. in l. 1. de acq. pos. vbi non est necesse omnes glebas attrectare,&c. Trigesimo quin
21 to quando fuit † appellatum à pluribus delegatis apostolicis,& maior pars non deferat, & minor deferat, præualet delatio minoris propter reuerentiam summi pontificis.succedit enim regula, Maius dignum &c. vt est Decisi. Rotæ 20.alias.222. de appel.in ant.nota quod vbi appellatur à tribus iudicibus. & decis. 55.alias 569. vtrum si a grauamine.eo.tit.Felin.tamen in vj.fal. reliquit cogitandũ propter contrariam opin.sed Dec.in d.capi. cum omnes.in prima lect.numero 16. versiculo fallit. dicit aperte quòd communis est in contrarium,cogita tu quoque. Trigesi
22 mosexto si penes minorem partem resideret † potentia capitularis propter inhabilitatem maioris partis.glo.capit. gratum.de postul.præl.versicu pauciores.& Abb.nume. 5. cum autem collegium possit residere in vno,an & quomodo tunc possit vel non possit se ipsum eligere.vide Abb.ibi cum Apostil. Trigesimoseptimo non habet locum in
23 delictis.† nam factum à maiori parte non censetur factum ab omnibus.glo.l.quod maior.ad municip Ab.cap gratum per illum tex.ver.erit.nume. 5.de postul.præl.Dec. in c.cum omnes.nona fal.de consti. Trigesimooctauo in casu ca. in causis.de elect.vbi nec maior pars, nec ĕt oẽs de capitulo
24 toto capitulo. Trigesimonono vbi maior † pars nõ fuit in collegio,& vult ratificare extra collegiũ illud,quod fecit minor pars,q a requiritur cõsensus omniũ, vt per Feli. in 7. fal.per tex.in d.c.in causis.de elect. Quadragesimo qñ collegiũ remanet in duobus,vnus eligit aliũ,q̃ sic non est maior pars,q̃ eligat,d.c.gratũ.& per Io. Andr. in reg.in toto.in
25 Mercu. Quadragesimo primo hæretici † & nõ catholici ĕt si faciant maiorẽ partẽ,non poterũt eligere episcopũ.ix.q.
26 j.c vlt. Quadragesimosecundò electio † non valet.nedum à maiori parte,sed nec ab omnibus quando vnus recessit ex necessitate cum licentia.Innocẽ.in cap.considerauimus.de elect.Bald.in Marga. verbo electio.22. Quadragesimoter-
27 tiò non sufficit electio † maioris partis in electione per inspirationem,sed requiritur cõsensus omniũ, adeo quod vno dissentiente non valet.c.quia propter.ver. nisi forte de elec. Quadragesimoquartò in traditis per Abb.in c.scriptũ. de ele.vbi dicit per illum tex. post Compostel.quod ad ad-
28 mittendum † extraneos in collegio,capitulo, vel vniuersitate nõ sufficit consensus maioris partis, sed requiritur omnium nemine discrepante.videlicet ad decidendum,ad hoc autem vt consulant sufficit admissio à maiori parte. refert Feli.in 3.fallen.d.c.cum omnes. Quadragesimoquintò vbi ex forma legis,vel statuti, vel consuetudinis requireretur consensus omnium.Feli.fal.12.Dec.d.§.refertur.ca.ea autẽ. de his quæ fiunt à ma.par.Abbas cap.constitutus.de appell.
29 Quadragesimosextò quod minor † numerus testium præualet maiori ex causis adductis per Paul.de Castro consilio, 192.volum.2. Quadragesimoseptimò in augendo numero
30 pœnitentiariorum † minorum sede vacante requiritur totus cœtus cardinalium. clement.ne Romani.§.eo tamen in glos.ver.cœtus.de elect.vbi Card.q.8. Quadragesimoseptimò in casu quem notat glo.fina.in cap.suggestum.de iurep. & post eam Abb.ibi. Quadragesimooctauò vbi collegium
31 † vel vniuersitas vult facere statutum non generale,sed derogans iuri singularium personarum, auia non sufficit consensus maioris partis, sed omnium consensus requiritur. Quadragesimononò in casu quem ponit Abb.capitu.1.de
32 his auæ fi.à ma.par.cap.vbi vnus † impedire potest ordinationem maioris partis. Quinquagesimò in casu quem ponit Abb.in ca.quoniam.de vit.& honest. cleric.in quo vnus potest se opponere his quæ fiunt per maiorem partem.
33 Quinquagesimoprimò in collegio cardinalium † eligentium Papam vbi non sufficit quod maior pars facit,sed requiritur consensus duarum partium.cap.licet.de elect.& ibi ratio assignatur. Quinquagesimosecundò,item quando minor pars vellet facere contra id quod iam statuisset,vide docto.in cap.cum omnes.de consti.& Apostil.ad Bartol.in d.l. quod maior. Quinquagesimotertiò cum requiritur iudicium plurium per vi.m consilij.tunc enim licet minorem partem præferre maiori. Fel.fal.xj. Quinquagesimoquartò
34 capitulũ † vult communittere vices suas in certo actu aliquibus de capitulo,quia debet fieri de licentia omninm,Fel. 14.fall Hoc tamen fallit in casu posito per Gem.in cap.cum expediat.numero.6.de elec.in 6.vbi non totum capitulum sed maior pars committit vices capituli, intellige scilicet limitatè non simpliciter. Quinquagesimoquintò vbi a-
35 gitur de impediendo † actum ne fiat per vniuersitatem, quia tunc sufficit contradictio minoris partis.capitu.1.de his quæ fi.à ma.par.vbi omnes,immo etiam contractio vnius sufficit c. nicena.31.distinc.dummodo pro parte,quæ stat contra maiorem allegetur causa rationabilis.Felin.in
36 fal.9. Quinquagesimosextò in reformatione † alicuius officialis in ciuitate requiritur omnium consensus,Felin.post alios d.fal.4. Quinquagesimoseptimò in casu quem ponit Dec.in d.cap.cum omnes.in x.fal.quod nolo hic extendere,quia non caret contradictione. Quinquagesimooctauò si illi de capitulo vellent aliquid facere contra priuilegium,vel consuetas constitutiones suas, quia vnus solus potest contradicere,vt per Felin.in 2.fallen. Quinquagesimononò quando tractatur à maiori parte de reuocando
37 † id quod omnes ordinassent,vt per Felin.in d.fal.2 quia requiritur consensus omnium. hec tamen conclusio habet maximas contradictiones,ideo moder.reducunt ad concordiam. vide ibi Decium qui id declarat procedere quando omnes constituissent data opera,& non ex accidenti. Se-
38 xagesimò si maior pars esset expulsa fi ratione partialitatis, vel sectæ,actus ab ea factus non tenet.Felin.d.capitulo.cum omnes colum.14.ver.tertio not. Sexagesimoprimò in re
39 missione vindictæ † à pluribus fienda,quia omnibus partibus inspiciuntur digniores.Bart.l.4.§.Cato.in fi.de ver.obl. Sexagesimosecundò in casu cap.paltoralis.de rescript.cum glossa vbi non statur maiori parti,sed eliguntur arbitri.
40 Sexagesimo tertiò in citatione vniuersitatis † vel capituli non est opus maiorem partem requirere,sed sufficit prælatum,siue præsidentes vniuersitatis citare.glossa in capitulo bonæ pri.ver.regulares.de elect.Barto.l.fin. quod cuiusque vniuersũ.simil.& Dec.post alios in d.ca.cum oẽs.in 2.sec. col.fi.

col.fin.in vlt.limit. Sexagesimoquarto non procedit in opinione vilissimorum,vt post Marsil.in l.de minore.§.plurium.num.109.Multitudo enim onerosa nihil habet honestum,quoniam in paucis ex multis, quæ secundum virtutẽ est vita, saluatur, fitque hæc lex nostra multitudinem quidem expellens,introducens vero virtutem inquit Imperator in authen.de reseren Dixit nihilominus Horatius,interdum vulgus rectum videt.& alius poeta, sæpe etiam est olitor valde opportuna locutus. & scriptum est,iudiciũ populi vniuersi ne cõtempseris, & facit illud vulgatum ,vox populi,vox Dei,& gl.c.fin.de test. dicit,quod vbi est aliqua multitudo,præsumitur inter eos aliquis bonus. nam sæpe
41 sub sordido † palliolo latet sapientia.& summi gubernatores, in magnis nonnunquam tempestatibus à rectoribus admoneri solent.dic quod hi sunt casus particulares. Sexagesimo quinto communis opi. & communis reputatio
42 † non habent locum quo ad spiritualia, & quo ad ordines suscipiendos.per Inn.in c.nihil.de elect.per Bal.in l. nõ mutat.de lib.cauf.Sexagesimo sexto, quando vniuersitas legitimè congregatur,& nolentes venire ad vniuersitatem faciunt se alienos,ita quod totum ius vniuersitatis residet penes venientes,licet sint minor pars vniuersitatis.ca. bonæ, secund o,verbo verum.prope fin.vbi Ab. in quæst.not.de po. præl. Sexagesimo septimo in decis. Boer. 49.vbi me-
43 lior † non maior pars fundi inspicitur.Sexagesimo octauo
44 si iudex † assumpsit tres consultores super diffinitiua,quorum duo consuluerunt reum condemnandum, tertius absoluendum,valet absolut.& sic non attenditur pars maior. Ioan.An.in c.nullus ex consi.de reg.iur.in 6.in Merc. Sexa-
45 gesimonono fallit conclusio in duobus testibus † affirmantibus,quibus magis creditur, quàm mille negantibus, glo.diem proferre. §. si plures.de arb.id tamen non procederet in criminalibus,vbi statur testibus deponentibus negatiue fauorabiliter.c.clerici, 81.distinct.

SVMMARIA.

1 Communis opinio,quando probat à remotis non attenditur,secus quando habetur in terminis quæstionis.
2 Communis opinio, an illa dicatur, quæ ita à Doctoribus nuncupatur.
3 Cõmunis opinio non approbata à lege aliqua an attẽdat.
4 Quid si contra ipsam esset iudicatum.
5 Communis opinio, an attendatur si contraria opi.verior videatur.
6 Vota illorum de vniuersitate an possint super aliqua electione diuersis temporibus præstari.
7 Factum contra prohibitionem legis non valet,etiam si sit factum à maiori parte.
8 Vniuersitati siue collegio aliquid facere contra se est per missum quod aliàs non permitteretur.
9 Maior pars capituli,collegii,vel vniuersitatis,quando possit præiudicare absentibus.
10 Opinione Canonistarum, & opinione Legistarum concurrentibus,qualis attendatur.
11 Prouincialis de ordine minorũ,quibus suffragiis eligatur.
12 Statutum quòd in aliquo actu requiratur consensus omnium,quando verificari possit in maiori parte.
13 Voces seu suffragia multorum in vnum congregatorum vt vnum corpus quomodo computari debeant. Et quando eo casu maior pars vocum sufficiat.
14 Concilia quomodo terminent quæstiones.
15 Factũ à maiori parte collegij quod valeat,quomodo istud sit intelligendum.
16 Vniuersitas potest statuere, vt factum à maiori parte non valeat.
17 Dictio, ſanior, posita in statuto vt puta quòd factum à ſaniori parte collegij valeat,quomodo intelligatur.
18 Factum à medietate capituli cũ consensu Episcopi,an dicatur factum à maiori parte.
19 Electus si sit vnus extra capitulum ab omnibus vel maiori parte Capituli, & electus alius de capitulo ab vno, vel minori parte Capituli,qualis præualeat electio.

Declarationes.

CAPVT IX.

DECLARA primo conclusionem semper intelligi de communi opinione eorum, qui scire debent, & ad quos pertinet, secundum Barto.in l. tormenta.§.pluriũ.nume. 11. de quæst. per text.in l.cũ quidam.§. quod dicitur.verbo,obstetrices.de acquir.her.& hoc sensit Ab.in cap. 1.de his,quæ fiu.à maiori parte.pri nota.cum dicit requiritur,quòd maior pars sit ſanior reſpectu concilij, & subiectæ materiæ,& diximus supra. Secundo,quod se-
1 qui debemus communem opinionem,quando † illa habetur in terminis quæstionis,de qua agitur,secus quando probaret à remotis. Sil. nup.lib. num. 72. Tertio quando
2 liquide † apparet de communi opin. puta quia Doct. attestantur talem esse communem opinionem ibid.numer. 73. Quarto quod licet habeat locum in collegiis, & vniuersitatibus, & in his, quæ sunt illis communia vt vniuersitatibus,non vt singulis, tamen verificatur etiam in communi opinione doctorum nostrorum, quæ non dicitur,nec colligitur in communi,sed singulariter, & diuisim, & successiue, vt sæpius dictum est. Quinto ſtandum est communi
3 opinioni † etiam, quod non haberemus legem de eo, quod determinat communis opinio. Sil. nupt. libro 3. nu. vigesimo.
4 Sexto etiam si contra illam communem † opinionem fuisset iudicatum. Sil.nupt. numer. 62. vbi supra per regulam.l.nemo. C. de sentent.hoc tamen nõ ita simpliciter intelligerem. Septimo etiam si contraria opinio videretur
5 verior. † Sil.nup lib. 5.nu. 61.
Octauo, vt procedat, siue actus gestus à maiori parte sit necessarius,siue voluntarius,vt concludunt docto. in d. c.cum omnes.contra glo.ibi,videlicet Abb.& Fely. & Dec. in prima fallen.Nono si vota reddantur in communi nõ ostiatim,& in camera.Barto.in l.omnes populi. 4. quæstio.2. quæstio.princip.de iustit.& iur.ca.quia propter.de elect.vbi Abb.in 4.col.versi.vlterius.vbi dicit hoc esse generale,& regulare in omnibus explicãdis per vniuersitatem. nec. n.eorum voces,tanquam plurimorum admittuntur,quos tem-
6 poris † quidem diuersitas simul interfuisse prohibuit. ca.nihilominus.3.q.9.& licet videatur dici contrariũ in c.bonæ. 2. de elec.in fi.ibi, licet diuersis temporibus conuenerant. solue tamen,quod ibi valuit electio nimirum, si consensus superuenientes nõ impediunt.ita respondet Ab.in d.c. bo-
7 næ.super gl.penul. Decimo, q̃ si lex prohiberet † & resisteret,non solum non attenditur factũ à maiori parte, sed nec ab omnibus.l.iubemus.§.scientes.C.de sacrof.eccle.Bart.d. l.quod maior.in fi. Vndecimo, dummodo minor pars non contemnatur.Ab.c.cum in veteri.col.4.de elect.
8 Duodecimo,quantum ad præiudicandum † ipsi vniuersitati,secus quantum ad præiudicium singulorũ.d. reg.quod omnes.& per Bar.in d.l.quod maior. Tertio decimo, qñ faciunt aliquid ad vtilitatem communem ipsius vniuersitatis,secus si ad vtilitatem singulorum.c.cum omnes.de cõst. & per Bar.in d.l.quod maior.
Quartodecimo maior pars tunc præiudicat absentibus
9 † quando versatur circa actus vniuersitatis, secus si circa negotia singulorum.& ista est reg.quod omnes. de reg.iur. in 6.& ponit Fel.in d.ca.cum omnes.col.4.in fi.versi.4. not. Quintodecimo,quando sumus in materia canonica,& spirituali, & ab vna parte stat communis opinio canonistarũ,
10 ab alia communis opinio legistarum,† magis standum est canonistis,quàm legistis.Soci.cons.77.in fi.consilij. Sexto decimo,vt in tantum requiratur pars maior totius corporis,quod nõ sufficit habere maiorem partem, respectu aliarum partium.& sic comparatione maiorũ partium, sed respectu totius collegij.c.ecclesia vestra.de elect. Tamen in e-
11 lectiõe,pũncialis ministri † de ordine minorũ, sufficit habere maiorem partem respectu partium minorum. Clem. exiui.§.demum de verb.sign. & hæc est limitatio ad casum superiorem. Decimo septimo etiam si extaret statutum
12 quòd in † aliquo actu faciẽdo omnium consensus requiratur:si tñ ex eo publica vtilitas resultaret, sufficeret quod maior pars in facto huiusmodi constitueret.Ab.c.conſtitutus.de de cõst. Decimo octauo,vbi diuersa corpora coniũguntur in vnũ ad aliquẽ actũ explicandũ, non vt diuersæ
13 vniuersitates,sed vt faciant vnum corpus.cõputantur † voces per capita,& nõ secundũ corpora,casus est in c.scriptũ. de elec.& ibi Ab.in q.notab.vbi dicit esse simile, cũ conueniunt homines diuersorũ officiorũ, vigore alicuius ſtatuti ad aliquid explicandũ.nam si conueniunt in illo actu, vt vnum corpus,satis est habere maiorem partem ſingulorum, licet non conueniat maior pars ipsorum corporũ. Sed quãdo duo corpora, vel collegia conueniunt ad aliquem actum explicandum tanquam corpora diuersa, non autem vt faciant vnum corpus, tunc ad validitatem actus non sufficit

Universidad de Deusto
Biblioteca

sufficit maior pars singulorum, sed oportet, quod conueniat maior pars ipsorum corporum. Vnde si sint tria corpora, quæ conueniant, saltim requiritur maior pars duorũ corporum, vt per Abb. in d. capitu. scriptum, & reliqua ibi vide quæ sunt pulcherrima, præsertim de consilio,
14 † in quo proceditur per nationes, & sic per corpora, non autem per capita. quare ad validitatem actus, oportet quod concurrat pars maior nationum, licet in maiori parte nationũ essent pauciores numero, vt quia aliæ natiões dissentientes sunt plures numero personarum, & tunc deprehenditur eos conuenire, vt diuersa corpora quando dant voces in communi. & vide eundem in cap. pastoralis in fin. de resc. & ponit Fel. in 8. fall. Decimonono, quod dicitur vale
15 re factum † à maiori parte collegij, intellige à collegijs vniuersalibus, & congregationibus licitis. tot. tit. C. de col. illic. Vigesimo, vniuersitas potest statuere, vt non valeat
16 actus à maiori parte factus. capi. quia propter. de elect. nisi per tale statutum impediretur vtilitas ecclesiæ, secundum Ab. in cap. constitutus. de appel. & hæc ponit Fel. in d. ca. cũ omnes. col. 14. de const. versic. secundus casus. Vigesimo primo, quod licet. l. loquatur tantum per verbum saniori,
17 † tamen subintelligendum est etiam de maiori. cap. quanto. de his, quæ fin. à præl. nisi verbum sanior exponatur ibi pro maiori. Vigesimus secundus factum à medietate ea-
19 pituli cum consensu episcopi † nõ dicitur factum à maiori parte, si episcopus interueniat, vt prælatus: secus si interueniat, vt canonicus. Io. And. in ca. 1. §. 2. versicu. asseris. ne sed. vac. & ponit Mil. in ver. episcopus est caput. Vigesimo ter
19 tio, si omnes, vel maior pars de capitulo eligat † vnũ extra capitulum, vnus, vel minor pars eligat vnum de capitulo præfertur electus ab omnibus, vel à maiori parte. videretur n. fieri debere contrarium, cum primo eligi debeat vnus de Capitulo. cap. cum inter. &c. ne pro defectu. de elec.

SVMMARIA.

1 Errans in communi opinione excusatur.
2 Litigans ex parte communis opinionis dicitur habere iustam causam litigandi.
3 Vicarius an fuerit quis, probatur per communẽ opinionẽ.
4 Episcopus sic pariter probatur.
5 Dominia, & Regna sufficienter an probentur per communem opinionem.
6 Appellatio ab eo, quod maior pars fecit, non admittitur.
7 Communis opi. dicitur facere de valido inualidum.
8 Occidere licet hominem quando occisor non venit vi superandus à communi opi.
9 Opinio peritorum hominum defendit etiam à peccato, etiam quod veritas esset in contrarium.
10 Bannitus qui communi opinio. pro nõ bannito habetur, an possit impune occidi.
11 Opinio communis transfert onus probandi in aduersariũ.
12 Episcopus non tenetur pro malefactis eius Vicarij, qui cõmuni opi. tempore electionis erat bonus.
13 Consuetudo etiam iurata plures non valet contra cõmunem opinionem, præsertim in negocijs Ecclesiarum.
14 Statum seu consuetudo, vt duæ partes ad minus debeant cõcordare non valet, sed semper præualere debet dispositum à maiori parte.
15 Cardinales quomodo sede vacante repræsentare dicantur caput Ecclesiæ.
16 Verbũ vniuersi vel omnes, aliquãdo restringitur ad maiorem partem.
17 Intellectus ad dictum Matth. cap. 4.
18 Item, & cap. 21.
Vniuersa Ciuitas, id est principales Ciuitatis.
19 Item, & Ioan. 12.
Totus mundus, idest maior pars.
20 Dictio, omnes, exponitur pro maiori parte.
21 Romani nunquam habuerunt subiectũ vniuersum orbẽ.
22 Opinio an possit esse communis, sed falsa.

Effectus communis opinionis quales sint.

Caput X.

ONnulli quoque resultant effectus ex prædicta regula, quòd sequi debeamus factum à maiori parte,
1 & communem opini. Primus, q̃ doctor † errans in sequendo commu. opinio. excusat. Abb. capit. ex literis. de
2 spons. Secundus habens † pro se commu. opinio. videtur habuisse iustam causam litigandi. Abb. ca. finem litibus. de dol. & cont. numero 22. post doc. in clem. ne Romani. de elect. Tertius per commu. opinio. probatur fuisse Vicarium † illum, de quo dubitatur. Rot. in nouis. de off. vic. de-
3 cis. prima, de off. ord. 4. in ant. secundũ nouã impressionẽ.
4 Quartus per com. opinio. probat episcopus † se esse episcopum. Specu. tit. de probat. §. 1. versi. qualiter autem aliqs. & de not. vide per Barto. in l. barbarius.
5 Quintus, quod dominia † & regna sufficienter probantur per communem opinio. vt vult Mart. Laud. in tracta. de
6 pig. concl. 144. Sextus, quod non appellatur † ab eo, quod maior pars fecit. Spec. tit. de appell. §. in quibus. versi.
7 vigesimo. Septimus facit de valido inualidum, † secundum Io. An. in reg. quod ob gratiam. in quæ. Merc. Octau⁹,
8 quod licet occidere hominem † quando occisor non venit vituperandus à communi opinione. Paul. de cast. consi.
9 278. Nonus, opinio peritorum hominum † defendit peccatum, etiam quòd veritas esset in cõtrarium. Paul. de cast. consi. 220. intellige de ignorante veritatem esse in contrarium, & de non agente contra propriam conscientiam.
10 Decimus, bannitus, qui communi † opinione reputabatur pro non bannito, non poterit impune occidi, etiam stante statuto, q̃d bãnitus possit impune occidi, ita Marsil. in pract. crim. §. aggredior. n. 24. Vndecimus, quod transfert onus
11 † probandi in aduersarium. Paris. consilio 160. in fi. vol. 4. vbi refert alios multos id dicentes. Duodecimus, Episco
12 pus non tenetur † pro malefactis sui Vicarij, qui communi omnium opinione erat bonus tempore suæ electionis. Rebuf. in prac. de Vic. num. 189. Tertius decimus, quod non
13 valeret consuetudo † in contrarium in multis casibus, etiã iurata. præsertim in negotijs ecclesiarum, videlicet, quod deberent omnes concordare, nam talis consuetudo est contra vtilitatem ecclesiæ, cum homines sint difficiles ad concordiam. ita refert Ab. esse communem opin. in capit. 1. de his, quæ fi. à maio. par. Cap. per illum tex. vbi subdit, inferendo, quod in vniuersitatibus ecclesiasticis non valet sta-
14 tutum † nec consuetudo, vt duæ partes ad minus debeant concordare, sed semper præualere debet dispositum à maiori parte. & faciunt, quæ ponit Dec. in c. cum omnes. in 2. lec. col. 4. de cõstit. & vide Oldr. cõsil. 259. Quartusdecimus, q̃
15 maior pars collegij Cardinalium † sede vacante repræsentat caput: adeo quod collegium nunquam dicitur esse sine capite, etiam quod Papa sit mortuus, vt recitat Fel. in ca. ex literis. de constit. Quintusdecimus quod tametsi legum
16 conditor, & interpretes vtantur verbo omnes, † vel vniuersi, & similibus, tamen aliquando intelligetur de maiori parte tantum. gl. c. cum apostolicam. §. ecõtrario. de elect. quæ super illis verbis cum totius cleri tractaru, atque consensu, exponit totius, idest maioris partis. Dec. in d. c. cum omnes. in 2. lec. col. 4. nume. 17. versicu. & adde. Vnde super illis verbis euangelij, omnis qui se humiliat, exaltabitur, & qui se exaltat, humiliabitur, dicunt sancti, quod quando est aliquid in communi consuetudine hominum dicimus id vniuersaliter fieri, vel esse, licet ita non sit, vt cum dicimus quod omni anno fructificant vites, vel quod oĩs homo prius bonum vinũ ponit. Et dum dicitur Matth.
17 4. quod diabolus ostendit Christo omnia regna mundi, certe aut est sermo hiperbolicus, aut est modus loquendi. cum enim volumus designare aliquem locum excellum, ex quo late, & longe prospicitur, dicimus, ex tali loco videtur totus mundus, aut, & forte probabilius, intelligitur de magna parte. Nec dicatur quod Christus poterat videre vltra visum humanum, ob eius diuinitatem, quia respõdetur quod hoc potuisset fieri in valle, absque ascensu montis. Et Matth.
18 xxj. † cum intraret Iesus Hierosolymam commota est vniuersa ciuitas, idest principales ciuitatis qui inuidia premebantur, qui dicebant, quis est hic? populus autem non commouebatur, sed confitebatur eum esse Iesum, vt apparet in
19 tex. Et Ioan. 12. † totus mundus post Christum abijt, quod exponitur de maiori parte hominum præsentium, & mundus ibi stat pro ciuitate, vel populo. Matth. xxj. omne quod intrat in os in ventrem vadit, & in secessum emittitur, & tamen patet ad sensum, quod omne intrans in os non vadit in secessum, sed maior pars eius. Dicitur alibi omnes
20 † illi testimonium dabant. exponitur, idest maior pars, non enim pharisæi comprehenduntur. Item facit alius locus euangelij Lucę 2. exiuit edictum à Cæsare, vt describere-
21 tur vniuersus orbis. clarum est enim, quod Romani † non habuere

habere subiectũ vniuersum orbẽ, sed intelligitur de maiori parte orbis pulchrioris, & amœnioris. & sancti expositores dicũt, q̃ sit hiperbole, seu sinecdochè. Et in eodem ca. dixit Angelus pastoribus, ecce euangelizo vobis gaudium magnum, quod erit omni populo, sed tamen omnes populi non sunt gauisi de Christo, nec vniuersus populus Hebræus, expone igitur de maiori parte populorum, vel si vis intelligere proprie, quòd ante diem iudicij fiet vnum ouile, & vnus pastor. Et act. 2. dicitur, quòd in Hierusalem erant de omni natione, quę sub cœlo est, & tamen enumerat solum populos Asiæ, & nonnullos Graciæ. Sextus decimus, & vltimus effectus communis opinionis erit, quod
22 poterit esse non vera. non enim hoc est nouum, quod vna opinio † sit communis, & tamen sit falsa, vt refert Ab. in c. cum sit. per illum tex. de decim. & docet experientia. Quare non est ecensenda ineptitudo, nec superfluitas, si sæpe Doctores dicũt, talis opinio est communis, & vera, vide. Ab. in capit. vt debitus. de appell. numero 32. & in c. 1. de postul. prælat. num. 24. vbi dicit, quod communis opinio potest habere intellectum legis, qui non sit verus. idem in cap. 1. de empt. & vend. dicit, sed ponendo veriorem opinionem. & Io. Andr. in reg. pro possess. in Mercur. dicit, sic habet communis, & vera doct. opinio. & faciunt ea quę diximus de error communi, qui facit ius, & tamen nihil magis contrarium veritati, quàm error, idque accidere potest non tantũ in communi opin. doctorum, sed in communi, & vniuersali opi. vulgi circa quamlibet rem.

SVMMARIA.

1 Doctores, sequendo communẽ opinionẽ, imitantur aues:
2 Melius est nomen bonum, quàm vnguenta pretiosa.
3 Narratio ex mente Cicer. quomodo efficiatur probabilis.
4 Dicendi ratio dicitur posita in medio quodam, & in communi hominum vsu versari.
5 Orationes multitudinis iudicio probari dicũtur: & eloquẽtiæ effectus est audientium approbatio.
6 Opinio virtutis in homine plurimum valet.
7 Homines id ratum habent quod ab eo, quem probant, iudicatum vident.
8 Vulgus ex veritate pauca, ex opinione multa existimat.
9 Homines non minus opinione famæ, quàm aliqua certa ratione commoueri solent.
10 Honestum id à vulgo creditur, quod à plerisque laudatur.
11 Testis deponens de auditu id quod audiuit à viro optimæ famæ, & opinionis non punitur de falso.
12 Iustitia an speciale nomen virtutis sit, vel potius significet omnia bona opera.
13 Tuba ponitur pro iactantia, & inani gloria.
14 Bona opera, quæ sunt de præcepto debẽt palam fieri, nec curandum, quod quis scandalizetur, quia erit scandalum acceptum.
15 Quæ autem non sunt de præcepto, sed votiua, quomodo sint facienda.
16 Bona opera quando, & quomodo prohibeantur.
17 Facta propter homines, in ventos effunduntur.
18 Oratio alia publica, alia priuata.
19 Oratio, est quoddã tributum spirituale, quod anima offert Deo de visceribus suis.
20 Testimonium multitudinis grauissimum non dicitur. & n. 24.
21 Sententia decem bonorum virorum grauior est, quàm totius multitudinis imperitæ.
22 Populus, & vulgus nihil iudicat scientia, & prudentia quadam, sed absque consilio, temeritate potius, quàm sapiẽtia, & omnia quæ facit à quolibet sapienti viro aspernenda sunt potius, quàm laudanda.
23 Varietas, ac inconstãtia, in imperita multitudine reperitur.

Quanta omnis generis homines anxietate, bonam, & communem de se appetant opinionem.

Caput XI.

CVM igitur tanta sit vis, & dignitas communis opinionis non sunt vituperandi nostri doctores si
1 studio illius dicuntur imitari aues: † quòd quando vna volat, omnes sequuntur, vt refert Dec. consi. 418. in casu. nec etiam est mirandum, (sumendo cõmunẽ opi. in alio sensu) nihil tanto labore aliud nisi æstimatio humana cogitatur, secundum Gregor. 5. moral. & pari ratione si nulla virtus tam excellens reperitur quę cupiditate gloriæ, & huius communis opinionis, & reputationis non tangatur, teste Chrysost. Ecclesiast. quoque dicit, me-
2 lius est nomen bonum † quàm vnguenta pretiosa, & c. 41. curam habe de bono nomine. hoc. n. magis permanebit tibi, quã mille thesauri pretiosi, & magni. quod Cic. breuius perstrinxit. 2. de orat. inquiens, bona existimatio pecunijs pstat, vñ & Demost. illo susurro delectari se dicebat aquam ferẽtis mulierculæ. & Cic. 1. de nat. Deorum, de Pythagoricis loquens, inquit, q̃ quid affirmarẽt in disputando, cũ ex his q̃reretur, quare ita esset, respondebãt, ipse dixit. ipse aũt erat Pythagoras, ita subiungit, tantũ opi. præiudicata potebat, vt etiã sine ratione valeret authoritas. & Hor. in arte poet.

Aut famam sequere, aut sibi conuenientia finge,

Sed & Pomp. iurisc. in l. 2. de orig. iur. recensurus seriem iurisc. plurimorum, & maximorum, habere tamen se velle dicit mentionem ibi tantummodo eorum, qui maximæ dignationis apud pop. Rom. fuerunt. Similiter apud Cic. sæpissime monemur quanti sit facienda hæc hominum, & vulgi, & populi com. opinio, existimatio, & reputatio. Il-
3 le. n. libro. 1. de inuen. probabilis erit narratio † licet in ea videbuntur inesse ea, quæ solent apparere in veritate. & paulo infra, si res, & ad eorum qui agunt naturam, & ad vulgi rumorem, & ad eorum, quę accidunt opinionem accom-
4 modabitur. Item 1. de oratore. Dicendi autẽ omnis † ratio in medio posita, communi quodam in vsu, atque in hominum more, & sermone versatur, vt in cæteris id maxime excellat, quod longissime sit ab imperitorum intelligentia, sensuque disiunctum. in dicendo autem vitium, vel maximum sit à vulgari genere orationis, atque à consuetudine communis sensus abhorrere. & tamen vt ipse dicit in Bruto, vulgus interdum non probandum, orator probat. sed probat sine comparatione, cum à mediocri, aut etiam à malo delectatur, eo & contentus esse melius non sentit illud, quod est, quale cunque est, probat. Et 1. Tusc. oratio-
5 nes † multitudinis iudicio probari volebamus. popularis est. n. illa facultas, & effectus eloquentiæ est audientium approbatio. Idem quoque in partitionibus. probabile autem genus est orationis, si non minus est comptum, atque expolitum, si est authoritas, & pondus in verbis, si sententiæ vel graues, vel aptæ opiniones hominum, & auribus. Item de narratione. probabilis autem erit, si personis, si tẽporibus, si locis, ea, quæ narrabuntur, consentient, si cuiusque facti, & euenti causa ponetur, si testata dici videbuntur, si cum hominum opinione & authoritate, si cum lege, cum more, cum religione coniuncta. Item in Topicis. in ho-
6 mine † virtutis opinio valet plurimũ. Item, nam & ingeniosos, & opulentos, & ætatis spacio probatos dignos quibus credatur putant, non recte fortasse, sed vulgi opinio im mutari vix potest, ad eamque omnia dirigunt, & qui iudicant, & qui existimant. qui enim his rebus, quas dixi excellunt, ipsa virtute videntur excellere. Item, itaque quos in genio, quos studio, quos doctrina præditos vident, quorumque vitam constantem. & probatam, vt Catonis, Lelij, Scipionis aliorũque pluriũ, rẽtur eos tales esse, quales ipsos velint, nec solum eos censent tales esse qui in honoribus populi, atque in repub. versantur, sed & oratores, & Philosophos, & poetas, & historicos, ex quorum & dictis, & scriptis sæpe authoritas petitur ad faciendum fidem. & primo de nat. Deorum. Id ratum † habent homines, quod ab eo quem probant iudicatum vident. & primo de finibus, tuemur ea quæ dicta sunt ab iis quos probamus.
8 & alibi, sic & vulgus † ex opinione multa æstimat, & pro
9 lege Manilia. Homines opinione † non minus famæ, quàm aliqua certa ratione etiam commoueri solent. & nostri iurisperititi etiam ex vestimẽtis bonã alicuius cõcipi opinionem dixerunt, de qua re leguntur hi versus apud Specu. loquentem de aduocato, quod non debeat esse pannosus.

Vir bene vestitus pro vestibus esse putatur
Creditur à multis licet idiota sit ille:
Si careat veste nec sit vestibus honestus,
Nullius est laudis licet sciat omne quod audis.

Legitur quoque 2. Tuscu. fama, & multitudinis iudicio
10 mouentur homines, vt id honestum † putent, quod à ple-
11 risq. laudatur. & Marsil. sing. 608. dicit, quòd testis † de auditu,

Universidad de Deusto
Biblioteca

audiru,deponensid,quandiuit à viro bonæ opinionis.& fa
mæ,non potest punire de falso. Nec D.Paulus tacuit de hac
hominum opin.non parui faciendâ à Christianis ad Rom.
13.dixit,prouidens bona non solum coram Deo,sed etiam
coram omnibus hominibus.& 2. Corin. 10. prouidemus
enim bona non solum coram Deo,sed etiam coram homi
nibus &c.xiiii. loquês de ieiunio:q eñ in hoc seruit Christi
sto probatus est Deo, & pbatus est hominibus. Dicit quo
que Lucas.c.2 quod Christus proficiebat ætate sapientia &
gratia coram Deo & hominibus.Itẽ ipse d.Iesus monuit di
scipulos dicens, sic luceat lux vestra coram hominibus vt
videant vestra bona opera, & glorificent patrem vestrum
&c.Sed & idem D.Iesus potius vt nos instrueret quàm vt in
struerentur, & extra omnem inanis gloriæ cupiditatem,(di
xit enim alibi,ego gloriam propriam non quæro) percun
ctatus est discipulos suos quam opinionem haberet mun
dus de eo dicens Matth.xvj.Quem dicũt homines esse filiũ
hominis? & quidem inuenit varias de hoc opiniones.alij
enim Io.Baptistã,alij Heliam,alij Hieremiam, alij vnum ex
prophetis.alij Iesum Dei filium, is fuit Petrus diuinitus in
spiratus,esse dixerũt.Super omnes Iulius Cæsar animo illo
suo elato & ambitioso huius opinionis tam circa res alio
rum,quàm sui ipsius fuit nedum studiosus, sed valde curio
sus & sedulo memor,vt eius cõmentaria passim indicant,
loquens de Sabino eius legato,qui prouocãtibus eum ho
stibus ad pugnam,nihilominus castris se tenebat. hæc sub
iungit, tantamque opinionem timoris præbuit, vt iam ad
Vallum Castrorum hostes accedere auderent: & alibi. Hac
re perfecta Crassus cum sua cunctatione atque opinione ti
midiores hostes,nostros milites alacriores ad pugnandum
effecisset: & oratores Vbiorum ad ipsum Cæsarem in eorũ
oratione:Tantũ esse nomẽ atque opi.exercitus Romani,vt
etiã ad vltimas Germanorũ nationes opinione, & amicitia
Po.Ro.tuti esse possint:& in princ.Cõmentarij sexti reddẽs
rationem de nouo delectu ab eo habito, dicit: magni inte
resse etiam in reliquum tempus ad opinionem Galliæ existi
mans &c.& loquens de Gẽtibus circa Siluam hercyniam:
Quæ gens ad hoc tempus his sedibus se cõtinet summam
que habet,& bellicæ laudis opinionem. Item alibi. Namq;
altera ex parte Bellouaci, quæ Ciuitas in Gallia maximam
habet opinionem Virtutis,instabant.Item alio loco:Duces
hostium sexaginta millia ex omni numero deligunt earũ
Ciuitatum quæ maximam virtutis opinionem habebant,
& lib.3.de bel.ci.Nunciatum est adesse Scipionem cum le
gione magna.& opinione & fama.Item, Pompeius autem
vt famam & opinionem hominum teneret, sic pro castris
exercitum constituerat vt tertia acies vallum contingeret.
Solus inuentus est tamen Cato Vticensis huius communis
opinionis contemptor, qui esse quam videri bonus male
bat,vt habes apud Salustium.de quo etiam dixit ille, Victrix
causa Diis placuit,sed victa Catoni.

Idem dico de maiori Catone,de quo li.3.de fi.inquit Cic.
ne reprehensionem quidem vulgi inanem reformidans in
ipsa curia solebat legere sæpe dum Senatus cogeret.in tame
conferendi non sunt cum Christianis,qui pro regno cœlo
rum nedum mundanam gloriam, sed omnia arbitrati sunt
tãquã stercora.Nec prædictis obstant nõnulle authoritates
Pauli & Euangelij,quæ habentur ad Galat.pri.& Matt.5.In
quit Paulus,si adhuc hominibus placerem, Christi seruus
non essem.& Matth.

Attẽdite ne iustitiam vestram faciatis coram hominibus
12 vt videamini ab eis.vbi† iustitia nõ est speciale nomen vir
turis,sed significat omnia bona opera. & de Phariseis ca.6.
Exterminant enim facies suas, vt videantur hominibus ie
iunantes.Item,tu autem cum ieiunas vnge caput tuum &c.
ne videaris hominibus ieiunans.

Item,cum facis eleemosynam,noli tuba canere,sicut fa
ciunt hypocritæ, vt honorificẽtur ab hominibus. vbi tuba
13 † ponitur pro iactantia, manifeste gloria.Item, cũ oratis,
nõ eritis sicut hypocritæ, qui amant in plateis orare, vt vi
deãtur ab hominibus.Ad authoritatem enim Pauli dicitur,
q loquitur de doctrina suæ prædicationis, quæ debet solũ
tendere ad gloriam Dei,non autem ad hominum adulatio
nem.Ad authoritates euangelij dicit primo Chrisostomus,
quod prædicta sunt dicta per exaggerationem, & vt ina-
14 nem gloriam fugiamus, & bona opera † quæ sunt de
præcepto debent palam fieri,nec curandum quod quis scan
dalizetur,quia erit scanda lum acceptum, aliquin tollere
tur bonum exemplum.bona vero opera, quæ non sunt de
15 præcepto † sed sunt votiua,debent ab inppr fectis celari,qa

imminet periculum inanis gloriæ,à perfectis nequaquam,
vt clarificetur in eis Deus,& luceãt eorum bona opera.vel
10 dic prohiberi † bona opera ad laudem humanam,non au
tem prohibẽtur fieri coram hominibus ad laudem Dei.q
enim operatur publicè propter Deum,operatur solum co
ram Deo,quem solum habet præ oculis, nec talis operatur
vt ipse videatur,sed vt opus suum videatur.quod enim pro
17 pter homines fit in ventos † effunditur.Et dum dixit Chri
stus,sic luceat lux vestra,locutus est prælatis,qui sunt in sta
tu perfectionis.quibus ita de facili non imminet periculum
inanis gloriæ.Et cum reprehendit hypocritas orãtes in pu
18 blico,nõ intellexit † de oratione publica & communi,quę
fit in præsentia omniũ,sed de priuata,vt apparet in tex.quã
hypocritæ faciunt in pub.ob gloriam inanem.& no. quod
19 oratio est † quoddã spirituale tributũ, quod anima offert
Deo de visceribus suis. Quo ad authoritates Cic. intellige
eas habere locum in actionibus publicis exterioribus popu
laribusque,puta concionibus, persuasionibus, communi
que conuersatione.extra autem illa est secus videlicet in ar
tibus liberalibus,scientijs,& virtute, vbi sola veritas rerum
attenditur, vt ex eiusdem Cic. authoritatibus infrascriptis
20 apparet.ait n.2.de fi.sed tamen nõ † grauissimũ est testimo
nium multitudinis.in omni enim arte,vel studio, vel qua
uis scientia,vel in ipsa virtute optimũ quodque rarissimũ
est,& primo Tusc.philosophia est paucis contenta iudici
bus multitudinem consulto ipsa fugiens.& in 2.qui in ocu
lis multitudinis cum illius iudicio stare nolit, nec quod illa
putat idemputet pulcherrimum.Itẽ primo parad.plus apud
nos ratio valeat quam vulgi opinio.Itã pro Plãco, Grauior
21 & validior est decẽ virorũ bonorũ † sentẽtia q̃ totius mul
titudinis imperitæ.Item,nõ comitijs iudicat semper popu-
22 lus † sed mouetur plerunque gratia,cedit precibus, facit
eos à quibus est maxime ambitus. denique si iudicat, non
delectu aliquo, aut sapientia ducitur ad iudicandum, sed
impetu nonnunquam,& quadam etiam temeritate.non est
enim consilium in vulgo,non ratio,non discrimen.non di
ligentia,semperque sapientes ea quæ populus fecisset ferẽ
da,non semper laudanda duxerunt. facit illud, populus est
docendus, non sequendus. Item pro Muren. nullum fretũ,
nullus euripus, tot motus, tantas, tam varias habet agita
tiones fluctuum,quantas perturbationes & quantos æstus
habet ratio comitiorũ,dies intermissus vnus aut nox inter
posita sæpe perturbat omnia, & solum opinionem parua
non nunquam commutat aura rumoris.sæpe etiam sine vl
la aperta causa fit aliud atque existimamus, vt nonnunquã
ita factum esse etiam populus admiretur,quasi vero ipse fe
cerit.

23 Et pro domo sua,inimperita multudine † est varietas,&
inconstantia & crebra tanquam tempestatum,sic sententia
rum commutatio.Et 2.de fin. differeris consil. Epic. philo
sophus nobilis à quo non solum Græcia & Italia,sed etiam
omnis Barbaria commota est,honestum quid sit,si id non
est in voluptate, negat se intelligere, nisi forte illud quod
multitudinis rumore laudatur.ego autem hoc etiam turpe
esse sæpe iudico,& si quando turpe non sit,tamen non esset
turpe,cum id à multitudine laudatur,quod si sit ipsum per
fectum atque laudabile,non ob eam causam tamen dici il
lud honestum esse, quia laudetur à multis, sed quia tale sit
vt vel si ignoraret id homines,vel si obmutuissent pulchri
tudine sua,tum esset specie laudabile. & paulo infra. Quid
24 turpius quam sapientis vitam † ex insipientium sermone
pendere? & infrà,quæ est ista laus quæ possit è macello peti?
& eodem libro,sed tamen non grauissimum est testimoniũ
multitudinis.in omni enim arte vel studio, vel in ipsa virtu
te optimum quodque rarissimum est, & in v. vide ne plus
commendatio in vulgus,& hæc quæ expetitur gloria mo
lestiæ habeat quam voluptatis.Item intelligendũ est igitur
ne gloriam popularem ipsam per se expetendam. Item,an
tibicines,iique qui fidibus tuuntur suo non multitudinis ar
bitrio cantus numerosque moderantur? vir sapiens multo
arte maiore præditus,non quid verissimum sit, sed quid ve
lit vulgus exquiret: an quicquã stultius, quam quos sing
los sicut operarios barbarosque cõtemnas,eos aliquid pu
tare esse vniuersos?

Nunc subiungemus nonnullas pauculas breuesque'quę
stiunculas, & cum illis nostrum hoc opusculum termina
bimus.

SVMMARIA.

1 Fama,& communis opinio quid sit.

2 Opinio

2 Opinio communiter oritur ex suspicione,& ignorantia.

Quid sit communis opinio.

Caput XII.

QVAERO quid sit communis opinio.Responde quod potest dignosci ex definitionibus opinio-
nis singularis positis supra in prima parte, tamen
vt mihi emittamus,vide Bar.in l.de minore §.plu-
1 rium.de quæst. qui dicit definiendo famam † quod ea est
communis opinio ex suspicione proueniens,& id quidem
conuenire etiam videtur singulari opinioni, opinio enim
2 communiter oritur ex suspicione † & ignorantia, vt plu
ries dictum fuit,sed in proposito nostro dici potest id quod
sequitur maior pars doctorum. Vel id quod deciditur, sed
nõ à Canone vel à lege,iux.tradita per Fel.in c.1.de cõst.fal.
9.vel est de iure non aperto ab omnibus probata sententia,
vt dicit Syl.nupt.lib.5.vide Parisi.consi.73.volum.1.

SVMMARIA.

1 Vltima opinio ex pluribus relatis tam à Doctoribus,quàm
à glo.sed nõ cõfirmata aliqua ex illis,cẽsetur approbata.
Et de veritate discutitur.
2 Loquens alternatiuè qualis sermo ex illis duobus censetur
approbatus.
3 Limitatur regula suprà posita.nu.1.

*An vltima opinio glossæ,& Doct.
sit sequenda.*

Caput XIII.

QVAERO retento eodem Themate quid si gl.
vel vnus doct. ponit plures opiniones, & nullã
approbat, & quam sequi debeamus, iux.l.quid
de creditore.de dã.infec.l.qui filium.§.Sabinus.ad
Trebel.cum gloss.l.bona fides.cum glos.depositi. absolutè lo
1 quendo interpretari debemus vltimam † approbatam vide
ri.hæc est enim communis opinio fundata super glossam d.
§.Sabinus.l.qui filium.ad Trebel.de qua per Barto.in l.bona
fides.depositi.cum Apostill.ibi copiosissima.Dominus tamẽ
Alciat.in d.l.bona fides, videtur habuisse opinionem con
trariam communi. dixit enim non vltimã sequendam, sed
illam quæ pluribus rationibus defenditur,allegat.d.l.qui fi
lium.§.Sabinus. Item illam quæ maiori æquitati nititur al
leg.gl.in l.si cũ exceptione.§.sed,& si quis.de eo quod met.
caus.& Aretinus consilio 163. Item, quæ ex verbo aliquo
electiuo,vel similitudine sequentium exemplorum, confir
matur, vt ibi dicit fecisse Trisoninum,tamẽ cõmunis est ea
quam dixi, vt nouissimè etiam attestatur Marsil.noster in l.
3.§.cum quædam.de quæst. necesse tamen est fateri quod gl.
in d.§.Sabinus, nõ dicit absolutè vltimam esse sequendam,
sed requirit alias qualitates vt in ea,& vt D.Al.considerat vi
de omnino apostil.ad Bartol.in d.l.bona fides.Item subiun-
2 git idem præceptor,quòd qui solutè vel alternatiuè † loqui
tur,non vnam magis quam alteram partem approbasse cẽ
setur alleg.l.alienationis.in fin.& l.sepe.de verb.sign. in fi.li-
3 mita dictam conclusionem, † nisi præcedens opinio esset
melioribus opinionib⁹ fundata.Itẽ nisi prima, saperet equi-
tatem secunda rigorem. Sylua nuptial.libro 5.numero,32.
Pari modo quando Innocentius refert plures opiniones,&
nullam firmat censetur vltimam approbare, vt vult Ioann.
Andr.in ca.1.de pœn.lib.6.& in c.1.de senten.excommu.li-
bro 6.& Bald.in authenti.ex testamento.in vltima columna
C.de collationib.cum concorda .de quibus per Iason. in l.si
idem cum eodem.§.fina de iurisdictione omnium iudicum.
Felinus in ca.cum ex officij.de præscr.columna 14. Alexan.
consilio,100.primo volumine super pri.casu causæ verio-
ris.colum.pen.consilio,175.2.volumine, punctus talis est,
& ibi quod quando Innoc.non attribuit alicui vltimam opi
nionem censenda est sua.

SVMMARIA.

1 Casus oriens extra leguin dispositionem, & communem
opinionem quomodo decidatur.
2 Iudex proferens sententiam contra communem opinio.an
dicatur iniquè iudicasse.

*Quid agendum cum non adest communis opi-
nio,nec lex expressa.*

Caput XIIII.

QVAERO quid agendũ si oriatur dubitatio † su
per aliquo nouo facto,de quo nõ reperitur lex.
expressa,nec adest communis opinio, quia inter
pretes sunt discordantes: dic quòd prodita sunt
1 remedia,vt ad auctoritatem glossæ,ad eam opinionem,quæ
opiniones doctorum reducit ad concordiam, ad consuetu-
dinem, significationem verborum,ad benigniorem partẽ,
ad tutiorem,ad humaniorem,ad illam quæ facit pro religio
ne,ad legem similem casui occurrenti,ad eam quæ minus
læditius commune, ad eam per quam redimus ad ius anti-
quum,ad principẽ recurramus, prout docet nos Matthesil.
in tractat.de elec.opi.& Iacob.de Bellouisu in sua practi. iu-
diciaria,titulo quotuplic.sint caus.crimi.& habetur per Do-
ctores in toto titulo de legib.ff.& C. vbi Bart. Bald.& alij.&
2 si iudex † iudicaret contra communem opinionem,an de-
beat dici protulisse sententiam iniquam vel nullam, te remit-
to ad Syluam nuptialem,libro.5.nume.71.

SVMMARIA.

1 Opinio Doctoris approbata legendo,cõtraria opinioni ap-
probatæ cõsulendo, an valeat,& qualis earũ præualeat.

*Si doctor tenet vnam opinionem legendo,
contrariam consulendo,cui standum.*

Caput XV.

QVAERO si doct.sequatur vnam opinionem le
gendo,contrariam consulendo,cui magis sit in
hærendum,& dic quòd illi quam tenet legendo,
1 † Paris.consilio 110.vol.1.Soci.consilio 25.vol.
3.qui ponit de præceptore suo.D. Alexan. qui tenuit vnam
opinionem consulendo contrarium legendo per illam ra-
tionem vltra alias, quia non potuit induci ad ita consulen-
dum in lectura,amicitia,vel lucro.

SVMMARIA.

1 Opinio communis pluribus nominibus nuncupatur.

Quomodo vocetur communis opinio.

Caput XVI.

QVAERO quomodo vocetur communis opi-
nio? dic quod vocatur † communis æstimatio à
Barto.in l.de minore.§.plurium.de quæst. in defi-
nitione famæ.& communis reputatio & cõmu-
1 nis sensus.iux.l.labeo,de supel.lega.ibi non enim ex opinio-
nibus singulorum,sed ex communi sensu nomina exaudiri
debent.& sententia plurium.inst.de hære.inst.in prin.& cre-
brior opinio.l.1.de senat.& communis consensus.l.1.C.de
testam.& ei accommodari possunt plurima nomina opinio
nis singularis quæ supra recensuimus,& Cic.2.de leg. vocat
eam multitudinis consensum, vbi ait.Nam sensus nostros,
non parens, non nutrix,non magister,non poeta, non Sce-
na deprauat,nõ multitudinis consensus abducit à vero,&c.

SVMMARIA.

1 Communis opinio an mutari possit.
2 Et quod mutetur temporis cursu,et quãto tempore duret.
3 Et quibus modis mutetur.
4 Cogitationes posteris non possunt auferri.
5 Iudicium an possit esse vno tempore iustum, alio tempore
iustius.
6 Opiniones hominũ quòd seneſcant,est in pœnã mortaliũ.
7 Opiniones hominum eorum tempora sequuntur.
8 Opinio antiquorum,an præualeat opinioni modernorũ.

Universidad de Deusto
Biblioteca

An subiaceat mutationi.

Caput XVII.

QVAERO an communis opinio sit subiecta mutationi sicut opinio singularis, ita quòd eadem opinio sit communis vno tempore, alio non. & certe videtur habere dubitationem † cum non sit diuersa ratio in vna magis quã in alia. & Ab. in c. vt debitus. de appell. nu. 22. recitat quasdam opiniones, quæ olim erãt communes. suo autem tempore non erant. & dicit Marian. Socin. iunior præceptor meus in consi. 158. numero 70. &
2 non est dubium communem opinio. posse mutari † temporis cursu, vt est notoriũ. sæpe enim cõtingit vt aliqua opinio, quæ à quinquaginta vel sexaginta annis supra communiter tenebatur, desinat esse communis si plurimi ex sequentibus contrarium teneant. exemplum in particulari habes per Iaſin l. venditores. de verbo. obl. vbi disputatur quando venditor teneatur ad expensas emptori in causa euictionis. ibi enim apparet quòd vsque ad Bart. fuit communiter tentum quòd teneatur si succubuerit: à Bar. citra quod teneatur siue succubuerit, siue obtinuerit, nisi tamen dictas expẽsas recuperasset ab eo qui succubuisset. & de hac varietate communis opinionis successiuis temporibus est indubitabile, adeo quod recensere particulariter opiniones communes mutatas esset magis laboriosum quàm ingeniosum. & hęc variatio & mutatio reperitur contigisse etiam in summis cõsilijs & Neapolitano, & Tholosano, & Delsinatus, &
3 alijs, vt in decisionibus eorum apparet. Sed multo magis in Decis. Romanæ rotæ † hæc variatio deprehenditur, quarũ variationũ magnam partem refert Gomes, in reg. de Trien. quæst. 5. & 53. qui etiã dicit vt ante eum dixerunt Lap. Host. & Stasil. quod stylus Romæ curiæ modo est albus, modo niger. vide Boer. in tract. de auth. mag. cons. nu. 69. & 70. non
4 enim auferri debet posterioribus facultas † viterius cogitandi, vt vult Bal. in l. 1. C. de his qui an. aper. tab. Vnde non
5 inconuenit vnum iudicium † esse vno tempore iustũ, alio tempore iustius, & hoc malum videtur datum mortalibus
6 † in pœnam, vt eorum opiniones secundũ varietatem tẽporum senescant, & intermoriantur, & aliquæ diuersæ vel prioribus cõtrariæ corũ loco nascãtur, & deinde pubescãt.
7 Opiniones †. n. hominum eorũ corpora sequũtur, quæ cũ tempore veterascunt, & pereunt tandem sicut rerum omnium, ita quoque est opinionum quædam vicissitudo. & an
8 pręualeat opinio antiquorum † vel modernorum tract. Syl. nuptia. libr. 5. per quatuor col. vide ibi: aduerte tamen quod promiscue ponit rationes pro Docto. modernis & antiquis & pro Doctor. senibus & iuuenibus: quæ tamen sunt quid diuersum Doc. nam senes, & iuuenes quoad ætatem possunt esse contemporanei & sic vtrique moderni.

SVMMARIA.

1 Scriptura an sit de substantia communis opinionis.
2 Memoria hominis labilis.
3 Verba verberato aere transeunt.
4 Opinio communis continet interpretationem prudẽtium & magistrorum.

An redigenda sit in scriptis communis opinio.

Caput XVIII.

QVAERO an communis opinio sit redigenda in scriptis. Respondeo quod gloss. in c. 1. de cens. ponit casus in quibus de necessitate requiritur scriptura, inter quos non annumeratur iste, sed possumus dicere quod quamuis ad substantiam opinionis
1 † non requiratur scriptura (mea enim opinio ad hoc vt sit opinio, non requirit necessariò scripturam) tamen ad eam conseruandam, & vt possit à posteritate sciri, quis negabit scripturam necessariissimam? Certũ est enim quod memo-
2 ria hominum † est labilis, nec tanta est, vt omnia excogitata seruare possit, quam ob causam scribendũ est, vt inquit Au-
3 gu. lib. 1. soliloqui. Et cum verba verberato aere statim † trãseant, nec diutius maneãt, quàm sonent, ideo institutę sunt literę, & ita voces oculis ostenduntur, non per se ipsas, sed per signa quædam quales sunt literæ, vt habes per Aug. lib. 2. de doctr. Christ. c. 4. & diximus alibi. Cũ autem cõmunis
4 opinio † contineat interpretationem prudentum, & magistrorum, quę tota interpretatio non fuit vno tempore sicut nec interpretes simul in mundum prodierũt, quomodo esset possibile absque literis tot, & tanta memoria retinere? Ideo non insto hic an cõmunis opinio sit redigenda in scriptis, eo modo quo quærit de lege Ioan. And. in regu. nemo potest ad impossibile. in merc. vbi an sit scriptura necessaria, & de essentia, substantia, & forma legis, & an ea sit in scriptis publicis, seu authenticis redigenda, sed concludo cum Abb. post glo. in c. 1. de postul. præla. numero 23. quod communis opinio potest, & optimum est redigi in scriptis, vt videmus seruatum ab olim in lecturis Doct. & dici etiam potest id esse necessarium, ad scientiam inducendam, & ignorantiam euitandam.

FINIS.

DE COMMVNI OPINIONE EX NEVIZANO IN SYLVA NVPTIALI

Libro quinto

ARGVMENTA.

1 Iudex quam opinionem sequi debeat in iudicando.
2 Doctori dicenti dictum suum esse opinionem communẽ, creditur.
3 Iudicans contra cõmunem opinionem reputatur ignarus.
4 Iudex debet esse non iuris nouator, sed religiosissimus obseruator.
5 Opinio quando dicatur communis.
6 Aduocatus iuuenis confusor sæpissimè est litium.
7 Senectus inhabilis est ad studium.
8 Opinio doctoris lege roborata præponenda est opinioni sine lege.
9 Opinio antiquorum sæpissimè emendatur à modernis.
10 Deus sæpissimè reuelauit minoribus quod abscondit maioribus.
11 Maritus adhibens iuuenem medicum pro curanda vxore an sit excusatus.
12 Doctores iuuenes quare sint in multis senioribus pferẽdi.
13 Papinianus cuius ingeniũ ab Imperatore extollitur, mortuus est iuuenis.
14 Minor an possit doctorari.
15 Speculatori adhuc iuueni cõmissa fuit causa arduissima.
16 Liber Speculatoris ab omnibus cõmendatur doctoribus.
17 Senes habent experientia, iuuenes astutia & ingenij sagacitate.
18 Memoria dici potest inordinata & fatua.
19 Senes in quo differãt à iuuenibus in materia psultationis.
20 Opinio communis vt particulari præponatur debet esse lege fulcita.
21 Legis ratio multùm ad eius intellectum operatur.
22 Ratio est naturæ munitio.
23 Ratio naturalis quid legibus & veritati afferat.
24 Doctorum authoritas vim legis habere dicitur.
25 papa magistraliter loquens potest communem opinionẽ confundere, non obstantibus quoruncunque etiam doctissimorum opinionibus.
26 Stante doctoris varietate cui illius opinionum stabitur, vsque ad nu. 34. & 35.
27 Alexander dicitur lucerna ardens, cathedra iuris ciuilis, & aureus doctor.
28 Miranda canunt sed non credenda poëtæ.
29 Doctori sibi in consulendo contrario an sit credendum.
30 Notitia totius vix haberi potest nisi distinctis & cognitis eius partibus.
31 Conditiones in lege non subintelliguntur sed exprimũt.
32 Doctori distinguenti standum est tanquam magis veritati propinquo.
33 Indistincte volens casum aliquem decidere necesse esset vt in confusionem labatur.
34 Leges non intelligens non debet eas allegare.
35 Regula quòd stante doctorum varietate sequatur communis opinio recipit plures ampliationes.
36 Doctor legum legere incipiens recipit sibi nomen clarissimi, si 20. ann. legit vocatur illustris, dux, vel comes.
37 Consiliarij principum sunt illustres.
38 Magistri persona debet erga suos auditores esse honesta.
39 Verba obscura in legendo sunt euitanda.
40 Doctor sine scientia est vt comes sine comitatu.
41 Argumentum de bonitate scholaris ad bonitatem doctoratus admissibile est.
42 Magister nobilitatur per scholares, pater per filios, præses per subditos.
43 Docere plus quàm doceri fatui est.
44 Assiduitas in literis multum prodest, & ea deficiente non præsumitur quis in eis eminens.
45 Tradita in scholis discutienda sunt in cameris, & practicada in curiis.
46 Doctor malus vix faciet bonum scholarem.
47 Aer temperatus multùm confert ingenio.
48 Electus ad distribuendum bona pauperibus an in casu necessitatis possit pro se retinere.
49 Necessitas non potest legis doctorem augere.
50 Mercator vix potest Deo placere, cum absque mendaciis vix possit negotiatio talis exerceri.
51 Scientia non acquiritur nisi cum labore & diligentia.
52 Venter pinguis pinguem sensum facit.
53 Ignarus præsumitur qui pauco tempore studuit.
54 Doctoratus gradum indignè suscipiens peccat.
55 Scholaris debet septem habere conditiones.
56 Scientia in omni ætate est acquisibilis, nec est ætas ad hoc sera.
57 Priuilegiis scholarium gaudere volens qualis esse debeat.
58 Sapientum multitudo est orbis rigor & sanitas.
59 Ciuitas Venetia illustris dicitur, & paradisus delitiarum.
60 Nulla fides pietasque viris qui castra sequuntur.
61 Communis opinio est insequenda, non obstante veritate contrariæ opinionis.
62 Ampliatur regula quòd communis opinio sequatur, etiã si aliquando contra eam fuisset iudicatum.
63 Communis opinio excusat iudicem ab omni incommodo.
64 Regula quòd communis opinio sequenda sit, multas limitationes recipit.
65 Consuetudo habet vim decreti iustitiæ.
66 Opinio vnius doctoris sancti, sacræ scripturæ authoritatibus munita, præferenda est communi.
67 Communis opinio conuinci potest per casum legis vel rationem concludentem.
68 Communis opinio rigorosa confunditur per aliam mitiorem & æquiorem.
69 Opinio Imperatorum non potest dici communis.
70 Iudex potest ex causa recedere à communi opinione & etiam à lege.
71 Sententia contra communem opinionem lata non semper dicitur iniusta.
72 Regula quòd communis opinio est sequenda limitatur vbi esset in terminis quæstionis quæ agitatur.
73 Communi opinioni non standum quando causa contra quã stat esset valde fauorabilis & priuilegiata.
74 Communis opinio non potest dici partialis aut diuisa.
75 Lex ciuilis dicitur cum diuina concordare.
76 Iustitia dicitur omnium virtutum præclarissima.
77 Iustitia in multo prænalet medicinæ.
78 Medicinæ ars non est legali æquiparanda.
79 Iurisperiti possent dici Philosophi.
80 Lex ciuilis ad nil aliud rendit quàm ad minorũ præceptorum obseruantiam.
81 Verum non potest ex falsis concludi.
82 Prudentum & sapientum dicta non carent ratione, & legis vim habere dicuntur.
83 Sciẽtia logicalis nõ est ad iustitię obseruationẽ necessaria.
84 Scientia dialectices non est legistæ necessaria.
85 Metaphysici an sint legistis præferendi vel æquiparãdi.
86 Iurisperitus maioris est authoritatis quàm metaphysicus.
87 Iurisperitus præferendus est medico.
88 Casus à iure non expressus aut decisus iudicis relinquitur dispositioni.
89 Bonus vir quis dicatur.
90 Iudex debet habere talem scientiæ & cõscientiæ, aliàs mẽs eius diabolica esset & insipida.
91 Requisita in iudice sex sunt.
92 Iudex debet æquitatem & veritatem obseruare, & se iudi-

Universidad de Deusto
Biblioteca

cio diuino conformare.
93 Iudex debet auaritiam cauere.
94 Auarus non præsumitur fidelis.
95 Pecuniam dans pro obtinendo beneficio præsumitur animum habere malè faciendi.
Iudex an & quando possit licitè salarium recipere pro sua iudicatura.
96 Iudex ecclesiasticus an absque simonia possit exigere salarium pro suo iudicio à partibus litigantibus.
97 Iudex ordinarius debet esse contentus stipendio principis.
98 Munera excæcant oculos sapientum,& mutant verba iustorum.
99 Iudici an & quãdo & à quibus liceat pro iudicatura escu lenta & poculenta capere.
100 Principibus licet à communi pro pace & repub. tuenda gabellas,& alia pedagia recipere.
101 Sententia lata per iudicem pecunia corruptum est ipso iure nulla.
102 Iudex malè iudicans quod damnum incurrat.
103 Iudicium corruptum damnabilibus est vsura.
104 Iustitia quare similitudine stateræ depingatur.
105 Consulere habentes de rebus dubiis quid debeant animaduertere.
106 Sententia lata breui tempore præsumitur defectuosa.
107 Deliberatio in iudiciis quid operetur.
108 Celeritas quandoque prævalet virtuti in rebus bellicis.
109 Iudex debet esse virtute potens.
110 Res iudicata habetur pro veritate,& tribuit ius non habenti.
111 Iurisperitus debet ante conclusionem integrum possessorem de primo ad vltimum considerare.
112 Veritas dicitur in omnibus principatum habere.
113 Veritas mater est iustitiæ.
114 Veritatis vis maxima.
115 Veritas omnia vincit,nec ab aliquo lædi potest.
116 Iudex potius debet scandalum permittere quàm veritatem omittere.
117 Iram diuinam in se prouocat qui veritatem opprimi perspiciens eam pro viribus non tuetur.
118 Iudex debet in omnibus suis iudiciis diligenter veritatẽ inquirere.
119 Testes in iudiciis producti cauere debent ne partibus sed veritati faueant.
120 Iudex præsumens testem esse suspectum, debet eum cautè ex suis dictis inuoluere.
121 Iudex an semper debeat iudicare secundum allegata & probata,an,vt sibi constat,propriam insequi conscientiam.
122 Probatio & fides testium tota est in iudicis arbitrio.
123 Testi singulari,si nobilis sit,potest fides adhiberi.
124 Depositioni verisimili debet iudex adhærere.

IT vt melius possit colligi quæ opinio ex precedentibus tenenda sit, videamus quam opinionẽ debeat Iudex sequi in iudicãdo.hanc quæstionẽ latè posuit domi. Matthæus de Mathelisanis in suo tracta.de electi.verioris opinionis, cuius doctrinam videtur sequi Angelica,& Pet.de Rauenna in suo alphabeto. in ver.opinio.latè tradunt Stephanus de Federicis in tract. de interpretatione ll.vlt.char.vbi ponit 7. regulas, & Paris de Syndicatu in vers.iudicare tradunt etiam Panor. & Canonistæ in c.1.vlt.char. de consti. vbi Barb. Fely. & Decius ponentes regulã & fallẽtias. pulchrè Salomonius in repet. §.responsa.institit.de iur.natur.gen.& ciuili.nam quam quisque nouerit artem in ea se exerceat.Euripides,quem refert Aug.Dathus in lib.1.epist.incip.accepi tuam. Quibus addã
1 plura hinc inde collecta. Sit ergo † regula, ꝙ in iudicando Iudex debet sequi communem opin. Doct.ca.nouimus.de verb.sig.ibi, & quorũdam sit opinio à pluribus approbata. l.1.ff.de off.quæst.ibi,& sanè crebrior apud veteres opinio. est bonus tex.institit.de hæred. institu.in princi.ibi, plurium sententias,&c.Bar.in l.2. C.de pœn.iudic.qui mal.iud. Barba.latè in clem.ne Romani.de elect. Ias. in authen. nouissima.6.col.C.de in offic.testam.in l.si is qui pro emptore.co. 68.ff.de vsucap.in l.sciendum.§.fin.col.penult.ff. qui satisdat.cogan.vbi dicit,non esse recedendum à communi opi. propter nouas phantasias,& ꝙ iudicans cõtra communem præsumitur per imperitiã.hinc dicit Ias.in l.1.§.fublata.co-
2 lum.3.ff.ad Trebellia.quòd quãdo doct.dicunt † quod est communis opi.illud est bonũ verbũ in practica, & creditur Doctori sic attestanti.Ferdinandus in repet.§.diui.num.93.
3 & nume.442.†quòd contra eam iudicans est nimis ignorans.facit Tremolus in addit. ad practic. Bonacursij. chart. 27.colum.2.Alexand.lib.6.consi.25.viso processu.not.2.in l.2.colum.3.& 4.ff.de iureiuran.vbi dicit quòd debemus se qui communes opin. & non adhærere singularibus opin. & in tract.de iur.emphy.colum.20.vbi bona apostilla.& in iudicando non est recedendum à communi per argumenta scholastica.Fely.in cap.ex officij.col.6.versi.4.de præscr. Ioan.Francisc. Mirandola lib. de fide & ordine credendi. theoremate 18.Fabianus de Monte S. Sabinæ.in tract.de empt.& vend.char.15.col.4.Et in 5.quæst.col.7.refert Bal. in l.nemo.C.de sen.& interloc.om.iudi. quòd magnorum virorum exempla sequenda sunt.dixi in 4.& 5.ratione, ꝙ sit vtile nubere.& idem Bal.lib.1.con.162.punctus quæstionis.col.2.dicit,quod non audet damnare quod totus mundus approbat,quia iudicium populi vniuersi non contemperis: vt inquit Sapiens, & Ioan. Fab. in proœmio institu. col.2.facit Platina de optimo ciue,lib.2.chart.7.frater Bernardinus de Busti in Defensorio montis,char.44.colum.& dicit Bald.lib. 2.vltimæ impressionis cons.112. quod rarò bene loquitur qui cõtra omnes loquitur,plura allegat Curtius consi.49.quod incipit, memoriæ co.30.vbi dicit quòd relinquens communem opin.bene fundatam,præsumitur per imperitiam iudicare.pro quo Igneus in disputa. an rex Franciæ recognoscat imperatorem.colum.3.& M. Var.dicens,quòd contra omnes sapere,desipere est. sequitur Ferratius alia adducens cautel.31.incip.manifestum. latius idẽ Curtius consilio 56.quod incip.super eodem.colum.4. Decius consi.131.ad fin.Et in prædictis locis isti moderniores infinitas priscorum authoritates allegant. Et dicit gloss. in reg.Cancel.32.chart.fin.quòd Martin.gloss.semper erat solus in opin.suis. Et ita fiendum exemplum Iurisconsulti, quem refert Montferrat.in tract.de success.regum.char.11. in fin.Et dicitur communis opin. de iure non aperto ab omnibus probata sententia.secundum Salomonium in rep. §.responsa.institit.de iure natur.char.10.& chart.fin. vbi pau
4 lò infra subiicit, †quòd iudex debet esse non iuris nouator, sed religiosissimus obseruator, & quod in scholis nascuntur,creiscunt,intereunt communes opin.ex scholis in iudicia exeunt,atque probantur. Et sic contingit quandoque quòd vna erit communis vno tempore, & contraria alio tempore.Ias.in l.sciendum.colum.10.ff. de verborum obl. non tamen propterea debebant destrui gesta illo tempore virtute talis communis opin.secundum Imol.quem refert Salomonius vbi suprà. & dicitur communis opin.illa quæ plurium Doctorum illustrium testimonio cõprobata est. Ias.in l.2.colum.1.de institi.& substit.Ferrarius d. cautel.31. Anto.de Prato in tract.de secun. nupt. chart.8. colum.3.& Hadr.Pap.noster in quodlibe.quæst.1.est chart.7.col.1.dicens opin. anti quorum propter authoritatem æquiparari saltem multitudini modernorum & dicit Alex.lib.7 consi.
5 202.viso themate.ante si.†quòd dicitur communis,quando Doct.maioris ponderis & authoritatis sunt pro ea.Et faciunt iura superius allegata: nec in hoc placet mihi illa differentia quam aliqui faciunt inter Doctores antiquos & Modernos, prout Paris de Puteo in tract.de Syndicatu.in verb.iudicare c.an si iudex qui dedit.co.2.Practicus Papi.in for.capitulorum ad æternam rei memoriam,in fin.vbi dicit quòd Moder.ita sunt pompositi vt nihil reputent scire, nisi legem faciant per se.Præpos.in cap.de quibus 21. dist.facit tex.in c.hoc ipsum. circa med.33.q.2.quia eam non attẽdit Calcan.consi.37.tota col.pen.& contra ponentes nouas opin.inuehit Io.Fab.in §.1.institi.de act.bonus tex.in c.relatũ. 37.dist.Et pro senibus Ias.in l.cũ quid.2.lect.col.fi.ff.si cert. pet.& Cepol.in tract.de imper. mil.delig.chart.1.& 2.vbi enumerat 50.priuilegia senectutis.& Dec.con.52.1.col.dicit præferri maiores. Scrutinium char.10. & pluribus seq. Lisoperita chart.39.conclus.9.& conclusione 5.glo.in cle. dudũ de sepul.in verb.probatas.Ioan. de Ana.in rub.de delic.puer.Socin.lib.3.consi.98.aliàs consului quòd non esset multùm curandum de modernis,qui se in varias sententias & legẽdo & cõsulendo diuidũt.Pet.de Lesnaudiere in tractatu de Doct.3.par.q.vlt.& 4.par.q.29.vbi in fin.tacito authore refert illud dictũ practici Papi. facit Salomonius in §. responsa.char.10.q.3.Barb.in c.1.co.1.de iur.cal.Mapheus Veg.de educatione liberorũ.circa med.li.4. Card.Pap.in epistolis.& dicit Ange.in l.seniũ.C.qui test.fa. pos.plus valet vmbra senis,quã sensus iuuenis.Feli.in c.si qui test.col.pen. de test.Io.Montolon.in Prõptua.Iur.in verb.antiquus.& di
cit

9 cit Angel.in l.1.§.pueritiam.ff.de postul.† quòd aduocatus iuuenis est confusor litiũ.latè Bolog.in repet.authẽ.habita. C.ne fil.pro pat.col.26.& Catellia.ii.parte Memoral.ĩ verb. nuptiarum causa.ad fi.refert Bart.dicere quod antiqui Doctores magna veneratione fuerunt præstantiores modernis,pondere.numero,& mensura.pro quo Præpos.in c.literas.col.ij.de frig.& mal.& dicit Bal.in cap.ij.col.iij. de postul. prælat.quòd nemo eligit iuuenes duces. facit Hadrian.Papa noster quolibeto. ij. est char.xx.col.iij.quòd in deliberationibus incipimus à junioribus,ne formidarẽt recedere à sentẽtia antiquorũ. Codrus sermo.xj incip.nescio vbi est.char. xxiiij.& in modico tẽpore non potest quis multa addiscere. glos.in verb.instructis.in cap.tum ex literis.de in integ.resti. Et experientia est rerum magistra.vt dixi in v.ratione partis affirmatiuæ: ideò.in electionibus iuuenes incipiunt loqui, & reseruant diffinitionem antiquioribus.Gaspar Portugalen.in l.imperium.column.iij.versi.vj.limita.ff.de iurisd.omiud & iuuenes sæpe errant in practica, vt Iason in l.post dotem.col.antepen.ff.sol.matri.est numero, ccij.Alexand.in l. quod meo.col.vj.ff.de acquir.poss.prout refert.Bald.in trac. de præscrip.in repet.l.Celsus.column.xxix.circa.fin.at senes sunt adeò practici & instructi in regulis iuris & doctrinis, ꝙ eo ipso quod audiunt casum etiam extraneum, accommodant se regulis.Et si in casu illo æquitas repugnet, sequitur æquitatem fundamentum iuris.l.j.ff.de iustit.& iur.& quę fa
7 cit fallentiam ad regulas vbi dixi:& sic de raro errat etiam si ne revolutione chartarum; † intellige de sene qui bene studuit in iuuentute:nam si expectẽt quod sint senes,labor est eis nimis grauis:hinc Pich.præceptor meus sæpe allegabat illud Catonis., Fac tibi succurrant iuuenis quæ feceris ipse. Ideò dic quòd senex & iuuenes sunt laudandi Luc.de Penn. in l.j.C.de consuli.lib.xij.Rosarium Busti j. parte. serm.xxix. litera g.& serm.xxxj.litera.t. vbi dicit,quòd inter antiquos & Modern.illi magis adhærere debemus, qui magis habet rationem & veritatem. facit Gulielmus Rouille de descrip. iustitiæ.liber.iij.capit.ij.& lib.iij.facit quòd scholaris iuuenis bene doctus præfertur antiquiori indocto.Bon.in tracta.de nobilitate iij par. numero,lxiij.& lxvj.Modern.in l.cũ quid. ff.si cert.petat.Cæpol.de imper.mil.delig.colũ. penult.dicit tamen Lauren.de Rodulphis in tract.de vsur.part.iij. colũ. xiij.quod in collegio qui prior est in tempore,prior est in de:non habita distinctione, an primus sit secundo deterior: & quòd videmus præcedere eum qui non esset dignus soluere vincula calciamenti sequentium:& ibi assignant rationem,quia ista non possunt faciliter cognosci, & vt tollatur
8 scandala & inuidiæ si ad imparia iudicare tur.Et dicit Alberi. in l.sed licet.ff.de offi.pfid.† ꝙ plus seruari debet opinio pariui Docto.lege roborata, quàm magni sine lege.& dicit Hostien.in summa de testi.cog.§.in quibus.circa med.quod ipse recedit ab opin.antiquorum, quia plerunque mentiuntur senex,& iuuenes sunt laudandi.Luc.de Penna l.j.C.de consulib.libr.xij.Et ista differentia posset procedere quando antiquiores testimonia fundamenta que faciunt posteriores,attento quod dicta antiquorum diutius fuerunt ruminata,& steterunt ad supplicium tanquam aurum in fornace,& etiam quia senior bos grauius figit pedem:vt inquit Hier.quem refert Iason in l.si seruum.§.sequitur. vlt.not.ab. ff.de verbor.obliga.Erasm. Adag.char.xiiij.numero.xlvj. 3. parte.Prouerb.xlj.facta iuuenum,cõsilia mediocrium,vota senum.Et propterea ad seniores recurrunt iuniores aduoca
ti ignari tãquam ad expertos negotiorum.gl.in l.j.in §.aduocatos.in verbo. aduocatos.ff.de var. & extraordi.cog. Sed quando Doct.Moder.tenent contra antiquos, moti ex aliqua lege vel ratione ad quam verisimiliter non aduerterũt antiqui, tunc putarem non procedere hanc differentiam: iniquum est enim dicere quempiam voluisse tenere contra eum cuius fundamenta non vidit.dixi suprà in quæstione, an vidua perdat propter adulteriũ. Sequitur ergo tũc quod dicit Philosophus,quẽ refert frater Isidorus de regim.prin. lib.iij.c.viij.quod omnis doctrina omnisque disciplina à iunioribus in dies perficitur.Idem vult.Pet.de Vbaldis in proœm.sui tractatus de quarta canonica, dicens quòd antiqui dederunt nobis principia quæ successiuis naturæ & ingeniorum beneficiis suscipiunt incrementũ. Et Cicer. in prin. Tusculanarum,dum agit de Latinis, quòd habuerũt à Græcis & in j.char.Topicorum ad Trebatium, quòd nulla res à principio in republica videtur sufficienter promulgata: Speculator in proœm.sui operis,col.iiij.versi.cæterum.pro quo Columel.de agricultura, ꝙ nulla est ars quæ singulari consummata sit ingenio. Afflictus in proœmio constitutionum regni.col.ij.Et faciũt plura quæ tradit Carolus Borbonensis in processu fidei,parte ij.articul.v. vsque in finem illius secundæ partis. Fit ergo necesse fateri ex quo iuniores viderunt scripta antiquorum,sunt perspicaciores.gloss.in l. Gallus.in princi.in verb.filius.ff.de liberis & posthum.facit quia in dicto debemus tenere opinionem præceptoris, vt infrà dicam:& tamen cõmuniter præceptores sunt Moder. facit Philosophus ij.Rhetoric.quòd tam iuuenes quàm senes habent quosdam mores laudabiles,quos stã vituperabiles,vt refert Afflictus in constitutionib.regni.char.cxix.col. j.ver.x.requiritur.facit Aug.de Ariminio in additis ad Ang. in Maleficiis.gloss.comparent dicti inquisiti & confitentur
9 totum.column.j.dicit,† quòd plura habemus etiam singularissima quæ ignorabant antiqui.Ideò nunc scientia est lõge excellentior. Et videmus quod vna opin. vno tempore fuit communis,& nunc contraria est communis.Iason in l. venditores.ff.de verb.oblig. facit,quia antiqui non potuerũt ita veritatẽ inuestigare sicut Moderni.patet,in credo.cõdito ab antiquis, qui tenebant Spiritum sanctum solũ procedere à patre.& Moderni,à patre,& à filio, vt in vlt.Decre. in cap.de spiritu.in gloss.penult.& de veritate conceptionis beatæ Virginis,in qua antiqui magis communiter vrgebãtur tenere contra id quod nunc communiter renemus & tamen dicit Bald.in cap.1.col.3.vt lite non contest. quòd se mel verum semper verum.Non tamen facio consequentiã, Talis est vltimus doctor,& vide omnes Docto.antiquos,ergo melius sensit,Ang.in l.j.in princip.ff.de appellat.ad prædicta facit Rota in nouis decis.359.incip.circa tertium.col. si dum loquimur de Collectario,dicens quòd fuit vltimus & practicus Curiæ.faciunt quæ dixi in fi.mei inuentarij libororum vtriusque iur.in 2.q.an oporteat habere plures libros. dum loquor de interpretatione.& dicit Cur.in rep.l.admonendi.col.65.versic.34.quòd quotidie in nobis generantur nouæ intellectiones,& meditationes,& quòd antiqui non videbant originaliter: ideò quandoque errabant vnus post alium:alter dicebat quod erant sicut grues, & vna sequatur aliam, absque vlteriori inuestigatione: nec maiori irrogatur iniuria,si minor veritatẽ inuestigauerit,quia Deus multa absconditsapientibus q̃ parvulis reuelauit.Alb. in proœ. C.incip.quoniam.col.3.dicam statim,Barb.lib.1.col.6.col. pen.& consi.27.scripsit doctissimus.col.20.Et consi.28.scripsit bellissime col.4.Arist.par.5.proble.45.& in rubr.C.qui admit.col.8.in fi.Bal.in c.significauit.col.fi.de rescri.dũ loquitur de Catolicone qui erat tũc vltimus.Scrutinũ chart. 78.Busius in Defensorio montis.char.22.col.1.Fel.in c.pro positi.col.fin.de probat.Rota.in nouis decis.459. circa 3.
10 col.fi.†. Sepe enim Deus reuelat minori quod celat maiori Host.in proœ.summa.colũ.2.Io.Blanchi.in proœ.summæ feudalis.Alberi.in proœ.C.incip. quoniã.colum.3.pulchrè Barb.de Card.in fin.2.q.in c.proposuisti.colũ.14.de probat. Pich.in rep.§.Tria.colũ.64.allegans illud Ouid. Sæpe necat morsu spacioſum vipera taurum A cane non magno sæpe tenetur aper.facit bona gl.in auth.de mona.in § ordinat.super ver.repus.quam sequitur Soc.in l.cũ quid.col.3.ff.si cer.
11 pet.facit Campe.in tract.dotis.5.part.q.1.dicens † q̃ maritus excusatur si ad cura vxoris adhibuit medicũ iudicio be. nè disciplinatũ,sicut si adhibuisset sene. pro & contra iuuenes post Philos.in tract.de regim.princ.1.par.4.cap.2.&c.3. idem de senib⁹ facit Had.Papa nõster quolibet.3.char.pen. propter quod dicit Apost.Et quandoque corrigunt senes. Barb.in rep.rubr.C.qui admit.col.8.& seq.Ias.in l.si certum.§. sequitur.vlt.no.ff.de verb.obl.Bolog.in disput.de præcedẽtia Doct.& mil.col.9.in fin.vbi dicit, q̃ iuuenes reperiantur sæpe excellẽtiores antiquioribꝰ.Pich.in rep.§.Tria.col.58. vbi inter cætera allegat Ouidium dicere.A cane nõ magno sæpe tenetur aper & iuniores inscitiosissime omnino facit Bulg.in proœ.suæ disp.incip.Sempronius.latè Rosarũ Busti. 2.par.serm.29.litera b.qui incipit, secundũ.Et sapiẽtia non numeratur annis.hinc Ouidi.de arte. Parcite natales tumidi,numerare deorũ,Cæsari virtus contingit ante diẽ.& 1.ad Corint.14.si alteri sedenti relatũ fuerit, prior taceat.licet aliàs dicamus quòd præsente maiore taceat inferior. Baldus in l.qui indignus.ff.de fer.iat.quia plures sunt iuuenes qui habent sapientiam senum.vt Baldus in epist.ad Ducem Sab.in princ.sui tractatus,de præscript.facit Dodus in sua apologia contra fratrem Samuelem,char.41.dum dicit, q̃ olim materiæ non erant ita dilucidatæ sicut nũc.& dicit Specia.in tit.de
12 aduo.§.vtriusque,colũ.2.† ꝙ antiqui fuit aliquando desides & pigri.Ripa in tract.de peste.char.73.num.63.Et iuuenes gloria cupidi vtuntur nimia diligentia. facit tex.in l.præs

Universidad de Deusto
Biblioteca

cipiunt ædiles.ff.de ædic.edic.& etiam quandoque cõfidentes in scientia & experientia sua,non curant quærere allegationes pro eorum dictis,vt de lectura Bal.super Decretalib. dicit Alexander in l.quod meo.col.3.ff. de acquir.poss.facit Petrarcha epist.9.seniculum.Erasmus 1.part. prouerb. 516. Sæpe est olitor valde opportuna locutus.Et refert Lancel. Polit.in repetitione l.re coniuncti.chart.6.columna 4.quosdam moder.qui didicerunt vnum textum à discipulo suo.& dicit Bestutius in l.capitis rei.ff.de fideiussor.quòd ille tex. in quæstione de facto fuit allegatus per quendam scholarem iuuenem.Et antiqui aduocati illum ignorabant. propterea subiicit quod licet dicatur, Medeg. zouen.noua sepultur. Preuedo nouello bestia cornuda. tamen dicit post aduocato zouen.quæstio venzuda.Caccialup.tractatu de modo studendi.columna 3.monet iuuenem de hoc gloriari non debere: quia in hoc latissimo prato Iuris ciuilis, bos herbã, canis leporem, ciconiaque lacertam inuenire potest. nec etiam propter pauca addita oportet gloriari.Feli.in ca.causam quæ.col.3.de rescrip.præsertim cum ea quæ scimus sit minima pars eorum quæ ignoramus.Barb.in ca.nouit.col.
13 2.de iudic.Et † Papinianus cuius ingenium tantum extollitur ab imperatore,vt in l.cum acutissimi.C. de fideicõmiss. & alibi sæpe vt Ias.in l.post dotem in primis verbis.ff.solut. matr.tamen mortuus est iuuenis,scilicet ætatis anorum 37. vt refert Socinus in repet.l.cùm auus.colũ.1.ff.de condit. & demonstrat.& Nerua filius in 17.anno publicè de iure respondit.l.1.§.pueritiam.ff.de postulando,Doct.in l.quidam consulebant.ff.de re iudic.bona apostilla ad Benedictum de Plumbino in l.apud filium.ff.de man.vindic.& Ceruotus filius Accursij ante 25.annum fuit doctoratus.vt Bolog.in repetit.authenti.habita.C.ne filius pro patre.columna. 24.vbi
14 latè.† An minor 25.annis possit doctorari Ias.in rub.C.de procuratorib.Felinus in capitulo,cum vigesimum. col. fin. de offic.deleg.vbi de pluribus ætatibus de quibus Ioan.Mõtolonius in promptuario Iuris,in verb.ętas.Iaco.de Beluiso, in titulo,de pace iur.firm.column.2.Petrus de Lesnaudiere in tracta. de Doctor.libr.1.q.15.& seq.vbi etiam dicit quòd Bald.in 17.anno repetiit l.centum Capuæ.Ananias in rubrica de delict.puerorum,Felinus latè in rubrica de mag.colũ-
15 na 1.Et idem videmus quotidie in pluribus alijs.& † Speculatori nondum excedenti trigintaquatuor annos fuit commissa vna causa cœpta ante eius natiuitatem,in qua nondũ erat lis cõtestata.Speculator ipse habuit experiẽtiam totius practicæ vtriusque Iuris,& bene nouit scripta antiquorum secundum Baldum libro,3.consilio 331.incipiente quæritur,columna 1.Iason in l.properandũ.C.de iud.102.colum. Paulus de Castro in l.ante sententiæ.C.quo.app.non recip. dicit quod miratur quòd Speculator in iuuentute sua com posuerit illud opus,qd est qd miraculosum,& est pater practicæ Romanæ.in l.hac cõsultissima,colum.1.C.qui testamenta facere possunt.& magnæ authoritatis,Romanus cõsilio 127.posito.& licet more suo recitet opin.& nihil firmet secundum Cynum in l.1.columna penult.C.de summa Trinitate.tamen illud suum opus perutile reputatur.secundum Gandinum in titulo quomodo cognoscatur in maleficijs per inquisitionem.columna 4.versiculo,veruntamẽ. & audiui quosdam præceptores meos dicere quòd audiuerunt Alexandrũ de Imola dicere quod dempta lectu.Bar-
16 tol.† nullus liber est quo non mallet carere,quam Speculatore,qui semper adducit bona loca,vbi etiam commẽtatores extendunt materias,& quòd ille liber solus sufficeret ad regimen orbis.quod nescio, quia ad hoc numquam legi. Et dicit Barbatias in rubrica de litis contestatione, numero, 15. quod ipse semper defert Speculator.quia succos legum & canonũ gustauit melius quam alius. Et Bartol. in 25.anno composuit illam subtilissimam repetit l.si is qui pro emptore.ff.de vsuca.Iason.in l.quidam cum filium.column.12. ff.de verborum obligationibus.& repet.l.si constante.ff.sol. matrim.Ioannes Lup.in c.per vestras.de donatione inter vi rum & vxorem.chart.53.est ante conclusionem.Alia plura exempla dici possent,vt refert Caccialup.in l.si qua illustris. C.ad Orfic.columna 17.dum loquitur de tract.legitimationum.dominus Antonius de Rosel.Andreas Alciatus in Paradoxis Iuris ciuilis, in procemio libr. 6. Et Daniel adhuc puer senes iudicauit.Luc.de Penna in procemio trium libr. C.columna 2.& rubrica de lega.lib.10.columna 4. versicu. 8.& Salomon iuuenis fecit iudicium, de quo in ca.afferte. de presumpt.& Regum libro 3.capitulo 3.facit Cardina.Papa chart.cv.epist.15.epist.158.quid me pro & contra.Oldr.
cõsi.52.quæstio est talis,an tutela.Et dicit Mapheus Vigius de educatione liberorum.lib.3.quod Valerius Pudentius Romæ certamine sacro Iouis, claritate ingenij coronatus est inter poëtas Latinos omnibus sententijs iudicium, licet decimuntertiũ annũ non excessisset.Et inquit Liuius & Petrarcha lib.6.epist.22.magnã.circa medium:quòd Scipioni non excedenti 24.annum fuit commissum imperium contra Carthaginem. quem & alios refert Claud. in Monarc. Franciæ.parte 3.c.7.& de Scipionis laude Gellius lib.3.capitul. 18.Scipio.Et diebus nostris Guasco de Fuxo,non excedẽs annum decimumnonum, quot præclara gessit in Italia pro Ludouico 12.Francorum rege?Et tandem Rauẽnæ vi-
17 ctor hostibus 20.milibus occisis interiit.† ideo licet seniores sint magis experti,& experiẽtia sit rerũ magistra, vt dixi in 5.fundamẽto,pro parte affirmatiua,in eis tamẽ non vigẽt vires ingenij,prout in iuuenib.secundũ Catonẽ,& acumen ingenij multũ operatur:vt in apostilla ad Bar.in l.magistros. C.de profes.& med.li.10.Fel.in rub.de Magist.col.1.& intelligentem quãdo necesse est phantasmata speculari:quia intelligere nostrũ aut est phantasma,aut nõ est sine phãtasmate.Philosophus 3.de anima quẽ refert Barb.in Ioãnina.col. 164.item quotidie videmus & experimur quod in senibus & diminuitur sensus. Io.Mõtolo.in Promptua.Iur.in verb. senes.vbi etiã senescit memoria in illis.& tamen Iurisconsulto est apprimè necessaria.Sensit Opiz.in repe.§.diui.col.15. quia est mater intelligentiæ.secundũ August.Barb.in c.causam §.col.1.de iudi.in c.tertio loco.vbi etiã suam memoriã extollit,& artificiosam dãnat.col.27.est nu.67.de probat.latius in c.cum adeò.col.2.vbi postilla de rescrip.intantum tamen est delicata,vt eam primo senectus incurrat.vt Albe.in Dictionario,in ver.memoria.vbi tradit artem ad eam conseruandam & augendam.hoc idem vult Seneca in procẽ. declamationũ.refert Portius & Ias.in §.in fraudẽ.col.2.inst. qui & ex quib.caus.man.non licet.Practicus Papi. in procẽ. practicę suę:facit gl.in l.3.§.duæ causæ.ff.ad Carb.not.4.q.3. c.si testes.facit tex.12.q.2.c.longinquitatẽ.refert Barb.lib.3. consi.73.incip.Ab Ioue principiũ.colũ.3.& lib.4.consi.40.
18 clementissimum col.3.& 88.sapienter.col.3.† Et habens memoriam inordinatã præsumitur fatuus.Alex.in l.cũ seruus.§.constat.colũ.1.ff. de leg.1. verum quòd memoria & speculatio se inuicem non compatiuntur:ideo rarò in vno concurrunt.Salicetus qui dicit se hoc audiuisse à Philosophis in l.hac consultissima.columna 1.C.qui test.fa.pos.minus in senib⁹, licet experientia maior:hinc Erasmus in Mo-
19 ria.char.6.† quòd nihil differunt senes à pueris, nisi quòd rugosiores & plures enumerãt annales q̃ pueri.& in 1. parte prouerb.44.Bis pueri senes Albertanus de senectute.Et tempore Ludouici ducis Sabaudiæ penes Carignanum in Castro Raynerio do.Michaëli de Romagnano excedenonagesimum annum nouiter nati sunt quasi omnes dentes.plus dicit Bart.in l.1.C.qui ætatę.lib.10.quod postquam gs excessit vigesimumquintũ annũ,non prę sumitur bene discere.dicam infrà loquendo de opinio. præceptorum, dum subiicio de scholaribus. Est verũ quòd Cicero ante mediũ libri de Senectute,dicit,quòd in eis manent ingenia, modò pemaneat studium & industria.facit Valerius Maximus libr.
8.c.7.de studio & industria.vbi de Catone & alijs. & capitu-
20 14.de senectute. † Amplia etiam si non haberemus legẽ de eo quod determinat communis opinio. Corsetus sing. 206.incipiente, vbi Doctores. nam licet soleamus dicere quòd erubescimus cum sine lege loquimur. §. consideremus. in authentica de trien.& semis. Baldus in rubrica C.si quis al.testa.prohi.in conf.schismatis.columna 1.Iason per illum text.in l.illam.columna 2.C.de colla.in l.prędes,col.1. C.de trãsact.& licet sit vtile inquirere de ratione legis, quia est anima legis.l.cum pater.§.dulcissimis.de leg.2.cum sim. vt dixi in meis clausulis generalibus in versicu. Et heredes.
21 quia multùm confert ratio legis ad eius intellectum & inductionem,in qua consistit tota virtus,secundũ Ro.sing. 651.incip.tu scis bene.qa scire est rẽ per causas cognoscere.l.scire leges.ff.de ll.Ias.q allegat Aristot.in l.& si peperc erit.§.1.col.1.il.in suis.col.5.ff.de lib.& post.Ioan.Rugerij.in rubr.de causa poss.& propriet.char.2.tamen nõ est de necessitate quãdo habemus legem talem rationẽ inquirere.l. nõ omniũ.ff.de ll.Lancel.in l.Gallus.§.si eius,4.not.vbi Iason in 2.lect.col.4.ff.de lib.& posth.Gammarius in trac.de extẽsione.col.4.& seq. & cõtra etiam dicimus,quod vbi habemus rationẽ naturalem,quærere legẽ,est infirmitas intellectus. Ilc.cire oportet.§. sufficit.ff.de excusat.tut.Ias.in d.l.illam. C. de collat.col.2.in l.quotiẽs.C.de rei vendic.col.6.in l.si qua
mulier.

mulier.in princi.3.co.C.de sacrosc.eccle.Claud.in rub.ff.sol. matr.in princ. vbi referunt Bald.allegantem Auerroim in l. testium.col.pen.C.de testib.in l.actor.col.j.C.de proba. in l. exequutorẽ,in fi.col. antepen. C. de execut. rei iud.in rubr. ff.de rer.diuis.colum.penul.& lib.3.consil.220. in quæstione not.de milani.colum.penul.Ang.cons.294. quoniã.co. 2.Riminal.il.venia.C.de ii⁹voc.co.2.c.secũdò requiris.vbi Decius 3.not.de appel.Gammarus,vbi s. dicens,quòd si deficit ratio, debemus præsumere legislatorem motum ratione naturali, qua quilibet sapiens motus fuisset. & Ias.in authen.ex causa.col pe.C.de lib.præter.dicit, quòd vnusquisque debet desiderare conscientiam suam secundum rationem naturalem.Et si vis omnia tibi subiicere, subiice te rationi.Fely.in c.tua nos.colum.3.de iureiur.Ang.cõsil. 110. sanctissima.col.4.& est clypeus legis.gl. Regularũ. Cancel.
22 Iulij.est char.111.& sequitur natura. † ergo ratio est naturæ munitio.Albertanus lib.de amore rerum incorporaliũ. & dicit Bald.lib.3.cõsi.38.d.Thomas.ad fi. quòd vix reperitur aliquid cõtra rationem naturalem & discretionẽ quod non remordeat conscientiam.hinc Virgil.in 6. appeliat curas vltrices.vnde dicit text.in c.quid autẽ.in fine 8.q.1. Ego neminem nomino,cõscientia sua vnumquẽque cõueniat. facit Baldus in rubr. extrà de iudi.colum.3. Lancel. poli-
23 tus in tract.de offic.aduocati in rubr.de prudentia. † quòd ratio naturalis quasi formam legibus nostris affert. & dicit Bald.in capi. licet .de translat episcop.quòd ratio naturalis continet necessitatem veritatis:& quæ contra eam pugnãt odiosa sunt.& Hadrianus Papa noster quodlib.2. Qui agit contra remorsum conscientiæ peccat: ita intelligens illud ad Rom.14. Quia ratio naturalis participat se cum omni homine.Bald.in c.secundo colum.4.de iudi.nec circunscribitur loco:quia ipsa à principio nata est cum genere humano.Bald.in l.nemo.C.de sent.& interloc.om.iud.subiungẽs quòd consuetudines feudales non seruantur propter earũ authoritatem: sed quia sunt rationabiles & bonæ: & sine ratione homo est vna bestia.Bald.lib.3.consilio. clx. Cæcilia.colum.secunda,& est vrgens dispuratio vel euidens demonstratio. & propterea debet esse certior dicto: & ratio est quidam motus animi visum mentis acuens, vera à falsis distinguens.æquitas verò est rectitudo iudicij, naturalẽ sequens rationem.Bar.lib.4.cõs.50.clementissimum.co.2.& ratio naturalis sola per se est lex.Card.in c.denique.4.dist.c. consuetudo.1.distinct.Isern.in prologo feudali q.1.colu.fi. & q.2.& q.3.col.1.Iatius Hippo.in rub.C.de prob.colũ.37. Et si legem vel rationem nõ habeamus,sufficit allegare scripturam auhenticam,vt. Iaso. in dict.l.illam.& in l.diuortio. col.v.ff.sol.mat.Socin.cõsi.nondum impresso.incip. ser Iacobus.col.18.& quæ sint scripturæ authenticæ, tradit Iaso. in l.1.colum.6.ff.si cer.pet.Feli.in c.ex par.cl.1.colum.pen. & fi.de rescrip.c.qualiter & quando.el.2.de accus.Panor.in repet c.cùm esses.de testam.colum.6.Moder.in epistola im
24 pressa ante Lombardam.† nihilominus si legẽ nec rationẽ nec authenticã scripturam habeamus, sufficit nobis quòd Doct. communiter aliquid teneant. & satis dicimur tunc habere authenticam scripturam: sufficit enim nobis Doct. authoritas.l.si idem cum eodem.vbi Ang.ff.de iur.om. iud. Archid.in c.nolite.11.q.1.Fabian.in tract.de empt.& vend. char.15.colum.4. Bustus in Defensorio montis.chart.42. colum.3.Dodus contra strighas,chart.26.Barb.in repet.l. cũ acutissimi.col.101.C.de fideic.in c.1.in prin.de offi.deleg.& lib.2.consil.36.sapienter colum.penul.Iaso.in d.l.illam.Felin.in d.c.1.de const.col.pen.ver.nono fallit. Et sufficit quòd sit magistraliter dictum: licet non probetur lege. Socin.consi.clv.præstantissime,colum.3. Nec mirum.quia Iustinianus Imperator adeò restrinxit iura nostra q̃ nisi superuenissent tot doct.ingenia,infiniti casus remanerent indecisi.vt sæpe dicebat Ias.inferens quòd propterea fuit valde necessarium ingenium Bal.qui tantum ius nostrum locupletauit, vt infrà dicam de Bald. inueni postea Phillephum deca.2.satyra,2. Ne nimis. qui acriter de hoc inuehit contra Iustinianum,est de mente Pauli de Cas.in l.Clodius.ff.de acqui.hæred.quem infrà referam in 8. limitatione dum dicit,Quid nos faceremus nisi essent antiqui Doctores? quasi velit dicere in tanta penuria legum.facit Philosophus. v. Ethic.quẽ refert Salomonius in §. responsa.char.xix.insti.de iure natur.dicens non minus inhærẽdum expertis & senioribus, vel prudentium opinionibus sine demonstratione, quàm demonstrationibus ipsis.pro quo Modestus in prima oratione contra Lutherum. chart. 9. & sequen. & Hadria. Papa noster in quodlibet.q.2.3.puncto. colum. 1.allegando 6.Topic.& de authoritatibus sanctorum patrum. frater Thom.in tract.de authoritate Papæ.chart. 28. Et dicit frater Isidorus in tract.de concep.lib. 1. c.fin quod Scotus dicit quòd non est asseuerandum doctrinæ Doctorum ecclesiæ repugnanti.& lib.2.refert Philosophum.c.1.lib.4. Topic.quod proferens solicitè contraria opinionibus sapientum,stultus est. & Galenum de accidenti & morbo, quòd dicta antiquorum debent amicabiliter à successoribus susci-
25 pi, & benigniter impleri. pro quo Syluester contra Lutherum.chart.205.† Amplia secũdò prædictam regulam, quod tenenda sit communis opin.procedere etiam si contra communem opin.teneret Papa magistraliter loquẽdo. Host.in cap.pastoralis.de decimis.quem refert Felin. & alij. in d.c.1.de cõsti.Paris de Puteo in d.tracta. de Syndicatu in verb.iudicare.& cõiter alij q̃ tradũt hanc materiã. Etiã si esset opin.gl.nam licet so leamus dicere,quòd est pudor allegare gloss.quando habemus legem.glo. in l.sed licet. ff. de offic.presid.Bologn.in repeti.auth.habita.C.ne fil. pro pat. col.xlij.Caccialup.de modo studendi.colum.13.vel authoritates Doctor.Ias.in l.illam.col.2. C.de collat.Salomon.in repet.§.responsa.institit.de iur.natur.ch art.8.tamen vbi tex. non inuenitur,sufficit gl.Anton.de Prat.in tract.de secund. nup.char.8.col.2.vers.v.& vlt.& licet habeamus paucas ex opinionibus Accursij,quia contentus erat relatione aliorum.Paris de Puteo, vbi s. & Bologninus colum.43. Et in omnibus sequebatur opin.antiquorum secundum Paul.de Cast.in auth.cessante.C.de leg. hæred. Idem faciebat Spec. vt paulò suprà dixi.idem Ioan.Andr.& Ioan. de Anan. vt j. colum.proxi.magna tamen est eius authoritas, vt latè Corset.in fin.sui repertorij.Claud.in repetit.l.vt vim.ff.de iustit. & iur.col.antepẽ.Ias.in l.illã.C.de col.col.3. Ange.in suo testamento col.3.Decius consi.146.col.4. Calcaneus consil. 6.colum.3.vbi dicit quod glossator est collector veritatis. Ferrat.cautela 17.col.2.Scrutinium char.lj.Roch.in ca.at si clerici.colum.24.de iudic. vbi Barb.in c.quanto.col.xlv.dicit Chi non sa chaualcare,tẽgasi à larzone.Ita debet facere iudex,tenersi,à le glosa.& dicit Bald.lib.2.consil.131.visis. col.2.q̃ Accursius est magister sciẽtiarũ, glossator eximius Ant.de Prato in tract.de secund.nupt.char.8.colum. secunda versicu.v.& vlt.vbi plura de gl.chart.ix.in fin. & princip. seq.Afflictus decis.384.non ponam.circa medium.dicit q̃ Doct.solẽt tenere cum gl.cõtrouersores cõtra glo.propterea dicit Luc.de Penna in l.& lib.12.quòd gloss. congruentius appellarentur notæ, quasi notabiles. Et gloss. fuerunt compositę à diuersis authoribus,qui contrariam habuerũt sentẽtiam adinuicem.Et quia positæ fuerunt prout sunt inuentæ, hoc est quòd videntur sępius contrariari, secundũ Cy.in l.1.C.ad Turpil. ideo tunc stamus illi decisioni. Et q̃a Accursium glossatorem sæpe taxant isti oratores & grammatici.& profectò sæpe audiui Ias.dicere quòd in expositione vocabulorum,sæpius defecit.eum tamen excusat Vdalr. Zasius in sua epist.incip.scio.colum.prima ante repet.l.frater à fratre.editam ab Vlda.secundo.Et maior est glo.authoritas quando aliquid tenet in pluribus locis. quoniam opi. plurium glossatorum vincit vnam,secundum Bald.in l. precibus.C.de impub.& al.subst.Curtius consi.xlix.incip.memoriæ recolendę.col.lv.vers. animaduerte in primis. & consi. 68.incip.d.Ioan.colum.4.versi. his sit stãdum. Scrutinium. chart.xcij.& 68.Bar.consil. 37.illud. col. 8. & consil. lxiiij. incip.scribitur lib.col.11.lib.1.vbi allegat tex.in c.& si Christus.de iureiur.Alex.lib.4.consil.lv.prospectis.co.xv. Feder. in repet.l.filiussa.§.diui.de leg.1.nu.ccccxiij. quod not. tu q vi s semper glo.esse singularem,quia exuberas in memoria Mithridatem,qui 22.linguarum quibus præerat, meminerat. Gellius lib.xvij.c.xvij.Ennium,vel Themistoclem qui quærebat artem obliuionis. Cato Saccus, quem refert Ias. in §.ex maleficiis.num.xxxvij.insti.de act. Bonif.in tract. de nobilitate.4.parte.nume. 44. Intantum quòd Felin. & Decius in d.c.j.de constit.post Butrigarium, dicunt quòd opinio glo.præferetur communi opin.nihilominus hoc non puto verum. Et ita etiam vult Bolog. in dicta auth.habita colum.xlj.& effectualiter & realiter loquendo consideratis cõsiderandis non est præsumendũ quòd Doctores communiter moueantur tenere cõtra gl. cuius nouerunt quanta si authoritas,nisi habeant legẽ vel rationem per quã opinio gl. cõuincatur.quo casu nulla opi. quãtũliber cõmunis est tenenda quãdo conuincitur,vt infrà dicã. Ergo effectua liter dicere possumus,q̃ opinio cõis sit præferẽda opi.gl. Et ita not.declarat Ioan.de Lesnaudiere in tract. de Doctorib. 4.parte q.xlij.predicta tamen nõ intelligas de glo. Aurelia-

Universidad de Deusto
Biblioteca

neñ. que communiter contradicit textui. secundum Aeneã Syluiũ epist. cxxiij. incip. Io. Fab. institit. de act. §. præterea. col. v. Guliel. de Monteferra. in cõmento Pragmaticæ Sanctionis, chart. xx. in fi. quia talis glo. vel interpretatio non est bona. gl. & Paul. de Cast. in l. ab executore. in fin. princ. ff. de appel. Est bene verum quòd sæpe gl. insistit circa ea quæ non sunt dubia: & vbi est dubium, intactum relinquit. Barto. in auth. matri & auię, circa princ. C. quando mul. tur. offic. fungi potest. Idem faciebat Bal. vt infrà dicam loquendo de eo. Etiam si esset Azo qui fuit mẽs legum secundũ Cy. in l. certi iutis. C. loca. & vas electionis. secundũ Bal. in l. contractus C. de fid. instr. Barb. in rubr. de probatio. in fi. co. iiij. Cacciaiup. in repet. l. si qua illustris. C. ad Orfic. in fin. col. xviij. Curtius in tract. de Moneta. iij. q. & consil. xliij. incip. seriosa. iij. col. Bolog. in repet. auth. habita. C. ne fil. pro pat. colum. liij. Stephanus de Federicis in tract. de interpretatione legũ. chart. vlt. Lancel. in l. fin. colum. ij. C. de pact. & fuit subtilissimus apud omnes. Cyn. in l. si ex cautione. col. secunda. C. de non num. pecun. & tempore quo legebat Bononiæ erãt ibi scholares x. millia, & nunquam infirmabatur nisi tempore vacationum, & tali tempore, mortuus est, vt per Odofr. in vltimis verbis sui cõmenti, super C. & referũt Moder. in j. apostilla ad lect. Odofr. super iij. libris C. Ideo ad uocati non admittuntur in collegio Mediolani, niſi illuc deferant illam summam Azonis, quam iurent esse suam. vn de ortũ prouerbiũ, Nissum vada in Palazo, se nõ ha la somma d'Azo. Et vas legũ, secundum Iaſ. in l. si mihi & Titio. ff. de verb. obli. Et inter omnes Glossatores obtinuit principatũ, seu paritatẽ, secundum Corneũ, qui plura adducit iij. vol. cõsil. cexl. in præsenti. litera C. Ioannes de Garronib. in rub. C. de secũ. nup. char. iij. Anton. de Prato in prooe. ad repertoriũ Bart. dum eũ æquiparat Accursio. Non tamen propter ea est tanræ authoritatis sicut glo. Barbat. in rubr. de suc. ab intestato. ad fin. Etiã si esset Archid. super sexto cuius lectura & opi. aliis prætualet: vt Ferrat cautela xix. incipien. sentẽ. Etiã si esset Innoc. Cuius authoritatẽ extollunt Moder. apostillantes eius lecturã in princ. Iaſ. in l. j. col. vj. ff. si cer. pet. Feli. in c. ex parte. el. j. col. xix. de rescrip. & dicit Calcan. consil. xv. visis col. vj. q. Inno. est pater veritatis: licet nimis breuis. Barb. in c. postulasti. col. vj. de foro cõpet. Etiam si esset Ioã. Andr. qui licet fuerit filius vnius magistri grammaticæ. Panor. in c. inter cæteras. j. not. de rescr. Bertach. in tractatu de episcopo. chart. ix. col. iij. & spurius. Volaterrã. in commentariis suis. charta cccj. vbi de pluribus iurisconsultis, prout Caccialp. in tract. de modo studẽdi, & Catel. ij. parte memoral. in versi. iuris ciuilis sententiã. & deformis & paruus corpore. Landrianus in epistola ante initiũ Speculi. fuit tamen magnę authoritatis. & eius nouellam summè extollit Bald. in præludiis feudorum char. iij. ver. aliqua, sed pauca. & in c. cùm olim. de re iud. dicit, quòd nõ vult recedere à Io. And. tanquam à fundamento iuris. facit Opiz. in repet. §. diui. col. lxv. vbi etiam de Oldr. de Iac. Butrig. & de Petro. Et dicit Ang. in l. si certis annis. C. de pact. iij. colum. quòd eius reuerentiæ est deferen. quia fuit fons iuris. & consilio 281. incip. exorta fuit inimicitia. iij. col. quòd fuit iuris vtriusque lucerna. & Zabarel. in prooem. clem. quòd à c. annis infrà, nemo melius commentauit Ius canonicum. & Ioan. Cald. in c. vestra. de cohab. cler. & mul. quòd Io. Andr. fuit fons & tuba Iuris Canonici, & optimus legista, & parum indigebat reuolutione chartarum. Mandagotus chart. iiij. col. j. ponit Ant. de Prato in prooem. repertorij Bar. dicẽs intercetera q̃ in legatione profectus ad Papam, Papa eum hac salutatione recepit, Bene veniat qui lux mundi cognominatus est. eum etiam extollit alter Ant. de Prato nouissimus in tract. de secund. nup. char. xv. col. ij. Curtius senior consi. j. col. iiij. & Iunior consi. xv. colũ. pen. Bolog. in repetit. auth. habita. colũ. xliij. vbi etiam de authoritate Host. & Innoc. de more suo loquebatur timidissimè, & rarò firmabat pedem, quòd non caret prudentia, & aliorum recitatione in suis lecturis cõmuniter contentus fuit. Felin. in c. cùm dilecta. col. xv. de rescrip. idem dicens de Io. de Ana. quẽ tñ excusat Barba. in Ioanina col. clx. & valde extollit in repet. l. cùm acutissimi. C. de fideicom. col. lxxxiij. Idem dici potest de Spe. vt suprà loquendo, de eius authoritate dixi, tamen profectio scientiæ potissimè in iudicio consistit: non enim satis est aliorũ dicta intelligere, & à se multa inuenire: niſi tã de intellectis, quàm de inuentis nouiter iudicare quæ sint tenenda & respuenda. secundum Aegid. de regim. princip. lib. 2. parte 2. c. ix. quia debent firmare anchoras. Barb. in c. clericis. colũ. 61. de foro cõpet. Et propterea Iaſo. damnat talem sylum in l. non dubium. in fin. 6. col. de legib. sed Barb. excusat Iode Ana. in sua Ioanina. col. 159. & sequẽ. Et adhuc est peius quando infideliter recitant. Apologia Dodi charta 359. dicã infrà chart. final. Etiam si esset opin. Felin. cuius magna est authoritas inter Modern. & habuit bibliothecã curiosissimam omnium Modern. etiam apostillatorum, vt ipse dicit in capit. innouamus. col. 2. de treug. & pace. & eius mos est transire cum communi, vt per eum in cap. in nostra. colũ. 2. de rescript. in cap. prudentiam. §. sexta. col. fin. de offic. delega. & eius stylus erat non alterare decisiones ab aliis nõ immutatas: vt ipse dicit in capit. sedes. 4. colum. de rescript. & suum non erat tãgere materias aliquo vtili omisso, vt dicit in cap. tertio loco. colum. fina. de probat. Et fuit vocatus ad curiam Romanam pro auditore: vt dicit in ca. Rodulphus. col. x. de rescrip. vbi col. præcenden. ponit vnde ipse & progenitores sui ortum duxerint. Idem attestatur Formulariũ prouinciale, charta 37. in fin. subiiciens quòd fuit vir plurimæ lectionis, & splendidæ & opulentæ doctrinæ. Et fuit excellentissimus inter modern. secundum Curtium Iuniorẽ in feudalibus. cõsilio 4. incipien. super controuersia. Et fuit præcipuus bonarum rerum accumulator. Roch. in capitu. fin. colum. 1. de cõsuetud. Lancel. in l. prima, colum. penul. ff. de iurisdict. omnium iudic. qui in l. secunda C. de in ius voc. gloriatur quòd esset compater suus. & in l. traditionibus. colum. secunda C. de pact. dicit quòd diligens calamus Feli. tantum nescit facere quin vnam fallentiam de qua ibi, omiserit. habuit eñ bonã memoriam, vt demonstrauit quando electus in Auditorẽ Rotæ, dum soluit 30. argumẽta de lx. sibi factis per Cardinal. Alexan. vt in prima apostilla Cardin. super Decreto. & habuit assiduum calamum, vt ipse attestatur in cap. quoniam frequenter. colum. 3. versic. tũ verò. vt lit. non contest. meritò Iaſ. sæpius legendo dicebat, Solus calamus adiuuat legistam. & quòd ipse tantum scribebat, quantum studebat, & dicebant discipuli Barbat. eum sæpe dixisse, nunquam parcendum calamo. Et fuit doctor super omnes consummatissimus & copiosissimus, vt dicit Claud. in repetit. l. vt vim. colum. prima. ff. de iustit. & iur. & in Spec. feu. colum. ix. dicit quòd est clarissimus & copiosissimus. & dicit Pic. in repet. §. Titia. circa fin. q. 28. quòd Felin. est ætate nostra copiosorum princeps, & doctor præstantissimus, Auditor Rotę, & frater Iacob. de Marchep. i suo tracta. de animab. incolẽtibus Purgatoriũ, chart. 17. appellat eum celebrem doctorem. & magister frat. Gome. vir vbique notus. & Philelphus deca. ix. saty. 3. incip. dicat. colum. 1. in sua epistola circa princip. illius tractatus appellat Feli. iuris vtriusq; peritissimũ do. de Rota. & magnæ authoritatis apud Iuristas. Et cõciuis noster dom. Georg. Natta in cle. sæpe. in princi. co. 13. illum commendat, dicens virum præclarum, licet esset concurrens suus. & Philip. Decius consil. 194. colum. 4. dicit quòd Feli. fuit collega suus honorandus. & cõsi. 151. col. pe. dicit q̃ Feliq. est fidelis recitator. & dicit Hippol. no. 92. q̃ Felin. est iuris vtriusque monarcha. & nota. 127. quod est iuris amplissimũ pelagus. & no. 196. quod est iuris lumẽ, & doctorũ omniũ decus æternũ. & no. 189. dicit, q̃ est verus iuris illuminator, quem hactenus sibi incognitum veneratur & incredibili amore, p̃sequit, pter eius eminẽtissimã sciẽtiã & doctrinæ integritatem & in l. 1. §. præterea. colũ. 14. ff. de quæstionibus. dicit q̃ Felin. vnicus est in toto terrarum orbe. & Fran. Balbus in prooe. sui tractatus de præscri. colũ. j. dicit, q̃ fuit doctor copiosissimus. quanti ergo facienda est authoritas tanti viri, quæ licet quasi hæri decesserit, eodem videlicet fermè tempore, vt dicitur, quo decessit Alex. Papa 6. & à contẽporaneis & posteriorib⁹ tot laudibus extollitur, præsertim à cõciue nostro domino Georg. Natta. & Phi. Decio, qui fuerũt cõcurrentes sui, inter quos quia pares. Gel. lib. xv. c. 3. incip. quia & docet experiẽtia, esse solet iuidia quæ naturaliter inest homini. fm Bal. ĩ l. 1. C. de præscri. 30. ann. allegãdo illud, Vicinumque pecus &c. imò & sæpe inimicitia, & sibiipsis subuertunt scholares, & faciunt practicas. & practicæ scholarium cœperũt Papiæ tempore domini Christoph. de Casiel ione, qui ibidem legebat in concursu Bald. secundum Portium, institit. de susp. tutorib. §. susp. tus. vbi Ang. in §. sed siquis. dicit, q̃ possunt puniri vtentes his practicis late, Purpuratus in l. cùm quid. ff. si cer. pet. in 4. fallen. in materia præcedentiæ. Et sic resultat illud, quòd vera est laus quæ procedit ab ore inimici: vt Virgilius in primo Aeneidos, ipse hostis teneros insigni laude ferebat. Et nunc veniẽdo ad Legistas. Etiam si esset opin. Bartol. de cuius suprema authoritate late scripsit Claud. in repetit. l. vt vim. vlti. colũ. ff. de

ff. de iust. & iure. latius Iaſ. in l. quidam cùm filium. ff. de verborum obligatio. & quidam nouissimi ante lecturam Bart. vltimo impressam Venetiis per illos de Tortis, vltra quos adde eundem Iaſ. in l. si ex legati causa. columna final. ff. de verbo. obliga. qui dicit quòd propterea eius vestigia semper adorat. Idem dicunt Decius consilio 69. colum penult. Curtius Iunior cons. 5. colum. 13. & consil. 12. colum. 4. vbi dicit quòd est speculum & lucerna Iuris Ciuilis, & quòd omnes solemus eum venerari, & vt optimum ducẽ sequi. idem Bolognin. us in repetit. authen. habita. C. ne fil. pro pa. colum. 43. & dicit Ferratius post Roman. cautel. 9. Richardus colum. secunda. quòd Barto. est virtus iuris nostri, & in eo semper solet esse substantia veritatis, sequenda in iudicando & consulendo. de quo aliquid per Catell. in secunda par. Memoral. in verb. iurisperitus. propterea semper legẽdo dicebat Iaſ. quòd officium boni scholaris est defendere Bartol. quantum potest, imo debemus dolere quando aliquis sibi contradicit, vt in simili Cępol. consilio 34. colum. penult. incip. si vnquam. dum loquitur de Ioan. gloss. quia Bartol. est iuris illuminator, secundum Besutium in repet. l. reconiuncti, in princip. nec est dicendum eum dare terga. Barba. in rubri. C. qui admit. col. 15. vbi colum. 55. quòd sicut Canonistæ omnia dicta antiquorum attribuunt Ioan. Andr. ita Legistæ attribuunt Bartol. Et quando Bartol. fundat se in aliquo textu, credendum est quòd ille text. probat. Iaſ. in l. si mater. colum. 2. ff. de vul. & pupil. Et dicit Curtius in repet. l. admonendi. ff. de iureiur. colum. 56. quòd Barto. fuit subtilis inuestigator, & fuit pater iuris, & iuris humani lumen ardentissimum, in quo solet esse substantia veritatis. Galiaula in repet. l. centurio. ff. de vulg. & pupil. charta 27. num. 394. Pet. de Lesnaudiere in tract. de Doctorib. 1. parte. quæst. 17. in fin. & nihil boni ignorauit. Pantaleo de Crema in repe. l. 2. C. de rescind. vend. colum. 8. vbi colum. 24. dicit quòd miratur illud esse dictum tanti Docto. & Bartol. solet vti eleganti ordine, quia post theoricam ponit practicam. Fulg. in l. j. §. in hac. ff. commod. col. 1. Alex. in l. si cùm dotẽ. §. eo autem tempore. col. 3. ff. sol. mat. & dicit Ange. in §. fin. instit. de pup. substi. col. 3. q̃ Bart. debet plus credi, tanquam magistro omnium in iure ciuili. & dicit Corn. libr. j. consil. 332. licet. col. 2. quòd auctoritas Barto. non est postponenda auctoritati Dominorum de Rota. saltem in terris imperij. Et dicit Tindarus in tract. de testibus variantibus, charta 10. in c. 9. quòd Dyn. Cyn. Pet. Iaco. Butr. omnes simul non superabunt Bar. solum. & in regno Castellæ, & ferè per omnia regna subdita Regi Hispaniarũ Bar. opi. in legis defectũ ad vnguem obseruatur. Ferdi. in repe. §. diui in l. filius familias. ff. de leg. 1. nu. 93. Caccialup. in tract. de modo studendi, charta 4. col. 2. dicens, Quid ergo faciemus nos Itali? Anto. de Prato in prooe. repertorij ad Bartol. dicens, quòd vbique ita fiẽdum esset. & Rom. sing. 142. dico, dicit quòd verecundatur se ignorare illud dictum Bart. cùm Bar. sit communis doctor suus, & valde eum extollit Bal. vt refert Purp. in l. edita. in primis verbis. C. de edendo. Fortun. in l. j. §. conuentionis. ad fin. ff. de pact. appellat Bart. verum magistrum suum in l. iurisgentium. §. quinimo. col. 31. dolet quòd mortuus sit iuuenis, scilicet ætatis annorũ quinquaginta. mortuus enim est de anno M. 357. die 12. Iulij. & si superuixisset, mirabiles intellectus decidisset ad iura Pontificia. Barbat. in c. at si clerici. col. j. de iudic. in cap. qualiter. vlt. col. eod. titu. Et licet vbique sit magnæ auctoritatis, tamen plus in extrauaganti, Ad reprimendum. quia ibi procedit per modum glo. secundum Caccialup. in tract. de modo studendi. col. penul. Et in eis valde maturè loquitur secũdum Socin. consi. 275. in causa fratris. col. 3. 2. vol. & illæ gloss. Bart. sunt meliores, quàm textus secundum Igneum in disputatione, An Rex Franciæ recognoscat Imperatorem. colũ. 35. Et illud commentum Barto. postea postillauit Francis. de Albergotis. secundũ Caccialup. in l. j. C. de sum. Trin. col. 41. & ẽt apostillauit Barbat. fm Feli. in c. Rodulphus. colum. 12. de rescrip. in repet. authen. peius loquitur Bart. quàm alibi. secundum Alexand. in Apostil. ad Bartol. in l. naturaliter. §. nihil commune, super 3. col. ff. de acquir. poss. Iaſ. in l. si constante. in princip. ff. solut. matr. & in iuuentute sua fuit iudex maleficiorum. Barbat. in cap. licet. de foro compet. nu. 42. & Caccialup. in l. omnes populi. in prin. 6. q. princip. de iusti. & iur. dicit quòd Bart. habuit excellens ingenium. cui nullum numen abfuit: quia fuit in eo admirabilis prudẽtia vltra aliam legum peritiam. & dicit Bolog. in d. repet. auth. habita. col. 35. quòd ipse non audet reprehendere tantum doct. prout est Barto. & potius vult dicere quòd ipse non intelligit, vel quòd liber est corruptus. & Pich. in l. in quartam. columna 93. quòd maiores nostri adeò semper timuerunt fundamẽta Barto. quòd semper trepidanti animo complexi fuerunt in illo articulo sententiam Bald. licet Bald. appellaret eum Saturninum. secundum Iaſ. in l. filius famil. secunda colum. ff. si cert. petat. & aliquando tantum in speculatione est trãsgressus, quòd non considerauit quit diceret. Iaſ. in l. petens. ad fin. C. de pact. post Paul. de Castr. Sed de hoc deridet Fortun. in l. iurisgentium. §. quinimo. column. 25. ff. de pact. Et Bartol. loquitur Teutonicè, secundum Alexand. in l. miles. §. decem. ff. de re iudic. Et Bal. eum non intellexit, secundum Paul. de Cast. in l. si pro fundo. columna secunda. C. de transact. & aliquando errabat in positione casus. Bald. libro 5. consil. antepen. incip. licet assessores, & dicebat contra casum legis, secundum Baldum in tract. de prescript. char. 80. col. j. licet Bald. reputet hoc ignominiosum non solum doctori, sed & scholari prouecto. vt refert Pich. in repet. §. Titia. quæstio. 54. est enim aliud dicere, est casus legis, aliud argumentum legis. Barbat. in consil. 34. præclarè. col. 22. lib. 2. Et Bartol. seminat verba: sed post istam suam sementem Bald. cum sarculo extirpatiuo secat vbi malè loquitur. ita Bald. libro 2. consil. 132. quæritur. Et aliquando negligenter processit. Fortunius in l. iurisgentium. colũ. 5. ff. de pact. qui de hoc etiam taxat in l. legitima. col. 16. co. titu. & Azonem, vt per eum in d. l. iurisgentium. colum. 6. & etiam doc. vt per eum ibidem colum. 23. & si Bart. scivisset vnum capitulum Sexti, non sic dixisset. Ange. in l. quamuis. in fin. ff. de damn. infect. & sui contemporanei fuerunt Iaco. Butrig. & Rayner. de Forli. vt per Bartol. in l. Gallus. §. quid si is. in fin. commen. ff. de lib. & posth. vbi in §. instituens. idem dicit de And. de Pisis. & in Lea leg. C. de condi. ob cãm. idem dicit de Franc. Accursio. dicam aliqua etiam de Bartolo infrà tangendo quæstionem, quòd potius stamus doctori in consiliis, quàm in lectura. infrà verb. proximè seq. Et generaliter melius loquitur quàm Bald. licet Bal. fubtilius induceret leges. secundum Pau. de Cast. in l. si aduersus in fin. C. si aduersus rem iudic. Imò Bald. semel deprauauit text. in l. creditor. §. fi. ff. de distra. pig. de quo mentionem facit Iaſ. in l. qui Romæ. §. cohæredes. col. j. de verb. obl. & audiui à Iasone dum legeret. §. diui. columna 20. quòd deleuerat literam n, ob quod oportuit mittere Pisas ad Pandectas, derectáque fraus de condemnauerunt Bal. ad bullandum. Sed Barto. cum defendit à tali pœna per l. ad bestias. ff. de pœnis. quæ vult q̃ propter excellentiam viri licet ll. transgredi. & est sing. secũdum Bolog. ibi, & ad eam Barb. in tract. de Card. i. parte. q. j. col. 16. Paris de Syndi. in verbo pœna. colum. prima, & licet Bartol. in l. ea lege. C. de condict. ob caus. dicat quod ipse & Francis. Accursij miserunt Pisas, tamen potest esse quòd ipsi ambo erant aduocati pro eadem parte contra Bald. dicebat tamen Iason quòd non auderet firmare, quia hoc non vidit scriptum ab aliquo authentico, licet ita audiuerit voce dici à præceptoribus suis. & idem ponit in alio casu Host. in summa de probat. §. quid debet probare. post mediũ. & miror de Bolog. qui in suis interpretationibus totiens dicit vidisse Pandectas, & tamen in illo textu non facit mẽtionem quomodo stet ibi litera. Ego autẽ quandoque cupiens eas videre inter studendum mihi glomerani aliquas leges quæ ex dictis gl. indigerent inspectione Pandectarum alias quisque pro libito perquirat, & addat, & aliquis poterit ex ipsis Pandectis eruere verum text. & impressuræ dare. In l. cos. ff. de custod. reo. an sit in litera custodiendum vel statuendum in l. si tibi mandauero. §. si cẽtum. ff. manda. an sit cui velles. an quæ velles. in l. j. ff. de fur. baln. an sit in litera audiendum, vel puniendum. in l. cùm inuentus. ff. quæ in fraud. cred. vna causa iuris occurrat: vel, ei vna iuris causa occurratur. in l. ait Prætor. §. actio. Et vtrum ibi sit semel post annum, aut bis. in l. si familia. in fin. ff. si famil. furt. fec. d c. an abundet dictio forte. In l. si indebitum in princip. ff. rem rat. hab. an debeat esse ag. vel non. in l. qui decem. de verbo. obliga. an sit obtulit, vel detulit in l. in illa stipulatione per te nõ fieri. eo. titul. an sit possum, vel possis. in l. de curatore. de cur. bon. dan. an abundet vna negatio. in l. debitor. §. 1. ff. de separat. an sit acquirenda, vel exquirenda, vel ei quærenda. in l. cùm fideicommissum. ff. de cõfessis. an sit hæres ex omni, an hæres omne. in l. sæpe. in princip. ff. de re iudi. an sit scientibus, vel consentientibus. in l. prima §. si quis ædificium. ff. de operis no. nun. an sit fulciat, vel reficiat. in l. j. ff. si quis ius dic. non obt. an sit, non tamen domina iuris, vel non tantum. in l. ex imperfecto. ff. de lega. 3. an sit verecundum, vel inuerecundum. in l. fed & si vsucapio. §. fin. ff. fam. ercis. an sit, quæritur,

Universidad de Deusto
Biblioteca

vitur, vt puta si deducto vsufructu fundus fuerit ab hæredibus legatus: vel; vt si fundus fuerit legatus. dicit tamen Salomon. in d.§. forsitan. tertia char. ff. de libe. & posth. quòd fallitur qui putat Pandectas olim Pisanas, nunc Florentinas esse matrices illas Pandectas Iustinianeas: non aliud quippe sunt quàm exemplar quoddam vetustissimum, & ideirco cæteris venerabilius. in tribus libris C. quando habeatur diuersa littera, videbis faciliter per postillas in margine lecturæ Lucæ de Penna, quia hoc contingit fermè in infinitis locis. Etiam si contra communem teneret Bald. de cuius auctoritate latè in epistola Bon. de Boninis impressa Brixiæ ante primum volu. consiliorum Bald. Ferrat. cautel. 22. solennis. in fin. & in causis decidendis non est parua eius auctoritas, secundum Paul. de Cast. consi. 152. viso puncto, col. fin. lib. 2. Et in l. si vniuersæ. ad fin. C. de leg. maximè vbi non habet contradicentem. sed Alexand. quem refert Pet. de Lesnaudiere in tract. de Doct. 1. parte. q. 17. in fin. Bolog. consil. 1. colum. 9. vbi alleg. Fulg. dicere quòd iudex in iudicando non debet recedere ab opin. Bald. est doctor excellentissimus vtriusque iuris lumen. Et quòd Ang. dicit eum vnicum Iuris professorem, & aliis pluribus laudibus eum extollit. & est maioris auctoritatis quàm Salom. secundum Lancel. in l. j. col. fin. ff. de iud. & fuit magnus textualis. Ias. in l. si quis in fundi vocabulo. colum. tertia. ff. de leg. j. Et nulla viuentium nunc est auctoritas, quæ possit auctoritati Bald. adæquari: imò tutum & irreprehensibile est iudici, secundum opinio. Bald. iudicare. maximè si contradicentem non habet: quia tunc maximę auctoritatis est secundū Decium consi. 283. columna 2. Et nullum dubium est in iure quod non possit decidi ex dictis Bal. Catel. 2. par. Memoral. in verbo, ius dicendi nullum. in fin. & nihil intactum reliquit. secundum Ias. in l. 3. col. 5. de leg j. & nihil ignorauit. Ias. in l. illa stip. §. j. ff. de verb. ob. & sæpe voce legendo dicebat quòd Bal. multùm locupletauit ius nostrum. Et verum quòd plures dicunt malum de Bald. vt refert Ferra. d. cautel. 22. & ex consuetudine Bald allegat tex. & tamen ibi in eo nihil dicebatur, sed bene in glos. vt ipse dicit in prælud. feudalibus. chart. 3. verb. aliqua fed pauca. Igneus in repet. auth. ex causa. C. de liber. præter. colum. penul. Et ego idem in hoc libro facio de problem. Aristot. quia vt plurimum id ad quod allego non inuenies in text. sed bene inuenies in commento Petri de Albano, super illo text. item Bald. & in lectura sua Decretalium dicit miranda & singularia quæ non probat nec legib. nec rationibus: & plerunque malè allegat, quia plurimum confidebat de scientia sua, quia erat antiquus. vt dixit Alexan. in l. quod meo. in prin. 3. col. ff. de acquir. poss. Barb. in e. at si clerici. nu. 128. de iud. dicit quòd Bald. nihil allegat. sed ex sola sua cernice loquitur: licet vltra lectu. ibi etiam fecerit apostillas. Barb. lib. 2. consi. 58. sapienter. col. 17. Et questo nō vide baldazo infortunato la vita sua. Barb. in repet. l. cùm acutissimi. C. de fideicommiss. col. 63. Et quādoque negligenter loquitur. Fortu. in l. legitima. colum. 6. ff. de pact. Et pro amore suo semper posuit materias in extraneo loco. Aog. in §. nullius. in fi. init. de rerum diuis. Barb. in c. ex tenore. col. 10. de rescript. Et deficit in necessariis, & abundat in superfluis Barb. in c. vno delegatorum. col. pen. de offic. deleg. & sic Herculem laudat, quem nemo vituperat. secundum Bapti. Pium in annotatis posterioribus. ca. 1. circa prin. & ea quę tacet omnes effligitant: ad ea respōdet, quæ nullus requirit, vt dixi supra loquendo de glo. & æmulatione Bal. tantum subtilizauit quòd seipsum fregit. Ias. in l. edita. in prin. C. de edendo. vbi Purpuratus in primis verbis. dicit enim ibi Bal. in rep. Paduana col. pen. illud Psalmistæ 54. Quis dabit mihi pennas vt columbæ, & volabo? Et profectò bene volat: quia modò sursum, modò deorsum, modò à dextris, modò à sinistris, & nūquam persistit in eodem. & quandoque adeò altè volat q̄ euanescit ab oculis debilium, vt de Hostien. dicit Ioan. Montaigne, quem infrà referam chart. 3. & in l. executorem col. 11. C. de execut. rei iudi. dicit Bald. modò facio quendam volatum. & dicit Barba. in c. plerunque col. j. de rescript. q̄ Bal. habuit ingenium volatile propter copiam rerum. Et dicit Alex. libr. 4. consil. 132. quòd ingenium Bald. voluebatur sicut auis in aere. Et etiam quandoque dabat responsiones fugitiuas, vt fatetur Bald. in l. j. §. nunciatio. circa fin. ff. de oper. nou. nuntia. item ipse dubitat ne alias cōtrarium dixerit. quia intellectus eius non erat semper in eodem torrente, vt per eum in repet. l. Aemilius. ff. de minor. col. 4. & col. 10. dicit quòd eius intellectus volitauit ad extranea in virgultis cancellatis: quia somniabat in Perusio. Et aliquando loquebatur ex capite suo sine intellectu. Curtius consil. 17. viso puncto. col. 3. & 76. super motiuis. col. 2. versi. sed præmissis non ob. Et aliquando loquitur ex suo volatili ingenio, & non appensatè. Barb. lib. 2. consi. 43. sempiterna. colum. 9. & Bald. obloquitur de glo. & de Imperatore, & de pluribus doctoribus, quia habebat malam linguam. Barb. in c. iurauit. col. 18. de probat. Et dicit Paul. de Castr. in l. de tutela. C. de in integ. restit. minor. quòd Bald. fuit subtilissimi ingenij, & talis quod ex nimia subtilitate, licet non malitiosè frequenter variabat. Et dicit Berrach. in tract. de episcopo. 2 parte. 4. libri. colum. 3. quòd Bald. more suo sibi contrarius ob ingenij sui altum acumen diuersis temporibus diuersa & contraria fundamenta faciebat: vt ipse Bald. se excusat consil. 99. sciendum. ad fin. lib. 2. dicens quòd speculatiua, & æstimatiua, quæ est vtilior pars intellectus, quia est conclusiua, non est semper eadem: & quomodo Cicero se excusaret, vide Longolium in sua defensione habita Romæ incip. quod est chart. 18. Et propterea Ias. in l. si insulam. colum. 16. ff. de verb. oblig. in 2. q. Bart. in l. filius fam. §. diui. 2. lect. colum. 18 in 2. quæst. Bart. ff. de leg. j. habet quasi pro insolito quòd Bald. in illo articulo nunquam variauerit: & ibi voce dixit, quòd in omni articulo difficili habemus quasi semper Bald. contrarium. Et propterea putarem quòd vbi haberentur plura dicta Bald. in variis locis, possent reputari tot diuersæ auctoritates diuersorum Doctorum, ex quo etiam vtplurimum vtitur variis fundamentis. facit pro hoc quod vult Ias. in lege Gallus. §. ille casus. ff. de liber. & posthu. columna secunda, dum defendit Bald. ab Alexand. cauere tamen deberent Docto. à tali varietate. gloss. in §. illud. in ver. & legem. in authent. de trien. & semif. licet aliquando excusetur varietas, vt latè Ias. in l. si ex toto. §. fin. col. fin. ff. de leg. j. in l. edita. col. 3. C. de eden. vbi Purpuratus. nu. 133. Bald. in c. ne innitatis. de constit. in l. prætor ait. §. si aliquando. 3. not. ff. de ope. nou. nunt. Barb. lib. j. consi. j. col. 30. & lib. 4. consi. 89. col. pe. in c. ne innitaris. col. 3. de constit. in c. si clericus laicum. col. 8. de for. compe. in c. si clericus. col. 16. eo. tit. Hippol. in repe. rub. C. de probat. col. 32. in l. ex libero. col. pen. ff. de quæstion. Bertach in tractat. de episcopo chart. 5. col. fin. & S. Thom. variauit in plerisque locis, vt Ioan. Mirandula in apologia. q. j. chart. 5. Et plures sancti, vt in progressu illius q. vbi etiam de quatuor Doctorib. ecclesiæ. facit Lancel. Politus in tract. de officio aduocati. in rubr. quale debet esse aduocati officiū. ante fin. Lud. Bolog. doctor & miles Bononiensis in text. correcto §. Cato. col. fi. quę est octaua. & Pe. de Lesnaudiere in tract. de doct. 4. parte quæstio. 88. Corneus libro secundo consi. 36. memini. Et alter Bolog iunior in repe. authen. habita. C. ne fil. pro pat. col 26. pulchrè Socin. consi. 150. inci. & vos introducere. col. 8. vbi tamen dicit quòd fugiēda est nihilominus, ne aperiatur os obloquentibus. vt dicit Fulg. de Martino, consil. 41. Franc. de Treuis col. pen. Et propterea Cyn. in l. 3. C. solu. ma. tr. inuehit contra Alder. qui antequam casus eueniret sibi in persona propria, tenebat opin. Bulg. sed postea mutauit, tenendo opin. Mar. & Fulg. consi. 41. casus talis. colum. penul. de Mar. qui ex pectore reuoluto mantello seutum suum albo nigroque variabat, vt omnem vitaret cœlorum amaritudinem. Et Feli. in ca. ad aures. col. 7. de rescrip. in c. cum in iure. col. 3. de offic. deleg. refert Ioan. Monachi. retractantem dicta sua dum erat Cardinalis, quia erat suspectus, & in facto proprio. & in c. solitæ. de maior. & obed. circa fin. refert quòd Pius postquam fuit Pontifex, si fuisset interrogatus de illa donatione Constantini, dixisset cōtrarium eius quod dixerat dum esset in minoribus, & quod nunquam intellexerat bene illam materiam, nisi tūc exemplo Theologi postea beneficiati, qui antea damnabat pluralitatem beneficiorum. dicit tamen frater Syluester contra Lutherum, chart. 246. q̄ digni fugiunt, indigni beneficia capiunt, quærunt, petunt, extorquent, litigant, emunt, occupant ēt armis. Et ad variationem Deus etiam nouit mutare sniam si tu noueris mutare delictum Barb. in c. si quis presbyterorum. col. 2. de reb. eccles. non alien. quantò magis in nobis quibus propter diuersa phātasmata quotidie generantur diuersæ intellectiones. Philosophus in 3. de Anima. Nicol. Boerij de potestate legali. char. 3. col. fin. vide Albe. in l. fi. ff. de postu. dixit in 7. fundamento partis negatiuæ de inconstantia mulierum. Sed pro eā excusando dixi in fi. 3. ampliationis principalis. & dicam infrà circa medium 3. limi. quando communis opi. conuincitur lege. Tu autem rarò vel nunquam eris contrarius, si diligēter itudeas antequam rideas, & semper sequaris veritatem & æquitatem.

26 †Sed quæro stante varietate vnius doctoris, quā eius opi-

ma

magis amplectemur? Respondeo, quòd illam quam tenuit in tractatu Claud. in l. si idem cum codē §. fin. ff. de iurisdic. omnium iudic. vel consulēdo. quę quid dicat Barba. in c. j. col. xiij. de constitut. allegando vnum consiliū Fede. quod nunquam potui inuenire, & in Ioannina col. clxxj. ver. item venit contra mentem Feder. nam licet quandoque Doct. in consulendo quandoque putant se fouere iustam causam, allegent plura, vt laudant Alberic. & Paul. de Plumbino in l. Licinius. ff. quib. ad l. b. proclama non licet. & Specul. in tit. de diputat. §. nunc videndum. eo. ij. ver. studeat autem multa pro se inducere &c. Et etiam non concludētia, dum modo persuasiua, vt docet Cęp. cautel. lxxvij. sunt multi. Panor. in cap. per tuas. anre fi. qui filii sint legitimi. Afflictus constitutione, hac edictali. ij not. licet quis possit esse cōtentus paucis quæ sufficiant, vt Alex. lib. ij. consi. xliij. incip. viso & discusso. colum. v. versi. aliis insuper. & tantum sufficit vna lex, quātum mille, vt j. in prin. cap. iij limit. Sed illam cautelam Cępolæ acriter damnat Lancel. Politus in tract. de officio aduocati. chart. vlt pro quo Ioan. de Ana. in c. fraternitatis. de hæret. col. ii. dum damnat prædicatores adducentes falsa exempla in prædicationibus: tamen eam sequitur Ioan. Mōtolonius in promptuario Iuris. in verb. decipere. Brunus in tractatu, de fo[illegible]a. col fin. negari tamen non potest quin ea quæ consuleno dicunt, sint magis appensata & digesta. Cuman. consi. lxxxvj. in princ. Curtius consil. lxxvj. super motiuis. ad fin. Landrianus in princ. suarum apostill. ad Angelū de Maleficiis. Et ad Geminianum, super Sexto. Alexand. secundo vol. consi. clxxxv. viso titulo quæstion. col. xj. Barto. in authen. cessante. C. de leg. hæred. Barb. sibi contrarius in c. cùm contingat. num. xxviij. de foro compe. plus dicit idē Barbat. in c. nullus. colum. xvij. eo. titu. quòd adhuc stabitur cōsilicet lectura fuerit posterius facta. ita dicit ibi de Panor. & quòd stetur consiliis, Purp. in l. edita. numero. xiiij. C. de eden. quām ea quæ dicunt in discursu lectionum, quarum se quens stimulat præcedentem. Feli. in c. causam quæ. col. xij. de rescrip. Et propterea Bar. in lectura non ita bene ponderabat secundum Bald. lib. ij. consil. clxxxix. incip. super alio. Caccialup. in tract. de transact. q. xiij. ante fin. & quando Barto. habebat consulere matutius ponderabat, imò si casus erat dubius conferebat cum mercatoribus. Cors. sing. cclxix. tu habes. est in versicu. testamentum. Et hoc laudat Lancel. Politus in tract. de offi. aduoc. in rubr. de prudentia. circa med. Et in lectura Doct. quandoque sunt adeò pomposi, quòd studio contradicendi amittūt sanum intellectū. vt Machabæi de quibus statim dicam. quod maximè procedit quando est consilium decisiuum. Barb. lib. iiij. consi. vj. illud. colum. ij. Et hoc patet in consiliis Alexand. quorum authoritas in tam illustri & excelso loco sita est, vt ab eius responsis in quibus contradictorem nō habet, nephas quodammodo sit recedere. vt Decius consi. lxij. col. iij. & est solennissimus. Moder. secundum Corn. lib. iiij. consi. clxxxix. litera d. incip. quanquam. Et vide quantum extollit Catell. Cotta in suis Memoral. in ver. iurisperitus. vbi allegat Felin.

27 in c. ij. colum. xvj. de rescrip. dicere † quòd Alexan. est lucerna ardēs in cathedris iuris ciuilis, & aureū doctorem eū appellat, & illustrem. Franc de Cur. cōs. xij. incip. Lucius Titius. col. ij. ver. & ideo. consi. lxv. incip. super præmissa. colū. pen. Semper enim amplectitur veritatem. Galiaula in repe. l. centurio. col. xvij. num. xlj. Et discurrendo per lecturas Lācel. Decij, inuenies quòd semper gloriatur vocare Alex. magistrum suum. Et Pātal. in repet. l. ij. C. de rescin. vend. col. xij. dicit quòd est excellentissimus inter Moder. licet secus dicendum sit in consiliis Paul. de Cast. qui licet fuerit bonus Iurista, secundum Ias. in l. cum qui ita. §. qui sibi. col. iiij. ff. de verb. ob. Et verissimus doctor, secundum Curt. in tract. positionum. colum. x. Et doctor veritatis. vt Bertach. in tracta. de episcopo. ij. parte, lib. iiij. q. ccccxviij. & magnę authoritatis. Decius consi. ccxij. & propter eius authoritatem contra cum non audebat consulere Decius consi. clxxvj. colū. pen. ver. pro ista parte. Tamen fuit nimis promptus in consulendo, fm Alex. in l. quę dotis. iiij co. ff. solut. matr. & contra eū excandescit quodammodo Aret. in consil. clxij. verum est. col. ij. Et idem fortè de consiliis Barba. quoniam licet fuerit vir celebratissimus & fœcundissimæ memoriæ, secundum formularium prouinciale chart. lxiij. tamē vt inquit Hippo. de Marsil. in l. j. §. si quis vltrò. colum. ix. in fin. ff. de quæstio. quòd Barba consulendo plura adducit, licet incorrectè, & ad balistam more suo pessimo. Et quòd non est considendum de allegationibus suis, nisi videantur in fonte: quia plura mirabilia dicit quæ postea non reperiuntur. vnde

28 posset sibi dici. † Nam miranda canunt, sed non credenda poëtæ. licet fuisset discipulus Barba. vt per eum in l. vnius facinoris. §. cogniturum. colū. xij. ff. cod. tit. & dicit Maleretus in tractatu de elect. chart. iij. col. iiij. quòd erat iactabundus & temerarius. Et quando liceat se laudare, Ripa in trac. de peste. char. lxxxv. nu. lxxix. Alber. in l. j. C. de nouo Cod. comp. Nimirum ergo si in locis prę allegatis Barb. dixit potius debere stari dicto in lectura, quàm in consulendo: quia quis putat in alio quod in se est. Bustus in defensorio montis. chart. lvij. colum. ij. Socin. in l. cùm auus. colum. xxx. ff. de cond. & demon. & dicit Socin. consi. cxxxj. in presenti. colu. vij. quòd Barb. more solito paralogizat. & Pich. in repe. l. in quartem. col. xcj. quòd licet esset Barb. copiosissimus & prę stantissimus doctor, quandoque tamen decipiebatur in fundamētis. Et erat ex vili genere ortus. Catel. ij. par. Memoral. in ver. doctor literatus. & dicit Feli. in c. cæterū. col. vj. de rescrip. quòd Barb. studio impugnandi communes opi. sæpissimè delirauit, credēs ea via facere se immortalē. facit Ias. in l. omnes populi. ij. lect. in primis verbis. ff. de iust. & iur. vbi dicit quòd Machabæi studio contradicendi perdiderunt sanum intellectum. & Bal. æmulatione Bart. tantum subtilizauit quòd seipsum fregit. Ias. in l. edita. in primis verbis. C. de edend. & de Barb. idem & plura alia cōtra eum dicit Calcan. consi. j. arguens eum de pompa, quę satis videri potest ex scriptis suis, maximè in repe. rubr. C. qui admit. per discursum. Et Io. Pyrrhus de donatione cōiugum char. ij. dicit eū gloriosum. solet enim gustui displicere fumum olēs: licet de tali vitio ipse Barb. soleat alios reprehēdere, prout in sua Ioannina col. lix. vbi reprehendit Sali. quòd se laudaret, dicēs quòd habuit malos vicinos, & quod fuit caput partis, & propterea confinatus. prout etiam refert Felin. in capit. Rodulphus. col. ij. de rescrip. Idem de Mart. cum nobilibus suis Gosianis dicit Cyn. in l. j. §. taceat. in fin. C. de rei vxor. act.

29 † Quid aūt si doctor fuerit sibi p̄rius in cōsulēdo, q̄ fecerit duo consilia repugnantia, vel fuerit sibi contrarius in legendo. quia in vna lege teneat vnam opin. in alia aliam: tūc enim standum est in illo loco vbi copiosius examinat. Panor. in capitu. bonæ. el. secundo ante fin. de postu. prælat. Claud. in l. si idem cum eodem. §. fin. ff. de iurisd. om. iud. Barb. lib. j. consi. lxiiij scribitur. col. ix. & lib. ij. consilio xxxvj. sapienter, col. ix. consi. lxvij, clementissimi. colum. iiij. Calcan. consi. xxxix. incip. magnificus. colū. v. in fin. dicens, non curandum de opinio doctoris non deliberata & appensata, sed sic in discursu posita. Hadrian. Papa noster quodlib. ij. est char. xiij. col. iiij. littera b. dum loquitur de sancto Thoma. facit Curt. consilio lxviij. d. Io. colum. iiij. verſ. his sic stātibus. & xlix. memorię. colum. liiij. versſ. animaduerte in primis. Præpos. in ca. si vir. colum. j. de cog. spir. Et materia dicitur examinari quando disputat ād partes. vt suprà dixi in princ. vel si distinguat. Bologn. in repet. auth. habita. C. ne fil. pro pat. colum. xliij. text. in §. cum quis, in l. adeò. ff. de acquir. rer. dom. tex. cū glos. in c. quærenti. de offi. deleg. gl. in c. scienter. de censi. Roch. in ca. si quis cōtra clericum. char. vij. de foro cōp. Et solet reprehendi qui in distinctè loquitur. gl. fi. in l. fi. ff. ad l. Rhodiam. in l. Pomponius scribit. gl. in ij. ff. de nego. gest. Soc. in l. demonstratio falsa col. ij. ff.

30 o de condit. & demonst. † quia nō potest haberi notitia totius, nisi distinctis eius partibus, & cognitis j. Politic. refert Bustus in Defensorio montis. chart. x. col. ij. quia ex duobus contrariis fit optimum temperamentum. Bald. in c. fin. col. ij. de elec. & Dantes in Paradiso cantu. xiij. post medium, dānat respondentes sine distinctione, intellige secundum arb. in ca. postulasti. colum. iij. de foro compet. versic. tu diligenter. vbi, scilicet est distinctio necessaria, alias vbi lex non distinguit, nec nos distinguere debem°. l. de pretio ff. de publ. Iaso. in l. quamuis j. not. de in ius vocan. Claud. in l. si quis id quod. ff. de iurisdict. om. iudic. col. i. & vii. Ant. Bauer. in §. si plures. col. ij. instit. de hęre. instit. Et si tex. simpliciter loquatur, comprehēdit omnes casus etiam priuilegiatos. Decius consil. cxxxj. col. iij. in c. fedes. de rescript. colū. v. Et etiā quòd sit maior ratio in vno, quàm in alio. l. in fraudem, in fi. ff. de test. mil. Decius consilio v. col. ij. Purpuratus in l. edita. nu. clxxxiij. vel minor ratio in vno, quàm in alio. Socin. in l. ij. §. ij. col. j. ff. de verb. obl. licet videatur velle contrariū in l. si is. in §. item si inter. ff. de reb. dub. col. j. & debent simpliciter intelligi, nō secundum quid. Pepus in repet. auth. prætera. C. vnde vir & vxor. col. v. nec recipiunt modificationē si sint præcisa. Decius consi. xviij. col. iij. & trahuntur ad casum fictum. Rosellus in tract. de limitatione chart. viij. colū. j. Et prohibendo genus pariter omnes eius species. l. inter-

Pom.s.

Universidad de Deusto
Biblioteca

posites vbi Iancel.vlt.not. C. de transact. Et si principum l. iit generale non restringitur ex qualitatibus subsc quentibus Decius in c. cùm non ab homine. ij. not. de iudic. fuisset (ut facile legislatori distinguere si voluisset. Claudius in d. l. si quis id quod Ias. in l. sicut. col. iiij. C. de test. mil. ideo nisi quis aliqua l. specialiter distinctum probauerit, dist. nihil va
31 let Scrutinium char. lxxi. † quia nec conditiones intelligũtur in lege, nisi exprimãtur l. si ita stipulat⁹. §. Chrysogonus. ff. de verb. obli. Salom. in l. Gallus. §. quidam rectè. char. v. ff. de libe. & posthu. & debet generaliter intelligi etiam quòd veniat ad correctionem iuris antiqui. Natta in c. quamuis. de pact. lib. vj. colũ. lxxvij. & comprehendit exceptiones etiam positas in aliis constitutionibus, licet ibi non dicatur. glos. & Salic. in l. ira nobis pudor. C. de adul. glos. in regula Cancel. xij. si tamen materia sit odiosa, nõ cõprehendit nisi ea quæ cõmuniter accidere solent. Barba. in tracta. de Card. q. viij. colũ. iij. Alias fallentias collige ex Ias. in l. nõ dubium. C. de legib. co. vij. verſ. ij. articulus. & vsque ad lvj. enumerat Socin. regula ccxxix. limita ru in dictis sanctorũ, vt Hadria.
32 Papa noster in quodlib. ij. char. xix. col. iiij. † doctori enim distinguenti videtur standum tanquam magis appropinquãti veritati. Seneca, quẽ refert Salic. in l. filiæ cuius pater. verſ. expeditis gl. C. famil. ercis. gl. & Sali. in l. apud antiquos. C. de fur. qa p diuisiones & interpretationes cõgruẽtes omniũ cœlorum euitatur amaritudo. Ange. cõsi. cccl xxvj. philosphicè. col. ij. Constantius de Bargis in tracta. de cõtractibus vetitis. combinatione xiij. Bonif. in tracta. de nobilitate. iij parte. nume. xxxix. gl. in §. cùm ex aliena. in ver. media. institut de rerũ diuiſ. Ponzinib. in trac. de lamiis. col. xvj. ver. quinimo. Idem si ponat regulam sub illa reducendo oĩa q̃ reduci possint, vt dicit sibi placere Caccialup⁹ in repet. l. ad monendi. ff. de iureiuran. colũ. lvij. & postea subiicere Fallẽtias: quia hoc in effectu idem est quòd distinguere, & opin. concordare. secundum Nicel. in concor. Bart. clx. incip. deducere. Nam qui oĩa indistinctè vult intelligere, confusè intelligat necesse est. frater Sylueſter contra Lutherum charta clxiij. Et propterea laudãdum studiũ cuiusdam socij mei qui doctrinas Bartol. nihil addito ita reducebat, scilicet ad regulam & fallentias in quodam libro separato. Et ego quãdoque in margine mei Bartol. sic feci: est verũ quòd aliquãdo sunt tot fallentiæ quòd posset fieri vna regula in p̃riũ alterius, vt infrà dicã. Et regula debet p̃cedere fallentias. Barbat. in cõtinuatione rubr. de reb. eccles. nõ alienan. nec sufficit ponere regulã nisi dentur fallentiæ. glos. j. in authen de restitu. & ea quæ par. & quãdo Doctores reprehendunt vnã limitationem, debet tunc poni pro ampliatione. Feli. in ca. super literis col. xj. de rescript. in c. nonnulli. §. sunt & alij. in primis verbis. eod. tit. imò est clariorꝰ modus dãdi doctrinas per regulas & fallentias vbi fieri potest, seu saltẽ per casus, quàm per distinctiõ es, vt sæpe Ias. me audiente dicebat. Panorm. in disput. incip. statuto. post medium tertij dubij. & Pich. post Pau. de Cast. in l. fin. C. de edict. diui Hadr. tollen. super glos. in verbo, legitimas. trufatur de Barto. quòd nesciens alium modum euadendi illa contraria, voluit fugere viam magistrum, & contentare scholares, ducendo eos per ambages & per diuerticula illius suæ longe distinctionis. & Ioan. Pyrrhus in l. in ambiguis pro dotibus. §. j. ff. de reg. iur. dicit quòd theoricæ longæ & implicatę non bene à lectore nec paruo negotio concipiuntur. idem vult ipse in l. fœminæ. in primis verbis. eod. tit. est verũ quòd Fortun. nõ potest pati has fallentias, vt infrà dicã in viij. limitatione, de decis. in terminis. Et dicit Bald. in l. per hanc. ij. col. C. de tempor. appel. quòd id quod dicitur theoricè, dicitur quasi in nube. & in capit. cum accessissent. in fin. col. penult. de constitut. dicit quòd istæ theoricæ generales non illuminant intellectum practicum qui debet esse de rebus singularibus. nam ex quo vadant per aut, nimium implicant. vt inquit Lancel in l. si à substituto. col. 2. ff. de leg. j. vt per eum ibi. qui tali modo declarat vnam doctinam Barto. prout & Ias. in l. quæ dotis ff. soluto matr. nume. lxviij. Ex quorum dictis pulcher modus colligi potest declarandi distinctiones Bartol. & antiquorum. modum autem eas recitãdi in scholis colligę ab Alexand. in titul. ff. de acquiren. possess. cuius lect. fuit scripta prout eam voce referebat: quia tunc non dabat in scriptis. Si verò vtrobique latè examinat: tunc stabitur in loco per eum posterius scripto, posterius scribens præsumitur maturius. Roma. consilio cccxxvij. istæ sunt rationes. col. 2. Barbat. lib. ij. cõsilio xliij. sempiterna. col. ix. Scrutinium chart. xcij. & lxviij. vbi dicit hoc maximè procedere quando eam poneret in pluribus locis, vt dixi suprà de authoritate plurium gloss. quæ vincunt vnam. facit quod dicimus, quòd vltima opinio relata in gloss. censetur à gloss. approbata. l. si idem cum eodem. §. fin. vbi Ias. ff. de iurisd. omnium iudic. l. iij. §. Neratius. vbi Roma. ff. de acquir. possess. Alexand. in l. Iulianus. in fin. in l. non amplius. §. fin. ff. de leg. primo. & lib. ij. cons. cccvij. viso processu. cõsi. clxxv. inspecto. col. iij. & lib. iiij consilio tertio, super processu. col. fin. & consilio v. primo cùm dicatur. col. 2, & lib. v. consilio x. domini. in fine. Panorm. lib. j. consil. xlij. ex multis. co. penult. Barbat. lib. j. consilio tertio in fin. xxvij. scripsit doctissimus. colũ. xxv. latius consilio seq. col. xj. & consilio xxx. colum. tertia & xxxix. col. ix. Zabarel. consilio xxiiij. in causa Amareti. Tremolus in addit. ad practicam Bonacursij. chart. lvij. in fi. ij. colum. Ioan. Lupus in cap. per vestras. de donat. inter virum & vxorem. ij. not. versicu. sed est pulchra dubitatio. est in opere, charta lxvj. col. iiij. Canonistæ in dicto capitu. primo de constitut. Igneus in repetit. authen. ex
33 causa. C. de liber. præter. colum. lxxxiij. & Ias. † & Canonistæ limitant, nisi præcedens esset melioribus rationibus fundata. Præpos. in capitu. primo §. sed vasallus. colum. ij. in tit. hic finitur lex, deinde consuetud. Idem de text. Monferrat. in §. diui. in principio. colum. xlix. de legatis j. Felin. in capit. cũ ex officij. colum. x. de præscript. & in dictis Doctor. Alexand. iiij. volumine consilio xxxij. in causa executionis. col. j. & consilio lv. prospectis his. colum. xv. & libro secundo consilio cccvij. viso processu. colum. prima. Secundò limitãt quãdo glos. simpliciter refert, puta dicendo, Alij dicunt, vel simile. Corne. in l. antiquitas. C. de testam. in l. extraneum C. de hæredib. instit. & lib. iiij. consilio lxxij. colum. secunda ver siculo rogitus. Dodus in Apologia contra fratrem Samuelem charta xxxvij. Tertiò limitant quando prima opinio saperet æquitatem: secunda rigorem. Arer. consilio clxiiij. colum. v. Ias. in l. si tibi. in fi. penult. colum. in l. cùm fundus. §. feruum tuũ. in fi. in tertia colum. ff. si cert. pet. in l. si seruum. §. sequitur. in secundo not. ff. de verb. obli. in l. placuit. C. de iudic. in l. filio pater. secundo not. de leg. j. Quartò limita quando opponeretur in diuersis glossis: qa tunc fortè non stamus vltimæ prout in doctore. Barba. ij. volum. consi. lxvij. clementissimi. colum. quarta quem allegaui. colum. proxim. præced. Quintò limita quando referret cum ista dictione, quamuis, vel licet. l. prima in fin. principij. cum glos. ff. de eo per quem fact. erit. & nota. istas fallentias ad intellectum glos. quia glos. aliquando loquitur obscurè propter altitudinem intellectus. Ang. in l. qui interrogatus. ff. de petit. hæred. colum. ij. ver. sequitur. loquendo de placent. vel vt faceret nos musare, ne nimia facilitate redderet difficultates legales cõmunes cum idiotis. Ias. in l. iurisgentium. §. quinimo. colum. x. ff. de pact. facit Dionysius discipulus Pauli, quem refert Io. Picus Mirandula in procem. chart. prima, dicens, sanctum & ratum institutum fuisse ne dogmata secretiora per literas, sed tantum voce his qui ritè essent initiati communicarentur. & in Apologia char. iiij. & ibi q.v. char. iiij. & in oratione habita in cœtu Romanorum. char. vj. dicit quòd mysteria secretiora & sub cortice legis rudiq̃ verborum prætextu latitãtia altissimæ diuinitatis arcana plebi palàm facere, quid erat aliud quàm dare sanctum canibus, & inter porcos spargere margaritas? allegat pro hoc Paulum & Pythagoram & picturas Aegyptiorum. Et illud Platonis ad Diomedem, quædam per ænigmata scribenda. & Aristotelem de libro suo Metaphysices dixisse, editos & non editos. & in dictis locis dicit Mirandula sic traditam fuisse scientiam Cabalisticam Hebræis: nam Cabala Hebraicè, id est receptio Latinè: ob id scilicet quòd illã doctrinam non per literarum monumenta, sed ordinarijs reuelationum successionibus alter ab altero quasi hæreditario iure recuperet. pro quo Gregorius Nazianzenus in tractatu de moderandis dispurationibus, pagina vigesimaoctaua. Et ita faciebat Saluator, vt Matthæi xiij. circa medium. Ioan. xvj. hinc inuehit Vdalricus Zasius in l. ij. ff. de origine iur. colum. xvij. & xliij. contra traducentes ius ciuile in vulgari. hinc dicit Lucas de Pẽna in l. j. colum. xvij. C. de professo. qui in vrbe Constantin. quòd ideo decuit leges interdum obscura eloquentia describi, vt in eis proficeret noster intellectus, non solùm inuentione sed exercitatione, prout in diuina scriptura. facit pro prædictis Vincentius de bello Italico chart. xiij. dũ allegat glos. in capit. inuenta. xxvij. quæstio. secunda vt Ioannẽ Augustin. Pantheus in arte trãsmutationis Metallicę, in principio & in fine. & dicit Bald. in l. j. colu. iij. C. commu. de legatis. quòd difficilis sermo placet vulgaribus: quia communiter

muniter non cadit in idiotas. & etiam Barto. aliquando loquitur Teutonicè, id est obscurè, vt paulò suprà dixi, & dicit Bologn in text. correcto. §. Cato. in l. 4. de verbor. oblig. 5. colum. quòd hoc faciunt etiam Iurisconsulti, & dicit Ias. in l. infantis. in primis verbis. C. qui admit. quòd Imperator plerunque dabat responsa ambigua, ne ab omnibus intelligeretur, & idem Ias. in l. si vnus. col. 4. ff. de pact. quòd Paulus Iurisconsultus ex verbis suis à principio videtur velle vnum dicere: & tamen rectè considerãdo aliud dicit. Clau. in l. qui Romæ. §. duo fratres. ff. de verb. oblig. q. Scæuola solet truncatè respondere, adeò quòd dicta sua indigent suppletione, & Aphricanus solet adeo obscurè loqui q̃ inoleuit prouerbium, Lex Aphricana, ergo difficilis. Ias. in l. si prius, in primis verbis. ff. de oper. nou. nunc. tamẽ isti obscurè loquentes malè faciunt, secundum Felin. in proœ. Decret. col. 2. Decium in c. quoniam. col. 1. de const. Barb. lib. 2. cons. 56. sapienter. col. 6. & lib. 4. consi. vlt. col. 2. Et Fortun. in l. iurisgentium. §. & ideo. col. 9. ff. de pact. Item Barb. in c. postulasti. col. 6. de for. comp. inuehunt cõtra Doctores qui dederunt semper nobis doctrinas obscuras, facit Calcan. consi. 1. col. 2 5. & con. 14. viso instrumento. col. 7. Rosariũ Busti. lib. 1. serm. 14. litera dd. & Seneca epist. 84. dicit quòd ambiguitas verbi quærit locum fraudi. quod faciendũ non est vbi veritas quæritur, facit Barb. d. consi. 56. sapienter. co. 5. in cap. super literis. de rescrip. num. 139. Et videmus Imperatorem fecisse claram decisionem ad auferendum am-
34 biguitatem simplicium. l. fin. C. de indict. vidui. tollen. † Et quando leges sunt adeò obscuræ quòd intelligi non possunt non debent allegari. Ias. in l. cùm prolatis. in fin. ff. de re iud. in l. admonendi. in lectura. col. 12. de iureiur. in l. captatorias. in fin. col. pen. C. de test. milit. glos. in regula Cancellariæ 33. chart. penult. Bald. Socin. & Sandol. in l. in ambiguo. ff. de reb. dub. vbi idem vult d. Ludouicus Tessera. dicit tamen ibid. Christophorus de Castellione, quem habeo scriptum, quòd est malè dictũ dicere q̃ vna lex habeat plures lecturas, quia non habet nisi vnam, scilicet illam cui cõuenit vox & mens: sed plures ponuntur, quia nescimus mẽtem legis. facit Fortun. in repet. l. Gallus. §. & quid si tatum. ff. de l. b. & posth. nu. 158. Decius in l. quotiens idem sermo. ff. de reg. iur. vbi latè ponit quem intellectum in similibus amplecti debeamus: non tamen est credendum quòd Feli. & Decius velint reprehendere iurisconsultos: quoniã peccarent in spiritum sanctum. Lancel. in l. si creditori. 8. col. de leg. 1. Iason in l. 3. §. ex contrario. in primis verbis. ff. de acquiren. poss. vbi non audet tenere contra Trebatium, licet credat eum malè reprehendere Labeonem, & cum ab obliuione defendit Opi. in repet. §. diui. col. 15. non tamen sic Felin. Papam in capit. cùm à nobis. colum. 3. de testi. & semper loquuntur propriissimè & Latinissimè secundum Ias. in rub. ff. de acquir. hærd. colum. 2. in l. Gallus. §. videndum. col. 2. in 2. lect. ff. de liber. & posth. Vdalric. Zasius in oratione incip. iuris ciuilis studia. Barbat. in Ioannina, colum. 83. Amedeus in dialogo de Amicitia, chart. 12. nimis enim laudandæ & venerandæ sunt leges, præsertim forum, vt Laurent. Val. in procem. libro 3. Elegantiarum. licet ibi obloquatur de iure Canonico & Imperatore, poterat dicere vt Ias. in l. quotiens. col. ante pen. C. de hær. red. instit. & Monferratus in l. Gallus. §. & quid si tantum. colum. 35. in l. si cõstan. ff. fol. matr. in fin. 2. chart. quod imper. qui composuit iura Authenticorum erat totus plenus pompa, & quando aliquid de nouo inducebat, hoc ostendebat ex pompa verborum. facit Corn. in l. fin. §. necessitate in fin. col. 3. C. de bon. quæ lib. Sed contrarium apparet in authen. de sil. ante instr. dot. nat. circa fin. vbi dicitur quod fecit subtrahi nomen suum, & istam obscuritatem in legibus damnat sanctus Augustinus, quẽ refert Afflictus de iure protomiseos. colum. 2. cap. erit autem. 4. dist. & proprium legis nihil magis est, quàm claritas. Alberic. in l. 1. C. de no. cod. comp. co. 4. Luc. de Penna in l. ea lege. col. 2. C. de excusat. mun. lib. x. Decius in l. 1. in fin. 1. noi. ff. de regul. iur. Et Salomon. in §. responsa instit. de iur. nat. charta. 7. Iason in l. post rem. ff. de transact. Cal. consil. 14. col. 7. Et propterea idem Salomon. in l. Gallus. §. quidam rectè. charta. 3. ff. de liber. & posthum. inuehit contra glos. quòd quandoque faciat tex. obscurum qui clarus est. & in §. quid si is. char. 2. dicit quòd vbi glos. non intelligunt, vel corrumpunt text. aut applicant interpretationi quæ non reperitur in Calendariis: sic obscuritates legum non ascribamus culpæ scribentium, sed ignorantiæ non assequentium: vt inquit Sext. Cæcilius, quem refert Gellius libro 20. capit. incip. Sext. Cęcilius. facit Ludouicus Tessera. de reb. dub. ff. char. 6. col. 1. potest dici istis obscurè loquentibus, vt dñs Colucius Persio. Si nõ vis intelligi, nec ego volo te intelligere. refert Barbat. in ca. post cessionem. col. 22. de probat. facit Vdal. in l. 2. de orig. iur. col. 64.
35 † Redeundo ergo ad ampliationem vt regula quę habet quòd seruanda sit communis opin. procedat cuiuscunque sit auctoritatis, tenẽs contra communem opin. Et dicendũ est, quòd procedit etiam si contra eam teneret Albe. de Rosate, qui fuit fidelis conseruator antiquitatis, secundum Ias. in l. triticum. colum. 3. ff. de verb. oblig. & in l. Gallus. §. instituens. colum. 2. lect. 2. ff. de liber. & posthum. & fuit magnus practicus secundum Ias. ibidem in §. & quid si tantum. col. 26. & Catellianum in 2. part. Memoral. litera l. versic. de iurisperitis. chart. 8. Et fuit doctor & commentator eximius, secundum Fulg. consilio 47. ser Michael. circa medium. & consilio 66. ser Guarnerius in fi. Caccialup. in tract. de modo studendi. in fin. colum. 7. & fuit aduocatus consistorialis. Curtius consilio 19. memoriæ recolendæ. colum. 13. & ei plus deferunt aduocati Mediolanenses, quàm alteri doctori. secundum Ias. l. j. colum. 5. ff. de oper. no. nun. Et fuit claro & solido ingenio, qui rectè & sanè leges intellexit. Ioan. Pyrrhus in l. non vult esse hæres. ff. de reg. iur. Et de auctoritate plurium doctorum vide per Baptistam de Caccialup. in tracta. de modo studendi. & Catellianum in secunda parte Memoral. litera l. de iurisperitis. & in tabula consiliorum Curtij Senioris in verb. doctor. vbi eos nominat per ordinem alphabetic. Volaterranus in commentariis. Etiam si esset auctoritas vnius collegij, quod licet debeat præferri sententiæ vnius doctoris. Ferrat. cautel. 17. incip. magna est quæstio. colum. 3. Galiaula in repet. l. centurio. ff. de vulg. & pupil. num. 393. est chart. 27. Decius in capitu. prudentiam. colum. prima, de offic. deleg. per illum text. rationem ponit Calcan. consil. 1. col. 3. facit Salomon. in §. responsa. instit. de iure natu. chart. 11. vbi quando plura collegia dissidentur, vt patet in quæstione quam refert Bald. in capitu. primo. de alien. feud. colum. 3. & videmus variè consultum per collegium Bon. & collegium Mediolan. in quæstione præcedentiæ canonicorum regularium, & monachorum, in qua pro monachis consuluit Collegium Bononiense, Patauinum, Ferrariẽse. & d. Baptist. Caccialup. pro canonicis consuluit collegium Papiense. & Ias. in vno dubio collegium Paduanum. & pro monachis Decius in capitu. Nicolao. colum. 2. de appella. Nicol. Boerij in tract. de sacro Regio Consistorio, chart. 20. & inclinat Ias. in authen. ingressi. in fin. 3. col. C. de sacrosancte eccles. dum ponit differentiam inter vnũ ordinem & alium, & Formularium prouinciale chart. 20. circa medium. dum dicit, quòd in scribendo primò nominantur monachi, secundo canonici regulares: quia monachorum institutio est antiquior. vide pulchram epistolam Matthæi Bosij, epist. 107. & sequen. non tamen debet præferri communi opinio. doctorum: quia aliquando in collegiis sunt etiam Docto. ignari: sed scribentes vtplurimum sunt præstã-
36 tiores. † imò quamprimum incipiunt legere, appellantur clarissimi. Bolog. in dicta auth. habita. colum. 19. in fi. allegat Alex. in l. j. in prooem. 6. col. ff. de offic. eius: imò sunt doctissimi quando legerunt 20. annis: seu saltem duces & comites: vt inquit Iason in l. j. 3. col. ff. de offic. eius cui man. est iur. vbi post Alexan. non vult admittere quòd sint illustres, & in hac opinio. persistebat adhuc legendo legem, quidam cùm filium. ff. de verb. oblig. nu. 36. Sed respondet Bolog. in repe. authen. habita. C. ne fil. pro patr. colum. 13. vbi col. 21. propterea infert ad plura. & idem videtur tenere Corset. in tract. de por. regia. q. 21. Caccialup. de deb. fug. q. 5. col. 2. dicens quòd Ioan. de Grassis ita obtinuit de iure. & quòd per clausulam, nõ obstantibus talibus priuilegiis, sint inserta in corpore iuris, non censetur derogatum, sunt enim repleti splendore sicut sol. Barb. in capit. postulasti. colum. 3. de foro comper. Et vltra alios dic. quod doctor non est illustris, ex eo solùm quòd sit dux, seu comes: sed ex eo quia doctor est de const. principis. l. fi. C. de offi. diuer. iud. & volunt om-
37 nes qui enumerant priuilegia doctorum. † Sed consiliarij principum sunt illustres. Ias. in d. l. 1. 3. col. versi. 4. ff. de offic. eius Roch. in c. nouit. vlt. not. de iudi. vnde remanet sublata impugnatio Alex. & Ias. quos in hoc etiam impugnat Iaco. Niger in d. l. 1. col. 8. Et quòd dicantur illustres, tenet Ioan. Lupus in rubr. de donat. inter vir. & vxor. char. 17. col. 2. & 3. Gaspar Portug. col. 27. versi. item in eodem. in l. Imperiũ. ff. de iurisd. iud. Et est communis opin. prout volunt omnes enumerantes priuilegia doc. vt Alex. in rub. de dignit. li. 12. Bolo. in repe. auth. habita. C. ne fil. pro pat. col. 12. & seq.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Lanfranchinus Brixiensis in tract. quis sit præferendus, doctor an miles. chart. 4. Barbat. in procem. clement. Calcan. consil. 8. colum. 15. & seq. Pet. de Perusio in procem. sui tractatus de quarta canonica. Bono. in tractatu de nobilitate. parte 3. nume. 100. & 110. Ludouic. Bolog. in Theodosiana, in verb. ad magistratus dignitatem. est chart. 30. habetur in Defensorio montis Busti. chart. 66. Angel. in §. item Romæ. instit. de excusat. tut. Et legentes sunt plus priuilegiati. Socin. l. cùm quid. 4. colum. ff. si cert. peta. Bart. in l. in medicos. C. de profess. & medic. lib. 10. Barto. & Bald. in l. sed & reprobari. §. amplius. ff. de excus. tut. Ioan. de Platea in l. qui immunitatem. C. de mun. patri. lib. 10. latè Vdal. in l. 2. ff. de orig. iur. colum 63. vide tamen Claud. in l. centurio. 2. colũ. ff. de vulg. & pupil. vbi videtur velle quòd etiam procedant priuilegia docto. in patrocinantibus: vt Ias. in l. ad egregias. vltim. colum. ff. de iureiurand. Nicel. concor. glo. 52. fallen. 22. est bona apostilla ad Paul. de Castr. in procem. C. in fi. 2. col. Etiam si esset opin. præceptoris. Nam licet teneamur præceptorem defendere. l. dicere. §. fin. ff. de arb. Specu. in procem. libri sui. colum. 4. versicu. cæterum. Bart. in c. cæterum. num. 91. de iudi. Caccialup. in tract. de modo studendi. colum. 3. & 15. Ias. in l. interdum. in fin ff. de verbo. oblig. in l. generaliter. ad fin. ff. de in ius voc. Ferrat. cautel. 31. incip. manifestum. Bolog. in d. auth. habita. colum. 41. Mapheus Vegius de educatione liberorum. lib. 4. Claud. super Lucam, chart. 168. litera b. vbi allegat Ioan. 1. Vdalr. in l. 2. colum. 67. ff. de orig. iur. & col. 84. & vide quantum Ferd. extollit præceptorem suum & meum Curt. Iuniorem in repetit. §. diui. chart.
38 penult. nu. 548. † Ratio est, quia persona magistri semper debet videri honesta discipuio. l. liberto. cum glos. ff. de obseq. Iacob. in sua inuestitura. in versi. & dicti vasalli. colum. 5. Pet. de Lesnaudiere in tract. de doctoribus. 4. parte. quæst. 20. & 44. Barbat. in capit. cæterum. colum. 18. de iudic. facit Lancel. Politus in præfatione. l. re consũcti. vbi cæteris præfert scholares diligentes præceptorem re & verbis. nec potest quis aliquid tradere, nisi quod hausit à præceptore. Anto. de Prato in procem. ad repertorium Barto. & præceptores doctos legere debemus, vt refert Barb. in capi. prudentiam. col. 1. de offic. dele. Et propterea opin. præceptoris quando est famosus doctor, excusat iudicem à Syndicatu, qui pro ea contra communem iudicauit. vt dicam infrà in 5. ampliatione. tamen dicere debemus: amicus Socrates, amicus Plato, magis amica veritas. Panor. in cap. 1. colum. 5. de postula. prælat. in c. omnes. de ma. & obed. in c. qualiter & quãdo. el 2. 8. nor. de accusat. vbi Ioan. de Ana. colum. 2. Caccialup. in reper. l. si qua illustris. C. ad Orfic. colum. 31. Cæpol. consi. 54. si vnquam. colum. pen. Decius consi. 24. colum. 1. Alber. in l. Labeo. colum. 2. ff. de alim. & cib. leg. Petrus Girard. not. 62. scholares. Pich. in repet. §. Titia. colum. 66. Catel. 2. parte Memoral. in verb. inimicitiæ capitales. Petrus de Lesnaudiere. d. quæst. 44. Socin. in l. si me & Titium. 2. not. ff. si cert. pe. vbi dicit, quòd duobus existentibus amicis, sanctum est veritatem præferre: id est, & hic præmia vera, nisi talis præceptor esset imperitus matheseos. Specu. in titu. de dispu. §. porrò. in finem, quem refert Humber. in sacrilegio, chart. 10. in verb. parte vel vna vacheta. Bolog. in authentl. habita. colum. 26. & 43. in fi. Petrus de Lesnaudiere in d. tractatu de Doctorib. 2. parte quæstio. seu priuilegio 24. vel asinus plumbeus seu castra porcellæ. Marian. de testib. charta. 5. versi. circa sextum. vel vna bestia humanina. Curtius in repet. l. admonendi colum. 29. defendens ab hoc vituperio. Anton. de Butr. vel asinus sine bardis, qui tantum intelligit curiam sicut mula. glos. Regularum Cancellariæ, charta 106. vel qui non sit literatus, sed asinus deferratus, vt ibi chart. 113. nisi longo tempore asinus seruiuisset Ecclesiæ: quia deberet præferri in habilibus nominatis ex reuelatione carnis. Hostien. in summa de præben. §. & qualiter. col. 1. vel qui comedisset nimias fabas. Iason in l. nemo potest. colum. 7. 1. lect. de leg. 1. vel qui gustasset parum de brodio iur. Roman. sin. 154. testator. Specu. in addi. in tit. de instru. edit. §. porrò. colum. 6. vel de brodio legum. Soci. consilio 155. præstantissime. colum. 2. vel de grasseto. Curtius in repet. l. admonendi. column. 41. vel grossi capitis. Bald. in l. seruum quoque. §. publicè. columna tertia. ff. de procurat. vel grossi ingenij. Ioannes Lupus, de donat. inter virum & vxorem. columna tertia. vel de secretariis Iustiniani, id est grossis, & nescientibus vnam legem. Caccialup. in repetition. l. diem functo. ff. de offic. assess. columna penultim. quæstione 46. vel qui nõ intelligit quid loquatur. Luc. de Penna in l. omnes. C. de decur. libro decimo. columna decima sexta. vel qui in legibus claris obscuritatem inducit. vt ibi columna decima, versi. nam & sunt. in l. prima. columna quinta. versicu. sed sunt. de profess. qui in vrb. Constan. lib. 12. est enim tunc signum quòd seipsos non intelligunt, vt de gloss. dicit Barba. in capit. quærenti. de offic. deleg. numero 23. & ideo coguntur obscurè loqui & inordinatè: quia, vt sæpe Ias. legendo dicebat, signum bene intelligentis, est scire bene do-
39 cere: † quia verba obscura debent cuitari tanquam scopulus. Gellius libro primo, capitulo decimo. Phauorinus in libro vndecimo cap. 7. verbis. Et simplices scholares credũt talem obscuritatem causari ex imbecillitate sui ingenii, nõ ex ignorantia docentis, quem propterea tanquam subtilem extollunt & admirantur. Lancel. Politus in tractatu de aduocato, in rub. de Eloquentia. charta secunda, prout Bal. dicit in l. 1. colum. tertia, quòd obscurus sermo placet idiotis. Alij glomerabunt omnes text. quos doct. allegant in aliqua theorica contra vnum text. generaliorem, vel eos qui allegantur in omnibus fallentiis contra vnam regulam, & videbitur subtilis. alij omnes docto. qui allegant vnam doctrinam ad diuersa tamen proposita allegabunt remissiuè perinde, & apparebit magna cumulatio: & sic docentes decipiunt auditores, quibus non minuitur, sed augetur labor: non acuitur, sed obtenebratur ingenium ex tali confusione: quia si singula per suos casus vel membra recitarẽt, clara & ordinata existerent, nec appareret tanta subtilitas vel cumulatio. Et sunt aliqui qui dum volunt declarare quærunt ænigmata. vt, Aio te Æacida Romanos vincere posse. gloss. in l. veteribus. ff. de pact. vel qui vt dicit Luc. de Penna in d. l. omnes. colũ. 16. propter nimium studium factus esset stultus. Luc. de Penna in d. l. j. C. de profess. qui in vrb. Constan. vel qui magis curet se ostendere quàm scholaribus p. desse. Luc. de Penna in l. magistros. C. de profes. & med. libr. 10. vel de his quibus non loquitur Bald. lib. 2. consi. 143. incip. punctus. col. 2. dum dicit, quòd loquitur intelligentibus leges. non hominibus grossi capitis, qui non intelligũt subtilia. Et dicit Ang. consi. 259. quædam. col. pen. quòd incapaces aures non capiunt quæ sunt de apicibus iuris, quia de subtilibus & speculatiuis non gustat asinus, secundum Claud. in repe. l. vt vim. ff. de iusti. & iu. col. 15. est in fin. gl. 1. & dicit Arist. 3. Metaphysice, quòd soluere vinculum ignoranti est impossibile. vnde si tales sunt iudices, possunt recusari in causis subtilibus. Ias. in l. apertissimi. col. 2. C. de iudic. vel aduocati ignorantes qui nunquam studuissent. in l. qui se patris. C. vnde li. vt ibi Cyn. circa prin. vel esset vt ille Portugalensis qui dicebat c. omnis vtriusque sexus. de pœni. & remiss. solùm procedere in hermaphrod. Dec. in c. ad audiẽtiam. col. fin. ver. confessio. de rescrip. vel vt ille doct. de Varexio qui venit Mediol. ad alleg. pro hærede, quòd non teneretur soluere creditoribus defuncti, qa mors omnia soluat. §. deinceps. in auth. de nup. gl. pen. insti. de leg. Fus. c. tol. Bauer. instit. de testa. col. 10. Sandol. in l. si cognati. col. pen. de reb. dub. Corset. sing. 157. Hippol. in rub. C. de prob. col. 52. clarius in l. fi. col. 5. & seq. ff. de quæst. in l. acculatio. ante fi. ff. de Fal. vel qui esset imperitus matheseos. Spec. in tit. de aduo. §. 1. col. 3. vel vt Publius Consa. qui se iurisconsultum iactabat, & cùm vt testis interrogaretur, & se nihil scire diceret, Cicero in eius imperitiam iocatus: Discè quæso, air, forsan de iure te interrogatũ credas. refert Vdalr. in l. 2. ff. de ori. iur. col. 57. vel doctorelus, vt Bolo. in d. auth. habita. col. 21. vel qui non esset doctor, sed dolor. Barba. in c. in pertractandis. j. no. de iur. calũ. Pe. de Lesnaudiere in d. trac. de Doctorib. 4. par. q. 20. gl. regularũ Cancellariæ char. 27. & 121. Caccialup. d. q. 46. Et verè bene est dolor, attenta ratione quam in vulgari ponit Besuz. in 2 par. ff. Noui. non memini d. l. vbi inquit, qvellet potius esse aptator calceorum, quàm doctor sine legibus: cui est necesse retinere impẽsam dignitatis gradus sine vtilitate; & hoc vltra turpitudinem, de qua in l. 2. col. antepe. vers. Seruius autẽ Sulpitius. ff. de orig. iur. de quo infrà. Vel qui non doceret vtilia, sed vana: & qui nõ instrueret, nec corrigeret scholares, & nesciret docere. Rosarium Busti. 2. parte serm. 29. litera a. vel cui puluis cecidit super libros. Felin. in c. veniens. cl 1. col. pen. de testi. vel qui conductus in palatio nesciebat quid loqueretur. Barto. in l. cùm quid. ff. si cert. pet. vel doctor de Placebo Domino. gl. Reg. Cancell. 48. est chart. 80. vel qui declarant ignotũ per ignotius, vt ibi char. 98. & propterea gl. in §. cùm ex aliena. in verbo, & spicas. dicit quòd docẽtes debent ire per exempla. Paris de Syndicatu char. 52. col. 2. vbi dicit, qp propterea ipse designat libenter quæstiones facti, quia illæ aperiũt intellectum. faciunt quæ suprà dixi de claritate legum: vel qui allegaret leges tantum faciẽtes ad propositum, sicut asinus volat. Roma. consilio, 174. amplissime. ante finem, vel quę non merebantur allegari. Riminald. in l. postquam liti colũ. 3. C. de pact. vel qui somniaret & mirabilia diceret, propter quod esset dignus inuolui in cœno. Azo in summa C. de rei vendic. in l. cogi. vel positus sit in titulo de stylo ignorantiũ, vt ibidem in dict. Regu. Cancellariæ. chart. 99. vel idiota si-
40 ue phantasma. Et dolor Legum vel decretorum: † quia doctor sine scientia, est vt comes sine comitatu. vt ibidem. in 6. parte regularum Iulij, quæ est chart. 121. & dicit Petrus de Lesnaudiere in tract. de Doct. 1. parte q. 5. quòd sunt fontes sine aqua vel spazagamin: dicens, dio te la mandi bona. vt imperitus medicus, vt in d. regul. Cancel. chart. 130. vel non iur. ciui. sed forbilis potius, quàm intelligibilis. Martinus Luther. pag. 353. vel ius perditi. vt per cum in princ. pag. 538. Vdalr. Zasius in oratione post ferias æstiuas, incip. ex multis. chart. 2. vel qui ad ea respondet quæ nullus requirit, & ea tacet que omnes efflagitant, vt dicit loquendo de Baldo, vel esset doctor de duodena. vt in simili Paulus de Castro in l. si minorem C. de in integ. restit. columna, 1. dum laudat repet. Bartoli: vel q solùm excitaret dubia, & nesciret soluere, vt dixi in decisi. quæstionis huius Syluæ. & suprà loquendo de authoritate Ioannis Andreæ, vel qui fuisset bonus scholaris. in tit. de iur. & fac. ignorantia secundum Cinũ in l. liberti. columna penult. C. de oper. libert. vel qui faceret vt Doct. Pap. qui disputant de lana caprina. Erasm. in parte prouerb.
251. dixi inter feudalia Bruni. consilio 12. vel doceret an de aqua possit fieri acetum. vel quot requirãtur ad faciendam falsam. Cu. sing. 78. si marius in fine. vel si vna gallina fecit ouum, alia fouerit, cuius sit fœtus. Signorol. consilio 199. incip. in curia. quædam tamen gratia docendi dicuntur, quæ alias non dicerentur. gloss. final. in §. cùm ex alena. instit. de
41 rerum diuisione, vel qui nõ fuisset bonus scholaris. † Nam valet consequentia, bonus scholaris, ergo bonus doctor, vt sæpe legendo dicebat Iason vel de his qui legunt solum pro repertorio, & se & scholares decipiunt Barbatias in capitulo, in præsentia. columna 14. de probationibus. vel qui esset somniator. vt de Petr Bald. quem refert Iason in §. item Seruiana. numero 24. instit. de action. vel qui daret doctrinam malè compositam. Ias. in §. præiudiciales nu. 44. instit. de act. vel qui non esset lector, sed cantor. Lucas de Pen. in l. magistros. C. de profes. & medic. lib. 10. col. 2. vel qui nõ esset lector, sed prædicator. Bald. in c. quia, ppter. col. 4. de elect. ista enim ita lectorẽ dedecẽt, sicut prædicatori legere quãdo est in pulpito. Dantes in Paradiso cantu 29. char. penult. cũ debebat docere leges, docebat rhetoricam. Fulg. in l. fin. colũ. 2. ff. si cert. pet. est tamẽ necessaria aduocatio, secundũ Lucã de Penna in l. 1. C. de stud. liber. lib. 11. col. 3. Lancel. Politus in trac. de officio aduoc. in rubr. penult. vel qui in cathedra seiebat soliã loqui vulgariter seu Gallicè. Io. Fab. in §. similiter. instit. de excus. tut. vel qui legendo se remittit ad loca in quib⁹ nihil dixit. Opiz. in repet. §. diui col. 73. vel qui cũ pecunia quærit sibi scholares. Bal. in procem. Greg. in fi. col. 5. vel ducit famulos in scholis, vt videatur habere plures auditores. Bolog. in d. authẽ. habita. col. 42. sed sufficit vnus bonus
42 scholaris, vt Platoni, Aristoteles. latè Codrus serm. 5. chart. fi. vel nõ habet bonos scholares, † quia nobilitat magister per scholares, pater per filiũ, præses per subditos. gl. in auth. constitutio. quæ de digni. § penult. in verf. & nobiliores. Bõ. in tract. de nobilit. 3. parte nu. 207. gl. antepen. in fi. procem. ff. pro qua Codrus serm. 5. char. penult. & fi. & serm. 6. char. fi. Est enim doct. quidã. regulus discipulorũ suorũ. Bal. i procem.
43 Gregoriano. col. 4. vel † qui noluit prius doceri quã docere Bal. in c. cũ magistrũ. in prin. de elec. qa talis melior esset ad addiscendũ, quã docendũ. Luc. de Pen. in l. 1. C. de profes. qui in vrb. Constatinop. col. 8. lib. 12. vel qui nõ habebat aliqua vltra ea quæ dicebat scholaribus. glo. in procem. ff. column. 4. in verbe. imperitia, cõtra quã tenet Lucas de Pen. in l. 1. C. de profes. & med. li. 10. Iser. in prologo feudali. col. 2. Cardi. in ca. hoc hũt. 46. dist. Vdalric. in l. ij. ff. de orig. iur. col. 44. & vide gl. in c. cũ beatissimus. 24. q. 1. q. dicit qp nõ debem⁹ audire magistrũ, nisi qui bene sciat, cũ id prædicare debeat. & nõ ex proprio ingenio inuenire. & tamẽ sunt aliq qui vt videant aliquid noui dicere apud ignaros, solẽt docere impertinẽter, & trahere materias remotas. & extrauagãtes Barb. i rub. C. qui admit. col. 29. late Maria. in c. significãte. col. 1. de lib. obl. dicã j. in 8. lim. vbi de nõ facientib⁹ argumẽta cõcludentia: quia nõ omne motiuũ est determinatiuũ. Bal. in rep. l. Aemili⁹. ff. de minor. col. 6. vel qui soleret aliorũ dicta trãsplãtare de charta in papyrũ, vt dicã char. pen. vel qui esset negligẽs, vt dixi, loquendo de Bal. vel qui causam rationabilẽ suis dictis nõ adiungit. Caccialup. in tract. de modo studendi. co. iiij. vel nõ auderet inducere text. quos allegabat. Barb. in rubri. C. q admit col. lxiij in c. j. de lit. cõtest. n. 56. vel ibat per generalia more positiui doctoris, quos vulgus procuratores appellat. Felin. in ca. j. col. iiij. de pscrip. vel qui allegat iura quæ nõ merentur allegari. Riminal. in l. postq̃ liti. col. iij. C. de pact. vel qui faceret differẽtias magis verbales, q̃ naturales. Caccialup. in l. j. C. de sum. Tri. co. liiij. vel qui nõ studet in fundamẽtis iurium, sed in alphabetis, id est repertoriis. Paris de Syndicatu char. xcj. colũ. iiij. vel quẽ natura ita excæcasset, qp etiã cum suumo studio nulla discere valeret. Barb. de card. trac. j. quæst. x. quia quod natura negat, nemo feliciter audet. Nicol. de Neapoli in l. amicissimos. §. Lucius. ff. de excus. tut. faciunt carmina Alber. in l. Stichus. ff. de leg. iij. in contrarium facit Aristo. quem refert Lancel. Decius in præfatione. ff. si cert. per. Felin. in rubr. in cap. j. de mag. co-
44 lũ. ij. † quia assiduitas facit bona ingenia. Rosarium Butri. ij. parte serm. xxix. litera d. de documentis datis scholaribus est chart. cclxxviij. facit Bald. post Senecam in præfatione Decret. dicens quòd ingenia grossa studiorum solicitudine redduntur efficacissima. & Felin. vbi s. in rubr. & in capit. fin. subiicit quòd priuilegiis Doctorum ibi enumeratis, de quibus Alex. in apostil. Bart. in l. prima C. de dig. lib. xij. non gaudent Doct. ignari. Et doctor iuuenis qui nondum diu laborauit in exercitio doctoratus, non debet habere priuilegia dignitatis suæ secundum Felin. subiungit quomodo cognoscatur doctus & indoctus, vel minus instructus. nam si vocatur ille qui contra iura respondet, secundum Cy. in l. secunda C. de acquir. post. licet etiam Barto. quando que responderet contra casum legis, vt dixi loquendo de eo: nam quandoque bonus dormitat Homerus, secundum Horatium, quem refert Barb. in capi. si clericus laicum. nu. xlij. de foro comper. & lib. j. consi. v. colum. iiij. & lib. secundo consi. xxiiij. incip. clementissimi. colum. vj. Pich. in repet. l. in quartam. ff. ad leg. Falc. col. lij. Et est mirabile videre hominem eminentis scientiæ, qui sine reuolutione librorum respondeat de casu legis. Baueri. in §. fi. instit. de testam. milit. colum. pen. omissa semper gloria & pompa. Barb. vel q propter scientiam esset inflatus & superbus. gloss. in l. non vt ex pluribus. in fine. ff. de regul. iur. Bald. in consi. schisma tis. colum. final. Dodus in apologia contra fratrem Samuel. char. iiij. ideò superbè responderet, vt l. Domitius. ff. de testament. licet humaniter hoc facere deberet. l. vt responsum. C. de transact. l. precibus. C. de impub. facit gloss. in capi. nisi cùm pridem. §. pro defectu. de renũt. vbi Anchar. refert Bernardum & Cicer. Insuperbiunt enim tales vt tyrannus per tyrannidem, asinus per ignauiam, vulpes per malitiam. Bald. in capitulo, licet de vitanda. de elect. vel qui in tholis legeret libros reprobatos. Baldus in procem. rex pa-
45 cificus. colum v. vbi colum. vij. † quòd que tradũt in scholis, sunt discutienda in camera, & in iudicilis practicanda. pro quo facit quod ipse dicit in rep. l. Aemilius. ff. de minor. quòd leges in scholis deglutiuntur, & in palatiis digeruntur. vt s. retuli. vel sunt ita debiles quòd Quadragesima eis aufert intellectum. Aret. in l. eius qui in prouincia. colum. fi. ff. si cert. pet. sed Ias. dicebat nunquam in toto anno sibi superesse tempus ad bene studendum lectioni, nisi in Quadragesima. vel calores riment. vt Ioan. Fab. & Di. in §. actionum. vbi refert Ias. ad fin. instit. de act. Et Quintil. loquitur de pueris, dum dicit, quòd in æstate si valent, satis discunt. vel qui nimis timet frigus. Bald. in ca. cũ inter. col. j. de elect. Et dicit Barb. in procem. clem. lect. j. colum. pen. & fin. quòd doctores ignari sunt doctorelli, gbus boni scholares in honoribus præferendi sunt, & possunt reprobari, licet habeãt insignia doctoratus, imò nec sufficeret eos esse doctos, nisi in legendo se præbeant vtiles scholaribus, & quod quando ascendunt cathedram nõ sedetur sed incubatur ab eis. Bal. in c. j. in fin. quo tempor. mil. Barb. in c. clerici. nume. xvi. de iud. Et subdit in d. procem. qp quandoque consulunt contra casum legis, & promouentur per saltus & corruptelam doctorum, & scholares eos audire non deberent, licet in defectũ boni tristis sedeat in bancho. pro quo facit ratio Iaso.
46 in l. qui in aliena. §. interdũ. vlt. not. ff. de acquir. hæred. † qp malus doctor non potest facere bonum scholarẽ. Et subiicit Barb. in d. procemio. quod nec deberent admitti in collegio, quia rẽ non nouerunt: nec excusantur quòd post doctoratum possint addiscere: idem dicens quando non habent libros necessarios ad artem. faciunt quæ dixi in fi. mei inuentarij librorũ vtriusq; iuris. adde Luc. de Pen. in procem.

Universidad de Deusto
Biblioteca

in libr. de iur. fisci. lib. x. Barb. in rub. C. qui admitt. colum. xi. in fin. Paris de Syndicatu, char. 64. in fi. 1. col. vbi deridet eũ qui habet nisi recollectas. facit Lăcel. Politus in trac. de off. aduoc. in rubr. qualis scientia. ad fi. dicẽs quod debet legere omnes opinio. & tractatus qui ferè innumerabiles sunt. facit Hũbertus in sacrilegio, char. 111. in verſ. de iure licẽtiatũ & bene, quia effecti iudices, oportet aduocatos eis cõpone re centum folia allegationũ in referendo Docto. quos ipsi nõ habẽt, & piget adhuc eos cùm legunt, mittere captũ libros quos si haberent sat esset vna linea. allegant aliquã copiosam quottam. Moder. & Barb. ad vnũquodq; dictũ iura & authoritates allegat, quas ibidẽ repetit in ij. lect. col. 15. & seq. & in d. c. clerici. col. 4. de iudi. addens ꝙ vocantur dolores. Et quòd salaria non dãtur doctoribus pro dignitate, sed pro meritis, quia bene legit, & satisfaciat officio suo cui est præpositus, & in dicto proœ. col. 8. inuehit contra illos pauperes indoctos qui volunt appellari Monsignore. Et cõtra Iuristas, qui vt in c. 1. de eo qui fi. fec. ag. volunt se vocari sapientes, inuehit Petrarcha epist. 1. char. 2. dicens, ꝙ tota Græcia habuit nisi septem, qui quales adhuc fuerint, ponit ipse in tractatu de remedio vtriusque fortunæ, dialogo 12. de sapientia, & propterea suadebã cuidã consilio vnius ciuitatis quod nuncupatur consilium sapientium, & ita se inscribit, murandũ tale nomen quod videtur arrogans. Et conditiones doctoris legentis ponit Aegid. de regim. prin. lib. 2. parte 2. ca. 9. Luc. de Penna in rub. C. de profes. qui in vrb. Constan. lib. 12. in tub. C. de leg. lib. 10. Et dicit Præpos. in c. insinuante. col. 5. qui cleric. vel vouen, ꝙ debet primò expedire text. cum dependentibus, secundò gl. tertiò dicta Inno. & dicit Bal. in c. super literis, col. 6. de rescrip. ꝙ lector debet per singulas partes declarare tex. & gl. per ordinẽ, scilicet primò primã partẽ, & gl. eius, &c. clarius Host. in summa de magistris. §. & qualiter debeat docere, vide Caccialupum in tract. de modo studendi. col. 3. Sed solent dicere ꝙ est impossibile docentem singula prosequi. Salomo. in repet. l. Gallus. char. 34. sed cõtra char. 36. & seq. & si sit negligens & non legat, potest priuari salario. Bald. in c. quoniã. §. si verò, vt lit. non contest. Et debet legens se coaptare propriis vocabulis. Barb. in rub. C. qui admit. col. 17. vbi co. 63.

47 dicit † ꝙ aer temperatissimus nutrit alta & sublimia ingenia propter amœnitatem & temperiem loci liberi penitus à nubibus pluuiosis, vel qui iustitiæ cereum fecerit nasum, vt lat. è simia Salernitani chart. 1. vel nisi talis doctor esset vt Paulinus Doctor Mediolan. qui recepta mensura intra parietes, quòd intra murum ligni pars esse deberet, non animaduertit, sciditque trabes & perdidit ædificium. Aeneas Syluius epist. 111. incipen. Aeneas. vbi epist. seq. incip. magnifico. refert Laglarensem furti villicum accusasse, qui suem fœtam vndecim porcellos. Asinam vnum duntaxat enixam pullum retulerat. Et Gomicium Mediolan. qui grauidum se putauit, diúque partũ veritus est, quia se vxor ascendit, vel quia esset vna necessitas, secũdum Amedeum in dialog. de Amicitia, chart. 36. Salernitanus in simia chart. 2. & hoc quia necessitas legẽ nõ habet. de qua regula Barbat. in capit. quanto. colum. fin. de consuet. Felin. in capit. cum accessissent. colum. 8. de constit. in capit. querelam. col. fin. de iureiur. Iaſ. in l. 1. ff. de offic. eius. col. antepe. in l. si ex toto. de lega. 1. col. 1. in l. Marcellus. §. res quæ. col. 1. ad Treb. lac. in inuestitura. in ver. cum pacto de alienãdo. col. 4. Afflictus de iure prothomiseos. col. 26. verſiculo iuxta hoc. Decius in l. quæ propter. ff. de reg. iur. Curtius senior in repetit. l. admonendi. colum. 69. vbi de armigeris tempore necessitatis. de quo Iaſon in l. 1. ff. de offic. eius. columna 23. & de hac regula Steph. Malereti in tract. de elect. chart. 39. latius char. 18. & seq. & char. 81. latius Petrus Gerard. not. vltim. incip. necessitas. latissimè Ferdinandus in repetitione l. filiusfa. §. diui. col. 40. & tribus seq. de leg. 1. Et dicit Petrus Gerard. quòd propter necessitatẽ põt filius vendi per patrem. adde Hippol. not. 101. incip. pater. Et dum dicit de extrahente frumentum causa necessitatis, adde Hippol. not. 86. statutum. Et propter necessitatem examinantur testes ad æternam rei memoriam. Petrus Gerard. not. 69. pone reus. Et excommunicato existenti in necessitate non valenti petere absolutionem, debet prouideri ne

48 fame pereat. Decius in c. verum. col. 3. de appel. † Et electus ad distribuendum bona pauperibus in casu necessitatis potest pro se retinere. Hipp. in l. vnius. §. seruo qui vltrò. col. 3. ff. de quæst. Et propter necessitatẽ possumus vti arte Magica ad fugandam tẽpestatem. Corset. in tract. de pot. regia. q. 89. Felin. in rubr. de hæret. Bertach. in tracta. de episcopo char. 26. colum. fin. est 2. parte. lib. quarto, quest. 17. & charta 58. colum. 3. est 8. parte. 4. lib. capitu. dicamus nunc. videvnum experimentum quod refert Paris de Syndic. chart. 52. columna tertia. Et tempore extremæ necessitatis licitè possum capere rem alienam vt subueniam proximo sic indigenti. Corradus in tract. de schismate. cap. 3. num. 8. Item propter necessitatem dispositio iuris ad tempus suspenditur, si non relaxetur in totum. Iaſ. in repet. l. admonendi. colũ. 76. in fin. ff. de iureiur. vbi plura. & ibi Curtius Senior colũ. 19. Brunus in tract. de forma char. 63. col. 2. & sequen. Item propter necessitatem potest ferri sententia super non contentis in libello. Soci. in l. vinum. col. fin. ff. si certum peta. Et plura quæ excusent, scilicet necessitas, tempus, pestis, impossibilitas: enumerantur per Hippol. in l. 1. §. præterea. col. 19. & seq. ff. de quæst. Et dicebat voce Iaſ. quòd necessitati quilibet paret, nisi sit stultus: tamẽ ille qui dicit se fecisse ex necessitate, probare debet. Decius in c. cum M. col. 14. de constit. Et actus qui fit ex necessitate officij non quod voluntarius. Decius in c. sollicitudinem. colũ. 4. de appel. & aliquando propter maiorem necessitatem paretur minori iudici & non maiori. Decius in capit. cùm parati. columna quarta. de appel. Non erit omnino impertinens: licet hæc videantur magis delectabilia quàm vtilia, & laboriosa quã subtilia. gl. in rub. de diuer. & temp. præscrip. Ioan. Montaigne in rract. de regio consistorio. char. 66. in hac nostra sylua penes palmam doctorum, vt suprà exornatam saltem mediante arbusto necessitatis, aliam arborem pro schola-

49 ribus decorare. dixi arbusto necessitatis: † quoniam necessitas aduersus bonos doctores verticem nequit extollere: vt in proœm. instit. in fine. neque in paupertate viuere: neque in anxietate mori leges quẽquam eorum possessorem permittunt, in authen. de hæred. & fal. in fin. Luc. de Penna in l. in sacris. C. de prox. sac. scrin. lib. 12. Vdalr. Zasius in oratione post ferias æstiuas, incip. ex multis char. j quia dat Galenus opes, dat sanctio Iustiniana. Ex aliis paleas, ex istis collige grana. gl. in proœm. ff. in §. nos verò. in verb. notissimi. quam refert Card. Burboni ji in processu fidei. par. 2. art. 5. licet quando vita cedimus, si auri parum, sufficit ꝙ boni nominis relinquamus plurimum. Simia Salernitani post medium. Quicquid dicat Practicus Pap. in for. lib. quo agitur contra plures reos debendi. in fin. quòd Iurista faciat etiam mercantiam, saltem per alium: sed non placet. quia per seipsum facere videtur l. j. in fin. ff. si men. fal. mod. dix. l. ita. §. ita gesisse. vbi Bal. ff. de admi. tut. & sic exerceret officium vile quod non conuenit nobilibus. l. nobiliores. vbi Salic. C. de commer. & merc. Alex. in Bart. in l. j. C. de dignit. lib. 12. col. 4. vbi allegat contra Venetos. Bon. in tracta. de nobilitate. 3. par. nu. 135. maximè procedit in istis deceptoribus: quia in conscientia non licet se inuicem decipere. Iaſ. in l. penùl. col. 2. C. de pac. vbi subiicit. Quo ergo ibit anima mercatorum? prout & Bal. in c. cum causam. in fi. de testib. Purpu. in l. j. nu. 18. C. de edendo. sed saluat Bal. in c. si proponẽte. de rescrip.

50 & dicit tex. in c. ciiciens. 88. dist. † ꝙ mercator nunquã potest Deo placere: quia talis negotiatio nõ potest vix fieri sine periuriis & mendaciis. ideo Salic. in auth. ad hæc. C. de vsuris. dissuadet Christianis mercantiam. plura ponit Luc. de Penna in l. j. C. negot. ne mil. lib. 12. Et dicit Panor. consi. 22. lib. 1. incip. quanquam consultatio. & in c. ad nostram. j. no. de emp. & ven ꝙ mercatores nostri temporis qui vendunt carius ad tempus quàm ad pecuniam numeratam, ita indigerent cautione pro validitate suorum testamentorum, sicut publici fœneratores. c. quamquam, de vsur. lib. 6. sequitur Parpal. in l. j. C. de sac. san. Hinc vsura vorax, auidúmque in tempore fœnus. gl. in c. j. in ver. animas, de vsur. lib. 6. licet contrarium teneat Pa. de Ca. lib. j. consi. 160. ad primũ. vide Anch. consi. 156. in primis verbis. Decium cõsi. 167. Bon. in tract. de nobilitate. 3. par. nu. 135. Sed ista contingunt in reuenditoribus. Luc. de Pen. in l. maximarum. col. 3. C. de exc. mu. lib. 10. non in legalibus mercatoribus, quorum exercitium est vtile valde reipublicæ. vt Pe. de Vbal. in sua epistola ante tractatum, De duobus sociis. Fortun. de fi. iuris col. 83. allegando Cic. in Offic. facit Anch. consi. 156. in cip. summæ prudentiæ. in primis verbis. Sed redeamus ad scholares, qui ex prædictis possunt cogitare qsi ob amicitiam, vel quia mutuantur sibi mulæ, vel pecuniæ, vel vestes, vel siũt conuiuia, vel ad subornationem mulierum, vel sociorum, relictis bonis & peritis præceptoribus intrant sub imperitis. facit pulchrè Barb. in c. prudẽtiam. col. j. de offi. dele. latè probans ꝙ semper debemus eligere bonos præceptores. Item parũ spectandũ est de scholaribus qui vtuntur trãsitorio studio, vt faciunt de-

armis. Romani faciebant econtrà: ideo longè plus durauit respub. Venetorũ, quæ durat adhuc, quàm respub. Romanorum, quorum mores, dempta seditione, hactenus, à qua nisi caueãt etiam eueniet vt illis. sectatur respub. Heluetiorum, quorum ope. Mattheus Cardin. Sedunensis, suo consilio tamen vt dicitur, temporibus nostris bis exercitum Ludouici 12. & semel Francisci primi Francorum regum ex Italia fugauit. patet in Ant. de Prato magno Franciæ cancellario prælibato regi Francisco, superanti Heluetios, & præfatum Cardinalem assistenti apud Marignanum, vt in epist. Alexand. Minutiani ante lectu. Ioann. Pyrrhi. ff. de regulis iuris. hinc Aesopus, ingenium vires superabat. & Cato: Ingenio pollet cui vim natura negauit. Et Valer. Maxim. lib. 9. de morte non vulgari. in fi. c. 12. dicit nimio robore membrorum vigorẽ mentis hebescere, quasi abnuẽte natura vtriusque boni largitionẽ, ne suprà mortalem sit felicitatem eundẽ & valentissimũ esse & sapientissimũ. Et cur Romana respub. tantũ creuerit, vide in Plutar. post vitã Pompeij. ponit Rufus de regia, cõsultari. imper. aliaq; dignitate, ac de accessione imperii Romani. Blondus in princ. 1. decad. ponit. Alber. in l. 1. C. de Iusti. Cod. confir. col. j. Sed quia, vt inquit Hispanus, virtu procede quando forza cede. nam contra vim ratio parum prodest. secundum Bald. in consi. schismatis. quod posuit in rubr. C. si quis aliq. testa. prohib. verſic. prꝛterea licet genus. qui in l. executorem ad fin. C. de exec. rei iud. dicit quòd lis cedit victricibus armis. propterea Bulg. magis timebat scandalum, quàm iudicium. glo. in §. apium. instit. de rer. diuiſ. licet Aesopus dicat quòd ingenium vires superat. ideo Lancel. Politus in tract. de substit. in materia compendiosæ. col. 4. dicit quòd si eum cõsulis, si manu res disputanda est cede militi: sed ratione doctor debet præferri. facit qa in malis passibus honora cõpagnonũ, id est, socĩ. sed Deus me sub Marte fallaci militare prohibuit, sequi iussit inuitæ castra Mineruæ. Etsi arma, Cæsares: litere, summos Pontifices CHRISTI vicarios produxerunt: & quia communi ter nõ tantum egemus militibus sicut doctoribus, quia diuturniora sunt tempora pacis quàm belli. etenim entia volũt bene disponi. secundum Bald. de pace Constan. columna si, quia vt dicit Plutarch. in vita C. Marij. col. 18. instrumentũ militare in pace contemptui habetur. propterea dicitur illum belli ducem cui Papa in salutando dixerat, Deus det tibi pacem. iratum respondisse, Et tibi auferat Deus Purgatorium. nec est adeo periculosum, nec animæ, nec corpori do-

60 doctoris exercitium sicut militis † quia, Nulla fides, pietasq; viris qui castra sequũtur. Et si neutrũ exercere velit vnus nobilis, ad aliud de tribus se conuertit. vel ad venationem, scilicet ferarum: & nũquam vidi venatorem sanctum, vt dictum est: vel fœminarum, quod est damnosum corpori & animæ: vel ludo chartarum, seu taxillorum, quod est malum. §. illud in proœmio Digestorum. colum. penulti. Iaſon in l. Iurisgẽtium. §. prætor ait. columna 1. ff. de pact. in l. singularia. columna 6. ff. si certum petatur, Barbatias in consilio 65. libro 3. Decius consilio 163. Socinus libro j. consilio 16. Angel. in Malefic. glossa metidore de mali dade. Bauerius in §. item prodigus. columna 1. instit. quitestamenta facere possunt fodoc. in tracta. de nobilitate. capitulo 16. Ioan. Thierry in alphab. Petr. Rauen. in ver. Iudus. Barba lib. 3. consi. 66. illud Anto. de Prato in tract. de ludo scacorum. Steph. Costa, Cacialup. & Paris de Puteo in suis trac. de ludo & dicit Iaſ. vbi §. magnum dictũ, quod si in ludo quis perderet totã pecuniã suam, excepto vnico nũmo, cum quo statim recuperat ab eodẽ suam pecuniã perditã, nõ potest eam retinere, sed debet eã erogare pauperibꝰ. Lude modo tu, quia perdere potes, sed nullo modo licitè lucrari, & vt Ouid. de Arte amãdi. etiã perdens perseuerat ludere, sperãs recuperare. & semper plus perdit. ideo ille sapiens Venetus nõ dolebat de filio ꝙ perderet, sed quòd postea vellet in ludo perdita recuperare. Per has vias oportet nobilẽ inedere, qui nõ vult literis vel armis vacare, alias otiũ est sibi mors. Quia ad insignia doctorea quis nõ cõferre posset qui doctor nõ est. Iaſ. in l. q in aliena. §. interdũ. col. 3. ff. de acquir. hered. nec potest quis à seipso assumere. Bolog. in rep. d. auth. habita. colũ. 12. Iaſ. in rub. C. vt nemo pri. tit. & de birreto & lib. vide Bal. in proœ. Decret. Nicol. de Neapol. in l. Athletæ. ff. de excus. tu. in prin. Panor. in c. j. de his quę fiunt à ma. par. ca. Luc. de Pen. in l. 1. C. de Athietis. lib. 10. in l. 1. C. de profes. qui ĩ vrb. Constã. lib. 12. & non credas si sis ignarus, ꝙ illa insignia doctoralia faciant te doctũ, quia esset nimis subita & miraculosa trãsformatio, & scientia fungina, vt dicam in quæstione medicorũ cõtra Cicc. facit Petrarcha de remedio vtriusq. fortunę par te j. dialogo xij. de sapientia chart. fin. vbi paulò ſ. dicit idẽ licet quis scribat tibi sapientissimo viro &c. qa istis titulis nihil est liberalius. nam licet sciant se mẽtiri, vrbanitamẽ mẽdacio fieri volunt, & titulos etiã imperatoris irridet Codr' chart. lxxxix. est serm. xij. & Põtificis. Hutẽ ĩ dialogo, Titius Romana. idem licet sapiẽtis nomẽ à te tibi assumas. l. assum ptio. ff. ad municipal. faciũt quæ dixi charta proxim. cura tamen semper pſentari á bono doctore; ga præsumeris bonus scholaris. Hippol. in l. j. §. j. ff. de quæſt. col. v. à quo pſentãte ꝙs postea doctorari debet. Bald. in l. qui indignus. ff. de senator. & in pluribus ciuitatibus, promotores non iurant de sufficientia scholaris. Decius in c. proposuisti. co. fi. de, pbat. Ioan. Montolonius in Promptuario Iuris, in verſi. discipulus. sed omnino Roch. in c. 1. de consuet. col. x. dicens quòd etiam si promotores periurarent, non possunt puniri in foro contentioſo. & sufficit quòd iurẽt de credulitate. Iaſ. in repet. l. admonendi. col. lxxx. Imò plus potest promotor dare vocem, secundum Decium in d. cap. proposuisti. col. 7. & iuramentum quod doctorandus præstat de non veniendo contra principem illius loci, intelligitur si stabit in sua patria. Pich. in l. actione. C. de transact. char. 4. & iuramentũ de non capiendo doctoratũ alibi, nõ ligat si superueniat pestis vel inimicitiæ. Barb. in rub. C. qui admit. colũ. 25. nec valet iuramentum. quòd Doct. nõ remittent pecuniam seu gratiam nõ facient scholaribus doctorandis. Decius in ca. ex literis. col. 2. de constit. vbi plura de collegiis doctorum. & dicit ibi Felin. quod non possunt immutare contra formã antiquitus obseruatam, prout econtrà nec potest immutare scholares contra doctores. vt ibi per eum. & Caccialup. in repet. l. omnes populi. col. xv. ff. de iustit. & iur. Or redeamus ad institutum.

61 † Amplia tertiò principaliter suprascriptam regulã, quæ habet quòd inhærere debemus cõi opin. vt procedat etiam si contraria opin. videretur verior. Fulg. consi. 30. incip. Titius in testamẽto. circa med. ꝓterea Iaſ. me audiente dicebat ꝙ opi. Aret. sunt subtiles: quia ingenio superauit Alex. Et nimirũ, quia etiã diutius vixisset. Idem vult Feli. in proœ. tit. de rescrip. Et dicit Natta in cle. sepe. §. non sic tamen. col. xxv. quòd fuit tantus vir, quòd illa ætate nemo maior, nec excellentior: & in prin. in col. lxxviij. quod fuit celebratissimus iuris vertex. Et fuit Iurisconsultus primarius: vt inquit Collegium Bononiense in consi. pro monachis contra canonicos. Et formularium prouinciale chart. lij. dicit quòd fuit vir acutissimus & variæ lectionis. & Iaſ. in l. 2. colũ. 3. ff. de iurisd. om. iud. dicit quòd Aret. fuit ætate sua iurisconsultorũ facilè princeps. & col. 5. quòd fuit summus iurisconsultus. Et dicit idem Iaſ. ad diem. circa fin. ff. de verb. oblig. ꝙ Aret. inhæret textibus: Alex. authoritatibus Doct. innititur. primum plus ingenij, secundum plus laboris ostendit. hinc ꝙ y. quem refert Barb. in cap. nouit. colum. 2. de iud. dixit, quòd maxima est admiratio sapientis copioſe dicentis: quem qui audiunt plus sapere & intelligere arbitrentur. facit Ennius relatus à Gellio lib. xij. ca. 4. descriptum ad fi. dicens. Multorum veterum leges, diúúmque hominúmque prudẽtum, qui multa loquiver taceréve posset. Multa tamẽ alleganda non sunt vbi non expedit. gl. in c. tales. xxiij. dist. dixi ſ. chart. 2. & has cumulationes ferre non potest Lance. Politus in tract. de offic. aduoc. in rub. de eloquentia. licet in practica sint vtiliores quàm subtilitates. Et tunc voce dixit quòd vtrũque cognouit. Et licet videremus in lecturis subtilitatem ingenij Aret. tamen nihil erat respectu eius quod demonstrabat in circulis. Er dicit quòd vnus scholaris Mediolan. tempore studij multum vacabat lecturis Aret. quia multùm conuenirent ingenio suo. & in circulis erat summus: cui Iaſ. dicit, Amice, istę subtilitates Are. sunt vtiles dũ es scholaris, quia acuunt ingeniũ: sed quãdo eris domi in actu practico, sequere alias opiniões magis reales & cões: tamen quàm primum fuit doctor, in prima causa, quæ fuit sibi commissa, iudicauit contra communem pro vna opin. Aret. quæ sententia fuit per Senatum reuocata. & ille iudicans condemnatus in expen. parti. & videns tantum dedecꝰ sibi factum in suis principiis, præ dolore mortuus est. Ideò caueamus ne ita primo aspectu moueamur ex subtilitatibꝰ ad iudicandũ contra communem. Dicam j. in 3. limitatione principali licet prosit subtilitas ad enucleandum factũ, & illud reducendo ad ius.

62 † Amplia quartò etiã si fuisset aliqñ contra illam cõmunem iudicatum: quia nõ debemꝰ iudicare exemplis & eminentissimorũ præfectorũ prætorio. l. nemo. C. de senten. & interlo omnium iudic. Panor. in c. siqñ. super gl. pen. & fi. de

Universidad de Deusto
Biblioteca

reſcrip. Ang. de Arctio in l. ſi expreſſim. col. 2. de appel. Soci. fallen. ccxxv. Cæpol. conſ. 8. dicen. in fi. 2. col. vbi limitat, niſi eſſemus in caſu dubio. Feli. & Dec. in rub. de reſcrip. vbi limitant in ſententia principis. Et propterea etiam de Rota Curiæ Romanæ, cuius tanta eſt authoritas. Lancel. Politus in tract. de offic. aduoc. in rub. de ſciētia. circa prin. & in rub. de prudētia. poſt mediū. & eorū titulus eſt excellentiſſimus. Barb. in c. 1. col. 4. de probat. & Hadr. Papa noſter in Quodlibet. q. 5. eſt chart. xliiij. col. 4. dicit Marian. in tract. de iur. cō teſt. in c. j. col. antepe. q̄ quandoque dicit cōtra iura. & ibi refert Aegidiū Bellameram dicere q̄ Domini de Rota aliquā do in exitu conſiliorum aliquid omittunt, vel ex inaduertentia reſponderunt, ſicut quandoq; vidit accidere. & dicit ibi Barb. col. xlj. q̄ authoritas Rotæ nō præfertur communi opin. Et dicit Corn. libr. 1. cōſ. 332. licet. col. 2. q̄ authoritas Bar. in terris imperij non eſt poſtponenda authoritati dominorum de Rota. Et dicit gl. in proœ. Regularum Cancellatiæ, q̄ rota quandoque rotat. Et dicit Feli. c. cum Bertholdus. col. fi. de re iud. q̄ licet contra vnam deciſionē Rotæ allegaret Imol. tamen nō fuit exauditus: licet pro tunc aliter Rota nō concluſerit: quia etiā cōtra Rotā tenebat Ant. de But. & Panor. Et dicit Alex. in l. ſi cū dotem. §. eo autem tēpore. 2. col. ff. ſol. mat. quòd quando Roma. volebat dicere aliquod mendacium, allegabat aliquam deciſ. Rotæ, quam nunquam poſtea inuenies: quia ſunt adeò numeroſæ q̄ nō veherentur vno curru. Idem in Curia Capellæ Tholoſanæ: quia propterea dicitur Capella, non Eccleſia: quia Capella poteſt errare, Eccleſia non. Ioan. Montaigne in tract. de bigam. q. v. col. xxxviij. Ex paritate ergo rationis idem de deciſionibus regni Neapolitani, & de deciſionib⁹ Curiæ Delphinatus. Sed quicquid ſit, licet iudices inferiores non habeant authoritatē ſupra legem quā habēt præfecti prætorio, & talia conſilia principū quæ illis æquiparātur. vt Curia Delphinatus q. 50. inci. quia hæc curia. Tamen ſemper debet aduertere quod eorū ſententiæ vt plurimū per talia cōſilia reuidentur. Et ſi ſumus in cauſa eccleſiaſtica per Rotā Curiæ Romanæ. Ideo in iudicando debent ſe conformare cum eorum opin. & cogitate q̄ ibi adſunt tot prudentiſſimi, doctiſſimi & iuſtiſſimi viri, quòd veriſimiliter nō erraret. l. humanum. C. de legibus. l. hac conſultiſſima. in fi. C. qui teſtamen. fac. poſ. Et vt plurimū ſequuntur opin. beniguiores & æquiores. Et propterea audiui à præceptoribus meis quòd cōſilium ducis Mediolani quod nō ſolebat obſeruare pœnas l. ſi quis maior. C. de tranſact. & vidi in cauſa nobiliū de Caſaſcho, inqua fuerāt latæ tres vel quatuor ſententię conformes in rigore illius legis, fuiſſe poſtea contra riū iudicatū per ſummā Curiam. Solēt enim cōmuniter illi patres illud dicere, quòd ſunt iudices ęquitatis, & nō nullitatis Et propterea commendandi ſunt qui deciſiones ſuas ponunt in ſcriptis, & imprimi faciunt, vt deueniant in notitiam omnium, vt poſint ſcire quomodo partes habeant in litibus ſe continere, & quibus opin. adhærere.

63 †Amplia quintò vt ꝓcedat prædicta regula etiam quātum ad excuſandum iudicē: nam iudicans cōtra cōmunē opinionem, tenetur in Syndicatu. Felin. in d. c. j. colum. pen. verſ. ix. fallit. de conſtit. l. pen. vbi Bart. & alij. C. de pœn. iud. qui malè iudi. Paris in tract. de Syndicatu. in verb. iudicare. col. 4. & ſeq. Cataldinus in tract. de Syndicatu. quæſt. xxix. incip. adde & nota bene. & q. lix. incip. adde q̄ iudices excuſantur. vbi moderant prædicta, niſi eſſet caſus valde ſubtilis & ambiguus: quoniam tunc talis ambiguitas eū excuſaret à pœna. pulchrè Curtius Iunior cōſ. 6. col. xix Decius cōſil. lxiij. col. pen. in c. nā concupiſcentiā. 3. colū. verſi. 3. fallit. de cōſtit. vbi allegant glo. in fine principij. inſtit. de oblig. quæ ex quaſi delic. facit ratio quā ponit glo. in l. latæ culpæ. ff. de verb. ſig. ſecundò moderāt niſi ſecutus fuiſſet opinionem præceptoris, vt ſ. dixi. verſ. etiam ſi eſſet opin. præceptoris. faciunt etiam quę infrà dicam de caſu dubio. Amplia ſextò etiā ſi eſſet ſtatutū prout erat Mediol. Et in Hiſpania, vt dixi ſ. loquendo de authoritate Bar. quòd quādo Bart. concordat cū gl. quod corū opin. debeat ſeruari in iudicando: nam tale ſtatutū debet intelligi ſecundum ius commune. l. 2. de noxal. Sed ius cōe dictat q̄ nulla opi. cuiuſcūq; ſit, & quātū libet communis debeat obſeruari, quando cōuincitur lege vel ratione: vt infrà dicā in tertia limitatione. ergo debebit ita intelligi tale ſtatutū: ſcilicet niſi opi. gl. & Bar. conuinceretur lege vel ratione: vt potius deberemus dicere tale ſtatutum ſuperuacuū, quàm quod quis damnū indebite patiatur. Alex. in l. 4. §. prætor ait. col. 3. ff. de dam. infecto. Fulg. 2ſ.
64 ccj. domina Gualdrada. †Limita modò prædictam regulā quòd debeamus inhærere communi opin. non procedere quotiēſcunque alia opi. eſſet cōſuetudine approbata: quoniam tunc tali opinioni ſtandum eſſet contra cōem. l. minimè. & l. ſi de interpretatione. ff. de legib. ca. cùm dilectus. de cōſuet. opinio communis an tenenda ſit, vide Rotam in nouis, deciſ. ccccix. circa 3. col. 2. vbi tenet quòd nō. ſed reſpōderi poteſt quòd ibi fuit de mādato Papæ. l. an in totum. C. dæ ædiſ. priua. vbi Salic. c. cùm dilectus. de cōſuet, Salom. in §. reſponſa. char. 7. inſtit. de iure naturali, gent. & ciuili. latè Ant. Modeſtus in prima oratione contra Lutherum, chart. ix. vbi de viribus talis cō ſuetudinis: licet in contrariū videatur Rota in nouis, deciſ. ccccix. incip. circa tertiū. col. 2. ſed ibi fuit de mandato Papæ. & dicit Rota in antiquis, deciſ. ccccxliij. ſequūtur nouæ deciſ. quibus Domini Auditores palatij vtuntur: & in nouis, deciſ. 38. incip. fuit dubitatum. in fin. dicitur quòd illæ deciſ. fuerunt collectæ de conſenſu d. Coauditorum quibus in futuris cauſis ſimilibus ſtari, & ſecundum eas iudicari voluerunt. & in antiquis, deciſ. dec. incipien. no. quod ſtylus dicitur, quòd licet ſtylus palatij oriatur ex facto: eſt tamen ius, & ſic vides q̄ Rota tenet hanc limitationem: pro qua facit, quia plures leges conditę fuerūt, quia à cōditoribus credebātur bonæ, quas vſus poſtea docuit eſſe malas. c. ſtatutum, in princi. de reſcrip. lib. vj. & hanc limitationem tenet Alex. lib. 7. conſil. xix. incip. domini. col. fin. & tenent omnes ſcribentes examinantes hāc materiam. Panor. in c. cùm ad ſedem. de reſtit. ſpol. col. x. Iaſ. in l. poſt dotem. n. 100. ff. ſol. mat. Claud. in l. ſi quis id quod. ff. de iurisd. om. iud. colum. 4. Decius in c. cùm omnes. 1. nota. de cōſti. in cap. at ſi clerici. col. xvij. de iudic. & conſil. cxxxj. ante fin. Bal. lib. 1. conſi. xj. incip. præmiſſis, ver. contrarium. Alex. 4. vol. conſi. vlt. col. v. vbi dicitur, quòd illud quod est
65 conſuetudinarium, non eſt arbitrarium: & † quòd conſuetudo habet vim decreti & iuſtitiæ. & fuit conſilium Barbat. qui idem tenet lib. ſecundo conſilio xxvj. ſapienter. colum. 4. & alibi ſæpe. & Socin. conſi. ccix. col. fi. dicit, quòd ſequi debemus intellectum à conſuetudine approbatum, etiam verba impropriādo. nec facilè diſcedi debet ab eo qđ diu æquum viſum eſt. Buſtus in Defenſorio montis, chart. 7. col. j. vbi dicit quòd ſeruandum eſt illud quod ab antiquo fieri conſueuit. & Catell. in ij. parte Memoral. in ver. practica. Bald. lib. j. conſil. xj. incip. præmiſſa verò contrarium. vbi dicit idem in interpretatione ſtatutorum. Monferra. in ca. j. de cōſti. lib. vj. col. 4. vbi dicit quòd omnis diſpoſitio potius recipit interpretationem à iure conſuetudinario, quàm à iure communi: & conſuetudo interpretatur etiam ius diui num. Roch. in tract. de conſuet. chart. x. col. 2. verſi. ſecunda concluſio. licet Lancel. Politus in tracta. de offi. aduoc. rubr. de prudentia. in 3. oppoſi. ſentiat contrarium. Et ſi talis conſuetudo interpretatiua ſit generalis, non indiget probatione, & nūquam illi cenſetur derogatum, niſi ſpecialiter dicatur. Iaſ. in l. de quibus. ff. de legi. Feli. in c. j. de re iud. Cremen. ſing. xcj. incip. tu ſcis quòd appellatione. Barb. in repe. l. cùm acutiſſimi. C. de fideic. dum loquitur an appellatione filiorū veniant neposes. Decius in cap. cùm M. colum. 3. de conſtitut. & conſil. cxlviij. 3. colum. Nec requiritur quòd ſit præſcripta. Roch. in rubr. de conſuet. quæſt. 4. & char. xiij. colū. 3. verſic. 3. limita. Decius, conſ. clvj. ſtatutum. ad fin. Aduerte tamen quod ſi talem opinionem conſuetudo obſeruat, generaliter vbique talis opinio dicetur vera de iure. Si verò eam obſeruaret ſolùm in certis caſibus, talis conſuetudo eſſet fortè exorbitans à iure & reſtringenda, vt ſolùm procederet in terminis ſuis, prout voluit Alexand. in l. poſt dotem. col. xi. ff. ſol. mat. poſt Bart. ibi. & ibidem Claud. clarius col. pen. quem ſemper vide, & nota eius dicta pro declara-
66 tione prædictorum, quia ſunt notanda. †Limita ſecundo quando contra communem eſſet opinio vnius ſancti muniti authoritate Noui vel Veteris Teſtamenti: quia talis opinio præfertur communi opin. gl. in c. de libellis. xx. diſt. Iaſo. in l. j. colum. vij. ff. ſi cert. pet. Decius in cap. ne innitaris. de conſti. col. fin. ca. noli. el. j. vbi Card. Alexan. ix. diſt. Panorm. Aret. Felin. & Ioan. de Anan. in cap. qualiter & quando. el. 2. colū. j. de accuſat. Io. Montaigne in tracta. paruo de bigam. char. xxxvij. colum. 3. Petrus de Leſnaudiere in tract. de Doctorib. 4. parte q. xxxix. Felin. in capit. ex parte. el. j. colum. antepen. de reſcrip. Scrutinium char. viij. & ſeq. vbi chart. xx. & xxiij. de ſuprema authoritate ſancti Auguſt. facit Rom. in l. de pupillo. §. nuntiationem. colum. ſecunda, ff. de oper. nou. nunt. dicens, quòd dicta ſanctorum patrum debent defendi vſq; ad ſanguinem. intellige ſanè hanc limitationem prout moderat Felin. in dicto c. qualiter & quādo. el 2. poſt quam

ciunt deſides & pigri, qui negligunt ſuas lectiones recordari. glo. pen. in verſ. tranſitorio. in authen. de quæſtore. Iaſ. in §. in fraudem. in fi. 7. addit. inſt. qui & ex quib. cauſ. man. non licet. facit Bald. in capi. fi. de. elect. quem refert Barbat. libr. 1. conſil. 41. illud. column. 7. dicens, negligenza pare dano. Ogie faro, domam faro, cacia altrui for de guadagno: quia pigri & negligentes ſunt ordinariè pauperes, frater Arnaldus contra Alchimiſtas. columnā penult. vbi plura adducit.
51 †quia ſcientia niſi cum labore & diligētia acquiritur. Humber tus in ſacrilegio. chart. 111. in verſi. in iure licentiatum. vbi verſi. ſeq. dicit, quod non eſt honor ſine labore. Vel quidum ſunt in ſcholis nō attendunt lectioni, ſed ædificant in acre, vel numerant regulas. gloſſin. l. ſi. C. de ſtud. liber. libr. 11. Petrus de Leſnaudiere in tract. de Doctoribus. 4. parte. q. 6. vel cogitant de epulis. glo in l. 1. in gloſſa 3. C. de comit. & trib. ſchol. lib. 12. vel qui dormiūt in ſcholis. Barba. in cap. paſtoralis. §. quoniam. columna 3. de reſcript. & in tracta. de Card. tracta. 1. q. 10. quem tranſcribit Parpal. in l. cum quid. chart. 6. ff. ſi cert. pet. per glo. in c. ſunt qui. de pœn. diſt. 1. vel qui ſunt nimis delicati, & mittūt repetitores ad ſcholas. & ipſi in lecto iacent. Feli. in cap. 1. col. 2. de ſumma Trin. Purp. in l. 1. C. de ſumma Trin. nume. 66. vel mittunt librum ſuum ad ſcholas, & ipſi reſtant in lecto, quia nec tūc dicuntur ſeruire eccleſiæ. Barba. de Card. in tracta. 1. q. 10. in fin. Etenim delicatorum votis iura non fauent. glo. in l. vt pomum. ff. de ſeruitu. faciunt illi quatuor vulgati verſus Angel. in proœ. inſtitu. 5. nota. Ioan. Montag. in tract. de regio conſiſtorio, chart. 45. oportet enim ſi quis vult multum ſcire, quòd multum ſtudeat de nocte, & ante & poſt prādium, & millies face re menſam de libris. Rom. ſing. 91. incip. q̄ro à te. Propterea dicit Bolog. in rep. dictæ auth. habita, col. 30. quòd qui debet eſſe perfectus in ſtudio, oportet quòd vitam ſuam exponat
52 periculis, ieiunijs & vigiliis. †Nam pinguis venter tenuem ſenſum non gignit, nec dormitatio perficit opus ſed intellectum nubilat & offuſcat. Hadr. Papa noſter in quolib. q. 4. eſt char. 37. colū. 3. & ſubiicit Bol. quia vigilantibus & non dormientibus iura ſubueniunt. Et debent ſurgere nedum ante lucem, ſed ante cāpanam Sācti Proculi, & ſtudere aliàs eſſet corpus inanibus vigiliis macerare. Et qui non ſtudent ſunt ſimiles illis qui veniunt ad hauriēdum aquas: & reportant vaſa vacua, & confuſi remanſerunt pariter & afflicti & ibi iura & authores ſemper adducit & dicit Caccial. ī proœ. ſui tractatus in debitorib. fug. quòd chi fa ogni feſta, non ſa mai Codice ne Digeſta. cui adde Iaſ. in l. diuus. ff. de feriis. 1. no. imò etiam legentes in feſto excuſantur ob cōſuetudinē. Roch. in capi. fi. de conſuet. col. 11. in fi. vide Ioann. Thierry in vno conſil. quod poſuit ante comprehenſorium feudale incip. qui multis. Ripa in tract. de Peſte chart. lxxxj. nu. clxvij. Item Caccialup. q̄ vagus ſcholaris nunquam efficitur magiſter. gl. in l. j. C. de tyron. lib. 11. adde Socin. reg. ccxxix. lex, generaliter. fallen. 35. facit Feli. in rub. de magiſtris. col. j. Et dicitur vagus, licet domum non exeat: tñ frequenter iocatur, & fero ad libros redit. ſecundum Caccialup. ibidem, qui dicit quòd non deber gaudere tunc priuilegio ſcholarium. pro quo Iaſ. in l. j. ff. ſolut. matri. in l. ſcriniarios. C. de teſt. milit. Et ſubdit Caccialupus, q̄ non ſufficit ſtare in ſtudio: ſed oportet ſtudere. gl. in l. vnicuique. C. de proximis ſac. ſcri. libr. 12. nam qui parum ſtudet parum ſcit. Barba. in d. tract. de Card. pro quo idem Barb. in ca. paſtoralis. per illum text. in verbo, ſollicitè. de off. deleg. Iaſ. in l. ſi quis antè. 6. not. per illū text.
53 ff. de acquir. poſſ. †& propterea qui pauco tempore ſtetit in ſtudio, præſumitur ignarus vt ibi. & dicit Paul. de Caſtr. in l. Pomponius la ij. prope. fi. ff. de neg. geſt. q̄ ſcholares non ſe ſeziano de bona terra per che biſogna che ſe ſtudia chi vol ſapere, & che ſono xlv. anni che lege, & adeſſo quella lege li ha dato faticha come cominziaſſe adeſſo', ben che per le poſtille ſoe conoſcha che fin a lora duraua faticha. propterea Lancel. in l. iuſtum eſt. C. de edendo. inuehit contra ſcholares qui petūt inſigia doctoratus antequam ſtuduerint debito tempore. gloſſ. in Pragmatica. chart. xcviij. in §. item vt de cætero in verb. idoneus. & in verb. præcipitatas. quia nemo repentè fit ſummus. Carolus Burbon. in proceſſu fidei. part. ij. articu. 4. & pauciſſimi doctoratus apicem rectè attingunt. Iaſon in rep. l. admonendi. column. 80. vbi dicit quòd
54 ſufficit promotores iurare de credulitate: † q̄ peccat accipiens gradum doctoratus indignè. gloſſ. in clemen. ij. de magiſtr. quoniam ad eum pauci dignè attingunt. Ioann. de Selua. in tract. de beneficio. j. parte. quæſtio. vj. column. ij. præſertim attento iuramento quod præſtant in aſſumptione: eſt enim impoſſibile multùm diſcere in modico tempore, niſi ingenium ſuppleret tempus. gloſſ. in capit. tum ex literis. de in integr. reſtit. in verbo, inſtructus. nam habens præſtantne genium poteſt doctorari, etiam quòd non ſit ſufficiens. Socin. reg. 219. fal. 5. dum tamen ſit bonorum morum: alias ſola ſcientia non ſufficeret. l. magiſtros. C. de profeſ. & med. libro 10. pulchrè Purpuratus in l. 1. nu. 7. C. de in ius voc. vel qui obſtrepit verbis contentioſis, vel vociferat cōtra doctorem legentem. Nicol. Boerij in tract. de ſeditioſis. chart. 36. vel niſi bene & ſollicitè ſtuduerit, ſecundum Barb. in d. cap. paſtoralis. vbi ſubiungit quòd offic in princip. religionis, & Doctores in princ. ſtudij ſolent eſſe ſolliciti. pro quo Fulg. in l. 1. §. quod ſi meretrici. ff. de condict. ob turpem cauſam, dicit, quod aliqui ſtudent fortiter vſque ad feſtum omnium Sanctorum: & profectò qui ſic in princ. ſtudij non ſtuderet eſſet infamis infamia facti. Iaſ. in l. 1. C. de ſum. Tri. vbi Purp. nu. 63. dicit q̄ melius facerent parentes ſuos ab inanibus expen. liberare. Item quòd ſunt infames illi qui non viuūt ſecundum mores ſcholaſticos, ſecundum Purpur. Et ſubdit Fulg. quòd aliqui ſtudent vſque ad feſtum S. Martini, aliqui vſque ad Natiuitatem Domini: quoniam ibi ſtant in dulcedine vſque ad finem noctis in taxillis: ſed non ita audirent lectionem. Aliqui, & quarti durant quouſque ſol percurrit feneſtras: quia tunc incipiunt diuertere à ſtudio. Aliqui ſunt perfectiores, qui etiam in caloribus ſtudent, licet moderate: illi ſunt valentiſſimi qui cæteros excellunt: quia ſine labore graui non patantur magna: licet gauderēt omnes homines qui naturaliter ſcire deſiderant. vt gloſſ in l. legatis ſeruis. §. ornatricibus. ff. de legat. 3. Barbatias in cap. ſciſcitatus. 1. not. de reſcript. in cap. poſtulaſti. 3. columna, de foro compet. in c. quoniam. §. cęterum. in fin. de offic. deleg. & in cap. prudētiam. col. 1. eod. titu. in c. nouit 1. not. de offic. leg. & Bolog. ante repet. authenti. habita. C. ne fil. pro patr. frater Gregor. Britan. ſerm. funebri. 82. cupio. Codrus ſerm. 13. chart. 1. & Barbat. dicit in d. c. prudentiam. quod peregrinantur vt diſcant: quę peregrinatio facit homines pauperes. gl. in auth. de exhib. reis. in princi. in verb. aguntur. tamen vellent omnes addiſcere citò, & ſine labore. ſecundum Philoſophum. parte 18. problem. 3. ſed vide roſarium Buſti. 2. parte ſerm. 19. litera d. & litera c. eſt chart. 279. Item volunt ſe oſtendere & diſputare, & ponunt concluſiones indubitabiles. Lupus de donatione inter virum, & vxorem. char. 78. column. 1. & communes. Barbatias in c. cum in iure peritus. 1. not. de offi. deleg. vbi etiam in 2. not. inuehit contra eos qui volūt loqui in plurali, prout faciunt ſeniores. Item qui præſente eorum præceptore vel conferente, voluntipſi loqui: quia præſente maiore taceat inferior. Bal. in l. qui indignus. ff. de ſenat. item volunt arguere, & etiam circa facilia neſciunt qd dicant, licet ſint prouecti. quibus tunc præceptores debent acriter reſpondere. ſecundum Galiaulam in repetitione, l. Gallus. ff. de lib. & poſthumis columna, 1. Et quando magni ſunt dies, non debemus tantum vigilare de nocte, ſicut quādo ſunt parui, quod dicit ſe malè ſeruare gloſſ. in authent. vt iudices ſine quoquo ſuffrag. in princip. in verbo, vtentes. Et dicit Felinus in cap. 1. columna, 1. de magiſtris. quod ſtudium debet ſe conformare temperato ſtomacho, vt non capiat plus vna vice quàm requirat virtus digeſtiua: aliàs ſequitur indigeſta confuſio. facit quod dixi de Doctore ſtulto propter ſtudium. Et dicit Salicetus quòd ſileant qui ſcripta tantum diſcurrunt, & propter frigiditatem ſtomachi in eis contenta non digerunt. refert Alexander in l. qui Rome. §. Cryſogonus. colū. 10. ff. de verb. obl. Iaſ. in proœ. in tit. de act. col. 4. in l. non dubium. C. de leg. col. 2. Claudius in l. Gallus §. quidam rectè. 2. col. ff. de lib. & poſthum. & debent ipſi ſcholares eſſe bene diſpoſiti ad addiſcendum: alias præceptor inaniter laboraret. Lanc. Dec. in præfatione. C. de edē. ff. de leg. 1. & prouectus debet iuuenes docere. Nā, Diſcere ſi queris, docceas, ſic ipſe doceris: Nā ſtudio tali tibi proficis atque ſodali. Iſern. in auth. habita. colū. 1. C. ne fil. pro patre. vbi apoſtil. fuit dictū Apoſtoli ad Rom. 2. facit Luc. de Pen.
55 in l. 1. C. de ſtud. lib. lib. 11. † Et conditiones ſeptem quas debet habere ſcholaris colligūtur ex dictis Roſarij li. 1. ſerm. 2. 20. enumerat Luc. de pēna in l. j. C. de ſtud. liber. lib. 11. gl. in Pragmatica, de collationib. in verb. iuuenibus. & ī verbo virtuoſis. eſt chart. 58. facit Vdalr. Zaſius in oratione habita in laudem Legum, quæ incipit, ex multis, Lancel. Deciusin præfat. lectrarū ſuarum, ad primam C. & 2. Infortiati. vbi allegat Quint. dicere, quod fruſtrà ſpargūtur ſemina, niſi ager & ſulcus ſit præmolitus. facit Bal. in l. cum mulier. col. 12. ff. ſol. matr. & contra ſcholares vagos & pigros Barbat. in d. ca. paſtoralis. §. quoniam. col. 2. de reſcrip. Et contra ſcholares

Universidad de Deusto
Biblioteca

rjui mutant sæpe hospitium, vide text. cum glo. in c. qui dignior. 24. q. 1. Luc. de Penna in l. 1. C. de tyronibus in li. lib. 12. Ioan. Montaigne in tractatu de regio consistorio. char. 43. Alber. libr. vltim. de conuersione ad dominum. col. 2. Et cõtra assectantes cameras suas supra viam, vt videant puellas vicinas, vel transeuntes, Luc. de Penna in l. 1. C. de studi. liber. libro 11. colum. 2. & contra cuntes ad Ecclesias vt videant dominas, est glo. in c. odi, & proiici. 24. quæst. 1. Pan. in ca. 1. de collu. de teg. col. 1. Nic. Boerij de potest. leg. char. 22 colum. 3. Item & desiderant quæ desiderare non debũt, vt scholares puellas, secundum Bal. in l. desideriũ. C. depos. Quia sunt luxuriosi, & nolunt state sine meretricibus. Et propterea locator ex hoc non potest eos expellere à domo conducta, quia verisimiliter hoc debuit cogitare. Bolog. in rep. authentic. habita. C. ne fil. pro patr. col. antepenult. Angel. in §. penult. in authen. quomodo oporteat episcopos. collat. 1. quamuis in camera communi inuito socio ganeam ducere non posset. secundum glossi. in d. authentic. habita. Ripa in tractatu de Peste, charta 71. num. 7. licet aliæ personæ possint cogi honestè viuere. & expellere meretrices de vicinia. Paul. in l. ex parte. §. 1. ff. de verb. obligat. in l. iustitia. vbi Ias. colum. penult. ff. de iusti. & iur. Cepol. de servit. iusti. cap. 9. de inre pascendi. quæst. 1. Barbat. lib. 1. consi. 23. Decius in cap. 1. in fin. 6. colum. de constit. in l. semper in tractatibus. ff. de reg. iur. Guliel. Rouillo in tract. de descriptione iustitiæ & iniustitiæ. lib. 1. cap. 13. Ripa in tractatu de Peste, charta. 41. num. 144. quia secundum Decium in dict. l. semper, honestas est vnum præceptum iustitiæ. Ideo meretrices possunt cogi portare certum signum, & maritiad dimittendum concubinas, quod si non faciant, mulier potest petere diuortium, & repetere dotes, & lucrari donationem propter nuptias. Et si ipsa adulteretur nõ perdet dotes: quia fiet compensatio secundum eum. Non tamen propterea credas quòd meretrices scholarium eorum priuilegio gaudeant: quia non sunt dignæ legum laqueis innodari. Afflictus de iure prothomiseos, col. 3. versi. 2. fallit. Alij autem famuli benè gaudent. Decius in l. in omnibus causis. nu. 9. ff. de regul. iur. Et contra scholarem gloriosum & cupidũ inanis gloriæ est glossi. in l. cum ea. C. de transact. Et contra facientes publicas repetitiones sine licentia præceptoris, Panor. in cap. 1. de magist. Sed non gaudeant de eorũ malè gestis, quia vindictam sumet quando erit doctor. illud Horatij in serm. 1. Ad galli cantum consultor vbi ostia pulsat, & importunitas clientulorum, vt de Anibarlao Hispano Salernitanus in Simia, post medium. & ab experto discant ꝙ isti sic sollicitantes aduocatos solent etiã malè & parcè tolere. Et contra scholares capitosos qui dedignantur intrare, credẽtes plus discere soli, quàm voce magistra, quæ magis imprimit, inuehit Caccialup. quẽ ad verbum eo tacito refert Pet. de Lesnaud. in tract. de doctorib. 4. parte. quæst. 1. dicens quòd non morentur vocari scholares, nec gaudere priuilegio scholarium, imo tanquam mendaces sunt puniendi. habet enim vox nescio quid latentis energiæ. secũdum Hierony. epist. 16. quem refert Fel. in rub. de fide instr. ferè in primis verbis. Ioan. Picus Mirandula. incip. solidius nunquam. Matthæus Bosius in tract. de tolerandis aduersis. col. 2. Prædicta limitat Caccialup. i scholare proueꝛto, quẽ tamẽ adhuc credo debere intrare, quia nõ potest esse quin audiat aliquid noui, quod non cogitauit domi. nam sapiẽs audiens sapientior erit. Bald. in ca. fin. ante fi. de offic. iudic. glossi. Pragmaticæ. chart. 98. in verb. precipitata. Guliel. Mõferrat in præfatione ad tractatum de succes. regum. incip. magnifico. ante fi. & ibi circa princ. allegat Hieron. y. dicere, Nec ipse te doceas, & absque doctore ingrediaris viã quã nunquam ingressus es. Item quia auget animum præceptori numerus scholarium iuxta illud Ouid. quem refert Bertach. in tract. de episc. secunda parte. lib. 4. q. 7. col. 5. Excitat & studiũ auditor, laudatáque virtus Crescit, & immensum gloria calcar habet. Et quãdo scholaris incipit studere post vigesimumquintum annũ non præsumitur quod amplius discat. Ideo non gaudet priuilegio scholarium. Ang. in §. item minor. col. 2. instit. de excus. tutor. Isernia in auth. habita. col. 3. Moder. in tract. de perfecto clerico. 2. par. cliar. 52. Gell. lib. 16. c. 30. incip. qui facit. Ioan. Fab. in proœ. inst. col. 6. vbi Ang. in §. not. & Ripa in tract. de Peste, chart. 63. num. 417. dicit Io. Fab. quod si vides institutarium senem, potes sibi dicere quod erit aduocatus in alio seculo. refert Petr. de Lesn. in tract. de Doctoribus. 1. par. q. 8. Sed Bolog. in sua epist. ante repet. dictæ authenticæ, habita. plura adducit in oppositum. vt l. apud Iulianũ. ff. de fideicõ. li. facit. A-

56 mied. in dialo. de Amicitia. char. 12. † quia nulla ætas est sera ad discendum, vt ibi Luc. de Pen. in l. j. C. de stud. lib. lib. 11. colum. 4. & in rub. C. de decur. lib. 10. col. 10. Barbat. in cap. nouit. j. no. de offic. leg. in c. quoniam, col. 7. & 8. vt lite non contest. dum loquitur de Catone & de Ioãne de Lignano. dicit idem Barb. in cap. cum causam colum. 4. de iura. cal. Et dicit Vdalr. Zasius in l. 2. ff. de orig. iur. colum. 56. quod Seruius Sulpitius, & Bald. tarde venerunt, sed citò se expediuerunt sed quo ad Bald. repugnat quòd supra dixi loquendo de auctoritate iuuenum, quòd Bald. in 17. anno repetit legem, centum Capuæ. bene facit Aristot. parte 30. problem. 4. dum fatetur iuniores facilius discere. sed subiicit quòd senes habent plus de intellectu. Et pro veritate licet quis fateretur de omnibus mundanis, de addiscendo tamen nunquam, secundum Ioan. Thierry in epist. ante repertorium summę Archiepiscopi Florentini. & Aug. ad Hieron. scribit quòd nulla ætas sera ad discendum, quòd & si senes magis decet docere quàm discere: magistri decet discere quàm ignorare. & Seneca epistol. 76. quòd omnis ætatis homines schola admittit; & quandiu viuas, etiam seni discendum est. Et dæmon qui est tam sapiens ob senectutem & experientiam suam. glos. in cap. sciendum. 26. q. 4. adhuc quotidie discit glo. in ca. pudor. 32. q. 2. frater Greg. Britan. serm. fun. 22. melior. col. pen. glo. Pragmaticæ. de collat. in verb. iuuenibus. est char. 63. Et scholaris contumax & inobediẽs rectori, vel qui non vult ei iurare obedientiam, potest priuari priuilegio vniuersitatis. Baueri. instit. de testam. milit. col. j. licet postea non obediendo: quia sunt in talibus assueti deierare, non incurrant magnum periurium. Taurini in l. certi condictio. §. si numos. 3. not. ff. si cer. pe. per l. cui dens.
57 ff. de ædil. edic. vbi in § hactenus. colum. j. dicit, † quòd ad hoc vt gaudeat priuilegio scholarium, oportet quòd studeat, item in studio publico. Item quòd sit descriptus in matricula: item quòd intret. tu vide Ias. in l. j. colum. pen. ff. sol. matr. Et idem Baueri. ibi in §. sed & si quis. col. j. quòd malè facit deferre anniulum & biretum, quæ sunt insignia doctoratus. de quibus vide Zabar. in cle. j. de mag. Bal. in procem. Grego. col. 5. Signorol. in dispu. de præcedentia doct. & militis. consil. 23. est etiam post tractatum Mathesil. de success. ab intest. vbi Bolog. in addit. qui etiam ponit in commento Theodosianæ in verb. & librũ ab Archidiacono. est chart. 30. Enchiri. militare char. 70. in quibus locis habetur quot sunt doctoris insignia, & quid vnumquodque eorum designet. & de annulo, Calca. consil. 8. in causa pendente. colum. 16. vbi multa in laudem doctorum. Et de Cathedra, glos. in clem. dudum. in ver. cathedram. de sepul. ponit illos versus, Rex solium, cathedram doctor, iudexque tribunal Possidet: ad sedem præsul, prætorque curule. de ea etiam ponit Vdalr. Zasius oratione 12. incip. apud literatos. col. 1. & ibi col. j. inuehit contra nobiles doctores, qui dedignantur assumere insignia doctoratus. & idem repetit in l. 2. ff. de orig. iur. col. 75. pro quo Paul. de Cast. in l. j. in princ. ff. de iustit. & iur. Archiepisc. Elo. in 4. parte summæ. tit. 5. c. 2. §. 2. Et tamen nihil magis conuenit nobilitati, quàm literæ vel arma per quæ respub. conseruatur. in procem. Instit. in prin. Et vtra sit dignior, vide Signorol. in d. disput. & Lanfrachinum Veronensem, qui fecit vnũ tractatum de hoc. Barb. in c. ex transmissa. col. 3. de for. compet. in c. cùm esses. col. 2. de rest. Cepol. in tract. de Imperatore mil. delig. colum. penul. Baueri. in §. sciendum. col. 7. instit. de testa. mili Galiaula in l. centurio. chart. secunda. num. 20. ff. de vulg. & pupil. Cornazanus in procem. sui libri de re militari. commentum Petrarchæ in triumpho Famæ in procem. c. 3. Decius in ca. clerici. col. pen. de iudic. quia consulens est causa effectiua eorum quæ fiunt in ciuitate. 2. Rhetor. facit idem Cicero quem refert Barb. lib. 1. consi. 23. scripsit. col. pen. dum loquitur de senibus. Hadr. Papa noster in quodlib. q. 10. col. 1. †
58 & multitudo sapientũ est sanitas orbis. Sapien. 6. facit Bapt. Pius in annot. posterior. cap. 187. plura glos. in Pragmatica Sanct. in procem. char. 12. in ver. conciliis. & Cicero j. Offic. est char. 39. & in oratione 22. contra Lucium Pisonem. char. penul. dicens, Cedant arma togæ, concedat laurea linguæ. Et ille: Maxima consiliis, quàm armis bella geruntur, Illa quidem faciunt iussa, sed ista iubent. pater in Venetis qui sunt ita sapientes quòd nolunt vti legibus Imperatoris. Iason & Lancel. in l. creditor. ff. si cert. peta. qualiter ergo ius dicant vide in annota. variorum charta 178. per Cornel. um Vitelium
59 contra Merulam. † est enim Venetia Ciuitas illustris, & quodammodo Paradisus deliciarum. Ias. in l. insulam. col. 4. ff. de verb. oblig. & qui longè plus viuunt consilio, quàm armis.

quam ibi posuit de aliis authoritatibus, dicã in vltima char.
66 Limita † tertiò quando cõmunis opin. conuincereꝛ per casum legis vel rationem concludentem. Had. Papa noster in Quodlib. char. 20. col. 1. l. fi. ff. de contrahen. empt. §. item pretium. inst. de empt. l. j. in princi. C. de sen. paf. vbi Papinianus præfertur Vlpiano & Paulo. c. capellanus vbi Panor. de fer. l. 1. § sed neque. C. de vete. iur. enucl. glossi. in l. j. de legib. Anan. in capitu. tua nos. de vsur. 3. column. Decius consilio 23. columna 5 Curtuis in consilio 56. super eo 4. column. & 76. super motiuis. ad fin & 82. Deus pius. tertia columna. Corset. singu. 26. vbi Docto. Pich. in repetit. §. Titia. columna decimatertia. versiculo venio ad secundum. & omnes examinantes hanc regulam in locis prædictis. Et in cõsiio 284. in fi. Anto. de Prato in tract. de secund. nupt. chart. 10. column. 1. cap. ego solis. 9. dist. Ang. in §. responsa. instit. de iur. nat. vbi Salomon. char. 10. dubitat. Capola in tract. de imperat. mil. delig. char. 13. col. 3. & 4. Pet. de Lesnaudiere in tract. de Doctorib⁹. parte 2. septimo priuilegio. & dicit Ang. cõsi. 150. incip. sanctissima. col. 3. quod debemus illi sententiæ inhærere quæ est melioribus rationibus fulcita. licet imperator sit in opin. contraria. hoc tenet Erasm. 1. parte proverb. 526. hæc potior. vide omnino fratrem Sylvest. contra Lutherum lib. 1. cap. 16. puncto 3. & seq. est char. 97. Vdal. in l. 2. ff. de orig. iur. col. 67. & duabus seq. Ioan. Fran. Mirandula in lib. de fide & ordine credẽdi. theoremate. 22. Claud. in Monarchia Franciæ, parte 2. cap. 4. & c. 7. Et hoc est quod vult Lancel. Politus in tract. de offic. aduoc. in rub. de prudẽtia, & in rubric. de eloquentia. Gem. consi. 48. pro examinatione. col. 3. vbi dicit se composuisse tractatũ de veriori opinẽ tamen nõdum videre potuimus. & Barb. sapius in consiliis fundat se in hac limitatione, vt videatur eius peculiare dictũ. facit illud Exod. 23. neq; in iudicio plurimorũ acquiesces sententiæ, vt à veritate deuies. refert frater Michael Dominicus in Guelfis & Geibel. char. 12. cap. tertia malignitas. Had. Papa noster in quodlib. 2. est char. 20. col. 3. & 21. col. 3. & potius permittitur scandalũ, quàm quòd veritas deseratur. c. qui scandalizauerit. de reg. iur. Angelica in versic. iudicare §. 7. Rosariũ lib. 2. serm. 3. litera t. propterea quia hoc incumbat bono aduocato, sequitur quòd melius est habere bonũ aduocatum quam bonũ iudicẽ. Fulg. qui loquitur de semet ipso. in l. quod si nolit. § si mancip. ff. de ædil. edic. prædicta intellige sanè, scilicet quando illa ratio seu illæ leges concluderẽt in materia: per ea quæ dicam statim in xviij. limitatio ne huius regulæ. licet aliàs quandoque sufficiat vnum bonum motiuum. licet non sit inconuincibile. Bal. in ca. cum tanto. col. 2. de consuet. in c. accedens. in fin. vt lit. non contest. Casus autẽ legis secũdum Cyn. in l. 1. col. fi. C. de legib. est illud quod scriptũ est in terminis de quo quæritur, vt in terminis indifferentibus ad materiam de qua tract. & licet Bal. soleret dicere, casus est rotundus. tamen Bar. in ca. cùm causam. col. 3. dicit casus est formalis. & est pudor dicere cõtra casum legis. secundum Pich. in repet. §. Titia. col. xc. in fi. Barb. in c. clerici. num. xvj. de iudi. est tamen mirabile videre hominem eminentis sciẽtiæ, qui sine reuolutione librorũ respondeat de casu legis. Baueria in §. fin. colum. pen. instit. de testa. milit. Et tantũ sufficit vnus bonus tex. quantũ mille. in tracta. quando res habeat orig. à contractu. colum. 8. Igneus in repet. auth. ex causa. col. 32. Calcan. consi. lvij. visis consi. col. 1. Rosariũ Busti. lib. 1. serm. 1. litera q. Imò sufficit allegare librum absque capite legis. gl. in c. vt euidenter. 1. q. 1. Card. in clemen. constitutionem. col. 1. de elect. vbi refert Spe. dicere hoc esse vtile, ne instruatur aduersarius. contrarium dicit Gemin. in cap. 1. de cler. coniug. lib. 6. pro quo Ioan. Picus Mirandula in Apologia. q. 7. char. 8. allegando Rufinum contra Hieronymum dicere, locum nõ profers, ne me possim defendere. prout ipse Hieronymus aliàs respondebat Augustino. & cõtrarium procedit inter doctos. Præpos. in ca. j. 2. not. an ag. vel fil. Sed pro concordia vide alium Cardina. in capitulo, sed illud §. hinc etiam 45. distin. Speculator in tit. de disputatione. §. porro iocose Aretin. in l. eius qui in prouincia. columna finali. ff. si certum petatur. imò sufficit dicere in genere, ita in iure cauetur. Bolo. in repetitione authentic. habita. C. ne filius pro patre. columna, 27. vbi etiam dicit quòd quando loquimur cum principe non est opus allegare iura. & dicit idem esse quando fiunt consilia decisiua. Panormitanus in capitulo, vestra. 2. nota. de cohab. cler. & mul. cõsi. 21. inci. In quæstione quæ ad prę sens. 2. volumi Cor. consil. 332. incip. licet. 2. volum. & in 3. vol. consi. 25. incip. viso & cõsi. 301. incip. in præsenti. Fel. Post antiquos in c. sicut. de re iudi. Ioann. de Lenau. dicere in tract. de Doctoribus. 4. par. q. 41. Brunus in feudalibus. con-
108. catus. col. pen. & cõsi. seq. in fi. Salomon. in §. responsa. char. 9. ver. hinc q̃stionis est. insti. de iure naturali. Quia nec causa debet exprimi in sententia: quia si exprimeret falsam causam, sententia redderetur nulla. d. c. sicut. de re iudi. vbi Felin. col. 7. Sed quia ista sunt verba consilij quæ non necessitant, mihi semper placuit in sententia & consilijs decisiuis allegare causam propter quam quis moueatur. nam si iusta est illo modo melius satisfit animo condemnati, cum ita rationibus conuincitur, vt vel inuitus se merito cõdemnatũ affirmet. Ias. in præfatione ad 1. ff. veter. & 2. C. ꝙ quo Papa Pius ad Ducem Austriæ, in epist. 3. char. 4. dicens quod hoc procedit ex magna vi iustitiæ. facit illud Iob. 10. Indica mihi cur me ita iudices? & Oenone apud Ouid. Luciter ex merito quicquid patiare ferendũ est. Quæ venit indignè pœna, dolẽda venit. Et est minus malũ quod sententia pronũcietur nulla, quã quòd quispiam damnũ indebite patiatur ex ignorantia iudicis: & animæ iudicis melius cõsulitur quod eius ignorantia detegatur, quã quòd teneaꝛ ad restitutionẽ. Non tamẽ propterea ad cõuincendũ cõmunẽ opi. sufficeret aliqua subtilis ponderatio seu cauillatio alicuius tex. l. pẽ, ff. ad exhib. Felin. in c. cũ Bertoldus. 3. col. de re iudi. in ca. cùm ex officij col. 8. ver. 4. de præscript. vbi etiam dicit quod nõ debet iudex recedere à cõmuni, proeter argumẽta scholastica, quia tali modo nihil esset tam clarum in iure quin capere posset aliquã subtilem dubitationem. in authen. de tabellion. in princ. & in procꝛ. clem. & in c. omnem 36. distinct. & res etiam certa per sollicitam quæstionem in dubio reuocatur. l. 2. in princip. ff. de dolo l. ita diuus, ff. de arbitris. glossa in l. & eleganter. §. non solum. ff. de dolo. Et Cicero in prin. Paradox. dicit, quòd nihil est tam incredibile, quin dicendo fiat probabile. & aduocatus subtilis facit malam causam apparere bonã. gl. in l. quod si nolit. § culpã. ff. de ædil. edict. & ii non persuadet orator, glos. in l. illicitas. §. sicut. ff. de offi. præsid. nec debent verba legum Iudaicè intelligi, nec calumniari, nec cauillari. Ias. in authen. ingressi. C. de sacrosanct. col. 2. nec interuerti, nec diuinari, nec derideri. Igneus ĩ disp. an rex Franciæ recognoscat Imperatorem. col. xiij. facit. l. pen. ff. ad exhib. Et nihil est quod vir malitiæ deditus non inueniat. §. prima in authen. vt hi qui obli. se perhi. habere res minor. Igneus in rep. authen. ex causa. colum. 25. & bonus aduocat⁹ nouit omnia mala. Lab. Anastasio. C. mandat. vbi Bal. colum. secunda dicit, quòd aduocatus multùm sollicitus in causa præsumitur omnia mala cogitare. Felin. in c. tua nos. de homic. Barb. in c. j. col. v. de iuram. calum. vbi & in ca. cæterum. colum. secunda in eod. titu. Lucas de Penna in l. prima C. de lucris aduocato. libr. xij. quia candida de nigris, & de rubentibus atra efficiunt. & xij. eorum vitia enumerantur in tract. de cultu vineæ Domini. v. par. c. ix. colum. xij. sed Specul. in titu. de aduocato. §. prima. col. 3. dicit, quòd peccat si non defendit clientulum pro viribus, & committit latrocinium. Caccialup. in repet. l. diem functo. q 8. colum. secunda & si per imperitiam perdit causam tenetur emendare damnũ clientulo. Bart. in l. quod Neruа, ff. depositi. Hadr. Papa noster in quodlib. char. xlv. in princ. Et quid debeat facere aduocatus. Bal. in c. bonæ. cl j. de postulat. prælat. Card. in c. infames. 3. q. 7. Lucas de Penna. in l. prima, C. de lucr. aduoc. libro xij. vbi inter cetera dicit quòd senes non debent amplius aduocare: & quærant à clientulo veritatem: nam medico & aduocato est dicenda veritas. Bal. liib. 3. cõsil. 131. titu. colum. 2. Specul. in titu. de aduocato. §. nunc tractem⁹. col. j. facit Nauis Stultifera. charta xviij. de delatoribus. & litigiorum, pmotoribus. & charta 81. de rixosis. Alber. de Rosate in procꝛ. C. incip. quoniam vbi. co. 1. dicit quòd officiũ aduocati est laboriosum, tædiosũ & piculosum. & col. fi. ꝙ nõ debẽt vti cauillationibus. nec instruere partẽ vel testem dicere falsum. & caueant. quia praui aduocati moriuntur sine loquela. gl. in §. item surdus. instit. quib. non est per. face. test. & ita dicit Bust. in Rosatio serm. 8. 1. parte. col. fi. quod Paduę vno anno pestis mortui sunt 7. aduocati, qui omnes fuerũt inuenti sine lingua. facit ipse secunda parte. ser. 29. litera P. incip. quarto vobis & sequen. & plura de eis Paris de puteo in tracta. de Syndicatu charta. v. in rubrica, de excess. aduo. Natta in clemen. sæpe. in fine principij. Humbertus in sacrilegio charta. x. in verbo, parte & nomine. vbi plura adducit contra eos. larè Barb. in capi. pastoralis. colum. secunda de iudi. & in 4. not. allegat Cice. propterea dicit Calc. consi. xxviij. magnificus. 6. colum. quod ꝛ æ animabus consulentium, & non rectè cõsulẽtiũ. de quo Albe. ric. in Dictionario, in verb. lingua. & de illo qui pro suo cõsil. o

Universidad de Deusto
Biblioteca

filio me rebatur præmium laquei, vt Opiz. in repet. §. diui. col. 66. Felin. in cap. de cætero de homic. Iaſ. in l. ſi ab hoſtibus. §. fin. col. fin. ff. ſol. matrim. & refert Barbat. in cap. Raynutius. col. 58. & conſi. 65. clementiſſimi. lib. 2. colum. 4. q vni ſancto viro apparuit Dyn in ſomniis, dicens, q erat dānatus. refert Decius in l. ea demum. C. de colla. Purpur. in l. edita. num. 18. & tamen quando Dyn. vnum decidebat, dicebatur ibi eſſe tota ſyno. dus legalis ſapientiæ. Socinus lib. 4. conſil. 16. num. 25. & dicit Bald. quòd Bart. erat dānatus, refert Ioan. de Plat. in §. publica. inſtit. de publ. iudi. in fin. Alex. ad Bar. in l. vtrum. ff. ad l. Pomp. de parricid. Io. Montolonius in promptuario iuris in verbo releuatio. Io. de Vilemati in rep. l. diuus. ff. de ſicar. col. 9. num. 44. habent quandoque aduocati manus nimis procliues ad aurum. Barb. in c. in præſentia. col. 13. de probat. & in locis prædictis. Et tamen ſi rectè & iuſtè procedant, vt docet Alber. lib. 1. ſuper verb. Curt & Vdalr. Baſius in oratione in laudem Legū, incip. ex multis, & in l. ij. ff. de orig. iur. col. 63. & in oratione incip. ſuperiore anno. col. fin. facit Guil. Rouille in tract. de deſcriptione iuſtitiæ. lib. 3. cap. 5. col. fin. Hippol. in l. fin. ante fin. ff. de ſicar. plus merentur quàm fratres prædicatores, vt dixi ſuprà in 9. ratione ſeu fundamento partis affirmatiuæ, vide de aduocat. per Cardin. in cap. 3. q. 7. Et nunquam defendit veriſimile, licet non ſit verum vſque ad manifeſtationem cauſæ. Cicero circa medium 2. Offic. Vincentius in allegationibus primò inpreſſis. charta. 46. col. 3. & cauſam malam facit videri bonam. glo. in l. quod ſi nolit. §. culpam. ff. de ædil. edict. Et quandoque imprimunt aliquam opin. licet falſam in cerebrū iudicis, qui poſtea erit capitoſus, taliter quod nunquam exinde euelli poterit, vt inquit Alexā. in l. cum filio. col. 10. de leg. 1. quæ capitoſitas eſt mala, imò ſapientis eſt mutare conſilium. l. nonnunquam. vbi gl. ff. de collat. bon. Igneus in rep. authen. ex cauſa. col. 19 C. de libe. præter. dummodo non mutent in partem deteriorem, vt de Anchar. dicit Barb. in Ioānina. col. 164. verb. 17. adduco glo. Et melius eſt ſe corrigere quàm expectare q ab alio corrigatur. in authentica de nupt. in prin. Felin. ia capit. qualiter & quando. el 1. 3. not. de accuſ. Lancel. Politus in tractatu de offi. aduoc. in rubr. quale debeat eſſe aduocati officium. circa fin. Quia humanum eſt peccare capit. interhæc el. primo, de pœni. diſtinct. 3. l. Papinianus. §. meminiſſe. ff. de inoff. teſt & quādoque bonus dormitat Homerus. Barb. lib. 1. conſi. 5. col. 4. & in d. Ioannina. col. 4. & Pic. in repet. l. in quartam. ff. ad l. Falc. colum. 52. Et inquit Hieron. ad Auguſt. epiſt. 2. Te quoque ipſum orare non dubito, vt inter nos contendentes veritas ſuperet, non enim tuā gloriam quæris, ſed Chriſti. Cumque tu vinceris & ego vincā, ſi meum errorem intellexero, & e contrario me vincente tu ſuperas. Et Ambroſius 1. Officiorū. Hæc ſunt arma iuſtitiæ vt cedendo vincat, ſicut periti iaculandi cedentes ſolēt vincere, & fugientes grauioribus inſequentes vulnerare ictibus. Et propterea iudices aduertant ne nimium inhæreant ſcrupuloſitati, quæ non debet attendi l. poſthumus. ff. de iniuſt. rup. teſt. Et ſub authoritate iuris ſcientiæ propter nimiam ſubtilitatem quandoque pernicioſe erratur l. ſi ſeruum. §. ſequitur. vbi latè Iaſ. ff. de verb. oblig. facit l. lege 12. tab. in princ. C. de leg. heret. in l. ita vulneratus. §. penult. & fin. ff. ad l. Aquil. Spec. in prooe. in antep. col. Paul. li. 1. conſi. 193. incip. in cauſa. ad fin. Bald. in cap. dilecti. 1. not. de iud. nam qui nimis ſubtilizat, ſeipſum frangit, vt de Bald. dicit Iaſ. in l. edita. C. de eden. in primis verbis. Ripa in tractatu de Peſte charta. 63. nu. 442. & dicit Bald. in l. veteris. C. de contrahen. & commit. ſtip. quod nimia ſubtilitas eſt odioſa legibus, maximè quando venit ad infrigendum contractum, & licet toleretur in diſputando, non tamen in iudicādo. Practicus Papien. in for ſententię diffinitiuę. gl. 1. facit Hoſtien. in c. nouit. col. 2. de iudic. Idem in materia reſcriptorum dicit Lapus alleg. 89. col. fin. Montferra. in rub. de reſcri. lib. 6. col. 2. præſertim circa eius formam, quia de ea contentari debemus poſtquam curia eā adinuenit. Luc. de Penna in l. prædia. C. de loca. præd. ciui. lib. 11. chart. pen. col. 1. verſ. & ego vidi priuilegia, vide tamen Bal. in ca. fin. de tranſla. epiſc. Decium in l. ea eſt natura. ff. de regu. iur. Idem quando ſumus in depoſitionibus teſtium. Felin. in ca. quotiens. colum. 4. de teſtibus. idem in cauſis Eccleſiaſticis. Barbat. in cap. 1. colum. 9. de lit. conteſt. & religio iuriſiurandi non debet impediri per cauillоſas exceptiones & ſubtiles, quia iudex pernicioſæ ſubtilitati debet occurrere. Vitalis in tractatu clauſularum ſub rubr. an iuramentū valideт contractum ſimulatum, col. 7. Idem quando agitur de bona fide: quia tunc non curamus de apicibus iuris. l. ſi fideiuſſor. §. pen. ff. mand. l. pe. C. ad Treb. Iaſ. in l. alienam. 2. columna. C. de procur. Simplicitas enim eſt illa quæ commendatur. Decius in c. ad audientiā. ſecundo not. de appel. facit quod dicebat Iaſon de illo ſcholare inſiſtente opinio. Aret. vt ſuprà retuli, in 3. ampliatione. & contra iſtos ſubtilizantes etiam gratia diſputandi, plura ponit Iſocrat. in oratione de pulchritudine Helenæ, quæ eſt impreſſa ante Herodotum, & Scrutinium charta 98. Et dicit Petr. quem refert Cyn. in l. ex perſona. C. de probat. quòd iſtæ ſubtilitates turbant intellectum audientium, & non poteſt abbreuiari. Felin. in capitu. omnes leges. i. diſtin. columna antepen. Pet. de Rauenna in fine ſui alphabeti, in diſputatione incip. valete. columna tertia, dicit quòd vitrum quia eſt ſubtile. citius frangitur, quàm res groſſa: propterea Ioan. Montaigne in tractatu de bigam. quæſt. 1. colum. 13. dicit quòd Hoſtiē. adeò altè volauit per aera quòd ab oculis debiliū euanuit, & in multis ſeipſum fregit. hinc dicit prouerbium, q nimis ſubtilibus decidunt femoralia, & materia moralis non patitur perſcrutationem ſubtilem. Aegidius de regim. principum. cap. primo, facit Ioan. Montolonius in Promptuario Iuris in verb fides. columna quarta. Poncionibus in tractatu de lamiis. colum. 29. verſicu. non ob. quòd l. Bald. in ca. j. de poſtu. præla. Pau. de Ca. lib. primo, conſi. 380. incip. iudex eſt miniſter Dei. in princ. in l. j. col. j. C. ſi ſeruus extero. quòd nulla ſubtilitas eſt ſine vtilitate ſaltem acuminis intellectus. Prouerb. 27. Ferrum ferro acuitur, & homo exacuit faciem amici ſui. facit Salomon. in §. reſponſa. inſtit. de iure natura. chart. ſecunda dicens, quòd proprium epitheton interpretantis eſt ſubtilitas: & licet non iudicanti, tamen ſpeculanti ſemper eſt permiſſa, ſecundum eum in repetitione l. Gallus. §. quidam rectè. charta. 2. ff. de liber. & poſthum. & Felin. in capit. graue. colum. 2. de offic. ordin. dicit quòd vulgares & parum ſubtiles tenerent hanc opin. Et dicit Bald. in l. prima, colum. prima. C. ſi ſeruus extero. quòd nulla eſt ſubtilitas ſine vtilitate ſaltem acuminis intellectus. Sed caue, quia loquuntur de bona ſubtilitate, non pernicioſa & ſophiſtica. Et quæ ſit bona ſubtilitas, vide Lancel. in l. illam. ad fin. C. de collat. allegantem Platonem Luc. de Penna in l. prima. C. de profeſ. qui in vrb. Conſtantin. colum. 7. Iſernia in §. fina. de natura feudi, latè Barbat. in cap. dilecti. col. quarta. de iudic. Et ſæpe videmus Doctores dicere, iſta opin. in puncto iuris eſt verior: ſed contraria ſeruaretur in practica. Cyn. in l. fin. in fin. C. de acquir. poſſ. Aluar. in capit. 1. vltim. not. de natu. feud. quia nihil prohibet quædam falſa eſſe probabiliora quibuſdam veris. 5. Topicorum. Corradus in tracta. ſchiſmatis. capitu. 4. nume. 5. Angel. de Areti. in §. j. inſtitu. quib. modis ius patr. pot. ſol. & alibi ſæpe ſcribentes. Imò plus dicit Lancel. in l. hæres abſens. ante fin. prin. ff. de iudic. quòd quando doctor dicit, & iſta opinio eſt de iure verior: quòd vult dicere, ergo contraria ſeruaretur in practica. & ita declarat dicta dom. Alexand. pro quo facit idem Alexand. in l. ſciendum. colum. 9. ff. de verb. obli. dum ibi dicit opin. Dyn. eſſe veriorem. poſtea ſubdit quòd opin. Bart. ſeruatur. facit tex. in clem. quamuis rigor. de appe. ibi communem obſeruantiam. quam ad hoc allegat Felin. in cap. ex literis. in fin. 6. col. de conſti. Eſt verum quòd Lancel. Politus in repet. l. re coniuncti. columna 4. inuehit contra ſic dicentes, quaſi velint quòd in iudicio veritas non ſit ſectanda. pro quo Vdalricus in l. ſecunda. ff. de orig. iur. columna 68. & in oratione incip. iuris ciuilis ſtudia. columna prima. facit Salomon. quem ſuprà retuli, dicens quòd communes opi. naſcantur & intereunt in ſcholis: ſed nō aduertit ad l. minimè. ff. de legibus. cum ſimilibus prælegatis. ad Igneum in diſputat. an rex Franciæ recognoſcat Imperatorem. col. tertia. Et licet ex imbecillitate ingeniorum noſtrorum neſciamus nos reſoluere de aliquo fundamento contra communem: tamen venient aliqui poſteri quibus hoc reuelabitur. facit Hadrianus Papa noſter quodlibetis 2. litera c. ex charta 15. col. j. vnde ne arguamur à poſterioribus, bonum eſt ſemper inhærere communi opinioni in dubio. Præterea communis opi. vtplurimum ſolet obſeruari in practica: vnde ex eo q fuerit obſeruata, licèt ſuperuenerint aliqua fundamenta concludentia contra communem: nónne illam debemus nihilominus obſeruare, per ea quę dicta ſunt in prima limitatione. Vnde niſi adducerentur noua fundamenta contra communem opi. quæ veriſimiliter non fuiſſent viſa per tenentes cōem opi. non recederem ab ea: adhuc ſi deberem recedere vellem q reſponderetur omnibus fundamentis communis opin. aliàs ēt ſi adduceretur vnum fundamentū

conciu-

concludens contra communem, & eſſet aliud concludens fundamentum pro cōmuni, dato, q neutri reſponderi poſſet, adhærerem cōmuni. Quando autem eſſent plura fundamenta inſolubilia pro vna parte quam pro altera. Spec. in tit. de diſput. & allegationib. §. nunc videndum occurrit. co. 2. verſ. ſtudeat autem, dicit debere ſtari pluribus fundamētis. pro quo Cæpol. in tract. de imper. mil. delig. char. 13. co. 3. & verſ. licet plures rationes, vbi dicit hoc procedere quādo ſunt æquè bonæ. Non tamen per hoc eſt damnanda ſubtilis inductio legum, quia in inductione ſtat virtus legis: vt
68 dixi in prima ampliatione. † Limita quartò quando cōmunis opinio eſſet rigoroſa, & alia contraria opin. eſſet æquior. l. in omnibus quidem, vbi latè Decius. l. ea quæ in partes §. 1. ff. de reg. iur. quam allegat Anteros Frego. char. 11. c. fi. de tranſact. l. placuit. vbi Iaſ. poſt alios. C. de iudic. l. Aemilius. ff. de minorib. Et Cato, Aequum iudica. Guliel. Rouille in tract. de deſcrip. iuſtitiæ. li. 1. c. ti. & Luc. in princ. offi. in rubr. de animi elatione, quòd qui vult omnibus complacere, difficulter ſeruat æquitatem, quæ eſt iuſtitiæ maximè propria, & multa in iure contra ſtrictam rationem diſputādi pro vtilitate publica recepta ſunt. l. ita vulneratus. §. penul. ff. ad l. Aquil. cap. fin. de tranſact. l. Barbarius. ibi, humanius. ff. de offic. præt. quam inducit Bauer. in §. teſtes autem. in fin. inſtit. de teſtam. debet enim omnis interpretatio eſſe bona & æqua, quia ius eſt ars boni & æqui. l. 1. ff. de iuſtit. & iur. & Lancel. Politus in tract. de offic. aduoc. rubrica de ſcientia, qualis requiratur in aduocato. alleg. Cicer. & alios ſummè laudantes quoſdam iuriſconſultos, quia nunquam Ius ab æquitate ſeparauerunt, vide Ioan. Montolonium in Promptuario iuris. in verſ. æquitas. Anton. de Prato in trac. de ſecund. nupt. chart. 15. colum. 4. vbi dicit, quòd illa dicitur æquior per quam euitatur abſurdum, per l. ita vulneratus. ff. ad leg. Aquil. & de abſurdo, ſuprà in materia argumētorum, & quòd æquior opin. ſit ſequēda, tenet Curt. Senior conſil. 51. ſuper teſtamentis. col. 10. verſi. ecce ergo. Corſ. ſing. 206. vbi Doctores. Ioan. Lup. in cap. per veſtras 3. not. de donat. inter vir. & vxor. eſt in toto opere. chart. 71. col. 4. Igneus in authen. ex cauſa. colum. 90. maximè quando talis opinio æquior eſt fundata in ratione naturali. Socin. in l. q agnitis. 3. colum. ff. de except. Hippoly. in rubr. C de probat. colum. 37. & ſeq. gloſſ. in regula Cancellariæ. 13. vbi dicitur quòd in dubio recurrimus ad rationem naturalem, & regulas iuris communis. Iaſ. in l. filio pater. 2. not. de leg. 1. in l. ſi ſernum. §. ſequitur. colum. 1. ff. de verb. oblig. cum aliis ſupra adductis in precedenti limitatione contra ſcrupuloſitatem. Iuſtus enim quandoque in iuſtitia ſua periit. glo. in cap. niſi cùm pridem, in ver. elicit, de renunt. Et dicit Syrus apud Terentium in Heautontumorumens: Ius ſummum ſæpe ſumma malitia eſt. Et reaſſumpſit pulchrè Cicero circa medium 1. Officiorum de offic. à circunſtantia. Polyd. prouerb. 110. Guliel. Rouille in tract. de deſcrip. iuſtitiæ. li. 1. cap. penult. Eraſm. 1. parte prouerb. 832. Ioan. Montolon. in Promptuario Iuris in verſ. iuſtitia. col. 3. Aeneas Syluius epiſt. 62. reuerſus. Matthæus. Boſſius 35. incip. omnes. Ioan. Pyrrhus in repet. l. quoties 2. char. ff. de reg. iur. Luc. de Penna in l. præcepit. col. 2. C. de can. larg. col. 51. lib. 10. vbi dicit quod Ariſtides rex Græcorum ob nimiā iuſtitiam expulſus fuit. Archid. in cap. denique in fi. 4. diſtinct. non enim omne quod licet honeſtum eſt. l. ſemper in conuentionibus. ff. de rit. nup. dicit tamen Card. in clem. 1. de reliq. & vene. ſanct. 4. not. quòd iuſtum vnius partis præfertur honeſto alterius partis. imò quòd nunquam ſeparatur iuſtum & honeſtum, licet contrarium appareat. Et quandoque aliquid eſt iuſtū, cuius contrarium eſt iuſtius. Anch. in reg. peccatum. in fin. col. 18. de reg. iur. lib. 6. Et in fi. ſuæ diſputationis quæ incipit, Antiquis temporibus. text. in l, exigendi. C. de procur. facit Hippol. in l. ſi quis vltrò. col. 13. ff. de queſt. facit Alex. & Iaſ. in l. placuit. de iud. vbi Paul. de Caſt. allegat Salomonē dicere, Noli eſſe nimis iuſtus, vt Eccleſiaſt. 7. & in ca. ſerpēs. de pœnit. diſtin. 1. c. nimium. 23. q. 4. Felin. in cap. purgantiū. de re iud. Decius in capit. ex parte el 2. de offic. deleg. in cap. quoniam contra. colum. 3. de prob. & Scrutiniū chart. 97. dum examinant quando æquitas præferatur rigori. In quibus locis ſemper intelligant de æquitate iuris ſcripti: non autem quòd quis debeat ſumere æquitatem de burſa ſua. Curt. conſ. 83. quod eſt vltimum. col. antepenult. ctiā in repet. l. admonendi. col. fin. ff. de iureiur. aliàs licet opinio eſſet æquior, non eſſet ſeruanda. Are. in l. ita ſtipulatus. §. poſſum. colum. 2. de verb. oblig. dum dicit, licet iſta ſit æquior, contraria tamen ſeruaretur. Iaſ. in l. nemo rem ſuam. in fin. ff. de verb. oblig. & alibi ſæpe prout nec æquitatem abuſiuā. Barbat. lib. 1. con. 16. clementiſſimi Dei patris. col. 2. dicit tamē Hadri. Papa noſter quodlib. 6. eſt chart. 57. litera e, quòd debet tunc iudex ſcribere principi, qui præferet æquitatem non ſcriptam rigori ſcripto, vt ibi etiā q. 10. col. 17. & quot modis capiatur rigor, Panor. in cap. ſi clericus laicū. 4. not. vbi Roch. de foro compet. Ioan. pronepos Batt. in tract. de arbit. lib. 10. q. ſeu cap. 3. Iudæis autem bene ſeruatur merus rigor, & non æquitas, Iaſ. in l. ſi inſulam. ff. de verb. obligat. 3. not. Curtius Senior conſi. vlt. colum. antepen. In quibus quod ius ſeruandum ſit. Ferrat. cautel. 24. quæritur. Et iſtud eſt quod fecit magnum honorem opin. Bart. quia ſequebatur libenter opin. placentes laicis, vt dicit Bald. quem refert Barbat. in cap. dilecti. col. fin. de iudic. Iaſ. in l. quidam cùm filium. num. 3. de verb. obligat. Nec mirum, quia iſti intellectus qui non conſonant auribus vulgi, dicunt extranei, ſecundum Bald. in l. maximum vitium. C. de liber. præter. in c. 1. de pace Conſt. in ver. Opizoni, ad fin. dū dicit, q omnis intellectus, qui non ſonat auribus vulgi, eſt extraneus, & ſic euitandus. refert Iaſ. in l. eum qui ita. el 2. in l. qui ante Calēdas. col. 2. ff. de verb. obli. Barb. in rep. rubricæ de fide inſtru. col. 15. & in l. cùm acutiſſimi. col. 68. C. de fideicommiſ. & in conſi. 34. incip. præclarè optimus. colum. 22. 2. vol. in ca. tertio loco. col. 19. verſi. 3. mouetur. de prob. Alex. in apoſtil. ad Barto. in l. Labeo. ff. de ſupel. leg. facit quòd ſermones de moribus quando diſcordant ab his quæ ſecundum ſenſum videntur, negligi ſolent. in princ. 10. Ethicorum. Hadr. Papa noſter in quolibet. chart. 10. colum. 1. facit Barbat. per illum textum in capit. ſicut conſuetudo. colum. 3. de probat. vbi allegat Bal. poſt Auerroim dicere, quòd experimentum verorum ſermonum eſt vt concordet cum rebus ſenſatis, vt verificetur in communem hominum opin. intellectu fruentium, & idem infinitis vicibus repetit Barbat. legendo & conſulēdo, qui facit ſatis bonum forum de hoc dicto: non tamen intelligas de vulgo ſine ratione, de quo dixeram in ſecunda parte affirmatiua, verſi. nec meretur ſolutionem.
69 † Limita quinto, niſi iſti qui tenent communem opinionem determinarent de eo in quo non habent peritiam. Et tenens contrariā opin. eſſet in illa facultate peritior. Eraſm. 1. parte, prouerb. 513. Ne ſutor vltra crepidam. Bon. de nob. parte 3. nume. 57. Barbat. in rub. de precariis. in primis verbis. in c. propoſuiſti. col. v. de probat. Bolog. in Theodoſiana in ver. ab eiſdem philoſophis. & in verbo, librum ab archidiano. col. 3. Luc. de Penna C. de profeſſ. & medi. lib. 10. il. magiſtros. col. 3. Decius in cap. ne innitaris. ad fi. de cōſtit. Eſt enim credendum peritis in arte. l. 1. in princ. de vent. inſpi vbi dom. Alex. in apoſtillis. & in l. ſemel. C. de re milit. libro 12. Felin. & Decius in cap. propoſuiſti. in 3. colum. de probat. Socin. fallent. 294. faciunt quę ſuprà dixi in 5. ratione principali partis affirmatiuæ circa fin. Et eſt bona glo. in cap. vt veterum. 9. diſt. quæ dicit quòd in diſputationibus propteream plus credimus Auguſt. in moralibus, Gregorio in hiſtoriis, & trāslationibus Hieron. Et ſic tollitur quæſtio Petrarchæ epiſt. 63. dicta difficile. & ſeq. vbi quærit cuius authoritas ſit maior, Hieronymi, an Auguſtini. facit illud Philoſophi, quòd vnuſquiſque eorum cognoſcit bonus eſt iudex refert Socin. in conſi. 164. viſa bulla. col. 9. verſi. ex parte. facit Scrutinium referens illam glo. chart. 200. & 68. & 92. Panor. in cap. 1. vltim. notab. de conſang. & affin. vbi dicit quòd ille cui eſt commiſſa cauſa matrimonialis, ſi non habet peritiam canonum, debet conſulere peritiores: aliàs peccat. ideo in materia legali ſtamus Legiſtis: in canonica ſtamus Canoniſtis, vt volunt omnes in c. 1. & 2. de oper. nount. Et dicit Ioan. And. in cap. relatum. in fin. de offi. deleg. q Azo allegabat illum text. quem habuerat à quodam canoniſta, ſed quia fuit oppoſitum de cap. ſeq. incip. gratum. dixit Azo, gratum relatum ſi manet vituperatū. Et propterea in materia feudali plus credimus Iac. de Beluiſo, quàm aliis, quia ipſe ſæpius legit illum librum. Iac. in inueſtitura. in verſ. & dicti vaſalli conuenti coram ordinario col. 1. latius Afflictus in conſtitutionibus regni lib. 8. rub. 5. co. 4. eſt char. 269. añ fi. præſertim cùm ſit quædam ſciētia de per ſe. ſecundum Bald. 1. lib. conſi. 394. incip. q conſentiens domino, & habet ſuas ſingularitates quæ vocantur naturę, vt per eum libro 3. conſilio 302. materia. col. 1. & dicit Bald. in l. omnes populi. col. vij. ff. de iuſt. & iur. quod pro habendo intellectu literali grammaticali, recurrimus ad ſpeculatiuos Grammaticos, puta Catholiconem, nondum viderat Neſtorem, qui eum totiens dicit ſomniaſſe: & bellū gram-

matti

Universidad de Deusto
Biblioteca

maricale,vbi dicitur,Catholicon inuentus cū asino onusto vocabulis,hinc idem raptus fuit propterea acriter tortus & coactus fateri furtum.& frater Bapti. Carmelita.in apolog. ante Parthenices Marianas.incip.quoniā.char.4.dicit quòd est aspersus pluribus erroribus quàm pardus maculis Et in ludo Azardi plus creditur vni barro quam vni magnifico doctori.Ange.in §.præterea quod per alluuionem.instit.de rer.diuis.Et facit Curt.consil.20.incip.Dominus labia mea. in primis verbis esset verecundia si ipsi non scirent plus.l.2. col.antepenult.vers.Seruius autem Sulpitius.ff. de orig.iur. Rom.consi.330.incip.circa primum.ad fin. & dicit Felin.in c.qualiter & quando el 2.§.ad corrigendos.de accusa.quod est verecundia Legistis,quòd Host. canonista sciuerit l.ante eos,licet in fauendo episcopis habuit malam scientiam, & peiorem conscientiam.Bald.lib.2.consi.166. punctus quæstionis.post medium.& ea quæ non sunt aperta debent subtilitatibus seu verbis exquisitis obfuscari.Paulus.lib.1.consi. 181.viso puncto.in princ.& licet dicat Rom.singu.654.habens. & Ioan.Rugerij in ca.1.de causa pos.& propriet.1.notab.quòd Legista senza c.vale pocho:Canonista sensa l.vale mente.Idem refert Igneus in disput.an rex Franciæ recognoscat Imperatorem.column.4.facit Barbat.in rubric. de testament.column.1.hinc Felin.in capit.ecclesia.S. Mariæ. colū.22.de constit.inuehit contra puros canonistas,qui putant oia posse decidi inter clericos solis canonibus. Et dicit Host.in summa de pœnit.& re.§.cui confitēdum col.9.ver. 3.quòd per solam Bibliam regi non posset Ecclesia sancta Dei.ergo malè dicit frater Mart.Luther.pag.515.qui dicit solam legem Euangelicam sufficere: licet non debeamus tantum videre Decretales quòd deseramus Bibliam.Dantes in Paradiso.cantu,da poi.circa fin.Imò Ioan.Faber in §. item precium. institut.de emptione,& venditione,inuehit contra simplices Legistas qui nihil sciunt de libris Poetarū & Philosophorum,nec de moralib:quod est peius & damnabilius pro salute:nec mirum.quia moralitas est summa summarum in regimine mundi.secundum Bald.lib.3.consi. 276.rex Romanorum.columna 2.& dicit Panorm. in capi. constituris.3.not.de appel.quòd episcopus non solùm debet attedere studijs literarum,sed etiā alijs exterioribus.hinc dicit Ouid.Disce bonas artes moneo Romana iuuentus Nō tantùm trepidos & tueare reos. Pro quo facit Petrarcha in epist.69.sic est.vl.char.sanctus August.ex libris Cice. Plar. & Hortensij, multa ad Christianam religionē trantulit.Et Cicero.valde extollit inter Iurisconsultos.Perigius in repe. legis in suis.coltmn.5.ff.de liber.& posthu.licet in oratione pro Murena ex causa dixerit contra legistas.sed ad eius.dicta vide elegantem excusationem per Vdalri.Zasium in repetitione l.2.ff.de orig.iur.colum.56.& epist.ibidem seq.incip.Laurent Valla.& quomodo dicta Cicero.& Poetarum. Non tamen tantùm studeant istis quod obliuiscātur leges quia ex alijs palcas,ex istis collige grana.vt dicam.& ita suadet Ioann.Iacob.de Canibus in tract de modo studendi columna 8.sub rub.non est necesse Iurisperito Mathematicas discere disciplinas ad fin.Non debet pudere Canonistam in materia legali consulere Legistam, nec ècontrà.Ioannes Lup.in introductione cap.per vestras.de donat.inter virum & vxorem.colum.1.& ibi 2.not.colū.4.vbi pulchrè est in opere,char.66.col.4.Anchar.in disput.quæ incipit. antiquis & modernis tēporibus.col.10.vbi quod quādo Canonistæ differunt à Theologis in materia vsurarū, standum est Canonistis,quem sequitur Alex.consi.1.col.incip.circa primū. col.4.ver & si aliqui.& consi.107.pro inuestigatione.col.5. ver.& aliqui.4.vol.Et est idemmet consilium repetitum.Defensorium montis Busti.char.42.col.3.& char.49.colum.3. Alexā.de Neuo in suo consilio contra Iudæos fœnerantes. impræsso post Pisanellam.char.13.col.3.Petr.de Rauēna in suo aureo Alphabeto.in notabilibus post materiam cōtuetudinis.versi. hoc in loco volo. Scrutinium char.68.Deci. consi.111.colū.2.& 151.in fin.3.col.frater August.in scrutinio.char.68.Bustus in Defensorio montis chart.42.col.3. plus dicit Dodus in sua apologia contra fratrem Samuelem char.35.versi.primo illa doctrina,quòd Innocentius Papa mandabat opinionem diui Thomæ obseruari,opinione canonica semper excepta.& quod etiam leges sint à prædicatoribus allegandæ, pulchre defendit frater Iacobus de Mercht palu in suo tract.de animabus incolentibus Purgatorium in vlti.parte. Dicit tamen Burgos in c.2.colū.2.de empt.& vendi.quòd rarò vel nūquam Canonistæ differunt à Theologis:& quando iura canonica volunt aliud seruari in foro cōtentioso, aliud in foro conscientiæ.hoc exprimūt.Decius 31. culpa caret.ff.dereg.iuris.co.fi.licet canonistę vsq; adeò ad theologicos terminos non ita subtilissimè tenent.frater Sylues.contra Luth.chart.cevj.vbi char.xxj.latè ponit qualiter dicatur quid de iure diuino. facit Fortun.in repet.capi. primi de pact.col.v. quòd ius canonicum semper est conforme iuri diuino.c.fi.ix.dist.& iuri naturali.c.filius.& c. cū esses.de testam.& colum.xliij. & col.lxj. quòd ius canonicum semper veram iustitiam imitatur. allegat etiam ca.j.vt eccles.bñf.in princip.Et idē Fortu.in lib.de fine vtriusque iur.col.xv.dicit quòd rarò est differentia inter forum ciuile & conscientiæ, saltem in iustitia,quia procedit à principijs naturalibus,& sic semper est vna, & tota sibi consentit & constat.allegat Cicer.& ipse copiosius tradit in repet.d. ca. j.col.x.& pro hoc facit quod vult Bal. in repet. l. Aemilius. col.fin.ff.de minor.quod nulla est ratio quæ non participet etiam diuinitatis.& idem Fortun.in l.si vnus.§. pactus.col. x.ff.eod.quòd omnis lex humana habet participationem & vinculum à lege æterna & naturali.prout enim causæ inferiores à cœlestibus reguntur,& cœlestia agunt in corporibus humanis: ita oīs lex à lege naturali,& naturalis ab æterna, & æterena à Deo regitur, S. Thom. prima secundæ.q.xcvj. articulo iiij.& q.xcj. articulo secundo.dicens sic intelligi illud regum.Per me reges regnant,& principes dominantur.& alibi sepe vtitur Fortun.his dictis, vt per eum de vltimo fine iuris.col.iiij. & sæpe vtitur Fortun. his dictis,vt per eum de vltimo fine iuris col.iiij.& sæpe adducit ad probādum,quòd lex naturalis & diuina est eadem & immutabilis.& quòd iura ciuilia seu canonica contraria nō valēt,qa nō habēt esse legis.allegat Cicer.in duobus locis.& oīa prædicta.& S.Thom.in iiij.senten.dist.cccxxxiiij. j.arti.l.i.ff.de iustit.& iure.§.sed naturalia.instit.de iur. nat.l. eas obligationes.de capit.duni.c.fi.de pēniten.iūcto c.fi.de cōsuet.c.j.& ij.j.dist.§.lege vj.dist.q̄ iura habet pmatibus,& sæpe allegat,vt patet in eius scriptis vltra loca prædicta, videlicet.ff. de iustit.& iure. column.xlvj. & in libro.de vltimo fi.iur.colum.xij.& lxxij.& in l.legitima col.xiij.ff. de pact.& col.xxix.& xxxiiij.& in l.iurisgētiū.§.si ob maleficium.ff.de pact.col.iiij.§. quinimò. col.xv. versic.iij. infero in l.si vnus §.pactus.col.vj.& in repet c.j.de pact.co.ix.xxxvj.lx.& antepenult & in repet.l.Gallus ff.de liber.& posth.§.idem credē dum.nu.xlviij. & aliàs audiui à reuerēdo theo logo fratre Benedicto Monzero.dum contra eum in publica disputatione arguerem.quòd etiam suprascripta consideratio haberur in Pizanela.& si bene memini.circa princ. facit Gamarus in tract.de extensione.chart.iiij colū.j. post mediū.facit,qa sermones de moribus qñ discordant ab his quæ secundū sensum videntur, spreti atque reiecti habēturin pri. x.Ethicor.Hadr.Papa nosser in Quodlibetis, char.x. col.ij. & sensus & ratio naturalis est vniformis.ergo nō cadit discordia.& dixi paulò suprà.Est tamen notandum quòd si legistę inter se discrepāt, & reperiat casus expresse decisus in iure canonico,q̄ stabim⁹ iuri canonico,ēt i foro Cæsaris:& ecōtrà variāribus canonistis etiam in foro ecclesiæ stabim⁹ decisioni factæ per ius ciuile: vt volunt omnes in c.j.& ij de oper.noui nuntiar. Maria.in tract. de citatione. artic.xxiij. q.ij.Felin.in cap.in causis col.j.de testib.& in cap.fraternitatis.col.ij eo.tit.dicens quòd in causis feudalibus præualet ius canonicum propter iuramentum in fidelitate. Aliàs esto quelibet lex seruabiturī foro suo.legistarum scilicet in foro Cæsaris:canonistarum, in foro Ecclesiæ.Alex.in apostillis Bartol. in l.priuilegia.C.de sacrosanct.eccles.Felin. in c. ecclesia sanctæ Mariæ.col.xiij.& seq.de constitur in c.j. vertertia declaratio.eod.tit.in cap.in causis.in ij not.in c.fraternitatis.col.ij.in ca.testimonium.col.iij.de testib.Barb.in lib. j.consi.xiij.col.iij. Alex.in l.j.col vj.ff.fol.matr.& libr.ij. consi. clxvii.in fi.& xcij.viso themate.lib.iiij. Panorm.in cap.clerici.col.j.de iudic.in c.quod clericis.de foro compet. & lib.ij. cōsi.xciiij.col.iiij.dubio iiij.Perus.in procem.rubr. de testa. lib.vj.Aret.in c.decernimus.de iudic.consil.xlviij. Vitalis in tract clausularū.chart.xiij.co.iij.Ioā.Rugerij.post Panorm. in ca.j.primo notab. de causa possessio. & propriet. Limita tamen quod suprà dictum est,quod stante varietate canonistarum stetur legi expresse decidenti, etiam in terris ecclesiæ non procedere,quando talis lex esset damnosa eccle siæ.Iaso.in l. generaliter.§. cùm autem.colum.ij. C.de insti. & substi.facit Panorm.in c.nuper.ante fi.de test. quòd licet lex sit canonizata,non tamen est seruanda in foro canonico si priatur canoni. Felin. in c.super eo.col.ij.eod.tit.Ité limita in causis pijs: quia in vtroque foro seruatur ius canonicum Baueri.in §.primo,colum.v.insti.qui test.fac.post. per

per d.l.priuilegia:Felin.in cap.in causis.col.j de testib.Et aduerte, quia plures errant credentes, quòd quam primùm lex ciuilis reperitur inserta inter canones, vel in lib. Decretalium, q̄ dicatur canonizata: licet secus in libro Decreti: quia Gratianus non habuit authoritatem canonizandi leges.Card.2.q.7.c.si quis §.i.ad fi.Fel.in d.c. super eo.de testi. Fed.consil.76.domini auditoris.Sed puto quòd veritas dependeret ab illo,nunquid liber Decreti sit authenticus? de quo in proœ.Lombardæ,Iaso.in l.j.ff. si certum per.Sed hoc non sufficit:quia oportet quòd sit inserta in vno capitulo, Iaso.in l.j prima lect.col.9.C.de summa Trinit. Felin. in d.ca. ecclesia.col.14.de constit. & hoc vltimum fortè potuisset cōuenientius adduci per Iaso.in l.cēturio.co.31.ff. de vulg & pupil.quam illud de cap.j. de reliq.& vener.sanct.dum propterea ibi satis inutiliter damnat Mod. Senens. qui dicunt q̄ opin.Bartol.est canonizata à Moder. Perusinis: sed nō erat memor eius quod ipsemet Iaso. dixerat in præl. feudal. col.12.dum post Ioan. And. inuehit contra eos qui multis mediis studentimpugnare opin.antiquorum quæ inutiles sunt.& not.quòd licet ll. sint sacratissimæ,quando tamē allegamus simul canones & leges debemus præmittere canones:quia videntur promulgari instinctu Spiritussancti.Pan. in c.inter alia.2. not.de immun.eccles.sed hæc sua ratio nō concludit.quare etiam leges per ora principum sunt diuinitus promulgatæ.sed respondevt Gemin.in c.2.in 2.op.de præscrip.†Limita sexto,nisi iudex ex causa recederet à cōmuni opinio ne:quoniam tali casu non solùm à communi opi.verum à lege recedi pōt.l.si hominē.ff.manda.ad quam Felin.in d.c.j.de consti.col.13.& in c.ex parte decani.10.col. de rescrip.& in c.pastoralis.2. col.de except.Parpal.in l.j.C. de precib.imper.offer. Decius in capit.sicut.de prob. col.6. Corset.singul.151.tempore pacis.Cremen.sing.150.Barb. in repet.rub.C.qui admitt.col.23.& tribus seq. refert Iaso.in l.omnes populi.ff.de iustit.& iur.& in fi.Idem Barb. in tract. de Cardin.2.parte q.5.col.5.Idem Iaso.in l.nō solùm. §.morte,col.17.ff.de oper.nou.nunt.in §.ex maleficiis.num.15.& 16.insustit. de actio. Natta in clem. sæpe.col.71.& faciunt plura posita per Hippol.in l.j.§.si quis vlcro.col.5.ff.de quæstio.dum examinat quando aliquid de nouo superueniens, seu iusta causa excusset.Iaso.in §. ex maleficiis.col.2.institde actio.intelligit hoc procedere in maioribus magistratibus, secus in minoribus,quibus non licet etiam ex causa.Debet tamen iudex in actis facere mentionem de tali causa per quam à lege recedat,& à communi opinione:& volunt Felin.vbi suprà,& Decius in c.consuluit.el.j.de appell.†Limita septimò,vt regula q̄ iudex debeat sequi communem opinionem,procedat quantum ad iniquitatē sententię:quia sententia bene diceretur iniqua seu iniusta. Secus autem quantum ad nullitatem,quoniam talis sententia non diceretur nulla.Bar.in l.4.§. hoc autem iudicium.de dam.infect. Burgos in c.cùm dilecti.col.9.de empt.& vend. vbi dicit q̄ dummodo aliqui Doctores teneant contra communem, sententia tali casu nō diceretur nulla.Paris de Puteo in trac. de Syndicatu.in vers.iudicare.c.an si iudex qui dedit.col.2. vers.& dicit Bald.in l.4.Felin.in c.j.6.not.de constit. Iaso.in l. qui Romæ.§.duo fratres.3.nota.ff.deverb.oblig. Facit Formularium prouinciale, char.36. vbi dicit, quòd nihilominus tali casu curia non solet dare literas. Ego dubito de ista limitatione:nam sicut sententia lata per expressum iuris errorem,seu contra legem,non valet.l.2.C. quando prouoc. non est necess.Claud.in d.l.qui Romæ.§.duo fratres.col.4. ff.de verb.oblig.ad quam Socin. fall. 354.Dat sexdecim limitationes.Et sententia lata contra consuetudinem notoriam etiam est nulla.vt Iaso.post Bald.in l.iubemus. C. de iudic. pari modo videtur dicendum quod sit nulla, quando est lata contra communem opinionem Doct. Nam illud de quo apparet decisio libris apertis,ita dicitur esse indubitabile,sicut illud de quo est lex.Iason in l.si quis in conscribendo.C.de pactis.Scrutinium char.69.& clarius char. 87. & seq.infrà charta seq.in 10.limitatio. Et quia nō possunt omnes articuli sigillatim per leges decidi. l. non possunt.ff. de legib. Tunc cōmunis opi.doct.seruatur pro lege.Ange. in l.si idem cum eodem.ff.de iurisd.om. iud. cum sim.vt dixi in prima ampliatione ad hanc regulā in fine.Præterea manifesta iniquitas æquiparatur nullitati.Curtius consi.65.super præmissa colum.3.Claud.in repet.l.vt vim.ff.de iusti. & iur.colum.11.Felin in ca.inter cæteras.de re iud.colum.antepen.Barb.in c.in præsentia col.antepen.de probat. Perus. in c.dilecto.quod legit pro fi.de app.col.41.Et q̄ talis notorietas postea apparuerit, Corse.sing.304.incip.si notorię. Sed nemo negat sententiam latam contra communem opinionem esse iniquā:ergo perinde est ac si esset nulla.Ideo diligentius esset inuestigandum super ista limitatione.†Limita octauò vt prædicta regula procedat quando communis opin.esset in terminis quæstionis quæ agitur: aliàs secus:quia licet dicamus q̄ sufficit allegare in genere.Prepos. in c.j.j.not.de frig.& mal.allegando Horatium,Nanq; opere in grandi fas est obrepere somnum. si aliqui Doct. tenerent in terminis quæstionis quæ vertitur, pro illis esset iudicandum:etiam licet communis opin.à remotis aliquid decideret in contrarium.prout dicit Alex. in l.fed & si quis.§. quæsitum.col.fin.ff.si quis caut.Iaso.in l.j. §.sed & si mihi.ff. de verb.oblig.quòd quando habemus text.specificè loquētem in materia,nō debemus ab eo discedere propter legē loquentem in materia remota.facit Decius in ca.intelleximus,col.4.de iud.vbi dicit quòd potius debemus stare iuribus magis specificè in materia loquentibus, quàm iuribus generalibus per regulam generi.Et dixit Alex.lib.j.con.87. in causa aecusationis.col.pen.vers.nec prędictis.quòd probatio in specie præualet probationi in genere. Et dicit Barba.rub.de fid.instrum.col.4.& in rub.de consti.colum.2.in c.cum M.num.233.de const.vbi bona postilla.& in rubr.de postul.præl.colum.2.quod omnis cognitio incipit à generalibus, postea deuenitur ad specifica & particularia.idem repetit ipse in cap.in præsentia.col.31.de probat. facit glos. j.in princip.in l.j.C. plus val. quod ag. facit Aegidius de regim.princip.lib.2 parte j.cap.16. dicens, quod ignorando vniuersalia,facit plerunque particularia ignorare. Et quod dicunt rhetores, quòd pulchrius est loqui per vocabula adeò propria,quòd nihil possint importare nisi id de quo loqueris.Et dicit Bald.in c.cùm M.col.pen.de appell. q̄ verba generalia indigent quadam expositione.secus in verbis specialibus.Et dicit glo.in l.quis sit fugitiuus.§.quod autem.in verb.cauet.ff.de ędil.edict.quòd vbi est clausula specialis nō indigemus generali.& dicit Aretin. consi.6.incip.viso instrumento. colum.j. quod ista generalia solent apponi ornatus causa.& consi.13.viso diligenter. col.1 quod virtus non est in dicendo multa, seu multùm ex particularibus: quādo circa vniuersalia sermones sunt faciliores, circa particularia autē veriores.allegPhilosophum ij.Ethic.est text. commenti 7.quem etiam alleg. Lisoperita. col.2.& idem Aret.consi.99.lōgitudo.in princip.& 105.in præsenti.Had. Papa nosser in quodlib. j.est char.6.col.4. Et patet ad sensum,nam si interrogo duos vbi est Prætor:vnus respondeat est in ciuitate,alter quod est in platea, cui dubiū quod erit verius & clarius responsum dicentis quod est in platea, quàm quod est in ciuitate ? quia facilius inspexero plateā, quàm totam ciuitatem.sunt enim ista generalia brocarda, id est regulæ quæ patiuntur plura argumenta pro & cōtrà, & habent aliquas solutiones, vt patet in brocardis Azo secundum Imol.in l.quicquid astringendæ.col.3.ff.de verb. obl.est verum quod frater Hieron.de Ferraria in lib.suarum assertarum reuelationū,excusat se q̄ non est possibile particularia quæque voluminibus contineri:quia tot libris capiendis vix mundus sufficeret. ideo iubebat Plato descendentem vsque ad particularia quiescere. Et Salomon.in l. Gallus §.idem credendum.col.2.ff. de lib.& posth.dicit, q̄ tradentis dogma nō est singula prosequi, sed in §.& quid si tantum.col.2.dicit,quod optimè speculantis est omnia minutatim prosequi.&colū.seq.dicit quod sufficit in qualibet dispositione substantialia attingere,tacitè vel expressè, vel etiam generali sermone apto talem casum de quo agitur comprehendere.tamen ad prædicta facit quod tradit Corradus in tract.de schismate.c.3.col.fi.faciunt quæ dicam statim.Et quod Igneus in auth.ex causa,colū.19. quod vbi est clara decisio, cessant omnia argumenta. Decisiones enim quæ sunt in terminis sunt securiores, prout est de mente Bruni Asten.in tract.statutorum.6.artic.quæst.2.in fi.col.3. dum dicit q̄ in illa materia extensionis non est minus periculosum adhærere decisionibus, quàm regulis communibus.Et dicit Ang.consi.14.nos Carolus.col.2.q̄ allegare regulas generales est refugium miserorum.Et dicit Iaso.in l.nō eo minus.col.fi.vers.3.facit.C.de procur.quod Paul.de Castro qui habebat illū casum de facto, allegabat tex. per quē sic dicebat Ang. & non potuit tantum cantare quod iudex voluerit iudicare pro eo,quia nescivit allegare decis. Ang. contra tales iudices.facit quod contra aduocatos inuehit Paul.de Cast.in l.Clodius.ff.de acquiren.hære.ante fi.dicens q̄ doctor non audens consulere quando habet bonam rationem,nisi inueniat casum decisum nō est laudandus,& si

Universidad de Deusto
Biblioteca

anti qui: ita fecissent, quomodo nos faceremus? Et ita inuelit contra quendam aduocatum cerusosum. Rom. consi. 42. incip. visis quæ egregiè. ad fi. facit Ponzinibius in tract. de Lamiis. col. vj. allegando Paul. de Cast. vbi supra. Iaſ. in l. non eo minus C. de procu. col. fi. vers. 3. dixit. Felin. in c. j. in fi. 4. col. de præſcr. q debemus respondere per speciales decisiones, non per generales regulas more pauperum doctorum, & in c. cùm ordinem. col. 4. de rescript. dicit quòd licet cumulatio decisionum displiceat ingeniis eleuatis: tamen in actu practico laboramus vt inuenianus decisionē: quia consuetudinē secundū regulas est doctoris positiui, quos vulgus procuratores appellat. Sed consulere secundum decisionem in terminis, est doctissimi doctoris. Et tamē leges in scholis de glutiuntur, & in palatiis digeruntur. Catel. 2. par. Memorial. in verb. practica, tunc enim sapiunt cùm fructus ex eis percipiuntur. Fcli. in cap. ex tenore. 2. not. de test. Bald. in l. Aemilius ff. de mino. col. antepen. Et facit, quia erit aliqua regula, & tamen habebit tot fallentias q posset fieri vna regula in contrarium. glo. in §. si quis alij. instit. de inutil. stipu. in ver. nihil agit. ante fi. Cur. de sequestro colum. v. dicam infrà quòd in dubio pro regula. & licet doctor sit in ista culpa ignorando regulas l. non fatetur. ff. de confes. Iaſ. in l. sed & si quis. §. quæsitum. col. v. ff. si quis caut. secus tamē est de aliquo casu speciali vel singulari. Iaſon in l. quote. colum. 14. vbi Socin. col. fi. ff. si cert. per. Est verum q Fortun. in l. iurisgentium. §. quinimo. col. 21. in §. pactus. colū. 33. ff. de pact. non potest pati has fallentias, nec istas cumulationes, vt per eum ibi in §. & ideo. col. 20. & repet. c. j. colū. 25. & 26. extra eo. Et tamen fallentiæ omnes sunt datæ in æquitate l. quia æquitate. ff. de excep. doli. Decius in l. in omnibus quidem. nume. 7. ff. de reg. iur. Signor. consil. 160. casus. col. pe. Ang in rub. inst. de excep. co. 6. vers. capiamus tertiū cōmentū. Cic. de officiis char. 20. de officiis à circūstantia. cap. existūt. vbi dat pulchrum exemplū. Galhaula in rep. l. centurio. ff. de vulg. & pupil. char. 22. nume. 126. & de Traiano, de furto Iudæorum. vt dixi in constitutione, quod licet dispensare super matrimonio carnali copula cōsummato ob adulterium coniugis. & dicit glo. in authen. vt sine prohib. matres in princ. super verb. exiſtimamus. quòd ineptum est regulam non fallere vbi æquitas suadeat: vt Curt. Iunior consi. 19. circa fin. post suum tractatū feudorū. Decius vbi supra. Et per illam glo. dicit Perus. in cap. vt debitus. col. fi. de appel. quòd ratio naturalis sufficit ad faciendum regulam fallere. idem vult Iaſ. in l. à diuo Pio. § in venditione. num. 12. de re iud. Et facit idem Iaſ. in l. quamuis ff. de in jus vocan. cum sim. vt infrà dicā de ratione naturali. frater Thom. Illyricus de potestate Papæ charta. 67. in prin. pulchrè & clarè Corradus in tract. de schismate. c. 3. colum. fin. Et hoc maximè procedit quando exceptio reducit nos ad ius commune & antiquum. Bellamera consi. 507. conclusio. quod in casu dicā infrà. char. pen. sed statim oppones de l. proīpexit. in fi. principij. ff. qui & à quib. man. liber. non fiūt. cū sim. vt Decius cō. 32. col. 1. Corſ. ting. 164. co. 3. cui non licet contrauenire etiam in conscientia. Cæpo. in trac. de contractib. simulatis. 2. præsump. col. 2. Quia vbi lex firmat pedes, non est vlterius quærendum. glo. in l. si non fuerit. §. j. gl. pen. ff. pro socio. quam in d. tract. Cæp. allegat. col. 6. Salomonius in repet. l. Gallus chart. 17. Pātal. in rep. l. 2. C. de rescin. vend. col. 48. vers. 16. Sed respondet Lanfr. de interpretatione statu. col. v. in 2. conclus. Felin. in c. si quando col. 7. de rescript. Iaſ. in l. filio pater 2. not. de leg. 1. dic vt per eos. pro quib⁹ facit quod vult Had. Papa noster ī quodlib. quæst. 6. litera h. la. 2. est chart. 56. col. 1. vbi allegando Philosophum i. Ethic. dicit quòd humanorum actuum tāta est circunstantiarum varietas, vt generali sermone magis tradi non possit quæ causa ad hoc sufficiat, quæ non, quàm medico: quæ causa est potens mortē inferre, & quæ non. facit quòd plura sint negocia quàm vocabula. l. naturalis. ff. de præscr. verbis. Dec. in rub. ff. de reg. iur. Et propter ea quando aduocatus partis contrariæ allegat aliqua impertinentia valde à remotis, potes dicere, Iubere iudices Senecæ causam dicere, non vulgari Iaſ. in l. centurio. col. 3. ff. de vulga. & pupil. vel quando malè fundat argumenta, q di citur ligare arenam sine cæmento. Cæpol. de ser. vrb. præd. c. 40. in princi. vel arenam sine calce. vt Senecæ scripta Cai ius princeps irridet. refert Ioan. Bap. Pius in commento Sidonij. char. 1. & etiam contra legentes quitrahūt materias remotas & alienas, inuehit Io. Fab. in §. j. in fin insti. de act. & Alex. in l. si patroni. §. qui fideicōmissariam col. 3. ad Treb. Bolog. in rep. authen. habita. C. ne fil. pro pat. col. 42. & dicit

73 Polyd. Prouerb. 213. quod cupressum simulant. † Nonò limita quando causa contra quam stat communis opin. esset valde fauorabilis & priuilegiata, prout in matrimonio dicit Hostien. in c. si vir. de cog. spir. Barbat. Felin. & Decius in d. c. j. de constit. sequitur Barbat. lib. 3. consi. 4. à Ioue. col. 4. Curt. consil. 55. super processu. col. penult. in j. additione. vbi dicit idem pro testamento. Scrutinium chart. 87. & Felin. & Decius in d. ca. j. de constit. colum. fin. versi. quintò limita. Iaſon in l. Gallus. §. quid si is. 2. not. 2. lectu. ff. de libe. & posth. vbi Salomon in §. in omnibus. in fi. Galiaula in repet. l. centurio. ff. de vulg. & pupil. nu. 395. quod procedit etiam ad exclusionem filiorum. Decius consi. 11. col. fin. Cur. consi. 68. statutum col. 2. hinc dicimus quòd impugnans testamētum, defectu numeri testium, peccat mortaliter. Panor. in c. cùm esses. de testa. col. 2. vbi Barb. in notabilib. Et dicit Bart. in authen. sed cùm testator. colum. j. C. ad legem Falc. quòd licet hæres nullum commodum pecuniarium percipiat ex testamento: tamen ex eo quòd faciat actum plum implendo voluntatem defuncti. & consequitur meritum apud Deum, dicitur multùm lucrari. Et Felin. in d. c. j. de cōstit. dicit idem in opin. fauente potestati clauium. Idem Iaſ. in l. j. col. 2. & 3. ff. solu. matr. vbi dicit idem in testamento & dote. & in l. inter pares. ff. de re iud. Felin. in cap. fin. eo. tit. Intellige nisi esset matrimonium cōtra legem Dei contractū. Decius in cap. j. de probat. col. 24. vbi dicit quòd contra illud in dubio pronuntiandum est. vide in aliis locis. supra allēg. in 8. fundamento negatiuo de incontinentia. circa fin. 2. inconuenientis. Est verum quòd ista limitatio videtur destrui per aliquos: nam Decius in d. ca. j. limitat illud dictum Hoſt. solùm procedere quando essent variæ opin. inter doctores. Secus autem quando clarè constaret quòd communis opi. esset contra matrimonium, vel quòd opi. singularis doctoris esset notoriè falsa: quia non debemus tantum piis causis fauere, q cæteris iniustitiam faciamus. c. ex tenore. de foro compet. cum concordantibus, vt per eū ibi, & Cate. 2. parte Memoral. in verbo nuptiarum causa. qui dicit ita cōsuluisse Decium & Iaſ. præceptores meos, idem tenet Rochus in d. c. j. ad fi. de constit. post Barb. consi. j. 3. vol. col. 31. Decius consi. 133. ad fi. & Corset. sing. 206. incip. vbi doct. est. in verb. opi. And. Alciatus in Paradoxis li. 3. c. 7. est char. 26. vel quando pro communi opi. esset vnus tex. Pe. de Lesnaudiere in tract. de Doctorib. 4. part. q. 39 quia tunc non diceretur esse dubium, vt statim dicam, & iste fatur præponderat illi de quo dicimus quòd in dubio debemus fa-
74 uere reo. Decius in c. j. col. 53. de prob. versi. 6. limita. † Decimò limita vt prædicta procedant quando apparet liquidè de magis communi opi. puta quia doct. dicunt, & sic ita se habet cōmunis opin. Et propterea Iaſ. solebat dicere quando docto. attestātur ita esse communem opin. quòd est bonum verbum in practica, vt retuli in princip. huius conclusionis. Secus autem quando non apparet de communi opi. vel quia aliqui doc. attestantur vnam esse communem: Alij contrariam. Tunc res dicitur esse dubia propter conflictū opin. Socin. in rub. & in l. si fuerit. ff. de reb. dub. facit Ange. consi. 110. sanctissima. col. 4. quod multipliciter à sapientibus exponitur, eius veritas ignoratur. Paris de Puteo in d. verb. iudicare. versi. an si iudex qui dedit. col. 1. Alex. lib. 2. consi. 222. visa facti. col. 4. ver. denique. & lib. 5. consil. 142. viso processu. col. pe. Panor. in c. at si clerici. colum. 8. de iudi. Lanc. & Rimin. per illum tex. in l. penul. C. de pact. De eo enim de quo est casus legis, non dicitur esse dubium. l. ancillæ. vbi glo. & Bart. C. de furt. tex. cum glo. fi. in §. & nos. in authen. quib. mod. nat. ef. le. Est enim proprium legis esse claram: vt dixi, & Iaſ. in d. l. pen. col. pe. C. de pact. dicit idem esse quando libris apertis statim apparet de decis. facit Corſ. sin. 143. incip. si iudex. Scrutinium chart. 88. Barb. lib. 2. consi. 36. Papienter. colum. fin. supra in 7. limitat. in chart. præced. Clau. super Lucam chart. 34. litera d. alleg. Actuum 1. & chart. 68. ad Roma. 7. Igitur tales casus dubios solebat appellare Iaſ. esse casus pro amico. vt per eum in l. dotis causa. col. j. num. 35. in l. post dotem. nu. 105. ff. sol. mat. in l. in suis. col. 2. ff. de lib. & posth. in l. qui in aliena. nu. 35. ff. de acquir. hære. quoniam tunc sit bonum habere iudicem amicum & fauorabilem, vt concludunt oēs examinantes hanc materiam, quia potest ſm eos eligere cui dicat: Tu mihi sola places. Hoſt. in proœ. summæ col. 2. & adhærere opin. quæ ibi magis placuerit, & sic fauere amico. gl in c. venerabilem. in verb. fauere. de elect. Idem Iaſ. in l. diem functo. ff. de offi. assef. col. 6. in l. cùm prolatis. ad fi. de re iu. dicens, q iudex non pōt reprehendi sequendo opi. q̄ vult, sicut si sunt diuersę snię Theologorum

logorum, neutra sapit hæresim, secundum eum. & Ang. in l. inter stipulantem. § j. in fi. ff. de verb. ob. vbi subaudit si faciat bona fide: & tunc concor. Anchar. consi. 211. de quo infrà. Sed licet fatear vtile esse habere iudicem fauorabilem. Soc. in ca. 1. de lib. obl. col. 49. debet intelligi non claudicantem. Bald. in c. ne innitaris. de constit. nec dicentem tu mihi sola places. Hoſt. in proœ. summæ. col. 2. nisi ponderatis rationibus, vt ibi. Tamen quòd sententia diffinitiua relinquatur arbitrio puro iudicantis esset inconueniens: quia iudex primæ instantiæ erit mihi fauorabilis. Iudex secundæ erit fauorabilis aduersario: vel vnus habebit vnam opinion. alius aliam. Et sic nec partes, nec aduocati vnquam scirēt, an foruerent bonam vel malam causam; & sic staremus sub incerto. contra tradita per Hipp. in rubr. C. de probat. colum. 73. Burgos in ca. cum causa. de empt. & vend. col. 2. & 3. Iaſ. in l. ita stipulatus. magna. 1. not. de verb. obl. Ius etenim semper debet esse certum. l. ornamentorum. ff. de aur. & arg. leg. & constans & perpetua voluntas. l. iustitia. ff. de iust. & iur. Et non ars incerta. Bartol. in l. si is qui ducenta. §. vtrum. ff. de reb. dub. in 5. oppo. Et sequeretur illud quod opponunt nobis artistæ, quòd professio seu notitia legalis non est scientia, quia consistat in opinionibus: vt Lisoperita. char. 5. Sed errant, quia imò est vera scientia: quia leges sunt nobis scriptæ tanquam prima principia, quæ in qualibet scientia pro claris & veris ponuntur. Et quoniam per legem scriptam impossibile est omnes casus comprehendere, subintrat legis interpretatio, quæ deducendo argumenta & rationes à legibus scriptis, sicut aliæ scientiæ à suis principiis, generat habitum scientificum, aperiendo multas conclusiones, & decidendo multa dubia ex virtute aliarum legum. & sic verificatur dictum Philosophi; Scire est rē per causas cognoscere. ita inter cætera probat Card. in procemio Decret. columna quarta. latius eo tacito Gammarus in tractatu de extensione. columna prima & secunda, vbi respondet ad quatuor fundamenta quę fiebant ad oppositum latissimè. Ponzinibius in tracta. de Lamiis. & excellentia iuris. char. 2. vbi probat hanc opin. per quinque fundamenta, & respondet ad 11. fundamenta examinando adducta, & istam opin. tenet Imo. in proœ. Decret. incip. quoniam. col. fin. Bartol. in tract. testimoniorum. chart. 55. cap. prudentia est, vt inquit Aristo. idem Panor. Imo. & Præpos. in c. non debet. in notabilib. de consang. & affin. Vdalr. Zasius pulchrè in locis statim allegandis. Gilbertus in quæstione post 4. c. in lib. 1. Œconomicorum Philosophi. & dum dicitur quòd est ars, respondet Albe. in proœ. ff. incip. omnem, in fi. princ. Imò dicunt Bart. Imo. & Ponzinibius in locis ante dictis quod est sapientia & sic scientia diuina. nam per me reges regnant, & legum conditores iusta decernūt. Prouer. 7. Gammarus de extensione. col. 9. & quæ suprà dixi referendo Fortunium in tot locis, quòd lex ciuilis cum diuina cōcordat: & quòd rarò ius canonicum discordat à theologia, facit Ponzinibius in d. tract. de Lamiis & excellentia iuris. char. 2. & 3. maximè col. 4. versi. præterea. Fortun. de fine iuris. col. 4. Ioan. Montolonius in promptuario Iuris. chart. 137. in prin. col. 2. frater Isidorus in tract. de Imperio militantis ecclesiæ lib. 1. tit. 8. quęstione 1. col. 3. ver. regit quoque frater Syluester contra Lutherum chart. 16. & 221. vbi clarè probat leges esse de iure diuino, & chart. 232. prout summa Pisanella. latè & subtiliter Vldar. Zasius post suam repet. l. 2. ff. de orig. iur. in orationibus. præsertim in habita in doctoratu Francisci Pauli: quæ incipit, non possum. & in 4. incip. pro ea. & in 8. sequentib. & quòd sit scientia diuina, tenet Aret. in ca. qualiter & quando. el 2. de accusat. 2. not. quia per ora principum diuinitus promulgata. Barba. in c. 1. col. 9. de iuram. calum. vbi latè. & in Ioannina. col. 45. Bal. in consi. fchismatis. colū. 1. dicens quòd de cœlo processerunt, & sine eis loqui non licet. Feli. in c. in omni. col. 2. de testib. in c. ecclesia. colum. 14. de constit. Boschinus in repe. rub. de constit. col. 4. Fortun. de fine iuris. col. 63. & etiam quòd late essent per Romanos qui erant pagani. nam quandiu iustitiam coluerunt, habuerunt monarchiam. glo. in proœ. Pragmaticæ in verb. excoluerunt. est chart. 9. propter quam & propter pietatem & cæteras eorum virtutes Deus eis permisit tantum imperium, ne eorum benemerita sine præmio relinquerentur, secundum Aug. quem refert Lancel. in Inemo potest. colum. 8. de leg. j. Hadr. 6. Papa noster in Quodlib. quæstio. 10. colum. 7 & quòd leges sint à Deo, non solùm Christiani fatentur: sed & Iudęi, Gentiles, & Turcæ, quos refert Ioā. Bap. Castellioneus in præfatione ad Dictionarium Alberici, dum assignat rationem cur potius legibus, quàm medicinę incubuerit. referendo Moysen & alios. prout & frater Iaco. de Marchepalu. in tracta. de animabus incolentibus Purgatorium. chart. penul. Stephan. Niger in commento ad carmina Pythagoræ chart. 1. eos etiam refert Vdalr. Zasius in repet. l. 2. ff. de orig. iur. facie seu col. 3. & 68. & in oratione de qua supra. Ioan. Montolonius in promptuario Iuris. in verb. lex. colum. j. Archiepis. Florentinus in j. parte summæ, in tit. de iure ciuili §. 3. Mancinellus in sermonibus, lib. 2. tit. 3. Gulielmus Mara oratione 4. incip. quanquam. & oratione 2. in quibus locis etiam plura subdunt de laudibus iustitiæ, præsertim Ioan. Bap. Castellioneus idem ponens in præfatione ante singularia Ludo. Roman. Iaſon in præfatione ad primam ff. veteris. Paul. de Cast. in l. j. in prin. ff. de iusti. & iur. Hip. in præfatione ad tit. ff. de ficar. Rosarium Busti latè lib. 2. ser. 8. chart. 1. & 2. & serm. 24. litera f. Macrobius char. 1. magister Nico. de Clamengijs latè in tract. de lapsu & reparatione iustitiæ. Somnium Viridarij lib. 1. cap. 139. Est enim initium sapientiæ facere iustitiam. Sapien. 16. frater Michael Dominicus in tract. de Guelfis & Gebellinis. char. 18. vers. quo ad tertiam. Et primò quærite regnum Dei & iustitiam eius. Lucæ 12. Et beati qui sitiunt & esuriunt iustiam. Et beati qui persecutionem patiuntur propter iustiam: quoniam ipsorum est regnum cœlorum. Matthæi 5. Et cętera pro iustitia vsque ad mortem. Ecclesiast. 4. circa fi. Papa Pius contra Malatestam episto. 6. char. 14. Hadr. Papa noster in Quodlibet. q. 11. col. 19. & q. 12. columna penult. Et vide Lactan. libr. 5. diuinarum instit. cap. 117. & sequen. vbi eam defendit à Carneade logico, qui dicebat iustitiam esse stultitiam. Et quia eam adeò Origenes volebat auferre, fuit damnatus de hæresi. 23. q. 2. cap. fin. cum glos. fin. Quia iustitia est præclarissima omnium virtutum. 5. Ethic. pulchrè Bald. in procem. rex pacificus, ante fin. in c. venerabilem. colum. 3. de elect. in c. bonæ memoriæ. per illum text. eod. tit. colum. 2. Guil. Rouille in procem. lib j. & 2. sui tract. de descriptione iustitiæ & iniustitiæ. frater Michael Dominicus in tract. de Guelfis & Gebellinis. chart. 15. c. quo ad septimum. vnde ortum est prouerbium, Iustitia in se virtutes continent omnes, Polydorus prouerb. 236. Eraſ. in Moria. chart. 15 colum. 2. Platina de optimo ciue lib. 2. chart. 3. hinc infert Guil. Rouille vbi supra. libr. 1. cap. 13. quòd pro subditis melior est iustitia regnantis, quàm fertilitas temporis. & dicit Albe. in Iustitia. ff. de iust. & iur. quod iustitia est anima ciuitatis. Et sine ea respublica constare non potest, secundum Aegidium de regim. princip. lib. j. part. 2. c. 2. allegantem Philosophum vbi supra. nam vulgò dicitur, vbi non sit iustitia, habitandum non est. Calcan consi. 51. col. 1. eam tolle de medio, & quis audebit dicere, hic campus, vel hæc domus est mea. c. quo iure. 8. dist. Cic. in 2. de Legibus. Stephan Niger. vbi s. sine iustitia regna sunt latrocinia. gl. in pragmatica, de causis. in ver. iustitia. est cha. 109. frater Thomas Illyricus de potestate Pontificis, char. 117. & de necessitate legū. Flor. in rub. ff. in fin um reg. Carolus Burbonius in processu fidei maximè par. 2. dixi aliquid in fine mei inuenta-
75 rij librorum iuris. † Nō sic de medicina, quia sine ea Roma tanto tempore floruit, ſm Plin. quem statim referam: & audio q dñi Heluerij in eorum patria paucos vel nullos habēt medicos. Et quæ non est scientia, sed ars, ſm Natalem de Montesauro Veronensem, in tract. de morbo Gallico. in fi. in quæstione de subiecto medicinæ. latè & subtiliter magister Marcus Ant. de Vero. successor in lectura Magistri Sab. de Laquila. Papiæ, in oratioue quam habuit in initio lectionum. inci. Euclides. & patet, quia procedit magis per experimenta quàm per rationes, vt in rheubarbaro quod rationabiliter deberet generare, seu nutrire choleram. & tñ eam purgat & expellit: vt docet experiētia. idem in aliis infinitis medicinis, maximè in eis quæ operantur à proprietate occulta. Ac statim vt vtar verbis Dodi in apol. 5 defen. strigas, char. 36. veniēt cum sarrabula distinctionis dicentes, q̄ qui nescit distinguere, nescit disputare. 7. Metaph. circa pu. cōr. Cic. in 1. Offic. char. 8. vbi alleg. Cic. de Ora. & sic distinguēt q̄ duplex est iustitia, prout & ille impugnans festum Concep. beatæ Virg. volebat aufugere arg. distinguendo, q̄ duplex erat beata virgo. Quia replicari potest, q̄ si Christus & alij scribentes voluissent distinguere, hoc facere sciuissent, & declarassent, de qua iustitia intelligerēt. Bal. in c. j. de suc. fend. col. 2. supra latè dixi in quæstione, an debeamus stare doct. in lectura vel consi. Item dicunt q̄ duplex est medicina Poli. in Panepistemon. col. 2. ver. naturalis. Idem dici potest de omni scientia. Albe. in proœ. C. incip. quoniam. col. 3. Et q̄ prædicta procedunt in medicina consistente in pra-

Universidad de Deusto
Biblioteca

dea, secus de medicina cõsistente in theorica: quia respondetur quòd imò procedunt in medicis, quos vt plurimum habemus. lege nam ad ea. ff. de legib⁹, scilicet quæ post emeritos labores & longa studia in philosophia & artibus & medicina se ad praxim conuertunt, curantes infirmos, quos non duplicitèr, sed simpliciter medicos nuncupamus, quamuis vtrunque calleant. solos præterea practicos non vocamus medicos, sed parabolanos vel herbolarios, seu empiricos, licet etiam theoricis adducant plerunque experimenta. & longè reipublicæ est vtilior practicus etiã empiricus, quàm merus theoricus nolens practicare. nam vt dicit Zerb. de cautela medic. capitulo primo columna quarta & quinta, medicus non potest esse perfectus, nisi exercitatus, & ad perfectionem medicinæ requiritur duplex actus: vnus acquisitus per doctrinam, alius per frequentiam actionum in ægris. latè Ripa in tractatu de Peste, chart. septuagesimaquarta & sequenti, vbi ponit plures quæstiones circa medicos, & quomodo puniendi quando infirmus moritur eorum culpa, & quis honor medico adhibebitur, seu quæ vtilitas si practicare noluerit. Clau. in prooemio Monarc. Franc. in locis, & quæ dixi suprà in quinta ratione de exemplis med. facit, quia artis dignitate vel beneficio non gaudet qui illius exercitium negligit. Bartolus libro primo cons. quarto præclarè. columna tertia Gell. libro decimotertio, capitulo octauo, eximiæ res enim denominantur à fine. secundo Physic. in capit. mandatum columna septima de rebus imò etsi aliquando pro amico voluerit se ingerere, certè à solo theorico ægrotus potest curam expectare. in die iudicij. & empiricus citius sanabit. & dicit Cicer. in Officiis, quem refert Iod. in præfatione ad suum tract. de nobil. ante fin. quòd medici quamuis artis præcepta perceperint, quicquam laude dignum sine vsu & exercitatione consequi non possunt. Et quia de practico sit magis curandum. plura ab eo exiguntur, quàm ab alio. Archiepiscop. Florcn. in tertia parte summæ libro septimo capit. 2. de elig. medic. §. quinto, vbi §. seq. post Philosophũ laudat quòd ægrotus habeat plures medicos: licet Petrarcha epistola 96. scribas. dicat vnum de multis medicis eligendum, non eloquentia, sed scientia & fide conspicuum, pro quo Humbertinus in Sacrilegiis char. fin. in ver. polluatur, circa medium. Quinimo forte melius esset medicos ire per simplicia & tract. Galeni, de facilè acquisibilibus. & non ita frequenter deciperẽtur ab aromatariis ministrantibus drogas & medicamina vetera & sophistica vel misculata. Ange. in lege annonam. ff. de extraord. crimi. Ripa in tractatu de Peste. chart. quadragesima nume 132. & chart. septuagesimasexta numero octuagesimono, vnde pudor medico & damnum cõtingit infirmo præsertim si adsint simplicia valentia à proprietate quæ non nocent vt aliæ medicinæ, quibus vtuntur pro stomacho: quia calidæ, & nocent hæpati. & hæ medicinæ generaliorés sunt vtiliores: quia plerunque medici non possunt bene cognoscere nomen ægritudinis. & tempore nostro Mediolanensi tot medici errarunt adhibendo medicamina ad hydropisim mulieri quæ erat pregnans, & alibi cuidam principi qui erat splencticus, vt comperum est ex inspectione cadaueris: & tamen credebant hydropicum. & Galenus in semetipso errauit de colica ad iliacam. ideo si vtantur medicaminibus quæ valeant ad vtrunque, securius erit. Nouiego tinctorem nescientem Latinè loqui, plures & varios ægrotos curasse, à peritis medicis solis sacerdotibus derelictos, & plusquàm viginti quinque annis etiam sese opponentibus medicis medebatur, & ipsi soli plures vrinæ deferebantur quàm tribus ex peritis medicis illius vrbis: quanquàm more imperiti omnibus eandem purgationem exhiberet indistinctè in omni ægritudine. capitulo finali in fine vigesima secunda distinctione, quam semel in anno in magna quantitate componebat, & infinitos sanabat. Quanto ergo periti medici facilius hæc facere possent si vellent, sed cuenit ne displicẽt aromatario, qui est oculus medici. & exemplum ponit Hadrianus Papa no. in Quodlib. quæstione decima litera n. secunda, est chart. centesima quarta columna quarta. & ne reddant artem facilem mulieribus, quę postea fortè scirent mederi. Quinimo solent damnare aquam ardentem seu aquam vitę, quæ tamen vt docet experientia est valde vtilis, & tantum ab Arnaldo de Villanoua commendata.

Secundò non obst. dum se iactant quod ad instar Theologorum appellantur magistri: prout se Christus vocari iubebat, & Theologi vocantur: quia respondetur quòd Christus & se iubebat vocari dominum. præterea in aliquibus regionibus Legistæ vocantur magistri. in Italia autem vbi ingenia vigẽt, inter laicos titul⁹ domini habetur in maiori honore, quàm tito. magistri, vt videmus Romæ & alibi. vide Felinus in cap. j. de magist. in fi. Barba. in capitulo ex literis. colum. 4. de constit.

Tertiò non obst. dum adducunt illud Ecclesiastic. 38. in princ. quod refert Ioannes Montolo. in promptuario Iuris. in versiculo medicus, videlicet, honora medicũ propter necessitatem. Quia respondetur quòd saluator cuius potior est authoritas, in primis præmittit quęrendum regnum Dei & iustitiam eius, vt suprà probaui. præterea si ratio quare debet medic⁹ honorari, est necessitas, ergo habens exercitium magis necessarium quàm sit medicina, erit præhonorandus medico, prout est molendinarius. licet sit fur. secundum Fulg. in l. Iulianus. in princ. colum. secunda de act. emp. idem de sartore dicit glo. institt. de rerum diuis. in §. si tamen alienam. in ver. siue ipse. item quandoque etiam fœnerator sine cuius suffragio multi sæpe perirent. Bal. in c. j. colum. prima, de iureiur. Barb. lib. 4. consilio 8. illud. colum. 6. Bald. in l. prima, colum. 3. C. de sum. Trin. pro quo Host. in summa de vsu. §. qualiter. circa fi. dicens quòd imperator propter mundi necessitatem nõ potuit vsuras in totum tollere, essent præhonorandi. quia eorum exercitium sit magis necessarium, quàm medicina, quia non est opus sanis medico Lucæ v. Regimen castitatis. columna secunda, allegando Galenum 3. Tegni: quia omnia sana facinis. Panor. c. ad vltimum de homici. colum. pen. & malè faciunt sani viuendo medicinaliter. Inno. Ioan. And. & Card. in capitu. tua nos. de homic. refert Ripa in tracta. de peste, char. lxxx. nume. clxiiij. quinimo agricultura est magis necessaria quàm medicina, vt Cicero de Senectute circa med. Rodericus in Speculo humanæ vitæ. cxxj. Corn. lib. 1. consilio clv. quanquam. colum. secunda. Ripa in tract. de peste, chart. xliij. & seq. vbi enumerat plura priuilegia agricolarũ. facit Gilbertus in j. Oeconomicorum. ca. ij. & in quæstionibus ibi post secundum librum. char. 4. & seq. Codrus serm. 8. incip. Philosophiæ. vbi etiam de vita pastorum. item Romæ militia & agricultura potissimè exercebantur: opificũ enim Romanis prohibebatur. Vdalr. in l. ij. ff. de origin. iur. col. vij. pro quibus Philosophus 3. Politicorum. Optima ciuitas non fert vtilem artificem ciuem. refert Baptista Pins in annota. posterior. c. xxvj. hinc tantum est agricultura priuilegiata, secundum Mancinel. in sermonib. lib. j tit. primo, & priuilegia cuius enumerat Rip. vbi suprà & Io. Montolon. in Promptuario Iuris. chart. xvj. in verbo. agricola. & in bona patria si quis habeat tot agros qui mereantur solliciti tudinem domini, etiam si sit aduocatus, plus lucrabitur in illa sollicitudine, quàm in aduocando. Item & medicus quàm medendo: & frauda terram, lacera, viola, fac quicqd vis, semper fertilior & iucundior erit, & rem Deo & reipub. gratiosam efficies. item Aristot. in Politic. quę post Card. in c. quoniam. col. 4. xv. dilt. supra retuli, in decima ratione adiutorij, non potuit necessarium medicum. Sed bene in republica dixit necessarios iudices & agricolas. & præterea authoritas Ecclesiastici nõ iubet Legistæ, patet, quia ibi post medicum, idem dicitur de vnguentario, cui tanta veneratio deberetur prout medico, quod est absurdum. Quartò non obst. dum irrident Legistas de libris cautelarum prout etiã Lance. Politus in tract. de offic. aduoc. char. fin. quia respondetur quòd & ipsi tales habent: vt libro de cautelis medicorum per magist. Gabriel. Zerbum Veronẽsem, qui nihilominus vnã omisit, quam pudet referre. tradi tur à Iacobo de Forliuio in secunda primi. in secunda de vrinis. c. j. super illo tex. Auicen. scias autem quòd vrina quã to plus eam tibi approximas &c. Item & nonne Theologi superius tradunt cautelas: est enim cautela cuitatio deceptionis cum diligenti attentione: secũdum eudem Gabriellem in dicto libro. vel est propriè consideratio rerum futurarum, vt Vincentius Cingault in cõs. de alienatione iurisd. charta vij.

Quintò non obst. dum etiam nos irrident de quibusdã gl. exponentibus vocabula leuia vel inhonesta, quia respondetur quòd licet videantur leuia idiomati nostro Italico, non sic Teutonico vel Anglico, cui propter diuersitatem cum suo vulgari oportuisset recurrere ad aliquod vocabularium. & ad illud de auribus respondet Barb. in ca. ex tenore. 3. not. de for. comper. dę inhonestis etiam oportet quandoque loqui, vt expresse se excusat Auicenna xx. fen. 3. canonis dum loquitur de magnitudine virgæ. & ibi facit vnũ capitulum

capitulum excusatorium. & verba Auicennæ declarat Præpos. in capitul. fraternitatis. columna decimatertia. de frigid. & malefic.

Sextò non obst. authoritas Ciceronis appellantis Leguleos, credebat enim, vt Politianus in Lamia, columna. penultima. esse scientiam funginam, vt vna pluuia statim procreetur: quia clarè respondet Vdalric. Zasius post repetit legis secundę. ff. de orig. iur. in epistol. incipien. Lauren. Valla, quòd quandoque malum dicebat etiam Cicer. de amicis suis, & de pluribus aliis, vt congerit Lõgolius in sua defensione habita Romæ in cipien. quòd charta decimaoctaua. & sequẽ. dicam in quinta limitatione, quòd sit tenenda communis opinio. Et fuit Stoicus Philosophus & Iurista eximius, secũdum Bol. in lege prima §. ius naturale. el secundo. ad fin. ff. de iustitia & iur. & Cicer. quantum extollit leges in suo tractat. de legib. & alibi dicit ipse, quòd iuris ciuilis cognitio semper summo in honore fuit. refert Practicus Papien. in forma interrogatoriorum ante fin. gloss. prima. cuius difficultas ibi de varietate statutorum ita procedit in medico in diuersitate complexionum & aeris & modo viuendi ægrotorum: sed discretus & sapiens omnibus se accommodat.

Septimò non obstat quod adducunt Modern. in apostil. Barbat. in capitulo cæterum. columna sexta. de iuramento cal. & cap. clerici. de iudic. quòd de corruptibilibus non habetur scientia, sicut leges quæ quotidie mutantur. capitulo, non debet. de consang. & affin. vt irridet Codrus serm. 1. est in opere char. 25. Mirabilis liber Prophetiæ char. 24. capitu. 30. dixi in quæstione, quòd ob adulteriũ relicta prima licet aliam vxorem capere: & dicunt Moderni esse concludens argumentũ. Sed respondetur quod sequeretur quòd Theologia esset scientia attentis prædictis quòd est falsum. Secũdò cùm nihil sit sub cœlo stabile & incorruptibile. Boetius de consolatione libr. 1. metro. 5. ô stellifeti, &c. & lib. 3. metro. 9. ô qui perpetua. quẽ refert Panormitanus in prooem. ad rubr. de iudi. cum omnia comparantur. Claudius in Monarchia Franciæ lib. 1. c. 3. Bald. in l. si viua matre. C. de bon. maternis, & præfati. Moder. in apostillis Barbatiæ in capitu. si quando columna 4. de rescriptis. Ergo sequeretur quod nec de cœlo, nec de his qui sunt sub cœlo posset haberi scientia. facit, quia secundum Philosophum 3. de Anima, nihil est in intellectu, quin prius fuerit in sensu. Sed sensus & quæ sunt in sensu sunt corruptibilia. vt frater Gregorius sermone, funebri vigesimoquarto, educ Domine. & serm. decimo nono, sicut ergo &c.

Tertiò respondetur quod Legista principaliter considerat de stabilibus, vt de Deo. Boëtius vbi §. item quia iustitia est constans & perpetua voluntas ius suũ vnicuique &c. l. iustitia. ff. de iustit. & iur. & si Modern. ibi, & institu. eodem su per verbo, constans. vidissent Doctor. & Cardin. in d. capitul. non debet. ij. no. & Imol. in iij. Barto. in tract. testimonio rum. charta quinta. capitul. prudentia est, vt Aristote. Ponzinib. in d. tract. de Lamiis & excel. iuris. columna decima. versicul. non obst. quòd sit variabilis. vbi accommodant aliam solu. & Fortun. quem paulò suprà in tot locis allegaui tenere, quòd lex naturalis & diuina est eadem & immutabilis, non tantùm considerent in illo argumento. & si medici darent medicinas in illa dosi quam dabant antiqui, nescio quę corpora sufficere possent: ergo nec eorum scientia est stabilis, si scientia est, nisi velles dicere quòd omnis scientia mendax, vt nititur Codr. serm. sexto. Iam quindecim. chart. quar
77 ta. & sequent. † Octauò non obst. quòd medicina sit scientia, vt frater Isidorus in loco prædicto, titul. decimo. quæstione decima. colum. vndecima. Et plura pro ea cõgerit Erasm. post suum Encomium Matrimonij. Marsilius Ficinus in epistol. charta xij. xiij. xxj. & lxxxiij. vbi chart. lxxxiij plura. Et de laudibus philosophiæ. & charta nonagesimaquinta. dicit quòd gignit sapientiam, licet cum diuitiis & fortuna nõ coniungatur, vt per eum charta centesimaoctaua. sed bene copulatur cum legibus. & dicit Gand. in rubric. de aliquibus quæstionibus variis. columna final. quòd res defendunt aduocati, corpora medici, animas defendit Ecclesia. Item medici sunt doctores, & consequenter in dignitate approbata. Petrus de Lesnaudiere in tractat. de Doctoribus. quarta parte. quæstione trigesimaprima. & quinquagesimasexta. Bonus in tractatu de nobilitate tertia parte. numero centesimoquinto. & sequent. Econtrà plures dicunt malè de Legistis, vt Nicoletus verme. in quæstione de præcedentia Doctoris & Medici, quum ponit initio Burleus super physica.
78 Quia respondetur ex prædictis quòd est ars. † secundò respondetur quòd dato quòd esset scientia, est eo modo quo Homerus etiam fabrum lignarium scientem dicit. & refert Politianus in Lamia. columna tertia. & melius dico quòd & si sit scientia, non tamen propterea debet præferri legali. vt statim dicam. & qui eam laudant, bene faciunt: sed non propterea legulem contemnant. quoniam hoc vilium est, secũdum Hieronym. Codrus sermon. decimotertio. char. quarta. & facit Nicoletus & alij obloquentes de Iuristis. ob quod adeò detegunt se habere malam linguam quòd nemo dictis suis credit. Item plures obloquuntur etiam de medicis, vt Plinius de naturali historia libro vigesimonono. capitul. primo. Sidonius Apollinaris & Seneca, quos refert Polycraticus. & eos omnes Lucas de Penna in rubric. C. de profess. & medic. libro decimo. Morus in Republic. Vtopiæ. charta decimanona. & de eis meminit Ripa in tracta. de Peste, char. septuagesimaquinta. numer. septuagesimo quarto. Moder. in tract. de malis sue ignaris medicis, & Petrarcha contra malos medicos. & Gallicus in, Les abus du Monde. post medium, vbi latè. & aliqua contra eos tradit vbi suprà Politianus. Rodericus in Speculo humanæ vitæ. capit. xxxij. Rosarium Busti. libro secundo. sermo. octauo. litera q. column. secunda. & vigesimonono. litera m. column. penultima. nunquam mihi placuit iste modus vituperandi vnam pro laudando aliam. Codrus vbi suprà. & ibi charta secunda. plura contra medicos nec iurgandi. Lancel. Politus in tractat. de offic. aduoc. in rubric. de prudentia. charta penultima. quia iuribus & non iniuriis certandum est. l. quisquis. C. de postula. Portius inst. quibus modis tutel. finit. columna tertia. facit l. prima. C. si quis impera. maled. ad quam Hadr. Papa noster in Quodlibetis. quæstione septima. columna penultim. & quæstione vndecima. capitulo secundo. vt clarius. columna secunda. Bauerius. in §. item furiosi. columna nona. instit. qui testament. facere possunt. Isernia in feudis, in rubric. de statutis contra libertatem Ecclesiæ in versicul. satisfactionẽ. vltim. column. facit Dodus in Apologia contra detensores frigarum, charta trigesimaquarta. &, Labia stulti immiscẽt se rixis, & os eius iurgia prouocat. Amedeus de Amicitia. charta quarta. latè Gilbertus post Philosophum libro secundo. Oeconomicorum in quæstionibus, charta tertia. est enim malum signum quando quis vult se maledictis defendere. capitulo primo. §. primo. de schismatic. libro sexto. Specul. in titul. de aduocato. §. iam nunc videndum. columna secunda. versic. verum si aduocatus videatur. nam facit ad hoc quando videt se succumbere vt prouocando ad iram turbetur, vt nesciat aduersarius quid dicere. Et dicit Aristo. j. Elenchorum, quòd ista est vna cautela sophistæ. refert frater Ludo. de Veritate contrit. char. centesimanona. de ira, quòd impediat & obnubilet rationem, in fi. Sed hanc cautelam damnat tanquam diabolicam Rosarium Busti, libro secundo. sermo. vigesimonono. litera a. columna final. & per totum illum §. est char. ducentesimaoctuagesimasexta. frater Tho. Illyricus de Potestate Papæ. char. centesimaquarta. vbi char. centesimadecimaoctaua. inuehit contra medicos, tamen Archiepiscopus Florentinus in tertia parte summæ. titulus sextus capitulo secundo. §. dicit quòd esset licita quando quis esset certus de iure suo, & alter sua scientia & cauillationibus veller offuscare. pro quo Purpuratus in l. edita. C. de edend. numero decimonono & sequent. facit illud Apostoli quod refert August. quem etiam refert Petrarcha epistol. quadragesimanona. altissimum. ante fin. dum dicit, non in cõtentione & emulatione: sed indumini dominum Iesum Christum. facit Ioann. Montaigne in tract. de præcedentia sacri regij consistorij dum detestatur ambitionẽ. propterea frater Syluester contra Lutherum. charta centesimaoctaua. versiculo deficit quintò dicit se omittere illius detractiones & maledicta, ne videatur similis sibi pulchrè Gelli. libro sexto, capitulo vndecimo. cum in quinatissimis allegãdo Quint. Metellum Numidicum hoc idem dixisse. & licet faciliter quilibet possit talem cautelam euadere vtendo patientia, tamen per prædictas authoritates poterit eam retorquere in caput illa vtentis, scilicet dicendo & probando q hoc faciat, quia nequeat ius suum tueri. posset etiam respõderi vt refert Plutarchus in vita Marij, cum respondisse in simili Pompilio: Si eximius es doctor, coge me inuitum ad tecum excandescendum. faciunt pulchra respõsa Diogenis qui maledicenti sibi non respondebat, quia contendere nolebat in his in quibus qui obtinet, vilior reputatur. & quia illi non posset respondendo tantam dehonestatem afferre, quantam ipse sic loquendo sibi ipsi inferebat, & quòd oportebat sapientiam ab insipientibus impugnari. Esse enim meliorem indicat lingua mala quem carpit. Et Socrates dice-

Universidad de Deusto
Biblioteca

bar, Si asinus me calce percutiat, nunquid eum in iudicio cō uenirem? Xenocrates verò respondit, Vt tu linguæ tuæ, ita ego aurium mearum dominus sum. Quis enim non potest cogi præcisè ad irascendum, prout nec ad transgluciendum cibum. Ioann. Selua in tracta. de iure columna octaua. versiculo quinto. ita hinc vulgus dicit, quòd commune Venetorum compellere nequiuit vnum asinum ad bibendum. cui enim dubium quòd boni medici sint valdè laudandi? Bald. in capitul. cùm omnes. column. final. de constitu. & necessarij ad abbreuiandum ægritudines & iuuandum naturam: licet non sit in medico semper liberetur vt æger. glosſ. in l. illicitas. §. si medico. ff. de offic. præsid. in capit. ad aures. de æta. & qualita. Specu. in titul. de aduocato. §. nunc tractemus. versicul. quia dubius. licet ipsi multa promittant infirmo & bene. quicquid dicat Ripa in tract. de Peste charta septuagesimanona. columna prima. vt intertineant eum spe, & non leue salutis iudicium est spes languentis. Amedeus in dialogo de Amicitia. charta quarta. iuxta illud: Victique resurgūt, Quosque putes nunquam posse iacere cadunt. Præpos. in capitulo quarto. qui fil. sint legitim. qua duce morituros viuere vidi, dicit Aesopus. hanc promittunt medici, tractant fabrilia fabri, vt Hier. quem refert Zerbus de cautelis medicorum. charta octaua, columna secunda. Barbat. in capitul. clerici. columna secunda. de iudic. in capitul. prudentiam. in fin. princip. de offic. de legat. in capitulo. Raynutius. columna penultim. quia sanat solus languores Deus, vt exorditur Mesue in libr. Medicinarum particularium. in lib. meo est char. lxxxvj.

Nonò non ob. q ipsi sunt philosophi, cuius ratione præcedere debent, cum sit scientia vera quæ inuestigat res per causas. Sed respondetur quod Philosophi ab vrbe expulsi sunt, vt Politianus in Lamia per senatusconsultum. Codr. sermo. primo charta vigesimaprima. & sequē. & serm. quinto. charta tertia. † Secundò respondetur quòd etiam Iuristæ sunt philosophi. lege prima. ff. de iustitia & iure. Et præsupposito quòd sit scientia, tamen scientia Legalis est dignior: quia non solum scientia, sed & sapientia, quia de Deo, ut Luas de Penna. in lege prima. C. de stud. liberalib. lib. 11. columna quinta. & 6. Bar. in tract. testimoniorum, char. 5. c. prudentia est, vt ait Arist. vbi declarat quid sit sapientia scientia, & quid prudentia. dixi, suprà. præterea etiam si remaneat in puris terminis scientia, adhuc est dignior. Nam vnaquæque scientia est dignior altera vel ob nobilitatem subiecti, vel certitudinē demōstrationis. Philosophus in prœ. de Anima, quē referunt Nicoletus & Natalis de Montesauro in locis ante dictis. Bo. in tract. de nobilitate part. 2. num. 26. Bol. in §. ne autem. in prœ. fforum. Quantum ad subiectum de subiecto medici secundum Naralem vbi suprà & Rosariū lib. 2. serm. 29. litera n, ad fi. vbi in antecedētibus declarat in omni scientia quod sit eius subiectum, & quomodo cognoscatur. Natalis vbi suprà & Archilinus in tract. de Physiognomia. dum agit de eius subiecto, & quotuplex sit, clarè Alber. in prœm. ff. veter. chart. 1. sicut finis medicinæ est corporis sanitas: ita finis legis humanę est mentes hominum facere & conseruare sanas. Barb. in c. cùm tanto. colū. 10. de consue. Ioannina col. 80. Fortun. de vltimo fine iuris. colum. 2. & per totam chart. & ibi col. 19. allegat. 1. Polit. q qui ius Ciuile instituere debet, de anima quoque sciat oportet. & in l. 1. §. huius studij. ad fi. ff. de iusti. & iur. & allegat. 1. & hic quòd proximus finis legum est animi sanitas. & ibi in §. ius naturale. colū. 8. allegat hoc tenere Plato. sed bona animæ sunt maximè bona. 1. Ethic. 7. Polit. frater Gregor. Britan. serm. funebri. 15. spiritus. Anchar. vero in reg. possessor. col. 2. dicit quòd ciuilis consideratio solum tendit dirigere actus nostros in pace & ciuili amicitia. quæ secundum Philosophum 8. Ethic. videtur ciuitates continere. & sic ad charitatem quę potissima est dirigere animas in cælum: ad quę sine ea nemo transit. vt suprà dixi contra partialitates, facit Ropelus in Monarchia, charta 8. columna 3. & chart. 14. col. 2. Et sic patet subiectum iuristarum esse dignius subiecto philosophi: quod indubitāter procedit respectu iuris canonici, quod communiter profitentur omnes Legistæ, nam sine eo parū valerēt, vt Rom. quē inferam. & Ius Canonicum omnes antecellit, secundum Fortun. vbi suprà col. 5. Hosti. in summa. col. 6 & 10. Ifernia in prœ. feudorum. q. 1. col. 3. & seq. & q. 6. col. fi. Rosariū Bust. litera d. col. 3. dicēs, quòd scientia canonica est scientia scientiarum, & excepta Theologia est alijs scientiis præponenda, quia est à Deo, ipsam specialiter inspirante: non sic in philosophia, quæ licet à Deo eo modo quo dicimus à Deo omnia esse: hoc tamen est mediante natura. ita frater Alexan. de potestate Ecclesiæ. tract. 2. c. 3. & c. 4. & dato quòd esset à Deo, non tamen per ora principum, prout lex. & sic per tam dignos ministros. & idem frater Alex. in d. ca. 4. ante medium, plura adducit pro spiritualitate cōtra temporalitatem, & c. 8. col. antep. faciūt quæ suprà dixi in 1. ampliatione, & in 5. limitatione ad illud quòd sit tenenda communis opin. allegando Fortunium in tot locis tenere quòd omnis lex debet esse similis legi diuinæ. ergo cùm sit fundata & demonstrata per authoritates Spiritussancti, cui dubium quod est certior demonstratio, & sic dignior per secundam rationem Philosophi, de qua suprà, quàm philosophia quæ vadit per rationes & argumenta hominis. quorū quot capita tot sententiæ, vt inquit Comicus. c. quia diuersitatē. de elect. glo. in c. super literis de rescript. mille hominum species, & rerum discolor vsus: Velle suum cuique est, nec voto viuitur, vno. glosſ. in l. Barba. in verb. fecisset. ff. de offic. præt. vide plura exempla in annotationibus variis, chart. 201. per Iaco. Bono. in prælectione ad Boetium, incip. constitueram. nam vnus non vult quicquā decernere, sed solùm inquirere, vt Phauorinus, quē refert Gell. lib. 20. ca. 1. alius. & lib. 11. c. 5. quòd est semper sperare discere, & nunquam ad scientiā veritatis peruenire, vt infra dicā. tamen est longè facilius dubitationes mouere, quàm soluere. Aret. consi. 13. viso. col. 8. in fi. primi dubij. cum sim. vt dixi in determinatione quæstio. An sit vtile nubere. alius non vult credere, nisi quod expertus est. Auerrois 8. Physic. col. 4. alius nisi quod videt vel sentit: tamen sensus qui certiores sunt, vt visus, & auditus. Bal. in prœ. Greg. col. 4. sunt quandoque fallaces, vt Dodus in Apologia contra defensores strigarū, chart. 4. & 26. cōclusione 7. quomodo ergo ita certitudinaliter demōstratur. cum sint à ratione naturali, & sic à principio creato: sicut probationes sacræ scripturæ. Canonum & Legum quæ sunt immediatè à principio increato: id est Spiritu sancto. Cyprianus Venetus in tract. de Authoritate Roma. Ecclesiæ. char. 3. & 4. facit frater Lu. Vualdus in opere Regali, chart. 101. 2. not. vbi dicit etiam quòd scientia diuinarum scripturarum præponitur Metaphysicę. hinc dicimus quòd argumentum ab authoritate diuina vel humana in virtute Dei est fortissimum: si solùm ab humana, debilissimum. Syluester contra Lutherum, char. 146. est lib. 2. ca. 10. vbi char. 214. dicit quòd non tenemur reddere rationem de fide. & charta. 89. & 205. & 232. & 268. contra Lutherum. pag. 538. adducit illud not. dictum August. contra epistolam fundamenti, Euangelio non crederem, nisi me authoritas Ecclesiæ catholicę commoueret. & contra spernentes authoritates antiquorum, Gell. libr. 5. c. 21. plurima. plus dicit Papa Pius epist. 7. in opere. est char. 66. quòd vana est argumentatio sine diuinæ legis veritate & testimonio. Et discurre libros Theologorum, libros legales, nihil inuenies nisi vnum & idem esse. vt late probat Vdalr. Zasius in oratione incip. Fabius ille Quintilianus, & Ponzinibius de Lamiis column. 3. versiculo 4. quia subiectū legalis scientiæ. † quid enim aliud laborant Legistæ nisi vt obseruētur præcepta Christi? Mar. 10. ante mediū. Et prædicta sunt de mente Alexand. de Hales. 1. parte summæ, quæst. 8. & Scoti in prologo. Rosar. Busti lib. serm. 29. litera n. column. 5. Bo. in d. tracta. de nobilitate. numero, 26. & seq. Præterea ratio naturalis vni philosopho vnum suadebit, alteri aliud. secundum inclinationes & passiones amicorum, quo effectū est vt se in varias sectas disgregauerūt: in Stoicas, Academicas, Peripateticas, & alias penè infinitas. & 180. sectas enumerat Codrus serm. 1. char. 34. post Augustinum de ciuitate Dei. libr. 19. vltra tot nunc sectas hæreticorum, quas Codrus ibi enumerauit chart. 25. facit Eusebius de Euangelica præparatione, lib. 14. capitulo, 1. & sic nunquam sit finis disputandi cum suis distinctionibus. Sylueſter contra Lutherū, char. 207. columna 2. imò sępè consulere dediscunt dū disputare discunt. Marsi. Ficinus in epistola charta 100. vbi chart. vigesimaquinta, plura ponit de lege & de iustitia, & charta 26. quæ sint legitimæ Iurisconsulti partes. & charta decimatertia quòd præstantior est legista quàm sophista. & Gregorius Nazianzenus in tractatu de moderandis disputationibus. maximè columna, seu facie vigesimatertia. propterea contra Philosophos plura Lutherus præsertim contra Aristotolem, charta 218. Fortun. de fine iuris columna 8. in fine glosſ. expressa per illum textum in l. mulier bona. ff. de iure dot. licet pro eo Auerrois quem refert Barbatias in capitulo, cum olim. columna duodecima, de litis contest. & in rubrica C. qui admitt. columna sexta, vbi etiam laudat Iurisconsultos. & columna octaua. Codrus latè serm. 5. charta 3.

ta 3. & serm. 6. charta secunda, & charta septima, & contra Auerroim in apostilis. Barbatias in capitulo super literis. columna tertia, de rescriptis. Moderni in quodā libro, incipiente, quemadmodum. vbi plures authoritates Sanctorum contra Philosophos aggregauit, facit Marsil. Ficinus in epistolis charta decimatertia, Seneca epistola, octuagesimanona, incipiente, de liberalibus, & tribus sequent. Gell. libro decimooctauo, capitulo octauo. Domitio. Specul. in titulo de aduocat. §. nunc de exordiis. columna septima. versicul. vel sic si naturales. Luc. de Penna in l. prima colum. quarta & quinta. C. de stud. liber. libr. xj. Beroaldus Bononiensis in sua declamatione, An orator sit philosopho & medico anteponendus: de qua habetur in declamationibus Quintiliani, charta decimaquinta. capitulo ducentesimoquadragesimooctauo. de ea etiam meminit Codrus sermo. ij. charta tertia. & est proprium etiam medicorum circa ægritudines variare, vt Vualdus in Opere regali. charta centesimaprima. secundo notando. Et quandoque hoc faciunt studiosè, vt subtiliores videantur apud vulgares. Zerbus de cautelis medicorum. in capitul. de cautela, & interrogando. columna secunda, est charta octaua. vnde nec mirum si ob varietatem opinio. & disputationes ac argumenta eucnit lectori illud in quinto fastorum, Vt stat, & incertus quà sit sibi nescit eundum, Cùm videt ex omni parte viator iter: Sic quoque posse datur diuersas noscere causas, Quo ferat ignaro, copiáque ipsa nocet. Et illud, Hinc atque hinc vastæ rupes geminique minantur In cœlum scopuli. Et si vnus adducat concludentia fundamenta, tunc non minus vrentes mittit formica sagittas. Luc. de Penna in l. omnes. columna quarta. C. de decur. libro x. & hoc est quod de Aristotel. conqueritur Ioann. Annius in commento Berosi charta secunda. aliquādo vnus vnam alter aliam sectam tuetur, vt Lucanus, quem refert Barbat. in capitul. pastoralis. columna quadragesimaoctaua. de iudic. Namque alij Magnum, alij Cęsaris arma sequuntur. & aliquando aliud Lucani, magno se iudice quisque tuetur. Barbat. in Ioannina, columna septuagesimatertia. in capitul. licet. numero quinto. de foro competent. in capit. significasti. column. penultim. eod. titul. vbi quis iustius induat arma scire nephas. & in capitu. si clericus laicum. colum. decimatertia. addit, victrix causa diis placuit, sed victa Catoni. raroque firmāt anchoras, vt per eum in c. quòd clericis. colum. xvj. eod. tit. de foro compet. vt in tanta ambiguitate nemo sciat quid tenere. At dicent quòd Barba. hæc adducit contra opiniones legistarum non contra varietatem philosophorum. Sed replicatur, quòd Doctores habēt sua principia, id est text. legū scaturientes ab æquitate & veritate, ad quæ semper recurrunt & fiunt concordes. put Apostoli Actuum xv. Sed Philosophi obstinatissimè suam sectam vel iure vel injuria tueri volunt: nec aliam sectam ad mittere, vt patet ex latè dictis per Lactātium in 3. diuinarū Institutio. vbi per plurima capitula philosophia detestatur. & Apostolus ad Colossenses secūdo. & etiam artes mathematicæ nil conferunt ad pietatem, secundum Eusebium de euangelica præparatione. libro decimoquarto, capitulo quarto. pulchrè Seneca epistola lxxxix. de liberalibus, & duabus epistolis sequentibus. Et volunt omnia sibi probari, put Aristoteles irridens Biliam quòd ille rusticus multa dixit: sed nihil probauit. Barbat. in capitulo proposuisti. columna decimatertia. de probat. Et tamen ipse non poterit omnia probare, vt patet ex glomeratis in Rosario Busti. libro secūdo. sermone ix. literas. dū agit de curiositate. facit Baptista Pius in annotationibus posterioribus Tullij ad Hortēsium. col. 2. versicu. nec ea quæ clancula. vbi irridet Aristotelem, dum dicit, Separatur hoc ab hoc dicens, quod fugit Laurētius Valla. plura cōtra eundem in sua dialectica. Maxil. libro primo. Vellem quòd responderent mihi ad quæsita Iob. cap. xxxviij. Propterea Marcus Antonius de Verona in dict. oratione, chart. penult. allegando Platonē in Gorgia, suadebat scholaribus vt relicta Philosophia tanquam puerili, accederent ad medicinam, tanquam reipublicæ magis proficuam. Fuit consilium Gellij libr. x. c. xxij. incip. Plato. Et sic Philosophia non habet ita certam demonstrationem, sicut habent Iuristæ. Imò philosophia habet principia quamplura notoriè falsa: vt, quòd cœlum sit æternum, quod est cōtra illud, in principio creauit Deus cœlum & terram. Genes. j. Item, Cœlum & terra transibunt. Matth. xxiiij. Ex quo solo errore principio videat Philosophus quot eius ppositiones corruant. Et tamen alia plura etiam falsa. Rosarium Busti. 2. par. serm. xxix. literam. col. iij. frater Isidorus vbi 5. lib. j. titulo. quæstione vj. Fortunius de fine iuris. col. viij. verſ. Nō ob. quod vulgares physici. Quomodo ergo potest ex falso principio deriuari vera conclusio? capit. principatus. in fi. & c. seq. prima q. prima Philosophus. j. Posteriorum. Bustus in Defensorio montis. char. x. colum. secunda, Ant. de Prato in prœm. tractatus de secun. nup. colum. secunda, & Sylueſter contra Lutherum, char. cexxij. quòd maior debet esse certitudo principiorum quàm conclusionum: quia propter principia nota, noscimus conclusiones. & Cicer. in 2. de Diuinatione dicit, † quòd ex falsis verum effici non potest. & Bal. in præfatione Decretalium ad fin. dicit, quòd in scientiis error fundamenti tota massa corrumpit. & Hadr. vj. Papa noster in Quodlib. q. x. char. pen. litera a, allegando Philosophum xij. Eth. dicit, quòd vitium principij est corruptium, ex quo omnis processio est ex principio. secundū. Philosophum, quem refert Angel. consilio cx. sanctissima. colu. pen. & vbi desunt principia, de est principiatum. quia principium est potissima pars operis. Barbat. in cap. cùm in iure. col. xiiij. de offic. deleg. vbi apostilla. & in ca. j. colum. 4. de lit. contest. hinc dicimus quòd tunc perfectè scimus aliquam rem, quando perfectè cognoscimus causam & principiū. Philosophus in pluribus locis, quē refert frater Greg. Britannicus in serm. funebri. lij. cupio. Codrus serm. vij. col. 2. Iaſ. in lege & si pepercerit, §. purè. colū. prima, in l. in suis. colum. v. ff. de liber. & posthu. & hoc sæpius repetit Barb. in variis locis & in locis prædictis. & in c. sedes. colum. v. de rescript. dicit post Philosophum, q circa principia oportet adhibere magnam sollicitudinē. Ad hæc igitur aduertens Dominus magister Sebastianus de Aquila, legens tempore meo Papiæ Theoricam medicinę, vidensque infinita principia philosophorum & metaphysicorum falsa esse, & repugnantia fidei nostræ: adeò tamen persuasiua quòd iuuenes de facili trahunt in errorem & hæresim. vt in bulla concilij Lateranen. tempore Leonis x. in materia fidei est ix. in ordine meo cùm portauerit discētem credere. Caccia lupus de modo studendi, col. xv. in princ. Lancelotus in præfatione ad ij. ff. veter. Purpuratus in præfatione ad primam C. frater Thomas lilyricus in tract. de potestate Papę char. cxviij. ideo suadebat scholaribus suis vt audirent modicum in theologia, quæ tales errores ab eorum mentibus extirparet. Et audio quòd nisi ita fiat, Patauii non admittuntur ad doctoratū in medicina, qđ præsertim, est hoc tempore necessarium, quo relicta via S. Thomæ omnes volunt sequi viam Auerrois, quem dicunt melius commentasse, & secutum mentem Arist. qui Auerrois est maior hæreticus. & propterea medici antiqui libentius sectabantur S. Thomam, postquam omnino non studient philosophię, nisi q quanto est necessaria ad iacienda fundamenta medicinæ. Sed nostri Moderni volunt sapere plusquam oportet, non aduertentes ad illud Augustini, audita fama S. Anth. 4. quòd surgunt indocti & rapiunt cœlum, nos autem cum scientiis nostris mergimur in pfundū. Facit quod dicit Marcus Antonius Veron. in d. oratione incip. Euclides. chart. pen. & licet non referat, fuit dictū Gellij lib. x. c. xxij. quòd cùm grandis natu adhuc philosophatur, ridicula res est. Principia autem Legistarum sunt vera & solida. pro quorum probatione vide Rosariū Busti serm. xxiiij. litera m. colum. secunda. fratrem Sylueſtrem contra Lutherum, chart. xlviij. xxiij. quæstione quinta. quia non est modicum probare vnū principium, vt frater Samuel contra fratrem Vincent. chart. prima, & Codrus contra illum Dialecticum quem 82 statim referam. † Decimò non ob. dum dicunt quòd respōsa Iurisconsultorum non habent authoritatem aliquam, sed princeps. vt latè Salomon. in repetitio. §. respōnsa. institut. de iure. natur. quia respondetur quòd sufficit quòd princeps vel resp. illam authoritatem sibi dederit, quę nunquam data comperitur Philosophis naturalibus. Secundò respondetur quod & responsa prudentium rationabilia, licet non fuerint authorizata à principe, seruantur tamen pro lege, vt dicitur de libro Decretorum Gratiani. Item de libro feudorum. Item de capitulo primo. de frigid. & malefic. secundum Præpos. ibi columna tertia, dum dicit, quòd ignoratur eius author. facit Bald. in l. nemo. C. de sent. cum simil. vt dixi circa fin. inuentarij mei librorum iuris. addo Corne. in l. final. §. necessitate. C. de bon. quæ liber. columna tertia, dum loquuntur de exemptis ab imperio Romano, qui nihilominus seruant leges non propter authoritatem, sed propter bonam rationem. Item si legistæ non se interpoſuerunt in legibus condendis, cur est quod ipsi nolunt eas pati quòd allegentur contra se tanquam condi- 83 tas à suspectis? † Vndecimò non ob. quod dicunt quòd Le-

Universidad de Deusto
Biblioteca

gistæ nesciunt formam arguendi, quia logicam ignorent, & tamen Stoici dicunt, neminem ignarum dialecticæs futurum sapientem. Summa Tabiena in verſiculo Logica. in commento Cicero. de Officiis libro primo, est charta decimaquinta. Sed vltra Ponzinibium in dicto tractatu de Lamiis. columna octaua. verſiculo non obst. quod legistæ. respondeti potest quòd logica non ducit ad vitam. capitulo viuo. & capitulo omnia. & capitulo legimus, & sequente trigesimaseptima distinction. Lucas de Penna in lege prima. C. de stud. liberal. libro 11. & in lege prima. Codice de professi. qui in vrbe Constantinopolit. libro duodecimo. Speculum in titulo de aduocato. §. nunc de exordiis. columna sexta, verſiculo subtilitas enim immoderata, & verſiculo sequenti. & Signorolus consilio final. columna secunda, deridet illum qui volebat se ostendere dialecticum. & dicit Baldus in lege prima. Codice de sentent. quæ pro eo quod interest. columna secunda, quòd non est insistendum in dialecticis, pro quo Afflictus de iure protomiseos. columna secunda post Domin. Augustinum. pulchrè Albericus in procemio ad suam lecturam. ff. veteris. columna prima. Et Salomon. in lege, in exercendis. columna prima. Codice de fide instrumento. ponit stultitiam illius scholaris qui volebat probare patri quod tria oua essent quinque, quia duo & tria sunt quinque. Bartol. Sen. & Texera in lege si is qui ducenta. in principio de rebus dubiis. Iason in lege manumissiones, in fin. ff. de iustitia & iure, & Codrus dialecticam etiam deridet, sermo. primo, charta vigesima, & Seneca in procemio, declamationum. & epistola quadragesimaquinta, libro quarto, impugnat schismata. facit Apuleius de philosophia, charta tertia. Et dicitur in procemio Augustini Dathi, de laudibus eloquentiæ. circa fin. charta secunda, argutiæ sunt sophistarum captiunculæ, dialecticorum laquei, calculatorum & mathematicorum inuolucra, recessus latebræ nominalium. sic enim iuuenes philosophi nuncupantur, qui ad terminos & orationes referre omnia voluerunt minutæ interrogatiunculæ quasi puncta atque contortæ quædam: quibus effici commodius singula sunt opinati: & ibi esset de philosophis realibus. facit Baldus in lege Aemilius. columna decima, digestis de minoribus, quòd in realitate rationis, non in ambagibus debet fundari intellectus practicus & substantialis. facit, Mortus in republica Vtopiæ. charta quinquagesimaoctaua, & dicitur Ecclesiast. trigesimoseptimo, quod qui sophisticè loquitur, odibilis est. latè Rosarium Busti. secunda parte. sermone vigesimonono, litera m. columna secunda, facit Linquo coax ranis, cra coruis, vanáque vanis: Ad logicam pergo quæ mortis nō timet ergo. facit Petrarcha in triumpho Famæ. capitulo quarto, dicens, quòd non per saper, ma per contender chiari. vbi postea subiicit de Corneade. & ibi in commento respondetur ad illud quòd logica sit ars artium & scientia scientiarum. facit Lact. diuinarum institutionum, libro tertio, capitulo decimotertio. facit Zacharias in sermone conciliabuli Pisani. columna secunda dicens, quòd sic facere est semper sperare discere, & nunquam ad scientiam veritatis deuenire. pulchrè frater Thomas Illyricus in tractatu de potestate pont. charta centesimaquadragesimaquarta, & sequente. Laurentius Valla in sua dialectica. in procemio libro secundo & tertio. Et propterea Ioannes Iacobus de Canibus, in tracta. de modo
24 studendi. columna sexta dicit, † quòd non est necessaria Legistæ. Secundò responderi potest, quòd vbi est opus dialectica, ipsi Iuristæ ea vtuntur. Albericus in procem. ff. Noui. columna tertia, vt patet ex dictis iurisconsulti: an eam caleret, in lege si is qui ducenta. maximè in §. sed vtrum. ff. de rebus dubiis. Et si sciuit arguere enthymematicè in lege prima, vbi Iason quarto not. ff. si certū petatur, & quam logici fatentur esse pulchriorem formam arguendi & breuiorem: quia consistat solùm ex antecedenti & conclusione. Item videant si glossa sciuit syllogizare in lege prima, §. primo, ff. si quis ius dicenti non obtemperau. & alibi sæpe. & syllogismum soluere. glossa prima. in lege tertia. §. incertam. ff. de acquirenda possessione, & si ipsi sciunt discurrere per decem prædicamenta vbi opus est, de quibus meminit Codrus sermone tertio. charta prima, vt patet per Azonem in summa. C. charta j. & Baldus in l. data opera. septima columna. C. qui accusar. in lege de quibus. columna final. ff. de legibus. in capitulo cum causam. clementina prima. de testibus. columna quinta, & Brunus in tracta. de forma. charta vigesimaprima, columna quarta. Ioannes Montolonius in promptuario Iuris. in ver. fingere. & alij quos refert Iaſ. in repetitione legis si is qui pro emptore. de vsucap. & qui sint. Baldus in capitulo canonum tiatura. col. finali. de constitutio. Et si doctores in practica quando faciunt libellos, sciunt facere syllogismum in forma, vt Iason in lege prima, columna tertia. ff. de edend. Lanfrancus de Oriano in repetitione capituli quoniam contra. in ver. petitiones. de probatio. Oldradus consilio centesimooctauo. Titius ad fin. Et tot modos arguendi glomerarunt Dynus in tractatu de argumētis. & Baldus in lege conuentieulam. Codice de episcopis & clericis. Albericus in dictionario in verſiculo argumentum, quos non posuissent nisi scirent arguere. Est verum quòd vbi non expedit, legista non curat de tali forma. quia frustrà fit per plura, quod potest fieri per pauciora. Purpuratus in lege edita. nota. ducentesimosexagesimoprimo. Salomonius in repetitione legis Gallus. charta vigesimaquinta. in fin. nec curamus de forma, dummodo habeamus effectum. capitulo tertio. de verborum significatione. in lege si mater. Codice de institutionibus. & substitutionib. nam cùm obiectum intellectus sit veritas, quanto citius eam habemus melius est. Salomon. in repetitione legis Gallus. §. & quid si tantum. char. j. Et quādo Logici seu philosophi disputant cum Legista, solent & bene Legistę negare eorum principia, quia plura sunt falsa, vt statim dicebā: ideo licet neganti non incumbat probatio. l. 2. ff. de prob. tamen si rectè considerabimus, inueniemus semper aliquam instātiam per quam tolletur eorū consequentia. gl. & doct. in l. creditori. ff. de noui ope. nun. Codrus pulchrè sic facit, vt per eum serm. 6. chart. 4. præsertim si adhæreamus sacrę scripturę, quam negare non audent: & antequam probauerint talia principia, & assignauerint & probauerint rationem specialitatis ad instātiam datam per Iuristam, erit hora dimittendi disputationem. hinc dicunt ꝙ contra negantes principia non est disputandum. Philosophus quem refert comment. Cicer. de Offic. lib. 3. est chart. 107. Sed replicat Codrus vbi supra. hoc est quod cupio ne mecum disputes. & sic principia tua probare nō poteris. Et quia ipsi incedunt per terminos ignotos, petas vt declaret terminos: vel tu pariter procede per terminos eis ignotos: vt per leges loquentes de seruitutibus vrbanis, vel de præscriptionibus, bonorū possessionibus, & aliis penè infinitis.
85 †Duodecimò non ob. dum dicunt ꝙ sint Metaphysicę: ergo præferendi, quia Metaphysica est dignior scientia, quam extollit frater Isidorus vbi supra. frater Lud. Vivaldus in Opere regali. trac. de cogni. electorū à reprobis. 2. no. Aegid. de reg. prin. lib. 2. par. 2. c. 8. vbi de omnibus scientiis, licet de legibus notitiam non haberet, vt probat Bolo. in Theodosiana in vers. philosophorum & poetarū. tractat enim Metaphysicus de ente tanquam primo motore. fm fratrem Isidorum vbi s. facit Eusebius de euangelica præparatione. lib. 11. c. 6. qui dicit, ꝙ eius subiectum est ens tanquam ens. & Io. Picus Mirandula fecit vnum tractatum. de ente & vno: quia respondetur fatendo ꝙ Metaphysica est laudanda. sed etiam ipsa non caret errore, quia vult ꝙ ex nihilo nihil fit. Rosarium Busti 2. par. serm. 22. litera m. col. 3. quod est falsum, quia Deus de nihilo creauit cœlū & terram. Gen. j. præterea adhuc metaphysica non est dignior. nā Metaphysicus non considerat illud ens explicitè & clarè, vt Had. Papa noster in Quodlibetis. q. 3. col. 3. sed solùm vnum Deum primū motorem, quem Auerrois vult agere necessaria. Legista aût in tit. de summa Trini. & fid. catho. considerat explicitè & clarè. Et præcepit metaphysico credere Deum trinū & vnum. vt Ponzinib. in tract. de lamiis col. 3. & seq. Purpuratus in rubr. & in l. j. C. de sum. Trinit. col. j. qui omnia regit pro libito: & qui dixit, & facta sunt, & cui data est oīs potestas in cœlo & in terra. Matthæi vlt. Barb. in c. nouit. col. 28. de iudic. Sylvester contra Lutherum libro 1. cap. 2. chart. 1. Meritò Iuristæ ergo sacerdotes appellantur. l. 1. in princip. & in §. publicum. ff. de iustit. & iur. facit Valerius de institutis antiquis. cap. 1. numer. 33. incip. ius ciuile per multa, & c. Si ergo magis clarè & certitudinariè quàm metaphysicus: ergo scientia legistæ verior & dignior secundum Philosophum, quem suprà retuli, & Bart. in tractatu testimoniorū. chart. 5. prudentia est, vt ait Aristot. Et propterea cùm philosophus cognouisset se in metaphysica nescituisse in claro procedere, dixit librum illum editum & non editum, refert Ioan. Picus Mirandula in oratione in cœtu Romanorum chart. 9. & Gellius lib. 20. ca. 4. incip. commentationum. ad fin. Scire enim in nube non est scire. Bald. in l. Aemilius. col. 2. de minor. Imò nec in moralibus clarè processit Philosophus, sed in confuso, secundum Panor. in procem. Gregoriano.

riano. & hæc etiam videntur esse de mente Alexand. de Ha-
86 les, Scoti, & Rosarij in locis antedictis. † Item in hoc iuriſta contra metaphysicum procedit imperiosè, & inobediētem punit. Barb. in Ioannina, chart. antepenul. est columna 182. Vdal. in dict. oratione, non possum. Et propterea dicit ibi Barb. colum. 149. quòd à studio artium ad leges cōuolauit: nām qui imperant, digniores sunt. Esaias quem refert Barba. in cap. mandatum. colum. 3. de rescrip. Sylvester contra Lutherum, chart. 45. allegando ad Roma. 13. facit Bald. libro 4. consilio 429. dicta particula. Et licet Papa & Imperator appellant quædam præcepta philosophiæ moralis & naturalis religiosa, tamen non dant philosophis potestatem authorizandi seu iudicandi, qui est maximus honor quo Christus Apostolos recompensat. Matth. 19. & Cyprianus Venetus in tract. de authoritate Ecclesiæ. char. 6. Et tamen iuristis eam tribuunt, qui tēpora natiuæ & gratiæ, exteriorem & interiorem hominem complectuntur, diuinæ Theologiæ adhærentes animæ & corpori spirituabilibus, qui & temporalibus vinculum imponunt: ius diuinū etiam in præceptis Decalogi moderantur, ac diuina auctoritate coarctant, prophana sacrant, e contrà vbi expedit, totam ecclesiam militantem cum tota republica gubernant, errores philosophorum & metaphysicorum extirpant. Imò tanta doctoribus reuerentia exhibetur, vt iurisconsultus audeat constitutioni principis derogare. Luc. de Penna in l. medicos. col. 1. C. de profes. & med. libro 10. colum. 1. & vide Alber. in procem. ff. Noui, sicut scientia legalis omnes scientias. & vide Bald. in consilio schismatis. colum. 1. & penul. ac fin. Item de sacramentis, consilio, de Pontifice. & Theologus super istis debet cum cononista conferre: quia non valeret sine. dixi in l. limitatione de peritis in arte quòd communis opin. sit tenenda. Item legista conseruat pacem sine qua Deus non colitur. clem. dudum. de sepul. dixi suprà conta partialitates. Præterea medici non vacant vel admodum parum metaphysicæ. ergo sine exercitio perditur nomen. Felt. in rubric. de fid. instru. columna 7. Bonif. in tract. de nobilitate. 3. part. numero 88. & si re priueris nec nomen habere mereris. Iason in l. id quod apud hostes. ff. de leg. j. colum. fin. iudicatur enim quis esse de illa arte cui magis adhæret. Alexād. li. 4. consilio 108. viso themate. facit Philosophus in 3. de Anima. rex. commenti. 39. pulchrè Petrar. epist. 64. incip. sic est. dicens inter cætera
87 quòd perseuerantia requiritur. † Et sic patet iuristam præferend. medico. vt casus in capi. clerici de iudic. vbi latè Bartbat. Decius & posteriores. Idem Barb. in capit. cæterum. columna 6. de iur. calum. Gilbertus post capit. 3. secundi Oeconomicorum. in quæstionib. char. 2. Taurinenses post alios in l. cum quid. ff. si cer. pet. Ioan. Montaigne in tract. de regio consistorio. char. 21. Petrus de Lesnaudiere in tract. de Doct. parte 3. quæst. prima glos. Pragmaticæ in titulo de collationibus. §. videlicet in versiculo medicina. est chart. 74. Luc. de Penna in rubrica de profes. & med. libro 10. aliquid Panormit. in capit. nouit. de iudic. columna 3. vbi Modernus addunt. & adeò res clara est vt histriones dare sciāt hoc iudicium, vt dixi suprà respondendo ad 6. de fatuitate, loquendo de testamento fatui. mihi placet conclusio quam in hac q. ponit Archid. Flor. 3. parte summę. tit. 5. c. 2. §. 4. Io. Montaigne in d. tract. char. fin. in fin. Rosarium Busti. 2. parte serm. 29. litera c. in fin. & Lisperita col. fin. scilicet vt seruetur dictum Apostoli, per eos relatum, charitate fraterna inuicem diligentes, honore inuicem præuenientes, &c. quia honor est honorantis secundum Philosophum, quē refert Aegid. de regim. princip. lib. 6. capit. 8. frater Gregor. Britannicus serm. tuneb. 31. melior. colum. 4. facit illud Lucæ vigesimosecundo, quæstione tertia, capitulo nullus. Qui maior est in vobis fiat sicut minor: & qui præcessor, sicut ministrator. & illud Cicer. qđ refert Guilielmus Mara Oratione septima incipiēte, reuerende. & eū & alia plura Io doc. in tracta. de vera nobilitate capitulo duodecimo, char. secunda & tertia. Institutio clericorum, charta tertiadecima dicens, quanto superiores sumus, tanto nos submissius geramus. nam qui se exaltat, humiliabitur, & econtra, Matthæis vigesimoprimo & vigesimotertio, & si quis vult primus esse, erit omnium nouissimus. Marci, nono. sed si humiliatus fuerit, erit in gloria. Luc. de Penna in lege humiliori-bus. C. de ponder. & auri illatione libro decimo, vbi plura, quia præcedentiæ quæstio est vana. Cardina. Pap. in epistolis charta centesimanonagesimaoctaua, epistola incipien. subscripseram & ducentesima postridie. ducētesimaquinta dubitare. & quis non potest nisi commendari de honorando socium. nam aut socius est dignior, & sanctum est honorare maiores: aut est equalis, vel inferior, & humilitas semper solet commendari. Et inquit Ptolemeus, quod inter sapientes qui humilior est sapientior existit. Quia post longam digressionem ad arbitrium iudicis redeūdum. Dicit propterea Baldus in capitulo, quia nonnulli. de rescript. in fin. secunda colum. in lege prima, columna duodecima. Codice qui accu. & libro tertio, consilio centesimotrigesimoquarto. incipien. proponitur. columna secunda, referēdo Philosophum, quòd oportet leges esse bene positas, & omnia determinare, & quàm pauciſſima relinquere arbitrio iudicantis. facit Salomon. in lege, in exercendis. tertia quæstione. Codice de fide instrumento. vbi dicit quòd doctrina quanto melius fieri potest, debet tradi, ne iudicum affectio vel non bona consideratio alterī partium sit nocua. & pro philosopho latè Aegidius Roman. in tractat. de regim. princ. libro tertio. parte secunda. capitulo vigesimo, & Philosophorum refert etiam Florian. in rubric. ff. fin. reg. in fi. primę columnę. Hadrian. Papa noster quodlibet. quarto. columna decima. Latius & plenè illud dictum examinat in sexta quæstione principali videlicet in illius prima quæstio. siue argumen. est charta quinquagesimaoctaua, colū.
88 finali. † Et ita pro veritate est consideratis considerandis. nam licet vbi casus non est iure decisus, lex illum relinquat in arbitrio iudicis. lege prima. in fin. ff. de iure deliberan. capitulo de causis. de offic. delegat. capitulo finali. de transact. plures enumerat Decius in capitulo sedes. in glossa tertia. de rescript. Rochus de consuet. charta vndecima, columna secunda. latius Barbatias libro quarto, consilio sexagesimo quinto. illud. columna penultima, & si. latissimè Hippolyt. in lege quæstionis modum. columna prima, & sequent. & in lege de minore. colum. octaua. de quæstioni. in l. in lege. colum. secunda. ff. de sicar. Intelligo quendam doctorem Taurinensem alios plurimos aggreganisse. Lex tamē illum non relinquit in libera voluntate iudicantis: vt exinde possit iudex esse nimis fauorabilis vni parti. Bald. in lege finali. C. de pœna iudicis, qui mal. iu. lic. pen. not. sed quòd debeat regulare arbitrium suum prout quilibet bonus vir secundum negotij qualitatem & personarum, & temporis, & alias circunstantias. Bonus enim iudex nihil ex arbitrio suo facit. capitulo iudicet. tertia, quæstio. septima. Lucas de Penna lege medicos. tertia columna. C. de profes. & med. libro decim. & arbitrium semper significat bonum & æquum. Bald. in capitulo nisi cùm pridem. columna finali. de renun. & dicit Baldus quem refert Cepol. in lege si fugitiui. C. de ser. fugit. columna sexta, quòd iudex debet arbitrari secundum mentem legis, sine iuris & arbitrij sui intellectu seu rationis facit capitulū, iudicantem. trigesima quæstio. quinta. Curtius Senior in repetitio. legis admonendi. colum. antepenultima. ff. de iureiuran. Bartolus in lege si qua pœna. in fin. ff. de verborum significatione. Decius in capitulo ex literis, tertio no. de probatio. Pich. in repetitio. legis in quartam, columna quinquagesimasexta, & sequenti, ad legem Falcidiam, & dicam in frā dum ponam quòd probationes
89 sunt in arbitrio iudicis. † dicitur enim bonus vir, conscientia quæ intra te loquitur. & propterea qui non habet conscientiam, non potest dici bonus vir: prout nec ille frater qui habet diabolum sub capa. Iason in dicto §. sed ille. columna vigesimasexta, numero centesimodecimo, vbi postilla in situ. de actio. Et si non reguler arbitrium, vt bonus vir potest appellari. Alexand. in lege, & si seuerior. columna final. C. de infami. & libro tertio, consilio centesimoseptimo, incipien. viso themate. columna secunda. Natta in clementina sæpe. columna trigesimasecunda. Curtius in d. lege admonendi. colum. antepenultima. Quoniam esset difficile legem de talibus condere, propter diuersitatem personarum, rerum, & qualitatum: prout etiam dicunt Physici, quòd plura relinquuntur in iudicio æstimatiuo medici. Nam si iudex non habet sarum, cōsuetudinem, nec legem, nec dicta doctorum determinantia casum coram eo vertentem, debet recurrere ad similia statuti vel legis. lege non possunt. vbi Claudius. ff. de legibus & senat. Felin. & Decius latè in capitulo translato. de constitutio. Iason in lege interstipulantem. §. sacram. septimo nota. ff. de verborum obligationib. Sicinius. fallen. vigesimanona. Curtius consilio vndecimo, statuto. colum. final. Gammarus in tracta. de extensione. charta septima, colum. 2. vbi dicunt quòd sufficit quòd sint similia in eo de quo arguitur: licet in omnibus non sit omnimoda similitudo. Etenim simile legis vel statuti habetur pro expresso. Iaſ. in l. final. colum. pen. versi. fe-
ci. ndò

Universidad de Deusto
Biblioteca

cũdò aduerte.ff.de in ius vocand. Et ex officio iudex debet ta'e simile sequi,etiã si pars non petat. Bald. in l.i. circa medium.C. vt quæ des.aduoc. iud. suppl. Stante igitur tali dubio,iudex in primis aduertat ad vires ingenij sui,quia magistratus virum ostendit. 5. Ethicorum.tex.commenti 9.& 3. Erasmus prima parte prouerbiorum 984. Lisoperita charr. 24.colum. 2. est in princip. 9. distinct. Aegidius de regim. princip.lib. 3. parte 1.cap. 13. Et fuit originale dictum Pittaci,vt refert Margarita poetarum in dictis Laertij, vt sit idoneus ad dubij decisionem, saltem secũdum humanam fragilitatem.l.si quid venditor. ff. de ædil.edict. Felin.in capit. pertuas. el. j. de simon. nam in puncto subtili grossolanus recusari potest.Iason in l.apertissimi.C.de iudiciis. Et si dubitet,conferat cum peritioribus. Dixi suprà in v.limitatione de peritis.allegando Panorm.in cap.j.vltimo not. de cõ-
90 sanguinitate & affinitate. † Debet enim iudex habere salẽ scientiæ & conscientiæ, aliàs mens eius est diabolica & insipida.Barbat.in capit.quoniam.§.in aliis.vt lit. non contesta. facit j. ad Corinth. 8. quia melius erat eis non cognoscere viam iustitiæ quàm post agnitionem retrorsum conuerti. Petrus 2. canonica.capit.2.quem sequitur Dodus in Apologia contra fratrem Samuelem.charta 25.facit Vdalricus Zasius oratione 12. incipien. apud literatos. vbi pulchrè & succinctè quomodo debet se continere iudex in iudicando Gulielmus Rouille in tract. de descriptione iustitiæ.lib.3.capit.3.Bald.pulchrè in l.2. C. de senten.ex perirecit. Felin.in capit.per tuas el.2.colum.j. de simon. bonus text.in capit.cùm non solùm.de reg.libro 6. Ioan. Pyrrhus
91 in l.imperitia.ff.de regu.iur. † vbi enumerat etiam sex requisita in iudice,scilicet peritiam,bonitatem,diligentiam, eloquentiam,constantiam,prudentiam,& sex pœnas quas incurrit iudex corruptus.facit Aegidius de regim. prin.lib. 3.parte 2. capit. 21.& tribus seq. habeátque semper iustitiam naturalem ante oculos.Bald.in disputatione incip.accusatus de vi turbatiua.colum.pen.plura Curtius Senior in repetit.l.admonendi.ff. de iureiurand. colum. final. & quæ
92 de Gallo tradit Cicero,quem refert Salomon.in repetitione.l.Gallus.ff.de liberis & posthumis.charta 7. † Et veritas & æquitas sunt duo lapides angulares, quos debet seruare iudex. Bald. in capit. quoniam contra. de probat. per illum text.Et debet iudex esse velut pater.gloss. in authen.de defens.ciuit.in princip.in versic.iudex. & se conformare iudicio diuino.capit. Deus omnipotens.2.quæst.j.Barbat.in ca. in presentia.de probatio.colum.51. Et habeat semper in mente illud quod dicit text.in l.properandum.§. sin autem reus.in fin.C.de iudiciis.quid aliud nisi pro omnibus Deum in omnibus causis iudicem esse credendum est, & quòd si non facit quod debet,hic & in futuro seculo recipiet in terribili iudicio magno Dei, & habebit partem cũ Iuda, & Iepra Giezi,& tremore Cain. in authen.iusiurand quod præstatur ab his,in fin.De quo Ioan.Montolonius in Prõptuario Iuris in versũ Giezi.& insuper cuitet auaritiam quæ potissimè adscribitur iudicibus. Aristot.chart.18. problem 4. hinc pictores dum pingunt quinque, videlicet Papam,iudicem,militem,agricolam & fœminam,& subscribunt Papæ, quòd orat pro illis quatuor: militi quòd defendit illos quatuor,agricolæ quod alit illos quatuor,mulieri quod decipit illos quatuor, iudici autẽ quòd furatur illis quatuor.
93 † est enim auaritia omnium malorum mater. §. cogitatio. in authen.vt iudic.sine quoquo suffrag. Hip pol.not. 190. incipien.iudices.Ias.in l.j.col.2.ff.de condict. ob turp. caus. Barbat. in capit.ex parte.colum.3.de rescript.vbi postilla.& Paul.de cast.in l.si quis.§. legis. C. de inoffi.testamen. Cæpol.in tracta.de imperatore milit.deligendo.charta 13.ver-
94 sic.† item præsumi potest infidelitas ex auaritia. Ange.in l.nolumus.C. quemadmod.testamen. ordin. Merusa inter consilia Barbat.libro 1.consil. penult.incipien. multos. colum.fina.dicit quòd Hesiodus appellat tales iudices dorophagos, id est munera comedentes, quorum auarum animũ & iniqua iudicia Deo vlciscenda reliquit.facit Nauis Stultifera chart. 13. de auaritia. Amedeus in dialogo de Amicitia, chart.30. vbi docet qualis debet esse magistratus. & char.13.de nummi potestate.Lucas de Penna in l.ad splẽdidioris.C.de diuer.off.lib.10.vbi dicit quòd aurum rumpit fores adamantinas.& plura Paris de Puteo in tract.de Syndicatu in versicu. barataria. & in versic. corruptio. barataria enim committit iudex corruptus.& quid sit, declarat Iac.Niger in l.dicem functo.columna 39.ff.de offic assess.vbi subiungit etiam alias causas propter quas potest quis priuari officio.facit text.in cap.j.j.quæst.j.vbi Card.col.9.dicit quòd vendentes officia iustitiæ etiam de licentia principis, grauiter peccant,licet ibi in cap. quos constiterit. col.2. dicat secus in episcopo vendente banchum notariæ.bene facit Laudensis in tracta. de officialibus dominorum. quæst.
5 58. † dicens, ibi probari quòd qui dat pecuniam pro habẽdo officium,præsumitur habere animum male faciendi.l.2. C.de murilegulis.latè Gulielmus Rouille in tract.de descri-
96 ptione iustitiæ,lib.3,cap.3.col.fin. † Amplia hæc maximè procedere in ecclesiasticis iudicibus, quia dicuntur cõmittere simoniam.Ioan.de Selua in tract.de beneficio. charta 34.in fin.col.3.Biblia Aurea.cap.2.de acceptione munerũ.
97 cap.17. † Amplia secundò etiam in iudice ordinario laico capiente sportulas,quia debet esse cõtentus stipendio principis.Hadrianus Papa noster in Quodlibet. q. 9. est charta 93.litera g.vbi in 10.q.in primo per totũ. Ias. in §. tripli. infitit.de act.Corser.singul. 298. sub versiculo sportula. Et sic malè dicit Barto.si est sua lectura in authen. de iudicib.§.ne autem. Amplia tertiò etiam si iste ordinarius iudicaret in causa sibi à principe delegata,in qua tamen sine delegatione omnino habuisset iudicare: quia sportulas capere nõ potest.Felin.in ca.de hoc.2.col.de simon.Et de hoc habemus decretum expressum in ciuitate Astensi. Amplia quartò etiam si quis sponte daret tales sportulas.Feli. in rub. & in c. j.ad fi.de simon.in capit.tua nos.de homicid.Bustus in Defensorio montis chart. 4. columna 3.Iason in l.j.columna 2.ff.de condict.ob caus.in l.penultima.columna quinta. C. de pact. Hippol.in l.vnius.§.seruus nec si.ff.de quæstio.Corsetus dict. singul. 298. latè Maria.in tractatu de visitatione libro vndecimo, quæstione 6. est charta 10. columna 4.licet non dicatur sponte, quando præcedit taxatio vel petitio.secundum Felinum in cap. dilecti. columna j.de simon. secus tamen in aduocato & medico,qui potest capere à sagacibus sponte dantibus pinguius salarium, & iustè relinquere hæredibus suis.Pantaleo in repetitio.l.2.C.de rescind. vendit colum.45.qui bene sciunt illud,dum dolor est accipe.Ioã.Franc.Ripa in tract.de Peste charta 81.in fine 2.col. quia dum causa ventilatur & infirmus ægrotat,tunc cures accipere.nam ægroto restaurato, & causa cõcordata nihil curant soluere.Et ille dicebat,Pota & penna nõ vol erena. Et Gallicus,De con,& de sentence on ne doit faire creance. Et in eis procedere posset quod dicit Hippol. sing. 190. incipi.iudices.circa fin. non autem in iudicibus, quia esset tur pe.& quod dicit Afflictus de iure protomiseos.in verb. pro hibemus.9.notab.quos suprà retuli loquendo de prouisionibus virorum erga amicas.Et de salario aduocati. Ias.in §. tripli.columna penultima institut.de actio.potest capere etiam pro laboribus præteritis: quia calzolarius tantum capit pro sotularibus factis quantum pro fiendis. Barbat.in c. ex literis.colum. 9. de constitut. Amplia quintò etiam si esset consuetudo de hoc. Felin.in capit.ad apostolicam.de simo. Decius in capit.cùm M. col. 13. & seq.de constit. dum loquitur de consuetudine, quòd nouus canonicus debeat aliquid soluere.& in c.nam concupiscentiam.in fin. 2.col vbi Roch.cod.titu.de quo Angelica in verbo, iudex.§. 15. vtrum consuetudo. Amplia 6.etiam si capiat post sententiam quando potest præsumi fraus ex qualitatibus & circũstantiis: imò & in dubio talis casu præsumitur de tempore ante sententiam,ad tempus post sententiam argum.l.Iurisgentium. §. prætor ait. cum glo.& ibi Angel.ff.de pact.sunt verba Laudẽsis in tract.de officia.dominorum.q.81.incip. si iudex.ergo multo minus quando ante sententiã præcessit promissio, licet non recipiat nisi post sententiam. Felin. in cap.tua nos.de simon.facit Sallust.circa princip. Catilin. & tenetur iudex etiam quòd contra eum nõ militet aliqua suspicio.auth.sed nouo iure. C. de pœn.iud. qui malè iud. Curt.in l.qui accusare.charta.2.C.de eden. Amplia 7. etiã in xeniis,esculentis,& poculentis. Maria. vbi suprà glo. in Pragmatica chart.39.in fi.2.col.Practicus Papiensis in forma rescindendi sententiam latam prætextu falsi instrumenti.glo.1. & xenia & dona excæcant oculos iudicum. Ecclesiast.20.& Deuter. 16. Hadr. Papa noster in Quodlibetis.q. 10.colum.4.& per totum.& in quodlib.4.colum.antep.alleg.Hierony.dicere quòd in tantum Doctoum rabies processit vt accipiant pretiũ in iudicio. & omnia pro muneribus faciant.facit Bolo.in l.si pars.ff. de inoffic. test. in interpretat. 1.parte.est char. 28.& Card.in 11.quæst.3.qui recte in vendentes ad fi.1.q.3.vbi de auditoribus Rotæ procurãtibus sibi fieri propiãn. sunt enim aliqui qui nõ anginam, sed argentãginam patiuntur, vt Demosthenes:id est q propter pecuniam differunt vel nolunt ferre sententias. Gel.li. 9.ca.

9.cap.9. Critolaus.& capit.seq.Et dicit Angel. in l.non du-
98 bium.C.de testam.† quòd munera excęcant oculos sapientũ,& mutant verba iustorum. Alber.in l.plebiscito. ff. de off. præsi.quia pro iustitia facienda non licet aliquid capere.ca. qui rectè iudicat 11.q.3.latè Matthęus Bosius de gerendo magistratu.c.13.vbi inter cętera alleg.illud Amos ca.5.pro eo quod diripiebatis pauperem,& prædam electam tollebatis ab eo,domum quadro lapide ædificabitis,& non habitabitis in eis:vineas amantissimas plantabitis,& non bibetis vinum earum.facit Petrus Iacobi.in rubric.de statu Curiarum vbi dicit,quod si rotus mundus veniret, non posset credere quod si vna pars det,& alia non,certe iudex erit dãnatiuraliter fauorabilis,& non dans habebitur aliquali odio:& si aliud non faciat iudex,saltem aliquandiu stabit & instruet dantem,& ei dabit gratiosas dilationes,& parti nõ dantinociuas:quo casu tenetur nihilominus ad restitutionem damnorum & interesse,præsertim si quis fastidius litigio propterea cogatur aliquid remittere de iure suo.Hostien.in summa de pœniten.& remiss.§.cui confitendum columna 21.versi.cui marchio.in fine.Imò fortius dicendum erit,quòd iste iudex quando debebit profecre dissinitiuam, adeò inclinabitur ex affectione pro parte dãte,quod omnes opiniones quæ dicent pro ea videbuntur sibi concludentes & verę contrariæ sibi videbuntur iniquę:qa homines facili ter credunt id quod vellẽt,vt dixi suprà de Guelphis & Gyebellinis.propterea dicit Paris de puteo de Syndicatu,in verbo esculenta. est chart. 60. quod litigans dat iudici vnam gallinam,vt recipiat bouem:& quòd xenium intrat per portam,& diabolus exit per senestram.facit Ludonicus in tract. de Veritate contrit. in 7.præcepto diuinæ legis,in octaua specie fin. Est verum quòd aliqui iudices faciunt,vt Ecclesiastici in eleemosyna meretricum:qui spernunt parua,sed non magna.Fulgo.post Cyn.in l.1.§. quòd si meretrici.in fin.ff.de condict.ob turpem causam.faciunt quæ dixi suprà de aquila.quia de minimis non curat prætor.l.scio. ff.de in integr.restit.Iason in l.sciendum. columna 4.ff. qui satisda.cogant.Corset.de potestate regia.in tractat.de minimis.propterea dicitur quod malva per li sigli, quando el nidio caza à li grili.A lij sunt qui nõ ipsi sed per vxores vel filium faciunt capi xenia.contra quos Ang.in l.2.§.familiæ.ff. vi bon.rapt. Afflictus in constitutione,apud iusticiarios. columna 2.Dicent modò iudices, quòd si ita facerent, zonas quas argento plenas deferunt ad officia, vacuas reportarẽt vt Gracchus,quem refert Gell.lib.15.capitulo, 13. Et consequẽter quòd cum labor est damno,mortalis crescit egestas.
99 Azo in summa.C.de sportul.columna 1.gloss.in authen.de iud.§. si quis autem.in verb.ne autem. † Limita istam ampliationem in esculentis & poculentis minimis: quia possunt capi in defectum sui salarij, secundum gloss in l.plebiscito.ff.de offi.præsi.vbi dicit Alberic. quem refert Ioann. Montolonius in Promptuario Iuris.in verb.xenia,vt procedat dummodo non capiat à calumniatoribus. Item nec ab inimistè vexatis,item nec ab infamibus.Item nec passim.accipiat:quia est signum auaritiæ.Adde tu item dummodo in toto anno non capiat quod excedat centum aureos. 11.q. fin.cap.non licet. vbi gloss.Item dummodo à principio ipse iudex nesciret quòd cùm tam modico stipendio non posset se intertinere in officio:quia non potest dicere quod sit in defectum sui salarij,ex quo à principio hoc debuit cogitare. vt in simili Barbatia in cap.cùm sit generale.columna 18. de foro compet.dicens,quod ferens sententiam iniquam per metum tyranni,licet excusetur à dolo,non tamen excusatur quando à principio quo acceptauit officium hoc vetisimiliter potuit cogitare. facit Hadrianus Papa noster in quolibetis. q. 10.columna antepenultima, & seque. vsque in fin.& quod dixi suprà de eo qui vadit pro iudice, & scit quòd propter partialitates non poterit facere iusticiam.Me rito ergo inuehit Caccialupus in l.diem functo.ff.de officio assess.q.20.vbi Iacob. Niger.columna 9.& 10.dicens,quod sunt quidam qui detrahentes ordini doctorco,pro salario exiguo suas operas locant tanquam mercenarij ad vecturam,& postea litigantes non solum rodere, sed deuorate volent. Adde etiam quòd quando videatur tolerandum aliquid capere de permissu principis,qui omnino non solent stipendia sufficientia officialibus ministrare, sed mutilare: quia illud paruulum est calcar expediendi causam, & partes minus farigantur perditione temporis, & expensis hospitij: vt de xeniis dicitur in l. solent.ff.de officio proconss. & leg.sic enim legendũ, nõ ex xenijs vt dicunt ibi Bolognius, Ant.Pius & Budeus post Politianum. Est verum quòd Erasmus illud prouerbium Græcum, de quo ibi in §. quantũquòd Latinè vult dicere, nec omnia, nec passim, nec ab omnibus dicit practicari à iudicibus modernis: aliter & conueniti,scilicet capienda omnia passim,& ab omnibus, melius tamen fi aus euitatur in consiliis principum, quando caput consilij processus distribuit clàm. & relatori salariunculũ taxat: quia isto modo quia pars ignorat relatorem, aufertur occasio illum corrumpendi,& relatori nimis extorquendi. & audio quòd in Rota Curiæ Romanæ relator non dat votum.

Amplia 7.in secretariis,seu notariis,quia & ipsi tenentur: quia sunt proxeneræ,imò & lenones extorsionum & barattariarum quas iudices committunt, & iudices plerunque petere non audent:at secretarius qui est oculus iudicis, nõ timet petere & minari parti quòd succumbet in causa, qa passus est valdè ambiguus,vel consistens in iudicis arbitrio. & quòd aduersarius voluit tantum dare.& sic quodammodo arbitrium iudicis offeret plus offerẽti. & eadem met verba eius aduersatio dicet, vt postea dicet iudex,etsi iustũ proferat iudicium,erit tamen certus ab vtraque parte habendi xenia à victore: & excusat notarius se cum conscientia sua quòd ipse emit banchũ notariæ. & ideò eius interest quòd causę expediantur.& plurimæ sententiæ proferantur,ppter emolumẽtũ, quòd nisi sic laboraret, fortassis amitteret ex concordia litigantium,vel quòd causa differretur.anno secuturo quo alius talem notariam emet,sed nihil valet.facit Angelic.in verb.proxeneta.& in verb.leno.item propter ralia iudices eis postea tolerãt eorum extorsiones & rapinas, quas faciũt partibus:quia vtplurimum in exigendo salario metas rationis excedunt.capit.statutum.§.notarium.de rescrip.lib. vj. præsertim quando emunt tales notarias. quia tunc dicuntur publicani.Bald.lib.3.consil. xxvij. casus talis. in fin.vbi quãtæ audaciæ,temeritatis sint & auaritiæ. Cum. consi.v.nauta quidam. circa medium. Luc.de Penna in l.j. C.de lito.cust.lib.xij.vbi dicit,quòd sunt furibus deteriores. Ias.in l.j.col.penul.C.de edẽdo.æquiparat eos nautis, caup, & stabulariis.& in dubio iudicandum contra eos.Corn.lib. 1.consilio cxcix.circa primum.litera g. ideo Petrus Iacobi. dicit quòd nullo modo deberẽt vendi tales notariæ.vt per eum in sua practica.in tit.de statu curiarum.col.2.vbi latèin sistit.vide Platinam in vita Nico.3.circa medium.dicit tamẽ Card. 1.q. 1.col.ix.per illum tex.quòd episcopus licitè ven-
100 dit banchũ notariæ,de quo cogita,ppter prædicta. † Amplia ix.in principibus negligentibus seu scientibus & hæc tolerantibus.nam ex quo constituti sunt ad iustitiam conseruandam,& liberãdum oppressos de manibus calumniãtium,vt boni inter malos qui longe excedunt numerũ bonorum,viuere possint. vt dixi inter feudalia Bruni consilio xij.partes. chart. 1.Et ob hanc causam duntaxat stabiliti eis obediant,vectigalia & census tribuant & gabellas. vnde dicuntur socij furum,nisi prouideant, & tenentur ad restitutionem.Efaiæ cap. 15. hi.refert frater Lud.in tract.de veritate contritionis.chart.cxxxvj.de prima circumstantia personæ:quia criminum patientia consensui proxima est.Petrarcha epistola xcj. heu.& error cui non reisitur,approbatur. latè Rosarium Busti lib.1.litera N.& dicit Hippol. in l. nihil interest.ff.de sicar.quòd princeps tenetur parti ad interesse de iniustitia facta per iudicem. Nec excusantur dicentes q̃ credũt elegisse viros idoneos: quanto ergo minus quãdo iudices deputant per pecuniam vel ad requisitionem mulierum,Claud.in Monatchia Franciæ par.secunda capi.xvj. & parte v.cap.ix.imò tales recip. præficiunt, quibus nemo rẽ suam familiarem crederet.vt inquit Isocrates in oratione de bello fugiendo.inci.omnes in opere.col.xxviij.& tũc dicit Simia Salernitani.chart.3.quòd hoc nihil aliud est quàm ponere gladium in manu furiosi. Quales autem sint eligendi, ponit Hadrianus Papa noster in quolibetis qõ. x.colum.antepen. Quid ergo dicemus de illis qui iubent iudices facere contra ius? glossa in regula Cancellariæ.xxvij. circa medium.quia nec deberent causam alicuius recommendare iudici in suo bono iure: nam iudices semper sunt postea timidiores in iudicando contra illum recommendatum.etiam quòd iniquissimam foueat causam.Et deberent principes se rigidos ostendere contra iniquos iudices, & munera capientes,illosq; sæpius mutare: quia, vt Aegidius de regim.princ.libr.3.par.1.c.xiij.post Philosophum,mutare aliquando magistratus facit ad pacificum statum reip.p quo Vdalr.Zasius in l.2.ff.de orig.iur.col.xxxiij. vbi etiã allegat Philosophũ dicere. quòd magistratus quilongo tẽpore durant,incidunt in tyrãnidẽ.est verum q̃ Guil.Rouille in

Universidad de Deusto
Biblioteca

lcia tract. de descriptione iustitiæ & iniustitiæ libr. 3. cap. 6. circa medium, est alterius opinio. vide Luc. de Penn. in l. nec minem. col. 1. C. de sustcept. lib. 10. Ripam in tract. de Pestc. char. 50. colum. 3. Quinimò deberent principes de talibus iniquis iudicibus & baratoribus facere, vt refert Valterius in 6. de Cambyse, qui fecit excoriari iudicem pecunia corruptum. refert Rosarium Bust. libro secundo, ter. 8. littera a. Guillielmus Rouille in tract. de descriptione iustitiæ. lib. 3. 6. 3 col. pen. Mancinellus in sermon. lib. 3. titul. 1. Et Gagui. in Chronica Franciæ in vita Philippi Valesij, refert Hugonem Trusiacum Parisiensis Parlamenti præsidem ob corruptum à sede iudicium patibulo suspensum. Amplia decimò fortius & indubitâter procedere in parte iudicem corrumpente: licet plures ex istis ampliationibus congruentius possent appellari illationes. pro nunc non curo de nomine, sed de ordine. fortius vide in quo periculo ponat se
101 pars iudicem corrumpens quia etsi iustitiâ foueat, † sententia lata per iudicem pecunia corruptum est ipso iure nulla. l. venales. C. quando prouoc. non est necesse. cap. cùm ab omni. de vita & honest. cler. Archid. in c. rectè. 11. q. 3. facit Hadr. Papa noster pulchrè in Quodl. q. 10. præsertim. col. 2. Hipp. in rubr. de probat. colum. 39. vbi dicit quòd quærens corrumpere iudicem, testem, vel notarium, debet puniri in amissione causæ: & hoc procedit etiam si detur vt faciat iustitiam facit Ang. in l. 2. ff. de condict. ob turp. caus. vbi etiã ponit de instigante iudicem: vt eximat quem à carceribus, & quòd eum releuabit in syndicatu: & nullus potest iorum ibi mentionem facit. & idem vult Cad. in cap. qui rectè. 11. quæst. 3. in 1. q. 3. ca. vendentes. ad fin. vide Hadr. Papam nostrum in Quodlibetis. q. 9. col. 9. & 18. & 21. siue detur pecunia, siue alia res. Bolog. in suis notiis interpret. in prima editione. in l. si pars ff. de inoffic. test. est. chart. 27. vbi limitat dictam l. venales. non procedere quando esset data modica pecunia. Duas alias limitationes ponit Socin. in fallent. § 56. limitans in arbitrio. Item quando inter plures iudices vnus solus fuisset corruptus. & fallent. 37. limitat quando datur iudici pecunia pro debito salario. Item quando datur palàm. de quo etiam Lancel. in l. fin. col. fin. ff. de iustit. & iure. Item limita quando daretur post latam sententiã. Hip. in
102 l. lex Cornelia. ff. de falsf. & not. 190. inci. iudices, dummodo tamen non præcesserit promissio ante sententiam, vt per eum. & dixi supra proxi. in 6. ampliat. §. cogitétque iudex quòd si male iudicet plus perdit, quàm pars quam iniquè condemnat, quæ solùm aliquid de facultatibus suis, sed iudex honorem perdit & animam: quia tenetur ad damna & interesse vtrique parti: vt per docto. prædictos. Albericus in dictionario in versi. iudex. Rosarium in 1 parte. serm. 25. litera S. incip. tertiò. Et parte 2. sermo. 19. litera E. sub titu. de
103 cõsiliis datis iudicibus, in 4. documento, & duobus seq. † Et sic est deterius quàm fœnerari. nam fœnerator restituêdo quod accepit, potest sperare misericordiam à Deo. Sed iudex corruptus pro 10. ducatis nõ poterit absolui, nisi restituat damna & interesse, quæ ascendent fortè ad mille. Et propterea dicitur in c. cùm æterni. de re iud. lib. 6. quòd caueant iudices maximè in sententiis, quòd nulla sit acceptio personarum, siue sit ciuis ille, siue peregrinus, nulla erit distantia personarum. Ita paruum audietis vt magnum, nec accipietis cuiusquam personã: quia Dei iudicium est. Deuter. ca. 1. Felin. in c. cum quidam, col. 3. de iurciu. frater Luc. in tracta. de Veritate contrit. in 8. præcepto diuinæ legis. est chart. 60. in fin. & seq. magister Renauld. in Speculo iudicum. chart. 2. &c 4. Et dicit Rota in antiquis decis. 820. ne quod quidlibet. quòd iudex debet firmiter habere animũ ad iustitiam, non obstantibus precibus magnatum: quia illa magis ei famam dabunt. Hostien. in summa, de offic. ord. col. 3. & aduenæ non sunt ideo spernendi. Guiliel. Monserrat. in proœ. titu. de succes. regum. & dicit Apostolus quòd Græcis, & Latinis & Barbaris debitor est. refert Barb. libr. 1. consi. 43. præclarè col. 3. in ca. nouit. in fin. princip. per illum
104 text. de iud. nisi vendicet, odiũ vel fauor vlurpet, timor exulet, præmium aut eius expectatio iustitiam non euertat, † stateră gerat in manibus, & lances appendat æquo libramine, præ oculis habeat solum Deum. de quo Bald. in l. fin. C. de pœn. iudi. qui mal. iud. & Boetius lib. 3. de consol. metro. 7. incip. nubibus atris. inquit: Tu quoque si vis lumine claro cernere verum, Stamine recto carpere cœlum: gaudia pelle, Pelle timorem, spémque fugato. Nec dolor adsit, nubila mens est, vinctáque frenis, hæc vbi regnant. refert Maria. in tract. de visitatione. lib. 11. q. 6. latius Afflictus in constitutione, vt vniuersi, colum. antepen. amor & odium corrumpunt iudicium. Arist. parte 27. problem. 13. Biblia Aurea 6. 73. de iudiciis hominum falsis. Petrarcha in præfatione epistolarum. chart. 3. Alexand. de Neuo in consil. contra Iudæos fœnerantes. colum. 27. Are. consilio 165. Bustus in defensorio montis, chart. 26. colum. quarta, pulchrè in suo Rosario. li. 2. serm. 29. litera i. & seq. Dantes in Paradiso cãtu 14. ante fin. e poi lasserolintelleto legat pulchrè Hadria. Papa nostet in suo Quodlib. quæstion. secunda, colum. i. & chart. 18. col. 1. & quæst. 3. colum. 6. allegando. 2. Rhetor. & quæstione 4. colum. 7. vers. ad quartum. & ibi in fin. colum. 9. & quæst. 6. pen. chart. allegat Philosophum 3. Polit. c. 24. dicere, quòd sicut mens sine affectu seu passione est lex, ita cum affectu est sæuissima bellua. vbi colum. pen. Anto. de Prat. in 1. vol. consiliorum Barba. consi. pen. incip. si contra vasallum. colum. fin. facit Papa Pius contra ducem Austriæ, epistola 3. chart. 5. Matthæus Bosius de regendo magistratu. capit. 13. & tribus sequen. Polyauthea verb. iudex etiam. in ver. iudicium. Guil. Rouille in tract. de descrip. iustitiæ & iniustitiæ lib. 3. cap. 3. columna quinta. Catilina in prin. suæ
105 responsionis contra Cice. dicebat, † Omnes qui de rebus dubiis consultant, debere in primis animaduertere, ne cuiquam voluptati temerè assentiant: néve liberum ingenium fauore aut iracundia pessundent, imò eniti debent vt durêt inuitis animis, vt omnium rationes æquè concipiscant nec in alterutram partem inclinent, donec luce clariores in apertum deductæ & satis peroratæ causæ videantur. Difficile est enim commotis animis & concitatis ingeniis verum cuique persuadere. de ira latè Lucas de Penna in l. 2. C. de exact. trib. lib. 10. colum. 2. & Diodorus apud Thucydidem. lib. 3. dicit quòd duo sunt præcipuè ad bene consulendum contraria celeritas & ira. cap. ponderet. l. distinct. capit. Deus omnipotens. 2. q. 3. Specul. in tit. de req. consil. colum. 6. versi. item not. Feli. in c. ecclesia sanctæ Mariæ. colum. 13. de constit. Albertanus lib. 3. de syllaba quis. & lib. 2. de consiliis dandis. colum. 7. Et rubr. ne petas consilium ab irato. est in rub. de Amicitia iracundi hominis vitanda. Bolog. in Theodosiana in versi. vnde est. char. 10. Luc. de Penna in l. his tãtummodo. C. de cursu public. lib. 12. Decius in proœ. sermonis. post suum consilium 151. Et dicit Imol. in clem.
106 pastoralis. columna septima, vbi ampla apostilla, † quòd sententia lata tam breui tempore quòd verisimiliter apparet defectus causę cognitionis, est nulla. latè Brunus in trac. de forma. chart. 84. col. 3. Hippol. in 1. qui cædem. colum. 4. ff. de sicar. Et dicit Bald. in l. ab eo. 3. oppos. C. quomodo & quando iud. quod quando pars est præsens, debet iudex admittere probationes, hinc inde audire, ventilare, discutere & trutinare in magno conflictu. quoniam, vt inquit Rota
107 in Antiquis, decis. 774. dic, † quòd aliquotiens deliberatio sæpe trahit hominẽ, & facit videri bonum quod antea malum apparebat. & Apuleius de Deo Socratis. char. 3. nullares potest esse eadem festinata simul & examinata. facit prouerbium Gallicorum, De fol iuge breue sentence, & qp dicunt antiqui, quòd tempus est pater veritatis. refert Gellius lib. 12. c. 11. philosophum in fin. & veritas est mater iustitiæ. Bald. in l. libertini. ff. de stat. hom. pulchrè facit Aretin. consi. 65. in præsenti. dicens, quod est magnæ mentis opus, licet ad pauca respicientes de facili enuntient. secundum eum in princi. post philosophum. & dicebant Bias philosophus & Socrates, quòd consilio maximè contraria sunt fe-
108 stinãtia & ira. licet secus in rebus bellicis, † in quibus plerunque plus valet celeritas, quàm virtus. Erasmus 3. par. prouer. 83. tenenda bipennis. & 2. parte prouerb. 3. festina lente. & 3. parte prouerb. 52. ne de lite pronunties. & si non audiat allegationes, iudex tenetur de dolo. Angel. in l. ex maleficiis. §. si iudex. ff. de act. & oblig. & propterea Ias. in præfatione 3. ff. veteris & 3. C. laudat eum qui sic cognoscit, vt is qui iudicatur, ita prius rationibus contineatur, vt sese meritò iudicatum fateatur. Richardus 4. distin. artic. 3. q. 3. dum loquitur de causa iudicij vniuersalis. temerarium ergo puto victoriam causæ cuiquam promittere: vt quidam aduocati nimium audentes faciunt, attentis tot contrariis quibus iustum iudicium peruertitur. Spec. in tit. de aduoc. Rupin tract. de Peste. char. 79. nu. 189. Imò laudandus est qui in quæstionis casu quamuis claro vbi per vnam sententiam succubuit, adhibet socium in aduocatione, vt boni medici in cura ægrotis: imò quandoque aduocatus ob affectionem qua prosequitur clientulum non bene cognoscet verum, vt dixi de iudice: propterea adeundo aduocatum fingete tc arbitrũ, & propone ibi casum iudicandum, non consulendũ pro aduocato, & cessabit affectio & non decipieris. Purgato itaque animo & mundatis manibus. Paris de Syndica tu. in verl. indices puras debent habere manus. est char. 45. & char. 6. co. 2. vers. per syndicatores. Recordetur quòd onus iudicandi est graue. Lucas de Penn. in l. fi. col. penul. C. de ven. re. ciuit. lib. 11. Aret. in consilio 155. periculosum in prine. Nanis Stultifera chart. 12. de offi. iudic. pulchrè Hadrian. Papa noster in Quodlibetis q. 10. co. antepenult. vbi
109 al legat Ecclesiast. 7. † Noli ĝrere fieri iudex, nisi virtute potens sis, &c. Alber. in proœm. C. col. 4. nec debere reputari tale onus leue, quod Iosaphat tam graue existimauit. & ibi pulchrè, & quòd in eo iudicio quo iudicabit iudicabitur. Albert. vbi suprà & ca. Deus omnipotẽs. 2. q. 3. facit Zachar. in sermon. conf. Pisani. colum. 3. Albertianus de vindicta facienda & officio iudic. lib. vlt. Lucas de Penna in l. omnes. col. 2. C. de decur. lib. 10. faciunt pulchri versus Senecę, quos refert Iodocus in tract. de nobilitate. cap. 13. vos quibus, &c. Quicquid à vobis minor extimescit, maior hoc vobis Dominus minatur. vbi alia adducit. facit Ang. in §. curare. col. ante penul. inst. de act. versi. restat. & fuit dictum Xyiti Pythagorici. Iudicans homines, scito quòd iudicaberis à Deo: & propterea maius est periculum iudicantis, quàm iudicati. Nam iudicabit iudices index generalis: ibi nihil proderit dignitas Papalis, siue sit episcopus, siue cardinalis, reus condemnabitur, nec dicetur qualis. Ibi nihil proderit quicquam allegare, neque excipere, neque replicare, neque ad sanctam sedem appellare. Reus cõdemnabitur, nec dicetur quare. Cogitate miseri qui vel quales estis, quid in hoc iudicio dicere potestis ibi non erit locus Codicis, nec Digest.
110 Reus condemnabitur, nec quæretur testis, † etenim res iudicata pro veritate habetur, & tribuit ius non habenti. l. Iulianus verum debitorem. ff. de condict. in de. vbi Iaso. col. 2. dicit quod iudex facit de albo nigrum, & de nigro albũ. l. res iudicata. ff. de reg. iur. Soc. in l. singulis. ff. de excep. rei iudi. Cur. Sen. 98. 65. colum. 15. & 24. & aliis pluribus, vt in eius tabula. in verbo. sententia. præsertim consil. 75. columna 8. Alexand. lib. 2. consi. 22. 123. columna 2. 136. colum. 4. & lib. 5. consi. 30. columna 2. & lib. 4. consi. 12. & 17. Et sententia falsum mutat in verum non essentia litis, sed quo ad effectum. Bald. in c. in præsentia renuntiet. facit cum filiũ qui filius non est, & patrem qui pater non est. & (vt ita dicã) sententia est altera natura: quia ius facit & originem creat secundum Bald. qui allegat pro hoc l. j. in fin. ff. de lib. agn. idẽ Bald. in l. placet. C. de sacrosan. eccles. in repe. co. 7. dicit, qd orig. & sententia pari passu procedunt, quia pro iudice præsumitur. frater Sylvester contra Lutherum char. 71. prout præsumitur pro mandato principis in præiudicium tertij. Decius consilio 225. colum. 3. Et procedit etiam pendente causa nullitatis vel restitutionis in integrum. Felin in capit. quoniam contra. columna 22. de probat. Etiam si pendeat appellatio dicitur res decisa per sententiam. Decius in cap. super literis. colum. 6. de rescript. Hippo. in rub. C. de proba. col. 33. vbi dicit quòd factí notorium antequam retractetur: licet sit retractabilis, nisi esset lata contra absentem. Fel. in c. cùm Bertoldus. colum. 9. de re iudic. Sit etiam memor iudex quòd multùm præsumitur contra officiales, scilicet quòd plura mala sciant & committant, quàm alij. glos. in l. defensionis facultas. C. de iure fisci. lib. 10. præsertim quando statim sunt diuites, vbi facit Bald. in c. cùm in iure. ad fi. de elect. quòd quando statim locupletari vltra solita stipendia, potest ei fiscus auferre: quia præsumitur turpiter quæsiuisse. & in l. j. ante fin. C. de hæred. vel act. vend. dicit hoc obseruare tyrannos, quia rarò officiales ab eis recedunt cum pecuniis. & licet in hoc vltimo Barto. in dicta l. facultas. & Angel. ibi impugnent. Et Lucas de Penna. & Iac. Rebu. distinguant, tamen Barb. in capit. 2. de pecul. cler. Nicellus in concordia Barto. 192. incip. officiali. Decius con. vj. & 175. colum. 2. transeuntem cum glo. Item si memor ipse iudex quòd si aliquid faciat contra conscientiam, maximè si est doctus, præsumitur per dolum. Bal. in cap. in nostra. de probatur. Item quòd ipse habet plures inimicos, & est tanquam signum ad sagittam. cap. qualiter & quando el 2. de accus. Aneedeus in dialogo de Amicitia. chart. 36. Sidonius lib. 7. epist. seu concione 2. incip. refert historia. ante mediũ, quia veritas odium parit. Decius consi. 189. col. 3. vers. 2. incip. lę tatus sum. Luc. de Penna in l. quotiens. C. de naufrag. lib. 11. colum. pen. Et dicit Pittacus, quem refert Margarita poetarum post Laertiũ. Campanus de regendo magistratu. char. 3. se malle inter inimicos quàm inter amicos sententiã ferre. nam ex quinquies alterũ amicũ, ex amicis alterũ inimicũ futurũ. Propterea nõ est satis prudens qui suscipit in se 2pro

missum. Bald. in c. suspicionis. col. 2. de offic. dele. hinc And. de Isernia doctor egregius fuit propter quandam sententiã quam tulerat contra quendam Gallicum Neapol. nocte tẽpore interfectus. refert Paris de Puteo in tract. Syndicatus. chart. 6. de excessibus cõsiliariorũ ad fin. refert, & alia addu cit Nic. Boerij in consil. de custodia clauium portarũ. char. 5. col. 2. & iureconsultos malè finientes refert Vdalr. Zasius in oratione in laudem Legum habita, quæ incipit, ex multis. & caueant à societate malorum, ne postea promittant parti quòd facient eum dare sententiam pro se, & à meretricibus, ne sciant eorum secreta, quia propalant omnia. Ang. in l. item apud. §. idem ait. ff. de iniur. Et quod si in officio aliquid comedit tempore syndicatus, illud ad instar cibi digeret. gl in l. 1. C. de cohorta. lib. 12. Paris de syndicatu in prin. Et ibi char. 6. de officio syndicatorum. colum. 2. dicit quod Ange. de Aret. fuit in Syndicatu carceratus per annum. & nisi q omnia collegia Italiæ consuluerunt in sui fauorem, decapitabatur. Et conetur toris viribus se intrinsecare inter medullas negotij, & quòd tendat aperire oculos intellectus & ad finem dirigere: oculi non sunt pro vna die, nec pro v-
111 na conclusione, † sed iurisperitus totum processum debet considerare: & quòd principium concludat cum fine, & finis in suum principiũ recto procedat ordine, vt ut alpha & o, principium & finis: id est quod conclusio & cõclusum cõuertantur, sicut diffinitio & diffinitũ, & ex persona actoris metimur actionem, & ex persona rei metimur exceptionẽ, & sic actio formatur & condemnatio moderatur. sunt pulchra verba Bal. in repe. l. Aemilius. co. 10. ff. de minor. Itẽ & iudex debet cuncta rimari. c. iudicantẽ. 30. q. 5. Matthęus Bosius in tract. de gerendo magistrat. col. 3. & ideo iudex dicitur oculus iustitiæ qui debet omnia videre. in annotationibus variis. chart. 118. c. 40. ante fin. & char. 152. versi. assueuerantibus. sunt posteriores Baptistæ Pij. Et inquitere veritatẽ præsertim facti. l. ij. C. de eden. vbi omnes Moder. not. Feli. in rub. de calũniat. vbi refert de illo Sycophãta de quo habetur in vita Aesopi, qui negabat comedisse ficus quos bibita aqua calida postea cuomuit, & diligenter videre processum, & elicere bene & prudenter dubia elicienda, super quibus si habet collegas, ab eis debet habere cõsilia, & collationẽ cũ aduocatis partiũ qui debent allegare, ne postea possint dicere quæ alia dubia dimisit. ita formaliter Rota Tanti quis, decis. 761. sciendum vbi decis. 805. incip. not. dicitur qp nõ sufficit videre processus perfunctorie, sed bene & perfectè, ne incurrat illud Esaiæ 9. quod refert Hadr. Papa no-
112 ster in quodlibe. q. 10. col. 24. † veritas enim in omnibus principatum obtinet, & est à quocũque præferenda. 2. q. 7. c. 7. quæritur. bene facit Ang. consi. 391. sub aliis. colum. 2. vbi dicit, quòd triplex est veritas. Rosarium Busti li. 2. serm. 31. liceat litera l. & sequentib. Decius in c. quoniam contra. de probat. 4. not. per ipsum. ex. & in cap. si duobus. col. 3. de appel. Et hoc conari debet quilibet vir bonus & iustus iudex, secundum Rupert. in l. 1. §. si quis vltrò co. 4. de quæst. Marian. in tract. de testib. in ca. fraternitatis. 3. char. col. 1. cũ ad aliud depurarus nõ sit. Paul. de Cast. lib. 2. char. con. 169. viso puncto. in prin. Bar. in Ioannina, columna 56. dicens qp propterea illam inuestigare tenetur. idem Corn lib. 3. cons.
113 278. viso & diligenter. litera l. subiiciẽs † qp veritas est mater iustitiæ. do. Alexand. de Neuo contra Iudæos fœnerantes, in consiliis impressis post supplementum Philippi. col. 32. allegat Esdræ capit. 3. quòd veritas magna est, & fortior præ omnibus, & Isidorum de summo bono, sic exclamans,
113 † O quàm magna est vis veritatis quæ omnia ingenia, astutias, & calliditates superat, quæ contra ficta simulataq; figmenta seipsam defendit, quæ denique post Deum colenda est. Imò Deus est veritas & vita: ergo amanda super omnia. Lcùm ita legatum. ff. de condit. & demonst. quia est mater iustitiæ Bal. in l. libertũ. ff. de stat. hom. & in consi. fchiffmari. in princip. & est vera entitas. Bald. in l. scire leges. ff. de legib. vbi Modern. in apost. p ura glomerant, prout etiam Bertach. in repertorio, in versic. veritas. Cæpol. consil. 35. vnus filiorum. col. 1. Barbat. in Ioannina. col. 164. versi. 14. & Ang. in Lab antiquis C. de testam. allegat illud Scæuolæ, Veritati semper locum fore. & dicit Afflictus in decis. Neapol. 253. duo regij. co. 2. quod vbi opponit de stylo pòt replicari de veritate, pro quo facit Albericus in dictionario, in vers. veritas. dicens, quòd Christus dixit, Ego sum veritas: non autem dixit, ego sum cõsuetudo. facit Cyprianus Venetus in tract. de authoritate Romanæ ecclesiæ chart. septima allegando Isidorum in capit. cõsuetudo. prima dist. vide pulchrè Codrum serm. 6. vbi de modo eam inueniẽdi

Universidad de Deusto
Biblioteca

secundum philosophos. Et Claud.in Monarchia Franciæ,
115 parte 2.c.14.dicit,quòd †veritas bene demonstrata & sustentata semper vincit: quia nullo modo tolli nec lædi potest.Anchar.in reg.possessor.col.13.& licet vulnerari,nunquam tamen mori potest.Alber.vbi suprà per text.in ca.ne quis.22.quæst.2.qui mihi non probat.facit Lancel.Politus in tract.de offic.aduocati.in rubr.de prudētia.circa medium
116 &†potius debex iudex permittere scandalum, quàm veritatem relinquere. Hadrian. Papa noster quodlibet. 1.est chart.6.colum.4.& quodlibet.3.char.29.col.3.facit liber Mirabilis prophetiæ.char.40. per Hieronymū Beniuenīū. Non enim est veritas immutanda propter subtilitatē Doctorum.l.in rebus.C.de iur.dot.not.Alber.in l.1.C.si vt se ab hæred.absti.Et adiuuanda est, & non cum ingenij subtilitate laceranda.capit.cùm æterni.de re iud.lib.6.cum aliis pluribus similibus,vt Calcan.consi.1.colum.1.& debet iudex veritatis probationes ampliare, & eis fauere, vt saluæ sint,iuribus allegatis per Hippol.in l.1.§.si quis vltrò.col.4.
117 ff.de quæstion.†Et iram Dei supra se prouocat,qui veritatem opprimi prospiciens,eam pro viribus non defendit. 11.q.3.c.quisque.& c.nolite.Hadria.Papa noster in Quodlibet.q.11.litera f.Scrutinium chart.2.vbi char.4.dicit, q̄ non solùm est proditor veritatis,qui palam mendacium dicit:sed qui libere veritatem non defendit.vbi plura in char. seq.& charta 133.vbi dicit, quòd veritas falsitate aliquando oppugnari potest,expugnari verò nunquam:quia veritas omnia vincit.glo.in verbo,iniuriarum.in fi.in c.consuetudo.80.distinct.Hostien.in cap.in audientia.de senten.excōmunic.& veritati omnia cedunt.cap.fraternitatis.de frigid.& malefic.& veritas super omnia est amanda.l.si cui ita legatum.ff.de condit.& demonstr.Alexand.lib.4.con.62. in Christi.in princip.& in paucis consistit,nec desiderat verborum adminicula.Barbat.lib.1.consi.62.col.2.Aret.consi. 149.paucis.c.non mediocriter.de consecrat.distinct.5.canodi.24.quæst.1.l.1.C.si vt se ab hæred.absti.Propterea dicebat Lactan.in 3.quòd Deus hanc rei voluit esse naturam,vt simplex & nuda veritas esset luculentior:quia per se ornata satis est.Ideóque ornamentis extrinsecis additis fucata corrumpitur: mendacium verò specie placet aliena. refert Erasmus 1.parte prouerb.286.& ij.parte prouerb. etiā 285. putre falsamentum amat origanum.hinc dicimus veritatis simplex oratio. superuacuò igitur quærenda est egregia dicendi persuadendique vis aliqua.sed per se purus nitidusque sermo.In laborata pictáque putetur dubia veritas ipsa. qui autem illam impugnare vult,talis inuadit vtcūque potest:qui autem veris aggreditur rationibus,re vera semper expugnat:debétque iudex illa inuestigare,vt dixi etiam per dissimulationem,exemplo Salomon.in cap.afferte.de præsumpt.de quo Paul.de Castro in l.sciant.C.de probationibus.Iaſ.in l.si is qui pro emptore.columna.51.de vſucap.& Caroli Magni,quem suprà retuli in sexta oratione partis affirmatiuæ de bono prolis.facit l.obseruandum.in fin.ff.de offic.præsid.gloss.in ca.quomodo virg.nibus.21.quæst.1. Decius consi.151.colum.12.Hippol.in l.de minore.col.3. ff.de quæst.vbi loquuntur de dissimulatione iudicis.& singul 177.malitiis.Decius in l.ea est natura.ff.de reg.iur.Et dicit Bald.in rubr.de probat. quod iudex debet facere vt medicus.pulchrè Barbat.in capit. si sacerdos.col.3.de offic. ord.Anchar.in regula,possessor.colum.13.est circa fi.j.q.
118 & circa fin.3.quæst.†Et quòd iudex debeat inquirere veritatem per plura,& pulchrè tradit Paris de Syndicatu.in versiculo sententia.§.restat.est columna penult.versiculo & aduertendum.quod dictum est charta 76. Paulus de Castro libro 2.consil.302.ego Paulus.vbi dicit quòd iudex debet toto posse defendere veritatem,& eam iuuare, quando ipsam manifestè comprehendit, & resistere calumniis, & punire periuros,& mendaces,in eis onus probationis trāsferendo.Idem Barbat.lib.2.consil.47.incip.præclarè.Anchar.consi.317.in causa.in primis verbis. Lucas de Penna in l.quotiens.C.de naufrag.lib.11.Et propterea dicunt Do-
119 ctor.in l.2.C.de eden.vbi Iaſon.4.colum.†quòd testes debent iurare & deponere pro vtraque parte, & si recusent reddūtur suspecti,pro quo Bald.in l. peremptorias.col.fi. C.senten.rescin.nō possquem sequitur Riminald. in l.si de certa.C.de transact.col.1.facit Maria.in capit.fraternitatis. de testib.colum.penult. versic.49. si per alteram. vbi Felin. columna 10.Barto.in l.si duo patroni.§.idem Iulianus.col. penultima de iureiurand.Bald.lib.3.consi.160 factum.in fi. columna 2.Curtius in authen.hoc sacramentum colum.1. C.de iurament.calum. Ang. institut. de his qui sunt sui vel alie.iur.in fi.Alexand.in l.1.circa finem.C.vt quæ desaduo. iud.suppl.Et per authoritates prædictas saluatur id quod aliàs vidi practicari:nam reus contra actorem exhibuit libel lum reconuentionalem,iuxta materiam in auth.& consequenter.C.de senten.& interloc.& titulum extrà de mut. pet.quando actor voluit probare intentionem suam,& fecit iurari testes dato termino reo ad exhibendum interrogatoria,ne alias examen esset nullum. Practicus Papien.in forma iuramenti testium.in glos.in verbo,citati.reus reproducit libellum suum reconuentionalem loco interrogatoriorum,super quo petit testes aduersantes interrogari. Caue tamen,quia sic reproducendo videris renuntiare oppositioni contra personam testium quia videris eos approbare.Innocen.& omnes in cap.præsentium. de testib.Lanfr. in repetit.c.quoniam contra falsam.in versic.testium depositiones.col.12.verſ.sed pone testis.contrà est notab.53 Et quòd possint interrogari etiam de reconuentione, seu exceptione competente reo Specul.in tit.de teste.§.iam de interrogatoriis.col.4.versi.in summa.Hippol.in l.de minore. §.tormenta.columna 2.versic.vlterius circa.ff. de quæstio. vbi si testis producitur contra me, ego eundem produco contra partem, prius examinabitur expensis partis contra me,postea expensis meis pro me, dicens hoc verum quando super diuersis articulis:sed quando super articulis vnius partis,debet veritatem pro vtroque dicere. & hoc videtur obseruare curia Romana,vt colligitur in formulario aduocatorum 205.vbi ponitur forma interrogatoriorum.hinc aliàs dicebam non placere illam practicam qua vtuntur examinatores testium,quia si adiunctus vult interrogare testem super materia de directo contraria,nolunt quòd testis respondeat, quasi sit tale interrogatorium impertinens. & dicunt, faciat pars aduersa capitula, & probet si vult,nam vt patet ex præmissis, testis debet respondere pro vtraque parte. Ergo debet etiam deponere ea quæ scit de materia de directo contraria capitulis producentis. Non obst.quòd esset iniquum sic facere, nam pars mea aduersa ex quo semel produxit,si ille testis aliquid dixerit contra eam, non poterit impugnare, quia videatur eius personam approbasse.Inn.in d.c.præsentium.& Lanfr.vbi suprà.Quia respōdetur,quòd quantum ad personam,fateor contrarium,sed sibi imputet si producit testes inhabiles.quantum ad dictū respondeo, quòd nihilominus poterit impugnare,quia nō videtur approbare id quod ignorabat,scilicet q̄ deberet deponere contra eam.Henric.Boich in d.c.præsentium.col.j. & sentiunt omnes dum dicunt ibi de suspicione nouiter superuenientе testi.& Inno.met ibi ante fi.& sequitur Bald.in Margarita.in verbo testis.in fi.col.7.versi.protestans cōtra testes.sentit quòd circa hoc non dicuntur approbati Non obst.Ioan.And.ad Specul.vbi suprà col.2. quem sequitur Albericus in tract.de testi.chart.13. sub rubr.de interrogatoriis. col.1. vbi si capitula sint de mutuo,non debent fieri interrogatoria de solutione, sed debeo facere nouum capitulum. Quia responsio patet ex dictis Aret.in d.l.2.C.deeden.limitantis hoc non procedere quando solùm iurauit testis super illo articulo de mutuo facto per producentem, & adiunctus interrogabat testem, nunquid conuentus reddiderit eidem pecuniam mutuatam. dicit enim Aret. quia non erat iuratus,de hoc non tenetur respondere.Imò si respōderet,non crederetur.Secus autem secundum eū, quando testis iurauisset super tota causa, quia tunc benè procederet eius opi,& aliorum suprà relata, etiā si pars daret postea articulos super quibus vellet dictos testes examinari. Felin.in c.de testib.col.fi.de test.& vtraque vel altera parte petente,debet testis iurare super tota causa Felin.in cap.per tuas.col.pen.de testi.& in d.c.de testibus.col.fi. eod.tit.dicit q̄ in dubio ita præsumitur iurasse, post Imol. quem tamen aliter refert Lanfr.in d.c.quoniam cōtra.in verſ.testium depositiones.col.13.verſ.quæro nunquid istud.& idem quod Felin.tenet Ang.in l.si quis libertatem.§.quotiens in fi.ff.de pet.hæred.& est de mente Lanfr.in princ.d.gl.testium depositiones. Idem volunt Alberic.& Alex. quos ibidem refert Iaſ.col.pen.in l.si duo patroni.§. idem Iulian.de iureiur. Advertere tamen quia hoc iurare super tota causa potest esse cōmodum & damnum producentis.Marianus in c.fraternitatis.de testi.co.28.est in fin.7.articuli principalis.commodū pater,si deponant aliquid pro eo extra articulū. damnum, quia publicatis attestationibus non possunt etiam super diuersis articulis amplius testes recipi.esset benè cogitandum,quia non inuenio hoc benè declaratū, & practica videtur obseruare quod suprà dictū est,licet iudicio meo me

lius esset seruare oppositum ad euitandum impensas & abbreuiandū lites.l.terminato.C.de fruct.& lit.expen. Præterea si parsmet tenetur respondere veritatem contra se proferuramentum calumniæ quod præstatur in quo continetur:Etsi quæretur verum,non inficietur.Practicus Papiē. in for.lib.in act.reali.glo.fin.quæ incip. per sacramentū calumniæ.quanto magis testis in quo cessat ratio §.his autho
120 ritatibus.versi.tibi dico.de pœn. dist.i.†Itē pro veritate defendenda si iudex videat testem esse suspectum,debet illum ad vnguem examinare,& inuoluere si potest.Bal.in l.1.col. 1.de constit.in cap.2.in fi.de confes. Alex.lib.5.consi.153. visis narratis.col.4.& seq.col.3.Decius in cap.licet causam. col.5.de probat.Felin.in capit.cùm in tua.columna 1.de testib.non tamen facere interrogatoria impertinentia. Felin. in capit.per tuas. columna pen.de test. vbi dicit quomodo debeant fieri & resecari.Et dixi quòd veritatem facti debet diligenter iudex inquirere:quoniam ex facto ius oritur.l.si ex plagis.§.in cliuo.ff.ad l.Aquill.omnium.C. de om.agr.de ser.lib.11.Et Carmelita ecloga 9.Vera loquar,tu iura tenes ego facta docebo. Iudicium verum reddit enarratio vera. bene facit Bald.lib.1.consi.390.à capite imò nec ecclesia potest sequi veritatem quam nescit. Præpos.in cap.literas. col.4.de frigi.& malef.Bald.in c.quæ in ecclesiarum'.col.3. de constit. quòd veritas de terra orta est: de factis homi. num, & iustitia iudicum, postea de cœlo prospexit. in allegationib,dom. Baptistæ Castellionci impressis post singularia Cremen.col.1.vbi allegat.l.ea est natura.ff.de reg. iur.quòd modica facti variatio inducit magnam diuersitatem iuris.Et propterea Scæuola de more respondebat secūdū ea quæ proponerentur.Barb.lib.4.consi.70.vbi episcopus.col.6.Decius sæpe in princ. consiliorum suorum. Et in facto etiam prudentissimi errant.c.licet.de constit.lib.6.l.fi. ff.pro suo.clarius in l.2.ff.de iur.& fac.ign.non enim præsumūtur facta nisi probētur.d.c.licet allegatur vulgò l.in bello.§.factæ.ff.de cap.& postli.reuer.Tu pro solatio vide quo modo hoc probetur in illo tex. Ideo melius probatur in l. quæcunque.§.pen.ff.de publi.cum sim.vt Bald.lib.2.vltimæ impressionis consi.198.incip.statuto ciuitatis Tergesti.Panorm.per illum tex.in c.cùm in iure peritus,de offic.deleg. Aret.cōs.88.in præsenti.col.fi.allegat.l.consilio.§.fin.ff.de cur.fur.Socin.in consi.27.col.3.alleg.l.1.C. de prob.& l.assueratio.C.de non nu.pec.Ideò potius allega ista iura quā §.factæ.Et propterea oportet quod coram iudice sit probatum:quia iudex cui nihil constat,nihil agit. Est enim iudex quoddam prædicamentum quod prædicatur de probat.
121 Bal.in cap.fin.de iureiur.& ideò†debet iudicare secundū allegata & probata.l.illicitas.§. veritas.ff. de offic. præsi. ad quam Ange.institit.quib.mod.tut.fin. in princip. in §.si minus.columna 5.institit. de act. Paris de syndicatu.chart.49. in verb.iudicare columna 3.Bertach.in tract.de episcopo. 4.parte.4.lib.est charta 47.quæst.11.latè & moraliter Luc. de Pēna in l.quicunque.C.de tab.& scribis.libro 10. quem semper vide.Angelica in verb.iudicare.§.7.incip.vtrum iudices.Felin.post Barbat.in capit.pastoralis.§.quoniam.col. fin.de offic.deleg.vbi ponit 7.fallen. ad quartam,dum limitat in iurisdictione voluntaria: quia in illa iudex debet sequi indistinctè conscientiam: quia pro omnibus Deum in omnibus causis iudicem credendum est.l.properandum.§. finaut reus.in fin.de iudic.Hadr. Papa noster in Quodlib. q.11.est chart.58.col.2.vbi reprobat Hostien. & Card.qui tenebant contrariū.Adde Philip.Dec.in l.antepen.quæ incipit,bonorum.ad fin. C. qui admit.vbi dicit idē quādo cō scientia iudicis nemini nocet.facit Ancharanus cōsil.210. facit dubium.in fin.dum dicit q̄ si inter coniuges sit lis:nec liqueat de causa eorum,conscientia est in manibus eorum relinquenda. dixi in 3.ampliatione de senc. Idem vult Cur. Iunior in dict.l.antepen.qui addit vltra Felin. aliam limitationem: videlicet quòd si pars fatetur iudici in secreto veritatem causæ, licet ex actis non possit de veritate constare,tamen iudex,nunquam debet iudicare contra illam cōfessionem.Felinus in capit. cùm venerabilis. col.13.de except.Alex. in l.si is ad quem. ff. de re iud. Catell.in 2. parte memoral.in verb.iudex debet iudicare. quia ad subleuamē bonorum,non ad tutamen malorum inuenta est sella iudiciaria.Papa Pius epist. 5. charta 1.vbi dicit quòd veritas est iudicij domina.huic seruiant iudices, necesse est. & ibi melius charta 6.facit Cicer.circa medium 2. Officiorum, dicens,quòd iudicis est semper in causis verum sequi partē nonnunquam verisimile, etiam si minus verum sit defendere.pulchrè Vdalr.Zasius oratiōe 12.incip.apud literatos. latè & pulchrè Rosa.Busti.libro 23 1. litera 10. & sequenti.Et dicit Bald. in l.finali,C.in.iud. qui ma. iud. pen.not.quòd qui facit secūdum sententiam,licet faciat contra iustitiam scriptam,non inc pœnas capit. cùm æterni. de re iudic. libro sexto. facchar. con. 190. de pluribus quæritur.& quod dicam iharta proxim.Angelica in verbo restitutio.el 1.§.8.c quòd iudices non excusantur si scripturæ porrectæ eant de contractu licito, si conscientia eis dictat quòd surarius. Lud. Nitaldus in tractatu de reproba. scientiali. quem refert Ioannes Montolon.in promptuaris.in verb.Iesus. est in prima parte.charta 336.in fin.& a seq. facit Paulus de Castro primo volumine consilio. incip. iudex est minister Dei in princip.Ang.in l.fin testamen.dum dicit veritati semper locum fore. licerneus contra saltem in causis pecuniariis, libro seo consilio 23.ego quoque.circa finem.vide Ioan. Anan addit.Spe.in tit. de disput.& alleg.§.sicut 3.& author. non potest veritatem naturalem tollere, secundum. in capit.contingit.columna 2.de restit.spol.& Bertin dict.tractatu de episcopo, limitat etiam vbi agiturtate.Item quando agitur de materia confinium. Itemdo ipse videt aliquem portantem arma: quia in isti est iudicare ex his quæ vidit,licet non constet de actishrè in proposito Ang.consilio 343.in causa.column. & seq.incip.primus punctus.Et hæc fortius procedn arbitratore qui tenetur sequi veritatem, vndecunqu habeat etiā per garritum auium.Curt.Senior consil.30 quoque circa fin.fortius in principe,qui secundumdem de Syndicatu.in verb.sententia. columna 9.in fin.m debet iudicare secundum naturalem æquitatem & stantiam veritatis,omissis solennitatibus iudiciorum,ctis à iure ciuili: quia coram principe iura ciuilia non a ntur pro authoritate,& de eius proprietate semper est quandocunque causa sibi de iure decidenda committit ntelligitur sola facti veritate inspecta.Cur.Senior con.uper præmissis. col.6.verſ.in absoluta.Decius con.11.c.Brunus in feu. consil.82.columna 1.& in tractatu de fe charta 89.co. 2.Iacobinus in inuestitura.in verb.princ colum.3.versi. nunc addo vobis.& verſ.octaua speciali vbi dicit q̄ debet iudicare secundum suam conscientiæ si aliter facit, peccat.hoc etiam dicit Curt.vbi suprà.Is §.sed istę. col. 29.institit.de act.Et quia sententia eius est inocabilis,ideò debet fieri cum maiori maturitate.Bald.in causas.C.de appel.& conscientia est sensus sanæ mentaſ. in l.si sic.8. notab.de leg. 1 & forus conscientiæ & veustitiæ idē est. Bald.Præpo.in capit. 1.colum. 1.in tit.quę t regalia.& in quo nec fictiones nec præsumptiones attentur. Iaſ.in rubr.ff.de acquirend.hæred.in fin.l.& si inter.colum.2. C.de fideicom.Et an leges in foro conscie sint seruandæ,vide per eū in dictis locis.& in l.nemo test. ff. de leg. 1.Peruſ.in cap.si pater.colum.fin.de testam6. Nattam in cle.sæpe.§.1.colum.12.de verb.sig.Decium ſt Fel.in cap. 1.de constit.col.9.Felin.in c.Ecclesia S. Mari ol.14.& seq. eod.tit.Ferratium cautela 19.incip.sententiæ Felin.& Decius & Iaſon ponunt quid in præscriptione iure accrescendi,in fraude gabellæ,in deceptione confidentium,in electione non seruata forma.per Bald.in l.vrersa.colum. penult.C.de preci.imper.offe.Quid in pœnaus? Quid in damno dato? Corset.sing.121.in foro animæ in verb.forus.& Bald.in prælud.feudalib.charta 4. vbi init an contraueniens legi peccet mortaliter.de quo dic Christophorus Castel.in dispur.statuto.colum.1.Monfer.in cap.1.de constit.libro 6.el.2.Et quæ dicantur bona no a de iure,& non de conscientia,vel econtrà.Bald.in dispu incip.statuto cauerur.col.4.& sequenti. & an habens re iudicatam pro se,facta executione,compertus habere institiam, sit tutus in conscientia.Felin.in capit.nouit.colun 5.de iudic. quòd non,imò potest conueniri per denuntiationem Euāgelicam.Veritatem itaque facti intelliget iudex,vel ex partium assertione.l.fin.C.si per vim,vel alio modevel ex probationibus. Et propterea dicimus quòd in proationibus stat causarum pondus.Bald.in l.ingenuum.ff. de atu hom. in l.matrem.post Cyn.C.de probat.& licet ius no deficiat deficiet tamen quandoque probatio. l.duo sunt itij.ff.de test.tutel.vbi dicit Bald. quòd deficiente probatione, deficit substantia causæ. Et debet bonus iudex animum suum confirmare argumentis & testibus, quæ rei aptiora & proximiora sunt:& non dirigere animum ad vnam sdam speciem probationis.Fulg.consilio 133.proponitur.columna

Universidad de Deusto
Biblioteca

fin.Pau.de Castro lib.consilio 302.ego Paulus, & 169. viso puncto.colum. har.consi.317. in causa.in princip.& 277.Curtius iu.l.admonendi.ff. de iureiur.col. 78.Barbat.lib.2.con incip. præclarè.in primis verbis. & alibi sæpe in consis.Et debent coniungi probationes imperfectæ ad fium vnam plenam probationem glo.fin.vbi Felin.in causam.col.4.de probat. in c.cũ Ioan.colum.4. de fium.Catel.in 2.parte Memoral.in verb.iudicia.Alex.lib consil.53.in causa vertente.col.3. Anchar.consilio 33 causa.in princip.& 277.Fulg.cõsi. 133.proponitur.coson defendens Bald.in l.Gallus.§. fin.colum.3.ff.de lil posthum.Rom.sing.202.& seq. Et dicit Bald.per glo capit.accedens.ad fin. vt lit.non contestata.quòd nortet ꝙ omnes allegationes concludant de necessit;uia vna allegatio iuuat alteram & ex pluribus consid;nibus fit vna consideratio sufficiens.& dicit esse nle, quoniam & quæ non prosunt singula,multa iuuaillo vos.de pig.l.spadonem.§. qui iura multa.ff.de exct.cum sim.vt Barbat.li.1.consi.43. præclarè.colum.2.consi.6.& seq.Socin. qui dicit ꝙ etiam destruunt con8.pulchrè Barbat.lib.4.con.72.sapienter.col.6. Prætamen intellige sanè secundum ꝙ latè declarat Iaso. i.et.dictæ l.admonendi.ff.de iureiur.

122 col.83.& tribus sintibus.† Et sic patet quòd probatio & testium fides est in iudicis arbitrio.l.3.§.1.ibi, tu magis scire potes.festibus cap.ex literis.vbi Decius 3. not.de probat.vbi Bar.& Paul.de Cast.dicit, ꝙ licet testes clarè probent ex si ei videbitur poterit fidem non adhibere,& econtie tamen arbitrium debet iudex regulare prout bon; & sic secundum leges reum absoluere.Bar.in l.Luci fin.ff.de infamib. & l.in crimine.ff. de adulteriis.Hipp l.quæstionis modũ.col.5.ff.de quæstion.sequitur similer opin.Barto. & Paul.idem Decius consi.94.col.1.1ol. 5.& 163.in causa matrimoniali. col.2.& consi.23 l.penult.& idem vult Paulus de Cast. consil.143.viso pessũ.columna secunda libro secundo. quem sequitur Si consi.242.in causa magnific.colum. antepenult.dicer quòd licet testes singulares nõ probẽt: potest tamen iudlis fidem adhibere, si ex eorum dictis in credulitatem lucitur: licet iudices capitosi credere nolint.idem Soconsilio 187.in controuersia.colum.3. in 3.volum.con7.colum.penult.Hippol.in sing.114.in-

123 cip.vulgatũ &um.† quòd iudex potest plene credere testi singulari qdo esset persona nobilis. Idẽ tenet ipse in l.1.§. quod vò. colum.4.& 12.& in l.si quis ne quæstio.col.33.ff.dæstionibus.Franciscus Brunus in tractatu de indiciis &tura charta 1.colum.2.Caccialup.in repet.l.admonenle iureiurand.colum.29.& 55.vbi Curtius Sen.colum.de quo dubitat Caccialupus ibi propter text.in l.iurisũdi. C. de testi. gloss. in §.1.in verb. per dignitatem.in authentic.de test lib.tu vide Iason.in l.Gallus.§. ille casus.3.col.2.lect.de liber.& posthum.maximè vbi proceditur sola facti veritate inspecta, quo casu iudex potest credere probationibus persuasiuis,licet non perfectè concludentibus.secundum Aretinum consi.84.& 126. quem sequitur Ias.& Socin.in l.certi condictio.§.si nummos.col. 6.ff.si cer.pe.Claud.in l.si ita stipulatus.§.Chrysogonus.col. 5.ff.de verb.oblig.Felin.in c.i.col.15.de constit. Dec.consi. 2.col.3.& in c.dilecti.col.3.de iudi.Idem Socin.consil.126. col.2.contrarium tamen voluit Paris de Syndicatu.in verb. sententia.c.vtrum iudex.vers.& adde Bar.est char.73. Alex. lib.4.consi.80.viso processu.col.fin. Soci.consi.221.col.9. quorum opi.fortè non procedet,quando etiam talis clausula est adiecta solùm in procedendo, non in decidendo. Ias.in simili.in l.ius autem.ff.de iust.& iur.col.3.vers.4.istam materiam.Et quod sit in arbitrio iudicis,latè tenet Barb.consi.7.incip.sapienter non fallor,col.6.in fin.& consi.seq.col. 10.lib.2.& dicit Riminal.in l.2.vltim.not.C.de eden. quòd est in facultate iudicis adhibere fidem vni testi, vel non ,ex his quæ vidit & audiuit in testificatu.Idem vult Ias.in l.si 15 ad quem.col.5.ff.de aeq.hær. quòd iudex etiam potest non credere instrumento.& dicit Feli.in c.auditis.col.11.de prę scrip.quòd iudex si videt instrumentum continere non verisimile,licet contineat possibile, non debeat eidem credere.Facit Soci.in 3.vol.consi.28.col.4.vers.præterea.& consi.98.col.2.Curtius Iunior consi.17.col.2.Barb.lib.1.consi. 32.scribitur.col.2.& lib.4.consi.84.supremus.col.fi. & 80.

124 quàm egregiè.col.4. vbi dicit † quòd semper debemus sequi verisimile.c.quia verisimile.de presum.vbi Feli.l.non est verisimile.ff.quod me.cau. Curtius in tract.de testi.concluf.29.& 32.Corf.sing.358.Feli.in c.auditis.col.12.de prę script.Et minus verisimile excluditur per magis verisimile. Calcaneus consi.61.ventura.col.6.vers.& ideo tollitur. Ias. in l.si extraneus.col.2.de condict.causa data.Hipp. in rubr. C.de probat.col.25.in l.j.in princ.col.15.de quest. & in §.1. col.6.eo.tit.Debet tamen iudex in sententia causam exprimere propter quam non credit plenæ probationi, ex quo recedit à regulis communibus.Decius in ca.consuluit.cl.1. de probat.Felin in c.1.col.13.vers.ex prędictis adde.& in cque in ecclesiarum.col.19.in c.ecclesia.col.9.vers.2.limita.de consti.& aliàs tenetur stare ad id quod est scriptum,ne teneatur in Syndicatu. Felyn.in ca.cùm venissent. col.1.de testib.E sibi debet constare de qualitate vnici testis, cui plenè vult credere propter illam qualitatem, ita Barbat.consi. 29.illud.col.fin.lib.1.& alibi sępe doct. Istis enim auctoritatibus & dictis nouiter aggregatis potest aduocatus & iudex vti ad conualidandum probationes veritatis: non autem iniquitatis & mendacij.

Ioannes Neuizanus de Butigleria capitaneatus Astẽs. diœcesis Taurinensis,ciuis Astẽn. & incola Taurinensis.

LIBRI QVINTI FINIS.

SYLVÆ NVPTIALIS LIBER SEXTVS.

ARGVMENTA.

1 Iudex de cõmuni opinione non informatus sequatur textus legislatoris.
2 Stante opinionum ambiguitate aut diuersitate ,insequẽda est mens legis.
3 Opinionum differentium illa sequenda est quæ est iurium amica.
4 Iudex redditur excusabilis vbi existẽs dubio eligit opinionem quam sua dictat conscientia.
5 Peccatum quandoque impedit veritatis decisionem & agnitionem.In maleuolam enim animam non introibit sapientia.
6 Dubium rationabile & circa legem difficilem quandoque iudicem excusat à decisione iudiciali.
7 Stante opinionum dubietate standum est saniori & sanctiori,& pugnandum est pro veritate.
8 Iudex tenetur partibus concordiam persuadere.
9 Lites iudiciales euitandæ sunt.
10 Desistens à lite an præsumatur de suo iure dubitare.
11 Doctores non debent se litibus iudicialibus immiscere.
12 Boni viri lites iudiciales execrantur,eligentes suum ius indiscussum relinquere,quàm liti se exponere.
13 Pax certa præualet speratæ victorię.
14 Aduocati multa possunt animarum suarum pericula incurrere.
15 Mens rectrix est dispositionum.
16 Deus solus scrutator cordium est:potest tamen per indicia præsumi voluntas & intentio alicuius an sit recta vel nõ.
17 Vitæ tenor conscientiam ostendit.
18 Mens & voluntas testatotis est in testamentaria dispositione consideranda.
19 Testatoris voluntati ꝫueniens dicitur pietatis iura violare.
20 Mens ꝫhentiũ semper est inspicienda potius quàm verba.
21 Regulæ iuris in dubio adhærẽdum est,& pro ea in iudiciis pronuntiandum.
22 Regulas iuris ignorans in lata culpa esse dicitur: secus de fallentiis seu limitationibus.
23 Dubio stante ea opinio amplectenda est quæ minus lædit ius cõmune.Item eam per quã redimus ad ius an i,quũ.
24 Stantibus paribus probationibus quibus standum sit.
25 Recessus à iure cõmuni est odiosus, & reditus fauorabilis.
26 Voluntas testatoris potius interpretatur secundum ius cõmune quàm secundum consuetudinem.
27 Viduæ,pupilli, pauperum & similium personarum causæ qualiter sint in dubio decidendæ.
28 Personis miserabilibus non est in præiudicium aliarum fauendum.
29 Mercatordum est in actu mercantiæ est vt persona miserabilis habenda.
30 Vidua dici potest illa quæ caret marito,licet nunquam fuerit nupta:vel quæ habet maritũ sed inutilem, vel bānitũ, vel absentem.
31 Personæ miserabili fauendum & patrocinandum est etiam sine salatio.
32 Diues litigans cum paupere an teneatur ei expensas ad litigandum ministrare.
33 Debilioribus in iudicio quare fauendum sit.
34 Iudicis arbitrio remittitur inspiciendum quæ sint personę miserabiles.
35 Vidua vel pupillus an paupertate non concurrente dicantur personæ miserabiles.
36 Persona quæ per se non potest esse in iudicio an dicatur miserabilis.
37 Beneficiũ nomine miserabilitatis impetrare volens ,debet qualitatem miserabilitatis allegare.
38 Persona miserabilis an lite pendente possit mutare litem.
39 Ratione adiuncti consequitur quis ex persona alterius quod ex sua non posset.
40 Regula quòd magis dignum trahit ad se minus an ,pcedat etiam non obstante maioritate minoris dignitatis.
41 In connexis delictis absolutoria seu condemnatoria non extenditurde vno ad alium.
42 Sententia arbitri contra duos quorum vnus est clericus & alius laicus,an virtute connexitatis in dubio procedat.
43 Connexitas.an aliquid operetur in causis diuiduis.
44 Personæ miserabiles dicuntur esse sub protectione iudicis ecclesiastici.
45 Dubio stante in causa iudex debet benigniorem amplecti viam.
46 Casus multi quibus benignè agendum est in dubio.
47 Stãte dubio diuersis viis vtẽdũ est diuersis causis exigẽtib,
48 Iudex qualiter se habeat in exequendo.
49 Principum rescripta an semper sint in executionibus obseruanda.
50 Decreto iniusto an sit parendum.
51 Supplicium pro veritate pati melius est quàm beneficium pro adulatione.
52 Princeps quãdoque plꝰ volũtate quàm ratione mouetur.
53 Principes non debent petentium inuerecunda inhiatione sic constringi vt non concedenda tribuant.
54 Principum indebita rescripta præsumũtur per importunitatem concessa.
55 Lætitia reddit principem quandoque leuem ad illicium concedendum:quo casu concessio est habenda nulla.
56 Mulieres persæpe solent à principibus illicita impetrare: quapropter talis concessio antequam exequatur,considerandа.
57 Potestatis plenitudo non extenditur ad iniquitatem.
58 Potestatis plenitudo non debet exerceri nisi discretionis claue præmissa.

1 COGNITA igitur veritate facti.cap.j. de pœ. dist.vj.illud applicet ad ius:& si habet communem Doct.opinionem , illam sequatur iudex, vt suprà.dixi.† si verò non habeat, consideret diligenter textus Legum in materia loquentes, ne faciat contra conscientiam fonte veritatis omisso, opinionum riuulos sectari.Hiero.in proœ.Ecclesiast.in fin. frater Augustin.in scrutinio,chart.viij. Salic.in l.j. C. de rapt. virg.dicit ꝙ in dubiis ad principia, id est leges, est habendus regressus.& Barb.in Extrauaganti, Ad reprimendũ. in vers.

2 non obst.cica medium dicit,† quòd quando est perplexitas seu ambiguitas debemus recurrere ad mentem legum. & dicitur vera mẽs legis,illa quæ procedit ex bono, & equo, secũdũ Salom.in repet.§.responsa.instit. de iur.natur. chart. j.Gammarum in tract.de extensione.char.iiij.col.j. post medium.Et dicit Formularium prouinciale, chart. xxiij. quòd Cancellaria apostolica maximè innititur testibus.Et glossregularum Cancellariæ.chart.xxiij.dicit,quòd in dubiis debemus recurrere ad regulas iuris, & rationem naturalem. & dicit frater Ilidorus in tract.de cõceptione lib.ij.ca. 4. ꝙ in dubiis euenientibus in fide catholica , quæ excedunt naturalem rationem, recurrendum est ad ea quæ ex diuinis scripturis possunt haberi,quæ à sanctis Doctoribus,q spiritu sancto fuerunt insufflati , & ab Ecclesia acceptati. allegat Dionysium de diuinis nominibus.ca.4.& Inn. in c.ne innitaris.de constit.& sic dicetur ire per viam filicatã , secundũ Bal.quem refert Caccialupus in repet.l.admónẽdi.ff.de iureiur.in fin.col.lxxxviij. & idem est de mente Ias.in l.ita stipulatus.lagrande.ff.de ver.oblig.col.antepenul. dum dicit,

3 † quòd sequitur illam opin.quæ est magis amica iurium.& in l.diuortio.in prin. colũ.vj.ff.sol. matr. quòd cùm habeat decisiones legum claras, illis potius vult inhærere, quàm glos.& doct Si verò eundo per text. legum & rationes naturales,& coactas circunstantias rimari,capite,iudicantem. xxx.q.v.nec festinet,nec præcipitet sententiam,Feli.in prin. suæ lect.ver.in gl.j.libri.Hipp.in l.statuliber. col.penul.ff.de quæstio.Decius in c.cùm venerabilis.co.v.de excep.Ias.in l. iudices.C.de iud.& quæ dixi in chart.præcedenti:sed mente tranquilla peragat.Card.per illũ tex.in c.illa.xj.q.3.cum subtili inuestgatione diligenter perquisiuerit veritatem, & eam inuenire nequeat:quia præmissis istis res tunc dicetur dubia.Soci.in l.si fuerit.§.planè.ff.de reb.dub.occurrunt eñ plura indissolubilia,vt refert Steph.de Pheder.in tract. de interpret.Legum.col.53.& ibi inter cætera refert vnum post Gellium v.Noctium Atticarum. capitu. x. de Pythagora & Cristallo eius discipulo, qui Pythagoræ centum promiserat dare ea die qua primã causam orasset,& vicisset:& quãuis valde edoctus fuisset à Pythagora,causas nõ accipiebat, ne solueret illa centum.vnde Pythagoras egit contra eum, concludendo hoc modo:si vicero,necesse habebis soluere propter sentẽtiam:si tu vicceris,habebis soluere propter pa-

Universidad de Deusto
Biblioteca

ctum.& econtrà discipulus retorquebat in eum: si vicero, iam sum tutus ope sententiæ:si succubuero,tuebor ex pacto. Hinc q.refert etiam Barba.in procæ.clem. Iaſ. in l.ita ſtipu-tus.la grande.col. 15.ff.de verborum obliga.Et in voce licet non tradiderit in ſcriptis in l. ſi poſt mortem. in princ. ff.de legat. 1.Et dicit quòd poterat decidi per regulam conſtat. lib.6.ſed poſtea inueni hoc dicere Caccialupum in tract.de tranſact.q. 30.aliud ſophiſma ſimile prædicto recitat Co-drus ſerm.2.chart.fina.Aliam etiam voluit decidere Aulus Gellius,vt referunt Iaſon & Lācel.in l.qui accuſare.C.de e-dendo.aliud ponit Præpoſ.quem ſuprà retuli in §.inconue-nienti.de incontinentia muliebri:aliud ponit Petrus Iacobi in practica poſt arborem regum Franciæ.columna 4.Et plu res caſus emergunt qui egerent Pontificia vel Cæſarea de-ciſ.vt patet ex diſcurſu Doctorum. & Barba.in capi.literas. de iuram.calum. dicit ſe tot aggregauiſſe quod faceret vnū volumen maius quàm Clementinas.idem dicit ipſe in cap. quoniam.columna 2.vt ſite non cōteſt.vbi ſubdit quòd a-periret in morte, niſi dubitaret q̄ alius ſibi attribueret.& in cap.accedens.col.12.eod.tit.dicit quòd Papa Paulus hoc
4 feciſſet niſi fuiſſet morte præuentus.† Iudex tunc apud Deū & homines excuſabitur,ſi tanta varietate & dubio eligit illā opinionem,quam ſecundum eius bonam conſcientiā cre-dit eſſe veram etiam ſi poſtea cōtrarium declaretur per au-thoritatem habentem:vt ſuprà dixi circa princ huius 10. ampliationis.Bald.lib.5.conſi.j.incip.qualiter.vide Gell.lib. 14.c.2.incip.quo primum.Bald.in c.1.col.2.de offic.ordin. Hadrian.Papa noſter in quodlibet.2.chart.21.col.2.verſic. ad ſecundum.& chart.ſeq.col.1.verſiculo ad quintum.Tūc
5 potiſſimè recurre ad auxilium diuinum, quia † aliquando propter peccata neſcimus dubia reſoluere.Bal.quem refert Affli ctus in ſua vltima deciſio.ad fin. Papa Hadrian. noſter quodlib.4. chart.36.columna 1.quia ſecundum eum q.9. columna 16.omnis veri cognitio à Spiritu ſancto eſt qui nō intrat in maleuolam animam:& Spiritus ſanctus diſcipli næ effugiet fictum,& auferet ſe à cognitionibus. Sapientię 2.exēplo Moyſi,quem refert frater Lud.de Veritate contri tionis,char. 10.alic.11.q.3.c.ſummopere & propterea prin cipes debent aduertere quòd in iudices eligant non ſolum peritos,ſed & habentes conſcientiam timoratam.tūc enim Anchara.conſilio 211.incipiente inter contraria & varia. quem ſequitur Caccialupus in tractat.de tranſaction.queſt. 12.columna 2. Socinus cōſilio cēteſimoquinquageſimo. incipiente & nos.columna vigeſimanona.ſeu antepenulti-ma, Decius conſilio ſexageſimooctauo.in fin.columna 5. & conſil.476.columna pen.in c.1.prima lect.col.9 de pro-bat.ver.illud vtiliter not.Sando.in l.ſi fuerit.col.3.ff.de reb. dub.facit gloſſa inſtit.de ob.quæ ex quaſi delict.in fin.princ.
6 quæ dicit,† quod excuſatur qui dubitat circa l.difficilem.vt eſt l.Gallus.ff.de lib.& poſt.vbi Iaſ.in princ.2.lect.facit men-tionem de illa gloſſ.Et Decius conſilio 63.column. penult. Curtius Iun.in feudal.conſilio 6.column.19.& dicit gloſſ. dummodo non fuerit data pecunia.facit Felin.debita peri-tia excuſatur deponens iuxta ingenium ſuum informatum ex rebus apparentibus cum diſcurſu mentis.multa enim cō ceduntur ratione dubij quæ aliàs non.Cy.in l.fin.C.de tran-ſact.Bald.in tract.de præſcrip.3.parte 6.partis principalis.2. q.princ.in 2.q.eſt chart.68.col.2.& dicit ibi Ancha.& Doct. prædicti,quòd ſi hoc facere nolit,videat partes componere aut ſaltem diuidere per mediū.de quo gloſſ.in l.Neſennius. ff.de nego.geſt.quæ dicit hanc eſſe ſententiam ruſticorum de qua d.Iaſon in l.ſi tibi decem.§.pactus.ff.de pact.column. 2.facit Anton.de Prato in tracta.de ſecund. nupt.charta 35. columna 1.Bauerius in §.ſi terruum.in fi.inſtit. de hæred.in-ſtit.Angel.in l.ſi expreſſim.columna, 3.ante fin.ff.de appel-lat.vbi in conflictu opin.iudex debet ſequi illam quæ ſibi magis iuſta videtur in conſcientia Bald.lib.4.conſilio 370.
7 in cauſa in fin.2.columnæ,vbi poſt Inno.dicit † quòd in du biis opinio.vni adhærere non reputatur peccatum: tamen ſanctum eſt in talibus pro veritate pugnare. Purpuratus in l.2.C.de eden.allegando Philoſophum 1.Ethicorum.Barb. in d.cap.paſtoralis.§.qui verò.columna 8.de offic.delegat. in clement.nc Romani,numero 13.de elect.facit Angelica in verſic.reſtitutio quam ſuprà retuli.bonus text.in l.non ſi-ne.C.de bon.quæ liber.quem alleg.Caccialup.in repe.l.pre-cibus.C.de impuber.chart.pen.coſū.4.facit Afflictus deciſ.
8 384.incip.non ponam.ad fin.† Et perſuadendo partibus concordiam prout iudex tenetur.Decius in cap. vt debitus. 2.not.de appel.poteſt illis memorare,id quod dicitur in cle. dudum.de ſepul.& illud quod eſt ſculptū in lapide marmo-reo penes ſcalas per quas aſcenditur palatiū Broleti Medio-lani,quod in controuerſiis cauſarum corporales inimicitiæ oriūtur,fit amiſſio expenſarum,labor animi exercetur,cor-pus quotidie fatigatur:multa & inhoneſta crimina deinde conſequuntur,bona & vtilia opera poſtponuntur & qui ſę-pe credunt obtinere frequentius ſuccumbunt:& ſi otinent computatis laboribus & expen.nihil acquirunt.Item & me morare illud quod dicit Saluator Matth. 5.capitulo, ſi quis voluerit tunicam tuam tollere,& iudicio contēdere,dimit-te ei & pallium. 14.q.1.cap.1. vt refert Flor.in l.ſi.in fi.ff.fa-
9 mil.ercīſ.dicens,† quòd propterea quis non debet eſſe ni-mis promptus in litigādo.& eſt ratio: quia ſiue quis habeat iuſtā cauſam,ſiue non,nō poteſt litigare ſine ſumptibus.Bal. in cap.cum dilecti col.pen.de dolo & cōtu.Pragmatica de cauſis.in glo.in ver.litium.eſt chart.109.facit diuus Hieron. in tertia parte tract.octauo epiſtol.36.incip.cunctimei ſen-ſus. & dicit Ang.in l.nemo ad fin.C.de acquir.poſ.quòd ille cui mouetur controuerſia,licet ipſe non dubitet,tamen præ ſumitur de iure ſuo vacillare: quia dubius eſt euentus belli, hinc Eraſmus 3.parte prouerbio. 398.cum licet fugere, ne quære lites.Ioann.Motolonius in Promptuario iuris,in ver
10 bo, tunicam. † hinc qui deſiſtit à lite,non dicitur diffidere de iure ſuo:ſed lites execrari.Felin.in capi.illud. columna 5. de præſcrip.Cuilibet ergo conſulimus bona fide quod pro-nior ſit ad componendum,quam ad contendendum,90.di-ſtin.per totum.Marianus in capitulo ſecundo,columna 61. verſiculo decimoquarto principal.artic.in 1.concluſione de libel.oblatione.vbi ſubiicit:hoc ego in primis ex charita-
11 te vobis conſulo,† potiſſimè cùm eritis doctores,vt cū di-ctis auctoritatibus non ſolùm perſuadeatis,verùm etiā im-pellatis & aſtringatis partes ad compoſitionem & concor-diam:& à cauſis propriis omnino abſtineatis propter prædi-cta:& etiam quia dubius ſit euētus litis,ſi propriam cauſam amittetis,eſſet vobis magnum dedecus & ſic perderetis cau-ſam & honorem: & propria affectio poſſet inducere intel-lectum veſtrum ad pernitiem. Et ibi allegat Marianus To-mam Doctium dicere quòd poſſet cōtingere quòd doctor non haberet ſoluentem ſibi mercedem,propter quod cau-ſa de facili perderetur.Et ſi non bene ſatisfit aduocato:non poteſt bene ſtudere. Cardinalis in clementina 1.de reliqu. & vener.ſanct.columna decima,verſiculo,excellentiſſimū: Fugiendas ergo eſſe cauſas proprias tāquam rem pernicio-ſam:exemplo piſtoris qui panem ponit in furnum,& nō ſe. Et ſi neceſſitaris litigare in cauſa propria,aduocatum quæ-re.Et Decius in capitulo,cum veniſſent.columna 4.de iudi-
12 ciis,† vnde boni viri lites execrantur.Iaſon in l.filio pater. 1.not.ff.de lega.1.Natis Stultifera,charta 81.de litigātibus in iudicio,propterea dicit Felinus in dict.capitulo illud.col. 5.& in cap.nihil.in primis verbis de pīcr.q̄ plures ob execra tionem litium dimittunt ius ſuum indiſcuſſum.Nec mirum quia eſt difficile obtinere ſententias,ſed difficilius obtinere executionem.l.quod debetur.ff.de pecul.quam ſi non obti-neas,fruſtratorium fuit tuum iudicium,cuius executio ren-dit in vanum.Baldus in capit.eccleſia.columna 1.vt lit.pen-dente,& quia in executione ſtat vis.Alexander & Iaſ.præc-mio rubricæ.ff.de re iudic.dicūt quod ille titulus eſt plenus auro.propterea dicit Felin.in capitulo nihil.in primis verbis de præſcript.quòd plures propter execrationem litium di-mittunt ius ſuum indiſcuſſum:& iſti perpetuò litigātes præ ſumuntur calumnioſi,& ſunt exoſi legibus.Barbat.in clem. vt calumniis.de re iudicata libro 2.conſilio ſeptimo,incip. ſapienter columna 11.& conſilio 31.omnia quæcunque. columna ſecunda,libro 4.& in dicta clemen.vt calumniis. columna 2.dicit quòd hoc in tantum procedit, vt ille qui de leui litigat non ſit admittēdus in teſtem, nec in accuſato-rem.idem Barbat.libro 4.conſilio 32.omnis.columna 2.Eſt bene verum quòd licet concordia poſſit ſuaderi, non tamē poteſt imperari:nec quis cogi poteſt ad tranſigendum regu lariter.Iaſon in authen.ſi verò contigerit.columna fin.C.de iudic.Lanfran.in tract.de arbitris.quæſt.decimaquinta.Cac cialupus in tract.de tranſact. quæſt. 20. Felinus in capitulo quæ in eccleſiarum.columna 14.de conſtitut.Iatius in rub. de treu.& pac.Dec.conſi.125.col.2.Galiaula in l.1.§.ex his igitur.ff.de verb.oblig.col.5.Iaſon in l.ſi conuenerit.col.2. ff.de re iud.in l.quidam exiſtimauerunt.2.col.in vltimo not. ff.ſi certum petat.& ibi Socin.& dicunt Felin.in dicta rub.ad fin.& Lanfranc.quòd non ſolum partes non poſſunt cogi: imò ſi iudex videt alterā partē litigantiū fouere iuſticiā non modò cogendo ſed perſuadendo facere compromiſſum:fa-
cit contra conſcientiā ſi propterea pars fouens iuſticiā ali-

quid relaxet de ſuo.& de hoc contra Socin.inuehit Lance. Politus in trac.de ſubſtitut.viij.quæſt.in materia pupillaris. col.3.quod tamen limitat ibi Felin.niſi alia pars relaxet ſibi ſcienter,quia videtur donare:vel ſecundum Caccialup.vbi ſuprà.& Barbat.lib.3.conſil.j.col.penul.niſi fortè videat ex pedire parti iuſtitiam fouenti ex aliqua cauſa: puta quia lis poſſit multùm protelari per appellationes:nam poſſet tūc perſuadere actori,& etiam reo quòd velint potius tranſige-
13 re quàm diu ſic litigare:† quia melior eſt certa pax, quam ſperata victoria.Aeneas Syluius epiſtola cccxlvj.fuimus,& epiſt.lxxvij.queſtus.dicit quòd melius eſt de iure ſuo aliqd tradere cum pace.quàm totum litigando conſequi.p quo Cicero in Officijs chart.xcj.quod eſt nō modò liberale pau lulū nōnūquā de ſuo iure decidere,ſed iterdū fructuoſum. Idē Aeneas.poſtea Papa Pi⁹ epiſtola vj.fati⁹ cēſuit dubia pa cis bona,quàm certa belli mala ſubire.eſt verum quòd à tu ſtico nunquam conſequeris quòd velit de ſuo iure aliquid detrahere. Cardin. Papien.dixi ſuprà de capiente vetulam propter diuitias. Et potius dietim ex municipio ad vrbem cum aſino lignis onuſto:& fortè furatis ſtatim pretium ad uocato,vel procuratori deferet, & ſæpius reprehendi eos quòd faciant, eo quòd eos pigeat agriculturæ, & tamen in famiam otij litigio excuſant. Sed eis cuenit vt furi, qui ſi tempus & impenſam quam cum tot periculis conſu-mit in furando, exponeret in aliquo honeſto exercitio, ditior & quietior eſſet. idem vult Felin. vbi ſuprà,quan-do eſſet vnus pauper qui litigaret cum vno diuite: nam licet foueat iuſtitiam, non poterit eam conſequi con-tra illum potentem:nam contra maiorem nemo præſumat honorem.gloſ.2.in l.quia etiam.ff.de alien. iud. mut. cauſa facti.faciunt quæ dixi reſpondendo ad vj. ampliationem de
14 diuite:& quòd lex eſt araneę tela, vt dixi in materia partia-litatis: licet fieri deberet oppoſitum, vt infrà dicam.quòd in dubio iudex debet ſequi viam benigniorem.Tunc enim iudex partes concordando ſi aliquid detrahat de iure il-lius pauperis,non peccat, ſecundum Corſet.in tractatu de poteſt.regia in xxiij.priuilegio pacis.Roch.in capitulo no-uit.viij.not.ff.de iudic.plures alias fallentias & caſus in qui-bus quis poſſit cogi facere compromiſſum ſeu cōcordare, ponunt Iaſo.in dicta l.quidam exiſtimauerūt. Felin:in dicta rubric. & Caccialupus in dicta quæſti. xx. vbi in fi.dicit q̄ inter alia pericula aduocatorum illud eſt primum, quando ſcit partem ſuam fouere iniuſtitiam,& illam inducit ad tranſactionem:& ſic conſulit quòd alienum capiat: & alle-gat beatum Thomam dicere,quòd ſi in p̄greſſu litis videt cauſam clientuli ſui iniuſtam,debet eum inducere ad cedē-dum,vel ad componendū ſine damno aduerſarij.In talibus ergo iudex ſemper debet aduertere & inſequi mentem di-ſponentis.Socinus in l.in ambiguo.ff.de rebus dubiis. Iaſo. in l.iurisgētiū.§.prætor ait.col.ſecūda,ff.de pactis. Ang.2ſi. ccl xxj.viſis & examinatis.col.final.Barb. libro j.cōſilio xiij. clementiſſimi.colum.ſecunda,etiamverba impropriando, vt Barbat.conſilio lxj.colum.ij.incipien.ſcribitur libro j. & libro ij.conſi.x.ſapienter. colum.vj. nam mens,ratio, & cā idem ſunt,Bald.in conſilio ſchiſmatis,columna xj.vbi ſubij cit,quòd iuſtificat ſuū cauſatum: licet in ſua conſtitutione principis ſpiritualis poſſit de minima ratiōe magnā facere. ex quo placet Hoſtien.in ſumma de reſcrip.§.quas vires col. ſecunda ideo non in foliis ſed in radice rationis conſiſtit euangelium.j.queſt.j.Marcion.Hadrian⁹ Florētinus de Tra iecto Cancellarius Bononienſis, nunc Papa noſter, in ſuis Quodlibetis.quæſt.tuæ antepenultima.facit Maraſco tus in capit.j.de conſtitut.libro vj. colum. ſecunda.& q tan-tùm verba ſectatur, nihil habebit: qui autem poſſeſſor eſt mentis,eſt cuſtos prudentiæ Prouerbio xix.& Felin. in capi. ad audientiam.el primo, columna 3. de reſcriptis.dicit: q̄ virtus humanorum actuum non ſtat in modico attamen to,id eſt in verbis,ſed in eo quod maximum eſt, ſcilicet in mente hominis,latè Barbat.in c.j.col.x. de iur. calum. Paul. de Caſtr.libro primo conſilio cccl xxx.incip.iudex eſt mini-ſter Dei.ī prin.& dicit Seneca,quē refert Barb.in repet.rub. C.q̄ admit.col.xliij. philoſophia nō eſt populare artificiū, neque oſtentatione parta: non in verbis,ſed in rebus con-
15 ſiſtit Philoſophia:ſicut anima regit corpus,† ita mens regit diſpoſitionem.Curtius conſi.xliij. ſtatuto.col.vj. Calcane⁹ conſi.j.colum.xviij.& ibi col.xv.dicit,q̄ ratio & mens idem ſunt.l.cùm mulier.ff.ſolut.matr. prour Barbat.in d.conſilio x.vnde in legibus & ſtatutis debemus attendere rationem & mentem: vt per eum,& Barb.lib.4. conſilio lxxxj. præ-clarè. columna pen.Lancel.Politus in tract.de offic. aduoc. rubr.de ſcientia,chart.j.Natta in repe.c.quamuis, de pact.li. 6.col.pe.dixi in meis clauſulis generalibus inſtrumentorū in verbo,& hæredes.vbi latè de ratione legis. Et hoc etiam procedit in diuinis ſcripturis. Roch. in tractatu de conſue-tudine chart.x.columna ſecunda Et non ſolùm ex cōiectu-ris elicitis ex diſpoſitione,ſed extra diſpoſitionem. Ang. in l.hoc iure.ff.de euict. Bald.in l. voluntatis. C. de fideicom. quas tamen ſecundum aliquos oporteret probari per ſep-tem teſtes,ſi ſint in materia teſtamenti. Bart. in l.cùm pro-ponebatur.ff.de leg.ij.diſtinguentem vt per eum, quem ſe-quitur Curtius Senior in rep.j.admonendi.de iureiur.colū. lviij. Iaſo.in l.errore.colum.ſi.C.de teſtam. Felin.in c.ex lite-ris.colum.3.de fid.inſtr. Ale.in rub.ff.de acquir. poſ. Et non ſolùm attenditur expreſſa, ſed etiam præſumpta,videlicet illa de qua veriſimiliter ſtatuentes ſeu diſponentes interro gati reſpondiſſent gl.in l.tale pactum. ff. de pact. vbi Iaſon dicit hoc procedere in legibus,ſtatutis,conuentionibus,& reſcriptis,vt illud habeatur p̄ diſpoſito, quod veriſimiliter fuiſſet ſtatutum, ſi de hoc fuiſſet interrogatus. Idem vult Felin.in c. cùm eccleſiaſticæ de excep.formaliter Curtius conſi.xliiij.ſtatuto.col.v.Iaſ.in l.cùm res.per illum tex.colū. 3.ff.de leg.primo,text.melior de iure ſecūdum Claud.ibi in l.mulier.in princip.ff. ad Treb. qui de hoc remiſſiones alle-gat in l.ex facto.colum.2.ante fin.ff.de vulg.& pup.Ang.de Maleficiis.glo.facit inſultum 4.colum.Campezius de dote. vlt.parte.q.xxiiij.Decius cōſilio lxxxix.col.v.in c. ſuggeſtū. col.2.de appel.Hipp.in l.ſi quis viduam.col.3.ff.de quæſt.& licet Iaſin d.l.tale pactum.ad fin.impugnet vnā limitationē d.Ant.de Butr. ad hoc dictum, tamen ego vidi vnum con-ſilium eius,vbi in chart.fi.illam ſequitur. Aliter limitat Lā-cel.in l.Gallus,col.pen.ff. de lib.& poſth. vt procedat quan-
16 do talis cauſa erat in poteſtate diſponentis aliàs.† Vnde li-cet ſolus Deus ſit ſcrutator.cordium.xxxij.diſt.c.erubeſcāt. ga nec dæmō poteſt ſcire cogitatiōes hominū.Panor.in c. nouit.primo not.de iudic.vbi Decius.Marſilius Ficinus lib. vj.epiſt.mitto vaticinium.chart.cxvj.poteſt tamen mens & intentio alicuius eſſe nota prudentibus per indicia & con-iecturas,ſicut vultus reſpicientiū reſplendet in aquis. Ang. in l.inter ſtipulantem.§.j.co.3.ff.de verb. oblig.ad quem lo-cum ſe remittit ipſe in l.ab executore.ad fin.princ. ff.de ap-pe.Idem Ang.conſ. xxxix. viſis & inſpectis.colum. 3. circa medium. & cccxiiij. viſo d. teſtamento.ante fin. Quæ mens non ſolùm declaratur ex verbis, ex quibus iuſta mens ipſa probatur.Fortunius de fine iuris column. 56. Felin.in rubr. de fid.inſtrument. in primis verbis vt Barb.libr.4.conſilio lxxvj.magnus columna 2.& lxxxij.ad fi.in eodem & etiam ex factis.Quia magis realitatem actus, quam verba. Bald.in capitul.j.de poſtul.prela.column. j. ideo facta ſunt fortiora ad declarandū mentē quàm verba, quæ ſæpe proferuntur contra intentionem proferentis l.de quibus.vbi Iaſ.col.ix. in 4.nota.ff.de legib.Socin.conſi.cxxxiij.profectò.in ſi.col. 3.& cxcij.capio.col.3.per l.Paulus non tantùm verbis. ff.rē ratam habe.Lancel.in l.cùm filio.col.ix in fin. ff. de leg. pri-mo,Nico.Boërij in tract.de ſeditioſ.charta xxviij.Ale.lib.vj. conſi.cxxxv.redemptoris num.v°& conſi.35.num.43.repli cato conſi.cxix.idem Lancel.in l.reprehendenda C.de inſt. & ſubſtit.Paris de duello & re milit.charta xl.ſub rub.quan-do vnus pugnantium.dixit Ioann.Mirand.colum.fin. vbi al legat Iudæos dicentes Aue rex.Iudæorum. & tamen dabat ei alapas.facit Monferra.in repet.l.ſi conſtan.ff.ſol.mat.col. xxxv.allegat c.ex ore.de his quæ fiunt à mai.par.capit. facit Decius in ſerm.conſil.Piſani.poſt ſuum conſilium clj.colū. fi.Igneus in repet.l.dudum. C. de contrahen.empt.colum. 4.Socin.conſil.clx.in præſenti.colum.2. Petr. de Vbaldis in tractatu de ſocietate.3.parte ca.cùm iſti fratres eſt. conſilium Roma.Bald.in prooe rex pacificus.colum.3.& in ſi allegan do Iob.Animam meam in manibus porto.id eſt cor meum in operibus meis.& in capitu. ne innitaris.de conſtit. dicit,
17 † quòd tenor vitæ oſtendit conſcientiam. benè fateor q̄ illud quod venit ex mente & verbis cenſetur fortius quàm id quod venit ex mente ſolùm.Signor.conſil.clxxv. factū. colum.v.in fin.verſiculo 3.ſic vt Barbat.libr.4.conſi. xxxvj. magnus.colum.ſecunda.& lxxxij. ad fi.in eod.ſed etiam ex
18 factis.† Et propterea dicimus,quòd voluntas teſtatoris in vltimis voluntatibus ſemper eſt inſpicienda.l.in conditioni bus primum locum.ff.de cōdi.& demonſt.l.3.vbi Iaſon ag-gregauit concor.C.de lib. præt. Decius conſilio xv. & lxxx. col.iij.lxxxix.colum.2.& in cap.in præſentia.col. xxxiiij. de probat.vbi dicit quòd eſt illa quæ facit totum.& hoc proce dere etiam ſi faciat contra religionē.Ange. conſil.cccxiiij.

Universidad de Deusto
Biblioteca

quoniam.vbi in primis verbis hoc dicit procedere etiam si verba repugnarent. Galiaula in repet. l.centurio.ff.de vulg. & pup.chart. 15.nume. 244. pulchrè Fortunius in repet. l. Gallus.6.& quid si tantùm.columna,39.num.99.ff.de liber. & posthu.& columna 38.numero 94.dicit quòd est metrũ & mensura iuris testamentorum.& dicit Ias. in l.si res obligata. 1. not.ff.de leg. 1.quòd omnis regula contraria fallit in hoc:quia in vltimis voluntatibus præter l.nemo potest.de leg. 1.voluntas testatoris tanquam regina est illa quæ domi natur & attenditur: & sola mens testatoris attendi debet, etiam quòd sit tacita,& ex coniecturis colligatur.l penu.ff. de leg 1.cum proponeretur.in fi.ff.de leg.2.cum sim.vt Decius consilio 122.columna 2.Panor.consi.78.punctus in 1. columna lib.2.Bol.consilio 43.columna 7.pulchrè Angel. consilio 294.incip.quoniam.in princip.Alexand.lib.4.consilio 52.col.1.& 2.Et dicit Claud.in l.Gallus.in prin.ff.de liber.& posthum.col.2.quòd verba impropriantur ad hoc vt mens defuncti seruetur in forma specifica .l.Proculus.ff. de vsufruct.& dicit hoc esse singulare: pro quo Curtius consi. 75.dominus Lud.columna 5.& 51.super columna 1.Et dicit Aret.in l.verbis ciuilib⁹.3.no.ff.de vul.& pup.per illũ tex. quòd debet seruari voluntas defuncti, etiam si dispositio redderetur inutilis. dicit semper menti tenendum.Et post multa alia dicit Baldus Nouellus in tractatu,de dote.in prin.

19 5.partis.† quod veniens contra voluntatem testatoris dicitur iura pietatis violare, etiã si huiusmodi volũtas tendat contra fauorem libertatis.l. contra voluntatem.C. de test. manu.Et dicit Igneus in sua subtili repet. authẽ.ex causa. C. de lib.præte.colum.22. quòd voluntas testatoris debet impleri in forma specifica:præsertim vbi lex non inuenitur resistere tali voluntati,licet non aliter stat.Et ibidem colum.33. quòd opinio testantis præfertur significationi terminorũ l.seruo manumisso,cum glo.ff.de condict.indeb.facit Iason in l.quotiens in stipulationibus. 5.col.ff.de verb.oblig.Calc. consi.68.magister Toninus.col.3.

20 Item mens contrahentium semper est inspicienda l.fin. C.quę res pig.oblig.poss.l.in cõuentionibus .ff.de verb.sig. est enim ipsa quæ dat esse contractui in genere.Igneus in l. contractus.colum.6.ff.de reg.iur.Socin.consilio 43.in præsenti col.4.& consi.213.in præsenti col.fin. Decius cõsi.48. columna fi.& 43.col.pen.190.col.2.Iason.in l.3.C. de liber. pter.vel exhered.Et adde q regula Pau de Cast. li. 1.c.118. viso & examinato.colum.1.vbi etiam ponit quomodo cognoscitur talis mens contrahentium.facit Corn.lib.1.cõsi. 16.repet.libr.3.consi.12.in præsenti.colũ.2.in fi.Alex.in l.si tibi.ff.si cert. pet. Iason & Socin.3.nota.dicit & si oporteat impropriare verba.Riminal.in l.si de certa.C.de transact.dicens quòd verba generalia contrahentium restringuntur secundum eorum mentem.facit Bon.in tracta.de nobilitate.3.parte.numero 181.Paulnus in tract.de auth.capituli se de vacante.in 3.præludio.vbi dicit idẽ in rescriptis.latè Hippoly.in l.sed sciendum.columna 2.ff.de partic.Panor.in ca. pastoralis de deci.in fin.Calca.consilio 13.viso instrumento.columna 8.vbi dicit,quòd ad mentem contrahentium & non ad verba inspicere debemus, prout & fit in legibus: quæ autem sint de mente contractus, dixi in meis clausulis generalibus.in versicu. contenta.Intellige semper prædicta procedere quando disponẽs processisset ad dispositionem: aliàs enim non sufficeret ita voluisse,nisi dispoluisset.ita Iason in d.l.3.C.de liber.præte.in 1.fallen.in l.quicquid astringendæ.columna 3.versic.adde in 1.membro.de verborum oblig.in l.si res obligata.columna 5.versic.circa secundam partem ff.de verborum obligationibus. Pich.in rep.§.Titia. columna 57.Ruynus in l.Gallus.§.& quid si tantùm.colum. 18.post med.vbi Monfer.in fin.columna 14.de lib.& posth. Soc.in l.in ambiguo.ff.de reb.dub.vbi facit 10.cõclusiones circa hoc,quamquam Igneus in d.authen.ex causa.col.85. dicat quòd vbi expressa morientis voluntas apparet licet non sit testatus: tamen seruatur illa volũtas ex quadam æquitate legis.per §.quamobrem.in authen.de nupt.l.ab intestato ff.de iur.codicil.per rationem l.quædam.ff.de acquirend.hæred.Et quia Iason in dicta l.3.C.de lib.præter.ponit quatuor fallen.adde aliam quam ipse ponit in d.l.si res obligata.1.not. vt non procedat quando talis dispositio esset contra legem.

21 Itẽ in dubio †in princip.causæ,& sic in his que respiciũt ordinationem litis,magis fauetur actori quàm reo in medio causæ.& sic circa processum & probationes pariter fauetur vtrique.In decisione,& sicin fine causę plus fauemus reo.Bart.Ias.& alij in l.inter stipulantem.§.1.ff.de verb.obligat.fuit doctrina Azon.quam latè examinãt Moder.in l.de die,vbi Iason.colum.2.& 3.ff.qui satisd.cog.& dũ dicitur fauendum reo,limita nisi in causa testamenti, dotis vel aliàs fauorabili:quia ille fauor præponderat.Decius in c.1.col.3. de proba.versic.6.limita.facit Philosophus,part.29.probl. 13.& sequenti.

Item in dubio adhærendum est regulæ.& pro ea pronũtiandum.l.ab ea parte.ff.de probat.c.2.de coniug.leprof.Et ei tenaciter inhærendum.Bart.in l.si tutor.in fi.C.de ser.pig. da.man.Iason in l.ex quacunque.columna 6.ff.si quis in ius voc.non ierit.in l.fi.columna 5.C.de edic.diui Hadria.tol.in l.qui se patris colum.15.C.vnde lib.in l.ab antiquis.C.de testam.col.3.Felin.in cap.1.col.3.& seq.de re iudic.Alexand. in l.ex diuerso.§.in iudicio.co.3.ff.solut matrim.Rom.consil.208.incip.hæc impetratio.Barbat.lib.1.consi.2.column. 1.Et ei inhærere debemus, vt Bononiensis carrocio. Iason in l.à diuo Pio.nu.8.ff.de re iudic.in l.si constãte.n.15.ff.sol. matr.Roch.in tractatu de iure patronatus.in verb.honorifi cum.col.pen.Et quando à regula receditur, debet exprimi causa Decius in c.consuluit.el.1.de appel.& qui habet regulam pro se,dicitur habere rem certã.Decius in ca.cum adeo 3.not.de rescript.Et dicit Iason in l.cætera.3.not.ff.de lega. 1.quòd semper est pro regula pronunciandum,& pro regula plura ponit Decius in c.trãslato. 4.not.de consult.& in 2. lect.& in ca.cùm adeo.in fin.2.not.de rescript.& in capit.sicut, col.2.& in cap.in præsentia.columna 6.de probat.& in cap.ad nostram.in fin.& in consilio 142.colum.4.in rubric. ff.de regulis iuris.numero, 8.& dicit Curtius Iunior consi. 7.columna 8.quòd in dubio tenẽdus est intellectus perquẽ

22 minus lędũtur regulæ iuris communis.† Et est lata culpa ignorare regulas: secus de fallentiis.Iason in l.quod te.colum.4.ff.si cert.pet.vbi Socin.columna fi.Ioannes Pyrrus in rubric.ff.de regul.iur.in l.qui cum alio circa medium cod. titulo, dixi suprà 8.limitatione de decis.in terminis.vbi q̃ est nihilominus ineptum,regulam non fallere, vbi æquitas suadeat.& quod exceptio est fundata in æquitate, dic vt ibi. Et dicit Salicetus,quem refert. Caccialup. in tracta.de modo studendi.columna vndecima quòd debemus stare regulis, nõ ponere caput ad casus singulares & peregrinos: quia est doctrina periculosa.Salomon.in §.responsa.instit.de iure naturali.chart.5.Afflictus de iure protomiscos, colum.2. Nec mirum,quia dicit Fortunius in l.Gallus.§.& quid si tantùm.ff.de lib.& posth.nu.187.quòd quando Doct. aliquid iniustum eliciunt ab aliquo text.illud notandum dicunt singulariter,& menti tenendum.est tamen temerarium dicere tex.vel gloss.singularem, vt suprà dixi loquendo de authoritate glossæ.

23 †Item in dubio amplectimur eam opin.quæ minus lædit ius commune.Galliaula in repetit.l.centurio,charta.10.numero,152.

Item in dubio amplectenda est opin. per quam redimus ad ius antiquius.Codrus serm.111.nescio,vbi chart.1.dicit, Legibus quidẽ antiquis vtere:in cibis vero recentib⁹.quotiens tractamus de redeundo ad ius primæuum, siue commune etiam si sumus in materia correctoria,semper dicitur fauorabilis & extendenda. glos.not.in capitulo statutum.in verbo,numerandum,de præbend.lib.6.quam ad hoc reputat notabilem dom.Alexand.in l.si contante.in princip.in 3.columna.ff.solut.matri.quam per plura comprobat Iason in l.nemo potest.2.lectura columna octaua de legat.1.in l.si vnus.§.pactus ne peteret.col.3.ff.de pact.& in l.omnium.in prin.3.col.C.de testa.in l.properandũ.in prin.col.pen.C.de iud.Monfer.in d.l.nemo potest.col.10.So.cõsi.vlt.2.vol.ad fin.Brun.de statutis.7.art.q.2.Feli.in c.cũ omnes co.3.in c. cum accessissent.col.3.de constit.in c.veniens.colum.3.de præscrip.Gul.elmus Monferrat.in trac.de successione regũ. chart.8.numero 10.in quibus omnibus locis inter cætera dicunt per illã gl.quòd si populus fecit aliqua statuta contra ius cõmune, q̃ postea fecit confirmari à principe, si idẽ populus voluerit postea tale statutum destruere,poterit hoc facere sine licentia principis.Hinc est quòd Curt.Iun.consi.2. in fin.per illam glo.dicit quod in diuersis consuetudinibus

24 statuus illi pro qua est ius commune.† Hinc est quòd statutibus paribus probationibus statuus illi quæ cõcordat cum iure communi Bald.in authen. omnes peregrini. C.com.de succes.cũ sim.vt tradit Fran.de Curte in trac.testium.cõclus. 9.& consi.24.col.2.Decius in capit.in præsentia.col.28.de probat.Corset.singu.358.incip.statut.Hinc dicit Aegidius Bellamera decisio 507.conclusio.quòd in casu quòd si ius cõmune concedit aliquid specialiter in aliquibus casibus,si obtinea

obtineatur postea aliquod priuilegium, reducẽs nos ad ius regulare,dicitur fauorabile.idem tenet Aret.in c. fin. in fin. columna antepenult. de rescript.Campezius inter feudalia Brun.consil.secundo, col.x. Et dicit Hieronym. Zanetinus in disputat.incip.in sacro. colum.cviij. quòd vbi possumus aliquid interpretari secundum ius commune & secundum ius speciale,semper debemus interpretari secundum ius cõmune.Et dicit Decius consilio cxiiij.colum.4.quòd factum superioris debet semper intelligi secundum ius commune quantum fieri potest.& consi.cxviij.dicit,quòd pactum cõsonans iuri communi nunquam potest dici simoniacum. Et dicit Curtius Iunior consi.v.colum.xvij.& consil.ix. col. fin.& consi.seq.col.3.in l.qui se patris. chart.xx. quarta. C. vnde liberi.quòd statuta excludentia fœminas à successione propter maſculos,quia reducunt nos ad ius primæuum xij.Tabularum,sunt fauorabilia. Et dicit idem Curtius cõs. vi.col.xj post Philip.Corneum per eum relatum quod l.fin. C.de indict.vid.tol.quæ corrigit l.Viscelliam , est fauorabilis & extendẽda , licet sit correctoria,ex quo reducit nos ad ius primæuum,quo etiam reiiciebatur conditio viduitatis. Et dicit Ioannes de Montecerrato in rub. de rescrip. lib. 6.

25 **col. penult. † quòd sicut omnis recessus à iure communi est odiosus:ita omnis reditus ad ius commune est fauorabilis. Et dicit Brunus in tract.de forma.chart.lviij.ver.decimo octauo.inuenio limitari quòd regula,quòd actus fir nullus non seruata forma,non procedit quando per talem actum redimus ad ius commune.& plures decis.allegat ad hoc. Et debemus redire ad ius commune quantum possumus etiam per impropriętatem verborum.Rom.consi. ccxxviij. col.fin.Et dicit dom.Fabianus de mõte sancti Sauini in tractatu de emptione & vendit.in 3.q.7. quæstionis principalis.quòd ideo priuilegia contra ius facilius tolluntur: quia vnaquæque res de facili redit ad ius commune,quod vocatur natura.& ibidem in fine subdit , quòd propterea tenenda est opinio illa quòd non præscribatur pacto quòd quis possit perpetuo recatare rem venditam.quia res facilius reuertitur ad priorem Dominum:ideo interpretatione iuuã-**

26 **dum.Et dicit Igneus in authen.ex causa.colũ.xxj.in fi.† q̃ voluntas testatoris potius debet interpretari secundum ius commune,quàm secundum consuetudinem. Et dicit Rochus de Curte in d.cap.cùm accessissent.de constitu. chart. x.quòd talis materia bene est fauorabilis, nisi quis priuaretur iure suo.Et dicit Rom.consilio ccxviij.incip.quæritur etiam,quòd verba nouæ constitutionis per quam reditur ad ius commune primæuum,sunt latissimè intelligenda.Et dicit Corn.lib.secundo consi.xiiij.ad huius.colum.2.quòd statutum derogans iuri communi reducens ad ius antiquũ dicitur fauorabile & extẽdẽdũ.Et liij. vſ.litera p. q̃ in interpretatione cuiusque legis nouæ debemus min⁹ recedere à iure antiquo,quàm sit posibile.Et dicit Socin.consil. 4.in Bononiensibus.colum.v.& seq.incipien.super quæstione. quòd exemptus potest se sub mittere ordinario sine licẽtia: quia res facili reuertitur ad naturam suam.& ideo Castrum quod ab antiquo non erat de demaiano, licet postea factũ de demaiano potest alienari:quia de facili redit ad naturam suam.Et dicit Caccialupus in repet.l.omnes populi.colum. 1.quòd statutum disponens quòd idem ius reddatur clericis in foro seculari quod redditur laicis in foro ecclesiastico,valet,quia reducit clericos ad ius commune.**

27 **† In dubio etiam iudicandum pro pupillo,vidua, paupere vel infirmo,intellige quando dubitatio habuit originem in propria persona talium personarum fauorabilium, vel saltem postquam ius deuenit ad personam fauorabilem. aliàs secus.Matheſi.in tract. de elect. seruitis opi. colum. 1. Isti enim tales sunt miserabiles personæ, vt dicit Alber. in suo dictionario.in verſ.miserabilis.Barb. Felin. post Canonistas in c.significantibus.de offic. delegat.Bar. & alij in l.j.**

28 **C.quando imper.inter pupil.& vidu.† Non tamen propterea illis tantùm fauere debemus quòd cæteris iniustitiam faciamus.ca.ex tenore.de foro competen.facit l.fin.§. sed si quis.in fi.C.com.de legat.Decius in c.1.col.fi.de cõtit.in c. in præsentia.col.xxxv.de probat.frater Ludouicus Viuald⁹ in Opere regali,de laudibus trium liliorũ.circa fin.3.q.allegat illud Deuter.xxiij. pauperis non misereberis in iudicio.**

29 **† Et dicuntur miserabiles etiam mercatores, dum sunt in mercimoniis & peregrinãt.Alexan.lib.vij.consi.cxxxj. omnipotentis.ad fin.Demum dicuntur miserabiles,secundum Alber.vbi s.omnes ad quorum commiserationem natura nos inclinat.Afflictus in constitutione,lege præsenti.3.no. licet ipse sentiat contrarium in constitutione, omes no-**

stri.2.not.quia meretrix esset miserabilis,& tamen nõ est digna legum laqueis innodari. idem tamen quod Albericus tenet & Ioan.Lup.in tract.de don.inter virum vxor. charta

30 **66.columna 3.est in repet.cap. per vestras. vbi dicit † quòd quantum ad hoc dicitur vidua illa quæ caret marito, licet nunquam fuerit nupta : vel quæ habet maritum inutilem puta bannitum , vel absentem, vel damnatum ad perpetuũ carcerem.l.fin.C.ad leg.Fla.de plag.vbi gloss.& Bald.Alexã. 4.volumine cõsilio 126.incip.in hac hęsitatione. & intelligere debemus de vidua honestè viuente.Fel.in d. cap.signi-**

31 **ficantibus. † Item pauper est miserabilis. Formularium prouinciale.chart.24.Item pauper est miserabilis.hinc dicimus quòd in dubio pro pauperiore,in authen.de ecclesiast.titul.§.si quis in nomine magni Dei. & causa pauperis debet citius expediri,quam causa diuitis.gloss.in c.in primis 2.q.1.Et pauperi litiganti debet aduocatus patrocinari sine salario.Iason in l.1.in fi.1. colum.ff.de officio proconsul.& leg.in §.tripli.columna penultima.instit.de actio.vbi subiũgit quòd notarius conficiens instrumentum inter pauperes nihil debet ab eis petere pro salario.idem vult Decius in ca.**

32 **1.column.54.de probationibus.& Rota in antiquis decis. 804.incipiente,nota.idem dicit de aliis scripturis † Et si diues litigat cum paupere,diues cogitur sibi ministrare expẽsas ad litigandũ l.si instituta.§.de inofficioso.el secũdo. ff.de inofficioso testamento,vbi Paul.de Castro in simil.vt Paris de Puteo in tract.de Syndicatu.in versic. expensæ. columna 2.est charta 24.Baldus Nouellus in tracta.de dote. 9.parte 7. speciali.in capit.si qui test.columna penultima.de testib. Et hoc facit Rex Francorum pauperibus secum litigantibus. dixi inter feudalia.Bruni consilio 12.colum.3.intellige quãdo pauper habet pro se præsumptionẽ iustitiæ.Ioan Lup.de donat.inter vir.& vxor.chart.61.col.3.versic.ampliabitis.8.**

33 **& 20.† Et rationem quare sit fauẽdum debilioribus,ponit Isocrates in oratione panegyrica, incip.illos.char.6.ad rem redeo,ad istam misericordiam quæ est instinctus naturæ secundũ Fabia.in auth.nouissima. C.de inoffi.testam.2.quæ-**

34 **stiõe moueri possumus pluribus de causis:† ideo lex remittit in arbitrio iudicis quæ dicatur persona miserabilis:vt per omnes Doct.in dictis locis.Ias.in l.Titiæ textores.col.4. de legatis 1.quia refert Alexand.consilio 121.lib.1.ad fin.dice-**

35 **re † quòd vidua seu pupillus non dicerentur miserabiles,nisi concurrat etiam paupertas.& fuit originale dictum Spec. in tit.de instrumen.edit.§.nunc aliqua.versi.63.pro quo Petrus de Vbald.in sua canonica episcopali. 10. capitulo principali.Sed illud dictum resoluit Decius in cap.cæterum.columna 10.de iudic.versiculo,aut si agatur,dicens quòd etiã vna Regina inspecta qualitate eius personæ potest dici miserabilis.arg.l.sed si susceperit.cum gloss.in versic.modica, ff.de iudic.Et quod etiam si sit diues,est sub protectione ecclesiæ.licet d.Roch.ibidem pro Alexan. alleget Panorm.in capitulo ex parte B.columna penultima, per generalitatem illius tex.& capit.ex tenore.de foro com.illud dictum Alex. & Spe.Secundo resoluit Bulg.in 1.1.ff.soluto matrimonio, col.7.versi.tertius casus.post Bald.Nouellum in tractatu dotium.nona parte.in 16.speciali,dicens quod opinio Speculа.procedit quantum ad effectum,de quo ibi , scilicet an relictum eis factum dicatur relictum ad pias causas.Sed quantum ad effectum competentiæ iudicis,omnis vidua dicere-**

36 **tur indistinctè miserabilis.facit,† quia per se non potest stare in iudicio . Card.quem refert Afflictus in constitutione, præsenti lege 3.not.licet dicat quòd opin.quòd requiratur etiam paupertas,est verior,quod videtur casus in d.cap.significantibus Ad rubricam quam ponderat Alexan.C. quã do impera. inter pup. & vid.respondet Parpalia in l.1.C.de sacrosanct.eccles.quòd ibi subiicitur verbum, aliàs, q̃ non obstante diſſũctiua importat similitudinem & æquiparationem.Felinus in capit.fedes columna fin.de rescript.vnde se queretur quòd illa rubrica non loqueretur nisi in diuitibus propter disiunctiuam,vel,& sic oporteret incurrere ĩ alterũ de duobus inconuenientibus:nã li tenemus quod in princ. illa rubrica loquatur de nõ miserabilib⁹ propter disiunctam sequitur cõtra Alex.& Spec.quod etiam diuites gaudebũt illo priuilegio:quia ibi textus æquiparat. Si vero tenemus quòd loquatur de pauperibus,oportet cõcludere quòd siue diuites siue pauperes semper sunt miserabiles.& ,pterea dicit Parpal.melius esse tenere q̃ relinquatur arbitrio iudicis.Afflictus d.cõstitutione,omnes nostri.2.not.subiiciens,**

37 **† quòd impetrans priuilegiũ à principe propter miserabilitatem debet exprimere qualitatẽ miserabilitatis. Et illud priuilegiũ illius tit.C.quando imper.inter pup. & vid.quod**

habet

Universidad de Deusto
Biblioteca

habet vt non possint cogi litigare extra prouinciam. Item & vt possint quandocũque petere se remitti coram supremo principe omisso medio: in tantum procedit quòd non potest illi renuntiari, secundum glos. in d.l.prima. in ver. excedere, quam ibidem sing. reputat Bolo. post alios ibidem. & in l.penult.C.de pact.Rom.consi.269. incip. non est dubium. Felin.in cap.si diligenti.de foro compet.in 4. fallen. in 2.correlatio.Bertach.in tract. de gabellis.7. parte.quæst.
38 27.Bald.in cap.de causis,colum.antepen.de offic.delega.† Et propterea d.meus Thom.Parpalia in d.l. penult. dicebat se vidisse in causa cuiusdam viduæ quæ coram ordinario iam erat apunctuata ad ius, & quæ petiit se remitti coram principe, quòd ipsa ibi temissa fuit: quia per cõsensum præstitum in litigando coram ordinario, non potuit renuntiare priuilegio dictæ l.1. Idem tenet Affictus constitutione, statuimus. col.10.quæst.13. limita tamen nisi cum miserabili esset admixta persona non miserabilis: quia ratione cõnexitatis debebit remanere coram prioti iudice. Aret.consi.83.quia multa colum.4.versi.vltim.dicebam.quod videtur durum, quia magis priuilegiatus deberet trahere minus priuilegiatum. Iason in l.Imperium.ff.de iurisd.omn.iudic. col.3.vbi infert quòd vbicunque in eodem negotio interueniunt clericus & laicus, semper iudex ecclesiasticus tanquam iudex clerici, qui est dignior, de eo cognoscet: quia magis dignum trahit minus. Bartol.in l.præcipimus.§.eodem obseruando.C.de appel.Barb.lib.2.consi.1.in fi.col.6. & consi.31.clementissimi.col.2.Roman.consi.275.in casu proposito.Monferrat.in tract.de successione regum.chart. 10.nu.22. Parlet.Panor.in cap. super quæstionum. in §.si verò.de offic.deleg.vbi in causa commissa inquisitori & ordinario appellabitur ad Papam superiorem inquisitoris: & sic ad digniorem, nõ autem ad Metropolitanum. Hinc infertur quòd si plures laici inquiruntur à iudice seculari, si inter eos reperiatur vnus solus qui sit clericus, debebunt omnes remitti coram iudice ecclesiastico tam laici quàm clerici. ita in terminis Anto.de Prato, quem refert & sequitur Marian. Socin.relatus per Hipp.suo not.180.incipiẽ. plura.vbi valde extollit istud dictũ vltra omnia eius dicta singularia. poterat dicere vt in simili Barb.in cap.1.col.1.de proba.nec est de plebe Deo, vt inquit Quid.& Cicer.in Paradox. quæ Stoici vix in otio, in gymnasiis probant.& Hipp.etiam hoc dictum extollit in l.de incestu.ff.de quæstion. Socin. in l.cũ senatus.ad fin.ff.de reb.dub.& Feli.quem latè refert Thom. Ferra.caut.10.incip.si contingat.Roch.de Cur.in c. ex literis.3.not.de constitu.facit etiam quia de connexis idem est iudicium.Iason in l.j.C.de transl. Decius in cap.transl ato. 4. not.de constit.vbi Roch.col.2.post Felin.dicit, quòd connexum dicitur quando vno & eodem tempore quid factũ fuit, per illum text.ibi, sub eadem sponsione. vnde continẽtia causæ diuidi non debet.Iaſ.in l.nulli. C.de iudic.Felin.in capit.ex tenore.column.fin.versic.extra dictos casus. de re-
39 script.† facit, quia ratione adiuncti quis cõsequitur ex persona alterius quod ex persona sua consequi non posset. Alexan.lib.4.consi.122.viso puncto. columna 3.Barbat.libro 2.consi.36.Sapienter.col.9.& tribus sequentib. Hip.in l.de minore.§.tormenta.columna 3.de quæst. latè Natta in repet.cap.quamuis.col.3.de pact.lib.6.& in locis relatis per Bonif.in tract.de nobilitate.3.parte.nu.186.Stephan.Malereti in tractatu de electione.char.20.& seq. Est fortis decisio & vtilis, quia lõgè mitius agitur cum delinquentibus in foro ecclesiastico, quàm in foro seculari. Et licet non inueniam illam decisionem hactenus ab aliquo impugnatã:

Tamen contrarium facit quod vult Spec.in tit.de cleric. coniug.col.3.versi. qui si clericus habens. vbi si clericus & laicus fratres habent patrimonium indiuisum: tamen laicus propter hoc non consequetur excusationem à muneribus, quia publica vtilitas non debet vacillare obtentu priuilegij clericalis.

40 †Secundò facit quod vult Bart.in l.fin.col.3.verſ.coram q bus.ff.de colle.illic.vbi si in vniuersitate sint tot laici quot clerici, bene procedit illa regula, quòd magis dignum trahit minus. secus autem quando laici essent plures. & licet allegetur Bart.contrarius, vt per Nicol. concor. 204. incip. notum est.post Mathesi.no.144.incip.no. quòd si in causa indiuidua, tamen ipsi eum concordant.

Tertiò adduco quod vult Bal.in l.fi.vlt.char.in 6. quæst. principali.C.de edict.diui Hadr.tollen. vbi dicit q forus delicti tanquam principalior debet attẽdi: & quia maior pars patrimonij spectat laico: iõ punitio spectabit iudici laico.

Quartò facit quod vult Nico.de Neap.& Bal.in l.iurisperitos.§.j.ff.de excus.tu. vbi dicunt, quòd si vnus arbitrorum sit clericus, alter laicus, ambo iudices superiores arbitrorum debebunt adiri.in delictis autem, quia de eis non conuenit sæpius quæri, is procedet coram quo prius lis fuerit contestata.

41 † Quintò facit quod vult domi.Alexand.in l.sæpe.ff.de re iudicata.col.11. vbi etiam in connexis delictis absolutoria siue condemnatoria lata de vno ex delinquentibus, non nocet, nec prodest alteri.

42 †Sextò facit quod vult Panor.lib.2.consi.33.incip. præsidio.col.fin.vbi lata sententia per arbitros contra duos socios, quorum vnus erat clericus, poterit iudex secularis adiri pro executione contra alium socium qui erat laicus, non obstante connexitate causæ.

Septimò facit quod vult Felin.in rubr.de appel. col. pen. vbi vult quòd quando qualitas clericatus non concurrit necessariò ad actum qui tunc fit, puta ad exercitium iurisdictionis, tunc nihil repugnat quominus possit adiri superior laicus.

Octauò facit Felin.in c.quàm sit.de Iudæis.1. nota.quem pro contrario allegat Hippol.in dicto singulari, in fine. vbi laicus ita demum gaudet priuilegio clerici consocij, si aliter priuilegium clerici non valeret, sed hic bene valet: ergo laicus non gaudebit.

43 †Non obstat quòd præmissa procederent vbi causa esset diuidua. Sed Anto.de Prato loquitur vbi est indiuidua. quo casu omnes videntur velle quòd ecclesiasticus etiã cognoscat de laico, saltem vbi sunt æquales. Roch.in c.quanto.secundo not.de iudic. Roma.consilio 195. in casu præmisso. ad fi.Bolo.consi.34.col.3. Bertachin. in tractatu de episcopo. secunda parte. libro 4. quæstione vigesimaseptima. charta 27.Felin.in cap.cùm M.5.colum.versicul.est tamen. de constitut.in cap.fin.colum.1.versi.fallit quartò.de exceptioni.& in terminis quæstionis nostræ, in capite primo.colum.4.de præscriptionib.vbi semper doctores faciunt istam considerationem, An sit pro causa diuidua, vel indiuidua. vnde cùm hæc causa sit indiuidua: ergo cognitio spectabit ecclesiastico. imò si esset diuidua, dummodo tamen cum difficultate fieret diuisio, ex quo deberet tunc integra vni assignari.§.fin.institut.de offic.iud.Modern.in l.si idem cum eodem.§.j.ff.de iurisdictione omnium iudicum. ideo ecclesiastico vt digniori assignabitur. Sed respõdet Felin.in dicto cap.ex tenore.col.fin.versi.extra dictos casus. dum dicit inspiciendam esse originem facti, vnde cùm à principio potuerit diuidi processus, & formari inquisitio contra quemlibet de per se, videtur quòd possit adhuc hoc fieri remittendo clericum corã ecclesiastico. Et sic causa erit diuidua. Aliter potest responderi, prout Decius in dicto cap.ex literis.5.notab. Et ibi Roch. allegando Marianum in c. primo, versiculo, decimoquarto declarando, & versiculo sequen. de foro competen. Et propterea bene cogita: quia disputatiuè id dictum velim, iuxta illud, Apelles faciebat, vt in fi-
44 mili dicit Ioan.Pyrrhus in l.prima.C.vnde liberi.† Tales enim miserabiles personæ sunt etiam sub protectione iudicis ecclesiastici: taliter quòd ipse de eis licet essent personæ laicæ posset cognoscere. Barbat.Felin.& alij in dicto capitulo significantibus.pulchrè Imol.in cap.nouit.de iudiciis. columna octaua. Et si ius Ciuile contradicat iuri canonico, stabimus iuri canonico. Felinus in capitu. in causis, columna prima.de testibus.in dicto capitu. significantibus. in ca.ecclesia sanctæ Mariæ, de constitutionibus.col.15. Alex. in Apostilla ad Bartol.in l.priuilegia.C.de sacrosanct.eccle. in Defensorio montis, per Bustum, charta 45.col.3. Et Afflictus decisione ducentesimaquinquagesimaseptima, incipiente, dicit constitutio.ampliat priuilegium hoc procedere in ecclesia quòd dicatur miserabilis. & limitat procedere, nisi ille qui aditur pro iudice habeat iurisdictionem in conuentum à miserabili persona.

Item limitat quando reus esset priuilegiatus de iure cõmuni, vt per eum. sed pone q persona miserabilis perat se remitti corã præside, quia non est comp. regis vel supremi domini, nunquid debeat remitti? credo q sic, per rationem iurium prædictorum: tñ non inueni in specie decisum. & q istis pauperibus & miserabilibus sit fauendum, & in dubio pro eis pronuntiandum, tenet Mathesil. in dicto tracta. de elect. verior opin. Iaſ.in l.inter pares.ff.de re iudica.col.j. vbi dicit etiam q in omnibus casibus in quibus ius vult aliqui fauere in iudicando: parimodo, idẽ fauor debet præstari in probationibus.idem Iaſ.in l.de die, ad fin.princi.ff.qui

nignior dicitur illa quæ minus obligat.Angel. consil.337. non reuocando, libro secundo, colum.2. Et illa quæ fauet doti & matrimonio, maximè vbi agitur de impedimento inducto à canone. Felin.in capitulo licet ex quadam.de testib. consi.2.& quòd fauendum sit benigniori, pulchrè text. in capit.fin de transact. vbi in quibus ius non inuenitur expressum, æquitate seruata procedendum est semper in humaniorem partem declinando, secundum quòd personæ, causæ, loca, & tempora postulant. Signorol. consilio fin. colum.12. quod tantùm procedit, quia licet in dubio probatio sit pretranda contra probantem.l.non hoc.C.vnde legit.tamen benignior interpretatio solet etiam sumi. Et ideo in concursu istarũ interpretationum hæc vltima præualet: ita quòd in dubio interpretatur probatio pro producente, si hoc sit benignius. Alexand.in l.diuortio.3. colum. ff.soluto matrimonio. Ruinus in repet.§. Cato. colum.42. in fin.ff.de verborum oblig. Benignior etiam dicitur quæ fauet testamento.

45 Et idem in dubio iudex debet amplecti viam benigniorem.l.benignius.ff.de legi.cap.fin.de re iudic. idem pro miserabilibus personis & aliis de quibus infrà. Iaſ.in l.inter pares.primo notab.ff.de re iudic. vbi limitat, nisi esset euidens nullitas seu iniquitas: vel nisi vbi agitur de vtilitate animæ, q illa præfertur viæ benigniori. Hip.not.151.incip.semper.

46 †Item in dubio pro dote, matrimonio, testamento, pro potestate clauium. vt etiam suprà dixi in 9. limitatione.

Item pro causa studij. Decius consi.70.in fin. Item in dubio capimus partem tutiorem pro cõpore.l.imò.ff. de lib. cauſ.Ripa in tractatu de Peste.chart.67.nu.484.

Item. pro ea opi. qua cuitatur peccatum: & sic quę fauet animæ.c.ad aud.de homicid.cap.iuuenis.de sponsal. Rosarium Busti prima parte. serm. 27.litera x.ad fin. Ripa vt suprà in cap.auditis.colum.21.de præscript.versicu.2. limita. Iason in authen. quas actiones. colum.8.C.de sacrosanct. Ioannes de Anan.in cap.in ciuitate.de vsuris.colum.3. Anton.de Prato in tractatu de secund.nup.chart.15.colum.1. & 2. Angel.in versi.dubium. nu.1.& 2.dicens serus in foro contentioso. inferens propterea an in dubio quis debeat iudicari irregularis.

Item in dubio existentes in iure matrimonij melius est dimittere copulas, quàm disiungere coniunctos cõtra statuta Dei.c.licet ex quadam.de testib. Angelica vbi suprà. in fi. ex quo infertur, quòd in dubio debemus tenere opi. quæ facit seruare iuramentum. Anto.Baueria in tract. de virtute iuramenti.col.fi.verſ.item hoc præcipuum. Barb.in tract.de Card.7.q.col.fi. Ferra.cautel.17.incip.magna. in fin.2.col. Alex.libr.4.consi.49.incip. paucis.in fin. & propterea dicebat Genuin.consil.112.in fin.quòd in dubio iudicandus est contractus vsurarius. Calcaneus consi.25.col.12.incip. prima facie.& 73.quod dictus.in fin.facit Hippol.notab.102. semper. Marianus in repeti.c.ad audientiam.de homic. Cepol.de contractibus simularis. col.fin. sed contrarium vult Socin.in l.rogasti.in fi.principij.ff.si cer.pet. Burgos in c.ad nostram.de empt.& ven.col.j.facit.quia in dubio quantum ad forum indiciale iudicamus potius quòd quis non sit excommunicatus. Decius in c.præterea.col.fi.de appel. Et sic dicere possumus quòd contraria procedunt in foro pœnitentiali. Marianus vbi suprà & Corneus vol.2.consi.201.in hac.ad fi.dicens quòd licet sit fauendum animę, per hoc tamen non debemus à iuris censura recedere.

47 †Item in dubio tutior via est eligenda. cap.nisi.circa fin. de renunt. Et in dubio tene certum, relinque incertum.c. nullus.de pœnit.distin.7. Calcaneus consilio 210. spectabilis.colum.4.

Item in dubio pro causa funeraria seu primipilari. Iaſ.in l.j.col.2.ff.solu. matrimo.

Item pro illo qui est in possessione. Iaſ.vbi suprà. facit §. commodum.institut.de interdictis. hinc dicimus, Beati possidentes. gl.in c.j.§. fi tres.in versi.à duobus. de pace tenenda. Alex.lib.j.consi.129.col.j. Decius in c.ex literis.colum.2.de probat. Sando.in l.si inter. col.2.ff.de reb. dub. decem alias vtilitates possessionis ponit Curtius Senior in repe.l.admonendi.col.86.& seq.ff. de iureiurando.

Item in dubio iudex debet esse procliuior ad approbãdũ donationem factam per maritum vxori. Monfer.in repe.l.si constante.col.58.in fi.ff.sol.mat. Et quòd non sit reuocata, Socin.& Sando.in dicta.l.si inter virum.ff.de rebus dubiis.

Item in dubio quòd instrumentum non sit falsum, gl.in l. iurisgentium.§.quod ferè.ff.de pact. Alex.lib.j.consi.74.viso testamento.col.pen.& 70.viso processu.col.j. Cepol.qui in illo casu consuluit consi.21.col.8.& consi.seq.col.4. Idem vult Barb.in rub.de fid.instr.col.5. Corset.sing.217.in versi. probatio. dicens esse gl.singularem, vt Bolo.& Iaſ.super ea. Alex.lib.5.consi.93.in causa & lite.col. penul. Curt. Senior consi.50.incip.præsens consultatio.in fi.col.11.

Item in dubio quòd actus potius valeat quàm pereat.l. quotiens.& l.vbi est verborũ.& vtrobique Socin.ff.de reb. dub.Hipp.in l.j.§.si seruus.3.col.ff. de quæst. Dec.consi.140. col.2.Iaſ.in l.verbis ciuilibus.2.col.ff.de vulg.& pupil.in l.1. 1.not.ff.de eo quod cer.loc.Latius in l.quotiens in stipulationibus ff.de verb.obli.vbi quòd in dubio tenenda est opi. quæ fauet substantiæ actus. Et ista præsumptio aliis præfertur. Decius consi.77.col.5. quod facit ad multa. Scal Ferdinandus in repetit.§.diui.nu.26.dicit quòd interpretatio vt odium excludatur, præfertur isti. Iason in l. nominatim. ad fi.ff.de libe.& posth.

Item in dubio quòd cõtractus sit potius censualis quàm emphyteuticus. Iaſ.in auth. qui rem.C.de sacrosanc. eccles. in tract.de iure emphyteu.col.79.versi.8.Modern.in apost. Panorm.in cap.constitutus.colum.fin.de relig.domib.Hippoly.nor.95.incipien.contractus. vide tamen Socin. consi. 167.col.2.& 3.

Item in dubio debet intelligi vt minus liget, quàm magis. Natta in clemen.sæpe.§.fin.col.4.de verbo.signifi.

Item compromissum non esse fiendum. Soci.consi.300.

Item actus principis potius adaptetur ad iure factum, quàm ad non iure. Felin.in c.ex literis.col.9.de constitut.

Item quòd quis excusetur à muneribus. Ang.infi.de excusat.tut.in prin.in col.penul.

Itẽ pro religione & pro ecclesia.l. sunt personæ.ff. de relig.& sum.funer. Roch.in c.at si clerici.char.12.de iud. non tantum quòd propterea desit iudicium rationis. c. non solùm.de reg.lib.6.circa prin. Iaſ.in l.si sic.in prin.de leg.j. Decius in c.quæ in ecclesiarum.col.4.de consti.nec in tantum quòd propterea eneruetur iurisdictio laicorum. Ioan.And. & alij in c.nouit.de iudi.c.per venerabilem.verſ.rationibus igitur. qui fil.sint leg. Moder.in tracta. de perfecto clerico. charta 85.Bosch.in rep.rubr. de constit. col.15. Hadr.Papa noster in Quodlib.charta 14.& charta 15.quia ecclesia est cultrix iustitiæ. Decius consi.151. col.13.

Item pro reo. Decius in c.ex literis.col.4.de proba. Iaſ.in l.de die.ad fin.princip.vbi limitat quatuor modis. ff.qui satisd.cog. Mathesil.vbi suprà.

Item contra illum qui probat, Decius in ca.in præsentia. de probatio.col.11.dicens hoc procedere etiam si materia sit fauorabilis.

Item in materia successionis in dubio pro agnatis contra agnatos. Bolog.consi.69.vt in præsenti. col.fin.

Item in dubio pro hærede contra legatarium l.vnum ex familia.§.si rem.de leg.2.Lancel.in l.talis scriptura.4.col.de leg.j. Paulus de Cast.& Socin.in l.si fuerit.ff.de rebus dubiis. Decius consi.92.col.2.

Item in dubio iudicamus id quod est vtilius filio in materia filiationis. Decius in c.per tuas.col.2.de probat.

Item iudicamus in dubio substitutionem esse prout erit vtilior filiis. Socin.in l.j.col.60.de vulg.& pupil.

Item in dubio iudicamus q substitutio potius sit directa, quàm fideicommissaria. Socin.in l.centurio.col.12.ff. de vulg.& pupil.vbi Arctin.col.19.

Item in dubio iudicamus q dispositio sit potius modalis quàm conditionalis. Alex.lib.j.consi.102.inci.visis.col.2.

Item in dubio quòd verbum flet specialiter, non regulariter. Bart.in l.hoc legatum.ff.de leg.j.

Item in dubio verba statuti adaptantur ad frequentius contingentia. Bolo.consi.41.col.2.

Item in dubio tenere debemus opi. per quam fratres reducuntur ad æqualitatem. Soci.consi.4.lib.j. ante fi.& lib.2. consi.108.casus, ser.ad fi.in reper.l.cùm auus.col.20.dixi in meis clausulis generalibus, in verb.& hæredes.

In dubio appellatio debet admitti. Iason in lege prima, columna tertia.in sexto nota.ff.si quis cau. Decius consilio 33.columna secunda, & fi.& 34.columna secunda, & 49. columna secunda. 162.col.3.in ca. vt debitus. colum.antepen.de appel. Præpos.in cap.ex ratione. colum.2.eod.titu. Socin.consi.195.circa primum.col.3. Felin.in ca.significauerunt.de testi.in prin.2.col. Alex.lib.7.consi.139.viso puncto.col.10.in c.super eo.3.col.de app.vbi etiam dicit, quòd in iudicio debemus dicere appellationem non esse desertam, quia secũdum eum in dubio iudex debet eligere viam per quã vtrique parti consulitur. quod limitat Decius ibi,

nisi

Universidad de Deusto
Biblioteca

nisi essemus in materia in qua regulariter appellatio nõ admittitur: nã in dubio debemus stare regulæ. vt latè dixi paulò supra. Itẽ in dubio oĩa iterrogatoria debẽt admitti. Imola & Panor. in cap. per tuas. de testib. Idem de positionibus & capitulis. Curtius de positio. in ix. Breuiloquio Ias. in aut. ad hæc. C. de iudic. Item in dubio contra fiscum l. non puto. ff. de iur. fis. & contra volentes eum impingnare, practica Petri Iacobi de contradi. §. quadrupli. insti. de act. colum. antep. & rub. seq. col. iij. Intelligetamen semper quando fiscus tractaret de lucro captando, & priuatus de damno euitando: puta quia fiscus ageret de re sibi acquirenda: secus si veniret ex contractu, vel succesisset alicui priuato: quia tũc in dubio fauceremus fisco, vt est de mente Bologn. ibi in fuis nouis interpretationibus. in prima par. & in Theodosiana. in verbo, die nono. est charta xxv. cũm & Alex. in l. j. ff. sol. mat. vbi Ias. col. xj. Ang. de Aretin. quem sequitur Ias. in l. de die. ad fin. princ. ff. qui satisd. cog. Et vtrobique allegat Angel. de Are. & dicit Ias. se ita consuluisse. Felin. in cap. pastoralis. col. v. de rescrip. in cap. duobus, col. ij. de re iud. Roch. de Curt. in rubri. extrà de iudic. chart. fin. vbi Decius in 2. lectu. ad finem. intelligit eam procedere quando agit de priuilegio fisci contra priuatum: qa in dubio contra fiscum, ne fiat multiplicatio priuilegiorũ: prout etiam ipse dixit in cap. 3. coliũ. 3. de probat. Hippol. in repetitione rubricæ. C. de probat. colum. lxxix. versũ. teneas tamen menti. confirmatur hæc opi. ex eo quod supra dixi, quòd in dubio fauendum est pauperiori & debiliori contra fiscum qui est ditior & potentior. Item quia communiter quodammodo iudex in causa propria, quod est valde absonum. Bauerius in §. si seruum. colũ. iij. instit. de hæred. instit. Maleretus in tractatu de electione. cap. lxxxix. Cotfet. in tractatu de pot. regia. quæstione xlv. Propterea dicit notanter Bartol. in l. qui iurisdictioni. in secunda lectura ff. de iurisd. omnium iudic. quòd sicut recusatur quis ne sit iudex in causa propria: pari modo potest recusari ille quem ille in iudicem dare voluerit. nec memini me alibi legisse. Est verũ quòd intellect⁹ illius l. nõ puto. multùm trutinatur per Modernos in d. l. j. soluto matrimon. vbi Socin. columna ij. & Bulgar. columna 4. & Curtius in l. prima. C. de edendo. tenebat opin. Bulgar quòd ille text. non probaret hãc regulam. sed solùm ibi dicatur quòd iudex non errat si pronuntiat contra fiscum, quasi velit quòd fiscus non sit priuilegiatus, quòd pro eo in dubio debet iudicari: sed relinquat in dispositione iuris communis: & secundum eum si hęc regula esset vera, destrueretur tota materia titu. C. de iur. fis. & priuil. fis. Bal. Nouellus autem in tract. dotium. in ix. part. in j. priuilegio, dicit d. l. non puto, solùm procedere quando esset aliquod dubium super aliquo articulo iuris: quia tunc fieret interpretatio contra fiscum, subdens idem esse quando esset super dubio facti.

Item in dubio pro nouitate sumus ad absoluendum quàm ad condemnandum. l. absentem. in principio. ff. de pœn. Bartbat. lib. 3. consil. lj. illud. ad finem. Et propterea dicit Decius consilio clxxv. in causa falsitatis. columna fi. ꝙ curia maiorem honorem consequitur ex absolutione, quàm ex condemnatione. fuit dictum Pittaci philosophi quando peperciti occisori filij sui. In dubio minor pœna est eligenda. l. penult. & fi. ff. de pœn. facit Iac. in inuestigatione. in versiculo, dicti vasalli promiserunt recognoscere dictum feudum. columna quinta dicens quòd pœnæ ponuntur magnæ vt homines magis timeant, non vt exigantur ad vnguem. facit quod vult Angel. in §. furtum. institutio. de obligationibus quæ ex delicto nascũtur. vbi dicit quòd quando pœnæ fuerunt taxatæ, homines erant doctiores, quia habebãt rempublicam, nunc autem sunt sub dominis. Ideò nõ pũt in totum exigi. facit Baldus in l prima. C. de secund. nuptiis. in figuratione casus, dicẽs quòd pœnę imponuntur ad malos mores corrigendos, non vt fiscus locupletetur. facit Feli. in cap. irrefragabili. §. cæterum. de offic. ordin. dum inuehit ꝙ conditores legum, qui dum fingunt tendere ad correctionem morum, gerunt curam marsupij. pro quo gloss. in clementina ij. in verb. cõsumit. de censi. Faciunt enim vt Iudas: Ioann. xij. dum fingebat pietatem pauperum, dicens, Poterat vnguentum hoc venundari multò, & dari pauperibus: & volebat implere loculos. Facit illud quod dicitur de lupo, qui dum agnũ errãtem sine matre conspexisset, compassionẽ fingens ꝙ expauisceret agnus, quia solus esset, & sic teneræ ætatis, illum deuorauit. & vide glo. in regula Cancellarię 8. & xxvi. & xxix. & xxxiij. vltima char. & xlvi. dixi in meo inuentario librorũ iuris, charta penultima. addo nunc Had. Papã nostrum in Quodlib. q. 6. liteta h. est charta. 56. col. 1. a. Luc. de Penna in lege mulieres. col. 7. C. de incol. lib. 10. Item in dubio debemus tenere illum intellectum ad legem per quem videtur eam fuisse conditam super casu magis dubitabili. Ioannes Lupus de don. inter virum & vxorem. charta 78. columna prima, in versicu. 10. & vltimo. quia lex debet esse de dubitabili. l. quod Labeo. vbi gloss. ff. de Carbon. edic. cap. cùm in iure peritus. vbi Panor. & Barbat. primo not. de offic. de lega. capitulo rursus. vbi Præpositus. vltim. not. qui cler. vel vouen. qui subiungit quòd in quæstione indubitabili non est aliter respondendum, nisi quòd non habet dubium Panor. in capitu. super quæstionum. §. si verò. columna 3. de offic. deleg. Et dicit Roch. de consuetu. charta 11. columna j. quòd ratio est, quia lex debet esse edita ob necessitatem: ergo non debet esse de casu indubio, quia esset superflua. pro quo facit Salomon. in repet. l. Gallus. §. & quid si tantùm. columna 2. ff. de libe. & posthum. dicens quòd aliquid noui debet lex decidere. Limita tamen prædicta vt sufficiat quælibet minima ratio dubitandi. not. in Ieunuchis. C. qui testam. fac. possit a Gammartus in tract. de extensione. columna 8. versicu. quintum igitur. Secundò limita in casu quo essemus clari, quòd legislator decidit etiam de casu indubitabili: quia tunc non procedunt prædicta. & propterea formata est conclusio in dubio Decius in cap. 1. prima lect. de iudic. columna 11. versi. & ideò aliàs senis. & sæpe exemplificari potest in legibus Imperatoris, quia ipse respondebat super facti contingentia ideò si proponebatur factum indubitabile, oportebat quòd super illo responderet. Lancel. in l. quod in rerum. §. j. column. 3. ff. de leg. 1. Tertiò limita vt sufficiat fuisse dubium ante talem legem conditam, & quòd non fuerit postea. l. 3. ff. de nat. rest. & inst. pro socio ibi, nec vnquam fuit. Bartolus in repetitione l. vbicunque. ff. de inter. act. colum. sexta. in versiculo, vltimo oppo. vbi ponit quartam limitationẽ vt sufficiat fuisse dubium apud imperitos, licet non esset apud doctos, facit l. fin. C. de indict. vidu. tol. circa princi, versic. nec tamen.

Item in dubio debemus euitare absurdum, dixi suprà in argumentis. Prepos. in c. rursus. colum. 5. qui clerici, vel vouen. Cæpol. in l. si fugitiui. col. 6. & seq. C. de ser. fug. Claud. in l. ex facto. §. ex facto. col. fin. ff. ad Trebell. vbi inter plures decisiones quas referunt, not. vnam quam ibi ponit. & etiã in repet. l. vt vim. colum. 26. versi. ad idem. ff. de iustit. & iur. quòd si statutum pro delicto ponat pœnam capitalem vel capitis, intelligetur de minori, & sic de deportatione, quæ etiam pœna capitis dicitur: dicens esse signandum, quia quis posset de hoc lucrari vnam bonam vestem: quia vbi agitur de vita, pecunia cõcurrit: quia vbi agitur de causa capitali, debet a uocato benè solui. Ang. & Roch. in l. si pater. ff. de don. & qđ intelligatur de minori vule Io. de Vilenati in repet. l. diuus. ff. de iscar. not. 57. Idem Ias. in l. transigere. colũ. 3. C. de transact. in l. si quis iniquum. §. hęc pœna. col. 1. quod quisiur. in l. diuortio. colum. 3. ff. fol. ma. Decius in capitul. at si clerici. in princi. columna 25. de iudic. Alexander libro tertio, consil. 116. in causa inquisitionis. Bolog. in suis nouis interpretationibus primæ partis. in l. secunda. C. ne Christianum mancipium. Felin. in capitulo ex literis. columna 10. versicu. & tenendo hanc partem. de cons. Card. in c. dictum est à domino. §. quod dicam. in fin. 1. quæstione 1. vbi dicit quòd propterea Bonon. fuit liberatus quidam falsarius monetę. Idem Gaspar Portugalensis in repet. Imperium. ff. de iur. omnium iud. colum. 47. verf. circa tertium gradum. & col. 43. versi. est tamen aduertendum. Est verum quòd in contrarium vidi aliàs poñderari l. quoniam nouella. C. ad legem Iul. de vi publ. vbi appellatione suppliciivenit pœna mortis. & text. cum glo. in l. j. §. fin. ibi. supplicii capitali. iuncta etiam alia glo. fin. l. 2. C. de fal. mo. Ideo vide Riminal. in dicta l. imperium. col. 18. ff. de iurisd. omnium iudic. vbi disputat num quid prædicta procedant quando statutum vteretur verbo capitis. Et ibi limitat, nisi aliter appareret de mente statuentium. Item nisi essemus in casu quo ius ciuile pœnam mortis imponeret, quia tunc tale statutum deberet ita telligi secundum ius ciuile. super quo cogita, quia mihi non placet. Intellige primò hanc regulam dummodo per eam non recedamus à proprietate vocabuli. Iason in l. stipulatio ista. §. cum qui ita. ff. de verborum obligat. in l. si quis testamento. in prin. de leg. 1. Lancel. in l. fin. ff. de annu. leg.

Intellge & secundò regulã procedere prout loquitur, scilicet qñ agitur de maiori vel minori pœna: secus quãdo dubitaretur an pro delicto, de quo constat quis sit puniendus vel absoluendus in totum, quia potius est condemnãdus, quã absoluẽdus. Soc. qui dicit esse not. in l. quidã relegat⁹. colum. 1. ff. de rebus dub. Iason. in l. cùm quidam. colum. fi. vers. & si contra istam. ff. de liber. & posthum. Et isto modo potest saluari dictum Bar. in l. quẽadmodum. C. de agri. & cens. li. xj. vbi circa med. dicit, quòd cũ sit fauor reipublicæ delicta coercere, quòd lex pœnalis est extẽdẽda, refert Ias. in l. si certis annis. in princip. C. de pact. in l. si quis id quòd. col. 9. & in verb. v. ff. de iurisd. omniũ iudic. vbi etiam Claud. colum. 2. Ias. in l. si is qui pro emptore. ff. de vsucap. col. 76. vers. 6. pro ista. Decius in cons. 67. colu. 1. Roch. in capitulo quarto. col. v. de iudi. in capitulo, at si clerici. §. de adult. char. xij. cod. tit. vbi permulta ponit qualiter exorbitantia possint dici fauorabilia. Claud. in l. vt vim. colu. 25. ff. de iustit. & iur. in l. j. ij. colum. ff. de oper. noui nuntia. in l. qui Romæ. §. ea lege. vlt col. ff. de verb. oblig. in l. 2. colum. penult. C. de in ius vocand. vbi etiã ponit quãdo dicatur pœna statuti esse fauorabilis, & sic extendẽda. Ang. in maleficiis, in verbo, nec non ad denuntiationem. colũ. 14. in §. in personam. 8. colum. in fin. de act. in §. ius autem ciuile. colum. 17. instit. de iur. nat. facit Bal. per illum tex. in ca. j. §. porrò, quæ fuit prima causa benef. amit. dicens esse meliorem tex. de iure, quòd statuta pœnalia extenduntur. Anch. in capit. canonum statuta. penult. chart. Alexan. in l. j. in princip. ff. de verb. oblig. vbi Soc. colum. 3. dicit, quòd causa mediata est odiũ delinquẽtis. Et immediata est vtilitas publica. Lãcel. in l. cætera. §. sed & si quis. ad fi. ff. de leg. primo. Nata in clẽ. sæpè. §. fin. colum. 33. de verb. signi. Corset. sing. c. incipien. licet. est in verb. extensio. Monfer. in c. 2. col. fi. de cõst. libr. 6. Et dicit Ias. in l. fratres. in fi. 2. col. C. de instit. testa. quòd in correctoriis dummodo agatur de fauore publico secũda rio, licet non principaliter licita est extensio.

¶ Tertiò limita in grauioribꝰ delictis, quia in illis seueritatem legum subsequi oportet. l. respiciendum. ff. de pœn. Cæpol. cons. 34. incip. si vnquam. col. antepen. vers. x.

¶ Itẽ in dubio dicimus, quòd quis censetur cõdenatus eo modo quo euitatur infamia. Decius in l. certi condictio. 7. col. ff. si cert. pet.

¶ Itẽ in dubio pœna videtur temporalis, non perpetua. Decius in ca. ex literis. col. v. de constitut. vbi col. 9. dicit, ꝙ in dubio quis præsumitur potius condemnatus ex contumacia, quàm ex delicto.

¶ Itẽ ad pœnam euitandam in dubio contractus dicere tur conditionalis. Decius consilio 2. col. 4.

¶ Itẽ in dubio sequitur illud quod est minimum. l. cum testamento. vbi Soc. limitat. ff. de reb. dub.

¶ Itẽ in dubio fauemus illi qui tractat de dãno euitãdo. l. fi. §. si verò. C. de iur. delib. Item est aliquãdo ita fauorabilis vna causa sicut alia: vt in causa filij, quæ est ita fauorabilis sicut causa ecclesiæ. Propterea infert Soc. in l. j. 3. col. ff. de reb. dub. ꝙ sicut in legato fundi facto ecclesiæ veniunt adiacentia postea emptaria in legato fundi facto filio: quia sicut dispositio capitu. in præsentia. de probat. locum non habet ecclesia instituta: ità non habet locum filio instituto, & quòd ita fuit iudicatum Senis. Catel. in ij. parte Memoral. in ver. amor licitus, & idem Socin. in repet. l. cũ autus. ff. de condit. & demonstr. column. xx. infert, quòd dispositio l. si vnquam. C. de reuoc. do. procedit etiam in donatione facta ecclesiæ. Idem vult Alexand. libr. 3. consilio xcij. super eo. colum. 2. Fab. in reper. auth. nouissima. chart. 14. quæst. 14. Corset. sing. lxxxvij. incip. licet donatio. est in ver. donatio. Quod tamen non procederet in donatione remuneratoria. Marian. in d. tractat. de oblat. lib. xv. in primo casu. Imò in legitima plus fauetur filio quàm ecclesię glo. in l. si quis ad declinandam. C. de episc. & cler. Panor. in repet. capitu. cùm esses. column. 6. de testam. Signorol. cons. lxviij. quædam mulier. in fin. Baueria. instit. de testã. in princip. in col. xxxiij. & in §. testes autem. colum. v. quia filius etiam si sit hæres patris, illam detrahit de legatis factis ecclesiæ. Marian. in tract. de obsa. lib. xv. in primo casu, Doct. in l. j. §. ad municipium. ff. ad leg. Falcid. Felin. in capi. ecclesia sanctæ Mariæ. colum. xxxvj. versicu. vbi lex. de constit. Scrutinium charta xxiij. Ias. in l. si fundum sub condit. §. Stichum. colum. 2. de leg. j. Bar. consi. xxxij Maxius. Barb. j. volum. consilio xliij. clementissim. column. vij. xxxij. scribitur. column. j. xxix. illud. column. 2. xxxiij. clementissim. colum. i.

¶ Itẽ limita dictum gl. l. si quis ad declinandam, nõ procedere in legato facto ꝙ exonerãda cõscientia testatoris. Barb. lib. ij. consilio v. præclarè. col. xj.

¶ Item limita vt procedat quantum sit pro legitima debita filio: quantum verò ad residuum vltra legitimã bene plus fauetur ecclesiæ quàm filio. Barb. Fab. Maria. & Soc. & alij in locis prædictis. Dec. in c. in præsentia. colum. 37. vers. & circa istam. de probat. Ias. in l. j. ij. lec. col. v. C. de sacrosan. eccle. si. li. cet. 4. not. C. de pact. in l. tale pactum. §. fi. col. iij. ff. eod. in l. generaliter. §. cùm autem. col. ij. de insti. & substi. in l. si cui legetur. §. hoc autem. col. fin. de lega. j. Alex. & Rimin. in l. pactum quod dotali. col. 2. C. de pact. Et propterea inferunt Ale. in d. cons. & Soc. in d. l. cùm auus. col. xx. quòd si est substituta ecclesia, nõ habet locũ dispositio l. cũ auus. cum simi. Idem vult Hercul. in disputa. incip. Perusinus. col. pen. Pau. de monte Picho in rep. §. Titia. q. xiiij. Corn. libr. j. consil. cclxxvj. viso. Et sic vna causa est fauorabilior altera. Item pro causa fauorabili in dubio iudicabimus contra reum, licèt aliàs diceremus quòd in dubio pro reo. Ias. in l. de die. ad fin. princ. ff. qui satisd. cog. Dec. in rub. de probat. col. liij. vers. vj. limita. & conf. cix. col. fin.

¶ Item quia potius pro mulieribꝰ religiosis quàm pro religiosis masculis. Præpos. in c. verum. col. iiij. de cõd. app. Dec. in c. in præsentia. col. x. de probat.

¶ Item plus fauemus minori, quàm mulieri in dote. Monfer. in rep. l. si constante. col. lii. ff. fol. matr.

¶ Item in materia feudali plus fauemus filio. Præp. in c. j. col. iij. de eo qui sibi vel hæred. suis masc.

¶ Item plus fauemus libertati, quàm pupillo, vel reipu. l. illud sciendum. la ij. de app. imò plus quàm piæ causæ. l. Papinian. §. quarta autem. vbi Fulg. iij. not. ff. de inoffic. testam. Ias. in l. si cui legetur. §. hoc autẽ. vbi Fulg. iij. not. ff. de inof. testam. Ias. in l. si cui legetur. §. hoc autem. col. fin. in l. si fundum sub conditione. §. Stichum. col. ij. ff. de leg. j.

¶ Item in dubio plus fauemus ecclesiæ Ro. quàm aliis ecclesiis. Card. Alex. in c. omnes. xxij. distinct.

¶ Item plus fauemus animæ, quàm cunctis aliis rebus. c. præcipimus. xij. q. ij. c. cùm infirmitas. de pœni. & remiss. sancimus. C. de sacrosanct. cum sim.

48 ¶ † Viso qualiter debeat se continere iudex in iudicando, superest videre qualiter debet se continere in exequendo. Sed quia duo magna luminaria. f. dom. Alex. & Felin. cumulatissimè commentarunt illos tit. extrà, & ff. de re iudi. ad eorum dicta recurri potest,

Qualiter obediendum rescripto.

49 ¶ † Qualiter autem debeat se continere in exequẽdo rescripta principis, dicendum est. quòd si iusta sunt, illis parendum est: si iniusta, debet iudex supersedere, & rescribere principi, & expectare secundam iussionem. §. fi. in aut. de iudicib. in auth. vt nulli iudic. §. & hoc verò iubemus. Ias. & Parpa. in l. nec damnosa. C. de prec. imp. offe. Dec. cõs. 137. col. ij. Barba. dicit, quòd si Papa peccat, est sine reparatione ad instar diaboli, vt ipse no. in c. at si clerici. col. pen. de iud. not. clj. Præsumuntur enim talia rescripta per importunitatem obtenta, quãdo lædunt tertium, vt per eos, & Rimi. in l. causas. col. j. C. de transact. Alex. lib. j. cons. xxxvij. incip. in causa mota per Ang. col. ij. vers. & ita repetito. iij. volum. consi. xxxvij. Imò tales malitiosè impetrantes puniuntur. Bald. in rubr. de rescrip. col. iij. vers. quæro nunquid debeat. Guid. Pap. lib. iij. consil. cxcv. incip. in causa. col. iij. Etenim princeps contentatur, si rescriptũ quod videtur iniustum continere, non mãdetur executioni per inferiorem: & ci nullam iniuriam facimus, si eum bonum & æquum reputamus. Barb. inter cons. Alex. lib. iiij. cons. cxxiij. Rimin. in d. l. causas. Marascotus in repet. c. i. col. liij. de constitut. lib. vj. vers. amplia adeò. post Cæpol. cautel. ij. in fin. ij. col. inuehit contra miseros prælatos, qui in tantum literas domini Papæ timent, quòd contradicere non audent. facit Papa Pius epist. xix. Bal. lib. iij. cons. xliij. d. Baillardinus. Ioan. Montolon. in Promptuario Iuris. in vers. Ozias. ante si. nam quando imperator facit contra ius, dicitur vnum pecus. Lau. in c. si facta. si de feud. fuer. controuer. inter domi. & agnat. & propter peccatum citius moreretur: dixi inter feudalia Bruni cons. xij. in fine primæ orationis. hinc dicit Soc. cõs. clxv. colum. viij. in fin. quòd mors regum est frequens. facit Ioan. And. in cap. primo, colum. secunda, de priuileg. libro sexto, qui subiugit, quòd si esset contra publicam vtilitatem, deberet rescriptum auferri de manibus exhibẽtis. Cardin. consilio cxlij. incipien. punctus quæstionis. colum. penulti. dicens, quòd saltem cogitur impetrans cum literis redire ad principem, licet quidam officiales, qui consueuerunt seruire domino per fas & nefas. Felin. in capitu. in literis. col. ij. de testib. pulchrè. Vdalr. l. ij. ff. de orig. iur. colum. xxij. & seq. Bal. in c. quanto. de transla. epis. & qui fortè

Universidad de Deusto
Biblioteca

sunt hi de quibus loquitur. Sidonius lib.v.epistola 7.inci. indaguimus.qui faciunt vt Pilatus, qui ob timorem CHRISTVM iniustè damnauit,& stulti præponentes amorem principum diligentium obedientiores non aduertunt quòd obediendo peccent. Lancel. Polit. in tract. de offic. aduoc. in rubr. de seruili timore. fex. & ibi Ang. in §. fin. in authen. de iudic. Afflictus decis. cccxcj. col. penult. in simili. Iacobi. in inuest. in versic. & promiserunt debita seruitia, colu. 3. q. j. an vasallus debeat iuuare dominum in bello iuste, & deberent dicere, da veniam ô Imperator, tu carcerem, ille gehennam minatur. cap. qui resistit. xj. q. 3. Cyprianus Benetus in tract. de authoritate Romanæ ecclesiæ, charr. 8. & Plus obediēdum Deo, quàm hominibus, Actuum v. Hadr. Papa noster, quod lib. 2. litera g. est charr. xix. col. j. Pet. Bertrādi in tract. de orig. iuris. q. 2. Et videtur rationabile, quia principes aliquādo iubent in iracundia, quæ quātū nocent principi, ponit Guil. de Mōtefer. in cōsilio pragmaticæ Sāctiōis. v. parte. est char. lxv. frater Lud. de Veritate contritionis, in tract. de ira. c. 4. quod ira tollit misericordiā & cōpassionē, & alia pulchra. & frater Isidor⁹ de regim. princ. lib. 3 c. x. Iodocus in tract. de nobilitate. c. 13. char. 2. allegādo versus Senecæ. & c. 14. vbi latius. hinc dicimus q̄ si dominus iratus expellat famulum qui debebat seruire per annū, nō intelligitur famulus liberatus. Benedic. de Plūbino in l. statuliberos. §. si ita sit, qui est. §. fin. ff. de statulib. dixi §. de ira mulierū, vel inaduertenter aliqua cōcedunt. postea dolent esse executa: vt dicitur de Theodosio Imperatore in cap. apud Thessalonicam. xj. q. 3. qui propterea facit l. si vindicari. C. de pœ. ad quā Cæpola. cautel. 2. col. 2. Felyn. in ca. purg. intium. col. fin. de re iudic. Iaſ. in l. j. ff. lect. col. 3. C. de sum. Trin. in l. puniri. in fi. C. si cōtra ius vel vtil. public. in l. debitoribus. col. fin. ff. de re iud. vbi enumerat 7. casus in quibus supersedetur ab executione sententiæ. Paris. de Syndicatu, chart. v. de excess. consiliario rum. & chart. 89. c. mandauit. & chart. 69. est in versi. resistentia. colū. 2. Iodocus in tract. de nobilitate. c. 14. Marti. de Laude in tract. de consiliariis princ. q. 6. incip. consiliarii. maximè Igneus in repet. l. donatiōes. col. v. & in disput. seq. incip. cùm me legente. colū. 48. vbi respondet ad quædam dicta Cy. Honoratus in Arbore bellorum, lingua Gallica composito, char. vltim. de quo meminit curia Delphinatus. q. cxliij. in facto guerrarum. circa fi. facit Guil. de Moteferat. in cōmento Pragmaticæ Sanctionis. v. parte. char. 65. Bene faciunt quæ moraliter dicit Pontanus in tracta. de obedientia. libr. 4. in rubric. † an parendum sit decreto quòd iniustum videtur, vbi refert plures principes antiquos & Moder. in iracundia quosdā iussisse interfici, quos postea desiderauerūt. latè Decius in c. si quādo. 2. not. post Fel. de rescrip. vbi dicit quòd saltē debet rescribi principi, & expectari secūda iussio. Riminalis. bi §. & dicit esse tutius Igneus d. col. 48. & Parpal. in d. Lnō danosa, Paris in tract. de Sindic. char. xii. versū si per statutū. & char. 58 col. 2. vers. officialis nō debet. & char. 69. in fin. col. 2. quæ si emanauerit adhuc nō debet obedire, vt latè inuehit Fortun. in rep. l. Gallus. §. & quid si tantùm. nu. 230. ff. de lib. & posth. facit Corset. in repertor. ad abbatē in vers. absolutio. col. 2. maximè vbi agitur de vita hominis. Arist. quē allegat Afflict⁹ d. decis. cccxci. vbi vult q̄ licèt aliquando ex causa toleretur factū iniustum principis, nunquam tamē vbi agitur de vita hominis. facit d. c. qui resistit. & potiꝰ debet renūtiare officio, si vult esse tutus in conscientia, quā parere. Felin. in c. consanguinei. de re iudi. in cap. veniēs. col. fin. de simon. vbi loquitur de rectore collegij, & ita tenet gl. Pragmaticę

princeps dolenius fuit se fuisse executū.

51 char. 27. col. j. reprehēdēdo Cy. † melius est enim pro veritate pati supplicium, quàm pro adulatione beneficiū. c. nemo peritorum. xj. q. 3. potiꝰ pati omnia mala, quā malo consentire. 32 q. v. vita Hadr. Papa noster in quolibet. ij. est char. xx. col. 2. pulchrè Afflictꝰ in cōstitutione inquisitiōis. §. etiam dura. in fi. Luc. de Penna in l. quotiēs. C. de naufra. lib. xj. col. 3. vel inter religionē, vt frater Io. de Capistr. quē refert Hippol. in l. de minore. col. 3. ff. de quæst. Afflictus in cōstitutione pararentorū. col. 3. Barbat. in c. j. col. 3. de iura.

52 cal. † quia hodie quādoque principes plus moueūtur voluptate, quā ratiōe. Iaſ. in l. ij testamētū. col. j. C. de testam. ideo si principibus seculi plus liceat quā par est, plus valēt quā liceat. Steph. Malereti in tract. de elect. char. 44. in fi. col. 3. vbi char. lxv. col. 4. quòd à Deo non capiunt potestatē pec

53 cādi. Quādoq; & secūdo † princeps ita inuerecūda petētium inhiatione cōstringitur, vt eiā non concedenda tribuat. l. j. C. de petitionib. bo. sublat. lib. x. cū sim. vt Dec. post Fel. in c. quæ in ecclesiarum. col. antepen. de cōsti. Hippol. not. 6. incip. in prin. Barbat. lib. 2. consil. 24. clementissimi. col. 3. Aret. cons. xv. reuerendissime. col. iij. versic. præterea quando. Fulg. cōs. xx. pro pleniori. vers. supereſt tertius. & cons. lxj. domina Caterina, col. 2. vers. iiij. quia rescriptū. Io. Lup. de donat. inter vir. & vx. char. xlix. ver. terti⁹ cas⁹. Quā

54 doq; & tertiò † princeps per curiales & magnates in curia infestatur. & alia rescripta etiā præsumūtur impetrata per importunitatē. l. j. C. de fun. limitroph. lib. x. & dicit ibi And. de Barulo, quē sequitur Bar. & Iac. Rebuf. quòd est ipso iure nullum, quando infert alicui præiudicium. Lācel. in l. si mihi & tibi. in §. in legatis. col. 4. vers. 2. not. de leg. j. Fulgo. d. cons. xx. Et allegat illud Lucan. Nulla fides pietasque viris qui castra sequūtur, &c. Cors. sing. 285. rescriptū. Ioan. Lup. in rub. de donat inter vir. & vxo. char. xlix. Quā

55 doque & quartò † præ nimia lætitia, quo casu quod facit nihil valet, tanquam sint extra mentem, arg. c. vnusquisq; iuncta gl. xxij. q. 4. tex. cum glo. bene intellecta. Instit. de liberti. §. ſerui verò. in vers. balneum. gl. in proc. regularum Cancellarię. Io. de Selua in trac. de benefic. j. parte. q. ij. col. x. vers. beneficium est, chart. v. vbi dicunt quòd signaturæ quas facit Papa antequam exeat de conclaui, sunt nullæ, propter nimiam lætitia Papæ, & Io. Lup. in rubr. de donat. inter vir. & vxo. char. xliij. col. 4. dicit quòd donatio per Regem facta tempore guerre, vel in principio acquisitionis status & Regni, non valet. Est enim lætitia consilio inimica, vt Petrarcha. epist. lij. ancipiti. & dicebat Cato senior, q̄ secundæ res lætitia transuersum trudere solent à vero cōsulendo & intelligendo. Vdalr. in l. 2. ff. de orig. iur. col. 51.

56 ¶ Quandoque & quintò † ad requisitionem mulierum, propterea Burgos in c. peruenit. col. v. de emp. & vend. refert Barb. mirari quòd Papa ad allegationes vnius mulieris fecerit illam decisionem, ideo tunc succedit, quod in simili dicit Fel. in c. si quādo. col. 8. vers. vbi verò. col. 2. de rescript. dum loquitur de rege Franciæ. Bal. in c. j. col. fi. de cōstit. vbi refert Imperatorem dicentem quandam mulierē, cuius amplexꝰ dicebat illicitos, Imperatori dixisse: Domine, si liceat, scilicet facere quid vis de plenitudine potestatis. Et meritò. Bald. adducit quòd est dictum mulieris impudicæ, prout in simili de virgin. dicit Cæpol. in tract. de imper. mil. delig. char. 13. est in c. pro Imperatore verò gētili. col. 7. vbi dicit quòd meritò Virgil. induxit illud, Dol⁹ an virtus quis in hoste requirat. esse dictum pueri, non au

57 tem viri grauissimi. † Quia plenitudo potestatis non extenditur ad aliquid iniquum. Curtius cōsi. 73. col. 29. in fi. Fulg. in d. cons. lxj. col. penul. Barb. lib. 2. dicto cons. 24. col. 4. Card. cons. cxlij. incip. punctus. col. 2. Barba. in c. quanto. de iurciur. dicens figendū cordi in c. cùm omnes, in prin. de constit. Moder. in l. rescripta. C. de precibus. imper. offe. Nec debet exerceri nisi cum magna causa. Iaſ. in l. Barbarius. col. 7. ff. de offic. prætor. Inn. vbi Panor. ad fi. in c. 1. in tut. in c. illa quotidiana. 2. not. de elect. alias dicebatur vti plenitudine tempestatis. Io. de Selua. in tract. de beneficio. j. q. 2. partis. col. 6. & tribus seq. Soc. lib. 2. cons. cxx. memini. col. penul. Alberic. in Dictionario, in vers. argumentū. col. 6. Perus. in rub. de testa. libr. 6. col. fi. vbi loquit⁹ in ꝓ Papa qui habet maiorem potestatem in subditos, quàm Imperator, secundum Præpos. in rub. de appe. col. 6. versic. sed diceret quispiam, posui inter feudalia Bruni, consil. xii. col. xxvj. de dispensatio sine causa dicitur dissipatio. Archid. in c. consequens. xj. dist. Io. And. in c. de multa. col. v. de præbē. Roc.

58 in c. fi. de consuet. char. x. col. j. vers. extra istam. † Et nō debet exerceri plenitudo potestatis nisi præmissa clauę discretionis. Innoc. in d. c. quanto, de iureiur. Et de raro. Bal. in l. j. §. cùm autem. C. de cad. tol. in 1. 2. C. de com. rer. alien. & nō in præiudicium subditorum. Per. de Rauen. in alpha beto Iuris. vers. priuilegium. col. 2. aliàs peccat mortaliter. Pau. de Cast. cons. 26. incip. super primo videtur dicēdum. est in 2. vol. cons. 34. Paris de Syndicatu. 3. char. de excessibus. col. 2. in fi. & propter peccatum princeps quandoque pedit dominium. c. fi. de rebus. 24. q. 1. & citatus moritur. c. episcopi. xj. q. 3. potest ad predicta videri. Soc. cons. clxiij. incip. visa bulla. & ex pluribus aliis etiam causis quandoq; coguntur principes ad complacendum postulantibus indebita quæ vix enumerari possent. Sed caueant indebitè cum istis impetrationibus opprimentes tertium à precibus quas dicit se pro episcopo suo effudisse Fracisc. Vuillonus in suo testamento lingua Gallica composito: nam cum vox oppressorum clamitet ad cęlum, visi sunt plures annum non superuixisse.

¶ Et

¶ Et hæc prò nunc sufficiant, & omissis quæ dicit And. Barb. in fi. rub. C. qui amit. si quid boni est, laudetur Deus. si mali compatiatur benignus lector, & dignetur corrigere, sensumque verbis præferre. Cupiebam enim prodesse, & nemini displicere, quod est valde difficile loquenti de moribus, quin saltem seruare deberet illud Horat. quod refert Persius satyra. j. vbi Britannicus commētator, Omne vafer vitium ridenti Flaccus amico, &c. & quod feci quod potui: veritas enim, quia corrigit, odium parit. Matth. Bosius epist. 7. col. j. processíque celeri facilique compendio, vt se dicit fecisse Gellius in vlti. c. Noctium Atticarū, & porius per modum cuiusdam repertorij, vt se facere dicit Nellus in tract. bannitorum. col. j. licèt aliter præpos. in proę. feudo. ad fi. sed ibi erat in lectura licèt tacita, hic quisque ex inspectione facile percipiat nō me ex repertoriis col'egisse, sed longo discursu variorum operum: quia de his copiosius disserui de quibus nulla mētio in aliquibus repertoriis habetur, nullius authoritatem spreui, modernam vel antiquam, postquam omnes scripturæ, de quarū improbatione non constat possunt allegari. Io. Bagnion⁹ in tract. de potestate dominorum, imò & hæreticorum in his quibus non errarūt. Ba. in c. fi. de sum. Trin. vbi de Origine, facit Luc. de Penna in epistola ante lecturam triū librorum C. de Iſern. in prologo feudorum. q. 6. col. fi. facit frater Sylueſt. contra Luth. char. 67. dum loquitur de Ioā. Tauler. o. facit Barb. in c. cùm omnes. col. xij. de consti. vbi dicit q̄ licet in causis allegare Philosophos & sacram Scripturam. latè Iaſ. in l. j. col. 6. ff. si cer. pet. Fel. in c. ex parte. et de rescrip. char. pen. in c. qualiter & quando. el 2. de accu. Bertach. in trac. de episcopo. j. parte li. 2. q. 47. est chart. xij. facit illud Ouid. quod suprà retuli. loquendo de exemplis in 4. ratione quòd est vtile nubere, fas est & ab hoste doceri. Et quæ s. Iaſ. in i. q. respondendo ad 6. de fatuitate, q̄ etiam dicta fatuorum, imò & ab anniculo paratus est Augu. cdo ceri. Bertach. vbi §. pulchrè Symphorianus in libello Medicinali, char. 9. allegando Augu. de Christiana religione dicere. quòd ab Ethnicis ea quæ ad doctrinam faciunt Christianam esse surripienda, tanquā ab iniustis possessoribus. Et dicit Hug. li. 3. Didascalicon, q̄ sapientior omnibus eris, si ab omnib⁹ discere volueris, & allegat Chrysippū: Quod tu non nosti, fortassis nouit asellus. facit quod dixi s. de iuuenibus doctorib. & de laudibus Homeri, & q̄ allegetur à Iaſ. reconsultis. Codrus serm. ij. latè & in illo opere, chart. 29. lvj. lxv. lxvj. & septem vrbes certant de eius ortu, vt ibi. & Iaco. Bonon. in annotationibus. variorum, char. cxcvij. ad epistolas Plinij, & in eo beneverificatum est illud quòd exercitum sunt perfectiora phantasmata. Lancelin. Iacæ⁹. ff. de iudi. & ad illud Hier. quòd fuerit vapulatus, quia legeret Ciceronem, vide Carmelitanum in Apologia ante Parthenices Marianas incip. quoniā, chart. pen. Imò q̄ fuerit somnium, non veritas, testatur ipse Hieron. quem refert Politia. centuria. j. c. 3. col. 2. quinimo & Vetus testamētū allegaui sæpius, quia licèt omnis obligatio dispositione veteris legis inducta, morte Christi sit extincta. Had. Papa noster in Quolibet. q. v. col. v. & multa permittuntur in veteri testamento, quorum exemplis hodie vti non licèt. xiij. q. 2. c. quod ait fratribus suis Ioseph, multaque cōcedebātur, quæ nūc prohibentur. c. nos si incōpetēter. 2. q. 7. col. 2. his ita, & patet in exemplo quod ponit Præpos. in rub. de sponsa. duorum ad fin. quòd hodie etiam pro habenda prole, quam quis non potest habere ab vxore, non est licitum tenere concubinam. Item multa sunt Dei opera quæ admirari magis conuenit, quàm imitari. Papa Pius epist. v. col. 7. & d. c. nos si incōpetenter. §. his ita. Mart. Laud. in tracta. de primogenitura. col. penul. Hostiē. in summa de cleric. pugn. in duello. §. an sit offerendū, tamen si quis negat. historias Veteris testamēti, pertinaciter est hæreticus. Afflictus constitutione, inconsutilem. col. 7. in 9. q. vbi an liceat tenere libros hæreticorum. Et vetus testamentum a & Iudæis & Christianis & Sarracenis commune est. Papa Pi⁹ epist. 7. in opere est, charta. lxvj. vbi subiungit quòd vana est argumētatio sine diuinæ legis veritate, & testimonio. allegaui etiam philosophos, & poetas, & historicos & medicos, quoniam veritas à quocunque dicatur, à Spiritu sancto est. Zacha. in sermone cōcilij Pisis. in principio. varietas huiusmodi omni operi plurimum ornat⁹ & gratiæ solet afferre, secundum Iodocū in tractatu de nobilitate, in sua peroratione, quam posuit in fine operis, char. pen. &, vt varietas ciborum inducit appetitum. ita varietas allegationum excitat appetitum videndi. facit Bagnionus in tracta

tu de potestate dominorum, in j. membro 2. ratione. Item quia multiplici lectori melius est satisfactum ex aliqua allegatione suæ professionis. Et etiam quia fortè horū scripta sunt diutius duratura quàm Legistarum. cùm propter multitudinem scriptorum necesse sit iura reformare secūdum Petrum Iacobi de statu Curiæ Romanę, quem refert Formarium Cācellarię. char. l. & seq. Et inter iuristas nouissimos libētius allegaui nō pro authoritate: quia fons, nō riuuli, esset adducēdus. c. ieiunium. el 2. 76. dist. Augustin⁹ in Scrutinio cōsiliorum, chart. 49. sed hoc feci studio brevitatis: quia per hos riuulos fontes possumus inuenire de facili, qui ad eos nos ducāt, cùm moderniores antiquos referūt, & ita fieri docet Felin⁹ in c. Rodulph⁹. col. 14. vers. ortus autem. de rescrip. Afflictus in decis. Neapol. quæst. c. incip. in causa Pet. Fracisc. de Ripa. in tract. de Peste, chart. 72. nu. 23. vbi propterea damnat cōsuetudinem taxādi salarium allegationum per numerum chartarū, nullius nomē subticui. quia vt Aeneas Syluius in tracta. de educatione liberorum, in rub. qui oratores legi debēt post Plinium, nullus liber est tam malus, ex quo nō possit aliquid vtilitatis excerpi. Et quamuis liceat de libris antiquis elicere & in suos trāsportare, gl. 4. in auth. de mād. princ. & quæ dixi suprà, char. 1 facit Luc. de Pēna in prœmio trium librorū C. R. of. post suum tractatum libellorum, in prœmio suarum quæstionum Sabbatinarum. Antonius Zaxi. in florida corona medicinæ. c. 2. d. Sapia in oratione funebri. Iaſ. charta 3. imò magnarum virium est auferre clauam de manu Herculis: vt respondebat Vergilius, quem refert frater Ludouicus Vivaldus in tractat. de Veritate contrit. dum loquit⁹ de inuidia. vbi per plura capitula sequētia ibi proximè. Et si aliqua cogitam⁹ quæ scripta & cogitata sunt, nōminus nobis debetur quàm his qui prius cogitauerūt. intelligēdum semper est, dum eamē furtum nō cōmittamus nec credēdū eos modernos fures qui diuitiis ingenij sui satis fruūtur. Fortun. in l. iurisgētium. §. prætor ait, col. x. ff. de pact. licet quidam dedignētur modernos allegare, vt in uehit. Barb. cōtra dedignātes allegare Panorm. in c. in præsentia. col. 80. de probatiōibus. in c. significasti. col. fi. de foro competēti. Alij dedignātur referre aliquos cōtra quos Igneus in disputatiōe an rex Fraciæ recognoscat Imperatorem. col. 2. Benignum tamē & plenum ingenui pudoris est, fateri per quos profeceris, secūdum Plinium, quem refert Cardin. Alexand. in fi. commēti ad 4. Decretal. Iaſ. in fine commēti Instit. de actio. Barb. in fine prœmi. de cōsti. in c. nōnulli. §. sunt & alij. colum. v. de rescrip. regula Cācel. 27. in commēto in annotatis variis Baptista Pius in posterioribus. c. 21. facit Curtius Senior cōsilio lxv. super præmissa, dicēs quòd secus faciētes possunt dici fures alienæ laudis. l. hæreditatum. §. fi. ff. ad l. Falcid. Iaſ. de iure emphyteutico. col. clix. Sādol. in repet. l. quod te. ff. si certum pet. col. 25. Parpal. in princ. prælud. feud. Lucas de Penna in l. j. C. de stud. liber. lib. xj. col. 8. vbi allegat Vitruuium. Barb. in rub. C. qui admit. col. 6. Alber. in prœm. C. incip. quoniam. col. 2. & cōtra tales etiam inuehit Lancel. in l. licet. in fi. ff. de iudic. Fel. in c. ex parte. in vers. periurus. ad fi. est col. 2. de rescript. Opizo. in repet. §. diui. colū. lxxj. & 44. vbi taxat de hoc Alexandrum. col. 83. 2. fallen. Et ibidem de hoc cū dānat. postea Monferr. colum. 18. vers. demum. Bart. meritò ergo Lancel. Politus in tractatu. Substi. in materia exēplaris. colum. quarta. exclamant quòd homines quandoque in aliis reprehendendis sunt adeò ineruditi, quòd in illud vitium in reprehendendo incidūt: cuius alterum arguunt, vt quidam qui composuit tractatum contra superbiam, & vanam gloriam, & ipse semper inter scripen. illustrium tractatum adeò extollebat, quòd se gloriosissimum demonstrabat, videtur Plato de Diogene, quòd factum fastu calcaret, taxant enim alios de furto, ipsi qui nedum fures, sed trifures existunt, secundum Codrum. At nō sic fecit Hostiē. in summa. de testibus. §. quis possit esse testis, columna penultima. dum dicit, quod nescit si scriptor errauerit etiā de tali furto. Bald⁹. tamen Bart. in 1. precib⁹. col. ante penultima. C. de impub. Et in l. si donatiōe. colūna secūda. C. de collatonib. quod ibidem sibi attribuit quedam dicta Nicol. de Matarel. eum etiam taxat. Barb. in c. licèt, colum. quinta, de foro competēti. dicēs quòd Bar. sibi appropriauit vnam distinctionem Pauli. de Leaza. & Ioannes Petrucius idem facit de motu. is Imo. secūdum Barbatiam in Ioānina, colum. cix. vbi colum. cxiij. dicit, quòd multi hac ætate miseri ascribūt sibi dicta. Et ambo Raphaeles idem de opi. dom. Christophori de Cassei. subtilitatū principis

Universidad de Deusto
Biblioteca

corum præceptoris,cuius nouas opi. semper sibi impudẽter ascribunt,secundum Iason.in l.prima. colum.54.ff.de pact.idem fecit Ias.de dictis Cornei,vt detegit Lancel.in l. prima.C.de secund.tab.& de Salic.d.Alex.vt idem Lancel, in l.si quis duobus.C.de impub.& Ioan.And.in addi.Spec. de cõsiliis Oldr.vt Ias.sæpe legendo dicebat.& patet ex locis glomeratis in fi.cõsiliorũ Oldr.& dicit Brunus in tractatu de augmento.chart.83.col.2.quòd illorum cõsiliorum solebat Ioan.Andr.esse fur.& fecit idẽ practicus Pap. de practica Petri Iacob.secundum Cæpol.de serui.vrban. cap.1.de furno.& Alber.d.Signorol.in rub.ff.de verb.obli. colum.1.prout & Raynerius.vt in cõsiliis Signor.cons.68. quædam.col.4.in prin.& Io.Igneus allegando pulchrum rex.in disput.fua,An rex Franciæ recognoscat Imperatorem:col.2.& contra queritur Ang.de Aret.Instit.de exhæred.lib.in fi.prin.qui quidem sibi appropriauit quosdã casus,quos sibi cumulauerat.Et etiam Fel.in ca.j.de treug.& pac.col.6.de vna apostilla sua quam ali⁹ sibi appropriauit, nimirum si doleãt de tali furto,vt Virgilius dum fecit,Sic vos non vobis.Dicerentur enim nati quarra Luna,hi qui exemplo Herculis aliis tantummodo laborant.Politian⁹ centur.j.in c.7.licèt ipse non curet in fi.primæ centuriæ,& facere vt candela quæ se cõsumit pro illuminando alios. c.fi.xv.q.fi.vbi ille piger Neapolitanus nolebat operari dicẽs quòd nobilis suus sibi postea pecuniam extorquebat, à nobili postea baro,à barone rex,& quòd rex ipse operaretur si vellet,alteri tamen prodesse cogeris si tibi vis viuere.Bald.in l.liberti libertæque.col.3.C.de oper.liber.Et licèt Ias.legendo sæpè diceret talia furta non mereri furcã, pro quo Luc.de Penna vbi suprà,&Greci magni fures fuerunt,vt Eusebius in Euangelica præpa.lib.x.c.j.sunt tamen irridendi.Politianus in Lamia.col.Fel.in c.postulasti.col. 9.de rescrip.vbi irridet Barb.quia multiplicata impressura omnia eius furta detegit.& ideo nullo modo committenda,vt pater ex prædictis.Quinimo nedum alia dicta furari prohibemur,sed & eorum longa recitationevti vitupero sum semper fuit de tempore antiquorum:vt Cy.& Io.Fab. statim allegandi,quanto magis in tanta librorum vbertate,quam vt dicit cauda addita glo.in verb.tribus annis.in l.2.C.de vete.iur.enucl.Fel.in d.c.postulasti,impressura nobis prebuit.& de recitatione vide quomodo Cy.in l.iudices,in prin.C.de iud.irrideat Spec.quòd referat tractatum Ioan.Fasioli de Pisis de verbo ad verbum,more corniculæ ad consilium accedentis,facit quod dixi suprà,chart.j. & Barbat.in c.quærenti.j.not.de offic.de leg.nec debemus transplantare de charta in papyrum.Ias.in l.non dubium. in fi.6.colum.C.de leg.Panor.in c.relatam.de cler.non resi.Felin.in c.etsi conquestus.de simo.col.fi.Igneus in auth. ex causa.C.de libe.præter.col.68.Afflictus in constitutiõe, si quis in posterum.in fi.post Io.Fab.in §.adeò.instit.loca. ad fin.qui dicit quòd dicitur lauare sinapum:id est mutare de vna scutella in aliam.Mouser.in repet.§.diui.col.13. nisi fieret cum aliquo additamento.Bon.in tractatu de nobilitate.3.par.nu.clix.possunt enim vocari pedarii senatores:id est qui sententiam in senatu nõ dicerent,sed in aliã sententiã pedibus irent.Gellus lib.4.c.18.non pauci.hinc Barb in c.fi diligenti.col.4.de foro compet.dicit ꝙ nõ curat referre alios:quia habitovno videntur haberi omnes, quia nihil noui afferunt,hinc Bal.in l.ad fin.C.de sacrosan.dicit,quòd non intendit esse transcriptor,sed aut inuentor,aut declarator,vel nisi in legibus dubiis:quia non debet pudere totũ repetere.Igneus in d.auth.ex causa.col. lx.facit Gellius libro 9.c.9.quando,& sic vides quomodo vnus doctor alium mordet,vt etiam in l.Gallus.ff.de lebe. & posth.per discursum.& frater Ludouicus Vitalbus de Veritate contritionis,dum agit de inuidia,vt Polydorus Prouerb.268.& Erasmus in parte.j. Prouerb.decccxcviij. suspendio arbor eligenda.in annotationibus variis.char. 29.Ang.Polit.centur.prima.c.xc.post medium,& in char. cv.Baptista Pius c.incip.Augustl.Luc.de Penna in epistola ante commentum suum trium librorum C.& Cellius irridebat sententiam Labeonis in l.sed an vltio.§.j.ff.de negest.postea Labeo irridebat consultationem Celsi.Domitius Labeo.ff.de testam.ad quam Fortun.in l.Gallus.§.idẽ credẽdum.colum.3.ff.de libe.& posth.vbi Galiaula in primis verbis illius l.in princ.Baueria in §.sed hæc.col.penultim.Instit.de testam.Et plures valentes scriptores qui habuerunt detractores,refert Rom.& inuehit singul.dclxxi. incip.quid aliud.& de Grammaticis & Philosophis quomodo vnus alium mordeat,Lãcel.Paxius in proœ.Quintil.de literatura non vulgari,vbi in fi.excusat eos per illud Columellæ de re rustica,quòd nulla est ars quæ singulari consummata sit ingenio:& sufficit aliis viam par ire veritati inuestigãdæ.Alber.in proœm.C.incip.quoniam.colum.2.& secundum Quintilianum,rerum cognitio quotidie crescit.facit Bald.in cap.post translationem.j.not.de renunt.

¶ Et sic finẽ capit Sylua Nuptialis,in qua vt inquit Fel. in c.ecclesia sanctæ Mariæ,de constit.in vltimis verbis,nihil proderit emendasse librum nisi emendatio Librariorum diligentia conseruetur:quia impressores sæpè deprauant,vt videmus quotidie.& de deprauatione lect.Alexã. dolet Ias.in l.maritus.col.j.C.de procur.facit Codrus sermone.j.chart.xx.Sabellicus in annotationibus Liuii.libr. xxj.cit.char.penult.vide vnam epistolam post Diodorum Siculum & Nicolaum Sipontinum in fi.Cornucopiæ,epistola incipien.solebam nuper.vbi col.j.deplorat hanc ruinam.& col.2.ponit remedium quod posset adhiberi. Adde quod esset necesse quòd impressor haberet ad literas quæ possent sufficere cõpositoribus pro duobus diebus,absque eo quod oporteat eos discomponere formas iam compositas proponendo subsequentem:nam quando vna aliam sic statim insectatur,& stimulat,non est possibile quòd correctores adhibeat eam diligẽtiã quæ esset necessaria.Item esset opus quòd transiret per manus trium vel quatuor correctorũ qui essẽt docti,&experti,vt quod vnus non aduertisset alius suppleret:quia plus vident oculi,quàm oculus.c.in nostra.de testib.l.hac cõsultissima.in fi.C.qui testam.facere possunt.c.prudentiam.de off.deleg. At Bibliopolæ conqueruntur quòd libri sunt in tanti vilis pretio quòd non possent hanc ferre impensam:sc.bene sciunt quòd malè dicunt:quia lucrantur vltra cæteros artifices,& optimè,vt experientia docet:sed eorum auaritia hæc causat:ideo bonum esset,vt principes quando cõcedunt eis priuilegia,quòd nemo possit imprimere vel vendere aliquod opus præter eos,vt imponerent eis conditionem:dũ tamẽ tales codices emendatissimos profitẽtur: aliàs careãt tali priuilegio.Benè scio quòd nõ fiet,sed sufficiat dixisse.Audiui tamen quendam principem super huiusmodi speciales deputasse officiales qui habeant aduertere,& contrà facientes punire,quod esset opus sanctissimum & reipubl.vtilissimum.

INDEX

INDEX LOCVPLETISSIMVS MATERIARVM NOTABILIVM

VTRIVSQVE IVRIS, QVAE EX DIVERSORVM IVRISconsultorum receptis & Communibus sententiis collectæ sunt,ordine alphabetico digestus.

Numerus primus Thomum,secundus folium,tertius rei substantiam designant:Literæ verò a,& b,columnam indicant.

A

ABBAS,non Episcopus iurisdictionem,& correctionẽ habet in monachos,etiam si via ordinaria iudicialiter ageretur.Tomo 1.Folio 1.2
abbas solus hæreditatem,vel legatum monacho delatum,sine huius consensu,repudiare potest. tom.1. 1.2
Abbatissa quæ tenet feudum à domino temporali tenetur ei præstare iuramentum:nec ad eam vt ad egregiam personam mittendum est. 1.384.b
Abbatissa,confert officia & beneficia. 4.163.a
Abbatissa in administratione Abbati par est. ibid.
Abbatissa,nec excommunicat,nec interdicit sacerdoti. ibi.
Abbatissa,nec prædicare,nec sacramenta ministrare potest. ibid.
Abbatissa potest Euangelium canere veluti Diaconissa. ibid.
Abesse censetur quisquis inefficaciter adest. ibid.
Abest à diuino officio,qui eidem negligenter adest. ibid.
abest,qui impotenter adest. ibid.
abest,qui minimè habilis adest. ibid.
abiurans vnam hæresim,si in aliam incidat,relapsus verè dicitur. 1.1.a
abiuranti prima vice hodie de necessitate eps & inquisitor gratiam impartiri,& bona condonare tenetur,quinimo omnes dignitates, & honores,ac pristina iura recuperat. ibid.
abiurantis bona sibi & filiis dimittuntur. 1.1.a,& 490.b
abiurans hæresim,quando vitat pœnam,& bonorum confiscationem. 1.1.a
abolitione sequuta per trãsactionem,vel mortem accusatoris,potest iudex prosequi accusationem. 1.1.b
abolitio generalis delictorum ex decreto,vel statuto,non comprehẽdit crimen falsi. 1.1.a
abortus procuratus,quando cum homicidio par sit. 4.163.b
abortionis gratia qui dederit potum,abortu secuto,an capite puniendus. ibi.
abortui qui causam prægnantem percutiendo præstitit,capite plectitur,si modò fœtus tunc animatus sit. 1.1.b
abortum causans aut procurans qua pœna puniri debeat.ibi.& 537.a
absens,atque ignorans,effecta & acquisitiones quæ legi alicui accepto fieri debent,consequitur. 1.4.b
absens causa Reipub.ad appellandum restituitur. 1.1.b,& 4.b
absens causa studiorũ,fructus sui beneficij integrè percipere debet.1.4.b ibid.
absens causa studiorum abesse non videtur.
absens,de iure ciuili condemnari non potest. 1.2.b
absens & impeditus non tenetur in causis arduis mittere procuratorem. 1.2.a
Absens ex causa probabili,voluntarie absens non dicitur. 1.1.b
Absens in criminalibus nec accusare,nec accusari, nec dánari potest: & contrà. 1.4.b
Absens,lite non contestata,his de criminibus nequit iure ciuili condemnari,quibus corporis pœnæ inducuntur. 1.4.a
Absens non potest propter crimen vel delictum,quod ipsi absenti imputatur diffinitiuè condemnari. 1.2.b
Absens post sententia captus,super toto processu audiendus est. 1.3.a
Absens quando potest condemnari,secundum formam statuti in causa criminali,potest procurator interuenire. 1.2.b,& 4.b
Absente parte,ratificatio actus fieri potest,& absenti prodest. 1.4.b
Absentes milites Reipub.causa,ipso iure restituuntur. 1.2.a
Absenti liberatio facta per modum pacti,tum demum prodest,si quis nomine absentis receperit. 1.3.b
Absens nunquid possit emancipari si exposit ratam habeat emãcipac, 1.241.a
Absens an possit præsentari. 1.631.a
Absens legicimari potest. 2.45.b
Inuitus autem non. ibid.
Absens in casibus in quibus iudex potest procedere ad diffinitiuã cõtra absentẽ,ita quòd puniat corporaliter,puta statuto ita disponẽte,tũc põt extraneus allegare innocentiã delati absentis. 1.2.b
Absens,cui per notarium stipulatum fuit,ac quirit irreuocabiliter secuta ratificatione re integra. 1.2.b
Absens põt dánari,nõ tamẽ deueniri põt ad annotationẽ bonorum à relegatione infrà,etiam ante lit.contestatã,secus si suprà. 1.4.a
Absens vbi imponitur pœna relegatioꝭ,vel alia inferior,potest procedi ad sententiam contra absentes. 1.4.a
Absens & impedit⁹ nõ tenet in causis arduis mittere procuratorẽ.ibi.
Absens non potest propter crimen,quod ipsi absenti imputatur,diffinitiuè condemnari. ibid.
Absenti ex stipulatiõe iudicis acquirit,qñ interponit in iudicio,saltẽ quãdo interponitur super his,quæ pertinent ad officiũ iudicis.ibi.
Pro Absente an procurator in causis maleficiorum admittatur. 1.3.b
Absenti donationem taciram acquiri. 1.3.b
Absenti expressa donatio an valeat. ibid.
Absenti ex stipulatione notarij an acquiratur absq; ratificatione.ibi.
Absentiꝭ causa reipublicæ nõ ita fauet,sicut minorio.qa minores restituũtur ad integrã cãm,absentes aũt solũ ad appellandum. 1.2.a
Absentia à beneficio,possessorem beneficio non priuat. 4.163.b
Absentia causa studiorum,est iustissima. 1.1.a
Absentia longa in quibus cum morte æquiparatur. 4.163.b
Absentia longa mariti,vxori non tribuit ius nubendi alteri. 4.164.a
Absentia Reipub.causa,non obest absenti,nisi dolo malo & data opera abfit. 1.3.a
Absentiæ causas propositurus mandato non eget. 1.4.b
Absolui in iudiciis nõ pꝛ qs vbi adest iusm,& qs incurrit perinsiꝰ,vt excipiat ꝺ istrumentũ,si talis absolutio detur per ordinarium.1.3.a
Absentia intitulati.Allegãs cas absentię intitulati ad eũ excusãdũ,qa nõ compareat,admittitur etiã sine mandato vel satisdatione.ibid.
Absẽtiavel alia iusta cã cũ ignorãtia cõcedit restitutionẽ i integrũ.ib.
Absentiæ causas volens proponere,nõ requiritur,quòd habeat mandatum. 1.4.a
Absolui à iuramento an quis debeat, de eo solus Papa cognoscit & absoluit. 1.6.a
Absolutio ab excommunicatione,nullo iuramento ab absoluto præstito,valet. 1.6.b
Absoluere potest proprius prælatus,etiam si extra clausrum religiosus percusserit. 1.5.b
Absoluendus debet iurare de paren.mandatis. 1.301.a
Absoluere potest solus Episcopus incidentem in canonem,Si quis suadente diabolo. 1.6.a
Absoluere non debet iudex reum diffinitiuè,quando habet conscientiam contra reum,& accusator non probasset. 1.5.b
absolutus reus in foro canonico de crimine, quod est vtriusque fori, potest puniri,etiam à iudice laico,& econtra. 1.6.b
absolutus semel inquisitus non potest amplius accusari. ibid.
absolutus in foro pœnitentiali potest iterum puniri. 1.533.b
absolutus diffinitiuè semel pro delicto,non potest denuò inquietari pro eodem delicto,etiam quòd de nouo superueniant indicia.1.5.b
absolutus,quia non cõmisit crimen,obstat exceptio rei iudicatæ.1.6.b
absoluere potest sacerdos parochus ab excõmunicatiõe maiori. 1.5.b
absolui petens à iuramento,non potest eodem libello petere iuramẽtum declarari nullum. ibid.
absolutus semel in iudicio criminali,de eodem delicto sæpius quæri non debet. 1.6.a
absolutio à iuramento,vbi dubitatur,vtrum quis absolui debeat ab ipso iuramento,vel ne,nullus inferior à Papa potest de hoc cognoscere,vel ꝛasem absolutionem facere. 1.5.b
absol.ad cautelam non est peten.quãdo excõmunica.est nulla. 1.301.a
absolutio ab cautelam conceditur.solum in duobus casibus. ibid.
absolutio excõmunicationis valet,nõ seruata forma iuramenti. 1.6.a
absolutoria lata in vno casu,non obstat in alio casu. 1.6.a
absolutionem petens an videatur fateri se excommunicatum.1.300.b & 301.a
absolutio à iuramento concedi non potest illi qui contrauenit iuramento,prius quam petierit absolutionem. 1.600.b
absolutio à iuramento super transactione interposito,quatenus possit fieri parte non citata. 1.619.b
Per absolutorium ab obserua.iudici), non expirat iurisd. iudic. delegati. 1.600.a
absolutio à iuramento non prodest parte non citata. 1.5.b
absolutan tor requiran.quot sunt excommunicationes. 1.302.a
absolutionem excommunicationis petẽs ad cautelam extra iudicii, non fatetur delictum.Secus si in iudicio. 1.6.b
absol.ab excommunica non potest obtineri per procu.obtenta tame

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index in Communes

valet. 1.301.a
absol. ab excommunica. potest dari etiam parte non vocata. ibid.
absolutio ab excõmunicatione pervnicũ testem probatur. 3.33.nu.17.a
absolutio ab excommunicatione, an requirat partis citationẽ. 3.104.b
absolutio à iuramento an possit peti à muliere renunciante bonis paternis propter dotem stante enormissima læsione. 3.212.a
Absolutio à iuramento super trãsactione interposito, quatenus possit fieri parte non citata. 1.619.b
Absolutio à iuramento, etiam habilitatio simplex, requirit partis citationem. 1.6.b
Absolutio à iuramento, non potest peti à muliere alienante rem dotalem, etiam si remaneat indotata. 3.212.b
Absolutio à iuramento requirit partis citationem. 1.6.b, & 3.90.a
Ampliatur & limitatur. nu.87. & seq.
absolutio non tenet quando Papæ fuerit subrepta. 1.6.a
absolutio si petatur à iuramento, ad finem & effectum dissoluendi cõtractum, omninò requiritur citatio partis aduersæ. ibid.
absolutio si petatur à iuramento quòd sit confirmatorium cõtractus, requiritur partis aduersæ citatio, hæc magis communis est. 1.6.a
Absolutione præscripta, an intelligatur præscripta condemnatio. 3.302.nu.35.
Quid econuerso. nu.37. ibidem
absolutionem à iuramento non tenetur hæres petere in casu quo defunctus, si vueret, petere tenebatur. 3.119.nu.5
absolutionẽ à iuramento, si quis obtinere velit, requiritur citatio partis aduersæ, maximè si iuramentum est confirmatorium cõtractus, quæ communis est, secundùm quosdam. 1.5.b
Contrariam tamen alij magis communem dicunt. ibid.
absurdum est quem redire ad id cui renuntiandum putauit. 1.7.a
absurdum vitandum in iure. 1.6.b
absurdum videtur, licere eisdem partim iudicium defuncti comprobare, partim euertere. 1.7.a
abundans cautela non nocet: superflua enim non vitiat actum. ibid.
abusiua inuestitura quomodo fiat qua etiam feudi possessio in vasallũ non transfertur. ibidem
accedens per viam indirectam, præsumitur velle fraudare Gabellam. 1.469.a
Secus quando transit per loca consueta & palam quia non præsumitur in dolo. ibid.
accedens ad hostes, nõ vt eis auxilium impendat, nec ad iacturam domini, sed vt sibimet prosit, ne ostendatur, dicitur dolo carere, & nõ esse in culpa. 1.7.a
accessus ad solutam non est proprie adulterium. ibidem
accessoriũ extincto principali quando extinguatur. ibid.
accessorium sequitur naturam sui principalis. ibid.
accessorium cedit principali. ibid.
accidens non potest esse sine subiecto. ibid.
acceptatio secundi expectantis infrà mensem primi, valet primo infrà mensem non acceptante. 3.403.nu.64.
ampliatur & declaratur. ibidem
acceptilatio est imaginaria solutio. 1.7.a
acceptilatio vni ex pluribus correis expressim singulariter indulta, aliis correis nec oberit, nec proderit. 1.7.a, & b
accipiens pecuniam, vt dicat testimonium etiam verum, an incidat in falsum. 1.330.a
accrescendi iuri in emphyteusi regulariter locus non est. 1.7.a, & b
accrescendi iuri loc⁹ non est, cum portionis defectus hæredis culpæ, delictoue ascribitur. 1.7.b
accrescendi ius in Feudali successione locum non habet, nisi in Feudis à principe concessis. 1.7.a
accrescendi ius in hæreditatis emptorem, aut aliũ non generatim succedentem non transit, tametsi in legatis honestatos transeat. 1.7.b
accusam potest iudex expedire, & nouum quoque processum formare, si accusator ab accusa desistat, vel nolit accusare. 1.8.a
accusans testes de falso, & eos producentem, facit vt iudicium ciuile suspendatur, donec super criminali fuerit pronunciatum. Potest tamen in iudicio ciuili procedi vsque ad conclusionem in causa, sed non sententia proferri. ibid.
accusari potest pœnitens de homicidio commisso. 1.8.b
accusare non potest infamis in ꝑdita iuris. 1.7.b, & 9.a
accusare plures tunc simul possunt, cùm illorum vel officij, vel alterius vtilitatis nomine interest. 1.8.a, & 9.a
accusare potest maior viginti annis. 1.7.b
accusare potest quilibet, cui non expresè de iure prohibitum est. 1.8.a
accusare sacerdotem, cui & quando non liceat. 4.164.a
accusari potest Iudæus absolutus per pœnitentiam de crimine ante baptismum commisso. 1.8.a
accusare potest quis criminaliter & petere rem ablatam sibi restitui cum damnis, expensis & interesse. 1.454.b
accusare quis per iudicem cogi non potest, si non vult. 1.8.b
accusare licet pœnitentem de delicto. 1.7.b,
accusari possunt fabri, operarij, ac alij laborantes nomine alieno. 1.8.b
accusari potest tutor suspectus, & à quolibet, licet priuatum crimen, ibidem
accusari quis potest vno & eodemmet tempore de pluribus delictis diuersis, non modo ab alio accusatore, sed etiam ab eodem qui sub vel suorum prosequatur iniuriam. ibid.
accusari quis potest de pluribus criminibus separatim coram eodem iudice, secus, si diuersis iudicibus. 1.8.a
accusare qui prohibetur. 1.9.a
accusare an & quando possit clericus. ibid.
Accusari possunt officiales durante officio, si barattariam cõmiserunt, & condemnari, & officio priuari, secus si pro delicto, pro quo nõ essent remouendi ab officio. 1.8.b
Accusare potest hodie pupillus, si suam, vel suorum prosequatur iniuriam. 1.9.a
Accusare laicus patronum clericum institutum in ecclesia non potest. 1.9.b
Accusare possunt minores. 25. annorum, maiores tamen 14. hodie. 1.9.a
Accusare potest mulier hodie, si suam vel suorum prosequatur iniuriam. Et potest accusare mariticidam. 1.9.a
Accusare quis non cogitur à quo est offensus. ibid.
Accusare quilibet de populo potest, quando crimen est publicum, vt læsæ maiestatis, adulterij, homicidij, parricidij, peculatus, falsi testimonij, vis publicę, vel priuatæ, ambit⁹ repetundarũ, annonę. ibid.
Accusare potest accusatus absolutus suum accusatorem. 1.9.b
Accusare quando possit infamis. ibid.
Accusare non potest excommunicatus etiam in foro ciuili. ibid.
Accusare potest pauper bonæ & honestæ vitæ, & fidei, & non suspectus. ibid.
Accusare clericum potest laicus, si suam, vel suorum prosequatur iniuriam, aliàs secus. ibid.
Accusare quilibet de populo potest, vbi pœna applicatur fisco. Fallit in crimine furti, quia is tantum admittitur ad accusandum, cuius interest. 1.9.a
Accusari potest ciuitas, vniuersitas, collegium, si præsesit (scilicet) præuia consilij deliberatio: Aliàs nõ, quia puniuntur singuli de vniuersitate, &c. qui tantum deliquerunt. 1.8.b
Accusare de pluribus criminibus quis potest vnum, aut aliquem, plures verò de diuersis delictis in eod. libello non potest. 1.9.a
Accusari iterum nequit, qui semel fuit absolutus. 1.9.b
Accusare hodie potest miles, si suam vel suorum prosequitur iniuriam. 1.9.a
Accusare quis non potest alieno nomine, sed suo. Fallit in syndico vniuersitatis, qui potest accusare nomine vniuersitatis, & in iudicio interesse pro vniuersitate, & eam quoque defendere. 1.8.b
Accusare possunt plures aliquem in eodem libello. 1.9.a
Accusare de nouo, & iterum quis potest, qui primam ignorauit accusationem, si suam, vel suorum prosequitur iniuriam, & probatur ignorantia per iuramentum ipsius accusatoris, nisi de scientia appareat. 1.8.b
Accusare possunt consanguinei pro iniuria illata consanguineo omnes secundum quòd eos admittit consuetudo patriæ, scilicet vsque ad talem gradum. 1.8.b
Accusare nemo eum cogitur à quo offensus est. 1.8.a
Accusare licet pœnitentem de delicto. 1.8.b
Accusare potest naturalis filius pro iniuria, seu offensa patri illata. ib.
Accusare non potest capitalis inimicus, nisi suam, vel suorum prosequatur iniuriam. 1.9.b
accusare hodie potest filiusfamilias sine consensu patris, & in iudicio criminali interesse, siue accuset, siue se defendat absque consensu patris. 1.9.a
accusare non ideo minus potest tertius illum, qui pacem habuit ab offenso, si publicum sit crimen, vel suam aut suorum prosequatur iniuriam. 1.8.b
accusare etiam potest filius spiritualis (filiaster dicitur) proiniuria, vel offensa facta eius patrino, seu patri spirituali. 1.8.b
accusare non potest, qui est in peccato mortali. ibid.
accusare ciuiliter potest vasallus dominum, non criminaliter. ibid.
accusari potest bannitus pro alio delicto bannitus & punitus. 1.8.b
accusare potest adultus, qui sit maior 12. annis, etiam si non prosequatur suam iniuriam. ibid.
accusatores plures quando non prosequuntur suam, vel suorum iniuriam, si velint vnum accusare, parte opponente, Iudex debet eligere vnum, qui persequatur accusationem, si tamen pars non opponit, valet iudicium. 1.7.b
Fallit, ibid.
accusatori magis fauetur quàm reo. 1.9.b
accusator tenetur primò iurare, quando vult accusare vel querelare aliquem, quòd (scilicet) non accusat animo calumniandi. 1.10.a
accusator infamis repellere potest accusatorem quoque infamem. 1.10.a
accusatoris non idonei processus tenet parte non opponente. com. 1.10.a
accusatores plures præferuntur in accusando, si suam, vel suorum iniuriam prosequuntur, item proximiores cõsanguinei, pares autem omnes, si sunt in pari gradu. ibid.
accusatori potest iudex assignare terminum, infrà quem habeat accusare, alias posteà non audiatur: ibi.
accusatore existente cessat inquisitio. ibidem
accusator post iudicium criminale intentatum non potest intentare iudicium ciuile ex diuersa causa, & pœnitus separata. ibidem
accusatorem non idoneum iudex ex officio repellere potest. ibid.
accusator deficiens in probatione excusatur à pœna calumniæ, si habeat pro se aliqua euidentia indicia, vel puta famam, vel auditum à fide dignis, vel quid simile, ibidem
accusator in causa criminali condemnatur in expensis. 1.9.b
accusatore non existente, iudex potest inquirere, & damnare. tom. 1. pag. 9.b

accusa

Vtriusque Iuris Opiniones.

accusator, licet idoneus sit ad accusandum, nihilominus tamen si pars nihil de eo opposuerit, valet processus. 1.9.b
accusator non probans accusationem, præsumitur calumniari. ibid.
accusator tenetur de iure se subscribere ad pœnam talionis. ibid.
accusator, vel fiscus, de causis criminalibus nõ cogit exprimere diẽ in accusatiõe: sed sufficit locũ, annũ, & mẽsem delicti exprimere. 1.11.a
accusatore mortuo, poterit quiuis aliius accusationẽ prosequi, dũmodò compareat intra triginta dies. 1.9.b
accusatores plures, ad accusandũ si procuratorem cõstituant, omniũ nomine tunc procurator causam persequeretur. 1.7.b
an accusata de adulterio, & absoluta possit ab eodẽ, vel alio super eodem accusari ab alio, & de alio. 1.21.b
accusatus pro pluribus percussionibus condemnatur pro duobus tãtum, si pro plurib. & plurib. pro quatuor. 1.10.a
accusatus pro aliquo crimine coram vno tribunali, si fuit contumax, potest etiam accusari in alio, etiã si pariter sit contumax, & ibi etiã banniri. 1.10.b
accusatus, à quo petuntur bona, cogitur de his facere inuentariũ. 1.9.b
accusator, licèt non sit idoneus ad accusandum, tamen si pars non opponit, valet processus. 1.9.b
accusatus pro delicto, pro quo in defectum pœnæ pecuniariæ corporalis imponitur, non carceratur, si soluit pecuniam, sub conditione si condemnabitur. 1.10.a
accusatus de homicidio potest opponere simpliciter negando, & quatenus probetur se ad fui necessitatem fecisse defensionem. 1.10.b
accusatus, accusatore suũ accusare, pendẽte accusatione, nõ pũt. 1.11.a
accusatus, à quo bona petuntur, illorũ inuentariũ facere cogetur. 1.10.a
accusatus de homicidio, potest negare occidisse hominem: & si cõuincatur, potest dicere fecisse ad sui defensionem. 3.77.nu.11.
accusatus, vel inquisitus, pendẽte accusatione electus ad aliquã dignitatem, & postea absolutus, non solum non retinendus in dignitate, sed puniendus est. 1.11.a
accusatio criminis, quin possit fieri atq; vna rei ablatæ restitutio, aut damni illati satisfactio peti queat, nihil vetat. 1.11.b
In accusatiõe quot delicta cõtinẽtur, tot accusationes cẽsentur. 1.10.b
accusatio de nouo instituipotest, si accusator prætericauit. ibid.
accusatio, sicut & inquisitio, debet continere locum, & tempus. 1.7.b
accusatio per quemlibet de populo admittitur, etiam pro crimine priuato. Et ex officio proceditur, etiã per inquisitionẽ, & pro crimine priuato prout vsurarum. 1.10.b
accusatio non erit popularis, si nõ cauetur in statuto, q; quilibet possit accusare. 1.11.a
accusatio mutata. In criminali causa non licet accusanti etiam ante litem cont. mutare accusa. quia desistẽs incurrit pœnã Turpiliani, pariter & mutans. 1.11.a
accusatio nõ est remissa iniuriarũ, si in foro cõsciẽtiæ sit indulta. ibi.
accusatio etiã est permissa, licet res sit restituta, vel damnũ datũ satisfactum. 1.11.a
accusatio criminalis tollitur præscriptione xx. anno. 1.10.b, & 11.b
accusatio debet fieri in scriptis. 1.11.a
accusatio est delatio alicuius criminis ad vindictã publicã, legitima interueniente subscriptione. 1.10.a, & 11.a
Accusatio falsi, & caterorum criminũ, xx. an. spacio terminatur. 1.10.b
Accusatio in eũ, cuius criminis intentari nequit, qui illius nomine, vel semel damnatus, vel semel absolutus est. 1.11.b
Accusatio iudicis officium, non actio, censetur. 1.10.b, & 11.a
Accusatio præsbyteri nõ recipitur, nisi cũ duobus testib⁹ falsẽ. 4.164.a
Accusatio nisi probetur, accusatorem calumniæ arguit. 1.11.b
Accusatio non impeditur, quod reũ criminis pœnituerit. 1.10.b, & 11.b
Accusatio priuati criminis, cuilibet populari competit. 1.11.b
Accusatio, tertimonũ, & ecclesiastic⁹ ordo, pari rõe ꝓcedunt. 4.164.a
Accusatio, vt Inquisitio, debet continere locum, & tempus. 1.7.b
Accusatio vt in scriptis fiat, hodie non est necesse. 1.11.b
Accusationis ius non ideo euanuisse censetur, quòd iniuriæ, vel offensionis remissio in conscientiæ foro indulta proponitur. 1.11.b
Accusationis libellus diem, mensem, ac locũ cõtineat, necesse est. 1.10.b, & 11.b
Acquisitum ex substitutione compendiosa, quæ valet iure fideicõmissi post aditam hæreditatem, quando talis substitutio cõpendiosa præcessit fideicõmissum, venit in restitutionẽ talis fideicommissi. 1.393.a
Acquisitum ex pupillari substitutione, venit in restitutionẽ fideicõmissi, qñ tale fideicõmissum fuit per verba vniuersalia iniunctũ. 1.393.a
Acquisitorum alia causa est, quàm acquirendorum. 1.11.a
Acquisitorũ nomine veniunt tantũ quæ laboribus & industria parta sunt. 1.11.b
Acquisita per curatum, præsumuntur de bonis ecclesiæ. 1.237.a
Acquirens nomine alieno seu vendens, nunquã id reuocare potest, si fit actus ex quo merum commodum absenti resultat. 1.11.b
Acta facta coram iudice incõpetente per errorẽ partiũ credentiũ eum esse cõpetentẽ, possunt, postquã partes sciuerint eũ incompetẽtem, rat ificari: & valebunt retro gesta. 1.282.a
Acta causæ corrũpens, atque in aliis peruertẽdis falsi crimine sese ob stringens, causam totam amittit. 1.12.a
Acta ciuilis iudicij fidem in criminali non faciunt. 1.12.a
Acta ecclesiastici iudicij nõ tenetur iudex popularis (cùm damnatus plectendus remittitur) approbare, ac veritate rei aliter non comperta exequi. 1.12.a
Acta facta in vna instãtia inter easdem personas, fidem faciunt in alia, vbi distinguitur. 1.12.a
Fallit, ibid.
Acta facta per iudicem recusatum, an sint ipso iure nulla. 3.71.nu.1.b
Acta inter alios exarata nõ probationi, sed alicui argumento erunt. 1. ibi
Acta facta inter alios non probant. ibid.
Acta omnia generaliter opem testium exigunt. ibid.
Acta præsumptione munita, contrariis probationibus rectè impugnata euertuntur, ibid.
Acta sunt reproducenda ab eo, qui dicit sententiam nullã. 3.142.nu.4.
Quod declara vt ibi. nu. 5. 18. 19.
Acta sunt reproducenda ab eo, qui instat pro sententia, quando vnus prosequitur causam, alter verò est contumax. 3.142.nu.6.
Limita & declara, vt ibidem.
Actio redhibitoria datur per actionẽ ex empto, ex quatuor casibus, scilicet ob morbũ, quando abest quod adesse debet, quando adest quod abesse debet, & quando nõ cauit venditor de his quæ cauere iubent ædiles. 1.17.b
Actio redhibitoria datur, quoties emptor si sciuisset vitium rei venditæ, eam non emisset. ibid.
Actio redhibitoria, durat sex mensibus vtilibus. ibid.
Actio redhibitoria personalis, quanto minoris & similis, cõpetit etiã contra eum, qui bona fide contractum fecit. ibid.
Actio repulsa, siue repellibilis, est nulla. 4.164.a
Actio Seruiana, seu interdictum Saluianũ cui, pro quibus rebus, & cõtrà quos, competat. 1.18.a
Actio ex stipulatu cõpetens extraneo ad dotem restituendã est stricti iuris. 1.13.b
Actio inutilis, vel inefficax, est nulla actio. 4.164.a
Actio in factum acta ex sententia, par est cum actione iudicati. 4.164.b
Actio an connumeretur inter mobilia vel immobilia. 3.346.nu.9.
Actio ante statutum diem reiicitur, quæ post diem renalescet. 4.164.a
Actio personalis nullo præscribeatur tẽpore, si mala fides intercedat. 1.16.a
Actio ex stipulatu cõpetens extraneo ad dotem restituendã est stricti iuris. 1.13.b
Actio in libello non est exprimenda de necessitate, si tamen exprimatur minus aptè, libellus tamen valet. ibid.
Actio oritur ex sententia arbitri cum pœna, vel sine pœna post homologationem tacitam, vel expressam de iure cano. 1.13.b
Actio pro dote quibus casibus sit solius filiæ. 1.226.a
Actio ciuilis & criminalis simul intentari nequeunt. 1.18.a
Actio iudicati oritur ex sententia lata in actione reali. 1.13.b
Actio publiciana est in rẽ origine prætoria, vtilis perpetua, cõpetitque alicui ratione iuris, seu rei bona fide quæsitæ facta traditione, vel quasi à possidente, &c. 1.13.b
Actio personalis fundũ nõ sequitur, seu eius singularem successorem. 1.17.a
Actio ex stipulatu competens marito habet naturam bonæ fidei. 1.13.b
Actio vtilis acquiritur absenti per solã stipulationẽ notarij, maximè interueniente iuramento etiã non sequuta ratificatione licet reuocabiliter. 1.17.a
Actio iniuriarum ciuilis an sit perpetua. 1.13.a
Actio redhibitoria durat sex mensibus vtilibus. 1.17.b
Actio vt alicui tertio ex actu per me celebrato quæratur, necesse est quòd ille actus factus sit nomine illius tertij, cum in dubio contrarium præsumatur. ibi.
Actio in rẽ, siue rei vendicatio datur, conceditúrque contra possidentem cum titulo. 1.14.a
Actio Seruiana, seu interdictum Saluianum competit locatori pro rebus coloni illatis, etiam contra extraneum possessorẽ & sic pro rebus coloni inuectis competit locatori directum Saluianũ ipsum, vtile autem locatori competit pro rebus inquilini, & cuilibet creditori. 1.18.a
Actio confessoria, aut negatoria ad hoc, quòd cõpetat, requiritur cõtradictio. Et sufficit verbalis facta in iudicio, etiã si in libello de illa non fiat mentio. 1.13.a, & 15.b
Actio confessoria & negatoria nõ solùm cõpetunt pro seruitutib. sed ẽt pro aliis iuribus incorporalib. vt pro iurisdictione, præsentatione, guidagio, passagio, vel pro aliis similib. 1.13.a
Actio, seu accusatio criminalis cum tollatur per 20. ann. ita etiã & inquisitio tollitur. ibid.
Actio hypothecaria tacita quæ cõpetit mulieri pro dote, non tollitur per expressam postea secutam. ibid.
Actio hypothecaria cedi potest debitori. ibid.
Actio publiciana ad hoc vt cõpetat necesse est, q; actor non modo habuerit titulũ à non domino, bonamq; fidem, verũ requiritur etiã q; habuerit possessionẽ vacuã. i. q; absens ciuilem possessionem non habeat. 1.13.b
Actio publiciana competit emptori bonæ fid. causam habenti à malæ fid. possessore, nec competit aliquo modo vero, & directo domino. ibidem
Actio furti. Ex processu inquisitionali ex officio probatur, q; priuata persona de furto vel alio damno dato quod in ipso processu continetur, & sic fur qui in tali processu confessus est furtum, cogetur sine alio processu ad restitutionem rei furtiuæ parti. 1.14.b
Actio hypothecaria, quæ competit mulieri pro dote, fortitur effectum à tempore dotis promissæ. 1.13.a
Actio negatoria, vel confessoria competit contra impedientes præsentare. 1.13.b
Actio oritur ex sententia confirmante, & non ex confirmata. ibid.
Actio quæ oritur ex l. si quis argentum. § fi. C. de don. appellatur condictio ex lege. 1.14.a

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index in Communes

Actio ciuilis & criminalis simul intentari poterunt, si hæc principaliter, illa minùs principaliter proponantur. 1.15.b
Actio ciuilis, & si ex crimine originem trahat, non minoris temporis intercapedine quam 30.an. præscribetur. 1.16.a
actio confessoria ac negatoria non modo seruitutum nomine, sed & ob quæcunque alia iura incorporea competit. ibid.
actio publiciana vero ac directo domino competere nũquam potest, sed iis dũtaxat opem fert, qui causam bona fide etiam à malæ fidei possessoribus adipiscuntur. ibidem
ad actionem quæreudam, non est licitum actori morã purgare: secus ad quæsitam conseruandam. 2.125.a
actiones ciuilem & criminalem, tendentes ad diuersa, posse cumulari in eodem libello, ita tamen vt vna principaliter, altera incidenter intenteturr, secus si vtraque tendat ad vindictam. 2.53.b
an autem per solã citationem Actio iniuriarum fiat transitoria ad hæredes. 1.525.a
actio iniuriarum non transit ad hæredes, nec contra hæredes. ibid.
Limitat nisi lis fuerit contestata. ibid.
actione iniuriarum non agitur vbi actũ est criminaliter, nisi aliter fiat protestatio. 1.527.b
Pro vi turbatiua competit actio iniuriarum. 1.526.b
actiones transeunt in monasterium, & si monachus exiit, non tenetur amplius monasterium. 2.121.b
actio repetitionis dotis, durante matrimonio ob paupertatem mariti, non habet locum in extraneo: cui restituenda est dos post solutũ matrimonium. 1.15.b
actio ad vindictam dicitur, quoties contra eum pœnalis datur actio, cuius delictum patrimonio agentis damnum nullum attulit. alias si quid ex illius re familiari ob delinquentis factum abfuerit, ad rẽ familiarem perlequendam data & dicetur, & censetur. ibi.
actio hypothecaria & actio personalis de dote simul in eodẽ libello intentari possunt. 1.14.b
actio vbi statuto alicui negatur, nec accusationi, nec querelæ, nec iudicis officio locus est. 1.15.b
actio de dote competit filiæ, & non patri, licet dos sit profectitia, quãdo stipulatum sit dotem reddi filiæ, & pater habebit administrationem, & vsumfructum. 1.15.a
actio ad vindictam dicitur, quoties contra eum pœnalis datur actio, &c. 1.18.a
actio ciuilis, quãdo prosequitur rem familiarẽ, si feratur sententia absolutoria super facto, quasi crimen non sit cõmissum, obstat exceptio in causa criminali. ibidem
actio ciuilis, & si ex crimine originẽ trahat, non minore spacio 30.an. præscribetur. ibidem
Actio à statuto denegata, accusatio quoque denegata censetur, querela etiam, ac iudicis officium. ibidem
Actio dotis cõpetens mulieri, constante matrimonio marito vergẽte ad inopiam, cum iuramento per ipsam mulierem alteri cedi nõ potest. ibid.
Actio ciuilis, & criminalis simul intentari poterunt, si hæc principaliter, illa minus principaliter proponantur. ibid.
Actio oritur ex pacto nudo de iure canonico. 1.15.a
Fallit in pollicitatione. ibid.
Limitatur item nisi aliàs obligatio esset facta cũ iuramento: quia tunc præcise tenetur ad factum. ibid.
Actio ex pacto nudo geminato oritur de iure ciuili. ibid.
Actio dotis non nascitur nisi soluto matrimonio. 1.15.b
Fallit viro vergente ad inopiam. ibid.
Actio iniuriarum vnius anni spacio tantum durat, nisi lis fuerit contestata. 1.16.a
Actione iniuriarum experiri atque agi potest contra dicentem, tu mẽtiris per gulam, non obstante protestatione præmissa, saluo honore tuo, &c. 1.16.a
Actio redhibitoria conceditur emptori per actionẽ ex empto ex qua tuor causis. 1.17.b
Actione vna electa, alteri censetur renunciatum. 3.78.b.nu.1.
Ampliatur multis modis. ibi.b.nu.2.& 3.
Limitatur etiam pluribus modis: 3.79.nu.13.& 14.
Quid in delictis. 3.78.nu.3.
Quid electa actione incompetenti, vbi declaratur. 3.79.nu.5.
Quid in criminalibus. ibid.b.nu.11.
Quid si super actione electa fuerit secuta sententia. ibi.nu.22.
Actione vna per errorem intentata, an absque restitutione in integrũ quis possit ad aliam redire. ibi.2.nu.14.& 15.
Actionem qui inefficacem habet, à iudice repellitur. 4.164.a
Actiones plures ad idem competẽtes si habeat actor, vnam ex illis eligere tenetur. 3.77.2.nu.1.
Ampliatur multis modis. ibi.nu.4 & seq.
Limitatur etiam pluribus modis. 3.78.nu.16.
Quid in probabiliter errante. 3.77.nu.4.
Quid in pluribus exceptionibus. ibid.10.
Quid in actore replicante. ibi.b.13.
Quid si plures actiones competant contra diuersos, 3.78.26.
Quid de iure canonico. ibi.27.28.
Actionem dotis profectitiæ pro filia emancipata datæ, cõpetere soli filiæ: perinde, vt quæ antea communis erat, post emancipationẽ incipit esse solius filiæ. 1.226.b
Actioni hypothecariæ, sine titulo & bona fide, præscribitur annis 40. 1.499.b
Actionem, quæ competit marito, vt dos trãdatur, æquè bonæ fidei esse, atque eam, quæ ex stipulatu cõpetit mulieri, pro restituenda dote. 1.227.a
Actionem extraneo competentem pro restituenda dote, nõ esse bonæ fidei, sed stricti iuris. 1.227.a
Actionis nomen nõ est necessarium exprimere in libello, sed satis est, quòd ex facti narratione appareat ius competere agentibus. 1.18.a
Actiones prætoriæ rei persecutoriæ, post annum durant, exteræ intra annum. 1.17.a
Actiones plures personales ẽt dissimiles possunt in eodem libello accumulari. ibid.a
Actiones, & iura, tertiam bonorum speciem à bonis mobilibus, & immobilibus diuersam constituunt. 1.16.a
Actione iniuriarum non tenetur qui alicui obiecit crimen quod conuenit reipublicæ vt patefiat, si probat. 1.17.a, & 18.a
De iure tamen regio siue cõuentat reipublicæ, siue non si versa dicat, & probet, non tenetur. ibidem
Actiones pœnales de eadem re concurrentes nunquam alia aliam cõsumit. 1.17.a
Actionem ad soli res extero cedens non in eam pœnam incidit, qua illas illi alienanti indicuntur. 1.16.a
Actionis appellatione officium iudicis latè comprehensum censetur. 1.15.b
Actionum diuersarum cumulatio ex eodem fonte, cã, seu facto nascẽtium, & ad diuersa tendentium non admittitur. 1.17.a
Actionis expressio in libello non exigitur, nec ineptè facta libellum euertit. 1.15.b
Actiones datiuæ non transmittuntur aliquo modo ad hæredes. 1.18.b
Actiones personales de iure can. & in conscientia non præscribuntur spatio 30.vel 40.anno cum mala fide debitoris de soluendo interpellati ab homine vel à die, quando erant eiusdem fori debitor & creditor, & maximè si iuramentum interuenit. 1.14.b
Actionis natiuitatem licet dies tacita impediat, tamen nõ impedit natiuitatẽ obligationis, quę tarin nascitur ante diem, quę tacite inest, & subintelligitur ratione loci. 3.16.b
Actiones ex cõtractu seu iurisgentium, seu iuris ciuilis enascentes tolli à principe nequeunt. 1.16.a
Actiones, & iura, nec rerum, nec bonorum appellatione ad certum alicuem locum relata, comprehenduntur, vt nec generaliter certo loco circunscribi censentur. ibi.
Actiones reales iure canonico & ciuili tolli non possunt præscriptione xxx.vel xl.ann. sed actiones personales vtique extinguuntur præscriptione inducta iure ciuili xxx.annis, etiam mala fide. 1.17.b
Actiones personales directæ semper ambulant cum persona, & adeò infixę sunt ossibus nostris, vt vix diuelli à nobis queant. 1.17.a
Actionum pluriũm, & dissimilium exaggeratio in eodem libello licita est. 1.16.a
Actione iniuriarũ tenetur qui dicit alicui, tu mentiris, licet dicat provocatus, & verum. 1.17.a
in Actione publiciana forma libellandi. 1.14.a
Actiones descendentes ex decretis seu constitutionibus Episcopi, Ducis, Marchionis, & prætoriæ sunt & annales, nisi contineat rei persecutionem ab vtraque parte. 1.14.b
Actiones, & iura nõ solum sub expressa, sed & sub tacita bonorum hypotheca intelliguntur obligata. 1.16.a
Actiones vtiles habens præferrur habenti directas vbi concurrunt, & tendunt ad eundẽ effectum, si vtiles causatæ sunt ex contractu eius, in cuius persona erant, vel repræsentabantur directe. 1.17.a
Actionem ex natura rei, in qua ipsa actio continetur, vel ad quam cõpetit, iudicari mobilem vel immobilem. 1.16.b
Actionis appellatione latè sumpto vocabulo venit officium. tomo 1.16.b
Actor tenetur reo ad fundandam illius exceptionẽ tam rationes qui instrumenta exhibere. 1.18.b
Actor an mortuo reo post litem contestatam possit renuntiare primæ instantiæ. 1.477.a
Actor intentans accusationem criminalem, & petens reum condẽnari, potest incidenter petere damnum restitui, & se indemnem cõseruari. 1.18.b
Actor non potest suspendere petitorii, & proponere possessorii retinendæ, asserẽdo nolle procedere in petitorio, donec sit expeditum possessorium. ibid.
Actor an possit constitui ad causas futuras. ibid.
Actor instrumenta sua reo ad exceptionem, & reus vicissim actori ad replicam suam, non autem intentionem principalẽ fundandã edere tenetur. ibid.
Actor suspendens petitorium, & interdictum recuperandæ intentans, etiã si in possessorio obtinuerit, debet probare petitorii, aliàs succumbet. ibid.
Actor vbicunque petit à reo instrumenta ad intentionem suam fundatam coadiuuandam, ipse reus edere tenetur. 1.19.b
Semiplene etiam probante Actore per vnum testem, & de lato iure supp. non debet succumbens in expens. condemn. tom. primo, 320.a
Actor qui tantum partẽ habere debet, si reus totum neget, an sic in expensis condemnandus. 3.147.nu.1.
Actore non probante reus nullam defensionem vel probationem præstare cogitur. 1.19.a
Actor si in libello expressit diem cõtractus, & testes deponẽtes de cõtractu, dicantse non recordari de die, tamen probant. tomo primo, 18.b

Actor

V triusque Iuris Opiniones.

Actor vniuersitatis, vel Sindicus si in causa succubuerit, perinde atque procurator, defensor, atque negotiorum gestor. 1.19.b
Actor debet sequi formã rei, & in ciuilibus, & in criminalibus causis. ibidem
Actor, si in criminalibus etiam liquidò non probat, reus est absoluendus. ibid.
Actor absoluto iudicio ciusli põt accusare cũ criminaliter ex eadem causa, vel econtra, absoluto iudicio criminali, intentare actionẽ ciuilem, si non tendunt ad eundem finem. ibi.
Actor non sequitur forũ rei ratione rei seu possessionis in alterius possessione constitutæ. ibid.
Actor probans semiplenè per vnum testem & succumbens, quia nõ fibi, sed reo, delatum est iuramentum, non condemnatur in expen. 1.19.a
Actore non probante tam in ciuilibus, quàm in criminalibus, reus debet absolui. ibidem
Fallit, ibid.
Actus nullus an mereatur pœnam. 1.12.b
Actus per vniuersitatem gerendus, qualiter coscipi debeat. ibid.
Actuum multiplicatio præsumitur pro saluandis testibus à falsitate. 1.13.a
an Actus præsumatur factus tempore furoris, vel non, quando habet dilucida interualla. 1.451.a
Actus nullus an impediat actum reiterari. 1.12.b
Actus iudicialis debet fieri expensis eius qui procurat, & initat vt fiat. ibidem
Actus reiterabiles in genere probantur per testes deponentes de diuersis actibus tendentibad eundem rei finem. ibid.
Actuum diuersitas. Ita inducitur diuersitas actuum & pluralitas prioritasque in tempore, iure & hypotheca, si fiant diuersis horis dici, si cus si in diuersis diebus. ibid.
An actus factus contra iuramentum præcedens valeat. 1.614.a
Qui præstat autoritatem actui, actũ nullo ipso iure, tenetur ad interesse. 1.559.b
Ex actu nullo an aliqua oriatur obli. 1.158.b
Actui cui nihil opponitur, is actus validus est. 4.165.a
Actui propinqua pro ipso actu habentur. ibid.
Actui qui contentit, is & actum celebrat. 4.164.a
Actus factus contra iuramentum de non faciendo etiam si fiat cum iuramento, est ipso iure nullus. 3.114.nu.1
Fallit multis modis, vbi declaratur. ibi.nu.18.
Actus factus tempore prorogato censetur vnus & idem actus. 3.107. nume.21.
Quod limita, & declara multis modis. ibid.24.25.
Actus inualidus vt sit, non obstat quominus id valeat, quod & subeo comprehenditur, & illo modo geri poterat. 1.12.b
Actus legitimus non recipit conditionem neque diem. ibid.
Actus non citatis minimè nocet. ibid.
Actus præsumitur ex vi mandati, etiamsi post longum tempus adimpleatur. ibid.
Actus purificatus pro actu puro habendus est. 4.164.b
Actus qui potest videri gestus tempore licito, & etiam illicito, præsumitur factus tempore licito. 3.412.nu.26.
Actus quo sit modo inualidus, non valet. 1.12.b
Actus sequens in spiritualibus aduersus iuramentum tenet. ibid.
Actus spiritualis factus contra iuramentum an valeat. 3.115.nu 13.14.
Adesse, & per contumaciam abesse, quando paria sunt. 4.165.a
Adhærens inimico domini, seu cum eo cõtrahens amicitiam, priuatur feudo. 1.377.a
Adire in dubio quis non præsumitur. 1.487.a
Adeuntem hæreditatẽ non confecto inuentario, in foro conscientiæ non teneri vltra vires hæreditatis. 1.481.b
Adire hæreditatem potest fiscus banniti, cùm ad extraneos transmitti tur. 1.19.b
Adeunda hereditatis ius tunc ad fiscũ cæteris proscripti bonis defertur, cum ad hæredes extraneos transmitteretur. ibid.
Adeundæ hæreditatis facultas ius censetur. ibid.
Adeundæ hereditatis nisi præscribitur triginta annorum spacio, ibid.
Aditio hæreditatis præsumitur ex spacio lõgi tẽporis si filius habitat domum paternam. 3.17 nu 43.
Aditio hæreditatis cum animi sit, ex sola voluntate resultat, licet per alios actus exteriores declarata non fuerit. 1.19.b
Aditio hæreditatis extinguit obligationem. ibid.
Adiudicatio pignoris, vel cuiuslibet alterius rei debitoris fortunis facta iudicialiter non perlustratur constitutione. 1.20.a
Adiuuari nos, non decipi beneficio oportet. 1.19.b
Administratores publi. liquidũ debitum nequeunt pacto remittere, & si non curarita & negligendo possint. 1.20.a
Administratio libera tpecialiter est concedenda. ibid.
Administratores omnes possunt transigere rem seruantes, & aliquid erogantes. ibid.
Administratores publici non possunt remittere debitum liquidum paciscendo, sed bene negligendo. ibi.
Administratores rem tui ad damnũ contingens, si aggressi sunt negotia insolita, etiam si ex fortuito casu contingat. ibid.
Administratori reipublicæ conuenit, ne ædificia suæ administrationis pereant ruina. ibid.
Admi. istratores reipublicæ possunt locare prædia reipublicæ. 2.62.a
Admunistrator ratione officij consentiens alienationi sibi non præiudicat. 3.201.b.nu 1.
Ampliatur, nec non limitatur multis modis. ibi.nu.29.
Quid in teste. ibid.5.
Quid in Notario. ibid.5.
Quid in aduocato. ibi.2.7.& seq.
Quid in procuratore. 3.202.nu.13.
Quid in tutore. ibi.2.17.
Quid in Iudice. ibid.2.20.
Quid si administrator consentiret non necessitate officij, sed voluntate. ibi.2.22.
Quid in cõsanguineis qui ex necessitate statuti cõsentiunt in cõtractibus mulierum vel minorum. ibi.2.21.
Adoptiuus an succedat in feudo. 1.365.a
Et quid de legitimato. ibid.
Adoptiuus filius par est cum naturali, & legitimo. 4.196.b
Adoptiuus non habet potestatem succedendi in feudo: nec distinguitur an feudum sit nouum, aut antiquum. 1.20.a
Aduenæ possunt prorogare iurisdictionem illius, qui illã exercet inter subditos. 1.20.a
Aduena non potest repelli per solitum hospitari. 1.496.b
Aduentitia bona in quibus pater habet vsumfructũ non veniunt in cõfiscatione bonorum filiisan ilias. 1.20.a
De aduentitiis, sine consensu patris, etiam cum iuramento disponere non potest filius famil. nec eadem alienare, vel obligare. 1.20.a
Aduentitia non computantur in legitimam. 2.34.a
Aduentitia hodie non conferuntur, sicut nec castrensia, vel quasi castrensia. 1.20.a
Aduersatiua dictio ponit diuersitatem casuum, & in iure, & in facto. 1.20.a
Adulter cum vxore deprehensus, si sit vilis persona, potest occidi, etiã si esset clericus. 1.20.b
Fallit. ibid.
Adulter non censetur maritus, qui cum soluta rem habet. tom.1.21.a & 22.a
Adulter clericus deponitur ab officio, ac beneficio, & in monasteriũ pariter detruditur toto tempore vitæ suæ. 1.20.b
Adulter in domo propria cum filia, vel vxore deprehensus, potest per patrem vel eius virum interfici, sed non per aliquem eius nomine. 1.20. 1.20.b
Adulter quando, à quibus, & quomodo impunè occidi possit. 1.20.b
Adulterum cum vxore deprehensum, licet aliqui dicant quòd nullo casu liceat marito eum interficere, tamen si vilis persona sit adulter, licet marito illum in domo propria occidere. 1.21.a
Adulteri hodie pœna capitis puniuntur. Sacrilegos enim, sceptiasim, gladio puniri oportet. 1.20.a, & b
Adulteri pœna in masculo est pœna mortis. 1.21.a
Adulteram vxorẽ maritus propria autoritate, sine declaratione Episcopi, expellere potest. 1.21.b
Adultera perdit dotem ex sententia iudicis, 1.21.a
Adultera etiam bannita impunè occidi potest. 1.21.a
Adultera vxor ob susceptum crimen, & dotem, & arrhas, & paraphernalia adiudicanda, amittit. 1.20.b, & 21.a
Adultera quę amisit dotem, non potest eam recuperare, licèt si postea declaratum matrimonium nullum propter consanguinitatem, vel aliud legitimum impedimentum. 1.20.b
Adulteram vxorem, etiã thori separatione facta, maritus nihilominus alere tenetur, non enim ideo definit esse vxor. 1.21.b
Adultera perdit dotem, si accusatur, vel vir agat ad separationem ciuiliter. ibidem
Adulterum in domo propria cum filia vel vxore deprehensum, licet quidem ipsi patri & marito occidere, alteri tamen cum ita reperto occidendum mandare non possunt. 1.21.a
Adultera vxor amittit dotem, & maritus eam lucratur. 1.21.b
Adulteram vxorem dimissam recipere cogitur maritus, si post separationem factam fornicatus sit. 1.21.b
Adultera quæ dotem amisit, non potest eam recuperare, licet postea declaratum sit quod matrimonium in quo commisit adulterium, propter consanguinitatem vel aliud legitimum impedimentum nullũ declaratum fuerit. 1.21.a
Adulterium ex concubitu viso colligitur. 4.166.a
Adulterium non committitur si quis habuerit rem cum vidua. 1.23.a
Adulterium sæpè sæpius cum eadem mulliere suscipiens pœnas illi statuto indictas semel tantũ luit. 1.21.b
Adulterium est crimen priuatũ, & eius accusatio non est permissa, nisi certis personis. 1.22.b, & 23.b
Adulterium dicitur, etiam cum sponsa alterius cognita. 1.22.b
Adulterium mulieri doté repetenti non possunt mariti hæredes obijcere. 1.22.b, & 23.b
Adulterium præsumptiuè probatur, cũ directè & specifice probari nõ potest. 1.23.b
Adulterium non probatur per testes, qui viderint virum super mulierem in reipla, cum possit esse, quòd vir sit impotens, seu mulier arcta. 1.22.b
Adulterium quomodo probetur. ibid.
Adulterium proprie non est accessus vxorati ad solutam. tom.1.22, & 22.a
Adulterium non cõmittit vir cognoscens carnaliter mulierem puptã, quæ ante matrimonium fuit meretrix, & post matrimonii professionem fuit in vita meretricia. 1.22.b, & 23.b
Adulterium nõ committere intelligitur, cum alterius marius cũ alia cœlibe fœmina rem habet, 1.23.a

Adulterium

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index in Communes

Adulterium non inde iuris pœnis minus plectitur, quod mulier qua cum susceptem est, proscripta fuerit, ac necari impune potuerit. to. 1.23.a
Adulterium patratũ indulsisse maritus videtur, qui illius gnarus, rem postea cum vxore habuerit. 1.23.a, & b
Adulterium pluries committens cum aliqua, vnica pœna est puniendus. 1.22.b
Adulterium an probaretur, si nudus cum nuda in vno eodẽque lecto reperiretur, præsertim si non solùm ad separationẽ matrimonij, verumetiam ad condemnationẽ atque delicti punitionem ageretur. 1.21.b
Adulterium de iure ciuili neque ex parte viri neque ex parte mulieris dicitur, quando vir coniugatus coit cum soluta. 1.25.b
Adulterium vbi alter coniugum commisit, potest alter inuito fornicario religionem profiteri etiam post matrimonium copula carnali consummatum: nec poterit relicta contrahere matrimonium. tom. 1.22.b
Adulterij non dicatur cõmitti cum muliere nupta quæ tamen sit meretrix. 1.23.b
Adulterium vtique est crimẽ vtriusque fori, & ideò iudex ecclesiasticus & laicus pro eo punire possunt. 1.23.a, & b, & 25.b
Adulterij pœna de iure diuino, Canonico, Forum, Codic. & authenticorum est. 1.22.b, & 25.b
Adulteria an mutua compensatione compensari possint. 1.23.b
adulterij causa ad separationem thori, & ad repetendã doté per vxorem, vel lucrandam per maritum, pertinet ad iudicem ecclesiasticũ. 1.22.b
adulterij damnatio masculis est mors. 1.22.b
adulterij transactio & si improbetur, tamen & post impositã pœnam admittetur. 1.22.b, & 23.a
adulterij exceptio, aduersus mulierem repetentem doté nullo tẽporis cursu tollitur. 1.23.a, & b
adulterij conuictus eius cum vxore patrati, quẽ nõ offendere sub pœna promiserat, & si alias iure pœnas luere debeat, pactam pœnam haud pendet. 2.23.a & b
adultus curatore carens iuramentum deferre potest. 1.26.a
aduocans sponte contra dominum priuatur feudo. 1.377.b
aduocatus litigantibus consulere cogi potest si postuletur. tom. 1.26. b, & 27.a
aduocatus salariatus de publico transmittit totũ salarium hęredibus, etiam si ipse moriatur ante tempus. 1.26.b
aduocatus non ideò minus integrum salarium adipiscetur, quòd liti finis, non iudicis officio, sed amica compositione, fit impositus. to. 1.ibid.
aduocatus postquam alterutrius partis rationibus instructus est, si se ad alterũ transferat, non solũ prævaricationis, sed & falsi reus agetur. ibid.
aduocatus potest compelli ad susciendam delegationem. 1.27.a
aduocatus in suamet causa salarium si vincat à victo non repetet, nisi cessauit aduocare in alia causa, quo casu petet interesse. tom. 1.26.b & 27.a
aduocari militibus æquiparantur. 1.27.a
aduocatus lite nondum expedita è vita abiens, ad hæredes salarium totius causæ transmittit, seu publicum seu priuatum stipendiũ habeat. 1.26.b
aduocatus licet in ciuilibus causis nunquam maius salarium obtinere debeat, quàm centum aureos, tamen in causis criminalibus longè luculentius adipiscetur. 1.26.a, & b
aduocatus proscripto opem ferens non in eam statuti pœnam incideret, quæ fauorem seu auxilium illi præstantib. infligitur. tom. 1.26.b. & 27.a
aduocatus & procur. an & quando possint esse testes pro eo pro quo fuerunt aduocati & procur. an verò possint deponere cõtra ipsum & in fauorem partis aduersæ. 1.26.b
aduocatus non punitur statuto prohibente opem, auxilium vel fauorem dari bannito, qui opem suam præbet proscripto. tom. 1.26.b, & 27.a
aduocatus non anteà rectè salarium exiget, quàm ad finem peruenit. ibidem
aduocatus rei non potest vltra metã patrocinium exigere, etiã in criminalibus. 1.27.a
aduocatus causæ defensionem promittens, non illam tutari post finitiam sententiam in appellatione cogetur. 1.26.b
aduocatus, qui obligatus est ad defendendum aliquem in causa, an teneatur illum defendere in causa appellationis. 1.26.a
aduocatus in vna causa pro vno, etiam si mutetur instãtia, non aduocabit pro alio. ibid.
aduocatus etsi in causa propria licite salarium simpliciter petere non possit, tamen per modum interesse, & damni potest. 1.26.b
aduocatus non tenetur iurare causam bonam patrocinari. 1.26.a
aduocatus & in eadem causa ante præstitum patrocinium, & in aliis omnibus generaliter post lata in aliqua alia causa suppetias testis pro cliente esse potest. 1.26.b
aduocati dicuntur postulantes. 4.165.b
aduocati, & consiliarij comparantur militibus. 4.165.a
aduocati mortibus, & ingento diffident à militibus. 4.165.a, & b
aduocatorũ honoraria à clientulis sensim quæsita habentur quasi cãstrensis peculij numero. 1.27.a
aduocati nõ debet recipere ꝓmissiones à cliẽtulis durante lite. 2.99.b
aduocati vtiles sunt Reip. milites. 4.165.a
Aduocati gratis patrocinati, honorarium à victo victor nõ exprimet. 1.26.b
Aduocati ne iusiurandum dent se bonam causam defendendam suscepisse, liberantur diffuetudine. 1.26.b
Aduocatus tenetur iurare de cal. si requiratur. 1 607.b
Aduocati dantur reis incarceratis per iudices & potestates, & cum proceditur in causa, quicunque vult iudicia illa petit. 1.27.a
Aduocati salarium debet solui post litem solutam. 1.26.a
Aedificare in sua area, ac solo quis potest, & in eo opus facere, etiam quòd vicino noceat, dummodo animo nocendi non faciat. 1.27.b
Aedificare potest in area sua, seu solo recipiens stillicidiũ, dummodò seruitus debita stillicidij non impediatur, & ædificans ipse stillicidium recipiat. ibidem
Aedificare in solo proprio an liceat castrum vel fortalitium 1.374.a
Aedificare & operari in re mea possum, licet vsus alterius incomodetur. 1.374.a
Aedificare, vt videat hortos religiosorum, aut monialium nemo potest. 1.27.b
Aedificare castrum ad æmulationem priuati, nulli est licitum. ibid.
Aedificatio, quæ prospectum in religiosorũ, vel vestalũ virginum hortos præbet, non est licita. ibid.
Aedificia publica ne labascant, operã debet nauare Reipublicæ administrator. ibid.
Aedificatio areæ, in quam stillicidium cadat, iure permittitur, si vel ea surræ stillæ seruitus non impediatur, vel eius casus ab ædificante ex cipiatur. ibid.
Aedificium factũ in re dotali non cedit solo: quamuis medietas expensarum sit alterius coniugis. ibidem
Aegritudo corporis si adsit sanitas mentis, non impedit ad testandũ, nec ad contrahendum. ibid.
Aegrotus sese in criminum causis sistere non cogitur, sed suã innocentiam potest defendere per procuratorem. ibidem
Aequalitas delictorum æqualitatem pœnarum desiderat. ibid.
Aequalitas in iudiciis est obseruanda: non enim debet claudicare iudicium. 1.28.a
Aequiparatio. Quãdo vna res, vel dispositio alteri æquiparatur, quidquid plus est in re, ad quam fit æquiparatio, adiicitur rei æquiparatæ: ipsi vero, ad quam fit æquiparatio, nihil accedit. 1.27.b
Aequiparatorũ antiqua lege, etiã odiosis alterutrius dispositionibus, alterum regitur. 1.28.a
Aequitas præfertur rigori. ibid.
Aes alienum respicit vniuersum patrimonium, non certas facultates. 1.28.a
Aes alienum tenetur soluere hæres, & non vsufructuarius. ibid.
Aestimatio quando emptionem faciat. ibidem
Aestimatio rerum soli ex earundem fructibus, non ex ipsarũ magnitudine vel fabrefacta constructione metitur. 1.28.b
Aestimationis rei detrimentum non præstat venditor, qui precio accepto eam tradere moratus est. ibid.
Aestimatio rei contractu stricti iuris debitæ à petitione ét extra iudicium facta, crescere incipit. 1.28.a
Aestimatio per iusiurandum in litem probata, à sententiæ die metienda est. ibid.
Aestimatio vbi alicuius rei initur, & cõe pretium nõ ex affectione vel priuata alicuius vtilitate spectatur, & quod ij libenter dabunt qui rei qualitates & conditiones nosc unt, non quod alius quiliber emptor præstabit, consideratur. 1.28.b
Aestimatio non facit emptionem, quando precium non est cõdignum rei. 1.28.a
Aestimatio integri precij rerum immobilium efficaciter initur ex subducta ratione quantitatis reddituum, quos ipse deductis expensis viginti annorum spacio præstabunt. 1.28.b
Aestimatio potest emptionem præsumptã facere in dubio, quãdo precium correspondet rei, aliàs non. 1.29.a ibid.
Aestimatio reducenda est ad tempus moræ. ibid.
Aestimationem rerum in dotem datarum, in dubio emptionis instar esse. 1.345.a
adiecta in æstimãdis rebus dotalibus hac clausula, vt soluto matrimonio restituatur res eodem precio, quo fuerit æstimata, non censeri emptionem. ibidem ibid.
Aestimatio rerum in dotem datarum, quem effectum habeat. ibid.
Aestimationem rerum docalium tum demum efficere venditionem, cum facta fuerit iusto precio: secùs, si diminutio iusti precij maxima fuerit, & vltra dimidium. 1.345.a
Aestimatores à iudice eligi debent, qui iureiurando astricti referano de damni quantitate, de rei precio, & cæteris ad æstimationem attinentibus. 1.28.b
Aetas ad intelligentiam, & discernendarum rerum prudẽtiam, à iure requisita, non suppletur malitia, aut præcoci iudicio. ibid.
Aetas legitima, vel perfecta, dicitur vigintiquinque annorum. tom. 1.ibid.
Aetas ex iuris vel statuti dispositione in contractibus desiderata, per verba, quod sit contrahens talis ætatis non imputat pro expleto in exceptum annum. ibid.
Affectare quisquam non debet id in quo intelligit, vel intelligere debet infirmitatem suam alij damnosam futuram. ibidem
Affectio, conatus, & attentatio delicti, nullas pœnas, ob generalẽ eorum fœcunditem, luit. ibid.
Vbi non cadit Affectio, non iuratur in litem de affectione: sed iuratur de interesse extra rem propter moram. 1.607.a
Affectionis

V triusque Iuris Opiniones.

affectionis ratio ét ex bene meritis, vel coniunctione sanguinis profecta non inducit interesse considerabile, vt quis alteri stipulari possit. 1.28.b
affectionis ratio non habetur in furto. 1.28.b, & 29.a
affectionis ratio in bonæ fidei iudiciis habetur. 1.28.b
affectus seu conatus non punitur, nisi integro effectu secuto. 1.29.a
affectus & conatus puniuntur de iure communi, licèt non sit sequutus effectus. 1.29.a
affectus non punitur vt effectus, si impedimentum cessat. 1.28.b
affectus an puniatur, licèt non fuerit secutus effectus in crimine assassinij. 3.410.nu.7.
affinis an sit testis idoneus? Limitatur multis. 3.51.nu.1.
affines vbi statuto ad compromissa adigãtur, socer ac gener, quorum affinitas iam vxoris morte dirempta est, cogendi ad id nõ censentur. 1.29.a
affines in causis criminalibus pro affinibus testificari non possunt. tomo 1.29.a
affinitas, & ex illicito, iniustóque coitu oritur. 1.29.a
afflictio non debet dari afflicto. 1.29.a
agere quis compellitur ratione diffamationis. 1.30.a
agit vbicunque qui ad solidum, & probat tantum se ius habere in parte, debet super illa parte obtinere: licèt ratione pluris petitionis, sit condemnandus in triplo expensarum. 1.30.a
agens ad pœnam debet probare se prius pro parte sua contractũ adimpleuisse. 1.29.b
agens ex numeratione ex causa mutui, & probans tantũ de confessione mutui: succumbit. 1.29.b
agens ex contractu conditionali, debet probare conditionẽ purificatam ad intentionem suam fundandam. 1.29.b
agens contra aliquem ad decem: & si fuit condemnatus in quinque, si de aliis quinque nihil dictũ sit, nõ ei nocet, quin possit agere ad residuum. 1.29.b
agens petitorio, & possessorio recuperandæ, si prius obtinet in possessorio, & non probet se dominum, non debet obtinere in petitorio. 1.29.b
agens ad interesse, non tenetur in libello exprimere quantitatem. tomo 1.538.a
agens petitione hæred. an teneatur dicere quod agit ex testõ, vel ab intestato. 1.488.a
agens vt hæres, repellitur ex facto suo. 1.477.a
agens à principio ex testamento an possit postea ab intestato agere. 3. 79.b.nu.1.3.
Ampliatur. ibi.2. & seq.
Limitatur. ibi.10. & seq.
Quid stante clausula codicillari. 3.80.nu.13.
Quid in diuersis scripturis. 3.79.nu.10. & seq.
agentes, & consentientes pari pœna puniuntur. tomo primo 29.b, & 30.a
agenti possessorio recuperandæ obstat absolutoria lata contra eũ in petitorio. 1.29.b
agenti contra filiũ ex debito paterno, necesse est allegare filium esse hæredem, & illud probare, alias si non probaret, succumbere debet tanquam non probans id, quod est causa suæ intentionis. tomo 1.30.a
agendi & petendi in criminalibus æquè tendunt ad puniendum delicta, & tolluntur 20. annis. 1.30.a
agenti ante tempus duplicatur tempus in odium agentis. 1.29.b
agnati substituti cõpendiosè per verba cõmunia nõ excludunt matrẽ in medio existentem ab hæreditate filij. 1.30.b
an agnatus emens ab agnato teneat petere inuestituram. 1.383.a
agnatus si transferat partem feudi antiqui in alium agnatum habentẽ partem eiusdem feudi, tunc acquirens partem consocij, tenetur intra annum & diem pro ea petere nouam inuestituram, secùs si per ius acquirendi alicui pars illa contingeret. 1.30.b
agnati consanguinei fœminas tantum excludunt, stante statuto fœminarum exclusiuo. 1.30.b
Si agnati non auferant hæreditatem à spurio intra duos menses, venit fiscus. 1.517.b
agnatus succedens in feudo, debet esse hæres vltim. 1.30.b
agnati vltra septimum gradum & vsque ad centesimum ad feudum antiquum admittuntur, cũ primordialiter de primo inuestito in filios delcendit. 1.30.b
agnatus si cõsentiat alienationi feudi antiqui, talis cõsensus an habeat præiudicare filio ipsius consentien. 1.374.a
agnati in feudis antiquis tatum ad septimũ vsque gradum admittuntur. 1.30.b
agnati quando incontinenti de iuribus suis, & bona controuersa esse feudalia, vbi inter filiam defuncti & agnatos esset controuersia de feudo, probare parati sunt, impeditur tunc missio, & ipsi dicuntur legitimi contradictores. ibid.
agnatis inuentarij confectio prodest ad reuocationem feudi. tomo 1.ibidem
agnatorum & cognatorum differentia, quando sit per disponérem, & agnati præferuntur cognatis, solum vinculum agnationis attenditur. ibid.
agnatis defertur hæreditas per statutum excludens fœminã, stantibus agnatis masculis: & actio competit eis masculis pro ea consequẽda. ibid.
agnatio non potest conseruari per fœminas. 1.31.a
agnatio patris & filij ex legitimatione per rescriptum conseruatur. rom. 1.31.a
Agnatione posthumi rumpitur testamentum. ibid.
Agnatio vel parentela quomodo probetur. ibid.
Agnationis conseruandæ ratio nisi exprimatur, nõ censetur in statuto exclusiuo fœminarum vnica. ibid.
Aggrauant delicta postea commissa per eum, qui exceptione præscriptionis, & cursu temporis obstaculo se fuerit potest. 1.30.a
Aggrauant delicta commissa extra territorium. ibid.
Aggressus aufugere (nam aliquem fugatum esse quædam censetur in furia) non tenetur. ibid.
Aggressorem occidens defendendo se, nunquam tenetur de occiso. ibidem
Agrimensor, qui in iudicio & iudicis commissione falsam & non iuridicam dolosè & latà culpa confecit relationem, recta via tenetur omne damnum resicere. 1.30.b
Alchimia est ars licita. 1.31.b
Alienam suscipere defensionem virile est officium, & vltra sexum mulicbrem esse constat. ibidem
Alienam rem inuito domino possidere non possum. ibid.
Aliena qui non reddit, aut corrumpit, de furto tenetur. 4.165.b
Aliena negotia diligentius debemus tractare, quàm propria. tomo 1. 31.b
Alieno facto quis non debet onerari. ibid.
Alienas successiones testator propriis præponere non præsumitur: magis enim suos testator diligit quã alios, & magis suũ sanguinẽ quã alienum. ibid.
Alienum factum promittere non possum, nec promitendo obligari. 1. ibidem
Alieno scelere quis non debet ditari. ibid.
Alienari bona prohibita per testatorem non possunt confiscari. tomo 1.32.a
Alienandi prohibitio in persona nepotis extenditur ad proneporem, etiam quòd nomine expresso nepos vocaretur, cum adest eadem ratio in vtroque. 1.32.a
Alienantis vasalli filius, vel agnatus admittitur ad reuocationem alienationis si cum beneficio inuentarij adierit alienãtis hæreditatem. 1.32.a
Alienantem priuari feudo ipso iure. 1.349.b
Alienans, hoc modo, saluo & reseruato consensu domini, nihilominus priuatur: Nisi alienauerit hac conditione, non aliter nec alio modo. ibid.
Alienare prohibitus extra certum genus personarum à lege, prohibetur etiam hæredem instituere, secùs si prohibetur ab homine. tomo 1.34.b
Alienare feudum sine domini consensu Vasallo nõ licet etiam si sit in magna necessitate constitutus, imò etiam si fame opprimeretur. to. 1.31.b
Alienare prohibitus non impeditur instituere sibi venientes ab intestato, licet non sint de familia, sicut nõ prohibetur etiam successio ab intestato. 1.32.a
Alienans rem obnoxiam non cadit apponendo clausulam geminatam habita licentia, & non aliter, nec alio modo, etiam si secuta sit traditio. 1.31.b
Alienari bona subiecta fideicommisso non possunt per filium ex suo delicto condemnatum pro redemptione suæ personæ. tomo 1. ibidem
Alienare feudum in præiudicium agnatorum etiam cum cõsensu Domini vasallo non licet. ibid.
Alienandi prohibitio facta sub nomine proprio & appellatiuo, non extenditur etiam ex identitate rationis expressa & scripta. ibid.
Alienare prohibitus extra certum genus personarum ab homine, non prohibetur hæredé instituere, qui successurus sit ab intestato: secus si à lege vel statuto prohibeatur. 1.31.b, & 34.b
Alienari non potest res subiecta restitutioni ob necessitatẽ proueniens ex delicto prohibentis. 1.31.b
Alienare rem emphyteuticã non licet emphyteutæ irrequisito domino. ibid.
Alienare prohibitus potest nihilominus alienare bona mobilia quæ seruando seruari non possunt. ibid.
Alienari res restitutioni subiecta ob possidentis delictum nequeunt. 1.32.a
Alienari non possunt res ecclesiæ, nisi ex causa necessaria vel vtili ecclesiæ, vel ex causa pietatis, vel damni euitandi. ibi.
Alienans partẽ rei emphyteuticæ, non ideò cadit tota emphyteusi, sed ab illa parte alienata tantùm. ibidem
Alienari permissum in quoscunque, ad extraneos trãsferri potest. ibi.a
Alienandi prohibitio filiis facta ex identitate rationis ad nepotes extenditur. 1.31.b
Alienari prohibita possunt dari ex causa dotis. ibid.
Alienans feudum tenetur requirere consensum domini. 2.4.b, & 5.a
Alienari prohibita an possint præscribi. 3.309.a
Ampliatur nec non limitatur multis modis. ibi.nu.1.
Quid in prohibitione, quæ fit per contractum. 4. & seq ibid.
Quid si prohibitio alienationis superuenerit post inchoatã præscriptionem. ibi.a.8.
Quid in præscriptione longissimi temporis. ibi.
Alienari prohibita non debent pro legitima assignari, quando adiunt alia bona. 3.273.nu.13.
Alienari prohibita per sententiam Iudicis præscribi non possunt. 3.35. numero 7.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index in Communes

Alienari prohibita sine certa solennitate præscribi possunt absque interuentu illius solennitatis. 3.310.nu.19
Alienata an rogatus de restituendo quid tempore mortis imputet in Trebellianicam. 3.263.& seq.
Alienarum semel perpetuò durat alienabile quando prohibitio est in personam. 1.32.a,& 34.b
Alienata seu dispensata per hæredem grauatũ cõputantur in id quod ipse deducere potest. 1.32.a
Alienata in fraudem,& ante delictum admissum postea proscribũtur, secus si & post susceptum crimen absque fraude alienentur. ibi.a
Alienatio cum titulo oneroso par est cum venditione. 4.166.a
Alienatio Principis quæ cedat in magnam diminutionem principatus non valet. 3.189.nu.48
Alienatio si sit prohibita extra certum genus personarum,censetur & prohibita hæredis institutio. 1.34.b
Alienatio autem cum consensu domini excusat vasallum. 1.372.a
Vtrum autem requiratur consensus expressus,an vero sufficiat tacitus. ibid.
Si alienatio sit nulla aliquo respectu an vasallus incidat in pœnã priuationis. 1.374.b
Alienatio bonorum subiectorum fideicommisso in diem vel sub conditione reuocatur adueniente die vel conditione,nisi pro dote filiarum vel donatione propter nuptias. 1.394.a
Alienatio facta sine consensu domini est iusta causa priuationis feudi. 1.374.b
Alienatio nulla facta sine consensu domini,an faciat rem committi. 1.372.a
Alienatio feudi quanuis prohibita sit,tamen licitè fieri potest,etiam ir requisito domino,si in proximiores fiat:dummodò feudum rale an tiquum sit,aut paternum. 1.34.a
Alienatio licet prohibeatur, de consensu tamen omnium in quorum fauorem prohibita est,potest fieri. ibid.a
Alienatio si est prohibita per statutum in certum genus personarum per verba vniuersalia & geminata,censetur prohibita causa successionis ab intestato,& vltimæ voluntatis. 1.32.b
Alienatio,vel donatio rei legatæ ex voluntate testatoris facta, inducit legati ademptionem , nisi aliud de mente legantis appareat.co. 1.32.a
Alienatio præsumitur facta in fraudem fisci ,si quis ante maleficium vendit omnia bona sua,etiam si ex interuallo fiat delictum. 1.33.a
Alienatio proprie,& strictim tantùm ea dicitur,qua dominium transfertur,in proprie vero , & latius etiam seruitutem,& hypothecam comprehendit. 1.32.b
Alienatio contractu prohibita non aliter dominij translationem impedit,quam si specialis hypotheca interponatur. ibi.b
Alienatio cum in exteros statuto prohibetur,non ea prohibita censetur,quæ à testatore fieri iubetur. ibid.b
Alienatio tam ex testõ quã ab intestato censetur prohibita quando fit prohibitio à lege vel statuto. 1.33.a
Alienatio rerum fraternitatum laicorum an requirat solennitatẽ necessariam in alienatione rerum hospitalium. 3.384.nu.12.
Quid in alienatione rerum hospitalium. 3.385.nu.1.& seq.
Alienationis prohibitio facta à parente etiam in legitima cum causa quæ continet filij; promissionem & commodum, valet. 3.370.nu.21.
Alienationis prohibitio facta à testatore non prohibet successionẽ ab intestato. 3.258.nu.27.
Alienationis prohibitio quædam dicitur personalis,quædam persona lissima,quædam impersonalis siue realis. 3.256.nu.46.
Alienatione prohibita non intelligitur prohibita alienatio necessaria. 1.33.b
Alienatione feudi facta in agnatum remotiorem,proximo agnato cõsentiente,non præiudicat agnatis mediis non consentientibus.co. 1.34.a
Alienationis prohibitio in bonis perpetuo familiæ relictis non est impedimẽto,quin eorum bonorum causam immediate ab hærede natus,illam longissimo tempore vsucapiat. 1.34.a
Alienationis prohibitio cum causæ adiectione inducit abiolutum fideicommissum. 1.34.b
Alienationis extra familiam prohibitio non impedit , quo minus qui proximiorem,seu quemcunque sibi legitimum hæredem,& non de eius familia,cui illa bona reliquit, vel ab intestato vel testato in illis bonis possit hæredem habere. 1.34.a
Alienationis,extra familiam simplex prohibitio, non inducit absolute fideicõmissum,sed facta demum in extraneos alienatione,illud efflorescer. 1.34.a,& b
Alienationis prohibitio extra familiam nõ est tantæ potẽtiæ quin successor possit habere heredem ex testamento , vel ab intestato qui non sit de familia,vt proximiorem cognatum. 1.34.a
Alienationis prohibitio nihil vetat,quin væneant bona mobilia,quæ asseruari nequeunt. 1.32.b
Alienationis prohibitio facta simpliciter,nõ inducit fideicõmissum, nisi in causa conuentionis. 1.34.a
Alienationis prohibitio facta per statutum,vel aliter,nõ cõprehendit piam causam. 1.34.b
Alienationis prohibitio,quæ vel alicuius contemplatione fit vel quocunque mõdo alicui vtilis est,valet ac firma est. 1.32.b
alienatione prohibita extra familiam simpliciter,sine adiecta causa,vt familiæ relinquatur,neutro casu in extraneum poterit alienari.tomo 1.34.b
alienationis prohibitio extra familiam non extenditur ad hæredem legitimum,dato quod non sit de familia,quominus in eũ possit fieri alienatio. 1.34.a
Alienationis prohibitio facta filiis non præfertur ad nepotes,vt facta familiæ non egreditur quartum gradum. 1.32.b
alienationis prohibitio facta filiis non extenditur ad nepotes familiæ,nõ egreditur quartum gradum. 1.34.a
alienationis prohibitio,compromissum impedit. 1.32.b
alienationis prohibitio personalis nec in rem concepta non extenditur ad hæredes filiorum,nec inducit fideicommissum simplex.tom. 1.33.a
alienationis prohibitio facta per testatorem hæredi non ex causa vt bona in familia remaneant,non censetur prohibita alienatio necessaria,legatisque ab intestato. 1.33.a
alienationis prohibitio si est limitata respectu personarũ alienatium, vel ad incertas personas, vt pura quod quis non alienet extra domum,vel extra non subditos,tunc successio ab intestato non videtur prohibita. 1.33.a
alienationis prohibitio per verba generalia causam intestati comprehendit. 1.33.a
alienationem intelligimus dominij translationem. 1.33.b
alienationẽ rerũ dotalium esse prohibitam constat etiam accedente consensu mulieris. 1.33.b
alienationem bonorum pupillaris substitutio non impedit. 1.31.b
alienationis prohibitio facta in contractibus , & sic per pactum inter viuos,si quis contra faciat,non impedit translationẽ dominij.1.33.a
alienationis prohibitio sola,non permittit vt Trebellianica detrahatur. 1.33.a
alienationis prohibitio facta sub nomine proprio,& appellatiuo,non extenditur,etiam ex identitate rationis expressa & scripta. 1.33.a
Alienatione prohibita extra familiam non prohibetur quis habere extraneum hæredem ab intestato, 1.33.b
Alienationis prohibitio facta hæredi extẽdit ad nepotes & ad alios. 1.33.a
Fallit,ibid.
Alienatione prohibita per statutum in forensem,si testator mandat vt vendantur forensi,valet venditio. 1.33.b
Alienatione feudi facta in agnatum remotiorem , tunc si proximior agnatus taceat per annum,penitus excluditur ab ipso feudo. tom. 1.33.b
Alienationis prohibitio cum hypotheca speciali illius rei,facit quòd alienatio non valeat quod non faceret generalis. 1.33.b
Fallit,ibid.
in alienatione feudi subinfeudati,requiritur cõsensus prioris & directi domini:nec sufficit consensus domini posterioris,qui subinfeudauit. 1.34.b
Alienationis prohibitio personæ nominatæ facta , non extenditur ad alios,etiam ex identitate rationis. 1.33.a
Alienationis prohibitio licet strictè facta hæredi per verba personalia , extenditur tamen ob rationem appositam conseruandæ agnationis. ibidem
In alienatione feudi tacitus domini consensus sufficit. ibid.b
Alienatione rei alicuius prohibita,censetur etiam prohibita præscriptio eiusdem. ibidem
Alienationis prohibitio potest fieri per iudicem. 1.34.a
Alienationem statutum prohibens per verba vniuersalia & geminata in certum genus personarum , comprehendit causam successionis ab intestato,& vltimæ voluntatis. 1.33.a
Alienationis prohibitio per iudicem rectè fiet. 1.32.b
Alimenta & dos pari priuilegio gaudent. 4.166.a
Alimenta & pia causa æquiparantur. ibid.
An autem legata habitatione debeantur. 2.16.a
Alimenta denegari possunt ex causis ex quibus quis potest exhæredari. 1.316.b
Alimenta præterita debita iure sanguinis & officio iudicis non repetuntur nisi interpellatio interueniat,& æs alienum dicta occasione contractum fuerit. 1.36.b
Alimenta qui ex necessitate præstat,& medicinas affecto corpori necessarias necessariò præstabit. ibid.a
Alimenta debentur à patre vel suo hærede filio naturali tantum. tom. 1.pag.36.b
Alimenta filij naturalis non sunt soluenda à fideicommissario defuncto patre grauato,qui ad ea tenetur ex fructibus perceptis ex portione sua. ibidem
Alimenta non debentur etiam filio legitimo & naturali , quando habet vnde se alat. 1.35.b
Alimenta præterita,quando petuntur in iudicio per actorem,libellans ipse debet petere frumentum,vinum,& similia,& sic ipsam speciem, & non illius æstimationem. ibid.a
Alimenta iure sanguinis debita non præstantur,vbi quis habet vnde se alat,nec qui præstitit , illa vendicare potest. tomo primo,35.b
Alimenta tenetur præstare pater filio iure naturali. ibid.
Fallit,ibidem.
Alimenta si leguntur mulieri in domo hæredum , tenetur ipsa ibi morari. 1.35.b
Alimenta priuilegium hypothecæ in bonis viri sicut dos ipsa habent. ibidem
Alimenta debita iure actionis,vtputa vxori,debent ei,licet sint præterita, nec vllo tempore præscribuntur. 1.36.a
Alimenta monachis,nihil proprium peculiare vel habentibus legata iu dicis officio debebuntur. ibidem

Vtriusque Iuris Opiniones.

Alimenta filiis naturalibus & spuriis à patre præstatur omni iure ac etiã filiis ex damnato coitu natis,si non habeant vnde viuant. 1.36.a
Alimenta, eisdem ex causis pater filiis negare potest,quib.illorum exhæredandorum ius habet. 1.36.a
Alimenta in domo testatoris quando alicui relinquuntur,si commode po test in ea habitare extra domum præstari non debent. 1.36.b
Alimenta vxori relicta debẽtur tantum ex vsu fructu sibi prout per testato rem maritum præstabantur,ne filius fame pereat. 1.36.a
Alere dominum egenum vasallus nõ tenetur,nisi in duobus casibus.1.35.a
Alimenta debentur filiis naturalibus & spuriis. 1.36.a
Alimenta petere non potest mulier ab hæredibus primo anno dilationis. 1.36.b
Alimenta.Statutum excludens filias dotatas & maritatas à successione patris extantibus masculis vel filiabus non nuptis,illas non excludit ab alimentis super bonis paternis,eis non habentibus vnde se alant. 1.36.b
Alimenta an possint filio spurio à patre in testamento relinqui.3.382.n.7.11
Alimenta an fiat præstanda parentibus spuriis ab eorum filiis.3.383.nu.26
Alimenta data vel relicta filio spurio à patre an transeant in hæredem.ib. nu.28.& seq.
Alimenta etiam post mortem patris filio spurio ab hæredibus patris præstari debent. 3.382.n.10
Alimenta ex æquitate canonica etiam filiis nepharijs & incestuosis sunt præstanda. ibid.nu.5
Ampliatur & limitatur multis modis. ibid.
Alimenta nec à patre nec à matre sunt præstanda filio, qui habet vnde se alat,vel ex propria industria,vel ex aliis bonis. 3.303.nu.21
Alimenta sunt constituenda tantum ad necessitatem,non autem ad decentiam. 3.303.n.25
Alimenta nec municipali lege,nec consuetudine,nec pacto tolli queunt. 1.35.a
Alimenris bona mariti non sunt vxori tacitè hypothecata. 1.35.b
Alimẽtorum causa fauorabilis est,& tractari potest diebus feriatis.1.36.b
Alimentorum appellatione venit etiam victus & vestitus,& habitatio,sine quibus viuere possumus. 1.35.b
Alimentorum causa tunc demum pia dicitur,cum pauperi legantur.1.36.a
Aliquis comprehendit etiam fœminam. 1.36.b
Alius alia aliud est dictio repetitiua similium. 1.36.b
Allegans falsas ll.an incidat in falsum. 1.333.b
Allocutio ad aurem non facit indicium contra reum,nisi tria concurrant. 1.36.b & 37.a
Allocutio ad aures non facit indicium contra mandantem,nisi fuerit secreta,concurrat inimicitia capitalis,& incontinenti sit sequutum homicidium. 1.37.a
Allodialis & nõ feudalis in dubio res præsumit.1.337.a,& 352.a,& 3.253.n.1.
Limitatur multis modis. 3.254.nu.2.& seq.
Quid si ecclesia concedit iurisdictionem,an in feudum videatur concedere. ibi.nu.4
Quid si possidens in præteritum præstitisset aliquid principi in signum subiectionis. ib.nu.6
An alluuio,possit immutare iurisdictionem,& accrescere,alij loco,cui ipsa alluuio acquirit. 1.37.a,& 1.378.a
Alluuio fluminis hoc est additio,vel detractio, quæ fit à flumine ipso per alluuionem suam transfert dominium. 1.37.a
In materia alluuionis,factum hominis,& naturæ æquiparantur ad vtilita tem habentium prædia vicina. 1.37.a
Alteri per alterum iniqua conditio inferri non debet. 1.37.a
Alteri stipulari nemo potest,tametsi in eum , cui stipulatur propensus,atque adeo meritis obligatus sit. 1.37.b
Alterius odio nemo debet prægrauari. 1.37.a
Alternatiua,vel ponitur pro,ideſt,quando ponitur inter duo idem importantia. 1.37.b
Alternatiua est incerta. 1.37.b
Alternatiua est incerta. 1.37.b
Alternatiua locorum actori electionem tribuit vbi reum conueniat in alterO ipsorum locorum,non reo vbi velit conueniri. 1.37.b
Alternatiua in fideicõmissis vbi cedit ordinata affectio successionum ordinem imporrat. 1.37.b
Alternatiuę est electio creditoris,cũ vnum est in obligatione,aliud in solutione. 1.37.b
Altius vsque ad cœlum tollere quis potest ædes suas,nisi seruitutem debeant. 1.37.b
Ama scientiam scripturarum,& carnis vitia non amabis. 1.37.b
Amans ebrio & furioso comparatur. 4.167.a
Amatorij & venefici pari pœna plectuntur. 4.166.a
Amor,& vinum æquiparantur. 1.38.a
Amor excusat à pœna ordinaria,&mitius punitur, qui propter amorem delinquit. 1.38.a
Amor comparatur furori. 4.167.a
Amor pecuniæ est quasi materia omnium criminum. 1.38.a
Ambitiosa decurionum decreta rescindi debent. 1.37.b
Ambulatoria est voluntas hominis vsque ad vltimum vitæ spiritum.1.37.b
Amicus non potest agere pro amico sine mandato. ibi.
Amicus fictus & inimicus æquiparantur. 4.166.a
Amicus fictus hyrundini æquiparatur. ibi.
Amici & affines æquiparantur. ibid.b
Amicus non prohibetur esse testis per amico suo. 3.47.n.1
Limitatur multis modis. ibid.nu.2
Quid in amicitia iuhonesta. ibid.3
Quid in charitatiua. ibi.8
Quid si ex amicitia vnius sequatur odium alterius. ibi.nu.6
Amicus potest agere pro amico sine mandato cum cautione de rato habita. 2.166.b
Amicitia simplex non inducit talem tantumque præsumptionẽ in testem, vt repellatur à testimonio. 2.382.a
Amicitia & coniunctio æquiparantur. 4.166.b
Amicitia nihil de fide testium detrahit. 1.37.b
Amicitia quam habet iudex cum reo facit quòd possit pœnam remittere, quando pœna esset arbitraria. 2.82.a
Amplius,aduersium,est repetitiuum superiorum. 1.382.a
Amissa censentur quæ recuperari non possunt. 4.166.b
Anatomia damnatorum hodie conceditur. 2.382.a
Animæ defunctorum quatuor modis soluuntur, oblationibus, precibus, ieiuniis & elemosynis. 1.382.a
Anima est multò pretiosior corpore. 2.382.a
Anima est præferenda cæteris rebus corporalibus. 2.382.a
Animalia quæ mihi dant damnum si reperiam,an possim retinere. 2.416.a
Animal irrationale si delictum aliquod commisit,vt hominem interfecerit,&c.de iure communi non debet puniri pœna mortis. 2.382.a
Animal brutum caret sensu & ratione,ideoque iniuriam inferre non dicitur. 2.382.a
Animus dicentis præsumitur ex iis, quæ dicuntur extra iudicium,etiam parte absente. 2.382.a
Animus & præmeditatio ad homicidium deprehenditur ex donatione omnium bonorum suorum. 2.382.a
Animus deprehenditur ex qualitate armorum & percussionum. 2.455.a
Annus inceptus non habetur pro completo,quãdo ex dispositione iuris, vel statuti requiritur,quòd contrahentes sint aliquius ætatis. 2.382.a
Annus qui datur,& ex causa biennium ad persequendum appellationem dicitur ad inchoandum processum, & appellationem exercendam. 2.382.b
Annus cœptus licet in magistratibus gerendis pro cõpleto habeatur,tamen in iudiciis regulariter annus debet esse completus. 2.382.b
Annus infra quem hæres legata exoluere tenetur,nisi velit priuari falcidia & omnibus emolumentis hæreditatis, computetur à die mortis nis per iudicem factæ. 2.382.b
Fallit ibid.
Anno primo elapso in quo mater non petiit tutorem,an si quem in gradu post lapsum alterius anni statim à successione excludatur. 3.389. num 9
Declaratur,ibid.nu.10.
Annuum si quòd permittitur in contractibus, an ante finem temporis pacti possit. 2.382.b
Annui reditus emptio de iure licita est. 2.382.a
Annuum legatum vel reipublicę vel ecclesiæ factum perverbum semper, & in perpetuum,non amplius quàm centum annos durat. 2.382.b
Annui reditus emptio nullo iure interdicitur. 2.382.b
Annuos reditus ex sua propria natura nec mobiles nec immobiles esse (quatum ad ius commune attinet) sed tertium quendam speciem cõstituere. 2.382.a
Annui reditus inter immobilia computantur à iure. 2.382.b
Annuæ obligationes,& si xxx.annis semel atque omnino præscribantur, annua tamen relicta nõ semel,sed illorum vnius cuiusque anni obligatio eo tempore præscribetur. 2.382.b
Annua præstatio non inducit præsumptionem contra mulierem rei rusticum,nisi concurrente spatio 30.annorum. 3.16.nu.26.
Annui redditus veniunt appellatione immobilium. 3.347.nu.1.
Limitatur,nu.2.& seq.
ex Anuli delatione an probetur matrimonium præsumptiue. 2.39.b
Antidotalis obligatio non impedit repetitionem soluti per errorẽ.2.39.a
Antiquum tempus consideratur prout mero iudicis arbitrio cõstituitur,maxime in præsumenda rectitudine & iustitia sententiæ. 2.39.b
Antiquum factum dicitur spacium 40.annorum. 2.39.a
Antiquitatis notitia est necessaria. 2.39.a
de Antiquo vt aliquid dicatur esse requiritur tempus centum annorum. 2.39.a
Antiquum dicitur,quod excedit meras centum annorum ad hoc, quod credatur de solennitatibus extrinsecis. 2.39.a
Antiquitas delicti facit,vt mitigetur pœna,nam si ante decennium commissum est reus non debet mori,sed mitius puniri. 2.39.a
in Antiquis licet probationes leuiores sufficiant, tamen quando appareat iustitia rei,vel possidentis:plena probatio requiritur cõtra eum. 2.39.a
Antiqua licet leuibus probationibus regulariter egeant tamen iustitia cum reo,aut possessore faciente plenis opus habent. 2.39.b
Aperiens literas alienas , vt illas oftendat aduersario,falsum commuttit. 2.39.b
Aperiens literas an debeat puniri tanquam falsarius. 2.311.b
non attendi Apices iuris,æquitati cùm locus esse potest. 2.226.b
Apocha tribus testibus subscripta probat hypothecam. 1.499.a
Apocha sola non iuuata aliquo adminiculo,facit solummodo aliqualem præsumptionem. 2.39.b
Apostata non minus ad pœnitẽtiam admitteretur,quàm hæreseos crimine obstrictus. 2.39.b
Apostoli assignati.Assignatus recipere Apostolos super appellatione m certos dies,non tenetur omni die illorum dierum comparere. 2.39.b
Appellari posse ad summum Pontificem omisso medio,quod aliàs non licet. 2.47.b
Appellat quando quis salua nullitate,an tunc iudex ad quem possit super nullitate pronuntiare. 2.41.a
Licet quando appellatur ab interlocutoria, debeant causæ grauaminum nominatim exprimi,si appellas exprimat eas per relationem ad alind, satis est. 2.40.b

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index in Communes

Appellare non licet à sententia Principis,Senatus,vel Præfecti prætorio. 1.41.b
Appellari an possit à sententia iudicis recusus. 1.41.b
Appellandum est in scriptis ab interlocutoria de iure Cano.& ciuili. 1.40.a
Appellare non potest verus contumax,siue sit procurator,siue principalis. 1.41.a
Quando Appellatur ab interlocutoria,licet iudex à quo possit procedere,nisi fuerit sibi inhibitum,istud tamen locum non habet in interlocutoria lata super tortura, vel alibi vbi non posset reparari per diffiniti uam. 1.40.b
Appellari à sententia arbitri an possit. 1.41.b
Appellari ab arbitris& si iure ciuili nequeat,tamen & eodē iure ab arbitris ex necessitate lectis,& ab omnibus generaliter arbitris iure canonum appellari licebit. 1.43.a
Appellare non licet à iudicibus,quos communi consensu partes sibi elegerint. 1.41.a
Appellari potest à sententia lata in crimine læsæ maiestatis,quando quis fuisset dux alicuius factionis,idest proditionis. 1.43.a
Appellare non licet à iudice non impartiente officium suum non postulatum.1.41.a
Appellatur de iure canonico à possessorio, non autem de iure ciuili.ibi.
Appellari ab interlocutoria de non exequendo non potest. ibid.
Appellari potest à diffinitiua etiam ex hac sola causa, vt non probatum probetur, & non allegatum allegetur,licet attentis agitatis sententia non sit iniqua. 1.42.b
Appellari potest à sententia lata in possessorio,in quo etiam tractatur de amissione proprietatis,aut de pœna. ibi.
Appellari non potest à sententia arbitri,nec reclamari,nec reduci ad boni viri arbitrium de iure ciuili,etiam in casibus,in quib. oritur actio ex compromisso. 1.42.a
Appellari ab exequutore non potest aliquo modo. 1.43.a
Appellare confessus & conuictus non potest. ibid.
Appellare etiam quando sententia transiuit in rem iudicatam,potest tertius pro suo interesse intra 10.dies à tempore sententiæ. 1.42.b
Appellari potest à sententia lata in mero possessorio,etiam de iure ciuili,quādo per petitorium nō posset esse consultum possidenti,seu detenenti aliter,quam per retentionem. 1.42.a
Appellare à iuramento in litem non permittitur de iure ciuili,secùs quidam aiunt esse de iure Canon. 1.47.b
Appellare à sententia subdelegati,si delegatus primus totam causam delegauit,appellatur ad primum delegantem :Si verò partē causæ sibi reseruauit,&partem subdelegauit,appellatur ad proximum subdelegantem. 1.47.b
Appellari nequit à sententia interlocutoria de iure ciuili. 1. 24.a
Appellari licet non possit à sententia quæ transiuit in rem iudicatam,potest tamen dici de nullitate. 1.40.b
Appellari an possit à decreto de exequendo. 3.142.n.1
Appellari an possit à sententia principis. 3.139.nu.1
Limitatur. 140.nu.4
An per talem appellationem impediatur executio.ib.n.5.& 3.4.b
Appellari licet non possit à notorio,tamen à declaratione notorij licita est appellatio. 3.325.nu.60
Appellari potest à sententia lata in possessorio de iure canonico. 3.294.
nume.124.
Secus de iure ciuili.ibi. 125.& seq.
appellari an possit in crimine hæresis. 1.490.b
appellari potest à nimis excessiua taxatione expensarum. 1.321.a
appellari licet non possit ab executione,fallit tū in sententia lata de exequendo,vel non exequendo. 1.41.b
appell r.& appellationem non promouere,est non appellare. 4.167.b
appellari potest de iure canonico à sententia lata in possessorio:& admittitur appellatio quo ad vtrunque effectum,suspensionis & deuolutionis. 1.49.a
appellari ab interlocutoria de iure canonico potest. ibi.
appellatur ab interlocutoria quando est super legitimatione personæ. 1.50.a
appellari in notoriis quanuis non liceat,illud tum fallit, quando tale notorium haberet aliquas probabiles excusationes. 1.41.b
appellans viua voce cum protestatione de appellando in scriptis,si deinde appellet in scriptis,valere adhuc primam appellationē,& ab illa in cipere currere tempus prosequendi eam. 1.46.b
appellanti impedito persequi suam appellationem per principem, non currit tempus primi anni. 1.39.b
appellanti certum terminum iudex statuere potest ad recipiendum apostolos,& terminum iuris abbreuiare. 1.49.a
appellans,si die assignata per iudicem à quo ad audiendam responsionem super admissione vel reiectione appellationis non comparuerit, appellatio dicitur deserta. 1.49.a
appellans salua facultate appellandi in scriptis potest vti ea appellatione quæ sibi videbitur. 1.40.b
appellans conuictus,simul & confessus tam in criminalibus, quam ciuilibus non auditur,nec a iudice qui sententiam pronunciauit, nec ab eo,ad quem pronunciatum est. 1.40.a
appellans quid probare debeat:vt ei biennium ad prosequendam appellationem concedatur. ibid.
appellans confessus sponte,etiam si testibus cōuictus non sit,necin ciuilibus,nec in criminalibus regulariter auditur, & sic ad appellandum non admittitur aliquo modo. ibid.
Appellans totius facit litem,ante contestatam in causa appellationis pendere reuocationem,attentatorum per iudicē à quo post appellationē. 1.42.b
Appellans licet à certo grauamine soleat in libello appellationis addere generalem clausulam , & quocunque grauamine ex actis resultans non tamen auditur nisi super expresso. 1.50.a
Appellās non potest deferre appellationem si appellato interest: vt appellationem persequatur. 1.39.b
Appellans ad hoc,vt possit restitui debet de impedimēto in primo anno protestari.Maximē si ifiet per iudicem.Atqui tutius esse,vt semper protestetur. 1.47.a
A sententia de exequendo non esse appellandum. ibid.
Appellans,si innouet aliquid appellatione pendente,priuatur beneficio appellationis,& in causa principali procedi potest appellatione nō obstante. 1.42.a
Appellans potest dicere,tempus finiendæ appellationis incipere currere à die appellationis,in scriptis interpositæ, & non antè,licet,prius viua voce appellauerit. 1.39.b
Appellans an debeat probare vel acta reproducere in causa appellationis. 3.141.nu.1.
Appellans redeundo ad iudicem à quo an dicatur suæ appellationi renūtiare. 3.140.nu.1
Ampliatur & limitatur,ibid.
Quid si recedit ante appellationem interpositam an videatur renuntiare appellationi interponendæ. ib.n.5.& seq.
Declaratur. ibi.n.7.& seq.
appellās si compareat coram iudice pro reuocatione grauaminis illati. an censetur appellationi renuntiasse. 3.140.nu.14
Quid si talis comparitio non fuerit per partem acceptatæ ibid. nu.19.
Quid si compareat cum protestatione. 3.141.numero 14
Quid si compareat quis coram iudice à quo pro reuocatione attentatorum. ibid.19
Quid si compareat extraiudicialiter. ib.31
Appellatus non potest præfigere terminum appellanti,sicut potest appellans sibi præfigere. 1.44.a
Appellatus non potest appellantem inuitum cogere ad prosequendum suam appellationem,nisi in vltimo mense anni dati ad prosequendū, seu tale tempus ei diminuere. 1.43.a
Appellante nolente exhibere sententiam pœnes ipsum existentem potest iudex decernere,vt sibi dicta sententia proficere non possit.3.143.num.6 ib.7.& seq.
Ampliatur.
Quid si appellatus negat pœnes se habere senzentiam.tomo 3.143.nu.13.
Appellatur à declaratione pœnæ ipso iure incursæ licet à pœna non appelletur. 2.325.n.48.
Appellatio pannorum largior est quam appellatio vestis. 2.16.b
Appellatio in scriptis.Non sufficit quando debet in scriptis appellari facere scribi appellationē,& dictare in actis,nec ex hoc videtur in scriptis appellatum. 1.51.b
Appellatio vbi ex natura causæ in possessorio est prohibita,pariter etiā prohibita videtur supplicatio. 1.49.b
Appellatio ab interlocutoria potest iustificari ex nouis allegationibus, & probationibus:quando allegatio vel exceptio de nouo habet ortū ex facto aduersarij. ibid.
Appellatio reducit causam ad illum pristinum statū in quo erat post litem contest. 1.44.b
Appellatio alternatiua,puta,appello ad Archiepiscopum,vel ad Papam, &copulatiua,valet,dummodò appellās intra tempora appellationis interponendę declaret,coram quo iudice prosequi vult. 1.51.b
Appellatio. Si appellans non certificet iudicem à quo termino præfixo de introductione appellationis,appellatio nō est deserta,sed poterit ipse iudex exequi sententiā:nec retractabitur in viam attētati executio,sed vt iniusta reuocabitur,si appellans obtinuerit it. 1.51.a
appellatio recepta.Et si appellatio admitti nō debuerit,vel super ea procedi,quia sententia transierat in rem iud.vel alio respectu erat exequenda, si tamen de facto fuit recepta per iudicem ad quem, & coram eo est per partes processum in causa ipsius appellationis, potest ipse iudex cognoscere &pronuntiare super ipsa appellatione,& de iustitia sententiæ. ibi.
appellatio admittenda non est à sententia lata super iudicio possessorio adipiscendæ,vel recuperandæ quò ad effectum suspensionis. 1.49.a
appellatio omisso medio.Si appelletur ad maiorem omisso medio,valet appellatio,non tamen quo ad effectum deuoluēdi cognitionem ad ipsum maiorem. 1.51.b
appellatio geminata. Qui statim viua voce appellauit,si intra decēdium etiam in scriptis appellet,poterit prosequi vtram velit,& vtramque simul,quia geminare appellationem non nocet. ibid.
appellatio.Terminus 10.dierum ad appellandum etiam partium voluntate,& iudicis consensu prorogari non potest. tomo 1.49.a
appellatio admittitur in omnibus possessoriis. ib.
appellatio Iudici subiicienti quæstionib.& tormentis Reum legitimè cōuictum,ad effectum,vt Reus confiteatur ore proprio delictum,ac appareat vere conuictum,& confessum,& tandem appellare nequeat, si bi licitum non est aliquo modo. 1.12.b
Appellatio sub his verbis,appello ad competentem iudicem valet.tom. 1.44.b
appellatio in delicto remota Quando in aliquo delicto remouetur appellatio,non intelligitur remota,nisi prius constet de ipso delicto. 51.b

Vtriusque Iuris Opiniones.

appellatio conditionalis an & quando valeat,& sustineatur.tomo 1.40.b.
appellatio.In habentibus causam successiuam,ex quibus grauamen iteratur,potest qui à principio non appellauit, appellare quādocunque 1.51.a
appellatio ab expens.omissione.Ab omissa expen.condemnatione potest appellari. ibi.
appellatio cui negara.Manifestè conuictus non appellat. ibi.
appellatiō.Partibus consentientibus, vt Iudex sententiam ferat secundum consilium sapientis,appellationem nihilominus esse permissam. 1.47.a
A sententia lata super possessorio, appellare non licere,nisi magnum sit grauamen,& præiudicium.Idque tum Iure Cano.como primo, ibidem. ibid.
appellatio. Regula est,appellatione pendente nihil innouandum esse: secùs si factum fuerit remedio attentatorum statim reuocandum. to. 1.41.b
appellatio non potest tolli per statutum. 1.44.b
appellatio à reformatione. Si statuto loci,vt est in Cherio , caueatur, quòd qui semel à sententia appellauit,non possit iterum appellare,& lata sententia à qua fuit appellatum iudex appellationis pronunciauerit sententiam nullam & etiam illam reformauit, à tali reformatione iterum poterit appellari. 1.52.a
appellatio in causis feudal.debet fieri ab inferiore domino ad proximiorem,qui sit superior,& ab illo ad magis superiorem. tomo 1. pagina.44.b
appellatio statuto tolli nequit. 1.50.a
appellatio huiusmodi,appello saluo iure dicendi de nullitate, censetur conditionalis,scilicet,quatenus sententia fit aliqua. 1.41.a
appellatio ea amplius non dicitur,quę fuit deserta quinimo censetur ac si appellatum non esset. 1.44.a
appellatio tam iudicialis,quàm extraiudicialis non suspendit factum de præterito. 1.43.b
appellatio omisso medio,proposita,causæ cognitionem deuoluit , etiā vbi appellari omisso medio ad superiorem non potest. 1.47.b
appellatio prima est persequenda. 1 45.a
appellatio non debet pronuntiari deserta per iudicem à quo ex solo lapsu anni,sed requiritur quòd labatur biennium. tomo 1. pagina 43.b
appellatio si est lata super possessorio,cùm de mero possessorio agatur, non admittitur. 1.48.b
appellatio vnius in criminalibus,prodest etiam correis. 1.53.a
appellatio deseri non potest,cùm alterius partis interest illius persecutio. 1.50.b
appellatio per quæcunque verba formari potest. 40.b
appellatio executionem,vel exequendi mandatum non remoratur.tom. 1.50.a
appellatio fieri simpliciter potest ad competentem iudicem. tomo 1.ibi dem
appellatio extraiudicialis facta iudici requirit expressionem causæ,vel probabilis coniecturæ:secùs tamen,si fiat parti. 1.43.b
appellatio tum iudicialis tum extraiudicialis, non suspendit quæ semel facta sunt. 1.50.b
appellatio ratione præsentis temporis habita sentētiam extinguit,ac futuri temporis inspectione eam modo suspendit. ibid.a
appellatio,quæ viua voce ita fit ,vt appellans reseruet appellationem in scriptis interponendam,tunc demum secundæ postea scriptis exaratæ præferetur,cùm valuit:secus si nullius ponderis exiterit. 2.10.b
appellatio ab interlocutoria non potest fieri viua voce, sed in scriptis,à diffinitiua tamen sic,dummodo fiat incontinenti. tomo 1. pagina 43.b
appellatio vnius in criminalibus prodest etiam correis. 1.53.a
appellatio à sententia litem finienti,& absque scripto rectè fit,dummodo incontinenti fiat,ab interlocutione,scripta si oportet. tomo 1. 50.a
appellatio,cum copia iudicis non potest haberi, necesse est quod fiat coram honestis viris saltem coram vno viro honesto,& tabellione,& testibus. 1.43.b
appellatio.iudex appellationis ab interloquutoria inhibere non debet, nisi prius super appellationis iustitia cognouerit,aliàs inhibitio nullius erit efficaciæ. 1.45.b
appellatio à tententiis possessione latis iure ciuili non cōceditur,&si Pōtificio concedatur. 1.50.b
appellatio extra iudicium facta iudici vel causę expressionem vel probabilem coniecturam exigit:secùs facta parti. ibidem
appellatio ab interlocutione de non exequendo non debet admitti. ibidem
appellatio cùm iudicis copia non fit,coram viro saltem vno specta tæ fidei,& notario,opponi debet. ibid.
appellatio nec iudici,nec cuiquam alij magistratui multato in syndicatu conceditur:& si supplicatio ad superiores non interdicatur.tomo 1. ibidem
appellatio admittitur semper,nisi specialiter fit iure prohibita. tomo 1. ibidem
appellatio & sententiæ recusatio æquiparantur. 4.167.a
appellatio temeraria,aut fera,est appellatio nulla. ibidem
Appellatio interposita ab interlocutoria in scriptis declaratur viua voce. 3.325.n.53
Appellatio interposita ab vniuersitate ante excommunicationem prodest vnicuique de vniuersitate,vt excommunicari non possit.3.391.nu mero 17
Appellatio licet fit prohibita ab excommunicatione,tamē à declaratione excommunicationis incursæ est permissa. 3.325.nu.59
Appellatio,inspecto præsenti statu,extinguit sententiam:sed futuro considerato,solum suspendit. 1.44.b
Appellatio à sententia super possessorio adipiscendæ vel recuperandæ, quo ad effectum suspensionis non admittitur limita. 1.429.n.1
Appellatio non præsumitur interposita infra decem dies à die notitiæ, nisi probetur. 3.141.nu.2
Appellatio primæ est persequenda. ibid.
App.molendinorum quid veniat. 1.357.b
Et non dicitur molendinum,quòd non habet molas pro molen. ibid.
Et an molendinum,veniat app.pertinentiarum: vt si princeps cōcedat castrum cum pertinentiis.an veniat molendinum. ibid.
Appellatio intra triginta dies est prosequenda. 4.167.b
Appellatio & nullitas simul cumulari possunt. 1.44.b
Appellatio extinguit sententiam ibid.
Appellationem simpliciter,& generaliter interpositam, etiam proprio iudicis,ad quem appellatur,nomine non expresso valere. 1.46.a.q.1.
Appellationem ab interlocutoria in casibus à iure permissis , indistinctè interponendam in scriptis& definitiua verò incontinenti etiam viua voce,ex interuallo autem in scriptis fieri debere. 1.46.a.q.2
Appellatio incontinenti fieri dicitur,donec Iudex seder adhuc pro tribunali,licet etiā ad alios actus iudiciales processerit,secùs si ad actus penitùs extraneos diuerterit. 1.46.a.q.3
Appellatione ab interlocutoria pendente,potest iudex ipsam interlocutoriam reuocare,& sic se de causa principali impedire. 1.51.a
Appellatione interpositæ,si moriatur reus antequam damnetur,non cōfiscantur eius bona,secùs si fit damnatus antequam moriatur. tomo 1.49.b
Appellatione expensarum,etiam quod earum causa in futurum soluendum est,continetur. 1.52.b
Appellatione pendente non præsumitur pro sententia, nec pro processu. 1 49.b
Appellationem si tollat statutum, illud quidem valet , non tamen à tali statuto supplicationis vel quærelæ recursus tollitur,cùm sint diuersa remedia. ibid.
Appellatione interposita si is e vita abeat qui mortis supplicio damnatus est,cum confiscatione bonorum:& pœnam confiscationis euadit: atqui damnatus est,vt mortis pœna plecteretur,& eius bona fisco addicta essent,non illam confiscationis luem effugiet. 1.12.b
Appellatione pendente non præsumitur pro processu,nec pro sententia, & ideo satis erit appellanti introducere appellationem interpositam:eamque & apostolos petitos intra legitima tempora : ac ipsam sententiam à qua appellatum fuit,exhibere. 1.46.a
appellatione bonorum veniunt nepotes,quando in testamento fit mentio de filiis testatoris in dispositione eis fauorabili. 1.52.b
Ille qui obtinuit in prima instantia,si in causa Appellationis succumbat, non intelligitur propter primam sententiam habuisse iustam causam litigandi,vt euitet condemnationem expensarum, quando ex eisdem actis succumbit. 1.40.b
Appellatione viso,& illam prosequi principis causa impedito,non currit primi anni tempus. 1. 52.b
Appellationis iudex potest cogere vt sententia,vel acta edantur iuxta prinationis pœna. 1.52.a
Appellationis iudex delegatus tametsi legitimam appellationis causam pronunciet,de principali adhuc negotio cognoscere ,ac decernere potest. 1. 51.a
appellationis aduersarij aduersarius adhærescere poterit dummodo in tra x.dies id agat,quòd scilicet communis vtriusque partis habeatur, commune ponit amicus noster Nicolaus Antonius Grauat. tomo 1.52.a
Appellatione refūdi totum continetur. 1.44.a
Appellationis prosequendæ terminus vltra biennium an partes progarevel abbreuiare possint? 1.49.a
Appellatione pendente possessor molestari nō debet: quòd si fiat,restitutio ante omnia fieri debet. 1.41.b
Appellatione deserta sententia habetur pro veritate: & est exequenda. 1.40.b
Causæ appel.& grauaminum in libello sunt exprimendæ, alias appellatio est nulla. 1.50.a
Appellatione materiæ continetur materiarum quod ad sui naturam reuerti potest. 1.44.a
Appellationis causa pendente,si feratur sententia qua pronuntietur appellatio desertaab ea appellari potest. 1.45.a
Appellatione ab interlocutoria pendente ligatas esse manus iudicis,ita vt vlterius procedere non possit:facta scilicet ei legitima inhibitione per superiorem,hoc est:cum causæ cognitione,& parte citata. to. 1.46.b
Appellationi persequendæ præscriptum biennij à iure tēpus,nec expressus partium consensus ampliabit,ac proferet. 1.12.a
Appellatione pendente bannitus,seu proscriptus, & necari nequit & tutari potest. 1.12.b
Appellationem iudicialem,qui subsequuntur remotus,& attentata reuocari omnino debent,ar,quæ appellationi extra iudicium interpositæ accesserunt,tantum retractantur quatenus appellationem ipsam manifestant. ibi.
Appellationem pro aliis , & clerici in criminum causis rectè interponent. 1.52.a

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index in Communes

Attentatio si non sequatur effectus,punitur de iure communi. 1.60.a
Attestationes non publicatæ,etiam in eafdem personas coram alio iudice non probant. ibid.
Attestationes nulliter receptæ an possint consensu partium validari. 1.128.nu.12
Auarus est insatiabilis,cui totus mundus nec obolus est,vnde semper auarus eget. 1.60.a
Auaritissimum genus est mulierum:facilius enim se obligat, quàm alicui donet mulier. ibid.
Auaritia est omnium malorum mater. ibid.
Auaritia legitimis actibus est ferenda. ibid.
Auctores vulgò recepti fidem in causis faciunt, ac præsertim si de eorũ professione tractetur. ibid.
Auctoritatis propinquorum in fœminarum contractibus exactæ defectus,si contractus ipsis sine vtiles contractib.non oberit. ibid.
Auctoritas gl.probabilis est,non necessaria. 4.197.n.26
Auctoritas doctorum probabilis duntaxat est non est necessaria. 1.60.b
auctoritas propinquorum exacta in mulieris, seu gestis, seu contractibus,seu vltimis voluntatibus à propinquis in suam ipsorumme vtilitatem non potest interponi. 1.60.b
Audacia circa licita approbatur,& circa illicita reprobatur. ibid.
An propter augmentum puta alluuionis rei emphyteoticę debeat augeri pensio. 1.154.a
Auocatio causæ dicitur eo ipso quod Romanus pontifex incipit cognoscere. 1.60.b
Auocatio causæ à Pontifice intercedens eius est vis,ac momenti,vt acta postea per iudicem etiã auocationis ignarum irrita, inualidáque ducantur. ibi.
Aureus,& solidus in iure inter se æquiparantur,& hæc solidorum nomi natio pro aureis accipitur. ibid.
Si fiat computatio aurei,secundum valorem eius temporis,quo lata est l. si quis pro redemptione,C.de don.posse tunc hodie consistere donationem vsque ad aureos 800. 1.217.b
Aureos olim maioris ponderis fuisse,quàm hodiè:Et nostra quidem ęta te plures quam centum & viginti constituere libram auri olim auré 72.& postea 96. 1.217.b
Aurifex qui facit aurum vel argentum de minori liga , quam sit statutũ vel ordinatum,incidit in fallum. 1.328.a
Auth.sacramenta puberum.G.si aduersus vend.non habet locum quando minor qui iurasset enormiter esset læsus:nec remediũ auth.ratione enormis læsionis tollitur per iuramentum. 1.60.b,& 2.3.a
Auth.sacramenta puberum, C.si aduersus vend. prohibentem contractus adultorum seu minorum iuramento confirmatos, per restitutionem in integrum retractari,de iure canoni.locum sibi vendicare quoque in pupillo doli capace,secùs de iure ciuili. 1.619.b
Authentica,bona damnatorum.C.de de bonis proscri.procedit in damnatis ad mortẽ seu proscriptis,& quando bona auferuntur tacitè in alterius pœnæ consequentiam. 1.60.b
Auth.Res quæ.C.communia de legat.locũm non habet quando causa fideicommissi præcessit causam dotis, sed videtur habere locum,quãdo causa dotis præcessit causam fideicommissi. 1.61.a
Auth.quas actiones.C.de sacrof.eccle.habet locũ in quolibet loco pio vel villa. ib.b
Auth.sacramenta puberum.C.si aduer.vend.habet locum etiam in donationibus. ibid.
Auth.Minoris debitor.C.qui dare tut.vel curator. possunt , etiamsi loquatur in curatore,tamen secundum communem sententiam etiam in tutore locum habet. 1.61.a
Auus non potest relinquere nepoti etiam legitimo ex filio spurio,stante legitima sobole. 1.61.a,& 2.313.a
Auus in successione neptis potior erit fratribus non vtrinque coniunctis. 1.61.a
Auus præsumitur dotare neptem propter filium. 3.216.nu.1.b
Ampliatur & limitatur multis modis, ib.b.4.& seq.
Auus potest hodie pupillariter substituere nepoti præterito ex filio emancipato. 1.61.a
Auus si dotauit neptem ex filio,an imputetur ipsa dos in legitimã eiusdem filiæ in bonis patris ipsius auo defuncto. ibid.
Auus paternus tenetur dotare neptem, propter inopiam patris & matris: quibus opulentis existentibus:non tenetur. 1.223.b
Auus paternus,& maternus si concurrant ad successionem nepotis,paternus succedit in bonis paternis,& auus maternus in bonis maternis. 3.266.nu.1
Declaratur multis modis,ibi. 4 & seq.
Quid in transuersalibus,vt in auunculo & patruo. ibid.b.7
An auxiliator teneatur,de homicidio quando constat ex cuius ictu perierit occisus 1.533.b
Auxilium delicto præstatur ante delictum,in delicto,& post delictũ cõsummatum,si præuio tractatu,vel deliberatione,accedente consensu,vel scientia auxiliatoris commissum sit delictum,punitur auxiliator,ac si principalis esset. 1.61.b
Auxilium & fauorem bannito præstare non dicuntur aduocati & procuratores,patrocinantes pro eo.Et ideo non incidunt in statutum de præstantibus auxilium & fauorem. 1.62.b
Auxilium ferens delinquenti,eadem pœna puniendus est qua principalis delinquens. 1.61.a
Illi qui sunt simul,videntur vnus alteri dare auxilium. tomo 1. 537.b
Auxilium cooperatiuum interuenire debuit in ipso homicidio, hoc est in actu homicidij. 1.62.b
Auxilium præstans post commissum delictum non dicitur verè auxiliator. 1.61.b
Auxilium & opem si quis præstiterit in delicto , etiam si ipse manum non apposuerit,tamen pari pœna cum faciente & committente punitur. ibid.
Fallit. ibi.

B

Ballæ mercatorum cognoscuntur ad signa. 2.103.b
Si vehantur ballæ plurium mercatorum , & vna casu fortuito perdatur:an periculum sit commune, si non sunt socij. tomo 1. ibidem
Bancharij quibus aliis nominibus appellentur. 4.171.b
Banna de iure,& de consuetudine,& stilo curiæ Romanæ,edicta propo nuntur pro inueniendis delictis,& delinquentibus. 1.66.b
Bannum publicatum non præsumitur ignorari ab iis qui in loco commorantur. 3.329.nu.16.a
Banno pendente etiam , quòd quæstio requirat altiorem indaginem, non potest offendi quoquo modo bannitus ipse. 1.66.b
Banni,seu exilij pœna hodie est multum in vsu. tomo 1.66.b
Banni pœna infertur officialibus,rectorum pronunciarum qui rusticanos,vel eorum seruos,aut iumenta ad aliqua cogunt obsequia , nec non & rusticani, se sponte dictis obsequiis subicientes, puniuntur pœna exilij perpetua,& confiscatione bonorum. ibid.b
Banni pœna hodie secundum magis communem opinionem , vbi bona non publicantur,æquiparantur pœnæ relegationis. ibid.
Bannum,seu proscriptio sic,pendente quæstione etiam altioris indaginis indigenti,de sententia nulla retardatur,atque impeditur,vt bannito impunè noceri nequeat. ibid.
banniri quis potest in loco,etiam non supposito de consuetudine generali. ibi.
bannitus,ex quo est bannitus potest impunè offendi,sibi denegatur audientia. 1.64.a
Bannitus etiam proditoriè interfici potest. tomo 1. 63.b,& 64.
Bannitus non amittit ea quæ sunt iuris ciuilis,sed solùm iura ciuitatis illius,ex qua est bannitus. 1.62.b
Bannitus si alibi agens eò vi pertrahatur,vbi proscriptus est,plecti non debet,sed in pristinam libertatem reponi. 1.62.b,& 65.b
Bannitus statim atque captus est,cogitur bannum agnoscere, & se eum esse,qui proscriptus sit,fateri,ac pœnas deinde è vestigio subit,ni ex ceptionem aliquam opponat,quæ si à principio opposita fuisset non cogeretur iudicium subire. 1.62.b,& 65.a
bannitus qui ex sententia impunè necari potest,appellatione interposita,aut nullæ vitio sententiæ obiecto non poterit trucidari,antequam vel opposita exceptio,vel adhibita appellatio euanescat. tomo 1. 62.b,& 65.a
bannitus alias deportato,alias relegato æquiparatur. 1.62.b
bannitus in loco banni an citari possit. 1.82.a
bannitus frangens fines banni,qua pœna puniatur. 1.64.b
bannitus de iure communi non potest impunè offendi. 1.63.2,& 64.b
bannitus si spolietur,an restituatur. 3.28.3.nu.16.7
bannitus illorum bonorum prorsus capax est,quæ alibi quàm in territorio eius ciuitatis,à qua bannitus est ex iusto,& legitimo testamento ad illum pertinent. 1.62.a,& 65.b
bannito an liceat se defendere contra aggressorem suum,stante statuto quòd banniti possint impunè offendi. 1.55.a
banuitus qui potest impunè offendi , & cui denegatur petitio sui iuris, priuatur tam beneficio statuti,quàm iuris communis. 1.64.a
bannitus restitutus à principe,etiam quoad bona non recuperat iam alienata,nisi id expresse dicatur. 1.65.a
bannitus impunè occidi potest,si ita per statutum permittatur,quia tale statutum valet. 1.63.2,& 64.b
bannitus non est seruus pœnæ , quando in potestatem venit 1.64.a
Bannitus non efficitur seruus pœnæ,quando est in contumaciam banni tus. 1.65.a
bannitus pro pecunia ex dispositione statuti ita expresse statuentis, nõ potest occidi. ibid.b
bannitus qui gratiam habuerit à principe,sed tamen non sit cancellarius de albo bannitorum,impunè offendi potest. 1.63.b,& 64.b
bannitus etiam extra territorium , ex quo bannitus est , impunè occidi potest. 1.63.b, & 64.b
bannitus arbitrio iudicis durat bannitus , etiam quoad successorem in officio. 1.64.a
bannitus licet per sententiam possit occidi,non tamẽ intra tempus,ceu agitur contra bannum vel sententiam per viam nullitatis,vel appellationis. 1.62.b
bannitus amittit ea quæ sunt iuris ciuilis, ciuitatis in qua est bannitus tantum. 1.64.b
bannitus non amittit beneficia iuris communis,sed eius tantùm ciuitatis,cuius banno suppositus est. 1.62.b
bannitus restitutus bona in alios translata non recuperat. 1.64.b
bannitus in contumaciam,si fit captus, debet prius fateri se esse illum, qui maleficium fecit. 1.64.a
bannitus postquam est bannitus,& à familia postmodum captus Potestatis , non potest impune offendi , quia cum per hoc sic in fortiam communis positus,ipsa respublica videtur occupasse. 1.64.b
bannitus nondum captus nec seruus pœnæ bona non amittit. tomo 1. pagina 64.a

Bannitus

V triusque Iuris Opiniones.

Bannitus testari potest secundum Ius commune , sed secundum statuta ciuitatis à qua bannitus non potest testari. 1.62.a
Bannitus est capax successionum , quæ ipsi deferuntur ex dispositione iuris communis. ibi.a
Bannitus est capax successionis ab intestato,dummodò ex forma statuti non possit offendi. 1.63.b
Banitus non potest impunè offendi infra tempus datum ad appellãdum. 1.64.b
Bannitus etiam si impunè offendi possit , tamen retinet beneficia iuris communis,etiam quo ad bona posita intra territorium illius ciuitatis à qua bannitus est. 1.62.a
Bannitus captus per familiam officialis non potest impunè occidi. 1.63.b,& 64.b
Bannitus ritè potest ex statuto occidi,secùs si non ritè. 1.64.a
Bannitus si defendendo se occideret aggressorem suum debet puniri, quia illi non licet se defendere. 1.63.b,& 64.b
Bannitus non potest impunè occidi, si bannum esset nullum & occidens de eo notitiam haberet. ibidem
Bannitus si protestetur quod habeat gratiã, & tamen fidem de ea aliter non fecerit,nihilominus occidi potest. ibidem
bannitus pendente appellatione à sententia banni non potest impunè offendi. ibidem
Bannitus ex contumacia non dicitur infamis. 1.63.a.& 65.a
bannitus censetur factus hostis ciuitatis,à qua bannitus est,& ei indictũ esse bellum. 1.63.b.& 64.b
bannitus,præsertim in contumaciã rectè deponit,si agatur de matrimonio contrahendo. 1.66.b
bannitus non potest testari. 1.64.b
bannitus,statuto disponente,quod impunè occidi possit, illud statutum intelligitur de ritè bannito. 1.63.a
bannitus pro maleficio,secundum Iuris ciuilis dispositionem, testificari potest. ibid.a
bannitus non obstante alio statuto successibilis dicitur eorũ,quæ veniũt ex lege,vel iuris communis dispositione, non autem ex statuto bannientium. 1.65.a
bannitus pro maleficio testificari potest. 1.64.a
bannitus in vna ciuitate,non censetur bannitus ab aliis ciuitatibus cõfœderatis. 1.65.a
bannitus , qui bannitum occidit , potest per procuratorem opponi facere per se occisum fuisse bannitum. ibid.a
banniti nostri temporis æquiparantur relegatis, & ideo amittunt dunta xat ea,quę sunt suę ciuitatis,à qua sunt banniti. 1.65.a,& b,& 66.a
banniti cum relegatis,& deportatis comparantur. 4.170.a
banniti nostri temporis an æquiparentur deportatis. 1.66.a
banniti in contumaciam nec infames censentur,nec testimonij dictione interdicuntur. 1.65.b
Bannitam mulierem,stante statuto quod banniti offendi possint,non licet adulterare. 1.66.a
bannitum parrem filius impunè occidere potest. ibid.a
bannitum occidens , non potest inquiri contra ipsum de homicidio. tomo 1 66.b
bannitorum bonis publicatis,intelliguntur solùm præsentia,non etiam futura. ibi.b
Bannito occidenti etiam præmium constitui potest. 1.65.a
Bannitum maritum tenetur vxor alere ex dote & paraphernis. 1.65.a, & 66.a
Bannitum occidens quem ignorabat esse bannitum,gaudet nihilominus priuilegio statuti de offendendo bannito. 1.66.a
Bannitum qui eum esse vult probare,cuius occisi accusatur,id per procuratorem facere poterit. 1.66.b
Bannitum dominum vasallus non potest impunè offendere. tomo 1. 66.a
Banniti tantum ea perdunt, quæ sunt suæ ciuitatis , ex qua banniuntur, nõ autem quæ sunt iuris naturalis,& communis,vt sunt successiones testamentariæ,vel ab intestato,&c. ibid.a
Bannitum is quoque impunè occidere potest,qui cum eius inimicus esset antequam banniretur pacem cum eo fecit,etiamsi promisisset,tũc cum non offendere sub pœna. ibid.a
Bannitum non potest etiam ex causa restituere princeps pro damnis illatis parti,seu pro pœna conceruente interesse priuatim. ibid.a
Bannito fi ex statuto prohibetur loqui, non comprehendit scribentem literas. 1.65.a
Banniti cum publicatione bonorum executores testamentarij esse non possunt.Nisi quò ad actum nudi ministerij. ibi.a
Banniti bona possunt dilapidari. ibid.a
Banniti de præterito si constitutione noua inducatur indulgentia ac remissio pœnæ modò tantum soluatur,tantundem soluendo liberantur à pœna. 1.65.b
Banniti quin iterum proscribi,ac banniri possint, nihil prohibet. 1.63.a, & 65.b
Banniti nec dicuntur,nec idcirco censentur vagabundi. 1.65.b
Banniti nostri temporis,quocũque modo sint banniti,aut perpetuò, vel ad tempus,& cum publicatione bonorum,vel fine,non æquiparantur deportatis,minúsque relegatis. ibi.b
Banniti perpetuò,&a ciuitate excluſi,stante statuto, quòd impune possint offendi,sunt omnino incapaces bonorum,& successionis sibi delatæ , vel ex iure communi, vel ex statuto in territorio banniendum. ibid.b
Banniti non amittunt patriam potestatem. ibi.b
Baptizari non possunt paruuli in matris vtero. 1.66.b
Baptismus tollit omnem pœnam spiritualem,non temporalem. 1.66.b, & 67.a
Baptizatus baptismo Ioánis iterum deberet baptizari baptismo Christi. tomo 1.167.a
baptismus nihil remittit ex foro iudiciali,quin suis puniatur. ibid.
baptismus an valeat præstitus puero nondum vterum matris egresso. tomo 1.66.b
Barbarius de quo in l.Barbarius.ff.de officio Prætor.nec liber,nec verus Prætor fuit. ibidem
Baratariam committens iudex,priuatur officio, nec dignus est in futurum alio. 1.67.a
bellum iustum facit occupatorem prædæ verum dominum,etiam in foro conscientiæ,dummodo offeratur , & secundum merita per Duces belli diuidatur. ibidem
bellum indicere potest Papa pro tuenda religione. ibidem
bellum non debet incheari,nisi præcedat diffidatio p'artis. ibidem
Beneficialis gratia cum vltima voluntate par est. 4.170.b
Beneficiatus contrahens matrimonium , ipso iure perdit beneficium. 1.67.b
Beneficium exiguum,aut pertenue beneficium,est nullum. tomo 4. 170.b
beneficium destinatum,& ordinatum per episcopum , non comprehenditur in gratia,nisi actualiter creatum fuerit. 3.28.num.16.b
beneficium dicitur vacare per obitum illius qui reportauit pro se tres sententias conformes etiam non facta executione. tomo 3.143.nume.2.b
beneficium l.fin.C.de acq.possess.competere etiam creditori super rebus post constitutum possessorium acquisitis. 1.162.b
beneficium l.vnic.C.de his qui ante apert.tab.hære.transf.locum quoque habere in successione prætoria. 1.482.b
beneficium.In interdicto retinendæ in beneficialibus , an sufficiat probare antiquiorem possessionem, an verò requiratur probatio tituli, saltem colorati ad iustificationem ipsius. 1.68.a
beneficium inuito non datur. ibidem
beneficium principis latissimè est interpretandum. ibidem b
Beneficium curatum habens potest id cum habente simplex vel non curatum,permutare,& vice versa. ibid.b
Beneficium competens suo non tolli,dato cohærede extraneo. tomo 1 482.b
Beneficium ecclesiasticum si vni conferatur,& iterum secundo,præfertur prior:& si secundus adeptus sit possessionem. 1.68.a
Beneficium si permutatur irrequisito patrono , tenet permutatio , licet veniat annullanda. ibi.a
Beneficium ecclesiasticum,ordinem præsertim annexum habens, homicidam retinere non posse,etiam post peractam pœnitentiam. tomo.1 ibid.a
Beneficium simplex resident iam continuam requirens,an acceptatione secundi vacet. 1.67.b
Beneficium in tertij præiudicium expresse concessum quoties publica versatur vtilitas valet. ibid.b
Beneficium simplex non habens annexam curam,nec dignitates,nõ perditur per acceptationem secundi. 1.68.a
Beneficiorum seu præbendarum permutatio qualiter fienda. tomo 1. 70.a
Beneficia in dubio censentur realia. 1.69.a
Beneficia in quibus dum vacant locum habet optio siue potestas optandi,non possunt permutari nisi ob vtilitatem ecclesiarum,non autẽ ob vtilitatem permutantium. 1.69.b
Beneficia siue priuilegia Papæ,vel Principis latissimè sunt interpretanda. ibid.b
Beneficia permutanti non competit remedium. 1.69.a
Beneficia principum licet regulariter late sunt interpretanda,id tamen fallit si contra ius concessa sint. ibid.a
Beneficia patrimonialia quæ hodie dantur in titulum perpetui beneficij sunt verè,& realiter perpetua beneficia ecclesiastica. ibid.a
Beneficia curata duo ex dispensatione habens , non poterit vnum ex iis cum alio curato permutare,& si faciat,vacabit illud quod sibi remansit,cùm dispensatio facta super duobus Curatis,de primis intelligatur. ibid.a
Beneficia principalia ipsi principes solent interpretari. ibid.a
Beneficia non vacantia promitti vel concedi non debent. ibi.a
Beneficij curati apprehensione , aut si per acceptantem iter,quò minus possessionem apprehendat,licet primum beneficium ipso iure vacare censeatur,tamen fallit. 1.68.b
Beneficio nemo priuari debet,nisi per sententiam priuetur propter homicidium. ibid.b
Beneficij collatio ad capitulum, siue canonicorum collegium vbicunque pertinet,si fiat absentibus canonicis , qui tamen sunt in ciuitate, non vocatis,est nulla,vel saltẽ nulla decernenda & declaranda.ibid.b
Beneficia in dubio censentur realia. 1.68.a
Beneficiis,præbendis,aut gratiis pluribus in eadem Ecclesia , nulla apposita clausula emanantibus,tunc si ad idem expresse , vel tacitè referantur,secũda collatio non valebit propter surreptionem. tomo 1.70.b
Beneficia omnia etiam simplicia regulariter requirunt residentiam obtinuam. 1.69.b
Beneficia ecclesiastica quocunque modo vacant per resignationẽ,generaliter permutari possunt. ibi.b
Beneficiorum conferendorum ius nec ex immemorabili præscriptione laicus,seu sacris non initiatus quæret. ibid.b

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index in Communes

Beneficiorũ permutatio regulariter fi[illegible]quit sine cõsensu & authoritate ipsorum permutantium, cùm illum a suis beneficiis auelli aut transferri non possint.
Fallit tamen.1.69.a
Beneficiorum suprema est penes Pontificem potestas, nec vlla in illo ad illa vel conferenda,vel auferenda requiritur causa. 1.70.a
Beneficiorum permutatio ad hoc vt fieri possit,requiritur,quod beneficia sint sua,aut habeant ius in eis. ibid.a
Beneficiorum inæqualitas sola,nisi aliæ sufficientes coniecturæ fraudis concurrant,non reddit permutationem inualidam. ibi.a
Beneficiorum sola inæqualitate non rescinditur permutatio. ibi.a
Beneficiorum permutatio non requisito patrono,non est irrita, quamuis irritari,euertique possit. ibi.a
Beneficiorum permutationem se procraturum per pactum astringés, illicitè facere videtur. ibi.a
Beneficiorum permutatio quamuis collatio eorum ad solùm Episcopum spectat,licet sede vacante à capitulo perfici nequeat,poterit tamen ab eo recipi reassignatio ex causa permutationis. 1.69.b
Benemerita ius agendi non præstantia,non gignunt naturale m obligationem. 1.70.a
Benemerita soluto per errorem repetendonon sunt impedimento. tomo 1 ibid.a
Benemeritorum assertioni quateus fides sit adiungenda. 1.70.b
Bigamus non est,qui contraxit matrimonium cum corrupta ab eo. tomo 1. ibi.b
Bigamus de iure communi, secundum magis communem opinionem punitur pœna stupri, scilicet publicatione dimidiæ bonorum. ibi.b
Bigamus quis dicatur vere vel interpretatiuè. ibi.b
Bigamus non est,qui contraxit cum corrupta ab eo. ibid.b
Bigamiæ pœna locum non habet quoties matrimonium non tenet: nec aufert matrimonium inualidum priuilegia clericalia, etiamsi cum vidua contrahatur. ibid.b
Binubis mulier secundo nubens licet euitet pœnas:non tamen introductas in fauorem filiorum. ibid.b
Binubis priuatur successione filij impuberis si contraxit matrimonium non petito tutore ante contractum matrimonium. ibi.b
Fallit,ibid.
Ampliatur.71.a
Bis idem exigi natura non patitur. ibi.b
Bona fides requiritur in præscriptione triginta annorum. 1.72.b
Bona fides in contractibus est obseruanda. ibi.b
Bona fides contractu etiam nullo ex iuris errore patitur, & ad fructus acquirendos sufficit. ibid.b
Bona fides regulariter,ac generaliter in rei corporeæ possessore semper præsumitur, quousque contrarium iustis probationibus innotescat. 1.72.a
Bona fides quæ ad præscriptionem iure requiritur,præsumitur in dubio in possidente,nisi contrarium probetur. ibi.a
Bona fides semper præsumitur in possessore,etiam absque titulo vbi ius non contradicit. ibi.a
Bona fides,an sit necessaria in præscriptione immemorabilis temporis. 3.298 nu.55.
Bona fides inducitur etiam ex temerariis, & iniustis causis. 3.419 numero 53.
Bona fides inducitur ex dicto vnius fide digni. 3.420.nu.53.
Bona fides in possessore rei corporeę,regulariter ac generaliter,semper præsumitur quousque contrarium vere innotescat. ibid.
Bona fides potius præsumitur quàm mala. 3.413.nu.27.
Limita,& declara hanc conclusionem pluribus modis, vt ibi. 31.& sequent.
Bona fides præsumitur ex cursu temporis. 3.17.nu.41.
Bonæ fidei possessor facit fructus suos. 1.72.a
Bonæ fidei possessor fructus tam perceptos vsucapit triennio. ibi.a
Bonæ fidei contractus non patitur hanc conuentionem, vt emptor rem amittat,& venditor precium retineat. ibi.a
Bonæ fidei possessor lucratur fructus. 1.443.a
Quis teneatur restituere quatenus est factus locupletior. ibid.
Bona damnatorum confiscata applicantur illi domino,in cuius sunt iurisdictione. 1.73.b
Bona hæretici non dicuntur fisco incorporata,nec apprehendi possunt nisi præuia declaratoria sententia. ibid.a
Bona data in solutum creditori ex secundo decreto efficiuntur creditoris irreuocabiliter,nec per debitorem possunt amplius reuocari.tomo 1 72.b
Bona omnia à die cõmissi criminis hæresis publicantur,& ideo illi censetur administratio interdicta. 1.73.b
Bona prohibita alienari non confiscantur. 1.73.b,& 74.a
Bona immobilia hæretici fisco,vbi sunt sita,applicantur. 1.73.b
Bona futura non veniunt in alienatione bonorum. 1.74.a
Bona etiam alienata per bannitum, expresse ad hoc restitutum recuperantur. 1.73.b
Bona alienata in alios non censentur in dubio per principem restituta bannito. ibid.b
Bona acquisita per hæreticum post diem delicti,non veniunt in publicatione bonorum. ibi.b
Bona non solum simpliciter prolata,sed etiam cum additamento pronominis,mea,tua,&c.comprehendunt iura,& actiones. 1.73.a
Bona sua ac se dedicans ecclesiæ seculari,non solùm præsentia bona denouisse intelligitur. ibi.a
Bona futura,& bona conditionalia ex vltimis voluntatib.in donatione, aut alia quacunque alienatione,vel publicatione bonorum nõ comprehenduntur. ibid.a
Bona redempta an veniant in restitutione fideicommissi. ibid.a
Bona fama in specie probata,indicia,licet vrgentia tollit. 1.73.b
Bona subiecta restitutioni fideicommissi confiscari non possunt,& præsertim accedente prohibitione testatoris de eis non alienandis.tomo 1 73.a
Bona in diuersis locis sita eius regni legibus, eiusque iudicis sententiæ sunt obnoxia,cui actus à prima origine iuris dicundi fecit copiam. ibid.a
Bona intelliguntur de ducto ære alieno. 1.72.b,& 74.a
bona omnia coniugis transeuntis ad secunda vota acquisita quoquo modo ex successione filiorum primi matrimonij vel coniugis reseruantur quoad proprietatem cæteris filiis primi matrimonij. tomo 1.73.a
Bona paraphernalia fi sunt in dominio mariti,soluto matrimonio condici possunt:si autem dominium non est translatum in maritum,cùm sint in bonis vxoris,soluto matrimonio. 1.72.b
Bona feudalia, vel alias obnoxia, non veniunt in generali mandato ad alienandum seu administrandum, vel in generali obligatione. tomo 1.73.a
Bona liberorum debentur parentibus ratione tantum pietatis seu miserationis ordine conuerso mortalitatis. 1.72.b
Bona mariti non sunt tacitè hypothecata pro alimentis vxoris. ibid.b
Bona subiecta fideicommisso pro restitutione dotis alienari nõ possunt. ibid.b
Bona alicuius non sufficere adsoluendas debita quomodo probetur.tomo 1 ibi.b
Et quomodo probetur esse soluendo. 1.73.a
Bona redempta an possint alienari ob legitimam vel Trebellianicam. 1.73.a
Et an ob causam dotis si extent alia bona tempore datæ dotis. ibid.
Bona damnatorum confiscata applicantur illi domino, in cuius sunt iurisdictione. 1.73.b
Bona in dubio præsumuntur libera,& allodiala. 1.72.b,& 73.a
Bona feudalia non veniunt in eiusmodi generali alienatione, si quis generaliter omnia bona quæ habet in tali loco,alienauerit. tomo 1.72.b
Bona parentum debentur liberis de iure naturali. ibi.b
bona dotalia si alienentur per mulierem constante matrimonio etiam de consensu viri,alienatio est nulla. ibi.b
Bona, & res, esse substantiam, & vitam hominis. tomo primo pag. 175.b
Bona mariti tacitè obligari pro dote:Mulieremque in tacita hypotheca præferri cæteris creditoribus.itidem tacitam hypothecam habentibus 1.224.b
Bona etiam minoris curatorem habentis,contracto matrimonio tacitè pro dote obligari. 1.338.a
Bona fama comparata vitæ,& infamia morti. 1.490.b
Bona hæreticorum ipso iure publicantur,nec filiis natis etiam tempore delicti reseruantur. 1.72.b
Bona ecclesiæ sunt pauperum. 1.72.b
Bona non sufficere allegans,non tenetur alius id probare, sed onus probandi contrarium in aduersarium transfert. 3.10.nu.1
Limitatur multis modis. ibid.& pluribus seq.
Bona nouo marici pro administratione tutelæ sunt obligata, muliere ad secunda vota transeunte. 3.225.num.4
Bona preciosa pro bonis immobilibus habentur. 4.171.b
Bona prohibita alienari non transeunt in fiscum ex delicto. 3.432.nu.1
bona sua qui vltimè vendit,& donare videtur. 4.171.a
de bonis omnibus tractare videtur,qui tractat de præcipuis. ibid.
bona mariti etiam minoris sunt tacitè hypothecata pro dote. tomo 1. pagina 220.a
bona data in solutum creditori ex secundo Decreto, effeiuntur ipsius creditoris irreuocabiliter. 1.171.b
bona damnatorum hodie non confiscantur,nisi in crimine læsæ maiestatis. 4.171.a
bona damnatorum,quando nulla sunt bona. ibidem
bona ecclesiæ quando dicantur esse bona pauperum. ibidem
bona ecclesiæ furto subtracta auocantur à detinente,non restituto precio. 1.73.b
bona acquisita per hæreticum à die commissi delicti citra, vsque ad sententiam,non veniunt in confiscatione bonorum. ibid.
bona alienata per delinquentem post commissum delictum, in casu quo bona ipso iure & facto publicantur,alienatio est ipso iure nulla, nec est opus reuocatoria. ibidem
bona feudalia in generali omnium bonorum obligatione non venire. Item feuda,nec generaliter, nec specialiter, nec tacitè, nec expresse. 1.249.a
obligari posse. 1.386.a
In Bonis à patre prouentis,frater ex latere patris præfertur.Et inbonis à matre prouentis præfertur frater vterinus. 1.74.a
super Bonis certis conuentio facta viuentis valet, licet facta super omnib non valeat,ex quo relinquitur facultas testandi. 1.74.a
Bona vacantia propter incapacitatem illius cui acquiri debebant, deferuntur proximioribus.ab intestato,exclusis fisco & aliis. 1.169.b
Bonorum amissione afficiuntur filij,vel nepotes ex causa,&propter publicam vtilitatem. ibid.
Bonorum confiscatio non aliis ex criminibus hodie procederet, quàm vel ex hæreseos,vel maiestatis læsæ danatione,nisi fit partieularis alicuius consuetudo,vel aliquod statutum expressum aliud sancat. ibid.b
Bonorum.

Vtriusque Iuris Opiniones.

Bonorum mobilium,& immobilium mentio,vel in donatione,vel in legato,vel in obligatione,vel in proscriptione,vel in statuto facta,non complectitur iura,& actiones. 1.74.b
Bonorum possessio potest delegari. 1.74.a
Bonorum possessio,vnde liberi,non transit ad descendentes. ibid.a
Bonorum publicatio tacitè in consequentiam sequitur naturam criminis. ibi.a
Bonorum confiscatio non fit sub generalitate, generaliqúe vocabulo. ibid.a
Bonorum confiscatione facta,filiis delinquentis debet relinqui & reseruari legitima. 1.75.a
Bonorum appellatione veniũt iura & actiones,& ideo publicatis bonis veniunt iura & actiones, si nomen bonorum est simpliciter appellatum. 1.74.a
In bonis à patre descendentibus,auus & auia materna præferuntur fratribus consanguineis tantum. 1.485.b
Auus paternus præfertur auo materno in bonis à se vel filio prouentis, & econtra. ibi.b
Bonorum appellatione quid veniat. 1.74.a,& b
Bonorum possessio,seu quæcunque à iure prætorio profecta successio iam hodie non agnita ad hæredes ex sanguinis, vel iuris deliberandi vi transmittitur. 1.74.b
Bonorum possessio ante aditam hæreditatem accepta indicium testatis rescindit,non verò ipsum testamentum. ibid.b
Bonorum possessio non est mixti imperij,ac delegari potest. ibid.b
Bonorum possessio contra tabulas tantum hodie procedere filio emancipato cùm causa prætexto. 1.75.a
Bonorũ possessio litis agnoscendæ gratia,etiam hodie,emancipato filio ritè exhæredato,ac tabulas paternas centum virali iudicio oppugnare volenti necessaria est. ibi.a
Bonorum possessio non est missi imperij. 1.74.a
Bonus quilibet præsumitur. 3.412.nu.9.& 4.cap.6.nu.49.
Amplia & limita,ibid.nu.10
Bonus præsumitur qui est bonæ nationis,malus verò qui est malæ nationis:& bonus præsumitur natus ex bonis parentibus,malus autem malis. 1.72.a
Boni mores præualent diuitiis. ibi.a
Boni viri debent potius velle mori,quàm peccare. ibi.a
Boni præmiis,mali verò pœnis affici debent. ibid.a
Bono melius inueniri potest. ibid.a
Bona existimatio præfertur commodo pecuniario. 1.72.b
Bonarum mentium est ibi etiam culpas suas agnoscere,vbi culpa nõ est. 1.74.a
Bonitatem aut bonam famam pro suæ intentionis fundamento allegans illam probare necesse habet. 1.75.b
Bonitas intrinseca rei considerari debet secundum naturam cõtractus. ibid b
Blasphemia quid. 1.71.b
Eius pœna,ibid.
Blasphemiæ pœna de iure diuino est pœna mortis. ibi b
Blasphemia ab ebrio emissa semper mitiùs puniri debet. ibid.b
Breuiloqua substitutio naturaliter non comprehendit fidei. ibi.b
Breuitas termini non vitiat contractum bonæ fidei. ibid.b
Breuitas temporis quo durauit matrimonium, non habet impedire quominus alter coniugam alteri legare potuit. 2.15.b

C

Cadauer rei ante executionem mortui,potest suspendi. 1.75.a
Cadauer punitorum potest dari medicis pro Anatomia conficiẽda de licentia Principis,vel senatus. ibi.a
Cadauera damnatorum non debent deponi de furca neque sepeliri,nisi habita licentia à Principe. ibi.a
Cadauera tam pauperum quàm diuitum,ne sepeliãtur,impedire nequit creditor,& si perspicuo liquidi debiti instrumento muniatur. tomo 1.ibid.a
Caducitas rem semper re cognitâ supponit,super qua declaratio domini directi præcedere solet. 1.75.b
Caducitas non datur contra hæredes,non præsuppositæ ignorantia domini,vel impedimento. ibid.b
Caducitas non transit contra hæredem: data scientia contrauentionis. ibid.b
Caducitas à solo prælato sine capitulo non remittitur. 1.75.a
Caducitas mortuo emphyteuta,seu vassallo non declaratur contra hæredes,nec per hæredes domini,nisi quando dominus eam ignorauit, vel fuit impeditus in vita vassalli. ibid.a
Caducitas intentatur per dominum contra emphyteutam seu vassallum ob deteriorationem notabilem culposam. ibid.a
Caducitas incursa purgatur,& tollitur ex celeri liuellorũ satisfactione ibi.a
Caducitatis declaratio hæredi & in hæredem datur. 1.75.
Caducitatis pœna solum habet locum volente domino. tomo 1.95.b, & 96.a
Caducitas censetur remissa per dominum,quando sciuit deuolutionem esse incursam per defunctum,& non fuit impeditus, & ideo contra hæredes illam amplius intentare non potest. 1.75.b
Caducitas non incurritur ex contractu nullo. ibi.b
Caducorum pœna non ante domini voluntatem sortitur locum. tomo 1. ibid.a
Cæcus non alia forma quàm quæ præscripta est,in l. hac consultissima C.qui testamẽt. facere possunt. testari potest,nisi statuto expresso aliter disponeretur. ibid.a
Cæcus si testari velit inter liberos,sufficiunt duo testes, nec requiritur, alia forma vel solennitas à iure ciuili introducta. ibi.a
cæcus an donare possit causa mortis coram v. testibus, vel vtrum 6.testes (prout est necesse in testamento) sint adhibendi. ibid.a
Calamitas matris filio nocere non debet. ibid.a
Calculatio & redditio rationum licet ratione erroris retractari possit: secùs tamen est, quando vltra calculationem interuenit pactum vel transactio de stando calculo. ibi.a
Calculus ex commissione iudicis prolatus à perito cui iuramentum assertiuum defertur,exequi debet. ibi.a
Calumniantes ad vindictam poscit similitudo supplicij. ibid.a
calumniari videtur qui non probat. ibid.a,& b
Cambia dummodò non excedant communem consuetudinem, sunt licita. ibi.b
Si campsor vel alius debitor promittit pro me creditori, an ego sim liberatus. 2.156.a
Campsor ex sua persona non habet exceptionem non numeratæ pecuniæ. 1.294.a
Campsori scriptura,seu liber rationum,contra alium fidẽnon facit,tam etsi contra ipsum faciat. 1.76.b
Camptiones,communem consuetudinem non egressæ, licitæ sunt.tom. 1.ibid.b
An autem cancellatura reddat instrumentum suspectum. tomo 1.330.b, & 553.a
Cancellatio schedulæ cum quittantia par est. 4.172.a
Canon si personaliter concedit dispensationem, ex hoc videtur cõcessa dispensatio etiam in delictis grauioribus adulterio. 1.76.b
canones cum legibus dissentientes,in terris à iurisdictione seculari pontificibus subiectis seruandi sunt,explosis legibus. ibid.b
Canonum cõputatio in gradibus consanguinitatis est inspicienda vtroque iure. ibi.b
Canonica parrochialis cum episcopali par est. 4.172.a
Canonicum regularem ecclesiæ seculari præfici posse. 1.77.a
canonicus non potest agere pro canonico sine mandato. 1.76.b
canonici,Licet in ecclesia statutus sit certus numerus canonicorum,& per Papam confirmatus,possunt, modo in confirmatione non fuerit apposita clausula Decreti,vltra constitutum numerũaliquem voluntariè recipere,& tenet receptio. 1. 1.a
In canonicũ si vnus ex capituli prouisione receptus sit, alter verò post, idque mandati apostolici vigore receptus authoritate capituli ad primo vacaturam præbendam admittendus videtur. tomo primo pag. 76.b
canonicatus esse non debet sine præbenda. ibid.b
Capi non potest quis ad instantiam procuratoris non habentis speciale mandatum. 1.77.a
Capi non potest facere quilibet delegatus etiam inferioris à principe, post litem contestatam. ibidem
Capi quis non potest in palatio Dominorum hodie ex cõsuetudine, vel municipali censura. ibidem
Capere aliquid quod restituendum,est non capere. 4.172.a
capere innocentem qui restituendus est,est non capere. ibid.b
Capi quis potest in domo aliena in qua quis casu reperitur, & non habitat. 1.77.b
capi quis non potest in domo conducta. ibidem
capi quis non potest in propria domo pro debito ciuili,secùs pro criminali. ibidem
capi nõ põt personaliter quis pro debito ciuili in domo propria,& sic ob huiusmodi occasionem ciuilem de domo suæ habitationis inuitus ipse debitor extrahi non debet. ibid.a
capi potest personaliter tutor vel curator pro debito pupilli. tomo 1.77.a
capitalis pœna censetur exilium perpetuum. 1.79.a
Captura personalis potest etiam ipsi parti offensæ committi, dummodo non habeat annexam cognitionem, & hat sine armis & resistentia. tomo 1.77.b
captura rei accusati non statim debet fieri post porrectam accusationem,sed habita prius aliquali informatione per iudicem. tomo 1. 77.b
captura personalis venit in exactione tributorum si ita est consuetudo. 3.366.num.41
captura nulla constito de credito confirmari debet. ibidem
Captura ad hoc vt committatur in criminalibus tria debẽt præcedere. 1.78.a
Captura & incarceratio non conceditur etiam in causis criminalibus nisi antea fuerit habita aliqualis informatio: licet indicia sufficientia ad torturam non præcesserint. ibi.a
captura debet committi à iudice in scriptis, & non verbo,possunt tamẽ capi reperti in flagranti crimine rixantes, arma deferentes, portantes aliquid extra deuetum,& similes absque iudicis commissione.tomo 1. ibid.a
captus sine indiciis an sit relaxandus. 1.332.a
captura potest quandoque, sed raro committi parti vnà cum satellitibus,quæ tamen pars manum non apponat:& hoc ex vrgenti necessitate fieri debet. 1.78.a
captus à prosequentibus beroaris in alieno territorio,à iudice qui commisit capturam non est puniendus. 1.79.a

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index in Communes

Captus timet torqueri contrà ius, consilium est quod appellet: quoniã app. pendente etiam si aliqua confessio emanauerit, erit ipso iure nulla. 1.536.a

Captus pro repræaliis concessis ob suæ communitatis factum, vel alicuius particularis personæ, habet ius repetendi totũ, & quicquid erogat, seu expendit ea causa, & occasione, ab ipsa communitate, vel speciali persona. 1.79.a

Caput est pars hominis principalior, per quam cognoscimur. 1.80.a

Capitæ ægrotante, omnia membra ægrotant. ibid.a

Capitulum restituitur in integrum vt pupillus. 4.172.b

Capitulum potest facere statutum seu constitutionem super spectantibus ad ipsum capitulum, etiam sine consensu Episcopi. 1.79.b

Capitulum non potest statuere super his quæ tãgunt statum generalem Ecclesiæ, vel iura Epitcopi, sine consensu eiusdem. ibid.b

Capitulum dicitur impertinẽs, quod positum eo modo, vt legitur, nihil ad causam facit, & ideò reiiciendum. ibid.b

Capitulum si vna cum episcopo testamenti exequendi potestatem obtineat, mortuo episcopo, licèt non succedat in executione, tamen succedit in executionis compulsione. 1.80.a

Capitulum, cùm nõ ab homine de iudi. habet locum etiam in homicidio qualificato. 1.77.b,& 79.b

Cap. reintegranda 3.q.1. datur contra singularem successorem, possidentem cum titulo & bona fide. 1.79.a

Capitulum non potest statuere in præiudicium absentium, nisi subsit rationabilis causa, & eosdem vocauerit, & ex vocatis concurrant duæ partes. 1.79.b

Capituli consensus in arduis requiritur: in leuioribus verò consilium. 1.80.a

Capituli consilium, & consensus requiritur in postulando per Episcopũ charitatiuum subsidium. 1.79.a

Capitulum vel maior pars eius, vno etiam contradicente, non potest statum ecclesiæ alterare vel dirimere, vt clerici in communi viuant, si ante separatim viuebant. 1.80.a

Capitulum vacante sede, potest authoritatem præstare in permutatione beneficiorum, quorum collatio spectat ad ipsum, vel ad ipsum, & episcopum. ibi.a

Capitulum seu vniuersitas iurãs seruare statutum, & id quod in statuto continetur si contrauenias, tollit quidem statutum, sed periurium incurritur. ibi.a

Si capitulum vult committere vices suas in certo actu aliquibus de capitulo, talis commissio debet fieri de consensu omnium. 2.71.b

Capitu. pastoralis, de exceptionibus non solùm habet locũ in dilatoriis exceptionibus, sed etiã in peremptoriis: quia iudex potest assignare tempus ad illas proponendas. 1.79.a

Capitulum potuit, de locato in antiq. non debet extendi ad feud. ãcùm loquitur in emphyteosi. ibi.a

Captatoria testatoris dispositio, vt quæ pendeat ex alieno arbitrio, vel in alienum arbitrium confertur, licet regulariter nõ valeat, tamen in relictis ad pias causas valet. 1.80.a

Captatoriæ institutiones reprobantur à iure, quæ conferuntur in secretum alienæ voluntatis. ibid.a

Captatoria dispositio an ad pias causas valeat. 1.80.a,& 3.286. 2.nu.1
Quid in legatis. ibid.nu.6
Quid si dispositio fit collata in fauorem hæredis. ibi.nu.8
Quid si dictum sit committo dispositionem bonorum eorum alteri ibid.nu.2.

Captatoria voluntas, quæ ab arbitrio alieno pendet, vel in alterius arbitrium confertur, si ad pias causas pertineat, valet. 1.80.a

Carcer perpetuus, exilium, & mors æquiparantur. 4.172.b

Carcer ad continendos homines, non ad puniendos dari debet. ibi.a

Carcer non inuentus ad pœnã, sed ad custodiam. Et ideò, vbi alia pœna imponi potest, nunquam imponitur pœna carceris. 1.80.b

Carcer: non dicitur quis libere relaxatus de carcere, quando cogitur filium relinquere in carcere pro obside. 1.420.a

Carcerem priuatiuum exercens punitur pœna capitis. 1.80.b

Carceris custos ob fugam carcere detenti, qui capitis pœnas alioquin luiturus non esset, iudicis arbitrio solùm plectitur. 1.81.a

Carceribus perpetuò mancipatus, non potest testari, si sit laicus. to.1.80.b,& 81.a

Carcer est mala mansio & damnum irreparabile. 1.80.a,& b

Carceri & si nemo ex domo propria ob pecuniarium debitum ablatus tradi possit, tamen si illi iudicis præcepto fiat, vt cõpareat sub pœna fisco applicanda, & nõ comparuerit, & extrahi de domo poterit ob prædictam pœnam, & semel in carcerem conditus à creditore ob suũ debitum iure retinebitur. 1.81.a

Carceri mancipatus & tunc fideiussoribus præstitis exolui potest cum pœna corporis infligenda non erit, & cùm innocens alioquin in carcerem conditus videbitur. ibi.a

Carcere detenti & si iure nullos valide gerant contractus, tamẽ de consuetudine, & procuratores constituent, & ceteros contractus inient. 1.81.a,& 82.a

Carceris custos non tenetur, quando captus rumpit murum, vel aliter exit, non per portam. 1.80.b

Carceri qui nec rectè, nec ritè traditus est, non relaxari debet si denuo in carcerem trudi concedendum erit. 1.81.a

Carcerum domus sunt ciuitatis, carceratorum autem custodia pertinet ad Principem. ibid.b

Carceri addici nemo potest ob causas pecuniarias, ante exactam, ac plenam executionem, & excussionem bonorum. 1.80.b

Carceri sese obligare nemo potest. ibidem

Carceres frangens non habetur pro confesso, quando fuit indebitè & ordine iuris non seruato incarceratus. ibid.

Carcerandus non appellat, si se ad carceres videt duci. 1.81.a

Carcerandus an sit reus, vel fideiussoribus relaxandus, iudex decernere habet, & hoc certè est in iudicis arbitrio. ibid.a

Carcerandum eximens à manibus familiæ, vel committens vim ne quis ducatur ad iudicium quomodo puniatur. ibid.a

Carceran tur etiam viri illustres, nec fideiussoribus relaxantur. tomo 1. 82.a

Carcerari possunt clerici à suo iudice, si iudici constat de delicto. Alias esset excommunicatus prælatus, etiam quòd clericus esset fugitiuus. 1 81.b

Carcerari, seu in carceres detrudi mulieres honestè ac castè viuentes non possunt ex peculiari priuilegio pro debito priuato si bona defecerint, nec pro pecunia fiscali debita, nec pro quolibet crimine commisso. ibid.b

Carcerari non potest doctor ex leui crimine, secùs pro graui. tomo 1. 81.a

Carcerari aut detineri à priuata persona ob crimen vel delictum liber homo potest, quando in flagranti crimine reperitur, quod capitalem pœnam iudicat: & hoc per 20 horas, & non vlteriùs. 1.81.b

Carceratio & retentio imputari pro maleficio fieri nõ potest, nisi in primis præcedant legitima indicia. ibi.b

Carceratorum causa potest die fer. agitari. 1.342.b

Carceratus pro vno delicto an possit pro alio recommendari. tomo 1. 535.b

Carceratus si infirmatur, debet custos certiorem reddere iudicem, & si moriatur, debet per notarium rogari de eius morte. 1.82.a

Carceratus, vt è carcerib. fideiussoribus relaxetur, intercessor debet hãc petitionem & instantiam in scriptis redigi facere. Alias iudex eum relaxari facere non tenetur. ibid.a

Carceratus, vbicunque pro crimine est pœna corporalis infligenda, nõ est fideiussoribus relaxandus. ibid.a

Carceratum dominum propter debita vasallus non tenetur liberare, nisi facto, vel culpa vasalli dominus debita illa contraxisset. ibid.a

Carceratus citari quando possit? ibid.a

Carcerati debent sæpe visitari per visitatores, qui habent inquirere ex qua causa detinentur, & operari, vt expediantur, ne macerentur. tomo 1 81.b

Carceratus. Processus contra carceratum agitatus quod valeat, & non sit nullus. 1.82.a

Carceratus, vbi imponitur pro delicto pecuniaria pœna, debet relaxari cum fideiussione de iudicato soluendo, & sequuta sententia condemnatoria, sit executio contra ipsum fideiussorem, & absque nouo processu. 1.82.b

Carceratus cognoscens carnaliter carceratam quæ sit meretrix, nõ pro pterea puniendus est. ibid.b

Carceratus detinetur in carcere iudicis primi à quo fuerit appellatum ab interlocutoria in criminalibus, donec fuerit cognitum de grauamine per iudicem ad quem. ibid.b

Carcerantur hodie mulieres, etiam honestæ, in criminalibus. tomo 1. numero 81.a

Cardinales percutiendo, capiendo, vel hostiliter inuadendo & infequẽdo sunt excommunicati, & diffidati apud omnes, ita quod possunt ab omnibus offendi. ibid.

Cardinalem offendens incidit in crimẽ læsæ maiestatis, & puniri potest quemadmodum si percussisset propriam summi Pontificis personam, ac maiestatem. ibid.

Cardinalis potest à Papa impetrare licentiam testandi de bonis quæstis ex fructibus suorum beneficiorum. ibid.

Cardinales & episcopi an possint quem ad famam restituere. tomo 1.320.b

Cardinali legato creditur in omnibus iis, quæ veniunt in generali commissione. 3.6.nu.5

Et idem in iis, quæ gesta sunt coram eo tanquam legato. ibi.6

Cardinali legato afferenti aliquem suum esse familiarem ad effectũ vt de ipsius beneficiis disponere possit non creditur. ibid.nu.19

Cardinali afferenti sibi causam commissam à Papa viuæ vocis oraculo an credatur. 3.6.nu.15

Cardinali afferenti de commissione sibi facta à Papa quãdo Papa est præsens maximè credendum est. ibi.nu.20

Cardinalibus duobus iuratis magis creditur quam plurib. aliis. 3.39.num.80

Cardinalis legati attestatio ab faciat plenam probationem. 3.6.2

Declaratio huius dicti cum multis ampl. ac lim ib.2. cfipluri. seq.

cardinalis legati dicto nõ statur in iis in quibus requiritur facultas specialiter concessa. 3.7.nu.10

Quid si agatur de tertij præiudicio. ib.9

Quid inreferuatis. ib.nu.16

Carnibus olera iufculenza quibufdam par fuit. 4.173.a

Carnifex fi publicus non fuppetat, quiuis liber humilis ad fententiam exequendam inuitus creabitur. 1.82.b

Caftellanus inuitatus ab inimicis de proditione caftri poteft ad illam ini uitationem attendere & facere duplicem tractatum, hoc tamen prius notificato domino caftri. 1.355.a

Caftellanus an debeat credere literis generalibus principis. ibi.

Caftellanus fuftituens nobilem eius confanguineum ad cuftodiam caftri, excufatur à proditione caftri. ibid.

Caftellanus non debet exire de caftro pro dando auxilium toti ciuitati. ibid.

Caftitas

Vtriusque Iuris Opiniones.

Castitas sola est quæ potest cum fiducia animas hominum Deo præsentare. 1.82.b

Castitatis atque pudicitiæ obseruatio, præcipuum debitum est ingenuis atque illustrib. mulieribꝫ. ibid.b

Castrans se ipsum, punitur pœna mortis. ibid.b

Castro cum omnib. pertinentiis quæ sunt in territorio, concesso in feudũ, bona non præsumũtur in dicto territorio feudalia, sed allodialia nisi contrarium probetur. 1.83.a

Castrum vel fortalitium an liceat in solo proprio ædificare. 1.354.a

castrum vel aliud ædificium sit per sententiam vel pactum dirrutum, an possit reædificari? 1.354.b

castrũ debeat alicui restitui ad tempus, an impensa facta medio tempore pro custodia illius castri possit repeti. ibid.b

Castro concesso, cui nulla adhæret iurisd. nec mixtum, nec merũ imperiũ à Principe translatũ censebitur, sed remanebit sub iurisdictione illius loci seu ciuitatis cui antea adhærebat. 1.82.b

castro concesso cum iuribus & pertinentiis, an veniant molẽdina & huiusmodi. 1.355.b

Quando castrum occupatur, ab aliquo, libellus dandus est contra occupatorem & coram suo superiore. ibid.b

Castro concesso, cui nulla adhæret iurisdictio, nec merũ, nec mixtũ imperium, non censeri translatam vllam iurisdictionem. 1.624.a

castro concesso, censeri itidem data territorium & iurisdictionem, quæ tempore concessionis castro annexa, & sub dominio disponẽtis sunt. ibid.b

An castrum dicatur, habere pertinentias. 1.355.a

Castro legato vel concesso cedunt omnia castra adiacentia etiã sola destinatione testatoris. 1.83.a

castro concesso in feudum, iurisdictio & pertinentiæ cum eodẽ cõcessa creditur. ibid.a

Casus omissus dispositioni iuris communis relinquitur. ibid.a

casus superueniens non tollit legitime factum. ibid.a

casus belli valde insolitus, & non cogitatus, verisimiliter à concedẽte immunitatem, non comprehenditur etiã in concessione immunitatis iuratæ per viam contractus. ibid a

casus fortuiti non sunt considerandi inconducent. rem aquis, vel aliis casibus fortuitis suppositam. ibid.a

casus dementis correctio sit sapientis. ibid.a

casus vnius fortuiti expressio vel specificatio, facit extendi verba genetabilia ad alios fortuitos, non specificatos. 1.83.b

casus non expressus habendus est regulariter pro omisso. ibid.b

casus fortuitus est solum, quando à persona domestica fit. 1.83.a

casus fortuiti non præstantur in bonæ fidei iudiciis, nec stricti iuris. tomo 1. ibid.a

Casum inopinatum facere locum repetitioni dotis, matrimonio cõstante. 1.225.b

Casuum suscipiens in se periculum, eriam omnium fortuitorum, licet casus omnino extraneus, & insolitus occurrat, tamen obligatur. tomo 1. 83.b

Casum allegãti, vel rem sibi restitui petenti, tenetur probare dolũ interuenisse, vel latiorem culpam, siue latam culpam. 1.84.a

Casuum fortuitorũ generalis renuntiatio, nullo eorũ speciatim expresso, eiusdem momenti, ponderisque est, cuius specialis casuũ sigillatim expressorum renuntiatio. ibi.a

casum aduersamque fortunam expectare non debemus. 1.83.b

Casuum fortuitorum renuntiatio casus insolitos non complectitur. tomo 1. 84.a

casuum fortuitorum obligationes de solitis, non autem insolitis, incõsuetis, vel non verisimilib. euenire intelliguntur. 1.83.b

Casus fortuitus appellatur quandoque iniuria iudicis. 1.83.a

Catastrum seu æstimum, vel registrum, facit, vt forensibus possidentes bona in loco possit collecta imponi, licet alias imponi non posset. tomo 1 84.a

Catastri emendationem intra annum quis petere potest, illudque prorebus à flumine exportatis, vel aliter deterioratis, minui debet. to. 1. ibidem a

Catastrum repertum apud personas egregias, iunctis aliis adminiculis idoneum esse ad probandos fines. 1.141.a

Causa non præsumitur in Principe disponente contra ius quæsitum ex contractu. 3.187.nu.13.& seq.

Nec quando procedit absque citatione partis. ibi.9

Nec quando procedit ad partis instantiam. ibi.12.

Nec quando procedit contra non subditum. ibid.17.b

Nec quando rescribit contra voluntatem testatoris. ibi.19.

Nec quando ex ius concessione oriretur scandalum. ibi.a 25.

Causa recens cognita pro recenti orta habetur. 4.174.a

causa etiam iniusta à dolo, vel à pœna excusat. 3.418.nu.1.

Ampliatur pluribus modis. ibi.2.& seq.

Limitatur pluribus modis. 3.421.nu.63

Causa extincta, causa est nulla. 4.173.b

causa friuola, & impertinens insufficiens est causa nulla. ibidem

causa in Principe an præsumatur quando venit contra proprium contractum. 3.421.nu.93.

causa non præsumitur in principis dispensatione, contra ius gentium. 1.86.a

causa an præsumatur in principe rescribente dum aufert alicui dominium rei sacræ. 3.287.nu.1.

Amplia & declara multis modis. ibid.

causa cuiuscunq; actionis pendente non tenetur venditor ad sumptus litis. tomo 1. p. 8. 284.a

Causa matrimonialis dicitur causa grauis. 3.3.nu.39.

causa matrimonialis æquiparatur causæ criminali. 4.173.a

causa, vel credulitas iusta excusat à pœna. 1.85.a

causa credulitatis etiam iniustæ, pœnas delicto alioquin infligendas auferit. ibid.a

causa noua iniuriæ in treuga facta allegari non potest ex consuetudine. ibidem a

causa limitatæ limitatum produxit effectum. 1.87.b

causa testati facit cessare causam intestati. 1.486.b

causa dicitur magna, vel modica secundum qualitatem personarum inter quas versatur. 1.87.a

causa noua superueniẽs excusat à pœna conuentionali & à dolo. tomo 1.pag. ibid.a

causa vel lis semel finita, retractari non debet. 1.84.a

causa meri & mixti imperi & fori, potest delegari propter infirmitatem. 1.84.b,& 85.a

causa intelligitur de proxima & immediata & etiam de remota & mediata. 1.84.a

causa debet præcedere ipsum effectum. ibi.a

causa in qua agitur ad pœnam applicadam partis etsi agitur pro delicto, dicitur ciuilis: secùs si pœna applicetur fisco. 1.85.a

causa, vel credulitas iusta excusat à pœna. 1.84.b

causa iusta & publica vtilitas in re dubia non præsumitur in principum ac legum definitionibus contra non iuditum, secùs verò contra iuditum. ibi.b

causa non præsumitur in dispensatione Principis contra ius gentium. 1.85.a

causa criminalis dicitur, quando pœna applicatur fisco: ciuilis, quãdo parti. 1.84.b

causa iusta præsumitur in Principe, nec admittitur probatio in contrarium. 1.84.a

causa iusta litigandi excusat à pœna. ibi.a

causa quæliber, seu credulitas iniusta, fatua & bestialis excusat à dolo & delicto. ibid.a

causa delegata. Si princeps in suo rescripto dicat simpliciter, Delegamus tibi talem causam, intelligitur mãdasse cognitionẽ & decisionẽ. Secùs si dicat delegamus tibi talem causam cognoscendã, quia tunc tantùm cognitionem mandasse videtur. 1.84.b

causa criminalis tanquã maior facit cessare causam ciuilem, etiam quòd ciuilis non esset præiudicialis ad criminalem. ibid.b

causa, propter falsitatem quæ in testibus vel mutumenzis cõmitteretur, non perditur. 1.85.a

causa dotis vel matrimonij ad separationẽ thori, spectat ad iudicem ecclesiasticum, & non ad secularem. 1.597.a

causa possessoria dicitur summaria. 101.b

causa licet sit summaria tamen si partes nolunt quod agite ordinarie, & plenarie, possunt hoc facere. 1.598.b

Causis in summariis procedi, tempore fer. in fauorem hominũ secùs in honorem. 1.598.a

Causam an perdat volens subtrahere copiam probationis aduersæ partis. 2.1.b

Causa vbi committitur summariè cognoscen. de æquitate excluduntur solennitates rigorosæ iuris. 1.598.a

causa vbi causa committitur sola facti veritate inspecta causa potest inchoari ab articu. ibi.a

Causam actionis in libello exprimendam, quæ si inepta sit, libellum vitiari. 2.53.a

Causæ ex quibus iuramentum possit recusari. 1.617.a

causæ minimæ quæ dicentur, relinquuntur arbitrio iudicis. 1.86.a

causæ criminales, tametsi iure canonico indistincte delegari possunt, tamen fallit, quoties electa est industria personæ, quia tunc subdelegare iure canonico non potest delegatus, etiam a principe datus. 1.85.b

causæ instantia quo tempore euanescat. ibid.b

causæ à centum aureis infra dicuntur paruæ, & abinde supra magnæ. ibid.b

Causarum merita partium assertione panduntur. ibi.b

Causæ minimæ quæ dicantur, iudicantis arbitrio relinquitur. 1.85.a

Cautela est, vt quando appellans non potest habere copia sententiæ, petat interrogari victorem, an in eius fauorem sit lata sententia, qui si respondeat quod sic, sufficiat appellanti: si nolit respondere, imponitur ei silentium. 1.85.b

Cautio fideiussoria qualis debeat esse. 1.82.b

cautio de non offendendo præstanda est, etiam si pars petens causam deserit inimicitiæ. 1.86.a

cautio quæ est præstanda per vsufructuarium non potest remitti à testatore. 1.86.b

cautio seu promissio facta de non offendẽdo, sub aliqua pœna, si postea ex noua rixa superueniente vnus eorum alterum offendat, nõ dicetur pœna commissa. 1.86.a

cautio iuratoria non admittitur, vbi alio remedio consultũ esse potest vtrique parti, quam per iuratoriam cautionem. 1.85.b

cautio de non offendendo, & regulariter omnibus dari debet, vbi causa aliqua subest & fideiussoribus muniri, & ad tãtum tempus durare dicetur, quantum iudicis arbitrium fuerit. ibid.b

cautio de rato. Etiã vbi exigitur mandatũ speciale, & de mandato dubitatur, admittitur cautio de rato. 1.26.b

cautio an interligatur cum fideiussore. 1.85.b

cautio de iudicato soluendo præstita, fori declinatoriam non excludit. ibidem b

cautio de non offendendo non præstatur nisi ad instantiam partis. ibi.b

cautio

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index in Communes

Cautio de non offendendo potest peti, licèt quis sit certus, quòd vsque ad xv. dies ipsum non offendet. 1.86.a
Cautio, cùm est prastanda de consilio sapientis, simpliciter, non adiecto, quòd præstetur idonea, vel sufficiens, vel similis, non tenetur præstare si deinsiorem, aut pignus, nec sapiens hoc potest declarare. 1.86.b
Cautio Mutiana in contractibus locum non habet. ibid.
Cautio, verbum, quando est prolatũ à lege ciuili, intelligitur de nuda promissione: si autem à lege prætoria, est cum pignore, aut fideiussore. ibid.
Cautio de non offendendo debet præstari à carcerato antequàm relaxetur. 1.86.a
Cautio de non offendendo, non tollitur per bannum. ibid.
Cautio de non offendendo ex noua causa non rumpitur. ibi.
Cautio de non offendendo non præstatur, nisi ad instantiam partis. ibid.
Cautio inualida vitiosa, aut inidonea, est nulla. 4.174.a
Cautione de non offendendo præstita, si non seruetur, tunc pars prior læsa potest non seruantem cautionem impunè offendere. 1.86.a
Cautionem de præstandis legatis, vel fideicommissis testator potest remittere. 1.86.b
Cautioni de non offendendo cum pœna, adiectione non fit locus, cùm is ex noua causa, ac noua rixa offenditur, vt nec etiã locus erit, cum vter prius offenderit, haud liquet. 1.85.b
Cautum, & securum si quis aliquem facere promiserit, an ad cautioné, vel pignora teneatur. 1.87.a
Cedere volens bonis condemnatus ad pecuniam soluendam ex actione iniuriam contra ipsum intentata, non debet admitti ipse reus ad dictũ beneficium cessionis bonorum, sed ilthæc pœna debet conuerti in corporalem. ibid.
Cedens bonis etiamsi renuntiauerit beneficio cessionis, carcerari non potest. ibid.
Cedens non potest esse testis pro cessionario. ibid.
Cedens bonis non liberatur obligatione naturali, nec ciuili, sed competit exceptio. ibib.
Cedens bonis eisve cadens, neque agit, neque conuenitur. ibidem
Cedenti bonis nec vestes necessariæ, nec artis instrumenta, quibus victum comparat, auferri possunt. ibid.
Cedentis confessio seu liberatio facta post cessionem: non nocet cessionario. ibidem
Censu ipso quempiam, ob ipsius non solutionem, non priuari. 1.88.a
Censura ecclesiastica vbi exprimitur, excommunicatio intelligitur. ib.
Censualista cautionem non soluens, non priuatur censu. ibi.
Census in dubio non præsumitur, sed emphyteusis. 1.88.a
Certioratio beneficij Velleiani in muliere pro alio intercedente, non requiritur. 1.88.b
Certioratio nulla requiritur, vt maior excludatur à beneficio restitutionis in integrum: sed nec specialis renuntiatio. ibid.
Certioratio non requiritur aliqua cùm contrahitur cum minore iuramẽto mediante. 1.88.a
Certus & determinatus debet esse numerus clericorum in ecclesia. ibid.
Certum esse, & facilè certificari, aut certum fieri posse paria sunt. 4.174.b
Certum quod cito fieri potest, id pro certo habendum est. ibid.
Cessante dispositione iuris feudalis, recurritur ad ius ciuile cõe. 2.119.a
Cessante ratione legis cessat & ipsa lex. 1.88.b
Cessante vna causa finali & altera remanente, non cessat effectus. ibid.
Cessante dispositione iuris ciuilis, recurrẽdum ad dispositionem iuris canonici. 2.119.a
Cessante necessitate, cessare debet pariter quod vrgebat. 1.88.a
Cessante causa priuilegij, cessare debet ipsum priuilegium. 1.88.b
Cessio actionis facta ex causa donationis an valeat. 3.82.nu.38
Cessio actionis facta non soluto pretio, sed fide de pretio habita an valeat. 3.82.nu.7
Cessio actionis pretio non correspondente actioni cessæ tanquam simulata non valet. 3.81.nu.1
Ampliatur multis modis. ibid.3.& seq.
Limitatur. ibid.6.cum plurib.seq.
Cedere, vel cedere velle, sunt paria. 4.174.b
Cedere & tradere etiam in iure sunt paria. ibid.
Cessio bonorum debitoris, an profit fideiussori. 1.402.b
Quid in acceptilatione. ibid.
Quid in pacto de non petendo. ibid.
Quid in appellatione. ibid.
Cessio. Ei qui habet beneficium, ne conueniatur vltrà quàm facere potest, est dimittendum tantum de suo patrimonio, quòd eius fructus illum possint sustentare. 1.87.a
Cessio bonorum nec naturalem nec ciuilem obligationem tollit, sed tantùm exceptionem præstat. 1.87.b
Cessio ex causa donationis non insinuata est nulla. 1.87.a
Cessio alicuius debiti magni si facta sit, requiritur insinuatio, sicut in donatione simplici. 1.87.a
Cessio donationis causa facta, si summam quingentorum aureorum excedit, insinuari debet. 1.87.a
Cessio quando non est facta ex causa onerosa, exceptio quæ obstarer cedenti, indistinctè obstat cessionario. 1.87.a
Cessio facta per laicum clerico, præsumitur in dubio esse simulata. tom. 1.87.b
Cessio bonorum in criminalibus fieri non potest. Sed qui non potest soluere luat in corpus. 1.87
Cessionis instrumentum, si dicat ex causa donationis, pro bene meritis & seruitijs, an cessionarius debeat probare merita. ibid.
Cessioni bonorum locus non est, cùm bona à debitore fraude alienata reuocari nequeunt. ibid.
Cessionis bonorum beneficium non est concedendum illi qui anteà habuit quinquennale quod effluxit. ibid.
Cessioni bonorum nec cum iureiurando vtiliter renuntiatur. ibid.
Cessionarius agens suo nomine non tenetur à principio facere fidem de cessione. ibid.
si Cessionarius non seruet cedenti conuenta & promissa, potest cedens reuocare cessionem, & actionibus prioribus experiri, & rem cessam vendicare. 1.188.a
Cessionarius intentans directam, debet ante lit. contesta. fidem facere de cessione, quia videtur agere procuratorio nomine alterius, hoc ideò ante omnia tenetur personam suam legitimare. ibid.
Cessionarius intentare potest nomine cedentis etiam directas ad sui fauorem. ibidem
Cessionarius dicitur propriè esse creditor. 1.87.b, & 88.a
Charitatiuum subsidium si petatur per Episcopum, & subditi dicunt non adesse causam rationabilem ad soluendum, sunt eligendi arbitri, vt de causa cognoscant, si tamen subditi conquerẽtur de Episcopo, quòd ipsos grauat sine rationabili causa, metropolitanus iudex erit. 1.88.b
Charitatiui subsidij exactio est de iure Cæsareo. ibidem
Charitatiuum subsidium non potest remitti. ibidem
Charitatiuum subsidium quod in totum non petatur, non præscribitur. tom.1.88.b
Charitatiuum subsidium debet solui per illum qui fructus percepit, non autem per nouum possessorem. ibidem
Charitatiuum subsidium non exigitur à monasteriis. ibidem
Chirographum, vel scriptura priuata quam fidem faciat. 1.549.a
Christianis licitum est recipere iuramentum à Iudæis vel infidelibus per Deos suos iurantibus. 1.569.b
Cingari, seu vulgò cingani puniuntur statuto de furtis, si furta committunt. 1.88.b
Circuitus sunt euitandi. ibidem
Citari an debeat is de cuius interesse principaliter non agitur. to.3.97. numero 300
Citari non debet qui non potest contradicere. 3.99.nu.332.
Citari an debeat qui dixit nolle comparere. 3.103.num.417
Citari posse eum qui in longinquis terris habitat ad totam causam, seu generaliter ad omnes & singulos actus iudiciarios. 1.93.a
Citari potest reus per literas iudicis, etiam si in alieno territorio sit, modò tamen sub eodem Præside prouinciæ. 1.89.a
Citandus est forensis reus, prout forenses citari debent. 1.89.a
Citandus seu in ius vocandus procurator est, non ipse litis dominus, si procurator duntaxat litem cõtestatus est, nec sese compariturum iam renuntiauerit. ibidem
Citandus an sit iudex qui tulit sententiam, quando agitur de sententiæ reuocatione. 3.190.num.82.
Citatus vt compareat pro delicto sub comminatione, quòd aliàs processus habebitur pro confesso, nõ potest pro vna contumacia haberi pro confesso, nec ex eo debet perdere suam causam. tomo 1.89.a
Citatus ad instantiam & petitionem excommunicati, non tenetur comparere. ibidem
Citatus præsumitur quis quando compareat in iudicio in ea causa, licet aduersarius aliter non probet citationem. ibidem
Citatus respondens se nolle comparere, non est vlterius citandus. ibid.
Citatus per iudicem ecclesiasticum ad ferendum testimonium sub pœna excommunicationis, si non comparuit, neque aliquem excusatorem misit, & ita fuit excommunicatus, postea verò comparens, & legitimum impedimentum prætendens, non censetur legitimè excommunicatus. ibidem
Citatus reus ad locum non tutum, etiam cum saluo conductu, etiã quòd esset Princeps, non tenetur comparere, nec etiam mittere procuratorem. 1.89.b
Citato non sufficit probare impedimentum: sed quod aggressus fuit adimplere non potuit. 1.89.b
Citato haud comparenti, nisi impeditus propalam est, & impedimentum, & se prælto esse conantem impedimento destitisse, opus est probare. tomo 1.89.b
Citatio quæ in iudiciis fieri debet, facta detento in captiuitate, vt personaliter compareat, aliàs contra eum vti contumacem procedetur, fieri non potest, & facta eo modo nihil operaretur. 1.91.a
Citatio incarcerati. Qui est in carceribus potest citari ad domum suam, ad audiendum sententiam, vel ad alium actum, & valebit actus, sed poterit peti restitutio in integrum, ibidem
Citatio voluntaria respectu citati, putà si sua puauerit interesse, valet etiam quo ad clericum, & alias personas non subiectas iudici citanti. 1.91.a
Citatio facta de reo vt compareat coram arbitrio, interrumpit præscriptionem, sicut citatio iudicialis. 1.90.b
Citatio non ritè facta, si is, qui in ius vocatus est, sese in iudicio stiterit, ab omni vitio expiatur. 1.94.b
Citatio debet habere insertam causam propter quam citatur reus. 1.89.b
Citatio sola perpetuat iurisdictionem iudicis delegati, nec requiritur litis contestatio. ibidem
Citatio partis. In interlocutoria, quæ continet aliquid dari vel fieri à parte parti, pars est citanda. 1.90.a
Citatio in criminalibus debet fieri de speciali commissione iudicis, aliàs est nulla. 1.89.b, & 91.a
Citatio in sententia illius mentionem faciente præsumitur. 1.94.b
Citatio est fundamentum ordinis iudiciarij, & sine ea regulariter quicquam fieri non potest. 1.90.a
Citatio non requiritur, vbi citato nulla futura est defensio. 1.94.b
Citatio

Vtriusque Iuris Opiniones.

Citatio sine die non valet, quantum ad hoc, vt ad vlteriora procedi possit in causa. 1.92.a
Citatio est de iure naturali, & diuino, quæ omitti non potest. 1.93.b
Citatio eius cuius in consequẽtiam, non verò principaliter interest, ne cessaria non est. 1.94.a
Citatio prima ad omnes actus, atque etiam ad sententiam finem imposituram sufficit. 1.94.b
Citatio nulla & inualida per scientiam citati quando post citationẽ cõparuit, efficitur legitima. 1.90.b
Citatio inualida, conualidatur per comparationem subsecutam. 1.89.b
Citatio prima potest incipere à procuratore. 1.89.b
Fallit. ibid.
Citatio non debet fieri sub pœna confiscationis bonorũ in criminalibus licet alias iudex tam in ciuilibus quàm in criminalib. possit reo comminari pœnam. 1.89.b, & 91.a
Citatio fieri potest ad domum absque inquisitione personæ rei. 1.90.b
Citatio agnatorum vel eorum consensus non requiritur in legitimatione cum patris consensu, nec in feudo hæreditario post mortem patris. 1.90.b
Citatio verbalis non est actus iudicialis, neque opus est in ea causæ cognitio. 1.91.a
Citatio in legitimatione cum patris consensu non requiritur nec infeudo hæreditario, quando legitimatur filius post mortẽ patris. 2.40.b
Citatio non de necessitate continere debet tenorem inquisitionis seu libelli sed sufficit vt reus in ea citetur, vt cõpareat ad respondendũ in quisitioni contra eum formatæ, occasione talis delicti. 1.690.a, & 91.a
Citatio debet fieri personaliter, si reperiri potest persona, aliàs quis de bet citari in domo suæ solitæ habitationis. 1.91.a
Citatio nec in ciuilibus, nec in criminalibus à principe tolli potest etiã de plenitudine potestatis. 1.94.b
Citatio personalis non requiritur, sed ad domum rei. 1.90.a
Citatio in causis, tam in ciuilibus, quàm criminalibus, de iudicis cõmissione fieri debet, & facta aliter pro nihilo est. 1.94.b
Citatio, quotiescunque quis præ tendit interesse, aut lædi potest ex aliquo actu, citandus est, aliàs actus nõ valet. Nisi reperiatur præsens in iudicio. 1.92.b
Citationem inuentam esse de iure naturali, speciémque esse defensionis nec vllo modo omitti posse. ibid.
Citatio per edicta regulariter nõ est permissa, nisi in casibus specialib. à iure expressis. 1.90.a
Citatio vnica peremptoria sufficit in criminalibus. 1.90.a, & 91.a
citatio ad omnes actus, etiam àdiffinitiua, operatur quòd non sit necessaria alia citatio: etiam si citatus nõ sit de longinquis partibus. 1.92.b
Citatio domini, qui dat procuratorem ad causam, non faciteum contumacem. 1.92.b
Citatio, quæ necessaria non est, si ritè facta non sit, nulli damno fraudiue est. 1.94.b
Citatio in casibus, in quibus non requiritur: si tamen fiat minus solẽnis tenet actus. 1.92.b
citatio facta die feriata in honorem Dei ad diem non feriatam non valet. 1.90.b
citatio cũ clausula, si sua putauerit interesse, dicitur cõditionalis. 1.90.b
Citatio partis licet quando is qui propria auctoritate possessionem ingredi potest, petit simpliciter sibi dari familiam à iudice, ad scandalũ euitandum, non requiratur tamen quando petit ex vrbanitate sibi dari licentiam ingrediendi, tunc requiritur citatio. 1.91.b
citatio partis in petitione familiæ iudicis ad associandum vigore pactorum executiuorum non est necessaria aliquo modo, & sic iudex parte non citata potest concedere licẽtiam associandi creditoré ad possessionem. 1.91.b
Citatio generalis consilium est ad euitandum multitudinem citationũ in singulis actibus iudiciariis, vt fiat à principio causæ citatio generalis ad totã causam, ac singulis dieb. & honoris ad omnes & singulos actus eiusdem causæ. 1.90.a
citatio non requiritur, vbi reus delicti defendi non potest. 1.91.a
citatio generaliter in personam fieri non debet, nisi vel causa celeritatẽ exigat, & quis absit à iudicio, & si in vrbe sit: vel eam celeritatẽ causa non efflagiter, absit tamen citandus ab vrbe. 1.94.b
citatio & in iis, quæ liquidò innotescunt, ad sententiam exigitur. 1.94.a
citatio partis non requiritur, quando non lædit ur ex actu qui geritur. 1.92.a
citatio non valet per edictum, vbi quis est mulctandus, cum quis habet domicilium alibi. Debet enim per literas subsidiales ibi citari. 1.90.a
citatio debet habere causam insertam, propter quam quis citatur. 1.91.a
Citatio partis requiritur in executione sententiæ facienda. 1.91.b
citatio etiam in criminalibus à Principe tolli non potest. 1.41.a
citatio valet nullo præfixo tempore. 1.94.b
citatio omitti potest a principe procedente de plenitudine potestatis. 87 num.13.
Declaratur pluribus modis. ibid.14.& seq.
citatio non requiritur in prorogatione fatalium. 3.105.nu.487.
citatio est fundamentum ordinis iudiciarij tam in definitiua, quam interlocutoria: quæ parit præiudicium parti. 1.92.a, & 94.a.
citationem est de necessitate in criminalibus peremptoria etiam quòd reus sit in carcere, & sit condemnandus. 1.90.b
Citatio requiritur interdictione. 3.94.nu.188.
citatio illius cuius interest etiam in iurisiurandi absolutione, & quauis simplici habilitatione, exigitur. 1.93.a
Citatio ad domum quando facta valeat, 1.91.b
Citatio in laudo omitti non potest. 3.88.nu.43.
Ampliatur, ibi.44.& seq.
Limitatur, ibi.52.
Citatio inualida per comparationem partis perpetuat iurisdictionẽ. 2.106.nu.1.
Citatio est necessaria in eiiciendo aliquem de possessione. 3.89.nũ.69.
Amplia & declara, vt ibi. ibidem,70.& seq.
Citatio est necessaria in publicatione testium. 3.91.nu.116.
Idem in publicatione processus, & alterius scripturæ. ibi.118 & seq.
Citatio non est necessaria in reuocatione eorum, quæ de facto absque partis citatione facta fuerunt. 3.103.nu.430.
Declara tamen vt ibi.
Citatio requiritur etiam in summariis. 3.88.nu.36.
Citatio requiritur etiã quãdo proceditur sine figura iudicij. 3.88.nu.41.
Citatio requiritur etiam quando proceditur per viam inquisitionis. 3.90.numero 98.a
Citatio requiritur in impositione mulctæ etiam contra contumacẽ. 3.92.numero.148.
Citatio requiritur in sententia super defertione. 3.nu 214.
Citatio partis est necessaria si iudex post lapsum termini admittat probationes. 3.97.nu.284.
Citatio non requiritur vbi inchoatur à præcepto habente clausulã iustificatiuam. 3.100.nu.361.
Citatio non est necessaria quando pars est præsens. 3.102.nu.396.
Declaratur. ibi.398.& seq.
Citatio nõ intelligitur reiecta in statuto reiicièt omnes exceptiones 3.89.nu.62.
Citandus est debitor etiam stante statuto, vt capi possit ad omnẽ volũtatem creditoris. 3.88.nu.53.
Citatio in quolibet actu est necessaria. 3.87.nu.1.
Ampliatur, ibid.nu.2.cum plurib.seq.
Citatio an requiritur in collatione beneficij. 3.104.nu.453.
Citatio an requiratur declaratione. 3.104.nu.464.
Citato an omitti possit ob potentiam partis. 3.98.nu.326.
Citatio an requiratur in impetratione priuilegij. 3.103.nu.424.
Declaratur multis modis. ibi.426.& seq.
Citatio an requiratur in taxatione expensarum. 3.102.nu.408.
Citatio an requiratur in executione sententiæ latæ. 3.91.nu.122.
Citatio an requiratur in sententia excommunicationis. 3.93.nu.153. & seq.
Declaratur pluribus modis. ibi.156.& seq.
Citatio an requiratur in condemnatione expensarum. ibi.nu.162.
citatio an sit necessaria in declaratione pœnæ ipso iure in causa. ibi. numero.164.
citatio an tolli possit per statutum. 3.94.nu.197.
citatio an sit necessaria in eo qui habet facultatem capiẽdi propria auctoritate. 3.95.nu.206.
citatio an requiratur in declaratoria lata super notorio ibi.nu.207.
citatio an requiratur quando princeps procedit motu proprio. 3.87. numero 19.
citatio an inducat perpetuitatem iurisdictionis indelegato. 3.106.nu.1.
citatio debet habere in certam causam propter quam citatur reus. 1.531.a
citatio an requiratur in extraiudicialibus. 3.88.nu.63.
citatio inducit præuentionem. 1.533.b
citationem vnam peremptoriam sufficere pro tribus. 1.93.
citationem vnam sufficere pro omnibus, etiam cùm ad pœnam agitur. ibidem.
citationem sine authoritate, & commissione iudicis factam, nõ valere, siue ciuilis, siue criminalis causa sit. ibi.93.a
citationem fieri non posse die feriatę, ne quidem ad comparendum in die non feriato. 1.64.b
citatotionis copia reo danda est, vt possit comparere, 1.90.b
citatione non legitimè facta, totus processus, qui subsequitur, ipso iure nullus est. 1.94.a
citatione nõ legitimè facta, totus processus, qui sequitur, est ipso iure nullus, in quocunque iudice, etiam in Principe. 1.91.a
citationis defectus executionem sententiæ nullam reddit. 1.94.a
citationis defectus sententiam arbitrorum nullam reddit, etiam si in compromisso dicatur, quòd partibus absentibus sententiam arbitri ferre possint. 1.94.a
Per solam citationem definit res esse integra, etiam de iure ciuili, 1.90.b
citatione pendente trium dierum ad respondẽdũ iniquisitioni, potest interim capi reus delicti. 1.90.b
ciuilis causa, vel ciuile iudicium dicitur, quando pro crimine agitur ad pœnam parti applicandam, quando verò agitur ad pœnã fisco applicandam, tunc criminalis causa datur. 1.94.b
ciuilium argumentum ad criminalia procedet. 1.91.a
Ciues habitãtes in aliqua ciuitate, similiter Originarij, vel habitantes in territorio domini habẽtis merum & mixtum imperium, tenentur ei præstare iuramentum. 1.63.a
Ciuis nouus non tenetur ad collectas impositas pro debitis veteribus 1.91.a
ciuibus relictum ciuitati videtur relictum. 1.91.a
ciuium appellatione an veniant ciues, alibi habitantes, & qui inciuitate non subeunt munera per se, vel per alium: & quid in ciuitate nõ

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index in communes

subeũt munera per se, vel per alios & quid in odiosis, vel fauorabilibus ipsi ciui alibi habitanti. 1.95.a
Ciuitas an possit in ius vocari sine venia. 1.529.a
Quid de religiosis. ibid.
Quid de socero & socru. ibid.
Quid in clerico & monacho in casibus in quibus possunt in ius vocare monasterium, vel abbatem. ibid.
Ciuitas, vel Princeps pro bono pacis potest bona suorum ciuium concedere, & iniurias remittere, & damna singularum personarum, nec eorum consensus requiritur, & potest res auferre, etiam quando ipsa ciuitas, vel Princeps damnatur, priuatorum. 1.95.a
Ciuitas si sit rebellis, princeps potest eximere castra è ciuitate. 1.355.a
Ciuitas potest præscribere ne Imperatorem, vel alium in Dominum recognoscat. 3.317.nu.15.
Ciuitas Florentina habet iura principis in suo imperio, nec etiã Imperatorem recognoscit. ibid.nu.16.
Ciuitates non recognoscentes superiorem iura principis habere dicuntur, & illud de illis, quod de principibus, iudicari debet. 1.95.b
ciuitatis appellatione quid contineatur. 1.95.b
ciuitates siue recognoscant principem superiorem, siue non, possunt loca publica, plateas, pascua, emptoria & alia vendere. 1.95.b
ciuitate à Papa vel principe in feudum data, non tantum iurisdictio, sed etiam castra, & villæ, quæ dictæ ciuitati subsunt, vel de eius districtu & comitatu sunt, concessa censentur. 1.95.b
clausula, ex certa scientia & non per errorẽ, quæ solet apponi in instrumentis, inducit præsumptionem scientiæ, non erroris. 1.9.a
clausula, ex certa sciẽtia, in rescripto Papæ vel principis, habet vim clausulæ, non obstante aliquo iure in contrarium faciente. 1.97.a
clausula, ex certa principis scientia, non expressim posita, sat estsi tacitè comprehendatur. 1.96.a
clausula ex certa scientia, cum aliis similibus, causæ cognitionem, seu partis citationem non requirit. 1.97.b
clausula ex certa scientia confirmat actum inualidum. 3.397.b
Ampliatur & declaratur. ibid.2.& seq.
clausula ex certa scientia, idem importat quod clausula de plenitudine potestatis. 3.394.nu.2.
clausula ex certa scientia an operetur in tollendo alterius quæsitum. ibid.b.& seq.
clausula ex certa scientia an requiratur partis citationem. ibid.b.11.
clausula ex certa scientia facit vt præsumatur causa in principe concedente. ibid.
clausula ex certa scientia operatur vt valeat delegatio Papæ facta non existenti in dignitate. ibid.17.
clausula ex certa scientia apposita in confirmatione statutorum à Papa operatur, vt etiam statuta disponentia in materia iuramenti censeantur confirmata. ibid.18.
Item censentur confirmata statuta super rebus clericorum. ibi.19.
clausulæ ex certa scientia an habeant vim clausulæ non obstante. ibi.20.
Ampliatur & declaratur. ibid.21.& seq.
clausula ex certa scientia habet vim clausulæ pro expressis. ibid.b.26.
clausula ex certa scientia habet vim clausulæ motu proprio. ibid.27.
clausula ex certa scientia tollit vitium subreptionis. ibid.25.
clausula ex certa scientia operatur, vt nõ possit dubitari de eo quod Papa asserit. ibid.28.& seq.vbi declaratur.
clausula ex certa scientia operatur, vt confessio à principe facta non extinguatur morte. ibid.nu.31.
clausula ex certa scientia facit, vt valeat impetratio rescripti facta per alium sine mandato. ibid.nu.32.
clausula ex certa scientia adiecta in confirmatione operatur, vt inferiorum manus super ea confirmatione sine ligatæ. ibid.nu.33.
clausula ex certa scientia apposita in confirmatione facit vt non sit necesse, vt de confirmato constet. ibid.35.
clausula ex certa scientia an augeat, & extendat dispositionem. ibid.36. & seq.
clausula ex certa scientia tollit conditionem indebiti. 3.395.a.nu.39.
clausula ex certa scientia non suppler defectus substantiales. ibid.40.
Non tollit defectus naturales. ibid.41.& seq.
Non tollit defectum personæ. ibid.43.
Non operatur quando concessio in totum est subreptitia. ibid.44. & seq.
Non operatur in ignoratis. ibid.46.
Non operatur in his, quæ sunt facti. 47.& seq.
Non operatur quando non præcessit causæ cognitio. ibi.b.52.
Non operatur vt in contractibus non possit error probari. ibidem 53.& seq.
Non operatur vbi adest duplex defectus. ibid.59.
Non operatur quo minus à iudice dato cum tali clausula possit appellari. ibid.60.
clau. ex certa scientia quomodo possit probari si non fuit appposita in literis. ibid.64.
clausula ex certa scientia semper præsumitur apposita in confirmatione, secus autem in aliis concessionibus. 3.396.nu.72.
clausula non obstante, in principis diplomate addita efficit, vt diploma te contenta, contrarius commune valeant, atque etiam ius alicui auferant. 1.96.a
clausula omni meliori modo habet vim clausulæ codicillaris. 3.229.n.9.
clausula nõ obstãte, nõ tollit priuilegia in corpore iuris clausa. 3.332.n.9.
clau. nõobstãte c. naturales. si de feud. fuer. cõtrouers. apposita in legitimatione, operatur vt in præiudicium domini legitimatio subsistat. 1.97.b
clausula cũ vineis, pratis, molendinis, &c. nõ probat illa feudalia, sed tã tũ ius quod in illis concedens habebat, fuisse inuestito tradita. 1.96.b
clausula siuecõditio, si pars vti voluerit, sæpe in omni rescripto habet, etiam clausulam annullatiuam, intelligitur. 1.97.b
clausula sine præiudicio venient. ab intest. filiis & transuersal. succeden. ab intestato prodest. 1.97.b
clausula illa, quæ apponitur in instrumẽtis dotalibus, promisi in omnẽ euentum restituere, dare, reddere, comprehendit assecurationẽ quæ fit ob viri inopiam. 1.97.b
clausula, promisit non co ntrauenire, supposita scientia fidei commissi tollit fidei commissum. 1.97.b
Clausula generalis non refertur ad specificata. 1.96.a
clausula etiam principalis recusationẽ à procedendo demens, refertur duntaxat ad triuolam. 1.96.a
Clausula, saluo iure addendi vel minuendi, non operatur quòd post litem contestatam possit aliquid addi vel minui in libello. 1.96.a.& b
clausula, quod procedatur absque recusatione, etiam à Principe intelligitur de triuola. 1.96.a
clausula quantumlibet generalis non refertur ad ea, de quibus non cẽsetur esse actum, vel cogitatum inter partes. 2.96.a
Clausula rato manente pacto ponitur in odium contrauentiũ. ibid.
Clausulam nego narrata, prout narrãtur, esse vera efficere & operari, ne respondens incurrat in pœnam. 2.60.b
clausula in legitimatione, sine præiudicio venientiũ ab intest. operatur, vt legitimatus non excludat filium nec alios. 1.97.b
clausula, inferior à papa aut imperatore de iure vti non potest clausula, non obstante lege, vel iure in contrarium faciente, nec illa, quod procedatur sine figura iudicij. 1.97.a
clausula rescripti, clausula inobediẽtes cõpescendo, appposita in rescripto, intelligitur de inobedientibus de facto, non de iure seu iure permittente. 1.97.a
clausula generalis, si qua mihi iusta causa, competit ex capite ignorãtiæ aduersus præscriptionẽ longissimi temporis. 1.97.b
clausula quælibet quæ potest Principem retardare ad concedendum, requiritur quod exprimatur in dispensatione. 1.96.a.& b
clausula, Quid operetur quod soluto matrimonio vxori res æstimatæ restituantur si extiterint, habita ratione augmenti, & diminutionis. 1.245.a
clausula nego narrata, pout narrantur, nõ operatur commissum contra vasallum, nec id quod pœnam iuduceret. 1.97.b
clausula, appellatione remota, simpliciter apposita in rescripto, vel delegatione, inferioris à Papa vel Imperatore, de iure ciuili & canonico non operatur remotionem appellationis, nisi in interlocutoria. 1.97.a
clausula, habita licentia, & non aliter, ponitur ad euitandam caducitatẽ 1.67.b
clausula, promittens ratũ, gratum, maximè cum iuramento in diuisione, fidei commissum tollit. 1.97.b
clausula omni meliori modo &c. & hoc suum vltimum testamentum valere voluit, &c. apposita in testamento operatur derogationem specialem ad primum testamentum. 1.97.a
clausula talis à notario in testamento appposita: quòd testator velit testamentum suum valere iure codicillorum vel donationis causa mortis & non aliter, facit vt testamentum valeat iure codicillorum tantum. 1.96.b
clausula in fine posita, ad omnia præcedentia capita pariter refertur, quando nulla ratio concurrit quare magis referri debeat ad vnũ præcedens, quàm ad aliud. 1.96.b
clausula derogatoria appposita in primo testamento: si non derogatur expresse nec reuocatur in secundo: primũ non tollitur per secundũ.
clausula & quorum omnium, atque aliorum formæ, & tenores habeantur pro expressis: & si de illis mentio expressa facienda esset, &c. eiusdem est roboris, ac si illa omnia de verbo ad verbum exprimerentur. 1.69.a.& b
clausula constituti ob incertitudinem nullarum erit virium. 1.96.b
clausula constituti ommno liberat venditorem à venditione. 1.69.b
clausula non ideò appposita censetur, quia sit consueta. 1.96.a
clausula pro expressis operatur vt tutus tenor dispositionis quę pro expressa habita fuit censeatur expressus. 1.96.a
Ampliatur & limitatur. 3.405.a.nu.1.
Quid in priuatis. ibi.3.& seq.
clausula pro expressis derogatoria ad sequentem dispositionem nõ tollit præcedentem habentem clausulam derogatoriam. ibi.b.10.
clausula pro expressis operatur etiam ad tolendum decretum irritans adiectum in dispositione. ibi.11.& seq.
clausula pro expressis restringitur ad expressa tantum. 3.406.a 16, ibi.17.& seq.
clausula pro expressis non operatur in præiudicium tertij. ibi.16
Nec operatur non adhibita causæ cognitione. ibi.30.
Nec operatur in statutis. ibi.31.
Nec tollit defectum intentionis. ibi 33.
Nec operatur dispensationem super inhabilitate personæ. ibi.34
clausula solita apponi literis apostolicis censetur inesse, licet nõ sit apposita. 3.367.nu.2.
clausula summariè, & de plano à legato de latere minimè apponi potest. 3.406.nu.1.
Ampliatur & limitatur. ibi.2.& seq.
clausula summariè & de plano an possit apponi ab iis, qui recognoscũt superiorem. ibi.4.
clausula non obstante: &c. nihil operatur quando plura obstant, sed debet vnicuique in specie derogari. 1.96.b
Clausula in fine posita refertur ad omnia præcedentia. 3.408.a.n.1.
Ampliatur & limitatur pluribus modis. ibi.2.& seq.
Clausula ius & iustitiam ministrari in libello appposita sustinet libellum etiam generalem. 3.404.a.nu.1.
Declaratur multis modis. ibi.2.& seq.
Clausula ius & iustitiam ministrari sustinet libellum remedia contraria continentem. ibi.5.
Item facit vt omnis actio quæ ex narratis colligi potest censeatur libello deducta. ibid.b.8.
Limitatur & declaratur. ibi.9.& seq.
Item facit vt libellus etiam trahat ad petitorium, si in possessorio fit facta conclusio, & ita econuerso quãdo narratiua libelli potest vtrumque respicere. ibi.b.16.& seq.
Item operatur vt veniat in libello etiam condemnatio nõ petita. 3.405.a.19.
Item validat libellum sine conclusione. ibid.21.& seq.
Item facit vt libellus concludens in mutuo, vel depposito verificetur in sola confessione. ib.23.
Item operatur vt sententia iniusta non possit dici nulla. ibi.24.
Item facit vt deferatur iuramentũ absque alia petitione. ib.25.& se.
Clausula motu proprio suos operatur effectus, licet in rescripto fiat mentio de supplicatione partis. 1.96.b
Clausula codicillaris habet vim fideicommissi: etiam testamento nullo causa præteritionis. 1.98.b
clausula codicillaris operatur vt omnia relicta in testamento debeantur à venientib. ab intestato. ibidem
Clausula codicillaris per verba futuri temporis in testamento rupto præteritione posthumi ignoratèr posita operatur fideicõmissum: secus in rupto per querelam. ibi.
clausula codicillaris futurum respiciens, operatur fideicommissum in testamẽto præteritione annullato, si testator superuixerit per longũ tempus, nec mutauerit, vel mutare voluerit. ibid.
Clausula codicillaris non facit, quin agnatione posthumi testamentum rumpatur. ibid.
Clausula codicillaris habet locum, cùm ex præteritionis causa testamẽtum euertitur. ibid.
Clausula codicillaris efficit vt successor ab intestato censeatur obnoxius restituendo scriptis hæredibus in codicillis. ibi.
Clausula codicillaris per verba futuri temporis appposita, operatur, vt in fideicommissum institutio resoluatur. ibid.b
Clausula codicillaris nihil operatur, si in testamento posthumus à testatore ignoranter præteritus sit. ibid.b
Clausula codicillaris operatur effectum quando testator tantum in genere potuit cogitare. 1.97.b
Clausula codicillaris an habeat vires suas in legatorum conseruatione rupto testamento natiuitate posthumi, vel eiusdem præteritione. 1.98.a
Clausula codicillaris operatur, quòd quando testamentum redditur in nullidum, succedentes ab intestato, mediante dicta clausula, censeantur rogati restituere hæreditatem scripto hæredi in testamento. 1.79.b
Clausula codicillaris facit vt etiam testamentum, in quo filius est præteritus sustineatur in vim codicilli. 1.98.b
Clausula codicillaris efficit, vt quod iure recto valere nequit, iure fidei commissi valeat, & si aliquo tempore iure recto valere potuerit. ibi.
Clausula codicillaris in testamẽto posita futurum respiciens operatur fideicõmissum filio posthumo præterito, si nõ adfit mens testãtis pro filio. ibid.b
clausula codicillaris verba directa obliquat. 1.97.b
Clausula codicillaris testamentum ruptum præteritione ad fideicommissum reducit. ibid.
Clausula codicillaris sustinet in vim fideicommissi, testamentum nullũ præteritione filij etiam nati. ibi.a
Clausula codicillaris operatur, vt hæres ab intestato veniens censeatur grauatus hæreditatem restituere hæredi scripto in testamento, dedũctis tamen legitima, ære alieno, & dote materna. 1.97.a
Clausula codicillaris licet testator non cogitauerit aliquos sibi posthumos natcituros: sufficit tamẽ quòd in genere cogitauerit aliquos sibi in futurum nasci posse. 1.97.b
Clausula codicillaris ex mente testatoris adiecta præsumitur. 1.97.b
Clausula codicillaris operatur, vt hæres ab intest. veniẽs censeatur grauatus hæreditatem restituere hæredi scripto. ibid.
Clausula motu proprio excludit titulum, quòd quisque iuris. tomo 3. 398.b.66.
Clausula motu proprio tollit diligentiam processus. ibidem b 69.
Clausula motu proprio ampliat gratiam. ibi.72.& seq.
clausula motu proprio facit vt gratia operetur in pinguiori beneficio. 3.399.a.77.
Clausula motu proprio reuocat processum factum in vim primarum literarum etiam ante notitiam. 3.399.nu.78.& seq.
Clausula motu proprio excludit expressionem valoris in beneficio. ibidem b.81.
Clausula motu proprio operatur vt concessio non dicatur facta propter importunitatem. ibi.83.
clausula motu proprio operatur, vt concedens dicatur vti plenitudine potestatis. ib.83.
Clausula motu proprio non vitiat etiam si concedens fuisset difficilius concessurus. ibi.84.
Clausula motu proprio facit vt collatio beneficij vacantis in curia nõ facta mentione quod in curia vacauerit, valeat. ibi.85
Clausula motu proprio an operetur in beneficio reseruata. ibidem. 86. & seq.
Clausula motu proprio operatur vt omnia expressa in literis dicantur probata. ibi.89
Clausula motu proprio appposita in facultate cõferendi quæcunque beneficia non facit vt veniant beneficia in curia vacantia. ibi.b.90
Clausula motu proprio operatur vt cõferente Papa præbẽdã si vacet satis fit eam vacare tempore collationis, licet non tempore datæ. ibi.91.
Clausula motu proprio operatur vt impetranti in terminis clemẽ. primæ de concess. præben. currat tempus à die scientiæ, non autem à die notæ vacationis in loco. ibi.92
Clausula motu proprio nabet vim specialis expressionis. ibi.b.93
Clausula motu proprio quomodo probetur. ibi.102.& seq.
Ampliatur multis modis. ibi.106
Limitatur. 3.400.a.109
Clausula motu proprio tollit subrepticnem. 3.396.a.nu.1.
Ampliatur multis modis. ibi.2.& seq.
Limitatur. ibi.nu.8
Clausula motu proprio non tollit subreptionem in præiudiciũ tertij. ibid.8.& seq.
Ampliatur. 3.396.b.nu.9
Limitatur. ibi.12.& seq.
Clausula motu proprio non tollit defectum intentionis. ibi.nu.18
Ampliatur & declaratur. ibi.nu.19
Clausula motu proprio non tollit ius quæsitum. ibi.nu.9
Clausula motu proprio nõ derogat iuri patronatus laicorum. 3.397.a. num.30.
Clausula motu proprio non operatur contra vnionem factã per ordinarium etiam si non fuerit effectum fortita. ibi.31
Clausula motu proprio non tollit statuta de quibus non est facta mentio in concessione. ibi.b.nu.36
Clausula motu proprio non tollit defectus cõcernentes personã prouisi. ibi.b.40.&seq.
Et ideò non tollit defectus
Irregularitatis. ibi.b.44
Illegitimitatis. 3.398.a.45
Ætatis. ibi.46.& seq.
Incompatibilitatis beneficiorum. ibi.48
Bigamiæ. ibi.49
Principalitatis beneficiorum. ibi.50
Ordinis. ibi.52
Circa vitium corporis. ibi.51
Non tollit qualitates intrinsecas. ibi.54
Non comprehendit inuerisimilia. ibi.55
Non comprehendit inconsueta. ibi.56
Non comprehendit incognita. ibi.57
Non habet vim clausulæ non obstante. 58.& seq.vbi declaratur.
Clausula motu proprio reddit gratiam fauorabilem. 3.398.b.61
Clausula codicillaris an censeatur appposita de voluntate testatoris. 3. 369.nu.1
Clausula codicillaris an operetur quando testamẽtum est nullum filij præteritione. 3.406.nu.1.
Clausula codicillaris an operetur posthumo præterito. 3.407.nu.1
Clausula codicillaris an operetur posthumo præterito quando pater tanto tempore superuixit, vt potuisset testamentũ mutare, ibi. nu.15
Quid si testator nullam spem habeat filios procreandi. 3.408.nu.23
Clausula codicillaris concepta per verba futuri temporis posthumo ignorante præterito an operetur, vt testamentum valeat iure codicillorum. 2.407.nu.6.
Quid si sit concepta per verba præsentis tẽporis. 3.407.nu.1.& seq.
Quid si sit concepta per verba tẽporis futuri posthumo scienter præterito. ibi.nu.5
Clausula codicillaris operatur, vt succedens ab intestato, & sic qui vt præteritus rumpat testamẽtum, siue nullum dicat, teneatur restituere per fidei cõmissum institutis in testamento, quæcunque eis relicta sunt. 1.98.a
Clausula codicillaris per verba præsentis temporis nõ operatur filio exhæredato. 3.407.a.nu.2
Clausula codicillaris posthumo ignoratèr præterito an operetur quo ad legata. ibi.b nu.9
Clausula toties quoties importat infinitatem. 3.428.nu.1
Clausula non obstãte, in rescripto Principis operatur quòd tale rescriptum valeat, etiam contra ius, etiam si auferatur ius tertio. 1.96.a
Clausula codicillaris operatur vt omnia relicta in testamento debeantur à venientib. ab intestato, secundum communem per Bursat. conf. 88.nu.12. libr.1. post Rol. consil. 71.n.7. lib.2.
Clericatus præsumitur ex spacio longi temporis. 3.17.nu.46
Clericus à iudice laico in crimine assassinij condemnari potest. 3.411. nu.14.
Clausulæ codicillaris vim habet magna adfectio, seu dilectio testatoris erga personam cui relinquitur, eũdemque effectum operatur. 1.96.a
Clausula decreti annullatiua ligat statim ignorantes. 1.97.b
Clausulæ accessoria ad cõtractũ naturã cõtractus sequitur. 3.409.n.1. Ampliatur & limitatur multis modis. ibid.
Clausulam, Appellatione remota, soliti am adiici in delegationibus nõ nocere tertio, quo minus ipse appellare possit. 1.97.b

Vtriusque Iuris Opiniones.

Clausula motu proprio facit vt collatio beneficij vacantis in curia nõ facta mentione quod in curia vacauerit, valeat. ibi.85
Clausula motu proprio an operetur in beneficio reseruata. ibidem. 86. & seq.
Clausula motu proprio operatur vt omnia expressa in literis dicantur probata. ibi.89
Clausula motu proprio appposita in facultate cõferendi quæcunque beneficia non facit vt veniant beneficia in curia vacantia. ibi.b.90
Clausula motu proprio operatur vt cõferente Papa præbẽdã si vacet satis fit eam vacare tempore collationis, licet non tempore datæ. ibi.91.
Clausula motu proprio operatur vt impetranti in terminis clemẽ. primæ de concess. præben. currat tempus à die scientiæ, non autem à die notæ vacationis in loco. ibi.92
Clausula motu proprio nabet vim specialis expressionis. ibi.b.93
Clausula motu proprio quomodo probetur. ibi.102.& seq.
Ampliatur multis modis. ibi.106
Limitatur. 3.400.a.109
Clausula motu proprio tollit subrepticnem. 3.396.a.nu.1.
Ampliatur multis modis. ibi.2.& seq.
Limitatur. ibi.nu.8
Clausula motu proprio non tollit subreptionem in præiudiciũ tertij. ibid.8.& seq.
Ampliatur. 3.396.b.nu.9
Limitatur. ibi.12.& seq.
Clausula motu proprio non tollit defectum intentionis. ibi.nu.18
Ampliatur & declaratur. ibi.nu.19
Clausula motu proprio non tollit ius quæsitum. ibi.nu.9
Clausula motu proprio nõ derogat iuri patronatus laicorum. 3.397.a. num.30.
Clausula motu proprio non operatur contra vnionem factã per ordinarium etiam si non fuerit effectum fortita. ibi.31
Clausula motu proprio non tollit statuta de quibus non est facta mentio in concessione. ibi.b.nu.36
Clausula motu proprio non tollit defectus cõcernentes personã prouisi. ibi.b.40.&seq.
Et ideò non tollit defectus
Irregularitatis. ibi.b.44
Illegitimitatis. 3.398.a.45
Ætatis. ibi.46.& seq.
Incompatibilitatis beneficiorum. ibi.48
Bigamiæ. ibi.49
Principalitatis beneficiorum. ibi.50
Ordinis. ibi.52
Circa vitium corporis. ibi.51
Non tollit qualitates intrinsecas. ibi.54
Non comprehendit inuerisimilia. ibi.55
Non comprehendit inconsueta. ibi.56
Non comprehendit incognita. ibi.57
Non habet vim clausulæ non obstante. 58.& seq.vbi declaratur.
Clausula motu proprio reddit gratiam fauorabilem. 3.398.b.61
Clausula codicillaris an censeatur appposita de voluntate testatoris. 3. 369.nu.1
Clausula codicillaris an operetur quando testamẽtum est nullum filij præteritione. 3.406.nu.1.
Clausula codicillaris an operetur posthumo præterito. 3.407.nu.1
Clausula codicillaris an operetur posthumo præterito quando pater tanto tempore superuixit, vt potuisset testamentũ mutare, ibi. nu.15
Quid si testator nullam spem habeat filios procreandi. 3.408.nu.23
Clausula codicillaris concepta per verba futuri temporis posthumo ignorante præterito an operetur, vt testamentum valeat iure codicillorum. 2.407.nu.6.
Quid si sit concepta per verba præsentis tẽporis. 3.407.nu.1.& seq.
Quid si sit concepta per verba tẽporis futuri posthumo scienter præterito. ibi.nu.5
Clausula codicillaris operatur, vt succedens ab intestato, & sic qui vt præteritus rumpat testamẽtum, siue nullum dicat, teneatur restituere per fidei cõmissum institutis in testamento, quæcunque eis relicta sunt. 1.98.a
Clausula codicillaris per verba præsentis temporis nõ operatur filio exhæredato. 3.407.a.nu.2
Clausula codicillaris posthumo ignoratèr præterito an operetur quo ad legata. ibi.b nu.9
Clausula toties quoties importat infinitatem. 3.428.nu.1
Clausula non obstãte, in rescripto Principis operatur quòd tale rescriptum valeat, etiam contra ius, etiam si auferatur ius tertio. 1.96.a
Clausula codicillaris operatur vt omnia relicta in testamento debeantur à venientib. ab intestato, secundum communem per Bursat. conf. 88.nu.12. libr.1. post Rol. consil. 71.n.7. lib.2.
Clericatus præsumitur ex spacio longi temporis. 3.17.nu.46
Clericus à iudice laico in crimine assassinij condemnari potest. 3.411. nu.14.
Clausulæ codicillaris vim habet magna adfectio, seu dilectio testatoris erga personam cui relinquitur, eũdemque effectum operatur. 1.96.a
Clausula decreti annullatiua ligat statim ignorantes. 1.97.b
Clausulæ accessoria ad cõtractũ naturã cõtractus sequitur. 3.409.n.1. Ampliatur & limitatur multis modis. ibid.
Clausulam, Appellatione remota, soliti am adiici in delegationibus nõ nocere tertio, quo minus ipse appellare possit. 1.97.b

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index in Communes

Clausulæ per Notarium appositæ continentes aliquid contra verisimi lē menteꝫ contrahentiū censentur appositę ex consuetudine Notariorum,non autem de voluntate partium. 3.369.nu.5.
Clausulæ insolitæ appositio suspicionem vehementem inducit.1.96.b
clericus agnatus excludit fœminā propter statutū exclusiuum fœminarum ſtantib. masculis. 1.103.a
Clericusſi tempore cōmissi criminis reassumpsit habitum & tonsuram priuilegium clericale non amisit. 1.96.b
Clericus iudū qui exinduſtria ingenij consistit, exercere potest.1.99.b
clericus effectus religiosus post commissum delictum,si non in fraudē nō potest puniri à iudice seculari:Secus si dolose,vt se eximeret ab eius iurisdictione.Et tunc est degradādus,& curiæ seculari tradendus. 1.107.b
clericus propter adulterium detruditur in monasterium & deponitur ab officio & beneficio. 1.107.b
clericus factus post commissum aliquod delictum si absque fraude suscepit ordinem ecclesiasticum,liberatur & eximitur prorsus à iurisdictione iudicis laici & relinqui debet puniendus iudici ecclesiastico. 1.103.a
clericus & laicus si simul committant idem delictum,tūc ne causæ cōtinentia diuidatur,etiam laicus mittendus est ad iudicem ecclesiasti cum cum clerico correo. 1.103.b
clericus debitor alienæ pecuniæ,inopia seu egestate laborans non potest conueniri,nisi inquantum facere potest deductis necessariis alimentis ne cogatur mendicare in opprobrium clericatus. 1.106.b
clericus non est degradandus nisi pro tribus criminibus,(Hæresis,falsi commissi in literis apostolicis,& conspirationis in proprium episcopum. 1.103.b
Clericus benedicens fecundas nuptias,est suspensus ab officio & beneficio,non ipso iure,sed per sententiam est suspendendus. 1.106.b
clericus notorius fornicator,vel simoniacus in ordine,est ipso iure suspensus ab officio. 1.106.b
clericus incedens in habitu & tonsura, non amittit priuilegium fori, quantumcuꝫque grauia crimina committat,& illa reiteret,in eisque perseueret. 1.103.b
clericus,ecclesia seu monasterium succedens iure successionis vel legati laico iam conuento coram iudice seculari,tunc litem ipsam in choatam cum defuncto coram illo iudice litem finire,peragereque tenetur vbi iudicium cœptum est. 1.106.b
clericus admittitur ad feudum concessum pro se,& quibus dederit. 1.103.a
clericus monachus,vel monasterium ad feudum fœmineū admittitur: quia per subſtitutum seruit. 1.103.a
clericus effectus post delictū,nō debet per iudicē secularem coerceri. 1.106.b
clericus actualiter depositus non gaudet priuilegio canon. 1.106.b
clericus non deferens habitum,& tonsuram,& immiscens se enormitatibus & sceleribus,fori tamen priuilegium non amittit, nisi prius à suo prælato fuerit monitus,& interpellatus. 1.96.b
clericus etiam si depositus sit,non tamen poterit tradi curiæ seculari, nisi sit incorrigibilis. 1.103.b
clericus licet per principem fuerit ad aliquod officium seculare admissus,& in ipso officio aliquid deliquerit,non tamen poterit à seculari iudice puniri,etiam si in minoribus tātum ordinibus constitutus esset. 1.103.b
clericus qui à iudice suo ecclesiastico iudicatus est reus criminis læsæ maiestatis nō actualiter,sed verbaliter tantū degradādus est. 1.103.b
clericus non debet propter assassinium actualiter & solenniter degradari. 1.103.b
clericus consocius verberando clericum consociū facilius absoluitur, & in excommunicationem incidit. 1.106.a
clericus coniugatus deferens habitum & tonsurā regulariter gaudet priuilegio fori tam in criminalibus quàm ciuilibus. 1.100.b
clericus in bonis patrimonialibus non gaudet priuilegio ecclesiæ,nisi in casibus à iure expressis. 1.100.b
clericus non debet priuari beneficio,nisi delictum sit graue. 1.104.b
clericus qui episcopum calumniatus est,licet deponendus,& iudici seculari tradendus sit,tamen id non aliter procedit,nisi etiam incorrigibilis sit. 1.103.b
clericus qui se fieri fecit clericum in fraudem,vt euitaret iudicium secularis,hoc sibi prodesse non habet,quominus possit conueniri coram iudice. 1.104.b
clericus cōmittens delictum,ob quod venit beneficio suo priuandus, licet habeat ius in re,quousque sit priuatus,postpriuationē tenetur restituere fructus perceptos à die commissi delicti,vel quos recipere potuit,siue extent,siue sint consumpti,& siue effectus sit locupletior,siue non. 1.106.a
clericus vt capi possit,etiam à Prælato,debet esse suspectus de fuga,& prius debet constare de delicto. 1.107.b
clericus potest torqueri. 1.107.b
clericus,qui ante crimen nō incedebat in habitu,si postea incedat,gaudet priuilegio fori. 1.107.a
clericus assassinus potest puniri per iudicē ecclesiasticum & laicum. 1.107.a
clericus beneficiis priuatur,si per annum stat excommunicatus&miles efficiatur. 1.104.b
clericus beneficiatus matrimonium contrahens,priuatur beneficio etiam,quod non sit in sacris,& sit in minoribus. 1.106.a
clericus deferens habitum & tonsuram , licet sit coniugatus gaudet priuilegiis clericorum. 1.107.a
clericus etiam propter homicidium qualificatum nō debet priuari beneficio ipso iure. 1.104.b
clericus qui sit verē incorrigibilis,potest per iudicē secularem absque vlla degradatione puniri etiam si in sacris constitutus sit. 1.104.a
clericus testis falsus nō potest puniri à iudice laico,sed est remittēdus ad suum iudicem. 1.104.b
clericus in flagranti delicto,& à publicis apparitoribus capi potest,& apriuatis,fauore reipublicæ. 1.105.a
clericus si fuerit productus in testem coram iudice laico,& falsum deponit,potest puniri per iudicem laicum. 1.105.b
clericus periurus ipso iure non est priuatus beneficio. 1.104.a
clericus absque decenti habitu captus in tempore homicidij,non gaudet priuilegio fori,nec sit de eo remissio ad iudicem competentem. 1.104.b,& 105.a
clericus de bonis ab ecclesiq reditu comparatis testamenti iure poterit disponere,si ad id à Pontifice illi fiat copia. 1.104.b
clericus delinquens potest capi à laico,repertus in flagranti crimine,& tradere curiæ ecclesiasticæ. ibid.a
clericus propter simplicem fornicationem non incurrit pœnam depositionis,sed solummodò suspensionis. 1.99.a,102.b,& 104.a,& 105.b, & 108.a
clericus conspirator contra Episcopum vel clericos , & iniuriam ipsis inferens,è gradu suo penitus proprio abiicitur. 1.104.a
clericus etiam presbyter,si est suspectus,potest ex causa torqueri. ibid.
clericus parricida debet deponi & puniri. ibid.
clericus suspectus de fuga in delictis potest capi, vt episcopo suo tradatur sine metu excommunicationis. 1.102.b,& 108.a
clericus absens,quando scitur vbi est,si potest commodè requiri seu citari,erit personaliter citandus,siue requirēdus,etiam si sit extra prouinciam. 1.102.a
clericus patrimonio luculento præditus non impeditur, quo minus ab eius ecclesiæ cui seruit bonis vitæ necessaria decerpat &in suos vsus conferat. 1.105.a
clericus in beneficij fructibus vsufructuarius non vsurius censetur. tom.1.105.a
clericus post patratum delictum in fraudem effectus,non euadet ordinarios seculares iudices. ibid.b
clericus absens à beneficio sine causa,vel ex causa sine licentia superioris,vel cum licentia finita cum causa absque requisitione, ac monitione regulariter priuari beneficio non debet. 1.102.a
clericus falsum deponens coram iudice laico , potest extra ordinariè puniri realiter,& non personaliter ex officio. 1.104.b
clericus habens sufficiens patrimonium licitè potest viuere de bonis ecclesiæ,ac de redditibus beneficiorum. 1.105.a
clericus productus in testem coram iudice laico deponens falsum non potest per iudicem laicū puniri ac cōdemnari,nec principaliter,nec incidēter,sed est remittendus ad ecclesiasticum. 1.104.b,& 105.b
Clericus habet omnia priuilegia concessa militibus armatæ militiæ. 1.99.a
clericus ordine,ac loco motus,seu degradatus à iudice seculari absque vlla traditione plectetur. 1.105.b
clericus habens concubinam,si admonitus fuerit , & relinquere illam noluerit,ab ecclesiasticis beneficiis vsque ad satisfactionem cōgruā suspenditur. 1.105.b
clericus filius familias licet testari possit,tamen de vsufructu bonorum tam aduentitiorum,quàm maternorū patri quæsito non testabitur. 1.105.a
clericus fornicatornotorius ipso iure ab officio suspensus est. 1.104.a
clericus in testimonio apud ordinarium seculare iudicem dicto falsi se obstringens,ad suum iudicem remittendus est. 1.105.a
clericus ob assassini crimen ab ordinario seculari iudice,& capi,& plecti potest. 1.105.a
clericus adulter deponitur ab officio,& in monasterio detruditur toto tempore vitæ suæ. 1.104.a,& 105.a
clericus coniugatus licet per contractas nuptias non desinat esse clericus,cùm retineat characterem,tamen habetur pro laico. 1.99.b
clericus à summo Pontifice impetrare priuilegium testandi , & disponendi de rebus & reditibus ecclesiæ,potest. 1.102.b
clericus fugitiuus potest capi per creditorē etiam laicum absque mandato. ibidem.
clericus non coniugatus,si non deferat habitum & tonsuram, nihilominus gaudet priuilegio fori,nec potest à iudice laico puniri. 1.108.b
clericus qui non dicit officium,neque incumbit horis diuinis , priuandus est beneficio,& tenetur etiam reddere fructus perceptos. 1.108.b
clericus debet remitti à laico ad suum forū sine aliquo dedecore, aut ignominia. 1.102.b
clericus coniugatus beneficiū seculare retinet,& habere potest. 1.99.b
clericus potest testari de bonis, quæ constat ipsum acquisiuisse ex suis laboribus. 1.99.a
clericus in minoribus ordinibus constitutus, in habitu & tonsura non incedens,si faciat actum clericatui contrarium perdit priuilegium. 1.99.a
clericus est vsufructuarius,& non vsurius de fructibus beneficij. 1.99.a
Clericus præsumitur in dubio quæfuisse bona sua intuitu Ecclesiæ,1.99.a
Clericus in sacris constitutus non potest matrimonium contrahere,& si contrahat non tenet. 1.99.b.

Clericus:

Vtriusque Iuris Opiniones.

clericus perinde atque ecclesia statuto generali laicorum vti potest, maximè si sit fauorabile. 1.99.b
Clericus degradatus realiter potest puniri à iudice laico,etiā absque aliqua traditione. 1.103.a
clericus debitor si aufugiat cum pecunia,aut re creditoris laici poterit ab eodem capi & ad iudicem ecclesiasticum duci. 1.99.b
Clericus secularis dimittens habitum , si est beneficiatus , dicitur apostata,si verò non est beneficiatus,non dicitur apostatare , sed relinquere habitum. 1.103.a
Clericus torqueri non potest,stāte dicto vnius testis,licet omni exceptione maioris,& de maleficio deponentis,nisi precedente infamia. 1.103.a
Clericus exercens post vnam monitionem, cauponariam vel stabulariam,si est coniugatus,perdit priuilegium. 1.99.b
Clericus potest à Papa impetrare licentiā testandi de bonis Ecclesiæ. 1.99.a
Clericus potest testari de fructibus extātibus,collectis ex bonis Ecclesiæ,siue habeat administrationem,siue non habeat. 1.99.a
Clericus non potest esse procurator laici coram iudice laico,quando est generaliter constitutus , secus si specialiter ad aliquam causam. 1.102.b
Clericus pro crimine nec ciuiliter nec criminaliter,coram iudice secu lari reconueniri potest. 1.96
Clericus non coniugatus,nō deferens habitum & tonsuram,non amittit priuilegium fori,nisi prius ter monitus fuerit, etiam si se immisceat enormib. 1.108.b
Clericus effectus post delictum,& causam motam forsan per iudicem secularem quomodo possit euadere. 1.103.a
Clericus datus fideiussor coram iudice tēporali,non potest priuilegio fori renunciare,vt possit coram eo conueniri. 1.102.b
Clericus beneficiis labitur,&cùm per annum fuerit excom municatus & cùm nomen militiæ dederit. 1.105.a
Clericus non sacris imbutum coram iudice seculari conueniens,interim tamen ab eodem aliam litem coram eodem ius dicente cogitur exci pere. 1.105.a
Clericus vel prælatus,ex probabili ac iusta causa se regulariter absentare non debet. 1.102.a
Clericus inceptum iudicium coram seculari iudice ab eo cui ipse successit,persequi apud eundem iudicem cogetur. 1.105.a
Clericus nepotes ex filio,quem iam sacris initiatus suscepit natos nō prohibetur hæredes instituere. 1.105.a
Clericus concubinam habens beneficio excludendus est,& ad fructus perceptos restituendos adigendus. 1.105.a
Clericus potest capi à priuato fauore Reipublicæ. 1.103.b
Clericus habens patrimonium sufficiens,si seruit ecclesiæ,potest viuere de bonis ecclesiæ. 1.99.a
clericus concubinarius est priuandus beneficio:& tenetur ad restituendum fructus perceptos. 1.99.a
clericus si per insidias interfecerit aliquem,debet verbaliter degradari,non autem actualiter. 1.99.a
Clericus coniugatus si ante tempus commissi criminis non incedebat in habitu & tonsura,postea verò assumpto habitu &tonsura statim commisit crimen,nihilominus gaudet priuilegio clericorum. 1.108.a
Clericus est feudi capax,modo pro tali feudo præsteatur seruitium reale tantum. 1.99.a
Clericus paruæ parochiæ potest diffamari. 1.99.a,121.b
Clericus non potest renunciare exceptioni,quòd non teneatur comparere coram iudice seculari in criminalibus. 1.101.a
clericus quatenus facere potest,solum conueniri , & condemnari potest. 1.105.a
Clericus non debet à suo iudice incarcerari,nisi prius constet de delicto,pro quo est detinendus,nam nisi prius constet de delicto,iudex incurreret in pœnam excommunicationis. 1.108.a
Clericus beneficiarus contrahendo matrimonium,amittit beneficium, etiam si matrimonium ratione consanguinitatis foret nullū.1.108.a
Clericus citatus à iudice seculari , si non comparet,& non alleget se clericum,non ideo per hoc mulctatur. 1.108.a
clericus concubinarius est priuandus beneficio,& tenetur ad fructus perceptos restituendum. 1.108.b
clericus excōicatus , est ipso iure priuatus fructibus beneficij. 1.108.b
clericus condemnatus pro enormi homicidio,stātim est tradendus curiæ seculari. 1.108.b
clericus effectus miles secularis,amittit beneficium. 1.108.b
clericus coniugatus non propter coniugium perdit priuilegium fori ecclesiastici,dummodo cum vnica tantum,eáque virgine,matrimonium contraxerit,& habitum clericalem,tonsuramque deferat. 1.108.a
clericus non debet deponi propter graue crimen. 1.109.a
clericus etiam simplicis tonsuræ non potest conueniri in ciuilibus, neque in criminalibus coram laico,etiam Principe. 1.101.a
Clericus ex consuetudine vel constitutione ecclesiæ,etiam non deseruiendo per vicarium fructus in absentia ex beneficiis residentiam non exigentibus,percipere potest. 1.101.a
clericus an quis sit nec ne,ad iudicem ecclesiasticum spectat cognitio. 1.108.a
Clericus homicida non priuatur beneficio ipso iure. 1.104.a
Clericus in patrimonialibus non gaudet priuilegiis cōcessis ecclesiæ, nisi in casibus à iure expressis. 1.99.a
Clericus fugitiuus an capi possit. 1.446.a
Clericus venditor,laudatus author,debet defendere emptorem in foro ipsius emptoris. 1.434.b
Clericus an in feudo succedat. 1.343.b
Clericus testari potest etiam de bonis ab Ecclesia acquisitis,impetrato ad hoc priuilegio à summo Pontifice. 1.99.a
Clericus fornicans cum soluta non dicitur sacrilegium,vel adulterium commissse. 1.102.a
Clericus homicida,non est ipso facto priuatus titulo beneficij, nec perdit ipso iure beneficium , sed venit priuandus per sententiam. 1.101.a
Clericus condemnatus pro enormi delicto &homicidio,est deponendus,& degradandus,& postea curiæ seculari tradendus, nec debet expectari,quòd sit incorrigibilis. 1.107.b
Clericus non potest torqueri. 1.99.a
Clericus potest etiam capi à familia iudicis secularis,non vt puniatur, sed vt iudici ecclesiastico tradatur. 1.101.a
Clericus contrahens matrimonium perdit beneficium ecclesiasticum, & ipso iure vacat,etiāsi contraxerit sponsalia per verba de præsenti,absque copulatione. 1.100.a
Clericus laici hæres, lite coram seculari iudice cum defuncto nondum cœpta,vocandus est pro actione hæreditaria ad iudicem ecclesiasticum, 1.455.a
Clericus qui sustinet excommunicationem per annum,priuatur beneficio. 1.108.b
Clericus,vbi crimen non fit valde graue,non solet clericali beneficio priuari,vel ab ordine deponi,sed suspendi. 1.106.a
clericus propter adulterium detruditur in monasterium,& deponitur ab officio,& beneficio. 1.99.a
clericus citatus coram laico an teneatur comparere. 1.103.a
clericus propter defloratam virginem potest deponi, 1.101.a
clericus seu prælatus beneficiatus habens administrationem de beneficij fructibus,vel aliis rebus ex fructibus, ecclesiæ , vel intuitu ipsius ecclesiæ acquisitis non potest testando disponere. 1.100.b,& 102.b
clericus regulariter non potest deseruire per vicarium in beneficio.1.101.a
Fallit,ibid.
clericus coniugatus debet ferre tonsuram , si est beneficiatus. 1.100.a
clericus repertus coitum habere cum sponsa alicuius, potest impunè percuti. 1.101.a
clericus in sacris constitutus vxorem ducens,non intelligitur ipso iure priuatus beneficio,sed venit priuandus per sententiam. 1.100.a
clericus potest conuinci testibus secularibus,& si agitur criminaliter,lata sententia,potest eius superior priuare illum beneficiis vigore illius sententiæ,formata de nouo inquisitione, & assumpta illa sententia, tanquam incidente notorium. 1.104.b
clericus repertus cum armis contra proclamata Principis seculares, potest armis spoliari à iudice laico,& amittit arma. 1.107.a
clericus si per insidias interfecerit aliquem,debet verbaliter degradari,sed non actualiter. 1.107.b
Clericus propter crimen Assassinij tradendus est curiæ seculari,non expectata incorrigibilitate. 1.104.a,& 105.a
Clericorum appellatione veniunt constituti,etiam in minoribus ordinibus. 1.111.b
Clerici etiam in minoribus non possunt esse venatores. ibid.
clerici & ecclesia exempti sunt à laicorum iurisdictione de iure diuino. 1.103.a
clericum excommunicatum percutiens , incidit in excommunicationem. 1.111.a
clerici in criminalibus non subiiciuntur laico,& possunt declinare forum. ibid.
clerici & eorum coloni sunt immunes à muneribus personalibus,& aliis. 1.103.a
clerici contrahentes matrimonium ipso iure perdunt beneficia. 1.111.b
clericorum familiares,ac famuli sacris non imbuti clericali foro non potiuntur,& si episcoporum famuli potiantur. ibid.
clericorum filij natalibus possunt restitui à comite Palatino, facultatem natalibus restituendi de imperatore adepto. ibid.
clerici debent abstinere à negotiationibus. ibid.
clerico,etiamsi beneficium teneat quod residentiam non requirat, nō licet vagari,quinimò ob delictum vagationis tali beneficio priuari potest. 1.110.a
clerici contrahentes sponsalia,non perdunt beneficia. 1.111.b
clerici quando ad subeunda munera teneantur. 1.110.a
Et per quem iudicem cogantur. ibid.
clericis quando armis pugnare liceat, ibid.
clerici absentis ac contumacis beneficium ad hoc,vt alteri conferri sine ad ipsum eligi possit,regulariter necessaria est ipsa priuatio , ita vt sententia priuatiua post ipsam contumaciam sequatur. 1.110.a
clericorum confessio coram seculari iudice facta,nec indicium archiepiscopi tectatur. 1.111.b
clericorum nomen in fauoribus canonicos complectitur,& si in odiosis non tam latè pateat. ibid.
clericorum causas delegare nullis sacris imbuto possunt Episcopi,seu Præsules, ibid.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index in Communes

clerici villa,non sordida artificia,exercentes moniti,si non desistant,licet careant priuilegiis clericorum , id tamen fallit si occulte talia exerceruent. 1.110.a
clerici possunt capi in flagranti crimine à familia potestatis. 1.111.b
clerici regulares debent communiter & simul viuere atque stare.1.110.b
clerici nunquàm fuerunt de iurisdictione laicorum,& constitutiones de hoc loquêtes potiùs sunt declaratoriæ , quàm de nouo promulgatoriæ. 1.110.b
clerici non possunt torqueri,stantibus indiciis,nisi sint infames , & de crimine diffamati. 1.110.b
clerici licèt tempore interdicti possint sepeliri,extrema tamen vnctio eis non administratur. 1.102.a
clericum in adulterio cum filia nupta pater deprehendens , percutere potest. 1.102.a
Clerici,qui scienter participant cum excommunicatis à Papa sunt excommunicati. 1.112.a
clericum offendens vel iniuria afficiens,punitur in vtroque foro. 1.112.a
clericum delinquentem contra personas,vel res alterius,laicus prohibere potest. 1.112.a
clericum percutiens,vel vestem eius scindens,vel frangês equi ipsius cingulum:vel extrahens frenum ad hoc,vt clericus super equo incedens cadat,vel occidens equum,super quo clericus incedebat,cû dicatur iniuria inferri,etiam in personam,erit excommunicatus. 1.112.a
clericum se defendendo percutiens non incidit in excommunicationem:etiam si se defendendo modum excedat. 1.102.a
clericis potest imponere pœnam pecuniariam Episcopus. 1.102.a
clerici debent omnino se abstinere à negotiationibus. 1.102.a
clericum iusultantem,insultatus pro defensione corporis & vitæ licitè occidere potest,neque solùm ab ipso insultato,sed etiam à quolibet alio ratione defensionis propinquorum,vel extraneorum occidi potest. 1.112.a
Clericus,An succedat in feudo,cum aliis fratribus laicis. 1.364.b
clericum cum armis prohibitis ex forma ordinum & proclamationum Principis secularis,potest iudex secularis,vel eius familia spoliare illis armis prohibitis,& talia edicta ligât etiam clericos.1.112.a
clericorum coitus,etiam cum cœlibe fœmina,dicitur ac dicetur incestus. 1.111.b
clericis nec vxores nec concubinas licet habere. 1.111.a
Clericum in habitu,&tonsura non incedentem enormitatibus sese immiscentem & in iis perseuerantem,etiam non moniti,scienter percutiens vel offendens non incidit in canonem siquis suadente. 1.99.b
clericum citatum coram se non comparentem non potest iudex secularis in expen.tanquam contumacem condemnare. 1.102.a
clerici trahentes clericos coram iudice laico,perdunt causam per sententiam,non ipso iure. 1.109.a
clericorum concubinas non esse de foro ecclesiæ , & posse per laicos puniri. 1.109.a
clerici feudum capere &retinere possunt,cum per substitutos domino inseruire possint. 1.109.a
clericos periurij reos,nõ dignitate,ac beneficiis ius ipsum euertit, sed exuendos,ac priuandos constituit,& si statim incapaces nouæ institutionis,ac dignitatis reddat. 1.109.a
clerici in minoribus ordinibus constituti sunt capaces sententiæ degradat.& sic degradari possunt. 1.109.a
clericum excommunicatum percutiens,etiam incidit in excommunicationem. 1.102.a
clericum defendendo percutiens,non incidit in excommunicationem etiam si defendendo modum excedat. 1.112.a
clericorum appellatione,in fauorabilibus veniunt canonici & dignitates,in odiosis non. 1.109.a
clericum in adulterio cum filia nupta pater deprehendens potest citra pœnam c.ii quis suadente. 17.quæstione 4.percutere. 1.112.a
clericos,sua cum sponsa de præsenti coeuntes, quiuis impunè persequatur. 1.109.a
clerici etiam de quotidianis distributionib.testari possunt. 1.109.a
clerici tenentur ad instructionem murorum,ac portarum ciuitatis , & viarum pontiumque in quibus est pietas,& publica versatur vtilitas. 1.109.a
clerici non residentes in ecclesiis in quib. habent seu obtinent beneficia ecclesiastica tenêtur omnino ad dicendas priuatim preces horarias à Romano Pontifice &ecclesia priuatiue institutas. 1.109.b
clerici à potestate,& iurisdictione principis secularis,& omniũ,& quorũcunque Laicorũ ante omne humanam legem iure diuino fuerũt ac sunt exempti. 1.109.a
cleriri possunt inducere consuetudinem contra canones. 1.101.a
clerici regulariter torqueri possunt. 1.111.b
clericorum bona,ex beneficiis obuenientia licet immunia sint à collectis tamen si cum fratre cõmunia habeat clericus,nõ poterit obtẽtu sui priuilegij vniuersa bona à collectis eximere , sed soluet frater pro rata. 1.112.a
clerici participantes scienter cum excommunicatis à Papa sunt excõmunicati. 1.111.b
Clericum adeuntem hæreditatem sine beneficio inuentarij,teneri creditorib.insolidũ,& vltra vires hæreditatis. 1.482.b
Clerico ab intestato succedunt agnati & cognati in bonis patrimonialibus, 1.486.a
Clericum vel Ecclesiam teneri ad collectas soluẽdas ratione possessionis æstimatæ & regestratæ in libro communitatis, quæ ad clericum, vel ecclesiam peruenit,quocunque titulo. 1.101.b
Clericus.Si statuto caueretur omnia prædia alicuius territorij debere tributaria esse,vt sannuatim soluant certum quid communitati, clericos non teneri:contra sententiam Bartoli. ibid.
Clericos in periculo imminentis belli,teneri contribuere. ibid.
Clericum non deponi propter fornicatio nem. ibid.
Propter stuprum,& adulterium,deponi clericum. ibid.
clericum deponentem falsum coram iudice seculari, non posse puniri ab illo iudice,sed remittendum ad suum iudicem. ibid.
clericum in causa ciuili posse reconueniri coram seculari. ibid.
coacta voluntas,voluntas est. 1.112.b
coæqualitas honoris militiæ , sortior est omni militum priuilegio. tomo 1.112.b
codicillaris clausula operatur fideicommissum, etiam posthumo ignoranter præterito. ibid.
in codicillis testes non debent de necessitate esse rogati. ibid.
in codicillis habet locum regulariter,quod dicitur de testamento,& fit in testaméto requiritur,quòd testes sint in conspectu testatoris, sic etiam in codicillis. ibid.
quinque testes ad codicillos requisiti debẽt esse omni exceptione maiores. ibid.
codicilli veniunt appellatione testamenti. ibid.
codicillis non dempta,ideò solennitas censebitur quia statuto,vel cõsuetudine testamentis dempta sit. ibid.
codicilli.Quis potest facere plures codicillos,&posteriores non derogant prioribus,nisi sint contrarij. ibid.
cœpta vsucapio,vel præscriptio per defunctum,continuatur per hæredem. ibid.
cogitatio sola non facit vt quis puniri possit. 1.113.a
cogitatum in genere sufficit. 3.327.nu.1
Ampliatur & limitatur multis modis. ibid.2.& plurib.seq.
Quid in legitimatione. ibid.3.& seq.
cognati præferuntur extraneo tantum offerenti in venditione bonorũ debitoris. 1.113.a
cognati iam hodie ad decimum vsque gradum succedunt. ibid.
cognati & affines prodigi,cui poterat interdici bonis possunt aduersus eius contractũ restitutionẽ petere , etiam eo contradicente.ib.
cognatio spiritualis non contrahitur per nuntium,nec per procuratorem. ibid.
cognoscere de sua causa. Quicunque princeps vel ciuitas non recognoscens superiorem de iure, potest cognoscere & iudicare de sua causa. ibid.
cognitio summaria.Non admissa appellatione à iudice à quo iudex ad quem summarie habet cognoscere,an fuerit admittenda. ibid.
cognitio causarum matrimonialium de stilo curiæ romanæ competit solis Episcopis: Adeo quod rescriptum impetratum in talibus ad inferiores præsumitur subreptitium. 2.96.a
cohæres coniunctus non gaudet aliquo priuilegio contra cohæredem coniunctum. 1.113.a
coitus iudei cum Christiana,debet puniri pœna pecuniaria, si est simplex fornicatio. ibid.
coitus cum pupilla efficit,vt tutoris bona confiscentur,& ipse deportatur. ibid.
coitus clericorum etiam cum cœlibe fœmina , est simplex fornicatio. 1.113.b
coitum inter se facientes mulieres,non simpliciter fricando,sed ventes aliquo instrumento pro priapo,puniuntur pœna mortis. 1.113.b
coitus dãnatus dicitur,quicunque lege aliqua humana punitur. 1.113.a
coitus vxorati, vel soluti cum nupta muliere meretrice non punitur. 1.113.a
coitus cum moniali punitur pœna capitis. 1.113.a
coitus vxorati cum soluta communiter non punitur. ibid.
coitus cum bestiis punitur pœna mortis. ibid.
collaterales vsque ad quem gradum succedant. 1.366.a
collaterales in feudo nouo non succedunt , nisi id expresse actum fit. 1.113.b
collatio facta ab episcopo sine presentatione patroni est nulla. 1.113.b, & 631.a
collatio locum habet etiam ex testameoto licet portiones sint inæquales. 1.113.b
collatio beneficiorum inter fructus annumeratur. ibid.
collatio facta per ordinarium infra mensem datum expectantibus si expectans infra mensem non acceptet,an valeat. 3.403.nu.69.& seq.
collatio facta illiterato non tenet,nec homicidæ. 1.113.b
collatio beneficij facta cum conditione,si vacat , valet , licet non electio. ibid.
collatio bonorum non fit cum ascendens succedit descendẽti : vt si pater succedat filio,vel nepoti. 1.113.b
collectari forenses non possunt de suis possessionib.nisi in proprio territorio vbi collectantur de bonis etiam alibi sitis. 1.114.a
collecta imposita per statutum est soluenda etiamsi statutum non reperiatur. 3.390.nu.15.
collectæ & onera forensibus possidentibus qualiter imponantur:& quę onera. 1.114.a
collecta bonis & rebus imposita,onus mixtum dicitur. 1.113.b
collectam quis subire & exponere debet , eo in loco vbi quis possidet bona. 1.113.b
collectas

Vtriusque Iuris Opinionẽs.

collectas imponere subditis suis domini inferiores qui superiorem recognoscunt non possunt,nisi hoc habeant ex pacto vel consuetudine illius loci in specie. 1.114.a
Collectam imponere princeps tantum potest,non autem vniuersitas, nisi pro salario medici,& simil. 1.113.b
Collegium scholarium non annumeratur inter loca pia. 3.385.n.19.
collegij ius permanet in vno. 1.114.a
An autem collegium vnius ciuitatis vel collegium iudicum vnius ciuitatis possit vt suspectum recusari. 1.592.b
collegij cuiusitis bona si alienentur, aliquidvè arduum,ac magni momenti ad collegium attinens agatur,singulorum nomina de collegio exprimi necesse est,vt alienatio,actusvè ille iure subsistat. 1.114.a
collegij bona quando sunt alienanda,& in cæteris arduis & ponderosis actibus,singulorũ de collegio nomina exprimenda sunt in alienationis instrumento:aliàs alienatio non valet. ibi.
collegio ecclesiastico destructo,vel quia decesserunt omnes, vel fuerunt priuati propter delictum, remanet ius, & priuilegium penès ipsam ecclesiam. 1.114.a,&b
colludentes in iudicio contra partem , vel subtrahentes probationẽ causam amittunt,& puniuntur,maximè in causæ amissione.1. 114 b
Colonus per vim exactus non facta denunciatione de violentia sibi illata,non liberatur à domino. 3.173.nu.47.
colonus an sit idoneus testis. 3.57.nu.67.
Declaratur pluribus modis. ibi.58.& seq.
coloni testimonium pro domino non admittitur. 1.115.a
colono partiario, an emptor seu singularis successor stare teneatur. ibidem
coloni res illatas in fundum rusticum dominus habet tacitè obligatas. 1.114.b
coloni clericorum & ecclesiarũ sunt vti ecclesiæ & clerici exempti. 1.115.a
coloni,si tanta fuerit sterilitas vt deductis expensis ac sumptibus nihil reportarint,totius pensionis remissionem reportant. ibid.
combustio actorum faciat vt præsumatur omnia soleniter acta.3. 130. nu.13.
comes Palatinus nõpotest infantes legitimare,vt eos restituat in patriam potestatem,sed potest legitimare quo ad abstersionem maculæ.3.379.nu.9.
comminatio iudicis de sententiando absentia citati non obstante habet vim citationis peremptoriæ. 1.115.b
Commissio iudicis in citatione non præsumitur. ibid.
commissio facta episcopo,non extenditur ad eius locum teneatem. 2.65.b
committens delictum pro quo à lege imposita sit aliqua pœna pecuniaria,soluenda fisco vel parti , non tenetur illam soluere in foro conscientiæ. 1.115.b
An committens aliquid contra vnum baronem,vt sunt castellani,incidat in crimen læsæ maiest. 1.537.a
commissio maleficio in cõfinio duarum ciuitatũ,si dubitetur in vtrius territorio sit commissum,ad quem spectet cognitio. 1.141.b
commodatarius equi non tenetur,si equus fuit ab alio percussus sine sui culpa. 1.281.b
commodatum dici non potest, vbi dominium transfertur,licet idem sit reddendum. 1.115.b
commoditates feudi vasallus alienare potest. ibi.
Commodũ non debet quis habere ex eo quod impugnauit.3.318.nu.1.
Amplia & limita hanc regulam multis modis. ibid.& seq.
Quod amplia & declara vt ibi.& seq.
communis opinio ergo falsa. 4.231.nu.2
communes opiniones efficiuntur per adhæsionem complurium Doctorum diuersis temporibus. ibi.nu.3.
communes opiniones in scholis nasci,crescere,& interire. ibidem numero 6.
communium opinionum collectores,nulla laude dignos esse. ibid. numer.10.
Contrarium titu.13.nu.15.
communis opinio æquiparatur legi,& eius vim sortitur. tomo 4. 233.nu.30.
Tanquam ius seruanda. ibid.nu.31.
Venit in statuto de lege loquente. ibid.nu.32.
Habet vim consuetudinis. ibid.nu.33.
Et tanquam lex imperat,vetat,&c. ibid.nu.34.
communis opinio,nõ est adeò æquiparata legi, quin fit inferior lege. ibi.nu.35.36.& 37.& tit.13.nu.6.
communis superueniens tanquam posterior, non tollit priorem communi contrariam. 4.233.nu.36.
Nec prior ex eo,quòd non tollatur,attenditur. ibi.nu.37.
communis,& magis communis,in nihilò differunt,nisi quòd quando opponuntur,seruatur magis communis:vnde in vna dispositum, & in altera dispositum intelligitur. ibid.nu.38.
communis opinio præsumitur vera. ibid.nu.42.& 236.nu.4.
communis opinionis plura commoda. 4.234.nu.53.
communis opinio quid sit,prima descriptio. 4.234.nu.1.
Impugnatur. 4.235.nu.5.
communis opinio procedit solum in casibus dubijs. ibid.nu.3.
Contrarium,nu.11.cum seq.
communis opinio.secunda descriptio. ib.nu.6.
communis datur probata pluribus,vel peritioribus. ibid.
Communis prima descriptio pro parte defenditur. ibid.nu.9.
Communis datur,quæ ab omnibus probatur. ibidem
Communis prima & secunda descriptio impugnatur. ibid.nu.10.
Communis constat ex numero,& autoritate Doctorum. & 236.nu.1.& 7. ibid.nu.12.
Communis opinionis tertia & vltima descriptio. ibid.nu.20.
communis est introducta ad supplendũ defectũ orientem ex eo quòd autoritas vnius Doctoris non est necessaria. 4.236.nu.3.
communis non constituitur ex numero plurium Doctorum,qui habẽtur loco vnius. ibid.nu.8.
Communis,quo numero & autoritate Docto.constituatur, prima est opinio,quòd glo.& Bar.concordes faciant communem.4.236.tit.3. numero 2.
Secunda opinio q̃ gloss.approbata ab alio quouis Doctore faciat cõmunem. ibid.nu.2.
Et sic opi. duorum maximæ autoritatis communis dicitur. ibid. nu. 3.
Tertia opinio quòd sententia glo. recepta ab aliquibus Doctoribus communis dicatur. 4.237.nu.11.
Quarta opinio quòd glo.cũ qua pertranseant tres alij Doctores,communem constituat. ibid.nu.12
Et sic quatuor Doctores faciunt communem. ibid.nu.13.
Quinta opinio,quòd sententia solius glo.vel Archid.super 6.communis dicatur. ibid.nu.15.
Sexta & vltima opinio , quòd septem Doctores , inter quos sit antiquus,faciant communem. ibid.nu.19
communis opinio hodie maximi est præiudicij. ibid.nu.16
communis opinio potest habere contra se magis communem. 4.379. tit.4.num.1
communis opinio legendo in tractatibus, & simil. non attenditur. 4. 231.in præfat.in princ.vsque ad num.12.& rursus num.47. 233
Limita num.2. Sublimita num.3.
communis opinio consulendo & iudicando non attenditur. tit.8.nu. 4.cum sequentib. 4.262
contrarium verum & receptum,in præfa.num 27. 4.233. & dicto tit.8. num.4.& 16. cum sequen. 262
Amplia duobus modis.num.17.& 19
Sed an id perpetuum sit,dicamus communem: quando dubitatur , an verè sit communis,non attendi. tit 9.nu.1.
Neque quando sumus in conflictu communium opinionum. ibi.nu.2.
Neque quando habet magis communem contrariam. ibid. nu.3.
Quando est in genere,& à remotis videbatur,quòd sic. ibid.nu.5. contrarium numero 6.
Quando magis communis est in genere communis in limitatione, cõmunem non attendi. ibid.nu.9.
contrarium ibidem nume.11.
Quando contra communem tenet Innoc.Barto.vel simil.attendi communem, dicto tit.9.nu.16. 267
Quando contra cõmunẽ tenet Achid.super 6.non seruari. ibid. nu. 17
contrarium numero.20.
Quando contrarium tenuit gloss.non attendendam. ibid.nu.21.
contrarium numero 28.
Quando contrarium tenuit Præceptor,non curari. nu.29.268.
contrarium nume.33.
Quando contra eam consulit collegium Doctorum,non attendi.ibid. nume.35.
contrarium nume.36.Limita nu.52.Sublimita nu.53. 269
Quando contrariũ fuit decisum in Rota Roma.non seruari.ibid.nu.54
contrarium nu.60.Limita.nu.65.Sublimita nu.67. 270
Qui in ipsa Rota.nu.68. ibidem
Quãdo in cõtrariũ est autoritas alicuius Sancti,non attẽdi.ibid.nu.69
Intellige nume.71.& 73.
Quando Autores cõmunis non sunt periti,non seruari. d. ti. 9. nu.76.
Neque quãdo cõtrariũ tenuit Papa magistraliter loquẽdo. ibi.nu.77.
contrarium nume.78.
Quando contraria videtur verior,non curari.d.tit.9.nu.80. 271
contrarium nume.81.
Etiam quando contra eam fuit iudicatum.nu.82.Fallit. nu. 84.
Quando contraria opinio fauet potestati clausũ,nõ seruari.ibi.nu.85.
Quando cõcincitur viua,& vrgenti ratione, attendendam.tit.9.nu.86
contrariam nu.87. Fallit nu.88.91.& 92.
Quid de facto:nu.95.
Quando in contrarium est consuetudo non seruari. ibid.nume.97.
Limita nume.99.
Neque quando est dura,& rigida.ibid.nu.100.
contrarium nume.104.Prima opinio limitat.nu.106.& 108. 273
Neque quando contraria opinio fauet causę apprimè fauorabili, vt matrimonio,vel similib.ibid.nu.109. contrarium nu.110.
Prima opinio limitat.nu.113.114.115.& 116.
Neque quando est euidenter erronea.ibid.nu.118. 274
Neque quando nulla lege,sed tantum ratione munita est. dicto tit. 9. nume.120.
contrarium nume.124. 275
Minus quando nulla lege,vel ratione nititur.nu.128. ibidem
contrarium nume.130. ibidem
Quando contra eam est aliqua iuris regula à remotis attendi. dicto tit.9.nume.131
Secus si sit in terminis.nu.134.
Fallit nume.133.
Quando est contra tex.in terminis,Distinguitur.ibid.nume.136.& 137.
Quando est contra autoritatem Theophili,in interpretatione text.Institu.seruari.ibid.nume.138.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index in Communes

Contrarium nu.139.Conclusio,nu.140.
Quando est in vno ex æquiparatis,attendi,& alio,tit,9,nu.141.
Fallit nu,142,&176
Quando in casu æquiparato contrarium fuit iudicatum, non seruatur.ibid.nu.143. Fallit nu.145.
Contrarium nu.144. Fallit nu.149.
Quando adest iusta causa,non attendi.nu.146.
Quando Legistarum est contraria communi Canonistarum, distinguuntur plures casus,dicto tit.9.nu.151,vsque ad nu.161.
Quando tempore litis contestatę opinio affirmatiua erat communis:tempore verò sententiæ negatiua erat magis communis.attendi.ibid.nu.161.& 163.
Quãdo sunt communes hincinde,nec datur magis communis, quæ attendi debeat. 277
Primò quæ in conscientia videtur verior.dicto tit.9.nu.165.
Deinde quæ fauet habenti pro se regulam.ibid.nu.168.
Postea consulitur princeps.ibid,nu.169.
Præterea concordia partibus præponenda est.ibi.nu.170.& 171.
Postmodum ea,quam vult iudex seruare.ibid,nu.172.
Contrarium nu.174.& 175.
Postremò neutra,sed diuidendum est per medium.ibid.nu.177
Communem opinionem relinquere nefas,& cõmunis non debet redi elusoria,tit.8.nu.18 4.195.
Communis in limitatione non dicitur contraria magis communi generali.tit.,9.nu.13. 4.198,
Communis error facit ius,ibid.nu.117. Fallit nu.119. 205.
communes opiniones contra leges expressas reperiri,& quæ.numero 135.206.
Communem opinionem pro se habens dicitur habere iustam causam litigandi,& econtra.tit,10.nu.4. 4.209.
communem seruare,temerarium esse.tit.12.nu.36, 213.
communis est iuris,tit.13.nu.1.
Contrarium quòd sit facti.ibid.nu.5.cum seq.
Communem scire vnusquisque tenetur.ibi.nu.3. Fallit nu.18.
Communes opiniones reperire, valdè difficile.ibid.nu.11.
communium opinionum libros emendos.ibi.nu.16.
communis opi.est tenenda:nisi opinio particularis fulciatur meliori ratione. 1.116.b
communis opi in dubio est sequenda. 1.116.a
communis opinio,vel error facit ius. ibid.
communis opi si habet intellectum certum legis, licet ille non sit verus in se,nihilominus sequens illam in iudicando,vel extra iudicium non incurrit pœnam legis. ibid.
communis vius loquendi omni regulæ,omnique cõstitutioni,in exaudiendis sermonibus derogat solus. ibid.
communis opin.illa quoque dicitur,quæ etsi non omnium,tamen plurium illustrium Doct.auctoritate iuuatur,& suffragijs approbatur. ibidem
communis vsus,In qualibet materia etiam pœnali,& tam odiosa, vel strictiuris,quàm fauorabili,communis loquendi vsus est attendendus. ibid.
In communi an liceat aliquid facere,per quod vsus alterius incõmodetur. 1.354.a
In his,quæ communia sunt pluribus vt vniuersis,vt puta in rebus collegij,vel vniuersitatis, illud attenditurr& præualet,quod fit à maiori parte præsentium, 1.115.b
communitas dicitur feciſſe quãdo tacitè approbat seu ratificat gesta per aliquos particulares. 1.116.b
communitas ex contumacia syndicorum citatorum non potest vniuersitas vel collegium aut communitas mulctari. ibi.
communitas, seu vniuersitas nõ obligatur per priores: nisi eis specialiter fit commissum. ibid.
Quid si communitass ex statuto teneatur emendare damnum incẽdij, an teneatur ex casu propter fulgur. 1.310.a
communitas seu vniuersitas non cõstituitur contumax vel in dolo ex contumacia syndici communitatis vel vniuersitatis,sed debet citari in concilio vel collegio ipsa communitas seu vniuersitas. ibid,
communitas,seu concilium non potest dare immunitatem ciui, secus tamen extraneo qui ciuis efficitur. ibi.
commutatio summarum in odiosis non fit,secùs in fauorabilibus. ibi.
comparatio literarum vnà cum litera,ad quam fit comparatio,facit semiplenam probationem. ib,
comparatio semiplenam probationem inducit. ibid.
Comparere insufficienter, est non comparere. 4-174.b
comparere fero,aut non legitimè,est non comparere. ibidem
comparere & non recedere à comparere. ibid.
compendiosa substitutio verbis directis hunc in modum concepta,videlicet:quandocunque filius meus decesserit sine liberis, Sempronius hæres esto:intra pupillaris ætatis tẽpora valeret iure directo, post verò iure fideicommissi. 1.117.a
compensandi animo relictum censetur quod aliter erat debitum.
compensatio de quantitate ad quantitatem in liquidis fit ipso iure, quando de ea,pars opponeret. ibidem b
compensatio sterilitatis cum vbertate an sit facienda. ibi.
compensatio fieri non potest ex priori solutione ad secundam ex iudiciis sententia faciendam. ibi.
compensatio tunc planè locum non habet,cum quid solutum irritamento promittitur. ibidem
Compensatio an possit opponi ab eo qui subiit spontaneam condẽnationem:& intra certum terminum soluere promisit creditori. 1.117.a
Compensatio in omnibus contractibus,præter depositũ,admittitur,si facilè quod in compensationẽ deducitur,& liquidò, pro iudicis arbitrio,probari possit. 1.117.a
Compensatio tollit ipso iure delictum:si opponatur. 1.117.b
Compensatio admittitur de pecunia ad pecuniam:licet pecunia sit debita in specie. 1.117.b
Compensatio non fit de legato ad debitum,quando legatur res certa etiam in debito necessario;nisi aliàs testator declarauerit. 1.117.b
Compensatio admittitur in deposito de expensis factis in ipso depositorio. 1.117.b
Compensatio admittitur in alio contractu præter depositum: dum tamen de facili possit liquidari, quod relinquitur arbitrio iudicis. 1.117.b
Compensatio admittitur in commodato. 1.117.b
Compensatio quando opponitur,debet admitti liquidatio intra illud tempus quod daretur reo ad soluendum. 1.117.a
Compensationis exceptio alicuius quantitatis vel debiti,si quis iurauerit soluere, opponi non potest,sed necesse est vt precise soluat. 1.117.b
Competens iudex est vtriusque fori,si laicus falsum deponat corã iudice ecclesiastico. 1.118.a
competens iudex debet videre si sit competens, quãdo quis fatetur se deliquisse,sed extra eius territorium, & cognoscere an locus sit suæ iurisdictionis. 1.118.a
competens est iudex vtriusque loci,pro delicto in confinibus facto. 1.118.a
competens iudex est etiam,qui reum præuenit in capiendo,quãdo plures iudices sunt competentes,& maximè si est competens ratione enormitatis,vel grauitatis delicti. ibid.
competens iudex non est dominus vnius castri diuisi,in puniendo alij condominum,qui in parte sua deliquit. ibid.
competens iudex est pro crimine iudex loci,in quo fuit commissum, etiam à non subdito. ibid.
competens iudex non est loci confœderati iudex pro maleficio commisso in loco confœderato,nisi expressè caueatur. ibid.
competens iudex est,si laicus deliquit in ecclesia. ibid.
competens iudex etiam dicitur ordinarius, alias incompetens ratione pœnæ,si quis falsum deponit coram ipso, quia potest eũ punire extra ordinem. ibid.
competens iudex est pro delicto commisso,iudex delicti, iudex originis & domicilij.Et possunt procedere ad instantiam partis,& ex officio. ibid.
Competens est iudex in criminalibus vicarius Potestatis deputatus locum tenens à Principe,vel ab ipso Prætore cum auctoritate Principis. ibid.
Competens iudex non est,si clericus coram ipso falsum deponat. ibidem
competens iudex est in foro pœnitentiali sacerdos parochiæ, vbi quis habitat,& non alius. ibi.
complices illi sunt,qui ad malum sunt socij. tomo primo, ibidem
Compositiones,quæ fiũt tota die cum Duce vel Marchione,vel incly to dominio Venetorum de delictis commissis, non possunt tollere pœnam, quæ parti debetur; quia solùm videtur remissa pœna, quoad fiscum,sed non in præiudicium prinatorum. tomo primo, ibidem
compositum aliquando pro suo simplici sumitur. tomo primo, ibidem
compromitti in ordinarium tanquam in arbitratorem potest. tom.1.120.a
Compromitti an possit de re spirituali in laicum Arbitratorem. to.1.121.a
Compromittere.Super articulo iuris emergente,in causa,stante causa coram ordinario,potest compromitti in arbitrum. 1.118.b
Compromitti in iudicem,non potest de iure ciuili in iudicem tanquã in arbitrum,sed tanquam in arbitratorem potest. tomo primo, ibidem
compromitti de omnibus rebus de quibus alienatio fieri non potest, non potest. ibid.
compromittere clerico permissum non est de re ecclesiastica, nisi ad sui præiudicium. 1.120.b
Si causa ex necessitate legis,vel statuti compromittatur, potest procurator compromittere sine mandato speciali. 1.119.b
compromittendi ius non est,quibus alienandi facultas non est.1.120.b
Compromittere de feudo an vasallus possit. 1.368.b,& 369.a
compromitti possunt in laicum arbitratorem causæ ecclesiasticæ,etiã spirituales. 1.120.b
compromissum in arbitrum,& arbitratorẽ in dubio præsumitur processisse vt arbitrator. 1.118.b
Compromissum si fiat cum clausula quòd stetur laudo, pœna soluta, vel cum clausula rato manente pacto, vel simili, tunc standum est sententiæ vel laudo,etiamsi pœna soluta fuisset. ibi.
Compromissum facere de re feudali in arbitros Vasallus non potest.ib.
Per nullam cautelam verborum in compromisso appositorum, fieri potest,quo minus reductio ad arbitrium boni viri peti possit,data magna iniquitate,vel læsione. ibid.

V triusque Iuris Opiniones.

Compromissum factum de rebus merè temporalibus,ac ciuilibus ecclesiæ in laicum, necessariò non requirit consensum auctoritatemque episcopi. 1.119.a
Compromissum ecclesiasticæ,atque,adeò spiritualis causæ, quin in sacris non initiatum fiat, nihil vetat. 1.118.b
Licet compromissumper arbitros absentibus partibus prorogari possit,tamẽ talis prorogatio debetpostea partibus intimari: alias laudum non subsistit. 1.163.a
compromissum annullari,ac tolli per mortem alterius ex compromittentibusque procedere etiam,si alter ciuili morte sublatus sit.1.119.b
compromissum factum in arbitratorem difficilius solui, quàm factum in arbitrum. 1.119.b
compromissum finiri altero ex compromittentibus moriente, etiam si res sit indiuidua. ibid.
compromissum si vt in arbitrum & arbitratorem factum proponitur, res vti ab arbitratore decisa in dubio præsumitur. 1.119.a
compromissum,vt de iure tantum iudicari debeat, intelligi debet de iure municipali,vel consuetudinario,de quo in loco, non autem solũ de iure communi Romanorum, ibi.
compromissum si fecerunt Titius, & Sempronius in arbitratorem annullatur,si alter ex cõpromittentibus ipsis est bãnitus,& bona banniti sunt publicata,seu confiscata. ibidem
compromissum,& compensatio æquiparantur. ibid.
compromissum alterutrius compromittentis proscriptione euanescit. ibidem
compromissum secuto laudo dicitur transactio saltem largo modo. ibidem
compromissum in ordinarium tanquam arbitratorem iure ritèque fiet. ibidem
compromissum quum affines cogente statuto inire adiguntur,ad quos id spectet. ibid.
compromissi progatio debet partibus intimari,aliàs non valet sententia arbitramentalis. 1.118.b
si in compromisso fit renunciatum appellationi,& reductioni ad arbitrium boni viri:talis renuntiatio non valet 1.52.b
cõpromisso facto in amicos ex forma statuti inter affines,vel in aliquo casu disponentis compromitti debere,si electi non concordauerint, iterum & pluries compromittendum est. 1.121.a
computatio graduum fit aliter de iure ciuili quàm de iure canonico quo ad punitionem. 1.13.a
computationis error,& post subductas sæpius rationes allegari potest. 1.118.b
conatus licet regulariter non puniatur nisi sequatur effectus, tamen in crimine affectus hoc fallit. 1.121.a
Conatus puniendus est in atrocioribus delictis. ibid.
conatus siue attentatum ad delictum committendum, etiamsi effectus non sit sequutus,de iure communi punitur. 1.121.a,& b
concesso vno inconuenienti,sequitur aliud. 1.121.b
concessio villæ & terræ cum suis pertinentiis ac iuribus, dicitur incerta,ita quòd probari debet quid, quantùm limitate fuerit in dominio concedentis. ibid.
concessio alicui pro se, filiis,& hæredibus, non requirit concursum vtriusque qualitatis,videlicet quòd sit filius & hæres in re transitoria ad extraneos:secus in feudo,& emphyteusi. ibid.
concessio Imperialis dicitur donatio,& non feudalis concessio in qua hæc verba(damus,concedimus seu donamus)non tamen qualificata, id est,non facta mentione feudi,posita inueniuntur. 1.121.b
concessio alteri præiudicialis obtenta lite pendente,nihil operatur. tomo 3.71.num.1.
Ampliatur multis modis.ibid.num.2.& seq.
Limitatur.ibid.num.27.
Quid si concessio sit facta motu proprio?ibid.num.5.
concessio motu proprio facta non valet,facta mentione de alterius possessione. 3.273,num.5
Quid si in concessione esset adiecta clausula,si nõ sit alteri ius quæsitum,an sit necessaria mentio de possessione. ibid.num.21.
concessio motu proprio facta non valet,si causæ in ea expressæ non sint veræ. 3.397.nu.32
concessio motu proprio facta de beneficio curato, nulla facta mentione curæ non valet. ibid.nu.37.& seq.
concessio prior facta a principe,non tollitur per secundam, etiam motu proprio factam. ibid.num.21.
In concessione meri imperij, non venit cognitio causarum appellatio. 1.354.a
Concilio non soluto recedere,est in cõcilium non comparuisse. 4.177.a
Conciliorum statuta,suggerente spiritu sancto conscripta esse credunt. 1.121.b
Conclusio in inquisitione an requiratur. 1.532.b
conclusio quid operetur in criminalibus. 2.54.a
conclusio in causa non est de substantia iudicij,vnde si omittatur,ob id iudicium inefficax non redditur. 1.122.a
Conclusio libelli in criminalibus colligitur ibi, Quare peto ipsum puniri iuxta formam statutorum.&c. 1.121.b
Conclusio in causa. Dum dicunt Doctores,post conclusum in causa nihil produci posse: intellige nihil de iure partis, quod consistat in instrumentis,aut aliis actitatis,secus si consistat in iuris allegationibus. ibidem
conclusio in causa non fit in criminalibus. ibid.
Conclusio in causa par est cum sententia lata. 4.175.a
Concubina vel alia mulier soluta cum presbytero concumbens non dicitur committere adulterium,sed simplicem fornicationẽ. to.1.322.b
Concubinarius non potest accusare eum qui eius concubinam cognouit. 1.8.a
concubinarius,seu fornicator publicus, ac notorius in sacris ordinib. constitutus est suspensus ipso iure ab officio,& beneficio,& celebrãs ante peractam pœnitentiam,efficitur irregularis. 1.123.a
concubinatus criminis cognitio hodie spectat ad ecclesiasticum tantum. ibidem
Concubinatus est iure ciuili permissus. 1.123.a,& b
condemnare debet iudex reum,non secundum,quòd credit,aut opinatur,sed secundum acta & probata.Etsi sciat veritatem esse in cõtrarium. 1.123.b
condemnari nemo sine accusatione debet. ibid.
condemnandi facultas cui non est,absoluendi potestas haud est. ibid.
condemnari non potest inquisitus de vulnere,si pendente eadem instãtia vulneratus moritur,quia necessarium est formare nouam instantiam & inquisitionem de morte. ibid.
Condemnari potest reus,qui indiciis vrgentibus,& legitimis probationibus,non obstante contra eum existentibus,non vult fateri crimen. 1.123.b
Condemnatus de crimine per viam inquisitionis,de quo cõdemnatus, per viam accusationis efficeretur infamis, euitat infamiam de iure canonico. 1.125.b
Condemnatus propter delictum in pœnam pecuniariam, si omnem soluerit,minimo precio dempto, debet pœna corporali affligi.tomo 1. 124.a,& 125.a,& b
condemnatus ad hoc,vt euitet condemnationem de se ipso factam, sufficit, q probet tale quid,ex quo appareat illud ex aliqua causa potuisse licitè fieri. 1.125.b
condemnatus in causis ciuilibus,& si quadrimestre tempus ad soluendum imperret. ibid.
Secus tamen in criminalibus. 1.124.a
condemnatus ad mortem,si confugit ad sacerdotem portantem per ciuitatem sacratissimam Eucharistiam,est immunis. tomo 1.124.b, & 125.b
condemnatus,qui vult probare falsitatem testium, potest directò id facere,si velit etiam probare eos corruptos fuisse, tametsi testes sint publicati. 1.125.b
condemnatus ad mortem etiam ad pias causas testari nequit. 2.369.a
condemnatus semel punitus de crimine,pœna commensurata delicto, & condigna,non potest amplius puniri. 1.125.b
Condemnatus ad amissionem membri in dubio intelligitur de manu. 2.109.b
condemnatus ab eo iudice,à cuius à sententia appellari non potest,tẽporis quadrimestris beneficio non gaudet. 1.124.a
condemnatus ad mortem,& suspensus,si laqueus est fractus,non debet amplius mori. 1.125.a
condemnatus in pœnam pecuniariam,si non habet vnde soluat, potest luere in personam,petente creditore. 1.125.a,& b
condemnatus ab ecclesiastico iudice ob mixtum flagitium potest iterũ pœnas dare apud secularem iudicem. 1.124.a,& 125.a,& b
condemnatus ad perpetuos carceres si laicus fit,perdit testamenti factionem. 1.124.b
condemnatus ad mortem,si absens fuerit, & in fortiam communis non venerit, non fit seruus pœnæ,ideoque testari poterit,secus si veniat postea in fortiam. ibid.
condemnatus ad mortem si præsens fit,ita vt post condẽnationem statim facienda fit executio,efficitur seruus pœnæ, & ideo testari non potest. ibid.
condemnatus in amputatione manus nõ præsumitur & intelligitur de debiliori. 1.125.a
condemnatis ex maleficio,seu ex quocunque crimine regulariter non conceditur,neque competit dilatio quadrimestris ad soluẽdũ.1.125.b
condemnatio expensarum quæ fit ratione alicuius articuli, non debet extendi nisi solũ ad expensas factas circa illum articulum, non autẽ ad expensas factas alia de causa. 1.322.b
condemnatio de delicto facta per spontaneam confessionem filij, præiudicat patri non citato, vt contra patrem possit fieri executio virtute statuti. 1.124.a
condemnatio corporalis ex præsumptione posita in lege,quis rectè cõdemnatur capitaliter. ibidem
condemnatio plurium.Vbi plures eadem sententia sunt condemnati in causa ciuili,licèt eadẽ sit causa defensiõis omnibus,tamẽ appellatio & victoria vnius qui appellauit,nõ prodest cæteris, qui tacite vel expresse acquieuerunt sententiæ. ibi.
condemnatio non tenet,vbi sententia condemnatoria non valet.tom.1. 1.122.b
condemnatio in criminalibus,ex indiciis etiam indubitatis,fieri nõ debet. ibi.
condemnatio si alicui concessa fuerit,videtur etiam eidẽ commissa absolutio,& econtrà. 1.124.a
condemnatio expensarum contu.possit peti post sententiam. tomo 1, 1.322.a
condemnationis vtilitas pertinet ad eum,qui erat dominus,vel officialis tempore delicti,& non successori. 1.124.b
conditio canonis redintegranda.3.quæstio.1.non solùm in rebus ecclesiasticis & clericorum verùm etiam laicorum,& profanis locum sibi vendicat. 1.125.b
conditio subintelligenda est etiam si non apponatur. 1.126.a
conditio est triplex,casualis,potestatiua,& mista. 1.125.b
conditio

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index in Communes.

Conditio, si sine filiis vel liberis decesserit, expirat mortuo grauato cum filio tantum, nisi aliud ex mente testatoris appareat. 1.126.b
conditio est de futuro, non de præsenti, vel præterito. 1.125.b
Conditio sit per si, modus per vt, causa per quia. ibid.
Conditio impossibilis de iure, non vitiat legatum, sed vitiatur. tom.1. pagin.19.b
Condi.viduitat.in legato reiicitur. ibid.
Conditio apposita, si inuenta virgo, reiicitur, & valet matrimonium, etiam si inueniatur corrupta. ibid.a
Conditio adiecta à testatore per hæc verba, Si sine hærede vel hæredi bus decesserit, intelligitur de filiis, non extraneis: & requiritur etiã quòd dicti filij sint effectualiter hæredes, alias non verificatur. to.1. 1.478.b
conditio nihil ponit in esse. 1.125.b
conditio fideicommissi, videlicet si quis ex filiis decesserit sine liberis, debet restringi ad masculos. 1.126.a
Conditio extitura non reddit conditionalem dispositionem sed puram. 1.125.b
conditio pecuniæ in mare proficiendæ obseruari debet. 1.126.a
Conditio in substitutione facta in casu quo nati plures deficiant, non verificatur vno tantum nato, etiam matre in medio non extante. ibid.
Conditio de filiis nascituris, non verificatur vno etiam tantũ nato. ibi,
conditio habitandi adiecta in fauorem eius, cum quo est habitandum, si deficiat per mortem, eius extinguitur relictum in totum. ib.
conditio mista, si deficit per casum mortis, facit deficere legatum. ibid.
conditio debet adimpleri in forma specifica. 1.125.b
Conditio institutionis, & legati cum verè non adimpleatur, tamen habetur pro completa ex legis dispositione, & competit actio ex testamento. ibi.
conditionis euentus non constituit debitorem in mora. ibid.
conditio mixta purificata retrotrahitur in noua hypotheca ac in præ iudicium tertij à die contractus, dũmodo secũdo loco non fit transl atum dominium vel possessio in alium. ibi.
Conditio necessaria ad actus effectum, etiam est necessaria ad ipsum fa ctum. 4.175.a
conditio suapte natura semper ea, quibus adiungitur, suspendit & trãs missionem etiam à iure concessam impedit. 1.126.a
Conditio quæ tacitè inesse ita impedit natiuitatem obligationis, sicut expressa. ibid.
conditio si concipiatur in vltimis voluntatibus quæ potuit contingere, tamen modo non potest, vt si Titius viuet, qui iam tempore adiectæ conditionis mortuus erat reiicitur. ibi.
conditio mixta per casum impedita, habetur pro defecta. ibid.
conditio purificata pro pura habetur. ibi.
conditione deficiente, euanescit relictum conditionale. ibid.b
conditioni satisfaciendi causa nummos incapaci datos fiscus auferet, non qui dedit, licet dominium translatum non fuerit. 1.126.b
conditiones in casum positæ, & conditiones mixtæ, quæ iure digestorum filij institutionem demoliebantur, hodie expunguntur. 1.127.a
conditionis euentus non constituit debitorem in mora. 1.126.b
conditiones quibuscunque relictis adiectæ, aut in vnum conceptæ casum, ex voluntate ad similes dilatantur. 1.127.a
conditionem semel fuisse impletam, sufficit, dato, quòd non duret implementum. 1.126.b
conditione cuiuscunque substitutionis complexi, quicunque illi sint, nec vocati nec tacitè instituti censentur. ibid.
conditione comprehensi filij eius, qui & hæres institutus & grauatus est, non dicuntur ad hæreditatem vocati, sed substitutum duntaxat excludunt, nec adiecti conditioni fine liberis decedendi, tacitè instituti hæredes putantur. ibid.
conditionem sufficit impleri per æquipollens, etiam quòd fit conditio voluntaria. ibi.
Conditione apposita si quæ alicui relinquantur, & deinde illi relictorum restitutio post mortem iniungatur, ac patrium conditioni non fit, statim ij, qui deficiente conditione in rem venerũt, restituere cogentur, nullo tempore amplius expectato. 11.
conditioni satisfactũ esse debet probare, qui ex conditionali cõtractu agit. 1.126.b
Conditionalis creditor, creditor proprie non dicitur. tomo primo 127.a
Conditionalis Donatio proprie quoque Donatio dici potest. tomo 1. ibidem
Conditionalia verba in fideicommisso nõ denotant quem à testatore vocatum ad commodum hæreditatis. tomo primo 126.a
conditionaliter posiei filij institutorum & grauatorum, non dicuntur ex testamento vocati. 1.127.a
conducens scienter rem propriam ab alio quasi nõ propriam, non perdit dominum. ibi.
conducens equum scholaris pro accedendo, ac redeundo in patriam suam, & equus ipse incidat in repentinum morbum, an teneatur de casu. 1.137.b
conducens rem propriam ab alio: tanquam rem illius perdit possessionem. ibid.a
Conducens minor. 25. annis domum, inferensque postea in eam etiam res suas, tunc bona huiusmodi inuecta non erunt tacitè hypotheca ta pro pensione domus. ibid.
conducens rem suam propriam ignoranter, non perdit dominium, ne que possessionem, potestque obiici ac referri per eum locatori ex ceptio, seu quæstio dominij. tomo primo, ibidem
conducens rem suam, vt suam, non perdit dominium. tomo primo, ibidem
Licet conductor, vel emphyteuta promiserit soluere canonem, sub pœna si cessauerit, potest nihilominus per locatorẽ expelli quonia pœna in fauorem ipsius locatoris censetur appositа. 2.62.b
Conductor si non fruatur re conducta ex casu fortuito: & sine facto locatoris, fit remissio mercedis pro rata, si verò ex facto vel culpa locatoris: tenetur locator ad totale interesse. 2.62.a
conductor ad modicum tempus cessans in solutione pensionis potest per locatorem propria authoritate expelli, & res locata apprehendi. 2.62.b
conductor rei propriæ scienter dominij iure non labitur. 1.128.b
conductor debet prius restituere possessionem locatori, quam litigare de proprietate. 1.128.a
conductor & locator si respectiuè post implerum conductionis tempus taceant, censentur consensisse & reconduxisse. 1.128.a
conductor ad longum tempus ab emprore non abigetur. 1.128.b
conductor ad longum tempus is est, qui vel ad tempus decem annorũ, vel longius conducit. 1.128.b
conductor iterum vel rei, vel operarum, non expressa mercede, intelligitur eadem, quam prius mercede depacisci, vel quam loci consuetudo fert. 1.128.b
conductor rerum dotaliũ ab vxore expelli impunè potest post viralo cantis mortem. 1.128.b
conductor quicunque seu partiarius, seu pecuniam pendens vectigalibus, & rei onerio. est obnoxius, si fructus ex illa percipiat. 1.128.b
conductor rerum fractu, aut perditu facilium, præstare debet exactissimam diligentiam. 1.128.b
conductor non tenetur etiam modicè expendere in ea, quæ vltra conductionis tempus sunt duratura. 1.128.b
conductor qui agit ad remissionem mercedis debet probare sterilitatem, alias succumbere debet. 1.129.a
conductor ad longum tempus tributis, ac rerum oneribus est obnoxius. 1.128.b
conductor rei alienæ non potest accusare intrantem, vel damnum dantem in ipsa re, virtute statuti disponentis contra damnum dantes vel intrantes in re aliena. 1.127.b
conductor modicum damnum pati debet æquo animo. 1.127.b
conductor ius in rem habens non expellitur à particulari successore, 1.128.a
conductor, seu colonus etiam ad tempus modicum non potest à particulari fisci successore repelli. 1.128.b
conductor ad longum tempus postquam rem sterilem ad culturam redegit, & melioraut, potest petere se à domino in emphyteusim inuitri. 1.129.b
conductor suscipiens in se omnes casus fortuitos, & belli, & pestis, insolitos tamen non censetur assumpsisse, etiam quòd iurasset. 1.129.a
cõductor quin possessionis à se ante conductionem obtentæ exceptionem locatori rem repetenti opponat nihil impedit. 1.128.b
conductor non tenetur de casu fortuito, seu duntaxat de dolo, culpa lata, & leui. 1.128.a
conductori facienda est pensionis remissio vbicunque dãnum per eum passum est intolerabile. 1.128.a
conductores gabellarum, dohanarum, molẽdini, ac aliarum rerum fimilium cogi non possunt ad soluendum maiorem pensionem propter vbertatem, & augmentũ fructuum, quam fuerint tempore conductionis, & celebrati cõtractus 1.130.a
conductoris culpa casum euenisse præsumitur. 1.129.a
conductori infigne, atque intolerabile damnum iuxta vulgi opinionem perpessо, remissio indulgeri debet. 2.63.b
conductori remissio facienda, concedendaque est ob bellum, seu sterilitatem maiorem, & in istis casibus pensionem solui non tenetur. 1.130.a
conductori qui tempore belli, seu guerræ conduxit, propter ipsam bellum remissio fieri non debet. 1.129.a
conductorem propter necessariam refectionẽ rei locatæ expelli posse. 1.129.a
conductori, non locatori malo, est fructuum à solo subtractorũ, & à mili tibus dissipatorum, calamitas. 1.129.b
conductorem expellere potest emptor, vel successor singularis. 1.129.b
conductori accipienti rem aquis & casibus fortuitis suppositam nõ fit remissio, quia ei imputari potest, & sic pro casu solito occurrere in re conducta non fit remissio, qui casus solitus locatorem à remissione mercedis excusat. 1.129.a
conductoris etiam minoris res in conductam domum absque rectoris auctoritate illatæ, pro pensione tacite inlatæ aliorum obligantur. 1.129.a
conductio ab emptione discernetur, ac diiudicabitur ex precij mercedisue quantitate. 1.127.b
conductio ad longum tempus dicitur alienatio, atque ideò quando & vbi alienatio interdicitur, & illa prohibita censetur. tomo primo, 127.b
conductio mentione certæ mercedis haud facta valet, & id precij, seu mercedis dandum est quod præstari adsolet. tomo primo. 127.b
conductio vltra licitum, iustúmque tempus facta, in tempore iuris fatalem progresso tantum labefactatur. tomo primo 127.b

conductio

Vtriusque Iuris Opiniones.

coinductionis, & locationis instrumento non probatur dominium & si contra ipsum conductorem rei vendicatione agitur. 1.127.b
conductio rei suæ non valet. ibid.
confessio facta eo, cuius interest, præsente, & non expressim accipiente, non perfectè probat. 1.137.a
confessio clerici facta coram iudice laico, non facit indicium ad torturam. 1.138.a
confessio extraiudicialis non sufficit ad probationem delicti. ibi.
confessio facta in iudicio viua voce licèt non redacta in scriptis, & sine testibus valet. 1.132.a
confessio mariti in instrumento dotali se recepisse, & habuisse mille in dotem præsumitur, tempore dotis recepisse: & non ex interuallo. to.1. 130.b
confessio in vno iudicio facta in alio reuocari possit, siue ad eundem, seu ad alium emanauerit effectum. 1.131.a
confessio absente parte facta duobus testib. contestib. probata semiplenam probationem inducit, quæ cum alia semiplena probationẽ iungi potest. 1.33.a
confesio non est probatio. 1.137.a
confessio facta in testamento per testatorem, puta quando vsuras extorsit, vel malè abstulit, non ei præiudicat, quin reuocando testamẽtum illam possit reuocare. 1.137.a
confessio extraiudicialis an valeat. ibid.
confessio non est probatiõ. 1.131.b
confessio contra iuris, & iure præsumptionem admittitur. 1.137.a
confessio liberationis, quæ parte absente fit, & valet, & plenè probat. ibid.b
confessio in quo casu partis pœnitentiam requirat, vtvaleat. 1.136.b
confessio extraiudicialis, absente parte facta: probat semiplenè. 1.134.b
confessio iudicialis facta coram iudice nõ competẽte, nõ valet in vim iudicialis confessionis, nisi facta esset parte aduersa præsente & acceptante. ib.a
confessio non absoluta vel pura, sed cum qualitate adiecta: si confessius habeat præsumptionem cõtra se, potest pro parte acceptari & pro parte sperni ibi.
confessio rei, facta per torturam indebitè nullis præcedentibus indiciis, non valet. ibid.
confessio facta ad liberandum, parti absenti licet non prosit in vim pacti, tamen valet vt probet aliquem debitorem non esse. ib.
confessio qualificata non potest per aduersarium diuidi, nec in partem sine quantitatibus acceptari. 1.134.b
confessio facta defuncti, quæ ex contumacia oritur an transeat ad hæredem & sibi noceat. 1.131.a
confessio in tormentis vt valeat, requiritur vt reus in illa perseueret, & illam ratificet extra tormenta in banco iuris. 1.133.b
confessio minus legitimè facta per reum, nõ habet vires confessionis, etiam si fit ratificata. 1.134.b
confessio mariti de dotis receptione tantùm debet operari in præiudicium mariti, & quorũcunque creditorum, quando sunt lapsa tempora opponendi exceptionem non numeratæ dotis, sicut vera & realis solutio dotis operatur, quæ marito & omnibus creditoribus præiudicat. ibid.
confessio facta à minore sine curatore per iudicem dato processui est nulla. ibi.
confessio super inordinato processu valet. ibid.
Confessio iudicialis partis, loco sententiæ habetur. ibi.
confessio facta in vno iudicio, præiudicat in alio. 1.130.a
Confessio, quæ inducitur à iure, vel statuto, quòd contumax habeatur pro confesso, non potest reprobari ista ficta confessio, nec admittit probationem in contrarium. 1.134.b
confessio, seu ea, quæ fuerunt dicta faeerdoti in confessione per confitentem, per ipsum faeerdotem reuelari nequeunt & dato quòd reuelaret istam confessionem, sibi nulla fides adhibenda esset. 1.131.b Fallit.
Confessio facta absente parte in fauorem absentis, inducit semiplenã probationem. ibi.b
Confessio facta coram iudice, incompetente, licet non valeat, vt iudicialis, vt per doc. indifferenter passim, valebit tamen vt extraiudicialis, & iudex ordinarius ipsum confitentem ponere ad torturam, quẽ admodum si extraiudicialiter esset confessus. ibid.a
Confessio facta in iudicio possessorio summario, facit fidem in petitorio plenario. ibi.
Confessio iudicialis partis in criminalib. loco sententiæ habetur. to.1. 133.a
Confessio facta sponte in criminalibus absque tormentis, vel metu tormentorum, etiam nullis indiciis præcedentibus, vel non data indiciorum copia, & sic data nullitate processus, sufficit sine aliqua ratificatione ad condemnandum confitentem. 1.131.a
confessio extraiudicialis non sufficit ad plenam probationem. 1.133.b
confessio facta parte præsente, si expresse pars non acciperet, non probat. 1.130.a
Confessio facta in tormentis, quam nulla, vel non legitima indicia præcesserunt, nullius est momenti. 1.137.b
confessio, quæ in vltimę voluntatis elogio fit, seu mutui accepti, seu debiti fit insoluti, seu alterius rei percepte, parte præsente, aut eius nũcio, aut notario illius nomine accipiente, vsque adeo perfecta, aut legitimam probationem suppetit, vt nullus exceptioni non numeratæ pecuniæ locus sit. ibidem
Confessio seu in iudicio, seu extra iudicium ab vno ex pluribus correis debendi facta, nec aliis nocet, nec prodest. ibid.
confessio gemina in quocunque contractu, & in quacunque causa exceptionem non numeratæ pecuniæ omninò circunducit. tom.1. 137.b
confessio propria in vno iudicio facta, nocet in alio. ibid.a
confessio cum aliquo adiuncto facta, tunc ex parte probari, ex parte improbari ab aduersario potest. 1.137.b
confessio facta per maritum de dote recepta elapsu tempore opponendi dotem non numeratam, præiudicat omnibus creditoribus, prout vera & realis numeratio. 1.133.a
confessio sine causa etiam fauore dotis non præiudicat neque nocet creditoribus anterioribus. ibid.
confessio de dote recepta constante matrimonio, nullatenus præiudicat creditoribus præsentibus vel futuris. ibid.
confessio mera, aliisque destituta indiciis a socio criminis edita, in iis etiam casibus quibus de complicibus interrogatio iure permittitur, non est sufficiens indicium. 1.137.b
confessio criminalis extraiudicialis, vel coram iudice incompetenti, si fit facta præsente parte & acceptante, facit plenã fidem contra confitentem. 1.138.a
confessio recepti, est quo non constat de actuali numeratione, præsumitur facta ex causa donationis. 1.130.b
confessio ipsius rei facta in iudicio ciuili, præiudicat illi in iudicio criminali. 1.133.b
confessio si super processu nullo emanaret, tutior est via, quòd reus absoluatur ab obseruatione iudicij. Saluo iure procedendi rectius & melius. 1.138.b
confessio spontanea qualificata non sufficit ad condemnandum quem quam ad mortem. 1.134.b
confessio curatoris, tutoris, procuratoris, executoris, cuiusuis alterius administratoris de facta numeratione, quam aliter factam esse non constat, in damnum præiudiciumve pupilli, & cæterorum quorum principaliter interest, fidem non facit. 1.138.a
confessio facta in tormentis, etiam si sit perseuerata, non præcedentibus legitimis indiciis est nulla. 1.134.b
confessio dotis non constito de numeratione, præsumitur donatio inter virum & vxorem, & sic prohibita, quæ nec etiam cum iuramento valet. 1.133.a
confessio facta in vno iudicio probat etiam in alio, licet ad diuersum finem intentato inter easdem personas. 1.137.a
confessio facta in tormentis, si legitima indicia non præcesserint, & seruanda non fuerint seruata, talis confessio est ipso iure nulla, nec potest confessus ex ea condemnari, etiam si in ea perseueret. tomo 1.133.b
confessio recepti, si numeratum esse non constet, facta ex causa donationis censebitur. 1.138.a
confessio socij criminis in casibus in quibus potest interrogari de con socio, non est sufficiens indicium, nisi alia sint indicia. tomo primo, 138.a
confessio cum qualitate, puta quando quis confitetur occidisse hominem ad sui necessariam defensionem pro parte acceptari potest, & pro parte non, vt est communis opinio. ibid.b
confessio spontanea non requirit perseuerationem. 1.135.a
confessio filij præiudicat patri sicut vera probatio. 1.130.b
confessio non est probatio. 1.137.a
Confessio de dote recepta, non firmatur iuramento 1.130.b
Confessio spontanea non validat processum missum ratione Iurisdictionis deficientis. 1.134.b
Confessio sacerdoti facta, vt doctores commentantur, ac per illum reuelata multum probat, si vna & sacerdos fide dignus sit, palam illam facere sibi per ipsummet confitentem licere iure aliàs secùs. 1.138.a
Confessio procuratoris facta in vno iudicio, non præiudicat in alio iudicio criminali. ibid.
Confessio qualificata operatur, vt confessus non possit ad mortem cõdemnari. ibid.
Confessio, quæ in instrumento fit, aliquem habuisse, & accepisse, tanti est momenti, vt interuenisse numeratio confectionis instrumenti tẽpore præsumatur. ibid.
confessio pecuniæ, aut quarumuis rerum receptarum ex alia causa, quàm ex mutuo, statim nocet, nec opposita non numeratæ pecuniæ exceptione onus probandi in creditorem transfertur. tomo primo, ibidem
Confessio partis probatur per testes dicentes de pœnitentia tantum, licet non dicant de intelligentia. ibid.
Confessio iudicialis habet vim sententiæ, & nihil expectat nisi præceptum de soluendo. 1.135.b
confessio reiquòd fecit ad suam defensionem, non obstante tali qualitate defensionis, iudex potest condemnare confessum. tomo primo, ibidem a
Confessio absente parte facta per testes singulares nõ probatur. 1.138.b
confessio facta coram iudice incompetenti, non valet in vim iudicialis confessionis sed in vim extraiudicialis. ibi.a
confessio procuratoris facta in iudicio ciuili, non præiudicat reo in criminali. 1.134.a
confessio an' propriè sit species probationis. 1.133.b
Confessio minoris in criminalib. absq; curatore obest omnino. 1.138.b
confessio facta à retento in carcere præsumitur facta per terrorem iudicis habentis reum in fortia. ibid.
Confessio extraiudicialis cum infamia, est secundum communem doctorum sententiam, sufficiens indicium ad torturam. 1.131.b

Confessio

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index in Communes.

Confessio facta extra iudicium,non præiudicat confitenti. 1.132. a
confessio debiti recepti aperte denotat liberationem. 1.132.a
Confessio si pœna imminui ratione aliqua debet,& ei, qui postquam semel negauit,confessus est,imminuitur. 1.139.a
confessio coniugum probat inter eos matrimonium interuenisse.to.1. pagin.131.b
confessio facta coram iudice incompetente,est sufficiens indicium ad torturam. 1.135.a
Confessio facta in tormentis,si legitima non præcedant indicia, & nó seruatis seruandis,talis confessio est ipso iure nulla.nec taliter confessus comdemnari potest,etiam quòd in ea perseueret. 1.138.b
Confessio non valet,nec satisfactio facta à non existente. 1.138.b
Confessio erronea,etiam in criminalib.sponte facta,reuocari potest,si quis vult docere errasse,& errorem probare. 1.138.a
confessio de dote recepta facta constante matrimonio,censetur facta in fraudem legis. 1.130.b
confessio à reo sponte facta,etiam si facta sit super processu nullo.nihilominus reus ex illa condemnari poterit. 1.133.b
cõfessio in tormentis vt valeat,requiritur,vt reus in illa perseueret,& illam ratificet extra tormenta ad Bancum iuris. 1.135.b
Confessio,si pœna minuitur aliqua ratione,etiam ei, qui semel negauit,& postea est confessus.minui debet. ibid.
Confessio rei delicti conualidat processum nullum. ibidem
confessio procuratoris facta in indicio ciuili,nõ præiudicat reo in criminali. ibid.b
Confessio rei,contra ipsum probat plus quàm mille testes pro se.to.1. ibidem a
Confessio extraiudicialis de crimine ad hoc,vt faciat indicium ad torturam,oporter quòd sit probata per duos testes. ibid.b
Confesio mera absque aliis indiciis à socio criminis facta, in casibus in quibus de complicibus potest fieri interrogatio,non est sufficiés indicium ad torturam. ibid.
Confessio iudicialis facta coram iudice nõ competente, non valet in vim iudicialis confessionis. ibid.
Confessio à reo sponte facta.etiam si facta sit super processu nullo,nihilominus reus ex illo condemnari poterit. ibid.
Confessio extraiudicialis parte præsente facta,an requirat expressam partis acceptationem. 3.64.nu.1
Confesio facta in præcibus,probat confitentem. 3.65.nu.1
Ampliatur multis modis.nu.2.& seq.
Limitatur pluribus modis.ibid.nu.15.& seq.
Confessio facta in positionibus docto de errore potest reuocari. 3.66. numero.6
Confessio facta in scriptis,an reuocari possit. ib.nu.1
Confessio rei pro parte acceptari potest,& pro parte non. 1.135.b
Confessio par est cum sententia lata. 4.176.2
confessio iudicialis ad hoc,vt probet:de iure regiò,aut præiudicet, requiruntur sex:ætas maior in confitente,spontanea voluntas, & non vi vel per metum contra confitentem,parte, vel procuratore præsente,& super re certa.& non contra naturam. 1.130.b
Confessio facta in tormentis: etiam si fit petseuerata:non præcedentibus iudiciis,est nulla. ibid.
Confessio conditionalis vnius actus, qui simul & fuit adhibitus, non potest pro parte acceptari. ibi.
Confessio facta tacerdoti,in actu pœnitentiali probat fauore matrimonij. 2.95.b
Confessio coniugum probat nisi fit in præiudicium alterius matrimonij. ibidem
confessio extraiudicialis fac.leg.indicium. 1.135.a
confessio facta coram iudice incompetente.an faciat indicium ad torturam. ibi.
Ad confessionem coniugum qui dicunt affinitatem præcessisse non separatur,matrimonium. 2.97.b
Vtrum ex confessione,facta in tormentis.nullis præceden.incidiis,etiá ratificata possit quis damnari ad mortem. 1.135.b
Propter confessionem factam in torment.cogi. quis per tormenta in confe.perseuerare max.si ante torturam fuberat leg. indicia.l.536.b
Non statur confessioni coniugum dicentium affinitatem præcessisse. 2.99.a
cõfessio alteri qui proprio capellano fieri non potest. 1.135.b
confessio rei facta per torturam indebitè & nullis præcedentibus legitimis indicijs est nulla, 1.135.b
confessio admittitur contra præsumptionem iuris, & de iure. 1.130.b
confessio rei extorta à iudice cũ promissione impunitatis facit vt possit reus condemnari. 1.134.a
confessio extraiudicialis in criminalibus non præiudiciat.fallit in pluribus causis. 1.135.a
confessio facta coram iudice incompetente licèt non valeat, vt iudicialis, valebit tamen vt extraiudicialis ad duos effectus. 1.ibidem
confessio facta per reum in tormentis, nullis vel non legitimis indicijs præcedentibus,non valet,& sic redditur nulla etiam si millies ratificata fit,nec ex ea posset sequi condemnatio. 1.132.a
confessio facta metu torturæ,& facta in ipsa tortura non tenet.1.135.b
confessio nõ acceptata à parte vel à iudice,nihil præiudicat confitenti ibidem.
confessio dotis cùm constat animo donandi: licèt non præiudicet marito,tamen confirmatur morte. 1.130.b
confessio socij in criminibus in casibus in quibus potest interrogari de confortibus non est sufficiens iudicium ad torturam nisi alia sint indicia. ibidem
confessio extraiudicialis nihil operatur. 1.137.b
fallit. ibidem
confessio liberatoria facta parte absente,an operetur. 3.61.nu.22.
limita & declara vt ibi.
confessio iurata facta parte absente,an operetur. 3.62.nu.39.
confessio quæ potest importare bonũ & malum,si timus in prohibitis, interpretatur contra confitentem. 3.430.nu.9.
confessio facta in iudicio parte absente,an operetur. 3.61.nu.3.& seq.
limitatur pluribus modis.ibidem.nu.9.
confessio facta parte absente,an operetur. 3.61.nu.1.
limitatur multis modis.ibidem.nu.22.
confessio facta parte præsente,si expresse pars non acceptet, non probat ibidem
cõfessio dotis receptæ,an iuramẽto firmetur.vbi declaratur.3.201.nu.3.
confessio dotis receptæ facta à marito valet,quando est adminiculata. 3.217.nume.4.
confessio de dote recepta facta à marito constante matrimonio, mor te confirmatur. 3.216.nu.5.
confessio de dote recepta non præcedente promissione,non firmatur etiam iuramento. ibid.nu.6.
confessio deliberata,an reuocari possit. 3.65.nu.1.
confessio spe remunerationis facta,qualis. 4.176.2
confessio facta sub promissione gratię non valet. 1.466.2
confessio geminata,an exeptionem nõ numeratæ pecu.excludat. 3.641.
confessio geminata extraiudicialis,an patiatur actionem. 3.641
confessio rei minor annis valet,etiam si sine authoritate curatoris facta sit. 1.134.2
confessio tacita ex verbis libelli insurgens potest reuocari, & mutari maximè ante litem contesta. 1.134.b
confessio extraiudicialis facta etiam parte præsente non præiudicat cõ fitenti,nisi fuerit à parte acceptata. ibidem
confessio autem principalis,similiter facta in vno iudicio ciuili,non facit plenam probationem in iudicio criminali.Sed iudicium tantum ad torturam facit. 1.138.2
confessio propriè non est probatio. 1.134.2
confessio quæ emanauit extra ipsam causam de qua principaliter agitur,etiam pœna ordinaria puniri potest,licet directò actum nõ fuerit contra confitentem. 1.138.2
confessio ad hoc vt inducat plenam probationem requiritur quod sit facta non solùm parte præsente,sed etiam ipsa parte eam acceptante 1.134.2
confessio extraiudicialis non sufficit ad plenam probationem. 1.135.b
confessio,quæ vel in articulis,vel in scriptura alia fit,nec partis adiuersæ acceptionem,nec præsentiam desiderat. 1.137.b
confessionẽ errore emissam quiuis cõtrariis probationibus poterit refellere. 1.139.2
confessioni non versimili,non est standũ,sed testibus, etiam quòd ipse reus non reuocet,nec alleger errorem. 1.139.2
confessioni tutoris,curatoris,procuratoris, executoris aut alij administratoris standum non est de recepta pecunia in præiudicium pupilli minoris hæredum,& aliorum,nisi de enumeratione aliter appareat, & sic confessio hæc procuratoris,& aliorum huiusmodi de recepto pupillo,domino,& aliis nulla apparente numeratione,præiudicare nequit. 1.138.2
confessionem propriè non esse probationem:sed potius releuationem ab onere probandi. 1.138.2
confessionem extraiudicialem parte præsente factam plenè probare: non obstante aliter sentientium opinione. ibidem
confessionem extraiudicialem factam parte absente,nõ planè,sed semi plenè probare. 1.136.2
confessiones peccatorum audire possunt fine licentia parochiani, fratres prædicatores,minores,carmelitæ,& hæremitæ. 1.136.b
confessionem facerdos reuelare non potest,& reuelans punitur.1.139.2
confessioni principalis magis creditur, quàm mille testibus in contrarium deponentibus. 3.39 nu.75.
confessionem creditoris cui fideiussor soluit, sufficere fideiussori, ad hoc vt agere possit contra principalem. 1.401.2
confitens delictum sed non qualitatem delicti, non punitur pœna ordinaria,sed extraordinaria. 1.139.2
confitens confessori sua peccata,tenetur patefacere confessori etiam notoria,& nota ipsi sacerdoti. ibid.
confiteri quilibet potest peccata sua laico propter impossibilitatem expectandi sacerdotem. ibid.
confitens sponte delictum commisisse,mitius est puniendus. ibid.
confessio extraiudicialis si pars,vel eius procurator esset præsens:probat,si esset causa. ibid.
confitens in tortura plura furta feciſſe de quibus non apparet,non potest capitaliter puniri. 3.429.nu.2
Ampliatur.ibid.nu.3.& seq.
Limitatur.ibid.nu.5.& seq.
confitens delictum cum qualitate lieita,quomodo debeat puniri. 2.430.nu.1
Amplia & limita.ibid.nu.2.
confiteri prorsus nihil, & confiteri sine perseueratione,paria sunt. 4.176.b
confessor de voluntate confitentis potest reuelare confessionem. 3.443.nu.15
confessor potest reuelare confessionem vt obuietur delicto cõmitten do. 3.443.nu.17
confessus mutuum in iud.non habet excep.non numera.pec. 1.600.b
confessu

Vtriusque Iuris Opiniones.

Confessus crimen extra iudicium an possit reuocare cõfessionem,ita quòd ex ipsa reuocatione euitet torturam quæ ex ipsa confessioue esset sibi inferenda,ad quam facit indicium sufficiens. 1.139.b
Confessus se occidisse talem,potest se defendere & allegare illum talem fuisse bannitum,furem, vel adulterum in furto, vel adulterio deprehensum. 1.140.2
Confessus crimen potest ex confessione condemnari. ibi.
confessus & conuictus in ciuilibus non auditur appellans. 1.137.2
Confessus coram iudice incompetenti torqueri potest à competenti, & cogi in confessione permanere. 1.139.b
confessus & conuictus in ciuilibus non auditur appellans. 1.137.2
confessus reus per errorem,si diceret se confessum per errorem,audiretur errore,si probato. 1.139.b
confessus in iudicio simpliciter,se commisisse homicidium, postea ex interuallo vult interpretari suam confessionem, quod fecit ad suam defensionem an possit. 1.135.2
confessus homicidium,& defensionis causa se illud patrasse affirmãs, nisi adductam causam probet,pœnas alias,quàm corporis luit. 1.139.b
Confessus delictũ,& si ad id iudicis blanditiis,ac promissionibus pellectus fuerit,plecti potest,ac debet. 1.139.b
Confessus & si ex interuallo possit se excusare,ea excusatione: quæ simul esse possit cum confessione,ita tamẽ,quod nõ veniat contra iuramentum,non tamen potest se excusare,ea excusatione, quæ peri mat,& eneruet confessionem, nulla in hoc habita consideratione iuramenti. 1.140.2
confessus & conuictus non appellat. ibi.
confessus & conuictus non potest appellare,idque tam in criminalibus quàm ciuilibus causis. 1.139.b
confessus in iudicio legitimè condemnari potest, licet processus sit ineptus. 1.139.b
confessi de se super conscientiis aliorum interrogari non debent. 1.139.b
confessum semel sponte in iudicio,modò sit maior 25.annis, non posse reuocare postea,aut negare. Nec opus esse contra negante aut reuocantem,vlla alia ratificatione per torturam, vel alio modo. 1.136.b
Sed confessum sponte in iudicio,non au diri postea appellantem. ibidem
Confines seu qualitates duæ tantum verificatæ identitatem probant. 1.141.2
An & quatenus plenè probentur confinia,dominium & possessio,per verba enunciatiua scripta inter alios,in pluribus instrumentis publicis antiquissimis. 1.141.2
confinia duo probant identitatem. 1.142.2
Confinia quarum ciuitarum si tangat maleficium quis sit iudex. 1.141.b
Confines quomodo probentur. 1.140.2
confirmatio etsi facta ex certa scientia,non censentur confirmatum inualidum cum præiudicio tertij. 1.142.2
Confirmatio generalis, debet fieri ex certa scientia in statuto tollente iuramentum. 3.364.nu.12.
Confirmatio facta non expressis defectibus,non valet. 2.108.2
Confirmatio Donat.in coniug.quæ fit per mortem donantis,retrotrahitur ad tempus donationis factæ quo ad fructus perceptos, sed non respectu dominij. 1.142.2
Confirmatio facta ei qui per vim occupat castrum,est nulla. 1.355.b
Confiscatur medietas bonorum stupratori. 2.132.b
Confiscari potest legitima filij,stante statuto super hoc, quod statutum valet. 1.142.b
Confiscantur domus priuatorum,in quibus sunt sacra misteria,si fine licentia episcopi,vel eius vicarij fiant. 1.132.b
Confiscari nequeunt bona alicuius,qui habet quatuor filios. 1.143.2
Confiscatur dos mulieris scientis factum, ex quo nascitur impedimentum matrimonij. 1.132.b
Confiscantur bona hæredis,qui accommodat fidem defuncto de restituenda hæreditate alicui incapaci puta filio spurio.Ille tamen qui est hæres patris filij spurij,potest hæreditatem spurio in testamento relinquere.Neque præsumitur id factum in fraudem. Sed si contrarium probetur,fiscus rapit à spurio. ibid.
Confiscari non possunt bona condemnati ad mortem. 1.143.2
Confiscari non potest nauis. ibid.
Confiscatur(vt dixi)omnia ea,quæ transeunt ad extraneos hæredes, & è contra. 1.132.2
Confiscantur bona hæretici nulla præcedente sentẽtia priuatiua,sed tantum declaratoria. 1.132.b
Confiscari non potest emphyteusis concessa à priuato. 1.143.2
Confiscari nequeunt bona ecclesiastica in ciuitate Ferrariæ. ibid.
Confiscari non possunt nec debent bona à testatore prohibita alienari. ibid.
Confiscari non possunt bona mariti,de quibus fecit donationem causa mortis vxori. 1.143.b
Confiscantur bona illius,qui metum fecit illi,qui testabatur, vt eum instituereț,tanquam indigni. 1.132.b
Confiscari debent omnia bona rei commitentis delictum læsæ maiestatis,ac capite puniri. 1.142.2
Confiscatis bonis filij,non intelliguntur publicata bona aduentitia. 1.143.b
Confiscatis bonis,non censetur confiscata emphyteusis,quæ non trãsit ad extraneos hæredes. ibid.
confiscatis bonis vasalli non intelligitur confiscatum feudum.1.143.b
confiscatis omnibus bonis rebellis ob crimen læsæ maiestatis ab eo commissum,vtique in ista generali confiscatione bonorum non venit iuspatronatus. 1.143.b
Confiscatis vxoris bonis,& ipsius dos proscribitur, at confiscatis mariti bonis secus longè est. 1.143.b
confiscatis bonis,An intelligatur confiscatum etiam feudum. 1.380. b
confiscatio non trahitur ad bona subiecta fidei commisso,& sic prohibita alienari. 1.144.2
confiscatio bonorum non venit quoties condemnatur ad mortem aliquis, cuius bona iure communi vel statutario non confiscantur, vt fur. 1.144.2
confiscatio an trahatur ad bona quæsita, vel delata post sententiam vel confiscationem. 1.144.2
confiscatio bonorum filiifamilias,non comprehendit aduentitia, pro fectitia,nec castrensia. 1.144.2
confiscatio bonorum non proscribit bona futura, vel conditionalia. ibidem.
confiscatio bonorum fit multis in casibus prout in crimine læsæ maiestatis. 1.144.2
confiscatio omnium bonorum rei, etiam bona in alia ditione comprehendit. 1.144.2
confiscatio facienda de bonis delinquentis, non veniunt nec comprehenduntur in publicatione peculia aduẽtitia filiorum familiarum. 1.144.2
confiscatio.immobilia existentia in dominio, vel iurisdictione separata ab illis,vbi fit confiscatio bonorum,non cõfiscantur, nec domino loci vbi fit publicatio, nec domino proprio, nisi in quibusuam casibus. 1.144.2
Confraternitates,an dicantur pia loca. 3.384.nu.1
Confraternitates laicorum,si sunt destinata in alimonia pauperũ, dicuntur pia loca. 3.385.nu.22.
Cõfraternitates nõ habẽt restitutionẽ in integrũ prout alia pia loca. ibid.nume.21.
Confraternitatibus laicorũ, an possit solui relictum factum loco pio vel religioso.ibid nu.18.
Congregantes gentes contra dominos locorum tenentur l.iu.mage. 1.136.b.
congregare &conuocare licet affines &amicos pro eius defensione. 1.144.2
congrui retractus ius odiosum restringendum esse. ibid.
Coniecturæ & præsumptiones sufficiunt in furto & in his,quæ sunt difficilis probationis ad probandum corpus delicti. 3.429.nu.14.
coniecturæ debent esse sufficientes,& quæ ex ipso testamento colligi possint,si velimus dicere testatoré ita verisimiliter voluisse. 1.144.b
coniuges sibi mutuo succedunt in quartam hæreditatis,partẽ,si superstites liberi numerum ternarium non egrediatur: alias in virilem portionem vel intestato, vel defuncti sponte, vel eius in gratiis ad mittentur. 1.144.b
coniuges,Maritus & vxor,testari possunt in eadem scriptura:& mem brana. 1.144.b
Coniunctio vbi maior est,ibi est maior præsumptio scientiæ.3.24. nu.3
Et hoc siue sit coniunctio ratione cõsanguinitatis, siue fit ratione affinitatis.ibid.nu.12.
Quid in coniuncto minore:ibid.nu.14.
coniunctus non admittitur pro coniuncta persona fine mandato,contra personam æquè coniunctam. 1.144.b
coniunctus etsi admittatur pro coniuncto in prophanis: non tamen procuratorem ante litem contestatam constituere potest. ibidem
cõiunctus pro coniuncto Procuratorio nomine interueniens & non coniunctorio,si non habeat mandatum,nõ admittitur licet caueat de rato. ibidem
coniunctus seu frater pro coniuncto seu fratre admittitur ad agendũ vel defendendum:secus ad exigendum. ibidem
Coniunctus agens pro coniuncto potest iurare de calumnia fine mandato. 1.607.b
Coniunctus non præsumitur habere notitiam de contractu facto per coniunctum. 3.24.nu.17
Coniunctus non præsumitur scire factum coniuncti momentaneum. 3.24.nu.24.
coniunctus præsumitur scire omnia quæ communiter coniunctis & vicinis solent esse nota. ibid.25.
Quid in coniuncto absente. 29
Quid in coniuncto infirmo. ibid.32.
Quid in coniuncto nono. ibid.17
Quod si ex tali scientia resultaret delictum. 3.25.nu.42.
Coniunctus vel vicinus præsumitur scire mortem cõiuncti vel vicini. 3.24.nu.4.
Coniunctus non præsumitur scire sententiam latam contra coniunctũ. 3.24.nu.19.
coniunctus non præsumitur scire coniunctum carere tutore. ibi.20.
coniunctus non præsumitur scire,quod quis gerat se pro comite Palatino legitimando. ibid.21.
An coniuncti per damnatum coitum excludantur, sicut excluduntur filij & parentes. 1.485.b
coniunctorum appellatione veniunt transuersales ad quartum vsque gradum:idque ad agendum. 1.144.b
coniuncti sanguine,differẽtia agnatorum,& cognatorum,sitque deque habita,ad decimum vsque ad gradum inter se succedent. ibid.
connexorum idem est iudicium. ideo quod de vno dicitur, de altero intelligitur. ibi.

Universidad de Deusto
Biblioteca.

Index in Communes

Consanguineus non potest testificari super iniuria facta consanguineo. 3.49.nu.29.
Consanguineus præsumitur scire facta consanguinei. 3.24.1.
Ampliatur multis modis. nu.9.
Limitatur. ibid.26.
Consanguineus non præsumitur scire factum consanguinei occultú. ibid.22.
Consanguineus an pro consanguineo sit integer testis. 3.48.nu.1.
Limita pluribus modis. ibid.3.& seq.
Quid si consanguineus sit vltra tertium gradum. ibid.8.
Quid in causa matrimoniali. ibid.11.
Quid si sit testis instrumentarius. ibi.13.
Quid in causa criminali. 3.49.nu.22.
Declaratur pluribus modis. ibid.23.
Consanguineus pro consanguineo stipulari non potest 3.48.nu.8.
consanguinei verbum legaliter debet intelligi propriè. 1.145.a
Consanguineum se defuncti probas admittitur ab intestato, licet nó probet se proximiorem. ibid.
Consanguineum in successione feudali an excludat vtriusque coniunctus. 1.366.a
consanguinei nulla habita distinctione de agnatis,vel cõsanguineis, succedunt consanguineo ab intestato vsque ad decimum gradum. 1.145.a
Consanguineis si permitteretur à legevel statuto faculeas interficiédi repertum in flagranti crimine,possent ipsi secum socios & amicos sibi asciscere,& adhibere vindictę executioni,adeò vt propter ea non punirentur. ibid.
Consanguineorum vel cognatorum defensionem susçipere licet. ibidem
Conscius de patriæ proditione,vel coniuratione,seu tractatu aliquo contra Rẽpub.vni principum instituto,si non reuelet atque in lucé proferat illum,incidit in crimen læsæ Maiestatis. ibi.
Consensus agnatorũ est necessarius in alienatione feudi antiqui, vel paterni nec sufficit solus consensus domini. 1.372.b
Vtrum consensus domini,debeat præcedere alienationem. ibid.a
An autem per lapsum decennij præsumatur consensus domini interuenisse. ibid.b
Quid si sint plures domini,an omnium consensus requiratur.ibi.
consensus Episcopi qui debet interuenire in donatione iuris patronatus:potest intervenire post donationem factam. 1.145.a
consensus patris in donatione causa mortis quam filius facere vult, non solùm requiritur propter patris præiudicium, sed etiam ad integrandam personam filij. ibid.
consensus domini feudi in alienatione feudi per vasallum facienda, in quem translatum est feudum de voluntate domini,est adhibendus,& non vasalli qui transtulit. ibid.
consensus in alienatione rei feudalis,vt ex interuallo interueniat sufficit. ibi.
consensus patris ex cursu temporis an præsumatur in contractibus filij stante statuto vt filius non possit contrahere absque consensu patris. 3.15.nu.6.
consensus Papæ an ex cursu temporis præsumatur in alienatione rei ecclesiasticæ. 3.15.nu.4.
consensus à Domino præstitus presumitur in emphyteosi ex receptione afflictus longo tempore à nouo emphyteota. 3.36.nu.24.
consensus capituli solenis ex cursu longi tẽporis præsumitur in alienatione rerum ecclesiasticarum. 3.15.3.
consensus Diœcesani in constructione ecclesiæ vel capellæ quãdo in ea publice sint celebrata diuina ex cursu tẽporis præsumitur.ibi.9
consensus Domini directi præsumitur interuenisse ex cursu temporis in alienatione facta per emphyteotam. ibi.2.
consensus patris in donatione causa mortis quam filius facere vult, non solum requiritur propter patris præiudicium, sed & ad integrandam personam filij,& confirmandum actum. 3.35.2
consensus proximorum requisitus à statuto in contractibus minorũ vel mulierum an ex cursu temporis præsumatur. 3.15.nu.5.
consensus tam factis quam verbis exprimitur. 4.176.b
Vbicunque requiritur quòd consensus præstetur ad integrandã personam alicuius,sufficit quòd in genere præstetur,absque eo quod deueniatur ad specificationem individuorum. 1.145.b
consensus populi,vel tacitus saltem,ad introducendum consuetudinem necessarius. 1.253.2
consensus paternus in causa principali præstitus filiofamilias extenditur ad causam appellationis. 1.145.b
An per consensum videatur dominus sibi præiudicasse,in directo dominio? 3.372.2
consensum & ratihabitionem ratione coniunctionis,cõcurrente scientia & patientia,lex præsumit interuenisse. 1.145.b
consentiens tacite non debet sibi præiudicare si prolubere non potuerat,ne actus fierer. ibi.
consentire dicitur tacite,qui contradicens non appellat. ibi.
consentire in actum par est ac si ipse faceres. 4.176.b
consentire iudicanti,& consentire iudicato sunt paria. ibid.
consentit actui,qui personæ facienti consentit. ibid.
consentiens factenti etiam in actum confert. ibid.
considerandũ est in omni actu id,quod principaliter agit, non quod incidenter. 1.145.b
consiliarij & aduocati æquiparantur militibus. 4.176.b
consilium qui tenetur exigere,non tenetur sequi. 1.145.b
consilium doctissimi viri excusat ab expensis partem. ibid.
consilium viri in dignitate positi vbicunque exigitur consensus eius, vel auctoritas omnino necessaria est. ibid.
consilium nullum petisse dicitur qui consilium petit sero. 4.176.b
consilium necessario sequendum est in legis & hominis dispositione vbi pro forma præscribitur. 1.146.a
consilium dans alicui vt delinquat, eadem pœna puniendus qua principalis delinquens. ibidem
consors eiusdem litis pro consorte agere potest. ibidem
constare directò de actu, vel per media quæ ad hæc tendunt, 9.alia 4.177.a
constare quod non potest,pro non esse habetur. ibidem
Cõstat aliquid confessione rei,subscriptione rei,&depositione testiũ. ibidem.
constituens se soluturum pro alio obligatur etiam sine stipulatione. 2.156.b
constitutus in articulo mortis an possit examinari. 2.131.b
constitutio,& natura feudi pendet à tenore inuestiturę. 1.146.e
constitutio noua,disponens circa executionem actus habet locum in executione quę fit post ipsam constitutionem. ibidem
constitutio noua,etiamsi in ea dicatur q̃ ad præterita traharur,non tamen trahetur ad decisa per sententiam. ibidem
Constitutio priuilegians statim imprimit vires à tempore datæ,&pro dest etiam ignoranti. 1.147. a
cõstitutio incipit ligare post duos menses à die publicationis. 3.353.n.1
constitutio Pontificis perpetua ac impulsiua ligat extra curiã. 1.146.a
cõstitutio noua inferioris à Principe à quanto tempore liget, iudicis arbitrio relinquitur. ibidem
constitutio noua inducens indulgentiam ac remissionem pœnæ trahitur ad bannitos de præterito. 1.146.b
constitutio corrigens,etiã pœnalis,extenditur ex identitate rationis. ibidem
constitutio prohibitoria vel præceptoria cõcernens fauorem Dei,vel commodum publicum desuetudine tollitur. 1.147.a
constitutio noua si concordat cũ iure antiquo trahitur ad præterita. 1.146 a
constitutio,vel lex positiua præcipiens vel verans ad fauorem Dei,vel publici commodi emanans,super eo cuius contrauentio de se alias generabat peccatum mortale, non tollitur per consuetudinem 1.146.b
constitutio noua,si disponat quod instrumenta confessionata mandẽtur executioni, nec opponi possit aliqua exceptio, nisi solutionis, tunc tale instrumentum factum quoque ante statutum illud, inandabitur executioni. ibidem
constitutio à principio recepta per consuetudinem contrariam, modò rationabilis sit,& 60.annor.spatio præscripta sit,iure Canonico potest tolli. ibidem
Constitutionis data scientia an liget etiã ante publicationẽ, vel post publicationem ante duos mentes. 3.353.nu.1.
Quod si adsit decretum irritans. ibid.9. Quid in statutis ibid. nu.11.
constitutiones nouæ quæ referuntur ad præterita præsumuntur calliosæ,& iniustæ. 2.147.b
constitutiones inferioris à Principe relinquuntur arbitrio iudicis. 1.146.a
constitutiones extrauagantes statim atque in corpus iuris relatæ sunt ligarunt,cùm & antea etiam ligabant. ibidem
constitutionis tempus non obseruans non dicitur obseruare formam constitutionis. ibidem
constitutum donantis,& possidentis,in fauorem primi donatarij,præfertur actuali donationi secundo donatario factæ. 1.207.a
constitutum vt operetur effectum suum necesse est probari, quod cõstituens tempore constituti possederit. 1.146.b
constitutum posticum in contractu regulatur secundum naturam contractus. ibidem
Per Constitutum venditor à traditione iuris liberatur,sed non à traditione facti. ibidem
constituti clausula ratione incertitudinis,nihil operatur. ibidem
consuetudo hactenus obseruata cum ecclesiis per laicos circa decimas seruanda est. 1.237.a
consuetudo per priuatum,qui ius condere non potest induci non potest. 1.148.b
consuetudo per quam tollitur alicui ius suum valet. ibidem
consuetudo potest facere inhabilem qui alias erat habilis ad iure cõmuni,ad contrahendum matrimonium. 1.152.a
consuetudo rẽabilis vt inducatur, requiruntur tot & tales actus vt verisimiliter transeant in noticiam populi vel maioris partis. 1.15.a
consuetudo etiam iniusta excusat a pœna. ibidem
consuetudo iurisdictionem priuato tribuere potest. ibidem
consuetudo ad hoc quod obliget vniuersitatem ad aliquid facie[n]dum requiritur quod introducatur sciente ac consentiente tota vniuersitate vel saltem maiori parte. 1.1. 2.a
consuetudo si præcedat legem seruatur lex quæ sequitur. 1.151.a
consuetudo sicut nec statutum tollens præcepta moralia iuris diuini aut contra ea aliquid statuens non valet. 1.150.b
cõsuetudo disponens super decimis,earum quotam diminuendo vel in totum tollendo,qua laici contra clericos vel ecclesiam se tueri volunt non valet. 1.150.b
consuetudo non facit supplementum in substantia.ibi. 3.144.b
consuetudo non ex hoc probatur si quis obtinuerit in iudicio contradictorio,sed bene cũ iudex pronunciauerit talem esse consuetudinem. 1.149.a
consuet

Vtriusque Iuris Opiniones.

Consuetudo in scriptis redacta,non amittit propterea vires suas,nec desinit esse consuetudo. 1.152.b
consuetudo propriè dicitur,quæ scripta non est,sed quatenus est in fieri,& quatenus in esse introducitur.ibid.
consuetudo producta iam in esse redigi potest in scriptis. ibi.
consuetudo exorbitans de casu ad alium non extenditur,nec egreditur terminos vsus. 1.150.a
consuetudo non soluendi decimas excusat à debito earum. 1.148.a
consuetudo inducitur ex duob.actib.iudiciarijs. 1.149.b
consuetudo vel statutum reducens pœnam homicidij,vel alterius similis delicti in pecuniariam,irrationabilis videtur. 1.151.a
Consuetudo,si appareat,nec apparere possit iudici de fine ipsius, an videlicet rendat ad bonum publicum,tunc iudex debet considerare an ius approbet vel reprobet similem consuetudinem:primo ea sit rationabilis,secundo autem irrationabilis habebitur. ibid.
consuetudo quæ nam sit irrationabilis arbitrio iudicis committitur. ibidem
consuetudo ex noua causa potest induci contra legem derogantem. ibidem
consuetudo collectandi licèt contra ius commune,valet. 1.150.a
Consuetudo locorum in feudis attenditur. ibid.
consuetudo extenditur,vbi est eadem ratio,& vbi est fauorabilis. ibidem
consuetudo,vt clerici possint conueniri in criminalib.coram iudice seculari,non valet. ibid.
consuetudo quæ expresse reprobatur à iure,est irrationabilis. ibid.
Consuetudo quæ expresse approbatur à iure,sine omni dubio rationabilis est. ibid.
Consuetudo mala excusat à pœna. ibi.
consuetudo ciuitatis ex bino actu inducitur,& quomodo? ibid.
Consuetudo non tenet, quæ solennitates requisitas à iure canonico remittit in alienatione rei ecclesiasticæ. ibid.
Consuetudo vt inducatur requiruntur duo actus, ibid.
consuetudo de iure ciuili inducitur per tempus longum, decem annorum. ibid.
Consuetudo delinquendi facit vt quis acrius puniatur. ibidem
consuetudo,si est per legem sublata, non potest de nouo introduci. 1.151.b
Consuetudo reprobata per suam iniquitatem,non potest amplius introduci. ibid.
Consuetudo vt Clerici possint conueniri in criminalib.coram iudice seculari non valet. 1.149.b
Consuetudo quæ sit rationabilis relinquitur arbitrio iudicis. 1.151.b
consuetudo de alienando vtile dominium ecclesiæ certo modo non potest extendi ad alium modum. ibid.
consuetudo dat iurisdictionem contentiosam. 1.150.b
Consuetudo pœnalis non extenditur. 1.149.b
Consuetudo an liget subditos extra territorium. 1.153.b
Cuius loci consuetudo consideranda & inspicienda sit, in his, q. quæ concernunt atque respiciunt processum,instantiam,siue ordinationem iudicij:eiusne in quo celebratus est cõtractus,an verò eius,in quo iudicium exercetur,seu lis ventilatur. ibid.
An simile consuetudinis vincat legem scriptam. ibi.
Consuetudo augens,vel diminuens solennitatem numeri testiũ, de iure communi requisitam in vltimis voluntatib.an valeat. 1.154.a
Consuetudo,vt quis possit cædere ligna,vel animalia pascere: intra limites alicuius territorij,an valeat. ibid.
Vtrum valeat consuetudo,quòd in causa criminali,vbi imponitur pœna mortis,possit interuenire fideiussor:&quòd quis pro alio punia tur pœna corporali. ibid.
Consuetudo quòd vnus puniatur pro alio pœna capitali vel corporali,non valet. 1.149.b
Consuetudo reprobata,non tantùm intelligitur de præterita,sed etiã de futura. 1.151.a
Valet Consue.quòd vxor succedat viro etiam extantibus filiis.tom.1. 486.b
Consuetudo quid. 1.152.b
Consuetudine induci posse vt libris negociatorum priuatis credatur, & plena fides habeatur. 1.549.b
consuetudinem contra ius naturale non valere. 1.153.a
consuetudo etiam iniusta excusat à pœna. tomo primo, 149.b
consuetudo quæ sit,quæque consuetudo rationi consentanea censeri debeat,iudicis arbitrio decidituR. ibid.
Consuetudo laicorum non ligat clericos vel ecclesias. tomo 1. 148.b
consuetudo laicorum inter clericos,etiam quòd sit honesta,& non cõtra libertatem ecclesiarum,non debet seruari. 1.149.b
consuetudo rationabilis,& æqua potest induci decem annorum spatio. ibidem.
consuetudo,seu stylus respiciens dicisoria causæ non ligat forenses. ibidem.
consuetudo ad hoc,vt probetur quid requiratur. 1.152.a
consuetudo vincit legem. 1.148. a
Consuetudo cõmunis scribendi aliter quàm sit veritas rei,excusat scribentem à dolo. 1.149.b
Consuetudo,seu statutum disponens quòd vsuræ pro dote,& causa dotis donec restituatur ipsa dos: solui debeant, ad rationem quinque pro centenario,non valet aliquo modo. tomo primo, ibidem
consuetudo alicuius Ecclesiæ in alienationibus rerũ Ecclesiasticarum non potest tollere solennitates introductas de iure Canonico. 1.152.a
consuetudo etiam futura procedere non potest aduersus legem. 10. 1.151.b
consuetudo dat ordinariam iurisdictionem. 1.148.a
consuetudo non aliter dici potest esse introducta, quàm si in contradictorio iudicio obtenta fuerit. 1.146.b
consuetudo vel desuetudo non tollit legem positiuam præcipientem vel prohibentem aliquid ad honorem Dei, vel commodum publicum,cuius contrauentio generauit peccatum mortale. 1.150.b
consuetudo legem non imitatur. 1.148.b
consuetudo vel præscripto temporis memorabilis, habet vim priuilegij ex certa scientia concessi. 1.149.a
consuetudo vel statutum debet obseruari respectu solennitatis actus 1.148.a
consuetudo licet scriptum ius anteeat,tamen consuetudinis similitudo quæ vel a maiori ratione procedet,illud non vincit. 1.149.b
consuetudo ciuitatis debet attendi. 1.149.a
consuetudo introducitur per decem annos. 1.152.a
consuetudo est alternatiua. 1.146.b
consuetudo mala radicitus est euertenda. 1.148.a
consuetudo obtenta facit,vt etiam forenses collectari possint de bonis sub ipsius collectantis iurisdictione sitis. 1.152.a
consuetudo o est optima legum interpres 1.146.b
consuetudo pro lege obseruatur,vbi deficit lex. ibidem
consuetudo specialis non vincit legem. 1.152.a
consuetudo vim rei iudicatæ habet. 1.148.a
Consuetudo probatur per Doctores dicentes ita esse consuetudinem 1.152.a
consuetudo operatur circa decimarum quantitatem. ibidem
consuetudo etiam iniusta,excusat à pœna. ibidem
consuetudo non probatur per testes singulares. 1.151.b
consuetudo firmata est, vbi simili aliquando contradictorio iudicio quid est obtentum,seu iudicatum. 1.148.a
consuetudo à lege antiquata non poterit in eandem speciem denuò induci. 1.149.b
consuetudo etiam contra ius scriptum spacio 10.an.inducitur. 1.148 b
consuetudo potest tollere legem. ibidem
consuetudo excusat notarium à pœna falsi asserentem aliquid præsentem,qui erat absens. 3.419.nu.19.
consuetudo excusat iudicem iudicantem contra legem. ibid.nu. 22.
consuetudo contra bonos mores, & in læsionem ecclesiæ tendens, non valet. 1.150.b.
consuetudo quòd Vasalli possint alienare feuda sine consensu Dominorum,valet. 1.149.a
consuetudo mixta ligat clericos. 1.151.a
consuetudo præscripta tanto tempore,cuius initij non extat memoria æquiparatur priuilegio concesso a Principe ex certa scientia. 1.152.a
consuetudo vel statutum quod ob bonum publicum priuaret aliquẽ re sua,vel eius dominio,valet & tenet. 1.149.b
consuetudo non facit supplementum in substantialibus. 3.368.nu.13.
consuetudo cum præscriptione temporis par est. 4.177.b
consuetudo etiam prava excusat à pœna. 4.203.nu. 98.
consuetudo ex causa pòt auferre ius ab vno & dare alteri. 4.207.n.148.
consuetudo vltima debet attendi si sunt plures. 3.367 nu.73.
consuetudo debet esse obtenta in contradictorio iudicio. 1.1 1.0
consuetudo est attendenda etiam si non sit præscripta,sed tamsmodò per aliquos actus obseruata. 3.367.nu.69.
Consuetudo ad hoc vt forensibus collecta imponi possit an debeat esse immemorabilis. 3.390.nu.8.
Consuetudo an extendatur de casu ad casum. 3.391.nu.12.
Quid de persona ad personam. ibid.13.
Quid de loco ad locum. ibid.14.
Cõsuetudo Anglicana vt marito moriente succedat vxor in tertia parte bonorum non operatur in bonis existentibus extra territorium Angliæ. 3.364.nu.10
consuetudo an induci possit ab vna sola familia. 3.369.1.
Limitatur. ibid.3.& seq.
cõsuetudo à pœna falsi excusat Notarius qui scripsit recepisse pecuniã à Titio numerate,etiã si tãtùmodò cõscius interuenerit.3.416.n.20
consuetudo Ciuitatis probatur per testes etiam parte non citata.3.99 nume.338.
Quod tamen declara vt ibid.
Consuetudo est inspicienda an libris mercatorum sit adhibẽda fides. 3.nume.47.
consuetudo immemorabilis an operetur vt decimæ videantur habitæ ante consilium Lateranense. 3.296.nu.22. & seq.
Consuetudo immemorabilis habet eandem potestatem quam habet imperator in suo imperio. 3.299.nu.67
consuetudo immemorabilis habet vim pacti. ibid.69.
consuetudo immemorabilis peccati nutritiua nõ operatur. 3.297.n.29.
Consuetudo immemorabilis vt Archidiaconus Vicarius Episcopi præcedat an operetur. ibid.nu.37.
Consuetudo immemorabilis vt laicus habeat iurisdictionem in clericos non operatur. 3.296.nu.17
Limitatur multis modis. 18.ibid.& seq
Consuetudo loci attenditur in contractibus. 3.367.nu.1.
Ampliatur multis modis. 6.& seq.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index in Communes

Limitatur. ibid.18.
Consuetudo loci attenditur in contractibus etiam gestis per procuratorem. ibi.nu.10.
Consuetudo loci in delictis puniendis seruanda est. ibid.
Consuetudo longa pro lege habenda est. 4.177.b
Consuetudo attenditur in contractu emptionis & venditionis. 3.365. numer.2.
Idem in locatione & conductione. ibid.nu.4.
Idem in societate. 6.
Idem in stipulatione. 7.
Idem in donatione. 8.
Idem in confessione emphyteoseos. nu.9.
Idem in feudo. 10.
Idem in matrimonio. 11.
Idem in restitutione dotis. 12.
Idem in fideiussione. 13.
Idem in solutione decimarum. ibid.15.
Consuetudo attendi debet in solutione gabellarum. 3.367.nu.36.
Idem in solutione monetæ. 17.
Idem in alienatione pignorum. 18.
Idem in euictione. 19.
Idem in mandato. 20.& seq.
Idem in vsuris. 3.366.nu.28.& seq.
Idem in priuilegiis. ibi.38.
Idem in conuocatione consilij. ibi.39.
Idem in electione officialium. ibid.40.
Idem in rescriptis. ibid.42.
Idem in statutis. 43.
Idem in pœnis. 44.
Idem in delictis. 45.
Idem in confectione inuentarij. 46.
Idem in cursu aquarum. 48.
Idem in oblatione facienda. 49.
Idem in materia restauri. 50.
Idem in cultura agrorum. 51.& seq.
Idem in omnibus actibus iudicialibus. ibid.54.& seq.
Idem in vltimis voluntatibus. 1oid.60.& seq.
Idem in materia odiosa. 3.367.nu.68.
Idem in interpretatione instrumentorum. 3.366.nu.59.
testes in singulares non probant Consuetudinem. 1.149.2
Consuetudo non probatur testib.singularib. ibid.b
Consuetudinem & mores minitantis esse spectandos. 1.175.2
Ad probandum Consuetudinem tria necessariò requiruntur. tom 1. 149.2
Consuetudinem mulieres inducere non possunt, sicut nec leg. condere. 1.151.b
Consuetudine semel sublata,& damnata, noua quoque censetur damnata. 1.148.2
Consuetudinem si asserat esse, vel ita se habere, Doctor aliquis excellens illi credendum est. 1.151.2
ad inducendum Consuetudinem contra legem de iure ciuili sufficit tempus decennale. 1.149.2
Quod remedium, quæve actio oriatur ex consuetudine, & quomodo in iudicium deducatur. 1.153.b
Consuetudines feudales, etiam ecclesias & personas ecclesiasticas ligant. 1.342.b
consuetudinem iniquam & irrationabilem lex decernens non solùm præteritam consuetudinem iniquam, sed etiam futuram damnat. 1.149.b
Ex consuetudine temporis non memorabilis, ius colligendi vectigalis acquiritur. 1.149.2
consuetudinis appellatione non venit statutum. 1.148.2
Ad introducendam consuetudinem vtrum requiratur tacitus consensus totius populi, an verò sufficiat consensus maioris partis. tom.1. 153.2
Scripturam, quæ super consuetudine conficitur ad probationem, non esse de essentia & natura consuetudinis. 1.152.b
simile consuetudinis non vincit legem. ibid.a
Vtrum sit necesse in introducēda consuetudine, omnes ea vti, vel maiorem partem, an verò aliquot hominum vsus sufficiat. tomo 1. 153.2
consulens & mandans minus punitur, quando mandatarius omninò delictum erat facturus. 1.146.2
consulens delicto non tenetur vti mandans eadem pœna, sed vti consulens. ibid.
consulens alias facturo, non tenetur de delicto posteà commisso. to.1. ibidem
consulens pro iudice electus, debet conclusiuè loqui absque iurium, & rationum allegatione. ibid.
Consultor contra communem opi. respondens tenetur parti læsæ ad interesse. tit.12.nu.3. 3.211.
Idem consilium tenetur sequi in causa propria. ibi.nu.4.
Facit litem suam. ibid.nu.15.
Eius consilium tanquam iniustum rescindetur. ibid.nu.7.& ad plura alia tenetur. ibi.nu.8.
consultor iniquè consulens facit litem suam, ibi.nu.6.& nu.8.
contētiosæ iurisdictionis, præiudicat domino, pupillo, & adulto. to.1. 135.2
continuatio, seu concatenatio titulorum ad titulos fieri necessariò debet. 1.154.2
Si contrahens habeat bona in loco contractus, poterit iudex loci istius præcedente citatione, & reo contumace, actorem mittere in possessionem bonorum rei, existentium in loco contractus. 1.435.2
contrahens incestas nuptias in 4. gradu non punitur de iure ciuili, 1.513.2
contrahens cum secunda viuente, quam tamen non cognouit nec ante contractum nec post mortem 1. potest contrahere cum 2. 99.2
Si autem cognouit non potest perseuerare in matrimonio etiam mortua 1. ibidem
Si contrahat cum alia viuente vxore: filij nati ex 2. erunt legitimi ad succedendum, si mater ignorabat primum matrimonium, & contrazerit publicè. ibidem
Item si erat pu. fama quòd maritus erat mortuus, vxor potest licitè cum alio contrahere: & excusatur ab adulterio. ibidem
contrahere matrimoniū sine consensu patris inducit odium capitale: & sufficit ad exhæredationem. 1.316.2
contrahentes in loco si ibi inueniantur possunt conuenici. 1.435.b
contrahentes inuicem se possunt naturaliter decipere. 1.156.b
contrahentes in dubio ad statuta, & consuetudines sese referre existimandi sunt. ibidem
contrahere cum excōicatis non debemus. ibidem
contraxisse vnusquisque intelligitur in eo loco in quo vt solueret se obligauit. ibidem
contractus quando concernit vtilitatem alterius tantum vt est quitatio non tene. notarius dare instrumentum nisi ei cuius vtilitatem concernit. 1.332.b
contractus vsurarius tribus concurrentibus præsumitur. 1.356.2
Contractus & delicta ad obligandum sunt paria. 4.177.b
contractus est licitus, si dentur monasterio quinquaginta ducati, vt alatur per totam vitam. 1.156.2
contractus simulatio non præsumitur ex modicitate precij, & pacto de retrouendendo. 1.155.2
contractus ferè omnes sunt iuris gentium. 1.156.b
contractus in dubio intelligitur secundum consuetudinem ibidem
contractus claudicare non debent. ibidem
Contractus conditionalis purificatus pro puro habetur. 4.177.b
contractus etiam nullus causatus, etiam ex errore iuris excusat a mala fide & à dolo. 1.356.2
contractus loco etiam tunc agi potest, cùm ad illius rescissionem disceptatur. ibidem
contractus qui relinquitur in arbitrium alicuius: si est formatus, valet alias non. 1.154.b
contractus permutationis dicitur, in quo contrahentes intenderunt permutare: etiam si interueniat pretium. ibidem
contractus ire dubia nomen, formam, ac iuris effectus ex mente, & proposito contrahentium assumit. 1.155.b
contractus ab excommunicatis ritè rectèque geruntur. ibidem
contractus metu initus non est nullus ipso iure. 1.154.b
contractus quis sit, ex verbis & denominatione contrahen. dignoscitur. 1.155.2
contractus plures quando dicantur. 1.154.b
contractus non reddūtur in inutilem. ibidem
contractus ex modicitate prætij, & pacto de retrouendendo, præsumitur pignoratitius. 1.155.2
contractus non dicitur perfectus vbi scriptura requiritur, ex mente contrahentium, licèt non addatur, & aliter factus contractus non teneat. ibidem
contractus contra formam statuti initus, etiam quòd in minoris vtilitatem cederet, non potest à minore approbari. ibidem
contractus etiam in vltimis voluntatib. possunt celebrari. 1.154.b
contractus verba debemus strictè interpretari contra eum qui se fundat in verbis contractus. 1.155. 2
contractus nominatus ob impedimentum non subsequutum, tum demum rescinditur, cùm id cuius expletio defecit contractui causam dedit. ibidem
contractus si appareat originalem causam longe aliam fuisse quàm venditionis speciem videtur simulatus. 1.154.2
contractus à principio sunt voluntatis: & ex post facto necessitatis. ibidem
contractus innominati correspectiui, non à conuentione sed ab implemento denominantur & iudicantur. ibidem
contractus ad hoc vt sit vsurarius, oportet, quòd sit in pactum deducta vsura. 1.156.2
contractus ab excommunicato factus tenet. ibidem
contractus, qui cum cœnobio initur, vt certa nummorum quantitate præstita, is qui contrahit, per vitam alatur, nulla re impeditur, aut infirmatur. ibidem
contractus ad arbitrium alicuius relatus subiuncto illius arbitrio valebit. ibidem
contractus circumuentionem nullam à sciente factam in animi foro admittit. ibidem
Cōtractus ante pubertatem etiam cum nixu carnalis copulæ nō facit matrimonium. 2.98.b
contractus si ab alterutra parte aut rescindi aut nullus dici potest, integrum, aut liberum est parti alteri petere ab illa num contractui velit stare, necne. 1.156.2
contractus principum obligant eorum successores. 1.155.b
contractus celebratus pro se, & filijs, & hæredibus, non comprehendit extraneos hæredes. 1.155.2

contrac

Vtriusque Iuris Opiniones.

Contractus factus per incarceratum à carcere extractum, post ea reductum an valeat? 2.108.2
contractus alienationis prodigi cui legitimè est à iudice bonis interdictum, non firmatur iuramento, vel obligat eum etiam naturaliter. 1.155.b
cōtractus est licitus, si dentur monasterio quinquaginta ducati, vt alatur per totam vitam. ibid.2
Contractus quin in vltimis voluntatibus ritè gerantur, ac rectè gesti sint irretractabiles, dubium esse non debet. ibid.b
contractus vt dicatur in scriptis fieri, requiritur vt expressè hoc à partibus actum sit, vt aliter contractus non valeat. ibid.
vbi contractus potest stare restrictiuè, & demonstratiuè, stat restrictiuè. 1.462.2
Contractus fraudulentus valet in præiudicium illius qui fraudem fecit. 1.439.b
Contractus qui consensu contrahuntur contrario consensu dissoluitur. 1.154.2
contractus in dubio præsumitur censualis. 1.255.2
In contractibus dies & pœna conuentionalis moræ purgationem excludit. 2.135.2
Contractus censualis dicitur quando transfertur omne ius reseruato censu, emphyteoticus autem est, quando vltra canonem reseruatur directum dominium. 1.255.2
contractus nullus non est contractus. 1.155.2
contractus bonæ fidei, cui dolus dat causam, ipso iure est nullus. to.1. 154.2
contractus in ecclesia celebrati valent. 1.236.b
Contractus approbatur, & factis, & verbis. 4.177.b
contractus factus cum solennitate requisita in loco, in quo contrahitur an operetur quo ad bona alibi etiam existētia licet in loco bonorum maior solennitas requiratur. 3.367.nu.3.
contractus non seruata solennitate loci in quo cōtrahitur est nullus, etiam si cōtingat de eo dubitari alibi quàm in loco contractus. ib.
Contractus si est simulatus omnes clausulæ in eo appositæ simulatæ dicuntur. 3.409.nu.2
contractu principali rescisso rescinditur pœna & omnes aliæ clausulæ in eo appositæ. ibid.
Limitatur tribus modis. ibid.
contractus qui potest iudicari licitus & vsurarius præsumitur licitus 3.412.nu.3.
contractus interpretatur ex consuetudine. 3.365.nu.1.
Ampl. atur pluribus modis. ibi.nu.32.
Limitatur. 3.367.nu.70
contractus minorum cum iuramento an valeat. 3.111.n.1.
Ampliatur multis modis. ibid.3.& seq.
Limitatur multipliciter. 3.112 nu.32.
Quid in contractu donationis. 3.111 nu.5.
Quid in contractu ipso iure nullo. 3.112.nu.20.
Quid in liberatione facta per minorem cum iuramento. 3.118.nu.22.
Quid in aditione hæreditatis. ibid.22.
Quid in impubere. 3.113.nu.39.
Quid in iuramento assertorio. ibi.41.
Quid in iuramento præstito ex falsa causa. ibid.44.& seq.
Quid in iuramento Hæreorum. ibid.49.
Ad cognescendum qualitatem contractus, non attendi sonum verborum, sed effectum rei. 1.217.b
contractum dotis, quò ad translationem dominij per traditionem, nō esse priuilegiatum. 1.224.2
contractuum iurisgentium actiones omnes: inuentæ sunt de iure ciuili. 1.154.2
contractum diem memoria non tenentes testes nihilominus probāt. 1.156.2
contractum qualitates, accidentia, & rerum illis comprehensarum probatio, improbatione in alterum contrahentium conferri possunt. ibid.
contractum nullum, defectu solennitatum à statuto requisitarum, puta à minore, vel muliere sine consensu propinquorum celebratum iuramento non firmari. ib.
contractum venditionis ex pacto de retrouendendo cum modicitate pretij, simulatum & pignoratitium atque vsurarium iudicandum esse. 1.244.b
In contractibus conclusio attenditur. 1.155.2
contrarietas in iure non est admittenda, imò potius superfluum. to.1. 156.b
contrarius sibiipsi potest quis esse, & audiatur in diuersa instantia. ibidem
Contrariorum eadem est disciplina. 1.157.2
Contrariorum cùm sit eadem disciplina, à cōtrariis summo iure procedet argumentum. 1.156.b
Contraria in eodem subiecto consistere non possunt. ibid.
Contumax non manifestus absque citatione mulctari nequit. tom.1. 157.2
Contumax non auditur nisi refect. expensis. 1.322.2
contumax absens in criminalibus qui effici non potest à iudice maleficiorum, de iure communi, nec haberi pro confesso & conuicto. ibid.b
contumax verus. ibid.b
Contumax de iure communi non potest à iudice haberi pro confesso, & conuicto. 1.4.2
Contumax reus ob delictum absens potest condemnari. tomo 1. 1.157.b
contumax non comparens ex ficta confessione ante condemnationē à se factam auditur. 1.157.b
Si contumax moria, eius hæres non potest condem. in expen. illius contumacię. 1.322.b
contumax reficit omnes expen. 1.157.2
contumax vt possit condemnari & bannirī, debet de nouo ci. ibidem
An contumax possit condem. in expen. ine nouā citatione. 1.322.2
contumax inter alias pœnas in hi odium habetur pro præsente. 1.158.2
contumax verus quis dicatur & quis ficus. ibidem
Contumax non potest apponere de iuris pendentia coram alio iudice 3.68.nu.21.
Quod declara vt ibid.24 & seq.
contumax an debeat citari. ibidem
contumax non manifestus absque citatione mulctari nequit. 1.457.b
contumace aliquo iudex ex officio potest contra ipsum adentem testes recipere, non autem pro ipso. 1.158.2
contumacem non notorium, vel manifestum iudex non potest mulctare sine citatione. ibidem
contumacia citati ad respondendum inquisitioni contra ipsum de cæli homicidio formatæ, qui ex ea fuit bannitus, & deinde ad pœnam capitis, & confiscationem bonorum condemnatus facit iudicium ad torturam. ibidem
contumacia expressa & dolosa procuratoris in veniendo aut appellādo, non tollit beneficiū appellādi principali infra decem dies post scientiam. 1.158.b
contumacia ex culpa leui. 1.158.b
contumacia non dicitur delictum propriè & de per se. ibid.
contumacia propriè non est delictum, sed interpretatiuè. ibid.
Contumacia dicitur delictum, & maleficium. ibidem
Contumacia procuratoris nocet domino. ibidem
Contumacia ex delicto. 1.159.2
Contumaciæ sententiæ. 1.159.2
Contumacia non est accusanda in criminalibus iudiciis. 1.159.2
Contumacia non infamat. 1.63.2
Contutor cedens administrationem contutori potest stipulari à tutore rem pupilli saluam fore. 3.100.nu.62
conueniendi verbum non præ se fert stipulationem. 1.158.2
Conueniri potest debitor, qui certo aliquo in loco, certa die soluere promisit, vbicunque locorum fuerit repertus. 1.159.2
conueniri in omni loco. ibidem
conuentus actione reali negans se possidere, si conuincatur, perdit benefic. possid. 2.144.b
conuentus petitione hæred potest excludere agentem à limine iudicij, si statim opponat quo tit. possideat. 1.488.2
conuentus petitione hæreditatis, cogitur dicere tit. suæ pos. 1.488.2
conuentio inter duos de successione alicuius diuidenda, non valet. tom.1.159.b
conuentio inita inter fratres de inuicem succed. an valeat. 3.154.nu.1
Limitatur. ibid.5.& seq.
Quid si fuerit facta super omnibus bonis inter eos qui habent potestatem legis condendæ in eorum territorio. ibid.5
Quid si referatur ad bona præsentia, & futura. ibid.nu.10
conuentio inter medicum & infirmum, aduocatum & clientulum, ipso iure non subsistit. 1.159.2
conuentio facta in vna re vel persona, non extenditur ad aliā. 1.159.2
conuentio inita vt nullus possit bona stabilia alienare, etiam per viam vltimæ voluntatis, aliàs bona alienata deueniant ad non alienantem, valet. 3.154.num.2
conuentio facta contra substantiam contractus, facit conuentionem in alium contractum transire. 1.159.2
conuentio dat legem contractui. ibid.
Conuictus reus legitimis probationibus sub mortalis culpæ reatu, si à iudice interrogetur, etiam in tormentis respondere tenetur an crimen commiserit. 1.160.2
Conuentionalis pœna quæ in contractu adiicitur, vt loco interesse prima succedat, an possit duplum transcendere. 1.159.b
conuictus legitimè reus, non est aliud quærendum. 1.160.2
conuicto mortuo, memoria eius quandoque damnatur. tomo primo, 160.2
Copula, &, inter duo extrema posita, diuersitatem ponit inter copulata. ibidem
copula, &, eius est naturæ, vt inter diuersa ponatur. ibid.
copulatiua aliquando pro coniunctiua accipitur. ibid.b
copulæ natura est ampliare quantum potest. ibidem
copulandi dictio inter ea, quæ alternis sibi aduersantur posita, in alternatim enunciantem conuertitur. ibidem
copulatiuè quando plura ponuntur, quorum vnum venit vt accidens seu qualificans aliud, oportet probare vtrumque. tomo primo, 160.b
copulatiuorum non requiritur concursus. ibidem
Copulans cum vxore domini, debet feudo priuari. 1.376.2
Copulanti scienter cum Iudæa, imponitur pœna mortis. tomo primo, 571.2
Corpus Christi an tempore interdicti dari & portari possit infirmis cum campanella & candel. 1.458.2
Sed quid si reperiatur corpus mortuum ante domum meam, an præsumatur contra me. 1.435.b
Corporalis pœna, & bonorum confiscatio non transit in hæredes mortuo deliquente ante sententiam. 1.160.b

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index in Communes

Correctio moderata est permissa viro vxori, Domino ancillæ, magistro scholari, & patri filio. 1.160.b
Correctiones sunt euitandæ in iure nostro. ibidem
correctio fraterna cadit sub præcepto peccati mortalis. ibid.
correctio non est fienda per subauditos intellectus. ibid.
in correctoriis ex maioritate rationis fit extensio. 1.161.a
corrigere quilibet tenetur peccatorem. ibidem
correctus in casibus, in quibus non potest interrogari de aliis, facit vt iudex possit inquirere. ibidem
correctus de crimine admittitur ad denunciandum. ibidem
Correlatiuorum iudicium idem prorsus est. ibid.
Correlatiuorum eadem est natura, & dispositum in vno, trahitur ad aliud. 3.350.num.1
Ampliatur multis modis. 352.num.36
Limitatur pluribus modis. ibid num.41
Quid in materia correctoria. ibid.36
Quid in materia pœnali. ibi.num.37
Quid in pœna conuentionali. ibid.39
Quid in consuetudine. ibid.41
Quid in statutis. ibid.num.42
Quid in priuilegiis. 43
Quid in sententia. 50
Quid in contractibus. 52
Quid si non adest eadem ratio. ibid.51
Corrumpens libros archiui publici, qua pœna puniatur. 1.161.a
Corruptum se asserens vt dicat falsum, non creditur ei ad inquirendum. ibidem
Credens viro fide digno excusatur. 3.419.num.36
Amplia & limita. 3.420.num.38
Quid in mulieribus fide dignis. ibid.b.42
Quid in præiudicium tertij. ibid.nu.46
Creditor posterior præfertur dotis confessioni. 1.161.b
Creditor non dicitur cui ex delicto vel legato debetur. ibid.
creditor soluto debito retinens & celans pignus, tenetur furti. ibid.
Creditori licet vigilare ad suum consequendum. ibidem
Creditor ex merciû venditione, cæteris creditoribus in illisinet mercibus iam traditis non præfertur. ibidem
creditor non potest retinere penes se cadauer, seu corpus mortuum sui debitoris diuitis, vel inopis insepultum, vt pignus quoddâ donec pecunia sibi debita vigore liquidi instrumenti integrè soluatur. ibidem
Creditor, cui fuit promissum certa die soluere, vel dare pignora: adueniente die, potest præcisè cogere debitorem ad soluêdum. to.1. ibidem
creditor quilibet non per viam agendi, sed excipiendi comparet pro iure suæ prioris hypothecæ ad impediendum alium creditorem. ibidem
creditor, qui merces vendidit debitori, ex quo contractu ortum fuit creditum, si debitor fugit, non est potior in re vendita aliis creditoribus prioribus. 1.161.a
creditor petens executionem instrumenti contra fideiussorem, non habet necesse docere de principali credito, quando de eo fit mentio in instrumento. 1.161.a
creditor rem sibi hypothecatam pro sui iuris conseruatione propria authoritate apprehendere & retinere potest. tomo primo, 162.a
creditor, mercator, vel solitus mercari, lucrum cessans à morosо debitore licitè petit. ibidem
creditor ad hoc vt possit habere regressum contra fideiussores, vel contra tertios possessores, quid requiritur. tomo primo, 1.161.a
creditor prior habens hypothecam, & priuilegium prælationis, potest agere contra posteriorem creditorem, cui fuit soluta pecunia. 1.163.b
creditor agens contra filium, ex contractu vel debito paterno, tenetur probare filium esse hæredem. 1.162.b
creditorem dantem mutuo pecuniam ad merces vel alias res emendas, non habere tacitam hypothecam in rebus illis sua pecunia emptis. ibidem
creditor rem debitoris meliorem pro suo credito eligere potest, nec pignoratam vendere. ibid.a
creditor conditionalis non dicitur propriè creditor. tomo primo, 1.161.a
creditor recipiens solutionem pro sua parte ab aliquo ex pluribus in solidum obligat. sibi præiudicat, ne possit amplius in solidum petere ab vno ex eis sse intellig. summam inter eos pro rata diuisisse. 1.403.b
creditor pro fundo emphyteotico sibi obligato an possit soluere canonem. 1.256.a
creditor cui datus est fundus pignori, cui annexum est ius patronatus beneficij non potest præsentare. 1.161.b
creditor pupilli nô excusatur à munere tutelæ ratione crediti. 1.161.b
creditores hæreditarij non tenentur accipere insolutum bona ab hærede cum beneficio inuentarij. 1.162.a
creditor potest petere quòd fiat sibi instrumentum crediti. 1.156.b
creditori probanti duobus testibus, nihil de summa deponentibus, pecuniæ numerationem alicui factam: & aliis præterea testibus probantibus debitorem ab ipso centum mutua petiisse, iusurandum deferetur. 1.162.a
creditorem agentem hypothecaria aduersus tertium possessorem, probare debere, debitorem habuisse dominium. 1.162.b
Creditoren habentem generalem hypothecam omnium bonorum, cum potestate capiendi propria authoritate, in constitutione precarij, posse agere condict. ex l.fi.C.de acq. poss. contra tertium possessorem. 1.163.a
Creditorem missum in possessionê ex primo decreto, teneri stare colono 2.64.b
creditore succedente debitori confunditur actio hypothecaria to.1. 161.b
credulitas, vel quæuis etiam iniusta causa pœnas delicto aliquin infligendas imminuit. ibid.
Credulitas etiam fatua excusat à pœna doli. ibid.
cridas ignoratæ præsumitur, qui pro maiori parte habitat in villa. ibid.
crescente delicto, crescere debet & pœna. ibid.
crimen contrahitur, & si voluntas nocendi intercedat. ibid.
crimen ecclesiasticum est crimen hæresis. ibid.
crimen publicum illud esse dicitur, quoties pœna venit imponenda reo, & applicanda fisco. 1.16.a
Quando crimen est notorium iudex non potest vt suspectus recusari. 1.155.a
Ad excludendum crimen obiectum, vel iniuriam illatam, licitè dicimus, tu mentiris. 1.176.a
Crimen stupri leuius esse, quàm adulterij. 1.214.b
crimina morte extinguntur. 1.161.a
crimina deiure canonico nunquam præscribuntur tempore. ibi.
criminis damnatus est infamis. 1.161.a, & b
In criminalibus conclusio in causa an sit necessaria. 1.122.b
criminalis rei iudicium valet. 1.161.a
criminales causas delegatus secundum leges regulariter non potest subdelegare. ibid.
Criminalis causa dicitur quando agitur ad pœnam fisco applicandâ. 1.161.a, & b
Criminales causæ si non sint meri & mixti imperij, possunt delegari. 1.161.b
Criminales causæ ciuilium definitionibus regulantur. 1.171.b
Criminalibus in iudiciis fidem non faciunt acta in iudiciis ciuilibus. 1.161.a
Criminales causæ, si non sunt meri & mixti imperij possunt delegari. 1.161.a
Criminaliter agitur, quando pœna criminalis applicaretur fisco, ciuiliter verò agitur quando parti debet applicari id quod petitur. 1.161.b
Cruciatus corporis inducit iustum metum. 1.160.a
Criminosus contra criminosum non potest esse testis. 1.161.b
Culpa lata non est dolus, sed dolo comparatur. 1.165.a
Culpæ generaliter sumptæ quinque esse species. 1.165.a
Culpa in omittendo commissa non facit, vt quis teneatur damnum re farcire. 1.161.b
Culpa caret, qui scit, & prohibere non potest. 1.161.a
culpa seu negligentia præcedens, dicitur aliqui remissa, quando Princeps eum recepit in gratiam, & nouiter inuestiuit eum. 1.161.b
culpa lata dolo haud equiparatur. 1.161.b
culpa leuissima est, quado depositarius rem depositam in camera clausa cum cadenatio non tentauit, an esset bene clausa. 1.161.b
Culpa leuis, vel leuissima in omittendo suscepta, ad refarciendum dânum datum non obligat. 1.161.a
Culpa potius præsumitur quàm dolus. 3.412.nu.5
culpa lata cum dolo æquiparatur. 4.178.a
culpa lata quid sit. 4.179.a
cumulatio diuersarum actionum ex eadem tamen causa descendentiû & diuersa competentium non admittitur. 1.167.a
cumulationem plurium actionum in eodem libello permitti. Nisi cû duæ actiones ita se habeant, vt vna proposita, & condemnatione secuta atque executione facta, contingat liberatio ab altera. 2.53.b
Cumulatio fieri potest in criminali iudicio. 1.161.a
Curare debet iudex vt sententiam ferat certam. 1.167.a
Curator potest licite instituere suum minorem, cuius est curator, quaeliter respondeat positionibus. 1.165.b
Curator datus ad vnam litem tenetur promittere defensioné. 1.161.a
Curatoris authoritas non necessaria est, vt naturalis obligationis vinculis irretiatur adultus contrahens. 1.165.b
Curator non potest pro minore facere pacem, quãdo minori aut eius familiæ esset dedecus inimicitias remittere. 1.165.b
curator qui dicitur habere liberam administrationem quomodo intelligitur. 1.165.a
curatoris autoritas illegitima nihil efficit. 4.178.b
currentibus aliquibus ad brauium, si duo ex eis pariter, simulque perueniant ad ipsum brauiũ, nec sciatur aliter quis fuerit prior, & quis posterior, tunc ratione incertitudinis neuter habebit brauium, sed iterum current. 1.165.b
custos carcerum carnaliter cognoscens mulierem carceratam de consuetudine suspenditur. 1.165.b
custos carcerũ, si carceratus per eius negligentiá aufugerit quomodo puniatur. 1.165.b
custos generalis & similes dicuntur prælati. 1.438.b
custos carcerum qui nobilem carceratum non arctè detinuit, si ille nobilis aufugit, excusatur. 3.420.nu.55.
custodes an possiet apponere tẽ, pore belli princeps in castro quod ab eo tenetur in feudum. 3.354.b

custos

V triusque Iuris Opiniones.

Custos arcis qui loco sui virum probatæ conditionis subrogauit, si subrogatus arcem prodiderit excusatur. 3.421.nu.62.
Custodes carceris si duo sint, & vnus aufugiat cum carcerato, alter nô tenetur. 1.445.b
Custodes castri, si inter se diuidant custodias nocturnas & castrum capiatur, quid iũris. 1.355.a

D.

Damnatus ad triremes, si casu vel fortuna triremes euaderet, vel gratia principis restitueretur, nô admitteretur amplius ad successionem. 1.166.a
Damnatus de crimine ciuiliter est infamis. 1.165.a, & 166.a
Damnatus ad mortem non potest testari. 1.165.a
Damnatus actione iniuriarum efficitur infamis. 1.519.b
Damnatus publico iudicio fit infamis. 1.165.b, & 166.a
Damnati ad perpetuos carceres sunt intestabiles. 4.172.b
damnati morte ciuili sunt intestabiles. ibid.
damnato authore, damnantur & eius libri. 1.166.a
damnum aliquod si contingat in re emphyteutica, vt corrosione fluminis vel chasmate, &c. si damnum tale sit vt ex eo tota res pereat, ex cusatur emphyteuta à solutione pensionis. 1.166.a
Damnum emergens ex contractu matrimonij, non potest peti, nisi dolose pars se habeat. 1.165.a
Damnũ vel iniuriã inferens alicui tenetur de damno & iniuria sibi data in foro contentioso. 1.166.a
Damnum passis si iusiurandum statuto defertur, non idcirco illi delatũ tenebitur cui furtum factum est. ibid.
Damnum est diminutio patrimonij. ibid.
Damnum fit ex culpa, iniuria ex affectu. ibid.
Damni appellatione in statutis non venit furtum. ibid.
Damno alterius locupletari, est dolum committere. 4.178.b
Dans pecuniam, non præsumitur animo donandi. 1.166.a
Dare inuitè pro non dare æstimatur. 4.179.a.
Dare soluere legata, & promittere legata soluere, an paria sint. tom. 4. 178.b
Dare vel soluere, & acceptum ferre, vel fateri accepisse paria sunt. ibidem
Data in præmium emancipationis an veniant conferenda. 1.141.a
Data instantia corruit argumentum. 1.166.a
Data filio fam. studiorum causa, à patre, vt sunt libri, &c. an censeantur filio donata, & an post mortem patris conferantur. 1.217.b
data re in solutum creditori, debitor vlteriùs non admittitur ad relucdum. 1.166.a
Datum meretrici non repetitur. 1.166.b
Datio in solutum instar venditionis obtinet. ibid.
Datio in solutum alia necessaria, alia voluntaria. ibid.
Datio tutelæ non recipit diem, neque conditionem. 4.166.a
Debitor specialiter obligauit aliquam rem mobilem creditori, licet non tradiderit: si tamen eam postea vendat, committit furtũ. 1.455.b
Debitor pecuniæ, vel massæ certi metali, non satisfacit pecuniam alterius metali soluendo. 1.169.b
Debitor cessionis bonorum beneficio redditur indignus indicans partem bonorum, & partem occultans. 1.167.a
Debitor alternatiuè ex stipulatione, quando verba stipulationis a dispari referuntur, potest eligere quem maluerit. 1.167.b
Debitor pecuniæ morosus tenetur ad lucrum cessans. 1.169.a
Debitor intra biennium, & suam cautionem rectè ac iure condicet, & creditorem, qui pecuniæ numerationem non probat, ad perfectam liberationem adiget. 1.169.b
Debitor obligatus ad dandum certam quantitatem, soluendo partem liberatur in parte, si creditor velit accipere, aliàs non. 1.165.a
Debitor non suspectus de fuga capi siue carcerari regulariter non debet. 1.170.a
Debitor speciei licet ob eius interitum ante ipsius moram liberetur, tamen conditioni ob causam est obnoxius. 1.169.b
Debitor personaliter capi an & quando possit. 1.169.a
Debitor si impetrauit moratorium exceptionem, debitores illius possunt vti eadem exceptione contra eum. 1.167.b
Debitor recipiens pecuniam nomine mutui, nec indigens ista pecunia sibi mutuata, potest eandem inuito creditore reddere. tomo primo 167.a
Debitor si aufugiat cum pecuniã aut re creditoris, potest ab eo capi. 1.169.b
Debitor non potest per pactum se obligare ad carceres, si in termino non soluerit. 1.167.b
debitor promittens, ac se obligans soluturum suo creditori centum Aquilæ certo die, differensque tempore debito in dicto loco solutionem, posset vtique conueniri non solum Aquilæ, verùm etiã in quocunque loco. ibidem a
debitor obligatus singulis annis soluere par caponum occasione alicuius rei, eo casu certum est posse conueniri officio iudicis, vel interdicto possessorio. ibid.b
debitor obligatus alternatiuè ad dandum animal, vel centum si tisfaceit, si tempore solutionis sit animal debilius quàm tempore obligationis. 1.167.b
debitor Titij cõstituens se precario nomine ipsius omnia sua bona possidere, si postea aliquod ex ipsis bonis alienaret, posset quippè petere creditor prædictus adueniente casu obligationis huiusmodi bona alienata ab illo, qui illa emit. 1.168.b
Debitor cedens bonis non potest carcerari, 1.170.a
debitor capi, ac carcerari potest vti suspectus de fuga. probata prius per solum iuramentum suspitionę fugæ à creditore. 1.166.a
debitor debitoris si obligat se per constitutum, vel nudum pactum nô fit nouatio nec liberatur debitor principalis. 1.166.b
debitor coactus per superiorem, vt soluat iniustè ob iniuriam creditoris, periculum est creditoris. 1.168.a
debitor obligans se ad carceres, renuncias cessioni bonorum est contra bonos mores talis obligatio. 1.168.b
Debitor alternatiuè ex stipulatione, quãdo verba stipulationis ad ipsũ referuntur, potest eligere quem maluerit. 1.168.a
debitor morosus tenetur omnino ad restitutionem atque æstimationem. 1.168.b
debitor speciei per interitũrei ante morã liberatur actione præscriptis verbis, seu de dolo. 1.167.b
debitor vendicans rem alienatam non seruatis seruandis, tenetur soluere debitum cum legitimis iuuris. 1.169.a
debitor in quantitate non liquida potest offerre certam quantitatem, & dare ndeinsforem de residuo si apparuerit plus debere. 1.168.a
debitor promittens cum iuramento soluere decem infra mensem sub excõmunicationis censura pœnaque: nõ dicitur periurus, nec excõmunicatus, si satis fecerit post alium mensem sequentem. 1.168.b
debitor solutione partis tum demum liberatur cum numerationi creditor assentitur. 1.169.a
debitorum remissio generalis profertur ad res testatori debitas, aut actiones in res illi competentes. 1.169.a
debitor spoliatus audiêce nulliter, siue iudex procedat vt priuatus, siue alio modo, ante omnia restitui debet. 1.169.a
debitor creditoris literas accipiens sine protestatione, debitum in illis contentum fatetur. 1.169.a
debitor etiã nulla de nouo cõtingente causacõpelli poterit, vt cautionem rei probandæ ergò præstet. 1.169.a
Debitor si debiti partem confiteatur, partem neget, confessam summã cogetur creditor inuitus accipere. 1.169.b
debitor certæ pecuniarię summæ, non satisfacit soluendo vel pecuniã eiusdem conditionis ad pondus, vel pecuniam eiusdem valoris publicè constituti ad numerum. 1.169.b
Debitor à quo expulso principali creditore fuit exactũ per Cõmunitatem vel principem, an dicatur à creditore liberatus. 3.172.nu.1
Declaratur multipliciter. ibid.
Debitor sine die si conueni. non monitus non soluit expensas si confite. 1.321.b
Debitor si vellet post biennium assumere in se onus probandi pecunias non fuisse numeratam, an sit audiendus. 1.294.b
Debitor tenetur creditori soluere factũram instrumenti leuati. 1.169.a
Debitor simpliciter soluens nec cautionis, nec dati chyrographi fidẽ videtur agnoscere. ibidem
Debitor debitoris fisci potest fauore fisci compelli ad soluendũ. 1.169.a
De bitor. In loco contractus non potest conueniri, quando solutio est in alio loco destinata. 1.169.b
Debitor non certæ, liquidoque constantis summæ, potest certam quãtitatem offerre, fatiidans de reliquis, quæ deberi amplius apparuerit. ibidem
Debitor quantitatis necessarius, si leget speciem, non videtur compẽsandi animo legare. ibidem
Debitor qui negatiet debitum, & per sententiam condẽnatus fuisset, & postquam eit condemnatus confiteretur debitum, non debet ad cessionem bonorum admitti. ibid.
Debitor non potest cedere bonis, quando creditor renunciat iuri illi carcerari faciendi. 1.167.a
Debitor fisci, vel communitatis, admittitur ad cessionem bonorum. 1.169.a
Debitor in diem, si per errorem ante diem soluat, non repetit medij temporis vsum. 1.169.b
Debitor negans scripturam manusua scriptam amittit beneficium exceptionis non numeratæ pecuniæ. 3.275.nu.11.
Deoitori principali absente an creditor possit cõtra fideiussorem, vel pignorum possessorem deuenire principali non discusso. 3.178.numer.49.
Quid si notorio sit principalẽ non esse soluendo an sit necessaria discussio.
Debitor principalis censetur qui pecuniã recipit, alter verò fideiussor reis duobus obligatis. 3.180.nu.1.
Debitor in genere subalterno an liberetur si ob casum totiusliud genus pereat. 3.182.nu.8.
Debitor iniustè exactus à priuato nô liberatur à creditore. 3.373.nu.48.
Debitor exactus à principe, qui habet obligata bona creditoris dicitur liberatus. 3.172 nu.1.
Idem si bona creditoris sint confiscata. ibid.5.
Quod amplia pluribus modis. ibid.6.& seq.
Quid si culpa creditoris fuit exactus. ibid.nu.14.&seq.
Quod amplia, & declara pluribus modis. ibid.
Quid si debitum sit in quatitate, vel in genere nec cõstat ad cuius iniuriam sit facta exactio. ibid.
Debitor generis peremptione speciei ob casum non liberatur. 3.182. numero 1.
Limitatur pluribus modis. ibid.2.& seq.
Quid si debitum factum sit contemplatione creditoris, & ad eius vtilitatem. ibid.6.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index in Communes

In mercibus venditis, si debitor aufugit, contra creditorem mercium an locum hab eat regula: qui prior est tempore, potior est in iure. 1.161.a
Debitoris est à quo inuito exigi pecunia, potest. 1.168.b
Debitorem, qui fuit in mora soluendi, exactum in iniuriam creditoris, liberari. 1.163.b
Debitorem ciuitatis soluentem Tyranno, qui poterat inferre metum ac terrorem, liberari. 1.163.b
Debitorum pactionibus, creditorum petitio nec tolli nec mutari potest. 1.168.b
Debitoribus condemnatis ad soluendum, quadrimestre tempus à iure datur. ibid.
Debitor habens bona, quæ publica subhastatione vendi possint, in carceres poni non potest. ibid.
Ad hoc, vt possit per iudicem concedi licentia, de capiendo debitorem suspectum de fuga quòd requiritur. 1.166.b
Debitori qui debitũ confitetur, decem dierum spacium demore ad soluendum indulgetur. 1.169.a
Debitori, qui habuit dilationem quinquennalem, non dari beneficium cessionis bonorum. 1.163.a
Debitorem negantem debitum, & conuictum, atque condemnatũ, posse bonis cedere. ibid.
Debitorem fugientem ad Ecclesiam, si fit suspectus de fuga, posse ab ea extrahi. 1.163.a
Sufficit debitori habere quitantiam, licèt instrumentum debiti sibinon restituatur. 1.555.b
Debitor qui soluit, potest petere instrumentum quitationis, & fienda est quitantia specialis. ibid.
Debitorem speciei post moram teneri ad periculum, & interitum rei. 2.127.a
Debitorem, specie post moram perempta, non teneri, si certò constare possit, eandem speciem etiam penes creditoré perituram fuisse. ibi.
Debitor fiscalis manifestè conuictus non appellat. 1.429.b
Si debitor necessarius legat cred. videtur animo compensandi. 2.128.b
Si sint duo debitores, & testator, mandat vni eorum iura cedi: hæres ceden. videtur, cessionarium liberare. ibid.
Debitorem quantitatis, perempta quantitate non liberari, siue in mora fuerit, siue non: Nisi etiam sit debitor quantitatis respectu certæ speciei. 2.127.b
Debito rem quantitatis in certa moneta, quæ post moram debitoris re proba facta est ex constitutione principis, non posse soluere in moneta antiqua: sed teneri de noua soluere: nisi in mora non fuerit, tũc enim & de antiqua potest soluere. ibid.
Debitorem generis, re seu specie aliqua perempta, nõ liberari, nisi omnib. speciebus sublatis. 2.128.a
Debitum in genere nunquam perit, in specie tamen perit. 1.168.b
Debitum dicitur necessarium, & animo compẽsandi relictũ, si filius legat quod ex testamento patris debebat. 1.170.a
Debitum duntaxat ciuiliter ex literarum obligatione, si quocũque error soluatur, repeti poterit. 1.169.a
Debitum ciuile tantum quocunque errore soluatur, semper repetitur. 1.168.b
Decedere pro parte testatus, & pro parte intestatus quis non potest. 1.170.a
Decem homines faciunt populum, & turbam. ibid.
Decendium ad appellandum statutum partium cõsensu prorogari nõ potest. ibid.
Decet concessum à principe beneficium esse mansurum. ibid.
Decimæ non solùm prædiales sed etiam personales, non tã de humano quàm de diuino iure sunt. ibid.
Decimæ sunt in dominio ecclesiæ. 1.171.a
Adeò decimæ sunt de iure diuino: quòd non valet contraria consuetudo etiam diminuens tantummodò quoram decimæ. 1.170.b
decimę debentur de omni fructu quod ex terra prouenit. ibid.
decimæ omnes sunt de iure diuino, quarum laici sunt incapaces. ibid.
decimæ non possunt per laicum in alium laicum aliquo titulo transferri. ibidem
decimarum quota, consuetudine tolli aut minui non potest. 1.171.a
Decimæ probantur per testes singulares, vt quia vnus dicat collegisse frumentum, alter fabas. 3.35.nu.33.
Decimæ integræ debentur. 1.170.a
Decimæ sunt de iure diuino, & ideò peccat nolens eas soluere. tomo 1. 171.a
Decimas prædiales quilibet possessor, etiam clericus vel episcopus, tenetur soluere illi ecclesiæ in cuius parochia sita sunt prædia. tomo 1.171.a
Decipere inter se nequeunt contrahentes in foro conscientiæ, tomo 1. 171.a
Deceptis & non decipientib. iur a subueniunt. 1.171.b
Declarans nihil de nouo facit. 3.323.nu.1.
Ampliatur pluribus modis. 3.325.nu.45.
Limitatur. ibid.61.
Declarans non disponit, sed quid si actum in præteritum ostẽdit. 3.323. numer.2.
Declarare potest qui non potest emendare vel corrigere. ibi.3.
declarare potest qui post terminum nõ potest aliquid facere. ibi.nu.6.
declaratio retrotrahitur ad tempus principalis dispositionis. ibid.9.
declaratio non requirit eandem solennitatem prout principalis dispositio. 3.324.nu.29.
Limitatur multis modis. ibi.33.
Declaratio non censetur exclusa per statutum prohibẽté etiam testiũ probationem. 3.325.nu.32.
Declaratio non fit in iis, quæ concernunt tertij præiudicium. ibi.nu.62. & 65.& seq.
declaratio fieri non debet super re clara. ibid.63.
declaratio non potest fieri nisi semel tantum. 3.326.nu.91.
declaratio iudicis requiritur etiam in crimine læsæ maiestatis diuinæ, vt effectus pœnarum sequatur, non autem sententia cõdemnatoria, 1.490.b
declaratio domini requiritur, vt quis cadat ob non petitam renouationem. 1.171.b
declaratio domini & petitio requiritur, vt rei vel luris alicuius prius incurratur. 1.171.b
declaratoria iudicis etiam in notoriis requiritur. 1.171.b
declaratio domini requiritur, vt quis cadat ob non petitam renouationem. 1.75.b
decretum pontificis statim ligat. 1.172.a
decretum in alienatione rei minoris si dicatur interpositum cum causæ cognitione, cum illo tempore non potuerit cognitio interponi, non crederetur hoc iudici asserenti. 1.171.b
decretum cõcedens liberationem seu indulgentiam delictorum, vel disponens quod bãniti cancellentur de banno, non trahitur ad delicta vel banna futura. 1.171.b
decretum vbi in alienatione exigitur, & subhastatio regulariter desideratur. 1.171.b
decretum iudicis aditum obstruit. l.2. C. de vend. 1.171.b
Decretum iudicis in alienatione rei minoris nõ potest interponi die feriata. 1.172.a
decretum & solenniter, & ex causa iusta, ac vera factum præsumitur. 1.171.b
decretum præsumitur factũ solenniter & ex iusta causa, & vera 1.171.b
decretum ad hoc, vt ex falsa causa interpositũ reddatur nõ requiritur quòd falsa causa fuerit expressa in ipso decreto. ibidem
decretum concedens liberationem seu indulgentiam delictorum, vel disponens quod banniti cancellentur de banno, non trahitur ad delicta vel banna futura. ibid.
decretum interpositum esse causa cognita fatur assertioni iudicis assentis. ibid.
decretum iudicis vel superioris, aut affinium cõsensus debet interponi in actu, seu contractu, quando fit, aliàs si ex interuallo non valer. 1.174.a
Decretum secundum etiam in iudiciis realibus interponitur. 1.171.b
Decretum ex falsa causa latum, siue contra præsentem, siue contra absentem feratur, vt est ipso iure nullum. 1.172.a
Decretum iudicis non prodest contractui simulato quin possit simulatio allegari, & probari, ac iudicem fuisse circunuentum. ibid.
Decretum iudicis an habeat prole præsumptionem. 3.131.num.1.
Amplia multis modis. ibid. num 5. Limitatur. 3.132.num.22.
Quid quo ad solennitatem. 3.131.num.5.
Quid in decreto Iudicis improbi ac malæ conditionis. 3.132.nu.12.
Quid in arbitro. ibid. 14. & se. Quid in decreto inferiorum Iudicum. ibid.22.
Quid si in decreto non interuenit causæ cognitio. ibid.26.
Quid stante enormissima læsione. 3.133.nu.36.
Quid in decreto Iudicis specialiter ad certum actum deputati. ibid.44.
Decretum iudicis cum sua sententia par est. 4.179.a
Decretum iudicis vocatur sententia interlocutoria. ibid.
Decretum interpositum in alienatione Ecclesiæ vel minoris, facit præsumi contractum factum fuisse in Ecclesiæ vtilitatem. 3.131.nu.2.
Decretum iudicis excludit omnem fraudis suspicionem. 3.135.nu.9.
Decretum Iudicis ita demum habet præsumptionem, si in eo interuenerit causæ cognitio. ibid.26.
Et non præsumitur pro eo quando constet Iudicem causæ cognitionem ex breuitate temporis adhibere non potuisse. 3.133.nu.34.
Decretum irritans ligat ignorantes. 3.400.nu.1.
Ampliatur multis modis. 2. & seq. Limitatur. 3.401.nu.18.
Decretum irritans an liget Papam. 3.400.nu.4.
Decretum irritans respectu pœnæ non ligat ignorantes. ibi.nu.8.
Decretum inferioris à Papa an liget ignorantes. 3.401.num.9.
Quid in decreto adiecto super corpore beneficij. ibi.nu.14.
Quid si adiectum fit super speciali reseruatione. ibid.
Quid si super alternativa. ibid.
Decretum irritans operatur vt dispositioni in qua est adiectum, partes renunciare non possint. ibid.nu.16.& 25.
Declaratur multis modis. 3.402.34.& seq.
Decretum irritans, tollit consuetudinem nedum in præteritũ, sed etiã in futurum. ibid.40.& seq.
Decretum irritans tollit præscriptionem. ibi.44.
Decretum irritans operatur vt constitutio super qua est appositũ liget ante illius publicationem. ibi.45.
Decretum irritans adiectum cõditionali dispositioni, esse ipsum cõditionale redditur. ibi.46.
Ampliatur. ibi.47.& seq.
Decretum irritant in scit titulum & possessionem. ibid.nu.50.
Decretum irritans tollit vires sententiæ, & impedit executionem. ibi. numero 51
Decretum irritãs adiectum in gratia operatur etiam ante præsentationem literarum. ibid.52.& seq.
Decretum irritans an reguletur à natura principalis dispositionis. 3. 493.nu.54.& seq.

Decretorum

V triusque Iuris Opiniones.

Decretum irritans induxit formam. ibid.70.& seq.
Decretum irritans operatur tam in dispositione hominis, quàm in dispositione legis. ibi.nu.71.
Decretum irritans dicitur continere inhibitionem. ibi.73.
Decretum irritans non irritat actum perfectum ante decreti interpositionem. 3.404.nu.78.
Decretum irritans ex falsa causa interpositum non operatur. ibid.numer.78.
Decretum irritans non operatur vt expresso vno modo vocãdi veniat alius in concessione. ibid.nu.80.
Decretum irritans adiectum in fauorem vnius non operatur in fauorem alterius. ibid.81.
Decretum irritans restringitur ad dispositionem cui magis cohæret, & non refertur ad præcedentia. ibi.85.
Decretorum compilatio per Gratianum facta dici potest authentica. 1.172.a
Etiam in realib. ex primo Decreto non transfertur dominiũ, nec vsucapiendi conditio. 1.171.b
Decreta, ordines, & cridæ pœnales, quæ fiunt contra venditores bladorum, intelliguntur etiam contra emptores. 1.172.a
Dedicatio facta de se, & bonis ecclesiæ secularj, intelligitur de bonis præsentibus, non autem futuris. ibid.
Defectus in dispositione contra personam propter habilitatẽ superuenientem conualescere non potest. ibid.
Defectus prior & superueniens æquiparantur. 4.179.b
Defectus vsucapionem & præscriptionem interrumpit. ibid.
Defectu pastoris, gregem dominicum lupus rapax inuadit. 1.172.a
Defectus testium oppositus. ibid.
Defendere de iure & de facto promittens, armis defendere non tenetur. 1.173.a
Defendi potest reus minor 25. annis, cõtra quem fuit formatus processus absque curatore. 1.172.b
Defendere promittens aliquem non tenetur de vi & violentia. 1.173.a
Defendere alium à vi, quæ infertur, nemo tenetur nec iure Cæsarũ, nec iure Pontificum in foris agitando. 1.173.a
Defendere promittens, de iure, & facto non tenetur armis defendere. ibidem
Defensio probatur ex testib. 1.173.b
Defensio rerum suarum cum morte etiam furis non permittitur de iure canon. 1.173.a
Defensio quibus, & contra quos permissa. 1.174.b
Pro defensione corporis licitum est, & Cardinales offendere. ibid.
Defensio in causis criminalibus a principio tolli nequit. 1.173.b
Defensio pro extraneis amicis suscipitur. 1.173.a
Defensio corporis proprij contra insultãtem, etiã iure Canonico permissa est. ibid.
Defensio bonorum & rerum adm ittitur, non minus ac corporis & honoris. ibid.
Defensio cuilibet est permissa. ibid.
Defensio vnicuique permissa est pro rei suæ tuitione. 1.173.b
Defensio rerum cum morte alterius etiam foris, de Iure Canonico nõ conceditur. 1.174.a
Defensio consanguineorum est licita. ibid.
Defensio naturalis, quandoque si maxima subsit causa, tollitur. tomo 1.175.a
Defensio bonorum & rerum quoque admittitur, non minus ac corporis, & honoris. 1.174.
Defensio in causis criminalib. tolli nõ potest à Principe. ibid.
Defensio non tollitur etiam palam delinquenti. ibid.
Defensio an & quando denegari possit. ibid.
Defensio non potest tolli à statuto Ferrariæ, sub rub. de arbitrio potestatis Ferrariæ, in falsibus concesso. 1.173.b
defensio non admittitur pro palam delinquenti. ibid.
defensio consanguineorum licita est. 1.173.a
Iusta & legitima defensio an probetur, si testes deponant tertium occidisse ad sui defensionem licet non dicant, ad defensionem necessariam. 1.176.b
defensioni reus renuntiare potest. 1.177 b
defensionem quis suscipere pro alio non tenetur. ibid.
defensioni in criminalibus quis renuntiare non potest. 1.177.a
defensionem pro amicis extraneis suscipere licitum est. ibid.
defensione honoris sui causa licet alium occidere, quia periculũ famæ æquiparatur periculo vitæ. 1.177.b
defensionis iustũ modum transgressus, non pœna statuti, sed mitiori pœna plectendus erit. 1.177.a
defensio an & quatenus teneatur quis defendere alium penitus extraneum. 1.175.a
diuersa iuris canonici & ciuilis, in defendendo alium, observatio. tomo 1.175.b
defensionem allegarã vt quis probet, non est necesse, vt ista necessitas defensionis in specie probetur, sed sufficit, quòd simpliciter probet se fecisse ad sui defensionem. 1.177.b
defensionis propriæ iustũ modum egressus, & alterius læsor non statuta, sed mitiori pœnã plectitur. 1.177.a
defensioni sui nec in proprij status causis, nec in criminalibus quis potest renuntiare. ibid.
defensione honoris sui causa licet alium occidere. ibid.
defensionibus competentib. de præsenti bene quis potest renunciare generaliter in iudicio. ibid
vtrum pro simplici defensione honoris & famæ, permissum sit verbalem iniuriam, saltem verbis repellere. 1.176.c
defensionem de iure, deque facto posscitus non tenetur armis defendere. 1.177.a
defensionem allegatam vt quis probet, non necesse habet vt ista necessitas defensionis in specie probetur. 1.177.a
defensionem quoque extranei suscipere licet, ita vt si quis alium insultantem occidat, non incidat in pœnam homicidij ordinarij. 1.177.a
defensionis excedens modum, mitius punitur. 1.177.a
An pro sola defensione rerum, licèat hominem impunè occidere. 1.175.b
Defensionem extranei suscipere licet, 1.177.b
Defensas illegitimè pro non defensis censetur. 4.177.b
defensor propriæ salutis in nullo peccasse videtur. 1.177.b
Defensor qui allegat causam absentiæ debet promittere eum præsentare. 1.177.b
defensor vnius articuli & non totius causæ absentis, non tenetur satisdare. 1.178.a
Defensorem alienę litis Quod dicitur non admitti, nisi satisdet, intelligi debet si petatur, alias si omittatur, tenet iudicium, & excluditur talis exceptio sine contest. 1.178.a
defensor qui non ad plenam causam sed tantùm allegandam causam absentiæ admittitur, perinde atque procurator ad certum tantùm actum datus, non tenetur appellare. 1.177.b
defensor potest allegare causam absentiæ saltem. 1.178.a
definitum non debet latius patere, quàm ipsa definitio, & econuerso. 1.178.a
Defuncti ordinatio in feudo non admittitur. 1.178.a
Contra defunctum non proceditur, nec etiam contra eius bona. 1.537.b
degradatus licet amittat priuilegium immunitatis personalis, non perdit potestatem conficiendi Eucharistiam. 1.178.b
degradatus ab ordine ecclesiastico, non ideo est excommunicatus, & celebrans ipso facto non incurrit excommunicationem. 1.178.b
degradatur etiam laicus Doctor propter delictum, & miles, quia insignibus priuantur antequam suspendantur. 1.178.b
degradatio potest dici pœna corporalis in clericis. 1.178.b
degradatio hodie ex Concilio Tridentino actualis potest fieri à solo Episcopo adhibitis prælatis. 1.178.b
Degradatio in clerico reo criminis læsæ maiestatis, non debet fieri actualiter sed verbaliter tantùm. 1.178.a
degradatio ab inferiore Episcopo neque verbaliter neque actualiter fieri potest. 1.178.a
degradatione verbaliter tantùm facta, iudex laicus nullam adhuc habet in cum potestatem, nisi etiam illi tradatur 1.178.a
Delatio iur. intelligitur, vt inconsuetur, vel remittatur, sed si omittatur pro non delato habetur. 1.616.b
Delator domini, si ex tali delatione, graue damnum dederit domino, priuatur feudo. 1.377.b
delegare non potest Episcopus laico causas criminales clericorum. 1. 179.a
delegari possunt hodie ex generali cõsuetudine indistinctè omnes causæ meri & mixti imperij, etiam quo ad pœnam vltimi supplicij. 1. 179.a
delegari hodie possunt de iure canonico omnia, quæ sunt meri & mixti imperij delegabilia. 1.179.a
delegari causæ criminales à iudice ordinario non possunt, quæ sunt meri & mixti imperij. 1.179.b
Delegari causa criminalis meri & mixti imperij à iudice de legato ab inferiore quàm Principe, non potest. 1.179.b
Delegari causa criminalis meri & mixti imperij à iudice delegato ab inferiore quàm principe, non potest. 1.179.a
Delegans quamuis possit etiam post litem contest. delegatum à se reuocare, trahendo ad se causam vt ipse cognoscat, non tamen vt alteri committat sine causa legitima. 1.179.a
delegare potest Princeps causas meri, & misti imperij. 1.178.b
delegare potest causas criminales laicis summus Pontifex etiam meris laicis. 1.179.a
delegata iurisdictio potest prorogari de loco ad locum, modò partes consentiant. 1.181.a
delegatus quando est periculum in mora, vt in insigni latrone, potest imponere pœnam mortis. 1.179.b
delegatus potest sibi eligere locum, vbi ius dicat. 1.179 b
Delegatus regulariter, non potest delegare causas criminales. 1.181.a
delegatus non tenetur citato mittere originale suæ cõmissionis, sed satis est nouerit inferere citationi. 1.179.b
delegatus datus sub nomine dignitatis, non transit ad successorẽ, quando quis habet dignitatem non nomine proprio. 1.179.a
delegatus iudex appellationis si pronuntiat causam appellationis legitimam, an possit de principali negotio cognoscere. 1.179.b
delegatus inferioris non potest: sine ante, siue post litem contestatam facere citationem personalem. 1.179.b
delegatus iudex sententiam suam exequi non potest. 1.180.a
delegatus Principis, siue ante, siue post litem contestatam potest facere citationem realem, sicut personalem. 1.179.b
delegatus post tempus datum ad cognoscendum potest proferre sententiam, si pœna est apposita iudici non determinanti. 1.179.b
delegatus non potest nominare, nec augere quadrimestre quod datur iudicatis ad soluendum. 1.179.a

delegatus

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index in Communes

Delegatus Licet ordinarij regulariter subdelegare non possit, tamen potest delegare,& alteri committere ea, quæ sunt nudi ministerij. 1.180.a

Delegatus ad vniuersitatem causarum potest subdelegare authoritate præstandam in manumissione. ibid.

Delegatus etiam à principe,non potest subdelegare cum potestate subdelegandi. ibid.

Delegatus index fungitur vice delegantis tantùm,non autem sua.tomo 1.180.a

Delegatus inferioris à Principe post litē contestatam potest subdelegare tam in ciuilib.quam in criminalib. ibid.

Delegatus post sententiam latam, non habet cognitionem. 1.179.a

Delegatus ab ordinario potest per nuncium citare, non per edictā.1. 180.b

Delegatus ex maioribus magistratibus potest minuere pœnam reo delicti. 1.180.a

Delegatus non potest mittere in possessionē ex primo decreto. 1.180.a

Delegatus a principe subdelegat illa etiam,quæ meri imperij sunt.tomo 1.180.a

Degatus meri imperij constitutusad vltimum rectè p̄ogredietur sup plicium. ibid

Delegatus principis ad causam criminalem potest eam subdelegare.1. 180.b

Delegatus subdelegandi,ac subcenturiandi ius non habet si eius industria sit electa. 1.180.a

Delegatus iudex ecclesiasticus potest imperrare brachium seculare eius dicris secularis ad executionem sententiæ. 1.180.a

Delegatus duntaxat a principe seu ante,seu post litis contestationem ius personalis citationis habet. 1.180.a

Delegatus meri imperij iure cōstitutus ad vltimum supplicium rectè progreditur. ibid.

Delegatus iudex ferens sentētiam nullam,dicitur functus officio suo. 1.180.b

Delegatus papæ vel principis ad vnam,vel certas causas potest contumacem multare 1.180.a

delegatus ab eo, qui infrà principem sit,non exequitur suam sententiam,quamuis admonitionis,& excommunicationis ius habeat.ibi.

Delegatus iudex delegare non potest. ibid.

Delegatus ordinarij causam subdelegare non potest, etiam lite corā eo contestata. 1.180.b

Delegatus nō potest causas criminales subdelegare, nisi à principe datus effet,iure ciuili. ibid.

Delegatus principis vel papæ,cui est commissa causa per seipsum terminanda,non potest eam subdelegare,etiam partibus consentientibus. ibid.

Delegatus ab ordinario non potest subdelegare, nisi ei subdelegandi facultas expresse concessa fuerit. 1.180.a

Delegatus principis muictam imponere potest. 1.180.b

Delegato inferioris a principe,non licere quem citare realiter, vel capere de personafed delegato principis licere. 1.389.b

Delegatum quemuis principis, non posse subdelegare cum potestate subdelegandi,verum quemlibet ordinarium posse. ibid.

Delegatum principis posse subdelegare causas etiam meri,& mistiimperij. ibid.

Delegatus ad vniuersitatem causarum non potest vt suspectus recusari. 1.93.

Pluribus ad vniuersitatem causarum delegatis,etiam vnū posse ab uno sine aliis cognoscere & procedere:secus,si delegati sint ad vna vel certas causas. 1.389.a

Delegatum non posse minuere,vel augere tempus,quod à lege datur iudicatis. ibid.

Delegato nec minuendi, nec augendi quadrimestris temporis iudicis concessi copia est. 1.181.a

Delegati iurisdictio nō perpetuatur per actū citeriorem citatione,vt est commissio de citando. 1.179.b

Delegati plures si sint dati cum clausula,vos vel alter, tunc altero sub delegante,collega non tenetur admittere subdelegatum. 1.181.a

Delegati iurisdictio per citationem decretam & emissam dicitur cœpta geri,vt non expiret ea per mortem delegantis. ibid.

Delegati iudices habent iurisdictionem seu habitum iurisdictionis in solidum. ibid.

Delegati non veri sententia nulla est. ibid.

Delegati cognitio lata sententia terminatur. ibid.

Delegati iurisdictio non expirat per legantis præsentiam.tomo primo 180.a

Delegatio potest fieri vt petat consilium alicuius tertij. tomo primo 181.b

delegatio dicitur quando aliquis dat debitorem suum, vel expromissorem,etiam non debitorem,per quem delegans liberatur. tomo 1.181.b

delegatione facta,censetur facta nouatio. tomo primo 181.b

delictum clam factum magis punitur, quàm palam in his, quæ ex sui natura possunt esse licita & illicita. tomo primo 184.a

delictum si commissum est in confinibus communiter seruatur quod vterque iudex procedat. tomo primo 184.a

delictum fœde dolo commissum,facit vt reus corporaliter etiam non sit punitus. ibid.

delictum commissum in offensam Principis dicitur publicum. 1.184.a

delictum non probatur per instrumentum. 1.184.a

delictum omne quod sit principaliter in offensam Dei, dicitur publicum,& quilibet de populo potest accusare. 1.184.a

delictum personæ in damnum ecclesiæ redundare non debet. 1.184.a

delicti venia pœnitentibus datur. 1.184.a

fi in accusatione, vel inquisitione Delictum deductum fuerit,cum aliqua qualitate aggrauante,& postea probatum fuerit tale delictū simpliciter,sine illa qualitate,reus in totum absolui debet. tomo.1. 184.b

delictum extra territorium commissum per iudicem originis puniri nequit. 1.183.b

delictum sine dolo,culpaue in committendo non est criminale,nec punibile. 1.183.a

delictum dicitur consumatum,portando quis falsam monetam ad locum prohibitum. 1.335.a

delictum de nocte à testibus non probatur,non deponentibus de Luna,vel de accenso lumine. 1.183.a

Delictum non probatur per instrumentum. 1.183.a

delictum sine dolo commissum vel extra propositum & intentionem ipsius delinquentis,meretur mitigationem pœnæ. 1.183.a

delictum de nocte,non probatur per testes non deponentes de statu noctis. 1.183.b

delictum est grauius quod committitur in faciendo,quàm in omittendo. 1.183.a

delictum quodnam sit leue,seu atrox,ex pœnæ qualitate & quantitate cognoscitur. 1.183.a

Delictum quod committitur faciendo grauius reputatur,quàm quod committitur omittendo. 1.183.a

delictum omne quod principaliter fit in offensam del dicitur publicum,& quilibet de populo potest accusare. tomo.1. 183.a

delictum à multitudine commissum,si principalis delinquens sit incertus,non potest puniri,& omnes absolui debent. tomo.1. 183.a

delictum quatuor modis committitur,facto,dicto consilio,& scriptura. 1.183.b

delictum ex propria sola confessione,& qualificata punibile,nunquam pœna ordinaria punitur. 1.183.a

delictum commissum in offensam Principis dicitur publicum. 1.183.a

delictum factum per famulos an præsumatur de vol.domini. tomo.1. 340.b

delictum patris non nocet filiis in feudo. 1.183.a

delictum extra territorium commissum,per iudicem originis puniri non potest. 1.183.a

delictum commissum extra territorium iunctum delictis in territorio commissis auget pœnam. 1.183.b

delictum à multitudine commissum si principalis delinquens certò sciri nequit,puniri non debet. 1.183.a

delictum patris in feudo non nocet filiis. 1.183.b

delictum patris.An & quando in feudis habeat nocere filio. 1.330.a

delicta quæ dicuntur grauia relinquuntur arbitrio iudicis. 1.183.a

delictum est cōmissum in loco religioso,an iudex laicus habeat cognitionem. 1.532.b

Delictum.Si vnus ex dominis vel consortibus castri vel villæ delinquat,ibi alius condominus vel consors potest eum punire. 1.184.a

Nunquid in delictis commissis per subditum extra territorium possit formari inquisi.per iudicem originis. 1.533.a

delictum non præsumitur. 3.412.nu.1

Limita pluribus modis. 3.414.nu.56.

delictum minus præsumitur. 3.412.nu.6.

delicta præscribuntur per viginti annos. 1.184.a

delictorum alia sunt merè ecclesiastica, alia merè secularia,alia communia,alia nominata,alia innominata. 1.184.b

delicta paria,mutua compensatione tolluntur. 1.184.a

delicta quæ grauia dicantur iudicis arbitrio relinquitur 1.189.a

delicta quæ grauia ducātur,iudicis arbitrio præciditur. 1.184.a

delictis,& in atrocibus habentibus speciale nomen delicti,vt in furto, adulterio,homicidio & similibus,mādatum superioris non excusat. 1.184.b

delicta prescribuntur per viginti annos. 1.184.a

delicti qualitas est probanda. 1.183.a

delicti commissi tempus reo instante precisè declarare debet. 1. 183.b

delicti probatio semiplena inducitur ex sententia contra cōtumacem de iure canonico,si de causa liquet. 1.183.a

delicto obuiare nemo tenetur de iure ciuili. 1.182.b

delicta extra commissa aggrauant commissum intra territorium. 1.189.a

delictorum alia esse merè Ecclesiastica,alia merè secularia,alia communia,item alia nominata,alia innominata. tomo.1. 184.b

delinquens confugiens ad statuam principis,non debet inde auelli. 1.181.b

delinquens debitor potest quandocunque dare de bonis suis insolutū suis creditoribus. 1.181.b

delinquens permutans bona aliqua post delictum,vel vendens,si bona permutata,vel precium venditorum reperitur in bonis conficatis,non debent molestari possessores eorum bonorum quæ delinquens alienauit. 1.181.b

Vtriusque Iuris Opiniones.

Delinquens regulariter non potest nec debet de sociis interrogari.1. 182.b

Delinquens potest puniri in loco delicti,& in loco originis secundum statuta loci. 1.182.a

Delinquens & in loco delicti, & in loco originis, potest puniri pœnis quas eius loci statuta imponunt ,vbi delictum sit perpetratum. 1.182.a

Delinquens alibi agens ad delicti locum tunc omnino remitti non debet,cum vterque locus,& in quo agit,& ad quem remitti postulatur,in eiusdem Principis ditione non est. 1.182.a

Delinquere assuetus quomodo puniatur. ibid.

Delinquens si confugiat ad sacerdotem portantem sacram eucharistiā in manibus, gaudet immunitate ac si ad ecclesiam confugisset. 1. 182.a

Delinquens,qui est in pœnis vtriusquefori obligatus,accusatus in vno foro & punitus,potest & in atrocioribus crimināibus ab ecclesiastico etiam iudice nihilominus plecti. ibid.

Delinquens mandato alterius,mandato expresse vel tacitè reuocato, ex tali delicto mandans non tenetur. ibid.

Delinquens alibi agens,ad delicti locum tunc omnino remitti nequit, cum vterque locus,& in quo agit,& ad quem remitti postulatur,in eiusdem principis ditione non est. ibid.

Delinquens & in loco delicti,& in loco originis pœnas dare cogitur, quas eius loci statuta infligunt. ibid.

Delinquens,qui iuris Cæsarei,ac pōtificij pœnis est obnoxius non expeditur pœnis à legibus Cæsarum statutis,quòd accusatus,ac punitus apud iudices ecclesiasticos in iis atrocioribus delictis fuerit.ibi dem

Delinquens confugiens ad statuam principis,non debet inde auelli. 1. 182.a

Delinquens debitor,potest quandocunque dare de bonis suis insolutū suis creditoribus. ibid.

Delinquens regulariter non potest,nec debet de sociis interrogari. 1. 182.b

Delinquens si persequatur à familia sui iudicis in aliud territoriū, & ibi captus fuerit,non debet ab illo iudice, qui capturam ordinauit retineri. ibid.

Delinquens permutans bona aliqua post delictum,vel vendens, si bona permutata,vel precium venditorum reperitur in bonis confiscatis,non debent molestari possessores eorū bonorum,quæ delinquēs alienauit. ibid.

Delinquens potest puniri in loco delicti , & in loco originis secundū statuta loci delicti. 1.182.a

Delinquens captus in loco commissi delicti potest puniri secundum statuta & iura illius loci. 1.182.a

Delinquens potest non modo à iudice loci, vbi deliquit, sed & à iudice domicilij sui,tempore commissi delicti puniri. 1.182.b

Delinquens si persequatur a familiā sui iudicis in aliud territorium,& ibi captus fuerit,non debet ab illo iudice qui captura ordinauit retineri. 1.182.a

Delinquens potest non solùm à iudice loci vbi deliquit,sed etiam à iudice domicilij sui tempore commissi delicti,puniri. 1.182.b

Delinquens in ecclesia,nō potest capi per iudicē temporalem: sed per episcopum qui debet remittere temporali. 1.237.a

Delinquenti opem vel auxilsiū præstans tenetur ratione qualitatū quę insunt delicto,pura ratione loci,temporis,vel personæ,quæ delictū exaggerant & augent,perinde atque ipse delinquens. tomo primo 182.a

Delinquentes de consuetudine non remitti ad locum delicti perpetrati,sed puniri , vbi deprehenduntur , & incarcerantur. tomo primo 424.a

Delinquentem sortiri forum ratione delicti : & in quibus delictis hoc non procedat. ibid.

Demonstrario plerunque vice nominis fungitur. 1.184.b

Denuncians an debeat in expensis condemnari , si denuntiatio non sit legitima. ibid.

Denuntiare delictum alicuius ad acta possunt officiales. tomo primo 184.b

Denuntiare potest laicus suum clericum parrochiæ prælatum. tomo 1.184.b

Denuntiare possunt non solum officiales,sed etiam aliquibus est facta aliqua iniuria. 1.184.b

Denunciare potest monachus. ibid.

Denuntiator,qui calumniose denunciat,debet in expensis condēnari si reus absoluitur. 1.185.b

Denunciatores publicitus constituti,& omnia crimina etiam quæ pœnas non merentur,denunciare tenentur,& fidem plenā, atque exactam in grauious non faciunt. 1.185.b

Denunciator testis,in causa inquisitionis contra aliquem ex iudicis officio de certo delicto admittitur in testem denunciator,& eius domestici. 1.185.a

Denuntiatio ob cuictionem fieri debet cum transmissione,& oblatione libelli. 1.244.a

Denuntiatio Euangelica non requirit trinam monitionem. 1.185.a

Denuntiatio extrajudicialis emptori ante alienationem facta,ne rem emat non pertinente ad eius venditorem cōstituit emptorem in mala fide. 1.185.a

Denuntiatio Euangelica in præfatis est de præcepto. 1.185.a

Denunciatio officialis vel alterius,qualis esse debeat. ibid.

Denuntiatio litis motæ nisi venditori aut donatori fiat debito tempore,emptor vel donatarius aut vasallus aduersus venditorē, dominū donatorem non agit. ibid.

Denuntiatio ecclesiastica.Contra tutum exceptione rei iudicatæ potest habere locum ,remedium denunciationis ecclesiasticæ. tomo 1.185.a

Denuntiatio quæfieri debet ab emptore venditori,qui de euictione tenetur,non intelligitur simpliciter fieri ad hunc finem, vt venditor sciat. 1.184.b

Denuntiationem Euangelicam potest facere criminosus,cū denuntiat pro proprio interesse. 1.185.a

Deportatus durante deportatione eligere potest. 1.185.b

Deportatus non habet testamenti factionem. ibid.

deportatus est succedionis ac testamenti activæ & passiuæ incapax. ibi dem

deportato hæredē intra delit er mdi annum , non ad legitimos illius, aut testatoris hæredes,sed ad fiscum redit hæreditas. ibid.

deportati pro mortuis habentur. 4.179.b

Deportatus non potest hæres institui. 1.543.b

Potest tamen capere in testamento militis,item quo ad alimenta, item pro relicto sui facto in piam causam. ibid.

deportatus ex testamento nihil capere potest,non tamen ideo succedit fiscus,sed alij instituti,vel ab intestato venientes succedunt ac si damnatus non fuisset institutus. 1.185.b

deportatus,cui ex testamento,vel ab intestato delata est hæreditas , est incapax , & succedunt alij instituti, vel venientes ab intestato ac si deportatus institutus non esset. 1.185.b

deportationis pœna,& vsu antiquata est,& vel bannum perpetuum, vel mors eius loco succedit. 1.185.b

deponi debent omnino prælati insufficientes. 1.185.b

Depositarius,qui recipit aliquid pro depositō,tenetur de leui culpa, 1.186.a

Depositarius de pecunia ludi tenetur eam dare victori. 1.68.b

depositarius qui se obtulit depositō,tenetur etiā de leuissima culpa.ibi.

depositarius de dolo duntaxat tenetur. 1.185.b

depositarius qui recipit aliquid pro depositō , tenetur etiam de leui culpa. 1.185.b

depositum redditur nullum,quando depositarius illud nō faretur,nec ad illius restitutionem se obligat. 1.186.a

depositum iudiciale fieri debet penes eligendum per iudicem. 1.186.a

Depositum pecuniæ numeratę censeri debet iuxta mutui regulas. 1. 186.b

depositum accipientis gratia duntaxat celebratū sic eius periculo est, vt de leuissima culpa teneatur. 1.186.b

Depositum vel mutuum an dicatur quando pecunia ad numerum consignatur mercatori. 3.182.nu.1

Quid si pecunia casu fortuito sit amissa an mercator teneatur.ibi.

Depositum alterius quomodo possidere dicamur. 4.180.a

Depositum furtiuum cui non est culpæ. ibid.

Depositum furtiuum recipit,qui id dissimulanter in domū suam inferri finit. ibid.

depositi instrumentum habet executionem paratam,sicut res iudicata: 1.186.a

depositi susceptor,qui se illi obtulit,leuissimam culpam præstat. 1.186.a

Res deposita an possit propter suspectum debitorem de fuga sequestrari. 1.186.a

depositi instrumentum habet executionem paratam. 1.186.a

deprehēsus in flagranti crimine,non debet habere copiam iudicioru, nec ei debet dari terminus ad se defendendum,si confitetur delictu. 1.186.b

deprehensus in crimine dicitur,qui de eo est conuictus,quando punitur crimen. 1.186.b

deprahensio in crimine non facit plenam probationem,sed hoc tantū modò operatur vt reus possit torqueri. 1.186.b

descendentes in aui vita,nec nati,nec concepti,quamuis auo non succedant quo ad hæreditatem,succedent tamen quo ad dignitatem,& honores. 1.186.b

descendentes possunt exhæredare ascendentes,solum ex sex causis. 1.316.b

descendentibus alicuius per lineam masculinam concessa non concedūtur eiusdem filiabus. 1.186.b

descendentibus etiam fœminis cōcessa priuilegia , si reipubl. grauia sint,nuptis fœminis non tribuentur. 1.186.b

descriptio terrarum super libro æstimi non præiudicat exemplo. 1.187.a

destinātio an pro facto reputetur. 3.27.1.

destinatus ad clericatum an dicatur clericus. ibi.4.

destructa ciuitas,Ecclesia,castrum &c.quando retineat,vel amittat iura sua. 1.187.a

Ex iniusta detentione potest officialis detinens ad interesse conueniri. 1.187.a

deterioratio notabilis facit vt emphyteuta possit expelli. tomo primo 187.a

dictio disiunctiua quādo ponitur inter personas,inter quas cadit ordinata affectio,seu mens disponentis,quid importat. 1.187.a

dictio,item,posita cum oratione perfecta,nec subsequentia in præcedentib.nec præcedentia in sequentib.repetit. 1.187.a

dictio perinde cum apponitur cū dictione per omnia,importat omnimodam æqualitatem. 1.187.a

dictio,& cętera,inducit repetitionem omnium dictorum in præcedenti. 1.187.a

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index in Communes

Dictio taxatiua apposita in l.continente casum fauorabilem, vel pium impedit extensionem ad casus similes. 1.187.a
Dictio,de,auget. 1.187.a
Dictio magis,aliquando cõparatiuè,aliquãdo electiuè sumitur. 1.187.a
dictio propter,denotat causam remotam:dictio verò,Ex,causam proximam. 1.187.a
dicto perinde cùm apponitur cum dictione per omnia,importat omnimodam æqualitatem. 1.187.a
Dictio,hæc & cætera:posita in principio instrumenti,hanc vim habet, vt omnia requisita,tam de iure scripto,quàm de consuetudine apposita intelligantur. 1.547.b
dictio exclusiua non excludit similes casus. 1.187.a
Dictio,multa,seu plura,verificatur in duobus. 4.239.nu.11.
Dictio taxatiua adiecta in personam autoris an personam heredis excludat. 3.341.nu.1.
Dictio taxatiua,apposita in lege continente casum fauorabilem, vel pium,impedit extensionem ad casus similes. ibid.
Dicta doctorum intelligenda secundum leges allegatas. 4.258.nu.140.
dictum generale generaliter est intelligendum. 1.187.b
dictum determinatur secundum suam causam. 1.187.b
dictum vel depositio rei alicuius criminis de correis, facit indicium contra nominatos correos ad inquirendum,vel ad inquisitioné fundandam. 1.187.b
dictum generale restringitur per rationem. 1.187.b
Dictum vnius asserentis impedimentum,impedit matrimonium cõtrahendum,non iuratum. 2.99.a
dictum vel depositio rei alicuius criminis de correis facit indicium contra nominatos correos ad inquirendum,vel ad inquisitioné fundandam. 1.187.a
dies assignata per iudicem ad aliquid agendũ in iudicio,tota cedit. 1.187.b
Diem tacitam à lege inductam interpellare pro homine,& constituere debitorem in mora. 2.127.b
diem sub certam si qui sunt concepti contractus,aut legata relicta,eorum omnium statim & obligatio,& actio cedit,quamuis competat exceptio. 1.188.a
dies tacita & si actionem nasci impediat,tamen obligationis natales non remoratur. 1.188.a
Dies delicti.In accusatione vel inquisitione debet exprimi si reus hoc petat. 1.188.a
Dies incerta interpellat,qnando quis promittit quod filius ratificabit cum erit ætatis leg. 1.561.b
dies solutionis fiendæ in certo loco non interpellat pro homine, nec debitorem in mora constituit,quando creditor & debitor sunt diuersi fori, nec accessit ea die creditor ad locum fiendæ solutionis pro recipiendo. 1.188.b
dies termini non computatur in termino. ibid.a
dies statuta pro homine interpellat. 1.187.b
dies assignationis termini:non computatur in termino. ibid.b
dies indultus à lege miserationis gratia,non impedit natiuitatem, neque exercitium actionis. ibid.b
dies incerta pro conditione habetur. ibid.b
dies signanter debet apponi in quærela,si reus petat exprimi. 1.188.a
dies cœpta pro impleta habetur. 1.187.b
dies mortis est certus,hora vero eius est incerta. 1.187.b
dies appositus in libello criminali,vel querela non probatus,non facit nullam querelam. 1.188.a
dies assignationis termini non computatur in termino. tomo 1. 187.b
dies,annus,& mensis,in inquisitione apponi debet. 1.188.a
Dies interpellat pro homine. 3.169.nu.1
Ampliatur multis modis.ibi.1.& pluribus.seq.Limitatur. 3.170. num.13.
Quid si hora sit adiecta an ea elapsa debitor constituatur in mora. 2.169.nu.7.
Quid in die legali,siue expressa,siue tacita. ibi.8.
Quid in die incerta. 3.170.nu.30.
Dies adiecta causa demonstrationis an interpellet pro homine. 3.171. nume.34.
dies adiecta gratia miserationis à lege an interpellet pro homine.3. 170.nu.9.
dies variabilis ad voluntatem creditoris an interpellet. 3.169.nu.3.
dies an interpellet quando creditor non est paratus recipere. 3.170. num.9.
dies an interpellet quando tempus est interiectum in fauorem debitoris. 3.170.nu.27.
dietæ computantur à loco domicilij. 1.188.a
diffamatio loco accusationis succedit,quæ si præcedat contra aliquẽ potest iudex procedere,& super ea informationes & indicia sumere. 1.188.a
differentia esse debet inter dantem,& accipientem. 1.188.b
Si sit differentia inter instrumentum & prothocollum,statur prothocollo. 1.331.a
difficilis probatio est interesse. 1.188.b
difficillimum est iustum dolorem temperare. 1.188.b
difficile est vt bono peragãtur exitu,quæ malo sunt inchoata principio. 1.188.b
difficile est plures in vnum conuocare. 1.188.b
difficultas excusat à mora. 1.188.b
difficultatem excusare debitorem quantitatis à mora. 1.163.
Difficultatem non excusare debitorem quantitatis: Nisi difficultas nõ sit simpliciter quantitatis,sed vt speciei,aut oriatur ex superuenien te aliquo casu. 2.127.b
Difficultas superueniens excusat à pœna. 1.188.b
Difficultas excusat à mora,quæ initio aderat,nec superuenit in obligationib.facti,maximè ad cum finem ne soluatur pœna. ibid.
Diffidentia plerunque iuuenes auertit. ibid.
Diffugiendum est malum,eligendum verò bonum. ibid.
Dignum est vt qui similem cum aliis vitam suscipiunt, similẽ cum aliis sentiant disciplinam. 1.188.a
Dignus est mercenarius mercede sua. 1.188.b
Digniora sunt præponenda. 1.189.a
Dignitas primogenituræ an possit alterari. 1.361.a
Dignitati relictæ,velut præsuli,aut ecclesiæ rectori, tũ demum ad successorem transeunt,cùm ab extraneo relinquuntur. 1.189.b
Dignitas filij gloria est & laus patris. ibid.
In Dignitatibus regalibus an sit dare successionem. 1.360.a
& vsque ad quem gradum admittatur quis ad succedendum. ibid.
Dilatio à iudice indulta ab eodem & contrahi,& mutari, & reuocari potest. 1.190.a
Dilatio,quæ ab alterutro reorum impetratur, alteri quoque ita prodest,vt in illius præiudicium renunciari nequeat. ibid.
Dilatio,quæ confessis,vel condemnatis indulgeatur. ibid.
Dilatio à iudice data potest ab eo mutari,abbreuiando vel prorogando ex causa,vel reuocari. ibid.
Dilatio legis vel iudicis data per dictionem inclusiuã, putà ad aliquid faciendum vsque ad octo dies,non extenditur ad diem vlteriorem: & si vltima illarum dierum sit feriata. ibid.
Dilatio data principali an profit fideiussori. 1.402.b
Dilatio per iudicem data,potest ab eo communicari,reuocari,vel abbreuiari. 1.189.a
Dilatio,quæ à lege præscribitur siue opera iudicis interueniente, seu secus,si lex aliud expressim non caueat,nec amplificari, nec in angustias redigi à iudice potest. 1.190.a
Dilatio secunda non potest dari,nisi causa cognita etiam si iudex coactauerit primam. 1.189.a
Dilatio concessa super principali, censetur concessa super accessorio. 1.189.a
Dilatio rei.In criminalibus non potest de iure iudex statuere reo vnã dilationem & peremptoriam pro tribus. ibid.
Dilationes arbitrariæ sunt,& possunt restringi. 1.190.a
Dilationes in criminalibus sunt arbitrariæ iudici. ibid.
Dilationis causa cessante debet etiam cessare dilatio. 1.190.b
Dilationes in iudiciis criminalibus dandæ sunt duæ accusatori,& tres reo. 1.190.a
Dilatione assignata à lege,siue cum ministerio iudicis,siue sine eo,iudex non potest abbreuiare vel prorogare. 1.189.a
Dilationem probatoriam semel tantùm dari. 1.189.b
Dilatione Reo concessa Actor vti potest. 1.190.b
Dilationem datam ad probandum esse peremptoriam. 1.189.b
Dilatione pendente iudicis officium conquieuit. 3.109.num.1.in fin.
Ampliatur multis modis. 3.107.num.2.& seq.
Limitatur. ibid.5.& seq.
Dilatione pendente an iudex possit procedere in fauorem illius, cui data est dilatio. ibi.num.13.
Dilatione reuocata iudicis officium non conquiescit. ibid.num.9.
Declaratur duobus modis. ibid.
Dilationes in secularibus siue prophanis dari debent. 1.189.a
Diligenter fines mandati sunt custodiendi. 1.190.b
Dimidium facti qui bene cœpit habet. 1.190.b
Diminutis personis oneratis,vel obligatis,cum electa fuit certa persona,diminui aut perimi onus vel obligationem. 1.163.a
Diœcesis appellatione venit etiam ciuitas in materia larga,secus in stricta. 1.188.a
Diœcesis appellatione in beneficialibus venit ciuitas, & econtra. 1. 188.a
Disciplinam omnem indies perfici ac peruerti. 3.168 num.9.
Discretio est omnium virtutum mater. 1.190.b
Discussio bonorum principalis ad hoc vt possit habere regressus contra fideiussores,quæ requirat. ibid.
Disiunctiua posita inter personas inter quas cadit affectio ordinata, non soluitur in coniunctam. ibid.
Dispensandi potestatem habens à Papa cum quibuscunque in qualicunque statu non poterit dispensare in prohibitis à iure diuino.1, 190.b
Dispensatio Romani pontificis in affinitate,prouenient ex cõiunctione carnali,& matrimonio oportet quòd vtrunque exprimatur,vide licet affinitas,& publica honestas. 1.391.a
Dispensatio Romani pontificis de crimine non solùm operatur in via inquisitionis:sed etiam accusationis. ibid.
Dispensatio principis quin & absque causa valeat,nemo dubitat.tom. 1.191.a ibid.
Dispensatio est iuris communis relaxatio.
Dispensatio ad fratrum,& sororum matrimonii, vel vt neptis patruo, aut auunculo nubat,nulla ab vllo indulgeri potest. ibid.
Dispensatio Romani Pontificis de crimine operatur,non solùm in via inquisitionis,sed etiam accusationis. ibid.
Dispensatio mera Papæ,simpliciter ad spiritualia, velut odio se,est iteracte interpretanda. ibid.
Dispensa

Vtriusque Iuris Opiniones.

Dispensatio sine causa non est tuta quo ad Deum. 1.191.a
Dispensatio non extenditur ad causam maiorem,vel habentem maiorem rationem. ibi.a
Dispensatio simpliciter facta,intelligitur perpetua, nec per mortem extinguitur etiam re integra. 1.466.a
Idem in priuilegio & similibus. ibidem
Fallit.ibid. ibid.
Dispensatio Pontificis sine causa,etiam si tantum sit contra ius ab hominibus commentum,tuta animo non est. 1.191.a
dispensatio tunc ex Pontificis dissimulatione gignitur,cùm ipse dissimulare dicit,non verò cùm tantum conniuet. ibi.a
dispensatio Pontificis crimen remittentis, & inquisitionem,& accusationem tollit. ibid.a
dispensatio expressa an requiratur in literis Principis super alterius habilitatione,vel sufficiat clausula ex certa scientia. 3.35.nu.5
dispensatio præiudicialis obtenta lite pendente non facta mentione litis non operatur. 3.71.nu.20.
dispensatio super pluralitate beneficiorũ nõ facta mentione,quod impetrans ea illicitè retineret,fructus inde percipiendo non valet.3. 274.nu.8.
dispensatio præsumitur ex cursu longi temporis. 3.16.nu.15.
dispensationi filij à principe impetrandæ necessaria est illorum citatio,ad quos inde damnum aliquod redundare potest. 1.191.a
dispensationem exorbitantem à iure oportet velut odiosam restringi. ibidem a
dispensatio Principis sine causa,valetsi tamen alteri cõmittat faciendam non valet,nisi causa sit adhibita. ibid.a
dispensatus ad duo curata intelligitur ad duo prima curata. 3.348.a num.4
dispensatus,vt beneficium possit permutare intelligitur, vt permutare possit cum vno,& non cum pluribus. ibi.5
dispensare limitare,& disponere perfectè æquiparantur. 4.180.b
disponendi verbum in re dubia ad vltimas voluntates referri debet. 1.191.b
dispositum in vno ex æquiparatis à lege antiqua,& in alio dispositum censetur. ibid.b
dispositio §.ex imperfecto.locum habet etiã inter liberos,qui per statutum sunt exclusi à successione intestati. 1.192.a
Dispensatio auth.ex causa.C.de lib.præteri.locum habet in præteritio ne facta de filio per matrem aut alios ascendentes. 1.191.b
Dispositio exorbitans loquens de feudo,non extenditur ad feudum improprium. 1.192.a
Dispositio quælibet contrahentium regulatur continuò secũdum ius commune,vel municipale,si adsit. 1.192.b
Dispositio generaliter loquens maximè prohibitiua,non comprehendit dotes. 1.192.a
Dispositionem,confessionemque hominis strictam,& quantumuis personam vel per verba personalissima factam extendit ad alios casus ex dictæ rationis identitate,vel vbi ratio familiæ, vel agnationis concurrit. ibidem
Dispositio c.1.de homicidio.in 6.non solùm habet locum in certo illo genere hominum, qui assassini dicuntur, sed in omnibus homicidiis. 1.192.b
Dispositio Auth.bona damnatorum.C.de bon.damna.non corrigit in distincte iura antiqua. ibid.a
Dispositio §.ex imperfecto.l.hac consultissima. C.de testa.non habet locum in testamento inter liberos si vnus ex liberis sit præteritus. 1.191.b
Dispositio l.si vnquam.C.de reuoc.don.locum habet tantùm in Donat.omnium bonorum. ibidem
Dispositio d.l.si vnquam.locum habet non solùm quando legitimi & naturales liberi superueniant,sed etiam si naturales tantùm postea nascantur. ibidem
Dispositio d.l.si vnquam non habet locum in donatione ob causam. ibidem
Dispositio d.l.si vnquam habet locum in donatione Ecclesiæ facta.ibi.
Dispositio l.si quis argentum.C.de donat.non habet locum in donatione remuneratoria. ibid.
Dispositio d.l.si quis argentum non habet locum in donatione præsumpta. ibid.
Dispositio d.l.si quis argentum,locum habet etiam in promissione de donando. ibid.
Dispositio c.1.an agnat.vel fil.locum habet solummodò in feudo hæreditario,vel simpliciter recepto. ibid.
Dispositio hominis verificatur in primo actu. 1.191.a
Dispositio l.vnic.C.si liberal.imp.libr.x.habet locum etiam in feudis, quæ communiter aliquibus à principe concessa sunt. 1.192.b
Dispositio auth quod sine.C.de testam.habet locum etiã si filij in fchedula non sint æqualiter instituti. ibidem
Dispositio Auth.bona damnatorum.C.de bonis damnato.extenditur etiam ad collaterales. 1.192.b
Dispositio auth.ex causa,facit vt etiam legata & fideicommissa sustineantur. 1.191.b
Dispositio c.potuit,extra de locato,procedit tantùm in emphyteotis ecclesiæ,non autem in emphyteotis laicorum. ibid.
Dispositio c.1.de homicid.in 6 non solùm locum habet in certo illo hominum genere qui assassini appellantur,sed in omnibus homicidis. 1.192.a
Dispositione l.1.C.de sacrosanct. eccles.non sublatæ sunt omnes solẽnitates iuris ciuilis in testamentis ad pias causas. 1.191.b
dispositio in filio extenditur ad nepotem 1.191.a
dispositio auth.minoris.C qui dar.tut.vel cur.poss.nõ proceditin tutore testamentario. 1.192.a
dispositio,siue remedium l.2.C.de rescind.vẽd.habet locũ in transactio ne quando in ea excessus,seu deceptio transigentis,esset vltra dimidiam iustæ æstimationis. ibid.
dispositio auth.bona damnatorum.C.de bon.damnat.extenditur etiam ad collaterales. ibid.
dispositio d.§.ex imperfecto non habet locum si filius familias testetur inter parentes. ibid.
dispositio authent.bona damnatorum.C. de bon.damnat.non corrigit indistincte iura antiqua. ibid.
dispositio d.§.ex imperfecto locum habet non solùm inter filios primi gradus tantùm,sed etiam vlterioris. ibid.
dispositio l.cùm Aguus.ff.de cond.& demon.non comprehendit naturales filios tantùm. ibid.
Dispositio §.ex imperfecto locum habet etiam in legitimaris. ibid.a
dispositio §.si quis,auth.l.hac consultissima, C.de testa.non habet locũ quando in secundo testamento esset præteritus aliquis ex filiis testatoris. ibid.
Dispositio legis,statuti,& testatoris,pariùspassibus ambulant. 4.181.a
Dispositio §.ex imperfecto l.hac consultiss.C.de test. nõ habet locum inter liberos naturales tantùm vel spurios. 1.191.b
Dispositio c.cùm esses,extra de testa.locum habet etiam in testamẽtis conditis ad causas profanas. ibid.b
dispositio §.ex imperfecto.l.hac consultissima.C.de test.non limitatur per auth.sibsequentè quantum ad testamentum nũcupatiuum,sed solùm quantum ad testamentum in scriptis. ibid.b
dispositio cap.potuit,de loca.priuans ipso iure emphyteutam nõ soluentem canonem non procedit in feudo,pro quo annua pensio debetur. 1.342.b
dispositio l.fœminæ.C.de sec.nup.quatenus concernit fauorem liberorum primi matrimonij,adhuc hodie procedit & seruatur. tomo 2.162.b
dispositio l.si vnquam.C.de reuo.do.habet locum etiam in filiis legitimatis,susceptis tamen post donationem. 3.37.a
dispositio §.ex imperfecto,locum non habet in filio naturali. 2.141.a
dispositio l.fœminæ. C. de sec.nup.ita locum habet in patre fecundo nubente,vt in matre. 2.162.b
Refert an dispositio sit personaliter vel impersonaliter concepta.tomo 1.508.b
dispositionem auth.sacramenta puberum.C.si aduer.vendi. locum habere in donatione,vt firmetur iuramento,nec rescindatur prætextu enormis læsionis. 1.618.b
dispositio d.l.si vnquam non habet locum si quis tempore donationis habet naturalem aliquem filium,& faciat eum post donationem legitimari. 1.191.b
dispositio testatoris de personis quæ sibi ab intestato succedere possent,in dubio intelligitur eo modo & ordine,quo de iure communi vel municipali ad successionem ab intestato vocarentur. 1.192.a
Dispensatio tendens ad extensionem actus iam concessi nõ recipit restrictionem de habilitate. 1.467.a
Fallit. ibid.
disponere distincte,est perfectè disponere. 4.180.b
dispositio auth.sacramenta puberum.C.si aduer.ven. non operatur ista re enormissa,vel nimis excessiua lesione. 3.215.nu.9.
dispensatio fundata duabus rationib.altera sublata non corruit.4.256. num.112.
dispensatio interpretatur prout verisimile est disponentem responsurum,si interrogatus fuisset. 3.332.nu.1.
Ampliatur & limitatur multis modis. ibid.2.& seq.
Quid in statutis. ibid.2.
Quid in contractibus. ibid.4.
Quid in materia exorbitanti. ibid.5.
Quid in vltimis voluntatibus. ibid.6.
Vbi multis modis limitatur.
Quid in dispositione legis. 3.333.nu.12.
Quid in rescriptis. ibid.3.& seq.
dispositio loquens de viro,intelligitur habere locum in vxore. 3.350. numer.2.
Ampliatur & limitatur. ibid.3.& seq.
Dispensatio loquens de venditore etiam emptorem comprehendit. ibid.nu.12.
Ampliatur multis modis. 3.331.nu.13.& seq.
Dispensatio loquens de actore ad reum etiam se extendit. 3.351.nu.31.
Ampliatur. ibi.33.
Dispositio de carceratis relaxandis non habet locum in carceratis ob crimen falsi. 3.348.nu.6.
Dispositio prohibens aliquid alicui dare,prohibet etiam illum accipere & econtra. 3.351.nu.20.
Dispositio loquens in vasallo non habet locum in Domino.3.351.nu.31.
Distingue tempora,& concordabis scripturas. 1.191.a
Distributionis,quam alicuius summæ inter pauperes fieri testator iussit hæredi,tempus,ac locus hæredis ipsius voluntate non metitur. 1.192.b
Distributionis quodlibet verbum adscribit actum cuilibet in solidum. ibidem
Distributiones quotidianæ,& ex consuetudine absentibus,& non ministrantibus,dari non debent. ibid.
Diuersa ratio pactum reformat. ibid.
diuersa proponens non auditur. 1.193.a
diuersitas nominum diuersitatem constituit effectuum. 1.163.a

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index in Communes

diuersitas factorum exigit diuersitatem pœnarum. ibid.
diuersitas temporum diuersitatem donationum inducit. 1.193.a
diuersitatem corporum diuersitas sæpe sequitur animorum. tomo 1. 193.a
Diuidere. An vasallus sine domini c 6séſu possit feudũ diuidere. 1.369.a
Diuidi possunt de iure feuda inferi ora tantùm, maiora enim (vt Ducatus, Marchiæ, vel Comitatus) non diuidi debent. ibid.
Diuidente hæreditatem, testatore si alteri ex cohæredibus portio sua euincatur, alter cohæres tenetur de euictione: secus in prælegato. ibidem
Diuinus cultus est semper augendus, non diminuendus. ibid.
Diuidentes prædam cum aggressoribus viarum, puniuntur pœna mortis. ibid.
Diuisionem non potest prohibere testator. ibid.
diuisio licet sit inter aliquos prohibita ex præcepto testatoris, non tamen illi dicuntur prohibiti diuidere fructus bonorum communiũ. 1.194.a
Diuisio familiæ, in qua quis vltra dimidiũ captus est obnoxia sit remedio l.2.C.de rescind.vendit. ibid.
diuisio animum legentis incitat, & mentem intelligentis præparat. 4.234.nu.54.
diuisio simplex cum clausula non contraueniendi, non inducit fideicõmissi renunciationem. 1.194.a
diuisio inter fratres, si ius ciuile spectetur, fortè absolui debet. ibid.
diuisio gratia vberitatis culturæ, diuersos fundos non facit. 1.193.b
diuisio prohiberi à testatore nequit. 1.194.a
Diuisio inter fratres an ex cursu temporis præsumatur. 3.16.nu.28.
Diuisio iudicis cum diuisione partis par est. 4.181.a
Diuisio cùm reformari desideratur, quòd alterutri diuidẽtium minor portio addicta sit, non verò quia fieri nequierit, nõ ea impetrata reformatione diffuetur diuisio, sed iudicis arbitratu restaretur lesio. 1.194.a
Diuisio dicitur cõfirmata, vel saltem inducitur præsumptio diuisionis tacitè factæ inter fratres, per cursum 15.an. post maiorẽ ætatem, quibus bona fuerint pro diuiso possessa. 1.194.a
Diuisio inter fratres cohæredes quomodo facienda sit. 1.194.a
diuisio facta inter fratres ex diuturna diuisim seruata possessione præsumetur. ibid.a
diuisio ex possessione diutina 20. anno. alicuius partis rei communis, & sustentatione onerum dictæ rei insolidum præsumitur. 1.193.a
diuisio ex possessione pacifica x.ann. apud vnum solum existente, in rebus communi. præsumitur facta. ibi.a
diuisio inter fratres, si sit facienda, non debet maior facere partes, & minor eligere, sed sit diuisio sorte, vel officio iudicis. ibi.a
diuisio si petatur reformari nõ ex eo quod non potuit fieri, sed ex eo quod altera pars minus recepit, diuisio in totum non dissoluitur, sed arbitrio iudicis tollitur læsio, vel in alia re ad arbitrium non læsi. 1.193.b
diuisio inter fratres præsumitur, si diu fuerint separati, vnusquisque partem possidens. 1.193.a
diuisio non inducitur ex petitione, & solutione partis debiti ab vno ex correis debendi receptæ, non expresso quod petebatur, & solue batur pro virili. ibid.b
diuisio simplex cum clausula de non contraueniẽdo, nõ videtur causare renuntiationem fideicommissi, nisi aliter constet ex mente dicentium. ibid.b
Diuisio bonorum latis verbis & clausulis generalib. ac multum præcognantib. facta operatur fideicommissi renuntiationem. ibid.b
Diuisio alias inualida iuramento confirmatur. ibid.b
Diuisio reddit rem clariorem. ibid.b
Diuisio partis inter filios habet vim vltimæ voluntatis, & non simplicis donationis. ibid.b
In diuisione quæ fit inter fratres, debet restitui dos illi fratri qui est vxoratus, & ipse cauere aliis quod pro illa amplius non molestabũtur. ibid.b
Volentibus fratribus venire ad diuisionem, maior non tenetur facere partes, & dare electionẽ minori, vt vulgò circumfertur, sed electio debet fieri sorte, vel arbitrio iudicis. 1.194.b
Diuisionem inducit per receptionem partis, qualiter procedat. ibid.b
Diuisionem regnorum, territoriorum & diœceseon spectare ad solũ Papam vel principem: Eiúsque esse reseruata in signum vniuersalis iurisdictionis, & imperij. 1.141.b
Diuisionem inter hæredes testator prohibere non potest. 1.194.b
Per simplicem Diuisionem non censetur remitti fideicõmissum. ibid.
Diuisionis placitum siue contractus, perinde atque alij bonæ fidei cõtractus si per eum quis vltra dimidium suæ patris decipiatur admittit remedium, l.2.C.de rescind.vendit. 1.196.a
Diuisionem qui vulgò ita faciendam dicunt, vt maior partem facere, minor verò eligere debeat, falluntur. ibid.a
Diuisionem vrgere aut ad eam socium vel cohæredem maiorem prouocare, licèt minor non possit. 1.194.b
Diuinum, & publicum æquiparantur. 4.180.b
Diuites & non pauperes ad officia ciuitatum eligantur, ne pauperes forte non possint adimplere officium. 1.194.b
Crescentibus Diuitiis crescit & honor, & diminut. diminuitur & honor. 1.496.b
Diuitiæ, quæ in intentionis fundamentum allegantur, ab allegãte probari debent. ibid.
Diuortium successionis ius extinguit. 1.194.b
Diturnitas temporis, seu taciturnitas in nõ petendo sola, nec ad prescriptionem sufficiens, non inducit remissionem debiti, seu donationem. 1.163.b
Doctrina nobilitate est potior. 4.181.a
Doctor, & Aduocatus potest esse 17. anno. 1.194.b
Doctor emeritis 20. an. stipendiis dignitatem illustris consequitur. 1. 195.a
Doctor, qui publicè ad profitendum conductus est, non potest suas vices per alium supplere. ibidem
Doctor qui per 20. annos publicè legit, efficitur illustris. 1.195.b
Doctor habet dignitatem. ibid.a
Doctor, vel aduocatus, qui operas suas locauerunt casu quo moriantur, pendente anno locationis trãsmittunt salarium annuum ratione illius anni ad hæredes. 1.194.b
Doctor inuitus cogi potest ad consistendum. 1.195.a
Doctori excellenti, attestanti aliquid esse de Consuetudine, est credendum. 1.149.a
Doctori attestanti ita esse consuetudinem an credatur. 3.7.num.1. ibid.nu.2.
Quid si plures idem asserant.
Doctori examinanti quæstionem magis creditur quàm perfunctorie loquenti. 3.39.nu.85.
Doctori tenenti vnam opinionem in tractatu vel consiliis magis creditur quàm in lecturis. ibid.86.
Doctori tenenti vnam opinionem in consiliis vel lecturis, magis creditur quàm in apostillis & additionibus. 3.40.num.92.
Doctores quandoque tanquam aues, aut oues sequuntur aliorum dicta. 4.231.nu.4.
Doctori creditur propter autoritatem. 4.236.nu.5. ibid.
Doctor præsumitur peritus, 4.237.nu.7
Doctores sunt testes iuris.
Doctores, qui in eadẽ q. pro vtraque parte testatur de Communi opinion sunt reprehendendi, quia possunt dicere veritatem. 4.239.nu.2.
Doctorum numerus potest re duci ad autoritatem, & econtra, quomodo, ibid.nu.22. 4.240.nu.19. ibidem
Doctor quilibet licèt infimus, suam habet autoritatem. numero 20.
Doctorum numerus in communi quare requiratur. ibid.nu.21.
Doctores qui maioris sint autoritatis, relinquitur arbitrio iudicis, 4.241.nu.7.
Doctorum tres gradus nouiter destinguuntur. 4.243.nu.22. ibid.nu.23.
Et qui in illis contineantur.
Doctores periti, seu peritiores, & maximæ, seu maioris autoritatis sentent. 4.244.nu.39. ibid.nu.39.& 41. nu.43.
Qui plura, & bene scripserunt.
Et qui dicatur plura conscribere. ibid.nu.44.
Quorum scripta sunt approbatiora. ibid.nu.45.& 47.
Qui se exercent diu legendo, aduocando. ibid.nu.48.& 50.
Qui sunt ordinati, & ciarì. 4.245.nu.51.& 54.
Qui habent bonos, seu doctos Scholares, & defendunt magnas causas. ibid.nu.56.& 57. nu.58.& 59.ibid.
Qui habent multos Scholares, & causas.
Fall.
Qui habent magnum salarium legẽdo, & præmium consulendo. ibid.nu.60.& 64.
Declar. ibid.65.& 66.
Qui non sunt varij, sed constantes in suis opinionibus. ibid.nu.68. & 69.
Et econtra. 4.246.nu.71.
Qui ex illis maioris sint doctrinæ, & autoritatis. nu.74.75.& 76.
Doctor nobilitatur per scholares. 4.245.nu.35.
Doctoribus valde prodesse laborare pro suis scholaribus, & Cliẽtibus ibid.nu.55.
Doctoris contrarietas arguit nequitiam quandam. ibid.nu.70.
Et quo crebrior est cõtrarietas, eo magis reprehenditur. 4.246.n.71.
Doctores omnes regulariter in eo, quod firmant, faciunt opinionẽ, & numerum in communi. 4.247.nu.1
Sed an id locũ habeat solum quando disputando firmant, an etiã quando simpliciter, & perfunctorie loquuntur, ibi.nu.2. vsque ad 18. cum seq.
Et communẽ sententiam amplectitur etiam Borgni. Gaualca. de vsu fructu. mul. sub nu. 77. circa med. 4.249.
Quando sunt varij, & contrarij. 3.nu.18. vsque ad 34.& nu.45.
Quando ab aliis allegantur, & eorum scripta videri nequeũt, vel quod sint amissa, vel quia nunquam in lucem edita fuerint. 4. 254.nu.89. vsque ad 93. cum seq.
Quando legendo concludunt (& ita disputando tenerem, vos autem consulendo, & iudicando non recedatis à contraria communi.) ibid.num.93.94.& 95.
Quando pro neutra parte concludunt, sed dicunt, Cogita. 4.255. num.96.& 98.
Quando referunt duas opi. & neutram expresse approbant. ibid. num.101. vsque ad.109.
Quando mouentur autoritate alicuius, qui illud non dicit. ibid. num.109. vsque ad 113.
Quando tenent pronunciatum generale, & nos sumus in limitatione. 4.256.nu.113.& 115.
Quando se simpliciter subscribunt alterius cons. ibid.num.116.& 117.& 120
Quando non Doctores, sed licentiati tantùm firmãt opinionem. ibid.num.121.& 122.
Quando sunt scholares simplices. 4.257.nu.126.127.& 136.

Quando

Vtriusque Iuris Opiniones.

Quando solummodò testantur de communi opin. ibid.132.& 133.
Quando proponuntur q.nec aliter resoluunt. ibid.nu.135.
Quando dicentes aliquam opi. veriorem innuit, contrarium seruari in praxi. 4.258.nu.139.
Quando intelliguntur secundum legem, vel rationem, quam allegant. ibid.num.141.
Quando post firmatam opinionem dicunt, se contrarium vidisse seruari. ibid.num.142.& 143.
Quando interpretantes aliquam l. omittunt nonnulla tradita ibi ab antiquioribus. ibid.num.145.& 146.
Quando scribunt, vel aduocant super aliquo casu. ibid.nume.147. & 150.
Quando dictum non reperitur inter scripta autoris, sed alterius. 4.259.num.152.& 153.
Quando Autores sunt incerti. ibid.num.154.
Quando dicunt, in Indice, seu Tabula, quod non est in opere. ibid. num.156.
Quando vnam sententiam firmantes inquiunt, & hoc procedit saltem in illo casu. ibid.num.157.
Doctor errans in obiter dictis excusatur, & quomodo: 4.247.num.3.
Doctori an liceat variare, dicitur
In lectura, tractatu, vel simili. licere. 4.249.nu.19.
In consiliis secùs. ibid.nu.21.
Imò cauendum, vt ab igne. num.22.
Contrarium. num.23.
Concluſio. 30.31.& seq.
Doctor diuersis temporibus sententiam mutans non dicitur sibi contrarius. ibid.nu.29.
Doctor non potest in eadem causa pro vtraque parte consulere. 4.250. num.34.
Imo est infamis, & quomodo, ibi.nu.35. Contrarium.nu.36. Resolutio.nu.40.& seq.3.184.
Doctor pro iustitia potest cogi consulere. 4.250.nu.38.& 280.num.2.
Doctores consiliis corrumpi facilè possunt præcio, vel præcibus. 4.251. num.47.
Doctor consulendo potest adducere doctrinas reprobatas. ibid.nu.52.
Doctor subscribens censetur approbasse omnia contenta in consilio. 4.256.num.118.
Doctor signans sigillo suo alterius consi. dicitur illud approbare. ibid. num.119.
Doctor referens duas opiniones, & neutram expresè approbans censetur tenere vltimo loco relatam. 4.255.num 99.
Fallit quinque modis. num.100. vsque ad 105.
Doctores quandoque referunt autores, qui non dicunt, ad quod addu cuntur. ibi.num.109.
Doctor dicens aliquam opinionem veriorem, & æquiorem innuit, cõtrarium seruari in praxi. 4.258.num.136.
Contrarium, num.137. Conciliatio. num.138.
Doctores intelligendi sunt, secundum leges, quas allegant. ibid.numer.140.
Doctoratus laurea non consideratur, vbi habetur ratio doctrinæ. ibid. num.131.
Doctor incertus modicę erit autoritatis. 4.259.nu.1.
doctori attestanti de communi opi. non creditur. 4.260.nu 1.
Contrarium numero 3. Ampliat. numero 7. Limit. numero 8. cum sequ.
Sed quid agendum quando in eadẽ quęst. sunt attestationes hinc inde, dicitur
Primò credi recentioribus. 4.241.nu.10.
Fallit nu.11.& 12.
Posteà principaliter de ea pertractanti. ibid.nu.13. Fallit.nu.14.
Deinde plures autoritates adducenti. ibid.nu.15.
Postmodum stari pluribus attestationibus. ibid.nu.16.
Tandem iltis deficientibus nullam attestationem atendi. ibid.nu.17
Doctori attestanti de consuetudine non creditur. 4.262.nu.2.
Contrarium, nu.4. Declar.nu.5. Fallit nu 6.
Doctorum dictis adhærere, vbi non est ius clarum dedignari non debemus. 4.264.nu.22.
Doctores, splendor & lucerna iuris. ibi.nu.23.
Doctorum dicta, vbi non est lex, pro lege seruanda. ibi nu.24.
Doctor generaliter loquens, generaliter debet intelligi. 4.266.nu.10.
Doctor tellorum infinitus numerus. 4.268.nu.39.
Doc. etiam Excel. nihil alleganti non creditur, & qũ. 4.235.n.13.& 275. numero 129.
Doctores speculatores boni, & æqui. 4.273.nu.101.
Doctores colligẽtes cõmunes opi. nulla laude dignos esse. 4.232.nu.10 Contrarium 4.287.nu.15.
Doctores omnes vnius ciuitatis an possint vt suspecti recusari. 1.592.b
doctores excellere debent scientia, moribus & facundia. 1.196.a
doctorum auctoritas probabilis duntaxat, non & necessaria haberi debet. 1.196.a
Doctores tam legentes, quàm non legentes ac scholares quoque ex priuilegio, & fauore publicæ vtilitatis, scientiæque, possunt expelle re fabros de suis officinis iuxta domos eorum malleantes. ibid.
doctores Legum excusantur à munere recipiendi milites in domo & collectis. ibidem
doctores non debent torqueri. ibid.
doctori attestati aliquam opinionem esse communem, creditur. 1.195.b
Doctoris dictum intelligendum secundum ea quæ allegat. 1.195.a
Doctori attestanti ita seruari de consuetudine an credendum. ibid.
Doctori attestanti de communi vsu loquẽdi, quo ad præsumptionem credendum est, vt onus probandi contrarium transferatur in aduersarium. 1.195.b
doctori famoso attestanti de consuetudine, vel consuetudinem ita esse, vel in aliqua particulari Ciuitate ita, & taliter obseruari credẽdum. ibid.b
doctori asserenti consuetudinem sic esse, an & quatenus credendum. 1.154.a
Si iudex vel aduocatus eligant opin. quam multi doctores tenuerunt, licet non sit approbata, an excusentur, vel teneantur, & quid si aduocatus consulit, & iudex pronunciauit contra communẽ. 1.195.a
doctoratus est dignitas, & sic doctores legum sunt in dignitate. tom. 1.196.a
dolus vbi adest, ibi enormissima est læsio. 1.198.b
dolus præsumitur, quando interuenit enormissima læsio. 1.197.b
dolus quando dat causam contractui bonæ fidei, vt puta, si tibi habenti pulcherrimum corpus iuris non alias vendituro alius persuaserit, vt sibi venderes ex eo quod de proximo noua publicanda esset compilatio, tunc venditio vel contractus ipso iure nihil valebit. 1. 198.b
dolus vbi non est, ibi delictum esse non potest. 1.198.a
dolus cùm à lege requiritur ex parte agentis seu fisci probari debet. 1.198.b
dolus præsumitur si interuenit leuissima culpa. ibidem
dolus præteritus potest remitti, sed non futurus. ibid.
dolus in minore & muliere non præsumitur, nisi probetur. 1.197.b
dolus vbi non adfit, sed lata culpa, quis non punitur pœna corporali. 1.198.b
dolus qui dat causam actui, ex quo acquiritur nocet tertio, & ille tertius fit indignus in testamentis. 1.197.b
dolus quando requiritur ad incurrendam pœnam: non sufficit lata culpa. ibi.b
dolus ex indiciis perspicuis probari debet. ibid.b
dolus vbi requiritur, euidens esse debet: maximè vbi pœna corporalis infligitur. 1.198.b
dolus vbi expressim ad pœnam exigitur, non illius vices geret, ac sufficiet lata culpa. 1.197.b
dolus præteritus & si remitti possit, tamen futurus nequit. ibid.b
dolus vt causam contractui celebrando suggerens illum nullius ponderis reddat, is esse debet, qui prudentem, & cordatum hominem inducerer. ibid.b
Dolus si absuerit, & si lata culpa adfuerit, nunquam corporeis pœnis locuis erit. ibid.b
Dolus præsumptus potest remitti. ibid.b
Dolus aut defectia alterius alteri nocere non debet. ibi.b
Dolus dans causam contractui, facit contractum ipso iure nullũ. ibi.b
Dolus ex causa etiam minus colorata cessat. 1.198.a
Dolus præsumptus potest remitti. ibidem
Dolus regulariter ab allegante est probandus: fallit tamen in actibus qui sunt de genere prohibitorum, in quibus præsumitur. 1.198.b
Dolus præsumitur vbi insignis, & (vt fantur interpretes) enormissima læsio vertitur. 1.197.b
Dolus dans causam contractui bonæ fidei, & contractum ipso iure annullat. ibid.b
Dolus in libello regulariter non debet exprimi de necessitate, dicendo, quod ita dolosè factum est: sed sufficit narrare factum, ex quo dolus colligatur. ibi.b
Dolus præsumptus & difficultas probationis quando concurrunt, tũc datur iuramentum in litem. 1.197.b
Dolus, & mala fides potius præsumitur quàm iuris error. 3.331.nu.2.
Dolus ex proposito præsumitur ex enormissima læsione. 3.76.nu.49.
Dolus si dedit causam contractui bonæ fidei: reddit contractum ipso iure nullum: si tamen erat stricti iuris, venit annullandus. 1.197.b
Dolus ex proposito, & dolus re ipsa, data enormi læsione æquiparantur. 2.3.a
Dolus censetur, quando intercedit negligentia crassa. 4.181.b
Dolosus contractus neminem ligat. ibid.
Dolus est cum aliena factura locupletari. ibid.
Dolus est ex proposito, non culpa lata. ibid.
Dolus, & culpa lata pares sunt. ibid.
dolus ex proposito, & dolus re ipsa quid, & quando sunt paria. ibid.
dolus præponderat culpæ. 1.197.b
dolo in contractum insidente læsus nõ rem præcisè, vel alternatim vindicat, sed ad damnum resarciendum duntaxat aget. 1.199.a
doli exceptio est exceptionis pacti subsidiaria. 1.198.b
doli pœnam vel fatua credulitas tollit. 1.199.a
doli pœnam tollit fatua credulitas. ibid.
dolo facit qui contra transactionem expertus amplius petit. tomo 1. 198.b
doli exceptio contra eum qui ex cautione, quam quis spe numerandæ pecuniæ conscripsit, agi perpetuò & intentari potest. ibid.
dolo facit qui petit quod restituturus est. ibid.
dolo, vel ex proposito excedens moderamẽ inculpatæ tutelæ, puniendus ne sit pœna ordinaria, an mitiori extraordinaria. 1.176.b
Dolum malum non esse sine animi deliberatione. ibid.
dolum euidentem non culpam requirunt lex vel statutũ apta inducere pœnam corporalem. 1.197.b
dolosus non ex proposito excedens moderamen inculpatæ tutelæ, nõ punitur pœna mortis, sed alia extraordinaria. 1.199.a
domicilium principale clerici est in loco sui beneficij in quo tenetur facere residentiam. 1.199.b
domicilium mutare censetur is qui recedit de loco seu de propriis la

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index in Communes

ribus cum rebus suis & familia. ibid.
do micilium sortitur quis quasi ex assidua conuersatione in aliquo loco facta. 1.199.a
Domicilium per habitationem continuam 10.ann. contractum, constitutumque censetur, & sic habitans in aliquo loco per 10. annos, videtur ibi verum domicilium contraxisse. 1.199.a,&b
Domicilium habere quis dicitur in eo loco in quo habet animũ perpetuò morandi & habitãdi, & habitat, vel vbi habet maiorem partem suarum fortunarum. 1.199.a
domicilium loci originarij mutatur per habitationem in alieno territorio per decennium. ibid.
domicilium solum retinetur vsque ad annum, & non vlterius. ibid.
domicilij etiam iudex punit reum, quem alibi deliquisse constat: & cõtra reum potest ex officio inquirere, & ad instãtiam offensi accusantis poterit. ibid.b
domicilij iudex & eum etiam absentem, qui alibi gentium deliquit, ac cusante offenso puniet, & inquisitione suo ex officio contexta protequi poterit. ibid.b
domicilij iudex omnimodam iurisdictionem exercere potest in subiectum ratione domicilij, si ibi inueniatur, & potest iste ibi conueniri coram eo de omnibus: tam de contractibus alibi gestis, quàm de rebus alibi sitis, quàm etiam de criminalibus alibi commissis. ibid.a
domicilij mariti statutum est attendendum, cùm agitur de lucrãda dote per maritum, & non ius commune: nec statutum domicilij vxoris. ibid.a
domestica testimonia de iure reprobantur. ibid.a
domesticorum curam qui negligit, infideli est deterior. 4.206.a
domus vsurpatur pro gente vel familia. 4.182.a
domus tutissimum cuiusque refugium & receptaculum est. 1.202.a
domus si vendatur, & hortus venditioni eius accedet, ad quem per illã aditus patet, aliter autem neutiquam. ibid.a
Domus vestibulum pro ipsa domo vsurpatur. 4.204.a
domus propria cuique tutissimum refugium debet esse, & nemo in ea capi deber. 3.425.nu.1.
Ampliatur. ibid.2. & seq.
Limitatur pluribus modis. ibi.18.
Quid in domo in qua fuit missus in possessionem ex primo decreto. 3.425.nu.3.
Quid in naui. ibid.8.
Quid in molendino. ibid.9.
Quid in hospitio. ibid.16.
Quid in apoteca. ibid.18.
Quid in domo aliena. ibid.27.
Quid in stante iuramento. ibid.34.
Quid in causa criminali. ibid.39.
Quid in debito fiscali. 3.426.nu.38.
Quid in causa Syndicatus. ibi.42.
domocõtingua vendita vel legata, debẽtur ab alia domo, licèt nõ dicatur, seruitutes habentes causam continuam. 1.202.b
domo ex sua quando quis ob pecuniæ debitum extrahi possit. 1.202.b
Domo legata an veniant illi annexa. 2.16.a
domo translata censentur venire quoque domui connexa. 1.202.a
domus insultantis pœnam luit, qui insultum ad porticum fecit. 1.202.b
dominium rei legatæ tacitè non transfertur ipso iure in legatarium sine traditione, sicut transfertur dominium rei expressè legatæ. tom. 2.5.b
Dominium an sine traditione transferatur ex cõtractu principis. 3.208 nu.39.
dominium directum acquiritur præscriptione immemorabili. 3.299. numero 62.
dominium quibus casibus sine traditione transfertur, non solùm vtile, sed & rectum transferri intelligitur. 1.200.b
dominium rei legatæ à morte testatoris fictè, ab hæreditatis aditione verè ad eum, cui res legatur, commeat. 1.200.b
dominium & si nuda traditione non transferatur, transferetur tamen, cùm vel inutilis contractus præcesserit. 1.200.b
dominium, vel communi opinione, vel fama probabitur. 1.200.b
dominium & per sententiam transfertur. 1.200.b
dominium & in corporeis censetur. 1.200.b
dominium vtile quà à iure prætorio, quà à ciuili manat, non verò & à natura proficiscitur. 1.120.b
An ex contractu simulato, transferatur dominium & pos. 1.156.b
ad dominium probandum non sufficit titulus venditionis & interuentus pretij, & possessionis vacuæ traditio: sed etiam requiritur, quod venditor tempore contractus fuerit dominus rei venditæ. tomo 1. 201.a
dominium quid sit & quotuplex. 1.200.b
dominium sine possessione quæri nihil vetat. 1.206.b
dominium quæsitum ex contractu cum priuato vel cum principe, non tollitur ab eo sine causa. 1.200.a
dominium rei legatæ tranſit in legatarium à morte testatoris fictè: ab adita tamen hæreditate verè. 1.199.b
dominium probatur per instrumenta antiqua ex fama publica. Et quid si agatur contra tertium. 1.200.a
dominium non transfertur à simplici traditione. 1.200.b
dominium à natura li possessione cępit. 1.199.b
Dominium rei mcæ an ciuitas vel vniuerlitas fine causa auferre possit. 1.200.a
Dominium transfertur in ecclesiam ex solo titulo donationis sine traditione. 1.13.b
Dominium & iurisdictio, dignitas quoque & status, æquiparantur. 1.199.b
Dominium non transfertur ex simplici traditione sine titulo & causa quando illa causa non subest, nec re, nec spe: secus tamen, si speratur quòd reuiuiscat. ibidem
Dominium ex pluribus causis prouenies post acquisitum, non retinetur: secùs si a principio concurrant plures tituli. ibidem
Dominium per contractum habilem, sola traditione simplici transfertur. ibidem
Dominium rei non est necesse probari per actorem agentem cum vendente, vel hærede eius. 1.200.a
Dominium transfertur per sententiam. 1.199.b
dominium rei tranfactæ non transfertur per transactionem, & sic renuncians liti per transactionem non tenetur de euictione. ibidem
dominium non amittit consirens habere in emphiteusim rem suam. 1. 200.a
dominium ab vsufructu differt. ibid.
dominium directum præscribitur spatio centum annorum sine titulo & aliis requisitis. ibidem
dominium tribus his concurrentibus, videlicet titulo vacuæ possessionis, traditione, & pretij numeratione probari. ibidem
dominium rei in contractu nunquam ex solo contractu, & sic ex solo titulo in aliquem transfertur, nisi interueniente traditione vel quasi. ibidem
dominium rei suæ non transfertur in alium quando licet quis permittat de re sua inuestiri, nisi tribus concurrentibus. ibidem
dominium non probatur per instrumentum locationis inter conductorem & locatorem, quando agitur actione reali contra conductorem. ibidem
dominium rei dotalis, in maritum sine traditione non transferri idemque seruari in dote vniuersali. 1.224.a
dominij probatio ab eo exigi haud debet, qui vel cùm venditore, vel cum illius hærede agit. 1.200.a
dominij translatio contra venditionis naturam est. ibidem
dominij translatio, quæ fit ipso iure in pacto legis commissoriæ, & in diem addictionis non habet locum in aliis pactis resolutiuis, etiam per verba directa conceptis. 1.200.b
Dominia iuregentium primò distincta non fuerunt. 1.201.a
Dominia etiam iure ciuili, atque etiam principum constitutionib. quæ fita, princeps vel ex plena potestate nequit auferre. ibi.a
Dominio in tradendo sicut attendituir solus animus tradentis: an idem sit in transferenda possessione. 1.200.a
Dominij exceptio non obstat agenti interdicto vnde vi. ibid.a
Licet modus acquirendi Dominij, sit ciuilis, tamen dominiũ iurisgentium est. 1.200.b
Ad probationem quasi Dominij, requiritur titulus, & traditio possessionis vacuæ. 1.201.a
Domina cum seruo suo concubans, capitale punitur, seruus autem flammis comburitur. ibi.a
Dominus potest emphyteutam post caducit. item propria authoritate expellere. 1.201.b
Dominus, qui concessit castrum in feudum, non potest cognoscere de primis causis rusticorum, sed prima cognitio pertinet ad vasallum. 1.351.b
Dominus alienans subditos suos contra iuris dispositionem debet priuari proprietate ipsius feudi. ibid.a
dominus emphyteuseos qui post incursam caducitatem recepit solutionem pensionis temporis præteriti tantum, scilicet elapsi ante caducitatem, & protestetur super caducitate, non censetur remittere caducitatem emphyteuæ, secùs, si recipiat pensionem ettã pro tempore futuro, in decursu post cautatam caducitatem. ibid.a
dominus emphyteusis non tenetur recipere pensionem pro tribus, vel pluribus annis futuris simul. ibi.a
dominus non tenetur pro delictis famulorum. ibi.a
dominus feudi si decedat relictis pluribus hæredibus, Vasallus non tenetur ab omnib. petere inuestituram. ibid.a
dominus contra quem peccauit Vasallus, si in vita sua non querelauit, non transfert illud ius querelandi ad hæredes suos. ibid.a
dominus recipiens à Vasallo seruitium post ingratitudinem cõmissam, censetur remittere ingratitudinem, nisi ignorasset Vasallum à feudo cecidisse. 1.202.b
dominus, si propter aliquam culpã priuetur proprietate feudi, tũc applicatur feudum Vasallo. ibid.b
dominus non potest cogere subditos ad molendum in suis molinis, nisi id ius haberet ex consuetudine vel priuilegio. ibid.b
dominus potest directum dominium etiã inuito Vasallo pignori obligare. ibid.b
dominus non habet cognoscere, quando conuentus negat se esse Vasallum, sed cognoscet ordinarius, qui causa cognita, remittet ad Dominum, si conuentus succubuerit. ibid.b
Dominus qui expulit emphyteutam post declaratam caducitatem, si protestatus sit super iure suo petendi pensiones pro annis cessatis, habet adhuc facultatem eas petendi, si verò non protestatus fit, vel sibi reseruauerit, tunc non potest petere pensiones temporis præteriti. 1.202.a
dominus non potest cogere suos subditos venire ad suum furnum, vel molendinum. 1.201.b
Dominus si sit laicus, & Vasalli clerici, nihilominus remanet eorum rudo-

Vtriusque Iuris Opiniones.

1.201.b
Dominus tenetur defendere Vasallum, vt Vasallus Dominum. tomo 1. 201.b
Dominus propria auctoritate potest intrare in re emphyteutica, si emphyteuta cessauit à solutione per biennium. ibid.
Dominus præsumitur per vim extraxisse Vasallis seruitiũ in quolibet anno præstandum, nisi dominus probauerit voluntariam præstationem. ibid.
Dominus probatur ex eo quòd percepit fructus, & distrahit bona. ibidem
Dominus subditis inferre violentiam si prohibeat, quòd nullus veretur. 1.355.b
Dominus tẽporalis habẽs iurisdictionẽ in loco, an possit tẽpore guerræ ponere gentes super campanili, inuito prælato. ibid.
Dominus pro seruo, pater pro filio, Abbas pro monacho, ciuitas pro ciue, pro interesse proprio ad iudicem venire, & defendere potest. 1. 202.a
Dominus qui dixit famulo, vade & non redeas domum, nisi sentiã aliquid de illo negocio, si famulus occidit, vel vulnerauit aliquẽ præsumitur fecisse mandato domini. 1.201.a
Dominus regulariter non tenetur de his delictis, quæ facit filius, seruus, vel aliquis de domo & familia inscio ipso, vel prohibere non valente. ibid.
Dominus potest ratificare sententiam latam in fauorem falsi procuratoris. ibid.
Dominus tenetur pro facto serui, si ex illo facto commodum sentit, aliàs non. 1.202.a
Dominus aut pater licet contractus filij & serui etiam non suo nomine gestos ratos habere possunt, vt ex eo in solidum obligentur. ibi.
Dominus inueniens rem suam sibi furto subtractam à fure, cum ea fugiente, potest auctoritate propria de manibus furis auferre. 1.201.b
Dominus non tenetur pro delicto famulorum. 1.202.a
Dominus etiam absque causa intra modum seruos verberare impune potest. ibidem
Dominus nequit cogere in ipsius iurisdictione positos ad suum forum, pistrinumue, sed molendinum venire illis vsuros nec si id statuto caueat, quidpiam efficiet. ibidem
Dominus alicuius terræ cum mera & mixta omnimoda iurisdictione in perpetuum pro se, & legitimè delcendentibus dicitur habere iura Principis. ibidem
Dominus vnius ex dominis, vel consortibus castri, vel villæ delinquens, ibi aliùs condominus, vel consors potest punire quasi delinquendo, quasi se submiserit consorti. ibidem
Dominus pro seruitiis personalibus sibi debitis per hominem suũ potest tempore necessitatis exigere subsidium in pecunia, & conuerte re illa seruitia personalia ad pec. imminente necessitate. 1.387.b
An dominus habens omnimodam iurisdictionem, possit accedere ad locum illum cum gentibus armat. inuit. suis subditis. 1.387.b
Si dominus qui fecerat verbalem inuestituram, offerat se velle facere realem peten. à vasallo iur. fidelitatis, & vasallus ter moniti non præstatur. 1.387.a
Dominus debet defendere homines suos ab oppressionibus propter seruitia quæ sibi præstant. 1.387.b
Si dominus decedat relict. pluribus hæredibus, an teneatur vasallus præstare iuramentum fidelitatis omnibus hæredibus. 1.384.b
Verum dominus habens decimas possit pro suo interesse apponere custodes. 1.387.b
Si dominus aditus per vasallum recuset eum inuestire, vasallus liberatur à commisso: & nihilominus tenetur dominus ad interesse. tom. 1. 383.a
Si dominus per annum & diem differat inuestire vasallum priuabitur proprietate illius feudi. ibid.
Si dominus ex pacto vel consuetudine succedere debeat homini suo morienti sine filiis, & homo decedens habeat nomen debitoris in alieno territorio, an dominus succedet in illo nomine debitoris. b. 386.b
Si Dominus decedat relictis trib. filiis, an vnus sine aliis possit exercere iurisdictionem. 1.355.b
Dominus an possit vasallos inuitos in alium alienare. 1.381.a
Si dominus dat licentiam vasallo alienandi feudum, an poterit vendere partem. 1.372.b
Quid si dominus det licentiam alienandi in talem, an poterit alienari in alium. ibid.a
Dominus castri tenetur ad impensam, custodię castri, non autem subditi. 1.354.b
Dominus non tenetur Vasallo iurare fidelitatem, vt Vasallus Dominũ. 1.201.b
Dominus potest aliquem inuestire de feudo nondum aperto. tom. 1. 201.b
Si dominus habeat in aliquo loco furchas & solitus est exercere iurisdictionem, an si vendat illum fundum cum iuribus intelligatur, vendidisse illam iurisdictionem. 1.355.b
Dominus debet bene regere & gubernare subditos suos, & eis iustitiam facere, alioquin non est verus dominus. 1.387.b
Dominus Castri habens in castro nedum iurisdictionem, sed etiam bona particularia in concedendo & tradendo castrum cum pertinentiis, censeatur concessisse & tradidisse etiam bona particularia. 3. 347.nu.8
Limitatur & declaratur pluribus modis. ibi.13
Dominus principalis non potest intentionẽ sui procuratoris declarare, nec e conuerso. 3.326.nu.80
Declaratur & ampliatur. ibid.
Dominus an præsumatur scire omnem quantitatem & qualitatem sui patrimonij. 3.329.nu.25
Dominus præsumitur certioratus à suo procuratore de facto grani & notabili. ibi.33
Domini factum dicitur quod ex mandato domini fit. 4.205.a
Domini inhabilis factum pro non facto habetur. 4.181.a
Domino recusante inuestituram, nihil præiudicat Vasallo, imò ipse dominus debet in eo casu priuari proprietate feudi. 1.201.b
Dominum qui se simpliciter affirmat, si sibi vtile dominium cõpetere probet, non succumbet. 1.202.a
Domini appellatione, & dominum pro parte contineri posse certum est. ibid.a
Domino currente ad braium, si cadit equus, & relicto sessore equus præ aliis currit ad braium, dominus consequitur braium. ibi.a
An domini terrarum possint cogere homines ad faciendũ custodiam in castro. 1.386.a
Donans propter merita tenetur de euictione. 1.202.b
Donare causa mortis non potest mulier, stante statuto, quod nõ possit contrahere sine consensu agnati. 1.203.a
Quando quis mortis causa donare censeatur. 1.217.b
Donari videtur quod nullo iure cogente conceditur. 1.203.a
Donare qui nequit, nec gratis remittere potest. 1 202.b
Donare tutores, cæteri ve administratores possunt bona minorum remunerationis causa, atque in eos conferre, qui erga minores benemeriti fuere. 1.202.b
Donare est perdere. 1.203.a
Donare non potest filius familiàs causa mortis patri ipsi cuius consensus requiritur. 1.202.b
Donari ac concedi potest ius patron. religiosis per Laicum patronum sine consensu Epiſc. ibid.
Donare malè vsuro, est donatum perdere. 4.182.a
Donare videtur qui pro leui precio vendit. ibid.
ex pacto nudo de Donãdo an orlatur actio, an verò ex lege propter pactum. 1.203.a
Donata & legata æquiparant ur. 4.182.a
Donata sponsæ à viri consanguineis, aut propinquis donata viri contemplatione censentur at illi donata ab ipsiusmet necessariis, sua cõtemplatione videntur elargita. 1.203.a
Donata sponsæ per consanguineos & attinentes mariti & sponsi, soluto matrimonio per mortem vxoris, & ipsæ remanere debẽt penes maritum, & non veniunt restituenda heredibus vxoris. tomo primo 203.a
Donatum filio contemplatione patris imputatur ei in legitimam. 2. 24.a
donata sponsæ non præsumitur, quæ maritus, vel eius pater ad illã simpliciter mittit. 1.203.a
Donatum sibi mortis causa accipiens non potest testamentum separatum ab ipsa donatione infringere. ibid.
Donatio prætextu ingratitudinis quòd reuocari non possit, pactoneri non potest. 1.207.a
Donatio facta in aliquo testamento, in pœnã mutationis ipsius testamẽti non valet. 1.206.b
De iure regio donatio inter vir. & vxor. infra annum contractus matrimonij non valet post annum, si filij superueniant: idem non valet nisi in quinto bonorum. 1.208.a
De iure regio donatio omnium bonorum etiam præsentium, non valet. 1.208.b
Donatio mortis causa inter coniuges facta, non valet. 1.204.b
Donatio hæreditatis alicuius, non valet. 1.204.a
Donatione facta præsenti hoc pacto, vt certo casu veniente, res donata perueniat ad tertium quendam absentem, nõ licet donatori tale pactum in præiudicium absentis remittere, etiam si nemo pro absente acceptauerit, & ideò nec reuocari potest. ibid.a
Donatio inofficiosa si facta sit vni ex filiis, tunc siue sit inofficiosa re tantum, siue re, & consilio, nunquam reuocatur nisi vsque ad legitimam aliorũ filiorum. Si verò facta est extraneo, tunc si est inofficiosa re tantum reuocatur solùm, modò vsque ad legitimã, si verò est in officiosa re & consilio, reuocatur in totum. 1.204.b
Donatio propter merita facta valet, etiam si de ipsis meritis aliter, quàm per assertionem donantis non constet. ibi.b
Donatio facta per patrem filio emancipato, valet. 3.204.a
Donatio facta filio emancipato, aliis filiis in possitate conferri debet, sed non aliis emancipatis. 1.206.b
Donatio omnium bonorum præsentium, & futurorum aliàs prohibita tanquam liberam testandi facultatem tollens non valet, nec tenet. 1.204.b
Donatio propter superuenientiam filiorum reuocatur etiã si appositũ sit iuramentum. ibid.b
Donatio reuocatur si post factã donationẽ ipsi donatori superueniant liberi. ibi.b
Donatio omnium bonorum, præsentium, & futu. non valet. ibid.b
Donatio omnium bonorum præsentium & futurorum, etiam cum iuramento non valet omninò, nec in parte. 1.206.b
Donatio ob causam non potest reuocari propter ingratitudinem. to. 1.204.b
Donatio inter viuos facta vsque ad quingentos aureos valet sine insinuatione. 1.205.b
Donatio si fit alicui pro benemeritis & seruitijs habitis, si nõ legitimè de causa allegata, & benemeritis constet, nõ creditur assertioni donatoris de tali causa, & benemeritis. 1.215.b

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index in Communes

Donatio facta ecclesiæ alicui an valeat sine insinuatione. 1.2 15.b
Donatio,quæ morte confirmatur:non censetur inter fratres : quia habet vim legati. 1.208.a
Donatio generalis non comprehendit rem debitam donatori ex fidei commisso. ibid.b
Donatio ecclesiæ vel pio loco facta,excedens quingentos aureos etiã si non insinuata fit,tamen valet. ibid.b
Donatio omnium bonorum,præsentium & futurorum , facta Ecclesiæ valet fauore ecclesiæ. 1.206.b
Donatio inter virum & vxorem regulariter,cõstante matrimonio,est inualida,& prohibita. 1.203.a
Donatio filio famil.facta,ita vt ipsi soluatur,per hoc dicitur facta pro habitio vsusfructus ipsi patri. 1.215.b
Donatio facta Ecclesiæ,vel Episcopatui,non indiget insinuatione. ibidem
Donatio iuris præsentandi facta à patrono cum consensu episcopi,valet. ibid.
Donatio omnium bonorum præsentium valet,& tenet. 1.206.b
Donatio ob causam,causa non secuta ipso iure reuocatur. 1.204.b
Donatio facta absenti verbotenus , si Donatarius adipiscatur postea possessionem rei donatæ,non tamen ideò dicetur contractus donationis perfectus,nisi etiam nuncius vel epistola interuenerit. ibid.a
Donatio facta absenti,interueniente tamen Notario , qui pro absente acceptauerit,valet. ibid.a
Donatio facta Ecclesiæ non potest propter ingratitudinem reuocari, quia censetur Deo facta,qui ingratus esse non potest. ibid.a
Donatio facta coniugi à marito ignobili,vel sene, propter ignorabili tatem vel senium,valet. ibid.a
Donatio facta inter virum & vxorem,constante matrimonio firmatur iuramento. 1.206.b
Donatio facta à patre filio in potestate non valet regulariter. 1.205.a
Donatio inter coniuges confirmatur morte donantis. 1.204.a
Donatio simplex facta per patrem,filio in potestate mortuo fratre,nõ conferetur:ex quo facta non valet , sed per mortem confirmatur. 1. 208.a
donatio simplex facta filio emancipato confertur. ibid.
donatio facta filio per patrem,qui est sub eius potestate,inducit obligationem naturalem. ibid.a
donatio inter patrem,& filium in potestate iuramento confirmatur,& sustinetur. 1.208.b
donatio facta inter patrem,& filium confirmatur iuramento. 1.206.b
donatio in mortis articulo pro legatis habetur. 4.182.b
Donatio causa mortis,facta per filium patri , ipso patre ad suam utilitatem consentiente non valet. 1.206.b
Fallit,ibidem
Donatio facta inter prohibitos propter benemerita etiamsi merita in specie exprimantur,probanda sunt merita. 1.208.b
Donatio causa mortis vt valeret,olim requirebatur stipulatio : hodie ve. ò saltem pactum nudum. 1.212.a
Donatio à patre & filium nondum suo mancipio,ac potestati exempti, delata,nihil omninò regulariter valet. 1.213.b
Donatio in legatos,aut oratores collata non principis sed ipsorumet contemplatione censetur facta. ibid.b
Donatio locum non facit legi 2.C.de rescind.vend. 1.215.a
Donatio omnium bonorum tam præsentium,quàm futurorum nõ valet. 1.208.b
Donatio,quæ à parentibus,vel ab aliis in eos confertur,qui ipsis ab intestato aliquo ab successuri sunt , liberalis donatio nec dicitur,nec donationis definitionib,regitur. 1.213.b
Donatio inter vir.& vxor.iuramento confirmatur. 1.208.b
donatio facta alicui & eius liberis vel descendentibus , videtur facta ordine successiuo vt primò pater,deinde post eius mortem filij admittantur. 1.207.a
donatio facta patri à filio,de consensu ipsius patris indistincte,non valet ibid.a
donatio patris in filium ab initio efficax & irreuocabilis, in eius legitimam non imputatur,nisi hoc in donatione expressum fuerit.tom. 1 ibid.a
donatio facta sine solennitatibus,à iure vel statuto requisitis iuramento suppletur & conualidatur. ibid.a
donatio omnium bonorum præsentium & futurorum,reseruato tamẽ vsufructu,non valet. ibid.a
Donatio facta filio causa studij non valet. 1.207.b
Donatio verbis generalibus,& allentatoriis concepta, non obligat.t. 213.a
Donatio in clerici,militis,vel aduocati concubinam,ab iis collata,quæ cum filis rem habent,nullius est ponderis. 1.213.b
Donatio,quæ à patre in liberos eius ditioni adhuc subiectos collata statim valet,non aliter post eiusdem mortem conferetur, quã si legitimam ipsorum portionem excesserit. ibid.b
Donatio vbicunque incipit à promissione,donator tenetur de euictione, 1.207.a
Donatio iurata non infringitur ex defectu insinuationis. ibi.a
Donatio ob liberos postea natos vsque adeò iure ipso reuocatur,atque euanescit,vt nihil obsit ante illos natos dominij translatio,nec item obsit nihil adhuc à patre petitum esse. 1.213.a
Donatio,quæ à traditione initium ducit, non parit euictionis obligationem. 1.213.b
Donatio causa mortis à filiofamilias fieri nequit absque ipsius patris consensu. 1.212.a
donatio sub conditione facta,dicitur propria & simplex donatio. 1. 207.b
donatio inter virum & vxorem , habet conditionem tacitam,si donãs prædecesserit. 1.207.b
donatio aliàs inualida propter omissam insinuationem iurando firmatur. ibidem
Fallit in donatione iurata. ibid.
Donatio iuris præsentandi facta laico non valet sine consensu Episcopi. 1.206.b
Donatio propriè non est contractus. ibidem
Donatio nõ præsumitur quando debitor aliquid simpliciter dedit creditori,sed compensatio. 1.209.a
Donatio non tantum ob ingratitudinis causas iure scriptas,sed etiam ob alias similes,aut maiores reuocabitur. 1.213.a
Donatio si incipit à traditione,& non à promissione, donator non tenetur de euictione. 1.209.a
donatio cuiuslibet partis bonorum reuocatur per superuenientiam liorum. 1.209.a
donatiõ,quæ legitimam filiorum exhaurit,ac re,& consc.inofficiosa est, si in extraneum conferatur,penitus rescinditur,atque reipsa tantũ inofficiosa est,ad legitimam vsque liberorum portionem duntaxat retractatur. 1.213.b
donatio reuocatur propter vitium ingratitudinis. ibid.a
donatio cum clausula,si contigerit reuocare testamentum,est inutilis: & non firmatur iuramento. 1.209.a
donatio vrbis Romæ facta per Constantinum Syluestro,facta fuit cum consensu populi Romani. 1.212.a
donatio absenti facta etiam non secuta ratificatione notario stipulante,& cum clausula constituti,absenti bona donata irreuocabiliter acquiruntur. ibid.
donatio causa mortis inter coniuges nullius est momenti. ibid.
donatio inter virum & vxorem iuramento confirmatur. ibid.
donatio facta ecclesiæ,valida fit. 1.209.a
donatio causa mortis conditionibus impossibilibus aut turpibus non vitiatur. ibid.b
donatio cum ob pactum fidem non seruatam reuocatur, & ab hæredibus,& contra hæredes rescindi potest. 1.213.a
donatio censetur facta causa mortis,quando de morte fit mentio. 1. 209.b
donatio omnium bonorum reuocatur superuenientibus liberis. ibid.
donatio absenti facta adeò nihil valet vt etiam si ecclesiæ,vel piæ causæ vel pauperibus facta fit,& nemo pro ipsis acceptet, non valeat. ibidem
Donatio à parte filio studij causa facta,siue vestes, siue libri,siue aliud quidpiam donatum fit,sustinetur,nec potest à patre reuocari. ibid.
Donationes quæ non requirant insinuationem. 1.538.b
Donatio de fundo trium iugerum,etiam si plura sint iugera:omnia cõprædicit:secus tamen,si de iugeribus facta fit donatio. 1.209.a
Donatio facta per auum nepoti censetur aduentitia:& non acquiritur patri. ibidem
Donatio propter solam consanguinitatem non præsumitur , nisi concurrant hæc duo,diuturnitas temporis , & ratio sæpius calculata. ibidem
Donatio tam olim,de iure Digestorum , quàm hodie erat contractus nominatus. ibidem
Donatio non dicitur ex hoc simulata,quòd donans semper perseuerauerit in possessione. ibidem
donatio inter virum & vxorem iuramento confirmatur. tom.1. 209.b
donatio propter nuptias si constante matrimonio cõstituta non est eo soluto vt constituatur,nec peti,nec obtineri debet. 1.211.b
donatio absentis nomine à notario stipulata,ius ei in quem confertur non tribuit. 1.210.a
donatio præsumpta,cùm quis,v.g.scienter sine causa promittit,etiam iam hodie actionem parit. ibid.
donatio absenti facta vsque adeò nulla est,vt nihil ei in quem collata est,profit nanciscì postea rei donatæ possessionem. ibid.
donatio debet fieri præsenti,aliàs non valet. ibidem
donatio etiam si fiat ab aliquo in ipso articulo mortis cõstituto,quem verisimile sit de morte cogitasse,tamen si non expressa mortis mentio facta fuerit,censetur tantum inter viuos. ibid.
Donatio est contractus nominatus. 1.210.a
Donatio vt per nuncium facta valeat, necesse est eligatur eam in rem specialiter nuntius. ibid.a
Donatio causa mortis ea hodie pacto nudo fieri possit, donatarij præsentia cum taciturnitate consentium inducit. 1.212.b
donatio facta pro se,filiis & hæredibus,comprehendit hæredes etiam extraneos. 1.211.a
Donatiocausa mortis non exigit hæredis aditionẽ,vt confirmetur,sed morte ipsa donantis perfectum robur nanciscitur. 1.209.b
Donatio facta ambassiatoribus,non præsumitur facta contemplatione principis,sed illorum. ibid.a
donatio,nec alius contractus in dispositionibus contra ius, non venit appellatione venditionis. ibid.a
donatio & olim & hodie contractus nominatus fuit,atque est. tomo 1.210.a
donatio aureos quingentos supergressa vsque adeo insinuatione eget vt illius legibus non soluatur, si rot fieri donationes in instrumento dicatur,quot summæ quingentorũ , aut 1.usdingentorũ aureorum sunt. 1.210.b

V triusque Iuris Opiniones.

donatio omnium bonorum mobilium,& immobilium præsentium,ac futurorum valet. 1.210.b
donatio generalis non comprehẽdit rem donatori debitam ex fideicommisso. ibidem
donatio postquam res promissa est , perfecta dicitur , vt donator ad tradendum obligetur. ibidem
donatio est de sui natura contractus irreuocabilis. 1.210.a
donatio consensum & vires sumit à tacita illius præsentia cui fit. tomo 1.210.a
donatio causa mortis iam hodie mero,ac nudo pacto perficitur. tomo 1.211.b
donatio mortis causa alioquin facta,si eam donator validam semper futuram ac stabilem promittit,non causa mortis donatio,sed inter viuos censetur. ibidem
donatio facta filiofamilias,quæ ab initio non valuit,& quæ ad nutum patris reuocari potest.l.donationes quas parentes.C.de donat.int. vir.& vxor.si morte confirmata fuerit , imputatur ei in legitimam. 1.211.b
donatio causa mortis quo ad sui contexturam contractui par habetur,quo ad vires,& effecta vltimæ voluntati confertur. ibidem
donatio causa mortis nunquam facta censetur, nisi expressim mortis mentio fiat. ibidem
donatio remuneratoria & propter merita reuocari nõ potest , etiam per superuenientiam liberorum,aut ingratitudinem. ibid. a
donatio inter virum & vxorem , quam alias ius ciuile non agnoscit, per iuramentum interpositum facta , an & quando firmetur & valeat. 1.216.b
donationem rustici vel plebei,qui duxit nobilem,& constante matrimonio confectus est in instrumento se recepisse dotem , quam non recepit, valere tanquam remunerationem ad recompensationem inæqualitatis. 1.217.a
donationem à patre factam filiofa.quæ aliàs iure ciuili nulla est , nisi in certis casibus,iuramento firmari,& corroborari. ibidem
donatio dicitur,& non feudum,quando in inuestitura adsunt illa verba,propter merita donamus,&c. 1.211.a
donatio sui natura reuocabilis ex iuramento de conueniendo , irreuocabilis efficitur. ibidem
donatio inter viuos sicut purè,ita sub conditione fieri potest. ibid.
donatio facta filio studenti in potestate causa studiorum valet irreuocabiliter,sicut in donatione dotis. ibidem
donatio excedens 500. aureos sine insinuatione vitiatur in excessu, etiam si sit iurata. ibidem
donatio inter viuos vera , sicut alij contractus potest in testamento celebrari. ibidem
donatio ob causam,non est propriè donatio. ibidem
donatio sub modo,ob defectum modi resoluitur ipso iure. 1.216.a
donatio quando valere non potest vt causa mortis , & si in ea sit facta mentio mortis,ob defectum numeri testium,si tamen valere potest vt inter viuos,sumenda est interpretatio,q; donans voluerit facere donationem inter viuos,vt actus valeat,& non pereat. 1.212.b
donatio propter merita , facta inter personas prohibitas non valet. 1.212.b
donatio iuramento firmata inter patrem & filium valet. ibidem
donatio & inter viuos,& à traditione etiam concepta adiectis turpibus aut impossibilibus conditionib.euertitur. ibidem
donata in dubio per consanguineos vim sponsæ efficiuntur, & quæruntur marito. ibidem
donatio ob benemerita,in personas aut solidi non capaces , aut omnino incapaces collata,nullius est momẽti, qua fine supergreditur merita. 1.215.a
Donatio,quæ mero facto constat,si pacto nudo conficiatur, obligati onem non parit. 1.215.a
donatio facta absenti notario pro eo stipulante,& reintegra ratificata,præualet alteri donationi factæ alicui acceptanti. 1.211.a
donatio pacto nudo effecta non ex se,sed ex constitutione l.si quis argentum.C.de don.conditionem gignit. 1.216.a
donatio verbis de futuro concepta, dabo,vel donabo , vel promitto me donaturum aut dare,parit actionem. ibid.
Donatio facta per patrem filio in potestate non debet conferri quia morte confirmatur. 1.214.b
Donatio inter virum & vxorem resoluitur per mortẽ donatarij præcedentis donatori. 1.214.a
Donatio,quæ alicui cõfertur ea cõditione,vt casu aliquo interueniente,ad alium vel totaj vel eius pars perueniat: & absenti illi alij, & non agnoscenti vtilem condictionem:si casus aduenerit,absque vlla cessione pariet,non vero etiam rei vendicationem iuggeret.ibi donatio atque omnis generaliter lucrosus contractus in liberum arbitrium,in quem confertur recte refertur. ibid.
donatio inter coniuges si iureiurando vallata sit, firma ac rata prorsus erit. ibid.a
donatio renouatur per natiuitatem filij. 1.215.b
donatio fundi trium iugerum non concutitur,quòd plura iugera fundo insint,imò donatio in toto fundo rata est. 1.214.b
donatio ob merita quæ remuneratoria dicitur,nudo pacto haud hodie perficietur. 1.215.a
donatio ob merita,seu causam,non eget insinuatione. ibid.
Donatio non præsumitur,si quis alicui dicat,tolle pecuniam cùm magna pecuniæ summa est,secus si parua sit. ibid.
donatio non vitiatur ex defectu insinuationis , si nullitas opponeretur. 1.214.a
donatio inter viuos facta inter virum & vxorem iuramento firmata valet,licet aliàs sine iuramento non valeret. 1.214.a
donatio omnium bonorum mobilium & immobilium non comprehendit iura & actiones. 1.209.a
donatio sub clausula,si donator casu aliquo testamentum reuocarit, inutilis est,nec à iureiurando vires mutuatur. 1.215.a
donatio simplex facta à patre filio,quæ ab initio valuit,conferri non debet,quando implebat eius legitimam. 1.211.a
donatio in pium,sartumue locum aliquem collata, nec insinuatione eget,nec ob iustas ingratitudinis causas à prælato,ac toto iusporec. admissas,reuocatur. 1.214.b
donatio alternis factis,quam reciprocam doctores dicunt, insinuatio ne non eget,& inter coniuges nec potest. 1.214.b
donatioexcedens summam quingentorum aureorum carens insinuatione,etsi non valeat.l.sancimus.§.j.C.de don. tamen si iuramento confirmata fuerit etiam in excessu valebit. 1.212.b
donatio causa mortis quo ad sui confirmationem æquiparatur contractibus. 1.209.a
donatio inter viuos,habitura effectum post mortem,sub conditione, si donans decesserit sine filiis legitimis & naturalibus valet. tom. 1.215.b
Donatio nuptialis cum dote conferenda est. 4.182.b
donatio in dubio potius præsumitur esse inter viuos quã mortis causa facta,si in ipla non fit facta mentio mortis, & ita non collata sit in tempus mortis. 1.204.a
donatio propter nuptias non constituitur ipso iure. 1.204.b
donatio an ex curia temporis præsumatur , si filius emancipatus diu possederit res paternas. 3.17.nu.13
donatio vltra summam quingentorum aureorum non valet absque insinuatione. 3.191nu.1
Ampliatur multis modis. ibid.2.&seq.
Limitatur. 3.192.nu.20
Donatio à pluribus personis sic facta in eodem instrumento,& attenta pluralitas personarum excedat legitimam summam, nõ autem si separatim,an valeat absque insinuatione. ibi.nu.14
Quid si dictum sit vt sint tot donationes quot sunt summæ. ibi.8
donatio in qua fit renunciatum insinuationi an valeat absque insinuatione si excedat legitimam summam. ibid nu.9
Quid si cum iuramento sit renunciatum. ibid.10.
Et cum clausula omni iuris,& legum auxilio. ibid.
Quid in donatione Imperatoris. ibid.10.
Quid in iis,qui non recognoscunt superiorem. ibid.
Quid si facta sit Ecclesiæ,vel ad pium caulam. ibid.18
Quid in donatione ex causa dotis. 3.192.num.36.
Quid in pluribus donationibus factis diuersis temporibus in eandem personam. 3.192 nu.33.
Quid fidonatio facta sit coram iudice. 3.193.nu.46.
Quid in donatione remuneratoria. ibid.89.
donatio ex certa scientia à principe confirmata an valeat absque insinuatione. 3.197.nu.82.
donatio per superuenientiam liberorum reuocatur. 3.195 nu.1
Ampliatur multis modis. ibid.2.&seq.
Limitatur pluribus modis. 3.196.nu.33.
Quid si donatio sit facta vnius rei tantũ notabilis valoris. 3.196.nu.8
donatio iurata,vel omnium bonorum,vel notabilis summæ an per superuenientiam liberorum reuocetur. ibid.12
Quid si pater tempore donationis haberet filiam fœminam,& postea masculos suscepisset. 3.196.nu.35.
Quid si donata sit res parui,vel modici valoris. ibid.45.
Quid in donatione,quæ omnino fuisset facta etiam si de filiis fuisset certum. ibid.44.
donatio si facta sit loco pio per superuenientiam liberorum an reuocetur. 3.197.nu.61.
donatio propter filij adoptionem,an reuocetur. 3198.nu.77.
Quid propter naturalitatem filiorum naturalium tantum. ibid.81.
donatio inter virum & vxorem an iuramento firmetur. 3.198.nu.2
Limita & declara pluribus modis. ibi.nu.1
donatio inter virum & vxorem an firmetur iuramento si donans præcedat,non autem si donatarius 3.199.nu.17
donatio facta inter Coniuges Iudæos an firmetur iuramento. ibid.25
donatio inter patrem & filium iuramento firmatur. 3.199.nu.1
Idem in donatione filij in patrem. ibid. Limitatur,ibi.
donatione facta cum pacto quòd fundus post certum tempus sit Ecclesiæ,an illud pactum possit reuocari. 3.200.nu.1.
Limitatur multis modis. ibid.2
Quid si notarius sit stipulatus pro absente. ibid.b.4
Quid si interuenit iuramentum. ibidem.7
donatio inter virum & vxorem,vel inter patrem & filium excedens legitimam summam an confirmetur morte intra legitimam summam. 3.200.nu.1
donatio an valeat facta à coniuge transeunte ad secundas nuptias coniugi secundo in præiudicium filiorum primi matrimonij vsque ad tempus mortis coniugis donantis. 3.121.nu.74
donatum auo nepoti an dicatur profectitium tanquam à patre profectum. 3.117.nu.19
donatio facta per minorem fieri tur iuramento, 3.111.num.5
declara vt nu.6.& seq.
donatio causa mortis facta cum promissione de nõ contraueniendo & de illam seruando an teneatur in donationem inter viuos. tom. 3.121.nu.1

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index in Communes

I.miratur. ibid.2.8
Quid si surcrueniat iuramentum. ibid.11
Donatio excedens legitimam summam,si non sit insinuata an valeat infra legitimam summam. 3.193.num.56
donatio ob causam non requirit insinuationem. 3.194.nu.62
donatio causa mortis non requirit insinuationem. ibid.nu.70
donatio reuocatur ex remedio l.si vnquam.C.de reuocand. donatio. etiamsi filij nati mortui fuerint. 3.197.num.18
donans in contractu matrimonij & dotis semper præsumitur de liberis cogitare. 3.197.num.52
donatio facta non reuocatur per legitimationem filij naturalis. ibid. 57.& sequen.
donatio in qua adest enormissima læsio non rescinditur,etiam petita absolutione à iuramento. 3.213.num.20
donatione facta monasterio à viro & vxore post eorum mortem altero mortuo,portio illius deuenit ad monasterium si superstes nõ potest succedere. 3.242.num.9
In donatione facta filio à patre filio propter benemerita , non statur soli assertioni patris de benemeritis,nisi aliter probentur. 1.206.b
donatione immensa facta,si dicatur in instrumento,quòd donator velit censeri plures donationes nõ excedentes pro singula summam 500.solidorum,nihilominus censebitur vna tantùm donatio,& nullius valoris,tanquam clausula illa in fraudem legis apposita. tom. 1.204.b
donatio immensa iuramento firmata non eget insinuatione. ibid.
Donationem stipulans notarius absenti, ignoranti adhuc ex parte absentis,& ignorantis,non est donatio,nec ei aliquod ius quæritur, nisi ratificatione secuta,& consensu concurrente. 1.203.a
donationem inofficiosam in extraneum factam pater in totum non potest reuocare,si filio aliquid reliquerit. 1.204.b
In donatione remuneratoria non habet locum dispositio l.fivnquam. C.de reuoc.donat. 1.206.b
donatione in infinuanda decretum iudicis requiritur. ibid.b
Ad iudicandam quantitatem donationis inspicitur quantitas bonorum existentium tempore mortis donatoris. 1.207.a
donationem non solùm ex quinque causis ingratitudinis in l.fi. C. de reuo.don.expressis,verùm etiam aliis,consimilis gravitatis, reuocari posse. 1.207.b
Donationem omnium bonorum præsentium & futurorum , non valere. 1.216.b
donationem omnium bonorum præsentium & futurorũ , ne quidem cum iuramento valere : reprehensa atque reiecta opinione aliter sentientium. 1.216.b
donationem omnium,tam futurorum,quàm præsentium bonorum esse contra bonos mores , liberámque testandi facultatem auferre. ibidem
donationem omnium bonorum,in totum vitiari,tam in præsentibus, quàm futuris. ibidem
donationem omnium bonorum ob dotis causam factam, valere propter fauorem matrimonij. ibidem
donatio omnium bonorum ecclesiæ facta,vel monasterio,&pio loco valer. 1.216.b
donationem excedentem quingentos solidos sine insinuatione non valere. 1.217.b
donationem causa mortis nequit illa mulier absque cognatorum auctoritate concinnare,cui facultas contrahendi absque illorũ consensu adempta est. 1.216.a
In donatione facta ecclesiæ,vel pio loco,non requiri insinuationem. Idemque esse in ea,quæ confertur scholari. 1.218.a
donationem remunerandi,compensandive causa factam & mutuam, non esse meram donationem,ideoque valere absque insinuatione. 1.217.b
donationem iuratam excedentem etiam summam quingentorum solidorum,valere absque insinuatione. ibi.
donationes causa mortis legatis comparantur. ibid.
donationes inter virum & vxorem, iure prohibitæ, nè mutuo amore se spolientur. 1.218.a
donationem factam per clericum concubinæ etiam interueniente iuramento non valere. ibid.
in donatione si talis clausula apposita fuerit,videlicet, quæ omnia & singula promisit attendere,obseruare & non contrauenire,&c.nõ dicitur factus transitus ad donationem inter viuos. ibid.
donationé omnium bonorum præsentiũ & futurorum non valere.ibid.
donator etiam si voluntatem suam mutauerit ; in donatione causa mortis,si tamen posteà contingat illum decedere absque hærede ex testamento,vel ab intestato,donatio non censetur reuocata. 1.219.a
donator habet priuilegium,vt non exigatur nisi in quantũ facere potest ratione ne egeat. 1.218.b
donator promittens non reuocare donationem ex quacunque causa, vel ingratitudine futura,non obstante pacto hoc,superueniente in gratitudine vtique potest eam reuocare. ibid.
donator potest etiam ob alias causas quàm in fin.C.de reuocan.donar.expressas,reuocare donationem. 1.219.a
donatarius partis bonorum non tenetur soluere debita donatoris in toto,nec in parte,sed ad ea compelli potest hæres. ibid.
donatarius rei Emphyteuticæ non debet apprehendere possessionem sine consensu Domini. ibid.
donatarij præsentia cum taciturnitate,con sensum inducit,&donationis validitatem. ibid.
donatori asserenti se ob benemerita donasse,plena fides adhibenda est. ibid.
donatarius si donatori indigenti alimenta denegauerit, poterit reuocari donatio. ibid.
donatariorum principis præfertur qui primò dono habuit in tempore,non cui fuit res tradita. ibi.
dormiendo diuagantis exemplum. 4.200.a
dormiendo qui peccat,non peccare censetur. 4.182.b
dormiens possessionem capere non potest. ibid.
dormiens quando peccando peccet. ibid.
dormire in sacris vsurpatur pro adulterare. ibid.
dos gaudet priuilegiis piæ causæ. 4.183.a
dormiendo crimen committens excusatur. 1.219.a
dos vel dotare ad quid seruiat. 4.82.b
dotata parum vxor,in partem bonorum mariti succedit. 4.183.a
dos datur ad arbitrium dantis. ibi.
dos Ecclesiæ gaudet pluribus priuilegiis,quàm dos mulieris. ibid.b
dos alimentatio ingratæ filiæ negari potest. ibi.a
dos & pia causa alimentatione confertur. ibid.
dos exigua dos nulla. ibid.
dos exigua quæ sit,iudicis est discernere. 1.220.a
dos competens non dicitur:si sit minus legitima. 1.220.a
dos propriè dicitur ante copulam,& traditionem vxoris , adeoque vir habebit lucrũ ex dispositione statuti: quòd mortua vxore sine liberis,vir lucretur tertiam partem dotis. ibid.
dos confessata à marito siue ante matrimonium,siue eo constante: si quidem præcesserit instrumentum dotale,quo dos ipsi marito fuit promissa,verè numerata præsumitur. ibid.
dos data ab auo matri computatur nepotibus in legitimam. ibid.
dos propriè dicitur,soluto matrimonio. ibid.
dos non est restituenda mulieri:nec competit actio ei de dote durante matrimonio. ibid.
dos est magis priuilegiata,quàm fiscus. ibid.
dos dicitur esse ius vniuersale,& incorporale. ibid.
Dos promissa licet nondum tradita censetur propriè dos, & sic dos data,& promissa à pari procedunt. 1.221.b
dos si ob statutũ aliquod filiabus à successione exclusis assignari pro pinquorum consensu debet,non minor portione illarum legitimæ assignari poterit. ibid.
dos mulieris nubentis in casu à iure prohibito, scientis tamen factũ, licèt errauerit in iure,si matrimonium carnali copula fuerit consummatum,applicatur fisco. ibid.b
Dos à patre profecta,soluto matrimonio, debet apud filios remanere. 1.220.a
dos confessata,durante matrimonio,non valer,nec confessi, ibid.
Dos per actionem ex stipulatu exigi potest. ibi.
dos vbi marito liberis non superstitibus,vel superstitibus statuto defertur,quomodo,& quãdo,& quatenus delata intelligatur. 1.221.b
dos confessata non habet priuilegia dotis. ibid.
dos si infra dimidiam minor dicta datauè est,tam viro, quàm mulieri ipsi subuenietur ex remedio l.2. C.de rescind.vendit. 1.227.b
dos restituta,si alteri est restituenda dicitur dos:si tamen non est restituenda,dos non dicitur. 1.220.a
dos conditionaliter promissa filiæ non operatur eius exclusionem in terminis statuti. 1.221.a
dos soluì promissa,quando præfixo tempore soluta non est,& postmoram vxoris in soluenda dote maritus moritur,debetur augmẽti dotis pro rata ipsius dotis solutæ,& si nihil de dote solutum fit nihil de augmento debetur. 1.221.a
dos propriè etiam dicitur soluto matrimonio. 1.221.b
dos mulieris nubentis in casu à iure prohibito scientis tamen factum licèt errauerit in iure,si matrimonium carnali copula fuerit consummatum applicatur fisco. 1.221.b
dos prohibita alienatione per testatorem potest constitui ex illis bonis,quorum alienatio est prohibita. 1.222.a
dos soluto matrimonio per mortem vxoris reuertitur ad hæredes vxoris,& donatio propter nuptias propter mortem mariti ad hæredes viri. 1.222.b
dos profectitia,mortua vxore,non patri ipsius defuncti,sed eius liberis competit. 1.219.b
dos secundum facultates mulieris,& dignitatem mariti & vxoris,est constituenda. 1.219.a
dos cauta tantùm vel confessata,vbi non constat realiter esse numerata,nõ habet priuilegiũ prælationis cõtra alios creditores. 1.219.a
dos succedit in locum legitimæ. 1.123.b
An & quando dos possit esse sine matrimonio. 1.219.a
dotem,quæ cœpit esse,contracto semel matrimonio,non desinere esse datam,eo posteà quacunque ratione soluto. ibidem
dotem esse ius quoddam vniuersale:secundum magis receptam doctrinam. 1.223.b
dotis causam,seu præstationem & restitutionem,fauorabilem esse ratione publicæ vtilitatis. 1.223.b
dos competens intelligitur inclusiuè,vsque ad legitimam. 2.36.b
Fallit. ibid.
dos data filiæ meæ à patre meo an cõputetur mihi in legitimã. 2.37.a
dos data filiæ,& eidem pleno iure quæsita,transmittitur ad eius liberos,velut hæredes,nec eis in legitimam ab auo debitam imputatur. 2.26.a
Fallit. ibidem
dos à patre profecta ad patrem redire debet. 1.219.a
dos con

Vtriusque Iuris Opiniones.

Dos consistens in pecunia intra annum à morte viri est restituenda: interim tamen vidua est alenda ab hæredibus viri si non habet vnde se alat. 1.221.a
Fallit tamen si dos fuerit legata vxori. ibidem
dos mulieris simul cum reliquis bonis confiscatur , si delictum commissum fuerit per eam soluto matrimonio. 1.221.b
dos confessata habet priuilegia dotis tam contra hæredem mariti, quàm contra creditores si fuit ante matrimonium,quàm etiam contra fideicommissarios. 1.221.a
dos vniuersale atque incorporeum ius dicitur. 1.219.a
dos confessata post transactum decennium pro vera dote habetur,ita vt nec maritus nec vxor aliquid excipere possint. 1.221.a
dos non potest esse sine matrimonio. 1.219.a
dos est proprium patrimonium filiæ. ibidem
dos mulieris simul cum reliquis bonis confiscatur , si delictum commissum fuerit per eam soluto matrimonio. 1.221.b
dos quando confistit in pecunia soluto matrimonio morte viri , per hæredes viri statim non est restituenda,sed infra annum. ibid.
dotem vxoris si maritus non poscat,sibi damnum infert. 4.183.a
dotis nomine mulier interueniens non iuuatur Velleiano. 1.228.a
dotis acceptæ,alioquin non acceptæ confessio,si facta animo donandi probatur,marito non nocet:sed eius obitu confirmatur. tomo 1.227.a
dotis numeratio non probatur ex confessione facta in testamento. 1.228.b
dotis actio filiæ non patri competit. ibid.a
dotis augmentum Regulatur prout dos. 1.219.b
dotis lucrum consequi debere,sponsum per verba de præsenti. ib.a
dotem permutare mulier potest cum marito. 1.220.a
dotis augmentum est accessorium ad dotem. 1.219.b
dotis augmentum,quod socer fecit nurui:quòd imputetur in partem filio,& sic marito. ibidem
dotis nomine si testator dixerit Margaretæ & Catarinæ relinquo & assigno cuilibet illarum mille aureos , licèt sint coniunctæ verbis, tamen ex quo erant omninò vocatæ ad diuersas res, quia partes assignatæ fuerant,quæ ad oculum ostendi potuerunt, non debitur locus iuri accrescendi,si vna ex illis mortua fuerit. 1.229.a
dotis promissæ non solutæ, an possit maritus emolumentum aliquod vltra dotem petere. ibidem
dotem redditurus ob matrimonium impedimento antea existenti solutum,maritus non habet priuilegium , neque conueniatur solùm quatenus facere potest,sed & totam dotem cogitur refundere , & nullam temporis dilationem impetrat. 1.228.a
Dotis nomen & antequam numeretur,postquàm dicta est,auspicatur. 1.228.b
dotis aduentitię fructus quærebantur patri mariti , qui & dotem penes se habebat,& ex ea filium ac nurum alebat. 1.228.a
dotis gratia seu nomine,si quidpiam pater filię reliquerit , ac posteà viuus eandem filiam collocauerit & dotauerit, non propterea impedietur posteà filia relictum illud petere,quatenus excurrit ac supergreditur dotem sibi præstitam. 1.228.a
dotem si pater ac filius accepisse simul confiteantur,præsumetur pars dimidiata ad filium peruenisse,& alteram partem dimidiatam accepisse. 1.228.a
dotis promissor pater si decedens filię quidpiam leget,compensandi animo legare videbitur ibi.
dotis causa,quo ad mulierem lucrosa censetur, quo ad maritum sem per in onerosis ponitur. ibi.b
dotis in quantitate si filia instituatur,firma, ac valida institutio erit, & suis omnibus partibus testamentum constabit. ibid.
dotis nomine legatum nõ antea debetur,quàm matrimonium subsequatur. ibid.
dotis causæ,quæ tacita adiungitur hypotheca,non euanescit ob sequutam illius expressionem. ibid.
dotis lucra non iure communi,non domicilij vxoris statutis,sed consuetudinibus ac statutis maritalis domicilij regnntur. ibid.
dotis augmentum propter illam clausulam, promisit maritus in omnem casum & euentum,restituere dotes & augmentum,ad hæredes mulieris pertinet. 1.229.a
dotis legatum,vel dotis causa factum alicui mulieri conditionale cẽsetur,nec debetur,nisi sequuto matrimonio. ibid.
dotis vel a patre,vel ab extraneo promissæ,ac non solutæ nomine potest maritus vxorem domo pellere. 1.228.a
doris filij vsufructus debetur patribus sustinentibus onera matrimonij. ibi.b
dotis etiam profectitiæ actio insolidum emancipatæ filiæ quæritur. 1.227.b
In dubio pro dotibus respondere melius est. 1.225.b
dotem filio datam si pater recipiat:an ornamenta nurus de propria pecunia,an verò de pecunia dotis emisse præsumatur. 1.228.b
dotis causa & a generali dispositione non comprehenditur. 1.228.b
dotem nepti non alias tenebitur auus dare quàm si filius pauper sit. 1.227.b
dotis restitutio marito vergenti ad inopiam fit. 1.228.b
dotis fauore bona emphyt.& ecclesiastica veniunt in generali obligatione. 1.228.b
dotis fructus impuberi traditæ,& si dos sit marito tradita ab impubere eodunt dotis,cum impubes non possit donare. 1.229.b
dotis repetendæ actio,si maritus ad pauperiem vergat, & constante adhuc matrimonio competit. 1.227.b.
dotem omnia sua bona mulier nubens dicere,ac dare non præsumitur. 1.227.b
dotis dominus matrimonio constante maritus est,non vxor. tom. 1.228.a
dotis causa nunquam in generali lege,maximè prohibitiua comprehenditur,sed ab illa excepta intelligitur. 1.229.a
Dotem sorori consanguineæ fratres necessariò dabunt. 1.227.b
dotem dare tam nuptæ filiæ,quàm nubenti tenetur pater. 1.227.b
dotem per metum promissam ipso iure nullam esse:nec opus esse rescissione,vt in contractibus aliis,per metum initis. 1.225.a
dotis causa fauorabilior est. 1.229.b
dotis conditio per pactum deterior fieri non potest. 1.229.b
dotem,si in rebus soli consistat,soluto matrimonio ab hæredibus mariti statim restituendam:si in mobilib.annum hæredibus mariti dari. 1.227.a
dotis causa est adeò priuilegiata,quòd in omni dispositione , quamuis generali,maximè prohibitiua,semper excepta dicitur. 1.221.a
dotis restitutio de nihilo facta constante matrimonio non obstabit, quin maritus postea,atque eius hæredes teneantur. 1.228.a
dotem soluto matrimonio restituendam mulieri superstiti. 1.224.a
dotem tenetur præstare pater filię:etiam quptę,&potest cogi officio iudicis. 1.219.b
dotem non virtari propter incertitudinem:vt in aliis fit contractibus vel quasi. 1.224.a
Causam dotis esse piam. 1.216.b
In iudicio dotis procedendum ex bono & æquo. 1.226.b
Pro dote profectitia simpliciter tradita: Item si pater stipulatus sic simpliciter dotem reddi,actionem communem esse patris & filiæ. 1.226.a
In Dote aduentitia esse solius filiæ actionem : Sicut vice versa,in donatione propter nuptias aduentitia , solius filij. tomo 1. 226.
dotis ab auo,vel matre profectę iudicium inire, ac peragere filiafam. & absque patris consensu posse. 1.227.b
In repetitione dotis admitti compensationem : si modò ex vtraque parte quantitas debeatur. 1.229.a
In contractu Dotis præsumi stipulationem,quam dubium sit intercessisse:aue fingi,quàm intercessisse. 1.224.a
dotata dicitur filia,& cadit sub exclusione statuti excludentis filias dotatas,ex sola dotis assignatione per patrem in testamento facta. 1.229.b
dotata dicitur filia cui dos à patre in testamento relicta est. 1.229.b
dotare neptem regulariter auus tenetur. 1.229.b
Dotalis res an & qui possit alienari. 1.224.a
dotalibus in rebus si quod ædificium æquis etiam vtriusque coningis expensis construetur,solo non cedet. 1.229.b
dotalium rerum æstimatio emptionem in dubio præfert. 1.229.b
dotales res à viro contra ius alienatas vir ipse vindicare poterit.tom. 1.229.b
dotales res etiam immobiles,quæ idcirco solùm æstimaræ sunt, vt earum precium innotesceret,non vt & emptio contraheretur, maritus consentiente vxore rectè hodièque alienabit. 1.229.b
dotali ex pecunia res empta, efficitur dotalis si ita actum sit inter virum & vxorem. 1.226.a
dubius est litis euentus. 1.230.a
dubius præscribit. ibid.
dubius pro ignorante censetur. 4.184.a
dubiam depositionem testis seu obscuram,non interpretatur producens ad suam intentionem. 1.203.a
dubia iuris principis interpretatione dissoluuntur. 1.229.b
dubio in iure suborto si opiniones & sententiæ variant,statur decisioni iuris canonici,si per illud casus deciditur. 1.230.a
dubia nihil probant. 4.184.a
dubitanter qui respondet,is non est admitteudus. 4.180.a
ducatus,Marchionatus & Comitatus non diuiduntur. 1.230.a
duces,Marchiones,Comites alij huiusmodi habentes iurisdictionem in personas sibi subditas,quemadmodum obligant seipsos per contractum factum cum ipsis subditis,ita etiam obligant successores suos in ea iurisdictione & dignitate. ibid.
an dux,vel Marchio possit testari,de ducatu vel marchionatu quę tenet ab imperatore in feudum? 1.361.a
duces,Marchiones,Comites perpetuo inuestiti,censentur Imperatores in suo ducatu:Marchionatu ac Comitatu, & omnia possunt in subditos suos,quæ potest Imperator in toto orbe. 1.230.a
duellum est omni iure prohibitum. ibid.
duellum principes permittere non debent,aut concedere , quòd si fe cerint,peccant. ibid.
duæ personę possunt coniunctim in vna charta facere testamentum, & se inuicem,instituere,& de bonis suis disponere. ibi.
duæ propositiones vniuersales cõtrarię non possunt esse simul verę, sed bene falsę. ibid.
duę negationes si ponantur circa idem affirmanti:secus si circa diuersa. ibid.
duę vices faciunt consuetudinem. 1.231.a
duę causę lucrativæ in eandem circa eandem rem non possunt concurrere. ibid.
duę obligationes in eiusdem personа de eadem re concurrere possunt. ibid.
duę semiplenę probationes licet in causis ciuilibus iunctę faciant plenam probationem:tamen secus est in criminalibus. ibid.

duo

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index in Communes

Duo rei promittendi possunt intervenire pro dote restituēda. 1.231.b
duo vincula fortiora sunt vno. 1.231.a
duo faciunt rixam & congregationem. ibidem
duo specialia circa eandem personam non possunt concurrere. tom. 1.231.b
Duorum insolidum nec possessio,nec dominium, nec hæreditas esse potest. ibidem
duo testes supplent præsentiam parochiani in casu c.cùm esses. extrà de testamen. 1.231.a
duo simul agere non possunt. ibidem
duo rei credendi si sint ex causa lucrosa, & alter quidpiam exegerit, alteri illud haud communicabit. ibidem
duos extraneos posse constitui pro dote correos, non autem fideiussores pro dote conservanda dari posse,vel debere. 1.226.a
duo vnum & eundem vulnerantes,temporis tamen interuallo, ita vt vulneratus moriatur,tunc si primum vulnus non erat lætale, sed tamen incertum an vulneratus ex eo moriturus esset,primus tenetur de vulnerato,alter de occisoisi verò erat indubitatum quòd ex primo vulnere euadere non poterat, tunc etiam primus tenetur de occiso. 1.231.a
Ex duobus casibus æquiparatis in lege antiqua, dispositum in vno, censetur etiam in alio,etiam in materia odiosa. ibidem
duplex causa si sic in casu,& si vna cesset, non tamen cessat effectus. ibidem
Durum est coram suspecto iudice litigare. ibid.
Dura est separatio liberorum,parentum,& fratrum. ibidem
Durius est de pecunia quàm de persona seruire. ibidem

E.

Ebrietas excusat ih delictis,non quidem in totum, neque à culpa, sed à dolo tantùm. 1.232.a
Ebrietas,& si delictorum pœnas non tollat,tamen infringit. ibid.
ebrietas est malorum omnium fomes,ac nutrix. 1.231.a
Ebrius.Si aliquis ad prandium vel cœnam inuitat,& inebriat eum, & seeum contrahat,præsumitur dolo inebriatus. 1.231.b
ebrius an possit contrahere matrimonium. 1.231.b, & 1.97.b
Testari non potest. ibidem
Et an contractus ab eo celebrati valeant. 1.231.a
An sit pœna dignior quàm alius. 1.231.a
ebrius cognoscitur ex verbis. ibidem
Non creditur testi dicenti aliquē Ebriosum,nisi assignet rationem. ib.
ebrius etiam sua culpa factus, non est puniendus pœna mortis naturalis. ibid.
Et an teneatur ex delicto. ibidem
ecclesia potest agere contra prælatum patientem rem ecclesiæ præscribi. 1.237.b
ecclesia potest pete.rest.in inte.aduersus laudum ratificatum & iuratum, etiam post quadriennium. à morte prælati iurant.hypo.sing. ibidem
ecclesia potest semper opponere excep.nō nu.pecu.pro mutuo facto prælato. 1.237.b
Constitu. generalis loquens de vac.beneficiorum non includit ecclesias cathedrales. 1.237.b
ecclesia nunquam claudit gremium redeūnti. 1.237.a
eccleria quando acquirit tanquam hæres,tenetur vltra vires hæreditarias inuentario non confecto. 1.236.a
ecclesia præscribit contra ecclesiam. 1.232.b
ecclesia succedēs iure hæreditario,restituitur in integ.aduersus omissam confectionem inuentarij. 1.236.b
ecclesia intra quadriennium,restituitur aduersus præscriptionem à tempore lęsionis. 1.232.b
ecclesia succedens priuato,cōtra quem erat inchoata præscriptio decem vel viginti annorum,præscriptio perficitur,secundum priuilegium ecclesiæ. 1.232.b
ecclesia est sponsa vel vxor Sacerdotis. 1.232.a
ecclesia ti succedit priuato aduersus quem fuerat inchoata præscriptio,pro tēpore præterito vtitur iure priuati,in futurum verò iure suo. 1.233.a
ecclesia ad sui regimen viris literatis permaximè noscitur indigere. 1.232.a
ecclesia non tenetur ad collectas pro rebus solitis collectari. tom. 1.232.a
ecclesia sicut & clericus potest vti statuto laicorum generali & fauorabili. 1.235.a
ecclesia admittit hæreticum redeuntem quocunque tempore, etiam ante executionem sententiæ misericordiam implorantem. tom. 1.235.a
ecclesia licet sit mater omnium fidelium.12.quæstio. 2. c. qui abstulerit,tamen non semper venit appellatione coniunctarum personarum. 1.235.a
ecclesia tenetur ad refectionem, viarum, pontium & ad vigilias castrorum & similia. 1.235.b
ecclesia ex pacto reuendendi obligatur. 1.235.b
ecclesia ob omissam probationem in iudicio restituitur absque eo quòd probetur læsioiecus extra iudicium,vel in contractu. tom. 1.235.b
ecclesia non infert exilij pœnam si propriè loquamur. 1.235.a
ecclesia habet immunitatem,ita vt in ea nemo personaliter capi debeat. 1.234.b,& 233.a
ecclesia quando & quibus casibus contribuēre teneatur. 1.233.a
ecclesia fideicommissaria non subiacet detractioni Trebellianicæ. to. 1.235.b
ecclesia declarare compellitur num stet contractui,quem aut irritū, aut nullum potest dicere. 1.235.b
ecclesia exceptionem non numeratæ pecuniæ perpetuam habet.tom. 1.235.b
ecclesia aduersus præscriptionem infra quadriennium à læsionis tempore restituetur. 1.235.b
ecclesia iure minoris infra quadriennium ob modicum damnum non restituit. 1.235.a
ecclesia contra ecclesiam præscribit spacio xl.annor. 1.233.a
ecclesia perinde atque clericus vel quilibet alius possessor prædiorū tenetur ad decimas prædiales ipsi ecclesiæ,in cuius parochia prædia sita sunt,etiamsi talia prædia ipsi pro dote assignata forent.to. 1.235.a
Ecclesia an habeat fiscum. 1.230.a
Si Ecclesia concessit alicui quòd in flumine ecclesię edificaret molendinum sub annuo censu,& postea molendinum sit destructum, an conductor molendini possit cogi ad reficien. & soluen.censum. 1.367.b
Ecclesia,minor,ciuitas non soluendo canonem an restituatur in integrum. 1.256.a
Ecclesia collegiata,quæ & quomodò dicatur. 1.237.a
Si Ecclesia concessit rem in emphyteusim duobus fratribus, ita vt post mortem eorum & filiorum ac nepotum suorum, talis res ad ecclesiam reuertatur:si vnus illorum fratrum decedat sine liberis portio sua non accrescit fratri superstiti,sed deuoluitur ad ecclesiam. 1.272.a
ecclesia quo ad articulos fidei errare non potest.Secùs in aliis ocul. 1.237.b
Ecclesia restituitur in integrum aduersus præscriptionem, intra quadriennium à tempore læsionis,sed non vltra. 1.233.b.
Ecclesia non debet inhiare bonis temporalibus. 1.237.b
Ecclesia petens rest.in inte.pro contractu cum laico celebrato debet pete.coram iudice ecclesiastico. 1.237.b
Et idem in clerico. 1.237.b
Ecclesia & minor æquiparan. 1.237.b
Ecclesia nō tenet ad aliquod onus reale,personale,vel mixtū, 1.236.a
ecclesia habebit bona præmorientis,etiam non expectata morte alterius:cùm vir,&vxor ingressi sunt monasterium:statuentes quod bona sua post mortem illorum venirent ad ecclesiam. 1.235.a
ecclesia vnius debet esse sacerdotis,sicut sponsa vnius viri. tomo 1. 232.a
ecclesia nullī claudit gremium. ibi.a
ecclesia non infert exilij pœnam. 1.236.a
ecclesia æquiparatur minori & pupillo. 1.236.b
ecclesia contra præscr.restituu.in inte. 1.237.b
ecclesia Dei domus orationis esse debet,non spelunca latronum,aut sanguinis forum. 1.232.a
ecclesia emphyteota priuati.an propter non solutum Canonē cadat à iure suo? 1.236.a
ecclesia per iuramentum administratoris,nō amittit beneficium restitutionis in integrum. 3.111.nu.17.
ecclesia læsa restituī potest. 4.186.b
ecclesia militans assimilatur ecclesię triumphanti. 4.184.a
ecclesia militans sine macula & ruga non est. ibid.
ecclesia gaudet iure,& priuilegiis Imperij. 4.199.a
ecclesia tenens ab ecclesia an incidat in commissum. 1.237.b
ecclesia & Ciuitas æquiparantur. 4.187.a
ecclesia & Reipublica nō capit præscriptionē, sed acquirit dominiū sine traditione,acquirit hypothecam,procedit in causa diebus feriatis,& trahit actorem ad suum iudicem. 4.187.a
Ecclesia dotationem sine consensu Episcopi recipit. ibid.
Ecclesia succedens priuato cōtra quem fuerat inchoata præscriptio, vtitur iure priuati pro tempore præterito, pro futuro verò vtitur iure & priuilegio ecclesiæ. 4.184.b
Ecclesia,facérue,vel pius locus non debet collectas pro rebus,ex quibus colligi aliquid solet,cùm personis imponuntur. 1.236.a
Ecclesia an cogatur renouare emphyteosim finitam per generationē. 3.148.nu.3.& 149.nu.13. 1.235.a
Ecclesia contractum quamuis nullum potest propter eius vtilitatem ratificare. 3.201.n.2.
Ecclesia catholica est domus Dei,& columna veritatis. 4.186.b
Ecclesia an teneatur ad inuentarij confectionem. 1.236.b
An Ecclesia parochialis interdicta,debeat habere canonicam portionem pro sepulturis,quæ fiunt in ecclesiis fratrum non interdictis. 1.557.b
Ecclesiæ reconciliatio debet fieri sumptib.violatoris,si fit soluendo. 1.237.b
Ecclesiæ competit restitutio,etiam contra præscriptionem xl. annor. 1.33.a
Ecclesiæ ipsi,vel illi subditis damnosum statutum nec directè,nec indirectè condi potest. 1.236.a
Ecclesiæ bona furata auocantur non restituto pretio. ibid.
Ecclesiæ restitutio in integrum aduersus præscriptionem elapsam datur. ibid.
Ecclesiæ vacantis bona administrabunturper Episcopum, vel instituere valentem. 1.233.a
Ecclesiæ legatum ad parochialem,vt sandi mos est,pertinet. tomo 1. 235.b

Ecclesiæ

Vtriusque Iuris Opiniones.

Ecclesiæ non infertur pœna exilij,proprie loquendo. 1.232.b
ecclesiæ res vel alterius venerabilis loci in perpetuam emphyteusim ita vt ad quoscunque eiam extraneos hæredes,concedi potest. to. 1.133.a
ecclesiæ in quærendis non in quæsitis præiudicari potest. 1.236.a
ecclesiæ fauor est, vt magis emphyteusis quàm census præsumatur. 1.235.b
Contrahens cum ecclesia tenetur probare pecuniam versam in illius vtilitatem. ibidem
Quid in delinquente extra ecclesiam,& ad eam confugiente,an possit ab ea extrahi per iudicem temporalem. 1.237.a
ecclesiæ ab'que statis ritibus etiam vtiliter alienanti copia est dicendi nullum eiusmodi contractum. ibidem
ecclesiæ familia non potitur fori prærogatiua ,tametsi prælulis familia potiatur. ibidem
ecclesiæ immunitatibus non fruitur ex industria,aut insidiis homicida. ibidem
ecclesiæ facta donatio cum pacto,modo,vel conditione donationem resoluente,non magis valet,quàm pactum,conditioque valebit,ac seruabitur. ibidem
ecclesiam spoliatam habere priuilegium conueniendi spoliatorem quemcunque extra forum suum, coram iudice seculari vel ecclesiastico. 1.435.a
ecclesiæ in dubio fauendum est,non tamen cum alterius iniuria. tom. 1.236.b
ecclesia an teneatur contribuere ad refectionem murorum, Et an ad collectas. ibidem ibidem
Pro bonis ecclesiæ male alienat.quilibet etiam non habens leg. pers. interuenire potest. 1.237.a
ecclesiæ &vltra quadriennij tempus ob damnum notabiliter insigne, conceditur restitutio. 1.235.b
ecclesiæ conductor non habet ius præsentandi. 1.236.b
Cui magis fauendum sit,Ecclesiæ an filiis. 1.236.b
Quid de eo qui ducitur per Ecclesiam,an possit extrahi. ibid.
Ecclesiarum violatores sunt ipso iure excommunicati. 1.237.b
Ecclesiam fundans,debet eam sufficienter dotare. ibidem
ecclesia non est reparanda per communitatem ,nisi in contrarium esset consuetudo. ibidem
An ecclesia condemnet in pœna sanguinis. ibid.
Ecclesiæ appellatione venit capella. ibidem
Ecclesiarum appellatione non veniunt monasteria , vel alia pia loca, nisi exprimantur. ibidem
ecclesiæ res in casu,in quo potest dari in emphyteusim,potest concedi in perpetuum filiis,& nepotibus,& successoribus,non tamen ex traneis. 1.232.b
Quid si vnus est captus in ecclesia,& pronuntia.relaxari,& relax. sed iussit.extra ecclesiarum capitur. 1.237.a
ecclesiæ pecuniam surripiens,fur est & homicida. 1.237.b
An autem prælatus possit hypothecare bona ecclesiæ pro contractu. tomo 1.237.a
ecclesiæ bona dicuntur bona Reipub. 4.187.a
ecclesiæ bona sine consensu prælati alienari non possunt. 4.187.a
ecclesiæ causa cum publica causa par est. ibid.
ecclesiæ cœlestis & terrenæ differentia. 4.186.a
ecclesiæ comparantur piæ causæ,& loca sacra. 4.186.b
ecclesia par est cum causa publica. 4.187.a
ecclesia par est cum pupillis. ibidem
ecclesia par est cum Senatu & Repub. ibidem
ecclesia parrochialis respectu vniuersalis,æquiparatur filiofamil. to. 4.187.b
ecclesiæ legatur,quod collegio ecclesię legatur. 4.204.a
ecclesiæ Prælatus inutilis,est nullus. 4.187.a
ecclesiæ Prælatus inutilis factus,non est remouendus. ibidem b
ecclesiæ Prælatus tutoribus est similis. ibidem
ecclesiæ præscribitur spatio quadraginta annorum. 4.186.b
ecclesiasticus iudex potest compellere iudicem laicum,vt præstet sibi auxilium per excommunicationem : laicus tamen non compellit clericum ad præstandum. 1.238.a
ecclesiasticus legitimus iudex solus est, quando inter coniugatos agitur de diuortio quò ad thorum propter fornicationem. 1.238.a
ecclesiasticus iudex potest per censuram ecclesiasticam monitione præmissa compelle.iudicē secularē qui derogat eius iurisd. 1.237.b
ecclesiastico iudici non quis idcirco subiicitur,quòd in ecclesia deliquerit. 1.238.a
ecclesiasticæ rei alie.regulariter prohibita est. 1.237.a
ecclesiastica res quando in emphyteusim concedi potest,& filiis , & & successoribus,perpetuò dari potest. 1.238.a
ecclesiasticarum rerum alienationes absque diligenti & causæ cognitione,& negocij transactione irritæ,atque inutiles futuræ sunt to. 1.238.a
In ecclesiastic,electionib. qui non est iustèimpeditus,non potest committere vices aliis de capitulo contradicentib. 1.239.b
ecclesiasticus iudex,an possit pecuniaiter condemnare seu punire. 1.237.b
Ad validitatem alienationis rei Ecclesiasticæ non est necesse probari quòd fuerit in casibus concessis facta,vel pecuniam fuisse versam in vtilitatem ecclesiæ;sed sufficit probari,solennitates debitas, & formales in ipso actu alienationis interuenisse. 1.233.a
ecclesiasticæ res vt planetæ,ad vsus prophanos cōmodari non debēt. 1.237.b
edere imperfectè aliquando est nullum,aliquando inualidum. 4.188.
edere, restituere,& exhibere,sunt paria. ibidem
edere sententiam,vel acta,potest compelli pars appellata per iudicē appellationis sub pœna priuationis. 1.238.a
edit reus in criminalibus fisco instrumenta ad eius intentionem fundandam. 1.238.a
edere tenetur reo actor,instrumenta , ac rationes ad fundandas suas exceptiones. 1.238.a
edere reus iura,& instrumenta in causis criminalibus,nec fisco tenetur. 1.238.a
edere vt notarius cogatur,vel exhibere instrumentum parti, duo copulatiuè requiruntur. 1.238.a
edere actori reus tene.iura quando agitur de periculo animæ. 1.238.b
edenda non sunt instrumenta actori per reum ad intentionem fundandam. 1.238.a
Editio Instrumentorum fien.est post litem contest.nec suffic. productio cum libello facta. 1.238.b
Editio sententiæ,vel alterius instrumenti peti potest. ibidem
Editio instrumentorum fit non iure actionis,sed officio iudicis.ibid.
Edendus est libellus reo suis expensis ,& non actoris. ibidem
editionem ab argentario,notario,mercatore &similib.actione aut iure actionis in factum fieri oportere. ibid.
Edictum iudex proponere potest ad instantiam partis,vt quicunque sciuerit apud quam personam, vel in loco reperiatur talis res,quæ dicitur furto subtracta,debeat reuelare. ibid.
edictum,facta præsentatione beneficij, est ponendum : iuxta c. fin.de elect.in 6. ibid.
Effectus vbi abest,affectus,& conatus,qui adest haud punitur ex generali consuetudine. ibi.
Effectus clausulæ,rato manente pacto est, vt pœna & fors simul peti possint. 2.118.b
Effectus quandoque dignior est sua causa. 1.238.b
effectus cessat cessante causa. ibi.
Effractores ecclesiarum cum spoliatione,sunt excommunicati. tom.1. 239.a
Effusio importat magnam quantitatem sanguinis. ibid.
Eleemosyna,si nō prodest et pro quo facta est,prodest facienti.1.240.b
Eleemosyna potius dāda est propinquis pauperibus,quàm aliis extraneis. ibid.
eleemosyna facta per comitem multis annis,an possit reuocari. ibid.
eleemosyna valet ad remissionem peccatorum. ibi.
eleemosyna danda est secundum qualitatem accipientę. ibi.
ad eleemosynam an quis cogi possit. ibid.
eleemosynam an vxor de bonis viri facere possit. ibid.
elemosynam quilibet dare & facere debet & tenetur. ibid.
Eleemosyna de bonis alienis fieri non potest. ibid.
Electio facta de nocte valet licèt sit inhonestum. 1.239.a
Electio.In alterna riuus cuius sit electio. ibid.
Electio fideicommissum ; aut legatum restitutione consequuturi in iis ponitur,quæ meri facti sunt. ibid.
Electio & si in vltimis voluntatibus facta proponatur, immutabilis habetur. ibid.
electio tribus modis fieri potest. ibi.
Vt electio loci solutionis est in potestate creditoris, antequam credi tor eligat locum,debitor non dicitur in mora. 2.130.b
electio.Regulariter reus qui potest conueniri coram pluribus iudici bus non eligit coram quo conueniatur,sed actor. 1.439.a
electio legatum adepturi commissa hæredi,vel alteri, & in vita & tā tum coram duobus testibus,etiam in electi absentiam fieri potest. ibidem
electio mala est in culpa. ibid.b
Electio parium aliquot curiæ ad iudicandum inter dominum , & vasallum,ita fieri debet, vt primò dominus eligat quot voluerit, & postea vasallus eliget totidem,iuxta numerum à domino compro batum. ibid.
Electio prælati mortui potest fieri ante sepulturam. ibid.
An quando pluribus concessa est electio,possint vnum ex seipsis eligere ibid,
electio datur vasallo,an velit personaliter cum domino ire ad expeditionem bellicam,vel ipsi domino subministrare dimidium reditus vnius anni. ibid.
electio in vltimis voluntatibus est inuariabilis. tomo primo, ibidem
Electiones non sunt fiendæ per fabas. 1.239.b
In diuisione maior nō tenetur dare minori electionem portionis: sed si super optione fit discordia,dirimitur per iudicem. 1.240.a
Si in Electione,aut alio actu fuerit omissa aliqua ex solennitatibus iuris positiui , modò ea quæ sunt necessaria secundum ius naturale, seu gentium & diuinum interuenerint, non per hoc quo ad Deum & in conscientia corruit actus,vel peccat sic electus , nec tenetur ibi facere conscientiam. 1.220.a
Qui electioni interesse non vult, ab ea se reddit indignum. to. primo,239.b
Electionem habens iure ordinario , si primam absque dolo irritam fecerat , ad secundam procedere potest. tomo primo, 239.b
Eligi potest dignus, quamuis exter dignior. tomo primo, 239.b
in Electionibus forma & consuetudo antiqua est seruanda. tomo primo,239.b

An post

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index in Communes

An post primam electionem liceat variare. 1.239.b
In electione & similibus,an absentes debeant citari. 1.240.a
Eligere peritos quando partes discordant,iudex eligit. 1.239.b
Eligi debet res mediocris ab habente optionem. ibidem
Eligere non potest minor. ibidem
Eligendi facultas dicitur consumpta ex prima electione. 3.349.nu.7
Eligens indignum seu inhabilem vt puerum,priuatur pro illa vice electione post quatuor menses. 1.630.b
Intellige in patrono ecclesiastico præsenta nte indignum, quia priuatur pro illa vice. ibidem
Eligens scienter indignum,priuatur electione. 1.239.b
Eligens vnum ex duobus contrariis,alteri renunciare videtur.1.240.a
Eligentes vnum remedio seu actione,alteri renunciare videntur.ibid.
Electus vel à iudicis mandato,vel agentium consensu, vt iuxta artis peritiam deponat,non nisi iurato ratam responsionem, & contrariæ probationi nihilominus semper obnoxiam edet. ibid.
electus in episcopum,an habeatur pro episcopo. ibid.
electus de consensu partium, vel de mandato iudicis, vt secundum peritiam artis deponat,debet iurare:aliàs non stabitur eius responsioni. ibidem
Electo ad potestariam seu vicariam,ius acquiri. ibidem
Elegans.Quæ eleganti nota digna sunt,si specialiter non apponantur, pro neglectis habentur. ibid.b
Non debet esse in potestate vnius alium Eludere. ibidem
Elusoria non debet esse iuris dispositio. ibidem
Elusio,& illusio quid sint, ibidem
Emancipatio,filius inuitus emancipari non potest. 1.241.a
Emancipatio quando diu stetit occulta, præsumitur fraudulenter facta. ibidem
emancipatio quo ad quid fieri, quo ad quid haud fieri non permittitur. ibidem
emancipatio requirit scripturam ibidem
emancipatio an ex cursu temporis præsumatur. 3.17.num.31
emancipatio præsumitur præcessisse donationem factam filio. ibid.
emancipatio non potest fieri per procur. ibid.
emancipatio filij clerici potest fieri coram iudice temporali. 1.241.b
emancipatio potest fieri coram delegato. 1.241.a
emancip.& patriæ potest.an sit sublata differentia. 1.241.b
An pater emancipatione possit sibi reseruare vsumfructum bonorum quærendorum per filium. ibidem
Si pater pro emancipac.aliquid à filio accipiat, priuatur successione filij. 1.241.b
Emancipationis,ac patriæ potestatis differentia hodie penitus sublata est. 1.240.b
Emancipatus si non alat patrem inopem,potest in potestatem reuocari. 1.241.b
Emancipatus an succedat in feudo. 1.241.b
Emancipatus non potest testari in præiud.patris,licet secus econtra. 1.241.b
Licet filius renuntiet emancipationi,attamen remanet sui iuris. ibid.
Emancipatus,an succedat in feudo. 1.364.a
Emancipatus iure antiquo aut cum causa, aut absque causa præteritus,& si tantum bonorum possessionem contra tabulas habuit, tamen hodie iure nouo sine causa præteritus testamentum nullum dicit. 1.241.b
Emancipatus filius,& eius frater qui nondum sui iuris,ac mancipij factus est,æquiparantur hodie tum matris,tum linex maternæ respectu,vt præcriri cum causa saltem debeant:alias non stabitur eius responsioni. 1.241.b
Emancipatus pro parte non potest quis esse. 1.241.b
Emancipatum esse filium,in dubio non præsumitur. 1.241.b
Emendatio probatur si per triennium quis bene viuat. 1.241.b
Emenda idem importat quòd satisfactio, & debet fieri competens. 1.241.b
Emenda pertinet ad dominum. .241.b
Emédatus nõ dicit omnino integer,nec abolita infamia facti.1.519.b
Emergens propriè appellatur illud quod respicit processum. tom. 1.248.b
Emphyteosis si cõcessa fuerit alicui cum clausula,&quib.dederis,&c. transit ad extraneos hæredes,maximè quando hæres extraneus esset institutus in testamento. 1.251.b
Emphyteosis ecclesiastica cõcessa in perpetuum transit ab extraneos hæredes. 1.251.b
emphytheosis ecclesiæ,an imputetur in legitimam. 2.34.a
Emphyteusis ecclesiastica non potest alienari,nisi in quatuor casibus. 1.150.a
Emphyteusis ecclesiastica,quæ in aliquem & eius filios confertur,vni ex filiis à patre nec donari potest. 1.150.b
Emphyteusis alicui,& eius legitimis hæredibus indulta,proximo tantum ab intestato successuros,non & extraneos testamento instituros admittit. 1.250.a
Emphyteusis si alienetur non ideò minus sit caduca,quod salua domini voluntate dicatur alienata. 1.250.b
Emphyteusis emptor ni se expressim ad pensionem obligauerit,nõ cogetur illam soluere. 1.251.a
Emphyteusis ecclesiastica,quæ filiis & nepotibus concessa est,ad illos licet institutione non honestatos redit. 1.250.b
Emphyteusis alicui & ejus filiis recepta ad naturales liberos non pertinet. 1.250.a
Si emphyteosis ob generatio nem finita sit,non intellig. facta renouatio,licet dominus patia.emphyteotam possid. 1.259.b
Emphyteosis Instrumentum non probat directum dominium. 1.271.b
in emphyteosi an trãsferatur vtile dominiu absque traditione.1.271.b
Emphyteusis alicui,& eius liberis quam masculis,quam fœmin.eo in loco concessa,vbi superstitibus masculis fœminę excluđ.ad masculos tantum peruenient, & in eorum defectum ad fœminas attinebit. 1.250.a
Emphyteusis acquisita à patre pro se & filiis,potest in testamento vni ex filiis tantum assignari,cæteris excludis. 1.249.a
Emphyteusis,quæ alicui,& quibus ipse illam dederit,concessa est, recte atque impune inscio domino alienabitur. 1.250.b
Emphyteusis concessa vsque ad tertiam generationem expletam,comprehendit non solùm nepotes,sed etiam pronepotes,si tamen concedat in tertiam generationem , non comprehendit nisi nepotes. 1.249.a
Emphyteusis ecclesiastica non transit ad hæredes extraneos. ibid.b
Emphyteusis ecclesiastica,quæ secundum cõsuetudinem solet dari vsque ad tertiam generationem,masculinam,si datur vsque ad fœminam,vel in perpetuum vitiatur pro parte pro qua non erat consuetudo:valet tamen quo ad aliam partem. ibid.
Emphyteusis sine domini consensu facta renuntiatio, nullius est momenti. ibid.
Emphyteusis concessa pro se,& filiis,non facta mentione de hæredib. non comprehendit fœminas. ibidem
Emphyteusis hæreditaria sequitur hæreditatem,& venit cum ipsa hæreditate restituenda. 1.251.a
Emphyteusis suscepta pro se,& filiis masculis & fœminis (stante ita tuto excludente fœminas à successione,propter existẽtiam masculorum)intelligitur ordine successiuo. ibid.
Emphyteusis an legari possit domino irrequisito? 1.252.a
Emphyteosis,Græcè,Latinè idem est quod melioratio. 1.253.a
Emphyteusis eccles.quin alicui,& omnib.eius descendentibus concedi possit,nemo iure ambiget. 1.252.a
Emphyteusis quãdo est concessa fœminæ,& sic à principio est fœminea:si in ipsius concessione fit mentio de filiis,veniunt etiam & fœminæ. ibid.
Emphyteusis recepta à priuato in qua appositum est verbum hæres, quid operetur tale verbum? ibid.
Emphyteosis propriè dicitur quando est perpetua. 1.253.b
Emphyteusis perpetua præsumitur præcessisse solennitek , si diu fuit possessa res,tanquam emphyteutica,si res erat ecclesiæ. 1.248.b
Emphyteusis si finiatur,quia finitæ sunt generationes, consanguineus emphyteutæ potest petere à Prælato,vt renouet emphyteusim , & facit iniuriam non renouando,& potest adiri superior per viã appellationis,vel querelæ,vt compellatur renouare. 1.249.a,& 251.b
Emphyteusis contractus nominatus est. 1.252.a
Emphyteusis est contractus nominatus. 1.248.b
Emphyteusis ecclesiæ potest concedi vltra filios & nepotes. 1.248.b
Emphyteusis accepta pro se,& filiis nulla facta hæredum mentione, transit ad filios,etiamsi non sint hæredes patris. 1.248.b
Emphyteusis ecclesiæ potest etiam ita concedi vt transeat ad extraneos hæredes. 1.248.b
Emphyteusis data alicui pro se,& filiis masculis,vel pro se & descendentibus suis virilis sexus,eo casu non comprehenditur filius masculus ex filia. 1.248.b
Emphyteusis si finiatur sine culpa emphyteutæ, puta cursu temporis, vel finita generatione,potest ipse emphyteuta si viuit, vel ipsius filij vel etiam agnati petere à Domino vt emphyteusim in eorũ persona confirmet seu renouet. 1.248.b
Emphyteusis de sui natura est transitoria etiam ad fœminas. 1.248.b
Si Emphyteusis concessa sit pro se,& filiis,tunc non veniunt fœminæ. 1.248.b
Emphyteusis non incidit in commissum,antequàm dominus declaret emphyteutam cecidisse. 1.250.a
emphyteusis si à laico simpliciter concessa sit, transit etiam ad extraneos,sed ab ecclesia simpliciter concessa non transit ad extraneos. 1.248.b
emphyteusis non antea committitur , quàm dominus illius directus id se velle declarauerit. 1.250.b
Emphyteusis ecclesiastica an transeat ad extraneos hæredes. 1.264.b
Emphyteusis à maioratu,,seu primigenij possessore constituta,nõ est ipsi superstes. 1.251.a
Emphyteusis iisdem finitionibus metienda est,quibus feudum,nisi vel aliter iure communi expressim disponatur,vel sanctiones de feudo multum,latèque à iure communi abhorreant. 1.251.a
Emphyteusis in re propria constituta confessio non infert dominij iacturam. 1.251.a
Emphyteosis ecclesiastica si alicui concessa fuerit,licet regulariter in ea non admittantur hæredes extranei,quando fit mentio de hæredibus indefinitè:tamen secùs si in ea dictum sit de omnib.hæredib. tunc etiam extranei venirent. 1.250.a
Emphyteosis ecclesiæ concessa pro se & filiis non extenditur ad naturales. 1.418.b
Emphyteusis ecclesiastica pro filiis,& nepotib.transit ad eos:etsi sint hæredes; 1.249.a
Emphyteusis ecclesiastica non transit ad filium bastardi natum ex legitimo matrimonio. 3.235.nu.17.
Emphyteusis recepta pro se & filiis,non comprehendit filiam fœminam. 3.346.nu.89.
Limitatur multis modis.ibid.90.& seq. Emphyteusis

Vtriusque Iuris Opiniones.

Emphyteusis & feudi cognatio magna. 1.252.b
Emphyteusis alicui,& eius hæredib. concessa,ad fœminas spectabit. 1.250.a
Emphyteusis ecclesiastica indistinctè non transit ad extraneos hæredes. ibid.
Emphyteusis alicui & eius filiis concessa,non pertinet ad filias. ibid.
Emphyteusis quibus in casibus alienari potest, in eos alienari nequit, qui ipso emphyteuta potentiores habentur,ac sunt. ibid.
Emphyteusis in plures simpliciter collata singulis quibuscunque eorum pro virili portione censetur elargira. ibidem
emphyteusis absque domini consensu alienata ,nisi & tradita sit , non committitur. ibid.b
emphyteusis ecclesiastica quæ ad extraneos hæredes non transit , ad fiscum cum aliis emphyteutæ bonis confiscatis non deferetur.to.1. ibidem
Emphyteusis,quæ semel commissa est,non ideo minus commissa intelligitur,quod dominus,postea scienter pensionem accipiat protestatus de commissione,quam se indulgere nolle dicat. 1.251.a
Emphyteusis potius præsumitur quàm census, ibid.
Emphyteusis non transit in fiscum in casibus,in quib.ad extraneos trãsire non potest. 1.250.a
emphyteusis plurium annorũ futurus canon inuito domino solui nequit. 1.151.a
emphyteusis priuatio propter canonem non solutum,non committitur ipso iure , sed ita demum, si dominus voluerit, & voluntatem suam declarauerit. 1.272.a&c 283.b
emphyteusim pater vni ex filiis prælegare non potest. ibi.a
emphyteusis ab aliquo fibi,& filiis,& hæredib. excepta non pertinet ad filium non institutum. 1.250.a
emphyteusi minus solenniter concessa,purà,pro se & hæredibus,non intelligi,neque contineri extraneos. ibidem
in emphyteusi non habere locum ius accrescendi , f. data concessa pluribus simul ab initio. ibid.
emphyteusi concessa duobus filiis vt post eorum mortem rediret ad ecclesiam,mortuo vno sine liberis portio illius accrescit alteri , & non reuertitur ad ecclesiam. 3.242.nu.10
in emphyteusi nouiter concessa,vel iam effecta paterna an locum habeat ius accrescendi vno ex emphyteutis decedente. 1.251.b
in emphyteusi recipiens ab ecclesia rem propriam,non vt propriam, sed vt rem ecclesiæ,contractus non valet. 1.249.a
emphyteusim si quis acquisiuit pro se & filiis:non veniunt fœminæ. 1.272.a
emphyteusim totam alios quoque amittere, si ex pluribus vnus non soluerit pensionarium. ibi.
Res solita in emphyteusim,vel feudum concedi casu quo reuerteretur ad ecclesiam, ecclesia quippe posset illam concedere absque solennitate auctoritatéque superioris. 1.274.a
Si res steril,data sit in emphyteosim vsque in tertiam generationem, durat propter. 1.253.b
in emphyteusi concessa à priuato,ea lege,quo ad extraneum hæredẽ nõ transeat idem cõcluditur:quia tunc etiã non cõfiscatur.1.249.a
emphyteusis ecclesiastica,facta cum debitis solennitatibus, etiam ad hæredes extraneos transit. ibidem
in emphyteusi concessa priuato cõprehenduntur naturales,nisi conditio concedentis aliud suaderet. 1.249.b
emphyteusi,quam aliquis sibi,suisque liberis suscepit , renunciasse is videtur,qui patris bonis simpliciter renun ciauit. ibidem
emphyteusi finita per generationem , descendentes possunt petere confirmationem,& appellare,si non confirmantur : vnde solitum concedi per ecclesiam,si finita linea reuertitur ad ecclesiam,illa tenetur inuestire proximiorem , & hæredem eius , qui vltimo loco decessit. 1.251.a
emphyteusim quis accipiens pro se,& filiis descendentibus,si vnus ex filiis recipiencis cessauit in solutione canonis per triennium , ita quòd res ceciderit in commissum , talis cessatio & caducitas obest etiam descendentibus , vel agnatis vocatis ex tenore primæ inuestiturę. 1.248.b
emphyteusi finita per generationem,& non propter culpam, emphyteuta retinet melioramenta. 1.249.a
in emphyteusi concessa hæredibus regula est,quòd sub nomine hæredum etiam extranei includuntur. 1.248.b
emphyteusi finita per generationem,descendentes eius confirmationem petere possunt. 3.148.nu.1
Ampliatur ibid.3.& seq.
Limitatur ibid.num.8.& seq.
Quid in ecclesia.ibid.num.3.
Quid in contractu huiusmodi facto de nouẽnio in nouennium.ib.nu.4
Quid in colono.ibid.5
Quid in feudo.ibid.6
Quid in emphyteusi finita ob culpam.ibid.8
Quid si renouatio non fuerit infra annum petita. 3.17.nu.10
Quid si dominus vellet pro se retinere.ibid.
Quid si petentes renouationem sint tranfuersales.ibid.16.
Quid si descendentes non sunt hæredes instituti.ibid.18
Quid in fœmina exclusa per statutum.ibid.25
Emphyteusi concessa vsque ad tertiam generationem , an persona illius cui est facta concessio censeatur includi in prima generatione,vel generatio incipiat à persona descendentium. 3.152.nu.1
Quid si dictum sit pro se,filiis,& nepotibus,vsque in tertiam generationem.ibid.num.2
Quid si dictum sit in ipsius tertiam generationem. ibid.4
Quid si dicatur vsque in eius tertiam generationẽ completã. ibi.5
Quid si dicatur vsque ad tertiam generationem inclusiuè. ibid.7
Quid in aliis concessionibus priuatorum. ibid.nu 6
Emphyteusi finita per extinctum lineæ vel generationis, & sine culpa emphyteutæ,melioramenta remanent penes ipsum emphyteutam. 1.272.a
Emphyrenta ius emphyteuticum donare potest etiam non requisito domino. 1.274.b
Emphyteuta vsumfructum,& seruitutem ea fine duraturam,qua ipsius emphyteusis constiterit,ire constituet. 1.272.b,& 275.b
Emphyteota priuati cessans per triennium soluere canonem cadit à iure suo. 1.254.b
Emphyteota tene.soluere collectas,& sic publicas functiones seu onera reipub. 1.254.b
Emphyteota si decessit pluribus relictis hæredibus,quorum alter soluit canonem,alter verò cessauit per triennium , tota res perditur. 1.256.b,& 275.a
Emphyteuta ius rei vendicandę habet. 1.275.a
Emphyteota non potest arbores fructiferas incidere , sed bene cæduas,& si incidat,priuatur iure suo emphyteutico , & expelli potest. 1.275.a,& b,& 277.a
Emphyteuta priuati cessans à solutione canonis per triennium, & ecclesiæ per biennium cadit iure emphyteutico. 1.274.a,& 276.a,& b
Emphyteuta non potest locare de nouennio in nouẽnium : quia dicitur alienatio. 1.275.b
Emphyteuta alienans rem emphyteuticam absque consensu domini cadit à iure suo,etiam si post alienationem celeriter redimat rem illam, 1.274.a
emphyteuta non soluens integram pensionem domino secundum cõmu.a tota re cadit. 1.274.b
emphyteuta non soluens totam pensionem domino , cadit à tota re, 1.275.b
Emphyteutæ non sit remissio pro sterilitate,si aliquid percepit etiam minimum. 1.529.b
Emphyteuta habẽs in emphyteusim rem,quæ valeat mille solidos pro quâ tamen ipse annuatim nõ nisi vnum solidum solueret, quę per cessationem incurrit pœnam caducitatis,ac si multo plus solueret. 1.272.b
emphyteuta per alienationem rei emphyteuticæ factam inconsulto domino non priuatur iure suo, etiamsi res tradita fuerit emptori per constitutum. 1.274.b
emphyteuta potest ius suum legare,vel donare alteri,etiam irrequisito domino. 1.272.b
emphyteuta non potest regulariter rem emphyteuticam , irrequisito domino alienare. 1.272.b
emphyteota negans rem esse emphyteoticam amittit emphyteosim, 3.275.nu.3.
Quid in feudatario.ibid.nu.2
emphyteuta ecclesię si differt soluere,& citatus differat sex menses, priuatur iure suo non expectato biennio. 1.276.b
emphyteuta potest legare emphyteusim irrequisito domino. tomo 1, 274.b
emphyteuta potest,etiam irrequisito domino , rem emphyteuticam vendere,si in concessione emphyteusis conuentum sit, quod liceat emphyteutæ vendere. 1.272.b,& 279.a
emphyteuta non cadit ipso iure ab emphyteusi,sed requiritur,vt dominus declaret se velle vt locus sit caducitati. 1.272.b, & 275.b, & 276.b
emphyteuta non potest rem emphyteuticam alteri,irrequisito domino,in emphyteusim concedere. 1.272.b
emphyteuta pòt expelli ,pter deteriorationé.1.272.b,& 275.b&276.b
emphyteuta solutum canonem probare debet, fiagentis domini intẽtio negatione nitatur. 1.275.a
emphyteuta ad tributa & onera pro rebus soluenda obligatus est.to. 1.275.a
emphyteuta potest rem emphyteuticam sine consensu domini locare. 1.272.b
emphyteuta potest sine consensu domini constituere seruitutem in fundo emphyteutico,quantum ad sui præiudicium, non autẽ quo ad præiudicium domini directi. 1.272.b,& 275.b
emphyteuta potest rem emphyteuticam sine consensu domini permutare etiam cum extraneo. 1.272.b
emphyteota ecclesiæsi conuenia.pro vtili dominio nõ potest nomina re in iud.ecclesiam. ibid.a
Recognitio facta in emphyteosim de re alloẽiali non cõstituit rem esse emphyteoticam. ibid.
emphyteuta potest de emphyteusi testari, in præiudicium filiorũ suorum,si emphytensis sit noua & hæreditaria. ibid.b
emphyteuta,fructuarius & similes non possunt arbores fructiferas in uito domino succidere. 1.354.a
Fallit. ibid.
emphyteuta an possit pratum emphyteuticum ad culturã reducere. 1.254.b
emphyteuta si non soluit canonem,si tum alius pro eo soluat,res non incidit in commissum. 2.255.b
dominus tamẽ nõ tenetur ab alio recipere canonem quàm ab emphyteuta,si nolit. ibid.
emphyteota si alienat irrequisito domino rem emphyteoticã:posteà tamẽ eã redemit,an cuiter pœnã cõmissionis & caducitatis.1.272.a

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index in Communes

emphyteuta ecclesię potest donare, saluo iure ecclesiæ 1.277.a
emphyteusis. Renūtiatio seu repudiatio patris facta de iure emphyteusis, an possit filiis præiudicare. 1.252.a
emphyteusis. In generali omnium bonorum obligatione, venire etiam bona emphyteutica. 1.252.b
emphyteuta interuertens possessionem domini, cadit iure suo, non tamē poterit hoc casu à domino propria auctoritate eiici. 1.272.b
emphyteuta, qui propter calamitates bellicas nullos fructus percipere potest non tenetur ad solutionē pensionis eo anno quo nihil percepit. 1.272.b,& 273.a
emphyteuta potest rem emphyteuticam sine consensu domini hypothecare. 1.272.b
emphyteuta & donare, & legare emphyteusim absque domini cōsensu, ac prudentia potest. 1.275.a
emphyteuta si in ipsa alienatione protestetur quòd eam faciat saluo & reseruato consensu domini, & eius iure directi dominij, cū talis protestatio sit contraria facto, non excusat neque releuat emphyteutam. 1.272.b
emphyteuta cessans cadit iure suo, etiam si ignorarit rem esse emphyteuticam. 1.272.a
An emphyteota qui non soluit canonem, possit purgare morā. 2.130.b
In conditionibus non admittitur, purgatio moræ. ibid.b
emphyteuta acquirens empyteusim pro se, & filiis, deinde decesserit, relictis duobus filiis quorū vnus sine liberis decedat, emphyteusis non reuertetur ad concedentem, sed accrescet alteri fratri. 1.272.a
emphyteuta alienans partem rei emphyteuticæ, non ideò cadit tota emphyteusi, sed cadit tantùm parte alienata. 1.272.a
emphyteuta si post alienationem recuperet rē emphyteuticā, non propterea euitabit pœnam priuationis. 1.273.a,
emphyteuta cessans, si rem emphyteuticam eo tempore quo cessauit, non possederit, non incurrit caducitatem, nisi forte dolo desiisset possidere, vel eius culpa factū esset quominus possideret. 1.272.a
emphyteuta cessans tantum pro parte, nihilominus cadit toto. 1.272.a
emphyteuta per biennium cessans à solutione annuæ præstationis, potest à domino auctoritate propria expelli. 1.277.a
emphyteuta si resistat verbis tantum domino, eum propter caducitatem expellere volenti, tunc dominus nihilominus potest eum expellere. 1.273.a
emphyteuta nō cadit à iure suo per non solutionem vnius anni. Sed requiritur biennium. 1.277.a
emphyteuta an teneatur ad onera. 1.276.b
emphyteota ecclesiæ an teneatur stare colono? 1.271.b
emphyteuta tenetur ad collectas præstandas pro bonis emphyteuticis. 1.273.a
emphyteuta alienans, non salua voluntate domini, cadit iure suo. ibid.
emphyteuta priuatur per non solutionem canonis, etsi sit vnius nummi. 1.273.a, & 275.a, & 277.a
Ampliationes & limitationes vide. ibi b
emphyteuta tenetur ad solutionē canonis, condictione ex lege Zenonia. 1.273.b,& 264.b
si emphyteuta promisit soluere pensionem sub certa pœna: dominus non potest consequi si non soluit illa duo, videlicet, adiectionem, & pœnam, nisi ad omnia se obligauerit emphyteuta. tom. 1. 273.b
emphyteuta inscio domino, si melioramenta sua vendit, etsi celeriter redimat, cadit iure suo. ib.a
si emphyteuta priuatur emphyteusi, propter culpam suam, priuatur etiam melioramento, tamen si priuatur propter generationem finitam, vel propter tempus, non perdit melioramenta. 1.261.a,&273.b, & 275.b
emphyteuta priuati si deteriorat rem emphyteuticam, potest priuari. 1.273.b
emphyteuta non compellitur soluere in æstimatione pecuniæ alteratæ, sed in æstimatione pecuniæ tempore contractus. 1.257.b,& 273.b
emphyteuta potest alienare irrequisito domino, quando est ei concessum, vt possit alienare, cui voluerit. 1.277.a
emphyteuta non soluens canonem in tempore: & si priuetur ipso iure re emphyteutica, id tamen intelligitur domino volente, & ita declarante. 1.276.b
emphyteuta in casibus quibus potest res emphyteuticas alienare, nō debet eas alienare, in potentiorem. tomo primo, 272.b
emphyteota qui per 40. annos cessauit soluere pensionem, & tamen semper possedit, an dicatur præscripsisse liberationem à pensione soluenda. 2.358.b
emphyteutam finita emphyteusi, retinere seruitutes acquisitas, impensas & meliorationes: vel certe earum æstimationem. tomo 1. 252.b
emphyteutam alienantem partem emphyteuseos, irrequisito domino, non cadere à tota emphyteusi, sed amittere solam partem alienatam: ad instar vasalli, seu feudatarij. ibid.
Emphyteota negans se emphyteotam si conuincatur de mendacio, an cadat à iure suo. 1.158.a
Nunquid emphyteota possit syluam emphyteuticam extirpare inuito domino. 1.254.a
emphyteusis, quæ in aliquem collecta est, atque in eum deinde, qui ab ipso nominabitur, ad omnes hæredes tum testato, tum intestato succedentes spectat, si nemo nuncupatus reperiatur. 1.250.a
emphyteuta ignorans rem esse emphyteuticam, non soluens canonē infra tem pus statutum cadit in commissum. 1.276.b
Si emphyteota tenea dare tertiam partem fructuum vineæ plantatæ, & exposit plantet alias arbores, quàm vites, an teneatur etiam ad partem fructuum pro illis aliis arboribus. 1.254.b
emphyteuta non soluens eo quòd dominus est sibi obligatus an euitet pœnam. 1.255.b
emphyteuta an possit pro multis annis so luere canonem. ibid
Limitationes vide. ibi.d& 256.a.
emphyteuta ecclesiæ infra quantum tempus possit purgare moram. 1.255.a
emphyteuta ignorans rem esse emphyteuticam sub conditione, si domini consensus interuenerit, si non fuit impleta conditio, non priuatur, nec cadet a iure suo. 1.276.b
emphyteuta si probet se soluisse tribus annis proximè præteritis, an præsumatur pro toto tempore retro soluisse. 1.260.a, & 273.b, & 275.a
emphyteota si vēdat saluo iure, & consensu domini an euitet caducitatem. 1.271.b
emphyteota, qui triennio nō soluit, an possit soluendo purgare moram. 1.256.a
emphyteuta debet probare solutionem pensionis. 1.259.b,& 273.b
Ab emphyteota perpetuo res auferri non debet, licet alius meliorem offerat conditionem. 1.253.b
emphyteota cadit à iure suo emphyteotico veniendo contra pactā. 1.253.b
emphyteuta soluens canonem pro parte an cadat à toto. 1.256.b
Et quid si pro re magni valoris debeat solui vnus nummus, & non soluatur, an emphyteusis cadat in commissum. ibidem
Quid si minus soluit per errorem. ibid.
Quid si non soluit propter paupertatem. ibid.
Et quid si ex duobus vnus soluit alter non. ibid.& 257.a
Quid si dominus decesit relictis duobus hæredibus & vni soluo, alteri non. 1.257.a
Et quid si non est persona cui soluatur. ibid.
emphyteuta qui fuit per triennium carceratus, & non soluit, an excusetur. ibid.
Quid autem si vagatur per orbem an dominus debeat recipere à procuratore canonem. ibid.b
De qua moneta debeat solui canon si fuerit aucta. ibid.& 273.b, & 275.a
Quid si dominus & emphyteuta sunt diuersi fori, vbi canō debeat solui. ibid.
Canon seu pensio cuius sumptibus debeat portari. ibid.
emphyteuta ob rei deteriorationem an expelli possit. ibid.
emphyteutica res an propter canonem non solutum ex ipso iure commutatur, an verò ita demum si dominus voluerit. ibid.
emphyteuta non præscribit directum dominium contra dominum. 1. 259.a.& 273.a
emphyteuta tenetur probare se soluisse, domino opponente sibi caducitatem. 3.8.nu.21
emphyteutæ solutione per biennium supersedentis rem emphyteuticam dominus propria auctoritate ingredietur. 1.276.b
emphyteutæ consanguineus emphyteusim generationum sine consumptam sibi reuocari iure poscet ac si repulsam ferat, & accepit se iniuriam videbitur, & superiorem vel quæreiæ, vel appellationis via adire poterit. 1.275.b
emphyteutæ an teneatur dominus ostendere fundum pro quo soluitur. 1.275.b
emphyteutam ecclesiæ non posse donare vel legare sine consensu ecclesiæ. 1.274.b
emphyteutæ remissio an fiat ob sterilitatem, vel modicam fructuum perceptionem, quando ab eo soluitur liuellus in recompensationem fructuum. 1.277.a
emphyteutam & conductorem propter deteriorationem rei, vel canonem non solutum debitis temporibus expellendi facultas dominō directo datur. 1.276.a
emphyteutam ecclesiæ cessantem in solutione canonis, posse moram purgare. Secus esse in emphyteuta priuati: Aequius tamen esse & humanius, vt & in hoc locum habeat, ca. potuit. exe. de locat. cùm moræ purgatio infra modicum tempus denegari minimè debeat. 1.259.a
emphyteutam alienantem cum clausula, semper saluo & reseruato assensu domini, & non aliter nec alio modo, non priuari iure suo, to. 1.252.b
emphyteotæ plures possunt rem emphyteoticam inter se diuidere sine consensu domini. 1.276.a,& b
emphyteutæ licet alienare rem emphyteuticam, si eam acceperit pro se, & quibus dederit. 1.277.a
emphyteutæ bonis cōfiscatis, res quoque emphyteutica fiscalo fiat pliciter concessa fit, transit ad fiscum. 1.273.a
emphyteutæ descendens, vel agnatus si intra annum à die, quo secuit emphyteusim finitam, non petierit renouationem, & alius extraneus interim inuestitus fuerit, sibi præiudicat, nec vlterius auditur. 1.273.a
emphyteutæ si plures sint, possunt rem emphyteuticam domino irrequisito inter se diuidere. 1.273.a
emphyteutæ confiscatis bonis ecclesiastica emphyteusis in fiscum eatenus caciter non transit, quia ad extraneos hæredes transire non potest. 1.274.b

emphyteutæ

Vtriusque Iuris Opiniones.

emphyteutæ duo, Si diuidant inter se debent non soluere laudemiū, vel quinquagesimam. 1.273.b
emphyteutam ecclesiæ, vel priuati posse purgare moram, licet apposita sit instrumento clausula, rato manente pacto: secùs si iuramentū sit appositum. 1.253.a
emphyteutæ ob sterilitatem, vel aliūm casum fortuitum nulla est facienda pensionis remissio. 1.252.b, 275.a & 276.a
emphyteotica bona an dicantur hæreditaria. 1.271.b
emphyteuticæ rei pars si alienata fuerit sine consensu domini emphyteota tota re priuatur. 1.277.b
emphyteuticus contractus præsumitur, atque etiam præscribitur spatio 30. & quadraginta annorum. 1.277.a
emphyteuticus contractus de necessitate requirit scripturam. tomo 1.277.a,& b
emphyteutica bona non possunt dici allodialia. 1.277.a
emphyteutica bona veniunt in generali obligatione bonorum. tomo 1.277.a
emphyteuticæ res præsumitur, si possidens tanquam emphyteuticam diu soluerit canonem. 1.277.a & b
empxyteutica bona per vxorem obtinentur in Saluiano interdicto, si dos repetatur, licet tempore adiudicationis assensus domini requiratur. 1.277.b
Sed quid si domus emphyteotica casmate periit an debeatur pensio. 1.253.b
Si res emphyteotica in totum pereat, an liberetur emphyteota. to. 1.253.b
emphyteutici canonis solutio duobus testibus probari debet. 1.260.a, 273.b, & 277.b
emphyteutica bona & pro aliis permutari, & inter emphyteutas distribui inconsulto, atque ignaro domino rectè possunt. tomo 1.277.b
emphyteuticus contractus subiacet constitutioni l.2.C.de rescindēd. vendit. 1.277.b
emphyteutica bona maximè priuatorum possunt à testatore obligari & relinqui. ibid.
si res emphyteotica non possit propter guerram cultiuari an debeatur pensio. 1.253.b
emphyteuticæ res si détur in dotem, an debeatur laudemium. tom.1. 277.b
emptio esse intelligitur, vbi fit mentio, de pretio. 1.246.a
emptio & venditio sine re, & pretio non valet. 1.243.a
emptio nulla erit si hunc in modum concipiatur, empta tibi res esto pro iusto precio, aut emptā hanc rem habeto pro eo precio, quod inter nos æstuetur, seu quod postea declarabitur. tomo primo, 1.245.b
emptio facta conuenienti precio, non potest dici fœneratitia. tom.1. 243.a
emptio tunc vera ac germana censetur, cùm res aliqua æstimata pro re alia datur. 1.245.b
emptio & venditio quando promiscuè ponuntur, & vnum pro alio. 1.148.a
emptio non præsumi. simulata, si venditor remanet in possessione. respond. de fructibus emptori. ibidem
emptionis verbo omnis alienatio continetur. 1.243.a
emere vel vendere quis reg. non compellitur. 1.246.a
Fallit. ibid.
emens scienter rem alienam an possit agere ad interesse. 1.248.a
emens equum à transeunte furto subtractum cum cautela, de qua Cæpolla cautela 10. non est securus. 1.243.a
emens rem furtiuam, requiritur, vt puniatur, quòd id faciat animo lucrandi. ibi.
emens bladum causa reuendendi, vt penuria sequatur, punitur in 10. aureis. ibidem
emere rem alienam, aut vendere suam, licet nemo inuitus cogi possit. Fallit. ibid.
emens rem alienatam à fisco, statim est securus, vt tertius prætendens hæreditatem ad eum pertinere, habeat recursum cōtra fiscum, & non contra ementem. 1.241.b
emens certos reditus pro vita, valet emptio ratione incertitudinis vitæ. ibid.
emens, rem videtur emere ius quod habet venditor. 1.248.b
An autem empto fundo intelliga. empta via ad ipsum fundum. tom.1. ibid.
emptor, qui rem minori precio, quàm valeat, emit, in animi iudicio obligabitur. 1.242.b
Si emptor habeat terminum vnius anni ad soluendum pretium, quando incipiet annus? 1.247.a
emptor ad tributa, & onera rebus ipsis imposita nō solùm præsentia, & futura, sed etiam præterita tenetur. 1.242.b
emptor vt possit agere non habet opus offerre pretium, si venditor id non poterat. ibid.
emptor rei vniuersitatis ab eadem vniuersitate venditæ, non necesse habet probare precium à se solutum, in vniuersitatis illius vtilitatem fuisse versum. ibid.
emptor cum pacto reuendendi seu retrouendendi, seu restituendi, res penes illum sit, ad eam præcisè tradendam obligabitur, nec eo quod interest, soluendo satisfaciet. ibid.
emptor in genere tenetur facere precium rei in genere venditæ venditoris, nō autē venditor tenetur facere rem venditam emptoris, sed ea cuncta tenetur ad speciem.
Emptor secundus cui res tradita est præfertur primo, etiam si vendēs sit persona ecclesiastica. ibid.a
emptor qui non denuntiat litem motam venditori nullum ius defendendi habenti, non potest arguere contra ipsum de euictione. ibid.a
emptor rei ecclesiæ nō gaudet immunitate gabellæ: licet ecclesia gaudeat. ibidem
emptor qui ex vi pacti de retrouendendo, tenetur reuendere alteri, si rem emptā alteri locat, & durante locatione redimatur, tenetur redimens stare locationi factæ per emptorem. ibid.
emptor de euictione contra venditoré non agit, nisi sibi litem motā, & vt veniat ad se defendendum, ac probationes producendum, & debito tempore denuntiauerit, etiam si véditor cōtrouersiam moueri sciuisset. ibid.
emptor secundus rei possessionem nactus præfertur primo, & si ecclesiastico. ibidem
Emptor licet regulariter nō teneatur stare colono: aliter tamē obseruari in emptore non habente plenum ius in re. 1.243.
emptorem fundi ecclesiæ, teneri stare colono, item firmum ac validū esse argumentum de fisco ad ecclesiam: perinde vt est de ciuitate ad ecclesiam. ibid.
emptoré teneri stare colono, seu conductori habenti hypothecā tacitā generalem. ibid.
emptoré, vt regressum habeat ad venditorem de euictione, venditori denunciare oportere, litem sibi motam de rē empta. ibid.
emptor qui emit rem alteri obligatam quàm melioratit si euincat ab eo an liberetur præstans æstimationem. ibid.b
Emptor potest recusare soluere pretium quādo imminet euictio in limine contractus, nisi præstetur à venditore fideiussor euictionis. ibidem.b
emptor. An autem tenea. app. ad hoc vt possit de euictione age. ibid. a
emptor si agat ad rem prætio non soluto nec oblato, possit obtine. si de prætio non opponatur. 1.252.b
Emptor vt teneatur ad vsuras ratione rei emptæ & acceptæ possessionis non solùm requiritur traditio rei véditæ, sed etiam perceptio fructuum. ibid.a
emptor singularis non tenetur stare colono, nisi in locatione pactum sit appositū, quod ea durāte res locata nō possit in alium alienari, & si contra fiat, sit nulla. ibid.
emptor post traditam sibi pos. potest expelle. illicitos detentores. 1. 248.a
Emptor an censeatur immunis à solutione gabellæ, si venditor sit immunis. 3.351.nu.19.
emptor qui parté prętij solvit pro rata prętij soluti, fructus suos facit. 3.209.nu.1.
Ampliatur pluribus modis. ibid.nu.2.& seq.
Emptor, qui parté prętij soluit, si integros fructus percepit, tenetur ad vsuras prętij non soluti. 3.209.b.nu.1.
Ampliatur. ibid.nu.4.& seq.
Limitatur. 3.210.nu.20.
Quid in interesse lucri cessantis in véditore solito negotiari? 3. 209.numero 2.
Quid de iure Canonico, an tales vsuræ peti possint? ibid.
An requiratur interpellatio? ibid.nu.3.
An tales vsuræ peti possint coram iudice seculari? 3.210.nu.11.
Quid in cessionari? ibid.13.
Quid in aliis contractibus? ibid.14.
Quid si emptor non perciperet fructus ex re vendita? ibid.nu.16. & sequen.
emptore, re euicta per sententiam à non suo, sed per prorogationem suam effecto iudice, similiter de euictione contra venditorem nō aget. ibid.a
emptori non tenetur venditor de euictione, quo non fuit denunciatū, etiam si sciat litem moueri. 1.241.a,& 242.a
emptori habita fides de prætio censetur ex mera, ac sola rei venditæ traditione. 1.243.a
Emptori non tene. venditor dare instrūm suæ acquisitionis 1.248.a
Emptorem repetere à venditore expensas litis; siue succumbat, siue obtineat. 1.249.a
episcopus non tenetur sequi acta facta contra clericum, per iudicem secularem, clericū remittentem in actis tendentibus ad punitionē. Secus in tendentibus ad instructionem. 1.279.b
episcopus negligens non potest nisi à summo Pontifice deponi. ibidem.b
episcopus non potest delegare laico causas criminales clericorū. ib.
episcopus cum adultero, & incestuoso dispensat. tomo primo, 278. a, & 279.b
episcopus succedit in potestate exequendi testamēta in quibuscunque legatis, etiam non piis, hærede non adimplente voluntatem defuncti. ibid.
Episcopus potest delegare causas clerici laico, tomo primo, 108.a
Si episcopus interposuit decretum in actu aliena. rei ecclesiasticæ, nō potest index inferior cōcede. rest. in integ. aduersus illū contractū. 1.236.b
Enormissima læsio, est iusta causa petendæ relaxationis iuramenti. 1.277.b.
episcopus vt suspectus recusatus, vel causam minori remittere, vel delegare de consensu partium debet, non tamen eligere delegatum. 1.278.a

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index in Communes

episcopus loci in quo testator natus est,censetur legitimus executor testamenti. 1.179.a
episcopus non potest in criminibus communis fori laicos personaliter capi,aut carcerari facere,aut punire. ib.b
episcopus nō dispensat in delictis maioribus & adulterio,nisi inuenia tur concessum. 1.278.a,& 279.b,& 280.b
episcopus non potest excommunicare laicum Iudicem secularem exē ptum,cùm petitur brachij auxilium,si non præstat. 1.278.a,& 279.b
episcopus tenetur adimplere mandatum Romani Pontificis, directū capitulo sede vacante,si inuenit non adimpletum. tomo 1.278.a
episcopus audiens missam sine solennitate priuata,etsi sit excommunicatus,non efficitur irregularis. 1.278.a,& 279.b
episcopus an possit confraternitates laicorum visitare. 3.384.nu.6
episcopus in causis suæ ecclesiæ potest esse iudex. 1.596.b
episcopus quando cum sui capituli consensu potest condere statuta præiudicium aliorum prælatorum inferiorum, aliarúmque ecclesiarum concernentia. 1.278.a
episcopus committens crimen læsæ maiestatis contra Principem,non debet degradari actualiter,sed solùm verbaliter. 1.278.a,&279.b, 280.b
episcopus qui potest cognoscere de causis subditorum suorum prælatorum etiam habentium ordinariam iurisdictionem. 1.278.b
episcopus delicti,priuationis beneficij digni,potest ferre sententiam super beneficium,existens extra suam diœcesim. 1.278.a,& 279.b
episcopus non est dandus,nisi in magnis ciuitatib. 1.278.a, & 280.b
episcopus,& quilibet prælatus non est dominus,sed procurator rerū ecclesiasticarum. 1.278.b
episcopus non potest in criminibus communis fori laicos personaliter capi,aut carcerari facere,aut punire,sed potest tantum modò contra eos procedere per censuras. 1.278.a
episcopus in aliena Diœcesi,absque licentia Diœcesani potest portare anulos,& celebrare in pontificalibus. 1.278.a
episcopus moniales exemptas propter iniectionem manuum in clericam,excommunicatas absoluit. 1.278.a,& 279.b
episcopus potest ius auctorizandi sine consensu capituli ex quo dignitatis iurisdictionis,& non ordinis præscribere. 1.279.b
episcopus perinde atque quilibet alius possessor prædiorum ecclesiæ in cuius parochia prædia sita sunt,decimas prædiales soluere tenetur. 1.279.a
episcopus si excommunicat aliquem sub conditione,& ea pendente de ipsius episcopi iurisdictione & foro esse desierit, sic excommunicatus an censeatur conditione postmodum existente. 1.278.a
episcopus etiam capitulo non consentiente,an possit posse facere statutum,seu constitutionem de percipiendis vel non percipiendis fructibus in absentia. 1.278.a
episcopus si præscripserit ius auctorizandi,ita vt solus collationem habeat,tunc licet capitulum sede vacante non possit perficere ipsam permutationem,tamen poterit recipere resignationem ex causa permutationis factam, quam pòst creatus episcopus perficiet. 1.278.b
episcopus de relictis factis fraternitatibus laicorum,non percipit canonicam portionem. 3.384.nu.13.
episcopus in puniendis delictis,non potest procedere absque consensu capituli. 3.442.nu.1
episcopus officiali suo interdicit ne iudicet. 4.203.b
episcopus prædicans miles est ecclesiæ. 4.206.b
episcopus pro supplemento suę legitimę agere potest. 4.172.a
episcopus potest dispensare ante depositionem cum adultero. 1.280.a
episcopus potest absoluere percutientem clericum leuiter,si sibi hoc cōmittatur,& in casu speciali,quando iniuria non est enormis absoluit. 1.280.a
episcopus in arduis,& delictis grauibus, & pœna graui imponenda non potest procedere absque consensu capituli. 1.280.a
episcopus in omnibus inquisitori, & inquisitor episcopo potest vices suas demandare. 1.280.a
episcopus in Monachos etiamsi iudicialiter ad pœnam legis procederetur,non habet iurisdictionem,sed Abbas. 1.278.b
episcopus non potest delegare laico causas criminales clericorum. 1.279.a
episcopi palatium an eadem qua ecclesia gaudeat immunitate. 1.279.b
episcopus,qui de causa in Romana curia commissa nō se intromittit, potest declarare violatem sequestrum emanatum per iudicem curiæ Romanæ,cecidisse à iure suo. 3.32.nu.44
episcop⁹ in aliena diœcesi,quid possit sine licētia diœcesani. 3.384.n.6
episcopus negligēs non potest nisi à summo Pontifice deponi. 1.279.a
episcopus non prosequens donationem ecclesiæ,nocet. 4.183.b
episcopus non succedit in execut pòst annum,si testator prouidit de longiori tempore executoribus. 1.309.b
Episcopo non debetur procuratio pro reconciliatione,nisi in contrarium fit consuetudo. 1.337.b
episcopi vicarius,etsi non possit conferre beneficia sine speciali mandato,tamen bene potest instituere vigore sui officij præsentatum à patronis,quàuis ad hoc non habeat mandatū speciale. 1.279.b
episcopi familia fori prærogatiuis potitur,& si ecclesiæ familia illis non potiatur. 1.280.b
episcopi licet de iure deberent pœnas pecuniarias quas à clericis de linquentib.exigunt,applicare cameræ,& non suæ tamen de consuetudine hodie seruatur contrarium. 1.279.b
episcopum posse dispensare contra statuta synodalia: cùm & tollere possit. 1.280.a
episcopi an dicantur habere territorium in dominio principis secularis vbi habent episcopatum,vt possint facere citationes reales, ibidem
episcopum,etiam ex magna causa,necessitatis puta,vel vtilitatis,non posse dispensare contra concilium. Archidiaconi autem contrariū sententis opinionem sustineri posse, vbi concilium vel permittit dispensare,vel non prohibet expresè. 1.280.a
episcopum ex sententia Baldi, posse dispensare contra canones ex magna causa. ibid.
episcopum non posse statuere in præiudicium aliorum inferiorum 1.280.b ibid.
episcopus an possit facere contra ius canonicum. ibid.
episcoporum constitutiones iuri ciuili aduersantes, non obligare. ibidem.
episcopatus quanuis patriam potestatem tollat non tollit sui hæredis iura. 1.280.b
Epistolam recognitam ab eo cōtra quem producitur,plenè probare: Etsi non fuerit recognita, faciendam literarum comparationem. 1.549.b. ibid.b
Equa vendita an videatur venditus pullus. ibid.b
Equus venalis si datur ad experiendum,& mo ratur quid iuris. ibid.a
Equus retrogradus potest redhiberi. ibid.a
Equus curatus per marescalchū potest retineri pro mercede & sumptibus ei factis. ibid.a
Equus calcitrosus dicitur vitiosus. ibid.a
Equus si moriatur in itinere, præsumitur ex itinere mortuus. ibid.a
equi venditor quando non tenetur de morbo equi. ibid.
equo vendito potest famulus aliquid accipere pro capistro. ibid.
Equo vendito,an intelligatur vendita Sella frenum,& similia? 1.282.a
equo donato non est in ore respiciendum. ibid.a
Equum meum ab aliquo abductum & apud alium repertum authoritate propria capere possum. 1.280.b,& 455.b
Si videro Equum alienum fudantem in stabulo,& extraham,& incapistretur,teneor. 1.281.b
equo simpliciter & per auersionem empto,tum demum eius & sella &cętera ornamēta empta quoque cēsentur,cū aut equus ornatus emptori ostensus est,aut loci consuetudo id flagitat. 1.280 & 281.a
Pro Equo pascendo potest capi herba in quantum potest protendi brachium. 1.280.b
Ergastula, carcer perpetuus,& mors ciuilis,æquiparantur. 1.396.a
errans in iure censetur in lata culpa. 1.282.b
Errans improbabiliter repetere non potest. 4.189.a
Errans facilius,quàm dubitanti succurritur. ibid.
Errantі facilius,quàm dubitanti succurritur. ibid.
error in calculis,atque aliis rebus generaliter eo ipso intercuenisse præsumitur,quòd veritas in contrarium ostenditur. 1.282.a
errorem an & quando notarius corrigat. 1.332.a
error iuris nihil officit consuetudini:licèt officiat simplici præscripto. 1.282.b ibid.b
error in principio,inducit errorem in processu. ibid.b
error notarij proba.ex præcedentibus & sequentibus. 1.282.a
Error facti alieni excusat ab omni culpa. 1.282.a
error est in sententia dum ad acta erronea se refert. 1.282.a
error in dubio litigās coram nō suo iudice præsumitur errare. 1.282.a
error præsum. quando quis facit quod facere nō debet,nisi appareat de certa scientia. 1.282.b
error proba,proban.rem aliter se habere. 1.282.b
error nominis proprij, vel appellatiui non vitiat,dummodo de corpore constet. 2.149.b
error cōputationū allegari semper potest,atque emendari perpetuò debet,& si rationes sæpè sæpiùs initæ proponantur. 1.282.a
error indic.an vitiet instrumentum? 1.332.a
error calculi an possit pòst sententiā in causa appellationis allegari. 1.282.b
error sententię,siue expressus sit,siue deprehēdatur ex actis, vtroque casu sententia iudicis fit nulla. 1.281.a
error proprij nominis vel cognominis eius contra quem fit commissio,illam non vitiat. 2.149.b
error in substātia:exercitio,vsu iurisdictionis vitiat processum. 1.282.a
error calculi pòst transactionem vel sententiam super ratione vel calculo allegari non potest. 1.282.a
error in nomine app.vitiat nisi res ad oculum demonstret. 2.149.b
error.Si ordinarius procedat vt delegatus,vel econtrà per errorem, & partes pariter errent,credendo eum delegatum,cum sit ordinarius,vel econtra,processus est nullus. 2.282.a
error nominis proprij,vel appellatiui an noceat? ibidem
error calculi non potest vltra triginta annos allegari. 1.282.b
Mercatores possunt sepiùs pere.calculationem. ibid.b
Quid si cum calculo interuenit quitatio, an iterùm peti possit quòd calculetur. ibid.
Quid si quis in iudicio negauit calculū,an possit postea allegare errorem calculi. 4.274.nu.117
error facit ius. 4.198.b
error iuris,error est improbabilis. 1.283.a
error semper & perpetuò est emendandus. 4.184.a
error dubius cum errore facti par est. 4.189.b
error improbabilis cum errore iuris comparatur. 1.282.b
errorem proprium quis cautè corrigere debet. 1.282.b
error notarij qualiter probe.& corrigatur? 1.282.b
error communis facit ius,& veritati præfertur. 3.11.nu.1. Ampliatur

Vtriusque Iuris Opiniones.

exceptiones quæ requirunt altiorē indaginem,in causis summariis nō admittuntur,sed in causis principalibus referuantur. 1.295.b
exceptionem obiciens nunquam videtur de intentione partis aduersæ confessus. ibid.
exceptionis non numeratæ pecuniæ renunciatio iureiurando confirmatur. 1.295.a
Exceptiones personales non transeunt ad alios, sed reales etiam aliis competunt. 1.295.b
exceptionibus contrariis sese defendere nemo prohibetur. ibid.
Exceptiones certæ si rescripto aut statuto tollantur in specie subiūcta generali clausula,tunc non solùm expressæ,sed etiam omnes aliæ si miles subiatæ censentur. 1.287.b
exceptionem non numeratæ pecuniæ perpetuam habent cisitas,& sacer,piusne quinis locus. 1.295.a
exceptionem moræ adeptus debitor exceptionis eiusdē oppositioni à suismet debitoribus fit obnoxius. ibid.
Exceptionem sibi cōpetere declarari,antequam conueniatur, iure petetreus vocato in ius creditore. ibid.
exceptiones litis finitæ,quæ. 1.291.a
exceptiones litis ingressum impedientes quæ sint. ibid.b
exceptio non numeratæ pecuniæ contra geminatam confessionem nō potest opponitem nec opponitur si confessio facta sit in vltima vocatione. 1.294.a
Perpetuò tantum competit ciuitati,& ecclesiæ. ibid.
Item non competit dicta exceptio vbi confessio est facta in transactione. ibid.
Exceptiones litis finitæ præ cæteris exceptionibus peremptoriis,& ante,sad impediendum processum,& post litis contestationem ad perimēdum ius actoris opponi: Nisi altiorem requirant indaginem,nec possint incontinenti probari. 1.289.a
Vtrum exceptio incontinenti probari possit,ac debeat,an verò non arbitrio iudicis definiendum permittit. 1.289.b
Quamlibet exceptionem peremptoriam opponi posse ante litem contestatam ad impediendum litis ingressum: modò liquida sit & notoria. ibidem.
exceptionem iurisiurandi,& periurij,cùm sit litis finitæ,impedire litis ingressum,& processum ad vlteriora. ibid.
exceptiones litis finitæ,cur sic dicantur. ibid.
Iudicē ex officio posse agentem sine actione repellere, licèt non opponatur exceptio. ibid.
exceptionem spolij impedire litis ingressum. ibid.
exceptionem spolij,cùm sit dilatoria,post litis contestationem opposita,de iure ciuili non suspendere petitorium. ibid.
exceptionem spolij,non repellere quemcunque tertium possessorem: sed habere tantùm locum contra ipsum spoliantem. 1.290.a
Exceptionem iurisiurandi delati & præstiti à parte parti,esse finitę. 1.616.a
exceptionē reuocādi domum,posse opponi coram iudice totius regionis generali:ad cuius tribunal omnes,etiam alibi domicilium habētes,legitimè vocari posset. 1.290.a
Licet excep,declinatoria fit omissa à partibus litigantibus, poterit tamen opponi per tertium quandocunque in iud. veniētem. 1.560.a
exceptionem non numeratæ pecuniæ opponi posse intra biennium,etiā si fuerit ei renunciatum. 1.290.a
exceptio recusationis,ante litem contestatam opponenda est. tomo 1.592.a
exceptionem non numeratæ pecuniæ non competere post biennium, ne quidem de æquitate Canonica. 1.290.a
exceptio incompetentię nō intelligitur remota,quamuis alię exceptiones remoueantur. 1.592.a
exceptionem non numeratæ pecuniæ nec simplex debiti ex parte solutio sine expressa agnitione tollit,nec vlla verba tempore cautionis prolata impediunt. 1.295.a
exceptionem non numeratæ pecuniæ opponet qui se soluturum cum iureiurando promiserit,non qui se recepisse cum iureiurando confessus est. ibid.
exceptionem dominij,siue proprietatis posse opponi agēti interdicto adipiscendæ possessionis,si non opponens incontinenti se obtulerit ad probandum. 1.290.a
exceptionem excommunicationis posse opponi pòst conclusionem in causa. ibid.
exceptionum prouenientium ex pacto incontinenti appositio contrahi potest iudex habere rationem,licèt non apponatur per partē, cùm tale pactum sit pars contractus. 1.295.b
exceptiones,quæ diligenter atque accuratè excuti debent,in possessionis iudicio non admittentur. ibid.
Non debet actor,in suo libello de excepr.parti. competente face.mentionem. 1.291.a
In quacunque generali exclusione exceptionum,facta per statutū, nūquam excluditur officiū iudicis,nisi excluderetur omnis exceptio, & defensio. 1.286.b
exceptiones omnes,quæ opponuntur ad impediendum executionem sententiæ in rem iudicatam transactæ, si respiciunt actionem primā & huiusmodi exceptiones natæ essent ante sententiā nunquam opponi possunt,& oppositæ non impediunt executionem. 1.295.b
excipere contra sententiam iudicis,& exceptionem appellando nōpro sequi,est non excipere. 4.192.a
excipere,& non probare,est non excipere. ibid.
Excipiens cōtra personas testiū,non debet simpliciter opponere quod sint infames,periuri,sed debet specificare locum & tempus cōmissi delicti,& circunstantias. 1.295.b,& 296.a
Excipiens contra teste aliquem quod sit infamis,periurus,&c.non tenetur probare quod communi omnium opinione habeatur & reputetur pro tali,sed sufficit si probet,quòd infamis sit ex tali causa vel tali crimine. 1.295.b,& 296.b
Excipiens regulariter non videtur confiteri.
Limitatur quintupliciter.ibid.
Excipiens de absolutione an videatur fateri se excommunicatum. ibi. & 299.a,& 300.b
In excipiendo sufficit narrare factū,ex quo resultat exceptio sine conclusione. 1.296.b
Excipiens contra rescriptum quòd non fecit mentionem de primo,nō solùm exceptionem proponere,sed debet appellare à tacita vel expressa reiectione,ad hoc quòd processus sit nullus. 1.295.b
Excipiens non videtur confiteri intentionem agentis,etiam si excipiat de solutione. 1.296.a
excipiens contra testē de aliquo crimine,si non probet,tenetur actione iniuriarum. 1.295.b,& 296.b
excommunicatur,qui clericum excommunicatum percutit,vel offendit. 1.300.a
excommunicantur spoliātes Christianos nauigantes pro honestis causis vel negotiationibus vel Christianos naufragium passos in rebus. 1.299.b
Excommunicatur clericus se ipsum percutiens. 1.300.a
Excommunicantur vsurpantes de nouo sibi ius patronatus à locis piis vacantibus. 1.299.b
Excommunicatur percutiens clericum,vel eum offendens,absque vulnere. 1.299.b
Excommunicantur schismatici. 1.299.b
excommunicantur facientes seruari statuta,vel consuetudines contra ecclesiasticam libertatem. 1.299.b
excommunicare possunt prælati habentes iurisdictionem fori contentiosi. ibidem
excommunicari non debet pro leui iniuria illata per laicum clerico, & ideo potest absolui ab episcopo. 1.300.a
excommunicantur Christiani,deferentes Saracenis habētibus bellum cum christianis,arma,ferrum,& simi.etiam tempore belli. 1.299.b
excusus simpliciter, perinde ac si non esset, dicitur perpetuò excusus. 1.296.b
excusus à successione ab intestato,est etiam excusus à successione cōtra testamentum. ibid.
excommunicantur qui percutiunt personas religiosas,quæ viuunt sub regula,licèt non faciant professionem. 1.300.a
excommunicari potest notorius contumax sine monitione. 1.299.a
excommunicantur magistri &scholares Bononi. conuenientes hospitem pro conducendo hospitio aliorum magistrorum,vel scholariū, ante tempus conductionis elapsum. ibid.b
excommunicatur,qui percutit clericum degradatum. 1.300.b
excusio vnius alterius est inclusio. 1.296.b
excommunicata mulier potest absolui ab Episcopo loci,quia non tenetur ire ad sedem Apostolicam. 1.298.b
excommunicatus est,qui à clericis pro rebus suis gabellam exigit. 1. 302.a
excommunicatus non potest esse procu. 1.301.b
excommunicatus rectè contrahere potest, & valet contractus. 1. 299.b
excommunicatus si appellauit,& nullam dicat sententiam,& in extrajudicialibus,si cum protestatione admittitur,prædecit validitas eius vocis ab euentu. ibid.
excommunicatus ob inobedientiam,quia ad iudicij non venit, de crimine,quo accusatur responsurus,pro confesso habetur, si perseuerat per annum in excommunicatione. ibid.
excommunicatus à tota synodo dispensari non potest. ibid.
excommunicatus beneficium conferre non potest. 1.289.a
excommunicatus non prohibetur contrahere, & sic sibi permissum est contrahere, distrahereque non obstante excommunicatione. 1. 299.a
excommunicatus est sponsus de futuro,percutiens clericum inuētum cum sua sponsa. 1.296.a
excommunicatus non potest accusare,quia non potest stare in iudicio. 1.299.b
excommunicatus excommunicatione maiori ab homine debet regulariter absolui ab excommunicatore. 1.297.b
excommunicatus non potest accusare, cum non possit stare in iudicio. 1.299.a
excommunicatus non potest intrare ecclesiam,etiā si intraret alia causa,quàm audiendo diuina. 1.297.b
excommunicatus potest appellare etiam quòd fuerit actor in causa principali. ibid.
excommunicatus pro notoria contumacia non requirit monitionem. 1.299.b
excommunicatus potest esse arbiter. ibidem
excommunicatus perseuerans per annū in excommunicatione habetur pro conuicto & confesso de crimine de quo fuerat imputatus. 1.297.b
excommunicatus pro quacunque causa,etiam ciuili permanēs,ac persistens per vnius anni curriculum in excommunicatione, de hæresi suspectus habetur. ibid.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index in Communes

excommunicatus potest petere reuocationem missionis in possessionem ex primo decreto. 1.297.b
excommunicatus pro debito, quamuis satisfecerit debet absolui. 1.300.b
excommunicatus si est in loco insigni non potest comparere pro se in iudicio, secus si non sit in loco insigni. 1.299.b
excommunicatus cui æquiparetur deportato, scilicet, an relegato. 1.300.b
excommunicatus in vno loco, est excommunicatus quocunque vadat. ibidem
excommunicatus non potest opponere de nullitate sententiæ. 1.299.b
excommunicatus arbitrator, seu arbiter esse potest. 1.298.b,&299.a
excommunicatus absolutione obtenta, potest agere pro iniuria, sibi tempore excommunicationis illata. 1.297.b
excommunicatus, cuius, fortè excommunicatio ignoratur, nō tenetur eam detegere. ibid.
excommunicatus reus non potest reconuenire actorem, quia reconuentio non est defensio, sed impugnatio. ibid.
excommunicatus non est quis, si iudex dicat, excommunico vel absoluo, vel excommunico & absoluo. ibid.
excommunicatum non potest absoluere collegium Cardinalium sede vacante. 1.297.b
excommunicatus ob causam notoriam, non requirit monitionem. 1.299.a,& b
excommunicatus est seruus diaboli. 1.296.b
excommunicato actus iudiciarij prohibentur. ibid.
excommunicatus ex obligatione sua in quam conuenerat, vt nisi intra præfinitum diem solueret, excommunicatus esset, ipso non veniente aut soluente, etiam si impeditus fuisset, excommunicatus censebitur. 1.297.a
excommunicatus an sit ab ecclesia expellendus. 1.300.b
excommunicatus in loco insigni degens, non potest ad iudicium etiam suæmet defensionis causa accedere, alias non prohibetur. 1.299.a
excommunicatus occultus non differt à publico, in his quæ geruntur iure priuato. ibid.
excommunicatus potest testari, nisi sit solenniter anathematizatus. 1.299.a
excommunicatus non potest præstare iuramentum, quod cedit ad eius vtilitatem. 1.298.b
excommunicatus potest compelli procuratorem constituere. ibid
excommunicatus, si excommunicatio est publica & nota, debet euitari, non solùm priuatim, sed etiam publicè, si verò sit occulta, & vni soli nota, debet priuatim tantùm eum vitare, scilicet, inter se & ipsum. ibidem
excommunicatus, vbi est quis ad commodum aliquorum, si ipsi communicent cum ipso excommunicato, non licet aliis cum illo communicare. 1.298.b
excommunicatus minori, licet eligatur ab eligentibus ignorantibus talem excommunicationem: tamen non valet eius electio. 1.298.b
excommunicatus potest contrahere matrimonium. 1.701.b
excommunicatus, cuius fortè excommunicatio ignoratur, non tenetur detegere excommunicationem suam, si eligatur, prouidetur, instituitur, postulatur. 1.298.b
excommunicatus non potest intrare ecclesiam, nisi vt audiret verbum Dei. ibidem
excommunicatus quis censetur, Si iudex dicat, si non satisfeceris, te excommunico, vel te excommunicatum cognosco. 1.298.b
excommunicatus ob contumaciam, & integro anno nō absolutus, pro contiċto habetur quo ad crimen illi seu ciuiliter seu criminaliter intentatum. 1.299.a
Excommunicatus maiori excommunicatione est infamis. ibid.
Excommunicatus potest absolui à iudice. 1.301.a
An autem delegatus absoluere possit excommunicatum à se, post elapsum anni. ibid.
Excōmunicatus potest expedire actus, qui geruntur iure proprio, seu priuato, ad priuatum interesse. 1.297.b
Excōmunicatus agendo non potest stare, cōparereque in iudicio. ibi.
excommunicatus conuentus non potest deoitum compensare. ibidem
excommunicatus si spolie. an sit restituendus. 1.301.b
Excommunicatus an possit esse testis. 1.296.b,& 297.a
Excommunicatus an possit testari. 1.296.b,& 298.a
Excommunicatus non potest nuntiare nouum opus. 1.301.b
Excommunicatus se defenden. an possit petere sententiam pro se ferri, actore non instante. ibi.b
excommunicatus tolerans excommunicationem per annum, est de hæresi suspectus. ibid.b
excommunicatus potest iterùm excommunicari. 1.297.b
excommunicatus, non potest prosequi iniuriam. 1.301.b
excommunicatus est infamis. 1.302.a
excommunicatus clericus iure ipso beneficij fructib. priuatur. 1.299.a
excommunicatus debet euitare excommunicatum. 1.298.b
excommunicatus non potest petere debitum iuratum. 1.301.b
excommunicatus licèt non possit age. potest se defendere. 1.301.a
excommunicatus an possit dicere de nullitate sententiæ, & an possit eligere, vel impetrare, reconuenire &c. 1.301.b
excommunicatus non potest esse arbiter. 1.301.a
excommunicatus an possit opponere compensationem. 1.302.b
excommunicatus potest esse testis in instrumento. 1.302.a
Excommunicatus, si est in loco insigni, etiam ad defendendum, non potest esse in iudicio per se, sed per procuratorem. 1.297.a
Excommunicatus an possit recipere instrumenta. 1.302.a
excommunicatus non debet ingredi ecclesiam. 1.298.b
excommunicatus contumax, si infra annum non sit absolutus, pro conuicto habetur. ibid.
excommunicatus clericus ipso iure beneficij fructib. priuatur. ibid.
excommunicatus semel, præsumitur adhuc excommunicatus, nisi probet de absolut. 1.302.a
excommunicatus non est qui loquitur, cum loquente, cum excommunicato. ibid.
Si excommunicatus interponat decretum, in actoria, & tamen decretum non erat necessarium, actoria redditur nulla. ibid.
excommunicatus non potest esse arbiter. 1.298.
excommunicatus rectè contrahit. ibid.
excommunicatus secrete an debeat vitari. 1.302.a
excommunicatus non potest exercere suū officium in scribendo acta, & conficiendo instrumenta. 1.298.b
excommunicatus non potest opponere de compensatione. ibid.
excommunicatus, ob contumaciam, non debet absolui cum caut. iuratoria. 1.300.b
Excommunicatus non potest accusare, cùm nō possit stare in iudicio.
Excommunicatus testis esse non potest. 3.53.nu.1.
Ampliatur pluribus modis. ibid.1.& seq.
Quid contra alium excommunicatum. ibid.4.
Quid in teste instrumentario. ibid.7.
Quid in occulto excommunicato. ibid.9.& seq.
Quid in excommunicato excommunicatione minori. 3.54.nu.15.
Excommunicatus semel, semper præsumitur excōmunicatus, nisi probetur absolutus. 3.53.nu.6.
Excommunicatus an testari possit. 3.226.nu.1.
Excommunicato an in testamento aliquid relinqui possit. ibid.4.
Excommunicatus an possit intentare remedium. l. diffamari. C. de inge. manu. ibid.5.
Excommunicatus an possit testari, secundum iuris canonici dispositionem. ibid.11.
Excommunicatus pro iniuria illata Cardinali non potest testari. ibidem 8.
excommunicatus pro hæresi non potest testari. ibid.6.
excommunicare qui non potest, potest excommunicationem latam declarare. 3.324.nu.41.
excommunicatus comparendo corā iudice excommunicante pro absolutione, an videatur appellationi renunciare. 3.141.nu.26.& seq.
excommunicatus occultus non potest conferre beneficia. 3.12.n.26.
excommunicatus occultus non potest alium excommunicare. 3.12.nu.mer.35.
Excommunicatus actor est repellendus à iudicio, & cogitur agere per procuratorem, ne commodum reportet ex repulsione. 1.298.b
Excommunicato debent subtrahi fructus beneficij. 1.301.b
Gesta per Excommunicatum occultum, si concernunt publicum officium tenent. 1.300.a
Excommunicati procurator constitutus simpliciter ad plures causas cum potestate substituendi, non potest substituere. ibid.a
Excommunicati sunt contrahentes sciētes matrimonium in gradibus consanguinitatis, vel affinitatis prohibitis. ibid.a
Excommunicati sunt, qui iniuriosè, aut temerè Episcopum percutiūt. ibid.a
Excōmunicati constitutio procuratoris non tenet, & potest exceptio ne repelli procurator. ibid.a
Excommunicati actiuè, & passiuè habent testamēti factionem. 1.299.b
Excommunicato communicans scienter in casibus à iure non permissis, nec in consequentiam casus permissi, etiam si per metum participet, incurrit minorem excommunicationem. 1.298.a
Excōmunicati & vsurarij non debēt in cimiterio sacro sepeliri. 1.301.b
Ea quæ fiunt ab excommunicato non reintegran. eo absoluto. 1.302.a
Excommunicati non sunt dantes nec recipientes ad vsuram. ibi.a
Excommunicati sunt prohibentes ne iudices ecclesiastici sua vtantur iurisdict. ibid.a
Excommunicati sunt religiosi, qui extremam vnctionem, vel Eucharistiam ministrant sine licentia presbyteri Parochiæ, vel matrimonia solemnizant. 1.300.a
excommunicatum non potest absoluere collegium Cardinalium sede vacante. 1.300.a
excommunicatio ex falsa causa, an valeat. 1.301.b
excōmunicatio nō suspenditur post appellationem interpositā. 1.300.a
excommunicatio euidenter iniqua, non ligat. 1.301.b
excommunicatio ad tempus, lapsu temporis non tollitur, sed necessaria est deinde absolutio. 1.300.b
Excommunicatio est censura à canone, vel à iudice ecclesiastico pro lata priuans communione sacramentorum. ibid.a
Excommunicatio quo ad deum, nihil additur quia statim quod quis delinquit, est excommunicatus quo ad deum. ibid.b
Excommunicatio ferri nō debet sine iusta & rationabili causa. 1.300.a
excommunicatio est pœna maior, quam habet ecclesia. ibid.a
Excommunicatio, siue bona, siue mala, semper est timenda. 1.300.a
Excommunica. currit contra culpabiles non propalantes. 1.300.a
Excommunica potest ferri contra deb. incont. quod capit mutuum si non soluat termino conuenuto. ibid.b
Excommunica. an liget si cred. terminum proroget deb. ibid.
excom-

Vtriusque Iuris Opiniones.

Ampliatur multis modis. ibid.nu.2.& seq.
Limitatur. ibid.nu.18.& seq.
Quid si defectus sit etiam in solennitate, vel in causa materiali. ibid.14.
Quid si inducetur aliquid contra communem vtilitatem. ibi.18.
Error communis solus non præcedente titulo nihil operatur. ibi.20.
Error communis validat gesta, non tamen facit illum habilem officiem. 3.12.nu.28.
Error communis. an validet gesta in delegato. ibid.31.
Error communis quo ad temporalia proficit, non autem quo ad spiritualia. ibid.34.
Error iuris impedit præscriptionem. 3.310.nu.1
Ampliatur & limitatur multis modis. ibid.2 & seq.
Error iuris cadens circa priuilegium, vel sententiam, an impediat præscriptionem. ibid.nu.6
Quid in præscriptione triginta vel quadraginta annorum. nu.2
Error iuris mixtus cum errore facti, an impediat præscriptionem. n.8
Quid si error esset dubius? ibid.nu.7
Quid in minore & rustico? ibid.nu.10
Error in corpore vitiat actum. 1.281.b
Impedit consensum. ibid.
Error in syllaba non nocet. ibid.
Error regionis non nocet, si de corpore constet. ibid.
Error in proprio facto non toleratur. ibid.vide 282.b
Erronea subscriptio non nocet. ibid.
Error iuris excusat à fructibus. ibid.
Error soluti repetitionem non impedit aut dotalis, vel remunerandi obligatio. 1.282.a
Error iuris vel facti an noceat vsucapere volenti. ibi.
Errans non consentit. ibid.
Fallit. ibid.
Esse in via ad actum, habetur pro esse in actu. 4.189.a
esse inutiliter, vel esse prælatum inutilem, est non esse prælatum. ibid.
esse inualidum, & esse nullum. 4.189.b
esse nullum vel esse contra ius, est non esse. ibidem
¶ Esse certum dicitur, quod certum esse debet. 4.190.a
esse dicitur iam, quod iam est futurum. 4.217.a
esse cautum inualidè, est non esse cautum. 4.189.b
esse circa pronunciam, est esse in prouincia. 4.189.a
esse euidenter tale, est approbatum esse tale. 4..91.a
esse & non posse disponere, est non esse. 4.189.a
esse & non posse doceri quod sit, est non esse. ibid.
esse factum non de iure, est non esse factum. ibidem
esse impossibile, pro non esse habetur. 4.191.b
esse inapparenter, pro non esse censetur. ibidem
esse indebitè, vel legitimè, est non esse. 4.189.a
esse iudicem in actu ipsi non competenti, est non esse iudicem. ibid.
Et copula, eius naturæ est, vt inter diuersa ponatur regulariter loquédo. 1.283.a
etiam, dictio est implicatiua. 1.283.a
euagationis & dissolutionis occasio euitanda est. 1.281.a
euanescit instrumentum, si eximitur debitum. 1.281.a
euenientes fortunæ contrarios sæpius euentus operantur. 1.283.a
euentus non spectatur, cuius effectus nullus sequitur. 1.283.a
euentum diei non constituere debitorem in mora. 2.127.b
Non tamen dicitur euidenter expressum illud quod elicitur ex coniecturis. 1.283.a
euidens dicitur quod etiam ex coniecturis apparet. 1.283.a
euicta re per sententiam à iudice non suo, sed per prorogationem effecto latam, venditor similiter emptori de euictione non tenetur. 1.283.b
euicta re per sententiam arbitri emptor contra venditorem de euictione non rectè agit. 1.282.a
euicta re per sententiam, emptor de euictione contra venditorem non potest agere, nisi eidem debito tempore, nempe ante conclusionem vtriusque instantiæ, vt venerit ad se defendendum denunciauerit. 1.283.a
Fallit. ibid.
euictio locum habet quando hæreditas diuiditur per testatorem, si vni ex cohæredibus euincatur pars sua: secùs in prælegato. tomo 1.283.b
euictio, In libello ex actione ex empto de euictione. oportet narrare contractum emptionis, & litem fuisse motam. 1.283.b
Euictio regulariter in re aliena legata, tradita & euicta contra hæredem, locum non habet. 1.283.b
euictio non debe. vbi per contumaciam emptor cōdemnatur. 1.284.b
euictio locum habet in donatione propter merita. 1.283.b
euictio non debetur per eum qui transigen. dimittit rem apud aduersarium. 1.285.b
euictio nō debet quādo per imprudentiā iudex malè iudicauit. 1.285.b
euictio non debe. per primum venditorem, quando res transiit per plures manus, & ei facta non fuit. 1.285.b
euictio deberetur, si res feudalis vendita euinca. 1.285.b
euictionis iud. coram quo agitan. fit. 1.285.b
euictio non debetur, Si in ludo venditum euincatur. 1.284.b
euictio non debe. per eum qui solùm cessit iura, quæ dicitur habere. 1.284.b
euictio non debetur vbi princeps de facto emptorem expellit. 1.284.b
euictio an debeatur pro re donata, vel legata. 1.284.b
euictio non competit menti scienter rem furtiuam. ibid.
Quid in mente rem subiectam fideicommisso. ibid.
euictio non debetur pro re particulari à venditore hæreditatis. ibi.
euicta re ad quid teneatur venditor. ibid.
euictio cuius temporis debeatur, seu cuius temporis consideretur valor rei. ibid.
Ante euictionem ius non competit emptori. 1.284.a
euictionis actione etiam rei alienæ ignarus cōsultóque emptor præcium recuperat. 1.286.a
euictionis iure, qui re euicta teneretur, re non euicta ad sumptus oēs, atque expensas in comparanda victoria positas tenetur. ibid.
euictionis actio non solùm emptori competit ad præcium recuperādum, quando ille litem in se intendi venditori denunciauit, sed & quādo nihil enūtians, atque ante vel iudicij vel sententiā agnoscēs bonā fidem restituerit rem controuersam, si modò postea probet eius rem fuisse, cui illam restituit. ibid.
Euictionis actio non aliter proceder, quàm si denuntiatio venditori etiam litem emptori motam cognoscenti fiat. 1.285.b
Pro euictione contra auctorem auctoris non competit actio personalis nisi cedatur. 1.285.b
de euictione agi non potest, nisi sit facta exec. 1.284.a
exactio. Exigere est ab inuito extorquere. 1.286.a
exactores publici, an mercari possint de pec. exacta. ibid.
Et ad quid teneatur exigens talem pec. pu. indebitè. ibid.a
exactor publicus potest collectam pauperi remittere. ibidi.
exigere denotat violentiam idem in verbo extorquere. ibid.
examinando reum in causa criminali, iudex potest illi deferre iuramētum de veritate dicenda. ibidem.
exceptio quæ secundum statutum non potest opponi, tamen res potest detineri loco pignoris. 1.287.a
exceptio nullitatis (licet per statutū tollantur omnes exceptiones) non censetur sublata. ibid.
exceptio dilatoria solutionis debet opponi ante litis contestationem. ibid.a
exceptio non infert intentionis aduersæ probationem. ibid.a
excep. pacis factæ potest opponi etiam post sententiam. 1.283.a
exceptio nullitatis proprie non est exceptio. 1.288.b
excep. dolo facis, quia pet. quod restituturus es, an & quādo opponi, possit. 1.293.a
excep. tibi ius non competit, impedit litem contestari. ibid.b
an autem agenti rei vendica. possit per hab causam ab eo opponi tu non es dominus. ibid.
exceptio quæ stat in meris terminis exceptionis, non est in scriptis proponenda. 1.288.b
Exceptio generalis non sufficit, nisi specialiter opponatur de excussione non facta. 1.283.a
exceptionem dilatoriam omittens opponere in causa principali, non potest opponere in causa appellationis. tomo primo 292.a
exceptio compensat. potest opponi in exeq. 1.293.b
idem in excep. deductionis impensar. ibid.
excep. tua non interest, an impediat lit. ingressum. ibid.
exceptio peremptoria potest opponi etiam post sententiam, si agatur prima actione, & non actione in factum ex prima sententia. tom. 1. 287.a
exceptionibus omninò contrariis, reus potest vti, & se defendere. ibidem
exceptio excommunicationis, potest opponi, etiam coram iudice tēporali. 1.293.a
exceptio resultans ex natura contractus & actionis proponitur: genitetur ipso iure probata, ex quo Actor proponendo actionem: eam cū sua exceptione proponere intelligitur. 1.288.a
excep. inuentarij confecti potest opponi etiam post sententiam quia non est contra sententiam, sed præter. 1.293.a
Exceptio competens principali, competit fideiu. etiam spontaneo. 1.202.b
exceptio non numeratæ pecuniæ opponi non potest, quando est illi renuntiatum cum iuramento. 1.293.b
exceptio prætij non soluti impedit lit. ingressum. 1.292.b
excep. an debeat necessariò fieri in script. 1.290.b
exceptio nullitatis non requirens altiorem indaginem, sed quæ potest incontinenti probari, impedit executionem. 1.287.a
exceptio litem perimens etiam post sententiam opponi potest, si prima actione agatur, non verò actione in factum ex prima sententia. ibid.
exceptio in vno inducit conclusionem omnium aliorum casuum sub regula. ibidem
exceptio non numeratæ pecuniæ post biennium opponi nequit, etiam si probationis onus assumatur. ibidem
exceptio, Tu es consanguineus ideo non potes esse Iudex, si non opponatur, valet iudicium. 1.287.a
exceptio dilatoria non opposita ante litem contestatam, in 1. instantia, non potest opponi, nec in 2. 1.286.b
exceptio nullitatis quæ probari è vestigio potest, executionem retardat. 1.287.b
exceptio admittitur quando aliter periculum reparari nō potest, vbi alias non admitteretur. ibid.b
exceptio solutionis licèt non sit opposita: si constat exactis esse natam cum obligatione ante litem contestatā, absolui tur reus: alias autem, si postea nata fuit: condēnabitur ex prima obligatione. ibi.
excep. opposita, contra partem libelli nō suspendit alia parte. 1.293.a

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index in Communes

exceptio non numeratæ pecuniæ non competit in confessionem ex mutui causa factam,si alia causa à mutuo diuersa in ea sit translata 1.287.b
exceptio non numeratæ dotis,infra quæ tépora sit opponenda.1.295.a
exceptio spoliationis impedit litis ingressum, cùm spoliatus debeat ante omnia restitui. 1.286 b
exceptio nullitatis non censetur sublata,sublatis ab statuto omnibus exceptionibus. 1.287.b
exceptio non numeratæ pec.debet in scriptis proponi. ibidem
exceptio est actionis exclusio. Defensio autem repulsio intentionis. ibidem a
exceptio quotiescunque esset superflua & inutilis de eo, quod in regula cõtineretur,tunc & eo casu ne reddatur inutilis & superflua, censetur regulam istam amplare secundum exceptionis qualitatem. 2.75.b
exceptionem nullitatis,si fit liquida,& summariè probari possit, impedire executionem sententiæ, secùs si requirat altiorem indaginem. 2.300.a
exceptionem nullitatis non impedire executionem trium conformium sententiarum:idque obtinere ac procedere & in criminalibus,& in tribus sententiis interlocutoriis. ibidem
exceptionem nullitatis admittendam aduersus tres cõformes sententias,quoties nullitas ipsa notoria est,&euidens ex actis:aut tertius aliquis eam opponat. ibidem
exceptio dilatoria ante litis contestationem poni debet. 1.287.a
exceptio ad processum obiecta concernens merita causæ circa quam actor se non fundat,& est exceptio litis finitæ, debet per excipientem probari. ibidem b
exceptio excom.potest opponi in quacunque parte iudicij. 1.301.b
exceptio dominij, etiam quæ in promptu offertur probanda, aliter quam per sententiam latam in petitorio,non obstat agenti possessorio retinendæ. 1.287.a
exceptio litis pendentiæ ante litem contest.opponenda est. 1.292.b
exceptio rei non traditæ obstat agenti ad pretium. ibidem
exceptio pretij non soluti an possit opponi post sententiam. ibid.
exceptio non num.pec.cõpetit,quando quis confitetur habuisse centum, & per interuallum recipit solum partem. 1.294.b
exceptio calumniosa pro iudicem repellenda est. 1.292.a
exceptio dilatoria solutionis opponi potest ad impediendum processum. ibidem
exceptio excommunicationis an possit opponi cessionario. tom.1 301.
exceptio rei iudicatæ obstabit principaliter agenti,quando super aliquo iure proposito incidenter per via exceptionis pronuntiatum fuit,& illud idem per modum actionis in alio iudicio ad eundem effectum deducitur. 1.287.b
exceptio nullitatis ex capite incompetentiæ procedentis, nunquam censetur exclusa,etiam si præcludatur via apponendi contra sententiam. 1.286 b
excep.non nu.dot.non competit marito quando confessus fuit habuisse dotem ab alio quàm ab vxore vel eius patre, & sic à tertio. 1.295.a
exceptio non numeratæ pecuniæ quando possit opponi,& quãdo nõ. 1.293.b,& 294.a,& b
except.reculat.ante omnia proponen.est. 1.292 a
excep.quamuis notoria ailquo modo:in iud.deducen.est. 1 296.b
exceptio declinatoria fori.est in prin.opponen.antequam per opponentem,deuenia.ad aliquem actum. 1.292 a
exceptio.Tu non potes esse procu.potest opponi in quacunque parte iudicij. ibid.
exceptio loci suspecti licet non sit opposita à princip. potest tamen ex post facto opponi,quia grauamen renouatur,non autem consumitur. ibid.
exceptio opposita per hæredem conuentum inuentarij non confecti impedit litem contestari. 1.286.a
Si except.dilatoria non opponatur,valet processus. 1.292.a
exceptio dilatoria,regulariter ante litem conte.opponen..est. ibid.
excep.illegiti.personæ potest quandocunque opposi. ibid.
Si nõ admittatur exceptio excussionis tacitè vel expressè debet app. alias valet iudicium. 1.307.b
except. fideiussõis nõ præstitæ nõ pót poit litè cõtest.opponi.1.292.b
excep.doli.non da.plebio contra positum in dignitate. 1.273.a
excep.non nu.pec.non habet locum in aliis contractibus.etiam in deposito. 1.294.b
exceptio non excludit intentionem eius, qui sine actione experitur. 1.287.a
excep.lit.finitæ impediunt lit.contestationem. 1.291.b
exceptio iuris tertij,quæ non est exclusiua ipso iure, non admittitur. 1.290.b
excep.quòd quis potuit licitè occidi opponitur ad processum, & eũ impedit. 1.291.b
exceptio nititur æquitate. 1.288.a
exceptio indignitatis non iuuat possidentem hæreditatem quin teneatur restituere. ibid.
except.debet esse apta & concludens. 1.290.b
exceptio iudicis incompetentis debet opponi ante lit.contest.1 288.a
exceptio generalis fiue obscura,nõ releuat,si cõtra eã opponitur per partem. ibid.b
exceptio semel opposita ad vnum finem,& tunc repulsa,potest iterari ad alium finem in negocio principali. ibid.
exceptio dilatoria nouiter nata potest opponi post lit.contest.nisi cõstaret de negligentia opponentis ante commissa. ibi.
excep.rei iudicata,non ob.si sententia est nulla. 1.291.b
exceptio suspicionis.Regulariter post conclusionem in causa ne differatur sententia,non potest opponi exceptio,et iam reddens processum retrò nullum,licet post sententiam sic. 1.288.b
Omnis excep.per quam concluditur, agenti non compete. actionem an ipsoi ure,impedit lit.ingressum. 1.291.b
excep. rei iud.Summario.obstet in ordinario. ibid.
exceptio quòd quis vigore statuti bannitum licitò occiderit, vel offenderit,impedit litis contestationem. 1.288.a
Exceptio de iure tertij an admittatur. 1.293.b
exceptio.Si statutum dicat contra instrumentum posse tantùm opponi exceptionem solutionis,vel falsitatis,aut aliam in eodem expressam,& non aliam: potest tamen opponi exceptio concernens inhabilitatem producentis instrumentum. 1.295.a
exceptio transit ad singularem successorem. 1.291.a
exceptio reiicitur,si iudex ad vlteriora procedat. ibidem
exceptio est actionis exclusio. 1.288.a
exceptio debet proponi infra tempus,infra quod agi posset. 1.290.b
exceptio peremptoria vsque ad sententiam opponi potest. tomo 1. 288.a
exceptio per quam persona actoris vel rei excluditur à processu,sem per impedit processum, quia subtracta vna ex personis quæ formant processum:processus remanet informis & sine substantialibus. 1.290.b
Exceptio opposita per processum ad vlteriora reiecta videtur. 3.84.nu.1
Ampliatur multis modis. ibi.2.& seq.
Limitatur. ibid.15.
Quid in delegato an requiratur expressa declaratio.ibi. nume. 3.& seq.
Quid si non fuit cognitum super exceptione. ibid.
Quid in arbitrio. 3.28.nu.19.
Quid si pars non fuit citata. ibid.21.
Quid in iis,quæ sunt maximi præiudicij. ibi.25
Exceptio in iudicio deducta,& tacitè reiecta an possit in alio iudicio per modum agendi contra eãdem personam principaliter deduci. 3.85.nu.1
Declara,& intellige,vt ibid.2.& seq.
Exceptio reiecta in iudicio summario an possit principaliter deduci in iudicio plenario. ibid.4.& seq.
Exceptio loci non tuti an possit proponi per excusatorem non habentem mandatum. 3.86.nu.1
Exceptio nullitatis resultans ex eisdem actis impedit executioné rei iudicatæ ex tribus conformibus. 3.86.nu.1
Exceptio falsitatis,quæ non constat ex facie instrumenti non impedit executionem. 3.412.nu.17.
Exceptio superueniens reo pendente iudicio ex causa supernenienti. prodest ad absolutionem. 3.70.nu.6
exceptio quæ obstat cedenti bannito, vt non audiatur, non obstat cessionario ex causa onerosa. 1.288.a
excep.competens filio ex sua,persona,sibi prodest. licet ei vt hæredi non competat. 1.291.a
excep.translationis est lit.finitæ. 1.291.a
Item in excep.præscrip.si offera,proba.incon. ibid.
Exceptio peremptoria potest opponi etiam post sententiam,si agatur prima actione,& non actione in factum ex ipsa sententia. 1.288.b
exceptio declinatoria iudicis penitùs incompetentis,licet non sit opposita in principio antè alias exceptiones,imò licet aliqua dilatoria sit opposita ante,potest opponi vsque ad litè contestatã.1.288.b
exceptio quid,& vnde dicatur. 1.290.b
excep.periurij est lit.finitæ. ibid.
excep.pactí de non petan.impedit lit.ingressum. 1.291.b
excep.competens reo prin.competit ei & eius hæredi. 1.291.a
excep.iurisiurandi delati à parte patri.est lit.finitæ. 1.291.a
excep.excommunicationis potest opponi etiã post sententiã. 1.293.a
exceptio dominij,seu dolo facis,&c.non admittitur contra agentem interdicto retinendæ,& dicentem se turbatum. 1.288.b
exceptio sonans in delictum, quæ necessariò non infert, non obstat electo. 1.288.a
excep.rei iudicatę.est lit.finię. 1.291.a
exceptio adulterij contra mulierem repetentem dotem durat in petitum. 1.288.a
exceptio nullitatis impedit sententiæ executionẽ irretractabilẽ.1.288.a
exceptio vsurariæ prauitatis oppositæ contra sententiam super instrumento cõtractus vsurarij,debet impedire executionem ipsius sententiæ,quæ nunquàm transit in rem iudicatam. 1.288.a
exceptio nullitatis amittitur quãdo periculũ est irreparabile.3.144.nu.21.
exceptio dominij, an possit opponi in iudicio spolij.3.280.nu.43.& sequenti.
Quid si exceptio dominij opponatur à tertio.3.281.nu.45.& seq.
exceptio spolij debetur proponi ante litem contestatam.3.287.nu.30.
exceptio litis finitæ impedit lit.contestationem. 1.261.a
excep.rei iudicatæ non ob.agenti ex noua causa. 1.291.b
excommunicationis exceptio pót opponi,corã iudice seculari.1 302 a
exceptiones plures ad cautelam opponi possunt. 1.294.b
exceptiones,quæ nisi ipecialiter declaratæ sint, alicuius regulæ, vel alicuius rei,de qua agitur,generalitati non subiiciuntur. 1.290.b
exceptiones dilatoriæ sunt in limine iudicij opponendę. 1.295.b

exceptiones

V triusque Iuris Opiniones.

excommunicatio quæ incipit à præcepto iniusto, est nulla. 1.301.b
excommunicatio etiam per literas fieri potest. 1.300.a
excommunicatio opponi potest etiam si quis iurasset non opponere. 1.293.a
exceptio ineptitudinis libelli potest quandocunque opponi,& reddit processum retro nullum. ibid.
excommunicatio iniusta non causat metum iustum. 1.300.a
excommunicatio superueniens in delegatum,non extinguit eius iurisdictionem,sed eius exercitium impedit donec durat ipsa excommunicatio. 1.302.a
excommunicatio ad tempus,finito tempore requirit absolutionem.1. 303.b
excommunicatio lædit corpus & animam. 1.302.b
excommunica.non ligat nisi à die scientiæ. 1.300.b
excommunicatio.Fictiones non habent locum,vbi agitur de incurrenda sententia excommunicationis. 1.303.b
excommunicatio ex falsa causa tenet. 1.300.b
excommunicationem incurrit communicans cum excommunicato, etiam extra crimen. 1.304.a
excommunicationis reincidentia an fiat ipso iure. 1.301.a
Ab excommunicatione minore potest quilibet sacerdos absoluere.1. 301.a
excommunicationis sententia lata ex iusta causa,& si valeat æque obstringat,tamen si ratione aliqua sit nulla,non obstringet,nec alicuius ponderis,aut momenti erit. 1.300.b
excommunicatio non potest ferri in quemquam,nisi ex sua propria contumacia & proprio delicto. 1.557.b
excommunicatio nunquam potest ferri nisi præcedente contumacia. 1.557.b
excommunicatio semper requirit absolutionem. ibid.
excommunicatio non potest ferri nisi in personam animatam. Et ideò si ferretur contra vniuersitatem , nil valeret,quia vniuersitas non habet animam. ibid.
excommunicationem non euitat quælibet causa,nisi sit iusta,imponentis manus violentas in clericum. 1.304.a
excommunicationis sententia lata ex falsa causa,valet,quãdo ille qui excommunicat,etiam si sciuisset causam non esse veram,fuisset nihilo minus excommunicaturus. ibid.
excommunicationis sententia lata ex iniusta causa,& si teneat & adstringat,si ratione tamen aliqua sit nulla,secùs est. ibid.
excommunicationis exceptio etiam opponi potest,post lapsum termini peremptorij ad proponendas exceptiones dilatorias. 1.304.a
excommunicationis sententia non potest esse in suspenso, quando lata est pure,nam aut statim ligat aut statim nulla est. ibid.
excommunicationis licèt iniustæ, metus, & dicitur & ducitur iustus metus,atque in virum constantem cadens. 1.300.b
excommunicationis sententia etiam app.deferta non transit in rem iudicatam. 1.302 a
Si pro exequutione sententiæ quis duca.ad carcerem,non debet relaxari si præsentet fideiu.de iud.sisti.sed debet esse fideiu. de soluen.1. 318.a
excusatur etiam in criminali citatus,si locus non sit tutus,nec sub fide publica tenetur comparere. tomo primo,pagina 304.b
excusatur carceratus alibi,& hic citatus,nisi carceratio fuerit procurata,vel affectata. ibid.
excusatur infirmus,probata infirmitate per testes,vel medicum,etiam in delicto capitali, similiter senex. tomo primo,pagina 304.b
excusatur à pœna delicti infans. ibid.
excusatus propter impedimentum à personali compar.tenetur mittere procuratorem:imò finito impedimento tenetur comparere.to. 1.306.b
excusator sine mandato an admittatur in exceptionibus facti.tomo 3. 86.num.2.
excusator audiendus est pro reo etiam sine mandato. 1.304.a
excusator admittitur ad allegandas causas absentiæ tantummodo.1. 304.b
excusator comparens vt tantum excuset absentiam rei, non tenetur fideiubere vel satisdare,secùs si etiam defensionem susciperet.to.1. 304.a,& b
Excusator esse potest etiam pater vel dominus pro filio & seruo si cõpareant pro suo interesse. 1.304.a
Excusator in omnib.& quibuscunque criminibus,in quib.potest cõtra absentem procedi,admittitur,si non proponat aliquas defensiones rei,sed tantummodò alleget eius absentiam. ibid.a
Excussio bonorum quando fieri debeat,necesse est citari fideiussores vel bonorum possessores. 1.307.b
Excussio non requiritur in saluiano interdicto,nec in remedio l.fin.C. de acq.poss. 1.305.a
Excussio non sufficit vt præcedat quando agitur contra tertios possessores:sed requiritur etiam pronunciatio iudicis: quòd ea legitimè facta fuerit. ibid a
excussio debet fieri contra principalem,antequã peruenia.contra fideiussorem,vel tertiumpossessorem. 1.305.b
excussio nõ est necessaria,vbicunque quis creditor vult ius suum exercere contra nomen debitoris,et obligatum. 1.305.b
excussio est fiat vbi debitor abest,vel hæredem non habet, si tamen fiscus fit illius loco:contra eum fiet excussio. ibid.b
excussio quando fit contra hæredem iacentem,debet dari curator.tomo 1.307.b
Excussio requir.in rei vendicat.in vno casu. 1.307.b
Excussio non admittitur vbi constaret debitorem non esse soluendo.1. 305.b
Excussio principalis non requiritur,quando creditor agit contra nomen sibi obligatum. 1.304.b
excussio requiritur etiam in dote antequam deueniatur ad extraneos possessores. 1.306.a
excussio an fieri debeat in bonis domicilij,si in loco iudicij deb. nihil possidet. 1.307.b
excussio contra alienantem bona cessat,vbi emptores sciebant fideicõmissi substantiam. 1.304.b
excussio facta per vnum ex creditoribus,prodest aliis. 1.307.b
excussio quando non facienda. 1.305.b,& 306.a,& b
excussio requiritur contra maritum vergentẽ ad inopiam antequam agatur contra tertios. 1.305.b
excussio cessat vbi notorie constat debitorem non esse soluendo.tom. 1.304.b
Excussio non facta ante litẽ contestatam an fieri possit pendente iudicio intentato contra fideiussorem,vel pignorum possessorem.3.177. num.19.
Excussionis exceptio potest opponi etiã si fideiussor promiserit se soluturum,fine vlla exceptione. ibid.a2.
Quid si cum iuramento. ibid.a3.
excussionis exceptio an habeat locum de iure canonico. 3.179.n.67.
excussionis exceptio an debeat opponi ante litẽ contestatam.3.176.nu. 9.& seq.
excussionis exceptio habet locum etiam in fisco. ibi.2.& seq.
excussionis exceptio obstat etiam mulieri repetenti dotem. 3.177.numer.21.
excussionis exceptio cessat,quando constat quem non esse soluendo.3. 178.nu.151.
excussionis exceptio cessat in causa commissa ex bono,& æquo sola facti veritate inspecta. ibid.66.
excussio non est necessaria,quando creditor vult vti cõpensatione cõtra fideiussorem, 3.179.nu.71.
excussio cessat in obligatione guarentigiara. ibid.78.
Quid si renunciatum sit beneficio excussionis. ibid.81.& seq.
excussionis exceptio ante litem contesta.vti dilatoria proponitur.tomo 1.307.b
excussionem bonorum cùm sit de apicib.iuris,non requiri quãdo procederetur summarie sine strepitu & figura iudicij. 1.305.b
excussioni faciendæ an pars citanda. 1.307.a
excussionis forma. ibid.
excussionis beneficium amittit emens scienter rem alteri hypothecatã. 1.305.a
excussionis excep.ante litem contesta.opponen.est. 1.307.b
excussionis non factæ exceptio debet opponi ante litẽ contestatã,quo niam est dilatoria. 1.305.b
excussionis exceptio opponitur,licèt sit ei renunciatum. 1.305.b
executio sententiæ latæ contra procu.in ré suam fit contra ipsum procuratorem. 1.313.b
execu.sententiæ,non potest parti victrici committi. ibid.
executio instrumenti habentis executionẽ paratam,potest fieri die feriata ob necessitates hominum. 1.312.a
executio sententiæ,seu instrumenti guarentigiati,non potest peti contra tenentem bona obligati. 1.569.b
executio vel tenuta data super bonis in quibus fuit cognitum in causa contra defunctum,contra hæredem dari non debet absque citatione. 1.312.b
executio sententiæ latæ contra principalẽ fit contra fideiussorẽ.1.312.b
executio vna quando etiam impediat,vel non. 1.312.b
Executio sententiæ latæ in actione personali, non potest fieri contra tertium possessorem. 1.312.a
Executio sententiæ poterit creditori adiudicari. 1.627.a
Executio simplex,si mandetur fieri,non requiritur citatio:si est facienda in eadem re quæ adiudicata est,secùs tamen in alia. 1.310.b
Executio facta,non seruato ordine, vt primò mobilia,& postea immobilia ac deinceps persona capiatur,valet. ibi.b
Executio sententiæ debet fieri per iudicem alterius territorij ad requisit.eius qui iudicauit. 1.313.b
Fallit,ibid.
Executio in fundo dotali non fit pro debito vxoris contracto post matrimonium. 1.312.b
Executio vbi fit in rebus adiudicatis per sententiam, non est necessaria citatio victi. 1.312.a
Executio rei iudicatæ,nec pignoratio fieri potest super bobus,aratris, cæteriquæ instrumentis rusticorum. 1.311.a
Executio sententiæ capitalis est differenda quando reus alium de aliquo crimine accusasset,donec iudicium accusationis ab eo cœptæ perficiatur. 1.311.b
Executio sententiæ capitalis est differenda,quãdo officialis,cui à Principe esset mandatum aliquem decapitari,vel suspendi,videret illud mandatum Principis esse iniustum. ibi.b
Executio sententiæ latæ contra procu.an debeat fieri contra dominũ, an contra proc. 1.313.a
Executio sententiæ qualiter fieri debeat. 1.312.a
executio sententiæ capitalis debet differri per biduum, vel aliud breue tempus,vt reddat reus rationem mercaturæ,negotiationis,administrationis,vel huiusmodi. 1.311.a

executio

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index in Communes

executio sententiæ an possit fieri die fer. in fauoré hominum. tomo 1.313.a
executio sententiæ capitalis impeditur,si condemnatus aufugiendo è manibus satellitum,& amplectetur sacerdotem portantem sacram eucharistiam. 1.311.b
executio sententiæ capitalis differenda est,quando reus aliû de aliquo crimine accusasset,donec iudicium accusationis ab eo cœptæ perficiatur. 1.311.a
executio pro debito pecuniario, non seruata forma l.à Diuo pio.§.in venditione.ff.de re iud.an valeat. tomo primo 312.a,& 313.a,& b
executio iudicati contra principalem fieri potest in fideiussorem de iudicatum soluendo,absque nouo processu. 1.312.a
executio relictorum ad pias causas non differtur durante tempore inuentarij per hæredem conficiendi. ibid.a
Executio sententiæ capitalis qualiter facienda. 1.311.b
Executio sententiæ criminalis qualiter fiat. 1.311.a
Executio sententiæ principis per iram latæ,est differenda per 30.dies. 1.313.b
Executionem sententiæ impedit exceptio nullitatis quæ offertur incótinenti. ibid.
Executio capitalis nõ fit animali irrationali, qui hominem occideret, vel aliud ageret,Nisi propter atrocitatem delicti, puta,si cum animali coitum fecisset. 1.311.a
In executione sententiæ requiri citationem partis:& quæ sit huius ratio. 2.299.b
Indistinctè in omni executione citari partem,æquius esse. tomo 1, ibidem b
Executio an sit nulla quando exceditur ordo datus in executione.3.144.nu.1.b
Quid in nuncio exequente. 3.145.nu.3
Vbi est executio ipso iure non est locus purgationi moræ. tomo 2. 130.b
Executio etiam sententiæ capitalis differtur,si reus confugit ad ecclesiam,vel Beroarij cum eo in ecclesia transeunt, ducétes ad pátibulum.1.311.a
Executio post tres conformes fit non obstante quacúque exceptione. 3.143.nu.1
Ampliatur pluribus modis. ibi.1.& seq.
Limitatur. 3.144.nu.18.
Quid si sententiæ non sint omninò conformes. tomo 3.143.nume.5.
Quid si constat de notoria nullitate. ibid.8.
Quid si sententiæ non fuerint continuatæ. ibid.11.
Quid in sententiis interlocutoriis. 3.174.15.& seq.
Quid si periculum esset irreparabile. 3.174.nu.21.
Quid in exceptione falsitatis. ibid.22.
Quid in exceptione proueniente ex defectu naturali. ibi.30.
Quid in exceptione proueniente ex defectu naturali. ibid.29.
Quid in sententiis arbitrorum. ibid.
Quid in duabus sententiis habentibns vim trium. ibid.37.
Quid si constat de læsione. ibi.40.
Executionem factam non seruato ordine,& forma l.à diuo pio.in §.in venditione,ipso iure non valere. 2.300.a
Executorem & victorem non teneri de euictione rei venditæ,sed periculum spectare ad emptorem,seu potius in effectu ad debitorem. 2.300.a
Executionem sententiæ impediri per petitionem restitutionis in integrum. ibid.a
Executio sententiæ fieri non potest contra tertium possessorem.tomo 1.312.b
Executionem sententię criminalis an fieri debeat ante decédiũ.1.313.b
Pro execuc.sentétiæ possunt multa remedia simul intentari. ibid.
executionem sententiæ petens debet producere acta causæ vltra sententiam,nisi esset lata partibus præsentibus,& non contradicétibus vel nisi post biennium. 1.312.b
executionis via nõ proceditur,antequã omnia liquidò constent.1.312.a
executione pendente cõtra princ. potest fieri exec. contra fideiu. & econtra. 1.313.b
executionem sententiæ latæ contra defunctũ exequi posse contra hæredem vniuersalem condemnati,eo citato. 1.313.a
executionis dilatio.Si princeps mandat aliquem puniri grauiori pœna,quàm deberet ex lege vel consuetudine,iudex lata sententia debet executionem differre per 30.dies,ac si princeps illam tulisset.tomo 1.311.b
executionem impedit restitutio in integrũ: etsi requirat altiorem indaginem. 1.311.a
executioni,si per statutum mandetur scriptura priuata alicuius,intelligitur,etiam si per alium scribatur. ibid.
Si pro execu.sentetię aga contra procu.& ipse non opponat, an procedat iud.executiuum contra eum. 1.313.a
executioni moram infert restitutio in integrum & si maiorẽ indaginé desideret. 1.312.a
ea quæ in sententiæ executione capi non possunt,si offerantur,tamẽa pi non debent. 1.313.b
in executione sententiæ seruanda sunt statuta loci,vbi petitur executio. ibid.
executionem,contra nõ admittuntur except. requirentes altiorem indaginem. ibid.
executionem sententiæ petere officio iudicis melius est, quã via actionis. 1.314.a
in executione sententiæ an pars debeat citari. 1.313.a
executor testamenti non potest esse minor. 1.309.b
executor sententiæ criminalis,si videt eam iniustam,an debeat exequi. 1.313.b
executor testamenti merus ac nudus,vel etiam mixtus, dummodò verus executor sit,non potest agere contra hæredes,licet bona recipere &distribuere possit. 1.308.a
executor merus cui pro executione testamẽti nihil fuit relictum, non cogitur tale officium acceptare. ibid.
executor testamento datus,nõ tamen cogendus est suscipere tale officium. ibid.
executor testamẽtarius si ei aliquid testamento relictũ sit,cogitur cauere tale officium acceptare,aliàs priuatur relicto. ibid.
executor testamẽti quid facere possit:& infra quãm tẽpus debeat exequi. 1.309.b
Executores possunt eligere absentes & ignorantes. ibid.
executrix testamenti an mulier esse possit. 1.308.b, & 309.b
executor an possit cognoscere de exceptione opposita contra sententiam. 1.313.a
Et an coram eo possit peti restitutio in integ. ibid.
executor testamento deputatus,cui testator cẽtum legauerit,quæ post aliquod tempus restitui voluit,censetur potius legatarius quàm nudus executor. 1.308.a
executor testamenti potest agere contra hæredem, vt fiat executio,& habeat bona. ibid.b
executor testamenti non potest vendere,nisi pecunia præsente:ad hoc quòd transferat dominium rei venditæ. ibid.
executores testamentorũ vniuersales,quales sunt illi qui dantur testamento per quod instituuntur pauperes,vel testator iubet bona sua inter pauperes distribuere,per suos executores,nullo instituto hærede,vim,ac nomen hæredum obtinent. ibid.
executor testamenti non potest alienare,aut distrahere bona defuncti pro executione. ibid.
executor,qui iudice maior est,potest omnes exceptiones sententiam demolientes admittere. ibidem
executor mistus,si est maior iudice prioritpotest recipere omnes exceptiones infringentes sententiam. ibid.
executor de causa cognoscere non potest. ibid.
executor testamenti non tenetur cauere de exequendo. ibid.
executor an possit coniunctos suos pauperes eligere,& in eos distribuere. 1.309.b
executor datiuus quis dicatur. ibidem
executor testamenti an possit filium suum eligere & in eũ distribuere: & an possit eligere spurium testatoris. ibidem b
executor an possit vti facultate sua ante præsentationem literarum.3.145.num.1.
Amplia & declara pluribus modis. ibi.2.& seq.
Quid in executore gratiæ. 3.346.nu.19.
Quid in beneficialibus. ibid.16.
Quid in iis,quæ sunt voluntariæ iurisdictionis. ibid.11.
Quid in principe. ibid.23.
Quid in procuratore. ibid.28.& seq.
executor non potest potestatem suam alij committere. 1.309.b
executor merus non potest assignare possessionem impetranti velo leuato & sine partis citatione. 1.308.b
executor testamenti legitimus est Episcopus loci in quo originem traxit testator. 1.309.b
executor testamenti vel vltimę voluntatis,quilibet deputari & hoc officium exequi potest. ibid.a
executores testamentorum tenentur reddere rationes,hæredibus præsentibus legatariis,cùm eorum interfit. 1.310.a
executores gratiarum exceptione sibi oppositа,quæ aut solam potestatem eorum,aut simul etiam gratiã respiciunt,si pronunciatur se non executores,ob id non censebitur extincta gratia,etiam si nõ appellatur,licèt potestas eorum dicatur extincta. ibid.
executores iussu iudicis,vel episcopi infra annum exequi tenentur:aliàs in episcopum vel alium legitimum executorẽ potestas exequendi transfertur. ibidem
exequi debet Laicus sententiam Iudicis ecclesiastici contra reum per eum sibi remissum,& condemnatum in crimine,quod spectat ad ip sum ecclesiasticum. ibid.b
executoribus currit annus,non tantùm à die monitionis,sed à die scię tiæ & potentiæ exequendi. ibid.a
Executores qui habẽt potestatem vendendi à lege, nihilominus tenentur requirere partem. 1.309.a
Executori nudo siue mixto,si hæres siue satisfactione soluerit non tenetur,sed poterit ab illis conueniri quib.res ab executorib.erant distribuendæ,si eorum interfit. 1.309.b
executorib.plurib.datis,omnes agere,exequi, & conueniri possunt etiam si vnus solus in manibus omnia bona haberet. ibid.b
executores testamentorum deputati ad distribuendum incerta & malè ablata,possunt libere disponere & distinguere,etiã absque dicere sani interuentu siue consensu,& eo irrequisito,sicut & ipse testator potuisset. 1.309.a
Executiuum præceptum iudicis sine causæ cognitione, & clausula iustificante,est ipso iure nullum. 1.310.a
executores testamenti possunt vendere & alienare sine bannimentis. ex quo alienant ex mandato hæredis. 1.309.a
executoris testamenti officium,post eius mortem tranfit ad Episcopum. 1.308.b
Si per

Vtriusque Iuris Opiniones.

Si per negligentiam Executoris executio deuoluitur ad episcopũ,debebit episcopus exeq.de consi.illius cuius consil.tenebatur require. executor. 1.309.b
Executores testamentarij constitui nequeunt monachi minores. tom. 1.308.b
Executor à testatore electus,cuius conscientiæ &arbitrio executioné commisit,non potest alteri vices suas in hoc committere,quasi videatur electa industria personæ. ibid.b
Executores generales,siue vniuersales,cùm loco hæredis habeantur, nisi aliter satisfacere possent,poterunt quò cõmodius distributionem perficiant,alienare. 1.309.a
Executoris officium ad exequendam gratiam factam per Papam non expirat etiam integra morte Papæ. 3.391.nu.3.& seq.
Quid in executore legati. ibid.4
Quid si executio gratiæ requirat causæ cognitionem. 3.392.nu.13.
Executoris officium deputati in literis in forma pauperũ expirat mor te concedentis. ibid.14.
Executore Apostolico infra mensem prouidente si expectãs infra mensem non accepcat,valet prouisio executoris. 3.403.nu.67.
Exequi etiam debet sententia,si bannitus condemnatus in contumaciam veniat in fortiam iudicis,qui eum condemnauit. 1.310.b
Exemplum instrumenti publici,vt valeat & probet,qua ratione & forma sit transcribendum ex originali,& quibus præiudicet. 1.549.b
Exemplo instrumenti publici,reperto inter acta iudicij, creditur:cæteris paribus. 1.549.a
Exemplo exempli non haberi fidem:Et quomodò accipienda & sustinenda sententia Bartoli aliter opinantis, seruata tamen forma.c.fi. de fid.instru. ibid.
Exemplum traductũ ex originali,licèt non constet de solennitate traductionis,tamẽ fidem facere propter antiquitatem:modò notarius in eo testetur solennia requisita fuisse adhibita. ibid.
Exemplar & instrumentum à pluribus etiam notariis,qui se archetypum vidisse,& cum illo concordasse asserant,ex scriptum non facit fidem. 1.314.a
Exemplis non iudicandum. ibid.a
Exempla librorum non probant pro scribente in præiudicium tertij. 1.314.b
Exempla reddunt rem clariorem. 1.314.a
Exemplum instrumenti an & quando probet. ibid.a
Exemplum non probat,nisi originale habeatur. 1.313.a
Exemplum inuentum in archiuo publico,facit fidem, ibid.a
Exemplo creditur,quando est cõfectum ab eodem notario qui originale confecit. 1.314.a
Exemplo turpissimum est fœminino quoque vocabulo etiam masculos contineri. ibid.a
Exempla non restringunt regulam. ibid.a
Exemplis iudicare non debemus. 4.271.nu.87.
Exemplatio scripturæ an ex cursu temporis præsumatur solenniter facta. 3.17.nu.31.
Exemptio concessa ab omnibus oneribus etiam extraordinariis ac insolitis:non extenditur ad onera causa pestis & belli,vel necessitatis alicuius imposita. 1.314.b
Exemptio ab oneribus,seu cõuentiones factæ cum communitate,etiã data pecunia non subsistunt. 1.314.b
exemptio ab onerib.merè patrimonialibus concedi pot est ab ordine ciuitatis,medicis & doctorib. ibi.b
exemptio est stricti iuris,& non extendi.vlr.rem,vel personam. ibi.a
exemptio vectigalis an transeat ad emptorem. ibi.b
exemptionem ab oneribus ex causa remunerationis concessam,principi reuocare,vel infringere nequit. ibi.b
Exemptiones concessæ per imperatores ecclesiis,pro rebus per eos ipsis ecclesiis donatis,seruandæ sunt etiã quòd iura imperij diminuerentur. 1.314.b
exemptus locus,si alteri territorio vnitus sit,retinet sta.prioris domini. ibid.
exemptum monasterium non tenetur ad caritatiuũ subsidium per episcopum impositum. ibid.
exempti sepelientes excõmunicatos,vel alios similes, possunt ab ordinariis puniri. ibid.
exemptus ab oneribus per principem ex causa remunerationis per verba geminata,non tenetur etiam ad onera indicta ex causa publicæ vtilitatis,vel necessitatis. ibid.
exempti non includuntur in lege generali. ibid.
Exemptus.Abbas dicitur habere iurisdictionem quasi temporalem.ibi.
Priuilegium exemptionis,an extendatur ad eius homines. ibid
exemptus locus dicitur extra territorium. ibid.
exhęredari ex quibus causis quis potest, ei possunt & denegari. tomo 1.316.b
exhęredari nequeunt posthumus,infans,&regulariter impubes.1.315.a
exhęredare potest pater filium ex iniuria verbali sibi illata per eum.1.315.b
exhęredatio appositа post omnes gradus refertur ad omnes gradus superiores ex præsumpta voluntate testatoris. 1.314.b
exhæredatio,cui nulla iusta adiicitur,testamentum,iure nouo, nullum prorsus reddit. 1.315.a
exhæredatio vt valeat,duo requiruntur. 1.314.b
exhæredatio valet ad commodum alij factæ. ibid.
Exhæredatio facta ex vna causa, quæ non fit de illis 14. enumeratis,sed sit grauior,vel æquipolens,valet & tenet. to.1.314.b,& 315.a
exhæredatio facta in principio testamenti,ante gradus, sicut trahitur ad omnes gradus sequẽtes,& ita facta in fine trahitur ad omnes precedentes. 1.314.b
Exhęredatio sine causa legitima nulla est. 4.189.b
Exhæredationis causa an in testamento inserenda. 1.315.b,& 316.a
Exhęredationis causæ propter quas filius potest exhæredari. 1.315.b
Exhæredationis causam iustam esse:hæres probare tenetur. 1.315.a
Exhæredationis causæ testamẽto ritè insertæ probari omnino debent ab hærede,qui ad id hodierno iure obligatur. ibid.
exhæredationis causa non est,matrimonium à filio sine parentum consensu contractum. 1.315.a,& 316.a
exhæredationis iusta satis superque causa est iniuria verbo tenus hoc est contumelia,in patrem illata. 1.315.a
exhæredationem tollit tacita reconciliatio. ibid.
exhæredatione se abstenturum pater promittens, nullo modo obligatur,nec impeditur,quin postea exhæredare possit. ibid.
exhæredationis causæ pœnitentia abolentur. 3.315.a,& b
exhæredationi vel præteritioni si filius exhæredatus,præteritusue consentiat,tametsi nulla eius consensus in testamento mentio fiat,testamentum firmum,ratumque erit. ibid.
exhæredatus an à patre excludatur à successione collateral. tomo 1. 364.a
exhæredato filio etiam iustè,cum quid relictum est in testamento: datur actio pro supplemento legitimæ,non pro parte hæreditatis.tomo 1.315.b
exhæredatus filius non succedit in feudo,si iustè exhæredatus est.to.1. 315.b
exhibitio an peti possit cum libello in rei vendicatione, an verò prius de per se petenda sit. 1.317.b
exhibitio peti non potest,post litem conte. ibid.
exhiberi debet pars quando testes dicunt quòd cognoscerent si videret. ibid.
exhortans aliquem vt committat delictum,tenetur de delicto,intelligę si delinquens non fuisset aliàs commissurus. 1.315.b
exigua quæque in iure nihil operantur. 4.183.a
exilio banniti cum deportatis comparantur. 4.192.a
exilium est mors ciuilis. ibid.
exilium perpetuum cum bonorum confiscatione par est: ibid.
exilij pœnam proprię non infert ecclesia. 1.317.b
exules,banniti,deportati,& relegati sunt pares. 4.192.a
eximens aliquem indebite detentum non est puniendus e om.1.317.b
eximentis aliquem de manibus curiæ pœna. ibidem
eximens.contra eximentes aliquem de famulis curiæ. ibidem
eximens de manibus iustitiæ condemnatum ad mortem, vel confessum,seu conuictum de aliquo crimine, punitur pœna capitis. 1. 317.b
eximens se à manibus satellitum violenter, punitur,sed mitius. 1. 317.b
eximens à manibus familiæ, tenetur ac si pro exemptò fideiussisset.1. 317.b
ex pluribus eximentibus an vno soluente alij liberentur. 1.318.a
expectans potest acceptare beneficium infra mensem vacantem de iure licet per alium possideatur,si nota erat vacatio. 3.273.numer.11.
expectans primus,& secundus,si infra mensem non acceptauerit,& pater non fecit sibi prouideri,secundus autem fic,si ante prouisionem primi superueniat reuocatoria,non cõualidatur acceptatio,& prouisio secundi. 3.403.num.63.
expectare quis non tenetur donecvulneretur,sed licet prævenire. 1. 453.a
expectatiua non expirat morte concedentis,quãdo est fulminatus processus,aliàs secùs. 3.393.nu.42.
expendens falsam monetam non tenetur de falso:sed extraordinariè puniendus est. 1.318.a
Limita, ibidem
expedit creditori potiùs pignori incumbere quàm in personam agere. 1.318.a
expensæ contumaciales debentur in qualibet parte iudicij. 1.322.a
expensæ itineris,& aliæ quæ fiunt in hospitiis,possunt peti iudicis officio. 1.321.a
expensæ per hæredem grauatum factæ in litigando pro sustinendis iuribus hæreditariis:an detrahendæ sint de fideicommisso. 1.318.b
expensę per victorem factæ ante legitimationem procu.sui non reficiuntur. 1.322.b
expensa vbi requiritur,& reperitur factum,præsumitur factum ab eo cuius interest. ibid.
expensæ dicuntur petitæ,si actor in libello requirat secundum se ferri sententiam. 1.319.b
expensæ.Si actor plus debito petierit non debet reus in aliquibus expen.condem.sed actor sic pro ea rata,pro qua plus debito petiit. 1. 320.b
expensę contu.peti possunt quandocunque ante dif. 1.322.b
expensæ.Si litigator fuit in itinere spoliatus,nunquid in ista condemnat expensarum veniat illud damnum. 1.321.b
expensæ quando petuntur ex promissione,iusta causa litigandi ab eis non excusat. 1.318.a
expensę illegitimi interuentus propter illegitimum interuentum condemnatur quis in expen. 1.322.b
expensæ peti possunt per totam illam diẽ qua iudex iudicauit.1.319.b
expensæ sunt adinuicem cõpensandæ,quando quilibet vincit pro parte. 3.147.num.13.
expensæ

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index in Communes

Expensæ quas quis facit in aduocatis, & id in quo quis damnificatur ex eo quòd à negotijs auocatur, repetere potest. 1.318.b
Expensæ Retardati processus reficiendæ sunt. 1.322.b
Expensæ, quæ debeantur officio iudicis, & quæ iure actionis. tomo 1.319.b
Expensæ victoriæ debentur. ibi.b
Expensæ rei qui absolutus est ab instantia propter absentiam actoris, sunt deducendæ de expensis actoris sententiæ diffinitiuæ. tomo 1. 318.a
Expensæ. Victor qui habuit primam sententiã pro se, succũbens postea in causa appellationis, debeat in expensis condemnari factis in causa appellationis. ibid.a
Expensæ contumacis. Licet contra contumacem ex primo decreto fit facta missio in possessionem, est tamen in expensis condemnandus. ibidem a
Expensarum appellatione, etiam quod earum causa in futurum soluẽdum est, continetur. 1.323.a
Expensarum cõdemnationem sibi reseruare in sententia nequit iudex, & si illarum taxationem possit. 1.322.b
Expensarum condemnatio dicitur interlocutoria quando fit ante diffinitiuam in processu causæ, secus si fiat cum diffinitiua. tomo 1.ibid.b
Expensas victum victori refarcire iudex iubere necessario debet, si petitæ sint, alias & si possit non tenetur. ibid.b
Expensa voluntaria à socio non repetitur. ibid.b
Nunquid autem appellatione Expensarum, veniant dampna quæ supportauit propter absentiam, vt quia prædia sua remanserunt inculta, & huiusmodi. 1.321.a
in Expensarum taxatione an debeat pars citari. ibid.a
Expensarum condemnatio an in criminalibus fit facienda. ibid.
Ille qui detulit iur. debet in Expens. condem. 1.319.b
app. Expensarum veniunt legitimæ & moderatæ expensæ. tom o 1. 321.a
Antequam iudex faciat condem. Expensarum ratione contu. debet sibi de contu. constare. 1.322.a
Expensas & melioramenta, is tenetur restituere qui remedio l. 2. C. de rescind. vend. rem retrò accipit. 1.322.b
Expensarum condemnatio in diffinitiua non potest per iudicem reseruari, sed bene taxatio earundem. 1.318.a
Experiendo ius non fit deterius. 1.323.a
Expertis in arte credendum. ibid.a
Expositus partus à quo nutriendus sit. ibi.a
Expressio causarum. In appellatione ab interlocutoria sufficit expressio causarum, vel causæ grauaminis, vt ex actis, siue per relationem ad acta. ibi.a
Expressio tacita, & actualis in contractibus sunt pares. 4.192.b
Expressum censetur quod Papa habet pro expresso. ibid.b
Expressio conditionis quæ tacite inest ex voluntate, disponent. fac. dispositionem absolutè conditionalem. 1.323.a
Expressio eius, quòd tacitè inesse videtur, nihil operatur. Fallit, ibid. ibi.a
Expressum quid, & qualiter dica. ibid.a
Expressum si vitietur, & quod verbis enuncietur, & quod euidentibus signis colligitur. 1.323.b
expressum nõ solùm dicitur illud quod verbis insinuatur, sed & illud quod euidentibus signis colligitur. ibid.a
expressum in statuto criminali dicitur, quod inest, tanquam necessariũ consequens, vel antecedens. ibid.b
expressum dicitur, quod ex coniecturis apparet. ibid.a
expresso vitiato non vitiatur tacitum quãdo non est par ratio vitiandi. ibidem
expressi & taciti an sit par virtus. ibid.
exprimere circumlocutiuè, est exprimere nomine proprio. 4.192.a
exprimere facto, par est cum exprimere verbo. ibidem
expromissores dicuntur, qui pro non obligato promittunt. tom.1. 323.b
extenditur consuetudo, vbi eadem ratio viget, & est fauorabilis. 1. 325.a
extensio fit de casu ad casum ex identitate rationis expressæ in statuto. ibidem
extensio non fit in fictione. 1.324.a
extensio in correctoriis non solùm à simili, sed à maioritate rationis non est licita. 1.323.b
extensio in pœnis locum non habet, & sic lex pœnalis non extenditur vltra terminos, & personas in ea comprehensas. 1.325.a
extensio in materia pœnali & correctoria ex identitate rationis non est facienda. ibid.
extensio fieri non debet in odiosis, & in pœnalibus, & vbi lex figit pedem, non debemus vltra procedere; quia odiosa restringi debent. 1. 323.b
extensio de persona ad personam fieri non debet in oneribus. tom. 1. 324.b
extensio de casu ad casum alterum non procedit in consuetudine. 1. 323.b
extensio de vno casu ad alium, non prohibetur: etsi in casu extenso sit maior ratio. ibid.
extensio regulariter non fit in dispensationibus. 1.324.a
extensio fit de nepote ad pronepotem, vbi adest ratio vniuersalis, vt bona perpetuò remaneant in familia. 1.325.a
extensio fit ex identitate rationis in materia correctoria, & odiosa, vbi agitur de salute animæ, & euitando peccato. 1.324.a
Extensio de vno casu ad alium non prohibetur, & si in casu extenso sit maior ratio. 1.324.a
Extensio in iis, quæ vel pœnam irrogãt, vel odiosa habentur ex eadẽ ratione admitti nequit. 1.325.a
Extensio ex identitate rationis, potest fieri ratione pu. vtilitatis, etiã in pœnalibus. 1.324.a
Extrahens aliquem de ecclesia punitur morte. 1.325.b
Extraneus læsus. Licet forensis contrahendo in certo loco ligetur statutis & consuetudinibus loci, si tamen læditur, restituitur in integ. tom. 1.325.b
Extraneum dotem pro muliere soluentem, sibique soluto matrimonio reddi stipulantem, non posse constante matrimonio agere, marito vergente ad inopiam: Sed mulieri competere ex æquitate officiũ iudicis: Atque extraneo præstandam cautionem, de restituenda dote soluto matrimon. 1.227.a
extremum, extremis probatis probantur media. 1.325.b

F.

FAber vicinus ob studij impedimentum, non solùm à Doctore, sed à quocũque literarum studioso, potest exigi atque aliò propelli. 1, 325.a
Faber vicinus ob ægrotantis salutem compelli potest, vt vel cesset, vel aliò sese transferat. ibid.a
Fabricans aliam monetam quàm principis capitali pœna punitur. tom. 1.328.a
Facere permittens videtur iam factum confirmare. 1.327.b
Facere promittens, intelligitur infra tempus congruum. ibid.
Facere qui non potest an possit facienti consentire. 1.327.a
Facere indebitè, vel illegitimè, est non facere. 4.193.b
Facere metu coactionis pro coactè facere habetur. 4.195.b
Facere non sufficienter pro non facere censetur. 4.193.b
Facere non posse præsumitur, qui facere non consueuit. 4.196.b
Facere obliquè pro directo facto habetur. ibid.
Facere posse difficulter pro non posse facere habetur. 4.193.b
Facere qui mandat pro ipso factore censetur. 4.194.b
Faciens contra legem is audiendus non est. 4.205.a
Faciens in fraudem legis, is contra legem facere censetur. ibid.
Facit per se, quod quis per alium facit. 4.194.b
Faciens fugere carceratum, seu eximens tenetur satisfacere creditoribus. 1.445.b
Faciendo an sit grauius delictum, quàm omittendo. 1.327.a
Faciens, quod communiter fieri per alios videmus excusatur à dolo & culpa. 1.326.a
Factum alienum promittens, non valet promissio, nisi adiiciatur pœna, quo ad pœnam. ibid.a
Factum censetur, quod de proximo est fiendum. 1.327.a
Factum rei principalis an noceat fideiussori. 1.492.a
Factum alienũ si quis promittat, non valet promissio: si tamen adiicitur pœna: valet quo ad pœnam. 1.326.a
Factum ad quod se quis obligauit, omninò ac præcisè fieri necesse non est, etenim illius, quod interest solutione, liberatio quæritur. tom. 1. 326.a
factum defuncti in feudo hæreditario nocet successori, vbi non est factum inuentarium. 1.345.a
factum patris præiudicat filiis, & omnibus in feudo hæreditario. ibidem
factum executoris censetur factum testatoris. 1.309.b
factum, seu ministerium iudicis necessarium nõ est, vbi lex certa est, & operatur suum effectum. 1.326.a
Factum contra naturam seu substantiam actus non valet. tom. 1. 326.a
Factum legis excusat negligentiam hominis. ibid.
factum non debet attendi, sed quod fieri debuit. 1.327.a
factum de facto, debet de facto reuocari, ibidem
factum non præsumi, nisi probetur. 1.326.b
factum suum qui præstare duntaxat tenetur, ne alter in alicuius rei dominio perturbetur, & suorum successorum factum quoque præstabit. ibid.a
factum legitimè non debet ex nouo euentu retractari. tom. 1. 326.b
facta pro infectis an haberi possint. ibidem
factum illiço post litem contestatam, id ante litem cõtestatam factum habetur, 4.197.b
factum non apparens corrigitur, vt non factum. 4.191.a
factum reuocatum pro non facto habendum est. 4.196.a
factum hominis & naturæ, in materia alluuionis æquiparantur ad veritatem habentium prædia vicina. 1.327.b
facta certius docent quàm verba. 4.196.a
facta non probata pro non factis habentur. 4.196.a
facta sub conditione quæ postea purificantur pro puris factis habentur. 4.194.b
in factis antiquis cuius principij non extat memoria, pu. fama habetur pro plena scientia & veritate. 1.338.a
Facto vbi opus est, verba non sufficiunt. 1.327.a
Facto suo, an quis possit contrauenire. ibid.a
Facto non minus quàm verbis, datur voluntas intelligi. ibid.a
Facto non minus quàm verbis, datur voluntas intelligi. 4.197.b
Facta postea, aliquando pro factis ab initio censentur. 4.197.b
Facti alieni promissor si se adiuncta pœna obliget, & maximam adhibeat curam, ac diligentiam, si factum tamen non præstabitur, semper ad pœnam conuentam præcisè tenebitur. 1.326.a

Facti

V triusque Iuris Opiniones.

Facti alieni promissor per formulam illam se facturum & curaturum, si diligentiam & curam non adhibuit statim ac potuit, in mora constituitur absque vlla etiam interpellatione. 1.326.b
Facto aptè in libello narrato & proposito, non vitiari libellũ propter actionem ineptè expressam. 2.13.a
Facta aliena prudentissimos etiam homines fallunt, imòquando que ipsum legislatorem. 1.326.a
Facies quæ dicatur. 1.325.a
facilius quid acquisitum retinemus, quàm de nouo acquiramus. ibidem
faciliores non sunt testatorum voluntates in onerandis hæredibus. 1. 326.a
facilitas veniæ incentiuum præbet delinquendi. ibid.
facultas alicui competens non est angustanda. 1.327.b
facultas infinuandi donationem durat tantum 30. annis, & postea præscribitur. 1.327.b
facultas adimplendæ conditionis non transit ad hęredem: petendi autem transit, ibid.
facultatem emendandi, mutandique libelli si præceptam esse actori post litis contestationem, licet addita sit in libello vulgaris clausula, salvo iure addendi, minuendi, & mutandi. 2.53.b
An facultas tr ãsmitt ẽdi tollatur per substitutionẽ vulgarẽ. 1.482.b
facultas. An ea quæ sunt meræ facultatis præscribantur. 1.327.b
facultas iurandi an & quando transeat ad hęredes. 1.616.a
facultas extincta, facultas est nulla. 4.210.b
facultas humana à solo Deo pendet. 4.193.b
facultas capiendi possessionẽ propriã autoritate an transeat in singulam successorem. 3.277.nu.1.
Declaratur pluribus modis. ibid.2. & seq.
Limitatur. ibid.nu.17.
Quid in hęrede vniuersali. ibid.21.
Facultati non præscribitur, 3.307.nu.1.
Ampliatur. 3.308.nu.4.
Limitatur. ibid.8. & seq.
Quid in præscriptione immemorabili. ibid.6.
Quid in simplici facultate, non in ea quę cõsistit ex mera, & pura voluntate. ibid.9.
Quid stãte prohibitione præscribentis ex patientia aduersarij. ibidem 13.
Quid si facultas competit ex contractu. ibid.11.
Quid fauore piæ causæ. ibid.12.
Quid in facultate publica. ibid.15.
Facultati implendi conditionem potestatiuam non præscribitur. 3.308. numer.1.
facultati implendi conditionem potestatiuam nõ præscribitur in substitutionibus, secùs in legatis, & aliis dispositionibus. ibid.5.b
facultati arbitratori arbitramentandi non præscribitur. ibid.4.
facultas concessa alicui reformandi statuta, intelligitur pro prima vice. 3.227.nu.10.
facultas data alicui arbitrandi intelligitur pro prima vice. ibi.10.
falcidia non detrahitur per piam causam contra aliam piam causam. 1.328.a
falc. non detrahi. de dona. causa mortis facta præsenti per stipulationẽ ibid.
falcidia regulariter in eo quod pœnæ nomine periudicis condẽnationem post specialem assectionem decedit vel accrescit, non detrahitur. 1.327.b
falcidia ipso iure refecat legata. 1.327.b
Itẽ prohibe. tacitè falcidia quãdo testator mãdat præstari legata. 1.328.a
Falcidia potest prohiberi per testatorem. 1.328.a
falcidiam ne hæres detrahat, testator prohibere potest. ibid.
falcidia quæ debetur hęredi ex legatis, si testator dicit, quod integrè legatum soluatur, tenetur hęres dimittere. ibid.
falcidiam ac Trebellianicã hæres inuentarium conficiens potest regulariter detrahere. ibid.b
falconem si nobilis amisit, quem rusticus cepit, & mortuus est ob carnes falsas quas ei rusticus dedit an teneatur rusticus. 1.356.b
An si pars instrumenti sit falsa, totum instrumentum reputetur falsum. 1.330.b
Falsa causa non vitiat actum. 1.329.b
falsa demonstratio non vitiat actum. 1.329.b
falsam fabricans monetam punitur pœna deportationis. 1.330.a
falsarius præsumitur vtens falso instrumento. 3332.a
falsarius spoliatus beneficiis non restituitur. 3.286.nu.170.
falsitas non præiudicialis non punitur pœna falsi. 3.416.nu.1.b
Limitatur. 3.417.nu.18.
falsitas commissa in scriptura priuata nõ punitur pœna falsi. 3.417.n.2.
Limita, vt ibid.2. & seq.
falsans acta perdit causam. 1.328.b
falsans literas Apostolicas per alios, eadẽ pœna punitur, qua punitur falsans per se. 1.328.a
falsantę rescriptum principis, qua pœna mortis punitur. 1.328.a
falsantes literas inferiorum, non autem Principum, læsius debent puniri. ibid.
falsificans monetam principis, flammis comburitur. ibid.
Non licet falsificare instrumentum etiam iniustum. 1.333.a
falsificans acta perdit causam ipso iure. ibid.b
falsificans literas priuati, Papę, vel alterius principis, an puniatur de falso. 1.331.b
falsificans librum rationum suarum non punitur de falso. 3.417.nu.5.
Quod declara vt. ibid.

Falsificans mensuras & pondera pœna arbitraria punitur. 1.333.b
Falsificans instrumenta, vel testes, causam licet non perdat, si tamen acta causæ falsificauerit, vel corruperit, causam ipsam amittet quæliscunque causa vel persona fuerit. 1.328.a
falsitas sine dolo non committitur. 1.328.b, & 329.a
falsitas nemini nocibilis nõ potest de iure communi puniri pœna falsi ordinaria. 1.328.b, & 329.a
falsitas tripliciter puniri potest. Nam pro instrumento falso potest quis puniri, quia fecerit, quia fieri fecerit, & quia illo vsus fuerit. 1. 328.b
falsitas per partem in causa commissa circa acta ipsius causæ, facit vt ve causa amittatur. ibid.
falsitas nõ punitur, si quis in priuata scriptura, quæ nullam facit fidem, dolo malo veritatem immutat. ibidem
falsitas commissa in scriptura quæ deficiebat in forma & circa substantialia, non facit committentem reum criminis falsi. ibid.
falsitas excusatur, si nemini præiudicat, vel præiudicare posset. 1.329.a
falsitas commissa circa scripturam, quæ de se non probat, non punitur. 1.328.b
falsitas in vna parte instrumenti, totum vitiat instrumentum. ibid.a
falsitas commissa in instrumento super materia vera punitur de falso. 3.417.num.7.
falsitas commissa in scriptura nulla non punitur. ibid.2. & seq.
falsitas non præiudicialis punitur pœna stellionatus. ibi.nu.21.
falsitas dici non potest illud quod iuxta primordio veritatis. 1.328.b
falsitas non dicitur si quis in testamento sibi adscribat, iussi scriptura sit talis quæ faciat fidem. 1.329.a
falsitas quæ nemini præiudicat, non facit committentem reum criminis falsi. 1.328.b
Licet falsitas non sit in capitulo de quo agitur, sed in alio, tamen vtens scienter tali instrumento, ex. de falso. 1.330.b
falsitas in accessoriis non vitiat principale. 5.228.b
An ratione inchoationis falsitat. possit quis puniri, quamuis non fuerit sequutus effectus. 1.333.a
falsitatem committens perdit causam. 1.329.a
falsum committit qui gerit se pro doctore cum non sit. 1.333.a
falsum committit, qui alicuius cum non sit, se fac. creditorem. ibid.b
falsus denarius non est denarius. 1.329.b
falsus rumor nocere non debet. ibid.
falsa credulitas non confirmat quod agitur. ibid.
falsum si quis commiserit in aliqua scriptura, vel testium depositionibus aut alio actu, quid deficiat in forma, vel in substantialibus ex falsitate huiusmodi eanquam non præiudicialis, neque nociua, puniri non poterit. 1.334.a
falsum committens in causa, perdit causam, quæcunque causa, vel persona sit. ibid.
falsum cõmittit qui petit debitũ solutũ per falsas probationes, secus si per obreptionem iudici factam: quia tunc tenc. crimine stellionatus. 1.333.b
falsum committit qui ponit nomen alterius in instrumento vel appoca, vt ille tenea. 1.333.a
Non præsumi pro modico falsum committi. ibid.
falsum. Qui scienter dictauit notam seu minutam ex qua, redactum est instrumentum nullum, non puni. de falso. 1.332.a
falsum committitur cum veritas immutatur. 1.330.b
falsum, quid si stat. cauea. quod producens falsos testes punia. an producens vnum tantum, debeat puniri. 1.330.a
falsus procurator exigendo sine mandato, committit furtum. 1.456.a
falsus testis de iure canonico non tenetur, nisi de falso testimonio, nõ autem de damno inde sequuto. 1.329.b
Falsus testis tenc. de falso quando accusatur. Sed quando contra eum inquiritur extraord. punitur. 1.329.a
falsum committit diffigillans literas alienas, vt illas aduersario offendat. ibidem
falsum testem vnum tantum producens, punitur statuto. ibid.
falsum. vtrum testis qui dicit vnum in iudicio, & aliud extra iudicium, incidat in falsum. ibidem
falsum committit qui abradit literas confirmatorias principis, vel literas iustitiæ. 1.329.b
falsum committit notarius, si apponat in instrumento numerationem, quæ facta non fuit. ibid.
falsus nõ dicitur testis, nec notarius, si testis asserat aliter scripsisse Notarium, quàm fuerit testificatus. ibid.
falsum committẽs non nocuum, licèt excusetur à pœna ordinaria. Tamen de culpa & temeritate venit puniendus pœna extraordinaria iudicis arbitrio. ibidem
falsum committi in priuata scriptura. 1.332.a
falsus testis punitur eadem pœna. 1.329.b
falsi pœna tenetur testis, qui falsum depositum fuit, etiam non iuratus modò falsitas sit nocibilis. 1.335.a
falsi crimen si de eo principaliter agatur, iustis probationibus ritè demonstrandum est, nec præsumptionibus, aut coniecturis illud arguisufficiet. 1.329.b
falsi pœna vt quis teneatur, de illa liquidò constare debet. ibidem
falsi crimen admittens in scriptura, vel testium depositionibus, vel alio quopiam actu, qui aut forma sua careat, aut necessariis substantialibus destituatur, nullas pœnas luet. ibid.
falsi pœna tenetur, qui accipit scripturas sui aduersarij, & colligantis, & eas penes se retinet. Dum tamen ex tali facto generetur præiudicium domino scripturarum. 1.334.a

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index in Communes

falsi pœna non plectitur, qui vnum in iudicio dixit, quod contrarium extradixerat. 1.334.a
falsi crimen etiã propter aliud instrumentum quàm testamentũ alicui imputatum, censeri publicum. ibid.
falsi suspicio non habetur pro veritate. ibid.
falsi reus quicunque sit, quancunque causam perdit, in cuius actis falsum commississe euincitur. 1.334.b
falsi crimen non idcirco à Principe indultum censetur, quod delinquẽti, generali delictorum venia ab eo concessa proponatur. ibidem
falsi suspicio habetur pro falsitate in ciuilibus. ibid.a
falso instrumento scienter vtens, mitius punitur quàm is qui fabricauit, vel fabricari fecit. ibid.
falsi crimen eleuatur, atque eius pœnæ effugiuntur, si quis in dolo nõ fuerit, vel si primordio veritatis iuuetur, vel si quod faltò gestum dicitur est, nemini damnum, aut præiudicium inferat. tomo primo, 334.b
falsi criminis accusatio 20. ann. spatio aboletur. ibid.
falsi pœnam non incurrit, qui aliquid fecit, quod alteri non nocet. ibidem
In crimine falsi est speciale, vt teneat processus sine loco & tempore. ibid.
falsi pœna non punitur, qui deponit super negatiua: Nisi aliàs conuincatur. ibid.a
falsi pœna non tenentur inquisiti, nisi damnum legitimè per fiscũ probetur. ibid.b
falsi pœna non plectitur, qui circa substantialia falsum non dicit. ibi.a
Inquiri non potest de crimine falsi post 20. annos. tomo primo 334.a
In crimine falsi suspi. habetur pro veritate. ibid.
falsi pœna tenetur testis, qui probatur falsum dixisse, licèt non probetur, quod fuerit corruptus. 1.335.a
falsi acceptio multiplex. 1.330.
falsi tenetur prohibens aliquem testari, & punitur extra ordinem, & ei aufertur hæreditas, tanquam ab indigno. ibid.
falsi tenetur, vendens rem duobus. ibid.
falsi suspicio pro veritate non habetur. ibid.
falsi pœnã tenetur adscribens sibi legatum in testamento alieno. Nisi testibus illud verè sibi relictum probetur. ibid.
falsi pœna non tenetur testis non iuratus falsum deponens, cuius dictũ est nullum. 1.328.b
falsi pœna extraordinaria punitus, adhuc puniri poterit ordinaria. to. 1.335.a
falsi pœna punitur expendens falsam monetam, extra ordinem. ibid.
falsi pœna non tenetur notarius, si aliter quàm scripsit testis asserat, quia Notario potius creditur quàm testi. tomo primo, pagina 335.b
falsi suspicio habetur pro falsitate in ciuilibus, secùs in criminalibus. 1.335.
falso instrumento vtens, potest interrogari, An eo vti velit pro vero? 1.329.b
falsis testibus creditur contra corrumpentem, vel subornantem, ad inquirendum, & torquendum etiam cum aliis admiculis. ibid.b
falsi crimen non censetur indultum à Principe, licèt delinquẽti venia generaliter reo sit concessa. 1.328.b
Falsi crimen euitatur interpretatione verbali quoquo modo accepta, quia est necessaria probatio euidens, & de necessitate concludens nec coniecturis & indiciis epus est. 1.328.b
falsi pœna tenetur dicens falsum iudicium, licèt non iurauerit. 1.335.a
falsa causa notoria in sententia illam nullam facit. ibid.
falsi pœna non tenetur testis, qui falsum non dixit, licet pecuniã acceperit, sed extra ordinem est puniendus. 1.335.a
In crimine falsi tenet processus fine loco & tempore. 1.333.
fama sola, si agatur de probando dominio annorum quadraginta non sufficit. 1.335.b
fama an sit leg. indicium ad torturam. 1.535.b
fama bona rei in specie probata, multũ prodest inquisito, & indicia elidit. 1.539 b
fama in causa ardua nec cum vnico teste probat. 1.338.a
fama debet præcedere capturam & inquisitionem. 1.33.b
Quid si non oppona. an valeat processus nullis præcedentibus indiciis, ibid.
quando fama non procedit, pœnæ declaratæ ob contumaciam sunt nullæ. 1.431.a
fama publica non probat plenè contra inquisitum, vel alium, sed solũ semiplenè. 1.337.b
fama sola nõ sufficit ad torturam, sed cum aliis adminiculis fic. 1.336.b 336.b, 338.b, & 339.a
fama duobus testibus sufficienter probatur. 1.337.b
fama cum vno teste de veritate in criminalibus non sufficit. 1.335.b
fama publica regulariter semiplenam facit probationem, non autem plenam. 1.337.a, & b
fama est id quod à maiori parte populi publicè dicitur. 1.337 b
& quomodo probetur fama. ibid. & 338.a
fama bona in specie probata: malam famam etiam in specie probatam & indicia tollit. ibid.
fama in antiquis plenè probat dominium. 1.336.a
fama sola sufficit ad hoc vt possit formari inquisitio contra subditum, 1.336.b
fama facit probationem in factis antiquissimis, hoc est, excedentibus memoriam hominum. 1.336.b
fama excusat quem à dolo. 1.338.a
fama pecuniis compensari potest. 1.339.a
fama publica, vt perfectè probetur, duorum testium numer. contenta est. ibidem
fama, ad hoc quod dicatur esse probata requiritur, quòd testes dicant se audiuisse à maiori parte populi. 1.336.a
fama in ciuilibus fac. semiplenam probationem. 1.338.b
fama an sit sufficiens probatio in iudicio recuperandæ. 3.295. nume. 109.
fama cum vno teste non probat plenè excep. obiectam in vim dilatoriæ. 1.338 b
fama publica non probatur nisi tribus concurren. ibidem
fama æquipollet verbis enunciatiuis emissis in priuilegiis Papæ. 1. 338.a
fama probatur per testes singulares, dummodò concordent in eũdem finem, licèt in aliis discordent. 1.336.b
fama quomodò formiter probetur in materia concubinatus. 1.338.b
fama probatur duobus testibus. 1.336.a
fama communis probationem adiuuat. 1.335.a
fama opera. vt aliis proba. cęteris paribus præfera. qui habet probationem famæ. 1.336.b
fama debet præcede. inquisitionem, capturam, & torturam. ibid.
fama in criminalibus etiam ne semiplenè quidem probat. 1.336.b
fama cum vno teste, non probat plenè in criminalibus, nisi sint aliæ cõiecturæ vel adminicula. ibid.a
fama, & honor cuilibet commodo pecuniario præferuntur. 4.214.a
fama deducen. est per cautum aduocatum super vnoquoque articulo. 1.338.a
fama bona opera. multũ, vt vicini non debeant torqueri pro furto. ibi.
fama probatur, si testis dicat id publicè dici audiuisse. 1.339.b
Per duos testes potest probari fama totius vicinię: & non requi. quòd maior pars vicinię deponat. 1.338.a
famæ integritas cum ipsa vita confertur. 4.196.b
Propter famam quæ est in loco præsumitur scientia. 1.503.b
famam non probant testes, si ipsi testificati fuerint, ita pũblicè dici. 1. 339 b
Ad probationem famæ requiritur quòd test. etiam non interrogatus vltro assignet rationem dicti sui. 1.337.b
Et si testis dicat audiuisse à mult. non probat famam. ibid.
Ad proban. famam in tota ciuitate, non suffic. quòd vnus test. deponat de vna parte ciuitat. & alius de alia. 1.338.a
famam plenam fidem non facere. 1.337.a
famam in factis antiquis, & his quæ hominum memoriam excedant, plenè probare: cùm in huiusmodi rebus probationes admittantur minus integræ. ibid.
famam in criminalibus non facere probationem, ne semiplenam quidem, ibidem
famam non facere indicium sufficiens ad torturam. 1.337.b
in probanda fama non sufficere ad plenam probationem, si testis deponat tantùm de publico auditu: sed reddendam causam per aliquid, quod sensu percipiturvnde fama orta fit. ibidem
famis necessitas à furto excusat. 1.339.b
familia aliqua puta nobilium, potest condere pro sui status & dignitatis conseruatione statuta, & ordinationes, etiam fœminas excludentes. 1.339.b
familia hospitis torqueri potest pro furto commisso in hospitio. tom. 1.497.a
familia ecclesiæ non gaudet priuilegio fori: secùs tamen, in familia episcopi. 1.339.b
familiæ appellatio quos comprehendat. ibid.b
familiæ personis, aut iis qui in familia sunt fideicommissum relictum ad illum primo totum pertinet, qui primum familiæ locum habet. ibidem b
familiæ totius consensu, & si alienare possint quæ extra familiam alienari prohibentur, tamen eiusmodi alienatio filiis cõsentientium postea natis haud nocebit. 1.340.a
familiaris non est idoneus testis. 3.45.nu.1.
Ampliatur multis modis. ibi.b, 4, & seq.
Limitatur. 3.44.nu.11.
Quid in famulo inseruienti sine salario. ibid.7.
Quid in famulo licentiato. ibid.9.
familiares officialis pro eo testificantur in syndicatu, si causa non tangit eos, & sint vitæ probatæ. 1.340.a
familiares, vel domesticos alicuius priuilegiari, excepris domesticis episcopi, non gaudere priuilegio fori concesso ipsi priuilegiato, nisi sint perpetui, aut nisi specialiter sit expressum. 1.434.a
familiares Episcopi, vel Abbatis, quia præsumuntur homines honestæ vitæ possunt pro Dominis testificari. 3.44.nu.20.
familiaris potest esse testis ad p. bandũ ea quæ domi fiunt. 3.45.nu.33.
Limitatur. 3.46.nu.44.
familiaris potest esse testis quando concurrit cum alio omni exceptione maiori. ibid.48.
Quid parte non opponente. ibid.51.
Quid si fuerit testis instrumentarius. ibid.50.
Quid in factis antiquis. ibid.63
Quid in causa matrimoniali. ibid.65.
Quid ad probandum ætatem. 3.47.nu.67.
Quid in criminalibus. 3.47.nu.42.
fi famulus

Vtriusque Iuris Opiniones.

fi famulus discedat ante annum, an debeat habere salarii præteriti portionis. 1.340.a
famulus vtrum sit pascendus à domino tempore infirmitat. ibid.
famuli Episcoporum gaudent priuilegio Episcoporum dominorum, etiam si sint meri laici. ibid.b
Quid si famulus vnius efficia. notarius, & recipiat instrumenta ad opus sui domini an possit pete. mercedem instrumentor. tomo 1, 340.b
famulus seruiens pro mercede valetudine impeditus operas promissas præstare, salarium pro eo tempore, & sic durante infirmitate habere an debeat. 1.340.a, & b
famulus quicquid domini scientis occasione agit, ex illius voluntate egisse creditur. 1.340.b
famuli noti amissio tendit ad domus destructionem. ibid.
famuli quando gaudeant priuilegio domini. 1.340.b
famulus quando videatur licentiatus in fraudẽ ad effectum, vt pro domino possit testificari. 3.44.nu.11.
famulus honestę vitę potest esse testis. ibid.19.
famulus notarius effectus, si recipiat instrumenta ad opus domini an possit mercedem petere. 2.152.a
famosus latro quis dicatur. 1.454.b
Eius pœna. ibid.
fatalia non currunt stante compromisso. 3.76.nu.1.
Quid si non fuit secuta acceptatio compromissi. ibid.3. & seq.
fatale tertium etsi de iure nulli competat, tamen pauperi impedito ap Pellationis causã in primo & secundo fatali sequi, & terminare pauperratis intuitu, indulgetur implorata restitutione in integrum ex generali clausula prætoris, si qua mihi iusta causa, &c. 1.340.b
factus an possit testari. ibid.
factus est qui fatua loquitur. ibid.
factus Parisiensis decidit quæstionem hospitis qui volebat eum compellere ad soluendum: eo quia comederat panem ad odorem assati. ibidem
faciendum est magis religioni: bona enim est ratio quæ pro religione facit. ibid.
fauorabilius est directum, quàm obliquum. tomo primo, pagina 341.a
fauorabilia sunt amplianda, & odiosiora sunt restringenda, odia enim restringi, & fauores conuenit ampliari. ibid.
fauorabiliores esse debemus ad soluendum, quàm ad obligandum. ibidem
fauor. salarij doctoris præsumitur, instrumentum anterius. 1.331.b
fauor. quòd fauore vnius introductum est non debet in eius odium redundare. 2.341.a
fauori suo quilibet potest renuntiare. ibid.
fautor criminis eiusdem criminis reus habetur. tomo quarto, 218.a
fautores quandoque appellantur in bonam partem. tomo primo, 341.a
febris app. non venit febricula. ibid.
feloniam ad probandam quot testes requirantur. 1.381.a
fenestra fieri non potest in alio loco diuersa etiam in proprio muro, quando vna tantùm concessa est. 1.341.a
fenestra in muro communi per vnum ex sociis inuito alio fieri non potest. ibid.a
fenestra non potest fieri si fiat solùm ad æmulationem vicini. ibid.a
feriæ. Rusticus ficitetur tempore feriato, & in prima dieta nõ alleget. exceptionem feriarum, poterit tamen postea opponere. ibid.a
Idem in incompetentia iudicis. ibid.
feriis ob necessitates hominum possunt partes renunciare ab initio, nõ post actum, factum tali tempore, vt conualideturi. ibid.b
feriis quibus rustici gaudent, vt messium, & vindemiar. gaudẽt milites & alij. ibid.b
feriæ vindemiar. prosunt etiam non habentibus vineas. ibid.
feriis repetinis, & in honorẽ Dei inducț. renunciari non potest. ibid.b
feriis statutariis renunciari potest. ibid.b
feriis. Non dicitur quis renunciasse, si citatus non compareat. ibidem.b
Tempore feriato testes iurare non debent. ibid.b
Omnis actus extraiudicialis potest fieri die feriato. ibid.b
feriarum exceptio. Qui tempore feriato ob hominum necessitates citatus comparuit, & aliquem actum iudicialem fecit etiam litem cõtestando, non per hoc excluditur ab exceptione feriarum in aliis actibus iudiciariis. ibid.
feriata die capi potest fideiussio à carcerato de se representãdo. ibi.b
feriata die an liceat doctoribus confulere. ibid.b
feriata die in honorem Dei non potest fieri executio sententiæ. ibid.b
Idem in feriis repentinis. ibid.
Secùs in fauorem hominum. ibid.
Commissio autem de capiendo, omni die potest fieri. ibidem
ferro abscindenda sunt vulnera, quę fomenta non sentiunt. 1.341.a
Si homo præstando operas destruat ferramenta, an dominus teneatur reficere? 1.385.a
feudum hęreditarium mixtum, i. pro se & filiis & hæredib. receptũ, adita hęreditate cum beneficio inuentarij, reuocari posse. Atqui aliud esse in feudo simpliciter & mere hæreditario. 1.350.b
feudum, si qua iusta causa amittatur, puta læsæ maiestatis, non fisco, sed domino defertur. 1.347.b
feudum si irrequisito domino alienetur, siue nouum sit, siue antiquum, ad dominum reuerteretur. 1.347.b
feudum an dicatur si princeps concedat pro annuo censu. 1.352.a
Feudum vnde. ibid.
feudorum diuisiones. ibid. & seq.
feudum an possit consistere in redditibus annuis. 1.352.a
feudum an sit, si in concessione princeps recipit pecuniam. ibid.
feudum paternum, dicitur vsque ad quartum gradum ascendentium. Abinde verò supra dicitur feudum antiquum. 1.352.b
feudum absolutè hæreditarium (vt si datum sit pro se, & hæredibus, quibuscunque) transit ad quoscunque hæredes extraneos, & ad hoc, vt quis in tali feudo succedat, sufficit quòd sit hæres. tom. 1. 343.a
feudum nouum dicitur, quod de nouo conceditur: & initium habet in personam primi inuestiti. 1.352.b
Si feudum antiquum diuidatur, inter fratres, & fiat inuestitura cuilibet, censetur feudum nouum. 1.353.a
feudum francum est, quando in inuestitura expresè dicitur quòd sit francum, & quando vasallus non tenetur nisi ad seruitia in inuestitura expressa. 1.343.a
feudum esse contractum nominatum. 1.348.b
feudum, licèt nouum sit, si tamẽ conferatur tanquam feudum antiqui, paternum, aurtum, vel proauitum, assumere naturam & qualitatem feudi antiqui. ibid.
feudum non regale nec dignitatis dicitur duplici respectu. 1. 352.b
feudum & emphyteusis, non æstimata tamen, sicut dantur per filiam sine assensu domini in dotem, ita donantur propter nuptias. 1. 345.b
feudum pro se, & hæredibus tantùm, est informe. ibid.a
feudum in dotem dari non posse sine consensu domini. 1.349.b
feudum non posse à Vasallo locari ad longum tempus. Et quæ sit huius ratio. ibid.
In locatione feudi, longum tempus, dici spacium decem annorum. 1. 349. b
feudum pignori vel hypothecæ dari non posse sine consensu domini. ibidem
feudum regale, seu dignitatis, dicitur duobus concurrentibus. 1.352.b
feudum susceptum pro se & hæredibus masculis legitimis & naturalibus, dicitur hæreditarium. 1.344.b
feudum hæreditarium mixtum in legitima filij imputatur. 1.346.a
feudum hæreditarium non transit nisi ad illos, ad quos transit hæreditas, & feudum ipsum hæreditarium. 1.341.b
feudum non amittitur, etsi seruitia debita pro feudo, per biennium, ac triennium non soluantur. 1.344.a
feudum non præsumitur in re dubia, nisi liquidò probetur. ibid.
feudum hæreditarium fideicommissario restitutioni fit obnoxium. 1. 344.a
feudũ in re dubia potius præsumitur antiquum quàm nouum. 1.344.a
feudum hæreditarium dicitur, quòd alicui, & eius hæredibus ac successoribus concessum est. 1.344.a
feudum omne nouũ iure antiquo concessum, vel cum clausula, vt auiti & paterni feudi legibus censeatur, omnibus prorsus in rebus antiqui feudi naturam & qualitatem induit atque intiar paterni & auiti censetur. 1.344.a
feudum hæreditarium ad alios non transit, quàm ad quos hæreditas peruenit. 1.344.a
feudum concessum pro se, & hæredibus quibuscunque, tunc cum verbis geminatis potest tranfire ad fœminas, & non est restringendum: sed ampliandum. 1.344.a
feudum pro se, & hæredibus masculis ex eo legitimè descẽden. dicitur hæreditarium mixtum, non autem ex pacto & prouidentia simplici ter. 1.345.b
feudum paternum transitorium ad omnem hæredem etiam transit in monasterium. 1.247.a
feudum hæreditarium venit in restitutione fideicommissaria. 1.343.b
ad feudum hæreditarium mixtum filius vel agnatus non admittuntur: nisi sint hæredes. 1.346.b
feudum hæreditarium dicitur, quãdo conceditur pro se & hæredibus, sed si concessum est pro se & liberis, non dicitur hæreditarium, sed ex pacto & prouidentia concedentis. 1.346.b
ad feudum paternum ob delictum patris in committendo per alienationem deuolutum, filij admittuntur. 1.346.b
feudum susceptum pro se & hęredibus quibuscunque, transit etiam ad extraneos. 1.346.b
feudum acceptum vel relictum pro se, vel alicui pro se fuisque descendentibus & hæredibus, ita demùm debetur, si copulatiuè sint hæredes & descendentes, quia vtrumque requiritur, nec alterum sine altero sufficeret. 1.247.a
feudum est contractus nominatus. ibid.
feudum hæreditarium an dicatur, quando reperitur receptum pro se, & hæredibus masculis. 1.347.a
feudum non cadit in commissum ex omissa renouatione, nisi dominus declaret. 1.345.b
feudum, de feudo ad emphyteusim validum est argumentum, ita demum si ius feudorum in iusta & naturali ratione fundetur. 1.347.b
feudum si factũ sit de castro cum omnibus pertinen. quæ sunt in territorio, bona quæ sunt in dicto territorio nõ præsumuntur feudalia, sed allodialia, nisi contrarium probetur. 1.345.b
feudum, vel emphyteusis in extraneos non transiens, non venit in confiscatione bonorum. 1.345.b
feudum alienatum à vasallo, sine consensu filiorum, vel agnatorũ, posse ab ipsis reuocari. 1.350.a

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index in Communes

Feudum à vasallo alienatum, reuocari posse à filiis & agnatis, etiã post alienationem factam conceptis & natis, siue alienatio facta sit in extraneum, siue etiam in agnatum remotiorem. ibid.
Feudum à vasallo alienatum in vnum aliquem, ex pluribus agnatis pari gradu distantibus, pro parte debita & æquali, reuocari à cæteris æque proximis. ibid.
feudum reuocari ab agnatis indistincte, siue alienatum sit legitime, siue illegitime. ibid.
Feudum francum in testamento relinqui potest. tomo primo, 345.a
Feudum non posse alienari à vasallo, sine consensu domini. tomo 1. 349.a
feudum alienatum non præscribi, etiam longissimo tempore. ibidem
Partem feudi alienatam amitti, & reuerti ad dominum, partem nõ alienatam non amitti. 1.349.b
feudum alteratum tenet pro solita natura feudi, licet pro alteratione minimè. 1.345.a
feudum plurium alienatum, deuoluitur tantũ quo ad dominos qui nõ consenserunt, non autem quo ad illos qui dederunt licentiam. tomo 1.345.a
feudum ciuitatis vel castri vacantis, per Papam vel principem concessum, perinde vt etiam alia quælibet beneficia latissimè venit interpretandum. 1.347.b
feudum decimarum, quod solitum sit laicis infeudari, potest prælatus alteri laico in feudum concedere. 1.342.a
feudum nouum si fuerit alicui datum, & in inuestitura illa verba (iure feudi paterni vel antiqui) adiecta essent, faciunt feudum quantumuis nouum sortiri vim & effectum paterni vel antiqui. tomo primo, 346.b
feudum hæreditarium si fuerit in eo, sufficit quem hæredem esse primi inuestiti, licet non fuerit hæres vltimi decedentis & defuncti. ibidem
feudum à patre acquisitũ, siue pro se, & hæredibus, siue pro se & liberis, potest filio imputari in legitimam, at si prouenit ab auo, tunc ex quo censetur aduentitium, non potest imputari. 1.343.a
feudum datũ pro se, & filiis, & hæredibus, ab eis legitimè descendentibus, censetur hæreditariũ, & in tali feudo descendentes non succedunt, nisi etiam sint hæredes. ibid.
feudum aperitur agnatis non domino, facta alienatione sine assensu. 1. 346.b
feudum & emphyt. quæ pacto alienari in quoscunque potest, in extraneos transit. 1.348.a
feudum hæreditarium mixtum venit in dispositione testatoris. ibidem
feudum antiquum datur hæredi primi inuestiti, licèt non sit hæres vltimi. ibid.
feudum pro se, & hæredibus masculis, & fœminis, stante statuto excluso fœminarum, non deuenient ad fœminas donec supersit masculus. ibid.
feudum antiquum datur Agnatis vltra 7. gradum etiam vsque ad centesimum, cùm primordialiter de primo inuestito in filios descendit. ibid.
Feudũ ligiũ est pro quo vasallus de feudo inuestitus, cõtra omnes homines fidelitatem domino debet, nullius alterius fidelitate excepta. 1.247.a
feudum hæreditarium mixtum, non datur nisi hęredi, etiam quòd esset agnatus. 1.345.b
feudum hęreditarium poterit primus successor cum domini consensu in successorum pernicié alienare, & si aliud in allio feudo iusit. 1.344.a
feudum quim pecunia interueniente constitui possit, nihil vetat. tom. 1.344.a
feudum hereditarium non transit etiam ad descendentes, vel agnatos nisi sint hæredes defuncti vasalli. 1.343.b
feudum verum, seu personale, pro quo iuramentum fidelitatis præstatur, non transit ad monasterium. 1.346.a
feudum merè hęreditarium venit in publicatione bonorum. 1.351.a
feudum concessum pro se & quibus dederit, potest alienari in præiudicium agnatorum in quascunque personas, etiã fœminas & clericam præter naturam feudorum. 1.345.b
feudum hęreditarium, vel etiam simplex, vt quis consequatur, opus est se hæredem probare, non autem se filium tantùm. ibid.b
feudum quod sit hæreditarium, vel naturæ, quòd quis non succedat in eo, nisi sit hæres, non differunt in effectu. ibid.b
feudum, si sit maternum vel fœmineum, scilicet abinitio cõcessum vni, fœminæ, tũc fœminæ quoque admittuntur ad successionem, sed tãc demum, quando non extarent masculi. 1342.b
feudum concessum à Principe cum clausula, quod tale feudum habeat naturam paterni, & anti iudicatur, vt antiquum, & auitũ: vt in illis succedant qui possunt succedere in auito, & antiquo. 1.343.b
feudum hæreditarium in dubio præsumitur, ad quod non admittitur quis etiam transuersalis, nisi sit hæres. 1.345.b
Feudum si processit à fœmina, femininum est iudicandum. 1.342.b
feudum hæreditarium, id est, receptum pro se & hæredibus nunquam tranfit adagnatos, nisi sint hæredes recipientis, vel illius prædefuncti, de cuius portione tractatur. 1.342.b
Feudum nouum, quando conceditur iure antiqui feudi, non adsumit naturam, & qualitatem Feudi antiqui. tomo primo, pagina 342.a
feudum in dubio præsumi hæreditarium. 1.343.b
feudum merè hæreditarium dicitur, quando concessum est alicui pro se & hæredibus quibuscunque, & quod transit ad quoscunque hæredes etiam extraneos. 1.376.b
feudum quando est concessum pro se & hæredibus quibuscunque trãsit ad extraneos. 1.351.a
feudum in dubio præsumitur antiquum, non autem nouum. tom. 1. 342.a
feudum ob præclare merita concessum ex ingratitudinis causa reuocari nequit. 1.344.a
feudum eius, qui ob læsæ maiestatis crimen bonis exutus est, nõ fisco, sed Domino defertur. ibid.b
feudum non transit in fœminas, nisi concessum sit pro se & quibus dederit. 1.345.b
feudum hæreditarium venit in restitutione fideicommissi vniuersalis. 1.347.b
feudum potest confiscari, si transit ad extraneos. ibid.
Si feudum sit obligatum domino, ad aliquod seruitium, qualiter hæredes præstabunt. 1.384.b
feudum si Vasallus non petat tempore debito inue. cui applicabitur, feudum, an agnatis vel domino. 1.385.a
feudum emptitium, vel pro pecunia concessum, magis emptionis contractus quàm donatio censetur. 1.345.b
feudum emptitium seu hæreditarium, si legatur sine assensu regio, debetur legatario æstimatio. ibid.
feudum non dicitur, vbi clausulę inuestituræ, & verba donationem significantia innuunt. ibid.
feudum non confiscatur, cæteris bonis vasalli confiscatis. 1.343.b
feudum per vasallum alienatum etiam cum cõsensu domini directi nõ aperitur domino, sed agnatis, qui illud petere possunt saltem post mortem alienantis. 1.347.a
feudum nouum si detur à Principe expressè iure feudi antiqui & paterni, debet tanquam feudum antiquum regulari. 1.343.b
feudum datum pro se, & hæredibus, est quidem hæreditarium, sed non ita, vt etiam ad extraneos hæredes transeat. ibid.a
feudum. Vasallus cessans in solutione eius quod debet domino singulis annis pro ipso feudo, per biennium in ecclesia, triennium in laico, non cadit a feudo, si res quæ solui debet, sit modica. tom. 1. 347.a
feudum acquiri possit, mediante pecunia. 1.343.a
feudum paternum & hæreditarium mixtum, ob delictum vasalli etiam in committendo, puta per alienationem, deuoluitur ad filios, vel agnatos, non ad dominum. 1.346.a
feudum hæretici non venit in confiscatione, nec transit ad filios. 1. 346.a
feudum hæreditarium, seu mixtum alienatum, infringi potest per hæredes cum beneficio inuentarij. ibid.a
feudum datum pro se, & hęredibus masculis, non dicitur hæreditariũ. 1.343.a
feudum datum Titio vsque in quartam generationem, finita quarta generatione, filij vel agnati Vasalli vltimo defuncti possunt petere sibi confirmari feudum, & si nõ fiat, poterunt appellare ad superiorem. ibid.a
feudum, si datum sit pro se, & filiis, vel pro se & liberis, nulla facta mẽtione hæredũ, tunc sufficit, quòd succedere volens sit filius vel descendens ab illo primo acquirente, & non requiritur quòd sit hæres. 1.343.b
feudum ita concessum, concedo tibi tale castrum in feudum, transite ad hæredes eos tantùm, qui aliàs ex natura feudi succedunt. 1.343.a
feudum pro se & hæredibus vtriusque sexus, dicitur hæreditarii mixtum. 1.346.a
Si feudum antiquum sit diuisum, & quilibet est pro sua parte inuestitus, an tunc dicatur nouum, & filij vnius ex fratribus excludan.a patre alterius. 1.381.b
feudum, etsi sit antiquum, agnati transuersales non succedunt: nisi vsque ad septimum gradum. 1.343.b
feudum si datum sit pro masculis cum fœminis, tunc fœminæ veniunt simul cum masculis, sed fidatum sit masculis & fœminis, tunc venisit fœminæ ordine successiuo. 1.343.b
feudum si datũ sit pro se, & filiis, & hæredibus, tunc requiritur vt succedere volens, filius sit, & etiam hæres. ibid.
feudum quid. 1.351.b
feudum an vasallus possit diuidere sine domini consensu. tomo 1. 369.a, & b
feudum antiquum propter homicidium vasalli transfertur in agnatos. 1.347.a
feudum nobile gratis, & liberè conceditur, & pro eo solùm debetur seruitium personale: & in eo differt ab emphyteusi, quia in ea præstatur annua quædam pensio. ibid.b
feudum nec in dotem pro filia dari posse. ibid.b
feudum Quando est pro se & descendentib. si inuestitus decesserit relictis pluribus qui diuiserunt, & feudũ peruenit ad vnum donec extant descendentes ab illo cui peruenit feudũ, alij non admittentur etiam proximiores. 1.374.b
feudum concessum pro se & quibus dederit, potest alienari fine viteriori consensu domini. 1.347.b
feudum a fœmina originem adeptum fœmineum censetur. 1.343.b
feudum absque domini consensu repudiari nequit. 1.344.b
feudum pro se & hæredibus ex eo legitime descendeu. dicitur hæredi tarium. ibidem b
feudum

V triusque Iuris Opiniones.

feudum acceptum pro se & filiis dicitur ex pacto & prouidentia. tom. 1.345.b
feudũ si causa aliqua non adsit, nec ex potestatis plenitudine, Princeps auferre potest. 1.344.b
feudum antiquũ non potest alienari in præiudicium proximioris agnati, sine consensu ipsius, etiam si vasallus refutaret feudum antiquum in manib. domini. 1.344.b
feudum vel à Principe concessum non admittit accrescendi ius. ibidem
feudum acquiritur per inuestituram, & qualiter probetur inuestitura. 1.359.b
Item per pecuniam, per stipulationem, & per ius accrescendi. 1.360.a
feudo an præscribatur. ibid.
feudum constituere an quilibet priuatus possit. 1.359.a
feudum in generali hypotheca non venit. 1.500.a
Quid in emphyteusi. ibid.
feudum an veniat in restitutione fideicommissi. tomo primo, pagina 371.b
Et an in petitione hæreditatis. ibid.
Et an computetur filio in legitimam. ibid.
feudo an renuntiet vasallus inuito domino. ibid.
feudum an possit alienari propter famis necessitatem. tomo primo, 372.a
feudum ligium ad hoc vt dicatur, quæ requirantur. 1.352.b
feudi ligij effectus. 1.353.a
feudum improprium quæ feuda complectatur. ibid.
feudi franci effectus. ibid.
feudum an possit in emphyteusim cõcedi sine consensu domini. 1.367.a
Et an ad Liuellum. ibid.
Et an in dotem. 1.368.b
Et an pignorare, vel in solutum dari. ibid.
feudum quamuis nouum, naturam feudi antiqui assumit, si princeps in concessione apponat clausulã, quòd habeat naturam feudi antiqui. 3.352.nu.1
Limitatur. 3.353.nu.3.& seq.
Quid in Episcopo, vel Prælato. ibid.41.
feudum concessum per pecuniam non habet naturam veri feudi. 3.353. nume.1.
Limitatur. ibid.6.& seq.
Quid si vltra præstationem pecuniæ interueniat iuramentũ fidelitatis, vel seruitium personale. ibid.8
feudum à principe datum per pecuniam ex quo habet vim contractus reuocari non potest. ibid.9.
feudũ dicitur hereditarium etiam si receptum sit pro se, filiis, & hæredibus masculis, ac etiam pro heredibus extraneis. 3.341.nu.17.
feudum receptum pro se & filiis, non comprehendit fœminam. 3.344. nume.52.
feudum si ex concessione debet ad primogenitum peruenire, debet in telligi tantummodò de primo primogenito. 3.349.nu.17
feudum quando dicatur hæreditarium, & quando ex pacto, & promidentia. 3.340.nu.4,& seq.
feudum, quia dicitur gratiosa cõcessio sine causa per principẽ auferri non potest. 3.388.nu.33.
Ampliatur pluribus modis. ibid.34.
Limitatur. ibid.38.& seq.
feudi dominus directus si voluerit propter seruitiũ vel amoré patris, eo defuncto sine filio masculo, filia inuestire de aliquo feudo, hoc facere potest. 1.390.a
feudi franci natura est, quòd vasallus nisi ad ea quæ sunt expressa in cõcessione, vel quæ continentur in forma fidelitatis, non teneatur ibidem.a
feuda non habentia dignitatem possunt diuidi. 1.370.a
feudo hæreditario mixto quis nõ admittitur, nisi sit hæres primi acquirentis, vel vltimo loco defuncti. 1.344.b
feudo hęreditario mixto, inuentarij confectio nõ prodest. ibid.b
feudi hæreditarij dispositio tenet, si fiat inter comprehensos in inuestituris. 1.344.b
feuda singularia, quæ sunt pura in regno Apuliæ: sunt in directo dominio Regis, quamuis regnum sit feudum. ibid.a
feudorum Librum esse authẽticum, ita vt possit ad decidendas causas allegari, vide. 1,348.b 389.b
feudorum Iura extendi etiam ad personas ecclesiasticas. ibid.b
In feudo emptitio, fœmina succedere an possit. 1.351.a
In feudo empto & acquisito, prætio mediante, æquè succedunt fœminę vt masculi. 1.342.b
feuda singularia regni Apulię nõ ideo minus in dominio regis directo ponuntur, quod regnum ipsum sit feudum. 1.390.b
feudi deuoluti fine culpa vasalli, melioramenta ad hęredes extraneos transeunt. 1.344.b
feuda acquisita pro se, hęredibus, & successoribus, nõ tanseunt nisi ad illos ad quos transeunt feuda hęreditaria. ibid.b
In feudis nomine filiorum veniũt etiam nepotes, ita vt si quis accipiat feudum pro se, intelliguntur etiam nepotes inclusi. 1.344.a
In feudo nouo trãsuersales (nisi expresse id dicatur in inuestitura) nõ succedunt. 1.343.b, & 345.a
feudo priuare non potest vasallum princeps sine causa, & absque eius culpa. 1.342.a
feudi alienationi contrauenire, non potest hęres cum cautela inuẽtarij si feudum est concessum alicui pro se, hæredibus, & quibus dederit. 1.370.b, & 351.a
feudorum liber fuit compilatus à quodam Oberto de Orto ciue Mediolanense. 1.342.b
In feudo clericus primæ tonsuræ, & qui habet quatuor ordines minores potest succedere. 1.351.a
feudorum possessores feudis nequeunt renuntiare absque minorum consensu. ibid.b
A Feudi alienatione exclusus non potest illud repetere etiã ab extraneo, & excluditur per spatium triginta annorum, per quod tollitur tale ius reuocandi bona feudalia alienata in extraneos. ibid.a
feudorum iura procedunt etiam de iure Cano. & in ecclesia quatenus Canones expresè non conraducunt. ibid.
feudorum liber summam fidem & auctoritatem in feudorum causis habet. ibid.
feudorum, quæ alicui & quibuscunque illius hæredibus concessa sunt, successione fœminæ potiuntur. ibid.b
feudorum consuetudinibus obnoxia est ecclesia, obnoxiique prorsus sunt ecclesiastici. ibid.
feudorum possessores tributa, atque onera pro rebus debita, ex fructibus, quos percipiunt, soluere tenentur. ibid.
feudorum bona nec specialem, nec generalem obligationem ferunt, ibidem
feudi dominus directus potest respectu sui iuris & interesse consentire quòd feudũ transeat ad personas, ad quas de sui natura non esset transiturum. ibid.a
feudi alienationi contrauenire potest hęres cum beneficio inuentarij, quando feudum est ex pacto & prouidentia. ibid.
feudorum fructus vltra nouem annos nec ritè, nec rectè locabuntur. ibid.b
De feudo vasallus regulariter non potest testari. 1.342.b
feudorum possessores seruitutem & vsumfructum in dominorum præiudicium nequeunt constituere. 1.351.b
feuda, ad quæ adoptiuus succeßione adspirat, non recipiunt distinctionem vetustatis aut nouitatis, quo ad illam adoptato factam succedendi copiam. 1.390.b
feuda. Filius legitimatus à comite Palatino dicitur verè legitimus & naturalis, ac succedit in feudo & omnibus bonis. 1.345.a
feuda hæreditaria mixta veniunt in petitione hęreditatis, restitutione fideicommissi, renunciatione generali, & in aliis, excepto domini assensu, vti allodialia bona iudicantur, ac in legitimam imputantur. ibidem
feudi deuoluti sine culpa vasalli melioramenta transeũt ad extraneos hæredes. 1.346.
feudi successori etiam non citato præiudicat sententia cõtra eiusdem possessorem lata. 1.348.a
feudo non excidit in debitis officiis præstandis duos, tresve annos desses. 1.348.a
feudi alienatio absque patroni consensu non aliter nec antea damno est, quàm postquam traditio subsequita est. 1.347.a
feudi dominus, si feudum hæreditarium non sit, de eo testari nequit. 1.348.a
feudi possessorum ius in alium transferre atque alienare nequit dominus, illis inuitis. ibid.a
feudi possessor nec suam salutem domini vitæ postponere tenetur. 1. 348.a
In Feudo hæreditario, concesso pro se, hæredibus & successoribus, vt quis admittatur ad illius successionẽ, requiritur quòd sit hæres primi inuestiti, vel vltimi defuncti. 1.348.a
feuda & emphyteusis legitimatum per subsequens matrimonium admittunt. 1.345.a
feuda subiiciuntur constitutioni l.2. C.de refcind.vend. 1.390.b
feudi paterni & antiqui facta alienatio per parentem cum consensu Domini, filiis & aliis agnatis obesse an possit. 1.347.b
feudi alienatione in remotiorem agnatum facta, agnatus proximior potest illam reuocare. 1.374.a
quid si alienatio est facta in extraneos. ibidem
Reuocans alienationem an teneatur restituere prætium, ibid.
feudum quibus ex causis amittatur. 1.374.a, & b, & seq.
feuda eisdem regulis censentur, quib. emphyteuses. 1.390.b
in feudis an filij æqualiter succedant. ibid.
in feudo an clericus succedere possit. 1.343.b
An dicta in feudo habeant locum in emphyteosi, & econtra. 1.390.b
feudi noui si in concessione dicat cõcedens quòd concedit iure feudi antiqui & paterni, an tale feudum regulabitur secundum naturam feudi noui, an verò secundum naturam feudi antiqui. tomo primo 381.b
feudi inuestitura si contineret, quod illud pro se, & hæredibus quibuscunque collatum esset, verba illa restringi oportet ad habiles. 1, 390.a
Nunquid in alienatione feudi noui sufficiat consensus domini, absque eo quod interueniat consensus filiorum vasalli. 1.372.b
In feudo filij æqualiter succedunt. 1.390.b
feuda etiam antiqua ad agnatos ex latere intrà septimũ duntaxat gradum successione redibunt. 1.390.b
feuda ad ecclesiam reuersa non modò extraneis, sed & honestis antistitum consanguineis, concedi ius fasque est. 1.390.b
feudi in causa quis sit iudex. 1.388.a, & b, 389.a
feudi & emphyteusis cognatio magna. 1.52.b
feudo quando vasallus priuatur, cui deferatur. 1.379.a
feudo ex quibus causis priuatur vasallus, ex eisdem priuatur dominus proprietate. 1.380.b

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index in Communes

feudali in contractu possunt adhiberi pacta extranea & cótra naturalia,ac propriam &communem naturam feudorum,dummodo contra substantialia non apponantur. 1.391.a
feudales consuetudines ligant ecclesiam , & personas ecclesiasticas. ibidem
A feudali sententia partium appellari posse perinde atque à cæteris sententiis,& quod in tali appellatione tempora de iure communi statuta obseruantur. ibidem
feudalis res in dubio,non creditur,sed allodialis. ibid.
feudalia bona si reuertantur ad Ecclesiam possunt infeudari nō solùm extraneis,sed &consanguineis prælatorum,dummodo sint honestæ personæ,& non ecclesiis onerosæ. ibid.
feudalia dantur insolutum creditoribus,ita sponte volente debitore, & accedente consensu domini. 1.346.a
feudalia non probantur ex inuestitura sola,quæ in clausulis generalibus continetur,nisi probetur tempore concessionis feudi illa fuisse tradita vasallo. ibidem
feudalia bona non possunt obligari,nec generaliter,nec specialiter.1.390.b
feudalem rem esse aliquam non præsumimus,quia feudum est species seruitutis,quæ non præsumitur. ibidem
feudalia non veniunt de iure cōmuni in generali obligatione sine domini assensu. 1.345.a
feudalium possessio datur filiæ vel sorori institutæ non obstan.contradictione agnatorum. 1.344.b
feudalis res,vel emphytentica in dubio non præsumitur modo aliquo sed allodialis & libera,quia omne prædium à qualibet seruitute liberatum censetur. 1.390.b
Si feudatarius ingrediatur monasterium an feudum transeat ad ipsum monasterium. 2.122.b
feudatarius fictè contumax non potest vigore istius contumaciæ priuari feudo,nisi ter monitus fuerit,& non comparuerit. 1.391.a
feudatarius per alienationem partis rei feudalis,non cadit à tota re, sed à parte tantùm alienata. 1.391.b
fictio ad hoc quod habeat locum requiruntur duo extrema habilia. ibidem
fictio duplex circa eandem rem non debet concurrere. ibi.
fictio,& extremum à quò,& extremum ad quod desiderat aptum,atque oppositum. ibid.
fictio operatur tantum,vbi veritas locum habet. ibid.
fictio non operatur contra ius. ibidem
fictio est super certo,præsumptio super incerto. ibid.
ficta confessio non transit contra hæredem. 1.476.b
fideicommissum vniuersale transit in ecclesiam vel ciuitatem absque restitutione. 1.394.a
fideicommissum in casu contrauentionis tantum factum,non habet locum mortuo gratato,& minus non sequta alienatione. 1.392.b
fideicommissum diuisione tollitur ex clausulis prægnan.& data scientia illius. ibidem
fideicommissum simplex non inducitur ex sola prohibitione de non alienando,quia vult testator bona ad alios deuenire. ibid.
fideicommissum vel substitutio reciproca nō inducitur si fiat tantùm post mortem omnium,vel deficien.filiis,nisi in tota hæreditate &vltimo morienti fiat. ibidem
fideicommissum,ante restitutionem cedi & donari potest. ibid.
fideicommissum reciprocum inter institutos non inducitur , nisi fiat substitutio in tota hæreditate vel cum alio signo vniuersali.1.392.b
fideicommissum inducitur ex clausula codicillari. ibidem
fideicommissum conditionale,siue spes ad illud , non transmittitur fideicommissario decedente pendente conditione. 1.393.b
fideicommissum quo pater hæreditatem suā ad aliquem pertinere,aut peruenire simpliciter constituit,si eius filius sine liberis decesserit,à filij hærede non ab ipso filio relictum censetur. ibidem
fideicommissum licet aliquando ex coniecturata mente testatoris,possit dici inductum,tamen id non procedit,quando tali interpretationi repugnat ratio recti sermonis. ibidem
fideicommissum post impuberis mortem à nemine expressum relictū, à filij hæredibus in dubio relinqui videtur. ibid.
fideicommissum conditionale nullo modo transmittitur. ibidem
fideicommissum relictum alicui,si sine filiis decesserit,expirat relictis filiabus. 1.393.a
fideicommissum ex sola testatoris voluntate coniecturis collecta exoritur,etiam si verba nulla in id spectantia proponantur. 1.393.b
fideicommissum,an & quando inducatur , ex prohibitione alienationis. 1.394.a
fideicommissum resultat ex sola coniecturata mente testatoris, etsi ex verbis non constet. ibidem
fideicommissum conditionale transit ad hæredem decedente fideicōmissario ante factam sibi restitutionem. 1.393.a
fideicommissum remitti non videtur per diuisionem factam inter gratos onere futuri fideicommissi,dato quod partes promittant non contrauenire diuisioni. ibidem
Si fideicommissum relictum sit vltimo morienti videtur facta substitutio reciproca inter institutos. ibidem
fideicommissum relictum eis,qui sunt de familia,intelligitur relictum ei,qui in agnatione,vel familia tener primū gradum & proximiorē. ibidem
fideicommissum non dicitur resoluetum,vel renunciatum per diuisionem factam inter fratres:etsi promissum sit non contraueniri diuisioni. ibidem
fideicommissum conditionale decedente fideicommissario pendente conditione,non transmittitur ad hæredes. ibidem
fideicommissum vniuersale transit in ecclesiam, vel ciuitatem absque restitutione. ibidem
fideicommissum,an fiat caducum , si substitutus præmoriatur hæredi. 1.394.a
fideicommissum conditionale non transmittitur ad hæredes. 1.294.b
fideicommissum non agnitum an transmittatur. 1.475.b
fideicommissum iunctum fratribus etiam reciprocum & coæquæuum,per diuisionem etiam cum clausula qua promiserunt ad inuicem se nihil contra talem diuisionem facturos,non censetur remissum. 1.194.b
fideicommissum an censeatur inductum per prohibitionem alienationis. 3.254.nu.1.
Declaratio huius conclusionis. 3.255.nu.4.
fideicommissum an censeatur inductum tam in casu alienationis,quā etiam in casu mortis per prohibitionem alienationis simpliciter facta cum causa,vt res in familia relinquatur. ib.7.& seq.
Limitatur & declaratur pluribus modis. ib.12.& seq.
Quid si alienatio fuerit simpliciter prohibita absque expressione causæ,vt bona in familia remaneant. 3.256.nu.33.
Quid si secuta sit alienatio legis. 3.255.nu.10.
Quid si dictum sit,bona mea perueniant de vno in alium. ib.16.
Vel de masculo in masculum. ib.17.
Vel ad descendentes gradatim. ibi.19.
Vbicunque grauamen præcedit , relictum acquisitum ex substitutione non venit in restitutionem fideicommissi. 1.394.a
fideicommissi remissio inducitur ex multis clausulis & promissionibus generalibus ininstrum entis diuisionis rerum fideicommissi appositis. 1.392.a
fideicōmissa conditionalia non transmituntur ad filios defuncto gratuato ante conditionis euentum. ibid.b
Fideicōmisso subiecta,post mortem possidentis possunt per eum in testamento alienari,& sic titulo legati,vel fideicōmissi relinqui,& valebit tale legatum,si aliud non obstaret. 1.393.b
Fideicommisso paterno subiacent bona emphyteutica. tomo primo 392.b
Fideicommisso non censetur renuntiatum ex simplici diuisione.1.392.a
Fideicommisso inter filios facto comprehēduntur emphyteuses ecclesiæ,quæ alienatæ in legitimam imputantur. ibid.b
Fideicommissi restituendi onere præssi ascendentes non fruuntur beneficio l.cùm acutissimi.C.de fideic. 1.394.a
in Fideicommissis filius non subintrat locum patris vel matris. ibidem
Fideicommissi ius vniuersalis,etiam ante agnitionem vel restitutionē, transmittitur ad hæredem substituti. ibid.
Fideicommisso ab vltimo morienti relicto alterna inter institutos insti tutio facta censetur. ibid.
Fideicommissa paria sunt cum legatis. 4.204.a
Fideicommisso an censeatur renunciatum per diuisionem. 3.244.nu.1.
Ampliatur multis modis. 3.245.nu.5.
Limitatur. ibid.nu.10.a
Quid si dictum sit de non veniendo contra diuisionem , & iuratū. 3.244.nu.1.
Quid si dictū sit quod vnus alteri remittit iura quæ habet,vel habere sperat. 3.245.nu.5.
Quid si vnus remittit omne ius præsens,& futurum ex testamēto, vel ab intestato,seu iure fideicommissi, vel cuiuscunque substitutionis. ibid.nu.11.
Quid si fuerint apposita verba ampla,& prægnantia. ibid.nu.20.
Quid si in diuisione sit data facultas alienandi. ibid.3.
Quid si vnus alteri de euictione teneatur. 3.246.nu.39.
Quid si sit renunciatum omni iuri,& legum auxilio. ibid.48.
Fideicommisso an censeatur renunciatum per diuisionem si dictum sit quod diuidentes possint de rebus sic diuisis facere prout volebant. 3.245.nu.19.
Fideicommisso iuncto sub conditione de restituendo quod supererit tempore mortis grauati,an grauatus possit in totum alienare. 3.244.num.1.
Fideicommissarius qui rogatus est restituere hæreditatem post mortē suam pauperibus:quòd si in vita restituat, non adimplet voluntatē testatoris. 1.391.b
Fideicommissarius,cū conditione,si filij testatoris non superuixissent non tenetur probare non superuixisse:quia lex præsumit non superuixisse. ibid.
Fideicommissarius non conficiens inuentarium perdit detractionem trebellianicæ. ibid.
Fideicommissarius non detrahit quando testator prohibuit detractionem trebellianicam. 1.391.b
Item & non detrahit,quando testator mandauit restituere plenā hæreditatem,vel quicquid ad eum peruenerit. ibid.
Fideicommissarius,cui facienda restitutio in alium ab eode iussa est, sic omnes actiones accepti & expensi,quas actiuas & passiuas nomi nant transfert,vt nulla vllo modo apud illum remanear. tomo 1.392.a
in fideicommissaria substitutione attendi magis testatoris,quàm hæredis proximiores. ibid.
fideicommissarius petit omnes fructus tam pendētes quàm perceptos à die mortis grauati. ibid.
fideicommissaria in restitutione veniunt mobilia,& se mouentia,pecuniæ,merces,fructus,& similia. ibid.b
fideicom

Vtriusque Iuris Opiniones.

fideicommissario primo ante hæredem defuncto , fideicommissum apud heredem remanet,cum onere restituendi secundo substituto. 1.392.b
fideicommissarius etiam particularis non potest agere contra heredem,nisi sibi cedatur actio,& sic fiat restitutio actionis à primo legatario grauato de fini restituendo legatum. 1.392.a
fideicommissarius vniuersalis etiam non citatus , lata contra heredes sententia læditur. ibidem
fideicommissarius tunc duntaxat detrahendæ Trebellianæ ius habet, cùm illam heres antea non detraxit. ibidem
fideicommissarij intentio , dicentis grauatum sine liberis decessisse, fundata est ipso iure ibid.b
Fideicommissarius non detrahit Trebellianicam fideicommissario secundo,nisi quando heres primò Trebellianicam non detraxit.tom. 1.391.b
Fideicommissarius in feudo non succedit regulariter. ibidem
In fideicommissarium substituturum ad pias causas,vel executorem pię causæ transeunt omnia iura hereditaria ipso iure,fauore piæ causæ absque fideicommissi restitutione. 2.196.b
fideicommissarius non tenetur ad alimenta filij naturalis,ad quæ pater defuctus grauatus tenebatur pro fructibus pereceptis ex portione sua. 1.392.a
fideicom missario agenti contra hæredem grauati sufficit probare bona fuisse reperta in hæreditate fidei comittentis tepore mortis suę secùs si agit contra tertios possessores. 1.392.a
fideicommissarius donans in vita fideicommissum dicitur donare,& non restituere. 1.391.b,& 392.a
fideicommissaria substitutio non dicitur propriè substitutio. 1.393.a
fideicommissaria substitutio non est propriè substitutio. 1.391.b
In fideicommissaria substitutione,filium succedere in locum. 1.393.a
fideicommissarius vniuersalis beneficio inuentarij ab hærede facti vsque adeò fruitur, vt nec aliud facere ipse teneatur,nec opus sit,vt ei illud hæres cedat. 1.392.a
Si fideicommissarius emat rem sibi aliquo casu restituendam,poterit eueniente casu agere ad præstium. 1.394.a
fideiubens ad certum tempus transacto tempore nō tenetur.1.402.a
fideiubens pro accusato,an teneatur ad pœnam quæ crescit per inficiationem. 1.402.b
fideiubere non tenetur,qui securitatem promisit. ibid.b
fideiubere tenuntiare. 1.403.b
fideiubens pro eo qui accusauit dominum,quod prosequeretur.appriuatur feudo. 1.377.b
non potest quis pro alio fideiubere ad pœnam corporalem. 1.377.b
Si autem pœna non sit corporal. debet fideiussoribus relaxari. ibid.
fideiussio capi potest die fer. à carcerato videlicet de se præsentan. 1.403.b
fideiussor ,an veniat appellatione debitoris. tomo primo,pagina 337.b
Et an appellatione creditoris,&c. ibid.
fideiussio.fideiubere nihil aliud est quam perdere. 1.401.a
fideiussio præstita officiali duret finito eius off. 1.404.a
fideiussio præstanda non est ab eo qui suam non deteriorauit conditionem. 1.403.a
fideiussio non valet sine stipulatione. 1.403.b
fideiussio indebita est nulla. 4.175.b
fideiussioni æquiparatur pignus. 4.196.b
fideiussionem inidoneā nemo acceptare tenetur.tomo quarto,pagin. 173.b
Fideiussionem,cautionem,seu satisfationem dare nō tenetur,qui manifestè idoneus facultatib. 1.399.b
Ille cui debetur ex fideiussione,dicitur propriè creditor,& fideiussor dicitur propriè,& indistincte debitor. 1.396.a
Fideiussio de iudicatum soluendo coram certo iudice interposita nō operatur,si per alium iudicem fuerit iudicatum. 3.181.nu.1.b
Ampliatur. ibi.2.&seq.
Limitatur. ibi.10.& seq.
Quid si coram primo iudice fuerit iuratum. ibi.9.
Fideiubens pro eo qui non potuit contrahere,non obliga. 1.404.a
Fideiussor de iud sisti pro vna causa,non tenetur pro alia. 1.401.b
Fideiussor contractus,an possit conueniri lata sententia contra principalem. 1.404.a
fideiussor si efficiatur non soluendo,non potest creditor petere,vt alius præstetur,si sumus in fideiussore conuentionali. 1.395.a
Fideiussor,pro prin.præsumitur,velle recuperare. 1.403.b
Fideiussor potest agere contra suum principalem,vbicunque creditor confitetur sibi satisfactum esse ab illo fideiussore.tomo primo , & 395.a,& b,376.a
fideiussor in prima instantia,regulariter non tenetur in secunda, sed lata sententia expirat eius fideiussio. 1.395.b
Fideiussor in causa criminali,si is pro quo fideiussit,postea sit imputatus de alio crimine,& bannitus,tūc ille fideiussor datus in prima causa tenebitur nō cōsignare illum,sub pœna in fideiussione cōtenta. 1.398.b
Fideiussor de iudicio sisti,& iudicatum soluendo , acceptus in causa principali,non tenetur in causa appellationis,nisi aliud sit actum. 1.395.b
Fideiussor in causa criminali,si is pro quo fideiussit postea imputatus sit de alio crimine,& bannitus,tunc ille fideiussor datus in prima causa non tenebitur illum consignare sub pœna in fideiussione contenta. 1.395.b
Fideiussor pauper à creditore vocatus: & conuentus in iudicio , potest soluere de bonis principalis stante paupertate sua,& impossibilitate,difficultate,seu impotētia solutionis de suo proprio:ne in carceribus macereatur,& in eis perpetuò detineatur. 1.398.a
Fideiussor eius,qui verè debitor est,ad debitam quantitatē infra sex menses soluere promittens,non liberatur,nec eximitur ab obligatione fideiussoria,licèt creditor sine licentia,& consensu ipsius fidejussoris diem solutionis debitori prorogauerit. ibidem
Fideiussor potest petere vt liberetur à fideiussione:etsi diu steterit in obligatione:quod relinquitur arbitrio iudicis. 1.395.b
Fideiussor datus,seu acceptus in prima instantia , non tenetur in eo, quod postea iudicatur in causa appellationis,nisi aliud actum fit. 1.398.a
Fideiussor qui promisit,quòd in fine sex anno. prin. reddet pecuniā, potest conueniri,licèt prin.ante moriatur. 1.404.a
Fideiussor de iud.sisti non tenetur,post sententiam. 1.401.a
Fideiussor non potest se obligare ad pœnam mort. 1.402.b
fideiussor,mercator,vel căpsor,conueniri atque exigi ante debitoris excussionem potest. 1.396.a
fideiussor de iud.sisti debet esse idoneus falcutatibus & facilitate conueniendi. 1.401.b
fideiussor.qui habet quittationem & cōfessionē à creditore,an possit ex ea agere ad solutionem contra principalem:an verò teneatur probare de vera solutione? 1.404.a
Quilibet fideiussor,debet à prin.indemnis conseruari. ibid.a
fideiussor tamen grauatus à testatore , fideiubere,si soluat nō repetit prin. 1.403.b
fideiussor qui habet quita.à cred.an possit agere contra debitorem. principalem. 1.403.a
Fideiussor esse potest maritus pro vxore,non econtra. 1.403.b
Fideiussor de repræsentando debet esse idoneus,nisi sit cōiuncta persona quæ pro coniuncta fidēubeat,quia est verisimile , quòd citatus comparebit ne is qui pro eo fideiussit , illaqueatus remaneat. 1.402.
Fideiussor expensarum quatenus actor succūberet in causa,an teneatur,si sit pronuntiatum per instantiam peremptam. 1.403.b
an fideiussores renuntian,debeat exprimere renunc.& an sufficiat generaliter renuntiare. ibid.
Fideiussor an sit testis idoneus in causa sui prin. ibid.
Fideiussor indemnitatis,non potest ante principalem conueniri, quā uis renunciauit. 1.402.b
Fideiussor de repræsentādo,liberatur ex vna repræsentatione.1.402.a
Fallit. ibidem
Fideiussor,qui promisit fideiubere pro accusato,si antequam fideiubeat,protestetur iudici,salua reuerētia,quòd si ipsum receperit in fideiussorem,non intendit se teneri de tali fideiuisione,postea si fideiusit,non tenetur. 1.398.b
Fideiussor soluens vsuras,non repetit à prin. 1.402.b
Fideiussor non potest teneri in grauiorem causam quàm principalis. 1.402.a
Fideiussor ordinis vel excussionis exceptionem solùm ante litem cōtestatam allegare potest. 1.396.a
Fideiussor docens de solutione per instrumentum confessionis creditoris tantùm,non potest agere contra debitorem principalem. to. 1.396.a
Fideiussor ita pauper,vt de suo nequeat soluere,ne in carcerem alio quin trudatur,poterit de principalis debitoris bonis soluere.tom. 1.395.b
Fideiussor,cùm reus principalis soluendo est,& ipse excussionis beneficio non renunciauit,& testis,& iudex pro principali esse potest. ibidem
fideiussor simpliciter datus,atque acceptus in prima instātia,si appellatio interuenerit,& deferta non amplius in cuentum vllum tenebitur. 1.396.b
fideiussor in prima instantia,nō censetur repetitus in secunda.1.396.b
fideiussor omni priuilegio competente principali gaudebit,si faciat quod reus principalis suscipiat in se iudicium motum contra ipsum fideiussorem,& opponat tale priuilegium vel exceptionem ex persona sua. 1.396.a
fideiussor non quis inde constituetur , quòd etiam apud iudicij acta præsens gratis ac tacitus fuerit,cùm aliter illum pro se fideiubere diceret,nisi si & expressim consenserit. ibid.
fideiussor ad corporis pœnam propter alterius delictum, subeūdam interuenire nequit. 1.396.b
Fideiussor indemnitatis & si omnibus fideiussorum beneficiis ac legum auxiliis renunciet,non tamen poterit ante principalem debitorem conueniri. 1.396.a
Fideiussor de iudicio sisti,tenetur successiuè vsque ad sententiam.to. 1.401.b
fideiussor pater ante liberorum executionem,pro quibus promisit, aut interuenit,conueniri insolidum potest. 1.396.a
fideiussor & correus an pro fideiussore & correo testificari possint. 1.397.a
fideiussor à debitore solutionem diu remoranti , vt sese fideiussione expediat,recte ac iure exiget. 1.396.b
fideiussor de aliquo sistendo totiens,quotiens,si eum requisitus non stiterit,non solùm ad pœnā fisco tenebitur,sed & parti ad id,quod eius interest,obligabitur. 1.398.b

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index in Communes

fideiussor non potest requirere se eximi antequam soluat. 1.404.a
fideiussor non intercedit,vbi venit imponenda pœna corporalis. to. 1.397.a
fideiussores in instrumento pacis adhibiti , in casu contrauentionis, non possunt cogi ad soluendum pœnam,nisi legitimè & plenè constet de pace rupta per testes, vel veram confessionem principalis. ibidem
fideiussor tutoris qui patitur nomen suum apud acta scribi , nisi præsens contradicat,perinde iuxta communem tenebitur, acsi stipulatio interceslisset. 1.395.b
fideiussor repetens à debitore principali quod pro eo soluit, non admittitur ad probandum solutionem per solam creditoris confessionem. 1.398.a
fideiussor qui simpliciter promisit stare in iudicio , vel promisit stare quandocunque fuerit requisitus, vel toties quoties placuerit iudici,an liberetur lata sententia. 1.337.a
fideiussor in duriorem causam cum iureiurando acceptus instar debitoris principalis tenetur , non amisso tamen epistolæ diui Adriani aut excusisionis beneficio. ibid.
fideiussor in pecuniam acceptus , cùm principalis rem debet nullo modo,ac nulla via tenetur. ibidem
fideiussor promittens præsentare reum toties quoties, &c. non tenetur repræsentare eum,qui propter vulnus inflictum detinebatur, si deinde vulneratus sit mortuus. 1.398.b
fideiussor cum debitore rectè iuréque pacisceturr, vt pro ea quantitate quæ debetur,emptum sibi pignus sit. 1.397.b
fideiussor non est idoneus quotiescunque custodiam castri haberet, vbi fideiusrio per eum dari,ac præstari debet. tomo primo, ibidem
fideiussor de iudicato soluendo obnoxius executioni est absque alio nouo processu. ibidem
fideiussor patiens se nominari,poni,ac describi in actis curiæ à notario pro fideiussore alicuius,& incontinenti non contradicens,obligatur,tenerúque. ibid.
fideiussor soli bona non habens,non aliter nec aliàs dicetur idoneus, quam si pro diuite spondeat. ibidem
fideiussor ex conuentione acceptus si fiat non soluendo,non poterit iidcireò creditor alium idoneum postulare ibidem
fideiussor in id,quod interest,rectè accipitur,cùm principalis factum debet. ibidem
fideiussor est idoneus testis pro fideiussore,ad probandum quòd non fideiussérim principaliter. ibidem
fideiussor in maiorē summam acceptus nec vllo modo,nec aliqua in quantitate obligatur. ibidem
fideiussor,muito creditore mutari non potest. 1.395.a
fideiussor non dicitur idoneus,qui non habet immobilia nisi fideiubeat pro diuite. 1.395.a
fideiussor in duriorem causam iurans obligatur tanquam principalis. 1.395.a
fideiussor non dicitur idoneus,qui non habet immobilia nisi fideiubeat pro diuite. 1.395.a
fideiussor repetens à debitore principali quod pro eo soluit, non admittitur ad probandum solutionem per solam creditoris confessionem. 1.398.a
fideiussor qui simpliciter promisit fistere in iudicio , vel promisit fistere quandocunque fuerit requisitus, vel toties quoties placuerit iudici,an liberetur lata sententia. 1.337.a
fideiussor in duriorem causam cum iureiurando acceptus instar debitoris principalis tenetur , non amisso tamen epistolæ diui Adriani aut excusisionis beneficio. ibid.
fideiussor in pecuniam acceptus , cùm principalis rem debet nullo modo,ac nulla via tenetur. ibidem
fideiussor promittens præsentare reum toties quoties, &c. non tenetur repræsentare eum,qui propter vulnus inflictum detinebatur, si deinde vulneratus sit mortuus. 1.398.b
fideiussor cum debitore rectè iuréque pacisceturr, vt pro ea quantitate quæ debetur,emptum sibi pignus sit. 1.397.b
fideiussor non est idoneus quotiescunque custodiam castri haberet, vbi fideiusrio per eum dari,ac præstari debet. tomo primo, ibidem
fideiussor de iudicato soluendo obnoxius executioni est absque alio nouo processu. ibidem
fideiussor patiens se nominari,poni,ac describi in actis curiæ à notario pro fideiussore alicuius,& incontinenti non contradicens,obligatur,tenerúque. ibid.
fideiussor soli bona non habens,non aliter nec aliàs dicetur idoneus, quam si pro diuite spondeat. ibidem
fideiussor ex conuentione acceptus si fiat non soluendo,non poterit iidcireò creditor alium idoneum postulare ibidem
fideiussor in id,quod interest,rectè accipitur,cùm principalis factum debet. ibidem
fideiussor est idoneus testis pro fideiussore,ad probandum quòd non fideiussérim principaliter. ibidem
fideiussor in maiorē summam acceptus nec vllo modo,nec aliqua in quantitate obligatur. ibidem
fideiussor,muito creditore mutari non potest. 1.395.a
fideiussor non dicitur idoneus,qui non habet immobilia nisi fideiubeat pro diuite. 1.395.a
fideiussor in duriorem causam iurans obligatur tanquam principalis. 1.395.a
fideiussor simpliciter datus intelligitur pro vera æstimatione rei,Nó autem etiam pro eo,quod creseceret propter iuramētum in litem. 1.608.a
fideiussor quando conueniatur non excusso principali. 1.306.a
fideiussor licet in causis criminalibus vbi pœna capitalis imponenda est,vel etiam corporalis interuenire non possit:tamen potest quando consuetudine loci ita receptum esset. 1.595.b
fideiussor castellani an teneatur de extorsione seu robaria per castellanum facta. 1.354.b
Et an finito anno pro quo fideiussit,si castellanus remaneat,an vi deatur iterum obligatus. ibid.
fideiussor insufficiens, fideiussor est nullus. 4.194.a
fideiussor negās à fideiussore,amittit beneficium epistolæ Diui Adriani,& beneficium authen.præsente.C.de fideiuss. 3.275.nu.13.
fideiussor vel pignorū possessor debet citari in discussione quæ sit cō tra principalem debitorem. 3.95.nu.215.
Et an sufficiat citatio generalis per proclamata,vel requiratur spe cialis? 3.98.n.u.318.
fideiussor ante principalem conueniri debet. 4.198.a
fideiussor non tenetur nō facta discussione contra principalem.3.176. nume.2.
Ampliatur pluribus modis.ibi.nu.3.& seq.
Limitatur pluribus modis. 3.177.nu.43.
fideiussor an dicatur liberatus,si tempus prorogetur debitori. 3.181. nume.1.
Limitatur. ibid.2.& seq.
fideiussores non tenentur pro his quæ eueniūt tempore prorogato. ibid.4.
fideiussores obligati,vt principalis pareret laudo iuxta mensem an teneatur progato compromisso,& laudo post mensem secuto.ibid.7.
fideiussorem semel promissum creditor dimittere,atque alium æquè idoneum accipere cogi potest. 1.399.a
fideiussores non impropriè debitorum nomine comprehenduntur. 1.399.b
fideiussores ob temporis prorogationem absque illorum consensu à creditore indultam debitori principali non liberatur. ibid.
fideiussores dare se non posse probabit vnusquisque suomet cum iurei nrando. ibid.
fideiussoria obl,transit contra hæredes fideiussoris. 1.404.a
fideiussore obligatus, si locuples manifeste fit,satisfaciet suorū bonorum obligatione. 1.399.a
fideiussorem qui dare vel promisit, vel tenetur,non potest eum alio in loco,nec aliis ex hominibus dare,quàm vbi cōtraxit, vel promisit,atque ex eiusdemmet loci hominibus. ibi.b
Fideiussorem dare promittens,censetur ac intelligitur promisisse eū in loco promissionis,& celebrati contractus,&de hominibus eiusdem loci. 1.398.b
fideiussorem non videtur dare,qui dat priuilegiatum. 1.402.b
Fideiussor si defuit esse soluendo,an sit iterūm cauendum. ibid.
fideiussores in instrumento pacis adhibiti in casum contrauentionis secundum communem opinio.non possunt cogi ad soluēdum pœnam,nisi legitimè,& plenè constet de pace rupta,& de contrauentione. 1.396.b
Quando fideiussores à prin.diuidunt inter se obl.tunc obl. vnius non cedit in damnum alterius. 1.402.a
fideiussorib.relaxatur reus,& procurator admittitur vbi non imponi tur pœna corporalis. 1.396.b
fideiussor , an sit testis Idoneus in causa sui prin. vide in tit.de testibus.§.55.
Suffic.offerre fideiussorem,quando quis tenetur cauere,vt aliquid cō sequatur. 1.404.a
Fideiussorem non culpabilem,ad periculū casus fortuiti non spectat. 1.398.
Fideiussores indēnitatis,hoc est,qui sese obligant ad id quod creditor à debitore seruare nequierit,eo ipso liberabuntur,quod probabunt creditorem in culpa,ac negligentia fuisse,quo minus debitū suum exigeret. 1.399.a
Fideiussores tenentur representare reum,quem promiserūt representare toties quoties,si reus est bannitus , si sibi tamen fuerit factus saluusconductus à iudice de voluntate Principis,& fidantia oblata. 1.398.b
Fideiussores,qui in ius vocati non fuerunt,principalis debitoris actis non lædentur. 1.399.a
Fideiussorem,proprerea quòd non possidet immobilia, recusari non posse,tanquam minus idoneum. 1.401.a
Qui fideiussorem minus idoneum accipit sibi imputet. 1.401.a
fideiussorem,qui cum iuramento fideiusit,conueniri posse,non facta excussione principalis. 1.400.b
fideiussores rei delicti,liberantur condemnatione,bonóve aut morte rei,sed propter accusationem solam non. 1.398.b
Contra fideiussoré indemnitatis agi pōt mota lite,& nō ante. 1.404.a
Et tenetur ad lucrum cessans. ibid.
fideiussores dare promittens,certè dando pignora, etiam inuito creditore liberatur. 1.398.b
fideiussori non citato non nocent facta contra principali. 1.399.b
fideiussores instrumentum publicum,vel priuatum de solutione ostendentes,quamuis ipsam solutionem reipsa planam non faciant contra debitorem audientur,ac summam debiti pro qua fideiusserunt, ab eo exigent. 1.399.b
fideiussores,qui pro aliquo absente aut ignorante fideiusserūt,actione negotiorum gestorum,quòd soluerint,recuperabunt. 1.399.a
fideiussores cōuentos principalis debitor poterit defendere,& ob id quod eius interest,exceptiones etiam eas proponere,quæ fideiusoribus non communicantur. ibid.
fideiussorem iudicio filii,habere & excusionis beneficium:sicuti cætera omnia, quæ fideiussoribus competunt,beneficia. 1.400.a
In electione actoris esse, velitne agere ad pœnam in stipulatione adpositam,an ad interesse contra fideiussorem iudicio sistendi causa datum. 1.400.a
In excusione,quæ sit contra principalem,ad hoc,vt deueniatur ad fideiussorem,citādum esse ipsum fideiussorem:Agi enim de eius prę iudicio. 1.400.a
Etiam pignora prius vendi debere,quàm ad fideiussores veniatur. to. 1.400.
fideiussorem beneficio excussionis renunciantem , posse conueniri, etiam non excusso principali:cùm quilibet fauori pro se introducto possit renunciare. 1.400.b
fides adhibenda non est multum pollicenti. 1.394.b
fides non est seruan.hosti.à priuata persona. 1.394.b
fidem,quæ à iudicibus de impunitate reis idcirco datur,quo facilius ac luculentius flagitiorum veritas innotescat , seruari non est necesse. 1.394.b
Fides rumpitur quando quis negligit seruare promissa. 1.394.b
fides quanta adhibeatur testibus , latur Iudicis arbitrio. 1.394.b
fide bona quando quid fit,an dicatur bene fieri. 1.394.b
fidem de prętio an possint habere vendentes alieno nomine. tomo 1.394. primo
fidem de pretio qualiter quis dicatur habere. 1.394.b
fides,quam priuatus hosti dedit,seruanda necessaria est. 1.394.
fides data hosti,fidem frangenti non est seruanda. 1.394.b
Fidelitas & diligentia præualet diuitiis. 1.394.b
Fidelitas,vtrum iuramentum fidelitatis possit per procuratorem præstari. 1.394.b
fieri multa prohibentur,quæ tamen facta tenent. 1.327.a
fieri in persona mea illud dicitur,quod fit meo nomine. 1.327.b
Quæ de iure fieri non debentur,facta vtiliter non præstent. tom. 1.327.b
¶ Fiat,in signaturis mentem pontificis exprimit. 4.193.a
¶ Fieri à domino,aut per mandatum domini,paria sunt. 4.205.a
fieri contra verba,& contra sententiam,paria sunt. 4.198.b
fieri male,vel indebite,est non fieri. 4.197.a
Filia testamentum rumpit,si prætereatur,etiam stante statuto,quòd filiis masculis stantibus,filia dotata censeatur exclusa. 1.425.b
Filia primi matrimonij licet excludi possit per statutum à successione, tamen admittitur ad bona quæ deferuntur filiis primi matrimonij in pœnam patris & matris transeuntis ad secunda vota. 1.427.b
Filia quæ per statutum propter existentes masculos vel agnatos excluditur,si à patre intestamento prætérita sit,& illi masculi vel agnati propter quos ipsa excludítur,instituti, non potest testamentum dicere nullum,neque contrabulare. 1.426.b
Filia emancipata absque patris cōsensu ritè & olim potuit, hodieque potest,iure etiam ciuili matrimonium contrahere. 1.427.a
Filia quæ vigore statuti ab intestato excluditur,legitimam petere non potest:& si prætereatur in testamento , testamentum non annullatur. 1.426.b
filia quæ sine patris consensu alicui nupserit,non potest ob hanc causam exhæredari,nisi etiam turpiter & obscœnè viuat. ibid.
Filiam nuptam renunciantem bonis paternis, maternis , & fraternis, nocere hæredibus suis,si moriatur post eum,de cuius agitur hæreditate. Secùs si decesserit ante eum de cuius hæreditate quæritur. 2.171.a
Filiam renunciantem bonis paternis,extantibus masculis , succedere fratri mortuo sine liberis,etiam in bonis paternis,vel solam,vel cū aliis fratribus & sororibus,renunciatione non obstante. 2.170.b
Filia renuncians bonis paternis extantibus masculis,succedit patri sine masculis defuncto,quamuis neptem habenti ex prædefuncto filio.Aliud est si pater decedat ante filiam. ibid.
Filiam accepta dote generaliter renunciantem bonis paternis , cum pacto,quòd non velit amplius quicquam petere,non videri renunciasse legitimæ,verum petere posse supplementum legitimę,vel dotis in vicem legitimæ.Adeò vt etiam si legatum pro legitima &hac conditione relictum,ne quid amplius petat,acceperit,nihilominus recte agere possit ad supplementum. ibidem
Filiam dote accepta,etiam cum iuramento renunciantem,non impediri petere supplementum legitimæ.Iuramentum enim non supplere vim clausulę specialis. 2.171.a
Filia exclusa ab hęreditate paterna per statutumvel renunciationem, non prohibetur succedere fratri qui paternam hæreditatem adiuit. 1.426.b
filia enormiter læsa,veluti cùm pro vna dote pluribus hæreditatibus renuntiat,potest tali renuntiationi contraeuenire etiam non obstante iuramento. ibid.
filia licet nupserit & collocata fuerit in matrimonium, tamen pater eam dotare obligatur. ibid.
filia ob parentum crimina,etiam læsæ Maiestatis,non plectitur.tom.2. ibidem
filia substitutū excludet,vbicunque illa conditio,si absque filiis,adiecta proponitur. 1.427.a
Filia si in dote,quam iam penes maritum habet,instituatur,nō prætérita censetur,nec testamentum aliqua ratione inde periclitatur. ibidem
Filia,cui pater mille sestertia testamēto reliquit,si postea nuptum cū dote collocetur,non amplius ex illo legato consequetur , quam quatenus dotis summa ipso præponderatur. tomo primo, ibidem
filia semper excluditur per patruum vel agnatos descendentes à primo in feudo antiquo. 1.349.a
filia dotata si superuixit patri , etsi renuntiauit legitimæ obest nepotibus eiusmodi renunciatio. 1.424.b
Filiafamilias licèt nupta fit,& traducta ad domum viri, potest super bonis maternis & super dote testari. 1.426.b
Filiafamilias licèt nupta & traducta ad domū,cùm nihilominus remaneat in potestate patris,non potest super bonis maternis,vel dote testari,sine consensu patris,nisi ad pias causas. 1.425.b
Filia semel exclusa,perpetuò manet exclusa. ibidem.a
Filia potest contrahere matrimonium absque licentia patris,& nullā pœnam incurrit. ibi.b
Filia renuntians legitimæ,si moriatur viuo patre,non nocet nepotibus quin possint petere,si velint succedere non ex capite matris, sed tuo. 1.424.b
Filia cui ab intestato nihil debetur , potest à patre prætériri , & eius prætéritio non reddit testamentum nullum. ibid.
Filia excludit substitutum cum conditione si sine filiis. 1.425.b
Filia quæ peccauit in corpus suum potest exhæredari per patrem. ibid.2
Filiafamilias non potest testari de dote sua aduentitia. 1.410.a
Filia cui mille pater in testamento reliquit:& postea data sit nuptui, & dos sit ei soluta,habebit tantùm supplementum. 1.425.b
Filia etiam nupta remanet in potestate patris. 1.417.b
Filiafamilias donare non potest inter viuos , si tamen habeat aliqua bona,quo patri nō quęreretur vsusfructus,posset illa donare etiā sine consensu patris. 1.410.a
Filia impudica exhæredari potest,nisi resipiscat. 1.426.b
Filia dotata si Statuto excludatur,cuius in statuti rubrica sit , vt filia dotem adepta in ascendentium bonis non succedat, ab omni omnium ascendentium successione excludetur. 1.427.a
Filia,quæ impudicitiæ notam sibi inussit,non solùm à patre etiam inhoneste viuente exhæredari potest,sed alimentis destitui. 1.427.a
Filia dotata si masculis,superstitibus statuto excludatur,atque illi masculi mortem obeant, sic ad ius succedendi patri redit, ac si nunquam exclusa esset. ibid.
Filiæ cum virgines,tum viduæ iis priuilegiis fruūtur, quæ illarū maioribus tam masculis,tum fœminis concessa sunt, at quæ iam matrimonio aliquorum coniunctæ sunt,non itidem iis priuilegiis potiētur. ibid.
Filia quæ renuntiauit hæreditati paternæ cum iuramento an possit succedere ab intestato. 1.484.a
An aūte filia,quæ renūtiauit hæreditati paternæ cum iuramento, possit succedere patri ab intestato. 1.615.b
Filia impudica potest exhæredari 1.316.a
filia enormiter læsa,veluti cùm pro vna dote pluribus hæreditatibus renunciat,potest tali renunciationi contrauenire etiam non obstā te iuramento. 2.3.a
Filiæ cui relicta sunt mille,si nupserit : & quingenta,si ingressa fuerit monasterium,si ingrediatur monasterium,nihilominus consequetur mille. 2.121.b
filia nunquid possit hęres instituti in sola dote habita. 2.33.a
si filia recepta dote repudiasset hęred.patris,an computetur in nu.filiorum.quo ad augentem leg.filias. 2.31.a
filia simpliciter exclusa à statuto,stantibus masculis non connumeratur inter filios,nec facit partem in legitima. 2.26.a
filia si non vult consentire patri volenti eam nubere,potest exhæredari. 2.316.a
filia in bonis patris debet habere legitimam. 1.214.b
Filia an stante statuto,vt quousque masculi existant,non succedat, possit dicere testamentum nullum etiam deficientibus masculis,ita vt testam ento sit nullo ab initio,vel a die mortis masculorū.3.387.n.19.
Filia censetur magis dilecta,quam neptis. 3.453.a
Limitatur pluribus modis.ibid.
Filia cui mille pater reliquit si nupserit,& centū si monasteriū ingredatur,an possit petere mille si monasteriū fuerit ingressa.3.244.n.1.
Declaratur.ibi.nu.3.& seq.
Quid si testator dixisset relinquo filiæ meæ si nupserit, & illi qui eam acceperit mille,an possit petere mille , si monasteriū sit ingressa. ibid.2
Filia exclusa ratione alicuius qualitatis,quæ in masculo non reperitur,masculus ex ea non censetur exclusus. 3.353.nu.8
Filia nō potest agere ex promissione dotis facta marito per patrem. 3.215.nume.1.b
Limitatur. ibi.2.& seq.
Quid stare statuto vt actio detur marito ad dotē promissam.ib.3
Quid de aetate? ibid.5
Quid si Notarius sit stipulatus pro omnibus quorū interest. ib.7
Filia quæ renunciauit patri ob dotem habitam,si fuit ab ea instituta, potest succedere ex testamento. 3.213.nu.27
Filia dicitur dotata cui pater dotem reliquit destinatam ad futurum matrimonium. 3.30.nume.7
Filia si fuerit exclusa à patre suo particulari odio,non censetur exclusa neptis ex ea. 3.253.num 8
Filia vnius fratris,an dotari debeat de communi patrimonio. 3.215. numero.3.
Filiæ,quæ superstitibus masculis statuto excludūtur , si in paternis testamentis prætereantur,ac masculi illi hæredes instituantur,non poterunt ratione aliqua eiuscemodi testamenta idcirco impugnare. 1.427.a
Filiæ,si paternis bonis cum iureiurando renuncient,iuramenti absolutionem impetrare poterunt,ac deinde suum ius solenniter prosequentur. 1.427.a
Filiæ exclusæ per statutum donec supersint masculi,&c.etiam si post 40.annos illi deficiant,tamen ad successionem admittūtur. 1.425.b
Filiabus relictum non participant regulariter posthumæ. 1.410.b
Filiæfa.cùm ex consuetudine ob contractas nuptias à patriæ potestatis vinculis eximuntur,mortuo marito redeūt rursus ad pristinam parentum potestatem. 1.410.b
Filiafam.in dote profectitia hęredem habere,iis casibus,quibus actio solius est filię. 1.226.a
Filias non posse supplementum dotis petere:cùm extrantibus masculis,filię statuto a successione excludantur. 1.22.5.a
Filiæ fœminę ex primo matrimonio,licet per statutum exclusæ, nihilominus mortua matre,quæ transierat ad secunda vota,habēt omnia quæ mater à patre fuit consecuta. 3.217.nu.5
Filiamfam.in dote aduentitia,solùm consensu patris stare posse in iudicio:eo maximè casu,quo propter inopia mariti constante matrimonio dotē repetit.Sed &soluto matrimonio idē iuris esse.1.226.b
filius si patrē occiderit,vniuersam successionē,siccus cōsequit.1.412.a
filius consequitur dotem matris,tanquam hæres & non ex dispositione aui,si stipulatur dotem tradi auo,non extantibus. 1.409.a
Vterum filius homimis mei,sit homo meus. 1.386.a
filius refutauit feudum & hæred.paternam deinde repetitur , tenere ipsum feudum vel hæred.paternam:nunquid tenebitur ad seruitia feudi,& ad onera hæred, 1.573.b
filius,an & quando subintret locum patris. 1.417.b
filius naturalis non quęrebat testamentum patris. 1.418.b
filius non dicitur de familia matris. 1.420.a
filius naturalis,potest institui in defectum legitimorum. 1.418.b
filius legitimatus an excludat fuōstitutum. 1.418.b
filiis naturalibus,pater donare potest. ibid.
filius naturalis non potest in alimentis grauari. ibid.
filius emancipatus ab intestato ad fuorum fruitiudinem hodie succedet,& nec suus sit, nec eius filij,qui suus est prærogatiuas ac dignitatem obtineat. 1.413.b
filius

V triusqu e Iuris Opiniones.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index in Communes

Filius natus ante sacerdotium patris, non dicitur filius sacerdotis. 1.418.b
filius obligatur fideiubendo. ibidem
filius obligatur ex iuramento. ibidem
filiusfam. non obligatur ex mutuo. 1.419.b
filius non potest renunciare legitimæ viuente patre. ibidem
filio quantumcunque diuiti debetur legitima. ibidem
filius non potest fraudari in legitima in vsufructu. 1.419.b
Nec etiam in legitima potest fraudari respectu legatariorum, secus autem respectu creditorum. ibidem
filius obligatur pro dote promissa forori. 1.419.a
filius non conficiens inuentarium, amittit Trebellianicam. 1.422.b
filius etiam aduentitia in quibus patri non quæritur vsufruc. donare non potest. 1.419.a
filius etiam post immixtionem vel additionem hæreditatis paternæ, præsumitur adhuc testamentum patris, & in eo contenta ignorare. to. 1.422.b
filius reuocat alienata per patrem in fraudē, quo ad legitimam. 1.419.a
Si filius delinquat viuente patre, & publicentur eius bona, non potest fieri executio in bonis ab intestato ei deuentis. ibidem
filius qui contraxit viuente patre effectus sui iuris, non tenetur vltra quàm facere possit, &c. ibidem
filiusfam. obligatur ex omni contractu, exceptis voto & mutuo: & si non habet vnde satisfaciat detruditur in carcerem. ibid.
filius an possit acceptare feudum paternū, & repudiare hæreditatem paternam. 1.373.a, & b
Et an possit repudiare hæreditatem paternam, & succedere auo in feudo auito. ibidem b
filius non honorans matrem impius est. 1.420.a
filiusfam. potest accusare alium criminaliter absque consensu patris. 1.417.b
filiusfamilias cum consensu patris potest donare causa mortis. tom. 1.419.a
filius naturaliter cōtristatur de morte patris: sed magis pater de morte filij. 1.420.a
filius præsumitur habere eandem affectionem & voluntatem, quam habuit pater. ibidem
filius potest tueri poss. patris, etiam repellendo aduersarium. ibid.
filius etiam papa, debet reuerentiam patri. ibidem
filius non habet meliorem amicum, quàm patrem. ibidem
filius qui non subuenit patri captiuo vel infirmo, priuatur eius hæred. ibidem
filius potest esse nobilior patre. ibidem
filius debet studere complacere patri. ibidem
filius præsumitur esse mariti mortui, etiam si nascatur post nonū mensem, & infra decimum. 1.421.a
filius natus in domo patris ex viro & coniuge in figura matrimonij, præsumitur generatus ex semine viri, & non concubinarij. 1.417.a
filiusfa. nō magis pōt legare patre consentiente, quam testari. 1.413.b
filiusfam. testamenti faciendi ius non consequitur, quòd eius pater in hostium manum ac potestatem redactus sit. ibidem
filius qui patris negotia gessit, patre mortuo rationem gestorum reddere fratribus cogetur. ibidem
filiusfam. patrem bona dissipantem compellet, vt eam bonorum partem, quæ suis alimentis par sit, quæque debitæ sibi portioni conueniat, reprobat, ac segregēt. ibidem
filius grauatus de restituendo purè, nō detrahit nisi legitimā, sub conditione verò grauatus detrahit legitimam & Trebellianicā. 1.421.b
filius ingressus religionem inuito patre, tenetur potius obedire patri reuocanti eum, quàm Deo. 1.420.a
filius naturalis ali non debet ab hærede patris defuncti, quando ex operibus, & ingenio suo, vel saltem ex famulatu sibi victum acquirere potest. 1.421.a
filius instituta in re certa habebit totam hæreditatem hærede vniuersali non adeunte. 406.a
filius emancipatus à filiofamilias hodie non differt quo ad exhæredationem. 1.410.b
filius emancipatus si præteritus sit sine insertione causæ, testamentū est ipso iure nullum. ibid.
filius ex eo quis probabitur quòd instar filij à parentibus tractatus fuerit, siue possessorio iudicio siue pētitorio agatur. 1.413.a
filius nec probabitur, nec præsumetur adulterinus, incestuosus, vel illegitimus ex matris assertione in ipsius mortis crepusculo, vel aliis circunstantibus facta. ibid.
filius non se filium à sola nominatione efficaciter probabit, nisi si admiscula etiam alia accedant. ibid.
filio legitimo potest cōferri beneficium per patrem vicarium. 1.419.b
filius natus ex damnato coitu non potest agere pro fratre sine mandato. ibidem
filiusfamilias potest agere sine consensu patris in pecūlio castrensi: in aduentitio tamen, si pater est præsens in iudicio, compellitur præstare consensum, si tamen est in territorio, expectabitur consensus qui præstandus est ante litem contestatam. ibid.
filij nascuntur illegitimi ex muliere desponsata, quam quis per adulterium viua prima vxore polluerat, si vterque id sciat vel filij sint cōcepti & nati ante matrimonium sequutum. 2.40.a
filius emancipatus qui non tenetur de contractu celebrato dum esset in potestate, si negat se filium, perdit illud benefi. 2.144.a
filij possunt reuocare perdita per patrem in ludo vsque ad legitimā. 2.68.a
filius in potestate non potest hæres institui à patre sub conditione, quæ in eius potestate non fit, nisi in defectum conditionis, exhære detur. 1.543.b
An si filius instituatur sub conditione non potestatiua, habeatur pro pure instituto vsque ad legitimam. ibid.
filij per substitutionem factam, si sine filiis decesserint, institutus non censetur vocatus. 1.409.a
filius furiosus potest exhæredari ex causa ingratitudinis commissæ contra patrem ante furorem, vnde propter furorem superuenientem non purgatur vitium ingratitudinis præcedentis. 1.401.b
filius exhæredatus excluditur à successione in feudis hæreditariis, quando mala mente fuit facta exhæredatio, & causæ exhæredationis fuere iustæ & expressæ. ibidem
filius est qui ex viro & vxore legitimo matrimonio iunctis nascitur. 1.409.b
filius non portabit iniquitatem patris. 1.407.b
filiusfamilias ad hoc quòd possit donare causa mortis, requiritur consensus patris. 1.409.b
filius præsumitur legitimus, etiam quòd mater sit adultera. 1.414.a
filius sub potestate patris de iure canonico potest contrahere matrimonium sēcus de iure ciuili. 1.409.a
filius debet instituere patrem, & sic institutio parētum est necessaria in testamento filiorum, vnde si filius faciens testamentum in cæsibus à iure permissis, teneatur parentes in aliquo instituere hæredes, siquidem illis præteritis testamentum viribus careret. tom. 1.406.b
filius occidens patrem, succedit quidem patri, sed fiscus ab eo aufert hæreditatem tanquam ab indigno. 1.414.a
filius potest facere pacem de patre offenso mortuo, etiam si non velit esse hæres patris. ibidem
Filiusfa. si debitum soluerit, contra S.C. Macedoniani exceptio illi cō petebat, eam ad solutionem facti errore ductus fuerit, indebiti condictione id omne reperet quod soluit. 1.414.a
Filiusfa. vt alterius procurator, tutor, vel curator, iudicio superesse absque sui parentis consensu rite rectēque potest. 4.414.a
Filiusfa. de castrensi peculio sine patris consensu ager de aduentitio, si præsens in iudicio pater sit, illius vel inuiti consensum habeat si ab verbis finibus pater sit, ante illius reditum, atque ante illius vel expressum vel tacitum consensum non poterit lite contestari. tom. 1.414.b
Filiusfa generaliter ac regulariter ex omnibus contractibus à se gestis præterquam ex mutuo efficaciter obligatur, ac in solueri, in carcerem detrudi, vt quiuis alius, potest. 1.414.b
Filiusfa. patris sui curator non minus rationes reddere cogetur, quā quiuis alius extraneus, qui eo officio fungetur. 1.414.b
Filiusfamilias potest accusare alium criminaliter etiam sine consensu. 1.414.a
filius vltra quatuordecim causas expressas in §. illud. in authen. vt cū de appellat. cogno. (ex quibus velut ingratus exhæredari potest) si confimilem grauitatem, vel grauiorem committat, licet ibidem non expressam potest exhæredari. 1.405.a
Filius cui a patre dati libri apparent, vt literis vacaret, illos quippe fratribus suis conferre non tenetur. 1.411.b
Filiusfa. quidquid patris occasione, ac patre sciente agit, de illius voluntate egisse creditur. 1.414.b
Filius illius qui effectus est episcopus, vel abbas remanet in potestate patris. 1.417.b
Filiusfamilias regulariter non potest testari, etiam patre volente ac permitente. 1.404.b
Filius fideicommissarij morientis, pendente conditione, non admittitur ad fideicommissum, etiam iure transmissionis, quādo ad illud, seu in fideicommissaria substitutione vocabatur superstes, vel superueniens, aut similibus verbis. 1.414.a
Filius non assumit locum patris in fideicommisso. 1.407.b
Filius delictorum à se ipso patratorum damnatus, vt se à vitę honoris vē discrimine expediat, non poterit res restitutioni subiectas alienare. 1.411.a
Filiusfamilias ea, quæ lucratur ex pecunia patris sibi data, ac conceissa ad negotiandum, aut occasione negotiandi, dicitur peculio profectitium: ideóque erunt fratrib. communicanda post patris mortem. 1.406.b
Filius emancipatus si à patre sine causa prætereatur iure nouo testamentum nullum dicit. 1.411.a
filius & viuo patre, à cuius morte ad illius dignitatem adspiraturus est comes, dux, & princeps appellari potest. 1.411.a
filiusfam. solus atque ignorante patre hæreditatē qua ipse ab alio cohonestatus est adire potest. 1.414.b
filius pro iniuria verbali patri, illata potest exhæredari. 1.414.b
filiusfa. monasterijs ingressus à patriæ potestatis vinculis liberatur. ib.
filius non idcirco institutus censetur quominus testamentum euertatur, quod eius pater illud testamentum condens Titium hæredem instituit, si hic ipsius filius hæres esse nolit. 1.414.b
filius ex conditione sub asse institutus, si suo stiturum in conditionis defectum non habeat, expuncta statim conditione omnia bona cō sequitur. 1.406.a
filius qui longo tempore habitauit seorsum à patre negotiando, an præsumatur emancipatus. 1.241.a
Et an possit ad vnum solum actum emancipari. ibi.
filius quibus casibus potest exhæredari, porest emancipari. 1.241.b, 1.414.b
filius suus hæres, pro hærede non vtur sapiet. filius si

Vtriusque Iuris Opiniones.

filius si aliqua in re certa tantum instituatur, testamentum validum ac ratum erit. 2.414.b
filius & si iusta ex hæredationis causa nuncuparim expressa præterea tur, testamentum nihilominus nullum prorsus erit. ibid.
Filiusfamilias suo nomine nullam habet actionem. 1.410.a
filius vocare in ius patrē, aut matrē absque venia non potest. 1.412.a
filius legitimatur per subsequens matrimonium quando parentes po terant copulari. 2.407.b
filius vel filia non tenetur dotare matrem. ibid.
Filiusfa. si patris debitum soluat, non præsumetur in dubio id animo donandi fecisse. 1.414.b
filius fororis excludit filium patrui. 1.486.b
filius ex forore naturali repellitur per filium materterę. ibidem
filius post emācipationem magis est obligatus patri, qua ante. 1.241.a
filiusfamilias non potest donare patri cuius auctoritas requiritur. 1.408.a
Si filius relinquat matri iure insit. rē aliquam, & disponit quòd post mortē matris illa res perueniat ad aliū, hæres censetur grauatus de redimēdo illam rem, & soluen. hæredib. matris vsque ad leg. & demùm tenebi, illam rem dare leg. 2.32.b
filius naturalis non potest in aliquo succedere contra voluntatē patris. 1.483.b
filius vulnerans patrem pro defensione patriæ non potest exhæredari. 1.317.a
filius non subueniēs patri capto, vel infirmo priua. hæred. paterna. ib.
filius hæretici si instituatur, an hæreditas applicetur fisco? 1.543.b
filius qui non potest stare cum patre propter patris fœuitiam potest patrem cogere, vt eum emancipet venia prius impetrata, & vt eidem filio restituat bona materna, vel similia in quibus pater deberet habere vsumfructum. 241.a
filius grauatus non conficiens Inuentarium, Trebellianicam perdit. 1.563.b
filius spurius sicut nō pōt habere aliud ex bonis patris ſtāte legitima ple, ita nec nepos. etsi fit legitim⁹, & naturalis ex tali filio. 1.409.a
filius spurius, quòd possit instituti hęres ex testamento, nec statuto, nec lege municipali statuitur. ibid.
filiusfamilias, si cum pecunia patris acquisiuit, absque aliqua sua opera, nec industria, lucrum est profectitium, & conferendum aut ex sua opera, & industria, & est aduentitium, & nō cōferendū. 1.408.b
filius, cui onus restituendæ hæreditatis iniungitur, & legitimā sui ipsius portionem, & iusta S.C. Trebelliani quartam corradet. 1.416.a
filius patre monacho, habebit legitimam: & patre viuente secundum ius canonicum: secus tamen de iure ciuili, quia expectabit mortem patris. 1.408.b
filius non dicitur ex damnato coitu natus, si sit susceptus ex coniugato, & soluta. 1.409.a
filius ad supplementum legitimæ, agit condictione ex lege. 1.408.b
filiusfamilias de bonis aduentitiis, de quibus pater non habet vsumfructum non potest testari. ibidem
filius grauatus restituere, potest detrahere duas quartas, vnam legitimæ, & alteram Trebellianicę. ibid.b
filiusfamilias non potest petere, vt pater remoueatur ab administratione per solam alienationem per eum factam de bonis primi matrimonij. ibidem
filius non computat in legitimam quę detrahit à nouerca & dispositione legis. ibid.
filius ad hoc, quod dicatur legitimus: requiruntur duo: primum quòd matrimonium fit contractum in facie ecclesię: & secundum quòd bona fide contrahatur: etsi inter partes non possit esse matrimonium. ibid.a
filius legitimatus ingratus patri perdit legitimam. 1.408.a
filius semper præsumitur esse in potestate patris. 1.417.b
filius non perdit legitimam, etsi non conficiat inuentarium. 1.408.b
filius stantibus aliis liberis legitimis, habebit de hæreditate arroganti quartam: quartæ partis, quam habiturus erat ab intestato, non stantibus liberis. 1.408.a
filiusfam. solus patre ignorante potest adire hæreditatem. ibid.a
filius in fideicommissarijs substitutionibus non assumit locum patris. ibidem
fallit in substitutione ascēdentium, quia tunc bene filius assumit locum patris. ibidem
filius naturalis excludit substitutum, cùm substitutus est Titius, si Gaius decesserit sine filiis. ibidem
filius & pater censentur vna & eadem persona. 1.419.b
filiusfamilias testari non possunt. 1.410.a
filiusfamilias licèt cum patris consensu exceptis castrēsibus vel quasi testari non possit. 1.417.a
Fallit ibid.
filius potest negare alimenta patri hæretico. 1.417.a
filius tenetur alere matrem. 1.412.a
filius ideo non censetur ill egitimus ex matris assertione, vel si ipsa fuerit adultera. 1.417.a
filius non portabit iniquitatem patris. 1.317.a
filius delinquens. Vbi pater ex forma statuti tenetur soluere condemnationem pro filio delinquente, pater in processu citari debet, & cum eius consensu filius esse in iudicio, alias non nocet processus patri. 1.414.b
filius à domo patris alibi sumptus eidem suggerere volentis propelli non potest. 1.413.a
filius ob delictum patris & scloniam non priuatur feudo. 1.417.b
filius ingratitudinem aduersus patrem committens, si postea fiat furiosus, nihilominus poterit exhæredari, non obstante furore superueniente. 1.410.a
filiusfam. absque parentum consensu matrimonium iure Pontificio rectè contrahit, licèt iure ciuili secus. 1.413.b
filius contra alienata ex parte admitteretur, atque illa reuocabit, nisi probentur verè non ex gratuito contractu alienata. 1.413.b
filiusfam. si testamento (quòd patris voluntate condidit) aliquid alicui relinquat, & clausulam codicillarem subiungat, atque ille cui illud relinquit, vel expressim testamenti tempore relictum agnouerit, vel saltem præsens fuerit, sustinebitur relictū illud tanquam mortis causa donatio. 1.413.b
filiusfamilias nec patre consentiente de iis bonis testari potest, quorum dominium atque vsusfructus plene ad ipsum spectat. tom. 1.413.b
filius grauatus fideicommisso semper potest detrahere legitimam, siue testator prohibeat, siue non prohibeat, imò si ipse non detraheret, poterit ipsius hæres vel substitutus eam detrahere. tomo 1.410.a
filiusfamilias non potest donare causa mortis sine consensu patris. 1.410.a
filiusfamilias non potest donare patri causa mortis. ibidem
filiusfamilias non potest testari, ac si in testamento appposita sit clausula codicillaris, vel vt valeat tanquam donatio mortis causa, vel cuiuscunque vltimæ voluntatis, tunc sustinebitur in vim donationis causa mortis. ibidem
filius vasalli si offendat dominum, pater vasallus non potest idcirco exhæredare filium suum. 1.410.b
filius non potest pro patre testimonium ferre in testamentis, siue sit in potestate, siue emancipatus. ibidem
filius præteritus si in ipso actu testamenti consentiat prætericioni tūc valebit testamentum quò ad æquitatem prætoriam, non autem de iure ciuili. 1.410.b
filiusfamilias aduocatus potest testari de salario, quod à clientulis suis percepit. 1.410.a
filius qui ingratitudinem commisit, & postea pœnitentiam egit antè, quàm pater eius condidisset testamentum, non potest postea ex eadem illa causa exhæredari. 1.410.b
filius tenetur probare merita, propter quæ ipsi pater aliquid donauerit, nec statur in eo assertioni patris. 1.410.b
filius in potestate patris si sit præteritus, siue cum causa, siue sine causa, semper testamentum est ipso iure nullum. 1.410.b
filius in potestate cōstitutus potest quidē instituti etiam sub conditione, sed potestatiua tantùm, non etiam in casuali vel mixta. 1.410.a
filius institutus & restituendo hæreditatem grauatus, non potest de detrahere quartas duas, vnam pro legitima tanquam filius, iure naturæ sibi debitam, alteram per Trebellianicam seu Falcidiam, tanquā quilibet extraneus institutus & de restitutione grauat⁹. 1.410.b
filiusfamilias mortis causa patre permittente donare potest. 1.410.b
filiusfamilias non potest facere testamentum, etiam si cum consensu patris faceret, quia testamentum non potest ex alieno arbitrio pendere. 1.410.b
filius qui patris hæres est, bona sua aduentitia vel materna ab eodem patre alienata, non poterit vendicare, aut aliquo modo reuocare. 1.411.a
filiorum appellatione vbi expressè sunt filij nominati non veniunt nepotes. 1.422.a
filius non idcirco hæreditatem paternam agnouisse censetur, quod pacem cum ipsius patris offensore inierit, & auctoramentum aliquod inde nactus sit. 1.411.a
filius quæ ex paternis pecuniis ad negociandum concessis quæsiuit, pro dimidiata parte sibi integrè retinet, pro altera dimidiata cæteris fratribus confert. 1.411.a
filius emancipatus ritè à parente exhæredatus, si contra paternas tabulas in officiosi querela vti velit, bonorum possessionē litis agno scendæ gratia, & hodie prius petat necesse est. 1.411.b
filius natus ante confectionem factam à patre vel de regno, vel dignitate non succedit in dignitate, vel regno. 1.407.b
filius fratris non intrat in locum patris sui in fideicommisso quando agitur de successione hominis, secùs verò, quando agitur de successione legali. 1.411.b
filius & si inuentarium nonfecerit, nihil prorsus de legitima sui ipsius portione periclitabitur. 1.411.a
filius nec quæ casu aliquo nactus est, nec ea, quæ sua sibi opera atque industria peperit, fratribus conferet. 1.411.a
filius in dispositione hominis non subintrat locum patris. 1.407.b
Amplia & limita vt ibid.
filius naturalis tantum si decessit ab intestato superstite patre & matre, & non superstite vxore legitima, nec aliquo filio legitimo & naturali patri, mater f. concubina, succedit filio in x. vncijs. 1.485.b
filius de parentum hæreditate agens de lucro comparando agere, nō de damno declinando contendere censetur. 1.411.a
Si filius copulauerit cum concubina patris pōt exhæredari. 1.317.a
Filiusfamilias non potest stare in iudicio citra consensum. 1.405.a
Filius non conficiens inuentarium perdit trebellianicam. 1.407.b
Filius in fideic. parentis locum non vindicat vt nec in cæteris hominum dispositionib. 1.411.a
Filius ad iustæ portionis expletionem eget condictione ex l. 1.411.a
Filius, licet ipso iure suus sit hæres tamen creditoribus hæreditariis non obligatur, si abstinuerit. 1.483.a
filius fi

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index in Communes

Filius fideicommissarius non potest revocare fideic. per patrem alienatum si adiuit eius hæred. sine inuentario, vel cum inuentario, sed subsunt tot bona, quæ ascendunt ad fideic. 1.394.a
Si filius commisit causam ingratitudinis, & ingrediatur mona. potest tamen exhæredari. 1.316.b
Filiusfam. institutus adeundo hæreditatem iussu patris, excludit substitutum. 1.482.b
Filius naturalis aut inceituosus, an possit impunè in ius vocare patrem. 1.529.a
Filius an dicatur exhæredatus si pater in testamento dicat, maledictus sit talis filius meus, quia me verberauit. 1.316.b
Filius repudians hæreditatem paternam, priuatur etiam legitima. to. 2.25.b
Filius naturalis non dicitur de genere. 1.418.b
Filius iuste exhæredatus, vel alias inhabilis ad succedendum, an computetur in numero liberorum respectu legitimæ. tomo 2.31.a
Si filius & extraneus instituantur hæredes: an tunc mater habebit integrum vsumfructum. 2.13.b
Si Filius qui poterat exhæredari viuo patre, & ante testamentum conditum pœnitentiam agat, an possit amplius exhæredari. 1.316.b
Si Filius sit patri reconciliatus, videtur exhæredatio adempta. 1.316.a
Filius præsumitur natus ex marito, quantumcunque vxor cum alio adulteretur. 3.30.num.1.b
Ampliatur multis modis. 3.31.num.2
Limitatur pluribus modis. ibid.num.15
Quid si filius nascatur in loco suspecto extra domum mariti, ibidem num.4
Quid si filius assimilaretur adultero. ibidem 7
Quid si vxor in lupanari exisseret. ibid.9
Quid in mulliere sterili. ibid.8
Quid in concubina. ibid.5
An confessio filij tollat hanc præsumptionem. ibid.12
Quid in confessione matris vel patris. ibid.17.& seq.
Quid si filius sit educatus, tractatus, & nominatus tanquam filius adulteri. ibid.b.15
Quid si filius esset natus cæcus, vel claudus. ibid.18
Quid probata impotentia coeundi in marito. ibid.19
Quid in sene octuagenario. ibid.22
Filius grauatus de restituendo hæreditatem, debet restituere, quando sine filiis decedit. 3.246.num.1
Ampliatur multis modis. ibid.2.& seq.
Limitatur. 3.247.num.37
Quid si alteri sit granatus vnus filius restituere. 3.246.num.11
Quid si grauatus sit restituere ecclesiæ. 3.247.num.14.
Quid in filio adoptiuo grauato. 3.248. num.51
Quid in extraneo grauato. ibid.54
Quid si filius vna cum extraneo sit grauatus. ibid.62
Quid in fratre. ibid.46
Quid in nepotibus. 3.247.num.20.& 37
Quid in donatione causa mortis. ibid.19
Quid in substitutionibus. ibid.26
Quid in naturalibus tantùm. 3.248.num.66.& seq.
Quid in filia exclusa per statutum. 3.249.num.81
Filius in fideicommissis an succedat in locam patris, vt cum patruo concurrat. 3.249.nu.1
Limitatur pluribus modis. ibid.3.& seq.
Quid si testator inducens fideicommissum dixerit, quòd volebat suos substitutos succedere salua gradus prærogatiua. ib.nu.3
Quid si agatur de successione ascendentium, vel de successione fratris. 3.250.nu.1
Quid si dictum sit, vt succederent in stirpes. ibid.nu.203
Quid si descendentes sint reuocati per nomen collectiuũ. ibi.23.
Filius qui post emancipationem habet beneficium, vt nõ teneatur de contractu celebrato cum patre dum esset in potestate si neget filium, amittit illud beneficium. 3.275.nu.15.
Filius qui est hæres patris, an possit retractare alienationem factam per patrem de re subiecta fideicommisso. 3.333.nu.6
Filius factum patris tenetur approbare tantummodò in eo quod est supra legitimam. ibid.nu.9
Filius vnam rem hæreditariam alienans videtur illam sibi pro legitima eligere. 3.373.nu.8
Declaratur pluribus modis. ibi.9.& seq.
Filius pro sua legitima non habet bona patris hypothecata. 3.373.n.4
Filius in successione aui ab intestato succedit in locum patris, & concurrit cum patruo. 3.264.nu.1
Ampliatur & limitatur multis modis. ibi.2.& seq.
Quid in feudo. ibi.7.& seq.
Quid in dispositione hominis. ibi.b,12
Quid si non ageretur de successione aui, vel patrui. ibi.13.& seq.
Quid si agatur de successione patrui magni. ibid.15
Quid in pronepote. ibi.17.& seq.
Quid in iure patronatus. 3.265.nu.31
Quid in emphyteosi. ibid.32
Filius iuxta dispositionem l. hac edictali., an debeat habere debitam legitimam, & postea concurrere cum eo quod coniugi aufertur. 3.204.nu.60.
Filius primogeniti, si concurrat cum patruo stante statuto, vt vocetur primogenitus admittitur ad successionem. 3.264.n.1
Limitatur & declaratur multis modis. 6.& seq.
Quid si patruus est natus ante filios primogeniti. ibid.7.& seq.
Quid si non extante primogenito feudum reuertitur ad Dominum prout de regno Siciliæ. ibi.b.12
Quid si dispositio loqueret de maiori, & nõ de primogenito. ib.
Filius ob generalem approbationem testamenti non dicitur exclusus à petendo legitimam. 3.274.a
Filius ex causa ingratitudinis sicuti à patre potest priuari hæreditate, ita alimentis. 3.287.num.34
Filius spurius quòd possit institui hæres ex testamento, nec statuto, nec lege municipali statuitur. ibid.
filij si ex capite vnde liberi, vel vnde agnati ob triginta annorum præscriptionem a patris hæreditate repellantur, ad eandem nihilo minus ex capite vnde legitimi admittentur. 1.432.b
Filium naturalem legitimatum per subsequens matrimonium posse absque dispensatione promoueri ad ordines, beneficia & episcopatum. 1.435.a
Filij naturales & spurij possunt pacem facere pro offensis factis eorũ matribus, etiam patribus quando sunt certi. 1.422.b
filium si mater, vel auus maternus in testamento præteriit nulla inserta causa, testamentum nullum est. ibid.b
filij ob delicta paterna quandoque puniuntur, & præcipuè in crimine hæresis. 1.424.a
Filij non possunt reuocare diuisionem eorum nomine per patrem factam. 1.419.b
Filiorum appellatione veniunt nepotes, quando in testamento fit mẽtio de filiis testatoris in dispositione eius fauorabili. tomo 1. 423.a
Filiorum appellatione, nunquid comprehendantur spurij & naturales. 1.428.a
Filiorum appellatione, in legato alimentorum an comprehendantur nati tempore testamenti tantum, an verò etiam nati post. ibid.b
Filiorum appellatione an comprehendatur filia. ibid.
Filio autem diuiti non debentur alimenta per patrem. 1.419.b
Filij duorum fratrum venientes ad successionem patrui, nullo superstite patruo, succedunt eidem patruo ab intestato post mortem in ea pirarnon autem in stirpes. 1.423.b
Filij naturales tantùm admittuntur ad accusandum de morte patris, & præferuntur cæteris consanguineis. ibid.
Filium patet exhæredare potest, etiam propter verbalem iniuriam tãtum, si tamen grauis sit. 1.422.b
Filio exhæredato, causa testamento non inserta, testamentum ipso iure nullum est, & nõ opus est querela inofficiosi testaméti ad rescindendum illud. ibid.
Filij sunt necessariò à parentibus instituendi, vel exhæredandi: vt valeat testamentum. ibid.
Filij non acquirunt, cùm patri succedunt, sed acquisitum capiunt. 1.423.a
Filiorum conditio in futurum euentum collata, comprehendit etiam nepotes. 1.422.b
Filij non obstante præscriptione, seu lapsu 30. ann. possunt agere, & agnoscere hereditatem maternam, vel paternã ex capite, vnde legitimi, dato quòd excludantur præscriptione à capite vnde liberi. 1.423.b
Filium à patria potestate eximit ac liberat episcopalis dignitas. to.1. 424.a
In substitutionibus filiorum appellatione nepotes non cõprehendun tur. 1.422.a
Vtrum autem filij illius qui alienauit feudum, debeant in reuocã. alienationem præferri agnatis ipsius alienatoris? 1.373.a
filij naturales tantùm admittuntur ad accusandum de morte patris, & præferuntur cæteris consanguineis. 1.417.b
filiatio ex parte matris ita probatur per præsumptiones, sicut probatur ex parte patris. 1.428.a
filij seu fam. seu iam à patre manumissi, si sine causa à matre præteretur, iure quo vtimur, testamentum illius nullum dicunt. 1.412.b
filiorum appellatione in contractibus filiæ non veniunt. 1.422.a
filiorum appellatio nepotes complectitur, & cum filios instituimus, vel substitutione testator honorat. 1.424.b
filij sola, ac simplex nominatio non operatur, vt quis filius esse dicatur, & sic filiatio ex sola parentum nominatione non probatur, nisi alia adminicula concurrant. 1.423.a
Filij non legitimè procreati, etiam quod essent legitimati per rescriptum, & sic essent habiles ad succedendum patri, tam ab intestato, quam ex testamento, non faciunt deficere conditionem si sine filiis de legitimo matrimonio procreatis. 1.433.a
Filio prodigo, qui peculium tradit, peculium suum perdit. 4.182.a
Filium naturalem legitimatum, excludere substitutum hac conditione datum, si filius decesserit sine liberis ex legitimo matrimonio natis. 1.435.b
Filium naturalem, qui potest legitimari per subsequẽs matrimonium, non posse legitimari per rescriptum principis, ibid.
Filios naturales legitimari per subsequens matrimonium, vel in mortis articulo, aut à sene decrepito contractum. ibid.
Filios naturales legitimari per subsequens matrimonium, etiam si mater sit vilissimæ conditionis, rustica scilicet, vel meretrix & pater nobilis inter quos alias matrimonium honestè contrahi nequit. ibidem
Filiorum conditio, quæ est, si quis absque liberis animam exhalauerit nepote ex filia superstite deficit. 1.424.b
Filiorum conditio quando naturalibus liberis expleatur. 1.424.b

V triusque Iuris Opiniones.

Filium incestuosum non succedere parentibus. 1.416.a
filium spurium non posse aliquid capere ex testamento, vel vltima voluntate de bonis patris. ibidem.
statutum disponens filium spurium ex testamento posse succedere, nõ valere. ibidem
filio spurio hærede instituto à patre, deferri hæreditatem liberis legitimis, vel proximioribus cognatis. ibidem
filij sequuntur familiam patris, non matris. 1.410.a
filium studiis operam dantem, non teneri conferre libros à patre datos. 1.416.b
filio non deberi legitimam in vita patris. 1.416.b
filio non esse obligata bona patris, pro legitima: sed filium habere tantùm conditionem ex lege, contra hæredes patris. ibid.
filios castigatores esse parentũ, moribus nostris nõ conuenit. 1.410.a
filij nati ante delictum à patre commissum, in l. quisquis. 5. filij verò. C. ad l. Iuliam maiest. non cõprehẽduntur, Sed tantùm postea nati. 1.407.b
filij naturales propriè dicũtur illi, qui nati sunt in domo ex concubina in ea retẽta, & ex legitimo cõcubinatu, & cõcubina dicitur illa, quæ indubitato affectu in domo est retẽta ab vxore parũ distãs. ibi.
filijfam. etiam senes comprehenduntur sub dispositione l. fi. §. filius autem. C. de bon. quæ liber. vt non possint alienare directum dominium bonorum, in quibus pater habet vsumfructum, viuente patre. ibidem
filio instituto repudiante, pater præfertur substituto. ibid.
filij in conditione positi ex coniecturis censentur vocati. 1.424.a
filio quæritur dominium in aduentitiis. 1.407.b
fallit. ibid.
filij naturales & spurij possunt pacem facere pro offensis factis eorũ matribus & patribus, quando sunt certi filij. 1.417.b
filiorum appellatione an veniat posthumus. ibid.
filio vno ex pluribus à patre præterito, & reliquis institutis inæqualiter, poterit ille cui minùs relictum est quàm aliis, etiam tacẽte filio præterito, testamentum nullum dicere. 1.422.b
filij filiorum positi tantùm in conditione, non censentur à testatore grauati. ibidem.b
filio ius quæsitum ex contractu patris, potest pater renocare. 1.307.b
filij, viuo patre, quodammodò domini existimantur. 1.410.a
filij naturales an & quando substitutum excludãt. tomo primo, 413.a
filij naturales præteriti, vel iniustè exhæredati, non possunt testamentum dicere nullum, vel contratabulare. 1.422.b
filij, & descendẽtes masculi de cõsuetudine, præsertim in Italia obseruata, succedunt ita in feudo Comitatus, sicut in aliis. tomo primo 422.b
si quis habuit filium naturalem ex vna concubina, & ista defuncta habuit alium ex alia. isti filij sibi inuicẽ non succedunt. tomo primo, fallit in natis in seruitute, postea manumissis qui sibi inuicẽ succedũt ibid.
filij ex dãnato coitu nati non succedunt parentibus nec aliis ascendẽtibus: quia sunt indigni omni legis beneficio. 1.483.b
fallit. ibid.
filij iudæorũ infra 12. annum inuitis parentibus baptizari nõ possunt, sed per patres vendicari possunt. 1.371.b
filij nati ex concubina clerici, non succedunt matri. 1.483.b
filij fratrum excludunt auunculum. 1.486.b
filij hæredum institutorum substitutione expirata per defectum cõditionis, magis veniunt ab intestato, quàm ex testamento vel fidei commisso. 1.424.a
Filiusfamilias posse hodie hæreditatem adire sine iussu patris. 1.483.a
Filij positi in conditione per ablatiuos absolutos, an dicantur vocati. 3.251.nu.41
Quid in contractibus. 3.223.n.50.
Filij in conditione positi an intelligantur vocati. 3.250.nu.1.
Declaratur pluribus modis. 3.251.n.4.
Quid si dictum sit de filiis masculis. ibi.4.& seq.
Quid in legatis, vel fideicommissis particularibus. ibi.10.
Quid si liberi positi in cõditiõe fuissent à testatore grauati. ib.17
Quid si alia coniectura capi posset. 3.252.nu.25.
Filij ob bonam fidem parentum iudicantur legitimi. 3.378.n.1.b
Ampliatur multis modis, & limitatur. ibi.4.
An ob ignorantiam vnius ex coniugibus fiat legitimatio prolis, etiam quod ad scientem. ibi.4.& seq.
Quid si tempore natiuitatis non adsit bona fides, sed tantùmodò tempore conceptionis. 3.378.nu.11.
Quid si matrimonij non fit cõtractũ in facie Ecclesiæ. ib.13.& se.
Quid stante impedimento seruituris. ibi.16.& seq.
filij vel descendentes an debeant esse hæredes ad hoc, vt veniant appellatione hæredum masculorum. 3.340.nu.1.
filiorum appellatione nepotes continentur. 3.338.n.1.
Ampliatur multis modis. ibi.2.& seq.
filiatio & quasi possessio eiusdem probatur, quòd quis tractabatur & alebatur vt filius. 1.248.a
filiatio probatur, si nascatur in domo, & de concubina retenta in domo. ibid.
filij nati ex legitimo matrimonio, succedunt de iure in feudalibus. 1.421.b
filius seu descẽdentibus per masculinã lineã accepta emphyteusis nõ pertinet ad accipientis filiam. 1.424.b
filij in conditione positi non cẽsentur vocati, licet substituti cum cõditione masculinitatis. ibid.a
filij positi in conditione licèt grauentur, non tamen censentur vocati. 1.424.a
filij nascuntur illegitimi ex muliere desponsata quam quis per adulterium viua prima vxo. polluerat si tercque id sciat, vel filij sint cõcepti & nati ante sequutum matrimonium. ibid.
filij in conditione positi cum qualitate masculorum & aliis concurrentibus censentur vocati. ibid.
filio supplementum legitimæ acquiritur, seu debetur ipso iure eo declarante, & sic eo ipso quòd filius declarat velle tale supplementũ, ei acquiritur, ac conceditur. ibid.
filij scientia lætificat cor patris. 1.420.a
filij chariores sunt quàm pia causa, quo ad relinquendum. tom.1. 424.a
filium, vel agnatum, etiam hæredem alienatoris existendum, feudum sine consensu suo alienatum posse repetere, si fit ex pacto & prouidẽtia. Idẽque esse in feudo hæreditario illegitimè alienato. 1.350.b
filij debent portare arma paterna non maternaque denominantur à patre. 1.420.a
filius debet patri & matri pariter subuenire: nec debet alterum præferre. ibid.
filij hæredis instituti, si in conditione positi sint, non censentur vocati à testatore, sed solummodò est illis reseruatum ius legitimę successionis ab intestato. 1.421.b
filij in conditione positi à testatore grauati, non propterea censentur vocati. 1.421.b
filij naturales, & spurij pœnis parenti ob delictum impositis æquè ac legitimi liberi plectuntur. 1.413.a
filium temporalem nostris temporibus habere non conuenit. tomo 1.409.b
filiusfamilias non potest agere in iudicio sine licentia patris. 1.409.b
filiusfa. hodièque à matre legitima portio relinqui potest sub conditione, si è manu patris mittatur, ac sui iuris fiat, & nihil ex bonis ipsi relictis pater eius consequatur. 1.412.b
filij possunt repudiare patris hæreditatẽ retentis emphyteuticis bonis pro eis, præsertimque quando pater sibi, & filiis emphyteusim stipulatus esset. 1.405.b
filij, qui se legitimos nondum mota lite aliqua pronunciari petunt, non temerè audiri debent. 1.412.b
filio legitima portio institutionis tit relinqui omninò debet. 1.412.b
filij non ideo instituti, aut vocati censentur, quod in conditione ponantur. 1.412.b
filiofam. quidquid à patre ob merita datur, eatenùs valet, quatenùs meritis non præponderat. 1.412.b
Filij fratrum præmortuorum, de iure communi succedunt pariter cũ patruo. 1.414.a
Filij debent habere, seu recipere legitimam ex bonis, & substantia patris defuncti, non autem in pecunia numerata. 1.406.a
filio nulla reuocatoria, nulla querela competit contra alienationem onerosam paternam, etsi probauerit fraudem. 1.408.b
filij naturales, & spurij comprehenduntur in pœnis impositis filiis propter delictum patris, vt est in filiis hæreticorum. 1.408.a, & 409.a
filij naturales & spurij puniuntur ob delictum patris, prout legitimi. 1.417.a
fiij institutio hodierno iure conditionibus à casu tantùm, vel à casu simul & potestate suspensis, non offenditur, & si iure antiquo offenderetur, sed illis omninò deletis pura perstent. 1.412.b
filiorum appellatione in statutis, nunquid comprehendantur nepotes. 1.417.b
filij institutio si peculi conuitio dehonesteur, nulla est, nullumque testamentum facit. 1.412.b
filij ante delictum patris, etiam læsæ Maiestatis nati, vel concepti, non puniuntur. 1.407.a
filij ante delictum etiam læsæ maiestatis à parentibus conflatum vel nati, vel concepti, pœnis non sunt obnoxij, quibus delinquentium liberos plecti ius sancit. 1.413.a
filij vel quicunque descẽdentes quibus bonorum restitutio post mortem iniuncta est vsque adeo tacitè sub conditione si fine liberis decesserint, ad eam restitutionem faciendam iussi atque onusti intelliguntur, vt illis susceptis piam quoque causam excludant. 1.413.a
filij patris iussu adulterum in eiusdem parentis nuptias debacchantem, impunè necant. 1.413.a
filius filij, licèt sit positus in conditione, non dicitur positus in dispositione, & sic non dicitur vocatus ad fideicommissum. 1.409.a
filio instituto cum grauamine, si habet cohæredem, competit querela inofficiosi testamenti, si tamen est solus: non competit querela, sed bonorum possessio secundum tabulas. 1.409.a
filio instituto sub conditione casuali, & in eius defectu exhæredato reiicitur conditio, vt testamentum valeat. 1.409.a
filiofamilias instituto, repudiante hæreditatem, potest pater eam acceptare, etiam si tali filio esset datus substitutus. ibid.
filiatio per contractum non probatur. 1.428.a
filiationis quasi possessio probatur ex cõmuni opinione, tractatu, ac nominatione parentum. ibid.
filiationis controuersia non emanescit quinquennio à morte testatoris. 1.424.b
filiatio non potest concludenter probari. tomo primo, 420.a
filiatio qualiter probetur. 1.420.a, & b
finis declarat qualis res sit censenda. 1.413.b
fines an & quatenus probari possint, ex scriptura & literis incisis in

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index in Communes

Iapidibus terminorum. 1.141.b
Fines limitatos, siue priuatarum rerum seculariu vel ecclesiasticarũ siue publicarum rerum, aut dignitatum ecclesiasticarum & temporalium, nunquam præscribi potte. ibid.b
fines agror. quomodò probentur inter duas ciuitates, villas, oppida, vel castella? 1.428.b
fines nouos probari per verba enunciatiua scripta in instrumentis. 1.141.a
fines probari per catastum vnà cũ solutione productum: secùs si scriptura catasti per se fine solutione producatur. ibid.a
Fines præsumuntur esse illius ciuitatis quæ primò occupauit. 1.427.b
In probandis finibus, maximè antiquis, exactam probationem non requiri. 1.140.b
fiscus si alicui succedit quocumque casu bona ad illum deferantur, nunquam tenetur vltra vires hæreditarias. 1.429.b
fiscus nõ priuilegiatur plùs quàm damnatus, in cuius succedũt bonis. ibidem.
fiscus contra eximentem aliquem in ius vocatum, vel incarceratum potest iurare in litem. 1.429.b
fiscus nunquam moritur. 1.430.a
fiscus non rapit bona banniti expressè prohibita alienari. 1.429.b
fiscus in feudo non succedit. 1.428.b
fiscus an teneatur facere inuentarium. 1.430.b
fiscus cui incorporata sunt bona delinquent. an possit conueniri à creditoribus. 1.430.a
Fiscus in criminalibus non restitui in inte. 1.430.b
fiscus potest vendicare bona à fratribus, qui in vita patris, hgred. paternam diuiserunt. 1.430.a
fiscus est bursa Cæsaris vel principis. 1.429.b
Fiscus non tenetur stare colono. 1.430.a
fiscus succedit morienti sine herede. 1.430.b
fiscus habet bona delinquentis obligata, saltem post sententiam. tom. 1.430 b
fisco tenetur reus edere, nisi in causa criminali. ibid.
fiscus succedens loco filij præteriti, non potest dicere testamentum nullum. ibidem
fiscus præfertur creditoribus delinquentis ex delicto, etiam in pecuniariis, non tamen præfertur eius creditoribus ex cõtractu. 1.429.b
fisco non probante, reus absolvitur. ibidem
fiscus si alicui succedat, quocunque casu bona ad illum deferantur, nunquam tenetur vltra vires hereditarias, etiamsi non confecerit inuentarium. ibidem
fiscus ad quem peruenerunt bona alicuius, si ea capit tanquam bona confiscata, tenetur ad onera legatorũ & fideicommissorum, & creditoribus hereditariis quasi heres, & habetur loco heredis. ibid.
fiscus qui habetur loco heredis in bonis condemnati, non potest facere quod condemnatus non poterat. ibidem
fiscus potest vindicare rem incidentem in commissum intra quinque annos. ibidem
fiscus vbi fideicommissum est simplex, quia continet solam tacitã prohibitionem alienationis à lege, capit bona banniti quatenus viuat ipse bannitus. 1.429.b
fiscus præfertur creditoribus delinquentis ex delicto, etiam in pecuniariis. ibidem
fiscus an habeat bona delinquentis tacitè obligata, vel hypothecata. 1.429.a, & b
fiscus ad quem peruenerunt bona alicuius, si ea capit tanquam bona confiscata, tenetur ad onera legatorum & fidicommissorũ, & creditoribus hereditariis, quasi heres, & habetur loco heredis. tomo 1.429.a
fiscus & si ex partium stipulatione facta in compromisso de pœna fisco applicanda non acquiratur fisco ius ad pœnam, altera partium contraueniente. ibidem
fiscus. Quidquid acquirit officialis fisci, præsumitur in dubio acquirere de patrimonio & prouidentibus fisci: nisi aliunde se doceat acquisiuisse. 1.429.a
fiscus in damnati bonis locum hæredis subiens, plus iuris, quàm ipsemet iudicatus habere nec potest, nec debet. ibidem
fiscus in ambiguis vel quæstionibus, vel doctorũ opinionibus, vel probationibus, si aut de lucro, aut de pœna exigenda agat, condemnari debet. 1.429.a
fiscus præfertur substituto, si institutus indignus fuerit. 1.428.b
fiscus præscribit, quando vendit rem alienam per quadriennium. to. 2. 217.b
fiscus succedens in bonis priuati per viam publicationis bonorum, siue alio modo, tenetur ea obligatione, qua tenebatur priuatus. tit. 429.a
Fiscus qui habetur loco hæredis in bonis condemnati non potest facere. 1.428.b
fiscus præfertur priuato. ibid.
Fiscus, & priuatus quando concurrunt, & non apparet de potiori iure alterutrius, si iunius in causa onerosa, præfertur fiscus priuato: si autem causa est lucrativa, præfertur priuatus fisco. ibid.
fiscus non tenetur præstare cautionem de vendo, & fruendo quàdo sibi fuit vsusfructus relictus. 3.312.n.47
fiscus, vel res publica per personam sibi subiectam per stipulationẽ acquirere non potest. 3.158.num.2
fiscus an in pœnis restituatur in integrum. 3.427.b
fiscus est semper diues, & ideo non satisd. 1.418.a
fiscus æquiparatur ecclesiæ. 4.199.a
fiscus cum pupillo, & Repub. par est.
fiscus, & mulier in multis sunt pares. idid.
In fisco nihil est speciale nisi expressè inueniatur. 1.430.a
flagranti in delicto deprehensi, & absque sententia puniri possunt. 1.430.b
Si flumen est in confinio duorum territoriorum præsumitur esse cuiusllibet territorij, vsque ad medium fluminis. 1.368.a
flumina nauigabilia, etiam si inter regalia, soli Imperatori reseruata, numerentur, quo ad vniuersale, tamen in particulari sunt earum ciuitatum, per quarum territorium transeunt. 1.413.a
flumina an veniant in concessione feudorum regalium. 1.368.a
Et in locatione castri. ibid.
fluminum quædam publica quædam priuata. ib.b
fodere dominus prædij, an prohibere possit in suo prædio. tomo 1. 158.b
Fœmina in in confesse non potest, & vocem non habet. 2.732.a
fœmina non venit appellatione virorum. ibid.
fœmina an & quibus casibus, possit esse testis. 1.432.a
fœmina semel excusa à feudo in perpetuũ excluſa censetur, nec mortuo masculo, qui eam excluſit amplius admittitur, etiam nullo existente agnato masculo. 1.432.a
fœmina excluſa facit partem ad considerandam legitimam. 1.431.b
fœmina neptis non excluditur propter masculos à successione patris sui, licet filia propria testatoris excludatur, nisi aliter de mente testatoris appareat. ibid.b
fœmina an succedat in feudo. 1.361.a
fœmina est capax iurisdictionis quãdo venit iure hæreditario. to. primo 432.a
fœmina est capax feudi, si pro eo nullũ præsteturseruitiũ. tom. primo 431.a
fœmina semel admissa non excluditur postea per superuenientem masculum. 1.431.a
fœmina an succedat in feudo. 1.432.a
fœmina monialis, excluditur ab agnato, propter statutũ excluſiuum fœminarum. 1.431.b
Fœmina semel excluſa semper remanet excluſa. ibid.
Fœmina potest esse testis in testamento inter liberos. 1.431.a
Fœmina excluſa per statutũ temporaliter, videlicet (donec, & quousque masculi extarent,) deficientibus masculis, venit reintegranda ad portionem suam à qua per masculos fuisset excluſa. 1.431.a
Fœmina comprehenditur sub nomine, quoscunque extraneos, vbi in facultate testandi fœminarum fuit habita mentio. 1.346.a
Fœmina executrix testamenti an esse possit. 1.431.a
Fœmina semel excluſa per masculum, qui etiam inconstinẽti decedat, durat perpetuò excluſa. 1.46.a
fœminæ vno partu septem filios edere possunt, cum septem habeant receptacula. 1.431.a
fœminarum appellatione non veniunt masculi. 1.432.a
fœminæ semper nomine filiorum comprehenduntur ad substituti exclusionem, dummodò ille non sit descendens vel agnatus, qui alter dictam fœminam ab intestato excluderet. 1.431.b
fœminæ si in inuestitura expressè sunt vocatæ, tunc deficientib. masculis fœminæ admittuntur. 1.431.a
fœminis excluſis à feudo emphyteusi, illius quoque descenden. excluduntur. 1.432.a
fœminæ etiam comprehenduntur in cõditione (si sine filiis) nisi fit adiectum, masculis, non obstante, quod testator propriam filiam excluserit, ac etiam, quod lege municipali masculi excludant fœminas. 1.431.a
fœminæ dicuntur de familia de genere & nomine patris, ac de posteris: & sicuti fœminę succedũtita masculi ex eis descenden. 1.432.a
fœminæ capaces sunt emphyteusis hæreditariæ mixtæ. 1.432.a
fœminam Virginem, quę cælibem vitam egit, habere quoque priuilegium viduæ. 1.431.a
fœminã excludit clericus agnatus propter statutum excluſiuum fœminarum stantib. masculis. 1.431.b
fœminæ succedunt in feudo empto. 1.431.a
fœminæ atque earum liberi priuilegiis omnibus fruuntur quæ concessa sunt illarum maioribus, ipsorũ descendentib. vel posteris, vel liberis, vel denique filiis. 1.431.b
fœminas excludentia ob superstites masculos statuta ad bona aliis in locis sita non proferuntur. 1.231.b
fœminas statuta ob masculos excludentia rem fauore dignam tractare censentur. 1.431.b
fœminæ non habent filios in sua potestate. 1.431.a
fœminarum quæ excluſæ sunt, liberi non admittentur. 1.431.b
fœminæ admittuntur ad successionem feudi, si ita fit constituendo vel statutum in prouincia. 1.431.a
Fœminæ regulariter in feudo non succedunt. 1.431.a
fœminæ etiamsi bona non sint feudalia, habeant autem annexam dignitatem & administrationem cum mero, & mixto imperio, tamen non sunt eorum capaces. 1.431.a
¶ Fœminiuum non comprehendit masculinum. 3.346.nu.20
fœneratores criminaliter puniri non possunt. 1.052.a
fœneratitius ad hoc, vt contractus præsumatur, vel simulatus teia copulatiuè requiruntur. 1.432.a
forenses comprehenduntur statuto in iis, quæ sunt voluntariæ iurisdictionis, vt Testamentum, adoptio, emancipatio, &c. 1.432.b
forensis non potest denuntiare nouum opus, quando ædificatur in publico, nisi ædificetur in via. 1.432.a

V triusque Iuris Opiniones.

Forensis habebit possessionem, data ordinatione, vt danti ciuit ati aliquid detur possessio aliquatenus si sit prohibitum forensi acquirere in territorio. 1.432.a
forensis non excusatur à supina ignorantia statuti. 1.432.a
forensis aliquid committens, quod non est prohibitum de iure communi, sed tantum ex forma statuti forensis, habens ignorantiam d. statuti, excusatur. ibid.b
forenses tenentur statuto puniente delictum vt si statutum dixerit si quis furtum fecerit, &c. ibid.b
forensis & onera non subiẽs, non gaudet beneficiis statutorum. ibid.b
forensis contra pœnam statuti aliquid quod & legibus prohibitum inuenitur damnatis, non meretur ex capit. iustæ ignorantiæ restitutionem. ibid.b
foresis non reguntur consuetudine, seu stylo, qui ad causæ decisionẽ spectat, & si ea consuetudine obstringantur, quæ ad iudicij ordinẽ pertinet. ibid.b
forensis excusatur ab edictis, & proclamationibus. ibid.b
forenses seu exteri mortales non fruuntur statutis, quæ aliquem inhabilem alias aliqui habilem reddunt. ibid.b
forensis excusatur à pœna statuti loci, Nisi statutum damnaret factũ à iure damnatum. ibid.b
forensis potest petere rest. in inte. aduersus sta. ex clausula generali, si qua mihi iusta causa. ibid.b
forensis non gaudet beneficiis statutorum. ibid.b
Forensis habitans Pinerolij, potest dici de Pinerolio, & oriundus Pineroli, habitans Thaurini potest dici de Pinerolio. ibid.b
forensis ligatur statutis vbicunque statuta concernunt solennitatem actus adhibendi tempore contractus, & in his quæ sunt voluntariæ iurisdictionis. ibid.b
Forenses sunt immunes à collectis. 3.389.nu.1.b
Limitatur. 3.390.nu.4.
Quid in vsurario. ibid.4
forenses non sunt immunes à collectis in his locis habentibus priuilegium collectandi forenses possidentes. ibid.nu.5
Forensis cõtrahens in loco tenetur seruare solennitatem loci, in quo contraxit. 3.367.nu.4.
forma permissiua non seruata, sumus in forma destructiua. 1.433.a
forma & lex data, & consuetudo antiqua in electione officialium est seruanda. ibid.a
formæ etiam iure priuato inductæ, an possint partes renũciare. 3.491 nu.24.27.
forma substantialis quæ dicatur. ibid.a
fornarius obligatus ad coquendum panem pro familia, si augeatur eum excessu, nõ tenetur nisi vsque ad numerum familiæ existentis in tempore promissionis. ibid.a
fornicatio cum meretrice, non est de iure ciuili punibilis. ibid.a
fornicatio simplex, & si iure ciuili nullas pœnas det, tamẽ & peccatũ mortale proculdubio est, & tum sacris initiatum arbitrariæ pœnæ iure canonum subiicit, cum clericum suspensionis damno obnoxium facit. ibid.a
fortuitorum casuum generalis renunciatio contractibus addita, tot, ac tantas vires habet, vt specialis necessaria non sit. ibid.a
forus omissus. Locus deputatus de iure communi ad iura reddendum vt est locus maiorum, potest omitti de consensu partium. ibid.b
forum vetitum. Trahens aliquem ad forum vetitum potest pœnitere vsque ad litis conte. pœnam tamen euitare non potest. ibidem b
in foro pœnitentiali non opus esse remissione furis puniendi in loco commissi delicti. 1.434.a
forum. Si quis possidet bona in alio regno, vel ducatu, quàm in quo habet domicilium, electio est actoris, vbi velit eum conuenire, ratione istorum bonorum. ibid.
forum. Licèt aliàs regulariter possit quis conueniri eo loci, vbi cõtraxit, si ibi reperiatur: tamen legati habent priuilegium reuocãdi dotem si ante tempus legationis ibi contraxerunt: nisi ipsi ad iudicium vocauerint alios. ibid.b
Si quis vt aduena à mercatore quid emit, vel cum eo contraxit, an ibidem possit conueniri. ibid.
forum quis fortitur etiam in criminalibus ratione domicilij. 1.433.b
forus. quomodo quis fortitur forum. 1.433.b
forum quin patrati delicti ratione omnes fortiantur, nulla est dubitatio. 1.433.a
forum fortimur ratione delicti. ibid.
forum. Etiam mandantem delictum, perinde vt ipsum deliquentẽ, fortiri forum in loco admissi delicti. 1.434.a
forum. Quid iuris; si quis cum iuramento renunciauerit priuilegio fori, & promiserit apud tribunal iuratus, se in loco contractus respõsurum. 1.435.b
forum conscientiæ tribunal est veritatis. 4.199.a
forum, territorium, statura, leges, pro eodem habentur. ibid.
fragilitatem ætatis non excusare minorem in pœnalibus quò minus possit pro debito incarcerari. 2.204.b
francigenæ non poterunt pupillariter substituere liberè liberis fuisse quia eos non habent in potestate. 1.435.b
frater non excluditur à successione legitimæ fratris propter ingratitudinem. ibid.
frater, vel socius, qui habet domum comm. potest compelli per fratrem, vt recipiat conductorem idoneum in sua parte. icid.
frater tenetur alere sororem etiam vterinam. ibi.
frater potest instituere fratrem spurium. 1.437.a
frater non cogitur testificari contra fratrẽ in criminalib. 1.436.
frater tenetur dotare sororem pauperem. 1.435.b, & 436.b
frater non quærelat contra testamentum fratris. 1.437.a
fallit. ibid.
frater tenetur alere fratrem inopem. 1.437.a, & 438.a
frater mendicans effectus episcopus, an recuperet ius subst. vel acqu. possit. 1.428.b
frater ex trib. causis potest exhæredari, sed propter illas ab intestato non priuatur hæred. fratris. 1.437.b
Nepos ex fratre, non querelat testamentum patrui. ibid.
frater contra fratrem inuitus nec in ciuilibus, nec in criminalibus testificari cogetur. 1.436.b
frater fratrem occidens, priuatur successione hæreditatis fraternæ, & præfertur fiscus, adeo, vt ne filij fratricidæ ad eam hæreditatem admittantur. 1.436.a, & b
frater si fratri in testamento legati nomine aliquid reliquerit, & turpem personam instituerit, tunc nihilominus poterit superstes frater quærelari ad rescindendum totum testamentum. 1.436.a, & b
frater vtrinque coniunctus solus succedit fratri præmorienti. 1. 436.a
frater qui emit fundum vel domum, suo proprio nomine tantùm, tenetur communicare alteri fratri, quando omnia ante & post fuissent hinc inde collata. 1.436.a
frater consanguineus tantùm, pariter succedit fratri prædefuncto, cum vtrinque coniuncto, cùm pares sint in vinculo agnationis, quòd solum dicitur attendendum, reiecto penitus vinculo cognationis. ibidem
frater, & fratris filij, simul instituti, ad hæreditatem simul vocãtur, nõ ordine successiuo, propter effectum orationis coniunctiuæ. 1.435.b
frater vel alius consanguineus admittitur in criminalibus ad probandam innocentiam inquisiti. 3.431.nu.1
Quod amplia, & limita, vt ibi.
Frater in feudis, an possit stipulari fratri suo. 3.158.nu.22
Frater nominari ad hæreditatem consequendam iuuat. 4.180.b
frater pro fratre ad defensam testis esse potest in criminali. 1.436.a
Si nullus extat frater vtrinque coniunctus vocantur soli filij fratrum vtrinque coniunctorum, & excluduntur fratres ex vno latere tantùm coniuncti. 1.486.a
frater an appellatur à testimonio deponendo in fauorem fratris sui. 3.49.nu.1
Quid si plures sint fratres idem deponentes. 3.50.nu.3
Quid in causa criminali ad alterius offensam. ibid.5
Declaratur pluribus modis. ibid.6. & seq.
frater non potest esse testis in testamento fratris, ibid.11
Declaratur pluribus modis. ibi.114.
An possit esse testis instrumentarius. ibi.16
Quid si non sint in eiusdem patris potestate. ibid.20
Quid si non habeant communia. ibid.21
Quid si super iniuria facta fratri. 3.31.nu.27
Quid in causa ciuili grani. ibi.28.
Quid ad probandam ætatem fratris. ibi.32
Quid in causa matrimoniali. ibi.33
An autem frater consang. præferatur fratri vterino in bonis quæ ad defunctum peruenerunt à transuersali ab, sibi coniunctis ex linea paterna tantùm. ibid.
frater excluſus à fratre inst ituto extraneo, non facit partem matri in legitimam. 2.26.a
Vtrum frater consang. tantùm præferatur fratri vterino in bonis, quæ ad defunctum peruenerunt ab auo vel auia paternis, & quid econtra, an frater vterinus præferatur fratri consang. in bonis prouentis ab auo vel auia maternis. 1.486.a
fratres tertij ordinis non gaudent priuilegio Canonis si quis suadente diabolo 19. quæst. 4. 1.438.b
fratrum appellatione, quando quis habet plures, qui veniant. 1.437.a
Pro fratribus minoribus, bona præsumptio capiendi est. 1.438.b
fratres sancti Augustini, & similes succedunt, & monasterium habetur loco filij. 1.438.a
fratris filia non censetur dotata de bonis fratrum existentium in cõmuni. 1.438.a
fratres minores possunt succedere in particularibus successionib. vt inde subueniant eorum necessitati. 1.438.b
fratres prædicatores sunt præferendi minoribus. 1.438.a
fratres prædicatores sunt capaces bonorum immobilium, saltem vt vendant pro eorum necessitatibus. 1.438.a
fratres prædicatores possunt capere vt vendant, & pretium in eorum vsum conuertant. 1.438.a
fratres minores non possunt esse executores testamentorum. 1.438.a
fratris appellatione soror quoque continetur. 1.438.a
fratres tertij ordinis sunt exempti à iurisdict. iudic secularis. 1.438.b
fratres mendicantes fratri mendicanti non potest relinqui etiam pro alimentis. 1.438.b
fratri minori non potest committi declaratio fienda. 1.438.b
fratrum filij succedunt patruo defuncto in stirpes, & non in capita. 1.438 a
fratres in potestate patris an sibi donare possint. 1.437.b
fratres consanguinei in bonis paternis præferuntur vterenis: in maternis verò, vterini præferuntur consanguineis. 1.437.b
fratres duo si fuerint inuestiti pro se, & filiis, & vnus eorum decedat sine liberis, superstite filio alterius fratris prædefuncti, tunc portio fratris defuncti non pertinet ad nepotem ex prædefuncto, sed ad superstitem fratrem. 1.437.b

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index in Communes

Fratris appellatione in statutis non venit vterinus, nec patruelis: & an illegitimus. 1.437.a
Fratres quando voluntvenire ad diuisionem,electio sorte fieri debet, vel officio iudicis. 1.437.b,& 439.a
Fratribus si quid legetur,vel fideicommisso relinquatur, vel aliquod feudum concedatur,vel quodpiam statutum seu faueat, seu succen seat,de primis fratribus,& vt vocant,vterinis, intelligitur. 1.436.b
Fratres qui post patris mortem bonis indiuisis, lucris communicatis, ac nec petita,nec data ratione viuunt,iniisse societatem censentur. ibidem
Fratrum filij in patruj hæreditate,si nullus alius patruus supersit, pro stirpis,non pro capitum ratione succedunt. ibidem
fratris appellatione,an & quando veniat soror. ibidem
fratres religionis antiquioris in honoribus præferendi sunt. 1.439.a
Si sint duo fratres vasalli in præliо cum domino, quorum vnus reliquit dominum,alter verò sua probitate eum defensauit,an ille qui reliquit priuetur parte sua feudi. 1.376.a
fratres minores non succedunt ingredienti religionem. 1.438.b
fratres minores possunt petere officio iudicis quod sibi relictum est. ibidem
Non censetur inter fratres contracta societas eo ipso quòd hæreditatem paternam retinent indiuisam. 1.437.b
fratres minores non possunt adire hæreditatem sine monasterio, nec donare. 1.438.b
fratres minores possunt esse consiliarij principis. ibidem
Fratrem suum proprium occidens priuandus est feudo:& pariter occidens filium fratris sui. 1.377.a
fratrem teneri dotare sororem ex eodem patre natam:non autem vterinam. 1.223.b
fratres non possunt contrauenire diuisioni inter se factæ, & iuramento confirmatæ,etiam non obstante minore ætate. 1.436.a
An fratres minores vel alij mendicantes succedant ab intestato. tom. 1.486.a
fratres ex coitu damnato nati,sibi inuicem non succedunt. ibid.
fratres vterini excludunt patruum. ibidem
fratres ex linea materna tantũ,siue oẽs sint naturales, siue vnus naturalis tantum,& alij legitimi,sibi inuicem succedunt. ibidem
fratris appellatione venit soror in statutis. 3.343.num.28.& seq.
Quid in vltimis voluntatibus. 3.342.nu.9
fratres minores an possint capere ex fideicommisso vniuersali. 3.332.num.16
Quid in concessionibus,& contractibus inter viuos. ibid.21
Fratres minores an possint capere bona ingredientium religionem, vt vendant. ibid.22
Fratres minores,an possint capere ex relicto particulari. 3.242.nu.1
Limitatur & declaratur pluribus modis. ibid.3.& seq.
Quid in prædicatoribus,& aliis mendicantibus. 3.243.nu.33
Quid in legato modicæ quantitatis. 3.242.nu.3
Quid si factum sit legatum pro alimentis. 3.243.num.25
Fraternitates laicorum.An relicta eis facta dicantur in piam causam. 1.439.a
Fraudans gabellam non tenetur Deo,nec mundo. 1.439.b
fraus præsumitur ex nimia cautela instrumentorum. 1.439.b
fraus non præsumitur coram superiore. 1.440.a
fraus & dolus nemini debent patrocinari. 1.439.b
fraus probatur ex coniecturis ibidem
fraus præsumitur ex parsitate pretij. 1.440.a
fraus fit,si ex statuto prohibeatur vendi vinum vltra certum pretiũ,& hospes vendit vnam cannaneam cum vino vltra illud prætium. ibid.
fraus præsumitur propter consanguinitatem,& affectionem. ibid.
Fraus nõ potest esse sine dolo:sed bene dolus sine fraude ideò fraudi inest dolus,sic species generi. ibidem
Fraus & dolus quot modis accipiantur, & an differant saltem vt genus & species. ibid.
fraus per indicia deregitur,sicut & dolus,quorum iudiciorum potestas relinquitur iudicis arbitrio. ibid.
fraus fieri non debet verbis dispositionis. ibi.
fraude non solum,sed etiam fraudis suspicione carere debemus. 4.151.nu.48.
fraus colligitur ex iis,quæ incontinenti fiunt. 3.30.n.7
fraudem facere non dicitur,qui fac.quod debet. 1.439.b
fraude factum rescindi oportet:& nullum est. ibid.
fraudibus obuiari publica,simul & priuata suadet vtilitas. ibid.
frequentatio viæ est suspecta, quando quis in ea fuit inuentus mortuus,& facit indicium ad torturam. 1.440.a
Quis debeat probare frigiditatem,si maritus alleget quòd superuenit post matrimonium. 1.58.a
fructuarius causam proprietatis meliorem potest facere,non deteriorem. 1.440.a
fructus pendentes,pars rei esse videntur. 1.440.a
fructus percepti per filium non computantur in eius legitimã. 2.34.2
fructus à quo die fideicommissarius consequatur. 1.441.b
fructus dotis.Si quis ducat puellam nondum nubilis ætatis, an lucretur fructus. 1.443.a
Ad quos fructus teneatur malæfidei pos. 1.442.b
fructus veniunt post sententiam & iuramentũ,licet non petiti. ibid.a
An autem quantitas fructuum sit in libello exprimen. ibid.
fructus industriales,seu quos industriæ, ac diligentiæ acceptos ferri oportet,eatenus bonæfidei possessor restituet,quatenus ditior illis factus reperietur. 1.441.a
fructus non lucratur emẽs à tutore sine decreto iudicis,secus si quis emat ab eo qui à tutore emit. ibid.
fructus separati à solo,sunt in dominio conductoris,& pereunt eius periculo,non autem periculo locatoris. ibid.
fructus quorum mentio à lege,vel statuto fit,ij demum esse intelligũtur,qui deductis omnibus expensis,ac sumptibus supersunt. ibid.
fructus naturales magni momenti, ac valoris, quos ex bonis paraphernis volentis vxoris maritus percepit, tum demum vel vxori, vel eius hæredibus restituti par erit,cùm maritus illis ré suam locupletauit. ibidem
fructus post id crimen admissum perceptos,cuius damnatorum bona non ipso iure,sed per sententiam proscribuntur,adiudicari fisco cũ cæteris bonis oportet. 1.441.a
fructus legatorum debentur legatario ab adita hæreditate. ibid.
fructus minoris & sine decreto alienari possunt, & non vltra trium annorum spatium durare præsumptio est. ibi.
fructus collecti sunt periculo conductoris in conductione. ibid.
fructus ante,vel post aditam hæreditatem perceptos bona fide,hæres legatario restituere non tenetur. 1.440.a
fructus reddunt fundum prætiosiorem. ibid.
fructus rei petitæ post litem contestatam restituuntur per victum. ibidem.
fructus penden.iudicio contra hæreticum,ad fiscum, vel si clericus, ad ecclesiam pertinent. ibid.b
fructus etiam extantes præscribuntur spatio trium annorum. tom.1. ibidem a
fructus bonorum paraphernalium (si extant) restituuntur vxori vel eius hæredib.si sunt consumpti,restituntur si fuerunt percepti contra voluntatem vxoris,si cum eius voluntate,lucratur maritus industriales,secùs naturales. ibid.
Fructus non imputantur in Trebellianicam,si sint percepti à filiis primi gradus. 1.440.b
fructus ecclesiæ æquè ac bona ecclesiæ reputantur. 1.440.a
Fructus post id crimen admissum perceptos cuius bona damnatorum non ipso iure,sed per sententiam proscribuntur, adiudicari fisco cùm cæteris bonis oportet. 1.440.a
Fructus dotis ad maritum pertinent,ad supportãda onera matrimonij. 1.440.a
Fructus percepti per ascenden.grauatum, imputantur in trebel. imò etiam in legitimam. ibid.
Fructus non acquiruntur fideicommissario, nisi post moram grauati, vel interpellati. 1.440.b
Fructus omnes tam penden.quàm percepti à die mortis grauati cedunt fideicommissario. 1.440.b
Fructus intelliguntur deductis expensis. 1.440.a
Fructus prædiorum consistentes in frumento,vino,oleo, & similibus quæ sunt de rebus,quæ seruando seruari non possunt, non censentur seu præsumuntur durare vltra triennium. 1.440.b
fructus pendẽtes tempore redemptionis diuidi debent pro rata temporis inter primum venditorem & emptorem,qui se ad retrouendendum obligauit. 1.440.b
fructus in retractu conuentionali debentur à tempore moræ, scilicet à die oblationis aut confignationis. 1.440.b
fructus omnes gratia hominum comparati sunt. ibid.
fructus dicuntur deducta impensa,& pro eis fit compensatio ipso iure. 1.441.b
fructus rei feudalis non possunt locari. 1.440.a
fructus naturales restituere non cogetur bonę fidei possessor,nisi qua fini rem suam illis auxiꝛ,quaque tenus locupletior ob illos euasit. 1.440.b
fructus immaturi,an possint colligi per vsufructuarium finito vsufructu ante tempus quo essent maturi. 1.443.a
fructus percepti per emptorem pendente condi.sunt venditoris deficiente conditione,nisi in casum conditionis.emptor perderet prętium:quia tunc lucratur fructus. 1.443.a
fructus ante vel post aditam hæreditatem bona fide perceptos, hæres legatario restituere non compellitur. 1.440.b
fructus sequestrantur.an in causa appellationis possint fructus rei de qua litigatur,sequestrari. 1.442.b
fructus beneficiorum,vel præbendæ percepti,an transeant ad hæredes. 1.443.a
fructus legati.fructus rei legatę quando debeantur legatario.1.443.a
fructus feudi capi possunt in exeq.sententiæ,quando alia non extant bona. 1.443.a
fructus istce rebus constantes,quæ seruando seruari nequeunt, vltra triennium durare non præsumuntur. 1.440.b
fructus extantes triennio præscribit bonæ fidei possessor. 1.440.b
fructus beneficiorum vacantium applicari possunt,ad tempus,per Episcopum mensæ Episcopali ex aliqua rationabili causa. 1.440.a
fructus cadentes.Si fructus mei cadant in fundum tuum, & animalia tua illos depascantur,datur mihi actio in factum. 1.442.b
Et tales mei fructus possunt per me colligi te inuito. ibid.
fructus si legentur simpliciter,puta,talis castri vel prædij ad vitam,vi detur ius vsus fructus relictum. 1.440.b
fructus præscribuntur triennio. 1.442.b
fructus dicuntur de rebus quæ seruan.seruari non possunt, cùm triennio corrumpantur. 1.442.a
fructus feudi ad quem spectent mortuo vasallo. 1.443.b
fructus pendentes tempore testamenti,an veniant appellatione bonorum mobilium. 1.442.b
fructus

Vtriusque Iuris Opiniones.

Fructus pendentes pertinent ad dominum quãdocunque vasallus moriatur. 1.442.b
Fructus pendentes tempore mortis testatoris ex legato pertinent ad legatarium. 1.442.a
Fructus computantur in sortem,si maudem alicui vt emat fundum no mine meo,& soluat de sua pecunia. ibidem
Fructus pendentes rei venditæ spectant ad emptorem. ibidem
Fructus & redditus an sint idem. 1.441.b
Fructus extenuant & computantur in sortem. 1.442.a
Fructus qui dicantur naturales,qui industriales,qui partim naturales, & partim industriales,qui ciuiles,&c. 1.441.b
Fructus rei feudalis à solo separati,& res mobiles existentes in castro, an dicantur esse feudales. 1.352.a
Fructus olei an dicatur esse industriales. 1.442.a
Fructus probatur. Quæ probatio requiratur in probatione fructuum. 1.442.b
Fructus separati à solo sunt in dominio conductoris, & pereunt eius periculo,non autem periculo locatoris. ibidem
fructus feudi capi possunt pro exeq.sententiæ,quando non extant alia bona. 1.313.b
Fructus alicuius fundi,si quis percipere debet si ex eo fundo bis in anno fructus colligantur,primi fructus tantummodo consequi debet. 3.260.nu.1.
fructus integri dicuntur deductis expensis. ibid.a
frumentum si extra aliquem locum expectari prohibeatur,& farina prohibita censebitur. ibid.
An autem fructus percepti computentur in Treb. 2.34.2
fructus rei venditæ in dubio pertinent ad emptorem. 1.247.b
Si fructus rei locatæ ex vi militum perdantur:si fructus sunt sublati à solo,perduntur periculo conductoris, & inquilini,& non locatoris. 1.526.b
fructus feudi à solo separati dicuntur allodiales. 1.443.a
Per percepționem fructuum & pensionisnon probatur pos. quo ad tertium. 1.76.b
Fructus.In stipulatione fundum dari nõ veniunt fructus,qui in fundo erant tempore stipulationis. 1.442.b
fructuum restitutionem nõ remoratur bona fides ex errore iuris procedens,cùm contractus de rebus ecclesiasticis initus, nullus declaratur. 1.441.a
fructuũ appellatione,comprehenditur quodcunque. 1.441.b
In fructibus percipiendis & separandis à solo,seruanda est generalis consuetudo. 1.441.a
fructui & vsus inest,& vsui fructus deest: & fructus sine vsu esse non potest,vsus sine fructu. 1.440.a
In fructibus beneficij, non potest fieri missio in pos.propter contu. nec possunt sequestrari. 1.443.a
fructuum appellatione,veniunt pensiones & fictus. 1.441.b
Fructuum restitutio.In iudicio singulari non valet sententia condemnatoria ad restituendum fundum cum fructibus, quo ad fructus, si non appareat in actis probatoriis declarata fructuum quantitas 1.441.a
Fructuum emptor non habet illorum dominium donec à solo fuerint separati. 1.442.b
si fructibus correspondeat pensio,an sit fienda remissio, tom1. 254.a
Frugum vbertas vnius anni per casum fortuitum, vltra duplum vel dimidium eius quod percipi cõsuevit,prouieniens, perinde augmẽtum pensionis parit,atque sterilitas diminutionem. tomo primo, 443.a
frugum sterilitatis vnius anni cum vbertate precedentis vel sequentis anni, etiam interpellari & mediari,cõpensatio facienda est.1.443.a
frumentum si extra aliquem locum exportari prohibeatur, & farina prohibita censebitur. ibi.b
frustra precibus impetratur,quod de iure communi conceditur. ib.
frustra velociter currit, qui prius, quàm ad meras peruenerit definit. iisdem
frustra legis auxilium implorat,qui in legem committit. ibidem
fuga facit plenam probationem contra fugientem,si à carceribus aufugerit,videtur enim fateri delictum. 1.444.a
Fuga.Si ille qui dicitur commisisse crimen aufugerit, timens ne caperetur,aut poneretur ad torturam,& ob id illum iudex habuerit pro confesso,& condemnauerit,& ex post captus neget se crimen illud cõmisisse,&de hoc probationes offerat,audiẽdus erit.1.443.b
Fuga,an & quando fit indicium sufficiens ad torturam. 1.443.b, 444.a,& 445.a,& 535.b
Fuga delinquentis,in casu quo suspiciones non sufficiunt, sed plena probatio requiritur,probat tantũ semiplenè cõtra fugientẽ.1.444.a
Fuga officialis durante officio probat illum incurrisse crimen quasi læsæ maiestatis. 1.445.a
Si verò aufugiat post finitum officium, & tempus quinquaginta dierum assignatum pro syndicatu:Ex tali recessu non inducitur aliqua suspitio. ibidem
Fuga famuli tum, plenam probationem facit. 1.444.a
Fuga officialis facit eum pro confesso haberi. 1.444.a
Fuga non probat contra fugientem,nec propter fugam habetur pro confesso. ibidem b.
Fuga etiam sine clamore ante accusationem,vel inquisitionem, facit indicium verisimile & probabile. ibid.
Fuga carcerati operatur vt habeatur pro confesso,& possit condẽnari pro delicto pro quo intitulatur. 3.445.b
Fuga famuli inducit plenam probationem,vt præsumatur subtraxisse bona quæ non reperiuntur extare in domo,quæ adesse ante fugam. ibid.
fugæ suspicio non probatur iuramento partis,sed requiritur summaria cognitio cum iuramento. 1.443.b,& 444.b
Fugæ suspitionem non iureiurando, sed breui cognitione de plano, ac duobus saltem testibus de legitima aliqua suspitionis causa allegata testificantibus,probari oportet, vt debitor capi possit. tom. 1.442.a
Fugare alium,seu terrere,iniuriam esse. 1.175.b
Fugam dare cùm liceat resistere, turpe esse & cum quadam ignominia coniunctum. ibid,
Nemo reuetur aut cogitur fugere à facie inimici. ibi.
Fugere non tenetur inuasus. 1.449.a
Fugere cuilibet est ignominiosum. 1.446.a
Fugere non tenetur insultatus:nec teneretur de occiso. 1.448.b
Fugere non tenetur is,qui est insultatus ab aliquo,sed agere,sine impune occidere potest,dato,quòd posset:quia dedec* & iniuria est, insultatum ab aduersario terreri vel fugari. ibid.
fugiens cum ense euaginato &sanguinolento potest torqueri.1.449.a
fugiens è carcere publico pro confesso & convicto habetur.1. 446.a, & 449.a
fugiens ad ecclesiam quando sit tutus. 1.446.a
fugiens ad sacerdotem portantem corpus sacratissimum domini nostri Iesu Christi redditur tutus,Adeo quod ibi capi non potest.to.1. ibidem
Quid si fugiens à familia curtę offendatur. ibid.
fugiens ad sacrosanctum sacramentum eucharistiæ gaudet immunitate ecclesiasticæ,prout si ad ecclesiam confugeret reus,vt inde duelli non posset. ibi.a
fugiens è carcere potest captus torqueri,quia fuga eius facit indicium ad torturam. 1.449.a
Fugiens malam fidem habere censetur. 1.445.b
Fugiẽs iudex,vel quispiam alius magistratus,vel cùm iam officio iunctus esset,vel cùm nondum ad eius finem peruenisset, obstringitur læsæ maiestatis crimine. 1.449.a
Fugientes ad sacerdotem Eucharistiam in manibus portantem, gaudent immunitate ecclesiarum. 1.448.b
Fugientes rei ad ecclesiam sunt tuti,& inde extrahi non possunt.tom. 1.448.b
Fugitẽs ad statuas principis sunt securi pro delictis,nec inde extrahi possunt. 1.448.b
à Fugituo an possim rem meam propria authoritate capere. 1.446.a
Fugitiuus potest capi tempore feriarum in honorem Dei. 1.449.a
In fundo alieno non licet piscari,nisi fundus esset inundatus à flumine,& ibi aqua pisces aportasset. 1.358.b
Fumus fieri potest per dominum partis inferioris,nisi fiat ad alterius iniuriam vltra solitum. 1.449.a
Funiculus triplex,difficulter soluitur. 1.449.a
Funestam vocem potius interdici,quam audiri oportet. 1.449.a
Funus debet fieri in sumptibus secundum dignitatem & facultates defuncti. 1.449.a
funus filij,æs alienum patris est. 1.449.a
funus de suo expedit mortuum funerari, ideo mulier de dote,quasi de proprio patrimonio funeretur. 1.44.a
funeris impensa semper ex hæreditate deducitur,quæ etiã omne creditum solet præcedere cum bona soluen.non sint. 1.449.a
Idem de impensa infirmitatis. ibid.
Limita in sumptibus necessaris,non ad pompam factis. ibi.
funeralia quæ dicantur, & quanto tempore durent. 1.449.a
Et an pro funeralibus possit episcopus aliquid exigere. ibid.
furca.Pœna furcarum est maior decapitatione. 1.449.b
furcarum erectio est signum meri imperij. 1.353.b,& 449.b
furiosus semel semper præsumitur furiosus. 1.451.b
An quando datur curator furioso,debeat quis citari. 1.451.a
furiosi sunt in vinculdetinendi. 1.451.a
furiosus omnibusui suis prærogatiuis fruetur,quibus*minor ob ætatis imbecillitatem potitur. 1.451.a
infurioso nõ exig.interdictio bonis aut curatoris datio ad annullam. contractus per eum factos. 1.451.a
furiosus testari non potest,nec aliud negotium gerere,quia non intelligit quid agit. 1.451.b
furiosi citatio ad curatorem illi assignãdum,necessaria nõ est. 1.451.b
furiosus qualiter probetur quis esse. 1.450.b
Quod ius in furioso statuitur,& in demente siue mentecapto locum habet,& econtra. 1.450.b
furiosus qui habet dilucida interualla,si contrahit, præsumitur contraxisse tempore furoris. 1.450.a
furiosus vel mente captus,an & quomodò possit testari. 1.450.a
furiosus & mortuus æquiparantur. 1.450.a
furiosis licet tempore sanæ mentis occidat aliquem, non potest pœnam corporalem pati. 1.450.a
furiosus si per aperta interualla furore corripiatur,furoris tempore contraxisse in dubio præsumitur. 1.451.b
furiosus æquparatur absenti. 1.450.a
furioso perinde atque mente capto,modò furor breuis ac frequentibus non sit,exemplariter succurritur posse. 1.450.a
furiosus,licet tempore sanæ mentis occidat aliquem non potest pœna corporali affligi. 1.450.a
furiosus non citatur,cùm de curatore prouidendum sit illi. 1.450.a

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index in Communes

furiosus non debet puniri de his quæ ante furiam perpetrauit. tom. 1.450.a
furiosus non potest vxorem ducere,& sic matrimonium contrahere. 1.451.a
furiosus non potest testari ad causas pias. 1.449.b
furiosus occidens aliquem non punitur, nec tenetur de homicidio, cùm eum facti infœlicitas excusat. ibidem
furiosus ingrediendo religionem testari,vel aliàs de bonis suis disponere potest siue auctoritate curatoris, dummodò appareat, quòd tempore dispositionis,& ingressus,non fuerit furiosus. 1.449.b
Furiosus præsumitur ille,qui tanquam furiosus iudex curatorem deputauit. 3.131.num.2
Furor superueniens reo pœnam corporis afflictiuam tèperat. 1.452.a
Furor qualiter probetur. 1.452.a
Furor per visum percipitur,& ideò si testis interrogetur an Titius sit furiosus,& ille responderet se vidisse eum furentem,iste testis probaret. ibidem
furor postea superueniès,pœnam corporis, delicto antea patrato infligendam extinguit. ibidem
furor excusat à delicto,si furor tunc adsit. ibidem
furor & dementia an æquiparentur. 1.451.a
furatus aliquid tempore necessitatis,non tenetur illud, si ad pinguiorem fortunam deuenerit restituere in foro contentioso. 1.453.a
Si quis accedat animo furandi,& non furetur,quia non potuit, punitur pœna extraord. 1.456.a
An pro inuestiganda re furata,liceat domum alicuius perquirere. to. 1.456.a
furatus aliquid tempore necessitatis non tenetur illud si ad pinguiorem fortunam venerit,restituere in foro contentioso. 1.453.b
furans ac furripiens comestibilia & cibaria in extrema famis necessitate constitutus,seu subtrahens nuditatis necessitate vestimenta,vt quia infirmus est,& non potest quærere victum,vel charitia, est excusatus pœna furti,tam in foro poli, quàm fori, dummodò sufficientem non excesserit quantitatem. ibidem
fur domesticus etiam debet puniri. 1.452.b
fur non tenetur nisi ad restitutionem rei furatæ in foro conscientiæ. 1.449.b
fur furans ex necessitate famis non incurrit in pœnam. tomo 1.453.b
fur manifestus dicitur etiam ille quem aliqui viderunt furari,licet nõ deprehensus sit in vel cum furto. 1.449.a
fur si furetur debitori suo,à quo solutionem recipere non poterat,excusatur,modò non excedat summam debitam. 1.449.b
Fur præsumitur esse ille in cuius domo res furtiua inuenta est,intelligè si sit malæ famæ,secùs si esset bonæ famæ. 1.449.b
Fur excusatur,si propter extremam necessitatem furetur. 1.449.a
Fur pro tribus furtis debet furca suspendi. 1.449.b
Fur pro vno tantum furto,licet magnum sit,non debet suspendi.tom. 1.449.b,& 453.a
Fur an auctoritate propria capi possit. 1.456.a
Fur excusatur à furto,si dominus rei furatæ erat suus debitor,& ab eo non poterat aliter satisfieri. 1.453.a
Fur debet furca suspendi,non decollari. ibidem
Fur etiam pro leui re non excusatur,sed punitur. 1.452.b
Fur præsumitur,si penes ipsum res furto subtracta reperitur, si est persona malæ famæ,aliàs non. ibidem
Fur repertus cum re furtiua alibi quàm in loco ,in quo fecit furtum, non potest puniri. 1.453.a
Fur qui cum furto reperitur , accusari ac puniri potest. tomo 1.453.b
fur de iure communi punitur pœna mortis. 1.453.a
fur vbicunque cum furto reperitur,accusari,ac puniri potest.1.452.a
fur dicitur manifestus ille,qui visus est furari,licet non sit deprehensus cum furto. 1.453.a
fures ob defensionem rerum,quæ aliter recuperari nequeunt, necari impunè possunt. 1.452.a
fures iuramento in litem sunt obnoxij. 1.451.a
furem vt liceat occidere illi qui furatus est,quæ requirantur. tom.1. 449.b.& 453.a
fures ita condictione conueniri poterunt, vt & conclusio,& condẽnatio ad dandum fiat. 1.452.a
furem nocturnum impunè licet occidere. ibid.b
fures furtis committendis assueti,& famosi fiunt,& furca plectuntur. ibid.a
furibus pœnam quadrupli iure impositam consuetudo iam antiquauit,atque aboleuit,ac si alicubi in vsu adhuc est,ad illã fures in cõscientiæ foro non tenentur. ibid.b
furem occidere licet,si bona aliter saluari non possunt. ibid.
furibus pœna quadrapli hodie non infligitur,nec tenentur ad eã,etiã in conscientia,cùm sit sublata. 1.453.b
fures ita conditione cõuenire poterunt,vt & conclusio,& cõdemnatio ad dandum fiat. ibid
fures ob defensionem rerum necari possunt. ibid.
fures non ideò minus furti pœnis plectentur,quòd dominus rerum furto euersarum protestetur furtum illud sua ipsius voluntate,atque authoritate fuisse patratum. 1.452.a,& 453.b
fures furtis committendis assueti & famosi,furca suspenduntur.to.1. 453.b
furem repertum & deprehensum in alio loco cum re furtiua.non posse ibi puniri. 1.434.a
furtum committit is cui datur pecunia alicui portãda, si eam sibi retinet. 1.455.b
furtum est cõtrectatio rei alienæ fraudulosa inuito domino cum animo & intentione lucri faciendi. 1.454.b
furtum factum de re magna dicitur graue delictum. ibid.a
furtum committit amicus qui vendit equum amici, eo non habente ratum. 1.455.b
furtum commi ttit,qui vincit in ludo pecuniam filiosa. ibid.
furtum.statutum,quòd pro tribus furtis fur moriatur,non habet locũ in contrectante rem vnam per tres diuersas iurisdictiones,vt dicatur tria furta commisisse. 1.454.a
furtum est licitum eius summæ, quæ liquidò apparet, & aliter exigi non potest.
furto si ab eo famulo vel seruo fiat, qui rem defendam ad aliquem suscepit,siue famulus,vel seruus rẽ illã mittentis fit,seu rẽ acceptu ri.Si eius tamen conditionis fuit,vt similia negocia transigere soleret,furti damnum ille patietur ad quem res mittebatur , nõ verò qui rem mittebat. ibid.
furtum eius summæ,quæ alioquin liquidò debetur,& aliter exigi nequeat,licitum vnicuique est. ibid.
furtum committit,qui ligna vi fluminis impulsa retinet. 1.455.b
furtum committit recipiens scienter indebitum. 1.456.a
furtum debet esse patens,& de furto priùs constare debet,saltem legitimè ante omnia. 1.457.a
furtum domesticum est punibile si sit exiguum. 1.456.b
furtum committitur,etiam in vno ouo. ibid.
furtum constante matrimonio,licèt vxor non dicatur committere:tamẽ si aliquid furatur quando vir laborat in extremis,tenetur actione furti hæredibus viri. ibid.
furtum in re magna,dicitur graue delictum. ibid.
furtum vel subtractio facta à persona domestica,dicitur casus fortuitus. 1.454.a
furtum dicitur casus fortuitus tunc solùm,quando à persona domestica fit. 1.454.a
Furtum de nocte factum potest probari per testes domesticos. tomo 1.457.a
furtum an connumeretur inter casus fortuitos. 1.456.b
Furtum pro quo imponitur pœna furcharum est maius delictum,quã homicidium. 1.456.a
furtum dicitur casus fortuitus tunc solùm,quando à persona domestica fit. 1.453.b
furtum,& rapina in quo conueniunt,& differant. 4.199.b
furtum sine contrectatione rei non fit. 1.453.b
furtum sine affectu furandi non committitur. 1.453.b
furtum an sit iniuria. 1.525.b
furtum est minus delictum,quàm rapina. 1.453.a
furto res amotæ,atquæ apud aliquem spectatæ fidei hominem repertæ,illum furti non arguent:secùs si vilis atque improbatæ vitæ homo sit. 1.454.b
furti actio etiam pro re minima , veluti pro subtracta gallina,atque etiam ouo intercepto dabitur. 1.454.a
furto sublatam rem qui bona fide emit,si res exter , illam restituere tenebitur,si verò euanuit,quatenus locupletior factus est,vel prætium rei domino illius refundet. 1.454.a
furti actio etiam pro re minima subtracta,gallina,vel ouo datur. to. 1.454.a
furti pœna de iure communi quę sit. 1.454.b
furta duo prius extra territorium commissa, computantur ad tertiũ in territorio commissum,ad hoc vt pro tertio furto suspendatur fur,si stet statutum quòd quis pro tertio furto suspendatur. 1.453.b
furto subtracta res potest quæri in domibus suspectis per familiam potestatis ad instantiam domini. 1.456.b
furta ita,& taliter leges,& iura adhorrent,vt contra fures actiones ciuiles,ad vtilitatem priuatam,& criminales pro bono public.inducere cauerint,& sic aduersus fures,ciuiles & criminales actiones competunt. 1.456.b
furti pœna olim quæ fuerit. 4.172.b
furti inquisitio,quæ & qualia continere debeat. 1.456.b
furta duo præcedẽtia,etiamsi fur per gratiam,super iis absolutus fuerit,nihilominus erunt computanda ad tertium commissum.1. 453.b
furti pœna de iure communi non est pœna mortis. 1.453.b
Quid si quis intituletur de furto, & comparcat dominus rei furatæ, dicens fuisse factum de eius voluntate. 1.456.a
furto sublatam rem,qui bona fide emit,si res exter,illam restituere tenebitur,& si nõ extat,quatenus sit factus locupletior rei , prætium domino restituere tenetur. 1.457.a
furta tria vt dicantur,debẽt esse distincta tam tempore quã re. 1.453.b
furto commisso in caupona,hospes potest iurare,& sibi creditur contra eum. 1.453.a
furti tenetur qui constituit vnum librum pro pignore,& postea alium submisit. 1.456.b
furto res sibi subtractas vnusquisque in alterius domo poterit inuestigare,si facultatem prius à iudice adipiscatur. 1.452.b
furtiuam rem dominus cui furata est potest cum authoritate iudicis in aliorum domibus perquirere. 1.457.a
furtiua res si nõ extet,statur iuramento domini cui res furata est,quo ad æstimationem. 3.457.a
furtiua res reperta penes aliquem facit indicium ad torturam contra illum,penes quem reperta fuerit,nisi etiam ipse doceat ,à quo habuerit. 1.457.a

V triusque Iuris Opiniones.

Fustigationis pœna non dicitur capitalis. 1.457.a
futuri temporis verba ad præsentia,vel præterita non trahuntur.ibi.b
futurum ius remitti potest. ibid.a
futurum verbum futuri temporis positum in lege,importat ferendam sententiam non latam. ibid.b
Fallit, ibid.
Ad futura,an simplex dispositio trahatur. ibid.
futurum subiunctiui quomodò intelligatur. ibi.
Indefinitè prolata referuntur ad futura. ibid.
futura tamẽ habentur pro præsentibus. 4.200.a

C

Gabella non remittitur principis priuilegio. 1.460.a
gabella est soluenda in loco contractus, non in loco solutionis. 3.367.num.11.
Declaratur multis modis. ibid.13.& seq.
gabella solui nõ debet pro rebus quas quis suiusus causa defert.1.460.b
gabella soluenda est per dominum cuius sunt res quæ portantur. ibid.
gabella non debet solui ab eo qui tempore æstatis, & siccitatis portauit granum ad alienum molendinum,& reportat farinam. ibid.
gabella vni ex gabellariis soluta debitorem eius non liberat,nec ab vno ex eis insolidum peti potest. 1.459.b
gabella per adunantiam populi generalis induci potest,non per decuriones nec per consilium populi,nisi habeat auctoritatem ab adunãtia generali,quæ est superior. 1.460.b
gabella an soluatur de leguminibus stante statuto , vel proclamate, quòd si quis extraxerit Bladum absque solutione,vel licentia incurrat in talem pœnam. ibid.a
Gabella gabellarum exactio est odiosa. ibieem
gabella,& si non debeatur,cùm res ex reuendendi pacto venditur,tamen si soluatur,non repetitur. 1.458.a
gabella est soluenda etiam in foro conscientiæ,quando est imposita ab habente potestatem imponendi. ibid.
gabella in contractibus emptionum per emptores omninò soluẽ debet. ibid.b
gabella si debetur de re distrahenda à loco.& res publicetur propter non solutionem,si contingat plures res distrahi, si de vna soluatur gabella,reliquæ publicantur,non tamen res de qua soluta est,si licitè poterat extrahi. ibid.a
gabella ab ecclesiasticæ rei emptore soluenda necessariò est,& si ab ipsa ecclesia non sit soluenda. ibidem
gabella nec vni ex gabellariis soluta debitorem eius liberat,nec ab vno ex gabellariis insolidum peti potest. ibid.
Gabella si ab illo indicta sit , qui eius imponendæ potestatem habeat, etiam ab animo,seu in conscientiæ foro , debetur. tomo 1. 458.
gabella est soluenda etiam in foro conscientiæ,quãdo est apposita ab habente potestatem imponendi. ibid.b
gabella si debet solui secundum statutum per extrahentem aliquam rem à territorio non extenditur ad res,quæ ad proprium vsum extrahuntur. ibid.b
gabella,si secundum statutum debeat solui de aliquibus bonis extractis de aliquo territorio,non comprehendit res , quæ originaliter non sunt de dicto territorio,sed per transitum aliunde deportantur. ibid.
gabella soluitur detractis detrahendis. ibid.b
Gabella.Quid si animal,non erat conducentis res commissas,an dominus cuius est illud perdat. 1.460.a
An portans licita & illicita perdat omnia. ibid.
gabella non soluitur , cùm ex re vendendi pacto venditur. Si tamen soluitur non repetitur. 1.459.b
exemptus portas res alienas,dicens eas esse suas dicitur fraudare Gabellam,& res incidunt in commissum. 1.460.b
Gabellam fraudans an teneatur. 1.460.a
gabellarum locatio potest ante tempus reuocari,si tempore debito nõ fuit solutum prætium. 1.460.b
gabellarum conductores coguntur etiam ante tempus soluere si necessitas subsit. ibid.b
gabellarum ius concessum,per principem alicui,non potest vendi sine principis consensu. ibid.
Gabellam tenetur soluere emens ab ecclesia,licet ea sit immensa. tom. 1.458.b
Gabellarum conductor non potest esse clericus. 1.460.b
Gabellam soluere tenetur clericus vel alius exemptus qui in fraudem gabellæ dixerit res alienas esse suas. ibid.
In gabellis consuetudo seruanda est. 1.460.a
Gabella quo casu de contractibus soluenda est,de illo duntaxat prætio soluetur,quod deductis omnibus sumptibus in subhastationes,tabelliones , proxenetas , & alia id genus collaris,penes venditorem restat. 1.458.a
Gabellam vini,An si communitas vendat, teneatur ipsa soluere pro vino quod emet postea. 1.461.a
Gabellarum emptores dicuntur publicani. ibidem
Gabellum non fraudat,qui pro vsu suo portat. 1.458.b
Gabellã contractus soluere tenetur,qui in loco statuti verè contrahit, non qui fictè,nec cum alibi contrahitur,cum pacto, & contractus intelligitur in loco statuti factus. 1.459.b
Gabellas fraudare non licet. 1.459.a
Nunquid pœna,quã incurrunt fraudantes Gabellã,applicetur emptoribus gabellarum. 1.460.a
Si mulio portat res meas & fraudet Gabellam, An res meæ confiscentur. ibidem
gabellæ collectori facta professio excusat à commissione. 1.460.b
gabellam emens à communi potest vendere bona non soluentium.1. ibidem
De consuetudine Gabellæ,per dominos locorum imponi possunt. 1. ibidem
Præscrip.& ius imponendi gabellam procedit tantum in illis rebus de quibus consueuit solui gabella,non de aliis. ibidem
In dubio respondẽ.est contra Gabellam. ibidem
Et pro reb. quas negotiationis seu mercaturæ causa defert Clericus tenetur soluere Gabellam. ibidem
Gabellam contractuum non tenẽtur soluere ecclesia vel clerici. tom. 1.458.a
gabellarij dicuntur propriè hij qui de præsenti principaliter eas habent.Non autem participes,nec fideiussores,nec qui in præteritum conduxerunt,si finita est eorum conductio. ibidem
Gabellarij princ. tant exempti ab onerib. ibidem
gabellariorum libris creden.est. ibid.
galli sua in potestate ac mancipio liberos non habent. atque idcirco illis pupillariter non substituent. 1.458.b
gallinæ & anseres non veniunt appellatione animalium. 1.461.a
geminata confe-an possit reuocari,prætextu erroris. ibidem
geminatæ literæ principis habent vim clausulæ motu proprio. 1.ibid. Fallit,ibid.
Contra geminatam confessionem non potest opponi except.non nu. pec. ibidem
geminatio ex interuallo maiorem vim habet. ibidem
geminatio actuum plus operatur,quàm simplex. ibidem
Geminatio quittationum non facit præsumi bis solutum. 1.461.a
Generalia veluti minus stringentia omittenda. 4.237.nu.8.
Generalia, vbi desunt specialia,& individua possunt allegari ad decisionem causarum. 4.266.nu.5.
Generalis disputatio includit omnes casus,licet maior sit ratio in vno, quàm in alio. 4.257.nu.114.
Generalis dispositio non comprehendit qualificatum. 1.462.b
Generalis decisio non comprehendit casus priuilegiatos. 1.461.b
Generalia verba trahuntur,& ad præsentia,& ad futura. 1.461.b
Generalis dispositio non comprehendit causam dotis. 1.463.a
Generale dictum restringitur ad habilia. 1.461.b
Generalis quitantia recipi oca facta in contractu diuisionis,non porrigitur in effectu ad species dolo vnius contrahentium suastracta.to. 1.461.b
Generalis quitantia non comprehendit id quod erat impossibile remi tiantem donare. 1.462.b
Generalis quitantia legatorum non comprehendit legatum dotis ibi.
Generalia verba quandoque restringuntur,& qualiter. 1.461.b
Generalia verba,generaliter intelliguntur. 1.463.a
Generalis clau.restringitur,ad similes expressis. ibid.
Generalis gratia seu indulgentia,an trahatur ad crimen læsæ maiestatis. 2.70.b
Generalis clau.trahitur ad omnia quæ quocunque modo,sub generalibus verbis includi possent quando aliqua in specie præmittuntur.1. 462.a
Generalia verba restringuntur à iure. ibid.
generalia recipiunt à specialibus intellectum. ibid.
In generali sermone,non venit persona loquentis. ibid.b
In generali donatione bonorum meorum quid veniat. ibid.
In generali sermone non veniunt inimici & offensores. ibid.
In generali sermone remissionis,nunquam comprehendi crimẽ falsi. 1.334.a
In generali dispositione,an veniat emphyteusis,aut feudum. tom. 1.462.
In Generali dispositione non veniunt prohibita,nec illicita. ibi.
generalitas parit confusionem,& obscuritatem. 1.463.a
generalitas non comprehendit ea , quæ ad elegantem vsum destinata sunt. 1.463.b
generaliter fieri non suffic.quod specialiter fien.est. ibid.
genus tãtũ operatur in suo genere,quãtũ species in sua specie.1.464.a
genus in medio positum,re stringitur ex præcedentibus, & sequentib. 1.463.b
genus generalissimum est quod omnia continet, & nullum genus habet supra se. ibid.
genus à digniore parte sui denominationem sumit. ibid.
genus perire non potest. 1.464.a
genus in omni obligatione generali accipiendum,non generalissimũ, vel subalternum,sed quòd certos habeat & limitatos fines, vel à natura,vel arte. 2.128.a
Ad remotionẽ generis sequitur remotio cuiuslibet speciei.1.463.b
Affirmatiuè autem ad positionẽ generis non sequitur , positio speciei:vt si dicam hoc est animal,non sequitur,ergo est homo. ib.
Sed bene econtra ad positionem speciei sequitur positio generis. ibidem
generi per speciem derogatur. ibid.
generis appellatione,qui veniant. 1.464.a
generare non valens,non potest contrahere matrimonium. ibid.
An genitiuus referatur ad vsufructuarium vel si dicatur,terræ tali domini sunt interdictæ,an sint interdictæ illæ in quibus habet solum vsumfructum. ibid.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index in Communes

Genitiuus denotat etiam possessionem. 1.463.a
Genitiuus denotat dominium. ibid.
Gens. An quatuor dicantur facere gentem. ibid.
Gentiles dicũtur, quia sint tales quales geniti sunt infideles. 1.463.b
gentis appellatione comprehenditur etiam mulier. ibid.b
Gerundium importat necessitatem. 1.464.a
Gesta per substitutum excommunicati, sunt nulla. 1.301.b
Gesta contra formam sunt nulla. 1.433.a
Gesta per minorem sine curatore coram arbitro & sententia contra eũ valent, & si possit restitutionem in integrum petere. 1.464.a
Gesta per procuratorem reuocatum, & certioratum regulariter non valent, nec domino præiudicant. 1.464.a
Glossatori asserenti constitutionem super qua scribit non esse in vsu, creditur. 3.27.num.5.
Glossæ opinionem sequens dicitur veritati inhærere. 4.237.nu.14.
Glossæ autoritas omnes alios doctores antecellit. 4.267.nu.22.
Glossæ opinio omninò est seruanda. ibid.num.24.
Glossæ autoritas est probabilis non necessaria. ibid.26.
Glossa est idolum aduocatorum. ibid.27.
Glossæ distinctio in l. Lucius. ff. de his qui not. infam. de periuro, quando censeatur, & sit infamis. 1.464.a
Glossæ opinio communis censetur, & ab ea in iudicando, consulendoque iudices recedere non possunt. ibid.
Glossa in c. 1. §. 1. in verb. posi posuerit. de feudo vel benefi. fœmi. vbi dicit, quòd si vasallus fiat monachus, feudũ reuertatur ad dominum. Intelligi deberet, vbi agnati non superessent, vel vbi feudum esset nouum. ibidem
Glossa ponens varias op. vltimam approbare videtur. ibidem
Gradus in successione feudorum computantur secundum ius ciuile. 1. 362.a
Gradum distinctio quoad consanguineos vel propinquos ex latere censendos, si matrimonij causa agetur, ex iure Pontificio peti debet, si successionis materia tractetur, ex iuris ciuilis constitutionibus in vtroque foro prometur. 1.463.a
Grammatici excusantur à tutela cura, & aliis muneribus. 1.465.a
Grammatica falsa, an & quando vitiet rescriptum: aut alia instrumenta. 1.464.b, & 465.a
Gratia gratis data, & gratia gratum faciens, quæ dicatur. 1.466.a
Gratia generalis an extẽdatur ad crimẽ falsi & læsæ Maiestatis. 1.466.a
Gratia à principe vel Senatu impetrata non facit vt impetrans hæredi tatem sibi tempore banni delatam, sed propter ipsius incapacitatem ad alios in proximiore gradu transmissam, recuperare possit, quia princeps non censetur velle auferre ius alterius. 1.465.a
Gratia an debeat probari per scripturam. 1.466.a
Gratia, seu remissio delicti, siue indulgentia à principibus duobus fit modis. 1.465.a
Gratia simpliciter facta intelligitur perpetua, nec extinguitur per mortem etiam re integra. 1.466.1
Gratia facta cum clausula quòd si similia attentanerit, &c. an talis adtectio sit nulla. ibidem
Gratia alicui cuius bona ad fiscum delata sunt concessa à principe vel senatu, non se extendit ad bona illa à fisco alienata. 1.465.a
Gratia plus est quàm indulgentia, & intelligitur plenarie. 1.466.a
Gratia verbum qualiter intelligatur. ibid.
Gratia facta per principem de homicidio, tacita prima gratia de alio homicidio est nulla. ibidem
Gratia si non gratis datur, vel accipitur, gratia non est. 1.465.a
Gratia non valet nisi exprimatur quælibet facti seu delicti qualitas. 1. 466.a
Gratia fienda est patri qui filium ducit ad iudicem. ibid.
Gratia Papæ facta etiam nondum executa non expirat morte concedẽtis. 3.392.nu.17.
Quid in gratia facta à legato. ibi.18.
Gratia facta ad beneplacitum concedentis expirat morte cõcedentis. ibid.nu.20.
Ampliatur & limitatur multis modis. ibidem
Quid si dictũ sit donec reuocauero, an talis gratia requirat reuocationem expressam. 3.392.nu.24.
Quid si dictum sit ad beneplacitum cum diffidicta. ibid.25.
Quid in pœnis impositis a iudice donec iudex eas reuocauerit, an cessent mortuo iudice, vel eo remoto ab officio. ibi.27. & seq.
Quid in iurisdictione ordinaria data ad beneplacitum. ibi.32.
Quid in iurisdictione delegata. ibi.33.
Gratia facta de beneficio vacaturo expirat morte concedentis. 3.393. nume.37.
Ampliatur, & limitatur. ibi.36. & seq.
Quid in expectativa. ibi.42.
Gratia facta à legato de certo beneficio vacante morietẽ legato antequam ad executionem procedatur expirat. ibid.44.
Gratia purè facta etiam si fit potentior, præfertur priori gratiæ conditionali. 3.363.nu.1.b
Declaratur. ibi.2. & seq.
Quid in conditione casuali. ibi.4. & seq.
Quid si in conditionali sit apposita clausula retrotractiua. ibi.7.
Quid in conditione resolutiua. ibid.9.
Quid in contractibus. ibi.10.
Gratia Papalis, & vltima voluntas æquiparantur. 4.200.a
Gratia etiam re integra morte concedentis non expirat. 3.391.nu.1.b
Ampliatur multis modis. ibi.22.
Limitatur. 3.391.nu.20.
Gratis etiam solo verbo facta, non expirat morte concedentis. 3.39 num.2.b
Gratiam facere non videtur, qui facit id ad quod naturali ratione adstrictus est. 1.467.a
Gratiæ factæ à statutis vel decretis, non trahuntur ad delicta futura. 1.465.a
Gratiam facere dicitur, qui minus nocet quàm posset. 1.466.a
Gratiæ plures si quando emanent in eadẽ ecclesia nulla apposita clausula, tunc si ambæ referantur ad idem beneficium expressè, vel quo ad mentem, secunda gratia non valebit propter subrepentionem. 1. 465.b
Gratiæ se submittens non videtur fateri delictum. ibidem
Gratiarum executores si opposita sibi exceptione, quæ nõ tantum eorum Potestatem, sed etiam ipsam gratiam respiciat se incõpetentes, vel non esse executores pronunciarint, gratia non extinguitur, etiã si appellatum non sit. 1.466.b
Quod ob Gratiam alicuius conceditur, in consequentiam trahi nõ debet. 1.466.a
Quod per Gratiam fieri debet, turpiter fit per pecuniam. ibi.a
Grauamen. In appellatione à diffinitiua etiam cognoscitur, & diffinitur de grauamine illato per interlocutoriam, à qua non est appellatum. 1.466.b
Grauatus in vno in alio alleuiari debet. ibid.b
Grex conseruatur, etiam in vna oue, si à prin. fuerunt plures. ibid.
Grex largo modo comprehendit omne genus animalium quod gregatim pascitur. ibidem
Et quot animalia faciant gregem. ibidem
Grex propriè intelligitur de pecudibus seu animalibus minutis: Armentum verò intelligitur de Animalibus magnis. ibidem
Guardianus specialiter nominatus non venit appellatione fratrũ. ibi.
Guardianus cui est commissa electio pauperum, potest eligere fratres sibi subditos. 1.466.b
Guardianus minorum dicitur habere dignitatem. 1.479.b
Guarentigia quid sit. 1.466.a
Gubernator & legatus etiam de latere equiparantur: & possunt facere ordinationes perpetuò duraturas. ibid.
Guelfus & gibellinus sunt passiones animi. ibid.
Guelfius filius guelfi potest se facere gibellinum. ibid.

H.

HAbeat, vel volo habere, est verbum directum vel saltem commune, aptum comprehendere directam institutionem. 1.467.a
Habens merum & mixtum imperium, potest in quacunque parte suæ iurisdictionis iudicare. 1.625.a
Habens anteriorem hypo. generalem, præfertur habenti posteriorem specialem. 1.500.b
Habens pecuniam alterius, vt non habens censetur. 4.172.a
Habere dicimur quæ nostra sunt, quæque habere debemus. 4.200.a
Habere maritum inutilem, est nullum maritum habere. ibid.b
Habere non ad id de quo agitur, est non habere. ibid.
habere parum, aliquando pro nihil habere censetur. ibid.
habens potestatem procedendi secundum liberum velle, licèt non teneatur seruare solennitatem iuris positiui quo ad partes, tenetur tamen obseruare quo ad tertium comparentem. 1.560.a
Habenti tutorem alius tutor dari non potest. 1.467.a
Habilitas. Quando verba generalia recipiant restrictionem, de habilitate. ibid.
Habilitas præsumitur quis quando actus est legitimè gestus. tom.1. 467.a
Habitans extra territorium vnius Principis potest puniri lege municipali pœna confiscationis, & indignationis Principis. ibid.
Habitaturum qui se in aliquo certo loco promittit, non in eo habitare præcisè cogetur, non & si ad illud quod interest agentis teneatur. 1. 467.a
habitare non dicitur, qui non habet animum permanendi. ibid.
Habitatiosi relinquitur alicui mulieri, poterit secum ducere maritum. 1.467.a
Habitationis appellatione intelligitur etiam de futura. ibid.
Habitatio dicitur probata, licet non probetur de omni momento. ibi.
Legata habitatione intelligitur de parte quam testator habitabat. 2.16.a
Ille qui ex legato habet habitationem potest alteri locare. 1.467.a
habitatione legata vxori an debeantur alimenta. 1.467.a
Qui habet habitationem debet vti honestè aliàs priuatur. 2.16.a
habitator quis dicatur. 1.467.a
habitator non dicitur ille qui habitat gratis. 1.467.a
habitator dicitur ille qui pro famulo moratur. 1.467.a
hæres condemnatus per sententiam, beneficio inuentarij inuatur. tomo 1.469.b 1.467.a
habitus non fac. monachum. ibid.
habitus. Talis quis esse præsumitur, qualis habitu inuenitur. tomo 1. 467.a
hæres tenetur de dãno dato à defuncto: etsi nec ad ipsum, nec ad mortuum aliquid peruenerit. 1.469.b
hæres non declarat libellum. 1.476.a
hæres illius qui promisit compromittere, non tenetur cõpromittere, si de eo non fuit dictum. 1.476.a
hæres non potest conuinci ex eo quòd defunctus promiserit soluere illud quod declaratum fuerit. 1.476.a

Vtriusque Iuris Opiniones.

Heres. Per nominationem alicuius de herede inter viuos factam, an videatur ille effectus heres illius eum taliter nominantis. 1.477.a
Heres rogatus hæreditatem restituere ex Senatusconsulto Trebelliano, quatam retinere potest. 1.467.b
Heres cum beneficio inuentarij in feudo hæreditario, tenetur satisfacere creditoribus defuncti. 1.473.a
Heres non cõficiens inuentarium tenetur creditoribus vltra vires hereditarias. ibid.
Heres extraneus grauatus restituere hæreditatem, solam Trebellianicam detrahit, & hoc ex Senatusconsulto inductum fuit, vt inuitentur heredes ad adeundam hereditatem. 1.467.b
Heres non conficiens inuentarium, non perdit Trebellianicam. 1.469.b
Heres nisi infra anni tempus legata integraliter soluerit, non tantam Falcidia, sed etiam commodo priuatur. 1.471.b
heres, Appellatione heredis qui heres comprehendatur. 1.474.a
heres impropriùs venit in dispositione, in qua fit mentio de quocunque herede. 1.471.b
heres certa in re institutus, si adiũgatur vel vniuersalis, vel ex parte cõ hæres, nihil amplius re illa in qua instituitur capiet, si tamen adiunctus heres adirenolsit, seu non potuit, totam hæreditatem iure accrescendi vindicabit. 1.471.a
heres si quis instituatur à testatore, qui ab eodemmet instituto postea herede, vel à notario, vel ab alio quopiam rogatus fuit quem vellet hæredem facere, & ille eum sibi hæredem esse velle respondérit, hæres iure haud controuerso erit. ibid.b
heres ex asse, non solùm si partem adeat, & de alia taceat, sed etiam si partem aliquam adeat, & aliam expressim repudiet heres insolidum efficitur. ibidem
heres institutus moriendo ius deliberandi ad suum heredem transmittens, si eius heres ex iure deliberandi velit hæreditatẽ adire, excluditur substitutus. ibid.
heres non confecto inuentario, non tenetur ex delicto defuncti vltra vires hæreditarias. ibid.a
heres eadem est persona cum defuncto. ibidem
heres defuncti præfidis habet integrum salarium totius temporis officij, si tempus non sit finitum. 1.470.a
heres. Ex submissione defuncti ad omnes curias cum renunciatione fori potest heres ibi conueniri. 1.471.a
heres si cedit actionem forensi contra statutum, si hoc faciat ex mandato testatoris non incidit in pœnam statuti. 1.470.a
heres an teneatur stare colono. 1.475.a
heres ex minus solenni voluntate, minusque ritè ac solenniter conserpto testamento naturaliter tenetur. 1.470.b
heres tenetur ad alendum vxorem defuncti intra annum luctus. 1. 470.a
Fallit. ibid.
heres non conficiens inuentarium, sicut priuatur falcidia, ita etiam Trebell. 1.473.b
heres institutus tanquam filius reputatus à patre, non succedit, sed venientes ab intestato ac ipsis deficientibus, fiscus succedit. tom.1. 478.a
heres grauatus restituere hæreditatem per fideicommissum etiam si adiuit hæreditatem sine beneficio inuentarij, potest deducere aduersus fideicommissarium id quod sibi debetur à defuncto. to.1. 471.a
heres non potest venire cõtra iuramentum defuncti. 1.475.a
heres potest cogi facere id ad quod tenebatur defunctus. ibid.
heres illius qui non habuit iustam causam litigandi, debet in expen. condem. 1.319.b
heres domini an possit priuare vasallum, si ipse dominus non fuit conquestus in eius vita. 1.379.a
Heres tenetur, dotare prout defunctus. 1.475.a
Heres tenetur ad soluendum as alienum: & non vsufructuarius. tomo 1.470.a
Heres non cõpellitur satisfacere pro mortuo in quo non apparuerunt signa contritionis. 1.469.a
Heres certa in re institutus, si coheres non adiungatur, heres ex esse prorsus erit. 1.470.b
Qui semel fuit hæres non potest definere esse heres. 1.487.a
Heres delinquentis tenetur solùm lite non contestata, quatenus ad eũ peruenit dato, quòd inuentarium non fecerit. 1.473.b
Heres mariti potest accusare adulterium vxoris cõmissum in vita mariti, etsi ignorauerit adulterium. 1.470.a
Heres idem est quod dominus. 1.471.a
Heres suus, etsi repudiaret hereditatem: potest re integra reuocare repudiationem, etsi habeat coheredem extraneum. 1.469.b
Heres pro parte, & pro parte quis esse non potest. 1.477.a
hæres, etsi sit filius, tenetur obseruare contractum factum per patrem, etiam si tangat suam legitimam. 1.469.b
heres successurus intra tempus primi heredis, interrogatus si velit succedere, & ipse dicat quòd non, sibi præiudicat. ibidem
heres vniuersalis institutus, licet non expresse, sed per interpretationẽ quis dicitur, ex eo, quia non habet cohæredem, & propterea nõ potest legitimam suam solam acceptare, & reliquum hæreditatis respuere. 1.470.b
Quid si heres antequam vendat hereditatem soluat aliqua debita hereditaria vel legata, an poterit ab emptore recuperare. 1.487.b
Si heres aliquid recipiat quod debeatur, causa conditionis implendæ, an videatur adire. 1.487.a
heres nõ cõficiens inuentariũ tenetur creditoribus & legatariis vltra vires hereditarias. 1.470.a
heres ea in parte, in qua heres est, defunctũ reddit, ac repræsentat, & in cæteris hæreditatis partibus extranei loco est. 1.470.b
heres leganeis res alienas regulariter de euictione nõ tenetur. 1.471.b
Fallit, ibid.
heres tene. soluere legata, etiam mora sibi hæred. quæstione, dummodò ei, de ipsis legat. restituen. in casum euictionis hered. caua. 2.11.a
heres intra tempus conficiendi inuentarium, an possit à creditoribus conueniri. 1.476.b
heres nuntiari non tenetur ad impensam demolitionis. 1.159.b
heres vltimi defuncti esse debet, succedens in feudo hereditario mixto. 1.344.b
heres rem soli extero homini seu forensi (vt doctores fantur) contra statuti formam vendens, non idcirco ab indictis pœnis excusabitur, quia id illi onus testator imposuerit. 1.472.b
heres sine beneficio inuentarij in feudo ex pacto & prouidentia sibi præiudicat. 1.344.b
heres qui se immiscuit hæreditati, videtur factum defuncti approbare. 1.475.a
heres, cui bonorum distributio post suam mortem iniuncta est, non potuit in ipsius vita eo se onere expedire in pauperum illorũ necem, qui post illius mortem futuri sunt. 1.472.b
heres suus pro herede non vsucapiet. ibidem
heres tene. luc. rem legatam quam testator pignorauit. 2.23.a
heres vel actor antè omnia in executione iam latæ sententiæ (tametsi illa vniuersalis fuerit,) debet specificare res, quas vti hæreditarias prætendit sibi vigore dictæ sententiæ restitui, aliàs non constaret, su per quibus rebus peteretur executio. 1.472.b
heres ob non confectionem inuentarij, non perdit Trebellianicam. to. 1.472.b
Hæres tenetur in causa iurare de calumnia, licet defunctus iurauerit, 1.607.b
Si hæres grauatus est dare alimenta in domo exçusa. dan. in domo æquè bona. 2.12.a
Hæres Emphyteutæ non soluens canonem, licet cadat à iure suo, etiã quod sit minor, nec tanquam minor restituatur in integrum: tamen si ignorabat se obligatum ad talem canonẽ, restituetur ex clausula illa generali, si qua mihi iusta causa, &c. 1.472.b. nu.6.
Hæres scriptus in testamento non abolito, nec cãcellato, nec in aliqua sui parte vitiato, mittendus est in possessionẽ bonorum, quæ defunctus tenebat, & possidebat tempore mortis suæ. tomo primo, pagin. 472.b
Hæres negans rem legatam esse hæred. non detrahit falcid. tomo 2. 144.a
Hæres vt à iudice in possessionem hæreditatis mittatur, satis superque est, si testamentum offendat, ac se dicat eum esse qui illic institutur, quamuis aliud longè diuersum futurum sit, si ab intestato ad illũ re deat hæreditas. 1.472.a
Hæres qui rem hæreditariam, pluribus hypothecatam emit ab anteriore creditore, potest ab aliis creditoribus, pro illa re conueniri. tom. 1.477.a
Hæres confecto inuentario, quando hæreditas non est soluẽdo, potest venire contra factum defuncti, & rem suam à patre venditam vendi care. 1.472.b
Hæres intra luctus annum testatoris vita functi vxoré necessariò alet. 1.472.a
Hæres, qui defuncti factum ob legem resistentem alioquin nullum impugnare atque euertere prorsus valet, impunè admittetur. 1.472.a
Hæres grauatus restituere, si absque liberis è vita migret, non videtur ipsis liberis susceptis & superstitibus restituere iussus. 1.472.a
Hæres in re grauari a testatore potest, quam donatione antea ab eodẽ consequutus est. ibid.
Hæres institutus metu alterius perdit hæreditatem. 1.473.b
Hæres banniti vniuersalis pro suo interesse, potest vti literis & rescriptis ad nouas defensiones bannito cõcessis, mortuo etiam ipso bannito. ibid.
Hæres, qui & ipse testatoris agnatus, aut cognatus post mortem suam restituere quidpiam, aut totam hæreditatẽ proximioribus agnatis vel cognatis iubetur ad proximiores fuimet ipsius hæredis agnatos vel cognatos: non verò ad testatoris proximiores peruẽturam fideicommisso hæreditatem obtinet. 1.472.a
Hæres hæreditatis vniuersæ restituẽdæ oneri obnoxius, nisi inuentariũ concinnarit, non minus quartam Trebellianicam perdit, quàm de legatis particularibus falcidiam amittit. ibid.
Hæres ex tempore, vel ex die sui ipsius mortis institutus, subducto tempore, instituto purè censebitur, quamuis ex tẽpore vel die mortis alterius alicuius sub conditione institutus videatur. ibid.
Hæres suus, quando sui iura amittat, quando secùs. ibid.b
Hæres tenetur de dãno dato à defuncto, etiam si nec ad ipsum, nec ad mortuum aliquid peruenerit. 1.473.b
hæres quilibet potest per se vel notarium, vel alium interrogare testatorem ad instituendum se hæredem: & si in casu dictæ interrogationis testator faciat interrogantem hæredem, valet, & tenet ista institutio. 1.469.a
hæres sententia damnatus, repertorij beneficio inuatur. 1.472.a
hæres institui spurius non prohibetur sub conditione, si natalibus restituatur. ibid.
hæres defuncti potest instare declarari defunctũ nõ deliquisse. 1.476.b
hæres semel effectus, an possit definere esse hæres. ibid.
hæres effectus in vno iudicio est hæres quo ad omnes. ibid.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index in Communes

Heres cogi non potest ad soluendum relicta ex testamento non solenni. 1.469.a
Heres primi inuestiti tantùm, licet non vltimi, potest in feudo ex prouidentia succedere. 1.345.a
Heres reuocat confessionem erroneam defuncti. 1.476.a
Heres censetur eadem persona cum defuncto. 1.475.a
Heres scriptus in testamento valido de iure ciuili, si agnoscat bonorũ possessionem, de iure prætorio non est propriè heres. 1.469.b
Heres non potest contrauenire dispositioni testatoris super feudo hæreditario mixto. 1.344.b
Heres Vasalli infra annum & diem debet petere renouationem inuesturæ, aliàs priuatur feudo. 1.383.a
Heres mariti potest accusare adulterium vxoris cõmissum in vita mariti, etiam si ignorauerit adulterium. 1.473.b
Heres non compellitur satisfacere pro mortuo, in quo non apparuerunt signa contritionis. ibid.
Heres, qui confecit inuentarium, etsi dolosè omittat ponere vnam vel duas res in illo: non tenetur insolidum, vt alias teneretur, si nullum inuentarium confecisset. 1.469.b
Heres ex delicto defuncti, etiamsi ex ipso delicto nihil ad eum peruenerit, & lis cum defuncto non fuerit contestata, dummodò alia bona defuncti ad eũ peruenerint, iure canonico tenetur, & ideò potest compelli vt hoc ex bonis defuncti satisfaciat. 1.471.b
Quanuis heres per non confectionem inuentarij perdat Falcidiam, tamen Trebellianicam non amittit. 1.563.b
Si heres patris legat quid minus quã esse debeat dos: & filia agnoscat legatum, an possit petere residuum. 2.33.a
Heres testamento designatus hereditatem adire potest. 4.174.b
Heres suus comprehensa testamento ignorare præsumitur. 1.472.b
An heres teneat. obseruare iuramentum, & cogi possit per iudicem ecclesiasticum. 1.615.b
Heres non potest improbare factum defuncti. 1.475.a
Heres constitutione habitus filius & si reuera non institutus sit, tamen possessorio diui Adriani beneficio potietur. 1.472.a
Heres indebitus, heres nullus. 4.200.b
Heres hieredis, ob transmissionem iuris deliberandi excludit substitutum, & eidem præfertur. 1.469.b
Heres vnusquisque insolidum tenetur adimplere factum indiuiduum ad quod tenebatur testator, & vno adimplente est satisfactum, & alij non incidunt in pœnam. ibid.
Heres non tenetur probare alia bona non extare, quàm descripta in inuent. Sed hoc probare debet qui contrarium allegat. 1.566.a
Heres etiam cum beneficio inuentarij in feudo hæreditario mixto tenetur pro facto defuncti, maxime cum alia bona libera adessent, & de commoditatibus feudi satisfacere. 1.345.a
Heres instítutus, etiam dato substituto vulgariter, ius deliberandi trãsmittit ad heredes si decesserit hæreditate non adita, sciens ad se hereditatem delatam. 1.470.a
Heres adeundo hereditatem quasi contrahit cum creditoribus & legatariis. 1.471.a
Heres sanguinis institutus in re certa, an veniat app. heredis. 3.340. num.18.
Heres emphyteota non potest declarari incidisse in caducitatẽ, si eius autor viuens non fuerit declaratus. 3.441.nu.2.
Idem in herede vasalli. ibid.b.3.
Declaratur. ibid.
Heres mariti nõ potest mulieri opponere exceptionem adulterij, quã maritus viuens non opposuit. 3.441.nu.8.
Quid ecõuersoan maritus possit heredibus mulieris adulterium opponere. 3.442.nu.11.
Heres creditoris non potest accusare debitorem de periurio. 3.119.n.8.
Heredis institutio, an possit exprimi in testamento per relationem ad aliud, 2.231.nu.4.
Heres promittens soluere omnia legata, potest Falcidiã retinere. 3.258. nume.2.
Heres in iudiciis non potest volũtatem defuncti declarare. 3.326.n.74.
Limitatur. ibi.75.& seq.
Quid in contractibus, & in vltimis voluntatibus. ib.76.
Hæres negans rem legatam esse hereditariam amittit beneficium l. Falcidiæ. 3.275.nu.12.
heres malæ fidei possessoris, an possit à seipso præscriptionem inchoare. 2.304.nu.1.
Quid de iure canonico. 3.305.nu.2.
Quid in successore dignitatis. ibi.7.
heres potest præscribere ex titulo, quem non habuit à testatore, sed ab extraneo, siue ante, siue post mortem testatoris. ib.nu.5.
heres cum beneficio l. & Inuetari, licèt sit heres malæfidei possessoris, potest à seipso præscriptionem inchoare. 3.310.nu.9.
heres non potest venire contra factum defuncti. 3.333.nu.1.
Ampliatur, & limitatur multis modis. ibid.3.
Quid in re propria ipsius heredis. ibi.3.
Quid si hæres non teneatur de euictione. ibid.5.
heres non tenetur approbare factũ defuncti, nisi pro portione hereditaria. ibid.7
heres etiã non confecto inuentario de iure canonico nó tenetur vltra vires hereditarias. ibi.11.
heres tenetur approbare factũ defuncti non iure actionis, sed iure exceptionis. ibid.13.
Quid in herede instituco in legitima tantùm. ibid.14.
Quid in herede instituto in re certa. ibid.16.
Quid in legatario. ibi.18.
Quid in feudo antiquo. ibi.19.
Quid feudo hereditario. ibi.20.
Quid in emphyteusi. 3.334.nu.22.
Quid in contractu facto in fraudem heredis. ibid.26.
Quid in herede non succedente ex voluntate defuncti, sed ex ldi spositione. ibid.27.
Quid in facto defuncti inualido, & improbato. ibid.
heredem esse, & heredem se facere, sunt paria. 4.200.b
heredi ad deliberandum quantum tempus dari debeat. 1.476.b
Si vnus ex heredibus non sit soluendo, alius tenetur exonerare conscientiam defuncti. 1.469.b
heredes scripti illi dici possunt, quorum nomina sunt notata in testamento, nõ autẽ illi qui possunt dici heredes ex legis ordine. 1.477.b
heredes plures instituti in quibus naturæ & charitatis ordo sit, non omnes simul instituti intelliguntur, sed successiuo ordine alij ante alios. ibidem
heredes verbis coniuncti in accrescendi iure illis præferuntur, qui re tantùm coniuncti sunt. ibidem
heredes ab intestato primi duntaxat gradus, non verò & vlteriores, tacito testatoris iudicio vocati censentur. ibidem
heredes & si in obligationes omnes, quibus & alij testatoribus vita functi tenebantur, & ipsi testatores aliis obnoxij erant, generaliter ac regulariter veniant, tamen illas haud induent, vel suscipient, quarum contractibus taxatiuam dictionem alterutra pars addiderit. 1.477.b
heredis institutio aut præsumpta aut tacita, quamuis generaliter ac regulariter pro nihilo prorsus sit, tamen in quibusdam formis rectè collecta procedet. 1.477.b
heredi non conceditur absol. à iuramento. 1.477.a
Hæredes, quorum nomina testator deleuerit, & si hæredes esse non desinant, tamen indigni habebũtur, atque illis alioquin obuentura hæreditas ad fiscum deferetur. 1.477.b
Hæredis appellatio in feudorum materia ad filios solùm refertur. to.1. 477.b
Hæredes & si ex defunctorũ delictis iure ciuili non teneantur, tamen pontificio iure tenentur. ibid.
Hæredum pars maior, si pacem cum defuncti offensore inierit, satis superque est, vt offensor veniam delicti possit impetrare. ibid.a
Hæredes tenentur ad debita pro portionibus hæreditariis nullo habito respectu ad prælegata. 1.475.a
Hæredum appellatio, quæ in contractu pro se & filiis & hæredibus gesto inseritur, ad hæredes extraneos non dilatatur. 1.477.a
Hæredi vniuersali mala fides defuncti nocet. 1.478.b
Hæredes Donatoris non possunt donationem reuocare, si donator pasus sit Donatarium res donatas possidere. ibid.
Hæredis ex asse institutio, quæ verbis directis concepta in codicillis, aut imperfecto testamento est, si codicillaris clausula adiungatur, in fideicommissum conuertetur, quo legitimi hæredes cogantur hæredi illi non ritè instituto hæreditatis bona restituere. 1.478.a
Hæredis institutio ad interrogationem notarij facta à testatore sanæ mentis, mortis proximitate non oppresso valet. tomo primo, pagin. 478.a
Hæredis bona si expressim testator obligauerit, valebit obligatio, & cõ petet hypothecaria actio, si obligatio hæredi ipsius nomine facta fuerit, aliàs generaliter pignoratitiæ contrariæ locus erit vt pignus à defuncto constitutum tradatur, vel si iam traditum fuerit, exceptio contra hæredem repetentem dabitur. 1.478.a
Hæredis bona non minus dispositionibus testantis subiecta sunt, quàm sua ipsius testatoris bona, quippe quæ de illis atque de his testator disposuerit hæredes adita hæreditate æqualiter obseruare atque explere omninò tenetur. ibid.
Hæredi cuicunque sub quacunque conditione instituto competit bonorũ possessio secundùm tabulas, iuxta quã quoad conditio pendebit, bonis curator constituetur, & cùm fuerit expleta conditio, non egebit alia bonorum possessione. ibid.
Hæredes tenentur pro pœna, maximè in confiscatione bonorum mortuo delinquente ante sententiam, quando pœna ipso iure est imposita, & de iure communi poterat damnari memoria defuncti. tomo 2.206.a
Hæredes & si ex defunctorum delictis iure ciuili non teneantur: secus de iure canonico. 1.478.a
Hæredes sui & necessarij non præsumũtur habere scientiam eorũ quę in testamento cõtinentur, secùs in hæredibus extraneis: quia illi præsumuntur habere scientiam fideicommissi, & cæterorum contentorum in testamento. ibid.
Hæredibus alicuius & ipsi concessa emphyteusis ad quoscunque hæredes seu testamento honestatos, seu ab intestato tanquã proximiores succedentes spectabit, ac deferetur. ibid.
Hæredibus illius, qui rem genericè debet, de solutione dissentientibus iudex pęnę creditore discordiam illorum pro sumptus arbitratu dirimet. ibid.
Hærede non adeunte hereditatem, omnia iura testamẽti pereunt, & sic si nemo hæreditatem ipsam adierit, nihil valet ex iis, quæ in testamẽto scripta sunt. 1.468.b
Hæres mariti defuncti lucretur, vxore superstite, fructus dotis rerum mobilium tempore anniculæ dilationis. tomo primo, pagina 468.b
Hæredis institutio est caput & fundamentum testamenti. tomo primo, 471.a

Hære

V triusque Iuris Opiniones.

Hæredi à semetipso legatum dari non potest. ibid.
Heredis appellatione non venit fideicommissarius. 1.470.a
Heredi, ad hereditatem vendicandam datur plura remedia. 1.470.a
App. heredis in dubio venit heres vniuersalis, non autem heres in re certa. 1.474.b
An heredes mariti, eo casu, quo annum habent ad restituendam dotem ipsi interim alere teneantur mulierem. 1.227.a
heres nisi sit de liberis primi gradus, per non confectionem Inuentarij priuatur Trebellianica. 1.363.b
Qui heredem instituit censetur voluisse testari, & non codicillari. 1.112.b
heredum vbicunque sit mentio non censetur electa industria personæ. 1.474.b
Quid in herede, an teneatur dare legatario instrumenta rei legatæ. 1.551.b
heredis appellatione in dubio venit heres vniuersalis, non autem heres in re certa. 1.474.b
Vnus heredum an possit redimere vnam rem hered. excluso alio herede, quando heredes habent ius Redimendi. 1.477.a
heredi ab intestato succedenti nõ competit beneficium. l.fi.C.de edic. Diui.Adr.tol. 1.478.a
heredem, qui promisit in actu testamenti legatariis persoluere legata, posse ex tali promissione conueniri, an testamentum fuerit reuocatum. 1.483.a
heredem heredis, esse etiam testatoris heredem: Ac ideò prohibitionem factam heredi, intelligi factam heredis heredi, &c. tom.1. 482.a
herede non adeunte hæreditatem, institutus in re certa est vniuersalis heres. 1.469.b
heredi non præiudicat ficta confessio defuncti. 1.476.a
heredes mariti, primo anno dilationis finito, non cogendos amplius alere mulierem. 1.227.a
heredes mariti lucrari omnes fructus dotis primi anni, quo alitur vxor. ibid.
heredes masculi intelliguntur vbi fieret mentio de heredibus masculis, id est, descendentibus, etiam in materia aliàs transitoria ad quoscunque heredes extraneos. 1.473.b
heredi censetur semper testator non minus onus imponere voluisse, quàm fieri potest, ac potuit. 1.473.b
heredi obligatio iure pontificio facessitur, vt damnum etiam illud à defuncto ortum, cuius nihil prorsus ad testatorẽ, vel ad ipsum peruenerit, resarciat. ibid.
heredibus nostris semper prouidere videm. 1.474.b
heredem si testator in testamento suo nominatim non expresserit, illũ tamẽ designauerit per relationem ad aliam schedulam, vel scripturam, in qua sit ipsius heredis nomen expressum, ita tamen vt veniat demum post testatoris mortem certificanda, talis institutio sustinebitur. 1.473.b
heredes pro hæreditaria parte tenentur ad onera hereditaria. tom.1. 478.b
heredes iuris successores sunt. ibidem
heredem iuramento defuncti non ligari. 1.620.a
heredis appellatione in materia non transmissibili, nisi ad descendentes non venit extraneus. 3.339.nu.5.
heredis appellatione in materia transitoria ad heredes, venit etiam extraneus. 3.339.num.1.
Amplia, & declara, vt ibi.2. & seq.
Quid si refultaret absurdum, & contra voluntatem disponentem. ibid.8.& seq.
Heredis appellatione propter dictionem, quibuscunque, venit extraneus, etiam in materia ad extraneos non transitoria. 3.340.nu.1
Amplia, & declara, vt ibid.b.3.& seq.
An veniant fœminæ. ibid.2.& seq.
Quid si agatur de tertij præiudicio. ibid.6
hereditas potest adiri vsque ad 30.an. 1.479.a
hereditas deportato relicta ratione suæ incapacitatis, deuoluitur ad alios testamentarios, vel legitimos successores, perinde ac si ipse institutus non fuisset. 1.509.b
Hereditas si in aliquem casum simpliciter heredi adimatur, quo casu adimetur, peruentura intelligetur vel ad coheredes, vel ad substitutos, si adsint, alioquin ad iustos heredes spectabit. 1.480.a
Hereditas iacens nec dicitur, nec est, cùm quis suus heres in rerum natura est. ibid.a
Hereditas adeatur necesse est, seu ab institutis, sed à iustis heredibus, vt vel testamento, vel ab intestato relicta deberi incipiant. ibid.a
Hereditas non adita, regulariter non transmittitur ad heredes. tomo 1.480.a
Fallit, ibid.
hereditas neque dari, neque adimi codicillis potest. 1.480.a
hereditas parentum non debita filiis, sed quasi debita censetur: quo circa si de ea illi agant de consequendo lucro, non de damno decernando agere dicentur. ibid.
hæreditas vi vel metu alicuius eidem relicta, tum fisco addicetur, cum qui metu vel vi institutus est, testatori proximior erit: alias fiscus. 1.480.a
hereditas quin mutuis pactis inter aliquos viuentes adhuc initis differi bui, darive tota superstiti illorum possit, nihil impedit. ibidem
hereditas patris ex potentia suitatis etiam non adita, ad quoscunque hæredes transmittitur. 1.478.b
hereditas postquam est adita, non dicitur amplius hereditas, sed patrimonium heredis. 1.481.a
Ab intestato an perdatur hereditas, si adeatur ex testamento inutiliter. 486.b
hæreditas vi, vel metu alicuius eidem relicta, fisco tum demum applicatur, cũ qui vi, vel metu est institutus proximior sit testatori, aliàs secus. 1.481.a
hereditas solo animo adiri potest. 1.480.a
hæreditas in codicillis non datur, neque adimitur. 1.487.b
hæreditatis emptor non cogitur creditoribus hæreditariis respondere. ibidem
hereditatis emptor, nõ potest vendicare singulas res nisi probet de traditione. ibid.
hereditas patris transmittitur, etiam non adita iure suitatis. tomo 1. ibidem
hereditas fratris non adita non transmittitur. ibidem
hereditas ab intestato defertur filiis primi gradus æqualiter. 1.483.a
heredis appellatione in materia feudali soli filij veniunt. 1.469.b
hereditas matris non adita, non transmittitur. 1.487.b
hereditas non aditur nec repudiatur per procuratorem generalem. 1.487.a
hereditas per metum alicui relicta, aufertur ab illo quem defunctus propter vim vel metum instituit, & applicatur fisco. 1.481.a
hereditas plerunque est onerosa. 1.479.b
hereditas nulla est viuentis. ibidem
hereditas est successio in vniuersum ius quod defunctus habuit tempore mortis. ibidem
hereditas repræsentat personam defuncti, & est pro domina. ibidem
hereditas paterna non adita, filio mortuo, transmittitur ad heredes extraneos. ibidem
Hæreditas quæ aufertur ab indigno qui occidit testatorẽ applicatur legitimo heredi, non autem fisco. 1.517.b
Hæreditas defuncti occisi per familiam, non debet adiri priusquam familia ac serui fuerint torti, siue palam, siue clam fuerit facta occisio si tamen ab extraneis fiat, si palam, non est adeunda ante, quàm accusatio fiat: Si tamen fuerit facta clam: potest adiri & postea fit accusatio. 1.479.a
Hereditatem adire indebitè, est non adire. 4.200.b
Hæreditatem adire patre iubente, aut consentiente, paria. ibid.
Hæreditatis appellatione, bonorum quoque possessio continetur. 1.480.a
Hereditatis appellatione legata & fideicommissa non continentur. ibidem
Hereditatis aditio retrò trahitur ad tempus mortis. ibid.
Hereditatis adeundæ iuri per triginta annos præscribitur. 1.470.
Hereditatis immixtioni æque atque illius additioni per triginta annos præscribitur. ibid.
Hereditatis petitio & censetur, & est realis actio. ibid.
Hereditatis aditio animi tota est. ibid.a
Hæreditate aui priuatur nepos ob commissum à patre homicidium. 1.450.b,& 451.a
Hereditatis immixtio à creditoribus contra suos hæredes agentibus probanda est, vt illorum intentio iusto innixa fundamento procedat. 1.480.b
Hereditate non adita si quis hæres eo in testamento scriptus decesserit, cui clausula codicillaris inserta erat quamuis ipsius hæredes ad petendam hæreditatem ius non habeat, tamen fideicommissum totius hæreditatis recte peterent. ibid.
Hæreditatis vel legatorũ priuatio non ob quamuis, sed tantùm ob grauem iniuriam inducitur. ibid.a
Hæreditate non adita minor 25. annis decedẽs tanquã ab ipso læsus restitutionis beneficiũ ad hæredes transmittit, vt & maior annis ex iusta aliqua causa transmisisse intelligitur. 1.480.b
Hæreditate hæredem testator priuare potest, si quid ille ab ipso iniunctum aut fecerit, aut non fecerit. ibid.
Quotiescunque aliquis hæreditatem adiuit insolidum vel pro parte, & eius intentio erat, hæreditatem ex quacunque parte sibi delatã acquirere, semper valet aditio pro ea parte quæ in veritate adeũti delata erat. 1.478.b
An hæreditatis aditio insolidũ facta ab eo qui pro parte tantũ hæres erat, valeat. 1.487.a
Hereditatis aditio est animi. 1.479.a
hereditatem alicuius simpliciter repudians, aut renuntiatione à se remouens, hereditate excluisse se tum ex testamento, tum ab intestato censetur. 1.481.a
hæreditatem non aditam iure suitatis non transmittent emancipati filij. ibid.
de hereditate viuentis nemo debet esse solicitus. 1.477.a
hereditatem adeundi ius, seu potestas, quæ competit extraneis, ac se immiscendi quæ suis competit, triginta annorum spacio durat. to.1. 478.b
hereditatem adire potest præcipue seruus vsufructuarius, cuius contẽplatione relictus est seruus vsufructuarius, & non requiritur voluntas proprietarij. 1.479.b
hereditatem qui ex parte repudiat, cùm illi plures eius hæreditatis partes deferrentur, nihil egisse videtur, & ideo hæreditatem rursus pro animi sui arbitratu adire poterit. 1.481.b
hereditatem esse nomen iuris, ac recipere augmentum: ideoque donantem hæreditatem suam, videri donare omnia bona, cum futura, quã præsentia. 1.482.a

heredita

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index in Communes

Hæreditatem viuentis in pactum deducentes nihil aguet,& si filij sint. 1.481.b
Hæreditatis aditio etsi animo fiat,tamen illius animi declaratio per actus externos requiritur. 1.479.a
Hæreditatis,aditio potest fieri pendente iudicio. 1.487.b
Hæreditatem iam aditam,non amplius hęreditatem dici,sed effici pro prium patrimonium adeuntis. 1.482.a
Hæreditatis aditio non potest conditionaliter fieri. 1.487.
Hæreditatis aditio fit per illum qui donat asseren.se hæredem. ibidem
Hæreditatis petitio non datur regulariter contra ti.possidentem. 1. 487.b
Hæreditatis aditio non inducitur ex eo quòd fiat pax de morte defun cti. ibid.
Hæreditatis aditio an inducatur per constitutionem procuratoris ad mouen.actiones hæreditarias. ibid.a
Per aditionem hæreditatis confunduntur actiones,nisi hæres cõficiat inuentarium. ibid.b
Hæreditatis transmissio fit tribus modis. ibid.
Hæreditatis aditio ex capite institutionis facta non operatur aditionem ex substitut. ibid.a
Hæreditatis aditio non inducitur per actus qui pietatis causa fiunt.1. 487.a
Hereditas aditur quatuor modis,scilicet,per actum acquisitiuum,per actum translatatum in alterum,per actum possessiuum,&verbo.ibidem
Hæreditatis repudiatio tacita,an & quomodo inducatur. ibid.
Hæreditatis aditio fit per solutionem. ibidem
Hæreditati se immiscens,non potest venire contra testamẽtum,etiam vltra suam portionem hæreditariam in iis, quæ testator putauit, se posse disponere. 1.481.a
Hereditate paterna repudiata cæteris filiis debetur hæreditas æqualiter. 1.479.b
Hereditatem adire infans non potest,sed solùm pater, aut tutor,aut est maior infante,& minor sine tutore,nec tutor sine minore adire potest. ibidem
Hereditatis petitio regulariter non datur neque exercetur contra titulo possidentem. 1.481.a
Hereditate aui priuatur nepos parricidio commisso à patre. tom.1. 479.a
Hereditate adita,non dicitur amplius hereditas. tomo 1.pagina 479.a
Hereditarium propriè est quòd ante aditam hæreditatem acquisitum est:adita enim hereditate desinit esse hereditarium, & proprium fit heredis. 1.481.a
Hereditariç rei furtum fieri non potest. ibid.
Hęresis comparatur crimini lesę maiestatis. 4.200.b
Hęresis crimen est facere conuenticulam de papatu viuente Papa. 1. 490.b
Hęresis crimen,& crimen læsæ maiestatis æquiparantur. 1.488.b
Hęresis crimen est merè ecclesiasticum:ita quòd iudex laicus non potest se intromittere ad cognoscendum de illo. 1.498 b
Hęreseos crimen,quoad fidem christianam,in alterius, quam eiusdem fidei homines,non cadit. 1.489.a
Pro hæresi ab inquisitione inquietari non potest,qui sibi pœnitentiam pro hæresi impositam non egit. 1.490.b
Hæreseos nemo accusari,nemo damnari potest,nedũ vt vllas iure sanciras pœnas incurrisse videri debeat,si animi sui concepta multum quidem à religione abhorrentia nec dicto , nec facto eluminauerit, ac foras dederit,sed intra sui pectoris fimum continuerit. 1.489.a
Hæreseos conuictos,licet nec Episcopi absque inquisitoribus,nec inquisitores absque episcopis possint condẽnare,tamen alteri absque alteris rectè riteque absoluent. 1.489.a
Hæreseos condemnati bona fisco addicuntur,nec ratio superstitum liberorum habetur,quamuis nullius culpæ ipsi arguantur. tomo 1. 489.a
Hæreseos causa ab ecclesiastico iudice damnatus,non in aliud pericu lum ob eandem patrati criminis culpam vocabitur. 1.489.a
An si aliquis tanquam in Hæresim relapsus per hæreticæ prauitatis inquisitorem damnatus sit,& ob iurisdictionis , & potestatis ipsius inquisitoris ad pœnam sanguinis defectum, ad laicum iudicem remissus sit,idem laicus de crimine hæresis,& illius veritate rursus ex integro cognoscere,& condemnare, an verò solùm exequi debeat. 1.488.b
In crimine hæreseos leui & modica præsumptione procedi potest.tom. 1.491.a
Hæreticus pertinax comburitur. 1.489.b
Hæreticus si est clericus officio & beneficio priuatur. 1.490.a
Hæreticus impœnitens non tamen debet tradi curiæ seculari,cùm nõ dicatur relapsus,sed prius est monendus&pluries hortandus,vt ad fidem reuertatur & vbi pœniteat,ad reconciliationem est admittẽdus. 1.490.a
vt hæreticus potest condemnari ille apud quem libri de hæresi reperiuntur. ibidem
Hæretici filius si instituatur,an applicetur fisco. ibidem
Si hæreticus remittatur seculari,An secularis debeat denuò cognoscere. 1.490 b
Suspitio hæresis,ex leuibus signis oriri potest: signa tamen ipsa plenè probant.sunt. ibidem
Hæreticus dicitur etiam qui errat in vno articulo fidei. 1.491.a
Dicitur hæreticus ille qui desponsata vna per verba de præsenti contra matrimonium cum alia,& contra eum tanquam contra hæreticum potest inquiri. ibidem
Hæreticus non dicitur qui dat pocula amatoria. ibid.
Hæreticus notorius non potest defendi à procuratore,vel aduocato, aliàs sic cum licentia inquisitoris. 1.490.a
Hæreticus potest inquiri ex mitioribus,& duobus testib conuinci potest. 1.490.a
hæreticus censetur,qui innocat Diabolum,vt sciat futura. 1.490.a
hæreticus admittitur, & potest abiurare,si confitetur hæresim incursam,sed negans non auditur. 1.489.b
hæreticus occultus qui verbo,aut facto aliquod signũ hæresis nõ ostendit,non incidit in pœnam aliquam. 1.490.a
hæreticus,accusari vel damnari non potest,qui animo de fide dubitat, & in pectore suo cõtinet,nec dicto aut facto limites transgreditur. 1.489.a,& 490.a
hæreticus damnatus ab ecclesiastico ob id crimen,non in aliud pericu lum incidit. 1.490.a
hæreticus condemnatus per iudicem ecclesiasticum,non debet de illo cognoscere iudex laicus. ibidem
hæreticus spoliatus non restituitur. 3.286.nu.18,
hæreticus non est,qui non est baptizatus. 1.489.b
hæreticus condemnatus de hæresi,postmodum reuersus,& ecclesiæ catholicæ incorporatus,honores & dignitates,& pristina bona recuperat,& eo mortuo admittũtur eius filij,&alij hæredes & successores. 1.490.b
hæreticus,qui tenetur abiurare,est qui nouas opiniones vel falsas de fide catholica gignit,credit,vel sequitur. 1.490.a
hæreticus,nisi apud omnes diffidatus, & declaratus apostata,non potest occidi,nec priuari bonis. 1.490.
Hęreticus impœnitens vel fictè conuersus , brachio & curiæ seculari traditur. 1.490.a
Hæreticus vnde dictus. ibid.b
Hæreticus qui tenetur abiurare,est quando noua opera & falsa de fide catholica gignit,credit,vel sequitur. ibid.a
Hæreticus occultus à die commissi delicti statim excommunicatione incurrit,& dominium bonorum suorum amittit. ibid.b
Hæreticus est qui dicit Deũ nõ esse Deum,& qui credit in dæmonibus aliquid boni esse. ibid.
Conuersatio cum hæretico,est indicium ad torturam. ibid.
hæreticus est qui omni anno communionem non recipit. tomo primo 490.a
hæreticus propriè,quis dicatur. ibid.b
Hæreticus est qui dicit vsuram esse licitam. ibid.
Hæreticus nisi apud omnes diffidatur,& declaretur apostata, non potest occidi,nec bonis priuari. ibid.
Hæreticus pœnitens euitat quidem pœnas de iure hæreticis impositas,nihilominus tamen ad perpetuos carceres cõdemnandus est. 1. 489.b
Hęreticus condemnatus per iudicem Ecclesiasticum,non debet de illo cognoscere Iudex laicus. ibid.
Hęreticus ad hoc quòd quis dicatur,requiruntur saltem duo testes de hæresi deponentes. ibid.
Hęreticus signum sibi pro pœnitentia deferre nolens,vel aliter sibi iunctum obseruare,non est ignis flammis dandus,nisi cũhoc aliæ cõcurrent coniecturæ,per quas constaret ipsum de fide non recte sentire. ibid.
Hæreticus imputatus non potest diuisim ab Episcopo, vel Inquisitione innocens absolui. ibid.
Hęreticus propriè dicitur,quando quis de articulis fidei, vel de sacramentis Ecclesiæ aliter sentiret,quam Romana ecclesia.tomo primo, 489.a
hęretici facta,sunt baptizare imagines,rebaptizare pueros & similia facere. 1.490.a
Hęretici non à quibusuis puniri possunt. 4.301.a
Hęretici sunt hostes fidei. ibid.
Hęretici quadruplici pœna puniuntur,scilicet,excommunicatione,depositione,rerum ablatione,& militari persecutione. tomo primo, 488.b
Hęrerico quandocunque reuertenti ante executionem sententiæ corporalis,ecclesia nunquam claudit gremium. tomo primo,pagina 490.a
Hæretici bona de iure communi confiscantur. 1.486.b
Hæretici vxor,quæ iudicio ecclesiæ fuit à viro separata,potest ingredi religionem 1.d.
Hæretici ad pœnitentiam admittuntur,etiam post condemnationem.1. 489.b
Hæreticis non est seruanda fides à priuatis. 1.490.a
Hæretico reuertenti bona omnia sua condonantur,qui illa etiam affisco recuperat. ibid.
Hæretici bona applicantur fisco,vbi sunt sita. ibid.
Hæreticorum relapsorum pœna est ignis,& bonorum confiscatio.to.1. 490.b
Hæreticorum bona à die commissi criminis publicantur:& ab emptoribus vendicantur nullo retinuto pretio. ibid.
Hæretico fratri carnali potius quam catholico extraneo subueniendum est. 1.490.b
Hæreticum occultum , ideò qui corde tantùm deuiat à fide Catholica,non tamen verbo aut facto aliquod signum hæresis ostendit non incidere in pœnas hæreticos. 1.489.b

Suspectus

Vtriusque Iuris Opiniones.

Homicidã,si est clericus non ipso iure perdit beneficium,sed venit priuandus per sententiam,si est simplex homicida. 1.492.a
Homicida dicens,occidi defendendo,non punitur morte , sed aliter, defensione non probata. 1491.b
Homicida nobilis etiam punitur pœna capitis. 1.492.a
Homicida omni iure tam humano quàm diuino debet mori. to.1. 491.b
Homicida qui non est in dolo,sed in culpa puniri non debet , nisi pro modo culpæ. 1.492.b
Homicida tenetur ad interesse animæ occisi,scilicet, pro eo orare & facere orare vt pro eo fiant ieiunia,eleemosinæ,iuxta vires eius facultatis.Item ad medicum & medicinas,& ad alia, quæ eius curam spectant. ibid.a
Homicida,qui ad sui necessariam defensionem interficit inimicum,ex culsatur,etiam in foro conscientiæ. ibid.
Homicidæ defensio debet esse moderata circa modum, tempus,& locum. ibid.
Homicida non habet necesse probare,quòd fecit homicidiũ ad sui necessariam defensionem,sed ad sui defensionem. ibi.
Homicida non est priuatus beneficio, sed requiritur sententia. 1. 491.a
Homicida verus si nesciatur,putà,quando mortuus tantùm vnicũvulnus habuit,& rixatores fuerunt plures,vel etiam plura sint vulnera, tunc propter incertitudinem omnes liberantur. 1.491.a
Homicida post homicidium effectus furiosus,punitur pœna extraordinaria arbitrio iudicis. 1.492.b
Homicida filius priuatur hæreditate paterna,quæ fisco applicatur. 1. 492.a
Homicida beneficio ipso iure non priuatur,sed sententia est priuandus. 1.492.b
Homicida an sit ipso iure priuatus beneficio,& an interim possit illud retinere. 1.485.b
Homicida excusatur si insidiatorem occidat,qui eum expectabat,vt interficeret,nec poterat euitare. 1.492.b
Homicidium,quãdo plures fuerunt in rixa,in qua aliquis fuit interfectus,& nescitur à quo,tunc poterit deuenire ad torturam contra vnum ex rixan.qui aliàs commisit simile delictum. 1.494.a
Homicidæ in locis sacris tuti esse debent. 4.201.a
Homicidium excusatur etiam si pater filiam adulterã perimat,in adulterio deprehensam,& adulterum eodem impetu,& filia sit in potestate,& in eius domo,& in rebus venereis reperta,etiam quòd esset clericus adulter. 1.494.b
Homicidium non dolosum,& sine animo occidendi punitur mitius.1. 494.b
Homicidium excusatur si quis nocturnum furem occidat, pro defensione personæ vel rei,& clamat prius,& eum non cognoscat per se nec per testes,& eum capere nequeat. ibid.
Homicidium qui perpetrauit ob sui ipsius defensionem , vel ob suarũ rerum tutelam,vel ob sui decoris,atque honoris propugnationem, vel denique ob tutandos sibi sanguine cõiunctos,nullis pœnis plectitur. ibid.a
Homicidium volens committere ex deliberata,& perfecta voluntate, & accedens cum armis hac de causa cõtra Titium,nec occidat,nec ei membrum aliquod amputet,quia non potuit,ob hoc irregularis non efficitur,voluntas enim sola non facit irregularem. 1.492.b
homicidium proditoriè effectũ dicitur,quando nulla præcedente inimicitia quis alium interficit,vel in itinere tanquam socius itineris socium interficit,vel in mensa,vel à tergo percutit. 1.494.b
homicidium veneno committens punitur capite,secus si is,cuivenenũ est datum non moritur,quia extra ordinem punitur. ibidem
Homicidium ex proposito dicitur committi, quando quis animo deliberato,non obuius,occidit inimicum, etiam quòd insidiæ non præcesserint. 1.494.b
Homicidium si nõ apparet quis verè fuerit interfector,propter incertitudinem nullus iudicari debet occisor,nec aliquis condemnadus est pœna mortis. 1.494.a
Homicidium absque dolo,& lata culpa admissum criminaliter puniri nec potest,nec debet. ibid.a
Homicidium commissum sine dolo,& sine animo occidẽdi,mitius punitur quàm quod dolo committitur. 1.493.b
homicidium cõmissum esse præsumitur ex eo folummodò , quòd quis dixerit,sumam vindictam de te,& præsertim hoc procedit,si is solitus erat minas executioni mandare. ibidem
homicidium fieri mandans Christiano,vt Christianũ,vel alterius sectæ hominem occidat,data certa mercede, assassinus dicitur,& pœnas assassini dabit. 1.493.b,& 494.a
homicidium animo deliberato committens non est tutus immunitate Ecclesiæ. 1.493.b
homicidium commissum à Titio per solas minas emissas contra eũ,est licitum,nec aliquo modo est punibile,imò excusatur iste homicida, quando huiusmodi persona erat solita verisimiliter tales minas executioni mandare,aliàs secùs. ibidem
homicidium deponens seu cõfitens commisisse ad sui defensionem,& sic se defendendo,nisi probet defensionẽ,habetur pro confesso homicidium,debetque capitaliter puniri. 1.493.a
homicidium non lata culpa,quæ dolo æquiparatur, sed leui aut leuissima,commissum,non debet puniri criminaliter. 1.493.b
homicidium probatur licet testes non cognoscant occisum. 1.495.b
Quid si confiteatur occidisse aliquem quem tamen in veritate non occidit. ibid.
Quid si dica,antequam vadam ad prandium occidam talẽ & ille reperitur mortuus an præsumatur contra me. ibidem
homicidium non imputatur,ei qui fuit à fratre subiunctus. ibid.
homicidium,si per statutũ mandetur corporaliter puniri,debet intelligi si per dolum fuit commissum. 1.493.a
homicidium.homicidij pœna puniendus non est qui in hastiludiis & colluctationibus alium occidit. ibidem
homicidij pœna non cadit,vbi non est animus occidendi. tomo 1, ibidem
Item nec vbi non est dolus. ibid.
Pro homicidio casuali an sit quis puniendus. ibidem
homicidio cõmisso oritur criminalis accusatio ad pœnã legis Corne. de Sica.ac etiam actio in factum ad interesse,per quam tenetur occisor vel vulnerans ad expensas medicorum,& operarum illius interfecti vel debilitati. 1.494.b
homicidij nomine statutum imponens pœnam pecuniariam,nõ valet: quia præstaret occasionem delinquendi. 1.493.b
homicidij accusatus potest opponere simpliciter negãdo,& quatenus probetur,se ad defensionem fecisseiquoniam licitum est reo,intentionem actoris simpliciter negare , & deinde conditionaliter excipere. ibidem
ab homicidio absoluere simplex sacerdos an possit. 1.495.b
homicidij pœna imponenda non est,licet in defensione excedatur modus. 1.496.a
homicidij pœna est corporalis. 1.496.a
homicidium.An autem valeat statutũ imponens pœnam pecuniariam pro homicidio. ibidem
homicidij tractator quis dicatur. 1.496.a
homicidij pœna hodie est pœna mortis, tam in nobili quàm ignobili. 1.493.b
Homicidio cõmisso,ad quod adfuerunt plures, si deliberatè & ex proposito,omnes tenentur de occiso,siue vnum sit læthale vulnus, & alia non læthalia,& siue omnes vulnerauerint,siue vnus, siue sit dubium. 1.494.b
Homicidij pœna non est,vbi non est animus occidendi. 1.495.a
Homicidij secunda gratia tacita prima,est nulla. 1.495.b
Homo ligius duorum dominorum quis esse non potest. 1.385.b
Homo ligius quis dicatur. 1.386.a
Homo subditus an possit vocare dominum in ius venia non petita. 1. 386.a
Homo meus an possit testari de bonis suis. ibid.b
Homo meus si delinquat in alieno territorio an teneat eum tradere iudici in cuius territorio deliquit. 1.387.b,& 388.a
Homo.hominis app.an veniat fœmina? 1.491.a
Homo meus.Per pactum vel stipulationem,potest quis se facere hominem meum. 1.386.a
Homo homini insidiari non debet. 1.491.a
Homo si tenetur,ex confue.vel pacto,aliquid relinquere domino,& faciat testamentum,in quo nihil relinquat,an reddatur nullũ. 1.386.b
An homo cogi possit ad faciendum roydas extra territorium domini? 1.385.b
Homo homini debet obsequium. 1.491.a
Homo non est dominus membrorum suorum. ibid.
Homo liber æstimationem non recipit. ibid.
Homo est res dignissima creaturarum. ibid.
Homo non dicitur in fructu. ibid.
Homo non potest inducere fictionem. ibid.
Homo liber ob causam ciuilem vel criminalem à priuata persona capi aut detineri non potest,nisi fi quis in flagranti crimine ob quod pœna capitalis vel corporalis infligi possit,reperiatur:poterit enim capi,ac detineri ad viginti horas,intra quas ad iudicem deducendus erit. ibid.
Homo subditus tenetur,domino suo præstare reuerentiam,exemplo liberti erga patronum. 1.386.a
Homo meus qui debet mihi aliquas roydas,an possit me iubente,cogi eas alteri præstare? 1.385.b
Homo meus si moriatur in terra mea vbi habet bona , habet etiã bona immobilia in territorio alieno,An ego dominus succedam etiam in illis bonis alterius territorij? 1.386.b
Homo non ligius bene potest esse duorum dominorum. ibid.a
Homo qui tenebatur præstare vnam roydam , si decedat relictis tribus hęredibus filiis,qui se diuiserunt,vtrum quilibet tenebitur insolidum ad dictam roydam? 1.385.b
Homo meus,de bonis quæ possidet,an possit dare in dotẽ pro filia sua absque consensu mei domini:& an teneatur soluere laudimium. 1. 386.b
si homo cessat duobus vel tribus annis præstare roydas , an dominus possit agere ad roydas præteritas? 1.385.b
Hominis prouisio an faciat cessare prouisionem legalem. 1.491.a
Homines,qui nihil habent,nihilque operantur, cũ valide sint potest resp̃ubl. compellere ad operan.& si nolunt operari,de ciuitate expellendi sunt. 1.491.a
Nunquid homines mei teneantur iurare fidelitatem domino meo superiori? 1.387.b
Honestas habet præsumptionem pro se,quòd nihil dolo faciat. 1.491.a
Honestatis ius ab omni superioritate excipitur. ibid.
fine honestate nulla nobilitas. ibi.
Honestus cuiusque modus seruandus,non immoderata cuiusque luxuria sequenda. ibid.
Honestum omne cum necessariũs comparatur. 4.201.a

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index in Communes

Honestum non est id omne quod licet. 4.250.nu.42.
Honor debitus iudicibus reseruandus est. 1.496.a
Honor est habere filios, quia ciuis habens filios præfertur non habenti. ibidem
honor est iudicare. ibid.b
honor consistit etiam in sedendo, ante alios. ibid.
honor præferendus est omni commodo pecuniario. ibid.
honor quando præcedit grauamen, prælegata & fideicommissa veniunt in restitutionem fideicommissi, & per verba indefinita, & non vniuersalia relicti. 1.393.a
Honor. Parum succurritur alicui cum aduersus damnum pecuniarium ei prouidetur si non conseruatur aduersus damnum honoris & famæ. 1.496.a
honoris sui defendendi causa licitum est aliquem interficere, cum periculum famæ æquiparetur periculo vitæ. ibid.
honores mutant mores. ibid.b
honorem omnem excludit reatus. ibid.
honores sunt gradatim adipiscendi. ibid.
honorem meum alteri non dabo. ibid.a
horarum diuersitas diuersitatem actuum causat. 3.165.con.493.
hora intempesta. Quàdo proceditur ad aliquem actum alia hora, quã statuta, non tenet actus, & dicitur clandestinus. 1.496.b
hospes, cui capsa, vel aliqua alia sarcinularum species clausa consigna taque, non ostensis aliter rebus ibi contentis traditur, si eam apertã aut refignatam reddat, etiam si ignoretur quis eam aperuerit, aut resignauerit, tenebitur domino in litem iuraturo de rerũ illic clausarum tum quantitate, tum valore. 1.497.b
hospes recipiens valisiam, capsam, vel similem clausam, & dissigillatam reddens, tanquàm dolosus tenetur, & contra eũ tanquàm dolosum iuratur in litem. ibidem
hospes solitus tenetur hospitari. 1.496.b
hospes an teneatur de damno dato, in hospitio hospitantibus. ibid.
hospes tenetur hospitibus suis si eorum alicui aliquid furatum fit ex valisia, & statur tunc iuramento hospitis asserẽtis, quòd sibi aliquæ res furto subtractæ sint ex valisia. 1.497.a
hospes nõ tenetur pœna de receptatoribus ex eo quòd dederit ad comeden. bannito. ibidem
hospes potest retinere ensem vel huiusmodi viatori, pro mercede. ibi.
hospitale. Bona hospitalium gaudent eo iure quo bona ecclesiæ. ibid.
hospitale priuatum non est impetrabile à Papa nec de illo se potest intromittere, licet possit dici pius locus. ibid.
hospitale an veniat app. beneficiorum. ibidem
An hospitalia dicantur pia loca. ibid.
hospitale si in eo celebrat ur, præsumitur constructum auctoritate episcopi. ibi.
hospitale an dicatur locus pius. 3.385.num.1.
hospitale an gaudeat priuilegiis Ecclesiarum. ibid.4
hospitale an habeat restitutionem in integrum prout Ecclesia. 3.386.num.16.
hospitalia non soluunt canonicam portionem episcopo quando sunt priuata, secus si publica. ibid.17.
hospitali erecto authoritate superioris an solui possint relicta facta ad pias causas. ibid.18.
Si quis tenetur ex pacto hospitari, & hospitandus non venerit, non potest agere ad æstimationem. 1.497.a
hospitari solitus non potest aduenam repellere. 1.496.b
Secus in amico hospitante quandoque amicum: quia non tenetur de cetero hospitari nisi velit. ibid.
hostilitas æquiparatur pesti. 4.214.a
hostis non est deterior quàm fictus amicus. 4.167.b
Hosti fides, quam priuatus quispiam illi dedit seruanda necessario non est. 1.497.b
Humana fragilitas mortis perturbatione terretur, & plures res minus cogitatione potest consequi. ibidem
Humana natura quodammodo labimur ad delicta. ibidem
Humana forma ad similitudinem pulchritudinis cœlestis est figurata. ibidem
humanum est fortuitis casib. mulieris maritum, vel vxorem viri participem esse. ibidem
hypotheca non tollitur per particularem solutionem. 1.500.b
hypotheca tacita generalis, quam mulier habeat pro dote, nõ præiudicatur, si mulier habeat pro dote speciale pignus: sed cõcurrunt ambæ cum mulier non possit facere ius dotis deterius. 1.498.a
hypotheca generalis omnium bonorum comprehendit tam præsentia quàm futura, & nomina debitorum. ibidem
hypotheca pro legatis, licet constituatur in bonis testatoris, non tamẽ in legatis. ibidem
hypotheca, quam habet locans in rebus illatis, & inuectis in domo cõducta, non solùm habet locum quãdo pro mercede in genere facta fuit locatio, sed etiã facta fuerit pro certa mercede in specie. tom.1. ibidem
hypotheca expressa anterior præualet hypothecæ tacitæ pro dote cũ sit posterior. ibidem
hypotheca tacita pro dote competens non præfertur priori expressæ. ibidem
hypotheca, siue tacita, siue expressa in contractibus conditionalib. retrotrahitur ad diem contractus. ibidem
hypotheca tacita in bonis tutoris, vel curatoris, & eorum fideiussoris incipit tempore, quo incipit esse tutor, nõ tempore, quo incipit male administrare. ibidem
hypotheca generalis, quam habet mulier pro dote, est ita efficax, quòd præfertur aliis creditoribus habentibus etiam tacitã hypothecam. 1.498.a
hypotheca ad hoc quod possit intentari contra tertios possessores, requiritur quod fiat excussio in bonis principalis, & quod sit pronuntiatum per iudicem legitimè excussum. 1.498.a
Item requiritur citatio possessorum, & fideiussorum. ibid.
hypotheca prior præsentium, & futurorum bonorũ, tacita vel expressa, potior atque antiquior habetur quàm hypotheca æque generalis, sed posterior etiam in iis bonis, quæ post vtráque obligationem quæruntur. 1.498.b
hypotheca in iis bonis posita, quæ dispositione l. 2. C. de rescind. vend. reuocantur, non ob eam restitutionem extinguetur. 1.498.b
hypotheca tum generalis, tũ specialis alienationem rei illa constricte non impedit. 1.498.b
hypotheca tacita in dote incipit à die promissionis: si postea sequatur traditio. 1.498.a
hypotheca an probetur per appocham debitoris non subscriptam testibus. 1.499.a
hypo. extinguitur nouato debito. prin. 1.500.b
hypo. an tollatur si cred. emat rem hypo. 1.500.b
hypotheca trahitur ad bona futura siue expressa siue tacita. 1.500.a
hypotheca cuiusuis priuati prior seu tacita, seu expressa sit, potior & dignior erit, quàm posterior fisci, tum tacita, tum expressa hypotheca. 1.498.b
hypotheca expressa, si non est in potestate debitoris recipere pecuniã incipit à tempore promissionis: si tamen erat in sua potestate, à tempore solutionis. 1.497.b
hypotheca tacita legalis, non euanescit per expressam subsecutam. 1.498.b
Hypo. contrahitur, per pactum quòd liceat ingredi rem. 1.500.b
Si hipothecaui tibi omnia bona mea, deinde tua vol, accedente alieno vnam rem, si res illa reuertatur postea ad me, non est amplius subiecta dictæ hypothecæ. 1.500.b
hypotheca vnde dicatur. 1.499.a
Hypotheca. Si obligo bona mea duobus priuatis diuers. temporibus, an in postea quæritis, præferatur prior creditor. ibid.
Hypotheca generalis an sufficiat in contractu ad impediendam translationem dominij. 3.202.nu.1.
Quid si interuenit iuramentum. ibid.7. & seq.
Quid si cum generali hypotheca concurrat præcarium. ibid.
Hypothecæ generali subiiciuntur merces vænales. 1.498.a
In tacita hypo. veniunt præsentia & futura. 1.500.b
Res speciali, vel generali hypothecæ suppositæ, si in contractu cui additur, non sit pacto expresso dictæ rei alienatio prohibita, si alienetur, valet alienatio, habebit tamen ille cui res hypothecata fuit retentionem, & ea vti poterit pro pœna, & interesse. 1.498.b
Hypothecæ argumentũ ad rei totius alienationem non procedet. ibid.
Hypothecam anteriorem habet mulier, & præfertur pro dote sua habenti quancunque specialem, ratione rei suæ, seu quòd res ipsa emanet de pecunia propria. ibid.
Hypothecæ priuilegium, cuius in l. affiduis. C. qui potiores in pig. hab. fit mẽtio, non solùm pro dote data, sed etiam pro dote confessata, competit. ibid.
In generali, hypo. bonorũ mariti, nõ veniunt bona dotalia. 1.500.b
In generali obl. bonorum, venit etiam nomen deb. ibid.
Si in generali bonorũ hypothe. apponatur constitutũ, operatur, vt hypotheca extendatur etiam quo ad bona futura. 1.498.a
Hypothecare potest emphyteuta rem emphyteuticam etiã sine cõsensu domini. 1.497.b
Hypothecaria pro alimentis in bonis viri fol. mat. non datur. 1.498.b
Hypothecaria actio inter præsentes 10. annis, inter absentes 20. annis, præscribitur. ibid.b
Hyp. agere, potest anterior cred. contra aliũ posteriorẽ cred. cui res in solutũ deliberata fuit, quia tunc res transiuit cũ onere hypo. 1.500.b
Hypo. quæ alicui competebat extinguitur, si illa res detur ei in solutũ, & competit sola actio ex empto pro cuicũ. ibid.
Hypo. agere, non prohibetur, qui actionẽ personalẽ intentauit. ibid.
Hypothecaria agi potest contra illum qui emit bona illius qui promisit non rumpere pacem sub hyp. bonorum. ibid.
Hypothecaria, an tollatur si creditor emat rem hypothecatam. ibid.
Quid si vendat. ibid.
An per sententiam in hypothec. tollatur actio personalis contra debitorem principalem. ibid.
Hypotheca si renouetur per gratiã, attenditur vltimum tempus. ibid.
habens hypothecariam habet ius offerendi. ibid.
Hypothecata intelliguntur bona, per licentiam datam de ingrediendi auctoritate propria. ibid.
Hypothecata censentur, bona tutoris, curatoris & huiusmodi. ibid.

I.

IActans se faciliter, & lubricum linguæ non debet ad pœnam trahi, licet de hoc tali leuis sumenda esset quæstio. tomo primo, pagina 501.a ibid.
iactare suum nemo præsumitur. ibid.
ianuenses, an possint imponere gabellas transeuntibus per portũ maris & merces confiscare? ibid.
idem dici potest quod participat de identitate alterius, in cæteris cassib. licet non per omnia. ibid.
Identitas nominis arguit identitatem corporis. 1.501.a
Idoneus dicitur quem virtus probat. ibid.
idoneus præsumitur ambasiator. ibid.
idoneum se quis probet, non est necesse, tametsi in rescripto sub opportunitatis atque aptitudinis conditione ratio eius habita sit. 1.501.a
idoneior tutor præferendus. ibid.
idoneitas quæ in rescripto apponitur, non requiritur quòd probetur quamuis posita sit sub conditione. ibid.
Idem vnde, & quid sit. ibid.
ieiunans toties non peccat mortaliter, quoties comedit in die fracti ieiunij sine causa, nisi semel nisi comedens nouo contemptu mentis pluries comederet, quia tunc toties peccaret mortaliter. ibid.b
ieiunare die veneris non est de præcepto, sed de consilio. ibid.
ieiunans ob piscium penuriam lacticiniis vti potest, præter quàm quadragesimali tempore. ibid.
ieiunium non impeditur ex medicina. ibidem
ieiuni nm filij liberat patrem obligatum ad illud. 1.420.a
ignis an fieri possit iuxta communem murum, seu parietem. 10.1.501.b
ignominiosa inst. est potius præteritio. 1.543.a
ignorans vel inuitus nemo obligatur. 1.502.a
ignorantibus etiam & absentibus acquiri potest. 1.502.a
ignoranti datur restitutio in integrum ex clausula, Si qua mihi iusta causa esse videbitur, etiam in criminalibus. 1.502.b
ignoranti non currit tempus. 1.503.a
ignorans ex qua causa sibi deferatur hæreditas non dicitur adiuisse. 1.487.a
ignorans delinquens excusatur à dolo. 1.501.b
Ignorans non dicitur consentire. 1.504.a
ignorans & dubitans æquiparantur. ibid.
ignoranti non quæritur priuilegium. 1.504.a
ignorans in culpa, par est cum infante. 4.202.a
ignorantia Dei, & eorum quæ salutem nostram concernunt nos non excusabit. 4.220.a
ignorari non debent leges sacratissimæ, sed ab omnibus sciri debent. 1.501.b
ignorantia præsumitur in succedente in ius alterius. 1.503.b
ignorantia non præsumitur in facto coniuncti. ibidem
Licet præsumatur ignorantia, tamen est alleganda. 1.504.a
ignorantia est omnium errorum mater. 1.502.a
ignorantia facti excusat, non iuris. ibid.
ignorantia non præsumitur quando res palam innotescit, imo præsumitur scientia. ibid.
ignorantia iuris non fac. quòd quis dicatur in dolo, sed dicitur in lata culpa. ibid.b
ignorantia iuris excusat in damnis vitandis. ibid.
ignorantia in delictis excusat à dolo. 1.502.a, & b
ignorantia peccatum excusat. 1.502.a
ignorantia præbet iustam causam restitutionis in inte. aduersus prescrip. 1.103.a
ignorantia proprio iuramento probari potest. 1.502.a
ignorantia an probetur iuramento. ibid.b
ignorantia facti proprij licet non sit probabilis, non excusat. 1.502.a
ignorantia illorum, quę paterno testamento cauentur, in filio herede præsumitur, quamuis in extraneis hęredibus postquam hęreditate creuerunt non præsumatur. ibidem
Ignorantia constitutionis vel decreti absque culpa, tunc procul dubio excusat reum ad omnem pœnam euitandam. ibid.
Ignorantia non meretur pœnam. 1.502.b
ignorantia non præsumitur, in his qui iurant non separare matrimonium. 1.503.b
ignorantia iusta excusat à mora. 1.504.a
Ignorantia proclamatum, & huiusmodi præsumitur in absente. 1.504.a
ignorantia iuris non priuat aliquem iure debito. 1.504.a
An autem ignorantia excuset ab hæresi. 1.496.b
ignorantia, ad hoc quòd excuset, quando de lucro captando agitur: requiritur quod consuluerit volens se iuuare ex ignorantia plures peritiores: & non sufficit vnus. 1.501.b
ignorantia nõ præsumitur in eo qui habet penes se instrumẽta. 1.503.b
ignorantia præsumitur. 3.328.nu.1
Ampliatur. ibi.2. & seq.
Limitatur. ibi.9. & seq.
ignorantia præsumitur vt res possessa ad alium spectaret in possidente cum iusto titulo & bona fide. ibid.2.3.
ignorantia præsumitur in capitulo si Episcopus vnà cũ maioribus de capitulo. iuret se id ignorare. ibi.4.
ignorantia præsumitur stante longinquitate temporis. ibi.5.
Limitatur. ibi.6. & seq.
ignorantia non admittitur stante iuramento. ibid.7.
ignorantia non præsumitur in lege publicata. ibi.9.
Idem in statutis. 3.329.nu.12.
Quid in forense. ibi.13.
Idem in banno publicato. ibid.14. & 16.
Idẽ in generali consuetudine loci, in quo quisque moratur. ibi.17.
Idem in notorio. ibi.18.
idem in fama publica in Ciuitate. ibi.19. & seq.
ignorantia an præsumatur in contrahente matrimonium cum persona prohibita. ibid.14.
ignorantia præsumitur etiam in re propria stante læsione vltra dimidiam. 3.329.nu.29.
ignorantia præsumitur in actu palàm & publicè facto. ibi.32.
ignorantia excusat. 3.329.nu.1.
Ampliatur & limitatur. ibid.2. & seq.
Quid in eo qui dat operam rei illicitæ. ibi.2.
ignorantia an excuset in delictis quando pœna est addita delicto vltra ius commune. 3.331.nu.34.
ignorantia excusat in delictis quo ad pœnam euitandam. 3.330.nu.8.
ignorantia iuris non præsumitur. 3.331.nu.1.
ignorantia iuris super impedimento inter cõiuges an excuset quo ad legitimationem prolis. 3.378.nu.8.
ignorantia seu imperitia, culpæ ascribitur, non dolo. 4.281.nu.9.
ignorantia communis non excusat. 4.286.nu.5.
Contrarium. ibi.nu.1.
Resolutio per distinctionem trium casuum. ibi.nu.12.13. & 18.
ignorantia facti quod ignorans inuestigare tenebatur ratione officij vel alia. 4.286.nu.4.
ignorantia iuris dubij. 4.287.nu.8.
ignorantia quòd non possit allegari, an statuto induci possit. tomo 1.504.a
ignorantiam in facto proprio an & quando quis prætendere possit. 1.503.a
Et quid in facto alieno. ibid.
ignorare quod publicè dicitur, est lata culpa, nisi non esset verisimile. ibidem
ignorantia affectata est par scientiæ. ibidem b
ignorantia regulariter præsumitur. ibidem
ignorantia qualiter probetur. 1.502.a, & 503.b
ignorantiam non, sed scientiam cupimus obligari. 1.502.b
Ignorans non dicitur negligens. 1.503.a
Ignorantia in contentorum in testamento patris, præsumitur filius habere. 1.501.b
Illegitima, & inutilia pro nullis habenda sunt. 4.189.a
Imaginem Christi, aut sanctorum percutiens, frangens aut vulnerans, punitur pœna mortis. 1.504.a
Imbreuiatura notarij recipit suppletionẽ renunciationum, & aliarum clausularum & à iure & à consuetudine. ibid.
Imbreuiatura Notarij suppletur ex clausulis consuetis. 3.368.nu.9.
Immatriculandus iamiam pro immatriculato habetur. 4.202.a
Immissionis petitio ex l. fi. C. de edicto diui Adr. toll. habet solùmodò locum in hæredibus vel successoribus ex testamento, secus in veniẽtibus ab intestato. 1.505.a
Immobilia non dicuntur credita montium. 3.349.nu.7.
Immunis si describatur in libro debentium soluere, & non appellet fibi præiudicat. 3.389.nu.1.
Immunis soluens sine protestatione an amittat priuilegium immunitatis. ibid.4.
Ampliatur & limitatur. ibid.
Immunitas, si est concessa alicui motu proprio operatur, vt alij non immunes ad onera illius teneantur. 3.399.nu.95.
Immunitas ex cursu temporis præsumitur solenniter concessa. 3.17.nu.24.
Immunitas, & exemptio potest præscribi concurrente titulo, & bona fide 40. annorum spacio. 1.504.b
Immunitas concessa propter paupertatem, cessat superuenientibus diuitiis, & sic, cessante causa paupertatis. 1.504.b
Immunitas Ecclesiæ, adeò se extendit, vt si aliquis condemnatus ad supplicia ducatur, & transeat per ecclesiam vel cœmiterium, non possit inde violenter extrahi. ibid.
Immunitas à collectis si alicui concessa fuerit, & postea augerẽtur vel indicerentur nouæ collectæ propter bellum, ille qui habet immunitatem à collectis, ad superuenientem collectam propter bellũ tenebitur, non obstante eo, quòd impetrauerit antea priuilegium immunitatis à collectis. ibid.
Immunitas concessa à summo pontifice à solutione decimarũ, an operetur exemptionem à decimis laicorum? 1.505.a
Immunitas simpliciter concessa ab oneribus, intelligitur de extraordinariis tantum, non de ordinariis. ibid.
immunitas concessa alicui ab oneribus & collectis ordinariis, & extraordinariis, solitis & insolitis, non extenditur ad onera, quæ imponuntur ratione belli diuini, putà pestis, vel belli humani. 1.504.a
immunitas seu exemptio concessa ecclesiæ, an extendatur ad homines subditos ecclesiæ? 1.237.b
immunitas à collectis nõ habet locũ in collectis, quæ ob publicam vtilitatem imponuntur. 1.504.a
immunitas, exemptio, seu franchisia concessa per ciuitatem cuidã nobili expresso nomine proprio, vt pro prædiis quæ per eum, vel eius homines tenentur in tali loco, remaneat exemptus, & franchus ab omni onere tam imposito, quàm imponendo in dicta ciuitate, an censeri debeat realis, & non personalis, adeo quòd mortuo dicto nobili transeat ad eius hæredes, vel non? 1.506.a
immunitatis concessio in hæc verba, & quibuscunque aliis, quæ dici & cogitari possint quoque nomine censeantur, & ex quacunque ratione & causa, illa operantur, vt immunes non teneantur ad onera propter bellum imposita. 1.505.a
immunitate ecclesiastica nõ gaudet, qui per insidias interficit, vel percutit aliũ. 1.104.a
imò aduerbium correctiuè ponitur. 1.505.a
Vtrum impedimentum illatum per tertium impediat moram cõmitti? 2.130.a

V triusque Iuris Opiniones.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index in Communes

Impedimentum nõ potest probari per iuramentum vtra quàm semel. 1.506.b
Impedimentum qualiter probetur. 1.506.a
impedimenti probatio. Non sufficit citato probare impedimentum, ni si etiam probet, quòd nisi fuisset impedimentum, potuisset comparere, & comparuisset, quia erat paratus venire, aliàs non excusatur. 1.505.b, & 506.b
impedimentum non excusat eum qui se arctauit in tempore. 1.506.b
impedimentum allegans, illud probare tenetur. ibid.a
impedimentum etiam propria impediti ipsius culpa natum, si culpa tamen non ideo admissa arguatur vt id impedimenti oriretur, impedimentum excusabit. 1.505.b
impedimentum quomodò probetur. ibid.
impedimentum, ac casus fortuitus probari debet solo iuramento, concurrente oprima qualitate personæ iurantis, arbitrio iudicis. ibi.
impeditus in secundo anno, restituitur solùm ad tempus, in quo durauit impedimentum. 1.39.b
impedito, facto inferioris iudicis, conceditur secundus annus. ibid.
impeditus etiam ex facto iudicis ad hoc, quòd restituatur, vel cõcedatur secundus annus, non requiritur quòd ipse protestetur. ibid.
impedito ad agendum non interlabitur præscriptionis tempus si iuris impedimentum illud sit, quòd si facti, sit, necessaria erit restitutio. 1.505.a
Impeditus impedimento iuris aut facti in causis arduis nõ tenetur procuratorem mittere, quamuis præpeditus facti impedimento in causis non arduis illum mittere teneatur. ibid.
impedito propter factum iudi, vel aduersarij, non currit dilatio legalis, 1.506.b
impedito etiam eius culpa non currit præscriptio. ibid.
impedito non currit tempus. ibid.
impeditus legitimo impedimento debet statim cessante ipso impedimento comparere coram iudice, coram quo fuit citatus, nec exigitur alia citatio. 1.505.b
inter necessarias impensas connumeratur constructio pistrini & horrei. 1.506.b
Impensas indebitæ fatigationis non litis vel causæ petendas officio iudicis, non per actionem, in factum, vt gl. vult. 2.13.b
impensæ factæ ad vtilitatem longioris temporis quàm sit tempus conductionis, debentur à locatore. 1.507.a
Impensarum, aliæ sunt necessariæ aliæ vtiles, aliæ voluntariæ. to.1. 506.b
impensarum, seu melioramentorum factorum à bonæ fidei vel malæfidei possessore. 1.507.a
imperator an sit Dominus totius orbis. 3.317.nu.1.
imperator intelligitur Dominus orbis vniuersalis: non autem rerum particularium. ibi.8.
Quid si fuerit electus, & nondum coronatus. ibid.6.
imperator hodie in ciuitate Florentina legitimare non potest. ibid.17.
Nec in dominio Venetorum. ibid.11.
imperator potest conferre libertatem ciuitati Papæ autoritate interueniente. ibid.14.
imperator & ante adeptã coronam omnia gerere rectè ac ritè potest, quæ post illam posset. 1.508.a
imperator per quos eligatur à quo confirmetur, consecretur & coronetur. 1.507.b
imperator non potest etiam de plenitudine potestatis alicui præiudicare in iure sibi quæsito de iure gentium. 1.508.a
Imperator in terris ecclesiæ legitimare non potest, saltem in præiudicium iuris alieni, etiam sola spe competentis, veluti fideicommissi conditionalis. 2.37.b
Imperator, vel eius comes Palatinus, vel alius quicunque princeps, extra suam iurisdictionem legitimare non potest. 2.37.a
Imperator, & Reges possunt stipulari ad vtilitatem imperij, & Regnorũ. 3.164.nu.142.
imperator potest legitimare, nemine citato. 2.37.a
imperator an possit legitimare in terris ecclesiæ. 2.42.a
imperator potest infeudare res, etiam mediate sibi subiectas. 1.359.b
imperator est dominus mundi, 1.507.a, & b, & 508.a
imperator debet iurare, quòd erit communicator S. Catholicæ ecclesiæ. 1.507.b
imperator an sit inferior à Papa. ibid.
imperator est maior omnibus, ibidem
imperator subiectorum commoda procurat. 1.507.a
imperator dicitur Dei vicarius in terris, sed non potest dispensare cõtra legem diuinam, nisi ex magna causa. 1.508.a
imperator an sit maior rege Francorum, & aliis regibus, ibid.
imperator censetur habere omnia iura in scrinio pectoris. ibid.
imperator Constantinus an potuerit facere donationem ecclesiæ. ibi.
Non dicitur proprie imperator, antequam Romæ coronetur. 1.508.a
Si imperator vel alius princeps, fecit pactum aliquod cum ciuitate, vel alio loco, illud obseruare tenetur, & ex tali pacto obligatus est. to. 2.225.b
imperatorem posse etiam sine causa auferre res suæ iura alterius de plenitudine potestatis, & eos qui contrarium asserunt mentiri. to. 1.508.a
imperatores Deus de cœlo constituit ad hoc, vt per ora eorũ diuinitus leges conderentur. 1.507.a
imperiales contractus legis vicem obtinent, neque opitulatione quadam extrinsecus egent. 1.508.a
imperialis fortuna, seu liberalitas, culmen habet præcipuum & omnes superemineat alias. ibidem
imperitia ascribitur culpæ in quocunque aliquod artificium profitente. ibidem
imperium quanto tempore præscribatur, ibidem
imperium merum an præscribi possit. 1.508.b
imperium & fiscus abundabit, si subiectos habeat locupletes. 1.508.a
imperium merum & mixtum habens cum omnimoda iurisdictione, & perpetua pro se, & descendentibus, vt dux Mantuæ, dicitur habere iura Principis, & potest in suo statu, quod Princeps in toto suo principatu. ibidem
imperium mistum est iurisdictio, quæ impartitur officio iudicis nobili ad priuatam vtilitatem. ibidem
imperium merum est potestas gladij animaduertendi in facinorosos homines. 1.508.a, & b
impersonale verbum in dubio refertur ad illũ ad quem illud factũ de iure pertinet. 1.508.b
impersonalitas in verbo executiuo non vitiat obligationem, dum præcesserit personalitas in verbo dispositiuo vel obligationis inductiuo. ibidem
impersonalitas ex parte stipulatoris non vitiat stip. ibidem
impersonalitas vitiat contractum. ibidem
impetrans non debet facere mentionem de nobilitate. ibidem
impetrans beneficium expresso valore, non tenetur probare valorem, etsi dicat verum valorem expressisse. ibidem
impetrare potest quis beneficium pro alio sine mandato. ibidem
impetratio rescripti absque visu, an faciat cadere impetrantem in pœnam compromissi. ibidem
impetratio rescripti an transeat ad hæredes. 1.477.a
impetratio maioris, vel minoris beneficij non facta mentione de beneficiis quæ habet impetrans: non valet. 1.509.a
impetratio litigandi. Si ille qui impetrauit aliquem in iudicẽ, nolit postea coram eo litigare: tamen ille, contra quẽ fuit facta impetratio, poterit vti literis delegationis contra eum. 1.509.a
impetratio obtentã à Principe non intelligitur derogare statutis iuratis. 3.118.nu.24.
impiũ est, vt qui res suas ecclesiæ non attulerit, damnũ inferat. 1.509.a
impossibilitas excusat à mora. 2.130.a
impossibile dicitur, quod per principalem fiendum est, & ab eius potestate dependet. 1.509.a
impossibile natura, est etiam impossibile iure, 4.201.a
impossibile dicitur, quod non est honestum. 1.509.a
impossibile dicitur aliquando illud quod nõ commodè possumus. ibi.
impossibilis conditio vitiatur, & non vitiat. ibid.
impossibile dicitur quod non potest fieri nisi per gratiam. 1.466.a
Impossibile dicitur, quòd non fuisse fieri potest. 1.509.a
Impossibile dicitur, quòd sub duabus conditionibus continetur. ibid.
Ad impossibile non debet cogi famulus. ibid.
impossibilia memmem ligant, & iura impediunt. 4.191.b
impossibilium nulla est obligatio, sed tantum difficilium. 1.509.a, & 4.198.b
impubes doli capax causam exhæredatione dignã potest committere: & si doli incapax illam suscipere nequeat. 1.509.b
Impubes, si nixus est ad copulam si prope perfectam ætatẽ cõsentiendi matrimonium: contrahit illud. ibid.a
Impubes fagax & pubertati proximus an testari possit. ibid.
Impubes ante legitimam ætatem etiãsi solenniter religionem profitetur, professio est nulla. ibid.b
Impubes iudicio caret. ibid.a
Impuberi licet sit sublata potestas testandi, potest tamen cũ iuramẽto & clausula si in pupillari ætate decesserit, testari. ibid.
In impuberem maiorem infante, at proximum pubertati cadere delictum: Vel impuberem proximum pubertati dolo esse capacem. 1.509.b
Impuberem quoque iuramento astringi. 1.509.a
Impudicus oculus impudici cordis est nuntius. ibid.
Impugnans an pendẽte impugnatione possit se fundare in eo quod impugnauit. 3.319.nu.40.
impugnãs, an possit se fundare in actu impugnato inter alias personas. ibid.48.
Quid si desistat ab impugnatione. ibid.50.
Quid si succumbat in impugnatione. ibid.52.
impugnans potest se fundare in impugnatione per partem nõ acceptata. 3.320.nu.54.
impunitatem reo criminis qui ad ecclesiam confugerat per Magistratũ aut iudicem promissam, hocque medio reo extra Ecclesiã deducto, eidem obseruare & præstare Magistratus non tenetur, si saltem eiusmodi crimẽ erat, ob quod delinquens iure poterat ab Ecclesia extrahi. 1.509.b
in pro valde sumitur. ibid.
inanis est actio, quam inopia debitoris excludit. ibid.
inaudita causa, quemquam condemnari æquitatis ratio nõ patitur. ibidem ibid.
incantator quomodo puniatur. tomo primo, pagina 509.b
incantationes non prosunt infirmitatibus. 1.509.b
incantator non est medicus.
incantator pro sanandis corporibus, vel pro remouenda aeris temperie, ac fructus perdamne, de iure ciuili non punitur, sed de iure canonico punitur, etiam qui vtitur incantationibus ad finem boni. 1.509.b

V triusque Iuris Opiniones.

Incapaci bona relicta odio ipsius relinquentis, non autem ex delicto ipsius cui relinquuntur, regulariter non transeunt ad fiscum, nisi in casu speciali. 1.507.b
Incapax, Fratres religiosi, licet ex regula vel constitutionibus sint Incapaces bonorum immobilium, tamen possunt capere bona immobilia, vt vendant ea, & pretium in eorum necessitatibus cõuertatur. ibidem
incarceratio Non valet conuentio, quæ dicitur apponitur in instrumẽtis, vt debitor, solutione non facta, possit incarcerari, & personaliter capi absque alia iuris solennitate. ibid.
incendium. Quid si conductor habitat in parte superiori & locator reliquit inferiorem, puta appothecam, & tota domus comburitur, an conductor teneatur. 1.510.a
Si incendium immineat possum auctoritate propria destruere domum vicini. ibid.
incendium committi non intelligitur absque culpa leuissima. 1.512.a
incendium culpa incendiarij factum, incendiarius tenetur ad emendã dum damnum inde sequutum. ibid.
incendium præsumitur ortum ex culpa inhabitantium. ibid.
incendium. Licet quis dixerit nolle teneri de incendio, tamen tenetur si ipse vel eius familia immiserit. 1.510.a
Non tenetur quis succurrere ad ignem. ibid.
Si contingat incendium fieri in domo, vel hospitio conductis, vel aliter retentis alienis tamen, conductor vel alio modo domum siue hospitium teneps ad emendam damni ex tali incendio domino domus siue hospitij, vel vicinis siue aliis habentibus res in dicta domo combustas illati, & de qua culpa teneatur. ibid.
incendium præsumitur ex culpa leuissima. ibid.
incendio probato, est fundata intentio contra habitantes, nisi probent quod absque eorum culpa, vel suorum incendium sit sequtum. 1.512.a
incendium in dubio præsumitur culpa inhabitantium exortum. 1.510.a
incendij materia. ibid.
incendium, ære alieno non liberat debitorem, vnde dicitur, quòd debitor generis, re perempta non liberatur. 1.511.a
incendiarij locorum sacrorum ante denunciationem absoluuntur ab Episcopo, sed post denuntiationem, solus Papa absoluit. 1.512.a
incendiarius etiam pro leui culpa, potest damnari ad pœnam pecuniariam, fisco, & ad damnum emendan. 1.537.a
incendiarij puniuntur pœna mortis. 1.512.a
incertitudo seu dubietas temporis positi in inquisitione reddit ipsam nullam. ibid.
incertitudo, quandoque habet vitiare actum. ibid.
incertitudo non vitiat legatum, quando constat de certo, licet non constet de quo. ibid.b
Et quos actus vitiet incertitudo. ibid.
incertitudo ex re genericè relicta, quæ nullos status, certosque fines habeat, suboriens, tum contractum, tum vltimam voluntatem peruertit: quamuis eiusce rei plurima copia penes testatorem esse proponatur. ibid.a
incertitudo, quæ ad certitudinem reduci potest, eorum constitutionem haud vitiat. ibid.
incertitudo vitiat actum. ibidem
incestum per ignorantiam committens excusatur. ibid.b
incestus etiam committitur, si mulier se commisceat cum clerico in sacris constituto. 1.513.a
incestus pœna. 1.512.b, & 513.a
incestus committitur inter collaterales & affines. 1.512.b, & 513.a
Item: & cognoscendo monialem. ibid.
Incestus potest probari per duos testes deponentes super cõsanguinitate, & per alios deponentes super coniunctione carnali. 3.3.nu.58.
incestus nuptius, quarum impedimentum est, pœna cõficandorum bonorum imponitur. 1.513.b
incestus nuptius, quarum impedimentum parentum alter ignorauit, suscepti liberi, quò ad parentes ipsos legitimi habentur. 1.513.a, & b
incestus nuptias contrahentes à rei familiaris amissione iuris vel facti error, etiam ex crassa, aclata culpa profectus excusat, quamuis à lucri iactura non excuset. 1.513.a, & b
incestus nuptiis pœna confiscandorum bonorum, imposita per auth. in incestas. C. de nup. etiam hodie durat ipso iure absque vllius declaratione interuentu. 1.513.b
incestum qui absque matrimonio committit, adulterij pœnas iure cæsareo dat. ibidem
incestus nuptias bona fide à principio contrahentes, si deinde detecta sit consanguinitas, & contrahentes eo nõ obstante perseuerauerint in matrimonio, non dicuntur incidisse in pœnas incestus. tom. 1.512. b, & 513.a
incestus etiam committitur, si mulier rem carnalẽ habeat cum clerico in sacris constituto. 1.512.b
incestum committens priuatur feudo. 1.378.a
incestuosi filij liberos, ac sui ipsius nepotes nõ potest auus hæredes instituere, nec relicto aliquo honestare. 1.513.b
inciuile est, parte vna perspecta, tota re non cognita, de ea iudicare. t. 513.b
inclusio vnius est exclusio alterius. ibidem
inconstantia reprobatur. ibidem
Incontinenti pro repellenda violentia rerum illud fieri dicitur, quando id sine magno temporis intervallo commode fieri posset, nunquam se ad aliud extraneũ conferendo, & sumpta occasione agressorem repelleret. ibidem
inconueniens esse, & inconueniens fieri pariã sunt. 4.202.b
incorporalia proprie non possidentur. 1.513.b
incorporalium rerum dominus quis aliquis dici, censerique possit, nihil omnino verat. ibidem
inculpatio offensi in mortis articulo facit indicium ad torturam. ibid.
indecorum est, vt is qui se nescit regere, alios regat. 1.514.a
indecorum est parrem à filio regi. ibidem
indebitè promissum peti potest cancellari. ibidem
indebitum, indebiti condictio per remuntiationem tolli non potest. ibi.
indebitum sciens soluens non repetit. 1.513.b
indebiti solutio non per errorem facta, tunc demum donationẽ induicit, cum & is, cui solutum est, vt indebitum accepit. ibidem
indefinita an & quando æquipolleat, vel non, vniuersali. 1.514.a, & b
ille cui promissa est indemnitas non potest agere contra promittentẽ, si aliunde est sibi prouisum. 1.404.a
indicare delictum vt minis, & præmiis alliciantur, qui nouerint, & cũ ab ipso delinquente nouerint, indicare nõ tenebuntur, nec etiamnet delicti participes præmiis pollicitis fruentur, imò puniri etiam poterunt, quemadmodum & illi, qui delinquentem non conuicerint. 1.514.b
indicij ad torturã nõ facit testis, dicens, se fuisse corruptũ à tali. 1.517.a
indicium est cõiectura ex probabilibus, sed nõ necessariis orta. 1.517.a
Indicium remotum à maleficio non est sufficiens ad torturam. 1.514.b
indicium non oritur ex dicto testis inimici, maximè si sit capitalis. to. 1.516.b
iudicium ad torturã facit testis, qui dicat audiuisse percutientẽ Caium de nocte, & dicat se cognouisse ad vocem, si notam vocem habeat Titij, adeo vt decipi non poterat. 1.515.a
indicium faciunt minæ eius, qui aliàs est solitus minas exequi, & qui fuit malus in eodem genere mali. 1.516.a
Indicium facit socius ad torturam. 1.515.a
Indicium facit ad inquirendum pax, & transactio facta super delicto cum offensio de ipsa iniuria, vel offensione. 1.516.a
Indicium ad torturam faciunt duo testes à remotis. 1.517.a
Indicium ad torturam facit visus exire de domo, vbi reperitur quis occisus cũ ense nudo sanguinolento, cũ pallida facie, quæ domus non habet, nisi vnum ostium. 1.516.a
Indicium facit grauis inimicitia, capilisve, sed non leuis. 1.516.a
Indicium quæstioni seu tormentis idoneum abunde suggerit delinquendi consuetudo. 1.514.b
Indicij facit ad torturam res furata penes aliquẽ reperta nisi doceat à quo percepit. 1.516.a
Indicium ad torturam facit vnus testis contra reum, etiã aliàs inhabilis, & minus idoneus quoad inquirendum. 1.515.a
Indicium omne, præsertim cùm à facto ipso est remotum, duob. testib. probari debet. 1.514.b
Indicium facit ad inquirendũ mendacium, seu variatio, inconstantia & cirtubatio rei. 1.516.a
Indicium à remotis, seu adminiculum licet minimũ, & leue faciens ad causã, de necessitate debet per duos testes probari ad hoc, vt deeo habeatur ratio. ibid.
Indicium ad torturam facit, si quis confiteatur in tormentis, & postea extra iudicium ductus ad ratificandum reuocat confessionẽ, & negat delictum, quia potest torqueri & cogi ad perseuerandũ in ipsa confessione. ibid.
Indicium etiã ad condemnationem facit fuga incarcerati, qui effracto carcere, & ruptis vinculis arripit fugã, si tamen reuertitur, non sufficit ad condemnandum, sed ad torquendum. 1.515.b
Indicium non facit allocutio secreta ad aures, nisi tria concurrant. 1. 516.b, & 517.b
Indicij non facit mandatarij dictum contra mandantem, extra confessionem. 1.516.b & 517.b
Indicium non facit sola mala fama. ibid.
Indicij faciunt duo socij criminis contra socium: non autẽ ob hoc potest condemnari. 1.515.b
Indicium facit ad torturam confessio clerici, facta coram iudice laico. ibidem
Indicium dicitur minus quàm semiplena probatio. 1.517.a
Indicium non facit dictum mandatarij contra mandantẽ committi delictum, nisi alia concurrant. 1.515.b
indicium facit ad condemnationem fuga militis in bello. ibid.
indicium non facit sola inimicitia, etiam capitalis, 1.517.b
indicium à remotis non probatur vnico teste. 1.516.b, & 517.b
indicium non facit ad tranfmittendam inquisitionẽ reo assertio vulnerati, qui reconualuerit, nisi ad inquirendum, & ad assumendas informationes contra imputatum. Secus si moritur vulneratus, & in morte asserat se vulneratum fuisse à tali. 1.515.b
indicij facit confessio facta coràiudice incompetenti ad torturã. ibid.
indicij non oritur contra reum ex dicto inimici, maximè si inimicitiæ sint capitales. 1.514.b
indicium, etiam de propinquo duobus testibus omni exceptione maioribus probari debet. 1.516.b
indicium facit ad torturam solitus delinquere. 1.516.b, & 517.a
indicium non facit ad torturã publica vox & fama, aliis non concurrentem. 1.517.a
indicium etiam de propinquo duobus testib. omni exceptione maioribus probari debet. 1.517.a
indicium contra officialem, qui fugit, fuga facit, qui noluit syndicari, & ideò in litem syndicatorib. quærelantibus iuramenti deferri potest. 1.515.b

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index in Communes

Indicium ad torturam non facit dictum vulnerati, licet excusẽt à calumnia accusantem ex necessitate, non autem ex voluntate. 1.517.a
indicium facit contra confitentem sufficiens ad torturam, quando de dictum fuit clam commissum, & nullus alius imputatur. 1.515.b
indicium in materia criminali propriè appellatur quòd plus sit quàm simplex præsumptio, & minus quàm semiplena probatio. ibid.a
indicium ad torturam facit vnus testis de visu, cum aliis adminiculis, si sit omni exceptione maior. 1.517.a
indicium facit contra confitentem sufficiens ad torturam confessio extraiudicialis. ibid.b
Indicium inimicitiæ non est indicium generale quo ad omnia delicta, sed ad ea tantum, quæ ad alterius iniuriam committuntur. 3.430. num.4.
indicia legitimè initianda esse aliàs minus legitimi interuentus solere corruere. 2.41.b
indiciorum copia danda est reis. 1.514.b
indicia leuia sufficiunt ad inquirendum, quia sufficit aliqua probabilis suspicio, vt rationabiliter iudex credat delictum à tali fuisse commissum contra quem inquirere intendit. 1.517.b
indicia, quæ communiter sufficerent ad torturam, non habent locum contra hominem bonæ conditionis & famæ, vt per illa possit torqueri. 1.517.a
indicia & præsumptiones contra accusatum licet sint indubitatæ, tamen non debet propterea aliquis condemnari. 1.515.a
indicia quantumcunque indubitata non faciunt, vt quis pœna corporali puniatur, vel ordinaria, sed extraordinaria. 1.517.b
indicia in causa criminali, etiam, quòd sint indubitata, tamen ex illis non potest fieri condemnatio. 1.517.a,&b
indicia ad torturam in genere suo debent esse clara & talia, quæ de iure subsistant, sicut in criminalibus ad condemnandum probationes debent esse luce meridiana clariores. 1.517.a
indicia à temotis non sufficiunt ad torturam. 1.516.b
indicia solemniter recepta, debent pręcedere capturã, aliàs iudex non posset deuenire ad torturam. ibid.a
indicia quæ sint sufficientia ad torturam remittitur arbitrio iudicis. 1.517.a
Si præcedãt indicia, & inquisitus instet sibi dari terminum ad purgan. indicia, an differen. sit tortura. 1.536.b
indicia & mala fama in specie probata, tollitur per bonam famam in specie probatam. 1.516.b
Siue ex indicio, siue ex coniectura, regulariter non defertur iuramentum suppletiuum. 1.517.a
indiciorum copiam petens sibi decerni & processum, non tenetur exprimere causam, quia tacitè censetur, se velle defendere, & elidere indicia aliter quàm per torturam. 1.516.b
indicia duobus modis quærit iudex, quando, scilicet, non est certus de linquens inquirendo indicia generaliter contra eũ quando est certus specialiter. 1.517.b
indicia noua quæ dicuntur ad hoc vt possit quis repeti in tormentis. 1. 536.a
Ex indiciis seu præsumptione violenta nemo dãnandus. 1.517.a,&535.a
indictio quomodo intelligatur esse de substantia instrumenti. 1.517.b
indictio deleta ratione antiquitatis non vitiat instrumentum. 1.517.b
indictio falsa posita in instrumento, non vitiat. ibid.
indictio quid sit. 1.517.b
Indictionis omissio an vitiet instrumentum. ibidem
indignitas hæredis si prouenit ex sua culpa, succedit fiscus. si tamen venit errore testatoris succedũt venientes ab intestato. 1.518.a. Fallit, ibi.
Indignitatis oppositio seu exceptio à fisco duntaxat hæredibus intentari potest. ibid.
Indignitas ab hæredis culpa proficiscens, fisco locũ facit, vt quæ à testatoris errore nata est, venientibus ab intestato aditum præbet. to. 1.518.a
inducens accusatorem contra dominum priuatur feudo. 1.377.b
inducia si debitor impetrauit à principe inducias decem annorum, an talis impetratio erit tota nulla, an verò valebit pro quinque annis. 1.518.a
inducię an prosint contra illos quibus debetur ex delicto. 1.518.a
inducias violanti, inducię impunè violatur. 1.518.a
inducię non habent locum, in instrumento iurato. ibid.a
inducię. Pone quod princeps concesit alicui inducias per annum: modo ille ante cõcessionem conuenerat cum creditore quod haberet dilationem trium annorum ad soluendum, habebit ne illum annum post illos tres conuentos? ibid.a
Qui renunciauit induciis non potest gaudere, si per alium impetrentur. ibid.a
indulgentia an possit prodesse existentibus in purgatorio. 1.518.b
indulgentia concessa à falso prælato valet. ibid.a
indulgentiæ prosunt, & quò ad Deum, & quò ad pœnitentiam temporalem. ibid.b
indulgentia à pœna & à culpa quomodo dicatur fieri. ibid.b
industria æquiparatur facultatibus. 1.518.b
ineptæ voluntates defunctorum non sunt seruandæ. 1.518.b
ineptitudo libelli, nihil aliud est quàm euidens seu apparens defectus libelli. 2.54.b
ineptitudo libelli non cura. vbi per citationẽ præscr. interrumpi. 2.55.a
Alias autem per libellum ineptum non interrumpi. præscr. ibid.
infamia cum morte comparanda venit. 4.202.b
infamis potest esse decurio. 1.520.a
infamis regulariter testari potest, fallit, nisi expresse à lege prohibitus esset. 1.518.b
infamis si adhibeatur in testem testamento, si modò tunc non reputabatur communi opinione pro infame, testamentum valebit. 1.518.b
infamis nec quidem contra infamem testis esse potest. 1.518.b
infamis infamia facti, potest esse testis. 1.518.b
infamis an possit denunciare, vel accusare. 1.520.a
infamis. Quàm primum quis est denunciatus de crimine dicitur notari infamia. 1.520.a
infamis infamia iuris non potest esse testis. 1.518.b,& 519.a
infamis est qui supplicat aduersus sententiã quę in re trãsiuit iud. 1.520.a
Condemnatus in syndicatu non efficitur infamis. 1.520.a
infamis non efficitur condemnatus de leui iniuria. 1.519.a
infamis. Probato delicto infamãte per testes nõ est ille cõtra que probatũ est infamis iuris infamia, nisi accedat cõfessio eius vel sententia. ibidem.a
infamis infamia iuris, tam de iure ciuili quàm canonico, repellitur ab accusatione criminali. ibid.a
infamis in criminalibus, vbi probationes esse debent omni exceptione maiores, testis esse non potest. ibid.a
infamis nõ solum repellitur à testificando in criminalibus si sit infamis infamia iuris, sed etiam si infamia facti sit infamis. ibid.a
infamis abhonore repellitur, siue sit infamis infamia iuris siue facti. ibi.
infamis de facto, hoc est prædictus leuioribus, & improbatis moribus, testis idoneus in ciuilibus causis est, & si nõ tanta fide dignus habeatur, quanta alius integræ vitæ, scelerisque purus. ibid.a
infamis an dicatur qui est confessus crimen? ibid.b
infamis dicitur, qui ascendit cordas causa ludi, nõ qui ascẽdit turrim vel arborem pro auibus capiendo. ibid.b
infamis an dicatur ille qui habet duas cõcubinas, vel vnam cum vxore. ibidem.
Infamis excluditur à quærelan. testamentum fratris, etiam turpi persona instituta. 1.519.b
infamis potest testari nisi sit infamis ex causa, quæ cum reddat intestabilem. 1.519.b
infamis repellitur ab omni actu pu. & à dignitate. ibid.b
infamis efficitur condemnatus, etiam pro modica iniuria. ibid.a
infamis non potest dici integræ opinionis. ibid.b
infamis potest esse procurator, qui habet tantum onus. 1.518.b
infamis, an sit nubens infra annum luctus. 1.519.b
Et an habens vxorem vt concubinam. ibid.
infames qui dicantur. ibid.b
infami non interdicitur munus publicum. 1.519.b
infames personæ quæ dicantur. 1.317.a
infamia durat etiam finita causa infamiæ. 1.519.b
infamia iuris dicitur illa quæ irrogatur delinquenti secundum leges ciuiles, vel ipso iure, prout ipso iure quis infamis efficitur. 1.518.b
infamiæ pœna grauis est. 1.519.b
infamia sequitur infamem sicut lepra leprosum, quocunque vadat. ibidem
infamia rectè riteque à quouis populo, etiam qui superiorẽ agnoscat abolebitur, vt & illa infamiæ nota, quæ alicuius populi statutis iniusta est, eiusdẽ populi indulgẽtia eluetur tametsi subiectus alteri is populus sit. ibid.b
infamia aboletur à quouis populo, non recognoscẽte superiorem, quæ ex statuto prouenit eiusdem populi. ibid.b
infans legitimari potest. 2.45.b
Infantes, pupilli, & absentes restitui possunt. 4.202.b
Infans sine principis rescripto emancipari non potest. 1.241.a
Infans non potest puniri ex delicto. 1.520.a
Infans an possit per Comitem Palatinum legitimari. 3.379.n.2.
Quid si Comes potest legitimare tam præsentes, quàm absentes. ibid.5.
Quid si potest legitimare quoscunque Spurios. 6.
Quid si infans maior factus ratam non habeat legitimationẽ ib.8.
Quid quo ad abstersionem maculæ. ibid.9.
Infans à principe legitimari potest. 3.379.nu.1.
Inferior qui de facto superiorem non cognoscit, potest illud declarare. 3.319.nu.42.
Infans trãsmittit hæreditatem patris non agnitam, iure suitatis. 1.519.a
Infantes & furiosi dilucida interualla habentes, & similes personæ, in quibus nõ cadit delictum, si eorum nomine committatur delictum tẽpore infantiæ & furoris, non potest id vbi maior factus fuerit vel ad mentem redierit ratum habere. 1.520.a
Inferior non potest legem superioris tollere. ibid.
inferiores quando superiores suos reprehendere possint. 4.196.b
inferior non potest concedere restitutionẽ in integrum aduersus contractum in quo superior interposuit decretum. ibid.
inferior à principe, an possit delegare causam, cum præfixione certi tẽporis, puta duorum mensium. 1.600.a
inferior à principe non potest restituere reum fame. 1.520.a
infendans rem duobus an incidat in pœnam falsi. 1.338.b
Et quid in pignorante. ibid.
infinitas intelligitur omnis inordinata processus, alias excessus. 1.520.a
Infinitas est vitanda. ibid.
Limita, nisi verba essent apta ad infinitatem, vt quandocunque, toties quoties, &c. ibid.
Infinitiuus, verba infinitiui sunt apta ad omne tempus. ibid.
Infirmus si sit inquisitus etiã de capitali delicto, potest se excusare, nec tenetur personaliter comparere. Sed potest facere fidẽ de infirmitate, siue per testes, siue per medicum. Infirmus

Vtriusque Iuris Opiniones.

Infirmus morbo caduco, præsumitur durare in infirmitate: secus tamen in alia infirmitate. 1.520.b
Infirmos infirmitate delitescere non est præiudicium, nisi morbo caduco præhensi sint. ibidem
Infirmitas quantum ad generationem par est cum senectute. 4.220.b
Infirmitas probatur aspectu faciei, & per domesticos & familiares. 1.520.b
Et quando de infirmitate dubitatur, debet iudex mittere medicum. ibidem
Infirmitas. infirmitatis aliqua priuilegia. 1.520.a
Infirmitas excusat à comparen. 1.520.b
Infirmitas probatur per medicos. ibidem
Infirmitas etiam probatur per iuramentum infirmi. ibidem
Infirmitatis ratione potest quis seruire per substitutum. ibidem
infirmitatis probandę modi. ibidem
Infirmitati, non calliditati, ius succurrit. ibidem
Ingrati culpa, quæ præterita iam sit, indulgeri potest: quæ verò in futurum incurri potest, remitti nequit. ibidem
ingratitudo facit vt pater occidens filium ingratum non teneatur de parricidio. 1.521.a
ingratitudo præterita potest remitti, futura autem non. 1.520.b
ingratitudo excludit quem à successione ab intestato. 1.521.a
ingratitudinem licet committat ille, cui est beneficium collatum, in personam prælati conferentis ipsum beneficiũ, nõ posset Prælatus ea ex causa collationem reuocare. 1.520.b
Propter ingratitudinem libertus reuocatur in pristinam seruitutem. 1.521.a
Propter ingratitudinem legitimatio facta reuocatur. ibidem
Propter ingratitudinem reuocatur militia vel dignitas. ibidem
ingratitudinem committens priuatur feudo ex eisdem causis ex quibus sit exhæredatio, Matrimonij dissolutio, & donationis reuocatio. 1.378.a
Propter ingratitudinem debitores gratis liberati, reducuntur in pristinam obligationem. 1.521.a
Limita, quantum ad debitum principale non tamen quantum ad pignus vel hypothecam. ibidem
Propter ingratitudinem reuocatur don. ibidem
Limita nisi don. sit propter bene merita seu remuneratoria: quia tunc non reuocatur propter ingratitudinem. ibidem
Propter ingratitudinem reuocatur priuilegium exemptionis concessum per principem alicui communitati. ibidem
Limita nisi exemptio esset concessa propter bene merita quia nõ posset reuocari. 1.521.a
ingrossatio instrumenti requirit signum Notarij defuncti. tomo primo 151.a
Ingrossatio instrumenti non valet sine auctoritate iudicis etiam per hæredem notarij, qui confecit. 1.521.a
inhabilitas personæ iudicium subeuntis à iudice ipso vltro opponi potest. 1.521.b
inhabilis ad testandum, non habilitatur per l. primam. C. de sacrosecc. ibidem
inhabilis ad testandum, nihilominus potest capere ex testamẽto, si inhabilitas sit propter defectum aliquem qui non cadit in crimen, vt est pupillus, & mutus, & similes. ibidem
Inhibitio non potest fieri à iudice parte non citata. 3.89 nu.77.
Limita & declara, vt 3.78.nu.78.& seq.
inhibitio Papæ etiam sine decreto, annullat actum factũ post inhibitionem. 1.521.b
idem operatur inhibitio executoris apostolici. 1.521.b
inhibitio iudicis ecclesiastici non valet nisi citata parte. ibidem
inhibitio iudicis ecclesiastici non est facienda per iudicem ecclesiasticum iudi etiam quando inhibitio est facienda per iudicem ecclesiasticum iudicem ei seculari, vt superfedeat in negotio quando corã eo dictũ, vt est contractus vsurarius. 1.521.b
inhumanum est valde à nemine accipere, sed passim vtilissimum, omnia auarissimum. 1.521.b
inhabilitas ad generandum non inhabilitat ad testandum. tom.1. ibidem
Inimicitia excludit fraudem à successione fratris. 1.522.a
inimicitia est iusta causa recusandi iudices, & testes si recusans exprem ferit causas inimicitiæ nisi hoc fecerit data opera: vt recuset. ibi.
inimicitiæ capitales dicuntur cùm contenditur de statu, vel de omnib. bonis, vel maiori parte eorum. 1.521.b
Inimicitia contrahitur propter litem. 1.522.a
Inimicitia leuis non apposítum indicium sufficit contra inimicum: ise cus verò si grauis sit, ibid.
Inimicitia superueniens habet annullare laudum ferem. ib.
Inimicitia capitalis sola, simplex, & de per se tãquam remota, ac remotissima à facto non facit indicium ad torturam. 1.521.b
Inimicitia qualiter probetur. 1.522.a
Inimicitia ad hoc vt per eam reuocetur legatũ probãda est per quinque testes. ibid.
inimicitiæ crescunt ad modum ignis. ib.
Inimicitia iustissimam causam suppeditat ad iudicis & testiũ reiectionem, tametsi qui reiicit & causa, & caput inimicitiæ extiterit. ib.
inimicitia capitalis contrahitur, etiam ex iniuriis verbalib. 1.522.a
Et ex minis probatur inimicitia capitalis. ibid.
inimicitia præsumitur durare. 1.522.a
inimicitia an sit legitimum indicium ad torturam. 1.522.a,&536.b
inimicus alicuius præsumitur inimicus filiorum, & aliorum de familia & agnatione. 1.522.a
Inimicus patris præsumitur & inimicus filij. 1.522.a
inimicus si sit capitalis, repellit à testificando in criminalibus. 1.522.a
Inimicus capitalis repellitur ab accusatione. ibid.
Inimicus præsumitur qui me nõ salutat cũ esset solitus salutare. 1.522.a
inimicus censetur ille, qui affert aliquem non diligere. ibid.
Inimicus capital. non est idoneus testis. 2.70.b
inimicus quis dicatur, statur arbitrio iudicis. 1.522.a
Iniquitas seu enormis lasio laudi dicitur, quando reperitur, facta lasio, saltem in 6. pa. t. de vitæ quantitatis. Vel est in arbitrio iudicis, cùm non sit à lege determinatum. 1.118.b
Iniquum est perimi pacto, de quo cogitatum non docetur. 1.522.b
iniquum est de alieno facto alium iurare. ibid.
Iniquissimum est patrem egere, cùm filius est in facultatib. ibid.
iniuria defuncti ad heredem non habet. 1.522.b
iniurians non ex hoc liberatur, quòd iniurium proferat, nisi id sciret, quod reipublicæ interest. 1.528.a
iniurians si protestetur super iniuria, vt si dicat, Tu mentiris, saluo honore tuo, &c. talis protestatio non releuat. 1.528.a
Iniurians qui dicat se pœnitere, aut se dixisse calore iracundiæ, an sit puniendus. 1.528.a
Iniurians domino priuatur feudo. 1.377.a
Iniuriandi animus non præsumitur in parente vsque ad septimum gradum. 1.516.a
Iniuria an fiat volenti. 1.525.b
An pro iniuria illata abbati defuncti possit succesor agere. 1.526.a
iniuria quando est facta officiali, nó prætextu dignitatis sed odij particularis, iudex quis esse nõ potest in causa propria. 1.522.b, & 523.a
iniuria non quælibet sed grauis inducit priuationem legati vel hæreditatis. 1.522.b
Iniuria quando est notoria, & pœna est arbitraria, tunc quis iudex esse non potest in causa propria. 1.522.b
Quæ dicatur Iniuria personalis, & quæ realis. 1.527.b
Et scindendo vestes, an dicatur offensa personalis. 1.527.b
Iniuria remissa non potest amplius suscitari. 1.527.b
iniuria potest inferri cadaueri, & defuncto. 1.527.b
iniuria, vt puniatur, debet inferri dolose, & animo iniuriandi. 1.525.a
Iniuria illata socio dicitur facta ei in cuius societate erat. 1.527.a
Iniuria censetur remissa per grata seruitia. 1.527.a
iniuria fit duobus modis, aut re, aut verbo, & in libello iniuriarum debet apponi annus, mensis, & locus illatæ iniuriæ. 1.523.a. & 524.a
Iniuria censetur remissa, per illum qui decessit ab intestato si testan. poterat iniuriantem priuare sua hæred. 1.527.a
iniuria præsumitur semper iniuriandi animo facta nisi probetur contrarium. 1.523.a
iniuriarum actionem ad reuocationem institutam ciuilem esse, non criminalem. 1.523.b
iniuria potest inferri etiam facien. bonum. 1.527.b
iniuria illata personæ, quæ est de ecclesia, fit ecclesiæ. 1.26.a
iniuria sine dolo non committitur 1.526.a
iniuria illata meo domestico mei occasi. dicitur mihi illata. 1.526.a
iniuria illata vxori dicitur illata viro non econtra. 1.526.a
iniuria illata vni censetur suis consanguineis illata. 1.526.b
iniuria dicitur omne quod non iure fit. 1.525.a
iniuria præsumitur semper iniuriandi animo facta, nisi contrarium probetur. 1.527.a
iniuria remittitur per salutationem. 1.527.a
iniuria Ex verbis ad vnum, eundemque effectum rendentibus, non oriri diuersas iniurias. 1.176.a
An pro qualibet iniuria personali liceat hominem occidere. 1.176.b
iniuria illata portanti literas iudic. dicitur illata iudici. 1.526.b
iniuriã, ac violentiã remittens simpliciter in instrumẽto pacis, seu remissione iniuriæ non censetur dãna, & interesse remittere. 1.524.b
iniuriam facit qui obiicit crimen, siue in genere, siue in specie. 1.522.b
iniuriam remittens non videtur simul actiones inde sibi competeres puta ad damna & interesse, remisisse. 1.522.b
Iniuriæ æstimatio siue agatur actione Prætoria, siue ciuili, fit per iuramentum actoris, taxandum & moderandum postea arbitrio iudicis prout ei visum fuerit. 1.522.b
Iniuriam illatam parentibus pupilli, vel adulti remittere, ac pacẽ de ea facere curatores possunt & tutores inditinctè, si vtilitas maior sit, quàm vindictam sumere. 1.527.b
iniuriam, qui in aliquem infert, quæ vera sit, cuiusque enunciatio & vtilis reip. sit: & postea ab inferente probetur, iniuriarum non tenebitur. 1.527.b
iniuriæ sibi factę notoriè quis esse iudex potest. 1.522.b
iniuriam factam officiali, ipse officialis, si eit facta sibi iniuria, vt officiali, vel eius familiæ, & sit notoria, ipsemet eum punire potest, secus si ipsi, vt priuato inferatur. 1.525.a
iniuriam notoriam quis, qui superiorem cognoscit punire potest. 1.528.a
iniuriam inferens officiali tempore eius syndicatus. debet puniri pœna capitis: Nisi officialis ante ei intulisset iniuriam. 1.523.b
Iniuriæ plures diuersæ speciei eodem impetu & continuatione si iterentur, tunc pluribus pœnis esset afficiendus iniurians 1.523.a
Iniuriæ punitio ad ipsum officialem offensum pertinet, vt ipse possit esse iudex in causa propria, cùm iniuria sit notoria. 1.523.a
Pro modica iniuria, an detur actio iniuriarum? 1.526.a
Iniuriã alicui illatæ, quæ vera sit, an teneatur actione iniuriarũ. 1.523.a
in iniuriarum actione non debet deferri iuramentum necessarium, sed in ea debẽt fieri probationes luce meridiana clariores. 1. 524.b

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index in Communes

Iniuriarum non tenetur dicens veritatem de aliquo, quando interest reipublicæ, quod delictum pandatur. 1.523.b
iniuriarum actio omnis annalis est. 1.524.a
iniuriarum, quæ adulti, vel pupilli parentibus illatæ fuerunt actionem remittere, & pacem cum eo inire qui illas intulit, tum curatorum tutor indistincte potest, si id magis è re pupilli, adultiue fuerit, quàm vindictam prosequi. ibidem
iniuriarum actio quando intentatur ad vindictam siue ciuiliter siue criminaliter, non potest postea alia via agi, sed vna tollitur per aliam, quia vtraque ad vindictam tendit. 1.524.b
iniuriarum actione damnatus fit infamis non solùm in atroci iniuria, sed etiam pro modica. ibidem
iniuriarum nec actio, nec accusatio exinanitur, quod qui iniuriam intulit, non se animo effectum fuisse affirmet, vt iniuriam inferret, nisi id liquidò probet. 1.524.a
iniuriarum etiam non atrocium damnatio infamiam irrogat. ibidem
iniuriarum actio nisi quis se pulsatum verberatumve dicat, vel irruptionem factam in ipsius domum conqueratur omnis & prætoria est, & vnius anni spacio concluditur. ibidem
iniuriarum non tenetur qui protestatus fuit non inferendæ iniuriæ animo facere, sed iuris sui conseruandi gratia ac defendendi quod intellige, quando obiectum crimen verum fuisset, ac esset probatum. 1.522.b
iniuriarum actio, quando intentatur ad vindictam, siue ciuiliter siue criminaliter nó potest postea alia via agi, sed vna tollitur per aliá quia vtraque tendit ad vindictam. ibidem
iniuriarum actio magis vindictæ, quàm iniuriæ habet persecutionem. ibidem
iniurias remittere, ac pacem facere nemo vel à iudice, vel à totius prouinciæ gubernatore cogi potest. 1.527.b, & 528.a
Et ab iniuria verbalis dicatur offensa. 1.627.b
Iniuriarum act. an teneatur, qui bannitum restitutum appellat proditorem. ibidem
Iniuriarum agi potest licet iniuria in absencia illata fuerit, ibidem
Iniuria tanto dicitur atrocior quanto coram plurib. facta est. ibidem
Iniuriarum act. tenetur, qui conduxit operarios in re aliena. ibidem
Iniuriarum actio ideo non tollitur, si quis dicat, se ex animo iniuriam non fecisse, nisi id liquidò probet. 1.525.a
Iniuriarum actione tenetur, qui medacium alij exprobrat. Licet & vere prouocatus illum mentiri dicat. 1.523.b, & 524.a, & 525.a, & b
iniuriarum actio anno tollitur, si sit criminaliter intentanda, secus si ciuiliter, quia est perpetua. 1.523.a, & 525.a
iniuriarum actionem remittere potest curator, vel tutor indistincte, si sit in vtilitate pupilli vel adulti pacem inire. 1.523.b
An autem constante matrimonio habeat locum actio iniuriarum inter virum & vxorem. 1.526.a
iniuriarum tenetur etiam ille qui dicit se non fecisse animo iniuriandi. 1.523.a
iniuriarum tenetur qui eleuata manu aliquem voluit verberare, licet non verberauerit. 1.526.b
iniuriarum actio tollitur per lapsum anni. 1.524.b
iniuriarum actione agi potest contra Actorem, qui nihil penitus probauit. 1.526.b
iniuriarum an teneat si vnum vocem latronem qui in veritate sit latro. 1.525.b
iniuriarum actione an teneat per hæc verba tu mentiris. ibidem
iniuriarum actione an possim conueniri, si opponam contra testes quod sunt homicidæ, criminosi, &c. 1.526.a
Iniuria quibus modis remittatur. 1.527.a
iniuriarú actio tollitur per cõuersationé habitá cú offensore. 1.524.b
iniuriarum in libello & annus ac mensis, & locus necessario ponendus est. 1.523.a, & 524.a, & 525.a
iniuriam remisisse videor, si insteri iniuriantem torqueri. 1.527.a
Iniuriarum non tenetur prouocatus, saltem pœna ordinaria. tomo 1. 523.b
Iniuriarum etiam tenetur pœnitens falsé mitius, licet puniatur. ibid.
Iniuriarum actione tenetur, qui notarium actorum sine causa recusat. 1.526.b
Tenetur actione iniuriarum qui in libello dix. verbum iniuriosum. ibidem
Act. iniuriarum agi potest pro iniusta excommunica. ibid.
Tenetur etiam qui nouum opus iniussu nunciauit. ibid.
Non tenetur actione iniuriarum, qui alium capit de mandato officialis. ibid.
Tenetur act. iniuriarum qui aliquem indebite detineri fecit. ibidem
iniuriosa verba si aliquis mihi dixerit, possum illi iniuriosè respondere, 1.528.a
iniuriosa verba alicui exprobrans etiam vera, animo tamé iniuriandi proferens nec sit reipublicæ vtile scire, tenetur iniuriarum. tom. 1. ibidem
iniuriosa alicui verba exprobrans etiam vera, tamé animo iniuriandi, dum per hæc Rei. nihil commodetur, nihilominus iniuriarum tenetur. 1.522.b
Illud dicitur iniuriosum quod est contra bonos mores. tomo 1. 525.a
innocentię causas quilibet interuenire potest ad allegandum pro reo inquisito. 1.529.a
innominatus contractus, & ante implementum aliquod naturalem obligationem gignit. ibid,
innouare non dicitur, qui suam contineat pos. 2.161.b
inobediens domino potest feudo priuari. 1.377.b
inofficiosi testamenti querela solum hodie filiis cõpetit, cùm adiecta pœna exheredantur, & causa ab hæredibus non probatur. tomo 1.529.a
inofficiosi testamenti querela contra ipsum institutum hæredem intentari debet: qui si restituendæ hæreditatis onere grauatus sit, atque ante factam restitutionem succubuerit, sententia contra illum lata fideicommissario nocebit. 1.529.a
innouata lite pendente, reddunter nulla. 1.9.a
in casu inopiæ mariti, licet actio communis sit filiæ & patris: tamen solum patrem agere posse ad restitutionem dotis. 1.120.
inquilinus potest expelli si conducat meretrices ad domum conductam. 2.104.
inquilinus, vel conductor rei Vrbanæ, si finita locatione, stetic in re locata per aliquod tempus: pro illo tẽpore videtur reconduxisse, & tenetur actione ex locato pro illo tempore. 1.529.b
inquilinus, aut colonus non potest denũciare nouum opus, etiam pro curatorio nomine. 1.529.a
inquilinus, vel conductor potest expelli propter pensionem non solutam. 1.529.b
Si inquilinus est obligatus ad soluendam pensionem cum instrumẽto guarentigiato, per tacitam reconductionem non mandabitur executioni. ibid.
inquilino, & colono impedito vti frui propter pestem, remittitur pensio pro rata. 1.529.b
inquilino alicuius domus remittendam esse pensionem propter pestem. 2.62.b
inquilinus, aut colonus etiam procuratorio nomine non denunciant, 2.159.a
An ob aliam causam, quàm pestem, licet inquilino absque pensionis solutione à contractu discedere. ibid.
inquilino propter sterilitatem, est facienda remissio: quando si pensionem soluerit, deciperetur vlrà dimidium iusti prætij. 1.529.b
Standũ est vulgi opinioni quando quæritur an crescere vel minuì debeat pensio propter sterilitatem aut augmentum in re locata. ibidem.
inquisito, vel accusato, defertur iuramentum de veritate dicẽda. tom. 1.539.a
Pluribus inquisitis potest vnus pro alio fideiubere. 1.538.a
inquisitus non ideò minus damnatus efficitur infamis, si de crimine publico sit damnatus, quam si esset accusatus. 1.538.b
Potest inquisitus pro crimine capitali relaxari ante sententiam, si constat eum deliquisse. 1.538.a
inquisitus condemnari potest si fuerit per testes conuictus, licet ipse delictum confiteri noluerit. 1.538.a
inquisitus tenetur ad expensas factas ante sententiam nõ post. 1.321.a
inquisitus non debet capi in verbis, & interrogari talitor, vt inuolnatur, & inducatur ad confitendum delictũ, & super ipso delicto specialiter interrogari, quia id suggerentis est potius quàm interrogantis, Nisi de facto proprio. 1.539.b
inquisito non datur terminus ad deliberatè respondendum in criminalibus. 1.539.a
inquisito non datur copia inquisitionis vel indiciorum, Sed constituitur & interrogatur & examinatur, ante datas defensiones & copiam indiciorum. 1.539.a
Quando inquiritur contra plures propter absentes & contumaces non propterea debet retardari processus contra præsentes, & econtra. 1.533.b
inquisitus personaliter comparere tenetur in causa criminali sanguinis. 1.537.b
inquisito danda est copia indiciorum. 1.538.b
Inquisitus cum fideiussore: an sit relaxandus quando est pœna corporal. 1.537.b
An autẽ possit inquiri de delicto, vt de homicidio in loco originis & in loco commissi delicti. 1.537.a
Inquisitus de hæresi potest post mortem absolui. 1.490.b
si fuit inquisitum per iudicem ecclesiasticum, & data sentẽtia, An possit iterum per iudicem secularem inquiri. 1.533.a
Inquisitus in loco Domicilij à iudice patriæ debet condemnari, & puniri pœnis loci, vbi deliquit. 1.538.b
Inquisitor tenetur perquirere consilium iurisperitorum, licet illud se qui non teneatur. ibid.
Inquisitus, constitutus, & interrogatus negans delictum, debet iudex examinare testes super veritate delicti. 1.539.b
Inquisitor fidei. Iudex laicus absque nouo processu tenetur exequi sẽtentiam inquisitoris fauore fidei. 1.538.b
Inquisitor suas vices alteri demandat. ibid.
Inquisitor hęreticę prauitatis esse non potest minor 40. annis. ibid.
Inquisitoris officiũ non expirat morte constituentis odio hæresis. ibi.
Inquisitor hæreticæ prauitatis non dicitur ord. sed potius delegatus. ibid. ibidem
Inquisitor potest committere alij vices suas. 1.39.a
Inquisitio formata nullis præcedentibus legitimis indiciis est nulla. ibid.
Inquisitio formata est nulla non præcedente diffamatione. 1.538.a
Inquisitio non fit de iure communi, nisi contra præsentem. 1.538.a
Inquisitio tamen non præcedẽte diffamatione procedere potest, si ad hoc statutum, quòd permittit inquirere non præcedente diffamatione. 1.538.a

Vtriusque Iuris Opiniones.

Inquisitio debet continere certam personam. 1.532.b
Inquisitio. Quid si finito tempore infra quod inquiri permittitur inquiratur, & reus confiteatur, an possit condemnari. 1.537.b
inquisitio semel & non vltrà pro eodem delicto fienda est. 1.533.a
Inquisitio an impediatur per compositionem & concordiam factam inter partes. ibidem
Inquisitio tollitur spacio 20. an. pront accusatio. 1.538.a
Inquisitio est iudicis officium, non actio. 1.531.a
Inquisitio quæ substantialia requirat. 1.531.b
Inquisitio non potest formariper iudicem ordinarium, nisi fama præcedente. 1.520.b
Fallit. 539.a
Inquisitio an præscribatur si sit sta. quòd post tale tempus non inquiratur. 1.537.b
Inquisitio contra præstantem opem. ibidem
Inquisitio non potest fieri de homicidio nisi morte sequuta & multo minus condemnatio. ibidem
Inquisitio non requirit, quod omnia requirantur quæ requiruntur in accusatione. 1.538.a
Inquisitio debet procedere ex bono zelo charitatis, & non ex maleuolentia. ibidem
Inquisitio solemnis, non debet committi propter infamiam ortam à maleuolis. ibidem
Inquisitio remedium est extraordinarium, etiam si loquamur de iure communi. 1.529.b, & 530.a, & 538.a
Inquisitio contra auxiliatorem potest fieri eodem contextu. 1.533.b
Inquisitio impugnatur quando deficiunt substantialia. 1.532.b
Inquisitio potest impediri petẽdo citari offensam, an velit facere partem. ibidem
Inquisitio impugnatur, si procedatur ex accusatione & inquisit. quia tunc processus est nullus. ibidem
Inquisitio procedit contra furem, in re quã dicatur furè furto subcraxisse contra voluntatem domini, licet non sit aliquis dominus nominatus. 1.530.b
Inquisitio fieri debet statim constito de delicto, quæ fieri potest in omnibus casibus. ibidem
Inquisitio formatur super denuncia vilium personarum, & infamium. ibidem
inquisitio formatur ad dictum denunciantis, quò ad recipiendum in formationes contra reum. ibidem
inquisitio formari potest quolibet casu de iure ciuili canonico & ex consuetudine, vbi præcedit infamia, vel alia præsumptio. ibidem
Inquisitio nec annum, nec mensem delicti continens parte instante, si non declaretur non procedit. 1.530.a
inquisitio. Quãdo in inquisitione sunt illa verba, Ex mero officio, &c. non exigitur quod diffamatio præcedat nec tunc tenetur iudex tradere inquisito copiam capitulorum inquisitionalium ante responsionem eius. ibidem
inquisitio potest formari contra delinquentem per iudicem territorij vel domicilij. Sed tamen debet condemnari secundum statutum loci, vbi delictum est commissum. ibidem
Inquisitio ex officio. Sicut accusatio falsi, & cæterorum criminum regulariter tollitur spacio 20. annọ. ita inquisitio ex officio iudicis. ibidem
inquisitio, per quos formari possit. 1.531.b
inquisitio est nulla de iure communi, si non præcedit diffamatio. 1.530.a
inquisitio sine fama vel indicijs fieri non debet. tomo primo. 534.b
inquisitio in criminalib. denega. si alicui denega. audientia in ciuilib. 1.531.b
Inquisitio in quib. delict. possit formari. Regulariter enim non potest procedi per inquisitionem. ibidem
Inquisitio est quoddam ius per officium procedendi ad condemnationem, & punitionem contra aliquos nominatim inquisitos de delicto, & diffamatos. ibid.a
Inquisitio potest formari per iudicem ciuilem, & in causa ciuili, si potest alias per inquisitionem procedi coram iudice criminali. ibi.
inquisitio non formatur, nisi prius constito de delicto, & legitima præcedente indicia, vt reus possit citari. ibid.
Si facta fuit Inquisitio de vulnere, & sequatur mors, an possit fieri seu sequi sententia de occiso. 1.537.a
Inquisitio est nulla, seu accusatio, aut querela, si actio sit præscripta, vel sublata. 1.538.b
Inquisitio regulariter iure ciuili à iudicis officio institui ac formari non potest. ibid.
In inquisitione speciali debet apponi locus & tempus, sicut in accusatione. ibid.
Inquisitionis remedium, vt quando ex mero iudicis officio procedit iudex, est remedium extraordinarium, tam de iure ciuili, quàm etiã canonico. ibi.
Inquisitionis tenor in citatione inseri non debet. ibid.a
Inquisitioni non tenetur respõdere qui casu se reperit coram iudice, nisi citetur. 1.532.b
Inquisitionem debet præcedere fama publica. 1.530.b
Inquisitionem format iudex super denunciatione, tam officialis quã alterius. ibid.
Inquisitioni nullus locus est, cum actionis, seu accusationis seu querelæ ius, vel præscriptione euanuit, vel quacunque alia ratione sublatum est. ibid.a
inquisitionis formula. 1.537.a
inquisitionis via condemnatus de publico crimine, non minus infamis redditur, quàm accusationis formulis de eodem indicatus. to. 1.530.a
Insidias præuenire, atque idcirco illarum sit auctorem anticipata nece interimere licet vnicuique. 1.539.b
Insidians vitæ domini Veneno, gladio vel aliter, debet priuari feudo. 1.377.a
Insidiatorem licet prœuenire & interficere. 1.539.b
An autem per insignia probetur quis esse de casata. 1.539.b
Insignia potest quis sibi assumere, & arma, Sicut nomina ad bene placitum assumuntur, vt ab aliis dignoscatur. 1.539.b
Insignia aliena corrumpens quã pœna puniatur. 1.539.b
Insignia suæin capellis alienis nemo imponere potest. 1.539.b
Insignia dantur officialibus propter bene merita. 1.539.b
Insinuatio donationis fieri potest coram quocunque iudice, etiã cui non subsistit donator nec res donata. 1.539.b
Insinuatio non solum in expressis donationibus statam summam supergressis exigitur, sed & in debiti quingentos aureos excedentis remissione interueniat necesse. 1.540.a
Insinuatio non requiritur in donatione ob causam. 1.540.a
Insinuatio requiritur etiam in pactis liberatoriis, vt in pacto de non petendo. 1.540.a
Insinuatio donationis potest etiam postea quocunque tempore fieri. 1.539.b
Insinuatio non necessariò fit in loco iudicij, sed sufficit vt fiat coram iudice etiam alibi quàm in loco iudicij. 1.540.a
Insinuatio, quæ ab aliquo statuto in testamentis requiritur, non potuerit prohiberi, aut excusari per testatorem. 1.540.a
Insinuatio in donationibus maioris summæ desiderata, non opus habet iudicis decreto. 1.540.a
Insinuatio donationis fieri potest sola voluntate donatoris absque citatione partis. 3.101.nu.176
Insinuatio nihil aliud est nisi intimatio iudici facta. 3.192.nu.47
insinuatio an fit registranda in actis. ibi.48.& 53
insinuatio an requiratur iudicis decretum, vel sufficiat eius præsentia. ibid.49.& seq.
insinuatio est actus voluntariæ iurisdictionis, & ideo quilibet nordius de ea rogari potest. ibid.54
Insinuatio non requiritur stante confessione iudiciali. 3.195.nu.81
Insinuatione non opus est si quid immẽsum donetur Ecclesiæ, vel piæ causæ. 1.540.a
insinuationis defectus iuramenti appositione purgatur. 1.540.a
Insinuationi renunciari non potse. 1.540.a
Insinuationis facienda forma. 1.540.a
inspici debet vbi res esse solet, non vbi casu defunt, vel absunt. tomo 1.540.a
Inspicitur id quod euenire potest. 1.540.a
instantia causæ transit in heredem cum omni sua qualitate. 1.476.b
Et an in heredem clericum. 1.477.a
instantia triennalis an possit pacto partium prorogari. 1.589.a
instantia subrogata à statuto in locum instantiæ iuris communis, illius naturam assumit. 3.522.nu.57
instantia iudicij quib. casib. transeat in hæredem. 1.600.a
instantia in causis in quibus lis non contestatur, vt executionis etiam instrumentorum & causis meri possessorij quæ nõ cuerit summariè tractantur. 1.540.b
instãtia perempta iudex non potest condẽnare nec absoluere. 1.541.b
instantia perempta actio per lit. contestationem perpetuata durat, quadraginta annos. 1.541.b
Instantia lapsa. Si culpa tutoris aut curatoris lapsa sit instantia causæ, non restituitur minor ad instantiam, sed aduersus expensarum condemnationem, vt non teneatur aduersario in expensis tutore aut curatore, & eorum fideiussoribus existentibus non soluendo. 1.541.a
Instantia in causis in quibus proceditur summariè simpliciter, sola facti, &c. videtur quòd non curret de iure communi. ibid.b
instantia perimitur etiam ex negligentia iudicis. 1.540.b
Instantia perempta instantia etiam causæ appellationis adhuc durat, iudicis officium, vt possit illam perimptam pronunciare, & parte cuius culpa hoc contigit, in expensis condemnare. ibid.
instantia processus inquisitionalis finitur biennio de iure communi. ibidem
instantia de iure canonico durat in perpetuum. ibid.
instantia causæ iure ciuili triennio, in criminal. biennio finitur, sed iure cano. est perpetua. 1.541.a
instantia perempta actor reo expensas reficit. 1.542.a
instantia non perit mortuo litigatore, nisi triẽnio, sed continuatur in hæredem: nisi ille hæres sit clericus: quia tunc perit: & debet de nouo inchoari coram iudice Ecclesiastico. 1.540.b
instantia perempta culpa iudicum, pars à principe reintegrari potest absque refectione expensarum. 1.542.a
instantia in cõpromisso durat triennio, licet per partes abreuiari possit, item prorogari ad triennium tantum. ibid.
instantia an dicatur finita per lapsum termini præfixi à iudice. 1.542.a
instantia, siue tempus illius incipit currere à die litis contestatæ. to. 1.542.a
instantia breuiata per statutum, antequam labatur, potest de partium consensu prorogari vsque ad triennium & non vltrà. ibidem
instãtia datur in causis à Cæsarea maiestate delegatis, & currit in omni causa etiam extra ordinaria, summaria, & executiua. ibi.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index in Communes

instantia publico fauore est introducta, cui partes renunciare nequeunt. 1.142.a
instantiæ effectus. Quod dicitur perempta instantia causæ principalis non perire effectus concernentes decisionem causæ, procedit quãdo instantia perit tempore: secus si renunciatione vel pacto. 1.541.b
instantiæ lapsus. Petenti rus dici intra debita tempora non potest imputari de lapsu instantiæ. 1.540.b
Instantiam habet quælibet etiam summaria causa. 1.542.a
Instantiam peremptam culpa iudicum pars allegans probare debet se fuisse protestatum se fuisse diligentem, vel omnem conatum se cisse, vt causa expediretur. ibidem
Instantiæ restauratio parte non citata per principem concedi potest. 1.541.a
instigator nõ est citandus nisi protestetur quod velit citari, & vbi succumbit, debet in expensis condemnari. 1.542.a
institoris renocatio vt valeat & efficax sit, fieri debet publicè & palàm, in loco vbi præpositus est, alias per eum gesta tenerent in præiudicium domini. ibidem
institor qualiter & de quibus teneatur. ibidem
Institoria potest agi etiam contra illum qui fuit præpositus negotiationi. ibidem
Institutio hæredis caput est, & fundamentum testamenti. ibidem
institutio an fieri possit in proprietate sine vsufructu. 2.32.b
Non vitiatur institutio licet vxor appelletur affinis. 1.543.b
An valeat institutio, si testator instituat aliquem vsque ad 10. ann. & non vltra. ibidem
institu. facta de eo qui est scriptus in data gardiano &c. valet. 1.543.a
Si aliquis instituatur sub conditione, & in defectũ conditionis nullus sit ibi institus, intelliguntur vocati venientes ab intestato. ibidem
institutio facta de filiaous in illa quantitate quæ videbitur & placebit alicui &c. est valida. 1.543.b
Institutio sub conditione, si impediatur facto tertij conditio habetur pro impleta. ibidem
institutio facta de filio, qui filius non est, an valeat. ibidem
institutio facta ad interrogationem notarij an valeat. 1.543.a
institutio in re propria filij est nulla. ibidem
institutio hæredis sine nomine, vt si testator dicat, istum instituo, qui ibi aderat, valet. 1.543.a
institutio. si pater relinquat mille pro dote filiæ suæ, an tale relictum trahatur ad institutionem. 1.543.a
Institutio beneficij de iure patronatus laicorum spretis patronis, est ipso iure nulla. 1.542.b
institutio posthumi an trahatur ad quemcunque posthumũ. 1.543.a
institutio requiritur in donatione tacita vel expressa. ibidem
institutio in re certa, licet quo ad quædam, habeat vim legati: non potest dici legatum: nec institutio absoluta, sed quædam tertia species vt participium. 1.542.b
institutio clerici de beneficio, confert ius plenum instituto sine apprehensione possessionis quando nullus est in possessione beneficij. ibidem
institutionem factam in dote de iure sustineri. ibidem
institutio hæredis quia dicitur de forma, non potest fieri per relationem ad aliud. ibidem
institutio hæredis facta implicitè per relationem ad aliam schedulam valet. 1.542.b
institutio heredis valet etiam si testator non ipsemet, sed notarius, aut aliquis alius ex astantibus tempore testamenti conficiendi, nominet, sufficit enim si testator talem nominatum agnoscat. tomo 1. ibidem
institutio descendentis sub conditione, si suus nascatur, sicut valet, ita valet de spurio, si legitimetur. 1.542.b
institutio facta de filio sub potestate, sub conditione mista non valet, etsi stetit per eum quo minus conditio adimpleatur. 1.542.b
Institutio facta in Codicillis, trahitur ad fideicommissum. 1.112.b
An Institutio facta de filio naturali si legitimabi. arbitrio alicuius, sit valida? 2.43.b
Institutio de filio & nepote per copulatiuam, intelligitur ordine successiuo. 1.542.b
Institutio facta de fratribus minoribus an valeat. 3.232.nu.1
Ampliatur. ibi.2.& seq.
Limitatur. ibi.7.& seq.
Quid si instituatur Ecclesia ipsorum. ibi.2.& seq.
Quid stante clausula codicillari in testamento. ibi.5.& seq.
Quid stante consuetudine, vt possint capere. ibi.7
Quid in fratribus prædicatoribus, & aliis mendicantibus. ibid. 11.& seq.
Quid in fideicommisso vniuersali. ibi.16.& seq.
Institutio, vel fideicommissum conditionale non transmittitur ad hæredes, si honoratus pendente conditione decesserit. 3.233.nu.1
Ampliatur pluribus modis. ibid.10
Limitatur. ibi.13.& seq.
Quid in liberis primi gradus. ibi.10
Quid in legitima. ibi.13.
Quid si ex coniecturata mente testatoris constet ipsum voluisse etiam pendente conditione, dispositionem conditionalem ad hæredes transmitti. ibi.15.
Quæ sint istæ coniecturæ in hoc casu. 3.233.nu.21.& seq.
Quid in fideicommisso vnico eum iure accrescendi. 3.235. nu. 46
Quid in substitutione vulgari. ibi.48
Quid in pupillari. ibi.nu.49.& seq.
institutionem filij spurij sub conditione factam valere. 1.416.b
Institutionem hæredis factam implicitè per relationem ad aliam scripturam, valere. 2.376.b
Per institutionem vel substitutionem factam de fratre, & eius filiis, licet ab intestato admittantur ordine successiuo, tamẽ ex tali dispositione testatoris, simul & æqualiter admittuntur. 1.542.b
Si vnus instituatur nomine proprio, & plures nomine collectiuo, illi plures habentur pro vno. 1.543.a
Si quis instituat fratrẽ & eius filios, censetur eos simul vocasse. 1.542.b
institutus videtur is qui in actu inter viuos appellatur hæres. 1.543.b
institutus in re certa, an succedat in feudo cum aliis equaliter. 2.364.a
Quid si institutus mortuus sit ignorante testatore, an particulariter institutus admittetur per ius accrescendi. 1.609.a
institutus auctoritate legitima præsumitur qui longo tempore possedit beneficium. 3.16.num.10
institutus in bonis mobilibus & immobilibus, dicitur institutus in re certa, non in parte hæreditatis, ideo habetur loco legatarij, non hæredis. 1.544.a
institutus in re certa habet ius accrescendi, & potest capere propria auctoritate. 1.544.a
institutum in re certa esse hæredem vniuersę hęreditatis: adeò vt mortuus post agnitam rem illam, cohærede eius vniuersali repudiante, transmittat ius illud ad hæredes. 2.377.b
institutum in re certa esse hæredem vniuersalem licet restator prohibuerit, institutionem trahi ad alia bona. 1.578.a
institutus in re certa nullo dato cohærede, non habebit hæreditatem. 1.543.a
institutus in re certa habetur loco legatarij. 1.543.b
institutus in vsufructu nullo in proprietate instituto, intelligitur etiã in proprietate institutus. 1.543.a
institutus in legitima nõ dicitur institutus in quota hæreditatis sed in quota bonorum. 1.543.b
institutum in re certa, nullo alio scripto vel aliis scriptis & institutis non adeuntibus, fieri hæredem ex asse. 2.437.b
institutus in re certa, quoad adipiscendam ipsam rem habetur loco legatarij: sed quoad alia est in loco hæredis. 1.543.a
Fallit. ibidem
institutus in re certa, hærede vniuersali repudiante, habetur loco hæredis, & sibi accrescit totum: ac si à principio nullus sit datus cohæres. 1.543.a
institutus in testamento minus solenni, ac possidens hæreditatem tãquam naturaliter sibi debitam, tenetur in foro iudiciali eam restituere: in foro autem conscientiæ potest eam retinere. 2.374.b
Si duo coniunctim sint instituti, puta in duabus partibus vnius domus, & alius in alia 3. part. tunc illi duo habentur pro vno, & sic solùm in dimidia hære. succedent, & alius in alia dimidia quando nõ est institutus hæres vniuersalis. 1.543.b
Si sint duo instituti in re certa ex disparibus tamen partibus nullo hęrede vniuersali instituto, capiunt hæreditatem æqualiter, non autẽ secundum partes assignatas. 1.543.b
institutis fratre, & filiis eiusdem fratris, pater & filij ad successionem hæreditariam censentur instituti simul & non successiuè. 1.544.a
institutis pluribus sub nomine collectiuo, inter quos cadit affectio sanguinis, censentur vocati nomine successiuo, non tamen insimul. 1.544.a
Plures instituti per nomina propria, non autem sub nomine collectiuo, admittuntur in capita, non autem in stirpes. 1.543.a
instituto patre, & filio, ab eo inter quos non cadit affectio charitatis ratione sanguinis, vel successionis ab intestato, censentur simul vocati, non tamen successiuè. 1.544.a
Instituto monasterio, si filiam receperint in monialem, reiicitur talis conditio, tanquam turpis: & remanet institutio pura. 1.443.a
Instrumentum diuersa manu scriptum præsumitur falsum. 1.534.a
Instrumẽtum. instrumentorum appellatione, an veniant testes. 1.590.b
Instrumentũ qui minus solenne in iudicio produxit, illud amplius improbare nequit. 1.546.a
Instrumentum ni desideratas iure solennitates habeat, notarius, qui illud conscripsit, falsi pœnis obstringitur. ibid.
Instrumentum vbi statuto promptam, paratámque habet executionẽ, quamuis nondum liquidatum sit, si in processu tamen liquido supputari queant, executioni committetur. ibid.
Instrumentum in parte falsum an in totum falsum reputetur. 3.414. nume.1.
Quid si falsitas sit commissa dolo, & malitia notarij. ibi.2
Quid si falsitas sit commissa in circunstantiis. 3.415.num.14
Quid si sit commissa in accessoriis. ibi.10.& 16
Quid si falsitas sit commissa ob falsam partis assertionem. ibi.12.
Instrumentum præsumitur verum & non falsum. 3.412.nu.20
Ampliatur & limitatur. ibi.21.&seq.
Instrumenta facta ab eo qui longo tempore gessit se pro se notario, licet tamen non erat Notarius, an valeant. 3.11.nu.22.
Instrumentum non continens id quod est consuetum, censetur defectiuum. 3.308.nu.4
Instrumentum parem vim cum testibus habet. 4.205.a
Instrumentum breui liquidandum, habetur pro liquido. 4.202.a
Instrumentum cui data obscura, censetur esse sine data. 4.205.a
Instrumentum lacerans quæ pœna puniatur. 1.551.b
Instrumentum cãcellatum an probet debitum & solutionem. 1.551.a
Instrumentum edendum est à notario illis pro quibus rogatum est, non autem aliis. 1.554.a
Instrumẽ

V triusque Iuris Opiniones.

instrumentum publicum dicitur probata probatio. 1.551.a
instrumentum, in quo nunciatis inuocatio præmittitur, nullo prorsus vitio afficitur. 1.545.b
instrumentum defectuosum in aliqua ex solennitatib. instrumenti, puta in indictione, & similib. si Notarius mortuus est, facit semipleną probationem. 1.546.b
instrumentum regulariter nõ requi. ad validitatem contractus. 1.555.b
instrumentum producens videtur confiteri omnia in eo contenta fore vera. 1.553.b
instrumentum simulatum non dicitur instrumentum. 1.556.a
instrumentum seu scripturam minus solennem etiam continentem capitula separata reus contra quem producitur potest eam acceptare in parte, & in parte non. 1.545.b
instrumentum dicitur nouiter repertum, siue ignorabam me habere & postea incipiam scire, siue ignorabam vbi erat siue sciebam, tamẽ consequi non poteram, puta si erat penes tertium à quo consequi non poteram. 1.552.b
instrumentum in iudicio producens absque indictione ac cõsule, vel absque alijs similib. solennitatib. & sic non solenne, censetur illud, ac omnia in eodem contenta ex huiusmodi productione approbare, atque confiteri, quo ad fidem probatoriam, vt contra ipsum producentem fidem faciat. 1.545.a
instrumentum publicum productum de longinquis ac valde remotis partibus, in aliquo iudicio, si negetur illud esse à notario cõfectũ, seu negetur qui confecit eum esse notarium, tunc illi instrumento standum non est, & sic aduersario præsente & contradicente huiusmodi instrumentum nullam fidem facit pro ipso producẽte. 1.545.b
instrumentum locationis non probat dominium, si cõueniatur possessor actione reali ex dominio agentis: secus tamen si conueniatur ex personali actione ex contractu locationis intentata contra inquilinum. 1.545.a
instrumentum, si inueniatur penes aliquem cum cautione admittitur sine mandato. ibidem
instrumentum dotis probat quando maritus præstitit alimenta vxori etsi sit confessionatum. ibidem
instrumentum corrosum in indict. non probat. 1.553.a
instrumentum factum secundum solennitates vnius loci, vbique probat. 1.545.a
instrumentum redditur falsum per duos testes instrumentarios. ibidem
instrumentum inuestiturarum feudalium non probat dominium contra tertium possessorem. ibidem
instrumentum habens plures articulos, vno approbato, non censetur in omnibus approbatum. ibidem
Et licet instrumentum non concernat nisi vtilitatẽ vnius, requiritur tamen quod ab vtraque parte rogetur. 1.532.b
instrumentum recognitionis probat homagium inter laicos. 1.386.a
instrumentum antiquum potest peti renouari. 1.551.a
instrumentum diuersimode leuatis dummodo nõ mutetur substantia valet. 1.533.a
instrumentum redditur suspectum quando prothocollum non inuenitur. 1.33.12a
instrumentũ antiquũ corrosum, circa indictionem non probat. 1.551.a
instrumenta plura eiusdem summæ an probent diuersum esse debitum, an verò præsumatur idem. ibidem
instrumentum liquidum dicitur quando ex eo agi potest directo & immediatè: secus si aliquo medio. 1.553.b
instrumentum redditur nullum quando caret signo notarij. 1.555.b
instrumentum vacillat per vnum ex tribus testibus instrumentarijs. 1.544.b
Instrumentum publicum cõfectum per tabellionem, necessario requirit eius signum, alias non probat, nec facit fidem. 1.544.a
Instrumentum producendum est iudici, non autem notario actorum. 1.553.a
Instrumentum, testamentum, vel quilibet alius publicus contractus requirit necessario pro eius solennitate, vt in eo inseratur inscriptio ciuitatis, platea vel domus, vbi actus celebratur, adeò quòd locus loci inseri, ac poni debet in ipso instrumento, alias fidem nõ facit. 1.544.a
Per instrumentum dotis probatur, præsumptiuè matrimonium quo ad ipsos litigantes non quo ad tertium. 1.560.b
Quid si instrumentum præcipitur duobus notariis an ambo debeant leuare. 1.555.a
instrumentum publicum facit rem notoriam & manifestam. 1.551.a
Quid si instrumentum mandetur de longinquo cum testimonialibus? ibidem
instrumentum non nocet ei qui non nominatur in eo. 1.566.b
instrumentum publicum si statuto inducatur, quòd sine libello execution mandari debeat, non ligat clericos. 1.550.b
instrumentum venditionis sine præcio non probat. 1.551.b
instrumentum sine loco & tempore non probat. ibi.
instrumentum sine testibus non probat. ibid.
instrumentum faciendum est per venditorem: & ad hoc cogi potest. 1.555.b
instrumentum falsum in vno ex substantialib. præsumitur in totũ falsum. 1.536.b
instrumentum. Partes non possunt conuenire, quòd instrumentũ habeat executionem paratam absque aliquo ordine iudiciario. ibid.
instrumentum qui abraserit vel expunxerit, falsi pœnas dabit. ibidem
instrumentum publicum inter illos duntaxat probat, inter quos exaratur. 1.546.a
instrumentum non habet executionem paratam. 1.553.a
instrumentum non probat delictum. 1.546.b
instrumentum alibi gẽtium conscriptum, nullam fidem faciet, si eius conscriptorem neget notarium aduersarius. 1.546.a
instrumentum in quo est decretum iudicis, debet exhiberi parti cum die & consule, & appellatur instrumentum fori. 1.546.b
instrumentum ab eo factum notario, qui cum notarius non esset, notarius per errorem creatus ab aliquo eorum fuit, qui id officij elargiri idoneis possunt, firmum, ac ratũ prorsus est, etiam postquam detectus creationis error est, ac notarius ille officio lapsus. 1.546.a
instrumentum publicum vt fidem aliquam facere possit, necessariò notarij ipsius signum habere debet. 1.546.a
instrumentum valdè antiquum fidem facit, nec vitiatur, licet non probetur, vel aliter constet eum, qui illud scripsit, fuisse vel esse Notarium: quia præsumitur quòd fuerit Notarius, nisi de contrario probetur per opponentem. 1.546.b
instrumentum publicum, cui etiam fuere plures testes inscripti, potuerit duobus tantum fide dignis, omnique exceptione maiorib. quo ad eius seriem improbari, licet hi testes non fuat ex illis, qui descripti sunt in eodem instrumento. 1.546.b
instrumentum redditur falsum per duos testes instrumentarios, vel non instrumentarios, Nisi adsint alij duo testes coadiuuantes instrumentum. 1.546.b
instrumentum dotis an probet matrimonium. 1.551.b
instrumentum non reddit suspectum condictio vnius testis quoties tot supersunt, quot necessarij sunt ad actum. 1.546.b
instrumẽtum qui abraserit, vel expunxerit, falsi pœnas dabit. 1.546.a
instrumentum, quo contineatur aliquem pecuniam accepisse & habuisse, vt falsum exploderur si nulla præsenti pecunia confectũ probabitur. 1.546.a
instrumentũ redditur suspectũ quãdo est diuersa manu scriptũ. 1.555.a
instrumentum qui producit, si interrogetur, vtrum velit eo vei, nec nè, præcisè respondere vel aiens vel negans tenetur, ac si eo se vti velle responderit, & falsum sit illud instrumentum, falsi generaliter atque indistinctè tenebitur. 1.546.a
instrumentum offendens, & cautionem offerens, admittitur sine mandato. 1.546.a
instrumentum cancellatum an possit autenticari? 1.553.a
instrumentum æquiualet dicto duorum testium. 1.551.a
instrumentum corrosum non probat. 1.551.b
instrumentum carens nomine diei non valet si ex statuto nomen diei apponi debet. ibid.
instrumentum habens verba incognita non intelligibilia non valet. ibidem.
instrumentum antiquum probat, etiam si ille qui recepit negetur fuisse notarius. ibid.
instrumento cancellato de voluntate partium, intelligitur facta retractatio omnium in instrumento contentorum. 1.553.a
instrumenta confecta per notarium putatiuum non valent. 1.161.b
An instrumentum de nocte factum præsumatur falsum. 2.156.b
Si in instrumento dicatur, actum tali die & erat nocte, instrumentum non propterea redditur falsum. 2.156.b
instrumentum non vitiari omisso signo notarij. 1.547.b
Ex nota instrumenti, in qua neque signum notarij, neque subscripcio reperitur, fumi posse publicum instrumentum. ibi.
An & quando contra instrumentum liquidum & iuratum possit opponi exceptio compensationis. 1.620.a
instrumentum, de quo fit mentio in libello relatiuè seu limitatiue, est reo exhibendum, antequam respondeat, sicut libellus, si est penes actorem, de quo stabitur eius iuramento. 1.547.a
instrumentum producens. Et si pars dicat, produco instrumẽtum vel acta in quantum faciunt pro me, iudex tamen potest illis inhærere etiam in facientibus contra producentem: quia constat sibi vt iudici. 1.547.a
instrumentum regulariter non præsumitur simulatum. 1.556.a
instrumentum sine sig. notarij non probat. 1.551.b
instrumentum publicum quot testibus reprobari possit. 1.548.b
instrumentum si contineat plura capita, indici quidem integrè exhibendum Aduersario autem tantùm capitis editionem faciendam, quo contra ipsum vti velit. ibid.
instrumenta publica præsentari, & produci posse, non tantùm in termino probatorio, sed etiam post vsque ad conclusionem in causa: Item interdum post conclusionem, si producens iuret ea nouissimè reperta fuisse. ibid.
instrumentis transumptis & traductis ex protocollo tabellionis, vel notarij, vt credatur, necesse est interuenire authoritatem iudicis, quæ etiam requiritur, si hæres ipsius tabellionis qui habet protocollum, idem sit notarius publica authoritate: & velit ex protocollo instrumentum traducere. ibid.
Ad traductionem instrumenti ex procollo notarij, præter alia, requiritur etiam, vt citentur ij, quorum interest, & quos tangit negocium. ibi.
An credatur instrumento recepto per filium in fauorem patris. to.1. 551.a
Si instrumento antiquo ratione antiquitatis, non apparet indictio quia deleta est littera: Sed alia quæ restant, supplẽ, & repræsentãt in tellectum valet instrumentum. ibidem b
instru

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index in Communes

Instrumento standum est,cum constat primum testem esse falsum, & secundus non sit instrumentarius,cum instrumento duo sufficiant. 1.550.b

Vbi in instrumento leuando aliquid deest, vel legi non potest,non debet notarius addere ex capite suo. 1.332.a

Instrumento,si statuto inducatur ne vlla exceptio obiiciatur, præter talem,nulla alia exceptio iuxta communem obiici poterit, nisi ex alio capite ipsius statuti proueniret,aut instrumentum falsum esset. 1.550.b

Instrumento creditur,vbi aliàs non crederetur propter loci distantiam. 1.551.a

In vno instrumento possunt fieri plures contractus diuersarum personarum. 1.555.a

Instrumenti verba inspicienda sunt. ibid.b

An autem productio &regestratio instrumenti probet contenta in instrumento. 1.553.b

Instrumenti tenor probari potest per testes, quando instrumentum fuit amissum,& testes ita sint periti,vt cognoscant defectum instrumenti,puta aduocati vel notarij,& recognoscant literas illius notarij. 1.544.b

Instrumenti præsumptio ac solennitas rectè probabitur testib. 1.547.a

Instrumento quando vnus ex duobus testibus necessarijs contradicit, vel dicit se non interfuisse,non statur amplius instrumento. ibid.

Instrumenti amissi tenor iis demum testibus probari poterit, qui & instrumenti defectus intelligant & notarij literas,qui illud confecisse dicitur,cognoscant. ibidem

Instrumento si apponeretur iuramentum, cótra illud non admittitur compensatio. ibidem

Instrumenti exemplo,auctoritate iudicis sumpto,plena fides adhibetur. 1.547.a

Instrumenta antiqua dici,quæ ante 100.annos scripta sunt. 1.548.a

Instrumento publico facto super contractu in scriptis celebrato, fidem non haberi, si protocollum vel factum omnino non sit,vel factum non reperiatur,atqui aliud esse si factum sit super contractu sine scriptis. ibidem

Instrumenta per notarium infamia iuris notatum, sed tamen ante irrogatam infamiam confecta, vim & authoritatẽ suam retinere. ib.

Instrumentum confectum à sacerdote, vel à tabellione validum esse. ibidem

In instrumentis publicis non requiri subscriptionem testium, sed sufficere eos inscriptos esse per notarium. ibidem

Quando reperiuntur duo instrumenta eodem die, & coram testibus eisdem confecta, præsumitur, quòd incontinenti vnum post aliud factum fuerit. 1.552.b

Instrumentum perditum debet iterum leuari. ibidem

Instrumentorum appellatione in statutis an veniat apocha, seu scriptura priuata. 1.550.b

Instrumenta quibus quis non vtitur, nec est vsurus in iudicio, nunquid aduersarius possit compelli talia instrumenta edere. tomo 1.550. a

Instrumenta de nouo reperta,& post conclusionem in causa, & post ipsas partes ad audiendam sententiam citatas allegari, ac produci possunt. ibidem

Instrumenta an probent dominium & pos. 1.551.b

Instrumenta regulariter executionem paratam non habent. 1.550.a

Instrumenta de nouo reperta possunt produci post conclusionem in causa,atque post citatos litigantes ad audiendam sententiam,præcipuèque si productor iuraret ea nouissimè reperta extitisse, nec prius in ipsius cognitionem venisse, facta tamen diligenti perquisitione. ibidem

Instrumenta ad probationem produci possunt vsque ad conclusionẽ causæ etiam si ad producendum esset constitutus certus terminus à Iudice,dummodò res sit integra. 1.545.a

Instrumenta dotalia in matrimonio interuenire debent ad hoc, vt filij prius nati ex subsequenti matrimonio legitimentur,saltem quò ad effectus ciuiles. 1.550.b

Instrumenta confessionata mandantur executioni, nec opponi potest aliqua exceptio præter solutionem,si statuto id inducatur,idque etiam in instrumentis ante tale statutum factis locum habebit. ibidem

Instrumentis non probantur delicta. ibi.a

Instrumenta.Si esset statutus certus terminus per statutum,vel per legem,ne liceret vltra illum producere,tamen vltra terminum re in tegra,si ius aduersarij non sit effectum deterius, produci possunt. 1.550.a

Instrumenta quibus in iudicio quis vsurus non est, edere non tenetur. 1.545.a

An autem instrumenta confisci possint in car.rasis. 1.310.b

Instrumenta alterius celans an putatur de falso. 1.331.b

Instrumenta antiqua inter alios scripta,seu confecta in quibus fit mẽtio aliquem locum esse de iurisdictione,diœcesi, territorio,vel districtu plenè probant,non solùm confinia antiqua,sed etiam possessionem & dominium. 1.549.b

Instrumenta demonstratiua confinium territoriorũ seu iurisdictionũ, nõ propter hoc principaliter rogata,sed quia sunt instrumẽta venditionum,& permutationum inter particulares personas, An probent. 1.552.a

Instrumentorum repertio post sententiam, & non ante,licèt debita diligentia ante inteceserit, est iusta causa, vt competat restitutio in integrum aduersus ipsam sententiam ex clausula generali,si qua mihi iusta causa. 1.556.b

Instrumentis publicis loci mentio adiici debet, in quo fit contractus vel actus ipse,qui in instrumento continetur. 1.556.b

Instrumenta producenda sunt parte aduersa præsente,vel citata,alias non facient fidem. 1.553.b

Instrumentorum productio.Post cõclusionem in causa possunt de iure communi instrumenta produci,quando sunt de nouo,& post ipsam conclusionem reperta,imo & postquam partes fuerunt citatæ ad audiendum sententiam. 1.556.b

Instrumenta probant quem esse de illo loco quem asserit instrumentum. 1.551.a

Instrumentis publicis satis est,si testium nomina adiiciantur, licet ipsi illis non subscripserint. 1.556.b

Instrumenta facta per notarium condemnatum de falso non valent, si fiant post condemnationem,& in iam factis oritur falsi suspicio. 1.550.b

Instrumenta tantum probant quantum cantant. 1.551.b

Instrumenta per notarium putatiuum inter ignorantes confecta vtũ faciant fidem. 1.544.b

Instrumenta priuata non probant. 1.550.a

Instrumenta antiqua,non requirere notariatus probationem.1.549.a

Instrumenta probant,vt testes. 4.203.a

Insula in flumine nata est dominorum viciniorum. 1.556.b

Insultantem cum baculo,non licet percutere cum gladio, si insultatus aliter se defendere possit. 1.557.a

Insultatus non solum ipsum insultantem licitè occidere potest, sed etiam alium non offendentem,si ab illo insultante se aliter defendere non poterat,nisi istum interficeret. 1.556.b

Insultatus potest insultantem licitè occidere,etiam si fugiendo se saluare poterat. ibid.

Insultatus si ne interficeretur,opposuit Caium quendam mediatorẽ, & ille Caius ab insultante interfectus sit,non tenetur de homicidio. 1.557.a

Insultatus ab aliquo,etiamsi possit fugere,non tenetur:quinimò si se defendendo,aggressorem occidat,de Homicidio nó punitur. tom. 1.493.b

Insultus seu iuuasio si non probaretur,& accusatus de homicidio, fateretur se Titium occidisse quidem,verùm ad sui defensionem,alia pœna, quàm mortis naturalis confitentem punire oportet. tomo 1.557.a

Si Insultus est factus vno tempore,puta de die, & tanto tempore durauit,quòd de nocte percussit,quod tempus debet apponi. tomo 1.352.a

Insultus quid sit. 1.557.a

Intellectus noui generantur propter diuersa fanthasmata. 1.557.a

Intellectus l.nullum.C.de testibus. 1.557.b

Intellectus l.iam hoc iure.ff.de vulg.& pup.substit.non procedit, vbi est diuersa ratio. 1.557.a

Intellectus clem.i.de re iudic.Et an tertius possit impedire executionem trium sententiarum ex causa nullitatis. 2.301.a

Intentionis suæ fundamentum ac basim etiam quacunque qualitate innitentem probare vnusquisque necesse habet. 1.557.a

Interdictio iudicis facta alicui vt prodigo, cùm tamen non sit, valet ita vt prohibeatur cum eo contrahi. 1.558.a

Interdictum à legato de latere in Ecclesia positumsine temporis prefixione dicitur reuocatum finita legatione. 3.392.nu.23.

si Interdictum ad tempus sit suspensum,an post tempus sit nouũ interdictum. 1.557.b

Interdictum vnde vi,vel condictio,c.redintegranda,competit & contra titulo possidentem. 1.557.a

Interdictum ecclesiasticum non suspenditur per app. 1.557.a

interdictum spolij,ad hoc vt habeat locum,non est necesse,vt possessio quæratur violento quando violentia fuit facta animo deiiciendi possessorem sua possessione. 1.558.a

interdictum licèt non seruetur ab eo,propter cuius delictum est positum,tamen debet seruari ab aliis:Si verò non seruatur ab eo,in cuius fauorem est latum,non debet ab aliis seruari. 1.558.a

interdicto adipiscendæ quorum bonorum agitur ad consequendam possessionem,cùm per consuetudinem,aut per statutum est acquisita possessio iuris. 1.557.a

interdicti ecclesiastici pœna est inter censuras ecclesiasticas:& est separatio à iure, vel à iudice facta à certis sacramentis,& omnibus diuinis officiis,& ecclesiastica sepultura. 1.558.a

Ille qui est causa interdicti tene.ad interesse ecclesiæ. 1.558.a

interdicto vnde vi conueniri poterit singularis successor si principalis haud fit soluendo. 1.558.a

interdictis aliquibus intelliguntur interdicti eorum subrogati. tomo 1.558.a

Interdicta est ecclesia,vel ciuitas,aliquid committens contra Episcopum suum,vt capiatur,percutiatur,vel banniatur, vel si quis detinet Episcopum,dummodo sit dominus illius ciuitatis. 1.558.a

interdum,aduerbium,denotat specialitatem casus,& regulam communem in contrarium esse. 1.558.a

interesse lucri cessantis an peti possit à creditore solito lucrari ſtate mora debitoris. 3.171.nu.1
ibid.
Ampliatur & declaratur. ibid.
Quid de iure canonico. ibid.
Quid si omnino lucrum non sit certum, sed tantùm verisimile, ibid.3.

interpellatio ante diem non constituit quem in mora. 2.130.a

Quando

Vtriusque Iuris Opiniones.

Quando quis dicatur probare interesse suum incontinenti, consistit in arbitrio iudicis,non tamen audietur volens probare aliquid vltra montes. 1.560.a

Hij quorum non interest audiendi non sunt. 1.559.b

Nunquid interesse videatur remissum per receptionem sortis, si fiat protestatio. 1.550.b

Ad interesse agen.est contra destructorem domus. 1.559.a

interesse præteritum peti potest per certi condictionem. 1.560.b

Contra dolosum probandum est interesse, aliter quàm per iuramentum. 1.558.b

An autem possim agere ad interesse contra eum qui mihi domum facere promisit,si expost alienem solum. 1.559.b

interesse dátum in segere,æstima pro tempore futuro quãtum potuisset vendi dubius euentus. 1.559.a

Ad interesse agi potest contra operarios qui male ædificauerunt. ibidem

Totum interesse animalis interfecti debe.ab occisore,qui cogitur retinere carnes & corium. ibidem

interesse taxatum conuentione, remouet omne aliud interesse. ibidem

interesse peti potest per creditorem eo quod debitor non soluit in tempore. ibidem

Cessante interesse cessat actio quæ competit ad interesse. 1.559.b

interesse an probetur per iuramentum. 1.559.a

interesse petitum debet liquidari,& probari. 1.559.a

interesse potest committi arbitrio creditoris. 1.558.a

interesse non certificatum, seu liquidatum, licet ab initio peti possit, tamen debet in iudicio postea liquidari, & certificari, vt sic iudex certam possit ferre sententiam. 1.560.b

interesse taxatum,sicut pœna adiecta dationi quanticatis præsumitur in fraudem vsurarum. 1.558.b
Et quid veniat appel.interesse. ibidem

interesse appellatione veniunt etiam fructus. ibidem

interesse extrinsecum,seu lucrum cessans,in pecunia vbi intrinsecum non cadit,peti potest contra morosum. ibidem

interesse lucri cessantis potest excedere duplum veræ sortis. ibidem

interesse pœna conuentionalis excedit,acceden.clausula, Rato manente pacto,& vbi tractatur de bono &æquo. ibidem

interesse est æstimatio damni ex eo contingens,quando omittitur seu cessatur aliquid fieri quod fieri debebat:vel id fit,quod fieri nó debebat. 1.558.b

interest reipublicæ dotatas esse fœminas ad prolem suscipiendam, replendamque liberis ciuitatem. 1.518.b

interest reipublicæ,vt superna hominum iudicia sortiantur effectum. ibidem

Interesse seu id quod interest creditoris arbitrio committi potest. ibidem

Interesse lucri cessantis vt debeatur debet esse in actu & pendentia certa,& quod merces fuerint præmanibus. ibidem

Interesse ratione lucri cessantis,etiam de iure Canonico peti potest. ibidem

interesse in solito considerari:consideratur, non solum damni emergentis,sed etiam lucri cessantis. 1.558.a

Interest nostra bonum habere vicinum. ibidem

Interest nostra,litibus & sumptibus non vexari. ibidem

Interest nostra potius non soluere quam solutum repetere. ibidem

Interest nostra animum liberorum nostrorum non corrumpi. ibidem

Interest prohibiti à nemine prohiberi. ibidem

Interest reipublicæ, ne cuiquam hominum ius suum detrahatur. ibidem

interficiens alterum,cùm fugiendo euadere,& ingruens periculum vitare potuisset,an moderamen inculpatæ tutelæ seruasse videatur,& sic impunè aduersarium occidisse:an verò potius fugere debuerit. 2.175.b

Interlocutoria lata ex falsa causa,est ipso iure nulla. 1.560.b

Interlocutoria lata ex relatione peritorum in arte,nunquam transit in rem iudicatam. ibi.

interloquutiones bis tantùm ante executionem reuocari licet, quando post executionem,nec vllo modo illas licebit reuocare.1.560.b

Licet interlocutoria,nõ possit nisi semel reuocari,seu ab ea semel appellari,tamen fallit quo ad tertium. 1.560.a

interpellans,procu.nomine debet fidem facere de mandato. tomo 1. 561.b

interpellatio extraiudicialis sufficit, si fiat per verba enunciatiua ad inducendam moram. 1.561.a

interpellatio non requiritur vbi iuramentum accesserit. 1.561.a

interpellatio.Vbicunque ab vtraque parte contrahentium aliquid re ciprocè implendum est,eo ipso quòd vnus impleri,alter videtur tacitè interpellatus & in mora constituitur. 1.561.a

interpellatio fine die non constituit in mora. 1.561.a

interpellatio in quib. requi.trina interpellatio,si denegetur in prima non requiruntur aliæ interpellationes. 1.561.b

in casib. in quib. requi.trina interpellatio,si denegetur in prima non interpres.An fieri dicto vnius interpretis. 1.561.b

interpretatio.Vbicunque ambiguitas consistit in iure propter significatum verborum,tũc absque alia expressa declaratione fit interpretatio pro libellante. ibid.

Vnam interpellatione sufficere,ad constituendum debitorem in mora. 2.127.a

interpellationem qualemcunque sufficere, quibuscunque verbis fiat, siue generalibus siue specialibus. 2.127.a

interpreratio & distinctio instrumẽti semper per iudicem ita fieri debet vt falsum euitetur. 1.561.b

interpretatio porrectiua,seu extensiua,quæ fit per legem, ex verò simili mente loquentis constare debet,vt per talem interpretationẽ recedatur à propria verbi significatione. 1.561.b

interpretatio in contractib.fit stricta contra eum,qui se fundat in verbis contractus. 1.561.b

interpretatio omnium excedentium ius commune strictè est facienda. 1.561.b

interpretatio cohæret personæ. 1.562.a

interpretatio an possit vltra quàm semel fieri. 1.562.a

interpretatio propriorum nominum pertinacibus est relinquenda. 1.562.a

interrogatoria sunt à iure permissa. 1.562.a

interpretatio in dubio fieri debet vt actus valeat. 1.562.a

interpretatio statutorum pertinet ad statuentes,priuilegiorum ad cõcedentem,sententiæ ad iudicantem. 1.562.a

interpretatio est de iure naturali:&nulla constitutione prohiberi potest. 1.562.a

interpretari dicitur quis pluribus modis. 1.562.a

interpretatio quælibet debet esse verisimilis & non dissona. 1.562.a

interrogatio non requiritur an quis velit vti,&c.quando quis inquiritur quòd fieri fecerit falsum instrumentum,nec admittitur abstinentia,ab vsu. 1.562.b

interrogationi an quis velit vti instrumẽto pro bono & vero, respondeni.est. 1.562.b

interrogatoria in causa criminali dari possunt. 1.562.b

in qualibet parte iudicij,iudex potest interrogare. 1.562.a

interrogatus an teneat hæred.non cogitur respondere,an ex testamẽto vel ab intestato. 1.562.b

Licet quis non interrogetur an possideat,si citatus compareat nó dicitur se liti offerre. 1.562.b

interrogandi copiam iudex habet ad fundamẽtum causæ alterutrius reorũ denuo pariendum,quamuis iam in causa sit cõclusum.1.562.a

interrogare potest iudex post conclusum in causa ad fundandum ius partis de nouo. ibi.

interrogatoria pro testib.examinãdis in criminalib.nõ dantur.1.562.b

interrog.ad præparationem possunt fieri viua voce ante libelli porrectionem. 1.562.a

Possunt etiam fieri post libellum & lite conte. ibid.

Interrogatoriis quibus est respondendum. 1.562.a

interrogatorio calumnioso & superfluo respondendum non est. 1.562.b

interrog.irreleuatorio respondendum non est. ibid.

Super interrogatoriis an sit iuran.de calumnia. ibid.

interrogatoriorum copia dan.non est. 1.562.b

interpellatio vnica regulariter suffic.ad constituen.debitorem in mora. 1.561.a

Fallit. ibi.

interpellatio vnica ad constituendum in mora an requiratur iudicialis,vel sufficiat extraiudicialis. 2.129.b

intestatus & ab intestato an differant. 1.563.a

intestatus pro parte,& pro parte testatus quis decedere non potest. 1.563.a

intestatus mortem obiisse,& ille dicitur qui iure testamentum condere non potuit. 1.562.b

intestati statutum faciens mentionem comprehendit illum qui non potuit facere testamentum. 1.563.a

intimatio an sit necessaria vbi quis aliunde certus sit:& qualiter fieri debeat,vt scientiam inducat? 1.563.a

intrusus quot modis dicatur, ibid.

Interpellatio extraiudicialis,etiam per verba enunciatiua,vel differentionis facta,constituit debitorem in mora. 1.561.a

interpellatio non requiritur,quando obligatio est facta cum iuramẽto. 1.561.a

inuadendo rem suam,si quis sit homo simplex & grossus potest credere sibi licere. 1.563.a

inuadere aliquem ante fores,est tanquam inuadere in domo.4.204.a

inuaforem suum occidens defendendo se non incurrit irregularitatem. 1.175.a

inuecta in domo conducta sunt locatori pro pensione tacitè hypothecata. 1.500.b,& 563.a

inuecta in domo conducta per secundum conductorem,an censeantur tacitè obligata. 2.63.a
Quid si pensio non sit in pecunia. ibid,
Quid in rebus minoris. ibid,
Et an talia inuecta possint pro alio debito retineri. ibid.

inueniens aliquid an possit quicquam petere. 1.163.a

inuenire.inueniens aliquid an possit illud retinere. 1.163.a

inuenta in mari tum demum capientium fiunt,cum incomposita,resignata atque incompacta,à veris dominis iacta in illud sunt,seu tẽpestas,seu alia salutis ratio id coegerit. 1.563.a

inuentæ sunt ideo obligationes, vt vnusquisque acquirat, quòd sua interest. 1.563.a

inuentores rerum ab aliis deperditarum,si eas celauerint,vel proclamationibus,aut alia ratione palam haud fecerint,furti obstringetur. 1.563.a

inuentus non censebitur qui apprehensus non sit,quanuis testib.conuinci queat. 1.563.n

inuentarium hæres non conficiens tenetur creditoribus etam vltra vires hereditarias. 1.563.b,& 564.a

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index in Communes

Inuentarium pro viribus hæreditarijs hæredem de euictione teneri facit. 1.566.a
Inuentarium in feudo hæreditario mixto nihil operatur, tam in filio quam in agnato. ibidem
Inuent. probat contra tutorem, ibidem
Inuent. conseruat ius adeunt. hæred. cum beneficio inuétarij. ibidem
Inuent quando debeat inchoari. ibidem
Inuent. non potest remitti vsufructuario. ibidem
inuentarium in feudo hæreditario nihil operatur. ibidem
inuentarium debet fieri citatis legatarijs & creditoribus. 3.96.nu.245.
inuentarium necessarium est de iure canonico in foro contentioso, cum in eo seruentur iura, quæ de inuentario loquuntur, cùm ius canonicum in hoc non contradicat iuri ciuili. 1.566.a
inuentarium inchoari debet intra 30. dies à die adiæ hereditatis. ibidem
inuentarium prodest hæredi in feudo hæreditario mixto alienato in reuocando illud. 1.566.a
inuentarium confectum ab hærede non operatur vt creditores teneã tur bona insolutum accipere, sed eisdem tradenda sunt vendenda vel per hæredes debent vendi, & pretium solui si hæreditas sit soluendo, nec damnum patiatur hæres. ibidem
inuentarium nihil prodest hæredi in feudo hæreditario mixto, vel in nouo, ex pacto & prouidentia. ibidem
inuentarium non solum prodest aduersus obligationes merè hæreditarias, sed & aduersus mixtas à propria hæredis promissione ortas iuncta hæreditatis aditione, sine qua alioquin cum effectu non gignerentur. 1.564.a
inuentarium etiam si omiserit conficere hæres, tamen per hoc non perdit Trebellianicam. ibidem
inuentarium facere hæres non tenebitur, cui bonorum restitutio demandata est, nec quia illud non confecerit, quarta trebellianica la betur. ibidem
inuentarium. An testator possit remittere tutori inuétarij fiendi con fectionem. 1.564.b
inuentarium non tenetur conficere pater habens vsumfructum in bo nis aduentitijs filij. ibidem
inuentarium bonorum conferibere quiuis cogetur, à quo bona pos cuntur, vel conuentione, vel acclamatione. ibidem
inuentarium ac librum rationum si quis non confecerit, cùm sit do lus in omittendo, & dolus præsumptus, non posse deferri iuramen tum in litem. ibidem
inuentarium conficiens non dicitur adire hæreditatem. 1.564.b
inuentarium debet fieri de bonis accusati. 1.564.a
contra inuentarium hæredis admittitur probatio in contrarium. 1.560.b
inuentarium in quo vnam duasve res hæres per dolum non scripsit, nihilominus valet, quàm si bona fide fieret. 1.564.a
Inuentarium qui confecit hæres, si nõ fit pecunia in hæreditate, com pellere potest creditores hæreditarios vel legatarios ad accipien dum res hæreditarias in solutum. 1.564.b
Inuentarium si fiat de rebus absentibus, tunc si subscriptio fiat per procuratorem valet, secus si fiat inuentarium per ipsum hæredem, quia tunc non potest subscribi per procuratorem, sed per alium no tarium. ibidem
inuentarium conficiens hæres, si soluit scienter alicui legatum integrum absque detractione Falcidiæ, hodie sibi præiudicat in cæteris legatis. ibidem
Inuentarium tenetur facere hæres rogatus de restituendo, alias per dit trebellianicam. 1.563.b
inuentarium. Curator ad litem datus non tenetur inuentarium con ficere. 1.564.a
Inuentarij confectionem Testator non potest hæredi suo remittere in præiudicium suorum creditorum. 1.563.a
Inuentarij intra 30. dies, computandos à die aditæ hæreditatis, cõci debet. 1.563.b
Inuentarij Confectionem conseruare adeunti omnia iura sua & actio nes, perinde ac si non adiuisset. 1.350.b
Etres posita in inuentario præsumuntur extare, nec probentur con sumptæ. 1.566.a
Inuentarij confectio prodest agnatis ad reuocationem feudi. ib.
inuentario non confecto per filium etiam primi gradus, vel dolosè confecto trebellianica amittitur. ibid.
Inuentarij omissio obligat hæredem vltra vires hæreditatis. ib.
Inuentarij confectione & cautione Testator remittere nõ pot. 1.563.b
Inuentario non confecto Trebellianicæ quartæ ius perit. 1.563.b
Inuentarij confectionem testator non potest remittere vsufructua rio. 1.563.b
Inuentarij confectionem potest tutori remittere. ibid.
inuentarij exceptionem ita opponi posse post sententiam: sicut & illa ne quis gonuentatur nisi inquantum facere poterit. 1.563.a
Inuentarij faciendi tempus ab adita hæreditate incipit, atque ab eius aditione infra triginta dies, numeratur, & intra triginta dies finem facit. ib.
Inuentarij nondum confecti exceptio generaliter impedit litis con testationem. 1.563.b
inuentario confecto hæres potest detrahere falcidiam de legatis & fi deicommissis. 1.563.b
In inuentario si quis nõ ponat ea quę postea ad ipsius hæredis notitia deuenerunt, an perdat per hoc ipsius inuentarij beneficiũ. 1.563.b
Non suffic. q testator remittat tutori confectionẽ inuẽtarij, sed opor tet expresse dici, q testator vetuit confectionem inuentarij. 1.563.a
in inuentarij confectione citatio nominatim fieri debet, si creditores & legatarij sint certi. 1.566.a
inuentarij conficiendi tempus non incipit currere nisi à die aditæ he reditatis. 1.564.b
inuentario non confecto, nec negabitur, nec attondebitur legitima filiorum portio. 1.565.b
inuentarij conficiendi tempus non currit fideicommissario ante resti tutam hæreditatem re vel verbo. 1.564.b
inuentarij confectio remitti tutori à testatore pro sui animi senten tia poterit. 1.565.b
inuentarij confectionis pendente termino, non potest contra hære dem fieri executio sententiæ latæ contra defunctum. 1.564.b
inuentarij beneficio non gaudet qui ex propria conuentione obliga tus est. 1.566.a
An inuestitus præsumatur fuisse præsens. 1.382.a
inuestitura non probat dominium nec pos. 1.566.b
inuestitura. Tenor inuestituræ inspiciendus est. 1.566.b
inuestitura verbalis tantæ virtutis est, vt per eam dicatur concessa & & data licentia apprehendendi possessionem propria auctoritate. 1.382.b
Si inuestitura est facta de aliquo loco, possessione & territorio cum iuribus & pertinentiis suis, An bona existentia, in dicto territorio seu finib. censeantur feudalia? 1.381.b
inuestitura à quo petenda si dominus decedat relicta vxore prægnan te. 1.382.b
inuestitura peten. est infra annum & diem à morte domini: Alias vasallus priuatur feudo. 1.382.a
inuestitura autem feudi antiqui proba. etiam per testes, extraneos, dũ modo mares. 1.359.b
inuestitura principis vel alterius, intelligitur sine tertij præiudicio. 1.382.a
inuestitura quid. 1.381.b
Eius tenor inspiciendus. ibid.
inuestitura probat rem esse feudalem. 1.381.b
inuestituram literæ non probant dominium, cõtra tertiũ, nisi prius probetur inuestientem fuisse dominum. 1.566.b
inuestituram non petens infra annum & diem priuatur feudo. 1.378.a
inuestituram præsumi ex sola possessione annali. 1.349.a
inuidus de pari dedignatur. 1.367.a
inuidiam placare paras virtute relicta. 1.367.a
inuiti & ignorantes legitimantur per subsequens matrimonium. 3. 375. nume. 16.
inuitus nemo cogitur ad communionem l. 1.367.a
Inuitus nemo agit vel defendit. 1.367.a
inuiti & ignorantes per alium liberari possumus. 5.367.a
Inuocationem nominis diuini non esse de substantia instrumenti. to. 1.547.a
Iocalia remissa per maritum vxori, an sint ipsius vxoris an hæredum mariti. 1.367.a
Iocalia & alia ornamenta missa vel tradita à sponso sponsæ, in dubio non censentur ei tradita animo donãdi, sed ad vsum conceden di, vt sponsa venustior reddatur. 1.206.b
iocalia donari vel legari possunt ad pias causas per filiamfam. viduã, etiam sine consensu patris. 1.367.a
ioculatoris animal si occiderit aliquẽ, est pœna 200. solidorũ. 1.367.a
ioculatores an sint infames. 1.367.a
ipso iure, significat sine ope exceptionis. 1.367.a
ipso iure. Etsi lex dicat aliquam rem ad dominum reuertipso iure propter aliquod delictum, tamen semper hoc ita demum procede re intelligitur, si dominus voluntate sua rem incidisse in commis sum, prius declaret. 1.627.a
Ira quæ ex iusta causa prouenit, non quidem excusat in totum, sed fa cit vt delinquens mitius puniatur, vt in viro occidente vxorem re pertam in adulterio, sin verò non proueniat ex iniusta causa, tunc in nihilo excusat. 1.567.a
Ira non est super iram mulieris. ibid.
Iracundia est iusta causa muniendi pœnam. ib.
Irregularis non est clericus accusans de leui crimine coram laico licet mors sequatur propter aliud. ibid.
Irregularis à solo papa absolui potest. 1.507.b
Irregularis non est clericus vadens ad bellum nisi occidat. 1.567.a
Irregularis non est qui celebrat in præsentia excommunicati publicè. 1.567.a
Irregularis nullus est, quando nescitur quis de pluribus proiec. lapidem & occiderit. 1.567.a
Secus quando omnes percusserunt, & nesci. quis percusserit laxaliter. ibid.
Irregularitas non contrahitur ex mutilat. digiti, sed membri principa lis. ibi.
Nec ex occisione vel mutilatione pro tuitione bonorum. ibid.
Nec pro tuitione parentum vel propinquorum. ibid.
Irregularitas est de iure positiuo. 1.567.a
Irregularitas non incurritur, si non mutilat, licet percutiat cum san guine. 1.567.a
Irregularitas non contrahi. nisi in casib. à iure expressis. ibid.
Non incurritur per clericos qui interfunt legi contendæ, per quam mors inferatur. ibid.
Irregularitas non incurritur si insultatus se defendens opposuit gla dium, & non vibrauit, & occidit vel mutilauit. ibid.
Irregularitas non incurritur per homicidium criminale. Italia

V triusque Iuris Opiniones.

Italia est princeps & domina prouinciarum. 1.567.b
Iudæus carnaliter cognoscens Christianam qua pœna puniatur. 3.431. nume. 1
Iudæus an possit esse notarius. 1.569.b
Iudæus potest esse procurator, quia procuratoris, officiũ vile est. 1.569.b
Iudæus potest esse medicus etiam christianorum quia esse medicũ est ars non dignitas. 1.570.a
Iudæus blasphemans non potest puniri per iudicẽ Ecclesiasticum, sed debet iudex secularis super tali blasphemia cognoscere. 1.567.b, & 569.b
Iudæus committens adulterium cũ muliere Christiana in ciuitate vbi statutum sit, q adulterium puniatur pœna pecuniaria, non potest puniri pœna iuris cõmunis, quæ est pœna mortis, sed, pœna statuti. 1.567.b, & 569.b
Iudæus an admittatur ad defensionem sui filij in causa capitali? 1.570.b
Iudæus non potest purgare moram. 1.570.b
Iudæus potest ducere neptem in vxorem. 1.570.b
Iudæus furtum cõmittens, & postea effectus christianus potest puniri. 1.571.b
Iudæus potest emere rem christiani. 1.570.b
Iudæi habent ea quæ sunt ciuium Romanorum. ibi.
Iudæis an possit licite locari domus. ibi.
Iudæus potest rem christiani præscribere. 1.570.b
Iudæus tenetur edere scripturam. 1.571.a
Iudæus delinquens circa rem sacram à quo iudice ecclesiastico. s. vel temporali, puniendus sit? ibid.
Iudæus perfidus appellatur blasphemus christi. 1.569.b
Iudæus cui defertur iuramentum à christiano debet iurare per Deum suum: non autẽ per Iesum Christũ vel sanctã Dei Euangelia. 1.599.b
Iudæus tenetur dotare filiam, quæ effecta est christiana. 1.569.b
Iudæus cognoscẽs Christianã absq; matrimonio, nõ vi nec ãpupro, nec adulterio, non punitur pœna mortis. 1.567.b, & 568.a, & 569.a
Iudæus qui vigore statuti vel pacti potest vendere pignus post certũ tempus, Non potest post illud tẽpus petere vsuras. 1.571.b
Iudæus extra domum suam nutrices Christianas habere potest, etiam absque vlla præsulum dispensatione, quãuis domi nec cũ illorũ au thoritate quear. 1.568.a, & 570.b
Iudæus nõ idcirco accusationem, ac pœnas ob delicta antea patrata meritas, euadet, q Christianæ religionis baptismo se imbuerit: mul toque minus actionib⁹ liberabitur, quas in illum alij habebãt. 1.568.a & 570.b
Iudæus blasphemiæ re⁹, à iudice populi ordinario, nõ ab ecclesiastico puniri potest. 1.568.a
Iuda⁹ q post cõmissũ delictũ suscepit sacrũ baptisma, nõ põt postea, p eo delicto puniri. 1.568.a
Iudæus fugiés ad ecclesiam nõ debet gaudere eius immunitate. 1.568.a
Iudæus nec si de nouo religione Christiana initietur, cõtra Christianũ testis idoneus habebitur. 1.568.a
Iudæus si id genus nuptias cõtraxerit quę cũ iure Mosis diuino licitæ concessæque sint, iure alio humano postea interdictæ fuerint, nullis pœnis de causa fiet obnoxius. 1.568.a
Iudeus qui rẽ cum meretrice habuit, est puniẽdus in pœnã pecuniariã iudicis arbitrio imponendam. 1.569.a
Iudeus in successionib. tã ab intestato, q testato, delatis, sacrosanctas Mosis tabulas prorsus seruare debet. 1.568.b
Iudeus sui ipsius liberos i ptãte habet instar cuiusuis Christiani. 1.568.b
Iudeus incriminalibus nõ est testis idoneus cõtra christianum. 1.569.a
Iudeus delinquens debet puniri a iudice laico, non ecclesiastico. 1.56 .a
Iudeus post susceptum baptismum, non est puniendus pro delictis an tea commissis. 1.569.a
Iudeus omnibus statutorum immunitatibus, vel odiis, vel priuilegiis quibus alij incolæ vtuntur, gaudent. 1.569.a
Iudeus si põtificis Romæ facultatẽ impetrauerit, ac deinde principis & populi consensum obtinuerit, vsuras exercere potest. 1.568.b
Iudeus blasphemus punit ab ecclesiastico iudice, in defectũ secularis, alias non. 1.71.b
Iude⁹ quinis figillatim ac separatim ex Christianorũ testis capere põt, etsi totum iudeorum collegium nõ posse vulgo existimetur. 1.568.b
Iudei nõ possunt esse aduocati nec doctores in aliqua facultate. 1.570.a
Iudei ad fidem conuersi, an possint aspirare ad dignitatem. 1.571.a
Iudei ad fidem conuersi, an possint aspirare ad dignitatem. 1.571.a
Iudei in omnibus Iudei vtuntur iure communi excepta eorum superstitione, vt puta in iudiciis & contractibus. 1.570.b
item & in vltimis voluntatibus, & ideo possunt testari sicut Christiani ibid.
Iudei in successionibus an debeant seruare legem Mosaicã, an verò ciuilem. 1.570.b
Iudei perfidi an subiiciantur cõstitutionibus ciuilibus canonicis circa validitatem iuramenti disponentibus? 1.569.b
Licet iudeus sit hostis fidei christianæ, hostis tñ noster nõ est. 1.569.b
Iudei sunt magis odiosi, & peiores aliis infidelibus reputantur. tom. 1. 571.b
Iudei an possint cogi ad obseruãtiã iuramenti secundũ legẽ mosaycã appositi. 1.587.b
Iudei possunt quamcumque artem etiã honorabilem exercere, & ideo possunt mercari. 1.580.a
Iudei qui ad fidem cõuertuntur possunt licitè retinere bona. tomo 1. 50.b
Et succedunt patri iudeo cum aliis filiis. ibid.
Iudeo an possit per christianum legari. 101.
Iudei possunt habere proprium sicut Christiani tomo primo, pagina 570.b
Iudæi existentes in loco vbi ius ciuile seruatur, dicitur de populo Romano quo ad hoc, vt legib. illis viuant & habeat filios in potestate. 1.567.b
Iudei habitantes in loco gaudent statutis. 1.571.b
Iudæos de ciuitatibus Principes expellere non possunt: sed eos tolera re debent, nisi ex causa. 1.571.a, & b
Iudæorum filij infantes, vel paruuli non possunt inuitis parentibus co gi ad fidem suscipiendam, & sic ad baptismum ipsum. 1.571.b, & 573.a
Iudei an teneantur ad decimas? 1.571.b
Iudæus baptizandus an possit cõstituere procuratorẽ, ad respondẽn. pro eo sicut fit in pueris. 1.571.b
Iudæi non possunt agere, nec conueniri die sabbati. 1.571.a
Iudæi debent portare signum, vt recognoscantur à christianis ne igno ranter inuicem commisceantur. ibid.
Iudæi debent litigare coram iudicibus christianis. ibid.
Iudæis quæ permittantur. ibid.
Iudeo non defertur iuramentum in litem contra christianum. 1.571.b
Iudei an sint in potestate parentum suorum. 1.571.a
Iudei non possunt habere aliquam dignitatem. 1.570.a
Iudæi habẽt filios in potestate, & sic filij eorum sunt in potestate patẽ tum. 1.568.b
Iudæorum vxores tacitæ hypothecæ prærogatiuã pro sua dote in ip sorum maritorum bonis, instar Christianarum, habent. 1.572.a
Iudæi vsurarij possunt condere testamentum. 1.569.a
Iudæorum iuramendum contractus alias inualidos, & pactum de non succedendo non confirmabit. 1.572.a
Iudæi omnibus statutorum vel immunitatib. vel odiis, vel priuilegiis in incolas illorum locorum, vbi ipsi habitant, collatis potiuntur. 1. 568.b
Iudei prohibentur omnino percipere vsuras excessiuas & immoderatas. 1.569.a
Iudæi sustentantur ex gratia & pietate, nisi christianis imminẽret peri culum vel scandalum. 1.569.a
Iudæos pro criminibus ecclesiasticis, pro quibus etiã Principes secula res possunt punire, ecclesia potest etiam ipsis imponere pœna corporalem dummodo in vindictam sanguinis non procedat. ibid.
Iudeo in pœnis ordinarijs temperandis ante sententiã si animaduer terit eas iusta de causa temperari aut moderari posse, sua poterit se qui conscientiam, vel suo duci sensu. 1.580.a
Iudex originis non potest contra originarium inquirere ratione deli cti extra territorium commissi. 1.587.b
Si Iudex in sententia refert se expresse ad acta, & ex illis apparet de er rore ipsius iudicis, vitiatur sent. & est nulla. 1.580.a
Iudex vel similis officialis Ordemnatus in syndicatu ob dolum commis sum intuitu officij, non potest appellare. 1.577.b
Iudex per quæcunque verba prægnantia, quæ sibi fuerint commissa, nõ potest lædere partem contra iustitiam. 1.588.a
Iudex si vel animam agens, atque in vltimo vitæ crepusculo iã constitutus, asseueret sese iniquam tulisse sententiam, nihil prorsus fidei cõ sequetur, nihilque omino vel proficiet, vel officiet. 1.588.a
Iudex posteã in ea pronunciauit, & sniam pro perfecta habuit, vtpotè, quia per verbũ condemno, vel absoluo, aut æquipollens pronũcia uit: quo casu dicitur habuisse sent. pro perfecta. 1.580.a
Iudex originis contra originarium delinquẽs extra territorium per viam inquisitionis procedere non potest, secus per viam accusatio nis. 1.590.a
Iudex tenetur mittere in possessionem hæredem simpliciter ostenden tem ei testamentum, faciens mentionem expresse de eius institutio ne, & sic sufficit hæredi ostendere testamentũ, & eo ostẽso, iudex de bet eum mittere in possessionem hæreditatis. 1.577.a
Iudex qui facit aliquem iniustè torqueri, capite puniendus est. 1.581.b
Iudex, vt veritatem habeat, potest impunitatem reo promittere. 1 588.a
Iudex viri boni officio fungitur. 1.572.a
Iudex delegarus si sententiam nullam tulerit nõ poterit amplius co gnoscere, aut se intromittere, quia semel functus est officio. tom. 1. 581.a
Iudex maleficiorum non potest de restitutione rei furtiuę cognoscere nisi incidenter: idque siue per modum accusationis, siue per mo dum inquisitionis procedatur. tomo primo, pagina 581.b
Iudex impartitur officium suum etiam non requisitus in causis per so narum miserabilium. tomo primo, pagina 588.a
Iudex quis esse potest in causa ciuili, parte nõ opponente, secus in cri minali. ibid.
Iudex malè iudicans ex imperitia, tenetur arbitrio iudicis. tomo 1. 581.b
Iudex in casu quando pœna committitur arbitrio iudicis, potest tunc etiam imponere pœnam mortis. tomo primo, pagina 581.b
Iudex delegatus impedimentis à iure gentium vel positiuo introdu ctis oppositis, inhabilitatur, & quantumcunque tolleretur in ipso officio, nihilominus poterit contra eum de ipsis impedimentis & eo rum quolibet opponi. tomo primo, pagina 580.b
Iudex in præparatoriis aut ordinatoriis iudicij siue litis, tenetur sequi & seruare consuetudinem loci, vbi proceditur. tomo primo, pagina 580.b

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index in Communes

iudex quando præfigitur tempus instantiæ terminandæ à iure communi, non potest causam vel actum sine vtriusque partis cõsensu expedire, post tempus iure non valet, quod p ipsum iudicem fit post tale tempus. 1.580.b
iudex ecclesiasticus non potest exequi in bonis laicorũ sententiam suã, sed debet inuocare brachiũ iudicis secularis. tomo primo, pag. 579.b
iudex nõ potest offensum, vel læsum cogere ad querelandum, vel accusandum. 1.584.b
iudex potest etiam ex officio repellere accusatorem illegitimum. Etiã parte non opponente. 1.584b
iudex potest, etiam in criminalib. tanquam suspectus recusari. ibid.b
iudex potest facere edictum, & promittere præmium ei, qui delinquẽtem capiat & tradat. ibid.b
iudex, qui facit aliquem iniustè torqueri, capite punitur. ibid.b
iudicẽ superiorẽ Papa non habet præter concilium generale. Et ideò si de hæresi accusatur, vt pòt accusari, & de nullo alio crimine accusari potest, concilium est iudex competens. ibi.b
iudicandum est secundum acta & probata, etiãsi de veritate aliter priuatim constet. ibi.b
iudex delegatus. Quando appellatum est ab interlocutoria ante diffinitiuam, & iudex delegatus ad illam causam appellationis, pnũcia uit bene appellatum, & malè interlocutum, poterit ipse iudex delegatus etiam de causa principali cognoscere, sicut potest ordinari⁹. 1.585.b
iudex, si ad eius iurisdictionem declinandam opponatur ei exceptio talis quæ suggillat vel lædat ipsius existimationẽ & famã, non pòt tanquam suspectus de competentia cognoscere. tomo primo, pag. 580.a
An autẽ iudex inquirẽs & non probãs incidat in turpillianũ? tomo 1.533.a
iudex non potest cognoscere de sua iurisdictione, quãdo cõtra ipsum iudicem, ad eius iurisdictionem declinãdam, opponitur talis exceptio, quæ notaret ipsum iudicem. 1.588.b
iudex non potest offensum vel læsum cogere ad querelãdum vel accusandum. 1.581.b
iudex maleficiorum non potest condemnare reum ad restitutionem vel ad damna partis, nisi quãdo illũ condemnat per suam propriã confessionem, secùs si per fictam. 1.581.b
iudex appellationis debet seruare modum, terminos, stylũ, statuta, & consuetudinẽ fori iudicis à quo: quia ei succedit vt confirmator, vel infirmator. 1.584.a
iudex potest etiam in facto pro vna partium allegare & excipere, quãdo de tali exceptione vel iure constat ex actis & productis coràm se. ibidem
iudex potest moderari tempus anni datum ei, cõtra quem est facta missio ex primo decreto ad recuperandum possessionem abbreuiado. ibidem.a
iudex suam interlocutoriã potest tantũ bis reuocare regulariter. ibi.a Si iudex in sententia dicat, victum victori in expensis: nec abiiciat condemnationes, non valet sententia respectu expensarum, quasi nõ continens condemnationem, absolutionem, aut æquipollens. ibid.4
iudex in causa criminali potest propter pauperitatẽ rei, pœnam pecuniariam mitigare, & diminuere, si multa sit fisco debita, nec tenet illam commutare in pœnam corporalem. ibid.a
iudex excedens modum in tortura cõsueta, tenetur in syndicatu. ibi.a Si iudex præcipiat alicui, vel citet, vt coram eo compareat respõsurus super his, super quibus interrogabitur, non valet præceptum & citatio, propter nimiam generalitatem & incertitudinem. ibi.a
iudex ecclesiasticus, ad hoc, vt inquirere possit, & procedere ℣ fratrem & ℣ clericum in habitu laicali repertum delinquere, & ℣ eum in foro ciuili processum, debet de nouo processum per eum inchoari, & de nouo iudicia recipere. ibi.b
iudex habẽs merũ & mixtum imperium in aliquo loco, potest cognoscere de omni delicto inter subditos suos, nisi i genere illo causarũ in quo aliquis est specialiter electus iudex. ibi.b
iudex delegatus non pt sibi reseruare taxationẽ expensarũ, nec suam sententiam interpretari. 1.585.b
iudex debet quærere innocentiam rei ex officio, & nemine petente. ibidem.a
iudex debet arbitrari secundum q̃ est cõsuetum arbitrari & interpretari. ibid.a
iudex qui cõdemnauit aliquem, si adiicit moderationem per dictionẽ saluo, nihil refert q̃ in separata oratione hoc fecerit. tomo primo, 1.584.b
iudex videns diuersitatem opinionum in aliquo facto, vnam eligere debet, & secundum illam iudicare: dicitúrque punctus pro amico. 4.297.nu.46.
iudex videns super vno articulo plures opiniones doctorum, si eligat peiorem, & secundum ipsam iudicet sententia erit valida. ibidem num.47.
iudex errans in iudicando propter opiniones fortes, & potentes hinc & inde, an dignus sit excusatione. ibidem nu.48
Limitatio adistos tres casus.
iudicem error iuris excusat à syndicatu. ibid.
iudex an faciat litem suam, si eius sententia fuerit reuocata per iudicem appellationis. ibi.nu.50
iudex secut⁹ opi. magistri sui, si errauerit an excusetur. ibidem numero 51
Iudex incomperens censetur quis, etiam pro iniuria sibi illata. 1.584.b
iudex propter enormitatem delicti potest iura transgredi. ibid.
Iudex, quando lex ponit pœnam extraordinariam, potest etiam capitalem infligere. ibid.
iudex non pòt cognoscere de restitutione rei furtiuæ, Nisi incidẽter, & procedatur ad quærelam partis, vel per viam accusationis, vel ex officio & sic per inquisitionem. 1.587.a
iudex per inquisitionem indebitè procedens, si de hoc constet etiam ex processu, tenetur parti ad interesse, damna, & expen. 1.585.b
Si iudex recusatus procedat, & ex hoc appelletur, dicitur probata causa recusationis. 1.592.a
iudex antequam specialiter inquirat, & sic assumat indicia contra eũ, debet citari reus de iure communi. 1.585.a
Iudex secularis in crimine merè ecclesiastico, dum iudex ecclesiasticus petit sibi impartiri suum auxiliũ, non potest se intromittere in processu. Sed solum exequi mandatum. 1.584.b
iudex qui iudicauit secundum vnam opinionem, quã plures doctores tenent, punietur in syndicatu, si contraria opinio erat communiter approbata. 1.585.b
iudex, si videt aliquem maleficium committere, nõ pt eum punire: Sed habet informationes capere, & ℣ eum procedere, & sibi dare copiã postea processus. ibid.a
iudex non tenetur in syndicatu, si non reperitur communis opi. & ipse tenet eam partem, quam vult. ibid.
iudex nõ excusatur, quin teneat in syndicatu, si pars appellauit ab eius sententia, & postea deseruit appellationem. ibid.
iudex maleficiorum non pt condemnare reum ad rei restitutionẽ, vel ad damna partis, nisi quando illam ꝺemnaret p suam propria confessionem, & non per fictam. ibid.
iudex, si incipit âpcepto executiuo, nisi fit clausula iustificatoria, actus est ipso iure nullus. 1.579.a
iudex in causis criminalib. qui primam tulit sententiam, debet in causa appellationis citari, quando ex officio processit. 1.584.a
iudex secularis de & super possessorio beneficiorũ, & aliarum causarũ spiritualium cognoscere potest. 1.582.b
iudex ex of. debet repellere, partem agentem quam videt non fouere ius. 1.595.b
iudex debet iudicare secundum allegata & probata. 1.572.a
iudex condemnans victum victori in aliqua parte, non videtur à contrario sensu in alia parte absoluere. 1.572.a
iudex domicilij, seu originis non potest cognoscere, nec inquirere de delicto commisso per subditum suum extra territorium. 1.576.b
iudex sine accusatore potest procedere contra calumniatorẽ, idem cũ crimen probatur per inquisitionem. 1.585.a
iudex potest facere de nigro album. 1.595.b
iudex tenetur condemnare victum victori in expensis. 1.573.a
iudex debet iudicare secundum leges & consuetudines, non secundũ exempla. ibid.
iudex in sententia diffinitiua non potest aliquo pacto sibi reseruare in futurum condemnationem, vel absolutionem expensarum, sed taxationem sic. 1.573.b
iudex Laicus seu eius familia potest capere clericum deprehensum in crimine, vel rixa, sed non potest illum detinere, imò statim tenetur iudici competenti ecclesiastico præsentare. ibid.
iudex vbicunque lex imponit pœnam, ab illa recedere non potest, nec debet. ibid.
iudex iudicare debet in criminalibus secundum acta & probata etiãsi sciat veritatem esse in contrarium. 1.581.b
iudex ex causa etiam, non potest pœnam minuere, mutare, aut remittere, quando statuta sunt intelligenda ad literam, prout iacent. tom.1. 588.a
iudex qui sibi reseruauit taxationem expen. nõ poterit damna taxare licet fuerint in libello petita quia expensarum nomine non continentur damna. 1.588.a
iudex qui detulit appellationi, non potest reuocando delationem iurisdictionem reassumere in ea causa, & casu à quo est appellatum. 1. 588.a
iudex, si sibi videtur, non potest adhibere fidem instrumento publico, quamuis instrumentum non pronuncietur falsum. tom. primo, pag. 588.b
iudex conuentus. Etiam finito syndicatu potest iudex in patria & villa sua, pro malè extortis conueniri. 1.588.a
iudex secularis non tenetur exequi sententiã iudicis ecclesiastici, quãdo pro condemnato est præsumptio contra sententiam. tomo 1. 585.b
iudex licet habeat arbitrium, debet tamen seruare iuscommune in maleficiis. 1.588.b
iudex excedens modum consuetum in torturam tenetur de syndicatu. 1.581.a
iudex potest publicare edictum, & promittere præmium ei qui delinquentem capiat & tradat. 1.581.b
iudex potest etiam ex officio repellere accusatorem non legitimum, etiam si accusatus non opponat. ibid.b
iudex, quando pœna est commissa eius arbitrio, potest arbitrari vique ad mortem. 1.588.a
iudex debet deputare exploratores, siue æstimatores duos ad probandum valorem rerum in omni casu. 1.574.b
iudex per rescriptum falsum deputatus obiecta falsi rescripti exceptione, non potest de ea cognoscere, an ipsum rescriptum sit falsum, vt de iurisdictione sua. 1.580.b
iudex

Vtriusque Iuris Opiniones.

iudex in casu, quando pœna committitur iudicis arbitrio pt tunc etiã imponere mortis pœnam. 1.584.a
iudex iudicare debet in criminalib. secũdũ acta & ꝓbata, etiã si sciat veritatem esse in contrarium. ibid.b
iudex in causa criminali pòt propter pauperitatẽ rei pœnã pecuniariã mitigare & diminuere si mulcta sit fisco debita, nec tenetur illam commutare in pœnam corporalem. 1.581.a
iudex ordinarius lata sententia, licet nulla, fi ab ea est appellatũ, non potest eam reuocare vel emendare. ibi.a.
iudex male iudicãs ex imperitia, tenetur parti arbitrio iudicis. 1.584.b
Iudex maleficiorum non potest condemnare reum, ad restitutionem, vel ad damna partis, Nisi q̃ illum condẽnat per suam propriam cõfessionem, & non per fictam ex contumacia. ibid.
Iudex potest etiam in criminalibus, tanquam suspectus recusari. tom. 1. 581.b
Iudex ecclesiasticus si aliquem condemnauit, & postea remittat illum iudici seculari puniendum, tũc iudex secularis nõ tenetur stare processui facto coram iudice ecclesiastico, sed potest de nouo cognoscere. 1.581.a, & 584.a
Iudex maleficiorum non ℘t de restitutione rei furtiuæ cognoscere, ni si incidẽter, idque siue per modũ accusationis, siue permodũ inquisitionis procedatur. 1.584.b
An iudex post conclusionem in causa, sponte sua, parte nõpetente, possit deferre iuramentum suppletorium. 1.620.b
Iudex secularis non prætendit aliquam iurisdictionem ob id, q̃ iudex ecclesiasticus petit sibi impartiri auxilium brachij secularis. tom. 1. 579.b
Iudex recusatus habet assignare terminum arbitris. ℣. quem causam expediant. 1.594.a
An iudex secularis possit de iur. se intromittere. 1.615.b
Quando iudex vel eo leuato tulit sententiam redditur ipso iure nulla. 1. 596.b
Iudex potest recusari non solum, quãdo esset solus, sed etiã si haberet alios collegas non suspectos in causa. 1.593.b
iudex secularis impeditur procedere ex præuentione ecclesiastici. 1. 532.a
iudex quando pronunciat se incompetentem possit condemnare in expen. 1.593.b
Comparens post recusationem, videtur approbare recusatum. ibid.
An iudex, qui pronuntiat se incompetentem, possit in expen. condemnare. 1.321.a
iudex qui potest punire eius arbitrio, non potest imponere pœna mortis. 1.54.b
iudex ecclesiasticus non tenetur stare processui facto per iudicem secularem. 1.579.b
iudex ecclesiasticus potest compellere iudicem secularem, vt prættet sibi auxilium per excõmunicationem: laicus tamen clericum nõ cõpellit ad præstandum. ibid.
iudex conuentus. Licet sententia iniquæ tranfierit in rem iudicatã, potest tamen iudex in syndicatu conueniri. 1.587.a
iudex potest a morte euadere homicidam quem impulit iracundia. 1. 595.a
iudex ex causa potest minuere & commutare pœnam. ibid.
iudex potest repellere actorem ius non habentem. ibid.
iudex si causæ cognitionem interuenisse, aut quidpiã aliud simile attigmet, fidem merebitur. 1.583.b
iudex ex off. potest repellere testem inhabilem. 1.595.a
iudex laicus de causa vsurar. non potest cognoscere. 1.573.a
iudex tenetur secundum ea quæ ex actis percipit, sententiam proferre: non tamen ex eis, quæ particulari scientia percepit. 1.579.a
iudex delicti potest punire delinquentem, licet alias non sit de iurisdictione sua, non secundum ius commune. 1.586.a
iudex secularis, qui habet solum exequi sententiam contra hæreticũ, quæ est facta per inquisitionẽ hæreticæ prauitatis, potest cognoscere de iniustitia processus. ibid.
iudex non obstante transactione, vel pace, potest ex officio procedere. ibid.
iudex alter in magistratu, alterũ vbi sit iurisdictionis diuisa administratio, punire non potest. 1.588.a
iudex non debet impartiri officium suum nisi rogatus. 1.579.a
iudex secularis, si incidat in causa matrimonij, an materia facti, potest cognoscere de illa. ibid.
Iudex potest & debet supplere circa ea, in quib. pars & aduocati in iure deficiunt. 1.595.a
iudex in delicta extra suæ iurisdictionis limites patrata inquirere nequit. 1.585.b
iudex inquæ sententiæ lator, à qua non appellatum fit, de damno illa sententia illato conueniri potest. ibid.
iudex non debet esse elementior lege. 1.586.a
iudex debet iudicare secundum allegata & probata. ibid.
iudex in ciuilibus potest pro contumacia capi facere personaliter contumacem. ibid.b
iudex etiã q̃ ei aliquid pro causa debeatur, puta aliqua quota, vel sportula, potest iuh dominus de causa cognoscere, nec ob id debet remoueri. 1.586.a
iudex requisitus debet esse cautus, vt videat si iudex requirens sit competens, & habuerit potestatem. 1.580.a
Iudex secularis non potest assignare tempus ad persequẽdum cautam excepti mis propositæ coram eo, de qua per iudicem ecclesiasticu debet cognosci. 1.579.b
iudex citari debet per superiores ad tuendũ honorẽ suum vbicunque ageretur de reuocatione sniæ ad pœnam imponendam ipsi iudici, qui malè iudicauerit. 1.574.b
iudex non potest partes cogere ad exburs̃andum salarium pro consilio habendo, quando hoc facit ad se onerandũ à labore studij, vel ad euitadum malcuolentiam partium. 1.585.a
iudex potest iubere rem furto subtractam restitui. 1.436.a
iudex domicilij an teneatur ad requisitionem iudicis loci cõtractus, citare contrahentẽ, vt in loco contractus respondeat. tomo primo, 435.a
iudex licet condemnationẽ expensarum differre possit ad diffinitiuã tamen & in ipsa interlocutoria potest victum condemnare in expensas. 1.316.a
iudex non debet declinare, neque ad dextrã, neque ad sinistrã. 1.172.a
iudex ad non petita officium suum impertire non debet. ibid.
iudex maleficiorum non potest cognoscere de causa ciuili. ibid.
iudex plena prius discussione causæ adhibita, causam determinare debet. ibid.
iudex postquam iudicauit, functus est officio suo, nõ sententiam suam, siue iustam, siue iniustam corrigere non potest nec amplius de causa cognoscere. ibidem.
iudex potest nemine petente, dare tutorem furioso & prodig. tomo 1. 595.a
iudex potest de consuetudine notoria, informare. ibid.
iudex potest priuare auditorio aduocatum verbosum. ibid.
iudex proceden. ad vlteriora vide. tacite pronũciasse super excep. to. 1. 596.a
iudex an debeat iudicare, secundum acta & probata, an secundum cõscientiam. 1.596.a
iudic. offin oritur, quando verba ad eum diriguntur. 1.586.a
iudex an possit pro sententia pecuniam recipere? ibid.
Et an valeat consuetudo in contrarium. ibid.
iudex ecclesiasticus an possit pecuniã punire? tomo primo, pag. 596.a
iudex qui iurauit seruare sta. intelligitur de licit. & honest. iuramẽto. ibidem.
An autem iudex qui iurauit seruare statuta loci possit seruare ius commune illis contrarium. 1.596.a
iudex pro exeq. sententiæ an possit aliquem cogere. tomo primo, pag. 596.a
iudic. quando extingua. iurisdictio per aduentum vel prohibitionẽ alterius. 1.596.a
iudice præsente dicitur quid factum si fit iudicialiter, aliter non. ibid.
iudex Nemo esse debet in causa propria. 1.596.a
iudex nihil habet quærere, quando partes sunt cõcordes. tomo primo, 596.b
iudex in causa dubia potest dicere quod fiant allegationes. tomo. 1. 596.b.
iudex qui dedit tenutam die fer. an possit die fer. reuocare. 1.596.b
iudex in quacũque parte sui territorij iudicare potest. 1.596.b
iudex à quo fuit app. potest suam defendere sententiam. 1.596.b
iudic. copia deficiente ad regentes oppidum recurren. est. ibi.
iudex vnius territorij debet alterius iudic. requirent. sententiam exequi. ibid.
iudex debet hre à potestate. seu vica. expẽsas victus & eundo & redeundo. ibi.
iudic. iussus excusat obedientem. ibid
iudex qui pronũciauit se competentẽ non potest amplius talem pronunciationem reuocare. 1.586.b
iudex postquam protulit sentẽtiam non potest aliquid ad. 1.596.b
iudex corruptus fuit alias per regẽ Persarum iussus excoriari. 1.596.b
iudex ex off. potest producere & examinare testes, licet accusator nõ producat. 1.596.b
iudex non potest regulariter cogere partes ad concordiam. 1.595.a
iudicem Omnem habentem iurisdictionem ordinariam, item delegatum principis posse punire testem, propter crimen, q̃ in ferendo testimonio commisit. 2.722.b
iudex potest & debet repellere except. malitiosas. 1.595.a
iudex. Quãdo absoluit cõdẽnatũ principali ab expẽsis, debet exprimere causã quare absoluit ab expẽ. nec sufficit si dicat bonis moti respectib⁹, &c. alias sentẽtia est nulla tãquã habẽs iuris errorem. 2.588.a
iudex ꝓ animi sui sentẽtia reũ dãnare, vel nõ dãnare pòt ad sũptus in te litis cõtestatione expẽsos refũdẽdos. si nulla ea ire petitio, ꝓpo natur quod. 188.a
iudex alioquin suspectus nisi recusetur, poterit cognoscere. 1.580.b
iudex in causis criminalibus qui primã sententiam tulit, debet in causa appellationis citari, quando processit ex offic. 1.581.a
Si iudex ad quẽ absq; cognitione saltẽ sumaria appellationẽ ftatim recipiat, pòt ab eo appellari, & forti⁹ si cõcedat mihi torias. 1.584.a
iudex si non vidit probationes rei, hoc sufficit ad cadẽdi faciẽdũ sui iuris pro actore latam. 1.580.a
iudex si parte absente procederet vel procedere posset, potest de facto ex officio pro ea supplere, non solũ in causa appellationis sed etiã in causa principali modò absenti vera sit, nec in hanc finem procurata. 1.580.a
iudex licet in sui arbitrio commissis liber sit. ff regul. iur. positum, non tamẽ liber est à reg. iur. & æquitatis naturalis, siue iuris gẽ. 1.580.a
iudex necessario cirandus est vbicunque in causa appellationis, quæ agebatur coram superioribus ex officio processit. 1.574.b

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index in Communes

Iudex deferendo appellationi etiam si re integra reuocet grauamen, non propterea recuperat, neque reassumit iurisdictionem in ea causa abdicatam. 1.574.b
Iudex succedēs in officio potest interpretari sententiam sui prædecessoris ex coniecturis, & aliis quæ percipere potest ex agitatis coram prædecessore. 1.572.b
Iudex promittens liberationem, impunitatēque delinquēti, si delictū confitetur, non tenetur huiusmodi promissionem obseruare, imò ex tali confessione non obstante promissione impunitatis eidem facta potest postea illum condemnare, & ex cusatur. 1.575.a
Iudea effecta christiana potest filios infantes vendicare à patre remanente in iudaismo. 1.571.b
Iudex secularis in crimine merè ecclesiastico, dū iudex ecclesiasticus petit impartiri suum auxilium: non potest se intromittere in processu, sed solum exequi mandatum. 1.579.b
Iudex ponens aliquem ad torturam iniustè, punitur pœna capitis. ib.a
Iudex si dedit licentiam intrandi in possessionem propria authoritate intelligitur, nisi habeat resistentiam. ibid.
Iudicis sententia inualida nō excusat à pœna statuti simpliciter loquētis de intrante in rem alienam. ibid.
Iudicis decretum interpositum ex falsa causa, est nullum. ibid.
Iudex ex mero officio excludit actorem actione carentem & non impeditum: secus tñ, si habeat actionem elidibilem, aut ope exceptionis. ibid.
Iudex præparantis, est iudex iudicij præparati. ibid.
Iudex prorogatus ex promissione partium de conueniendo corā eo, cùm possit pars pœnitere: remanet tamen obligata ad interesse, & ipse iudex poterit de illo cognoscere. ibid.
Iudex, si non vult, non tenetur condemnare reum in expensis factis ante lit. contest. nisi petantur, factis tamen post lit. cōtest. etsi non petātur, tenetur condemnare. 1.579.a
Iudex non tenetur exprimere causam in sententia. 1.572.b
Ille qui ex iudex causæ principāl. est etiam iudex causæ incidēt. 1.594.a
Iudex in iudicando non potest recedere à communi opinione. tom. 1. 577.b
Iudex appellationis potest pro parte sententiam infirmare, & pro parte confirmare. 1.572.a
Iudicis officium est latissimum. ibid.
Iudicem non posse tutorem dare, ex die, ad diem, vel sub conditione. Hocque differre hanc speciem à testamentaria. 2.436.a
Iudex à quo fuit appellatum reiiciens appellationem quæ interponit non ab executione, seu re iudicata, sed a sententia, debet punire triginta auri pondo. 1.574.a
Iudex non potest motu proprio officium suum impartiri, nisi imploranti. 1.575.b
Iudex si opponeretur exceptio de totali fundamēto iurisdictionis, puta quod non sit potestas, aut episcopus, &c. non potest super eo cognoscere. 1.580.b
Iudex ordinarius de iure ciuili recusari non potest. 1.579.a
Iudex an possit irrequisitus officium suum impartiri. 1.595.b
Vbi Iudex opposita fori declinatoria feingerit ꝓtendendo pro sua iurisdictione ac si esset pars, non ꝓt tāquam suspectus cognoscere, an sua sit iurisdictio. 1.585.b
Iudicem in pœnis arbitrariis posse imponere pœnam mortis naturalis. 2.203.a
Iudicem ordinarium in sententia posse tempus executionis à lege indultum, ex causa prorogare, vel minuere. 2.299.b
Iudex potest facere quòd pars intret in possessionem propria auctoritate. 2.211.a
Iudex super tali inepto libello pronunciat, officium iudic. app. erit cassare sententiam tanquam latam super inepto libello, reseruato iure apte agendi. 2.15.a
Iudex potest priuare auditorio procuratorem loquacem & verbosum. 2.65.b
Nec potest appellari. ibid.
Iudex potest cogere reum ad litem contestañ. 2.61.b
Iudicem ex officio suo posse compellere procuratorem ad exhibendum mandatum, vel ad cauendum de rato, si dubitetur de mandato. 2.241.a
Iudicem ex officio, etiam nemine petente, posse compellere procuratorem ad præstanda ea, quæ omissa iudicij retrō sint redditura nullum. ibid.
Iudex ex præsumptionibus violentis, & indiciis indubitatis, & vehementissimis non potest ipse deuenire ad condemnationem. ac sentētiam diffinitiuam in causa capitali absque aliis probationibus. to. 1. 583.a
Iudex secularis mortuo episcopo, vel absente, vel ægroto, quia legitimus est testamēti executor, poterit exequi, & vltimam voluntatem adimplere. 1.582.a
Iudex vt quis sit, auteſſe possit, an sufficiat annum ante quem iudex esse nequeat iam cœpisse, an oporteat eum esse completum. to. 1. 582.a
Iudex delicti condemnat delinquentem, etiam priuando ipsum bonis alibi existentibus, sed executio realis, hoc est ablatio possessionis fit per iudicem, sub quo bona sita sunt. 1.582.b
Iudex neminem regulariter sine accusatore condemnare debeat. to. 1. 582.a
Iudex tenetur ad obseruantiam statuti, licet non sit in causa per aliquē partium productum: Secus in consuetudine vel reformatione non inclusa in volumine statutorum. 1.587.b
Iudex secularis punire potest laicum vulnerantē alium laicū in ecclesia. 1.582.b
Iudex habens conscientiam priuatam, & non ex actis informatam, contra reum, etiam si accusator nihil probet, non debe teundem absoluere definitiuè. 1.582.a
Iudex originis alicuius nō potest inquirere contra delinquentem de delicto commisso in alieno territorio, præsertim si fuerit inquisitū & processum contra eum per iudicem loci delicti, cum de delicto eiusdem hominis sæpius quæri non debeat. 1.582.b
Iudex habens iurisdictionem limitatam vsque ad certam quantitatem puta in causis vsque ad centum, petita re valoris centum tempore petitionis, si pēdēte lite ei⁹ valor creuerit, poterit de causa cognoscere & iudicare. 1.587.b
Iudex alterum iudicem delinquentē, inter quem, & illum diuisa est iurisdictionis administratio, punire nequit. 1.583.b
Iudex requisitus in iuris subsidiū per literas alterius iudicis non superioris vt exequatur, non tenetur exqui, si sententia, cuius petitur executio, dicatur iniqua. 1.587.a
Iudex si forma statuti disponatur, vt teneatur committere causam cōsilio sapientis, si partes vel aliqua ipsarū id velit, valet & tenet, modo, iudex habeat iurisdictionem & potestatem ab ipsis statuentibus. 1.582.a
Licet Iudex à cuius interlocutoria est appellatum, nec detulit appellationi, possit in causa procedere ante inhibitionem, tamen si debitè requisitus non dederit Apostolos, sic procedendo facit processū nullum. 1.587.a
Iudex in sentētia diffinitiua nō pōt sibi reseruare in futurum cōdēnationem vel absolutionem expēs. sed taxationem sic. ibid.a
Iudex delegatus qui pronunciauit se nō esse cōpetentē, nō potest talē interlocutoriam reuocare. ibi.a
Iudex alterutri parti cōsanguineus, si nulla ei iudicanti exceptio proponatur, firmam ac proculdubio valituram sententiam feret. 1.583.b
Iudex sequendo in iudicando conscientiam ex actis informatā cōtra propriam priuatam conscientiam, non peccat. 1.582.a
Iudex ecclesiasticus potest compellere iudicem secularem ad præstañ. sibi auxilium. 1.587.a
Iudex potest de plano & parte nō citata informationes capere, & nō sedendo pro tribunali super aliquo notorio. Ité super infamia. Ité super legitimatione personæ. Nec etiam tunc requiritur, quòd testes iurent. 1.586.b
iudex ex nulla causa pōt aliquid vltra salariū ab aliquo accipere, nec cum causa, nec sine causa. 1.586.a
Iudex à quo est appellatum ex vna causa, non potest ab appellante in alia causa recusari vt suspectus: quia sola pendētia appellationis nō est sufficiens causa, vt possit recusari. 1.586.b
Iudex ecclesiasticus de crimine habens cognitionē, non pōt reū laicū capere, & in carcerem mittere. 1.586.a
Iudex à quo non debet lapso tempore appellationis prosequendæ sententiam executioni mandare, nisi citato appellante addicēdum causam quare sententia executioni mandari non debeat. 1.586.b
Iudex de iure cōmuni debet omni via, studio ac diligentia, perquirere & inuestigare veritatem, Rei innocentiam. 1.586.a
Iudex ex officio pōt ꝓcedere super accusatione legitimè instituta deficiente accusatore. 1.586.b
Iudex non debet citari, etiam si ad instantiam partis procedatur in crimine falsi, licet possit assistere causæ ipse iudex. tom. primo, pagin. 586.a
Iudex ordinarius an & quando recusari possit. 1.592.b
Iudex qoperā dedit, vt accusatus vel inquisitus falsō accusaretur, per quod postea innocens ad mortem condemnaretur, punitur pœna capitis. 1.583.b
Iudex si probabiliter vim vereretur, aut alia immineret necessitas, tū ipse in causa necessitatis vel imminentis timore, ex turri posset ferre sententiam, vel in equo sedens iudicare. tomo primo, pagi. 583.a
Iudex suum officium ad priuatam alicuius vtilitatē si non postuletur impertiri nec debet nec potest, nisi vel causa pia sit, vel vertatur absentium fauor, vel litigantis inhabilitas intercedat. tomo primo, 583.a
Iudex si aditus fuerit super absolutione à iuramēto in contractu vsurario seu simulato ad effectum postea agendi super simulatione cōtractus absolutione obtenta non potest coram alio iudice de simulatione agi, sed coram eodem iudice id petere necesse est. tomo 1. 572.b
Iudex si tene. expedire causam infra duos menses, si absoluat ab obseruatiudicij non dicetur expediuisse causam. tomo primo, pagina 599.b
An aūt Iudex possit ſhibere vni ne trāſeat ante domū alteri⁹. 1.567.b
Iudex habens liberum arbitrium an possit ferre sententiam post iustiam. 1.592.b
Iudex ecclesiasticus ad quem suæ iurisdictionis quispiam à populari Iudice remittitur, non tenetur fidem habere processuiquem iudex ille fecit. 1.583.a
Si causa ex qua recusaē Iudex appareret fruſtratoria, & euidenter iniusta, Iudex ſi debet admittere: nec tūc deuenien. est ad electionē arbitrorum. 1.94.a
An iudex possit recusari, post conclusionem in causa. 1.594.a
Iudex popularis seu laicus vt loquendi mos est in crimine & omnino & mere ecclesiastico, si ab ecclesiastico iudice imploretur, non se causæ cognitioni obtruder sed mandatū dūtaxat exhaurier. 1.583.a

Si iudex

V triusque Iuris Opiniones.

Si iudex in sententia condemnauerit titium procuratorem sempronij licet inter litigantes ex hoc probetur titium esse procuratorem sempronij. Secus tamen quo ad tertium. 1.560.b
Iudex vt veritatem rerum latitantium eruat, potest pro animi sui arbitratu inculpatè promittere impunitatem reo, & quæuis alia blandimenta ad id accommodata proponere. 1.583.b
Iudex delegatus sedis apostolicæ potest implorare brachium seculare pro executione suæ sententiæ quamuis expresse in sua commissione hoc sibi non concedatur. ibidem
Iudex in diem sequentem sententiæ suæ prolationem absque noua citatione differre iure canonum potest. ibid.a
Iudex extra territorium suum existens partib. consentientibus sententiam ferre potest, dummodò dominus territorij eum nō prohiberet. ibidem
Iudex ordinarius regulariter de iure ciuili nō potest esse arbiter. tomo primo 578.b
Vbi ag. de periculo animæ iudex ex offi. etiam nullo petente interrogare potest. 1.562.a
Iudex aut Doctor, cui summa causæ committitur, & qui iudicaturus est non debet animi sui fundamenta exprimere. 1.583.b
Iudex domicilij & originis potest de delicto punire subditum, qui extra eius territorium deliquit. 1.585.b
Iudex iuxta acta & probata contra eorum continētiam, quæ ipse vt priuatus nouit, sententiam ferat, necesse est. 1.583.a
Iudex domicilij, vel originis, an & quando possit cognoscere de delicto extra territorium commisso. 1.588.b
Iudex potest se informare de & super Consuetudine. 1.150.a
an autem iudex debeat condem. in expēſ. si non sint petitæ. 1.319.b
In his quæ iudic. arbitrio commissa sunt censetur iudex semper mouere ex iusta causa. 1.595.b
Iudex debet sequi consuetudinem loti. 4.177.b
Iudex pot est euadere homicidam à morte si ex iracundia homicidium fecerit. 1.495.b
Iudex impertinens, iudex est nullus. 4.203.a
Iudex potest cogere illum qui tenet concubinam cum vxore, vt concubinam dimittat. 2.104.b
Et potest iudex mādare litem cōtestari cum comminatione quod alias pronunciabitur pro conte. & tenet tunc pronuntiatio. 2.61.a
Aliud est litem esse contestatam, & aliud haberi pro conte. ibidem
Iudex potest abitrari apud quem pupilla sponsa educetur. 2.98.b
in his quæ cōmittuntur occulte iudex debet esse facilior ad torturam. 1.536.b
Iudex non cognoscet de sua iurisdictione quando exceptio quæ contra iurisdictionem opponitur pariter concludit in incidenti sicut & in principali, & si opponatur quod non possit esse iudex, quia furiosus aut impubes sit, non potest cognoscere verum sit iudex. tomo primo 580.b
Iudex à præcepto executiuo etiam citra vllam cognitionem incipere potest, cum clausula tamen iustificante, per quam tale præceptum in vim citationis resoluitur. 1.316.a
Si Iudex ꝓfiteat lité ꝓ cōte. qñ nō est cōtest. nō validaē, pcessus. 2.61.a
Iudex sequēs cōmunē opinionem excusatur in syndicatu. 4.233 nu. 28
Iudex & Aduocatus veritatem semper ante oculos habere tenentur. 4.234.n.48.
Iudex recedens à communi tanquam coniuncta melioribus rationibus debet in syndicatu defendere rationes fuisse vrgentes, & bonas. 4.272.nu.94.
Iudex in cōſ. ctu cōmuniū opinionum, debet primò eligere opinio nē, quæ sibi in conſcientia verior videtur. 4.278 nu.165.
in quo debet recurrere ad rationem, & ſpoliare ſe peccati. ib.n.166.
Posteà adhærere opinioni, quæ fauet habenti pro ſe aliquā iuris regulam. ibid.nu.168.
Deinde consulere Principem. ibid nu.169.
Prætereà hortari, & cogere partes ad concordiā. ibid.nu.170. & 171.
Postmodum potest pro amico iudicare. ibid.nu.172.
Contrarium.nu.174 & 175.
Postremò diuidere per medium. ibi.nu.177.
Iudex indicans contra communem opinionē manifestatur iniquus, & iniustus. 4.282.nu.9.
Amplia. 4.284.nu.29. & 33.
Tenetur ad interesse partibus. ibid.nu.34.
Dicitur temerarius. ibid.nu.36.
Præsumitur imperitus, & ex imperitia iudicare. ibid.nu.35.
Facit litem suam. 4.233.nu.29. & 284.nu.38.
Ampliar. 4.285.nu.44.45. & 46.
Fallit nume. 47 & 48.
Omnes ſupradictæ pœnæ ampli. nu.50.
Peccat, & tenetur in foro conſcientiæ. ibid.nu.51.
Non autem tenetur actione iniuriarum. ibid.nu.53.
Iudex male iudicans, tenetur in ſyndicatu. 4.283.
Amplia. numero 27.
Ex ignorantia ad interesse. ibid.4.284.nu.37.
Et facit litem ſuam, nu.39.
Peccat, & tenetur in conſcientia, ibi.nu.52.
Iudex in dubio ſequens opinionem Præceptoris, excuſatur. ibi.nu.30
Fallit. nu.31.
Iudex proferens ſententiam nullam, non facit litem ſuam. ibi.nu.41.
Et quare. ibid.nu.43.
Iudex condemnatus in ſyndicatu, poteſt (quod ſoluit) ab eo repetere, pro quo malè iudicauit. 4.285.nu.54.
Contrarium.nu.55.
FAmplia. 4.286.nu.56. & 58.
alii t. num.59.
Iudex ante latam ſententiam, poteſt paciſci cum parte, vt eum conſeruet indemnem iudicando pro ea. ibidem nu.57.
Intellige vt nu.58.
Iudex factanti ſe habere ius poteſt terminum præfigere ad inſtantiam partis, quo elapſo ille amplius non auditur. 3.82.nu.1.
Ampliatur multis modis ibi.nu.2. & ſeq.
Limitatur. 3.83.nu.2
Quid in cauſa criminali? 3.82.n.2.
Quid in poſſeſſorio? ibid.nu.3.
Quid in cauſa matrimoniali? 3.83.n.20.
Iudex poteſt terminum ſtatuere alicui, ad aliquid extra iudicia liter faciendum. ib.n.14.
Iudex poteſt præfigere terminum ad articulandum & probandum. ibidem 12.
Iudex elapſo termino, an poſſit parti ſilentium imponere, non interueniente duplici monitione, vel citatione. ibid.21.
Iudex poteſt terminum parti præfixum prorogare. ibid.nu.34.
Iudex procedens ad vlteriora non obſtante exceptione incompetentiæ, videtur ſe declarere iudicem competentem. 3.82.nu.2.
Iudex appellationis pronūcians ſuper negotio principali, videtur declarare non malè appellarum. ibi.8.
Iudex non ignorans iuriſdictionem, ſed ſolum eius qualitatem & modum an reddat proceſſum ipſo iure nullum. 3.145.n.11.
Iudex procedens tanquam ſuper notorio cū de notorio ſibi non conſtet, an inualidet proceſſum, ſi in veritate factum erat notoriū. ib.12.
Iudex delegatus ante præſentationē literarum, an habeat iuriſdictionem. 3.145.nu.3.
Iudex delegatus ignoràs prorogationem, an inualidet actum factum per ipſum antequam ſibi de prorogatione conſtaret. 3.146.nu.18.
Quid in beneficialibus? ibi.20.
Quid in his, quæ ſunt voluntariæ iuriſdictionis? ibi.21.
Quid quando periculum eſt in mora? ib.22.
Quid in principe? ib.23.
Iudex ſubrogatus poteſt omnia facere, quæ primus iudex poterat. 3.140.nu.16.
Iudex ſententiam ſuam poteſt declarare. ibid.14.
Limitatur multis modis. 3.141.nu.19.
iudex non poteſt dicere reo, fatearis delictum, aliàs, nolo vt indulgentia Principis vti poſſis. ibi.17.
iudex qui poteſt procedere omiſſa iuris ſolennitate, non poteſt defenſionem iuris naturalis omittere. 3.88.nu.38.
iudex eccleſiaſticus poteſt adiri per clericum etiam contra laicū, quādo occupantur bona eccleſiæ. 3.293.nu.103.
iudex an poſſit alteri ſtipulari. 3.161.nu.85.
Ampliatur & declaratur. ibid.86. & ſeq.
Quid in executore ciuiæ? 3.162.n.92.
iudex in ſententia lata ſuper remedio redintegrādæ, poteſt perpetuū ſilentium imponere. 3.292.n.73.
iudex commiſſa cauſa petitorij & poſſeſſorij ex c. redintegranda. poteſt in ſolo procedere. ibi.75
iudex competens quis dicatur in iudicio ſpolij. 3.294.nu.114.
Declaratur. ibid.115. & ſeq.
iudex ex officio poteſt ſe tūdare in eo, quod pars impugnauit. 3.320. nume.48.
iudex ſubrogatus debet ꝓcedere ſummariè prout prim⁹ iudex. 3.321. nu.31. & 322, nu.55.
iudex ſicuti poteſt ſententiā, ita & iura poteſt interpretari. 3.324.n. 26.
iudex à quo, poteſt poſt appellationem expenſas taxare. 3.326.nu.54.
iudex eccleſiaſticus, an ſit iudex competens eorum, qui ſunt de confraternitatibus laicorum. 3.384.nu.14.
iudex licet ad partis inſtantiam excommunicatū ſine citatione abſoluere non poſſit, tamen ſecus eſt in excommunicato motu proprio. 3.399.nu.98.
non creditur iudici aſſerenti ſe informatum de fama. tomo primo, 532.a
iudices electos à populo, & à domino cōfirmatos, habere iuriſdictionem ab ipſo domino confirmante. 1.624.b
Qui iudices poſſint recuſari: Et quid in recuſandis iudicib. vel remouendis iure canonico ſtatutum ſit, quid item iure ciuili. 1.589.b
iudicem delegatum, cui eſt commiſſa cauſa appellationis, poſſe aliq; noua commiſſione cognoſcere de cauſa principali, ſi appellatio fuerit iuſtificata. ibid.
iudicem eccleſiaſticum etiam delegatum poſſe implorare auxilium iudicis ſecularis, pro executione ſententiæ à ſe latæ. ibid.
iudicem eccleſiaſticum poſſe cenſuris & pœnis ſpiritualibus compellere iudicem ſecularem ad ferendum auxilium in executione, ſed non è contra. ibi.
iudex eccleſiaſticus, qui alioqui iure cognitionem de crimine habet, ab poſſit propria authoritate laicos capere, & in carcerem mittere: cùm poſſit clericos, etiam non implorato auxilio ſecularis. ibidem
iudicem poſt concluſionem in cauſa partes interrogare poſſe non tātum ſuper declaratione antiquorum capitulorum, ſed etiam ſuper nouis ad fundandum intentionem partis. 122.b
iudicem rei conuenti, eſſe competentem iudicem reductionis: quibuſdam tamē aliter opinētibus: eo, quòd reductio à laudo ad arbitriū boni viri, ſi inſtar appellationis. 1.119.b

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index in Communes

iudicem non posse abbreuiare tempus statutum ad deliberandum in edicto prætoris,ad hoc,vt eo elapso in totum excludatur hæres à facultate adeundi. Secus,si præfigat tempus breuius,ad hoc,vt eo elapso ad iustantiam creditorum,curator bonis detur. 1.482.a
iudicem non teneri condemnare victum in expensas, quando non petuntur. 1.319.a
iudic.arbitrio in quibus casibus stetur. 1.595.b
iudicem de iure communi competentem,siue ordinarium, siue delegatum posse citare,non autem incompetentem.Sed quo ad verbalem non autem realem citationem. quæ soli ordinario competit. 1.93.a
iudicem non posse citare subditum suum existétem extra territorium, ne verbaliter quidem, nedum realiter,Sed debere requirere officiú iudicis illius loci,&c. ibidem
iudicis arbitrio qui puniantur. 1.54.b
iudicem ita in sententia dicentem, pronuncio , prout in tali consilio continetur, videri condemnasse, si consultor in consilio condemnandum esse consuluit. 2.298.a
A iudice suspecto potest recedi etiam per viam appellationis,quando suspitio insurgeret ex dolo vero vel præsumpto de præterito ipsius iudicis. 1.597.a
iudicis ecclesiastici processui fidem habere non astringitur popularis seu laicus iudex,ad quem quis ab illo datus plectendus remittitur, 1.590.b
iudicem superiorem Papa non habet præter concilium generale. 1.582.a
iudicis præceptum in confessum vt soluat interlocutoriá esse. 1.579.a
iudices duo ex tribus selectis,si sententiam tertio absente ferant quà uis postea latam ab ipsis sententiam tertius ille ratam habeat,nihil omnino profuturum egisse censentur,ac nulla eiusce modi sententia prorsus est. 1.590.b
iudices pecuniariæ corruptionis damnati, & officium & ius ac officium admittunt, ac legis Iuliæ repetundarum tenentur, quadruplumque præterea eius,quod acceperunt, euomere coguntur. ibid.
iudices ordinarij quamuis nisi fama præcedat ad inquisitionem,aggredi nequeunt:tamen qui non seruato ordine poterunt inquirere idé & absque fama rectè riteque inquirent. ibidem
iudicis decretum quod ex falsa causa interpositum probatur,nullius ponderis,ac momenti est. ibidem
iudicis decretum,seu authoritas non impedit,nec remoratur auxiliú l.2.C.de rescind.vend. ibid.
iudices plures.Si plures sint, qui debent iudicare omnes debent loqui & pronunciare, nec sufficit vno loquente alios esse præsentes,si taceant. ibidem
iudices ordinarij plures cõstituti tam in temporalib.quàm spiritualib. habent iurisdictionem &exercitium insolidum adeo quod quilibet eorum iurisdictionem datam exercere possit. 1.590.a
iudici,testi & Notario non creditur, qui dicat se tulisse sententiam in iustam , vel falsum testimonium,vel falsum confecisse instrumentum. 1.585.a
iudici vbicunque est sublata facultas condemnandi à nouo iure corrigente antiquum,ob hoc non intelligitur eidem prohibita authoritas absoluendi. 1.573.a
iudicem corrumpens vt iustam,vel iniustam ferat sententiam, amittit causam. 1.588.a.et 5 59.b
iudices rescripta dati,ordinem in rescriptis traditum sequi tenentur, etiam si ij iuri aduersentur. 1.577.a
iudici fit iniuria,cum ad alterum itur. 1.572.a
iudicis arbitrio debet pœna imponi quotiescunque de iure communi non reperitur pœna à lege limitata. 1.575.b
Iudice negligẽte, seu recusante deferri iuramẽtũ i supplemẽtũ semiplenæ ꝓbationis,ab eo potest appellari stãte ista negligẽtia.1.574.a
Iudici vel testi dicenti in articulo mortis protulisse iniquam sententiam,vel falsum testimonium,non creditur. 1.579.b
iudicis recusari processus est nullus', cum cognitio translata sit in arbitros. 1.598.a
iudices ordinarij non possunt inquirere, nisi fama præcedente. 1.585.a
iudici interponenti decretum super alienatione rerum minoris,vel ecclesiæ,asserenti se adhibuisse plenam causæ cognitionem,non creditur. 1.578.b
Iudices duo inquirentes. Quando duo iudices formarunt processum inquisitionalem contra aliquem ille præfertur qui prænenit in procedendo. 1.590.a
Iudices remoti consensu actoris & rei literis impetratis siue rescripto possunt dari vltra vnam vel duas dietas. 1.581.a
Iudici,vel testi,dicenti in articulo mortis iniquam protulisse sententiá vel falsum dixisse testimonium,non creditur. 1.586.a
Iudices & Aduocati ꝓpter pecc.nõ videt veritaté.4.242.n.4.& 278.n.167
Iudices interdũ mouetur potius ex ratione subtili falsa quã ex vulgari vera. 4.232.nu.23.
Si vnus ex tribus iudicibus delegatis appellationi detulerit,licet alij non detulerint causa tamen ad sedem apostolicã deuolvitur. 1.580.a
Iudicis recusandi causæ. 1.590.b.& 591.
Iudices hodierni inhærent communibus opinionibus,tanquam securo carocio,licet interdum non parum errent. 4.237.nu.17.
Iudici asserenti se pecunia corruptum sententiam protulisse, non creditur in præiudicium partis. 3.439.nu.7.
Iudicia & arbitria in multis conueniunt & discordant. 4.168.b
iudicandi munus est publicum,& necessarium. 1.572.a
iudicans contra dominum si tanquam male lata sententia ex eisdem actis rescissa sit est priuandus feudo. 1.377.b
iudicari debet in dubio contra fiscum. 1.584.b
iudicandum est secundum acta & probata etiam si iudici de veritate aliter priuatim constet. 1.582.a
iudicans amicitia,vel odio,peruertit iudicium Christi. 4.278.nu.176
iudicare in conflictu communium opinionum valde difficile. ibidem numero. 164
iudicatum malè,est non esse iudicatum. 4.203.b
iudicium agitatum cum falso procuratore valet,quò ad eius præiudicium:nam ex eo obligatur. 1.597.a
Iudicium esse potest de iure Canonico inter patrem & filium, in eius patria potestate constitutum in terris ecclesiæ. ibi.
Iudicium quid. 1.534.b
iudicium omne probandum per duos testes. ibi.
Iudicium firmari,& iurisdictionis perpetuari per primam etiam vnicam citationem. 1.597.a
iudicium plurimorum firmius est. ibi.
iudicium redditur in inuitum. ibid.
iudicium inter patrem & filium non consistit. ibid.
iudicium firmatur iuramento minoris iurantis de stando iuri,&de nõ contraueniendo gestis & gerendis in ipso iudicio,licet curatore non habeat ad litem. 1.597.a
iudiciũ super libello inchoatũ.profequen.est vsque ad fi.causæ.1.596.a
iudicium patris præferri iudicio matris. 2.435.b
iudicium cum filiofa.minore non firmatur authoritate patris tantũ, nisi etiam intereuniat curator ad litem,quando agitur de re,in qua nil potest ad patrem pertinere etiam quo ad vsufructum. 1.597.a
iudicium vbi est cœptum,ibi debet terminari. 5.67.n.1.
Ampliatur pluribus modis.ib.nu.3.& seq.
Limitatur. 3.68.n.14.
Quid in arbitro? 3.67.nu.5.
Quid in delegato? 3.68.nu.6.
Quid in casu necessitatis? ibid.nu.14.
Quid in crimine hæresis?ibid.nu.19.
Quid in contumace?ibid.21.& seq.
Quid in executionis?ibid.33.
Quid si primum iudicium erat nullum? 3.71.n.8.
Quid si iudex coram quo quis fuit ciuatus allegetur suspectus? 3.68.nu.18.
iurans aliquam capere in vxorem, non cogitur capere, nisi sibi detur dos. 1.616.a
iurans per principem,fustib.castigatur. 600.b
An iuretur in litem contra hæredem,qui non præsentat bona mobilia in inuent.descripta. 1.608.a
iuratur in litem contra furem. 1.618.a
iurans non reuocare testamentũ,licet tale iuramentum sit contra bonos mores,& contrauenies sit periurus. Tamen actus tenet. ibid.
iurans soluere certo die,potest soluere,vsque ad mediam noctem sequentem. 1.616.a
iurare in litem nemo cogendus est per iudicem quando vellet probare per testes. 1.602.b
iurare debent,rectores & magistratus secundum iura. 1.606.b
iuratur in litem contra dolosum. ib.
iurans obligasse fundum pro 10.non dicitur confiteri illa 10.habuisse. 1.616.a
iurans non reuocare testamentum,si illud reuocet,valet reuocatio,licet reuocando incidat in periurium. 3.115.n.8.
iurans non reuocare procuratorem,potest nihilominus reuocare,licet incidat in periurium. ib.
Limitatur ibi duobus modis.
iurans non alienare valet alienatio,licet alienans sit periurus. ibi.15.
iurans non contrahere matrimonium cum aliqua muliere, nihilominus tenet matrimonium,licet iurans incidat in periurium.3.11.n.18.
iurans non reuocare vicarium,potest reuocare,licet incidat in periurium. 3.115.nu.14.
iurans non recipere aliquem in canonicum,nisi numerus deficiat,sit capiat,valet receptio,licet iurans sit periurus. 3.136.nu.16.
iurans non reuocare statuta,si reuocet,valet reuocatio. ib.nu.20.
iurãs seruare statuta,an reuocato statuto incidat in periurii.3.119.n.32.
iurans per fidei prætationé,an obligetur sicuti si iurasset per Dei euãgelia. 3.136.n.28.
iurare per Principem aliquando par est,cum iurare per Deum.4.203.b
in ordinatoriis iudicij attenditur locus iudicij:in decisoriis verò attenditur consuetudo loci litigantium. 1.597.a
in iud.summario libellus debet esse,ita plenè formatus sicut quando procedi.ordinario. ibid.
In iud.ciis criminalib.probationes debere apertissimas esse, & luce meridiana clariores. 1.619.a
iudicij calor,operatur valeat testamentum,vel don. causa mort.cor. duob.testib.si cora iudice infinuentur. 1.600.a
iudiciorum diuisio. 1.597.b,& 5678.a
iudicium summarium multipliciter dici. 1.597.b
iudicij instatia in ciuilib.perit triẽnio à tẽpore litis cõtestatæ.1.599.a
in criminalib.aute in instantia durat solumbimio. ibid.
iudicij tractatio(instantiam interpretes fantur)quamuis permaneat, ac sententia à iudicij obseruatione rerum liberans subsequatur:nõ tamen effectus per litis contestationem inducti extinguitur. 1.590.b
in

V triusque Iuris Opiniones.

in omni iudicio quantumcunque summario,debet interuenire legitimatio personarum.i.quòd debeat leg.comparere. 1.598.a
iuramentum obligat filium fa. 1.616.a
iuramentum conscientiæ & purgationis defertur naturæ,si non habet indicium,vel præsumptionem contra se,aliàs secus, quia alijs indicijs,vel per torturam. 1.607.a
iuramentum non defertur in causa famæ. ibid.
iuramentum si ex dispositione legis, vel statuti defertur, potest tamen aduersarius probare contrarium. ibidem
iuramentum in litem de re subtracta,non defertur,quando nõ constat liquidò de re subtracta. ibidem
iuramentum habet vim expressi. 1.613.b
Nullum iuramentum potest die feriata præstari: & ideo officialis iurans seruare sta.die fer.potest contrauenire. 1.617.b
iuramentum quo singuli de collegio vel corpore iurauerunt seruare constitutiones vel statuta,non impedit quò minus collegialiter illa per eos ad quos pertinet tolli possint. ibidem
iuramentum singulos ad obseruationem arctat quandiu durant statuta,& non vlterius. ibidem
iuramento prælito aduersario deferente stañ.est in omnibus quo ad litigantes nec aliud querendum est. 1.616.b
is cui iuramentum delatum est iurare,vel referre tenetur, alias pro cõfesso habetur. 1.617.a
Ex iusta tamen causa potest licitè iuramentum recusari. ibidem
iuramentum in quibus casibus nec deferendum. 1.612.b
iuramentum obligat in forma specifica. 1.613.b
iuramentum præstitum super contractu solenniter inito,tollit beneficium restitutionis aduersus eundem. 1.617.b
iuramentum interpositum ad fauorem priuatum etiam contra legem principaliter ob commodum priuatum editã seruandum est,modo id sine interitu salutis æternę fieri possit. ibidem
iuramentum etiam dolo extortum, non potest autoritate propria sperni. 1.616.a
iuramentum metu interpositum venit relaxandum. ibidem
iuramentum temerarium non est seruandum. ibidem
iuramentum præstandum est secundum formam delatam. ibidem
iuramentũ an possit per imperatoré aut ãli ũ principé relaxari.1.615.b
iuramentum suppletium vt deferatur quę requiruntur. 1.608.a
iuramentum quidem firmare ,ac roborare actum, vt valeat omni melíore modo,quo potest non tamen extendi ad id,de quo specialis debet fieri mentio. 2.271.a
iuramentum non dicitur propriè probatio, & per iuramentum quis non dicitur probare,sed ab onere probandi relcuari. 1.601.a
iuramentum calumniæ an et quando remitti possit. 1.605.a,& 607.a
iuramentum calumniæ quodcunque præstetur sufficit dũ non sit contra ius,nec in causa. 1.607.b
iuramentum in actu aliquo interpositum habere vim expressi:tom.1.401.a
iuramentum non extendi vltra intentionem iurantis nec supplere consensum. 1.120.a
iuramentum seruandum esse, vbicunque potest seruari, sine periculo æternæ salutis. 1.218.a
iuramentum & sententia obligant quem præcise ad factum,vt non liberetur præstando interesse. 1.600.b
iuramentum calumniæ non excusare à condemnatione expensarum. 1.310.a
iuramentum addit forum foro,& facit vt laicus virtute iuramẽti possit conueniri,etiam coram iudice Ecclesiastico. 1.600.b
iuramentum deferre an vasallus possit sine consensu domini. 1.369.a
iuramentum appositum donationi factæ filio à patre facit vt donatio confirmetur. 1.600.b
iuramentum appositum super contractu de iure inualido, illum validatur,si potest sine dispendio salutis æternę seruari. ibidem
iuramentum factum super donatione omnium bonorum præsumitur factum in fraudem legis. 1.216.b
iuramentum minoris super contractu interpositum firmat contractũ: licet minor de beneficio restitutionis non sit certioratus. 2.438.b
iuramentum tria debet continere, veritatem iustitiam & iudicium. 1.610.b
iuramentum validat & confirmat actum alias inutilem. ibidem
iuramentum contra leges & bonos mores præstitum non valet. tomo primo,pagi. 600.b
iuramentum præstitum de implendo promissionem potest ita iuras ad instantiam creditoris præcisè compelli ad factum. 1.605.b
iuramentum suppletorium non defertur in causis magnis. ibidem
iuramẽtũ operaẽ,vt a promissis nullo modo recedi possit nisi obseruãtia promissionis vergeret in salutis æternę detrimentum. ibidem
iuramentum in litem potest deferri etiam contra minorem annorum 25.adultum tamen,seu doli capacem qui dolum vel delictum commiserit in faciendo. ibidem
iuramentum addit forum foro , & facit vt virtute ipsius laicus possit in vtroque foro conueniri laico & canonico. ibidem
iuramentum non tollit defectum insinuationis. ibidem
iuramentum appositum contractui, intelligi debet secundum naturam eius nec quicquam augeraut operari potest. ibidem
iuramentum remitti posse reliquos de consensu partium cùm cõmeatum rum fauorem partium. 1.430.b
iuramentum,Quando actor & reus probarunt tantum semiplenè,Si iudex deferat iuramentum alteri eorum suppletium tunc succumbens non condemnatur in expensis. 1.605.a
iuramentum iocosè prolatum obligat, saltem ad veniale peccatum. 1.605.a
iuramentum non defertur in supplementum probationis in criminalibus. ibidem
iuramentum de veritate dicenda defertur in criminalibus,reo inquisito vel accusato,aut quærelato. ibidem
iuramentum iudiciale. Quod iuramentum iudiciale possit retractari per instrumenta nouiter reperta sicut necessarium. ibidem
iuramentum calumniæ præstari non debet de necessitate quando proceditur per modum voluntariæ iurisdictionis,item quando est quæstio iuris,quæ non exigit probationes. 2.605.a
Iuramentum non debet esse vinculum iniquitatis. 1.607.a,& 609.b
Iuramentum suppletiuum non debet deferri ei,qui non admitteretur in testem:quia iurans authoritate legis,est tanquam testis in causa propria. 1.606.a
Si iurans non renunciare,postea renunciet cum iuramento,non valere secundum iuramentum:& consequenter , nec renunciationem. 2.271.b
iuramentum damnum passi.Contra iudicem,qui fulit sententiam iniquam dolosè statur iuramento damnum passi de suis damnis &interesse inde supportatis. 1.605.a
Iuramentum in litem potest deferri etiam in causis criminalibus.ibi.
iuramentum in litem non habet locum in actionib.contrariis.1.600.b
iuramentum conualidat donationem factam sine solennitatibus,à iure vel statuto requisitis. 1.601.a
iuramentum de iure communi habet executionem paratam,& præcisam inducit obligationem. ibid.
iuramentum habet vim specialis certioronis,ideò excludit beneficium Velleiani in integrum restitutionis. ibid.
iuramentum de iure ciuili impedit moræ purgationem. ibid.
iuramento accusatoris in materia furti nõ creditur:videlicet quo ad ipsum furtum probandum:secus quo ad illius qualitatem. 1.604.b
iuramentum in litem non defertur nisi contra vere dolosum vel delinquentem:tamsi ille haberetur pro dolosо vel delinquente,secundum formam iuris communis vel statutorum. ibi.
iuramenti effectus licet non possit tolli per statutum.tamen potest stat cui quod in contractu minoris in quo interuenit iuramentum, præsumatur minor dolo inductus:& valet tale statutum. ibid.
iuramentum defertum in causa matrimonij habenti semiplenam probationem,quando aliquibus coniecturis coadiuuatur. ibid.
iuramentum non defertur in causa famæ. ibi.
iuramentum in supplementum probationis, licet in criminalibus nõ deferatur,intelligẽdum est de accusatore,nam reo,vbi de pecuniaria agitur,deferri potest. ibid.
iuramentum super contractu simulato interpositum est nullũ. 1.601.a
iuramento denuntiationis euangelicæ creditur. 1.604.b
A iuramenti necessarij delatione,qua non continetur simul vel absolutio,vel condemnatio,appellare nõ licet , cum talis sententia sit solùmodo interlo.ex qua nec actio,nec exceptio possit oriri,sed ad huc diffinitiua expectetur. ibid.
iuramento se astringens coram non suo iudice litigare,nõ potest pœnitere. ibid.
iuramentum calumniæ,etiam sine speciali mandato,præstare possunt, tutor,curator,Oeconomus, Prælatus & cæteri habẽtes administrationem alieni patrimonij. ibi.
iuramentum purgationis defertur reo accusatore non probante,etiã si nihil probet reus. 1.606.b
iuramentum in litem non defertur, vbi iudicis officium imploratur. 1.608.a
iuramentum in litem defertur pro fructibus dolo consumptis. ibi
iuramentum in litem defertur contra quemlibet administratorem ibidem
iuramentum iudiciale est illud,quod in iudicio à parte defertur parti iudice approbante. 1.601.b
iuramentum in litem non est deferendum procuratori sine speciali mandato. 1.608.a
in realibus non iuratur in litem. ib.
iuramentum in litem contra violentum eximentem transit ad hæredem. ibi.
iuramentum in litem defertur contra tutorem qui inuentarium non confecit. 1.607.a
iuramentum in litem defertur ratione doli non culpæ. ibid.
iuramentum sufficit præstare super quacunque scriptura, licet non fuerit de consuetudine. 1.603.a
iuramentum inducit obligationem. ibi.
iuramenta omnia quæ sunt à iure introducta possunt per procuratorem specialiter constitutum præstari. ibid.
iuramentũ debet obseruari in forma specifica,& non sufficit per equipolens. ibi.
iuramenti absolutio aliter concedi non debet nisi parte prius citata & audita. ibid.
iuramentum si ex dispositione legis vel statuti defertur, potest tamẽ aduersarius probare contrarium. 1.604.b
iuramẽtũ firmat cõtractum,si per statutũ prohibeat cõtrahere.1.603.a
iuramentum potest remitti,à parte parti. 1.615.b
iuramentum intelligitur secundum naturã actus super quo interponitur. 1.614.a
iuramentum habet vim acceptilationis. ibi.
iuramentum repræsentat minorem esse maiorem,& validat contractum inualidum. ibi.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index in Communes

Iuramentum habet vim certiorationis. 1.614.a
Iuramentum impedit moram purgari. ibid.
Iuramentum recipit interpretationem à iure communi. ibidem
Iuramentum generale restringitur ad licita. 1.614.b
Iuramentum intelligitur rebus sic stantibus. ibidem
Iuramentum habet vim nouationis,& delegationis. 1.614.a
Iuramentum habet vim solu.fictæ. ibidem
Iuramentum quod absque salutis æternę interitu seruari potest omni no seruandum est. 1.614.b
Iuramentum,firmat contractum etiam celebratum à minore, absque solennitate sta. ibidem
Iuramento denunciantis euangelicè creditur. 1.618.a
Iuramentum ex istis verbis,q contrahentes iurant omnia &singula fore & esse vera,operatur,vt non possit dici contractus simulatus. ibidem
iuramenti effectus,licet tolli non possit per statutũ laicorũ tamen põt statui, quod in contractu minoris, in quo interuenit iuramentum, præsumatur minor inductus dolo,vt valeat statutum. ibidem
Iuramentũ non firmat contractum qui non potest fieri fauore publico. ibidem
Iuramentum super princ.extenditur ad accessoria. 1.616.a
Iuramenti absolutio non conceditur,nisi pars de cuius prętiudicio agitur citata fuerit. 1.628.b
Iuramentum non censetur repetitum in treuga prorogata. 1.606.a
Iuramentum in litem defertur contra raptores,robatores,vi bonorũ probato prius delicto per testes, vel confessionem,super rebus sibi derobatis. ibidem
Iuramentum potest præstari per procuratorem habentem speciale mãdatum. 1.602.a
Iuramentum de veritate dicenda potest deferri reo in criminalibus. 1.606.a
iuramentum contra dolosum ratione doli in faciendo vel omittendo vel clandestinitatis,potest deferri:Etiam si probaret in genere se esse bonæ vocis,conditionis & famæ. ibidem
iuramento accusatoris in materia furti nõ creditur,quòd ad ipsum furtum probandum,secùs quò ad illius qualitatem. 1.606.b
iuramentum in supplementum probationis non defertur in criminalibus accusatori semiplenè probanti. 1.606.a
Iuramẽtum operatur quia facit,valere actum omni meliori modo quo potest. 1.613.b
Etiam in criminalibusvbi agitur de pœna pecuniaria,iuramentum suppletiuum accusatori defertur. 1.601.b
in iuramento in litem non potest excedi duplum interesse communis. 1.607.a
Iuramentum habere vim litis contestationis. 1.128.b
iuramentum in obligationibus facti, præcisè obligat ad factum. ibidem
Propter iuramentum minor excluditur à beneficio restitutionis in integrum. 1.600.b
in criminalib.non defertur iuramentum suppletiuum. ibidem
Fallit,nisi esset plus quam semiplenè probatum:quia tũc etiã in arduis & criminal.deferri posset iuramentum. ibidem
iuramentum, Licet reus non teneatur iurare quando actor defecit in probationibus.Tamen in causa matrimoniali defertur iuramentum etiam deficiente actore. 2.96.a
Licet statuto caueatur,q in aliquo casu stetur iuramẽto dãnũ passi,vel iura mento alicuius tamen poterit contrarium probari. 1.600.b
iuramentum suppletiuum post conclusum in causa peti non potest. ibidem
in omni iuramẽto regulariter intelligitur excepta auctas Papæ.1.614.b
iuramentum quibus ex causis possit recusari. 1.617.a
iuramentum suppletorium nõn defertur accusatori in causis criminal. 1.617.b
A iuramento sponte pręstito,& sine fraude recipientis, absolutio peti non potest. 1.601.a
iuramentum purgatorium in causis matrimonialib.semper debeat exigi à Reo,licet actor nihil probauerit. 1.604.b
iuramenti fidelitatis triplex species. 1.383.b
iuramentum fidelitatis an possit præstari per procuratorem. 1.384.a
An iuramẽtum sufficiat ad probationem suspicionis fugæ in debitore. 1.619.b
iuramentum suppletorium deferendum esse actori semiplenè probãti. 1.620.b
An iuramentum suppletorium possit deferri post conclusionem in causa,parte petente. ibidem
in causa ciuili criminaliter intentata,posse accusatorem reo deferre iuramentũ voluntarium,iudiciale.Cum quibusdam limitationibus. 1.619.a
iuramentum vi,& metu extortum,hodie ipso iure obligare: atque requiri absolutionem ad hoc, vt contraueniens non possit dici periurus. ibidem
iuramentum habet vim clausulæ,vt actus valeat quemadmodum valere potest. 1.604.b
iuramento necessario non statur,nec iuramentum hoc in supplementum probationis potest deferri vbicunque statutum,seu lex requirit manifestissimas probationes , quæ probatio tunc facienda est per plures testes idoneos, vel per confessionem aduersarij, vel per instrumenta. 1.601.b
iuramentum in litem debet à solo domino præstari. 1.608.a
Nec procurator illud præstare potest nisi mand.habeat speciale. ibid.
Iuramentum calumniæ,in Romana curia per procuratoré in fui animã etiam præstandum est. 1.607.b
Ex iuramento de promissione in futurum,nullam nasci iure ciuili obligationem,vel actionem. 1.618.b
Ex iuramento in futurum promissorio,ne quidem iure canonico actio nem dari,sed tamen promittentem per denunciationem euangelicam posse compelli ad obseruantiam eius,quod cum iuramẽto promisit. ibidem
iuramento spoliati quò ad probandam æstimationem rerum ablatarũ ereptarumque,præcedente tamẽ iudicis taxatione,creditur.Quod in hæredib.spoliati locum non habet. ibi.
Iuramentum habere vim clausulæ,Rato manente pacto. ib.
Iuramentum assertorium veritatis de præterito,cum se.in instrumento iuratum est,omnia & singula esse vera,impedit opponi exceptionem,Non numeratæ dotis.Idẽ quoque probare contra iuramentũ. ibidem
Quando petitur,iuramentum calumniæ si non præstatur,iudiciũ redditur nullum. 1.607.b
Iuramenti delationem factam à parte parti in iudicio,posse reuocari, priusquam acceptum sit ab altera parte,verùm postea non item: Ni si ex iusta & magna causa. 1.619.a
Iuramentum suppletiuum non deferri in criminalib.Nisi vbi pro crimine imponitur pœna pecuniaria. ib.
Iuramentum calumniæ,an præstandũ sit super interrogatoriis.1.607.b
Iuramentum calumniæ,non potest præstari à clerico sine licentia superioris. ibid.
Iurare de calumnia an possit procurator si agatur causa per procurator.general.& dominus sit absens. ibi.
Iuramentum non trahitur ad casum incogitatum. 1.614.b
Iuramentum,an videatur sublatum data dilatione debitori longiore. 1.615.b
Iuramentum dolo interpositum fuisse,intelligitur de dolo ex proposito ,& non de dolo re ipsa. 1.618.a
Iuramentum habet vim sententiæ. 1.614.a
Iuramentum habet vim clau.derogatoriæ. ibid.
Iuramentum non firmat contractum simulatum. 1.618.a
Iur.an æquiparetur fidei præstatio. 1.615.b
iuramentum tollit obligationem naturalem. 1.614.a
iuramentum habet in se illam tacitam conditionem, quam habet promissio cui iuramentum inhæret. ibi.
iuramentum habet vim clausulæ rato manente pacto. ibi.
iuramentum,habet vim clau.codicillaris. ibi.
iuramentum an supleat defectum infinuationis. ibi.
iuramentum vt vim litis contest.& actionem perpetuat & præscripin terrumpit. ibi.
iuramentum excludit remedium l.1.C.de rescin.ven. ibi.
iuramentum calumniæ requirit speciale mand. 1.607.b
iuramentum an contractui adiectum nihil addit contractui,sed intelligitur secundum naturam illius contractus eundem firmare,ac roborare. 1.617.b
iuramentum efficit irreuocabile pactum de litigando coram certo iudice,quod ante litem contestatam poterat reuocari. 3.122.nu.12.
iuramentum habet vim interpellationis. 1.561.a
iuramẽtũ super ignorantia nõ potest pręstari,per procuratorẽ.1.619.a
iuramenta in veteri lege,qualia fuerunt. 4.203.b
iuramentum non recipit conditiones principalis dispositionis,quando conditiones tendunt ad inualidandum actum. 3.122.n.5.
iuramentum non assumit naturam actus,vt quis non obligetur efficacius.ibid.nu.6.
iuramentum nouum non requiritur in teste declarante. 3.323.n.13.
iuramentum sufficit ad hoc vt videatur in genere cogitatũ.3.327.n.16.
Quid in his quæ sunt de formaibi.nu.17.
iuramentum non potest operari in contractu,in quo statutum tollit probationem. 3.364.n.11.
iuramentum non præsumitur inesse in contractu,nec potest per Notarium apponi,etiam si sit consuetum. 3.368.n.24.
iuramentum constituit in mora absque interpellatione. 3.116.n.1.
iuramentum non venit in generali dispositione. 3.117.nu.1.b
Ampliatur pluribus modis.ib.2.& seq.
Limitatur. 3.118.n.28.
Quid si iuramẽtũ stet accessoriè principali dispositioni.3.117.n.2.
Quid si adsint verba geminataibi.nu.7.
Quid in dispositione supremi Principis? 3.118.n.18.
Quid si dispositio Principis sit facta motu proprioibi.nu.28.
Quid stante clausula,non obstante? 3.119.nu.35.
Quid deficiente solennitate probatoria in contractuibi.41.
iuramentum in supplementum non defertur in causa matrimoniali. 3.3.nu.39.
idem in causa criminali.ibid.
iuramentum interpositum super dispositione,assumit illius naturã.3.121.num.1.
Limitatur.2.122.nu.2.& seq.
Quid in deficiente?ibi.2.
Quid quo ad naturam accidentaleubibid 3.
Quid in iuramento speciali rei.nu.4.
iuramentum cum bona fide,par est. 4.203.b
iuramentum cum sententia iudicis,par est. ibid.
iuramentum de implẽda promissione qui præstit erit ad creditoris instantiam,præcise ad facinus compelli potest. 1.416.a

V triusque Iuris Opiniones.

Iuramentum de iure ciuili impedit moræ purgationem. 1.115.b
Iuramentum an censetur repetitum in prorogatione. 3.108.nu.11.
Iuramentum an euanescat annullato principali contractu. 3.118.nu.6.
iuramentum an requirat certiorationem. 3.116.num.1.
iuramentum an habeat vim specialis expressionis. 3.117.num.1.
iuramentum an transeat ad hęredes. 3.119.nu.1.
iuramentum an excludat compensationem. ibid.1.& seq.
Limitatur. ibid.2.& seq.
iuramentum an excludat retentionem. ibid.1.&seq.
iuramentum an excludat compensationem ad euitandam pœnam.3.120.num.1.
Quid stante inopia debitorisibi.11.
Quid in iudicio mercantilibi.12.
iuramentum an obliget præcise ad faciendum. ibid.nu.1.
iuramentum an requirat actum scripturarum. 3.113.nu.35.
iuramentum an suppleat defectum infinuationis. 3.194.nu.6 .
Declarã & Limita. 3.194.nu.67.& seq.
iuramentum an collat remedium l.fivnquam.C.de reuocan.donatio.3.191.num 12.
iusiuran.deferens debet de calumnia iurare. 1.617.a
Et si non vult iurare de calumnia censetur iur.lit.decisiuum esse remissum. ibidem
Referens tamen iuramentum non tene.de cal.iurare. ibid.
iusiurandum in litem non inuitus subit,qui probarevult,vt nec illi amplius deferridebet ac potest,si probationes postea asserre nequierit ob quas illud semel reiecerit. 1.621.b
iusiurandum contractui statutis prohibito,vires addit. ibid.a
iusiurandum promittens futurum,non parit iure Cæsareo actionem, tametsi iure Pontificio illam pariat. ibid.
iusiurandum tollere,vel eius effectus suspendere,vel remorari nec imperator,nec alius quiuis princeps potest. ibid.
iusiurandum omne regulariter ac generaliter , quod peccato causam non suggerit,seruari debet. ibid.
iusiurandum de veritate detegenda super criminibus, quorum nomine agitur,& accusato ipsi vel inquisito deferri oportet. ibid.b
iusiurandum in eausis ad famam attinentibus,vt iuuetur vel suppleatur probatio,non defertur. ibidem
iusiurandum donationem,quæ statam ac iustam septingentorum scuto rum summam excedit,insinuationis immunem haud facit. ibidem
iusiurandum Iudæorum contractus eorundem alioquin inualidos,ac pactum de non succedendo non confirmat. ibidem
iusiurandum contractui insertum, qui solennitates statuto requisitas nõ habet,vt qui vel à minoribus,vel à mulieribus gestus consensum propinquorum statuto desideratum non præse ferat,vires,robuteque perfectè illi impertitur. 1.621.a
iusiurandum donationes inter virũ & vxoré statim validas reddit.ibi.
iusiurandum loco solutionis cedit. 1.600.b
iusiurandum habet vim rei iudicatæ. ibid.
iusiurandum alterius,alteri neque nocet,neque pro. ibid.
iusiurandum alterius,alteri neque nocet,neque pro. ibidem
iurisiurandi religio satis Deum vltorem habet.
iurisiurandi,quod agere impedit, absolutio sine citatione alterius & rectè peterur,& ritè dabitur. 1.622.a
iurisiurando non est necessarius tactus scripturarum. ibid.
iurisiurandum à legis sanctione vel statuti constitutione delatum cõtraria probatione confutari potest. 1.621.b
iurisiurandi conditio non minus in contractibus,quàm in vltimis voluntatibus expungitur atque vtrobique res tota pura manet ac valet. 1.622.a
iurisiurandi religione offensa quicunque actus etiam spiritualis,& cuius vel capax,vel incapax laicus sit,gestus valet,quamuis periucium gestor incurrat. 1.622.a
iureiurando confirmata instrumenta, hoc est,in quibus stipulator iureiurando delato deberi sibi res instrumento contentas affirmat,executionem paratam habent. 1.622.a
iureiurãdo ad factum obligatus,ad illud,quod promisit,faciendũ omnino tenetur,nec liberatur,si id soluat,quod interest. 1.622.a
iureiurando asseuerans se testamentum non amplius esse reuocaturũ, contra bonos mores id iusiurandum concepisse intelligitur. tomo 1.622.a
iureiurando stabilitæ contractus,etiam quoad vtriusqu e contrahentiũ hæredes rati,stati que sunt. 1.622.a
iureiurando facta probatio nec dicitur,nec ducitur legitima. 1.622.a
iureiurando non confirmabitur is contractus, quem impubes etiam in tellectum & discretionem habés gefferit:quãuis ipsius iurisiurandi absolutio necessaria sit. 1.622.a
insiurandum in ipsamet specie,in qua conceptum est,obseruari debet, nec satis erit per æquipollens expleri. 1.622.b
iusiurandum moræ purgationem tollit. 1.623.b
iusiurandum simulato contractui nec formam,nec vires addit. 1.621.a
iusiurandum fidelitatis patronis præstandæ per procuratorem speciali mandato creatum,expediri tum demũ potest,cùm aliqua probabilis causa absentiæ subest. 1.621.a
iurisconsulti formantes quæstionem,nec aliter resoluentes,censentur decidere,prout proponunt. 4.457.nu.134.
iurisdictio ordinaria si ad vnum officium plurib.competat vt singulis, quibet videatur habere potestatem insolidum. 1.623.b
iurisdictio iudicis delegati perpetuatur per vnicam citationem etiam non peremptoriam. 1.621.b
iurisdictio domini inter Vasallos quatenus est eorum iudex, dicitur ordinaria & non delegata. 1.611.b
iurisdictionem à feudo separatã si Vasallus ab alio acquirat,non ob id accrescit feudo,sed remanet separata vt prius,& cessante feudo nihilominus remanebit iurisdictio acquirenti. 1.622.b
iurisdictio prævenitur per citationem. 1.622.b
iurisdictio cohæret personæ: & habetur in territorioad instar dominij.ibid.b
iurisdictio videtur concessa, concesso territorio. ibid.b
iurisdictio totalis acquiritur per vnicum actũ iurisdictionis, de voluntate domini,tamen ex propria voluntate non acquiritur,nisi in illo actu. ibid.b
iurisdictionis possessio nõ videtur tradita per appręhensionẽ possessionis rerum vel castri, etiam de voluntate domini,sine exercitio. ibid.
iurisdictio, & officium iudicis sunt diuersa. ibid.b
iurisdictio est potestas de publico instructa cum necessitate iuris dicẽdi & æquitatis statuendi. ibid.b
iurisdictio,si duobus insolidum competat:& habeat exercitium iurisdictionis in aliquo castro:vno ex eis delinquẽte alius nõ cognoscit de delicto. 1.623.a
iurisdictio agi cœpta dicitur per citationem. 1.614.a
iurisdictio siue ordinaria sit , siue delegata, potest prorogari de re ad rem,&c. 1.623.a
iurisdictio,vel ius exigendi pedagium,velvectigal dicitur habere cõtinuam causam,ex quo ipsa competit personæ. 1.623.a
iurisd.non acq. delectoriquia in dubio intelligitur concessa personæ, non autem territorio. 1.625.a
iurisd.iudic.mercantiæ non potest consensu partiũ prorogari ad causas non mercantiales. 1.625.a
iurisdictio delegata non expirat, si post delegationem excõmunicetur delegans,cũ habeat adhuc iurisd.licet impediatur tunc eius exercitium. 1.624.a
Vbicunque Iurisdictio alicui tribui.incerto & determinato casu non procedit libellus coram illo productus nisi narretur ille casus in quo iurisd.est attributa. 1.600.a
Iurisdictio an extendatur de vno casu ad alium. 3.301.nu.18.
Iurisdictio potest præscribi. 1.624.b
Iurisdictio tanquam ius incorporale,non diuiditur. ibid.
Sed vtrum exercitium iurisdictionis possit diuidi. ibid.
Iurisd.proba.per imposi.& exactionem collectarum. 1.625.a
Iurisd.proba.per proclamationes,& exactiones pœnarum. ibid.
iurisdictio est potestas de publico introducta cum necessitate ius dicẽdi,atque æquitatem statuendi. 1.624.a
Iurisdictio in genere comprehendit etiam merum &mixtum imperiũ. 1.625.a
Iurisdictio potest etiam in criminalibus prorogari, 1.624.a
Iurisdictio castri dicitur esse de pertinentiis castri, 1.625.a
Iurisdictionem contentiosam consuetudo dat,quia habet vim legis. 1.626.a
Iurisdictionis probatio quòd ius non reddatur , & quòd quis non audiatur,intellige ipso iure & non valet si contra fiat,etiã quod in processu non opponatur. 1.622.b
Iurisdictione concessa in genere per aliquam dispositionem censetur concessum merum,ac mistum imperium. ibid.
Fallit,si demandetur iurisdictio iudici simpliciter. ibid.
Iurisdictionis prorogatio non solum in spiritualib. modò in habentẽ similem inrisdictionem fiat,sed etiam in crimin.etiam si sunt meri & mixti imperij,modò similiter fiat in habentem similem iurisdictionem ac imperium procedit. 1.623.b
Iurisdictionem de casu ad casum siue sub certa conditione,ante condi tionis illius euentum non posse prorogari. ibid.
Iurisdictionem mandatam morte mandantis re integra euanescere, & expirare. ibid.2
Iurisdictionem habens solũ in certo casu nõ potest cognoscere nisi cõstito per informationem summariã,cum casus ille cõtingens cadat sub sua iurisdictione:alias nihil valet quod agitur. ibid.
Iurisdictionis causæ officio mercenario expediuntur deseruiẽti actio ni ad priuatam vtilitatem. ibid.
iurisd.ord.non expirat re integra morte concedent. 2.79.a
Et quæ sunt iurisdict.à sola consue.non conceduntur. 1.625.a
iurisdictionis præuentio.Ex actu nullo non inducitur præuentio iurisdict. ibid.b
iurisdictionis quasi possessio,non acqui.per confe.hominum. ibid.
iurisdictiones quando sunt separatæ,& distinctæ burisfiscales:si ut bonorũ publicatio,de iure communi quilibet locus habebit bona sita in suo territorio. 1.144.a
iurisdictionẽ in castro si princeps alicui contulerit,an videatur contulisse merum & mixtum imperium. 1.625.b
iurisdictionẽ reuocatã cum expressa causæ auocatione,ad alicuius petitionem,per superiorem non auferri à iudice inferiore,antequã reuocatio eidem per impetrantem oblata fuerit & exhibita. 1.614.b
iurisdictione simpliciter mandata & concessa, videri eriã cõcessum imperium mixtum & merum:nisi subsit aliqua causa , quæ strictam iurisdictionis interpretationem suadeat. ibid.
Iurisdictionem delegati expirare per mortem delegantis, re adhuc integra.Idque locum habere& in delegato ad vniuersitatẽ causarum. 1.589.a
Res adhuc integra esse quãdo dicatur in mãdata iurisdictione.ib.
iurisdictionem,eiusque fines probari per antiqua priuilegia. 1.141.a
iurisd.an possit transire ad fœminas. 1.625.a
iurisperitus potest mutare cõsilii,si videatur sibi hoc expedire.1.626.a

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index in Communes

Ius accrescendi non habet locum in feudis ab inferioribus Principe concessis. 1.626.a
ius accrescendi habet locum in feudo concesso à principe. ibid.
ius accrescendi locum habet etiam in donatione causa mortis. 1.626.a
ius accrescendi competit instituto in re certa, hæredevniuersali non adeunte hæreditatem. ibid.
Ius accrescendi an habeat locum in feudis. 1.389.a,626.a,& 627.b
Iura feudalia an sint allegabilia ad decisiones causarum. 1.389.b
ius accrescendi non habet locum post aditam hæred. 1.629.b
ius accrescendi non habet locum inter coniunctos coniunctione legali. ibidem
ius accrescendi habet locum in contractibus. ibidem
ius accrescendi impeditur per dationem subtituti vulgaris. ibidem
i us accrescendi transmittitur,ad hæredes. ibidem
ius accrescendi impeditur per dictionem taxatiuam. ibidem
ius accrescendi non habet locum,quando est facta discretio per testatorem. ibidem
ius accrescendi non habet locum,vbi est coniunctio verbalis si subest disiunctio legal. ibidem
ius accrescendi habet locum in feudo nouo, quando princeps inuestiuit,vt de antiquo. ibid.a
ius accrescendi non habet locum,in alimentis. ibidem
ius accrescendi non habet locum,nisi portio ipso iure deficiat. ibid.
Sola tamen naturalis obl.non impedit ius accrescendi. ibidem
ius accrescendi habet locum in fideicommiss. vniuersalibus. ibid.b
ius accrescendi habet locum si fiat legatum duobus neptibus pro ipsis maritandis,vna ipsarum moriente in ætate pupillari. ibidem
ius accrescendi non habet locum in diuersis,siue deferatur, ex diuersis testamentis,siue ex vno. ibidem
ius accrescendi habet locum,in instituto in re certa. ibid.a
ius accrescendi in hæred.vniuersali vel substitutione directa, non potest per testatorem probari. ibid.
ius accrescendi an impediatur,per tacitam substitutionem. ibid.
ius accrescendi,vel non decrescendi competit in indiuiduis etiam in contractibus. 1.626.a
ius accrescendi non habet locum in feudo nouo. 1.629.a
Ius accrescendi an habeat locum in emphyteusi. 1.260.b
inter succedentes diuerso iure non habet locus ius accrescendi. 1.629.b
ius accrescendi an impediat transmissionem,& econtra. ibid.
ius accrescendi an transeat ad emptorem,qui partem hæred.emit a cohæred. ibidem
A maiore coniunctione affectionis in iure accrescendi oritur ius præla. ibidem
ius accrescendi impeditur,quando prohibetur plus petere. ibid.
ius adeundi hæreditatem,si aliqua delata est delinquenti tempore confiscationis,si tale sit quod in extraneos transeat,etiam in fiscum trãsit,secùs si neque ad extraneos hæredes transire posset. 1.627.b,& 629.a
Ius adeundi hæreditatem delatam filio, non in persona patris,sed in ipso filio residere. 1.482.b
Ius adeundi hæreditatem,vel ei immiscendi se, durare 30.annis. ibid.a
ius adeundi,& repudiandi firmum manere ipsi hæredi,sublato iure deliberandi,quod durat annum. ibid.
ius canonicum seruan.est,vbi agitur de contractu iurato propter peccatum periurij euitan. 1.631.b
ius canonicum seruandum est quando ecclesia ageret in foro seculari contra laicum & laicus opponeret de cõsuetudine vel præscrip. ibidem
ius petendi rest.in integ.in non præparan.petere supp.leg. transmittitur. 1.476.a
item ius petendi rest.in integ.aduersus ius adeundi. ibidem
ius arbitrandi,an transmittatur ad hæredes. 1.475.b
ius præsentandi an per vnum actum acquiratur. 1.630.a
ius exigendi gabellam an possit præscribi. 1.460.b
ius ciuile etiam seruan.est in terris ecclesiæ, etiam quo ad clericos & ecclesias dummodo non concernat damnum clericorum vel ecclesiasticorum. 1.631.b
An ius præsentandi competat conductori. 1.631.a
ius præsentandi an competat vsufructuario an proprietario. tomo 1. ibidem
ius feudorum dicitur consuetudo,non ius scriptum. 1.626.a
ius,iuris app.an comprehendantur etiam statuta,& consuetudo.& ius singulare. 1.627.b
ius canonicum seruan.est in terris ecclesiæ. 1.631.b
ius priuandi vasallum feudo non transit ad hæredes quando dominus tacuit,& in vita sua nihil conquæstus est. 1.346.b,& 1.627.a
in materia concernente peccatum & conscientiam, seruãdum esse ius canonicum,non ciuile. 1.619.b
ius diuinum à iustissimo Mose promulgatum,& dicitur & ducitur naturale ius,seu primarium gentium ius. 1.627.b
ius gentium duplex est,aliud primarium, aliud secundarium. tom.1. ibidem
ius iniquum impetrans etiam contra vnũ tantum,ipse vicissim ab omnibus debitoribus suis retorsionem patitur. 1.627.a
ius quæsitum lege ciuirat.tolli non potest. 1.628.a
ius ciuile siue positiuum,nõ solùm Papa & Imperator,sed quilibet inferior princeps,populus,& vniuersitas secularis,merum,ac mixtum imperium habens,contrariis latis legibus aut statutis, tollere potest. 1.628.b
ius vindictæ si competeret alicui ex priuilegio contra regulas iuris communis,à lege statuto vel à principe,alteri demandari non potest. 1.628.b
ius naturale quæcunque sanxit,ea princeps labefactare nequit. tomo 1.628.b
ius diuinum potest lege vel statuto distingui atque declarari,ad hoc vt euitetur peccatum. 1.628.b
ius naturale vel gentium potest statuto vel lege ad alicuius præiudicium,modò iusta causa subsit,limitari atque restringi.tomo primo, 628.b
ius nauigandi in flumine pu.præscribi non potest. 1.358.b
ius petendi restitutionem in inte.aduersus aditionem non factã transmittitur. 1.487.b
ius redimendi an cædi possit. 1.629.a
ius fisco quæsitum ex facto alterius non aufertur etiam secuto accordio inter partes. 1.430.a
ius certum.Illa verba:Si & inquantum iuris sit, & similia, per quæ ius in conditione confertur,non faciunt dispositionem conditionalẽ: quia ius est certum. 1.629.a
ius superueniens post conclusum in causa non prod est. 1.628.a
Quid in iure superueniente reo an ei prosit. 1.628.a
Ius excipiendi transit etiam ad sing.successorem. 1.628.a
ius superueniens auctori meo,an mihi prosit. 1.628.a
ius superueniens non requirit nouum libellum. 1.628.a
Ius quæsitum non tollitur per declarationem. 3.323.nu.12.
ius superueniens actori,an ei prosit. 1.628.a
ius superueniens lite pendente ex causa de præterito iudiciũ conualidat. 3.69.nu.1.
Ampliatur pluribus modis. ibi.3.& seq.
Limitatur. ibid.
Quid si ius interueniat in causa appellationis. ibi.nu.4.
Quid si post conclusionem in causa. ibid.9.
Quid in delegato. ibid.12.& seq.
Quid in compromisso. ibid.14.& 15.
Quid in extraiudicialibus. ibid.16.
Ius lite pendente superueniens ex causa de præterito post litem contestatam non validat iudicium super illo iure superuenienti. ibid.numero 1.b
Quid si post libellum oblatum ius superueniat. ibid.2.
Quid in iudicio vniuersali. 3.70.nu.4.
Quid in accessoriis. ibid.9.
Quid fauore publicæ vtilitatis. ibid.12.
Quid in iure inseparabili. ibid.15.
Quid de iure canonico. ibid.20.
Ius in beneficialibus & spiritualibus ex solo titulo transfertur. 3.204. num.33.
Ius capiendi possessionẽ propria authoritate an transeat in singularẽ successorem. 3.277.nu.1.
Limitatur & declaratur pluribus modis. ibid.3.
Quid in herede vniuersali. ibid.nu.21.
Iuri offerendi seu redimendi per præscriptionem 30.annorũ præscribi posse. 1.631.a
Ius offerendi dotem mulier,petenti eam in tuto collocari propter mariti superuenientẽ inopiam non competit secundo creditori. tomo 1.629.a
iuri offerendi,quòd cõpetit venditori ex pacto de redimendo à se vel hæredibus suis,oblata quandocunque pecunia,triginta annorũ tempore non præscribi:secundum æquiorem & cõscientiæ minus periculosam sententiam. Licèt in contrarium communior Neotericorũ sit opinio. 1.244.a
iuri offerendi debitũ,& recuperandi pignus,à creditore cõtra debitorem non præscribi,æquius videtur. 1.163.b
ius offerendi,non haber locum quando mulier consecuta fuit rem pro dotibus suis. 1.628.a
ius offerendi an transeat ad hæredes. ibid.
ius in re,& ius ad rem,quantum ad dispo.clem.gratiæ,de rescrip.æqui parantur. ibid.
ius offerendi præscribi posse iure receptum est. 1.629.a,& 1.628.b
ius offerendi & implendi an transeat ad heredes. 1.476.a
Et quid in iure dicendi testamentum nullum an transeat ad hæredes. ibid.
Quid de iure petendi legitimam. ibid.
Quid de substitutione non agnita. ibid.
Quid de iure retinendi rem pro expensis in ea factis. ibid.
Quid de iure petendi collationem. 1.476.b
Qnid de facultate reuocandi donationem propter ingratitudine an transeat ad hæredes. 1.476.a
Quid in pacto de incarcerando. 1.476.a
ius offerendi si ab excipiente proponatur semper opponi potest cũ sit actio perpetua. 3.306.nu.3.
iuri offerendi,an præscribatur spacio xxx.annorum. 3.306.nu.4.
Limitatur pluribus modis. ibid.nu.12.
Iuri offerẽdi de iure canonico,nõ præscribitur ab eo, qui habet malã fidem. ibid.nu.6.
Iuri adeundi hereditatem præscribitur xxx.annis. 1.626.a,& 3.307.numero 1.
Limitatur & ampliatur nonnullis modis. ibid.2
Quid in iure petendi legitimam vel legatum? ibid.2.
iuri immiscendi in hereditate præscribitur xxx.annis. ibidem numero primo 2.306.nu.2.& seq.
Limitatur. iuri

V triusque Iuris Opiniones.

iuri petendi diuisionem,non præscribitur. 3.308.n.1.
iuri reuerentiali non præscribitur. ibid.2.
iuri declarandi voluntatem suam,non præscribitur. ibid.5.
iuri altius tollendi in solo meo non præscribitur. ibid.6.
iuri speciali,quàm iuri communi facilius derogatur 2.332.nu.1.
ius patronatus est apud quemlibet hæredum insolidum etiam si ex disparibus partibus hæreditatis sunt hæredes. 1.630.a
ius patronatus in dubio non præsumitur:& ideo ordinarius habet sundatam intentionem. 1.629.b
ius patronatus habere non potest laicus in ecclesia collegiata. 1.630.a
ius patronatus de gratia patronis competere dicitur. 1.626.a
iuspatronatus tanto tempore cuius initij memoria non extat in contrarium per laicum præscribitur. 1.626,& 627.a
ius patronatus antiquum probatur per famam. 1.630.a
ius patronatus acq.ex sola fundatione licet expresse non dicatur.ibid.
ius patronatus potest pignorari ex causa maximæ necessitatis. 1.630.b
An autem transeat cum re pignorata: ibidem
ius patronatus dicitur temporale annexum spirituali. ibidem
ius patronatus an præscribi possit per laicum. 1.630.a
ius patronatus transit cum vniuersitate. 1.630.b
ius patronatus competẽs pluribus Laicis,vel clericis,vt singulis ex cõstructiõe,ac fundatione sui patrimonij hoc casu præsentatio facta à maiori parte comparatione minorum dicitur esse legitima.1. 626.b
ius patronatus legatum transfertur in legatarium,si testator habet potestatem transferendi concessam ab Episcopo. ibidem
ius patronatus acquiritur præscriptione. ibidem
iuri patronatus Laicorum non censetur,ac præsumitur Pontifex in dubio præiudicare,nisi illi expresse derogauerit. ibid.
ius patronatus mulieri competere potest. 1.630.b
ius patronatus habens in aliqua ecclesia collegiata non potest præsentare principales dignitates illius ecclesiæ. 1.626.b
ius patronatus transit etiam in fœminam hæredem. 1.631.a
ius patronatus nõ potest poni in ultimo pro collecta exigẽda pro eo. 1.630.b
ius patronatus ecclesię transit in hæredem extraneum. ibidem
iuri patronatus non præsumitur Papa velle derogare. 1.631.a
Etiam pro iure patronatus,& generaliter pro omni iure incorporali nedum pro seruitutib.competit actio confessoria vel negatoria.tomo primo. 626.a
ius patronatus præscribi potest aduersus patronum quadraginta annorum curriculo. 1.628.b
Qui habet ius patronatus ecclesiæ potest illi renunciare in prçiud. filiorum & hæredum. 1.631.a
ius patronatus difficulter probatur. ibidem
ius patronatus annexum villæ transit cum villa,&in feudum concessa. 1.626.b
ius Canonicum contrarium ciuili in materia concernente peccatum vbique seruat,etiã in terris imperij,& inforo seculari. 4.277.n.152.
ius Canonicum indistinctè seruatur in terris ecclesiæ. ibi.nu.155.
Et vtroque foro.nu.156.
ius Ciuile seruatur in terris imperij,extra materiam peccati.ibi.nu.158
ius Ciuile non potest glossari,vel commentari. 4.262.nu.11.
Sed contrarium seruatur,& nu.12.& 13.
In iure nihil est tam clarum,quin aliquam possit recipere dubitationẽ. 4.272.nu.96.
ius non est semper idem,sed mutatur in dies.4.262.nu.8.
ius tam late patet,vt vnusquisque in eo aliquid noui possit inuenire. 4.272.nu.8.
ius superueniẽs post litẽ contestatam non prodest actori.4.277.nu.162.
ius dubium vel obscurum,excusat errorem.4.188.b
Per exercitium præsentandi probatur ius patronatus. 1.631.a
ius patronatus Parochiani & populus ex antiqua consuetudine præsentandi,acquirunt. 1.626.a
Quid si vnus haberet ius patronatus,tamẽ nõ est in possessione præsentandi,& alius effet in pos.præsentandi sed in mala fide:& ambo præsentant an episcopus tenatur aliquem ex iftis inftituere. 1.631.a
ius patronatus liquidò in hæredem transit. 1.628.b
ius patronatus non quæritur ex dona.facta ecclesiæ. 1.631.a
in dote iuris patronatus nõ pòtadijci pœnam; ipsa dos reuocet. 1.630.b
Nec post ecclesiam ędificatam potest nouum onus adijci. ibidem
ius patronatus amittitur si patronus sciens collationem de eo factam tacuit per quatuor menses. ibidem
iura limitatoria seu essentialia nunquam videntur sublata per legem nouam,nec per decre.nouum,nec per constitutionem nouam, nec per statutum nouum, etiam si in eis essent clausulæ, non obstantibus legistatutis aut decretis. 1.632.a
iura ciuilia loquentia de emphyteusi non habent locum in emphyteusi ecclesiastica. ibid.
iurium personalium an sit dare quasi possessionem. ibidem
iura quæque sunt dubia,adeò q; sæpe comparantur dubierati. 1.628.a
ius mihi quæsitum sine facto meo à me offerri non potest. ibidem
iura feudalia habent locum etiam in feudo ecclesiastico. 1.396.a
iuris ignorantia excusat vbi haberur consilium peritorum. 1.603.a
ignorantia iuris obscuri excusat. ibidem
ignorantia non excusat vbi possunt consuli peritiores. ibidem
iura quilibet scire præsumitur, quomodo hoc intelligitur. 1.631.b.
iuri damnandi memoriam & bona confiscandi quanto tempore præscribatur. 1.537.b
iuris error quilibet à mala fide errantem excusat. 1.633.a
iura dicuntur etiam prædia & pos. 1.628.a
iure ipso indicta pœna hæredem insectatur. 1.629.a
iuri agendi ad legitimæ supplementum,vel ipsam legitimam præscribitur.30.ann. ibidem
iura quædam sunt negatiua,vt seruitus altius non tollendi,ius non ędi ad molendinum,quædam sunt iura affirmatiua, vt seruitus aquæ ducendæ,itineris atque prospectus,ius præsentandi,eligendi& nominandi. 1.632.a
iuris quæstiones sunt claræ. 1.632.a
iuri emphyteutico quanto tempore præscribatur. 1.628.a
iussus præcedit,auctoritas sequitur. 1.631.b
iussus iudicis aliquem excusat. 1.632.b
iussus à Tyranno alium interficere,cùm mortis periculum aliter euitare non posset,iure defendisse se,& impunè hoc fecisse tradit.1.195.a
iussus Superioris excusat quem à dolo. 1.632.b
Iussus patris excusat filium à periurio. ibid.
iusta causa in parte,non tollit moram in alia parte. ibid.
iusta causa litigandi excusat ab expen. 1.320.a
Fallit,ibid.
iusta causa litigandi quando dicatur. 1.320.a,& b
iustus dolor aliquem excusat. 1.632.b
iustitia nemini est denegan. ibi.
iuuare alium nec iure Cæsarum, nec iure Pontificum in foris exutiendo quispiam tenetur. ibid.
Iuuenis quis dicatur. ib.
Iuueniles calores difficile est temperare. ibid.

L.

Labor omnis optat præmium. 2.1.a
Labor vnius non debet alteri applicari. 2. 1.a
Laborans in extremis,etiam iam balbutiens,potest condere testamentum. 2.132.a
Laboratores secantes ligna in nemore alieno de mandato alterius,à pœna excusantur. 2.1.a
Laborantes conducti in prædio,de quo erat controuersia ad laborandum,ignorantes controuersiam,non debẽt puniri quasi turbantes. 1.30.a
Laboratores conducti ad laborãdũ agrum litigiosum si fieret eis protestatio ne agrum colerent,tenẽtur ad damnum,& ad pœnam.2.1.a
Laboratores conducti quando non excusentur? 2.1.a
Lac facit præsumere mulierem esse corruptam. 2.1.a
Lacerans literas, aduersarij in præsentia iudicis debet acriter & extraord.puniri. 2.1.b
Lacerans imaginem Dei,vel virginis,vel alterius sancti quomodo puniatur. 2.1.a
Contra lacerantem instrumentum iuratur de contentis in instrumento. 2.1.a
Lacerans chartam de libris communis vel fisci punitur pœna 500.aureorum. 2.1.a
Lacerare potest iudex libellum ineptum. 2.1.a
Lachrymæ & orationes,sunt arma clericorum. 2.1.a
Læno dicitur maritus qui sciens vxorem adulteram retinet. 2.46.b
Lænones & lænæ & si iure communi pœnas capitis luere debeant,tamen vsu receptum est,vt vel mitrati vapulent,vel alio iudicis arbitratu puniantur. 2.1.b
Læsæ maiestatis crimẽ hoc præ aliis singulare habet, vt puniatur etiã solus affectus vel conatus,licet effectus non sit subsequutus. 2.2.a
Læsæ maiestatis reus non efficitur sciens & non reuelans, si tractatum & coniurationem probare non potest. 2.2.b
Læsæ maiestatis crimen non posse committi,nisi per subditum. 2.2.b
Læsæ maiestatis crimen,non solum contra Papam & imperatorem cõmittitur,sed etiam contra Reges,Principes,vel ciuitates,quæ superiorem non recognoscunt. 2.1.b
An si sciam tractari crimen læsæ maiest.tamen non possum probare,re neare reuelare. 2.70.b
Læsæ maiestatis crimen is non committit,qui delinquit contra principem cui non est subditus. 2.2.a,& 70.b
Iæsæ maiestatis crimen clericus non dicitur committere contra principem laicum in cuius terra natus est,licet originaliter dicatur esse de dominio& ditione illius principis,post clericatum enim rem non potest dici subditus illius principis. 2.2.a
Iæsæ maiestatis crimen committitur aduersus quoscunque Principes. 2.2.a
Iæsæ maiestatis crimen incurrit clericus,qui turbat statum domini temporalis. 2.70.9
Iæsæ maiestatis crimen requirit condemnatoriam. 2.2.b
Iæsio enormissima est iusta causa petendæ relaxationis iuramenti.2.5.a
Enormiss.læsio non tollitur iuramento. 2.3.a
Vbicunque re ipsa apparet læsio & iniquitas,licet per contrahentes iuratum sit non contrauenire,tamen tale iuramentum debet relaxari & contractus potest rescindi. 2.5.a
Iæsio enormis in compromissis dicitur in 6.part.debitæ quantitatis: vel refidet in arbitrio indicis,cùm non sit à iure determinata.2.3.a
A læsione & grauamine laudi,potest petireductio ad arbitrium boni viri etiam vsque ad 30.an. 2.3.a
Iæsio enormis in actu actui interuenisse præsumi facit 2.3.a
Iæsio nisi constet causata ab facilitate,vel dolo aduersarij,restituto in integrum denegatur. ibi.
Iæsio enormissima requiritur vel excessiua vltra triplũ, vel quadruplũ iustæ portionis debitæ,vt filia contra iuratã renũciationẽ veniat.ib.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index in Communes

Læsio quæ dicatur enormis quæ enormissima iudicis arbitrio remittitur. 2.3.a
Læsio non consideratur in compromisso super lite, nisi inspecta æstimatione dubij euentus litis,& vltra dimidiam quantitatis quam experti homines pro iure,& causa illius communiter darent. 2.3.a
Læsio enormis dicitur quando aliquis in 6.part.quantitatis debitæ læsus fuerit. 2.3.a
Læsæ maiestatis crimen committitur etiam contra Cardinalem, tomo secundo.2.2,& 76.a
Læsione enormissima data minor contrauenire potest. 2.3.a
Læsio enormis & enormissima quæ dicatur. 2.3.b
Læsæ maiestatis crimen committens punitur pœna mortis. 2.2.b
Læsio etiam modica est in consideratione quando tractatur de damno euitando. 3.114.nu.4.
Læsio enormissima excludit præsumptionem pro iudicis decreto.to.3. 133.nu.36.
Læsioni enormissimæ in compromisso renunciari nõ potest.3.75.nu.44.
Læsio enormis quando dicatur,& quando enormissima. 3.283.nu.7.
Læsio in terminis l.secundę.C.de rescin.ven.consideratur tempore celebrati contractus. 3.204.nu.47.
Declaratur pluribus modis. ibi.48.& seq.
Læsio in casu in quo adest decretum iudicis debet euidentissimè probari. 3.205.nu.65.
Læsioni enormissimæ in compromisso renunciari nõ potest.3.75.nu.44.
Læsio enormis quando dicatur,& quando enormissima. 3.283.nu.7.
Læsio in terminis l.secundę.C.de rescin.ven.consideratur tempore celebrati contractus. 3.204.nu.47.
Declaratur pluribus modis. ibi.48.& seq.
Læsio in casu in quo adest decretum iudicis debet euidentissimè probari. 3.205.nu.65.
Læsioni enormissimæ data minor contrauenire potest. 2.3.a
Læsio enormis & enormissima quæ dicatur. 2.3.b
Læsæ maiestatis crimen committens punitur pœna mortis. 2.2.b
Læsio etiam modica est in consideratione quando tractatur de damno euitando. 3.114.nu.4.
Læsio enormissima excludit præsumptionem pro iudicis decreto.to.3. 133.nu.36.
Læsioni enormissimæ in compromisso renunciari nõ potest.3.75.nu.44.
Læsio enormis quando dicatur,& quando enormissima. 3.283.nu.7.
Læsio in terminis l.secundę.C.de rescin.ven.consideratur tempore celebrati contractus. 3.204.nu.47.
Declaratur pluribus modis. ibi.48.& seq.
Læsio in casu in quo adest decretum iudicis debet euidentissimè probari. 3.205.nu.65.
Læsione enormi data: dolus ex proposito,dolus re ipsa æquiparantur. ibidem.
Læsus vltra dimidium iusti petij remedio l. 2.C.de rescin.vend.vti non poterit,si verum rei prętiũ non ignorasse probabitur.tomo secundo pag.1.b
Læsus vltra iusti pretij dimidium eo in contractu que m non ipse sed eius procurator suo nomine gesserit,beneficio l.2.C.de rescin.vend. proculdubio frui poterit. 2.2.b
Læsus vltra iusti precij dimidium remedio l.2.C.de rescin. ven.contra ipsum lęsorem vti debet,tametsi ille rem prius in alium alienauerit. 2.1.b
Læsus vltra ſtati pretij dimidium,non minus intentabit remedium l.2. C.de rescin.vend.si res in cuius cõtractu iacturam fecit mobilis sit, quam si immobilis. 2.2.b
Læsus vltra dimidium iusti pretij quando dicatur emptor & quãdo venditor. 2.1.b
Læsus eno rmissimè non potest venire contra renunciationem vel actũ iuratum. 2.2.b
An laicus possit constitui procur.in elec.fien.in spiritualibus. 1.239.b
laicus potest punire Sacerdotem, Clericumve crimen assassinij committentem eo ipso absque actuali,&solenni depositione,& degradatione. 1.573.b
laicus si spolietur decimis an restituatur. 3.282.nu.71.
Amplıatur. ibi.16.&.seq
Limitatur. ibi.18.& seq.
Quid in pendente reductione ad arbitrium boni viri. ibi.21.
laicus cognoscere potest de iniuria illata spiritualitati. 2.4.a
An coram laico possit tractari causa decimar. ibid.
laicus non potest accusare clericum de aliquo crimine, nisi suam vel suorum iniuriam prosequatur. 2.4.a
laicus an audire possit in confessione in casu necessit. 2.4.a
laicus non potest prorogare iurisdictionem iudicis ecclesiastici delegati,prout est vicarius foraneus qui non dicitur ordinarius sed delegatus. 2.3.b
laicus qui ante consilium lateranense habebat decimas ecclesiæ non potest alteri laico concedere etiam cum authoritate Episcopi. 2.3.b
laicus post delictum fictus Clericus,non habet per secularem iudicé coerceri. 1.96.b
laicus non admittitur ad proponendum crimen contra clericum nisi dilapidaret clericus bona ecclesiæ. 1.9.b
laicus non potest accusare clericum de aliquo crimine,nisi suam vel suorum iniuriam corporalem prosequatur. 2.4.a
laicus potest esse assessor episcopi in causa spirituali. 2.3.b
laicus potest esse arbitrator in re spirituali. 2.3.b
laicus non admittitur in testem contra clericum in causa criminaliter intentata. 2.4.a
laicus iudex vel laici iudicis ministri,non possunt torquere clericum de mandato episcopi sui. 2.4.a
laicus iudex,vel laici iudicis ministri non possunt torquere clericum mandato sui episcopi. 2.4.b
laicus est incapax beneficior. 2.4.a
Est etiam incapax iurium spiritualium. ibid.
An laicus,vel qui clericus esse non potest,sit admittendus ad testimonium dicendum contra clericum in criminalibus.tomo primo.pag. 422.a
laico non potest committi causa criminalis contra clericum. 2.4.a
Potest tamen laicus capere clericum delinquentem vt eum ducat ad iudicem non vt retineat. ibidem
In laicum causa spiritualis an compromitti possit. ibid.
laicus non potest vendicare ius habendi banchum in ecclesia inuito episcopo. ibid.
laicus sumi potest pro illiterato. ibidem
laicus potest esse assessor non autem vicarius.episcopi. ibidem
laici possunt puniri per episcopum de adulterio. 2.3.b
laici super iure diuino statuta condere non possunt. 2.3.b
laici etiã si essent reges,non possunt donare decimas sicut nec alias res spirituales,nec ex eorum titulo præstatur cã præscribendi. 1.171.a
laici spiritualia possidere non possunt,ergo præscribere. 2.3.b
laicis nulla est atributa facultas in rebus ecclesiasticis. ibidem
An autem laicus possit capere malefactorem qui in ecclesia deliquit. 1.532.b.
laici ecclesiastica negotia tractare non debent. 2.3.b
laici contra clericos in criminalibus testes non admittuntur. 2.3.a
Laici non possunt statuere contra clericos nec contra eorum bona: nec imponere datia vel collectas clericis vel personis ecclesiasticis.Quid si per indirectum aliquid statuant? 2.3.b
Laicus non admittitur in testem contra clericum in causa criminali criminaliter intentata. 2.4.a
laicorum statuto generali fauorabili,cum in eo non denoteur superioritas,sicut in speciali,clericus vel Ecclesia vti potest. 2.4.b
laici possunt puniri per episcopum. 2.4.b
laici hæretici bona ad fiscum domini temporalis pertinent. 2.4.b
laicus exigens collectas à clericis prohibitas excommunicatur. 2.4.b
An autem liceat laico capere clericum delinquentem. 1.531.b
laici si sunt de terris Ecclesiæ,viuere debent secundum cano.& non secundum leges ciuiles,etiam si sint infideles. 2.4.b
lanæ appellatione an veniat lana tincta & an pelles lauatæ. 2.4.b
lapillus varias habet significationes. 2.4.b
lapis an crescat sub terra spatio temporis. 2.4.b
lardum an veniat appellatione carnium. 2.4.b
lasciuia facit quem teneri in factum. 2.5.a
lata culpa puniri quem posse corporaliter, non tamen eadem pœna corporali,qua punitur pro dolo,sed mitiore & leniore. 2.4.b
lata culpa nõ æquiparatur dolo:cum agitur de imponẽda pœna mortis,vel mutilationis membri. 2.4.b
latro dicitur,qui per vim furatur.sed fur qui clàm aufert. 2.4.b
latro famosus debet laqueo furca suspendi. 2.4.b
laudemium.An solui debeat pro inuestitura feudali? 1.383.a
laudemium emptor vel acquirens tenetur soluere,item gabellas,decimam,& similia onera. 2.4.b
laudemium soluendum est domino etiam si concessio emphyteutica ita facta sit vt possit emphyteuta vendere cui velit. 2.4.b
laudemium non solum est soluendum domino de rebus venditis vel permutatis,sed etiam de donatis,quia laudemium soluitur propter nouam inuestituram. 2.4.b
laudemiũ debetur vsufructuario,& non domino,in casu quod dominus directus decesserit,relicta hæredi proprietate,alteri vero vsufructu ipsius proprietatis & durante vsufructu contingat rem emphyteutæ alienari. 2.4.b
laudemium pro inuestitura non debetur domino qui alienationi consensit. 1.266.b
laudemium an debeatur si res pignoratur pro tanto quantum valet. 1.383.b
laudi iniquitas dicitur probata si arbiter non obstante exceptione inimicitiæ inter ipsum & partem opposita pronunciet. 3.85.numero 19.
laudum latum quòd vnus alteri succedat in bonis mobilibus vel immobilibus valet dummodo aliquid remaneat. 3.154.nu.1.
Qui laudum arbitratoris emologauit(quia promiserat in compromisso emologare cum iuramento & sub pœna)si postea contrauenisset laudo probabiliter dici potest eum excusari à pœnis legis si quis maior.C.de transac.quasi non liberè & sponte emologauerit. tomo 2.5.a
Etiam si per annum steterit, & laudo non reclames,non propterea transit in rem iudicatam. 2.5.a
A laudo arbitrorum conceditur reductio,seu regressus ad arbitrium boni viri,intra annos 30.quibus elapsis transit laudum in rem iudicatam. 1.119.b
laus oris proprij sordes habere solet. 2.5.a
laus sumi non debet nisi à propria virtute. 2.5.a
laudari à turpibus turpe est. 2.5.a
lazarus suscitatus dicebatur nouus homo. 2.5.a
lectus & panni lecti,non veniunt in generali obl. 2.5.a
lectus venit app.alimentorum. 2.5.a
legalitas vitæ an faciat discedi à regulis iuris. 2.5.a
legatus in prouincia sibi decreta potest adiri per viam simplicis querelæ. 2.25.a
legatus nuntius extra prouinciam non potest absoluere quemquam. ibidem
legatus de latere in prouincia sibi commissa,ac extra potest subditos absoluere propter iniectionem manuum violentam in clericũ,excommunicatos:etsi sit enormis læsio. ibi.
legatus de latere non solum potest conferre beneficia iurispatronatus acquisiti ex præscriptione,sed etiam ex consuetudine & priuilegio,cum hęc tria parificentur. 2.25.a
legatus existens extra prouinciam sibi decretam,non potest absolvere subditos de consensu ordinarij. ibid.
legatus probatur per literas credentię quas secum defert. ibid.
legatus de latere dicitur princeps in eius prouincia. ibid.
legato Papæ obediendum est tanquam Papæ. ibid.
legatus de latere venit appellatione sedis apostolicæ. 1.280.a
legatum non posse statuere contra canones,sed dispensare. 1.280.a
lego vxori centum,si cum titio steterit: Quid importet tale legatum. 2.15.b

Vtriusque Iuris Opiniones.

Lego titio fundum & æstimationem fructuum omnium bonorum meorum an titius debebit etiam habere æstima.fructuum dicti fundi. 2.19.b
Lego tibi anno quolibet vnum saccum frumenti & si hæres non soluerit relinquo tibi mille.si hæres non soluat 1.anno.poteris consequi illa mille. ibidem
Si lego titio tertiam partẽ fructuum talis mei fundi:hæres potest dare tertiam partem æstimationis fructuum & vendere fundum. ibidem
Quid si lego vnum saccum grani vsque ad 10.an An hæres possit primo anno totum soluere. 2.19.a
Quid si legatur omnis penus præter vinum quod erit Romæ intelligitur de penu Romæ tantum. 2.19.a
Verbum lego etiam vniuersitati bonorum adiectum,non importat hæredis institutionem nec directam substitutionem. 2.9.b
lego titio decem annua vsque ad vigesimumquintum annum intelligẽdo tura morte testatoris. 2.19.a
lego vxori vestes,anulos,& perlas,& indumenta quæcunque præciosa & non pręciosa ad vsum suum hactenus facta.An veniant perlæ quę non apparent ad vsum vxoris emptæ. 2.26.a
Quid si legat vxori omnia parata ad eius vsum,an veniant parata ad communem viri & vxoris. ibid.
Si legatur vxori ad eius vitam hæres hæredis prædefuncti,poterit illud vendicare. ibid.
Affixa domib.seu ædib.legari non possunt. 2.16.b
legaui,verbum,non tantum ad prętenta sed etiam ad præsentia legata trahitur. 2.5.a
lego(verbum)est vniuersitati rerum adiectum non habet vim institutionis.Sed erit tunc legatum,vel totius hęreditatis, vel partis eius, secundum quod dictum fuerit,Et censebitur hæres institutus iure legati grauatus hæreditatem totam vel eius partem restituere.tomo secundo,pag. 5.b
Quid si lego tres quartas partes prædij meis neptibus simul cum vxore an vxor concurret in qualibet parte cum neptib. 2.17.a
legare animo compensandi pro dote par est cum legare pro dote. 4.204.a
legare qui potest,is & fideicommissum relinquere potest. ibid.
legatur.Ecclesiæ quod Ecclesiæ legatur collegio. 4.204.a
si legatarius concubuit cum vxore testatoris renocatur legatũ.2.22.b
legatarius apothecæ tenetur ad debita ipsius apothecæ. 2.16.b
Quid si dicat lego apothecam meam pannorum, an videantur legati panni. 2.16.b
legatarius qui rem legatã propria occupat auctoritate,cũ vitio cadit à iure suo. 2.23.a
legatarius quodammodo quasi hæres est. 2.24.b
legatarius si emit rem emendam per hæredem repetit prætium ab eodem. 2.21.b
legatum testator nonviderur renocare licet rem legatam alteri posslea Pignorauerit. ibidem
legatarius an habeat remedium l.fi.C.de edic,di.adr,tol. 2,25.a
legatarius non habet necesse in omnibus rebus portionem vendicare. 2.24.b
legatarius vt contra hæredem de euictione rei legatæ agere possit, ne esse habet,cùm magis de lucro captando quam de damno vitando certet,vt ei litem motã ante litis contestatione denunciet,vt veniat ad se defendendum. 2.26.b
legatario non accrescunt quę acquiruntur ex re legata ante adiam hę redtatem. ibidem
legatarius potest esse testis in causa testamenti. 2.24.a
legatarius pro legato habet tres actiones. s. actionem ex testamento quæ est personalis,rei vendicationem & hypothecariam .tomo secundo,pagi. 25.a
si legatarius possidet,etiam si testamentum sit nullum:legitimè retinet etiam in foro conscientiæ. 2.6.a
legatarius in testamento testis esse potest. ibidem
legatarium possidentem sine vitio,rem sibi relictam in testamento minus solenni,tutum esse exceptione. 2.374.b
legatarius quando sunt plura facta legata potest vnũ acceptare aliud nonne cus si plures nec vno legato relinquuntur. 2.25.a
legatarius grauatus restituere quicquid ad eum peruenerit non tenetur restituere fructus,nisi esset creditor testatoris. ibidem
legatario tenetur notarius edere particulam testamenti. ibidem
legatarius habet bona testatoris obligata:& an a tempore mortis vel ab adita hæred. ibidem
legatarius aut perdat legatum occupando rem propria authoritate. ibidem
legatario quando debeantur fructus rei legatæ. ibidem
legatarius non tenetur stare colono. ibidem
legatarius rem sibi legatam emens an videatur legato renuntiare. 2.24.b
legatarius agens hypothecaria ratione legati,habet solum necesse probare rem processisse à testatore. 1.499.b
legatario sufficiedere particulam &c. 1.555.b
legatarij vel creditores postquam ob probabilem incertitudinem ele gerunt viam restati contra hęredem scriptum,possunt etiam legitimum hęredem conuenire. 2.80 num.11
legatum pium factũ ecclesiæ si testator ibi sepeliatur valet dato quod testator ibi nõ sepeliatur sui culpa:vt quia erat excommunicatus.tomo secundo,pag. 11.b
legatum ecclesiæ.Cui debeatur legatũ simpliciter factũ ecclesiæ.2.18.a
legatum debetur quamuis nudis verbis relictum sit. ibidem
Legati dies quot modis & quando dicatur cedere. ibidem
legatum pium. legatum factum in vnum pium vsum determinatum nõ potest in alium vsum, nisi de voluntate papę conuerti. ibidem
legatum est donatio quędã à testatore relicta sed ab hęrede prestanda. 2.11.a
legatum requirit quinque testes. ibid
Fallit. ibidem
legatum vsus fructus factum ecclesiæ perpetuo durat vltra centum annos. ibidem
legatum calicis in dubio intelligitur de argento. 2.11.b
Nec vitiatur legatum ex imperfecta oratione vel latinitate si constet de mente testatoris. ibidem
Legatum dot.non venit in generali quita,quã fecit vxor de omnib.legat.sibi fact, ibi.
legatum dot.videlicet ec,vt cõstat instrumento dotali,an debeat,si non constet de instrumento. ibid.
legatum alimentorum.Si testator legat alimenta in domo,an possint alibi peti. ibid.
legatum dot.factum filiæ,an possit statim peti. 2.11.b
Si fiat legatum Bertæ pro se maritan.& tempore testamenti sit maritata an ei debea.legatum. ibid.
Quid si legetur mulieri si nupserit& nubat,demum efficiatur vidua, ibidem
legatũ dotis licet hæredes mariti non possint cogi ante annũ ad restitutionẽ dotis,tamen fallit,quando maritus legat dotem vxori.ibi.
Si dos non fuit forte soluta,& maritus legat dotes vxori,an possit ipsa agere,contra hæredes mariti. ibid.
legatum factum mulieri,si vidualem vitam seruauerit,an ingrediẽdo religionem legatum habere debeat? 2.9.a
legatum factum filiæ si nupserit, eidem debetur si intrauerit religionem. 2.9.a
legatum factum hospitali vel alio pio loco de pecunia quæ restaret soluris debitis quæ pecunia erat in monte Genuæ aut florentiæ, an si superuiuente testatore creuerit,& aucta sit summa legata,puta facto calculo & solutis debitis, debeat etiam augeri legatum? 2.9.a
legatum si fiat de feudo emptitio hæreditario debetur æstimatio legatario. 2.9.a
legatum si fiat mulieri de minori summa,si religionem ingressa fuerit, de maiori vero si matrimonium contraxerit,an per ingressum monasterij amittat pinguius legatum ex quo remouetur dicta conditio impeditiua vitę contemplatiuæ. 2.8.b
legatum pium non debetur nisi adita hæreditate, 2.9.a
legatum factum filiæ cum alimẽtis,interim quòd nubat censetur pro dote,& nomine dotis factum,maxime stan.statuto excluſiuo femi narum. 2.8.b
legatum alimentorum,& vsufructus,per illa verba,donec vixerit, vel vidualem vitam seruarit,vsque quo censeatur pro primo anno purum,& pro aliis conditionale. 2.8.b

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index in Communes

legatum sibi ipsi alterius testamento etiam nuncupatiuo adscribens falsi pœnis sit obnoxius. 2.8.b
legatum negociatio non, vt est: si vestigal de quacunque negotiatione solui iubeat, ex eo soluit debeat. ibidem
legatum est donatio quædam à testatore relicta ab hærede præstanda. ibidem.
legatum habitationis ille qui ex legato habet habitationem potest illam rem alteri locare. 2.16.a
legatum vestimentorum. Si testator legat vestes quas habet in domo. veniunt etiam illę quæ sunt extra domum: & fiunt de nouo. 2.16.b
legatum librorum comprehendit nomina debitorum quæ in eis sunt. ibidem
legatum apothecæ intelligitur cum credit. & debit. ibidem
legatum cameræ comprehendit omnia parata ad ipsam cameram, etiã si sint extra eam. ibidem
Non tamen venirent ea, quæ ipsa vxor intulisset in cameram inscio testatore causa impingundi ligatum. ibidem
legatum factum Sempronio, si duxerit vxorem in mille, & si ordinè ecclesiasticum receperit in 100. si efficitur clericus gaudet in mille. tomo secundo. pag. 2.5.b
legatum factum mulieri, vel alicui vt contrahat matrimonium cum A. si ipsa velit: requisita recusauit, & si postea A. velit: nihilominus debetur, etsi non contrahat. 2.5.b
legatum pannorum legatis pannis quid veniat. 2.16.b
legata domo cum omnibus quæ in ea sunt non venit instrumentũ, seu nomen debitoris. ibidem
legatum vsusfructus legato vsufructu omnium bonorum veniũt etiã fructus redditus & prouentus. 2.12.b
legatum si fit relictum filiæ pro maritanda cum A. si filia maritetur cũ B. filia nihilominus habebit residuum. 2.5.b
legatum tactũ vxori per hæc verba, relinquo vxori meæ quicquid ad me peruenit nomine dotis mea dotis mea deducendæ expẽsæ factæ. 2.5.b
legatum factum vxori, in quo relinquitur vsufructuaria omnium bonorum, instituti filij intelligitur solum legata esse alimenta. 2.5.b
legatum ex superuenientia inimicitia reuocatur. 2.8.a
legatum rei pro eo pretio pignoratę quod ipsius valorem æquet seu testator rem pignoratam fecerit, seu nescierit optimo iure valet ac semper rem onere expeditam luet hęres. 2.8.a
legatum filij aferentis in testamento alieno punitur pœna legis Corn. de falsis. Etenim in testamento nuncupatiuo. 2.8.a
legatum. testator non solum res suas quas habet, sed etiam alienas legare potest, & legando res alienas, hæres tenetur eas redimere à dominis earum, vel si non potest redimere; præstare æstimationem. & quando legatur res hęredis nihil refert an sciens, vel nesciens hoc defunctus. 2.8.a
legatum à marito vxori factum recte illam admittit conditionem, si viduitatem seruauerit vel donec 2. nupserit, & si 2. nubat amittit. 2.8.a
legatum lecti; An in tali legato veniat culcitra de serico qua testator solebat vti in diebus solemnib. 2.16.b
legatum mobilium non comprehendit debitorum nomina. 2.8.
Legatum in primo testamento suo conditionę, & in secundo testamẽto simpliciter relictum tanquam reiecta conditio fuerit pure debetur. 2.8.a
legatum bonorum: Quid veniat in tali legato. 2.16.b
legatum alimentorum incertum valet. 2.12.b
legatum alimentorum habet specialia, quæ habet legatum liberta. ibi.
In legato alimentorum non habet locum ius accrescendi. ibidem.
legatum annuum ciuitati vel Ecclesiæ perpetuo relictum 10. an. spacio dereminatur. 2.5.a, & 8.a
legatum pium non debetur nisi adita hæreditate. 2.5.b
legatum, si factum est in testamento minus solenni: hæredes non tenẽtur ad soluendum nisi testator legatarijs concedat quod propria auctoritate possint apprehendere possessionem rei legatæ. 2.5.b
Legatum factum alicui si studuerit legis. intelligitur si ad doctoratũ peruenerit. 2.20.a
Legatum rei alienare valet si fiat à scientes: sed si fiat ab ignorante non valet. Nisi sit factum coniunctæ personæ, vel vxori seu alij cui testator verisimiliter alias fuisset legaturus. 2.20.b
legatum reuocatur propter inimicitias superuenientes. tomo secundo, pagina 22.b
legatum factum per testatorem filio debet. sui, hoc adiecto plus tibi reliquissem si pater tuus quod mihi debebat soluisset induc. liberationem filij ipsius debitoris, si hæres esset patris. 2.20.b
legatum liberat. non extendi ad debitum iam exactum forte per procu. vel huiusmodi. ibidem
legatũ. Si testator legat vni fundum sub con. & alteri legat proprij fundi vsumfructum, si legatarius vsusfructus emat proprietatem pendẽte condi. legatarius prorietat. consequitur totum. tomo secundo, pagina 20.a
legatum. Si quis habebat aliquem reditum annualem, & legat aliquam partem illius reditus, relictum erit annuale. 2.20.a
legatũ filio centum si nubat: si ingredia. mon. solum quinquaginta: si ingredia. mon. habebit omnia centum. ibidem
Si lego alicui centum si nupserit: ista conditio habet tempus à iure limitatum videlicet triennium post pubertatem. tomo secundo, pagina 20.a
An autem legatum factum de re aliena ecclesiæ vel pro anima valeat. 2.21.a
legatum debitoris si debitor legat creditori, valet legatum si creditoris interest, alias secus. 2.20.b
legatum annuum pro primo anno est purum, pro alijs conditionale. 2.20.a
Fallit si esset factum cũ præfinitione temporis, & non ob causam alimentorum. ibid.
legatum annuum factum fratribus minoribus, an censeatur ad alimenta. ibidem
legatum liberationis non extenditur ad id quod vendicari potest. ibidem
legatum sub conditione in primo testamento, si in secundo simpliciter legetur, reiecta censetur conditio. 2.6.b
Legatum factum creditori voluntario, debetur & creditum: secùs tamen & in creditore iuris, vel consuetudinis, quia præsumitur factum animo compensandi. 2.6.b
Legatum factum cum clausula, q̃ testator promittit non reuocare, & quòd si reuocauerit quòd donat, non potest mutari. 2.6.a
Legatum alternatiuum si relinquatur, est electio legatarij, & non hæredis. ibi.
Legatum relictum certis personis certi loci, videtur relictum contemplatione loci. 2.6.a
Legatum de re aliena, ex certa scientia testatoris efficax est & hæres tenetur emere & dare legatario, 2.6.a
Legatum dotis meriti sicut valet, ita quoque legatum causa studij in aliqua facultate meritum valebit, quia æquiparantur. 2.7.a
Legatum sub modo peti non potest sine satisdatione. 2.6.b
Legatum à testatore alienatum, etiam si alienatio nulla sit, & nullum sortiatur effectum, inducit eiusdem reuocationem. 2.6.b
Legatum sibi scribens in testamento alieno punitur pœna l. Cornel. de fals. etiam in testamento nuncupatiuo. 2.6.b
Legatum rei alienæ scienter factum, licet valeat, & hæres vel redimere, vel eius æstimationem præstare debeat, tamen si testator habebat ius in re vel partem ipsius rei, tunc ius aut partem quod habebat tantum legare videtur, & non totam rem. 2.7.b
Legatum magnum tollitur rupto testamento per natiuitatem posth. 2.6.a
Legatum dicitur inutile quod in voluntate alterius relinquitur: nisi sit in piam causam. 2.6.a
Legatum factum propriæ concubinæ pro seruitute & similibus, pro meritis, inquantum se extendunt merita, sustinetur. 2.7.b
Legatum dotis factum filiæ spuriæ valet, & tenet, tam de iure ciuili quàm cano. 2.7.b
Legatum alicui factum de re alteri obligata etiam pro æquiualente quantitate valet & tenet, atque hæres illam luere tenetur etiam si testator rem obligatam fore ignorasset. 2.7.a
legatum Titio, cùm plures essent, relictum ob incertitudinem personæ regulariter vitiatur. 2.7.a
Fallit, ibid. 2.7.a
legatum relictum monasterio S. Mariæ, si non apparet de quo senserit testator, tũc si in ciuitate vel territorio in quo ciuis vel incola est, non inueniatur tale monasterium, debebitur ecclesiæ Cathedrali domicilij testatoris, 2.7.a
legatum vxori per maritum relictũ sub conditione si casse, honestè, vixerit, post eius mortem, per secundas nuptias non amittet legatũ ipsum, nec eo priuatur aliquo modo. 2.6.b
Valet legatum factum futuræ vxori filij mei, licet incertæ. 2.15.b
legatum factum vxori donec steterit in domo testatoris intelligitur fi. vidualiter. 2.15.a
legatum factum ecclesiæ si testator in ea sepeliatur, debet. ecclesiæ si testator ibi sepeliri non potuit vt quia excommunicatus vel non cõfitens, &c. 2.18.a
legatum factum ecclesiis non trahi. ad futuras. 2.18.a
legatum factum filiis seu liberis alicuius, intell. de his qui extabant tẽpore mortis testatoris. ibi.
Quid si testator legat habitationem vnicuique filiar. cum vidua erit, & vna erat iam vidua, an comprehendatur. 2.18.b
legatum qualificatum, seu conditionale. Si testator legat titio centũ, capien. super tali fundo, non videntur legasse fundum, sed solũ obligasse. ibid.
legatum an solui debeat in loco hæredis vel legatarij. 2.19.a
legatum factum alicui vt filio, qui filius non est, non valet. 2.18.b
legatum perditur si legatarius stupret viduam relictam testatoris. tomo 2.23.a
legatum factum filię in minori parte, quã sit legitima, vel dos, si aguo catur per eam, an filia impedia. petere supp. 2.18.b
legatum perditur seu non valet, si æs alienum absorbet totam hæred. sed si quid superest valet vsque ad illud salua hæredi falcidia. 2.23.b
legatum vsusfr. factum ad beneplacitum hæredis, durat etiam hærede mortuo. 2.14.b
legatum vsusfructus vsque ad x. annos Titij, durat mortuo titio ante 10. ann. ibi.
legatũ vsusfructus pec. fac. quòd debeatur, proprietas pecuniæ vsufr. ibid.
legatum perditur, si onus iunctum recusetur. 2.24.a
legatum vniuersale comprehendit etiam incrementum futurũ. 2.24.a
Quid si lego partem fundi, deinde lego fundum simpliciter, an intelliga. legatus totus fundus, an vero pars primo legata. 2.24.a
legatum augetur per adiectionem. 2.24.a
legatum bonor. testatoris, intelligitur de bonis quæ erant testatoris tempore testam. 2.17.a
legatum partis bonor. valet. ibid.
An aute hæres tenea. tunc præstare partã rei. an verò æstimationẽ. ibi. legatum

Vtriusque Iuris Opiniones.

legatum certum legatum factum de certo, tamen non apparet de quo, est in electione hæredis. 2.17.
Valet legatum factum ad tempus certum vel incertum quo finito ad hæredem reuertitur & de restituen. finito tempore caueri debet. tomo secundo. pag. 17.a
legatum factum ad tempus an post tempus pertineat ad hæredem. to. secundo. pag. 17.a
legatum vacear. comprehendit vitulos. 2.17.a
legatũ cappæ & bibliæ. Si testator legat fratrib. cappam, & priori Bibliam, prior habebit etiam cappam. ibidem
legatum possessionum. An si lego possessiones meas vel post. ter. meaveniant mobilia. 2.17.a
legatum an reuocetur si res legata per testatorem alienetur. 2.12.a
legatum an reuocetur per contractum inutilem. ibid.
legatum canonicis, legatum factum canonicis non intelligitur factum capitulo, sed cuilibet canonico. 2.17.1
legatum rei immobilis factum ecclesiæ an prælatus possit repudiare. 3. 2.44. n. 1.
Quid in hæreditate. ibi. nu. 3.
legatum agnitum transmittitur ad hæderes.
legatum alimentorum, dot. pię causæ in certum valet. 1.513.b
legatum renoca. per superuenientiam liberor. & an distingua. inter parium & magnum: & an conserue. per act. ex causa. 2.23.a
Si testator legat vni nepoti mille, & alteri nepoti vt æqualis sit alia mille: deinde in codicillis reuocat illud primũ legatũ, aliud legatũ etiam censẽ. ademptum. 2.23.a
legata reuocan. si testator interroge. an fecerit legata: & respondeat quòd non. ibidem
si testator legauit nomen debitoris, & postea exegit, an videat reuocatum legatum. ibidem
legata domo si testator habet plures domos, erit in arbitrium hæredis dare minimam, & si nullam habebat; legatum est elusorium. 2.11.a
legata ad pias causas non debentur hæreditate non adita ex testamento, vel ab intestato. ibidem
legata relicta in testamento, adhoc vt valeant, requiritur quod ex eo adeatur hæreditas. 2.11.a
Fallit, ibidem
legato vsufructu intelligitur legata facultas vtendi apparatu illius rei. 2.13.a
legatum vsufructus factum ciuitati nõ debet durare nõ ppo, ne apud hæredem sit inutilis proprietas. Sed durabit solũ centũ annis. 2.14.a
legatis mobilibus, non veniunt nomina debitorum. 2.11.a
legato alicui facto actio, & vel obligatio quæ affixa est ossibus legatarijs non finitur, & si finiatur tempus oppositum ipsi legato. 2.6.b
legati appellatione continetur & fideicommissum. ibid.
In legat. potest fieri substitutio. 2.11.a
legati titulus est lucratiuus. 2.11.a
legato rei alienæ tradito ac euicto, legatarius contra hæredem legantis de euictione regulariter agere non potest. 2.7.b
Fallit. ibidem
legatorum vel hæreditatis priuatio non ob quamuis, sed grauem dun taxat iniuriam inducitur. 2.7.b
legata in codicillis adempta iure ipso extinguntur. 2.10.b
legata data ab instituto, censentur repetita à substituto nisi aliud appareat de mente testantis. 2.6.a
legata nisi præstentur infra annum à die monitionis per iudicem factæ, falcidia & omni euolumento priuatur hæres nisi testator aliud tẽpus intra quod voluntatem suã adimplere vellet præfixisset. 1.7.a
legata & tunc reuocata censebuntur, cùm res relictæ postea vel inuiteliter alteri donabuntur quamuis non idem iuris sit, si alteri inutiliter legentur. 2.10.b
legata & fideicommissa ijs tantum casib. hodie exæquara sunt, quibus illorum circuitus inutilis habetur. 2.10.b
legati filius æstimato quod monachis: minoribus, aut similibus personis relinquitur eisdem debebitur. ibidem
legata inimicitijs postea subsequutis vsque adeo reuocantur vt latis superque sit inimicitias duobus testibus probari. tomo secundo, pa. 10.b
legati quod in diẽ certam relinquitur & obligatio & actio cedit quãquis & exceptio competat & dominium statim non transeat. tom. secundo. pag. 10.b
legati fructus ab adita hæreditate duntaxat, non & à testatoris morte legatario debentur. 2.10.b
legata ad certum vsum destinata regulariter in alium conuerti non possunt. ibidem
legata minus solenni testamento relicta, tum demum hæres soluere cogetur cum rerum legatarum possessionem adipisci testator legatarijs concessit. ibid.
legari nomine legatarius obligata hæredis bona habeat, disponere, ac diuerte iubere testator, si velit, potest. ibid.
legata ad pias causas etiam hæreditate non adita deberi. tomo secundo, pag. ibidem
legato non ea accrescunt, quæ à re legata ante aditam hæreditatem ac quisita fuerunt. ibidem
legata vniuersalia fideicommissis vniuersalibus, & legata particularia particularibus fideicommissis exæquata sunt. tom. secundo pag. 6.b
legatum est accessorium testamenti, non autem pars. 2.6.b
In legato pio non reijcitur conditio vidutat. 2.11.b
legata pecunia pro ecclesia seu capella construen. si non sufficiat, quid fien. sit. 2.18.a
legatum filio si testator legat decem Gaspardos eius filio, quia Ioannes etiam eius filius totidem habuit; valet legatum licet Ioannes nõ habuit illa decem. 2.18.a
An autem renocatio legati possit probari per duos testes 2.22.b
In legatis etiam tacitis ius, & dominium recta via in legatarium transfit. 2.9.b
legatam rem alienam à scienti ac prudenti testatore hæres soluere cogetur. ibidem
legato fundo etiam ne æstimatio quidem feudi debetur. ibidem
legatam domum à testatore plures ædes habenti sic hæres elargiri tenebitur, vt vel minimam dare possit. 2.9.b
legata regulariter non adita hæreditate ex testamento non debentur 2.9.b
Fallit, ibid.
legata testamento nullo ob causam præteritionis vel exhæreditationis nihilominus debentur, quia licet quoad hæredis institutionẽ re ſtamentum corruat, cætera tamen firma manent. 2.9.b
legata in testamento solenni non admittur nec reuocantur, nisi alio testamento vel codicillis coram quinque testibus factis. 2.9.a
An in legato margaritarum veniant instrumenta apta, &c. 2.16.b
legata domo venit penus. ibid.
Legato rei alienæ alienato, nisi aliud de mente testatoris appareat, nõ ducitur regulariter legati ademptio. 2.42.b
legata res regulariter ab hærede redimi & relui debet. 2.9.a
legata demum post aditam hæreditatem debentur, non ante. 2.14.a
An autem in legato bonorum mobilium veniant fructus pendentes. 2.13.a
legatis vestiment. pro ætate & pro hieme, quo tempore debeantur. 2.17.a
Legatum maffaritiarum. ibid.
legatum podere, quid comprenendat. ibid.
An in legato vestimentor. veniat aurum commixtum. 2.17.a
legati ratio par est cum ratione legis. 4.104.b
legatis vestibus, quas testator habebat in domo, veniẽt etiã vestes extra domum deitinatæ ad vsum vxoris. 3.28.nu.2.
legata conditionalia, aut spes subitituitionis fideicommissariæ ad hæredes non transmittuntur; stipulatio autem conditionalis sic. Et sit ratio differentiæ. 1.475.b
legati reuocatio an videatur sublata per solam reconciliationem. to. 2.22.b
In legitima computan. debet attendi valor bonorum, quæ erant tempore mortis illius, de cuius hæreditate agitur. 2.36.b
legitima non potest peti per filiam monialem, quando pater eleemosynam possuit super altari. 2.34.b
legitima an possit dari in pec. inuito filio. ibid.
legitima non perditur propter non confectum inuentarium. 2.34.b
legitima non minuitur, per legata ad pias causas. ibi.
legitima quæ debetur filio propter ingressum religionis factum per patrem, quando debeatur filio. 2.36.b
legitima ex causa non solum diminui, verum etiam per statutum vel consuetudinem in rorum tolli potest. 2.29.a
legitima quando petereturr, secundum communem sententiam, attenditur semper tempus mortis parentæ. 2.30.a
legitima potest priuari, descendens per ascendentem ex maior. causexpressis in §. causas. in auth. vt cum de appe. cogno. 2.30.a
legitima probario intelligitur secundum subiectam materiam. ibid.
legitima potest statuto vel consuetudine non solum diffingui, & determinari, in quib. reb. debeatur. sed etiam augeri vel diminui potest. ibi.
legitimæ supplementum licet ipso iure debeatur, hoc tamen intelligitur si petatur, alias secus. ibi.
Legitima est semis, vel triens, secundum numerum filiorum. 2.31.a
legitima bodie filio relinquenda est honorabili tit. institutionis. Et si relinquatur alio tit. puta legati, fideicomiss. donationis causa mortis, diceretur filius præteritus. & testamentum esset nullum. 2.31.a
Fallit, ibid.
legitima non debetur de bonis viuentis, 2.30.a
legitima pars liberorum titulo institutionis est relinquenda. 2.27.a
legitima etiam in quinque solidis iure institutionis potest relinqui. 2.27.a
legitimæ debetur tantum tempore mortis. ibid.
legitimæ nullum grauamen, aut onus, vel conditio perpetua potest imponi. ibi.
legitima matri per substitutionem pupillarem exclusæ non debetur, nec ei aliquo modo assignanda est in hoc casu. 2.27.a
legitima si auus ex vnico filio præmortuo habeat quinque nepotes an legitima erit triens vel semis. 2.21.a
legitima per omissionem inuentarij amittitur. 2.27.a
legitima necessario est relinquenda filio iure institutionis. ibid.
legitima ex causa minui potest per statutum, tolli autem non potest. 2.27.b
legitima filij est quota bonorum: non autem hæreditatis 2.27.b, & 28.a
legitima in bonis filij debetur matri de iure positiuo, ideò per statutũ auferri potest, & per substitutionem pupillarem matri omnino ab ea excluditur, etiam in foro conscientiæ. 2.27.b
Qui non succedit non facit partem in legitima. 2.29.a
legitima etiam iure naturæ debita per statutum omnino tolli potest. ibidem
legitima filiorum, quasi debitum appellatur. ibidem
legitima non debetur filio viuente patre, sed videtur quasi debita to-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index in Communes

36.2
mo secundo pag.
De legitima subducitur omne grauamen conditionis,vel temporis,vel alterius grauaminis:& impositum reiicitur. 2.29.a
legitimæ supplementum non debet propria authoritate capi,sed peré dum est ab hærede vel legatariis pro tota bonorum 2.25.b
legitima non debetur filiæ excluſę per statutum extantibus masculis, & sic legitimæ supplementum petere non possit. 2.29.a
legitima debet filio reliqui titulo institutionis,aliàs testamentum est nullum. 2.25.b
legitimam in vna re,filius non p otest propria authoritate eligere filo, sed authoritate iudicis hoc fieri debet. ibidem
legitimæ iidem considerantur, & debetur filio tempore mortis patris, in vita autem patris non debetur. 2.29.a
legitima exprimogenituræ bonis non debetur cæteris liberis, cùm hæc bona vigore primogenituræ acquisita,ac obtenta primogenitus habet præcipua,nec recognosci aliter ab hæreditate patris, nec ab ea prouenium aliquo modo. 2.29.b
legitima portio aut eius pars aliqua in liberos institutionis titulo conferri debet,vt vis,ac robur testamento adsit. 2.28.b
legitimæ renunciatio,quam filia dotem adepta facit,nocet illa viua ne potibus. ibidem
legitima filiorum portio non patitur vlgarem substitutionem. 2.28.b
legitima liberis,quod illorum pater superest, debita non censetur. tomo secundo. 28.a
legitima iis non debetur qui ab intestato succedere alioquin non possunt. 2.28.b
legitimæ portionis explendæ actio ex lege & 30.an.durat,& non præparata ad quoscunque hæredes transmittitur. ibidem
legitima est portio eius quod ab intestato debetur,seu in quo quis est succeſſurus. 2.35 b
legitima filiorum portio nihil periclitatur,si patris ipsorum bona prescribantur. 2.28.a
in legitima filiorum habet locum ius accreſcendi. 2.25.b
legitima portio si in patris vita liberis assignetur,ac tradatur iuxta dotium id temporis a parte possessas,censa,atque æstimata, non id circo postea augebitur, quod auctæ eiusdé parentis facultates sint. 2.28.a
In foro concientiæ,etiam per expressam pupillarem,matrem non excludi tur a legitima. 2.25.b
Sicut aucta est legitima descendentium vsque ad tertiam,ita etiam legitima ascendentium. ibid.
Per statutum legitima in totum auferri non potest. ibidem
legitima matri debita in bonis filij, cùm sit de iure positiuo potest per statutum tolli. 2.29.a
legitima portio filiis debita &minui statutis,&omnino tolli pót.2.28.a
legitima priuari filios propter delictum patris. 2.35.b
legitima parentum quanta sit. ibidem
legitima quomodo computanda stante fœmina dotata exclusa à statuto 3.372.nu.1.
legitima non est filijs assignanda in singulis rebus hæreditarijs.ibidem
legitimam non potest filius eligere in rebus alteri legatis.3.375.nu.1.a
legitima an amittatur ob non confectionem inuentarij. 3.373.nu.1.b
legitimę renunciatio non venit in generali renunciatione. ibid.nu.1
legitimam non potest filius in meliore sibi eligere. 3.373.nu.1.
Nec etiam sibi in deteriori est assignanda. ibi.b.16.
Ampliatur & limitatur multis mod. 3.374.3.& seq.
Quid in dote. ibi.3.& seq.
Quid si filius promittat in renunciatione plus non petere.3.375.nu.14.
Quid si legitima sit vnita cum patrimonio. ibi.7.
Quid stante iuramento. 3.374.& seq.
Quid si renunciatio legitimæ sit facta viuente patre. 3.375.n.17.a
legitima nullum grauamen recipit. 3.370.nu.17
Ampliatur pluribus modis. ibi.3.& seq.
Limitatur. ibi.20.
Quid si fuit adiecta conditio potestatiua. ibi.3.
Quid si tota hæreditas sit relicta cum onere. ibi.4.
Quid si filius consenciat testamento in quo pater legitimam onera tam sibi reliquit. ibi.7.
Quid stante iuramento filij. ibi.8.& seq.
Quid fauore piæ causæ. ibi.14.
Quid in legitima aucta per statutum. ibi.18.
legitima continens filij prouisionem & commodum recipit grauamé. 3.370.nu.20.
legitima an relinqui possit sub conditione turpi vel impossibili.nu.22
Quid in conditione causali vel mixta. 3.371.nu.35.
Vique ad legitimam filius reuocat donationem patris. 2.34.b
legitimas duas,seu duas quartas potest detrahere filius grauatus de. restituendo. 2.26.b
Legitimæ renuncians mater non propterea ius petendi eam nepotibus aufertur,& per consequens non obstante matris renunciatione,nepos filia præmortua dotata ex propria persona sua in bonis sui aui materni legitimam petere potest. 2.26.b
ius petendi vel agendi ad supplementum Legitimæ non præscribitur minori 30.an.curriculo. 2.26.b
Legitimæ supplementi petitio fieri debet conditione ex l. omnimodo.C.de inof.test. 2.29.b
legitimam non minui per legata facta ad pias causas. 2.29.a
legitimam,seu iustam hæreditatem proprie & stricte tantum dicem⁹, quæ ab intestato obuenit,latè verò & illam eo nomine dignam dicemus,quæ ex testamento defertur.. 2.29.a
legitimam nō potest filius propria authoritate vna in re eligere, sed hoc in iudicis arbitrio fieri debet. 2.29.b
legitimam portionem sibi expleri,& ij filij in minori parte institui iuste atque vtiliter possent,qui expressim testamento plus capere, plusve habere prohibentur. 2.28.b
legitimam portionem modò accipere,& bona cætera repudiare nequit filius,aut ex ampliore summa,aut ex alle institutus. 2.28.b
legitimæ liberorum portioni adiectum onus, atque imposita conditio,cùm legitima ipsa ad substitutum,vel cohæredem defertur,si liberi hæreditatem repudient,recte procedet. ibid.
Ius petendi supplementum Legitimæ,non finitur quinquennio.tom.2.25.b
legitimam pater non tenetur soluere pro filio condemnato. ibid.
ius petendi suppl.leg.transmittitur etiam ad non agnitum. 2.33.b
Per omissionem inuentarij,filius legitimam non amittit.tomo secundo,25.b
in Legitimam quam possunt perere filiæ ex persona patris,an cōputentur dotes relictæ ab auo ipsis filiabus seu neptibus. 2.33.b
Legitimam patrę viuo non venire in confiscatione bonorum pro delicto filij. 1.417.a
Agens ad supp.leg.potest etiam petere fructus legitimæ. 2.33.b
legitimæ causa ordinarie tractanda est. 2.25.a
Valet tamen libellus per quem simpliciter petit quis sibi legitimam restitui. ibid.
Legitimandi habens facultatem non potest legitimare sine causa:etiā si habeat amplissimam potestatem:quæ in summo pontifice non reperitur. 2.36.2.& 37.a
legitimandi habens potestatem natos ex adulterio,item & ex incestu, potest legitimare,si ambo concurrant in vno. 3.36.a
Legitimandi potestas data post mortem patris,non intelligitur cōcessa in præiudicium fideicommissi. 2.36.a
legitimandi habens facultatem,non potest proprios filios legitimare.
legitimare filium proprii comes Palatinus,aut habens potestatem legitimandi,potest. 2.36.a
2.36.a
Legitimantur naturales per subsequēs matrimonium.tomo secundo, pag.44.a
Fallit,ibidem
legitimari posse per rescriptum principis,& alterius non recognoscentis superiorem,quoscunque illegitimos etiam natos ex damnato coitu,&hoc plenitudine potestatis,etiā stante filiis legitimis,& naturalibus. 2.36.b
legitimare filium naturalem nulla patris dispositione adiutū nequit princeps,postquam hæreditas à iustis hæredibus adita est,quamuis possessio ab eisdem apprehensa nondum sit. 2.36.b
An potestas legitimandi possit alteri demandari. 2.45.a
legitimandi facultas dicitur fauorabilis & non odiosa. 2.37.b
An ille qui habet potestatem legitimandi,possit legitimare spurium & incestuosum. 2.42.b
Quilibet princeps,in suo dominio,potest legitimare. 2.42.a
legitimandi priuilegium datū pro se & hæredib.non competit filio viuente patre cui datum fuit. 2.46.a
Legitimare,seu natalibus restituere ad ecclesiastica munia nequit Imperator ditioni suæ subiectos,vt nec Pontifex ad ciuilia officia,vel bona profana legitimationis beneficium cōferre potest. 2.36.b
legitimandi facultas respectu potestatis,est fauorabilis:respectu legitimati,est odiosa. 2.36.a
Vtrum comes Palatinus possit legitimare filium religiosi.tomo secundo,42.a
legitimatur proles etiam per matrimonium coloratum.tomo 4.209.b
Legitimari an possit quis per subsequens matrimonium stante alio matrimonio intermedio. 3.375.nu.41
Quid stante protestatione patris quod per contractum matrimonij non intendebat filios legitimare. 3.375.n.15.
Quid si matrimonium fit factum in mortis articulo. 3.376.numero 17.
Legitimatus per subsequens matrimonium an censeatur vocatus in dispositione loquente de descendentibus legitimis. 3.377.numero 55.& seq.
Legitimatus per subsequens matrimonium non aufert ius primogenituræ filio iam legitime nato. ibid.nu.62.
legitimatio filiorum in mortis articulo facta tener & substitutum excludit. 2.40.a
legitimatio naturalis filij,aut spurij,non minus rumpet,ac prorsus euertet testamentu.n,quam filij legitimi orcas. tomo secundo, pagin.42.b

legitimatio

V triusque Iuris Opiniones.

legitimatio infantis à principe facta,infantis ipsius ratihabitationē nō exigit. 2.41.b
legitimatio filij illegitimi ad petitionem patris etiam filia legitima naturali existente,præsertim si illa clausula,Non obstante,adiecta fuerit,per comitem Palatinum fieri potest. 2.41.b
legitimatio quando facta fuisset viuente patre,& eo volente,tum in alieno territorio fieri potest. 2.41.b
legitimatio per subsequens matrimonium non procedit, neque subsistit quando mater erat vilis,& talis persona, quā pater sine suo dedecore in vxorem ducere non poterat. 2.41.a
legitimatio personæ in quocunque iudicio etiam summario & sub quauis forma agitato,Actor & reus legitime comparere debent.2.41.b
legitimatio prius facta non reuocatur per natiuitatem filiorum,licet effectus legitimationis limitetur & restringatur. 2.41.a
legitimatio facta ad instantiam patris,& cum licentia Domini loci,in quo fit legitimatio,valet. 2.41.b
legitimatio per subsequens matrimonium,etiam si valeat ipsum matrimonium de iure canonico,tū in terris imperij nō extenditur ad successiones. 2.41.a
legitimatio potest fieri per procuratorem. 2.41.a
legitimatio est de reseruatis principi in signum supremæ potestatis.2.41.a
legitimatio semel facta nó reuocatur,superuentu liberorum legitimorum. 2.41.a
legitimatio si impetratur pro filio adulterino ex vtroque parente,debet fieri expressio vtriusque adulterij. ibid.
legitimatio filij naturalis,quæ impetratur viuente patre optimè expeditur absque alicuius citatione,præsertimque accedēte ipsi⁹ patris consensu,quoniam potest libere pater bona propria distribuere.to. 2.41.b
legitimatio ob ingratitudinem postea susceptam reuocari pōt.ibidem
legitimatio quin per procuratorem expediri queat.nihil omnino pro hibet. ibid.
legitimatio per rescriptum retrotrahitur in præiudiciū iuris alterius delati,vel sola spe competentis. 2.37.a
legitimatio per sequens matrimonium operatur in muliere vili & meretrice,ac omnino imparis conditionis. 2.40.a
legitimatio fit etiam per nominationem factam per patrē in testamento nominatim illum filium leg.& naturalem. 2.44.b
legitimatio à Cæsare in terris subiectis ecclesiæ fieri non potest. tomo 2.41.a
legitimatio,seu naralium restitutio filiorum à patre facta non opus habet cognatorum citatione. 2.41.b
legitimatio infantis vt fieri possit requiri speciale reseriptum,cū Comes Palatinus non possit legitimare infantes nisi in suo priuilegio adesset facultas specialis ipsos legitimandi. 2.36.b
legitimatio facta per reginam auctoritate apßica valet. 2.45.b
Quādo legitimatio fit ad postulationem patris viuentis,tunc nec agnatorum,nec aliorum filiorum facienda est citatio. 2.37.a
legitimatio semel facta,ex superuenientia filij legitimi nō retractatur: & sic in legitimatione nō habet locū dispositio de reuo.dona.2.46.a
An legitimatio fieri possit extantibus filiis le.& naturalibus.tom. 2.43.a
Quid si non appareat de priuilegio,comitis legitimātis, an valeat legitimatio. 2.42.a
Quid si comes Palatinus sit infamis,an valeat legitimatio? ibid.
legitimatio non potest fieri sine causa ab interiore a principe. 2.46.a
legitimatio non præiudicat interessatis non citatis. ibid.
legitimatio filiorum non fit per subsequens matrimonium , etiā quod fierent instrumenta dotalia,quando secundum morem ciuitatis matrimonium non possit contrahi inter personas longè dispares, & in ter has honeste,& absque dedecore contrahi prohiberetur. ibid.
legitimatio dē similis Alchimiæ,quæ demonstrat illud qđ non est ,sed vnam speciem in alteram non transmutat. ibid.
legitimatio facta à Comite imperiali in dominio Venetorum non operatur circa bona existentia in eorum dominio , absque illius dominij consensu. ibid.
legitimatio potestas legitimandi competit soli Imperatori. tomo 2.42.a
legitimatio an fieri possit per procuratorem. tomo secundo,pagina 44.a
legitimatio per subsequens matrimonium, an trahatur retro ad tempus natiuitatis. tomo secundo,pagina 44.a
Et an possit fieri in vltimo vitæ spiritu. tomo secundo,pagina 44.b
Et vbi potest fieri per subsequens matrimonium , nunquam sit per reseriptum. tomo secundo,pagina 44.a
legitimatio per subsequens matrimonium non requirit mentionem filiorum legitimorum,& naturalium. 3.376.n.72.
legitimatio per subsequens matrimonium operatur etiam in inuitis,& ignorantibus. ibid.16.
legitimatio non dicitur,sed dispensatio,quādo filius particularitres habilitatur. 3.381.nu.1.
legitimatio requirit citationem agnatorum. 3.91.nu.150.
Ampliatur. ibid.nu.142.
Legitimatio requirit citationem substituti. ibi.nu.138.
Legitimatio per subsequens matrimonium an fieri possit in quocunque illicito coitu. 3.377.nu.48.
legitimatio per subsequēs matrimonij an valeat, ignoráte vno ex cōiugibus tempore exceptionis matrimoniumconsistere non posse.3.377.nu.1.& seq.
legitimatio per subsequens matrimonium non valet,nisi per Papam, quādo inter coniuges non poterat contrahi matrimonium.3.378.n.1.
Legitimatio filiorum illegitimorū fieri non potest stantibus filiis legitimis,& naturalibus, 3.380.n.1.
limitatur & declaratur. ibid.5.
Quid si fuerit legitimatio facta ab Imperatore. ibid.5.
Quid si fuerit petita à patre. ibid.1.
Quid si fuerit legitimatio sic facta à Comite Palatino habēte hoc in falcultate à principe. ibid.8.
Quid si filij illegitimi,& naturales consentirent. ibid.18.
legitimatio illegitimi requirit mentionem filiorum legitimorum,& naturalium 3.380.n.1.
Ampliatur & limitatur pluribus modis. ibid 4
Quid in legitimatione facta motu proprio. ibid.4.
legitimatio facta per patrem non requirit mentioné agnatorum.3.381.nu.1.& seq.
legitimatio an requirat mentionē filiæ fœminæ à statuto exclusę.ibi.nu.19.& seq.
Quid stāte clausula nō obstāte,& clausula ex certa scientia in legitimatione,an requiratur mentio agnatorum. ibi.15.& seq.
An si post legitimationem pater habeat filios,renoce. legitimatio. 2.44.a
legitimationem per subsequens matrimonium non impedit matrimonium intermedium cum altero ex iugalibus , nisi de fraude appareret. 2.40.b
legitimationis reseriptum,quod mētionem legitimorum liberorum non facit,subreptitium censeri debet ex voluntatis defectu. 2.46.b
In hæreditatib.si oppona.defectus legitimat. cui incūbat onus probandi. 2.46.a
In legitimatione facta ad requisitionem parentum aliorum citatio non requiritur. 2.46.a
Ex legitimatione per reseriptum agnatio patris & filij conferuatur 2.41.a
legitimationem non reuocari,aut infirmari per superuenientiā filiorū legitimorum & naturalium. 1.415.b
Facta reuocatione legitimationis proter ingratitudinē, nō pōt ex post filius iterum legitimari. 1.421.a
legitimatus principis reseripto admittitur ad feuda, fideicommissa,& alia in hominis dispositione comprehēsa , ad quæ filij legitime nati vel iusti essent vocati. 2.40.b
legitimatus par est cum filio legitimo. 2.204.b
legitimatus per subsequēs matrimonium venit appellatione legitimatorum,vel procreatorum. 2.40.a
legitimatus venit in sentētia arbitri & arbitratoris jn qua fit mentio de filiis leg.& naturalibus. 2.44.a
legitimatus ab Imperatore non potest amplius appellari spurius.ibid.
legitimatus per reseriptū admittitur ad bona quæ aliter ad legitimū & naturalem ab intestato deuenirent. 2.40.a
legitimatus expresse ad feuda , ad illa admittitur excluso agnato ibidem.
legitimatus filius à principe mortuo patre,admittitur in præiudicium succedentium,dummodo non fit adita hæreditas vel apprehensa,& etiam si apprehensa saltem ex causa legitimæ. 2.60.a
legitimatus sine præiudicio venientium ab intestato non excludit ab intestato filium,nec alios transuersales. 2.40.b
legitimatus per reseriptum nō reuocat donationem patris ante factā 2.40.a
legitimatus reseripto non venit appellatio legitime natorum. 2.40.b
legitimatus per subsequens matrimonium, quia non conceptus post matrimonium,non dicitur legitime natus secundum veritatem,nec substitutum sub illis verbis, legitimum & naturalem & ex legitimo matrimonio natum,excludere debet. 2.40.a
legitimatus vere pro legitimo & naturali in omnibus reputatur,licet eiplus relinqui non possit quām ad minus quod relinquitur vni ex filiis vere legitimis & naturalib. 2.40.a
legitimatus per subsequens matrimonium admittitur nomine legitimorum & naturaliū, & ex legitimo matrimonio natorū in dispositione hominis. 2.40.b.
legitimatus propter ingratitudinem in priſtinum statum revocari pōt, nec posset ex post iterum legitimari. 2.44.a
legitimatus simpliciter non est capax feudi vel emphyteusis. 2.40 b
legitimatus excludit substitutum sub conditione, si institutus decesserit sine filiis legitimis,& naturalibus. 2.37.a
legitimato per reseriptum plus relinqui potest quām legitimo.tom.2. 37.a
legitimatus à principe ad successionem feudorum,succedit in feudo, & excludit cæteros agnatos remotiores. 2.37.a
legitimatus à comite Palatino habente priuilegium speciale legitimādi ad feuda,succedit in feudo. ibid.
Legitimat⁹ succedit in emphyteusi à priuato cōcessa,secus si ab ecclesia sit concessa. 2.37.a
Legitimatus per subsequēs matrimonium,qualiscunque etiam mater legitimati fuerit,digna,vel indigna legitima tamen vxor,succedit etiam in feudis patris, licet alij filij naturales legitimati non admittantur ad successionem feudi. 2.37.a
Legitimatus ab imperatore cū patris assensu succedit in bonis & terris ecclesię etiam subiectis pontificī. 2.40.b

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index in Communes

Legitimatus per sub sequens matrimonium admittitur ad feuda & bona emphyteutica. 2.40.b
Legitimatus per rescriptum non admittitur nomine legitimorum & natorum ex legitimo matrimonio. 2.40.b
Legitimatus, an comprehendatur à ita loquente, de compromisso fiendo inter agnatos. 2.45.b
Legitimatus per subsequens matrimonium venit appellatione natorū ex legitimo matrimonio. 2.40.b
Legitimatus per subsequens matrimonium, æquiparatur omnino filio ex legitimo matrimonio nato. 2.40.b
Legitimatus est verè legitimus & nihil differt à legitimo. 2.40.b
Legitimatus in specie ad feuda ab habēdi potestate admittitur ad feuda honorifica. ibid.
Legitimatus post conditum testamentum rumpit illud, & si legitimatus ante testamentum præteritus sit in testamento, vel sine causa exhæredatus, similiter rumpitur testamentum, & potest talis legitimatus testamentum dicere nullum, vel contra tabulare, vel quæ relati. 2.37.b
Legitimatus regulariter æquiparatur legitimis, & omnia iura loquentia de legitimis intelliguntur etiam de legitimatis. ibid.
Legitimatus per subsequens matrimonium succedit in feudo vt legitimus. ibid.
legitimatus cum clausula limitativa, videlicet absque præiudicio, &c. venientiū ab intestato, non succedit ab intestato nec præiudicat legitimis hæredibus, sed tantū admittitur ex testamēto, & in præiudicium legitimorum hæredum. ibid.
legitimatus detrahit legitimam, & trebellianicā de fideicommisso, perinde ac si esset verè legitimus. ibid.
Legitimatus per rescriptum non solùm agnascitur patri, sed & omnibus aliis, dato quòd illorū consensus non interuenerit: & aliis pariter succedit, perinde ac si foret legitimus. ibid.
legitimatus in ampla forma habetur pro verè legitimo & naturali. 2.40.b
legitimatus per subsequens matrimonium admittitur ad ordines. 2.38.b
legitimatus per rescriptum succedit etiam contra testamentū vt verè legitimus. 2.37.2
legitimatus natalibus restitutus quoadquædam, legitimus proprie nō est. 2.38.b
legitimatus ab imperatore in feudis succedere potest si ab eo nominatim ad hoc legitimatus fuerit. ibid.
An legitimatus post testamentum illud rumpat? 2.45.b
legitimatus absque præiudicio proximorum, legitimorum quæ hæredum nihil penitus petere pt, nisi aliquid ei in testamento relictū foret. 2.38.b
legitimate nō potest Papa in terris imperij, nec Imperator in terris ecclesiæ. 2.38.a
legitimatus à principe sine præiudicio venientium ab intestato, potest instituere hæres, legitimis non extantibus. ibid.
legitimatus ante quam dies fideicommissi esset cesserit, excludit substitutū. ibid.
legitimatus, verbum, idem importat quod legitimus. ibid.
legitimatus ob matrimonium parentum postea subsequutū, & omnes iuris effectus, quos legitimi habent, fortitur, & ad primogenia feuda, aliaque omnia quæ expressim filiis ex iusto matrimonio natis deferuntur admittetur. 2.39.a
legitimatus per subsequens matrimonium, non excludit substitutū vocatū sub conditione, si pater eius decesserit sine filiis legitimis & naturalibus, & de legitimo matrimonio natis. 2.38.b
Sed an legitimatus, succedat vnà cum aliis. 2.43.b
An legitimatus ab imperatore, vel comite, cæsa legitimatus quoad spiritualia itaq; possit promoueri ad ordines sacros. 2.42.a
An comes Palatinus possit filium suum legitimare? ibid.
Sed nunquid legitimatus habeat ius querelandi testamentum fratris instituta turpi persona. 2.42.b
legitimatus an excludat substitutum. 2.43.b
legitimatus an succedat in feudo: ampliationes & limitationes vide. 1.365.a
Et an succedat in emphyteusi. ibid.b
legitimatus per subsequens matrimonium succedit in feudo. 1.365.b
legitimatum ex subsequenti matrimonio nō tollere Ius primogenitu ræ iam nati. Cùm legitimatio retrò non trahatur in præiudiciū aliquius. 1.416.a
legitimatos per subsequens matrimonium succedere in feudis. 1.416.a
legitimatus an excludat substitutum. 2.37.b, 38.b, & 39.a
legitimatus per subsequens matrimonium absque dispensatione potest ad dignitatem promoueri. 3.375.nu.1.
legitimatus per subsequens matrimonium succedit in feudo. ibi.12.
Declaratur & limitatur multis modis. ibid.22.& seq.
Item succedit in emphyteusi. 3.376.nu.28.
Item excludit substitutū sub cōditione si decesserit sine filius legitimis & naturalibus. ibi.31.& seq.
Quid si fieret legitimatio in mortis articulo in fraudē substituti. 3.377.nu.53.
Item excludit fœminas dotatas stante statuto. ibid.
Item habet querelam inofficiosæ donationis. 3.376.nu.36.
Item rūpit testamētū patris ac si esset natus post testamētū. ibi. 39.
Item admittitur ad retractum. ibid.43.
Item ista legitimatio non reuocatur per superueniētia liberorū. ibid.40.
Quid si mulier non sit digna matrimonio. ibi.46
Legitimatus per subsequens matrimonium dicitur verè legitimus. 3.375.nu.3 &.28.
Ampliatur pluribus modis. ibi.4
Quid si tēpore matrimonij extent alij filij legitimi vel naturales. ibid.7.
Legitimatus per subsequēs matrimonium an ad effectum successionis sit habilis absque interuentu instrumentorū dotalium. ibi.9.& seq.
Legitimati per rescriptum an sint successibiles? 2.40.b
Legitimato filio naturali vel spurio post patris obitū legitimatio ipsa ad bona aliis medio tēpore ex successione ab intestato quæsita retrotrahitur, ita q; illa ipsis ab intestato succedentib. legitimatus auferre valeat. 2.38.a
Legitimati an succedant in emphyteusi. 1.263.a
Legitimi hæredes proprie, & expressè dicūtur etiam testamento instituti, si hæreditas aliquin ad eos ab intestato deferatur fuit. 2.36.a
legitimus ex matrimonio præfertur legitimato per principem post natiuitatem legitimi. 2.36.a
legitimus non est temerè pronuntiandus nisi cum legitimo contradictore. 2.36.a
legitimus, id ex, quòd ex mente legis est. 2.36.a
legitimum est etiam quòd à lege confirmatur. 2.36.a
legitimus ille dicendus, qui ex matrimonio cōtracto in facie ecclesiæ nascitur: oportet enim dicenti contrarium, non solùm inter parentes matrimonium non posse subsistere; sed etiam malam fidem amborum probare. 2.35.b
legitimæ ad suplementum agens an dicatur venire contra testamentū. 2.33.b
legitimæ supplementū petens tenetur omnia importare. ibid.
leprosus in ciuitate existens expellendus est, ne alios infectet. 2.46.b
leproso potest interdici ingressus ecclesiæ. 2.46.b
lepra superueniens non soluit sponsalia de præsenti. 2.46.b
lex correcta etiam in ar. allegari non potest.
lex, si quis in tantam. C. vnde vi practicari potest etiā excipiendo, quādo spoliator agit super „prietate: q̄a re" spoliat" poterit excipere de dominio amittēdo ex dicta constitutione. 2.48.a
lex hūs varios intellectus non potest aliegari ad decisionem. 2.50.b
Lquories. C. de rei vendica. in re dubia locum non habet, hoc est, cum secundus emptor rem sibi prius traditam nō liquido probat. 2.48.b
lex j. de sacrosan. eccl habet locum in quocunque testamento facto: &c. ab illo, qui non est in articulo mortis. 2.47.q
lex est inuentio, & donum Dei. 2.47.b
lex secundum titulum, cui subiecta est, intelligi debet. ibid.
lex debet esse de casu dubitabili. 2.47.b
lex, error. ff. de iuris & fac. ignō. nō ꝓcedit, quādo vtraque pars tractat de damno euitando. 2.48.a
lex quando non alsultat, & quando resultat. 2.50.b
lex noua debet intelligi secundum antiquas. 2.50.b
lex, hodie. ff. de pœnis, nō habet locum in pœnis à statuto determinatis, sed est præcise seruanda. 2.49.b
lex est perpetua nec vnquam moritur. 2.47.b
lex debet esse generalis. 2.50.b
Potest tamen fieri lex contra certam & singlem personam. ibidem
lex non debet esse imposita verbis. 2.50.b
Nec partes præsumuntur fecisse pactum nugatorium. ibid.
lex vna per aliam distingui etiam si sit posterior. ibid.
Quādo lex antiqua ponit casum specē, lex noua gñalē corrigens non habet derogare illi specialiter. 2.50.b
lex vel statutum semper est in viridi obseruantia, etsi post multū tēpus casus legis non veniat, secus tamen si casus euenerit, & contra legē vel statutum fieret actus. 2.47.a
lex ciuilis obligat in foro conscientiæ, & contra faciens legi peccat mortaliter. 2.47.a
lex exprimens aliquos casus ratione frequētioris vsus nō intelligitur exclusus, aliàs minus frequens. ibi.2
lex noua imponēs pœnā cōcurrens cùm lege vetere et pœnali, quælibet pœna pt imponi quam prosecutus est accusator. ibid.a
lex reprobans consuetudinem non solum intelligitur de præterita, sed etiam de futura. ibid.
lex statuens super matrimonium, ac super alia spiritualia per quæ interdimantur matrimonia, non habet vim legis. tomo secundo, pagina 47.a
lex noua superueniēs extendi ad æquiparata alegeantiqua. 2.50.b
lex vel statutum ꝓcepta verbis vniuersalib. de futuro contingentib. actus & nō cōcessioné quæ restringit ad habiles, nō habet locū ratione publicæ vtilitatis. 2.47.a
Quādo lex Codic. est canonizata, si corrigatur per ius authēticū, tū non intelligitur correcta, sed debet obseruari. 2.51.a
lex. 2. C. de rescin. ven. non habet locum in transactione. tom.1. 47.a
lex vel statutum contra ius naturale siue gentium non tollendo ipsum simpliciter, sed disponendo in præiudicium alicuius emanās, si dubitetur an subsit iusta causa vel non, præsumit ex iusta causa emanasse & sic pro principe vel statuente, adeò quòd non admittitur ꝓbatio in contrarium. 2.49.b
lex, princeps, vel statutum potest prohibere, quòd non iuretur super contractibus. 2.48.a
lex quælibet, dispositio, vel declaratio, non sunt alicuius momenti, si per annos decem nō fuerint in vsum receptæ, sed cōtrarium fuerit obseruatum. 2.49.a

Lex si

Vtriusque Iuris Opiniones.

Lex, si quādo. C. vnde vi. procedit etiam in vi turbatiua & compulsiua 2.48.a
Lex si quis maior. C. de transac. habet locum, in omni conuentione iurata. 2.50.b
Lex de sui substantia scriptis opus non habet, atque ideo clara populi voluntate ferri potest. 2.49.a
LEX quādo exprimeret aliquem casum ratione frequentioris vsus, non tamē per hoc intelligitur excludere alios casus minus frequentes. 2.49.a
Lex pœnalis extenditur de vno correlatiuo ad aliud. 2.49.a
Lex vel constitutio quæ præcipit vel prohibet in fauorem Dei, vel ad commodum publicum, si emanat super eo cuius cōtrauentio alias de se generabit peccatum mortale, non tollitur desuetudine, etiam si à principio recepta non fit, 2.49.a
Lex, vel statutum semper est in viridi obseruantia, etiam si post multū tempus casus legis non veniat, secus si casus euenit cōtra legē, vel statutum actus fieret. 2.49.a
L. 2. C. de rescin. ven. remedium non datur venditori scienti verum valorem rei suæ, etiam si sit deceptus vltra dimidia iusti precij. 2.49.a
L. 2. C. de rescindēda venditione, in omnibus bonæ fidei contractibus locum habet, etsi in stricti iuris conuentionibus silescat. 2.48.b
Lex vel statutum potest distinguere vel limitare ius diuinum ad hoc vt peccatum excludatur, vel euitetur. 2.49.b
Lex tamen si cōtraria consuetudine tollatur, nunquā tamen vel lōgissima dissuetudine abrogabitur. 2.49.a
Lex seu reformatio edita à Principe, si vsu non fuit recepta, non punit transgressor. 2.49.a
Lex quæ de clericis quidquam disponit, quatenus canonibus aduersa non est, seruari debet. 2.49.a
Lex finalis. C. ad l. Iul. maiesta. quoad pœnam de nouo impositā cōtra commitentē crimen læsæ maiestatis in Principem, non extenditur ad Rempublicam Romanorum, nec ad alium. tomo secundo, pagi. 49.a
Lex positiua condita ab habēdi potestatem legis condēdæ, obligat in foro conscientiæ, non secus quam in foro contentioso. 2.49.b
Lex sanctimus C. de iudic. procedit etiam in ficto seu. præsumpto cōtumace. 2.49.b
L. interdum §. qui furem ff. de furt. intellectus. tomo secudo, pagin. 49.b
L. bene à Zenone. C. de quadri. præscr. & eius dispositio habet etiam locum in inferiorib. principio. non recognoscētib. superiorem. to. 2. 49.a
Lex. fi. C. de insti. & substi. non loquitur de tacita vulgari, sed de tacita pupillari. 2.49.b
lex quando facit differentiam inter agnatos, & cognatos videlicet vocando agnatos, & cognatos excludendo, frater ex parte patris tantum vocatur cum vtrumque coniuncto. 1.31.a
L. si vnquam. C. de reuoc. don. locum non habet in re minima sed bene locum habet in re notabilis æstimationis. 2.47.b
lex reprobans & prohibens seu tollens consuetudinem, intelligitur tām de consuetudine futura, quām præsente. 1.153.b
lex obscura nulla lex est. 4.204.b
lex omnium consensum requirit. 4.176.b
lex ab analtasio. C. mandati, quomodo intelligenda. 3.82.nu 37 42.
lex diffamari. C. de ingenuis manumis. quando locum habeat 3.82.nu.1.
lex finalis. C. de nouatio. an habeat locum in delegatione. 3. 175. n.49.
Quid in ſtipulatione pœnali. 3.176.n.67.
L. 2. C. de rescin. ven. remedium non habet locum quando in contractu venditionis iuramentum interuenerit. 2.50.a
L. si vnquā. C. de reuoc. don. locū etiā habet & procedit in donatione iurata, secundum receptiorem Doc. sententiam, quia si hīa tempore matrimonij renūciat successioni paternę in manu patris quod do re contenta esse velit, filij d. mulieris postea succepti, nō poterit idem lex si vnquam. C. de reuocan. donat quando locum habeat. 3.195.nu.1.
lex si quis maior. C. de transact. quomodo intelligenda. 3.71.nu.1.
lex si vnquam. C. de reuocan. donat. an habeat locum in iure quæsito 3.196.nu.40.
An procedat in donatione ad causam. ibi.40.
Quid in donatione remuneratoria. ibi.46.
L. si quis in tantam. C. vnde vi. habet locū etiam in seruitutib. prædiorum 2.47.b
In diffamari. C. de inge. manu. competens iudex diffamati est adeundus, non diffamantis. ibidem
L. si conuenerit. ff. de iurisd. omni. iu. non habet locum quando iudex, cuius iurisdictio est prorogata, erat præsens, & prorogationem accessit. 2.48.a
L. si quis in aliqua. C. de transact. an locum habeat, vbi aliqua iusta causa præ quis se excusare a pœna, & an habeat locum mora purgatio, & de iure communi: & an in quolibet contractu, & vel tunc omnium ita soluta de tota terra parte. 2.48.b
lex si quis maior, habet locum in omni conuentione iurata. 1.616.a
L. si. C. de conuenti. prohibens amplexum codicillorum quando quis succubuit in via testamenti: procedit in actore, non autē in reo, qui potest opponere plures exceptiones, 1.211.b
L. si quis in alio. C. de transact. non solum locum habet in contractu transactionis sed etiam in contractu venditionis, & in quacunque alia promissione iurata, ac in omni alio contractu. 2.50.a
L. si vnquā. C. de reuo. don. locū et habet & ꝓcedit i donation. iur. 2.47.b
lex cille dicitur, quod in ratione consilii. 4. ibi. nu. 126.
lex frustrà quæritur, vbi est ratio viua. ibid.nu.127
Lex secundum eius naturam, & proprietatem debet esse cōscripta ad communem vtilitatem. 4.312.nu.8.
Lex, seu decretum Principis sunt interpreteanda secundum communē sensum, non particularem legislatoris. vel Principis. 4.313.nu.8.
Leges non possunt complecti singulos casus. 4.232.nu.14.
Et ideo procedendum de similibus ad similia. ibid.nu.15.
Leges in scholis diglutiuntur, in palatiis digeruntur. 4.234.nu.50.
Leges sapiunt, cum practicantur. ibi.nu.52.
Leges debent addisci in iuuentute, & earum vsus semper continuādus est. 4.244.nu.36.
Leges ante omnia seruandas esse. 4.272.nu.89.
Leges vbi habemus, frustra quærimus rationem. ibid.nu.90.
Leges debent publicari ad hoc, vt vires habeant. 4.287.nu.7.
Lex secunda. C. de rescin. vend. quomodo intelligenda. 3.103.nu.1
An locum habeat in laudo. ibid.11.& seq.
Quid in diuisione. ibid.25.
Quid in venditione facta per procuratorem. ibid.26.& seq.
Quid stante pacto de retrouendendo. 3.304.1.235.
Quid si venditor iurauit non contrauenire, ibid.43.
An locum habeat in feudo. 3.309.nu.74.
Quid in emphyteusi. ibid.75.
Quid si in cōtractu interueniat iuramentū ex certa scientia. ib.78.
Quid si fuerit renuntiatum. 3.306.nu.89.
Quid si venditor sciebat verum valorem. ibid.98.
Quid si in re vendita reperiat thesaurum. ibid.111.
An huic remedio præscribatur spatio triginta annorum. ibi.108.
Lex quotes. C. de rei vendi. nō habet locum in cōtractu matrimonij. 3.208.nu.38.
Quid in contractu facto à Principe. ibid.39.
Quid in feudo. ibid.40.
Lex quoties. C. de rei vendicat. præsumitur semper remtraditam fuisse primo emptori si vterque probet traditionem. 3.209.nu.51.
Ampliatur, & limitatur. ibi.
Lex Fœminæ. C. de secun. nup. an procedat si filij extarent tēpore trāsitus ad secunda vota & decederent ante mortem matris. 3.218.nu.25.
Quid si mulier nubat de consensu primi viri. ibid.2.& seq.
Quid in lucro acquisito Vxori post mortē viri ex forma statuti. 3.218.nu 15.
Quid in muliere iudea. ibid.20.
Quid in quæstis à marito titulo oneroso. 3.219.nu.40.
Lex hac edictali. C. de secun. nupt. non habet locū si cōiunx aliquid est consequuta titulo oneroso. 3.223.nu.63.
Nec in donatione remuneratoria. ibid.64.
Nec in filius spurius præcedentis complexus. ibid.73.
Lex generalis non cōprehendit casum primilegiatum. 3.348.nu.1
Lex declaratoria trahitur ad præterita. 3.323 nu.10
Lex corriges in vno ex correctatius censetur etiam in alio corrigere. 3.352.nu.36.
Ampliatur, & limitatur multis modis. ibid.
Lex generaliter loquens non tollit primiegium alicui specialiter concessum. 3.348.nu.3.
Legis dispositio intelligitur de primo actu. ibid.1.
Ampliatur multis modis. 3.349.nu.19.
Limitatur. ibid.27.& seq.
Quid in dote. ibid.20.
Quid in vltimis voluntatibus. ibid.21.
Quid in contractibus. ibid.22.
Quid in beneficialibus. ibid.23.
Quid in pia causa. ibid.26.
Quid in dispositione negatiua. ibid.27.
Quid si primus actus sit inualidus. ibi.30.
Limitatur pluribus modis. ibid.31 & seq.
Quid in dispositione fauorabili. ibid.37.
Quid dispositione conditionali. 3.350.nu.41.
Quid in primiegiis. ibid.44.
Lex inocentius. C. ad Trebellia. an habeat locū vbi duæ quartæ detrahūtur. 3.363.nu.10.
Lex per diuersas. C. mandati. quomodo intelligenda. 3.81.nu.1.
lege quod cautum non est, id nec legis dispositionem inducit. 4.205.a
Si in lege, vel statuto derogetur cuicunque consuetudini contrariæ, derogatio huiusmodi ad præsentes, seu de præsenti vigentes consuetudines refertur. 2.47.a
legem non ignorant iuris periti præsertim in reb. & negotiis forensib. versati, aut iudicandi munere. aut consulendi iudendive, & agendi officio fungentes. 2.46.b
lege scripta deficiente succedit consuetudo loci si extat, qui intelligatur. 2.46.b
legis casus tollit omnem dubitationem. 2.50.b
legum expressio in dispositione, ac legitimatione cōtra quas fit dispēsatio non est necessaria, nisi anās quid graue præiudicium inferatur. 2. 41.a
legistis magis creditur quam canonistis in materia merè legali. 4.270. nu.74.
legem vbi non habemus, pro decisione ad principem recurrere debemus. 4.277.nu.123.
leges loquentes de clericis in his, quæ nō contradicunt canonib. fiunt obseruandæ. 2.47.b
lex, si colonus. C. de agri. & censili. in. locum habet non solū in rebus immatis, verum etiam in rebus inanimatis. 2.47.b

leges

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index in Communes

Leges multæ non sunt ad vnum propositum allegandæ. 2.51.a
Leges quilibet ferre præsumi. ibid.
Legi prohibenti non in cassum cum iureiurando renunciabitur.tom.2.30.b
Legum determinationi in foro ecclesiast. plerúque statur,nisi diuersum iure canonico constitutum reperitur. ibid.
Leges non possunt dici anteriores,quamuis sint in titulo anteriori. ibidem
Leges ciuiles debent seruari etiam in ecclesiis quando non reperi.contrarium de iure cano. ibid.
Leges per Gratianum decretis insertæ,non sunt canonizatæ,nec habét maiorem vim in foro canonico,quàm si in volumine iuris ciuilis essent relictæ. ibid.a
Leges neque in paupertate viuere,neque in anxietate mori permittút. 2.247.a
Legis virtus est imperare,vetare,permittere,& punire. 2.247.a
Legis beneficio minimè fruantur ij,qui contemnendam eam esse cesserunt. ibid.
Lege imperatorum non in omnib.ecclesiasticis controuersiis est vtendum. ibid.
Leges sunt sacratissimæ. ibid.
Leges ab omnibus sciri & obseruari debent. ibid.
Leges non sunt impositæ verbis,sed rebus. ibid.
Leges le accommodant ad ea,quæ frequentius, non quæ rarò accidút. ibidem
Libellantem censeri confiteri omnia quæ in libello continentur. 2.51.a
Libellus.In vniuersalibus actionibus,vt petit.hæred.actione pro dote, tutelæ, pro socio,& similibus procedit libellus incertus. 2.55.b
Libellus in condictione indebiti. 1.514.a
Debent in libello res specificè declarari. 2.55.b
Libellus in actione famosa,debet continere locum & tempus. 2.52.b
Libellú ineptum producens,item mutans libellum,addens,seu minuès in expensis debent condemnari. 2.55.a
Item in variante. ibid.
Libellus nouus an dicatur,quando additur vel minuitur. ibid.
Libellus potest esse pro parte aptus,& pro parte ineptus. ibid.
Libellus alternatiuus quibus casibus procedat. 2.55.b,& 56.a
Et quibus casibus libellus generalis procedat. ibid.
Libellus quibus casibus non requiratur. 2.54.a
Effectus libelli debet considerari. 2.54.b
Libellus ineptus,etiam parte non opponente,est nullus. ibid.
In libello an requiratur conclusio. 2.54.a
Et an requiratur declaratio diei ad petitionem partis. ibid.
In summariis valet libellus obscurus etiam parte opponente.2.55.b
libellus in actione,de in rem verso. 1.539.a
Sed nũquid libellus debeat contine locum & tẽpus contractus.2.56.a
libellus in iuramento in litem,& in iuramento affectione. tomo 1. 607.b
libelli incertitudo.Accusó & denũtio,talis libellus de iure sustinetur, & processus super eo formatus,etiam si prædictorum alterum per se admitti non debuisset:quia ineptitudo in parte libelli non vitiat totum libellum alias aptum. 2.57.a
Libellus agentis coniunctorio nomine,debet concludere conuentum condemnari sibi coniunctorio nomine,ad dandum &soluendum ip si pro quo agit,vel alteri pro eo legitimè recipienti:nec procederet, si peteret,condemnari ad sibi dandum & soluendum coniunctorio nomine. 2.57.a
Libellus impropriatur,vt saluetur. 2.56.b
Limitatur,ibid.
Libellus in quo petitur plures reos debendi insolidum condénari procedit,licet libell.ins non dixerit,q̃ vnica solutione vult esse conténtus. 2.57.a
Libellus contrarius non debet admitti. 2.56.a
In Libello non est necesse exprimere nomen actionis,sed est, quòd ex facti narratione appareat agentibus ius competere. 2.57.a
Libellus in quo possidens ciuiliter tantum petit se manuteneri & nó turbari in possessione,& etiam se introduci ad corporalem possessionem per alium occupatam de iure,procedit & fuostinetur.ibidem
An in eodem libello possint plures ex diuersis causis & ad diuersa conueniri. 2.56.b
Libellus in actione furti,& in condictione furtiua. 1.454.b
Libellus an requiratur pro executione sententiæ. 1.313.b
Libellus in actione iniuriarum. 1.525.a
Libellus in actione ex empto. 1.245.b
Libellus in petitione hæreditatis. 1.488.b
Libellus in iudicio quorum bonorum. ibi.
Libellus.Cùm ciuiliter agitur de crimine,non requiri in libello solẽnitatem l.libellorum si de accusat. Nisi crimen tale sit, quòd infamet.Tunc enim inferendum esse locum & tempus. 2.53.a
libellus alternatiuus regulariter non procedit. 2.56.a
Libellus duplex & implicitus,continens contraria, seu actiones cõtrarias & incompatibiles,admittitur alternatiuè,non copulatiuè propter probabilem agentis dubitationem. 2.52.a
libellus incertus & generalis admittitur,si non opponatur. 2.52.a
libellus generalis.Procedit libellus iste:Peto omnia prædia quæ possides in tali villa vel castro. 2.52.a
libelli copia.Copia libelli est danda reo sumptibus actoris. tomo 2. 56.b
libellus ciuilis super delicto.In libello ciuili ciuiliter oblato super delicto infamante,debet apponi locus & tempus: 2.52.b
libelli famosi auctor in alterius infamiam,ꝺ veritatem punitur pœna capitis, 2.52.b
libellum emendare, vel mutare ante litis ꝓtestationem,permissum est nó post eã.Nisi fiat mutatio in secunda instantia:aut etiam in prima in iudiciis vniuersalibus. 2.53.a
libellus,clausula saluo iure calculi, posita in libello, facit libellum incertum. 2.56.b
libellus incertus super fructib.damnis,& interesse,vsuris,aut expensis accessoriè petitis a.mittitur. 2.52.b
libellus in criminalib,procedit,&in eo potest fieri cumulatio,si actor principaliter agat criminaliter, & rem ablatam petat incidenter. 2.52.b
libellus non est necessarius,quãdo imploratur officium iudicis 2.52.a
libellus in possessorio.Licet in libello oblato i petitorio teneat actor probare causam debiti petiti,seu titulum rei petitæ,aliàs succubit; non tamen in possessorio. 2.52.b
libellus,in quo actor dicit rẽ quam sibi restitui petit,ad se pertinuisse iure dominij vel quasi,procedit de iure. ibid.
libellus an in scriptis offerri debeat,nec ne. 2.52.a
libell⁹ i criminalib.requirit expressionẽ tẽporis& loci delicti,aliàs nó valet etiam parte non opponente. ibi.b
libellus calumniosus aut euidenter iniquus,potest etiam ex of.iud. reiici. 2.57.a
libellus probat,& fidem facit contra libellantem. 2.53.a
libelli famosi lector si eũ statim haud lacerat,eadẽ ꝑrsus pœna afficit qua eius conscriptor. 2.51.a,& 52.b
libellus non est necessarius sed sufficit quod redigatur in actis qualis qualis petitio nisi a reo petatur vt offeratur libellus in scriptis. 2.51.a
libellum non vitiat ordinis peruersio. 2.51.a
libello nó est necessaria expressio nominis intentatæ actionis. 2.51.a
libellus incertus procedit quantum ad interrumpendum præscrip. 2.55.b
libellus gẽralis, Quando iurisd.attribui certo casu debet specificari, alias non procedit libellus generalis. ibid.
libellus in quo cõtinẽt duæ actiões: quæ ita se habeãt,ꝙ sententia lata in vna,obstat exceptio rei iudicatæ in alia,non procedit. 2.51.b
libelli oblationem die feriata fieri non posse. 2.51.b
Valet libellus,pero rem cum omni causa. 2.55.b
libelli ineptitudo omnia prorsus vitiat,labefactat,atque euertit.to.1. 2.51.b
libellus in causis summariis,etsi generalis sit:obscuréque compositus fuerit,valet ramen parte non opponente. 2.51.b
libellus non potest emendari post litem contestatam. 2.51.b
libellus cum clausula,saluo addendi, minuendiq; iure ꝓpositus,nec minui,nec augeri,nec mutari potest. 2.51.b
libellus & si ab eo qui illũ proposuit declarari possit,tamen ab ipsius hæredib.haud poterit. 2.51.b
Libelli conclusio est attendenda. 2.54.a
Libellum ineptum potest iudex dentibus lacerare. 2.54.b
Libellus sine causa non valet. 2.54.b
Libellus requiritur, quia vbi nulla est petitio, ibi nulla sequi potest condemnatio. 2.54.a
libelli causa semper est attendenda & probanda,quando est talis, sine qua libellus non procederer seu non esset receptus. 2.54.b
libellus obscurus & incertus admittitur in ciuilibus, nisi contra eum opponatur. 2.55.a
libellus super remedio recuperandæ quomodo debeat concludere. 3. 29.num.79.& seq.
libellus sustinetur etiam per impropriationem verborum. ibi.72.
libellus in remedio recuperandæ non requirit vt tempus in eo appo- natur. ibid.74.
libellus in actione mandati. 2.78.a
libellus in expressa hypotheca. 1.499.a
in tacita ibid.
in Saluiano interdicto.ibid.
libellus contra eum qui pro legato pio patitur se vocari in iudicio. 2.11.b
liberalitatem hominum captiosam interpretatio prudentium fregit. 2.59.a
liberalitate sua quis inops fieri non debet. ibid,
liberalis in necessitatibus nemo existit. 2.58.b
liberalitas commendatur. ibi.
liberalitas concedentis datur in feudi concessione. ibid.
liberalis dicitur ille, qui licet ex necessitate habeat conferre, tamen non habet conferre isti vel illi. ibid.
licet liberum corpus æstimationem non recipiat, potest tamen agi ad expensas si aliquis ex vulnere illato debilitatus remaneat. tom. 1.527.b
libera administratio concessa videtur,quando dicitur quòd procurator possit facere quicquid possit ipse dominus. 2.57.a
libera contrahens matrimonium cum seruo etiam ignorantes,non procreat filios legitimos. 3.379.nu.16. 4.265.a
liberatio,apocha,quittantia,& solutio,sunt paria, ibid.
liberi aliquando pro hæredibus vsurpantur. ibid.
Non liberans dominum inclusum cum potuit,priuatur feudo.tom. 1.378.a
liberatus non dicitur qui habet aliquod sanitatis interuallum. 2.59.a liberi

V triusque Iuris Opiniones.

Liberi positi in conditione,& etiam onere fideic. grauati,non censentur in testamento vocati. 2.57.a
Fallit,ibid.
liberi liberorum app.qui veniant. ibid.b
liberi nati ex illegitimo matrimonio,vel coitu,alendi sunt à parentibus de æquitate canonica. 2.57.a
liberis legitimis tantum,nisi in adoptantis vel arrogantis testatem transeant,non potest pupillariter substitui. 2.59.a
liberos non posse excludi ab alimentis,etiam iis casibus, quibus legitimam eis auferre licet. 2.344.a
lib eri primi gradus an computent fructus in Trebellianicã.3.263.nu.1
Ampliatur. ibid.:& seq.
Limitatur. ibid.5.& seq.
liberi primi gradus fructus tempore mortis testatoris perceptos non computant in trebellianicam. ibid.
Quid in dote. ibid.8.
Quid vbi duæ quartæ detrahuntur. ibid.10.
liberos naturales,mortua vxore,quam pater ipsorum duxerat, legitimari per subsequens matrimonium posse,non obstãte matrimonio intermedio. 1.435.b
liber rationum probat contra scribentem. 2.58.a
Fallit,ibid.
Limitatur,ibid.
liber rationum non probat pro scribente. 2.58.a
liber feudorum ligat etiam ecclesias & ecclesiasticas personas. 2.57.b
liber feudorum est approbatus. ibid.
libri censuales ecclesiæ,vel alterius loci probant canoni præstationem soluentis possessionem,& consequenter dominij rerũ ad ecclesiã vel alium locum pertinentium. 2.57.b
libri mercatorum edi debent ad instantiam creditorum. 2.57.b
libris contra scribentem plenè creditur. ibid.
liber censualis alicuius Monasterij,vel ecclesię non probat,nec posset fionem nec dominium eius rei, quæ in tali libro dicitur redituaria, nec potest fieri condemnatio virtute dicti libri ad reditũ in eo memoratum. ibid.
libris mercatorum vbi fides integra statuto habetur,& extra statutum ditionem haberi debet. ibid.
liber mercatorum non facit fidem in magnis summis pro se. ibid.
Si ex dispo.sta.credeñ. sit libris mercatorũ, an tale statutũ valeat & quibus casibus tunc credatur. 2.58.b
Libri mercatorum probant contra scribentes. ibid.
Sed quid si liber mercatoris continet aliquid pro se, & aliquid contra se,an possit per aduersarium pro parte acceptari & pro parte non. ibid.
Liber cõtinés plures partitas veras præsumiẽ verus,& nó falsus.2.57.b
libri mercatorum non probant in præiudicium tertij proscribentę & in notabili summa. ibid.
liber feuderũ est authenticus,& pót allegari ad decisiõ é causarũ.ibi.
libri empti,à patre,& traditi filio studenti non conferuntur. 2.58.a
libri mercatoris viuentis non probant pro ipso. ibid.b
libros communium opi.emendos esse. 4.287.nu.16.
libros plures habere vtile,& studendum esse. ibi.n.20.
librum rationum contra scribentem plenè,at pro scribente concurrẽ tibus aliis adminiculis semiplenè probare. 1.549.b
An autem liber rationum fidem faciat inter socios. 2.58.a
libri non possunt auferri a scolare,qui cessit bonis. ibid.b
liber an præsumatur verus verificatis pluribus partitis. 3.23.nu.1.
liberatio facta Vniuersitati nõ liberat singulos de Vniuersitate. 2.390. nu.19.
libri antiqui,an probent. 2.58.b
Et an probent inter alienigenas. ibid.
liber scriptus ab eo qui fuit de publico deputatus probat. ibid.
libri mercatorum,defunctorum faciunt semiplenam probationẽ.ibid.
libri non veniunt in tacita hypo. ibid.a
libros multos esse doctoribus necessarios. ibid.
libri mendosi emptor agere potest redhibitoria, vel quãto minoris.ib.
libri mendosi emptor agere potest redhibitoria , vel quãto minoris.ib.
libertorum successio etsi patronorum posteris in infinitum deferatur, tamen eorundem é latere cognatis vsque ad quintum gradum modo competit. 2.59.a
libertus patrono suo stipulari non potest. 3.368.nu.6.
libertus qui impetrauit ius aureorum annulorum negans se libertũ,il lud ius amittit. 3.221.nu.24.
libertus a collegio manumissus non tenetur honorem habere singulis de Collegio. 4.368.nu.48.
licẽtia hita a principe de cõstruẽdo molẽdinũ,ifluminepu.nauigabili excedit ad molendinũ pri⁹ illicite & sine licẽtia fabricatum. 1.357.b
licentia super feudo retrotrahitur. 1.345.a
licentia capitur in malam partem. 2.59.a
licentia prin o,& doctoratus post alium,non debet præcedere primò doctoratum. ibid.
licentia concessa ab Episcopo ingrediendi monasterium monialiũ intelligitur concessa pro prima vice. 3.349.nu.13.
licentia cõcessa parrochiano vt posset alteri quàm proprio facere testi confiteri,semel tantum intelligitur concessa. ibid.14.
licentia data ad extraheñ.bladum non durat nisi per sepré dies. 2.59.a
licentia data ad extraheñ.bladum non durat nisi per sepré dies. 2.59.a
licentia data alienandi rem emphi. ibi.
licentia data intelligitur de prima. ibid.
Quid de licentia data alienandi rem emphi. ibi.
licentia data,ex lapsu longissimi temporis. ibi.
licentia præsumitur data,ex lapsu longissimi temporis. ibi.
Quando in actu requiritur licentia,si peratur non præsumitur ex taciturnitate concessa. ibid.
Nec suffi.taciturnitas vbi requiritur licentia. ibid.
Nec suffi.peti,nisi concedatur. ibi.
Quid sit licentia,& an data possit reuocari? ibid.
licentia debet præcedere actum. ibi.
An licentiatus gaudeat benefi.doctorum. 2.59.a
licẽtiatus siposit longum tempus ad gradum promoueatur an præferatur aliis,qui medio tempore ad gradum sunt absumpti. 3.363.numero 1.
licentiatus in fauorabilibus habetur pro doctore. ibi.n.124.
licentiati retinent dignitates ecclesiasticas,vt doctores. ibi.n.25.
licitatio.Ad materiam licitationis rei communis,quæ cõmodè diuidi non potest. 2.59.a
licitum est ei qui perdidit furari in domo in qua lusit. ibid.a
licito tempore quiuis actus gestus præsumetur, si tum licito,tum illicito geri potuit. ibid.a
An lignamina vi fluminis impulsa retinere liceat. 1.358.b
limitata Causa limitatum parit effectum. 2.59.a
limitare potest actum is,in cuius potestate est illum facere, vel non facere. 2.59.a
limitarè disponere est perfectè disponere. 4.180.b
liquidi ad liquidum fit compensatio. 2.19.b
literæ commendatoriæ non obligant scribentem. 2.62.b
Quòd literæ principis,debeant seruari pro lege. 2.63.a
literæ episcoporum figillatæ probant. ibi.a
literæ solæ ius non dant,neque probant. 2.61.a
literæ subreptitiæ sunt ipso iure nullæ. 2.62.a
literæ subreptitiæ ad litem vel etiam ad beneficia contentiosa impetratæ,non sunt prorsus nullæ,sed iurisdictionẽ confirmant,licet exceptione elidi possint. 2.62.b
Si scribo ad te literam missiuam, in qua confiteor me debitorẽ tuum de mille:si moriar antequam litera ad te peruenerit,non prænudica hæredi meo. 2.62.b
literæ,quibus rem aliquam mitti,vel solui scriptũest,nisi & expressim rem illam velpecuniam literarũ latori tradi præcipiatur,nõefficiẽt quo minus priftina obligatio suo in statu nõ resteat si res literarum latori tradita, atque amissa,vel intercepta fuerit. 2.62.a
literæ lapidibus insculptæ non faciunt plenam probationem. 2.63.a
literæ obligatoriæ sunt reddendæ in redditibus liberandis. 4.188.a
literæ missiuæ si retineantur probant. 2.62.b
litere in fauorem destinati ad clericatum assumunt vigorem si ille postea ordinetur. 3.28.n.10.
literæ mercatorum fidem faciunt si ille cui scribũtur illas acceptauit. 2.103.b
literatus non tantum necessario esse debet nobilis quàm plebeius. 2.62.b
literatus æquiparatur nobili,& censetur nobilis. ibid.
literis officialium an & quando credatur. 2.63.a
literis& scriptura is,in lapidibus æque colomnis,non minorem haberi fidem quàm literis. 1.141.b
literarum comparatio si plene adæquata sit, in ciuilib. causis perfectè probabit,si vero non per omnia similis ostenditur,vel in criminalib. causis semiplenam probationem gignet. 2.62.a
literis etiam episcopi aliquid de iure attestantibus,nulla fides adhibetur,si de leuissimo,vel saltem leui præiudicio agatur. 2.62.a
literis testimonialibus etiam episcopi aliquid attestantis,de iure non est adhibẽda fides,nisi in iis quæsunt leuissimi,aut leuis præiudicij. 2.62.a
literas alienas aperiens,ac resignans,vt scribentis aduersario illarum copiam faciat,falsi crimen committere censetur. 2.62.a,& b.
literas ad eum scribens, quo cum colloquium interdictum est,nullo se crimine obstringit,ac nullas prorsus pœnas luet. 2.62.a
literarum comparatio in criminalibus causis facit semiplenam probationem. 2.62.b
literas scribens ei,quem prohibetur aloqui,non punitur. 2.62.b
literas recipiens omnia in eis contenta approbare præsumitur.3.18.numero 1.
Ampliatur. ibi.2.& seq.
Limitatur pluribus modis. 5.19.n.8.& seq.
Quid in Instrumento ibi.2.
Quid in receptione laudi. ib.5.
Quid in ignorante. ibi.10.& seq.
Quid in extraneo. ibi.15.
litigans cum aliquo vt tali,non potest exinde eum imputare. 2.92.a
litigans contra communem opin.amittit causam. 4.279.nu.1
Et condemnatur in expensis. ibi.n.2.
Fall. nu.10.
litigantes locorum,vbi non sunt multi libri,debent esse cauti consulte Doct.locorum vbi sunt libri.& quare. 4.287.nu.21.
litigans temere condemnatur in expensis. 4.279.nu.4.
litigiosum non incurritur,si peremptа instantia res alienetur.tomo 2. 61.a
litigiosam rem non effici,sed ipsam actionem quando actione personali agitur lite contestata in iudicijs particularibus,tom. secundo, 62.a
litigiosi vitium non impedit alienationem quæ fit per cõsiccationem 2.62.a
litigiosum non incurri nisi propter litem iudicialem, secus proprer extraiudicialem. 2.71.b
litigiosum non inducitur per litis pendentiam incausa matrimoniali. ibidem.b

litigiosum

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index in Communes

Litigiosum non incurritur coram arbitro. ibid.
Litigiosum non incurritur,quando iudicium est personale. 2.61.b
Litigiosum non incurritur,si for of litigan.de parte sua cum fratre,lite pendente dec sua partem viro in dotem. 2.61.b
Litigiosi vitium incurritur,etiam in appellatio nis causa. ibid.
Litigiosa res pro dote alienari potest. 2.62.a
Litigiosa res obligari non potest. ibid.
Litigiosum non incurri si fiat venditio,quandocúque res desierit esse litigiosa. ibid.
Litis contestatio necessaria non est in causa appellationis. 2.62.a
Litigiosum non inducinisi quando per litigantes res alienatur. ibid.
Lis inchoata coram ordinario non transfertur ad rationalem Cæsaris si fiscus litigatori successerit,& sic instantia cepta cum defuncto nó trãsit aliquo modo in fiscú,quia fiscus ipse habet iudices ꝓprios.2.60.a
Lis non contestata tunc censebitur,cum reus vel negans vel concedés quod petitur,expressim dicat id non agere contestandi animo:poterit tñ à iudice cogi,vt purè respondeat:alias ꝺ illú vt contumacé iure procedetur. ibid.
Lis pendere dicitur per solam citationem, vt post attentata reducant ad pristinum statum. ibid.
Lis ad validitatem laudi lati præsumitur ex spatio longi téporis.3.319.nu.42.
Lis vniuersitatis non dicitur lis singulorum. 3.350.nu.12.
Idem in compromisso. ibid.13.
Si lis pendet coram vno iudice,non debet reus coram alio iudice fatigari. 1.598.b
Lite pendente nihil est innouan. 2.63.b
Lite non contestata processus est nullus. 2.60.a
Litis contestatio non est necessaria:quãdo agitur de restitutione in integ. 2.59.b
Litis pendentia super possessione non facit beneficium litigiosum.ibidem
Litis pendentia inducitur etiam per solam citationem, facta eiusdem executione. ibid.
Litis contest.Cogi quem posse præcise ad litem contestandam:Et quæ sit huius ratio. 2.60.b
Coactio ad contestandam litem fit captis pignoribus.Et per detentionem personæ. ibid.
Litis contest.requiritur,cum agitur de fœdere matrimonij: nec testes recipi,nec sententia proferri ꝑt fine contest.cum ambo sunt præsentes. 2.59.b
Litis conte.in quib.caus.& casib.non requiratur. ibid.
Litis contestatio fit per confessionem partis. ibid.
Litis contestatio est necessaria in processu:taliter quòd non potest deueniri ad sententiam definitiuam lite non contestata.tomo 2. pagi. 59.b
Litis contestatio omissa redditiudicium nullum,nec possunt partes illam vel tacitè,vel expresse prætermittere. ibid.
lis dicitur mota,cùm fuerit lis contestata. ibid.
litis æstimatio similis est emptioni. ibid.
lite contestata perpetuatur actio. ibid.
Litibus celeritas est imponenda. ibid.
Litibus finis est imponendus,ne immortales sint. ibid.
Litis contestatio requiritur in omnibus iudiciis possessoriis. ibidem
Litis contest.inducitur siue negetur ius,siue factum. 2.60.a
Litis contestatio.Reus præsens præcise compelli non potest ad litẽ cõtestandam:sed si nolit litem contestari,fiet missio in possessioné bonorum eius. ibid.
Lit.conte.an induca.per confessionem. ibid.b
Litis contestatio inducitur per verba iuris,vt tibi ius non competit & huiusmodi. ibid.
Litis contest.est caput cuiuslibet iudicij & eius fundamentum. tom.2. 60.b
Et ei renuntiari non potest. ibid.
Litis conte.inducitur etiam per dubitationem. ibid.
Litis conte.non requiritur,vbi petitur quem declarari excommunicatum. 2.61.a
An autem vbi imploratur iudicis officium sit necessaria litis conte. ibid.
litis conte.non est fien.in his quæ deducuntur per viam excep.tom.2. 61.b
Quid si reus respondet libello,cum protestatione, ꝙ non intẽdit litem contestari:An lis sit contestata. ibid.
litis conte.fieri debet etiam in causa pos. 2.61.a
litis contesta.Quod dicitur per exceptionem peremptoriam oppositã non inducilit.conte.limitatur non procedere,si testes super tali exceptione recipiantur,vel de ea probatio offeratur. 2.60.a
litis conte.non requiritur in causa dotis. 2.61.a
Nec in causa matrimoniali. ibid.
litis pendentia inducitur,etiam citatione non exequuta , quantum ad actorem. 2.61.b
litis pendentia causæ matrimonial.non induc.litigiosum. 2.61.b
litis pendentiæ fienda est mentio ad hoc , vt rescriptum valeat. ibidem
lites esse execrandas. ibid.
litis contestatio an inducatur per responsionem datam. tomo 2. 61.a
Etiam omissio vitiat processum. ibid.
Litis ob contestationem non efficietur res litigiosa si in personam agatur. 2.60.a
Litis contestatio an requiratur in renouatione priuilegij. 2.61.a
Quid in petitione restitutionis in integrũ ob lapsum fataliũ.ibi.
Quid in restitutione ad appellandum. ibid.
Litis contestatione inducti effectus non idcirco pereunt , ꝙ iudicij agitatio perempta sit,ac lata à iudicij obseruatione sententia proponatur. 2.60.a
Litis contestatio an requiratur in causis summariis. 2.61.a
Litis contestatio in criminalibus non est necessaria,quãdo reus est cõsumax,& exdispositione statutaria habet pro cõfesso:Etiam quod pars instet. 2.60.a
Litis contestationem probari tali scriptura,si in actis reperiatur scriptum,tali die litem esse contestatam. 2.60.b
Litis pendentia non inducitur,vbi libellus contra iudicandum, ante tempus producitur. 2.61.b
Litigiosum. Vitium litigiosi non incurritur si de rei dominio non agatur. 2.61.b
Litis contestatio requiritur in remedio c.reintegrandæ. 3.93.n.101.
Locatio ad vitam an habeat naturam perpetuæ locationis. 3.211.n.1.
Locatio ad longum tempus facta perprælatum & capitulum ex iusta causa & cum debita solẽnitate admittitur, licet alias non admitteretur. 2.64.a
Locatio si est permissa vsque ad certum tempus, vel vsque ad certam generationem,si fiat pro maiori tempore,vitiatur in totum,& non valet vsque ad tempus permissum. 2.64.a
Locatio perpetua induci videtur,& probari ex cursu 40. annorum,ꝙ bus conductor seu colonus terras coluit , & respondit domino de quota parte fructuum. 2.64.a
Locatio facta per maritum de bonis dotalib. non præiudicat mulieri so.ma. 2.63.b
Locationis & cõductionis in contractu , perinde atque emptionis & vẽditionis admittitur remedium l.secundꝛ,C.de rescind.vend.ibi quis vltra dimidium iusti precij foret deceptus. 2.64.a
Locatio non transfert dominium. 2.63.b
Locatio pro vno nummo an valeat. ibi.b
Locatio est nulla quando merces,in arbitrium conducẽtis collata est. ibidem.b
Locatio an finiatur,morte conductoris. ibid.b
Locatio non potest alteri fieri vbi est promissio de reuocando. ibid.b
Locatio non probat dominium. ibid.b
Locatio de nouennio in nouennium,an dicatur alienatio. ibid.b
Locationi consentiens illi stare tenetur. ibid.b
Locatio ab emphyteusi discernitur ex quãtitate pensionis,quia in emphyteusi datur modica pensio,solũ iure cognitionis dominij,in locatione autem magna. 2.62.b
Locatio potius dicitur quàm vẽditio:si fit constitutio annuæ pẽsionis per contractum. ibid.b
Locatio facta ad decẽnium,dicitur facta ad longum tempus:de tali locatione idem iudicatur,quod de venditione &alienatione.tomo 1. ibidem.b
Locator indigés re locata obsuam necessitatem potest inquilinum expellere. 3.211 n.1.
Limitatur pluribus modis. ibid.
Quid si res sit data in emphyteusi. ibid.5.
Quid si eadem necessitas imminebat tempore cõtractus, & tamé locauit. ibid.6.
Locare potest operas suas liber homo in perpetuum. tomo secundo, 63.b
Locare an vasallus sine consensu domini possit rem feudalem. tom.1. 368.a
Locator & conductor si respectiuè taceant post exactũ tẽpus locationis & conductionis videntur per consensum tacitum relocasse & reconduxisse. 2.64.a
Locator non potest in præiud. conductoris aliquid innouare tomo 2. 63.b
Locator tenetur ad factum,& sic ad patientiam,& pari conductorem vti frui re conducta,& eam præstare vt fruatur. tomo secundo, 65.a
Locator mittere potest custodem invito colono. 2.63.a
Locator finito tempore , pót aperire ostium clausum à conductore. 2.63.b
Locare feudum alteri vasallus quidem potest sine consensu domini ad modicum tempus,sed ad lõgũ tẽpus requiritur consensus Domini. 2.62.b
Conducens rem propriam etiam scienter ab alio,nó tamen propter ea videtur ius suum transferre in locatorem. 2.62.b
Locũ tenens seu verius substitutus,debet esse eiusdem cõdi.cuius est ille,pro quo seruit. 2.65.b
locumtenens seu subститutus,intelligitur subститutus periculo subститuentis. 2.65.b
locumtenens adueniente,eo pro quo est, non amittit iurisdictionem, si ille venerat pro modico & statim recessurus. 2.65.b
locumtenens excommunicati,non pót exercere iurisdictioné. 2.65.b
Nec potest esse locũtenens ille qui à prin. eligi non potuisset.tom. 65.b
locumtenens principis potest omnia quæ princeps. 2.65.a
locumtenens non potest locum tenentem constituere. 2.66.a
locumtenens non potest extra territorii exercere iurisdi. etiam voluntariam. 2.62.b
locum

Vtriusque Iuris Opiniones.

Locumtenens non est tantum honorandus quantum principalis.tom. 2.65.b
Si quis gessit se pro locumtenente sciente & patiẽte superiore,videtur tacite superior mandasse quòd se gereret pro locumtenente. 2.65.b
Locupletiorem quem non esse factum ex pecunia habita,qui vult dicere,debet probare. 3.10.nu.16.
Locupletari cum alterius iactura,id cum dolo par est. 4.181.a
Locupletari cum aliena iactura nemo debet: imò hoc lex abhortet.2.65.a
Locupletior an præsumatur quis factus ex re quæ ad eum peruenit. 2.65.a
Locus.si statuto cauetur ꝙ inquisitio debeat fieri in loco delicti,quali ter intelligatur. 2.65.a
Locus non facit hominem,sed homo locum. ibid.
Locus quando attendi debet ? & quid de loco contractus ? Quid de loco iudicij. ibid.
An autem Locus loci sit ponendus in accusa.& inquisi. 1.532.b
Quid si in vno Loco quis percutitur , & in alio moritur,quis locus debeat apponi? 1.532.b
Loco ab aliquo discrte expresso,qui vxoré nõ abducturam in ipso matrimonij contractu pacisci tur,proculdubio obligabitur. 2.65.a
Locus publicè notorius in criminalibus non est designandus per confines,& procedit accusatio,denuntiatio,querela & inquisitio.ibid.
Locus semper in omnibus instrumentis,sicut & tempus poni debet, ibidem
Locus,in quo fundata est Ecclesia antequã consecretur spectat ad Episcopi ordinationem. 3.28.nu.17.
Locus in quo destinatione hominum fundanda est ecclesia nõ gaudet immunitate ecclesiastica antequam per Episcopum fuerit primus lapis ibi dejectus. ibid.nu.17.
Locus contractus quo ad solemnitatẽ attenditur,&nõ locus distinatę solutionis, ibid.6.
Locus,in quo prima est facta conuentio attẽditur,licet ꝓtractus alibi renouetur. ibid.16.
Longum tempus quod dicatur. 2.65.b
Longissimum vitæ hominum tempus est centum annorum. ibid.
Longobardi quare sic dicantur. ibid.
Loquacitas suum coinquinat auctorem. ibid.
Loqui quis dicitur,voce,scriptis,vel nuntio. ibid.
In qualibet materia etiã pœnali,& tam odiosa,vel strícti iuris,quã fauorabili,communis loquendi vsus est attendendus. ibid.
Loquens.In generali sermone,non venit persona loquentis. 2.65.b
Loqui sine lege erubescimus. 4.205.n.121.
Loqui sine lege non dicitur,qui rationem adducit. ibi.n.122.
Lucrari dicimur,cum quasi debitum assequimur. 2.65.b
Lucrativus titulus quis dicatur. 2.66.b
Lucrum aliquod depascisci creditori cui pecunia soluenda,vel res aliqua restituenda est,non ante potest,quàm mora à debitore commissa iam fuerit,quamuis & ipse negociari cõsuetus sit,& eo loci , vbi debitum contrahitur, verosimiliter idem lucri facturus esse. 2.66.a
Lucrumquod quis ex reprobo ludo nactus est,restituere tenetur.ibi.b
Lucrum cessans is demum petere potest,qui negociari adsolet. ibid.
Lucrum marito delatum simpliciter per statutum, interpretatione tamen recipit à l.hac edictali.C.de sec.nupt.vt non consequatur verè maritus nisi quantum habet vnus ex filiis primi matrimonij. ibid.
Lucrum perdens dicitur sentire incommodum,licèt damnum non patiatur. ibid.
Lucrum cessans mercatoribus tantum debetur. ibid.a
Lucrum dotis quod maritus facit ex forma statuti ob mortem vxoris dicitur ex causa lucrativa. ibid.
Lucrum omne acquisitum vxori ex forma statuti per mortem primi viri,reseruatur quoad proprietatem filiis primi matrimonij si transit ad secunda vota. ibid.
Lucrum satis dicitur lucrari,qui adimpleuit voluntatem suam. ibid.b
Lucri app.non veniunt parua munera. ibid.
Lucrum nuptiale , quod maritus vel statuto , vel consuetudine ex de mortuæ vxoris bonis cõsequit nõ idcirco amittet,quia ad secundas nuptias transierit,quamuis illud eiusdem matrimonij liberis seruare teneatur. ibid.
lucrum cessans vt debeatur,probare debet,quis se mercatorẽ,se verisimiliter lucraturum,ac ipsum creditorem habuisse præ manibus cer titudinaliter merces quas emisset. 1.558.b
lucrum illud dicitur quod est absque onere æris alieni. 2.66.b
lucrum cessans etiam si non specifice probatũ potest tamen taxari per iudicem ex eius offic. 1.559.a
lucrum alicui alicuius contemplatione ablatum,illi eidem adscribitur cuius ratione auferur. 2.66.a
lucrum perdens dicitur suam facere deteriorem conditionem. ibid.b
lucrum cessans debetur per emptorem venditori. ibid.
lucrum deiatum filio propter transitum patris vel matris ad secunda vota,non imputatur ei in legitimam,sed vtrunque diuerso iure consequitur. 2.66.a
lucrum quod maritus acquirit per statutum post mortẽ mulieris, dicit adventitium ex causa lucrativa. ibid.
Lucrum,ꝙ alicui auferur contemplatione alicuius,debet ei applicari cuius contemplatione,aufertur. ibid.
Fallit vbi pœna apposita esset ex dispositione hominis: quia non acquiritur illi cuius contẽplatione acquisita est, sed venientibus ab intestato. ibid.
De lucro hæreditatis perdendo in sua persona tractans , radicato, videtur tractare de damno vitando,nõde lucro captando.2.66.b
Iudenti quicquid ad ludendũ mutuò datur,et fide iure repeti nequeat, de consuetudine contra ius valituracondicti ac repeti potest.2.66.b, & 67.a
Ludentibus mutuum factum à tertio , seu extraneo non ludente,nec eos receptante in domo sua , repetere potest , & sibi conceditur actio mutui. 2.66.b
Ludus qui consistit in ingenio & industria , prout est ludus scacorum licitus & permissus reputatur. 2.68.b
Ludus.ludens cum falsis taxillis punitur pœna falsi. 2.68.a
Et extra ordiné punitur.& pec.restituere debet; quia solius vicetis est turpitudo. ibid.
Ludus.Non valet pactum factum inter colludentes ne possint à ludo discedere,donec alter eorum totum perdiderit. 2.68.a
Ludus torneamentorum fieri potest à laicis. 2.68.b
Ludus scomessatum est licitus,non illicitus. ibid.
Ludus taxillorum & tabularum,cui & alearum ludus conformis est, cùm partim ingenio partim in fortuna consistat,& sic mistus est,pa rificantur,& communiter à pari iudicantur. 2.68.b
Ludus scacorum est permissus, cum in ingenio potius naturali,quàm forte consistat. 2.67.a
Ludos eos appellare non debemus,ex quibus crimina oriuntur.2.67.a
Ludus regulariter est de iure prohibitus. 2.67.a,& 68.b
An autem in ludo azardi acquisitum , possit cum bona conscientia retineri? 2.68.a
Si aliquid vendatur in Ludo,&postea euincatur,non est locus euictioni. 2.68.a
Intellige quando venditur collusorijalias secus. ibi.
Ludum inter alia crimina ac delicta connumerari. 2.67.a
In Ludo transactio facta non valet,neque tenet. 2.69.a
Ludo etiam alearum partum lucrum victus à victore hodie ob lucedi consuetudinem non repetet,dũmodo nulla in ludo fraus versata ꝓbetur. 2.66.a
Ludos oẽs,præterquã ludũ ꝓpriæ virtutis imperator ꝓpter blasphemias reprobauit,& penitus inhibuit. 2.69.a
Lupus viuit vento. 2.68.b
Lupum accipiens non debet lucrari præmium ꝙ datur si accipiat lupã prægnantem &c. ibid.
Lux quanto maior facit domum meliorem , nisi vbi panni venduntur 2.69.b
Lux.Qui malè agit,odit lucem. 2.69.b
Luxuriosa filia an debeat à patre dotari. 2.69.b
Luxuria non debet esse melioris conditionis quàm castitas. 2.69.b

M

Macedonianum non habet locum in duobus fratribus sub patria potestate existentibus mutuantibus in castrensi, vel quasi.to. 69.a
An excep.Macedoniani,posit filius cum iuramento , renuntiare? 2.69.a
Macedoniani excep,habet locũtatúmodo i mutuo pecuniæ,nisi dolus interueniret in aliis. 2.69.a
Habet locum etiam in filio fa.milite seu comite , vel doctore & compettit etiam fideiussoribus filij,etiam eo inuito. ibid.
Talis excep.potest quandocumque opponi etiam post sententiam, ibidem.
Macedonianum cessat in mutuo facto filio fa.mercatori. ibid.
Sucurritur ei qui obligauit rem pro filio fa.mutuũ accipiente.ibi.
Magis communis,& communis opinio in nihilo differunt , nisi quod magis communis præferatur. 4.233.nu.38.
Magis commu.superueniens non annullat pœnitus communem in cõtrarium. ibi.nu.39.
Quomodo. nu.40.
Quare. nu.41.& seqq.
Magis commu.non tollit gestã tempore communis contrariæ nu.46.
Magis commu.est opi.quæ à pluribus , seu grauioribus Docto.recipit. ibid.nu.44.& 239.nu.4.& 5.
Magis commu.opinio cognoscitur per ponderationem,& numeratio nem authorum. 4.239.nu.3.
Magis commu.opinio,quo excessu numeri,& autoritatis Docto.cõstituatur,repositum est arbitrio iudicis. 101.nu.6.
Datur tamé quæda Theorica,vt in quæstione sterili data paritate authoritatis fiat excessu etiam vnius. 10.nu.7.
Declar. nu.9.
In quæstione ampla excessu numeri duorum, ibi.n.10.
Declara. nu.12.
Data paritate autoritatis efficiatur excessu vnius numeri ꝓ singulis decem. ibi nu.13.
Fiat omni excessu autoritas datã paritate numeri. ibi.nu.14.
Declara. 4.240.nu.15.& 16.
Sed quando pro vna cõmuni est excessus numeri ꝓ contraria ex cessus autoritatis, vt sit habens excessum autoritatis. ibidem,numero 17.
Verius reponi id arbitrio iudicis. ibid.nu.18.
Sed tamẽ dicitur,magis cõmunem esse,cuius excessus numeri est maior excelsis autoritatis contrariæ nu. 101.nu.23.
Et ecõtra cuius excessus autoritatis est maior excessu numeri. 4.241. nume.24.
Quãdo ambo excessus sunt æquales æquum est magis communem

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index in Communes

nem. ibid.n.25.& seqq.
Magis commu.opinio præfertur comuni contrariæ. 4.266.nu.3.
Magis commu. generalis præfetur communi in limitatione. ibidem numero 9.
Contarium. ibi.nu.11.
Magis commu potest limitari per communem ibid.n.12.
Magister qui sine causa,& non intra modum discipulum verberat punitur. 2.70.a
Magister scolæ non confert lucrum suum fratribus nec libros. 2.70.a
Magister potest impune corrigere.& verberare discipulos suos.2.70.a
Limitatur,ibid.
Magistri qui suscipiunt mandatum de docé. possunt petere mercedem & etiam cioaria præstita. 2.70.a
Magister in dubio non præsumitur in dolo sed causa disciplinæ verberasse. ibid.
Magistrorum priuilegiis non gaudent repetitores. ibid.
Magistratus quod facit,tota ciuitas facere censetur. 4.195.b
Magistratus sententia nō cognoscit appellationem tempore necessitatis. 1.398.a
Magistratus tempore officij non potest in ius vocari. 1.529.a
Fallit,ibid.
Magistratui,an,quando,& quatenus liceat resistere. 1.176.b
Magistratus officium assumens debet puniri pœna crimininis læsæ maiest. 2.69.b
Magistratus,si quid iniuste facit,officiales sui debent sibi contradicere & resistere,si possunt,alias tenetur. 2.70.a
Magistratus in iis,quæ fiunt voluntariæ iurisdictionis,non potest alteri se submittere. 2.69.b
Magistratus aut iudex ordinarius potest tempore summæ necessitatis aut seuientis belli ciues compellere ad pecunias reipubl. mutuandas,pro alendis exercitibus. ibid.
Magistratus & alij iudices,& potestates temporales cuiuscunque ciuitatis,licèt habeant iurisdictionem temporalem, possunt tamen pro suo tempore prohibere,ne frumentum,vel aliud extrahatur de loco illo cui præsunt. 2.70.a
Magna vel modica causa,personarum qualitatibus metitur. ibid.
Magnanimus quis esse præsumitur ex constructione ædificiorum. ibidem
maiestatis læsæ crimen,& aduersus quoscúque principes superiorem non agnoscentes,& aduersus quemcunque cardinalem cōmitti intelligitur,& censetur. ibid.
maiestatis læsæ crimen.huius criminis reus nemo efficitur nisisit subditus. ibid.
In crimine læsæ maiest.potest damnari memoria defuncti. ibid.
Suffic.tamen quòd sit subditus ratione originis vel domicilij. ibidem
Propter crimen læsæ maiestatis commissum per patrem , an filius perdat beneficium ecclesiasticum. ibid.b
maior pars creditorū potest concedere inducias quinquēnales in prę iudicium minoris partis,dummodo omnes fuerint vocati:& eo casu quo debitor volebat cedere bonis,alias non. 1.518.a
maior est ius vniuersalis quam indefinitæ. 1.514.a
Fallit,ibid.
maior pars in continentibus delictum an possit minori præiudicare.2.71.a
maior iurans non cōtrauenire,non pōt allegare se deceptum vltra dimidiam iusti pretij. 1.601.a
maior pars non potest ordinare vel dispensare quod vnus extraneus qui non est de vniuersitate vel capitulo det vocem. 2.71.a
maior pars capituli,collegij,vel vniuersitatis , quando possit præiudicare absentibus. 4.327.nu.9.
maior pars vbi agitur de aliquo actu explicādo ab vniuersitate suffic. ip in illo actu sint præsentes duæ partes illius vniuersitatis: & tunc, quod fac.maior pars illarum duarū partium est ratū habendū.2.71.a
Vbi requiritur maior pars consiliariorum,nō suffic.si in instrumēto dicatur,quod consiliarij ita fecerunt. 2.71.b
maior pars quod credit,pro veritate habetur. 3.168.nu.16.
maiori a parte factum,ab omnibus factum censetur. 3.170.n.7.
maiorem partem habens non minus obtinere debet,ac si omnes haberet. ibid.nu.8.
maior ex fratribus ille dicitur,qui longiori tempore bona administrauit ad propositum diuisionis inter fratres fien. 2.71.b
In his quæ sunt contra priuilegia,vel contra consuetum,an maior pars possit præiudicare minori. ibid.
maior nō tenetur probare esse infra tēp' petēdi restitutionem. 2.110.a
maior pars,an possit præiudicare minore parte non vocata. 1.631.a
maior pars decurionum dicitur esse,quando sunt cōgregatæ duæ partes ex tribus. 2.70.b,& 71.a
maior & minor in iure sumitur,variis modis. 2.71.b
maior de domo quis dicatur. ibid.
maior pt se submittere minori vel æquali i iurisdictione cōtētiosa: regus in volūtaria,q̄ per se potest exercere,vt est in comite legitimare filios suos,vel in cōsule emancipare filios suos apud seipsum,vel donationem insinuare,quam ipse facit. 2.70.b
maioribus nostris pares esse non possumus. 2.72.a
majori summæ minor inest. 2.71.b
maiores maiori pœna puniuntur. ibid.
maius impedimentum est tam naturale quam occidentale. 2.72.a
maius est delictum in committendo,quàm in omittendo. ibid.
maius est ius in re,quàm ad rem:& minus est ius ad rē,quā in re. ibid.
Maximum remedium ad lites finiendas est transactio, & iusiurandum. tom.2.72.a
Maximum ac præcipuum munus est fœminarum concipere,ac conceptum tueri. ibid.
Maioratus successor locationem ad longum tempus aut emphyteusim ab eo,cui successit,constitutam non necessariò seruat. 2.71.a
Maioratus successorem non damno afficit sententia in antecessorem lata. ibidem
Maioratus aut bonorum pari vinculo obstrictorum successor non offenditur præscriptione aduersus antecedentem possessorem absoluta. ibidem
Malæ fidei possessor recusatur,qui à vero rei domino admonitus, rem illam suam,non verò distrahentis esse,eam nihilominus emit.2.72.b
Mala fides quocunque tēpore ex scientia rei alienæ emergens,præscriptionem nondum perfectam disturbat. 2.71.a
Mala fides autoris nocet hæredi vniuersali, quo minus possit præscribere,etiam si ipse hæres esset bonæ fidei. 2.72.b
In Mala fide cōstituitur emptorp denūciationē ipsi ante emptionē factam,ne rem emeret. 2.72.a
Malæfidei possessor non lucratur fructus quantuncumque habeat titulum 2.72.a
Malæfidei pos.percipien.fructus,dicitur furtum committere. 2.72.a
Malæfidei pos.etiam de culpa tenetur. 2.72.a
Malæ fides superueniens circa vnū,interrumpit præscriptionem aliis. 2.220.b
Malæfidei possan repetat expensam factam pro custdia rei. 2.72.a
Mala fides defuncti impedit præscriptionem hæredis,volentis eam de nouo inchoare. 2.72.a
Mala fides defuncti impedit præscriptionem vniuersalis hæredis,vel successoris. 2.72.a
Mala fides indubio non præsumitur,sed potius bona fides. 2.72.a
Mala fides præsumpta 30.annis purgatur,atque extinguitur:& sic præsumptio malæ fidei tollitur 30.annorum curriculo. 2.72.a
Malam fidem excludere quamcunque præsumptionem ,siue ciuilem, siue canonicam. 2.343.b
Mala fides auctoris,nocet hodie sigulari successori. 2.72.a
Malæ fidei possessor nullo tempore præscribit. 2.72.a
malæfidei possessor tenetur de re,& fructibus perceptis & percipiendis. 2.72.a
malæfidei possessores eius quod in rem alienā impendunt,nullā habēt repetitionem. 2.72.a
male vtens re feudali ipsam det eriorando,debet ea priuari. 1.378.a
malefactor an non obstante saluo conductu possit capi. 1.535.b
An malefactor fugiens & se contra familiā defendens possit ab ea licite interfici. 1.535.b
Quid in fugiente, vel deliquente in ecc lesia an possit in ea capi ibidem.
Quādo malef.est cōmissum in loco notorio nō est opus q̄cōfitetur, vt puta in palatio communitatis. 1.532.b
maleficium,an comprehendat malè scriptum,vel malè dictum. 2.73.a
maleficium & is commisisse dicitur , q̄ vel iniuriam intulit,vel verbis quippiam aliud pœna dignum effutiit. 2.73.a
maleficium commissum infra duos confines iurisdictionū separatarū vterque poterit procedere. 2.73.a
maleficium non solum committitur malè faciendo,sed etiam malè dicendo. 2.73.a
malitia hominum malitiis obuiandum.est. 2.73.a
malitia supplet ætatem,quoad spōsalia. 2.73.a
malus.Semel malus semper præsumitur malus in eodem genere mali. 2.73.a
malo perseuerans,id malum prænouisse putatur.tomo quarto,pagina 195.a
malum minus ex duobus malis eligendum. tomo qnarto,pagina 232.nu.25.
mandans vulnerari tantūm , an teneatur de homicidio cōsequuto: 2.495.b
mandans fieri delictum,non punitur in loco, in quo fuit datum mandatum:Sed in loco,in quo delictū fuit consummatum.tom.secūdo 83.b
mandans delictum, eo non secuto,nisi atrox crimen fuisset,non tenetur,eo autem secuto,si expresse reuocasset mandatum, similiter nō tenetur. 2.73.b
mādans nō dicitur assassinus,nisi interueniat pecunia.vel spes aliquid quærendi. 2.73.b
mandans punitur eadem pœna qua punitur mandatarius ipse qui delictum commisit. 2.74.a,& b
mandans & mandatarius pari pœna puniuntur si statutum in rem loquitur,& est sequutus effectus tomo secundo, pagina 73.b
mandans non comprahēditur sub statuto puniente facientem maleficium,tamen si dicat , pro homicidio, vel pro vulnere imponatur talis pœna,secùs &c. 2.76.a
mandans torqueri non potest , nec contra illum procedi,nisi constet de mandato expresse& præsumptiue,nec mandatarij dictum sufficit,nec mandantis dictū nocet mandatario,&antequam de auxilio inquiratur,necesse est,vt de mandato constet. tomo secundo, 73.b
mandans alicui alapas instigi , vel os alicuius vulnere deformari,si homicidium subsequatur,an illius tenebitur.tomo secundo,pagina 73.b

Vtriusque Iuris Opiniones.

Mandans non tenē.de casu fortuito,nisi quando præuideri potuit. 2.78.b
mandans fieri homicidium;tenetur de homicidio propter mandatum: non autem ex mandato. 2.74.a,& b
mandās in vno loco committi delictum in alio territorio, & ibi fit cōmissum,punitur statuto loci,vbi commisit delictum, nō vbi fuit mādatum. 2.73.b
mandans non punitur vt mandatarius,in casu quo statutum prohibēs aliquod delictum fieri,loquatur tantum in personam delinquētis. 2.74.a
mandans non dicitur propriè facere,sed interpretatiuè. 2.74.a,& 75.a
mandans dominus post acceptam iniuriā famulo vel consanguineo aliquid in aurē,& ille famulus vel consanguineus paulò post aliquē interfecerit,tunc ille mandans tenetur de homicidio. 2.74.a
mandans famulo suo dominus iniuria ab aliquo affectus,vt eat, nec reuertatur donec ipse(dominus) intellexerit noua de illo qui ipsum iniuria affecit,si postea famulus illum iniuriantem occiderit,præsumitur ex mandato domini feciſſe. ibid.
An mandans & mandatarius eadem pœna tenean. & an mandans dicatur vere facere? 1.534.b
mandator quis propriè dicatur. ibid.a
mandās famulo sub his verbis,ne feuertatis domū,donec sentio nouū de tali,si famulus eum occidat, præsumitur mandatū occidendi ab ipso domino præcessisse. ibid.b
mandator maleficij nō ex eo quis probabitur,vt torqueri ea de re possit,quod sibi illud perpetrandum mandasse aliquis affirmet. ibid.
Vtrū mandans teneatur,si mandatarius excesſit fines mandati. ibidem
Si mandaui tibi vt emens pro 10.& emisti pro 20.& vtisr,non repetis nisi 10. 2.78.a
mandanda iam proximè,pro mandatis habentur. 4.205.
mandans,& faciens æquiparantur. 4.194.b
mandans Titio vt Sempronium vulneret,Titius verò eum occidat, an mandans teneatur de homicidio. 2.74.a
Quid si aliquis mandat committi maleficium,quod secutū non est, an mandans teneatur. 1.534.a
mandatarius excusat mandanté,siconfitetur delictū,vel homicidiū fecisse ratione propriæ odij,aut inimicitiæ. 2.75.a
mandatarius excusatur in delictis,propter mandatum superioris, modò id quòd facit non sit de genere prohibitorum,ideoque operarij & fabri excusantur de eo quòd operantur in re alterius ex mandato conducentis. 2.75.a,& 77.a
mandatarij dictum non est sufficiens contra mādantem,ita vt torturæ subiici possit mandans. 2.75.a
mādatarius est excusatus,quādo sumus in his,quæ sunt de genere permissorum,& quādo conducitur operarius ad incidenda ligna,& bona fide incidit,credens fundum esse conducentis. 2.77.b
mandatarius nō excusa.in his quæ sunt de genere prohibitorū:mitigatur tamen pœna in filio & seruo. 1.534.a
mandatarius delinquens,licèt perinde punitur atque mandans principalis,id tamē fallit inter alia nisi iustè se excuset,& verisimiliter putauerit se non delinquere. 2.74.b
mandatum ad compromittendum,emendum,vendendū,& similia præsumitur etiam post spacium decursum mille annorum.2.75.a,& 76.a
mandatum illicitum in generali mandato,vel promissione ,nunquam videtur mandari. 2.77.b
mandatum speciale,quis dicitur habere,quando est constitutus procurator ad alienandum,licet non dicatur in mandato specialiter, constituo te procuratorem ad aliepandum istam rem,vel illam. tom.2. 76.a
mandatū de soluen.creditori meo,potest reuocari re integra.Nisi fuerit notificatum cred. 2.79.a
mandatum procuræ proba.per literas mandant. ibid.
mandatum superioris in delictis excusat,si mandatarius facit,quòd de iure non sit de genere prohibitorum.tomo secundo,pagina 75.a.& 77.a
mandatum gratuitum esse debet. 2.75.a
mandatum morte mandatatoris finitur. ibid.
mandatum inualidum.Non valet mādatum,in quo cōstituens promittit habere ratumquicquid per suum procuratorem legitimè gestum exiterit. 2.77.a
mandatum à marito vxoris causam agente tum demū peti potest,cum semel illud recepit. 2.76.a
mandatum prælati seu rectoris ciuitatis in causa suæ ecclesiæ aut vniuersitatis,morte ipsius constituentis finitur etiam re non integra.2. 76.a
mandatum qui suscepit,mandati ob latā,leuem,ac leuissimam culpam tenebitur. ibid.
mandatum iurisdictionis generale,puta ad causas & iustitiā ministrandā in tali prouincia,vel loco non probatur per testes:sed per instrumentum,vel literas authenticas probatorias mādati,secundū quas probari debet. ibid.
mandatum quod est necessitatis non reuocatur morte mandantis.tomo 2.76.b
mandatum procuratoris pro quo etiam ignorante principalis promisit de iudicio sisti,& iudicatum soluendo,vt fit cōmuniter in instrumentis mandatorum,non expirat morte mandantis,etiam ante litē contestā. ibid.
mandatum probatur per instrumenta,per literas domini,& per teites. 2.401.a
mandatum speciale requiritur ad acceptādum beneficium nomine alicuius: & non sufficit generale,licet non requiratur spcialis beneficij expressio,sed sufficit generalis. 2.76.a
mandatum generale cōprehendit speciale sine quo mādatū generale redderetur frustratorium. 2.76.a
mandatum procuratoris potest probari per testes sicut per instrumētum. 2.76.a
mandatum ad matrimonium contrahendum,testibus probatur. 2.76.b
mandatum non exigitur proponendis absentiæ causis. 2.76.b
mandatum executiuum , nulla præcedente sententia cōdemnatoria vel vel parte non citata,decretum nullum esse dicitur. 2.76.a
mandatum ex sola tēporis diuturnitate & patientia,an præsumatur.2.. 76.a
mandatum ab eis,qui se procuratores dicunt,exhiberi iudices suaptè sponte,ac parte non petente,præcipere nequeunt. 2.76.a
mandatum generale, quo quis procurator cōstituitur , si in eo casus aliquis speciale mandatū exigens excipiatur,ceteros omnes casus, in quibus speciale mandatum requireretur , & qui alias cōprehēsi non essent,comprehēdet. 2.76.a
mandatum si reuocetur & reuocatio non fuerit intimata , an teneat matrimonium? 2.95.a
mandatum est præcipuum iudicij fundamentum,cuius defectus etiā refectis expēs non suppletur, 2.78.a
mandatum an possit probari per testes. 2.79.a
mandatum.Quando certum est quem non habere mandatum non admittitur,licet velit cauere.fallit in causa capitali. 2.79.b
mandatum indebitè factum,est mandatum nullum. 4.194.b
mandatum insufficiens,est nullum. 4.205.b
mandatum speciale in quibus casibus requiratur. 2.79.a,& b
mandatumspeciale requiritur ad petendum restitutionem in integrū. 2.77.a
Vbi exigitur mandatum speciale,regulariter sufficit generale cum libera,quoo specialiæquiparatur. 2.7.. b
mandatū ex diuturnitate tēporis an & quando interuenisse præsumat. 2.75.a,& 76.a,& 77.b
mandatum per æquipollens seruari non sufficit. 2.78.a
mandatum facti pro iplomet facto censetur. 4.194.b
mandatum reuocatum,est nullum. 4.205.a
mandatum ob temporis diuturnitatem non præsumitur. 3.122.nu.1.
Ampliatur, ibi.3.& seq.
Limitatur pluribus modis. ibi.6.& seq
Quid in mandato,vel commissione facta à iudice. ibi.4.
mandatum præsumitur ob temporis diuturnitatem in actu qui cōmuniter non solet fieri citra mandatum. ibi.6.& seq.
Quid in mandato enunciatio in instrumento antiquo. ibid.n.9.
Quid si cum antiquitate concurant aliæ coniecturæ. ib..o.
mandatum præsumitur interueniente scientia,& patientia principalis ibi.12.
Quid si agatur de modico præiudicio, ibi.13.
mandatum delegatorium præsumitur in sentētia antiqua .3.123.nu.20.
mandatum arbitrandi præsumitur ex diuturnitate temporis. ibi.21.
mādatum Vicarij præsumitur,si non negatur,& si negetur satis est illud probari per communem reputationem. 3.122.nu.11.
mandatum præsumitur per traditionem instrumētorū ad causam pertinentium. 3.123.n.27.
mandatum præsumitur ad inducendam bonam fidem. 3.122.n.17.
Quod declara,vt. ibi.
mandatum re integra expirat morte mandātis. 3.125.n.1.
Ampliatur, ibi.2.& seq.
Limitatur multipliciter. ibi.11.& seq.
Quid in mandato delegatorio. ibi.2.
Quid i mādato substituti,an expiret morte substituētis.ib.8.& seq.
mandatum non expirat morte mandantis etiā re integra,si principalis satisfecerit pro procuratore. 3.123.nu.11.
mandatū nō reuocatur morte mandantis,quando actus perficiendus confertur post mortem. ibi.13.
Limitatur pluribus modis. 3.124.nu.14.
mādatū super eo ad quod quis de necessitate tenetur,nō expirat morte mandātis. ibid.19
mandatum factum institori non reuocatur morte mandātis. ibi.1.20.
Ampliā,& limitā,vt. ibi.n.21
mandatū factū à iudice nūcio Curiæ nō expirat morte mandātis.ib.14.
Limitatur pluribus modis. ib.25.& seq.
mandatum etiam re integra non expirat morte mandantis fauore piæ causæ. 3.125.nu.32.
Idem fauore libertatis. ibi.33.
Idem fauore dotis. ibi.34.& seq.
mandatum procuratoris constituti in rem suam nō expirat morte mandantis. ibi.36.& seq.
mandatum procuratoris constituti à vulnerato ad faciendam pacē nō expirat morte mandantis. ib.38.
mandatum cum clausula,donec mandans reuocauerit,nō extinguitur morte,sed est necessaria reuocatio. ibi.nu.39.
mandatum non expirat morte mandātis quoad negocia cōtenta.1.125. nume.31.
mandantum re non integra non expirat morte mandantis. 3.125.nu 1.
Quid in prælato. ibi.2.& seq.
Quid in commendatario. ibi.n.4.
Quid in hospitalario. ibi.5
Quid in Vicario. ibi.6.& 9.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index in Communes

Quid in procuratore constituto ad negocia. ibid.10.
Quid in ꝓcuratore cõstituto à prælato,& à capitulo.ib.13.& seq.
Quid si constituens decedat sine herede. 3.116.nu.17.
mandatum superueniens lite pendente inducit ratificationem gestorũ prius in iudicio. 3.70.nu.16.
Ampliatur & limitatur. ibid.17.& seq.
mandatum factum à Papa capitulo cõprehendit singulos,qui illud implere possunt. 3.391.nu.16.
mandatum principis,quando princeps est de eodẽ loco,aliter quã per scripturam probari potest. 3.7.nu.22.
mandatum de occidendo an præsumatur datũ à patre filio per illa verba,non redeas domum,nisi sentiam nouum de hoc negocio,homicidio statim subsequuto. 3.414.nu.45.
Amplia & declara multis modis. ibid.49.& seq.
mandatum.Qui tenẽ.aliquid facere & mandat alij quòd faciat,si non facit,non excusa. 2.78.b
mandatum finitur morte mandant. ibid.
mandatum nunquam præsumitur,cum apparet ex actis non interuenisse. 2.79.b
mand.in ciuilibus,& criminalibus an præsuma.durare. ibid.a
mandatum ad causas non extendi ad futuras. ibid.
mandatum speciale requi.ad declaran. ibid.
mandatum expresse acceptari debet,aliàs procurator quis dici nõ potest. 2.77.a
mandato generali delictum vel dolus non includitur. ibid.b
mandati actione tenetur qui generaliter pecunias mutuas dare,aut ſgnerari,aut in rerum aliquarum emptionem erogare aliter nõ facturo mandauit,aut etiam qui alioquin facturo certa tamen rem emere,aut certo alicui mutuari mandauit. 2.76.b
An ex mandato tenea.quis etiam ad canonem,si quis suadẽte diabo.&c. 1.534.b
Mandati defectus exceptio quandocunque opponi potest. 2.79.b
Mandato reuocato iudice vel aduersario ignorante, ꝑ procuratorem gesta tenent ac præiudicant domino, etiamsi aliunde quam per viã intimationis à domino iudex vel aduersarius reuocationem tactam resciisset. 2.77.a
mandato facere,& motu proprio facere sunt paria. 4.198.a
mandati fines diligenter custodiendi sunt. 2.78.a
manifestum dicitur quod colligitur exverisimilibus cõiecturis..2.79.b
Manifestum dicitur,quod in veram notitiam totius populi, vel maioris partis est notorium. ibid.
manifesta crimina non indigent accusatione. ibid.
manifesta probationibus non indigent. ibid.
manus alicui si simpliciter amputari iubeat, & læua atq; inutilior sem per amputabit,at si vna tãtũ manꝰ iudicatũ sit, ñ ea resecabit 2.80.a
manus debilior debet in dubio amputari. ibid.
Sed an manus arida debeat amputari,vbi est manus amputan.ibi.
manus in dominum inticiens,debet feudo priuari. 1.377.a
manus si per condemnationem debuit amputari dextra,& fuit amputata sinistra,an debeat denuo dextra amputari? 2.80.a
manus pœna est quando fit instrumentum de feudo in fraudem domini. ibid.
Si conuentio dicat quòd res nõ exeat manum, intelligitur de dominio. ibid.
Ad manus ideſt in promptu. ibid.
manu propria si aliquid fieri debet,an fieri possit per alium. ibid.
manus mutilis,manus nulla est. 4.205.b
manum qui mutilat,aut debilitat,is membrum tollere dicitur. ibid.
Quando imponit pœna manus simpliciter,utelligitur in dubio de vtraque. 2.80.a
mansus,siue mansum,quid. 2.79.b
marcha , quot vncias contineat. 2.80.a
marchio non potest testari de marchionatu. ibid.
marchio alienando vnum castrum an prꝛiudicet filio. ibid.
marchionatus est dignitas regalis. ibid.
mare.de delictis & contractibus commissis & gestis in mari. 2.80.a
maritus secundò nubẽs,stantibus filiis primi matrimonij,priuatur proprietate omnium bonorum ad eum deuolutorũ titulo lucrativo ex bonis mulieris prædefunctæ. 1.171.a
maritus malæ vxoris malitiam patienter sustinens,hic suũ purgatoriũ sustinet. 4.229.a
maritus defendit vxorem,non contrà. 4.179.b
maritus impensas factas in bonis parafrenalibus vxoris tenetur cõpẽsare cum fructibus perceptis. 3.316.nu.3.
maritus,qui tenetur restituere integram doté potest reinere sibi quartam vigore statuti. 3.260.nu.3.
Licet regulariter maritus non possit conueniri vltra quam facere potest,tamen in nuptiis incestuosis hoc priuilegium nec alimentorum quidem habet. 2.162.a
Si maritꝰ legat vxori iocalia,quæ æstimat ad cẽtũ ducatos : si illa iocalia plꝰ vl minꝰ valẽt,an possit peti vel minui æstimatio. 2.15.b
Si maritus legat vxori cẽtum capien.ad arbit.ipsius vxoris super bonis,an hæres possit solue.in pecunia. 2.15.b
maritus per statutum non lucratur plus quam habeat vnus ex filiis primi viri,etiam quòd adessent illa verba,in totum lucretur. 2.82.b
maritus in statuto consequitur lucrũ statuti absoluẽte cõtra dispositionem l hac edictali,si deferatur etiã existẽ. filius primi matrimonij, vel pars filiis,& pars marito. ibid.b
maritus vxori medicum non adhibens,vxoris bonis priuatur. 4.206.a
maritus accusatus vxorem de adulterio tenetur se subscribere. 1.9.b
Maritus vxori faciens vel curans vestes preciosas,iocalia,& clenodia, non censetur donare voluisse,sed potius ad vsum & ornamentum concessisse. 1.80.a
Maritus an posit impune vxorem adulteram interficere. 2.82.b
Maritus põt agere ,p vxore etiam sine mãd. dũmodo caueat de rato dũmodo ab ea nõ habeat mãd.in aliqua causa,quia tũc in aliis cẽse. prohibitus. 2.82.b
Maritus potest esse proc.vxoris. 2.82.b
Maritus potest expelle.vxo.quæ eius vitæ insidia. 2.82.b
Potest etiam expelle.vxorem,si non soluat dotem. ibi.
Maritus & vxor sunt socij diuinæ & humanæ domus. 2.82.b
Et infortunia vnius dicuntur esse communia alteri. ibid.
Maritus ad inopiam tendens,fauore dotis insolidum conuenitur,nec beneficio quòd non teneatur,nisi inquantũ facere põt gaudet:secꝰ est sol.mat. 2.82.b
Maritus ꝓt in flagranti crimine stãtim adulterum occidere,sed nõ ex interuallo. 2.82.a
Maritus quando posit religionem intrare. 2.82.b
Maritus nobilitat vxorem non econtra. ibid.
Maritus potest pro vxore in omni casu fideiub. ibid.
maritus in parafernalib:censẽ.habere mand.à lege. ibi.
maritus indotatam vxorem an alere teneatur:& maritali affectu tractare? 2.92.b
maritus si deprehendatur in adulterio post sententiam in qua fuit separatum matrimonium propter adulterium,redintegratur matrimonium. 2.82.a
maritus si occidat vxorem deprehẽsam inadulterio peccat mortaliter. 2.82.a
maritus in accusando vxoris adulteriũ præfertur Socero. 4.198.a
maritꝰ & vxor facẽtes in vẽditione prædij dotalis pariter illiꝰ precium recepisse,tũc ꝓfectò intelligitur partem illius ad vtrumque coniugum peruenisse. 2.82.a
maritus & vxor sunt coniuncti. 2.82.a
maritus de iure communi potest interficere vxorem in adulterio deprehensam. 2.82.a
maritus non potest alteri demandare occisionem vxoris deprehensæ in adulterio. 2.82.b
maritus potest mandare filio,vt occidat nouercam adulteram. 2.82.a
maritus potest impune occidere adulterum vilem,repertũ cum vxore. 2.82.a
maritus habet priuilegium,vt non exiga.plus quam face.possit deducto ne egeat. 2.82.a
maritus qui alias habet annuam dilationem ad præstandam dotem, si tamen nuptiæ sunt incestuosæ , perdit priuilegium istud,tomo 2. 162.a
maritus proprietate omnium bonorum,quæ ex vxoris vita functæ facultatibus causa gratuita nactus est,labitur,si secundo matrimonij iugo caput subdat,reponunturque bona omnia illa primi matrimonij liberis. 2.82.b
maritus qui vxorem adulteram dimisit , nihilominus tenetur seruare castitatem,& si fornicetur,tenetur ipsam vxorem iterum in consortium recipere. 2.82.b
maritus vbi dotem,vel dotis partem,ex alicuius statuti ꝓstitutione lucrifacit,dotẽ vel dotis partem solutã, nõ verò dũtaxat promissam lucrabitur. 2.82.a
maritus vxorem si interficiat,transit lucrum dotis ad hæredes vxoris. 2.82.b
marit⁹ & sine causa vxori impunita verbera modicè infligere poterit. 2.82.b
maritus si est Ethicus,vel alia ꝯgritudine detentus,ita vt sine personæ periculo nõ possit reddere debitũ mulieri petenti,nõ est obligatus ad reddendum debitum. 2.82.b
maritus expensas in exigendis dotis nominibus positas , de quãtitate ipsa nominum exacta corradet. 2.82.b
maritus & vxor si confiterentur se recepisse pretiũ rei dotalis vẽditæ ad quem prꝛsumatur peruenisse pretium. 2.82.b
maritus cui fuit dos ꝓmissa,& postea data,& soluta,præsumitur obligatus ad dotis restitutio nem à die promissionis,ab illo die cõstitu ta censetur tacita hypotheca. 2.80.b
maritus nubens secundò intra annum luctus,si hæres institutus in solidum,testamentum valet in tertia parte in qua poterat institui, & in aliis bonis succedunt venientes ab intestato. 2.80.b
maritus potest expellere vxorem propter dotem non solutam.2.80.b
maritus ad quẽ ex titu.lucrativo dos pro parte peruenit, tenetur pro parte ad impensam funeris. 1.449.a
maritus ex matrimonio momentaneo,non lucratur partẽ dotis stãte statuto quod maritus eam lucretur. 2.80.b
maritus duas vxores habere non potest,aliàs infamis efficitur. 2.80.a
maritus potest vendicare vxorem etiam à patre:licet lis inter patrem & filium prohibeatur per statutum. 2.80.b
maritus nomine vxoris potest agere ad reuocationem venditionis à se factæ. 2.80.b
maritus minor vigintiquinque annis si recipit vxoris suę dotem ,eius bona tacite censentur obligata ipsi vxori. tomo secundo,pagina. 80.a
maritus non tenetur restituere fructus naturales,vel industriales bonorum vxoris,si sunt modicę ęstimationis. 2.81.a
maritus potest compelli per ecclesiam vt redeat ad vxorem. 2.93.b
maritus,vel socer,offerentes mulieri fideiussores de dote cõseruãda, ad euitandam exactionem dotis,an sint audiendi. 1.226.a

Si maritus

Vtriusque Iuris Opiniones.

Si maritus recipit res æstimatas in dotẽ , & legat eas vxori,an ipſa debeat habere res,& æstimationem. 2.16.a
maritus binubus qui tenetur reseruare bona filij primi mrimonij,nõ tenetur satisdare de eis conseruandis. 1.71.b
maritus binubẽs,qui ex forma statuti lucratur certam partem dotis, non habebit,filius primi matrimonij stantibus,nisi eam partem,quæ vni ex dictis competit. 1.71.b
maritus licet possit agere pro vxore sine mandato, tamẽ si femelmã datum recepit,amplius non potest agere sine mandato. 1.5.a
Si maritus donauit bona sua,an vxor possit petere reuocationem pro sua quarta. 1.486.b
maritus succedens vni ex filiis primi matrimonij tenetur reseruare de nolutam successionem aliis filius superstitib. ex primo matrimonio. 2.71.a
Si maritus lucratur certam partem dotis ex statuto,& transit ad secunda vota,tenetur reseruare partem illam filiis primi matrimonij. 1.71.a
Mariti hæres tenetur alimenta præstare vxori viduæ infra tẽpus infra quod non sibi restituuntur mobilia. 2.81.a
Mariti domicilium est attendendum cum agitur de lucranda dote per statutum. 2.80.b
Maritis exhibenda est ab vxoribus reuerentia. ibid.a
Mariti confessio facta in testamento de dote recepta nõ tenet alio nõ apparẽñ.nec præiudicat creditorib.etiam posterioribus nulla precedẽ.promissione. 2.81.b
Marito ad inopiam vergente vxor agere potest ad dotis restitutionẽ, non quidem vt virum dotis commodo priuet,sed vt dote ipsa in tuto collocata,ex ipsius fructib.possit alere se ipsam,maritũ, & sobolem. 2.81.a
Maritus interim dum matrimonium constat,dotis dominus censetur. 2.82.a
Marito vergente ad inopiam,dotem repeti posse constante matrimonio. 1.225.b
Maritum teneri,& condemnandum in solidum,eo casu quo vxor constante matrimonio propter inopiam eius dotem repetit. Et quæ sit huius ratio. 1.226.b
Maritus absque mãdato pro vxore rectè aget,si nunquã ante illius mãdatum recepit. 2.81.b
Magistratui an & quando liceat resistere,& quatenus. 3.60.q.10.
Masculinum an concipiat fœminum ex propria significatione,vel per interpretationem. 2.83.a.& 3.343.nu.39.
Masculinum non comprehẽdit fœminium stante ratione diuersitatis. 3.343.nu.49.
Masculinum quando profertur ab homine in casu odij non continet fœminum:vnde si testator exhæredat filios, non veniunt filiæ: secus si à lege. 2.83.b
Masculinũ regulariter in omni materia continet fœmininum. 2.84.b
Limita,ibid.
Masculinum in materia pœnali & odiosa non concipit fœmininũ, quãdo odium est irrationabile,puta quòd propter delictum vnius alij puniantur. 2.83.b
Masculinum an & quando concipiat fœmininum. 2.83.a,& b,84,& 85.
Masculinum in contractibus non concipit fœmininum,vnde si aliquis acquisiuit emphyteosim pro se & filiis , non cõprehenduntur filiæ. 2.85.a
Limitatur,ibid.
Masculinum concipit femininum in materia indifferenti,quæ cõgruit vtrique,& fauorabili. 2.85.b
Masculinum concipit fœmininum. 3.342.nu.1.
Ampliatur multis modis. ibid.5.
Limitatur pluribus modis. 3.343.nu.39.
Quid in dispositione pœnali,& odiosa. 3.342.nu.5.
Quid in vltimis voluntatibus. ibid.7.
Quid in substitutionibus. ibid.b.8.
Quid in exheredatione. ibid.11.
Quid si masculinum sit pluries explicatum. ibid.14.
Quid in reseriptis. ibid.15.
Quid in priuilegiis. ibid.16.
Quid in sententia iudicij. ibid.21.
Quid in materia correctoria. ibid.22.
Quid in statutis. 3.343.nu.25.
Quid in tutelis. ibid.37.
Masculinum non concipit fœmininum si testator voluit consulere cõseruationi familiæ. 3.344.nu.54.
Idem si qualitas rei magis masculo quã fœminæ conueniat.ib.56.
Quid in officiis ibid.55.
Quid in dispositione odiosa odio irrationabili. ibid.59.
Quid in statuto excludente fœminam propter masculos. ibid.78.
Quid in contractibus. 3.345.nu.87.
Limitatur pluribus modis. ibid.87.
Quid si ista interpretatio redundet in præiudiciũ ecclesiæ. ib.102.
Quid in statuto loquente per verbum vir. ibid.106.
Quid in dictis testium. 3.346.nu.109.
Quid si masculinum sub nomine proprio proferatur. ibi.117.
Quid in statuto quod ad literam intelligi debet. ibid.122.
Quid si agatur de excludendo matrem a successione filij. ibi.123.
Sensus præsumitur prius natus quam fœmina,quando duo simul nascuntur. 2.85.a
Colorũ nuncupatio tametsi nõ ex propria verbi notione fœminas includat,tamen ex legis interpretatione illas complectitur.2.85.b
Dignitas Masculi est maior quàm feminæ. 2.85.a
Masculo secundo nubenti infra annũ lactus non est imponẽda aliqua pœna etiam de iure ciuili. 3.223.n.1
massariciæ non veniunt in generali obligatione. ibid.
Massariciæ.Quid veniat app.massariciæ. 2.85.a
In materia partim fauorabili & partim odiosa masculinũ cõprehẽdit fœmininum. 2.85.b
Mater non habet filios in potestate. 2.87.a
Mater tutrix tenetur renuntiare secundis nuptiis. ibi.
Mater semper est certa. ibid.
Limita in filiis expositis. ibid.
Mater tutrix testamentaria tene. face. inuent. aliàs non succedit filio. 2.87.b
Limitatur,ibid.
Mater excludit auum paternum etiam in quæritis à patre. 1.284.b
Mater luxuriosè viuens post mortẽ mariti,intra,vel post annũ luctus priuatur successione bonorũ ꝓuenientiũ à patre filiis decedẽtibꝰ ante pubertatem. 1.71.a
Mater in testamento tutorem filiis dare nõpõt:datus tamen confirmatur. 2.85.b
Mater potest filium exhæredare ex causa in casu,ꝙ pater esset dilapidator,ne,chæreditas queratur patri,tãtè quo ad vsumfructum , & ab eo dilapidetur , dummodò tamen instituat alium, qui postquam filiꝰ sit effectꝰ sui iuris,ei hæreditatẽ vna cũ fructibus restituat. 2.85.b
Si Mater succesit filio,ꝙ licet priuetur proprietate tranſeundo ad 2.vota:tamen illam proprietatem recuperat mortuo illo filio cuius fauore fuerat priuata. 2.89.a
An Mater post annum possit purgare moram? 2.88.a
Mater quæ habet alios contutores,an renea.pete prouideri de tutore loco sui,quando vult transire ad 2.vota. 2.87.b
Quid si mater asseruit se velle nubere& fecit puideri de alio tutore & à casu non nubit,an reassumat tutelam. 2.87.b
Mater diues propter inopiam patris tenetur dotare filiam pauperem. 2.86.a
Mater si per statutũ priuetur successione filiorũ statib.agnatis,priuat etiam auus maternus. 2.86.a
Matri non creditur,dicenti ab alio quàm à marito filiũ recepisse:etsi multum vagauerit. ibi
Si Mater donat alicui antequam cum eo contrahat secundũ matrimonium an habeat locum dispositio l.hac edictali. C.de secundis nup. 1.419.b
Matre testatoris relicta vsufructuaria stantibus liberis,legatũ non restringitur ad alimenta. 3.316.n.45.
Matrem ad secundas nuptias conuolantem, nec filius,nec filia dotare tenetur. ibid.
Si Mater habet plures filios ex eodem mrio , si transeat ad secunda vota,succedit filio , quantum ad bona filio quærita aliunde quam ex substantia paterna , etiam pleno iure.illorum autem bonorum quæ ex substantia paterna prouenissent , habebit solum vsumfructum. 1.489.a
mater indubio non debet excludi à luctuosa hæreditate filij. 2.486.a
mater acceptans tutelam filiorum,si posteà accedat ad iudicem,dicẽs velle cõtrahere matrimoniũ,ꝙ filiis ,puideatur de tutore,loc⁹ est tutori datiuo,non autem legitimo. ibid.
mater in subsidium tene.ale.filium non econtrà. 2.87.a
mater infra triennium tene.ale.filium. ibid.
Fallit.ibid.
mater tutrix tutelã amittẽs ob secundas nuptias,eam nõ assumit mortuo secundo marito. 2.86.b
mater transiens ad 2.vota, priuatur proprietate bonorum quæ filiæ obuenerunt ex hæreditate paterna,retento sibi vsufructu. 2.86.b
mater legitima & naturalis mulierem arogantem excludere debet. 2.86.b
mater tenetur filium instituere,vel exhæredare:nam si eum prætercat, testamentum nullum est. 2.85.b
Si mater erat minor, tempore quo transiuit ad 2.vota,sed tempore mortis filij erat maior,an priue.successione. 2.88.a
Si mater,se arctauit in tempore,quia forte de anno non restabant nisi 4.dies,& moriatur filius,an mater priuetur eius hæred. 2.87.b
An autem mater pregnans possit requirere se mitti in poss.bonorũ ventris nomine inuito eius socero. 2.88.a
mater dicitur leg.tutrix voluntaria. 2.87.a
Et perfetur in tutela si velit,licèt non in successione. ibi.
Ad hoc,vt mater sit in mora,&possit dari alius tutor,debet ipsa mater citari. ibid.
matri non potest⁹ iudicemd ecerni administratio,nisi citatis aliis contutorib. ibid.
mater transiens ad secũda vota,si habeat solũ filiũ, illi succedit ab intestato pleno iure,etiam siviuente filio trãsiuit ad secũda vota.1.485.a
Quid si mater non petiit dari curatorem ventri, sed petiit ℣.vndecimum mensem nato filio. 2.88.a
Si mater moriatꝰ relictis duobꝰ filiis,& vnꝰ adeat,alter vero repudiet matris hęreditatẽ:filij ipsius repudiatis cõcurrẽt cũ auũculo.1.485.a
mater quæ transiuit ad secunda vota,succedit filio morienti,vnà cum aliis primi matrimonij. etiam quantum ad proprietatem in bonis, quæ non prouenerunt à primo maritoin bonis autem quæ prouenerunt à marito,succedit in vsufructu. tomo secundo,pagina. 89.a
mater priuatur successione,filij,& ℣.annum eidem de tutore non petierit prouideri. 2.87.b

Universidad de Deusto
Biblioteca

mater quæ transfuit ad 2.vota,non redita ratione, an puniatur pœna. Aut.eisdem pœnis.C.de 2.nup. 2.87.b
mater ∫.triennium, non potest expelli ab educat.filij,nisi transeat ad secunda,vota. 2.87.a
mater in tutela præfertur agnat.pupilli. 2.87.a
mater,vel frater assignares,datesque simpliciter in dotem rem ꝓpriá seu communem,illam vtique donare censetur, etiá ꝙ aliàs administratores bonorum puellæ fuerint. 2.86.a
mater in tutela successione,& i substitu. præfertur auo,nisi sit vilis per persona. 2.87.a
mater habet annum ad prouidendum filio de tutore, quæ si est minor non assumens tutelam filij,vel non petens ei dari tutorem,non priuatur hæreditate illius. 2.86.a
Si mater habens duas filias successit vni,cum altera supersitte,an transeundo ad 2.vota,priuetur illa proprietate. 1.485.a
Mater filiæ defunctæ succedit exclusa matre testatoris substituta filiis per hæc verba,nullis nascentib.liberis,vel natis deficientib. si vnus tantum nascitur. 2.86.b
Si mater luxuriose viuit an priuetur tutela? 2.87.b
An autem mater transiens ad 2.vota priuetur relictis sibi factis à marito. 2.88.a
mater tutrix debet renunciare secundis nuptiis,S.C. Velleiano,& omni iuris & legum auxilio,alias tutela ipso iure redditur nulla. to.2. 86.b
mater impudicè viuens post mortem viri perdit tutelam filiorum.ibi.
mater nunquam excluditur à legitima & Trebellianica facta aditione per substitutionem fideicommissariam. ibid.
mater in medio existens non excluditur ab agnatis substitutis,à legitima sibi debita in hæreditate filij per substitutionē cōpendiosam verbis communibus factam. ibid.
mater vel dotata,vel indotata,si legitimæ sibi in patris hæreditate cōpetituræ renunciet,non obest sui impliusfiliis ad aut hæreditatem ad spirantibus. ibid.a
mater ob non petitum tutorem filio non priuatur successione nisi elapso anno integro. 3.388.nu.33.
An excludatur à legatis particularibus sibi factis. ibid.41.
Quid in substitutione. ibid.44.
Quid si filius decedat post pubertatem. ibid.b.45.
Quid si filius ante annum decedat. ibid.46.& seq.
Quid in matre minore. ibid.49.& seq.
Quid si mater fuit impedita. 3.389 nu.58.
Quid si mater ante annum monasterium ingrediatur. ibi.72.
Quid in matre prodiga. ibid.71.
mater de æquitate canonica filium spurium alere teneatur. 3.382.nu.4.
mater infra triennium potest inuito patre filium pœnes ie retinere,& alimenta à patre petere. 3.383.nu.17.
mater quæ suscepta tutela transit ad secūda vota nō petito tutore,priuatur successione filij impuberis decedentis. 3.225.nu.1.
Ampliatur multis modis. ibid.2.& seq.
Limitatur pluribus modis. ibid.22.
Quid si mulier sit data tutrix in testamento à marito. ibi.n.6.
Quid si mater nihil debeat,& rationem administrationis reddidit. ibid.7.& seq.
An excusetur prætextu ignorantiæ iuris. ibid.11.
Quid si non contrahat nuptias,sed luxuriose viuat. ibid.14.
Quid in muliere rustica. ibid.17.
Quid si tutor petitus non legitimè tutelam suscepit. ibid.16.
Quid de iure canonico. ibid.19
Quid si mater administr abat de facto. ibid.25
Quid si ingrediatur monasterium. ibi.27
Quid in matre in senectute constituta. ibid.32.
Quid in matre paupere. ibi.36.
An excusetur propter pestem. ibid.42.
Quid si filius habuisset legitimum tutorem, & ipsa nihil deberet. ibid.2⁵.
Quid si filius decedat pubes. ibid.29.
Quid si a patre compellatur ad nubendum. ibid.28.
mater priuatur successione filij impuberis,si infra annum tutorem nō petierit. 3.387.nu.1.
Ampliatur & limitatur multis modis. ibid.2.& seq.
Quid in aliis successuris ab intestato,vel iure fideicōmissi,vel substitutionis. ibid.3.
Quid si sit petitus tutor minus idoneus. ibid.20.
An in hoc casu mora possit purgari. ibid.21.
Quid si bona pupilli sint absque tutore benè, & fideliter administrata. ibid.23.
Quid autē si mater trāseat ad 2.vota post mortē filij cui in aliquo successit,an teneat illud referuare aliis filiis primi matrim. 2.88.a
matres liberorum transeuntes ad 2.vota,coguntur omnia illa quæ a liberis suis habent,eisdem ordinis filiis referuare. 2.89.a
matri asseuranti filium nō esse mariti,siue marito, siue filio declaret, sibi nequaquam credendum esset. ibid.
matris electio est adire vel ex pupillari,vel ex fideicōmissaria euentē te casu substitutionis. 2.86.b
matrem filius non potest sine causa in testamento præterire. 2.85.b
matrem ad secundas nuptias conuolantem nec filius, nec filia dotare tenetur. 2.86.a
matrē i tutela nō præferri auo paterno: Itē posteriora iura tutelā permittētia matri & auiæ,respicere collaterales,nō ascēdentes: Nisi ascendentes sint in gradu longe remotiores matre & auia. 2.436.b
matre transeunte ad secundas nuptias expirare tutelam: quinimò cora iudice testata voluntate de contrahendis secūdis nuptiis,mater statim definit esse tutrix. ibid.
matrem,licet testamento datam & constitutam desinere esse tutricem contractis secundis nuptiis. ibid.
matri dicenti filium non esse mariti,non tene.filius credere. 2.87.a
mater transiens ad secunda vota definit esse tutrix. ibid.
matremortua relicto infante,qui in ætate infantili moritur,præfertur auus maternus auo paterno in dote. 1.485.b
matertera ad feudum admissa propter defectū masculoꝝ non debet postea priuari,licet superueniant masculi, 1.347.b,& 2.89.ab
matrimonium solo consensu cōtrahitur, & non sunt necessaria verba. 2.90.a
matrimonium contrahitur per hæc verba,non nisi te habebo in vxorē. 2.90.a
Limitatur,ibid.
matrimonium primum clandestinum,& secundum contractū in facie ecclesiæ,nō sufficit probare primum matrimonium per vnum testē de veritate, & per publicam famam,vocem & confessionem coniugum. 2.92.b
matrimonium,quod sub conditione contrahitur,si Romanus Pōtifex eius rei gratiam indulserit,valet ac ratum est. 2.91.b,& 92.b
matrimonium præsumitur per cohabitationem quadragenariam.to.2. 90.b.
matrimonium sub conditione contractum, adueniente cōditione,nō est necessarius alius nouus consensus,aut contractus. 2.90.b
matrimonium contrahitur præcedēte expresso consensu mulieris ex traditione anuli. 2.90.b
matrimonium contrahitur,si parentes præsentib⁹ filiis,ac tacentibus contrahant nomine filiorum. 2.90.b
matrimonium contrahi non potest cum tali persona quæ honeste & absque dedecore nostro,nobis vxor legitima esse non potest.2.91.a
matrimonium inducunt verba hæc,habeo te in vxorem,vel promitto quod te in coniugem habebo. 2.91.b
matrimoniū cōtrahētes sciēter in gradu ꝓhibito,bona ipsorū ipso iure debent publicari. 2.89.b
matrimonium verè ꝓcūfi censebitur,si parētib⁹ filiorū nomine expressim ꝺiugalē ꝺfensū præstatib⁹ iidē filij præsentes tacuerint,tametsi nullum aliud signum ediderint. 2.91.b,& 92.b
matrimonium tecum volo contrahere: vel volo ducere te in vxorem, seu placet mihi te habere etc ōiugē,huiusmodi verba efficiūt sp̄ōsalia de futuro,& non de p̄senti. 2.91.b
matrimonjū secūdū cōtractū in facie ecclesiæ,prævalet primo clādestino probato per vnum testem,& famam. 2.90.b
matrimonium quo adulterorum dissoluitur peccato Sodomiæ. 2.90.b & 92.a
matrimoniū meru obsequiali,vel officioso,vel reuerētiali ꝺctū,valet ac firmum ratūq; est,nisi is met⁹ sit,quo cæteri ꝺctus rescinderent, quippe tunc matrimonium penitus nullum erit. 2.91.b
matrimonium contrahitur,si dico,non mutabo te pro meliori vxore. 2.90.b,& 93.a
matrimonium dicitur contractū per hæc verba,iuro vel ꝓmitto q̄ habebo te in vxorem. ibid.
matrimonium nondum consummatū,vna parte inuita, dispensatione potest dissolui. 2.90.b
matrimonium contractum iri cum pœna,vel modicæ quātitatis etiam ij promittere nequeunt,qui ipsos contracturos iure sanguinis contingunt. 2.91.b
matrimonium iuramento necessario coniungum non probatur. to.2. 90.b
matrimonium non probatur per nominationem,licet faciat aliquam præsumptionem. 2.90.b
matrimonium non probatur ex verbis narratiuis,vel enunciatiuis instrumenti. 2.90.b
matrimoniū ex sola anuli delatione nō ꝓbat maximè i locis,in quib⁹ hoc signum est æquinoctium. 2.91.a
matrimonium non potest nisi inter puberes contrahi. 2.91.b
matrimonium clandestinè contrahentes,non præsumuntur coniuges. 2.92.b
matrimonium contrahi potest etiam à laborāte in extremis,& propè instante mortis articulo,adeo vt per illud legitimentur etiā liberi antea suscepti. 2.90.b
matrimonium contractum antea præsumitur, si ij illud se contraxisse dicant,qui in illicito alioquin coitu, aut stupro deprehēdantur.to. 2.91.b
matrimonium an lite pendente possit interdici.tomo secūdo.pagina 95.b
Si nō erat matrimoniū,an possit alij nubere nō petita licentia,si nō erat matrimonium. 2.95.a
matrimoniū,quid sit vnde dicatur,& vbi fuerit primò institutū.2.97.b
matrimonium non separatur regulariter,Quia quos Deus coniunxit, homo non separet. 2.97.a
Per subharrationem anuli contrahitur,& probatur matrimonium. 2.93.b
matrimonium.In matrimonio carnali verba non sunt necessaria, etiā in iis,qui loqui possunt, sed sufficit, vt consensus contrahentium matrimonium aliquo signo exprimatur. tomo secundo,pagina. 2.93.a
matrimonium signis dūtaxat etiam ab iis, qui fari possunt,recte,rite-que contrahitur. 2.93.a

matrimonium contrahi potest per excommunicatum. 2.96.a
matrimonium de facto nullum non præstat impedimentum. 2. matrimonio. 2.96.b
matrimonium contrahitur si post sponsalia sequatur copula. 2.94.a
Nec soluitur per matrimonium de præsenti cum alia contractum. ibidem
matrimonium per procuratorem contrahi potest. 2.94.b
matrimonium etiam post inhibitionem contractum valet. 2.95.a
matrimonium contrahitur,etiam per non potentem,ætate tamen habili,vt puta 14.an. 2.92.a
matrimonium contrahere non potest generare non valens. 2.92.a
Impeditur etiam matrimonium propter consanguinitatem. 2.98.b
Impeditur etiam per cognationem spiritualem. ibidem
matrimoniunt impeditur,cum quis viuente vxore contraxit per verba de præsenti cum alia,vel fidem de contrahendo dedit, & econtra,& secutum sit adulterium. 2.98.b
matrimonium impeditur contrahere ille qui aliam per verba de præsenti accepit,licet non fuerit secuta copula. 2.99.a
Impeditur etiam quis capere illam quæ alteri per verba de præsenti est desponsata. ibidem
Impeditur quoque matrimonium propter affinitatem. ibidem
matrimonium impeditur propter defectum ætatis. 2.98.b
matrimonium non separatur propter lepram superuenientem. ibid.a
matrimonium non potest esse cum impubere, in qua ætatem malitia non supplet. ibid.b
matrimonium impeditur propter defectum conditionis non turpiter appositæ. ibidem
matrimonium metu contractum an valeat. ibid.a
Et quid in matrimonio dolo contracto. ibid.
Et quid si cum impotente contrahatur. ibid.
matrimonium quare potius denominatur à matre,quàm à patre. tomo.2.93.b
matrimonium contrahitur solo consensu de præsenti. ibidem
matrimonium separatur si sit inter affines contractum. ibid.a
matrimonium contractum per metum,est ipso iure nullum. ibid.b
matrimonium contractum per constitutum in articulo mortis, solus consensus validat. 2.93.b
matrimonium tenet, si alter contrahētium sit in bona fide, licet adsit impedimentum affinitatis,etiam per illicitum coitum, vt quia vir rem habuit cum matre coniugis:& filij succedunt. 2.92.b
matrimonium propter dolum contractum valet. ibidem
mætrimonium si per statutum puniatur,intelligitur de consumato. Et matrimonium solo iuramento necessario cōiugum non probatur. 2.92.a
matrimonium.Si quis contraxit sponsalia per verba de futuro & post ea contrahat cum alia per verba de præsenti. prævalet matrimoniū per verba de præsenti. 2.94.a
Per instrumentum dotis probatur matrimonium inter ipsos litigantes non quo ad alios. 2.96.b
matrimonium contrahendum impedit dictum vnius asserentis impedimentum subesse. 2.99.a
matrimonium an faciat dissolui furor superueniens. 2.97.b
matrimonium per ebrium contractum an valeat. ibidem
matrimonium impedit quilibet sacerordo. 2.99.a
Item & dispar conditio inter contrahentes. ibidem
matrimonium carnali copula consummatum,nō potest diuidi per dispensationem. 2.91.a
matrimonium statutum punitum intelligitur de consummato. tomo secundo,pag. 91.a
matrimonium contractum per eum, qui ex legitimis probationibus apparet iam matrem vxoris,ante matrimonium cum ea contractū, compressisse,non valet. 2.91.b
matrimonium nondum ceitu perfectum partevna inuita diuidi potest, 2.91.b
An matrimonium & similia contrahi possint mediante interprete. 1.162.a
matrimonium postea ab ecclesia approbatum,& primo in ecclesia cōtractum sunt paria. 4.205.b
matrimonium præsumitur etiam quo ad legitimitatem prolis,quando coniuges longo tempore taliter se tractauerint. 3.17.nu.40.
In matrimonio contrahen.per specialem procu. requiritur expressio nominis eius cum quo contrahendum est. 2.95.a
matrimonium coloratum,est quod approbat ecclesia. tomo quarto, pag. 205.b
Libertas matrimonij nec per pactum,nec per statutum pœnale impediri potest:hæc alia pacta vel statuta dicuntur contra bonos mores & non valent. 2.91.a
In matrimonio admittitur dandi conditio præter causam dotis, quādo datur vxori iuueni,vel generosæ,etiam si sit vilis in præmiū iuuentutis. ibidem
matrimonij secundi causa, quod vino marito, quem iamdudum absentem probabiliter mortuū credebat vxor contraxit non punitur. 2.91.b
matrimonij appellatione in odiosis non veniunt sponsalia.tomo secūdo,pag. 91.a
In causa matrimoniali non potest regulariter iudex irrequisitus officium suum imparciri. 2.97.a
matrimonij causa,est ecclesiastica,& spiritualis,& ius canonicum seruatur vbique circa matrimonium quod est sacramentum.tomo secundo,pag. 93.a
matrimonialis causa per viam compromissi expediri non potest, tom 2.96.a
In causa matrimoniali conuentus non potest opponere se spoliatum fuisse alia re priuata. ibidem
matrimonij causa dicitur grauis. 2.96.b
matrimonia debent esse libera. ibidem
Dispensa matrimonij facta sub aliqua conditione an valeat taliter ꝙ si condi.non impleatur,nihilominus matrimonium teneat. 2.98.b
Si fiat matrimonium sub conditione,si mihi fidem seruauerit,an valeat.ibidem
consensus licet quo ad Deum in matrimonio per voluntatem cognoscatur,tamen quoad ecclesiam,per verba vel alia signa consensum demonstrantia,dignoscitur. 2.90.a
matrimonia à filijs familias cōtracta sunt valida,nec patres irrita, aut infirma facere posse. 2.92.a
matrimonij libertas nec statuto,nec lege aliqua imminui potest. to.2. 92.a
Sed nunquid in causa matrimoniali testes debeant esse rogati,to 2.95.b
in matrimonio an quis possit compelli ex nuda promissione. 2.96.b
matrimonij probatio non erit nominatio,quamvis illius præsumptio. futura sit. 2.92.a
matrimonij nomine,quod statuto punitur, non alias quis plecterur quàm si coitu consummatum ostendatur. ibid.
In causa matrimoniali procedit ur summarie. 2.95.a
In causa matrimoniali,iura canonica prævalent legibus etiam in terris imperij. 2.96.a
In matrimonialibus non attenditur petitionis forma,sed veritas tantum. 2.95.a
matrimonialis causa non efficitur litigiosa per litis pendentiam. to. 2.95.a
In causa matrimoniali requiruntur testes omni excep.maiores. ibidem b
In matrimoniali causa,potest procedi die feriata. ibid.a
An autem in causa matrimoniali mulier sit testis idonea. ibid.b
In causa matrimoniali possunt produci testes,etiam post conclusionē in causa. ibid.a
In causa matrimoniali potest confessio etiam iuraca reuocari. ibid.
matrimonialis causa in laicum compromitti non potest. ibid.
medicus carens publico salario,non debet ab ægrotis ac infirmis salarium recipere,nisi postquam eos curauerit,& sanauerit. tomo 2.99.a
medicus si moriatur finitis 4.mensibus,an eius hæredes debeant habere integrum salarium totius anni? 2.100.a
medici æquiparantur obstetricibus,& æstimantur 60.solidis. tomo 2.99.b
medici,æstimatores,vel alij periti,si in aliquo loco reperirentur plures adhiberi debent, si vnus tantum sit in loco,vnus sufficeret. tom. 2.99.b
medicus malum præbens medicamentum,vt infirmus moreretur, debet puniri pœna mortis. ibid.
medicus nouellus præsumitur imperitus. 2.100.b
medico debetur salarium,etiam non promissum. ibid.
medicus semel approbatus potest tamen reprobari,ob imperitiam. ibidem
medicus quòd lucratur,dicitur quasi castrense. ibid.
medicus non debet habere salarium si infirmitas incontinenti reuertatur:Secus si ex noua causa. 2.100.b
medicus non tenetur restituere salarium quod habuit ab infirmo quem non potuit liberare facto tertij vel casu. ibid.
medicus cuius culpa periit ægrotus,tenetur pœna extraordinaria citra corpus. ibid.a
medicus repetit expensas factas per ipsum in curando infirmum etiam inuitum. ibid.
medicina an contineatur app.alimentorum. ibid.
medicus conductus debet habere salarium dierum quibus stat in itinere. ibid.
medicus salariatus de publico non debet petere præmium ab infirmis. ibidem
medicus salariatus pro districtu, an teneatur mederi religiosis. ibidem
medicus debet habere integrum salarium,quando culpa ciuium non gessit officium. ibid.
medicus non debet dare medicinam,quando dubitat infirmum forte ex ea moriturum. ibid.
medico extra ciuitatem existenti si promissa fuerint 10. vt veniat ad ægrotum,an illa 10.debeantur diebus quibus est in itinere? tomo 2.99.b
medicus cum ægroto nullam pactionem, nullāmque conuentionem interim dum ille cum morbo conflictatur,facere potest. tomo 2. 93.b
medicus non debet recipere ab infirmo promissionem.tom. secundo. pagin.99.b
medicus dicitur ille qui ægritudines curare solet tam febres, quàm etiam vulnera. ibidem
medicorum appellatione,veniunt etiam obstetrices, & qui non vniuersaliter, sed certam partem corporis curare solent, vt dolorem dentium seu auricularum,nisi per incantationem curarent.tomo secundo,pagin.99.b
medicus dicitur in dignitate constitutus si est doctor. ibi.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index in Communes

medicus promittens ægrotum curare, nõ tenetur ille nisi semel curare. 3.349.nu.12.
medicus cum ægroto nullam pactionem,nullámque cõuentionẽ, interium dum ille cum morbo conflictatur,facere potest. ibid.
medicus,& obstetrix quomodo æquiparẽtur. 4.206.a
medicus imperitus gibbosa facit cymiteria. ibidem
medico imperito an imputandum sit homicidium. 2.100.b
mediocris scientia sufficit. 2.99.a
mediocriter mali sunt qui decesserunt cũ multis peccatis venialibus. ibidem
medium esse inter bonam & malam fidem, ita vt aliud sit bona fides, aliud mala fides,& aliud dubietas. ibidem
medium semper est laudabilius. ibid.
media tempora non nocent. ibidem
media probantur probatis extremis ibidé
medium trahit ad se præcedens & sequens,& sic duo extrema. ibidem
melior est in malis factis humilis cõfessio,quàm in bonis superba gloriatio. 2.100.b
melioribus contemptis,improba aduocatio surrogari non debet.ibid.
melius est præuenire,quàm præueniri. ibidem
melius est pauca idonea effundere quàm multis inutilibus homines prægrauari. ibidem
melius est pauca agere cautè quam multis interesse periculosè.ibidem
meli⁹ est habere paucos bonos ministros,quàm multos malos.2.100.b
melius est coarctare iuueniles calores,ne Cupidini dediti tristem exitum sentiant. ibidem
melius est possidere,quàm alio possidente petere. ibidem
melius est pro veritate pati supplicium,quàm pro adulatione beneficium. ibidé
melioramenta quæ dicantur. 2.101.a
Et an melioramenta possint detrahi. ibidem
melioramentorum retentio in executione an permutatur: vel faciẽda sit relaxatio saluo iure melioramentorum. ibid.
An melioramenta facta post hypothecam. 1.500.b
melioramenta facta super re feudali, si finita sit inuestitura absque eulpa Vasalli,debent ipsi vasallo remanere.Erit tamen in electione domini soluere æstimationem, vel pati vt melioramenta tollantur. 2.100.b
melioramenta detrahit hæres grauatus facta in re subiecta fideicommisso,necessaria scilicet,& ad perpetuam fundi vtilitatem: non autem voluntarie facta. 2.101.b
melioramenta facta in re feudali non pertinent ad dominum reuertẽte ad eum feudo finita inuestitura feudali per cursum temporis,per lineam finitam vel aliter.absque tamẽ dolovel culpa vasalli.2.100.b
melioramenta quantum valeant tempus restitutionis faciendæ attendi debet,non autem quantum fuit impensum. 2.101.a
meliorationes ex consuetudine æstimantur iuxta valorem ædificij consistentis non diruti. 2.101.a
melioramenta an perdantur per emphyteutam qui sua culpa ab emphiteusi cecidit. 1.261.a,& 273.b,& 275.b
membrum vnde dicatur,& quod sit. 2.101.b
membrum illud debet mutilari , cũ quo quis principaliter deliquit,vt scriptori manus, cursori pes,testi falsario lingua. ibidem
membrum ciuitatis non dicitur vnus homo. ibidem
membrorum suorum nemo est dominus. ibidem
membri app.non venit debilitatum in stat. ibidem
membrorum appellatio ad ea solum membra refertur quibus diuerso, ac proprio officio corpus mouetur. ibidé
memoria defuncti intra quantum tempus possit damnari. ibidem
memoria humana est labilis. ibidem
memoria pristinę dignitatis prodest. ibidem
memoriam non esse in contrarium,quomodo probetur. ibidem
mendax precator carere debet impetratis. 2.102.a
mendacium est falsa significatio vocis cum intentione fallendi.2.101.b
mendacium dicens mendacium dicitur in dolo. 2.102.a
mendacium in iure punitur.mendax enim omni commodo priuatur. 2.101.b
mendacium quod nemini nocet non est puniendum. 2.102.b
mendacium an sit grauius delictum fornicatione. ibidem
mendacium est legitimum indicium ad torturam. ibidem
mendacium illius,qui alicuius criminis arcessitur, tunc demum aptũ torquendo indicium fuggeret,cùm præterea re alia iuuabitur. tomo secundo,pag. 102.a
mendacij improperatio & à prouocato,& à verum dicenti facta iniuriarum actionem improperantem gignit. ibid.
mendacium non est sufficiẽs indicium ad torturam nisi iuuetur aliquo alio admincilio. ibidé
mendacium,seu variatio circa circunstantias,&qualitates delicti, nullo modo faciunt indicium ad torturam. Si verò sit circa ipsum delictum non faciunt indicium,nisi iunctis aliis indicijs.tomo secundo pag. 102.a
mendacium an faciat indicium ad torturam. 1.535.a
mendicantes fratres qui dicatur. 2.102.b
mendi citatem omnes sperunt. 4.212.b
mens testatoris præsumitur in dubio confirmis dispositioni statutorũ potius quà in iuris communis. 2.102.b
mensis expressio. Vbi in aliqua parte mensis factum est punibile,in aliqua non,tunc non sufficit.in accusatione vel libello expressio mẽsis: sed. debet exprimi pars ipsius mensis, alias debet sequi absolutio rei. ibidem
mensium duorum dilatio si detur,an intelligatur de 61. diebus.2.102.b
mensis est dierum 30. ibidem
mensis, annus & dies debent in inquisitione exprimi nó minus quam in accusatione. 2.102.b
mensuratio an debeat fieri per teram, vel per aerem, & quomodo. 2.103.a
mensuram falsam tenens committit falsum, & punitur pœna arbitraria. ibidem
mensura eadem qua mensi fueritis metietur vobis. ibidem
mensuræ querimonia fieri debet intra 60.dies. 2.102.b
Mentio faciendæ est in impetratione de alterius possessione.3.272.n.1.
Ampliatur multis modis. ibid.& seq. Limitatur. 3.273.n.16.
Quid in concessione decimarum. 3.272.nu.2.
Quid in concessione motu proprio facta. ibi.5.& seq.
Quid de detentatione. 3.273.nu.7.
Quid de possessione beneficij vniti. ibi.9.
Quid stante clausula,amoto illicito detentore. ibi.16.& seq.
Quid stante clausula,non obstante concessione alteri facta.ibi. 19.
Quid stante clausula dummodò non sit alteri ius quæsitum. ibi.21.
Quid stante clausula,vocatis vocandis. ibi.21.
Quid de possessione rei incorpalis. ibi.26.
Quid de possessione non colorata. 3.274.n.29.
Quid in collatione ordinarij. ibi.b.30.
Quid de possessione malæ fidei. ib.31.
Mẽtio est faciẽda de possessione impetrãtis in impetratione.3.274.n.1.
Ampliatur & limitatur multis modis. ibi.2.& seq.
Quid in vniuersitate. ibi.4.
Quid in beneficialibus. ibi.5.
Quid in fructibus malè perceptis. ibi.6.& seq.
Quid in concessione motu proprio. ibi.10.& seq.
Quid stante clausula ex certa scientia. ibi.14.
Quid in spolio non violento. ib.15.
Qui coram principe mentitur grauiter puniendus est. 2.102.b
Mercator allegans casum,tenetur probare. 2.103.b
Mercator.Pro vna mercantia vel duabus non dicitur quis mercator, sed ex frequentia mercantiarum. 2.103.a
mercatorum liber in magnis summis probationem ipsis haud suppeditat. ibid.
Pecunia remissa mercatori præsumitur ad mercantiam. 2.104.a
mercatorum in causis,controuersiis,ac disceptationibus æquitas,non iuris rigor inspici,ac sequi debet. 2.103.a
Et verecundia est mercatoribus non obseruare promissa. ibid.b
Mercatorum status inter eos seruanda sunt, non quo ad alios. ibid.
mercatorum plurimũ interest conseruare,quòd eis fides adhibeatur. 2.103.b
mercatores rationum codicem postulantibus aduersariis edere tenentur. ibid.a
Qui simpliciter dant pecuniam mercatoribus ad partem lucri & damni,non possunt petere rationem reddi ante annum finitum. ibid.
Mercatori neque alij ante,quàm debitor suus fit morosus in solutione,vel restitutione pecuniæ sibi debitæ,puta si dilationem ad soluẽdum vel restituendum debitori concesserit,ad aliquod interesse peciscilicet. ibid.a
An liber mercatoris probet. ibid.b
mercatores belli tempore nec merces licitas ad hostes deferre possunt. ibid.a
mercator,vel solitus mercari,an & quando lucrum cessans à morosodebitore licitè petat? ibid.
mercator ponens charistiam in frumento tenetur crimine stellionatus. 2.104.b
mercatores nostri temporis,an ad similitudinem argẽtariorum ratio num suarum codices,etiam ad fundandam intentionem actoris exhibere teneantur. 2.104.a
mercatores ad edendum rationes suas compelli. 2.103.a
mercatores nostri temporis qui libros conficiunt,coguntur edere libros ad instantiam creditorum. ibid.
mercatores non possunt opponere beneficium excussionis. 3.179.nume.88.
Inter mercatores non est licitum allegare quòd non interuenit solemnis stip. sed nudum pactum,quia eis esset verecundia. 2.103.b
mercatores non possunt allegare exceptionem non numeratæ pecuniæ. ibid.
Aequitas inter mercatores seruam.est. ibid.
mercatores an teneantur ædere librum rationum. 1.535.a
mercatoris appellatione non venit fenerator. 2.104.a
mercantia est quoddam corpus vniuersale,& vna res subrogatur loco alterius. ibid.
merces venales an veniant in generali hypotheca. 1.500.a
merces ob nõ solutionem Pedagij incidit in commissum, & dominiũ transit in pedagiarium. 2.104.a
merces laboris ex mij,appellanda est,quæ cõtemplatione salutis,certo modo æstimanda non est. ibid,
mercedes loco sunt fructuum. ibid.
mercedem soluere debemus magistris,vt expensa,& alimenta.4.206.b
merces per tempestatem in alienũ portũ adactæ,manent liberæ. ibid.
merces saluas in aliquem portum vel locum quando pacisci & stipulari licet. 2.104.a
meretrix succedit proximiori defuncto. 2.105.a
meretrix turpiter facit,quòd sit meretrix:tamen lucrari potest, & de lucro testari. ibid.

V triusque Iuris Opiniones.

meretrix non venit nisi de ea fiat specialis mentio: vbi criminosi admittuntur ad aliquem actum contra regulas iuris. 2.105.a
meretrix non potest esse testis in criminalibus. 2.104.a,& b
meretrix comparatur lænæ. 4.206.b
meretrix non potest petere quod sibi promissum est. 2.104.b
meretrices sunt magis tenaces quàm aliæ. 2.105.a
meretricis matrimonium à mortis pœna illum excusat, atque eripit, qui ipsi merito addictus erat. 2.104.a
meretricis raptor pœnas l.vn.C.de rap.vig.sanctas non incurrit.tomo secundo,pag. 204.b
Attinentes mulieris Meretricis discurrentis,& inhoneste viuentis possunt officium iudicis implorare vt eam compellat honeste viuere. ibidem
meretricem aliquam esse qui probetur. 2.105.a
meretrices vitæ vilitas dignas legum obseruatione nõ credidit.2.104.a
Si apponitur scala pro capienda meretrice punitur quis pœna extraord. 2.104.b
Si autem causa violandi honestam punitur pœna mortis. ibidem
An carnaliter cognoscens meretricem possit puniri. 2.105.a
meritus intelligitur quicunque non demeretur ibidem
merita alicuius delinquentis in Principem vel rempublic.quandoque faciunt pœnam remitti vel saltem mitigari. ibidem
merita quæ ius agendi non præstant,nec obligationem naturalem producunt. ibidem
merita alicuius qui eo in actu ineſſe affirmat,qui & alioquin absque illis valiturus esset,plenam fidem faciet. 2.105.a
merita præsumuntur ex cursu temporis. 3.17.num.44
merita probantur per assertionem electorum asserentium iaeruenisse in donationefacta inter personas inter quas non est prohibita donatio. 2.105.a
meritorum assertioni, etiam quòd fuerint specificata, non creditur, etiam quòd fuerint iurata,nisi merita legitimè probentur. tom. 2. 105.a
meritis magis sunt filij ad paterna obsequia pronocandi, quàm pactionibus adstringendi. ibidem
merum dicitur, quod est ab omni mixtura seu qualitate abstractum. 2.105.b
merum & mistum imperium , de iure ciuili est indelegabile. tomo 2. pagina 105.b
merum ac mistum imperium & iurisdictio non præscribitur , nisi per tantum tempus de cuius initio non est memoria hominum in contrarium. ibid.
merum imperium præscriptione vel consuetudine potest acquiri. ibi.
merũ imperiũ an possit acquiri præscriptione,vel cõsuetudine. 1.353.b
merum & mixtum imperium venit in concessione , si talis est consuetudo. 3.366.nu.32
merum & mixtum imperium habens,an possit à subditis petere adiutorium quando maritat filiam,& ducit vxorem. 1.373.b
Et an debeat succedere homini suo fine legitimo hærede decedẽti. 1.353.b
Incarcerare potest: sententiam absolutoriam sicut condemnatoriam in causa criminali dare:item bannire. 1.354.a
Et an possit facere gratiam condemnato. ibidem
Vectigalia noua imponere non potest. ibidem
An habens merum imperium possit dare licentiam tollendi corpora suspensorum ad furcas. 1.353.b
Habens merum imperium potest imponere pœnam mortis, si delicti qualitas hoc exigat. 2.354.a
An habens merum & mixtum imperium ex inuestitura vel præscriptione,possit subditis suis collectam imponere. 1.353.b
meri & mixti imperij causæ dicuntur non possunt. 2.105.b
metus qui potest cadere in constantem virum est excommunicatio. 2.106.a
metus reuerentialis præcedentib.minis est sufficiens ad annullandum contractum matrimonij. ibidé
Limitatur,ibidem. ibid.
Iustus metus iudic.proba.ex eo quòd consueuit appellantes carcerare vel injurias & violentias inferre. ibidé
Non dicitur iustus metus eo quòd quis rem magnis valoris pro modi eo remiserit. 2.106.b
metus iustus quis dicatur relinquitur arbitrio iudicis. 2.106.a
metum excludit præsentia patris,vel propinquorum. 2.106.a
metus.ad hoc vt quis audia contra iuramẽtum metu præstitum,requiri,quod sit metus qui cadat in constantem virum. ibidem
metus mortis est time.crudelitatem hominis.poten. 2.106.b
metus non probatur per vnum testem. 2.106.a
metus iustus est timor amissionis rerum. 2.106.b
metus allegari non potest per eum qui illius causa fuit. 2.108.a
meeus quis fecisse videtur si fac vt euitet penam. ibidẽ
metus illatus per familia alicuius potẽtis nõ præsumit volũtate dñi. ibi.
metus nõ præsumit in accessorio,qñ prin.cõtractus est spõte factus.ib.
metus,aut vix excusatur in delictis.Et ideo,si quis metu mortis alium interficiat,non est puniendus pœna homicidij. ibidem
metus duoꝝ probat̃ rectiꝝ affirmatibus,quàm mille negantibus.ibid.
metus reuerentialis mariti non est potens ad faciendum,vt cõtractus rescindatur. ibidem
metum excludit patris præsentia,vel propinquorum. ibidem
metus qui possit cadere in constantem virũ requiritur ad hoc,vt actus per metum rescindatur. ibidem
metus in matrimonio non probatur per vnum testem. ibid.
metus,licet à principio interueniat,tamen per actum voluntarij purgatur,si ex interuallo postmodum interueniat,& tempore,quo non durabat metus,nec eius causa. ibid.
Metus reuerentialis,hoc est,qui ex mariti,vel patris,vel domini obseruatione,atque cultu prohibetur,non excludens ab cõtractus rescissionem. 2.106.b
Non præsumi.metus ex eo,quòd donatio sit facta alicui in ei⁹ casu. ibid.
Metus. contractum,qui illo gestus, actusue est,non reddit nullum,etsi rescissioni obnoxium faciat. 2.106.b
metus reuerentialis paternus dicitur iustus. ibid.
Metus reuerentialis est sufficiens ad non causandam præsumptionem iuris,& de iure ex copula superuenienti. 2.105.b
metus iustus est timor excommunicationis. 2.106.b
Metus iustus dicitur terror animi. 2.106.a
An autem inductus metu ad promitten.si soluat possit repetere.to. 2.107.b
Metus purgatur per solutionem spontaneam subsecutam. 2.107.a
Metus illatus consanguineis dicitur iustus. 2.107.a
Metum illatum esse,vel interfuisse,asserentib.duob. testib. maior fides habetur,quam mille alijs aliud affirmantib. 2.106.a
Metus iustus dicitur,quando quis occupat fortalitia. 2.107.a
Metus,& dolus nullo pacto præsumuntur,nisi probentur. 2.105.b
Metus aut vis excusat in delictis. 2.108.b
Metus suspicio tollitur per ratificationem actus subsequuti. ibid.a
metus dicitur purgatus per ratificationem subsecutam. 2.107.a
Si fiat contractus per metum,& simpliciter confirmetur per superiorem,an talis confirmatio purget metum,adeo quòd contractus valeat. ibi.b
metus,qui in virum grauem,& constantem cadere possit,in arbitratu iudicis ponitur. 2.106.a
metum iustum præsentia superioris cui reuerentia debetur, non causat,ita quòd consensus præstitus ab eo qui reuerentiam debet rescindi possit. 2.105.b
metus reuerentialis mariti,non est potens ad faciendum quod contra actus rescindatur. ibid.
metum illatum fuisse,potius creditur duobus testib.affirmatib.quàm centum absque metu esse contractum. ibid.
Si per metum fiat aliquis actus,tenet actus licet rescindatur.2.105.b
Metus iustus dicitur,quando inferuntur minæ capitales ab eo qui potens erat ad mandandum minas exequi. 2.106.a
metum iustum non incutit gens armata,nisi fit coram principe vel officiali solito tyrannice in suos non obedientes sæuire. 2.108.b
metus indiciis & coniecturis iudicis arbitrio probatur. 2.108.a
metus omnes actus gesti regulariter annullantur opẽ exceptionis.ib.
metus iustus probatur per carcerationem. 3.173.nu.45.
metus iustus probatur per comminationem factam à potente.ib. 46.
meum ex vna causa an possit fieri meum ex alia. ibid.
meum est,quod ex re mea est. ibid.
meum est,quicquid mihi debetur. 4.206.b
meum quod non est,scire debeo ad alium pertinere. ibid.
meum & tuum non semper important dominiũ, sed verificantur etiã ratione administrationis. ibid.
meum,tuum,& suum. ibid.
meorum appellatio iura & actiones concludit. 2.108.b
militare comitat ex mille passibus. ibid.
militia an sit dignitas. 2.109.a
militia vbi per patrem filio empta vendi potest,licet ad hæredes non transmittatur,imputatur filio in legitimam. ibi.
miles instituens vnũ in castrensibus,alterum in paganicis,& vnus eorum repudiet,tũc alter non admittitur ad partem repudiatam per ius accrescendi,sed venient hæredes ab intestato. 2.108.b
Si miles vadit ad bellum pro ciuitatis defensione,& ei equus occidatur,tenetur ciuitas damnum emendare. 2.109.a
Qui miles non est,alium militem creare non potest. ibid.
miles non potest donare vel relinquere suæ concubinæ. ibid.
miles si non prohibuit ius accrescendi,tunc institutus in re certa per ius accrescendi,succedit in tota hæreditate. 2.108.b
miles armatæ,& miles cæletis militiæ æquiparentur quo ad priuilegia. 2.109.a
Natus ante militiam patris,an dica.filius milit. ibid.
miles vagabundus exautorandus est. 4.206.b
militaria arma arrestari non debent. 4.169.a
militaria arma miles diuendere non potest. 4.207.a
miles insignis debet mitius puniri in criminalib. 2.109.a
miles rempu.potius quam patrem defendere tenetur. ibid.
milites hodie indistinctè admittuntur ad accusandum. 2.109.a
milite breuiloquè subsituente personis impariibus.probata eius voluntate,quod etiam post adeam hæreditatem haberet locum substitutio in personam pupilli,habebit locum pupillaris directa, per quam pupilli succederẽt,si in personam fratris maioris haberet locum militaris directa. 2.108.b
milites auratæ militiæ,vt sunt milites nostri temporis, non gaudent priuilegio.l.i.ff.de iuris & facti ignorantia. ibid.
militium priuilegia dupliciter considerãda sunt. 2.109.a
milites non possunt de iure torqueri. 2.109.a
milites delinquentes castigat capitaneus,donec in Castris existãt, & in delictis militarib. ibid.
milites ab oi bellico tumultu repud.à qua aliũ,defẽdere dẽt.2.108.b

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index in Communes

milites plebeiorum pœnis nec tormentis subijci debent. ibidem
milites nostri temporis an incidant in pœnam l. si quis in tantam. C. vnde vir. 2.109.a
An milites nostri temporis gaudeant priuilegijs militaribus. tomo secundo.pag. 109.a
An possint torqueri,& pro debito carcerari. ibidem
minari alicui cædem,par est cum cædere. 4.207.c
minans alicui mortem potest in illo actu impune occidi. 4.211.a
minæ factæ a potente,vel a solito ponere minas in executione,est sufficiens indicium ad torturam. 2.109.b
minantem alicui mortem,statim percutere licet. ibidem
minæ inducunt iustum merũ,si inferens erat consuetus illas exequi de mandare. 2.106.a
minus malum de duobus est eligendum. 2.73.b
minus tribuit,qui nihil tribuit. 2.113.b
minus tribuit,qui nihil tribuit. 2.109.b
Quid autem dicatur minimum relinquitur iudicis arbitrio.
minimis in rebus nulla cura impenditur. ibidem
minus malum exiliit,viam domini non agnoscere,quàm post agnitam retrorire. 2.112.b
minima non habentur in consideratione. 4.240.nu.8.& 2.109.b
minor an possit esse tutor,exequutor vltimarum voluntatum,iudex,arbiter,& de antiquis. 2.116.b
minor rem non rite alienatam vendicans an restituere debeat preciũ, ibidem,
minor an restitui debeat ad appellandum , vel appellationem prosequendam nulla læsionis probatione interueniente. ibidem
minor restit.in integ.aduersus publicationem testium ad alios producen. 2.116.a
minor delinquens non potest puniri postea effectus maior. 2.116.b
minor restituitur in integ.aduersus mutuum,quia præsumitur consum psisse. ibidem
minor pro debito ciuili carcerari non potest. ibid,
minor restit.in integ.aduersus donationem iuratam , in qua non fuit certior atus de benefic restit.in integ. 2.116.a
minor restit.in integ.aduersus delationem iur.&agere potest actione i. & si contra eum de iur.excipiatur,potest repulcari phita tamen in integ.resti.eo tamen modo,& infra illa tempora sic vt si principaliter in integ.rest.petijsset. ibidem
minor non restit.in integ.quando iurauit non venire contra cõtractum ratione minoris ætatis,vel alia ratione. ibidem
Nec etiam quando iurau t se maiorem. ibidem
minor habens curatorem potest testari etiam eo inuito. ibidem
minor non restituitur aduersus emancipat.Paternam. 2.116.b
minor an restituatur aduersus dolum præsumptum. 2.113.b
minor an possit ratificare cum auctoritate curatoris. 2.115.a
Si minor confessus est maleficium,potest ex hoc solo restitui in inte.si aliter de veritate non constet.quia sua interest ita non fuisse confessum. ibidem
minor non restit.in integ.quando succesit maiori pro facto cum ipso maiore celebrato. 2.116.a
minoris iuramentum confirmat renuciationem seu donationem per eum factam,etiam quòd esset omnium bonorum,& etiam facta per impuberem dummodo doli capacem. 2.113.a
minor restituit.in inte.aduersus omnia quæ fecit infra 25.an. 2.115.b
minor restit.in integ. aduersus lapsum instantiæ. 2.116.a
minor ante 25.annum,nõ potest constitui procurator in iudicialibus: in extraiudicialib.ante 17.sic. 2.110.a
minor succedens maiori,licet circa gesta per auctorem eius maiorem vel cursum temporis ab eode prætituti,nõ restituatur ratione minoris ætatis:Tamen ex capite ignorantiæ restitui potest ex generali illa clausula.Si qua mihi iusta causa videbitur. 2.113.b
minor ac mulier debet certiorari de suo iure expresse ,alias non valet renunciatio. 2.110.a
minor cum iuramento an possit esse in iudicio, 2.115.a
minor non potest vendere bona immobilia sine decreto & sine iusta causa, ibidem
minor restit.aduersus sententiam. 2.116.a
minor quando citatur, an censeatur citari vt legitimè compareat, licet expresse non dicatur in citatorio. 2.113.a
minor ætas dicitur magis priuilegiata quã absentia,vel alia causa. ibi.
minor non potest approbare contractum contra formam statuti initũ, licet cederet in eius vtilitatem. 2.113.a
minor qui iurauit,nec etiam ex enormissima læsione contrauenire potest. ibid.
minor vel alius debitor,qui bona non seruatis seruandis, alienata cũ fructibus vult recuperare:an teneatur pecuniam debitam cum legitimo interesse restituere creditori. ibidem
minor,statutum disponens quòd minoris contractus non valeat,etiã si fuerit iuratus:non seruata certa solennitate. & aliter factus præsumatur minor dolo inductus non valet. ibidem
minor in iudicio esse non potest sine curatore, vel alio legitimo administratore. 2.114.b
minor contrahẽs cũ iur.non seruata solen.statuti,an obligetur. 2.115.a
Qualiter minor probet se læsum ex delatione iuramenti. 2.215.b
minor habens curatorem,licet sine eius consensu & authoritate nequeat obligari,tamẽ si iurauerit super contractu,obligatur.Iuramẽtum enim hoc casu facit contractum validum,tollitque beneficium ætatis,idem est in impubere doli capace.Nec aliter obseruatur in statutis prohibentibus contractum minoris. 2.438.b
minor contrahens & iurãs nõ venire contra, ratione minoris ætatis, si est deceptus vltra dimidium iusti precij,non præiudicatur dum in beneficio.l.secundæ.C.de rescin.ven.sed tantum in cio restitutionis in integrum,ratione ætatis.
minor licet non possit diuidere,nec ad diuisionem socium vel cohredem prouocare id tamen fallit inter alia quando ipsi minori diuisionem facere expediret, puta si socium haberet vxosum & conciliosum. 2.112.b
minor restituitur ad rem quæ fuit maiorum suorum , etiam non data alia læsione. 2.115.b
minor nunquam pœna ordinaria punitur 2.112.b
minor præsumitur quem apparet curatorem habere,nisi maior docea tur. ibid.
minor 14.annorum,maior autem capacitate:si iurat obligatur iuramẽto. 2.110.a
minor 25.annorum regulariter non potest esse procurator pro alio in iudicio. ibid.
minor potest ingrediendo religionem testari, vel aliàs disponere de bonis suis,etiam sine auctoritate tutoris,si quem habeat. 2.110.a
minor non habet vocem in concilio,nec in electione,nec in constitutione syndici. ibid.
minor petens se restitui cõtra,& aduersus aliquem actum iudicialem, vel extraiudicialẽ,tenetur necessariò probare se minorem, læsumque ad causam,quam quippe si defendisset,foueret bonam causam. ibidem
minor non potest pro debito carcerari. ibid.
Quid si minor,habeat curatorẽ,an cũ decreto iudicis possit alienare absque curatore? 2.115.a
minor vt restituatur in integrum duo necessariò sunt probanda.tem. 2.115.a
minor,qui se maiorem annis iurauit, etsi beneficium restitutionis idcirco perdiderit,tamen contractum non ideò minus nullum dicet, si consensus propinquorum statuto loci requisitus,non interuenerit. 2.110.b
minor annis si hæres ab aliquo iustitutus hæreditate nõ adita decesserit,tanquã eo ipso læsus restitutionis beneficium ad hæredes transmittit. ibid.
minor præsumitur ille,cui tãquam minori iudex curatorẽ deputauit. 3.131.nu.4.
minor annis 25.ac iam 20.annis maior accusare generaliter ac regulariter quemuis potest. 2.110.b
minor,qui cùm se enormissimè lædi nosset restitutioni nihilominus cum iureiurando renunciauit,nec absolutionem à iuramento, nec in integrum restitutionem impetrabit. ibi.
minor 18.maior autem 14.annorum,ab alio quam à principe iudex dari non potest,etiam si partes consentiant. 2.112.b
minor si maior factus infrà quinquẽnium de alienatione per eũ facta non conqueratur eam, amplius retractare non potest. 3.111.nu.1.
Limitatur,& declaratur. ibi.3.& seq.
Quid in donatione facta à minore. ibi.3.& seq.
Quid si alienatio non fit facta ex legitima causa. ibi.5.
Quid si alienatio fuit facta absque curatore. ibi.6.
Quid stante dolo in contractu. ibi.8.& seq.
Quid de iure canonico. ibid.13.
minor in criminalibus absque alia probatione venit restituẽdus aduersus confessionem. ibid.3.
Quid in atrocioribus. ibid.4.
minor an restituatur aduersus delationem iuramenti. 3.617.a
An minor habens curatorẽ,sine eius auctoritate possit deferre iuramentum. ibid.
minor 25.annorum de omnib.gestis per eum,dum est maior,habet restitutionem. 2.110.a
minor rem suam repetens,potest accumulare in eodem libello ,officium iudicis rescindens,& actionem rescissoriam. ibid.
minor non potest esse executor testamenti. 1.309.b
minor si enormiter læsus esset,an posset petere absolutionem à iuramento,petiturus in integrum restitutionem. 2.111.a
minor in causa dotis an possit esse in iudicio. 2.114.b
Et quid in causis spiritualibus. ibid.
Et an possit cum iuramento procuratorem constituere. ibid.
minor licet iurauerit se minorem in contractu inito cum coniuncta, tamen potest probare contrarium. 2.116.a
minor restituitur in integrum aduersus additionem hæreditatis. 2.116.a
Item aduersus constitutionem procuratoris. ibid.
Vbi minor non esset restituendus ratione culpæ curatoris, liberatur ceden.actiones contra curatorem. 2.116.b
minor iurans non priuatur beneficio restitutionis in integrum quando de ea non fuerit certioratus:cum in illa ætate dicatur infirmi consilij,& multis captionibus suppositus,non debet de facili beneficio sibi concesso priuari,cùm illius per se non fuerit capax, sed ignorans. 2.114.a
minor non debet puniri statuto de homicidio,sed aut relegari,aut pecuniarie. 2.111.b
minor non auditur ab exceptione fori,quam in tempore non opposuit. 2.116.b
minor an probetur per donationem curatoris. ibid.
minor 20.annis repellitur ab accusando,nisi suam,vel suorum prosequatur iniuriam.Si verò sit maior 20 annis,minor tamen 25.potest indistinctè accusare etiam si suam,vel suorum non prosequatur iniuriam. 2.111.b
minor non habet vocem in electionibus. 2.116.b
minor

Vtriusque Iuris Opiniones.

minor litigans cũ consanguineo cõpromittere tenetur absque solennitatib.& sic ad compromittendum compelli potest stante statuto, quod causæ inter consanguineos debeant compromitti. 2.11.a
minor non potest vend.bona.immo.sine decreto, & sine iusta causa. l. magis puto §.ne passim.cum similib.ff. de rebus eorum. Pau.de cast in.1.vol cons.215.Sonz.in 2.par.cons. ibidem
minor propter ætatem excusatur in penalib.potest tantum in carcerib. detrudi pro debito. 2.111.b
minor annis quin pro debito in carcem detrudatur, nihil impedit. 2.110.b
minor vbi deliquit nõ dolo , puta sit omittẽdo deliquit,qa est ob culpam,restituitur. 2.111.b
minor etiam cum curatore non potest in iudicio stare,sed processus esset nullus. ibidem
minor non potest puniri de eo delicto effectus maior, pro quo in minori ætate puniri non poterat. 2.ibidem
minorem conuentum ex contractu paterno restitui aduersus moram per ipsum ex iusta ignorantia commissam. 2.129.a
minores quin ab alio ementes pacto rei vendẽdæ obligẽtur,nihil prohibet. 2.110.b
In minore bene cadit præsumptio doli. 2.116.b
minori non currit tempus ad soluen.collectas, & si forent facta proclamata,quod res incidant in commissum,si non soluatur collecta. ibidem
minori currit tempus ad apell.vel prosequendum app. ad confectionem inuentarij,& in præscript.statutaria ibidẽ a
minori currit præscriptio inchoata contra maiorem. ibidẽ a
minoris 14.annis contractus non confirmatur iuramento,& sic pupillus doli capax nulliter contrahens,etiam quòd iurauerit,huiusmodi iuramentum contractum non firmat. 2.113.b
minores si quempiam contractum sibi vtilem,& conducibilem non rite tamen nec soleniter gesserint,nihil egisse videbuntur, 2.110.b
Si res minoris vendatur sine decreto cõtractus,rescindit:sed accessoria obl.pig.facta per curatorem tenet. 2.115.a
minores nec aduersus pecuniam fortuito perditam restituuntur. tomo secundo. 110.b
minores ob rem vilius venditam non ob ipsam rẽ omnino auocandã restituũtur,sed ad resarciendum precij iactum. ibidem
minores,qui ob delicta puniri possunt,de sui ipsorum facti quæstione & iusiurandũ dare,& respondere coguntur. 2.110.b
minores cura vel tutela liberati,non possunt locationem ab ipsorum tutore vel curatore factam improbare. 2.110.b
minori an sit cõcedẽda restitutio in integrum absque alia probatione læsionis. 3.110.nu.1.
minori læso in pretio competit remedium.l.secũdæ.C.de resc.ven nõ autẽ restitutio in integrum,secus si in cõtractu lædatur.3.103.nu.11.
An beneficium.l.secundæ possit concurrere cum restitutione in integrum. ibi.12.
minor petens restitui aduersus appellationẽ,an debeat probare in primis de læsione. 3.110.n.1.
minor an eo ipso quod aliquid præiudiciale cõfessus est dicatur læsus ita,quod absque alia probatione restituatur, 3.110.nu.1.
minores pares sunt cum pupillis 4.207.a
minores per se restituuntur in integrum. 4.171.b
minori restituuntur fructus non obstante titulo. 2.116.a
minori cõtrahitur mora absque interpellatione. ibid.b
minor an possit cedere actiones ibidem.6.
minor excusatur à dolo præsumpto. ibidem
minor restituitur si non fuit in mora. ibidem
minores 14.annis non debent torqueri. 2.111.b
minores non magis alienandi copiam habent,cum actio illis ad rem solis competat,quàm cùm iam dominum rei assequuti sunt. 2.111.a
minores 25.annis,& maiores 18.arbitrij esse possunt de voluntate parentium si nollent:tecus si nollent,& sic ad assumendum arbitrium inuiti compelli nequirẽt aliquo modo. ibid.
minori nunquam subueniretur per restitutionem in integrũ quando de liquit ex animo,id est dolose siue loquamur in adulto,siue i pupillo,qui est plenè doli capax. ibidẽ b
minores possunt facere pacem cum ijs,qui eorum parentes offenderũt cum auctoritate tutorum. ibid.
minores,qui ob delicta puniri possunt de sui ipsius facti quæstione, & iusiurandum dare,& respondere coguntur. ibidem
minorum tutores illorum nomine pacem cum ijs inire poterunt, qui ipsorum parentes offenderunt. 2.111.a
Miserabiles personæ oppressæ siue à iudice tẽporali,siue à priuato potentiore,possunt statim per viam denũciationis recurrere ad iudicem ecclesiasticum,non adito superiore opprimentis. 2.116.b
Missio anuli & matrimonium symbolizant. 4.207.a
missio in possessionem ex primo decreto est missi Imperij. 2.117.a
Missio in possessionem propter contumaciam non solùm non habet locum in beneficio obtinendo,sed nec etiam in obtento. tomo secundo,pag. ibidem
Missus in tenutam bonorum vigore sententiæ arbitralis non dicitur possessor. 2.208.b
Missus in possessionem ex primo decreto non dicitur possessor,sed decretor. 1.211.a
Missio in possessionem ex primo decreto facta vni ex creditoribus ex causa onerosa,prodest omnibus aliis creditoribus ex eadem causa, si tamen causa est lucratiua,misso vno,alij non dicuntur missi.tomo secundo,pag. ibidem
missio in possessionem ex primo decreto facta vni ex creditorib.ex causa onerosa,prodest omnib.aliis creditorib.ex causa similiter onerosa:si talis causa est lucratiua vno immisso,non dicuntur alij immissi. ibidem
Iussio de mittendo in possessionẽ ex 1.decreto quando creditor est præsens per biennium:si tamen est absens, durat per quadriennium. 2.117.a
missus in possessionem ex primo decreto non dicitur possessor, sed detentor. ibidem
Fallit.ibidem
mitrari quis potest mitra Cartaginensi,& est pœna inter corporales. ibidem
mobilium legato veniunt pecuniæ,nisi talis pecunia sit parata fænori & negotiationi. 2.117.a
modernorum laus. 4.242.nu.11.13.& 17.
moderni authoritates congerentes magis allegandi quàm antiqui. 4.243.nu.17.
modicum tempus quodnam dicatur quo ad purgandam moram,relinqui arbitrio iudicis. 2.129.a
modus agendi colligitur ex medio concludendi. 2.54.a
modicum tempus dicitur,intra decennium. 1.368.a
omne molendinum præsumitur,& liberum,& allodiale : sic & quælibet alia res præsumitur libera & allodialis. 1.378.a
molendinum vel clusam nemo potest facere in fundo alieno , vel in aqua aliena,etiam comes vel rex. 1.357.a
molendinum si quis ea conditione conduxerit , vt illud reficere teneatur,si semel illud restaurauerit amplius illud reficere non tenetur. 3.349.nu.15.
An volens facere molendinum possit immittere tigna in ripam vicini. 1.357.a
molendinum facere an liceat authoritate iurisgentium in flumine publico non nauigabili. 1.357.a
molendinum computatur inter immo. & dicitur prædium rusticum. potest tamen alienari sine decreto. 1.357.b
molendinum si dominus habeat ad quod homines longissimo tempore iuerunt,an possit prohibere alium construere voletem aliud molendinum. 1.356.a
molendinum si quis habuerit in aliqua villa,& nonnulli homines illius vel alterius villæ iam longissimo tempore iuerint ad molendũ in eo molendino,non tamen in futurum eos ad molendum compellere potest,cum in his quæ sunt facultatis non cadat præscriptio. 2.117.b
molendinum habens in parte inferiori fluminis vtrum possit impedire volentem facere molendinum in parte superiori ipsius? 2.117.b
molendinum qui ædificauit sub censu,an possit cogi ad reficiendum, &c. 1.357.b
molendinum penitus destructum,& refectum an amplius dicatur eim phyteuticum. ibid.
molendinum qui promisit reparare,an teneatur toties quoties , &c. ibidem
Quid si ciuitas fecit statutum in præiudiciũ molendini ecclesiæ. ibidem
molendinum si tres dominos habeat, duo volunt locare,tertius non, quid iuris. ibid.
molendini clusam si quis promisit manutere arbitrio meo,quid iuris. 1.358.a
molendinum destructum an possit nouum opus renuntiari. ibid.
molendini opus,seu æquæ ductus incipiens ædificare, ac præoccupare,licet illud non perfecerit,ac compleuerit,censetur ius sibi acquisiuisse,vt possit prohibere alium construere volentem aliud molendinum,seu opus. 2.117.b
molendini appellatione quid contineatur. 2.117.b
molestare alium qualiter quis dicatur. 2.117.b,& 118.a
momentum quid dicatur. 2.118.a
monachus potest monasterio stipulari. 3.164.nu.140.
monacho instituto hærede,& repudiante, monasterium potest accepare,& hæreditatem adire. ibid,
moniales an veniant appellatione monachorum. 3.345.nu.86.
monachus,vel monacha,succedunt ab intestato,cum aliis de iure ciuili. 1.483.a
Fallit in masculo ingrediente religionẽ fratrum minorum qui post factam legitimè professionem incapax est. ibi.
monachus nomine proprio neque agere neque conueniri potest,nisi in causa criminali. 2.119.a
monachi claustralis correctio ad quos pertineat. 2.119.b,& 120.a
monachus cui pri° parere teneatur abbati an episcopo.2.118.b,& 121.a
monachus retinet iura suorum. 2.118.a.& 121.b
monachus solutus est à patria potestate. 2.118.a
monachus factus,statim fit intestabilis,& sic testamentum eius per ingressum in monasterium fit irritum. 2.118.a
monachus habetur pro mortuo quo ad actus ciuiles. 2.119.a
monachus quicquid acquirit,acquirit monasterio. ibid.
monachus potest præsici in beneficium curatum sine dispensatione. 2.118.b
monachus portans arma,est ipso iure excommunicatus. 2.121.a
monachus claustralis simplex in ciuilibus conuenire non potest, cum non habeat proprium. 2.119.b
monachus deserens habitum,vel portans illum cooperto,dicitur apostata. 2.121.a
monachus fugituus magis æquiparatur filio, quàm seruo. 2.118.b
monachus

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index in Communes

monachus si restetur ante religionis ingressum contemplatione tamẽ ipsius ingressus poterit testari etiam sine solennitate iuris communis. 2.122.b
monachus vnius monasterij.trãsijs ad aliud sine licentia,potest vendicari per superiorem, 2.121.b
monachus potest petere ab abbate,quòd eum vestiat,&c. ibid.
monachus indebite tortus,potest exire de monasterio. ibidem
monachus effectus canonicus non potest esse iudex delegatus. 3.118.b
monachus desinit esse in potestate patris. 3.121.a
monachus cui æquiparetur an seruo,an filio, 3.121.a,& b
monachus legitimatur per ingressum monasterij. 2.121.b
monachus succedit parentibus,sicut alij filij. 2.120.b
monachus non potest condere testamentum. 2.121.a
monachus factus episcopus non desinit esse monachus. ibidem
monachus percutiens ãlium monachum extra claustrum,potest absolui per Abbatem. 2.130.a
monachus regulariter non agit nomine proprio. 3.121.b
monachus potest esse tutor legitimus. 2.121.a
monachus professionem faciens omnia bona sua acquirit monasterio. 2.120. b
monachus neminem potest in iudicio denunciare, nisi proprium abbatem,extraiudicialiter autem,& ad pœnitentiam,potest quemcunque denunciare. 1.120.a
monachus quicquid acquirit,acquirit monasterio. 2.120.b
monachus si interficeretur,& postea interueniret transactio vt daretur certa pecuniæ summa ratione factæ occisionis,illa abbati ac monasterio,non autem eius patri,si quempiam haberet, relinqueretur. 2.120.a
Si monachus fecerit depositum,potest ei restitui sine licentia abbatis. 2.121.b
monachus habitum suæ religionis non deferens, incurrit pœnam excommunicationis. 2.120.a
monachus non potest admitti ad regimen ecclesiæ parrochialis, sine dispensatione episcopi. ibidem
monachus æquiparatur filiofamilias,item seruo. 4.207.b
monachum non prohiberi testem esse in testamentis. 1.420.b
monachus transiens ad aliud monasterium,an recuperet bona. 2.120.b
monachus non dicitur possidere etiam vestem quam portat. 2.121.a
Nec potest agere etiam pro iniuria sibi illata. ibidem
Nec si spolieretur cappa vel libro posset agere ad restitutionem.ib.
Nisi esset in studio de voluntate abbat.quia tũc potest agere pro fact. studij. ibide,
monachus de lic.abbat.potest esse i iud.vbi ag.vtilitas monaste. 2.121.a
Item vbi esset administrator. ibidem
monachus si occidatur vel offendatur,& habeat filium legitimũ quẽ ante monachatum generauerit,tum ius faciendæ pacis vel remissionis pertinet ad filium non ad monasterium. 2.120.a
monachus delinquens conueniendus est,non ecclesia, 2.121.a
monachi non iurãt per sancta dei euangelia,sed per crede mihi.1.616.b
monacho instituto hærede,cui substitutum sit vulgariter repudiante hæreditatem,Abbas cum conuentu,vel monasteriũ, ipso monacho inuito potest adire hæreditatem& substitutũ excludere.tomo secũdo,pagi. 120.a
monacho contrahenti,an solui possit. 3.121.a
monacho instituto hærede, & repudiante,potest monasterium acceptare,& adire hæreditatem. 2.118.b
monachi & fratres mendicantes possunt in testamẽtis testes adhiberi. 2.118.a
monachum succedere in feudo,& retinere feudum,cuius natura sit talis,vt seruitium pro eo debitum æquè præstari possit per monasterium,ac poterat per ipsum vasallum:quòd tamen ita accipiendum, suon quò ad dominium & perpetuo;sed quò ad commoditates,& ad dies vitæ vasalli,seu quò ad vsumfructum 1.349.a
monachissimus superueniens rumpit testamentum anteà confectũ adeo vt nec legitima debeatur Monasterio, 2.118.a
monasterium in sententijs non venit appellatione filiorum.tomo secundo pag. 122,b
monasterium succedit loco filij. 3.249.nu.78,
monasterium ingrediens grauatus si decesserit sine filijs, substitutum excludit.ibi.nu. 80
monasterium in contractibus non venit app.filiorum, 2.122.b
monasterium quando succedit monacho:ideo non tenetur vltra vires hereditarias,quia monasterium succedit monacho non iure hæreditario,sed iure cuiusdam naturalis acquisitionis. ibidem
An monasterium teneatur pro mutuo facto monacho,qui exposuit in professione electionis de eo factæ. ibidem
monasterium an excludat substitutum sub conditione, si filius decesserit sine filijs. 2.122.a
monasterium facit deficere conditionem fideicommissi,si bona ad ipsum deueniat,locus si alij relinquuntur ibidem
monasterium succedens loco filij hæredis vniuersalis excludit substitutum, licet vna tatum res fuisset alienata ,nisi esset substitutio facta de filijs ex suo corpore natis. ibid.
monasterium emphyteusi laicorum succedit. ibidem
monasterium non inducit præcisam coercitionem. ibidem
monasterium tenetur pro monacho qui deliquit aliquid in tantum quatenus ad eum peruenit. ibidem
monasterij si quis attu inductus ingrediatur,licet ingressus nõ obstãte caliditate illa ac dolo teneat, tamen quò ad bona ingredientis nõ acquirẽtur monasterio,sed relinquuntur eius hæredib⁹. ibidem
monasterium habetur loco filij. 2.121.b, &c 122.a
monasterium loco filij succedit,& substitutu m excludit. 2.121.
ingressus monasterium si infra triduum moriatur,an præsumatur vel quòd bona sint monasterij. 2.121.b
monialis ingressa primo vnum monasterium,& postea aliud,præsumitur id feciſſe de licẽtia superioris:si diu steterit in secũdo monasterio 3.17.nu.38.
monialis potest agere nomine proprio, 2.121.b
monialem corrumpẽs qua pœna puniatur,&per quem possit absolui. ibidem
Monialis non potest petere legitimam,quando pater posuit super altari. 2.121.b
Si monialis moriatur impubes,dos data restituenda est. 2.121.b
Monialem carnaliter cognoscens,vel etiam attentans,vt rapiat,& carnaliter cognoscat,vel cum ea de facto matrimonium contrahens, punitur pœna mortis. 2.122.b
Monialium appellatione venit abbatissa. 2.121.b
Moneta quando deueatur noua, & sic in vsu currenti , & quando ea, quæ currebat tempore contractæ obligationis. 1.123.a
Moneta noua in qua est valor aurei de præsenti aliqualiter deteriora,licet in maiori numero,subintret in locum paucioris,&aliquali ter melioris,in qua erat valor aurei tempore obligationis. 2.23.a
Moneta,seu pecunia promissa,si in totum simul ac in perpetuũ reprobaretur vtique æstimatio eius soluenda foret in noua pecunia , & sic mutata pecunia ipsa consideraretur bonitas, quæ erat tempore contractus,atque solueretur æstimatio monetæ antiquæ.to. 2.125.a
Moneta,siue pecunia minuta de consuetudine solui potest pro ducatis,& econuerso,quamuis moneta non sit in obligatioe. tom.2. 125.a
Moneta si est mutata de qua fieri debeat solutio. 2.123.b
Moneta mutata,variataque post moram debitoris , tunc ipse debitor quantitatis morosus soluere teneretur æstimationem quanti pluri mi à tempore moræ prædictæ. 2.124.b
Moneta de iure,& ex generali cõsuetudine,solui potest moneta argẽtea,pro aurea,& grossa pro minuta,& econtra. 2.124.b
In moneta debita ex testamento inspicitur æstimatio tempore testamenti. 2.124.b
Moneta variata,seu mutata,tunc tempus solutionis,non autem contractus attendi debet. 2.124.a
Moneta cursu temporis deteriorata,puta,quia fiat ligæ deterioris,debet solui prout valebat tempore contractus,& do ea si reperiatur, alias debetur ad æstimationem antiquæ. 2.124.b
Moneta non diminuta,aut mutata in totum,sed diminuta ob diminutionem ligæ,vel ponderis,tunc periculum spectat , ac pertinet ad debitorem qui valorem prioris monetæ soluere tenetur. 2.124.b
Monetæ valor si decrescat ob deteriorationẽ materiæ,vel formæ quo modo solui debeat. 3.165.nu.1.
Ampliatur & declaratur pluribus modis. ibid.
Quid in contractibus. ibid.2
Moneta antiqua in totum reprobata an possit solui, vel fit faciẽda solutio in moneta noua ad rationem monetæ antiquæ.ib. 4.& seq.
Quid ſtante mora debitoris. ib.6.& seq.
Quid si pecunia sit in pondere diminuta. ib.9.
Quid si pecunia non reperiatur. ibi.15.
Quid in obligatione annua. 3.166.n.20.
Quid si solutio esset facienda in moneta currenti. ib.23.
Quid si per 30.annos pecunia fuit soluta ad valorem monetæ currentis tempore solutionis. ib 25.& seq.
Quid in contractu vsurario. ib.33.
Quid si creditor fuit particeps receptionis pecuniæ. ib.41.
Quid in tributis,& solutionibus fisco soluendis. ibi.40.
monetæ valor in staturis attenditur tempore solutionis. 3.168.nu.1.b
Limitatur. ibi.2.& seq.
Quid si statutum superuenit post delictum consummatum.3.169. num.3.
monetæ valor in sententia consideratur tempore sententiæ,non autẽ tempore solutionis. 3.169.nu.1.
Idem in laudo. ib.nu.2.
monetæ valor si decrescat ob principis voluntatem quomodo solui debeat. 3.166 nu.1.
Ampliatur & limitatur pluribus modis. ibid.
Quid in depositо. 3.167.nu.17.
Quid si mutatio valoris non perpetuo, sed pro tẽpore duraſſet. ibi.nu 19.& seq.
Quid si incõtinenti fuit subsecuta mutatio,& diminutio valoris. ibi 23.& seq.
monetæ diminutio stante mora debitoris cedit damno,& preiudicio ipsius. 3.168.nu.1.
Limitatur. ibi.2.& seq.
monetæ valor in vltima voluntate consideratur tempore dispositionis. 3.168.nu.1.b
Quid si mutatio monetæ fit temporalis,& variabilis. ibi.4.
monetarum valorem solus princeps absque populi consensu mutare potest. 2.124.a
monetã à principe reprobatam expendens non punitur pœna falsi. 1.328.a
monetam cudere nemini alij,quàm principi ius fasque est. 2.124.a
moneta.Si in vno instrumento fiat mentio de aliqua moneta,intelligitur in eodem repetitum de eadem,imo etiam in diuersis scripturis. 2.123.b

V triusque Iuris Opiniones.

monetæ valor in gratia principis quo tempore cõsideretur. 3.169.n.1.
Quid de valore expresso in impetratione beneficiorum. ibi.2.
Quid in decimis,& tributis. ibid.3.
monetam falsam scienter expendentis pœna. 2.123.a
monetæ promissæ æstimatio,quæ contractus tempore erat,debetur si postea vel omnino in perpetuum improbetur, vel ponderis immi nutionem ratione aliqua patiatur. 2.124.a
monetam [illegible] imperatoris efficiens,aut cudens igni comburẽdus est. 2.122.b
Recipiens monetam nouam loco veteris sibi non præiudicat, licet ita perdi deficerit. 2.123.b
moneta pecuniæ non diminuta, vel mutata siue aucta in pondere, aut ligã,sed in valore,æstimationeque ex constitutione principis, tunc illius pecuniæ periculum , ac incommodum, commodumve pertinet ad creditorem. ibidem
moneta radens,vel minuens,si liber est, bestijs subiicitur,si seruus,vltimo supplicio punitur. 2.123.a.& 124.a
monetam fabricari facere potest præceps,quæ aliquãdo minus valeat in forma quàm in materia. 2.124.b.
monetam minutã pro aureis solui posse consuetudo iure potior atq; antiquior admisit,quamuis nullam mentionem de illa faciat obligatio. 2.124.a
monetam expendens auream defectiuam ratione ligæ,vel ratione ponderis,nullo modo potest puniri pœna ordinaria. 2.124.b
monetam prohibitam expendens forensis ob proclama vel statutum loci non incurrit in pœnam ipsius,& potest forensis aduersus tale proclama petere restitutionem in integ.ex capite probabilis ignorantiæ,& ex clausula generali,si qua mihi iusta causa esse videbitur. 2.124.b
monitio generalis sufficit,vt res singulares sint excommunicatæ, nec est opus probare,vt sint hæreditariæ. 2.125.a
monitio non requiritur,quando sumus in casu contrauentionis.tomo secundo,pag. 125.a
monitio trina requiritur,vt quis excommunicetur. ibid.
monitio requiritur ad incurrendam pœnam,quando aliquid præcipitur fieri sine tempore. ibidem
monitio siue inquisitio iudicialis, quoties requiritur, ad hoc vt pœna ipso iure incurratur,trina esse debet,vel vna pro omnibus peripetoria. 2.125.a
Fallit.ibidem
monendi alicuius atque inducendi præceptum non præsefert coertionem. ibidem
monitione opus est, vt pœnæ locus fiat,quæ simpliciter ac nulla tẽporis mentione facta aliquid non agenti imponitur. ibidem
monopolium est conuentio plurium mercatorum bono publico obstans.puta de vendendo certo pretio tantum. ibid.
mora non committitur absque interpellatione vbi dies est incerta. 2.130.a
mora tamen respondere debentis habet vim lit.contes. 1.500.a
mora vltima nocet. 2.129.b
Fallit.ibidem
mora est debitoris vitium. 2.125.b
mora purgatur in omnibus casibus ante sententiam. ibid.
mora ex contumacia.Mora contumacialis in parendo mandato superioris seu iudicis ex qua est inflicta pœna succeſsiua,puta excommunicationis,priuationis ab auditorio,vel similis,purgari potest etiã post sententiamimò & executionem. 2.126.a
mora contracta per diei lapsum amplius purgari nequit. ibidem
mora celeriter dicitur purgata intra octo dies, vel arbitrio iudicis. ibidem
mora constituit aliquem in delicto,& inducit delictum. ibid.
mora quid. 2.126.b
An autem possit purgari mora per eum qui iurauit certa die soluere,vt euitet penam. 1.616.a
mora principalis nocet fideiussori 2.402.a
mora contrahitur minori re ipsa absque interpellatione. 2.130.a
mora in dispositione legis vel vltimæ volunatis , ad hoc vt propter morã pena cõmittatur requiritur monitio,vel interpellatio. 2.125.a
mora tollitur ex celeri satisfactione,adeo quod caducitas incursa eui tatur. 2.131.a
non est in mora qui ex legitima causa litigat. 2.130.b
mora non purgatur vbi est dies cum pœna. 2.130.b
mora non committitur,vbi quid non est liquidatum. 2.130.a
vbi non est mora non committitur pœna. ibidem
mora purgari non potest vbi adest iuramentum,si sequuta fuerit lit.cõte post damnum passum per creditorem, vbi est geminata cotumacia,quando adest clausula, renuntians omni legũ auxilio.&c.2.130.b
Item non admittitur moræ purgatio, vbi prohibetur appellatio. ibidem
Nec vbi plura copulatiuè debentur. ibid.
moræ purgatio admittitur infra modicum tempus. 2.130.b
Re post moram perépta,liberari debitorem offerendo æstimationẽ: Nisi vltra æstimationem amplius interfit creditoris.Tũc enim &pro eo creditori tenetur. 2.128.a
moræ geminatio excludit purgationis facultatem. 2.130.b
moram semel commissam per secundam interpellationem non purgari,aut tolli. 2.127.a
moræ purgatio debet fieri incontinenti seu in paruo tempore.2.130.b
Ad constituen.in mora cũ qui tenetur adimplere cõtẽ. in testamẽto non requiritur quòd fiat prote.de agen.ad priuationem. 2.130.a
Ad constituendum in mora requiritur mandã. ad interpellandum, aliàs autem interpellans sine mandato nõ constituit in mora.2.130.b
mora.Si promitto centum ad paschã & ab inde ad omnem requisitionem, an ego debitor post paschã dicar in mora absque alia interpellatione. 2.130.a
moræ purgationem denegari in contractibus conuentionalibus,in quibus est expressa pœna & diesmissi aut debitor veniat post modicũ tempus,aut dies expressa sit incerta. 2.128.b
moram purgari non posse facta executione ipso iure à lege,vel ab homine. ibid.
moræ purgatio an locum habeat adiecta clausula,rato manente pacto. ibid.
Moræ purgationi locum esse,vsque ad lit.contest.excepta stipulatione iudicatum solui.Item si mora in ipia litis contestatione, vel post committatur.Tunc enim purgatio conceditur vique adscntẽti am. 2.128.b
Mora commissa in lite contestan. habet effectum & vim litis contest. 2.61.a
Moram præcedentem purgari nouatione. 2.129.a
Moram non purgari per stipulationem inutilem,vel nullam. ibid.
Moram purgare intra modicum tempus posse valdiũ,qui infra diẽ & annum inuestitura non petita,stricto iure feudũ amisit,æquius esse. ibidem
Moræ expiatio seu purgatio quando celeriter ac ritè facta censeri debeat.iudicis arbitrium metietur. 2.125.b
Moram videtur facere,qui maluit litigare,quàm restituere. ibidem
moræ litis non instruunt causam possessoris,ad inducendam longi tẽporis præscriptionem. ibi.
Moræ contrahendæ sufficit facta etiam extra iudicium interpellatio. ibid.
Moræ purgatio intra quantum tempus fieri possit, iudicis arbitrio cõmittitur. ibid.a
Moræ purgatio ante lit.contest.super commisso, operatur quòd res in commissum non incidit. 2.126.a
Moræ purgatio.Post lapsam primam dilationem ad probãdum admittitur purgatio moræ,si velit inconuenienti post ipsam dilationẽ pro bare absque alia petitione dilationis. ibid.
moræ purgatio non admittitur ad quærendam actionem. 2.130.b
Moram qui semel contraxerit,nõ liberabitur,si res postea perimatur, seu similiter illa interitura apud creditorem proponatur. 2.126.a
moræ purgatio non admittitur vbi iuramentum interuenerit. ibid.
moram inducere delictum consistens in non faciendo.Ideòque leuius puniri. 2.128.a
moram commissam purgari posse per debitorem,æquitati consentaneum est. ibid.
moræ purgationem,vtpotè æquitate scripta nitentem non excludi strictò,quo cautum est, vt in causis decidendis rigor iuris seruetur. ibidem
moræ æquius est purgationem admitti,etiam stante statuto, quòd instrumentum confessionatum habeat executionem paratam,ac si iam esset sententia.Nisi creditoris interfit. ibid.
morosus tenetur ad omnia damna & interesse. 2.131.a
morosi æquiparantur furiosis. 4.207.b
morbus impedit iudicium. 2.131.a
mores quos quis in se approbat,non potest in alio reprobare. 2.132.b
mors prorum,vita impiorum est præclarior. 4.201.a
morte,& voluntate,& negligentia,ius ad alium deuoluitur. 2.208.b
mors probratur per famam. 2.131.b
mors illius,qui accusatus est,tunc demum accusationem perimet , cũ ob illud crimen bona fisco non addicuntur. ibid.a
mors dicitur à morsu primi hominis,qui per esum pomi mortem incurrit. 2.131.b
mors semper prouenit ex Dei dispositione. ibid.
mors defuncti in longinquis partib.per solam famã plenè probatur. 2.131.a
mors connubialis respectu bonorum quando fiat. 4.208.a
mors & tortura æquiparantur. ibid.b
mors ciuilis,& naturalis solum æquiparatur,in casu, in quo ex ciuili effectualiter causaretur idem quod & per naturalem. 2.131.a
mors probatur per instrumentum testamenti.quantum ad ind. possalias secus. ibi.b
morti ciuili par est carcer perpetuus. 4.172.b
mortis supplicio qui damnantur,bonis etiam hodie fisco applicandis labuntur. 2.131.b
mortem sibi conciscere annixus,nec vnquam bonorum confiscatione idcirco plectitur. ibid.
mortis pœna est puniendus qui est causa mortis alterius. 2.495.b
morte delegantis re integra expirat iurisdictio. 1.78.b
Ampliatur & limitatur,ibid.
An per mortem procu.substituent.finia.manda.substituti. 2.79.a
morte damnatus reus ex forma statuti in contumaciam,non ante ferius pœnæ efficitur,quàm sit captus.Licèt secus de iure cõi. 2.132.a
morte accusati perimitur accusatio,dummodo eius non confiscantur bona. ibid.
mortem sibi conscisscere nixus,bona non amittit. ibid.
mortis ciuilis & naturalis diuisio. 4.208.a
mortis causa se donare dicens,& tamen etiam promittens illam non reuocare,censetur potius esse donatio inter viuos. 2.131.a
In mortis articulo seu in extremis esse dicitur ille,qui in infirmitate procedit,absque sanis interuallis. ibid.q

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index in Communes

mortis mentio si fiat in donatione,tenendum est,quod sit donatio causa mortis. 2.131.a
morti qui sententia iudicis ex statuti forma in contumaciam addicitur,non ante seruus pœne efficitur, quàm reipsa capiatur. ibidem
An quis præsumatur mortuus ab eo qui minas intulit. 1.535.b
morienti creditur ad suum præiudicium,non autem ad alterius.2.131.a
Per mortem alicuius voluntas cessare dicitur, sed non reuocari. ibidem
mortuo boue neque caro,neque corium debetur. ibid.
mortuus aperit oculos viuentis. 2.132.a
mortuo delinquente ante sententiam , crimen & pena maximè corporalis,& bonorum confiscatio extinguitur , vbi pœna non est irrogata ipso iure & facto, 2.206.a
mortuo delinquente ante sententiam crimen & pœna maximè corporalis,& bonorum confiscatio extinguuntur,ibi pœna non est irrogata ipso iure.& facto. 2.132.a
morientis assertioni in suimet ipsius damnum,non & in alterius fraudem fides adiungitur. 2.132.b
mortuus.Si plures aliquem percusserint,& constare non potest ex cuius vulnere decesserit,nullus ad mortem condemnabitur. 2.131.a
morienti creditur solum ad sui præiudicium,& non alterius.2.132.b
mortuos capones nequit soluere,qui simpliciter par caponum præstare obligatus est. 2.132.a
mortui aduocati quorum opera conducta erat pendente locationis anno,integrum nihilominus stipendium ad ipsorum hæredes transmittent. ibidem
mortuus & lætaliter vulneratus,æquiparantur. 4.204.a
mortuus sine liberis censetur sine herede mortuus. 4.208.b
moritur quis taliter,qualiter vixit. 2.132.b
mot us primi non sunt in potestate hominis. 2.132.b
motu proprio rescriptum par est cum vltima voluntate. 4.200.a
mulcta aut bannum non imponi debet in aliquem pro ficta contumacia vt quia fuit citatus ad domum,vel per proclama. 2.132.b
mulcta geminata.Quando officialis vno contextu multiplicat impositionem mulctæ,non omnes exigi possunt, sed vna tantum, scilicet maior , per quam videtur à minori recedere. ibidem
mulcta non irrogatur nisi ob veram contumaciam,nam fictus cõtumax mulctari non potest. ibidem
mulcta applicatur fisco. 2.133.a
mulcta extra ordinem per iudicem tuendo eius iurisdictionem contra inobedientem poni potest, & tũc potius dicitur pœna quæ exigi potest. ibidem
mulctari non potest quis sine noua citatione. 2.132.b
mulctari quispiam illicò non debet,quamuis inobediens fuerit,&mandatis principis non paruerit, nisi prius ipse ad faciendam excusationem & defensionem citatus fuerit. 2.132.b
mulctare est iurisdictionis. 2.133.a
mulier mortuo viro potest retinere bona sibi pro dote hypothecata. 2.236.b
mulier nupta est in potestate patris,& mariti. 2.136.b
mulier debet esse magis casta quàm vir. ibidem
mulier non tenetur ire ad iudicium. ibidem
mulier quando maritus vergit ad inopiam,non potest agere contra tertios possessores, nisi prius præcesserit discutio i bonis viri. 2.138.b
mulier habet consilium debile & ter mutatur in hora. 2.136.b
muli et sterilis dicitur infamis. ibidem
mulier non potest consue introducere.. ibidem
mulier non potest esse de consilio. ibidem
mulier non potest esse procuratrix pro marito etiam absente:pro patre autem absente sic,& etiam potest allegare causas absentiæ mariti. ibidem
mulier secundò nubens,cadit in pœnas introductas in fauorem filiorum. 2.137.a
mulier non incarceratur.Non incarceratur mulier etiam in causa criminali,quando pœna est pecuniaria.Imò si fideiussorem non reperit,cauet iuratorie. 2.135.b
mulier si velleт ipsis propinquis,quorum consensus,statuto disponente,desideraretur in testamẽto mulieris, bona sua relinquere,illi nõ possent ad propriam vtilitatem consensum accommodare.tomo secundo,pag. 138.a
mulier per transitum ad secunda vota post annum luctus non potest priuari legatis & relictis sibi factis à marito. 2.138.a
mulier minor habens curatorem,non potest dotem sibi constituere sine authoritate curatoris,& iudicis decreto. ibidem
mulier luxuriosè viuens post mortem viri stantibus filijs primi mariti prædefuncti, incidit in omnes pœnas impositas mulieribus secundò nubentibus. 2.135.b
mulier in criminalibus est testis idonea. ibid.
mulier ad secundas nuptias transiens,perdit dominium rerum,quas ex liberalitate primi viri consequuta est,& solam potestatem fruendi retinebit illasque filijs ex primo matrimonio genitis restituere cogitur. 2.135.a
mulier nõ potest agere ad dotis repetitionem constante matrimonio. 2.134.b
mulier recipiens centum in dotem in primo matrimonio,& transiens postmodum ad secunda vota simpliciter,& promittens dotem,quã non expressit præcisè,quemadmodum expresserat in primo matrimonio,intelligitur tunc dare tantam dotem secundo marito,quantam dedit primo viro suo,& sic dos data primo viro censetur data secundo. ibidem
mulier statuto prohibita contrahere sine consensu propinquorum, nihilominus hæreditatem adire potest. 2.345.b
mulier constante matrimonio,cõditionalis est creditrix mariti, ratione dotis,matrimonio enim durante actio de dote nata non dicitur. 2.134.a
mulier si per statutum debet lucrari certam partem bonorum mariti,intelligitur de consummato. 2.133.b
Mulier quòd sine consensu patris non possit contrahere,nõ potest induci statuto. ibidem
Mulier dotem non habens,vel parum: habebit ex bonis viri mariti quartam partem:si non sunt vltra tres filij , si tamen sunt plures, habebit virilem portionem. ibidem
Mulier non potest relinquere bona suis propinquis, quorum consensus requiritur in testamento. ibid.
Mulier simpliciter nubendo,non videtur dare omnia bona sua in dotem. ibid.
Mulier pro dote non præfertur anterioribus creditoribus habẽtibus hypothecam expressam . ibid.
Mulier maritata non dicitur in odiosis,quæ est sponsata. ibid.
Mulier si de facto ordinetur,non recipit characterem. ibid.
Mulier & minor post didicita testificata,possunt alios testes producere,quia dolus qui præsumitur in subornando testes,nõ habet locũ in talibus personis. 2.135.b
Mulier non potest esse testis in testamento,attamen in testamento ad pias causas mulier potest adhiberi in testem. 2.130.b
Mulier potest retinere & habere omnia bona defuncti,etiam quæ alle garentur feudalia:cum bona omnia præsumantur libera. 2.138.b
Mulier post annum luctus non petit interusurium dotis suæ ab hæredib.viri,nisi protestata fit contra ipsos, vel fecerit quicquid potuerat. ibid.
mulier familiæ suæ caput & finis est. ibid.
Mulier inhonesta probatur per testes singulares,quorũm vnus probaret de vna re inhonesta,alius de alia. 2.137.a
Mulier credens virum suum,qui longo tempore abfuit, mortuum , si certum nuntium de morte eius habuerit,vel fama publica ita fuerit,si nubat alteri debet excusari.alias punitur de adulterio. tomo 2.137.a,& b
Mulier non iuuatur Velleiano,si interceſſit pro dote. 2.133.b
Mulier non potest de dote testari,quando est ad alium applicata vigore contractus,& interest non reuocari. 2.137.b
Mulier,& fiscus in priuilegiis pari passu ambulant. 2.138.b
Mulier non tenetur stare colono,vel locationi per maritum factæ soluto matrimonio. 2.133.b
mulier,si secundum formam statuti non potest contrahere : bene potest tamen quasi contrahere. ibi.
Mulier & fiscus æquiparantur. 4.209.a
Mulier herbæ nudæ æquiparatur. ibid.
Mulier bona in toto corpore iuris ciuilis non reperitur. ibid.
Si mulier decedat,superstite patre,& relictis liberis:non patri,sed liberis restituendam dotem. 1.226.a
Mulier nobilis nubens ignobili,perdit nobilitatem. 2.148.b
Mulier si fuerit per vim in prostibulo prostituta,per hoc nõ dicitur definere castè viuere. 2.35.a
Mulier natura est sagacior viro,& ingenij dexteritate maturior.tom. 4.209.b
Mulier quæ tutorem accusare possit. 4.209.a
Mulier in casibus,in quibus succedit in feudo,quid si relinquat filios ex diuersis matrimoniis,qualiter succedent filij in feudo. 1.362.a
Mulieres præcipuè iuuenes,concubitu virorum gaudent. 4.209.b
Mulier si mortuo viro habitat in domo quæ erat locata viro, ipsa tenetur ad pensionem,nisi iure familiaritatis cum hæredibus viri habitasset. 2.635.a
Mulier quicquid cõstante matrimonio quæsiuit,de bonis mariti quæsiuisse præsumitur. 3.31.nu.1.
Ampliatur multis modis.ibid 2.& seq.
Limitatur.2.31.nu.12.
Quid in concubina?3.31.nu.2.
Quid in viduа?ibid.3.& seq.
Quid si maritus neget dedisse pecuniam vxori?ibid 6.
Quid si mulier constante matrimonio adulterium commiserit?ibid.
Quid in muliere industriosa?ibid.2.
Quid stante confessione viri pecuniam esse mulieris?3.32.nu.15.
An ista præsumptio habeat locum in possessorio?ibid.18.
Quid si mulier administrauerit bona alterius?ibid.20.
Quid si maritus traduceretur ad domum vxoris?ibid.23.
Quid in muliere diuite nupta pauperi?ibid.24.
Mulier trãsiẽs ad secunda vota,quidquid de bonis primi mariti fuit lucrata, filiis primi matrimonij debet conseruare. 3.217.nu.1.
Ampliatur pluribus modis.ibid.2.& seq.
Limitatur.3.218.nu.20.
Quid in masculis transeuntibus ad secundas nuptias?3.217.nu.2.
Quid si filij renunciauerint bonis paternis & maternis?ibid.5.& seq.
Quid stantibus nepotibus.ibid.8.
Quid si mulier non transierit ad secunda vota,sed luxuriosè vixerit post mortem mariti?ibid.12.
Quid in lucro acquisito vxori ex forma statuti per mortẽ mariti.3.218.nu.12.
Quid de iure Canonico?ibid.18.
Quid in muliere ludæa?ibid.20.
Quid si filius susceptus decedat tẽpore trãsitus ad secũda vota?ibid.

Vtriusque Iuris Opiniones.

nu.21.& seq.
Quid si mulier nubat de consensu primi viri?ibid.29.& seq.
Quid si nubat de consensu filiorum?ibid.33.
Quid in quæritis contemplatione mariti. 3.219.n.38.
Quid in donatione remuneratoria facta vxori?ibid.nu.39.
Quid in quæritis à marito titulo oneroso?ibid.40.
Quid in muliere minori?ibid.46.
Quid si mulier nubat de licentia Principis?ibid.45.
Mulier quid,quid fuit consecuta de bonis filij primi mariti,alijs fratribus restituere debet. 3.219.nu.1.
Ampliatur,multis modis.ibid.3.& seq.
Quid in parentibus?ibid.3.
Quid in auo.ibid.4.
Quid de fœmina dotata,à statuto exclusa.ibid.5.
An puniatur legitima iure sibi debita.ibid.8.
Quid de iure Canonico.3.220.nu.12.
Quid in successione nepotis.ibid.14.
Quid quo ad bona quæsita filiæ ab auo.ibid.16.& seq.
Quid si mater fuit instituta à filio in testamento.ibid.19.& seq.
Quid si omnes filij primi matrimonij prædecesserunt,ibid.nu.29.
mulier traducta ad domum viri,an remaneat sub prohibitione statuti suæ originis quo ad bona sita in loco domicilij. 3.8.nu.11.
mulier p alimẽtis an habeat bona mariti tacitè hypothecata.3.219.n.1.
Quid soluto matrimonio.ibid.3.
Quid si maritus non sustinuit onera matrimonij.ibid.5.
mulier rustica,quæ consu'ere nõ potuit peritiores excusatur,si tutorẽ filio non petierit infra annum dummodo vtiliter administrauerit 3.388.nu 28.
mulier nondum carnaliter cognita,etiam si festinet ad secũda vota,nõ incurrit pœnas nubentium infra annum luctus. 3.224.nu.8.
mulier stante enormissima læsione,potest venire contra renuntiationẽ iuramẽti,etiam non petita absolutione à iuramento. 3.220.nu.12.
mulieres virilibus officijs fugi non possunt. 2.134.a
mulieres propter partum sæpe moriuntur. 2.139.a
mulier,quæ cum iuramento renunciauit hypothecæ,quam habet in bonis mariti pro dote non potest venire contra iuramentum. 3.619.b
mulier adulterium committente,an & qnando dos cedat lucro mariti,aut eius hæredibus. 1.224.a
mulierem mortuo marito,stuprum viduitatis tempore committẽtem non amittere dotem. 1.224.b
mulier præsumitur meretrix ex præsumptione violenta, quando quis est visus exire de nocte de domo illi?,& probatur aliquod ex signis venereis. 2.137.a
mulier præfertur omnibus creditoribus tacitam hypothecam,non autem expressam habentibus. 2.138.b
mulier de iure ciuili indistincte admittitur in testem:de iure tamen canonico,in criminalibus non admittitur:nisi in casibus à iure expressis:in ciuilibus tamen etiam criminaliter intentatis admittitur indistincte. 2.133.b
mulier qua fragilitate inducitur ad intercedendum,eadẽ etiam inducitur ad renunciandum,ideo etiam ei renuncianti succurritur.tom. secundo,pag. 135.b
mulier esse potest testis in testamento militis. 2.133.a
mulier potest esse executrix,non solùm in negotiis, sed etiam in vltimis voluntatibus ad pias causas. 2.139.b
mulier quibus casibus possit esse procuratrix. 2.136.b
mulier stuprum committens tempore viduitatis incidit in omnes pœnas statutas in has,quæ conuolant ad secundas nuptias. 1.224.b
Si mulier habeat partem castri tenetur ad partẽ impẽsarum.1.364.b
mulier ingrediendo monasterium an dicatur seruare vitam viduilem. 2.14.b
mulier constante matrimonio potest agere contra tertios possessores si maritus ceperit male vti substantia sua. 2.138.a
mulier quę commisit adulterium de dote testari non potest. 1.22.b
mulier nubens,viro dote non constituta in dubio omnia bona sua in dotem ipsi viro dedisse censetur, quando viro congruit matrimonium. 2.634.a
mulier prægnans non potest torqueri. 2.139.a
mulier sciens contrahendo matrimonium,videtur vitam,mores,& facultates viri approbare. 1.226.b
mulierẽ cõsentiẽte alienationi,seu obligationi rerũ immobiliũ in donationẽ, pter nuptias datarũ & cũ iuramẽto renũtiantẽ beneficio auth suæ à me.C.ad senatuſ.Velleianũ,non posse venire contra suũ iuramentum:& si maritus alia bona non habeat. 2.271.a
mulier non repetit dotem,etiam quo maritus sit excõicatus. 2.137.a
mulier,quæ proprio seruo se supponit,punitur pœna mortis. ibidem
mulieres non tenentur ire pro absolutione ad sedem apostolicam etiã quòd non sint furiuris. ibidem
mulier quauis docta,& sancta,i cõuẽtu viros docerenõ psumat.2.138.b
mulier duob.viris nupta esse non potest. ibid.
mulier secũd,nubẽs de licẽtia mariti,euitat pœnas secũ.nubẽtis.2.137.a
mulier ne remaneat indotata,potest in subsidium recurrere ad bona mariti,quibus sequtime renunciauit nisi mulier iuraſſet, quia tunc excluderetur. 2.139.b
mulier est capax iurisdictionis,quando venit iure hereditario. 2.139.a
mulier præsumitur ignorare iura etiam communia. ibidem
mulier potest portare partum vsque ad 10.menses. ibidem
mulier,quæ statuto vetatur circa consensum duorum consanguineorum obligari,ea nec hæreditatem adire potest sine duorum consanguineorum consensu. 2.485.a
Mulier vltra quinquagintа annos non concipit. 2.139.a
Mulier priorem hypothecam habens præfertur pro dote sua habenti specialem ratione rei suæ,seu quòd res ipsa ematur ex propria pecunia. 2.138.a
Mulier intercedens non potest renunciare Velleiano,quia qua fragilitate intercedit,eadem renunciare videtur. 2.135.a
mulier prægnans præsumitur parere tres. ibid.
Mulier,licet proprio pacto etiam iurato repellatur à successione patris, tamen filius,& etiam hæres eius ex propria persona venit ad successionem aui non repellitur. 2.135.b
Mulier dicitur proxima pubertati,quando est viripotens. 2.98.b
Mulier testis esse in testamento ad causas prophanas non potest tam de iure canonico,quàm ciuili. 2.133.a
Mulier iuuatur Velleiano,ipsi autem renunciare potest. 2.133.a
Mulier grauida non tenetur in dubio comparere in iudicio , nec etiã cogi vt sit testis in iudicio. 2.137.a
mulier ad coitus potentiam viro citius perficitur,viróque citius adolescit. 4.209.b
mulierem ptohiberi de iure cano.testimonium dicere in criminalib. dec.& Io.de Imo.contrarium sentientibus. 2.420.a
mulier an dicatur vitam vidualem seruare,si non portet habitum nigrum. 2.14.b
mulier etiam leuis conditionis & famæ,in causis capitalib.potest testificari. 2.383.a
mulierem esse testem idoneam in causa ciuili,Nisi in scriptura priuata à tribus testibus subscribenda. Et in testamentis , de iure ciuili. 2.419.b
mulierem secundum sentẽtiam multorum posse de iure cano.adhiberi testem in testamento in terris ecclesiæ condito. 2.420.a
mulierem nõ cogi,per id temporis,quo ali ab hæredib.mariti debet, commorari & habitare in domo hæredum,sed petere separatam habitationem posse. 1.227.a
mulierem eo casu,quo potest agere ad dotẽ constante matrimonio, non posse conuenire extraneos possessores bonorum quæ tempore datæ dotis erant mariti nisi excussis prius bonis mariti.Neque in hac parte gaudere aliquo priuilegio præ cæteris creditoribus.2.226.b
mulierem impudicè vixisse ad hoc vt petat legatum, qualiter probabitur. 2.15.b
mulierem post annum non posse petere alimenta, siue vsuras dotis,ni si hæredibus moram committentib.aut ipsa die à lege inducta,pro homine interpellante. 1.225.b
mulierem habentem hypothecam expressam,nõ præferri creditoribus habentib.similiter expressam anteriorem.Et quæ sit diuersitatis ratio. 1.224.b
mulierem fideiubentem cum iuramento obligari,licèt nõ expresse renonciet beneficio Velleiani. 1.400.b
mulierem,etiam sterilem,gaudere priuilegio dotis. 1.224.a
mulieri dicenti se impægnatam,non creditur. 1.224.a
mulieres nõ possint de iure personaliter detineri in carceribus si nobiles vel aliàs honestæ sint. 2.137.a,& b
mulieribus,quæ secundas nup.inierint,pœnæ in liberorum fauorem spectantes adhuc impendent. 2.136.b
mulieribus vtiles contractus valebunt,ac rati erunt quamuis in illis propinquorum consensus statuto requisitus non interponatur.to. 136.b
mulieri dicenti se ab aliquo fuisse vi cognitam,non creditur. 2.137.a
mulieres omnes,etiam cuiuscunque sint ſtatus,possint absolui ab episcopo,si percutiant clericos. 2.137.a
mulieri agen.hypothecaria ad excluden.alios creditores mariti, fuisse ostendere de confessione mariti confitentis se recepisse dotem,dummodo elapsum sit tempus præfixum opponen.exceptionẽ non numeratæ dotis. 2.138.b
mulieri archana referasse pœnituisse Citoqem. 2.136.b
mulieres inhonestæ etiam ac meretrices si nuptæ sint,pro pecuniarijs debitis in carcerem conijci nequeunt. ibid.a
mulieres duæ se mutuo vt viri subagitantes, ac actum venereum, seu libidinem earum exercentes, & infimul corrumpentes pœna virimi supplicij puniri debent. ibid.
mulieres,quibus statuto non licet absque duorum propinquorum cõsensu contrahere,non licebit item absque illo mortis causa donare. ibid.a
mulieres dotium hypothecis renunciare neque ũt, si aliæ viri bona nõ suppetant ex quibus dotes seruari possint. ibid.
mulieres,quæ inhonestè vixerunt,si ad frugem bonam redierint,non debent personæ turpes reputari. ibid.
mulieris maritatæ appellatione,non venit sponsa in odiosis. 2.137.a
mulieres sæpè gaudent de morte maritorum. 2.136.b
mulieri habenti hypothecam etiam expressam posteriorem in bonis mariti præfertur creditor habens anteriorem hypothecam. 2.136.b
mulieres sicut viri statuterum pœnis subiiciuntur,& ideò si de nocte vadunt cum armis,vel sine lumine,vel veites portant prohibitas,pununtur. 2.135.b,& 136.a
mulieres vagari non debent,nec virorum cœtibus immiscere.2. 134.a
mulier omnium iuri,quod habet in bonis paternis renuncians cũ iuramento,poterit,priùs absoluta à dicto iuramento,contrauenire ex capite enormissimæ læsionis. ibid.
mulieres virorũ raptores tenẽtur.l.vnic.C.de rap.virg.2.135.b,& 136.a
mulieres generaliter,ac regulariter in causis omnibus tũ ciuilibus,tũ criminalibus,præterquam in vltimis voluntatibus testimonij dicẽdi ius habent. 2.136.a

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index in Communes

mulieri dicenti non posse habitare cũ hæredibus mariti, incũbit onus probandi. 3.9.nu.33.
mulieri transeunti ad secũda vota,prohibita est omnis alienatio de bonis primi mariti. 3.219.nu.1.
Ampliatur & limitatur.ibid.2.& seq.
Quid si alienatio sit facta per secundum maritum. ibi.2.
mulieres citius quàm mares gignuntur. 4.209.b
mulieres citius coniugio aptantur, & soboli propagandæ citius viris destinantur. ibidem
mulio portans res meas super mulo suo,si non soluat pedagium, non confiscantur res meæ, sed ipse multo præstat ipsarum rerum æstimationem. 2.140.a
multio tenetur si accedendo per viam insolitam derobetur. ibid.
multum tempus quandoque capitur pro triennio. 2.140.a
multa seu plura dicta verificantur in duobus. 4.239.nu.11.
multa dicta Cortonæ ex communi vsu significare tria. 4.243.n.26.
multi dicuntur quatuor. 2.140.a
multitudo arguit imperfectionem. 4.263.nu.15.
munera seu onera personalia mista laicus cogi potest prætare : & similiter ciuis in loco in quo est ciuis. 2.140.a
muros qui alterius ciuitatis, quàm Romę transcendit,non alias pœnas luet,quàm quas iudicis arbitrium statuerit. ibidem
An muri possint heri circa opidum sine licentia principis. 1.374. b
mutare consilium in melius est laudabile. 4.249.n.24.
Imo necessarium.ibi.nu.25.
mutare sententiam in consiliis nemini immediatum præiudiciũ afferre. ibid.num.28.
mutuans an possit statim age.ad restit. 2.141.b
mutans in certam negociationem præfertur alijs creditorib. ibidem
mutati pecuniam ad alicuius rei emptionem non aliter in re illa suis ipsius nummis empta quæretur hypotheca,quam si expressim ita inter ipsum ac debitorem conuenit. 2.141.a
mutuans pecuniam ludenti an repetere possit. 2.141.a
mutuũ non ideo minus mutuũ erit,quod contrahentes paciscuntur quid in deteriori conditione reddatur. ibidem
mutuum præsumi quando probata est numeratio pecuniæ. 2.141.b
mutuum fiat de mea pec. non quæro mihi actio,nisi actum sit cum recipiente quòd mutuum esset nomine meo. ibidem
mutuum an probetur per vnum testem de numeratione, & aliũ de eo testione. 3.1.nu.5
mutuum quasi de meo tuum fiat,dictum est. 2.141.a
mutuum non potest referri quæstio dominij. ibidem
mutuo agens an debeat probare numerationem pec. & an probet.de confe.illius cui mutuauit debeat obtinere. ibidem
mutus & surdus à natura non potest testari nec vltimam voluntatem condere. 2.140.b
Item nec donare.ibid.
Secus si ex accidenti. 2.141.a
mutus an possit esse testis. ibidem
mutus an possit torqueri:& an per confessionem factam signis possit coram iudice puniri. ibidem
mutus & surdus per accidentiam potest testari si sciat scribere & non scribere. 2.140.b
mutus & surdus non cogitur esse iudicus,sed non excusatur à tributis & collectis. 2.141.a
mutus an possit contrahere matrimonium. 2.140.b
mutus & surdo dandus est curator. 2.141.a
mutus ac surdo , cùm testari nequeat,perinde atque furioso ac prodigo pater exemplariter substituere potest. 2.140.b
mutus non potest esse tutor. ibidem

N.

Naturales liberi ex parentibus genere,& censu disparibus suscepti quamuis eorundem matrimonium postea subsequutum fit,legitimi non efficiuntur. 2.142.a
Nec vitium est negligi,quod communiter possidetur. 2.141.a
natis per subsequens matrimonium legitimatus,vere legitimus in omnibus & per omnia reputatur. ibidem
natus ratio autoritate iuris mutari non potest. ibidem
natus inter liberos conditum imperfecte à patre testamentum nullius ponderis ac momenti est. 2.142.a
natus obligatio tollitur ipso iure per pactum. 2.141.a
natus vel spurij liberi mitar legitimorum ad successionem patrũ nisi statutis nequeunt. 2.142.a
nauales debitores abusiue debitores intelliguntur & qui ab his pecuniam recipiunt,debitum sibi receptisse intelliguntur. 2.141.b
nauer videtur possidere,qui vsumfructum habet. ibid.
Nauis tantum admittitur ad feudum conditionatum vel emphyteusim iurorum. 2.141.b
nauis liberi & si à parentibus nihil dono, nihil legato nancisci possunt tamen ab eisdem parentibus subtilem alijs liberis imputationem recipiunt,atque omnino illorum facultatibus potiri quibus suo iure succedunt. 2.142.a
nauis illi succedunt in emphyteusi,si emphyteusis sit data à prima si sit ecclesiastica, tunc naturales nõ succedũt.2.142.a.& 142.a
naturales non legitimantur, nisi expresse de legitimis & naturalibus fit mentio. 2.142.b
naturales coitu indistinctè ex testamento capiunt, secus vero ex ibidem
naturales tantum filij non excludunt filiam fœminam legitimam & naturalem,vigore statuti exclusiui fœminarum. 2.142.b
naturalis veve non præsumitur,nisi probetur etiam quod pater illum naturalem in testamento nominet:& licet habeat vnde se alat,ei tamen legari & donari potest,secus vero nato ex damnato coitu. ibidem
naturalis non consequitur alimenta si habet exercitium aliquod vnde viuere possit. ibidem
naturalis filia cõsequitur alimenta à patre,vel suis hæredibus.ibidem
naturalis nõ succedit in duabus vnciis substãtiæ paternæ,nisi aliquib. concurrentib.& matre vel aliis filiis legitimis & naturalib.nõ existentib.ex testamento verò succedit vt alij filij spurij. 2.141.b
Naturales filias pater iure Pontificio,vbique hac in re valituro, dotare non cogitur. 2.142.a
Naturalibus legitimatis competere rem edium.l.fi vnquàm. C. de reuoc.donat.scilicet,quò ad legitimam. 1.415.b
Natus ex vxore mea in domo mea,præsumitur meus. 2.142.a
Natus ex concubina in domo retenta,præsumitur filius concubinarij. ibidem
Natus sexto vel octauo mense,qui naturaliter viuere non potest, habetur pro mortuo,nec succedit,nec facit deficere fideicõmissum. ibidem b
Natus infallibiter moriturus,facit deficere fideicommissum sub illis verbis,si sine liberis. ibid.
Natus,& mox extinctus,in successione vt natus habetur. 4.209.b
Natos ex damnato coitu ita lex abhorret,vt nolit eos succedere nedum patri,sed nec etiam matri. 2.142.a
Nati ex coitu non damnato , & non punibili,succedunt matri vel ascendentibus per lineam maternam,sicut alij legitimi,& naturales. 2.483.b
Fallit,ibid.
naui tempestate ventorum in portum delata inuito nauclero, & mille classis,non tenetur conducens ad gabellas. 1.460.a
nauis in alienum portum tempestate adacta à vectigali est libera. 4.206.a
necare videtur,qui alimenta denegat. 2.142.b
necessariæ electionis facultas propriè liberalitatis beneficium nõ est. ibidem.
necessaria alienatio non venit in prohibitione alienationis,sed voluntaria. ibid.
necessaria ad actus effectum,etiam necessaria sunt ad actum ipsum. 4.175.b
necessitas non est legib.subiecta. 2.143.a
necessitas fac.actum probabilem,& prælatus ob magnam necessitatẽ potest alienare,& infeudare sine consensu capituli. 2.143.a
necessitas non excusat mulierem à fornicatione. ibid.
necessitas & vtilitas publica semper intelligitur exceptata in omni priuilegio. ibid.
necessitas excusat à furto. ibid.
necessitatis tempore omnia communia. ibid.
necessitatem propter licet piscari in diebus festiuis. ibid.
necessitatis in casu possunt prælati congregare concilium irrequisito Papa. ibid.
necessitate extrema ductus furtum faciens excusatur.2.142.b,& 143.a
negans se dominum,dominio vti non potest. 2.143.a
negans præceptum,de omni actu,deque omni vice intelligi debet.ro. 2.142.b
negans homicidium commisisse,si conuincatur,potest dicere se ad sui defensionem fecisse. 2.143.a
negans in delictis,non est in dolo,& ideò non punitur. ibid.
negans se maritum,etiam perdit benefi.ne teneatur,vltra quam facere possit. 2.144.a
negans inquisitus homicidium,nõ potest postea probare, quòd fecit ad sui defensionem. ibid.
negans debitum perdit benefi.vt non excusetur à mora propter difficultatem. ibid.
Fideiuſ.negãs se fideiuſ.perdit beneficiũ diuisionis,itẽ excussionis.ib.
negans se socium,perdit benefi.ne exigat vltra quam facere possit.ib.
negans primò si postea fateatur,obtinet priuilegium confitenti concessum. 1.143.a
negans scienter rem esse feudalem,perdit feudum. 1378.a
negans non potest fundare se in appellatione,quam negauit.3.38.n.3.
Idem in libello negato.ibid.6.
Idem in confessione.ibid.7.
Idem in dicto testis negato.ibid.8.
Idem in promissione.ibid.9.
negans non potest in possessione negata suam intentionem fundare.3.318.nu.2.
Et declara vt ibi.
Limitatur pluribus modis.ibid.13.
Quid in alia instantia inter easdem personas.nu.10.
Quid in positione cui quis recusauit respondere.ibid.11.
negans agentem publicianã emittere à nõ domino,vel se dominum esse,an iocidat in pœnam l.8.ff.de rei vendic. 3.277.n.6.
negans contractum,non potest amplius opponere solennitatem in eo tractu defectæ. idem
negans debitum omittit exceptionem,vt non commentatur, nisi aliquantum facere possit. 3.1.7.
negans debitum non potest habere beneficium cessionis bonorum.ibid.
negas aduersariũ appellasse,non potest se iudice ea vice appellationẽ. 1016.

V triusque Iuris Opiniones

Notarius,cui est facta commissio examinationis testiũ,vel receptionis iurium,non potest ipsemet esse rogatus de tali commissione sibi facta per iudicem,nec ei creditur super hoc deponenti,& sic illa commissio debet per per alium Notariũ scribi,& non per seipsum.to.2.391.a
Notarius condemnatus,quia deliquit in officio,vt quia fabricauit falsum instrumentum,censetur officio tabellionatus priuatus,si quidẽ notariatus est officium.& dicitur officiũ communis operæ & artis. 2.152.b
notarius principis,quem vulgo Secretarium dicimus, dicitur habere dignitatem. 2.152.a
Notarius non solum dicitur falsum committere, falsum instrumentũ fabricando, sed etiam si aliquid in instrumento apponat quod verũ non sit. 2.152.a,& 153.b
Notarius omittens apponere solennitates requisitas in instrumẽto de quo rogatus est,incidit in pœnam falsi. 2.152.a
Notarius instrumentum conficiens super re illicita, extra casus à iure permissos incidit in pœnam falsi. 2.152.a,& 153.a
Notarius negans se esse rogatum de instrumento , de quo reuera fuit rogatus,punitur pœna falsi. 2.152.a,& 153.a
Notarius creatus ab inferiore à supremo principe non potest inditum sibi recipere instrumenta in alieno territorio. 2.153.a
Notarius absque iudice vel eius mandato iuramentũ testi deferre nõ potest partibus etiam assentientibus , neque testium dicta recipere. ibidem.
notarius computatur in numero testium vbi agitur de probando actũ per testes,& non per instrumentum. ibid.
notarius in extensione instrumenti,non potest apponere iuramentũ,si non fuit appositum. 3.117.nu.9.
notarius an possit instrumentum per alium scribere,si ipse sese subscribat. 3.21.nu.35.
Limitatur & declaratur pluribus modis.ibid.36.
notarius an possit alteri stipulari. 3.162.nu.95.
Et an quæratur vtilis fine cessione ex stipulatione Notarij.ibid.98.
Notarius potest declarare verba ambigua iuæ scripturæ. 3.326.nu.73.
notarius non potest conficere instrumẽtum extra iurisdictionẽ illius qui eum creauit. 3.66.nu.1.
Ampliatur & declaratur multis modis.ibid.2.
Quid de consensu partium?ibid.2.
Quid in notarijs creatis à Papa,vel ab Imperatore.5.& seq.
notarius laicus an possit conficere instrumẽta in spiritualibus.ibi.n.7.
Quid in actibus maximi momenti?ibid.4.
notarius præsumitur rogatus apponere in instrumento omnes clausulas consuetas. 3.367.nu.1.b
Limitatur. 3.368.nu.19.
notarius in instrumento potest apponere hypothecam si ita est cõuentum. ibid.14
Idem de guarentigia.ibid.15.
Idem de precario.ibid.16.
Idem de renunciatione acceptionis excussionis.ibid.17.
Quid de constituto?ibid.12.& seq.
Quid de iuramento.ibid.24.
Quid de stipulatione?ibid.26.
Quid in substantialibus?ibid.27.
Quid in clausula,iure institutionis?ibid.28.
Notarius non potest extendere clausulas instrumenti post datã copiã parti.3.369.nu.42.
Et si extendit dicitur suspectus.ibid.44.& seq.
notarius non potest extendere consueta in contractu requirente scripturam. ibid.nu.39.
notarius an possit aliquid recipere in spiritualibus. 3.351.nu.23.
notarius omittens consueta apponi in instrumento,potest tanquã falsarius puniri. 3.368.nu.7.
notarius præsumitur potius errorem q̃ falsitatem cõmisisse.3.412.n.16
nunquid notarius possit alij committere,vt leuet instrumenta de suo prothocollo. 1.555.a
notarium actorum possum vt suspectum recusare ex iustacausa.1.592.b
notario dicenti certiorasse mulierem de velleiano creditur, & firmat instrumentum. 2.151.a
In dubio præsumi.notarius rogatus vt instrumentũ conficiat.1.333.a
nunquid notarius de falso condemnatus,possit postea instrumenta recipere. ibid.
notarij signum instrumentis apponi necesse non est,quamuis ad cõparationem conducat. 2.151.b
notarium,vt scriptura eius probet,rogari debere ad conficiendum instrumentum. 1.548.a
notarium in dubio non præsumi rogatum. ibid.
notario asserenti sibi commissum,non creditur nisi cum fide alterius notarij 2.151.a
Ité non creditur notario dicenti in testamento ægrũ esse sanæ mentis tempore conditi testamenti. ibid.
notarij officium vile est. ibid.
notarium actorum possum vt suspectum recusare. ibid.
notarij instrumentum cõfectum in loco subiecto illi qui eum creauit, vbique valet & probat,confectum vero extra territoriũ illius qui eum creauit,non vbique fidem facit. ibid.
notario non credi si dicat sibi commissum quòd scriberet acta. ibid.
Gerens se pro notario cum nunquam fuerit creatus , pœnã mortis puniendus est. 2.151.b
notarij habent iurisd.in volentes,quia sunt iudices cartularij. 2.151.b
Non credi.notario dicenti se falsum instrumentum fecisse in præiudicium partis. 2.151.b
Ex stipulatione notarij,tãquam publicæ personæ,nomine absentis facta acquiritur absenti vtilis actio sine cessione. 2.150.a
Si negetur instrumentum esse confectum à notario: non sufficit,quòd petur haberi pro talis:sed est probadum eum esse talẽ:aliàs instrumentum non valet. 2.150.b
notarij scripturæ non creditur in criminalib.si ageretur de falso cõtra testem,& produceretur scriptura ipsius notarij,& testis negaret se sic dixisse. 2.152.a
notarij fides vacillat ac ruit,si in causis criminalib.aliter se deposuisse testis iuret,quã ab illo scriptũ fuerit,tametsi lõge aliud ius in causis ciuilibus sit. 2.152.a
Ex notarij stipulatione acquirit actio vtilis ipso iure sine cessione. 2.153.a
notario enunciãti in instrumẽto causæ cognitionem interueniſſe,nõ creditur. 3.132.nu.28.
notario in instrumẽto asserẽti aliquid capitulariter,vel collegialiter esse factum,an credatur. 3.67.nu.1.
Limitatur & declaratur vt ibi.2.& seq.
Quid si non sit apositum sigillum capituli vel vniuersitatis?. ibid.
Quid in actibus maximi momenti?ibi.4.
nothus legitimatus per rescriptum post natiuitatẽ verè legitimi,non excludit legitimum. 2.40.a
notificatio facta ad domum,fac.currere tempus. 2.153.b
notitia.Quando quis dicatur habuisse notitiam. 2.153.b
notorietas licet iudici non solum viam aperiat ad inquirendum,sed etiam faciat vt possit vsque ad executionem procedere,iuris ordine non seruato,tamen hoc casu obseruandum est non sufficere vt factum ipsum sit notorium,sed requirit vt etiam qualitates ipsius facti sint notoriæ. 2.155.b,150.a
notoriè prodigus,an pro damnato prodigo habeatur. 4.210.a
notorium quamuis releuet quem ab onere probandi,& inducat plenam probationem,tamẽ debet allegari & proponi. 2.153.b,& 154.a
notorium quid sit. 3.413 nu.23.
notorium resultãs ex actis,an reddat sententiam ipso iure nullã. 3.138. nume.4.
notorium cum sententia pars est. 4.210.a
notorium dicitur crimẽ illud,quod nulla tergiuersatione celari põt. 2.154.a
notorium licet sit delictum aliquod,iudex nihilominus debet assumere informationes. 2.156.a
notorium licet sit delictum aliquod,nihilominus debet super eo ferri sententia. 2.156.a
notorium & manifestum ex probatione iudicialiter facta inducitur. cùm in iudicio probatum sit probatio firma & notorium. tom.2. 155.a
notorium licet releuet ab onere probandi ipsum factum notorium, tamen non releuat ab onere proponendi siue allegandi,cũ necesse sit quod allegetur. 2.155.a
notorium resultans ex facto hominis,debet allegari. 2.155.a
notorium dici potest,quod per confessionem iudicialem,vel bullam Apostolicam,seu publicum instrumentum probatur. 2.154.a
notorium & manifestum quid differant. 2.154.b
notorium præsumptum est quando ius aliquid præsumit taliter,quod in notorij tranſeat,vt quòd natus in domo vicinus scientibus præsumatur filius. 2.154.b
notorium requirit sententiam declaratoriam delicti. 2.155.b
notorium crimen dicitur,quod aliqua tergiuersatione celari nõ pot, vt illud,quod fit coram populo,vel maiori parte populi. 2.155.a
notorium triplex est. 2.154.b
notorij licet sit delictum aliquod,iudex nihilominus debet assumere informationes. 2.154.b
notorij q̃ sit delictũ aliq̃,debet iudici cõstare vt iudici ex actis, non aliorum dictis. 2.155.b
notorij nõ dicipõt delictũ , q̃ excusatione nõ habeat,nisi pri⁹ fuerit super hoc cogniti & declaratũ q̃ iudicẽ illud esse notorij, etsi etiam ipso reo. 2.154.b
notorij licet sit delictũ aliquod,nihilominus data est reo copia indiciorum,& terminus defensionis. 2.154.b
notorium dicitur, quando quid esse iudicialiter probatum. 2.156.a
notorij nõ solũ id esse põt q̃ est facti permanentis,sed etiam id q̃ est facti momentanei. 2.154.b
notorium dicitur quod probatur per decem testes. 2.154.b
notorium licet delictum aliquod sit,nihilominus super eo debet ferri sententia. 2.154.b
notorij nõ solũ id esse potest quod est facti permanentis,sed etiã id q̃ est facti momentanei. 2.156.a
notorium excusat ab onere probandi,sed non ab onere proponendi. 2.155.a,156.a
notorium,sicut etiam fama,per testes saltẽ duos, pbari potest. 2.155.b
notorium si sit delictum aliquod,nulla amplius requiritur eius delicti probatio. 2.155.b,& 156.a
notorium si sit delictum aliquod , nihilominus requiritur citatio ad sententiam 2.155.b,& 156.a
Si sit notorium in tota vicinia seu parrochia , aut in maiori parte, tunc illud probari debet & illo casu sufficit q̃ testes deponant super illo notorio,absque quòd super facto deponant. 2.154.b
In notorium actus momentanei non transeunt. 2.155.a
In notorio an requiratur sententia. 2.155.a

Universidad de Deusto
Biblioteca

In notoriis non debet iudex p̃ti causam in iud. deduci. 2.154.2
notorij qualitas, vbi exigitur solùm ratione processus. & non ad fundãdam potestatem iudicis, tunc si iudex velit procedere via ordinaria, & iuris ordine non obseruato, sufficit quod allegetur. tomo 2. 355.2
notorij appellatione in dubio intelligitur de notorio facti non iuris. 2.154.b
In notoriis requiri citationem. 2.154.2
Nouæ meditationes quotidie in nobis generantur. 4.249.nu.27.
Noualia non veniunt in concessione decimarum facta laico. tom.2. 156.2
Nouale quid sit, ibid.
Nouata pro nobis habenda sunt. 4.210.2
Nouatio, vbicunq; tertius intercedens pro alio, se obligat principaliter, potest conuenirj nulla facta excussione. 2.156.2
Nouari non dicitur obligatio per actum sequentem alterius præcedẽtis obligationis, etiam si nouã persona intercedat, nisi expressè agatur. ibid.b
nouatio etsi expressim non fiat, facta tamen censebitur, si verus delegãtis debitor delegetur, & inter illum, et & creditorem, cui ipse delegatur, stipulatio intercedat. ibid.
nouatio. Si obligatio principalis est bonæ fidei, nunquã per stipulationem pœnalem videtur facta nouatio. ibid.
nouatio vicem solutionis obtinet ibid.
nouatio hodie non inducitur, nisi expressè agatur. 3.173.nu.1.
Limitatur pluribus modis. 3.175.nu.49.
nouatio in casibus in quibus olim fiebat ipso iure, an fiat hodie ope exceptionis. ibid.53.
nouatio inducitur ex tacita voluntate resultante ex cõiecturis. ibi.57.
nouatio per transactionem inducitur. ibid.61.
nouerca non potest in ius vocari. 1.523.2
nouerca non cogitur stare cum priuigno. 2.156.b
nouerca & in ius sine venia vocari, & famosis actionibꝰ postulari à priuigno potest. ibid.
nouerca, vel vitricus, nõ potest alicui plus donare vel relinquere, quàm vni ex filiis primi matrimonij. 3.220.nu.1.0
Ampliatur multis modis. 3.221.nu.3. & seq.
Limitatur. 3.222.nu.52.
Quid in ascendentibus? 3.221.nu.6.
Quid stante statuto vt vxor dotem lucretur? ibid.nu.12.
Quid interueniente iuramento coniugis, quando plus dat, quàm accipiat vnus ex filiis primi matrimonij? ibid.26.
Quid si filio sit relictũ minus legitima, an Vitricꝰ possit cõsequi illud plus quod est vsque ad suplementum legitimæ? ibid.nu.3.
Quid in dote data secundo viro à patre? 3.222.nu.34.
Quid de iure Canonico? ibid.36.
Quid in dote amissa propter adulterium commissum? ibid.37.
Quid si relictum sit amasiꝰ? ibid.45.
An competat hoc remedium in vita coniugis dantis. ibid.54.
An reuocatio fiat in totum respectu coniugis? ibid.56.
Quid si coniux aliquid fuit consecuta titulo oneroso? 3.223.n.63.
Quid in filijs primi matrimonij ex illicito coitu procreatis. ib.73.
Quid si filij primi matrimonij decesserint? ibid.79.
Quid si mulier nubat secundo de licentia Principis? ibid.81.
Quid in alienatione necessaria? ibid.82.
nouitates sunt euitandæ. 2.156.b
nouitius infrà annũ probationis gaudet priuilegio fori. 3.28.num 5.
nouitium percutiens infrà annum probationis, non incidit in excõmunicationem. ibid.14.
nouum opus si denuntietur, supersedetur per tres menses etiam si offeratur satisdatio: cum denuncians dicit, hodie constat, hodie agatur. 2.159.2
nouum opus non denunciatur, nisi ab habente potestatem. ibid.
nouum non dicitur aliquid post annum. 2.156.b
nubens infrà annum luctus nõ priuatur hodie relictis factis à marito. 3.224.nu.2.
nullitas sententiæ potest semper & indistinctè adduci. 2.158.b
nullitas notoria. Super nullitate notoria processus, sententiæ, aut actꝰ iudiciarij, potest iudex pronũciare parte etiã absente nec citata. ibid.2
nullitas. de nullitate dici potest vsque ad 30. annos, quando tamen per modum agendi directe & principaliter deduceretur. ibid.
nullitas sententiæ quæ prætenditur reformari ex eisdem actis, est petẽda coram iudice ipsius actus. 2.157.2
nullitas processus. Quando iudex per inquisitionem procedit in casu à iure vel statuto non permisso, potest reus quandocũque allegare nullitatem processus & sententiæ. ibid.b
nullitas incidenter pura per modum exceptionis proposita regulariter si fuerit in promptu, executionem impedire consueuit ibid.2
nullitas sententiæ perpetuò opponi potest vsque ad 30. annos, licet ab ea appellatum non fuerit, aut appellatio ipsa deserta sit. tomo 2. 157.b
nullitas. Licet per verba quantumcunque præcisa & prægnantia, prohibitum sit opponi de nullitate sententiæ, tamẽ nunquam excluditur except. nullitatis, quæ ex defectu potestatis, & iurisdictionis causatur. ibid.2
nullitas principaliter deducta coram superiore agendo non impedit executionem sententiæ. ibid.
nullitas notoria an opponi possit elapso termino ad dicendũ de nullitate. 3.356.nu.1.
nullitas notoria an impediat executionem trium conformiũ. 3.143.n.8.
Nullitas ex defectu iurisdictionis opponi potest, etiã post tres cõformes. 3.355.nu.9.
Nullitatem sententiæ proponens ex vna causa potest etiam aliam omnem nullitatis causam prosequi, ne sententia confirmetur. to.2. 158.2
Nullitatis exceptio vbi alias non admitteretur ad impediendum executionem, admittitur tamen quando esset irreparabilis. 2.158.2
Nullitatis exceptio, cuius cognitio requirit altiorem indaginem, non suspendit executionem sententiæ. 2.158.2
Si de nullitate principaliter agitur, impeditur exequutio sententiæ: secus si de nullitate opp. per viam exceptionis. 2.158.b
An autem data nullitate, contactus annulletur, confessio. in contractu facta. 2.158.b
Nullitatis exceptio, tametsi rescripto aut statuto disponente, ne vlla exceptio contra instrumentum possit opponi non admittitur, tamẽ si causetur ex defectu nullitatis & sic iurisdictionis, rectè opponetur. 2.157.2
Nulliter actum reiterari potest. 2.158.b
Nullus, & nihil æquiparantur. 4.210.b
Nullus sit actus eo modo, quo agitur, summè valet prout valere potest quando agitur de obligatione contrahenda, quæ à duobus in voluntate pendet. 2.157.2
Nullum quod est conualidari non potest. 2.158.b
Nec prorogari. ibid.
Item nec rumpi ibid.
Nullum si quidpiam est, & illud idem denuo fieri debere constat, retractari ac reuocari nec debet, nec potest. 2.158.2
Numerus testium in testamento est de forma substantiali ipsius testa. 2.59.2
Numerus septemnarius habetur in maxima veneratione, & dicitur perfectissimus. 4.237.n.20.
Numerus Doct. potest reduci ad autoritatem, & econtra. 4.240.n.19.
Quomodo. ibid.n.22.
Numerus Doct. in communi quare requiratur. ibi.nu.31.
Nunciari in opere nouumopus potest etiam nemine præsente: sed tamen non præiudicat domino, nisi deuenerit ad eius notitiam. to.2. 159.2
Nunciare nouum opus qui non possint. 2.159.2
Nunciandi facultas extincta, est nulla. 4.210.b
Nunciatio noui operis facta auctore prætore, vt non ædificet Titius, etiam si esset iniuste facta nocet, & ligat ædificantes, vt teneantur desistere ab opere iustè cepto etiam in suo, & si non obtemperatur nunciationi, debet postea ædificatũ demoliri, & destrui sumptibus ædificantis. 2.161.2
Nuntiatio est in rem, ideo affic. successorem etiam singularem. 2.159.b
Nuntiatio fieri permittitur aduersus absentes, etiam inuitos, & ignorantes. 2.159.2
Nuntiatio facta fabris etiam absente domino & ignorante, in opere præiudicat. 2.159.2
Nunciatio si fieret in loco, vbi nemo penitus reperiatur, valet, & tenet absque dubio aliquo, & dominus non teneretur ad aliquid, nisi post eius sci. ntiam. 2.159.2
Nuntiatio fieri debet in opere, & sic in re ipsa. 2.159.b
Nuntiatio debet fieri impersonaliter, ad hoc vt liget quoscunque. 2.160.2
Nuntiatio noui operis facta per eum qui ius non habet ligat. 2.159.b
Limitatur, ibid.
Nuntiatio no. operis potest fieri die in honorem Dei feriata. 2.159.b
Nuntiationis præstita satisdatione, sit remissio & ædificans pòt in æ-
dificando procedere. 2.159.b
In nuntiatione debet nuntians dicere causam, quia ædificet in solo suo, vel à se possesso, vel contra seruitutem domui debitam in cuiꝰ quasi possessi, aliàs potest sperni. 2.159.b
Per nuntiationem factam solo verbo perditur possessio. 2.160.2
Nuntius non potest alium substituere. 2.160.2
Nuntius portans literas homicidij, tene. de homicidio. 1.534.b
Nuntiis principis non creditur fine literis, & ipsis volentibus aliorum bona capere, quilibet cuius interest potest de facto resistere. 2.160.2
Nuncio publico plenè creditur, eiusque relationi statur quo ad citationem. 2.260.b
huncio publico citationem exequenti fidem habendam, & relationi eius standum. 1.93.b
nuncij citatio. an credatur núcio referenti se citasse, si pars hoc neget relinquitur arbitrio iudicis inspecta qualitate personæ nuncij, & eius qui dicitur citatus. 2.160.2, & 2.161.2
nuntij relationi an credaꝰ, dicẽtis quod reꝰ dixit, nolo venire. 2.161.2
nuntio dicenti esse de commissione iudicis, non creditur. 2.160.2
nuncio dicenti citasse creditur magis quàm parti neganti. 2.160.2
nuncio publico creditur in his, quæ ad ipsius tantum spectant officiũ, secus in aliis, puta si dicat, se verberatum, vel percussum. 2.160.2, & Per simplicem nuncium vel epistolam non potest quis in iudicio comparere. 2.161.2
nupta extra territorium non dicitur forensis in loco originis. 1.432.b
nuptui elocãdæ fœminæ si quidpiã reliquatur, atque eã vitus, posse a testatore in viri alicuius manum minori dote, quam legati summa est, dederit, non omnino extinguetur, sed refiduum quatenus dotẽ dare-tam legatum supergredietur, peti poterit. 2.161.b
nuptiæ ad certũ aliquod tẽpus inhiberi conditione possunt. 2.161.b
nuptias secundas, quæ mulier intra luctus annum inierit, nullas hodie iuris Cæsarei pœnas induet. 2.161.b
nuptias

ibid.nu.10.
Negans verum valorem, & prætium priuatur iure suo. ibid.5.
Negans id quod est causa beneficij sibi competentis, amittit illud beneficium. ibid. 21.
negans possidere, si conuincatur de mendacio, priuatur possessione. 3. 275.num.1.
Ampliatur & limitatur multis modis. ibid.16. & seq.
Quid in spiritualibus & beneficialibus. ibid.19.
Quid si neget qualitatem possessionis, non autem possessionẽ. ibi.23.
Quid si negatio fuerit facta ab ignorante. ibid.26.
Quid si reuocauerit inhibitionẽ antequàm sit conuictus. ibi.n.27.
Quid si negauerit cũ illa qualitate, nego narrata prout narrantur. ibid.nu.28.
Quid si libellus actoris esset malè formatus. ibi.29.
Quid si nõ cõuincatur ex probationibus aduersarij, sed ex cõfessione ipsiusmet negantis. ibid.31.
Quid in detinente. ibid.34.
Quid in Prælato negante. ibid.32.
Quis Negare potest id quod semel ad alium effectum confessus est. 2.144.2
neg. non potest induc. impossibilitatem. 2.144.b
Negatio probari ab illo debet, cui propositi fundamentum est. ibidem
Negatio facit rem dubiam. 2.144.2
negatio. Per negationem non fit res dubia, quando ipsa negatio est euidenter calumniosa. 2.145.2
negatio an possit per negantem reuocari. 3.318.nu.12
Limitatur pluribus modis. ibidem.
negatio simplex non facit dubium de mandato, vt habeat locum cautio rati. 2.145.2
negationes duæ facunt vnam affirmationem. 2.144.2
Tres negationes faciunt vnam negationem. ibidem
negatiua quando est causa intentionis alicuius, ille qui dicit, probare debet. 2.145.b
negatiua an & quomodo probetur. ibidem
negatiua, quando est fundamentum intẽtionis alicuius per illum pro banda foret, siue ageret, siue excideret. 2.145.2
negatiua cum est fundamẽtum intentionis, dicenti incumbit onus probandi. 2.145.2
negatiua simplex & indeterminata est improbabilis. 2.145.2
negatiua est probanda per illum, qui se fundat in ea. 3.8.nu.1.
Ampliatur multis modis. ibid.5.
Limitatur. 2.10.nu.54.
Quid in negatiua iuris? 3.8.nu.6.
Quid in negatiua qualitatis? ibid.8.
Quid in negatiua probabili? ibid.12.
Quid in iudicio criminali? ibid.13.
Quid si negatiua requirat scripturam. 3.10.nu.54.
Quid si præsumptio sit pro negante. ibid.56.
negligentia crassa doli suspicione non vacat. 4.209.b
negligentia crassa in se delictum habet. ibidem
negligentia non seruati castri cum proditione punitur. 4.178.b
negligentia quando sit iusta causa priuandi quem ab officio, & quomodo probetur. 2.145.2
negotiorum gestor qui vniuersaliter procurat negotia alicuius de nõ gestis tenetur, non minus quam procurator, Syndicus, atque defensor à sententia contra se lata non solum tenetur appellare, sed etiã appellationem prosequi. 2.145.b
negotiorum gestor potest facere protestationem incitatoriam debito rj, vt soluat domino, & constituit eum in mora, non tamen si incitat vt sibi soluat. ibidem
negotij gesti nulla tunc actio oritur, cùm negotium quamuis viliter, domino tamen inuito, gestum est. ibidem
negotiorum gestor quando vult recedere, tenetur notificare domino, aliàs tenetur ad interesse. ibidem
negotiorum gestor interpellan. debitorem an constituat eum in mora. ibidem
negotiorum gestor potest infrà annum petere inuestituram. ibidem
negotiorum gestor non obligatur pro mutuo ei facto nomine domini. ibidem
negotiorum gestor repetit expensas factas in custodia rei. ibidem
nemo potest duo officia simul, & eodem tempore obtinere. 2.146.2
nemo furto commisso ea intentione vt lucri faceret pœnitentia sua nocens esse desijt. ibidem
nemo gladij potestatem, vel cuiuslibet alterius coertionis sibi demandatam iurisdictionem in alium transferre potest. tomo secundo, pa. 146.2
nemo alienæ litis idoneus defensor sine satisdatione intelligitur. tom. secundo, pag. 145.b
nepos ex filio prædefuncto, an succedat cum patruis in feudo, quemadmodum in allodialib. 1.364.2
nepos testatoris, & sic filius præmorientis non admittitur ab substitutionem etiam iure trasmissionis, si pater eius pendente conditione decessit, quando in substitutione vocabatur filius superstes, seu superueniens. 2.147.b
nepos non venit appellatione filiorum quando agitur de præiudicio terrij. 2.157.b
nepos legitimus & naturalis ex filio spurio ab auo institui, vel substitui potest: & non obstante vitio paterno, capax est eorum, quæ sibi relinquuntur, dummodo non constet, quod contemplatione patris ei relictum fuerit. 2.146.b
nepos natus ex primogenito patre prædefuncto excludit filium secundo genitum patruum suum à successione Regni, & primo genitura. 2.146.b, & 147.2
nepos obtinens primum gradum non potest institui ab auo sub conditione casuali, vel mixta, nisi ad instar filij in defectum exhæredetur. 2.146.2
nepos legitimus ex filio spurio, cessante legitima sobole, validè ab auo institui & substitui potest. 2.313.2
nepos legitimus ex filio spurio ab intestato auo non potest succedere. 2.146.b
Nepos qui est suus, quem nullus præcedit in gradu, nõ potest institui sub conditione casuali, vel mista. ibid.b
Nepos legitimus, vel naturalis ex filio spurio, deficiente prole legitima potest ab auo institui hæres. ibid.
Nepos qui suus est, & quem nemo in gradu præcedit, non potest ab auo sub conditione casuali vel mixta institui. 2.146.2
Nepos succedit cum patruo in successione legati patrui: secus in fidei commisso. 2.147.2
Nepos ex filia mortua, & viuente auo, habet ius petendi legitimã ex persona propria: etiam si mater renunciauerit legitimæ. ibid.
Nepos legitimus & naturalis ex filio spurio, an ab auo institui possit. 3.236.nu.1.
Quid in incestuoso. ibid.nu.10.
Nepos vel Neptis ex filia non debet esse melioris conditionis quàm ipsa filia. 3.253.nu.1.
Limitatur & declaratur. ibid.5.
Quid si filia fuisset dotata, & ueptis non dotata. ibid.5.
Quid in portione patris? ibid.12.
Quid in nepte ex filio. ibid.15.
Quid si neptis non esset statuto exclusa? ibid.16.
Neptos ex filio spurio potest institui cum conditione quòd patri nihil quæratur. 3.251.nu.3.
Nepos ex filio spurio, non potest institui patris contemplatione. ib.9. & sequen.
Quid si non constat an contemplatione patris sic institutus? ibid.8.
Nepos ex filio masculo excludit filiam testatoris, stante statuto quòd stantibus masculis, &c. 3.336.nu.19.
Ampliatur & declaratur. ibid.20. & seq.
Nepotes veniunt appellatione filiorum. 3.335.nu.1.
Ampliatur pluribus modis. ibid.5. & seq.
Limitatur. 3.337.nu.46.
An hoc procedat ex propria verbi significatione. 3.335.nu.2. & seq.
Quid in dispositione testatoris fauorabili erga filios. ibi.5. & seq.
Quid in substitutione fideicommissarij, in qua inuitantur filij? ibi.7.
Quid in dispositione obtinente filij fauorem & tertij odium? 3.336. nume.13.
Quid in rescriptis? ibid.15.
Quid in feudis? ibid.16.
Quid in dispositione continente conseruationem agnationis. 3.337. nume.37.
Quid in tutelis? ibid.46.
Quid in exhæredatione, & in alia materia odiosa? ib.49. & 52. & seq.
Quid in contractibus? 3.338.nu.61.
Quid in emphyteusi? ibid.62.
Quid si filij sint nominati nomine bus proprijs? ibid.70.
Quid si dispositio sit verificata in filio? ibid.72.
Quid in probatione alienationis? ibid.78.
Quid si filij remanerent grauati restituere nepotibus. ibid.87.
Quid si dictum sit de filijs primi gradus. ibid.93.
Quid si dictum sit de filiis superuenientibus. 3.339.nu.97.
Quid in priuilegijs concernentibus tertij præiudicium. ibid.98.
Nepotem legitimum & naturalem ex filio spurio, posse hæredem institui ab auo, deficiente prole legitima. 2.146.
nepotes in vltimis voluntatibus venisse appellatione filiorum. 2.146.b
nepotes in substitutionibus appellatione filiorum non veniunt. ibid.
Nepotem legitimum ex filio spurio auus instituere potest sibi hæredem. 2.146.2
Nepotes licet dicantur hæredes, & nati de corpore sui, non tamen veniunt appellatione filiorum nominatorum in testamento, vel aliàs quomodolibet expressorum. 2.147.2
Nepotes naturales mortuo ipsorum patre, quin ab auo natalib. restituti per rescriptum principis possint, nihil omnino prohibet. 2.147.2
Nepotes vocati ordine successiuo in substitutione facta nomine collectiuo, & per dictionem alternatiuam, vel, non subintrant in locũ patris, nec admittuntur vna cum patruo. 2.147.2
Nepotes dicuntur descendentes ex fœmina sicut ex masculo. tomo 2.147.b
Nepotes ex fratre in succesione patrui, vel aui, de iure communi succedunt in stirpes, non in capita. 2.147.2
Nepotes ex filio parricida, priuantur hæreditate auitã: succedit enim patri parricida, sed fiscus aufert ab eo hæreditarẽ, tanquam ab indigno. 2.147.2
Nepotes filiorum nomine, etiam ad fœminas ob statuti vim à parentum successione excludens, comprehenduntur. tomo secundo, 147.2
Nepoti semper fauendum est, quando agitur de primogenitura prouenient ex ordine testatoris ascendentis, & sic de successione, quoniam ipse dicitur patris locum subintrare. tomo secundo, 148.2
Nepotis app. an veniat prõnepos. 2.147.b

Universidad de Deusto
Biblioteca

Si nepotes concurrant cum patruis in hæreditate ascendentis, succedunt nepotes in stirpes & non in capita. 1.483.a
nepotes non obstante renuntiatione matris, etiam mediante iuramento facta, si viuo patre decedat illa succedere nihilominus possunt, ex persona nimirum propria. 2.147.a
nepoti patre repudiante hæreditatem aui vel lapso tempore quærelæ de inofficio testamento, competit quærela de successorio edicto. ibidem
nepotis agens ad supplementum legitimæ, ex testamento aui, dotem materna in legitimam imputare tenetur. 2.26.a
nepotis an faciat desinere cõditionem fideicommissi si relicti, si filius sine filijs decederet. 3.238 nu.5.
nesciens quantum ad culpam, cum infante confertur. 4.202.a
nobiles pro maiori parte sunt superbi, & inimici popularium, gulosi, & luxuriosi, plus quam populares. 2.148.b
Nobilis. Nobilitas prouenies ex doctoratu est maior ea quæ prouenit ex sanguine. 2.148.a
nobiles an sint mitius puniendi. 2.148.b
nobiles non gaudent priuilegio, quod nõ conueniantur vltra id quod facere possint. 2.148.a
nobilis non dicitur exercens artem mechanicam. ibidem
nobilis vt quis dicatur quæ requirãtur. ibidem
nobilium appellatione non venit bastardus. 2.148.b
nobilitatur vxor per maritum, non econtra. ibid.
nobilitas doctrina & virtute est inferior. 4.210.a
nobilitas & virtus proban. per famam. 2.148.b
nobilitas non perditur per ingressum religionis. ibid.
nobilitas est triplex. & compensa cum diuitijs. ibidem
nobilitatis priuilegium nõ suppetit ne non procedat conuentio, vltra quam nobilis facere possit. ibidem
nobilitatis & dignitatis allegatio & probatio prodest delinquenti, ita vt in pœna corporali imponenda, mitius puniri debeat nobiles vel in dignitate constituti, quam plebeij. ibidem
nocte commissum dicitur illud delictum, quod commissum est ante solis ortum. 2.148.b
noctis appellatione intelligitur de nocte 12. horarum. 2.156.b
nolle & non posse in re facienda, sunt paria. 4.210.a
nomen proprium pulchra nomina imponenda sunt. 2.149.b
Nomen quodcunque sit, non sufficienter probat eum aliquo ex loco oriundum esse, qui illo nuncupatur. 2.149.a
nomen verbale potest intelligi actiue & passiue. 2.148.b
nomina propria sunt mutabilia: appellatiua immutabilia. 2.149.b
nomina debitorum, nec mobilia, nec immobilia sunt, sed tertia species. ibidem a
nominum propriorum interpretatio pertinacibus est relinquenda. ibidem b
nominis mutatio non prodest. ibidem
nominis mutatio, si in alterius fraudem non fiat, licita, ac permissa liberis hominib. est. ibidem
nomina propria imponuntur ad beneplacitum. ibidem a
nominis expresso, si vel à lege, vel à statuto pro forma in actu aliquo exigatur, non sufficit euidenti demonstratione illud indicari. ibid.
nominatio domini in iudicio, tunc demum locum habet, & procedit, quando conuentus, vel nominatus, non suo, sed alieno nomine possidet, & ipse nullum ius habet in re. 2.150.a
nominatio conuentus actione reali vel mista per nominationem domini non euitat iudicium, & an executetur nominans alium in iudicio vel quid operetur nominatio. 2.149.b
nominatio non habet locum in remedio reintegrandæ. 3.372.n.78.
nominatus in iudicio, si persona sit priuilegiata (puta clericus) nõ potest declinare forum, & causam auocare ad suum forum, sed tenetur defendere conuentum in foro illius. 2.150.a
nominata persona prohibita alienari, vel cui sit substitutio, ad alia nõ extenditur etiam ex indentitate rationis 1.325.a
Pro nominato debet haberi id quod non potest nisi de vno intelligi. 2.149.b
notarius intelligitur rogatus apponere clausulas consuetas. 1.332.a
Limitatur ibidem.b.
notarius ne apponat clausulas insolitas. ibid.b
Quid si notarius scripsit quod tortus sponte confessus fuit. tom. primo, pag. 536.b
notarius censetur rogatus apponere clausulam codicillarem in testamento tanquam censuetam apponi. 1.112.b
notarius qui non edit instrumentum tenetur ad interesse partis si propter defectum proba. pars ipsa in causa succubuit. Nec excusatur si edat post causam pditã; quia ius partis nõ potest esse salutt. 1.554.b
Et an notarius possit scribere mandatum per quod constituit suos procu. 2.79.a
In mandato veniunt ea sine quibis mand. expediri non potest. ibid.
notarius conficiens instrumentum de contractu illicito, debet punir. 1.332.a
An autem notarius possit compelli ad edendum particulam testamenti. 1.332.b
notarius mutans signum puni. pœna falsi. 1.331.a
notarius cancellando instrumentum committit falsum. ibidem
notarius dicens se non rogatum de instrumento, cum fuerit, committit falsum. ibidem
An notarius scribens contractum illicitum, tenea. pœna falsi. 1.331.b
Et an notarius condemnatus de falso, possit perficere instrumenta. de quibus antea fuerat rogatus. ibidem
Propter simplicitatẽ no tarij potius præsumi. ignorantia quàm dolus. 1.331.b
Si notarius falsum scribat motus forte ex nuntij rela. non punitur. 1.332.a
notarius non potest scribere in instrumento substantialia contractus, quæ sunt omissa in prothocollo, sed solũ circũstantias quæ colligũtur ex mente contrahentium & ex consuetudine patriæ. 1.332.a
Vtrum notarius possit instrumentum corrigere sine iudi. auctoritate. ibidem
notarius non potest rogari nisi de eo quod ipse partes faciunt. 1.332.b
Si notarius non per imperitiam male concipiat instrumentum, tenetur parti ad interesse, propter hoc suportatum. 1.555.a
Notarius non computatur inter testes: nisi à iudice fit examinatus. to. 2.151.a
Notarius non potest sine auctoritate iudicis committere alteri notario ingrossationem instrumenti. ibid.
quid si Notarius actorum dicat, quòd Titius produx. instrumentum, & tamen in veritate realiter non produxit, an possit puniri de falso. 1.332.a
Notarius publicè excommunicatus, si conficit instrumentum, non valet quod agit. 2.151.a
Notarius an possit scribe. instrumentum pro patre. ibid.
Notarius de falso condemnatus an possit instrumenta recipere. ibid.
Notarius potest scribe. instrumentum pro matre: quia non est in eius potestate. ibid.
Notarius non computatur in num. testiũ, quando agi. de proban. actũ per instrumentum: secus quando agitur de proband. actum per testes. ibid.b
Notarius an præsuma. apposuisse aliquas clausulas ex ceruice sua. ibi. ibid
Notarius præsumi. peritus. ibid.
Notarius debet apponere signum, alias instrumentum nil valet. ibi.
Notarius quis non præsumitur, etiam si conficiat instrumenta, nisi probetur verus titulus tabellionatus. 2.153.b
Notarius si efficia. doctor, potest tamen instrumenta recipere. 2.151.b
Notarium actor. semel electum non potest iudex sine causa mutare. 2.151.a
Notarius ex iudicis commissione expedire illa poterit, quę tamen ab ipsius officio pendeant, plenam tamen causæ cognitionem non exigunt. ibid.b
Notarius & infamis esse potest, & vilis iure ipso habetur. ibid.
Notarius non aliter in testibus numerabitur, quam si à iudice exploretur, ac diligenter examinetur. ibid.
Notarius quin de re sibi ipsi debita instrumentum concinnare possit, nihil omnino vetat. ibid.
notarius si eum ritum, vel solennitatem interuenisse asserat, quæ instrumenti tempore interseri non potuit, nullam fidem merebitur. ibidem
notarius potest scribe. instrumentum contra se. ibid.a
notarius alteri proculdubio quærit. ibid.b
notarius acquirit alteri. 2.150.b
notarius probato errore suo, potest illum propria autoritate corrigere. ibid.a
notarius passim pro alio stipulatur. ibid.
Si notarius prius decesserit, quam de instrumento ipsum recepto se rogatum fuisse attesteturs, vel alias de illius rogatu constare possit, eum nõ præsumi de instrumento huiusmodi fuisse rogatum ibi.b
notarius si aliquid in sua scriptura attestatur, quod eius rogitũ, vel ali quem iudicis actum non concernat, talis attestatio non probat, nec illi prodest, qui huiusmodi attestationi innititur. ibid.
notarius ipse qui instrumentum rogatus recepit, potest etiam sine auctoritate iudicis extendere imbreuiaturas à se factas: ibi.a
notarius quis non præsumitur, nisi probetur titulus: etiam si conficiat instrumentum vt notarius. ibid.b
notarius non præsumitur esse rogatus nisi ipse in instrumento dicat se esse rogatum. ibid.
notarius non conficit instrumentum, nisi rogetur à partibus, nec ei creditur, nec potest rogari nisi de his, quæ tũc fiunt à partibus. ibi.
notarius si non dicat in testamento testes esse rogatos, & ad hoc specialiter vocatos: non valet quod agitur. ibid.
notarius tenetur dare instrumentum, vel prothocolum, nisi probet absque eius culpa peremptum, deperditum, vel combustum. 2.152.b
notarius infamis potest esse notarius, excepto notario principis. to. 2.152.a
notarius si stipulatur pacem pro absente, non acquirit ius absenti. to. 2.152.b
notarius qui in veritate non est notarius, neque habet priuilegium notariatus, tamen communi opin. reputabatur notarius, & erat in qua si possessione, quia instrumenta publica fecit multa, an instrumenta per eum facta teneant. ibid.
notarius non præsumitur esse rogatus in dubio, nisi aliter de rogatu appareret. ibid.a
notarius faciendo mentionem in testamento testatorem fuisse sanæ mentis, & cætera propter huiusmodi testimonium non probaretur. 2.591.a
notarij asserentis dicta testium recipientis, quod secundus idem dixit quod primus sufficit ad probandum, licet dicta singulorum explicite non exeendat. 2.583.a
notario attestanti in testamento testatorem fuisse sanæ mẽtis, soli nõ haberi plenam fidem. 2.175.b

notarius.

Nuptias secundas si vidua contraxerit, cui, si castæ vitæ modũ seruaret vel à marito, vel à filio vel à quopiam mariti, necessario aliquid legatum est, legato statim eo prorsus excidet. 2.161.b
Nuptiarũ tempore fit ꝙ tempore mentionis nuptiarum fit. 4.210.b
Nuptiæ dicuntur proprie, tam ex parte viri, quàm ex parte fœminæ 2.162.b
Nutu conditum testamentũ regulariter non valet, ad pias tamẽ causas valet. 2.162.b
Nuptias cum alicuius consilio contrahi iubens, conditio & honesta habetur, & seruari omnino debet. 2.161.b
Nuptiæ incestæ illæ dicuntur ad hoc quòd contrahentes incurrant in pœnas ciuiles contra eos promulgatas, quæ contrahuntur contra dispositionem canonis, non legis. 2.162.a
Nuptias primas, quæ conditiones impedient, seu in virginibus, seu in iis fœminis, quæ vel nuptæ quidem, sed non mulieres factæ sunt, vel virginitate optima mulierum dote, spoliatæ nunquã nupserunt, nihil prorsus ponderis, ac momenti habebunt. 2.161.b
Nuptiarum conditio, intra triennium à testatoris morte expleatur ne cesse est. ibid.
Nuptiis incestis imposita confuscandorum bonorum pœna, per auth. in cestas. C. de nupt. etiam hodie ipso iure absque vllius declarationis interuentu infligitur. 2.162.a
Nuptiis abstinenti virgini si centum legentur: ac si illas ea contraxerit alicui cœnobio, vel cupiam piæ causæ eadem centum relinquantur contractis nuptiis non virgini nuptæ, sed piæ illi causæ legata centũ præstabuntur. ibid.
Nutrix tutorem de suspecto accusare potest. 4.210.b

O.

OBedientia & reuerentia debetur parentibus: 2.162.a
Obiiciens alicui crimen aliquod in iudicio, siue agendo, siue excipiendo, si illud probet, non tenetur iniuriarum actione. ibidem
Oblatio non suffic. quando tendit ad acquirẽ. ius offerenti, & ad obligã. alium ad aliquid. 2.163.b
Oblatio non est fienda nisi requiratur à parte. ibid.a
Oblatio sola in iudicio valet, & purgat moram: quia videtur soluere, & si fit post litem contestatam, requiritur etiam simul consignatio. ibidem.
Oblatio pecuniæ debitę debet fieri cum numeratione pecuniæ. ibid.b
Quando fit oblatio partis debet acceptari cum protestatione agendi ad residuum. ibid.a
Oblatio verbalis suffic. quando aliquid non est liquidum. ibid.
Oblatio tunc releuat quãdo offerens est paratus soluere quod offert. ibid.b
Oblatio precij debet fieri realiter, non autem verbo. 1.292.b
Oblatio precij si opposita fuit excep. precij, &c. proban. est. 1.291.b
Oblatio iudicialis producit actionem. 2.164.a
Oblatio precij facta per aliquẽ non attenditur in æstimatione rei, vbi ex conuentione iustum precium consideratur. ibid.
Oblatio fideiussionis suffic. quãdo quis tenetur. caue. vt aliquid conseruatur. 2.163.b
Oblatio realis facta in marsupio non valeret, nisi pecunia prius extracta fuisset è marsupio, & numerata coram testibus & postea reposita in ipso marsupio. ibid.
Oblatio sola in contractibus inno. non habet vim implementi. ibid.a
Limitatur, ibid.
Oblatio est fien. congruis loco, & tempore. 2.163.a
Oblatio debiti etiam sine consignatione, ac depositione facta liberat debitorem offerentem à pœna caducitatis. 2.162.b
Oblatio verbo tenus tunc demum offerentem iuuat, cùm vel creditor solutionem recipere velle abnuit, vel aliquis venditionem pignoris retardare nititur. ibid.
Oblatio verbalis offerentem releuat, quãdo res quæ offertur, se ipsam offert, vt res immobilis, idem si mobilis quando solutio est fienda alibi quam in iudicio. ibid.
Oblatio debiti congruo loco, & tempore fieri debet. ibid.a
Oblatio debiti, nisi in totum fieri non debet. ibid.
Oblatio si die dominico debetur vni Ecclesiæ, & in festo vnius Sancti alteri Ecclesiæ, concurrentib. die Dominico, & die festo, dies Dominicus velut magis ordinarius & naturalis præfertur. ibid.
Oblatio verbalis non releuat offerentem, ideò ista oblatio debet esse realis. 2.162.a, & 163.a
Oblatio verbalis sufficit, qñ creditor non intendit acceptare. 3.169. numero 1.a
Quid si creditor tacuit. ibid.a.
Quid si creditor habeat iustam causam recusandi oblationẽ. ib.3.
Quid si oblatio fit facta conditionaliter. ibid.4.
Oblatio verbalis sufficit, si creditor dixit, nolo recipere quomodocũque mihi offeras. ibid.5.
Oblationes debitæ vni, si in aliquo festo offerantur, etsi in die domini eo ad alium pertinentes, si dies dominicus ac festũ contigerit venire in vno die, diuidendę sunt inter eos. 2.162.b
Oblationem non præbes parrochianus præsbytero diebus festiuis nõ peccat quia non est de præcepto. 2.163.a
Obligare qui se promisit, hic pro obligato habetur. 4.211.a
Obligatus satisfidare, satisfecit dando fideiussorem, aut pignora. 2.165.a
Obligatus ad dandum fideiussorem, non liberatur dando pignus. idem
obligatus à lege vel statuto ad dandum fideiussorem, si eum non reperit, loco fideiusionis subrogatur cautio iuratoria per eũ præstãda. 2.165.b
obligatus præcisè cum iuramento in pecunia numerata non potest offerre de bonis suis mobilibus, vel immobilib. stante iuramento quod obligat præcisè in pecunia numerata. 2.165.b
obligatus adfactum, medio iuramento, astringitur, vt promittẽs tenetur ad factũ precise & nõ satisfaciat soluẽdo interesse. tom. 2.165.a
obligat⁹ ad factũ ex eadẽ obligatione tenetur ad interesse, & ex eadẽ potest conueniri. 2.165.a
obligatus ad dãdũ rẽ vel quãtitatẽ respectu rei, perẽpta re perimitur obligatio. 2.165.a
obligatus tradere per sententiam, ad illud præcisè cogi potest. 2.165.b
obligatus ad nudam cautionem, tenetur promittere suo pœna. 2.165.a
obligat⁹ ad dãdũ aliquid in genere, prestãdo partẽ nõ liberatur i totũ nec in illa parte. 2.164.b
obligatus ad faciendum an liberetur præstando interesse. 1.559.
obligatus ad dandum ex stipulatione viam, tenetur stipulari dationẽ, & factum. 2.164.b
obligatus ad factũ interueniente iuramento potest cõpelli ad ipsum factum, nec succedit obligatio ad interesse. 2.165.b
obligatus soluere auditur volens de soluendo satisfidare. 2.165.b
obligatio generalis, & alternatiua sunt pares. 4.211.a
obligatio inidonea, est obligatio nulla. 4.174.a
obligatio iuridica, cum vltima voluntate par est. 4.211.a
obligatio viuens pro contractu habetur. 4.177.a
obligatio posterior bona priorem malam rescindit. 4.173.b
obligatio naturalis potest cedi. 2.164.a
obligatio naturalis non dicitur ex stipulatione. 2.164.a
obligatio ad carceres, & renuntiatio cessioni bonorum non firmatur iuramento. 2.164.a
obligatio generalis, & alternatiua æquiparantur. 2.164.b
obligatio dandi est indiuidua. 2.164.a
obligatio nulla oritur, cum lex resistit actui, aut potentiæ, nec ciuilis, nec criminalis, nec naturalis. 2.164.b
obligatio personalis non sequitur singularem successorem, sed vniuersalem. 2.164.b
Obligatio generalis & alternatiua est diuidua quo ad solutionem 2.164.b
obligatio semel sublata, amplius reuiuiscere non potest. ibid.
Obligatio est mater actionis. 2.164.b
Obligatio generalis non comprehendit feudalia sine assensu domini, emehyteutica, vero veniũt licet tradi nequeat sine domini directi assensu. 2.164.b
Obligatio personalis non sequitur singẽm, sed vniuersalem successorem. 2.164.b
obligatio generalis comprehẽdit bona emphyteutica, etiam ecclesiastica fauore dotis. 2.164.b
obligatio nascitur ante diem, quæ tacitè ineſt ratione loci, actio tamẽ non. 2.164.a
obligatio generalis comprehendit merces vænales. 2.164.a
obligatio si sonet in contractum innominatum põt valere, nec tamen valebit vt contractus nominatus. 2.164.a
obligatio sub conditione potestatiua transit ad heredes. 2.164.a
obligatio si fiat generalis omnium bonorum cum clausula constituti, si res quæpiã p cõstituẽtẽ alienetur: põt agi p cõstitutariũ contra tertium non excusso principali. 2.210.a
obligatio fideiussoris, p maleficio non transit contra hæredem. 1.538.a
obligatio facta non de iure, est nulla. 4.211.a
obligatio generalis non comprehendit quæ quis verisimiliter nõ concessisset 3-334.nu.1.
Limitatur. 3-335.nu.36.
obligatio generalis non comprehendit suppellectilia, vestes, & macipia necessaria. 3.334.nu.2.
obligatio generalis non continet ea ad quæ obligans affectionem haberet. ibid.3.
obligatio generalis non comprehendit venalia. ibid.5.
Ampliatur, & declaratur multis modis ibi.6. & seq
obligatio generalis non comprehendit bona prohibita alienari. ib.12.
obligatio generalis non comprehendit bona dotalia. 3.335 num.29.
obligatio generalis non comprehendit bona alteri obligata. 3.374.n.26
obligatio generalis non comprehendit bona subiecta fideicommisso. ibid.27. & seq.
obligatio generalis non comprehendit pecuniam. ibid.30.
obligatio generalis non comprehendit instrumenta agri colẽdi. 3.355. nume.31.
obligatio generalis non comprehendit ea ex quibus cõsulitur publicæ vtilitati. ibi.n.32.
obligatione debitorem liberatqui ipsi obligationem reddit. 4.211.a
obligatione quomodo liberemur. ibid.
obligationes reorum & fideiussorum æquiparantur. 2.164.b
In obligatione rem tradi, non iuratur in litem. 2.165.a
obligationẽ ad impossibile, etiam expresse factam, non valere. 1.619.a
In obligatione tradẽdi q̃ succedat obligatio ad interesse, quę sit ratio. 2.164.b
obligationem bonoru m pro dote in dubio præsumi præcessisse obligationem extranei in bonis mariti. 1.225.a
Si in obligatione exprimatur vnus casus fortuitus, & demum generalia verba subiician. expressio illius operatur taliter quòd in eadẽ etia m veniunt non expressi. 1.164.a

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index in Communes

Ex testamento minus solenni oritur naturalis Obligatio, potés ad retinendum,& excipiendum. 2.164.a
In obligationib.facti quatenus succedat obligatio ad interesse.to. 2.164.b
In generali obligatione non videtur, quis obligasse rem prohibitá alienari sub pœna. 1.500.a
Obreptio seu res furtiua & clancula in totum vitiat scripturas.tom.2. 165.b
obreptio,& taciturnitas vitiat legitimationem. 2.165.b
obscure respondere,& nihil respondere,paria sunt. ibid.
obscura quæ dicantur. 4.180.a
obscure facta,pro non factis habentur. ibid.
obscure respondens pro non respondente habetur. ibid.
obsides populi Romani,& sic hodie in bellis contra infideles dati aut recepti,testari non possunt. 2.165.b
pro obsidibus an liberi homines dari possint. ibid.
obstetrix imperita punienda,vt medicus imperitus. 4.206.a
obstetricum iudicio standum est in eo an partus viuere possit naturaliter vel non. 2.165.b
obuiare quis tenetur delicto,etiam clamando,vel reuelando. ibid.
occasio delinquendi dari non debet. 2.166.a
occidens fratrem domini non priuatur feudo. 1.337.a
occidens manu vacua,dummodo cum dolo,tenetur sicut cum gladio. 1.495.a
occidens se ipsum non perdit feudum. 1.377.a
occidens aliquem deliberatè,in ecclesia tamen capi non potest: & ita seruatur. 2.166.b
occidens infantem non formatũ,& animam non habentẽ,punitur extra ordinem. ibid.
occidens Titium,cum voluisset occidere Sempronium,punitur pœna extraordinaria. 2.166.a,& b
occidens seipsum alicuius criminis,scelerisve reus existens,punitur in publicatione bonorum,nisi hæredem haberet. 2.166.a
occidens bannitum rebannitum quem ignorabat rebannitum an excusetur. 3.330.nu.11.
Quid si offendens sciuit illũ esse rebannitũ,sed nõ cãcellatũ.ib.13.
Quid si expublico decreto banniti erant rebanniti. ibi.nu.23.
Quid si bannum non tenebat. ibid.28.& seq.
occidere non licet hominem pro rebus. 2.166.b
occidere possum impune aliquem,quem,si non occidã,vir potens minatur mihi mortem. ibid.
occidere se vellens,punitur pœna mortis,etiãsi ab alio se occidere impediatur. ibid.
occisi potest sui pro defensione rerum,quæ aliàs non possunt recuperari. ibid.a
occidere possum impunè etiam alium me non offendentem, si aliquis potens cui resistere non possum,me interficere velit, nisi ego illum interficiam. ibid.
occidere licet offendentem patrem,filium,vxorem aut consanguineũ aut cognatum. ibid.
An & quando liceat impunè occidere furem fugientem,qui apprehendi non potest. 1.175.b
Facta potestate cuilibet occidendi bannitum,quilibet offendens intelligitur in locum magistratus eo nomine subrogatus, & constitutus executor. ibid.
An & quando liceat occidere propter solas minas, non expectatis ictibus aut verberibus. ibid.
occisor,qui defendendo cum moderamine inculpatæ tutelæ aggressoré proximi sui occiderit,iure occidisse censetur.nec pœnam aliquã meretur. 2.166.b
occisor eius cui debet succedere. Quis non potest succedere ei quem interfecit,sed talia bona applicantur fisco. ibid.
occisus seu interfectus si vnicum vulnus haberet, & plures fuissent in rixa,vel mortuus haberet minora vel pauciora vulnera, quam fuerint numero homines contra eũ in rixa,ita vt nesciretur ex quo vulnere esset mortuus,vel quis ipsorũ rixatiũ intulerit vulnus,tũc propter incertitudinem nullius ipsorum rixantium pœna mortis puniri potest. ibid.
Quid si quis occultat vel recipiat debi.neum, ne capia. an teneatur eo. 1.318.a
occupans leggatarius,vel fideicommissarius propria auctoritate, ex licentia fidei concessa a testatore excutatur a delicto.tomo secundo. 167.a
occupans loca aliena,& postea faciens se de dictis bonis inuestiri, nihil facit,sed loca illa sunt primo domino restituenda. ibid.
Ille qui vult occupare locum alterius debet reponi in loco infimo ri. 1.496.b
oculus potest multipliciter considerari. 2.167.a
oculus excæcatus non dicitur oculus. ibid.
odium.Quod odio alicuius inductum est, nõ debet in eius cõmodum redundare. ibid.
odium non grauius quàm simulatus amor. 4.167.a
œconomus dicitur gubernator rerum ecclesiæ.tom.quarto,pag.167.a
offendere se nolle duo promiserunt sub pœna,& postea se simul offendunt,non apparet quis eorum fuerit primus,quid iuris? ibid.
offendens cardinalem percutiendo,capiendo vel hostiliter insequendo,excommunicatus est,ita vt possit ab omnibus impune offendi.a. 167.a
offendere nolle aliquem promittés sub pœna intelligitur, nisi causam offensionis committat. ibid.
offendens rem clerici,dicitur inferre iniuriã personæ illius, q; sufficit vt quis cadat in excommunicationem. 2.167.a
offensus pro ,missione de nõ offendẽdo,ex noua iniuria repercutere præsumitur. 2.167.a
Ad offensum non ad offendentem pertinet facere pacem. 2.167.b
offensa non solum personæ,sed etiam in personam dicitur facta,cum sunt tractæ res personæ adhærẽtes,cõcurrẽte animo offẽdẽdi psonã ipsam. 2.167.a
offensa personalis,quę dicatur & quæ realis. 2.167.b
offensa dicitur,si fiat iniuria verbalis. 2.167.b
offensa modica non est in considerationẽ in pœna conuentionali de nõ offendendo. 2.167.a
offensa dicitur quicquid animum alicuius ad iracundiam prouocat. 2.167.b
offensio facta ad honorem tuendum noua causa dicitur. 2.167.b
offensione existente iusta & licita,necesse est defensionem esse iustã & prohibitam. 1.175.a
offerẽs se paratũ,facere omnia ad quæ de iure tenet:ad quid referatur talia verba. 2.163.b
officia,iurisdictiones,& dignitates absq; causa etiã Princeps auferre poterit,nisi si vel pecunis illa distraxerit, vel ob præclaræ merita clargitus fuerit. 2.169.b
officia solẽnia nõ possunt per alios explicari,nisi i casum necessitatis 2.65.b
officia publica ad hoc,vt præstẽt excusationẽ à muneribus debent esse obtenta motu proprio,non autem per suffragia. 3.399.nu.94.
officium iudicis non datur contra tertium succedẽté scienter in rem violenter effectam. 2.168.b
officium omittens,non debet fructus lucrari. 2.169.b
officium magistri mercede & præmio est remunerandum. 2.167.b
officiũ iudicis non datur cõtra tertiũ bonæ fidei possessorẽ ignoranter succedentem in rem affectam ex violentia. 2.167.
officum iudicis nullam præsupponit obligationem. 2.167.b
officium suum nemini debet esse damnosum. 2.169.a
officium per artificiũ mutatur,nã artificiũ extinguit nomẽ officij,nõ è conuerso. 2.167.b
officium duorum nemo gerere potest. 2.169.a
Vbi quis gerit duplex officium natæ & accidentale,videtur agere ex naturali officio. 2.169.b
officium morte finitur:& sic non succedit hæres in officio. 2.169.b
officij adipiscẽdi causa,si fit officiũ tẽporale,nõ licet aliquid clã donare,sed si aliqua oblatio fieret palã, & principi, in quo cessat crimẽ ambitus,vtique liceret. 2.169.b
officialis non potest capere,nisi esculenta & poculenta. 2.169.a
officialis ad libitum principis æquiparatur perpetuo. 2.169.a
officialis qui permittit contra deuetum,punitur. 2.169.b
Si officialis vult capere malefactorẽ,& incepit ,preg in suo territorio an in alieno capi possit? 2.535.b
official.nomine,qui comprehendantur. 2.168.b
officiali volenti aliquem capere nõ creditur nisi constet de potestate in scriptis. 2.168.b
officialis qui durante officio suo multa acquisiuit, in dubio non presumitur de bonis fisci acquisiuisse,nisi aliter liquido pbetur. 2.168.a
officialis cõdemnatus in syndicatu,ob dolũ in administratione officij commissum,non appellat. 2.168.a
officialis propter publicã vtilitatem põt ad tempus Dominum re sua priuare. 3.185.nu.7.
officialis potest capere bouem,vel asinum priuati ad ducendũ maleficatorem ad locum iustitiæ ibi 8.
officialis potest vilem personam compellere,vt exequatur officium iustitiæ in personam malefactoris. ibi.10.
officialis intelligitur receptus ad officium,secundum consuetudinem loci. 3.366.n.35.& seq.
officialis curiæ an possit alteri stipulari. 3.162.n.31.
officio suo fungi vnusquisque præsumitur. 4.248.nu.9.
officiũ iudicis nõ dat cõtra tertiũ bonæ fidei possessorẽ ignoranter succedentem in rem affectam ex violentia. ibi.
officialis suspectus est in his casibus in quibus officialis potest punire & procedere contra delinquẽtẽ in se,vel famulos suos. 2.167.b
officialis regulariter durante officio non accusari potest,nisi esset talis delictum propter quod puniendus esset officio. 2.168.a,& b
officialis scriba: Idem officialis non potest esse scriba in causis sui officij,nisi in leuibus,vel iurisdictionis voluntariæ. 2.168.b
officialis negligens remouendus est. 2.169.b
officialis,qui publicos ,ducẽs subtrahit,punitẽ pœna capitis. 2.169.a
officialis qui debet habere.4.denariũ,non debet habere quando offensa est facta domin superiori. 2.169.a
oliua non matura fert plus fructuum quàm matura. 2.170.a
officialis factum non præsumitur,deuenisse ad notitiam principis,seu domini. 2.169.b
officialis electio facta aliter quàm more solito,est nulla. 2.169.b
officiales communiter deputantur ad denuncianda maleficia.2.168.a
official.si remoueat ante tẽpus &ali9 ordinet nõ valet ordinatio.2.169.b
officialis potest exercere officium etiam post tẽpus donec alius veniat,& ei debetur salarium pro illo tempore. ibid.
official.non potest esse pater incontinenti post officium filij 2.169.b
officiali q nõ tenet debitam familiam,venit salariũ defalcan. 2.169.a
officialis non est in culpa,si carcer.tus se laqueo suspendit. ibidem.
officiali nõ põt opponi per sub.litẽ q nõ sit officialis ex quo tollerat̃ a principe. 2.169.a
officialis

V triulque Iuris Opiniones.

Officialis an possit conueniri. 2.169.a
Officialis iudicium par est cum iudicio episcopi. 4.203.b
Officialis potest punire familiam suam delinquentem. 2.169.a
Non debet vnus official.de facto alterius se impedire. ibid.
Officialis seu magistratus nostri temporis non habent potestatem,nisi quatenus à statuto conceditur. ibid.
Official.videns rixantes,debet mittere familiam, aliàs debet deponi. ibidem
Officialis debet habere expensas à vicario,etiam eundo & redeundo. ibidem
Officialis si durãte tẽpore sui officij,fuit priuatus officio, & postea resumptus,cum eisdem pactis reassumptus intelligitur. 2.167.b
Licet officialis det suam familiam commentariensi seu custodi carceris,tamẽ ipse custos nõ excusatur,si carceratus aufugit. 1.445.b
Officialis absque peccato potest exequi sententiam principis,qui absque processu mandat vt aliquis furca suspendatur. 2.167.b
Officialis dicto circa impedimentum sibi contingens stándum est.to.2. 169.b
Officialis potest offendere imo occidere resistentem. 2.168.b
Officiales tenentur seruare statuta per eos iurata. 2.168.b
Officialis absque peccato potest exequi sententiam Principis, qui absque processu mandat,vt quis furca suspendatur. ibid.
Officialis,si deprehendit aliquem in facinore,& propter hoc iubet ipsum carcerari,torqueri,vel fustigari in pœnã istius delicti, talis ex genere pœnæ efficitur infamis. ibid.
Officialis ab electo pecuniam accipere non potest. 4.211.b
Si committatur delictum tempore vnius officialis, & sententia ferratur tempore alterius,ad quem spectabit pœna. 2.169.a
Officiali simplici verbo,& sine iuramento creditur in aliquibus. to.2. 168.a
Officiales & eas iniurias cognoscent,ac punient,quæ vel ipsis, vel alicui ex ipsorumfamilia,seu in eorum officij opprobrium,seu saltem illorum officij ratione illatæ sunt. ibid.
Officiales,seu qui aliquo in republica officio funguntur,non aliàs ante finitum officium accusari poterunt,quàm si ea delicta commiserint,quorum nomine euerti officiis debeant. ibid.
Officiali vim facienti de facto spretis habenis iuris &æquitatis,licet de facto impune resistere. ibid.
Officiali an aliquando resistere liceat nec ne? 2.168.a,& 170.a
Officiales quæ sibi ipsis officij tempore pepererunt, ni contrarium ex presso probetur,non perperam nec sordidè comparasse cẽsentur, quamuis ad summas diuitias pertenerint. 2.168.a
Officialem iudic.offendens præsumi.iudicem offendẽ. 2.169.a
Officiali de facto procedenti licitum est de facto resistere. 2.168.b
Omittens dilatoriam excep.oppone.in causa prin. nõ potest oppone. in causa app. 1.292.a
Omissio non vitiat nisi ea quæ sunt de forma substantiali non autem ad instructionem,vel demonstrationem. 2.170.a
Omissio ordinis iudiciarij ante lit.contest.non vitiat processum: quia adhuc non dicitur iudicium. ibid.
Omnimodò,aduerbium importat præcisam necessitatem. ibid.
Omnium meorum appellatio,iurã & actiones notat. ibid.
Onerandus non est hæres in infinitum. ibid.
Onus probandi incumbit afferenti esse alia bona in hæreditate, præter descripta in inuentario,non autẽ neganti etiam quòd inuentarium non esset confectum. 1.566.a
Onera.contentio quòd non soluãtur onera patrimonialia per exẽptũ à communitate data pecunia non valet. 2.170.a
Onerum vel collectarum exẽptio,vel non solutio etiam realium præscribitur cum titulo ac spacio 40.annorum. 2.170.b
Onera realia concomitantur possidentem rem ipsam, licet ecclesiam, 2.170.a
Onera imponenda pro expeditione Cesareæ Maiest.per patrimonium & sic per viam collectæ sunt imponenda. ibid.b
Opem præstans maleficio,etiã de iure diuino punitur eadẽ pœna,qua committens. ibid.
Opem quis dicitur præstare maleficio plurib.modis. ibi.
Opem præstans homicidio an puniatur,eadem pœna qua homicidari. 537.b
Operarij excusantur fabricãdo vel operando aliquid in re alterius ex mandato conducentis. 2.170.b
Operarij an teneantur,si protestatum sit contra eos.tomo 1.534.a,& 2. 171.a
Operas suas in perpetuum nemo non iure locat. 2.171.a
Operis effectus in partes diuidi non potest. ibid.
Opinio vnius doctoris non etiam si erronea,præualet communi opinioni fauore matrimonij. 2.95.a
Opinio communis excusat iudicem à Syndicatu. 2.171.b
Opinio præfertur veritati:plus.n.valet opinio quàm veritas. ibid.a
Opinio doctorum est probabilis tantum,non necessaria. ibid.
Opinio quæ consuetudine probatur, cæteris omnibus conflligentibus præferri debet. ibid.
Opinionem vltimam quis in dubio semper dicitur approbare,& in ea relidere. 2.171.a
Opiniones doctorum,quas illi,vel in Lecturis,vel in Tractatibus,vel denique in Consilis asseruerunt,quæ sint potiores habẽdæ,aut præferendæ. 2.171.a
Opiniones per distinctiones ad concordiam sunt redigendæ. ibid.b
Opinionibus inter Legistas variantib. statur decisioni iuris canonici, quia etiam ad Papã pertinet decidere opiniones repugnantes, ciusque decisioni stat etiã inforo ciuili,ex quo Imperator nõ determinat contrarium. 2.171.a
Opinionibus receptis tunc semper adhærẽdum est,cùm singularis opinio potiori ratione euidente,ac liquido non innititur. 2.171.a
Opinio doctoris contrarij firmata in lectura, præfertur firmatæ in cõsilio. 4.150.nu.44.
Contrarium nu.54.cum seqq.Amp.nu.58.Fall.3 modis numero 59. 60.&.61.
Opinio verior est amplectanda.ibi.nu.45.
Opinio illa attendenda,quæ maiori diligentia firmatur.4.251.num.55.
Opinio legendo firmata continet incertam iuris determinationẽ. 4. 252.nu.56.
Opinio ea Doct.varij tenenda est,quæ verè apparet ab eo approbata. ibid. nu.57.
Opinio Doct.varij i cõsilio firmata videt præferẽda retẽtæ in tractatu. ibi.n.62
Contrarium nu.64.Fall.3 modis nu.65.ibid.nu.65.66.&67.
Opinio Doct.varij in cõsilio firmata præfertur sententiæ Singul.Addit. vel simi.ibi.nu.68.
Opinio Doct.varij firmata in tractu præfertur retentæ legẽdo ibidẽ, nu.69.
Opinio Communis quando probat à remotis nõ arẽditur,sec9 quando habetur in terminis quæstionis. 4.327.nu.1.
Opinio Communis an illa dicatur,quæ ita à Doctoribus nuncupatur. ibid.nu.2.
Opinio communis nõ approbata à lege aliqua an attendatur.ibidem, nu.2.
Quid si contra ipsam esset iudicatum.ibi.nu.4.
opinio Communis an attẽdatur si cõtraria opi.verior videatur.ibidẽ, nume.5.
Opinio doct. varij tenenda ne sit firmata legendo , an firmata in Sing. Addit.vel simil. ibi.n.70.
Opin.Doct.varij retẽta in lectura præfertur firmatæ in Add.ad memorandum. ibid.nu.71.
Opinio Doctor.varij in tract. firmata præfertur sententiæ Sing.Addit. vel sim. 4.253.n.72.
Opinio Doct.varij firmata in singulari præfertur firmatæ inAddit.ibi. nume.73.
Opinio Doct.varij in consilio decisiuo firmata præfertur. ibid.nu.74.
Item latius disputando firmata.ibid.nu.76.
Item firmata pluribus in locis.ibid.nu.77.
Item firmata in loco,vbi de ea principaliter agitur nu.78.
Item vltimo loco,& tempore retenta nu.79.
Item opinio distinguens.nu.80.
Item æquior,& benignior.nu.85.
Item habens pro se regulam aliquam iuris.nu.86.
Si vna habeat hanc qualitatem,altera illam,quid agendum,4.254 nu.87.
Si vna plures,quam alia,quid agendum.nu.88.
opinio distinguens præsumitur verior.ibi.nu.81.
Opiniones diuersas concordandas esse.ibid.num.83.
opinio distinguens concordat opiniones contrarias.n.84.
opino Doctoris corruit sublato eius fundamento.4.255.n.97
opinio periti, licet non Doctoris attenditur in medicina.4.25-.no.128.
opinio vera an dicatur cũ leges particulares non habeantur decisiue. 4.292.nu.1.
opiniones veræ quales sint ex mente auctoris.ibi.nu.2.
opinio quæ discrepat à vero vel vero simili falsa dicitur.ibi.3.
opinio an possit se habere & ad verum & ad falsum.ibi.4.
opinio euidenter falsa potest appellari temeritas & præsumptio.ibi.5.
opinio bona ex quibus fundari dicatur.ibi.nu.7.
OPPONENS altqua crimina contra reates debet in promptu habere probationes,nã si nõ probet,tenebitur actione iniuriarũ.2.172.a
oratio negatiua postposita signo vniuersali facit æquipollere suo cõtrario. ibid.a
oratio distributiua verificatur in quolibet particulari distributiuorũ. ibidem.
oratio imperfecta,perficitur ex præcedenti & seq. si congruè seri pt. ibid.a
oratio indefinitiua ad præsens tempus restringitur. ibi.a
oratio particularis plus prodest,quàm generalis in remissionem peccatorum ibid.a
oratio respectiua deficiente persona,vel qualitate eius respectu cui9 profertur. ibid.a
oratio vniuersalis si in vno reperiatur falsa,efficitur in totum falsa.ib.
oratorium an & quando contrui possit,& in eo celebrari: ibid.a
oratoria priuata,etiam si in iis diuina celebrentur officia,non gaudẽt immunitate ecclesiæ,vt delinquens in iis non capi possit. 2.172.a
oratorium quando est cum campanili præsumitur authoritate episcopi constructum. ibi.a
ordinarius potest dare suo delegato potestatem subdelegandi.2.173.a
ordinarius cui commissa est causa,vt procedat summarie & de plano censetur delegatus. 2.173.a
ordinarius sententiam abs se nulliter latam à qua fuit appellatum,nõ potest reuocare,aut emendare, quam,etiam si appellatum non fit, & nulla fuerit ob turpitudinem & sordes suas, similiter nõ poterit emendare,sed superior, 2.173.a
ordinari9 inferior à principe,causas criminales delegare nõ põt.2.173.a
ordinarij plures siue dentur in spiritualib.siue in temporalib.iurisdictõ videtur data in solidum,vt etiam exercitium. 2.173.a
ordinarius

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index in Communes

Ordinarius licet de iure ciuili recusari non possit,fallit tamen in casibus. 2.173.a
Ordinarius iudex obægritudinis causam,& ea quæ sunt meri imperij delegat. 2.173.a
Ordinarius non potest deponere promotum à papa. 2.172.b
Ordinarius delegat ea quæ specialiter cõpetuntin se absentat,vel si est infirmus. 2.172.b
Ordinarius an possit conferre beneficiũ in curia vacans post mẽsem, Papa infra mensem non prouidente. 3.403.nu.69.
Ordinatus præsumitur qui taquã talis lõgo tẽpore se gessit.3.16.n.16
Ordinarius recusatus potest inuitis partibus causam delegare. tom.1. 594.a
Dicto ordinarij statur,dicentis delegare ex iusta causa. 2.173.a
Ordinarium remedium facit cessare extraordinarium. 2.173.b
Ordinarij iudices quando sunt plures in loco,an vnus finẽ aliis possit iudicare. 2.173.a
Ordinari,promoueri,seu insigniri sacris ordinib.nemo potest ante legitimam ætatem. 2.173.a
Hodie ordinatus ante legitimam ætatem,vel extra tempora , vel ordinatus absque sui ordinarij licentia , & absque literis dimissoriis ab alieno episcopo,est ipso iure suspensus,& celebrans interim efficitur irregularis à solo pontifice absoluendus,& beneficio iure permittente priuari potest. 2.173.b
Ordinationis testamenti cogitatio,mortis præcedens tempus significat. 2.172.b
Ordo iuris.In executione sententiæ ordo iuris traditus in causis non seruatur. ibid.
Ordo scripturæ non attenditur,vbi cadit ordo affectionis. ibid.
Ordo scripturæ non debet attẽdi,quãdo ex hoc actus redderetur nullus. ibid.
Ordo.In executione iudicati etiam circa bona mobilia de iure cõmuni debet ordo seruari,vt primo capiatur quod minus debitori nocet. ibid.
Ordo scripturæ attendendus est. ibid.
Ordo executionis hic seruandus est,vt prius capiantur bona mobilia minus damnosa. 2.300.a
Ordo ecclesiasticus post delictum commissum à laico assumptus fraude,& dolo,vt forum iudicis sui declinet, non liberat eũ à iudicis secularis iurisdictione. 1.109.b
Ordo sessionis denotat præeminentiam dignitatis. 1.496.a
Quilibet facer ordo impedit matrimonium. 2.99.a
Ordo in omnibus,præcipuè tamen in iure,laudabilis. 4.244.nu.34.
Ordine facilius duciplina percipitur,& retinet.4.234.n.55.& 245.n.49.
Ordo successionis non attenditur in feudo hæreditario,sed præfertur qui hæres est. 1.541.a
Ordinis necessarij omissio seu præposteratio,vitiat actum. 2.172.b
Originis iudex in alibi gentium delinquẽtem,& suomet ex officio potest inquirere. 2.173.b
Origo potius obligationis,quàm titulus actionis cõsiderandus est. 2.173.b
Originem non denotat,si aliquis vocetur Hispanus vel Lombardus. ibid.
Originem loci sortitur,vel casu illic natus, vbi mater perstatura non erat. ibid.
Originis in loco nemo conueniri potest,illic non repertus. tomo 2. 173.b
Originarius conuenitur in loco domicilij si ibi reperiatur, secus si absit. ibid.
Osculum alteri viro quàm marito datum,facit vt mulier dotem amittat. 2.167.a
Osculum sufficientem atque idoneam adulterij probationem suggerit,vt vel ob illud & adultera mulier censeatur , & dotem amittat. 2.173.b
Oscula,munera,& huiusmodi non faciunt sponsalia transire in matrimonium de præsenti. 2.94.a

P.

PActũ de non petendo,quod vel filiisfam.Macedoniani exceptionem habentibus,vel mulieribus Velleiano tutis factum proponitur obligationem iure ipso extinguit. 2.176.a
Pactum quòd donatio non reuocetur prætextu ingratitudinis,non valet. 2.178.b
Pactũ,conuentio,seu promissio facta sub futuro fortunæ,vel conditionis euentu valet. 2.177.a
Pactum de retrouendendo dicitur pars precij, & ideo propter tale pactum solet dici rem esse minoris precij. 2.177.b
Pactum,quòd ab arbitri sententia appellari possit,valet,& tenet.tom.2. 178.a
Pactum appositum per monachum contra substantiam ordinis valet professio,& pactum reiicitur. 2.178.b
Pactum,& præscriptio à pari procedunt. 2.178.a
Pactum est loco pretij. 2.176.b
Pactum de retrouendendo valet , & ex mora veniunt fructus, ibidem. ibid.
Pactum contra naturam seu substantiam contractus non valet. ibidem
Pactum per quod aufertur libera testandi facultas non valet. ibidem
Pactum ipsum,est contractus. 2.176.b
Pactum legis commissoriæ est reprobatum in debito ex causa dotis. 2.176.a
Pactum de ingrediendo & occupando rem hypothecatam propria auctoritate,& sic ad executionem iuris realis,id est ipsius pignoris & hypothecæ,adiectum contra tertium singularem successorem habẽtem causam à debitore , si tamen debitum erat liquidum , in ipso instrumento extenditur. 2.176.a
Pactum,de & super hæreditate viuẽtis inter aliquos initũ,iure improbatur,tanquam contra bonos mores,& votum captandæ mortis inducens. 2.176.b
Pactũ nudũ est ,omissio vel cõuẽtio facta non prẽcedẽte interrogatione,& secuta statim responsione. 2.176.a
Pactum de reuẽdendo eodem precio si concurrat cum alio pacto,puta de computãdo fructus in sortem, similiter præsumi facit contractum cui adiectum fuit pignoraticium & vsurarium.tom. secundo, 176.a
Pactũ de retrouẽdẽdo ,p maiori pcio cõtractui adiectũ, facit psumi contractum simulatum & vsurarium. 2.176.a
Pactũ nudũ.Vbi ex inobseruantia pacti nudi pars dãnificatur,ex pacto nudo agi potest. 2.178.a
Pactum de inuicem succedendo factum inter priuatos non valet.to.2, 177.b
Pactum appositum per monachum contra substantiam ordinis , valet professio,& pactum reiicitur. 2.175.b
Pactum nudum iure Põtificio actionẽ gignit, quamuis Cæsareo haud gignat. 2.176.a
Pactum nudum.De stricto iure tam ciuili quàm canonico in foro contentioso ex pacto nudo regulariter non dãtur actio. 2.177.b,& 178.b
Pactũquòd debitor prius mittatur in carcerem,quã in bonis executio fiat,non valet. 2.175.b
Pactum sine scriptura seruandum est. 2.176.b
Pactum appositum in emptione quod quandocunque pretium redda tur,teneatur emens reuendere , præscribitur per triginta annos. 2.175.b
Pactum non impedit translationem dominij. 2.175.b,& 176.a
Pactum nudum,& sic alias inefficax non vestitur calore iudicij. to. 2. 176.a
Pactum ,p scriptor,stet in compedibus donec scripserit librũ ac opus perfecerit valet,& tenet. 2.177.b
Pactũ de nõ expellẽdo colonũ ecclesiæ,operat ,p nõ posse statim expelli intra biennium. 2.175.b
Pactũ nudũ de iure ciuili,nõ ,p ducit obligationẽ efficacem,& sic non parit actionem, sed exceptionem. 2.175.a
Pactum de non alienãdo,seu prohibitio nõ tollit alienationem si non intereueniat specialis hypotheca. 2.175.a
Pactum de futura successione non valet,nec firmatur iuramento.to.2. 175.a,& 176.a
Fallit.ibid.
Pactum de quota litis non tenet,& cõtra facientem pactũ de quota litis potest iurari in litem per partem aduersam pro damnis,expensis & interesse. 2.178.a
Pactum initum inter partes ,p solutio ,pbari nõ posse nisi mediante instrumento,valet & tenet. 2.178.b
Pactum expressum factum ab ingrediente monasterii in professione ipsa regulæ monachis,quod liceat sibi retinere ,prietatẽ aliquorũ bonorum,vitiat in totum religionis ingressum. 2.178.a
pactum quod donatio non reuocetur prætextu ingratitudinis,non valet. 2.175.b
pactum per aliquos conditum de futura successione quærenda , non valet sine consensu eius de cuius hereditate agitur. 2.174.a
Limitatur.ibid.
pactum in venditione appositum,vt non liceat intra decem annos,aut aliud certum tempus redimere,etsi in speciem appareat vsurarium, tamen per se solum non constituit contractum vsurarium. 2.175.a
pactum appositum in matrimonio,quòd mulier ad alium locum non ducatur,valet. 2.175.
An valeat pactum,quòd pro interesse stetur iur.par. 1.559.a
pactum factum ab ingrediente monasterium, de retinendo bona propria,non valet.Ingressus verò remanet validus & purus. 2.121.b
pactum nudum licet sit inefficax ad agendum,tamen si fit in iud.vesti. calore ipsius iudicij. 1.600.b
Pactum nudum geminatum,an producat actionem. 1.461.a
Pactum quòd donatio prætextu ingratitudinis reuocari non possit, non valet. 1.207.a
Pactum omne regulariter est transitorium ad hæredes. 1.474.b
Pactum vnius ex fideiussoribus non præiudicat cred. contra alium fideiussorem agenti. 1.402.a
Pactum quòd fructus non computentur in sortem,non valet. 1.442.a
Pactum si apponatur contra aliquid ex requisitis in feudo,an tale pactum transformabit contractum feudi in diuersam speciem contractus:an verò remanebit feudum,licet improprie? 1.352.a
Pactum an valeat per eum qui habet molendinum inferius , ne liceat superiorem fundo tuo facere molendinum? 1.367.a
Pactum Lcommissoriæ,vel æquipollens,nunquam operatur translationem dominij ipso iure in venditorem. 1.200.b
Pactum vel statutum de dote lucranda , locum etiam habet in dote non soluta. 1.221.a
Pactum valet,quòd ob inuestituram non petitam , non perdatur feudum. 1.383.a

V triusque Iuris Opiniones.

Pactum inter virum & vxorem,de tota dote lucranda valere. 2.222.a
Pactum ,p quis authoritate propria possit rẽ capere,an afficiat rem & tertium pos.vt sine excussione capi possit. 1.307.a
pactum personale ad hæredes non extendi. 1.475.a
pactum an valeat ,p ob non solutum canonem res nõ eadat in cõmissum,nec pariter ,p deteriorat. nec ,p alienationem factam irrequisito domino? 2.170.b
pactum an tollat præscriptionem. 3.305.nu.10.
pactum valet de stan.super expeñ.dicto part.maxime cum iuramento. 1.321.b
pactum valet quod emptori non possit culpa imputari si res euincatur ab eo. 1.285.a
pactũ quòd de euict.venditor non tenea.ementi rẽ quam ipse emit ab alio,non excusat primum venditorem ab euict. ibid.
pactum constat,per instrumentum,aut per testes. 4.177.a
pactum incontinenti appositum censetur inesse etiam cõtractui stricti iuris. 3.30.nu.21.
Limitatur. ibid.22.& seq.
pactum incontinenti adiectum vestitur cohærentia contractus. ibi.23.
pactum,vt de certo actu cõficiatur scriptura facit,vt ille actus donec fuerit in scriptis redactus operari non possit. 3.155.nu.1.
Limitatur. ibid.2.
Pacto partium potest introduci,quòd actus non possit probari nisi per testes. 2.175.b,& 176.a
Emens cum pacto de retrouendendo intra certum tempus, eo elapso non tenetur amplius retrouendere,& est liberatus. 2.177.b
Ex pacto nudo posse efficaciter agi virtute clausulæ,fola facti veritate inspecta. ibid.
Pacta insolita esse in renouatione feudi apposita alleganti incumbit probare, ibid.a
Pacto de retrouendendo longissimo temporis spacio præscribi.tomo 2.175.b
Pactorum tria genera. 2.174.b
Pacto de retrouendẽdo cũ clausula,quãdocũque,an præscribatur spacio 30 annorum.3.305.n.1. Limitatur multis modis.ibi.11.& seq.
Quid si volens redimere sit in possessione. ibid.11.
Quid si renunciatum sit præscriptioni, & desuper iuratum. ibi.13.
Quid si cũ pacto de retrouendẽdo cõcurrat hypotheca generalis omnium bonorum.ibid. Quid interueniente iuramento.ibid.16.
Pactũ,vt sine denũciatiõe debitoris pign. vẽdi possit,valeat.3.95.n.210.
pactum appositum iuxta contractum dicitur pars illius. 330.nu.20.
Pacisci potest , vel valet consuetudo,quòd quis alapam,vel leuem huiusmodi iniuriam quis patiatur,& alapa percuti se patiatur.2.178.b
Pactiones in rebus spiritualibus fieri non debent. 2.177.b
Pactio quælibet sponsionis appellatione comprehenditur. 2.178.a
Paganus si sit in castris & loco hostili,potest eodẽ modo & forma quo milites,condere testamentum : si tamen non sit in loco hostili, non gaudebit priuilegiis militum. ibid.b
Palatium episcopi gaudet immunitate vt ecclesia,etiam si sit separatũ ab ea vltra quadraginta passus. ibid.
pannus aureus vel similis qui defertur ad sepulturam,funeralis iudicatur. 1.449.a
Papa propter statuta contra libertatem ecclesiæ non est excommunicatus. 2.180.a
Papa non potest de aliquo crimine accusari,conuinci,ac damnari,etiã si delictum notorium & scandalosum foret,& ipse incorrigibilis esset,nisi de crimine hæresis. 2.179.b,& 180.a
Papa non potest dispensare sine causa in matrimonio nondum consumato.Et dispensatus non est tutus in foro Dei. 2.180.a
Papa non potest tollere priuilegium canonis,si quis suadente diabolo. ibidem.
Papa cũ mãdat alicui prouideri de beneficio proxime vacaturo,includitur beneficium,quod vacabat tempore datæ. 2.179.b
Papa non censetur dispensare,etsi dissimulet,nisi ipse scribat quòd dissimulet. ibid.a
Papa in terris regis non habet iurisdictionẽ quoad temporalia.ibid.b
Papa potest dispensare in matrimonio nondum carnali copula cõsummato. ibid.a
papa nullum iudicem habet nisi concilium generale. 2.179.b,& 180.a
Papa non potest conferre iurisdictionem ordinariam principibus laicis in clericos. 2.179.b,& 180.a
Papa si alicui clerico ad canonicatum habili,præbendam vni canonico assignari consuetam & vacantem confert,siue conferri mandat, ea nonicatus quoque collatus censetur. 2.179.b
Papa non potest sibi non subditum legitimare. 2.180.a
Papa potest dare facultatem testandi de bonis intuitu eccl. acquisitis. 2.179.a
Papa potest dispensare contra ius humanum etiam ab Apostolis traditum,vt per concilium generale promulgatum. ibid.
Papa nõ potest dispensare cum existẽti in ordine sacro ex maxima causa. ibid.
Papa de nullo crimine accusari potest,præterquam de hæresi. ibid.
Papa potest pro libito sine omni causa transferre episcopos & permutare. ibid.
Papa & princeps in dubio non præsumuntur ius tollere nisi concedatur dilatio,aut secũda iussio emanet,aut apponat clausulã,nõ obstãte tali lege.&c. ibid.
Papa & princeps supremus possunt sententias non suo nomine, & sic planè nullius latas,ex plenitudine potestatis ratificare ac cõfirmare. ibid.
Papa de plenitudine potestatis potest committere suspecto fine facultate recusandi. 2.179.a
Papa,vel imperator si aliquid concedant,semper intelligitur sine præiudicio alterius. 2.179.a
Papa est successor Petri,& vicarius Christi in terris. 2.179.a
Papa non potest dispensare super furto quominus restitutio fiat.to.1. 456.a
Papa etiam ardua,sine cons.cardinalium,explicare potest. 2.179.a,& 180.a
Papa non inuoluitur crimine simoniæ. 2.1875.a,& 180.a
Papa ex eo solo,p est Papa,efficitur doctor V.I.autoritate,nõ scientia. 4.242.nu.3.
Papa pro omnibus Ecclesiis stipulari potest. 3.164.nu.142.
Papa intrusus in Papatu si spoliatur,non restituitur. 3.283.nu.95.
Papa an possit sine causa priuare aliquem beneficio. 3.183.n.9.
An teneatur dare recompensam. ibid.12.
Papa per clausulam,motu proprio,non censetur grauare ecclesiã quã prius alio mandato grauauerat. 3.397.nu.27.
Papa mãdate alicui prouideri de beneficio vacaturo,intelligit de primo. 3.348.nu.6.
Papa si omnia statuta præter ea quæ sunt contra libertatẽ Ecclesiæ cõfirmet,an omnia alia inualida,& iniusta censeatur cõfirmasse.3.364. nume.1.
Papa si derogat iuri alicuius,intelligitur potiꝰ derogare iuri quæsito extraordinariè,&de iure speciali,quã iuri quæsito de iure cõmuni. 3.332.nu.4.
Papa asserẽdo aliquem esse procuratorem talis,an probet illius mãdatum. 3.4.nu.7.
Papæ aliquid attestanti an credatur. 3.4.nu.1.
Ampliatur pluribus modis. ibi.6.
Limitatur. ibi.24.
Papæ magis creditur quàm pluribus Notariis. ibid.6.
Papę attestãti de eoquod fecit,vel vidit dã erat in minoribus cõstitutus,creditur. ibi 10
Quid in Imperatore,& aliis Principibus. ibid.12
Papæ attestanti de voluntate sui prædecessoris an credatur. ibid.11.
Papæ attestanti de suo facto ,prio plenè creditur,ita vt nec etiã contrarium probari possit. ibid.21.
Papæ attestanti de his quæ sunt iuris creditur. ibi.21.
Papæ attestãti aliquid in graue præiudicium alteri ꝰan credatur.3.5.n.28.
Papæ asserenti esse aliquem suum familiarem creditur. 3.4.nu.3.
Papæ assertioni,quãdo attestatur de delicto alterius sui fauore,an stetur. 315.nu.29.& 6.nu.56.
Papæ attestanti de facto alieno an credatur. 3.5.nu.43.
Limitatur pluribus modis. ibi53.
Quid si fundet se in verbis asserti. 3.5.nu.49.
Papæ an credendum sit in prophanis. 3.4.n.15.
Quid contra laicum non subditum. 3.6.n.63
Papæ assertioni non statur quãdo Papa attestãdo in iure errarer.ib.58
Idem si constaret de cõtrario eius quod Papa fuit attestat ꝰ.ib.59
Quid si contra illud quod princeps asserit sit præsumptio. ibi.61.
Papæ declarationi an standum sit etiam in cõcernẽtibus tertij præiudicium. 3.315.n.66
Papæ verbis narratiuis non est credendum in probando delictum,& vt bona confiscentur alicuius. 2.180.a
Papæ tanta est authoritas , vt possit alicui etiam aufere beneficium, vel epis. 2.179.a
Par in parem non habet imperium,sicut nec minor in maiorẽ.2.180.a
Parem vim obtinent instrumẽta,& testes in litibus exercendis.2.180.a
pares in gradu,pares sunt in concursu. 2.180.a
pares curiæ possunt cogi ad iudicandum. 2.180.b
pares in tempore pares sunt in iure. 2.180.a
pares curiæ an possint vt suspecti recusari. 1.593.b
paraphernalia bona si posita i mariti dominio fuerint, soluto matrimõnio dici poterunt:alias & semper in vxoris bonis censeri debent,& reuend.repeterentur. 2.180.b
paratus soluere non cogitur iudicium suscipere. 2.180.b
In parente vsque ad septimum gradum,non præsumitur animus iuriandi. 2.526.a
parentes naturales tantũ,si liberos ex damnato coitu habuerint,nullo modo eis succedere possunt. 1.485.b
parentes tenentur alere filios. 2.180.b
parentes infantium possunt promittere matrimonium fiendum ad eorum præiudicium quantum ad arras,& non aliter. 2.98.b
parentes quandoque magis terrentur in filiis quàm in seipsis.1.419.b
parentes autem naturales tantum , qui habuerunt filios ex coitu non damnato ab aliqua lege temporali,succedunt filiis. to.primo,pag. 485.b
parentes vtriusque sexus an sint idonei testes in causa matrimoniali. 3.42.nu.1.
Ampliatur multis modis. ibid.8.
Limitatur. ibi.10.& seq.
Quid in filio ergã patrem. ibi.2.2.
Quid in fratre. ibid.3.
Quid in sorore. ibid.4
Quid in alio coniuncto. ibid.5.
Quid in stante in æqualitate. ibid.10.& seq.
Quid si agat de ,bãdo an mulier sit carnaliter cognita.3.43.n.22.
Quid si parentes ,multum affectarent , vt matrimonium haberet effectum. ibid.26.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Quid si agatur de infringendo matrimonio. ibid.32.
parentes tenentur alere,& dotare filias. 4.166.b
parentis appellatione continetur auus. 2.180.b
parentibus liberum arbitriumest diuidendæ hæreditatis inter liberos. ibidem
parentes ac reliqui maiores non fruuntur constitutione l.cum acutissimi.C.de fideic. ibid.
parentum legitima portio tertiam bonorum filijpartem iure Cæsareo aufert. ibid.
paria sunt aliquem esse præsentem,vel absentem per contumaciam.ibidem ibid.
paria sunt aliquid non esse,vel inutiliter esse. ibid.
paria sunt aliquid fieri tempore inhabili,vel conferri in tempus inhabile. ibid.
paria sunt aliquid ab initio esse tale,vel deuenire ad tale. ibid.
paria sunt aliquid in esse confitere,vel in eo statu qui de proximo ité producit in esse. ibid.
paria sunt aliquid certum esse per se,vel per relationem ad aliud. ibi.
paria sunt aliquid certum esse à principio,vel certificari ex postfacto. ibidem. ibid.
paria sunt aliquid scire,vel scire debere. ibid.
paria sunt quid fieri coactè,vel metu coactionis. 2.107.a
paria sunt quid fieri ante litem cont.vel incontinenti post. 2.61.b
paria delicta mutua compensatione tolluntur: dolus enim cum dolo, delictum cum delicto compensatur. 2.180.b
parricida committens crimen quòd app.parricidij cõtineatur ,perdit feudum. 1.377.b
parricidium committit etiam is qui naturalem tantùm patrem vel matrem occidit. 2.180.b
parricidium etiam committitur in fratre vel sorore,aut alio tranluersali intra quartum gradum. 2.181.a
parricidium etiam commissum intelligitur si vltra patrũ aliquis ex ascendentibus occidatur. ibid.
patricidiumcommittunt tam fœminæ quàm masculi,qui parentes suos vel filios,ascendentes,vel descendentes trucidarunt. 2.181.a
patrochiani præscribunt ius præsentandi, quando non constat an aliis constructam,fundatam vel dotam esse ecclesiam. 2.217.b
parochiani alicuius ecclesiæ,vel quis alius laic⁹ in ea ius patro.habeñ, gulariter præscribere non possunt. 2.180.b
pars hæreditatis intelligitur cum honoribus & oneribus,pars bonorũ deductis oneribus. 2.181.a
pars legati facti duobus, quorum vnus est incapax,debetur fisco non autem socio capaci,cui non accrescit pars indigni. 1.629.b
Pars fundi legati debita alteri per testatorem acti one personali, non debe.legatario. 2.21.b
partem debiti non recipit inuitus creditor. 2.181.a
partibus commutatis eadem res esse iudicatur. ibid.
Partes quæ diu litigarũt,possunt etiam per iudicem ecclesiasticum ad compromittendum compelli. 1.118.b
participare de delicto quis potest pluribus modis. 2.181.a
participans in crimine criminoso cum excommunicato,excommunicatus est sententia canonis. ibid.
participans cum excommunicato ignoranter in casibus à iure nõ permissis,non incurrit mortale peccatum,si scienter secùs. ibid.
partus nondum editus,non rectè homo fuisse dicetur. ibid.
partus antequàm edatur,mulieris portio est,vel viscerum.tomo secundo,181.a
partus immaturus,& qui secundum iudicium obstetricum viuere non potest,habetur pro non nato,& ei succedi non potest. ibid.
partus natus ex re legata pendente conditione,non debetur. 2.270.a
partialitas seditionem arguit. 4.212.a
parum scire,& nihil scire æquiparantur. 4.219.b
Paruum,parum,modicum,& nihil æquiparantur. 4.212.a
pater & filius censentur vna & eadem persona. 2.181.b
pater si alienat bona quæ tenetur referuare filiis primi matrimonij,& filius superstes instituatur hæres vniuersalis per patrem, cùm tenea tur de euictione,non vendicat rem alienatam. 1.71.b
pater non potest eligere sepulturam filio impuberi. 2.181.b
pater potest filiam in sola dote sua instituere & valet institutio.2.181.b
pater potest in donatione filio facta renuntiare beneficio.l.fi vnquam. C.de reuo.do. ibid.
pater si à filio exhæredetur sine causa,testamentum est ipso iure nullũ, si verò est adiecta exhæredationis causa,valet testamẽtum mero iure,sed si illa causa non probetur,potest à patre impugnari per querelam inofficiosi. ibid.
pater plures habens filios,non potest vni plus assignare in feudo quã alteri,multò verò minus poterit vni totum feudũ prælegare. ibi.
pater non videtur filium ad supplicium obtulisse. ibid.
pater habẽs 12.filios,excusatur tã a munerib⁹ personalibus, seu à collectis quibuscũque,qua etia à patrimonialib⁹. 2.181.b,& 185.b,& 186.a
pater non potest esse testis in causa filij,nec econtra. 2.185.a
pater non tenetur pro filio,& ideò si fuerit filius cõdemnatus pro aliquo delicto,non tenebitur pater soluere illa cõdemnationẽ,neque etiam ex legitima debita ipsi filio post mortem patris. 2.185.a
pater habet vsumfructum in omnibus bonis aduentitijs filii eo viuente. 2.181.b,& 183.a
pater naturalis tenetur duntaxat alere filiam,nõ autem dotare. 2.181.b
pater si emerit libros filio Doctorato,& ei tradiderit,illi nõ conferũtur,sed efficiuntur proprij tanquam castrense peculium. 2.185.a
pater hodie in aduentitijs filio suo efficaciter obligatur , & similiter filius potest patri obligari,cum materna,& aduentitia quærere valeat,& inter se tenaciter,atque efficaciter obligantur. 2.184.a
pater regulariter filio in potestate existenti nihil donare põt simplici donatione. 2.181.b
Pater vel dominus si liber homo negocia gesserit.peculiaria filij vel serui contemplatione,per sequentem ratihabitionem tenetur ad id tamen,ad quod prius quoque tenebatur. 2.185.b
Si pater nominat filium suum legitimum in testamento,non stantibus filiis legitimis,efficitur legitimus,viua matre habili ad cõtrahẽdum matrimonium. 2.35.b
pater potest agere pro iniuria illata filiæ nuptæ. 1.526.b
Ita etiam potest remittere pater,vt potest agere. ibid.
pater vsumfructum bonorum,quem in filij sui bonis habet non perdit aliquo pacto per monachismum , vel clericatum ipsius filij. 2.184.a
pater spiritualis,& sic patrinus an possit impune in ius vocari. 1.429.a
Licet pater tenea.exprim.ere causam,tamen non tenc.exprime.locũ & tempus ingratitudinis.sed hæres bene deber,ista probare.1.316.a
pater cogi potest ad emancipandum filium in casibus in quibus filius potest exhæredare patrem. 1.316.b
pater habens potestatem eligendi aliquem,potest eligere filium prorium. 1.302.b
pater si præstitit cautionem pro se & filiis,de aliquo non offendẽdo,nõ tenetur ex offensa facta per naturales 1.418.b
pater emancipan.filium,potest retinere dimidiam vsufr.in bonis quæ fit.secus in quærendis. 1.241.a
pater qui ,p filio suo & eius nomine doté nurus suæ recepit,si postmodum illam de ipsius nurus iussu & consensu, ipsi filio ab ipso patre seorsum habitanti restituat,liberatur ab actione de dote , ita quod mortuo postmodum dicto filio,à nuru molestari nequeat. 1.220.b
Si pater recipit dotem , suo & filij nomine(quo casu constituuntur duo rei debendi pro restituenda dote)& alter eorum vergat ad inopiam:possit ne agi aduersus vtrumque, an alterum tãtum,an verò cum neutro. 1.226.a
pater donans alicui,potest specialiter renunciarebeneficio l.fi vnquã, C.de reuoc. donat. quia mero fauore ipsius patris inductum est. 1.207.a
pater potest filiam in dote tantum à se profecta,& iam data,instituere 1.219.b
pater vel mater trãsiens ad 2.vota.non põt vsumfructũ alienare.2.89.a
pater an possit esse guelfus,& filius gibellinus 1.466.b
Si pater male vtitur substantia sua,siquidem est talis abusus qui cadat in pro digalitatem & male vtatur dote,quia forte fundum dotalẽ vendidit,tunc viuente patre nõ possunt filij quicquam dicere, sed mortuo patre poterunt fundum ven. 1.419.b
pater an habeat vsumfructum in bonis feudalibus filij. 1.365.b
pater tamen donan.causa emancipationis ,potest opponere legem quòd in legitiman computetur. 2.34.a
pater in testamento filij testis esse non potest. 3.501.nu.15.
pater,mater,& alij ascendentes an sint idonei testes. 3.52.n.1.
Limitatur. ibi.9.& seq.
pater an possit testificari pro filio emancipato. ibid.7.
Quid pro filio spurio. ibid.8.
Quid in probanda ætate filij. ibid.9.
Quid in causa religionis. ibid.12.
Quid in causa status. ibid.13.
Quid si fuit testis instrumentarius. ibid.14.
Quid de consensu partium. ibid.15.
pater recipiendo emphyteusim,vel feudum pro se,& filiis,an legado, vel alienando possit filiis præiudicare. 3.149.n.1.
Quid si emphyteosis sit recepta pro filiis hæredibus. ibi.2.
Quid in feudo nouo. 3.150.n.5.
Quid in antiquo. ibi.6.
pater alienans feudũ cum cõsensu Domini directi, an filiis possit præiudicare. ibid.13.
pater delinquẽs i personãDomini feudi an filiis præiudicet.ib.16.&seq.
pater si cadat emphyteosi ob non solutionẽ canonis, filiis præiudicat. 3.151.n 32. ibi.33.& seq.
Ampliæ,& limita,vt. ibid.34.
Quid in alienatione rei emphyteoticæ. ibi.35.
Quid in emphyteusi antiqua. ibi.37.
Quid in emphyteosi indiuisibili. ibi.40
Quid in feudo iurisdictionali. 3.159.nu.27.
pater filiis suis an stipulari possit. ibi.39.
Quid in Castrensibus. ibid.39.
Quid in aduentitijs. ibid.
Quid in dote. ibid.30.
Quid in filio monacho. ibi.28.
Quid in filio emancipato. ibi.32.
Quid in filio adoptiuo. ibi.34.
Quid in filio naturali. 48.& seq.
Quid econuerso an filius possit patri stipulari.ibid.
pater an possit ratificare legitimationem filij naturalis,in qua nõ est facta mentio filiorum legitimorum,& naturalium. 3.381.nu.8.
pater,qui est vsufructuarius bonorum aduentitiorũ filij,nõ tenẽ præstare cautionem de vtendo & fruẽdo arbitrio boni viri. 3.312.n.48.
pater an possit in dote filiæ apponere grauamẽ, vt decedẽte ipsa sine filiis dos reuertatur ad masculos. 3.372.nu 62.& seq.
pater dotãs filiã ac stipulans ei doté profectitiam reddi, si absque filis decederet relicto dicto patre matre,fratrib⁹,& sororib⁹,tũc solus pater succederet exclusa matre,fratribus ipsis,& sororib⁹.2.183.b pater,&

pater & filius eadem persona censetur, vna identitas , vnum domicilium,&c. 2.182.a
Pater filio consensum per epistolam rectè præstat. 2.183.a
Pater potest vendere filium vel pignori dare etiam inuitum propter necessitatem & oppressionem famis. ibid.b
Pater si ingrediatur monasterium:filij efficiuntur sui iuris. 2.182.b
Pater non solùm Pontificio,sed etiam Cæsareo iure filios tũ naturales tum spurios alere compelletur. 2.183.a
Pater non potest plus relinquere filio legitimato, quàm vni filio leg. & naturali. 2.43.b
Pater legitimus administrator ante litis contest. rectè ac ritè procuratorem constituet. 2.183.a
Pater si pro filijs promiserit,aut quouis modo interuenerit,tum conueniri,tum excuti ante illorum conuentionem,atque executionem poterit. ibid.
Pater etiam per iudicem secularem potest compelli præstare alimenta filio spurio. 2.182.a
Fallit,ibid.
Pater qui potuit prohibere filium,& non probuit,tenetur de homicidio filij. 1.495.b
Pater interueniens,seu promittens quouis modo pro filio,non potest petere prius excuti filium principalem,sed ipse pater tenetur soluere vti principalis. 2.181.a
Si pater in testamento reliquit simpliciter decem filio,deinde in codicillis declarat,quòd illa decem reliquit.tit.instit. an testamentũ sustineatur. 2.32.a
Pater habens iurisdictionem mistam cum aliis rebus diuidendis inter filios,potest eligere vnum ad iurisdictionem exercendam. tom. 2.182.a
Pater non potest tollere etiam ex sua stipulatione ius quæsitum filio, nec minuere. ibid.
Si pater ordinet in testamento filium legitimari , an filius ipse sine alterius requisitione possit se legitimari facere. 2.43.b
Si pater aliquid in vita assignet eius filio,qui ideo renũciat hæred. & leg.cum iur.An filius possit petere supp.leg.max.si bona pater na creuerint. 2.34.b
Pater factus sacerdos an retineat filium in potestate. 2.121.a
Et quid si fiat monachus. ibid.
Pater non est leg.curator filij emancipati. 2.114.b
Legitima. Quando pater in vita assignat leg.filio , si filius eam per dat luden.vel aliter cõsumendo, an teneatur pater iterũ ipsi filio dare leg. 2.30.b
Si pater instituat filium legitimatum,& legitimatio sit nulla,an valeat institutio? 2.18.b
Si pater dissipat bona filiorum,an possint filij ei interdici facere ad minis trationem. 2.30.b
An autem patre dissipante sua bona propria,possint filij petere sibi aliquid assignari pro eorum alimentis. ibid.
Si pater in vita sua aliquid filio assignet pro legitima,nõ potest postea sibi illud auferre,nec de illo debet habere vsumfructum.ibid.
pater prius condito testamento filio impuberi,non potest in codicillis directam pupillarem substitutionem facere,sed per fideicommissum substituere potest. 2.26.b
Si pater dicat,instituo Titium,& volo quòd sit contentus,quòd filius meus sit institutus in tali re:an valeat testamentum. 2.31.b
Pater an possit feudum vni filiorum prælegare. 1.361.a
Pater potest per pactum remittere causam ingratitudinis,& ex ea non potest amplius filius exhæredari. 1.316.b
Si pater meus antequam duceret vxorem, habuit filium ex concubina,Ego illi meo fratri naturali succedere non potero,nec ipse mihi,quia non sum illi agnatus. 1.486.a
Pater admin.filij,præsumit adiuisse hæreditatẽ matris dicti filij.1.487.a
Pater adoptiuus,qui non habet filium in potestate, non succedit ei ab intestato. 1.485.b
Pater qui adulterum cum vxore deprehensum potest occidere,potest committere filio. 2.182.b
Si pater vel dominus dix.filio vel famulo , fac q habeam noua de isto negotio,an tenea.ex mandato? 1.534.b
Pater tenetur dare dotem filiæ iam nuptæ , de eius consensu. 1.425.b
Pater conueniri non potest ex condemnatione filij in contumacia facta,quibuscunque verbis vtatur statutum. 2.185.b
Pater præsentãs filium curiæ maleficiorũ pro aliquo crimine imputatum,filium eximit à pœna corporali. ibid.
Pater potest exhæredare filium ex iniuria sibi illata per eum. 2.185.b
Pater & filius confitentes in eodem instrumento recipisse doté, vnusquisque tunc tenetur pro dimidia,& ad quemlibet pro dimidia ità dicitur actus factus per metum,ac si illa violentia illata fuisset filio. 1.420.a
Pater potest remittere iniuriam factam filio,etiã ex lege Cornelia delinquentem eo inuito,& sic patri competit actio iniuriarum, & remissa per eum iniuria filio facta non datur amplius actio eidem filio,imò ea remissio præiudicat sibi & fratribus. ibid.
Pater vni filiorum etiam feudum nouum,quod ex propria prouisione acceperat,prælegare non potest. ibid.
Pater non tenetur pro filio,& ideò si fuerit filius condemnatus pro aliquo delicto,non tenebitur pater soluere illam condemnationem, neque etiam ex legitima debita ipsi filio post mortem patris. ibid.
Pater est legitim⁹ administrator iure hodierno in dote profectia filiæ, licet cum ea nullam communionem habeat,& quæritur in huiusmodi dote patri vsusfructus. ibid.a
pater potest filiam deprehensam in adulterio occidi facere etiam per aliquem qui non sit filius,vel seruus eius,& ille occidens tunc non tenebitur de homicidio. 2.184.a,&185.a
pater legitimus administrator nec à filio emere,nec filio vendere prohibetur,si tum bona fide,tum palam coram iudice,ac propinquis id faciat. 2.185.b
pater & filiis in potestate sua positis,& emancipatis stipulari potest. 2.182.b
pater potest facere remissionem pro iniuria seu offensione facta filio. 2.184.a,& 185.a
pater habens filios,ingrediensque religionẽ,nõ perdit vsumfructum aduentitiorũ,& maternorum,& sic vsusfructũ⁹ acquiritur monasterio per totum tempus vitæ ipsius patris. 2.184.a
pater non potest in totum reuocare donationem filio factam , in casu superuenientium filiorum,sed solummodo reuocatur tanquam in officiosa,vsque ad legitimã partem filiis postea natis competentẽ. 2.181.b
pater potest cogi præstare cautionem de non offendẽdo pro eius filio bastardo:quia bastardi vel naturales appellatione filiorum etiam in materia pœnali includuntur. 2.185.b
pater administrator bonorum filij potest alienare mobilia sine decreto iudicis. 2.182.b
pater ex mutuo filij acquirit obligationem naturalem. 2.182.b
patre dissipans bona antè,quàm inter dicatur administratio,potest pupillariter substituere filium. 2.182.b
pater filio nõ accepeate hereditatẽ,excludit substitutũvulgarẽ.2.182.b
pater habens administrationem bonorum filij tanquam tutor,non potest cõstituere procuratorem in iudicio post lit.contest.per filium. 2.182.b
pater non potest grauare impuberé per fideicommissum:quod potest facere in personam substituti pupillaris. 2.182.a
pater legitimus administrator filij familiàs minoris, potest etiam res immobiles alienare sine decreto iudicis. 2.182.b
pater censetur stipulari filiis,vel hæredibus in dubio. 2.182.a
pater potest adire hæreditatem filio familias instituto repudiante. 2.182.a
pater in codicilis non potest directam pupillarem facere,sed per fideicommissum potest,& sui hæredes possunt deducere legitimam,nisi ab eis rogetur vt restituant. 2.182.a
Pater non potest in bonis feudalibus per testamentum vni filiorum plus quam alteri assignare:nec valet talis dispositio. 2.182.a
Pater obligatur naturaliter in donatione facta per eum filio. ibid.a
Pater potest relinquere filiæ pro dote , vel sua legitima certam rẽ,& valet testamentum. 2.182.a
Pater si filio suo in potestate adhuc posito donauerit , naturaliter ad id re perficiendum,quod verbis concepit,obligabitur. tomo 2. 183.a
pater filio semel quæsitũnec tollere,nec immutare potis est, quamuis vel stipulatione ab illo concepta ius illud filius perpererit, ibid.a
Pater,si filius hæres ab alio instituirus hæreditatem repudiet , illam iure adire poterit. ibid.a
Pater filiorum tutor & cauet,& alia generaliter tutorũ onera necessariò subit. ibid.a
Patrẽ alteri,vt filiam & adulterum inuentos in adulterio interficiat, quia ipse fortè est debilis,vel infirmus , vel senex , licitè mandare posse. 2.185.b
Patris iussus.Ad iussum patris debet iudex filium detinere. ibid.b
Patre religionem ingrediente,liberi ipsius sic statim sui iuris efficiũt vt testari,& alia quæuis ritè agere possint. ibid.b
patri priuilegia,quæ illi ob 12.liberos cõceduntur, liberorum morte haud ruunt. 2.183.b
Patrem cogi dotare filiãnubẽté sine ipsius volũtate:nisi nubat indigno & inhonesto. 1.223.b
patris consensus non requiritur in accusatione facta per filium familias. 2.185.b
patris officium est dotare filias. 2.182.b
patris priuilegium habentis duodecim filios durat, etiam si filij moriantur. ibid.b
patris & filij testamentum pro vno habetur. ibid.b
patris suffragium prodest filio: Et econtrario filij suffragium prodest patri. ibid.b
patri sufficit instituere filiam in sola dote. ibid.a
An autem si Pater vocet in ius sine venia processus sit null⁹. 1.529.a
Patrem naturalem teneri alere filium spurium. 3.416.a
patres thesaurizare debent filiis,non filij patribus. 2.182.b
Si patri fit violẽtia corporalis,& filius aliquid fecit,vt liberet patrẽ dicitur actus factus per metum,ac si illa violentia illata fuisset filio. 1.420.a
patre ingrediente monasterium,deberi filio legitimã etiam eo adhuc viuo. 1.417.a
patrem nõ possefiliæ dare dotem minoré legitima.Aliàs petit supplementum congruæ dotis. 1.225.a
patrem fideiubentem pro filio,conueniendum sine excussione filij,seu principalis. 1.400.b
patre remittẽte vsumfructum filiofam. quẽ habet in bonis aduentitiis filij,valere donationem. 1.217.b
Patrem compelli per iudicem dotare filiam suam secundum vires sui patrimonij. 1.223.b
An pater teneatur dotare filiam diuitem. 1.223.b
patrem regulariter teneri filiam dotare,de bonis propriis. 1.223.b

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index in Communes

Patrem teneri dotare filiam,nõ iure obligationis,actioni sue,sed offi cio iudicis. 1.223.b
paterno deberent perire supplicio,in quibus paterni,hoc est hæreditarij criminis exempla metuuntur. 2.182.b
patria potestas in pietate debet,non in atrocitate consistere. 2.182.b
patria potestas non dissoluitur per ordinem sacrum nisi sit ordo episcopalis. 2.182.b
Item nec per matrimonium. ibid.
Item nec per militiam aut doctoratum. ibid.
Item nec per expositionem factam de filio. ibid.& 186.a
patria cuique dulcissima. 2.186.a
patriæ appellatione etiam suburbia continentur. ibid.
patriæ parendum est. ibid.
patientia cum taciturnitate consensum importat. 4.176.a
patientia habetur pro consensu quando quis est præsens actui quem posset impedire. ibid.
patiens & agens eodem tempore quis esse non potest. ibid.
patronus ecclesiæ legãs ecclesiã,videtur legasse ius patronatus, quod habet in ea. 1.631.b
patronus habilis solus potest præsentare quando compatroni sunt inhabiles. ibid.
Patronus non potest præsentare absentem nisi per literas. ibid.
Si patronus dotauit capellam , & dos annihilata est,tenetur denuo dotare,si vult ius patronatus retinere. ibid.a
An patronus possit præsentare religiosum. 1.630.b
patronus cum aliis compatronis,an possit se præsentare. 1.631.a
patronus vendens ius patronatus,& emens perdit illud. 2.186.a
patronus potest filium suum proprium,si idoneus fuerit, præsentare. 2.186.a
Licet patronus se ipsum præsentare nõpossit,potest tamen ei ecclesia per episcopum conferri. 1.631.a
patronus potest præsentare filium. ibid.
patronus proprie præsentat non eligit, & episcopus instituit non confirmat. 1.631.b
patrono negligente ius conferendi non deuoluitur ad episcopũ , sed ad prælatum inferiorem ad quem pertinet ius confirmandi præsentatum a patrono. ibid.
patroni non possunt committere curam altaris. 1.631.a
patronatus ius si vẽdatur,nec amplius pristino patrono, nec deinceps emptori competit,sed prorsus intercidit. 2.188.b
pactuus an excludat nepotem,si ex dispositione testamenti primogenitus vocetur à testatore. 3.263.nu.3.
Quid si agatur de Regno. ibid.9.
Quid si testator mutasset maiorem natu,& liberos. ibid.14.
pauper qui minus quam 50 aureos in bonis habeat,regulariter repelli tur ab accusando. 2.186.b
pauper quis sit relinquitur arbitrio iudicis considerata qualitate per sonarum. ibid.
pauper quis dicatur relinquitur iudicis arbitrio. 2.421.b
pauper si vel præsũptione,ac præiudicio aliquo polleat,vel aliqua sẽtentia victor iam euaserit,tum ex bonis,quæ petit,alimenta consequetur,tum ad eam litem omnino perficiendam sumptus atque expensas à diuite aduersario statim excudet. 2.186.b
pauperes eligendi post mortem alicuius non possunt per executores eligi ante. 1.309.b
pauperes posse alios conuenire extra proprium forum. 1.435.a
pauperes ac leues aliæ personæ testimonium in causis criminalibus nõ dicent. 2.186.b
pauperib.si quod post eius mortem restituere fideicommissum aliquis debet,illud eisdem in sua ipsius vita non recte restituet. ibid.
paupertas vnius an & quando noceat alteri. 1.226.a
paupertatem solam non esse causam sufficientem recusandi & repellẽdi testem à testimonio. 1.421.b
pax non dicitur rumpi ex noua causa superueniente,& sic pax ipsa ex noua occasione,seu rixa,rupta non censetur. 2.187.b
pax prodest absenti etiam in foro iudiciali. 2.187.a,& 189.a
pax nõ dicitur rupta ex stupro,vel furto, & nõ violatur cautio de nõ offendendo. 2.187.a
pax fieri potest de criminibus , pro quibus imponitur pœna sanguinis. 2.187.b
pax facta cum offenso in criminib.in quibus de iure nõ est licita transactio,facit indicium contra facientem illam pacẽ,ad torturam.ib.
pax,vel treuga facta,ac rupta ex vna parte,& terminis sic stãtib.alteri parti non licet illam rumpere sine pœna,& incursione illius. ibidem.
pax facta cum offenso in criminalib.in quibus de iure nõ est licita trãsactio,facit indicium contra facientem illam pacem ad torturam. ibidem.a
pax vel transactio super crimine imputato,prodest ab initio facta,nec potest inferior gradu,pace habita a priori accusare. ibid.
pax habita à vulnerato,postea ex vulnere mortuo, non prodest,2.188.b
pax,si est facta,seu inita cum Sempronio,& occurrat,quod Sempronius bannitur,& pendente banno a Titio interficiatur,Titius offendẽs non incidit in pœnam pacis ruptæ. 2.187.a
Pax non impedit,quo minus publico iudicio reus damnari possit.co.2.189.a
Pax non dicitur rupta ex noua causa superueniente. ibid.
Pax vxoricidæ non prodest habita a filius communib. 2.188.b
Pax habita à filio offensi,qui non sit hæres,non valet. ibid.
Pax facta a parte non obligat filium. 2.189.a
Pax facta in foro conscientiæ non prodest in foro fori. 2.189.a
Pax fieri non potest pro blasphemia,Nisi confitendo. 2.188.a
Pax facta simpliciter pro iniuria,vulnere,vel morte,nõ cẽsetur facta remissio pro damno pecuniario offensi,vel pro expensis. 2.188.b
pax debet haberi ab omnib. hæredib. necessitate , nec sufficit maior pars. 2.188.b
pax fieri potest pro absente à notario , stipulante nomine omnium, quorum interest. 2.188.b
pax semel ab aliquibus inita,non ideo statim rupta censebitur , quod causa aliqua de nouo superuenerit . 2.189.a
pax in dubio censetur rupta ex noua causa,non ex veteri. 2.189.a
pax dicitur rupta pro offensione filij. 2.189.a
pacem facere non potest pro iniuria facta ecclesiæ solus episcopus. 2.287.b
pacem haberi,impetrari,ac obtineri sufficit per interfectoré vel occisorem à maiori parte hæredum,& valet. 2.188.a
pacem facere potest pupillus maior infante tutore auctore. 2.188.b
pax potest fieri à Principe,si offendatur. 2.188.b
pax si sit facta monacho,vt monacho eius intuitu , si habet filiũ ante ingressum ex legitimo mõo,aut spectat facere pacẽ ei filio,& non monasterio aut ipsi monacho intuitu ecclesiæ , & debet præferri monasterium. ibid.
pacem facere potest in primis offensus quo defuncto proximiores,vt qui præferatur in accusatione,præferatur,in remissione. 2.187.b
pacem rumpens alteri,aleer eam rumpere potest. 2.189.b
pacem semel ritè initam licet alter rumpat,alteri,cui rupta est,infringere integrum non erit. ibid.b
pacem cum patris occidore contrahere , ac veniam illi indulgere tum a tutor,curatorque pupilli filij possunt. 2.189.b
pace facta ,p se & hæredib.plurib.relictis decessit,si vnus offendatur, pœna contra omnes insolidum committitur. 2.189.a
pacem regens prouinciam suadere faciendam,noncompellere potest. ibid.a
pacem non solum debet habere principalis,sed & auxiliator ad homicidium,& condemnatus in pœnam pecuniariam,si vult ab ipsa pœna gratiam consequi. ibid.a
pacem simpliciter tutor,vel pupillus tutore auctore facere potest. 2.189.a,& b
pacem duo inimici inter se fecerant,adiecta fuit pœna cõtrafaciẽti,si vterque contrauenerit , nunquid alter contra alterum ad pœnam agere possit. 2.189.b
pacis instrumento opus est,vt pax facta dicatur. ibid.a
pacem rumpens potest offendi sine metu pœnæ conuentionalis. ibid.a
pacem parer potest facere etiam pro filia multa. ibi.a
pacem habere sufficit à maiori parte. 2.187.a
pacem rumpere non intelligitur offendens,à quo prius fuit offensus, & prouocatus , quia non ex antiqua causa. sed ex noua censetur motus. 2.187.a,& 189.a
pacem faciens cum aliquo,& iniuriam remittens,nõintelligitur inter esse,vel damnum remissse. 2.189.a,& b
pacẽ facere potest tutor,vel curator de iniuria,& morte patris pupilli,etiam si mors notoria foret. 2.188.a
pacem facere potest procurator,qui habet speciale mãdatum ad hoc. Secus si generale cum libera administratione. 2.188.b
pace rupta ab aliquo potest offensus illum offendere,absque metu pœnæ conuentionalis. 2.189.a
peccatum originale est illa macula,seu sordes,cui est annexa illa pronitas,ad peccandum. 1.4.b
peccare,etiam venialiter quis non debet.vt alias mortaliter non peccet. ibi.b
peccata suos tenent authores. ibid.b
peccatum detectum in confessione de licentia pœnitentis põt publicari etiam si postea non sit ratificatum. ibi.b
peccata nocentium nota esse & oporter,& expedir. ibid.b
peccata offuscant intellectum hominibus,ne videant veritatem.4.142.nu.4.& 279 nu.167
peculium quasi castrense dicitur ,præ illud , quod Aduocati,clerici & Magistri liberalium artium de publico acquirunt. 2.190.a
peculium castrense etiam hodie nõ adiudicabitur fisco ob filij delictũ bonorum proscriptione multandum, sed illius patri integrum illibatumque seruabitur. ibid.a
peculij seu de peculio actio personalis est. ibi.a
pecunia an veniat in legato omnium bonorum. 2.13.a
pecunia destinata ad emendam aliquam rem immobilem , cõputatur inter mobilia. 2.190.a
pecunia simpliciter tradita,præsumitur mutuata. ibid.a
pecunia,quæ mutuo data est, solui alterius formæ nummis potest,nisi damnum sibi inde conflari creditor ostenderit. ibid.a
pecunia si simpliciter detur,non animo donandi data censebitur.ib.a
pecunia i eorũ est numero,quæ seruado seruari nõ possũt. 2.190.a,&b
pecunia testamento legata,eo valore solui debet,quo testamenti tempore,non quo solutionis tempestate censebatur. ibid.a
pecunia quare sic dicta. 4.212.b
pecunia si numerata.& non oblignata alicui seruanda tradatur,cõtra hi mutuum in re dubia,non depositum videbitur. 2.190.b
pecuniæ appellatione omnes res continentur. 2.190.a
pecuniarum abolus quantus & quanti fiant. 4.212.b
pecuniam solus princeps mutat sine consensu populi. 2.190.a
pecuniarum debitor non satisfaciet si vel auri vel argẽti massam quãtitate,& qualitate parem soluat. 2.190.b

Pecunia

V triusque Iuris Opiniones

Pecunia destinata ad emptionem prædiorum, pro re immobili an habeatur. 3.29.nu.19.
pecunia ad numerũ cõsignata mercatori,an sit restituẽda,si mercator illam casu fortuito amiserit 3.181.n.1.
pecunia subrogata loco speciei assumit illius naturam. 3.322.nu.31.2
pecunia æquiparatur animæ. 4.212.b
pecunia confecta ex corio,ex ære ,ex argento, ibid.
pecuniæ debitor , si intra tempus dilationis ad soluendum mutaretur pecunia,vel reprobaretur,liberabitur soluendo antiquam monetã. 2.190.b
pecuniam accipiat qui obligatione se liberat. 4.212.b
pecuniam ad inuestigandum docto cane opus est. ibid.
pecuniaria mulcta dãnatus,si in solutione minima pars defecerit,cor pore supplebit. 2.191.a
pecuniarias pœnas possunt prælati clericis pro delictis imponere. 2.190.b,& 191.a
pecuniaria mulcta damnatus,si vel minimã mulctæ portiunculã soluẽdo non fit,corporis supplicio illam luet,atque explebit. 2.196.b
Pedagiũ.Ex consuetudine tẽporis non memorabilis,etiam inscio principe vel superiore,ius colligendi Pedagium acquiritur. 2.191.a
Pensio magna si prælletur,quæ fructib.correspondeat,vel quasi:vel si præstatur aliqua pars fructuum,tunc debet potius iudicari locatio quàm Emphyteusis. 2.191.a
Pensio domus an computetur in sortem. 1.442.a
Pensionis si in vnoquoque anno propria est præscriptio,quo ad futuros annos seu pensiones se non extendit. 2.191.a
Pensionem vel annuam,vel semestrem,vel mẽstruã,qui seu pacto, seu quacunque alia ratione debet,si tres ante solutiones suis statis tem porib.continuatis se soluisse probauerit,& omnes anteactas exoluisse præsumetur. ibid.
Pensionis remissio regulariter ob læsionem vel sterilitatem,nisi in certis casib.fieri non debet. ibid.
Pensionis siue mercedis remissio ob sterilitatem magnam colonis concedi soler. ibid.
Pensionis remissio quemadmodum ob casum fortuitum ac sterilitatẽ impetrari,ita ob vbertatem fructuum,vltra duplum vel dimidium eius quod consueuit recolligi casu fortuito ac insolito obuentum, pensionis augmentum in duplum vel pro rato impetrari solet. ibi.
Percutiens clericum præter intentionemhabita diligentia,secus si animaduertit & cognoscit illum clericum esse pro defensione extraneorum,non incidit in pœnam excommunicationis. ibid.b
Percutiẽs episcopum iniuriosè,licet regulariter sit excommunicatus, tamen si quis propriæ defensionis causa episcopum vel cardinalem offenderet,non diceretur temerè aut iniuriosè fecisse,nec in pœnã d.clem.incidisse. ibid.
Quid si volebã percutere vnũ,& percussi alium,an teneat.1.502.b
Si vno ictu fiant duæ percussiones,an punitio debeat esse duplex? 1.537.a
Perditas res,cum quis eas recipere non possit,rectè dicitur se perdidisse. 2.193.b
perempta instantia causæ adhuc poterit iudex sententiam ferre super iudiciali rei cõfessione,quasi super notorio in quo omittitur iuris ordo. 1.540.b
perempta instantia,si reus de ea excipiat,accusator non est amplius audiendus. 2.191.b
peremptorium an requiratur in primo decreto. ibid.
perfecta donatio conditiones postea non capit. ibid.
perfecta donatio temere reuocari non debet. 2.192.a
perfectum est,quod ex omnibus suis partib.constat. ibid.
Periculum rei debitæ post debitoris moram peremptæ ad ipsum debitorem semper spectat. ibid.
Periculi omne qui vel iuratò in se recepit,non adeò magis casum fortuitum præstabit. ibid.
Periculũ a fortuito casu prouenientis,ad fideiussorem non pertinet.ibi.
periculum rei venditæ quæ consistit in mensura sub conditione, quòd mensuretur,spectat ad vendentem ante mensuram. ibid.
Propter periculum moræ multa conceduntur. 2.130.a
periculum vitæ vt probetur,sufficit probare quod eius aduersarius venerit armatus contra eum. 2.192.a
perinde,aduerbium denotat similitudinem inter casus. ibid.
peritus insignis,in criminalib.aritius punitur. ibid.b
periti vnius iudicium an sufficiat,an plures requirantur. ibid.
periti in arte.Quando tractatur de iudicando aliquid,spectans ad aliquam artem,vel officiũ,salté duo in illa arte periti adhibendi sunt, si in loco illo reperiantur. ibid.a
periti à partibus electi iurare debent. ibid.b
periti de rebus ipsorum peritiæ commissis non aliter,quàm iurati referre debent. ibid.
Petito in aliqua arte,vt medico deponẽti vulnus esse lętale,an & quatenus credendum sine vel cum iuramento. 2.420.b
Periti vnius dicto statur,quando plures in eadem ciuitate nõ reperiũtur,nec opus est mittere ad vicinas ciuitates pro habẽdis pluribus, etiam in causa quantumuis ardua,& grani. 2.192.a
Periurium non potest iudicialiter puniri in iurante,si iuramentum defertur in iudicio a parte parti,sed habet solum Deũ vltorẽ. 2.193.b
Periurium vt quis incurrisse dicatur,requiritur vt veniat contra promissionem & contra iuramentum:nam si cõtra iuramẽtum tantum, non fit infamis. 2.193.b
Periurium ab ecclesiastico iudice punitur. 2.194.a
Periurium & homicidium æquiparantur. 2.192.b
Periurium nunquam aliàs infamiam ipso iure irrogat , quàm cum ex promissione de futuro non impleta incursum est. 2.193.b
Periurium non committitur sine dolo. ibid.b
Periurium ab ecclesiastico iudice non à iudice populi ordinario puniri potest. ibid.b
Periurij causa etiam inter laicos non ecclesiæ,sed imperij terris subiectos,ad præscriptum iuris canonici, coramque iudice ecclesiastico tractanda est. ibid.b
periurus nõ dicitur,q respondẽdo inquisitioni cum iuramento negat vel dicit mendacium,& conuincatur. ibid.a
Periurus à testimonio dicendo in omni causa repellitur. ibid.a
Periurus debet deponi. ibid.a
Periurus est infamis. 2.191.b
Periurus omni commodo & beneficio venit priuandus. ibid.& 193.a
Periurus clericus põt priuari dignitate obtenta , nec tamen est ipso iure illa priuatus,sed priuandus. 2.192.b
Periurus semel perdit priuilegium probandi per iuramentum.1.506.b
Periurus regulariter non efficitur infamis infamia iuris. 2.193.a
Periurus non est priuatus beneficio,sed venit priuandus. 2.192.b
periurus non potest de periurio puniri,si demonstret quod tale periurium nulli præiudicauit,neque poterat præiudicare. 2.193.b
periurus non potest petere absolutionem a iuramento. 2.192.b
periurus non dicitur,qui positionem partim veram partim falsam iuratus simpliciter negat. 2.193.b,& 194.a
periurus ordine deponit,& ratione periurij empheuta priuat emphyteusi. 2.193.b
periurus in causa,in qua agit,repellitur ab agendo. 2.193.a
Periurus si sit clericus priuatur dignitate obtenta, nõ ipso iure.2.193.a
Non dicitur periurus,qui ex iusta causa non seruat iuramentum, 1.614.b
Periurus repellitur à testificãdo,quando iuramentũ fuit licitum,aliàs secus,si temerarium,vel illicitum. 2.193.a
Periurus excusatur à periurio,si peierauit absque dolo,tomo secũdo, 193.a
periurus non punitur,quando iuramentum non alteri,sed sibi soli est præiudiciale in foro contentioso,sed solum in foro animæ. ibid.a
Periuro non creditur testi torto,etiam ad formandam inquisitionem. ibid.a
Periuro nunquam defertur iuramentum in supplementum probationis. ibid.a
Permissum ad tempus post tempus,videtur prohibitum. 2.194.a
permittitur alicui errorem suum corrigere. 2.194.a
Permutare licet Emphyteutæ rem emphyteuticam,etiam cum extraneo communem. 2.194.a
permutanti beneficia non competit auxilium l.2.C. de rescin.vend. 2.194.a
permutatio , vel venditio perpenditur ex maioritate precij vel rei. ibidem
permutatio beneficij quod est de iure patronatus , si fiat irrequisitis patronis,non est ipso iure nulla. ibid.
permutatio tantum de specie ad speciem contrahitur. ibidem
permutatio beneficiorum quando collatio ad solum episcopum spectat,licet sede vacante per capitulum perfici nequeat,potest tamen recipere reassignationem ex causa permutationis factam. 2.195.a
permutatio beneficij curati potest fieri cum beneficio simplici sine cũ curato,& econtra. ibidem
permutatio beneficiorum fieri non potest nisi ab iis quorum sunt, aut qui ius in iis habent. 2.194.b
permutatio quorumcunque beneficiorum ecclesiasticorum regulariter,modõ per reassignationem vacaret,fieri potest. 2.195.a
Fallit,ibid.
Permutare.An vasallus possit feudum permutare sine consensu domini. 1.7 9.a
permutatio quamuis regulariter pœnitentiam admittat, tamen cum res vænalis pro re alia datur, nullo modo illam admittit propter viciniratem, quam huiusmodi permutatio cum venditionis contractu habet. 2.194.b
permutatio præbendarum eiusdem ecclesiæ inter canonicos eiusdem ecclesię , si diuersio iure censeantur , vt si vna deputata sit officio cantoris,alia annexum habeat sacerdotium,non possunt permutari sine authoritate superioris,alias secus. ibidem
permutatio superioris authoritate facta , licet videatur permissa , tamen conuentio vel pactum per quod quis se astringit ad procurandam permutationem,tanquam malum specimen præ se ferens,illicitum censetur. 2.195.b
permutatio beneficiorum in quibus habet locum optio, siue potestas optandi,cùm vacaret,fieri non posset, nisi fieret ob vtilitatem ecclesiarum. ibid.a
permutatio beneficiorum fieri non potest sine authoritate & consensu ipsorum permutantium,cùm inuiti non possint auelli à suis beneficiis , siue sint episcopi , siue prælati , siue alij inferiores clerici beneficiati. ibidem
Fallit,ibid.
permutatio æquipollet venditioni , imo verus est contractus venditionis,quando pro fundo datur alius fundus æstimatus. 2.194.b
Permutationis contractus cùm similis sit emptioni,si quis vltra dimidium iusti precij decipiatur,admittit remedium l.2.C. de rescind. vend.vt contractus arbitrio læsi vel rescindatur, vel precium supleatur. ibidem
Permutationem beneficiorum inæqualitas sola non reddit inualidam.

Universidad de Deusto
Biblioteca

dam,nisi aliæ coniecturæ sufficientes concurrant, & fraudé arguát. 2.195.a
Pernicioſum eſt contra ſuum iuramentum venire. ibid.b
Perpetuare. Per litigium inceptum coram iudice competente,vel aptũ coram incompetente,non perpetuantur iura litigantis. ibid.
Perpetuum cenſetur,cuius tempus eſt indeterminatum, vel indefinitũ, adeoq́ue incertum etiam quando contingere poſſit. ibid.
Perſonale priuilegium cum perſona extinguitur,nec ad alium tranſit, realè verò tranſmittitur ad alium. ibid.
Perſonales actiones durant 30.annis. ibid.
Perſona,quæ ex veriſimili mente defuncti ſubſtitutũ excludit, dicitur illa,quæ præfertur ſubſtituta in ſucceſſione illius,cui eſt facta ſubſtitutio. 3.240.nu.5.
Perſona loquentis non venit in generali ſermone. 3.347.nu.1.
Limitatur,ibid.nu.2.3.& ſeq.
perſona ad quam ſermo dirigitur,venit in generali ſermone. ibi.5.
perſonam ſeruat,qui perſonæ famam ſeruat. 4.213.b
perſonæ digniores quæ dicantur,relinquitur arbitrio iudicis. 2.195.b
perſonæ coniunctæ appellatione,quoties iura aliquid permittunt cõiunctis,veniunt tantum ſanguine coniuncti. ibid.
perſonæ digniores quæ dicantur,iudicis arbitrio relinquitur. 2.196.a
Perſonæ miſerabiles rectè trahuntur ad iudicem ſecularem, nec poſſunt declinare forum. 2.195.b
Quæ perſonæ dicantur miſerabiles. 1.434.a
Quæ perſonæ auctoritate propria capi poſſint. 1.446.a
perſuadens alicui delictum alias non facturo,tenetur eadé pœna, qua delinquens,aliàs ſecus. 2.196.a
perſuadere eſt plus quàm facere. ibid.
An perſuadens fieri delictum vel præſtans conſilium teneatur,& an ſit adhibenda diſtinctio an effet delinquens alias facturus. 1.534.b
pertinentias alicuius feudi probare domino incumbit. 2.195.b
pertinẽtiarũ appellatione venit omne id,quod ex cõſuetudine vel ex ſtatuto accedit rei,de cuius pertinentijs agitur. 3.347.nu.1.b
Ampliatur,ibid.2.& ſeq.
Limitatur,ibid.7.& ſeq.
Quid in poſſeſſorio?ibid.7.
peruerſio ordinis excep.coram ord.non vitiat proceſſum, ſecus corã delegato. 1.291.a
peſtis cum hoſtilitate par eſt. 4.214.a
peſtis nulla efficacior ad nocendum,quàm familiaris inimicus.4.166.b
peſtis tempore teſtamentum ſi factum fuerit coram quinque teſtibus, tenet. 4.214.a
peſtis tempore confectum teſtamentum,debet habere numerum ſeptẽ teſtium,& non ſufficiunt quinque teſtes. 2.196.a
petere,& non impetrare,eſt tanquam non petere. 4.214.a
petẽs indebite ſolutum,habet neceſſe probare quòd ille cui ſoluit,nõ erat creditor. 1.514.a
petens plus debito incidit in pœnam amiſſionis iurium ſuorum. 10.2. 196.a
petere non debeo quod habens alij petenti dare debeo. ibid.
petendi cauſa ſemper eſt exprimenda. ibid.
petens reductionem,nec probans in eo iudicio iniquitate laudi,etiam cùm partes compromiſerunt expreſſe ſtare laudo, nec petere reductionem ſub certa pœna,poteſt adhuc in iſto iudicio,quo pœna petitur,de iniquitate laudi probare:Niſi iudex expreſſè pronunciauerit laudum eſſe iuſtum & æquum. 1.120.a
petitio reductionis contra laudum,ſi enormis ſit læſio,admittitur, nõ obſtante renunciatione munita iuramento:nec opus eſt,ſecundum iura abſolutione a iuramento,ſecus ſecundum Theologos. 1.120.a
Qualiter debeat formari petitio ad intereſſe. 1.559.b
petitio hæred.non datur ei qui non adiuit. 1.488.a
petitione hæreditatis agi non poteſt pro re quæ fuit per hæredẽ poſſeſſa. ibid.
petitio hæreditatis,vel interdictum quorum bonorum,an dentur cõtra ſingulares & titulatos poſſeſſores. 2.196.b
peritio hæred.& rei vendicatio non concurrunt. 1.488.a
petitio hæreditatis non ſolet præſcribi,niſi ſpacio 30.annorum. tomo 2.196.b
petitio generalis.In iudiciis vniuerſalibus, vt eſt petitio hæreditatis, actio fam.ercifc.& ſimilibus admittitur petitio vniuerſalis,& etiã ſententia,& in executione fiet liquidatio bonorum. ibid.
petitio hæreditatis non datur contra titulo poſſidentem. ibid.a
petitio dubia.Vbi dubitatur an petitio ſit apta vel inepta, in dubio debet admitti. ibid.b
petitorium etiam in tertia inſtantia ſuſpendi poteſt. 3.287.nu.105.
petitorium,& poſſeſſorium adipiſcendæ poſſunt cumulari. 1.196.a
peritorium intentatum & intentandum ſuſpendi poteſt,& in ſolo poſſeſſorio procedi. ibid.a
pia cauſa.In diſpoſitione ad pias cauſas non attenditur prohibitio iuris ciuilis,ſed iuris diuini vel canonici,etiã ſi in terris Imperij.2.197.a
pia cauſa.In teſtamento ad pias cauſas non ſeruatur ius ciuile vel poſitiuum,ſed canonicum vel Diuinum. ibid.
pia cauſa.In teſtamento ad pias cauſas, in nihilo derogatum eſt ſolẽnitatib.iuris ciuilis,per diſpoſitionem la.C.de ſacroſ.eccl. ibid.
pietatis cauſæ cum dote,ſunt pares. 4.214.b
pignorare,vel hypothecare rem feudalem ſine cõſenſu Domini Vaſallus non poteſt. 2.197.a
pignus conuentione datum, atque acceptum non ante vendi poterit, quam poſt moram à debitore admiſſam biennium præterlabatur.ibidem.
pignus non excuſat debitorem à mora. 2.330.b
pignus etiam pro executione debet vendi poſt duos menſes cõputandos poſt quatuor menſes qui dantur iudicatis ad ſoluẽdum.2.197.a
pignus licet ſolo conſenſu videatur remiſſum:quando non eſt ſecuta traditio,tamen ſi eſt ſecuta,ſolo conſenſu abſque traditione nõ remittitur. ibid.a
pignus conuentionale nõ poteſt vendi niſi poſt biennium, à tempore moræ. ibi.a
pignus ſi detur pro tanto precio quòd nõ ſit ſpes luitionis,potius dicitur alienatio quàm pignoratio. ibi.a
pignus datũ in ſolutũ à iudice creditori,cenſetur datum pro toto credito,etſi quid minus valeat datum tamen ſimpliciter,creditore nõ contradicente. ibid.
pignus conuentionale quando aliud non conuenitur inter partes,creditor debet expectare bienniũ à tẽpore moræ numerãdũ,prius quã illud alienet,& ſic elapſo biennio illud vendere poteſt. ibid.b
pignus prætorium quod capitur ob rei non comparentis cõtumaciã, cùm non reperiatur tempus præfixum in iure, quãdo vendi debeat & poſsit,ideo relinquitur arbitrio iudicis infra quantũ tempus tale pignus vendi poſsit. ibi.b
pignus ſi tãto obligetur præcio,vt nullaſolutionis ſpes ſit,poti⁹ aliena tum quàm pignoratum cenſebitur. ibid.b
pignus minus idoneum ſi quis acceperit,vel pignus operoſum iã aliàs acceptum cũ alio viliſſimi præcij pignore cõmutauerit, nõ opem vllam illi ferer. ibid.b
pignus liberare debitor inuito creditore poteſt,ſi aliud æquè idoneũ offerat. ibid.b
pugnus fideiuſſioni æquiparatur. 4.196.b
pignoris prætorij & conuentionalis differentia. 2.198.a
pignore vtens furtum committit. 2.197.a
pignora diſtrahi poſſe priuſquam veniatur ad fideiuſſores. ibidem.b
pignorum captio Quando cauſa eſt commiſſa cognoſcẽda & decidẽda ſine ſtrepitu &figura iudicij,vel vbi ita cauetur iure vel ſtatuto, poteſt iudex venire ad pignorum captionem abſque aliqua ſententia. 2.197.b
pignoratus equus præſumitur ſumptib.creditoris alimẽtatus. 2.197.a
piratæ ab omnibus capi,& deprædari poſſunt. 4.201.a
piſcari i flumine publico quilibet poteſt,& eſt locus præoccupationi. 1.358.b
Limitatur,ibid.
piſcari an prohibere poſsint domini terrarum. ibid.
plagiarius dicitur,qui ſuberahit ſeruum alienum animo celandi domino,aliàs ſi tantum ſibi vult habere, non dicitur plagiarius. 2.198.b
plagiarius punitur pœna capitis. 2.198.a
plura delicta eiuſdemgeneris committens,ſi id fecit ex interuallo,plurib.pœnis eſt puniendus,pro numero delictorũ ſeu vulnerum illatorum. 2.198.b
plura vulnera vno ictu illata,vt cum bidente aut tridẽte habentur & puniuntur pro vnico tantum vulnere. 2.198.b
plura delicta in vna re plures admittunt actiones,ſed omnib.vti prohibitum eſt. 2.199.a
pluralis locutio duorum numero contenta eſt. ibid.a
pluralitas nunquam reſoluitur in ſingularitatem ad excluſionem alterius. ibid.a
pluralitas nõ reſoluitur in ſingularitatẽ in ſubſtitutionib.reſpiciẽtib. vnum tantum effectum. 2.358.b
pluralitas reſoluit in ſuas ſingulaitates in materia ſubſtitutionũ.ib.a
plures patroni, an debeant ſimul præſentare, an vero ſufficiat quòd ſinguli conſentiant. 1.631.a
plures vocati ad ius patronatus ſub nomine collectiuo,habentur pro vno. 1.631.a
plures cauſę poſſunt in libello cumulari,quar.quælibet ſit ſufficiens. 2.54.b
plures non poſſunt ex diuerſis delictis in eodem libello accuſari.to.2. 198.a,& b
pluribus ſimul vocatis ad ſucceſsionem per copulam, inter quos ſolũ cadit ordo charitatis & affectionis,abſque vlla neceſsitate inſtituẽdi vel ſubſtituendi,tunc tales perſonæ cenſentur vocatæ ſimul,non autem ordine ſucceſsiuo. 2.199.a
plures emphyteutæ poſſunt rem emphyteuticã inter ſe diuidere, irrequiſito Domino,imò etiẽ quotcũque titulo inter ſe alienare.2.199.a
plures in vno fundo dominium iuris intellectui,non diuiſione corporum obtinent. ibid.a
plures rei debendi.Si plures qui tenebãtur,& ſunt cõuenti & inſolidũ fuerint ſimpliciter condemnati ad vnam quãtitatem,licet ſententia diuidat ſummam,poterit tamen eorum quilibet inſolidum priuſa actione quæ durat conueniri. 2.198.b
plures an poſſint vnum ac eundem in eodem libello accuſare. 2.198.a,& b
plures vnum vulnerantes,vnico tamen vulnere læthali,vt vulneratus moriatur,ſi ignoretur quis vulnus illud intulerit, omnes abſoluntur à pœna ordinaria,& condemnantur pœna pecuniaria. 2.198.a,& b
plures poſſunt ſimul in eodem libello accuſari,quãdo agitur de eodẽ delicto a plurib.ſimul,vel ex eadem cauſa commiſſo. 2.198.a,& b
pluries rem carnalem habẽs ex internallo cum eadem vxore alterius, licet poſsit dici pluries adulterium commiſſum, nõ tamen niſi pro vnico adulterio debet puniri. tomo ſecundo,pagina 198.b
plus petere non videbitur,qui intra legitimum tempus, miſerationis cauſa à iudice indultum,egerit. 2.199.b
plus fuiſſe dictum quàm ſcriptum,qualiter probetur 1.331.a

Plus eſt ſtatim aliquid dare,minus verò poſt tempus ſoluere. tomo ſecundo,pag. 199.a
Pœna vbicunque alicui facto adiicitur quæ in aliquem euentum vni ex partib.veniat applicanda,ſi adiecta fuerit ab eo,qui fœnerari nõ ſit ſolitus,vel ex alia quàm mutui cauſa,tunc debetur, nec in fraudem vſurarum adiecta præſumitur. 2.199.b
pœna de in ius voc.non committitur ſi citatus non compareat. tomo primo,pag. 529.a
Nec etiam ſi non opponatur. ibieem
pœna l.quiſquis.C.ad l. Iul.maie.quòd filij priuentur hæred.non habet locum in crimine commiſſo contra ciuitatem propriam:quia tunc non priuantur niſi hæred.patris non autem aliorum. 2.70.b
Committens aliquid contra baronem vt ſunt caſtellani non incurrit crimen læſæ.maieſt. ibidem
pœna procurantis abortum quæ ſit. 1.537.a
pœna.Quid ſi ex ſtatuto eſt maior pœna de nocte quàm de die,& vnus cepit percutere de die & perſeuerauit,quod tẽpus debeat inſpici. 1.523.a
pœna homicidij eſt capitalis. ibidem
Pœna 50.aureor.habet tantum locum in perſonis enumerat.in alijs autem eſt pœna arbitraria. 1.529.a
Vbi pœna adijcitur facto poteſt peti quantum eſt,pro eo quod intereſt ipſius petentis:ſed quando adiicitur quantitati,nullo modo peti poteſt:quia ſemper & indiſtinctè præſumitur adiecta in fraudem vſurarum,quę omnino prohibentur. 1.518.a
Pœna non tranſit contra hæredem. 1.476.a
Quod intellige procedere in pœna imponenda, ſecus ſi per legem ipſo iure,vel per ſententiam impoſita ſit. ibidem
Pœna generalis non habet locum,quando ſpecialis eſt inducta.2.203.a
Pœna legis nouę veterem non tollit. 2.202.b
Pœna non declarata contra auctorem, non poteſt contra eius hæredes declarari. 2.203.a
Pœna quę ipſo iure imponitur vexat hæredes. ibidem
Pœna adiecta certæ quantitati,dicitur apposita in fraudem vſurarum. ibidem.
Pœna legalis,& aquę interdictionis, deñtiationiſque in metallum, ſeu deportationis,ac relegationis eſt ſublata. 2.203.b
Pœna capitalis ſine dolo non incurritur,nec ſufficit lata culpa.tomo ſecundo,pag. 203.a
Pœna,ſi apponatur in actu,qui eſt contra legem non tenet,ſecus tamẽ ſi prẽter legem. 2.199.b
Pœna ſtatutaria tollit pœnam legis. 2.203.a
Pœna mortis quando poſſet infligi, & tamen ex cauſa ab eadem recedit:tunc non poteſt alia pœna corporalis imponi,ſed debet commutari in pecuniariam pœnam. 2.200.a
Pœna,ſi apponatur in matrimonio à conſanguineis,vel amicis,non valet:ſecus tamen ſi ab extraneis. 2.199.b
Pœna minoratur,ſi rixantes ſunt conſanguinei,& delictum ſit leue,ſecuſi atrox,quia grauius puniuntur quàm exerci 2.203.a
Pœna debet minorari propter delictum antiquum, puta decem ann. ibidem ibidem
Pœna capitis quæ propriè dicatur. ibidem
Pœna à iure non determinata,vſque ad mortem iudex imponere poteſt ex arbitrio. 2.203.b
Pœna mortis non habet locum cõtra eum qui pomt offendiculum ad feneſtram vt capiat furẽ nocturnũ ſi fur ob id cecidit & mortuus eſt. 1.476.a
Pœna capitalis dicitur exilium perpetuum. tomo ſecundo, pagina, 203.b
Pœna quæ infligitur ipſo iure,tranſit contra hæredem etiam lite non conteſtata contra defunctum. 2.201.a
Pœna ſi aduciatur in compromiſſo, ſolutioni. alicuius quantitatis, non debet præſumi eſſe appoſita in fraudem vſurarum. tomo ſecundo,pag. 464.a
Pœna criminis læſę maieſtatis ex l.quiſquis.C.ad l.Iul maieſt.non ſe extendit neque locum habet in filius natis vel conceptis ante delictũ patris. 2.200.a
Pœna & crimen extinguuntur mortuo delinquente ante ſententiam, vbi non eſt ipſo iure impoſita. 2.204.a
Pœna impoſita iure ciuili contrahentib.inceſtas nuptias,locum habet etiam in contrahentibus nuptias inceſtas de iure can.tomo ſecundo,pag. 199.b
Pœna l.ſciant cuncti.C.de legit.tutor. per quam mater ob ſuam negligentiam in non petendo filio tutorem dari,eius ſucceſſione priuatur,non egreditur perſonam matris,nec extenditur ad alios agnatos. 2.433.a
Pœna ſi apposita ſit contractui emphyteutico propter ceſſationem ſolutionis,tunc in caſu ceſſationis liberum eſt domino,vel pœnam petere,vel emphyteutam expellere,non autem poteſt vtrumque facere. 2.199.a
Pœna quæ debetur ratione delicti commiſſi pertinet ad primum iudicem ſeu primarium,non ad ſecundum. ibid.
Pœna conuentionalis tollit eam,quam lex ponit. 2.202.b
Pœna aath.de inceſtis nup.vt dos & bona publicentur, vt confiſcẽtur vbi inceſtę nuptię contrahuntur,locum habet,etiã ſi nuptię eſſent inceſtę de iure canonico,& non de iure ciuili.tomo ſecundo,pag. 202.b
Pœna quę venit applicanda parti, remitti non poteſt per reſcript.tom. ſecundo,pag. 202.b
Pœna illic imponenda non eſt,vbi à iure non imponitur. 2.201.a
pœnæ capitis appellatione non ſemper,neque neceſſariò venire pœna mortis,capitis enim pœnam eſſe triplicem,vnde in dubio de pœna mitiori intelligendum. 2.204.b
Pœna conuentionalis apposita contractibus,modo in fraudem vſurarum appoſita nõ ſit,poteſt etiam à clericis exigi,aliàs ſi in fraudem vſurarum appoſita nullo modo exigi poterit. 2.202.a
Pœna l.ſi quis maior,non habet locum in cõpromiſſo etiã iurato facta à parte inuita ex neceſſitate ſtatuti vel iudicis. 1.118.b
Pœna capitis eſt multiplex,& poteſt verificari in pœna deportationis, vel ſimili. 2.202.b
Pœna vbi eſt imponenda iudicis arbitrio, non debet imponi pœna ordinaria ſe mitior. ibid.
Pœna capitalis infligitur pro famoſo libello. 2.204.a
Pœna omnis,etiam à iure determinata,eſt arbitraria iudici,adeo q́ po teſt eam ex cauſa diminuere,vel augere. 2.202.b,& 205.a
Pœna ſtatuti,licet pecuniaria,tollit pœnam iuris communis,licet corporalem. 2.204.a
Pœna pari puniuntur mandans & mandatarius, cum ſtatutum in rem loquitur,& eſt ſecutus effectus. ibid.
Pœna nunquam incurritur,niſi declarante eo,ad cuius fauorem eſt inducta. ibid.
Pœna vbi applicat parti cauſa eſt ciuilis,vbi verò fiſco eſt criminalis. ibidem
Pœna in actu legibus aduerſo appoſita,nullius momenti eſt, quamuis ea,quæ actui præter legem geſto additur,ſummas vires habeat.ibi.
Pœna relapſorum,vel hæretico rum eſt ignis,& confiſcatio bonorum. ibidem.
Pœna quæ iure ipſo imponitur,hęredes vexat. 2.201.a
Pœna etſi tantum pecuniaria ponatur,ſi tamen fiſco applicetur,cauſa criminalis appellabitur. ibid.
Pœna corporalis vbi infligitur,ibi euidens dolus requiritur, nec culpa ſufficit 2.206.a
Pœna ſtatuti licet pecuniaria,tollit pœnam iuris communis, licet corporalem. ibidem
Pœna crim.læſæ maieſt.quatenus ad filios extenditur per l.quiſquis.C. ad leg.Iul.maieſta.etiam locum habet in nepotib. 2.200.a
Pœna raptus non habet locum in muliere rapiente virum. ibidem
Pœna impoſita à ſtatuto vel lege prohiben. alienationes in perſonas foreſtes,operatur vt etiam hæredes ab inteſtato excludantur.tom. 2.206.a
Pœna & crimen extinguuntur mortuo delinquente ante ſententiam, quando pœna non eſt ipſo iure impoſita. ibid.
Pœna ſine fraude eſſe non poteſt. 2.200.a
Pœna capitalis famoſi libelli porrigitur ad edentes,ſcribentes & retinentes illos. 2.204.a
Pœna iuris communis,vel loci commiſſi delicti attenditur in caſu vbi iudex originis poteſt procedere pro delictis extra territorium cõmiſſis. 2.206.a
Pœna conuentionalis exigi poteſt,etiam quòd excedat intereſſe.ibid.
Pœna ordinaria non infligitur,ſed mitigatur, quando emiſſa eſt confeſſio qualificata. ibid.
Pœna non debetur,niſi contrauentio probetur liquidiſſimè, ac niſi agens probet ex ſui parte adimpleſſe. ibidem
Pœna præſuppoſita ſcientia defuncti, nec ad hæredes tranſit, nec in hæredes datur,ſecus data ignorantia. ibid.
Pœna capitalis ducitur ac dicitur exilium perpetuum.tomo ſecundo, 201.b
Pœna ſi iure ſtatura ac determinata non ſit,illam iudex vſque ad mortem pro ſui animi arbitratu proferre poteſt. 2.203.b
Pœna appoſita ex diſpoſitione hominis,non acquiritur illi cuius contemplatione poſita eſt,ſed venientibus ab inteſtato. 2.202.b
Pœna impoſita in 1.parte conſtitutionis, cenſetur appoſita,& repetita in 2.part.quando additio ſit cõſtitutioni per viam participationis. ibid.
Pœna quæ ipſo iure imponitur,afficit hæredes. ibid.
Pœna pecuniaria, quando lis eſt conteſta. vel delinquens fatetur in iudicio delictum,tranſit ad hæredes mortuo ipſo delinquente ante ſententiam. 2.204.a
Pœna.Quotieſcunque ob ceſſationem vel non factum debet quis incidere in pœnam,nunquam pœna committitur,niſi monitione, vel in terpellatione premiſſa. 2.199.b
Pœna nunquàm intelligitur impoſita ipſo iure,niſi lex ita exprimat. 2.203.b
Pœna non eſt imponenda,vbi à iure non imponitur. ibi.
Pœna amputationis membri de iure digeſtorum,& codicis fuit incognita. 2.200.
Pœna vnius,alterius præmium eſſe non debet. 2.200.a
Pœna criminis læſæ maieſtatis,quæ per l.quiſquis. C.ad L. Iul.maieſt. etiam filiis delinquentium impoſita eſt,non ſe extendit ad filias. 1.200.a,& 205.b
Pœna Sodomiæ,eſt pœna mortis,tam in agente quã patiente. 2.200.b
Pœna ſimoniæ eſt,vt notorius ſimoniacus in ordine ipſo iure ab officio ſuſpenſus ſit. 2.200.b
Pœnaſacrilegij de iure ciuili extraordinaria & arbitraria,ſecundum qualitatem rei,perſonæ, temporis & ſexus,ſemper tamen eſt capitalis. 2.200.b
Pœna raptus nõ habet locum in eo qui raptam carnaliter non cogeo uit. 2.200.b,& 205.b
Pœna raptus eſt vltimum ſupplicium,& aliæ graues pœnæ,in l.vnic.C. C.de raptu virg.expreſſæ. 2.200.b

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index in Communes

pœna criminis læsæ maiestatis quò ad filios ex l. quisquis. C. ad l. Iul. maiest. nõ solum in patre committente, sed etiam in matre committente locum habet. 2.200.a,& 205.a
pœna quæ imponitur per statutum filijs contrahentib. matrimonium sine licentia parentum reiicitur,& valet matrimonium. 2.199.b
pœna stupri de iure canonico est in clerico pœna depositionis, si cum virgine commissum sit. 2.200.b,& 205.b
pœna raptus de qua in l.vni.C.de raptu virg.locum habet etiam in eo cui rapta consenserit,tuæ ab initio siue ex post facto. ibidem
pœna criminis læsæ maiestatis de qua in l.quisquis.C.ad l. Iul. maiest. quatenus ad filios delinquẽtis,nõ habet locum nisi quando crimen illud commissum esset cõtra Imperatorem,vel Rempub.Romanam. 2.200.a
pœna corporis est grauior qualibet pœna pecuniaria. ibidem
pœna eadem qua reus,si conuictus esset,puniendus fuisset,puniri debet qui in accusatione defecit, etiam si persona honestior sit quàm accusatus. 2.209.a,& 205.b
pœna ipso iure incursa non infligitur, nisi declaratoria sequatur. 2.205.a
pœna raptus non habet locum in rapiente publicam meretricem. 2.200.b
pœna quæ debetur ratione commissi delicti pertinet ad primum iudicem,non ad secundum. 2.203.b
pœna apposita ex dispositione hominis non acquiritur illi cuius contemplatione est apposita,sed venientib.ab intestato. 2.199.b
pœna ipso iure inflicta non incurritur nisi declaratoria præcedente 2.204.a
pœna incestarum nuptiarum non incurritur à contrahentib.ignorãtia facti inductis. 2.199.b
pœna ordinaria cessat,vbi quis ex sola propria confessione, & qualificata punitur. 2.204.a
pœna ordinaria cessat,vbi quis ex sola propria confessione,& ea qualificata punitur. 2.206.a
pœna quæ applicatur fisco,facit causam esse criminalem. 2.203.b
pœna opposita à lege,vel statuto prohibẽte alienationes in personas forenses,operatur vt etiam hæredes ab intestato excludantur.1.33.1
pœna criminis læsæ maiestatis,etiam locum habet in filiis naturalib.tãtum. 2.200.a
pœna corporalis,& bonorum confiscatio non transit in hæredes mortuo delinquente ante sententiam. 2.206.a
pœna conuentioni in quamcunque summam apponi potest, si expressim illius quantitas taxata subiungatur. 2.201.a
pœnæ impositæ mulierib.nubentib.intra annum luctus in merum odiũ ipsarum remissæ censentur:sed inuictæ in merum fauorem &prouisionem liberorum prioris matrimonij, non intelliguntur sublatæ. 2.199.b
pœna pecuniaria, quando lis est contestata,vel delinquens in iudicio fatetur delictum, transit in hæredes mortuo delinquente ante sententiam. 2.206.a
Pœnæ secundo nubẽtium infra annũ luctus an sint sublatæ de iure Canonico. 3.223.nu.1.
Quid si mulier nimis propere conuolasset ad secũda vota,ita vt post esse incertitudo patris? 3.224.nu.6.
Quid si non sit carnaliter cognita?ibid.8.
Quid si contrahat sponsalia de futuro?ibid.9.
Quid in masculo de iure ciuili?ibid.7.
Pœnæ secundo nubentium respicientes fauorem filiorum,non sunt sublatæ de iure Canonico. 3.224.nu.1.
Quid stante consensu primi viri?ibid.1.
Quid stante consensu filiorum primi matrimonij?ibid.3.
pœnæ secundo nubentium sunt communes,tam masculis quàm fœminis. ibid.nu.1.
pœnæ secundo nubentium afficiunt mulierem inhoneste viuẽtem post mortem mariti,licet non nupserit secundo. ibid.nu.1.b
Ampliatur.ibid.3.& seq.
pœnæ aliquot si noua lege aliqua imponantur, non idcirco suppliciũ in eadem criminis specie lege veteri indictum abrogare censebitur sed tum legis nouæ,tum veteris pœnæ infligentur. 3.320.a
pœnæ interdictionis aquæ,& ignis,dãnationis ad metallũ,deportationis,ac relegationis,iamdudum exoleuerunt. ibidem
pœna quando fisco,& quando parti intelligatur applicata. 3.428.nu.1.
Quid si offensa respiciat publicam vtilitatẽ principaliter?3.429.n.4.
pœna censetur fisco applicata,& non parti, quando factum cadit in delictum criminaliter punibile. ibid.nu.6.
Idem si imponatur pœna confiscationis bonorum.ibid.11.
pœna quæ non fuit declarata contra authorem,non inducitur contra eius hæredem. 3.441.nu.1.
Limitatur. 3.442.nu.14.
Idem è conuerso. 3.441.nu.7.
Quid in pœna conuentionali? 3.441.nu.14.
Quid in pœna ipso iure incursa? 3.442.n.16
Quid ad effectum excipiendi? ibi.n.19.
pœna l.hac edictali. C.de secun.nup.non est sublata de iure canonico, licet alias pœnæ secundo nubentium sint remissæ. 3.222.nu.36.
pœna à iudice imposita cum clausula, donec reuocauerit, an cesset fine eius officio. 3.392.nu.27.
Pœna quando committitur propter moram,requiritur monitio:Secus quando committitur propter factum. 2.130.a
pœnam etiam consuetam, an possit Notarius in instrumẽto exprimere. 3.368 nu.18.& seq.

pœnam alius pro alio nusquam dabit. 2.201.b
pœnæ plures si reperiuntur impositæ diuersis legibus, tunc prouisio legis nouæ,etiam municipalis non tollit in dubio prouisionem legis antiquæ imponentis aliam pœnam. 2.202.a
Pœnæ impositæ de iure ciuili mulieribus intra annum luctus nubentibus de iure canonum sunt sublatæ 2.91.a
An pœna l.quisquis.C.ad l.iul.maie.locum habeat in filiis naturalibus tantum. 2.70.b
pœnæ capitis appellatione in dubio de pœna mortis non intelligitur. 1.182.b
Vbi pœna apponitur pro facto negatiuo, nullo apposito tempore, nunquam pœna committitur nisi præcedat interpeliatio. 1.561.b
An propter enormitatem delicti licitum sit pœnas trasgredi.1.565.a
Dans alapam iudici potest decapitari. ibid.a
Pœnæ legales fisco applicantur communiter. 2.203.a.
pœnæ aut sunt capitales,aut non capitales. ibid.
pœnam à non seruante petere potest,qui obseruat. ibid.
Pœnæ in foro conscientiæ exigi possunt. 2.203.a
Pœnas statutarias exteri omnes luent,nulla habita differentia, scierint nec ne statuta,si pœnas illas ius commune etiam imponit prohibens. ibid.b
pœnæ quæ ex variis delictis infliguntur,confunduntur,& vna earum imponitur. ibid.
pœnam pecuniariam soluere non volens,luat in corpore. ibi.
pœnas ex causa iudex minuere potest,& mutare. ibi.
pœnæ delictorum regulariter non transeunt ad hæredes, nisi lis fuerit contestata cum defuncto. 2.202.b
pœnæ plures pro eodem delicto regulariter imponi non possunt.ibid.
pœnas ordinarias iudex ante sententiam,si animaduertit iusta de causa easdem moderari posse poterit ex suo sensu & secundum suam conscientiam temperare. ibid.a
Pœnæ secundò nubentium an hodie sint sublatæ per ius canonicum 2.199.b
Pœnas statutarias exteri omnes luent, nulla habita differentia scierint, nec nè statuta,si id criminis cuius nomine plectuntur, alias iure etiam communi prohibebatur. 2.201.b
Pœnam primi furti,etiam magni,puta M.Florenorum vel circiter,nõ esse capitalem,nec furem posse pro prima vice pœna mortis puniri. 2.199.b
Pœnam à lege præscriptam,iudex potest alterare in aliam pœnam,puta pecuniariam. ibid.
pœnas legibus sanctas, ex causa expressim apposita, immutare iudex potest. 2.201.b
pœnæ conuentionali promissæ patri vel arbitrio in foro pœnitentiali, non est locus. 2.202.a
pœnam statuti ex causa possunt minuere magistratus maiores. ibid.b
pœnam statutariam tollere pœnam iuris communis,eámque attendendam in delictis. 2.204.b
Pœnam statuti ex causa possunt minuere Magistratus,& iudices.ibid.a
pœnis corporeis nunquam locus est,vbi dolus non interuenit,quamuis maximè culpa lata arguatur. 2.201.b
pœnam capitalem si lex vel statutum imponant simpliciter pro aliquo delicto:intelligitur de mitiori,&sic de pœna deportationis.2.206.a
Pœnæ iuris ciuilis possunt in foro conscientiæ à committẽte licite remitti,nisi inquantum continent interesse partis. 2.200.b
pœnæ sunt molliendæ non exacerbãdæ,ideo in his stricta est interpretatio facienda. ibid.a
pœnæ variæ si figillatim ac separatim variis delictis sese confundentibus imponantur:vt arma de nocte portanti,in alium irruenti,atque alium percutienti:non omnes,sed vna illarum duntaxat pendi debet. 2.201.b
pœnæ aliquot si noua lege aliqua imponantur, non idcirco suppliciũ in eadem criminis specie lege veteri indictum abrogari censebitur. ibid.
pœnæ interdictionis aquæ & ignis,damnationis ad metallum, deportationis,ac relegationis iamdudum exoleuerunt. ibid.
pœnæ appositio in matrimonio à consanguineis vel amicis non valet, secus si ab extraneis. 2.203.b
pœnam pecuniariam qui luere nequit,luet corpore.am.tomo secundo, 201.b
pœnæ impositæ viduis nubentib.intra annum luctus,licet hodie sublatæ sint,tamen non sublatæ contra viduas libidinosè & luxuriosè viuentes. 2.200.b,& 205.b
pœnam ex causa poterit temperare iudex ante sententiam,si sibi videbitur. 2.203.b
Pœnæ qualitate augetur qualitas delicti,quia pœna debet delicto cõmensurari. 4.285.b
Fallit. 4.284.nu.42.
Pœna an in foro conscientiæ à clericis exigi possint. 3.440.n.6.
Quid in pœna legali?ibid.7.
Quid in pœna conuentionali.ibid.9.& seq.
Quid in pœnis quæ ipso iure à lege inferuntur. 3.441.n.13.
pœnitentes,delinquentes,professentes religionem publicæ pœnitentiæ, sunt de foro religioso. 2.206.b
Pœnitẽtiario maiori asserenti se habuisse commissionem à Papa, vnius vocis oraculo credendum. 3.6.n.17.
Pœnitentia in hæretico admittitur semper,etiam post condemnationem. 2.306.b
Pœnitentia delinquẽtis post commissum delictum nõ excusatur,quin possit accusari. ibid.
pœnitent æ

Vtriusque Iuris Opiniones

pœnitentiæ hodie omnes sunt arbitrariæ. 2.206.b
pœnitentiam implorans quicunque hæreticus ante exequutionem sententiæ,admitti debet. 2.206.b
pœnitentiæ omnes hodie sunt arbitrariæ,& arbitrium sacerdotis nullum operatur in mutatione & diminutione pœnæ alias debitæ pro peccato. ibidem
Pollicitatio quando dicatur. ibidem
Pollicitatio,quæ est vnius promissio absenti,non præsenti facta, de iure canonico actionem & obligationem inducit. ibidem
Pollutio noctuna dormientis,& somniantis,sola, & de per se non est peccatum mortale,nec veniale,etiam quod procedat à praua vigilantis cogitatione,aut ab ingluuie. 2.207.a
Pontifex in beneficialibus obtinet plenissimam potestatem. tomo secundo,pag. 207.a
Pontificis authoritas in quolibet iuramento semper excepta intelligitur. 2.207.b
Populi etiam subditi alterius imperio,possunt facere statuta. ibidem
Populi iudicium nemo solus debet contemnere. 4.364.nu.26.
Portio quando vni ex cohæredibus relicta ad illum non peruenit, nec de eo facta institutio valuit,iure accrescendi ad cohæredem pertinet. 2.207.b,& 4.171.b
Positio continens partem falsitatis in quantitate, vel parte rei petitæ, seu in qualitate,potest tota simpliciter negari. 2.207.b
Positio facta nocet ponenti,nisi aduersarius eam negauerit, secus est in capitulante,qui non videtur fateri. 2.208.a
Positio impertinens,quæ alias reiicienda est,si cum alia coniuncta foret,efficeretur absque dubio aliquo pertinens, & admitti deberet. 2.207.b
Positiones in causis criminalibus per accusatorem & fiscũ rectè fieri possunt,secus autem per reum. 2.208.a
Positiones adeo efficaces,vt ponant veritatem ante oculos,vel efficaces, iunctæ cum semiplena probatione directa sufficiunt ad condemnationes. ibidem
Possessio defuncti continuatur in hæredem. 2.213.a
Possessio, duobus contendentibus de possessione iudex debet summarias informationes capere,vter eorum melius possideat,vel de possessione probet.&c. ibidem
Possessio ciuilis retinetur per possidẽtem ciuiliter ac naturaliter, etiã relinquentem rem solam si aliquis ingrediatur clandestinè.ibidem
Possessio tam ciuilis,quàm naturalis si sit occupata de voluntate possidentis transfertur. ibid.
Possessio ciuilis & naturalis transfertur in creditorem. ibidem
Possessio data vigore secundi decreti, reuocatur data satisdatione. 2.211.b
Possessio transfertur ex contractu simulato, quando agitur vt trãsferatur. 2.213.b
Possessio ciuilis,&naturalis transfertur ex clausula constituti,si consti tuens possideat veramque. 2.209.b
Possessio duplex,ciuilis & naturalis. ibid.a
Possessio.in pluribus fundis possessio vnius apprehensa,aliorum fundorum possessio apprehensa non dicitur. 2.212.b
Possessio ciuilis,quæ solo animo retinetur,ad vsucapionem necessaria omnino est. 2.212.a
Possessio ecclesiastici beneficij & coram ordinario populi iudice in disceptationem vocari potest, atque illius causa expediri. 2.212.b
Possessio apprehensa per aliquem,in absentia alterius ciuiliter possidẽtis,dicitur naturalis. 2.211.a
Possessio quo ad prosecutionem attinet,in iis quæ facti sunt ponitur, at postea in iis,quæ iuris sunt contenetur. 2.213.a
Possessio an vnam speciem habeat,an potius plures. 2.211.b
Possessio,quatenus iuris est,in eum penitus hæredem omnis totius hæreditatis transfertur,qui ẽ aliqua hæreditatis apprehendit.2.212.b
Possessio defuncti absque apprehensione nec in suis hæredibus continua perstat. ibidem
Possessio Ciuilis quæ solius legis ministerio citra hominis factum acquiritur,non parit interdictum recuperandæ. 2.211.a
Possessio transfertur ex contractu simulato quando agitur vt transferatur. ibidem
Possessio iuris,& quasi iuris potest esse penes plures. ibidem
Possessio tralfert onus probandi in aduersarium,nili aliqua præsumptio fit contra possidentem,vt quando ius resistit possessioni.tomo secundo,pag. 211.a
Possessio rei:quæ in nullius bonis est,non acquiritur per visum sine apprehensione. 2.211.b
Possessio tam naturalis quàm ciuilis perditur solo animo etiam si in situ in tali re. 2.211.a
Possessio tam ciuilis quàm naturalis conseruatur per colonum,tutorem,filium,seruum,vel procuratorem etiam si detentor absens sit. ibidem
Possessio etiam ciuilis per lõgam absentiam possessoris amittitur,si ab alio res possideatur. 2.210.b
Possessio naturalis amittitur si possidens se absentat longè ab ipsa re ex causa iusta,siue iniusta. ibidem
Possessio ciuilis non amittitur per absentiam quamdiu veniens non resilit,vel si ipse animo desit possidere. ibidem
Possessio acquiritur ex sola ratione tradentis si acquirens sit incertus ratione loci,& quoræ. 2.210.a
Possessio ciuilis est quæ causæ præscriptionem. 2.210.b
Possessio acquiritur per infantem quinquennem cum authoritate tutoris. 2.210.a
possessio transfertur in voluntarium sequestrem, secus tamẽ in necessarium. 2.210.b
possessio retinetur in immobilibus quãdiu dominus est in ipsa re,vel habet eam in conspectu,vel si de facili potest eam intrare. 2.210.b
possessio probatur probatis extremis,quia media præsumũtur probatis extremis. ibidem
possessio acquiritur tertio,per seruum meum volente seruo, & tertio ratum habente. ibidem
possessio non acquiritur per seruum emptum quousque possessio seruj apprehendatur. ibid.
possessio naturalis serui licèt seruetur per fugam serui,non tamen ciuilis. ibidem
possessio etiam acquiritur per traditionem scripturę dominij antiqui rei venditæ,non tamen per contractum venditionis,vel translationis,quæ de nouo conficitur. 2.209.b
possessio ciuilis est ius insistendi rei non prohibitæ possideri,aptũ producere ciuiles effectus. ibid.a
possessio probatur per receptionem mercedis etiam in priuilegium tertij tunc temporis non possidentis. 2.210.b
possessio iniusta,possessio est nulla. 4.214.b
possessio accipitur aut per se,aut per alium. ibid.
possessio an possit transferri per statutum sine actu corporali. 3.278. numer.4.
possessio in rem actionem parit. 2.211.b
possessio est iuris non facti. ibidem
possessio acquiritur animo,& corpore:& amittitur solo animo. ibid.
possessio clandestina,& violenta æquiparantur. 4.215.a
possessio an probetur per vnum testem in iudicio recuperandæ possessionis. 3.292.nu.108.
possessio non probatur ex locatione. 3.211.nu.1.
Amplia & declara vt ibi.nu.2.
Quid in præiudicium tertij.ibid.3.& seq.
Quid non probata alia effectuatione locationis: 3.213. num.7.& seq.
possessio ciuilis potest acquiri à principio sine naturali. 2.209.a
possessio probatur inter locantem & conducentem,ex solo instrumẽto locationis. 3.211.nu.14.
possessio probatur ex locatione,probata possessione conductoris.ib. nume.15.
possessio probatur ex instrumento locationis,quando cõcurrunt aliæ adminicula. ibidem 16.
Idem si simus in antiquis.ibid.17.
possessio vt prius,pronunciatur per vti possidebatis. 4.214.b
possessio magis probatur per vicinos,quam per alios. 3.24.nu.8.
possessio seu castrum,exiltens infra fines regni,vel castri, præsumitur esse illius cuius est regnum vel castrum. 3.26.nu.1.
Quid de dominio.3.27.nu.4.& seq.
Limitatur pluribus modis. 3.26.nu.2.& seq.
possessio probatur per testes singulares deponentes de actibus immediatè possessoriis,secus si de actibus remotis. 3.35.n.35.
possessio translata in hæredem virtute statuti, an pariat interdictum recuperandæ possessionis. 3.276.n.1.
Quid in interdicto retinendæ.ibid.7.
Quid in interdicto adipiscendæ,ibid.4.
Quid in remedio l.fi.C.de edict.diui Adri.tol.ibid.5.
possessio an acquiratur vniuersitati per homines de vniuersitate. 3.381.nu.1.
possessio vniuersitatis retinetur per vsum particularium. ib.3.
possessio defuncti transfertur in hæredem ex statuto de continuanda possessione. 3.278.nu.1.
Limitatur pluribus modis.ibid.6.
Quid in hærede ficto.ibid.7.
Quid in hærede inhabili.ibid.8.
Quid in legitimato.ibid.9.
Quid in legatario vel fideicommissario.ibi.10.
Quid in rebus feudalibus.ibid.11.
Quid in emphyteuticis. 3.279.nu.12.
Quid in secundo hærede.ibid.13.
Quid si defunctus naturaliter tantùm possidebat.ibi.14.
Quid in hærede vsufructuarij.ibid.15.
Quid in eo,qui possidebat iure familiaritatis.ibid.16.& seq.
Quid si possessio fuerit p aliũ occupata anteq̃ hæres adiret.ib.18.
Declaratur pluribus modis.ibid.19.
Quid in iuribus incorporalibus ibid.16.
possessionem habens ciuilem,potest naturalem per vim & propria authoritate,quandoque licuerit occupare. 2.211.a
possessione si vasallum ex interuallo cadere contingat,& illa possessio reuertatur ad dominum,dominus tenetur illam iterum tradere ipsi inuestito. ibidem
possessionis initium,& finem probans,præsumitur etiam medio tẽpore possedisse. ibid.
possessionis quæstio possessionem litigiosam reddit.tomo secũdo,pag.211.a
possessionem naturalem per decennium negligens,ciuilem quoque amittit. 2.210.b
possessiones,quę possidebantur ante tempus belli,possessoribus, facta pace,restitui debent,& eo magis si reperiantur apud hiscum. 2.213.b
possessionis probatio non sufficit in dociforiis petitorij iudicij,sed tituli quoque probatio requiritur. 2.213.a
possessione

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index in Communes

possessione sua nemo priuandus est absque causæ cognitione,etiam si esset prædo,aut intrusus. 2.213.b
possessionem solam naturalem retinens vt in vsufructuario, vel colono ad longum tempus retinetur animo,si sit absens, & non perditur nisi in casibus in quibus ciuilis possessio perditur. 2.211.a
possessionem amittit,qui actionem ad possessionem remisit. 4.215.a
possessionem,qui via facti recuperare potest,si iudicem adit,ad via facti recurrere non potest. 3.80.nu.17.
Possessionis acquirendæ modi. 2.209.b,210.a
possessionem alterius qui ex inualido iudicis decreto ingreditur,pœnas possessionis alienæ turbatori indictas pendet. 2.212.b
possessionis retinendæ causam agitari dilata proprietatis lite ad finem vsque controuersiæ possessoriæ frustra actor desiderat. ibidem
possessione rerum qua ecclesiasticarum, qua profanarum lapsis æquè omnibus competet remedium cap.reintegranda. ibidem
possessionem antiquam probans,nouus possessor præsumitur clandestinus,& inualor. 2.210.b,& 213.b
possessionem alterius ex inualido iudicis decreto ingrediens tâquam turbator pœnas luet. 2.213.b
possessionem secundi beneficij habet: qui eâdem habere potest.4.214.b
possessor iniustus,licet etiam iniustus possessor priuari nó debeat sua possessione sine citatione.tamen hoc poterit facere iudex quando illum de facto & parte non citata possessorem fecit. 2.209.a
possessor bonæfidei habens titulum,facit naturales fructus suos.tomo secundo,pag. 208 b
possessor malæ fidei postquam soluit de suo ante litis contestationem, acquirit vtilem actionem negotiorum gestorum contra dominum. ibidem
possessor bonæfidei fructus suos faciens,eos cum expensis melioramẽtorum compensare tenetur. 2.209.a
possessor malæ fidei non præscribit. ibidem
possessor extraneus citandus.Extranei possessores de quorum præiudicio tractatur sunt citandi in pronunciatione, in qua pronunciatur deuenire posse contra eos. ibidem
possessor clandestinus habet naturalem possessionem clandestinè,& ciuilem violenter. ibidem
possessor absque titulo non est legitimus contradictor. ibidem
possessor clandestinus vt possidet siue expellit possidentem, siue possidens non sit auius ingredi possessionem, vel suspicans vi posse expelli. 2.208.b
possessor contra quem agitur hypothecaria, potest negare illum, à quo agens dicit habere titulum,esse dominum illius rei:& creditor tenetur probare esse dominum:aliàs succumbet. ibidem
possessio ciuilis cum bona fide etiã sine titulo acquirit fructus. 2.211.a
possessor rerum immobilium satisdare non compel. 2.208.b
possessor habens causam à principe super certis bonis, super illis non potest vltra quadriennium molestari. 3.271.nu.1.
Ampliatur multis modis.ibid.2.& seq.
Limitatur.ibi.7.& seq.
Quid in Principe non recognoscente superiorem:ibi.3.& seq.
Quid in principe inferiorem:ibi.7.& seq.
Quid si Principes alienàs fit in mala fide:ibi.14.
Quid si Princeps non procedat de plenitudine potestatis:ibi.15.
Quid si Princeps vendat tanquam creditor. 3.271.n.31.
Quid in reous ecclesiarum a principe alienatis.ibi.18.
Quid in rebus aliemis a principe ecclesiæ donatis:ibi.20.& seq.
Quid in principe non vendente cum debitis solennitatibus. inb.23.
Quid contra minorem:ibi.24.
Quid non intercuniente traditione:ibi.25.
Quid si princeps non possideat:ibi.27.
Quid contra dotem:ibid.29.
Quid si accipiens non sit in bona fide:ibi.32.
Quid si princeps apponit clausulam, sine præiudicio iurium aliorũ. ibid.nu.36.
possessor etiam lite pendente potest suam possessionem continuare.3.276.nume.1.
Limitatur.ibid.5.& seq.
Ampliatur.ibid.8.& seq.
Quid si possessio sit contra ius:ibid.3.
Quid si adsit timor dilapidationis:ibid.6.
Quid si sit inhibitum:ibid.8.
Quid contra fiscum:ibid.10.
Quid si princeps auocet ad se causam cũ toto negotio.ibi.14.&seq.
possessor bonæ fidei cõpensat fructus perceptos cũ sumptibus factis. 3.316.nume.1.
Ampliatur & limitatur.ibid.2.& seq.
Quid in marito faciente impensam in re paraphernali, ex qua fructus percepit.ibid.3.
Quid in fructibus perceptis ex re sua alteri restituenda:ibid.4.
Quid in habente rem ex causa onerosa:ibid.6.
Quid in prælato faciente impensam in rebus ecclesiæ.ib.10.
Quid in eo,qui habet causam à domino:ibid 11.
possessor bonæ fidei tenetur de fructibus consumptis,quatenus est effectus locupletior 3.316.n.1.b
Limitatur.2.317.nu.2 & seq.
Quid in iudicio vniuersali:ibid.2.
Quid in fructibus naturalibus.ibid.3.
Quid de æquitate:ibid.4.
Quid si agatur condictione indebiti.ibid.5.
Quid in bonæ fidei possessore non habente titulum.ibid.6.
possessor bonæ fidei per spacium trium annorum excludit illũ,qui intendit ab ipso fructus reperere. ibid.7.
possessor malæ fidei in remedio recuperandæ rei tenetur etiam de fructibus,qui percipi potuerunt,secus si sit bonæ fidei. 3.302.nu.8.
possidens prior per constitutum,præfertur secundo habenti actualem possessionem,quia possessio est vera,licet modus sit fictus.tomo secundo,pag. 208.b
possidens sine titulo,non est legitimus contradictor. 2.208.b
possidens contra quem est lata sententia,& appellauit,non dicitur innouare,si possessionem suam continuet. 2.208.b
Possidens ciuiliter de voluntate possidentis à quo causam habet,propria authoritate potest naturalem accipere. ibid.a
possidere præsumitur tempore expulsionis agens interdicto recuperandæ,probando quòd aliquando possederit. ibid.
Possideri dicuntur mobilia. ibid.
possidere non præsumitur quis,nisi alleget possessionem. ibi.
possidere potest quis vnam rem duobus modis,vno generali pro suo, & alio speciali,vt puta pro emptore. ibid.
Possidens fundum aliquem per annos 40. tanquam Emphyteuticum, soluẽdo pensiones,vtile dominium seu ius emphyteuticarium præscribit. 1.259.a,& 273.a
possidentes hæreditatem,si contra agẽtem petitione hæreditatis,vel familiæ erciscũdæ iudicio excipiẽt,quod est indignus hæreditate non inuabuntur ista exceptione. 1.295.
possidens rem mobilem præsumitur illam in futurum possidere.3.numer.1.
Quid in his,quæ occupantis efficiuntur:ibid.2.
Possidens lõgo tempore beneficium,præsumitur legitimè institutus 3.16.nu.10.
Possidens alij,non præscribit sibi. 2.208.
possidere præsumitur tempore mortis,qui semel possedit. ibi.
Possessorio super beneficio ecclesiastico quando agitur ad recuperandum illius possessionem,tunc causa non dicitur spiritualis,sed temporalis. 2.213.
Possessorio agenti recuperandæ,non potest opponi exceptio dominij. ibi.
possessorio recuperandæ agens debet narrare, & dicere in libello fu possediße,ac propter iniustas causas cecidisse à possessione, & per illum contra quem agitur,res possideri,& denique concludere,se debere redintegrari ad suam possessionem,seu aduersarium suum condemnari ad restitutionem possessionis. 2.210.b
In sententia à possessorio lata,non appellatur. 2.213.b
possessorij causam perinde atque petitorij in feudalib.causis coram domino feudi determinandam esse. 2.213.
Possessoria omnia concurrunt cum petitorio,excepto possessorio retinendæ ratione contrarietatis. ibid.
possessoria iudicia nõ dantur illi qui sua culpa excidit possessione.ib.
possessorium rei spiritualis.Quæstio nudi & meri possessorij super re spirituali potest tractari & cognosci coram iudice laico, quia non censetur spiritualis. 2.214.2
possessoria iudicia requirit plenam probationem,nec illis sufficeret semiplena probatio. 2.214.2
possessorium remedium quando intentatur ad recuperandam possessionem,non potest opponi exceptio dominij. ibid.
possessoria remedia non dantur pro iuribus merè personalib. 2.208.b
Posterior opinio in dubio est sequenda. 2.214.2
posthumus qui nascitur in sexto,vel octauo mense,non rumpit testamentum. ibid.
posthumus non rumpit testamentum,si apponatur clausula codicillaris per verba futuri temporis. 2.214.b
posthumus is proprie dicitur,qui post patris humum,& mortem nascitur. 2.214.b
Posthumus iamiam moriturus,pro mortuo nato censetur. 4.215.a
posthumi agnatione rumpitur testamentum. 1.31.2
posthumi præteritione testamentum sit nullum,& si ille posthumus vita testatore moriatur,adhuc quidem illud testamentum remanet nullũ de rigore iuris,sed de æquitate prætoria reconualescit. 2.314.b
postulare,est aduocare:& postulantes sunt aduocati. 4.215.a
potentior & fortior est dispositio legis quàm hominis. 2.214.b
potentiores non debent opprimere inferiores. ibid.
potentiores personæ quæ intelligantur. 1.272.b
potestas per non effectum extincta,est nulla. 4.210.b
potestas seu officialis,non tenetur in syndicatu de commissis per eius familiam durante officio,extra iurisdictionem suam. 2.214.b
potestas absoluendi remanet ei,cui est potestas condemnãdi sublata, nisi cum certa solennitate in materia hæreseos. ibid.
potestas in nouis terminis constituendis,aliisque quibuscũ rebus pro arbitrio ordinãdis,præmissa iudici in iudicio huiũ regũdorũ.1.140.b
practica est vera legum intellectrix. 4.334.n.51.
practica antiqua est seruanda. 2.214.b
præbenda vacatura si promittatur cum recipitur aliquis in canonicũ, valet receptio & vitiatur promissio. 2.124.b
præbenda est quæ prouenit ex institutione,& officio canonia est ius prouenies ex electione,& receptione in fratrem. ibid.
præbẽdarũ numerus nõ augetur ex receptione alicuius in canonicũ.ibid.
præbendas restringunt sequentia. 2.215.a
præcedentia restringunt sequentia. 4.245.nu.52.
præceptor malus non præsumit facere bonum scholarem. 4.268.nu.30.
præceptoris opinio est defendenda. ib.n.31.
præceptor tanquam pater amandus,& colendus est. ibi.nu.32.
Præceptori credendum est. præceptor

Vtriusque Iuris Opiniones.

Præceptor nobilitatur per scholares. 4.245.n.53.
Et ei valde prodest pro eis laborare. ibid.n.55.
Præceptoris opi. contra cõmunẽ an attẽdatur in verb.cõmunis. ibi.5.
Præceptoris nimia sæuitia culpę assignatur. 2.215.a
Præceptoris opinio contra cõmunem an atendatur in verb.cõmunis
Præceptum est necessitatis,confilium est liberę voluntatis. ibidem
Præceptum de soluendo factum à iudice in confessum non dato libello,sed ad simplicem requisitionem creditoris,est interlocutoria,nõ diffinitiua. ibidem
præceptum impossibile nullum est. 4.262.a
Præceptum,quod aliquid fiat sub aliqua pœna, non intelligitur ipso iure,sed videtur quædam comminatio. ibidem
Præceptum pœnale debet fieri cũ clausula,Si senseris te grauatum cõpareas iustitię complementum recepturus. ibidem
Præceptum factum parte non citata & absente potest ab ipso iudice reuocari etiam parte non citata. ibid.
Præceptum iudicis in confessum, esse sententiam. 2.297.b
Præceptum pœnale parte comparente,resoluitur in vim simplicis citationis. 2.215.a
Præceptum guarentigiæ quod fit filiofa.sine consensu patris nõ valet. 1.419.a
Præceptum continens quid impossibile, vt quod quis exhibeat id ꝙ non est in sua potestate,censetur iniustum nec obligat. 1.509.a
preces instantissimæ superioris inducunt iustum metum. 2.107.a
Preces æquiparantur precio. 4.215.b
Preciosa bona pro immobilibus æstimantur. 4.172.a
precium rei dicitur deductis omnib.expensis. 2.225.a
Precia rerum constituuntur secundum communem æstimationem,nõ secundum singularem cuiusque affectionem. ibidem
pretium rei emptæ,& legatæ per emptorem debet solui ab hærede nõ à legatario venditori. 2.21.b
Præconizata pro subhastatis habentur. 4.219.a
Prædicare & sacrificare sunt paria. 4.215.b
Prędicatores & alij mendicantes exceptis minoribus, possunt capere ex testamento etiam bona immobilia. 2.215.a
Prędicatores Monachi nõ dicuntur incapaces bonorum immobilium ex eorum regula,sed ex suis constitutionibus. ibidem
Prędiũ alienum.Comedens de fructibus in alieno prędio non poterit accusari per dominum prædij,vel camparium vigore statuti,dispositionis contra damnum dantes in alienis prædijs. 2.215.b
Prædia vsibus cœlestium secretorum dedicata sordidorum munerum fece vexari non debent. ibid.
Præiudicialis dicitur quando suia lata super vna parit excep.rei causa iud.in alia. 1.598.b
Prælatus potest nõ solum infeudare feuda quæ tẽpore suæ prælaturæ aperiuntur,sed etiã quæ tẽpore ꝑdecessoris sui aperta sunt.2.215.b
Prælatus cum vsurario,& fructuario confertur. 4.215.b
Prælatus Ecclesiæ inutilis,pro nullo prælato habetur. 4.187.a
An prælatus possit infeudare rem pertinentem ecclesiæ sibi immed. subiectæ. 1.359.b
prælatus non habens filios,vel propinquos poterit in bonis suis patrimonialibus testando extrancum instituere , & eum præferre ecclesiæ. 2.215.b
Prælatus non solum tenetur ad præstandam patientiam demolitionis ædificij à prædecessore facti,sed etiam tenetur præstare expensas. ibidem
Prælatus ecclesię licet non possit hypothecare , vel obligare rem ecclesiæ specialiter,generaliter tamen potest. ibidem
Prælatus,si deliquit vna cum capitulo prædicat ecclesiæ. 2.216.a
Prælatus confereas alicui beneficium ecclesiasticum, non poterit ex causa aliqua ingratitudinis collationem reuocare. 2.215.b
Prælatus solus an possit remittere feloniã vasallo. 1.359.a
Prælatus in reuocatione infeudationis non potest alterare,aut mutare consuetudinem secundum quã res erant solitæ infeudari. 2.215.b
Prælatus potest res ecclesiæ solitas in emphiteusim concedere absque solennitatibus in rei ecclesiasticæ alienatione requisitis. ibidem
prælatus non potest facere duas locationes,videlicet primam per tres annos, Deinde secũdã per alios tres annos inchoando à fine primæ locationis. 2.64.a
Prælatus non potest remittere iniurìam inquantum concernit ecclesiam. 1.527.b
Nam iniuria illata clerico censetur illata ecclesiæ. ibidem
Prælatus res feudales ad ecclesiam reuertas non solum extraneis , sed etiam consanguineis & affinibus suis infeudare potest.tomo 2.215.b
Prælatus non potest remittere iniuriam factam ecclesiæ. ibidem
Prælatus potest res solitas infeudari,alij infeudare sine consensu capituli. ibidem
Prælatus recipiens pensionem ab emphyteuta qui per biennium cessauit,an præiudicet ecclesiæ. ibidem
Prælati insufficientes debent deponi. 2.215.b, & 216.a
Prælati successor,prædecessoris cõtemplatione ecclesiæ gestum an ratum habere possit. 2.215.b
prælatum posse res ecclesiasticas antiquitus in feudũ dari solitas,concedere in feudum,tam cõsanguineis & affinib.suis quàm extraneis. 1.349.a
Prælegatum coniuncto factum si euincatur,cohæredes æquè coniuncti de euictione non tenentur. 2.216.a
Prælegatum an & quando includatur in fideicommisso. ibidem
Prælegata facta alicui ex hæredibus institutis:an intelligantur comprehensa in fideicommisso vniuersali subsequente. tomo 2.216.b
prælegata non veniunt in vniuersali fideicommisso postea subsecuto. 2.216.a
prælegata quæ præcedunt fideicommissum , veniunt in restitutionem fideicommissi,licet tale fideicommissum non fuerit iniunctum per verba omnino vniuersalia. 1.393.a
prælegatarius possidens rem oneri suppositam,si postea fiat hæres,ipse tenetur ad illud,non autem cohæres. 2.219.a
præmium maius,vel minus arguit maiora vel minora merita. 4.245.nu.62.
præmium ex statuto,vel proclamate quis non consequitur,qui denunciauit,vel arguit aliquem de maleficio,si non probauit. 2.216.a
præmium suo edicto iudex statuere potest capienti delinquentem, qui aufugit è manibus beriariorum, vbi delictum esset atrox. ibid.
præmium à statuto constitutum officialis capiens reum delicti non consequitur,quia tenetur illud facere ex officio. ibidem
præsciuisse crimen dicitur qui crimen cognitum non prodit. 4.178.a
præscribitur contra remedium l.2.C. de rescin. ven. per 30. annos.tomo 2.217.b
præscribitur ius eligendi per 40.an. ibidem
præscribi etiam potest merum,ac mistum imperium. 2.216.b
præscribi possunt ea,quæ competunt principi in signum supremæ potestatis. ibid.
In præscribendis iurib.negatiuis est necessaria contradictio,quia tempus solum non est modus tollendæ obligationis, propterea nũquã currit præscriptio,nisi à tempore contradictionis. 2.218.b
præscribitur ius patronatus,cum constat ecclesiam esse patronam.tomo 2.217.b
præscribitur onerum vel collectarum exemptio, vel non solutio etiã realium cum titulo ac spacio 40.an. 2.218.b
præscribi non possunt alienari prohibita. ibid.
præscribi non potest cum titulo nullo. 2.218.a
præscribitur contra hæreditatem iacentem etiam si fit vsuca. ibi.
Item non præscribuntur ea quæ sunt meræ voluntatis,vt ire ad molẽdinum,vel similia. ibi.
præscribitur consuetudo quæ est contra ius,vel præter ius de iure ciuili per decem annos,de iure autem canonico,si est contra ius, requiruntur 40.anni:si propter ius,10.anni. 2.218.a
præscribuntur ea,quæ competunt de iure gentium per spacium tanti temporis de quo memoria hominum non est in contrarium. ibid.
præscribuntur decimæ prædiales in partem,licet non in totum. ibi.
præscribens regalia,iurisdictiones,pedagia,& similia, per tempus de cuius initio non est memoria hominum in contrarium,nõ tenetur probare scientiam,ac patientiam principis. 2.216.b
Iuri adeundi vel immiscendi præscribitur spatio 30.vel 40.annorũ. 2.119.b
præscribitur contra condictionem ex canone redinteg. 2.217.b
præscribi potest omnino obedientia imperatori debita per reges , ac alias ciuitates. 2.216.a
præscribitur contra fiscum in bonis nondum incorporatis, sed tantũ delatis tanquam vacantib.propter vectigal non solutum per lapsũ quinquennij. 2.217.a
præscribitur etiam ius patronatus præscripta villa,vel castro,cui annexum est ius patronatus. 2.217.b
præscribitur per episcopum:vt possit alienare res ecclesiæ inconsulto capitulo per tempus tamen de cuius memoria non sit in contrarium. ibid.
præscribitur contra ciuitatem etiam particularem per 100. an.in qua tuor casibus enarratis in l.fi.C.de sacrof. eccle.in aliis autem præscribitur contra eam iure priuatorum. ibi.
præscriptio est loco solennitatis in alienando rem,quando lex nõ resistit,sed solummodo ponit formam alienationis. 2.219.a
præscriptio causatur ex ciuili,vel naturali possessione,vel saltẽ ciuili. 2.220.a
præscriptio bona fide processisse præsumitur. 2.1221.a
præscriptio per statutum,simpliciter vel per priuilegiũ, præscriptio,si est sublata per statutum,simpliciter vel per priuilegiũ, intelligitur in realibus actionibus de præscriptione decẽ,vel vigiti annorum,in personalibus tamen triginta annorum. 2.219.a
præscriptio nõ introducitur nisi cum bona fide in principio,in medio, & in fine. 2.220.b
præscriptio tria requirit,titulum,bonam fidem,possessionem. tomo 2.220.b
præscriptio.Exclusus præscriptione longi aut longissimi tẽporis à sua rem rerum vendicatione,non habet remedium denunciationis ecclesiasticę. 2.221.b
præscriptio.per solam citationem minus legitimè aut nulliter factã, non interrumpitur præscriptio 30.vel 40.annor. ibid.
præscriptio.in criminalibus per libelli solam oblationem,aut inquisitionis à iudice formationem etiam sine citatione rei interrumpitur præscriptio. 2.221.b
præscriptio in delictis etiam occultis locum habet. ibid.
præscriptio 30.vel 40.an.cum mala fide non currit in actionibus personalibus etiam pro legato competentibus. ibid.
præscriptio non inducitur in actibus voluntariis. tomo secundo, pagina 221.b
præscriptio temporis supra hominum memoriam decursi,par priuilegio à principe scienter ac prudenter collato ius habet. 2.221.b
præscriptio temporis immemorabilis habet vim priuilegij, etiam cõtra superiorem ignorantem. 2.219.b
præscriptio 40.an.currit etiam aduersus ignorantes:sed aduersus illam conceditur restitutio. ibid.
præscriptio

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index in Communes

Præscriptio non habet locum in feudalibus contra dominum in casu, quo vasallus feudum, inscio domino, alienasset, & ille in quem alienatum est postea vellet allegare possessionem, & præscriptionem contra verum dominum. 2.219.b
Præscriptione mista, hoc est, 10.vel 20.an. interrumpitur per litis contestationem factam coram iudice competenti. 2.218.b
Præscriptio etiam interrumpitur si pauci superfint dies ad illam complédam, licet concedatur restitutio. ibid.
Præscriptio etiam interrumpitur, si superueniat inhabilitas in personâ præscribentem, non tamen si superueniat in persona contra quam præscribitur. ibidem
Præscriptio 30.aut 40.annorum antiquis Iurisconsultis & Imperatoribus ignota. 2.221.a
Præscriptio est exceptio litis finitæ. 2.219.b
Præscriptio currit contra creditorem habentem hypothecariam intétandam aduersus tertium possessorem etiam nondum discussis bonis principalis. 2.222.a
Præscriptio interrumpitur per citationem & litis contestationem. 2.222.a
Præscriptio in annuis præstationibus requirit ad minus cursum 30. an. 2.222.a
Præscriptio 40.an. aduersarium excludit etiam à beneficio restitutionis in integrum ex capite ignorantiæ. 2.222.a
Præscriptio rerum incorporalium debet esse cum bona fide. 2.222.a
Præscriptionem non impedit mala fides prædecessoris. 2.222.a
Præscriptio in causa vsuraria non currit. 2.222.a
Præscriptio bona fide causata spacio longissimi temporis, puta, 30.an. sine titulo valido iure subsistit. 2.222.b
Præscriptio contra quos non cadat. 4.171.b
Præscriptio longissima nec titulo, nec bona fide opus habet. 2.221.b
Præscriptio tollit obligationem naturalem. 2.220.a
Aduersus præscriptionem causatâ ex capite ignorantiæ, conceditur in integ.rest. 2.276.a
Præscriptio est ius quoddam ex tempore congruens, legum authoritate vim capiens, negligentibus pœnam inferens, & finem litibus imponens. 2.220.a
Præscriptio an probetur & sufficiat per possessionem inceptâ ab vno & finitâ à successore. 2.219.a
Præscriptio immemorialis habet locum in priuilegio concesso à principe ex certa scientia. ibidem
Præscriptio debiti per decennium statuto induci, ac stabiliri nequit. 2.221.a
Præscriptio annuæ præstationis in legatis incipit quolibet anno, in cõtractibus tamen sufficit vnica præscriptio. 2.219.a
Præscriptio cognitionis criminis est satisfactio criminis. 4.219.b
Præscriptio legalis inchoata cum defuncto, currit contra minorem sed datur restitutio excepta trigenaria. 2.219.a
Præscriptio non offenditur mala fide venditoris, cum nó ab eo, sed ab alio de illo rem bona fide assequuto, res possiderur. 2.220.a
Præscriptio, quæ semel bona fide perfecta est, nec ab iis iudicibus reici explodique potest, qui liberum arbitrium habent. 2.221.a
Præscriptio non cadit inter socios etiam per longissimum, tépus quin teneantur diuidere. 2.218.b
Præscriptio non tollit actionem ipso iure, sed ope exceptionis. & sic opus est allegatione partis. 2.220.a
Præscriptio cum bona fide perimit obligationem ciuilem, & naturalem reddit ineff.cacem. ibidem
Præscriptio longiss. temporis etiam contra ignorantem decurrit: sed conceditur in integrum restitutio. 2.219.b
Præscriptio actionum an vtraque obligationem tollat. 2.220.a
Præscriptio cum mala fide non procedit. 2.220.b
Præscripcio immemorabilis non requirit scientiam illius, contra qué præscribitur 3.298.nu.59.
An sufficiat scientia officialium vel procuratorum. 3.299.nu.61.
Præscriptio immemorabilis habet vim constituti. ibid.62.
Præscriptio immemorabilis acquirit dominium directum ibi.63.
Habet vim legis. ibid.65.
Habetur pro veritate. ibid.66.
Habet eâdé potestaté, q̃ habet Impera. qũ cũ causa ,pcedit. ibi. 67.
Habet vim seruitutis. ibi.68.
Habet vim pacti. ibid.69.
Habet vim publici Instrumenti. ibi.70.
Præscriptio non extenditur. 3.300.nu.1.
Ampliatur & limitatur. 3.301.n.3.
Quid ad casus similes. ibid.3.
Quid ad accessoria. ibid.4.
Quid ad ea, quæ veniunt in antecedens. ibi.6.& seq.
Quid in præscriptione immemorabili. ibid.11.
Quid in consuetudine ibi.12.& seq.
Quid in concessione iurisdictionis obtenta à superiore. ibid.18.
Quid de persona ad personam. ibid.21.
Quid alio non possidente ibi.23. Quid ad connexa. 3.302.nu.30.
Præscrip.ꝫ psonalib⁹ actionib⁹ an possit absq; bona fide ope. 3.302.n.1.
Ampliatur & declaratur multis modis, ibi.3.
Quid in hærede possessoris malæfidei. ibi.5.
Quid in actione pœnali. ibid 7.
Quid in debitore ignorante. 3.303.n.9.
Quid si actio competat pro iure quærendo. ibid.13.
Quid in præscriptione libertatis seruitutũ rusticorum prædiorum, vel vrbanorum. ibi.14.
Præscriptio an cum mala fide operetur stante statuto præsumente simulationem. 3.304.nu.5.
Præscribens excusatur si credidit viro fide digno aliquid, vnde fundetur præscriptio. 3.420.n.47.
Præscriptio interrumpitur per citationem. 3.100.n.372.
Quid in causa criminali. 3.101.nu.373.
Præscriptio immemorabilis operatur vt in alieno territorio quiuis lignandi & pascendi facultatem habeat. 3.295.nu10.
Limitatur. ibi.11.& seq.
Præscriptio immemorabilis an operetur si sit valde præiudicialis ecclesiis. ibi.13.
Præscriptio immemorabilis quod tempus requirat. 3.299.n.71.
Præscriptio post euentientem conditionem fideicommissi an currat in iudicium fideicommissarij 3.309.n.17.
Præscriptio an probetur per testes deponentes Titium possedisse prmis quinque annis, & per alios deponentes Titium aliis subsequentibus quinque annis possedisse. 3.3.n.53.
Præscriptio non inducitur contra eum, qui per mille annos consuuit ire ad molendinum Titi vt non possit ire ad aliud. 3.308.nu.4.
Præscriptio immemorabilis habet vim priuilegij. 3.294.n.1.
Etiam in reseruatis principi. 3.295.nu.3.
Etiam in his, in quibus ius commune repugnat possidenti. ibid. 9. & seq.
Præscriptio tanti temporis sufficit ad hoc vt dominus subditis suis grauamina imponere possit. 3.296.n.15.
Præscriptio immemorabilis non habet vim priuilegij contra supremã potestatem. ibi.nu.14.
Quid contra principem, vel prælatum inferiorem. ibidem 25.& seq.
Quid si lex resistat præscriptioni. ibi.27.& seq.
Quid contra subditos. 2.297.nu.34.
Quid si præscriptio immemorabilis sit irrationabilis. ibi.36.& seq.
Quid si sit peccati nutritiua. ibi.44.
Præscriptio immemorabilis habet vim tituli. ibi.44.
In præscriptione tanti temporis, cuius nullius memoria non extat in cõtrarium, allegatio tituli non foret necessaria. 2.220.a
Præscriptionem error iusti tituli causat, quantum ad vsucapiendum & præscribendum, non tamen ad repellendum eum, qui agit petitione hæreditatis, vel interdicto quorum bonorum. 2.221.a
In præscriptionibus quæ titulum non desiderant, bona fides orta, etiã ex iniusta causa, & fatua, puta Iuris errore, sufficit ad præscribendum. ibid.
præscriptionis exceptio per arbitrium admittitur si præscriptio sit cũ bona fide. 2.219.a
præscriptionis exceptio impedit litis contestationem, si opponatur. ibidem
præscriptione sublata per statutum non intelligitur de præscriptione, de cuius initio non est memoria in contrarium. 2.219.a
Ex præscriptione 10.an. cum bona fide acquiritur vtile dominium. to. 2.220.b
præscriptionem dubitatio non impedit, si post inchoatam præscriptionem interuenit: secùs si à principio. ibid.
per præscriptionem 10.vel 20.annorum acquiritur vtile dominium nõ directum. 2.221.b
præscriptionem qui semel bona fide perfecit, quamuis postea rẽ, quã præscripsit, alterius esse nouerit, illam restituere nullo iure tenebitur. ibid.
præscriptionem semel completam non tollit mala fides superueniens præscribentis. ibid.
præscriptionem licet interrumpit defectus possessionis, non tamen defectus tituli, quando possit de nouo inchoari præscriptio. 2.218.b
præscriptionem, quam primùm incipit cessatio solutionis, cum de præsenti agi possit, incipere currere in pẽsionib. etiam quò ad futuros annos. 2.218.a
præscriptionem triginta, vel quadraginta annorum error iuris impedit. 2.219.b
Commodum lõgioris vitæ in obligationibus, respectu præscriptionis non est considerabile. ibidem
In præscriptione 30.an. bona fides etiam necessaria est. ibid.
præscriptionem lex inducens & admittens malæ fidei, non valet. tom. 2.221.a

Vtriusque Iuris Opiniones.

illum actum, mihi præiudicabit. 2.222.b
præsentia taciturnitati adiuncta in iis actibus, qui super re mea me in uito geri possunt, consensum nec præ se fert, nec inducit: at in iis, quæ me absente impedirentur secus erit. ibidem
Præsentia amicorum & consanguineorum fac. præsumi metum absesse. 2.106.b
Præsentati duo ad beneficium, & collitigantes, si vnus moriatur patrono non possunt præsentare alium. 2.223.a
præsentatio pos. bonæ fidei præualet psentationi proprietarij. 2.631.a
Præsidentes ciuitatis non habent merum imperium, sed tantum minimam iurisdictionem. 2.223.a
Præsumimus plus audire masculos quàm fœminas. ibidem
Præsumitur quis sane mentis, donec contrarium probetur. ibidem
Præsumitur quis ignorare, nisi probetur scire. ibidem
Præsumitur male de eo qui semper de pecunia loquitur. 4.212.b
Præsumptio procuratoris: si veniens de longinquis partib. tanquam procur. alicuius producat instrumentum mandati in quo nomine proprio & cognomine nominatur, præsumitur esse illa persona de qua in mandato, licet pars hoc neget, maximè si ostendat instrumẽtum debiti principalis sui. 2.223.a, & 2.236.a
Præsumptio transfert onus, probandi in aduersarium. ibidem
Præsumptio iuris quãdo est pro aliquo nõ releuat, nisi allegetur. 2.223.a
Præsumptio pariter existentibus probationibus, ille debet obtinere qui habet pro se etiam leuem præsumptionem. 2.223.a
Præsumptio de præsenti ad præteritum fit.. ibidem
Præsumptio etiam si sit a lege debet allegari, aliàs non suffragatur. ibidem
Præsumptio contra vasallum quod sit inimicus domini est causa iusta priuationis feudi. 1.378.a
Præsumptio est minus semiplena probatione. 2.223.b
Præsumptio quæ resultat ex cursu temporis non procedit contra pupillum. 3.48.nu.58.
Præsumptio resultans ex cursu temporis admittit probationem in cõtrarium. ibi.62.
Præsumptio ex cursu tẽporis non habet locũ de iure canonico. ibi.76
Præsumptiones plures iunguntur ad plenam probationem faciendã 3.3.nu.60.
Et facilius iunguntur quàm plures probationes. 3.4.nu.61.
Præsumptio minus est quàm iudicium. 1.517.a
Contra præsumptionem Iuris, admittitur probatio in contrarium, nisi sit præsumptio iuris, & de iure. 2.223.a
Ex præsumptionibus & indiciis indubitatis non posse condemnaria aliquem ad mortem, sed sufficere ea ad torturam. 2.223.a
Præsumptiones seu indubitata indicia sunt triplicis generis. 2.224.a
Præsumptiua sufficit probatio, & per cõiecturas in his, quæ occulte fieri solent, & sic à communiter accidentibus. 2.224.a
Præter, circa, contra synonima sunt paria. 4.216.a
Præteritione filij vel nepotis, facta sine causa per matrem vel auiam, testamentum est ad huc hodie ipso iure nullum, nec conferatur, per auth. ex causa. C. de libe. præt. 2.224.b
Præteritio parentum ac maiorum per lineam paternam contingẽtium etiam cum adiecta causa à filiis, vel de castrensi pecalio testantibus admissa, testamentum ipsorum nullum ipso iure reddit. tomo secundo, pag. 225.a
Præteritione filiæ testamentum annullatur. 2.224.b
Præteritio eorum, quibus legitima non debetur, nullum vitium, nullámque labem testamento afferre potest. 2.225.a
Præteritio filiorum testamentum nullum prorsus reddit etiã antequã filij illud nullum dicant: & quamuis nullum non dicant. tomo secũcundo, pag. 224.a
Præteritus is intelligitur, qui in testamento non est institutus, neque nominatim exhæredatus, etiam quod de eo in testamẽto esset alio modo facta mentio. 2.224.a
Præteritus sine causa filius emancipatus, ius habet hodie dicendi nullã patris testamentum, ibdem
Prætor quandoque mentiri permittit. 2.225.a
Prætor de patria non de extraneis prouinciis eligendus est. 2.225.a
Prætor quis esse non potest in loco, vbi est ortus, nec potest subrogare in loco prætoris de iure, vel consuetudine, nec subdelegari. ibidem
Prætoris edictum contra qui facit, is legis latorem violat. 4.198.b
Prætoris factum iuri derogare non oportet. 2.225.a
Prætoris est æstimare an sua sit iurisdictio, vocari autem non contemnere prætoris authoritatem. 2.225.a
Præuentio nihil operatur vbi contumacia propter criminis punitio protellatur. 1.598.b
Præueniens potest alium tanquam turbantem prohibere. 1.533.b
Præuentio non inducitur per actum inualidum. ibidé
Præuentio non operatur vbi alter ex iuducib. fuit impeditus. 1.533.b
Præuentio nihil operatur vbi contumacia part. criminis punitio pro tellatur. ibidem
Primogenita sunt licita. 2.225.b
Primogenitus in regnis & principatibus omni iure præcedit, & laudabilis est consuetudo seu constitutio Gallicana, quod primogenitus succedat in totum, & cæteri illi subsint. 2.225.a
primogenitus qui ex consuetudine debet succedere quid si sit demẽs vel furiosus, &c. 1.560.a
Primogenito qui ex statuto succedit in regno, præmoriente relicto filio, an filius ipse præferatur patruo suo in successione regni. 2.345.b
Princeps statuens aliquid contra ius naturale vel gentium, non præsumitur habere iustam causam. 2.226.a
princeps contractum suum, nec donationem, etiam de plenitudine potestatis reuocat. 2.229.a
Princeps alias incapacem, seu inhabilem habilitare potest. 2.226.b
princeps plenitudine potestatis nõ potest auferre ius perfectè acquisitum alij ministerio iuris ciuilis sine causa. 2.225.b
princeps si alicui feudum concedat, & in concessione vtatur verbo donamus, vel alio simili importante donationem, censebitur libera donatio. 2.225.b
Princeps supremus, & Papa possunt ex plenitudine potestatis sententiam non suo nomine, & sic prorsus nullitter latam, ratam habere, & confirmare. 2.228.a
Princeps potest bannitum restituere ad bona etiam in alios alienata. ibidem b
Princeps, Duces, Marchiones, & Comites in suis regionib. & terris, ea possunt præstare, quo ad eorum subditos, quæ posset imperator. ibid.a
Princeps non potest tollere alicui, quæ ei de iure diuino, naturali vel gentium acquisita sunt. ibid.
Princeps potest contra habitan. extra eius dominium, pœnã indignationis, & confiscationis bonorum indicere. 2.228.b
Princeps ius suum alicui sine causa non tollit. ibid.
Princeps etiam ex causa bannitum restituere non potest pro damnis parti illatis, seu pro pœna concernen. interesse priuatum. ibid.
Princeps causam exprimere non debet, quia ea in eo præsumitur. ib.
princeps auferendo rem alicui: precium soluere, vel de proprio recõpensare tenetur ei cui rem aufert. ibid.
Princeps obligatur per suum contractum, & astringit successorem in dignitate. 2.226.a
princeps reuocans facultates sub quibus formis, & clausulis, non reuocat ob hoc concessas recepto precio, & in vim pacti, nam reuocaret conuentionem, quod non potest. 2.226.a
princeps an possit suis subditis imponere collectas pro filia sua matrimonio collocanda. ibid.
Princeps si restituit rebellem, talis restitutio non extenditur ad bona iam alienata. 2.229.a
princeps mandans temerè, vel iniquè aliquem suspendi, excusat officialem: Debet tamen expectare per aliquot dies exequi, vt videat, si princeps resipiscat. 2.229.b
princeps licet non possit ius alicui competens auferre sine causa, potest tamẽ auferre obstaculum ab eo, cui tale ius competere potest, faciendo capacem de incapace sine causa. ibid.
princeps non potest tollere sine causa ea, quæ sunt iuris naturalis. ibidem
princeps sine causa potest tollere hæreditatem illis, qui ab intestato acquisierunt, legitimando spurium. ibi.
princeps potest tollere receptionem alteri committere in criminalibus, siue sit ecclesiasticus, siue secularis. ibid.
princeps potest omnes pœnas remittere, tam corporales quàm pecuniarias, etiam per sententiam & condemnationem inflictas: etiam si talis sententia in rem transiuisset iudicatam. ibid.
princeps non tollit dominium de iure gentium quæsitum, etiam ex partis consensu. 2.229.a
princeps non aufert quæ quis ex illius sententia habet. 2.228.b
princeps non reuocat contractum cum tertio initum etiam ex plenitudine potestatis. ibid.
princeps ex quauis potestate absoluta ius tertij quæsitum iure naturæ vel gentium tollere nõ potest, nisi ex causa vel restituto precio, & parte vocata. ibid.
princeps vt tollat ius suum alicui causa requiritur. ibid.
princeps statim atque de causa cognoscere incipit, ad se illam auocare censetur. 2.227.a
princeps mandans vel committens aliquid iudici ordinario, non facit ipsum esse iudicem delegatum in eo, sed videtur potius suam iurisdictionem ordinariã excitare: nisi in mandato vel rescripto sint verba alterantia, augentia vel minuentia iurisdictionem ordinariam. 2.227.a
princeps licet non possit auferre dominium quæsitum ex contractu iuris gentium: ex causa tamẽ id facere poterit, si causa respiciat publicam vtilitatem. 2.226.b
princeps potest receptionem testium alteri committere in criminalibus, siue sit ecclesiasticus siue secularis. 2.227.a
princeps saltem ex iusta causa potest ius vnius auferre, & dare alteri. ibidem b
princeps debet esse humanus, non superbus. 2.226.b
princeps, siue imperator Romanus dominus est totius orbis. ibi.
princeps potest omnes pœnas remittere, tam corporales quam pecuniarias etiam per sententiam, & condemnationem inflictas, etiam si talis sententia in rem iudicatam transierit. 2.227.a
princeps non potest inuitis hominibus castrum, vel ciuitatẽ alteri alienare, ac subiicere. 2.229.b
princeps monitus à subditis, si non desistit ab iniusta exactione, potest per superiorem feudo priuari. ibid.
princeps sine causa, & parte non citata, non tollit dominium, vel ius alteri quæsitum in contractu. 2.229.a
princeps est philosophiæ plenus. 2.226.b
princeps est lex animata in terris. ibid.fi
princeps sine causa non potest tollere alicui ea, quæ sunt iuris naturalis. ibidem
princeps ex causa præiudicat iuri tertij. 2.229.a
Princeps de plenitudine potestatis nõ pot tollere defensionẽ rei. ibi.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index in Communes

princeps si aliquid asserat absque animo condendi legem, illud vim legis non sortitur. 2.270.nu.79.
princeps,& senatus æquiparantur. 4.216.a
princeps an possit iudeos a suo dominio expellere.tomo primo,pagina. 571.a,& b
princeps potest sine causa legitimare filium mortuo patre qui auferat hæreditatem aliis,dummodo ipsi non adierint vel apprehenderint.Item si apprehenderint substitendi causa. 2.40.a
Princeps non potest legitimare non subditum:est de consensu eorum quibus præiudicat legitimatio quo ad bona sita extra suá iurisdictionem. 2.38.a
Si Princeps concedit alicui nobili pauperi aliquos reditus, non transeunt ad eius heredes. 1.677.a
Princeps ex certa scientia an poterit cómittere causam suspecto. to. primo,pag. 1.593.a
Princeps non intelligitur velle derogare iuri mihi quæsito,nisi de eo expressam faciat mentionem. 1.628.a
Si princeps tempore belli vel ciuitas fortificauit castrum alicuius nobilis,ille nobilis non tenetur ad illá expensam,nisi táquam vnus de populo. 1.354.b
princeps dicitur possidere castrum ad cuius instantiam ibi ponitur castellanus. ibidem
princeps semper iustæ causæ præiudicio fouetur. 2.227.a
princeps tenetur ad obseruantiam contractus seu conuentionis initæ cum subditis. ibidem
princeps in iis quæ non dependent à libera voluntate principis,prout sunt contractus,&ibi agitur de priuando aliquem iure quæsito, non potest princeps procedere parte non citata. 2.226.a
princeps an ex suis cõtractibus obligetur,& obligare possit suos successores.item an possit alienare vnam ex ciuitatibus in præiudiciũ successorum. ibidem
Si princeps donat filio suo aliquod castrum ratione recti feudi ad ipsum principem pertinens,trasfert directam & vtilem actionem, a:nisi de iuratur contractus feudalis. 1.351.b
princeps an alienare possit ea quæ sunt principatus. 1.359.a
An princeps concedens castrum in feudũ,intelligatur concessisse iurisdictionem. 1.355.b
Princeps promouendo inhabilem ex certa scientia præsumitur dispẽsare. 3.25.n.1.b
Declaratur pluribus modis. ibi.2.& seq.
Limitatur. 3.26.nu.18.
Quid in inferiore à principe. ibid.12.& seq.
Quid in defectu iuris naturalis. ibi.17.
Quid non concurrente actu positiuo. ibid.18.
Quid si ex necessitate quis promoueatur. ibid.20.
Quid rescriptum posset operari absque eo quod præsumatur dispẽsatio. ibid.22.
princeps an possit rem meam sine causa auferre. 3.182.nu.1.
Ampliatur. 3.183.nu.2.
Limitatur. ibi.9.& seq.
Quid de dominio vtili. ibi.2.
Quid de plenitudine potestatis. ibid.6.
Quid de primogenitura. ibi.8.
Quid in beneficialibus. ibi.9.
Quid de dominio quæsito facto ex concessione principis.ib.nu.16.
Quid de dominio quæsito artificio iuris ciuilis. ibid.17.& seq.
Quid si præiudicium esset parui momenti. 3.184.n.24.
Quid de bonis Ecclesiæ. ibi.29.
Quid in iure quærendo. ibi.30.
Quid si præiudicium inferatur in consequentiam& non principaliter. ibi.33.
Quid de soluto præcio. ibid.34.
princeps an possit per viam statuti facere vt dominium de vno in alió transeat. 3.183 nu.5.
princeps dominium tam de iure ciuili quam de iure gentium qu:estu potest auferre iusta causa interueniente. 3.184. nu.1.b
Ampliatur. 3.185.n.7.& seq.
Limitatur. ibi.19.& seq.
Quid de pœna concernente interesse priuatum. 3.184.n.2.& seq.
Quid de inferiore a supremo principe. ibi.2.& seq.
princeps ex causa publicæ vtilitatis potest venire contra contractum 3.185.nu.14.& seq.
princeps ex causa publicæ vtilit:tis potest inducere pœnam cõtra nõ de'inquentes ob delictum alterius. ibi.10.& seq.
princeps auferendo rem alicui ex causa publicæ vtilitatis an teneatur præstare condignam recompensationem. ibi.25.& seq.
princeps an possit ex causa publicæ vtilitatis reuocare contractũ vel priuilegium obtentum ex causa onerosa. ibi.nu.27 & seq.
princeps etiam iusta causa subsistente non præsumitur voluisse præiudicare tertio,nisi expresse conster. ibi.29.
princeps an possit contractum cum eo factum reuocare. 3.187.nu.1.
Quid in successore in dignitate. ibi.2.
Quid in concessione facta de regalibus. ibi.3.& seq
Quid si princeps procedat de plenitudine potestatis. ibi.nu.1.
Quid in contractu facto cum subdito. ibi.19.
Quid in contractu facto ex causa lucrativa. 3.189.nu.28.
Quid concurrente legitima causa. 3.189.nu.1.
Quid si contractus cedat in maximum detrimentum principatus. 3.189.nu.46.& seq.
princeps ex contractu obligatur naturaliter tantum,non ciuiliter.ib. ttu.45.
princeps non potest legitimare in præiudicium iuris competentis alicui in feudo ex contractu suo. 3.188.nu.30.& seq.
princeps si constitutionem in contractum transferat,eam sine causa reuocare non potest. 3.189.nu.1.
Idem in statuto. ibid.2.
Idem consuetudine. ibi.4.
Quid in priuilegio. ibi.5.& seq.
Quid in subdito. ibi.19.
Quid in non subdito. 3.190.nu.20.
princeps priuilegium subdito concessum etiam absque causa potest reuocare. 3.190.nu.1.
Limitatur. ibi.2.& pluribus seq.
Quid in priuilegio remuneratorio. ibid.2.
Quid in licentia data per superiorem. ibi.8.
princeps priuilegium concessum non subdito non potest reuocare. ibid.10.
princeps an inuitis Ciuibus possit Ciuitatẽ in aliũ alienare. 3.191.n.1.
Ampliatur. ibi.4.
Limitatur. ibi.10.& seq.
Quid si alienatio fiat cum vniuersitate. ibi.10.& seq.
Quid ex causa necessitatis. ibid.12.
Quid stante consuetudine alienandi vasallos. ibid.14.
Quid si alienatio fit ex causa pacis. ibid.16.
Quid si ex causa remunerationis. ibi.17.
Quid stantibus clausulis ex certa scientia,& plenitudine potestatis ibid.18.
Princeps non potest donando vel aliter disponendo Ciuitatẽ in aliũ transferre quàm ad eum cui de iure vel de consuetudine debetur. 3.189.nu.50.
Princeps etiam motu proprio non censetur velle grauare nouo pedagio terram grauatam pedagio antiquo. 3.397.n.29.
Principalis ad quem pecunia peruenit,alterutro fideiussor censendus duobus reis obligatis. 3.189.nu.1.
Principes seculares malè facere, qui quotidiè aliorum territoria,cũ graui animarum præiudicio,occupant. 1.141.b
Principe auferẽte rem ex causa,an cessante causa res sit dominio restituenda. 3.187.nu.1.
Principis literis ac priuilegiis,continentib.seu attestantib.aliquem cõmisse delictum,super quib.se fundet postea donando bona illius, standum est. 2.329.a
Princeps & alij merum & mixtum imperium habentes, in dubio non præsumuntur ius tertij tollere velle. 2.228.a
Princeps quando pacta & conuentiones cum priuatis inita obseruare non teneatur. ibid.b
Principem alienare vel etiam alicui donare vrbem posse. 2.228.a
Principis prior concessio attenditur,etiam quòd in secundum possessio tranferatur. 2.228.b
Principi vel temere,atque inique aliquem suspendi iubenti audiẽs esse potest ab animo inculpate officialis. 2.227.b
Principis voluntas debet in suo ducatu seruari saltem de facto,nec in prædicto eius ducatu debet quis posse contrauenire. ibid.
Principis actus ex certa scientia absque clausula,non obstante, valet, quando tractatur de præiudicio ipsius principis tantum,& non alicuius tertij. ibid.
Principis voluntas conditionem,qua comprehenditur, impossibilem reddit. ibi.
Principis beneficia ante agnitionem nemini quæruntur. ibid.
Principem ex contractu cum subditis inito,naturaliter,non autem ei utiliter obligari. 2.226.b
Si constet principalem debitorem non esse soluendo,conueniendum fideiussorem sine excussione principalis. 1.400.b
Principalis pro alio.Constituens se principalem pro alio, adhuc habet beneficium excussionis,& dicitur fideiussor. 2.229.b
Principalis obligatio extinguit accessoriam,si in eadem causa concurrit:secus in duabus obligationibus paris potentiæ. ibid.
Principale insp:cimus,licet accessorium sit maioris valoris. ibid.
Principale non confirmatur per accessorium. ibidem
Principium seu procemium generale efficit,vt dispositio generalis cẽ seatur,quamuis verba specialia sequantur. ibidem
Principium est spectandum potissima.n. pars cuiusque rei principium est. ibid.
Principij,& de his,quæ ex principio seqüuntur,idem iudicium est.to. 2.226.b
prior est via testati,quàm intestati,& instituti, quàm substituti.tomo 2.230.a
Prius conuenitur hodie principalis,si est præsens,demum eo discusso fideiussor, ibid.
Prius est cognoscendum de possessione,quàm de proprietate. ibid.
Prius quærendum est de habilitate personæ quàm de solennitate. ibidem
Priuata delicta ea sunt,quorum accusatio vel persecutio regulariter non permittitur nisi parti læsæ. ibid.
Quid si priuatus velit agere contra fiscum an teneatur petere venia à principe. 1.529.a
Priuatum non priuata,sed publica viudicta vti contra inuasorem. to. 1.175.b
priuatorum consensus non tribuit iurisdictionem. 2.230.a
Priuatio præsupponit habitum. ibid.
Priuatio hæreditatis vel legatorum non ob quamlibet,sed dutaxat ob grauem

Vtriusque Iuris Opiniones.

grauem iniuriam inducitur. 2.230.a
priuatio iuris vel rei alicuius, vt incuratur,etiá si lex dicat ipso iure, tamen requiritur quod dominus declaret, vel rem incidisse in cõmissum, vtque hoc etiam petat.Et tertio subsequatur sententia declaratoria. 2.230.a
priuilegium datum parentibus propter numerum filiorum non intelligitur de naturalibus. 1.218.q
Item in priuilegio statuti quòd pater habens tres filios,non teneatur re ad exercitum. ibidem
priuilegium concessum alicui,quod tempore interdicti possit celebrari facere pro se & filiis suis,an compleatur edat filium naturalem tãtum. 1.557.b
An qui habet priuilegium audiendi & percipiendi diuina tempore interdicti possit in ecclesia sepeliri. ibidem
priuilegium immunitatis gabellæ datum alicui quod possit extrahere aliumen vel huiusmodi,an comperat emptoribus. 1.460.q
Priuilegium concessum alicui,simul ac omnibus suis descendentibus, tã masculis quã fœminis,hoc casu filiæ possunt gaudere huiusmodi priuilegio si sunt virgines,aut viduæ. 1.426.a
priuilegium repetitionis locum habere & in socero recipiente dotẽ ac vergente ad inopiam. 1.226.a
priuilegium pro se & filiis quòd tempore interdicti possit celebrari facere non includi naturales tantum. 1.418.b
priuilegium lite pendente obtentum non facta mẽsione litis non valet. 3.71 nu.3.
priuilegium concessum tibi & hæredi tuo, intelligitur tantummodo de primo hærede. 3.348.n.3.
Priuilegium non subdto concessum transit in contractu,& ideo reuocari non potest. 3.190.nu.11.
priuilegium concessum Ecclesiæ per viam l.generalis potest per contrariam legem abrogari. ibid.12.
Priuilegium concessum Iudæis,vt possint mutuare super rebus alicuius,etiam furatis:intelligitur quando ipsi ignorãt esse alienas, vel esse furatas. 2.231.b
priuilegium non statim à die concessionis factæ,sed demum à die notitiæ ipsius priuilegiati vires assumit. ibidem
priuilegium potest concedere pontifex,per quod religiosi à decimarum præstatione eximantur. 2.231.b
Priuilegium posterius non præiudicat rescripto,cuius vigore lis iam cœpta sit,quò ad illam litem,nisi faciat mẽtionem de processu cause illius. 2.231.a
Priuilegium suum,vel præcedessorum suorũ princeps tollere potest. 2.231.b
Priuilegium habens clausulam derogatoriam ad alia priuilegia non facientia de ea specialem mentionem,non reuocatur per clausulã generalem in secundo appositam. 2.231.a
Priuilegium & ius non perditur non vtendo quando non euenit occasio vtendi,etiam si quis itaret per mille annos ibidem
Priuilegium à principe concessum habita pecunia transit in vtm eon tractus,vt non possit reuocari. ibidem
Priuilegium fori:lite penedente superueniens reo,citra eius factum voluntarium,illum eximit à iudice, coram quo lis erat inchoata. ibidem
Priuilegium concessum à principe habet effectum à tempore scitiæ. 2.230.a
Priuilegium concessum descendentibus masculis,& fœminis,non cõprehendit nuptas. 2.230.a,&231.b
Priuilegium concessum alicui,non debet operari reuocationem alterius priuilegij. 2.230.a
Priuilegium continens idem quod ius commune per secundam derogatur etiam de illo non facta mentione. 2.230.b
priuilegium concessum in iis, quæ reiterationem recipiunt ad illud tollendum,requiruntur 30.anni. ipid.
Priuilegium concessum habenti 12.filios,durat etiam mortuis filijs. ibidem
Priuilegium principis intelligitur semper concedi sine præiudicio alterius. ibidem
Priuilegium testantis non tollit delictum scribentis. ibidem
Priuilegium successoris non rescindit legitimum factum prædecessoris. ibidem
Priuilegium meretur amittere,qui concessa sibi abutitur potestate. ibidem
Priuilegium concessum subdito potest per ipsum concedentem ad libitum re uocari. ibidem
Priuilegium gratiæ concessum à principe, per successorem indistincte reuocari potest. 2.230.a
Priuilegia non sunt mutiplicanda. 2.230.b
Priuilegia omnia competentia minoribus competunt etiam furiosis. 1.450.b
Priuilegia concessa per auth.habita.C.ne filius pro patre.habent etiã locum in studiosis Grammatices,rhetorices,& huiusmodi. 2.231.b
Priuilegia Papæ vel principis latissime sunt regulariter interpretanda. 2.231a
priuilegia concessa hospitali. 1.457.b
Priuilegia in tertij præiudicium concessa quando valeant vel non. 2.231.a
Omnia priuilegia concessa ecclesiæ trahũtur ad hospitalia. 1.497.b
Priuilegia concessa ecclesijs,quoad eorum bona,non extenduntur ad clericos,quoad eorum patrimonia,nisi in eadem iure expressis.to mo secundo,pag. 230.a
Priuilegiis concessis militibus armatæ millitiæ,gaudent missi ex legatis militiæ. 2.230.b
Priuilegia sunt priuatorum leges,quasi priuatæ leges,quasi in priuatis seruantur. ibi.
Priuilegia dantur ob merita. ibid.
priuilegia principium licet regulariter latissimè sint interpretanda, id tamen inter alia fallit si contra ius concederentur, quia tunc vt odiosa strictè interpretanda sunt. ibidem
Priuilegiata io,veluti pprobater iramentum, nunquam locum habet contractum qui ex delicto alterius conuenitur. ibid.
Priuilegiati sunt nobiles & literati. ibid.
priuilegiatus contra priuilegiatum non vtitur priuilegio suo. ibi.
Probando,ac probationi haben læ præfixus à iudice terminus exigit, vt restium examen,& probationis complementum in ipsumet termino fiat. 2.232.b
Probare tenetur allegans factũ meliori modo quo potest, ad aliquid obtinendum,vel ad fundandam propriam intentionem. 2.233.a
Probantem fe vel maiores suos habuisse femel dominium,præsumi sẽ per retinuisse dominium:atque hanc præsumptionem sufficere ad hoc,vt reo conuento res litigiosa auferatur. 2.232.b
probare tenetur qui habet præsumptionem iuris contra se. 2.232.a
Probandi onus incumbit asserenti pecuniam mutuatam officiali non versum fuisse in vtilitatem vniuersitatis. 3.10 nu.50.
Probatio incumbit dicenti non reperiri plures testes. ibi.52.
Probandi onus incumbit dicenti malefactorem nõ reperiri in Ciuitate,& ideo communitatem teneri. 3.9.nu.35.
probandi onus incumbit asserenti defunctum alios proximiores non habere. ibi.23.
Probandi onus incumbit dicenti aliquem sine filiis decessisse. ibi.25.
Probandi onus incumbit dicenti aliquem ab intestato decessisse.ib.29.
Probatis extremis,principio,f.& fine,præsumitur probatum etiã medium. 2.232.a
Probata aggressura,& insultu,si insultatus incontinenti percutit,cem per præsumitur percussisse ad defensum. 2.233.a
Ad probandum ea,quæ continentur in scriptura priuata , duos testes sufficere:verum ad probandum,illam ab eo contra quem producitur scriptam,vel subscriptam esse,tres necessarios esse. 1.549.b
Probata causa suspicionis coram arbitris,ipsi arbitri non cognoscunt de causa principali. 1.593.b
Probatio vera fit ex pluribus indiciis. 2.233.a
Probatio exceptionis concernentis merita causæ ad processum obiectæ,circa quam actor se non fundat,incumbit excipienti. tomo 2.232.b
Probatio incumbit dicenti pauperem aut diuitem. ibidem
Probatio vitiatur si variatio circa confinia generet incertitudinem. ibidem.
Probare impeditus.Cui est via præclusa à lege,statuto vel iudice,non admittitur,ponendo,seu iuramentum parti deferendo, aut partem interrogando. 2.232.b
probatio quæ dicatur incontinenti relinquitur arbitrio iudicis.tom. 2.232.a
probationum materia relinquitur arbitrio iudicis.2.232.a,&b,&233.a
probatio ex partis confessione procedens admittitur contra præsumptionem iuris & de iure. 2.232.a
Probatio iudicialiter facta inducit manifestum & notorium. tomo 2.232.b
Probatio in promptu quando dicatur? 2.233.a
Probatio ficta.Ficta probatio, putá, quia positiones sunt habitæ pro confessis,perit instantia causæ perempta, nec proderit alia instantia. ibid.
Probatio rei dubia in delictis confundit probationem actoris. ibi.
Probatio rei imperfectæ directè cõtrarta probationi actoris,nihil operatur.Secus si tendat ad probandum quid diuersum. 2.233.a
Probatio per visum secundum omnes est maior omnibus aliis.tomo 2.233.a
Probatio admittitur contra fictam confessionem.i.contumaciam.to. 2.233.a
Probatio negatiua non solutionis potest fieri per exploratione libro rum omnium. 2.232.a
probatio potest arctari per statutum,vt vel per testes tantum vel instrumenta fiat. 2.232.a
Probatio obscura illegitima insufficiens est nulla. 4.216.a
Cum probatio impossibilis est propter diuturnitatem tẽporis,omnia solennia interuenisse præsumi. 2.223.b
Probatio per iuramentum sufficit vbi causa est modica. 1.615.b
probatio transfertur in aduersarium ex quasi possessione iuris probata per alterum. 1.478.a
probatio quæ fit per testes validior,ac diguior est aliis,quæ fiunt per instrumenta. 2.386.a
probatio incumbit alleganti hæredem voluntatem defuncti non seruasse. 3.9.nu.30.
probatio incumbit asserenti maritum non adhibuisse medicum vxori. ibi.nu.32.
probatio incumbit dicenti tutorem non fecisse inuentarium. ibidem 41.
Probandi onus incumbit asserenti aliquem non fuisse promotum. ibidem 42.
Et idem si dicatur quem non fuisse legitimè institutum. ibi.43.
Idem si dicatur electum non esse legitimum. ibi.45.
Probatio incumbit dicenti sacerdotem in aliena parrochia absque li-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index in Communes

ēentia sacramenta ministrasse. 3.9.nu.17.
Idem si decretū quem fuisse ordinatum ab alieno episcopo, sine literis dimissorijs. 3.10.nu.49.
Probatio incumbit alleganti alimenta non fuisse præstita donanti, & per cōseques donatarium cecidisse ab omni cōmodo donationis. 3.9.nu.37.
probatio incumbit asserenti non fuisse solutum. 3.8.nu.14.
Amplia, & limita, vt ibid.
Probatio quæ requiratur in iudicio spolij. ibid.
probatio incumbit alleganti aliquem sine iudicis licentia possessionē accepisse. 3.10.nu.48.
Ad hoc vt propter antiquitatem probatio imperfecta sufficiat, & plena reddatur, requiritur tempus centum an. 2.232.b
probationes de iudicij subitantia existere. 2.232.a
probationes in criminalibus debent esse luce meridiana clariores. 2.232.b, & 233.a
Duæ semiplenæ probationes etiam diuersi generis ad eundē finē tendentes inducunt plenam probationem. 2.233.a
Probationes in falsi crimine debent omnino concludere. ibidem
probationes nō cōiūguntur in criminalib⁹, nec fit earū collectio. ibid.
An autem volens subtrahere copiam probationis aduersæ partis, perdat causam. 2.1.b
Vbi res sunt multum antiquæ, difficilem esse probationem. 1.140.b
Vbi cadit difficultas probationis, admittuntur probationes minus integræ. ibid.
probationes imperfectæ iunguntur ad plenam probationem faciendam. 3.1.nu.1.
Limitatur multis modis. 3.2.nu.23.
probationes imperfectæ, vt iungantur, quælibet probatio debet esse in sua specie perfecta. ibid.31.
probationes imperfectæ refultantes ex testibus singularibus, non iunguntur. ibi.34.
probationes imperfectæ ad diuersa tendentes nō iunguntur. 3.3.n.43.
Quid de probationibus diuersorum factorum. ibi.44.
probationes imperfectæ iunguntur si lex attendit numerum, secus si aliam causam. ibi.47.
probationes imperfectæ non iunguntur ad probandum indiuiduum. ibid.48.
probationes plurium confessionum diuersis locis factarum iunguntur ad plenam probationem. 3.2.nu.23.
Quid de probationibus diuersorum actuum. ibi.35.
probationes etiā in suo genere imperfectæ in his quæ sunt difficilis probationis iunguntur. ibi.32.
Idem si fumus in antiquis. ibid.33.
probationes imperfectæ non iunguntur in causa matrimoniali. ibi.36
probationes imperfectæ non iunguntur in crimin alibus, ibi.23. & seq.
probationes imperfectæ in iudicio summario an faciant fidem in plenario 3.85 .nu .7.
Limitatur. ibi.8. & seq.
probationes non iunguntur in ijs, in quibus non defertur iuramentū in supplementum. 3.3.nu.38.
procedit criminaliter duobus modis, vel ex officio, vel ad instatiā partis. 2.233.b
processus si formatus fuerit contra minorem 25.an. nullo ei prius dato curatore, ipso iure nullus est. ibidem
processus factus coram persona inhabili per legem, vel statutum, est ipso iure nullus. ibidem
processus factus post recusationem iudicis suspecti est ipso iure nullus. ibidem
processus super libello incepto est nullus. 2.55.a
processus factus coram duobus iudicibus de vna re, valet. 2.233.b
processus solus non inducit præuentionē nisi etiam fit citatio. 1.533.b
procurator actoris cum reus non potest statim actorem reconuenire, tenetur satisdare de defendendo dominum in futurū. 2.234.a
procurator datus ad exigendum, potest recipere resolutionem a spōte soluente. 2.234.a
procurator ad negotia generaliter ad omnia constituitur quandoque etiam in præiudicium domini substituere potest. ibidem
Si admissus fuit quis vt procu. vsque ad litem conte. nō potest post ea contra eum opponi. 1.192.a
procurator nuncians nouum opus debet facere mentionem lui officij, dicere vt procurator. 2.259.b
procu. reddens instrumenta domino, potest petere, vt sibi fiat instrumentum de suscepto. 1.555.b
procurator simplex victus an appellare teneatur. 2.234.b
procurator minor. 25. annis pro alio esse iuxta cōem nōpotest. 2.235.b
procurator regulariter in criminalib. non admittitur. 2.238.b
procurator ex longinqua regione cum mandato accedēs, si is esse negetur, qui in mandato continetur, fundata pro se præsumptionem habebit, & ℟ij, pbādi onus aduersario incūbet. 2.233.a, 236.b. 238.a
procurator ad matrimonium ℨhendum non aliter valide constituetur, quām si speciali ad id mandato creetur, & persona nūcupatim exprimatur, cum qua matrimonium ineundum sit. 2.238.b
procurator admittitur pro homicida ad allegandum interfectum fuisse bannitum. 3.122.nu.28.
procurator admittitur in causa criminali capitali, in qua potest deuniri ad sententiam deffinitiuam contra absentem. ibi.nu.34.
Ampliatur & limitatur. 3.123.nu.37. & seq.
procurator potest interuenire in causa criminali, quando de crimine agitur ciuiliter. ibid.43 & seq.
Quid in filio patre & è contra? ibid.50. & seq.
Quid in personis illustribus? ibi.52.
Quid in Clericis? ibi.54.
Quid in Tutore? ibi.55.
Quid in Aduocato? ibi.56.
Quid in excusatore? 3.424.nu.60.
Procurator admittitur in causa criminali pro reo constituto in carceribus. ib.n.61. & seq.
Procurator admittitur in causa criminali quando proceditur cōtra mortuum. ibi.65.
Idem quando proceditur contra vniuersitatem. ibi.66.
Idem quando quæritur de nullitate sententiæ latæ. ibid.66. & seq.
Procurator potest interuenire in causa criminali, parte nō opponēte. ibid.79. & seq.
procurator reuocans tempore depositionis, an testificari possit. 3.44. nume.10.
Limita & declara vt ibid.nu.11. & seq.
procurator non habet exercitium mandati, nisi receptis literis mandati. 3.146.nu.28.
Limitatur multipliciter. ibid.29. & seq.
procurator an possit domino suo stipulari. 3.163.nu.110.
Quod declara & intellige, vt ibid.
procurator mulieris, an eadem solennitates teneatur in cōtractu adhibere, & prout ipsa mulier tenetur. 3.321.nu.32. & seq.
procurator quantumcunque generali mandato creatus, nunquā quid quam ex illius mandati viribus agere poterit, quod vel illiticū sit, vel mandantem alicui pœnæ obnoxium reddat. 2.240.a
procurator siue generaliter ad omnes causas, siue ad vnam litem per sequendam constitutus sit, a sententia contra se lata tenetur appellare. 2.235.b
procurator pro quo dominus satisfecit, an præcisè teneatur defendere dominum. ibid.
procurator prorogare causam de tempore ad tempus non potest. ibi.
procuratorium exemplatum manu ipsius notarij, qui ipsum confecit, facit fidem. 2.235.a
procurator diligenter fines mandati custodire tenetur. 2.233.a
procurator dubium habens mandatum; volens admitti tenetur satisfacere de rato, aliàs iure repellitur. 2.240.b
procurator in capitalibus causis non auditur, nec admittitur. 2.235.a
procurator verè contumax licet non admittatur ad appellandum, nō præiudicat domino, quin possit appellare. 2.234.a
procurator intra decem dies si non appellat, domino præiudicat. to. 2.234.a
procurator si mittatur, vt compareat, & non comparet, dominus dicitur contumax. ibi.
procurator specialis requiritur ad petendum restitutionem in integrum, postquam sententia transiuit in rem iudicatam. ibid.
procurator constitutus à domino, & sibi non constito de mādato, gesta per eum tanquam per falsum procuratorem, non valent. ibid.
procurator si fit constitutus ad talem, vel talem actum, & posteà sequatur clausula, quòd promittit habere rata omnia gesta per procuratorem, illa verba generalia ponuntur ex superabundanti. ibid.
procuratori non potest petere salarium in causa propria, potest tamē per modum interesse & damni. ibi.
procurator generalis potest agere actione iniuriarum. 1.527.a
procurator ad lites, & causas constitutus, ante litis contestationē substituere non potest. 2.234.a
procurator faciens actum simpliciter, intelligitur facere procuratorio nomine. 2.241.b
procurator citandus est, & non dominus principalis, quando ipse procurator & non dominus litem fuit contestatus, sed si procura. non fuit litem contestatus, tunc vterque ipsorum citari potest. tomo 2.234.b
procurator, qui solutionis recipiendæ facultatē habet cū clausula, vt in prædictis & circa illa liberam administrationem obtineat, dilationē solutionis debitoribus summo iure largietur. 2.234.b, & 240.a
procurator, qui ad aliquam causam simpliciter constituitur, & in ea succumbit, appellationem ritè interponere tenetur, quamuis illam prosequi non cogatur. 2.240.a
procurator quando constitutus ad talem & talem actum, deinde subiicitur clausula, quòd promisit habere rata quæcūque gesta per eū, an per talem generalitatem dicatur habere mandatum cum libera ad omnes causas & actus? 2.240.b
procurator potest in criminalibus interuenire ad proponendas exceptiones dilatorias, seu declinatorias aut alias, quæ ante litis contestationem proponi solent, vt quod accusator sit infamis, excommunicatus, aut aliàs inhabilis ad accusandum. 2.237.a
procurator potest in criminalibus pro reo interuenire, si reus est præsens in iudicio, vel ex illa causa carceratus. 2.237.a
procurator potest in causis criminalibus interuenire, si veniret pœna pecuniaria, & non corporalis, imponenda. 2.237.a, & 238.b
procurator generalis non potest facere actum, per quem dominus cadat in pœnam. 2.239.b
procurator fisci. Si dominus sciat causam agitari per falsum procuratorem, nec contradicat, tibi præiudicant gesta. 2.239.b
procurator nō potest obicere exceptionem excommunicationis cōtra aliquem, nisi habeat mandatum speciale ad hoc. ibidem
procurator an ex officio iudicis salarium petere possit. 3.126.nu.1.
Quid si principalis fuisset habiturus aliū procuratoré sine salario? ibi.nu.3

V triusque Iuris Opiniones.

procurator constitutus ab Vniuersitate an sit idoneus in causis singulorum de Vniuersitate. 3.390.nu.7.
procurator destinatus ad vendēdū potest omnia facere quæ de cōsuetudine in cōtractu emptionis & vēditionis interuenire solēt. 3.365. nume.20.
Ampliatur pluribus modis. ibi.21. & seq.
procurator non admittitur vbi pro crimine venit imponenda pœna corporalis. 3.421.nu.1.
Ampliatur multis modis. ibi.nu.2. & seq.
Limitatur. 3.422.nn.23.
Quid in coniuncto? 3.421.nu.2.
Quid in accusatore? ibid.3. & seq.
Quid si per statutū sit pœna corporalis in casu, in quo de iure cōmuni sit imposita pecuniaria & è contra? ibid.5.
Quid si pœna corporis afflictiua sit leuis? ibi.8.
Quid si agant de pœna solius relegationis. 3.422.nu.9.
Quid si pœna criminis sit pecuniaria, & non soluente delinquēte transeat in corporalem. ibid.13. & seq.
Quid si pœna corporalis vel pecuniæ sit arbitraria Iudici. ibi.19.
Quid si iudicium deducatur per viam inquisitionis. ibid.23.
Quid si innocentia accusati sit notoria. ibidem
procurator dominus litis. Etiam per primum actum contradictorum quem in iudicio facit procurator interueniens post litem contestatam cum principali efficitur dominus litis, & instantia transit dedomino in procuratorē, qui hoc ideo poterit aliū substituere. 2.238.a
procurator sine speciali mandato potest petere restitutionem in integrum incidenter, licet non principaliter. 2.239.b
procurator non potest expelse renunciare appellationi à se interpositæ, licèt sit dominus litis, sed tacitè sic, non prosequendo appellationem. ibidem
procurator ad rem certam vendendam creatus, nisi mandato forma venditionis ac precij quātitas explicetur, nō poterit suas vices alij demandare. *ibid.
procurator falsus. Gestum per falsum procuratorē in auditorio principis, non potest per dominum ratificari propter detestabile vitiū obreptionis in eo auditorio commissum. 2.238.a
procurator constitutus ad agendum & defendendum, ac appellandū, censetur constitutus etiam ad secundam appellationem. ibidem
procurator citandus. Si principalis citatus in principio causæ compauit per procuratorem legitimè constitutum, qui litem inchoauit, & ex post citetur idem principalis, ad aliquem articulum vel actum in ipsa causa, non tenetur comparere. ibid.
procurator non potest sine speciali mandato aut generali cum libera iurisdictionem prorogare. ibidem
Si procurator à iudice fuit admissus in causa criminali, cum non debuisset admitti, nec fuit de hoc obiectum per partem, non per hoc vitiatur processus. ibidem
Procurator plurium nomine nec suam, nec suorum iniuriam vendicā tium constitutus, accusationem iure prosequetur, licèt ipsimet constituentes reo id opponente nequeant. 2.231.b
Procurator regulariter appellare non tenetur, cum indubio pro sententia præsumatur, & propterea in dubio si non appellauit, sibi nō imputatur. 2.238.a
Procurator habens mandatum ad exigendum, potest etiam recipere solutionem. 2.241.b
Procurator si mandati formam, ac fines sciente domino egrediatur, domino ipsi proculdubio nocebit, atsi nullum mandatum præcesserit, tantumque domini & scientia & taciturnitas proponatur, lōgè aliud ius erit. 2.240.a
Procurator generalis cum libera potest expedire omnes casus & causas in quibus etiam speciale mandatum requiritur. 2.241.q
Procurator licet appellare teneatur, non tamen appellationem prosequi tenetur. 2.236.a
procurator sufficiens aut illegitimus, est nullus. 4.293.b
Procurator. Si pupillus cum authoritate tutoris constituit procuratorem secundum formam. I. neque. C. de procu. solus tutor illum poterit renocare. 2.236.b
Procurator licet in appellatione ab interlocutoria etiam si ad vnam tantum causam datus sit tenetur appellationem prosequi, cùm veniat incidenter ad ipsam causam principalem. 2.236.a
Procurator licet interuenire non possit in casibus in quibus absens possit damnari, illus tamen admitti debet ad iudicium quādo vult ostendere innocentiam vocati non comparentis 2.242.a
Procurator non solum in publicis criminibus non admittitur, sed etiam in priuatis delictis. 2.236.b
Procurator an possit in criminalibus admitti quotiescunque absens diffinitiuè condemnari potest. 2.236.b
Procurator generalis nō potest facere actum, per quem dominus cadat in pœnam. 2.233.b
Procurator fisci, quando venditur res fiscalis, non potest habere fidē de præcio, vt dominium transferatur. ibidem
procurator non tenetur appellationem perfequi à sententia definitiua, secus ab interlocutoria, nisi alias interlocutoria esset tractanda in loco remoto. ibidem
Procurator ad resignandum ex causa permutationis etiam cum iuramento, potest renocari. ibidem
Procurator si ob paupertatem in scriptis non appellauerit, excusatur, cum non potuerit solutere advocato & scriptori, nec arctatur ad appellandum viua voce, cum sibi in sua electione. 2.236.a
Procurator ad certum actum tantum datus, puta ad recipiendū libet lum, vel audiendam sententiam, non tenetur appellare, quia eius mandatum eousque non se extendit. 2.236.a
Procurator eo casu quo non tenetur appellationē interposità prosequi, neque potest eam si vellet prosequi vt procurator, sed vt quilibet alius de nouo potest admitti. 2.236.a
Procurator per litis contestationem efficitur dominus litis 2.233.b
Procurator per traditionem actorum vel iurium quis censetur constitutus, & tanquam procurator admittitur, saltem cum cautione de rato. 2.233.b
Procuratorem posse interuenire in causa criminali, quando ex forma statuti procedi potest contra absentem, non quidem ad omnes actus iudiciarios, sed ad allegandas causas absentiæ idem ad docēdum de innocentia, de priuilegio suo, vel incompetētia iudicis, & similibus. 2.241.a
Si in causa criminali interuenit procurator, nec fuit oppositum, vt lere iudicium. ibid.
Stante statuto, quòd in causa criminali non possit interuenire procurator, admittendum tamen instructorem ad docendum de innocentia. ibid.
Procuratoris reuocatio in his quæ requirunt perseuerantiam consensus, nec siue iussu præsentis domini sortiri possunt effectum, siue in timetur & peruenial ad notitiam partis, siue non, semper impediet actum. 2.237.b
Procuratorem posse iurare de calumnia in animam domini, si habeat ad id speciale mandatum. 2.241.b
Procuratoris reuocati & certiorati gesta quamdiu iudex vel aduersarius reuocationem ignoret, valent & tenent & domino præiudicant. 2.237.a
Procuratorem fines mandati egredientem, qui scit, nec contradicit, videtur consentire & ratum habere. 1.237.b
Licet procurator qui litigauit, non pariatur executionem sententiæ, poterit tamen conuenire ex stipulatione & promissione sua de iudicatum soluendo. ibid.
procuratorem constituere nemo cogitur. 2.234.a
Procuratoris reuocati gesta, an & quando valeāt vel non. 2.237.a, & b
Si procurator citatus vel assignatus per contumaciam venire neglexerit, adhuc poterit dominus appellare, maximè si procurator non fit soluendo. 2.237.b
procuratoris reuocatio. Et si constituens procuratorem in mandato promiserit & iurauerit non reuocare, potest tamen illum reuocare. 2.238.a
procuratoris mandatum. Regulariter mandatum procuratoris potest etiam per testes probari. 2.238.a
procuratoris reuocatio iudici tantum intimata ignoráte aduersario, postea gesta ipso iure reddit nulla, quia iudex scienter ferret sententiam contra personam non legitimam. 2.237.b
procuratoris officium vilissimum est, & similiter non publicum, sed priuatum est. 2.235.a
procuratorem ad causas infamem constitui posse ciuilis iuris censura non prohibet. 2.234.a
procuratoris mandatum potest probari per testes. 2.235.a
procuratores quæ ex causis aliorum solicitè procuratis quæsierit, nō castrensis peculij, sed aduentitij vicem, ac rationes subeūt. 2.240.b
Procuratorem sine speciali mandato compromittere non posse. to. 1.119.b
procuratoris falsi gesta non possunt post defectum mandati oppositū rata haberi. 2.240.b
p procuratoris cōfessio pecuniam mutuo acceptam eius nomine confitentis, qui illam mutuo accipere ipsi imiunxerat, nō efficiet, vt mādator conueniri possit. ibidem
procuratoris mandatum plene probari debet, ibidem
procuratorem non valens constituere, excusatur. 2.236.a
Vbicunque à iure vel statuto requiritur pro forma proprium iuramentum, non sufficit iurare per procuratorem, etiam cum mandato speciali. 2.233.b
procuratorium mandatum non solùm per expressam confessionē mādati & procurationis, sed etiam per traditionem instrumenti indu citur. 2.236.b
procuratorium debet probari plenè. 2.235.a
procuratorium si dicat, quod constituens promisit ratum, quicquid legitimè factum fit, est nullum. ibidem
procuratorium si habet clausulam, quòd procurator possit facere omnia ea, quæ possit dominus, si fuisset præsens, censetur habere mādatum cum libera. ibidem
prodigus æquiparatur pupillo. 4.199.b
Prodigus publicus, vt prodigus iudicatus habendus est. 4.210.a
prodigus notorie rediens ad sanos mores, ipso iure definit esse sub cura absque Iudicis facto. aliàs opus est sententia. 2.242.a, & 243.a
Prodigus quantumcunque notorius, potest contrahere & alienare an tequam bonis interdicatur. 2.242.a, & 243.b
prodigus est inhabilis ad testandum, adeò vt etiam ad pias causas non possit testari. 2.242.a
Prodigus licet æquiparetur furioso in omnibus, non tamē in delictis. ibid.b
prodigus antequam ipsi interdicta sit bonorū suorum administratio per iudicem, potest testari. 2.242.a
prodigus citandus est in datione curatoris. 2.242.a
Prodigus à bonis capessendis exactus, pœnas nihilominus ob delicta instar cuiusuis luet. 2.243.b

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index in Communes

prodigus nõ excusat de delictis,sed punitur,vt quilibet alius.2.243.a
prodigus cui bonis interdictum est,sicut nec furiosus testari non potest,etiam ad pias causas,ex quo bona alienare non potest.2.243.a
prodigus & furiosus in omnibus & per omnia non conueniunt, qui a furioso statim per legem est interdicta administratio,sed prodigo etiam notorio,& manifeste non interdicitur administratio per legem,sed per iudicem. 2.242.a
prodigo minori dari curatorem,vt minori, non vt prodigo. 2.438.a
prodigus,Minorem declarari posse prodigum etiam non interdicta administratione bonorum. 2.438.a
An si cui interdicatur bonis tanquam prodigo, qui reuera prodigus non est,valeat interdictio,& curatoris datio. ibidem
prodigum notorie & manifeste si non interdicta sit ei administratio, ipso iure posse contrahere,obligari & alienare: nisi manifeste prodigus contrahat in vsum notoriæ & manifestæ prodigalitatis. ibidem
Prodigum ex contractu celebrato sine curatoris authoritate & consensu,ne iuratum quidem teneri aut obligari ad obseruantiam iuramenti. 2.438.b
prodigum ex delictis obligari.Atque delinquentem indignum esse fauore. ibidem
prodigus delinquens postquam ei bonis interdictum fuit,puniri ob tale delictum commissum non potest & sic ad mortem naturalem propter facinus commissum damnari nequit aliquo pacto post bonorum interdictionem. 2.242.a
prodigus est,qui neque modum,neque finem habet in rebus expendendis. 2.242.b
prodigus notarius,si ante interdictionem contrahat,potest eius curator aduersus illos contractus restitui. ibidem
prodigo filio,an pater cui legitimam vel aliquid in peculium assignauit,si illam ludendo dissipauit,rursus aliã assignare teneatur.2.242.a
prodigo exemplariter, perinde atque furioso subuitui recte potest. 2.243.a
prodigo non interdicit administrationelex, sed iudex. 2.243.b
prodigo etiam notorio non est ipso iure per legẽ bonis interdictum: sed requiritur sententia iudicis declaratoria. 2.242.a,& 243.a
proditor siue contra dominum,siue contra alium priuatur. 1.377.b
proditor quis. 1.377.b
proditor punitur pœna capitis,tanquam reus læsæ maiestatis.2.243.b
producens instrumentum,vel scripturam potest interrogari, an eo vel ea vti vult pro vero,vel vera,vel ne. 2.243.b
producens libellum ineptum debet in expen.condemnari 2.55.a
producens scripturam potest ab aduersario illam de falso redarguere volente interrogari an ea vti velit. 3.418.nu.1
profitens sub conditione,vt possit bona retinere,vitiatur professio. 2.244.a
professio minoris,ante legitimam ætatem facta iuxta capitulum primum de regulis iur.in sexto,est ipso iure nulla,etiam si ipse minor fit discretus. 2.243.b
producens aliquos testes,si postea dicti testes contra eundem per aduersarium producantur, non poterit amplius ille contra eorum personas excipere. 2.384.b,& 410.a
prohibita alienari longissimo tempore præscribentur. 2.244.a
prohibens aliquem testari incidit in crimen falsi. ibidem
prohibere potens delicto,nec prohibens,non ideo præsumitur assentire delicto:nec habet indicium contra se ad torturam. ibidem
prohibitus alienare an possit hæredem instituere. 3.267.a
Quid si prohibita fit alienatio extra certum genus personarum? ibi.2.& seq.
Declaratur multis modis .ibi.3.& seq.
Prohibitus acquirere,non potest,quamuis ab intestato sit successurus, institui,aut ab intestato succedere. 3.258.n.18.
prohibitus sub pœna certum officium exercere,non incurrit pœnam, si illud motu proprio consequitur. 3.399.nu.96.
prohibitus alienare,non impeditur sibi venientes ab intestato instituere,licet non sint de familia:sicut non prohibetur etiam successio ab intestato. 2.244.a
Prohibito vno censetur prohibitum omne illud, quod sequitur ex eo siue sit consequens,siue sit antecedens. ibidem
prohibitus sine certa causa aliquid facere,si causam illam interuenisse asserat,fidem non merebitur,nec actus idcirco valebit. ibidem.
prohibitus vendere,non vendetur prohibitus locare. ibidem
prohibit⁹ aliena. i potẽtiorẽ põt aliena. i filiũ q̃uis potẽtioré.1.430.a
prohibitus extra familiam alienare,prohibetur testari & heredem instituere. 2.244.a
Prohibitus vltra petere quàm reliquerit testator,an cum bona conscientia possit retinere per ius accrescendi,&c. 1.619.b
prohibitio testatoris ne domus vel prædium alienetur,an transeat ad hæredem. 2.474.b
prohibitio facta filio non censetur facta nepoti. 2.244.a
prohibitio de non alienando,tanquam odiosa facta filiis non extendi tur ad nepotes. 2.146.b
prohibitio testatoris concurrens cum prohibitione legis est potẽtior quàm si sola esset. 2.244.b
prohibitio alienationis quæ cum generali bonorum hypothecha in contractu incerta est,ius alienandi non tollit. 2.241.b
prohibitio facta filiis,non censetur facta nepotibus,quando testator prohibet alienationem per filios suos.volens apud eos bona cum honore,& vtilitate eorum conseruari. ibidem
prohibitio alienationis facta per patrem filio,solum in ipso filio pro cedit & nõ trahitur ad nepotem,licèt aliàs filiorum appellatione veniant nepotes ibidem
prohibitio alienationis dicitur personalis,quando certa persona prohibetur simpliciter alienare,nec trãsit de persona in personam. to. 2.244.b
prohibitio alienandi extra familiam non inducit tacitum inter eos fideicommissum,qui in familia censentur:sed illud tantùm efficit,vt res fideicommisso comprehensæ anteà vendi nequeant,quàm gentiles monici sese nolle emere renuntient. ibid.
prohibitio alienationis sine causa,nisi fiat in fauorem certæ personæ, non valet. 2.244.a
prohibitio alienationis facta in contractibus,& sic per pactum inter viuos,si quis contrafaciat,non impedit translationem dominij.to. 2.244.a
prohibitionis dispositio generaliter,& in cternum exaudiri debet.to 2.244.b
prohibitionem nominatim in hæredem factam,veluti,Titium hæredẽ prohibeo,ad alios hæredes non extendi.Nisi testator adiecerit,velle se talẽ rem,vel fundum in familia remanere:vel de nomine,aut genere suo,vel gente non exire. 1.482.a
promittens quod cum duobus equis accommodatis faciat quod habeat tres,obligatur ad quinque:secus tamen si dicit & promittit q̃ habeat tres non exprimendo nisi vnam summam,tunc non fit coaceruatio. 2.245.b
promittens factum suum , non videtur comprehendere factum tertij licèt heredis sic. 2.246.b
promittens stare definitioni offensi circa æstimationem iniuriæ eidẽ illatæ,tunc erit locus arbit.boni viri,nec præcisè mandabitur exequutioni quod offensio visum fuerit. 2.245.b,& 246.a
promittens se curaturum, & acturum factum alterius,non est necessaria interpellatio. ibidem
promittens de contrahendo matrimonium cum vna ex filiabus Titij, si postea cognoscat vnam ex illis,transit in matrimonium promissio cum illa. ibid.
promittens facere contractum in quo sola voluntas contrahentium sufficiat, obligat eum,vti ex contractu facto. ibid.b
promittens vendere,si rem habeat,non liberatur soluendo interesse, sed cogitur rem tradere. ibid.
promittens de soluendo in quocunque loco,potest pœnitere,secus si promisit se conueniri,quia potest pœnitere. 2.246.a
promittendi verbum tam publicæ,quam priuatæ scripturæ infertum in re dubia stipulationem præ se fert. ibid.
promittens aliquem non offendere,pace facta,non dicitur pax rupta, ex offensione ob nouam causam. ibid.b
promittens in instrumento se staturum circa expensas dicto creditoris(vt sæpè fit)obligatur soluere facta declaratione per creditorẽ, ibidem a
promittens de suo facto,dato,& cesso,tantum intelligitur promittere de facto prædecessoris sui,item hæredis. ibid.b
promittens donare potest conueniri,vt donet. 2.245.b
promittens de contrahẽdo cum vna ex filiabus Titij,si postea cognoscat vnam,transit in matrimonium promissio cum illa. 2.246.b
promittens præsentare reum sub pœna infra certum tempus,quod sit minus sex mensium,non statim incidit in pœnam,nisi vltra tempus statutum denetur sibi alij sex menses,etiam si in promissione interueniat iuramentum. ibidem
Si promissor sol dr seruitutis decessit relictis pluribus hæredibus,nõ potest vnus constituere seruitutem in fundo communi,nisi aliis cõsentientibus. ibid.
promittere dare,& soluere,in quibus sint paria. 4.216.b
promittere non potest,qui dare,vendere,aut alienare non potest.ibid.
Siquis promittit se facturum & curaturum quòd aliquis ratificabit, requiritur interpellatio ad hoc,vt constituatur in mora. 2.130.a
promittens se facturum,& curaturum,& sic factum alienum,si fecerit,quicquid potuit,non tenetur ad principale factũ,nec ad interesse. 2.245.b
promittens non mouere quæstionem,non adimplet promissum si moueat,etiam ante litem contestatam ibid.
Quid iuris,si quis promittat sese obligaturum ad decem. 1.225.a
An ille qui promisit commodare caltrum contra omnem personam, teneatur commodare contra sei ipsum? 1.326.a
promittens soluere certo loco,si non satisfecerit solutioni,vbi possit & debeat conueniri. 1.434.b
promittens scienter id ad quod non tenetur,obligatur. 1.514.a
Secus si ignoranter. ibidem
promittens præsentare aliquem infra octo dies sub pœna,non incidit in pœnam nisi fuerit requisitus de præsentando. 1.402.a
Qui promittit decancellari faciendo instrumentum, videtur pacisci de non petendo. 1.553.a
promittens soluere certã quantitatẽ cum iuramento,cõpensando postea cum suo creditore,non videtur liberatus à periurio. 1.602.a
promittens cum iuramento se facturum & curaturũ aliquid sub pœna,si fecerit quãtù in se fuit,& quod potuit,excusari à pœna.1.619.a
Quatenus teneatur,qui promisit,ac iurauit facturum, curaturumque se vt vxor sua paternis,maternisque bonis renunciet. ibi.
promittens obligationem,pro obligato habetur. 4.211.a
Si promitto soluere id quod Titius debet,an videar vti fideiussor promisisse. 2.156.b
promittens facere consentire,alias teneri ad pœnam,si facit omnem diligentiam vt ille consentiat,pœnam euitat. 3.155.nu.1.
Limita

Vtriusque Iuris Opiniones.

Limitatur.ibid.8.& seq.
Quid si promiserit cum effectu facere consentire?ibid.8.
Quid si dictũ sit,q̃ faciẽdo quicquid posse,an non excusetur? ib.9.
Quid si dictum sit,quòd illo non faciente soluat de suo pœnam,vel interesse?ibid.11.
Quid si iudex renunciauit omni iuris & legum auxilio?ibi.nu.18.
Quid stante iuramento?ibid.20.
Promittẽs aliquẽ repræsentare toties quoties, an liberetur facta bina repræsentatione. 3.428.nu.1.
Quid si dictum sit pluries & pluries?ibid.6.
Quid si dictum sit semel & pluribus vicibus?ibid.8.
Promittens facere cõsentire aliquem qñ erit legitimæ ætatis,an constituatur in mora absque alia interpellatione. 3.171.nu.32.
promissio ob turpem causam , ne quis scilicet iniuriam faciat,vel vt faciat,vel si iniuriam fecerit, vel si non fecerit,nulla ipso iure prorsus est. 2.244.b
promissio ex causa donationis facta post mortem,est valida. 2.244.b
Promissio omnium bonorum post mortem,nõ facta mẽtione de præsentibus,nec de futuris,valet. 2.244.b
promissio facta per verba generalia,& adulatoria non inducit obligationem aliquam. 2.245.a
promissio ob turpem causam , ne quis scilicet iniuriam faciat,vel,vt faciat,vel si iniuriam fecerit,vel nõ fecerit,est prorsus nulla.2.245.a
promissio de non offendẽdo intelligitur rebus sic stãtib.& aliqua causa non superueniente. ibid.
promissio coacta,promissio nulla est. 4.175.a
promissio iudicialis.Ad factũ præcisè quis cogitur,nec liberatur præstando interesse in iuqicialibus promissionibus faciendi, seu quando factum iudicio promittitur. 2.245.a
promissio scienter facta,etiã fine aliqua causa discreta vel specificata, videtur facta animo donandi. 1.207.a
promissio facta sine causa,etiam per stipulationẽ in dubio non valet, nisi appareat quod fuit facta animo donandi. 2.244.b
Promissio de non offendendoneque per me,neque per hæredem meũ, vno ex hæredibus contrafaciente,pœna cõtra omnes committitur pro portione hæreditaria. 2.245.a
Promissio facti alieni etsi valeat,quando pœna esset adiecta vel interesse, tamen excusabitur promittens à pœna,si omnem curã & diligentiam,quæcunque adhiberi posset,adhibuerit , & quod potuerit fecerit. ibid.
Promissoni factæ fine causa,non statur,nisi debitum probetur.2.244.b
Promissio,quæ absque causa fit,nullius est momenti. ibid.
Promissione de securum faciendo,vel dando centum,statimad id quis conueniri potest,vt cuitetur circuitus. 2.246.b
Promissionem impunitatis reo ad eruendam veritatem iudex facere potest. 2.245.a
Promissionem de constituenda dote habere eundem effectũ, ac si dos esset constituta. 1.225.a
Vbi promissio est nulla,ibi nec mora considerari potest,nec sequi liberatio.
Promotor criminis an possit appellare. 2.128.a
Pronunciandum est contra fiscum in dubio,quando fiscus agit ex causa lucrativa concernente delictum. 3.428.nu.5.
Proœmium statuti & constitutionis,etiam pœnalis dat causam finalẽ & rationem. 2.247.a
Proœmium generale,etiam si postea sequãtur verba specialia,facit,vt dispositio censeatur generalis. ibid.
Ex proœmio sumitur causa finalis statuti,quia causa proœmialis dicitur causa finalis. ibid.
propter propinquitatem & vicinatem in diuturno tẽpore præsumitur scientia & patientia. 1.62.a.b
Propositio inepta si non sit necessaria,non vitiat actum aut libellum. 2.247.a
propositum in mente retentum nihil operatur. ibid.
propria res est in qua quis commodum & damnum capit. ibid.
Proprium nemo dicat quod commune est. ibid.
Propria auctoritate dominus vasallum feudo priuare non potest,sed debet præcedere sententia declaratoria, feloniam vel culpã priuatione dignam,esse commissam. ibid.
Proprietas superueniens,leganti emphyteosim,non cedit legato. 2.24.a
Proprietarium se dicens,aut proprietatem ad se ipsum pertinere affirmans,succumbet,si dominium duntaxat vtile sibi competere probauerit. 2.247.a
Propulsandi verbum,quam vim habeat,& potestatem. 1.175.b
Prorogare iurisdictionem non sui iudicis potest laicus in habente cõ similem iurisdictionem,vt in habẽtem merum mistumque imperiũ. 2.247.b
Prorogantes iurisd.episcopi tenentur stare eius iudicio,si eum sponte elegerunt. 1.625.a
Prorog.iurisdictionis in criminalibus locum non habet. ibid.
Prorogatio iurisdictionis in dubio non præsumitur,sed ignorantia.2.247.b
Prorogatio licet compromissi per arbitratores fieri possit, tamen nõ valet,nisi partibus fuerit intimata. ibid.
Prorogatio non habet locum vbi per inquisitionem ex mero officio proceditur. 2.148.a
Prorogatio dicitur durante primo termino. 3.108 nu.1.
Ampliatur multis modis.ibid.2.& seq.
Limitatur. 3.109.nu.17.& seq.
Prorogatio simpliciter facta,censetur facta cũ eisdem conditionibus & qualitatibus existentibus in primo actu. 3.108.n.4
Ampliatur multis modis?ibi.2.& seq.
Quid in materia pœnali?ibid.8.
Quid in censuris?ibi.10.
Quid in iuramento?ibi.11.& seq
Quid in excommunicatione.ibid.13.
Quid in qualitate fauorabili? 3.109.n.17.
Quid in dilatione? ibid.22.
Quid in præiudicium tertij? ibi.24.
Quid in his,quæ requirunt scripturam? ibi.20.
prorogatio in causa criminali non ligat manus proprio iudici,quin possit cedere possit contra deliquentem. 1.625.a
prorogatio iurisdictionis ratione contractus licet facta sit, tamen cõ trahens conuentus alibi nõ potest declinare forũ,si alia ratione ibi fortitur domicilium. 1.625.a
prorogatio iurisdictionis in causa app.fieri non potest. ibid.
prorogatio afficit iurisdictionem vt sapiat illam naturam quam prius habebat. 1.625.a
prorogatio iurisdictionis tam delegatæ quàm ordinariæ,pòt fieri de re ad rem,siue de causa ad causam. 2.247.b
prorogatio potestatis arbitri,perinde atque cuiuslibet aliæ iurisdictionis,licet arbiter non tam iurisdictionem quam notionem habeat, potest prorogari,cum dependeat ex consensu partium. tom.2. 247.b
prorogatio iurisdictionis delegatæ de loco ad locum semper procedit cum nocõ partes expresse consentiant ; nisi ex priuilegio cum limitatione esset concessa , quo casu non licet egredi limites huius iurisdictionis. 2.247.b
prorogatio iurisdictionis non potest fieri causa inquisitionis, cum nõ adsit actor & reus. Et sic personæ necessariæ ad prorogationem. 2.248.a
prorogatio iurisdictionis non inducitur per comparationem rei coram iudice incompetente per inquisitionem procedente. tom.2 228.a
prorogatio iurisdictionis fieri potest, etiam in criminalib. etiam si fit mera & mixti Imperij,dummodo fiat in eum,qui similem habet iurisdictionem. 2.247.b,& 248.a
prorogatio non dicitur elapso primo termino. 3.110.nu.
An pliatur & limitatur.ibid.& seq.
prorogatio facta a iudice tempore finito,licet non valeat in vim prorogationis,valet saltem invim nouæ concessionis. 3.109.nu.5.
Quid in prorogatione partium? 3.110.n.6.
prorogatio non potest fieri ad maius tẽpus in primo termino cõprehensum. 3.110.n.1.
prorogationem causæ de tempore ad tempus per procuratorem fieri posse. 2.247.b
prorogationis renocatio.Rusticus,mulier &miles possunt tacitam iudicis prorogationem factam litigando coram eo renocare etiam vsque ad sententiam. 2.248.a
protestantis expressus consensus requiritur ad hoc quòd ei præiudicet regulariter. 2.249.a
protestans poterit per iudicem tanquam contumacem expurgari. 2.248.b
protestatio domini recipientis pensionem temporis futuri saluo iure expulsionis,si emphyteuta tacet,nihil valet,cum protestatio sit cõtraria facto. 2.249.a
protestatio declarat voluntatem & sententiam nostram. 2.249.a
protestatio potest fieri vbicunque,etiam in ecclesia. 2.249.a
Protestatio,Mentiris,salue honore tuo,vel es falsarius,non suffragatur protestanti,quominus de illata iniuria teneatur. 2.248.a
protestatio declaratoria animi,per quam nemo grauatur,non requirit præsentiam alicuius dummodo fiat taliter,quod possit de protestatione apparere. 2.248.b
Si fiat protestatio de non contestando litem & postea , respondeatur non reiterata protestatione receditur ab ea. 2.61.b
protesta tio facta in contractu dicens,q̃ non vult consentire,vitiat cõtractus. 2.248.b
protestatio facta per profitentem , vt possit bona retinere,vitiatur. 2.248.b
protestatio simpliciter facta intantũ in actu operatur,qui tunc vel stat cum explicatur. 2.249.a
protestatio simpliciter facta nihil operabitur, nisi actus is,de quo fit, tunc temporis,cùm fit , vel in continenti explicetur,siue actus ille ab vnius voluntate,siue à libero plurium arbitrio pendeat.tomo 2. 248.a
protestatio de reuocando factum illicitum , non reuocat facientem: quoniam statim actu consumato quæ fiunt est ius parti. 2.248.a
protestatio ob metum potentioris fieri potest etiam clandestine, & nihilominus valet talis clandestina protestatio. 2.248.b
protestatio non est necessaria,sed vtilis metum passo. 2.248.b
protestatio contraria actui non reuocat protestantem. 2.249.a
protestatio contraria præsumptionis iuris,& de iure,tollit ipsam præsumptionem sicut confessio. 2.248.b
Protestatio vnius ex contrahentibus matrimonium,quod non intendit consentire,etiam si verba proferat altero nesciente,non valet matrimonium. 2.248.b
Protestatio respondentis libelle,& dicentis,quòd non facit animo litem contestãdi,operatur,quod si ex alium intellectum interpretatur,vt pura animo inferri adiudicem & nõ contestandi. 2.348.
Protestatio sola nõ obstat metui:sed requiritur probatio metus.2.248.b

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index in Communes

Protestatio est denunciatio cum testatione facta. 2.248.a
Protestatio si præcedit actum,qui dependet de sola voluntate protestantis,non videtur defertaSecùs tamè,si dependeat cum voluntate tertij. 2.248.a
Protestatio ob metum facta non est reiterauda,nec per actum sequentem dicitur metus purgatus. 2.108.a
Et protestatio incont.facta,probat metum durare. ibi.
An sufficiat probare per testes fuisse protestatum coram vno. ibid.
Protestatio superueniens non extenditur ad actum factum ex interualo. 2.248.b
Protestatio potest fieri in ecclesia. 1.237.a
Protestatio facta per emphyteutam in alienatione rei emphyteuticæ, videlicet sine prætudicio domini,non releuat protestantem. tom.2. 248.a
Protestatio post actum perfectum super dependentibus à sola voluntate protestantis vitiatur,& valet actus. ibid.
Protestatio quæ fit quotidie in productione instrumenti,ſ. quantum pro se facit,& non in aliis,operatur,quòd in aliis iudex non possit se fundare. 2.248.b
Protestatio facta per mulierem cum iuso de non alienando rem dotalem,si postea fiat alienatio,etiam cum iuramento,& ignorante recipiente alienationem,valet protestatio. ibid.
Protestationi inhibitoriæ ne fiat illud,ad quod tenetur, non est parendum,nisi veritas causæ ostendatur per instrumentum. 2.249.a
An autè protestatio facta per vxorē in absentia mariti aliquid operetur. 2.196.b
De protocollo,vide 1.331.a
Prouincia aucta,& augmentata accessoriè comitatu vel regno, ita qđ sit vnum regnum cum primo,vel vnus comitatus: regulatur secundum statuta,& regulas ipsius regni,vel comitatus, & eisdem statutis,legibus,& priuilegiis est gubernanda,quibus gubernatur regnū ipsum,& comitatus. 2.318.b
Prouisio hominis facit cessare prouisionem legis. 3.331.nu.1.
Ampliatur & limitatur.ibid.2.
Quid in prouisione ordinaria de iure communi?ibid.4.& seq.
Quid in dote? 3.232.nu.10.
Prouisio legis si venit ad supplendā prouisionē hominis, non tollitur per hominis prouisionem. ibid.18.
Prouisio hominis facit cessare prouisionem legis. 2.249.a
Prouisio facta in casum mortis naturalis,extenditur ad casum mortis ciuilis. ibid.
prouisio sine causa ineficax est. ibid.
prouisio facta in casibus separatis,non porrigitur ad eosdem casus simul coniunctos. ibid.
prouisio ordinaria generalis legis non tollitur per prouisionē specialem hominis. ibid.
prouocatus qui deliquit regulariter non excusatur. ibid.2,& b
In prouocato ad iram,non esse certam animi deliberationem.to.1. 176.b
proxenetanō est testis integer,nisi vtraque parte cōsentiente.tomo 2. 249.b
proxeneta seu mediator inuita altera partium,etiam sponte & volēs testificari non potest. 2.384.b
proxeneta an possit esse testis. 3.54.nu.1.
Ampliatur & limitatur.ibid.2.& seq.
Quid si deponat ad impugnationem actus?ibid.5.
Quid ad probandum contractum vsurarium,vel simoniacum?ibi.6.
Quid in subsidium quando alij testes haberi non possunt?ibid.7.
Quid si fuit adhibitus in testem instrumentarium?ibid.9.
Quid ad probandum matrimonium?ibid.10.
proxenera non dicitur,qui vocauit partes vel testes adcelebrationem contractus. ibid.nu.12.
proximè doctorandus,vel licentiandus,habetur pro doctore,vel licentiato. 4.217.2,& 256.nu.123.
proximè faciendo,pro factis habentur. ibid.
proximi pubertati possunt matrimonium contrahere. 2.98.b
proximitor in renouatione emphyteosis est,qui est magis propinquus et in cuius persona est finita generatio,nō autem respectu primi in uestiti. 3.149.nu.27.
proximiores vbi vocantur in fideicommisso,post mortem alicuius sine liberis,in dubio semper inspicitur proximitas ipsius grauati vltimo defuncti. 2.249.b
proximitas solum attenditur in fideicommissaria substitutione. ibid.
pubes maior factus potest testificari de his quæ vidit ante pubertatē. 2.250.a
pubertati proximus, doliq; capax non solùm ex delicto,verùm etiā ex iuramento obligatur. 2.249.b
pubertati proximus in masculo dicitur,qui est ætatis annorum 10.cū dimidio,& in fœmina quæ excedit nouem annos cum dimidio. to. 2.249.b,& 250.a
publica delicta quando dici,ducique debeant. 2.250.a
Publica vtilitas est præponenda priuatæ. ibid.
Publica delicta sunt,quorū accusatio vel persequtio permissa est cui libet de populo. ibid.
Publicæ salutis & securitatis interest,riuos & cloacas purgari. ibid.
Publica in causa potest fieri ab alio iudice succedente in officium primi iudicis,& non ab alio. ibid.
In publico ædificans sine Principis permissione,&sic non legitimè, & iustè,non facit suum,quia non iure ædificat, cum licentiam nō habuerit à Principe. ibid.
Publicanorum improbum est genus. 2.461.a
Publiciana nunquam datur contra eum qui cum titulo possidet. to.1. 14.a
Publiciana in rem actio totiens in eum defertur,qui rem à non domino adeptus est,quotiens in eundem,si à domino rem nactus esset,dominium trasiret. 2.250.b
Publiciana requirit possessionem vacuam sicut & vsucapio. 2.250.a
Publicantur etiam hodie bona damnatorum ad mortem naturalem. 2.250.b
Publicatur processus in criminalib⁹ offensuis,alias esset nullus:& decernitur copia parti,vnà cum termino ad se defendendum, aliàs esset nullus ipso iure, 2.250.a
Publicatis & confiscatis omnibus bonis debitoris, conueniendum fideiussorem,non facta excussione. 1.400.b
Pudor est fœminis nuptiarum præmia non habere 2.250.b
Puella cui pater assignauit certum quid,& præcepit vt cum illo esset contenta,potest petere suplementum legitimæ. 2.250.b
Si Puella consentiens promittatur vni per verba de præsenti,& alteri 2.promittatur,& etiam tradatur, valet primus contractus. 2.96.b
Punctus punitur loco copulæ. 2.250.b
Puniri quis non potest in pœnis criminalibus , nisi dolus interueniat. 2.250.b
Puniri corporaliter nemo debet,nisi dolus interueniat. 2.250.b
Punitur quis pœna ordinaria, non minus si procedatur ex officio & per inquisitionem,& ita infamatur,sicut si per accusationem procedatur. 2.250.b
Punitur affectus,licet non sequatur effectus:voluntas enim reputatur pro facto. 2.250.b
Punitur ciuis originarius delinquens in loco originis,vbi forum sortitur,absque dubio pœna illatuti loci,vbi fecit delictum. 2.251.a
Pupillam tutor vel curator carnaliter cognoscens, punitur pœna deportationis & confiscationis omnium bonorum. 2.252.b
Pupillus an cogitur præstare iuramentum fidelitatis 1.384.b
Pupillus & etiam eius mater,non admittuntur ad iuramentum in lite: Tutores vero & curatores sic volentes. 2.1.607.a
Pupillus potest præsentare. 1.631.a
Pupillus quando dicatur doli capax. 1.619.b
An Pupillus vel adultus possit remittere iniuriam. 1.527.b
Pupillus doli capax exhæredari potest. 1.316.a
Pupillus & pubes potest iuramento obligari , & inuiolabiliter teneri obseruare,quod iuramento promisit,alias est periurus. 2.252.b
Pupillus infante etiam maior sine tutore in ius vocari nequit. tom.2. 252.b
Si pupillus habet substitutum & mater non requirat prouideri de tutore,an substitutus priue.hæred. 2.88.a
Si pupillus habet tutores leg.an excuse.mater , si non petiit eos vigeri ad administrationem. 2.88.a
pupillus sine impubes,an ad pias causas testari possit. 2.252.a
pupillus ex propria significatione vocabuli,non dicitur decedere intestatus,secùs tamen ex communi vsu loquendi. 2.252.a
pupillus quicquid videt,ignorat. 2.251.a
pupillus in causis ciuilib.regulariter agere,sed incriminalib.accusare non potest. 2.252.a
Pupillus sine tutoris auctoritate in 14.ann.non potest contrahere societatem. 2.251.b
pupillus testari non potest de iure cōmuni,etiam ad pias causas,licèt sit proximus pubertati. 2.251.b
pupillus in causis criminalib.accusare non potest , nisi suam aut suorum iniuriam prosequatur,etiam cū curatore , quia processus esset nullus. 2.252.b
pupillus sine tutoris auctoritate potest facere conditionem suam meliorem,non detrimentosorem. 2.251.b
pupillus naturaliter obligatur. ibid.
pupillus propter defectum ætatis non potest testificari in criminalib. sed pubes factus,bene poterit de his testificari quæ vidit in pupillari ætate. 2.252.a
pupillo vel infante descedēte hæreditatem adita,q̄ eius hæres posset restitui aduersus aditionē omissa exclausula generali,si qua iusta causa esse videbitur,&c.qualiter procedat. 2.252.b
In pupillo vt constituatur in mora,debet ostendi instrumentum tutori. 2.130.a
Quid si pupilli sunt inopes seu egeni,an excuse.mater,à petendo tutorem. 2.88.a
Pupilli & minores æquiparantur. 4.207.a
Pupilli & prodigi alienare possunt. 4.129.b
Pupilli læsi in integrum restitui possunt 4.171.b
pupilli,minores,furiosi,prodigi, nec promittere nec tradere possunt. 4.199.b
pupillum sine tutoris authoritate non posse adire hæreditatem,ne locupletem quidem,aut opulentam. 2.437.a
pupillum non posse esse in iudicio sine tutore.Et ne in criminali quidē iudicio. 2.437.a
pupillo qui mutuat,mutuum reposcere non potest. 4.190.a
pupillum non posse hæreditatem adire sine tutoris authoritate,to.1. 483.a
pupillo non habenti tutorem potest ad litem curator decerni. 2.252.b
Pupillo,qui sine tutoris authoritate adire non pōt,cuique in testamēto tutor datus,tutor esse nequit ante aditam hæreditatem:soli instituto,duplici via consulitur,secundum locorum varietatem.tom.2. 436.a

V triusque Iuris Opiniones.

Quamuis pupillo,vel minori,tutoris,aut curatoris culpa currat tēpus instantiæ,aduersus tamen ipsos tutorem & curatorem,ad id qp ipsius pupilli,vel minoris interest,competit actio. 2.252.a
Pupillum non posse interpellari,neque per interpellationem absque tutoris authoritate in mora constitui. 2.127.a
Purgationem moræ,stricto iure non admitti , vbi propter non solutū canonem,dominovolente res emphyteuticacecidit in commissum: aquius tamen esse admitti. 1.253.a
Purgatio moræ non admittitur vbi aliquid promittitur pro interesse, donec illud interesse soluatur. 2.130.b
Purgationem moræ cessare post litis contesta Item multò magis post sententiam. 2.128.a
Purgatio moræ locum non habet in promissione pœnæ facta cum iuramento. 2.128.b
Purgatio canonica indici non potest,nisi ex causa à iure approbata. 2. 252.b
Purgatio moræ non admittitur in casu l.si quis maior.C.de transac. 2. 252.a
Purgationi moræ locus non est,quando tēpus à lege,vel à statuto prefigitur. 3.86.nu.5.

Q

Quadragenalis præscriptio omnem actionem excludit. tomo 2. 252.a
Quadriennium licet sit assignatum ad petendam restitutionem post completam læsionem:tamen si læsio fit per minus tempus, restitutio est postulanda post lapsum illius temporis. 1.2.a
Quadrimestre tempus datur laico ad præsentandum:ecclesiasticæ autē personæ semestre. 2.252.a
Quæ incontinenti fiunt videntur ineſſe. 3.29.n.1.
Limitatur. 3.30.n.28.
Quid si momentum temporis sit de substantia? ibid.29.
Quæ in continenti fiunt,an dicantur ineſſe verè vel,fictè.ibid.30.& se.
Quæ præcedere debent satis est si incontinenti sequantur. ibid.24.
Quid in his quæ sunt de forma? ibid.25.
Quædam permittuntur extra iudicia,quæ in iudiciis nō permitterentur. 2.253.a
Quædam possum per me,quæ per alium non possum. 1.91d
Quælibet causa ,etiam iniusta,excusat,à delicto,dolo & pœna. tom.2. 253.a,& b
Quæstio seu tortura non est danda,vbi non venit pœna corporis imponenda. 2.255.b
Quæstio facti,potius quàm iuris quæ & quando dicatur. ibid.
Quæstio dominij relata.Etiam agenti cōdictione ex l.si quis cōductionis tit.C.loca,seu possessorio recuperandæ potest referri quæstio domini,quando esset notorium ipsum agentem non habere ius. ibid.
Quæstio mutata.Si quæstio spiritualis incidat in prophanam, iudex secularis de ea cognoscere non potest. 2.253.b
Quæstio incidens.Si quæstioni & causæ summariæ,vt est executio iudicati,incidit alia quæstio non summaria,vt est quæstio proprietatis,tamen debebit quæstio illa incidens sum.mariè decidi,sicut principalis. ibid.
Qualitas in dispositione posita,semper verificari,& attendi debet. ibi dem
Qualitas,quæ alicui fundamentum intentionis est, ab eo necesse est probetur,nec satis erit ipsammet intentionem solam probari ibid.
Qualitas requisita à statuto puniēs,aliquod factum,puta puniēs defloratū virginem honestam,si non probetur qualitas honestatis,locum non habet statutum. 2.254.a
Qualitas quando est fundamentum intentionis,nō solùm sufficit probare intentionem,sed etiam qualitas est probanda. 2.253.a,& 254.b
Qualitas doli à lege requisita à reo,vel accusante est probanda.tem. 2.254.b
Qualitas inhærens personæ principali pœnam auget in auxiliū præstante. ibid.
Qualitas in inquisitione posita si non probetur,reus absoluitur. ibid.a
qualitas statuti etiam criminalis est articulanda & probanda,sine quis agat,siue excipiat. ibid.o
qualitate delicti non probata de consuetudine, condemnatur de principali delicto,de quo est conuictus. ibi.a
qualitas iuncta verbo,intelligitur secundum tempus verbi. 2.252.b
qualitas posita in accusatione,vel inquisitione,debet necessariò probari:alias etiā si probetur delictum sine illa qualitate, nihilominus inquisitus est absoluendus. ibid.
qualitates in libello,accusatione,vel articulis probatoriis adictæ, alterātes actionem vel delictum intentatum, vel quæ necessariò sunt apponendæ,debent probari,alias secus. 2.254.a
qualitates in lege vel statuto expressæ,omnes verificari debēt,ad hoc vt imponi possit pœna illius legis,vel statuti. ibid.
qualitates intrinsecæ præsumuntur,non autem extrinsecæ,nisi probetur. ibid.
quandocunque,hoc verbum licet generale sit, tamen intellectu horis solummodò de tēpore legitimo,videlicet 30. vel 40.ann.intelligitur. 2.255.a
quanti res est,ea est vera rei æstimatio. tomo quarto,pagin. 203.a
quantitas legata simul cum specie pura cum frumento ex tali fundo debet præstari eodem tempore,quo fru.quia simul legata simul præstari debent. 2.20.a
Quantitas certa vt præstetur à principio domino emphyteuseos ,pro primo ingressu,non est de substantia & forma cotractus emphyteutici. 2.255.a
Quantitatem qui in diuersis apochis se recepisse confitetur,nō de eadem,sed de diuersa quantitate exaudiri,intelligique debet. 2.255.a
Quantitatis debitor quamuis ob incendium non liberetur,tamen si præter aliquamspeciem,quæ incendio intercepta fit,quantitatem debeat,liberabitur. 2.255.a
Quarta Episcopalis prohiberi non debet. 4.172.a
Quarta iure naturæ debetur. ibidem
Quarta parochialis deberur ministris ecclesiæ. ibid.
Quarta falcidia qratione delicti,& si hæres cancellasset testamentum ne legata præstaret,aut si negaret rem hæreditariam esse,vt cōuincatur de mendacio,non detrahatur,qui intelligedum. 2.255.a
Quarta quæ debetur arrogatis, non est aucta vsque ad trientem, quæ deberur legitimis & naturalib. 2.255.a
Quartam falcidiam vel trebellianā,pōt hæres inuētarij cōficiēs regulariter detrahere. 2.255.b
Fallit.ibid.
Quartæ detractio tranfit ad hæredes 2.255.a
Quartæ trebellianicæ deductionis prohibitio inefficax est in liberis primi gradus. 2.255.a
Quartam falcidiam licèt hæres non detrahat,nisi infra annum , à die monitionis per iudicem factæ,& legata integraliter exoluat,tamen fallit. 2.255.a
Quasi & quodammodo,sunt notæ in proprietatis. 2.155.a
Querela inofficiosi testamenti,quando exhæredatio est cum causa,sit necessaria , licet secùs quando exhæredatio est facta sine causa. 2.255.b
Querela inoff testa.non est hodie sublata,imo est necessaria. 2.255.b
Querelam iniustam proponens,habetur perinde ac si non querelaret, 2.255.b
Quingenti solidi quorum mentio fit in l pe.§.fi.C.de don.faciunt hodie summam septingentorum scutorum. 2.257.a
Quinquennalis dilatio debitori concessa , si quidem ab eo præstetur si leiusio,valet effectualiter,& confirmatur per satisdationem sub sequentem. 2.257.a
quittatio facta per minorem,non valet. 2.116.a
quittantia fit verbo,scripto,cancellatione. 4.172.a,& 220.a
quorum bonorum interdictū vtiliter etiā ad successores iuris ciuilis pertinet. 2.258.b

R.

Radens nomen alterius & inscribens suum,quomodo puniatur. l. 330.b
Radens vel abradens instrumenta , vel literas principis , falsum committit 2.255.b
rasura,vel cancellatioſi est correcta per notarium ,struentem scripturam,non vitiat instrumentum rasura. 2.259.b
rasura vel vitium scripturæ circa substantialia instrumenti,vitiat instrumentum,in aliis autem vitiat solum casum , in quo est rasura. ibid.b
Rasura non vitiat literas,quæ redditæ sunt clausæ. ibid.b
Rasura parua in testamento,pro nulla rasura habetur. 4.183.b
Rasura reddit instrumentū suspectū,si est in loco suspecto facta.l.330.b
Rapina & furtum in quo conuentant,& disideant. 4.199.b
rasum pīæmum falsum. 1.33.b
rapiens meretricem non incidit in pœnam l. vnicæ. C. de rapt. virg. 2.259.a
rapiens mulier virum,non incidit in pœnam dict.l.1.C. de rap. virgi. 2.259.a
raptor honestæ mulieris punitur pœna capitali,&in flagranti crimine deprehensus potest à coniunctis personis impune occidi. 2.258.a
raptor si raptam non carnaliter cognouit,non debet puniri pœna.l. vnicæ.C. de raptu virg. 2.259.a
raptor is dicitur,qui & de loco ad locum libidinis causa mulierem abducit & abducendi animo,non commodioris coitus gratia id patrat. 2.258.b
raptor incidit in pœnam.l.vnicæ.C.de raptu virg.etiamsi rapta cōsenserit,siue ab initio siue ex post facto. 2.259.a
raptor quando puniatur& quis de raptu cognocere possit. tom.2. 259.a
raptor cum rapta non potest cōtrahere matrimonium de iure ciuili. Sed secus de iure canonico. 2.259.a
raptorem non excusat tractatus,seu etiam sponsalia per verba de futuro contracta cum persona,sponsa cum nolens rapitur. 2.259.b
rapto bone , vel alia re per vim potest agi criminaliter. 2.259.b
Raptores etiam illi dicuntur qui non vi,sed blandimentis &verbis deceptoriis,puellas libidinis causa abducunt. tomo secundo, 259.a
Rara nihil probant. 4.218.a
Rara pro nullis habentur,quæ in æstimationem non veniut. ibidem
ratum habere non possum quod meo nomine gestum non est,ac si qp meo nomine gestum est ratum habeam,ratihabitio retrotrahetur, & mandato comparabitur : & perinde obligor ac si mandassem. 2.261.a
Ratum fieri,haberive aliquid in alterius damnum non potest. tom.2. 2.261.
Rata habentur,quę animo compensandi pro ratis dicuntur. 4.183.b

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index in Communes

Ratificari non possunt, quæ gesta sunt per procuratorem in cõsistorio Principis. 3.126.n.1°
Ratificatio mandati præsumitur ex temporis diuturnitate 3.111.nu.14.
Ratificans delictum commissum, debet puniri. 2.259.b,& 260.a
Ratificantis actum non comprehendit statutum disponès devero actu hominis. 2.260.a
Ratificans delictum sui causa commissum ab alio, debet puniri in loco in quo fuit commissum, nõ in quo fuit per eum ratificatum. 2.260.a
Ratificandi ius non transit in fiscum, sicut nec ius declinãdi voluntatem transit in hæredem, nec in fiscum. 2.265.a
Ratificatio resultãs ex diuersis actibus in genere probari potest: ideo testes singulares sufficiunt. ibid.
Ratificatio actus nomine alterius gesti non requiritur, vbi ex dicto cõtractu merum commodum illi resultat. ibid.
Ratificatio tollib. singularibus probatur. ibid.
Ratificatio per scientiam inducitur, & sufficit vt in genere cõstet, quę scientia præsumitur ex cohabitatione, coniunctione sanguinis, & notabilitate contractus. ibid.
Ratificatio non potest fieri in præiudicium tertij. ibid.
Ratificatio nõ est necessaria vbi agitur de nouo iure acquisito cõseruando, sed sufficit dicti iuris vera approbatio, quæ fieri potest etiã donante mortuo. ibid.b
Ratificatio ex non improbatione contractus & longo tempore præsumitur, & ex eo quod est verisimile. ibid.
Ratificatio debet fieri illo tẽpore, quo actus principalis debet fieri, & sic tempore habili ad hoc vt valeat. ibid.a
Ratificatio, quæ fit tempore, quo actus nihil operatur, propter lapsum temporis non valet, quia interuenit obstaculũ in medio, quod quippè impedit, ne tempora, seu extrema coniungantur. ibid.
Ratihabitio in contractibus par est cum mandato. 4.218.a
Ratihabitio pro ipso facto æstimatur. ibid.
Ratihabitio tam factis, quam verbis ostenditur. ibid.
Ratihabitio etiam in delictis mandato comparatur. 2.260.b
Ratihabitio ad hoc vt possit operari, id est retrotrahi, & mandato cõparari, requiruntur extrema habilia. ibid.
Ratihabitio & consensus ratione coniunctionis concurrente scientia & patientia eius, cuius negocium geritur, præsumitur. ibid.
Ratihabitio retrotrahitur, & mandato comparatur, si Papa vel supremus princeps ex plenitudine potestatis sententiam non suo nomine, & sic prorsus nulliter latam, ratam habeat & confirmet. ibid.
Ratihabitio quo ad retrotractionem nihil agit aut operatur, quando fuisset solũ defectus executionis seu exercitij iurisdictionis in actu, cum in habitu adesset, & si Procũsul antequam prouinciam intrasset, mandasset & delegasset causam. ibid.
Ratio finalis statuti, excludentis fœminas, & descendentes ab eis, vide tur esse propter fauorẽ agnationis, vt bona cõseruentur in familia, & familiæ dignitas conseruetur. 2.261.a
Ratio legis durat, licet ius ciuile destruatur. ibid.
Ratio vel responsio quæ est eadem cum dicto, non valet. ibid.
Ratio in testibus semper præualet etiam in criminib. ibid.b
Rationes non fuisse plene & legitimè redditas, alleganti incumbit onus probandi. ibid.
Ratio nec par, nec maior etiam in legũ correctionib. quidquam operabitur. ibid.
Ratio si non sit scripta, non potest ab ea arguiquando nõ est vnica ratio tantum, sed si sit vnica, tãta habetur pro scripta, & ab ea arguitur tanquam a ratione scripta. 2.261.a,& b
Ratio generalior dicto, nunquam ad terminos dicti restringitur. tom. 2.261.b
Ratio dicti testis trahit & regulat ipsum dictum, ipsumque destruit, si dicto non congruit, cùm tota vis testis sit in ratione. to.secundo, 261.b
ratio vbi eadem est, ibi & ius est idem. 4.178.b
rationem frustra quærimus vbi habemus legem. 4.272.nu.90.
ratio naturalis pro lege allegatur, vbi deficit lex. 4.275.n.115.
In ratione consistens, lex esse dicitur. ibid.nu.126.
ratio viua vbi viget, frustra quærimus legem. ibid.nu.127.
rationem vnica qui vult dicere adesse in lege, vel in statuto, debet probare: nam plures præsumuntur. 3.359.
rationem adducens non dicitur sine lege loqui. 4.275.nu.122.
rationes qui alicui reddere tenetur, illarum libros in primis ipsi reddere cogetur. 2.261.b
rationes vigentes ad conuincẽdam communem quæ sint, repositũ est arbitrio iudicis. 4.272.n.93.
rationum librum mercator tenetur edere ad fundandam intentionem actoris. 2.261.b
Ratione dubitationis fit quod aliàs non fieret. ibid.a
Rebellis impune occidi potest, & tunc demum probari & declarari, quod fuerit rebellis. 2.262.a
Rebelliis ante sententiam retinet iurisdictionem. 3.436.nu.2.
Rebellio an requirat sententiam. ibid.nu.1.
Quid in crimine læsæ maiestatis? ibid.
Rebellio an requirat sententiam declaratoriam? ibid.4.
Quid in rebellione notoria? ibid.6.
Quid in feudo? ibid.9.
Quid ad auocandum possessionem? ibid.8.
Recaptio. Facultas rem alienatam recatandi exstatuto competẽs pro xuntori agnato, non potest extraneo cedi. 2.262.a
Receptans scienter rem furatam, tenetur furti. 1.456.a
Receptator furis tenetur eadem pœna, qua & ipse fur. 2.261.a
Recipiendo sortem tacitè videtur remitti pœna. 2.263.a
Reciproca donatio non dicitur propriè donatio. 2.263.a
Reciproca donatio non eget insinuatione. 2.262.a
Recognoscens feudum ab alio quam à domino, debet priuari feudo. 1.378.a
An recognoscens tenere castrum in feudum, intelligatur recognouisse iurisdictionem & territorium? 1.356.b
Recognitio facta quoad bona quid operetur? & an & qñ sibi in bonis recogniti nocear, & quando tertio. 2.261.b
Recognitio feudi per errorem facta non nocet posteris, 2.262.a
Recouentio Clericus agens contra laicum coram iudice laico, voluntariè dimisso iudice ecclesiastico cuius copiam habebat, potest ibi reconueniri. 2.262.b
Reconuentio. Quando reus vult reconuenire actorem, non incontinẽti, sed in futurum, procurator actoris tenetur satisdare q̃ in causa futura defendet dominum in causa reconuentionis. 2.262.b
Reconuentio non habet locum in causa appellationis. 2.262.b
Reconuentio habet locum etiam in officio iudicis implorato. 2.262.b
Reconuentio non fit coram iudice delegato electo de consensu partium. 2.262.b
Reconuentio post litem cõtestatam fieri non potest. 2.262.b
Reconuentio. In iurisdictione prorogata habet locum reconuentio. 2.262.b
Reconuentioni non est locus, quo ad effectum simultanei processus aliquo pacto, quando vna causa reperitur summaria, altera verò plenaria. 2.262.b,&263.a
Reconuentioni ex causa plenè atque exactè excutienda locus non est ob causam summatim agitãdã: atque id, quo ad spontanei processus effectum. 2.263.a
Rector vniuersitatis non potest eligi nisi sit clericus. 2.263.a
Rector inutilis, rector nullus. 4.218.b
Post Recusationem, & probationẽ suspicionis, potest iudex, de vol. recusant. cognoscere vel causam alteri committere. 1.594.a
Recusari potest iudex in causis criminalibus. 2.263.a
Recusatio iudicis non minus illius iurisdictionẽ suspendit, quàm quæuis appellatio rite interposita. 2.263.a
Recusatio ita suspendit iurisdictionem iudicis, sicut appellatio 2.263.a
Recusatio iudicis. Omnis etiam minima suspicio est iusta causa recusationis iudicis: non sic in reste. 2.263.b
Recusatio sententiæ cum appellatione par est. 4.218.a
Recusatio ex vna causa, an possit coram arbitris ex alia causa iustificari. 1.594.a
Recusatione proposita, si iudex ex actis ante recusationẽ propositam procedit ad sententiam definitiuam, licet dicatur nulla, iudex recusatus, vel appellationis potest dictam sententiã confirmare 2.263.a
In proponenda Recusatione suspecti, non esse necessarium de iure ciuili exprimere & probare causam suspitionis in libello: seu sufficit præstare iuramentum 1.590.a
Recusationem iudicis, tanquam suspecti, cum sit omnium exceptionũ prima, propouendam esse ante litem contestatam, nisi causa recusationis demùm post litem contestatam peruenire ad notitiam recusantis. ibid.
Iudex in causa recusationis quis. 1.590.a
Si Recusatus vt suspectus accedat, an processus sit ipso iure nullus: an vero veniat annullandus? 1.592.a
Reddere rem deteriorem aut quæ haberi non potest, est non reddere. 4.218.b
Reintegrandæ conuentus reus tam in possessorio quàm petitorio iudicio, potest alterum in iudicio nominare, cuius nomine possidere se dicat. 1.73.b
Reditus annui, (non perpetui,) inter mobilia censentur. 2.263.b
Reditus & emolumenta fiscalia inter primum & secundum conductorem quomodo diuidantur, quando tempore vitus commissum est maleficium, & instructus processus, & tempore alterius lata est sententia. 2.263.b
Reductio ad arbitrium boni viri ex læsione sententiæ arbitralis fieri solet, nec aliqua cautela euitari potest, imo etiã læsione, nõ obstante iuramento ea petitur. 2.264.b
Reductio seu reclamatio ab iniquitate laudi, peti põt vsque ad 30.an. 1.118.b
Reductio ad arbitrium boni viri nunquam tollitur per aliquam verborum cautelam appositam in compromisso, quando arguitur dolus ex proposito arbitri, & data eius magna iniquitate ex enormissima lesione. 2.264.a
Reductio. Quancunque potestatem dederint compromittendo ei in quem factum est compromissum, non tamen prohibetur enormiter læsus, reductionem petere ad arbitrium boni viri, in quocunque enim generalitate verborũ enormis læsio excepta intelligit. tomo 2.264.b
reductio ad arbitriũ boni veri, est petẽda, vel appellatio est proponẽda coram iudice illius, contra quem sententia arbitri, vel arbitratoris est prolata. 2.263.b
reductio ad arbitrium boni viri peritur à sententia arbitratoris tãtæ enormi vel enormissimæ lesione. 75.o.1.n
Ampliatur pluribus modis. ibid.a,& seq.
Limitatur. 3.76.n.4,&c seq.
Quid si compromissum sit iuratum. 3.75.n.1.& seq.
Quid si incompromisso fit acrecta pœna. 3.76.
Quid stante pacto de parendo laudo. 3.74.n.8.& seq.
Reductio ad arbitrium boni viri non excluditur, licet scripti reductioni renunciatum cum iuramento quando dolose est arbitratum, vel est læsio enormis. 2.264.a
Reductio. pars condemnata volẽs post decennium reducere laudum ad arbitrium boni viri an tõtineatur sub statuto de causa reductionis ad arb. boni viri? 2.265.a
Reductio ad arbitrium boni viri debet secundum magis communẽ sententiam Doct. examinari & diffiniri coram ordinario rei. 2.263.b,& 264.b
Reductio. ad arbitrium boni viri in laudo põt peti vsque ad annos 30. 2.263.b
Reductio. ad arbit. boni viri, Quando iudex aut arbitrator est persona secularis vel ecclesiastica ad quem petatur reductus. 2.264.a
Reductio ad arbitrium boni viri an possit impediri per statutũ. 2.74.n. 9.& seq.
Reductio ad arbitriũ boni viri an impediatur si sit data facultas arbitratori lædendi etiam in magna quantitate. ibi.n.13.&17.
Quid si laudum sit emologatum. ibi.25.
Reductio ad arbitriũ boni viri an impediatur stante renũciatione. ibi. 30.& seq.
Ampliatur & limitatur. 3.75.nu.33.
Quid si renunciatio sit iurata. ibid.35 & seq.
Quid si interueniat dolus ex proposito. ibid.46.
Quid stante clausula quòd arbiter pronũciet de iure & de facto. 3. 76.nu.60.
Quid stante modica læsione. ibid.61.
Quid si dictum sit quòd posset facere aliè & basse. ibid.62.& se.
Quid si renunciatum sit omni iuris remedio. ibid.66.
reductio intra quantum tempus peti debeat? 2.264.a
Reductionis petitio propter enormem læsionem ad arbitrium boni viri, non obstante renunciatione, admittitur, quia non est verisimile quòd cõpromittentes hoc voluerint, vt eos arbiter vel arbitrator enormiter læderet. ibid.
Reductione ad arbitrium boni viri pẽdeñ. an possit fieri executio laudi? ibid.a
à sententia iudicis Reductionis, vel appellationis non est appellandũ. 2.263.b
Reficiens an dicatur de nouo facere. 1.327.a
reficere an prohibeatur qui prohibetur facere. 1.354.b
refugium maleficio præbens, maleficij reus est. 4.218.a.
regalia præscribi posse tempore cuius non extat memoria. 2.265.a
regalia veniunt in concessione si solita sunt venire. 3.366.n.24.
Habens regnum decessit relicto vno filio nato ante acquisitam illi dignitatem: relicto etiam alio filio nato post acquisitã dig. quis præfertur in ea. 1.360.b
Regalium infeudatio non valet sine clausula motu proprio. tomo 1. 353.a
Regalia non veniunt in generali venditione. ibid.
Regulæ inhærendum est, & qui eam habet pro se habet fundatam intẽtionem. 2.265.a
Regulam hanc, spontè confessum in iudicio non posse appellare, locũ habere nõ tantùm in criminibus enumeratis in l. obseruare. C. quorum appel. non recip. Sed & in aliis. 1.336.b
regulæ stare debemus, donec non probetur limitatio, regulã enim pro se habens intentionem fundatam habere dicitur. 4.273.nu.105.
regula idem est, quod ius. 3.206.nu.132.
reincidentia excommunicationis, an fiat ipso iure. 1.301.a
relatiuum quis vel qui, in dubio non facit veram relationem, sed simplicem. 2.265.a
relatiuum quis vel qui restrictiuum est. ibid.
relaxandi sunt ex carcere, quando causa apparet innocentiæ. 4.218.b
relegatio non est in vsu, sed eius loco est exilium iure ciuili, & hodie etiam iure canonico. 2.265.a
relegatio ad ergastula, pro morte ciuili habetur. 4.218.b
relegatis non patet redeundi licentia. 4.170.b
relegato debet restitutio concedi. 2.265.a
religio prædicatorum est antiquior. 1.439.a
religionẽ si pater ingrediatur, liberi ipsius sic statim sui iuris ac manci pij efficiũtur, vt testari & cætera quæuis ritè gerere possint. 2.265.b
religionis professio fuo ea conditione, vel modo suscepta, qui vel contingentiæ, vel paupertatis, vel obedientiæ voto reluctetur, irrita prorsus est. ibid.
religionem professuris, vel professis, si qua statuta succedendi ius adimant, nihil generaliter atque indistinctè valebunt. ibid.
religionis professio viceм filiorum subit quo ad excludendum subtitutum. ibid.
religionis initiatio non impedimento, moræve esse debet, quominus ob crimina antea commissa atque antea in accusationẽ deducta sanctæ iure poenæ luantur. ibid.
regionis ad alterius populos qui merces vetitas detulisse probabitur, si pro captiuorũ redemptione id esse factum constiterit, nihil fraudi damnóve illi erit: si tamen interim dum merces asportantur, intercipientur, liberari, recuperariue non poterunt. 2.266.a
religionem aliquam, puta fratrũ minorum, siquis ingrediatur, postquã est institutus, talis institutio pro non scripta habetur. ibid.
religionem ingredi volentis testamentum nõ subiacet dispositioni iuris communis, ideóque non vitiabitur etiamsi id quod filius suis relinquit non institutionis titulo relinquat. ibid.
religionem vel monasteriũ ingressus, an possit mutare vel renouare testamentũ prius factum ante ingressum? & an hæres statim habebit eius hæreditatem? an verò debebit expectari mors naturalis? ibid.
Relinquo verbum ad rem, seu quantitatem certam relatum, trahi non posse ad filij hæredis institutionem. 2.264.a
religiosis potest indici durior vita, secundum regulã, & ordiné. 1.267.b
relinquendi verbum cum vniuersali bonorum nomine, vel cum aliqua illorum parte coniunctum, ad institutionem refertur. 2.265.b
relinquere post mortem, & post vitam paria. 4.218.b
relinquens dominum prælantem non mortuum nec ad mortẽ vulneratum, debet feudo priuari. 1.375.b
relicta ab instituto censentur repetita à substituto. 2.265.a
relictum pro anima, censetur esse ad pias causas. 2.265.a
relictum institutionis titulo non cẽsetur, si testator ita dicat: filio meo centum relinquo, nec volo quòd vlterius petere possit. 2.265.a
relictum spurio nihil valet, & pro nõ scripto habetur, nec tamen fisco applicatur, sed defertur hæredib. institutis. 2.265.a
relictum filiæ, si nupserit, centum, & si non, quinquaginta: si ingrediatur in monasterium habebit centum. 2.265.a,& b
relictum per vxorem filio maritj, non habita mentione patris, nec patriæ potestatis, intelligitur factum intuitu filij, & non patris, 2.265.a
relictum proanima censetur quando legatur alicui monasterio, seu religiosis, quod quidem relictum pium dicitur. 2.265.a
relictum ad meram alterius voluntatem, inutile est. 2.265.a
relicta Confraternitatibus laicorũ, pro anima censentur relicta. 3.385. nu.11.
relictũ dicitur ad pias causas omne id quod p anima relinquitur, etiã si amico vel consanguineo relinquatur. ibid.
remedium l.fi.ff.de rei vend. habet locum in petitione hæred. 4.88.a
remedium cap. redintegranda. 3.q.1.& l.fi coloni C. de agri. & censi. lib. 11. competit cuilibet, quo possessione suarum rerum ecclesiasticarũ, aut aliarum quarumcunque sine iusta causa ceciderit. 2.266.a
remedio can. redintegrãda, 3.q.1. competit cuilibet, qui sine iusta causa de possessione cecidit, tã pro rebus ecclesiasticis quam prophanis. 2.268.b
remedium possess. canon. redintegrandæ. 3.q.1. competit etiam contra bona fide & titulo possidentem. 2.213.b
Contrarium. 2.301.a
remedium c. redintegranda. 3.q.1. exploratum est esse plenissimum remedium & magis generale, ac vtile inter alia remedia possessoria concurritque cum omnib. aliis remediis. 2.310.a
remedium restitutionis in integrum cum sit extraordinarium, non habet locum vbi competit ordinarium, nisi per ipsum remedium extraordinarium, pinguius & vtilius ipsi agenti succurretur. to.2.276.a
remedium cap. redintegranda. competit tampro rebus ecclesiasticis, quàm prophanis. 2.266.b
remedio ca. redintegranda, agens nõ tenetur probare q̃ tempore spoliationis possederit, quod aliàs in interdictis requiritur. 2.266.a
remedium l.1.C. de rest. ven. non habet locum in contractu trãslatio nis. 2.266.a
remedio l.ij. C. de rescind. vẽdit. locũ habet in quibuscũque bonæfidei contractib. 2.266.b
In remedio. l.1. C. de rest. vend. supplementum precij non est in obligatione, sed in facultate rei, ex illo remedio conuenti. 2.266.a
remedium denunciationis non habet locum contra filium fam. rurũ exceptione Macedo. 2.267.a
remedium quorũ bonorũ, cessat contra ostendẽs titulum, similiter petitio hæreditatis. 2.266.b
remedium c. redintegrãda. 3.q.1. competit possidenti vigore cõstituti. 2.266.b
remedium l.fi. C. de edic. diui adr. competit pro codicillis. 2.267.a
remedium c. redintegrãda. 3.q.j. disponens, quod spoliato, seu deiecto à sua possessione fiat reintegratio ipsius possessionis, ante omnia competit nedum possessori, sed etiam conductori, & mandatario. 2.310.a
remedii l.fi. C. de acq. poss. vbi in instrumento est hypotheca generalis bonorum cum cõstituto, potest creditor venire contra tertium possessorem nõ factaexcussione bonorum debitoris intẽtãdo remedii d.l.fi. C. de acq. possess. 2.267.a
remedium recuperandæ possessionis competit laico pro bonis spha nis. 3.288.nu.1.
Ampliatur, & limitatur. ibid.2.&seq.
Hæredi rationefictæ possessionis trãslatę in eũ vigore decreti de continuanda possessione. ibid.3.
Commodatario, & Depositario. ibid.4.
Conductori. ibi.5.
Vasallo. ibi.8.
Vsufructuario. ibid.10.
Successori singulari. ibid.11.
Commendatario. ibid.12.
Cessionario. 3.289.n.15.
Administratori Hospitalis. ibid.15.
remedium recuperandæ possessionis nõ competit malæ fidei possessori, 3.289.n.29.
Nec ei

Vtriusque Iuris Opiniones.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index in Communes

Nec ei qui cecidit à possessione ex iusta causa. ibid.21.
Nec emphyteotæ qui cecidit à possessione obsanonem non solutũ. ibid.25.
Nec execrabili.ibid.27. Nec simoniaco. ibid.30.
Remediũ recuperandæ possessionis,an detur contra bonæ fidei possessorem. ibid.21.
An detur contra fiscum. 3.288.nu.3.
Remedium recuperandæ possessionis non datur cõtra eũ qui occupauit possessionẽ beneficij vigore reseruationis Apostolicæ in sui fauorem. 3.200.nu.34.
Limitatur pluribus modis. ibid 35.& seq.
Remedium recuperandæ possessionis non datur contra contrahentẽ decretum irritans. ibid.39.
Remedii recuperãdæ possessionis,an præscribatur spacio 30. annorũ. 3.291.nu.53.
Quid in præscriptione immemorabili. ibid.
Remedium recuperãdæ possessionis locum habet probata possessione antiqua ex parte agẽtis,& possessione recẽti ex parte cõuẽti.ib.56.
Remedium recuperandæ possessionis competit pro rebus. ibid.64.
Quid pro incorporalibus. ibid.65.
Quid pro annuis præstationibus. ibi.66.& seq.
Remediũ recuperãdæ possess.quõ debeat libellũ cõcipere. 3.291.n.70.
Remedium recuperandæ possessionis non potest cumulari cũ interdicto vnde vi. 3.294.nu.122.
Remedium.l.hac edictali.C.de secũ.nup.potest cõcurrere cũ remedio inofficiosæ dotis. 3.221.nu.53.
Remissio iniuriæ facta in foro conscientiæ,non impedit quo minus remittens iniuriantem postea in foro iuridico accusare possit,nã per talem remissionem non censetur sublatum ius accusandi. tomo 2. 267.b
Remissio iniuriæ facta in foro conscientiæ, non impedit quominus remittens iniuriantem postea in foro iuridico accusare queat. Nam per talem remissionem non censetur sublatum ius accusandi. tomo 2.268.a
Remissio si facta sit delinquentiã parte offensa,nihilominus adhuc potest accusari à tertio, si aliquo modo suorum iniuria prosequatur, & aliàs ipsi competat ius accusandi,vt quia crimen sit publicum. 2. 268.a
Remissio in confessione facta sacerdoti, remittit solum rancorem animi offensi: Non tamen ob id actio iniuriarum remissa censetur,quo ad damna,& pœnas pecuniarias. ibid.
Remissio criminis publici,quod infert iniuriam, cuilibet fieri non pt, etiam si sit priuato illata soli. ibid.
Remissio de loco ad locum in contractibus fieri potest,quando debitor renunciauit fori priuilegio. 2.267.b
Remissio si facta sit delinquenti à parte offensa,nihilominus adhuc potest accusari à tertio aliquo,modò suorum iniuriam prosequatur, vel aliàs ipsi competat ius accusandi,vt quia crimen publicum sit. ibidem.
Remissio refert iudicem loci,in quo deliquit,de consuetudine totius Italiæ non fit aliquo pacto. ibid.
Remissio etiam in ciuilibus non habet locum. ibid.
Remissio delicti simpliciter facta per Principẽ intelligitur facta quo ad pœnam,non autem quo ad damnum illatum parti læsæ. 3.185.numero 6.
Remissionem esse instar donationis:Et ideò creditore remittente debitori suo debitũ excedens quantitatem quingentorum solidorũ,requirit insinuationem. 1.217.b
Remissiones in criminalib.hodie de consuetudine non fiunt. 2.267.b
Remissoria an sit condenda in crimmalibus. 3.433.
Quod intellige & declara,vt ibid.
Remittere & donare in eodem conueniunt. 4.218.b
Remittens iniurìam non videtur remittere damnũ ex iniuria passum. 1.237.a
Remittentibus actiones suas non est dandus regressus ad eas. 2.267.a
Remittere potest pœnam delictorum princeps & indulgere. tomo.2. 268.a
Remittere pro bono pacis potest princeps iniurias, & dãna singulorum,nec eorum requiritur consensus. ibid.
Remittere tenetur reum vel delinquentem de iure cõmuni iudex originis vel domicilij,ad iudicem loci in quo delictũ cõmissum est,si ille iudex domicilij requisitus sit à iudice loci delicti,ad effectum vt ibi accusetur & puniatur. 2.267.a
Remittere iniuriam,seu pacem facere,nemo potest à iudice seu officiali cogi. 2.267.a,& 268.a
Ad remotionem speciei non sequitur remotio generis. 1.463.b
Remuneratoria donatio,nõ potest dici proprie mera donatio. 2.268.a
Remuneratoria donatio ad hoc vt valeat,quæ requirantur. ibid.
Renouata pro nouis habentur, 4.210.a
Renouatio ex cursu lõgi temporis præsumitur à vassallo petita & obtenta. 3.17.nu.47.
Renouatio emphyteusis est facienda pro eisdẽ conditionibus,pro quibus reperitur tempore renouationis,non autem cum cõditionibus a dictis in primo instrumento. 3.149.nu.28.
Renuens vxor vel mulier,si certum nũcium de obitu mariti accepit, vel etiam fama publica interueniente probabiliter credere potuerit illum defunctum,excusanda est,aliàs verò punitur de adulterio 2.268.a
Renunciari posse legi prohibitiuæ cum iuramento. ibid.b
Renunciasse quis non intelligitur iuri quod ignorat. ibid.
Renuntians feudum vel emphyteusim, nunquam admittitur donec suppersint de cõprehensis in prima inuestitura,nisi ad effectum,vt nõ deuoluat. 2.268.b
Renuntians specialiter condictioni indebiti, sine causa,& omni legũ auxilio,non tamen ppterea impeditur solutum per errorem repetere,quia promissio,vel renuntiatio erronea non præiudicat.ibi.b
Renuntiare feudum inuito domino vasallus non potest, quia feudum est contractus nominatus vltro citróque obligatorius neque depẽdet ex vnius voluntate, 2.268.b
Renuntiare potest parer beneficio,l.si vnquam C.de reuo.do.etiam in præiudicium filiorum. 2.268.b
Renunciamus & factis & verbis. 4.218.b
Renuntians beneficium in manibus prælati, potest pœnitere antequã alteri facta sit collatio. 2.268.b
Renuntiare non posse fideiussorem beneficio excussionis. 2.268.b
Renuntiare legi interdicenti cum iureiurando quinis poterit. to.2. 269.a
Renuntians priuilegio non videtur renuntiare iuri communi. 2.268.b
Renuntians apellationi non videtur nullitati renuntiasse. ibid.
Renuntians filia partem facit, licet ipsa non admittatur ad partem, idcircò eius portio remanet & accrescit hæredi, cui pater prouidisse videtur. 2.268.b
Renuntiari potest in cõpromisso restitutioni in integ. 2.268.b
Renuntians instrumẽto debiti nõ intelligit renũciasse debito. 1.554.b
Renuntians feudum vel emphyt.nunquam admittitur, donec supersint de compræhensis in prima inuestitura, nisi ad effectum vt non deuoluat. 1.346.a
Renunciantẽ successioni paternæ generaliter, non videri renunciasse legitimæ,sed opus esse renuntiatione speciali. 1.416.b
Renuncians liti debet in expensis condem. 1.31.b
Renunciationes S.C.Velleiani factæ à mulieribus efficaces non sunt, nisi ipsæ fuerint antè de priuilegiis sibi competentib certioratæ. 2.270.a
Renunc.feriæ non extendi.ad futuras,nisi dicatur. 1.341.b
Renunciatio in vno,inducit exclusionem in alio. 2.269.b
Renunciatio fori,seu proprij domicilij, quid in contractibus operetur. 1.435.b
Renunciatio filiæ etiam minoris 25.annis pro modico accepto de bonis paternis & maternis cum iuramento valet,si non sit enormissima læsio,nec de dolo constet. 2.268.b
Renunciatio legitimæ nunquam in generali renuntiatione includitur, 2.269.b
Renunciatiomulieris in casibus,in quibus valet,debet fieri expressè,& specialiter S.C.Velleiano,vel eius exceptioni, cum certioratione illius. 2.269.b
Renunciatio simplex ad futura an trahatur. 1.457.b
Renunciatio generalis & indefinita non comprehendit ius fideicommissi futuri. 2.269.a
Renunciatio vasalli non præiudicat agnatis eius. 2.296.a
Renuntiatio omnium casuum,per quos reuocatur donatio, non valet 2.268.b.
Renunciatio reductionis ad arbitrium boni viri, vel appellationis in compromisso non operatur contra enormissimam læsionem. to.2. 2.268.b.
Renunciatio exceptionis non numeratæ pecuniæ tempore cautionis emissæ,est nulla. 2.268.b
Renunciatio facta in iudicio tollit ius conditionale. tomo 2. 268.b
Renunciatio filiæ viuo patre defunctę,nepotibus indistinctè non præiudicat. 2.269.a
Renunciatio facta de non contraueniẽdo generaliter occasione fidei commiss,vel substitutionis cuiuscunque,vel alterius iuris præsentis,vel futuri extestamento,vel ab intestato,non præiudicat in fidei commisso conditionali inter ignorantes. 2.267.a
Renunciatio generalis cum iuramento operatur circa legitimam.2. 268.b
De renunciatione defensionum quam faciunt rei in causis criminalibus. 2.269.a
Renunciatio etiãm iureiurãdo munita casus insolitos, & incogitatos non complectitur. 2.269.a
Renunciatio cessionis bonorum facta, non tenet,nisi debitor dissipasset omnia bona in fraudem creditoris,aut mis contraxisset scienss se non esse soluendo,vt illud facuisset. 2.269.a
Renuntiatio etiam iurata non trahitur ad casum valde insolitum, & incogitatum. 2.269.a
Renunciatio generalis casuũ in iudiciis facta post certos casus specta les expressos, licet in sua generalitate non valeat, tamen valet ad hoc,vt extendatur ad casus similes expressos, non autem ad maiores. 2.269.a
Renunciatio Velleiani per mulierem facta etiã cum iuramento nõ extẽditur ad beneficium auth.fiqua mulier,C.ad Velleia.tom.secũdo, 269.a
Renunciatio coacta,est nulla. tomo secundo, pagina. 175.a
Renunciatio non numeratæ pecuniæ facta tempore confessionis nõ valet,quemadmodum enim quis pecuniam inueniendi causa facilis est in confitendo,sic facilis esse censetur in renunciando. tomo 2. 269.a
Renunciatio continens dolum reipsa,ratione enormissimæ læsionis, iuramento non firmatur. 2.270.a

Vtriusque Iuris Opiniones.

Renunciatione simplici ipso iure an extinguatur ius vel actio alicui competens sine facto suo,puta ex dispositione legis vel statuti, aut ex testamento. 2.270.a
Renunciatio vt odiosa est restringenda,vt non extendatur nisi ad expressa,nec renuntiatio respectu vnius iuris prẽiudicat quò ad alia, quæ non veniunt in consequentiam. ibid.
Renunciatio facta per filiam de hæreditate patris cum iuramẽto,si ea parente viuente decesserit,non nocet nepotibus. ibid.
Renunciatio generalis præiudicat renũcianti,dũmodo potuerit in genere cogitari. 3.327.nu.8.
Limitatur pluribus modis. ibi.9.& seq.
Renunciatio generalis cũ iuramento trahitur ad legitimã & eius supplementum. 3.374.nu.8.
Renunciatio iurata facta per mulierem propter doté de bonis paternis,an eã excludat ſlãte enormissima læsione,& petita absolutione à iuramento. 3.212.nu.1.
Ampliatur pluribus modis. 3.213.nu.11.
Limitatur. ibi.20.
Quid in supplemento dotis. ibid.23.
Quid si nullam habuit dotem. ibi.2.
Quid si fuit à patre instituta. ibid.27.
Quid si renunciatio sit facta fratribus. ibid.32.
Quid si fratres,in quorũ fauoré facta est renunciatio,viuo patre decesserint. 3.214.nu.35.
Quid si filia renunciet ob metum reuerentialem. ibi.41.
Renunciatio facta à filia descendente viuo patre an obstet nepotibus. ibi.43.
renuntiatio facta à filia,quæ post mortem patris ingressa est monasterium,non obstat quin monasterium possit successionẽ petere. 3.115. nu.62.
renunciatio facta per filiam dotatá non reuocatur per remedium.l.si vnquam.C.de reuocan.donat. 3.196.nu.33.& seq.
renunciatio generalis non refertur ad dotem. 3.374.nu.3.& seq.
renunciatio post spolium facta non obstat agenti spolio. 3.287.numero.1.
Ampliatur & limitatur. ibi.2.& seq.
Quid si fuit renunciatum per procuratorem. ibid.2.
Quid si renunciatio sit facta in præsentia Iudicis. ibi.4.
Quid si in præsentia aduersarij. ibi.6.
Quid in prophanis. 3.288.nu.10.
Qaid interueniente patientia longi temporis. ibi.13.
repeti item posse dotẽ constante matrimonio,incipiente marito male vti substantia sua. 1.225.b
repetitio testis in criminalibus est necessaria parte citata. 2.271.b
repetitioni dotis locum non esse,si vxor sciens contraxit matrimoniũ cum viro inope,& non existente soluendo. 1.225.b
repræsaliæ cõcessæ contra alios ciues,puta Genuenses vel Florẽtinos propter denegatã iustitiã,non habent locum contra Genuenses & Florentinos alibi habitãtes,quãdo fuit denegata iustitia: quia illis culpa imputari non potest. 2.271.b
repræsaliæ possunt concedi contra clericum debitorem. 2.271.b
repræsaliæ si sint concessæ contra Perusinos,poterit capi Perusinus,nõ habitans Perusij,si per se,vel alium subeant onera Perusij:aliàs secus. 2.271.b
repræsaliis qui causam dedit,seu communitas aliqua fit,seu quispiam priuatus fuerit,damnum ex illis passo omne omnino resarcier. to. 2.271.b
Captius & exactus pro repræsaliis concessis ex facto vel delicto alterius,potest repetere illud quod soluit, & damna & interesse,suportata ab eo,cuius occasione repræsaliæ emanarunt. 2.271.b
repræsentare promittens,liberatur bina præsentatione. 2.271.b
reprobata pecunia non liberat soluentem. 2.271.b
repudiatio simpliciter facta intelligitur.sc.omni iure tã ex testamẽto quàm ab intestato. 1.487.a
repudiatio potest reuocari. 1.487.a
repudiatio filij nocet nepoti. ibid.
an repudiatio hæreditatis possit reuocari. 1.487.a
repudiationem hæreditatis pendente conditione factã, non valere,ni si fiat in iudicio. 1.483.a
Si rei vendicatio intentatur contra aliquem,qui tẽpore ferendæ sententiæ non possidet, actor pronuntiabitur dominus, & absoluitur reus,& virtute iltius declarationis,aufertur à reo si inueniatur possidere. 2.272.a
rei vendicatio competit contra ciuiliter possidentem. 2.272.a
rei vendicatio pro singulis tantũ rebus competere, intentarique potest. 2.265.a
res de facili reuertitur ad suam naturam. 2.272.a
res facti infirmiari iure ciuili non potest. 2.272.a
res inter alios facta aliis non præiudicat. 2.272.a
res non intelligitur reddita,quæ deterior reddita est. 2.272.a
res legata non censetur hypothecata legatario,sed solùm aliæ res testatoris. 2.272.a
res extinguitur,vbi peruenit ad eum casum, à quo incipere non potest. 2.272.a
res quælibet libera,& pleno iure possessa præsumitur,etiam si prædia vicina sunt feudalia. 2.272.a
res propria ei cuius est legari non potest. 2.21.a
Fallit,ibid.
res denominatur à suo auctore. 2.272.a
res empta ex pecunia mea,non est mea. 2.272.a
res est diuisibilis in infinitas partes. 2.272.a
res cognoscitur vel nomine,vel demonstratione. 4.192.a
res communis mea est. 2.272.a
res prohibita alienari non potest publicari, nec venit in generali publicatione bonorum,etiam durante vita prohibiti alienare. 2.272.a
res iudicata pro veritate accipitur. 2.272.a
res præsumitur penes illum extare,ad quẽ semel peruenit,nisi probetur consumptio. 3.10.nu.9.
ret sacra non recipit æstimationem. 2.271.b
res semel data amplius dari non potest. 2.271.b
res sua nemini seruit. 2.271.b
res tantum valet quantum vendi potest. 2.271.b
res transit cum suo onere. 2.271.b
rei appellatio est generalis. 2.271.b
rei commodatæ & proprietatem & possessionem retinemus. ibid.
rei legatæ vel per fideicõmissum relictæ dominiũ transfertur à morte testatoris. 2.272.a
rei turpis nullum mandatum est. ibidem
rei satis demonstratæ quicquid adiicitur,frustra est. 2.272.a
rei appellatione pars continetur. 2.271.b
rei appellatione veniunt personæ. 2.271.b
rei alienæ valet emptio,& legatum. 2.271.b
res empta de pec.ecclesiæ an efficiat.ecclesiæ. 1.237.b
rem quæ culpa caret,in damnum vocari non conuenit. 2.272.a
res sunt immutabiles,nomina vero mutabilia. 2.272.a
rerum ecclesiasticarum alienationes, quomodo fieri debeant,& quæ requirantur ad earum alienationem solennitates. 2.272.a,& b
rebus iudicatis standum est. 2.272.a
rerum ordo confundiur, si vnicuique iurisdictio sua non seruetur. 2. 272.a
rescindens,ac rescissorium iudicium simul in eodem libello cumulari possunt. 2.272.b
rescindi petens aliquem contractum,debet precium restituere. ibi.
rescissoria actio nõ potest deduci in iudicium, nisi prius per officium iudicis habita restitutione. 2.272.b
rescriptum impetratum contra aliquẽ viuentem,valet cõtra hæredẽ, licèt mortuus sit re integra. 1.479.a
rescriptũ impetratũ à Papa per excõmunicatũ qui de excõmunicato fecit mentionem est validum. 1.302.a
rescriptum probat contra impetrantem. 2.53.b
rescriptum ad beneficium potest quis impetrare pro alio absque mãdato. 2.272.b
rescriptum impetratũ ad obseruantiam iuris communis contra habẽtem priuilegium concernens merita causæ,non tenetur facere mẽtionem de priuilegio. ibi.
rescriptum secundũ non faciens mentionẽ de primo,nõ est ipso iure nullum,sed venit annullandum ope exceptionis. 2.272.b
rescriptũ regulariter expirat morte illius contra quẽ conceditur re integra,sicut finitur mandatum morte mandantis. 2.273.a
rescriptum qui impetrauit,illi,inuito eo aduersus quẽ impetrauerat, renunciare potest. 2.272.a
rescriptũ per quod dantur iudices meriti,puta,si dentur illi quos impetrator elegerit,ipso iure non valet. 2.274.a
rescriptum seu statutũ generaliter tollens omnes exceptiones præter talem & talẽ,omnes alias quãtumuis rationabiles tollere videtur, quare vltra specificatas nulla alia exceptio,etiã si fit rationabilis, erit admittenda. 2.274.a
rescriptum principis nouas ac insolitas clausulas cõtinens,præsumitur falsum,& non venit exequendum. 2.273.a
Rescriptum concessum contra ius per Papam aut principẽ,ita demũ valet,si in tali rescripto apponatur clausula derogatiua nominatim & specificè. 2.294.a
Rescriptum surreptitium non est nullum ipso iure,sed ope exceptionis annullandum,quia si non apponatur,valebit processus per tale rescriptum agitatus. 2.273.b
rescriptum secundum,si primi mentionẽ non fecerit,exceptione nullum reddi poterit,quamuis iure ipso valeat. 2.273.a
rescriptum quandoque constabit esse falsum, omnia agitata eiusdem vigore declarantur nulla etiam si non appelletur. ibid.
rescriptum primum si directo ad alterius impetrationẽ reuocetur,tũc valebit processus ante reuocationis noticiam agitatus. 2.274.a
rescripto si certæ exceptiones in specie tollãtur,subiecta clausula generali,tunc non solum expressæ viderentur sublatę,sed etiã omnes aliæ similes expressis. 2.274.a
rescriptũ si dicitur subreptitiũ,non sufficit solùm de subreptione excipere,sed requiritur quòd excipiens appellet. 2.273.a
rescriptum qui adeptus est illi renunciare iure poterit,tamen is reluctetur,contra quem impetratum est. 2.273.a
rescriptum per subreptionẽ impetratũ,atque omnia illud subsequuta nullius ponderis,ac momenti ipso iure sunt. 2.273.a
rescriptũ secundũ etiam motu proprio emanatum non tollit primũ, de quo non fuit facta mentio. 3.397.nu.25.
rescriptũ cum clausula decreti irritantis an habeat cõditionẽ si pars ea vti velit. 3.401.nu.21.& 26 & 28.
rescriptum impetratum tacita lit.pendentia,est nullum. 1.292.b
rescriptum impetratum pro persona, vel contra personam,licet non transeat ad vel contra successorẽ singularẽ,nisi succederet in virtũ aut nisi emanet secundũ mandatũ,aut res litigiosa esset,tamẽ transit in vel contra vniuersalem successorem. 2.273.b
Non potest quis cogi vti Rescripto impetrato. 1.308.b

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index in Communes

Rescripta ad ius perpetua sunt. 2.173.a
rescripta contra ius impetrata non valent. ibid.
rescripta per subreptionē impetrata nec nō ab eis omnia subsequūta sunt ipso iure nulla. 2.274.b
rescriptis ita à diuersis impetratis,si annus elapsus fit,cum tūc primo impetrans præsumatur negligens,prævalebunt secundæ literæ. 10.2.273.b
rescripta secundū canonistas non vitiantur,licet in iis non fit expressa clausula,si preces veritate nitantur,quia subintelligitur. 2.273.a
rescripto de consensu partium rectè dantur iudices remoti,vltra vnā vel duas dietas. 2.274.b
rescripto non præiudicat priuilegiū postea impetratū lite iam cœpta ac inchoata,vigore illius rescripti, quo ad illam causam,nisi faciat mentionem de processu. 2.273.b
rescripti sola ſpetratio ad diuersos iudices sine vsu nō punitur.2.273.a
rescripta sunt iuxtè interpretanda. 2.273.a
Rescriptorum concursu ita dato,iudices de literarū dubiis ex iurisdictione delegata cognoscunt. 2.274.a
rescriptis duobus specialibus cōcurrentibus,si primus impetrans fuerit negligens,tum qui præfentando valebit,secundū rescriptū primo præferendum secuta citatione. 2.273.b
rescripta impetrata,per debitores super induciis, non habent effectū, nisi prætita fideiussione. 1.518.a
Si tamen princeps in rescripto apponeret clausulā nō ob.l vniuersa.essет remissum onus satisdandi. ibid.
reseruatio iuris colonici in contractu facta,nihil operatur : nec prodeſt reseruanti,nisi emptore sciente nullum subesse colonum.tom. 2.275.a
reseruatio super fructibus.Si iudex in sententia dicat:reseruo iudicare de fructibus,quia non de eis liquet,poterit super eis alia die iudicare. 2.275.a
resignationem non recipit qui præscripsit institutionem. 3.301.nu.9.
resistere non licet iudici,quando procedit vt iudex, secus si procedit vt priuatus. 2.275.a
resistere se defendendo quis potest magistratui,qui extraiudicialiter procedit,siue grauamen sit reparabile,siue non. 2.275.a
resistentem non licet occidere beroariis, nisi aliter facere nō possent. 2.275.a
resistentes iudici.Si cōsanguinei seu attinētes alicuius appellauerint, aut vnus eorū in casu à iure permisso à sententia contra illum lata in criminali,& iudex velit facere executionē,possunt iudici resistere. 2.275.a
resoluto iure datoris,resoluitur ius acceptoris. 2.275.a
respondere de iure licitum est,etiam in 17.anno. ibid.
respondere obscurè,& indubitanter est non respondere. 4-219.a
respondere procurator non tenetur nisi iussus à iudice. 4.195.a
respondere indebitè est non respondere. 4-1-3.b
respondere impertinenter est non respondere. 4.219.a
respondere qui simpliciter ex statuti forma tenetur , & alioquin pro confesso haberi debet,non simpliciter respondisse videbitur, si dicat,quod centū nummos , quos Mæuius ab eo petit, non recepit,& quod si aliud aliqua ratione apparuerit,ait se illos in eiusdem Mæuij negocia expendisse. 2.275.a
responsurus de facto proprio tempus ad deliberandum non indulgetur. 2.275.a
responsio ad interrog.potest vt erronea ante litem conte.reuocari.t. 562.b
responsio debet esse cōformis interrogationi ad hoc vt valeat.2.275.a
responsio interrogatoriis debet congruere. 1.562.b
responsio sine interrogatione valet. 2.275.a
responsionem factam cum protestatione, quòd non fiat animo litē cōtest.non inducere litis conteſt.Nisi præceſſerit iussus iudicis præcipientis litem contestandi. 2.60.b
responsio data ad interrog.probat contra respon. 1.562.b
respub.& ecclesia æquiparantur. 2.272.b
respublica pupillo æquiparatur. 2.272.b
resp.interesse dorem manere saluam. 1.226.b
rempublicam hominum adiectione potius quàm pecuniarum copia augeri conuenit. 2.272.b
rei mobilis ratione quis fortitur forum. 2.272.b
reipublicæ interest,quàm plurimos ad defendendam suam causam admitterē. 2.272.b
reipublicæ interest ne crimina remaneant impunita 2.272.b
restitutio papæ vel principis nunquam retrotrahitur, quo ad bona & iura,in alium medio tēpore solenniter & iuridicè translata.2.276.a
restitutio in integrū ex capite ignorantiæ, datur etiā contra præscriptionem 20.an. 2.276.a
restitutio ad prosequendā appellationē non datur minori nisi de læsione probetur. 2.278.a
restitutio in integrum etiā post decursum 4.ann.spaciū,si enormissima læsio arguatur,concedi debet. 2.277.b
restitutio in integrum per clausulam generalē datur hæredi non soluenti canonē,etiā aduersus præscriptionē quadragenariā. 2.275.b
restitutio est necessaria,quando petitur sententiam retractari ex eo, quòd fuit lata ex falsis probationibus,licet fit tutus exceptione falsitatis. 2.275.b
restitutio in integrum non cōpetit hæredibus substitutis, quando cui pa tutoris non fuit adita hæreditas pupillo delata. 2.277.b
restitutio in integ.vt petatur,principaliter requiritur speciale mandatum,secus si incidenter. 2.277.b
Restitutio in integrum competit etiam ratione lucri. 2.277.a
Restitutio,quando cōpetit non ratione minoris ætatis , sed tātum ex æquitate,de qua in illa clausula , si qua mihi iusta causa videbitur, quia non datur in priuilegium personæ, sed tantū ex illa æquitate, non potest dari,vbi cessat æquitas,putà,quia aliunde potest ius suū consequi. 2.277.a
restitutio in integrum ex ignorantia probabili, etiam maioribus concedenda est. 2.277.b
restitutio in integrum non cōpetit doctori minori 25. annis propter peritiam & probatam industriam eius. ibid.
restitutio in præscriptione conuentionali,nō datur ex clausula illa,si qua mihi iusta causa videbitur,ex capite ignorantiæ. 2.277.a
restitutio non datur aduersus curium temporis,cuius intij memo.nō est in contrarium. ibidem
restitutio in integrum per clausulam generalem datur hæredi nō soluenti canonē,etiā aduersus præscriptionē quadragenariā. 2.277.b
restitutio datur ecclesiæ & monasterio aduersus cōtractus ex quibus resultat læsio,item contra sententias iudiciales , aut arbitramenta les.2.277.b
restitutio in vna causa concessa circa eandem rem non potest restitutio iterum postulari,nec est concedenda. 2.276.a
restitutio in integrū non conceditur priuato aduersus præscriptionē 40.annorum, ibid.
restitutio in integrum datur minori aduersus præscriptionē 40.an.& quæ restitutio ex capite ignorantiæ conceditur nedum minori,sed maiori aduersus eam præscriptionem 40.an. 2.277.a,& 278.a
restitutio in causa criminali peti potest cōtra sententiā,& processum, licet non contra crimen. 2.277.b
resti.in integ.aduersus hered. non aditā an transmittatur ad hæredes ex persona minoris vel ex personis hæredum. 1.477.a
restitutio in integrum ad adeundā hæreditatē non aditā cōpetit tātū absenti causa reipublicæ seu ex alia causa legitima excluso tēpore vel morte,idest impedimento infirmitatis. 2.278.a
restitutio in integrū.Tēpus quadriennij ad petend. restitutionē in integr.à iure præfinitū,locū habet tā in ecclesia, quàm minore,& repub.& in omnibus vniforme est. 2.278.a
restit.in integ.an cōpetat minori,quando peti.contra aliū priuilegiatum. 2.116.a
restitutio in integrū denegatur,nisi de læsione constet causata fui facilitate,vel dolo aduersarij. 2.278.a
restitutio in integrum cessat in executionibus pœnarum. 2.276.a
restitutio,si alicui est facienda de aliqua re , sufficit quòd in bonitate intrinseca,ac substantia non mutata restituatur. 2.276.a
restitutio in integrum cessat in executionibus pœnarum. 2.277.b
restitutio in integrū & cōtra sententiā dabitur scripturæ de nouo repertæ nomine. 2.276.a
restitutio in integrum nec datur minori,quando stipulatio vel cōtractus incepit à defuncto,& minor succedit maiori , cū quo nihil est gestū,ibi non consideratur persona minoris,sed maioris à quo initium habuit. 2.276.b
restitutio in integrum concessa minorib.nō tollitur per statutū quòd sententia arbitri non deberet reduci ad arbitrium boni viri, quin minores non possint vti læsi petere rescissionem laudi. 2.276.b
restitutio in integrū transmittitur ad hæredē impeditū ex alia qua causa non adire hæreditatem sibi delatam. 2.275.b
restitutio in integrū ex capite ignorantiæ,nō cōpetit contra præscriptionem quadragenariam. 2.276.b
restitutio in integrum & ob res minimas minori conceditur. 2.276.b
restitutio in integrū nō admittitur,quando in contractu venditionis vel donationis esset iuramentum appositum. 2.276.b
restitutio concessa Bannito,vel rebelli per principem, nō trahitur ad bona ipsius restituti iam anteā amissa,vel per principē in aliū alienata. 2.275.b
restitutio cōcessa minori in iis,quæ sunt indiuidua, & connexa,ad cō sortes extenditur. 2.275.b
restitutio ex capite ignorantiæ,datur contra præscriptionem 30.ann. 2.275.a
restitutio in integrum ex clausula generali datur contra sententiā ex scriptura de nouo reperta. 2.276.b
restitutio in integrum ex capite iustæ ignorantiæ datur cōtra præscriptionem 30.an. 2.275.b,& 276.a
restitutio in integrum potest delegari indistinctè. 2.276.a
restitutio ex capite ignorantiæ post 40. an.intra quadriennium cōpetit ecclesiæ & pauperibus 2.275.a
restitutio in integrū peti pōt etiā pro bonis destinatis ad ædificandū monasterium. 3.28.nu.3.
restitutio in integrū non datur Ecclesiæ, nisi probata enormi læsione. 3.114.nu.2.
restitutio,conflito de læsione,an detur aduersus tres cōformes.3.144. num 41.
restitutio facta ex causa publicæ vtilitatis operatur etiā quo ad bona in alium translata. 3.185.nu.16.
restitutio in integrū ex capite ignorantiæ an detur cōtra præscriptionem temporis immemorabilis. 3.299.nu.64.
restitutio in integrū ex clausula generali datur forensi enormiter grauato ex obseruantia fiatur,vel consuetudinis loci 3.367.n.18.
restitutio in integrū contra sententiā principis nō impedit executionem. 3.140.nu.7.
restitutio in integrū aduersus tres conformes,an impediat executionem. 3.144.nu.17.

Restitutio

V triusque Iuris Opiniones.

Restitutio an detur pro modica læsione. 3.113.nu.1.
Restitutio in integrum ex clausula generali, an detur aduersus rem iudicatam sub prætextu instrumentorum de nouo repertorū.3.114. 3.2.nume.2.
Quid stante negligentia victi in producendo instrm. ibid.nume.6.
Quid si victus restituatur beneficio suprem Principis ibid.6.
restitutione i integ.aduersus læsiōē renūtiari pōt in cōpromiſ.2.278.a
restitutione in integrū vtitur ecclesia aduersus ecclesiam,sicque priuilegiatus contra priuilegiatum. ibidem
restitutionem in integrum post quadriennium non cōpetere. 2.276.a Fallit,ibidem
restitutionis i integ. beneficiū etiā ciuitati,& castro,& vniuersitati hominū,quæ per suos administratores regi solet,concedit.2.276.a
Non soluenti canonem,propter probabilem ignorantiam,median te restitutionis beneficio succurritur. 2.276.a
restituitur maior etiam ex clausula generali,si qua mihi iusta causa, ex capite ignorantiæ,aduersus præscriptionem longissimi temporis. 2.277.b,278.a
restituitur ad appellandum reipublicæ causa absens. 2.276.b
restitutus ex iustitia omnia bona etiam à tertiis possessorib. recuperat ac pœnam,& totum quod bannitus amisit: secus si restituatur per gratiam. 2.278.b
restitutus à principe etiam quo ad bona,non recuperat iam alienata & in alios translata,nisi id expresse caueatur. 2.278.a
resuscitati testamētū rūpent,& si hæreditas ab alio adita iā sit.2.278.b
retorcutio.in his quæ motu proprio principis conceduntur, non fit retorcutio. ibidem
retractatio actus est pœna. ibidem
retractus rei venditæ qui datur consanguineo,vel socio per statutū vel consuetudinem,est contra ius commune. ibidem
retrouendere promittens infra certum tempus,eo elapso amplius nō astringitur retrouendere. ibidem
reuelans delictum,si sit ex complicibus,vel particeps delicti,præmiū ex statuto,vel proclamate non consequitur. ibidem
reuelans secreta domini priuatur feudo. 1.373.a
releuare quis potest secretum amici dictum in confessione & etiam præstito iuramento de non reuelando. 2.278.b
reuendendi pacto obligatus,si rei trādendæ facultatem habeat,non satisfacit soluendo id q̄ interest,sed rē omnino tradere cogit.2.278.b
reuerentia siue dignitas & coniunctio sanguinis quæ habet reuerentiam,sola non inducit dissensum ex taciturnitate. ibidem
reuocari potest quicquid factum est ad falsam assertionem aduersarij detecta falcitate. 2.279.a
reuocare princeps indestinctè potest priuiuilegia gratiæ,ab anteceſsore suo concessa. 2.278.b Fallit,ibidem
reuocari non oportet,neque debet quod nulliter factum gestumve fit,vbi omnino si id factum non esset, fieri deberet. 2.279.a
reuocatoria non potest agi contra tertium possessorem habentem rē alienatā in fraudē,nisi principalis antea excutiatur. 2.278.b
reuocatio in actibus inter vi uos inducetur etiam per alienationem nullam, quæ sinū fortitur effectum ,nam ea quæ à mera volūtate dependent,licet nullum fortiātur effectum per trāslationem,vtilem tamen ademptionem faciunt. 2.279.a
reuocatione testamenti facta coram tribus testibus,si concurrat per seuerantia longi temporis,nempe decennij,censebitur reuocatum testamentum factum.etiam si postea non fiat vel subsequatur aliud testamentum, 2.279.a
reuocatio procuratoris in ijs quæ non possunt sortiri effectum sine præsenti iussu domini,vt est dominij translatio,& similia,quæ tempora excutionis.requirunt perseuerantiam cōsensus vt nuptiarum contractus,&c.nihil interest peruenerit in noticiam procuratoris vel partis necne,quia actus neutro casu valebit. tomo secundo, 279.a
reuocatio procuratoris nisi parti ac iudici intimetur,dominum non releuat,quo minus ex gestis procuratoris abs se reuocati & certio rati teneatur. ibid.
Reuocatio procuratoris soli iudici & non parti intimata, reddit gesta ipso iure nulla,quia tunc iudex scienter contra personam non legitimam diceretur ferre sententiam,aliās si soli parti intimata foret ope exceptionis,infringerentur gesta. ibid.
Reuocatio donationis,an fiat si plus sit relictum filiis secundi matrimonij,quando filij primi matrimonij integram legitimam sunt cōsecuti. 3.222.nu.47.
reuocatio donationis,quæ fit dispositione l.si vnquam. C. de reuoc. do.fit pro ipso iure immediatè,cum nascuntur liberi. 2.279.a
Reuocatio testamenti generalis non fuffiet,si vnū vel plura testamēta præcesserint,quorum vnū vel plura habuerint clausulā derogatoriam,sed requiritur vt in reuocatione fiat expressa & specialis mētio clausulæ derogatoriæ. ibid.
Reus si examinetur super informatione vel inquisitione,& neget,tūc debent testes parte citata examinari super veritate ipsius delicti. 2.280.a,& 282.a
Reus si delictum ipsum confessus fuerit,nullæ sunt amplius partes iudicis nisi condemnando,talis enim confessio contra eū pleně probat. 2.280.a,& 282.a
Reus delictum sponte confessus,mitius puniendus quàm is qui probationibus conuictus est. 2.280.b
eus iustis de causis litigans non condemnatur in expensis. 2.279.b
reus in criminalibus,non tenetur vt in ciuilibus,edere iura & instrumenta fisco 2.280.b
reus non est fideiussoribus relaxandus,regulariter quoties pro crimine imponitur pœna corporis afflictiua. 2.280.b,& 282.a
reus.Per satisdationem de iudicio sisti,quam ex necessitate præstat reus,seu per alium actum quē facit ex necessitate & iussu iudicis, putà,quia soluit sportulas, non videtur in iudicē cōsentire,vel in ducitur prorogatio. 2.281.b
Reus excipiendo non videtur confiteri intentionem aduersarij. ib.
reus absoluitur,non probata qualitate in inquisitione posita. ibid.a
reo in decisoriis magis fauetur quàm actori. ibid.
reus regulariter non debet interrogari de sociis. 2.281.a,& 282.a
reus liberatur à morte per semiplenam probationem. 2.281.a
reus delictum sponte cōfessus,mitius est puniendus,quàm is,qui probationib.est conuictus. ibidem
reus damnatus ad mortem statim non debet post sententiam morti tradi,sed expectari debent decē dies,qui dantur ad appellandū.ib.
reus semel diffinitiuè absolutus amplius inquiri de eodem nequit de licto etiam superuenientio indicijs. ibidem
reus cōuictus de homicidio,potest se iuuare,quòd ad suam defensionem illud fecit. 2.279.b
reus si negaret se possidere,quando tractaretur de ipsius incommodo, licet probaretur eum prius possedisse,non tamen præsumeretur hodie possidere,adeò vt possit condemnari ad restitutionem veræ possessionis. 2.280.a
reus,si actor est contumax,& nihil probat,absoluitur diffinitiue,quando tempus est assignatum ad probandum,si autem nullum tempus est assignatum,absoluitur ab instantia. 2.279.b
reus actori ad fundandam replicationem eius instrumēta edere tenetur. 2.281.a
reus absoluitur in criminalib.actore non probante. ibid.
reus exceptionem suam probans dubiè, tum si actor probauerit plenè eū absolnendū , quando dubia probatio est talis, quæ potest facere actum licitum. 2.279.b
Reus inuentus cum aliqua re subtracta,si res esset remansura in loco vbi inuenitur,potest ibi conuenirī,aliās ad fuū iudicē data satisdatione,remittitur. ibid.
Reus potest etiā ex vnica confessione iudiciali sponte facta,condemnari. 2.281.a
Reus in actione personali vsque ad 30.an. pōt petere reuocationē tenutæ ex primo decreto quando vult reūcere actori expensas,& fa tisdare de iudicio sisti. ibid.
reus in exceptione est actor,quod intellige,quantū ad onus probādi: sicut enim actor probat intētionem suā,ita reus suā exceptionem. 2.279.b
reus opponens se in iudicio,cum clausulā,quòd per actus,quos facit, non videatur prorogare iurisdictionem. ibid.
reus debet in expensis condemnari,si succumbat,etiāsi sentēria sit interlocutoria. ibidem
reus actori ex causa,quando iudex ex officio eū ad agendum cogere vellet,edere instrumenta tenebitur. ibidem
reus licet possit cōparere coram iudice quē maluerit, si in vno tēpore citatur coram diuersis,& ille erit iudex cōpetens, tamen si procurat citationem,nihil ei prodest. 2.233.b
reus non tenetur regulariter edere instrumenta ad fundan.intentionem actoris. 1.555.a
reus si præsens in iudicio neget factū, non est viterius examinandus, sed recipiuntur testes,& ad viteriora proceditur ad perfectionem processus. 2.280.b,& 282.a
reus si velit confessionē suā sponte factā reuocare, audiendus est,modò velit docere cōfessionem illam fuisse erronēā,& erroré probare. 2.280.b,& 282.a
reus potest etiā ex vnica cōfessione iudiciali sponte facta condēnari. 2.282.a
reus tenetur subministrare expēsas litis actori,petenti vniuersam hereditatem vel eius partem. 2.280.a
reus in causa ciuili fisco instrumenta edere tenetur,etiā ad eius intētionem fundandam. 2.280.a
reus si in tortura illata constanter neget delictum commississe,& in ea negatione perstitat:dicitur purgasse indicia contra se existentia, quasi puram veritatem dixisse videatur. 2.280.a,& 282.a
reus si moriatur ante executionē,si de crimine cōfessus , cōuictus,vel condēnatus sit , iudex non debet executionē in ipsum cadauer facere. 2.280.a,& 282.a
reus pro crimine,ac delicto capitali condēnatus ad mortē,mediante sententia definitiua,secūdum formā iuris cōmunis efficitur seruus pœnæ. 2.321.a
reus qui totū negauit,vbi actor totū petiit , potest in parte verificata condemnari per sententiam. 3.147.nu.2.
reus si actore totum petente vbi partem tantum habere debebat.iure non debere,ratione partis,pro qua est debitor dicitur periurus.ibi. num.3.
reus,negans totū si partē debebat an excusetur à mora partis debitæ. ibid.4.
Declara tamen.vt ibid. An excusetur ab expensis.ibi,10.& seq.
reus in crimine affinij potest renunciare defensionibus.3.411.numero 26.
reus excipiendo fit actor. 4.191.b
reum conuentum, opponendo exceptionē solutionis, vel pacti de nō petendo,non videri debitum confiteri. 1.236.b

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index in Communes

reo dinda est copia indiciorum. 2.280.b,& 282.a
eum tenendum esse personaliter,si copia eius haberi potest, sint minus.saltem ad domum. 1.92.b
reis magis qui in actorib.onus probandi competit,si homicidium ab illis comminsum fuerit,ipsos animum occidendi nō habuisse, quia homicida de genere prohibitorum esse dicuntur. 2.280.a
reo non debet dari terminus ad respondendum super facto proprio, etiam si petat tempus deliberandi. 2.280.b,& 282.a
rei duo debendi hodie insolidum non obligantur,sed pro parte conueniuntur,nisi renunciauerint beneficio diuidendarum actionum. 2.279.b
reus conuentus non dicitur liti se offerre nisi interrogatus respōdeat se possidere.Quia litem cōtestando per negotiationem videtur negare quicquid in libello narratur,i.agētem esse hæredem & se possessorem. ibidem
rex potest in suo testamēto ordinare vnū ex filiis,qui post fregnet,& sic vnum aliis præferre,etiā si iurisdictio ipsi testatori sit in feudū data,& ipse fuerit stipulatus pro se & filiis. 2.282.a
rex romanorum potestante coronationem res imperij in feudum dare,& de his concedere inuestituram,imò alicui priuilegium largiri. 2.282.b
rex Franciæ nullum recognoscit superiorem de iure nec de facto. 2.282.a
rex romanorum,vel alius potest alicui concedere castrum nomine & iure antiqui feudi possidendum,quod licet sit nouum feudum,assumit tamen qualitatem paterni & antiqui feudi. 2.282.b
Si rex, papa, imperator, vel huiusmodi,faciat sibi iurari fidelitatem alicuius terræ,quæ sua non sit, talis fidelitas nihil valet. 1.384.b
reges Franciæ,Hispaniæ,& Angliæ, nec etiam imperatorem in Dominum recognoscunt. 3.317.n.3.& seq.
rex Franciæ propter inutilitatem depositus fuit. 4.189.b
rex nulli subditus & sui,per omnia Imperatori & suis æquiparantur. 4.219.a
reges originem à iuregentium trahunt. 2.263.a
regina non habet eandem prerogatiuam quam rex. 2.265.a
ritē denotat solemnitatem,rectē iustitiam. 2.282.b
rixa sedata,si vulneratus ex interuallo insultum faciat in vulneratem, non videtur facere defensionis,sed vindictæ causa. ibidem
rixantes inuicem,si quis eorum fuerit aggressor,& nescitur quis fuerit primus neuter punitur propter incertitudinem,quod procedit in pœna corporali. ibidem
rogationes pro iussu habentur. 1.632.b
rogatus hæreditatem expendere post mortem in virgines maritādas, vel in pauperes,non potest illam erogare in vita. 2.281.b
rogatus restituta,pauperibus potest elig.vnum pauperem. 2.239.a
roide seu operę cuius sumptibus pręstari debeāt,an domini an homines. 1.385.a
roma communis omnium patria & caput mundi. 2.282.b
rota quandoque rotat. 4.269.nu.58.
rota romana non est maioris authoritatis,quàm Bartolus. ibid.62.
rota in authoritate æquiparari doctori antiquo excell. 4.270.nu.64.
rubrica,quæ orationem habet perfectam, pro textu allegari potest, etiam ad decisionem causarum. 2.282.b
rubrica generalior nigro non restringitur per nigrum specialiter loquens:imò ex ipsa rubrica generalior potest extendi nigrum. 2.282.b
rubrica generalior nigro potest allegari in sua generalitate. 2.282.b
rubrica quæ legib.ea contentis generalior fit,rectè in sui ipsius generalitate allegatur. ibidem
Rubricæ statutorum,aut constitutionum,an & quando possint allegari ad decidendas causas. 2.343.a
Rubricam seu titulum statuti,aut constitutionis,rectè allegari ad decisionem omnium casuum,qui sub generali Rubrica comprehenduntur:licet specialiter in nigro(vt loquuntur)non exprimantur. ibidem
Rubrica generaliter concepta,hoc modo:Extantibus filiis masculis, filiam dotatam succedere non debere.Atque adhuc in nigro specialiter cauetur,& exprimatur,Filiam dotatam extantibus masculis non succedere debere matri,vel auiæ maternæ,licet patris mētio non fiat,tamen propter generalitatem rubricæ etiam à patris successione eam excludi. ibidem
Verum Rubricæ statutorum prohibitoriæ, orationem perfectam incontinenti possit renuntiari. ibidem
Rupto testamento ex causa præteritionis filij iam nati,vel nascituri, etiam ignoranter præteriti,clausula codicillaris operatur effectū suum. 1.112.b
ruptor fidei efficitur infamis. 1.519.b
rursus,aduerbium verificatur in duabus vicibus tantum. 2.282.b
rustica familia non vtitur cibis delicatis,vt pullis:sed caseo,fabis,& ouis. ibid.
rustici nec æquitare,nec pœnias portare audent. ibi.
rusticus si testetur in ciuitate,vel ciuis in comitatu,non gaudebūt priuilegio. ibid.
rusticus ad hoc quòd possit petere restitutionem contra contractum initum contra ius,deberet saltem consulere duos iurisperitos, & non sufficit vnum. ibid.
rustica arma & animalia cur arrestari non debeant. 4.170.a
rustici testamentum tum demum quinque testibus rite conditum censebitur,cùm à rustico,& ruri exaratum erit. 2.282.b
rusticorum auctoritati credendum est. ibidem

S.

Sabbatum pietatis operibus non violatur. 4.166.b
Sabbatum propter hominem est factum,non contrà. ibi.
sacerdos secularis constitutus procurator ab aliqua vniuersitate potest agere in iudicio & litem contestari. 2.283.a
sacerdos concubinæ suæ nil legare,neque donare potest. 4.206.b
sacerdoti dicenti se alicuem excommunicatum absoluisse de licentia superioris creden.est. 1.301.a
sacerdos potest absoluere de magnis criminibus,etiam si sit homicidium. 2.283.a
sacerdos benedicens secūdas nuptias,est suspensus ab officio & beneficio. 2.282.a
sacerdotes qui non possunt deputari tutores,censentur etiam ipsi prohibiti tutelam acceptare. 3.351.n.28.
sacerdos non potest reuelare,si quis confiteatur sibi in confessione se hominem velle interficere,sed debet celare. 2.283.a
sacerdotis officium est nulli nocere,omnibus autem velle prodesse. ibid.
sacerdos potest alteri stipulari. 3.361.nu.80.
Declaratur. ibi.81.& seq.
Sacerdori,asserenti se habuisse licentiam à confitente reuelandi eius confessionem,creditur. 3.33.n.28.
sacerdotum accusatio nō recipitur nisi cum duobus testibus. 4.164.a
sacra alienari non possunt. 2.283.a
sacramentum coniugij apud fideles & infideles existit. ibid.
sacramenti timore contentiosa litigantium instantia cōpescitur.ibid.
sacri canones non dedignantur imitari leges,nec contra sacræ leges sacros canones. ibidem
sacri canones arctari non debent grammaticis regulis. ibi.
sacri ordines possunt probari per testes. 2.99.a
Sacrilegi debent deponi. 2.283.a
Sacrilegi puniuntur pœna capitis. ibid.
Sacrilegij pœna de iure ciuili est extraordinaria,secundum qualitatē rei,personæ,temporis & sexus,semper tamen est capitalis. ibid.
Sacrilegium est de facto Papæ,vel principis iudicare. ibid.
Sacrilegij crimen est vtriusque fori. ibid.
Sagittam iaciens si sit in vno territorio, & lædat illa sagitta aliquem in alio territorio existentē,tūc talis poterit puniri in vtroque territorio:erit tamē inter ipsos iudices vtriusque territorij locus prę uentioni. 2.283.b
Salariū integrū debetur magistratui ante officij finem mortuo,vt & assessori,ac doctori publice profitenti,atque aduocato. ibid.
Salarium aduocati,vel procuratoris pars non petit,si gratis officium exercuerunt. 2.283.b
Salarium.Si præsidens remoueatur per culpā suā,non perdit salarium præteritum,sed futurum. ibid.
Salariū totius anni cœpti debetur hæredibus medici vel alterius professoris de publico conducti,qui morte præuentus annū perficere non potuit. 2.283.b
saluus conductus concessus alicui & sociis suis,cōprehendit iudeum secum venientem. 1.571.a
saluus conductus perpetuò durat,& seruari perpetuò debet. 2.283.b
saluus conductus simpliciter obtentus non extenditur cōtra credita roborata iuramentis. 3.118.nu.21.
saluus cōductus cōcessus bannitis vel delinquētibus,intelligitur pro prima vice. 3.348.nu.8.
Saluianum interdictum veile mere possessorium est. 2.283.b
sanctorum dictis omnino standum.3.20.nu.70. Intel. nu.72 & 73.
sanguis exiēs è cadauere coram occisore facit indicium ad torturam. 2.284.a
sanguinem suū vnicuique licet redimere, & ideò de criminibus pro quib.irrogatur pœna sanguinis licet transigere. ibid.
sapientis dictamine testamentū suū extrēdi velle si testator dixerit:tūc poterit ille sapiens relicto filio vel filiis,facto apponere illa verba iure institutionis,vel titulo institutionis. ibid.
sapiens faliere non vult,falli autem non potest. ibi.
sapientia est filia vsus,& memoriæ. 4.244.nu.46.
sapientis est facere,quod nunquam mutandum sit. tomo 4.245.numero 67.
satisdatio de iuri stando & iud.soluen. præstita corā tali iudice incōpetente,est nulla. 1.532.a
satisdationem cū fideiussore si lex exegerit,necessariò debent interuenire fideiussores,aliàs enim non censetur satisdatum. 2.284.a
satisdatio.Arrestatus pro causa criminali tenetur satisdare de iudicatum soluēdo,antequā relaxetur:licet multa bona possideat,& pœna imponenda sit modica. ibid.
satisdatio peti non potest lite cōte. ibid.
satisdatio. Possidere immobilia non releuat à satisdatione de iudicio sisti,si persona sit de fuga suspecta. 2.284.a
satisfactio.Voi quis non potest per viam iuris ré suā vel sibi debitam consequi,tunc sibi licet quomodolibet satisfacere, dummodo sine scandalo. ibid.
schedula scripta manu propria ipsius testatoris,continens eius voluntate vltimā,disponēdo de bonis suis in fauorē piæ causæ,in tali casu illa non sustinetur in vim testamenti,neque alterius vltimæ vo- ibidem
luntatis. 2.284.b
schismatici omnes sunt excommunicati. 1.433.a
scholaris præsumitur ignorare statuta loci. 4.297.nu.52.
scholaris debet tueri opi præceptoris sui. ibidem
Et an de necessitate. scholaris

Vtriusque Iuris Opiniones.

scholaris non potest magistrum in ius vocare sine venia. 1.529.a
scholaris quamuis vagus sit & ab studio abhorreat,si tamen honestè viuat, scholarium priuilegiis potietur. 2.284.b
si vnus scholaris qui contraxit societatem cum alio velit recedere,ac alium sui loco ponere, an possit. 2.63.b
si duo scholares conduxerunt vnam domum,& vnus recedat, si alter totam domum inhabitet,an teneatur ad integram mercedem. ibidem
scholares non possunt extrahi de scholis pro delicto. 2.284.b
scholares delinquentes punit rector,Prætor vel episcop⁹,si sunt clerici. ibidem
scholares & bonarum literarum studiosi habent optionem & priuilegium eligendi iudices in causis etiam criminalibus:Etiam si criminaliter tractetur de pœna sanguinis. ibidem
schol is tradita sunt discutienda in camera, & postea in iudicijs practicanda,in præfa. 4.234.n.49.
In approbatione scholaris ad Doctorandum debent interuenire ad minus septem doctores. 4.238.nu.21
scholares docti præ se ferūt hausisse doctrinā à suo præceptore.4.245 nume.52.
scholaris simplex non facit numerum in cōmuni. 4.257.nu.126.
Contrarium. num.127.
Concluſio.ibid. nu.130.
scholaris aliquid componens,vel conscribens,est & præsumitur peritus. ibi.nu.129.
scholares debent eligere præceptores excell.& quare.4.284. nu.32.
scholariū, vel pr ofessorum appellatione veniunt doctores. 2.284.b
scholari, qui lectione contempta studium alterius scholaris vicini perturbat,silentium iure imponetur. ibidem
scientia patientiæ coniuncta,tunc demum consensum notat,cum res quæ geritur,me nolente geri nequit. ibidem
scientia & patientia domini requiritur in præscriptione iuriū incorporalium. 2.218.a
Ad hoc,vt quis dicatur habere scientiam alicuius rei,oportet nedum ipsam scire,sed& eius qualitates. 1.503.b
scientia sola nunquam in delictis regulariter ac generaliter punit. 2.284.b
Vbi requiritur scientia nō sufficsimplex scientia,sed requiritur, ꝙ sciat factum cum suis qualitatib. 1.404.a
scientia sola in crimine læsæ maiestatis ob delicti atrocitatem,& immanitatem non sequuto aliquo consensu,consilio,& facto est puni bilis. 2.285.a
scientia potest donari, non vendi. 2.184.b
scientia nobilitat hominem ibidem
scientia omnis in dies perficitur, vel peruertitur. tomo quarto. pag. 232.nu.9
scientia legis promulgatæ præsumitur quo ad homines loci. 3.328.n.9.
Idem in statutis. 3.329.nu.12.
Quid in forense. ibid.13.
scientia cōstitutionis promulgata post duos mēses an præsumitur.ibid.
scientia præsumitur de omni eo quod publicè scitur. ibi.19.& seq.
scientia impedimenti an præsumatur in contrahente matrimonium. ibid.24.
scientem esse alienam,nunquam potest eam per præscriptionem,vel vsucapionem sine peccato acquirere. tomo secundo,pagina 343b
sciens delictum committendum,& non reuelans,non ideo est puniendus. 2.284.b
scienti & consentienti non fit iniuria. 2.284.b
scire vel scire debere in delictis à pari procedunt. 2.285.a
Scire leges non est verba earum,sed vim ac potestatem tenere. tomo 2.284.b
Scire dicimus id quod vehementer opinamur. 3.440.nu.3.
Scire,& facilè scire posse,paria censentur. 4.220.a
scommessæ,id est,cum certa statuta pecuniæ summa,aliqui certāt inuicem an aliquid factum vel futurum fit,&c.de iure licitæ sunt.tom. 2.285.b
scriptores nomine scholarium non comprehenduntur. ibid.
scribit quicquantiam,qui obligationem cancellat. 4.220.a
scripta probant vt testes. 4.177.a
scribens nomē suum in literis alteri destinat.committit falsum.1.334.a
scriptura compluria capita cōplectens ex parte probari,ex parte improbari inculpate potest. 2.286.a
scriptura priuata vt fidem faciat,tribus masculis testib.munita esse debet. 2.403.a
scripturа priuata in iudicio producta,& in actis registrata,faciet fidem, licèt demum non reperiatur originalis scriptura. 4.168.a
Licet scriptura priuata non requirat diem,non tamen habet locū quando ag.de præiud.tertij. 1.560.a
scriptura cedit chartæ. 2.285.b
scriptura fit ad faciliorem probationem,& perpetuam rei memoriā. ibidem
scriptura contineri censetur,quod in alia per relaxionem ad ipsam cōtinetur. 4.174.a
scriptura de facto factum ipsum commicit. 4.220.b
scriptura de publicis scrinijs exprompta inter eos fidem tantum facit,qui loci illius ditioni parent,vbi scrinia ipsa sita sunt. 2.286.a
scripturā testatoris manu scriptam,vel ab alio scriptam &à testatore subscriptam,in qua non sunt delecti testes sufficere ad probandā voluntatem patris inter liberos. 2.377.a
scriptura quæ nec de substantia,nec de forma contractus interposita censetur,testib.contrarijs absque dubio refelli poterit. 2.286.a
scriptura obscura,aut dubia,est nulla. 4.220.b
scriptura producta in iudicio,& in actis accopiata,& inserta per notarium causæ,facit plenā fidē,licet originale nō reperiatur. 2.286.a
scriptura priuata à partibus subscripta,& absque testibus, habet vim publicæ scripturæ. 3.13.nu.1.
Ampliatur. ibi.2.& seq.
Limitatur. ibi.9.
Quid contra fiscum. ibi.3.
Quid si sit subscripta manu vnius tantum. ibid.4.& seq.
Quid si sit scripta per tertiū,& subscripta per testes qui recognoscant. ibi.14.
scriptura priuata habens tantum subscriptionem partiū,si negatur,debet recognosci per testes & per cōparationem literarum.3. 13.n.14.
scriptura priuata à partibus non subscripta,sed trino teste munita, nō operatur quo ad hypothecam in præiudicium posteriorum creditorum habentium hypothecam ex publico instrumento.3.14.num.1. & seq.
Ampliatur. ibid.3.& seq.
Limitatur. ibid.9.& seq
Quid si præcedat mandatum ad obligandum vigore publici instrumenti. ibid.3.
Quid contra emptorem. ibi.4.
Quid contra donatarium. ibid.5.
An contra tertium faciat semiplenam probationem. ibi.8.
Quid si constet de veritate contentorumin scriptura. ibi.9. & seq.
Quid si concurrant alia adminicula. ibi.15.
Quid si scriptura priuata vigore statuti habeat vim publici instrumenti. ibid.18.
Quid in mortuis testibus in scriptura adnotatis. ibid.b.nume.25. & seq.
scriptura munita trino teste bonæ opinionis præfertur habenti publicum instrumentum posterius etiam quod ad hypothecam. 3.15. nume.1.
An in hoc casu sufficiat comparatio literarum. ibid.2.
An sufficiant duo testes vnà cum notario. ibid.3.
An sufficiat sigillatio pro subscriptione. ibi.4.
Quid si testes sint fœminæ,& non masculi. ibid.5.
scriptura priuata non potest acceptari, vel ratificari post mortē scribentis. 3.19.nu.17.
scriptura an probet memoriā hominum in contrarium non extare.3.300.nu.80.
scriptura pluribus modis dicitur suspecta de falso. 3.418.nu.18.
scripturā,quæ sine mora executioni mandari possit,post factū contractum contrahentes alternis facere cogentur. 2.286.a
scripturæ diuersæ nihil probant. 2.285.b
scripturam esse de substantia contractus emphyteutici. ibid.
scripturā minus solēnē contra Titiū producta per. Sempronīū nō potest ipse Titius acceptare in parte,& in parte non, etiā quando Capitula essent separata. ibid.
scripturæ veritas per ipsum debet probari authorem. ibid.
scripturā seu instrumentū præsentans in iudicio,semper solet apponere clausulam,ꝙ præsentet eam inquantū pro se facit,& non aliter. ibidem
si secundæ literæ producantur in iud.& non opponitur de primis,iudicium valet & tenet quoad ipsos litigantes, sed quoad tertiū secus. 1.560.a
securitas data pro veniendo,intelligitur data pro redeundo. 2.286.b
sed,subsequente copulatiua &,denotat diuersitatē facti,& identitatē iuris. ibid.
sedes apostolica omnibus petentibus se libera lem exhibet. ibid.
sedes apostolica nunquam moritur. ibid.
seditionis auctor punitur pœna mortis si tractatus præcessit. ibid.
semiplenæ probationes in criminalibus non cōiunguntur ad condēnandum. ibidem
senatores pars corporis imperatoris sunt. ibid.
senatus,& princeps in iudiciis æquiparantur. 4.220.b
senatus in concedendo,& in non appellando par est cū principe. ibi.
senex vsque adeo, vt decrepitæ ætatis annis censeatur,nec terqueri possit,nec sua confessione etiam constanti lædatur. tomo 2.286.b,& 287.a
senectus non excusat in delictis, facit tamen vt pœna mitigari possit. 2.286.b
senior præfertur iuniori. ibid.
seniorum conuersatione,iuuentutis educatio perfecta fit. ibid.
senex septuagenarius,an priuetur successione ob non petitum tutorē pupillo. 3.387.nu.14.
senis opinio præfertur opinioni iuuenis. 4.243.nu.31.
Fallit nu.35.& seq.
senex est maioris autoritatis,quàm iuuenis. ibi.nu.32.
Fallit nu.35.
senex magis peritus,& doctus iuuene. 4.243.nu.33.
Fallit nu.35.
senis consilium consilio iuuenis. ibi.nu.34.
sententia lata contra absentem in criminalib.etiam est nulla. 2.296.b
sententia lata super inepto libello est nulla. 2.55.a
sententia nulla defectu solennitatis,quæ partium cōuentione remitti non potest,an possit operari in vim pacti. 3.128.nu.17.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index in Communes

sententia contra pupillum indefensum non valet. 2.287.a
sententia arbitri lata per pecuniam tenet ipso iure. 2.292.a
A sententia lata de concilio electi de partium voluntate potest appellari. 2.295.a
sententia ad aliud quàm ad acta pro eius certitudine se referre non potest. 2.296.a
sententia lata de mense Augusti quo fiunt messes tantum dilatatæ propter pluuias cum debuerint fieri de mense Iulij, valet nec dicitur lata tempore feriato. 1.341.b
sententia an possit peti retractari in iudicio criminali. 1.532.b
sententia an sit necessaria, An vero vasallus priuetur, ipso iure in casibus in quibus incidit in pœnam priuationis. 1.378.b
sententia lata contra hæredem, an & quando noceat & præiudicet legatarijs. 2.301.a
sententia lata contra statutum particulare loci est nulla. 2.292.a
A sententia lata super mero possessorio, de iure ciuili indistincte non appellatur. 2.213.b
sententia lata pro pupillo, qui fuit in iudicio sine tutore, valet. 2.293.a
sententia in actione reali est proferen. in personâ monasteriij non autem monachi. 2.121.a
sententia in vna parte inualida quâdo sunt plura capitula nô est in totum inualida. 2.289.b
sententia interlocutoria de necessitate non debet in scriptis proferri. 2.289.a
sententia dicitur certa, vel expresse, vel relatiue. 4.221.b
sententia super ineptitudine libelli est interlocutoria. 2.295.a
sententia contra carceratum, vel sub quauis alia custodia, seu cautione, pura de se præsentando alibi, est nulla. 2.295.b
sententia in qua non est appositum, verbum, absoluo, vel condemno, non valet. 2.289.b
sententia si per iudicem appellationis sit confirmata, producit actionem, & ex ea agitur, & non ex prima. ibidem
Fallit. ibidem
sententia criminalis lata contra aliquem in loco commissi delicti, nô facit fidem in loco originis, vel domicilij ita, vt sit executioni mitrenda, quando est lata per iudicem alterius territorij, prorsus à iurisdictione illa separati. 2.296.a
sententia iniusta, quæ transit in rem iudicatam, si hoc constat per confessionem partis, vel si id sit notorium, condemnatus restituitur, nô obstante re iudicata. 2.289.b
sententia, si in tres plures ve compromissum sit, non valere sententiã, vel arbitrium prolatum vno absente. Ideoque de iure ciuili, secus de iure can. 2.298.b
sententia data ex falso instrumento licet non teneatur. ex falso tamẽ iuramento data ipso iure tenet. 2.296.a
sententia lata per iudicem criminalem contra aliquem ad furcas, cũ restitutione bonorum raptorum, damnorum, & interesse, secundũ communem valet & tenet. 2.296.a
sententia declaratoria requiritur semper, vt pœna ipso iure infligatur. 2.296.b
sententia postquam transiuit in rem iudicatam, præsumitur pro rectitudine processus, siue lata sit de recenti, siue non, siue in præsentẽ siue in absentem contumacem, verum vel fictum. 2.296.b
sententia criminalis lata ex consilio peritorum, non transit in rem iudicatam, & sic potest retractari. ibidem
sententia lata contra absentem per falsas probationes dolo præsentis inductas, quas iudex fuit sequutus est nulla. ibidem
sententia requiritur in casibus, quibus vasallus incurrit pœnã priuationis, vasallus enim nunquam amittit feudum ipso iure, nisi in casu alienationis, & traditionis factæ sine consensu domini. 2.287.a
Sententia declaratoria delicti non requiritur, vbi pars est confessa delictum in iudicio. 2.296.b
sententia lata per falsas scripturas non potest exequi, & contra eum potest opponi exceptio falsi. ibid.
sententia nulla, non debet exequi etiam in criminalib. 2.296.a
sententia omisso procuratore lata contra dominum, qui in iudicio nô fuit, est ipso iure nulla. 2.287.a
sententia à qua non est appellatum, & quæ transiuit in rem iudicatam: siue contra præsentem, siue contra contumacem lata fuerit, præsumitur iusta & solennis, & quò ad rectitudinem, & quò ad rectitudinem, nec amplius potest reuocari vel infirmari. 2.287.a
sententia etiã quæ in actione reali fertur iudicati actionem producit. 2.293.a
sententia est quid indiuiduũ, non enim potest pro parte valere, & pro parte non valere. 2.287.a
sententia lata contra vnum ex sociis, non præiudicat cæteris, si eius culpa acciderit: secus si dolo. ibid.
sententia contra formam & solennitatem iuris non valet. ibi.
sententia lata contra ius, ipso est iure est nulla. ibid.
sententia in mortuum dicta non valet. ibidem
sententia debet fieri in scriptis, & sedendo. ibidem
sententia habet paratam executionem. ibid.
sententia lata per errorem expressum habita relatione ad acta, est ipso iura nulla. 2.287.b
sententia lata contra communem opi. mero iure valet, propter conflictum opinionum. ibid.
sententia facit ius, & reddit de albo nigrum, & de nigro album. tom. 2.287.a
sententia in iudiciis vniuersalibus incerta respectu rerum admittitur, sed in exequutione postea liquidatur. 2.287.b
sententia iudicis, quæ transiuit in rem iudicatam habet præsumptionem pro se, siue lata fuerit in præsentem, siue in absenté, & contumacem, verum vel fictum. 2.287.b
sententia pastoris siue iusta siue iniusta sit, timenda est. ibid.a
sententia lata ex probationibus præsumptiuis, vel priuilegiatis, nunquam transit in rem iudicatam, sed potest quandocunque comperta veritate reuocari. 2.287.a
sententia lata contra infirmitate decentum, siquidem à iudice ignorãte, mero iure tenet, & valet, sed datur condemnato in integrum restitutio: si verò à iudice sciente, est ipso iure nulla. ibidem
sententia non constituit ius, sed quod est declarat. ibi.
sententia habet relationem ad acta. ibidem
sententia lata ad consilium sapientis, nunquam transit in rem iudicatam. 2.287.b
sententia transfert dominium. ibid.a
sententia lata contra Vasallos sciente domino præiudicat domino quantum ad possessionem, non quò ad proprietatem. 2.289.a
sententia ex testimonio periti in arte, nunquam transit in rem iudicatam. ibid.
sententia quæ transit in rem iudicatam non potest impugnari ex eisdem actis. ibid.
Fallit si appareat euidenter iniqua ex eisdem actis: quia nunqua transit in rem iudicatam. ibidem
sententia sub conditione ferri non debet, sed lata tenet. 3.126.nu.1.
Limitatur pluribus modis. ib.6.& seq.
Quid si sub conditione extrinseca. ibi.2.& seq.
Quid si sub conditione impossibili. ibi.7.
Quid si sub conditione falsa. ib.8.
Quid in conditione resolutiua. ibi.13.& seq.
Quid in sententia trahente secum executionem. ibidem 9.
Quid in interlocutoria. ibi.10. Quid in laudo. ibi.11.
sententia lata sub cõditione intrinseca si probauerit, est ipso iure nulla, si probatio incontinenti sequi non possit. 3.127.nu.17.
Quid in fructibus & expensis. ibi.25.& seq.
sententia lata sub cõditione intrinseca & necessaria an sit ipso iure nulla. ibi.30.
sententia nulla non potest ratificari partiũ consensu, vt valeat in vim sententiæ. 3.127.nu.1.
Ampliatur. ibi.2.& seq.
Quid in laudo nullo. ibi.2.& seq.
Quid si sententia sit nulla ob defectum consensus. 3.128.nu.5.
sententia nulla approbata partiũ consensu licet non valeat in vim sententiæ, valet in vim pacti. ibi.9.
Ampliatur pluribus modis. ibi.7.& seq.
Limitatur. ibi.19.& seq.
Quid in iuramento. ibi.7. Quid in laudo. ibi.8.& seq.
sententia nulla ad hoc vt possit operari in vim pacti an requirat expressum partium consensum, vel tacitus sufficiat. 3.128.nu.18.
sententia nulla nõ valet in vim pacti expresso errore in sententia. ibi.19.
Idẽ in actis iudicialibus, quæ non sunt in partium potestate. ibi.20.
Idem nô intercuniente rei traditione vel stipulatione. ib.24.& seq.
Idẽ intercuniẽte sola præsentia partis sine expressa approbatione. ib.28.& seq.
Idem in sententia lata contra formam decreti irritantis. 3.129.n.32.
Idem in criminalibus. ibi.33.
sententia lata contra absentẽ ex cõtumacia lata præsumitur. 3.129.n.1.
Limitatur. ibi.2.& seq.
Quid si absẽs fuerit præsens in tota causa, sed absens in snia. ib.4.
Quid si agatur tantũmodo de præiudicio condẽnati. ib.3.129.n.5
sententia an præsumatur rite lata. ibi.1.& seq.
sententia lata in præsentem præsumitur solennis. 3.130.n.16.
Quid si sit lata in contumaciam. ibi.20.
sententia in dubio an præsumatur lata in præsentem vel in absentem. ibi.25.& seq.
sententia nô habet pro se præsumptionem quâdo ab ea est appellatũ. ibi.31.& seq.& 32.
Quid pendente termino ad appellandum. ib.32.
sententia, quâdo dicatur antiqua ad hoc, vt pro ea præsumatur. 54.& seq.3.130.nu.34.& seq.
Ampliatur, & limitatur pluribus modis. 3.134.nu.2.
sententia nõ præsumitur iusta, quâdo in ea causæ cognitio nõ interuenit. ibi 3.& seq.
sententia dicitur nulla, si ex breuitate tẽporis appareat iudicẽ in ea causæ cognitionem non adhibuisse. ibi.5.& seq.
Limitatur. ibi.10.
Quid in laudo. ibi.9.& seq.
sententia præsumitur iusta etiã pendente termino ad appellandũ. ibi.nu.20.
Declaratur. ibi.23.& seq.
sententia interlocutoria non præsumitur iuste lata. ibi.22.
sententia cõtinés in ea errorem expressum est ipso iure nulla. 3.135.n.1.
Ampliatur. ib.2.& seq.
Limitatur. 3.136.nu.11.
Quid si contineat expressum errorem calculi. 3.135.nu.2.
Quid in laudo. ibi.4.
sententia expresse lata cõtra statutũ in volumine statutorũ insertũ, an sit ipso iure nulla. ib 5 & seq.
sententia lata contra regulã, quæ habet plures exceptiones, an sit ipso iure nulla. ib.7.& seq.
sententia lata contra regulas Cancellariæ non est ipso iure nulla. ib.9.

V triusque Iuris Opiniones.

Sententia lata contra constitutionem extrauagantem nõ est ipso iure nulla. 3.136.nu.11.
Limitatur. ibid.12.
Sententia lata contra consuetudinem non est ipso nulla. ibid.15.
Quid in consuetudine notoria. ibid.16.
Sententia lata contra stylum curiæ est ipso iure nulla. ibid.17.
Sententia lata contra decisiones Rotæ non est ipso iure nulla. ibid.18.
Sententia lata contra ius dubium non est ipso iure nulla. ibid.19.
Sententia lata contra communem opinionem, an sit ipso iure nulla. ibid.20.
Sententia lata contra rationem legis, an sit ipso iure nulla. ibid.21.
Sententia lata in fauorẽ illius cui de iure nulla actio cõpetebat, an sit ipso iure nulla. 3.137.nu.1.
Sententia lata sine probationibus, an valeat. 3.137.n.1.
Quid non datis dilationibus ad probandum. ibid.4.& seq.
Quid si iudex non admisit probationes. ibid.7.& seq.
Sententia lata non visis actis an sit ipso iure nulla. ibi.10.& se.
Sententia lata absque probationibus non valet in causis criminalibus. ibid.13.
Idem si sit lata contra præsentem, & non appellantem. ibi.14.& se.
Sententia notoriè iniqua an sit ipso iure nulla. 3.137.n.1.
Quid in sententia excommunicationis, vel censurarum. 3.138.nu.3.
Sententia habens expressam relationẽ ad acta ex quibus iniquitas apparet est ipso iure nulla. ibid.6.
Sententia condemnans Titiũ, quia per tales testes fuit probatũ, an sit ipso iure nulla, si dicti testes non probent. ibid.8.& seq.
Sententia habens expressam relationẽ ad acta, ex quibus iniquitas apparet, est ipso iure nulla, etiãsi relatio ad acta ĩ genere sit facta. 3.139.numer.11.
Quid si non referat se ad acta, sed error cõsistat in ea parte actorũ ad quam de necessitate refertur sententia. ibid.12.
Quid si relatio sit facta per verba enunciatiua. 3.161.nu.13.
Sententia appellationis non visis actis primæ instantiæ est ipso iure nulla. 3.143.nu.23.
Sententia lata contra notariũ super falsitate non præiudicat Domino instrumenti. 3.439.nu.6.
Sententia cõtra aliquem non citatũ lata an faciat qualequale præiudicium. 3.101.nu.402.
Sententia iniusta non dicitur nulla etiam stante cõmissione cũ clausula, iustitiam faciat. 3.77.nu.2.
Sententia declaratoria requiritur in pœnis quæ ipso iure inferũtur. 3.426.nu.1.b
Limitatur pluribus modis. 3.427.nu.2.
Quid si factum sit notorium. ibid.2.& seq.
Quid si agatur de perficiendo processu inchoato. ibid.9.
Quid in fructibus. ibid.10.
Quid si statutum inducit pœnam ipso iure. ibi.12.& seq.
Quid in Principe habente iura Imperij. ibid.18.
Sententia lata in causa matrimoniali, non transit in rem iud. 2.95.a
Limitatur, ibid.
Sententia lata in causa matrimoniali potest probari per testes. tom.2. 96.a
Sententia contra mortuum est nulla. 2.132.a
Sententia lata post tempus præfixum à statuto an sit valida si reperiatur lata infrà triennium. 1.599.b
Sententia lata die feriata in honorem Dei est nulla. 1.341.b
Sententia lata post triennium, an sit ipso iure nulla. 1.599.b
Sententia lata prætextu iuramenti necessarij falsi, retractatur ex instrumentis nouiter repertis: Secùs si prætextu iuramẽti voluntarij, vel iudicialis. 1.609.a
Sententia quæ contra homicidas lata est, paratum cõfiscandorum bonorum effectum habet aduersus ipsorum hæredes. 2.293.a, & 295.b
Sententia in criminalibus causis lata, quamuis ante decem dies appellationi præstitutos executioni tradi non debeat, tamen generali cõsuetudine contrarium obseruabitur. 2.294.b
Sententia, quæ irretractabile damnum infligit, si nulla dicatur, non an rea executioni mandabitur, quàm illius vires diligenter excutiantur. 2.294.b
Sententia quamuis ex partium consensu à iudice ferri possit, tamẽ ab arbitro non potest. 2.293.a
Sententia verb. plura significat. 4.234.nu.2.
Sententia verb. significat firmam, & indubitatam resp onsionem. ib.n.19.
Tot sententiæ, quot capita. 4.232.n.17.
Sententia lata contra communem opi. tanquàm iniqua retractatur. 4.282.nu.9.
Imo est ipso iure nulla. ibid.nu.10.
Sed contrarium, quod non sit nulla. ibi.n.13.
Fallit nu.18. 283.
Et est notoriè iniqua. ibi.n.21.
Contrarium nu.22 cum seq.
Sententia lata contra legem, vel consuetudinem est nulla 4 282.n.11
Fallit nume.17.
Sententia nulla est, quæ profertur cõtra leges, Senatusc ó sul. vel Principis constitutiones. 4.283.n.14.
Item lata contra expressam iuris formam. ibid.n.15.
Sententia notoriè iniqua non meretur executionem. ibid.nu.19.
sed est retractanda.nu.20
Sententia notoriè iniqua est nulla. ibid.nu.24.
Sententia lata contra fiscum absente aduocato fiscali est nulla, nedum in causa status, sed etiam in aliis. 2.292.b
sententia præcipitanter lata, & tam breui rempore quo verisimiliter acta maturè videri non potuerunt, est nulla. 2.293.a
sententia diffinitiua ciuilis, causæ expressionem non requirit, secus in criminali. ibid.
sententia nullius momenti prorsus ipso iure erit, si ab eo tanquam à iudice, aut tanquam à delegato lata sit, qui nec iudex, nec delegatus reuera sit. ibid.b
sententia lata contra infirmantem, vel alio iusto impedimento impeditum, hoc sciente iudice, est nulla. si autem ignorabat iudex, valet; sed restituitur. 2.292.a
sententia quæ super alterius sententię executione fertur, interlocutoriæ vice ac numero habetur. 2.293.b
sententia ex causis mixtis. si in sententia exprimantur plures causæ, quarum aliquæ sint falsæ, aliquæ veræ: non vitiatur sententia propter causas falsas, sed sustinetur propter veras. 2.293.b
sententia lata pro mortuo non valet, pariter nec decretum in eius fauorem interpositum. ibidem
sententia nulla, quia lata die feriata ob necessitates hominum, nõ potest per partes confirmari, aut ratificari tacitè vel expresse. ibid.b
sententia lata super appellatione ab interlocutoria est respectu partiũ interlocutoria, licèt respectu iudicis dicatur diffinitiua, si pronunciatur contra appellantem, & remittatur negocium diffiniendum iudici à quo. ibid.
sententia lata pro falso procuratore, siue cõtra, potest per dominum ratificari. ibidem
sententia lata pro absente non contumace, non valet. 2.289.a
sententia lata ex præsumptionibus non transit in rem iudicatam. tom. 2.291.b
sententia. clausula apposita in sententia, prouiso quòd quoties per libros rationũ de aliquibus solutionib. cõstiterit, quid importet, & operetur. 2.292.a
Sententia absolutoria à iudicij obseruatione propter libelli ineptitu dinem vel actoris absentiam magis est interlocutoria, quàm diffinitiua. 2.292.b
Sententia. si consultor dicat in consilio, aliquem fore condemnandum vel absoluendum, & iudex in sententia dicat: Pronuncio secundum formam consilij, non valet sententia. ibid.a
Sententia. scripturam in sententia de necessitate requiri. ibid.
Sententia vt perfecta esse, ac suis omnibus numeris cõstare intelligatur, explectum que iudicis officium existimetur, necesse cum primis est absoluendi, vel condemnãdi verbum illi inseratur, alioquin nec verba illa sufficient, lata data, &c. ibid.
Sententia diffinitiua lata ex falsa causa, valet mero iure, licet sit iniusta. 2.290.b
Sententia expertorum peritorumque in arte, vt sunt Medici, obstetrices, æstimatores, & similes qui de credulitate iurant, & nõ de veritate, nunquam transit in rem iudicatam. 2.291.a
Sententia, qua iudex simpliciter prouinciuit, prout in consilio sapiẽtis, seu consultoris continetur, qui in eo retulerat Titium cõdemnãdum, valet, & tenet propter relationem factam ad illud consilium. ibid.a
Sententia excommunicati valet. 2.295.b
Sententia lata contra non citatum. est ipso iure nulla. 2.291.b
Sententia lata contra impuberem indefensum, est nulla. ibid.
Sententia super legitimo statu facit ius quoad omnes. ibid.
Sententia declaratoria requiritur, vt quis ex culpa seu negligẽtia possit feudo priuari. ibidem
Sententia quando est nulla, quia est defectus in sententia, seu in contentibus sententiam ipsam, & non in reliquis substantialibus, ipsius processus, tunc iudex appellationis illam reformare potest. ibidem
Sententia arbitralis, propter magnam iniquitatem, & maximam læsionem, semper potest peti, quòd reducatur ad arbitrium boni viri. 2. ibidem
Sententia lata ex probationibus priuilegiatis, sicuti si fertur ex testimonio partis aduersæ in supplementum semiplenę probationis, nõ transit in rem iudicatam. 2.291.b, & 293.a
Sententia debet esse conformis libello. 2.291.b
Sententia publicationis bonorum trahitur etiam ad bona sita extra territorium confiscantis. ibid.
Sententia est nulla, quæ penden. dilatione fertur, quia dilatio penden. termino non currit. 2.291.b
Sententia diffinitiua, vel interlocutoria, parte cuius interest, non citata, non valet. 2.289.a
Sententia à non suo iudice lata, est nullius momenti. 2.290.b
Sententia capitalis non debet statim executioni mandari, sed debent expectari decem dies à iure communi concessi ad appellandum. 2. 290.b
Sententia contra maiorem absentem, contumacem, per dolum, & falsas probationes producentem lata, est nulla. 2.290.a
Sententia contra principalem lata non habet executionem paratam contra fideiussorem contractus, in fideiussore verò iudicij secus. 2. 290.a
Sententia prolata nô viso processu, est ipso iure nulla, si cõstat. 2.289.a
Sententia capitalis si vigore statuti contra aliquem lata fit, in casu tacmen quo neque à iure communi neque ipso statuto bonorum publicatio imponitur, tunc ex tali sententia non venit confiscatio in consequentiam. 2.290.b
Sententia non potest ferri parte non citata, per consequens lata non præiudicat. 2.288.a

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index in Communes

Sententia arbitramentalis. Arbitramentalis sententia nō debet executioni mandari pendente reductione ad arbitrium boni viri. 2.295.a
Sententia arbitraria, quæ ex vi compromissi prorogari fertur, non aliter valet, quàm si prorogatio partibus ipsis renunciata, atque intimata fuerit. 2.294.a
Sententia lata super executione sententiæ, est interlocutoria. 2.295.a
Sententia lata per iudicem finita instantia, est nulla. 2.288.a
Sententia Principis absque citatione non valet de iure canonico. ibidem b
A sententia arbitri ex necessitate statuti, vel præcepto iudicis electi appellatur. 2.295.b
Sententia publicationis bonorum, trahitur etiā ad bona sita extra territorium confiscantis. ibid.
Sententia valet lata vtraque parte præsente, licet neutra institerit tūc ius dici. Secùs si altera partium tantum fuit præsens, nisi esset lata p actore, qui semel in libello petiit reum condemnari. ibi.a
Sententia an ferri debeat contra dominum vel procuratorem. 2.294.b
Sententia ob instrumenta de nouo reperta, quorum vsus in primo iudicio certam ob causam impeditus est, retractari poterit. ibid.a
Sententia declarari ex cōiecturis, si quæ sint ab eo iudice poterit, qui ipsius latori successerit: quamuis alioquin absque illis nequeat. tomo 2.294.b
Sententia executioni mandari potest per eum iudicem, qui vel ipsius latori successerit, vel statuto, iure, aut consuetudine sententiis exequendis præfectus sit, quamuis nullæ ad id literæ proponantur. ibidem
Sententia lata super contractu vsurario nunquam transit in rē iudicatam propter periculum animæ, licēt non sit appellatū, vel deserta appellatione in principali. 2.295.b
Sententia, qua nullum fuisse testamentum contra hæredē pronunciatur, & iis, quibus aliquid legatur, nocet. 2.294.b
Sententia lata non visis actis, & causæ cognitione non præcedente, est nulla. 2.296.a
Sententia per falsos testes, vel falsas allegationes, seu instrumenta lata est nulla. ibid.
Sententia, quæ per confessionem victoris apparet iniusta, retractatur per Euangelicam denunciationem. 2.295.b
Sententia prolata de nocte nō valet. 2.289.b, & 290.a, & 295.a, & 298.a
Sententia nullíter prolata litem non terminat. 4.168.b
Sententiam producere obligationem ciuilem, non autem naturalem, propriè sic dictam. 2.297.b
Sententia interlocutoria, quò ad partes, transit in rem iudicatam, quo ad iudicem tamen non. 2.289.a
Sententia absolutoria absq; reuatione iudicij, licet sit interlocutoria, habet tamen vim diffinitiuæ. ibid.
Sententia declaratoria opus est, crimen, ſ. esse commissum. 2.296.a
Sententia publicationis bonorum trahitur ad bona extra territorium existentia. ibid.b
Sententia definitiua censetur, quæ definitiuæ vim habet. 4.221.b
Sententia, in qua iudex, si probatum est, condemnat, alioquin absolut, proculdubio valet, firmaque omnino est. 2.293.a
Sententia non valet, si iudex pronunciat antequàm nuncius missus ad citandum fecerit relationem, licēt post sententiam referat se ante sententiam citasse ad audiendum sententiam. 2.295.b
Sententia arbitrorum ex compromisso electorum quo illis summa indulgetur facultas, appositis omnib. verborum cautelis, semper nihil hominus reductioni ad arbitrium boni viri obnoxia intelligitur. 2.294.a
Sententia nullā ex turpitudine iudicis non potest iudex, qui protulit corrigere, nec aliter pronunciare. 2.295.b
Sententia potest proferri de consensu partium per iudicem ordinatiū, arbiter autem non potest. 2.289.b
Sententia arbitramentalis, quæ transit in rem iudicatam à partibus homologata, debet obseruari. 2.289.b
Sententia lata contra hæredem, per quam est pronuntiatum testamentum nullum, præiudicat legatarijs. 2.289.b
Sententia post peremptam instantiam lata, dicitur esse nulla. 2.390.a
Sententia lata per arbitros cum clausula arbitratorum, & arbitrorum, si pronunciant tanquam arbitri, & arbitratores, censetur prolata tanquam ab arbitratoribus. 2.289.b
Sententia licet sit pronuntianda in loco maiorum, tamen propter necessitatem imminentem, potest proferri super turrim. 2.289.b
Sententia arbitri homologata ex compromisso, rato manente pacto, producit actionem in factum. 2.289.b
Sententia lata pro maiori cōtra minorem ex falsis testib. aut probationibus, est ipso iure nulla, & non est necessaria restitutio. 2.289.b
Sententia referens se ad aliquod instrumentum quod nonest in processu, non valet: secus tamen si est in processu. 2.289.b
Sententia & iuramentum æquiparantur. 4.221.b
Sententia rei impossibilis neminem ligat. 4.202.a
Sententia litem finit, & reuocari non potest. 4.226.b
Sententia mala executioni mandari non debet. 4.194.b
Sententia metu belli, aut pestis tempore lata, à iudice sedente extra locū maiorum valet. 4.214.a
Sententia. Ex sententia plus inferri non debet: quàm ex ea necessariò inferatur. 2.297.a
sententiæ verba strictè sunt intelligenda. 2.289.b
Post diffinitiuam sententiam, de sumptibus lit. tractan. nō est. 1.320.b
ntentiā nullam ex turpitudine iudicis non potest iudex qui protulit corrigere, nec aliter pronuntiare, 2.289.b
An sententia lata pro mandatario prosit mandanti. 1.534.b
Ex sententia arbitri cōpromissarij nō cōmitt. stip. de euictione. 1.284.a Fallit. ibid.
Sententiam, vel processum in fauorem falsi procuratoris, dominus potest ratificare, siue maior, aut minor. 2.289.b
Sententiæ appellatione in dubio intelligimus de diffinitiua, non de interlocutoria simplici. 2.295.a
Sententiæ verba expressè ac strictè exaudiri debent. 2.294.b
Sententiæ, quæ in rem transiuit iudicatam standum est, & pro dicto eius processu præsumitur siue de præsenti siue de antiquis, & siue in præsentem, siue absentem lata sit. 2.290.a
Ad sententiam interlocutoriam partem citandam esse, si ei præiudicium inde oriatur: secus si nullum sit præiudicium. 2.297.b
Si partes sint præsentes in iudicio, nulla opus esse citatione, vel ad interlocutoriam, vel ad definitiuam. ibid.
Sententiam legere non tenetur iudex in criminalibus, sed de consuetudine notarius eam legit. 2.296.a
Sententiam non suo nomine, & sic prorsus nulliter latam, papa, vel supremus princeps ex plenitudine potestatis ratificare ac confirmare potest. ibid.b
sententiam quæ transiuit in rem iudicatam, probare acta & processum iudicij. 2.298.a
Sententiam interlocutoriam reuocari posse à iudice: nisi talis sit, qua lata finiatur officium iudicis. ibi.b
Sententiæ criminali debet ad esse reus. 2.296.b
Sententiam ipso iure non vitiat peruersio ordinis causæ ad causam. 2.287.b
Non esse necesse sententiam interlocutoriam in scriptis proferri: sed sine scriptis ferri posse, & postea in scriptis redigi debere. to.2. 298.a
Sententiam definitiuam semper in scriptis ferendam: Et ne quidem de partium consensu sine scriptis latam valere. ibi.
Sententiam ferendam esse in solito & consueto loco iudicij, sed tamen iudicem appellationis posse sententiam proferre in omni loco honesto. ibid.
A sententia arbitri non esse apppellandum, sed ei standum, & si iniqua sit. Quod verum in arbitrio voluntario: secus in statutario. Item ni si sententia arbitri contineat errorem expressum. 2.298.b
Sententia referens se expresse ad acta nihil probantia, ipso iure nō valet: ideò appellatione non opus esse, cùm non transeat in rem iudicatam. ibid.
Sententiam non referentem se ad acta, quam tamen ex actis apparet iniquam esse, valere ipso iure. Et hoc casu sententiam dici latam contra ius actoris. ibidem
Sententiam iudicis referētis se ad certam quantitatem, de qua liquet in certo instrumento, nō tamē in actis producto, nō valere. 2.299.a
Sententiam latam pro absente etiam non contumace, non valere. ibi.
Sententiam latam contra minorem indefensum, ipso iure nullam esse. ibidem
Sententiam latam pro minore indefenso, valere. ibidem
Mortuo domino post litem contestatam, proferri sententiam contra procuratorem. ibi.
Sententia contra procuratorem, mortuo domino post litem contestatam, hoc modo concipi, & proferri debet, Condemno talem procuratorem quondam Titij defuncti, procuratorio nomine hæredum, vel eorum, ad quos res illa pertinet. ibid.
Sententiam latam super inepto libello, ex quo nō potest legitimè colligi actio, ipso iure non valere. ibid.
Sententiam latam ex iudicio expertorum in arte, non transire in rem iudicatam, sed retractationi subiacere, & obnoxiam esse. ibid.
Separatio thori successionem bonorum non tollit. 4.181.a
Separatorum separata debet esse ratio. 2.301.a
Sepultura prælati, licet sit honestum, quòd differatur ante electionem, non tamen est necessarium. 2.301.a
Sequestratio non aliter fieri potest, quàm armorum timore, atque offensionis euitandæ causa. 2.301.a
Sepultura omnis est libera. 4.167.b
Sequester potest præsentare beneficium ecclesiasticum. 2.301.b
Sequestrationem fructuum, quæ propter metum dilapidationis fieri solet, etiam pendente appellatione, ea nonpum præsentata iudici ad quem, & recepta, faciendam per iudicem à quo, alias per iudicē ad quem. 1.26.b
Sequestrum non tollit possessionem, si est necessarium, secùs si est voluntarium. 2.301.b
Sequestrum regulariter tollitur per satisdationem. 2.301.b
Sequestrum absque consensu vtriusque partis positum penes aliquem mercatorem non priuat possessorem possessione, præcipueq; si per iudicem incompetentem appositum fuit. 2.301.b
Sera quelis actio, est nulla. 4.198.a
Sero quę fiunt, frustrà ac nulliter fiunt. ibid.
seruitium debitum denegans priuatur etiam feudo. 1.378.a
seruitus aquæductus est realis: diſcontinua præscribitur longo tempore inter præsentes probata scientia aduersarij, & actiō. a seruitute prouenientib. tam contra facientem, quàm cōtra patiētē. 2.302.b
seruitus non dicitur propriè quæ à persona personæ debetur. 2.302.a
seruitus, vel ius piscandi, vel secandi ligna ex nemore, vel pascendi pecora in paratis alienis, est personale. ibid.
seruitus de non ædificando molendinum, præscribitur à tempore præscriptionis aliorum habentium molendina. ibid.
seruitus seruitutis esse non potest. ibid.

seruitus,

V triusque Iuris Opiniones.

Seruitus, vel ea, quæ habent causam discontinuam, non præscribitur, nisi per tantum tempus, de cuius initio non est memoria in contrarium, etiam contra scientem. 2.302.a
Seruitus viæ quæ semel assignata est, immutari poterit, si via æquè cōmoda alibi præsterur. ibid.
Seruitus morti comparatur. 4.222.a
Seruitutis stillicidij debitor vicinus cum vult illud recipere, semper ædificare potest, & murum altius tollere. 2.302.b
Seruitutis probatio inducitur ex causa habili allegata, & probato tēpore. ibid.a
Seruitus præsente ac tacente vicino imposita non præsumitur eo consentiente imposita fuisse. ibid.b
Seruitutis titulum à domino habens, licet non possit probare per instrumenta, ac testes, potest tamen illum titulum probare ex longa possessione. ibid.a
Seruitutis titulus præsumptiuè probatur ex possessione decennali inter præsentes, cum scientia & patientia domini, ex quib. seruitus acquiritur. ibid.b
Seruitutem vel onus aliquod imponere potest vasallus rei feudali sine consensu domini in sui præiudicium tantum, sed in præiudiciū domini, vel agnatorum non potest. ibid.a
seruitutem impone. an vasallus in re feudali possit. 1.367.b
Seruitute reali euicta, an venditor tenea. quanti minoris? 1.248.a
Seruitutes quas vasallus precio acquisiuit in beneficium rei feudalis, vel alia quæcunque iura inseparabilia, accedunt feudo, & ad domum directū pertinent non ad hæredes vasalli ad quos feudum nō transit. 2.302.a
Seruitutes sunt perpetuæ, non temporales. ibid.
seruus si matrimoniū cum libera muliere contraxerit, ac dominus cū id sciret, vel consenserit, vel non contradixerit, & mulieri cōditionem serui ignoranti non se dominum esse nunciauerit, libertatē ipso facto consequetur. ibid.
seruitutes quanto tempore præscribantur. 2.217.b
seruus non potest condemnari in pœnam pecuniariam. 2.302.a
seruus qui cum domina se immiscuit, punitur morte. ibid.
seruus pœnæ, vita functi loco ponitur. ibid.
seruus testamento in testem adhibitus, qui tamen communi opinione nō habebatur pro seruo, nō ideò facit testamentū irritum, sed valebit. 2.301.b
serui communiter sunt fures. ibid.
seruus extra causam peculiarem, nec ciuiliter, nec quoad obligati nis naturalis effectus naturaliter obligatur. ibid.
seruus & absque causa intra modum à domino impunè verberari potest. 2.302.a
seruus acquirit domino ignoranti ex causa peculiari possessionem & vsucapiendi conditionem: sed ex causa peculari licet acquirat possessionem, non tamen conditionem vsucapiendi. tom. secundo, pag. 301.b
seruo, qui stipulatus est, rectè ac iure regulariter soluitur. 2.302.a
seu, dictio est ampliativa. ibid.b
sigillum in epistola an sit necessarium. 2.303.a
sigillum apponens alienæ scripturæ illi præsumitur consentire. 3.21. numer. 1.
Ampliatur pluribus modis. ibid.3.
An sufficiat sola sigillatio, sine subscriptione. ibid.3.& sequent.
sigillatio plus operatur quàm subscriptio. 3.22.nu.7.
sigillum præsumitur appositum de voluntate illius cuius est. ibid.9.
Quid in sigillo alieno. ibi.15. & seq.
sigillum probat delegationem. ibid.25.
sigillum probat commissionem citationis, vel alterius actus. ibi.26
sigillum habet vim clausulæ ex certa scientia. ibid.27.
sigillum in literis constituentis appositum an probet mādatum ad causas. 3.23.n.30.
sigillum appositum cartæ vacuæ non operatur. ibi.n.44.
sigillum probat volūtatē Domini in his quæ spectāt ad officium illius cui est consignatum officium. ibi.46.
sigillum in fraudem appositum, nihil operatur. ibi.50.
sigillum quamuis publicum, licēt scripturam autēthicet, non tamē facit eam scripturam publicam. ibid.53.
signum notarij an sit necessarium. 2.303.a
signum notarij non est necessarium quòd apponatur, licèt sit vtile propter comparationem. 2.303.a
signi notarij omissionem nō vitiare instrumentum, nec de substantia esse nisi consuetudine fuerit hoc introductum. 2.303.a
similitudo casuum in statuto non inducit correctionem legis, vel statuti. 2.339.b
similitudo causæ colligitur pœnes affectionem ipsius testis. 2.303.b
simonia committa in ordine suscepto, non dat, neque præbet aliquo modo executionem huius ordinis, imò impedit executionē omniū aliorum, & sic simoniacus iste est suspensus ab ordine per simoniā suscepto, & ab aliis ordini. 2.303.b
simonia est ex criminib. excepris, eriam si sit commissa tantum in beneficio. ibid.b
simonia vera non committitur, nisi concurrat pecuniæ vel rei alicuius exactio vel promissio. 2.304.
simonia est, quando venditur spirituale, vel illi annexum. 2.304.a
simonia nō est, si quis recipiat aliquid pro labore suo, vt p facrameto ministrando, dummodo non veniat in pactione rei spiritualis & sit aliud modicum. 2.303.b
simoniā non veram, sed quasi, committit, qui pecuniam recipit pro cōcessione licentiæ docendi. 2.304.a
simoniam committit Papa, si vendit sacramenta, aliàs secus. 2.304.a
simoniam etiam Papa committere dicitur, si recipit aliquid pro collatione alicuius beneficij habentis administrationem ordinis, vel exe cutionem clauium. 2.304.a
simoniæ crimen non habet locum in curia Romana. 2.304.a
simoniæ crimen est mere ecclesiasticum, ideoque iudex secularis non potest de eo cognoscere. 2.304.a
simoniacus spoliatus non restituitur. 3.286.n.175.
simonia an inducatur ex vicinitate actuum. 3.30 n.13.
simoniacus notorius est ipso iure suspensus ab officio. 2 304.a
simplicitas legibus est amica. 2.304.b
simplicitati seu rusticitati & ignoratiæ parcendum. 2.304.b
simulatio contra instrumentum non potest si probari per testes. 1.556.b
simulatus actus non nocet etiam futuris cred. 1.556 b
simulatio præsumitur ex his quæ incontinenti sequūtur. 3.30.nume.8.
simulatio instrumenti non potest directe probari & ideo sufficiunt verisimiles coniecturæ. 1.556.a
simulatio contractus & testibus, & literis probari potest. 2.304.b
simulatio proprie dicitur quando ag. vt nihil fiat. 1.556.b
simulatio in specie deducenda est. 2.556.a
simulatio potest allegari, tam per contrahentem, quàm per eius hęredem. 1.556.b
Nec etiam præsumitur simulatio quando est constitutum, licet venditor remaneat in possessone. 1 556.a
simulatio est deducenda ex his q ante cōtractū, nō post gesta sunt. ib.a
simulatus cōtractus si solum concernit præiudicium contrahentium, tantūmodo opponi exceptio cōtractus simulati, secus si concernit præiudicium tertij, quia non potest. 2.304.b
Singula corpora, quæ cuiusque propria fuerunt ex cuiusque consensu mixta, communicata esse intelliguntur. 2.304.b
Singulare, vniuersale positum potest referri ad omnia præcedentia, cuiuscunque generis vel numeri exstant. 2.304.b
Socer & socrus an sine venia possint in ius vocari. 1.929.a
Socius non tenetur de casu fortuito, nisi culpa præcedat casum. 2. 306.a
Socius non testificatur pro socio in concernentibus societatem, in aliis sic. ibidem
Socius in crimine assassinij potest de socio interrogari. 3.411.nu.25.
Socius non potest inuito socio meretricem ducere ad domum. 2. 104.b
Socius vnius Fundici, ex pluribus quòd non possit agere contra debitorem Fundici insolidum, sine mandato. 2.305.a
Socius præpositus negotiatiōi ipsius societatis, si fuerit in culpa accipiendo non idoneum nomen debitoris ab initio, id sui ipsius damno & periculo ascribitur. 2.306.b
Socius, qui industriam ac laborem pecuniæ, quam alter confert, præstat, partem sortis postea deperditæ alteri non restituet. 2.305.a
Socij à sociis compelli possunt, vt in communi domo conductorem idoneum accipiant. ibidem
Socius criminis in criminibus etiam exceptis non concurrence alia præsumptione, non facit indicium sufficiens ad torturam. 2.305.b
An socius criminis faciat indicium. 1.335.b
Socius iubens fieri per hæredem ecclesiam, vel hospitale in re communi, socius alter cogitur vendere partem suam, ne impediatur cōstructio Ecclesiæ. 4.314.nu.46.
Socius quid si faciat in communi plusquam exigat ratio. ibid.47.
Socius expendens in causa rei communis, quomodo recuperet expēsas à socio, 4.314.nu.38.
Socius vendens rem communem ob iustam, & necessariam causam socio, an dicatur facta diuiso. ibi.nu.29.
Socius negocians nomine proprio de pecunia communi post societatem finitam, non tamen diuisum lucrum, an si acquisiuerit aliquid, commune dicatur. 4.313 nu 36.
Socius criminis quando admitteretur contra socium eiu dem criminis, intelligitur in socio non infamato de aliis delictis. 2.305.a
Socius criminis à statuto admissus intelligitur, nisi alias exceptiones patiatur. 2.305.b
Socius criminis, si sit periurus, non facit indicium, non solùm ad torturam, verùm etiam ad inquisitionē, propterea quòd in eo deficiat fundamentum testis, videlicet fides ipsa. ibid.
Sociorum bona omnia ex generali societate communicata intelliguntur, nedum præsentia, sed etiam futura, exceptis bonis quæ ex inhonesta ac turpi causa acquisita sunt. 2.306 b
Socio criminis non creditur, si ex alio delicto esset infamis, vel si eius confessio esset sine tortura. 2.305.a
Societas præsumitur inter fratres, si simul post mortem patris vixerint hæreditate indiuisa, & lucra communicata non data ratione. 2. 304.b
Societas omnium bonorum tacita, complectitur omnia vndecunque quæsita. 2.304.b
Societas omnium bonorum non solum expressim, sed & tacitè, ritè, recteque contrahitur. 2.304.b, & 305.a
Societatis expressæ & tacitæ, nulla est differentia data paritate termi norum. 2.305.a
Societas inter fratres qualiter præsumatur. 2.306.a
Sodomiæ pœna, est pœna mortis, tam in patiente quàm agente. 2. 307.a
Sodomiæ vitium cum masculis, & cū fœminis si cōmittitur, eius pœna

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index in Communes

na olim mors ac bonorum proscriptio fuit,hodie infamia, testamẽti incapacitas,bonorum confiscatio,& ignis. 2.307.a
Sodomita non solum cum pueris & masculis,sed etiam cũ mulieribus committitur & punitur. 2.307.a
Sodomiæ criminis cognitio est vtriusque fori. ibid.b
Sodomia,adulterium & simi.non possunt puniri per auditũ, imo nec per visum. ibid.
Sodomiæ crimen graue,& detestandum. 2.306.b
Sodomiæ crimen iustam,& legitimam causam præbet dissoluendi matrimonium quo ad thorum. ibid.
Sodomita occultus,etiam peracta pœnitentia,est ipso iure suspensus ab executione ordinis. 2.307.a
Sodomita amittit bona,quæ confiscantur. ibid.
Solennitas extrinseca præsumitur ex tempore longissimo 30. an. ibi.b
Solennitas certa à iure requisita in testamento,si per statutum remissa fit,propterea nõ censetur proportione eadem remissa solẽnitas in codicillis,& donatione causa mortis requisita. ibid.
Solennitas intrinseca præsumitur. 2.307.b
Solennitas intrinseca materialis non præsumitur,vt precium in vendi tione. 2.307.b
Solennitas requisita per can.sine exceptione 12.q.2.in alienatione rerum ecclesiasticarum,non potest tolli consuetudine, ibid.
Solennitas intrinseca non præsumitur,nisi probetur. ibid.
Solennitas excussionis cessat,vbi notorium est debitorem principalẽ non esse soluendo. ibid.
Solennitas omissa vitiat actum. ibid.
Solẽnitas antiquo actui,cuius inspectio nõ aliud præ se fert , adfuisse præsumitur. ibid.
Solennitas sententiæ præsumitur,quando partes fuerunt præsentes. ibid.
Solennitas necessaria in actu spacio decem annorũ interuenisse præsumitur. 3.15.nu.1.
Ampliatur. 3.17.nu.49.
Limitatur. ibid.53.& seq.
An ista præscriptio procedat tam contra facientem,quã contra patientem. ibid.51.
Quid si agatur de graui præiudicio. ibid.53.& se.
Quid contra pupillum. 3.18.n.58.
Quid non concurrente scientia,& patientia eorũ,qui ex actu lædũtur. ibid.59.
Quid in actu requirente scripturam. ibi.60.
An ista præsumptio admittat contrariam probationem. ibid.62.
An ista præsumptio procedat de iure canonico. ibid.66.
Solennitatem extrinsecam non præsumi,nisi accedat diuturnitas temporis. 2.223.b
In re relicta tribus minoribus,nõ requi.solennitas in alienã.1.237.a
Solet verbum denotat perpetuitatem. 2.308.a
Solennitatum defectus,quæ in aliquo actu ad alicujus personæ fauorem exiguntur,actũ nec vitiabit,nec impediet,si actus illi eidẽ personæ vtilis ostendatur,ac reuera sit. 2.307.b
Solennitatem,de qua facit mentionem notarius in instrumento,præsumi interuenisse. 2.223.b
Solidum non soluitur,non minus quantitate quàm die. 2.308.a
Solitum inducitur ex vnico actu,ac ex vnica vice. ibid.
Solitum an dicatur id quod semel factum fuit. 3.210.nu.2.
Sollicitator i causa si fiat salario cõduct⁹,repellit à testificãdo.2.308.a
Sollicitator causæ à domino præpositus,an possit esse testis.3.47.n.1.b
Quid si sit præpositus à procuratore. ibid.3.
Quid si non sit salariatus. ibid.4.& seq.
Quid si sit sollicitator alterius. 3.48.n.6.
Quid si eius dictum comprobetur per alios testes. ibid.7.
Quid in leuibus. ibid.9.
Soluere promittens in certo loco cum renunciatione fori , potest ibi conueniri,etiam si ibi non inueniatur. 2.308.b
Soluens indebitum in certo loco,potest illud repetere in quocunque loco,& sic in loco in quo soluit,si aduersarius ibi inueniatur.ibi.a
Soluere delinquẽs pœnam pecuniariam fisco,vel parti applicandã, in foro conscientiæ non tenetur. ibid.a
Soluens in executionem præcepti iudicis emanati sine causæ cognitione,& sic nulliter, non repetit. ibid.a
Soluens intruso an liberetur. 1.563.a
Soluens alicui canonẽ,vt feudatarius,emphyteuta,vel colonus 3.ann. spacio,hoc casu dicitur illi acquiri hoc ius personale pro se,hæredibus,ac successoribus. 1.274.a
vbicunque soluendum est aliquid pro aliqua re,si creditor est illius fori,in quo res situata est,tenetur debitor,licet alterius fori,accedere ad domum creditoris,& ei soluere. 2.308.a
Soluens timore iactuti,dicitur habere iustum metum. ibi.a
Soluens ignoranter,nõ obstante renunciatione,potest intentare contradictionem indebiti. ibid.a
Soluere legatum,& promitere soluere legatum sunt paria. 4.222.b
Soluere procuratori,& soluere principali pariter liberant. 4.222.b
Soluere procuratori qui fuit,est inualidum. ibid.
Soluendi habetur impotens qui soluit difficulter. ibid.
Soluit indebitum qui alicui pecuniam mutuat. ibid.b
Soluit qui cum adulterina pecunia non soluit. 4.223.a
Solutio magis præsumitur esse facta pro eo quod meo nomine,quam quod alieno debetur. 2.308.a
Solutio impeditur,aut ob moram,aut ob pœnam vitandam. 4.202.a
Solutio quot modis fiat. 4.222.b
solutio est probanda per dicentem soluisse, quando agitur cum illi cui solutio erat facienda,secus tamen,si cum alio tertio opponente de non solutione,quia negatiua non solutionis est probanda per opponentem. 2.308.b
Solutio facta per longum tempus quid operetur,quando quis non potest aliter probare ius suum. 2.308.b
Solutio licet esset facta nomine hæredis ab ipsis agentib.videntur tamen soluisse de propriis eorum pecuniis. 2.308.b
Solutio quamuis in ea moneta fieri debeat , quæ contractus tempore in vsu erat,tamen alia fieri debebit , si illius temporis nummorum indicatio mutetur. 2.308.b
Solutio testibus probari poterit,quamuis eam non aliter probari posse,quam scriptis contrahentes pacisc antur. 2.308.b
Solutio debet fieri de moneta antiqua,quæ currebat tempore contractus. 2.308.b
Solutio facta per hæredem putatiuum censetur in dubio nomine veri hæredis:& hoc si talis solutio fuerit facta post motam contrauersiam,secus si facta fuerit ante:quia tunc cesseturfacta nomine proprio ipsius soluentis. 2.308.a
Solutiones tres vltimas probãs semper præsumitur retro soluisse.3.17.nume.1.b
Ampliatur multip liciter. ibi.2,& seq.
Limitatur. ibid.13.&seq.
Quid in solutione canonis. ibid.2.
Quid incolono,vel censuario. ibi.4.
Quid in solutione collectarum. ibi.5.
Quid in solutione pensionis. ibid.6.
Quid in oblatione. ibid.7.
Solutione facta pro parte tantum ,adhuc integra remanet obligatio. 2.308.a
Solutionis exceptio semper potest opponi in executione sententiæ, vel contractus habentis executionem paratam. 2.308.b
Solutionis loco res data subibit remedium l.2.C.de rescin.ven.si dan tem vltra iusti ac germani precij dimidium læserit. ibid.
Solutionis iam factæ exceptio tum sententiæ,tum executioni contractus sine mora faciendæ opponi potest. ibid.
Soluturum se in aliquo statu loco promittens,ac foro suo renunciãs, in eo loco & non inuentus conueniri potest. ibid.a
Soluta resoluitur in coniunctam. ibid.
Somnus criminis pœnam dormienti tollit,si non sit solitus in somno delinquere,aliàs secus. 2.309.a
Soror licet indotata excludit aliam,quæ cum iuramento renunciauit bonis paternis & maternis. ibid.
An furor superueniẽs faciat dissolui matrimonium prius factũ.2.97.b
Soror defuncti excludit patruum. 2.486.b
Soror potest querelare testamentum fratris,in quo sibi non sit relicta integra legitima,& instituta sit turpis persona, 2.300.a
Soror quamuis statuto à fratris hæreditate excludatur , non idcirco etiam ab illius hæreditate frater abigetur. 2.309.a
Sororis filius non dicitur propriè agnatus,licet videatur retinere ius agnationis. ibid.
Sorte,& fortuna dubia dirimuntur. ibid.
Sorte quid diuinatur. ibid.
Sortilegij crimen est vtriusque fori. ibid.
Speciales,vel priuilegiati alioquin casus generalibus iuris definitionibus regentur,si nullam expressim prærogatiuam in ipsa specie,de qua agitur,habeant. ibid.
Speciali nota quæ digna sunt,si omittantur,neglecta videntur.1.462.b
Specialia potius attendenda,quàm generalia. 4.166.nu.8.
Si species legata periit sine culpa hæredis,periit periculo legatarij.2.24.a
Specificatio vnius casus fortuiti,facit extẽdi verba generalia ad alios casus non specificatos, 2.309.a
Spes venit in considerationem. 2.309.b
Spiritualia esse non possunt,sine temporalibus:nec anima sine corpore. ibid.
Spiritualia sunt digniora temporalibus. ibid.
Spiritualium rerum causa,si circa factum ipsum controuertatur,coram ordinario seculari iudice incidenter disceptari.ac determinari poterit:secus si aliquo ipsius iure agatur. ibi.
Spoliantes Christianos nauigantes , vel naufragium passos, sunt excommunicati,hic tamen canon non est latæ sententiæ,sed ferendæ. ibidem
Spoliator non potest audiri,nisi restituto spoliato etiam vno nummo fructuum,vel expensarum. 3.180.nu.11.& seq.
Spoliator non potest obiicere exceptionem expensarum, & melioramentorum in re factorum. 3.294.nu.112.
Spoliatori non est concedenda dilatio ad probandum,nisi quãdo spoliatus nec plenè nec semiplenè probauit. 3.294.nu.121.
Ampliatur multis modis. 3.268.nu.2
Limitatur multipliciter. 3.276.nu.62.
Quid in muliere. 3.263.nu.6.
Quid in rustico,& milite. ibi 8.& seq.
Quid in pupillo proximo pubertati. ibid.11.
Quid in adulto. ibid.12.
Quid si inuasio fit facta sine dolo. ibid.19.
Quid in iuribus incorporalibus. 3.267.nu.24.
Quid in feudis. ibi.32.
Quid in domino inuadente rem propriam alteri commodatam. ibi.33.& nu.78.

Quid

V triusque Iuris Opiniones.

Quid in vniuersitate. 3.270.num.61.
Quid in furioso,& mente capto. ibid.63.
Quid in prodige. ibi.64.
Quid de iure canonico. ibi.66.
Quid in Ecclesia. ibid.68.
Quid si spolians credebat hoc sibi licere. 3.268.nu.19.
Quid in domino recuperante rem suam à fure. 3.270.nu.82.
Quid stante pacto de capiendo propria autoritate. ibid.87.
Quid stante iudicis decreto. ibid.86.
An inuadens priuetur ipso iure,vel per sententiam. ibid.94
Quid in legatario. ibi.98.
Quid si non aderat copia iudicis. 3.271.nu.101.
Quid in filio capiente rem hæreditariam pro legitima. ibi.102.
Quid in Rege de facto spoliante vasallum feudo. ibi.109.
Quid in clerico capiẽte possessionem beneficij absque executorialibus. ibid.114.
Quid in hæredibus deiicientes. ibid.115.
An in hoc casu sit permissa appellatio. ibi.116.
Spoliatus cõmunione bonorum quomodo adiuuari possit.4.314.nu.5.
Spoliatus nec accusationi,nec inquisitioni respondere antea tenetur, quàm restituatur. 2.311.a
Spoliatus à iudice non potest petere,vt ante omnia restituatur,cum præsumatur pro iudice. 2.311.a
Spoliatus quandocunque potest petere,seu agere ad restitutionem sibi faciendam,cum remedium,c.reintegranda 3.q.1.sit perpetuum.2.310.a
Spoliatus non restituitur,quãdo per sententiam constat de dominio spoliatoris. 2.311.b
Spoliatus non tenetur respondere in causis criminalibus contra ipsum motis ante restitutionem sibi factam. 2.310.b
Spoliatus beneficio non est aliquo modo restituendus, si contra eum obiiciatur notorius tituli defectus. 2.311.a
Spoliatus sua possessione,vel in ea turbatus,ante omnia est restituendus,& manu tenendus. 2.309.b,311.a
Spoliatus non restituitur,si possessorium habet annexam causam prorietatis. 3.284.nu.131.
Spoliatus non restituitur in iis,quæ sunt præiudicij irreparabilis.ibi.nu.134.
Limitatur multis modis. 3.285.nu.138.
Spoliatus non restituitur , quando ex restitutione scandalum sequi posset. ibi.148.
Spoliatus,si incontinenti recuperauit possessionem de facto qua fuerat spoliatus,non tenetur ad restitutionem. ibi 151.
Spoliatus non restituitur,quando non adest copia iudicis. ibid.158.
Spoliatus non restituitur,quando virtute commissionis mandatur procedi coniunctim tam in petitorio,quam in possessorio.3.286.nu.177.
Spoliatus cadauere non restituitur. ibi.181.
Spoliatus,si de facto possessionem beneficij lite pendente occupauit, non restituitur. ibid.181.
Spoliatus autoritate Principis non restituitur. ibi.188.
Spoliatus non restituitur, quando per eius confessionem constat de dominio spoliatoris. ibi.191.
Spoliationis exceptio in qualibet causa opponi potest. 3.286.nu.2
Ampliatur. ibi.2.& seq.
Limitatur. ibi.6.& seq.
Quid in repetente depositum an obstet exceptio spolij. ibid.2.
Spoliatus potest recõuenire per modũ exceptionis de alio spolio.ibi.3.
Spoliatus non restituitur contra decretum irritans. 3.290.nu.39.
Spoliatus de iure ciuili,an possit suspendere petitorium. 3.292.nu.87.
Quid de iure canonico. ibi.89.&seq.
Ampliatur,& declaratur. 3.293.nu.91.
Spoliatus est ante omnia restituendus. 3.279.nu.1.
Ampliatur multipliciter. ibi 4.& seq.
Limitatur. 3.281 num.43.
Quid in prædone. 3.279.nu.4.
Spoliatus an debeat tanto tempore permanere in pacifica possessione antequam molestetur,quanto tempore fuit spoliatus. 3.280.nu.15.
Spoliatus etiam rebus mobilibus debet restitui. ibid.25.
Spoliatus debet restitui etiam si possessio violenta fuerit per principem confirmata. 3.280.nu.27.
Spoliatus à tutore debet restitui. ibi.nu.33.
Spoliatus,qui patitur fieri probationes super dominio spoliantis,non venit restituendus. ibi.52.
Spoliatus,si est excommunicatus non restituitur. ibi.54.
Spoliatus stante voluntaria renunciatione non restituitur. ibi.57.
Limitatur pluribus modis. ibid.
Spoliatus qui non potuit possidere,an restituatur. 3.282.nu.66.
Spoliatus si fit paratus incontinenti probare defectum iuris in agente an sit restituendus. ibid.74.
Quid si de iure agentis,& de iure conuenti constat. ibi.80.
Quid si contaret de non iure agentis per sententiam. ibi.87.
Ampliatur,& declaratur ibi 89.& seq.
Spoliatus non restituitur,si de eius nõ iure notoriè cõstet 3.283 n 94.
Ampliatur,& limitatur ibi 96.& seq.
Spoliatus à iudice non restituitur. ibi.nu.108.
Limitatur pluribus modis. ibi 109.& seq.
Spoliatus stante pacto de non petendo restitutionem,non restituitur. 3.284.nu.119.
Spoliatus clandestinè,& non violenter an restituatur. ibi.125.
Spoliatus non habens titulum coloratum in beneficialibus non restituitur. ibi.121.
Spoliato non potest obiici exceptio compensationis. 3.280.nu.34.
Spoliato obiicitur exceptio dominij. ibi.43.& seq.
Quid si exceptio dominij opponat à tertio. ibi.281.nu.45.& seq.
Quid si spoliatus ageret petitorio,& possessorio,& simul.ibi.48.
Spolij exceptio non opponitur,quando causa est notoria. 3.286.nu.1.
Idem si agatur ad obseruantiam iuramenti. ibi.8.
Idem in iis,quæ non recipiunt dilationem. ibi.10.
Quid in causa matrimoniali. 3.287 nu.19.
Quid in spolio non violento. ibid.14.
Spolij exceptio à tertio facta an possit opponi in causa criminali. 3.287.num.1.
Limitatur. ibi.3.& seq.
Quid si crimen sit notorium. ibid.3.
Quid si agatur per viam inquisitionis. ibi.4.
Quid si agatur de crimine ciuiliter. ibi.5.
Sponsalia sunt matrimonia conditionalia. 4.223.a
Sponsalia & matrimonia requirunt verba & expressum cõsensum eorum qui contrahunt sponsalia vel nuptias. 2.312.a
Sponsalia transeunt in matrimonium per copulam, etiam si sit protestatus quòd nõ intendit per copulam contrahere matrimonium. ibidem
Sponsalia ex sola traductione ad domum,non transeunt in matrimonium. ibid.
Sponsalia contracta cum minore septennio per cohabitationem mutuam post septennium conualescunt,& inducunt publicę honestatis iustitiam. 2.98.b
Sponsalia de futuro præcise non compellunt ad matrimonium contrahen.cum eo cui lepra superuenit. 2.98.a
Sponsalia si contrahuntur medio iuramento,compellitur iurans contrahere,etsi spõsa post sponsalia efficitur pauperior,cùm nihil promisit,si eius tamen,si promisit. 2.312.a
Sponsalia etiam iurata soluuntur per matrimonium de præsenti,etiã nondum carnali copula subsecuta. ibid.
Sponsalia etiam à septennio minoribus si quæ agunt,intelligent,rectè contrahentur. ibid.b
Sponsalia non sunt matrimonia consummata. 4.223.a
Sponsalia de futuro sicut non soluunt matrimonium carnale præambulum,ita pariformiter non soluũt coniugium spirituale præambulum. 2.312.a
Sponsæ quod mittitur à spõso,vel eius patre,si expressè dicatur quod donetur,habebitur pro donatione,sed si simpliciter missum & nihil dictum sit,censebitur traditum causa ornamenti tantum. 2.311.b
Sponsæ donatum à consanguineis,vel affinib.sponsi,censetur donatũ contemplatione ipsius sponsi:at quæ à consanguineis sponsę,censetur sponsæ contemplatione donata. 2.311.b
Sponsam non habere hypothecam priuilegiatã in bonis sponsi.1.224.b
Sponsa coniugis appellatione,& sponsalia matrimonij,nota in odiis ac pœnis non continentur. 2.312.a
Sponsa nondum traducta domum,vel carnaliter cognita,desponsata tamen per verba de præsenti,an censenda sit loco veræ vxoris,ita vt perinde atque legitima vxor,potiatur omnibus lucris matrimonialib.vigore statutorum,& consuetudinum prouincialium.2.311.b
Sponsalia de futuro non comprehenduntur per dispositionem pœnitem matrimonium clandestinum. 2.312.a
Sponsalia facta de præsenti secũdũ verba,scilicet,in interpretatio.de futuro,superueniente ætate legitima,per amplexus,oscula & munera,transeunt in matrimonium:secus in sponsalib.de futuro,quòd ad verba & inentem. ibi.
Sponsalia.Proximi septennio,dummodo non sint minores quadriennio,possunt validè contrahere. ibi.
Si Sponsus cohabitet cum sponsa & dormiat cum ea,an præsumatur copula. 2.94.a
Sponsus inutilis,sponsus est nullus. 4.223.a
Sponsus si contraxerit sponsalia per verba de præsenti cum Catharina,& acceperit ab ea ratione dotis mille,si decedat ante matrimonij consumationem,dotem,vel aliquam partem iuratur etiam si illa cum ea non habitauerit,si modo per verba de præsenti matrimonium contractum fuerit. 2.312.b
Sponsiones,quas vulgus scõmessas fatur,quin valeant,nullũ ius impedit. ibid.
Sportulæ de iure ciuili in foro seculari recipi possunt. 2.313.a
Sportulæ etiam arbitrio solui debent. ibidem
Sportulæ vnicæ tantum pro libello cumulato soluendæ sunt ibi.
Sportulas pauperes neque iudici neque arbitro soluere tenẽtur.ibi.
Sportulæ solui non debent de iure canonico in foro ecclesiastico,& sic hoc iure clerici ad solutionem sportularum non tenentur. 2.312.b
Spurius filius institui potest à testatore in tempus, quo capere possit. 2.313.b
Spurius ita demum non succedit matri , si est natus ex coitu damnabili. ibid.a
Spurius filius licet sit capax,tamen liberi,seu descendentes spurij legitimi,& naturales possunt legata,vel relicta sibi ab auo capere:post tamen mortem eorum patris spurij. ibid.
Spurius,an de æquitate canonica sit alimentandus in terris Imperij.3.382.nu.1.
Ampliatur pluribus modis. ibi 3.& seq.
Quid si filius post mortem patris cœpit indigere. ibid 3.
Quid in incæstuoso. ibid 5.

Quid in

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index in Communes

Quid in descendentibus spuriis filij legitimi,& naturalis. ibi.6.
An possit donare,vel legare pater spurio p alimētis.ibi.7.&seq.
Quid in hæredibus patris. ibi.10.
Quid si filius viuere potest ex propria industria. 3.383.nu.21.
Quid si ex reditibus beneficiorum. ibi.21.
Quid si filius post mortem patris efficiatur diues. ibi.23.
Quid in parentibus spuriis an eos descendentes spurij alere teneantur. ibi.20.
An relictum spurio pro alimentis transeat in eius hæredem.ibid. 28.& seq.
Quid si pater egeat,& nihil habeat in bonis. ibi.nu.33.
Quid si filius commiserit causam ingratitudinis contra patrem. ibi.34.
Spurius sicuti patri succedere non potest,ita nec pater ipsi spurio succedit. 3.351.nu.24.&seq.
Spuria debet dotari à patre. 3.382.nu 13.
Declaratur. ibi.14.&seq.
An dos data filiæ spuriæ ea mortua transeat ad hęredes patris, vel ad hęredes ipsius filiæ. 3.383.nu.29.&seq.
Spurium pater instituere potest hæredem sub conditione si legitimetur. 2.313.a,&b
Spurium suum si pater instituat hæredem,vel ei aliquid relinquat in testamento,talis institutio vel relictum nihil valet,& habetur pro non scripto. 2.313.a
Spurio licet omnibus legibus odioso,donari atque legari potest,secus nato ex damnato coitu,nisi eius matri relinqueretur. 2.314.a
Spurij in testamento patri non succedunt,& statutū contrarium non valet,quia datur materia fornicandi. 2.313.b
Spurij nomine qui veniunt. 2.314.a
Spurij accusant de morte matris,dummodo non sunt nati ex damnato coitu. 1.8.b
Omnis Spurius ex soluto & soluta,per subsequens matrimoniū legitimatur. 2.37.a
Spuria filiatio probatur vt filiatio legitima. 1.428.a
Spurij filius legitimus non succedit auo,etiam legitimis non stantibus,nisi auus prohibeat vsum relictorum filio. 2.313 b
Spurium habens,si instituat extraneum aliquem hæredem,& ille hæres postea moriens instituat spurium illum hæredem in omnibus bonis,quæ à patre spurij habuerit,non præsumitur talis institutio facta in fraudem,nisi aliæ coniecturæ fraudis concurrerent. ibid.a
Statim fit,quod intra duos menses fit. 4.197.b
Statim soluit,qui intra decem dies soluit. ibid.
Statuentes non possunt arctare modum probationis respectu clerici agentis. 2 328.a
Statuta de quibus non est facta mentio in concessione non colluntur per clausulam motu proprio. 3.397.num.36.
Statuta quorum in iure prætorio,aut præfidum,sint paria. 4.223.b
Statuta confirmata per Principem cum clausula decreti irritātis,etiā si sint advtilitatem statuentium,non possunt statuentes revocare.3.401.nu.20.& seq.
Quinimò nec interpretari nec declarari. 3.403.num.59.
Statuta condere potest quilibet populus,secundum quòd Reipublicę expedit,& consuetudines contra ius commune. 2.331.b
Statuta contra ius naturale non valere. 2.343.b
Statutum generaliter aliquem à successione excludens,an & quando videatur eum à petitione legitimę quoque excluisse. 2.344.a
Per statutum in totum tolli posse legitimam propter fauorem agnationis,& familiæ, quæ conseruatur per masculos. ibi.
Statuta & à populo alterius ditioni mancipato condi possunt.2.335.b
Statuta laicorum fauorabilia habent etiam locū in ecclesiasticis,quia talia statuta in effectu continent priuilegium,quod quoque clericis videtur competere. 2.337.b
Statuta sunt stricti iuris,& ideò strictè intelligenda. 2.334.b
Statuta debent interpretari secundum communem vsum loquendi.2. 339.b
Statuta pœnalia non ligant forenses,& non subditos,nec notarium, forensem & non subditum,ex quo præsumuntur ignorare statuta: Secus si sciebant,vel erant in crassa ignorantia. 2.340.b
Statuta laicorum contra libertatem ecclesiasticam,etiam in criminalibus non valent. ibid.
Statuta contra venditorem etiam in pœnalibus censentur facta,ac cōdicta contra emptorem ratione correlationis, vbi est eadem ratio. 2.321.b
Statuta condere,& consuetudinem inducere potest quilibet populus iurisdictione carens,& omnes aliæ ciuitates principū dominio supposītæ legis condendæ habent facultatem ex potestate ipsis à lege concessa. 2.320.a
Statuta potius intelligūtur superflua,& nihil operari,quā quòd quis indebitè damnum patiatur. 2.322.b
Statuta quod stantibus masculis fœminæ non succedant,censentur in distinctè fauorabilia,quia bona conseruantur in agnatione,& licet ex eis resultet odium fœminarum,tamen valent. 2.331.a
Statuta non possunt annullare vires iuramentorum. 2.327.a
Statuta laicorum priuantia filiā dote,in casu quo nubat indigno absque consensu patris,valent,neque de iure Canonico reperiuntur correcta.. 2.329.b,& 339.a
Statuta imponentia pœnam pro delictis non ligant subditos delinquentes extra territorium,sed delinquentes eo casu puniendi sunt secūdum ius commune,vel statuta loci delicti. 2.329.b
Statuta etiam pœnalia &exorbitantia ex identitate rationis extendūtur de similibus ad similia. 2.332.a
Statuta simpliciter loquentia,habent locum in casu ficto,vbicunque casus verus & casus fictus æquiparantur. ibid.b
Statuta vsu non recepta non ligant. 2.331.b
Statuta condere non possunt magistratus inferiores à principe contra ius commune. 2.333.a
Statuta & cōstitutiones annullantes contractus celebratos per minores sine certa solemnitate,licèt iuramentum interueniat, non valent. 2.341.a
Statuta,seu decreta concedentia liberationem,seu indulgentiam delictorum,vel dispositionia,quòd banniti cancellentur de banno,nō trahuntur ad banna,vel delicta futura. ibid.
Statuta dispondentia aliquid præter ius commune,in dubio interpretari debet:vt quantum fieri possit,non lædant ius commune.2.314.a
Statuta &consuetudines contra ecclesiasticā libertatē irritātur.ibid.
Statuto ita stante,quòd extantibus masculis filiæ non succedant,si ali quis accepit emphyteusim pro se & filiis masculis & fœminis,tūc fœminæ non admittuntur cum masculis,sed in defectum masculorum tandem admittuntur. ibid.
Statuta proprię,& strictè sunt interpretanda. ibid.
Statutariæ præscriptioni,& sic inductæ à statuto debitor renunciare non potest in mersū odiū creditoris negligentis petere debitū.ibi.b
Statutum disponens vt per iudicem in certis causis nulla iuris solennitate seruata procedi possit,tunc quippe etiam diebus feriatis in honorem Dei procedere posset ipse iudex. 2.335.b
Statutum respiciens factum in delictis,secundum grauat primum,vt si dicat,qui fecerit tria furta moriatur.Sed si respicit pœnam non grauat,vt si dicat pro duobus furtis quis decapitetur. 2.327.b,& 2. 336.b
Statutum,seu edictum prohibens extrahere de Territorio animalia, vel quid aliud,sub certa pœna,non comprehendit vendentē in Territorio rem prohibitam extrahi. 2.336.b
Statutum quando dicatur ius ciuile,& quando prætorium. 2.336.a
Statutum excludens matrem propter agnatum non procedit,si concurrat mater,agnatus,& auia materna. 3.267.nu.18.
Statutum,quòd agnati excludant matrem,& auiam nō excludit amitam,si non superest mater,nec auia. 3.368.num 33.
Statutum disponens,quòd statute filio fœmina excludatur,habet locū etiam in nepote ex filia. 3.336.nu.12.
Statutum exigens consensum proximiorum in contractibus mulierū, vel minorum,non exigit consensum fœminarum. 3.344.nu 50.
Statutum,vt agnati excludant cognatos,nō comprehendit fœminas agnatas. ibid.60.
Statutum dicens,quòd quis puniatur pœna manus,vel alia pœna iudicis arbitrio,intelligitur de simili pœna,& sic de mutilatione membri,non autem capitis amputatione. 2.332.a
Statutum dicēs,quòd iudex omnes pœnas suo arbitrio imponat,quo modo intelligatur. ibidem
Statutum prohibens appellari,vel de nullitate dici,vbi sententiæ sunt conformes,non procedit quando nullitas sententiarum esset euidens per actorum inspectionem. 1.98.b
Statutū quòd primogenitus succedat in hæreditate paterna,fortitur effectum contra clericum,vel filios qui effecti sunt clerici. 1.99.a
Statutū cōmunitatis nō valet,quo homines directò vel per indirectū cogūtur ire ad molendina seu furnos ipsius communitatis. 2.33 .b
Statutum recens factum quàm citò liget cùm in iure non reperiatur expressum, relinquitur iudicis arbitrio. 2.330.b
Statutum si damnet factum à iure damnatum,imponendo nouam pœnam,forensis cùm eo casu censeatur in supina ignorantia esse,non meretur beneficium restitutionis in integrum. ibi.
Statutum si dissonat,quod instrumenta confessionata mādentur executioni,nec aliqua exceptio nisi solutionis opponi possit,tunc instrumenta quoque ante tale statutum facta,habebunt tale priuilegium. ibid.
Statutum disponens super actu successiuo,habēte plures partes,emanans post actum inchoatum,sed nondum perfectum,cōcernit actū inchoatum de præterito,quo ad partes futuras,nisi partes de futuro ita sint connexę,vt à præteritis non possint separari. ibid.
Statutum,quòd pater teneatur soluere condemnationem pro filio vque ad legitimam,tenetur. 2.334.a
Statutum faciens mentionem de fratre simpliciter,debet intelligi prius & non per posterius: Item excludens fœminas extante fratre,debet intelligi de fratre primi gradus,non autem secundi. 2. 338.b
Statutum alicuius ciuitatis,dicitur ius proprium illius, quasi quod nō sit alterius. 2.331.a,& 332.b
Statutum factum in ciuitate pro lege communi habetur. 2.337.b
Statutum in casu simplici non habet locum in casu mixto. 2.332.b
Statutum,quòd vnus pro alio puniatur,valet. ibid.a
Statutum licet possit tollere quamlibet exceptionem,non tamen potest tollere exceptionem defensionis & innocentiæ. tom.2. 338.b
Statutum in partibus Tusciæ loquens de intestato,habet locum in pupillo. 2.331.b
Statutum loquens in personam,illam excludendo, vel vocando contra ius commune,non comprehendit non subditum, & sic forensem. 2.331.a,& 332.b
Statutum correctum non potest allegari:sed eius ratio sic. 2.332.b
Statutum requirens pacem haberi ab hæredib.occisi,est necessarium haberi ab omnib.vt dispositio cesset statuti. ibidem

Vtriusque Iuris Opiniones.

Si statutū prohibet emi frumentum,nisi pro vsu suo,oportet quòd tēpore,quo quis emit,emat animo vtendi pro vsu suo, adeò quod si mutauerit postea voluntatem,& non vtatur sed vendat, non incidit in pœnam. 2.332.a
Statutum generaliter refertur ad ius commune,non solum ne quis puniatur iniustè,sed etiam ne quis perdat legis beneficium. 2.332.b
Statutum dicit,quòd si quis condemnatus in amputatione manus nō soluat cētū,sibi amputetur manus,quantum tempus habebit ad soluendum. ibidem
Statutum etiam pœnale ex identitate rationis ,extenditur ad similes casus etiam fictos,vbi casus verus & casus fictus æquiparātur per ius commune. 2.332.a
Statutum,quod pœnę maleficiorum duplicētur in palatio,duplicatur etiam pœna,si quis maledicit Deum in palatio. ibidem
Statutum imponens pœnam mortis pro homicidio debet intelligi,dū modo ex dolo & proposito committatur. ibidem
Statutum denegans præcisè audientiam,operatur vt iudex ex officio non possit procedere. 2.336.b
Statutum puniens factum non damnatum alias de iure communi,non ligat ignorantem. 2.333.a
Statutum puniens defforantem virginem honestam,non procedit,nō probata qualitate honestatis. ibidem
Statutum loquens de cognitione hominis intelligitur etiā de cognitione de præterito quòd scilicet cognoscat nunc talē,& per prius cognouerit. 2 341.a
Statutum puniens venientem de tali loco ad talem locum,non habet locum,si testes dicant vidisse vnum euntē vsque ad dimidiā partē viæ,alij deponant vidisse eundē euntem ad reliquam partem viæ. 3.3.nu 52.
Statutum,vt contra scribentem detur executio ad instantiam creditoris comprehendit etiam debitorem subscribentem. 3.19.nu.20.
Statutum disponens,vt in quibusdam causis procedatur, sine solēnitate,an excludat solennitatem citationis. 3.88.nu. 37.
Statutum,vt iudex possit de falso procedere,& punire,an excludat citationem. 3.88.nu.39.
Statutū,vt res mobiles defuncti perueniant ad executores immobiles succedentes ab intestato an operetur,vt prætiū oblatū pro recupe ratione fundi spectet tanquam res mobilis ad executores,velvt im mobilis ad hæredes. 3.59.nu.24.
Statutum mandans inter coniunctos fieri cōpromissum,an habeat locum in debito iurato. 3.117.nu.11.
Statutum,vt victus victori cōdenetur in expensis,an intelligatur esse si habuerit iustam causam litigandi. 3.146.nu.1.b
Statutum excludens sororem stante fratre consanguineo tātū non habet locū,si extet frater consanguineus,& soror vtrinq; cōiuncta,& mater,nam soror admittitur cum matre non considerata persona fratris. 3.267.nu.9.
Statutum,vt patruo extante excludatur mater, non habet locū cōcurrente patruo & matre,& fratre vtrinq; coniuncto,cuius beneficio mater admittitur. 3.267.nu.10
Statutū,stante patruo non succedat auus paternus nō habet locū,si extent patruus, auus maternus, & auia materna, cuius beneficio auus paternus ad successionem admittitur. ibi.nu.11.
Idem,si statutum excludat auunculum stante patruo nō concurrente matertera,auunculus eius beneficio ad successionē admittitur.ib.12.
Idem,si statutum excludat sororem stāte fratre consanguineo ,nam si extat mater,eius beneficio soror admittitur. ibid.13.
Statutum,vt patruus excludat matrem,non habet locū cōcurrente patruo,matre,& sorore,cuius beneficio mater nō excludit. 3.267.nu.14.
Statutū vt patruus excludat filias dotatas,non habet locū cōcurrēte patruo,& filia non dotata,cuius beneficio etiam dotata non excluditur à patre. ibi.nu.15.& seq.
Statutum vt agnatus excludat sororem vterinam nō habet locū, si cōcurrat vterina,agnatus, & amita, cuius beneficio vterina sola admittitur. ibid.
Statutum disponens,vt mater excludatur concurrente auia materna, vel amita non habet locum omnibus concurrentibus. ibid.
Statutum excludens fœminas propter masculos intelligitur cōditū ratione conseruandæ agnationis. 3.359.nu.1.
Ampliatur,& declaratur. ib.2.& seq.
Statutum excludens cognatos propter agnatos dicitur fauore conseruandæ agnationis. ibi.9.
Statutum excludens fœminas propter masculos, an extēdatur ad personas non specificatas. 3.359.nu.1.b
Statutum excludēs fœminas propter masculos, an censeatur habere vnicam rationem conseruandæ agnationis. ib.3.& seq.
Statutum,vt patruus excludat matrem,non habet locū in patruo magno, ibid.3.
Statutum,vt frater excludat matrem,non habet locum in sorore.ib.4.
Idem,si loquatur de fratre patruelis non habebit locum in sorore patruele. ibi.5.
Statutum,vt patruus excludat matrem,non habet locum in amita. 3.360.nu.22.
Nec in consanguineo. ibi.8.
Nec in sorore. ibi.22.
Statutum,vt coniuncti ex linea materna excludant matrem,non habet locum in fœminis coniunctis ex linea paterna. ibi.9.&seq.
Statutum,vt frater excludat sororem intelligitur in fratre carnali,nō autem in patruele. ibi.11.& seq.
Statutū,vt frater,& filij fratris excludāt sororē in successione fratris non operatur,vt patruus sit habilis ad excludendas sorores. ibi.15.
Statutum excludens sororem propter patruum,non excludit sororē propter filios patrui. ibid.16.
Nec sororem propter fratrem. ibi.17.
Statutum excludens matrem propter filiam fratris nō habet locum in filia sororis. ibid.18.
Statutum, vt frater patruelis excludat sororem habet etiam locū in fratre carnali. ib.19.
Statutum excludēs matrem propter patruum magnum habet locū in auo paterno. ibi.20.
Statutum exclusiuum fœminarum non extenditur ad personas nō specificatas etiam ex identitate rationis. 3.360.nu.20.
Statutum excludens amitam non excludit materteram,& econuerso. ibid.23.& seq.
Idem si excludat auunculum non excludit materteram,& econtra. ibid.25.& seq.
Statutum excludens auum non excludit auiam. ibi.28.
Statutum excludens à successione patris , non excludit à successione sororis,vel fratris. ibi.27.
Statutum excludens filiam à successione patris ,non excludit à successione matris. ibi.29.
Statutum excludens matrem à successione filij,non excludit à successione filiæ. ibid.30.
Statutum excludens à successione patris , non excludit à successione aui. ibid.33.
Statutum excludens matrem,& attinentes ex linea materna,nō excludit auiam paternam. ibid.
Statutum excludens cognatos,non excludit sororem. ibi.
Statutum exclusiuum an extēdatur ex maioritate rationis.3.361.n.44.
Statutū excludēs materteram,censetur excludere materteram magnā. ibid.45.
Et si excludit patruū, excludit etiam patruum magnum. ibid.
Statutum excludens fratres habet etiam locum in patruelib. 46.
Statutum excludēs matrē intelligitur etiam auiam excludere. ibi.47.
Statutū excludens matrē,dicitur excludere omnes cognatos. ibi.48.
Declaratur pluribus modis. ibi.49.& seq.
Statutū excludens patrē,vel auū,excludit etiā omnes ab eo descendētes. ibi.55.& seq.
Statutū excludens matrem,censetur etiam amitam excludere.ibid.57. & seq.
Statutū,vt frater excludat sororē,intelligitur de fratre carnali tantū, vel de fratre vterino. 3.362.nu.79.
Statutū inhabilitans personā habilē ad disponendū,an operetur si illa persona contrahat extra territorium statuentium. 3.362.nu.1.
Limitatur,& declaratur multis modis. ibi.4.& seq.
Quid si dispositio fit facta extra territoriū,& fit collata in nō subditum. ibi.4.& seq.
Quid in forense. ibid.12.
Statutū continens prohibitionē personæ odiosam,& non fauorabilē, an operetur extra territorium. 3.363.nu.23.& seq.
Ampliatur,& limitatur pluribus modis. ibi.25.& seq.
Statutum exclusiuum non intelligitur prouidere forensi. ibi.nu.35.
Statutū,vt primogenitus succedat in omnibus bonis,an operetur in bonis extra territorium existentibus. 3.363.nu.1.b
Quid si consuetudo,vel statutum respiciat personam. ibi.5.
Quid in forense. 3.364.nu.11.
Statutū, vt creditor non petens debitū infra certū tēpus,excludatur à iure suo,an operetur stante iuramento in contractu.3.364.nu.1.
Quid in iuramēto ,pmissorio,assertorio,& decisorio.ib.2.& seq.
Statutum inducens contra ius cōe aliquid contra promissorē , an habeat locum in eius hæredem. 3.364.nu.1.
Statutum,si creditor nō petierit debitū infra certū tēpus,excludatur à iure suo,an valeat. 3.303.nu.1.
Limitatur pluribus modis. ibi.2.
Quid si fit factum ex rationabili causa. ibi.3.
Quid si verba dirigantur ad creditorem. ibi.4.
Quid si statutum præsumit simulationem. 3.303.nu.5.
Declaratur. ibi.7.& seq.
Quid si statutum incipiat à monitione. ibi.12.
Quid si dispōnat,vel elapso tēpore præsumatur pactū de non petendo. ibi.13.
An valeat contra fœneratorem. ibi.16.
An denegetur in hoc casu denunciatione Euangelica. ibid.19. &seq.
Statutum iuratum,an possit reuocari per aliud statutum. 3.116.nu.20.
Statutum prohibens contractū probari absque certa solennitate non excludit quin probetur iuramentū appositū in contractu. 3.117.nu. 4.& seq.
Statutum exigens certā solennitatē in contractu,non habet locum in contractu iurato. 3.118.n 14.& seq.
Statutū respiciens præterita nō se extendit ad præterita in quibus ad est iuramentum. ibi.nu.15.
Statutū disponens,vt in quolibet contractu soluatur gabella,non cōprehendit declarationem contractus. 3.124.nu.20.
Statutū imponens pœnā vendenti,etiā ementi censetur pœna imponere. 3.367.nu.4.
Statutū cōpellens aliquē vendere non cōpellit illū emere.ibid.nu.17. & seq.
Statutū requirens certā solennitatē in contractu non ligat subditum extra territorium contrahentem. 3.367.nu.5.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index in Communes

ſtatutum,vt ſtantibus maſculis fœminæ nõ ſuccedãt operatur, vt maſculi dicantur à ſtatuto inuitati. 3.251.n.5.
An & quatenus ſtatuta alicuius loci,vel ciuitatis ligent forenſes, vel non ſubditos,tam in vltimis voluntatibus,quàm contractibus. item ſucceſſionib.ab inteſtato. 2.344.b
ſtatutum in his quæ reſpiciunt formam & ſolennitatem cõtractus:ité quò ad deciſionem litis & cauſæ merita,ex ipſo contractu originé trahentia,inſpicienda ſunt ſtatuta loci cõtractus celebrati,ſiue ſub diti ſint,ſiue extranei,qui contraxerunt. ibidem
In repetitione, ſeu exactione dotis,non ſtatuta loci celebrati contractus,ſed ſtatuta loci domiciilij mariti,inſpicimus. ibidem
In his quæ reſpiciunt proceſſum & ordinationé litis, ſeruanda ſtatuta loci iudicij,non contractus celebrati. ibidem
ſtatutum minuens numerum 7.teſtium,in teſtamento de iure communi requiſitum,extenditur quoque ad extraneos in loco,vbi ſtatutũ viget,exiſtentes. ibidem
ſtatutum,quò ad bona,in loco,vbi ſtatutum viget,ſita,extéditur etiã ad forenſes:ſiue ſtatutum hoc reſpiciat vtilitatem & commodum forenſium,ſiue damnum & præiudicium. ibidem
ſtante ſtatuto,quòd mater non ſuccedat filio,niſi in certa parte bonorum,mater forenſis vel extranea non admittitur ad ſucceſſionem filij ab inteſtato,niſi in illa parte tantum. ibidem
In ſucceſſionibus ab inteſtato ſemper attendimus ſtatuta illius loci,in quo bona defuncti ſita ſunt,non autem vbi defunctus deceſſit,aut hæres domicilium habuit. Idque indiſtinctè, ſiue ſtatutum ſit conceptum in rem,ſiue in perſonam. ibidem
An ſtatutum prohibens vendere certis perſonis,puta,non ſubditis,in cludat clericos. ibidem
Vtrum ſtatutis,vel conſuetudinibus alicuius Regni, vel Ducatus, obligentur ipſi Reges,vel Duces. ibidem
Quoties prouincia,caſtrum,vel villa,quò ad diſtrictum,& iuriſdictioné,adiicitur alicui Ducatui,aut Comitatui acceſſorię, neque retinet nomen regularis dignitatis:tunc debẽt homines eius regi ſecundũ ſtatuta & conſtitutiones Regni vel Ducatus cui adiicitur, ſecus ſi non acceſſorię,ſed principaliter adiciatur. ibidem
ſtatutum,quo cauetur,vt teſtamentum coram tribus,vel 4.teſtibus factum,valeat,extendi etiam ad bona extra territorium ſita.2. 345.2
ſtatuta permittentia,quod iure communi quidem in genere licet,ſed ratione ſolennitatis,de qua ſtatuto diſponitur,prohibetur, extra territorium vigorem ſuum extendere. ibidem
ſtante ſtatuto,quod ſi quis fuerit inuentus cum armis,&c. ſi nõ eſt captus,non dicitur inuentus. 2.333.a
ſtatuto etiam contrauenitur,per vnum actum contrarium. tomo ſecundo,pag. 314.a
ſtante ſtatuto,vel lege municipali,vt victus victori condemnetur in expenſas,an & quando,iuſta litigandi cauſa excuſet,& releuet victum à condemnatione expenſarum. 1.319.a
ſtatutum poteſt tollere Legitimam. 2.327.a
Statutum,vel conſuetudo diſponens quod teſtamentum poſſit fieri coram quinque teſtibus, aut paucioribus tam circa leuia quá circa grauia valet,& inregerrime ſeruatur. 2.326.b
ſtatutum prohibens exportari frumentum,carnes & ſimilia,ligat etiã forenſes. 2.328.b
ſtatutum vel pactum deferens lucrum dotis marito,locum etiam habet in dote promiſſa tantum. 2.328.a
ſtatutum ſi promittat præmium reuelanti ſeu denuncianti malefactorem,& veniat aliquis ex particip.delicti qui reueler,tunc talis reuelans non gaudet beneficio ſtatuti. 2.329. a
Statutum quod pro homicidio imponit pœnam pecuniariam non valet. 2.329.a,& 337.b
Statutum de agnatis loquens,comprehendit legitimatos. 2.328.a
Statutum ſi prohibeat ne quiſquam cum bannito loquatur, tunc ſcribens ad eum literas,non incidet in pœnam ſtatuti. 2.329.a
Statutum prohibens ne ſoror habeat abſque conſenſu fratris,non valet. 2.329.a,& 339.a
Statutum excludens filiam dotatam à ſucceſſione patris,non excluditur filia à ſucceſſione fratris habentis bona patris. 2.328.a
Statutum laicorum diſponens,ne filij contrahant matrimonium abſque conſenſu patris,non valet. ibidem b
Statutum excludens cognatos per agnatos, dicitur in fauorem conſeruandæ agnationis. 2.328.a
ſtatutum excludens fœminas dotatas propter maſculos,eſt cõſtitutũ fauore agnationis. ibidem
ſtatutum excludens fœminas propter maſculos eſt licitum.tomo ſecundo,pag. 328.a
ſtatutum monialem excludens à ſucceſſione,an valeat. 2.330.a
ſtatutum vel conſuetudo poteſt addere formam teſtãdi,vltra ſolenni tatem traditam à iure ciuili. 2.328.a
Statutum excludens fœminam dotatam,ſolum excluditur ab hæredi tate dotantis. ibidem
Statutum ſicut nec conſuetudo contra præcepta moralia, iuris diuini non valet. 2.330.b
Statutum q̃ dicit,ipſo iure puniatur,nõ requirit factum hominis nec partis. 2.331.b
ſtatutum præfigens certum terminum ad inquirendum, elapſo illo tẽpore ius procedendi de eo crimine,adeò quòd de eo amplius cognoſci non poteſt. ibid.
ſtatutum imponens aliam pœnam quàm ius commune, ſeruandũ eſt: nam per illam pœnam ſtatutariam tollitur pœna iuris communis. 2.328.b
ſtatutum diſponens q̃ banniti pro debito pecuniario poſſent impunè offendi,non valet. ibi.
ſtatutũ,Lex, vel princeps poteſt prohibere,quòd nõ iuretur ſuper cõtractibus. 2.321.a
ſtatutum non valet,quòd filius abſque conſenſu patris matrimonium cõtrahere nõ poſſit, nec ob id exhæredari poteſt,nec alimentis priuari. 2.333.b
Statutum,quòd pater teneatur pro filio,& vnus pro alio,nõ valet,cũ ſit odioſum. ibid.
Statutum diſponens,quòd delinquens in feſto beatæ Mariæ Virginis debeat duplici pœna puniri,non comprehendit delinquentem,ſeu viſnerantem,in nocte,quæ ſubſequitur feſtum beatæ Virginis.ibidem
ſtatutum diſponens quòd homicida ſit decapitandus,intelligi debet, dummodò homicidium dolo commiſſum ſit,non autem culpa. to. 2.328.b
ſtatutum excluſiuum fœminarum eſt ſimpliciter fauorabile. 2.346.b
ſtatutum non publicatum non ligat. 2.341.a
Statutum diſponens circa ſcribentem manu propria habebit locum etiam in ſubſcribente. 2.327.a
ſtatutum,ſeu lex faciens mentioné de fructibus,intelliguntur deductis impenſis. 2.326.a
ſtatutum cõcedens mercatoribus forum,vt coram ſuo iudice conueniantur,intelligitur ſi agitur ſuper re mercantili. 2.327.b
Statutum excludens filias propter patruos,non extenditur ad eorum filios. 2.330.b
ſtatutum ſi ſimpliciter loquatur de dote, habet etiam locum in dote promiſſa. 2.329.b
ſtatutum excludens matrem ab hæreditate filij ab inteſtato decedentis,habẽt etiam locum in pupillo decedente inteſtabili. 2.314.a
Statutum diſponens circa ea, quæ ſunt voluntariè iuriſdictionis,cõprehendit forenſes. 2.327.b
Statutũ introducens præſcriptioné,nõ valet,vt tanquã iniquã,nõ eſt ſeruandum. 2.327.b
Statutũ ne bona extraneo vendantur,validum & licitum eſt. 2.327.b
Statutũ ſuperſtitib. maſculis fœminas excludens,ad bona in alterius ditionis loco ſita,non profertur. 2.335.b
Statutũ diſponens,ſeu puniens ingredientes,vel turbantes alienas poſſeſſiones, non excuſat Mauiũ introeuntẽ poſſeſſioné alienã ex decreto iudicis inualido. 2.322.b
Statutũ Florentinũ diſponẽs patrẽ habentẽ domiciliũ Florentiæ,ſciẽtẽq̃ue ipſius filiũ negotiari,exerceréque mercãtiã in ipſa ciuitate, teneri,ac obligari,niſi à dicta negotiatione filiũ expreſſè prohiberet,an valeat. 2.326.a
Statutũ loquens in vno ex correlatiuis,etiã ſi ſit correctoriũ iuris cõmunis habet locum in alio. 2.327.a
Statutũ ſic eſt interpretandũ,vt ſi fieri poteſt, quã minimum lędat ius commune. 2.327.a
Statutum ſimpliciter loquens,non trahitur ad contractus iuratos. 2. 327.a
Statutum loquens in faciente,habet locum in mandante. 2.327.a
Statutũ filias perſonæ defunctæ ab inteſtato excludens ſtante patre,& fratribus defunctæ perſonæ,non extenditur ad bona extra ſtatuentium territorium exiſtentia. 2.327.a
Statutũ nõ poteſt diſponere,q̃ ingrediens in monaſterium,nõ ſuccedat. 2.327.b
ſtatutum,q̃ inuentus portans arma,quòd puniatur, intelligitur ſi fuerit inuentus & deprehenſus. 2.327.b
ſtatutũ diſponens idẽ q̃ ius cõe,addens vel minuens pœnã,non tollit ius commune. 2.327.a
ſtatutũ diſponens,q̃ ſententia lata contra vnum; poſſit exeqni contra alium,valet & tenet. 2.327.b
ſtatutũ excludens filias,includit eas quæ poſt conditũ ſtatutũ effectæ ſunt ſtatus clericalis. 2.346.b
ſtatutũ prohibens loqui non cõprehendit ſcriben. niſi eadẽ ratio vigeat. 2.346.b
ſtatutum generaliter loquens,non cõprehendit cauſam dotis.2 346.b
ſtatutũ de reſtitutione dotis loquens, nõ cõprehendit aſſecurationẽ dotis factam conſtante matrimonio ob viri inopiam. 2.346.b
ſtatutũ vltimũ non tollit primũ,quando primũ eſt ſpeciale,& vltimũ generale. ibid.
ſtatutum prohibens alienationẽ in forenſes cum pœna:prohibet quo que ſucceſſionem ab inteſtato,& legitimos hæredes excludit. 2. ibidem
ſtatutum derogatorium iuris,ab ipſo iure interpretationem capit. 2. ibidem
ſtatutũ ſimpliciter deferens lucrum marito, nõ cenſetur derogare diſpoſitioni l.hac edictali.C.de ſec.nup.vt plus nõ habeat,quàm vnus ex filiis primi matrimonij. ibid.
ſtatutum de ſucceſſionibus loci vbi fita ſunt bona, eſt attendendum, non autem ſtatutum originis , ſiue loquatur in perſonam , ſiue in rem,quando defunctus erat ciuis loci vbi ſunt fita bona. tomo 2. ibidem
ſtatutũ puniens,vel dans executionẽ contra ſcribentẽ,comprehendit quoque ſubſcribentem. 2.346.a
ſtatutũ generaliter excludens mulierẽ dotatã ab hæreditate aſcendẽ. intelligitur ab hæreditate patris & matris. ibid.
ſtatutũ factũ per collegiũ notariorũ,q̃ notarius non matriculatus nõ poſſit recipere inſtrumentum,& receptum fidem non faciat,an valeat. ibi.

ſtatutum

Vtriuſque Iuris Opiniones.

ſtatutum diſponens,q̃ mulierẽ decedente in matrim. ſine liberis, vir ſucretur certam partem dotis datæ,nõ habet locũ in dote promiſſa tantum. 2.346.a
ſtatutum diſponẽs,q̃ iuuentus de nocte cum armis puniatur tãta pœna,tale ſtatutum intelligitur duntaxat punire apprehenſos, nõ autem teſtib.conuictos. 2.321.b
ſtatutum diſponens ſuper gradibus, vel de gradibus loquens, debet interpretari,& intelligi de gradibus iuris ciuilis,& fieri computatio graduum ſecundum ius ciuile. 2.321.a
ſtatutum diſponens,q̃ de damno dato ſtetur iuramento damnum paſſi,iſto caſu ſi alicui ſit commiſſum furtum,non ſtabitur eius iuramẽto,cum furtum ſit merè criminale, licet in furto inſit damnum. ibidem
ſtatutum puniens facientem,extenditur etiam ad fieri faciendum: & fauore reipublicæ,ne delicta remaneant impunita. 2.246.a
ſtatutum diſponens,quod ad onera taxarum,equorum,& hoſpitationis militum etiam exempti teneantur,exceptis iis,qui à principe literas ſpeciales cum ſpeciali derogatione illius ſanctionis habuerint,&c. 2.320.b
ſtatutum puniens delicta,intelligitur de conſumatis, & non attentatis. ibidem
ſtatutum vel proclama diſponens,quod qui cœperit bãnitum,ſeu alium malefactorem,habeat tale caſtrum in feudum, tunc mutus, cœcus,fœmina,& aliæ ſimiles perſonæ de iure inhabiles ad feudũ admittuntur. ibidem
ſtatutum diſponens,q̃ cauſæ vertentes inter affines debeant compromitti,non habet locum,nec procedit ſi cauſa vertatur inter quondam ſocerum,& generum. 2.316.a
ſtatutũ prohibens, q̃ nõ poſſit extrahi frumentum extra ciuitatem, ampliatur habere locum etiam in extrahentibus farinam. 2.322.a
ſtatutum requirens in contractu ſolennitatem probatoriã,talem cũctum non firmat iuramentum, ſi illa ſolennitas non adhibeatur. 2.327.b
ſtatutum imponens pœnam centũ ducatorũ,vel aliã pœnã minorem, ſeu maiorem pecuniariã,ſeu corporalem percutienti aliquẽ, quo eſt intelligendum vbicũque Titius vulneraret,aut percuteret Sempronium vno ictu cum bidente,vel tridente. 2.322.a
ſtatutum diſponens quod bannitus non poſſit reuerti ad ciuitatem, vel qui occidit occidatur,niſi habuerit pacem ab hædebius defuncti,tunc in iſto ſtatu to non comprehenduntur mulieres hæredes occiſi. 2.322.b
ſtatutum duplicans pœnam ratione loci,habet locum etiam in percutiente in confinibus ipſius domus. 2.334.a
ſtatutum prohibens alienationem in forenſem valer,& tenet. 2.335.a
ſtatutum conditum per ciuitatem de præſtanda eleemoſina eccleſiæ quolibet anno,poteſt reuocari per eandem ciuitatem etiam poſt acquiſitionem factam ipſi eccleſiæ. ibidem
ſtatutum excommunicationis non comprehendit Epiſcopum, quia non poteſt ſeipſum excommunicare. 2.340.a
ſtatutum habilitans,vel inhabilitans perſonam alicuius aliàs inhabilem ſeu habilem de iure communi, non extenditur aliquo modo ad forenſes. 2.318 b
ſtatutũ quod contumax habeatur pro confeſſo,valer & tenet. 2.332.a
ſtatutum ſi excludit filiam dotatam non ſimpliciter maſculis exiſtentibus ſed donec ſuperſint maſculi,illis deficientibus & mortuis recuperat locum ſuũ & redintegratur ad patris ſucceſſionem,nec in de ac ſi nunquam excluſa fuiſſet. ibidem
ſtatutum excludens ſororem propter fratrem,fortius excludit neptem ex prædefuncto filio propter patruum,licet de eis in ſtatuto nulla fiat mentio. ibidem
Statutum diſponens quòd naturales,& ſpurij poſſint ſuccedere patri quemadmodum & legitimi,non valet. 2.326.a
Statutum diſponens,q̃ pater teneatur ſoluere pro filio condemnationem vſque ad legitimam pro delicto filij,valet. 2.324 a
ſtatutum diſponens,q̃ ſententia contra filium noceat patri in pœna corporali non teneturſecus in pœna pecuniaria. 2.332.a
ſtatutum puniens aſſultantem aliquem in domo habet locum etiam contra aſſultantem in porticu domus. 2.329.a
ſtatutum diſponens circa teſtamenta comprehendit forenſem ibi teſtantem,& trahitur teſtamentum ab bona vbicunque exiſtentia,& hæres vbicunque ſuccedit. 2.327.b
Statutum puniens in aliqua ciuitate arma ferentem pœna centum: aliud ſtatutum puniens inſultantem aliquem eadem pœna cẽtum, & aliud ſtatutum in eadẽmet ciuitate puniẽs vulnerantẽ aliquẽ pœna centum,quomodo intelligentur iſta tria ſtatuta,& interpretentur. 2.321.b
ſtatutum imponens pœnam vendentibus rem immobilem forenſibus non excuſat aliquo pacto hæredem damnatum à teſtatore in teſtamento vendere,quia ob præceptum teſtatoris de vendendo forenſibus,non excuſandus eſt ipſe hæres à pœna præfati ſtatuti. tomo 2.321.b
Statutum puniens eum,qui portauerit extra Territorium,habet locum in reperto in via quando confiterur,quòd volebat portare extra Territorium. 2.322.a
ſtatutum pœnale,etiam extenditur ad additionem factam prædicto ſtatuto. ibid.
ſtatutum permittens bannitum occidi, etiam in foro conſcientiæ occidens eſt turus. ibi.
Statutum non poteſt facere,quòd lapſo aliquo tempore ſtatim credi tor cadit à iure ſuo. 2.327.b
Statutum,vt patruus excludat auunculum non cẽſetur excludere materteram. 3.344.nu.63.
Statutum excludẽs à ſucceſſione aui paterni,nõ cenſetur excludere à ſucceſſione auiæ. ibid.65.
Statutum diſponens,vt coniuncti proximiores excludãt fœminas,nõ habet locum in fœminis proximioribus. ib.66.
Statutum loquens in ſucceſſione paſſiua maſculorũ, non habet locũ in ſucceſſione paſſiua fœminarum. ibi.67.
Statutum excludens à ſucceſſione fratris,non excludit à ſucceſſione ſororis. ib.68.& ſeq.
Statutum excludens matrem à ſucceſſione filij,non cenſetur eam excludere à ſucceſſione filiæ. ibi.71.
Statutum excludens fœminas propter agnatos,nõ excludit eas propter agnatas. ibid.72
Statutum præferens primogentium ſecundo genito,non præferri filiã primogenitam filiæ ſecundo genitæ. ibi.73.
Statutum prohibens ne maritus relinquat vxori,cenſetur etiam prohibere ne vxor relinquat marito. 3.350.nu.4.
Statutũ loquens de inteſtatis,vel ab inteſtato morientibus,an habeat locum in teſtabili. 3.353.nu.2.b
Limitatur. 3.354.nu.8.& ſeq.
Quid ſi ſtatutum loquatur de moriente ſine liberis. ib.10.
Quid ſi in ſtatuto non eſt conſiderata ratio agnationis. ibi.14.
Quid ſi ſtatutũ dicat,ſi quis decedat ab inteſtato , vel ſine teſtamento. ibid.17.
Statutum,vt in contractibus requiratur certa ſolennitas nõ habet locum,ſi filia patri donet,vel cum patre contrahat. 3.355.nu.1.
Quid econuerſo. ibid.4.
Quid in renunciatione filiæ facta patri fauore maſculorum.ibi.6.
Quid ſi ſtatutum loquatur vniuerſaliter. ibi.8.
Quid ſi probaretur metus reuerentialis. ibid.9.
ſtatutũ excludens nullitatẽ non cõprehendit nullitatẽ prouenientem ex defectu iuriſdictionis. 3.356.n.1.a
Ampliatur. 3.355.nu.1.b.& ſeq. Limitatur. ibi.10.& ſeq.
Quid in ſententia arbitri. ib.2 & ſeq.
Quid ſi partes iurent non dicere de nullitate. ibi.7.
Quid poſt factam executionem. 8.
Quid poſt tres conſomes. 9.
Quid ſi exceptio nullitatis non ſit notoria. 3.356.nu.12.
ſtatutũ præfigens terminũ ad dicendũ de nullitate,an poſt lapſum terminũ excludat nullitatem ex defectu iuriſdictionis. ibi.14.
Quid in nullitate notoria. ibi.15.& ſeq.
ſtatutum excludens defenſioné,excludit etiã nullitatẽ ex defectu iuriſdictionis. ibi.22.
Statutũ,vt quouſque extante maſculo fœmina nõ ſuccedat decedẽtibus maſculis,an filia poſſit dicere nullum teſtamentũ patris.ibi.16.
Statutum,vt fœmina ſemel excluſa propter exiſtẽtia maſculorũ ſemper remaneat excluſa,intelligitur dũmodò maſculi extantes ſuccedere poſſint. ibi.22.
Limitatur,& declaratur pluribus modis. ibi.23.
Statutum excludens fœminas dotatas intelligitur excludere à ſucceſſione dotantis. 3.358.nu.1.
Limitatur. ibi.2.& ſeq.
Quid ſi nominatis per ſtatutũ pluribus perſonis,à quorũ ſucceſſione excluditur,an cenſeatur mulier excluſa propter dotẽ ab vno ex illis habitam à ſucceſſione omnium. ibi.2.
Limitatur,& declaratur. ibid.2.& ſeq.
Statutũ,quo cauetur,patrẽ teneri ſoluere ex legitima pro delicto filij,valere. 1.417.2
Statutũ non poteſt tollere obligationẽ naturalẽ vel ciuilẽ per quodcunque tempus,& tale ſtatutum non valet. 2.279.a
Statutũ excludens filias,ſtantib.filiis maſculis, extenditur etiã ad neporem. 2.346.b
Statutum de deuaſtatione,valet. 2.334.a
Statutũ q̃ in aliquo actu requiratur conſenſus omniũ,quãdo verificari poſſit in maiori parte. 4.327.nu.12
Statutum loquens de bannitis non intelligitur de futuris. 1.457.b
ſtatutum iuratũ in quo eſt clauſula hæc:Non intendentes quod præſtitũ impediat ipſos ſtatuentes,quo minus poſſint illud etia nuda voluntate,& ſine cauſa tollere,poteſt ſine metu periurij mutari & tolli. 2.330.a
ſtatutũ loquens ſiue diſponens de vero actu hominis,nõ cõprehẽdit actum ratificantis. 2.330.a
ſtante ſtatuto,quòd cõtra inſtrumentũ non admittatur exceptio,niſi ſolutionis,non habet locum quo ad tertium. 1.560.b
Statutũ laicorũ diſponens circa ſubſtantiam matrimonij inhibẽs,vel impediendo matrimonium , vbi eccleſia non improbat,non valet. 2.96.b
Statutũ loquens de mercato intelligitur de rebus mobilibus tantum. 2.104.a
Statutum diſponens,quòd teſtamẽtũ cora 4.vel pauciorib.teſtib.poſſit fieri,valere. 2.377.b

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index in Communes

ſtatutum ſi diſponat, q̃ contra inſtrumentum non admittatur exceptio, niſi talis & talis, tunc omnes aliæ exceptiones quantumuis rationabiles videntur reiectæ. 2.330.a

Fallit.ibidem.

An ſta.puniens delinquentem comprehendat mandantem. 2.78.b

ſtatutum per quod diſponitur quòd iudex teneatur committere cauſam conſilio ſapientis, ſi partes, vel aliqua ipſarum hoc voluerit, & quod teneatur illud requirere, & ſequi, valet & tenet. 2.330.b

ſtatutum vel cõſuetudo loci diminuens ſolennitatem numeri teſtium, vt ſi ſaltẽ interuenerint duo teſtes, ita videlicet, quòd in loco vbi viget tale ſtatutum vel conſuetudo, valeat, & teneat teſtamentum in eodem loco conditum. ſaltem coram duobus teſtibus valet. 2.330.a

ſtatutum vel cõſuetudo alicuius loci, q̃ quis teſtari poſſit coram duobus teſtibus, porrigitur etiam ad forenſes ibi teſtantes, etiam quo ad bona alibi ſita. 2.369.a

ſtatutum licet prohibeat opponi de ſimulatione, poterit tamen habere recurſus ad curiam ſpiritualem. 1.556.a

ſtatutum prohibens aliquem actum, ſiue in rem, ſiue in perſonam loquatur, non habet locum in actu iurato. 1.601.a

An autem valeat ſta. q̃ pro homicidio ſit pœna pecuniaria. 1.537.a

ſtatutum diſponens quod teſtamenta inſinuentur, alias non habeant firmitatem aliquam, tunc ſi teſtator prohibeat in ſuo teſtamento illud inſinuari debere, profecto ex defectu huiuſmodi inſinuationis teſtamentum ipſum non valeret. 2.336.a

ſtante ſtatuto, vt extantib. maſculis fœmineꝫ non ſuccedant, teſtamentum non annullari præteritione filiæ, neque alia ratione impugnari ab ea poſſe. 2.376.b

ſtatutum diſponens quod inſtrumentum publicum debeat ſine libello mandari executioni, non ligat clericos. 2.330.b

ſtatutum prohibẽs reductionem ad arbitrium boni viri niſi dolus vel lata culpa arbitratoris interuenerit, intelligitur. 2.336.a

ſtatutum de dote verificatur etiam in promiſſa, quando mulier vel alius à quo dos ſolui debeat in mora fuerit, ne quis ex ſuo delicto commodum percipiat. ibidem

ſtatutum loquens de creditore, comprehendit etiam creditorem ex legato. ibidem

ſtatutum, ſeu lex generaliter loquens non videtur comprehendere dotem, ac bona dotalia. ibidem

ſtatutum imponens nouam pœnam, in dubio propter impoſitionem, huiuſmodi pœnæ videtur proculdubio receſſum, præcipuèque in dubio à pœna iuris communis, ſtatutique tãtum pœna attenditur. 2.315.a

ſtatutum diſponens in dote data, locum habet & in dote confeſſata. 2.342.a

ſtatutum quod dicit, non audiatur, vel nõ admittatur bannitus, intelligitur ope exceptionis, non ipſo iure. 2.333.b

ſtatutum iubens libris campſorum, ſeu mercatorum adhiberi plenã fidem, valer, & tenet, quaſi tunc publica authoritate nitatur. tomo ſecundo, pag. 315.b

ſtatutum iuratum tendens ad vtilitatem ſeu præiudicium tertij, an impediat reuocationem, & cõtra ſtatuentes incurrant periurium. to. 330.a

ſecun do, pag.

ſtatutum prohibens vxorem teſtari ſine licentia mariti, non habet locum in teſtamento ad pias cauſas. 2.328.a

ſtatutum loquens in rem ſiue in perſonam: an extẽdatur ad forenſem quo ad bona ſita in territorio ſtatuentium. 2.346.a

ſtatutum de furtis non habet locum in damno dato, quia damnum eſt cum rei corruptione, furtum verò cũ rei amotione & contrectatione. ibidem

ſtatutum quòd de beſtiis ſoluantur tot pro gabella, an valeat. 2.341.b

Statutum quòd ſpurij ſuccedant, non valet. 2.313.a

Statutum ſiue in rem, ſiue in perſonam loquatur, non extenditur ad bona ſita extra territorium ſtatuentium. 2.314.b

Sta. arctans filium ad cõpromittẽ. cõprehendit naturales tm. 1.418.b

Statutum quod extantibus maſculis filiæ non ſuccedant, non habet locum in filio legitimato. 237.b

Statutum maſculis extantibus fœminas excludens, locum etiam habet in maſculis legitimatis. 2.39.b

Statutum diſponens quod Bannitus pro pecunia poſſit occidi non valet, quia non ſubeſt iuſta cauſa propter quam mereatur mortem. 2.330.a

Statutum perinde atque lex poteſt diſtinguere ac limitare, non ſolum ius naturale ſiue gentium, ſed etiam ius diuinum. ibid.

ſtatutum nouum reſpiciens finem, reſpicit præteritum à quo finis dependet. ibid.

Statutum vel conſuetudo ſi diſponat quòd bannitus impunè offendi & occidi poſſit, valer. ibidem

Statutum excludens fœminas propter maſculos eſt principaliter fauorabile. 2.316.b

Statutum prohibens reductionem laudi ad arbitrium boni viri non procedit data enormi læſione. 2.336.a

Statutum propter exiſtentiam agnatorum, vel aliam ſimilem cauſam, poteſt matrem in totum priuare legitima in bonis liberorum. tom. 2.25.b

Statutum non ſolum matrem, ſed & filias propteri ſtentiam agnatorum à legitima in totum excludere poteſt. ibid.

Statutum non poteſt infringere vires iuramenti, quoniam de re ſpirituali laicorum diſpoſitio non valet. 1.601.a

Si ſtatutũ diſponat quòd inſtrumenta confeſſionata mãdentur exeq. intelligitur ad petitionem cred. non tertij. 1.560.b

Statutum puniens delinquentem pro aliquo crimine, non comprehẽdit ſubditum delinquentem extra territorium. 1.314.a

Statutum generaliter loquens non extenditur ad minima. 2.109.b

Statutum ſimpliciter diſponẽs, quòd filia dotata non ſuccedat, intelligitur de hæreditate dotantis, non alterius: niſi vltra procedat. to. 1.426.b

Statutum puniens homicidium, intelligitur ſi dolo ſit commiſſum. to. 1.495.a

Scatutum loquens de die an comprehendat noctem. tomo ſecundo, 156.b

Statutum diſponens, quòd per exiſtentiam fratris ſoror excludatur, intelligitur etiam de fratre patruele, licet non dicatur propriè frater. 1.437.b

Statutum imponens pœnã pecuniariam pro homicidio an valeat. to. 1.496.a

Statutum diſponens quòd filia dotata non ſuccedat, cùm ſit odioſum, contra l. maximum. C. de lib. præter. non porrigitur ad bona ſita extra territorium ſtatuentium. 1.426.b

ſtatutum puniens facientem inſultum ad domum, habet locum in faciente inſultum ad perticum domus. 1.334.a

Statutum, quo permittitur in aliquo caſu, non ſeruare iuramentum, & ſic occaſio datur periurij, eſſe contra ius Diuinum: Ideóque nõ valere. 2.343.b

Statutum quandoque per indirectum con di poſſe contra iuramentum, vel eius obſeruantiam. ibid.

Statutum tollens legitimam liberis debitam, an & quando valeat. ibidem.

Statutum de compromiſſis faciẽdis inter coniũctos valet, & tenet, atq̃ ob publicam vtilitatem inductum eſt. 2.334.a

Statutũ, factũ conditũque in odiũ, ſeu præiudiciũ certæ perſonæ, non poteſt dici nullum. 2.334.a

Statutum requirens ad probationẽ alicuius negocij teſtes optimos, vel optimæ famæ, & conditionis, tunc per fundantẽ ſe in eo debet illa qualitas articulari, atque probari. 2.334.a

Statutum tenet, quòd dominus pro familia teneatur. 2.334.a

Statutum puniens maleficiũ, an extendatur ad mandantem? 2.355.a

Statutũ executionẽ paratã perſonalẽ inſtrumenti guarentigiati concedẽs, ſeu permittes creditori principali prodeſt quoque ceſſionario creditoris, vt ipſe etiã poſſit vigore iſtius ſtatuti petere executionem inſtrumenti contra debitorem obligatum. 2.334.b

Statutũ nõ valet, quòd ſoluatur pedagiũ de rebus quæ ſui vſus cauſa deferuntur. ibidem

Statutũ nõ ligat ſubditũ delinquentẽ extra territoriũ. Niſi hoc dicat, & poteſt fieri tale ſtatutum. ibid.

Statutum habens clauſulam derogatoriã nõ tollitur per aliud. Niſi de ea expreſſè faciat mentionem. ibid.

ſtatutũ imponens pœnã capitalẽ nõ intelligitur de pœna capitis, ſed deportationis. ibid.

ſtatutum dicens, q̃ ſtetur iuramento alicuius, certè poteſt contrariũ probari. ibid.

Statutum excludens filias fauore agnatorum, dicitur fauorabile. to. 2.328.a

ſtatutũ non valet, quòd filiifamilias non poſſint contrahere matrimonium ſine conſenſu patris. 2.341.b

Statutũ prohibens matrimoniũ contrahi cũ forenſe, non valet, neque quò ad prohibitionem, neque quò ad pœnam. ibid.

Statutum diſponens q̃ iudex adeat cõſultorẽ, debet intelligi in caſu dubio, nam qui caſu certo requirit cõſilium, calumniari videtur. 2.337.a

Statutũ vel decretũ aliquid diſponens ſuper eo, quod eſt de iure cõmuni diſpoſitũ, in dubio præſumitur ſe cõformare cũ iure cõmuni. 2.338.b

Statutũ probari poteſt ſine ſcriptura etiam per teſtes. 2.341.b

Statutũ debet potius cẽſeri ſuperfluũ, quàm q̃ quis indebitè damnũ patiatur. 2.314.a

Statutũ diſponens, q̃ qui nõ petierit creditũ ſuũ à debitore intra tale tempus, vt puta intra decennium, amplius nõ poſſit, valet & tenet. 2.314.b

Statutum diſponens de effectu probationum, etiam circa deciſoria, non ligat niſi ſubditos, ratione contractus, vel alia ratione. tom. 2. 314.b

Statutum quòd quis audiri non debeat, ipſo iure repellit agentem, & proceſſum prorſus annullat, dato quòd à parte non opponatur. 2. 314.b

Statutũ excludẽs fœminas & cognatos, ꝓpter agnatos, dicitur odioſum, & ideò ſtrictè interpretandum. ibid.

ſtatutũ. In reſpiciẽtibus formã, & ſolennitatẽ actus qui geritur, inſpicienda ſunt & ſeruãda ſtatuta illius loci, in quo talis actus celebratur. ibid.

ſtatutũ, q̃ filia dotata non ſuccedat, velut odioſum ad bona ſita extra territorium ſtatuentium non porrigitur. ibid.

ſtatutũ in obſeruantia nõ receptũ, nec vrentiũ moribus approbatum, nullius eſt vigoris. ibidem

ſtatutũ alicuius ciuitatis diſponens, quòd nemo debeat ad collegium ipſius admitti, niſi ſit natus ibi, vel niſi ſit ciuis originarius, non habet locũ quotieſcunque quis natus eſſet alibi, & ſic extra dictã ciuitatem tranſeundo, vel caſu. 2.315.a

ſtatutũ vltimũ debet diſtingui, & interpretari ſecundũ ſtatutũ antecedens, quum vnum ſtatutum declaretur per aliud. ibid.

Statutum

Vtriuſque Iuris Opiniones.

ſtatutum vnum ſi pro maleficio imponeret pœnam mille librarum, aliud verò ſtatutum pro eodem maleficio imponeret pœnam quin gentarum librarum tantùm, per hoc non cenſetur correctũ aliud ſtatutum imponens mille librarum pœnam. 2.315.a

ſtatutum obligans & iubens patrem ſoluere ex legitima pro delicto filij, an valeat. 2.344.a

ſtatutum reſpiciens in perſonæ alicuius præiudiciũ, vel odium, an & quatenus valeat. ibidem

ſtatutum in alicuius præiudicium, vel odium conditum, nullum eſſe, ac ipſo iure non valere. ibidem

ſtatutum in præiudicium alicuius factum, vt infirmetur appellatione, vel proteſtatione, aut contradictione opus eſſe. ibidem

ſtatutum diminuens ſolennitatem teſtamẽti circa n. 7. teſtium de iure communem, & receptam doc. ſententiam, an valeat. ibidem

ſtatutum diſponens, quod nullus poſſidens apothecam poſſit perſonaliter capi. Si quis poſſidet viliſſimam poterit capi. 2.340.b

ſtatutum de receptatore bannitorum nõ habet locum, ſi ipſi ſunt banniti in contumaciam. 2.333.a

ſtatutum quis obſeruare debet in omnibus ſuis partibus, qui in eo ſe fundat. 2.333.b

ſtatutum puniens plus petentem, non habet locum in eo qui ante ſententiam deſiſtit à petitione. ibidem

ſtatutum certi loci, apponens certam pœnam, afficit etiam non ſubditos, data ſcientia ſtatuti. ibidem

ſtatutum prohibens matrimonium non valet. 2.341.b

ſtatutum, q̃ vnus pro alio teneatur & puniatur, eſt validum. 2.314.a

ſtatutũ loquens de inteſtato, non comprehendit inteſtabilem. ibidem

ſtatutum remouens appellationem à ſententia in dubio intelligitur remouere à diffinitiua, non ab interlocutoria. 2.337.b

ſtatutum loquens in dote data, an locum habeat in dote promiſſa: tomo ſecundo, pag. 346.b

ſtatutum diſponens quod monaſterium, vel religionem ingredientes patri, vel matri ſuccedere non poſſint, valet & tenet. 2.316.a

ſtatutum, quòd Guelphus non accipiat in vxorem Gebellinam nõ valet. 2.341.a

ſtatutũ diſponens, quod mortua vxore ſine liberis, maritus lucretur dotem, habere locum etiam in dote promiſſa, nec dum tradita. tomo ſecundo, pag. 345.b

Cum ſtatuto cauetur, quod filia debeat dotari arbitrio propinquorum, an propinqui poſſint arbitrari minus legitima. ibid.

An ſtatutum imponens pœnam capitalem, debeat intelligi de pœna mortis. ibidem

ſtatutum de hæreditate ab inteſtato aliter diſponens, quàm iure communi cautum eſt, an extendatur ad bona extra territorium ſtatuentium ſita. 2.345.a

ſtatutum ſimpliciter aliquid diſponens, debet intelligi ſecundum ius commune, etiam ſi ita intelligendo nihil addat iuri communi: & quæ ſit huius ratio. ibidem

ſtante ſtatuto, quod inſtrumẽtũ confeſſionatum habeat executionem paratam, tamen non denegari moræ purgationem. ibidem

An ſtatutum diſponens, quòd in cauſis decidendis rigor iuris ſeruari debeat, excludat moræ purgationem. ibidem

ſtante ſtatuto, quòd pro aliquo delicto manus amputetur, an ſi delinquens habeat manum aridam, illa debeat abſcindi. ibidem

ſtatutum diſponens & loquens in contractu, habeat ne locum in libe ratione, & renunciatione. ibidem b

ſi ſtatutum prohibet inuitari ad nuptias vltra xij. fœminas, & pater & filius faciãt eo die nuptias, nõ poterunt inuitari vltra 12. quia cẽſentur vnicæ nuptiæ. 2.420.a

ſtatutum prohibens contrahi matrimonium cum forenſe, & contrahenti pœnam imponens, non valet neque quò ad prohibitionẽ matrimonij, neque quò ad pœnam impoſitam. 2.328.b

ſtatutum iuratum collegij, & vniuerſitatis poteſt tolli, vel mutari ex iuſta cauſa abſque eo quòd incurratur in periurium. 2.333.b

Statutum quod eſt cotra ius commune, loquens in caſu vero non habet locum in caſu ficto. 1.314.a

ſtatutum diſponens idem quod ius comune, addens, vel minuens pœnam, non tollit ius commune. 1.336.b

ſtatutum excludens fœminas propter maſculos, non habet locum in hæreditate clerici. 2.346.

ſtatutum excludens filias à ſucceſſione patris, præcipiẽſque eas dotari arbitrio propinquorum, tunc non poſſent propinqui minus legitima arbitrari. 2.316.a

Statutum ſimpliciter diſponens, ſeu loquens de marito lucrante dotem, aut bona mobilia mortua vxore in matrimonio, recipit interpretationem per legem, hac edictali. C. de ſec. nup. i. niſi ſuperſint filij priores matrimonij. 2.318.b

Statutum imponens pœnam corporalem pro homicidio, vel pro alio delicto interpretatur & intelligitur, ſi dolus adſit, nec lata culpa ſufficit. 2.320.a

Statutum pactum, vel conſuetudo diſponens ad dandum, & tradendũ aliquid publicæ vtilitatis cauſa, veluti pro fabrica eccleſiæ, ſeu ꝓ paramentis faciendis, pro conſequendo ſpiritualia non valet, nec tenet. 2.320.a

Statutum diſponens, quòd de contractibus, vel de qualibet negotiatione ſoluatur gabella, non habet locum in contractibus nullis, ideóque de contractu nullo non erit ſoluenda gabella aliquo modo v. gore dicti ſtatuti. 2.319.b

tutum diſponẽs cõpromitti de quæſtione, intelligitur de quæſtione facti, vel facti & iuris: non autẽ iuris tãtũ, cũ ius ſit certũ. 2.336.a

ſtatutum diſponens quod credatur iuramẽto damnũm paſſi, vel creditoris, non procedit in fauorem forenſis. 2.336.a

Si ſtatutum permittat aliquem offẽdi impune poſſe, poterit etiam impunè occidi. 2.340.a

ſtatutũ vel conſuetudo valet, q̃ bannitus poſſit impunè occidi. 2.330.a

Statutum vbicunque pœnam mortis infligit, ſemper requiritur quòd dolus concurrat. 2.337.a

Statutum quòd bannitus in criminalibus habeatur pro confeſſo, nõ comprehendit delinquentem extra territorium iudicis bannientis. ibidem

Statutum criminale, & pœnale ſi interdicat veſtes, vel alia portari, nõ comprehendit viſum portare, ſed apprehenſum & inuentum. ibidem

ſtatutum de furtis non habet locum in eo, qui furripit Hæbreo fœneranti. ibidem

ſtatutum diſponens, quòd bãniti pro debito pecuniario poſſint impunè offendi, non valet. ibid.

Statutum loquens per verbum, ſi quis, non comprehendit vniuerſitatem, & ſic corpus quoddam fictum. ibid.b

Statutum prohibens portari frumentum extra territorium, non intelligitur de eo, quod quis ſui vſus cauſa portaret. 2.340.a

Statutum Ferrariæ de furtis, non habet locum in crimine expilatæ hereditatis. 2.340.b

ſtatutum loquens in vno ex correlatiuis, habet locum & extenditur in altero ex correlatiuis. 2.336.b, & 340.b

ſtatutum ſimpliciter & indiſtincte loquens non comprehendit ſubditum delinquentem extra territorium. 2.340.b

Statutum ſimpliciter loquens de ſententijs diffinitiuis, comprehendit ſententias interlocutorias habentes vim diffinitiuæ, ſecus ſi expreſſe loquitur de mera diffinitiua. 2.337.b

ſtatutũ excludens filias, ſtãribus maſculis, licet tantũ loquatur de filiis ſimpliciter, tamen extenditur etiam ad nepotes. 1.421.b

ſtatutum puniens grauiori pœna offendentem me ad domum, etiam habet locum in offendente me ad domum communem. 2.340.a

Valet ſtatutũ, quod de omnibus cauſis laicorũ illius loci cõpromittatur, & tamen intelligitur de cauſis dubijs, & de quibus non eſt inſtrumentũ vel ſententia, & quæ non habent paratam executionem. 2.337.b

ſtatutũ dicit quòd ſi quis tale quid fecerit, intelligatur & ſit bannitus, intelligitur ipſo facto, ſine iudicis miniſterio. 2.339.b

ſtatutũ dicens patrẽ teneri ſoluere cõdemnationẽ pro filio vſque ad legitimam, licet ſapiat tyrannidẽ, & ſit contra ius commune, tamen valet. 2.339.b

Statutũ quod bãnitus impunè occidi poteſt, etiã habet locũ in eo, qui occideret bannitũ, dato quòd occidens ignoraret illũ eſſe bannitum. 2.339.b

Statutum pœnale de vera perſona, non habet locum in repræſentata. 2.339.b

Statutũ prohibens rẽ immobilẽ alienari in forenſem ſub pœna valet. 2.329.a, & 339.a, & 341.b

Statutũ prohibet arma deferri, quis eſt vſus deferre arma, ſed nõ captus, non comprehenditur in ſtatuto. 2.339.a

Statutũ contra ius commune valet & tenet. 2.340.b

Statutũ, quod prohibet extrahi blada extra territoriũ, valet etiã quò ad amiſſionem bonorum. 2.339.a

Statutũ excludens matrẽ exiſtente patruo, non habet locũ in patruo magno, i. in fratre aui paterni. 2.328.a, & 2.339.a

Statutũ de prohibita alienatione in forenſem, extẽditur ad ſucceſſionem ab inteſtato. 1.34.b

ſtatutũ puniens vulneranté, vel inferenté vulnus, non intelligitur de modico vulnuſculo. 2.340.b

Statutum, quod tranſiuit in cõtractum Princeps tollere non poteſt. 2. 340.b

Statutũ tribuẽs iuriſdictioné Poteſtati ſolũ ſuper maleficiis cõmiſſis in ſuo Territorio, vetans inquiſitioné, cenſetur vetare accuſationem. 2.340.b

Statutũ dicens, quòd ex tunc ſit exbannitus & condemnatus: verum ſit, eſt verbũ expreſſiuũ veritatis, & cõmuniter non denotat fictionem, quæ eſt contraria veritati. 2.340.b

Statuto diſponente, vt frater excludat matrẽ, nõ tamẽ mater excludatur per ſororem. 3.344.nu.61.

Statuti rubrica diſponens, vel prohibens, quòd filia dotata non ſuccedat in bonis aſcendentiũ, nigrũ verò prædictæ rubricæ, ſeu ſtatuti non diſponens, niſi de bonis matris vel auiæ nullũ verbũ addendo, ac faciendo de bonis paternis, hoc caſu filia non poteſt ſuccedere in bonis paternis. 2.316.b

Sub ſtatuto diſponente coniunctos, & affines teneri ad compromittendum non comprehenditur nouerca & priuignus. tomo 2. 316.a

ſtatuto vt quis ligetur, requiritur, quòd ſtatuentes habeant iuriſdictionem in loco, vbi dirigitur virtus ſtatuti. 2.334.b

ſtatutis virtualiter contenta paria ſunt cum expreſſis. 4.225.b

ſtatuto, vel conſuetudine induci poteſt quòd valeat captatoria voluntas, vt alter pro altero teſtetur, & ſic captatoria voluntas vltima per ſtatutum ipſum approbari poſſet. 2.335.a

ſtante ſtatuto, quòd non ſoluens onera, nõ audiatur in iudicio, ſi talis fuit vulneratus, Iudex nihilominus ex officio poteſt inquirere cõtra vulnerantem. 2.336.b

ſtatuti forma ſubſtantialis eſt omnino ſeruanda. tomo ſecundo, 334.b

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index in Communes

ſtante ſtatuto, quòd pro homicidio imponatur pœna pecuniaria, ſi iudex reum condemnet &puniat ad mortem, poterit ipſe iudex in ſyndicatu decapitari. 2.337.a

ſtante ſtatuto, q̃ si quis ingreſſus fuerit fundum alterius, & eũ in poſſeſſione turbauerit, puniatur, &c. Si quis intrat ex decreto iudicis inualido, non excuſatur ap̃na ſtatuti ſimpliciter loquentis. tomo ſecundo, pag. 340.a

ſtante ſtatuto, q̃ querelæ bannitorum non audiantur, bannitus ex alia qua iuſta cauſa, petit ſe in integrum reſtitui contra bannum, quòd poteſt, an repelletur ab hoc beneficio per diſpoſitionem d. ſtatuti. 2.339.b

ſi ſtatuto cauetur, q̃ ſi aliquis banniatur, bannum eius debeat exemplari in libro communis per tabellionem deputatum. Modo accidit quod per errorem tabellionis eſt omiſſum quo minus bannum exemplet ur, an bannum vitietur. ibidem

ſtatuto ſimpliciter loquente, Non obſtante quacunque conſuetudine in contrarium faciente, per iſtam clauſulam derogatoriam cenſetur derogatũ cõſuetudinib⁹ præcedentibus, & etiã futuris. 2.340.a

ſtante ſtatuto, quòd bannitus impunè poſſit occidi, poteſt occidi etiã proditoriè. 2.340.b

ſi ſtatuto caueretur contra ſententiam latam contra inquiſitum non poſſe opponi aliquam exceptionem nullitatis, nõ diceretur ſublata exceptio nullitatis prouenientis ex defectu iuriſdictionis, & cõpetentiæ iudicis. 2.333.b

ſtatutorum verba propriè & ſtrictè eſſe intelligenda. 2.345.b

Per ſtatutum poteſt tolli ius quæſitum ſi generaliter ita fiat, non ſi ſpecialiter. 2.346.b

Per ſtatutum, vel legem nouam iura limitatoria, ſeu ſpecialia non videntur ſublata etiam ſi in ea vel in eo reperiretur clauſula non obſtantibus ſtatutis & legibus. 2.320.a

ſtatuti verba cum ſunt clara, non eſt vlterius diſputandum. 2.331.a

ſtatuti verba debent regulari à mente, & ratione ſtatuentium, ibidem

ſtatuto prohibente veſtes vel alia ſub pœna, non incidit quis in pœnã niſi apprehendatur cum rebus vetitis. 2.327.b

ſtantibus ſtatutis generalib. de armis non portandis, forenſes non excuſantur. 2.332.a

ſtatuto prohibente ne quis arma deferat, & ſi quis cum armis inuentus ſit, debeat puniri, eo caſu, ſi quis arma detulerit, ſed non captus ſit, non eſt puniendus. 2.329.a

ſtatuto ſi caueatur ne quiſquam bannito ferat auxilium, nihilominus Aduocati & procuratores illi impunè poterũt patrocinari. 2.329.a & 337.a

ſtatuto ſi cautum ſit vt villa teneatur pro damno dato in eius territorio, tunc non ſtatur iuramento damnum paſſi, in probatione damni. 2.329.b, & 337.a

ſtatuto diſponente, quod ei, qui ſponte confiteatur delictum, diminuatur pœna, licet tunc aliquis primo negauerit, poſtea tamen ſponte cõfeſſus ſit, nihilominus gaudebit beneficio illius ſtatuti. 2.329.a

ſtatuto ſtante quod decedente vxore in matrimonio, maritus lucretur dotem, non poteſt maritus plus habere quàm vnus ex filiis. tomo ſecundo, pag. 328.a

ſtatuto generali laicorum poſtquam in eo non perinde atque in ſpeciali ſuperioritas denotetur, clericus vel eccleſia, modò fauorabile ſit, vti poterit. 2.330.b

ſtatuti pœna poteſt minui. 2.332.a

ſtatuti pœna tollit legis vel iuris pœnam, licet corporalem. tomo ſecundo, pag. 346.b

ſtatuto depoſitionib. eſt ſatisfactum, ſi quis reſpondet, occidi, ſed ad mei defenſionem. 2.332.a

ſtatuto cauetur, q̃ ſtatuta intelligantur ſimpliciter præcisè ad literam prout iacent, nec aliquam interpretationẽ recipiant: nihilominus poterunt interpretari declarando, vel diſtinguẽdo, nõ autẽ reſtringendo, vel ampliando. 2.332.b

ſtante ſtatuto quod condemnato filio de maleficio, debeat fieri exequutio in bonis caſtrẽſibus, vel quaſi, & aduẽtitiis, non habet locũ ſi filius fuerit contumax. 2.341.a

ſtatuto ſtante vel cõſuetudine in loco peccati nutritiuo ſiue nutritiua, an ſecularis iudex adiri poſſit, vt deſuper decernat, & illud vel illam non tenere declaret. 2.329.b

Statuto ſi cui denegetur actio, vt in banniris aliquando fit, & iis qui non ſoluerunt onera, & huiuſmodi, talis non eſt admittendus neque ad accuſationem, neque ad quærelam, imò etiam iudex nõ poſſet hoc caſu contra delatum inquirere. 2.329.b, & 337.a

Statutis prohibitoriis renuntiari non poſſe. 2.343.a

An quilibet populus, vel ciuitas poſſit ſtatutũ condere. ib.

Statuta contra bonos mores, aut ſuper rebus, vel negotiis, ſuper quibus diſponentes non habent poteſtatem, inualida eſſe. ibid.

Statutum, quo diſponitur filios ſpurios patri ſuo ex teſtamento, vel alia victima voluntate poſſe ſuccedere, non valere: & quæ ſit huius ratio. ibid.

ſtatutum, quo cauetur, vt creditor, ſi infra decennii non petierit, perdat debitum, nec poſſit vlterius exigere, non valere: & quæ ſit huius ratio. ibi.

Sterilitas ad remittendam penſionem quãdo idonea exiſtimatur, quo modoque metiatur. 2.247.a

Sterilitas, exiguitas, vel damnum intolerabile, per quod concedatur mercedis atque penſionis remiſſio: ſtabitur opinioni vulgi. ibidem b

Sterilitas quando dicatur contingere ad effectum remittendi penſionem. 2.64.b

Sterilitas vnius anni in locationib. prædiorum ruſticorum compenſanda venit cum vbertate præcedentis vel ſequentis anni, etiam mediati ſiue interpellati. 2.347.a

ſterilitas ſicuti penſionis remiſſionem, modo infrà dimidium eius quod percipi ſolet, accidat, colonis tribuit, viciſſim vbertas magna vltra dimidium eius quod percipi conſueuit, locatori augmentũ penſionis tribuit. ibid.

ſtillicidij recipiendi ſeruitus non impedit ædificare, ſi nihil ei, cui illa debetur, ea in re incommodatur. ibidem b

ſtipulans ſine cauſa, ſi ſciat ſe non debere, donare videtur, ſi tamen dubitetur, ſi ſciuerit, vel ne non valet ſtipulatio. ibid.

Stipulari alteri nemo poteſt. 3.158.nu.1.
- Ampliatur multipliciter. ib.2.& ſeq.
- Limitatur pluribus modis. ibid.22.
- Quid in matre? ibid.7
- Quid in conſanguineo? ibid.8
- Quid in vicino? ibid.9
- Quid in amico? ibid.11
- Quid in aduocato? ibi.14
- Quid in arbitro? ibid.15
- Quid in adminiſtratore vniuerſitatis? ibid.18

Stipulatio alteri facta firmatur iuramento. 2.347.b

Stipulatio interpoſita in quacunque materia. ſemper intelligitur, ſecundum materiam illius actus. ibid.

Stipulatio conditionalis ad hæredes tranſmittitur. 1.475.b

ſtipulatio patris emphyteuſim pro ſe & filiis recipientis ſimultanee & illico, poſtquam adiecta eſt, vel ex poſt facto, & ordine ſucceſſiuo an committatur, & effectum producat. 2.347.b

Stipulatio pro ſe & filiis dummodo non emancipatis, intelligitur iuxta ordinem ſucceſſiuum. ibid.

ſtipulatio mutat naturam actus ſuper quo interponitur. 2.347.b

ſtipulatio propriè contractus nec dici, nec duci poteſt. ibid.

ſtipulatio par eſt cum iudicio. 4.223.b

ſtipulatio par eſt cum litis conteſtatione. 4.197.b

ſtipulatio an aſſumat naturã contractus, ſuper quo interponitur. 3.321.nu.37.& ſeq.
- Quid ſi contractus fuerit nouatus? 3.322.nu.49.
- Quid in ſtipulatione pœnali. ibi.47
- Quid ſtante cationis diuerſitate. ibi.48.

ſtipulatio interpoſita in contractu bonæ fidei retinet propriã naturã. & non efficitur bonæ fidei. 3.321.nu.42.

ſtipulatio facta alteri, ſi verba cõferantur in tertiũ, an pariat naturalẽ obligationem. 3.158.nu.19.

ſtipulatio facta alteri valet ſi ſtipulantis intereſt. 3.160.nu.56.
- Ampliatur & limitatur. ibi.& ſeq.
- Quid ſi non intereſt & verba obligatiua ſint in ipſum ſtipulantẽ collata? ibi.65.

Stipulatio facta alteri an valeat de iure canonico. ibid.67.
- Quid ſtante iuramento? 3.161.nu.69.& ſeq.
- Quid fauore piæ cauſæ? ibid.72.
- Quid fauore dotis? ibid.73.
- Quid fauore liberalitatis? ibi.76.& ſeq.
- Quid ſtãte ſtatuto vel cõſuetudine vt quis poſſit alteri ſtipulari. ibid.78.& ſeq. 3.163.n.114
- Quid in negociorum geſtore, 3.163.n.114.
- Quid in ſtipulationibus prætoriis? ibid.117.
- Quid in ſtipulatione iudiciali? ibi.122.

Stipulatio facta alteri præſenti valet. ibid.119.

Stipulari poteſt aliquis mihi ſuper re mea. ibi.123.

Stipulari alteri an quis poſſit in mutuo. 3.164.nu.133.

Stipulatio in inſtrumento guarentigiato alteri facto an valeat. ibi.147.

Stipulans pro nominando non facta nominatione ſibi cenſetur ſtipulari. 3.164.nu.1. Amplia & declara vt ibi.2.& ſeq.

Stipulari non poteſt reus principalis fideiuſſori. 3.160.nu.64.

Stipulatio conditionalis filij ad patrem redit. 4.177.b

Studentes arreſtari non poſſunt. 4.169.a

Studiorum ſumptus cum priuilegiis dotis comparantur. 4.223.a

Studentes itinerando non tenentur ad gabellam. 1.460.b

Studere & conſulere licet diebus feſtiuis, dummodo ceſſet lucri ſpes, &c. 2.347.a

Stultis non ſolet ſuccurri, ſed errantibus. 2.348.a

Stuprans virginẽ nondũ viri potentẽ, punitur morte, ſi vi fuit conatus: Sed ſi non perfecit, punitur extra ordinem. 2.348.b

Stuprator ſi dicat puellã non fuiſſe virginem, ipſa verò dicat ſe fuiſſe tunc virginẽ, in dubio præſumptio eſt pro virgine, donec ſtuprator probet contrarium. 2.348.a

Stuprator virginis tenetur ad duo: aut virginẽ in vxorẽ ducere, aut ad intereſſe & damnum pro dote. ibid.

ſtuprũ Vaſallus cõmittens cũ vxore Domini poſt eius mortem, feudo priuandus eſt, ſecus ſi ad ſecunda vota tranſiſſet. ibid.

Stuprũ non probatur per teſtes domeſticos, ſed illi teſtes faciunt tantummodò indicium. ibid.

Stuprum domeſticis teſtibus probari nõ poterit, quãuis illinõ leue indicium faciant ad eius probationem ſint. ibid.

Stuprum committens cum virgine, quam ſeduxit, punitur. ibi.

Stuprũ cũ vidua eſt impunẽ, nec ipſa amittit dotẽ etiã ſi infra annum ſtuprum committat. ibid.

Stupri pœna in clericum depoſitio eſt. ibid.

Stylus fori in quo cauſæ agitanturnon autẽ Curię delegantis, in cõcernen. proceſſum ſeruandus eſt. ibid.

Subditus

Vtriuſque Iuris Opiniones.

Subditus ſuum ſuperiorem non accuſat. 1.8.a

Si ſubditi iuerunt longiſſimo tempore ad molendinum domini, Nunquid in futurum cogi poterunt? 1.356.b

Subditus vt quis dicatur, neceſſe eſt ibi domicilium habeat. 2.348.b

Subditus an poſſit teſtificari pro Domino. 3.44.nu.21.

Subditi ſi acceſſerint per longiſſimum tempus ad coquendum panem ad furnum alterius, cum hoc fiat per modum facultatis, non poteſt induci præſcriptio, vel iuris acquiſitio. 2.348.b

An ſubiectus ratione homagij poſſit ſe liberare: 1.387.a

Subhaſtata cenſentur quæ præconizata ſunt. 4.223.b

Subinfeudare an poſſit vaſallus aliumſine conſenſu domini. 1.366.b, & 2.348.b

Subinfeudatus ſi alienare velit feudum, debet id facere cum conſenſu ſupremi domini, non eius qui eum ſubinfeudauit. 2.349.a

Submiſſio quam facit debitor quibuſcunque curiis an tranſeat contra hæredes? 1.475.b

Subreptio regulariter non inducitur ex taciturnitate cõcernente tãtum merita cauſæ, nec poteſt contra reſcriptum ob talem tac turnitatem de ſubreptione opponi. 2.349.a

Subreptio in literis ad lites impetratis non vitiat eas ipſo iure, ſed ope excep. 3.349.a

ſubreptio in non alternatiuè narratis, aut reſpicit vtrumque, & tunc neutrum poteſt adimplere, aut concernit alterum tantum, & tunc aut illud eſt connexum alteri, & vtrumque vitiatur. 2.349.a

Subreptio in vno ex alternatiuè narratis, vitiat totum reſcriptum. 2.349.a

Subreptio licet regulariter in reſcriptis ad lites non ipſo iure, ſed ope exceptionis tantum vitiet reſcriptum, id tamen fallit vbi cõcurreret obreptio, aut acceſſoriè eſſent literæ ſubreptitiæ ad gratiam, aut haberent originem a cauſa per ſe fundante nullitatem. ibi dem b

Subreptitiæ literæ ad gratiam & beneficia non contentioſæ, ipſo iure non valent. ibid.a

Subreptitiæ literæ contentioſæ vel ad lites datæ cõferunt iuriſdictionem, licet exceptione elidi poſſint. ibid.

Subrogatum ſapit naturam ſubrogati. 2.349.b, & 3.320.nu.1.
- Ampliatur pluribus modis. 3.320.nu.3.& ſeq.
- Limitatur. 3.322.nu.48.
- Quid in ſubrogatione legis? 3.320.nu.3.
- Quid reſpectu perſonæ ſiue rei? ibid 5.& ſeq.
- Quid in actione ſubrogata? ibid.9.
- Ampliatur. ibid.10 & ſeq.
- Limitatur & declaratur. ibid.15.& ſeq.

Subrogatus an cenſeatur ſubrogatus etiã quo ad obſeruãtia formę. 3.321.nu.30.
- Quid quo ad pœnam? 3.322.nu.59.
- Quid quo ad priuilegia perſonalia? ibid.64.
- Quid in iis, quæ ſunt diuerſæ qualitatis? ibid.65.
- Quid in præeminentia & honore. ibid.69.& ſeq.
- Quid ſtante diuerſitate rationis. ibid.76.
- Quid ſi eſt electa induſtria perſonæ. ibid.78.

Subſcribere querelæ, vel libello actor debet, quæ ſubſcriptio facit, q̃ ſi ſuccumbit pœna talionis punitur. 2.349.a

Subſcribere per ſe, & per alium, ſunt paria. 4.224.a

Subſcribens ſe ſcripturæ illam approbare præſumitur. 3.19.nume ro 1.
- Ampliatur. ibid.2.& ſeq.
- Limitatur multis modis. 3.20.nu.18.
- Quid ſi alieno nomine quis ſe ſubſcribat? ibid.18.
- Quid ſi quis ſubſcribat ratione officij? ibid.20.
- Quid ſi tanquam teſtis. ibid.23.
- Quid ſi tanquam notarius. ibi.24
- Ampliatur & declaratur. ibi.25.& ſeq.

Subſcribẽs nõ cẽſetur approbare ſcripturã, quã nõ legit. 3.22.nu.28.

Subſcribentis notitia in dubio præſumitur. ibid.29.
- Et ſi negat vidiſſe aut legiſſe ſcripturã ipſe phat. 3.23.n.30.& ſeq.

Subſcriptio teſtis in ſcriptura dicitur teſtimonium extrãiudicale. 3.439.nume.13.

Subſcribens ſe vt teſtis, non obligatur. 2.349.b

ſubſcriptio facta per aliquem notarium, vel alium quempiam, ſi generalis illa fuerit, & non ſpecialis, caſu requiri ſpecialem ſubſcriptionem. 2.349.b

ſubſcriptio idem operatur quod ſcriptura propria. 2.349.b

ſubſcriptio. ſatis ſuperque eſt vt ſcriptura ipſius ſubſcribentis manu conſcripta tota cenſeatur, etiam quo ad omnes ſtatutorum diſpoſitiones, quamuis alterius manu exarata fuerit. 2.349.b

Subſcriptio pro teſtimonio habetur. 4.177.a

ſubſtituo autaliud verbum commune adiectum certæ rei vel quantitati nunquam trahitur ad inſtitutionem. 2.358.b

ſubſtitutus de cedens pendente conditione, tranſmittit ius ſeu ſpem ſuccedẽdi ad filios ſuos. 2.356.b

ſubſtitutus moriens antequam ſubſtitutionis caſus euenat, ſpes tunc ſubſtitutionis expirat, nec ad hæredes tranſmittitur. 2.358.a

Subſtitutus pupillaris poteſt grauari per fideicõmiſſum, ſicut poſſunt venientes ab inteſtato. 2.358.a

Subſtitutus pupillaris nõ minus grauari, one rariquę pot, quàm quiuis ab inteſtato ſucceſſurus. 2.358.b

Subſtitutus ſi citatus fuerit in legitimatione obtenca per ſpurium à comite palatino, excluditur à legitimato, licẽt nõ conſentiat, cum citatio requiratur. 2.356.b

Subſtitutus compendioſè admittitur mortuo primo ſubſtituto, viuo teſtatore, niſi ſit vocatus poſt primum, quem eſſe hæredem teſtator præſupponat. 2.356.b

Subſtitutus ad hoc vt ex ſubſtitutione vulgari admittatur, requiritur q̃ inſtitutus aut nolit, aut non poſsit eſſe hæres & quandiu inſtitutus adire poteſt, non poteſt ſuccedere ſubſtitutus. 2.358.a

Subſtitutus duob⁹ impuberibus, ſi vterque in pupillari ętate decedat, admittitur ad portionẽ vnius decedentis nõ remanẽte pſona ex veriſimili mente defuncti ipſum excludente. 3.241.n.1.
- Ampliatur. ibi.3.& ſeq.
- Limitatur. 3.241.n.11.
- Quid ſi teſtator dixit vt tota hęreditas peruenireta d ſubſtitutũ? 3.241.num.3.
- Quid ſi inſtituti non ſint ad inuicem ſubſtituti? 3.241.nu.7.& ſeq.
- Quid in contractibus? ib.9.& ſeq.
- Quid quo ad ius accreſcendi? ibi.11.

Subſtitutus vulgaris excludit patrem. 2.358.a

Subſtitutum excludit monaſterium loco filij ſuccedens. 2.356.b

Subſtitutum excludit legitimatus per reſcriptum. 2.356.b

Subſtitutus pluribus decedẽ. excludetur a perſona venien. ab inteſtato ex veriſimili mente teſtantis, non adimpleta conditione ſubſtitutionis ſpecifica in perſona omnium. 2.356.b

Subſtituto vulgari competit beneficium l. fi. C. de edic. diui Adri &c poteſt petere ſe mitti in poſſeſsionem. 2.358.a

Subſtituto mortuo tempore exiſtẽ. conditionis per morte grauati ſine filiis, caduca efficitur ſubſtitutio, abique iuris hæreditatis in deſcenden. tranſmiſsione. 2.356.b

Subſtituto vniuerſali hærede, ſi filius ſine filiis decedat, non eſt ſubſtitutus hæres hæredis. 2.358.a

Subſtitutũ excludit q̃ ab inteſtato ſubſtituti excluderet. 2.358.a, & b

ſubſtitutus debet probare mortem hæredis. 2.131.b

ſubſtitutũ excludit perſona exiſtens in medio, ex mente teſtantis præſumpta, ſi conditio non verificetur. 2.358.b

ſubſtitutus ſub conditione ita, ſi hæres inſtitutus deceſſerit abſque liberis legitimis, & naturalibus ab eo procreatis, excluditur per mortem teſtatoris, caſu quo inſtitutus ingrediatur religionem, & per cõſequens monaſterium obtinet hęreditatem excludendo ſubſtitutum. 2.357.b

ſubſtitutio in liberorum defectum, hoc eſt, ſi quis ſine liberis deceſſerit, & tunc euaneſcet, cùm is, cui ſubſtituitur, religionem profitebitur. 2.356.a

ſubſtitutio quaſi pupillaris, ſeu, vt vocant, exemplaris, non ſolum mẽte captis, ac furioſis, ſed omnibus iis perſonis, quæ ſibi teſtamentũ condere nequeunt, fieri rectè ac ritè poteſt. 2.356.b

ſubſtitutio exemplaris quæ parentibus conceditur, cùm filius eſt mẽte captus, ſi habet filios, ſufficit quòd ſint in vnum. 2.350.b

ſubſtitutio reciproca non inducitur inter filios poſitos tantum in cõditione, licèt poſt eorum mortem ſit facta. 2.357.a

ſubſtitutio fideicommiſſaria ſi facta ſit poſt mortem plurium, ſi deceſſerint ſine liberis, talis conditio purificatur in perſonam vnius tantum, & in eius portionẽ admittitur ſubſtitutus. ibi.

ſubſtitutio his verbis cõcepta, inſtituo, & ſubſtituo ex verbo, inſtituo, directam: ex verbo, ſubſtituo fideicommiſſariam ſubſtitutionem inducit. 2.356.b

ſubſtit. breuiloqua ſimpliciter facta, abſque compendioſa, non continet fideicommiſſariam, ſed directam tantum. 2.350.a

ſubſtitutio compendioſa verbis directis facta, ſi iure directæ pupillaris valere potuit, iure fideicommiſſariæ extra pupillarem ætatem non valet. 2.356.b

ſubſtitutio pupillaris expreſſa matrem omnino tum legitima portionẽ, tum bonis à linea materna pupillo quęſitis interuertit tam iure fori, quàm iure poli. 2.356.a

ſubſtitutio vulgaris tacita, quæ ex pupillari ſubſtitutione expreſſa colligitur, tunc extra pupillarem ætatem porrigetur, cum nulla mentio vel pupillaris ætatis, vel temporis infra eam ætatem fit, ſed aut ſimpliciter, aut in longius tempus compoſita eſt, quàm pubertatis ætas comprehendat. 2.356.a

Subſtitutio exemplaris expirat ſi mens ſana redierit, & perdurauerit vſque ad mortem. 2.353.a

An autem ſubſti. vul. facta in legatis, aliquo caſu extẽdatur ad alios caſus. 2.19.a

ſubſtitutio, quæ nondum competit, extra bona noſtra eſt. 2.349.b

ſubſtitutio pupillaris facta vni ex filiis in teſtamento inter liberos ſuſtinetur, ſi ſubſtituatur vnus ex filiis, ſed ſi extraneus ſubſtitueretur, non ſuſtinetur. ibidem

ſubſtitutio ex vna ſpecie ad aliam profertur atque extenditur. 2.356.a

Subſtitutio pupillaris non conualeſcit, impubere arrogato decedente ante arrogatorem. 2.350.b

ſubſtitutio pupillaris poteſt per patrem fieri vſque ad pubertatem, filio inſtituto hærede etiam in legitima. ibi.

ſubſtitutio impuberi facta per verbum commune, vt ſi dicat, Lucium filium meum inſtituo, & ei, quandocunque ſine filiis deceſſerit, Sempronium ſubſtituo, intra tempora pubertatis moriente filio directa eſt, & poſt pubertatem conuertitur in obliquam. ibi.

ſubſtitutio tacita pupillaris reſultat expreſſa vulgari, & dicta vulgaris expreſſa continet ſub ſe ſubſtitutionem tacitam pupillarem. ibidem

ſubſtitutio ſi fiat per paganum filio compendioſè, per verbum commune ſubſtituo, ſi cõtingat filiũ mori in pupillari ætate admittitur

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index in Communes

substitutus ex directa pupillari, post pubertatem si moriatur solũ habet locum fideicommissaria substitutio. 2.350.b
substitutio pupillaris reciproca facta inter duos filios per patrem emancipato vno & substitutione sublata, tollitur & rel. qua. 2.350.b
substitutio compendiosa impuberi filio facta verbo cõi, veluti si testator dicat, Lucium filium meum hæredem instituo, & ei quandocunque sine filiis decesserit, Sempronium substituo, intra tẽpora pupillaris ætatis directa est, postquam pubertatem decedente filio conuertitur in obliquam. 2.350.b
substitutio vulgaris interior impendio est, quã vel iure sanguinis, vel iure deliberandi transmissio. Quin nec vllas vires habet, quandiu transmissioni ex his capitib. locus est. 2.316.a
substitutio exemplaris expressa continet in se tacitam vulgarem perinde atque expressa pupillaris. 2.352.b
substitutio breuiloqua, siue sit facta verbis directis, siue verbis communib. siue sit facta personis imparib. siue paribus, nunquam continet sub se nisi directas, vulgares, pupillares, & exemplares substitutiones, fideicommissariam autem nunquam. 2.316.a
substitu. compend. continet in se vulgarem. 2.350.a
substitutio breuiloqua siue reciproca in dubio refertur ad omnes pariter, ita vt omnes veniant non seruato ordine, licet fuerit inter aliquot substitutos sanguinis coniunctio. 2.353.b
substitutio reciproca si fiat testamento, non comprehẽditur substitutio nes fideicommissarias, quia substitutio directa, regulariter nõ obliquatur. ibid.
substitutio breuiloqua siue reciproqua, cùm nõ sit substitutionis species, sed alias substitutiones sub se continear, inter alia requirit, q̃ inter ipsos sibi mutuo substitutos sit paritas siue æqualitas, ita quod in persona cuiusque possit pariter ac æqualiter substitui. 2.353.a
substitutio exemplaris informata à iure accrescendi, aut cũ eo vnita, perinde atque pupillaris, etiam non agnita transmittitur. ibi.
Substitutio compendiosa à pagano per verba directa impuberi facta, an infrà pupillarem ætatem, etiam si mater sit in medio, vt directa pupillaris valeat, post eam verò ætatem, euanescat, vt etiam in vim fideicommissi non valeat. 2.354.b
Substitutio compendiosa extraneo facta, quem postea testator loco filij adopter, iure directo valere non debet, ex quo à principio valeret iure fideicommissi. ibid.
Substitutio compendiosa à pagano impuberi per quæcũque verba directa siue ciuilia vel non ciuilia, aut etiam cõmunia facta infrà pupillarem ætatẽ valebit vt pupillaris, sed post pupillarem ætatem valebit vt fideicommissaria. ibid.
Substitutio compendiosa à milite per verba communia facta, non tãtùm vulgarem, sed etiam directam, etiam post aditam hæreditatem continet, si fiat puberi valebit iure directo ex priuilegio militari, etiam si mater sit in medio. ibid.a
Substitutio compendiosa per verba directa puberi à pagano facta ante aditam hæreditatem comprehendit vulgarem. ibid.
Substitutio cõpendiosa à pagano per verba directa impuberi cui pupillariter substituti potest facta, potentia seu aptitudine comprehẽdit, siue apta est comprehendere, non tantùm vulgarem si vulgariter substituti potest, sed etiam pupillarem. ibid.
Substitutio compendiosa verbis communib. seu indifferentibus, i. quę possunt habere vtrumque sensum, tam directũ quàm obliquum, ita vt manu propria, vel de alterius manu accipere liceat, facta censetur, si testator vius fit verbis substituto, perueniat, deueniat, redeat, deuoluatur, reuertatur, succedat, & similib. ibid.
Substitutio compendiosa à pagano facta per verba cõmunia in codicillis omni tempore erit fideicommissaria. ibid.
Substitutio cõpendiosa à pagano per verba merè obliqua, puta per verbum restituat, det, vel simile facta, semper est fideicommissaria &im propriatur vt fideicommissum valeat. 2.355.a
Substitutio cõpendiosa verbis communib. impuberi cum destinatione temporum siue ætatum à pagano facta, puta si dixerit, si filius mox decesserit in pupillari ætate, vel postea quãdocunque, talem substituo, valebit iure directo, infra pupillarem ætatem. 2.355.a
Substitutio compendiosa per verba cõmunia à pagano impuberi facta omni tempore est fideicommissaria: & sic valebit etiam ỹ. pupillaré ætatem hisce verbis facta: si filius meus decesserit, talem substituo. 2.355.a
substitutio reciprocapropter superuenientem inæqualitatem, non cessat in persona alterius in quo non superuenit inæqualitas. 2.353.b
substitutio breuiloqua siue reciproca, si verbis generalib. continet substitutiones expressas, licet tunc hoc respectu dicantur tacitæ. 2.353.b
substitutio compendiosa à milite impuberi facta, si impubes decedat intra pupillarẽ ætatem, valebit vt pupillaris substitutio, si fit talis cui pupillariter substitui poterat, adeò q̃ ipse substitutus accedat ex pupillari iure communi, etiam si mater sit in medio. 2.354.a
substitutio pupillaris licet expiret si ante mortem testantis in potestate esse desinat, per emancipationem, aut adoptionem factam ab auo materno, aut ingressionem religionis, id tum fallit. 2.351.b
substitutio compendiosa à pagano facta per verba communia in re vel quantitate certa, non trahitur ad directam substitutionem, nec per consequens ad vniuersa bona. tomo secundo, pagina 355.b
substitutio pupillaris tacita licet non excludat matrem & alios ascendentes, id tantum verum est, nisi appareat de contraria mente testatoris saltem præsumpta. 2.352.b
substitutio pupillaris directa tametsi non possit nisi impuberi fieri, cũ pubes ipse testari possit, id tum fallit. 2.351.b
substitutio compendiosa vulgaris pluribus institutis facta super toto, aliquo terutro tantum mortuo substitutus non admittitur, sed cohæres tãquam prædilectus. 2.355.b
substitutio compendiosa per verbum commune fideicommissariam continet. 2.356.b
substitutio reciproca inter filios, si sine filiis, expirat moriente altero ex institutis cum filio, licet filius non extiterit hæres. 2.357.a
substitutio quæ aliter extendi potest de casu ad casum, ad expressum tamen porrigitur, vbi est facta cum clausula, tunc & eo casu. 2.357.a
substitutio extinguitur nato filio, qui mõẽto etiam viuat post mortem grauati, licet postea sine filiis decedat. ibid.
substitutio facta nullis nascentib. vel natis deficientib. deficit vno nato tantum. ibid.
substitutio si facta sit, sine liberis, requiritq̃ habeat filios tẽpore quo decedit, vt euanescat substitutio. 2.358.b
substitutio pupillaris tacita, licet matrem pupilli ex fauore non excludat, ex cõmuni, minúsve exemplaris tacita, id tamen non procedit vbi mater testatoris sic substituta. 2.357.a
substitutio caduca efficit substituto sine filiis decedente: & hærede instituto superexistente. 2.358.b
substitutio compendiosa per verbum commune, continent fideicommissariam. 2.358.b
substitutio caduca efficitur, mortuo substituto ante euentum conditionis, nec illud ius ad descendentem transmittitur. 2.358.b
substitutio facta si hæres decesserit sine filiis, hærede moriente cum filiis euanescit, nec amplius reuiuiscit, si ex coniecturis non apparet illud fuisse de mente testatoris. 2.358.b
substitutio cõpendiosa facta de agnatis à pagano per verba cõmunia matre existente, in medio, non inducit exclusionem ipsius matris à legitima filij. 2.358.b
Substitutio, si sine filiis, deficit mortuo hærede cum filiis. ibid.
Substitutio facta si decesserit sine filiis, in fœminis quoque verificatur. ibi.
substitutio caduca per clausulam codicillarem ad fideicommissum reducitur: & similiter institutio minus solemni testamento emissa. 2.358.b
In substitutione fideicommissaria regulariter filius nõ succedit in locum patris, sed proximiores in gradu admittuntur. 2.359.a
substitutio pupillaris seu testatoris mens tacita & coniecturata nõ admittitur contra matrem pupilli, nec substitutio in vno casu trahitur ad alium fauore illius, nisi de mente testatoris appareat. 2.357.a
substitutio facta per hæc verba, nullis nascentibus liberis, vel natis deficientibus substituta matre testatoris, non trahitur ad casum quando vnica tantum filia nascitur, fauore matris filiæ defunctæ. 2.357.a
substitutio facta post mortem filiorum nasciturorum purificatur etiã filis non natis. ibi.
substitutio extenditur de casu ad casum. 2.358.a
substit. breuiloqua per se facta sine compendiosa, siue fiat verbis directis siue communibus, personis parib. vel imparibus, valet tantum iure directo, & ad fideicommissariam non porrigitur. 2.350.a
substitutio non præsumitur, nec inducitur ex coniecturis, nisi plenè probentur. 2.359.a
substitutio pupillaris facta de duobus filiis, si decesserint in pupillari ætate, vno præmorienti impubere, non habet locum nisi ambo decesserint, etiam si non sit posita dictio, vterque. 2.350.b
substitutio compendiosa facta à pagano per verba communia filio impuberi intra tempore pubertatis, valet iure directo indilincte, & mater per eam excluditur. 2.350.a
substitutio facta filio, hoc modo: filio meo talem substituo: continet vulgarem tantum, & non fideicommissariam. ibid.
substit. vulgaris tollit existentiam suitatis. ibid.
Fallit, ibid.
substit. vel instit. facta per verbum Lego, ad directam trahi non potest. 2.350.a
Institutio vel substitutio facta ab extraneo de aliquo, & eius filiis ac nepotibus qui non erunt de necessitate instituendi, intelligitur facta de omnibus simul & semel, non autem ordine successiuo. ibid.
Fallit, ibid.
substitutio pupillaris omnino tacita non excludit matrẽ & ascendentes, si in parte instituta sit, & cohæres filij facta. 2.352.a
substitutio pupillaris expressa hunc effectum quoque habet vt excludat matrem & quoscũque alios ascendẽtes præteritos etiam quos ipse filius præterire non potuisset. ibidem
substitutio pupillaris inter alios effectus quoque habet, vt quos testator instituendo potest facere suos & necessarios hæredes, possit militer substituẽdo ipsi pupillo filio, suos & necessarios facere. ibi.
substitutio pupillaris omnino tacita, qualis est quæ cõtinetur sub vulgari expressa, sit per hæc vel similia verba: si filius meus hæres non erit talem substituo, vel talis sit hæres. ibid.
substitutio pupillaris ad hoc vt valeat requiritur, quod testamentum patris non tantum morte confirmatum, sed etiam ex eo hæreditas adita sit. ibid.
substitutio pupillaris non aliter valet, quàm si pater sibi prius fecerit testamentum, nisi in milite. ibidem
substitutio exemplaris an retrahatur ad omnia bona vndecunque quæsita. ibid.b
substitutio conditionalis non transmittitur etiam fauore descendentium. 2.358.b
substitu

Vtriusque Iuris Opiniones.

Substitutio pupillaris etiamsi testamentũ ex causa præteritionis vel exhæredationis rumpatur, hodie manet firma, per Auct. ex causa. 2.352.a
Substitutio vulgaris expressa, perinde exemplarem tacitam sicut & pupillarem tacitam in se continet, imò aliquando tam exemplaré, quàm pupillarem tacitas sub se complectitur. ibid.b
Substitutio facta sub conditione, si decesserit sine filiis omnino extinguitur, si cũ filiis decesserit, nec habet aliquem effectũ, etiam si tales filij postea sine liberis decedant. 2.351.a
Substitutio vulgaris expressa, an regulariter sub se contineat pupillarem tacitam. ibid.b
Substitutio compendiosa de re certa facta per ciuilia verba, vt hæres esto, vel instituo, trahitur ad vniuersa bona filij in pupillari ætate decedentis. 2.351.a
Substitutio cum fit post mortem alterius, dicitur compendiosa. 2.351.a
substitutio reciproca resultat cùm subiicitur substitutio ab vltimo moriente in tota hæreditate. ibid.
substitutio conditionalis non transmittitur etiam ad filios, nisi aliud appareat ex coniecturata mente testatoris. 2.351.a
Substitutio facta per verba habentia tractum temporis, & plura tempora respicientia, dicitur compendiosa, puta quando fit sub conditione mortis, cum quis possit diuersis temporib. mori. 2.351.a
Substitutio conditionalis euacuatur, si substitutus moriatur ante euentum conditionis. Et si substitutus sit de descendentibus testatoris. 2.351.a
Substitutio exemplaris licet non possit fieri præterito, neque exhæredato, poterit tamen fieri instituto in minus quàm legitima ex quo potest ad supplementum agere. 2.352.b
Substitutio quando fit post mortem plurium, ad hoc vt inter illos plures dicatur inductum tacitum reciprocum fideicõmissum, inter cæteras requiritur, quod substitutio sit facta in tota hæreditate. 2.351.a
Substitutio de filiis, & de illorum filiis, filiis autẽ præmorientibus absque liberis, dicuntur vocati ordine successiuo. ibid.
Substitutio fideicommissaria habens plures gradus, si primus deficit, admittitur secundus loco illius. ibid.
Substitutio tacita vulgaris ita confert vires testamento, sicut expressa vulgaris. ibid.
Substitutio facta sub his verbis, instuit & substituit, ex verbo instituo resultat directa, ex verbo substituo fideicommissaria. ibid.
Substitutio in forma simplici compendiosa per verba cõmunia continet vulgarem. ibid.
Substitutio pupillaris non tantùm naturalibus & legitimis liberis in potestate nostra constitutis, sed etiam legitimis tãtùm, vt si super adoptionem vel arrogationem nostræ potestatis fiant, fieri potest, aliàs secus. ibid.b
Substitutio vulgaris expressa, facta in casu voluntatis, vel per hæc verba, si hæres non erit, licet secundum quosdam nõ tollat suitaté, tollit tamen necessitatem, & facit de suo & necessario voluntariũ. ibi.
Substitutio fideicommissaria facta duobus simpliciter in quocunque eorum de per se purificatur conditio, & substitutus admittitur, etiam si non sit omnium bonorum. ibid.a
Substitutio reciproca postea facta, vt cõtineat vulgarem, requiritur, quòd omnes filij sint instituti. tomo secundo, pagina 353.a
Substitutio compendiosa directis verbis facta censetur, quum verba de eorũ natura sonant, quod de manu propria quis accipiat, & pro pria authoritare. ibid.b
Substitutio vulgaris tollitur, si substitutus non sit hæres, vel si moriatur intra annum, intra quem tenetur adire si transmittat hæreditatem. 2.351.a
substitutio reciproca licet propter superueniẽtem inæqualitatem nõ esset in alterius persona in quo non superuenit inæqualitas, tamen si non naturaliter, sed facto hominis voluntario superueniret quo ad vtriusque personam expirabit. 2.353.b
Substitutio exemplaris an interrumpatur per natiuitatem filij legitimi & naturalis ipsius dementis. 3.353.a
substitutio reciproca si facta est codicillis, continebit duas fideicommissarias tantum. 2.353.b
Substitutio facta pluribus institutis post mortẽ omnium an operetur vt substituti dicantur adinuicem reciprocè substituti. 3.237.n.1.
Substitutione facta post mortem omnium vltimo morienti in tota hereditate censetur alteri alter substitutus. ibi.n.8.& seq.
Quid in substitutione fideicommissaria? ibi.112.
Quid si substitutio vltimo morièti sit facta in parte, & nõ in totũ, ibid.14.& seq.
Quid si nõ facta fuerit vltimo morienti, sed omnibus post mortẽ omnium? ibid.17.
Substitutio facta pluribus substitutis post mortẽ omniũ in tota hereditate, an dicatur reciproca inter eos, vel substitutus admittatur statim primo decedente. ibid.18
Quid si instituti sint tales vt ex verisimili mẽte defũcti excludat substitutum? 3.238.nu.10.
Substitutio si facta sit post mortem plurium in cõditione positorũ & nõ honoratorũ expressè, an tales substituti dicantur inuicem substituti. ibid.24
Ampliatur & limitatur. ibid.25
Substitutionis cõditio an dicatur defecisse si testator instituta filia in re certa instituat filiũ, cui substituat, si sine filiis decedat, & filius moriatur relicta fœmina. 3.238.n.1.
Qud in nepte? 3.238.n.1.
Substitutione facta duobus filiis impuberibus institutis, si vterque in pupillari ætate decedat, an substitutus admittatur alterio in pupillari ætate decedente. 3.289.n.1.
Quid si superfit persona, quæ ex verisimili mente defuncti substitutum excludat? ibid.3.& seq.
Quid si is, cui est facta substitutio alium extraneũ instituat? 2.240. num.14.
Quid si institutus alia de causa non possit succedere. ib.16.& seq.
Quid in pia causa substituta? 3.241.nu.23.
Substitutio fideicommissaria si fit facta duobus extraneis sine nomine collectiuo, sed per copulam, an substitutus admittatur vno mortuo extante persona, quæ ex præsũpta mẽte defũcti substituti excludit. ibid.25.& seq.
Substitutio pupillaris vnita cum iure accrescendi trãsmittitur ad hæredes mortuo substituto ante pupillum, cui facta fuerat substitutio, si substitutus patri pupilli fuerat hæres pro aliqua pate. 3.235 n.43.
Ampliatur pluribus modis. ibi.46.& seq.
Limitatur. ibid.53.
Quid in substitutione exemplari? ibi.b.47.
Quid in substitutione vulgari. ibid.48
Quid in pupillari tacita copræhensa in vulgari expressa? ibid.49
Quid si pupillus, cui est facta pupillaris substitutio nõ adierit paternam hæreditatem. ibid.50.
Quid si pupillos fuerit exheredatus? ibid.51
Quid si substituerus pupillariter fuerit in re certa institutus? ib.53
Quid si testator substituerit superuenientes? 3.236.n.59.
Quid si substitutio sit facta per illa verba, quisquis mihi hæres erit. ibid.60.
Substitutio pupillaris vnita cum iure accrescendi eius natura assumit. 3.235 nu.44.
Substitutio compendiosa facta filio impuberi non valebit, vt pupillaris, sed erit omni tempore fideicommissaria, matre existente in medio. 2.356.b
Substitutio conditionalis non transmittitur ad filios filiorum institutorum, si pendẽ conditione grauatus decedat. 2.356.b
Substitutio conditionalis vnita cum iure accrescendi transmittitur ad hæredes. ibid.
Substitutio exemplaris impuberi ac in potestate constituto à patre fieri nequit, cùm pupillaris hoc casu præualeat. 2.352.b
Substitutio exemplaris vt fieri possit, inter alia multa requiritur quoque vt sit mente captus cui facienda est. ibid.
Substitutio exemplaris vt procedat, requiritur inter alia quod mente captus post mortem testatoris efficiatur sui iuris, sic vt non reincidat in potestatem alterius, perinde atque in pupillari idem requiritur. 2.352.b
Acquisitum ex pupillari Substitutione, venit in restitutionem fideicõmissi, etiam conditionalis pupillari substituto iniũcti per verba vniuersalia. 2.350.a
Agens ex Substitutione, & dicens se substitutum alicui, substitutionem ipsam probare tenetur, & quòd substitutio comprehendat casum de quo agitur. 2.356.b
In substitutionibus respicien. vnum tantum effectum, pluralitas nunquam resoluitur in singularitates. ibid.
Substitutes à iudicib. admitti non debent. 2.359.a
Substractio rerum hæreditariarum probatur per domesticos. 3.46. num.34.
Succeditur ab intestato, grauato moriente, cum defecerit conditio. 2. 359.a
Succedens tenetur ad legata ad quæ ipse indignus tenebatur, si tamẽ succedit fiscus, quia non inuenit qui velit acceptare hæreditatem, non teneatur fiscus ad ea. 1.518.a
Qui non potest Succedere ei quem occidit, nec etiam hæredi eius in bonis quæ habuit ab occiso. 1.517.b
Succedere non potest qui successionis iuri renunciat. 4.193.a
Succedere qui non potest pro non existente habetur. ibid.
Succedere volenti in feudo dato pro se & filiis, & hæredibus, sufficit quòd sit hæres primi inuestiti, nec requiritur quòd sit hæres vasalli vltimo defuncti. 2 359.a
Successor in officio potest interpretari sententiam sui prædecessoris ex coniecturis, & aliis quæ potest percipere ex actitatis coram prædecessore. ibid.
Successor singularis præscribit spatio 10. vel 20, annorum solutionem minorem cùm sibi non sit nunciatum de maiori summa si possidet cum titulo, si tamen non habet titulum, præscribit cum bona fide per 30.an. 2.220.b
Successor vniuersalis propter malam fidem sui prædecessoris, licet ipse sit in bona fide, tamen Præscribere non potest. 2.219.b
Successor in bãnicio an teneat ad ipsãs funeris, an verò, hæres. 1.449.a
Successor in dignitate potest reuocare male alienata, nec potest referri quæstio dominij. 1.23.a
Successor in dignitate an possit reuocare contractum factum cum prædecessore. 3.187.n.2.
Ampliatur & limitatur pluribus modis. ibid.2.
Quid in regalibus concedi solitis? ibid.7.
Quid in regalibus rerum vel locorum particularium? ibid.9.
Quid si prædecessor supplantasset successorem? ibi.14.
Quid in successore prælati? ibi.15.
Quid in gratia facta Ecclesiæ ab antecessore? ibi.17.
Successor in officio an possit intentionem sui prædecessoris declarare. 3.226.nu.54.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index in Communes

Limitatur & d eclaratur. ibid.& 85.seq.
Successorem præ ati,vel rectoris ecclesiæ, non teneri stare locationi per prælatum i actæ nomine proprio,& ad propriam vtilitatem.2.64.b
Successio.licet p ransitum ad secunda vota mater priuetur successione bonorum p uentorum filio ex hæreditate paterna, & illorum proprietate po t mortem filij iam adepta:tamen illud non procedit,quando tem pore talis transitus ad secuda vota,supereſſent fratres vel sorores filij defuncti. 2.359.a
Successio in benefic ialib.non est admittenda. 2.359.a
Successio.contenden ub.patruo & nepote ex filio progenito, de successione regni vel ſeudi,nepos præfertur. ibid.
Successio ab intest at ,vel institutio succedentium ab intestato,nõ cẽsetur exclusa ex pr ohibitione alienandi simpler à testatore emissa, 2.359.b
Successio fit secundum statutum loci vbi sita sunt bona, quando defunctus dicti loci er at ciuis,non autem secundum statutum originis. 2.359.b
Successio.Mortuo ne pote,relictis post se auo paterno & materno,in bonis prouentis e x linea paterna,succedit auus paternus:in prouentis ex linea materna,succedit auus maternus:in cæteris verò bonis succedunt æqualiter. ibid.a
Successio parentum : equaliter inter filios & filias fiendo,sit & diuidenda. 1.483.a
Auus tamen paterna is habet integrũ vsumfructum,nisi filius sit emancipatus,quia tunc a us non habet nisi dimidiam vsufructus. ibidem
In materia successionis,etiam in foro ecclesiastico,debet fieri cõputatio graduum s ec.ius ciuile. 2.359.a
Summa diuisim petita an pluries peti possit. tomo secundo,pagina 359.b
Summa minor.In dictis testium in maiori summa minor non inest.ib.
Superior agere potest i ro iniuria illata subditis. 1.527.a
Superiores in causis fidei ab inferioribus reprehendi possunt.4.196.b
Superioritatis ius contr i principem per præscriptionem antiquam, cuius initij memoria n on exrat in contrarium, non posse præscribi. 2.359.b
Supplementum legitimæ potest peti in perpetuum sicut legitima,& non arctatur ad quinquennium sicut legitima,intraquod agitur quærela inofficiosi testamenti. 1.209.b
Et an supplementum legitimæ fiendo.sit per hæredem solum, an etiã per legatarios,& fideic 2.33.b
Supplicatio continens quod res iudicata rescindatur,vel quod bis iudicetur,nisi per principem & non inferiorem cõcedi potest.2.359.b
Supplicationis instant a regulatur secundum instantiam appellationis. 2.360.a
Surdus acidem mutus natura,licet testari non possit,tamen si ex accidenti surdus ac mutus fact us sit,poterit testari, modò scribere norit. ibid.
Surdo & muto qui testari nequit,exemplariter substitui poterit à patre,perinde atque mente capto ac prodigo. ibid.
Suspectus allegari potest præ latus,& de iure recipitur, ac admittitur hæc suspicio quotiescũque ꝓ iudicaret,& iudex esset in causa suæ electiæ. ibid.b
Suspectus allegatur ex causa quilibet iudex ordinarius imperialis etiam delegatus. 2.361.a
Suspecti de iure non possunt allegari omnes doct.vnius ciuitatis. 2.360.b
Suspicio omnibus vnius ciuitatis doctoribus intentari nequit: vt nec omni senatui,vel concilio intentata procedet. 2.361.a
Suspecti postulationem esse duplicem. 2.439.a
Suspecti cognitio an,qũ,quæ,i quo & cui delegari possit. 2.439.a
Suspicio falsi,an pro ,veritate habeatur. 3.417.n.1.
Declaratur pluribus modis. 3.418.n.8.
Suspicio.De iure ciuili causa suspicionis iudicis necessario non exprimenda vel probanda,sed in dubio sufficit iuramentum super suspitione,nisi constaret cuidenter suspicionem esse temerariã. 2.361.a
Suspitionis quando causa est certa,& in iure determinata,si iudex ꝓ nunciaret suspitionem non esse legitimam,ex illa causa sententia esset ipso iure nulla,quia contra jus scriptum. 1.592.a
Processus factus post Suspicionem allegatam etiam non secuta appellatione nullius momenti redditur. 2.361.a
Superioritatis ius præscribi potest 2.359.b
Suspicionis causa de iure ciuili non est alleganda,secus tamen de iure canonico. 2.360.a
Suspitione allegata cum causa contra iudicem ordinarium,vt fieri potest,illius & suorum officialium manus liganturr. 2.361.a
Suspicione iudicis imperalis &delegati etiã religiosi allegata,nulliter proceditur. 2.361.a
Suspicionis causa contra delegatum allegata, corã arbitris cognoscenda est. 1.193.b
Suspẽsus à spiritualibus, vel ecclesiasticis in his,quæ absque ordine, seu ordinis officio exercentur,si celebrat, irregularitatem non incurrit. 2.360.a
Suspensus non priuatur à testificando. 2.360.a
Suspensus à iurisdictione eam exercendo contra interdictum, irregularitatem non incurrit. 2.360.a
Suspensi sunt aliqui a canone,nõ propter crimẽ sed propter defectũ vt illegitimi,& corpore viciati. Si celebrant ance dispensationem, non incurrunt nouam irregularitatem. 2.160.b
Cum suspenso vel interdicto non est prohibita communio. 1.557.b
suspensi à spiritualib.vel ecclesiasticis,circa ea quæ ab iis exercentur absque ordine seu ordinis officio,vt electior ab eligendo,collator à conferendo,suspendatur,contra interdictum eligendo vel conferendo,non incurrunt irregularitatem. 2.360.a
suspensio ad tempus absque absolutione tollitur elapso suspensionis ipsius tempore. 2.360.a
suus hæres repudiatã semel hæreditatem iterum re integra repetere potest. 2.361.a
suus transmittit hæreditatem delatam,necdum aditam,ad hæredes, Ideoque est in emancipato & quolibet alio descẽdẽte,qui vel hæres scriptus,vel cui legatum in testamẽto datum est,vt scilicet trãsmittat ad descendentes. 1.482.b
suorum iniuriam ij prosequi dicuntur,& cẽsentur,qui sexto cognitionis gradu iniuria affectum attingunt. 2.361.b
suorum ac emancipatorum nulla est differentia. 2.361.b
suorum hæredum iura,&adiectione huius conditionis,si filius voluerit,labefiunt,& apposito vulgari substituto euertentur. 2.361.a
suitati non præscribitur. 3.307.n.5
suitas tollitur per donationem vlgaris substituti. 2.361.b
syndicus vniuersitatis nõpotest aliquem accusare nomine syndicario, sed opus est vt accuset suo nomine,ad vtilitatem tamen ipsius vniuersitatis. 2.361.b,& 362.a
syndicus vel actor vniuersitatis perinde atque generalis negotiorum gestor,cum de omissis obligetur,tenetur nõsolũappellare,sed etiã appellationem prosequi. 2.361.b
syndicus potest iurare de calumnia,absque alio spẽi mandato. 2.307.b
syndici habent in vnaquaque ciuitate syndicare officiales,& habent statuta particularia super hoc. 2.361.b
syndicatus iudicis. De eo quod committitur voluntati & consentiæ iudicis,non potest ipse iudex syndicari. 2.361.b

T

TAbellio rogatus ad scribendum testamentum in eo computatur, & inseritur in numero testium,& sic esset idoneus testis vbicunque citatus,& productus esset in iudicio ad probandum per viuam vocem ipsum testamentum. 2.398.b
Tabellio non præsumitur,nisi probetur titulus. 2.362.a
Tabellio est seruus publicus. ibid.
Tabellio rogatus de instrumento,an possit per alium scribi facere. 2.362.a
Tacens ac præsens in imponenda seruitute,non censetur consentire. 2.362.b
Tacens ic præsens si præcedat contractus vel obligatio de cuius natura ad illud quo eo præsente & tacẽte tenebatur tunc presens & patiens,non habetur pro consentiente. ibid.
Tacens ac præsens actui qui per coniunctum fit,censetur fieri de eius consensu,si non contradicat,sibi præiudicat. 2.362.b
Tacens consentire videtur. 4.176.a
Tacens contra se respondet. 4.224.a
Tacens ac præsens quando alienaretur res sibi obligata, ex taciturnitate censentur remissionem pignoris facere ac consentire,nisi fieret actus qui in re eius fieri possit se inuito. 2.362.a
Taciturnitas,& patientia concurrente scientia,& coniunctione sanguinis,præsumptione legis inducit consensum & ratihabitationem. 2.363.a
Taciturnitas concernens tamen merita causæ,etsi taceatur exceptio peremptoria,regulariter non inducit subreptionem,nec potest de tali taciturnitate contra rescriptum opponi. ibid.
Taciturnitas & præsentia in iis quæ respiciunt præiudicium tertij,cuius ad nos spectat cura & solicitudo,non inducit consensum. 2.363.a
Taciturnitas & patientia coniuncta alij actui sine contradictione aut protestatione,inducit consensum & ratihabitationem. ibi.
Taciturnitas in dispensatione habilitatis primæ,reddit secundam subreptitiam. 2.363.a
Taciturnitas conductoris & locatoris impleto tempore conductoris inducit tacitum consensum,vel relocationem & reconductionem. ibidem
Tacitus consensus habetur pro expresso. 4.176.a
Tacita institutio,quo ad filium vel alium qui de necessitate institui debeat,non valet,neque sufficit ad validitatem testamenti. tom. 2. 363.a
Tacita pro expressis sunt habenda. 4.192.b
Tacita pupillaris substitutio non excludit patrem. 2.363.a
Tacita pupillaris non excludit matrem:imo expressa saltem verbis generalibus. 2.370.a
Tale esse,& redire ad tale,sunt paria. 4.224.a
Talis est per naturam,qualis est per priuilegium. ibid.b
Talis est quis,qualis reperitur in habitu. ibid.a
Talis fuisse censetur,qualis nunc esse comperitur. ibid.b
Talionis pœna iam hodie improbo more omnis omnino antiquata est. 2.363.a
Taxatiua legis vel statuti verba non excludunt casus similes. ibi.
Tempestatis causa,quæ in mare iactantur,tunc demum pro derelictis non habita censentur,cùm bene composita & colligata iactantur. ibidem
Temporalia ad agen.perpetua sunt ad excipien. 1.290.b
Tempus executionis causarũ criminalium est in iudicis arbitrio 2.364.a

Tem

V triusque Iuris Opiniones.

Tempus quadriennij ad petendum restitutionem currit à tempore finitæ præscriptionis,cum præscribitur contra nunc maiorẽ,qui tẽpore inchoatæ præscriptionis minor erat. ibid.
Tempus antiquum,aut antiquissimum in materia probationis,quãdo dicatur,ad hoc,vt imperfecta probatio in antiquis plenè probet.1.141.a
Tempus datum ad probandum non currit,dum disputatur,& cognoscitur an capitula probatoria,vel positiones probare debentis, admitti debeant. 2.364.b
Tempus appellandi currit minori,si fuit defensus,& tutor eius vel curator interfuit sententiæ. 2.364.b
Tempus datum à iudice partium consensu, prorogari potest:& ideo non soluens intra terminum à iudice statutum,sub excommunicationis pœna, vel pecuniaria,non incidet in pœnam facta termini prorogatione per partem, dummodò soluat in termino prorogato. 2.364.b
Tempus statutum à lege vel statuto, an & quando currat ignoranti. 2.364.a
Tempus non est modus tollendæ,vel inducendæ obligationis. ibid.
Tempus de cuius initio memoria non sit in contrarium, debet probare ille,qui fundat intentionem suam in dicto tempore. 2.363.b
Tempus in quo grauamen incipit effectum,non consideratur,sed tempus in quo grauamen profertur à iudice. ibid.
Tempus,persona,locusque aggrauant delictum. 2.364.a
Tempus statutum ad aliquid faciendum non currit ignoranti. tom.2. 363.b
Tempus quadriennij licet sit in prosecutione continuum:tamẽ à principio est vtile,& sic non currit nisi à tempore scientiæ,vel potẽtiæ petitionis. 1.2.a
Tempus executionis causarũ criminaliũ est in iudicis arbitrio.2.364.b
Tempus petendæ inuestituræ non currit impuberi. ibid.
Tempus datum ad cognoscendum,incipit currere à tempore præsentationis commissionis,si detur sub certo numero dierum, secùs,si vsque ad certum diem. ibid.
Tempus petendæ inuestituræ nõ incipit currere, nisi à die probabilis scientiæ,& sic ille annus à principio est vtilis,& post scientiam cõtinuus. 2.364.b
Tempus ad probañ.nõ labitur,dum disputatur an articuli vel positiones admitti debeant. ibid.a
Tempus instantiæ causæ principalis à iure vel statuto præfixum prorogari non potest partium consensu. ibid.
Tempus præscriptum ad aliquid agendũ non currit ignoranti. 2.363.a
Tempus contractus est inspiciendum in contractibus. 2.364.a
Tempus commissi delicti,reo instante declarari precisè debet.2.365.a
Tempus longissimum facit præsumi solennitates extrinse. to.2. 363.b r
Tempus,quod ad solutionem iudicatis indulgeri debeat in iudicis arbitrio ponitur. 2.363.b,& 364.a
tempus instantiæ præfixum à statuto,partium consensu prorogari nõ potest,nec etiam tempus prosequendæ appellationis. 2.247.b
tempus guerræ,siue belli,& tempus mortalitatis,siue pestis æquiparatur. 4.214.a
tempus non incipit currere hæredi debenti soluere infra 40.dies,nisi post aditam hæreditatem. 3 73.nu.10.
tempus non incipit currere illi,cui est factum præceptũ sub pœna,vt aliquid faciat,nisi à die scientiæ. ibid.nu.11.
tempus 30.dierum petendorum apostolorum,currit scienti latam sententiam,statim à tempore scientiæ. 2.363.b
tempus 30.dierum,qui dantur adpetendos apostolos,currere à die latæ.Nisi grauatus sententiam latam esse ignoraueri:tunc enim currere à die scientiæ. 4.47.a
Tempus intra quod causa restitutionis est terminanda,semper est vnius formæ,i.quadriennium à die petitæ restitutionis. 1.1.a
Tempus decem annorum longum dicitur. 2.363.b
Tempus certum an.requiritur ad hoc ꝙ dicatur concurrisse tempus de cuius initio memoria non sit in contrarium. 2.363.b
Tempus appellationis suspensum.Per compromissum factum in arbitratorem suspenditur tempus appellationis prosequendæ , sicut & in arbitrum. 2.364.b
Tempus à lege sic exactum,cùm fuerit septem an.aut cùm peruenerit ad septem an. cum eius ætas septennium fuerit:non satis est ordiri sed opus est pertexi,ac perfici.Aꝯsi tempus iis verbis desideretur, cum in septimo anno fuerit,satis supẽque erit incipere,atque auspicari. 2.363.b
Tempus in illius odium duplicabitur, qui ante tempus egerit.2.363.b
Tempus faciendi inuentarij currit à tẽpore aditæ hæreditatis.2.363.b
Tempus datum à pratore,non potest abbreuiari ad finem exclusionis, ita nec tempus datum ad adeundum,de iure ciuili. 2.363.b
Iudex tamẽ pòt abbreuiare tempus ad adeundam hæreditatem,ne legatarij diu expectent. ibid.
Tempore fit habili,quod ad tempus habile confertur. 4.225.a
Tempore prohibito fit,quod fit tempore permisso relato ad,phibitũ. ibidem.
Tempore permisso fieri cẽsetur , qꝫ fit relatiuè ad tempus permissum. 4.197.b
Tenebræ aptiores sunt ad fabricandum falsum. 2.365.a
Tenuta seu alius actus iudicis in quo processit de facto parte non citata,vbi erat citanda,potest ab eo reuocari parte non citata,& sine causæ cognitione. 2.364.b
Terminus ad faciendum suas defensiones in criminalibus omnino est dandus,etiam quod reus fuisset sponte confessus 2.365.a
Terminus iudici præfixus ad inquirendum pro delictis,currit à die cõmissi delicti,non à die scientiæ. 2.365.a
tergiuersator pœna infamiæ punitur. 1.519.b,& lib.5.auri.2 365.a
Extemporis diuturnitate præsumi interuenisse solennitatem a statuto requisitam. 2.223.b
terminus statutus à iudice ad producendum instrumenta,intelligitur præfixus ad omne genus scripturarum,non autem ad testes producendos. 2.365.a
terminus parti statui potest ad accusandum, ita vt si in eo termino nõ accusauerit,postea non sit audiendus. 2.365.a
terminus,diem termini non computari in hoc ipso termino. tom.2. 365.a
terminus autem assignandus partibus ad probañ.de causis suspicionis debet statui per arbitros. 1.594.a
terminus adiictus numero dierum cum dictione.A.vel Ab.vel Ex,& similibus,statim incipit currere. 3.73.n.5
terminus à iudice præfigi debet etiam in causa matrimoniali.3.83.n.10
terminus præfixus durante primo termino per eundem iudicẽ prorogari potest. 3.84.n.36.
termino elapso ad syndicandum,etiam non absoluto officiali,non potest amplius de eo quæri,& syndicari,etiã in propria patria.2.365.a
terminos prædiorum,vel domuum amouens scienter,ac dolo malo finium occupandorum gratia,si est persona nobilis relegatur ad tẽpus,si vilis fustigatur,& ad biennium relegatur.tom.secundo,pagi. 365.a
tertius potest recusare iudicem vt suspectum , date q litigantes non recusauerunt. 1.560.b
tertius pro suo interesse an possit instare scripturam sibi exhiberi. 2. 560.b
Tertius prætendens interesse non solum impedit exeq.rei si est actum petitorio,sed etiam si esset actum possessorio. 1.560.a
Tertius potest opponere exceptionem non nu.pec. 1.560.b
Tertius veniens ad causam virtute clausulæ,omnesque alios interesse putan.in rescripto:tunc in eo statu admittitur in quo causa reperitur,adeò vt si publicati essent testes,sibi obessent. 2.365.b
Tertius comparens didicitis attestationibus,non potest alios testes producere,& prima publicatio ipsi nocet. 2.365.b
Tertius ad causam veniens,in statu in quo ea reperitur,audiri debet. 2.365.a
Tertius potest app.etiam post decem dies. 1.560.a
Tertius potest ius suum proponere coram delegato. ibid.
Tertius appellare potest pro interesse suo,à sententia contra alium lata. 1.559.b
Tertius potest opponere exceptiões dilatorias post litẽ cõtest.1.560.b
Tertius.licet post publicatas attestationes,non possint produci alij testes,tamen tertius potest producere alios testes,pro interesse suo. 1.560.b
Tertius assistens libello inepto,nunquam potest cum ad aptitudinem reducere. 2 55.a
Tertius potest prosequi app.ab alio interpositam pro suo interesse.1. 560.a
Quando tertius se opponit exeq.sententiæ,si ille pro quo est fien.exeq. præstat cautionem de restituen.non impeditur exequutio. 1.560.a
Si tertius compareat ad impedien.executionem sententiæ ratione sui interesse,& al.nullitatem sententiæ non poterit contra eum replicari:quod sint latæ tres sententiæ conformes. 1.560.a
An & quando tertius possit impedire executionem sententiæ inter alios latæ. 2.300.b
Tertium,sententiæ executionem impedire volentem, docere debere summatim & intra breue tempus ius contradicendi. 2.300.b
Tertius opponẽs se executioni sententiæ,cùm calumnia præfumitur, non est admittendus. 2.301.a
Tertio venienti pro suo interesse non nocet virtus trium sententiarũ conformium. 3.144.nu.19.
Testamentum naturaliter muti ac surdi,licet non valeat,id tamen fallit si ex accidente talis esset,quia modo scribere nouerit,testari potest. 2.272.a
Testamentum pupilli vel impuberis etiam sagacis ad pias causas factum,an valeat. 2.372.a
Testamentum eius qui post ingreditur religionem quæ propriam habere non potest,vt est ordo mendicantium,valet,ac statim post ingressum veluti per mortem ciuilem confirmatur. 2.372.a
Testamentum nullum præteritione filij propter clausulam codicillarem sustinetur in vim fideicommissi. 2.224.b
Testamentum à tacita vulgari incipere potest,quemadmodum ab expressa. 2.370.a
Rupto testamento per præteritionem,conseruatur pupillaris substitutio,per authen.ex causa.C.de lib. præter. ibid.
Testamentum vsurarij,in quo non fuit præstita cautio ad formam,ca. quamquam,de vsur.in 6.si postea fuit præstita,testamentum reconualescit. 2.370.b
Testamentum filiifamilias,etiam consensu patris factum,in aliis quã castrensi , vel quasi castrensi peculio,non valet. 2.372.b
Testamentum condemnati ad mortem naturalem , etiam si post sententiam manus iudicis effugerit,ne quidem ad pias causas valet.2. 372.b
Testamentorum reuocatio solùm ea retractat,quæ ad vltimæ voluntatis materiam pertinent. 2.371.a
Testamentũ secũdum ad pias causas prqualet primo cũ clausula derogatoria

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index in Communes

gatoria,etiam quòd in secundo nulla derogatio in specie vel in genere fiat de dicta clausula,nec de testamento, idem si secundum sit inter filios. 2.372.b
Testamentum ad pias causas cum duob. testib. valet de iure canonico, quod seruatur vbique. 2.373.a
Testamentum cæci non seruata solennitate l.hac consultissima.C.qui testamentum facere possunt,nō valet nisi per statutum expresse aliter disponeretur. 2.372.a
Testamentum priùs factum,rumpitur per postea legitimatū in copra teritum. 2.37.a
Testamentum,contractus,& quælibet alia dispositio eius qui est in extremis valet. 2.525.b
An valeat testamentum in quo pater instituit eius filiā,si nubat taliā non. 1.543.a
Testamentum dicitur legitimè probatum,si testes numero ad id idoneo deponant,aliquem fuisse testatum,& talem fecisse hæredē(vbi aliud non obstet)etiam si de eo nō extaret aliqua scriptura. 2.378.a
Testamentum.solennitas requisita in testamento ex forma iuris communis vel statutorum tempore necessitatis relaxatur. tom.secūdo, 379.b
Testamentum vsurarij manifesti licet ante præstitam cautionem de restituendis ablatis factum,etiam ad pias causas,non valere,nec post præstita cautione & satisfactione reconualescit. 2.371.b
Testamentum perinde ex tacita substitutione,puta in pupillari cōpre hēsa,atque ab expressa,potest incipere,& effectum assumere,quod & ipsa non requirit additionem ad eius confirmationem,licet pupillaris requirat. ibid.
Testamentum vsurarij manifesti tametsi non secuta cautione de restituendis malè ablatis regulariter non solum cum ipsa manifesta cōtritionis signa apparent,quòd ad relicta ad pias caulas valebit. ibidem
Testamentum excommunicati,an valeat. ibid.2
Testamentum obsidis populi Romani,id est,eius qui ex infidelibus apud christianos obses fit,vel contra,non valet. ibid.a
Testamentum iure ciuili septem exigit testes. ibid.b
Testamentum si patitur defectum in his quæ sunt de substantia,vel essentia eius,etiam adiecta clausula,si non valet vt testamentum,valeat,&c.non potest in ius codicillorum resurgere. 2.371.b
Testamentum minus solenne,quod præ alicuius causæ fauore sustinetur,non solum quatenus ad piam illam causam spectat:sed generaliter quo ad omnia,& aliis in omnibus rebus extra piā causam valet,ac seruari debet. 2.370.a
Testm eius qui incertus ac dubius est de suo statu non valet. 2.371.b
Testamentum ruptum natiuitate posthumi,per clausulam codicillare in vim fideicommissi sustinetur. 2.423.a
Testamentum sicut incipere potest ab expressa vulgari,sic etiam a tacita contenta in expressa pupil. 2.368.b
Testamentum damnati ad mortem,in absentia ex forma statuti,secundum ius commune factum valet,sed factum secundum formam statuti non valet. 2.371.a
Testamentum monachi ritè conditum ante ingressum monasterij,vtique non rūpitur nec irritatur,& sic illud monachus post professionem destruere,mutare,aut reuocare nequit. 2.372.b
Testamentum subripiens punitur. 2.379.b
Testamentum non continens tempus,diem,mensem,annū,& indictionem,ratione incertitudinis temporis,vitiatur,& non potest sortiri effectum testamenti. 2.378.a
Testamentum dolo,vel metu factum valet & tenet. 2.379.b
Testamentum ob dictum vnius testis instrumentarij vacillare dicitur. 2.379.b
Testamentum primum tollitur per 2.quando duo sunt testamenta,vnū prius,alterum posterius. 2.379.a
Testamētum factum ad interrogationem notarij ex responsione testatoris,saltem præcedente rogatu notarij adhuc to per testatoré, & postea lectum,valet & tenet,& consuetudine obseruatur. 2.379.b
Testamētum fratris sororē potest querelare,in quo sibi non est relicta integra legitima,& instituta sit turpis persona. 2.379.a
Testamentum potest incipere à gradu substitutionis vulgaris,si præcedens gradus institutionis erat nullus. 2.379.a
Testamentum nuncupatiuum cæci requirit quatuor. 2.373.a
Testamentum licet pendere debet a propria voluntate testantis,& nō ex alieno arbitrio,Tamen voluntas testatoris etiam ostendi potest ad interrogationem alterius. 2.378.a
Testamentum fratris in totum impugnari posse à fratre,instituta turpi persona.Et non vsque ad legitimam tantum.N.si aliquid sit relictum titulo institutionis,secundum nonnullorum opi. 2.376.b
Testamento fratris rescisso à fratre propter institutionem personæ turpis,legata & fideicommissa vtuntur,illa non deberi.Et cessare dispositionem auth.ex causa.C.de hb præt. ibid.
In testamento requiri regulariter 7.testium numerum. 2.377.a
In testamento patris inter liberos duo testes sufficiunt. ibid.
Testamentum,licet quò ad solennitates sit de iure ciuili,tamen inuentum est de iure gentium,& ideo rescripto non pōt tolli. 2.267.a
Testamentum condemnatorum ad mortem non posse condere. Nisi per principem sententiam imposita sit de iure prohibita. 2.375.a
Testamentū condere Filiumfa.non posse,etia cū cōsensu patris.Et nequidē super adueritus. Nisi velit testari ad pias causas,idque cum consensu patris. 2.376.a
Testamentum,in quo filius sub potestate est præteritus,si filius decat illum,rumpitur,aliàs non. 2.366.a
Testamentum est ipso iure nullum,quando,erratur in persona hæredis,quam credebat testator esse coniunctam. 2.366.a
Testamentum secundum,in quo est clausula,non obstante quocunque alio testamento,sub quacunque forma verborum concepta,irritat primum,& si in eo clausula sit derogatoria. 2.366.b
Testamentum in certo loco conditum,an extendat se, valeatque quò ad bona vbicunque existētia,vel sitaz Item cuius loci statuta vel cō suetudines sint circa hoc attendenda? 2.366.b
Testamentum ad pias causas iustinctur etiam quòd ad legata ad non pias causas laicis relicta. 2.367.b
Testamentum ad pias causas non requirit de necessitate solennitates iuris gentium. 2.367.b
Testamentum quibus casibus valeat absque numero septem testium. 2.367.a
Testamentum valet in quo instituitur hæres ad interrogationem eiusdem hæredis emissam. 3.373.a
Testamentū priùs annullari debet, & de viribus iustæ exhæredationis discuti,antequam exhæredatus aliquid consequatur. 2.373.a
Testamentum primum vbi adest clausula derogatoria ad sequens,non tollitur per secundum,i quo fit derogatio nec reuocatio illius specialis. 2.373.a
Testamentum,qui scriptis exarare voluit,si solēnitates omnes iure ad id requisitas non adhibuit,necquod egit,vt nuncupatiuum testamētum valebit,si illa de testamenti scriptis comprehendi voluntate constiterit,alioquin in re dubia secus erit. 2.373.a
Testamentum o factum secundum formam loci,in quo testamentum cōficitur,attenditur, & non loci rei sitæ,& ad illa bona extenditur. 2.366.a
Testamentum inter liberos non sustineturea via, quæ melior de iure valere potest. 2.365.b
Testamētum matris,vel aui materni,sustinetur per clausulam codicillarem,etiam si filius sit præteritus,quia grauati censenturvenientes ab intestato restituere. 2.366.b
Testamentum,in quo pater instituit filios simpliciter,non comprehendit filium,quem ignorabat habere,& est nullum. ibid.
Testamentum non infirmatur ex eo,quòd testes sint legatarij,si solenniter sit confectum:decus si in testibus consistit. ibi.
Testamento ob hæreditatem non aditam rupto,nec piè piis causis legata debebuntur. 2.371.a
Testamentum valere non potest si non habeat septem testes. tom.2. 373.a
Testamentum imperfectum ratione voluntatis etiam inter liberos nō seruari. ibi.
Testamentum coram principe vel imperatore conditum requirit aliquot testes. ibid.
Testamentum imperfectum valet inter liberos. 2.378.b
Testamentum si inueniatur cancellatum penes testatorem presumitur de eius voluntate. 2.366.a
Testamentum non vitiat solennitas leuis omissa. ibid.
Testamentum est inuentione de iure gentium,sed solēnitates in eo requisitæ sunt inuentæ iure ciuili & prætorio. 2.368.a
Testamentum comprobatur legitimè esse factum per duos testes testamentarios. 2.365.b
Testamentum patris cum clausula codicillari per verbum,de præsenti valet & valebit de futuro,& de præsenti. 2.375.b
Testamentum nō reuocatur ex eo,quod testator coram septem testibus dicat nolle valere testamentum,nisi dicat se velle mori ab intestato. ibid.
Testamentum,in quo filiusfam.præteritus est,de iure ciuili non valere. 2.376.a
Testamentum ritè conditum qualiter reuocabitur. 2.270.a
Testamentum in vna,atque eadem charta,plures condere,ac fieri inuicem instituere quin possint,nihil omnino prohibet. 2.270.b
Testamentum ac testamenti factio iuri gentium accepta refertur,quatenus illius solennitates iuri ciuili adscribantur. 2.372.b
Testamentum furiosi & mente capti,ante furorem vel per dilucida intervalla recurrente sana mente factum,anvaleat. 2.372.a
Testamentum,vt dicatur perfectum,& validum requiritur, quod post quam sit scriptum,legatur coram testibus,& testatore,& per eum approbetur,& confirmetur. 2.378.b
Testamentum non valet,in quo non est facta expressio de hærede & substituto,antequam scribi cœperit,velut imperfectum ratione voluntatis. 2.378.b
Testamentū qui condere regulariter nequeunt,nec ad pias causas testari quidquam efficient. 2.369.a
Testamentum,quamuis metu fiat,iure ipso valet. 2.370.a
Testamentum est validum,si quis interrogatus,an velit facere hæredē talem,respondeat simpliciter,messeri,& talis dicitur institutus hæres. 2.378.a,&c 379.b
Testamentum condemnati ad mortem ciuilem, siue perdat libertatem,ciuitatem & bona,siue retenta libertate ciuitatem & bona tamen perdat,iure ciuili non valet. 2.371.a
Testamentum inualidū corrigitur, si dicatur habere vim codicillorum. 4.225.b
Testamentum inualidum est nullum. ibid.
Testamentum inualidum quod sit. ibid.
Testamentum conditū ad relationem alterius testamenti validum est. 2.231.nu.1.& seq.
Quid in institutione hæredis. ibid.10.
Testamentum Cardinalis in curia conditum ex spacio lōgi tēporis fa ctum

Vtriusque Iuris Opiniones,

ctum fuisse præsumitur de licentia Papę. 3.17.nu.48.
Idem in testamento Prælati. 3.18.nu.7.
Testamentū non probatur si aliqui testes deponāt de vna parte ipsius, alij verò de altera. 3.1.nu.4.
Testamentum ita potest incipere & sumere vires à vulgari substitutione,sicut ab expressa. 2.349.b
Testamētū inter liberos scriptū manu testatoris valet,licet per notarium non sit publicatum. 3.230.n.12.
Quid si non sit subscriptum per testatorem. ibid.14.
Testamentum reuocatum est nullum. 4.196.a
Testamentum conditum à filiofa.dum pater apud hostes est,non valere patre ab hostibus reuerso,siue filius adhuc viuat,siue ante decesserit. 2.375.a
Testamentum nuncupatiuum factum in præsentia 7.testium per Notarium,valere etiam sine subscriptione testium.Et tale instrumentum probare testamentum solenniter coram 7.testibus esse conditum. ibid.
Testamentum ad interrogationem Notarij factum,valere. ibid.b
Testamentum in scriptis,cœptum, & mortis præuentu nō perfectum non valere:ne vt nuncupatiuum quidem,idemque de iure canonico obseruari. ibid.
Testamentum in scriptis cœptum & imperfectum sola ratione solennitatis,valere vt nūcupatiū. Nisi expresse testator arctasset se ad testamentum in scriptis. ibid.
Testamentū an valeat si notario exprimēte nomē hæredis,& testator respondeat quòd sibi ita placet,vel sic. 3.226.nu.1.b
Quid si articulate testator loqui non poterat. ibid.3.
Quid si erat morti proximus. 3.227.nu.5.& seq.
Quid si præcederet aliud testamentum solenne. ibid.7.
Quid si non dictante notario,sed consanguineis testator ita respondeat. ibid.9.& se.
Quid si testator respōdeat ad interrogationē personæ suspectæ. ibid.16.
Quid stante clausula codicillari. ibid.20.
Quid in testamento in scriptis. 3.228.nu.23.
Testamentum vsurarij manifesti an reconualescat præstita cautione post testamentum,iuxta tex.in eo,quanquam.de vsur.in 6.3.228.nu.1.
Quid si testator cōstituat procuratorem ad præstādam dicta cautionem. ibid.2.
Quid fauore filiorum. ibid.3.
Quid fauore piæ causæ. ibid.4.
Quid in testamento mercatorum nostri temporis. ibid.7.
Quid in testamento Ludæi manifestè vsurarij. ibid.8.
Testamentum factum secundū loci consuetudinē operatur etiā quo ad bona extra territorium. ibid.1.
Testimonium conditum à forense,secundū consuetudinem loci operatur quo ad bona vbicunque posita. ibid.3.& seq.
Testamentū,in quo expressè non est apposita clausula codicillaris nō valet in vim clausulæ primæ. 3.228.nu.1.b
Limitatur pluribus modis. ibid.2.& seq.
Quid instituta persona dilecta à testatore. ibid.2.
Quid fauore piæ causæ. ibid.4.
Quid fauore libertatis. ibid.5.
Quid fauore filiorum. ibid.6.
Quid stante clausula omni meliori modo. 3.229.nu.9.
Quid stante iuramento. ibid.10.
Testamentum inter liberos cum minori numero testiū,an valeat filiis inæqualiter institutis. ibid.1.
Quid instituta filia exclusa à statuto vna cum masculo. ibi.3.
Quid si filius qui poterat impugnare testamentū ita contentatur.ibi.4.
Quid stante modica inæqualitate. ibi.5.
Testamentum secundum cum minori numero testium in fauorē filiorum an reuocet primum solēniter cōditum,in quo etiam filij sunt instituti. 3.229.n.1.
Testamētum factum tempore pestis,an valeat cum minori numero testium. ibi.n.1.b
Quid si non interueniant quinque testes. ibi.3.
Quid si tempore pestis mulier sit in testamento testis adhibita.3.230.nu.5.
Testamentum inter liberos,an dicatur imperfectum rationevolūtatis si postquā testator illud ordinauit voluit,vt notarius rogaretur & ante aduentum Notarij ipse decedit. ib.1.2.3.4
Quid in testamento ad pias causas. ibi.6.
Testamentum imperfectum ratione voluntatis imperfectæ nō valet inter liberos,nec ad pias causas. ibid.7.
testamentum cæci requirit pro forma quod præcedat hæredis institutio antequam fiant legata. 2.373.b
Valet testamentum in quo ad interrogationem notarij testator respondit quod sic,in omnibus dispositis in ipso testamento. 2.369.a
testamentum quod fit per monachum post ingressum monasterij, & sic post professionem,ex permissione aut.si qua mulier,est proprie testamentum,&omnia iura loquentia de testamento,habent locum in eo. 2.69.a
Per secundum testamentum non censetur primum sublatum, nisi fuerit in secundo facta specialis mentio de clausulis derogatoriis appositis i primo,nec sufficit generalis reuocatio seu cassatio prioris testamenti. 2.369.a
Testamentum conditum secundum consilium Galli Aquilij valet.to.2 368.a
Testamentum fratris rumpitur per querelam fratris supersitis in totum & non ad legitimam tantum ipsius fratris,quæ est quarta pars totius hæreditatis. 2.368.a
testamentum in quo filius reperitur præteritus,tam de iure prætorio quàm ciuili,nullum est. 2.368.a
Licèt testamentum vel alia vltima voluntas ob defectum solennitatis testium non valeat,ad hoc vt oriatur actio,& agi possit iudicio ordinario,tamen oritur obligatio naturalis,potens ad retinendum compensandum,vel excipiendum. 2.368.b
Testamentum cum clausula derogatoria non tollitur per secundum habens etiam clausulam derogatoriam generalē,nisi prioris clausulæ specialis fuerit facta mentio. 2.269.a
Testamentum cæci si ab hæredis institutione non auspicetur, nullius ponderis ac momenti est. 2.367.b
Testamentum nutu conditum non aliàs valet, quàm si ad pias causas condatur. 2.369.b
Testamentum prius per posterius rumpitur,etiamsi prius sit per inoperatorem confirmatum. 2.268.a
Testamentum inter liberos valet etiam si in eo non inteueniāt solēnitates iuris ciuilis,attenditur enim in eo sola dispositio iuris gentiū. 2.368.a
Testamentum.parens,notarius,vel alius,iniussu testatoris,etiamsi postea coram ipso legatur,vel etiam coram testibus, & testator interrogatus,an ita velit,respondeat,q sic.tamen testamentum nihil penitus valebit. 2.368.a
Testamentum prius rumpitur per posterius etiamsi prius habeat clausulam derogatoriam,quæ in secundo non sit expresse reuocata, si modo decennium effluxerit inter primum & secundum testamentum. 2.368.a
Testamentū minus solenne,facit aliquem naturaliter obligari.2.368.a
Testamentum præteritione filij in potestate existentis & nati,vel nasciturі de iure ciuili à principio est nullum,absque eo quòd filius dicat nullum. 2.368.b
Testamentum quod ex causa præteritionis nullum est,annullatur hodie quò ad institutionem tantum,sed legata,&c.in testamento contenta firma manent. 2.368.a
Testamentum rustici requirit saltem quinque testes siue in scriptis,siue sine scriptis testetur. ibid.
Testamentum imperfectum ratione voluntatis,vt putà si testator incepit condere,ac confecere testamentum ipsum,& postmodū non habuisset illud pro absoluto superueniente aliquo impedimēto,tūc testamentum hoc etiam quò ad pias causas non valeret. 2.367.a
Testamentum,quod antequam perficeretur,decesserit testator,imperfectum ratione voluntatis,non ratione solennitatis dicitur, & ideo nec ac pias causas,nec inter liberos valet. 2.369.b
Testamentum patris inter liberos,schedula voluntatem & institutionem liquidò enarrante,comprehensum & validum ac iussum sine aliis testibus ducitur. ibid.
Testamentum subuertitur filiis nō institutis,etiam si eis legata sit res certa. 2.365.b
Testamentum,in quo testes rogati,atque ad id specialiter accersiti à notario non dicuntur,non aliter nec alias vnquam valebit,quàm si vel ad pias causas attineat,vel sese testes subscripserint. 2.369.b
Testamentum quod iure communi solenne non est,& statutis eius loci,vbi factum est,valide ac perfectè exaratum est,ad omnia testaméto ris bona tum eodem in loco sita,tum alibi gentium posita,fiemque,ratum,ac suis numeris omnibus absolutum haoetur. 2.370.b
Testamentum legitimè factum fuisse abundè ostenderetur duobus testamentariis testibus. 2.370.a
Testamentum rumpitur per ingressum religionis. 2.366.a
Testamenta quàm fauorabilia sint. 4.225.b
Testamenta duo si producantur,valebit illud quod appareat posterius factum,si verò illud non appareat,neutrum valebit. 2.368.b
Testamenta argumentis à contractu ductis reguntur. 2.271.a
Testamenta duo si inueniantur facta in vno die,neutrū valet propter incertitudinem. 2.366.b
Testamenta cum duo comparent,& vtrum prius,vtrum posterius sit non constat,neutrum eorum valet. 2.371.a
Testamenta adeo sunt fauorabilia,vt si quid ei,qui potest aliquo modovti querela,relinquatur in testamento,siue sit filius,siue alia persona,& etiam frater (institutа turpi persona,fauore conseruādi testamenti) non vtetur querela,sed agat ad supplementum legitimæ. 2.378.b
Testamenti conseruandi causa concernit publicam vtilitatem.4.225.b
In Testamento tempore pestis non valet dispositio minori numero septem testium. 2.368.b
Testamenti factionem excommunicatum habere. 2.374.b
Testamenti factionem passiuam,fratres minores non habere. ibi.
Testamenti ius faciendi quò ad inuentionem & originē esse iuris gentium:At quò ad formam & solemnitatem,iuris ciuilis. ibid.
Ex testamento etiam solemni naturalem nasci obligationem. ibi.
Testamenti deperditi tenor probari potest per duos testes notarios, qui deponant, se tenorem dicti testamenti legisse,& intellexisse. 2.369.a
In Testamentis de iure canonico,duo tantum idonei testes requirūtur cum parocho. ibidem
In Testamento ad pias causas, in nihilo derogatum est solennitatibus iur.ciuil.per dispositionem leg.j.C.de sacrosanc.Eccles.2.368.b
In Testamento inter liberos necesse est relinquere titulo institutionis. ibid.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index in Communes

Testamento minus solenni relicta naturalem obligationem gignunt. 2.370.b

Testamenti passiua factio iis non est,quib.ob crimen aliquod condem diteſtamenti ius non est. ibid.

Testamento imperfecte inter liberos condito,quæ continentur,seruari omnia perinde debent,ac si testamentum suis omnibus partibus constet,non verò vt ab intestato debita. ibid.

Testamenti nulli dicendi ius non admittit edictum successoriũ. ibid.

Testamenti cõdendi faculcatem qui à principe impetrauit,cùm id cõmuni iure facere posset,absque solennitatibus rite testabitur:aliàs secus. ibid.

Testamenti solennitates tum statuto,tum consuetudine demi,addive poterunt, solúmque iis vel demptæ proderũt,vel additæ oberunt, qui in statuti vel consuetudinis loco testabuntur, quamuis exteri, ac forenses sint. 2.370.b

Testamenti & pars vna ex alia declarabitur,& verbum aliquod obscurius ex codē verbo alibi in eodem testamento clarius posito explicabitur. 2.370.b

In testamento condito tempore pestis,cùm maior testiũ numerus haberi non possit,sufficere.5. 2.377.a

In testamento condito ruri per rusticos,quinque testium numerũ sufficere:siue in scriptis fiat,siue per nuncupationem testamentum. ibid.

In testamento ad pias causas duo testes sufficiunt.§.quartò limita. ibidem

Testamẽtum coram principe vel imperatore editum valet nec necessarius 7.testium numerus. ibid.

In testamento cæci non sufficere 7.testes:sed requiri 8.vel 7.vna cũ Notario. ibid.

A pari procedit quòd testamẽtum fiat coram iudice,vel corã Principe. 2.400.b

Quando in testamento adest numerus testium requisitus, licet aliqui supernumerarij contradicant,tamen testamentum nõ vitiatur,nec suspectum redditur. 2.381.a

Testari de feudo regulariter Vasallo non licet nisi feudum sit absolutè hæreditarium. 2.368.b

Testãdi forma,per statutum potest dari vltra formam traditã per ius ciuile. 2.366.a

Testari non possunt furiosus,mẽte captus,vel alium similem detectũ patiens. 2.380.a

An libera testandi facultas tolli possit per statutum,vel etiam iuramentum. 1.216.b

Testari vel legare qui potest,is & fideicõmissum relinquere potest. 4.204.a

Testari an possit reus mortis. 2.380.a

Testari non possunt(indistinctè)damnati in metallum,vel ad bestias, vel opus publicum,vel ad mortem,vel quib. aqua & igni interdictum est. 2.380.a

Testator si dicat se non velle reuocare testamentum, & si reuocet se omnia sua bona pro pœna donare hæredi scripto,talis donatio nõ valet. 2.380.b

Testator si in institutione excludit fœminas propter masculos, censetur eas pariter voluisse excludere in substitutione. ibid.

Testator,& contrahentes in dubio videntur se conformare cũ dispositione statutaria,vel consuetudinaria. 2.381.b

Testator si disponat,quòd post mortẽ hæredis distribuantur bona inter pauperes eligendos per executores ipsius testamenti, non poterunt dicti executores aliquos pauperes eligere ante mortem ipsius hæredis. 2.186.b

Testator si disponat vt simul habitet , an præsumatur societas omnium bonorum. 4.21 4.n.43

si testator legat Titio centum,quæ vult solui ex pecunia sibi debita per Gaium&Gaius nihil debet,nihilominus valet legatum.2.18.b

Testator potest ordinare,quod bona propria hæredum communicẽtur. 4.314 n.44.

si testator legat vxori vsumfructum fundi,pro toto tempore vitæ suæ,si vidua remanserit,& post eius mortem reliquit illum fundum Titio:si vxor nubat,Titius habebit fundum. 2.15.2

si testator fac.legatum & soluit in vita,an possit tale legatum reuocari. 3.23.a

Si testator legat mille in pecuniis & mercantiis,intelligitur de dimidia in pecuniis & dimidia in mercantiis. 2.19.a

Si testator legat vinum cum vasis,intelligit de his in quib.est vinũ. 2.19.a

si testator legat suam habitationẽ apponendo confines,an videatur legata proprietas. 2.16.a

Si testator legat alimenta vxori,an possit vltra alimenta petere dotes suas. 2.16.a

Si testator legat vxori decem annua,soluẽda de fructibus talis præcij,an si multis annis vxor nõ petiit, possint eius hæredes petere. 2.16.a

Si testator confiteatur dotes vxoris esse demille,constãte instrumẽto dotali,quæ sibi legat,an si non appereat de instrumento,valeat legatum. ibid.

Si testator legat filiæ quæ vidua fuerit:venit etiam illa quæ erat vidua tempore testamenti. 2.19.a

Si testator dicat,quòd legat decẽ post mortẽ Titij,ale legatum intelligitur factum hæredi Titij. 2.19.a

Si testator legat alimenta vxori alicuius , intelligitur tãm de 1.quã de 2.vxore fauore alimentorum. 2.11.a

Si testator legat omne granum suum quod est in ciuitate,an veniat granum quod est in portu. 2.20.a

Testator si legauerit 100.aureos ecclesiæ,nec tamen mentẽ & sententiã declarauerit,cui ecclesiæ illos relinquere voluerit,intelligit illud legatum ecclesiæ parochiali relictum esse. 2.382.b

si testator mandat vxorem non molestari,sub pœna priuationis hęred.cui applicabi.illa pœna,an fisco,an vxori. 2.118.a

Si testator legat pedissequæ,si steterit cum eius vxore vsque ad rẽpus maritandi , & pedissequa nubat in 16.an.an cõsequetur legatum. 2.19.b

Si testator legat fructus fundi,hæres tenetur cultiuari & seminari facere. 2.13.a

Si testator dicat,dono Titio,præsenti & recipienti talem rẽ an intelliga.don.an vero legatum.& sic posit reuocari? 2.24.a

Si testator habeat rem communem cum hærede suo,dic quod legãdo rem simpliciter intelligitur etiam partem hæredis legasse & sic totam. 2.21.a

Fallit.ibid.

Quando testator legat domum ad vsum & habitat. & post eius mortem voluit peruenire ad eius hæredes,intellr de hæredib.testatoris non autem vxoris. 2.20.a

Si testator legat aliměta & vsumfructum vxori, an debeat habere vtrumque. 2.13.b

Si testator instituat Titium in 10.& 10.in dimidia hære.nullo hæredе vniuersali,tunc portio accrescit portioni, & non quantitati. 1.543.b

Si testator legat Nomẽ debitoris,hæres tene.solũcedere actiones. 2.20.b

Si testator soluat in vita sua legatum factum in testamento iure institutionis hæredi particulari,si moriatur testator,& hæres vniuersalis repudiat,an habeat locum ius accrescendi. 1.629.b

Si testator relinquat domum vxori,& iubeat nullum sibi inferri impedimentum in pos.ipsius domus:ex hoc intellr sibi dedisse licentiam propria auctoritate apprehendendi domum. 2.15.b

Si testator relinquit vxori vsumfr.omnium bonorum:& post mortem vxoris alium instituit,nunquid valeat tale relictum. 2.13.a

Testator dicens,filio meo relinquo centum, non censetur reliquisse iure institutionis. 2.380.a

Testator dicens filio meo relinquo centum pro legitima,vel pro Falcidia,talẽ relictum sufficit pro titulo institutionis. ibid.

Testator,quando instituit fratrem,& eius filium,tunc vocantur ordine successiuo,quia sic ordinata charitas,& affectio testatoris exposcit. 2.382.a

Testator si testamentum à se prius conditum incidat, vel cancellet,tale testamentum habetur pro annullato. 2.380.b

Testator vocauit duos testes,& coram illis fecit scribi quod instituebat piam causam in hæredem,& postea dixit testibus,quòd volebat dictam ordinationem scribi per notarium,&iussit etiam notarium vocari,sed prius,quàm illã faceret scribi à notario,ipse testator decessit,talis schedula cum depositione illorum duorum testium,nõ valet fauore piæ causæ. ibid.

Testator si incepit facere testamentum,& instituit piã causam hæred. vel aliquid ad pias causas,& postea transit ad alia legata,& prius, quàm posset ipsum testamentum complere,decessit,tale testamentum non valet,neque ad pias neque vt inter liberos. ibid.

Testator si dicat:Filiæ meæ relinquo centum pro dote,tale relictum sufficit & sustinebitur in vim institutionis. ibid.

Testator si in schedula integrè scripsit voluntatem suam,vel scribi fecit per notarium,vel aliam personam,sed non fuit coram testib.lecta nec ab aliquo notario publicata,tale testamẽtum valet ad pias causas,& inter liberos,ideò debet in illis casib.sustineri. ibid.

Testator scripsit vel scribere curauit,vltimam suam voluntatem,dein de coram ẽprem testibus dixit illud esse suum testamentũ,& quòd ita disponeret de bonis suis,vt legebatur in scriptura, quæ tamen non legebatur,tale testamentum valet in vim nuncupatiui. tom.2. 380.b

Testator potest grauare hæredem,vt alicui restituat rem ipsi prius inter viuos à testatore donatam. ibid.

Testator potens loqui & intelligere,si per notarium interrogetur an velit Lucium suum hæredem instituere & ipse respondit:quod sic, & notarius dicit quod suum hæredem instituit : valet testamentum. 2.380.b,& 381.a

Testator si exprimat nomen in institutione,& omisit,hæres esto,vitiatur testamentum,secus tamen si sint omissa hæc duo per errorem notarij. 2.381.a

Testator sub conditione potestatiua potest hæredem instituere,& vel insti. ibid.

Testator disponẽs in suo testamento hæredi,vt distribuat aliquã quãtitatem inter pauperes,potest tunc distribuere in vnum pauperem istam quantitatem. ibid.

Testator in suo testamento non potest vsufructuario remittere satisdationem,quæ præstari debet de fruendo arbitrio boni viri,citra rerum & substantiæ corruptionem. ibid.

Testator,si dicat fideicommissariis & legatariis,quòd possint propria auctoritate accipere possessionem rerum relictarum,tunc eas consequi poterunt etiam si testamentum minus solemne esset. 2.381.b

Testator non potest prohibere ius accrescendi. ibid.

Testator potest prohibere detractionem quartæ Trebellianicæ in fideicommisso. ibidem

Testa

Vtriusque Iuris Opiniones.

Testator videtur vocare nepotem cum patruo,cũ disponit inter personas inter quas cadit ordo necessitatis,locus tamen,quando solũ cadit ordo affectionis & charitatis. 2.381.b

Testator excludens fœminas propter filios , & propter nepotes videtur exclusisse. 2.381.b.

Testator si condidit testamentum in scriptis,in quo deficit aliqua solennitas,valet nihilominus,vt testamentum nuncupatiuum.2.367.a

Testator si quingentos relinquat aureos amico,aut 40.ducatos quoli bet anno,donec hæredes soluerint talem summam,tunc nequeunt prædicta quadraginta peti,quia sapit vsuram omni iure proh bitã. 2.381.b

Testator substituens Petrum,& eius filios,& hæredes intelligitur ordine successiuo. 2.381.b

Quando de testatoris mente non constat,inhærendum est verbis,& eius virtuti. ibid.

Testator filios impuberes instituens,& eos inuicem substituens,ex his verbis inter impuberes,vulgaris & pupillaris est substitutio : inter puberes autem solùm vulgaris censetur facta. 2.381.b

Testator si partem ex pluribus cuilibet relinquat,non cõuenit,vt quis habeat vltra partem. 2.382.a

Testator si ad interrogationem alterius aliquem hæredem instituat, talis institutio valet,dummodo non fit ille morti proximus,sed mẽtis adhuc compos. 2.381.b

Si testator iubeat fieri hospitale in domibus suis,& illud sibi hæredem instituat:deinde viués domos alienet,an reuocabi.insti. vel legatum. 2.22.b

Si Testator relinquat vxorem,dominam,massariam,& vsufructuariam omnium bonorum suorum,instituit.filiis hæredibus vniuersalibus:An vxor habebit integrum vsumfructum,an vero solum alimenta? 2.13.b

Si Testator relinquat ecclesiæ decẽ mensuras,seu sestaria fru.& in illo loco habentur diuersæ mensuræ:intelligitur de minori.tom. 2.18.a

Si Testator dixisset,vim fieri vero legatariis meis:videt per ista verba dare licentiam propria auct.ingrediendi. 2.13.b

Testator superueniens an possit ex sua confessione conueniri. tomo 2.15.b

Quando Testator ordinat filios educari apud matrem,intelligitur reliquisse eidem matri alimenta. ibid.a

Si Testator reliquit vxori alimenta in domo:& ipsa ducit 2.maritũ in domum primi,perdit legatum. 2.88.b

Quando Testator dic.lego talia & talia vxori, casu quo nõ possit vel nolit stare cum hæredib.tunc stando cum vno,potest habere dicta legata. 2.15.b

Testator si reliquit alimenta vxori si cum filiis morabitur,& ipsa ducat maritum in domo,filij possunt vtrunque expellere. ibid.a

Si Testator legat vxori quandiu castè & honestè vixerit,& vno anno vixit castè, alio non : perdet legatum etiam pro tepore,quo castè vixerit. ibid.

Si testator iubeat eius vxorem viduam vestiri, an sufficiat ei emere vnam vestem:an vero durante viduitate & post hæres teneatur emere. ibid.b

Si Testator relinquat vxorem dominam,massariam & vsufructuariam,etiam extantibus filiis,poterit vxor authoritate propria capere alimenta. 2.14.a

Si testator dicat lego tali,si vidua erit,vel quandiu,vel donec erit vidua,& fiat vidua deinde nubat:an priue.legato.tomo secũdo, pag.15.a

Si Testator legat simpliciter aliměta, nec dicit,in domo,an poterint peti extra domum. 2.11.a

Si testator relinquat alicui alimenta in parte sua,& in parte fratris sui cum quo habebat bona communia,hæredes tenentur præstare in solidum omnia alimenta. ibid.

Testator etiam non potest liberare tutorem,à ratione reddẽdã max. respectu reliquorum seu doli vel latę culpæ. 1.565.a

Si testator legat seu reliquit vxoré vsufruc.alicuius fundi filiis instit.an ipsa vxor habebit eorum vsumfructum. 2.14.a

Vtrum Testator possit prohibere ius accrescendi. 1.629.b

Quid si testator diceret,volo q vxor mea habeat non solum alimenta,sed etiam q̃ sit vsufruc omnium bonorum. 2.14.a

Si testator relinquat vxorem massariam.Et alium non instituat,intelligitur vxor hæres instituta. ibid.

Si vero alium instituat vxor habebit solum alimenta. ibid.

Si testator dixit pono omnia bona mea in manibus Titij an videat eum instituisse hæredem. 1.477.a

Si testator legat optionem alias electionem ex tribus rebus omnino conformibus,non valet legatum talis optionis. 1.239.a

Si testator relinquat 100. Ecclesiæ pro anima sua,nec exprimat cui Ecclesiæ,legatum debetur Ecclesiæ suæ parochiali,inquatestator sacramenta percipiebat.Et si habebat duas Ecclesias parochiales,intelligitur relictum pauperiori. 1.233.a

Si testator ignorauerit institutum esse filium f.sed patrem f.esse putauerit & dederit ei substitutum,tunc substitutum de iure.fi.admittit in partem,cum instituto iussu patris adeunte. Nouo autem iure, diuidi vsumfructũ inter patrẽ instituti & substituti. 1.482.b

Testator potest hæredẽ priuare hæreditate,si fecerit aliquid vel nõ fecerit contra eius voluntatem,vt si nupserit sine alicuius consilio. 2.380.a

Testator non potest prohibere insinuationem à iure requisitã.2.380.a

Testator potest de bonis hæredis sicut de propriis testari. ibi.

testator miles si in bonis castrensib.testetur,& filium in potestate sine causa exhæredet,vel prętereat, tale testamentum hodie subiacet querelæ. 2.380.a

Testator non potest facere quominus leges in suo testamento locum habeant. ibi.a

Testator habens plures agnatos vel cognatos,si vnum instituat,& per fideicommissum substituat alios agnatos,vel cognatos proximiores, intelligitur sensisse de cognatis grauati non autem de suis. 2.380.a

Testator instituens filium in legitima,censetur ipsum purè instituisse, ideo tale testamentum substinebitur. ibid.a

Testator vbi contrarium non probatur,semper dicitur in testamento suo,se voluisse conformare cũ iure cõmuni,vel municipali.2.382.b

Testator interrogatus à tabellione an facit Titium hæredem,si respõdeat eum facere,illius responsio tantum operatur ac si nominasset hæredem. ibid.b

Testator venditionem prohibens,omnem aliam alienationem censetur prohibere tam in vltima voluntate quàm inter viuos. ibid.b

Si testator legat vnam de domibus,electio est legatarij. 2.16.b

Secꝰ si simpliciter legat domi:quia hæres poterit dare quã velit.ib.

Si legat omnia quæ in domo habet,an veniant venalia. ibidem

An autẽ si testator legat bona sua mobilia, veniãt fructus pẽdentes. 2.16.b

Si testator iubeat fieri hospiale in domibus suis quod hospitale instituit:deinde superuiués alienet illas domos & alias emat, an istæ emptæ debeantur pro hospitali? 2.16.b

Testator non potest remittere vsufructuario cautionẽ de vtendo , & fruendo arbitrio boni viri. 3.311.n.28.

Ampliatur,& limitatur. ib.30.

Testator si in vna parte testamẽti de filiis masculis loquatur,censetur etiam in alia parte,in qua simpliciter filios nominauit etiam de masculistantum dixisse. 3.230.nu.1.

Ampliatur,& declaratur. ibi.4.& seq.

Idem si dictum sit de filiis naturalibus. ibid.2.

Quid in alio testamento. ibid.4.

Testatore instituente Titium,& post eius mortem filium suum,quem voluerit habere nomen familiæ ipsius,& eius insignia,si Titius habet plures filios,solus primogenitus volens ista facere admittetur ad successionem. 3.248.nu.2.b

Testatores in re dubia,vel ad statuta,vel ad consuetudines, vel ad ciuile ius,vbi nec statuta,nec consuetudines vigent,recuocandi sunt. 2.380.b

Testatoris voluntas expressa coram notario,& testib.licèt non lecta, nec publicata an valeat. 3.230.nu.9.

Testatoris mens ita interpretanda est,prout præsumitur verisimiliter testatorem respondisse,si interrogatus fuisset. 2.382.a

Non refert per quæ verba Testator loquatur dummodo eius intentio percipiatur. 2.11.a

Testatoris dispositio in vnum casum concepta,non ad alium proferetur. 2.480.b

Testatoris prohibitio de non diuidẽdo,si est facta ad tempus certum, valet. 2.382.b

Testatorisvoluntas seu expressa.seu tacita in primis inspicienda est,& illi prorsus adhærescendum. 2.380.b

Testificari in criminalibus negotiis contra clericum non potest,qui tale vitium corporis patiatur,quod à promotione,& facerdotio repellat,&sic mutilati membris,seu corpore in testes aduersus clericos non admittuntur. 2.392.b

Testificari possunt contra clericum laici & mulieres quando agitur ciuiliter. 2.398.a

Testificari,vel testis esse potest colonus pro domino. 2.396.b

Testificari,vel testis esse non potest pater pro filio,nec filius pro patre. 2.387.a

Testificari non tenentur priuilegiati. 2.417.b

Testificans contra dominum adhibendo accusatorẽ priu.tur. 1.377.b

Testificationi principis creditur singulari,quòd ipse vidit etiã ad cõdemnationem,nõ autem,si illud intellexit ab aliis,posset enim male informari,vel circumueniri. 2.415.b

Testificari filium vel filiam non posse pro patremec econtrà. 2.415.a

Filium non posse testem esse in testamento patris,nec in extraneo testamento in quo pater hæres instituitur. ibid.b

testimonium virorum præualet testimonio mulierum. 3.38.nu 38.

testimonio senum magis creditur,quàm testimonio iuuenum. 3.39. num.68.

testimonij causa attendenda est,& an ea sit sufficiens. 4.226.a

testimonio virginum magis creditur,quàm testimonio viduarum. 3. 39.num.67.

testimonium in re propria reprobatur. 2.403.b

testimonium vnius testis facit semiplenam probationem, non autem plenam. 2.402.a

testimonium vnius testis regulariter non est admittendum. 2.404.a

Testimonium dicens in causa criminali,si ex eo mors illata, seu secuta fuerit,etiam præmissa protestatione efficitur irregularis. 2. 397.a

Testimonium dicere potest mutus sciens scribere. ibid.

testimonium testis alias improbati a iure seu inhabilis ad testimonij admittitur,quando fuit a partibus rogatus pro teste,cùm rogatio videatur eum habilitare. 2.411.b

Testimonium ejus,valet qui est testificatus,etiam nõ docto,quòd pœnituerit de peccato. 2.417.b

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index in Communes

Testi pauperi an credatur. 3.52.nu.1.
Quid si fit probatæ vitæ. ibid.2.& seq.
Quid in causa criminali. 3.53.nu.5.
Quid in matrimonialì. ibid.7.
Quid in ciuili ardua. ibid.8.
Quid si testis incidisset in paupertatem propter vitiũ,& propria culpam. ibi.10.
Quid in confectione inuentarij. ibid.13.
Testis super fama an debeat reddere rationem sui dicti.tomo primo, 335.b,& 337.b
Testis qui non debuit examinari an faciat indicium. 1.517.2
Testis examinatus non citata parte non facit indicium. 1.535.2
Testis cuius dictum non valet,an possit puniri de falso. 1.330.2
Testis vnus regulariter facit semiplenam probationem. 1.609.2
Fallit multiplicitèr. ibid.& seq.
Testis vnus quibus casibus plene probet. tomo primo ,pagina 613.2
Testi excommunicato non adhibetur fides. 2.422.b
Testi etiam non interrogato non reddenti rationem in criminali non creditur. 2.423.b
Testi diceñ.se corruptũ,nõ creditur,etiam ad formañ.inquisitionem. 2.422.b
Testis reuocans eius dicta, non admittitur in præiudicium rei,nisi in continenti fiat,antequam discedat a iudice. 2.422.b
Testis qui probatur corruptus,an de falso puniri possit? 2.423.2
Testis depositio prima iurata ad fauore inquisiti præualet,item quado in secunda depositione ad primam testis ipse se refert. 2.423.2
testi non repetito parte citata,non creditur. ibi.1.
testis de auditu proprio facit fidem,si voces delinquentium notas habet. 2.418.2
testis meretrix non est idonea in criminalibus. ibid.
testis,qui in extremo laborans falsum deponit,non est idoneus. ibid.
testis varius,vel sibi contrarius est reducendus ad concordiam,vt falsum euitetur. ibid.
testis vnicus & singularis non facit indicium. ibid.
testis,qui alioquin non est idoneus , si ex facti natura alij haberi nequeunt regulariter ac generaliter admittetur. ibi.
testis,qui prius dixit nihil scire,postea veritatem deponit,nullam facit fidem. ibid.
testis reuocans suum dictum in alio iudicio,stabitur primo. ibid.
testis frater pro fratre ad defensionem in criminalib.est idoneus.ibi.
testis in vna re depositionis falsus,fidem in totum perdit. ibid.
testis vnus sufficit qui 3dicat testamẽto vt testamẽtũ vacillet.2.417.b
testi vnico de facto proprio,quod ipse fecit,non creditur. ibid.
testis in vno articulo falsus,in cæteris fallus creditur. 2.416.b
testis vnicus facit semiplenam probationem. 2.417.b
testis vnicus ad inquirendum & torquendum sufficit ad indiciũ, si fit omni exceptione maior. 2.418.2
Testis infamis infamia facti repellitur à testimonio,quia nõ omni exceptione maior,etiam restitutus ad gratiam. 2.417.b
Testis in criminalibus ten etur allegnare rationem dicti sui etiam non interrogatus. ibid.
Vnus testis,regulariter fac.semiplenam probationẽ ex qua defertur iuramentum. 1.609.2
Testis dictum deponentis contra veritatem, & sic contra iuramentũ in vno capitulo,vitiatur in omnibus,propter falsitatem vnius capituli. 2.417.2
Testis si falsum deposuerit,etiam non iuratus,punitur de falso, perinde ac si iurasset. 2.410.2
Testis si neget se dixisse prout notarius scripsit,notari' verò dicat testẽ ita dixisse vt scripserit,licet regulariter magis creditur notario quàm testi,tamen vt notarius vel testis puniantur de falso non creditur neque notario neque testi. 2.410.2
Testis si quantercunque protulerit dictionem(plus) illam nihil operari,cum dubia probatio nihil releuet. 2.411.2
Testis si sit falsus in vno,tunc eius depositio in totum vitiatur. 2.410.2
Testis in criminalibus debet reddere causam scientiæ etiam non interrogatus,alias non probat neque facit indicium. 2.410.2
Testi periuro non creditur,etiam ad formãdam inquisitionẽ. 2.411.2
Testi non creditur contra notarium,& scripturam actorum. 2.411.2
Testi asserenti se corruptum,vt dicat falsum,non creditur etiã ad formandam inquisitionem. 2.411.2
Testis iurati dicto extra iudicium prolato stariliter postea idem contrarium deponat in iudicio.Sed tamen primum debilitari per secundum. 2.421.2
testem deponentem falsum,cuius tamen dictum est nullum,vt quia depositi non iuratus,vel extra articulos , non puniri pœna falsi:Sed extraordinarie. ibid.
testis dicto negantis se ita deposuisse,prout scripsit Notarius standũ potiũ,quàm dicto Notarij,dum tractatur de falso. ibid.
testem si allegetur capitalem esse inimicum , differri eius receptionem. ibid.
Testis dictum interrogati de ratione & causa scientiæ,& respondentis,quia fuit præsens,valere & probare.Contra Bald. & sequacium eius opinionem. ibid.
Testis deponens se impronium possediſſe octo annis,& plus,tunc quippe huiusmodi adiectio,plus,ad minusculam partem,adquarta partem annorum trahenda non est,& sic illa adiectio,& plus,tanquam incerta nihil operatur. 2.405.b
Testis esse nõ pòt excõmunicatus,&sic à testimonio reppellitur.ibi.b
Testis inimicus. Procurans inimicitiam testis vt ei non credatur, non potest vt inimicum eum repellere,sed quanta fidẽ illi sit adhibenda,relinquitur iudicis arbitrio. 2.404.b
testis est idoneus infamis infamia facti,hoc est in probatis,& leuioribus præditus moribus in causa ciuili. 2.405.b
testis instructus.Licet testis instructus fuerit à producente de veritate facti,vt melius recordetur,& ipse testis dicat se sic instructum, non per hoc vitiatur eius dictum , dummodo à veritate non recedat. 2.404.2
testis in testamento infamis potest esse vbicunque non esset notorie infamis:& sic infamis occultus admitteretur in testem. 2.398.b
testis mendax.Et si testis falsum dixerit in aliquib.extrinsecis qualitatib.nõ substantialib.negotij & facti,pro quo cõtenditur.non vitiatur eius dictum circa negotium & factum principale. 2.404.2
testis.Valet dictũ testis deponẽtis de credulitate,si interrogatus red dat bonam rationem scientiæ sui dicti à sensu aliquo:quia ratio dicti regulat ipsum dictum. ibid.2
testis non est idoneus pater spiritualis in causa filij sui spiritualis. ibi.
testis non potest esse vxor pro viro nec contra. 2.384.b,& 387.b
testis dicens,nisi fallor,probat,si eius dictum sit clarum saltẽ ratione. 2.404.2
testis vnicus etiam deponẽs de facto proprio,non probat. 2.43.2
testis de credulitate non probat. 2.403.b
testi deponenti circa ea quæ sensu corporeo nõ percipiuntur,nisi rationem scientiæ per sensum corporeum assignauerit,etiam non interrogatus,non creditur. 2.403.b.
testis non potest tradere in scriptis dictum suum Iudici. 2.386.2
testis vnicus de visu semiplenam probationem facit. 2.401.b
testis,vel Notarij cõtrarietas, quæ non nocet partib.nõ est punibilis in his quæ sunt extra negotium principale. 2.401.b
Testis ostendens se errasse,volensque errorem suum corrigere ex interuallo,admittendus est prius ostenso errore,& confessione erronẽ facta,sed confessio erronea sine erroris probatione nõ potest per eundem testem reuocari. 2.399.2
Testis sibi contrarius in eadem depositione reiicitur in totum,tãquã falsus. 2.403.b
Testis vnus de veritate,& alius de confessione emanata præsente parte,seu duo testes de emanata confessione parte absente seu de fama publica plene probant simul iungendo. 2.403.2
Testis vnus,& confessio facta adiente parte faciunt plenam probationem. 2.402.b
Testis in criminalibus ad offensam debet reddere causam scientiæ,secus si ad defensam. 2.413.2
Testis in parte verus,& in parte falsus,in toto reputatur falsus.2.411.2
Testis in peccato mortali constitutus, in criminalibus non admittitur,si est continuus concubinarius,vel frequens. adulter. 2.413.b
Testis examinatus in camera non facit indicium ad torturam,nisi iterum repetatur à iudice,& examinetur parte citata ad videndũ deferri iuramẽtum testi,& statuere terminũ debet iudex reo ad dandum interrogatoria. ibid.
Testis dictum debet intelligi secundum communem modum loquendi. ibidem
Testis pupillus in causis criminalibus est idoneus, & non repellitur ex consuetudine,etiam minor. 14.an.non vt probent,sed vt saltẽ prosint ad veritatem indagandam , & præcipuè in atrocioribus. ibidem
Testis affinis in criminalibus contra accusatum,non est idoneus:quia iniuria facta affini,censetur facta totæ affinitati. ibid.
Testis laicus contra clericum non est idoneus testis in criminalibus. ibidem
Testis est idoneus pauper in criminalibus,si sit honestæ vitæ,bonæ cõditionis & famæ. ibid.
Testis clericus in criminali est idoneus,si non ingeratur sanguis,vel mors sequatur,aut membri mutilatio. Alias efficeretur irregularis. ibidem
Testis infamis infamia iuris in criminalibus non est idoneus. ibidem
Testis,qui semel est testificatus contra me in causa criminali,vel ciuili in qua ageretur de maiori parte bonorum,erit idoneus testis in alia etiam causa criminali,si accedat non sponte,sed coactè,& citatus. 2.413.2
Testis est idoneus in criminalibus mulier. ibid.
Testis inimicus repellitur à testificando in criminalibus. 2.413.2,& 416.2
Testis quandovnum dixit extra iudiciũ,&aliud in iudicio solemni cũ iuramento,statur secundo dicto. 2.412.2
Testis deponens super negatiua,quæ regulariter est improbabilis,nõ potest puniri de falso,sed extraordinariè propter temerariam assertionem. 2.412.b
Testi excommunicato non creditur. 2.411.b
Testis dictum primum semper attendi solet. 2.412.2
Testis perjurus repellitur a testimonio,quia tota fides testis pendet à iuramento,etiam si falsum deponeret super articulo impertinenti,adhuc tamen diceretur periurus. 2.411.b
Testis singularis in causa hæresis non probat. 2.411.b
testis falsum in iudicio,licet iuramento deponens,pœna tamen falsi tenetur. ibid.
testis dictum reprobatum in vno,non admittitur etiam in aliis. 2.411.2
testis vnicus licèt alias non credatur, tamen aliquando iudex potest,& debet

Vtriusque Iuris Opiniones.

debet ei credere,quando cum eius dicto concurrant cõiecturæ ali quæ,& rationes. 2.411.b
Testi non repetito parte citata,non creditur. ibid.
Testis falsus habetur,qui veritatem supprimit. 4.225.2
Testis esse non potest periurus vel infamis nec admittitur aliquo pacto ad iurandum in litem,nec in supplementũ probationis contra alium periurum vel infamem,seu dolosum. 2.387.b
Testis non est interrogandus de his,ex quibus eius turpitudo detegatur. 2.417.b,& 422.b
Testis deponens de ingratitudine alicuius,absque citatione illius recipi potest. 2.417.2
Testis,qui extra causam,de qua agitur,aliquid de falso deponit, quia pars altera non læditur,non tenetur pœna falsi,ex quo alteri parti non prodest,& alteri non nocet,non debet puniri. ibid.
Testis singularis non probat semiplenè,nec facit indicium etiã ad torturam. ibi.
Testis vnus deveritate facit indicium ad torturam,non delatiuam iuramenti,sed purgatiuam per torturam. ibid.a
Testis falsus,qui dicit,se fuisse solicitatum ad dicendumtestimonium, facit indicium ad torturam contra instigantem. ib.2
Testis , qui non videt aliquem , etiam in criminalibus, rectè deponit. ibidem.2
Testis de visu semiplenè probat. ibid.2
Testis habilitas vel inhabilitas consideratur tempore depositionis,& non tempore actus gesti. ibid.
Testis dictum in tormentis præualet. 2.416.b
Testis qui fuit punitus extraordinarie pro motu iudicis,potest postea accusari l.Cornelia de falsis. 2.417.2
testis vnus bonus de visu facit indicium ad torturam , idem confessio extraiudicialis,idem captus in loco delicti,idem si res est reperta apud aliquem non bonæ famæ. 2.416.b
testis negans se ita deposuisse,prout notarius scripsit , dum tractatur de falso,potius statur notario,quàm testi. ibid.2
Testis dicto solemni & iudiciali statur,non minus solemni. 2.417.2
Testis dictum in vna causa facit fidem contra eundem in alia causa. 2.417.2
Testis existimans verum dicere,si falsum deponat,non dicitur fallarius & pœna falsi non punitur. 2.416.b
Testi minus idoneo creditur,qñ aliter veritas haberi nõ pòt. 2.416.2
Testis dictum iudiciale præualet secundò dicto extraiudicialiter. ibidem
testis variens ab his,quæ dixerat prius in iudicio, quam fidem faciat? 2.416.b
testis vnus in ciuilibus nõ facit semiplenam probationem,vbi agitur de modico præiudicio,si non sit omni exceptione maior. ibid.
testes examinantur sine citatione partis inculpatæ de consuetudine, quæ est seruanda. ibid.
testis secundo dicto variantis extra tormenta flatur,si animo corrigẽdi primum dictum postea contrarium deponat. 2.416.b
testis de auditu non probat. 2.415.b
Testis vnus non facit indicium ad torturam. 2.416.b
Testis de credulitate non probat. 2.415.b
Testis falsus in vno,falsus est in omnib. 2 417.2
Testis quando mittitur aliquis extra locum iudicij ad examinañ. debet mitti sumptibus illius,ad cuius instantiam fit examen. tomo 2. 414.2
Testis in iudicio ciuili semel bene deponens,si in tormentis reuocat, valet primum dictum. 2.415.2
Testis infamis infamia iuris vel facti admittitur in criminalibus cum tortura,& alij quoque inhabiles. 2 414.2
Testis, qui aliter non debet examinari in criminalibus,nõ facit indicij ciuiad torturam examinatus,si prorsus à l.reppellitur.Nisi ad inquirendum,i.ad assumendas informationes super delicto specialiter contra aliquem,vel ad capturam,vbi ita iudici videatur. 2.414.2
Testis citatus ab ecclesiastico,vt deponeret,contumax prorsus,& postea comparens post excõmunicationem de se ipso factam, non est absoluendus. 2.414.b
Testis meretrix in criminalibus non est idonea testis. 2.413.b
Testis frater contra fratrem in criminalibus non admittitur. 2.414.2
Testis inimicus non probat indicium à remotis. 2.411.b
Testi deponenti prosiui exoneratione non creditur. 2.395.2
Testis si dixerit audiuisse aliquid publicè dici,nõ ob id probat de hoc esse publicam famam,si quidem esse potest quod ab vno tantum id dici audiuerit. 2.383.2
Testis idoneus potest esse fideiussor pro confideiussore ad probandũ quod non principaliter fideiusserunt. 2.397.b
testis esse non potest mulier in testamento. 2.395.b
testis dicens,ac deponens aliquid extra iudicium sine iuramento , & postmodum iuratus in iudicio contrarium responderit, tunc stabit secundæ,& posteriori depositioni ob iuramenti religionem,& iudicis auctoritatem. 2.399.2
Testis respondens vnum in iudicio nullo, ac inualido,& apud iudicẽ incompetentem,& aliud penitus diuersum in valido, tũc standum est eiusdem testis posteriori testimonio. ibid.b
Testis præstito sibi iuramẽto asserẽs se aliter deposuisse,quàm à tabellione fuerit scriptum, Notario potius quam testi credendum est. ibidem.b
Testis vnicus,& solus deponens de facto proprio in causis ciuilibus probat,& plenam fidem facit præfertumque in fauorem alterius. 2.398.2
Testis propter solã paupertatem à testimonio non repellitur. 2.397.b
testis statim, & incontinenti corrigens propriam depositionem, eius vltima depositio valida,& legitima esse videtur. 2.399.2
Testis si deponit mutuum,vel depositum fuisse factum penes Titium: & interrogatus de ratione , & causa scientiæ,dicit taliter præsens fui,dato quod nõ deponat,quia quandoque audiuit,vel vidit huiusmodi mutuum , tamen probat: quia testis ipse deponens de præsentia sua propria includit intelligentiam. 2.398.2
Testis idonea potest esse mulier de iure ciuili in causis criminalibus, 2.396.2
Testis idoneus est frater in causa fratris. ibid.2
Testis esse potest Christianus de iure contra Iudæum. 2.396.b
Testis citatus,& relatus,nolens dictum suum deponere in termino sibi præfixo,potest per iudicem ordinariam cogi ad deponendum, non autem per arbitrum. 2.397.2
Testis illud quod deposuit in iudicio,non potest in alterius præiudicium,ac dãnũ retractare,& infringere,etiã si mortis tempore alleuieret se falsum testimonium dixisse. 2.395.2
testis idoneus potest esse fideiussor pro principali reo,seu debitore si esset soluendo,secùs si non esset soluendo. 2.397.b
testis,qui in vna depositionis re falsus conuincitur, in tota testimonij dictione fidem amittit. 2.394.2
testis idoneus arque assiduus habetur mutus,si literas exarare nouit. 2.393.b
testis vnus semiplene probat. 2.393.b
Quando dictum testis reprobatur in vno,in cæteris partib.ei nõ creditur. 2.383.2
testis clericus vacillans,vel suspectus,quod veritatem dicere recuset, torqueri potest. 2.414.2
testes in dignitate constituti vacillantes nõ torquẽtur , nisi exceptis criminibus. 2.414.2
Testis vilis,& ignobilis in criminalibus testificans,potest torqueri,vel non torqueri,si iudici videbitur,cum hoc sit ei arbitrarium.2.414.2
Testis torquendus propter causam extra processum,vt quia sit seruus vel infamis,& huiusmodi,semper est torquendus absque processu & disputatione,propter timorem subornationis. ibid.
Testi torquendo non debet dari copia indiciorum & processus. ibid.
Testis deponens de credulitate nullam fidem facit,nec probat aliquo modo. 2.396.b
Testis esse non potest pupillus,seu impubes,nec ad testimonium aliquo pacto admittitur. 2.396.2
Testis deponens per dictionẽ,vel circa,seu & plus,vel vltra,nihil probat,nec sibi aliqua fides adhibetur tanquam de incerto deponens. 2.390.2
testis primum dictum iuratum attenditur,&per secundum contrariũ non vitiatur. 2.383.2
Licet testis non deponat de tẽpore,vel dicat se non recordari:tamen probat,quando sumus in casu , in quo tempus non est de substantia. 2.383.2
Testis deponens,respondensque contenta in processu,seu inquisitione esse vera:vel quòd alter testis deposuit esse ve.ũ,huiusmodi depositio non probat aliquo pacto. 2.389.b
Quando testis vario modo loquitur,vltimum eius dictum attẽditur. 2.383.2
Testis executor alicuius negotij non potest esse,nisi de consensu veri usque partis. 2.383.2
Testi qui in sua depositione falsum dixisse conuincitur,tanquam periuro,nulla fides est adhibenda. 2.410.b
Testis,vt falsus dici possit,sufficit probare eũ falsum dixisse,nisi pars dixisset eum corruptum esse,& falsum dixisse,tunc enim vtrumque tenetur probare. 2.410.b
Testis esse non potest inimicus contra inimicum suum. 2.405.2
Testis non præsumitur rogatus. 2.403.b
Testis,qui vel in extremo vitæ crepusculo falsum testimonium in aliquem se dixisse asserit,fidem nullam facit. 2.407.2
Testis productus ad probandum de continua possessione , deponens Titium possedisse à decem annis citrà,non probat possessionem lõgitemporis,nec præscriptionem,quia non concludit,cùm vna die possidere potuisset,& verificata foret eius dispositio. 2.405.b
Testis contrarius.Testis deponens secundò contrarium eius quod primò deposuit,non vitiat suum primum dictum,donec aliter cõstet de eo,quod secundò deposuit. 2.405.2
Testis per verba,iudicio meo,deponens,fidem non facit. 2.406.b
Testis iniuratus.Dictum testis non iurati valet,si partes ei iuramentũ remiserint. 2.404.b
Testis deponens per dictionem vel,circa,seu,& plus,vel vltra,nõ probat,tanquam de incerto deponens. ibidem
testis non citatus.Dictum testis non citati valet,si iudex illi iuramentum deferat vtraque parte præsentenam iuramentum deferendo videtur eum tacitè monere,vt veritatem dicat. ibid.
testis eo ipso quòd pecuniam accepit pro testimonio dicendo,potest puniri de falso. 2.410.2
testis falsè deponens,si eius depositio aliàs nulla erat,vel nemini præiudicare poterat,non potest de falso puniri. ibid.
testis falsum testimonium deponens,siue tacens veritatem,vel aliquid accipiens à litigãtibus,ne ferat testimonium,punitur criminaliter, secundum qualitatem facti. 2.401.2
testis productus per me,contra,& aduersus partem aduersam in eadem causa:si postmodum produceretur contra me,amplius reprobari non potest. 4.384.b,& 401.2

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index in Communes

Testis esse non potest aduocatus in possessorio, in quo fuerat aduocatus, potest tamen esse idoneus testis in petitorio. 2.387.b
Testis deponens se noctu vidisse, & cognouisse Titium committere maleficium, vel dolose contrahentem, vel aliquid dicentem, Luna non lucente, & absque lumine accenso, indubitanter, nec in ciuilibus, nec in criminalibus negotiis probat. 2.386.a
Testis non potest iurare per procuratorem etiam habentem speciale mandatum, & sic iuramentum testis per ipsum procuratore præstari nequit. ibid.b
Testis si vnum dicit extra iudicium, & postea aliud in iudicio, statur secundo dicto. 2.384.a
Testis deponens de sua propria præsentia, censetur etiã includere intelligentiam, secus si deponit de aliena, quia de nuda tantum, & nõ intelligente solum deponere censetur. ibid.
Testis primò vnum affirmans cum iuramento: secunda verò vice similiter iurata, id negans, periurus redditur. 2.411.b
Testis quando est in suo dicto varius, vel cõtrarius, aut sibi manifeste contradicit, ita quòd non potest vnum dictum cum alio concordari, & tunc nullo modo fit reductio ad cõcordiam, nec vt ppet, nec vt euitet falsum. &c. 2.384.b
Testis domesticus ratione cohabitationis repellitur indistincte, siue sit talis cui imperari possit, siue non. ibi.b
Testis infamis infamia facti non repellit omninò à testimonio in causa ciuili. ibid.
Testis mendax in vno, etiam de interrogatoriis generalibus, puta negando se affinem, pauperem, vel agnatum, in totum reprobatur. 2.385.a
Testis in vno reprobatus, in aliis etiam nihil probat, sed in totum repellitur. ibid.
Testis vnus deponés de veritate, & fama publica, & alius testis deponens de fama publica duntaxat, plene probant. 2.402.b
Testi dicenti se precibus alicuius falsum testimonium perhibuisse, fides non est adhibenda. 2.410.b
Testis verba in dubio ita interpretanda sunt, vt euitetur falsitas. ibid.
Testis vt faciat legitimum indicium in criminalibus, debet esse integer & omni exceptione maior. ibid.
Testis deponens in iudicio contrarium eius quod prius extra iudiciũ dixerat, non dicitur falsarius. ibid.a
Testis deponens super negatiua, quæ regulariter est improbabilis, nõ potest puniri de falso. ibid.
Testis varius, vel sibi contrarius, si ad concordiam reduci poterit, reducetur sanè vt falsi pœnas euitet: non verò vt etiam fidem faciat. 2.407.a
testis, qui cum antea testimonium dixisset, nihil se scire affirmauit, postea de rei veritate deponit, nullam fidem facit. ibid.
testis esse potest cæcus, si contrahentium voces notas habet. 2.396.b
testis iurans die iuridica, & deponens die feriata valet, & tenet eius testimonium. 2.405.a
testis an possit repeti ad instãtia partis, vt se corrigat, vel addat. 3.435. num.1.
Limitatur. ibid.6.& seq.
Quid si examinatur super omissis, in quibus in prima depositione nihil deposuit. ibid.7.& seq.
Quid concurrente dolo examinantis, vel iudicis. ibid.12.
Quid ad instantiã partis aduersæ instantis, vt testis reddat rationem scientiæ, quam non expresserat. ibid.17.& seq.
Quid stante integritate personæ testis. ibid.19.
Quid officio iudicis. ibid.21.& seq.
Testis varians ab his, quæ dixerat prius in iudicio nõ facit fidẽ. 3.436. numer.1.
Ampliatur, & limitatur multipliciter. ibi.3.& seq.
Quid in diuersis instantijs. ibi.4.& seq.
Quid coram arbitro, vel arbitratore ib.6.& seq.
Quid si testis deponat nulliter in vno iudicio. ib.9.& seq.
Quid parte non opponente. ibi.13.
Quid si primũ dictum sit emanatum in primo iudicio summario. ibid.15.
Quid si inter alias personas. ib.16
Quid si primum dictum sit emanatum calore iracundiæ. ib.20.
Quid si sit prolatum perfunctorie. ibid.22.
Testis qui primo dixit nescire, potest postea dicere se scire. 3.437.n.29.
Idem si primo dixerit nõ recodari, põt postea dicere se recordari. ibid.28.
Idem, si dixerit non credere, quia postea põt dicere credo. ib.39.
Testis dictum iudiciale debet attendi, non autẽ extraiudiciale. 3.438. nume.1.
Amplia, & declara. ibi.2.& seq.
An ratione talis veritatis testis possit torqueri. ib.4.& seq.
Testis qui vnum extra iudicium, & postea contrarium in iudicio deponat, nullam fidem facit, & tanquàm falsarius punitur. 3.438.n.1.
Limitatur. ib.4.& seq.
Quid si primum dictum extraiudiciale sit iuratum. ibi.4.& seq.
Quid si primum dictum extraiudiciale sit subscriptũ manu ipsius testis. ibid.11.& seq.
Quid si dictũ extraiudiciale emanasset in præsentia partis. 3.437. n.15.& seq.
Quid si pro dicto extraiudiciali concurrant coniecturæ. ibi.17.
Testis, si post depositionẽ iudicialẽ dicat se falsum tulisse testimoniũ, non per hoc parti præiudicat. 3.439.nu.1.
Ampliatur multis modis. ibid.2.& seq.
Limitatur. ibid.14.& seq.
Quid si testis hoc dicat in articulo mortis. ibid.2.
Quid si sint plures testes hoc dicentes. ibi.3.
An credatur in præiudicium ipsorum confitentium. ibid.14.
Quid si concurrant coniecturæ pro veritatis assertione. ibid.15.
Quid si res sit integra, & non sit ius quæsitum parti. ib.16.
testis vnus de veritate facti cũ semiplena probatione alterius generis plenè probat. 3.1.n.2.
testis vnus de veritate facti, & duo de fama iungũtur ad plenam probationem. 3.1.nu.8.
testis vnus de veritate facti, & duo de partis confessione plene ppbat. ibid.5.
testis vnus deponens de facto, & vnus de confessione, non plenam, sed pluſquam semiplenam facit probationem. ibid.4.
testis vnus deponens de veritate actus, si probat etia de confessione, coniungitur cũ alio teste ſolam confeſsionem probante. ibidem.9.
testis vnus de veritate vna cum fama, an iungatur ad plenã probationem faciendam. ibi.10.
Quid in causa ciuili ardua. ibi.11.
Quid in causa criminali. 3.2.n.12.& seq.
testis non potest cogi ad declarandum dictum suum, nisi tota depositio sibi legatur. 3.38.nu.79.
testes contra inquisitum potentẽ in causa hæresis examinari possunt etiam sine citatione partis. 3.98.nu.128.
Testis non dicitur falsus, si verum deposuit, & tamẽ falsam causæ scientiam assignauit. 3.439.nu.6.
testis vnus cum fama non iungitur, quando apertissimæ ꝓbationes requiruntur. 3.2.n.19.
testis qui nõ deponit de tẽpore, vel loco suppletur ex dicto alterius, qui de tempore, vel loco deponit. 3.41.nu.11.
Testis de auditu in antiquis probat. 3.30.nu.1.
Limitatur. ibid.4.& seq.
Quid si testis audiuit ab vno tantum. ibi.4.& seq.
Quid si non audiuit ante litem motam. 3.37.nu.9.
Quid si requiratur verus actus hominis. ibi.11.
Testis dictum allegans pro ratione scio, quia vicinus, an concludat. 3. 24.nu.38.& seq.
Testes examinati parte non citata sufficiunt in crimine assassinij. 3. 411.num.21.
Idem si sint testes de auditu. ibi.22.
Testis deponens contra mandautem in crimine assassinij non probat, nisi etiam deponat contra mandatarium. ibi.29.
Testis depositio, si in parte falsa reperiatur, an in totum falsa reputetur. 3.215.nu.1.
Ampliatur. ibi.4.& seq.
Limitatur. 3.416.nu.12.& seq.
Quid si articuli sint separati. 3.415.nu.2.
Quid si falsitas, vel varietas in modico consistat. ibi.3.& seq.
Quid si falsitas sit commissa in alia causa. ibid.5.
Quid si falsitas consistat in circunstantiis. ibid.6.
Quid in fauorem piæ causæ. 3.416.num.9.
Testis deponens falsum in circunstantiis an incurrat periurium. ibid. 12.& seq.
Quid si falsitas sit commissa per errorem. ibid.15.
Testis qui falsum dicit, & nulliter deponit nõ tenetur de falso. 10.14.
Testis qui non iuratus falsum deponit, an pœna falsi puniatur. ibi.15.
Quid si deponat extra iudicium. ibid.17.
Testis qui dixit se certo scire ex quo à fide digno audiuit, an probet. 3. 420.nu.56.
Testis dictum in tormentis præualet. 3.433.nu.1.
Ampliatur, & declaratur. ibi.2.& seq.
Quid si dictum extra tormenta esset magis verisimile. ibi.3.
Quid si testis varians in tormentis à primo dicto, sine tormentis fuerit cum parte loquutus. ibi.7.
Quid in criminalibus. ibid.10.
Quid si primum dictum extra tormenta fuerit in articulo mortis emanatum. ibi.11.
Testis variantis extra tormenta, secundum dictum attẽditur, si animo corrigendi primum contrarium deponat. 3.434.nu.1.
Amplia, & limita, vt ibi.2.& seq.
Testis, quando dicatur se incontinenti corrigere. ibi.nu.5.
Testis se corrigens debet allegare verisimilem causam erroris. ibi.13.
Testis infamis infamia facti cum alio integro probat, secus si sit infamis infamia iuris. 3.40.nu.3.
Quid in causa criminali. ibi.10.
Quid si criminalis sit ciuiliter intentata. ibid.11.
Testis existimãs verum dicere, si falsum deponat, an dicatur falsarius. 3.439.nu.1.
An puniatur pœna falsi ordinaria. 3.440.nu.5 & seq.
Testis vnicus an plenè probet contra producentem. 3.33.nu.14.
Testis deponens de facto proprio, an plenè probet. ibid.18.
Testis vnicus, an probet in possessorio. ib.23.
Testis deponẽs de corruptione, an plenè ꝓbet cõtra corrũpẽtẽ. ib.29.
Testis vnicus, an probet in his, quæ sunt difficilis probationis. ib.27.
Quid ad probationem mortis occultæ. ib.35.
Quid in his, in quibus potest procedi, sine scriptura. ib.38.
Quid in læsione minoris. ib.34.n.40.
Quid in teste valde digno. ib.43.
Quid in causis summariis. ibid.45.
Testis vnicus plenè probat, quando est valde fide dignus, & in his, quæ

V triusque Iuris Opiniones.

quæ sunt modici præiudicij. 4.254.n.91.
testis omni exceptione maior facit præsumptionem per quam transfertur onus probandi contrarium in aduersarium. 3.33.n.49.
testis vnus deponens de numeratione, & vnus de confessione non iũguntur ad probandum mutuum. 3.1.nu.1.
Quid si vnus deponit de contractu, & alter de confessione facta parte præsente. ibi.6.
testis vnus cum præsumptione iũgitur ad plenã probationẽ. 3.4.n.62.
testis vnicus non probat. 3.33.nu.1.
Ampliatur multis modis. ibi.4.& seq.
Limitatur. 3.33.nu.16.& seq.
Quid in cõpromisso, in quo iudicatur inspecta veritate & æquitate. ibi.3.& seq.
Quid stante cõstitutione vel statuto quòd vni testi credatur. ib.3.
Quid de consensu partium. ibi.9.
Quid si testis sit cardinalis. ibi.12.
testem potest iudex etia post publicatas attestationes iterum examinare seu interrogare super dicto suo obscuro, idque potest facere ex officio, sed non tenetur facere ad instantiam partis. tomo secundo, pag. 410.b
testes inhabiles aliquando admittũtur per torturam, & fiunt per torturam habiles, qui tamen aliàs non admitterentur. 2.410.b
testes domestici admittuntur, quando tractatur de præiudicio fisci, & non accusatoris. 2.418.b
testes plures etiam duo qui videntur varij vel discrepãtes, possunt ad concordiam reduci etiam vt probent. 2.385.a
testes in causa principali publicati non possunt amplius produci in causa appellationis vrgente pari timore subornationis in causa appellationis, sicut & in principali, quamuis diuersa sit instantia. 2.389.b
testes affines, socij, amici, & domestici non sunt idonei testes, & in criminalibus repelluntur à testimonio. 2.388.a
testes singulares nõ faciunt fidẽ, neceis aliqua fides adhibetur. ibid.
testes de collegio, vel vniuersitate seculari non probant, ꝓ ea. 2.386.b
testes deponentes extra articulos, non valet eorum depositio, quia testis non debet examinari extra articulos, & si deponit, non probat si qui dem deponit non iuratus. 2.386.b
testes singulares etiam deponentes de aliquo in genere, nihil probant. 2.384.a
testes incerti, perinde est, ac si descripti non essent. 2.411.b
testes tam in testamento in scriptis, quàm in nũcupatiuo sine scriptis rogari debent. 2.386.b
testes non requirunt aliquo pacto acta curiæ, si quidẽ absque testib. habent publicam fidem, ex quo acta ipsa suscipiunt auctoritatem ex præsentia iudicis, non autem ex persona tabellionis, & actuarij curiæ. 2.386.b
testes septem puberes in testamentis regulariter requirũtur. ibidem
Per testes duos quis potest probare solennitatem aut præsumptionẽ instrumenti. ibidem
testes, qui falsi conuicti sunt, si vel falsum illorum testimonium, vel falsa subscriptio nemini damnum præiudicium ve inferat, ordinarias falsi pœnas non dabunt: sed tantum extra ordinem ictellionatus supplicio obnoxij fient. 2.409.b
Per vnum testem actor probans semiplenè, & succumbens, quia non ipsi actori, sed reo est delatum iuramentum, non condemnatur in expensis, quasi per illum testem videatur habuisse iustam litigandi causam verisimiliter credendo, quod sibi deferretur iuramenum 2.402.b
testes duo tantum, si inter se contradicant, poterunt puniri de falso. 2.410.b
testes in re dubia rogati fuisse non præsumuntur. 2.409.a
testes qui aliquid ad sese exonerandum testificantur, nullam fidem faciunt. ibidem
testes qui subornat vel corrumpit, non idcirco causa excidit. ibidem
testes & si post publicationem produci non possint, poterunt tamen super articulis nouis, qui à veteribus dependeant exhiberi. tomo secundo, pag. 408.b
testes si se incontinenti corrigant: quod secũdo loco pro testimonio dicunt, valet ac firmum est: & illis inde nec crimen nec pœna gignitur. ibidem
testes in criminalibus causis torqueri debent, & qui infames iuris infamia sunt, & qui criminis participes, & qui in deponendo varij, & qui viles personæ sunt, & qui cum delicto interfuerint, neminem vidisse aut agnouisse dicunt. ibid.
testes, quia ea vera esse deponunt, quæ vel actis vel inquisitione continentur: vel verum esse asserunt, quod quispiam alius testis prius de posuit, nullius ponderis ac momenti in criminalibus causis erunt. 2.408.b.& 418.b
testes duo sufficiunt ad conuincendum aliquem de hæresi. 2.410.b
testes duo ad summum Pontificem atque Imperatorem criminis, conuincendum, sufficient. 2.408.b.& 418.b
testes si se in testimonio dicendo errasse profiteãtur, ac suum errorẽ liquidò probarint, & prius testimonium impunè reuocabunt, & deinde rectè ac validè testabuntur. ibid.
testes criminosi in criminibus exceptis admittuntur, nõ vt faciat probationem sed oporteat, vt adsint alia adminicula. tomo secundo, pagin. 417.b
testes suhabiles sufficiunt in his, quæ sunt difficilis probationis in criminalibus. ibid.
testis de auditu in criminalibus non probat. ibid.
testes, qui aliàs non admittuntur, admittuntur quando ex naturã facti alij testes verisimiliter haberi non possunt. 2.417.a
testes duo omni exceptione maiores, instrumentum aliis non aduti testibus euertent. 2.407.b.& 417.a
testes corrumpens, vel falsificans instrumenta non perdit causam. to. 2.415.b
testes duo plenè probant delictum etiamsi papa procedit contra Cardinales. 2.416.a
testes iurare debent quamuis dignitate præfulgeant, aliàs non probant. ibid.
testes possunt recipi & repeti per iudicem maleficiorum post publicatas attestationes ad effectum, vt declarent dictum suum obscurum, ex officio, secus si ad instantiam partis. ibi.
testes examinandi extra districtum, possunt examinari, & iudex potest & debet concedere literas subdiales, siue remissorias pro eis examinandis iudici loci. 2.414.a
testes ad defensam recipi possunt, etiam post conclusionem in causa, secus si ad offensam. 2.435.b
testes possunt reprobari, vt eorum dicta non concludant, & quòd nõ reddant causam scientiæ sui dicti: quia in criminalibus testis etiam non interrogatus tenetur reddere causam sui dicti, & causam scientiæ, alias non probat, neque facit indicium. ibid.
testes singulares non sufficiunt ad plenam probationem præsertim in causis criminalibus. 2.410.b
testes duo requiruntur ad indicium probandum. 2.435.b
testes, si iudex repetat, & confrontet cum ipso reo, & testes confirmẽt in præsentia rei ea, quæ prius dixerant, non est opus alia citatione rei, & probant contra ipsum reum. 2.434.b
testes priuilegiati non possunt cogi in criminalibus testificari, nisi in subsidium. 2.413.b
Testes examinati super generali inquisitione non faciunt fidẽ, nec ex illis indiciis possunt torqueri, nec potest iudex ex eorũ dictis formare sententiam in particulari inquisitione. 2.411.b
testes hodie de cõsuetudine cogũtur in ciuili & criminali testificari. 2.413.b
testes non repetiti non probant in criminalibus. ibidem
testes qui non sunt idonei in criminalibus, possunt & debent admitti ad defensam, & innocentiam rei. 2.413.b
testes vniuersitatis non sint idonei testes pro ipsa vniuersitate, maximè quando testimoniũ etiã in ipsorũ proprium commodũ vergit: 2.403.b
testes singulares nec consuetudiné, nec quiduis etiam in genere probant. 2.407.b
testes in eadem instantia post didicita testificata, nõ possunt produci. 2.403.a
testes in causa matrimoniali debẽt per iudicẽ examinari, & iudex nõ committit. 2.403.a
testes in criminalibus, qui alias non essent idonei, propter atrocitatẽ scelerũ admittuntur, vt est in crimine hæresis, & læsæ maiestatis, & huiusmodi: Et quando etiam aliter veritas haberi non potest. to. 2. 413.b
testes interrogati super formalitate verborũ, si discordent in cortice verborum, nullam penitus fidem faciunt. 2.413.a
testes quando producuntur, aduersarius citari debet visurus iuramẽta eorum, alias non valeret, neque subsisteret examen. 2.412.b
testes licet fuerint de falso accusati & condẽnati, talis sententia non præiudicat producenti. 2.412.a
testes singulares probant quãdo tractatur de probando aliquid in genere. 2.411.b.& 416.b
testes singulares non probant. 3.34.nu.1.
Ampliatur. ibi.10.
Limitatur. ibi.18.
testes singulares non iunguntur, quando vnus deponit de cõfessione vnius partis, alius de alia. ibi.4.
testes non propterea censentur singulares si non se allegant in contestes. ibid.5.
testes in dubio præsumuntur contestes, & non singulares. ibi.6.
testium singularitas reducitur ad quatuor capita. ibid.8.
testes singulares non cõiunguntur ad faciendũ indiciũ ad torturam. ibi.10.
testes singulares an probent in fauorem piæ causæ. ibi.12.
Quid ad probandam filiationem. ibi.14.
Quid ad probandum matrimonium. ibi.15.
Quid ad probandam ætatem. ibi.16.
testes singulares sufficiunt, quãdo agitur de probatione actus succesſui, & non momentanei, vel si agatur de probando quid in genere. ibi.nu.18.
Limitatur. 3.36.nu.57.
testes singulares an sufficiant ad probandum aliquem vsurarium. 3.35. nume.28.
Quid ad probandam famam. ibi.36.
Quid ad probandum quem hæreticum. ibi.40.& seq.
Quid ad probandum furorem. ibid.42.
Quid ad probandam societatem. ibid.43.
Quid ad probandam habitationem. ibi.44.
Quid ad probandam malam fidem. 3.36.n.45.
Quid ad probandam vitam hominis. ibi.46.
Quid ad probandum solutiones censuum. ibi.47.
Quid ad probandam seruitutem. ibi.48.
Quid ad probandum adulterium, vel stuprum. ibid.50.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index in Communes

Quid ad probandam discordiam. ibi.52.
Quid ad probandam confessionem. ibid.53.
Quid ad probandam præsumptam voluntatem. ibi.54.
Quid ad probandam præsentiam in loco. ibid.55.
Quid ad probandum minas. ibi.56.
testes ad hoc,vt probêt debêt esse concordes in eo,de quo principali rer agitur. ibidem
testes quando ex natura negotij debent esse tot numero,non coniunguntur ad plenam probationem. 3.2 n.17.
testes,qui in testamentum adhibentur rogandos esse,vel à testatore, vel per notarium,aut alium consentiente testatore. 2.377.b
testes duo sufficiunt ad condemnationem cuiuscunque delinquentis in causa criminali. 2.400.b
testes post omnes terminos,seu dilationes partibus præfixas,vel præfixos reiiciendi sunt à processu,& cũ expensis,nisi iureiurando pars affirmaret ad se de nouo peruenisse dictos testes. 2.394.a
testes nulliter recepti per iudicem,possunt,& debent iterum examinari etiam post publicationem. 2.392.a
testes esse non possunt meretrices in causis criminalibus. 2.393.b
testes admittuntur pater,& mater ad probandum super ætate filiorum,non ad hoc faciunt plenam,nec semiplenam probationem,sed aliqualem præsumptionem,& institutionem iudici. 2.392.a
testes ante litem contestatam produci non possunt,& producti eorũ dicta non recipiuntur aliquo modo,sed bene post contestationem litis prædictæ. ibidem
testes esse possunt fœminæ,ac eorum testimonium admittitur,& recipitur in causis matrimonialib.saltem quando de matrimonio ipso probando agatur. 2.392.a
testes quinque omni exceptione maiores requiruntur necessarijque sunt ad probandum felloniam,seu ingratitudinem contra vasallũ. 2.393.b
testes deponentes Titium possedisse decem annis,nullamque mentionem facientes determinatam de quibus non probant præscriptionem,nisi deponant de eodemmet tempore, & eidemmet annis. 2.393.b
testes esse non possunt infames infamia facti,& sic omninò à testimonio repelluntur. 2.393.a
testes interrogari non possunt super interrogationibus per quas eorum turpitudo detegitur,nec tunc respondere tenentur. ibidem
testes possunt regulariter produci vsque ad publicationem in causa, & non vlterius,vnde post didicita testificata non possunt vlterius produci testes super eisdem capitulis. 2.391.b
testes monachi,ac fratres minores possunt adhiberi in testamento,in quo eorum monasterium hæres institutum sit. 2.393.a
testes in causis,ac negotiis criminalibus vltro debêt reddere causam & rationẽ scientiæ,etiam non interrogati,aliàs non probant,nec faciunt indicium. 2.390.b
contra testes exceptio ante aperturam testiũ opponi debet,non autẽ post & specialiter. 2.390.a
testes debent videre & audire testatorem. 2.384.a
testes in testamento adhibiti debent esse rogati. ibidem
testes ad probandam ingratitudinem seu felloniam contra vasallum requiruntur quinque,qui sint omni exceptione maiores. tomo secundo,pag. 384.a
testes instrumentis,seu contractibus publicis necessariò de iure communi nõ tenentur se subscribere subscriptione propriæ manus,sed sufficit, vt Notarius scribat nomina testium in ipso instrumento. 2.383.a
Vbicunque testes debent esse rogati,sufficit eos à parte vel notario rogari. ibidem
testes septem puberes in testamentis regulariter requiruntur. 2.383.b
testes singulares de diuersis actibus,nunquam simul iunguntur ad aliquid probandum. 2.383.a
testes duo omni exeptione maiores instrumentarij reprobant,ac subuertunt instrumẽtũ, si instrumẽtũ ipsum aliter non coadiuuaretur per testes in eo descriptos,vel per alios non instrumẽtarios. tomo secundo,pag. 383.b
testes in scriptura priuata tres necessariò requiruntur,& sic testimonio trium testium dicta scriptura debet esse subscripta, qui quidẽ testes debent esse masculi,& non fœminæ. ibi.
testes,qui in instrumento testamenti subscripserunt, præsumi rogatos. 2.377.b
testes in testamento debere præsentes esse,ita vt & videre, & audire possint ipsum testatorem loquentem. Et ne cortinam quidem esse debere mediam inter testes & testatorem. ibid.
testes inhabiles si producantur,iudex ex officio de conditione ipsorum testium diligenter inquirere debet,& eos repellere etiam parte non petente. 2.383.a
testes 6.cum Notario non facere solennem testium numerum , & de iure communi requisitum: sed Notarium, vt computetur in numero testium,esse prius per iudicem examinandum. 2.377.b
testes rogari per ipsum testatorẽ non de necessitate,sed sufficit si fiant rogari ab alio,præsente tamen & patiente testatore. 2.384.a
testis si quid extra iudicium dicit, & deposuit vnum conficiendo de suo dicto scripturam manu propria annotatam , postea in iudicio dixerit contrarium,dicitur vacillare,adeo quòd ex tali vacillatione potest torqueri. ibid.
testes corrumpens,vel falsificans instrumẽta,nõ perdit causã. 2.403.b
testes non productos potest examinare iudex pro absentibus,& in ciuilibus. ibid.
testes post omnem dilationem præsentati,sunt eiiciendi,nisi pars iuret de nouo ad suam notitiam peruenisse. ibid.
testis non debet deponere in scriptis, sed ore proprio pronuntiare debet. ibidem
testium habilitas non solum requiritur in tempore productionis in testem , sed etiam in tempore quo adhibentur,vt possint probarigera per eos,cùm aliàs non requirantur. 2.403.b
testem exemptum à iurisdictione iudicis, coram quo falsum testimonium deposuit,posset ipse iudex illum punire de huiusmodi periurio ac falsitate. 2.391.b
In testem non admittitur socius criminis contra socium. 2.388.b
Dicto vnici testis propriè assumpti de voluntate,& consensu partium,planè creditur. 2.384.a
testes non sunt admittendi in spolio ad probandam spontaneam renũciationem,nisi prius spoliatus restituatur. 3.287.nu.3.b
testes plures adhibentur in re difficilioris probationis. 4.236.nu.4.
testes duo regulariter requiruntur in omni negocio. 4.237.n.6.24.
Fallit nu.9.
testes ad hoc,vt faciant fidem,debêt deponere de his, quæ sensibus percipiuntur. ib.nu.10.
testes septem requiruntur in re maximi momenti. ibi.nu.24.
testes quot necessarij ad probandam solutionem canonis.1.260.a,& 273.b,& 277.b
Si testis dicat falsum coram iudice arbit.vel arbitratore , an & per quem possit puniri. 1.330.a
testes an & quibus casibus torqueri possint. ibid.
Si testis examinatus dicat se nunquam dixisse id quod est scriptũ per notarium,cui magis credetur. ibid.
testes deponentes quem esse furiosum,debent reddere causam scientiæ etiam non interrogati. 1.451.a
Testes inter alias personas examinati,si possunt repeti, nec probant, nec præsumotionem faciunt in alia causa. 2.422.b
Testi iuramentũ delatũ præsumitur, si in actis reperiatur scriptũ iurasse testem. ibid.b
Testes quot requiruntur ad probandam feloniam. 1.381.a
Testes qui dât in contestes testes partis aduersæ, qui contrarij dicũt, redduntur suspecti,& non probant. 2.422.b
Testes singulares, maximè singularitate non obstatiua probant actus reiterabiles in genere,si tendant ad eundem rei finem. 2.422.b
testes singulares non admittuntur etiam in probando quid in genere. ibidem
Vni soli testi,ex consensu partium,fidem plenè haberi. 2.420.b
Vnum testem semiplenam facere probationem, ibid.
testes cognitis attestationibus ad priorẽ testiũ confirmationẽ producuntur quando hoc petens primò plenè probauit intentionem suã, & iurat se hoc non petere animo calumniandi. 2.422.b
testes plures ac plures examinans tabellio scribendo dictũ primi testis extensè,vel per extensum si postmodũ ipsemet Notarius scribat,secundũ testẽ idẽ dixisse,ac deposuisse in omnibus,& per omnia & ita in aliis testibus assertiones,ac dicta istorũ testiũ valent si mul ac probant. 2.398.b
testẽ posse interrogari,tenerique ad respondendũ de his,quæ ad elidendam testimonij fidem contra ipsum obiici possunt. ibid.
testẽ non esse interrogandũ de his,ex quibus turpitudo ipsius detegatur. ibid.
testes singulares non probant indicium. 1.334.b
testes si nolũt venire ad testificandũ in criminalibus,etiã possunt cogi mulcta eis indicta. 2.408.b,& 418.b
testes singulares sufficiunt ad probandum mulierem esse inhonestæ vitæ in genere,si vnus deponat de vna re inhonesta,alius de alia. 2.418.a
testes in omni causa debent esse omni exceptione maiores. tomo 2, 417.b
testes in causa matrimoniali debent esse rogati. 2.417.a
testes viles & pauperes non probant in criminalibus. 2.417.a
testes alioquin inhabiles, si in eadẽ causa ab alterutro reorũ probati erunt amplius improbari non poterunt, & si absque dubio in alia causa improbari queant. 2.408.b
testes non ritè examinati iterum post promulgata illorum testimonia examinari possunt. 2.408.a
testes ante litis contestationem produci nequeunt. 2.409.a
testes,qui se tantũ pro se daturos asserunt,non efficax testimoniũ dicunt. 2.407.b
testes,qui de suamet præsentia testificantur, & intelligentiam includunt,at qui de alterius cuiuspiam præsentia deponunt non item. 2.407.b
testes in prima causæ instantia non improbati, in appellationis causa improbari nequeunt. 2.407.b
testes verbis alternatiuis,vel circa,plus,minus,& similibus vtentes,fidem non faciunt. 2.407.b
testes duplicẽ defectũ habentes , in causis etiã priuilegiatis omnino reiiciuntur. 2.408.b
testes idonei non sunt coloni pro dominis. 2.408.a
testes extra articulos testari tũ denũ quidpiã proderunt,cum & super tota causa iusiurandũ susceperint, vt fieri increbuit,& quod ad causam spectet,deposuerint. 2.408.a
testes generaliter,ac regulariter , & omni in causa maiores omni exceptione esse debent. 2.407.a
testes ex eo solo falsi conuincuntur,qp pro dicendo testimonio pecuniam accepisse probantur. 2.409.a
testes

V triusque Iuris Opiniones.

testes de nocte patrata qualiter deponere debeãt. 2.407.b,&411.b,& 418.a,& 422.b
testes scriptis ad iudicem transmissis testificari nequeunt. 2.407.b
testes sese propriâ manu subscribere in instrumentis ac publicis scripturis opus non est. ibidem
testes de maiori summa testati de minori haud probãt.nec enim quod ad illos minor summa maiori subest. ibidem
testes.& si regulariter de auditu proprio fidem faciant, si voces vel contrahentium vel delinquentium notas habeant,Tamen in testamentis specialiter requiritur,vt & testatorem videant, & ipsummet loquentem audiant. ibidem
testes in causa vniuersitatis non in totum repelluntur à ferendo testimonio propter vtilitatem quę secundario singulis de vniuersitate euenerit,sed eis minus quàm aliis creditur, habito respectu ad personarum qualitatem,& lucri quantitatem. 2.406.a
testes producti in vna causa impediunt vt alij noui in alia causa ad eũdem effectum tendentes non producantur. 2.403.a
testes examinati,sed non publicati in causa principali,faciunt fidem in causa appellationis inter easdem personas. 2.404.a
testes iterum examinari.Quando examen testium est nullum,possunt iidem testes iterum examinari,etiam post publicationem , & dicta testificata. 2.404.b
testes duo sufficiunt ad probandum consuetudinem,& hoc casu dicetur plenè probata ipsa consuetudo. 2.406.b
testes cum iuramento necessario tenentur exhibere eorum testimonium, & per consequens iurare debent pro vtraque parte dicere veritatem. 2.400.a
testes ad æternam rei memoriam non recipiuntur in causis criminalibus quando agitur criminaliter,secus si ciuiliter. 2.404.a
per duos testes actor probans se mutuasse titio centum, & reus probans se soluisse dicta centum per vnum testem solummodò , tunc obtinebit reus:& sibi erit per Iudicem deferendũ iuramentum in supplementum. 2.400.a
testes de auditu deponentes in contractibus,vel quasi, licèt cortina vel paries sit in medio inter ipsos testes,& contrahentes sufficienter probant. 2.400.a
testes singulares sufficiunt ad probandum quid in genere, vt puta vsuras,famam, iurisdictionem,hæresim, possessionem, & his similia. 2.399.a
testes esse non prohibentur aliquo modo legatarij. 2.397.b
testes non possunt examinari parte non citata ad videndum eos iurare. 2.395.a
testes in iis quæ percipiuntur sensu corporeo,non autem iudicio intellectus nõ debẽt suapte natura scientia causas dicere, nisi super eis fuissent interrogati, quia verbosi esse non debent. 2.394.b
testes debent esse iurati etiam in criminalib. 2.411.a
testes non iuratos iudex admittere posset,si in rescripto illo clausula , omni iuris solennitate remissa,apposita esset. Quia nihil aliud est procedere sine solennitate,quàm sine figura. ibidem
testes in causa ciuili super exceptione probati falsi possunt puniri: alias secus. ibidem
testes tametsi de notorio perinde atque de fama deponere notorium quę probare possint,ad hęc tamen vt probent,debent etiam nõ interrogati rationem dicti sui reddere. ibidem
testes pro informatione habenda possunt examinari per notarium maleficiorum.Secus si ad defensam: & possint,vel non possunt.Cedi literæ examinatoriq; pro testibus examinandis in longinquo, vel committi examinatio iudicij loci , volente iudice criminis. 2.414.a
testes egregiæ personæ tenentur venire ad examen subeundum coram iudice,si ita videtur ipsi iudici, si autem essent mulieres honestæ,infirmi,debilitati,non coguntur adire iudicẽ. Sed debet iudex ad eas accedere personas,vel mittere notarium. ibidem
testis dictum deponentis contrarium ei quod dicit ipse principalis, non valere,nec probare:sed standum potius assertioni principalis. 3.421.b
Testes singulares fidem non facere.Sin singularitate obstatiua,vbi est cõtrarietas:Secus autem in singularitate cumulatiua,vbi nulla cõtrarietas,vel diuersitas effectuum. ibid.
Testes non produci & recipi ante litem contestã. Nisi producãtur ad perpetuam rei memoriam.Id quod in reo est perpetuò verum. ibi. Quando non est in potestate actoris agere,vt cùm debitum est cõditionale,&c.licere ei indistinctè producere omnes testes ante litẽ contestatam. 2.422.a
Testes in causa appellationis non posse denuò produci super iisdem articulis:Sed de iure cano.super nouis descendentibus ex veteribus:Id in foro ciuili locũ habere interpretes iuris ciuilis negant.ib.
Testes idonei non sunt coloni pro dominis,parentes pro liberis,vxor pro marito,venditor pro emptore,donator pro eo cui donauit,ad, uocati,& procuratores,in causa in qua patrocinium præstiterunt, cedens pro cessionario,proxenetæ, affines pro affinibus,mulieres in testamentis,meretrices in criminalib.pauperes infames infamia facti in causis arduis,domestici,&c. 2.408.a
testes in principali causa publicati,in causa appellationis produci poterunt. 2.409.a
testes post didicita testificata non possunt examinari super eisdẽ capitulis,vel directo contrarijs. 354.nu.1.
Ampliatur multis modis. ibid.3.& 1cq.
Limitatur. 355.nu.8.
Quid si testes sint bonæ opinionis,& famæ. 354.
Quid si agatur inspecta æquitate. 3.51.8.
Quid si publicatio non sit facta,sed aliundè pars didicerit testificata. ibi.10.
Quid econuerso. ibi.27.
Quid in causa appellationis. ibi.12.
Quid in Christiano contra Iudæum. ibi.15.
Quid in causis summariis. ibid.16.
Quid si testes non sint recepti,vel rite examinati. ibi.18.& seq.
Quid si non plenè sint examinati. ibi.20.& seq.
Quid si testes examinati super articulis deponant extra articulũ 3.56.nu.32.
Quid si quis vult probare falsitatem super corruptione testium examinatorum,& publicatorum. ibid.36.
Quid per indirectum. ibi.42.
Quid in testibus examinatis in iudicio nullo. ibi.44.
Quid in minore. ibi.46.
Quid in maiore habente causam cum minore. ibi.48.
Quid si testes sint examinati in iudicio summario an possint examinari in plenario post publicationem. 3.57.n.61.
Quid si sint examinati coram arbitro vel arbitratore. ibi.63.
Quid perempta instantia. ibi.67.
Quid in causa matrimoniali. ibi.69.& seq.
Quid de consensu partium. ibid.74.
Quid si attestationes sint de perditæ ibi.75.
An testes post publicationem possint eorum dicta declarare.ibi. 76.& seq.
Quid in testibus examinatis ad perpetuam rei memoriam. 3.58. nu.83.& seq.
Quid si post publicationẽ quis vellet probare cõtrarium per cui dentiam facti vnà cum testibus. ibi.87.
Quid si tertius admittatur ad causam pro suo interesse. ibi.91.
Quid in causa criminali. ibi.95.& seq.
Quid in Papa. 3.59.nu.103.
Quid stante protestatione partis,q; etiã post publicationẽ intendebat testes examinari. ibid.105.
Quid si quis vult impugnare dicta,& testes simul. ibi.115.
Quid si quis legerit attestationes perfunctorie. ibi.116.& seq.
Quid si testes examinati essent excommunicati. 3.60.nu.120.
Quid si post publicationẽ quis vult idẽ probare,sed per aliũ modum probandi. ibi.122.
Quid ad probandam peremptoriam exceptionem. ibi.126.
Quid si testes sint de nouo reperti. ibi.130.
Quid si testes non sunt examinati in figura iudicij. ibi.132.
Quid si testes inducantur tantùmodò ad faciendã præsumptionẽ vel indicium. ibid.134.
Quid si agatur de periculo animarum. ibi.135.
Quid si testes post publicationẽ essent legalissimi. ibi.137.
Quid in crimine hæresis. ibi.139.
testes minus idonei probant,quãdo veritas aliter haberi nõ potest. 3.41.nu.1.
Limitatur. ibi.5
Quid si probatio sit difficilis nõ ex natura negocij,sed ex accidẽti.ibi.5.& seq.
Quid in teste patiente plures exceptiones. ibi.10.
testes omni exceptione maiores an requirantur in causa matrimoniali. 3.41.nu.1.b
Quid si agatur de infringendo matrimonio. 3.42.nu.3.
Quid in matrimonio clandestino. ibid.4.
testes probantes præscriptionẽ immemorabilẽ, quãdo debeant deponere. 3.300.nu.74.
testes probãtes præscriptionẽ immemorabilẽ cuius ætatis debêt esse. ibi.83.
testes duo sufficiunt ad probandã voluntatẽ testatoris,q; sub vulgari expressa non contineatur tacita pupillaris. 3.324.nu.30.
Idem ad probandum tacitam pupillarem matrẽ excludere. ibi.31
testes criminosi qui possunt esse informati admittũtur cõtra diffamatum in causa inquisitionis. 3.41.nu.2.
testes familiares probant intentionẽ muti explicatam per nutus. 3.45. num.37.
testes singulares probant in actu indiuiduo,& connexo. 3.36.nu.69.
Quid si sint valdè digni. ibi.71.
Quid si sint plures numero. ibi.73.
Quid si agatur de paruo præiudicio. ibi.74.
Quid si cum testibus singularibus concurrant coniecturæ. ibi.96.
testiũ numerus in testamento si remittatur per statutũ, & ad pauciores redigatur,puta ad quinque,talis remissio nõ extenditur ad codicillos,ita vt in illis tres sufficiant. 2.405.b
testium fides diligenter examinanda est. 2.403.b
testibus deponentib.verisimiliora,magis creditur. 2.403.b
testiũ dictis de sana mente testatoris deponentiũ stabitur: etiã cõtra alios.9.contrarium deponentes. 2.376.b
testium solã corruptelã probare non sufficit , vt sententia lata per falsos testes retractetur,seu annulletur,sed debet probari falsitas ipsorum testium. 2.401.b
Corã duobus Testibus duntaxat, etiã fœminis parer potest inter liberos facere testamentum. 2.400.b
testium depositiones etiã non publicatæ corã vno iudice probant coram altero iudice,præcipue subrogato. 2.400.a
Litigator non consentiens testibus productis per suũ aduersariũ generaliter eos reprobando,potest postmodum eis vti. 2.399.b
testium,

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index in Communes

testibus duobus conuinci possunt Cardinales,ficuc & Pontifex duorũ testimonio condemnatur. 2.397.a
testibus vniuersitatis an plene credatur. 2.392.b
testibus duobus de meru deponentibus magis creditur,quàm centũ deponentibus de spontanea voluntate,& sic potius creditur duobus affirmitatibus metum in actu illatum fuisse, quàm centum dicentibus libere actum gestum. 2.397.a
testium examinationem in causa criminali iudex alicui Notario committere non potest,imò nec alteri iudici seu eiusdem seu alterius territorij. 2.389.a
In testium depositionibus in maiori summa minor non inest. 2.390.b
testium criminosorum repulsa,seu exceptio non in genere proponenda,alleganda,& articulanda est,sed specifice, &figillatim proponi debent locus & tempus dictorum commissorum per testes criminosos,causæ omnes infamiæ,& aliæ circunstantiæ dictorum criminum. 2.389.b
testibus remitti ac relaxari iusiurandum expressim potest,& si tacite nequeat. 3.409.b
testibus quanta fides adhibenda sit,hoc totum iudicis arbitrio committitur. 2.423.b
testibus dignioribus magis creditur. 3.38.nu.34.
Idem in habilioribus. ibid.35.& seq.
testibus duobus tabellionibus magis creditur,quàm aliis qui nõ sunt tabelliones. ibid.39.
testibus clericis magis creditur quàm laicis. ibid.40.
testibus deponentibus in fauorem rei magis creditur. ibid.nu.41.
Ampliatur,& limitatur. 3.39.nu.46.&seq.
testibus pluribus magis creditur,quàm paucioribus. ib.50.
Limitatur pluribus modis. ibi.51.& seq.
testibus,qui deponunt cũ causæ redditione magis credit.ibi.59.&seq.
testibus,qui iuris dispositione sunt melius informati magis creditur. ibid.64.
testibus duobus affirmantibus magis creditur,quã mille negantibus. 3.37.nu 1.
Limitatur,& declaratur pluribus modis. ibid.2.
Quid in negatiua probabile. ibid.3.
Quid in negatiua coarctata. ibid.5.
Quid si cum negatiua sit coniuncta affirmatiua. ibid.6.& seq.
Quid in criminalibus. ibi.9.& seq.
Quid si negantes deponant per veram causam scientiæ. ibi.14.
testibus affirmantibus de metu magis creditur, quàm affirmantibus de libera voluntate. ibi.15.
Limitatur. 3.38.nu.17.& seq.
testibus deponentibus aliquem sanæ mentis magis creditur quàm deponentibus aliquem furiosum. ibid.14.
testibus deponentibus pro non delicto magis creditur. ibid.21.
testibus deponentibus pro vita puellæ exeuntis ex aluo materna magis creditur quàm probantibus mortem. ibid.22.
testibus deponentibus,secundum ius commune magis creditur, quã deponentibus contra. ibid.23.a
testibus deponentibus aliquem bonum,magis creditur, quàm pluribus aliter deponentibus. ibid.24.
testibus deponentibus continentiam instrumenti magis creditur.ibidem.26. 3.39.nu.65.& seq.
testibus vicinis magis creditur.
testibus vniuersaliter deponentibus magis creditur,quàm deponenti bus indefinitè. ibi.70.
testibus deponentibus de facto proprio magis creditur. ibi.71.
testibus deponentibus in specie magis creditur,quàm deponentibus in genere. ibi.72.
testibus,qui non sunt de vniuersitate,magis creditur quàm testibus vniuersitatis. ibi.73.
testibus deponentibus plus valere magis creditur,quàm deponentibus tantum valere. ibid.74.
testibus deponentibus de potẽtia ad copulam magis creditur.ibi.76.
testibus deponentibus,secundum præsumptionẽ naturæ magis creditur. ibi.77.
testibus allegantibus meliorem rationem causæ scientiæ magis credi bi.78.
testibus deponentibus pro causa fauorabili magis creditur,quàm deponentibus contra. ibi.79.
testibus deponentibus ad antiquiori possessione,magis creditur. ibidem 81.
testibus deponentibus de possessione titulata magis creditur. ibi.82.
testibus deponentibus pro instrumento magis creditur, quàm deponentibus contra instrumentum. ib.83.& 90.
testibus deponentibus ,quòd assistens homicidio altiterit animo non dandi auxilij magis creditur,quàm contrarium dicentibus.ibi.84.
testibus deponentibus contra se magis creditur,quàm deponẽtibus pro se. ibi.88.
testibus habentibus pro se præsumptionem magis creditur.3.40.nume.o 89.
testibus deponẽtibus,à quibus fama ortum habuerit,magis creditur ibid.94.
testibus verisimilia deponentibus magis creditur,quàm cõtrarij deponentibus. 3.38.n.28.
Ampliatur pluribus modis. ibi.30.& seq.
Idem si probationes verisimiles numero præualeant. ibid.30
Idem,si testes deponentes verisimiliora essent pro actore,& contrarij pro reo. ibi.31.
Idem,si tales testes fiat minus digni. ibi.32.
Quid si probene negatiuam. ibi.33.
testium defectus suppletur ex numero. 3.40.nu.1.
Ampliatur & limitatur. ibid.3.
Quid in causa criminali vel in causa ciuili ardua. ibi.5.
Quid in causa matrimoniali. ibi.6.
Quid si testis deponeret ad proprium commodum. 3.41.nu.8.
Quid si dictum testis sit inefficax non propter inhabilitatem,sed ob alium defectum. ibi.10.& seq.
testium inhabilitas suppletur habilitate alterius. 3.40.n.1.
Limitatur pluribus modis. ibi.4.
testium singularitas adminiculatiua non nocet. 3.36.n.65.
Vbi agitur aliquid de probãdo in genere,testes singulares plenè probant. 2.383.a
testibus æquiparantur instrumenta. 4.203.a
testibus examinatis inter alios de antiquo ac mortuis, creditur semi plenè. 2.422.b
testibus singularibus in causa hæresis non creditur. ibi.
testium examinatio in criminalibus potest committi alteri, quando testes essent extra prouinciam. 2.415.b
testibus deponentibus verifimiliora magis creditur. 2.415.b
testium receptio committi potest in criminalib' à quolibet principe tam ecclesiastico quàm seculari. 2.414.a
testium nomina dantur confusa,& separata à dictis testium,ob potẽtiam eorum ne possint scire,quid dictum fuerit ab vnoquoque ipsorum. 2.416.b
testium reprobatio quando fit,non sufficit opponere generaliter,qđ sint periuri,& infames,sed est necesse specificare locum& tempus commissi delicti,& circunstantias. 2.415.a
testium nomina inquisito sunt danda contra reum producta, & eorũ dicta eo petente publicanda,vt possint se defendere,& suas exceptiones proponere tam contra dicta testiũ quã contra personas. 2.415.a
Testium dictis statur,quæ in iudicio aliter quàm extra dixêre. 2.415.a
Testibus publicatis in causa principali,& illis didicitis,licet in causa appellationis testes super capitulis antiquis producere & examinare. 2.512.a
testibus dicentib.se precib.aliquius falsum testimoniũ tulisse in nullo dandam esse fidem. 2.411.a
testium examinatio in criminalibus committi non potest. 2.412.a
testium contrarietas exigua nihil impedit. 4.182.a
testibus facta probatio longè potior atque antiquior est, quã instrumentaria probatio. 2.409.b
testibus affirmantibus maior fides habetur,quàm testibus negantibus. 2.410.a
testibus opponi exceptio ante testimoniorũ promulgationem debet. 2.409.b
testium dicta non reprobantur propter falsitatẽ per eos cõmissam nõ tangentem negotium principale. 2.401.a
testium examinatio in causa ciuili per iudicem recipi debet, non autem per Notariũ:quia notarius de iure absque iudicis cõmissione nõ potest testes examinare,cum ad iudicem examinatio pertineat. 2.388.b
Testiũ examinatio sic facta,vt vnius testis testimoniũ figillatim atque extensè cõscriptũ sit,& reliquos testes eadẽ prorsus attestatos notarius asseat,valet. 2.409.b
testiũ depositiones nec aliter generaliter valebunt,quã si iureiurãdo muniantur. ibidem
testiũ verba ambigua cõtra producentẽ exaudiri interpretarique debent. ibid.
testium falsitas vt excludatur,lex præsumit varietatẽ loci, & temporis. 2.409.a
testiũ examinatio in ciuilibus causis nec à notario fine iudice, aut iudicis cõmissione fieri potest, nec aliter ipsi cõmitti notario à iudice,quam cum causa. 2.409.b
testiũ examinationẽ ad æternã rei memoriã actor petere non potest, quando actoris vice fungitur,& agit de præsenti. 2.406.a
testiũ receptio.Testibus publicatis possunt ipsi vel alij recipi super eodem articulo,si diuerso remedio & modo agi cœperit. 2.404.b
testiũ dicta qui corrupti depositerunt,non posse partiũ consensu cõualidari. 2.420.b
thesaurus inuentus in loco proprio,& data opera,dũmodò non fit in arte magica,est inuentoris. 2.423.a
thesaurus si inueniatur in alieno fundo non data opera,cũ voluntate domini,vel fine ea,medietas est inuẽtoris,& medietas domini fundi,si tamen fuerit inuentus data opera, modò dederit licentiã,modò non,totum erit domini fundi. 2.423.a
thesauri inuenti in loco publico,dimidiũ est Regis,dimidium inuentoris. 2.423.a
thori separatio ius successionis non tollit. 4.181.a
thori separatio pro diuortio censetur. ibid.
titulus institutionis est honorabilior. 2.423.b
titulus sufficiens ad præscriptionem causatur ex iusto errore. tom.2. 425.b
titulus C.de sacr.eccles.de episc.& cler.totus nullus est de iure cano 2.423.b
titulus obligatorius præsumitur in præstatione annua,ac inducitur probatio obligationis. ibidem
titulus ex sola patientia,absque alia præstatione,in iis,quę sunt modici præiudicij,vt in inducẽda seruitute cũ lõgo tẽpore & allegatione tituli,
tituli,licet sit seruitus, discontinua præsumitur. 2.423.b
titulus allegatus ex diutina possessione,non præsumitur. ibidem
titulus non est probandus stante consuetudine tanti temporis. 3.298. num.45.
Quinimmo non debet allegari. ibi.46.& seq
titulus consuetudine immemorabili præsumitur iustus. ibi.54.
titulus præsumitur ex contractu & spatio longi tẽporis. ibi.16.n.17.
titulus præsumitur ex longa possessione. 3.17.nu.45.
Solus titulus non probat interesse probabile. 1.558.b
titulum inducit annua & vniformis præstatio cuiuslibet reditus, facta ex causa per decennium continuum.Et inducit præsumptionẽ veræ causæ. 2.423.b
tituli exceptio vsque ad sententiam opponi potest. ibidem
titulus interuenit ex probabilibus coniecturis,& præsumptionibus. ibidem
titulus præsumptiuè probat ex possessione decennali inter præsentes,cum scientia & patientia domini,ex quibus seruitus acquiritur. 2.424.a
titulus feudi alienati à prædecessore domini directi excusat vasallũ à commisso. ibidem
tituli allegatio in seruitutis præscriptione cõmuniter reprehẽdit.ib.
tituli deducti præsumpta probatio inducitur spacio 10.annorũ inter præsentes,& 20.inter absentes. ibidem
torneamentà& similes iocosi ludi,de iure licitè fieri possunt à laicis. ibidem
torquẽtes iniustè reũ inquisitũ pœna capitali,plectẽdi venũt. 2.426.a
torquendus quis non est,licet adsit vnus testis de visu nõ integer,vel duo singulares,deponentes de indiciis remotis,quia non deueniunt ad torturam,nisi adsit vnum saltem indicium sufficiens ad torturam,& legitimè probatum. 2.425.b
torquendus non est manifestè conuictus,sed est cõdenandus. 2.426.a
torquendus debet habere pro qualibet vice tres taccatas,seu elevationes,& depositiones. 2.426.a
Reus manifestè cõuictus nõ est torquẽdus,sed cõdenãdus.2.424.a
torquendus non est reus,si quid allegat,quo probato non esset deuendum ad torturam,sed debet supersedere iudex à tortura, & super propositis iustificationes recipere. 2.425.a
torqueri non possunt doctores de iure prò maleficio,licet de consuetudine aliter hodie seruetur. ibidem
torqueri non possunt personæ in dignitate constitutæ. ibidem
torqueri non possunt nobiles. ibidem
torqueri quis non debet modis exquisitis,& non consuetis, aliter iudices non sunt iudices,seu carnifices. 2.425.b
torqueri nequeunt equites & Duces militum,& capitanei, secus si sint alij milites. 2.425.a
torqueri quilibet potest in crimine proditionis legitimis præcedentibus indiciis. 1.536.b
torqueri quæ personæ non possint. 1.536.a
torqueri non debet contra quem est legitimè probatum.2.424.a,& 426.a,427.b
Ex primis indiciis non debent repeti tormenta. 2.424.a
torqueri regulariter possunt omnes qui non reperiũtur expressè prohibiti. 2.424.a,&425.a
torqueri non possunt mulieres grauidæ. 4 208.b
tortura cum morte comparatur. ibidem
torqueri nemo debet nisi capitalis criminis reus. ibidem
toqueri possunt testes,qui delicto interfuerunt omnes,qui dicunt se minem vidisse,aut cognouisse,quia reddunt se suspectos,& quod velint celare veritatem. 2.427.a
torqueri inquisitus non potest,nisi prius data copia indiciorum cum termino ad illa purganda,si ea petita fuit, alias non præiudicant inquisito indicia ipsa. 2.426.a
torqueri de facili potest mandator homicidij,etiam ex probabilibus argumentis,& ex indiciis,& verisimilibus probationibus,& præsumptionibus. 2.426.b
torqueri reus potest in causa criminali non in leui delicto,sed in grauiori. ibidem
torqueri reus non potest ex processu informatiuo, nullis præcedentibus legitimis indiciis : & nulla data defensione,etiam in enormibus delictis. ibid.
torquetur etiam reus,licet delictum sit plenè probatum,etiam per testes de visu solum,vt reus fateatur delictum, de quo conuincitur. 2.424.b
torqueri nequeunt decuriones. 2.425.a
torqueri nequeunt minores 14.an. ibid.
torqueri nequeunt senes decrepti,secus si non decrepti. ibid.
torqueri nequit prægnans nisi post puerperium elapsis 40.diebus.ibi.
torqueri possunt clerici in criminalib. ibid.
tortus non censetur confitens,si est in carceribus detentus,metu torturæ confessus. 2.425.b
tortus si negat,dicitur purgasse indicia. ibid.
tortus confessus crimen,de quo aderant contra eum indicia,non potest interrogari de aliis delictis,de quibus cõtra eum nõ sunt indicia. ibid.
Fallit,ibid.
tortus si moriatur in tormentis an iudex teneatur. 1.536.a
tortus semel an possit iterum torqueri, & repeti in tormentis. 1.535.b
tortura debet incipi à magis suspectis,& si sunt pariter suspecti, & ad sit masculus & fœmina, debet incipi à fœmina tanquam à timidio ri,& si sunt omnes masculi,à minori,debiliori & timidiori.2. 425.b
tortura cum quo inoderamine sit habenda. 1.536.a
torturam quæ debeant præcedere. ibid.b
tortura.vnus testis vt faciat indicium ad torturã debet esse omni exceptione maior,&dic quòd illud facit indicium ad torturã quod in ciuilibus facit semiplenam probationem. 2.427.a
tortura,seu quæstio absque nouis indiciis repeti non potest, nec debet. 2.424.a
tortura ex indiciis à remotis non infligitur. ibid.
tortura,alloquutio ad aurem nõ facit indicium ad torturam, nisi tria concurrant,puta,inimicitia capitalis,allocutio secreta,& quòd incontinenti secutum sit delictum. ibid.
tortura non debet repeti si reus fuit sufficienter tortus & nihil confessus,nisi superueniant noua indicia. ibid.
tortura inferri nõ debet,nisi præcedentibus indiciis,regulariter enim non est à tortura incipiendum. ibidem
tortura adhibetur,nisi prius constet de corpore delicti. 2.426.a
tortura an & quando repeti possit. 2.425.b,& 426.a
tortura quandoque imponitur pro pœna ex statuto. 2.425.b
tortura adhiberi potest,vt etiam diebus feriatis in honorem Dei,in atrocioribus delictis,& in minoribus etiam in diebus pascalibus. Sed in minoribus debet omnino cessare iudex. ibid.
tortura potest in criminibus quæ secreto co muittuntur inferri. to. 1.341.b
tortura à quo inchoanda. 1.535.b
Ad torturam an liceat iudici deuenire quando vult. ibid.
tortura antequam inferatur,reus debet esse iejunus. 2.425.b
torturæ gradus sunt quinque,minæ de torquendo, conductio ad locum tormentorum,& spoliatio,& ligatura,eleuatio, & quassatio. ibidem
torturæ antequam quis subiiciatur debet iudex considerare processum,& quæ & qualia sint contra reum indicia,& probationes,quæ non sint sublatæ in eius defensione.Etiam si iudex habeat liberum arbitrium in criminali. 2.424.b
Torturam debet præcedere declaratoria, Procedendũ,si cõtra reũ ad torturam. 2 425.b
Torturæ locus non est nisi constet de corpore delicti. 3.40.nu.1
Ampliatur.ibid.& seq. Limitatur. ibi.& seq.
Quid in eo qui confitetur occidisse hominem ignotum. ibid.3
An possit deueniri ad inquisitionem. ibid.4
Quid si cõstat de corpore occisi,nõ tamen de homine.ib.6.& seq.
Quid si de corpore delicti constat per famam. ibid.11.
Quid in homine malæ conditionis. ibid.12.
Quid in his quæ sunt difficilis probationis. ibid.13.
Totius libello postulati non debitor,nequit simpliciter negare se debere,cũ quantitas debeatur,ac petitur:secus si qualitas debeatur,ac quæ ideo contra faciens periurio obligabitur, vbi iusiurandũ interuenerit. 2.427.a
Tractatus, & aliæ solennitatès quæ in rebus Ecclesiæ alienãdis requruntur,præsumuntur propter antiquitatem temporis interuenisse 2.333.a
Tractatus fuit factus pro aliquo maleficio conficiendo extra territoriũ alicuius loci per aliquos nõ originarios loci,neque domicilij, nec aliter subditos,potest puniri in d.loco in quo fuit factus d.tractatus. 2.427.a
Tractatus non probatur , quando notarius de eo aliter non loquitur quàm per simplicem fui, & partium assertionem. 2.427.b
tractus futuri tẽporis non pertinent ad nos:quæ enim sunt de futuro contingenti,non possumus iudicare. 2.427.b
tractatus,& eorum Autores commendantur. 4.253.nu.63.
tractatum contra Principẽ non reuelans punitur pœna capitis.3.442. nume.1.b
Limitatur. ibi.2.& seq.
Quid in eo,qui secretè scinit & illum probare non potest.ibid.2. & seq.
Quid in patre sciente filium velle id crimen cõmittere. 3.443.n.6
Quid in Principe regnoscente superiorem. ibi.b
Quid in crimine parricidij. ibi.13.
tradens rẽ nuntio sibi dato,si contingat nuntiũ subtrahere dictã rem, periculum spectat ad tradentem. 2.427.b
tradere rẽ qui tenetur,rẽ præcisè facere cõpelletur , si facultas adsit. ibidem
tradere & cedere sæpe pro eodem vsurpantur. 4.174.a
traditionibus,vsucapionibus,seu præscriptionibus dominia rerũ acquiruntur. 2.427.b
transactio seu cõpositio facta super solutione decimarũ per prælatum cum aliquibus clericis debentibus Decimas non ligat successorem. 1.170.b
transactio de re liquidò constanti si iureiurando stabiliatur, in pacti vim valet. 2.429.a
transactio iurata an admittat remedium,l.2.C.de rescin.vend.2. 428.b
transactio facta super crimine post institutã accusationẽ seu inquisitionẽ,etiã in casu à iure permisso, non impedit quominus iudex ex officio accusationem prosequi possit. 2.428.a,& 429.b
transactio non est sufficiens indiciũ ad torturam in delictis,in quibus imponitur pœna sanguinis , vel concessis à iure,in aliis autem sic. 2.428.a,& b.429.a
transactio nisi dato aliquo,vel promisso , vel retento fieri non potest. 2.428.a
In tractatu tranfactionis nõ habet locum remedium l. 2. C.de rescin. vend. 2.428.a,& 429.a
transactio ab iis regulariter fieri nequit, quibus alienadi copia ac facultas non est. 2.428.b

V triusque Iuris Opiniones.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index in Communes

Transactio generalis generaliter obstat in omni eo quod in actione proposita includi poterat. 2.429.b
Fallit,ibidem
Transactio non annullatur ex eo q̃ partes errarunt in calculo & si fuerit transactum ex errore calculi. 2.427.b
Transactio & si ob dolum seu calumniam ab actoris parte interuenierem vitietur,tamen si dolus à reo dicatur interpositus, haud vitiabitur. 2.428.b,& 429.a
Transactio non potest fieri nisi inter partes præsentes, nisi fortè aliquis interueniat pro absente cum mandato. 2.428.a,& 429.b
Transactio de criminibus valet ante accusationem factam ex generali vsu,& impedit accusationem remotioris alterius in gradu:secus si post accusationem. 2.328.b
Transactio generalis an restringatur ad rem vel ad causam expressam. 3.327.nu.16.21.& seq.
transactio super alimentis iuramento vallata valet. 2.428.a
transactio post rem iudicatam iuramento accedente in vim pacti valet. ibidem
In transactionem an locum habeat remedium l.a.C.de rescind.vendit. 2.428,a.429.a
transactionem dolus seu calumnia ex parte rei nõ vitiat,secus ex parte actoris. 2.428.a
transactionem factam non inspectis nec cognitis verbis testamenti, non valere. 2.429.a
transactionem non seruanti, nihilominus seruari debet transactio. 2.427.b
transactione simpliciter facta pro iniuria, vulnere vel morte, tunc nõ cẽsetur facta etiam remissio interesse pecuniarij relpectu damnorum & expensarum,& in dubio censetur solum modo rãcor animi remissus. 2.428.a,& 429.b
transactioni iuratæ per mulierem factæ,in qua apparet enormiter læsa,ac decepta vltra dimidiam iustæ æstimationis futurę litis, nullo modo contranenire posset,quia iuramentum hoc omninò aufert: remedium l.a.C.de rescin.vendit. 2.428.b
transigens super accusatione,accusatus non punitur. 2.429.a
transigit potest de raptu,& iniuria remitti. 2.429.a,& 430.a
transigere si non licet,tunc nec gratuito pacisci licet. 2.430.a
transigere si per statutum prohibetur,tunc non solum cum principali delinquente,sed etiam cum mandante non licet. 2.430.a
transigere super ludo non licet,quia cum occasione ludi lis esse non possit,pariter non cadit in illum transactio. 2.430.a
transigens accusator super crimine,etiam in casibus permissis,incidit in pœnam S.C.turpilian. ibidem
trãsigere nõ licet super priuatis delictis,in quibus nõ imponitur pœna mortis. ibidem
transigere non licet super crimine adulterij. ibidem
transigere in criminalibus causis,antequam accusatio instituta est,de iure non licet,& si transactio facta fit,non valet:& ille qui remisit per pactum vel transactionem, poterit nihilominus accusare,ibid.
transigere,an vasallus sine licentia domini possit super feudo.1.368.b
transigere non licet,quando agitur de crimine,pro quo venit imponenda pœna perpetui carceris. 2.430.b
transigere licet non solum super criminibus pro quibus ingeritur pœna sanguinis sed etiam in illis pro quibus imponitur mutilatio membri. 2.430.a
transigere non licet si agatur de amittenda libertate vel dignitate. ibidem,b
transigens super crimine,an videatur fateri delictum. 3.432.num.1
Ampliatur. ibid.3.& seq
Limitatur. ibid.6.& seq.
Quid si fit solutum iudici. ibid.3.
Quid si pœna sit effecta capitalis per statutum. ibid.4.
An istud sit sufficiens indicium ad torturam. ibid.5.
Quid alio transigente cum fisco inscio inculpato. ibid.11.
Quid si non constat de delicto. ibid.13.
Transigens veniens contra tranſactionẽ iurata cadit ab omni iure,& multis pœnis afficitur. 3.156.nu.1.
Ampliatur. ibi.2.& seq.
Limitatur. 3.157.n.52.
Quid in vniuersitate. 3.156.n.2.
Quid in muliere. ib.3.
Quid si in minimo quis deficiat. ibi.4.
Quid in aliis contractibus. ibid.5.
Quid in arbitramento. ibi.6.
Quid si quis post factum iuret super contractu facto. 3.257.n.35.
Quid in emphyteota. ibi.41.& 45.
Quid de iure canonico,& in terris Ecclesiæ. ibi.48.
Quid non concurrente dolo. ibi.52.
Quid in reo. ibi.56.
Quid in minore. ibi.59.
Quid in contractu facto ex necessitate. ibid.60.
Quid si quis sit impeditus facto iudicis. ibid.65.
Quid si facto principis. 3.158.nu.69.
Quid in contractu simulato. ib.71.
Transfuga punitur pœna mortis,etiam si non sit consummatus effectus. 2.430.b
transfugæ ad hostes propter periculum reuelationis secretorum,impune occidi possunt. ibid.
transgressio iuris dicuntur,quando est contra naturalem rationem peccatum inducit. Sicut dispensatio contra ius naturale, vel gentium inducit peccatum. ibid.
transgredi iura licet propter enormitatem delicti. ibid.
transiens per alienum territorium tenetur explorare de pedagio, & non explorando est in culpa. 1.460.a
Et debent confignari res etiam pro quibus non est soluenda gabella. ibid.
transiens ad 2.vota operatur priuationem proprietatis tãtũ, & eorũ bonorum tantũ quæ à marito transeun.peruenerunt ad eum de cuius successione agitur,non autem bonorum ipsius mortui. tomo 1. 487.a
transmissio.Hæreditas ascendentis non adita per descendentem, non transmittitur ad alios ascendentes ipsius descendentis. 2.430.b
transmissio,fideicommissum in testamento relictum,etiam non agnitum,transmittitur ad hæredes:similiter fideicommissum relictum in codicillis,vel virtute clausulæ codicillaris inductum. ibid.
trãsmissio. infans paternam,etiam non agnitam,ad suos legitimos successores transmittit. ibi.
transmissio.Hæreditas paterna non adita vigore suitatis,trãsmittitur ad quoscunque,etiam penitus extraneos. 2.430.b,& 431.a
Transmissio.portio filiarum acquisita filio masculo per statutum vel renunciationem,transmittitur vigore suitatis, vna cum hæreditate paterna. 2.430.b
transmissio ex iure deliberandi modò locũ habet cum hæres transmissurus se sciuisse hæredem institutum probatur. tomo secundo,pagina 431.a
transmissinon potest substitutio conditionalis ad filios filiorum instituntorum decedente grauato pendẽ conditione. ibid.
transmitti non potest hæreditas non adita etiam in matrem,nisi sit paterna,& minus hæreditas materna,nisi ad descenden. trãsmittitur, & ad patrem,casu quo infans decedat. ibid.
Transmissio.hæreditas non adita,etiã delata,de iure speciali trãsmittitur ex potentia suitatis 2.430.b
Transmissio.ignorans hæreditatẽ delatã non transmittit iùs deliberãdi in suos hæredes. 2.430.b
transmissio iure suitatis in suos hæredes per filiũ infantẽ impeditur,si adfit alius frater infantis. 2.430.b
transmissio fideicommissi conditionalis non fit moriente grauato ante euentum conditionis. ibid.
transportatus violenter ab equo non punitur. 1.280.b
transuersales videlicet fratres vtriusque coniuncti & filij fratrũ vtriusque coniunctorũ vocantur ad successionẽ in stirpes, & non in capita. 1.485.b
transuersaliũ non habetur consideratio,quando non agitur de hæreditate patrui,vel similium personarum. 2.431.a
transuersales ex tribus solum causis,exhæredari possunt. 1.316.b
trebellianica etsi detrahi soleat de substitutione,illud intelligitur de substitutione fideicõmissaria,non autẽ de breuiloqua,quæ naturaliter non continet fideicommissariam. 2.431.b
trebellianica per non confectionẽ inuentarij amittitur,nisi in liberis primi gradus. 2.431.a,& b,& 432.b
Contrarium. 431.b,& 432.a
trebellianica in liberis primi gradus an prohiberi possit. 2.431.a,& b
trebellianica non censetur prohibita verbis generalib. vel ex coniecturis,nisi expresse,& specialiter prohibeatur. 2.431.a
trebellianica vel falcidia licet non solùm non detrahitur,cũ infra annum à die monitionis per iudicem factæ,à solutione relictorũ cessatur sed etiam omne emolumentum ex testamento admittitur. 2. 432.a
Fallit,ibid.
trebellianica & legitima ad dimidiam hæreditatis ascendunt. 2.432.b
trebellianica cessat contra fideicõmissariũ ad pia causam, etiã si mediate succedat ecclesia. 2.432.b
trebellianicæ detractionẽ,non potest pater liberis primi gradus & sic propriis filiis prohibere. 2.432.a
trebellianica non detrahitur ex prohibitione alienationis tantum.2. 432.b
trebellianica locũ sibi vendicat in dispositione auth.contra Rogatus. C.ad Trebel. 2.432.b
trebellianica an hodie per testatorem prohiberi possit. 3.258.nu.1
trebellianica,an hodie ,phiberi possit in filiis primi gradus.ibi.4.& se.
Limitatur pluribus modis. 3.259.nu.7.& seq.
Quid si duæ quartæ veniant detrahendæ. ibid.7
Quid si filius prohibeatur restituere aliis,quã descendẽtibus ib.8
Quid si prohibitio facta sit in codicillis. ibid.9
Quid per indirectum. ibid.10
Quid si filius approbasset testamentum patris. ibi.15
Quid in filio legitimato. ibid.16
trebellianica an expresse debeat prohiberi , vel sufficiat ,phibitio per æquipollens. 3.259.n.1
trebellianica an cẽseatur prohibita per illa verba,restituas omnia bona mea. 3.260.nu.1
trebellianica an cẽseatur prohibita per illa verba,restituas hæreditatem pleno iure. 3.260.nu.2.b
Trebellianica an cẽseatur prohibita,si testator mãdat restitui integrã hæreditatem. ibid.nu.1
Trebellianica an cẽseatur prohibita per illa verba restituas totã hæreditatem meam. ibi.nu.1
trebellianica an censeatur prohibita per illa verba restituas,sine vllã diminutione. 3.261.nu.1
trebellianica an censeatur prohibita per illa verba restituas deductis centum,

V triusque Iuris Opiniones.

centum,& plus detrahere non possis. 3.261.n.1.
Trebellianica an censeatur prohibita per verba geminata. ib.2.
Trebellianica an cẽseatur prohibita per prohibitionem alienationis ibid.nu.1.
Ampliatur. ib.3.& seq
Limitatur. ibi.11.& seq
Quid si prohibitio alienationis sit facta liberis primi grad. ib.3
Quid per prohibitionem alienationis. ibid.4.
Quid propter clausulam codicillarem ibid.6.
Quid si testator volebat bona sua perpetuoi familia cõseruari ib.7.
Quid si testator velit bona sua nullo vnquã tempore alienari.ibidem.11.
Quid in testamento militis nostri temporis. ibid.13.
Trebellianica an amittatur ob non confectionem inuẽtarij.3.261.n.1.b
Quid in filiis primi gradus. 3.262.nu4.
Quid si sit facta descriptio omnium bonorum. ibid.5.
Trebellianica an cesset in relictis ad pias causas 3.262.n.1.
Quid si facienda sit restitutio immediatè priuato,mediate autem piæ causæ. ibi.4.& seq.
Quid si relictum sit hospitali priuato. ibi.7.
Quid si vna Ecclesia debeat alteri Ecclesiæ restituere. ibi.8.
Quid in relicto facto filiis. 3.263.nu.13:
trebellianica an detrahatur de relictis factis Fraternitatibus laicorũ. 3.384.nu.9.
trebellianica non detrahitur de relictis factis hospitali. 3.386.nn.15.
trebellianicam quartam prohibuisse testator videtur,qui vel plenam hæreditatem,vel quidquid ad hæredem peruenisset,vel omnia bona restituere mandauit. 2.431.b
trebellianicæ beneficium non perdit hæres non conficiens inuentarium. 2.431.b
trebellianicam quartam,nedum suam ipsorum legitimam filij detrahent,quibus iniunctum est,vt si siue liberis decesserint, hæreditatẽ alteri restituant. ibidem
Quando duæ quartæ detrahuntur, fructus in trebellianicam computantur. ibidem
trebellianicæ detractionem testator hæredi prohibere potest. 2.431.a, & b,432.a
treuga à parte offensa seruari debet. 2.432.b
triremium pœna infligi potest indifferenter laicis & clericis.ibidem
triplex modus procedendi in iudicio quæstionum finalium.tomo primo,pag. 140.b
tumultus populi.Si immineat tumultus populi, possunt culpabiles puniri etiam vltimo supplicio,si mereãtur talem pœnam absque vllo ordinato processu. 2.432.b
turpitudinem propriam allegans in his quæ concernunt peccatũ, & sic animæ periculum auditur. ibidem
tutela à matre filiis postulanda,& integrum annum habet,& cum nõ petita est,tunc demum matre filiorum hæreditate priuatur,cũ nulla iusta excusatio obtendi possit. 2.434.a
tutela an ex cursu tẽporis soleãter administrata præsumat. 2.17.n.35.
tutelam amittit mulier inhonestè viuens. 3.224.nu.2.
tutor est nullus,quando testamentum est nullum. 4.189.a
tutor non datus intelligitur,de cuius datione non constat. 4.177.b
tutela redditur nulla,si tutor non se obligat de recipienda defensione pupilli. 3.433.a
tutor,curator,prælatus ac procurator,vel similes possunt in contractu prejudicare dominis ponẽdo pacta pœnalia,vel solutiua.tomo secundo,pag. 2.433.a
tutoris datio non competit iure magistratus, nec potest delegari. ibidem
tutor finita tutela tenetur reddere rationem administrationis.tomo secundo,pag. 433.b
tutor an in dubio possit proprium commodum pupilli cõmodo præferre,dum vtrique commodare nequit. 2.433.a
tutor principaliter personæ,secundario rebus datur. ibidem
tutor datus in testamento minus solenni,& à iudice cõfirmatus,præfertur datiuo velut testamentarius. 2.433.a
Tutor testamentarius si tutelam non susceperit , quæcunque sibi in eodem testamento relicta,seu tutelæ illius contemplatione , seu sese,iure hodierno amittet. ibid.b
Tutor licet debitum liquidum remittere non possit,secùs tamen est in debito non liquido. ibidem
Tutor corrumpens pupillam,cuius est tutor,punitur pœna capitali,id est capitis. ibid.
Tutor potest remittere iniuriam pupillo factam,& imputatam alicui. ibidem
Tutor est quasi dominus in rebus pupilli administrandis. 2.433.b
tutor ratione non susceptæ tutelæ an legatum amittat. ibid.a
tutor inuentarium,librumque rationum conficere debet. 2.434.a
Tutor compromittens.Si tutor compromittat de causa pupilli in arbitrum,à cuius sententia non appellatur, potest minor ipse in integrum restitui. 2.434.a
tutor vel curator nõ potest cõducere gabellas,siue ducta tutela , siue sit finita,si ratio adminstrationis reddita nõ sit,alias punitur pœna falsi. 1.460.b
An tutor possit remittere iniuriam? 1.527.a
Tutor & curator possunt pupillo & minori stipulari. 3.162.n.105.
Amplia & declara,vt ibi.
tutor non cauet rem ratam pupillum habiturum, cum rem in iudicio deducit. 2.433.a
Tutor testamentarius iure hodierno non assumens tutelã,quæcunque sibi in eo testamento relicta amittit indistincte,siue illud fuerit relictum contemplatione tutelæ,siue non. ibid.
Nunquid autem tutor infantis tenebi.ad præstandum iuramentum fidelitatis? 1.384.b
Tutorem certæ rei vel causæ dari non posse: aliter tamen obseruati quandocunque in tutore Atriliano. 2.436.a
Tutoris dationem in testamento ad certam conditionem,ex pendente,purã esse ac indicari quò ad validitatẽ: sed quò ad resolutionẽ conditionis,esse in suspenso. ibid.b
Tutorem siue à iudice,siue in testamento simpliciter datum,videri & intelligi datum ad vniuersum pupilli patrimonium, vbicunque situm. ibid.
Tutore deficiente tam legitimo,quàm testamentario,à quonam iudice dari possit & debeat tutor idoneus. 2.436.a
Extra iurisdictionem tutorem dar. non posse: Et iudicem originis pupilli rectè tutorem dare posse. ibid.
Si quidam ex tutoribus vel curatoribus gesserunt, quidã non,conueniendi sunt prius,qui gesserunt. 2.439.b
Tutorem,vel curatorem de leuissima culpa non teneri. ibid.
Tutorem & curatorem super iniuria patri ipsius pupilli,vel adulti,illata,pacem posse componere cum inferente , nonnulli voluerunt, si iniuria patens, & notoria non fuerit,aliàs secus. 2.433.a
Tutori nec prodest testatoris prohibitio de non reddenda ratione,si quid ex dolo fecit. ibi.
Tutoribus etiam dolosis competit beneficium diuisionis,sed non cessionis. ibid.
Tutorum & curatorum vnusquisque habet authoritatẽ in solidũ.ibidem b
Tutori testamentario testator confectionem inuentarij remittere potest. ibidem
tutoris dario die feriata etiã in honorẽ Dei potest decerni & confirmari tutor,quando non exigitur causæ cognitio,aliàs secus,vt quãdo datur per inquisitionem. ibid.
tutores vel curatores non possunt per cõstitutũ vel precariũ,vel aliũ actum fictum transferre possessionem rerũ sui pupilli vel minoris. 2.434.a
tutoris fideiussor qui præsens ac tacens patitur nomẽ suũ scribi apud acta,sine cõtradictione,perinde tenetur ac si stipulatio intercessisset. 2.434.b
tutores testamentarij nõ debẽt cauere,nec possunt emere res pupilli, nec possunt se excusare propter numerosas proles,& absoluti sunt ab officio,si moriantur. 4.225.b
An & quatenus valeant, quæ sine tutore pronunciata, gestáve sunt in fauorem & vtilitatem pupilli. 2.437.b
tutoris auctoritas an ex cursu tẽporis in contractu pupilli præcessisse præsumatur. 3.17.nu.37.
tutorẽ teneri conficere inuentariũ corã iudice. Sufficere tamẽ si fiat per tabellionem publicum,extra iudicium. 2.436.b
tutorem vel curatorẽ datũ à minore iudice indistinctè teneri satisfacere:Datũ verò à magistratu maiore,tum sine inquisitione datus est. 2.437.a
tutoris authoritatẽ interponi debere in ipso negotio , vel actu,qui à pupillo geritur,non ex interuallo. ibid.
tutoris authoritatem statim & immediatè , antequam ad alios actus extraneos diuertatur,perfecto negotio interpositam,valere. tom. 2.ibid.
In authoritate præstanda sufficere simplicem consensum tutoris, sine certa & solenni verborum forma.Quibusdam tamẽ aliter sentientibus. ibidem
Tutorem à patre in testamento imperfecto datum liberis,si modò is alias legitimus erat futurus tutor,rectè datum videri:Extraneum verò à iudice confirmandum. 2.435.a
Tutoris dationem sustineri, etiam nullo, vel rupto,aut per querelam rescisso,irritóve facto testamento. ibid.
Testamento,propter præteritionẽ à patre ignorante,nullo,infirmari dationem tutoris. 2.435.b
Tutorem in testamento inutiliter datum,& à iudice confirmatum,in multis quidem testamentario æquiparari:non tamẽ testamentarium esse,sed datiuum. 2.435.b
Tutorem in testamento inutiliter datum,& à iudice cõfirmatum,præferri legitimo & datiuo. ibid.
Tutorem datum filio in testamento matris confirmati à iudice cũ inquisitione:Atque datum inutiliter à patre,confirmari sine inquisitione. ibid.
tyrannum principem possunt vassalli occidere. 2.439.b
tyranni gesta valent per iustitiam. ibid.
tyrannus intelligitur qui potest metum inferre. 3.172.nu.2.
tyrannus spoliatus non restituitur. 3.286.n.193.

V

VAcat sedes quando prælatus impeditur a possessione. 4.227.a
Vagabundi qui.
vagabundus potest puniri de delicto cõmisso in quolibet loco in quo inuenitur. 2.439.a
valisia si reponatur sigillata,& clausa, & restituatur aperta,an hospes teneatur. 1.496.b,& 497.a,& b
valisiã cauponi hospes aperire,& ostendere quæ intus habeat , nõ tenetur. 2.440.a
valisia,fardellum, seu capsa posita apud hospitem,vel alium quemuis

Universidad de Deusto
Biblioteca

custodem sigillat.,& clausa,si forte redderetur dissigillata eo casu standum esse contra ipsum hospitem iuramento in litem ipsius deponentis super quantitate,qualitate,prætio,valore,& æstimatione rerum.&c. 1.602.b,& 608.a
valorem fructuum beneficij impetrans,non tenetur probare,quòd satis est,si dicat verum valorem expressisse. 2.440.a
valor monetæ expressæ in impetratione beneficij consideratur tempore vacationis. 3.169.nu.2.
valor pecuniæ in decimis,& tributis attenditur tempore solutionis. ibid.nu.3.
valor fructuum beneficiorum est eximēdus in supplicationibus secundum communem æstimationem. 4.313.nu.30.
Vani timoris nulla est æstimatio. 2.440.a
vanæ voces populi non sunt audiendæ. ibidem
variare possunt ascendentes petendo hæreditatem ex testamento, vel ab intestato. ibidem
variatio seu mutatio fieri non debet. ibidem
variatio & mendacium sola non facit indicium ad torturam nisi sit cum aliis adminiculis & coniecturis,seu indiciis. ibidem
varietas temporum,& locorum,varietatem pretiorum inducit. ibid.
varietas temporum varietatem constitutionum inducit. ibidem
varietas Rei, quæ est sine trepidatione & inconstantia, non est in consideratione: sed oportet,vt sint alia indicia arbitrio iudicis. ibidem
vas lapideum ad alicuius sepulturam destinatum vendi potest.3.28.nu mero 15.
vasallus negans se vasallum perdit feudum. 2.144.b
Quid si vasallus non concubuit cum vxore domini,sed solum tentauit,debet priuari feudo. 1.376.b
vasallus abutens re feudali, notabiliter eam deteriorando, potest feudo priuari. 2.440.b
Vasallus alienans non cadit à re si apponat clausulā, habita licentia & nō aliter,nec alio modo,eriā q actualis traditio sequat. 2.443.b
Vasallus quiliter2s inhibitorias obtinuit contra eius subditum,eo q petita absolutione à iuramento coram iudice ecclesiastico:coram eodemmet iudice cōtractus rescissionem petiisset,an iure tales litræ inhibitoriæ concedi possint? 2.443.b
Vasallus quando priuatur feudo propter delictum,non debent de illo feudo inuestiri,nec filij,nec alij descendentes,neque agnati,qui sunt consūcti infra quartum gradum,sed agnati,exilentes in quarto gradu vsque ad infinitum admittuntur ad feudum. 2.442.b
Vasallus non perdit feudum,si iusto metu ductus amicitiam contrahit cum inimicis domini. ibid.b
Vasallus conuictus de culpa potest feudo priuari. ibid.
Vasallus potest de feudo testari,quando sibi facta est cōcessio pro se & hæredib.quibuscunque. ibid.b
Vasallus non priuatur feudo,si per metū delinquit in dominū. 2.443.b
Vasallus ob nō petitam inuestituram in tempore,morā intra modicū tempus purgat. ibid.
vasallus falsificans monetam Principis committit crimen læsæ maiestatis,& priuatur feudo,dato q sit nouū vel antiquum, hæreditarium,siue ex pacto & prouidentia,in eius filiorum, agnatorūmve præiudicio. ibid.a
Vasallus ingratus erga dominum suum,feudum amittit. ibi.a
vasallus potest de re sibi donata ab imperatore disponere pro libito suo absque consensu Cæsareo. ibi.b
Si vasall⁹ cōcubuit cū nuru domini an debeat priuari feudo. 1.376.b
Vasallus tenetur iurare,&iuramentum obseruare hęredi domini sicut tenebatur ipsi domino. 2.443.a
Vasallus non cadit à re in feudum concessa,licet per triennium non soluat. 2.443.b
Vasallus propter deteriorationes in re feudali, cadit à feudo. ibid.
Vasallus Domino suo stipulari potest. 3.158.nu.5.
Vasallus,qui tenetur cōtribuere pro maritagio filiæ Domini sui debet contribuere in maritagio primæ filiæ tantum. 3.348.n.9.b
Vasallus sicuti ex certis causis feudum amittit, ita ex eisdem causis Dominus directo dominio priuatur. 3.351.nu.34.
Vasallus an possit pro domino testificari. 3.45.nu.26.
Limitatur pluribus modis. ibi.27.
Quid si sit familiaris. ibid.28.
Quid si agatur super re ipsa feudali. ibi.29.
vasallus vasalli mei non est meus vasallus. 3.46.nu.54.
Vasallus non potest rem feudalem sine consensu domini alteri dare in emphyteusim. 2.440.b
Vasallus non potest sine consensu domini alteri constituere vsumfructum in re feudali. ibid.
vasallus non priuatur feudo propter alienationem quæ ex aliquo capite nulla & inualida erat. ibid.
vasallus non tenetur in adiuando domino præponere salutem domini saluti propriæ. ibid.
Vasallus posit alienationem factam,si feudum recuperet,non ideò eui tabit pœnam. 2.441.a
vasallus potest alienare cōmoditates feudi,sed non valebit illa alienatio,nisi durante vita eius. ibidem
vasallus potest dominū sine venia in ius vocare.2.441.a,& b, & 443.a
Vasallus potest priuari feudo propter amicitiam contractam cum inimicis domini,si fuit contracta in perniciem domini. 2.441.a
vasallus qui intra annum & diem non petierit inuestituram,non cadit feudo,si per id tempus feudum non possederit. ibid.
vasall⁹ regulariē nō pōt disponere de feudo in suo testamēto.2.441.a
Vasallus alienans feudum irrequisito domino:cadit feudo siue nouū, siue paternum sit. 2.442.a
Vasallus non tenetur petere inuestituram à domino feudi,quādo tertius possidet,quia qui non habet commoditatem feudi, non tenetur subire onera feudi. 2.443.a
Vasallus habens feudum proquo tenetur præstare certam pensionem, non propterea cadit feudo,si per biennium,vel triennium cessauerit à præstatione,vt sit in emphyteusi. 2.440.b
Vasallus inhabilis ad pugnandum(vt qui habeat abscissa brachia)nō tenetur dominum adiuuare,& si aufugerit in prælio non priuatur feudo,nemini enim imputandū quod non faciat id quod facere nō potest. ibid.
Vasallus instituens vnum exfiliis in re certa,nihilominus filius ille succedet æqualiter cum aliis hæredibus vniuersaliter institutis. ibidem
Vasallus licet in alienatione protesterur,se alienare,salvo,& reservato domini consensu,vel saluo iure directi dominij,non relevatur,si sequuta sit traditio. ibid.
Vasallus an possit de feudo testari. 1.370.b
Et an renunciare feudo inuito domino. 1.371.b
Vasallus non potest alienare feudum,sine consensu domini. 1.366.b
Et alienatio facta sine domini consensu est nulla,adeo quòd feudū non potest præscribi etiam longissimo tempore. ibid.
Vasallus diuidens emphyteusim cum aliis vasallis,irrequisito domino, an cadat à iure suo. 4.313.nu.29.
Vasallus feudum suum alienare non potest. 4.206.b
Vasallus minor restitui potest in integrum non petita suo tēpore inuestitura. ibid.
Vasallus dominum egenum alere non tenetur,nisi duobus casibus. tomo 2.35.a
Nunquid vasallus turpiter luden.cū vxore domini,priuari debeat feudo. 1.376.b
Vtrum vasallus teneatur sequi dominum suis propriis sumptibus.to. 1.376.a
Quid si vasallus iurauit fidelitatē prælato,& successoribus suis canonice intrantib.vel domino laculari recipienti pro se & successoribus suis,vtrū moriēte prælato vel domino,tenebi. iterato vasallus præstare iuramentum fidel.successori. 1.384.b
An vasallus possit expellere dominū eū intollerabiliter opprimentē. 1.381.a
Quādo vasallus priua.feudo propter alienationē factā irrequisito domino,sit diff. inter feudum nouum & antiquum. 1.380.a
Quid si vasallus decessit relicto vno filio infante,vtrū ille infans tenebitur iurare fidelitatem. 1.384.b
Quid si vasallus decedat pluribus relictis hæredib.an quilibet ipsorū tenebitur iurare fidelitatem. 1.384.a
vasallus cessans per triennū soluere canonem cadit iure suo. 1.384.b
vasallus quando priuatur feudo ex alia causa, quam ex iniuria,quæ concernat personam domini si feudum est nouum, adhuc reuertitur ad dominum exclus.descēdentibus & agnatis omnibus. 1.380.a
vasallus quando priuatur feudo ex alia causa quā ex delicto,vel iniuria cōcernēte personā domini si feudum est antiquū reuertitur ad agnatos non autem ad dominum. 1.380.a
vasallus quando priuatur feudo,cui deferatur. 1.379.a
An vasallus teneatur sequi dominum in bello extra patriam. 1.376.a
si vasallus feudū antiquū refutet in manibus domini,an ista refutatio præiudicabit agnat. 1.374.a
vasallus vbi tenetur petere inuestiturā,& dominus citat eū vt infra tē pus illud faciat ad quod de iure tenetur,si non faciat termino elapso censetur ipso iure priuatus absque alia citatione,vel sententia etiam declaratoria. 1.378.b
vasallus non tenetur offerre seruitium domino : sed debet expectare quòd sit interpellatus: Nisi sciat mag.periculū dōmino imminere: quia tunc debet se offerre,etiam non interpellatus. 1.385.a
Sed an vasallus teneatur iuuare dominum contra patriam propriam. 1.384.a
Et vtrum tenetur iuuare dominum,contra semetipsum. ibid.
An vasallus qui iurauit fidelitatē domino,tenea.iuuare dominū contra patrem & fratrem. 1.384.a
Nunquid autem teneatur iuuare dominum,etiam iniustē? ibid.
si vasallus ad interpellationē domini non exhibuit seruitiū: dominus tamen sponte postea suscepit seruitium, an vasallus amittat feudū. 1.385.a
si vasallus insultauit castrū domini,vel aliū locū domini,debet priuari feudo. 1.377.a
vasallus seu subditus an possit dominū in ius vocare sine venia.1.529.a
vasallus ex causa non petitæ inuestituræ,nō cadit ipso iure feudo, sed requiritur sententia declaratoria. 2.440.b
vasallus derelinquens rem feudalem,non propterea liberatur à prēstatione seruitij. 2.440.b
vasallus per non petitam inuestituram,non est priuatus feudo,sed venit priuandus,domino volente 2.441.b
vasallus commisit felonia,sed mortuus est priùs,quàm dominus querelam contra eum instituerit,eo casu dominus non potest querelā intentare contra hæredes vasalli nisi esset in casu quo vasallus ipso iure priuaretur feudo. 2.440.b
vasallus tenetur dominum defendere,& iuuare contra omnes:idque propriis suis sumptib. 2.441.a
vasalli de feudo litigantes non possunt prorogare iurisdictionem alterius iudicis, siue licentia domini. ibid.

Vasallus si cadit feudo,quia illud irrequisito domino alienauerit,tūc si sit feudum nouum,reuertitur ad dominum:si verò sit antiquum aperitur filiis agnatis. 2.441.a
Vasallus si coactus deliquit,non imputatur ipsi pro culpa. ibid.
Vasallus etiam si renunciari feudum,atque etiam renunciare potuisset,tamen propterea non poterit postea offendere dominum,& si faciat,debet puniri. 2.440.b
Vasallus alienans feudum,si habeat filios,& agnatos,tunc si alienatio sit iure facta,filius præfertur agnato quò ad reuocationem feudi, si autem sit facta iure refragante, tunc agnatus præfertur filio. ibidem
Vasallus alienans feudum domino sciente & tacente,videtur habere consensum domini,ideò pœnam non incurrit. ibidem
Vasallus si non directò deliquit in personam domini, tunc si sit feudum nouum applicatur domino,exclusis & filiis,& agnatis,si autē sit antiquum,tunc reuertitur ad agnatos. 2.441.a
Vasallus requisitus,vt comitetur Imperatorem proficiscentem Romam pro coronatione, si fuerit inobediens priuatur feudo.ibidem
Vasallus sciens imminere periculum domino,si ipsum nō certioraverit,potest priuari feudo. ibidem
Vasallus si deliquerit directò in personam domini,tunc feudum aperitur domino,exclusis & filiis,& agnatis vasalli delinquētis.tomo secundo,pag. 441.a
Vasallus plures habens dominos,si contra vnum tantum delinquat, non cadit toto feudo,sed tantùm parte. 2.441.a
Vasallus occidens seipsum,non priuatur feudo. ibidem
vasallus per metum delinquens non excusatur. ibid.
vasallus per subinfeudationem à se factam alteri,non potest præiudicare agnatis suis. ibid.
vasallus non æquiparatur per omnia vsufructuario,sed pinguius ius obtinet,quia habet vtile dominium. 2.441.b
vasallus licet possit infeudare quem idoneum ad seruiendum pro feudo,illa tamen infeudatio durat per vitā primi vasalli,& statim trā sit ad dominum. ibidem
vasallus non præsumitur ex præscriptione decennali seruitiorum personalium,sed requiruntur 30.anni,facta tamen contemplatione rei vel causæ. ibidem
vasallus si committit feloniam,& dominus remittit delictū,hoc feudum non dicitur nouum,sed antiquum. ibid.
vasallus non potest constituere vsumfructum in re feudali inscio domino. ibidem
vasallus tenetur de iure offendere domino, si exigat specificare, & demonstrare bona quæ ab ipso in feudum obtinet. 2.441.b
An vasallus in præiudicium agnatorū possit de fructibus feudi disponere. 1.443.a
vasallus miles habet annū& mensem ad petendā inuestituram 2.440.b
vasallus minor si non petierit inuestituram intra debitum tempus poterit petere restitutionem in integrum. ibid.
vasallus nō potest incidere arbores fructiferas in fundo feudali.ibid.
vtrum vasallus teneatur præstare iuramentum fidelitatis filio domini,ipso domino vivente. 1.384.a
vasallus male tractans subditos,potest feudo priuari. 2.442.b
vasallus non tenetur iuramentum fidelitatis præstare omnibus filijs qui successerunt domino feudi,sed vni tantum. 2.441.b
vasallus non cadit ob non petitam inuestituram,nisi domini declaratione sequuta. 2.443.b
vasallus alienat feudum liberum concessum pro se & quibus dederit in præiudicium agnatorum & in quascunque personas, etiam fœminas & clericum contra naturam feudorum, etiam si ad esset iuramentum fidelitatis. 2.443.b
vasallus etiam cum consensu domini directi,non potest alienare feudum,seu res feudales in præiudicium agnatorum, qui eo mortuo ad feudum vocantur ex forma inuestituræ. ibidem
Vasallus alienans feudū sine cōsensu dni priuatur feudo &ēt si postea recuperauerit,nisi recuperauerit ante traditionem factam 2.442.a
vasallus non cadit ex contractu nullo. 2.443.b
Vasallus per non petitam inuestituram,non est priuatur feudo,sed venit priuandus,domino volente. ibid.
vasallus si dicat dominum appositisse in reuocatione feudi pacta insolita,non ipsi statim creditur,sed tenetur probare esse pacta insolita. 2.441.a
vasallus si efficiur monachus,feudum finitur,nisi præstaretur tale seruitium,quod honestè à clerico præstari posset, vel per substitutum idoneum,vel etiam,si præstaretur res aliqua vel pecunia,tunc.n.feudum transiret ad monasterium:& ibidem remanet durante vita vasalli. ibid.
vasallus si fuit inductus in actualem possessionem feudi,competit ei pro feudo vtilis rei vendicatio,tam contra dominum,quàm extraneum. ibid.
Vasallus si incurrit pœnam priuationis feudi:non priuatur ipso iure: sed requiritur sententia. ibidem
Vasallus tenetur adiuuare dominū etiam contra proprium patrem, filium vel fratrem suum. ibid.
Vasallus faciens contra contenta in iuramento fidelitatis, potest priuari feudo. 2.440.b
vasallus habens castrum cum pertinentiis,si inter ipsum,& dominum oriatur contentio de pertinētijs,nempe,si dominus diceret omnia bona,quæ vasallus haberet in territorio illius castri, pertinere ad se ratione castri,eo casu incumbit onus probandi ipsi domino.ibi dem
Vasallus habens feudum antiquum,si illud recipiat à domino titulo nouum,sibi quidem præiudicat: sed quantum ad filios & agnatos eius,non potest illis per hoc solum factū præiudicare,nisi ipsi forte in tale factum consensissent. ibidem
Vasallus vt priuetur propter alienationem an sit necesse quòd permittat ad ad actum traditionis. 1.374.b
Et quid si interueniat constitutum. ibid.
Et quid si veniat cum pacto de reemendo. 1.375.a
Et quid si alienat feudum pro parte. ibidem
Et quid si alienat cum protestatione,saluo iure domini,&c. 1.374.b
Vasallus an teneatur dominum iuuare sub pœna priuationis si aliquis eum insultet. 2.765.b
Et an teneatur eum defendere in bello iniusto. ibid.
Et an contra patrem & patriam. 1.376.a
Et an teneatur alere dominum egenum. ibidem
vasallus si carnaliter cognouit concubinam domini an priuetur feudo. 1.376.b
Et quid de pedissequa domini. ibidem
Et quid si concubuit cum filia domini,vel cum nepte ex filio, vel cum sorore domini,in eadem domo manente. ibid.
Contra vasallum sententia lata non præiudicat successori in feudo.data vero contra vasallum super re feudali,præiudicat agnatis succedentibus. 2.443.b
Vasalli an possint esse testes in causa domini sui,& si deposuerunt in favorem domini,an illorum dictis fides habenda sit? 2.442.b
Vasallum non teneri dominum,qui ob debita in carcerem esset coniectus,liberare,eiusque debita creditoribus soluere. ibid.b
Vasallum cessantem per triennium à solutione pensionis,feudo non priuari. 1.349.a
vasallo habenti iurisdictionē pertinet cognitio prima in subditos suos, & non potest à superiore impediri. 1.355.b
vasallū,feudo post alienationē recuperato,nō cuitare pœnā priuationis:Nisi traditione possessionis nondum secuta. 1.350.a
vasallū alienantem feudum propter necessitatem aliquam,non excusari. ibid.
vasallum posse alium de feudo subinfeudare. ibid.
vasallo mortuo,in quo generatio luæ familiæ finitur,tūc possunt eius consanguinei officio iudicis petere,vt ipsi præ aliis cū feudo inuestiantur ædomino,qui tenet etiā illos potius quā alios extraneos, inuestire,alias enim ipsis fieret iniuria. 2.441.b
vastatores & incisores vinearū & arborū puniuntur morte,vt latrones. 2.443.b
vectigalia licet princeps possit imponere,non tamen inferior,qui superiorem recognoscit. 2.444.a
A vectigalibus immunis,si semel & pluries soluat,propterea nō videtur renunciare priuilegio. 2.444.a
velleiani renunciatio a mulierę,quæ rei totius certior facta fit,interposita,valet omnino ac firma prorsus est. 2.444.a
venalia cū legatis rerū,seu bonorum generali,tum obligatione vel tacita vel expressa bonorum,rerūve generali comprehenduntur.2.444.b
venari licet recreationis causa,etiā,in fundo alieno,auibus & canib⁹, non aure laqueis,foueis,retibus,& cæteris similib.artib.fraudulentis,præterquam in occidendis, capiendisque bellijs nociuis,prout sunt leones,apri,& similes. 2.444.b
venandi causa an liceat per fundum alienum transire,&c. 1.356.a
venari dominus si prohibeat subditis, eis dicitur inferre violentiam. 2.355.b
venator quas feras in agris alienis capit,non prohibitus alio quin ingredi perfectè iure omni lucrifacit. 2.444.b
venationem hominibus suis dominus & Magistratus per proclamata prohiberi non potest. 2.444.b
venatio inter ea pœnitus,quæ iuris gentiū censentur. 2.444.b
venationes captæ in fundo alieno an fiunt capientium. 1.356.a
venatio an & quando promissa clericis. 1.356.a
vendere quis cogi potest,præsertim tempore Caristiæ, res ad annonam spectantes,etiā minoris quàm iusto pretio,idque ne indigentes pereant. 2.445.a
vendere aliud est,& aliud promittere vendere. 2.445.a
vendere & res soli & res victui necessarias tūc quis cōpellitur, cum ē re publica fuerit. 2.445.a
vendens rē valētem decē pro quatuor,deceptus censetur vltra dimidiā iusti pretij in vno tantū nummo, & ob excessum vnius nummi vltra dimidiā prædictā:sibi totū,ac integrū iusti pretiū supplendū foret. 2.444.b
vendetus fundū iure coloni,qui medietatē fructuū percipere debet,si nullus reperiatur colonus,sed ipse venditor fundū excoluerit,talis operatio nihil operatur,sed ōes fructus trāseunt in emptorē.ibid.
vendere promittens tenetur ad rē tradendam,quia hæc obligatio est indivisibilis. 2.447.b
vendens rē cū pacto francandi, non potest agere aliqua rei actione contra illum,in quē ista res per emptorē alienata fuit,sed tantum cōtra primum emptorem actione personali. 2.448.a
vendens rem hostibus,vel suis entibus,vel alijs,vel aliās merces,punitur pœna capitis. 2.449.a
vendi non debet plus res,vel minus quam valeat. ibidem
vendens sciens rē intra dimidiā iusti pretij non potest quasi deceptus legis beneficio implorare,vt vel pretium suppleatur,vel rescindatur venditio. 2.445.a

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index in Communes

vendens rem duobus committit falsum. 1.333.a
Aliud est vendere,aliud promissio de veden. 1.247.b
Si vendo sundum cum omnibus iuribus meis,intelligitur solum vẽ ditum id quod est de natura rei. 1.248.a
Si quis vendat scienter tignum vitiosum , & domus propterea corruat,tene.venditor ad interesse totius domus. 1.559.b
si videns se cõstituat possidere nomine emptoris:si distrahatur vẽditio, opus est vt interueniat etiam constitutum. 2.210.a
vendere rem propriam nemo inuitus cogendus est. 2.448.b
vendens rem duobus hodie non punitur pœna falsi. 2.445.a
vendens seu donans eadem rẽ duobus,ille præfertur in dominio detinendo,cui prius res ipsa tradita fuit,non attento cui prius fuit vendita,vel donata. 2.448.b
vendito prædio ad mensurã,vt decem videlicet soluantur pro quoli libet iugere,pertica,seu cuppa,tunc ripa fluminis publici cui prædium hoc venditum inhæreret , non venirent mensurãda,nec com putanda in precio,& mẽsura,sed cederet emptori,nisi aliud expresse esset inter contrahentes dictum seu conuentum, 2.4 45.b
vendita res non ideò vindicari poterit,quod intra constitutum tempus non soluatur,si fides de precio habita fit,vel solutio in tempus dilata. 2.445.b
vendito castro cum pertinentiis, omnia adiacentia castro venditioni cedunt. ibidem
venditus equus,vel quid simile,si intra triduum moriatur, & morbo antea laborasse præsumitur , venditorem precij accepti nomine consequenter obligat. ibidem
vendita re ad pondus in re mobili,vel ad mensuram in immobili,attẽdenda est mensura vel pondus loci contractus. ibidem
vendita re ad subhastationem,an habeat locum remedium l.2.C.de rescind.vendit. 2.446.a
vendita re vni à duobus cum pactor etrouendendi,tunc quippè alter ex venditoribus,data precij parte non admittitur ad recuperationem partis,& sic promittens rem retrouendere duobus,à quibus eam emerat,non cogitur vni vendere partem,quia contractum ip sum dirimere non cogitur. 2.445.a
venditor non tenetur de euictione nec de precio,quado emptor sciebat rem alteri esse obligatam. 2.447.b
v enditor rerum quarumcunque vitiosarum intra sex menses actione prætoria illas redhibere, & intra vtilem annum actioni quanti minoris de pretio decedere cogetur. 2 449.b
venditor negotiari solitus,ab emptore non soluente tum pretium ip sum,tum cessans omne lucrum consequetur. ibidem
venditor si facultatem rei tradendæ habuerit,non eo, quod interest, soluendo liberabitur,sed rem ipsam omnino tradere compelletur. ibidem
venditor fidẽ de precio habere cẽsetur,cũ emptori tempus indulget. 2.449.
venditor vendens terram incipiendo exprimere ipsam speciem, seu corpus determinatũ in contractu venditionis,scilicet terra iugerũ quinquaginta,dato quod postmodum adiciat mensurã,vel numerum,tamen venditio dicitur facta ad corpus & ad speciem,non autem ad mensuram. ibidem
venditor licet certò sciat litem motam fuisse contra emptorem rei à se venditæ,nihilominus non tenetur de euictione ob huiusmodi scientiam,nisi emptor denunciauerit sibi litem motam. 2.448.b
venditor qui accepit arrhas,non liberatur per soluendo arrhas dupli catas,sed ad totum emptoris interesse tenetur. 2.448.a,& 449.a
venditor de iure ciuili,cano ni co, & in conscientia agere potest ad interesse contra emptorem,qui percepit fructus rei emptæ,& fuit in mora soluendi pretium. ibidem
Quando venditor reperitur post factam venditionem adhuc rẽ vẽditam possidere,præsumitur venditio simulata,& fraudulenta. to. 2.447.b
Venditor sciens litem motam emptori,non tenetur de euictione, nisi sibi per emptorem fuerit facta denunciatio. 2.447.a
Venditor tenetur rem præcisè tradere si est in sua facultate:al ras secùs,quia tunc non tenetur nisi ad interesse. 2.447.b,& 449.b
venditor non habet prælationem. 2.447.b
Venditor dans,tradens,donans,& donare intendens emptori illud,q plus valebat res alienata ac vendita,potest optimo iure venditionem sub prætextu deceptionis vltra dimidiam iusti precij rescinde dere,si constet ignorauisse valorem illius rei alienatæ. 2.448.a
Venditor non tenetur præcisè rem tradere,sed præstando interesse liberatur. ibid.
Venditor generis alicuius,dominium illius transferre omnino tenetur,quamuis speciei venditor non teneatur. 2.449.b
Venditor an possit defendere rẽ petitã, & suscipere in se iudicium in uito actore. 1.285.b
Si venditor dicat nolle teneri de euict.nisi pro facto suo tantum,tene bi.tamen etiam pro facto sui auctoris. 1.285.b
venditor si dominus est,&possidet,& habet facultatem rei tradendæ, præcisè cogitur tradere. 2.450.b
Venditor,licet re per sententiam euicta,regulariter emptori de euictione tenetur,nisi quando emptor vel omninò nõ,vel non debito tempore venditori denuntiasset. ibid.a
venditor qui solum constituit ratione emptoris se possidere,non est liberatus perfectè ab actione ex empto,quia tenetur ad realem traditionem. ibid.
Venditor promittens factum suum tantùm in venditione,si tractu tẽporis res empta euinceretur ex facto sui authoris,tunc profectò teneretur ipse venditor de euictione,& sic de facto suorũ authorũ prædecessorum,& hæredum teneretur. ibidem
Venditor læsus vltra dimidiam iusti præcij habet beneficium l.2.C.de rescin.vend. 3.203.nu.1.
Ampliatur pluribus modis.ibid.4.& seq.Limitatur. 3.204.nu.47
Quid si venditor sit deceptus vltra dimidiam in vno nummo.2.203 num.6.
Quid in minori læso in precio. ibi.11.
Quid in laudo. ib.15.& seq.
Quid in aliis bonæ fidei contractibus. ibi.19.& seq.
Quid si fuerit facta venditio Ecclesiæ ab altera Ecclesia. ibi.21.
Quid in diuisione. ibi.25.
Quid in venditione facta per procutatorem. ibi.26.& seq.
Quid in locatione. ibi.30.
Quid si læsio sit respectu emptoris. ibid.31.
Quid in deceptione facta in saldo rationum. 3.204.nu.32.
Quid in re æstimata data in dotem. ibi .33.
Quid si renunciatum sit omni.ll.auxilio. ibi.39.
Quid si venditor iurauit non contrauenire. ibid.43.
Quid in donatione ob causam. ibid.45.
Quid stante illa clausula in instrumento,& si plus donat,&c.ibi.52. & seq.
Quid si venditio sit facta cum decreto iudicis. ibi.57.& seq.
Quid si vẽditio sit facta per subhastationẽ plus offerrenti.61.& seq.
Quid in aduocatione. 3.205.n.64.
Quid in transactione. ibi.68.&seq.
Quid in contractu emphyteosis. ib.75.& seq.
Quid si in contractu interuenit iuramẽtum ex certa scientia.ib.78. & seq.
Quid si fuerit renunciatum beneficio.l.secundæ. 3.206.n.89.
Quid si venditor sciebat verum valorem. ibi.98.& seq.
Quid in contractibus stricti iuris. ibi.105.& seq.
Quid in elapso spatio triginta annorum. ibi.108.
Quid inuento postea thesauro in re vendita. ibi.111.
Quid in pacto liberatorio. ib.115.& seq.
Quid in aditione hæreditatis. 3.207.nu.119.
Quid stantibus verbis geminatis vel cõsensu geminato in instrumento. ibi.123.& seq.
venditor rerũ quarũcunque vitiosarũ intra sex mẽses actione prætoria illas redhibere tenetur,& intra vtilẽ annũ actioni quãto minori de precio decedere cogetur. 2.450.b
vẽditori mercatori vel aliàs solito negotiari morã passo,debetur per emptorem lucrum cessans. 2.450.b
venditor rem venditam possidens,cogitur præcisè ipsam tradere.ibi.
Si venditor dicat rẽ nemini obligatã,cũ sit,tenet crimine falsi. 1.333.b
venditor sciens vbicunque non certiorauit emptorẽ de qualitate rei, propter quã res vendita minoris est,tunc emptori ignoranti tenetur ad omne interesse. 1.247.b
venditor qui carnẽ venditã non tradit in termino, tenetur ad interesse valoris,non autem meroris,nec honoris. 1.559.b
venditor ignorans rei valorẽ,& cum dubiũ sit & incertũ an venditor sciat,an verò ignoret rei valorẽ quando vendit,donãdo in contractu maiorẽ rei valorẽ,audietur nihilominus, si demũ veniat,remedio legis secundæ.C.de rescind.vend. 4.97.a
Venditor ignorans valorem rei quam vendit,in dubio si donet maiorem rei valorem,& id quod plus valet,etiam si excedat dimidium, poterit nihilominus ille venditor agere remedio legis secundæ,de rescind.vend. 4.97.a
Si vẽditor dicat rem non esse alij obligatam cum sit,comittit falsũ. 1.247.b
Venditor an possit pendente termino ad soluendum recipere aliquid ab emptore vigore conuentionis ratione retardatæ solutionis precij. 210.nu.21.
Declaratur pluribus modis. ibid.23.& se.
venditorẽ constituẽtem se rem possidere nomine emptoris,liberari à reali traditione rei venditæ,scilicet quo ad actionem ex empto:aliis autem actionibus conueniendum. 1.244.b
venditori debet fieri denuntiatio litis , & interpellatio ad defendẽn. vel liti assistendum. 1.284.b
venditori scienti litem esse motam an debeat fieri denunciatio.1.285.a
vendidit qui minimo precio,non vendidit,sed donauit. 4.182.a
Venditio vltra dimidiam iusti præcij facta non valet. 2.446.a
Venditio facta sub pœna de reuendẽdo pro eodẽ precio,si concurrat aliud pactum,puta de computando fructus in sortem, præsumitur pignoraticius & simulatus. 2.447.a
Venditio.De natura venditionis est,vt venditor teneatur de euictione respectu sui,& pro facto autorum suorum. 2.447.b
Venditio censetur ad corpus, cum primò à corpore incipit, licèt dicatur salua mensura. 2.446.b
Venditio si fiat prædij,quod mille iugera habeat, non censebitur ad mensurã facta,at si vnicuique iugerum certum precium statuatur, longè secus erit. 2.446.a
Venditio probatur ex testibus deponenti.de certo & limitato precio. 2.446.b
Venditio facta per minorem de bonis immobilib.non seruatis solẽnitatib.à iure requisitis,non valet. 2.446.b
Venditio non erit,si inter partes expressim cõuenerit,vt venditor do minium non transferat. 2.446.a
Venditio infra dimidiũ iusti precij,facta aut rescindetur,aut arbitrio venditoris ad suplementum iusti precij agetur. 2.446.b

Venptio

Vtriusque Iuris Opiniones.

venditio quando dicatur facta ad mensuram,vel non. 2.446.b
venditio trifariam intelligitur.ac ducitur perfecta. ibidem
venditio hæreditatis hæredem non liberat. 1.487.b
Quando venditio facta fuit ad mensuram non dicitur perfecta nisi mensuretur. 1.247.a
venditio iusta omnem exceptionem excludit. 216.a
venditio non erit,si inter partes expressim conuenerit,vt vend. rdo minum transferat. ibem.b
vendere rem vili precio,pro donare censetur. 217.a
venditio non probatur si testibus,vel instrumento,de re ac preo cõcentum fuisse constet:sed quæ precij quantitas fuerit,non licèat. 2.446.a
venditio præsumitur facta in fraudem legis,si pater spurio vend, & res vendita reperitur penes spurium. 2.245.a
venditio præsumitur facta ante litis cõtestationẽ,& nõ post. 2.45.b
venditio facta duobus,si secundo tradita erit res,etiam si venditio facta sit per virum ecclesiasticum,est potior. ibiem
venditio iurata cum clausula prægnanti ex certa scientia , & aliis p poni solitis in contractu venditionis:casu quo in ea venditor fecet læsus vltra dimidium iusti præcij,vtique nõ posset rescindi.tot secundo,pag. 446
venditio vilis vti donatio reuocari potest. 4.226.
venditio duobus facta ille præfertur,cui primo res est tradita. 3.207 numero 1
Ampliatur pluribus modis. ibi.3.& seq.
Limitatur. ibid.16.
Quid si vni sit facta promissio de vendendo cũ iuramẽto,& alteri sit facta venditio effectualis absque iuramento. ibid.4.
Quid in locatione. ibid.5.
Quid in donatione pluribus de vna re ab eodem facta. ibid.8.
Quid in venditione feudi. ibid.11.
Quid in donatione in solutum. ibi.nu.14
Quid in rebus vniuersalibus. ibi.15.
Quid si persona sit priuilegiata,cui primo est facta vẽditio,ita q ex solo titulo sit translatum dominium. ibi.16.
Quid si in primo contractu sit appositum constitutum,& in secũdo sit facta traditio. ibi.18.
Quid si secundus emptor sit in mala fide. 3.208.n.30.
Quid si primus haberet ex causa onerosa,&secundus ex causa lucrativa. 101.32.
Quid in beneficialibus in quib* transferbius ex solo titulo. ibi.35.
Quid in personis ecclesiasticis alienantibus. ibi.34.& seq.
Quid in hypotheca. ibi.36.& seq.
Quid in matrimonio. ibid.38.
Quid in contractibus factis à Principe. ibi.39.& seq.
Quid in feudalibus. ibi.46.
Quid si res non fuit tradita,sed fuerit signata. 3.209.nu.47.
Quid si vterque probet traditionem. ibid.51.
venditione prohibita per statutum censetur etiam prohibita promissio de vendendo. 3.25.nu.3.
venditioni si maior iurauerit non contrauenire,nõ auditur,si post dicat se læsum vltra dimidium iusti pretij:secus si minor iurauerit. 2.446.b
venditionem retrò facere alteri ex duobus pro rata nemo cogitur, qui vtrique vendere pactus est. ibidem
venditionis contractus , vt & simulatus ,& vsurarius dicatur, satis superque,est,quod modico precio res distrahatur & pactũ de retrouendendo intercedat,licèt emptor non fit solitus vsuras contrahere. 2.447.a
Quando in Venditione,vel locatione prius bona cum eorum confinibus exprimuntur,adiecta deinde certa mensura,venditio nõ restringitur ad illam mensuram.Secùs vbi contrahentes incipiunt à nominibus designantibus numerum vel mensuram:quia tunc contractus restringitur ad illum numerum,vel illam mensurã. 2.449.a
contractus emptionis & Venditionis, vel alius similis contractus, vt dici possit pignoratitius,vsurarius,&simulatus,requirit necessariò probari tria. 2.447.a
venditionis contractus vt &simulatus,&vsurarius dicatur satis superque est,quod modico precio res distrahatur,& pactum vna de retrouendendo subiungatur quamuis emptor vsuris exercendis alio quin deditus non sit. 2.446.a
Venditionis contractus factus ad mensuram interueniente etiam tra ditione ante mensuram,non transfert dominium. 2.446.b
Venditionem fundi circumscriptis & ostensis certis limitibus,censeri ad corpus factum,non ad mensuram:Licet mentio fiat mensuræ & quantitatis idémque esse,si vendatur fundus adiectis confinibus. 1.244.b
Vẽditione fundi facta ad corpus,deberi omne id,quod intra fines cõtinetur : Verùm facta ad mensuram,modum mensuræ seruandum. 1.245.a
Venditionem ad mensuram factam,ante mensuram adhibitam perfectam non esse:idéque periculum ante mensurationem venditoris esse,tam in immobilibus,quam mobilibus ad mensuram venditis. ibidem
Venenantes carceratum,vt pro eorum honore ibi moriatur,tenentur de homicidio. 2.436.a
Venenum dans morte non secuta,non punitur capite,sed pœna extra ordinaria. 2.450.b
Venenum dans,si mors secuta fuerit,punitur capite. 2.450.b
veniam petens delicti,soléniter coram iudice,censetur fateri delictũ, secus si extraiudicialiter. ibid.
venia petenda est etiam quando imploratur iudic.offic. 1.329.a
venia est perenda in casu.l.diffamari.C.de ingenuis,nisi a persona, quæ aliàs agendo petere teneretur. 3.83.n.27.
venter pinguis crassum sensum generat. 2.450.b
venter plenus facile de ieiuniis disputat. ibid.
verba proprie intelligenda sunt. 2.451.b
verberans seruum communem an dicatur id facere causa iniuriæ. to. 4.315.nu.8.
verba quandoque impropriantur secundum subiectã materiã.2.451.b
verba quæ proferuntur modo consilij, nõ important necessitatem.ibi dem
verba intelliguntur in primo actu,non secundo. 2.451.b
verba per locum dicta non obligant. ibid.
verba debent accipi in perfecto sensu. ibidem
verba enunciatiua principaliter propter aliud prolata regulariter nõ disponunt,& nihil operantur. ibid.
Limitatur. ibid.
verba intelligenda sunt secundum communẽ vsum loquendi.2.451.b
verba ad declarationem apposita non debent diminutionem inducere. ibid.
verba enunciatiua futuri euentus dispositionem non inducunt. ibid.
verba contractus referuntur ad tempus contractus. ibidem
verba intelligi debent cum effectu. ibid.
verba testatoris non debent esse inaniter prolata. 2.452.b
verba generaliter prolata à testatore,important,vt in fideicommisso comprehendantur prælegata,& fideicommissa grauato relicta.ib.a
verba(si ambo,vt vterque,vel si omnes)faciunt orationem vniuersalẽ, vt sic in vno falsificato,tota reddatur falsa. ibid.
Verba quæ possunt falsum & nõ falsum importare,præsumuntur non importare falsitatem. 3.412.nu.14.
Verba quæ possunt trahi ad casum licitũ & ad illicitũ,magis ad licitũ detrahi debent. 3.412.nu.25.
verba enunciatiua geminata emissa propter aliud, plenè probant.to. 2.453.a
verba enunciatiua inter contrahentes nõ probant, quando agitur de enunciato. 2.453.a
verba enunciatiua prolata in instrumentis antiquis publicis, puta,q enunciatur aliquẽ locũ esse de iurisdictione , vel districtu alicuius loci,plenè probant,nõ solũ confinia,sed etiã dominiũ & possessionem rerum particularium. 2.453.a
verba in matrimonio non sunt necessaria,sed sufficit q per signũ cõsensus exprimatur. 2.453.a
verba (damus,concedimus,seu donamus) posita,non facta mentione feudi,in concessione imperiali,important donationẽ,& non feuda in concessionem. 2.452.b
verbũ enunciatiua in plurib.instrumẽtis antiquissimis inter alios scripta,in quibus enũciatur aliquẽ locũ esse de iurisdictione , dicæcesi, vel districtu,plenè probant , non solũ confinia,sed etiã dominiũ & possessionem rerum particularium. 2.452.a
verbarum (& hæredibus,&c.) licet in feudis restringatur ad liberos masculos regulariter,si aliud non appareat: Tamen in emphyteusi restringuntur generaliter ad liberos tã masculos,quàm fœminas. 2.455.b
verba præsentis temporis ad futura non trahuntur. 1.457.b
verba præteriti temporis important ipso iure. 1.457.b
verba præsentis temporis ad futura non trahuntur. 1.457.b
verba quomodocunque possint tollerari vt euite.falsum illud fieri debet. 1.351.b
verba generalia quandoque restringuntur & qualiter. 1.461.b
verba sententiæ ponderanda sunt & tenor eiusdem,sic & contractus. 1.566.b
verba illa(pro se & hæredibus vtriusque sexus) intelliguntur tãtum de descendentibus,& sic important hæredes sanguinis. 2.452.b
verba grossa notarij non vitiant instrumentum. 1.333.a,& 1.555.b
verba nonaliter,nec alio modo inducunt dispositionẽ qualificatam. 2.452.a
verba totis & quoties non important infinitatẽ,sed per binã repræsentationem,ita promittens liberatur. 2.453.a
verba enunciatiua,& tunc probant,cùm aliquid necessarium ad eius, quod geritur,robur ac validitatem continent. 2.453.a
verba communia,qualia dicantur in substitutionibus. 4.312.nu.6.
verba enunciatiua,etiã in antiquis non probant,in præiudiciũ tertij, siue principaliter sint prolata propter se,siue propter aliud.2.453.a
verba,si dirigantur ad iudicẽ in legib.competit officiũ iudicis,& non actio. 2.453.a
verbum,sit,inducit canonem latæ sententiæ,& ipso facto. 2.453.a
verbum solitus etiam in vno actu verificatur. 2.453.a
verba futuri tẽporis restringũtur ad tẽpus mortis, vt vltra nõ extendantur. 2.451.b
verba gemmata plus operantur quam simplicia. ibid.
verba generalia referuntur ad omnes,& ad omne tempus. ibid.
verba generalia accessoriè apposita ad suum principale restringũtur. ibidem
verba generalia in beneficiis restringuntur,vt odiosa non cõprehendantur. ibidem
verba infinitiui modi important factum. ibidem
verba recommendatoria non obligant. 2.452.a
verba si nõ possunt stare secũdũ propriã significationẽ, intelliguntur secundum impropriam. 2.452.a

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index in Communes

verba sæpe intelliguntur secundum potentiam non secundum actú. 2.452.a
verba superflua penitus sunt reiicienda, quid enim verbis opus est, quæ rerum effectus nullus sequitur. ibidem
verba transposita non mutant sensum tam in contractibus quàm in vltimis voluntatibus. ibidem
verba testatoris enunciatiua nihil disponunt. ibidem
verbum(communis,Recepta,Probata) verificari in opinione pluriú. 4.236.nu.2.
Quid significent apud doctores. 4.237.nu.18.
verbum relinquo si adiciatur vniuersitati bonorum:importat institutionem. 1.542.b
verbum molestare an referatur ad molestiam facti vel ad molestiam iuris. 3.311.nu.26.
verbum quæcunque,quid operetur. 3.340.n.14.& seq.
verbum non potest,negatiuè prolatum necessitatem importat, nam dictio negatiua,anteposita verbo potest, excludit omnem potentiam,tam iuris quàm facti. 2.450.b
verbum potest,accipi generaliter & specialiter. ibidem
verbum quanta,& verbú summa,referuntur etiam ad corpora. ibid.
verbum futuri temporis non importat executioné ipso iure, sed per sententiam. ibidem
verbum oporter,importat necessitatem. ibidem
verbum,Rei,capitur generaliter,& comprehendit bona,iura,species & seruos,& alias quæcunque res. 1.451.a
verbum promitto,redactum in instrumento, seu scriptura importat stipulationem. ibidem
verbum conuenit,appositum vel prolatum in instrumento non importat stipulationem. ibidem
verbum quod est post duo verba positum,refertur ad vtrunque. ibid.
verbum æquiuocum vel commune in vna parte testamenti repertum debet interpretari prout reperitur clarè positum in alia parte ibidem
verbum ad tempus potest stare propriè, & post tempus impropriè.tomo secundo,pag. 450.b
verbum in statuto habeatur,puta non respondens positionibus habeá tur pro confessis requirit sententiam. 2.453.a
verbum mox,importat pœnam ipso iure,seu canonem latæ sententiæ. 2.453.b
verbum liberè,positum in dispositione ad quam alias de iure erat habilis,operatur relaxationem iuris. 2.452.b
verbum,relinquo,adiectum vniuersitati bonorú importat institutionem:si tamen adiiciatur certę rei,vel quantitati,importat legatum ibidem
verbum,sit tibi tanquam ethnicus & publicanus,refertur ad excommunicationem. ibidem
verbum,lego, est obliquum,licet in lege duodecim tabularum sit comune. ibidem
verbum,careat,est canon latæ sententiæ. ibidem
verbum in statutis debet intelligi secundum vsum loquentis,& præfertur cuicunque propriæ significationi. ibidm
verbum disponere ex propria significatione importat vltimam voluntatem,non autem importat dispositionem inter viuos,& sic vebú hoc trahitur ad vltimas voluntates,& non dispositionem inter viuos. ibidem
verbum relinquo adiectum vniuersitati bonorum,vti quando reértur ad legitimam hoc, casu,certum est quod importat institutionẽ. ibidem
verbum succedere tam ab intestato quàm ex testamento intelligitur. ibidem a
verbum,relinquo,adiectum vniuersitati bonorum importare institutionem,secus si adiiciatur certæ rei,vel quantitati. 376.a
verbum fideiubeo est prægnans,& importat omni meliori modo.&c. 1.404.a
verbú,volo,in cõtractib',& vltimis volũtatibus, nó disponit. 2.452.b
verbum iniuriosum præsumitur animo iniuriandi dictum. 1.526.a
verbum moriatur,est directum. 2.132.a
verbum mercator porrig.ad omnes negótiationes. 2.104.a
verbum iniuriosum potest reuocari,adeo vt non teneatur actione iniuriarum. 1.526.a
vnumquodque verbum appositum in instrumento debet aliquid operari. 1.555.b
verborum obligatio inter absentes contrahi non potest. 2.452.a
verbis & factis voluntas declaratur. ibid.
verbis testatoris est inhærendum,vbi clare non apparet de mente testatoris. 2.451.a
verbis directis substitutiones compendiosæ factæ cẽsentur esse de natura eorum vti verba sonant,quod quis manu vel authoritate propria accipiat. 2.453.a
verbum pœna non censetur capitalis. ibi.b
Per verbum potest,libera datur facultas:per verbum debet,necessitas imponitur. 2.191.b
veritas magis oculis quàm auribus infigitur. 2.453.b
veritas præualet fictioni. ibid.
veritas disputando reperitur. 4.231.n.1.
veritas simplex quomodolibet reperta in iudiciis amplectenda. 4.232. num.12.
vera potius,quàm noua sequi debemus. ibi.n.13.
veritas alio modo diuiditur. 4.300.nu.31.
veritas facit veritatem & stat in veritate. ibid.nu.32.
veritas aliqi an in diabolo existat. ibi.n.33.
veritas,qui significet. ib.nu.34.
veritas licẽ in aliquo obscuretur non tñ in totum tollitur. ibi.nu.35.
veritas odm parit,quomodo hoc dictum intelligatur. ibid.nu.36.
veritas cui omnia superemineat,ideo præfertur opinioni. ibi.nu.37.
veritas aũ potens est,vt errore aliquo gestorum,aut actibus quibuſ cunq; non euertatur. 2.453.b
veritas ẽ incommutabilis,super omnia vincit, arctátque nos supra natum ad credendum. 4.298.nu.9.
veritas iuersimodè consideratur. 4.250.nu.10.
veritas laudes,diffusius. ibid.nu.11.
Iudi dicitur minister Dei. ibid.
Bonrum ingeniorum insignis est indoles in verbis verum amare, nñ verba. ibid.
veritas reuelata debet opinionibus præualere. 4.299.n.14.
veritas concurrens cum fictione quando vincat. ibid.n.15.
veritas disputationibus,& oppositionibus magis elucescit & melius inenitur. ibi.n.17.
verbis magis oculata fide quàm per aures in aures hominum infigitur. ibi.n.18.
veritatem non immutari ex nostro affirmare vel negare. 4.261.nu.9.
veritas semper eadem:& semel verum,semper verum. 4.262.nu.7.
Fallit, ibid.nu.8.& 9.
vetustis præsumptio,quæ est pro communi oritur ex autoritate doctorum. 4.233.n.43.
Iore diuorum,vel trium stat omne verbum,hoc est veritas. 4.237.n.5.
vtas filia temporis. 4.262.nu.9.
eritas in omnibus principem locũ habet,& seruari debet. 4.248.n.4.
eritas est mater iustitiæ. ibi.n.5.
eritas vt ligat,ita & verba(licet ficta)ligant. 4.227.a
eritatem qui celat,is pro teste falso habetur. ibid.
vctes dánatorũ debent vendi,& pecunia conuerti,prout est consuetudo loci. 2.454.a
vetustas cuius memoria non extat,loco legis habetur. 2.454.a
vestes prætiosæ,gemmæ,catenæ,monialia,& alia ornamenta per maritũ vxori vel sponsæ tradita,non censentur donata, sed vt ornatius incedat,ad vsum tantũ accõmodata,igitur veniunt ipsi marito,vel eius hæredib.restituenda. 1.206.b
vestes vxori a marito datę,mortuo ipso marito an remaneát vxori an verò hæredibus mariti. 3.453.b
vestes & iocalia tradita à viro,vel ante matrimonium vel durãte eo, non præsumuntur donata,sed in vsum tantùm concessa. tomo 2. 453.b
vestes quotidianæ repertæ in hæreditate,an sint cõmunicãdæ,& quid de festiuis,& preciosis. 4.314.nu.45.
vestimentorum in legato quæ veniant. 2.16.b,& 17.a
viæ debent esse securæ. 2.454.a
vicarius potestatis vel alterius principalis officiarij põt omnia,quæ potest ipse principalis officiarius præter mortis illationẽ seu pœnam sanguinis. 2.454.a
vicarius episcopi non potest esse laicus. 2.454.a
vicarius prætoris,licet de causis criminalibus cognoscere possit,non tamen potest reo imponere vltimũ suppliciũ, vel mutilationẽ mẽbri. 2.454.a
vicarius perpetuus an dicatur habere iurisdictioné nomine proprio, vel habere titulum,vel posse expelli? 2.454.a
vicarius episcopi potest recusari,quado militat iusta causa cõtra episcopum. 1.592.b
vicini possunt instare,mulieré inhonestá seu meretricé repelli à vicinia ne alias inficiat. 2.104.b
vicinitas actuum inducit sufficientem fraudis suspicionem. 3.29. numero 6.
Inducit simulationem Contractus. 3.30.nu.7.
Arguit contractum vsurarium. ibid.10.
Arguit vitiũ ante venditionẽ si statim post venditionẽ vitiũ detegatur. ibid.9.
Arguit quem electum per ambitionem. ibi.11.
vicini in probanda possessione præferuntur. 3.39.nu.65.
vicinus præsumitur scire facta vicini. 3.24.nu.1.
Ampliatur. ibi.9.& seq.
Limitatur. ibi.19.
Quid in vicino nouo. ibid.37.
Quid si de illa re non erat fama in vicinia. ibi.34.
Quid in vicino infirmo. ibi.32.
victus victori in expensis condemnandus est. 4.279.nu.3.
victi,qui iustã causam habuit litigandi,nó condénandũ in expensas, idemque esse in causa appellationis. 1.319.a
victum victori in expensas condemnandum etiam in criminalibus.to. 1.318.b
victus victori condemnatur regulariter in expensis. 2.454.a.455.a
Fallit,ibid.
videtur,verbum,importat fictionem in his,quæ facti sunt. 2.455.a
vidua remanens in domo viri dotẽ nó petendo per multos annos,an postea ipsam petendo non facta mentione alimentorũ, possit ipsa alimenta petere per tempus quo non stetit. 2.456.b
vidua pauper intra dotis restituendæ tẽpus à mariti hæredibus aléda est. 2.456.a
vidua sub cõditione,nõ nubẽdi, legato honestata,ac post mortẽ illud restituere iussa,si conditioni non paruit,è vestigio ipsum restituet. 2.436.a

V triusque Iuris Opiniones.

Vidua inhonestè se habens,eadem prorsus pœnas subit,quas secundò nupta intra luctus annum. 2.456.a
Vidua dicitur esse in primo matri.quousque 1. cõtrahat nuptias,& sic iisdem priuilegiis gaudere debet:quibus si maritum haberet. ibi.b
Vidua propter stuprum dotem amittit,si infrà annũ luctus committit: Secus si post annum,quia non amittit. 2.455.b
Viduam habere priuilegium vocãdi quem extra propriũ forũ. 1.435.a
Viduam dote habita & aliis accessoriis,quando commisit stupũ ante lapsum anni,& inde etiam peperit,priuari debere. 2.456.a
Viduis & pupillis cõcessum est ab Imperatoribus priuilegium aduersarios suos trahendi immediate coram tribunali ab.suis. 2.455.b
Vilis persona cogi potest vt sit carnifex non existente carnifice. tom. 1.311.b
Villa,aut castrum si tenetur de delicto commisso in suo territorio,nó statur dicto damnum passi,nisi probetur. 2.456.b
Vincens in ludo reprobato,tenetur lucrum victo restituere. ibid.
Vincens vincentem te,vincit te. 3.267.a
Limitatur & declaratur. ibid.2 & seq.
Vincens in ludo filiosa.pec.patris committit furtum. 2.68.a
Vinculis inesse censetur,qui datis vadibus tenetur incustodia. 4.227.a
Vincula duo sunt fortiora vno. 2.457.a
Vinum inducit mentis exilium,& libidinis prouocat incentiuum. 2. 457.a
Vinum inducit obliuionem,vnde Iustinianus quondã non meminerat de quibusdam legibus,quia nimium biberat. ibid.
Vinum vetus obligatus ad reddendum,satisfacit si dat nouum:Et creditor compellitur recipere,quod & bonus iudex arbitrabitur. ibi.
Vinum admixtum sanguini post consecrationem, non transit in sanguinem,nec madidat,i.balneat sanguinem. ibid.
Violenta sunt quæcunque sunt precaria aut clandestina. 4.227.b
Violator sepulchrorum,ex illis extrahẽs armata manu eadauera, vel ossa mortuorum,punitur pœna capitis. 2.457.b
Violatores Ecclesiarũ sunt ipso iure excommunicati. 2.237.b
Vir vltra sexagesimum annum non concipit,seu vetius generat. tom. 2.139.a
Vir & vxor vna,& eadem persona reputantur. 2.457.a
Viro cui non sit soluta dos,debentur alimenta. ibid.
Viro & vxore simul aliquid emẽs.an cuique pro virili acquirat?præsertim ambobus in possessionem missis. ibid.
Vires pactorum sunt quatuor,pariunt,perimunt,informãt,& eludũt. ibidem
Virginitas semel corrupta restitui non potest. ibid.
virtualiter comprehensa,non dicuntur comprehẽdi sub litera, sed solum quod de necessitate infertur. ibid.
vis à priuato iustè illata nec ob vtæ defensioné impunè propulsatur. ibid.b
vim vi repellere licet cum moderamine inculpatæ tutelæ,non solũ iuri fori,sed etiam poli. ibid.
vis compulsiua,vel expulsiua requiritur ad hoc,quòd quis cadat iure suo. ibid.
vitium auctoris,nocet singulari successori. ibid.
visitatione præscripta nõ intelligitur præscripta ,curatio. 3.301.n.4.
vitiosus tacitus intellectus non subauditur. ibid.
vitiosa possessio non iuuat possidentem. ibid.
vitiato expresso,non vitiatur tacitum æquè principale. ibid.
vitio naturali facilè parcendum est. ibid.
vitia testatorum transeunt in hæredes. ibid.
viuæ voci plus credendum quàm mortuæ. ibid.
viuere in perpetuum per gloriã intelliguntur, qui in acie pro republ. occiduntur. ibid.
Viuere vsque ad centum annos an quis præsumatur. 2.457.b,& 458.a
Viuentis non est dare hæredes. 1.477.a
Viuere creditur de cuius morte dubitatur. 4.227.b
Vita mortalium confertur cum nauigante. 4.227.b
Vita est probanda per illum qui se fundat in ea. 3.32.n.4.& 7.
Idem in morte.vt ibi.
Declaratur pluribus modis. ibi.8.& seq.
Viuere an quis præsumatur vsque ad centum annos. ibi.n.1.
Vitam allegans pro fundamento,debet illam probare. 2.458.a
Vitæ hominis longæuæ terminum esse spacium 100.annorum. 1.141.a
Vita cuius despicitur,necesse est vt eius prędicatio cõtenatur. 4.215.a
Vltima mora nocet. 2.458.a
Vltima illa voluntas testatoris quæ validatur ex dispositione §.si quis autẽ.hac ɔsultissima. C.de testa,non est testamentũ,sed defertur ex illa successio ab intestato. ibid.a
Vltima voluntas semper est interpretanda ita,vt impleatur testatoris intentio,& voluntas. ibid.a
Vltimum suplicium mortem interpretamur. ib.a
vniformis debet esse in iure intellectus.nec est admittendus ille intellectus,qui diuersificat legem,separando caudam à capite. ibid.a
vnio præsumitur ex cursu longi temporis. 3.16.nu.12.
Quid in solennitate vnionis. ib.14.
vniuersalis oratio negatiua,non potest dici falsa antequam in quolibet particulari sit posibile. ibid.a
vniuersale nomen,recipit augmentum & diminutionem ibid.a
vniuersi consentire non possunt. ibid.a
In iudiciis Vniuersalibus valet sententia incerta, respectu certũ, si fiat postea liquidatio in executione. ibid.a
vniuersitas potest statuere,vt factum à maiori parte non valeat. 4.328. nu.16.
vniuersitas delinquens mitius punitur:&ideò vniuersitas non excomunicatur. 2.456.a
vniuersitas non constituitur cõtumax,vel in dolo ex contumacia syndici.Sed debet fieri in collegio seu vniuersitate citatio. 2.460.a
vniuersitas,vel collegium potest accusari & condemnari. 2.460.a
vniuersitas vel collegiũ ad hoc vt obligetur ex contractu vel delicto, quæ requiratur. 2.458.b
vniuersitas vel capitulum vt possit aliquid legitime statuere, requirit vt sit legitime coadunata & conuocata. 2.459.b
vniuersitatis tam ecclesiasticæ q̃ secularis duæ partes in negotiis explicandis præsentes esse debent. ibid.b
vniuersitas per præfectos aut priores non aliter obligatur,quàm si id illis speciatim committatur. ibid.b
vniuersitas potest per particulares homines possessioné præscribere, absque eius mandato,dummodò scientia vniuersitatis, vel eius regentium interueniat. ibid.b
Vniuersitas.addeq; in collegiovel aliqua vniuersitate est necesse vt sit maior respectu totius collegij:non autem respectu minoris ,partis prout est in pluribus patronis laicis. ibid.a
Vniuersitas.An & quibus casib per possessorios actus singulorum acquiratur ius vniuersitati,& continuetur. ibid.a
vniuersitas seu communitas an restituantur iure speciali. 2.458.b
vniuersitas iurium,& corporum non vendicatur. ibid.b
vniuersitas,ecclesia,castrum,aut ciuitas si destruatur facto superioris sine spe reædificationis,amittit omnia iura sua,nec si reædificetur, illa recuperat. ib.b
vniuersitas per syndicum criminaliter accusare potest. ibid.b
vniuersitas & siguli homines de Vniuersitate an idem sint. 3.390.numero 1.
vniuersitas semper dicitur in mala fide, donec qui primo habuerint malam fidem,decesserint. ib.14
vniuersitas,vel corpus fictum repræsentans viuum,acquirit possessionem. 2.458.b
vniuersitas non constituitur contumax,vel in dolo ex cõtumacia syndici,sed debet fieri in collegio vel in vniuersitate citatio. ibid.
vniuersitas consentire non potest vbicunque singuli semper volunt propriam opinionem præualere. 4.316.nu.2.
vniuersitas læsa in tempore,minore quadriennio,an ad petendam restitutionem in integrum habeat integrum quadriennium. 2.460.a
An personæ de vniuersitate repellantur à testimonio in causa vniuersitatis:vel an saltẽ eis minor fides hebeatur,respectu qualitatis personarum,& lucri quantitatis. ibi.b
Personæ de vniuersitate in bitibus nemorum,maximè cum aliquid soluunt: Item in quæst.de molendinis,aliisque rebus,vndè vtilitas in commune prouenit,idonei testes habentur. ibi.
Testes ex personis vniuersitatis non plenam fidem,sed præsumptioné facere. 2.460.b
An vniuersitas possit præscribere per particularium de vniuersitate personarum possessionem,vt si singuli de vniuersitate lignádo possiderent syluam. 2.461.a
vtrum vniuersitas,vel collegium licitum &approbatum,possit in his, quæ ad ipsum collegium,vel vniuersitatem pertinent, valida concedere statuta. ibidem
Ad celebrandum actum vniuersitatis,in his quæ sunt communia pluribus & vniuersis,ad minimum duæ partes adesse debent. ibid.
Ad celebrandum actum vniuersitatis,omnes de vniuersitate esse vocandos,præter absentes.Aliàs actum non valere. ibid.
Quò ad solennitatẽ vocãdi eos,qui advniuersitatem pertinent,seruatur cuiusque loci consuetudo ibid.
In conuocanda vniuersitate constare debet,quod nũcio cõmissum sit deuocatione. ibid.
vniuersitatis singulorum nomina in instrumento alienationis bonorum necesse est exprimi. 2.460.a
vniuersitates,villæ & castra habent restitutionem in integrum,sicut habet resp.ciuitatis. 2.460.a
vniuersiti legatæ,accedunt postea natæ. 2.458.a
In actib.vniuersitatis duæ partes adesse debent,& tunc sufficit quod maior pars præsentium fecit. ibid.b
vniuersitatis duæ partes adesse debent ad hoc vt actus valeat. 2.458.b
vniuersitati siue collegio aliquid facere cõtra se est permissum quòd aliàs non permitteretur. 4.327.nu.8.
vniuersitatis scientia dicitur scientia singulorum collegialiter congregatorum. 3.391.nu.18.
vniuersitatis bona non dicuntur bona omnium de vniuersitate. 3.391. num.11.
vniuersitatis res non dicuntur res singulorum. ibid.11.
vnum falsum testem producens,licet statutum loquatur in plurali numero de falsos testes producentibus,punitur non minus ac si plures produxisset. 2.461.b
vnus pro alio non tenetur de iure communi.Secus ex statuto,modo non corporaliter & pœnam infamię quis patitur pro alio,vt in crimine læsæ maiestatis. 2.461.b
vna & eadem res non debet diuerso iure censeri. ibid.a
vna determinatio respiciens plura determinabilia æqualiter ea determinare debet. 2.461.b
vna pluralitas resoluitur in plures singularitates. ibid.
vna species loco alterius succedit ex voluntate domini dantis. ibi.
vnum testamentum in diuersis instrumentis fieri potest. ibid.
vno contexta fit,cum nullus actus extraneus interponitur. ibid.
vnica interpellatio constituit in mora. ibidem

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index in Communes

Vocati sub nomine collectiuo propinquorum de familia, vel agnatione, ordine successiuo vocati intelliguntur, & semper proximiores in gradu ad testatorem. 2.461.b
Volenti dolus non infertur. ibid.
Voluntas contrahentium vel testatoris, ex alieno nō debet pendere arbitrio. ibid.
Voluntas, & propositum distinguunt maleficia. ibid.
Voluntates dispositiuæ sunt obseruandæ. 2.462.a
Voluntas testatoris in dubio videtur se velle conformare cum dispositione iuris communis. 2.461.b
Voluntas testatoris, vt iex obseruanda. ibid.
Voluntas morte finitur. ibid.
Voluntas non punitur sine effectu. 2.462.a
Voluntas. A mera voluntate dependentia licet in actibus inter viuos nullum fortiantur effectum, vtulem tamen reuocationem siue adēptionem inducunt. ibid.
Voluntas cessare, non reuocari, per cuiusuis mortem intelligitur. ibi.
Voluntas testatoris in testamento nuncupatiuo, licet debeat exaudiri à partibus, tamē sufficit q̄ audiat testes explicite, vel implicite. ibi.
Voluntas testatoris, in qua legauit ad piū vsum, si illud pōt exequi, semper est adimplenda, & non potest mutari, nisi per Papam. ibid.
Voluntatis est suscipere mandatum, necessitatis est consummare. tomo 2.461.b
Voluntates enunciatiuæ dispositionem non inducunt. ibid.
Voluntatis defuncti quæstio, in æstimatione iudicis est. ibid.
Voluntatem, etiam conatu aliquo adiuncto, mulctantibus legibus de rogatum est totius terrarum orbis consuetudine. 2.462.a
Vouere est voluntarium, sed adimplere est necessarium. ibid.
Votum faciens intrandi religionem, antequā cōmittat homicidiū, nō potest puniri per iudicem secularem. ibid.
Votum parentum est semper acquirere filiis. ibidem
Votum meru factum non valer, & est nullum. ibi.
vota conditionalia in electionibus reprobantur. ibid.
votum captandæ mortis alterius de iure est reprobarum. ibi.
Vota illorum de vniuersitate an possint super aliqua electione diuersis temporibus præstari. 4.327.nu.6.
vox vnius, vox nullius est. 2.462.b
vox serui est vox domini regulariter. ibi.
vox præconia paucis innotescit. ibid.
voces seu suffragia multorum in vnum congregatorum vt vnum corpus quomodo computari debeant. 4.327.nu.13.
Et quando eo casu maior pars vocum sufficiat. ibidem
Qui habet duas voces non potest eas diuidere, & dare vnam vni, & alteram alteri. 1.339.b
Vsus cōmunis loquendi semper spectari debet, seu stricti iuris materia seu odiosa, ac pœnam indicens, seu potius gratiosa, ac fauorabilis tractetur. 2.470.a
vsum habens syluæ æquiparatur vsufructuario, & ideo potest ligna vēdere. ibid.
Vsus loquendi præfertur in legibus, & statutis cuicunque propriæ significationi. ibid.
vsibus cuiusquam propriis applicari non debet, quod pro communi vtilitate datum esse cognoscitur. ibid.
vtens re pignorata, furtum committit. 2.456.a
Vtens alieno sigillo tanquam suo committit falsum. 1.334.a
vtens falso instrumento, tene. de falso. 1.13.23
vtens falso instrumento minus punitur quàm is qui fabricauit, vel fabricari curauit. 2.470.a
vtens re comodata ad alium vsum committit furtum. 1.456.a
vtile per inutile non vitiatur. 2.470.a
Vterinus frater an succedat in feudo. 1.366.a
Vsurarij quantum reipub. nocent. 4.227.b
Vsurarij manifesti donatio de omnibus bonis, vel de maiori parte, nō valet. Nisi cauerit de restituendo vsuras. 3.466.a
Vsurariorum bona sunt tacitè hypothecata pro restitutione vsurarum 2.464.2
Vsurarius manifesti donatio de omnibus bonis, vel maiori parte non valet, nisi cauerit de restituendo vsuras. ibid.a
Vsurarium esse contractum in dubio non præsumitur. ibid.a.
Vsurarij etiam si per iudicem ecclesiasticum puniantur, possunt puniri per iudicem secularem. ibid.a
Vsurariorum iudiciū si disputatur de iure, est ecclesiasticum: si autem de facto, potest iudex secularis se intromittere. ibid.
Vsuraria in causa an & quando laicus cognoscat. 2.465.b
Vsurarius contractus, vt sit, quæ requirantur. 2.467.a
Vsurarius ipso iure efficitur infamis. 2.466.b
Vsurarius scorpioni & ligni vermiculo similis 4.227.b
Vsurarius manifestus, quemamodum prohibetur testari, ita etiam prohibetur donare causa mortis. 2.465.b, & 466.b
Vsurarius manifestus quis dicatur. 2.466.a, & 466.b
Vsurarius contractus vt præsumatur quæ requirantur. 2.466.b, & 467.a
Vsurarius an pœna aliqua criminaliter puniri posset. to. secundo, 465.a, & b
Vsurarius manifestus nulla cautione præstita de restituendis vsuris nō potest facere testamentum. 2.464.a, & 465.a, & b
Vsurarius dicitur turpis persona. 1.437.a
Vsurarius an pro vsuris criminaliter puniri possit. tomo tertio, pagina 430.nu.1.b
Vsurarius manifestus dicitur, quando idcrimen in iudicio est cōfessus. 3.451.n.6. & seq.
Quid si confiteatur se simpliciter vsurarium, an manifestus dicatur. ibid.nume.7.
Quid in confessione extraiudiciali. ibid.8.
vsurarius manifestus dici non potest, etiam si quis legitimis probationibus pro tali fuerit conuictus, nisi ob idem crimē fuerit à iudice condemnatus. ibi.nu.9.
vsurarius an quis probetur per testes singulares. ibi.n.11.
vsurariumcrimen singularibus testibus probari nequit: tū earum consuetudo per singulares testes probabitur. 2.463.a, & 466.b
vsuræ pro dote non soluta viro debentur, & licite etiam in foro conscientiæ ab eo exiguntur, propter onera matrimonij. Quare maritus dotem & fructus dotis percipere dicitur. 2.463.b
vsuras loco interesse repetere potest creditor, quia debitore moroso pecunia consequi nō potuit: & ipsam pecuniam sub vsuris ab alio accepit. ibidem
Pactum tenet quòd debeant vsuræ pretij iuxta taxationē, si probetur illam non excedere valorem fructuum. ibidem
vsuræ pretij non traditi nō soluuntur nisi pro rata fructuum. ibidem
vsuræ quando petuntur nō tanquam vsuræ, sed tanquam interesse omittere sunt concessæ & permissæ. 2.463.b
vsuras punire potest iudex secularis in casu claro. 2.466.a
vsura siue pœna conuentionalis appōsita contractui, modo in fraudē vsurarum appōsita non sit, etiam à clericis exigi potest, alias secus. 2.463.a
vsuras qui manifesto exercent causa mortis donare nequeunt, nedum vt testamenti conscribendi ius habeant. 2.463.a
vsuram restituere potest tutor ex pecunia extortam pupilli, pro salute animæ 2.466.a
vsuram inducit statutum & non valet, dans vnum, vel quinque, vel sex pro quolibet cētenario, vel alimenta dotis, vel crediti non soluti mulieri, marito vel creditori. 2.466.a
Vsurarum crimen probari potest per coniecturas. ibid.
Vsuræ ad rationem quinque pro cētenario licitæ sunt omni iure etiā canonico in emptione & venditione in recompēsationem fructuū, etiam quòd nihil perciperetur. 2.463.a
Vsurarum pœna est de iure ciuili pœna infamiæ. 2.463.b
Vsuras committens extraordinariè puniri potest. 2.463.b
Vsuras nec iudæis quidem licitas esse. 2.463.a
vsufructu fundi relicto vxori, donec castè & vidualiter viuerit, & post eius mortem alteri relicto: muliere transeunte ad secundas nuptias, statim admittitur substitutus, non expectata morte mulieris. 2.467.a
Vsufructu vni legato, & alteri fundo, ambo concurrunt in vsufructu, nisi aliud appareat de mente testatoris. ibid.
Vsufructu omnium bonorum legato, nihil excipitur, nisi de voluntate testantis appareat. 2.467.b
In vsufructu veniunt fœtus pecorum. 2.13.a
An veniant mulctæ & condemnationes. ibidem
Vsufructu omnium bonorum legato, an venit frumentū quod erat in domo causa vendendi. 2.12.b
Vsura pro dote viduæ interim pro dote præstanda, accipi non potest de iure. 2.466.b
Vsura est crimen ecclesiasticum, & contra laicos exercetur. 2.463.a
Vsura est crimen ecclesiasticum, & cōtra laicos etiam proceditur per ecclesiam. 2.462.b, & 463.a
Vsuræ prohibitæ sunt omni iure. ibidem
Vsura constituitur ex modicitate pretij cum pacto de retrouendendo. 2.463.b
Vsura non est permissa de iure ciuili. ibidem
Vsuræ an peti possint vt interesse. 1.559.a
Vsusfr. legatus vxori cū filiabus, &c. an extingua. mortua vxore. 2.13.a
Si legetur Vsusfr. cum hoc quòd proprietas non possit alienari, videtur legata etiam proprietas. ibid.
Vsusfructus testamento relictus iure ipso antevllam hæredis traditionem ei, cui legatus est, acquiritur. 2.467.a
Vsusfructus si alicui cum onere vel rei non alienandæ, seruitutis constituendæ legetur, & proprietas simul legata censebitur. 2.467.a
Vsusfructus statuæ, vel imaginis relinqui potest. Fallit in vsufructu imaginis alicuius Sancti. ibid,
Vsusfructus duplex est, formalis, qui à proprietate separatus est, & causalis, qui cum sua causa, hoc est, domino iungitur. ibid.
Vsusfructus si legetur in rebus mobilibus, vt sunt vestes, & alia iis similia, an finito tali vsufructu debeatur earum rerum æstimatio. 2.467.b
Vsusfructus testamento relictus ipso iure ante vllam hæredis traditionem ei, cui legatus est, acquiritur. ibid.
vsusfructus omnium bonorum si legatus sit filiabus, & post mortem earum institutus sit aliquis hæres, an legatum valeat. tom.2.467.b
vsucapione perfecta ex vna causa, cessat vsucapio ex altera, licèt non possessio. 2.462.b
vsucapione acquiritur directum dominium, præscriptione verò vtile. ibid.
vsuarius non potest alteri locare. 2.63.a
vsusfructus debet præstari de manu hæredis. 3.311.nu.4.
Declaratur pluribus modis. ibi.5. & seq.
vsusfruct⁹ subrogat⁹ loco annui legati, sapit naturā illius. 3.321.nu.15.
vsusfructus legatus vxori stantibus liberis restringitur ad alimenta. 3.312.num.1.
Ampliatur multis modis. ibi.nu.4.

Limita

V triusque Iuris Opiniones.

Limitatur. 3.313.nu.30.
Quid si vxor sit relicta domina & vsufructuaria? 3.312.nu.3.5.
Quid si relictus sit vsufructuarius omnium bonorum? ibid.4.
Quid si maritus sit relict⁹ vsufructuarius ab vxore stātib⁹ liberis? ibid.nu.6.
Quid in testaméto Principis relinquētis vsumfructū vxori. ib.7.
An talis cōsuetudo extendatur tanquā fauorabilis ex idēritate rationis. 3.313.nu.6.
Quid in Concubina? ibid.11.
Quid si vxor sit relicta domina stantibus filiis? ibi.12.
Quid si relicta sit domina, & massaria? ibid.16.
Quid si relicta sit gubernatrix, vel dominatrix? ibid.17. & seq.
Quid non exantibus filiis primi gradus? ibid.22.
Quid stantibus filiis adoptiuis? ibid.23.
Quid stantibus legitimatis? ibid.24.
Quid stantibus naturalibus? ibid.25.
Quid in Iudæo testante? ibid.27.
Quid relicto vsufructu vxori alicuius rei particularis stantibus filiis? ibid.20. & seq.
Quid si relictus sit vsusfructus ad certum tempus? ibid.33.
Quid si alias tale legatum deficeret? ibid.34.
Quid si vsusfructus sit relictus vxori alterius? ibid.36.
Quid si ex verbis testaméti tacitè appareat testatorē de integro vsufructu fensisse? ibid.37.
Quomodo autem hoc colligatur? ibid.38. & seq.
Quid stantibus filiis alterius matrimonij? 3.314.nu.53.
Quid institutis transuersalibus? ibid.54.
Quid institutis ascendentibus? ibid.55.
Quid instituto filio spirituali? ibid.57.
Quid in testamento clerici? ibid.58.
Quid si filij moriantur. ibid.62.
An huiusmodi alimenta possint capi propria autoritate, vel de manu heredis. ibid.66.
Vsusfructus relictus vxori extraneo instituto, nō restringitur ad alimenta. 3.314.nu.1.
Ampliatur multis modis. ibid.2. & seq.
Limitatur. 3.315.nu.32.
Quid si vxor instituto extraneo relinquat maritū vsufructuariū. 3.314.nu.4.
Quid si sunt instituti filius & extraneus. ibid.5. & seq.
Quid mortuis filiis & extraneis succedentibus. ibid.7.
Item publicatis bonis filij, & succedente fisco. ibid.8.
Item si filius monasterium ingrediatur. 3.315.n.9.
Item mortuo filio succedēte substituto vulgari vel pupillari. n. 10. & seq. & 15. & seq.
Quid succedente pia causa post mortem filij. ibid.nu.17.
Quid si vxor sit relicta domina & vsufructuaria. ibid.nu.18.
Quid si dictum sit dominam & massariam. ibid.24. & seq.
Quid si dictum sit dominam simpliciter? ibid.26. & seq.
Quid si extraneus sit institutus in parte hereditatis? ibid.29.
Quid si tacitè colligat ex verbis testaméti testatorē voluisse vt extraneo instituto vxor integrū vsumfructū cōsequat? ib.32.
Quid si testator relinquat vxorem massariam, vel dominam? ibi. nu.36. & seq.
Quid si testator instituit heredē extraneum cū illis verbis, pleno iure? 3.316.nu.42.
Vsusfructus relictus consanguineis testatoris non habentibus dominationem, seu præeminentiam in domo etiā stantibus liberis, nō restringitur ad alimenta. 3.316.nu.45.
Vsufructuaria quæ cautionem non præstitit, nec fecit inuentarium, si cœpit vti & frui, an faciat fructus suos? 2.469.b
vsufructuarius tenetur conficere inuentarium. 2.469.b
vsufructuarius fundum fructilem detinet pro fructibus percipiendis, & nihil habet aliud, quam vel derētionem, vt aliqui volunt, vel naturalem possessionem. ibi.b
Vsufructuarius omnium bonorum non soluit legata, sed onus soluēdi legata incumbit hæredibus. 2.469.a
Vsufructuarius, & dominus dicitur, & commoditatem seu facultatē percipiendi fructus alienare potest. 2.469.a, & b
Vsufructuaria ac domina relicta vxor liberis hæredibus institutis, alimenta solū consequetur, si aliud testatorē voluisse palam non fiat, 2.469.a
Vsufructuarius si vel frugiferas arbores cædat, vel re, qua vtendi fruēdi ius habet, abutatur, ab ipso vsufructu prorsus amādari pōt, quāuis cautionem præstiterit. 2.469.a
Vsufructuarius possidet naturaliter. 2.468.b, 469.a
Vsufructuarius si ob paupertatem fideiussorem non inueniet, iureiurando præstito à cautione liberabitur. 2.469.a
Vsufructuarius quām primū fructus à solo separat, eorū dominus fit, quamuis illos nondum in horrea cōtulerit. 2.469.a
Vsufructuarius cogitur cautionem præstare de vtendo, & fruendo arbitrio boni viri, & restituendis rebus finito vsufructu, quales extabunt. 2.468.a, &b, & 469.b
Vsufructuaria si mulier relicta sit, stantibus liberis, alimenta tantum debentur. 2.468.a
Vsufructuario restator non potest remitere cautionem quam tenetur hæredi præstare. 2.467.a
Vsufructuarius etiā omniū bonorū nō tenet creditorib⁹ hæreditariis de vsufructu respondere, sed debēt distrahi tot aprietates ad quantitatem debitam, & de residuo percipi vsusfructus. 2.467.a
Vsufructuarius percipit fructus à solo sublatos à l vel de eius mandato, etiam si in horreo non sint reconditi. 2.467.b
Vsufructuarius siue omnium bonorum, siue certæ r, an teneatur ad æs alienum soluendum. 2.467.b, & 4c2.a, & 469.a, & b
Vsufructuarius, colonus, conductor, legatarius, maritus profundo dotali, & hujusmodi, an teneantur ad collectas. 1.254.b
Vsufructuarius an teneatur ad debita hæreditaria, an vō hæres vniuersalis. ibidem
vsufructuarius vt possit expelli, requiritur quòd deterior in fit circa rem: secus si tenderet in perceptione fructuum: puta, qu male sæceret cultiuari vel arari prædia. 2.13.a
vsufructuarius debet cauere de vtendo & fruendo arbitrio boni viri. 3.311.num.1.
Ampliatur pluribus modis. bid.9.
Limitatur. id 33.
vsufructuarius nō facit fructus suos non præstita cautione ib. to. se.
Quid in iis, quæ vsu consumuntur. ibid.16. &c.q.
Quid si sciente & patiente proprietario fructus perciperet. ib4.
vsufructuarius an teneatur cautionem præstare, si per testatorem & ctum sit, vt hæres non molestet vsufructuarium. ibid.a
Quid si vsufructuarius sit diues, & maximè idoneus. ibid.27
Vsufructuarius etiam finito vsufructu non eiicitur de facto de possessione. 387.num.74.
vulgò quæ situs sequitur matris conditionem. 2.470.a
Vulgi vox non debet haberi in consideratione & declaratione. tomo 4.249.num.32.
Vulnerans aggressorem, non potest vt dolosus puniri, etiam si excesserit modum inculpatæ tutelæ. 2.470.b
Vulneratus an ex vulnere inflicto decesserit, vel non, standum est arbitrio iudicis, qui considerata qualitate & loco vulneris, & relatione medicorum, considerata etiam longitudine rēporis quo vulneratus superuixit post vulnus illatum, & aliis probationibus æstimabit an ex ipso vulnere, an verò ex alia causa decesserit. 2.470.a
Vulneratus si processit de malo in peius, & intra breue temporis spatium mortuus est, eo casu præsumitur mortuus ex vulnere. 2.470.b
Vulneratus læthaliter ab initio, quandocunque mors sit sequuta, etiā propter defectum vulnerati, vel quia non fuerunt adhibiti medici, vel adhibiti, sed imperiti, non excusatur vulnerans, quin teneatur de occiso. ibidem
Vulneratus læthaliter, si mors superueniat, vulnerans tenetur de occiso: nisi appareat de aliqua culpa vel negligentia vulnerati, vt si iusticus in caput vulneratus iuerit ad laborandum in sole, tuncvulnerans non tenetur de occiso. ibidem
Vulneratus si ex interuallo moritur, an præsumatur mortuus ex dictis vulneribus. 1.537.a
Vulneratus læthaliter tenetur pro mortuo. 4.209.a
Vulnerato qui bonum chyrurgū nō adhibet, eundē interimit. 4.206.a
Vulnerati assertio non facit aliquo modo iudicium. 2.470.b
Vulneratus, si quadraginta dies vixerit post vulnerationem, non præsumitur ex vulnere mortuus. Similiter si post vulnus illatum ambuluerit per triduum, non præsumitur mortuus ex vulnere. 2.471.a
Vulnus. Si plures aliquem percusserint, & ignoratur ex cuius vulnere decesserit, nullus ad mortem debet condemnari. 2.470.a
Vulnus an sit læthale nec ne, ité an vulneratus decesserit propter vulnus, vel propter malum regimen, medicorum est cognoscere. ibid.
Vulnera, etiam læthalia, qui animo occidendi infert, non aliter homicidij pœnas fuit, quàm si mors re vera illius subsequatur, qui vulneratus fuit. ibid.
Vulnera etiam læthalia inferens animo occidendi, non punitur morte, si vulneratus moritur. 2.470.b
vultus motum iudicis deregit. 2.471.a
Vxor sus qui rem habuit cum soluta, non potest accusari de adulterio. 2.474.a
Vxor debet præstare operas marito. 2.472.a
Vxor pr maritum relicta in testamento suo domina, massaria, & vsufructuaria omnium bonorum filiis hæredibus institutis, potest habere alimenta sibi condecentia solummodò cum quadam præeminentia, & honore, vt habebat viuente marito. 2.471.a
Vxor tenetur alere virum bannitum de fructibus dotis, imò non sufficientibus illis fructibus dotis, tenetur etiam ex bonis paraphernalibus illum alere. 2.473.b
Vxor non potest sine consensu mariti vel propinquorum, fi ita in statuto est prouisum, testari. ibid.
Vxor vestes operosas, vel pretiosas, ac festiuas, à marito acceptas, dotis restituendæ tempore, aut restituere aut compensare debet: viles autem, & quotidianas, atque etiam non vulgares, sed in mariti, & suum honorem frequenter indui solitas, tanquam dono datas retinebit. ibid.
Vxor si hæres vsufructuaria ad vitam instituatur, ac post mortem restitutionē bonorum grauetur, non in hæreditatis proprietate, sed in hæreditariorum bonorum vsufructu instituta hæres censetur. 2.473.b
Vxor secundò nupta, & absque liberis decedens, non amplius & hodie mariti validè legabit, quam quantum vnus primi matrimonij filius percipiet. 2.473.a, & 474.a
Vxor viuens patre in illius, non autem mariti (nisi quò ad concubitū & operas domesticas) potestate est. 2.472.a
Vxor tenetur sequi virum, si velit mutare domicilium, nisi pacto in cōtractu matrimonij aliud fit dispositum. 2.472.a
Vxor, seu mulier succedit in quar. par. bonorū viri, & esse mariti sui, si libe

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index in Communes

liberi non sint vi fratres,alias succedit in virili portione. 2.472.a
vxor relicta vsufr tuaria donec vixerit,licèt respectu filiorum testatoris tale legat restringatur ad alimenta,tamé ipsis filiis defunctis recuperat fumfructum,etiam in præiudicium substitutorum ipsis filiis. ibid.b
vxor ac maritu & si simul confiteantur venditi dotalis prædij pecuniam accep se,non tamen idcirco pars eius pecuniæ vlla ad vxorem perue lle ceusebitur,sed integra viro ipsi tradita credetur,2. 473.a
vxor crede virum suum decessisse,qui longo tépore fuerat absens, tle cum morte habuit certum nunciũ,vel fama publica erat quod decess at,si alium in maritum accipiat,non est adultera. tomo 2. 474.a
vxor m itum sequi non tenetur,si pactio in loco certo commorandi tunc ita proponatur,cùm matrimonium contraheretur. 2.473.a
vxor o bet ali à viro,quando ipsa seorsum ab eo habitat eius culpa, qu est nimis sæuus,& incompatibilis,seu tenet concubinam. 2. 474.b
vxor quæ est facta sui iuris post adulterium cõmissum, poterit & debebit dote priuari,etiam ad instantiam mariti hæredum,qui dũ vixit hoc ignorauit. 2.474.b
vxor relicta vsufr.consequitur alimenta fauore filiorum, & ab extraneo integrum vsumfructum, & sic extraneus ex persona filiorum non consequitur aliquod beneficium. ibid.
vxor non dotata,vel parũ dotata,succedit in partẽ bonorũ mariti.4. 183.a
vxoris malæ expressa declaratio. 4.228.b
vxorum quanta diuersitas,& quænam istius causa, ibid.
vxor non viripotens à marito separari potest. 4.205.b
Vxor bona,maritum reddit bonum. 4.228.b
Vxor mala patienti marito est pro purgatorio. ibid.
vxor maritum illegitimè absentem defendere non potest. 4.179.b
Vxor,nec fideiubere,nec oppignorare potest. 4.196.b
vxori,si maritus bonum medicũ non adhibet,bonis vxoris priuatur. 4.206.a
vxoratus ingressus religionẽ,& ibi professus, præsumitur ex cursu tẽporis licitè fecisse. 3.17.n.39.
Vxor an pro marito suo testis esse possit, 3.51.nu.1.b
Ampliatur.ibid.2.& seq.
Limitatur.ibid.6.
Quid in sponsa?ibid.1.
Quid in concubina?ibid.3.
Quid in vxore expulsa de domo à marito?ibid.5.
Quid econtrà,an marttus possit pro vxore testifica r.ibid.4.
Quid ad probandum actum domesticum?ibid.7.
Quid ad probandam innocentiam mariti?ibid.8.
Quid in iudicio criminali super iniuria illata marito?ibid.9.
Vxor relicta à marito domina,& vsufructuaria institutis filiis ipsis vi uentibus habet solùm alimenta cum præeminentia in domo,quam habebat viuo marito,tamen si filij decedant, efficitur de alimentaria vsufructuaria, 2.471.a,472.b,& 474.a
Vxor habens maritum inutilem,dicitur vidua, 2.472.a
Vxor transiens ad secunda vota,perdit legata sub conditione relicta, si caste vixerit. 2.472.b,& 474.b
Vxor succedit viro,& econtra,demũ deficientibus agnatis & cognatis,vsque ad 10.gradum, 1.486.b
Vxor non habet priuilegium prælationis ratione dotis confessatæ tãtùm,nisi probet realem solutionem ipsius dotis. 2.472.b
Vxor relicta domina & vsufructuaria,si filij existãt,intelligitur alimentaria tantum:si verò extranei sint instituti,intelligitur vsufructuaria duntaxat,non etiam proprietaria. ibid.
Vxor est socia diuinæ & humanæ domus. ibid.a
Si Vxor relinquatur domina & vsufructuaria cũ hoc,quòd possit alienare vt sibi placuerit;an possit alienare in piam causam.2.14.a
Quid si institutis extraneis testator relinquat vxorem vsufructuariam & massariam,apponen.istã verba,vt habeat & percipiat alimenta, sicut faciebat in vita testatoris,an restringatur legatum ad alimenta. ibid.
Si vxor alicuius capit ab aliquo pro victu suo & familiæ tenetur maritus. 1.539.b
Si vxor det marito in dotem quandam villam,& erat ecclesia in qua vxor habebat ius patronatus,an maritus habebit ius præsentandi. 1.630.b
Nunquid vxor vsufructuaria possit incidere arbores cęduas & an incidendo fructiferas,perdat vsumfructum. 2.13.a
Si sint instituti fratres testatoris,vxor habebit integrum vsumfr.2.13.b
Si vxor nubat vel moriatur infra duos mẽses,an trãsmittet legatũ illius anni ad eius hæredes. 2.15.a
vxor pro viro,nec vir pro vxore admittuntur ad testificandum. 2.384.b,& 387.b
vxor vsufructuaria an debeat habere vsumfructum feudalium. 2.13.a
Quid de gabellis & datiis. ibi.
Et an debet habere vsumfructum protocollorum. ibid.
Et quid si testator prælegat certa prædia vni ex hæredibus,an vxor vsufructuaria habebit vsumfructum dictorum prædiorum. ibid.
vxor perdit dotem propter adulterium commissum,& violatam pudicitiam. 2.471.a
Quod procedit & in vxore putatiua,sicut & in vera.ibi.b,vers.Sed tamen in contrarium,& 473.b
vxor tenetur ad maritum suum conuersum ab hæresi reddire nisi post separationem ingressa sit ordinem,vel postea adhuc ingredi velit, si modò separatio ecclesiæ iudicio facta sit. 2.470.b,& 474.b
vxorem non posse testimonium ferre pro viro,vel etiam contra virũ. Et quæ sit ratio. 2.320.b
vxori vel nobili,vel iuueni,in nobilitatis,aut iunétutis præmium dos à marito constituta,aut dotis confessio eo nomine facta, non solũ valet,sed etiam extra legem exceptionis non numeratæ dotis omnino est. 2.473.b
vxori facta iniuria,eiusdem viro facta censetur. ibidem
vxori hæredes mariti defuncti iure dotis bona immobilia statim tradere tenentur,mobilia verò intra annum. 2.473.a
vxorem vitæ societas quodammodo dominam facit. 2.472.a
Vxores à viris defendi debent,non econtrà viri ab vxorib. ibid.
Vxore ad dotis restitutionem agẽte,quia maritus ad inopiam vergat, vel sua abutatur substantia,poterit maritus omnes exceptiones iuridicas opponere tam contra libellum,quàm personam. ibid.
Vxorem verberare modò leuiter,& ex iusta causa fiat,marito permittitur. 2.474.a
An dicta in vxore paupere locum habeant in marito paupere volente vxori succedere. 1.486.b
Vxores multæ gaudent & morte maritorum. 2.472.a
vxorem habens non regitur proprio motu,sed vxoris,sicut nauigans ventis regitur non proprio motu, ibidem
Iurans capere aliquã in Vxorem,nõ tenetur capere,nisi detur sibi dos congrua. 2.96.b
Quid si instituat.filiis bona deueniant in fiscum,an Vxor habebit integrum vsumfructum,cum fiscus habeatur loco hæredis extranei. 2. 13.b
Quid si sit instituta mater testatoris,an Vxor tunc habebit integrum vsumfr. ibid.
Quid in donat.vxori,contemplat viri,vt in iocalib.quæ dantur à consangineis viri,an per transitum ad 2.vota.vxor prine.illorum proprietate. 2.88.b
Vxorem soluto matrimonio teneri stare locationi factæ per maritũ, sicut & pupillum colono,cùm tutor locauit rem pupilli. 2.64.a
Vxorem pro marito in testem nominari,producíque nõ posse.2.472.b

Finis Indicis in Com.Opin.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca